

Tachi Ak'õre Pedee Chonaarãwedapema

**Nuevo Testamento y pociones
del Antiguo Testamento
eperã pedeede**



Tachi Ak'õre Pedee Chonaarãwedapema

Génesis, Éxodo, Rut, Ester, Salmos, Proverbios, Daniel,
Jonás, 1 Samuel, 2 Samuel,
y El Nuevo Testamento en el idioma Epena Pedee Saija de Colombia
[sja]

Primera edición

© 2005, Liga Bíblica Internacional

Segunda edición

© 2010, Liga Bíblica Internacional

Primera edición de los porciones del Antiguo Testamento con el Nuevo
Testamento

© 2015, Wycliffe Bible Translators, Inc.

<http://www.Wycliffe.org>

<http://www.ScriptureEarth.org>

Licencia Creative Commons (Reconocimiento-NoComercial-SinObraDerivada 3.0
Unported)

Compartir — Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra.

Reconocimiento — Debe reconocer los créditos de la obra.

No comercial — No puede utilizar esta obra para fines comerciales.

Sin obras derivadas — No se puede alterar, transformar o generar una obra
derivada.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Nuevo Testamento depema

<i>Libro</i>	<i>Abreviatura</i>	<i>Página</i>
GénesisGen	7
ÉxodoÉx	99
JuecesJue	175
RutRut	219
1 Samuel1 Sm	227
2 Samuel2 Sm	291
EsterEst.	345
SalmosSal.	360
ProverbiosPro	485
DanielDan	535
JonásJon	567
MateoMt.	572
MarcosMr.	650
LucasLc	701
JuanJn	781
HechosHch	840
RomanosRo.	907
1 Corintios1 Co.	944
2 Corintios2 Co.	978
GálatasGá.	1002
EfesiosEf	1016
FilipensesFil.	1029
ColosensesCol	1038
1 Tesalonicenses1 Ts	1047
2 Tesalonicenses2 Ts	1055
1 Timoteo1 Ti	1060
2 Timoteo2 Ti	1071
TitoTit.	1079

FilemónFlm	1085
HebreosHe.	1088
SantiagoStg	1115
1 Pedro.1 P	1126
2 Pedro.2 P	1137
1 Juan1 Jn	1144
2 Juan2 Jn	1154
3 Juan3 Jn	1156
Judas.Jud	1158
Apocalipsis.Ap.	1162
Glosario		1201
Índice Tópico.		1215

Introducción

Tachi Ak'õre Ūraa p'ädade jara bi säga Tachi Ak'õrepa ichi k'awapipari eperäarāmaa. Jara bi irua k'isia iru bi o k'achiadeepa eperäarā k'aripa atait'ee, säga ijāadai irude mäik'aapa k'āata k'inia bi irude ijāapataarāpa oopataadamerā. Chonaarāweda Tachi Ak'õrepa Israel pidaarā jirit'eraji ichi p'uuru pidaarā p'anedamerā. Ma p'uuru pidaarā ūk'uruurāmaa k'awapiji ichia oopi k'inia bi eperäarāmaa. Māpai Tachi Ak'õre Jaurepa k'aripap'eda, ma k'awapida p'ājida librode āchi t'oruta wedapema pedeede. Māgá Tachi Ak'õre Ūraa p'āda uchijai. Ma libro p'ädap'edaa ūk'uru t'ī bijida Antiguo Testamento; ūk'uru Nuevo Testamento. Ma chaachaa libro awara–awaraa paraa: treinta y nueve Antiguo Testamentode mäik'aapa veintisiete Nuevo Testamentode.

Na librode Nuevo Testamento aupai bi. Nāgide jara bi Tachi Ak'õre Warra Jesucristode: iru t'oda, bapata, piuda mäik'aapa chok'ai p'irabaida eperäarā k'aripait'ee atuanaadamerā. Ichiaba jara bi irude ijāapataarāpa jarateedap'edaa iru it'aa wāda t'ēepai.

Na ūraa eperā pedeede p'ājida eperäarāpa pia k'awaadamerā pedee pia Tachi Ak'õrepa jara pēida na p'ek'au eujādepemaarāmaa. Tachi Ak'õrepa jirit'erada eperäarāpa ewaa Nuevo Testamento p'ädak'āri, p'ājida griego pedeede, maapai ma pedee pedeechida perā Jesucristo nipada eujāde. Griego pedee awara bi eperā pedee k'āyaara. Mamīda ma griego pedeede p'ā bi eperā pedeede p'ājida k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi.

Eperäarāpa na ūraa p'āda leedak'āri, Tachi Ak'õre Ūraa jara pēida pedee awara unudait'ee, piara k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi. Libro chaa leedak'āri, naapiara unudait'ee introducción. Made jara bi ūraa unudait'ee ma librode. Libro chaachaa ichiaba título unudait'ee. Chonaarāweda título bipachida Tachi Ak'õre Ūraa p'ädade, chi título leerupa k'awaamerā k'āaredeta jara bi. Awaraa ūraa ma jīak'a uchiaru pirā awaraa librode, cita p'ājida ma título edaik'a eere, jiridamerā mäik'aapa leedamerā. Ichiaba edaare página edaik'a eere awaraa pedee unudait'ee. Made jara bi k'āata jara k'inia bi chi pedee letra chak'e ome ma paginade. Ma awara glosario unudait'ee na ūraa p'āda āpīteik'a eere. Made ichiaba jara bi k'āata jara k'inia bi pedee awara–awaraa na ūraa unurutade. Ichiaba na ūraa p'āda āpīteik'a eere unudait'ee Índice Tópico apata, chi madepema pedee leerupa ūraa awara–awaraa estudiamerā. Made cita jara bi chi waapiara k'awa k'inia bīpa jirīmerā na ūraa p'ädade.

Na ūraa p'ädade cita unudak'āri, nāga unudait'ee. Naapiara unudait'ee libro abreviatura. Ai eere unudait'ee capítulo. Ai eere unudait'ee versículo. Versículo awara–awaraa jara k'inia bak'āri, ma número chaachaa awara beeit'ee coma ome. Jōdee versículo chok'ara jara k'inia

bak'āri, chi naapema número chi último parumaa iru bait'ee guión. Pia jarait'eera, Mt 2.1 jara k'inia bi libro t'ijarapata Mateo, capítulo 2, versículo 1. Jōdee Mt 2.1, 4 jara k'inia bi libro Mateo, capítulo 2, versículo 1 māik'aapa 4. Ma awara Mt 2.1-19 jara k'inia bi libro Mateo capítulo 2, versículo unodeepa 19 parumaa. Cita awara–awaraa unuruta pirā, nāga unudait'ee; punto y coma ome: Mt 2.1; Mr 3.3-5; Jn 3.16. Libro chok'ara–ee p'anide capítulo apai unudait'ee. Māga bak'āri, chi versículo aupai unudait'ee: Flm 17 maa–e pirā Jud 6.

Edaare versículo unudait'ee corchetes [] esajiak'a. Māga bak'āri, jara k'inia bi ma versículo uchía–e paji jōmaweda griego pedeede p'āda copiade, ewaa Nuevo Testamento libro p'e wādak'āri.

Génesis

Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujã ooda mãik'aapa naapiara eperãarã p'anapatap'edaa

Introducción

Génesis t'orrorã pedeede jara k'inia bi 'chi naarapema'. Na Libro nãga t'ijarapata tachia leedak'ãri, k'awadait'ee perã Tachi Ak'õrepa sãgã na eujã ooji. Ichiaba na librode k'awadait'ee sãgata Tachi Ak'õrepa ooji chi naarapema eperã.

Na librode jara bi p'uuru pidaarã israelitaarã apatap'edaarãdê. Jara bi sãmãik'aapa uchijida. Ichiaba jara bi sãgã Tachi Ak'õrepa ma p'uuru pidaarã jirit'erada ichia k'inia bik'a p'anapataadamerã.

Chonaarãwedadeepa idi parumaa eperãarãpa ichita ne–inaa na p'ek'au eujãde p'asapari jarapata ak'õre waibia apataarãpa mãga oopatada apata. Mapa na libro leedak'ãri, k'awadait'ee awaraarã ak'õre waibia apataarã k'ãyaara Tachi Ak'õreta waibiara bi. Irua ne–inaa pi–ia oopari awaraarã ak'õre waibia apataarãpa p'oyaa oodak'aa.

Ichiaba na libro leedak'ãri, k'awadait'ee Tachi Ak'õre apai; na p'ek'au eujã ooda. Ichiaba k'awadait'ee sãgã Tachi Ak'õrepa k'inia bi eperãarã p'anapataadamerã ichia k'inia bik'a. Na librode p'ã bi chi naarapema eperãarã sãgã k'achiade baajida Tachi Ak'õre k'irapite. Mãga p'asaji mïda, ichiaba Tachi Ak'õrepa ne–inaa ooji eperãarã waya ichi k'irapite pia p'aneedamerã.

Tachi Ak'õre pedee pi–ia estudiapataarãpa na libro pi–iara estudiadait'ee t'oot'aajida t'ooma omeede. Chi naapema t'oomade (cap. 1–11) unudait'ee na eujã Tachi Ak'õrepa ook'ãri. Ichiaba unudait'ee chi naarapema eperãarãpa oodap'edaa k'achia p'aneerutamaa iru k'irapite. Na t'oomade ichiaba unudait'ee eperãarã uchiadap'edaarã Adandeeppa Noé parumaa. Ichiaba jara bi sãgã Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujã üt'aada. Ichiaba jara bi sãgã pedee awara awaraa uchiadap'edaa. Chi apema t'oomade (cap. 12–50) jara bi sãmãik'aapa uchijida israelitaarã mãik'aapa k'airã paji ãchi ak'õchonaarã. Chi naarapema t'ijarapata Abraham, ai eere Isaac, ai eere Jacob mãik'aapa José. Na t'oomade ichiaba jara bi José mãik'aapa chi ak'õre Jacob wãdap'edaa Egipto eujãdee. Israelitaarã mama

p'anide k'achia p'anapachida Egipto pidaarã jua ek'ari. Māga nide Tachi Ak'õrepa ichi p'uuru pidaarã ma eujãdeepa uchiapiji ateeit'ee ichia eujã teeit'eeda adadee.

Na librode k'awadait'ee Tachi Ak'õrepa eperãarã ichia jara bik'a oopataarã ichita k'aripapari.

Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujã määk'aapa pajã ooda

1 ¹Naapiara Tachi Ak'õrepa pajã määk'aapa eujã ook'ãri, ²jõma p'ãriu baji. Pania aupai uu baji. Waa ne–inaa wẽ–e paji. Iru Jaure pania ñri nipapachi. Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujã määk'aapa pajã nãgá ooji.

³Tachi Ak'õrepa jaraji:

—Ñdaapáde aji.

Māpai ñdaaji.

⁴Ñdaak'ãri, Tachi Ak'õrepa mägaji:

—Pia bida aji.

Māpai ma ñdaa p'ãriudeepa awara biji. ⁵Ma ñdaa t'ĩ biji ewari määk'aapa p'ãriu t'ĩ biji p'ãrik'ua. Mägá ooji ewari, p'ãriu ome, k'ãima abaade.

⁶Māpai Tachi Ak'õrepa jaraji:

—Pania ñk'uru it'aa wãpáde aji.

⁷Māga paji. Tachi Ak'õrepa ewaraa k'obiji pania ñk'uru ai edaik'a eere beemerã; ñk'uru ai it'aik'a eere beemerã. ⁸Ma ewaraa k'obimaa t'ĩ biji pajã. Ma jõma k'ãima omeede ooji.

⁹Māpai Tachi Ak'õrepa jaraji:

—Pania pajã ek'ari bi ãyaa beepáde aji, eujã uchiamerã.

Māga paji. ¹⁰Chi p'oo bimaa t'ĩ biji eujã; paniamaa t'ĩ biji p'usa. Tachi Ak'õrepa ichia ooda pia unuji. ¹¹Māpai irua jaraji eujãde ne–inaa k'arra k'ĩra t'ãdoo t'onomerã; p'ũajara k'ĩra t'ãdoo chi tau t'onomerã määk'aapa pak'uru k'ĩra t'ãdoode nejõ chaumerã. Irua jaradak'a māga paji. ¹²Eujãde uchiaji ne–inaa k'arra k'ĩra t'ãdoo, p'ũajara chi tau t'onopari määk'aapa pak'uru nejõ chaupari.

Ma jõma oop'eda, Tachi Ak'õrepa mägaji:

—Pia bida aji.

¹³Ma jõma k'ãima õpeede ooji.

¹⁴Māpai Tachi Ak'õrepa jaraji:

—Pajãde paraapáde aji, ne–inaa ñdaapari ma k'aurepa eperãarãpa k'awadamerã ãstaawa, p'ãrik'ua, año, atane määk'aapa fiesta ewari. ¹⁵Ma pajãde ne–inaa ñdaapari k'aurepa na eujã ñdaa bapari.

Māga paji. ¹⁶Tachi Ak'õrepa ne–inaa omé ooji pajãde biit'ee. Chi waibiara bi ooji ãstaawa ñdaamerã. Jõdee chi ma–ãriara bi ooji p'ãrik'ua ñdaamerã. Ichiaba ooji lucero p'ãrik'ua ñdaadamerã. ¹⁷Tachi Ak'õrepa ma ne–inaa ñdaapari biji pajãde eujã ñri ñdaamerã ¹⁸määk'aapa ãstaawa,

p'āriu ome awara beemerā. Mapa āstaawa ak'ōrejīru jērapari māik'aapa p'ārik'ua atane īdaapari.

Māga oo aupak'āri, māgaji:

—Pia bida aji.

¹⁹Ma jōma k'āima k'īmariide ooji.

²⁰Māpai Tachi Ak'ōrepa jaraji:

—Toida paraapāde aji, chik'o k'īra t'ādo.

Ichiaba jaraji:

—Paraapāde aji, ipanaarā eujā īri wāabaidamerā. Māpai paraaji.

²¹Tachi Ak'ōrepa p'usadepema ne–inaa jōmaweda chok'ai bee ooji, nemīsia paara. Ichiaba ooji toidapema ne–inaa jōmaweda chok'ai bee māik'aapa ne–inaa jōmaweda chok'ai bee eujā īri wāabaipata.

²²Ichia ooda pia beek'āri, Tachi Ak'ōrepa na pedee pia jaraji ma toidapema ne–inaa chok'ai beerāmaa:

—Warrarā chok'ara oodapāde aji.

Auk'a jaraji ipanaarāmaa:

—Ipana chak'eerā chok'ara oodapāde aji.

²³Ma jōma k'āima joisomaade ooji.

²⁴Māpai Tachi Ak'ōrepa jaraji:

—Eujāde paraapāde aji, ne–animalaarā k'īra t'ādo; taunomaa, tusaaree māik'aapa eujāde bipa urt'īu nūteepata paara.

Māga paji. ²⁵Tachi Ak'ōrepa ma ne–animalaarā ooji māik'aapa ichia ooda pia ak'īji.

²⁶Māpai Tachi Ak'ōrepa māgaji:

—Īrā oodāma aji, eperā tachik'a bamerā. Eperāarāpa āchi jua ek'ari iru p'anadait'ee nāgee ne–animalaarā k'īra t'ādo: chik'o; ipanaarā; ne–animalaarā taunomaa, tusaaree bee paara; ne–animalaarā eujāde bipa urt'īu nūteepata.

²⁷Tachi Ak'ōrepa eperā ichik'a ooji; imik'īra, wēra ome. ²⁸Tachi Ak'ōrepa ma eperāarā pia ak'īji. Mapa na pedee pia jaraji:

—Warrarā chok'ara oodapāde aji, māik'aapa parā jua ek'ari iru p'anadapāde aji, na eujā, chik'o, ipanaarā māik'aapa ne–animalaarā, chi bipa urt'īu nūteepata paara.

²⁹T'ēepai māgaji:

—Parā–it'ee oojida aji, ne–inaa k'arra k'īra t'ādo, chi tau t'onopari ome, māik'aapa pak'uru chi nejō chaupari ome. Ma jōmaadepema ne–inaa chauru parāpa k'odait'eeda aji. ³⁰Ma awara ne–animalaarā, chi tusaaree beerāpa, chi bipa urt'īu nūteepataarāpa māik'aapa ipanaarāpa paara k'odait'eeda aji, ne–inaa k'īru, p'ūajara k'īra t'ādo.

Māga paji.

³¹Tachi Ak'ōrepa jōma ichia ooda ak'ik'āri, māgaji:

—Pia bida aji.

Ma jōma k'āima seide ooji.

2 ¹Māgá Tachi Ak'õrepa ooji pajāde nībi māik'aapa na eujāde nībi.
²K'āima sietede Tachi Ak'õrepa ichi mimia oo aupak'āri, iiji.

³Ma ewate iru mimia jōma aupap'eda, ñida perā, ma ewaridé jaraji:
 —Pia bida aji.

Ma ewari awara biji tomia chaa eperāarā ñidamerā ichi ñidak'a. ⁴Māga paji Tachi Ak'õrepa na eujā, pajā ome ook'āri.

Tachi Ak'õrepa naapema eperā ooda

⁵Tachi Ak'õre Waibiapa pajā, eujā ome ook'āri, ne–inaa k'arra, p'ūajara paara waide t'onoda–e p'anajida, Tachi Ak'õrepa k'oi waide chepi–e bada perā māik'aapa eperāarā waide oo–e bada perā ma eujāde mimiadamerā.

⁶Māgá Tachi Ak'õrepa k'oi waide chepi–e baji mīda, ma eujā ek'ariipa pania uchiapachi. ⁷Maapai Tachi Ak'õre Waibiapa eperā yooro p'oradee ooji. Yooro p'oradee oop'eda, ma eperā k'ide jārāp'uaji. Aramata chok'ai beeji. Tachi Ak'õrepa ma eperā t'ī biji Adán.^a

⁸Māpai Tachi Ak'õrepa ma eperā biji Edén ne–uu k'āide; oriente eere. Mama Tachi Ak'õrepa ne–inaa k'arra k'ira t'ādoe t'onopiji ma eperāpa k'omerā. ⁹Ichiaba pak'uru pi–ia k'ira t'ādoe t'onopiji nejo chaumerā, māgá madepema k'odamerā. Ma Edén ne–uu k'āi esajīak'a pak'uru omé t'onopiji; aba nejo biiridepema jōdak'āri, piuda–ee, chok'ai p'anapataadamerā; chi apema nejo biiridepema jōdak'āri, k'isia pia māik'aapa k'isia k'achia k'awadamerā.

¹⁰Edén ne–uu k'āi to k'ide baji. Ma todepema pania chi ne–uu k'āide wee wāyaa baji. Ma to jua k'īmari nēra baji. ¹¹Chi naarapema to t'ijarapachida Pisón. Māgí wāyaapachi Javilá eujā jōmaade, nēe paraamāi. ¹²Māpema nēe pi–ia bapari. Ichiaba ma eujāde unupata ne–inaa t'ūa bapari resina māik'aapa māu pi–ia ónice. ¹³Ai eerepema to t'ijarapachida Guijón. Māgí wāyaapachi Cus eujāde. ¹⁴Ai eerepema to t'ijarapata Tigris. Māgí wāyaapari Asiria eujā ik'aawa, oriente eere. Chi apema to t'ijarapata Éufrates.

¹⁵Tachi Ak'õre Waibiapa ma eperā biji Edén ne–uu k'āide ne–inaa uumerā māik'aapa ak'i bamerā.

¹⁶Māpai Tachi Ak'õrepa Adanmaa māgaji:

—Pia nejo jō k'iniata jōpāde aji. ¹⁷Mamīda jōnaapāde aji, jā pak'uru k'isia pia māik'aapa k'isia k'achia k'awapiparidepema. Pia jāta jōru pirā, piuit'eeda aji.

¹⁸Maap'eda Tachi Ak'õre Waibiapa jaraji:

—Pia–e bida aji, imik'ira ituaba bamerā. Iru–it'ee k'öp'āyo ooteeit'eeda aji.

¹⁹Tachi Ak'õre Waibiapa ne–animalaarā k'ira t'ādoe māik'aapa ipanaarā k'ira t'ādoe yoorodee ooji. Maap'eda ichia ooda Adanmaa ateeji

^a 2.7 Hebreo pedeede Adán jara k'inia bi “eujādepema” wa “imik'ira”.

ma ne–animalaarã, ipanaarã jômaweda t'ĩ bimerã. ²⁰Māpai Adanpa t'ĩ biji ne–animalaarã taunomaa, tusaaree beerã māk'aapa ipanaarã. Irua ma t'ĩ chaa bidak'a māga beeji. Māgá ne–animalaarã chok'ara paraaji mīda, ichi–it'ee k'õp'āyo wē–e paji.

²¹Māpai Tachi Ak'õre Waibiapa Adán k'āipiji. Māimisa orro aba ēt'a ataji māk'aapa waya chi chiara ai naawedapemak'a biji. ²²Ma orrodee Tachi Ak'õrepa Adan–it'ee wēra ooteeji.

²³Adanpa unuk'āri, māgaji:

—Na mik'a bida aji, mi k'ap'iak'a bairã māk'aapa mi biirideepa ooda perã. T'ijaradait'eeda aji, wēra, wēra imik'iradeepa ooda perã.

²⁴Māgá Tachi Ak'õrepa wēra imik'iradeepa ooda perã, imik'irapa atabēiit'ee chi ak'õre chi nawe ome, ichi wēra ome araa p'anadait'ee. Māgá eperã omeeweda eperã apai pik'a p'aneedait'ee.

²⁵Adán chi wēra ome āk'adaa p'anapachida. Mamīda k'ĩra nejasia k'awadak'aa paji.

Adanpa Eva ome Tachi Ak'õrepa jaradak'a ooda–e pada

3 ¹Edén ne–uu k'āide taama bapachi. Māgá ik'awaara baji apemaarã ne–animalaarã tusaaree beerã Tachi Ak'õre Waibiapa ooda k'āyaara.

Mapa ewari aba taamapa ma wēramaa iidiji:

—¿Māgara Tachi Ak'õrepa jōpiamaa bik'ā aji, nejō pak'uru jōmaadepema?

²Ma wērapa p'anauji:

—Taipa jōdaipia bi pak'uru jōmaadepema. ³Mamīda jōdaik'araa bida aji, pak'uru na ne–uu k'āi esajīak'a bainī bidepema. Jādepema jōruta pirā wa t'õbairuta pirā, Tachi Ak'õrepa: “Piudayada” aji.

⁴Māpai taamapa ma wēramaa māgaji:

—jPiuda–epi! ⁵Tachi Ak'õrepa pia k'awa bida aji, parāpa jā pak'urudepema jōruta pirā, k'ĩsia k'awaa p'aneedait'ee māk'aapa k'awadait'ee ne–inaa pia māk'aapa ne–inaa k'achia. Māgá Tachi Ak'õrek'a p'aneedait'eeda aji.

⁶Ma wērapa ma nejō pia bi unuk'āri, jō k'iniadachi. K'ĩsiaji: “Jā jōp'eda, poro wēsaa beeit'eeda aji, Tachi Ak'õrek'a.” Mapa oro atanap'eda, jōt'aaji māk'aapa chi imik'iramaa teeji. Māpai chi imik'irapa auk'a jōt'aaji.

⁷Aramata k'ĩsia k'awaa p'aneejida māk'aapa k'awajida āchi āk'adaa p'ani. Māgá k'ĩra nejasia k'awaadak'āri, p'aru higuera k'irudee oojida māk'aapa jī p'aneejida.

⁸K'ewara nāu p'uak'āri, Tachi Ak'õre Waibiā nipapachi Edén ne–uu k'āide. Ma ewate Adanpa chi wēra ome Tachi Ak'õre cheru ūridak'āri, pak'uru āpīte mirudachida.

⁹Mamīda Tachi Ak'õre Waibiapa Adán t'ĩji māk'aapa iidiji:

—¿Sāma bīma? aji.

¹⁰Irua p'anauji:

—Mia pi nama ni ūrik'āri, waaweedachida aji, āk'adaa bada perā.
Maperā mi mirudachida aji.

¹¹Māpai Tachi Ak'ōrepa iidiji:

—¿K'aipa jarajima aji, pi āk'adaa bi? ¿Pia jōjik'ā aji, nejō mia jōpiamaa badadepema?

¹²Irua p'anauji:

—Pia mimaa wēra k'ōp'āyok'a teedapa ma nejō mimaa teejida aji.
Māpai mia jōt'aajida aji.

¹³Māpai Tachi Ak'ōre Waibiapa ma wēramaa iidiji:

—¿Sāap'eda māga oojima? aji.

Wērapa p'anauji:

—Taamapa mi k'ūrat'aajida aji. Maperā mia ma nejō jōjida aji.

¹⁴Māpai Tachi Ak'ōre Waibiapa ma taamamaa māgaji:

—Māga ooda perā, mia pi k'achiade baapiit'ee. Pi maldicia baibairā, mia pimaa k'achiara ooit'ee apemaarā ne—animalaarā k'āyaara. Idideepa pi eujāde bipa urt'iu nipariit'ee yooro p'orade. ¹⁵Na eperā wēradeepa uchiadait'eerāpa pideepa uchiadait'eerā k'īra unuamaa iru p'anadait'ee; pēreerā paara auk'a. Mapa chik'īra unuamaa p'anapataadait'ee. Na eperā wēradeepa uchiat'ee abaapa pi poromāi teeit'ee. Jōdee pia iru biiride k'aat'aait'eeda aji.

¹⁶Māpai Tachi Ak'ōrepa ma wēramaa māgaji:

—Pi warra t'ok'āri, p'ua ome t'oit'eeda aji. Ma awara pi imik'īrapa pi chok'ait'ee, pia iru k'inia bairā. Pi iru jua ek'ari bapariit'eeda aji.

¹⁷Māpai imik'īramaa māgaji:

—Pia wēra pedee ijāaji māik'aapa jōji ma nejō mia jōnaadapāde ada. Maperā pi k'aurepa eujā k'achiade baaiit'eeda aji. Pichi chik'o k'oit'ee audú mimiait'ee piurumaa. ¹⁸Eujādeepa ne—īri uchiat'ee māik'aapa pia net'a tau mēepema k'oit'ee. ¹⁹Jiara nībait'ee audú mimia nībīpa. Miait'ee chik'o k'oit'ee. Pi yooro p'oradee ooda perā, piuk'āri, waya yooro p'ora pait'eeda aji.

²⁰Adanpa chi wēra t'ī biji Eva,^b nawe pait'ee pada perā. Eperāarā jōmaarā nawe adait'ee, jōmaweda irudeepa uchiadait'ee perā.

²¹Tachi Ak'ōre Waibiapa ne—animal edee p'aru ooteeji jī p'aneedamerā.

²²Māpai ichi t'āridepai māgaji: “Īrá eperāarā tachik'a p'anida aji. K'awa p'ani ne—inaa pia māik'aapa ne—inaa k'achia. Īrá waa jōdaik'araa bida aji, nejō biiri eperāarā ichita chok'aiparidepema.”

²³Maperā Tachi Ak'ōre Waibiapa āchi uchiapiji Edén ne—uu k'āideepa ne—uunadamerā. Māgá ma eperā yoorodee ooda yoorode ne—inaa jaupachi.

²⁴Maap'eda Tachi Ak'ōrepa it'aripemaarā pēiji jīadamerā Edén ne—uu k'āi oriente eere. Ichiaba mama biji espada t'ipitaudee ooda urua

^b 3.20 Hebreo pedeede Eva jara k'inia bi “chok'aipipari”.

p'irrabai n̄bamerã Edén ik'aawa, apida t'ĩunaadamerã ma nejõ biiri eperãarã ichita chok'aipiparimaa.

Adán, Eva ome warrarã oodap'edaa

4 ¹Adán chi wēra ome p'aneedak'āri, chi wēra biak'oo beeji m̄aik'aapa imik'īra warra t'oji. T'ĩ bijida Caín.

Ma warra t'ok'āri, Evapa m̄agaji:

—Imik'īra warra iru bida aji, Tachi Ak'ōrepa teeda.

²Maap'eda awaraa warra t'oji. T'ĩ bijida Abel. Abelpa ovejaarã waripachi. Jōdee Caín ne—uupachi.

³Ma t'ēepai, ewari aba Cainpa Tachi Ak'ōremaa primicia teeji ichi ne—uu badadepema. ⁴Ichiaba Abelpa primicia teeji. Ichi ovejaarã warrarã naapiara t'odadepema peep'eda, chi traa teeji Tachi Ak'ōremaa. Tachi Ak'ōrepa pia ak'iji Abel irua teeda ome. ⁵Mamīda pia ak'i—e paji Caín irua teeda ome. Maperã Caín k'īraudachi m̄aik'aapa k'īra pia—ee beeji.

⁶Māpai Tachi Ak'ōrepa m̄agaji:

—¿Sāap'eda pi jāgá k'īrau bima? aji. ⁷Pi t'āride k'īsia pia iru bada paara, k'īra pia bak'aji. Mamīda m̄aga oo—e bairã, pi k'achiade baaita bida aji. Mamīda pia p'oyaayada aji, waa m̄aga ba—e pait'ee.

⁸Maap'eda, ewari aba Cainpa m̄agaji Abelmaa:

—Mēe wādama aji.

Mamīda mēe panadak'āri, Cainpa chi ĩpema pee atapēiji.

⁹Māpai Tachi Ak'ōrepa Cainmaa iidiji:

—¿Sāma bima aji, pi ĩpema Abel?

Cainpa p'anauji:

—K'awa—e bida aji. ¿M̄i, mi ĩpema ak'iparik'ā? aji.

¹⁰Māpai Tachi Ak'ōrepa m̄agaji:

—¿Sāap'eda m̄aga oojima? aji. Pi ĩpema waapa eujādeepa mimaa bia pik'a n̄ibi, m̄ia pi miapimerã ma k'achia ooda k'aurepa. ¹¹Pi ĩpema m̄agá peeda perã, m̄ia pi k'achia ooit'ee. Pi j̄eret'aait'ee na eujādeepa, pia k'achia oodam̄aiipa. ¹²M̄agá pi ĩpema waa eujāde beeda k'aurepa, audú mimiaru pijida, ne—inaa uuk'āri, pia chau—e pait'ee naawedapemak'a. Na p'ek'au eujāde ĩi—ee nipapariit'eeda aji.

¹³Māpai Cainpa p'anauji:

—M̄ia p'oyaa choo—eda aji, pia jarada. ¹⁴Idi m̄i na eujādeepa j̄ere bi. Pia jaradak'a ĩi—ee nipapariit'eeda aji. Pia mi waa ak'i—eda aji. Mi unurutam̄ai eperãarãpa mi peet'aadayada aji.

¹⁵Māpai Tachi Ak'ōrepa m̄agaji:

—M̄aga—epi. Apidaapa pi peeruta pirã, m̄ia m̄agí eperã miapida siete miapiit'eeda aji.

Māpai Tachi Ak'ōrepa Caín tauchaa paraa bijii iru unurutaarãpa peenaadamerã. ¹⁶Caín w̄aji Tachi Ak'ōre ome pedee badam̄aiipa m̄aik'aapa banaji Nod eujāde; Edendeepa oriente eere.

Caindeepa uchiadap'edaarã

¹⁷Cainpa wëra atak'ãri, chi wëra biak'oo beeji mãik'aapa imik'ïra warra t'oji. T'ï bijida Enoc. Maap'eda Cainpa p'uuru ooji mãik'aapa ma p'uuru ichiaba t'ï biji Enoc. ¹⁸Enocdeepa uchiaji Irad. Iraddeepa uchiaji Mejuyael. Mejuyaeldeepa uchiaji Metusael. Metusaeldeepa uchiaji Lamec. ¹⁹Lamecpa wëraarã omé ataji. Aba t'ïjarapachida Ada; chi apema Zila. ²⁰Adapa imik'ïra warra t'oji. T'ï bijida Jabal. Irudeepa uchiajida te ne–animal edee oodade p'anapataarã mãik'aapa p'ak'a waripataarã. ²¹Jabalpa ipema iru baji; t'ïjarapachida Jubal. Mägideepa uchiajida arpa mãik'aapa p'ip'ana chaapataarã. ²²Zilapa ichiaba imik'ïra warra t'oji. T'ï bijida Tubal Caïn. Mägipa ne–inaa hierrodee, broncedee oopachi. Tubal Cainpa ipewëra iru baji. T'ïjarapachida Noamá.

²³Ewari aba Caindeepa uchiada Lamecpa chi wëraarãmaa nãgí audua pedee jaraji:

—Pia ùrti mia jararu. Mia eperã peeji irua mi suda perã; k'ùtrãa peeji irua mi p'ua ooda perã. ²⁴Apidaapa Caïn peeda paara, Tachi Ak'õrepa mägí eperã miapida siete miapik'ajida aji. Mamída ma k'ùtrãa peeda k'aurepa apidaapa mi peeruta pirã, Tachi Ak'õrepa mägí eperã setenta y siete miapida miapiipia bi.

Adán warra Set t'oda

²⁵Cainpa Abel peeda t'ëepai, Evapa waya warra t'oji. T'ï bijida Set. Evapa warra t'ok'ãri, mägaji:

—Tachi Ak'õrepa warra awaraa teejida aji, Abel k'ap'ia, Cainpa peet'aada pari.

²⁶Taarã pak'ãri, Setpa wëra ataji mãik'aapa warra ooji. T'ï bijida Enós. Set bapariik'ãri, eperãarãpa Tachi Ak'õre Waibiamaa it'aa t'ïmaa p'aneejida.

Adandeepa uchiadap'edaarã

5 ¹Nãgiirã paji Adandeepa uchiadap'edaarã. Tachi Ak'õrepa Adán ook'ãri, ooji ichik'a. ²Mägá imik'ïra, wëra ooji mãik'aapa aachimaa pedee pia jaraji. Ma ewateweda irua ãra t'ï biji eperãarã.

³Adán ciento treinta años iru bak'ãri, chi warra Set t'oji. Mägí warra ne–inaa jõmaade Adán k'ïra papaa baji. ⁴Ma warra t'op'eda, Adán ochocientos años waa baji na p'ek'au eujãde. Mãga nide awaraa warrarã, k'aurã ome t'ojida. ⁵Adán jai–idaak'ãri, novecientos treinta años iru baji.

⁶Set ciento cinco años iru bak'ãri, chi warra Enós t'oji. ⁷Ma warra t'op'eda, Set ochocientos siete años waa baji na p'ek'au eujãde. Mãga nide awaraa warrarã, wëra k'aurã ome t'ojida. ⁸Set jai–idaak'ãri, novecientos doce años iru baji.

⁹Enós noventa años iru bak'ãri, chi warra Cainán t'oji. ¹⁰Ma warra t'op'eda, Enós ochocientos quince años waa baji na p'ek'au eujãde. Mãga

nide awaraa warrarã, wëra k'aurã ome t'ojida. ¹¹Enós jai–idaak'ãri, novecientos cinco años iru baji.

¹²Cainán setenta años iru bak'ãri, chi warra Malalel t'oji. ¹³Ma warra t'op'eda, Cainán ochocientos cuarenta años waa baji na p'ek'au eujãde. Måga nide awaraa warrarã, wëra k'aurã ome t'ojida. ¹⁴Cainán jai–idaak'ãri, novecientos diez años iru baji.

¹⁵Malalel sesenta y cinco años iru bak'ãri, chi warra Jared t'oji. ¹⁶Ma warra t'op'eda, Malalel ochocientos treinta años waa baji na p'ek'au eujãde. Måga nide awaraa warrarã, wëra k'aurã ome t'ojida. ¹⁷Malalel jai–idaak'ãri, ochocientos noventa y cinco años iru baji.

¹⁸Jared ciento sesenta y dos años iru bak'ãri, chi warra Enoc t'oji. ¹⁹Ma warra t'op'eda, Jared ochocientos años waa baji na p'ek'au eujãde. Måga nide awaraa warrarã, wëra k'aurã ome t'ojida. ²⁰Jared jai–idaak'ãri, novecientos sesenta y dos años iru baji.

²¹Enoc sesenta y cinco años iru bak'ãri, chi warra Matusalén t'oji. ²²Enoc t'ãri pia bapachi Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. Iru warra Matusalén t'op'eda, Enoc baji na p'ek'au eujãde trescientos años waa. Måga nide awaraa warrarã, k'aurã ome t'ojida. ²³Enoc baji na p'ek'au eujãde trescientos sesenta y cinco años. ²⁴Enoc t'ãri a–ba bapachi perã Tachi Ak'õre ome, ewari aba wëpadachi, Tachi Ak'õrepa iru it'aa ateeda perã.

²⁵Matusalén ciento ochenta y siete años iru bak'ãri, chi warra Lamec t'oji. ²⁶Maap'eda Matusalén baji setecientos ochenta y dos años waa. Måga nide awaraa warrarã k'aurã ome t'ojida. ²⁷Matusalén jai–idaak'ãri, novecientos sesenta y nueve años iru baji.

²⁸Lamec ciento ochenta y dos años iru bak'ãri, chi warra Noé t'oji. ²⁹Noé t'ĩ jara k'inia bi “ĩipari”. Chi warra måga t'ĩ biji chi ak'õrepa nãga jarada perã: “Tachi Ak'õrepa na eujã k'achiade baapiji. Mapa tachi audú mimiapata ne–uuit'ee. Mamĩda na warra k'aurepa tachi iidait'ee.”

³⁰Noé t'op'eda, Lamec quinientos noventa y cinco años waa baji na p'ek'au eujãde. Måga nide awaraa warrarã, k'aurã ome t'ojida. ³¹Lamec jai–idaak'ãri, setecientos setenta y siete años iru baji.

³²Noé quinientos años audú iru bak'ãri, chi warrarã Sem, Cam mãik'aapa Jafet t'ojida.

Eperãarã k'achia p'anedap'edaa

6 ¹Maapai na p'ek'au eujãde eperãarã cho–k'ara iwajida.

²Angeleerãpa eperãarã k'aurã k'ĩra wãree unudak'ãri, miak'ãijida achia k'inia p'anadap'edaarã ome.

³Måga unuk'ãri, Tachi Ak'õrepa mågaji:

—Eperãarã ichita chok'ai p'anapi–e pait'ee, na p'ek'au eujãdepema perã. Ciento veinte añopai choodait'eeda aji.

⁴Mágá angeleerã araa padak'ãri eperãarã k'aurã ome, ãchi warrarã ùk'uru gigante uchijaida. Mamïda t'ëepai ichiaba gigante paraaji. Chonaarãwedapemaarãpa mãgiirã t'o p'anapachida, ne–inaa k'ïra t'ãdoo oopatap'edaa perã.

⁵Maapai Tachi Ak'õrepa eperãarã pia ak'i–e paji, audú ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapatap'edaa perã mãik'aapa k'ïsia k'achia aupai k'ïsiapatap'edaa perã.

⁶Mapa t'ãri p'ua bap'eda, Tachi Ak'õrepa mãgaji:

⁷—Pãripì na eperãarã oojik'ate aji. Eperãarã michia ooda jõt'aait'ee. Ichiaba ne–animalaarã taunomaa, tusaaree beerã jõpiit'eeda aji, chi eujãde bipa urt'ïu nïuteepata mãik'aapa ipanaarã paara.

⁸Mamïda Noepa Tachi Ak'õrede ijãa bapachi. Mapa Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ipachi.

Noepa barco waibia ooda

⁹Noé nãga bapachi. Noé t'ãri pia bapachi. Oopachi Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Apemaarã iru ik'aawa p'anapatap'edaarãpa audú ne–inaa k'achia oopachida mïda, irua mãga ook'aa paji. Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a oopachi. ¹⁰Noepa warrarã õpee iru baji. T'ïjarapachida Sem, Cam mãik'aapa Jafet.

¹¹Tachi Ak'õre–it'ee na p'ek'au eujãde audú k'achia paraaji. Eperãarã chïara ome chõopachida mãik'aapa peepachida. ¹²Eperãarãpa ne–inaa k'achia k'ïra t'ãdoo oo wãpachida, k'ïra nejasiada–ee.

¹³Mãga unuk'ãri, Tachi Ak'õrepa Noemaa mãgaji:

—K'ïsia iru bida aji, eperãarã jõt'aait'ee, na p'ek'au eujãde ne–inaa audú k'achia oomaa p'anadairã. Maperãpi na p'ek'au eujã jõmaweda jõt'aait'eeda aji. ¹⁴Pì, pichideerã ome madeepa chok'ai uchiadamerã, barco waibia oopãde aji. Ma barco nãga ooipia bi. Pak'uru k'ayoo k'arak'araa jiriipia bi. Mãgee pak'urudee barco ooit'ee. Ma pak'uru jirripa sooipia bi taawaik'a eere mãik'aapa edajãare. Ichiaba barco edajãde cuarto ooipia bi. ¹⁵Nãga ooipia bi chi waibia: ciento treinta y cinco metros chi teesoo; veintidós metros ap'eda waa metro esa–auk'a chi jobia; trece metros ap'eda waa metro esa–auk'a chi it'ia. ¹⁶Piso õpee óoji. Chi te k'ïru k'ait'a metro esa–auk'a ai ek'ari, ventana óoji mãik'aapa puerta aba bïji ma barco bi abaade. ¹⁷Mia eujã jõmaweda ùut'aait'ee paniapa. Eujãde chok'ai beerã jõmaweda jõt'aait'ee. ¹⁸Mamïda pì ome mia pacto ooit'ee. Pì, pichideerã ome k'aripait'ee. Ma barcode pia t'ïupiit'ee pì wëra, pichi warrarã mãik'aapa ãchi wëraarã. ¹⁹Ichiaba ne–animal chaachaadepema pia barcode ateeit'ee; chi imik'ïra, chi wëra ome. Mágá ne–animalaarã pik'a chok'ai uchiadait'ee. ²⁰Mágá ome–omee t'ïupjji ne–animalaarã k'ïra t'ãdoo: tusaaree, taunomaa, eujãde bipa urt'ïu nïuteepata mãik'aapa ipanaarã, mágá chok'ai uchiadamerã.

21 Chik'o p'epáde aji, parāpa māik'aapa ma ne–animalaarāpa k'odamerā barcode p'anaruta misa.

22 Noepa jōma ooji Tachi Ak'ōrepa jaradak'a.

Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujā ūut'aada

7 1 Maap'eda, Tachi Ak'ōrepa Noemaa māgaji:

—Pi aupaita bapari mia k'inia bik'a. Mapa pichideerā ome t'īupáde aji. 2 Ne–animalaarā mi–it'ee paapata chi imik'īra siete, chi wēra siete atéeji. Chi apema ne–animalaarā chi imik'īra aba, chi wēra aba ateeipia bi. 3 Mamīda ipanaarā k'īra t'ādoos chi imik'īra siete, chi wēra siete atéeji, k'īra apida jōnaamerā. 4 K'āima siete parumaa mia k'oi chepiit'ee k'āima cuarenta wāyaaru misa. Ne–inaa chok'ai bee mia ooda jōmaweda jōt'aait'eeda aji.

5 Noepa jōmaweda ooji Tachi Ak'ōrepa jaradak'a.

6 Noé seiscientos años iru bak'āri, Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujā ūupiji. 7 K'oi che nībeek'āri, barcode t'īuk'oodachida Noé, chi wēra māik'aapa chi warrarā, āchi wēraarā ome. 8 Ne–animalaarā jīp'aarā ne–animalaarā Tachi Ak'ōre–it'ee paapata ome auk'a t'īujida; eujāde bipa urt'īu nūteepataarā, ipanaarā paara. 9 Tachi Ak'ōrepa jaradak'a ne–animalaarā omee–omee, chi imik'īra, chi wēra ome t'īujida ma barcode Noé ome.

10 K'āima siete parumaa na p'ek'au eujā ūu–ūu beejī. 11 Atane omeede ewari diecisiete paji. Noé seiscientos años iru baji na p'ek'au eujā ūu–ūu beek'āri. Ma ewate pania uchijai na p'ek'au eujā īri. Ūk'uru uchijai Tachi Ak'ōrepa ma ewaraa k'obida edaik'a eerepema māik'aapa ūk'uru uchijai ai it'aik'a eerepema. 12 K'āima cuarenta k'oi che nībaji na p'ek'au eujāde. 13 Ma ewate k'oi che nībeek'āri, Noé t'īuji ma barcode chi warrarā Sem, Cam Jafet ome māik'aapa chi wēra, chi āiguurā ōpee ome. 14 Āra ome t'īujida ne–animalaarā k'īra t'ādoos; tusaaree, taunomaa, eujāde bipa urt'īu nūteepata, ipanaarā paara. 15 Ma ne–animalaarā jōmaweda omee–omee t'īujida Noé ome. 16 Tachi Ak'ōrepa Noemaa jaradak'a t'īujida k'īra chaadepema omee–omee; chi imik'īra chi wēra ome. Māpai Tachi Ak'ōrepa chi puerta jā nībijī.

17 Na p'ek'au eujāde k'āima cuarenta k'oi che nībaji. Pania ūu chewāk'āri, ma barco bai ūu beejī. 18 Waapiara ūu chewāji. Mamīda ma barco k'āiwee bai ūu beejī. 19 Pania ūu chewāta, ūu chewāta, ee it'īara beeda k'āyaara it'īpiara ūu–ūu beejī. 20 Eujādeepa it'aa siete metros ūudachi. Māpai waa ūu–e paji. 21 Māgá piujida jōmaweda eperāarā ipanaarā ome, ne–animalaarā tusaaree, taunomaa bee paara, chi eujāde bipa urt'īu nūteepata paara. 22 Jōmaweda na p'ek'au eujādepema chok'ai p'anapatap'edaa piujida. 23 Aba Noé chi barcode p'anadap'edaarā ome chok'ai p'aneejida. Apemaarā jōmaweda jōjida; eperāarā, ipanaarā, ne–animalaarā k'īra t'ādoos. 24 K'āima ciento cincuenta na p'ek'au eujā ūu–ūu beejī.

Na p'ek'au eujã ũu-ũu bap'eda, p'ooda

8 ¹Māpai Tachi Ak'õrepa chupiría k'awaaji Noé ichideerã ome mǎik'aapa ne-animalaarã barcode p'anadap'edaa. Nãu eujã ñri p'uapiji panía p'oomerã. Mǎgá p'oo wǎji. ²Ewaraa k'obi edaik'a eerepema panía mǎik'aapa ai it'aik'a eerepema panía waa uchía-e paji. Ma awara Tachi Ak'õrepa waa k'oi chepi-e paji. ³Piak'ãa p'oo wǎpa, p'oo wǎji. K'ãima ciento cincuenta wǎyaak'ãri, p'oodachi. ⁴Atane sietede ewari diecisiete ma barco p'oo beejí Ararat ee it'ia bi ñri. ⁵P'oo wǎpa, p'oo wǎpa atane diez parumaa ee nok'o unujida.

⁶K'ãima cuarenta parumaa Noepa chi ventana ewat'aaji. ⁷Māpai pëiji cuervo aba. Mǎgí pariatua wǎabají, eujã p'ooru misa. ⁸Ma t'ëepai Noepa pëiji paloma k'awaait'ee eujã p'oo bi maa-e pirã p'oo-e bi. ⁹Mamída mǎgí barcodee cheji, eujã unu-e pada perã sãma su-ak'i beeit'ee. Mapa Noepa juade batau atap'eda, barcode t'ïupiji. ¹⁰Mapa Noepa k'ãima siete niji mǎik'aapa waya paloma pëiji. ¹¹Mata p'ãriupodopa ichi k'idade olivo pak'uru k'iru aneeji. Mǎgá Noepa k'awaji eujã p'oo wã. ¹²Awaraa k'ãima siete pak'ãri, ma paloma waya pëiji. Mamída waa che-e paji.

¹³Noé seiscientos un años iru bak'ãri, eujã p'oodachi. Naapema atanede naapema ewaride Noepa ma barco techo ewat'aaji mǎik'aapa eujã p'oo bi unuji. ¹⁴Atane omeede ewari veintisietede eujã pia p'oo beejí.

¹⁵Māpai Tachi Ak'õrepa Noemaa mǎgaji:

¹⁶—Uchiapáde aji, barcodeepa pí wëra, pí warrarã pí ãiguurã ome. ¹⁷Ichiaba uchiapíji jómaweda ne-animalaarã parã ome barcode p'anadap'edaa; ipanaarã, ne-animalaarã taunomaa, tusaaree mǎik'aapa eujãde bipa urt'ïu nĩuteepata paara. Ichiak'au bipáde aji, mǎgiirã wãdamerã na p'ek'au eujã jõmaade mǎik'aapa warrarã chok'ara oodamerã.

¹⁸Māpai Noé, chi wëra, chi warrarã chi ãiguurã ome ma barcodeepa uchíajida. ¹⁹Ichiaba ne-animalaarã taunomaa, tusaaree, eujãde bipa urt'ïu nĩuteepata mǎik'aapa ipanaarã auk'a uchíajida.

²⁰Ai t'ëepai Noepa altar mãudee ooji Tachi Ak'õre-it'ee. Māpai ataji ne-animalaarã mǎik'aapa ipanaarã Tachi Ak'õre-it'ee paapatadepema; mǎgee k'ira chaadepema aba. Māpai ma ne-animalaarã peep'eda, paa jõji ma altar ñri Tachi Ak'õre-it'ee. ²¹Tachi Ak'õrepa ma nari ik'ãri, t'ãri o-ia beejí mǎik'aapa ichi t'ãridepai k'isíají: “Waa eujã ùupi-e pait'ee. Eperãarã k'ũtrãaweda ne-inaa k'achia ooi awaa p'ani mída, waa mǎgá jõpi-e pait'ee. Auk'a ne-animalaarã waa mǎgá jõpi-e pait'ee. ²²Na p'ek'au eujã bi misa, ne-uudait'ee mǎik'aapa ewadait'ee; jĩsua oodait'ee mǎik'aapa jia chedait'ee; paraait'ee k'oijara mǎik'aapa p'oojara; ãstaawa, p'ãrik'ua paara.”

Tachi Ak'õrepa Noé ome pacto ooda

9 ¹Māpai Tachi Ak'õrepa pedee pia jaraji Noemaa, chi warrarãmaa paara:

—Warra chok'ara oodapáde aji. Wādapáde aji, chi wārutamaa na p'ek'au eujāde, eperāarā chok'ara paraamerā. ²Ne–animalaarā jōmaarāpa parā waaweedait'ee. Ne–animalaarā wābaipata, eujāde nūteepata māik'aapa p'usade p'anapata parā jua ek'ari p'anadait'ee. ³Mia naaweda jaradak'a ne–inaa k'arra k'īra t'ādoos k'odai, īrā auk'a jara bi ne–animalaarā jōmaata k'odai. ⁴Mamīda nechiarā waa ome k'odaik'araa bi, waa k'aurepa eperā chok'ai bapari perā. ⁵Eperāpa awaraa peeru pirā, mia māgí eperā ichiaba piupiit'ee. Ne–animalpa eperā peeru pirā, ichiaba piupiit'ee. ⁶Mi, Tachi Ak'ōrepa eperā mik'a ooda perā, eperāpa chíara peeru pirā, mia māgí awaraarāmaa peepit'ee. ⁷Mamīda parā, warrarā oodapáde aji, na p'ek'au eujā jōmaade p'anapataadamerā.

⁸Ichiaba Tachi Ak'ōrepa māgaji Noemaa, chi warrarāmaa paara:

⁹—Mia nāgí pacto ooit'ee parā ome māik'aapa parādeepa uchiadait'eerā ome; ¹⁰ichiaba jōmaweda ne–animalaarā barcode wādap'edaarā ome; ipanaarā, ne–animalaarā taunomaa, tusaaree; mairā ome māik'aapa jōmaweda awaraa ne–animalaarā ome. ¹¹Mia waa na p'ek'au eujā ūupi–e pait'eeda aji, eperāarā māik'aapa ne–animalaarā jōpiit'ee. Mia jaradak'a ichita māga beeit'ee.

¹²'Nāgá parāpa māik'aapa ne–animalaarā jōmaarāpa k'awadai mia wāarata jara bi. ¹³Euma biit'ee pajāde mia jarada k'irāpa p'anadamerā. ¹⁴Mia eujā īri jjarara pēik'āri, aide eperāarāpa euma unudait'ee. ¹⁵Mia māgí unuk'āri, k'irāpait'ee mia pacto ooda parā ome māik'aapa ne–animalaarā ome; eujā paniapa ūut'aadak'a waa oo–e pait'ee. ¹⁶Ma euma jjararade unuk'āri, k'irāpait'ee mia pacto ooda na p'ek'au eujādepema eperāarā ome māik'aapa ne–animalaarā ome. ¹⁷Ma euma k'aurepa jōmaweda eperāarāpa māik'aapa ne–animalaarāpa k'awadait'eeda aji, mia pacto ooda wāara.

Tachi Ak'ōrepa Noemaa māga jaraji.

Noé ichi warrarā ome

¹⁸Noé warrarā barcodeepa uchiadap'edaa paji Sem, Cam, Jafet. Cam Canaán ak'ōre paji. ¹⁹Noé warrarā ōpeerādeepa na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda uchiājida.

²⁰Noé ne–uumaa beeji. Taarā pak'āri, uva uuda oroji māik'aapa ma uvadee vino ooji. ²¹Ewari aba Noé vinopa piu beep'eda, k'āi beeji ichi te ne–animal edee oodade. Āk'adaa k'āi baji. ²²Cam, Canaán ak'ōrepa chi ak'ōre āk'adaa unuk'āri, uchiāji chi ipemaarā omeemaa nepiride. ²³Māpai Sem, Jafet ome āchi ik'iade poroba jita atadap'eda māik'aapa teedaa k'īra āyaa wādap'eda, poro bijida āk'adaa unudaamaapa.

²⁴Noé piu bap'eda, īrimak'āri, k'awaaji chi warra t'ēepemapa ichi ome ooda. ²⁵Mapa māgaji:

—K'achiade bapariit'eeda aji, Camdeepa uchiada Canaán. ¡Cam ipemaarādeepa uchiadait'eerā esclavoorā ek'ariara pait'eeda! aji.

²⁶Ma awara māgaji:

—¡Tachi Ak'õre t'ãri pia bapari! Sémpata irumaa it'aa t'ĩpariit'eeda aji. Mamĩda Tachi Ak'õrepa Canaán iru esclavo papiit'ee. ²⁷Tachi Ak'õrepa k'aripap'eda, Jafetpa eujã waibia atait'eeda aji, mǎik'aapa irudeepa uchiadait'eerã k'ãiwee p'anapataadait'ee Semdeepa uchiadait'eerã ome. Mamĩda Canaán iru esclavo pait'eeda aji.

²⁸Na p'ek'au eujã ũuda t'ēepai Noé trescientos cincuenta años baji.

²⁹Noé jai–idaak'ãri, novecientos cincuenta años iru baji.

Noe deepa uchiadap'edaarã

(1 Crónicas 1.5-23)

10 ¹Na p'ek'au eujã ũuda t'ēepai, nãgí eperãarã Noé warrarã Semdeepa, Camdeepa, Jafetdeepa uchiajida.

²Jafet warrarã paji Gómer, Magog, Maday, Javán, Tubal, Mésec mǎik'aapa Tirás.

³Gómer warrarã paji Asquenaz, Rifat mǎik'aapa Togarma.

⁴Javandeepa uchiajida Elisá, Tarsis, Quitín mǎik'aapa Rodanín.

⁵Mãirã paji Jafetdeepa uchiadap'edaarã. Mãirã audú p'anapachida p'usa ide. Èreerã chaa eujã iru p'anajida mǎik'aapa pedee awara–awaraa pedee pachida.

⁶Camdeepa uchiajida Cus, Misrayin, Fut mǎik'aapa Canaán.

⁷Cusdeepa uchiajida Seba, Javilá, Sabtá, Ragama mǎik'aapa Sabteca. Ragamadeepa uchiajida Sabá mǎik'aapa Dedán.

⁸Cusdeepa uchiaji Nimrod, naarapema eperã na eujãde waibiara bada.

⁹Tachi Ak'õrepa k'inia bada perã, Nimrod nejiriyaa bapiji.

Madeepa jarapata: “Pi Nimrod k'a nejiriyaa bapari Tachi Ak'õrepa k'inia badak'a.”

¹⁰Nimrod rey beek'ãri, ichi jua ek'ari iru baji nãgí Sinar eujã jewedaadepema p'uuru: Babel, Érec, Acad mǎik'aapa Calné. ¹¹Ma eujãdeepa wãji Asur eujãdee. Mama bide irua nãgí p'uuru ooji: Nínive, Rejobot Ir, Cala, ¹²p'uuru waibia Resén; Nínive, Cala esajiak'a bada.

¹³Misrayindeepa uchiajida ludeorã, anameorã, leabitaarã, naftuitaarã, ¹⁴patruseorã, caslujitaarã mǎik'aapa caftoritaarã. T'ēepai ma caftoritaarãdeepa uchiajida filisteorã.

¹⁵Canaandeepa uchiaji Sidón, chi warra naapema. Ma t'ēepai uchiaji Het. Hetdeepa uchiajida hititaarã. ¹⁶Canaandeepa uchiajida jebuseorã, amorreorã, gergeseorã, ¹⁷heveorã, araceorã, sineorã, ¹⁸arvadeorã, zemareorã mǎik'aapa jamatitaarã. T'ēepai ma cananeorã awara–awaraa p'anapachida. ¹⁹Ma cananeorã p'anapachida Guerar eujãdeepa Sidón p'uurudeepa Gaza p'uuru parumaa mǎik'aapa Sodoma, Gomorra, Admá, Zeboyín p'uuru parumaa mǎik'aapa Lasa p'uuru parumaa.

²⁰Ma jómaweda Camdeepa uchiadap'edaarã paji. Eujã awara–awaraade p'anapachida mǎik'aapa pedee awara–awaraa pedee pachida.

²¹Noé warra Sem, Jafet naapema paji. Irua ichiaba warrarã ooji. Irudeepa uchijida Éber ichideerã ome.

²²Semdeepa uchijida Elam, Asur, Arfaxad, Lud mäik'aapa Aram.

²³Chi warra Aramdeepa uchijida Uz, Hul, Guéter mäik'aapa Mas.

²⁴Chi warra Arfaxaddeepa uchijaji Selaj. Selaj Éber ak'õre paji.

²⁵Ma Eberdeepa warrarã omé uchijida. Aba t'íjarapachida Péleg, jara k'inia bi “t'ooda”, iru bapariik'ári, na p'ek'au eujãdepemaarã t'oodap'edaa perã. Péleg ípema t'íjarapachida Joctán.

²⁶Joctandeepe uchijida Almodad, Sélef, Jazar Mávet, Yeraj, ²⁷Hadorán, Uzal, Diclá, ²⁸Obal, Abimael, Sabá, ²⁹Ofir, Javilá mäik'aapa Jobab. Mäirã paji Joctandeepe uchiadap'edaa. ³⁰Mäirã p'anapachida Mesá eujãdeepa Sefar eujãde parumaa; ma ee jëra bimäi oriente eere.

³¹Ma jómaweda Semdeepa uchiadap'edaarã paji. Eujã awara–awaraade p'anapachida mäik'aapa pedee awara–awaraa pedee pachida.

³²Mäirã Noedeepe uchiadap'edaarã paji na p'ek'au eujã üuda t'ëepai. Na p'ek'au eujã jõmaade wäjida p'anapataade, p'uuru awara–awaraa.

Tachi Ak'õrepa eperãarã pedee awara–awaraa bik'ooda

11 ¹Eperãarã na p'ek'au eujã jõmaade wãdai naaweda, na p'ek'au eujãde p'anapatap'edaarã at'ári pedee apai pedee pachida.

²Oriente eereepa chewãdade Sinar eujã jewedaa unu chedak'ári, mama p'aneejida.

³Mãga nide eperãarã áchi pitapai pedeeteejida:

—Ladrillo oodáma ajida, mäik'aapa t'ípitaude paadáma. Te oodait'eeda ajida.

Ma te oo k'inia p'anajida ladrillodee jirrik'a bi ome, mãudee oodai k'áyaara cementok'a bi ome.

⁴Maap'eda mägajida:

—P'uuru oodáma ajida, mäik'aapa aide torre oodáma Tachi Ak'õre eujãde panadait'ee. Mágá jõmaarãpa tachi t'õ p'anadayada ajida, mäik'aapa waa áyaa wãda–e pait'ee.

⁵Mamãda Tachi Ak'õre edaa cheji ma p'uuru mäik'aapa torre oomaa p'ani ak'ide. Mãga unuk'ári, ⁶k'ísiaji: “Áchi p'uuru apai p'anadairã mäik'aapa pedee apai pedee p'anadairã, na mimia oomaa p'ani. Nãgita árapa oo atajidara, ¿k'áare net'aata ooda–e payama? aji. ⁷Wãdáma áchi pedee awara–awaraa pedee pide. Mágá chip'edaidak'ári mimiadait'ee, úrida–e pait'ee.”

⁸Mãga ooji Tachi Ak'õrepa. Áchi pedee awara–awaraa bik'ooji mágí mimia oonaadamerã mäik'aapa wãdamerã eujã bee chaa. ⁹Ma mimia p'anadap'edaamã pedee awara–awaraadaidap'edaa perã, t'íjarapata ‘torre Babel’^c

^c 11.9 Hebreo pedeede Babel jara k'inia bi “k'íra k'awa–ee pik'adarida”.

Noé warra Semdeepa uchiadap'edaarã
(1 Crónicas 1.24-27)

¹⁰Nãgĩirã paji Semdeepa uchiadap'edaarã.

Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujã ùut'aada t'ëepai, año omeede Sem warra Arfaxad t'oji. Ma warra t'ok'ãri, Sem cien años iru baji. ¹¹Maap'eda Sem quinientos años waa baji na p'ek'au eujãde. Mãga nide awaraa warrarã, k'aurã ome t'ojida.

¹²Arfaxad treinta y cinco años iru baji chi warra Selaj t'ok'ãri.

¹³Maap'eda Arfaxad cuatrocientos tres años waa baji na p'ek'au eujãde. Mãga nide awaraa warrarã, k'aurã ome t'ojida.

¹⁴Selaj treinta años iru baji chi warra Éber t'ok'ãri. ¹⁵Maap'eda Selaj cuatrocientos tres años waa baji na p'ek'au eujãde. Mãga nide awaraa warrarã, k'aurã ome t'ojida.

¹⁶Éber treinta y cuatro años iru baji chi warra Péleg t'ok'ãri. ¹⁷Ma t'ëepai Éber cuatrocientos treinta años waa baji na p'ek'au eujãde. Mãga nide awaraa warrarã, k'aurã ome t'ojida.

¹⁸Péleg treinta años iru baji chi warra Reú t'ok'ãri. ¹⁹Maap'eda Péleg doscientos nueve años waa baji na p'ek'au eujãde. Mãga nide awaraa warrarã, k'aurã ome t'ojida.

²⁰Reú treinta y dos años iru baji chi warra Serug t'ok'ãri. ²¹Maap'eda Reú doscientos siete años waa baji na p'ek'au eujãde. Mãga nide awaraa warrarã, k'aurã ome t'ojida.

²²Serug treinta años iru baji chi warra Najor t'ok'ãri. ²³Maap'eda Serug doscientos años waa baji na p'ek'au eujãde. Mãga nide awaraa warrarã, k'aurã ome t'ojida.

²⁴Najor veintinueve años iru baji chi warra Téráj t'ok'ãri. ²⁵Maap'eda Najor ciento diecinueve años waa baji na p'ek'au eujãde. Mãga nide awaraa warrarã, k'aurã ome t'ojida.

²⁶Téráj setenta años iru bak'ãri, chi warrarã Abram, Najor mãik'aapa Jarán t'ojida.

Terajdeepa uchiadap'edaarã

²⁷Terajdeepa uchiadap'edaarã nãgĩirã paji: Abram, Najor mãik'aapa Jarán.

Jarandeepe warra uchijai. T'ijarapachida Lot. ²⁸Jarán chi ak'õre Téráj k'ãyaara naapiara jai-idaaji Ur p'uurude, Caldea eujãde. Ichi t'odamã piuji. ²⁹Téráj warra Abram miak'ãiji Saray ome. Jõdee chi ñpema Najor miak'ãiji Milca ome. Mãgí wëra Jarán k'au mãik'aapa Iscá ñpewëra paji. ³⁰Saray warra t'ok'aa paji.

³¹Téráj Caldea eujãdeepa uchijai, Ur p'uurudeepa, wã k'inia bada perã Canaán eujãdee. Ateeji chi warra Abram, chi wëra Saray mãik'aapa chi ãichak'e Lot. Mamãda Canaán eujãde panada-e paji. Jarán p'uuru

apatap'edaade panadak'ári, p'aneejida. ³²Mama Téráj jai–idaaji doscientos cinco años iru bak'ári.

Tachi Ak'õrepa Abram jirit'erada

12 ¹Ewari aba Tachi Ak'õrepa Abrammaa mägaji: —Ata bëipáde aji, pi eujã, pi èreerã, pi ak'õre te mäk'aapa wãpáde aji, mia ak'ipiit'ee bi eujãmaa. ²Mia pideepa p'uuru chok'ara uchiapiit'ee mäk'aapa pi bendiciait'ee. Jõmaarãpa pi t'o p'anadait'ee, pi k'ap'ia mia eperãrã k'aripait'ee perã. ³Mia pia ak'i bait'ee pimaa ne–inaa pia oorutaarã. Mamída k'achia ooit'ee pimaa ne–inaa k'achia oorutaarã. Pi k'ap'ia na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda k'aripait'eeda aji.

⁴Abram wãji Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Setenta y cinco años iru bak'ári, Jarandee uchiaji Canaán eujãdee wãit'ee. Ichi ome Lot auk'a wãji. ⁵Ateeji chi wëra Saray, chi ñpema warra Lot, jõmaweda ichia net'aa iru bada mäk'aapa eperãrã ichi ome Jarán p'uurude p'anapatap'edaarã. Canaande panadak'ári, ⁶ãchi ma eujã jõmaade wãyaajida Siquén p'uurude parutamaa. Mama baji pak'urura jëra bi t'ñjarapatap'edaa Moré. Maapai cananeorã mama p'anapachida. (Mägiirã Noé warra Camdeepa uchiadap'edaarã paji.)

⁷Abram mama bide Tachi Ak'õrepa ichi unupiji mäk'aapa mägaji: —Na eujã teeit'eeda aji, pideepa uchiadait'eerãmaa.

Mãpai Abrampa altar ooji Tachi Ak'õre–it'ee, mama iru ome pedeeda perã. ⁸Ma t'ëepai mamäk'aapa wãjida ee paraamaa, Betel p'uuru k'ait'a; oriente eere. Mama Abrampa ichi te ne–animal edee ooda baik'o biji p'uuru omé esajãk'a. Betel p'uuru occidente eere baji. Jõdee Hai p'uuru oriente eere baji. Mama bide Abrampa altar awaraa ooji mäk'aapa Tachi Ak'õremaa it'aa t'ñji. ⁹T'ëepai piak'ãa wãjida Néguev eujãdee.

Abram Egiptode

¹⁰Maapai ma eujãde audú jarrajara paraaji. Maperã mak'iara chik'o wë–e paji k'odait'ee. Mapa Abram banaji Egipto eujãde.

¹¹Egipto k'ait'a pawãdak'ári, Abrampa Saraymaa mägaji: —Ûrji. Pi k'ïra wãree bairã, Egipto pidaarãpa unudak'ári, ¹²pi mi wërada adayada aji. Mãpai mi peet'aadai pi k'ap'ia. Mamída pi chok'ai atabidai ãchi pi ome p'aneedait'ee. ¹³Mapa jarãji: “Mi Abram ñpewëra”, mi peenaadamerã. Mãga jararu pirã, pi k'aurepa mi pia ak'idayada aji.

¹⁴Egiptode panadak'ári, Egipto pidaarãpa Saray k'ïra wãree unujida. ¹⁵Ãchi rey Faraón^d apatap'edaa ak'ipataarãpa Saray auk'a unujida. Mapa Faraonmaa jaranajida mäk'aapa ateejida iru temaa. ¹⁶Saray k'aurepa Faraonpa Abram pia ak'iji. Abrammaa teeji ovejaarã, p'ak'aarã, burroorã,

^d 12.15 Chonaarãweda Egiptodepema reyrã jõmaweda t'ñjarapachida Faraón.

camelloorā, esclavoorā paara. ¹⁷Mamīda ichiaba Saray k'aurepa, Tachi Ak'ōrepa k'ayaa k'achia pëiji Faraonmaa māk'aapa iru te pidaarāmaa.

¹⁸Maperā Faraonpa Abram t'ī pëip'eda, mägaji:

—¿Sāap'eda jāga oojima? aji. ¿Sāap'eda nāga jara—e paji: “Na mi wēra”? ¹⁹Ma k'āyaara pichi ipewērada aji. Mapa mi wērak'a atak'aji. Nama bida aji, pichi wēra. Wādapāde aji.

²⁰Māpai Faraonpa ichi soldaorāmaa jaraji Egipto eujādeepa Abram chi wēra ome uchía pëidamerā āchi net'aa ome.

Lot Abram ik'aawaapa uchiada

13 ¹Abram Egiptodeepa chi wēra ome māk'aapa jōma chi net'aa iru bada ome wādak'āri, waya chejida Néguev eujādee. Ichi ipema warra Lot āchi ome auk'a wāji. ²Abram p'arat'ara baji, nēe, p'arat'a, ne-animalaarā iru bada perā. ³Neguevdeepa piak'āa chejida Betel p'uuru k'ait'a ichi naaweda bapariidamāi; Betel p'uuru, Hai p'uuru esajīak'a. ⁴Mama baji ma altar ichia naaweda ooda. Mama Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īji.

⁵Chi chīapa Abramk'a Lot jida p'arat'ara baji, ovejaarā, p'ak'aarā māk'aapa esclavoorā iru bada perā. ⁶Mamīda āra p'anadap'edaamāi p'ūajara mak'iara wē—e paji. Araa—e paji āchi omeerā ne-animalaarā—it'ee. ⁷Maperā Abram ne-animal ak'ipataarā Lotdeerā ome chōopachida. Ma awara cananeorā, ferezeorā ome at'āri ma eujāde p'anapachida.

⁸Maperā ewari aba Abrampa Lotmaa mägaji:

—Mi pi ome ēreerāda aji. Pia—e bi chōodait'ee mi pi ome maa—e pirā mi ne-animal ak'ipataarā pēreerā ome. ⁹Jāma bi eujā. Jirit'erāji pichia k'iniata. Mi ik'aawaapa wāpāde aji. Pi juaraare wāru pirā, mi juabi eere wāit'ee. Jōdee pi juabi eere wāru pirā, mi juaraare wāit'eeda aji.

¹⁰Māga jarak'āri, eede p'anajida. Maperā Lotpa t'imí ak'īji eujā jewedaa Jordán to ik'aawa bada Zoar p'uuru parumaa. Ma jōmaweda pia unuji pania paraada perā Tachi Ak'ōrepa Edende ne—uudak'a māk'aapa Egipto eujāk'a. (Maapai Tachi Ak'ōrepa waide jōt'aa—e baji Sodoma p'uuru Gomorra p'uuru ome.) ¹¹Māgá ma eujā pia unuda perā, Lotpa eujā jewedaa jōmaweda Jordán to ide bada jirit'erāji. Maap'eda oriente eere wāji. Māgá Abram, Lot ome awara—awaraa p'aneejida. ¹²Abram Canaán eujāde beeji. Jōdee Lot banaji ma eujā jewedaade p'uuru k'aipee beemāi, Sodoma p'uuru k'ait'a. ¹³Sodoma pidaarā k'achia—idaa p'anapachida. Audú ne—inaa k'achia k'īra t'ādoo oopachida Tachi Ak'ōre k'īrapite.

¹⁴Lot wāda t'ēepai, Tachi Ak'ōrepa Abramma mägaji:

—Pi ak'inī bimāiipa ak'ipāde aji, norte eere, sur eere, oriente eere; occidente eere paara. ¹⁵Na eujā jōmaweda pia unu bi mīa teeit'ee pīmaa māk'aapa pideepa uchiadait'eerāmaa, ichita iru p'anadamerā. ¹⁶Warrarā pideepa uchiadait'eerā p'oyaa juasia—e pait'ee. Audú chok'ara paraait'ee

ipu tau nãusaak'a. Eperãarãpa ipu tau nãusaa p'oyaa juasiadak'aak'a, mãga pik'a pideepa uchiadait'eerã p'oyaa juasiadak'aa pait'ee. ¹⁷Wãpãde aji, na eujã jõmaweda ak'ide, mia pìmaa teeit'ee perã.

¹⁸Mãgã Abram wãji. Mata Hebrón p'uuru k'ait'a banaji. Beeji pak'urura jëra bimãì eperã t'ijarapatap'edaa Mamré eujãde. Arii Tachi Ak'õre–it'ee altar ooji.

Abrampa Lot k'aripa atada

14 ¹Lot Sodoma p'uurude bak'ãri, jura paraaji. Maapai Amrafel rey paji Sinar eujãde; Arioc rey paji Elasar eujãde; Quedorlaómer rey paji Elam eujãde; Tidal rey paji Goyim eujãde. ²Mãgí reyrãpa mãik'aapa ãchi eere p'anadap'edaarãpa jura chõojida nãgí reyrã ome: Sodomadepema rey Bera ome; Gomorradepema rey Birsã ome; Admadepema rey Sinab ome; Zeboyindepema rey Semeber ome; Beladepema rey ome. Mãgí Bela p'uuru ichiaba Zoar apachida. ³Ma rey joisomaarãpa pedeetejida auk'a chõodait'ee chi apemaarã ome. Mapa ãchi soldaorã chip'e atadap'eda, cheepurujida Sidín eujã jewedaade, Mar Muerto k'ait'a. ⁴Doce años wãyaaru misa, ma reyrã p'anapachida rey Quedorlaómer jua ek'ari. Mamída ma año trecede pedeetejida chõodait'ee ichi eere p'anadap'edaarã ome.

⁵Año catorcede Quedorlaómer, awaraa reyrã ichi eere p'anadap'edaarã ome wãjida Astarot Carnayin eujãdee. Mama p'anide refaitaarã p'oyaaajida. T'ëepai p'oyaaajida zuzitaarã Jam eujãde mãik'aapa emitaarã Save Quiriatayin eujãde. ⁶Ichiaba p'oyaaajida horeorã Seír ee jëra bimãì mãik'aapa mãirã t'ëe wãjida Parán eujã jewedaadee eujã pania wëe bi ide. ⁷Chewãdade Quedorlaómer, ichi eere p'anadap'edaarã ome pachejida Enmispat eujãde; mãgí eujã ichiaba t'ijarapatap'edaa Cades. Ma eujã wãyaadade peek'oojida amalecitaarã mãik'aapa amorreorã, chi Jabezón Tamar eujãde p'anadap'edaarã.

⁸Sidín eujã jewedaade ma reyrã joisomaarã Sodomadepema, Gomorradepema, Admadepema, Zeboyindepema mãik'aapa Beladepema chõojida ⁹Elamdepema rey Quedorlaómer, ichi eere p'anadap'edaa reyrã ome; Tidal Goyimdepema, Amrafel Sinardepema, mãik'aapa Elasardepema Arioc ome. ¹⁰Ma eujã jewedaa Sidinde uria paraaji ne–inaa p'ãimaa k'arak'araa ome. Chi chõo atua wãdak'ãri, ma Sodomadepema rey mãik'aapa Gomorradepema rey jìchhoodachida ãchi eere p'anadap'edaarã ome mãik'aapa ùk'uru ma uriade baaik'oodachida. Chi apemaarã reyrã atua wãdap'edaarã ãchi eere p'anadap'edaarã ome jìchhoodachida ee jëra beemaa.

¹¹Mãgí rey Quedorlaómer eere p'anadap'edaarãpa p'oyaaajida mãik'aapa p'e ateejida Sodomadepemaarã mãik'aapa Gomorradepemaarã, ãra ne–animalaarã, ãra net'aa paara. ¹²Abram sobrino Lot Sodomade

bapachi perã, iru preso ateejida ichiaba ichi net'aa ome. ¹³Mamĩda eperã ãchi juadeepa uchiadai badapa Abrammaa jara cheji Lot ateedap'edaa. Maapai Abram chi hebreo apatap'edaa at'ãri bapachi Mamré eujãde pak'urura jëra bimãi. Ma Mamré amorreo paji. Ichi, chi ìpemaarã Escol, Aner ome Abram eere p'anajida.

¹⁴Abrampa Lot ateedap'edaa k'awaak'ãri, ichi te pidaarã mãik'aapa mimiapataarã chõo k'awaa beerã ichi tede waridap'edaarã chip'e atap'eda, wãjida Quedorlaómer t'ëe. Abram eerepemaarã trescientos dieciocho paji. Ëp'enajida Dan p'uurude. ¹⁵P'ãrik'ua ãra atu p'anide Abram eere p'anadap'edaarã awara-awaraa t'oodap'eda, ãra ome chõonajida. ãchi jichoo wãrutade Abram ichi eere p'anadap'edaarã ome t'ëe wãjida Hobã p'uurude parutamaa; Damasco p'uuru norte eere. ¹⁶Mama Abram eere p'anadap'edaarãpa p'oyaajida. Net'aa jõmaweda p'e aneejida, eperãarã jida, Lot, ichi te pidaarã ome, awaraa wëraarã atee wãdap'edaarã paara. Ichiaba Quedorlaómerpa net'aa jãri atee wãdap'edaa paara aneejida.

Melquisedecpa Abrammaa pedee pia jarada

¹⁷Abrampa ichi eere p'anadap'edaarã ome Quedorlaómer mãik'aapa reyrã iru eere p'anadap'edaarã p'oyaajida. ãpítee chewãdade Sodomadepema rey Abram ome unuit'ee cheji eujã jewedaa Savede; ichiaba t'ijarapatap'edaa Reyde. ¹⁸Mama bide Salén p'uurudepema reypa pan, vino ome aneeji. Ma rey t'ijarapachida Melquisedec. Mãgí Tachi Ak'õre Waibia-it'ee p'aare mimia oopachi.

¹⁹Mãgipa Abrammaa ma pan, vino ome teek'ãri, na pedee pia jaraji:

—Tachi Ak'õre Waibia, chi pajã mãik'aapa eujã oodapa pi pia ak'i bait'eeda aji. ²⁰Iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bida aji, pi k'aripada perã pi k'ira unuamaa iru p'anapataarã p'oyaamerã.

Mãpai Abrampa Melquisedecmaa teeji net'aa diezdepema chaabã jãri atadap'edaa Quedorlaómer juak'aawa.

²¹Maap'eda Sodomadepema reypa Abrammaa mãgaji:

—Mimaa eperãarã teepãde aji. Jõdee pi net'aa ome beepãde aji.

²²Mamĩda Abrampa p'anauji:

—Tachi Ak'õre, chi pajã mãik'aapa eujã ooda k'irapite mia nãga jara bi. ²³Pi net'aa apida ata k'inia-e bi. Jik'ara pijida ata k'inia-e mi chanclade jãit'ee. Mía k'inia-e bi pia jaramerã pi k'aurepa mi p'arat'ara bi. ²⁴Michi-it'ee maarepida ata k'inia-e bi; aba mi ome nipapataarãpa chik'o k'odap'edaa. Mamĩda net'aa teepãde aji, mi k'õp'ãyoorã Mamremaa, Anermaa mãik'aapa Escolmaa, ãrapa ma chõodade mi k'aripadap'edaa perã.

Tachi Ak'õrepa Abrammaa warra oopiit'eeda ada

15 ¹Ma t'ëepai ewari aba Tachi Ak'õrepa Abrammaa k'ãimok'araa pik'a bide pedeeji:

—Abram, waaweenapáde aji, mia pi j̄iapari perā. Pia mide ij̄apari perā, mia p̄imaa ne–inaa pia ooit'eeda aji.

²Mam̄ida Abrampa p'anauji:

—Tachi Ak'ōre, mi Ak'ōre Waibia, ¿pia s̄agá mi pia ooit'eema aji, mi warra w̄ee bita? Mi net'aa atab̄iit'eeda aji, Damascod̄epema Eliezer ome, m̄agf̄ mi mimiapari perā. ³Pia m̄imaa warra tee–e bairā, mi mimiapariipa mi net'aa j̄ait'ee.

⁴M̄apai Tachi Ak'ōrepa m̄agaji:

—Pi mimiapariipa pi net'aa j̄ia–e pait'eeda aji. Pichi warrápata j̄ait'eeda aji.

⁵M̄apai Tachi Ak'ōrepa Abram taawaa w̄apiji m̄aik'aapa irumaa m̄agaji:

—Pia ak'ipáde aji, pajā m̄aik'aapa p'oyaa juas̄iai pirā, lucero juasiapáde aji. P̄ideepa uchiadait'eerā j̄agá cho–k'ara paraait'eeda aji.

⁶Abrampa ij̄aj̄aji Tachi Ak'ōrepa jarada. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru k'achia w̄ee unupachi. ⁷Tachi Ak'ōrepa waya pedeeji:

—Mi pi Ak'ōre Waibia. K'irāpapáde aji, miata pi caldeorā eujādepema Ur p'uuruudeepa uch̄ia atada p̄imaa na eujā teit'ee.

⁸Abrampa iidiji:

—Mam̄ida Tachi Ak'ōre, ¿s̄agá mia k'awayama aji, na eujā mi–it'ee?

⁹Tachi Ak'ōrepa m̄agaji:

—Aneepáde aji, p'ak'a aba, chivo aba m̄aik'aapa oveja aba, chi año ōpee iru bee. Ichiaba aneepáde aji, tortola, paloma pichón ome.

¹⁰Abrampa ooji Tachi Ak'ōrepa jaradak'a. Ma ne–animalaarā aneeji Tachi Ak'ōremaa. M̄apai ma ne–animalaarā chaachaa peep'eda, t'ooji m̄aik'aapa chi k'ap'ia t'ooda k'ir̄aichaa biji. Mam̄ida ma ipanaarā peep'eda, t'oo–e paji. ¹¹Ākosoorā it'iipa baai chejida ma ne–animalaarā k'ap'ia piuda k'odait'ee. Mam̄ida Abrampa j̄erek'ooji. ¹²K'eu wāk'āri, Abram tap'ok'eedachi. Mapa k'āidachi. M̄aga nide p'eradachi, audú p'āriudaida perā.

¹³M̄aga bide Tachi Ak'ōrepa m̄agaji:

—P̄ideepa uchiadait'eerā p'anapataadait'eeda aji, eujā awaraade mimiamaa ch̄iara–it'ee. Mama esclavo p'anadait'ee m̄aik'aapa m̄apemaarāpa āra miapi iru p'anadait'ee cuatrocientos años. ¹⁴Mam̄ida m̄ia ichiaba miapiit'ee ma eujādepemaarā, āchia p̄ideepa uchiadait'eerā esclavo papidait'ee perā. Maap'eda p̄ideepa uchiadait'eerā net'aa pi–ia ome awara āi wādait'ee. ^{15–16}Taarā pak'āri, p̄ideepa uchiadait'eerā uchiada k'īmari uchiadap'eda, waya namaa chedait'ee. M̄agā taarādait'ee m̄ia amorreorā nam̄aik'aapa waide j̄ere–e pait'ee perā. Ārapa ne–inaa audú k'achia oodak'ārita, m̄ia āra na eujādeepa j̄erek'ooit'ee. Mam̄ida p̄ideepa uchiadait'eerā chedai naaweda, pi k'āiwee, chonaa piuit'eeda aji.

¹⁷P'ārik'ua pada perā, ma p'āriude k'uuruk'a bi n̄agf̄ ome uch̄ia chejida: ok'ok'īra urua, nari j̄irak'awaa m̄aik'aapa ipirā urua. W̄ayaajida ma ne–animalaarā k'ap'ia piuda esaj̄ak'a.

¹⁸Ma ewate m̄ga unupik'āri, Tachi Ak'ōrepa Abram ome pacto ooji. M̄gaji:

—Na eujā teeit'eeda aji, pideepa uchiadait'eerāmaa; Egiptode to bimāiipa to waibia Éufrates parumaa. ¹⁹Pia jarait'eera teeit'ee pideepa uchiadait'eerāmaa n̄giirā eujā: quenitaarā, quenizitaarā, cadmoneorā, ²⁰hititaarā, ferezeorā, refaitaarā, ²¹amorreorā, cananeorā, gergeseorā, jebuseorā; m̄giirā eujā.

Abram warra Ismael t'oda

16 ¹Saray warra t'ok'aa paji. Mamīda ichia iru baji esclava Egiptodeepa anedap'edaa. M̄gí wēra t'ijarapachida Agar.

²M̄gá Saraypa warra t'ok'aa pada perā, ichia Abrammaa m̄gaji:

—Tachi Ak'ōrepa mimaa warra tee–e bairā, k'āipáde aji, mi esclava Agar ome. M̄gá ichi k'ap'ia mi warra paraayada aji.

Abrampa ooji chi wērapa jaradak'a. ³Saraypa ma Egiptodepema esclava teeji chi imik'iramaa, ai ome warra oomerā ichi–it'ee. M̄ga ooji diez años Canaán eujāde p'anadak'āri.

⁴Abram Agar ome beek'āri, biak'ooji. Mamīda m̄gá biak'oo beek'āri, Agar audua beeji m̄ik'aapa Saray waa pia ak'i–e paji.

⁵M̄pai Saraypa Abrammaa m̄gaji:

—¡Pí k'aurépata Agarpa mi pia ak'i–e bida! aji. Miata iru teeji pimaa warra oomerā iru ome. Mamīda írá biak'oo bairā, irua mi pia ak'i–e bi. Tachi Ak'ōrepa jarai k'ai k'aurepa mi m̄gá iru bi; pí k'aurepa wa mi k'aurepa.

⁶Abrampa p'anauji:

—Iru pichi esclava. Oopáde aji, pichia oo k'iniata iru ome.

M̄pai Saraypa Agar pia–ee iru bapachi. Mapa Agar jirabodoji.

⁷Mamīda Agar ode wāde Tachi Ak'ōrepa ángel p̄iji irumaa. Ma angelpa iru unu ataji eperāarā wē–emāi, Sur p'uurudee wāpari ode. Mama pania poátri uchía bimāi baji.

⁸M̄pai ma angelpa Agarmaa m̄gaji:

—Agar, Saray esclava, ¿sām̄ik'aapa cheruma aji, m̄ik'aapa s̄amaa wāma?

Agarpa p'anauji:

—Jirabododa aji, mi chipari ik'aawaapa.

⁹M̄pai angelpa m̄gaji:

—Wāpáde aji, waya Saraymaa m̄ik'aapa nejōmaade chok'ek'ee bapáde aji.

¹⁰Ichiaba ma angelpa Agarmaa m̄gaji:

—Pideepa warrarā chok'ara uchiadait'eeda aji. P'oyaa juasiada–e pait'eeda aji, chok'ara paraait'ee perā. ¹¹Pia warra t'oit'ee. T'í biit'ee Ismael^e Tachi Ak'ōrepa pi biapi ūrida perā. ¹²Iru tausaaree bait'eeda aji,

^e 16.11 Hebreo pedeede Ismael jara k'inia bi “ūripari”.

burro waide taunomaa–e bik'a. Jōmaarã ome chōoit'ee māk'aapa jōmaarã iru ome chōodait'ee. Baamaa bait'ee apidaa jua ek'ari. Chi ipemaarã ik'aawaapa t'imí bapariit'eeda aji, āra k'īra unuamaa iru bapariit'ee perã.

¹³Mama Agar Tachi Ak'ōre ome pedeeda perã, Tachi Ak'ōre t'ī bijí “Ak'ōre Waibiapa mi unupari”. Māgaji:

—Mi Tachi Ak'ōre ome unuji mīda, at'āri chok'ai bi.

¹⁴Maperã ma pania poátri uchía bīmāi t'ījarapachida “chi mi unupari chok'ai bí pozo”. Ma pozo Cadedeepa Beredmaa wāpari o esajāk'a bi.

¹⁵Maap'eda Agar cheji Saraymaa. Mama Abram warra t'oji. Abrampa t'ī bijí Ismael. ¹⁶Ismael t'ok'āri, Abram ochenta y seis años iru baji.

Tachi Ak'ōrepa Abrammaa ne–inaa pia ooit'eeda ada

17 ¹Abram noventa y nueve años iru bak'āri, Tachi Ak'ōrepa ichi unupip'eda, māgaji irumaa:

—Mi Jōmaarã Ak'ōre Waibia. T'āri pia nipaparíji mi k'īrapite. ²Māgá mia ooit'ee pí ome pacto oodade jaradak'a. Pídeepa warrarã chok'ara uchiapiit'eeda aji.

³Māpai Abram bedabaidachi Tachi Ak'ōre k'īrapite ichi tau biiri eujāde t'ōbairumaa.

Māga nīde Tachi Ak'ōrepa māgaji:

⁴—K'īrapapáde aji, mia pacto ooda pí ome. Pídeepa warrarã chok'ara uchiapiit'ee. Ma awara pídeepa p'uuru chok'ara uchiadait'ee. ⁵Waa Abram ada–eda aji. Idideepa t'ījarapataadait'ee Abraham,^f mia pí p'uuru pidaarã k'īra t'ādo ak'ōre papiit'ee perã. ⁶Pídeepa mia uchiapiit'ee p'uuru chok'ara māk'aapa reyrã. ⁷Mia pí ome pacto oodade jaradak'a ichita ooit'eeda aji, pí ome māk'aapa pídeepa uchiadait'eerã ome. Mi ichita pí māk'aapa āra Ak'ōre Waibia pait'ee. ⁸Pimaa māk'aapa āramaa mia teeit'ee Canaán eujā jōmaweda; pí awaraa eujādepemak'a baparimāi. Pí māk'aapa pídeepa uchiadait'eerã na eujā chipariirã ichita padait'ee māk'aapa mīmaa it'aa t'īpataadait'ee.

⁹Ichiaba Tachi Ak'ōrepa māgaji Abrahammaa:

—Mamīda pí māk'aapa pídeepa uchiadait'eerã jōmaarã ome mia pacto oodade jaradak'a oodapáde aji. ¹⁰Nāgá ak'īpidai mia pactode jaradak'a oo k'īnia p'ani. Pía māk'aapa pídeepa uchiadait'eerāpa tauchaa bipítí parã imik'īraarã k'ap'īade. ¹¹Imik'īraarã me e t'īidapáde aji. Māga oodak'āri, ak'īpidait'ee mi pedee ijāa p'ani. ¹²Idideepa tauchaa bíti jōma warrarã t'odap'edaa k'ap'īade. Māga óoti warrarã t'odadeepa k'āima ocho pak'āri; parã esclavoorã warrarã jida ichiaba. ¹³Māga oodapáde aji, imik'īraarã jōmaarāmaa; parã tede t'odap'edaa, chi netodap'edaa paara. Apida māga oo–ee baik'araa bi. Māga oodak'āri, ma tauchaa ichita iru p'anadait'ee

^f 17.5 Hebreo pedeede Abraham jara k'īnia bi “p'uuru chok'ara ak'ōre”.

pāchi k'ap'iade māik'aapa pāchi piurutamaa k'irāpadait'ee mia pacto ooda parā ome. ¹⁴Chi māga oo k'inia–e bi uchiapidapáde aji, parā t'āideepa, mi pactode jara bik'a oo k'inia–e bairā.

¹⁵Ichiaba Tachi Ak'ōrepa māgaji Abrahammaa:

—Pi wēra waa Saray t'ijarapataada–eda aji. Idideepa t'ijarapataadait'eeda aji, Sara.⁸ ¹⁶Mia iru bendiciait'ee. Warra t'opiit'ee. Irudeepa warrarā chok'ara uchiadait'eeda aji, māik'aapa ma warrarādeepa reyrā chok'ara uchiadait'eeda aji. Ichiaba irudeepa p'uuru chok'ara uchiadait'eeda aji.

¹⁷Waya Abraham bedabaidachi Tachi Ak'ōre k'irapite ichi tau biiri eujāde t'ōbairumaa māik'aapa ēidachi ichi t'āridepai k'īsiaru misa: “¿Imik'ira cien años iru bipa warra ooi'k'ā? ¿Sarapa warra t'oi'k'ā aji, noventa años iru bita?”

¹⁸Māga k'īsiape'da, Abrahampa Tachi Ak'ōremaa māgaji:

—Mia k'inia bida aji, mi warra Ismaelmaa pia ne–inaa pia oomerā. ¿Pia jaradak'a oo–e paik'ā mi warra Ismael k'ap'ia pari?

¹⁹Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Mia jarajida aji, pi, pichi wēra ome warra aba oodait'ee. T'ī biit'ee Isaac. Iru ome māik'aapa irudeepa uchiadait'eerā ome ichita ooi't'ee pi ome pacto oodade jaradak'a. ²⁰Pia iididak'a mia ichiaba Ismael bendiciait'ee. Irudeepa warrarā chok'ara uchiapiit'ee. Irudeerā p'uuru waibia pait'ee māik'aapa eperāarā poro waibiaarā doce uchiadait'ee. ²¹Mamīda mia pactode jaradak'a ooi't'ee Isaac ome. Añomaa Sarapa ma warra t'oi't'eeda aji.

²²Tachi Ak'ōre Abraham ome pedeepe'da, wāji. ²³Ai ewateweda Abrahampa tauchaa bipiji chi warra Ismael k'ap'iade, ichi k'ap'iade paara. Ichiaba tauchaa bipiji ichi esclavoorā k'ap'iade; ichi tede t'odap'edaarā, chi netoda awaraarā juak'aawa paara. Abrahampa māirādepema imik'iraarā jōmaweda k'ap'iade tauchaa bipiji Tachi Ak'ōrepa jaradak'a. ²⁴Māgá tauchaa imik'iraarā k'ap'iade bipik'āri, Abraham noventa y nueve años iru baji. ²⁵Ismael trece años iru baji. ²⁶Ma ewateweda Abrahampa māik'aapa chi warra Ismaelpa tauchaa bipijida āchi k'ap'iade. ²⁷Ichiaba ma ewate Abraham mimiapataarāpa auk'a tauchaa bipijida āchi k'ap'iade. Māga oojida chi mimiapataarā imik'iraarā Abraham tede t'odap'edaarāpa, chi awaraa eujādepemaarā juak'aawa netodap'edaarāpa paara.

Tachi Ak'ōrepa Abrahammaa warra oopida

18 ¹Maapai Abraham at'āri bapachi Mamré eujāde pak'urura jēra badamāi. Ewari aba imat'ipa Abraham ichi te ne–edee ooda

8 17.15 Hebreo pedeede Sara jara k'inia bi “rey k'au”.

t'ĩupatamá su–ak'i bi misa, Tachi Ak'õrepa ichi unupiji. ²Abrahampa ak'ik'ãri, unuji eperãarã õpee ak'inĩ p'ani ichi k'ĩrapite. Unu ataruta, ãra auteebaiji mãik'aapa bedabaidachi ãra k'ĩrapite ichi tau biiri eujãde t'õbairumaa. ³Mãpai irua mågaji:

—Michi Waibia, chupiria k'awãaji. Ìraweda wãnaadapãde aji. ⁴Pia k'inia bi pirã, pania atapiit'ee jĩru siidamerã mãik'aapa iidamerã pak'uru ek'ari, k'ũrasaa bairã. ⁵Parã nama wãyaa wãda perã, mia chik'o jooπιit'ee k'odamerã, wãdai naaweda.

—Pia bida ajida. Pia jaradak'a oopãde ajida.

⁶Aramata Abraham ichi te ne–edee oodade t'ĩuji mãik'aapa Saramaa mågaji:

—Isapai harina pipiara bi veinte kilo atapãde aji, mãik'aapa maat'ip'eda, pan ipipãde aji.

⁷Mãpai Abraham p'iraji ichi p'ak'a p'e iru badamaa mãik'aapa p'ak'a chak'e aba pipiara bi jirit'eraji. Mãgĩ teeji ichi mimiaparimaa peemerã mãik'aapa chuumerã. Aramata ma mimiaparipa ooji chiparipa jaradak'a. ⁸Ma p'ak'a chiara chuuda awara Abrahampa teeji queso p'ak'a juba ome. Ichi juadoopa ma chik'o ãramaa teenaji k'odamerã ma pak'uru ek'ari k'ũrasaa badamãi.

⁹Ãra nek'omaa p'ani misa, Abraham arii baji. Aupadak'ãri, Abrahammaa iidijida:

—¿Sãma bima ajida, pi wẽra Sara?

—Teeda bida aji.

¹⁰Mãpai Tachi Ak'õrepa mågaji:

—Añomaa mi waya cheit'eeda aji. Maapai pi wẽra Sarapa warra t'oit'eeda aji.

Mãimisa Sarapa Abraham ãpíteik'a eereepa ùrimaa baji ãchi te ne–edee ooda t'ĩupatamáipa. ¹¹Abraham chonaa baji. Ma awara chi wẽra Sara chõtrãa baji; waa bi k'ayaak'aa paji. ¹²Maperã Sarapa ma pedee ùrik'ãri, eidachi mãik'aapa k'ĩsiaji: “¿Sãgã o–ĩa warra oodaima tai nãgã chonaa chitoonita?”

¹³Mãpai Tachi Ak'õrepa Abrahammaa iidiji:

—¿Sãap'eda Sara eidachima? aji. ¿Ijãa–e bik'ã warra t'oi, chõtrãa bi mĩda? ¹⁴¿K'ãare net'aata Ak'õre Waibiapa p'oyaa oo–e paima? aji. Añomaa mi waya cheit'ee mãik'aapa Sarapa warra t'oit'eeda aji.

¹⁵Mãga ùrik'ãri, Sara p'eradaida perã, meraji:

—Mi ãi–e bajida aji.

Mamĩda Tachi Ak'õrepa p'anauji:

—Mia k'awa bida aji, pi ãida.

Abrahampa chupiria iidida Sodoma pidaarã pari

¹⁶Maap'eda ma chedap'edaarã p'irabajida mãik'aapa wãjida Sodoma p'uurudee. Abrahampa waawipai k'õp'ãyanaji. ¹⁷Ode wãdade

Tachi Ak'õrepa k'ĩsiaji: “Mia ooit'ee bi Abrahammaa jaraipia bida aji. ¹⁸ Irudeepa p'uuru chok'ara uchiapiit'ee m̄aik'aapa iru k'ap'ia na p'ek'au euj̄adepemaar̄a j̄omaar̄a—it'ee mia ne—in̄aa pia ooit'ee. ¹⁹ Mia iru jirit'eraji mi ūraa jarateemer̄a ichi warrar̄amaa m̄aik'aapa ichi te pidaar̄amaa. M̄agá ārapa k'awaadai oodait'ee mia jara bik'a m̄aik'aapa auk'a k'awaadai t'āri pia nipapataadait'ee mi k'ĩrapite. M̄aga p'anadak'āripi, mia jaradak'a āramaa pia ooit'ee.” ²⁰ M̄aga k'ĩsiap'eda, Tachi Ak'õrepa m̄agaji Abrahammaa:

—J̄omaar̄apa jarapata Sodomadepemaar̄a, Gomorradepemaar̄a ome audú ne—in̄aa k'achia ooi awaa p'anapata. ²¹ Īrá araa w̄ait'eeda aji, k'await'ee w̄ara āchia audú k'achia ooi awaa p'ani wa m̄aga—e.

²² Omeeweda w̄ajida Sodomadee. Mam̄ida Abraham Tachi Ak'õre ome beej̄i. ²³ Abraham iru k'ait'apai w̄ap'eda, iidiji:

—¿Peeit'ee k'ā aji, eper̄ar̄a pia beer̄a k'achia beer̄a ome auk'a? ²⁴ ¿Chup̄iria k'awa—ek'ā aji, cincuenta t'āri pia beer̄a paraa p̄ir̄a? Cincuenta paraa p̄ir̄a, ¿ma p'uuru j̄omaweda j̄opiit'ee k'ā? aji. ²⁵ ¡M̄aga oonáaji! Audú ne—in̄aa k'achia ooda—e p'ani p̄ir̄a, ¿s̄aga āra auk'a j̄opiima? Pia eper̄ar̄a j̄omaar̄a ak'ipari m̄aik'aapa pia aupai jarai chis̄aḡiir̄apa pia oopata; chis̄aḡiir̄apa k'achia oopata. ¡Chi pia beer̄a j̄opinaap̄ade! aji.

²⁶ M̄apai Tachi Ak'õrepa m̄agaji:

—Cincuenta t'āri pia beer̄a unuru p̄ir̄a Sodoma p'uurude, m̄agara ma p'uuru j̄omaweda j̄opi—eda aji.

²⁷ Mam̄ida Abrahampa waya iidiji:

—Mi chup̄iria k'awaap̄ade aji. Mia k'awa bi pita J̄omaar̄a Ak'õre Waibia; j̄odee mi eper̄a j̄ip'aa. ²⁸ Mam̄ida mia k'awa k'inia bi eper̄a pia beer̄a cuarenta y cincopai paraa p̄ir̄a, ¿ma p'uuru j̄omaweda j̄opiit'ee k'ā? aji.

Tachi Ak'õrepa p'anauji:

—Cuarenta y cinco t'āri pia beer̄a unuru p̄ir̄a, m̄agara p'uuru j̄omaweda j̄opi—eda aji.

²⁹ M̄apai Abrahampa m̄agaji:

—Cuarenta paraa p̄ir̄a, ¿j̄omaweda j̄opiit'ee k'ā? aji.

Tachi Ak'õrepa p'anauji:

—Cuarenta unuru p̄ir̄a, m̄agara j̄omaweda j̄opi—eda aji.

³⁰ Mam̄ida Abrahampa waya iidiji:

—Mi ome k'ĩraunaap̄ade aji, audú iidimaa bair̄a. Mam̄ida mia k'awa k'inia bi eper̄a pia beer̄a treintapai paraa p̄ir̄a, ¿j̄omaweda j̄opiit'ee k'ā? aji.

Ak'õrepa p'anauji:

—Treinta unuru p̄ir̄a, m̄agara j̄omaweda j̄opi—eda aji.

³¹ Abrahampa waya m̄agaji:

—Michi Waibia, mi k'ĩiri k'isua p̄ik'a bi n̄agá audú iidimaa bair̄a. Mam̄ida pia beer̄a veintepai paraa p̄ir̄a, ¿j̄omaweda j̄opiit'ee k'ā? aji.

Tachi Ak'õrepa p'anauji:

—Veinte unuru pirã, mägara jõmaweda jõpi—eda aji.

³²Mãpai Abrahampa iidiji:

—Aai Tachi Ak'õre, mi chupiria k'awaapáde aji. K'íraunáaji mia audú iidimaa bairã. Nadeepa waa mia iidi—e pait'ee. Eperã pia beerã diezpai paraa pirã, ¿ma p'uuru pidaarã jõmaweda jõpiit'eeek'ã? aji.

—Ma eperãarã diez k'aurepa p'uuru pidaarã jõmaweda pee—eda aji.

³³Tachi Ak'õre Abraham ome pedee aupak'ãri, wãji. Mãpai Abraham ichi temaa cheji.

Tachi Ak'õrepa Sodoma mãik'aapa Gomorra p'uuru jõpit'aada

19 ¹K'eu wãk'ãri, ma angeleerã omé Sodoma p'uurude panajida. P'uuru t'íupata k'ait'a eperãarã chip'epatamá Lot su—ak'i baji. Lotpa ma angeleerã unuk'ãri, bainí beep'eda, ãra auteebaiji. ²Mãpai mägaji:

—Eperãarã poro waibiarã, mia k'inia bi parã mi temaa chedamerã, mia parã k'aripa k'inia bairã. Mama parã biiri siidai mãik'aapa k'ãidai. Nu tap'edaweda parã ode pia wãdayada aji.

Mamída ma angeleerãpa mägajida:

—Gracias. Pi tede k'ãida—e. Plazade k'ãidait'eeda ajida.

³Mamída Lotpa jara bipa wãjida iru temaa. Mama panadak'ãri, Lotpa chik'o joopip'eda, ãramaa teeji pan levadura wêe bi ome k'odamerã.

⁴Teeda p'anide k'ãidai naaweda, Sodoma p'uurudepema imik'íraarã; k'útrãarã, chonaarã paara chejida mãik'aapa te wap'íra atajida. ⁵Mãpai Lotmaa biajida:

—¿Sãma p'anima ajida, jã eperãarã omé chedap'edaa? Taawaa uchía p'e atapáde ajida. Tai ãra ome auk'a k'ãidait'ee.

⁶Lot ichi tedee pa uchíaji mãik'aapa chi puerta jãaji. ⁷Mãpai mägaji:

—K'õp'ãyoorã, mi chupiria k'awaadapáde aji. K'achia oonaadapáde aji, mia auteebaida eperãarã ome. ⁸Mia k'au awëraarã teeyada aji. Mãirã waide imik'íraarã ome k'ãida—e p'ani. Pãchia oo k'iniata oodai mãirã ome. Mamída na eperãarãmaa ne—inaa k'achia oonaadapáde aji, mia ãra auteebaida perã mi tede p'aneedamerã.

⁹Mamída ma imik'íraarãpa k'iniada—e paji. Mapa mägajida:

—¡Pi nãpema—epi! ¡Tai chok'apari—epi! ¡Yaa wãpáde ajida, maa—e pirã pimaa ne—inaa audupiara k'achia oodayada! ajida.

Lot jita atadait'ee paji mãik'aapa ichi tedepema puerta ãrit'aadait'ee paji. ¹⁰Mamída angeleerãpa juadeepa teedaa jidiu atajida mãik'aapa chi puerta jã nãbijida. ¹¹Mãpai ma imik'íraarã; k'útrãarã, chonaarã paara tau p'ãriuk'oodachida. Ma puerta maarepida unudak'aa paji ma angeleerãpa tau p'ãriupik'oodap'edaa perã.

¹²Mãpai ma angeleerãpa Lotmaa iidijida:

—¿Na p'uurude awaraa eperãarã paraak'ã ajida, pia atee k'inia bi pichideerã ome? Ma eperãarã jômaweda atap'eda ãchi net'aa ome, wãdapáde ajida, ¹³na p'uurudeepa ãyaa, taipa nãpemaarã jômaweda peek'oodait'ee perã. Tachi Ak'õrepa ãchi ome waa choo—eda aji, jõmaarã k'irapite audú ne—inaa k'achia ooi awaa p'anadairã. Na p'uuru jõt'aadait'eeda ajida.

¹⁴Mãpai Lot wãji chi wiurã padait'ee padaarãmaa jarade auk'a ma p'uurudeepa ãyaa uchiadamerã.

—¡Isapai chedapáde aji, p'uurudeepa taawaa, Tachi Ak'õrepa na p'uuru jõt'aait'ee perã!

Mamída ãchia Lot pedee ijãada—e paji k'isiadap'edaa perã iru pedidata bi.

¹⁵Tap'edapodopa angeleerãpa Lotmaa mägajida:

—¡Isapai p'irabáiji mãik'aapa wãji pichi wëra ome, pi k'aurã omé ome! ¡Piu k'iniada—e p'ani pirã, wãti taipa na p'uurudepemaarã jômaweda peek'oodait'ee perã!

¹⁶Mamída Lot audupai taarãdaida perã, angeleerãpa iru, chi wëra, chi k'aurã ome juadeepa ãyaa ateejida. Mãga oojida Tachi Ak'õrepa ãra chupiria k'awaada perã.

¹⁷P'uurudeepa t'imí panadak'ãri, ángel abaapa mägaji:

—¡Eedee p'iradapáde! aji. ¡Ãpítee ak'ináati mãik'aapa ak'iní p'aneenáati na eujã jewedaade wãyaapari ode! Ee jëra beemaa wãdapáde aji, piunaadamerã.

¹⁸Mamída Lotpa mägaji:

—Mãga—eda aji. Mi chupiria k'awaadapáde aji. ¹⁹Wãara, parãpa tai chupiria k'awaa p'ani, k'aripamaa p'anadairã tai piunaadamerã. Mamída tai jã eede panada—e pai. Nama ode wãdade tai piudayada aji. ²⁰Nama k'ait'a p'uuru k'aipee bi. Araadai jãmaa wãdait'ee. ¡Jãmaa pëipáde aji, maa—e pirã tai piudayada! aji.

²¹Mãpai abaapa mägaji:

—Pia jaradak'a ooit'eeda aji. Ma p'uurude p'aniirã pee—eda aji, parã maaaa wãruta perã. ²²Mamída isapai maaaa wãdapáde aji, parã panadai naaweda, mia maarepida p'oyaa oo—e perã.

Ma p'uuru t'ijarapachida Zoar.

²³Tap'edaweda Lot paji Zoar p'uurude. ²⁴Mãpai Tachi Ak'õrepa it'ariipa pëiji hielo k'oi tauk'a, t'ipítai ome Sodoma ãri mãik'aapa Gomorra ãri. ²⁵Ma eujã jewedaade beeda p'uurudepemaarã jômaweda jõ atapëiji; ãchia ne—udap'edaa paara. Aba Zoar p'uuru aupai jõt'aa—e paji. ²⁶Mamída chewã nidade Lot wërapa ãpítee ak'ik'ãri, t'ã padachi mãik'aapa mãuk'a padachi.

²⁷Ai norema Abraham tap'edaweda wãji Tachi Ak'õre ome pedeemaa badamaa. ²⁸Ak'ik'ãri Sodoma, Gomorra p'uurumaa, ma eujã

jewedaa jōmaweda nari jīrak'awaa nībaji. ²⁹Māgá Tachi Ak'ōrepa Lot bapariidamāi jōmaweda jōt'aaji. Mamīda Abraham k'aurepa Lot jōpi-e paji.

Lotdeepa uchiadap'edaarā

³⁰Ma t'ēepai Lot waawee beejī Zoar p'uurude beeit'ee. Mapa chi k'au omé iru bada ome mēe wājida, ee paraamaa. Mama māu te uriade p'aneejida.

³¹Mama p'anide ewari aba chi k'au naapemapa māgaji chi t'ēepemamaa:

—Mi ak'ōre chonaadaruda aji. Nama wē–e imik'īraarā tachi atadait'ee āchi wēraarāk'a na eujādepemaarāpa oopatak'a. ³²Maperā vino topidāma mi ak'ōremaa, iru piu beemerā. Māpai iru ome k'āidāma. Māgá biak'oodayada aji, māik'aapa tachideepa uchiadait'eerā paraait'eeda aji.

³³Ma ewateweda p'ārik'ua chi ak'ōre vinopa piupit'aajida. Māimisa chi k'au naapema k'āiji iru ome. Mamīda piu bada perā, Lotpa k'awa–e paji chi k'au jēra beek'āri māik'aapa p'irabaik'āri.

³⁴Ai norema chi naapemapa māgaji chi t'ēepemamaa:

—Nuweda mi k'āijida aji, mi ak'ōre ome. Waya piupidāma vinopa pi idi p'ārik'ua iru ome k'āimerā. Māgá tachi omeeweda warra t'odayada aji.

³⁵Ma p'ārik'ua waya piupit'aajida vinopa. Māpai chi t'ēepema k'āiji Lot ome. Mamīda Lotpa auk'a k'awa–e paji. ³⁶Maap'eda biak'oojida. ³⁷Chi naapemapa warra t'oji. T'ī biji Moab. Irudeepa uchijida moabitaarā. ³⁸Chi t'ēepemapa ichiaba warra t'oji. T'ī biji Ben Amí. Irudeepa uchijida amonitaarā.

Abraham Abimélec ome

20 ¹Maapai Abraham banaji Néguev eujāde. Beejī Guerar p'uurude, Cades punto Sur punto esājīak'a. ²Mama p'anide ma p'uurudepema rey waaweepea Abrahampa jaraji chi wēra Sara ichi ipewēra. Mapa Guerardepema rey Abimelecpa Sara ichi temaa aneepiji chi wēra papiit'ee. ³Mamīda ma ewate p'ārik'ua Abimélec k'āimok'araaji.

Ma k'āimok'araa bīde Tachi Ak'ōrepa jaraji:

—Pi piuit'eeda aji, chíara wēra atada perā.

⁴Mamīda Abimelecpa at'āri Sara t'ōbai–e bada perā, p'anauji:

—Michi Waibia, ¿sāgá mi piupiyama aji, at'āri ma wēra t'ōbai–e bīta?

⁵Abrahampa mīmaa chi ipewērada aji. Chi wērapa pida auk'a māga jaraji. Mīa āchi pedee ijāaji. T'āri jīp'a māga ooji. Maarepida k'achia oo–e pajida aji.

⁶Māpai ma k'āimok'araade Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Mīa k'awa bīda aji, pia āra pedee ijāada. Mapa ma wēra t'ōbaipi–e paji, ne–inaa k'achia mi k'īrapite oonaamerā. ⁷Mamīda írá ma wēra teepáde aji, chi imik'īramaa, iru mi pedee jarapari perā. Iruata pi pari

mimaa chupiría iidit'eeda aji, pi piunaamerã. Mamída ma wëra pëi-e pirã chi k'imamaa, pi, pichideerã ome piudait'eeda aji.

⁸Ai norema tap'eda Abimélec p'irabaip'eda, ma k'äimok'araada nepiriji ichi mimiapataarãmaa. Māga ūridak'āri, p'eradachida.

⁹Ma t'ēpai Abimelecpa Abraham t'ī pēiji māik'aapa irumaa māgaji: —Pi k'aurepa mi perã piujida! aji. ¿Sāap'eda mi, michi jua ek'ari p'aniirã ome k'achiade baapi k'inia bima? aji. Māga ooi'araa bida aji.

¹⁰¿K'āata k'īsia bajima aji, ma seewa mimaa jarak'āri?

Māgá Abimelecpa Abraham itriat'aaji.

¹¹Māpai Abrahampa p'anauji:

—Mia k'īsiaji nāpemaarāpa Tachi Ak'ōre Waibia waaweedak'aa. Āchobee baji mi peedai jiak'aapa mi wëra k'ap'ia. ¹²Mamída wāara jarajida aji, jarak'āri iru mi ipewëra. Iru mi ak'ōre k'au; mamída mi naweedepa uchiada-e. Mapa mia ataji michi wëra papiit'ee. ¹³Tachi Ak'ōrepa jarak'āri mi uchiamerã mi ak'ōre tedeepea, mia Saramaa māgaji: “Pia mi wāara k'inia iru bi pirã, tachi unurutaarãmaa jarapáde aji, pi mi ipewëra, pi k'ap'ia mi peenaadamerã.”

¹⁴Māpai Abimelecpa Sara teeji Abrahammaa. Ma awara teeji ovejaarã, p'ak'arã, esclavoorã esclavaarã ome.

¹⁵Māpai Abrahammaa māgaji:

—Na eujã mëreda aji. Jirit'erapáde aji, parã aide p'anapataadamerã.

¹⁶Māpai Saramaa māgaji:

—Mia ne-inaa teeda pi ipemamaa p'arat'a tau mil vale bida aji. Ma ne-inaa k'aurepa parã ome nipapataarādepema apidaapa pi āpíte pedee k'achia jaradaik'araa bida aji.

¹⁷⁻¹⁸Abimelecpa Sara atak'āri ichi wëra papiit'ee, Tachi Ak'ōrepa iru tedepema wëraarã jōmaweda k'ayaapiji warra t'onaadamerã. Mapa Abimelecpa Sara teek'āri Abrahammaa, irua rey Abimélec pari, chi wëra pari māik'aapa āchi tede mimiapataarã pari it'aa iidiji. Māgá Tachi Ak'ōrepa āra jōmaweda jipaji warrarã t'odamerã.

Abraham warra Isaac t'oda

21 ¹Tachi Ak'ōrepa Sara pia ooji. Ichia jaradak'a ooji Sara ome. ²Māgá Sara biak'oo beejí māik'aapa Tachi Ak'ōrepa jaradak'a añomaa Abraham warra paraaji, iru chonaa baji mīda. ³Abrahampa iru t'ī bijí Isaac. ⁴Tachi Ak'ōrepa jaradak'a tauchaa bijida Isaac k'ap'iaide t'odadeepa k'āima ocho pak'āri. ⁵Abraham cien años iru bak'āri, Isaac t'oji. ⁶Chi warra t'ok'āri, Sarapa k'īsiaji: “Tachi Ak'ōrepa mi o-īapa ēipiji warra t'opida perã. Jōmaweda nāga ūrirtaarã auk'a o-īa p'anadait'ee. ⁷¿K'aipa ijāak'aji mia warra t'oi chōtrāa bīta māik'aapa Abraham chonaa bīta? Mamída wāara mia iru warra t'oji.”

Abrahampa Agar Ismael ome jëret'aada

⁸ Isaac tawara pak'ári, chi nawepa ju amaaji. Ma ewate Abrahampa fiesta waibia ooji.

⁹ Mamída Sarapa unuji ma Egiptodepema wëra warra Ismaelpa Isaac oo iru bi. ¹⁰ Maperã Sarapa Abrahammaa jaranaji:

—Jã esclava ichi warra ome äyaa pëipáde aji. Mi warra Isaacpa pi net'aa auk'a jã—e pait'eeda aji, jã esclava warra ome.

¹¹ Māga ürik'ári, Abraham t'ári p'ua beej, Ismael ichiaba chi warra pada perã.

¹² Mamída Tachi Ak'õrepa irumaa mägaji:

—K'isianaapáde aji, Ismael pari wa pi esclava pari. Sarapa jara bik'a jómaweda oopáde aji, mia pímaa jaradak'a ooit'ee perã Isaacdepa uchiadait'eerã ome. ¹³ Ichiaba Ismael pi warra perã, irudeepa mia p'uuru chok'ara uchiapiit'ee.

¹⁴ Ai norema tap'edapodopa Abrahampa ne—e paniapa ipuru bi chik'o ome biji Agar ek'arrade mäik'aapa Agar chi warra ome awara äyaa pëiji. Mägá ära pariatua wäjida eujã pania wëe bimaa Berseba p'uurudee wápata ode. ¹⁵ Ma pania jōdaik'ári, Agarpa Ismael biji pak'uru jep'edaa bi ek'ari k'ürasaa bide. ¹⁶ Māpai äyaa wäji chi warramáiiipa unu k'inia—e bada perã chi warra mägá piu wã. T'imí su—ak'í beek'ári, chi warra jëe nibeji.

¹⁷ Tachi Ak'õrepa Agar warra jëepi ürik'ári, ichi angelpa mägaji:

—¿Agar, sãga nĩbima? aji. Waawenaapáde aji, Tachi Ak'õrepa úrida perã pichi warra jãma jëe nĩbi. ¹⁸ Wäji pi warra atade mäik'aapa béepi iru ome. Tachi Ak'õrepa Ismael chupiria k'awaait'ee. Irudeepa p'uuru waibia uchiapiit'eeda aji.

¹⁹ Māpai Tachi Ak'õrepa pania poátri uchía bimãi Agarmaa ak'ipiji. Mägá irua chi ne—e iru bada paniapa ipurup'eda, Ismaelmaa topiji.

²⁰⁻²¹ Mägá Tachi Ak'õrepa Ismael k'aripaji. T'ëepai p'ananejida Parán eujãde pania wëe bimãi. Mama p'anide Ismael ematrima tri k'awaa beej. Taarã pak'ári, chi nawepa Egiptodepema wëra jiriteeji.

Abrahampa pacto ooda rey Abimélec ome

²² Maapai rey Abimélec wäji Abraham badamaa pedeede. Ichi soldaorã poro waibia Ficol auk'a wäji. Mama p'anide Abimelecpa Abrahammaa mägaji:

—Unu p'anida ajida, Tachi Ak'õre Waibiapa pi k'aripapari ne—inã jōmaade. ²³ Maperã mia k'inia bi Tachi Ak'õre Waibia k'irapite pia nama jaramerã chõo—e pait'ee michi eere p'aniirã ome, mĩdeepa uchiadait'eerã ome. K'inia bi pia juraamerã t'ári pia bapariit'ee mi ome mäik'aapa nãgí eujãdepemaarã ome, mi pi ome t'ári pia baparik'a.

²⁴ Abrahampa p'anauji:

—Tachi Ak'õre k'irapite mia juraa bi: Māga ooit'eeda aji.

²⁵Mamīda Abrahampa nepiriji Abimelecmaa iru mimiapataarāpa pozo jāri atadap'edaa Abraham mimiapataarā juadeepa.

²⁶Māga ūrik'āri, Abimelecpa p'anauji:

—Mia ĩrapai pi ideepa māga k'awaa cheruda aji. K'awa–e bida aji, k'airāpata māga oodap'edaa.

²⁷Māpai Abrahampa ovejaarā, p'ak'aarā ome atap'eda, teeji Abimelecmaa. Ma ewateweda āra pacto oojida chōoda–ee p'anapataadait'ee. ²⁸Maap'eda Abrahampa ichi ovejaarā p'e iru bidepema oveja wēra k'aipēe siete awara ataji.

²⁹Māga unuk'āri, Abimelecpa iidiji:

—¿K'āare–it'ee ma ovejaarā āyaa atajima? aji.

³⁰Abrahampa p'anauji:

—Na oveja siete pīmaa teeit'eeda aji, pia k'awaamerā mia wāarata jaraji taipa ma pozo k'oro atada ak'āri.

³¹Maperā ma pozo t'ĩ bijida “Berseba”, mama Tachi Ak'õre k'irapite juraadap'edaa perā chōoda–ee p'anapataadait'ee.

³²Māgá pedeedap'eda, Abimélec chi k'õp'āyo Ficol ome āpītee wājida filisteorā eujādee.

³³Ma t'ēepai Bersebade Abrahampa tamarisco pak'uru uuji. Mama it'aa t'ĩpachi Tachi Ak'õre, chi ichita chok'ai baparimaa. ³⁴Abraham taarā bapachi filisteorā eujāde.

Tachi Ak'õrepa k'awada Abrahampa ichide wāara ijāa bi

22 ¹Taarā pak'āri, Tachi Ak'õrepa k'awa k'inia baji Abrahampa ichide wāara ijāa bi wa ijāa–e bi.

Mapa Abraham t'ĩ jaraji:

—¡Abraham!

Abrahampa p'anauji:

—Nama bida aji.

²Tachi Ak'õrepa māgaji:

—Pi warra apai iru bi, pia k'inia iru bi, Isaac atap'eda, wāpāde aji, Moria eujādee mi–it'ee peep'eda, paa jōpimerā altar ĩri mia jarait'ee ee nok'ode.

³Ai norema tap'edaweda Abrahampa chi burro atap'eda, t'ipi puuji ma primicia–it'ee. T'ipi ma burro ĩri bi'p'eda, atanaji chi mimiapataarā omé, chi warra Isaac, māik'aapa wājida Tachi Ak'õrepa jaradamaa.

⁴K'āima õpeemaa Abrahampa t'imīweda unuji Tachi Ak'õrepa ee jarada. ⁵Māpai chi mimiapataarāmaa māgaji:

—Nama burro ome p'aneedapāde aji. Mi wāit'ee mi warra ome Tachi Ak'õremaa it'aa t'ide. Maap'eda, chedait'eeda aji.

⁶Abrahampa ma t'ipi Isaac ik'ia ĩri biji. Māpai lowero māik'aapa t'ipītau atap'eda, āchi omeeweda wājida.

⁷Ma wādade Isaacpa iidiji:

—¿Tate?

Abrahampa p'anauji:

—¿K'ãarema aji, warra?

Isaacpa mägaji:

—Tachia t'ipi mäik'aapa t'ipitau iru p'anida aji. ¿Mamīda sāma bima aji, oveja chak'e, peep'eda, Tachi Ak'õre—it'ee paa jōpidait'ee?

⁸Abrahampa p'anauji:

—Tachi Ak'õrepa ichiak'au teeyada aji, oveja paa jōpidait'ee.

Mägá wājida. ⁹Tachi Ak'õrepa jaradamāi panadak'āri, Abrahampa altar ooji mäik'aapa t'ipi k'īra p'e ataji. Māpai chi warra Isaac jī ataji mäik'aapa bijī altarde ma t'ipi īri.

¹⁰Mamīda Abrahampa lowero atarude chi warra peeit'ee, ¹¹Tachi Ak'õre angelpa mägaji:

—¡Abraham, Abraham!

—Mi nama bida aji.

¹²Māpai ma angelpa mägaji:

—Pi warra peenaapáde aji. Mia k'awa bi pi wāara Tachi Ak'õre Waibiade ijāa bi mäik'aapa iru waawee bi, pi warra apai iru bi irumaa teeit'ee wāak'a—e pada perā.

¹³Abrahampa ak'ik'āri, unuji oveja imik'īra cachode jōi nībi pak'uru jep'edaa bi juade. Atanap'eda mäik'aapa peep'eda, Tachi Ak'õre—it'ee paa jōpiji ichi warra pari.

¹⁴Ma t'ēepai Abrahampa ma ee t'ī bijī “Tachi Ak'õrepa teepari ne—ināa falta bi”. Mapa at'āri jarapata: “Ee nok'ode Ak'õre Waibiapa ne—ināa falta bi teepari.”

¹⁵Maap'eda, Tachi Ak'õre angelpa Abrahammaa waya t'īji ¹⁶mäik'aapa mägaji:

—Tachi Ak'õre Waibiapa nāga jara bi: “Pi warra apai iru bi mīmaa teeit'ee wāak'a—e pada perā, michi t'īde mia nāga juraaru.

¹⁷Mia pi bendiciait'ee. Pideepa uchiapiit'ee warrarā chok'ara, lucero pajāde nībaparik'a mäik'aapa ipu nāusaa p'usa ide paraaparik'a. Āra chōodak'āri, āchi k'īra unuamaa iru p'anapataarā ichita p'oyaadait'ee.

¹⁸Pideepa uchiadait'eerā k'ap'ia mia na p'ek'au eujādepemaarā pia ak'īit'eeda aji, pia ooda perā mia jaradak'a.”

¹⁹Maap'eda Abraham Isaac ome wājida chi mimiapataarāpa nīmaa p'anadap'edaamaa. T'ēepai wājida Berseba p'uurudee ichi te pidaarā p'anapatap'edaamaa.

Najordeepa uchiadap'edaarā

²⁰Taarā pak'āri, Abrahampa ūriji ichi ēreerāpa jara pēidap'edaa. Mägá k'awaji ichi ipema Najor wēra Milcapa warrarā t'oda. ²¹Chi naapema

t'ĩ bijida Uz. Ai eere t'oji Buz; ai eere Quemuel. Quemueldeepa uchijai Aram. ²²Ma t'ēepai t'oji Quésed, Jazó, Pildás, Yidlaf mǎik'aapa Betuel. ²³Ma Betuel Rebeca ak'óre paji. Ma warrarā ocho t'oji Abraham ĩpema Najor wēra Milcapa. ²⁴Ma awara Najorpa warrarā ooji chi wēra k'āipari Reumá ome. Mǎirā paji Tébj, Gaján, Tajás mǎik'aapa Macá.

Abraham wēra Sara jai–idaada

23 ¹⁻²Taarā pak'āri, Abraham ichideerā ome p'ananejida Quiriat Arbá p'uurude, ichiaba t'ĳjarapatap'edaa Hebrón. Ma p'uuru Canaán eujāde bi. Mama Sara jai–idaaji. Ciento veintisiete años iru baji. Abraham jējei ichi wēra–it'ee, mǎik'aapa chi–iaji.

³Sara jai–idaada t'ēepai Abraham wāji pedeede ma eujāde p'anapatap'edaa hititaarā ome. Māgaji:

⁴—Mi parā eujāde k'ĳra tewaraa mīda, k'ĳnia bi mimaa eujā neto pēidamerā mi wēra aide iait'ee.

⁵Hititaarāpa p'anaujida:

⁶—Eperāarā poro waibia, ĳūripáde! ajida. Pi k'ĳnia p'ani tai t'áide. Jirit'erapáde ajida, jāira pipiara bi, aide pichi wēra iamerā. Taidepema apidaapa pīmaa eujā wāak'ada–eda ajida, pichi wēra aide iamerā.

⁷Māpai Abraham bainī beep'eda, ĳjaabaiji āchi k'ĳrapite ⁸mǎik'aapa māgaji:

—Wāara k'ĳnia p'ani pīrā mia michi wēra iamerā parā eujāde, mi pari chupīria iididapáde aji, Zojar warra Efronmaa. ⁹Iru eujāde bi māu te t'ĳjarapata Macpela. Māgí mia neto k'ĳnia bi chi valor pari. Māgá na eujāde mia jāira iru bayada aji.

¹⁰Ma hitita pida Efrón mama su–ak'ĳi bada perā ichi auk'aarā ome, ichia p'anauji. Ma p'uuru t'ĳupatamāi wāyaa wādap'edaarā jōmaarā taide māgaji:

¹¹—ĳEperāarā poro waibia, māga–eda! aji. Ma eujā chi māu te ome pīmaa pari teeit'ee. Michi auk'aarā nama p'aniirāpa ūri p'ani mia jara bi. Pari teeit'eeda aji. Ma māu tede pichi wēra iapáde aji.

¹²Mamīda Abraham waya ĳjaabaiji āchi k'ĳrapite ¹³mǎik'aapa jōmaarā taide Efronmaa māgaji:

—Chupīria k'awaapáde aji. Mi pedee ūrĳji. Mia k'ĳnia bi pīa p'arat'a ĳitamerā ma eujā mǎik'aapa chi māu te pari. Maap'eda michi wēra mama iait'eeda aji.

¹⁴Māpai Efronpa p'anauji:

¹⁵—Eperāarā poro waibia, ūripáde aji. Ma eujā p'arat'a tau cuatrocientos vale bīda aji. Aupedeenaadáma aji, ma k'ap'ia. Pichi wēra mama iapáde aji.

¹⁶Abrahampa ĳjāaji. Efronpa jaradak'a hititaarā taide p'arat'a tau cuatrocientos p'aaji.

¹⁷Māgá Efronpa eujā Macpela māu te ome neto pēiji Abrahammaa. Ma eujā Mamré eujā oriente eere baji. Efronpa ma eujā neto pēiji chi

pak'uru aide p'ani ome. ¹⁸Māga ooji hititaarã taide mǎik'aapa awaraa ma p'uurude t'ĩupatade p'anadap'edaarã taide.

¹⁹Maap'eda ma mǎu tede Abrahampa chi wěra Sara iaji. Ma mǎu te Macpela eujãde bi; Mamré eujã oriente eere. Ma Mamré eujã Canaán eujãde bi ichiaba Hebrón apachida. ²⁰Māgá hititaarã juak'aawa Abrahampa neto ataji ma eujã chi mǎu te ome aide ichideerã iadamerã.

Abrahampa chi warra Isaac-it'ee wěra jirida

24 ¹Sara jai-idaada t'ěepai, Abraham taarã chonaa baji, mǎik'aapa Tachi Ak'õrepa iru bendiciaji ne-inaa jõmaade.

²Ewari aba Abrahampa t'ĩji ichi mimiapataarã poro waibia mǎik'aapa mǎgaji:

—Mi warra Isaac-it'ee na Canaán eujãdepema wěra k'inia-e bida aji. Pichi jua bĩji mi mak'arade ³mǎik'aapa Tachi Ak'õre, it'aripemaarã Ak'õre Waibia, na eujãdepemaarã Ak'õre Waibia k'ĩrapite jurãaji pia Canaandepema wěra atapi-e pait'ee mi warramaa. ⁴Ma k'ãyaara wǎji mi ěreerã eujãdee mǎik'aapa mama wěra jiripãde aji.

⁵Mǎpai ma mimiapataarã poro waibiapa mǎgaji:

—Mamĩda wěra mia unuru che k'inia-e pirã, mia ¿sãga ooyama? aji. Mǎgara ¿pi warra mamaa ateeik'ã? aji.

⁶Abrahampa mǎgaji:

—Māga-eda aji. ⁷Tachi Ak'õre Waibia, chi it'ari baparipa mi uchiapiji mi ak'õreerã eujãdepa mǎik'aapa mi aneeji na eujãde mi, michideerã ome nama p'anapataadamerã irua jaradak'a. Iruata pi k'aripait'ee. Irua ángel pēiit'eeda aji, pi naa, pia wěra unumerã mǎik'aapa ãpıtee aneemerã. ⁸Chi wěra pi ome che k'inia-e bi pirã, p'oyaa oo-e mia oopi bik'a. Mia pi itria-e pait'ee. Mamĩda mia k'inia-e bi mi warra mamaa wãmerã.

⁹Mǎpai ma mimiapataarã poro waibiapa ichi jua Abraham mak'arade biji mǎik'aapa Tachi Ak'õre k'ĩrapite juraaji ooit'ee Abrahampa jaradak'a.

¹⁰Maap'eda Abraham net'aa iru badadepema net'aa pi-ia p'e ataji.

Camello diez ĩri bip'eda, wǎji Abraham ĩpema Najor p'uurudee. Mǎgı p'uuru Mesopotamia eujãde bi. ¹¹K'ewara panaji p'uuru k'ıdaa pania t'ıpatamã. Mama ma hora wěraarã pania t'ıde chepachida. Pozo k'ait'a ichi camello ĩpip'eda, ¹²Tachi Ak'õremaa it'aa iidimaa beeji: “Tachi Ak'õre Waibia, pi mi chipari Abraham Ak'õre Waibia. Mi, mi chipari ome chupıria k'awaapãde aji. Ak'ıpipãde aji, pia mi chipari Abraham k'inia iru bapari mǎik'aapa mi k'aripapãde aji, chi warra-it'ee wěra unu atamerã.

¹³Mi nǎpai pozo k'ait'a beeit'ee nǎpema wěraarã pania t'ıde cheruta misa. ¹⁴Mia wěramaa jarak'ãri: ‘Mi chupıria k'awãaji mǎik'aapa pania topĩji pia chok'ode ateerudepema’ nãga p'anaupĩji: ‘Tõji mǎik'aapa mia pania teeit'ee pi camelloorãmaa.’ Mǎgapı mia k'await'ee chısãgı wěrata pia k'inia bi. Ma awara mǎgá k'await'eeda aji, pia wãara mi chipari k'aripamaa bi.”

¹⁵It'aa t'ĩmaa bi misa, unuji wěra chewã chok'o ome pania t'ide. Māgí t'ĩjarapachida Rebeca. Iru Betuel k'au paji. Māgí Betuel Abraham ĩpema Najorpa ooda paji chi wěra Milca ome. ¹⁶Rebeca k'ĩra wěree baji. Waide imik'ĩra ome k'āi–e baji. Iru pozode pak'āri, chi chok'o ipuruji māik'aapa āpĩtee wāit'ee paji.

¹⁷Mamĩda ma mimiapataarã poro waibia iru t'ēe p'iraji māik'aapa pania iidiji:

—Mi chupiria k'awaapáde aji. Pi chok'odepema pania ma–āri topipáde aji.

¹⁸Ma wěrapa mājaji:

—Topáde aji.

Aramata ma chok'o ik'iadeepa edaa jirap'eda, topiji.

¹⁹To aupak'āri, Rebeca ma mimiapataarã poromaa mājaji:

—Mia pi camelloorāmaa pania teeit'eeda aji, āchia to k'iniata todamerã.

²⁰Aramata ichi chok'o weeji ne–animalaarã topatamāi. Māpai pania waibia uaji ma camello jōmaarāmaa topiit'ee.

²¹Māga bide ma mimiaparipa k'ĩup'ee ak'ĩmaa baji. Pia k'awa k'inia baji nata wāara chi wěra jiri bada; Tachi Ak'ōrepa unupida.

²²Ma topida t'ēepai, Abraham mimiaparipa ma wěramaa k'ĩdepema nēedee teeji. Māgí perá seis gramos iru baji. Jĩ biji ma wěra k'ĩde. Ichiaba pulsera omé nēedee teeji. Māgí cien gramos waa iru baji. ²³Māpai ma mimiaparipa iidiji:

—¿Pi ak'ōre, k'asaa t'ĩjarapatama? aji. ¿Paraak'a aji, pimāi sāma k'āiit'ee mi, mi k'ōp'āyoorã jida?

²⁴Ma wěrapa p'anauji:

—Mi Betuel k'auda aji. Ma Betuel Najorpa ooda chi wěra Milca ome.

²⁵Paraada aji, p'ũajara p'ooda camelloorã aide jera p'aneedamerã māik'aapa net'a tau k'odamerã. Ichiaba parã k'āidamerã paraada aji.

²⁶Māpai Abraham mimiapari bedabaidachi māik'aapa Tachi Ak'ōremaa nāga it'aa t'ĩji: ²⁷“J'Wāara pi mi chipari Abraham Ak'ōre Waibia! Pi ichita t'āri pia bapari iru ome. Pia mi pia ak'i bajida aji, Abraham ěreerāmaa aneeda perã.”

²⁸Rebeca p'iradachi teedaa chi nawemaa jarade.

²⁹Chi ĩpema Labán teeda bada perã, p'ira wāji ma pania t'ipatamaa Abraham mimiapari k'ĩrachuude. ³⁰Māga ooji ma k'ĩdepema, pulsera omé nēedee teeda chi ĩpewēramaa unuda perã māik'aapa ũrida perã chi ĩpewērapa nepirida. Labanpa Abraham mimiapari ununaji ma pania t'ipata k'ait'a chi camelloorã ome. ³¹Labanpa mājaji:

—Tema chepáde aji. Tachi Ak'ōrepa pi bendiciapari. Nama taawa beenaapáde aji, mia nek'opari, k'āipari iru bairã pi–it'ee, pi camelloorã–it'ee.

³²Māpai teedaa wājida. Labanpa camelloorã ĩriipa net'aa irabai atap'eda, nek'opiji māik'aapa pania aneeji ma mimiapari chi k'ōp'āyoorã ome jĩru siidamerã. ³³Ichiaba chik'o aneeji āra–it'ee.

Mamída Abraham mimiaparipa mägaji:

—Ne–inaa parāmaa jara–emaa p'oyaa chik'o k'o–eda aji.

Labanpa p'anauji:

—Jarapáde aji.

³⁴Māpai ma mimiaparipa nāga nepiriji:

—Mi Abraham mimiaparida aji. ³⁵Tachi Ak'ōrepa Abraham bendiciapari perā irua iru bi ovejaarā, p'ak'aarā, nēe, p'arat'a, mimiapataarā, camelloorā, burroorā. ³⁶Ma awara Abraham wēra Sarapa warra aba t'oji chōtrāa baji mīda. Mägipa ichi net'aa jōmaweda jiait'ee. ³⁷Abrahampa mi pēiji wēra jiride chi warra–it'ee. Irua k'inia–e bi ichi bapari Canaán eujādepema wēra atamerā. Mapa Tachi Ak'ōre k'irapite mimaa juraapiji Canaandepema wēra atapi–e pait'ee chi warramaa. ³⁸Ma k'āyaara mi pēiji namaa, ichi ak'ōre eujāde, ichi ēreerā t'āide wēra jirimerā chi warra–it'ee. ³⁹Māga jarak'āri, mia irumaa iidiji: “Mamída Michi Waibia, chi wēra mi ome che k'inia–e bi pirā, ¿sāgapi ooyama?” aji. ⁴⁰Māpai irua p'anauji: “Mi Tachi Ak'ōre ode nipaparida aji. Iruata pi k'aripait'ee. Irua ángel pēiit'ee pi ome pia wāmerā ode wāde māk'aapa wēra unumerā mi ak'ōre ēreerā t'āide. ⁴¹Chi wēra ēreerāpa iru pēi k'iniada–e p'ani pirā pi ome, p'oyaa oo–e pait'eeda aji, Tachi Ak'ōre k'irapite pia juraadak'a.”

⁴²Māgá idi k'ewara mi paji ma pania t'ipatamāi. Mi pachek'āri, nāga it'aa t'īmaa beeji mi chipari Abraham Ak'ōre Waibiamaa: “Pia wāara mi k'aripa bi pirā na wā nide, ⁴³mi nama bi misa na pania t'ipatamāi, wēra chepiji. Māgimaa mia pania iidit'ee. Jarait'ee: ‘Chupiria k'awáaji māk'aapa pichi chok'odepema pania ma–āri mimaa topiji.’ ⁴⁴Māga bide ma wēramaa jarapiji: ‘Topáde aji, māk'aapa mia pi camelloorāmaa ichiaba pania teeit'eeda aji, āchia to k'iniata todamerā.’ Māgapi mia k'awayada aji, chisāgí wēra pia jirit'erada mi chipari warra–it'ee.”

⁴⁵Mia ma it'aa t'īmaa bada waide aupa–e baji unuk'āri Rebeca cheru chok'o ome. Irua pania atap'eda, mia iidiji: “Chupiria k'awáaji. Mīmaa pania teepáde” aji. ⁴⁶Aramata ma chok'o ichi ik'iadeepa edaa jiraji māk'aapa mägaji: “Tóji māk'aapa pi camelloorāmaa ichiaba pania teeit'eeda aji, āchia to k'iniata todamerā.” Maap'eda mimaa māk'aapa mi camelloorāmaa pania topiji. ⁴⁷T'ēepai mia iidiji irumaa: “¿Pi, k'ai k'auma?” aji. Māpai irua p'anauji: “Mi Betuel k'auda aji. Betuel uchijida aji, Najordeepa chi wēra Milca ome.” Mia māga ūrik'āri, k'īdepema, pulsera omé jī bijí. ⁴⁸Māpai bedabaidachi gracias jarait'ee mi chipari Abraham Ak'ōre Waibiamaa, iruata mi ode chewāde pia ak'ida perā māk'aapa nama aneeda perā, ma awara wēra Abraham ēreerādepema mimaa ak'ipida perā. ⁴⁹Írá k'íra jīp'a jaráti parāpa k'ísia p'ani mia k'awamerā. ¿T'āri pia oodaik'ā aji, mi chiparipa k'inia bik'a wa māga–e?

⁵⁰Māpai Labanpa Betuel ome p'anaujida:

—¿Na jōma Tachi Ak'ōrepa oopida–ek'ā? ajida. Taipa p'oyaa jarada–e.
⁵¹Nama bi Rebeca. Atéeji pi chipari warra–it'ee, Tachi Ak'ōrepa māga k'inia bairā.

⁵²Abraham mimiaparipa māga ũrik'āri, bedabaidachi ichi tau biiri te jāde t'ōbairumaa māik'aapa gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa. ⁵³Māpai ne–inaa aneedap'edaa ēt'a ataji Rebecamaa teeit'ee. Teeji ne–inaa nēedee ooda, p'arat'adee ooda, p'aru paara. Ichiaba net'aa pia teeji chi ipemamaa māik'aapa chi nawemaa. ⁵⁴Ma t'ēepai Abraham mimiapari chi k'ōp'āyoorā ome nek'ojida māik'aapa k'āijida. Ai norema iidiji Rebeca ateeit'ee.

⁵⁵Mamīda chi nawepa chi ipema ome māgajida:

—At'āri k'āima diez p'aneedapāde ajida. Maap'eda iru pi ome wāyada ajida.

⁵⁶Mamīda ma mimiaparipa māgaji:

—Māga–eda aji. Tachi Ak'ōrepa mi k'aripaji wēra unu atamerā mi chipari warra–it'ee. Īraweda mi chiparimaa pēidapāde aji.

⁵⁷P'anaujida:

—Ma wēramaa iididāma ajida.

⁵⁸Rebeca t'ī pēijida.

Māpai irumaa iidijida:

—¿Na eperā ome wā k'inia bik'ā? ajida.

Irua p'anauji:

—Wāit'eeda aji.

⁵⁹Māgá pēijida Rebeca chi ak'ipari ome, Abraham mimiapari ome māik'aapa chi k'ōp'āyoorā ome. ⁶⁰Rebeca uchiai naaweda, irumaa nāgí pedee pia jarajida:

—Tai ipewēra, k'inia p'anida ajida, pia warra chok'ara t'omerā māik'aapa pideepa uchiadait'eerāpa āchi k'īra unuamaa iru p'anapataarā p'uuru p'oyaadamerā.

⁶¹Māpai Rebeca ichi mimiapataarā ome camello ĩri bataudap'eda, wājida Abraham mimiapari ome. Māga paji Abraham mimiaparipa Rebeca ateeda mamāik'aapa.

⁶²Maapai Isaac Néguev eujāde bapachi. Waya che baji pania t'ipatamāiipa. Māgí pozo t'ījarapachida Lajay Roí.^h ⁶³Mama bide k'eupodopa p'asiade uchiak'āri, camelloorā chewāda unuji.

⁶⁴Rebecapa ichiaba ak'ik'āri, Isaac unuji māik'aapa irabaidachi camello ĩriipa. ⁶⁵Māpai Abraham mimiaparimaa iidiji:

—¿K'āima aji, jā eperā p'ūajarade chewā tachimaa?

Māpai Abraham mimiaparipa p'anauji:

—Jāgí mi chiparida aji.

^h 24.62 Hebreo pedeede Lajay Roí jara k'inia bi “chi ichita baparipa mi ak'ipari”.

Māpai Israeldepema wēraarāpa oopatap'edaak'a āchi imik'īra ome naa unudak'āri, Rebecapa ichi k'īra wāk'aji p'aru nāusaapa.

⁶⁶Māpai Abraham mimiaparipa ichia ooda jōmaweda nepiriji Isaacmaa.

⁶⁷Maap'eda Isaacpa Rebeca ateeji ichi nawe te ne—edee ooda badamaa chi wēra papiit'ee. Isaacpa chi wēra k'inia iru baji. Māgá wēpaji ichi t'āri p'ua bada chi nawe jai—idaada perā.

Abrahampa warrarā ooda Cetura ome

(1 Crónicas 1.32-33)

25 ¹Maap'eda Abrahampa ataji wēra awaraa, t'ijarapatap'edaa Cetura. ²Cetura ome warra seis ooji. T'ijarapachida Zimrán, Jocsán, Medán, Madián, Isbac, Súaj.

³Jocsandeepe uchiajida Sabá māk'aapa Dedán.

Dedandeepe uchiajida asureorā, letuseorā, māk'aapa leumeorā.

⁴Madiandeepe uchiajida Efá, Éfer, Janoc, Abidá māk'aapa Eldá. Ma jōmaweda Abraham wēra Ceturadeepe uchiajida.

⁵Isaacpa Abraham net'aa jōmaweda jīaji.

⁶Mamīda Abraham jai—idaai naaweda, Agar warramaa māk'aapa Cetura warrarāmaa net'aa teeji. Maap'eda āra Isaac ik'aawaapa āyaa wāpiji. P'ananajida Canaán eujāde, oriente eere.

Abraham jai—idaada

⁷Abraham ciento setenta y cinco años iru bak'āri, ⁸jai—idaaji. Chonaa baji. ⁹Chi warrarā Isaacpa Ismael ome iru iajida Macpela māu te uriade, Mamré eujā oriente eere, hitita pida Zojar warra Efrón eujāde. ¹⁰Ma eujā Abrahampa netoda paji hititaarā juak'aawa. Mama iru iajida chi wēra Sara iadap'edaamāi.

¹¹Abraham jai—idaada t'ēepai, Tachi Ak'ōrepa Isaac pia ak'i bapachi. Isaac bapachi pania t'ipitamāi, t'ijarapatap'edaa Lajay Roí.ⁱ

Abraham warra Ismaeldeepe uchiadap'edaarā

¹²Abrahampa chi warra Ismael ooji Sara esclava Egiptodepema Agar ome. ¹³Ismaeldeepe nāgiirā uchiajida, chi naapemadeepe t'ēepema parumaa: Nebayot, Cedar, Adbel, Mibsán, ¹⁴Mismá, Dumá, Masá, ¹⁵Hadar, Temá, Jetur, Nafis māk'aapa Cedema. ¹⁶Ma doce warrarā t'ijarapatap'edaak'a āchi eujā t'ī bijida. Ma eujā chaachaa āchi eperāarā poro waibiarā paji.

¹⁷Ismael jai—idaak'āri, ciento treinta y siete años iru baji.

¹⁸Irudeepe uchiadap'edaarā p'ananajida Canaande sur eere Egipto k'ait'a, Asiria eujādee wāpari ode; Javilá, Sur eujā esajīak'a. Mama

ⁱ 25.11 Hebreo pedeede Lajay Roí jara k'inia bi “chi ichita baparipa mi ak'ipari”.

p'anapachida mäik'aapa apema Abrahamdeepa uchiadap'edaarã k'ïra unuamaa iru p'anapachida.

Isaac warrarã Jacob mäik'aapa Esaú

¹⁹Abraham warra Isaac nãga bapachi. ²⁰Isaac cuarenta años iru bak'lãri, Rebeca ome miak'lãiji. Mãgí wëra Betuel k'au; Labán ìpewëra paji. Ma arameorã Padán Aram eujãde p'anapachida. ²¹Rebeca warra t'ok'aa pada perã, iru pari Isaacpa Tachi Ak'õremaa it'aa t'ïpachi warra teemerã. Tachi Ak'õrepa ùriji irua it'aa iidida. Rebeca biak'oo beeji. ²²Mamïda chi warrarã bide chõo p'anapachida. Mapa Rebecapa k'ïsiaji: “Nãgã bait'ee pirã, mi ðk'lãare–it'ee chok'ai baima?” aji. Maap'eda ichia Tachi Ak'õremaa it'aa iidiji.

²³Tachi Ak'õrepa p'anauji:

—Pi bide p'aniirãdeepa uchiadait'eeda aji, p'uuru waibia omé. T'odai naaweda, ma warrarã omé chõomaa p'anadait'ee. Aba waibiara pait'eeda aji, chi apema k'ãyaara; mãgã chi naapema chi t'ëepema jua ek'ari bait'ee.

²⁴T'ok'lãri, warra omé t'oji. ²⁵Chi naapema k'ara p'oree, k'arara bada perã, t'ï bijida Esaú. ²⁶Chi t'ëepema chi naapema biiride jita bada perã, t'ï bijida Jacob.^k Isaac sesenta años iru baji Rebecapa ma warrarã t'ok'lãri.

Esaú–it'ee p'ua–e paji chi ak'õrepa net'aa atabëiit'ee pada

²⁷Ma warrarã wari wãjida. Tawara p'anedak'lãri, Esaú nejiriyaa bapachi. Jõdee Jacob teeda bee awaa bapachi. ²⁸Isaacpa Esaú audú k'ïnia iru bapachi irua nejiridadepema warraa k'opachi perã. Jõdee Rebecapa Jacob k'ïniara iru bapachi.

²⁹Ewari aba Jacobpa lenteja joomaa baji. Mãga nide Esaú mëepa pacheji. Së mäik'aapa jarrapisia nïbaji, audú nipada perã.

Mapa Esaupa mãgaji:

³⁰—Mimaa k'opipãde aji, ma lenteja p'oree, mi jarrapa piu wã perã. (Ma lenteja p'oree iidida k'aurepa Esaú ichiaba t'ïjarapachida Edom; jara k'ïnia bi “p'oree”.)

³¹Mãpai Jacobpa p'anauji:

—Pia mimaa teeru pirã mi ak'õrepa pima net'aa atabëiit'ee bidepema iru piuk'lãri, mãgara k'opiyada aji.

³²Esaupa mãgaji:

—Pia bida aji. Mi jarrapa piu wãpi. Piuru pirã, ðk'lãare–it'ee mia naapema warrapa net'aa jïapari k'ïnia bayama? aji.

³³Mãpai Jacobpa mãgaji:

—Juraapãde aji, Tachi Ak'õre k'ïrapite pia wãara ma net'aa mimaa teeit'ee.

J 25.25 Hebreo pedeede Esaú jara k'ïnia bi “k'ara–idaa”. ^k 25.26 Hebreo pedeede Jacob jara k'ïnia bi “biiri ãtolonade jitapari” maa–e pirã “k'úrãya bapari”.

—Māgada, aji Esaupa.

Māgá Esaupa ichi ak'õre net'aa jãit'ee pada Jacobmaa teeji.

³⁴Māpai Jacobpa k'opiji pan lenteja ome.

Esaupa k'op'eda m̄aik'aapa ne–inaa top'eda, w̄aji, maarepida k'isia–ee ichia jaradade chi ipemamaa.

Isaac Guerar p'uurude banada

26 ¹Ai naaweda, ma warrarã t'odai naaweda, Isaac badam̄i audupai jarra oojida. Ma jarra awara baji naawedapema Abrahampa unuda k'ãyaara. Jarrara paraak'ãri, Isaac w̄aji Guerar p'uurudee chi w̄era ome. Mama bapachi filisteorã rey, t'ijarapatap'edaa Abimélec.

²Mama p'anide Tachi Ak'õrepa ichi unupiji Isaacmaa m̄aik'aapa māgaji:

—W̄anaapáde aji, Egipto eujádee. Béeki mia jararum̄i. ³Nāgaweda béeki na eujáde. Mi pi ome bait'ee m̄aik'aapa pi bendiciait'ee. Pideepa warrarã chok'ara uchiapiit'ee. Mia pi ak'õre Abrahammaa jaradak'a, na eujã teeit'ee p̄imaa m̄aik'aapa pideepa uchiadait'eerāmaa. ⁴Mia āra chok'ara iwapiit'ee lucero pajáde n̄ibik'a. Āramaa na eujã jōmaweda teeit'ee. Ma awara pideepa uchiadait'eerã k'ap'ia mia na p'ek'au eujádepemaarã jōmaweda bendiciait'ee. ⁵Mia māga ooit'eeda aji, pi ak'õrepa mi pedee ijāada perã, mia jaradak'a ooda perã m̄aik'aapa mia irumaa jarateedak'a ooda perã.

⁶Tachi Ak'õrepa māga jarada t'ēepai, Isaac Guerarde beeji. ⁷Mama bide m̄apemaarãpa iidi p'aneejida Rebeca pari, iru k'ira w̄aree bada perã. Māga ūrik'ãri, Isaacpa jaraji Rebeca ichi ipew̄era. Ichi w̄erada a k'inia–e paji, ārapa ichi peedai j̄iak'aapa Rebeca k'ap'ia.

⁸Taarã pak'ãri, ewari aba rey Abimelecpa ichi tedepema ventanadeepa ak'ik'ãri, unuji Isaacpa chi w̄era w̄ere iru bi. Māgá k'awa ataji Rebeca iru w̄era.

⁹Māpai Abimelecpa Isaac atapip'eda, irumaa māgaji:

—Rebeca pi w̄erada aji. ¿Māga–ek'ã? ¿Sāap'eda pichi ipew̄erada ajima? aji. Isaacpa p'anauji:

—K'isiajida aji, mi peedai iru k'ap'ia.

¹⁰Mam̄ida Abimelecpa māgaji:

—¿Sāap'eda taimaa māga oojima? aji. Tai p'uurudepemapa iru atak'aji ichi w̄era papiit'ee. Māga ooda paara, p'ek'au k'achia ook'ajida aji, Tachi Ak'õre k'irapite.

¹¹Ma t'ēepai Abimelecpa māgaji jōmaweda ichi p'uuru pidaarāmaa:

—Apidaapa na imik'iramaa wa chi w̄eramaa ne–inaa k'achia ooruta pirã, mia māgí peepiit'eeda aji.

¹²Mama bide ma año Isaacpa ne–ujui m̄aik'aapa waibia ewaji, Tachi Ak'õrepa iru bendicia bada perã. ¹³P'arat'ara, net'aara paraaji. ¹⁴Tachi Ak'õrepa iru ovejaarã, p'ak'aarã, esclavoorã paara iwapiji.

Ma k'aurepa filisteorāpa Isaac k'īra unuamaa iru p'aneejida. ¹⁵ Maperā Isaacpa iru bada pozo yooropa ipuru t'ap'ak'oojida. Abraham at'āri chok'ai bide ichi mimiapataarāpa ma pania t'ipata pozo k'oro atajida.

¹⁶ Ma jōmaade k'īsiap'eda, rey Abimelecpa Isaacmaa māgaji:

—Wāpáde aji, namāik'aapa, p'ichi eere p'aniirā ome, parā chok'araara p'ani perā tai eere p'aniirā k'āyaara.

¹⁷ Aramāgá Isaac wāji ichideerā ome Guerar eujā jewedaadee. Mama p'aneejida. ¹⁸ Mama p'anide awaraa pania t'ipata pozo chi ak'ōrepa k'oropida māik'aapa ichi piuda t'ēepai filisteorāpa t'ap'ak'oodap'edaa, waya k'oropiji. Ma pozo chi ak'ōrepa naaweda t'ī bidak'a t'ī biji.

¹⁹ Ewari aba Isaac mimiapataarāpa ma Guerar eujā jewedaade pozo chiwidi k'oromaa p'anide, pania poátri uchía bi unujida.

²⁰ Mamīda ma eujādepema oveja ak'ipataarāpa māga unudak'āri, chōo jiri chejida Isaac oveja ak'ipataarā ome. Jarajida ma pania poátri bimāi āchidé paji. Ma chōodap'edaa k'aurepa Isaacpa ma pozo t'ī biji Pleito, pia jarait'eera “chōopata”. ²¹ Ma t'ēepai Isaac mimiapataarāpa awaraa pozo k'orojida māik'aapa ma eujādepemaarā waya chōo chejida ma k'ap'ia. Mapa Isaacpa ma pozo t'ī biji “k'īra unuamaa p'anapata”.

²² Maap'eda Isaac mamāik'aapa t'imí wāji māik'aapa awaraa pozo k'oropiji. Ma eujādepemaarā ma k'ap'ia chōo cheda–e paji.

Isaacpa ma pozo t'ī biji Rejobot' māik'aapa jaraji:

—Īrara na eujā ewaraa k'obide pia p'anapataadait'ee māik'aapa ĩwadait'eeda aji.

²³ Mamāik'aapa Bersebade banaji.

²⁴ Ma panadap'edaa p'ārik'ua Tachi Ak'ōrepa Isaacmaa ichi unupiji māik'aapa māgaji:

—Mi p'ī ak'ōre Abraham Ak'ōre Waibia. Waaweenaapáde aji, mi p'ī ome bairā. Mi mimiapari Abraham k'aurepa p'ī bendiciait'ee māik'aapa pideepa uchiadait'eerā ĩwapiit'eeda aji.

²⁵ Māpai Isaacpa mama altar ooji Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īpariit'ee. Mama p'aneejida māik'aapa mama Isaacpa pozo pania t'ipataadait'ee k'oropiji chi mimiapataarāmaa.

Isaac Abimélec ome pedeeteeda

²⁶ Mama p'anide rey Abimélec Guerar eujā jewedaadeepa cheji Isaac ome pedeede. Ichi ũraapari Ajuzat māik'aapa chi soldaorā poro waibia Ficol auk'a nipajida. ²⁷ Pachedak'āri, Isaacpa māgaji:

—¿Parāpa mi k'iniada–e p'ani–ek'lā? aji. Mapa mi pāchi eujādeepa jēret'aajida. Māga bita, ¿sāap'eda mi ome pedee chejidama? aji.

²⁸ P'anaujida:

¹ 26.22 Hebreo pedeede Rejobot jara k'inia bi “eujā ewaraa k'obi”.

—K'awa p'anida ajida, Tachi Ak'õre pi ome bapari. Mapa k'isia iru p'ani pi ome pacto oodait'ee chõoda—ee p'anapataadait'ee. Nãga k'isia iru p'ani. ²⁹Jarapáde ajida, pia maarepida ne—inaa k'achia oo—e pait'ee tai p'uuru ome, taipa parã ichiak'au iru p'anapatap'edaa perã. Pimaa ne—inaa k'achia oodai k'ãyaara, pi pia ak'ipachida mãik'aapa pi tai eujãdeepa pëik'ãri, t'ãri pia pëijida. Unu p'anida ajida, Tachi Ak'õrepa pi bendiciamaa bi.

³⁰Maap'eda Isaacpa ãchi—it'ee fiesta pia ooji. Nek'ojida mãik'aapa ne—inaa tojida. ³¹Ai norema tap'eda p'irabaidak'ãri, Tachi Ak'õre k'irapite juraajida chõoda—ee p'anapataadait'ee. Mãpai k'õp'ãyoorãk'a despediidap'eda, k'ãiwee wãjida.

³²Ma ewateweda Isaac mimiapataarãpa jara chejida pania unudap'edaa ãchia pozo k'oro wãdap'edaade. ³³Isaacpa ma pozo t'ĩ bijì Seba."^m Maadamãiipa p'uuru mama bi t'ijjarapachida Berseba.

³⁴Taarã pak'ãri, Esaú cuarenta años iru bak'ãri, hitita pida Beerí k'au t'ijjarapatap'edaa Judit ataji chi wëra papiit'ee. Ichiaba ataji hitita pida Elón k'au, t'ijjarapatap'edaa Basemat."ⁿ

³⁵Ma wëraarã k'aurepa Isaac mãik'aapa Rebeca o—ãa p'anadak'aa paji.

Jacobpa chi ak'õre Isaac k'ürada

27 ¹Isaac chonaa bak'ãri, tau p'ãriudachi.

Ewari aba chi warra naapema Esaú t'iji mãik'aapa mãgaji:

—Warra.

Esaupa p'anauji:

—¿K'ãare pajima? aji.

²Isaacpa mãgaji:

—Pia k'awa bi mi chonaa bairã, na ewari piuit'eeda aji. ³Mapa mi piui naaweda, wãpáde aji, mée pichi ematrima ome ne—animal peede mimaa k'opiit'ee. ⁴Ma nechiaa chúuji warraa beemerã mia awaa baparik'a mãik'aapa namaa anéjei mia k'oit'ee. Maap'eda mia pimaa pedee pia jarait'ee Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a.

⁵Mamãda Isaacpa Esaumaa jaramaa bide, Rebecapa ùri baji.

Maperã Esaú mée wãp'eda, ⁶ichia mãgaji chi warra t'ëepema Jacobmaa:

—¡Ûrjji! Mia ùriji pi ak'õre pedeemaa bi pi ipema Esaú ome. Nãga jaramaa baji: ⁷“Nejirínapáde aji, mãik'aapa chi ne—animal unuru mi—it'ee chuupáde aji, pia warraa chuuparik'a. Mãgara mi piui naaweda, pimaa jarayada aji, pedee pia Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a.” ⁸Warra, pi ak'õrepa pi ipemamaa mãga jarada perã, pia ùrjji mia jararu. ⁹Wãji chivo paraamaa mãik'aapa anéjei chivo chak'eerã omé, chi pipiara bidepema.

^m 26.33 Hebreo pedeede Seba jara k'inia bi “juraada”. ⁿ 26.34 Ma hititaarãpa awaraa ak'õre waibia apatade ijãapachida.

Mia pi ak'õre—it'ee mǎgí chuuit'ee warraa beemerã irua k'inia bik'a. ¹⁰Pia ateeit'eeda aji, irua k'omerã. Mǎgá piui naaweda, irua pĩmaa pedee pia jarayada aji, Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a.

¹¹Mamĩda Jacobpa chi nawemaa mǎgaji:

—Mi ìpema k'arara baparida aji. Mamĩda mi mǎga—e bi. ¹²Mi ak'õrepa mi t'õbairu pirã, k'awayada aji, mǎik'aapa jarayada aji, mia ichi oo iru bi. Mǎpai irua mĩmaa pedee k'achia jarayada aji, pedee pia jarai k'ãyaara.

¹³Mamĩda chi nawepa p'anauji:

—Warra, pĩmaa pedee k'achia jararu pirã, mǎgara mi k'achiade baaii pi k'ãyaara. Jìp'a óoji mia jara bik'a. Ma chivo chak'eerã atanapáde aji.

¹⁴Jacobpa mǎga ooji.

Mǎpai chi nawepa jooteeji warraa beemerã Isaac—it'ee. ¹⁵Maap'eda Rebecapa chi warra naapema Esau p'aru piara bi atanaji mǎik'aapa jìpji chi t'èepema Jacobmaa. ¹⁶Mǎpai chivo k'arapa Jacob jua mǎik'aapa ìbisi, k'ara wèe badamã bik'ooji chi ak'õrepa k'awanaamerã. ¹⁷Ma t'èepai ichia ma chik'o warraa jooda pan ome Jacobmaa teeji, irua chi ak'õremaa ateeemerã.

¹⁸Isaac k'ìrapite k'ait'a panak'ãri, Jacobpa mǎgaji:

—Tate aji.

Isaacpa p'anauji:

—Nama bida aji. ¿Pi, k'aima? aji.

¹⁹Jacobpa p'anauji:

—Mi Esauda aji, pi warra naapema. Pia jaradak'a ooji. P'ìrabáiji mia nejirĩnada k'omerã mǎik'aapa mĩmaa jarapáde aji, pedee pia Tachi Ak'õrepa jarapi bi.

²⁰Mǎpai Isaacpa iidiji:

—Warra, ¿sǎgá na chik'o taarã—ee unujima? aji.

Jacobpa p'anauji:

—Pi Ak'õre Waibiapa mi k'aripajida aji, nejirimaa bak'ãri.

²¹Mǎpai Isaacpa mǎgaji:

—Namaa chepáde aji. Mia pi t'õbait'ee. Mǎgá k'awayada aji, wãara pi mi warra Esau.

²²Jacob k'ait'aara wǎk'ãri, Isaacpa t'õbaiji mǎik'aapa mǎgaji:

—Pedeek'ãri, Jacob pedee ùriji. Mamĩda chi jua Esau jua.

²³Mǎgá Isaacpa Jacob k'awa—e paji, ichi jua k'arara bada perã chi ìpema Esau juak'a. Mamĩda jarai naaweda Tachi Ak'õrepa jarapiru, ²⁴waya iidiji:

—Wãara made aji. ¿Pi mi warra Esau?

Jacobpa p'anauji:

—Mi Esauda aji.

²⁵Mǎpai chi ak'õrepa mǎgaji:

—Mǎgara, pia nejirida mĩmaa k'opipáde aji. Maap'eda mia Tachi Ak'õrepa jarapi bi jarait'ee.

Jacobpa ma chik'o vino ome teeji chi ak'õremaa. K'oji määk'aapa toji.

²⁶Maap'eda mägaji:

—Chepáde aji, mi k'íra íde.

²⁷Jacobpa chi ak'õre k'íra írude, Isaacpa iru p'aru ík'ári, na pedee pia jaraji Tachi Ak'õrepa jarapidak'a:

—Wāara, mi warra k'ara ísiada aji. Mēe, Tachi Ak'õrepa pia oodak'a warraa jo bi. ²⁸K'inia bi Tachi Ak'õrepa pimaa eujā pia teemerā. K'inia bi k'oi chepimerā aide ne—uu pia t'onomerā määk'aapa chaumerā. Māgá trigo waibia iru bait'ee vino ome. ²⁹K'inia bi pia eperāarā chok'ara iru bamerā pichi jua ek'ari. Ma awara k'inia bi p'uuru pidaarā chok'araara bedabaidamerā pi k'írapite, pi ípemaarā paara. Pimaa ne—inaa k'achia oopataarā Tachi Ak'õrepa auk'a k'achia ooit'eeda aji. Jōdee pimaa pia oopataarā auk'a pia ooit'eeda aji.

³⁰Isaacpa ma pedee pia jarap'eda, Jacob irumāiipa uchijai.

Māga nide Esaú mēepa pacheji ne—animal ome. ³¹Ichiaba jooji chik'o warraa määk'aapa chi ak'õremaa atee'peda, mägaji:

—Tate, p'irabaipáde aji. Acha bida aji, mia peeda pia k'omerā. K'opáde aji, määk'aapa mímāa pedee pia Tachi Ak'õrepa jarapiru jarapáde aji.

³²Māpai Isaacpa iidiji:

—¿Pi, k'aima? aji.

Esaupa p'anauji:

—Mípi, pi warra naapema Esaú.

³³Māga úrik'ári, Isaac p'era pik'adachi määk'aapa pedee wērewēree mägaji:

—Māgara, ¿k'ai pajima aji, nejirínap'eda, mímāa k'opida? Nek'op'eda, mia mägímaa jarajida aji, Tachi Ak'õrepa pedee pia jarapidak'a, irua ne—inaa pia ooit'ee.

³⁴Esaupa māga úrik'ári, t'ári p'uapa jēedachi määk'aapa biaji:

—¿Tate, auk'a mímāa pedee pia jarapáde! aji.

³⁵Mamīda Isaacpa mägaji:

—Pi ípema pi naa chejida aji, mi k'úrat'aade määk'aapa Tachi Ak'õrepa mímāa pedee pia jarapida ichi—it'ee jári ataji.

Māpai Esaupa mägaji:

³⁶—Maperā iru Jacob^o t'í bijidada aji. K'úrada omé mi k'úraru. Naa jaraji mia teemerā mia jāit'ee pada pi jai—idaak'ári. Írá Tachi Ak'õrepa mímāa jarapiit'ee pada paara jári atajida aji. ¿Mímāa ichiaba p'oyaa jara-ek'ā aji, Tachi Ak'õrepa jarapi bi?

³⁷Māpai Isaacpa p'anauji:

—Mía pi bijida aji, Jacob jua ek'ari, iru éreerā awaraarā ome. Irumāa jarajida aji, trigo, vino waibia iru bapariit'ee. Warra, ¿k'āata waa pimaa jarayama? aji.

◦ 27.36 Hebreo pedeede Jacob jara k'inia bi “k'úrāyaa”.

³⁸Mamída Esaupa waya chupiria iidiji:

—Ak'õre, ¿pedee pia apida wē-ek'ã aji, mimaa jarait'ee? ¡Ichiaba mimaa pedee pia jarapáde! aji.

Māpai waya jēedachi.

³⁹Māpai Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a Isaacpa mǎgaji:

—T'imí banait'eeda aji, eujǎ piadeepa mǎik'aapa k'oi cheparimǎiipa.

⁴⁰Chōoyaa bapariit'eeda aji. Pichi ipema jua ek'ari bapariit'ee. Mamída juataura beek'ári, iru jua ek'ariipa uchiat'eeda aji.

Jacob āyaa wāda Esau waaweeapa

⁴¹Isaacpa mǎga jaradadeepa Esaupa Jacob k'ira unuamaa iru beeji, chi ak'õrepa pedee pia jarada jǎri atada k'aurepa. K'isijaji: “Na ewari mi ak'õre piuda t'ēe, mi ipema Jacob pee atapēiit'ee.”

⁴²Rebecapa k'awaa atak'ári Esaupa k'isia iru bada, Jacob t'í pēiji mǎik'aapa mǎgaji:

—Warra, pi ipema Esaupa pi pee k'inia bida aji. Pi ome k'ira jō-e bi ichi k'urada k'aurepa. ⁴³Mapa warra, mia jararuk'a óoji. Īraweda wǎji Jarandee mi ipema Labán temaa. ⁴⁴Mama béiji pi ipema k'irau wēparu misa ⁴⁵mǎik'aapa pia ooda k'ira atuadaru misa. Mǎga pak'ári, mia jara pēiit'ee āpítee chemerǎ. ¡Ewari abaade mi warrarǎ omeeweda atua k'inia-e bida! aji.

⁴⁶Ma t'ēpai Rebecapa Isaacmaa mǎgaji:

—¡Mia waa choo-e jǎ hitita wēraarǎ ome! K'inia-e bida aji, Jacobpa hitita wēraarǎ atamerǎ Esaupa oodak'a. Jacobpa jāgee Canaán eujǎdepema hitita wēraarǎ ataru pirǎ, mi piu baibeeyada aji.

28 ¹Maperǎ Isaacpa Jacob t'í pēiji mǎik'aapa irumaa pedee pia jarap'eda, mǎgaji:

—Miak'áinaapáde aji, na Canaán eujǎdepema wēra ome. ²Wǎji Padán Aram eujǎdee pi ak'õchona Betuelmaa mǎik'aapa pi chíapa Labán k'au atapáde aji. ³Mia k'inia bi Tachi Ak'õre Waibia pi ome wāmerǎ mǎik'aapa pi pia ak'i bamerǎ. K'inia bi irua p'uuru chok'ara pideepa uchiapimerǎ. ⁴K'inia bi pi ome mǎik'aapa pideepa uchiadait'eerǎ ome pia oomerǎ irua Abrahammaa jaradak'a. Irua jaraji tachideepa uchiadait'eerǎ na eujǎ chipariirǎ padait'ee, ĩrá at'ári awaraa eujǎdepemaarǎk'a p'ani mǎda.

⁵Māpai Isaacpa Jacob pēiji Padán Aram eujǎdee arameo Betuel warra Labanmaa. Mǎgí eperǎ Jacob, Esau nawe Rebeca ipema paji.

Esaupa wēra awaraa atada

⁶Esaupa k'awa ataji Isaacpa Jacobmaa pedee pia jarada iru pēik'ári Padán Aram eujǎdee mǎpema wēra atamerǎ. Ichiaba k'awa ataji Isaacpa jarada Canaán eujǎdepema wēra atanaamerǎ. ⁷Esaupa k'awak'ári Jacob chi ak'õreerǎpa jaradap'edaak'a Padán Aram eujǎdee wǎ bi, ⁸k'awaaji chi ak'õrepa Canaán eujǎdepema wēraarǎ k'inia-e bada. ⁹Mapa ichi wǎji

Abraham warra Ismael bapariidamaa m̄aik'aapa iru k'au t'ijarapatap'edaa Majalat ataji ichi w̄era papiit'ee. M̄agí w̄era ipema t'ijarapachida Nebayot. M̄agá Esau Majalat iru baji awaraa Canaán eujādepema w̄eraarā ome.

Tachi Ak'õrepa Jacobmaa ichi unupida

¹⁰M̄agá Jacob Bersebadeepa uchijai Jarandee w̄ait'ee. ¹¹Ma ode w̄ade k'eudaik'ãri, m̄au jirip'eda chi porok'au-it'ee, mama k'ãi beeji. ¹²M̄agá k'ãi bide k'ãimok'araaji tome eujādeepa pajādee s̄iu bi. M̄agide angeleerã it'aa, edaa w̄apachida. ¹³Ma awara unuji Tachi Ak'õre baini bi ichi ik'aawa.

Tachi Ak'õrepa m̄agaji:

—Mi pi ak'õchona Abraham, pi ak'õre Isaac Ak'õre Waibiada aji. Na eujā pi j̄era bimāi mia teeit'eeda aji, p̄imaa m̄aik'aapa pideepa uchiadait'eerāmaa. ¹⁴Åra chok'ara p'anadait'ee ipu n̄ausaa p'usa ide paraaparik'a. P'anadait'ee norte eere, sur eere, oriente eere m̄aik'aapa occidente eere. Pi k'ap'ia m̄aik'aapa āra k'ap'ia mia ne–inaa pia ooit'ee j̄omaweda na p'ek'au eujādepemaarāmaa. ¹⁵Mi pi ome bapariit'ee. Pi ak'i bapariit'ee pi w̄arumaa. Waya na eujādee aneit'ee. Mia pi atab̄ei–e pait'ee. Mia jaradak'a ooit'eeda aji.

¹⁶Jacob ir̄imak'ãri, k'is̄iaji: “W̄aara Tachi Ak'õre nama bi, mia k'awa–e baji m̄ida.” ¹⁷P'era n̄ibide k'is̄iaji: “Nama Tachi Ak'õre bapari. Nama bi Tachi Ak'õre eujādee w̄apari o.”

¹⁸Ai norema tap'edaweda Jacob p'irabaiji. M̄apai ma m̄au chi porok'au bada atap'eda, olivodee ooda aceitepa weet'aaaji ma m̄au ir̄i ak'ip̄iit'ee Tachi Ak'õre waawee bi. ¹⁹Naaweda ma eujāde baji p'uuru, t'ijarapatap'edaa Luz. Mam̄ida Jacobpa ma eujā t'ĩ bij̄i Betel.^p ²⁰M̄apai Jacobpa Tachi Ak'õremaa m̄agaji:

—W̄aara pi mi ome w̄aru pirā m̄aik'aapa mi k'ariparu pirā chik'o ome m̄aik'aapa p'aru ome, ²¹ma awara mi ak'õremaa waya k'ap'ia pia aneeru pirā, pi michi Ak'õre Waibia pait'ee m̄aik'aapa mia p̄ide ij̄apariit'eeda aji. ²²N̄agí m̄au mia nama biit'ee pi tek'a m̄aik'aapa mi net'aa chaa diezdepema aba p̄imaa teepariit'eeda aji.

Jacob Jarande banada

29 ¹Jacob w̄aji ichi ode m̄aik'aapa banaji oriente eere. ²Jarón p'uuru k'ait'a panak'ãri, pania t'ipata pozo unuji. Mama oveja ak'ipataarā õpee p'anajida āchi ovejaarāmaa pania topidait'ee. Ma pania t'ipata pozo t'ap'a baji m̄au choma b̄ipa. ³M̄agá ovejaarā j̄omaweda aneedak'ãri pania topidait'ee, ma m̄au āyaa atajida m̄aik'aapa āchi ovejaarāmaa topidap'eda, waya bij̄ida ma pania t'ipata pozo ir̄i.

^p 28.19 Hebreo pedeede Betel jara k'inia bi “Ak'õre te”.

⁴Mama pak'ári, Jacobpa iidiji ma oveja ak'ipataarāmaa:

—K'öp'āyoorā, ¿sāmapemaarāma? aji.

P'anaujida:

—Jarán p'uurudepemaarāda ajida.

⁵Māpai Jacobpa iidiji:

—¿Parāpa Najor āichak'e Labán k'awa p'anik'ā? aji.

P'anaujida:

—K'awa p'anida ajida.

⁶Māpai Jacobpa iidiji:

—¿Labán k'ap'ia pia bik'ā? aji.

P'anaujida:

—K'ap'ia pia bida ajida. Pichá ak'íji. Iru k'au Raquel cheruda ajida, chi ovejaarā ome.

⁷Māpai Jacobpa māgaji:

—At'ári k'eu–e bi ovejaarā k'āipidait'ee. ¿Sāap'eda pania topida–ema aji, waya ateedait'ee p'ūajara k'odamerā?

⁸Mamīda āchia p'anaujida:

—P'oyaada–eda ajida. Ichita nipata ovejaarā jōmaweda pacherutamaa, awaraa oveja ak'ipataarāpa k'aripadamerā jā māu choma bi āyaa atadait'ee. Māgá ovejaarāmaa pania topidayada ajida.

⁹Jacob at'ári āchi ome pedeemaa bide, Raquel pacheji chi ak'ōre ovejaarā ome, ichi chi ak'ōre ovejaarā ak'ipari pada perā. ¹⁰Jacobpa Raquel unuk'ári chi chíapa chonaa ovejaarā ome, wāji ma māu choma bi āyaa atade pania t'ipata pozo t'ap'a badamāiipa māik'aapa pania topiji ma ovejaarāmaa. ¹¹Maap'eda Raquelmaa saludaaji māik'aapa o–īapa jēedachi. ¹²Jacobpa nepirik'ári ichi Rebeca warra, Labán sobrino, Raquel teedaa p'iraji chi ak'ōremaa jarade.

¹³Labanpa ūrik'ári chi ipewēra warra Jacob mama bi, isapai wāji auteebaide. Wēre atap'eda māik'aapa k'ira ip'eda, teedaa ateeji.

Ma t'ēepai Jacobpa ichi p'asada jōmaweda Labanmaa nepiriji.

¹⁴Māga ūrik'ári, Labanpa māgaji:

—Wāara, pi mi ēreerāda aji.

Jacob, Raquel ome māik'aapa Lea ome miak'āida

Atane aba Jacob beeji Labán ome.

¹⁵Maap'eda Labanpa māgaji:

—Pari mimia–e pait'ee mi ome, michi ēreerā perā. Jarapáde aji, jōmasaa p'aamerā pichi mimia pari.

¹⁶Labanpa k'au omé iru baji. Chi naapema t'íjarapachida Lea, chi t'ēepema Raquel. ¹⁷Lea tau tap'ok'ee pik'a baji. Mamīda Raquel k'ira wāree baji; k'ap'ia jida pi–ia baji.

¹⁸Jacobpa Raquel k'inia bada perā, Labanmaa māgaji:

—Mia pi k'au t'ēepema, Raquel k'inia bida aji. Siete años Raquel pari mimiayada aji.

¹⁹Māpai Labanpa p'anauji:

—Piara bida aji, pia iru atamerā, awaraapa atai k'āyaara. Mi ome mimiamaa beepáde aji.

²⁰Jacob-it'ee ma siete años mimiada taarā—e pik'a paji, Raquel audú k'inia bada perā.

²¹Ma siete años mimiap'eda, Jacobpa mǎgaji Labanmaa:

—Raquel teepáde aji. Tai miak'āidait'ee. Aupajida aji, ma siete años mia iru pari mimiait'eeda ada.

²²Māpai Labanpa jara pēiji ichi te k'ait'a p'anapatap'edaarā chedamerā miak'āipata fiesta oodait'ee. ²³Mamīda Labanpa Jacob k'urat'aaji. Teeji chi naapema, chi t'ēepema k'āyaara. Jacobpa k'awa—e paji p'ārik'ua pada perā. Mapa Lea ome k'āi beeji. ²⁴Ma awara Labanpa teeji esclava t'ījarapatap'edaa Zilpá Leamaa iru k'aripamerā.

²⁵Ai norema p'irabaik'āri, Jacobpa k'awa ataji ichi k'urat'aada. Mapa Labanmaa mǎgaji:

—¿Sāap'eda mi ome nāga oojima? aji. ¿Mi Raquel párita mimia baji—ek'ā? ¿Sāap'eda pia mi k'urat'aajima? aji.

²⁶Labanpa p'anauji:

—Nama chi t'ēepema miak'āipidak'aada aji, chi naapema k'āyaara.

²⁷Tomiamaa Lea miak'āida fiesta aupak'āri, Raquel teedait'eeda aji. Mamīda pi mi ome siete años waya mimiait'eeda aji, maa—e pirā teeda—e.

²⁸Māga beeji. Tomiamaa Lea miak'āida fiesta aupak'āri, Labanpa Raquel teeji. ²⁹Ichiaba Labanpa esclava t'ījarapatap'edaa Bilhá teeji Raquelmaa iru k'aripamerā.

³⁰Jacob ichiaba araa paji Raquel ome mǎik'aapa Raquel k'iniara iru bapachi Lea k'āyaara, awaraa siete años mimiaji mīda iru pari.

Jacobdeepa uchiadap'edaarā

³¹Tachi Ak'ōrepa unuk'āri Jacobpa Lea mǎgá k'inia—e bi, irumaa warrarā t'opiji. Jōdee Raquelmaa warra t'opik'aa paji.

³²Mǎgá Lea biak'oo beeji mǎik'aapa warra t'oji. T'ī biji Rubén.^q T'ok'āri, Leapa mǎgaji:

—Tachi Ak'ōrepa mi t'āri p'ua bada unuji. Īrata mi k'imapa mi k'iniara iru bait'eeda aji.

³³Maap'eda Leapa awaraa warra t'oji. Mǎgí t'ī biji Simeón.^r Simeón t'ok'āri, Leapa mǎgaji:

^q 29.32 Hebreo pedeede Rubén jara k'inia bi “irua mi t'āri p'ua nībada unuji”.

^r 29.33 Hebreo pedeede Simeón jara k'inia bi “ūripari”.

—Tachi Ak'õrepa k'awaji mi yiaraa iru bada. Mapa waya mimaa warra t'opijida aji.

³⁴Waya Leapa warra t'oji. Māgí t'í biji Leví.^s Leví t'ok'āri, Leapa māgaji:

—Írá mi k'ima mi ome waapiara araa pait'eeda aji, mia warrarā õpee t'oda perā.

³⁵Waya Leapa warra t'oji. Māgí t'í biji Judá.^t Judá t'ok'āri, Leapa māgaji:

—Mi Tachi Ak'õremaa o-īa it'aa t'íit'eeda aji, irua na warra teeda perā.

Ma warra t'op'eda, Leapa waa t'o-e paji.

30 ¹Raquel warra t'o-e pak'āri, chi ñpewēra k'íra unuamaa iru beeji māik'aapa chi imik'íramaa māgaji:

—Mi-it'ee warra teepáde aji, maa-e pirā mi piu baibeeyada aji.

²Māga ūrik'āri, Jacob k'íraudachi māik'aapa p'anauji:

—¿Mi Tachi Ak'õrek'ā? aji. Iruata pimaa warra t'opi-e bida aji.

³Māpai Raquelpa māgaji:

—Māgara mi esclava Bilhá ome k'āi beepáde aji. Ichia warra t'oru mia t'odak'a bayada aji. Māgá mia warra iru bayada aji.

⁴Mapa Raquelpa chi esclava Bilhá teeji Jacobmaa, chi wēra k'āipari pamerā.

⁵Jacob Bilhá ome k'āik'āri, biak'ooji māik'aapa warra t'oji.

⁶Māpai Raquelpa māgaji:

—Na warra chai t'í biit'eeda aji, Dan,^u Tachi Ak'õrepa mi chupíria k'awaap'eda, mia it'aa t'íida ūrida perā.

⁷T'ēpai Bilhapa warra awaraa t'oji.

⁸Māpai Raquelpa māgaji:

—Na warra chai t'í biit'eeda aji, Neftalí,^v mia mi ñpewēra p'oyaada perā.

⁹Maapai Leapa warra t'o-e baji. Maperā ichiaba teeji chi esclava Zilpá Jacob wēra k'āipari pamerā.

¹⁰T'ēpai Zilpapa warra t'oji.

¹¹Māpai Leapa māgaji:

—¿Mi poro pia! Mapa na warra chai t'í biit'eeda aji, Gad.^w

¹²Ai t'ēpai Zilpapa waya warra t'oji.

¹³Māpai Leapa māgaji:

—¿Mi o-īa bi! Írá wēraarāpa mi o-īa baparida adait'ee. Mapa na warra chai t'í biit'eeda aji, Aser.^x

^s 29.34 Hebreo pedee de Leví jara k'inia bi “araa bi”. ^t 29.35 Hebreo pedee de Judá jara k'inia bi “t'āri o-īa it'aa t'ípari Ak'õremaa”. ^u 30.6 Hebreo pedee de Dan jara k'inia bi “ne-inaa oopari Tachi Ak'õrepa ooparik'a”. ^v 30.8 Hebreo pedee de Neftalí jara k'inia bi “mia chõo p'oyaada”. ^w 30.11 Hebreo pedee de Gad jara k'inia bi “poro pia”. ^x 30.13 Hebreo pedee de Aser jara k'inia bi “o-īa”.

¹⁴Ewari aba trigo ewamaa p'anide Rubenpa ununaji nejō mandrágora apata. Māgí chi nawe Leamaa ateeji. Raquelpa ma nejō unuk'ári, Leamaa iidi beeji ichimaa ũk'uru teemerã. (Ma eujãde ijãapata māgee nejō jōp'eda, k'ima ome k'ãik'ári, biak'oo beeit'ee.)

¹⁵Mamīda Leapa p'anauji:

—¿Pi mi k'imapa k'iniara iru bi–epaa? aji. Māga bita ¿sāgá mi warrapa unuda pimaa teeima? ¡Tee–epi!

Māpai Raquelpa māgaji:

—Pi warrapa mandrágora unuda teeru pirã, idi p'arik'ua Jacob pi ome k'ãiyada aji.

¹⁶Māgá p'arik'ua Jacob ovejaarã ak'i badamãipa chek'ári, Lea k'irachuunaji mäk'aapa māgaji:

—Idi pi mi ome k'ãiipia bida aji, ma–it'ee mi warrapa unuda mandrágora teeda perã.

Ma p'arik'ua Jacob Lea ome k'ãiji.

¹⁷T'ēpai Tachi Ak'ōrepa Leapa it'aa iidida ũrip'eda, iru waya biak'oo beeji mäk'aapa chi warra k'imari eerepema t'oji. ¹⁸Māpai Leapa māgaji:

—Tachi Ak'ōrepa mi pia ak'ipari, mi esclava teeda perã mi k'imamaa. Mapa na warra chai t'ĩ biit'eeda aji, Isacar.^y

¹⁹Ma t'ēpai Leapa chi joisomaa eerepema warra t'oji. ²⁰Māgí warra t'ok'ári, māgaji:

—Ĩrá mi k'imapa mi pia ak'iit'eeda aji, mia warrarã seis t'oda perã. Mapa na warra chai t'ĩ biit'eeda aji, Zabulón.^z

²¹Maap'eda Leapa k'au aba t'oji. T'ĩ biji Dina.

²²Mamīda Tachi Ak'ōrepa ichiaba ũriji Raquelpa it'aa iidida mäk'aapa irumaa warra t'opiji. ²³Raquelpa ichi warra naapema t'ok'ári, māgaji:

—Ĩrá Tachi Ak'ōrepa wēpapiji mi k'ĩra nejasia bada, warrarã t'ok'aa pada perã. ²⁴Mia k'inia bi awaraa warra t'opimerã. Mapa nāgí warra chai t'ĩ biit'eeda aji, José.^a

Jacob chi chãure Labán ome

²⁵Raquel warra José t'op'eda, Jacobpa Labanmaa māgaji:

—Mi wāpipáde aji, michi eujãdee. ²⁶Pēipáde aji, mi wēraarã, warrarã ome. Pia k'awa bi mi mimiada āra atait'ee. Taarã pi ome nama mimia bi.

²⁷Mamīda Labanpa māgaji:

—Mi chupiria k'awaapáde aji. Nama mi ome beepáde aji. Petau tau k'awaa beerāpa oopatak'a mia k'awa ataji pi k'ap'ia Tachi Ak'ōrepa mi bendiciamaa bi. ²⁸Jarãji jōmasaa k'inia bi mia p'aamerã. P'aait'eeda aji, pi mimiaru pari.

^y 30.18 Hebreo pedeede Isacar jara k'inia bi “premio”. ^z 30.20 Hebreo pedeede Zabulón jara k'inia bi “pia ak'ipari”. ^a 30.24 Hebreo pedeede José jara k'inia bi “awaraa teepari”.

²⁹Māpai Jacobpa mǎgaji:

—Pia pia k'awa bida aji, mi mimiada pi ne–animalaarã ak'ik'ãri.

³⁰Chok'ara–ee iru baji mi chek'ãri. Mamĩda maadamãiipa audũ iwajida, Tachi Ak'õrepa k'aripada perã. Īrã mi mimia k'inia bida aji, michideerã–it'ee aupai.

³¹Māpai Labanpa waya iidiji:

—¿Jõmasaa k'inia bima aji, pi mimia pari?

Jacobpa p'anauji:

—Maarepida p'aanaapãde aji. Waya mia pi oveja ak'iyada aji, mia jararu ijãaru pirã. ³²Idi mi wãpipãde aji, pi ne–animalaarã p'e iru bima. Oveja imik'ira chak'eerã p'ãimaa bee mǎik'aapa ovejaarã pagapagaa bee mǎik'aapa t'it'idia bee, ma awara cabra chak'eerã pagapagaa bee mǎik'aapa t'it'idia bee; mǎgeee méré pait'eeda aji. ³³Mǎgá t'ẽepai pia mi ne–animalaarã ak'inak'ãri, mǎgeee aupai unu–e pirã, k'awa atayada aji, mia chiada.

³⁴Labanpa mǎgaji:

—Pia jarada pia bida aji.

³⁵Mamĩda ma ewateweda Labanpa chi warrarãmaa ichi–it'ee awara p'e atapiji jõmaweda chivo e–erroo bee mǎik'aapa cabra pagapagaa bee mǎik'aapa t'it'idia bee, ma awara oveja chak'e p'ãimaa bee. ³⁶Māpai chi warrarãmaa t'imf atepiji, k'ãima õpee wãpata ode.

Mǎgá Jacobpa ak'imaa beeji Labán ne–animalaarã p'aneedap'edaa.

³⁷Mǎga bide Jacobpa álamo, almendro, castaño pak'uru jua t'iap'e ataji mǎik'aapa jodak'ooji e–erroo p'aneedamerã. ³⁸Māpai Jacobpa ma pak'uru jua jodada bijii ne–animalaarã k'ĩrapite chi pania topatamã. Mama ovejaarã enlunaa p'aneedak'ãri, ³⁹ma pak'uru jua jodada k'ĩrapite chi imik'iraarã araa padaipachida chi wẽraarã ome. Mǎgá chi chak'eerã t'odak'ãri, e–erroo, t'it'idia mǎik'aapa pagapagaa uchiapachida.

⁴⁰Maap'eda Jacobpa ovejaarã enlunaa p'anĩrã awara ataji mǎik'aapa bijii Labán ne–animalaarã e–erroo bee mǎik'aapa p'ãimaa bee k'ĩrapite, imik'iraarã ome araa padaidak'ãri, achideepa uchiarutaarã auk'a e–erroo mǎik'aapa t'it'idia uchiadamerã. Mǎgá Jacobpa ãyaa p'e ata wãpachi ichia ne–animalaarã jirit'erada aupai. ⁴¹Ma awara ne–animalaarã poreera bee enlunaa p'anĩrã pania tode chedak'ãri, Jacobpa ma pak'uru jua jodada achi k'ĩrapite bijii. Mǎgá araa padaidak'ãri, ma pak'uru jua unujida. ⁴²Mamĩda ne–animalaarã k'aitek'eeek'oodaidak'ãri, ma pak'uru jua bi–e paji. Chi k'aitek'eera bee atabẽiji Laban–it'ee. Mǎgá Jacobpa ne–animalaarã poreera bee aupai p'e ata wãpachi. ⁴³Jacobpa mǎgá oo bipa ovejaarã chok'ara p'e iru beeji. Ma awara camelloorã, burroorã mǎik'aapa esclavoorã paara iru beeji. Mǎgá p'arat'ara beeji, Tachi Ak'õrepa k'aripa bada perã.

Jacob ichi wẽraarã ome pedeteeda

31 ¹Maapai Jacobpa k'awaji Labán warrarãpa nãga jara nipapatap'edaa: “Jacobpa tai ak'õre net'aa jõmaweda jãri ata

wāpa p'arat'ara baparida” apachida. ²Ma awara Jacobpa unuji chi chāurepa ichi pia ak'i–e bi naawedapemak'a.

³Māpai Tachi Ak'ōrepa Jacobmaa māgaji:

—Wāpáde aji, pi ak'ōreerā eujādee. Mi pi ome wāit'eeda aji.

⁴Ma t'ēepai Jacobpa t'ī pēiji Raquel, Lea ome chedamerā ichia ovejaarā ak'i badamāi.

⁵Pachedak'āri, Jacobpa māgaji:

—Mia unu bida aji, parā ak'ōrepa mi pia–ee pik'a ak'īmaa bi. Mamīda mi–it'ee p'ua–e bi, mi ak'ōre Isaac Ak'ōre Waibia mi ome bairā. ⁶Parāpa pia k'awa p'ani mi audú mimiapachi parā ak'ōre pari. ⁷Mamīda irua mi at'apai k'ūrajī māik'aapa ne–inaa tee–e paji ichia jaradak'a mi mimiada pari. Irua māga ooji mīda, Tachi Ak'ōrepa mimaa ne–inaa k'achia oopi–e paji irumaa. ⁸Ma k'āyaara Labanpa mimaa jarak'āri: “Pi mimiada pari teeit'ee ne–animalaarā t'it'idia bee,” ichi ne–animalaarāpa warra t'it'idia t'opachida. Jōdee jarak'āri: “Teeit'ee chi e–erroo bee”, ma ne–animal chak'erā e–erroo uchiapachida. ⁹Māgá Tachi Ak'ōrepa parā ak'ōre ne–animalaarā mimaa teeji.

¹⁰Ewari aba ne–animalaarā enlunaa p'anadak'āri, mi k'āimok'araaji. Unuji ne–animalaarā imik'īraarā t'it'idia beerāpa wēraarā nomaa jōni.

¹¹Māga nīde Tachi Ak'ōre angelpa mi t'īji. Māpai mia p'anauji: “Mi nama bida” aji. ¹²Ma angelpa māgaji: “Pia ak'īpáde aji. Unuit'ee ma ne–animalaarā imik'īraarāpa chi wēraarā nomaa jōni jōmaweda t'it'idia bee. Mia k'awa bi Labanpa pīmaa jarada. Mapa pi k'aripait'ee. ¹³Mi Jōmaarā Ak'ōre Waibia, pia unuda Betelde mi–it'ee māu īri aceite weedamāi. Mama pia jaraji mide ijāapariit'ee mia pi k'ariparu pīrā. Wāpáde aji, pichi t'oda eujādee.”

¹⁴Raquel Lea ome māga ūridak'āri, māgajida:

—Taipa maarepida jīada–e pait'ee tai ak'ōre net'aadepema. ¹⁵Ma k'āyaara irua tai ichi k'aurāk'a unu–e bi. ¡Tai pīmaa netot'aaji māik'aapa pi k'ūrat'aaji miak'āik'āri tai ome! ¡Ma awara ne–inaa ichia atada pi k'aurepa jōmaweda iru bi ichi–it'ee aupai! ¹⁶Tai ak'ōre net'aa iru bada Tachi Ak'ōrepa pīmaa teeji taipa tai warrarā ome iru p'anadamerā. Maperā oopáde ajida, Tachi Ak'ōrepa pīmaa jaradak'a.

Jacob Padán Aram eujādeepa uchiada

¹⁷⁻²⁰Maap'eda Jacob acomoraaji Canaán eujādee wāit'ee chi ak'ōre Isaac baparimaa. Nāga wājida. Ewari aba Labán awara āi wāji chi oveja k'ara t'īide. Māimisa Jacobpa ichi ne–animalaarā awaraa net'aa ome atada Padán Aram eujāde bīde, ma jōma p'e ataji māik'aapa ichi naa pēiji. Ichi warrarā, wēraarā ome camelloorāde bataupiji. Māpai wājida, Labán ome pedeeda–ee.

Māgá Jacobpa ma arameo Labán k'ūrat'aaji. Ma awara Raquelpa chia ateeji chi ak'ōre net'aa ai k'īrapite it'aa t'īpata. ²¹Jōmaweda āchi net'aa

ome jirabodojida. Taarã–e nide Éufrates to sĭajida mĕik'aapa jĭp'a wĕjida Galaad ee jĕra bima.

Labanpa Jacob ĕp'eda

²² K'ĕima ōpee parumaa Labanpa k'awa ataji Jacob wĕdap'edaa. ²³ Mĕpai Labán ichi ĕreerã ome t'ĕe chejida. K'ĕima siete parumaa ĕp'e atanajida Galaad ee jĕra bimĕi. ²⁴ Mamĭda ma ewate p'ĕrik'ua k'ĕimok'araade Tachi Ak'ŕepa ma arameo Labanmaa jaraji k'ĭrau pedenaamerã Jacob ome.

²⁵ Maperã Galaad ee jĕra bide Labán Jacob ome unuk'ĕri, chŕo jĭri–e paji. Ma k'ĕyaara Jacob k'ait'a ĕchi k'ĕipata oojida.

²⁶ Mama p'anide Labanpa iidiji:

—ĕSĕap'eda pi jirabee wĕjima aji, mi k'aurã ome, ĕichak'eerã ome, mi wĕ–e misa? ĩPresoorĕk'a iru bida aji, jura chŕodap'edaak'a! ²⁷ ĕSĕap'eda mi k'ĭrat'aajima aji, mĕgá miru wĕdak'ĕri? Mia k'awada paara, ĕfiesta waibia parã–it'ee ook'aji–ek'ã aji, t'ŕoopa mĕik'aapa arpa ome? ²⁸ ĩPi k'ĭsia k'awa–ee pik'a cheji. Mi k'aurã, ĕichak'eerã ome mimaa k'ĭra ĩpi–e paji! ²⁹ Mia parã jŕoमारãma ne–inaa k'achia ook'aji. Mamĭda p'ĕrik'ua pi ak'ŕe Ak'ŕe Waibiapa jaraji k'ĭrau pedenaamerã. ³⁰ Wĕara pi ak'ŕe temaa audú wã k'ĭnia baji pĭrã, ĕsĕap'eda mi net'aa ai k'ĭrapite it'aa t'ĭpata chia aneejima? aji.

³¹ Mĕpai Jacobpa p'anauji:

—Audú p'era nĭbada perã isapai uchĭajidada aji, pia mi wĕraarã, warrarã jĕri atai jĭak'aapa. ³² Mamĭda pi net'aa chia–e pajida aji. Tai net'aade unuru pĭrã, chi aneeru piu baibeeipia bida aji. Tai ĕreerã nama p'aniirĕpa ak'ĭ p'ani. ĩMia pi net'aa iru bi pĭrã, atĕejĭ!

Jacobpa k'awa–e baji Raquelpa chi ak'ŕe net'aa chia atada.

³³ Mĕpai Labán t'ĭuji Jacob te ne–edee oodade ichi net'aa jiride.

Maap'eda Lea tede mĕik'aapa esclavorã tede t'ĭuji. Mamĭda unu–e paji ichi net'aa ai k'ĭrapite it'aa t'ĭpariida. Maap'eda Raquel tede ichiaba t'ĭuji. ³⁴ Mamĭda Raquelpa chi ak'ŕe net'aa camello ĩri su–ak'ĭ beepata silla ek'ari t'ĭt'aap'eda, ai ĩri su–ak'ĭ baji. Mapa Labanpa ma te ne–edee ooda jŕoмаade jĭrik'ĕri, unu–e paji.

³⁵ Mĕgá jĭrimaa bide Raquelpa chi ak'ŕemaa mĕgaji:

—Ak'ŕe, mi ome k'ĭraunaapãde aji. Mi pi k'ĭrapite p'oyaa p'irabai–eda aji, mi bi k'ayaa bairã.

Labanpa ichi net'aa unu–e pak'ĕri, ³⁶ Jacob k'ĭraudachi mĕik'aapa mĕgaji:

—ĕMia k'ĕata oojima aji, pia nĕgá mi jĭri chemerã? ³⁷ Pia mi net'aa jŕomaweda ak'ĭji. ĕUnujik'ã aji, pĭchi tedepema net'aa apida? ĩUnuji pĭrã, bĭji nama jŕoमारã k'ĭrapite jaradamerã pia wĕarata jara bi! ³⁸ Veinte años mi mimiaru pi pari. Mĕga nide pi ovejarã, chivoorã ome chi

chak'eerã maarepida iratiada–e paji, mia pia ak'i bada perã. Ma awara mia pi ne–animal apida k'o–e paji. ³⁹Ne–animal k'achia beerãpa pi ne–animalaarã peedak'ãri, mia chi k'ap'ia piuda apida atee–e paji pimaa ak'ipide ma pari p'aapinaamerã. Ma k'ãyaara michi p'arat'apa mia p'aaji ma ne–animalaarã atuada pari. Mamãda ãstaawa maa–e pirã p'ãrik'ua ne–animalaarã chia chedak'ãri, ma pari pia mimaa p'aapipachi. ⁴⁰Pi ne–animalaarã ak'imaa bide mi miaji ãstaawa ak'õrejirupa maa–e pirã p'ãrik'ua jãsuapa. Ma k'aurepa p'oyaa k'ãik'aa paji. ⁴¹Veinte años wãyaarude mi pi tede bapachi. Mamãda waide pia mi pedee ijãa–e bi. Pi k'aurã–it'ee catorce años mimiapachi pi esclavok'a. Ma awara ne–animalaarã–it'ee seis años mimiapachi. At'apai pia mimaa p'aa–e paji pia p'aait'eeda adak'a. ⁴²Abraham Ak'õre Waibia, mi ak'õre Isaac Ak'õre Waibiapa mi k'aripa–e pada paara, pia mi net'aa maarepida wëe pëik'aji. Mamãda Ak'õre Waibiapa mi chupiria k'awaaji, audú pi ome miada perã. Mapa p'ãrik'ua pi itriaji.

Jacob Labán ome pacto oodap'edaa

⁴³Mãpai Labanpa Jacobmaa mägaji:

—Pi wëraarã mi k'aurã; pi warrarã mi ãichak'eerã. Pi ovejaarã mëreerã. Ne–inaa jõma pia nama unu bi mëré. Mamãda ¿mia k'ãata ook'aji mi k'aurãmaa wa ãchi warrarãmaa? ⁴⁴Mia ne–inaa k'achia oo che–e pada perã, t'ãri pia pacto oodãma k'irau–ee p'aneedait'ee. Ne–inaa oodãma Tachi Ak'õre k'irapite na pedee k'irãpadait'ee.

⁴⁵Mãpai Jacobpa mãu atap'eda, bainĩ bijji ⁴⁶mãik'aapa mägaji chi ëreerãmaa:

—Mãu abaamaa p'e atadapãde aji.

Aramãgã mãu p'e atajida bidait'ee Jacobpa mãu bainĩ bida ïri. Mãpai mama nek'ojida. ⁴⁷Labanpa ichi pedeede mägí mãu p'e badamãi t'ĩ bijji “Yegar Saduta”. Jõdee Jacobpa ichi pedeede t'ĩ bijji “Galaad”.^b

⁴⁸Mãpai Labanpa mägaji:

—Na mãu p'e bimãi tachi omeeweda t'ãri pia pacto oojidada aji.

Mapa ma mãu p'e bimãi t'ijarapachida Galaad. ⁴⁹Ichiaba t'ijarapachida Mizpa; jara k'inia bi “Tachi Ak'õrepa tachi ak'ipari”, mama Labanpa jarada perã:

—Tachi Ak'õrepa tachi omeeweda ak'ipariit'ee oodamerã tachia nama jaradap'edaak'a. ⁵⁰Pia mi k'aurã pia ak'i–e pirã maa–e pirã awaraa wëraarã ome miak'ãiru pirã, Tachi Ak'õrepa k'await'ee, awaraarãpa k'awada–e p'ani mïda.

⁵¹Mãpai Labanpa mägaji:

^b 31.47 Ma pedee jara k'inia bi “mãu p'e bidap'edaa Tachi Ak'õre k'irapite pedeedap'edaa k'irãpadait'ee”.

—Na māu bainī bi māik'aapa māu p'e nībimāi jara k'inia bi tai omé nama auk'a jaradap'edaa. ⁵²Mi na māu p'e bimāi wāyaa—e pait'eeda aji, chōoit'ee pi ome. Ichiaba pi na māu p'e bimāi wāyaa—e pait'eeda aji, chōoit'ee mi ome. ⁵³Mia oo—e pirā mia jara bik'a, pi ak'ōchona Abraham mi ak'ōchona Najor ome, āra Ak'ōre Waibiapa mi miapiipia bi.

Māpai Jacobpa auk'a juraaji chi ak'ōre Isaacpa ijāada Ak'ōre Waibia k'irapite.

⁵⁴Maap'eda Jacob wāji ee nok'odee ne—animalaarā peep'eda, paade Tachi Ak'ōre—it'ee. Māpai ichi ēreerāmaa nek'opiji. Jōmaweda nek'odap'eda, ma ee nok'ode k'āi p'aneejida.

⁵⁵Ai norema tap'edaweda Labanpa chi k'aurā, chi āichak'eerā k'ira ip'eda, āchimaā pedee pia jaraji. Māpai despēdiip'eda, ichi temaa wāji.

Jacob ichi eujādee chewāde Esau ome unuda

32 ¹Māgá Jacob ichi tedepemaarā ome chejida. Chewādade angeleerāpa āchi unupijida Jacobmaa.

²Jacobpa āchi unuk'āri, māgaji:

—Nāgīirā it'aripema soldaorāda aji, chedap'edaa tachi k'aripadait'ee.

Mapa ma unudamāi t'ī bijī Majanayin; jara k'inia bi “ejército omé”.

³Canaán eujā k'ait'a pachedak'āri, Jacobpa ichi mimiapataarā pēiji Seirdee, māgí Edom eujāde bi, ichi cheru jaradamerā chi ipema Esaumaa. Māgaji:

⁴—Michi waibia Esaumaa nāga jaradapāde aji: “Pī mimiapari Jacobpa pīmaa nāga jara pēi bi: ‘Mi Labán ome taarā baji. ⁵Iru bi p'ak'aarā, burroorā, ovejaarā, esclavoorā. Mia pīmaa nāga jara pēiru tachi omeeweda pia p'anadamerā.’ ”

⁶Irua jaradak'a jaranajida.

Maap'eda pachedak'āri, māgajida:

—Wājidada ajida, jarade pi ipema Esaumaa. Īraweda cheruda ajida, cuatrocientos imik'īraarā ome.

⁷Māga ūrik'āri, Jacob āchobeedachi, Esau chōode cheru jīak'aapa. K'īsia nībap'eda, t'ook'ooji chi wēraarā āchi warrarā ome, ne—animalaarā ome, awara—awaraa para bamerā. ⁸K'īsiaji: “Esau chōo cheru pirā, t'ooda abaadepemaarā ome chōo bi misa, t'ooda awaraadepemaarā erreu wādai.”

⁹Maap'eda Tachi Ak'ōremaa nāga it'aa t'īji:

—Aai, Tachi Ak'ōre, pīta mi ak'ōchona Abraham, mi ak'ōre Isaac Ak'ōre Waibia. Pīata jaraji michi eujādee māik'aapa michi temaa wāmerā. Pīta mi ome bait'eeda aji, māik'aapa mi pia ak'iit'eeda aji.

¹⁰¿K'aīma mi, pia mi nāgá k'aripamerā? Mi pi mimiapari. Pia oopi bik'a oopariit'ee. Na to sīak'āri Jarandee wāde, mi oveja ak'ipari pak'uru aupai ateeji. Mamīda ĩrā pi k'aurepa mia eperāarā chok'ara iru bi, net'aa,

ne-animalaarã paara. ¹¹Mi chupiria k'awáaji. Mi ñpema Esaú juadeepa k'aripáji waawee bairã mi ome chõo cheru pirã, tai jõmaweda, mi, michi wëraarã warrarã ome peek'oodai. ¹²Pia jarajida aji, mi pia ak'i bapariit'ee mäik'aapa mideepa uchiadait'eerã cho-k'ara ñwapiit'ee. P'oyaa juasiada-e pait'eeda aji, ipu tau nãusaak'a p'anadait'ee perã.

¹³Ma p'arik'ua Jacob mama k'ãiji mäik'aapa ichi ne-animalaarãdepema nãgiirã jirit'eraji chi ñpemamaa tee pëiit'ee: ¹⁴cabra doscientos, chivo veinte, oveja wëra doscientos, oveja imik'ira veinte, ¹⁵camello wëra treinta chi chak'eerã ome, p'ak'a wëra cuarenta, p'ak'a imik'ira diez, burro wëra veinte, burro imik'ira diez. ¹⁶Ma t'ëepai ma ne-animalaarã teeji chi mimiapataarãmaa, awara-awaraa ichi naa ateedamerã. Mägaji:

—Mi naa wãdapãde aji, mäik'aapa ne-animalaarã awara-awaraa ateedapãde aji.

¹⁷Jacobpa mägaji chi mimiapari naapiara pëidamaa:

—Mi ñpema Esaú ome unuk'ãri, irua pi chipari t'ñ iidit'eeda aji. Ichiaba iidit'ee k'aide na ne-animalaarã mäik'aapa sãmaa wãru nãgí ome. ¹⁸Mãga iidik'ãri, nãga p'anauipia bi: “Michi poro waibia Esaú, pichi mimiapari Jacobpa na ne-animalaarã pĩmaa tee pëiji. Iru tai t'ëe cheru.”

¹⁹Apema mimiapataarã t'ëe wãdait'eerãmaa mägaji:

—Esaú ome unudak'ãri, auk'a jaradapãde aji, ²⁰mia naapiara pëidamaa jaradak'a: “Pichi mimiapari Jacob tai t'ëe cheru.”

Mãga ook'ãri, Jacobpa k'isajaji: “Mia pëida ak'ik'ãri, iru audú k'irau-e pait'ee. Mãpai mi ome unuk'ãri, ¿mi auteebai-epaa?” ²¹Mãga ooji. Ma ne-animalaarã iru naa pëiji. Jõdee iru mama beeji k'ãiit'ee.

Jacob chõoda Tachi Ak'õrepa ángel pëida ome

²²⁻²³Ma p'arik'ua Jacobpa pëiji chi wëraarã ãchi warrarã ome mäik'aapa ichi net'aa iru bada paara Jaboc to k'iraik'a eere. ²⁴Ichi ituaba t'ëe beeji. Mãga nide eperã aba chep'eda, Jacob ome chõomaa beeji tap'eda parumaa. ²⁵Mamĩda Jacobpa p'oyaa wãk'ãri, ma eperãpa Jacob mak'ara golpe sít'aaji. Mãgã Jacob biiri nik'anik'aadachi.

²⁶Mãpai ma eperãpa mägaji:

—Mi k'ena pëipãde aji, tap'eda paru perã.

Mamĩda Jacobpa p'anauji:

—Mia pi k'ena pëi-eda aji, pia mimaa pedee pia jara-emãi.

²⁷Mãpai ma eperãpa iidiji:

—Pi ¿k'asaa t'ñjarapatama? aji.

Jacobpa p'anauji:

—Mi t'ñjarapatada aji, Jacob.

²⁸Mãpai ma eperãpa mägaji:

—Idideepa waa pi t'íjarada—e pait'eeda aji, Jacob. T'íjarapataadait'eeda aji, Israel^c nama Tachi Ak'õre ome chõoda perã mãik'aapa eperãarã p'oyaada perã.

²⁹Mãpai Jacobpa iidiji:

—¿Pírama? ¿K'asaa t'íjarapatama? aji.

Mamída ma eperãpa p'anauji:

—¿Sãap'eda mi t'í iidi bima? aji.

Mãpai ma eperãpa Jacobmaa pedee pia jaraji. ³⁰Mágá Jacobpa k'awaji Tachi Ak'õre ome chõoda mãik'aapa ma chõo p'anadap'edaamãi t'í biji Penuel^d mama ichia jarada perã: “Mia Tachi Ak'õre unuji mi k'írapite. Mamída piu—e paji.”

³¹Ak'õrejíru ewaa uchiak'ãri, Jacob wãji. Mamída piak'ãa nipaji, ichi mak'ara p'ua bada perã.

³²Maperã Israeldeepa uchiadap'edaarãpa ne—animalaarã mak'aradepema k'íu k'odak'aa, Tachi Ak'õrepa mama Jacob k'ap'ia p'ua ooda perã.

Jacob Esaú ome t'ãri auk'a bidap'edaa

33 ¹Ai norema Jacobpa chi ípema unuk'ãri cuatrocientos eperãarã ome cheruta, áchobeedachi. Chi warrarã áchi naweerã ome t'ooji, mágá awara—awaraa wádamerã. ²Naapiara pëiji chi esclavoorã áchi warrarã ome. Maap'eda Lea pëiji ichi warrarã ome mãik'aapa t'ëe pëiji Raquel, José ome. ³Mãpai ichi ãra naa wãji chi ípema k'írachuude. Esaú k'ait'a pak'ãri, Jacob bedabaidachi tau biiri eujãde t'õbairumaa. Bedabaida siete mágá bedabaidachi.

⁴Mamída Esaú p'iraji chi ípemamaa mãik'aapa o—íadachida. Wëre atadap'eda, o—íapa jëedachida. ⁵Maap'eda Esaupa unuk'ãri Jacob wëraarã áchi warrarã ome, iidiji:

—¿Jãgiirã, k'áirãma? aji.

Jacobpa p'anauji:

—Mi pi mimiapari. Jãgiirã mi warrarãda aji, Tachi Ak'õrepa teeda.

⁶Mãpai ma esclavaarã áchi warrarã ome k'ait'a chedap'eda, bedabaidachida tau biiri eujãde t'õbairutamaa. ⁷T'ëepai Leapa ichi warrarã ome auk'a oojida. Maap'eda Raquelpa José ome auk'a oojida.

⁸Mãpai Esaupa iidiji:

—¿K'ãata k'íisia iru bima aji, ooit'ee ma ne—animalaarã chok'ara mímãa pëida ome?

Jacobpa p'anauji:

—Pímãa teeit'eeda aji, k'awamerã tai pi ome k'áiwëe p'anapataadait'ee.

⁹Mãpai Esaupa mágaji:

—Mãga—eda aji, ípema. Mía iru bida aji, michideerã—it'ee. Beepãde aji, përeerã ome.

^c 32.28 Hebreo pedeede Israel jara k'inia bi “Tachi Ak'õre ome chõoda”. ^d 32.30 Hebreo pedeede “Penuel” jara k'inia bi “Tachi Ak'õre k'íra unuda”.

¹⁰Mamída Jacobpa p'anauji:

—Mi chupiria k'awaapáde aji. Pia mi pia ak'i bi pirā, atáji mia tee k'inia bi. Pi nágá t'ári o-ia unuk'ári, mi-it'ee Tachi Ak'öre ome unu pik'a baji. ¹¹Mapa k'inia bi pia já ne-animalaarā pichi-it'ee atamerā. Mia maarepida falta-e bi, Tachi Ak'örepa mi p'arat'ara papida perā.

Māga jara bipa Esaupa ijāaji. Ataji ma ne-animalaarā Jacobpa teeda.

¹²Māpai māgaji:

—Wādāma aji. Mi parā naa wāit'eeda aji.

¹³Jacobpa p'anauji:

—Īpema k'inia, pia k'awa bida aji, warrarā p'oyaa isapai nipadak'aa. Ma awara mia pia ak'iipia bi na p'ak'aarāpa ovejaarā ome āchi warrarā jutopi wāruta perā. Audú isapai wāruta pirā, ewari abaade ovejaarā piuk'oodayada aji. ¹⁴Mi naa wāpáde aji. Mi pi mimiapari. Piak'āa chedait'ee warrarā k'aurepa māik'aapa ne-animalaarā k'aurepa. Seirde unudayada aji.

¹⁵Esaupa p'anauji:

—Pia bida aji. Mi ome nipapataarā ūk'uru atabēiyada aji, parā k'aripadamerā.

Mamída Jacobpa māgaji:

—Māga-eda aji. K'isianaapáde aji.

¹⁶Ma ewateweda Esau āpíte wāji ichi temaa Seirde. ¹⁷Jōdee Jacob banaji Sucot p'uuru k'ait'a. Mama te pak'uru juadee ooji ichi-it'ee, chi ne-animalaarā-it'ee paara. Maperā ma p'uuru t'ī bijida Sucot.^e

¹⁸Mamāik'aapa banaji Canaán eujādepema Siquén p'uuru k'īrapite. Māgá Tachi Ak'örepa iru Padán Aram eujādeepa k'ap'ia pia aneeji.

¹⁹Mama Canaande eujā neto ataji cien p'arat'a tau pari eperā Siquén ak'öre t'ījarapatap'edaa Jamor juak'aawa. Mama p'aneejida. ²⁰T'ēpai mama altar ooji Tachi Ak'öre-it'ee. T'ī biji “Tachi Ak'öre Waibia Israel Ak'öre Waibia”.

Jacob warrarā k'īrau p'anadap'edaa

34 ¹Leapa Jacob ome k'au ooda t'ījarapachida Dina. Jamor eujāde p'anide Dina wāji te k'ait'a beemaa awēraarāmaa p'asiade.

²Mamída ma wāde ma eujādepema poro waibia, heveo Jamor warra Siquén ome unudak'āri, Dinapa k'iniaamaa bita k'āiji ai ome. Maperā Dina k'īra nejasia beeji. ³Māga ooji mīda, ma Siquenpa Dina k'inia iru baji māik'aapa pedeete k'inia baji miak'āidait'ee.

⁴Māga nide ma k'ūtrāa wāji chi ak'öre Jamormaa māik'aapa māgaji:

—Wāpáde aji, ma awēra ak'ōremaa iru iidide mi-it'ee. Iru ome miak'āi k'inia bida aji.

^e 33.17 Hebreo pedeede “Sucot” jara k'inia bi “pak'uru jua-idaa”.

⁵Jacobpa k'awa ataji chi k'au ome p'asada. Mamída chi warrarāmaa maarepida jara–e paji, mēe nipadap'edaa perā āchi ne–animalaarā ome. ⁶Māga nide Siquén ak'ōre Jamor wāji Jacobmaa iru ome pedeede ma awēra k'ap'ia pari.

⁷Mamída Jacob warrarā teedaa chedak'āri māik'aapa k'awa atadak'āri āchi ipewēra ome p'asada, k'iraudachida. Ma eperāpa ooda audú k'achia baji israelitaarā–it'ee, ārapa māga oodak'aa pada perā.^f

⁸Mamída Jamorpa āchimaā māgaji:

—Mi warra Siquenpa parā ipewēra k'inia iru bida aji. Iru ome miak'āipidapáde aji. ⁹Mágá parā tai ome ēreerā p'aneedai māik'aapa tai parā k'aurā ome miak'āidai. Jōdee parā tai k'aurā ome miak'āidai. ¹⁰Na eujāde tai ome p'aneedapáde aji. Eujā neto atadapáde aji, māik'aapa nama pāchia oo k'iniata oodapáde aji.

¹¹Ichiaba Siquén ichi k'ap'iak'i pedeeji.

—Mi chupiría k'awaadapáde aji. Parāpa iidirutata mia teeit'ee.

¹²Wēra–it'ee p'aapata iri iidiruta pirā, pia bida aji. Net'aa k'inia p'ani pirā, teeyada aji. Aba mia k'inia bida aji, mi miak'āipidamerā parā ipewēra ome.

¹³Māga jaraji mīda, Siquenpa ma k'achia ooda perā āchi ipewēra ome, Jacob warrarāpa iru unuamaa iru p'anajida.

Mapa irumaa māik'aapa chi ak'ōre Jamormaa seewa jarajida:

¹⁴—Tai ipewēra p'oyaa teeda–eda ajida, imik'ira tauchaa wēe bimaā. Māgee imik'ira ome miak'āipiruta pirā, Tachi Ak'ōre k'irapite k'ira nejasia p'aneedai. ¹⁵Aba teedayada ajida, parā taik'a p'aneeruta pirā; tauchaa bipiruta pirā parā imik'iraarā jōmaarā k'ap'iade. ¹⁶Māga ooruta pirā, parāpa tai k'aurā atadai. Jōdee taipa parā k'aurā ichiaba atadai. Mágá parā t'āide p'uuru apai p'anapataadai. ¹⁷Mamída pāchi imik'iraarā k'ap'iade tauchaa bidaamaa p'ani pirā, māgara tai namāik'aapa wādait'eeda ajida, tai ipewēra ome.

¹⁸Jamorpa chi warra ome ijāajida. ¹⁹Aramata chi k'ūtrāapa tauchaa bipiji ichi k'ap'iade, Jacob k'au audú k'inia bada perā.

Ma p'uurudepemaarāpa Siquén pipiara ak'idap'edaa perā Jamor warrarā apemaarā k'āyaara, ²⁰iru wāji chi ak'ōre ome āra ome pedeede ma p'uuru t'īupatap'edaamāi. Mama ichita pedeeepachida jōmaarāmaa ne–inaa jara k'inia p'anadak'āri.

Jōmaarā taide māgajida:

²¹—Jāgí imik'iraarā tachi k'ōp'āyoorāda ajida. Na eujāde p'anapataadait'ee māik'aapa negocio oodait'ee nama tachi ome. Na eujā waibia bairā, tachi jōmaweda araadai. Āra p'aneeruta pirā, tachia āra

^f 34.7 T'ēepai Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ley p'āpiji miak'āi naaweda, Israeldepema wēra imik'ira ome k'āiik'araa bi.

k'aurã atadai mãik'aapa ãrapa tachi k'aurã atadai. ²²Mamĩda ãra ome p'uuru a–pai p'anadait'ee, ãrapa k'inia p'ani tachi imik'ĩraarãpa tauchaa bipidamerã tachi k'ap'iade, ãrapa oopatak'a. ²³Mãga ooruta pirã, ãra net'aa ne–animalaarã ome tachidé p'aneedai. Aba oodaipia bi ãrapa jara p'anik'a. Mãpai ãra tachi ome na eujãde p'aneedait'eeda ajida.

²⁴Ma p'uurudepemaarã jõmaarãpa Siquén pedee ijãajida. Mãpema imik'ĩraarã jõmaarãpa tauchaa bipijida ãchi k'ap'iade. ²⁵Mãga oojida mĩda, Jacob warrarã Simeón Leví ome at'ãri ma eujãdepemaarã k'ĩra unuamaa iru p'anajida, Siquenpa ãchi ipewëra ome k'achia ooda perã. Mapa k'ãima õpee parumaa ma tauchaa bipidap'edaarã p'uupa at'ãri k'ap'ia t'ũmaa jõnide, Simeón Leví ome mãirã jõmaweda peek'oo wãjida espadapa. ²⁶Ichiaba peejida Jamor chi warra Siquén ome. Mãpai ãchi ipewëra Dina Siquén tedeepa atadap'eda, jirabodojida. ²⁷Mãga nide Jacob warrarã apemaarã ma p'uurude pachejida. Ma eperãarã k'ap'ia piuda unudak'ãri, ãchi net'aa p'e ata wãjida, k'ĩra jõda–ee p'anadap'edaa perã ãchi ipewëra ome p'asada k'aurepa. ²⁸Atadachida ovejaarã, p'ak'aarã, burroorã, mãik'aapa net'aa jõmaweda unudap'edaa ma p'uurude mãik'aapa ma p'uuru k'ait'a beeda paara. ²⁹Ma p'uurudepemaarã net'aa jõmaweda chia atadachida mãik'aapa mãpema wëraarã warrarã ome ateejida.

³⁰Jacobpa mãga k'awa atak'ãri, mãgaji Simeonmaa mãik'aapa Levimaa: —Parã k'aurépata mi k'achiade baaiit'eeda aji. Ma oodap'edaa k'aurepa cananeorãpa ferezeorã ome mi k'ĩra unuamaa iru p'anapataadait'ee. Pedeteedait'ee mi ome chõodait'ee mãik'aapa ma–it'ee chedak'ãri, tachi jõmaweda peek'oodait'eeda aji, tachi chok'ara–ee p'anadairã.

³¹Mamĩda Jacob warrarãpa p'anaujida:

—¿Pia bajik'ã ajida, jãgipa tai ipewëra atamerã prostituta atapatak'a?

Jacob Betelde banada

35 ¹Maap'eda Tachi Ak'õrepa Jacobmaa mãgaji: —Betelde banapáde aji. Mama mi–it'ee altar oopáde aji, mama mĩa pĩmaa unupida perã, Esaú waaweepa pi jirabodok'ãri.

²Mãpai Jacobpa mãgaji ichideerãmaa mãik'aapa ichi ome nipapatap'edaarãmaa:

—Net'aa ai k'ĩrapite it'aa t'ĩpata iru p'ani pirã, aneedapáde aji. Maap'eda parã k'uidapáde aji, mãik'aapa p'aru ewaa t'õda jĩ p'aneedapáde aji, ³tachi Beteldee wãdait'ee perã. Mama mĩa Tachi Ak'õre unuji na eujãdeepa uchiak'ãri. Maperã mĩa mama altar ooit'ee iru–it'ee. Irua mi wãru chaa k'aripapari mãik'aapa mi k'ĩsia nĩbak'ãri, t'ãri o–ĩapipari.

⁴Jacobpa jaradak'a net'aa ai k'ĩrapite it'aa t'ĩpata jõmaweda irumaa aneejida, ãchi k'ĩirideepema jĩpatap'edaa paara. Jacobpa ma jõma jau

nībiji pak'uru it'ia bi jua ek'ari Siquén p'uuru k'ait'a. ⁵Jacob mamāik'aapa uchiak'āri ichi ome nipapatap'edaarā ome, āra k'ait'a p'anadap'edaa p'uuru pidaarāpa maarepida k'achia ooda–e paji māik'aapa Jacob warrarā t'ēe wāda–e paji, āra audú waawee p'anadap'edaa perā.

⁶Māgá panajida Canaán eujādepema Luz p'uurude. Māgf p'uuru ichiaba t'ijarapachida Betel. ⁷Mama Jacobpa altar ooji Tachi Ak'ōre–it'ee māik'aapa ma punto t'ī biji El Betel, mama Tachi Ak'ōre unuda perā jirabodok'āri chi ipema waaweepa.

⁸Mama p'anide Raquel ak'ipari Débora jai–idaaji. Pak'uru it'ia bi ek'ari iajida Betel p'uuru k'ait'a. Jacobpa ma pak'uru bimāi t'ī biji Elón Bacut^g.

⁹Jacob Padán Aram eujādeepa chek'āri, Tachi Ak'ōrepa waya ichi unupiji māik'aapa na pedee pia jaraji:

¹⁰—Pi t'ijarapatada aji, Jacob. Mamīda waa māga t'ijarada–e pait'ee. Īrawedadeepa pi t'ijarapataadait'eeda aji, Israel.

Maap'eda Tachi Ak'ōrepa māgaji:

¹¹—Mita Jōmaarā Ak'ōre Waibiada aji. Warra chok'ara oopáde aji, pideepa uchiadait'eerā chok'ara paraamerā. Pideepa uchiadait'ee p'uuru chok'ara, reyrā paara. ¹²Na eujā mia Abrahammaa māik'aapa Isaacmaa teeda ichiaba tee bi pimaa māik'aapa pideepa uchiadait'eerāmaa.

¹³Māga jarap'eda, Tachi Ak'ōre wāji.

¹⁴Māpai Jacobpa māu choma mama bainī biji māik'aapa aceite vino ome weeji ma māu ĩri awara biit'ee Tachi Ak'ōre–it'ee. Māgá ooji k'irāpait'ee Tachi Ak'ōre ichi ome pedeedamāi. ¹⁵Jacobpa ma māu badamāi t'ī biji Betel.

Raquel jai–idaada

¹⁶T'ēepai Beteldeepa chewā nipajida. Ma ode chewādade Efrata p'uuru k'ait'a Raquel biak'oo bada, warra t'oji. Mamīda t'oit'ee audú taarāji.

¹⁷Warra t'o wāk'āri, chi parterapa Raquelmaa māgaji:

—Waaweenaapáde aji, imik'ira warra awaraa t'oda perā.

¹⁸Mamīda Raquelpa choo–e paji. Juak'aya bak'āri, chi warra t'ī biji Benoní.^h Mamīda t'ēepai Jacobpa t'ī biji Benjamín.ⁱ

¹⁹Māgá Raquel jai–idaaji. Efrata ot'a iajida. Ma Efrata p'uuru ĩrá t'ijarapata Belén. ²⁰Raquel iadap'edaamāi Jacobpa māu bainī biji chi wēra iadamāi k'irāpadamerā. Ma māu at'āri unupata irua bainī bīdamāi.

²¹Israel ichi ome nipapatap'edaarā ome waawí wādap'eda, torre Éder k'ait'a p'aneejida. ²²Mama p'anide chi warra naapema Rubén Jacob wēra k'āipari Bilhá ome k'āiji. Jacobpa māga k'awa atak'āri, k'īraudachi.

^g 35.8 Hebreo pedeede Elón Bacut jara k'inia bi “pak'uru it'ia bimāi jēe p'anadap'edaa”

^h 35.18 Hebreo pedeede Benoní jara k'inia bi “warra mi t'āri p'tua bide t'oda”.

ⁱ 35.18 Hebreo pedeede Benjamín jara k'inia bi “warra mi juaraarepema”.

Jacobdeepa uchiadap'edaarã

Jacobpa warrarã doce iru baji.

²³Lea ome ooji chi naapema Rubén; maap'eda Simeón, Leví, Judá, Isacar m̄aik'aapa Zabulón.

²⁴Raquel ome ooji José m̄aik'aapa Benjamín.

²⁵Raquel esclava Bilhá ome ooji Dan m̄aik'aapa Neftalí.

²⁶Lea esclava Zilpá ome ooji Gad m̄aik'aapa Aser.

M̄airã paji chi warrarã t'odap'edaa Padán Aram eujãde.

Isaac jai-idaada

²⁷Mãgá wãjida Mamredee, chi ak'õre Isaac badamaa. Mãgí p'uuru ichiaba t'ijarapachida Arbá maa–e pirã Hebrón. Mama p'anapachida Abraham, maap'eda Isaac. ²⁸⁻²⁹Mama p'anide Isaac chonaa bada perã, jai-idaaji. Isaac jai-idaak'ãri, ciento ochenta años iru baji. Mama Esaupa Jacob ome ãchi ak'õre Isaac iajida.

Esaudeepa uchiadap'edaarã

36 ¹Nãgí eperãarã Esaudeepa uchijida; iru ichiaba t'ijarapachida Edom.

²Esaú Canaán eujãdepema wëraarã ome miak'ãiji: hitita Elón k'au Ada ome; heveo Zibeón warra Aná k'au Aholibama ome ³m̄aik'aapa Ismael k'au Basemat ome. Mãgí wëra Nebayot ipewëra paji.

⁴Chi wëra Ada ome Esaupa Elifaz ooji. Chi wëra Basemat ome Reuel ooji. ⁵Jõdee chi wëra Aholibama ome ooji Jeús, Jalán m̄aik'aapa Coré.

M̄airã Esaudeepa uchiadap'edaarã paji. M̄airã t'ojida Esaú Canaán eujãde bak'ãri.

⁶T'ëepai Esaú ichi wëraarã ãchi warrarã ome, k'aurã ome, ãchi ome p'anapatap'edaarã paara awaraa eujãdee wãjida Jacob bapariidamãiipa t'imí. Ichi ome ateeji chi ne–animalaarã m̄aik'aapa net'aa jômaweda irua atada Canaán eujãde bak'ãri. ⁷Esaupa ne–animalaarã cho–k'ara p'e iru baji; Jacobpa auk'a. Maperã abaamãi p'oyaa p'anadak'aa paji, ma ne–animalaarã cho–k'ara–it'ee p'ũajara waibia wë–e pada perã. ⁸Maperã Esaú, ichiaba t'ijarapatap'edaa Edom, wãji Seír ee jëra bĩmaa. Mama p'aneejida.

⁹Edom eujãdepemaarã Esaudeepa uchijida. Ma eperãarã p'anapachida Seirde, ee jëra bĩmãi. ¹⁰Esaupa Elifaz ooji chi wëra Ada ome m̄aik'aapa Reuel ooji chi wëra Basemat ome.

¹¹Chi warra Elifazdeepa uchijida Temán, Omar, Zefo, Gatán m̄aik'aapa Quenaz.

¹²M̄airã Esaú wëra Adadeepa uchiadap'edaarã paji.

Elifazpa wëra k'ãipari iru baji. T'ijarapachida Timná. Ma wëra ome Amalec ooji.

¹³ Chi warra Reueldeepa uchiajida Najat, Zera, Sama, Mizá. Māirā Esaú wēra Basematdeepa uchiadap'edaarā paji.

¹⁴ Chi wēra Aholibama ome Esaupa ooji Jeús, Jalán māik'aapa Coré. Ma Aholibama Aná k'au māik'aapa Zibeón āichak'e paji.

¹⁵ Esaudeepa eperāarā poro waibiarā uchiajida.

Chi warra naapema Elifazdeepa nāgí poro waibiarā uchiajida: Temán, Omar, Zefo, Quenaz, ¹⁶ Coré, Gatán māik'aapa Amalec.

Māirā jōmaweda Esaú wēra Adadeepa uchiadap'edaarā paji. Āra Edom eujāde p'anapachida.

¹⁷ Esaú warra Reueldeepa uchiajida nāgí poro waibiarā: Najat, Zera, Sama, māik'aapa Mizá. Ma Reueldeepa uchiadap'edaa poro waibiarā jōmaweda Esaú wēra Basematdeepa uchiadap'edaarā paji.

¹⁸ Aná k'au Aholibamadeepa nāgí poro waibiarā uchiajida: Jeús, Jalán māik'aapa Coré.

¹⁹ Ma poro waibiarā jōmaweda Esaú, ichiaba t'ijarapatap'edaa Edomdeepa uchiadap'edaa ēreerā poro waibiarā paji.

²⁰ Horeo, Seír apatap'edaa ma eujāde bapachi, Esaú maaaa wāk'āri. Ma Seirdeepa uchiajida Lotán, Sobal, Zibeón, Aná, ²¹ Disón, Ezer māik'aapa Disán. Māirā horeorā poro waibiarā paji, Seirdeepa uchiadap'edaa Edom eujāde.

²² Seír warra Lotandeeppa uchiajida Horí māik'aapa Homán. Lotanpa ipewēra iru baji. T'ijarapachida Timná.

²³ Seír warra Sobaldeepa uchiajida Alván, Manajat, Ebal, Sefó māik'aapa Onam.

²⁴ Chi warra Zibeondeepa uchiajida Ayá māik'aapa Aná. Eujā pania wēe bide Anapa chi ak'ōre Zibeón burroorā ak'i bi misa, pania poátri uchía bi unu ataji.

²⁵ Anadeepa uchiajida chi warra Disón māik'aapa k'au aba, t'ijarapatap'edaa Aholibama.

²⁶ Chi warra Disondeepa uchiajida Hemdán, Esbán, Itrán māik'aapa Querán.

²⁷ Chi warra Ezerdeepa uchiajida Bilán, Zaván māik'aapa Acán.

²⁸ Chi warra Disandeeppa uchiajida Uz māik'aapa Arán.

²⁹ Māirā horeorā poro waibiarā paji. Ma Lotán, Sobal, Zibeón, Aná, ³⁰ Disón, Ezer māik'aapa Disán ēreerā awara-awaraa poro waibiarā paji Seír eujāde.

Edom eujādepema reyrā

(1 Crónicas 1.43-54)

³¹ Israelitaarāpa rey iru p'anadai naaweda, nāgí reyrā paraaji Edom eujāde.

³² Beor warra Bela rey pak'āri Edomde, chi p'uuru waibia Dinaba apachida.

³³Ma rey Bela piuk'ári, ichi pari Bosra p'uurudepema Zera warra Jobab rey beejí.

³⁴Ma rey Jobab piuk'ári, Temán eujãdepema Jusán rey beejí.

³⁵Ma rey Jusán piuk'ári, Bedad warra Hadad rey beejí. Mägípa Madián pidaarã p'oyaañi Moab eujãde. Rey Hadad p'uuru waibia Avit apachida.

³⁶Ma rey Hadad piuk'ári, Masreca p'uurudepema Samla rey beejí.

³⁷Ma rey Samla piuk'ári, Rejobot p'uuru to ide badadepema Saúl rey beejí.

³⁸Ma rey Saúl piuk'ári, Acbor warra Baal Janán rey beejí.

³⁹Ma rey Baal Janán piuk'ári, Pau p'uurudepema Hadad rey beejí. Hadad wëra Mezab warra Matred k'au paji. T'ijarapachida Mehitabel.

⁴⁰Nägí èreerã Esaudepa uchijida: Timná, Alvá, Jetet, ⁴¹Aholibama, Elá, Pinón, ⁴²Quenaz, Temán, Mibzar, ⁴³Magdiel mäik'aapa Iram; mägí èreerã.

Esaú ichiaba t'ijarapachida Edom. Chi èreerã Edom eujãde awara-awaraa p'anapachida mäik'aapa mägíirã áchi poro waibiarã paji.

José chi ñpemaarã ome

37 ¹Jacob ichi te pidaarã ome p'aneejida Canaán eujãde; chi ak'öre bapariida eujãde. ²Näga p'anapachida Jacob ichideerã ome.

Chi warra José diecisiete años iru bak'ári, Jacob ovejaarã ak'ípachi chi ñpemaarã Jacob wëra k'áipari Bilhadeepa mäik'aapa Zilpadeepa uchiadap'edaarã ome. Maapai Josepa chi ak'öremaa jarak'oopachi chi ñpemaarãpa ne-inaa k'achia oodap'edaa.

³Israelpa José k'iniara iru bapachi chi apemaarã warrarã k'äyaara, iru t'oda perã ichi chonaa bak'ári. Maperã Josemaa p'aru teesoo, pi-ia teejí.

⁴Mamída chi ñpemaarãpa k'awaadak'ári Jacobpa José audupiara k'iniara iru bi áchi k'äyaara, José k'íra unuamaa iru p'aneejida mäik'aapa iru ome t'ári árii p'anapachida.

⁵Ewari aba Josepa k'áimok'araaji apemaarã k'äyaara waibiara pait'ee. Mamída ma k'aurepa iru audupiara k'íra unuamaa iru p'aneejida

⁶áramaa näga nepirida perã:

—¡Üríti! Mia k'áimok'araada nepiriit'eeda aji. ⁷Tachi jömaweda mée p'anajida trigo ewada p'ema. Mäga nide méré k'örañima bainí beejí. Mamída parädé méré wap'ira atadap'eda, bedabaidachidada aji, méré k'írapite.

⁸Māpai chi ñpemaarãpa mägajida:

—¿K'áata jara k'inia bima? ajida. ¿Pi tai rey pait'EEK'ã? ¿Tai pi jua ek'ari p'anadait'EEK'ã? ajida.

Māpai iru audupiara k'íra unuamaa iru p'aneejida ma k'áimok'araada k'aurepa mäik'aapa áchima nepirida perã.

⁹Ma t'ēepai José waya k'áimok'araaji mäik'aapa chi ñpemaarãma nepirinaji:

—Mi waya k'áimok'araajida aji. Māgide mia unuji ak'ōrejīru, atane māik'aapa lucero once mi k'īrapite bedabai jōni.

¹⁰ Josepa māgí k'áimok'araada nepirik'āri chi ak'ōremaa māik'aapa apemaarā ĩpemaarāmaa, chi ak'ōrepa itriat'aaaji māik'aapa māgaji:

—¿K'āata jara k'inia bima? aji. ¿Pí nawe, pí ĩpemaarā, mi paara pí jua ek'ari p'anadait'eek'ā? aji.

¹¹ Maap'eda chi ĩpemaarāpa José ichiaba k'īra unuamaa iru p'anapachida, irua āchi k'āyaara k'áimok'araada perā. Mamīda chi ak'ōrepa ichi t'āridepai k'īsiapachi ma k'áimok'araadade.

José ĩpemaarāpa iru netot'aadap'edaa

¹² Ewari aba José ĩpemaarāpa āchi ak'ōre ovejaarā p'e ateejida Siquendee, mama p'ūajara k'odamerā.

¹³ Maap'eda Israelpa Josemaa māgaji:

—Warra, pichi ĩpemaarā Siquende p'ani, ovejaarā ak'ímaa. Mia k'inia bida aji, pí araa wāmerā āra ak'ide.

Josepa p'anauji:

—Wāit'eeda aji.

¹⁴ Māpai Jacobpa māgaji:

—Pia bida aji. Wāpáde aji māik'aapa ak'ipáde aji, pichi ĩpemaarā ovejaarā ome sāga p'ani. Maap'eda āpíteee chepáde aji, mīmaa jarade.

Māgá Israelpa José pēiji Hebrón eujā jewedaadeepa Siquendee.

¹⁵ Mamīda Siquende panak'āri, José o atuadachi. Eperā ome unuk'āri, māgīpa iidiji:

—¿Pia k'āata jiri nima? aji.

¹⁶ P'anauji:

—Michi ĩpemaarā jirímaa bida aji. Ārapa mi ak'ōre ovejaarā ak'ímaa p'ani. ¿Pia āra unujik'ā aji, nama wāyaaruta?

¹⁷ P'anauji:

—Wājidada aji. Mamīda uchiadai naaweda, Dotandee wādait'eeda ajida. Māpai José āchi t'ēe wāp'eda, ununaji Dotande.

¹⁸ Mamīda chi ĩpemaarāpa t'imīpa unudak'āri, pedeetejida peet'aadait'ee. ¹⁹ Āchi pitapai māgajida:

—¡Pichá, ak'ítí! Cheruda ajida, jā k'áimok'araayaa bi. ²⁰ Peet'aadāma māik'aapa chi k'ap'ia piuda bat'at'aadāma pozo nāpia p'oo bide. Ne–animal k'achiapa k'ot'aaajida adai. Māgá waa k'áimok'araa–e pait'eeda ajida.

²¹ Mamīda Rubenpa āchi pedee ūrik'āri, māgaji:

—Peenaadāma aji. ²² Peedai k'āyaara, bat'at'aadapáde aji, na pania wēe bi eujādepema pozo nāpia p'oo bide.

Rubenpa māga jaraji k'īsia bada perā t'ēepai uchía atait'ee māik'aapa ateeit'ee chi ak'ōremaa. ²³ Mamīda José chi ĩpemaarāmāi pak'āri, ārapa

iru p'aru teesoo pi-ia jī bada ēra atadap'eda, ²⁴ pozo nāpia p'oo bide bat'at'aanajida. ²⁵ Māpai su-ak'ī p'aneejida nek'odait'ee.

Māga nide Madián pidaarā camellode Galaad eujādeepa chewājida Egiptodee. K'era māik'aapa k'iru t'ūa bee atee wājida netodait'ee Egipto pidaarāmaa. ²⁶ Ma eperārā unudak'āri, Judapa ichi ipemaarāmaa māgaji:

—¿K'āare piata baima aji, tachi ipema peeruta pirā māik'aapa ma oodap'edaa meraruta pirā? Ma k'āyaara, netot'aadāma aji, jā Madián pidaarāmaa. ²⁷ Piara bi ma Ismaeldeepa uchiadap'edaarāmaa netot'aadait'ee, peedai k'āyaara, iru wāara tachi ipema perā.

Chi ipemaarāpa ijāajida. ²⁸ Ma Madián pidaarā wāyaarutade José ipemaarāpa iru atanajida ma pozo nāpia p'oo badadeepa māik'aapa māirāmaa netot'aajida, p'arat'a tau veinte pari. Māgā māirāpa José ateejida Egiptodee.

²⁹ José netot'aadak'āri, Rubén wē-e paji. Ma pozode unu che-e pak'āri, t'āri p'uapa ichi p'aru jēt'aaji. ³⁰ Māpai wāji ichi ipemaarāmaa māik'aapa māgaji:

—José wē-eda aji, jā pozo p'oo bide. Īrá mia ¿sāga p'anauyama aji, mi ak'ōrepa chi warra pari iidik'āri?

³¹ Māpai chi ipemaarāpa chivo peet'aadap'eda, chi waapa José p'aru teesoo p'urut'aajida ³² māik'aapa tee pēijida āchi ak'ōremaa. Nāga jara pēijida: “Nāgí p'aru unujida. Pia ak'íji k'awaait'ee pi warra p'aru wa māga-e.”

³³ Jacobpa k'awaak'āri wāara chi warra p'aru, t'āri p'uapa jēedachi māik'aapa māgaji:

—Wāara na mi warra p'aru. Ne-animal k'achiapa k'ot'aajida aji.

³⁴ Māpai Jacobpa ichi p'aru jēt'aaji t'āri p'uapa māik'aapa chi-īapata p'aru jī beep'eda, taarā jēji chi warra-it'ee. ³⁵ Chi apemaarā warrarā jōmaarāpa Jacob t'āri o-īapi k'inia p'anajida. Mamīda p'oyaadak'aa paji irua āra pedee ūri k'iniak'aa pada perā. Audupīara jēepachi māik'aapa māgapachi:

—Chi iait'eeda aji, mi jai-idaarumaa.

³⁶ Ma Madián pidaarā Egiptode panadak'āri, José netot'aajida Egiptodepema Potifarmaa. Māgí eperā Egiptodepema Faraónⁱ pari mimiapachi. Rey jāpataarā poro waibīa paji.

Judá chi āigu Tamar ome

38 ¹ Maapai Judá chi ipemaarā ik'aawaapa āyaa wāji. Banaji Adulán p'uurude, eperā t'ījarapatap'edaa Hirá tede. ² Mama bide wēra ataji; Canaán eujādepema Súa k'au. ³ Ma wēra ome araa pak'āri, biak'oo beejī māik'aapa warra t'oji. Judapa t'ī bīji Er. ⁴ Maap'eda waya biak'oo

j 37.36 Chonaarāweda Egiptodepema reyrā jōmaweda t'ījarapachida Faraón.

beeji m̄aik'aapa warra awaraa t'oji. T'ĩ biji Onán. ⁵Maap'eda warra awaraa t'oji. T'ĩ biji Selá. M̄agí t'oji Judá Quezibde bak'ári.

⁶Taarā pak'ári, Judapa wēra jiriteeji chi warra naapema Er-it'ee. M̄agí wēra t'ijarapachida Tamar. ⁷Mamīda Tachi Ak'ōrepa Er pia ak'ik'aa paji, ichia k'inia bik'a oomaa bada perā. Mapa iru piupiji.

⁸Maap'eda Judapa chi warra Onanmaa m̄agaji:

—Araa papáde aji, pi ĩpema p'ētrāa ome, tachi auk'aarāpa oopatak'a. M̄agá pi ĩpemadeepa warrarā uchiadayada aji.

⁹Mamīda Onanpa k'awaji ichia Tamar ome warrarā ooda paara āchi auk'aarāpa oopatap'edaak'a, ma warrarā chi ĩpemadé pak'aji. Mapa ma p'ētrāa ome k'āik'ári, chi k'ayoo taawa bat'at'aapachi, biak'oonamerā. ¹⁰Tachi Ak'ōrepa m̄aga unuk'ári, k'īraudachi Onán ome m̄aik'aapa iru ichiaba piupiji.

¹¹Maap'eda Judapa chi āigu Tamarmaa m̄agaji:

—Pi ak'ōre tede p'ētrāa beepáde aji, mi warra Selá k'ūtrāa paru misa. Māpai irua pi atayada aji, chi wēra papiit'ee.

Mamīda ichi t'āridepai Judapa k'īsiaji ma p'ētrāa k'aurepa chi warra auk'a piudariit'ee chi ĩpemaarāk'a. Mapa Tamar pēiji chi ak'ōre temaa.

¹²Taarā pak'ári, Judá wēra, Súa k'au pada, piuji. Judá chi-ia bap'eda, ewari aba wāji Timnat p'uurudee chi k'ōp'āyo Hirá ome. M̄agí Adulán p'uurudepema paji. Wājida āchi ovejaarā k'ara t'īipide. ¹³Ma p'ētrāa Tamarpa k'awa atak'ári chi chāure Timnatdee wā bi ovejaarā k'ara t'īipide, ¹⁴chi p'aru p'ētrāarāpa jīpata ērat'aaji m̄aik'aapa prostituta p'aru jī beeji. Māpai k'īra wāk'apari jīp'eda, wāji Timnat ode Enayin p'uuru k'ait'a. Ma p'uuru t'īupata k'ait'a su-ak'i banaji Judá nimaa. K'awaji Judapa chi warra Selá ichimaa teemaa baji, ma warra taarā k'ūtrāa baji mīda, ichi waide ata-e pada perā chi wēra papiit'ee.

¹⁵Judá ma p'uuru k'ait'a panak'ári, ma wēra unuji. Prostitutak'a unuda perā m̄aik'aapa k'awa-e pada perā m̄agí chi āigu, ¹⁶Judá iru k'ait'a wāji m̄aik'aapa m̄agaji:

—Mi pi ome k'āipipáde aji.

Tamarpa p'anauji:

—¿K'āata teeyama aji, pi ome k'āiru pirā?

¹⁷Judapa p'anauji:

—T'ēepai mia chivo chak'e tee pēiit'eeda aji.

Ma wērapa m̄agaji:

—Pia bida aji. Mamīda mia k'inia bi pi net'aa mi ome atabēimerā.

M̄agá mia pi pedee wāra ijāai. Ma chivo chak'e tee pēik'ári, pi net'aa auk'a tee pēiit'eeda aji.

¹⁸Māpai Judapa iidiji:

—¿K'āata k'inia bima? aji.

Wērapa p'anauji:

—Teepáde aji, pichi sello otaude jī bi māik'aapa jā pak'uru pia anipapari. Judapa māga ooji. Ma wēra ome k'āip'eda, biak'oo beeji. ¹⁹T'ēepai Tamar wāji ichi temaa māik'aapa waya jī beeji p'ētrāarāpa p'aru jīpata.

²⁰Maap'eda Judapa ma prostitutamaa chivo chak'e tee pēiji chi Adulán p'uurudepema k'ōp'āyo Hirá ome. Jaraji ichi net'aa atabēida ma wēra ome aneemerā.

Mamīda Hirapa ma wēra jirinak'āri, unu–e paji. ²¹Mapa māpema imik'īraarāmaa iidiji:

—¿Sāma bima aji, ma prostituta, o bide su–ak'i bada Enayin p'uuru t'īupata k'ait'a?

Árapa p'anaujida:

—Nama māgee wēra wē–eda ajida.

²²Judá k'ōp'āyo āpítee chek'āri, māgaji:

—Ma wēra unu–e pajida aji. Ma awara māpema imik'īraarāpa jarajida ma ode māgee wēra wē–e.

²³Judapa p'anauji:

—Māgara iru beeyada aji, michi net'aa ome, maa–e pirā jōmaarāpa mi oo iru p'anadai, michi net'aa māgee wēramaa teeda perā. Pia k'awa bi ma chivo chak'e pēida ma wēramaa. Iru wē–e paji pirā, tachi k'aurepa–eda aji.

²⁴Atane ōpee parumaa nāga nepiri chejida Judamaa:

—Pi āigu Tamar biak'oo bida ajida. ¿Imik'īraarā ome k'āi baji–ek'ā? ajida.

Judapa p'anauji:

—Māgara atanadapáde aji, māik'aapa paa peet'aadapáde aji.

²⁵Mamīda atanadak'āri, Tamarpa chi chāuremaa nāga jara pēiji: “Nāgí net'aa chiparipa mi biak'oopit'aajida aji. Pia ak'ipáde aji, na sello otaude jī nipapari na ovejaarā ak'ipari pak'uru ome k'awaait'ee k'ai paji.”

²⁶Judapa ma net'aa unuk'āri māik'aapa ichidé k'awaak'āri, māgaji:

—Irua k'achia oo–e pajida aji. Miata k'achia ooji, mi warra Selá irumaa tee–e pada perā.

Maap'eda Judá waa k'āi–e paji chi āigu ome.

²⁷Tamarpa warra t'ok'āri, imik'īra warra omé t'oji. ²⁸T'ok'āri, naapiara jua aba uchijai. Māga bide arii bada parterapa jīk'ara p'oree ma juade jī bijji k'awadait'ee k'aita chi naapema. ²⁹Mamīda t'ēepai ma jua waya t'īudachi māik'aapa chi apema warra naapiara uchijai. Mapa ma parterapa jaraji:

—Irua o ewajida aji, naapiara uchiat'ee.

Māgí t'ī bijida Fares.^k ³⁰Chi apema warra jīk'ara p'oree jī bada uchiak'āri, t'ī bijida Zera; jara k'inia bi “p'oree”.

^k 38.29 Hebreo pedeede Fares jara k'inia bi “ewapari”.

José Potifar wëra ome

39 ¹Madián pidaarã José atadap'edaarãpa netot'aajida Egiptodepema Potifarmaa. Ma Potifar Faraón jïapataarã poro waibia paji. ²Mãgá netot'aajida mïda, Tachi Ak'õre José ome baji. Maperã ma Egipto pida tede pia bapachi. ³Potifarpa k'awaaji Tachi Ak'õrepa José pia ak'i bada mãik'aapa k'aripa bada. ⁴Mapa José ome t'ãri o-ïa beeji mãik'aapa ichi esclavoorã poro waibia bijì. Ichi net'aa jômaweda José jua ek'ari bijì ak'i bamerã. ⁵Maadamãiipa Tachi Ak'õrepa Potifar net'aa pia ak'iji; teedapema net'aa, p'uurudeepa taawapema net'aa paara. ⁶Ma awara José k'aurepa Potifar maarepida k'ïsia nïbak'aa paji; ichi nek'oit'ee bidepai k'ïsiapachi. K'ãiwee bapachi.

José k'ap'ia ìdaa, k'ïra wãree baji. Mapa jömaarãpa iru t'o p'anajida.

⁷Taarã-e nide Potifar wërãpa ichi taumaa paji. Ewari aba ichia Josemaa mägaji:

—Mi ome k'ãipáde aji.

⁸Mamïda Josepa mägaji:

—Mãga-eda aji. Mi chiparipa ichi net'aa jômaweda atabëjjida aji, mia ak'i bamerã, mi nama bide irua k'ïsiاناamerã. ⁹Pi aupai mi jua ek'ari bi-e paji, pi ichi wëra perã. ¿Sãgá mia k'achia ooyama aji, Potifar ãpïte mãik'aapa Tachi Ak'õre k'ïrapite?

¹⁰Mãga bapachi Potifar wëra José ome. Mamïda José p'ek'au oo-e paji iru ome.

¹¹Ewari aba José wãji teedaa mimia oode. Eperãarã wë-e pada perã,

¹²Potifar wërãpa José p'arude jita ataji mãik'aapa mägaji:

—¡Mi ome k'ãipáde! aji.

Aramata José p'ira uchiadachi. Mamïda chi p'aru ma wëra juade baibeeji.

¹³Potifar wërãpa mãga unuk'ãri, ¹⁴ichi mimiapataarã t'ïji mãik'aapa mägaji:

—Jã hebreo, mi imik'ïrapa aneedapa, tachi oo iru bida aji. K'ãi k'ïnia baji mi ome. Mamïda mi golpe biaji. ¹⁵Mãga ùrik'ãri, aramata p'ira uchiadachi mãik'aapa ichi p'aru nama atabaibeejjida aji.

¹⁶Mãpai ma wërãpa José p'aru ia bijì chi imik'ïra cheru misa. ¹⁷Potifar pachek'ãri, auk'a nepiriji:

—Jã esclavo hebreo pia aneeda mi cuartode t'ïujida aji, mi ome k'ãiit'ee. ¹⁸Mamïda mi golpe biak'ãri k'aripa chedamerã, ichi p'ira uchiadachi mãik'aapa chi p'aru nama atabaibeejjida aji. ¹⁹Pichi esclavopa mãga oojida aji.

Mãga ùrik'ãri, Potifar k'ïraudachi José ome. ²⁰Mãpai José atapip'eda, jaraji carcelde t'ï nïbinadamerã, reypa preso pëiparimã.

²¹José mãgá carcelde banaji mïda, Tachi Ak'õre iru ome baji. Mama bide Tachi Ak'õrepa k'aripaji chi carceldepema poro waibiapa José pia

ak'imerã. ²²Maperã mägipa apemaarã carcel pidaarã mäik'aapa mimia mama oopatap'edaa jômaweda José jua ek'ari biji. ²³Mäga nide ma carceldepema poro waibiapa maarepida k'isiak'aa paji Josepa ooda jöma pia uchiapachi perã, Tachi Ak'örepa k'aripap'eda.

Josepa k'awapida Egipto pidaarãpa k'äimok'araadap'edaa

40 ¹Ma t'ëpai, taarã pak'ãri, Faraón jua ek'ari p'anadap'edaa vino teepataarã poro waibiapa mäik'aapa pan ñipataarã poro waibiapa ächi mimia pia ooda—e paji iru k'irapite. ²Maperã Faraón k'iraudachi ma vino teepataarã poro waibia ome mäik'aapa ma pan ñipataarã poro waibia ome. ³Mapa omeeweda pëjji rey jiapataarã poro waibiamaa carcelde t'i nïbinamerã José badamã. ⁴Ma jiapataarã poro waibiapa ma omeeweda José jua ek'ari biji. ⁵Taarã pak'ãri, ewari aba p'arik'ua ächi omeeweda k'äimok'araajida. Mamïda k'awada—e paji ächia k'äimok'araada k'äata jara k'inia bi. ⁶Mapa tap'eda Josepa ächi ak'i chek'ãri, k'isia paraa unu cheji.

⁷Josepa iidiji:

—¿Säap'eda parã k'ira pia—ee p'anima? aji.

⁸P'anaujida:

—Tai chaachaa k'äimok'araajidada ajida. Mamïda k'awada—eda ajida, k'äata jara k'inia bi taipa k'äimok'araadap'edaa.

Josepa mägaji:

—Tachi Ak'örépata k'awapari eperãarãpa k'äimok'araapata. Parãpa k'äimok'araadap'edaa jaradapáde aji.

⁹Mãpai ma vino teepataarã poro waibiapa nãga nepiriji:

—Michi k'äimok'araade mia uva jik'ara unujida aji. ¹⁰Jua t'ai öpee iru baji. Ma jua wari wãde k'iru nep'ono ome t'onojida. Mãpai ma nep'onode uva waraajida. ¹¹Mia Faraón copa michi juade iru baji. Mapa ma uva aide juji. Maap'eda ma copa Faraonmaa teeji.

¹²Mãpai Josepa mägaji:

—Pia k'äimok'araada nãga jara k'inia bida aji. Ma jua t'ai öpee jara k'inia bi k'äima öpee. ¹³K'äima öpee parumaa Faraonpa pi k'irãpait'ee mäik'aapa waya biit'ee pichi mimiade. Waya pia rey copa Faraonmaa teeit'ee naawedapemak'a. ¹⁴Mäga pak'ãri, mi chupiria k'lawáaji mäik'aapa pedeeji mi pari Faraonmaa, irua mi na carceldeepa uchiapimerã.

¹⁵Hebreorã eujãdeepa k'achia beerãpa mi preso aneejidada aji. Mia maarepida ne—inaa k'achia oo—e pajida aji, nama t'i nïbidamerã.

¹⁶Pan ñipataarã poro waibiapa ñri baji Josepa ma pedee pia jara k'ãri vino teepataarã poro waibiamaa. Mapa ichi k'äimok'araada auk'a nepiriji:

—Mia nãga k'äimok'araajida aji. K'oraa joot'ida öpee pan t'orroo ome anipaji michi porode. ¹⁷Chi it'ipiara bada k'oraade paraaji pan k'ü—üa k'ira t'ãdo Faraonmaa teeit'ee. Mamïda irumaa atee wãde ipanaarãpa ma pan ñk'uru k'ok'oo chejida.

¹⁸Māpai Josepa p'anauji:

—Pia k'āimok'araada nāga jara k'inia bida aji. Ma k'oraa ōpee jara k'inia bi k'āima ōpee. ¹⁹K'āima ōpee parumaa Faraonpa pi k'irāpait'ee māik'aapa pak'urude pi otau jī nībipiit'eeda aji, ūyapa jīadamerā māik'aapa ipanaarāpa pi chiara k'odamerā.

²⁰K'āima ōpee parumaa Faraón t'oda fiesta oojida ichi ek'ari beerā-it'ee. Māga nide Faraonpa ma vino teepataarā poro waibia carceldeepa atapiji chi pan ipipataarā poro waibia ome. ²¹Ma vino teepataarā poro waibia waya bijī ichi mimiade. Māgá ichia Faraonmaa waya vino teepachi naawedapemak'a. ²²Mamīda Faraonpa jaraji chi pan ipipataarā poro waibia pak'urude otau jī nībidamerā. Māgá Josepa jaradak'a uchijai. ²³Māgá chi vino teepari pia uchijai mīda, irua k'īra atuadachi Josepa jarada, Faraonmaa chupiria iidimerā ichi pari.

Josepa k'awapida Faraonpa k'āimok'araada

41 ¹Año omeemaa ewari aba rey Faraonpa nāga k'āimok'araaji. Nilo to ide baji. ²Māga nide unuji p'ak'a wēra poree, pi-ia siete toiduupa uchiaruta, maap'eda p'ūajara k'oruta. ³T'ēepai p'ak'a wēra siete k'aitek'ee bee auk'a uchijaida. Māgiirā apemaarā p'ak'a wēraarā k'ait'a wādap'eda, ⁴k'o atapējida ma p'ak'a wēraarā poree, pi-ia p'anadap'edaa.

Māgá k'āimok'araap'eda, Faraón ĩrimaji. ⁵Mamīda taarā-e nide waya k'āidachi māik'aapa awaraa k'āimok'araaji. Unuji trigo k'arra aba chi k'ī chak'e siete iru bi. Ma chaachaa pia chau nībaji. ⁶T'ēepai unuji awaraa k'ī chak'e siete uratī nībi, chau-ee. ⁷Māgá k'ī uratī beedapa chi pia chau p'anadap'edaa k'o atapējida.

Māpai Faraón ĩrimak'āri, k'awaaji ichia k'āimok'araata bada. ⁸Mamīda ai norema audú k'īsia nībeeji ichia k'āimok'araadade, k'awa-e bada perā k'āata jara k'inia bi. Mapa jara pēiji jōma Egiptodepema k'īsia k'awaa beerā chedamerā. Chedak'āri, Faraonpa nepiriji ichia k'āimok'araada. Mamīda apidaapa p'oyaa jarada-e paji k'āata jara k'inia bi.

⁹Māga nide chi vino teepataarā poro waibiapa José k'irāpaji māik'aapa Faraonmaa māgaji:

—Īrata mia k'irāparuda aji, mia ne-inaa k'achia ooda mi k'aripadamaa.

¹⁰Michi Rey Waibia, pi k'īrau bak'āri mi ome māik'aapa pan ipipataarā poro waibia ome, tai omé pēiji pi jīapataarā poro waibiamaa, irua tai carcelde t'ī nībimerā. ¹¹Mama p'anide ewari aba p'ārik'ua tai awara-awaraa k'āimok'araajida. ¹²Tai ome baji hebreo k'ūtrāa, pi jīapataarā poro waibia esclavo. Irumaa nepiridak'āri taipa k'āimok'araadap'edaa, irua jaraji k'āata jara k'inia bi ma chaachaa. ¹³Irua jaradak'a, auk'a uchijaida! aji. Mi nama waya mimiamaa beeji; jōdee chi apema otau jī nībijida.

¹⁴Māga ūrik'āri, aramata Faraonpa José carceldeepa atapiji. Josepa ichi idak'ara wēp'eda, p'aru ewaa t'ōda jī beeji. Maap'eda wāji Faraón k'īrapite.

¹⁵Māpai Faraonpa māgaji:

—Mi k'āimok'araajida aji. Mamīda apidaapa mimaa p'oyaa jarada—e p'ani k'āata jara k'inia bi. Ūrijida aji, pia jarai, ma k'āimok'araada k'awaak'āri.

¹⁶Māpai Josepa māgaji:

—Michi Rey Waibia, michi k'īsiadoopa mia p'oyaa jara—eda aji. Mamīda Tachi Ak'ōrépata mi pari jarai.

¹⁷Māpai Faraonpa chi k'āimok'araada Josemaa nepiriji:

—K'āimok'araade mi Nilo to ide ak'inī bajida aji. ¹⁸Toiduupa uchijida p'ak'a wēraarā poree pi—ia siete. To idepema p'ūajara k'omaa p'aneejida. ¹⁹Ma t'ēepai awaraa p'ak'a wēraarā siete auk'a toiduupa uchijida. Mamīda māgiirā k'aitek'ee p'anajida. Mia Egipto eujāde waide unuk'aa p'ak'a māgá audú k'aitek'ee. ²⁰Māpai māgí p'ak'a wēra k'aitek'ee beerāpa chi poree beeda k'o atapēijida. ²¹Mamīda ma poree beerā k'odap'eda, auk'a k'aitek'ee p'aneejida.

'Māpai mi irimaji. ²²Mamīda ai t'ēepai waya k'āidachi māik'aapa nāga k'āimok'araaji: Trigo k'arra abaade chi k'ī siete pi—ia chau baji. ²³T'ēepai awaraa k'ī siete t'onojida. Mamīda māgí urati jēra baji oriente eerepema nāu wāsia p'ua badapa. ²⁴Māpai ma urati jēra bada k'īirāpa k'o atapēijida chi pi—ia chau jēra bada. Ma jōmaweda mia nepiriji Egiptodepema k'īsia k'awaa beerāmaa. Mamīda apidaapa k'awada—e paji k'āata jara k'inia bi.

²⁵Māpai Josepa p'anauji:

—Michi Rey Waibia, pia k'āimok'araada omeeweda auk'a jara k'inia bida aji. Tachi Ak'ōrepa māga k'āimok'araapiji k'awapiit'ee ichia ooit'ee bi. ²⁶Ma p'ak'a wēraarā poree pi—ia siete jara k'inia bi siete año. Auk'a jara k'inia bi chi trigo k'arra k'ī siete pia chau jēra bada. K'āimok'araada omeeweda auk'a jara k'inia bi. ²⁷Ma p'ak'a wēraarā k'aitek'ee siete jara k'inia bi awaraa siete año. Mamīda maapai audupai jarajara paraait'ee. Auk'a jara k'inia bi chi trigo k'arra k'ī siete urati jēra bada oriente eerepema nāu wāsia p'uadapa.

²⁸'Mia jaradak'a ma k'āimok'araada k'ap'ia Tachi Ak'ōrepa jaramaa bi ichia ooit'ee bi. ²⁹Siete años paru misa, Egipto eujāde chik'ora paraait'ee. ³⁰Maap'eda awaraa siete años wāyaaru misa, jarajara paraait'ee. Māga nide apidaapa k'īrāpada—e pait'ee sāga baji Egiptode chik'ora paraak'āri, na eujā audú āridariit'ee perā. ³¹Audú jarra paraait'ee chik'o paraada k'īra atuadarutamaa. ³²Michi Rey Waibia, pia k'āimok'araada omé k'āimok'araajida aji, Tachi Ak'ōrepa k'awapi k'inia bairā taarā—e wāra irua māga p'asapiit'ee.

³³Ma awara Josepa māgaji:

—Jiriipia bida aji, eperā poro wēsaa, k'īsia k'awaa bi irua Egipto eujā iru bapariimerā ichi jua ek'ari. Māgá irua eperāarā mimiapiit'ee ne—inaa k'odait'ee iru p'anadamerā jarajara pak'āri. ³⁴Nāga oopia bi. Eperāarā jirit'eraipia bi Egipto eujā jōmaade, trigo tau ia p'e wādamerā ma chik'o

paraa misa. ³⁵Ma año chaachaa m̄air̄apa p'edaipia bi ne–uu ewada ũk'uru ia bidait'ee p'uuru chaachaa. M̄agí trigo p̄eré pait'ee. ³⁶M̄apai jarrajara paraak'ari, ia bidap'edaadepema eper̄ar̄apa k'odayada aji. M̄agá jarrapa piuda–e payada aji.

José Egipto eujādepemaarā poro waibia padaida

³⁷Faraonpa ichi ak'ipataarā ome Josepa jarada ijāajida. ³⁸M̄apai Faraonpa m̄agaji:

—¿Sāma unudayama aji, na eperāk'a, Tachi Ak'õre Jaurepa k'aripapari?

³⁹M̄apai Josemaa m̄agaji:

—Pi k'āyaara wē–eda aji, eperā k'isia k'awaara bi na mimia oomerā, Tachi Ak'õrepa pi k'isia k'awaapipari perā. ⁴⁰Mapperā mia pi na mimia poro waibia biit'ee. Jōmaarāta pi jua ek'ari p'anadait'ee, michi te pidaarā paara. Aba mita pi k'āyaara waibiara bait'ee Egiptodepema rey perā.

⁴¹Idideepa mia jara bida aji, pi Egipto pidaarā poro waibia.

⁴²Faraonpa m̄aga jara bide ichi reydepema sortija ēt'a ataji m̄aik'aapa José juade jī biji. M̄apai jaraji chi mimiapataarāpa Josemaa p'aru pi–ia jīpidamerā m̄aik'aapa cadena nēedee ooda jīpidamerā. ⁴³T'ēepai José bataupiji ichi carreta t'ēe wāpari carreta caballopa jidiupatade m̄aik'aapa jaraji Egipto pidaarā k'irapite p'irriamerā. Ichiaba jaraji Egipto pidaarā iru naa wādamerā m̄aik'aapa biadamerā: “¡José carretade chewā wāyaapíti!”

M̄agá José poro waibia paji Egipto eujāde.

⁴⁴Maap'eda Faraonpa Josemaa m̄agaji:

—Mi Egiptodepema rey mīda, jōmaweda pi jua ek'ari p'anapataadait'eeda aji.

⁴⁵Faraonpa José Egiptodepema t'ī biji Zafenat Panea. Ma awara On p'uurudepema p'aare t'ījarapatap'edaa Potifera k'au Asenat jiriteeji ai ome José miak'āimerā. M̄agá José Egipto pidaarā ome pia beeji. ⁴⁶José treinta años iru baji Egipto pidaarā poro waibia pak'ari.

Maap'eda, Josepa Faraonmaa despediip'eda, Egipto eujā jōmaade p'irriaji. ⁴⁷Ma naaweda siete años wāyaarude, ne–uu pia chaujida.

⁴⁸M̄aga nide Josepa trigo ewadap'edaa ia wāpachi ma trigo eujā k'ait'la p'uuru beede. ⁴⁹Waibia p'e wāji pi–ia chuda perā. Ma jōma p'oyaa chaada–e paji, p'usa idepema ipu nāusaak'a waibia bada perā.

⁵⁰Ma jarrajara paraai naaweda, Josepa warra omé ooji chi wēra Asenat ome. ⁵¹Chi naapema t'ī biji Manasés' ichia jarada perā: “Írā Tachi Ak'õrepa mi miada m̄aik'aapa michideerā miadap'edaa k'ira atuapiji.”

⁵²Chi warra t'ēepema t'ī biji Efraín^m ichia jarada perā: “Tachi Ak'õrepa warra awaraa oopiji mimaa mi miada eujāde.”

¹ 41.51 Hebreo pedeede Manasés jara k'inia bi “k'ira atuada”. ^m 41.52 Hebreo pedeede Efraín jara k'inia bi “warrarā ooda”.

⁵³⁻⁵⁴Ma chik'ora wāyaap'eda, jarrajara paraaji Josepa jaradak'a. Egipto k'ait'a bee eujāde jarra oopachida. Mamīda Egiptode nek'odait'ee paraaji. ⁵⁵Egipto pidaarāpa trigo iadap'edaa jō wāk'āri, iidinajida Faraonmaa neto pēimerā iru-it'ee ia bidap'edaadepema.

Māga nide Faraonpa māgaji Egipto pidaarāmaa:

—Wādapāde aji, Josemaa māik'aapa oodapāde aji, irua jara bik'a.

⁵⁶Egiptode ma jarrajara taarāk'āri, Josepa trigo ia bidap'edaa neto pēipachi Egipto pidaarāmaa, audú jarra oo p'anadap'edaa perā. ⁵⁷Awaraa eujādepemaarā paara Egipto eujādee trigo netode chepachida José juak'aawa, māgí jarrajara audú taarā bada perā.

José chi ipemaarā ome Egiptode unuda

42 ¹José ak'ōre Jacob Canaán eujāde at'āri bapachi chi warrarā ome. Irua k'awak'āri Egipto eujāde chik'o paraa, chi warrarāmaa māgaji:

—¿Sāap'eda parā jāma k'īra ak'i para nībima aji, chik'o jirinada—ee?

²Egiptode trigo paraada a p'ani. Wādapāde aji, Egiptodee trigo netode, maa—e pirā tachi jarrapa piudaridayada aji.

³Māpai José ipemaarā diez Egiptodee wājida trigo netode. ⁴Mamīda āchi ak'ōrepa José ipema Benjamín wāpi—e paji, ode ne—ināa k'achia p'asai jāak'aapa. ⁵Israel warrarā awaraa cananeorā ome auk'a wājida ma eujā jōmaade jarrajara paraada perā.

⁶Maapai José Egipto pidaarā poro waibia paji. Iruata trigo neto pēipachi awara āiipa chedap'edaarāmaa. Chi ipemaarā Egiptode panadak'āri, José k'īrapite bedabaidachida āchi tau biiri eujāde t'ōbairutamaa. ⁷Josepa āra unuk'āri, k'awaji chi ipemaarā. Mamīda irua k'awa—ee pik'a beejí.

Trigo neto iididak'āri, Josepa ijīati pedeeji:

—¿Parā, sāmāik'aapa cherutama? aji.

Āchia p'anaujida:

—Tai Canaandeepa cherutada ajida, chik'o netode.

⁸Josepa āra k'awaji mīda, ārapa iru k'awada—e paji.

⁹Māpai Josepa k'īrāpaji ichi k'ūtrāaweda k'āimok'araada. Ijīati pedeeja māgaji:

—Parā seewata trigo netode che p'anida aji. Pāchi k'inia nidada aji, tai eujā ak'ide.

¹⁰P'anaujida:

—Māga—eda ajida. Tai pi mimiapataarāk'apí p'ani. Trigo netodeta che p'anida ajida. ¹¹Tai jōmaweda ak'ōre apaideepa uchiadap'edaarā. Tai nepira jiridak'aa chīara ome. Ma awara chīara eujāde māgá nipadak'aa.

¹²Māpai Josepa māgaji:

—Seewada aji. Parā chejidada aji, na eujā ak'ide, t'ēepai chōo che k'inia p'anadairā.

¹³Mamīda p'anaujida:

—Tai pi mimiapataarā. Canaán eujāde p'anapata. Tai ipemaarā doce, ak'õre apaideepa uchiadap'edaa. Chi t'ëepema aba tai ak'õre ome beejí. Chi apema tai ome wē–e.

¹⁴Māpai Josepa mājaji:

—Mia jaradak'a parā na eujā ak'i chejidada aji. ¹⁵⁻¹⁶Nāga oodaipia bi mia parā pedee ijāamerā. Aba wāpáde aji, pāchi ipema t'ëepema atade. Chi apemaarā nama presoorāk'a p'aneedait'ee. Irua pāchi ipema anee–e pirā, mia k'awaait'ee wāara na eujā ak'ide che p'ani. Faraón k'irapite mia juraa bi parā namāik'aapa uchiada–e pait'ee, pāchi ipema cheru misa.

¹⁷Māga jarap'eda, Josepa carcelde t'ipik'ooji āchi jōmaweda k'āima õpee. ¹⁸Mamīda k'āima õpeemaa jaraji:

—Mia Tachi Ak'õre waawee baparida aji. Nāga oodaipia bi chok'ai uchiadait'ee. ¹⁹Parāpa wāarata jara p'ani pirā, nama carcelde aba ata béiti māik'aapa chi apemaarā wāti trigo teede pāchi èreerāmaa. ²⁰T'ëepai pāchi t'ëepema aneedapáde aji. Maa–e pirā mia parā peepik'ooit'eeda aji.

Ijājida. ²¹Mamīda chi ipemaarā wādait'ee pak'āri āchi temaa, āchi pitapai pedee para bapachi:

—Nágá p'anida ajida, Tachi Ak'õrepa tachi k'achia oo bairā. Nāga oomaa bi tachi ipema chupiria k'awaada–e pada perā. Mia baji mīda, irua chupiria iidida ūrida–e paji.

²²Māpai Rubenpa mājaji:

—¿Mia parāmaa jaraji–ek'ā aji, ma k'achia oonaadamerā? Mamīda parāpa ūri k'iniada–e paji. Írā ma k'aurepa Tachi Ak'õrepa tachi k'achia oomaa bida aji.

²³Ára pedee p'ani misa, Josepa ūri baji. Mamīda ārapa k'awada–e p'anajida. José Egipto pidaarā pedeede pedee baji. Mamīda k'õp'āyo aba iru baji. Ma eperāpa hebreo pedee, pedee k'awaa baji. Mapa Josepa Egipto pedeede pedee k'āri, ma eperāpa hebreo pedeede jarapachi José ipemaarāmaa. Māgá chi ipemaarāpa k'awada–e p'anajida Josepa āchi pedee ūri bi. ²⁴Ára pedee ūrik'āri, José awara āi wāji jēede māik'aapa chep'eda, āra k'irapite Simeón jīpiji carcelde t'i nībipiit'ee. T'i nībipip'eda, mama ata biji chi t'ëepema aneerutamaa.

²⁵Maap'eda jara pēiji ichi mimiapataarāmaa trigo neto pēidamerā āramaa. Ma awara jaraji teedamerā chik'o ode k'o wādamerā. Ichiaba jaraji āra p'arat'a waya pēidamerā ma trigo ome costal chaachaa. Mamīda ārapa k'awada–e paji. ²⁶Ma costal āchi burro ĩri bidap'eda, wājida.

²⁷Ot'a k'āidait'ee pak'āri, abaapa ichi costal ewaji trigo teet'ee chi burromaa. Māga bide ma costalde ichi p'arat'a unuji. ²⁸Māpai chi ipemaarāmaa mājaji:

—¡Mi p'arat'a nama bida aji, michi costalde!
Māga ūridak'āri, jōmaweda āchobeedachida māik'aapa āchi pitapai māgajida:

—¿K'āata oojima ajida, Tachi Ak'ōrepa?

²⁹Canaán eujāde panadak'āri, āchi ak'ōre Jacobmaa āchi p'asada nepirijida māik'aapa māgajida:

³⁰—Jā eujādepemaarā poro waibiapa tai imiateejida ajida. Jaraji tai āchi eujā ak'ī nipajida, t'ēepai chōonadait'ee. ³¹Mamīda jarajida tai k'īra jīp'a p'anapata māik'aapa k'achiade nipadak'aa. ³²Jarajida tai īpemaarā doce, ak'ōre apaideepa uchiada. Aba tai ome wē—eda ajida, māik'aapa aba tai ak'ōre ome beejī.

³³Māpai ma poro waibiapa jaraji: “Nāgá mia k'awaai parā wāara wa seewa jara p'ani. Parādepema aba nama atabēidapāde aji, trigo ateruta misa pāchideerā—it'ee. ³⁴T'ēepai parā t'ēepema aneedapāde aji. Māgá mia k'awai parā k'īra jīp'a nipapata māik'aapa cheda—e paji tai eujā ak'īde. Parā t'ēepema aneedak'āri, chi atabēida k'ena pēiit'eeda aji, māik'aapa na eujāde nepira wēe nipapataadait'ee.”

³⁵Āchi costal ewa atadak'āri, costal chaachaa āchi p'arat'a unujida. Mapa āchobeedachida, āchi ak'ōre paara.

³⁶Māpai Jacobpa māgaji:

—¿Pāchi k'aurepa mi warra wēe beeru—ek'ā? aji. José wē—eda aji, Simeón ichiaba. Īrā Benjamín paara atee k'inia p'anida aji. ¡Apidaapa mi chupiria k'awaada—eda! aji.

³⁷Māpai Rubenpa chi ak'ōremaa māgaji:

—Mia Benjamín ak'ī bapariit'ee māik'aapa waya aneeit'eeda aji. Anee—e pirā, pia mi warrarā omeeweda peepāde aji.

³⁸Mamīda Jacobpa ijāa—e paji. Māgaji:

—Mi warra parā ome wā—eda aji. Parā īpema José piujida aji. Warra apai beeru Raquelpa t'oda. Ode wādade ne—inaa k'achia p'asaru pirā, parā k'aurepa mi t'āri p'uapa piu baibeeyada aji.

Benjamín Egiptodee ateedap'edaa

43 ¹Ma t'ēepai āchi eujāde jarrajara audupiara paraaji. ²Mapa āchi trigo jōdaik'āri, Jacobpa jaraji waya wādamerā trigo netode.

³Mamīda Judapa māgaji:

—Ma poro waibiapa jīp'a jarajida aji, tai īpema t'ēepema ateedamerā. Maa—e pirā tai unu k'inia—e bida aji. ⁴Maperā pia tai ome pēiru pirā, wādayada aji, trigo netode. ⁵Mamīda pēi—e pirā, wāda—eda aji, ma eperāpa jarada perā: “Pāchi t'ēepema nama aneeda—e pirā, chenāti.”

⁶Māpai Israelpa māgaji:

—¿Sāap'eda mīmaa na ne—inaa k'achia oojidama? aji. ¿Sāap'eda jarajidama aji, parāpa awaraa īpema iru p'ani?

7P'anaujida:

—Ma eperāpa iidida chok'ara iidijida ajida, tai ēreerā pari. Nāga iidiji: “¿Parā ak'ōre at'āri chok'ai bik'ā?” “¿Awarāa īpema iru p'anik'ā?” ¿Sāga p'anauk'ajidama? ajida. K'awada—e pajida ajida, irua jarait'ee tai īpema ateedamerā.

8Māpai Judapa chi ak'ōre Israelmaa māgaji:

—Na jarradeepa chok'ai uchiadait'ee, Benjamín pēipāde aji, idiweda wādamerā. Mia iru ak'i bapariit'ee. Māgá apida jarrapa piuda—e pait'ee. 9Mia pīmaa āpītee anee—e pirā, ichita mi k'achiade bapariit'eeda aji, pi k'irapite. 10¡Audú taarāda—e pada paara, wāda omé wā p'anak'ajidada! aji.

11Māpai Israelpa māgaji:

—¿K'āata waa oodayama? aji. Nāga oodapāde aji. Parā costalde regalo atēeti ma eperā—it'ee. Atēeti na eujādepema ne—ināa pipiara bi: bālsamo, mirra, miéle, k'era, net'a teedait'ee chi netoparimaa chupiria k'awaamerā. 12Ichiaba ma p'arat'a waya tee pēida atēeti awarāa p'arat'a ome trigo waya netodait'ee. ¿Ma p'arat'a parā ome pariatua pēit'aaajida—ek'ā? 13Īraweda pāchi īpema atēeti māik'aapa wāti waya ma eperā bīmaa. 14Mia k'inia bi Tachi Ak'ōre Waibiapa chupiria k'awaapimerā ma trigo netoparimaa uchua pēimerā āra omeeweda. Mamīda irua māga oo—e pirā māik'aapa mi warra wēe beeru pirā, wēe beeit'eeda aji.

15Māgá waya Egiptodee wājida. Ateejida Benjamín, p'arat'a, net'aa Jacobpa tee pēida ome.

16Ara panadak'āri, Josepa unuji Benjamín āra ome chewā māik'aapa nāga jaraji ichi tedepema mimiapataarā poro waibiamaa:

—Jā eperāarā ateepāde aji, mi temaa. P'ak'a peep'eda, joopíji, imat'īpa āra mi ome nek'odait'ee perā.

17Chi mimiapataarā poro waibiapa ooji Josepa jaradak'a. Wāji chi īpemaarā p'anadap'edaamaa āra José temaa ateeit'ee. 18Mamīda ārapa k'awadak'āri José temaa wāda, āchobeedachida. Āchi pitapai pedeejida:

—Seewata nāga oomaa bīda, ajida. ¿Nama ateeru—ek'ā ajida, ma p'arat'a k'aurepa? Tachi ome chōo chedayada ajida, māik'aapa esclavoorā papidayada ajida, tachi ne—animalaarā ome.

19Tedepema puerta k'ait'a panadak'āri, jarajida ma tedepema mimiapataarā poro waibiamaa:

20—Aai, eperāarā poro waibia, naaweda chedak'āri, wāara trigo netodeta chejidada ajida. 21Mamīda āpītee wādak'āri māik'aapa ot'a k'āidait'ee pak'āri, tai costal ewajida māik'aapa ma trigo netodap'edaa p'arat'a unujida costal chaachaa. Nama iru p'ani waya teedait'ee pi chiparimaa. 22Ma awara p'arat'a aneejida waya trigo netodait'ee. K'awada—e p'anida ajida, tai uchiadai naaweda k'áipata ma naawedapema p'arat'a tai costalde t'ī nībīda.

²³Ma mimiapataarã poro waibiapa p'anauji:

—Waaweenaadapáde aji. ¿Parã mãik'aapa parã ak'õre Ak'õre Waibiapata ma p'arat'a parãmaa waya teeji—ek'ã? Mia k'awa bida aji, parãpa ma naawedapema trigo p'aadap'edaa, mia ma p'arat'a jitada perã.

²⁴Mãpai Simeón carceldeepa aneeji mãik'aapa ãra jômaweda ateeji José temaa. Mama panadak'ãri, teeji pania ãchi biiri siidamerã. Ma awara nek'opiji ãchi burroorãmaa. ²⁵José pacheru misa, ãchia regalo aneedap'edaa ët'ajida irumaa teedait'ee, k'awadap'edaa perã ma tede nek'odait'ee.

²⁶Iru pachek'ãri, mãgí teejida mãik'aapa iru k'irapite bedabaidachida tau biiri te jãde t'õbairutamaa.

²⁷Mãpai Josepa iidiji:

—¿Sãga p'anima? aji. ¿Sãga bima parã ak'õre, chi chonaa chi? ¿At'ãri chok'ai bik'ã? aji.

²⁸Ïjaabai p'anadap'eda, p'anaujida:

—Tai ak'õre pi mimiaparfk'api bida ajida. Chok'ai bida ajida, mãik'aapa k'ap'ia pia bi.

²⁹Josepa ãchi jômaweda ak'iji. Chi ïpema nawe eereepa Benjamín unu atak'ãri, mãgaji:

—¿Nãgik'ã aji, parã t'ëepema, mimaa nepiridap'edaa? Warra, jmia k'inia bida aji, Tachi Ak'õrepa pi pia ak'i bamerã!

³⁰Mãga jarak'ãri, tauba cheji mãik'aapa jëe k'inia nãbeeji. Mapa isapai t'ïuji ichi k'ãipari cuartode mãik'aapa jëedachi. ³¹Jëe aupak'ãri, ichi k'ïra siiji mãik'aapa uchijaji ãchi p'animaa. Mãpai chi mimiapataarãmaa mãgaji:

—Chik'o aneedapáde aji.

³²José su—ak'i beejí mesa abaade; Egipto pidaarã mesa awaraade. Jõdee Jacob warrarã mesa awaraade su—ak'i p'aneejida, Egipto pidaarã leyde jara bada perã araa nek'odaik'araa bi awaraa eujãdepemaarã ome.

³³Josepa ichi ïpemaarã su—ak'i beepiji naapemadeepa ãchi t'ëepemamaa. Mãga unudak'ãri, p'era pik'a p'anajida mãik'aapa ak'itrua para beejí.

³⁴Ichi mesade chik'o bidap'edaadepema teepiji chi ïpemaarãmaa. Mamãda audupiara teepiji Benjaminmaa. Mãpai José chi ïpemaarã ome to para beejí mãik'aapa o—ia p'aneejida.

José vaso p'arat'adee ooda

44 ¹Nek'odap'eda, k'ïiri ik'aawa Josepa jaraji ichi tedepema mimiapataarã poro waibiamaa:

—Ãchi costal trigopa ipurupáde aji, mãik'aapa costal chaachaa ãchi p'arat'a waya t'i bipáde aji. ²Ichiaba mi vaso p'arat'adee ooda t'i bïji chi t'ëepema costalde ichi p'arat'a ome.

Ma mimiapataarã poro waibiapa mãga ooji.

³Tap'eda Josepa āra wāpiji āchi burroorā ome. ⁴Ma t'ēepai, p'uurudeepa mak'iara t'imia-ee wādade Josepa mājaji ichi mimiapataarā poro waibiamaa:

—Ma eperāarā t'ēe wādapāde aji. Ēp'edak'āri, iidji: “¿Sāap'eda parāpa ne-inaa k'achia oojidama tai chiparipa pia ooda pari? ⁵¿Sāap'eda ichi vaso p'arat'adee ooda atee wājidama? Irua ne-inaa p'asait'ee k'awa k'inia bak'āri, ma vasode topari. ¿Parāpa ne-inaa k'achia oojidada!” ait'ee.

⁶Ēp'e atadak'āri, ma mimiapataarā poro waibiapa auk'a iidji Josepa jaradak'a.

⁷Ārapa p'anaujida:

—¿Sāap'eda pia tai imiatee k'inia bima? ajida. ¿Taipa māgee ne-inaa oodak'aapi! ⁸¿Canaán eujādeepa taipa ma naawedapema p'arat'a unudap'edaa costalde tee chejida-ek'ā? ajida. ¿Sāgá pi chipari nēe wa p'arat'a chia atadayama? ajida. ⁹Tai net'aade ma vaso unuruta pirā, chi ateeru piu baibeeipia bida ajida, māik'aapa tai pi chipari esclavorā p'aneidaipia bida ajida.

¹⁰Māpai ma mimiapataarā poro waibiapa p'anauji:

—Māga-eda aji. Jip'a ma vaso ateeru aupaita esclavo pait'ee. Apemaarā wādayada aji, pāchi eujādee.

¹¹Chi ipemaarā jōmaarāpa āchi burrodeepa āchi costal isapai irabai atajida māik'aapa ewajida. ¹²Ma mimiapataarā poro waibiapa jiriji naapemadeepa t'ēepema parumaa. Māpai Benjamín costalde ma vaso unu ataji. ¹³Māga unudak'āri, chi ipemaarā āchi p'aru jēt'aajida t'āri p'uapa. Māpai āchi costal burro ĩri bidap'eda, āpītee wājida p'uurudee.

¹⁴Judá chi ipemaarā ome José temāi panadak'āri, iru at'āri mama baji. Iru k'īrapite bedabaidak'āri tau biiri te jāde t'ōbairumaa, ¹⁵Josepa mājaji:

—¿Parāpa k'āata oojidama? aji. ¿K'awada-e p'anik'ā aji, mia k'awa bi ne-inaa awaraarāpa k'awada-e p'ani?

¹⁶Judapa p'anauji:

—¿K'āata jaradayama? aji. ¿K'āata jaradaima pia tai pedee ijāamerā? Tachi Ak'ōrépata tai na k'achiade baapiji. Nama p'anida aji, pi esclavorā chi vaso chia atada ome.

¹⁷Mamīda Josepa mājaji:

—Māga-eda aji. Chi vaso iru bada aupai mi esclavo pait'ee. Apemaarā pāchi ak'ōre temaa k'āiwee wāti. Apidaapa parāmaa ne-inaa k'achia ooda-eda aji.

Judapa Benjamín pari chupiria iidida

¹⁸Māpai Judá Josemaa k'ait'aara wāp'eda, mājaji:

—Eperāarā poro waibia, chupiria k'awaapāde aji, mia jararu ũriit'ee. Mi ome k'īraunāaji. Mia k'awa bi na eujāde pi Faraonk'a bi. ¹⁹Tai

naapiara chedap'edaade pia iidiji tai ak'õre pari m̄aik'aapa ìpema pari. ²⁰Taipa jarajida ak'õre chonaa bita iru p'ani warra aba, chi t'èepema t'oda ome. Nepirijida tai ak'õrepa ma warra audú k'inia iru bi iru aupai nawe apaide beeda perã, chi apema ma nawedé piuda perã. ²¹Mãpai pia jaraji ma t'èepema aneedamerã, iru k'awa k'inia bada perã. ²²Jarajida ma warra chi ak'õre ik'aawaapa w̄aik'araa bida ajida, ma k'aurepa chi ak'õre piudarii perã. ²³Mam̄ida pia jaraji ma ìpema aneeda–e pirã, pia tai waa k'aripa–e payada aji.

²⁴Mãgã pedeedap'eda, tai temaa w̄adakh̄ari, ma jõma nepirijida tai ak'õremaa. ²⁵Maap'eda tai ak'õrepa jaraji waya chedamerã nama trigo netode. ²⁶Mam̄ida p'anaujida: “Tai ìpema t'èepema w̄ee, ma eperã p'oyaa ak'inada–eda” ajida. ²⁷Mãpai mi ak'õrepa mãgaji: “Parãpa k'awa p'anida aji, mi w̄erapa warra omeepai t'oji. ²⁸Aba mi ik'aawaapa uchijida aji. Maadamãiipa iru waa unu–e paji. Iru piujida aji, ne–animal k'achiapa k'ot'aada perã. ²⁹Chi apema ateeruta pirã m̄aik'aapa waya w̄adade irumaa ne–inaa k'achia p'asaru pirã, mi piu baibeit'eeda aji, t'ari p'uapa.”

³⁰Mãgã mi ak'õrepa tai t'èepema audú k'inia iru bairã, iru auk'a wã–e pirã tai ome, ³¹tai k'aurepa mi ak'õre t'ari p'uapa jai–idaayada aji. ³²Mia jaraji mia mi ìpema t'èepema ak'i bapariit'ee m̄aik'aapa waya temaa ateeit'ee. Mãgaji: “Anee–e pirã, ma k'aurepa mi ichita k'achiade bayada aji, pi k'ìrapite.” ³³Maperã mita beeyada aji, Benjamín pari mimiamaa. Chupiria k'awãaji m̄aik'aapa iru p̄eiji mi ìpemaarã ome. ³⁴Mãga–e pirã, ¿sãgã mi ak'õremaa w̄ayama aji, iru warra w̄ee? Mia unu k'inia–e bida aji, mi ak'õre mãgã audú chupiria n̄ibamerã.

Josepa ichi k'awapida chi ìpemaarãmaa

45 ¹Josepa mãga ùrik'h̄ari, waa p'oyaa choo–e paji. Ichia Egipto pidaarã ak'ipataarã taawaa uchiapiji ununaadamerã ichi k'awapik'h̄ari chi ìpemaarãmaa.

²Mãpai j̄eedachi. Egipto pidaarãpa ichi biapi ùridap'edaa perã, jaranajida Faraonmaa.

³Mãga nide Josepa chi ìpemaarãmaa mãgaji:

—Mi Josedã aji. ¿Mi ak'õre at'h̄ari chok'ai bik'h̄a? aji.

Mãga ùridak'h̄ari, chi ìpemaarã p'eradachida José k'ìrapite p'anadap'edaa perã. P'oyaa pedeeda–e paji p'era jõnipa.

⁴Mam̄ida Josepa mãgaji:

—K'ait'a chedapãde aji. Mi parã ìpema José, parãpa netot'aadap'edaa Egiptodee chedap'edaarãmaa. ⁵Mam̄ida ma k'aurepa pãchi pitapai k'ìraunaadapãde aji, m̄aik'aapa waaweenaadapãde aji. Parã naa Tachi Ak'õrepa mi nama p̄eiji parã jarrapa piupiamaa. ⁶Año omé paru jarrajara na eujãde paraa. Mam̄ida at'h̄ari año joisomaa jarra paraait'ee. Eperãarãpa

ne-uuruta pijida, maarepida ewada-e pait'ee. ⁷Tachi Ak'õrepa ne-inaa pi-ia ooji tachi k'aripait'ee. Mi nama pëiji parã, pãchi warrarã ome chok'ai uchiadamerã. ⁸Parãpa mi pëida-e paji. Tachi Ak'õrépata mi nama pëiji Faraón úraamerã mãik'aapa iru jua ek'ari mimiamerã. Mágá Egipto pidaarã jómaweda mi jua ek'ari p'aneejida. ⁹Wátí mi ak'õremaa mãik'aapa jarátí: "Pi warra Josepa nãga jara pëiru: 'Tachi Ak'õrepa mi biji Egipto pidaarã poro waibia pamerã. Isapai chéji mi ak'ide. ¹⁰Gosén eujãde pi bapariit'ee pichi èreerã jõmaarã ome, pichi net'aa, ne-animalaarã paara. Mágá mi k'ait'a bapariit'ee. ¹¹Mia teeit'ee chik'o parã-it'ee k'odamerã, na jarrajara año joisomaa at'ãri taarãit'ee perã. Mímãa cheda-e pirã, jarrapa piudayada' " aji. ¹²Mi ìpema Benjaminpa parã jõmaarã ome mia et'ewa jarada úriji. ¹³Mi ak'õremaa nepirínátí mi Egipto pidaarã poro waibia mãik'aapa parãpa idi unudap'edaa. Mi ak'õre isapai atanadapãde aji.

¹⁴Mãpai José ichi ìpema Benjamín ome wëredachida mãik'aapa o-ãpa jëedachida. ¹⁵Maap'eda Josepa chi apema ìpemaarã k'íra ìji mãik'aapa wëre ataji jëe nĩbide. Ma t'èepai chi ìpemaarã ichi ome pedee p'aneejida.

¹⁶Faraón palaciode Egipto pidaarãpa nepiríjida José ìpemaarã p'aní. Mãga úrik'ãri, Faraón o-ãa beeji, ichi ak'ípataarã paara.

¹⁷Faraonpa Josemaa mägaji:

—Pi ìpemaarãmaa jarapãde aji, ãchi burro ìri trigo bidap'eda, wãdamerã Canaán eujãdee ¹⁸ãchi èreerã pi ak'õre ome atade. Nama chedak'ãri, mia teeit'ee ne-inaa pipiara Egiptode nĩbi. Ichiaba chik'o pipiara teeit'ee k'odamerã. ¹⁹Mia tee pëiit'ee carreta ãchi wëraarã, warrarã, pi ak'õre ome aide chedamerã. ²⁰Jarapãde aji, ãchi net'aade k'ísianaadamerã, mia Egiptodepema ne-inaa pipiara bi ãchima teeit'ee perã.

²¹Mãpai José ìpemaarã Canaandee wãjida. Ateejida chik'o ode k'o wãdait'ee mãik'aapa carreta Faraonpa tee pëida. ²²Ichiaba Josepa p'aru chiwidi teeji ãchi jõmaarãmaa jĩdamerã ãchi p'aru jaik'oodaidak'ãri. Mamĩda Benjaminmaa p'aru joisomaa teeji p'arat'a tau trescientos ome. ²³Chi ak'õremaa Josepa pëiji burro diez Egiptodepema net'aa pipiara ome. Ma awara burro diez pëiji trigo ome, chik'o awaraa ome, pan ome k'odamerã ode chewãdade.

²⁴Josepa despediik'ãri, chi ìpemaarãmaa úraaji:

—Ode wãdade pãchi pitapai nepira jirĩnaadapãde aji.

²⁵Mãpai wãjida. Canaande ãchi ak'õre Jacobmã panadak'ãri, irumaa mägajida:

²⁶—¡José chok'ai bipi! ¡Iruta Egipto pidaarã poro waibiada! ajida.

Mãga úrik'ãri, Jacobpa k'awa-e paji k'ãata k'ísiai; ijãa wa ijãa-e pai. ²⁷Mamĩda jõma ãchi p'asada nepiridak'ãri mãik'aapa ak'ípidak'ãri ma carreta Faraonpa pëida ãchi ome, Jacob o-ãadachi. ²⁸Mãpai mägaji:

—O-ãa bida aji, mi warra José chok'ai bairã. Mi jai-idaa naaweda, iru ak'ide wãit'eeda aji.

Jacob chi warrarā ome Egiptodee wādap'edaa

46 ¹Māgá Israel, chi éreerā, chi net'aa, ne–animalaarā ome chejida Egiptodee. Canaán eujādeepa uchía wādade Bersebadee, ichía ne–animal peep'eda, paaji chi ak'ōre Isaac Ak'ōre Waibia–it'ee.

²Mama p'ārik'ua k'āimok'araade Tachi Ak'ōrepa Israel naaweda t'ijarapatap'edaak'a t'ī jaraji:

—Jacob, Jacob, aji.

P'anauji:

—Nama bida aji.

³Māpai Tachi Ak'ōrepa māgaji:

—Mī Jōmaarā Ak'ōre Waibia; pī ak'ōrepa ijāada Ak'ōre Waibia.

Waaweenaapáde aji, Egiptodee wāit'ee, ⁴mi pī ome nipait'ee perā. Egiptode pideepa warrarā chok'ara iwapiit'ee, māik'aapa taarā pak'āri, waya Canaandee chepiit'ee. Pī jai–idaak'āri, pī warra José pī ik'aawa bait'eeda aji.

⁵Māpai Jacob Bersebadeepa uchijai. Chi warrarāpa iru māik'aapa āchi wēraarā warrarā ome wāpijida Faraonpa carreta pēidade. ⁶Jōmaweda wājida Egiptodee āchi ne–animalaarā ome māik'aapa Canaán eujāde p'anadak'āri net'aa atadap'edaa paara. ⁷Jōmaweda āchi warrarā, āichak'eerā paara ateejida.

⁸Nāga t'ijarapachida Jacobdeepa uchiadap'edaarā, chi iru ome Egipto eujādee wādap'edaarā:

⁹Jacob warra naapema Rubén ichi warrarā Janoc, Falú, Jezrón māik'aapa Carmí ome;

¹⁰Jacob warra Simeón ichi warrarā Jemuel, Jamín, Oad, Jaquín, Zojar māik'aapa Saúl, chi warra ooda Canaán eujādepema wēra ome;

¹¹Jacob warra Leví ichi warrarā Guersón, Coat māik'aapa Merari ome;

¹²Jacob warra Judá ichi warrarā Selá, Fares māik'aapa Zera ome. (Chi warrarā Er māik'aapa Onán Canaán eujāde piujida.) Auk'a wājida Fares warrarā, Jezrón māik'aapa Jamul.

¹³Ichiaba wājida Jacob warra Isacar ichi warrarā Tola, Fuvá, Job māik'aapa Simrón ome;

¹⁴Jacob warra Zabulón ichi warrarā Séred, Elón māik'aapa Yael ome.

¹⁵Māirā paji Jacobpa ooda Lea ome Padán Aram eujāde p'anadak'āri. Leapa ichiaba k'au aba t'oji. T'ijarapachida Dina. Leadeepa uchiadap'edaarā treinta y tres paji; imik'īraarā wēraarā ome.

¹⁶Ichiaba wājida Jacob warra Gad ichi warrarā Zefón, Jaguí, Esbón, Suni, Erí, Arodí māik'aapa Arelí ome;

¹⁷Jacob warra Aser ichi warrarā Imná, Isvá, Isví, Beríá māik'aapa ichi k'au Sera ome. Beríá warrarā Héber, Malquiel ome auk'a wājida.

¹⁸Māirā paji Jacobpa ooda Lea esclava Zilpá ome; ma esclava Labanpa teeda chi k'au Leamaa. Māgí Zilpadeepa uchiadap'edaarā dieciséis paji.

¹⁹ Ichiaba wāji Benjamín, Jacobpa ooda chi wēra Raquel ome.

²⁰ Egiptode bide Josepa warrarā omé ooji Asenat ome. T'įjarapachida Manasés māk'aapa Efraín. Asenat On p'uurudepema p'aare Potifera k'au paji.

²¹ Jacob ome wājida chi warra Benjamín ichi warrarā Bela, Béquer, Asbel, Guerá, Naamán, Ehí, Ros, Mupín, Jupín māk'aapa Ard ome.

²² Māirā paji Jacobpa ooda Raquel ome. Raqueldeepa uchiadap'edaarā catorce paji.

²³ Ichiaba wājida Jacob warra Dan ichi warra Jusín ome;

²⁴ Jacob warra Neftalí ichi warrarā Yazel, Guní, Jéser māk'aapa Silén ome.

²⁵ Māirā paji Jacobpa ooda Raquel esclava Bilhá ome; ma esclava Labanpa teeda chi k'au Raquelmaa. Māgí Bilhadeepa uchiadap'edaarā siete paji.

²⁶ Jacobdeepa uchiadap'edaarā sesenta y seis paji iru ome wādak'ári Egiptodee, chi āiguurā juasiada–ee. ²⁷ Egiptode Josepa warra omé ooji. Māgá Jacob ěreerā setentaⁿ p'aneejida Egiptode.

²⁸ Panai naaweda, Jacobpa Judá pēiji Josemaa āchi cheruta jaramerā.

²⁹ Josepa chi ak'õre Gosén eujāde pacheda ũrik'āri, ichi carreta caballopa jidiupata atapiji māk'aapa wāji chi ak'õre k'ırachuude. Unudak'ári, José chi ak'õre ik'iade jēe nĩbeeji.

³⁰ Māpai Israelpa Josemaa māgaji:

—Īrara sí, mi k'āiwee jai–idaait'eeda aji, pi nāgá chok'ai unuda perā.

³¹ Māpai Josepa chi ěreerāmaa māgaji:

—Mia parā pachedap'edaa Faraonmaa jaranait'eeda aji. Jarait'ee mi ĩpemaarā āchideerā ome, mi ak'õre ome p'ana chejida āchi Canaán eujāde p'anapatap'edaamāiipa. ³² Nepiriit'ee parāpa pāchi net'aa anedap'edaa p'ak'aarā ovejaarā ome, ne–animalaarā ak'ipataarā perā. ³³ Irua parā t'į pēik'ári jaradamerā parāpa mimia oopata, ³⁴ jarāti oveja ak'ipata parā chonaarāpa oopatap'edaak'a. Māga jararuta pirā, irua ichiak'au bēiit'ee nama Gosén eujāde p'anapataadamerā. Māga ooit'ee Egipto pidaarā leyde jara bairā āchi oveja ak'ipataarā ome araa p'anapataadaik'araa bi.

47 ¹ Maap'eda José wāji Faraonmaa nepiride chi ak'õre Canaán eujādeepa pacheda chi ĩpemaarā ome. Jaraji Gosén eujāde p'ani āchi ovejaarā, p'ak'aarā, net'aa ome. ² Josepa ĩpemaarā joisomaa aneeji Faraonmaa irua āchi k'awamerā.

³ Iru k'ırapite pachedak'ári, Faraonpa iidiji:

—¿Parāpa k'āare mimiata oopatama? aji.

P'anaujida:

—Tachi Rey Waibia, tai pi mimiapataarāpa oveja ak'ipatada ajida, tai chonaarāpa oopatap'edaak'a. ⁴ Tai chejida na eujādee p'anapataade,

ⁿ 46.27 Ma sesenta y seis Egiptode chedap'edaarā waa José chi warrarā ome, Jacob ome setenta paji.

jarrajara Canaán eujāde paraa perā. P'ūajara wēedaru tai ovejaarā—it'ee. Tachi Rey Waibia, tai chupiria k'awaapāde ajida, māik'aapa Gosén eujāde p'anapipāde ajida.

⁵Māpai Faraonpa Josemaa māgaji:

—Pī ak'ōre pī ipemaarā ome chejidada aji, pī ome p'anapataade.

⁶Nama Egiptode p'anadaipia bi, Gosén eujāde. Jā eujā piara bi āchi—it'ee. Āchidepema imik'īraarā paraa pirā p'ak'a ak'i k'awaa beerā, mi p'ak'aarā bipāde aji, māirā jua ek'ari ak'idamerā.

⁷Josepa chi ak'ōre ichiaba ateeji Faraonpa k'awamerā. Jacob Faraón k'īrapite pak'āri, pia saludaaji.

⁸Māpai Faraonpa Jacobmaa iidiji:

—¿Pī año jōmasaa iru bima? aji.

⁹Jacobpa p'anauji:

—Ciento treinta años iru bida aji, na p'ek'au eujāde ni. Michi chonaarā mi k'āyaara año chok'araara iru p'anajida mīda, mi taarā—e pik'a mia bapari na p'ek'au eujāde.

¹⁰Jacobpa Faraón despediip'eda, iru palaciodeepa uchijai.

¹¹Faraonpa jaradak'a Josepa teeji Egiptodepema eujā pipiara bi aide p'anapataadamerā. Māgā chi ak'ōrepa chi ipemaarā ome eujā atajida Ramsés apata eujāde. ¹²Ma awara Josepa chik'o teepachi chi ēreerāmaa, te chaachaa falta beedamāi.

Josepa ooda jarrapa piunaadamerā

¹³Ma jarrajara k'aurepa Egipto eujāde, Canaán eujāde paara trigo wē—e paji. Maperā ma eujādepemaarā jarra oopachida māik'aapa jarrapa piu wāpachida. ¹⁴Maapai Josemaa p'arat'a p'aadap'edaa Egipto pidaarāpa māik'aapa Canaán pidaarāpa trigo neto chedak'āri, ma p'arat'a ia biji Faraón palaciode.

¹⁵Egipto pidaarā cananeorā ome p'arat'a jōdaik'āri, Egipto pidaarāpa Josemaa chupiria iidī chejida:

—Taimaa nek'opipāde ajida. Chupiria k'awāaji māik'aapa chik'o tēji, tai p'arat'a wēe chitooni mīda. Maa—e pirā tai jarrapa piudait'eeda ajida.

¹⁶Josepa p'anauji:

—Parā p'arat'a wēe p'ani pirā, pāchi ne—animalaarā aneedapāde aji, trigo pari t'erabaidait'ee.

¹⁷Māga oojida. Egipto pidaarāpa āchi caballoorā, ovejaarā, p'ak'aarā, burroorā Josemaa aneejida. Māpai Josepa āchimaa trigo teeji. Māga ooji año aba wāyaarude.

¹⁸Mamīda ma año wāyaap'eda, waya Josemaa chupiria iidide chejida:

—Pia k'awa bida ajida, tai p'arat'a wēe p'ani māik'aapa ne—animalaarā paara wēe p'ani, jōmaweda t'erabaidap'edaa perā trigo pari. Waa wēe p'anīda ajida, t'erabaidait'ee trigo pari. Aba tai eujā māik'aapa tai k'ap'ia iru p'ani. ¹⁹Maperā neto atapāde ajida, tai eujā māik'aapa tai k'ap'ia.

Tai Faraón esclavoorã p'aneedait'ee. Iru-it'ee tai eujãde mimiadait'ee. Aba iidi p'ani pia net'a tau teemerã. Mãgã tai eujãde uudayada ajida, atuanaamerã. ¿Sãgã pia tai chupiria k'awa-e payama? ajida.

²⁰Mãpai Josepa Egipto pidaarã eujã Faraon-it'ee neto ataji. Neto k'iniada-e p'anajida mïda, neto pëjjida jarrapa piuda-e pait'ee. Mãgã ãchi eujã Faraón jua ek'ari beeji. ²¹Mãgã Egipto eujã jõmaade Egipto pidaarã Faraón esclavoorã padachida. ²²Aba Josepa neto ata-e paji Egiptodepema p'aareerã eujã, Faraonpa ãramaa ichita trigo teeda perã ãra mimia pari. Mãgã trigo iru p'anadap'edaa perã k'odait'ee, ãchi eujã netoda-e paji.

²³Maap'eda Josepa Egipto pidaarãmaa mägaji:

—Ërã parã, pãchi eujã ome Faraondé, mia parã neto atada perã iru-it'ee. Nama bida aji, net'a tau iru eujãde uudamerã. ²⁴Ma ne-uudap'edaa ewadak'ãri, k'oraa joisomaa chaadepema aba awara bidapãde aji, Faraonmaa teedait'ee. Apema k'imari parã-it'ee: ùk'uru waya uudamerã; ùk'uru k'odamerã parãpa, pãchi warrarãpa, awaraarã parã ome p'anapataarãpa paara.

²⁵Årapa p'anaujida:

—Pi tai ome t'ãri pia bida ajida. Pi k'aurepa tai jarrapa piuda-e paji. [Tai Faraón esclavoorãpi!

²⁶Mãgã Josepa Egipto pidaarã k'aripaji mãik'aapa ley ooji ãchi net'a tau ewadap'edaa k'oraa joisomaadepema aba Faraonmaa teedamerã. Ma leyde jara bik'a at'ãri oopata Egipto eujãde. Mamïda Egiptodepema p'aareerãpa mãga oodak'aa, ãchi eujã Faraonmaa netoda-e padap'edaa perã.

Jacobpa chi warra Josemaa iidida

²⁷Egipto eujãdepema Gosén eujãde Jacob èreerãpa eujã atadap'eda, mama p'aneejida mãik'aapa chok'ara ïwajida. ²⁸Jacob diecisiete años bapachi Egipto eujãde. Ciento cuarenta y siete años baji na p'ek'au eujãde.

²⁹Jacob, ichiaba t'ïjarapatap'edaa Israel chonaa pak'ãri, jara pëjji Josemaa chemerã. Mägaji:

—Pia mi pia ak'iru pirã, pi jua mi mak'arade bipãde aji, mãik'aapa jarapãde aji, mia jarapi bik'a. Mi ianaapãde aji, nama Egiptode. ³⁰Mi jai-idaak'ãri, mi Egipto eujãdeepa atepãde aji. Mi ianapãde aji, mi ak'õre, mi ak'õchona iadap'edaamãi.

Josepa p'anauji:

—Mãga ooit'eeda aji.

³¹Mãpai Jacobpa mägaji:

—Tachi Ak'õre k'irapite mãga juraapãde aji.

Josepa mãga ooji. Mãpai Israel ichi camade k'ãiwee jëra beeji.

Jacobpa José warrarãmaa pedee pia jarada

48 ¹Ma t'ëepai Josemaa jara pëjjida: “Pi ak'õre k'ayaa bi.” Mapa José wãji chi ak'õre ak'ide ichi warrarã Manasés, Efraín ome.

2 José cheda jaradak'ári, Jacob k'ap'ia t'ümaa baji mīda, su–ak'i beejí ichi camade. 3 Māpai Josemaa māgaji:

—Mi Canaán eujāde bak'ári, Tachi Ak'ōre Waibiapa ichi mimaa unupijida aji, Luz p'uuru. 4 Na pedee pia mimaa jaraji: “Ūripāde aji. Mia pīdeepa warrarā chok'ara uchiapiit'ee. Pīdeepa uchiadait'eerāpa p'uuru chok'ara oodait'ee. Na Canaán eujā teeit'ee āchímaa, ichita aide p'anapataadamerā.” 5 Mia jara k'inia bī pīchi warrarā Efraín, Manasés ome, mī chei naaweda t'odap'edaa nama Egipto eujāde ichiaba méré. Michi warrarāk'a p'anadait'ee; Rubenk'a māik'aapa Simeonk'a. 6 Awaraa warrarā t'oruta pīrā, péré pait'ee. Īpemaarā perā, ichiaba jīadait'ee Efrainpa jīait'ee k'a māik'aapa Manasés jīait'ee k'a. 7 Mi Padán Aram eujādeepa chek'ári Canaán eujādee, Efrata p'uuru k'ait'a pī nawe Raquel jai–idaaji. Mama iajida Efrata o k'ait'a; ma p'uuru ĩrā t'ījarapata Belén.

8 Māga nepirimaa bide Jacobpa José warrarā unuji māik'aapa iidiji:

—¿K'áirāma aji, nāgīrā?

9 Josepa p'anauji:

—Mi warrarāda aji, Tachi Ak'ōrepa nama Egiptode teeda.

Māpai Jacobpa māgaji:

—K'ait'aara chedapāde aji. Parāmaa mia pedee pia jara k'inia bī Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a.

10 Israel chonaa chaji. Maperā pia unuk'aa paji. Mapa Josepa chi warrarā k'ait'aara wāpip'eda, Jacobpa āchi k'ıra ĩt'aaji māik'aapa wēre ataji. 11 Māpai Josemaa māgaji:

—K'ísiaji pī waa unu–e pait'ee. Mamīda Tachi Ak'ōrepa pī warrarā paara mimaa unupiji.

12 Josepa chi warrarā Jacob mak'aradeepa atap'eda, bedabaidachi tau biiri te jāde t'ōbairumaa. 13 Māpai chi warrarā bijí chi ak'ōre k'īrapite. Chi naapema Manasés bijí Israel juaraare; jōdee Efraín bijí juabi eere.

14 Mamīda Israelpa bijí ichi jua juaraare José warra t'ēepema Efraín ĩri; jōdee ichi juabi eere bijí José warra naapema Manasés ĩri. 15 Māpai na pedee pia jaraji Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a:

—Mi ak'ōchona Abraham, mī ak'ōre Isaac ijāadap'edaa Ak'ōre Waibiapa mī t'oruweda pia ak'i bapari. 16 Mī ne–inaa k'achiadeepa uchiapihari. Mia k'inia bī māgí Ak'ōre Waibiapa na warrarā auk'a pia ak'i bapariimerā. Āra k'aurepa na eujāde mī t'ī, mī ak'ōchona Abraham t'ī māik'aapa mī ak'ōre Isaac t'ī k'īrāpadait'ee. K'inia bī āradeepa warrarā chok'ara uchiadamerā māik'aapa p'uuru chok'ara uchiadamerā.

17 Josepa k'inia–e paji chi ak'ōrepa ichi jua juaraare bīmerā ma warra t'ēepema poro ĩri. Mapa chi ak'ōre jua juaraare atait'ee paji māik'aapa biit'ee paji chi naapema poro ĩri 18 nāga jara bī misa:

—Ak'ōre, māga–eda aji. Nāgí chi naapema. Pī jua juaraare bipāde aji, nāgí poro ĩri.

¹⁹Mamīda Jacobpa k'inia–e paji. P'anauji:

—Warra, mia k'awa bida aji. Jāgideepa p'uuru chok'ara ichiaba uchiadait'ee. Mamīda chi t'ēepema waibiara pait'ee iru k'āyaara, ichideepa p'uuru chok'araara uchiadait'ee perā.

²⁰Ma ewateweda Jacobpa na pedee pia jaraji José warrarāmaa:

—Israeldeepa uchiadait'eerāpa pedee pia jaradak'āri, parā t'ī jaradait'ee nāgá: “Tachi Ak'ōrepa pīmaa oopīa bida adait'ee, irua Efrainmaa māik'aapa Manasemaa oodak'a.”

Israelpa māga jarak'āri, Efraín t'ī naapiara jaraji Manasés t'ī k'āyaara.

²¹Maap'eda Israelpa Josemaa mājaji:

—Mi jai–idaait'eeda aji. Mamīda Tachi Ak'ōre bait'ee parā ome māik'aapa parā wāpiit'ee tachi chonaarā eujādee. ²²Pīmaa net'aa audupiara atabēit'ee pī ipemaarāmaa k'āyaara. Teeit'ee eujā pia, ee jēra bi bide bi Siquén k'ait'a; ma eujā mia amorreorā juak'aawa jāri atada, espadapa māik'aapa ematrimapa chōo p'anide.

Jacobpa ichi jai–idaai naaweda jarada

49 ¹Ma t'ēepai Jacobpa chi warrarā jōmaweda t'ī pēiji Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a āramaa jarait'ee. Mājaji:

—K'ait'a chedapáde aji, mia jarait'ee perā ne–inaa t'ēepai p'asait'ee.

²Mi warrarā, k'ait'a chedapáde aji. Ūridapáde aji, parā ak'ōre Israel pedee bi misa.

³Pi Rubén, mi warra naapemada aji. T'oji mi k'ap'ia pia, juataura bak'āri. Pi awaraarā k'āyaara waibiara pak'aji. ⁴Mamīda írā chi naapemak'a bee–eda aji. K'ida chaaree p'oyaa t'idik'adak'aak'a, māga pik'a pia k'achia p'oyaa t'idik'a–e paji mi wēra k'āipari ome k'āik'āri.

⁵Ichiaba pia nipada–eda aji, Simeón māik'aapa Leví, k'īsia iru p'anadap'edaa perā awaraarāmaa ne–inaa k'achia oodait'ee. ⁶Parā chip'epatamāi mi baamaa bi k'īrau p'anadak'āri, pāchi k'inia eperāarā peedap'edaa perā māik'aapa p'ak'a biiri pariatua k'ōrak'oodap'edaa perā. ⁷Māgá k'īraudaipata perā, Tachi Ak'ōrepa parā k'achia oopīa bi! Parāpa māgá k'īrau p'oyaada–e p'anadap'edaa perā, parādeepa uchiadait'eerā awara–awaraa p'anadait'ee, p'uuru chok'ara–ee.

⁸Judá, pideepa uchiadait'eerā pī ipemaarādeepa uchiadait'eerā k'āyaara waibiara padait'eeda aji. Āchi k'īra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaadait'ee. Pi ipemaarādeepa uchiadait'eerā āra k'īrapite bedabaidait'ee. ⁹Mi warra Judá, pideepa uchiadait'eerā juataura p'anadait'ee awaraarā k'āyaara. León k'ūtrāaweda baparik'a p'anadait'ee, awaraa ne–animal jita atak'āri k'oit'ee. Ēp'ep'eda, eujāde bat'at'aapari león chonaapa bat'aparik'a. Māpai k'op'eda, āpītee wāpari ichi temaa. ¿K'airāpa pideepa uchiadait'eerā ome p'oyaadaima? ¹⁰Pideepa reyrā cetro juade iru p'anapataarā uchiadait'eeda aji. Eperāarā āra jua

ek'ari p'anapataadait'ee, jōmaarā reyrā k'āyaara waibiara bi cheru misa. Eperāarāpa iru pedeeta ūridait'ee māik'aapa iru jua ek'ari ichita p'anapataadait'ee. ¹¹Pideepa uchiadait'eerāpa āchi burro jīdait'ee uva k'arrade, uva uuda waibia iru p'anadait'ee perā. Madeepa vino waibia oodait'ee. Aide p'aru t'ōk'ajida, waibia iru p'anadait'ee perā. ¹²Pideepa uchiadait'eerā tau jā vino k'āyaara tau p'āimaara p'anadait'ee māik'aapa āchi k'ida p'ak'a juba k'āyaara t'orroora p'anadait'ee.'

¹³Zabulondeepa uchiadait'eerā p'usa ide p'anapataadait'eeda aji. Barco choma bee wiibaidait'ee āramāi. Āra eujā Sidón p'uurumaa pait'ee.

¹⁴Isardeepa uchiadait'eerā chaaree p'anadait'eeda aji, burro chaaree baparik'a. Ma burro mǎgá chaaree bi mīda, p'oyaa p'irabaik'aa ichi ek'arrade ne–inaa chik'ia bidak'āri. ¹⁵Eujā pia unudak'āri, aide ūi k'inia p'anadait'ee. Mamīda esclavoorā p'anadait'ee, burropa ichi ek'arra eburuk'uk'uaparik'a aide ne–inaa chik'ia bidamerā.

¹⁶Dandeeepa uchiadait'eerā p'anadait'ee ichi jua ek'ari apema Israeldeepa uchiadait'eerā p'anapataadait'ee k'a āchi chonaarā jua ek'ari. ¹⁷Āra p'anadait'ee taama o bide bik'a. Caballo wāyaa wāde chi biiride k'aat'aak'āri, eperā ai īri wā tudú padaipari.

¹⁸Māpai Jacobpa mǎgaji:

—Aai Ak'ōre Waibia, jmi k'aripáji!

¹⁹Maap'eda chi warrarāmaa waya pedeemaa beej:

—Gaddeepa uchiadait'eerāpa soldaorā p'oyaadait'eeda aji, āchi eujā jāri chedak'āri.

²⁰Aserdeepa uchiadait'eerāpa chik'o pia iru p'anadait'eeda aji, reyrāpa iru p'anapatak'a.

²¹Neftalideepa uchiadait'eerā p'anadait'ee bigi chi wā k'iniamaa wāparik'a. Mǎgee bigi warrarā pi–ia beepari.

²²Josedeepa uchiadait'eerā p'anadait'ee ne–inaa k'arra to ide uudak'a. Nejō chok'ara chaupari māik'aapa chi jua chok'ara uchiapata muralla t'ap'arumaa. ²³Āra k'īra unuamaa iru p'anapataarā ematrīma panau chedait'ee āra ome chōode. ²⁴Mamīda awaraarāmaa p'oyaapida–e pait'ee. Choodait'ee, Jacobpa ijāada Ak'ōre Waibiapa k'aripait'ee perā; mǎgí ichiaba t'ījarapata Israelitaarā Ak'īpari. ¡Irumaa gracias jarát! ²⁵¡Gracias jaráji pichi ak'ōre Ak'ōre Waibiamaa, irua pideepa uchiadait'eerā k'aripait'ee perā! Iruata āra it'ariipa pia ak'ī bapariit'ee. Iruata āramaa pania eujā ek'ariipa teeit'ee. Iruata āramaa warrarā pia t'opiit'ee; āra ne–animalaarā paara. ²⁶Mi chonaarāpa mīmaa pedee pia jaradap'edaa piara bi ee ichita it'ia jēra bee k'āyaara. Ma pedee pia auk'a pīmaa jara bi, mia pi jirit'erada perā.

²⁷Benjamindeepa uchiadait'eerā lobok'a chōoyaa p'anadait'eeda aji. Āstaawa, k'ewarāa paara lobopa peepari māik'aapa ichia peeda k'opari.

²⁸Māga paji Israelpa chi warrarā docemaa jarada. Ma chaachaa pedee jaraji Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a.

Jacob jai-idaada

29-30 T'ēepai Jacobpa chi warrarāmaa māgaji:

—Mi jai-idaait'eeda aji. Mi iadapáde aji, Canaande mi chonaarā iadap'edaamāi Macpela māu te uriade. Ma eujā Mamré k'ait'a Abrahampa netoji hitita pida Efrón juak'aawa, aide iru éreerā iadamerā. ³¹ Mama iajida Abraham māik'aapa chi wēra Sara; Isaac māik'aapa chi wēra Rebeca māik'aapa mama mia Lea iaji. ³² Ma eujā ma māu te uria paara tachi éreerādeda aji, netoda hititaarā juak'aawa.

³³ Māga jarada t'ēepai, Jacob jēra beeji māik'aapa jai-idaaji.

Jacob iadap'edaa

50 ¹ José baji chi ak'ōre jai-idaak'āri. Chi ak'ōre k'ap'ia piuda wēre atap'eda, k'īra it'aaji māik'aapa jēedachi. ² T'ēepai jaraji ichi jua ek'ari p'anadap'edaa Egiptodepema medicorāmaa chi ak'ōre Israel k'ap'ia piuda ome oodamerā Egipto pidaarāpa iadai naaweda oopatap'edaak'a. ³ Ārapa oopatap'edaak'a k'āima cuarenta taarājida māga oomaa p'anī. K'āima setenta wāyaarude Egipto pidaarā chi-iajida Israel-it'ee.

⁴ Maap'eda Josepa māgaji Faraón palaciodepemaarāmaa:

—Parāpa mi pia ak'ī p'anī pirā, mi pari Faraonmaa nāga jaranadapáde aji: ⁵ “Mi ak'ōre jai-idaai naaweda, mīmaa chup'iria iidiji mia ichi iamerā Canaán eujāde chi chonaarā iadap'edaamāi. Tachi Ak'ōre Waibia k'īrapite mia māga ooit'eeda aji. Mapa enenee nībi pia mi wāpimerā mi ak'ōre iade. Māga oop'eda, waya cheit'eeda” aji.

⁶ Māga nepirinadak'āri, Faraonpa māgaji:

—Wāpáde aji, pi ak'ōre iade pia jaradak'a.

⁷⁻⁸ Māgá José ichideerā ome, chi ipemaarā āchideerā ome māik'aapa Faraón palaciodepema poro waibiarā ūk'uru wājida Canaandee iru ak'ōre iade. Āchi warrarā, ne-animalaarā aupai Gosén eujāde atabēijida. ⁹ Awaraa eperāarā carretade māik'aapa caballode auk'a wājida José ome. Āra chok'ara paji.

¹⁰ Jordán to oriente eere panadak'āri trigo āyaa atapap'edaa chi edeepa Hatad apatap'edaamāi, jarajēejida Jacob-it'ee. Mama k'āima siete wāyaarude José chi-iaji.

¹¹ Cananeorāpa māga unudak'āri, jarajida:

—Jā Egipto pidaarā t'āri p'ua p'anīda ajida, eperā piuda chi-ia p'anī perā.

Mapa āra p'anadap'edaamāi t'ī bijida Abel Misrayin; jara k'inia bi “Egipto pidaarā chi-iadap'edaamāi”.

¹² Jacob warrarāpa oojida jōma irua jaradak'a oodamerā. ¹³ Iru k'ap'ia piuda ateejida Canaán eujādee māik'aapa ianajida Macpela māu te uriade;

Abrahampa netodamāi hitita pida Efrón juak'aawa, aide ichi éreerā iadamerā. Ma eujā māu te ome Mamré eujā oriente eere bi. ¹⁴Chi ak'óre iap'eda, José chi ipemaarā, chi k'öp'āyoorā nipadap'edaarā ome waya Egiptodee chejida.

Josepa chi ipemaarāmaa jarada

¹⁵Jacob iadap'edaadeepa Egiptode pachedak'āri, José ipemaarāpa k'isia p'aneejida: “¿Josepa tachi k'ira unuamaa iru bai–epaa mäik'aapa tachi ome k'ira jō–e bai–epaa, tachia iru k'achia oodap'edaa perā?” ¹⁶Maperā Josemaa nāga jara pëijida: “Pi ak'óre jai–idaai naaweda, nāga jaraji ¹⁷pimaa jaradamerā: ‘Pi ipemaarā chupiria k'awaapáde aji, mäik'aapa ārapa pimaa k'achia ooda perdonaapáde’ aji. Mapa taipa pimaa chupiria iidi k'inia p'ani pia ma k'achia oodap'edaa perdonaamerā, irá tai pi ak'óre Ak'óre Waibia mimiapataarā perā.”

Ma jara chedap'edaarāpa pedee p'ani misa, José jëedachi.

¹⁸Ma t'ëepai chi ipemaarā āchi k'ap'iak'i pachejida. Bedabaidap'eda tau biiri te jāde t'óbairutamaa, mägajida:

—Nama p'anida ajida. Tai pi esclavoorāda ajida.

¹⁹Mamīda Josepa p'anauji:

—Waaweenaadapáde aji. Mi Tachi Ak'óre–e parāpa oopatap'edaa ak'imerā. ²⁰Parāpa mimaa ne–inaa k'achia oo k'inia p'anajidada aji. Mamīda Tachi Ak'órépata ma k'achia t'erabaiji pia uchiamerā. Irua oo k'inia baji tachia idi unu p'ani. Ma k'aurepa eperāarā chok'ara k'aripa k'inia baji chok'ai uchiadamerā. ²¹Maperā waaweenaadapáde aji. Mia at'āri parāmaa mäik'aapa pāchideerāmaa chik'o teetit'ee.

Mágá t'āri pia pedeeda perā, chi ipemaarāpa k'awajida irua āchimaa ne–inaa k'achia oo–e pait'ee.

José jai–idaada

²²José chi éreerā ome Egipto eujāde p'aneejida. José ciento diez años baji na p'ek'au eujāde. ²³Ichi warra Efraín āichak'eerā warrarā unuji.

Ma awara chi warra Manasés warra Maquir warrarā t'odak'āri, mägaji:

—Nāgí warrarā ichiaba michideerāda aji.

²⁴José chonaa pak'āri, chi ipemaarāmaa mägaji:

—Taarā–e nide mi jai–idaait'eeda aji. Mamīda Tachi Ak'órepa parā k'aripait'ee mäik'aapa na eujādeepa waya ateeit'ee Canaán eujādee; ma eujā irua jaradak'a teetit'ee Abrahammaa, Isaacmaa mäik'aapa Jacobmaa.

²⁵Māpai jaraji ārapa Tachi Ak'óre k'irapite juraadamerā ichi iadait'ee Canaán eujāde. Māga juraajida.

Māpai Josepa mägaji:

—Wāara Tachi Ak'órepa parā k'aripa cheit'eeda aji. Maapai mi biiri ateedapáde aji, parā ome auk'a, Canaandee wādak'āri.

²⁶ José Egiptode jai-idaaji, ciento diez años iru bak'ãri. Egiptodepema medicoorãpa oojida ãchia oopatap'edaak'a chi k'ap'ia piuda ome. Maap'eda ataudde ia bijida.

Éxodo

Israelitaarã Egipto eujãdeepa uchiadap'edaa

Introducción

Éxodo jara k'inia bi “uchiada” maa–e pirã “awara ai wãdap'edaa”. Na libro mãga t'ijarapata, Tachi Ak'õrepa israelitaarã ateeda perã Egipto eujãde esclavo p'anadap'edaadeepa p'uuru chiwidi ooit'ee.

Na librode naapiara k'awadait'ee (cap. 1.1–15.21) israelitaarã esclavo p'anadap'edaa Egipto eujãde. Ma israelitaarã uchiapiit'ee, Tachi Ak'õrepa jirit'eraji eperã aba t'ijarapatap'edaa Moisés. Na libro leedak'ãri, Moisés t'í audú unudait'ee, iru k'ap'ia Tachi Ak'õrepa ichi p'uuru pidaarã k'aripada perã. K'awadait'ee Moisés t'oda mãik'aapa irua ooda, ichi k'útrãa bak'ãri. Ichiaba k'awadait'ee sãgata Tachi Ak'õrepa iru jirit'erada. Mãgí eperãpa ichi p'uuru pidaarã uchiapiji Egipto eujãde esclavo p'anadap'edaamãiipa ateeit'ee Canaán eujãdee. Na capitulode ichiaba k'awadait'ee sãgá Moisés pedeenada Faraón k'írapite israelitaarã pari. Na capitulode ichiaba k'awadait'ee sãgata chi naapema Pascua fiesta oodap'edaa mãik'aapa sãap'eda ma fiesta oojida.

T'ëepai k'awadait'ee (cap. 15.22–20.1) ne–inaa Tachi Ak'õrepa israelitaarãmaa jarateeda ichide audupiara ijãadamerã. Mãgá achimaa jaratee wãji ma eujã pania wëe bide wãyaa wãdak'ãri, Sinaí eede parutamaa. ¿Sãap'eda israelitaarã eujã pania wëe bide wãyaaajida? Made wãyaaajida Tachi Ak'õrepa ãra uchiapik'ãri Egipto eujãdeepa ateeit'ee ichia eujã ãchi chonaarãmaa teeit'eeda adadee. Sinaide p'anide Tachi Ak'õrepa teeji ley diez mãik'aapa pacto ooji ãra ome.

T'ëepai k'awadait'ee (cap. 21–24) Tachi Ak'õrepa ley teek'ãri israelitaarãmaa k'awaadamerã sãga p'anapataadaipia bi iru k'írapite mãik'aapa ãchi k'õp'ãyoorã ome.

T'ëepai k'awadait'ee (cap. 25–31) Tachi Ak'õrepa jarak'ãri sãga oodaipia bi ichi ome unupata te mãik'aapa net'aa aide bípata.

T'ëepai k'awadait'ee (cap. 32–34) israelitaarã oo k'iniada–e p'anadak'ãri Moiseapa jaradak'a. Ma k'ãyaara oojida p'ak'a chak'e nãeedee ai k'írapite it'aa t'íidait'ee.

T'ëepai k'awadait'ee (cap. 35–40) Tachi Ak'õre ome unupata te abamãi oodak'ãri.

Israelitaarã Egipto pidaarã juade

1 ¹ Israelitaarã^a ächi te pidaarã paara Jacob ome Egiptode pachejida. Ma israelitaarã nãgiirã paji: ² Jacob warrarã Rubén, Simeón, Leví, Judá, ³ Isacar, Zabulón, Benjamín, ⁴ Dan, Neftalí, Gad mãik'aapa Aser. ⁵ Jacobdeepa uchiadap'edaarã setenta paji. Chi warra José ichideerã ome Egiptode p'anapachida.

⁶ José, chi ñpemaarã paara mãik'aapa ma generaciõndepemaarã jõmaweda piujida. ⁷ Mamída ãradeepa uchiadap'edaarã chok'ara ñwajida. Mágã israelitaarã Egiptode chok'ara ñwa wãjida.

⁸ Taarã pak'ãri, awaraa rey beeji Egiptode. Mamída irua José k'awa–e baji. Mãgipa israelitaarã Egiptode chok'ara ñwa wãda unuk'ãri, ⁹ ichi ak'ipataarãmaa mãgaji: “Píchá ak'íti, já israelitaarã tachi k'ãyaara chok'araara p'anadairã, tachi p'oyaadai. ¹⁰ Maperã ne–inaa oodãma ächi waa ñwanaadamerã. Maa–e pirã ächi tachi k'íra unuamaa iru p'anapataarã eere padaridai tachi ome chõodait'ee mãik'aapa na eujãdeepa jirabododayada” aji.

¹¹ Maperã Faraonpa^b mãik'aapa poro waibiarã ichi jua ek'ari beerãpa israelitaarã mimiapijida. Israelitaarã awara–awaraa bik'oojida mãik'aapa Egipto pidaarã aba–abaa biji ma awara bidap'edaa chaa ak'idamerã. Mimia chaaree oopipachida. Oopijida p'uuru omé, Pitón mãik'aapa Ramsés, Faraón net'aa aide iadait'ee. ¹² Mágã Egipto pidaarãpa ächi jua ek'ari israelitaarã k'achia iru p'anapachida mída, Tachi Ak'õre ãra ome bapachi. Mapa israelitaarã waapiara ñwa wãpachida. Maperã Egipto pidaarãpa ãra waawee p'anapachida mãik'aapa k'íra unuamaa iru p'anapachida.

¹³ Maapai israelitaarã Egipto pidaarã esclavoorã paji. Egipto pidaarã jua ek'ari chupiria p'anapachida. ¹⁴ Egipto pidaarãpa ladrillo yoorodee oopipachida mãik'aapa oopipachida mimia chaaree k'íra t'ãdoó p'uuruudeepa taawa. Mágã israelitaarã k'achia oo iru p'anapachida ächi jua ek'ari.

¹⁵ Ma awara Egiptodepema reypa t'í pëjji hebreo^c wëraarã partera t'íjarapatap'edaa Sifrá Fuvá ome mãik'aapa ãramaa mãgaji:

¹⁶ —Parãpa hebreorã warrarã t'opidak'ãri, ak'íti k'lawadait'ee imik'íra warra wa wëra k'au. Imik'íra pirã, peet'áati. Mamída wëra pirã, ichiak'au bidapáde aji, chok'ai beemerã.

¹⁷ Mamída ãrapa mãga oo k'iniada–e paji Tachi Ak'õre waawee p'anadap'edaa perã. Egiptodepema reypa jaradak'a oodak'aa paji. Imik'íra warrarã chok'ai bipachida.

^a 1.1 Chonaarãweda Jacobdeepa uchiadap'edaarã israelitaarã apachida Tachi Ak'õrepa Jacob Israel t'í bida perã. ^b 1.11 Chonaarãweda Egiptodepema reyrã jõmaweda t'íjarapachida Faraón, ächi t'í awara–awaraa iru p'anajida mída. ^c 1.15 Hebreo ak'ãri,

jara k'inia bi israelitaarã, ãrapa hebreo pedee pedeeapatap'edaa perã.

¹⁸Māpai Egipto pidaarã reypa ma parteraarã waya t'ĩ pëiji māk'aapa iidiji:

—¿Sāap'eda imik'ira chak'eerã peeda–e p'anima? aji.

¹⁹Ārapa p'anaujida:

—Hebreorã wēraarã Egiptodepema wēraarāk'a bee–e. Chaareera p'ani. Tai panadai naaweda, ārapa warra t'opatada ajida.

²⁰Māgá israelitaarã waapiara iwa wāpachida. Ma awara Tachi Ak'ōrepa ma parteraarã pia ak'iji, ²¹ichi waawee p'anadap'edaa perã māk'aapa israelitaarã k'aripadap'edaa perã. Mapa irua āradeepa warrarã chok'ara uchiapiji.

²²Ma t'ēepai Faraonpa jōmaarāmaa nāga jara pëiji: “Ma hebreorã warra chak'eerã t'orutaarã jōmaweda toidaa bat'ak'óoti. Mamīda wēra k'au chak'eerã chok'ai atabēidapáde” aji.

Moisés t'oda

2 ¹Maapai Levideepa uchiadapa Levideepa uchiada wēra ataji. ²Māgá biak'oo beep'eda, imik'ira warra t'o ataji. Chi warra k'ira wāree unuda perã, atane opee merã iru baji to barree bat'apiamaapa. ³Mamīda p'oyaa waa māgá merã iru ba–e paji. Maperã k'oraa totoradee k'ada jirriipa pi–ia p'urup'eda, chi warra chai aide bijī māk'aapa Nilo to ide totora–idaa jira badamāi binaji. Māgá toida bai ūu beeji. ⁴Ma warra chai ipewēra mama beeji t'imīpa ak'i bait'ee māk'aapa k'await'ee iru ome k'āata p'asai.

⁵Māga nide Faraón k'au toidaa k'uide cheji. Chi esclavaarã to ide nidade, irua unu ataji ma k'oraa bai ūu bi totora–idaa jira bide. Mapa esclava abaamaa jaraji ma k'oraa aneemerã. ⁶Ma k'oraa ewa atak'āri, unuji warra chai jēe nībi. Mapa Faraón k'aupa chupiria k'awaaji māk'aapa māgaji:

—Na hebreo chaida aji.

⁷Māpai ma warra chai ipewēra k'ait'a badapa Faraón k'aumaa māgaji:

—¿Mia jirinaik'ā aji, hebreo wēra na warramaa jutopimerã?

Faraón k'aupa p'anauji:

⁸—Wāpáde aji.

Mapa chi nawe atanaji.

⁹Chi nawe aneek'āri, Faraón k'aupa māgaji:

—Na warra chai atáji māk'aapa mi–it'ee waritēeji. Mia p'aait'eeda aji, wariteeru pari.

Māpai chi nawepa ateeji māk'aapa wari ataji. ¹⁰Tawara pak'āri, Faraón k'aumaa teenaji. Rey k'aupa chi warrak'a iru beeji māk'aapa t'ĩ bijī Moisés,^d iru toiduupa uchia atada perã.

^d 2.10 Hebreo pedeede Moisés jara k'inia bi “uchia atada”. Jōdee Egipto pidaarã pedeede jara k'inia bi “chi warra”.

Moisés Madián eujádee miru wāda

¹¹ Moisés chonaa pak'āri, ewari aba wāji ichi auk'aarā, hebreorā ak'ide. Ununaji mimia chaaree oomaa p'ani. Egiptodepemapa hebreo wimaa baji. ¹² Moisepa māga unuk'āri, awara āyaa pia ak'ip'eda, apida unu–e pak'āri, ma egipcio peet'aaji māik'aapa ipu nāusaade jau nībiji. ¹³ Ai norema waya uchiak'āri, unuji hebreorā omé chōomaa p'ani.

Moisepa iidiji chi apema sīmaa badamaa:

—¿K'āare–it'ee pichi auk'aa sīmaa bima? aji.

¹⁴ Māpai chi sīmaa badapa māgaji:

—¿K'aipa pi tai porok'a bijima taipa oo p'ani ak'imerā? ¿Egipcio peedak'a mi jida peeit'ee k'isia bik'ā? aji.

Māga ūrik'āri, Moisés waaweedachi ichia egipcio peeda k'awaadap'edaa perā. ¹⁵ Wāara, Faraonpa k'awa atak'āri Moisepa ma egipcio peeda, iru jiripiji peet'aaait'ee.

Mamīda Moisés mirudachi Madián eujádee. Mama panak'āri, pozo bada ik'aawa su–ak'i beejī.

¹⁶ Ma k'ait'a eperā t'ījarapatap'edaa Reuel bapachi. Māgí Madián eujádepema p'aaare paji. Māgí eperāpa k'au siete iru baji. Ma ewate chi k'aurā ma pozodee wājida pania t'ide māik'aapa ne–animalaarā pania topata bōgok'a bee ipurude, āchi ak'ōre ovejaarāmaa topidait'ee. ¹⁷ Māga nide awaraa oveja ak'ipataarā chedap'eda, ma wēraarā mamāik'aapa āyaa jērek'oojida. Mapa Moisepa āra k'aripaji māik'aapa āra ovejaarāmaa pania topiji.

¹⁸ Ma wēraarā āchi ak'ōremaa waya wādak'āri, irua iidiji:

—¿Sāap'eda idi isapai āpītee chejidama? aji.

¹⁹ P'anaujida:

—Egipcio pa tai k'aripaji awaraa oveja ak'ipataarāpa tai jērek'oo chedak'āri. Irua pania t'ip'eda, pi ovejaarāmaa topijida ajida.

²⁰ Māpai Reuel pa māgaji:

—¿Sāma bima ma eperā? ¿Sāap'eda iru ituaba atabēijidama? ¿Iru t'ī atanadapáde aji, tachi ome nek'o chemerā!

²¹ Māgá Moisés Reuel tede beejī. Mama bide, Reuel pa ichi k'au Séfora teeji, ai ome miak'āimerā. ²² Miak'āidap'eda, chi wēra biak'oo beejī māik'aapa imik'īra warra t'oji. Moisepa t'ī bijī Gersón,^e ichia jarada perā: “Mi awaraa eujádepema mīda, nama chīara eujáde bapari.”

²³ Taarā pak'āri, Egiptodepema rey piuji. Mamīda israelitaarā chupīria p'aneejida, Egipto pidaarā jua ek'ari esclavo p'anadap'edaa perā. Mapa Tachi Ak'ōremaa chupīria iidipachida. Māpai Tachi Ak'ōrepa āra chupīria bia jōnadap'edaa ūriji. ²⁴ Māga ūrik'āri, k'irāpaji ichia pacto ooda

^e 2.22 Hebreo pedeede Gersón jara k'inia bi “awaraa eujádepema”.

Abraham ome, Isaac ome mäik'aapa Jacob ome. ²⁵Mapa Tachi Ak'õrepa ma israelitaarã ak'iji mäik'aapa ära chupiria k'awaaji.

Tachi Ak'õrepa Moisemaa jarada israelitaarã k'aripamerã

3 ¹Moisés chãure Reuel ichiaba t'ijarapachida Jetro. Ma Jetro Madiandepema p'aare paji.

Ewari aba Moisepa Jetro ovejaarã ak'ïmaa bak'ãri, eujã pania wêe bideepa t'imipiara p'e ateeji. Panaji Horeb^f eede; Tachi Ak'õre ee apatap'edaamãi.

²Mama Tachi Ak'õre angelpa ichi Moisemaa unupiji zarzade^g Ma zarzade t'ipitauk'a urua nãbaji, k'ï-ee. Moisepa pia ak'ik'ãri, k'awaaji ma zarza paa jô-e nãbi. ³Mapa k'ïsiaji: “¿Na k'ãarema? ¿Sãap'eda paa jô-ema? K'ait'aara ak'ide wãit'eeda” aji. ⁴K'ait'aara wãk'ãri, Tachi Ak'õrepa ma zarzadeepa t'ijaraji:

—Moisés, Moisés.

Moisepa p'anauji:

—Nama bida aji.

⁵Mãpai Tachi Ak'õrepa mägaji:

—K'ait'aara chenãaji. Pichi chancla ëra bïji, nama pi mi k'ïrapite bainã bairã. ⁶Mi pi ak'õre Ak'õre Waibia, ichiaba pi chonaarã Abraham, Isaac mäik'aapa Jacob ijãadap'edaa Ak'õre Waibia.

Moisepa mãga ùrik'ãri, ichi k'ïra wãk'aji, waawee bada perã Tachi Ak'õremaa ak'it'ee.

⁷Mãpai Tachi Ak'õrepa mägaji:

—Mia unu bi mi eperãarã Egiptode chupiria p'ani. Ûri bi ära chupiria bia jõni, esclavoorã poro waibiarãpa ära miapi iru p'anadairã. ⁸Maperã cheji Egipto pidaarã juadeepa k'aripait'ee. Ma eujãdeepa ateeit'ee eujã pi-iadee; eujã waibiadee, leche, miéle^h ome waibia paraamãi. Mama p'anapata nãgí eperãarã: cananeorã, hititaarã, amorreorã, ferezeorã, heveorã mäik'aapa jebuseorã. ⁹Mia israelitaarã biapi ùri bi mäik'aapa unu bi Egipto pidaarã juade ära chupiria p'ani. ¹⁰Mapa Faraonmaa wãpãde aji, mi eperãarã, israelitaarã Egipto eujãdeepa uchua atade.

¹¹Mamãda Moisepa p'anauji:

—Mi eperãarã poro waibia-epi Faraón k'ïrapite wãit'ee. Mia israelitaarã Egipto eujãdeepa p'oyaa uchua ata-eda aji.

¹²Mãpai Tachi Ak'õrepa mägaji:

—Mi pi ome bait'ee. Pia Egipto eujãdeepa mi p'uuru pidaarã uchua atak'ãri, nãgí eede parã jõmaarãpa mimaa it'aa t'ïdait'eeda aji. Mãga p'asak'ãri, k'awadait'ee miata pi pëiji.

^f 3.1 Ichiaba t'ijarapachida Sinaí. ^g 3.2 Zarza pak'uru jep'eda iiri-idaa bi.

^h 3.8 Israelitaarãpa 'leche, miéle ome waibia paraa' adak'ãri, jara k'ïnia baji ma eujã pia baji ne-uidait'ee mäik'aapa p'üajara paraaji ächi ne-animalaarã-it'ee. Mãgaweda cabra leche audú topachida mäik'aapa miéle datiljõdee ooda audú k'opachida.

¹³Māpai Moisepa mājaji:

—Mia israelitaarāmaa jararu pirā: “Tachi Ak'õre, parā chonaarā Ak'õre Waibiapa mi pēiji”, ārapa pi t'i k'awa k'inia p'anadait'ee. Māga iididak'āri, ¿mia sāga p'anauyama? aji.

¹⁴Tachi Ak'õrepa p'anauji:

—Mita chi ichita baparida' aji. Israelitaarāmaa nāga jaranáji: “Chi ichita baparipa mi pēiji parā k'aripamerā.”

¹⁵Ma awara Tachi Ak'õrepa mājaji:

—Ichiaba nāga jaráji: “Mi pēiji tachi chonaarā Abraham, Isaac māk'aapa Jacob ijāadap'edaa Ak'õre Waibiapa. Iru t'ijarapata Tachi Ak'õre.” Parā israelitaarāpa, parādeepa uchiadait'eerāpa paara ichita mi māga t'ijarapataadait'ee. ¹⁶Egiptode panak'āri, jara pēiji israelitaarā poro waibiarāmaa chip'edaidamerā. Maap'eda āramaa nāga jaráji: “Tachi Ak'õre, parā chonaarā Ak'õre Waibia, Abraham, Isaac māk'aapa Jacob Ak'õre Waibiapa ichi mīmaa unupiji. Mīmaa jaraji ichia wāara unu bi parā israelitaarā chupiria chitooni Egipto pidaarā juade. ¹⁷Ichiaba jaraji ichia parā uchiapiit'ee ma Egipto pidaarā juadeepa māk'aapa parā ateeit'ee eujā pi-ia bide, leche, miéle waibia paraamaa. Ma eujāde p'anapata cananeorā, hititaarā, amorreorā, ferezeorā, heveorā māk'aapa jebuseorā.”

¹⁸Ma awara Tachi Ak'õrepa Moisemaa mājaji:

—Pia israelitaarā poro waibiarāmaa māga jaranak'āri, pi pedee ijāadait'ee māk'aapa pi ome Egiptodepema reymaa wādait'ee. Mama panadak'āri, irumaa pia nāga jaráji: “Tachi Ak'õre, hebreorā Ak'õre Waibia tai ome unuji. Mapa tai pēiji eujā pania wēe bidee. K'āima õpee ma eujāde wāyaadait'ee māk'aapa ne-animalaarā peedap'eda, paadait'ee Tachi Ak'õre, tai Ak'õre Waibia-it'ee.” ¹⁹Pia Egiptodepema reymaa māga jararu pijida, mia k'awa bi irua parā pēi-e pait'ee mia pēipi-ēmaa. ²⁰Mapa mia mi jua Egipto pidaarāmaa unupiit'ee. Āra miapiit'ee māk'aapa chok'ara piudait'ee mia ook'āri ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Maap'eda Faraonpa parā pēiit'ee. ²¹Ma awara mia Egipto pidaarāmaa k'isiapiit'ee israelitaarā k'aripadamerā māk'aapa āramaa net'aa teedamerā. ²²Israelitaarā wēraarāpa iididak'āri āchi k'ait'a p'anapataarāmaa wa awaraa Egiptodepemaarāmaa, teedait'ee ne-inaa p'arat'adee ooda, nēedee ooda māk'aapa parā warrarā-it'ee, wēra k'aurā-it'ee p'aru teedait'ee. Māgá mia parāmaa Egiptodepemaarā net'aa teeit'eeda aji.

Tachi Ak'õrepa Moisemaa ne-inaa unupida

4 ¹Mamīda Moisepa mājaji:

—Israelitaarā poro waibiarāpa ijāada-e pait'eeda aji, mia māga jarak'āri. Ma k'āyaara jaradait'ee: “Tachi Ak'õrepa ichi pīmaa unupi-e paji.”

ⁱ 3.14 Literalmente: ‘Yo Soy El Que Soy’.

²Māpai Tachi Ak'õrepa iidiji:

—¿K'ãata pichi juade iru bima? aji.

Moisepa p'anauji:

—Oveja ak'ipari pak'uruta iru bida aji.

³Tachi Ak'õrepa mägaji:

—Eujãde bat'at'aapãde aji.

Moisepa bat'at'aak'ãri, taama padachi. Ma taama unuk'ãri, waaweepa Moisés p'iradachi.

⁴Mamãda Tachi Ak'õrepa mägaji:

—Chi trude jita atapãde aji.

Chi trude jita atak'ãri, oveja ak'ipari pak'uru padachi.

⁵Māpai Tachi Ak'õrepa mägaji:

—Māga óoji ijãadamerã mi, ãra chonaarã Abraham, Isaac mãik'aapa Jacob Ak'õre Waibiapa pima unupida. ⁶Írá pichi jua t'üamãi t'ipãde aji.

Moisepa ooji Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Ichi jua ët'a atak'ãri, lepra k'ayaapa t'o–t'oo baji nievek'a.

⁷Māpai Tachi Ak'õrepa mägaji:

—Waya pichi jua t'üamãi t'ipãde aji.

Moisepa ooji Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Ët'a atak'ãri, ichi jua ai naawedapemak'a baji.

⁸Māpai Tachi Ak'õrepa mägaji:

—Ma naa unupida ãra k'irapite oonak'ãri, ijãada–e pirã, chi t'ëepemata ijãadai. ⁹Mamãda ma omeeweda ijãada–e pirã, pania joi atãji Nilo todepema mãik'aapa eujãde weet'ãaji. Māga ook'ãri, waa padariit'eeda aji.

¹⁰Mamãda Moisepa p'anauji:

—Aai, Tachi Ak'õre, mi pia pedeek'aa. Mi t'oruweda mi pi–ia pedeek'aada aji.

¹¹Mamãda Tachi Ak'õrepa mägaji:

—¿K'aipa eperãarã it'ai oojima? ¿K'aipa eperãarã pedee atuapiparima maa–e pirã k'ĩiri k'isuapiparima? ¿K'aipa eperãarã tau pia unupiparima maa–e pirã tau p'ãriupiparima? ¿Mi, Tachi Ak'õrepa māga oopari–ek'ã?

¹²Wáji. Mia pi pia pedeepiit'ee. Ma awara mia jarapi k'inia bi pima jarateit'eeda aji.

¹³Mamãda Moisés wã k'inia–e baji. Mapa mägaji:

—Aai, Tachi Ak'õre, mi chupiria k'awãaji. Mi k'ãyaara awaraata peipãde aji.

¹⁴Maperã Tachi Ak'õre k'iraudachi Moisés ome mãik'aapa mägaji:

—Pi ipema Aarón auk'a Levideepa uchiada. Mia k'awa bi iru pi–ia pedeeperi. Iru pi k'irachuude cheru mãik'aapa o–ĩadariit'ee pi unuk'ãri.

¹⁵Iru ome pedeeji mãik'aapa jarãji jõmaweda irua t'ëepai jaramerã. Parã pedeedak'ãri, mi parã ome bait'ee. Jarateit'ee mia parãmaa oopi k'inia bi. ¹⁶Mia jarapi bik'a pia Aaronmaa jarait'ee mi pari mãik'aapa irua ma

pedee israelitaarãmaa jarait'ee. ¹⁷Jãgí pak'uru pichi ome atéeji. Jãgipa ooit'eeda aji, eperãarãpa ne–inaa waide unudak'aa.

Moisés Egiptodee wāda

¹⁸Māpai Moisés chi chāure Jetromaa wāp'eda, mägaji:

—Mi wā k'inia bida aji, Egiptodee mi éreerā ak'ide k'await'ee chok'ai p'ani wa piu p'ani.

Māpai Jetropa mägaji:

—Pia wāpáde aji.

¹⁹Moisés at'ári Madián eujáde bide, Tachi Ak'õrepa irumaa mägaji:

—Egiptodee wāpáde aji, pi peedait'ee p'anadap'edaarā piudap'edaa perā.

²⁰Māpai Moisepa chi wēra chi warrarā ome bataupiji burro ñri māk'aapa Egiptodee wājida. Ichi juade ateeji Tachi Ak'õre pak'uru.

²¹Ode wādade Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji:

—Egiptode panak'ári, Faraón k'irapite mia jaradak'a óoji ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa áchi juadoopa. Mamída mia iru k'iiri k'isuapiit'ee israelitaarā uchiapinaamerā. ²²Iru mąga beek'ári, nąga jaráji: “Tachi Ak'õrepa nąga jara bi: ‘Israelitaarā mi warra naapemak'a bi, ára jirit'erada perā. ²³Ára pėipáde a bi, mımaa it'aa t'ınadamerā maa–e pirā mia pi warra naapema peeit'ee.’”

²⁴Moisés ichideerā ome ode wādade k'eu wāk'ári, áchi carpa eebai jira bijida. Mama p'anide Tachi Ak'õrepa Moisés peet'aait'ee paji. ²⁵Mapa chi wēra Seforapa lowero māudee ooda atap'eda, chi warra k'ap'iade tauchaa bijji. Maap'eda chi warra me epa Moisés biiri t'õbaiji māk'aapa mägaji: “Na waa bat'ada k'aurepa pi at'ári mi k'ima pait'eeda” aji. ²⁶Seforapa mąga jaraji chi warra k'ap'iade ma tauchaa bida perā Tachi Ak'õrepa ichi k'ima piupinaamerā.^j (*Génesis 17.12*) Maap'eda Tachi Ak'õrepa Moisés wāpiji.

²⁷Moisés Egiptodee mągá wārude, Tachi Ak'õrepa Aaronmaa mägaji: “Wāpáde aji, pania wēe bimaa Moisés k'ırachuude.” Aaronpa ooji Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Unujida Tachi Ak'õre ee apatade. K'ıra ijida árapa saludaadak'ári oopatak'a. ²⁸Māpai Moisepa Aaronmaa jaraji jómaweda Tachi Ak'õrepa jarada māk'aapa ichimaa unupida. ²⁹Māpai áchi omeeweda wājida israelitaarā poro waibiarãmaa. ³⁰Aaronpa nepiriji Tachi Ak'õrepa Moisemaa jarada māk'aapa áchia ak'ipijida chi pak'uru taama padaipari māk'aapa Moisés jua t'orroodarida lepra k'ayaapa.

^j 4.26 Abraham bapariik'ári, Tachi Ak'õrepa jaraji irua, irudeepa uchiadait'eerãpa paara áchi imik'iraarā k'ap'iade tauchaa bipidamerā. Moisés Abraham áichak'e Israeldeepa uchiada pada perā, chi warra k'ap'iade tauchaa biipia bak'aji ma warra t'op'eda k'áima ocho pak'ári.

³¹Maperã israelitaarãpa ijãajida. Ûridak'ãri Tachi Ak'õrepa ãchi ak'i bi mãik'aapa chupiria k'awaa bi, bedabaidap'eda, Tachi Ak'õremaa it'aa t'ijida.

Moisés Aarón ome Faraón k'irapite wãdap'edaa

5 ¹Maap'eda Moisés Aarón ome Faraonmaa wãjida mãik'aapa mãgajida: —Tachi Ak'õre, israelitaarã Ak'õre Waibiapa nãga jara bi: “Mi p'uuru pidaarã wãpipãde a bi, eperãarã p'anadak'aamaa mi-it'ee fiesta oonadamerã.”

²Mãpai Faraonpa mãgaji:

—¿K'aima Tachi Ak'õre, mia oomerã irua jara bik'a? Mia Tachi Ak'õre k'awa-e bida aji. Ma awara israelitaarã pëi-epi.

³Mãpai mãgajida:

—Tai hebreorã Ak'õre Waibia cheji tai ome unuit'ee. Mapa wãdait'ee eperãarã p'anadak'aamaa. K'ãima õpee ode wãdait'ee. Mama panadak'ãri, ne-animalaarã peedap'eda, paadait'ee tai Ak'õre Waibia-it'ee. Maa-e pirã irua tai peeyada ajida, k'ayaa k'achiapa wa espadapa.

⁴Mamãda ma Egipto pidaarã reypa p'anauji:

—Moisés mãik'aapa Aarón, ¿sãap'eda hebreorã ãchi mimiadeepa atee k'inia p'anima? ¡Ãra ichiak'au mimiapíti!

⁵Ichiaba Faraonpa mãgaji:

—Israelitaarã chok'ara p'anita, ¿parãpa k'isia p'ani-ek'ã aji, ãchi mimiadeepa ãyaa ateedait'ee?

⁶Ai ewateweda Faraonpa mãgaji ma Egiptodepema mimiapipata poroorãmaa mãik'aapa ãrapa israelitaarã mimiapataarã ak'ipataadamerã bidap'edaarãmaa:

—Hebreorã waapiara mimiapíti. ⁷Teenáati ne-uu ewadap'edaamãipema ne-inaa p'ooda yooro ome p'oiradamerã ladrillo oodak'ãri. Æchimaata ma ne-inaa p'ooda atapíti. ⁸Mamãda ladrillo chok'ara oopíti naaweda oopipatap'edaak'a. Israelitaarã k'oo-idaa p'anadairã, wã k'inia p'anida a p'ani, ne-animalaarã paade ãchi Ak'õre Waibia-it'ee. ⁹Maperã waapiara mimiapíti. Æipináati. Mágã ùrida-e payada aji, seewa jarapataarãpa jara p'ani.

¹⁰Aramãgã ma Egiptodepema poro waibiarã mãik'aapa ãrapa israelitaarã mimiapataarã ak'ipataadamerã bidap'edaarã wãjida irua jaradak'a jarade ma mimiapataarãmaa:

—Faraonpa jaraji taipa waa ne-uu ewadap'edaamãipema ne-inaa p'ooda parãmaa teenaadamerã. ¹¹Pãchi juadoopa ma ne-inaa p'ooda jirinadaipia bi mãik'aapa chi unurutamãi p'e atadaipia bi. Mamãda ladrillo chok'ara oodaipia bida aji, naawedapemak'a.

¹²Aramãgã israelitaarãpa ne-uu ewadap'edaamãi jirinajida chi ne-inaa p'oo beeda yooro ome p'oiradap'eda, ladrillo oodait'ee. Egipto eujã jõmaade

t'imí wājida ma ne–inaa p'ooda jiride. ¹³Māga bide Faraón esclavoorā poro waibiarāpa jarajida ladrillo chok'ara oodamerā naawedapemak'a. Mamīda maarepida p'ūajara p'ooda teeda–e paji. ¹⁴Ma awara āchia israelitaarā mimiapataarā ak'ipataadamerā bidap'edaarā sīk'oojida māik'aapa mājajida:

—¿Sāap'eda nuweda, idi pida parāpa oopida–e p'anima ajida, ladrillo chok'ara naaweda oopipatap'edaak'a?

¹⁵Māpai ma israelitaarā ārapa mimiapataarā ak'ipataadamerā bidap'edaarā Faraonmaa wājida chupiria iidide māik'aapa mājajida:

—Tachi Rey Waibia, ¿sāap'eda pia pichi mimiapataarāmaa audupiara mimiapimaa bīma? ¹⁶¿Sāap'eda ne–inaa p'ooda waa teeda–e p'anima? Mamīda k'inia bi ladrillo chok'ara auk'a oodamerā. Ma awara pi mimiapataarā poro waibiarāpa tai sīk'oo wāda. Āchi k'aurepa tai na k'achiade p'anida ajida.

¹⁷Mamīda Faraonpa p'anauji:

—¿Parā k'oo–idaa p'anapata–ek'ā? Maperā jara nipapata: “Wādait'ee ne–animalaarā paade Tachi Ak'ōre–it'ee.” ¹⁸Wāti mimiade. Ne–inaa p'ooda waa teeda–epi. Mamīda ladrillo chok'ara oodaipia bida aji, naawedapemak'a.

¹⁹Ma israelitaarā poroorā k'īra pia–ee p'aneejida naawedapemak'a ladrillo chok'ara oodaipia bida ak'āri. ²⁰Mapa āra Faraonmāiipa uchiarutade unudak'āri Moisepa, Aarón ome nīmaa p'anī, ²¹mājajida:

—Tachi Ak'ōrepa parāpa oomaa p'anī ak'iipia bi māik'aapa parāmaa ne–inaa k'achia oopia bi. Parā k'aurepa Faraonpa ichi mimiapataarā ome tai pia–ee ak'i p'anī. Parā k'aurepa tai peedait'ee jiri p'anida ajida.

Moisés israelitaarā pari it'aa t'īda

²²Māpai Moisepa Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īji:

—Tachi Ak'ōre, ¿k'āare–it'ee israelitaarāmaa nāgá k'achia oomaa bīma? ¿Sāap'eda mi pēijima? ²³Mi Faraón ome pedeede chedak'āriipa, irua ne–inaa k'achia audupiara oomaa bi pi eperāarāmaa. Mamīda pia tai at'āri iru juadeepa k'aripa ata–e bida aji.

6 ¹Māpai Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Taarā–e nīde unudait'ee mīa Faraón ome ooit'ee bi. Michi juapa māga ook'āri, irua parā Egiptodeepa uchiapiit'ee. Iruata jarait'ee wādamerā.

Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jarada

²Māpai Tachi Ak'ōrepa Moisemaa mājaji:

—Mīta Tachi Ak'ōre. ³Mi unupik'āri Abrahammaa, Isaacmaa māik'aapa Jacobmaa, jaraji mi t'ījarapataadamerā 'Jōmaarā Ak'ōre

Waibia'.^k Maapai āramaa jara–e paji mi ichiaba t'ijarapataadamerā Tachi Ak'ōre.^l ⁴Mia āra ome pacto ook'āri, jaraji āradeepa uchiadait'eerāmaa Canaán eujā teeit'ee. Maapai āra ma eujāde awaraa eujādepemaarāk'a p'anapachida. ⁵Īrá mia unu bairā israelitaarā chupiria chitooni Egipto pidaarā juade, ma pactode jaradak'a ooit'ee. ⁶Mapa wāji israelitaarāmaa māk'aapa nāga jaráji: “Mi, Tachi Ak'ōrépata parā Egipto pidaarā juadeepa uchiapiit'ee. Parā audú mimia p'ani esclavoorā perā. Mamīda mia ne–inaa eperāarāpa waide unudak'aa ook'āri, mairā miapiit'ee māk'aapa mágá parā k'aripa atait'ee. ⁷Mia parā israelitaarā jirit'erait'ee michi p'uuru pidaarā padamerā māk'aapa mi parā Ak'ōre Waibia pait'ee. Mia parā Egipto pidaarā juadeepa uchiapik'āri, k'awadait'ee mi parā Ak'ōre Waibia. ⁸Parā ma eujādee ateeit'ee mia juraada perā ma eujā teeit'ee Abrahammaa, Isaacmaa māk'aapa Jacobmaa. Mi, Tachi Ak'ōrépata māga jara bi.”

⁹Moisepa israelitaarā poro waibiarāmaa māga jaranaji. Mamīda ijāa k'iniada–e paji, audú mimia chaaree mimia p'anadap'edaa perā Egipto pidaarā jua ek'ari.

¹⁰Māpai Tachi Ak'ōrepa Moisemaa mājaji:

¹¹—Wāji Faraonmaa māk'aapa jarapáde aji, israelitaarā Egiptodeepa wāpimerā.

¹²Mamīda Moisepa p'anauji:

—Israelitaarāpa mi pedee ūridaamaa p'ani. ¿Sāgá Faraonpa mi pedee ūriyama aji, mi pedee atua pik'a bairā?

¹³Mamīda Tachi Ak'ōrepa Moisés, Aarón ome pēiji israelitaarāmaa māk'aapa Faraonmaa jaranadamerā iruata āchi pēiji israelitaarā Egiptodeepa uchiapidamerā.

Nāgí chonaarādeepa Moisés, Aarón ome uchiadap'edaa

¹⁴Israeldeepa uchiadap'edaa ēreerādepema poro waibiarā nāgiirā paji: Israel warra naapema Rubendeepa uchiajida Janoc, Falú, Jezrón māk'aapa Carmí. Māgiirādeepa uchiadap'edaa ēreerā jōmaweda Rubendeepa uchiadap'edaarā paji.

¹⁵Israel warra Simeondeepa uchiajida Jemuel, Jamín, Oad, Jaquín, Zojar māk'aapa Saúl. Saúl Canaán eujādepema wēradeepa uchiada paji. Māgiirādeepa uchiadap'edaa ēreerā jōmaweda Simeondeepa uchiadap'edaarā paji.

^k 6.3 Jōmaarā Ak'ōre Waibia jara k'inia bi 'Dios todopoderoso'. Pia jarait'eera iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi māk'aapa iru jōmaarā Ak'ōre Waibia, irude ijāa p'ani pijida wa ijāada–e p'ani pijida. ^l 6.3 Tachi Ak'ōre jara k'inia bi 'Yo Soy' wa 'El Señor'. Abraham, Isaac māk'aapa Jacobpa ma t'ī k'awajida mīda, at'āri k'awada–e paji iru āra Ak'ōre pa k'inia bada.

¹⁶Israel warra Leví ciento treinta y siete años baji na p'ek'au eujāde. Irudeepa na warrarā uchijida; chi naapemadeepa t'ēepema parumaa: Guersón, Coat māik'aapa Merari.

¹⁷Guersondeepa na warrarā uchijida: Libnī māik'aapa Simí, āradeepa uchiadap'edaarā paara.

¹⁸Leví warra Coat ciento treinta y tres años baji na p'ek'au eujāde. Irudeepa na warrarā uchijida: Amirán, Izar, Hebrón māik'aapa Uziel.

¹⁹Leví warra Merarideepa na warrarā uchijida: Majlí māik'aapa Musí. Māga paji Leví warrarādeerā; chi naapemadeepa t'ēepema parumaa.

²⁰Coat warra Amirán miak'āiji chi chíapa chōtrāa Jocabed ome. Māgipa t'oji Aarón māik'aapa Moisés. Āchi ak'ōre Amirán ciento treinta y siete años baji na p'ek'au eujāde.

²¹Coat warra Izardeepa uchijida Coré, Néfeg māik'aapa Zicrí.

²²Coat warra Uzieldeepa uchijida Misael, Elzafán māik'aapa Sitri.

²³Amirán warra Aarón miak'āiji Elisabet ome. Ma wēra Aminadab k'au paji māik'aapa chi ipema Naasón paji. Elisabetpa nāgí warrarā t'oji: Nadab, Abiú, Eleazar māik'aapa Itamar.

²⁴Izar warra Coredeepa uchijida Asir, Elcaná māik'aapa Abiasaf. Māirādeepa uchiadap'edaarā jōmaweda coreitaarā apachida.

²⁵Aarón warra Eleazar miak'āiji Futiel k'au ome. Māgí wērapa warra t'oji. T'ijjarapachida Finés. Māgiirā jōmaweda Levideepa uchiadap'edaarā paji. Āra āchideerā poro waibiarā paji chi warra naapemadeepa t'ēepema parumaa.

²⁶Tachi Ak'ōrepa jaraji ma Levideepa uchiadap'edaarā Aaronpa māik'aapa Moisepa ome israelitaarā Egipto eujādeepa āchi ēreerā chaachaa uchía atadamerā māik'aapa āyaa wādamerā. ²⁷Ma Aarón, Moisés ome pedeejida Faraón ome, irua israelitaarā ichi eujādeepa pēimerā.

Tachi Ak'ōrepa Moisés, Aarón ome jirit'erada

²⁸Moisés Egipto eujāde bak'āri, Tachi Ak'ōrepa irumaa māgaji:

²⁹—Mita Tachi Ak'ōre. Jarapáde aji, Faraonmaa mia jōmaweda pimaa jararu.

³⁰Mamīda Moisepa p'anauji:

—Michi Waibia, mi pia pedee'aa. ¿Sāgá Faraonpa mi pedee ūriyama? aji.

7 ¹Māpai Tachi Ak'ōrepa Moisemaa māgaji:

—Mi pari pi Faraón k'irapite wāit'ee māik'aapa mama pia ne–inaa mia oopi bik'a ooit'ee. Mamīda pi ipema Aarón pi pari pedeeit'ee. ²Pia irumaa jōmaweda mia jara bik'a jarait'ee. Māpai irua jarait'ee Faraonmaa israelitaarā pēimerā Egipto eujādeepa. ³Mamīda mia Faraón k'ihri k'isuapiit'ee pēinaamerā. Māga nide Egipto eujāde mia ne–inaa chok'ara eperāarāpa waide unudak'aa unupiit'ee. ⁴Mamīda Faraonpa ūriamaa

bait'ee parāpa jararuta. Maperā mia ne–inaa chok'ara ooit'ee Egiptode māik'aapa mi eperāarā, israelitaarā, mamāik'aapa uchiapiit'ee. ⁵Mia māga ook'āri, Egipto pidaarāpa k'awadait'eeda aji, mi Tachi Ak'ōre.

⁶Moisepa Aarón ome jōmaweda oojida Tachi Ak'ōrepa jaradak'a. ⁷Moisés ochenta años iru baji; jōdee Aarón ochenta y tres años iru baji Faraón k'īrapite pedeenadak'āri.

Aaronpa pak'uru anipapari

⁸Wādai naaweda, Tachi Ak'ōrepa Moisemaa māik'aapa Aaronmaa māgaji:

⁹—Faraonpa iidik'āri parāpa oodamerā ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, nāga óoji. Jarāji Aaronmaa ichi pak'uru anipapari atap'eda, te jāde bat'at'aamerā Faraón k'īrapite, māgá taama padaimerā.

¹⁰Maap'eda Moisés Aarón ome wājida Faraonmaa Tachi Ak'ōrepa jarapida jarade. Oojida jōma irua jaradak'a Faraón k'īrapite māik'aapa poro waibiarā ichi ek'ari beerā k'īrapite. Aaronpa ichi pak'uru te jāde bat'at'aak'āri, taama padachi. ¹¹Māga unuk'āri, Faraonpa k'īsia k'awaa beerā māik'aapa petau tau k'awaa beerā t'ī pēiji. Pachedak'āri, ārapa auk'a oojida, secreto k'awaa p'anadap'edaa perā. ¹²Āchi pak'uru anipapatap'edaa bat'at'aadak'āri, auk'a taama padachida. Mamīda Aarón pak'uru taama padaridapa chi apemaarāde k'ok'ooji. ¹³Faraonpa ma jōma unuji mīda, ijāa–e paji, k'īiri k'isuadariida perā Tachi Ak'ōrepa naaweda jaradak'a.

Tachi Ak'ōrepa pania waa papida

¹⁴Maap'eda Tachi Ak'ōrepa Moisemaa māgaji:

—Faraón k'īiri k'īsia bairā, israelitaarā pēiamaa bi. ¹⁵Maperā nu tap'edaweda Faraón Nilo to idee wāi naaweda, pi wāipia bi iru nide to ide ma pak'uru taama padaipari ome. ¹⁶Iru mama pak'āri, jarāji: “Tachi Ak'ōre, hebreorā Ak'ōre Waibiapa mi pēiji nāga jaramerā: ‘Mi eperāarā wāpipāde aji, eperāarā p'anadak'aamaa, mama mimaa it'aa t'īnadamerā.’ Mamīda pi k'īiri k'īsia bairā māga oomaa bi. ¹⁷Mapa Tachi Ak'ōrepa jara bi: ‘Írā k'awaait'eeda aji, Mīta Tachi Ak'ōre.’ Mia na pak'urupa na todepema paniamaa wik'āri, waa padariit'ee. ¹⁸Chik'o aide nābi piuk'oodariit'ee māik'aapa pania mik'ia ūu beeit'ee. Maperā Egipto pidaarāpa na pania todaamaa p'aneedait'eeda” aji.

¹⁹Ma awara Tachi Ak'ōrepa Moisemaa māgaji:

—Jarāji Aaronmaa ma pak'uru toidaa iamerā Egiptodepema to chak'le beemaa, lago beemaa māik'aapa pania t'īpata pozo beemaa, ma pania jōmaweda waa padaimerā. Māgá Egipto euja jōmaade waa unudait'eeda aji, pania t'īpata pak'urudee oodade, māudee oodade paara.

²⁰Moisepa Aarón ome oojida Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Aaronpa Nilo todepema pania t'õbaiji ma pak'urupa Faraón k'irapite m̄aik'aapa poro waibiarā iru jua ek'ari beerā k'irapite. M̄apai pania jōmaweda waa padachi. ²¹Chik'o jōmaweda aide p'anadap'edaa k'iniidachida. Eperāarāpa madepema pania p'oyaa todak'aa paji, mik'ia bada perā. Egipto eujā jōmaade waa unujida.

²²Mamīda Egiptodepema petau tau k'awaa beerāpa auk'a oojida. Mapa Faraonpa ijāa—e paji, k'iri k'isua bada perā Tachi Ak'õrepa naaweda jaradak'a. ²³Ichi palaciodee wāji, ichi—it'ee p'ua—e bada perā Tachi Ak'õrepa oopida. ²⁴Nilo to ide Egipto pidaarāpa eujāde uria k'orojida pania b̄eisāa todait'ee, toida wē—e pada perā.

²⁵Tomiamaa Tachi Ak'õrepa Moisés waya Faraonmaa p̄eiji.

Tachi Ak'õrepa baso chok'ara Egipto eujādee p̄eida

8 ¹Tachi Ak'õrepa Moisemaa m̄agaji:

—Faraonmaa jaranapāde aji: “Tachi Ak'õrepa nāga jara bi: ‘Mi eperāarā wāpipāde a bi, m̄imaa it'aa t'īnadamerā. ²Māga oo—e pirā, mia baso chok'ara p̄i eujādee p̄eīt'ee. ³Toida chok'ara paraait'ee. Toiduupa uchiadait'ee m̄aik'aapa t'īudait'ee p̄i palaciode, p̄i k'āiparimāi, poro waibiarā p̄i jua ek'ari beerā tede, apemaarā Egiptodepemaarā tede, pan ip̄ipatamāi, pan masa oopatamāi paara. ⁴Ichiaba batau chedait'ee p̄i īri, poro waibiarā p̄i jua ek'ari beerā īri, apemaarā eperāarā jōmaarā īri paara.’”

⁵M̄apai Tachi Ak'õrepa Moisemaa m̄agaji:

—Aaronmaa jarapāde aji, ma pak'uru toidaa iamerā, to jōmawedamaa, to chak'e jōmawedamaa, m̄aik'aapa lago jōmawedamaa, baso chok'ara uchiadamerā Egipto pidaarā eujāde.

⁶Aaronpa māga ook'āri, Egipto eujā jōmaade baso chok'ara uchijida.

⁷Mamīda petau tau k'awaa beerāpa auk'a oojida.

⁸M̄apai Faraonpa jara p̄eiji Moisés, Aarón ome chedamerā m̄aik'aapa āramaa m̄agaji:

—Tachi Ak'õremaa it'aa t'īti baso nam̄aik'aapa āyaa wāpimerā. Māga ooruta pirā, mia hebreorā p̄eiyada aji, iru—it'ee ne—animalaarā paanadamerā.

⁹Moisepa p'anauji:

—¿Sāapai k'inia bima aji, mia it'aa t'īmerā p̄i pari, poro waibiarā p̄i jua ek'ari beerā pari m̄aik'aapa apemaarā eperāarā pari, na baso parā tedeepa āyaa wādamerā m̄aik'aapa Nilo todepai p'aneedamerā?

¹⁰Faraonpa p'anauji:

—Nu māga oopāde aji.

Moisepa m̄agaji:

—Māgara nu māga ooit'ee, p̄ia k'awaamerā awaraa wē—e Tachi Ak'õre, tai Ak'õre Waibiak'a. ¹¹Na baso āyaa wādait'ee parā tedeepa m̄aik'aapa toidapai p'aneedait'ee.

¹²Maap'eda Moisés, Aarón ome uchiajida Faraón palaciodeepa. Moisepa it'aa t'ik'ári, ¹³Tachi Ak'õrepa baso teeda p'anadap'edaa, te ãuk'idaa p'anadap'edaa mãik'aapa p'uurudeepa taawa p'anadap'edaa piupik'ooji. ¹⁴Mãpai Egipto pidaarãpa ma baso p'edap'eda, chok'ara pëi jëra bijida. Mapa Egipto eujã jõmaade mik'ia jo nĩbeeji. ¹⁵Faraonpa mãga unuji mãda mãik'aapa k'awaji mãda waa baso uchiada–e p'ani, israelitaarã pëi–e paji, k'iiri k'isua bada perã Tachi Ak'õrepa naaweda jaradak'a.

Tachi Ak'õrepa Egipto eujãdee moscora pëida

¹⁶Maap'eda Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji:
—Jarapáde aji, Aaronmaa ma pak'urupa yooro p'oramaa wimerã, madeepa moscora uchiadamerã.

¹⁷Mãga ooji. Aaronpa ma yooro p'oramaa wik'ári, Egiptodepema yooro p'ora jõmaweda mosco pak'oodachi. Moscopa eperãarã mãik'aapa ne–animalaarã k'aamaa p'aneejida. ¹⁸Egiptodepema petau tau k'awaa beerãpa ichiaba mosco uchiapi k'inia p'anajida. Mamĩda p'oyaa ooda–e paji. Mãgã moscopa eperãarã, ne–animalaarã paara audupai k'aapachida.

¹⁹Mãpai chi petau tau k'awaa beerãpa Faraonmaa mägajida:
—Ak'õre Waibãpata nãga oo bida ajida.
Mamĩda Faraonpa ijãa–e paji, k'iiri k'isua bada perã Tachi Ak'õrepa naaweda jaradak'a.

Tachi Ak'õrepa Egipto eujãdee sítara pëida

²⁰Maap'eda Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji:
—Nu tap'edaweda Faraón toidaa wãit'ee. Mapa tap'edaweda p'irabãiji mãik'aapa nãga jaranãji: “Tachi Ak'õrepa nãga jara bi: ‘Mĩ eperãarã pëipáde a bi, mĩmaa it'aa t'ĩnadamerã. ²¹Mãga oo–e pirã, mĩa síta pëiit'ee pĩmaa, poro waibiarã pi jua ek'ari beerãmaa, apemaarã Egipto pidaarãmaa mãik'aapa parã jõmaarã temaa paara. Chok'ara paraait'ee mãik'aapa ma sítapa parã eujã ipurudariit'ee. ²²Mamĩda mĩa mãga ook'ári, mãga oo–e pait'ee Gosén eujã, mi eperãarã p'anapata eujãde. Jãma síta apida unuda–e pait'ee. Mãgapi pia k'await'ee mi, Tachi Ak'õre, na eujãde bi. ²³Michi eperãarã pipiara ak'iit'ee përe k'ãyaara. Nu pia unuit'eeda a bi, ma ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa.’ ”

²⁴Tachi Ak'õrepa ooji ichia jaradak'a. Síta cho–k'ara pëiji Faraón palaciomaa, poro waibiarã ichi jua ek'ari beerã temaa, mãik'aapa jõmaarã Egiptodepemaarã temaa. Ne–inaa jõmaweda ma sítapa ãrik'oojida.

²⁵Mãpai Faraonpa atapiji Moisés, Aarón ome mãik'aapa mägaji:
—Wãdapáde aji, hebreorã jõmaweda pãchi Ak'õre Waibia–it'ee ne–animalaarã paade. Mamĩda Egipto eujãdeepa uchianaadapáde aji.

²⁶Moisepa p'anauji:

—Māga p'oyaa ooda—e. Egipto pidaarāpa ne—animalaarā ūk'uru peedak'aa āra—it'ee k'achia bairā. Maperā āchi taide māgf ne—animalaarā tai Ak'ōre Waibia—it'ee peeruta pirā, ārapa tai māupa bat'a peedayada aji. ²⁷Tai wādaipia bi ode k'āima ōpee eperāarā p'anadak'aamaa. Mama ne—animalaarā paadait'eeda aji, tai Ak'ōre Waibiapa jaradak'a.

²⁸Māpai Faraonpa māgaji:

—Mia parā pēiit'ee eperāarā p'anadak'aamaa, mama ne—animalaarā paadamerā parā Ak'ōre Waibia—it'ee. Mamīda t'imī wādaik'araa bi. Īrā mi pari parā Ak'ōre Waibiaamaa chupiria iidipāde aji.

²⁹Moisepa p'anauji:

—Mi namāik'aapa uchiak'āri, Tachi Ak'ōremaa it'aa t'iit'ee, irua nu parā jōmaarā tedeepa ma sīta āyaa pēimerā. Mamīda waa tai k'ūranāaji māik'aapa jaranaapāde aji, wānaadamerā ne—animalaarā paade Tachi Ak'ōre—it'ee.

³⁰Moisés Faraón palaciodeepa uchiak'āri, iru pari Tachi Ak'ōremaa it'aa t'iji. ³¹Tachi Ak'ōrepa ooji Moisepa iididak'a. Ma sīta jōmaweda āyaa pēiji Faraón palaciodeepa, poro waibiarā ichi jua ek'ari beerā tedeepa māik'aapa apemaarā Egipto pidaarā jōmaarā tedeepa. ³²Mamīda Faraón at'ari k'īiri k'isua bada perā, israelitaarā pēi—e paji.

Tachi Ak'ōrepa Egiptodepema ne—animalaarā k'ayaapida

9 ¹Maap'eda Tachi Ak'ōrepa Moiseama māgaji:

—Faraonmaa wāji māik'aapa nāga jarāji: “Tachi Ak'ōre, hebreorā Ak'ōre Waibiapa nāga jara bi: ‘Mi eperāarā pēipāde a bi, mimaa it'aa t'īnadamerā.’ ²Irua jara bik'a oo k'inia—e bi pirā māik'aapa iru eperāarā at'āri pēi—e pirā, ³ichi juapa parā Egipto pidaarā ne—animalaarā p'uurudeepa taawa p'aniirāmaa k'ayaa k'achia baripiit'ee. Piudayada a bi, caballoorā, burroorā, camelloorā, p'ak'aarā, ovejaarā māik'aapa chivoorā. ⁴Mamīda tai Ak'ōre Waibiapa israelitaarā pia ak'iit'eeda a bi, māik'aapa āra ne—animalaarā pia ak'iit'eeda a bi, apida piunaadamerā.” ⁵Ichiaba Tachi Ak'ōrepa māgaji:

—Nuta māga ooit'eeda aji.

⁶Ai norema Tachi Ak'ōrepa ooji ichia jaradak'a. Egiptodepemaarā p'ak'aarā jōmaweda k'iniiijida. Mamīda israelitaarā p'ak'aarā apida piuda—e paji. ⁷Faraonpa ichi mimiapataarā pēiji israelitaarā p'anapatap'edaamaa āra ne—animalaarā ak'ide. Mamīda apida piu unuda—e paji. Faraonpa māga k'awaji mīda, k'īiri k'isua beejī māik'aapa israelitaarā pēi—e paji.

Tachi Ak'ōrepa Egipto pidaarā aidapa k'ayaapida

⁸Māpai Tachi Ak'ōrepa Moiseama māik'aapa Aaronmaa māgaji:

—Chok'o paapatamāi wādap'eda, it'abarre p'ora juapa t'oi atāti māik'aapa Moisepa ma it'abarre p'ora it'aa p'ōji Faraón k'īrapite. ⁹Ma

it'abarre p'ora k'aurepa Egipto eujã jõmaade aida paraait'ee. Eperãarã k'ap'iade, ne–animalaarã k'ap'iade paara bariit'eeda aji.

¹⁰ Mapa Moisés, Aarón ome it'abarre p'ora t'oi atadap'eda, Faraonmaa wãjida. Mama iru k'irapite Moisepa ma it'abarre p'ora it'aa p'ok'ãri, eperãarã, ne–animalaarã paara aida–idaak'oodachida. ¹¹ Petau tau k'awaa beerã p'oyaa Moisés k'irapite wãda–e paji, ãchi, apemaarã Egipto pidaarãk'a aida–idaa p'anadap'edaa perã. ¹² Moisepa mãga ooji mĩda, Tachi Ak'õrepa Faraón k'iiri k'isuapiji Moisés pedee Aarón pedee ome ùriamaa bamerã, Tachi Ak'õrepa naaweda jaradak'a.

Tachi Ak'õrepa pajãdeepa hielo k'oi tauk'a baaipida

¹³ Mãpai Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji:

—Tap'edaweda wãji Faraonmaa mãik'aapa nãga jarãji. “Tachi Ak'õre, hebreorã Ak'õre Waibiapa nãga jara bi: ‘Mi eperãarã pëipãde a bi, mimaa it'aa t'ĩnadamerã. ¹⁴ Mãga–e pirã, mia ne–inaa k'achiara ooit'ee pimaa, poro waibiarã pi jua ek'ari beerãmaa mãik'aapa pi eperãarãmaa. Mãgã k'awaadait'ee awaraa Ak'õre Waibia mik'a wë–e. ¹⁵ Naaweda michi juapa parãmaa k'ayaa audú k'achia baripik'aji mãik'aapa parã jõmaweda jõpik'aji. ¹⁶ Mamĩda mãga oo–e paji. Pi, pichi auk'aarã at'ãri chok'ai p'ani mia parã k'ap'ia pari na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaarãmaa ak'ipi k'inia bairã Mita Tachi Ak'õre. ¹⁷ Mamĩda pi audua bairã, mi eperãarã wãpiamaa bi. ¹⁸ Maperã nu parã eujãde audú hielo k'oi tauk'a baaipiit'eeda a bi. Eperãarã Egipto eujãde p'aneedak'ãriipa waide mãpemaarãpa mãga unudak'aa. ¹⁹ Mapa parã ne–animalaarã at'ãri chok'ai p'aniirã jãpiti te ek'ari mãik'aapa eperãarã teeda p'aneepiti. Taawa p'aneeruta pirã, ma hielo k'oi tauk'a baairupa piudayada’ ” a bi.

²⁰ Mãga ùridak'ãri, poro waibiarã Faraón jua ek'ari beerã ùk'uru p'erajida mãik'aapa ãchi esclavoorã teedaa t'ĩupijida mãik'aapa ne–animalaarã te ek'ari t'ĩupijida. ²¹ Mamĩda awaraarãpa ijãada–e paji. Maperã ãchi ne–animalaarã ichiak'au taawa bëjjida.

²² Mãpai Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji:

—Pi jua it'aa iapãde aji, Egipto eujã jõmaade hielo k'oi tauk'a baaimerã eperãarã ïri, ne–animalaarã ïri, ne–inaa k'arra ïri paara.

²³ Mãpai Moisepa ooji Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Ichi pak'uru anipapariida it'aa iak'ãri, hielo k'oi tauk'a baaiji Egipto eujã jõmaade. Ichiaba pa tau p'orep'orepari nĩbeeji. ²⁴ Ma hielo audú golpe baaiji mãik'aapa audú pa baai nĩbaji. Egipto pidaarã ãchobedachida, waide mãga unudak'aa pada perã. ²⁵ Ma hielo baaiji eperãarã ïri mãik'aapa ne–animalaarã ïri. Ma awara ma hielopa ne–inaa k'arra jõpiji mãik'aapa pak'uru ãrik'ooji. ²⁶ Mamĩda Gosén eujãde israelitaarã p'anadap'edaamã, hielo tau apida baai–e paji.

²⁷ Mãpai Faraonpa jara pëiji Moisés, Aarón ome chedamerã. Ichi k'irapite pachedak'ãri, mägaji:

—Mi k'aurépata nāga nībida aji. Parā Ak'ōre Waibia k'aurepa—e. Mia michi auk'aarā ome israelitaarāmaa k'achia oojida. ²⁸It'aa iidíti parā Ak'ōre Waibiaamaa na hielo tau, pa jīwaa nībi ome wēpapimerā. Irua māga ooru pirā, mia parā pēiyada aji.

²⁹Moisepa p'anauji:

—P'uurudepa uchiak'āri, mi jua it'aa iait'ee māik'aapa it'aa iidit'ee Tachi Ak'ōremaa, na hielo waa baaipinaamerā māik'aapa waa pa t'opinaamerā. Māgá parāpa k'awaadai na eujā Tachi Ak'ōredé. ³⁰Mamīda mia k'awa bi pia, poro waibiarā pi jua ek'ari beerā ome waide wāra tai Ak'ōre Waibia waaweeda—e p'ani.

³¹(Lino k'arra uuda jōmaweda jōji, chi p'ono āridap'edaa perā māik'aapa cebada tau uuda ārik'oodachi, chi k'imi chak'eerā jōma jurruk'oodap'edaa perā ma hielo baaidapa. ³²Mamīda trigo tau uuda māik'aapa centeno tau uuda at'āri pia baji, t'ēepai chi p'ono t'onodait'ee pada perā.)

³³Faraón ome pedee bap'eda, Moisés p'uurudepa taawaa uchijai. Mama ichi jua it'aa iak'āri Tachi Ak'ōre k'irapite, ma hielo k'oi tauk'a baai nībada, k'oi paara wēpadachi māik'aapa waa pa t'o—e paji. ³⁴Mamīda Faraonpa unuk'āri waa hielo k'oi ome baai—e bi māik'aapa waa pa jīwaa—e bi, waya t'āri k'achiadachi, poro waibiarā ichi jua ek'ari beerā paara. ³⁵Israelitaarā at'āri pēi—e paji, k'īiri k'isua bada perā Tachi Ak'ōrepa naaweda jaradak'a.

Tachi Ak'ōrepa Egipto pidaarāmaa sisi chok'ara pēida

10 ¹Maap'eda Tachi Ak'ōrepa Moiseamaa māgaji:

—Waya Faraonmaa wāji. Mia iru, poro waibiarā ichi jua ek'ari beerā ome k'īiri k'isuapiji mi jua āramaa unupi k'inia bairā. ²Ichiaba māga ooji pia nepirimerā pi warrarāmaa māik'aapa pi āichak'eerāmaa sāgá mia Egipto pidaarā oo iru baji māik'aapa āchi t'āide mia ne—inaa ooda; ne—inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māgá parāpa k'awaadait'eeda aji, mīta Tachi Ak'ōre.

³Māpai Tachi Ak'ōrepa Moisés, Aarón ome waya Faraonmaa pēiji.

Māganajida:

—Tachi Ak'ōre, tai hebreorā Ak'ōre Waibiapa nāga jara pēiru: “¿Sāapai pia ooit'eema mia jara bik'a? Mi eperāarā pēipáde a bi, mīmaa it'aa t'īnadamerā. ⁴Maa—e pirā nu sisi pēiit'ee pi eujā jōmaade. ⁵Audú chok'ara chedait'ee perā, eujā unuda—e pait'ee. Ne—uu k'arra māik'aapa pak'uru hielo baaidapa āri—ee beeda jōmaweda k'ok'oodait'ee. ⁶Parā Egipto pidaarā te sisipa ipuruk'oodariit'ee. Chonaarāpa unudap'edaa k'āyaara chok'araara paraait'eeda” a bi.

Māga jarap'eda, Moisés, Aarón ome Faraón palaciodeepa uchijaida.

⁷Māpai poro waibiarā Faraón jua ek'ari beerāpa māgajida:

—¿Sāapai jā eperāpa tachi ichiak'au biit'eema? Israelitaarā pēiji āchi Ak'ōre Waibia apatamaa it'aa t'īnadamerā. ¿Pia k'awa—e bik'lā ajida, tachi eujā jōdai wā?

⁸Māpai Faraonpa waya jara pëiji Moisés, Aarón ome chedamerã. Āra pachedak'āri, irua mägaji:

—Wāti Tachi Ak'õre, pāchi Ak'õre Waibiamaa it'aa t'ide. ¿K'airāta wādait'eema? aji.

⁹Moisepa p'anauji:

—Jōmaweda wādait'ee; chonaarã, wēraarã, warrarã paara, Tachi Ak'õre—it'ee fiesta oodait'ee perã. Tai ovejaarã, chivoorã, p'ak'aarã paara ateedait'eeda aji, Tachi Ak'õre—it'ee paadait'ee.

¹⁰Mamīda Faraonpa mägaji:

—¿Mi k'ūrādait'ee k'isia p'anik'ã? ¿Wāara ijāa p'anik'ã pāchi Ak'õre Waibiapa parã k'aripa cheit'ee? ¿K'isia p'anik'ã mia parã jōmaweda pëiit'ee? ¹¹¡Māga—epi! Imik'īraarã aupai pëiyada aji, wāara wã k'inia p'ani pirã it'aa t'ide Tachi Ak'õremaa.

Māga jarap'eda, Faraonpa jaraji poro waibiarã ichi jua ek'ari beerāmaa Moisés, Aarón ome ichimāiipa jëret'aadamerã.

¹²Mamīda Tachi Ak'õrepa Moisémaa mägaji:

—Jua iapáde aji, Egipto eujã ĩri sisi chok'ara chedamerã māik'aapa k'ok'oodamerã ne—ināa k'arra hielo baaik'āri piuda—e padap'edaa.

¹³Moisepa māga ooji. Ichi pak'uru anipapariida iak'āri, Tachi Ak'õrepa nāu p'uapiji oriente eereepa, āstaawa, p'ārik'ua pida. Māgá ai norema sisi chok'ara Egipto eujāde nība cheji. ¹⁴Egipto eujã jōmaade chok'ara baai chejida. Chonaarāweda eperāarāpa waide māgá sisi chok'ara unudak'aa paji māik'aapa Egiptode waa māga unudak'aa pait'ee. ¹⁵Eujã p'oyaa unudak'aa paji ma sisi k'aurepa. Ne—uu k'arra hielo baaidapa āri—ee beeda jōmaweda k'ok'oojida, nejō, k'iru māik'aapa p'ūajara wēe beerumaa.

¹⁶Aramata Faraonpa Moisés Aarón ome atapiji māik'aapa mägaji:

—Mia wāara k'achia ooji Tachi Ak'õre, parã Ak'õre Waibiamaa māik'aapa parāmaa. ¹⁷Mia k'achia ooda waya perdonáati māik'aapa it'aa t'īnadapáde aji, parã Ak'õre Waibiamaa na sisi āyaa pëimerã.

¹⁸Moisés Faraonmāiipa uchiap'eda, Tachi Ak'õremaa it'aa t'īji. ¹⁹Māpai Tachi Ak'õrepa nāu p'uapiji occidente eereepa ma sisi ateemerã Mar Rojodee.^m Maperã Egipto eujāde sisi apida bee—e paji. ²⁰Mamīda Tachi Ak'õrepa Faraón k'īiri k'isuapiji israelitaarã pëinaamerã.

Tachi Ak'õrepa Egipto eujã p'āriupida

²¹Māpai Tachi Ak'õrepa Moisémaa mägaji:

—Pi jua it'aa iapáde aji, Egipto eujã jōma audú p'āriudaimerã eperāarã āchobedarutamaa.

²²Māga ooji. Ewari õpee Egipto eujāde audú p'āriu baji. ²³Egipto pidaarã āyaa wādak'aa paji āchi te ik'aawa p'anadap'edaarāmaa paara,

^m 10.19 Hebreo pedeede Mar Rojo t'ījarapata 'p'usa ide totora—idaa jira bi'.

p'oyaa unudak'aa pada perã. Jõdee Gosén eujãde mãik'aapa israelitaarã tede ïdaa baji.

²⁴Mãga nĩbak'ãri, Faraonpa Moisés waya atapiji mãik'aapa mãgaji:

—Wãti israelitaarã jõmaweda, pãchi warrarã paara, parã Ak'õre Waibiamaa it'aa t'ide. Mamĩda parã ovejaarã, p'ak'aarã ome atabëidapãde aji.

²⁵Mamĩda Moisepa p'anauji:

—jMãga-epi! Pia tai ne-animalaarã paara pëiit'ee, taipa peedamerã mãik'aapa paa jõpidamerã Tachi Ak'õre, tai Ak'õre Waibia-it'ee. ²⁶Tai ne-animalaarã jõmaweda ateedait'ee. Maarepida atabëida-eda aji, k'awada-e p'anadairã chisãgita Tachi Ak'õre, tai Ak'õre Waibiapa taimaa paapiit'ee.

²⁷Mamĩda Tachi Ak'õrepa Faraón k'iiri k'isuapida perã, at'ãri pëi k'inia-e paji. ²⁸Mapa Faraonpa Moisemaa mãgaji:

—jMi k'irapite waa chenãaji! Waya cheru pirã, mia pi peepiyada aji.

²⁹Moisepa p'anauji:

—Pia jara bik'a ooit'eeda aji. Mi waa che-eda aji.

Tachi Ak'õrepa jarada Egipto pidaarã warrarã naapemaarã piupiiit'ee

11 ¹Tachi Ak'õrepa Moisemaa mãgaji:

—Faraonmaa mãik'aapa Egipto pidaarãmaa awaraa ne-inaa k'achia ooit'ee. Mãga ook'ãri, Faraonpa parã uchiapiit'ee mãik'aapa jarait'ee parã waa chenaadamerã. ²Mamĩda mia mãga ooi naaweda, jarapãde aji, israelitaarã imik'Iraarãmaa, wëraarãmaa paara net'aa nëedee ooda, p'arat'adee ooda iidinadamerã ãchi te ik'aawa p'anapataarãmaa.

³(Maapai Tachi Ak'õrepa Egipto pidaarã t'ãri piapiji israelitaarã ome. Ma awara ma k'aurepa Egipto pidaarãpa, poro waibiarã Faraón jua ek'ari beerãpa paara Moisés t'o p'anajida.)

⁴Mãpai Moisepa Faraonmaa nãga jaraji:

—Ak'õre Waibiapa nãga jara bida aji: “Esapite mi Egiptode wãyaait'eeda a bi. ⁵Mãgã wãyaa wãk'ãri, Egipto pidaarã warra naapemaarã jõmaweda piudait'ee; Faraón warra naapemadeepa esclava chupiriara bi k'ürumade nebapari warra naapema parumaa. Æra ovejaarã, chivoorã, p'ak'aarã paara naapiara t'oda jõmaweda auk'a piudait'ee. ⁶Egipto eujã jõmaade eperãarã t'ãri p'uapa jëedait'ee. Egiptode waide mãga unudak'aa mãik'aapa waa mãga unudak'aa pait'ee. ⁷Mamĩda israelitaarã t'ãide eperãarã k'ãiwee p'anadait'ee. Parã usaarã jida piruda-e pait'ee ãra uchiadak'ãri ãchi ne-animalaarã ome. Mãga p'asak'ãri, parãpa k'awadait'eeda a bi, mia israelitaarã piara ak'ipari Egipto pidaarã k'ãyaara.”

⁸Ma awara Moisepa mãgaji:

—Mãga p'asak'ãri, poro waibiarã pi jua ek'ari beerã mi k'irapite bedabaidait'ee mãik'aapa chupiria iididait'ee tai israelitaarã namãik'aapa wãdamerã. Mãga oodai naaweda, tai wã-eda aji.

Māga jarap'eda, Moisés k'irau uchiaji Faraón palaciodeepa.

⁹T'ēepai Tachi Ak'ōrepa Moisemaa mägaji:

—Faraonpa parā pedee ijāa—e pait'eeda aji. Māgá Egiptode mia waapiara ooit'ee ne—ināa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

¹⁰Moisepa Aarón ome ma ne—ināa jōmaweda oojida Faraón k'irapite Tachi Ak'ōrepa oopidak'a. Mamīda Faraonpa israelitaarā Egipto eujādeepa at'āri uchiapi—e paji, Tachi Ak'ōrepa iru k'iri k'isuapida perā.

Tachi Ak'ōrepa jarada Pascua fiesta oo k'awaadamerā

12 ¹Tachi Ak'ōre Egiptode Moisés ome māk'aapa Aarón ome pedeek'āri, mägaji:

²—Año chaa na atane naapema parādē pait'ee. ³Israelitaarā jōmaarāmaa nāga jarāti: “Ewari diezde na atanede parā Israeldeepa uchiadap'edaa te chaadepema imik'iraarāpa atadaipia bi oveja chak'e wa chivo chak'e pipiara bi. ⁴⁻⁵Ma oveja wa chivo año aba iru bai pia bi māk'aapa pi—ia bai pia bi, maarepida anida wēe. Parā tede p'anapataarāpa ma ne—animal k'odaipia bi, ia bida—ee. Parā tede chok'ara—ee p'ani pirā māk'aapa ma ne—animal jōmaweda p'oyaa k'oda—e pirā, jedek'odaipia bi parā te k'ait'a p'anirā ome. ⁶Ewari catorce wāyaarude parāpa ma ne—animalaarā pia ak'idaipia bi. Ma ewate ak'ōrejīru baai k'āri, israelitaarā te chaa parāpa ma ne—animalaarā peedaipia bi ⁷māk'aapa chi waapa p'urudaipia bi pāchi tedepema puerta ĩri māk'aapa ai ik'aawa, ma tede ma ne—animal k'odait'ee perā. ⁸Ma p'ārik'ua parāpa paadaipia bi chi chiara k'odait'ee k'iru asia ome māk'aapa pan levadura wēe bi ome. ⁹Chi chiara maarepida ōk'oo k'odaik'araa bi. Ichiaba chuuda k'odaik'araa bi. Ma ne—animal jōmaweda t'ipitaude paadaipia bi; chi poro, chi biiri, chi jīsi paara. ¹⁰Jōmaweda k'oda—e pirā, ai norema pai naaweda, t'ipitaude paa jōpit'adaipia bi. ¹¹Nāgá k'odaipia bi. Nek'odai naaweda, pāchi p'aru chancla ome jīdaipia bi māk'aapa pāchi pak'uru anipapata juade iru p'anadaipia bi. Maap'eda isapai k'odaipia bi aramata uchiadait'ee perā. Māga oodak'āri, t'ī bidait'ee Tachi Ak'ōre Pascua fiesta. ¹²Ma ewate p'ārik'ua mi Egipto eujāde wāyaait'ee māk'aapa jōmaweda Egipto pidaarā warra naapemaarā, ne—animalaarā naa t'oda paara piupit'ee. Ma awara mia āchi ak'ōre waibia apataarā p'oyaaait'ee māk'aapa k'achia ooit'ee. Mi, Tachi Ak'ōrepa māga jara bi.

¹³”Parā puerta ĩri ma waa p'urudap'edaa k'aurepa, mia michi eperāarā te k'await'ee māk'aapa jīp'a wāyaait'ee. Māgá parādepema apida piuda—e pait'ee. ¹⁴Año chaa ma ewate k'irāpadaipia bi māk'aapa ichita mi, Tachi Ak'ōre—it'ee na Pascua fiesta oodaipia bi, leyk'a bairā parā—it'ee māk'aapa parādeepa uchiadait'eerā—it'ee. ¹⁵Ma ne—animal peeda ewatedeepa tomia aba wāyaaru misa, parāpa pan levadura wēe k'odaipia

bi. Ma tomiade pāchi tede levadura iru p'anadaik'araa bi. Ma tomiade apidaapa pan levadura ome ooda k'oru pirā, māgí eperā jëret'aadaipia bi israelitaarā t'āideepa. ¹⁶Ma tomiade chi naapema ewari, chi t'ëepema ewari paara ñipata ewarik'a bait'ee. Ma ewate chip'edaipia bi mimaa it'aa t'ïdait'ee māk'laapa mimiadaik'araa bi. Ma ewate chik'o aupai chuudai. ¹⁷Ma fiesta t'ïjarapataadait'ee Pan Levadura Wëe K'opata Fiesta. Parā israelitaarāpa ma fiesta ichita iadaipia bi k'irāpadait'ee ma ewate mia parā Egipto eujādeepa uchiapida. ¹⁸Naapema atanede ewari catorcede ak'ōrejīru baaidadeepa ewari veintiunode ak'ōrejīru baairumaa māgá pan levadura wëe k'odaipia bi. ¹⁹Ma tomiade pāchi tede levadura maarepida iru p'anadaik'araa bi. Ma tomiade apidaapa pan levadura ome ooda k'oru pirā, jëret'aadaipia bi israelitaarā t'āideepa. Māga oodaipia bi māgí eperā israelitapa t'oji mīda, maa–e pirā awaraa eujādepema parā t'āide bapari mīda. ²⁰Maperā maarepida levadura k'odaik'araa bi. Parā wārutamaa pan levadura wëe beeta k'odaipia bida” aji.

²¹Māpai Moisepa t'ï pëiji israelitaarā poro waibiarā māk'laapa māgaji:

—Wāti oveja chak'e wa chivo chak'e pipiara bi jiride pāchideerā ome k'odamerā. Péeti Pascua fiesta oodait'ee. ²²Ma ne–animal piuda waa ne–inaade wee atadap'eda māk'laapa ma waade hisopo jua sādap'eda, māgīpa p'urudaipia bi puerta ñri, ai ik'aawa paara. Maap'eda jōmaweda teeda p'aneedaipia bi ai norema paru misa. ²³Tachi Ak'ōre Egipto eujāde wāyaak'āri Egipto pidaarā peede, ma waa puerta ñri, ai ik'aawa p'uruda unuit'ee māk'laapa parā temāi wāyaait'ee, apida pee–ee. Irua chi peepari parā tede t'ïupi–e pait'ee. ²⁴Parāpa māk'laapa parādeepa uchiadait'eerāpa na fiesta ichita oodaipia bi mia idi jara bik'a. ²⁵Parā wādak'āri ma eujā Tachi Ak'ōrepa teeit'ee bidee, na fiesta auk'a oodaipia bi. ²⁶Ma awara parā warrarāpa iididak'āri: “¿Na fiesta k'āata jara k'inia bi?”, ²⁷parāpa nāga p'anaudaipia bi: “Pascua fiesta oodak'āri, na ne–animal peedap'eda, Tachi Ak'ōre–it'ee paapata. Irua Egipto pidaarā warrarā naapemaarā peek'āri, tachi israelitaarā temāi wāyaaji. Māgá tachi chonaarā k'aripa atajida” adaipia bi.

Israelitaarāpa māga ūridak'āri, bedabajida māk'laapa it'aa t'ïjida ak'ïpidait'ee Tachi Ak'ōre waawee p'ani. ²⁸T'ëepai israelitaarāpa oonajida Tachi Ak'ōrepa Moisemaa māk'laapa Aaronmaa jaradak'a.

Egipto pidaarā warrarā naapemaarā piudap'edaa

²⁹Ma ewate esapite Tachi Ak'ōrepa peeji jōmaweda Egipto pidaarā warrarā naapemaarā, Faraón warra naapemadeepa chi carcelde chupiria bi warra naapema parumaa. Ichiaba peeji jōmaweda Egipto pidaarā ne–animalaarā naapiara t'oda. ³⁰Faraón, poro waibiarā ichi jua ek'ari beerā, apemaarā Egiptodepemaarā ome p'irabajida māk'laapa t'āri p'uapa jëe para beeji. Biuk'a para bapachi Egiptode, te chaa piuda paraada perā.

31 Ai p'arik'ua Faraonpa t'ĩ pèiji Moisés Aarón ome m̄aik'aapa m̄agaji: —jParā m̄aik'aapa israelitaarā jōmaweda tai ik'aawaapa āyaa w̄ati! Ak'ōre Waibiamaa it'aa t'ide w̄ati parāpa jaradap'edaak'a. 32 Parā ovejaarā m̄aik'aapa p'ak'aarā atēeti p̄achia k'inia p'anik'a. W̄ati m̄aik'aapa Ak'ōre Waibiamaa iididapāde aji, mi chupiria k'awaamerā.

33 Egipto pidaarāpa israelitaarāmaa jarajida āchi eujādeepa isapai wādamerā, k'isiadap'edaa perā āchi jōmaweda k'iniidait'ee. 34 Māga jaradak'āri, israelitaarāpa āchi pan masa arajāgaa, levadura wēe atajida. Ma masa āchi pan paapatade bidap'eda, ma jōma p'arude bedajida m̄aik'aapa ik'iade ateejida. 35 Ma awara Moisepa jaradak'a Egipto pidaarāmaa iidinajida nēe, p'arat'a m̄aik'aapa p'aru. 36 Tachi Ak'ōrepa jaradak'a ooji ma Egipto pidaarā ome. Israelitaarā waawee p'anadap'edaa perā, teejida ārapa iididap'edaa. Māgá ma israelitaarā p'aneejida Egipto pidaarā net'aa ome.

Israelitaarā Egipto eujādeepa uchiadap'edaa

37 Ma p'arik'ua israelitaarā Ramsés p'uurudeepa wājida Sucot p'uuru k'aipee badamaa. Seiscientos mil paji, wēraarā, warrarā juasiada—ee. Āchi jōmaweda wājida biiripa. 38 Awaraa eperāarā chok'ara auk'a wājida āra ome. Ichiaba ovejaarā, p'ak'aarā chok'ara auk'a ateejida. 39 Egipto pidaarāpa āra jerek'oodak'āri āchi eujādeepa, jua araada—e paji nechuudait'ee. Mapa masa anipadap'edaadee ārapa pan levadura wēe ip̄jida.

40 Israeldeepa uchiadap'edaarā cuatrocientos treinta años p'anajida Egiptode. 41 Ma cuatrocientos y treinta años wāyaada ewate Tachi Ak'ōre eperāarā ēreerā chaa ma eujādeepa uchiyajida. 42 Ma ewate p'arik'ua Tachi Ak'ōrepa ichi eperāarā ak'iji m̄aik'aapa k'aripaji Egiptodeepa uchia atait'ee. Mapa año chaa Israeldeepa uchiadait'eerāpa ma ewate p'arik'ua Tachi Ak'ōre—it'ee iadaipia bi.

Tachi Ak'ōrepa Pascua fiesta—it'ee ley jarada

43 Tachi Ak'ōrepa Moisemaa m̄aik'aapa Aaronmaa m̄agaji: —Na ley jōmaweda Pascua fiesta—it'ee.

“Awaraa eujādepemaarāpa Pascua fiesta ewatepema—it'ee ne—animal peeda k'odaik'araa bi. 44 Mamīda parāpa esclavoorā netodap'edaarāpa k'odai, āchi k'ap'iade tauchaa iru p'ani pirā.

45 “Awaraa eujādepemaarā parā t'āide p'anapataarā maa—e pirā p'arat'a pari mimiapataarā, m̄agiiirāpa ma ne—animal chiara k'odaik'araa bi.

46 “Israelitaarāpa ma ne—animal peedap'edaa āchi te chaa k'odaipia bi. Pite chak'e apida ateedaik'araa bi āchi tedeepa. Ma awara ma ne—animal peedap'edaa biiri biadaik'araa bi.

47 “Israelitaarā jōmaarāpa māga oodaipia bi. 48 Mamīda, awaraa eujādepema parā t'āide baparipa Tachi Ak'ōre—it'ee Pascua fiesta auk'a

oo k'inia bi pirã, irumaa mãga oopidai naaweda, parãpa tauchaa bidaipia bi iru k'ap'iade mãik'aapa irudeerãdepema imik'iraarã k'ap'iade. Mãgã Israeldeepa uchiadap'edaarãk'a p'aneedak'ãri, iru auk'a ma fiestade bai.

”Eperã tauchaa wëe bipa ma ne–animal chiara k'oik'araa bi.”

49'Ma leyde jara bik'a oodaipia bida aji, Israeldeepa uchiadait'eerãpa mãik'aapa awaraa eujãdepemaarã parã t'ãide p'anapataarãpa.

50'Israelitaarãpa jõma oojida Tachi Ak'õrepa Moisemaa mãik'aapa Aaronmaa jaradak'a. 51' Ai ewateweda Tachi Ak'õrepa israelitaarã èreerã chaachaa Egipto eujãdeepa uchiapiji.

Warrarã naapemaarã awara bidap'edaa

13 ¹Ma awara Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji:
²—Israelitaarã warra naapemaarã mi–it'ee awara bipãde aji, méré perã, parã ne–animalaarã imik'iraarã naapiara t'orutaarã paara.

³Mãpai Moisepa israelitaarãmaa mägaji:

—Idipema ewate k'irãpãti Tachi Ak'õre juapa parã uchiapida perã Egipto eujãdeepa, parã esclavo p'anadap'edaamãiipa. Idipema ewate pan levadura ome ooda k'odaik'araa bi. ⁴Idi parã atane Abibde uchiaruta. ⁵Maperã Tachi Ak'õrepa parã atek'ãri ma eujãdee, ichia juraada teet'ee parã chonaarãdeepa uchiadait'eerãmaa, año chaa na atanede fiesta oodaipia bi. Ma eujãde p'anapata cananeorã, hititaarã, amorreorã, heveorã mãik'aapa jebuseorã. Mamida irua parãmaa teet'ee ma eujã pi–ia bi; leche mãik'aapa miële waibia paraamã. ⁶Ma fiesta oodak'ãri, pan levadura wëe k'odaipia bi k'ãima siete wãyaaru misa mãik'aapa ewari sietede fiesta ewatepemak'a iadaipia bi. ⁷Maapai parã eujãde levadura wa pan levadura ome ooda maarepida iru p'anadaik'araa bi. Ma k'ãima siete Tachi Ak'õre–it'ee awara bidaipia bi.

⁸'Ma fiesta ewate parãpa pãchi warrarãmaa nãga jaradaipia bi: “Na fiesta oopata, Tachi Ak'õre juapa tachi k'aripada perã Egipto eujãdeepa uchiadamerã. ⁹Na fiesta tauchaa pik'a bi pãchi juade wa tau biiride, na fiesta k'aurepa k'irãpadait'ee perã pãchi warrarãmaa jarateedait'ee irua ley jarada. Æramaa mägã jarateedait'ee irua tachi k'aripada perã tachi Egipto eujãdeepa uchiapik'ãri. ¹⁰Maperã año chaa, na atanede na fiesta oopataadaipia bida” adaipia bi.

¹¹'Tachi Ak'õrepa parã cananeorã eujãdee atek'ãri mãik'aapa irua juraadak'a parã chonaarãmaa ma eujã parãmaa teek'ãri, ¹²parãpa irumaa teedaipia bi parã warrarã naapemaarã mãik'aapa parã ne–animalaarã imik'iraarã naapiara t'oda, chi naapemaarã irudé perã. ¹³Burro naapiara t'oda pari p'aareerãmaa teedaipia bi oveja chak'e wa chivo chak'e peedap'eda, Tachi Ak'õre–it'ee paadamerã. Mägã ma burro naapiara t'oda Tachi Ak'õre juak'aawa neto pik'a atadai. Mamida ma oveja wa chivo chak'e teeda–e pirã, ma burro naapiara t'oda otau k'õrat'adaipia bi. Ichiaba parãpa mãik'aapa parãdeepa uchiadait'eerãpa ne–animalaarã

teedaipia bi parã warra naapemaarã pari. Mägá ãra Tachi Ak'õre juak'aawa neto pik'a atadai.

¹⁴Mägá parã warrarãpa iididak'ãri: “¿K'ãata jara k'inia bima naapemaarã pari ne–animalaarã teedak'ãri?”, parãpa p'anaudai: “Tachi Ak'õre juapa tachi auk'aarã uchiapiji Egipto eujãdeepa, ãra esclavo p'anadap'edaamãiipa. ¹⁵Egiptodepema Faraón k'ãiri k'isua bada perã, tachi auk'aarã ma eujãdeepa uchiapiamaa baji. Maperã Egiptodepemaarã te chaa Tachi Ak'õrepa piupiji ãra warra naapemaarã mãik'aapa ãra ne–animalaarã naapiara t'odap'edaa. Maadak'ãriipa tachi israelitaarãpa tachi ne–animalaarã imik'ãraarã naapiara t'oda peedap'eda, iru–it'ee paapipata mãik'aapa tachi warra naapemaarã iru juak'aawa neto pik'a atapata ne–animalaarã ãra pari paapidak'ãri. ¹⁶Na fiesta tauchaa pik'a bida adait'ee, pãchi juade wa tau biiride na fiesta k'aurepa ichita k'irãpadait'ee perã iru juapa ooda tachi auk'aarã Egipto eujãdeepa uchiapik'ãri.”

Tachi Ak'õrepa ichi unupida t'ipitaude mãik'aapa jãrarade

¹⁷Faraonpa israelitaarã Egipto eujãdeepa uchiapik'ãri, Tachi Ak'õrepa ãra atee–e paji filisteorã eujãdee wãpata ode. Ma o k'ait'aara baji mïda, made pëi–e paji, filisteorã ome chõodaamaapa k'isïa awara atadap'eda, ãpïtee Egiptodee chedai jïak'aapa. ¹⁸Mapa Tachi Ak'õrepa jaraji eujã pania wëe bide wãyaadamerã Mar Rojo eere, ma o t'imiara baji mïda.

Israelitaarã Egiptodeepa uchiadak'ãri, soldaorãk'a arma panau uchiäjida. ¹⁹Moisepa José biiri ateeji ma ode wãdak'ãri, José at'ãri chok'ai bak'ãri, israelitaarãmaa jarada perã juraadamerã mãga oodait'ee. Jai–idaai naaweda, Josepa ãramaa jaraji: “Tachi Ak'õrepa parã k'aripa cheit'ee. Mãga p'asak'ãri, mi biiri namãik'aapa ateedapãde” aji.

²⁰Israelitaarã uchiäjida Sucotdeepa mãik'aapa Etamde panajida. Mamãik'aapa eujã pania wëe bi k'ait'a baji. ²¹Israelitaarã ode wãdade ãstaawa Tachi Ak'õre ãra naa wãpachi jãrarade, ãra iru t'ëe wãdamerã. Jõdee p'ãrik'ua t'ipitauk'a urua wãpachi mãgi jãrarade. Mägá ãstaawa, p'ãrik'ua paara ãchi ode wãpachida. ²²Åstaawa ma jãrara ãra naa wãpachi; jõdee p'ãrik'ua made t'ipitauk'a ãra naa urua wãpachi.

Israelitaarã Mar Rojo siadap'edaa

14 ¹At'ãri Etam eujãde p'anide Tachi Ak'õrepa Moiseama mãgaji: ²—Jaraji israelitaarãmaa ãpïtee wãdamerã mãik'aapa ãchi carpa eebai jëra bidamerã Pi Ajïrot p'uuru k'irãpïte, Baal Zefón p'uuru k'ait'a; Migdoldeepa p'usamaa wãpari o esajïak'a. ³Faraonpa k'awaak'ãri parã mama p'ani, nãga k'isïait'ee: “Israelitaarã o atuadachida, eujã pania wëe bidee wã k'iniada–e p'anadairã.” ⁴Mãpai mia iru waya k'ãiri k'isuapiit'ee parã t'ëe chemerã. Mãga p'asak'ãri, mia mi jua ak'ipiit'ee Faraonmaa mãik'aapa iru soldaorãmaa. Mägá Egipto pidaarãpa k'awaadait'eeda aji, mïta Tachi Ak'õre.

Israelitaarāpa oojida Tachi Ak'õrepa jaradak'a.

⁵Faraonpa k'awaak'ãri israelitaarã wãdap'edaa, ichi, poro waibiarã ichi jua ek'ari beerã ome awara k'ĩsiajida. Mãgajida:

—¿Sãap'eda tachia ma israelitaarã tachi jua ek'ariipa uchua pëjjidama? ajida.

⁶Aramata Faraonpa atapiji ichi carreta caballope jidiupata aide wãpari jura chõonadak'ãri. Ma awara ichi soldaorã chip'e atapiji. ⁷Carreta caballope jidiupata jõmaweda ichia iru bada p'e atapiji, ichi soldaorã aide wãdamerã. Seisientos carreta pipiara iru baji. Ma awara awaraa carreta Egiptode p'anadap'edaa p'e atapi'eda, ma carreta jõmaade soldaorã poroorã ichi jua ek'ari p'anadap'edaarã auk'a wãjida ãchi soldaorã ome.

⁸Mãgã Tachi Ak'õrepa Faraón k'ĩiri k'isuapiji israelitaarã t'ëe wãmerã, ma israelitaarã Tachi Ak'õre jua ek'ari sõcharra wã nipajida mĩda. ⁹Mãgã Egiptodepema soldaorã israelitaarã t'ëe wãjida. Ûk'uru carreta caballope jidiupatade wãjida; ùk'uru caballoorã ïri wãjida mãik'aapa chi apemaarã biiripa wãjida. Ununajida p'usa ide Pi Ajirot k'ait'a Baal Zefón k'ĩrapite. Mama israelitaarãpa ãchi carpa eebai iru p'anajida.

¹⁰Israelitaarãpa ãpítee ak'ĩdak'ãri, unujida Faraón ichi soldaorã ome ãchi t'ëe cheruta. Mapa p'eradachida mãik'aapa Tachi Ak'õremaa it'aa iidijida. ¹¹Ãchobeepa Moisemaa mãgajida:

—¿Egiptode jãira wë—e pajik'ã tai jãma jauk'oodamerã? ¿Sãap'eda tai jãmãik'aapa uchiapijima na pania wëe bi eujãde piudamerã? ¹²At'ãri Egiptode p'anadak'ãri, jarada—e pajik'ã: “Tai ichiak'au bipãde ajida, Egipto pidaarã jua ek'ari mimiadamerã.” ¡Piara bak'aji tai ãra esclavo p'anadap'edaa paara, piu baip'ananadai k'ãyaara eujã pania wëe bide!

¹³Mamĩda Moisepa p'anauji:

—P'eranáati. Tachi Ak'õrede ijãapatãati. Nĩti Tachi Ak'õrepa ichi jua ak'ipimerã mãik'aapa tachi k'aripamerã. Jã Egipto pidaarã waa unuda—e pait'ee. ¹⁴K'ãiwee p'anadapãde aji, Tachi Ak'õre parã pari chõoit'ee perã.

¹⁵Mãpai Tachi Ak'õrepa Moisemaa mãgajida:

—¿Sãap'eda mimaa k'aripa iidi bima? Jarãji israelitaarãmaa waa wãdamerã. ¹⁶Pi pak'uru anipapari it'aa jira atãji mãik'aapa pichi jua p'usamaa íaji t'ooma omeede t'oodamerã mãik'aapa israelitaarã ma p'oorude siadamerã. ¹⁷Mia Egipto pidaarã k'ĩiri k'isuapiit'ee parã t'ëe wãdamerã.

Mãpai mi jua unupiit'ee Faraonmaa, ichi eere p'aniãrãmaa paara. ¹⁸Mãga unudak'ãrita, Egipto pidaarãpa k'awadait'eeda aji, mi Tachi Ak'õre.

¹⁹Mãpai Tachi Ak'õrepa ángel pëida israelitaarã naa wãmerã ma jãrarara ome, ãra ãpíteik'a eere banaji. ²⁰Mãgã ma jãrarara Egipto pidaarã mãik'aapa israelitaarã esajãk'a beeji. Egipto pidaarã eere p'ãriu baji. Mamĩda israelitaarã eere ïdaa baji. Mãgã p'ãriu bada perã, ma p'ãrik'ua Egipto pidaarãpa israelitaarã p'oyaa ëp'eda—e paji.

²¹Tachi Ak'õrepa jaradak'a Moisepa ichi jua p'usamaa íaji. Mãpai Tachi Ak'õrepa nãumia oriente eereepa p'uapiji. K'eudak'ãriipa ïdatirumaa ma

nāumia p'ua nībaji. Māgá Tachi Ak'ōrepa p'usa t'oot'aaji esa–auk'a, aide eujā p'oo uchiamerā. ²²Māgá israelitaarā ma eujā p'oodade sīajida, p'usa eek'a tau t'ōdee beeru misa āchi juaraare māik'aapa āchi juabi eere.

²³Jōmaweda Egipto pidaarā Faraón carreta caballopa jidiupatade wādap'edaarā, caballo ĩri wādap'edaarā, biiripa wādap'edaarā paara āra t'ēe wājida p'usa esa–auk'a panarutamaa. ²⁴Taujaaweda Tachi Ak'ōrepa ma Egipto pidaarā ak'iji ma jīarara t'ipitauk'a urua nībideepa. Mapa āchi p'erak'oodachida. ²⁵Māga nide āchi carreta caballopa jidiupata ārik'oodachida. Mapa p'oyaa isapai waa wāda–e paji. Māpai ma Egipto pidaarāpa māgajida:

—¡Āpítee wādāma ajida, Tachi Ak'ōre āra pari tachi ome chōomaa bairā!

²⁶Mamīda Tachi Ak'ōrepa Moisemaa māgaji:

—Jua iapáde aji, p'usamaa Egipto pidaarā, āchi caballoorā māik'aapa carreta ĩri pania weedaimerā.

²⁷Tachi Ak'ōrepa jaradak'a, Moisepa ichi jua p'usamaa iaji. Tap'eda pak'āri, ma p'usa naawedapemak'a beeji. Mapa Egipto pidaarā p'irajida mīda, p'oyaa uchiada–e paji. Māgá Tachi Ak'ōrepa āra jōpiji. ²⁸Āchi carreta, caballoorā, soldaorā paara p'usa jāde t'aak'oodachida. Faraón eerepema soldao apida chok'ai uchiada–e paji. ²⁹Jōdee Tachi Ak'ōrepa israelitaarā siapiji eujā p'oodade p'usa eek'a tau t'ōdee bee esajiak'a āchi juaraare māik'aapa juabi eere.

³⁰Ma ewate Tachi Ak'ōrepa israelitaarā k'aripa ataji Egipto pidaarā juadeepa. P'usa ide israelitaarāpa Egipto pidaarā k'ap'ia piuda chok'ara unujida. ³¹Israelitaarāpa unudak'āri Tachi Ak'ōrepa ooda āchi k'aripait'ee, irude wāara ijāajida. Oo k'inia p'aneejida irua jara bik'a māik'aapa Moisepa jara bik'a.

Moisepa Tachi Ak'ōremaa k'arida

15 ¹Israelitaarāpa māik'aapa Moisepa māga unudap'edaa perā, Tachi Ak'ōremaa nāga k'arijida:

“K'ariit'ee Tachi Ak'ōremaa, iru jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. Iruata caballode wādap'edaarā p'oyaaji p'usa jāde jōpik'āri. ²K'ariit'ee Tachi Ak'ōremaa, irua mi t'āri o–īapipari perā, juataurapipari perā māik'aapa mi k'aripapari perā. Iruata mi Ak'ōre Waibia; irumaa pedee pia jarapariit'ee. Iru mi ak'ōreerā Ak'ōre Waibia; ārapa iru waawee p'anapatap'edaak'a mia iru waawee bapariit'ee. ³Tachi Ak'ōre sōcharra bapari jura chōoit'ee. ¡Iru t'ijarapata Tachi Ak'ōre! ⁴Iru juapa Faraón carreta t'aapik'ooji māik'aapa chi soldaorā, āchi poro waibiārā paara Mar Rojode piupiji. ⁵Māuk'a t'aadachida p'usa nāpia bide pania āchi ĩri weedaik'āri.

⁶”Tachi Ak'ōre, pi juaraarepema juapa tai k'ira unuamaa iru p'anadap'edaarā p'oyaaji. ⁷Pi jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, pi juapa pi

k'íra unuamaa iru p'anadap'edaarã jõpiji. ãra ome k'íraudaik'ári, ãra jõt'aaji t'ipitaupa p'ũajara p'oo bi paa jõparik'a. ⁸Pia golpe jãrap'ujaji p'usa eek'a tau t'õdeedaimerã. P'usara it'ia nĩbeeji murallak'a mãik'aapa p'usa jã nãpiara bimã hielok'a chawadachi. ⁹Tachi k'íra unuamaa iru p'anadap'edaarãpa k'ĩsajida: 'Ára t'ëe wãdait'ee ëp'e atarutamaa mãik'aapa ãra net'aa jãri atadait'ee. Espadapa ãra peek'oodait'ee.' ¹⁰Mamĩda pia jãrap'ujaji p'usa mãirã ïri chemerã. ¡Mãgã ma p'usara nĩbide plomok'a t'aak'oodachida!

¹¹”Tachi Ak'õre, awaraa Ak'õre Waibia pik'a wẽ–e. Pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Eperãarãpa pi waawepata, pia oopari perã ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. Maperã pĩmaa aupai it'aa t'ipata. ¹²Pi juaraarepema juapa tachi k'íra unuamaa iru p'anadap'edaarã k'iniipiji. ¹³Pia na eperãarã audú k'inia iru bapari perã, tai k'aripa ataji ma k'achia beerã juadeepa. Pia tai ateeit'ee pi baparimaa. ¹⁴Awaraa eujãdepemaarã p'eradait'ee k'awaadak'ári pia ooda Egipto pidaarãmaa. Filisteorã t'ári ma–ãri jõnadait'ee. ¹⁵Edomitaarã poro waibiarã p'era jõnipa p'oyaa pedeedak'aa pait'ee. Moabitaarã poro waibiarã p'era jõnipa k'ap'ia wẽre jõnadait'ee mãik'aapa cananeorã chõodaamaa p'anadait'ee.

¹⁶”Tachi Ak'õre, mãirã p'erapĩji mãga p'anadamerã. Pi juapa ãra t'idik'ãji, mãuk'a mimik'ada–ee p'aneedamerã. Mãgã ãra iru bãji pi eperãarã ãra eujãde wãyaaruta misa. Mãga õoji pia tai, pichi eperãarã papida perã. ¹⁷Pia tai ateeit'ee pia eujã jirit'eradamaa, mama pi te ee nok'ode oopiit'ee perã.

¹⁸ ¡Tachi Ak'õre ichita jõmaarã rey pait'ee!”

Miriampa k'arida

¹⁹Faraón carreta caballopa jidiupatade wãdap'edaarã, caballo ïri wãdap'edaarã, biiripa wãdap'edaarã paara p'usa jãde wãdak'ári israelitaarã t'ëe, Tachi Ak'õrepa ãra ïri p'usa weepiji. Jõdee israelitaarã ma p'usa eek'a tau t'õdee bee esajĩak'a p'oo bide wãyaajida. ²⁰Maap'eda Tachi Ak'õre pedee jarapari Miriampa t'õdoo ataji mãik'aapa chaa nĩbi misa, o–ĩapa pairaji Tachi Ak'õre–it'ee awaraa wẽraarã ome. Ma Miriam Aarón ipewëra paji. ²¹Miriampa nãga k'ariji:

“K'aridãma Tachi Ak'õremaa, iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã. Irua tachi k'íra unuamaa iru p'anadap'edaarã p'oyajaji mãik'aapa p'usade t'aapik'ooji ãchi caballoorã ome.”

Pania asia unudap'edaa

²²Maap'eda Moisés israelitaarã ome Mar Rojodeepa wãjida. K'ãima õpee nipajida Sur apatap'edaa eujã pania wẽe bide. Mama nipadak'ári, pania unuda–e paji. ²³Áchi Marade panajida. Mama pania paraaji. Mamĩda p'oyaa toda–e paji, asia bada perã. Maperã ma punto t'ijarapachida Mara.ⁿ ²⁴Pania

ⁿ 15.23 Hebreo pedeede Mara jara k'inia bi 'asia'.

todait'ee unuda–e pak'ári, israelitaarā Moisés āpite ik'achia pedee para beejí. Iidipachida: “¿K'āata todait'eema?” ajida.

²⁵Mapa Moisepa Tachi Ak'õremaa k'aripa iidiji. Maap'eda Tachi Ak'õrepa pak'uru jua unupiji. Māpai Moisepa toida bat'at'aaji. Māgá pania naap'eedachi.

Mama p'anide Tachi Ak'õrepa israelitaarāmaa ley jaraji māik'aapa ne–inaa ooji, k'awa k'inia bada perā ichide wāara ijāa p'ani wa māga–e.

²⁶Mapa māgaji:

—Mia jara bi ūiriruta pirā māik'aapa mia k'inia bik'a ooruta pirā, ma awara mia jara bik'a ooruta pirā māik'aapa mi leyde jara bik'a ooruta pirā, mia parā k'ayaapi–e pait'ee Egipto pidaarā k'ayaapidak'a. Mi Tachi Ak'õre. Miata parā jipaparida aji.

²⁷Maap'eda Elim apatap'edaamāi panajida. Mama pania poátri uchía bee doce paraaji māik'aapa setenta palma paraaji. Mapa mama p'aneejida.

Tachi Ak'õrepa maná māik'aapa bichipõpok'a bee teeda

16 ¹Israelitaarā jõmaweda Elimdeepa wājida māik'aapa panajida Sin eujā pania wēe bimāi. Māgí Sin eujā Elim pania poátri uchía beemāi Sináí ee esajíak'a bi. Egiptodeepa uchiadak'áriipa mama panadak'ári, atane aba ap'eda, ewari quince wāyaa baji. ²Mama p'anide jõmaarāpa waya Moisés āpite māik'aapa Aarón āpite ik'achia pedee para beejí. ³Āramaa māgajida:

—Tachi Ak'õrepa Egiptode tai piupida paara, piara bak'aji. Mama tai su–ak'i p'aneepachida nechiara k'uuru ik'aawa māik'aapa k'opachida bi jāwaadarutamaa. Mamīda parāpa tai aneejidada ajida, tai jõmaweda jarrapa piudamerā na eujā pania wēe bide.

⁴Māpai Tachi Ak'õrepa Moisemaa māgaji:

—K'oi cheparik'a mia pajādeepa chik'o pēiit'ee. Ewari chaa eperāarā wādaipia bi ma chik'o p'ede. P'edaipia bi āchi te pidaarāpa ma ewate k'odamerā. Mia k'awa k'inia bi oodai mia jara bik'a wa māga–e. ⁵Tomia chaa ewari seide ma chik'o ai noremapema–it'ee ichiaba p'edaipia bida aji, mia k'inia–e bairā iipata ewaride p'edamerā.

⁶Māpai Moisepa Aarón ome israelitaarāmaa māgajida:

—K'ewara parāpa k'awadait'ee Tachi Ak'õrēpata parā uchiapiji Egipto eujādeepa. ⁷Ma awara nu tap'eda iru k'íra wāree unudait'ee. Irua ūri bi parāpa ik'achia pedee p'ani ichi āpite. ¿Tai k'áirāma ajida, parāpa taimaa ik'achia jaradamerā?

⁸Ma awara Moisepa māgaji:

—K'ewara Tachi Ak'õrepa nechiara teeit'ee parāpa k'odamerā. Ma awara nu tap'eda pan waibia teeit'ee. Irua ūri bi parāpa pedee k'achia jara p'ani ichi āpite. Wāara taimaa aupai ik'achia pedeeda–e p'ani. Tachi Ak'õremaata ik'achia pedee p'anida aji.

⁹Maap'eda Moisepa Aaronmaa mägaji:

—Jaráji israelitaarã Tachi Ak'õre k'ait'a chedamerã. Iruata ãrapa pedee k'achia jaradap'edaa ùrijida aji.

¹⁰Aaronpa israelitaarãmaa mãga jaramaa bide, ma eujã pania wëe badamã ãchia unujida Tachi Ak'õre k'ira wãree cheru ma naaweda unudap'edaa jïararade.

¹¹Mãga nide Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji:

¹²—Mia ùriji israelitaarãpa mi ãpïte pedee k'achia jaradap'edaa. Pedéji ãchi ome mãik'aapa nãga jaráji: “K'ewara nechiarã k'odait'ee mãik'aapa tap'eda it'aripema pan k'odait'ee bi jãwaadarutamaa. Mãgã k'awaadait'eeda aji, mita parã Ak'õre Waibia.”

¹³Ai k'ewara irua israelitaarãmaa bichipöpok'a bee chok'ara pëiji. Æra p'anadap'edaamã audú chok'ara paraaji. Mapa jömaweda p'e atajida k'odait'ee. Ichiaba ai norema tap'edaweda ma eujãde sereno unujida. ¹⁴Ma sereno wëpak'ãri, eujãde ne–inaa t'oroo, nãusaa beeji. ¹⁵Israelitaarãpa mägí k'awada–e padap'edaa perã, iidi para beeji: “¿Na, k'ãarema?” apachida.

Mãpai Moisepa mägaji:

—Jãgí chi it'aripema pan Tachi Ak'õrepa teeda parãpa k'odamerã.

¹⁶Irua jara bi nãga oodamerã: “Parã tedepema eperãrã chaachaa–it'ee litro omé^o atadapãde” aji.

¹⁷Israelitaarãpa mãga oojida. Ûk'uruurãpa waibia p'ejida; ùk'uruurãpa waibia p'eda–e paji. ¹⁸Mamïda litro omé chaaparide chaadak'ãri chi waibia p'edap'edaarãde bee–e paji. Ichiaba chi waibia p'eda–e padap'edaarãpa ma–ãriara jitada–e paji. Eperã chaachaa auk'a litro omé jitajida.

¹⁹Maap'eda Moisepa mägaji:

—Apidaapa ia bidaik'araa bida aji, ai noremãpema–it'ee.

²⁰Mamïda ùk'uruurãpa Moisepa jaradak'a ooda–e paji. Ûk'uru ia bijida ai noremãpema–it'ee. Mamïda ãridachi mãik'aapa k'i–idaadachi. Maperã Moisés mägíirã ome k'ïraudachi.

²¹Tap'edaweda ma ewatepema chik'o p'epachida, ak'õrejïrupa torrabaidaipachi perã. ²²Mamïda ewari seide litro k'ïmari atajida eperã chaachaa–it'ee. Mãga unudak'ãri, israelitaarã poroorãpa Moisemaa nepirinajida.

²³Mãpai Moisepa p'anauji:

—Tachi Ak'õrepa nãga jara bi parãpa oopataadamerã. Nu ïipata ewari, ewari iru–it'ee awara bida. Mapa idi nejóoti maa–e pirã páati mãik'aapa ia bíti nupema–it'ee.

²⁴Moisepa jaradak'a chi beeda ia bijida ai noremãpema–it'ee. Mãgí ãri–e paji mãik'aapa maarepida k'i tek'a–e paji.

²⁵Mãpai Moisepa mägaji:

o 16.16 Literalmente hebreo pedeede jara bi gómer aba. Gómer aba jara k'inia bi litro omé.

—K'óti chi k'o k'iniata idi ñipata ewari perã, Tachi Ak'õre-it'ee ewari awara bida. Idi chik'o eujãde unuda–e pait'eeda aji. ²⁶Ewari seis wãyaarude p'edaipia bi. Mamïda ai norema p'oyaa p'eda–eda aji, wẽ–e pait'ee perã.

²⁷Moisepa mãga jaraji mïda, ñipata ewari eperãarã ùk'uru uchijida chik'o jiride. Mamïda unuda–e paji.

²⁸Mãpai Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji:

—¿Sãap'eda parãpa mia jara bik'a ooda–e p'anima? ²⁹K'irãpáti mia ewari aba awara bida, aide parã ñidamerã. Mapa ewari seide mia chik'o waibiara pëpariit'ee. Mägá ewari sietede teeda p'anadayada aji, maarepida mimiada–ee.

³⁰Moisepa israelitaarãmaa mãga jarak'ãri, ewari sietede ñijida.

³¹Mãgí ne–inaa p'edap'edaa t'o–t'oo baji mãik'aapa k'üa baji galleta miéle ome p'urudak'a. T'í bijida 'maná'.^p

³²Maap'eda Moisepa mägaji:

—Tachi Ak'õrepa nãga jara bi: “Ne–inaa litro omé araaparide maná p'edapáde a bi, ia bidait'ee eperãarã t'ëe t'orutaarãpa unudamerã mãik'aapa k'awaadamerã mia chik'o teeda parã Egiptodeepa uchiapip'eda, eujã pania wëe bide p'anadak'ãri.”

³³Mãpai Moisepa Aaronmaa mägaji:

—K'oraa atap'eda, maná litro omé aide p'e bíji. Mãpai Tachi Ak'õre k'irãpíte bipáde aji, t'ëe t'orutaarãpa unudamerã.

³⁴Aaronpa ooji Moisepa jaradak'a. T'ëepai ma k'oraa bíji Tachi Ak'õrepa oopida baaltek'a bi k'irãpíte, mama ia iru p'anadamerã. Ma baaltek'a bi k'aurepa israelitaarãpa k'irãpadait'ee Tachi Ak'õrepa pacto ooda ãchi ome. ³⁵Cuarenta años eujã pania wëe bide wãyaaruta misa, israelitaarãpa maná k'opachida. P'epachida k'odait'ee Canaán eujãde panarutamaa.

³⁶(Maapai dos litro t'íjarapachida gómer aba mãik'aapa gómer diez t'íjarapachida efa.)

Tachi Ak'õrepa peña bideepa pania uchiapida

17 ¹Israelitaarã jómaweda uchijida Sin eujã pania wëe bideepa. ñida–ñidaa wãjida Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Refidinde panadak'ãri, pania todait'ee unuda–e paji. ²Mapa Moisés ome aupedeemaa p'aneejida:

—¡Pania teepáde ajida, todait'ee!

Moisepa p'anauji:

—¿Sãap'eda mi ome nepira jiri p'anima? ¿Sãap'eda ijãada–e p'anima aji, Tachi Ak'õrepa tachi k'aripai?

^p 16.31 Hebreo pedeede 'maná' jara k'inia bi 'k'ãarema?'

³Mamída israelitaarã opisia para baji. Maperã Moisemaa k'irau pedeejida. Mägapachida:

—¿Säap'eda pia tai Egiptodeepa uchiapijima? Tai, tai warrarã, tai ne-animalaarã paara opisiapa piudait'eeda ajida.

⁴Māpai Moisepa Tachi Ak'õremaa it'aa t'iji:

—¿K'ãata ooima na eperãarã ome? ¿Mi mäupa peet'aadait'ee-ek'ã? aji.

⁵Tachi Ak'õrepa p'anauji:

—Wáji israelitaarã naa áchi poro waibiarã ük'uru ome. Atéjeji ma pak'uru Nilo to jãmaa wida. ⁶Mia nimaa bait'ee Horeb eede peña bimái. Panak'ári, pak'urupa ma peñamaa wáji. Mäga ook'ári, pania uchiait'eeda aji, todamerã.

Moisepa mäga ooji israelitaarã poro waibiarã k'irapite. ⁷Moisepa ma peñamái t'í biji Meribá, jara k'inia bi 'aupedeedap'edaa,' mama israelitaarãpana pania iididap'edaa perã. Ichiaba t'í biji Masá, jara k'inia bi 'ne-inaa oopidap'edaa k'awadait'ee', mama Tachi Ak'õrepa pania uchiapida perã árapa nãga jaradak'ári: “¿Tachi Ak'õre tachi ome bik'ã wa mäga-e?”

Israelitaarã amalecitaarã ome chõodap'edaa

⁸Israelitaarã at'ári Refidinde p'anadak'ári, amalecitaarã ära ome chõode chejida.

⁹Māpai Moisepa Josuemaa mägaji:

—Imik'iraraã ük'uru jirit'eráji mäik'aapa wáti amalecitaarã ome chõode. Nu mi bait'eeda aji, eede it'í Tachi Ak'õre pak'uru ome.

¹⁰Josuepa ooji Moisepa jaradak'a. Chõode uchijida ma amalecitaarã ome. Mäimisa Moisés, Aarón mäik'aapa Jur wájida ee nok'odee. ¹¹Moisepa ichi jua it'aa iak'ári, israelitaarãpana chõo p'oyaa wãpachida. Mamída ia-e pak'ári, amalecitaarãpana p'oyaa wãpachida. ¹²Moisés jua t'ümaadaik'ári, mäu atajida ai íri iru su-ak'í beemerã. Māpai Aaronpa mäik'aapa Jurpa iru jua jira iru p'aneejida; abaapa chi juaraarepema jua, apemapa chi juabi eerepema jua. Mägá Moisés jua ia nĩbaji ak'õrejiru baairumaa. ¹³Mägá Josué eere p'anadap'edaarãpana amalecitaarã soldaorã espadapa p'oyaaajida.

¹⁴Maap'eda Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji:

—Librode nãga p'áji mäik'aapa ia bíji ichita k'irãpadamerã: “Mia amalecitaarã jõmaweda jõpiit'ee apidaapa ära k'irãpanaadamerã.” Josuemaa mäga jarapáde aji.

¹⁵Mama Moisepa altar Tachi Ak'õre-it'ee ooji. Ma altar t'í biji 'Tachi Ak'õre mi bandera' ¹⁶mäik'aapa mägaji:

—Tachi Ak'õrepa ichi bandera jira iru bi. ¡Iruta jura chõopariit'ee amalecitaarã ome ära jõpirumaa!

Jetro Moisemaa p'asiade wãda

18 ¹Moisés chãure Jetro Madián eujãdepema p'aare paji. Irua üriji sãgá Tachi Ak'õrepa Moisés mäik'aapa israelitaarã Egipto

eujādeepa uchiapida māik'aapa ode wādak'āri, k'aripada. ²Naaweda Egiptodee wādade Moisepa chi wēra Séfora, chi warrarā ome āpītee pēik'āri, Jetropa āra auteebaiji. ³Moisés warrarādepema aba t'ījarapachida Guersón.⁴ Moisepa māga t'ī biji ichi Madián eujāde bak'āri, awaraa eujādepema pada perā. ⁴Chi apema warra t'ījarapachida Eliezer^r Moisepa māga t'ī biji 'Mi ak'ōre Ak'ōre Waibiapa Faraón juadeepa mi k'aripajida' ada perā.

⁵Moisés israelitaarā ome Tachi Ak'ōre ee ik'aawa, eujā pania wēe bide p'anide chi chāure Jetro māik'aapa chi wēra, chi warrarā ome, Madiandeepe chejida. ⁶Ma chewādade Jetropa Moisemaa jara pēiji: "Mi, pi chāure, pi wēra pichi warrarā ome pi ak'ide wāruta."

⁷Māga jaranadak'āri, Moisés uchiaji chi chāure auteebaide. Iru k'īrapite ijābaaip'eda, k'īra tarrade it'aaji māik'aapa saludaadap'eda, te ne–edee oodade t'īujida. ⁸Mama Moisepa chi chāuremaa jōma nepiriji Tachi Ak'ōrepa israelitaarā pari ooda: irua ooda Faraonmaa māik'aapa Egipto pidaarāmaa; israelitaarā ode wādade p'asadap'edaa māik'aapa irua ne–inaa jōmaade āchi k'aripada. ⁹Jetropa māga ūrik'āri, o–iādachi Tachi Ak'ōrepa māga ooda perā māik'aapa israelitaarā Egipto pidaarā juadeepa k'aripa atada perā. ¹⁰Mapa mājaji:

—¡Tachi Ak'ōre t'āri pia baparida! aji. ¡Iruata parā israelitaarā uchiapiji Faraón juadeepa māik'aapa awaraa Egipto pidaarā juadeepa! ¹¹Uchiapiji ma audua beerā jua ek'ariipa. Īrá mia ijāa bi wāara Tachi Ak'ōre waibiara bi awaraa ak'ōre waibia apataarā jōmaweda k'āyaara.

¹²Māga jarap'eda, Jetropa ne–animal aneeji peep'eda, Tachi Ak'ōre–it'ee paa jōpiit'ee. Ma awara Tachi Ak'ōre–it'ee awaraa ne–animalaarā paaji, arii p'anadap'edaarā ome jedek'odait'ee. Māgá Aarón awaraa israelitaarā poro waibiarā ome, Jetro paara, Tachi Ak'ōre k'īrapite nek'onajida.

Moisepa charraarā bida israelitaarā k'aripadamerā

¹³Moisés israelitaarā poro waibia paji. Maperā ai norema israelitaarāpa āchi nepira jara chejida irua k'aripamerā. Tap'edadeepa k'ewara parumaa Moisepa āchi nepira ūripachi. ¹⁴Chi chāurepa māga unuk'āri, mājaji:

—¿K'āata oomaa bi na eperāarā ome? ¿Sāap'eda pi aupai nama su–ak'ī bima eperāarā nepira ak'īmaa? Āchi taarā ak'īnī p'aneepatada aji, āchi nepira pīmaa jaradai naaweda.

¹⁵Moisepa p'anauji:

—Eperāarā mimaa chepata Tachi Ak'ōremaa ne–inaa iidi k'inia p'anadak'āri. ¹⁶Awaraarā ome nepira iru p'anadak'āri, chepata mia

⁴ 18.3 Hebreo pedeede Guersón jara k'inia bi 'awaraa eujādepema'. ^r 18.4 Hebreo pedeede Eliezer jara k'inia bi 'Tachi Ak'ōrepa mi k'aripapari'.

jaramerã chisãgipa pia ooda wa chisãgipa k'achia ooda. Mãga jara bide mia k'awapipari Tachi Ak'õre ley mãik'aapa irua mimaa jarateeda.

¹⁷Mãga ùrik'lãri, chi chãurepa ùraaji:

—Pia-e bida aji, pia oomaa bi, audú mimia bairã. ¹⁸Pi audú sêdai wã, pi ome p'aniiã paara. Pi ituaba nãgí mimia p'oyaa oo-e. ¹⁹Pia ùrji mia ùraaru. Mãga ooru pirã, Tachi Ak'õrepa pi k'aripait'ee. Na eperãarã pari pia Tachi Ak'õremaa ãra nepira jaraipia bi. ²⁰Ichiaba na eperãarãmaa jarateepia bi Tachi Ak'õre ley mãik'aapa irua pìmaa jarateeda. Ma awara jarateepia bi irua oopi k'inia bik'a oo k'awaa wãdamerã mãik'aapa irua k'inia bik'a p'anapataadamerã. ²¹Jirit'erãji nãgee imik'iraarã pi k'aripadamerã na mimia ome: k'isia k'awaa beerã; Tachi Ak'õre waawee p'anapataarã; k'ira jip'a p'anapataarã; chiãra k'uradak'aa beerã p'arat'a jitadait'ee. Mãgiirã bji israelitaarã poro waibiarãk'a eperãarã ak'ipataadamerã. Ùk'uruurãpa mil iru p'anadai ãchi jua ek'ari; awaraarãpa cien; awaraarãpa cincuenta mãik'aapa awaraarãpa diez. ²²Mãirãpa israelitaarã nepira jara chepata ùridaipia bi. Chi nepira waibiara bi aupai ãrapa pìmaa nepiri chedai. Mãgã ãrapa k'aripadai pi mak'iara mimianaamerã. ²³Pia ooru pirã mia ùraa bik'a mãik'aapa Tachi Ak'õrepa mia jara bik'a pìmaa oopiru pirã, pia chooi. Ma awara eperãarã ãchi temaa o-ia wãdayada aji.

²⁴Moisepa chi chãure pedee ijãaji. Chi chãurepa jaradak'a jomaweda ooji. ²⁵Israelitaarãdepema imik'iraarã k'isia k'awaa beerã jirit'eraji mãik'aapa ãra jua ek'ari bji eperãarã mil, cien, cincuenta mãik'aapa diez. ²⁶Ewari chaa ãrapa charraarã mimia oopachida israelitaarã t'ãide. Mamida nepira waibia bak'ãri, Moisemaa wãpachida.

²⁷T'ëepai Moisés, chi chãure ome despèdiip'eda, Jetro ichi eujãdee wãji.

Israelitaarã Sinaí eede panadap'edaa

19 ¹Egiptodeepa uchiadak'ãriipa, atane õpee wãyaa baji israelitaarã eujã pania wëe bide Sinaí ee k'irapite panadak'ãri. ²Refidindeepa uchiadap'eda, Sinaí ee k'irapite ãchi carpa eebai jëra bijida. ³Mama p'anide Moisés eede it'aa wãji Tachi Ak'õre ome pedecit'ee.

Mama Tachi Ak'õrepa mãgaji:

—Nãga jarãji israelitaarã, Jacobdeepa uchiadap'edaarãmaa: ⁴“Parãpa unujida mia Egipto pidaarã ome ooda. Nejipipa ooparik'a chi chak'eerã ome, mãga pik'a mia parã aneeji nama mi bimãi, parã ode wãdade atuanaadamerã. ⁵Írã parãpa ne-inaa jomaade mia jara bik'a ooruta pirã mãik'aapa ma pacto mia parã ome oodade jara bik'a ooruta pirã, na p'ek'au eujãdepema p'uuru pidaarã t'ãide mia parã awara biit'ee, mi-it'ee aupai p'anapataadamerã. Na p'ek'au eujãdepema p'uuru pidaarã jomaweda méré mïda, ⁶parãta p'aareerãk'a it'aa t'ipataadait'ee apemaarã eperãarã pari mãik'aapa awaraa p'uuru pidaarã k'ãyaara awara p'anapataadait'ee mia k'inia bik'a.” Ma joma israelitaarãmaa jarapãde aji.

⁷Māpai Moisepa t'ĩ pëiji israelitaarã poro waibiarã mǎik'aapa Tachi Ak'õrepa āramaa jara pëida jõmaweda jaraji. ⁸Māga ũridak'āri, israelitaarã jõmaarãpa p'anaujida:

—Tachi Ak'õrepa jara bik'a oodait'eeda ajida.

Māpai Moisés waya eede it'aa wāji Tachi Ak'õremaa jarade israelitaarãpa jaradap'edaa.

⁹Mama Tachi Ak'õrepa mǎgaji:

—Mi jīarara t'āmaa bide pīmaa cheit'ee eperāarãpa mǎga unudamerã mǎik'aapa ũridamerã mia pīmaa jararu. Mǎgá ārapa waapiara pī pedee ijāadayada aji.

Moisepa eperāarãpa jaradap'edaa waya jaranaji.

¹⁰Māpai Tachi Ak'õrepa mǎgaji:

—Eperāarãmaa wāji mǎik'aapa idi, nu paara mi—it'ee āra awara bīji. Jarāji mimaa it'aa t'īdai naaweda, nāga oodamerã: P'aru t'õdaipia bi ¹¹mǎik'aapa nidaipia bi, nunorema Sinaí eede mi āra taide baai cheit'ee perã. ¹²Ee k'arraya t'iak'au biipia bi eperāarã wāyaanaadamerã. Jaraipia bi apida ma t'iak'au bimāi wāyaanaadamerã, chi wāyaaru piuit'ee perã. ¹³Apida ma t'iak'au bimāi wāyaaru pirã, ma eperã t'õbaináati. Māupa bat'a peet'aadaipia bi maa—e pirã flechapa. Ne—animal pirã, auk'a peet'aadaipia bi. Aba eperāarã na ee k'ait'a chedayada aji, ne—inaa oveja imik'ira cachodee ooda taarã chaadak'āri.

¹⁴Moisés ma eedeepa edaa chep'eda, mǎga jaranaji eperāarãmaa mǎik'aapa āra Tachi Ak'õre—it'ee awara bīji. Māpai āchi p'aru t'õjida Tachi Ak'õrepa jaradak'a.

¹⁵Maap'eda Moisepa mǎgaji:

—Nunorema parãpa Tachi Ak'õre unudait'ee. Mapa irua jaradak'a óoti mǎik'aapa pāchi wēraarã ome k'āinaadapáde^s aji.

¹⁶K'āima õpeede tap'edaweda pa tau p'orep'orepari nībeeji mǎik'aapa pa jīwaa nībeeji. Jīararapa ma ee aneu ata cheji. Ichiaba trompeta golpe jīwaa nībeeji. Ma jōma ũridak'āri, israelitaarã āchobeepa k'ap'ia wēre para beeji. ¹⁷Māpai Moisepa israelitaarã āchi p'anadap'edaamāiipa Sinaí ee k'arraya chip'e ateeji Tachi Ak'õre ome unudamerã. ¹⁸Māpai Tachi Ak'õre t'ipitauk'a urua cheji. Mǎga nide ma ee nari jīrak'awaa jēra beeji hornodeepa nari jīrak'awaa uchiaparik'a mǎik'aapa ma ee jōma wēre nībeeji. ¹⁹Trompeta jīwaa nībi ũrijida. Mǎga bide audú golpeera jīwaa wāpachi. Moisés pedee k'āri, Tachi Ak'õrepa p'anaupachi pa jīwaaparik'a.

²⁰Māga bide Tachi Ak'õre Sinaí ee nok'ode baai cheji mǎik'aapa Moisemaa jaraji ichi waya k'īrachuude wāmerã. Māpai Moisés eede it'aa wāji irua jaradak'a. Iru mama panak'āri, ²¹Tachi Ak'õrepa mǎgaji:

—Eperāarãmaa wāji mǎik'aapa jarāji mi unu k'iniapa jā t'iak'au bimāiipa wāyaanaadamerã. Mǎga—e pirã, chok'ara piudayada aji.

^s 19.15 Moisepa mǎga jarak'āri, jara k'inia baji āchi wēraarã ome p'ek'au oonaadamerã.

²² P'aareerã, mi k'ait'a chepataarã paara mi k'ait'a chedai naaweda, ne-inaa áchia oopata oodaipia bi Tachi Ak'õre-it'ee awara p'aneedamerã. Maa-e pirã piudayada aji.

²³ Māpai Moisepa Tachi Ak'õremaa mājaji:

—Eperāarã cheda-epi pia jarada perã na ee k'arraya t'iak'au bidamerã māk'aapa pi-it'ee awara bidamerã.

²⁴ Mamīda Tachi Ak'õrepa mājaji:

—Eperāarāmaa wáji. Maap'eda Aarón pi ome anéjei. Mamīda p'aareerã māk'aapa awaraa eperāarã ma t'iak'au bimāiipa wāyaadaik'araa bi mimaa chedait'ee. Māga-e pirã, mia áchi jōpiyada aji.

²⁵ Māpai Moisés eedeepa edaa cheji māga jarade.

Tachi Ak'õrepa ley diez jarada

(Deuteronomio 5.1-21)

20 ¹ Māpai ee nok'odeepa Tachi Ak'õrepa edaa pedeeji:

² —Mi Tachi Ak'õre, parã Ak'õre Waibia. Miata parã uchía ataji Egipto eujãde esclavo p'anadap'edaamāiipa.

³ 'Awaraa ne-inaamaa it'aa t'ínáati. Mímāa aupaita it'aa t'ípatáati.

⁴ 'Ne-inaa juapa oonáati ai k'írapite it'aa t'ídait'ee: pajãdepema ne-inaak'a; eujãdepema ne-inaak'a maa-e pirã p'usadepema ne-inaak'a.

⁵ Bedabaináati mágēe ne-inaa k'írapite māk'aapa mágēe ne-inaamaa it'aa t'ínáati. Mita parã Ak'õre Waibia, Tachi Ak'õre. Mia michi eperāarã jiwaapari. Mia ne-inaa k'achia oopari mi k'íra unuamaa iru p'anapataarāmaa, áchi warrarāmaa, áichak'eerāmaa, mairã warrarāmaa paara.

⁶ Mamīda mia k'inia iru bapari mi k'inia iru p'anapataarã māk'aapa mia jara bik'a oopataarã; āradeepa uchiadait'eerã chok'ara paara.

⁷ 'Mi t'í ichi k'inia jaranáati. Chi mágá jara bimaa mia ne-inaa k'achia ooit'ee.

⁸ 'K'irāpáti tomia chaa ewari aba mi-it'ee awara bidamerã māk'aapa ma ewate iidamerã. ⁹ Ewari seis mimiadaipia bi. ¹⁰ Mamīda ewari sietede iidaiipia bi, ma ewate mi, parã Ak'õre Waibia ewari perã. Ma ewate maarepida mimiadaik'araa bi parã, pāchi warrarã, k'aurã, esclavoorã, awaraa eujãdepemaarã pāchi t'áide p'anapataarã, pāchi ne-animalaarã paara.

¹¹ Māga oodaipia bi ewari seis mi mimiada perã. Ooji pajã, aide nībi ome; na p'ek'au eujã aide nībi ome; p'usa aide nībi ome. Māpai ewari sietede iiji. Maperã mia ma ewate “pia bida” aji, māk'aapa ma ewate awara biji eperāarã iidamerã.

¹² 'Pāchi ak'õre, pāchi nawe ome k'inia iru p'anapatáati māk'aapa āra pedee ūripatáati. Māga ooruta pirã, taarã p'anapataadait'ee mia eujã teeit'ee bide.

¹³ 'Chīara peenáati.

14 'Taunemanáati.

15 'Nechianáati.

16 'Seewa jaranáati chíara k'achiade baaipidait'ee.

17 'K'ianáati chíara te, wëra, esclavo, esclava, p'ak'a, burro wa awaraa net'aa.

Israelitaarã p'era p'aneedap'edaa

18 Israelitaarã jōmaarãpa ma pa tau p'orep'orepari nībi māik'aapa nari jīrak'awaa nībi unudak'āri, ma awara pa jīwaa nībi, trompeta jīwaa nībi ūridak'āri, āchobeedachida. Mapa ma eedeepa āyaapai p'aneejida 19 māik'aapa Moisemaa mägajida:

—Pita Tachi Ak'ōre pari tai ome pedéji. Pia jara bik'a oddait'ee. Mamīda Tachi Ak'ōre taimaa pedeepináaji, maa–e pirã tai k'iniidayada ajida.

20 Māpai Moisepa mägaji:

—P'eranáati. Tachi Ak'ōrepa mīga jara cheji parãpa iru pedee k'awadamerã māik'aapa iru waaweedamerã. Mágá p'ek'au k'achia ooda–e payada aji.

21 Mágá israelitaarã at'āri t'imiipai p'anide, Moisés ma jārara t'āmaa bi k'ait'a wāji.

Tachi Ak'ōrepa ley jarada altar oo k'awaadamerã

22 Mama Tachi Ak'ōrepa Moisemaa mägaji:

—Israelitaarãmaa nāga jaranáji: “Parãpa ūrijida mia pajādeepa jarada. 23 Ne–inaa nēedee wa p'arat'adee oonáati ai k'irapite it'aa t'īdait'ee mimaa it'aa t'īpatak'a. 24 Mimaa ak'ipi k'inia p'ani pirã wāara mide ijāa p'ani, altar yoorodee óoti. Made oveja, chivo, wa p'ak'a parãpa waridap'edaadepema ūk'uru peedap'eda, mi–it'ee paa jōpíti māik'aapa ūk'uru mi–it'ee péeti pāchi auk'arã ome jedek'odamerã. Mia parãmaa jararumāi parãpa mīga oodaipia bi mi k'irāpadamerã. Mīga oodak'āri, mia parã bendiciait'ee. 25 Altar māudee ooruta pirã, óoti māu sīda wēe bidee. Māu sīda–idaa bidee ooruta pirã, ma altar mi–it'ee awara bee–e pai. 26 Ichiaba mi altar de tome bidaik'araa bida aji, apidaapa parã k'āratau ununaadamerã ma tomede it'aa wādak'āri.”

Tachi Ak'ōrepa ley jarada esclavoorã chipariirã–it'ee

21 1 Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaraji:

—Eperāarãmaa na ley jaratepáde aji.

2 “Apidaapa hebreorādepema esclavo aba neto ataru pirã, seis años mimia bap'eda, año sietede pēiipia bi; maarepida p'arat'a p'aapi–ee.

3 Neto atak'āri, wëra wēe baji pirã, ituaba wāipia bi. Mamīda neto atadai naaweda, wëra paraa baji pirã, chi wëra ome uchiaipia bi. 4 Mamīda

esclavo chiparipa wēra jiriteeji pirā, iru ome pēiik'araa bi. Ichiaba ma wēra ome warrarā ooji pirā, pēiik'araa bi chiparidé perā. ⁵Mamīda ma esclavopa chipari, chi wēra māik'aapa chi warrarā k'inia bi pirā māik'aapa wā k'inia–e bi pirā, waa mimiamaa beepia bi. ⁶Māga oo k'inia bi pirā, chiparipa ma esclavo ateeipia bi it'aa t'īpata temaa Tachi Ak'ōre k'īrapite. Māpai puertamāi bainī bapip'eda, ma esclavo k'īiri punzonpa' uyaipia bi. Māga ook'āri, ma esclavo piurumaa chipari ome bapariit'ee.

⁷”Mamīda eperāpa chi k'au netot'aaru pirā esclava pamerā, esclavo imik'īra ome oopatak'a oodaik'araa bi. ⁸Chiparipa ma wēra ichi wērak'a iru ba k'inia–e bi pirā, ma esclava chi ēreerāmaa netot'aaipia bi. Mamīda awaraa eujādepemaarāmaa netot'aaik'araa bi ma wēra ak'ōremaa jaradak'a oo–e pada perā. ⁹Jōdee esclava chiparipa iru neto ataji pirā chi warramaa teeit'ee chi wēra pamerā, ma esclava chiparipa ma wēra ichi k'auk'a ak'iipia bi. ¹⁰Mamīda esclava chiparipa ma wēra chi wērak'a iru bide, awaraa wēra ataru pirā chi wēra pamerā, maarepida ma naarapema esclavamaa chik'o wa p'aru ma–āriara teeik'araa bi chi apema wēramaa teepari k'āyaara māik'aapa ichi k'ap'ia wāak'aik'araa bi. ¹¹Mamīda ma ne–inaa ōpee oo–e pirā, chi esclava arajāgaa pēiipia bi, p'arat'a maarepida p'aapi–ee.”

Tachi Ak'ōrepa ley jarada chīaramaa ne–inaa k'achia oopataarā–it'ee

¹²“Eperāpa ichi k'inia chīara peeru pirā, ma eperā auk'a peet'aadaipia bi. ¹³Ichi k'inia pee–e paji pirā, awara āi mia jararumaa pēidaipia bi chi piuda ēreerāpa peenaadamerā. ¹⁴Mamīda ichi k'inia peeji pirā, mi altardepema cachok'a bi jitanaru pijida, mia iru chupiria k'awa–e pait'ee. Mapa mamāik'aapa ateedap'eda, peet'aadaipia bi.

¹⁵”Eperāpa chi ak'ōre wa chi nawe sīk'ooru pirā, peet'aadaipia bi.

¹⁶”Eperāpa awaraa eperā secuestraaru pirā netot'aaait'ee maa–e pirā ichi jua ek'ari iru bait'ee, ma eperā unu atadak'āri, peet'aadaipia bi. ¹⁷Eperāpa chi ak'ōreerāmaa ik'achia jararu pirā, peet'aadaipia bi.

¹⁸”Eperā omé chōo p'anide abaapa sīru pirā juapa wa māupa māik'aapa ma eperā piu–ee ichi p'arudepai beeru pirā ¹⁹māik'aapa t'ēepai p'irabaip'eda, bastón ome t'ia beeru pirā, chi sīda arajāgaa beei. Mamīda irua p'aaipia bi chi apema p'arude ewari atuada māik'aapa iru ak'idap'edaa pari.

²⁰”Eperāpa chi esclavo wa esclava pak'urupa wip'eda, piuru pirā, ma eperā miapidaipia bi ma piuda pari. ²¹Mamīda k'āima abaamaa wa omeemaa ma esclavo p'irabairu pirā, chipari miapidaik'araa bi ma esclavo irudé perā.

^t 21.6 Punzón clavok'a bi. Māgipa ne–inaa uyapata.

22 "Imik'ĩraarã chõomaa p'anide wẽra biak'oo bi sĩruta pirã mãik'aapa ma sĩda k'aurepa warra iratiadaru pirã, ma wẽra k'ap'ia pia beek'ari, chi imik'ĩrapa jara bik'a charraarãpa ma sĩdamaa p'aapidaipia bi. 23 Mamĩda ma wẽra piuru pirã, chi sĩda peet'aadaipia bi. 24 Tau arĩdaru pirã, ichiaba chi sĩda tau arit'aadaipia bi; k'ida biadaru pirã, ichiaba chi sĩda k'ida biat'aadaipia bi; jua p'u oot'aaru pirã, auk'a chi sĩda jua p'u oot'aadaipia bi; biĩri p'u oot'aaru pirã, auk'a chi sĩda biĩri p'u oot'aadaipia bi. 25 Eperãpa t'ipitaupa awaraa eperã paat'aaru pirã, auk'a paat'aadaipia bi. Ichiaba eperãpa awaraa eperã p'u oot'aaru pirã, maa–e pirã sīt'aaru pirã, auk'a mãga oodaipia bi.

26 "Chiparipa chi esclavo wa esclava taumaa sĩrupa tau arĩdaru pirã, ma esclavo p̄eipia bi. 27 Ichiaba chiparipa chi esclavo sĩrupa chi k'ida biadaru pirã, p̄eipia bida" aji.

Tachi Ak'õrepa ley jarada ne–animal chipariirã–it'ee

28 "P'ak'apa chi cachopa imik'ĩra wa wẽra sup'eda, ma suda k'aurepa piuru pirã, ma p'ak'a mãupa bat'a peet'aadaipia bi mãik'aapa chi chiara k'odaik'araa bi. Mamĩda ma p'ak'a chipari miapidaik'araa bi, iru k'aurepa–e pada perã. 29 Mamĩda ma p'ak'a k'achia bapari pirã mãik'aapa chi cachopa chi unuruta supari pirã, chiparipa k'awa bi chĩara peet'aa. Mãga k'awa bita, ichia ma p'ak'a jĩa–e bi pirã mãik'aapa ma p'ak'apa imik'ĩra wa wẽra peeru pirã, ma p'ak'a mãupa bat'a peet'aadaipia bi. Ichiaba chipari peet'aadaipia bi. 30 Ma p'ak'a chipari pee k'iniada–e p'ani pirã, p'uuru pidaarã poro waiɓiarãpa p'arat'a p'aapidaipia bi. 31 Ma jaradak'a auk'a oodaipia bi p'ak'apa warra maa–e pirã wẽra k'au sut'aaru pirã. 32 P'ak'apa chĩara esclavo wa esclava sut'aaru pirã, ma p'ak'a mãupa bat'a peet'aadaipia bi. Maap'eda ma p'ak'a chiparipa p'arat'a tau treinta p'aaipia bi ma esclavo chiparimaa.

33 "Apidaapa pania t'ipata pozo t'ap'a–ee atab̄eiru pirã mãik'aapa aide chĩara p'ak'a wa burro baairu pirã, 34 ma pozo chiparipa p'arat'a p'aaipia bi ma ne–animal chiparimaa. Mamĩda ma pozo chipari ma ne–animal piuda ome beepia bi.

35 "P'ak'apa chi cachopa awaraa p'ak'a su peet'aaru pirã, ma p'ak'a chok'ai netot'aadaipia bi mãik'aapa ma p'arat'a t'oodaipia bi. Ma awara chi p'ak'a piuda chiara t'oodaipia bi. 36 Mamĩda chi p'ak'a chiparipa k'awa bi pirã ichi p'ak'apa sui awaa bapari mãik'aapa ichiak'au bĩru pirã chĩara p'ak'a su peemerã, ma p'ak'a sui awaa bi chiparipa p'ak'a awaraa teepia bi ma p'ak'a piuda pari. Jõdee ichi beei ma p'ak'a piuda ome."

Tachi Ak'õrepa ley jarada israelitaarãpa k'awaadamerã ãchi ne–inaa ome k'ãata oodaipia bi

22 1 "Eperãpa p'ak'a aba chia atap'eda, netot'aaru pirã, maa–e pirã peet'aaru pirã, ma p'ak'a chiada pari chipari padamaa p'ak'a joisomaa teepia bi. Oveja paji pirã, ma pari oveja k'ĩmari teepia bi.

2”Eperã p'arik'ua nechia nide chi te chiparipa ma eperã sîp'eda, piudaru pirã, chi te chipari arajãgaa beei. 3Mamîda ma nechiapari ãstaawa peet'aaru pirã, chi te chipari ome eperãpa chîara peet'aak'ãri, oopatak'a oodaipia bi.

”Nechiadapa p'aaipia bi chi net'aa chiada valor. P'arat'a wêe bi pirã, iru netot'aadaipia bi ma p'arat'a p'aadait'ee.

4”Nechiadapa chi ne–animal chiada at'ãri iru bi pirã, mãgí teepidap'eda, awaraa teepidaipia bi. Mãga oodaipia bi p'ak'a ome, burro ome mãik'aapa oveja ome.

5”Eperãpa chi ne–animalaarã k'ena pëiru pirã ichi eujãde wa uva k'ãide p'üajara k'odamerã, mamîda mãga bide chîara eujãde nek'onaruta pirã, ma ne–animalaarãpa ne–inaa k'odap'edaa pari p'aaipia bi. Ma ne–animalaarã chiparipa ichi eujãdepema pipiara chaudadepemapa mãik'aapa ichi uva k'ãidepema pipiara chaudadepemapa p'aaipia bi.

6”Eperãpa t'ipitau k'ooru pirã ne–inaa paait'ee mãik'aapa ma t'ipitaupa pak'uru ne–iiri–idaa bee paa jöp'eda, paa wãru pirã chîara net'a tau ewadap'edaa p'e bimãi maa–e pirã net'a tau chau bimãi, chi t'ipitau k'oodapa ma jômaweda p'aaipia bi.

7”Eperãpa p'arat'a maa–e pirã net'aa awaraa eperãmaa teeru pirã ichi tede ia bimerã, mamîda mãgí eperã wê–e misa, ma net'aa chia ataruta pirã, mãga bide chi net'aa chiada unu ataruta pirã, ma net'aa pari p'aapidap'eda, ai ïri auk'a p'aapidaipia bi. 8Mamîda chi chiada unuda–e pirã, chi net'aa ak'i bada charramaa ateedaipia bi. Ma charrapa iru nepira ürip'eda, jaraipia bi ma ak'i badápata chia ataji wa mãga–e.

9”Eperãpa chîara p'ak'a, burro, oveja, p'aru wa awaraa ne–inaa atuada unu ataru pirã mãik'aapa ichi–it'ee ataru pirã, mãga bide eperãpa: ‘Mita chiparida’ a cheru pirã, ma omeeweda charraarãmaa wãdaipia bi ãrapa ak'idamerã. Charraarãpa: ‘Nãgí eperãta chiparida adak'ãri’, chi apemamaa ma ne–inaa valor p'aapidap'eda, ai ïri auk'a p'aapidaipia bi.

10”Eperãpa awaraa eperã ome atabëiru pirã ichi burro, p'ak'a, oveja maa–e pirã awaraa ne–animal irua ak'i bamerã, mãga bide ma ne–animal piudaru pirã, k'ayaadaru pirã maa–e pirã chia ataruta pirã apidaapa unuda–e p'anide, nãga oodaipia bi. 11Chi ak'i badapa Tachi Ak'õre k'ïrapite nãga juraaipia bi: ‘Mia chia–e paji maa–e pirã pee–e paji.’ Mãga jarak'ãri, chi ne–animal chiparipa p'aapiik'araa bi. 12Mamîda irua ak'i bide awaraarãpa ma ne–animal chia ata chejida pirã, chiparipa chi ak'i badamaa p'aapiipia bi. 13Jõdee ne–animal k'achiapa k'ot'ajji pirã, irua chiparimaa ak'ipide ateeipia bi chi biiri mãik'aapa chi e. Mãgá ateeipia bi ichimaa p'aapinaamerã.

14”Eperãpa chîara ne–animal presta iru bide, chipari wê–e misa ma ne–animal piuru pirã wa k'ayaadaru pirã, chi ne–animal presta iru badapa chiparimaa p'aaipia bi. 15Mamîda ma ne–animal piuk'ãri,

chipari mama bi pirã, chi presta iru badapa p'aaik'araa bi. Ma ne-animal alquillaa iru baji pirã, chi alquiler aupai p'aaipia bida” aji.

Tachi Ak'õrepa awaraa ley jarada

16 “Eperãpa wëra waide imik'ïra ome k'ãi-ee bi k'ûraru pirã ichi ome k'ãimerã apidaapa iru ome miak'ãiiit'ee pedetee-e bide, ma imik'ïrapa teepia bi ma wëra ak'õremaa israelitaarãpa teepatak'a wëra ome miak'ãidait'ee pak'ãri mãik'aapa ma wëra ome miak'ãiipia bi. 17 Mamïda chi ak'õrepa teemaa bi pirã, ma imik'ïrapa ichita p'arat'a p'aaipia bi israelitaarãpa wëra waide imik'ïra ome k'ãi-e bi pari p'aapatak'a.

18 “Wërapa netuara juapa chiãramaa ne-inaa k'achia wa ne-inaa pia ooru pirã, peet'áati.

19 “Eperã ne-animal ome k'ãiru pirã wëra ome k'ãiparik'a, peet'áati.

20 “Eperãpa ne-animal peeru pirã paait'ee awaraa ak'õre waibia apata-it'ee, mi-it'ee aupai paai k'ãyaara, ma eperã peet'áati.

21 “Awaraa eujãdepemaarãmaa ne-inaa k'achia oonáati, parã jida ichiaba Egipto eujãde p'anadak'ãri, awaraa eujãdepemaarã padap'edaa perã.

22 “P'ëtrãarãmaa mãik'aapa warrarã ak'õre wëe beerãmaa ne-inaa k'achia oonáati. 23 Parãpa ãramaa ne-inaa k'achia ooruta pirã, mãik'aapa ãrapa mĩmaa chupiria iidiruta pirã, mia ãra k'aripait'ee. 24 Mi parã ome audú k'ïrau bait'ee mãik'aapa espadapa parã peepiit'ee. Mágá parã wëraarãta p'ëtrãa p'anedait'ee mãik'aapa parã warrarãta ak'õre wëe p'anedait'ee.

25 “Parãpa chupiria beerãmaa p'arat'a prestaruta pirã, waya tee chedak'ãri, ai ïri iidináati p'arat'a prestapataarãpa oopatak'a. 26 Chupiria bipa ichi p'aru teeru pirã p'arat'a prestada p'aaru misa, ak'õrejiru baaik'ãri, ma p'aru irumaa waya teenáti. 27 Ma p'aru teenada-e pirã, iru jĩsudaik'ãri, ¿k'ãarepa poroima? Iru p'aru teeda-e pirã mãik'aapa irua mĩmaa chupiria iidiruta pirã, mia iru k'aripait'ee, mia chupiria chedeerã chupiria k'awaapari perã.

28 “Pedee k'achia jaranáati mi ãpíte wa pãchi p'uuru pidaarã poro waibiarã ãpíte.

29 “Parã ne-uudap'edaa ewadak'ãri, taarãnáati mĩmaa madepema primicia anedait'ee. Vino oodak'ãri mãik'aapa aceite olivodee oodak'ãri, auk'a mãga óoti.

“Parã warra naapemaarã méré. Mapa ãra pari mi-it'ee ne-inaa anedaipia bi. 30 Ichiaba parã p'ak'a mãik'aapa oveja imik'ïraarã naapiara t'orutaarã méré. Tomia aba p'anedaipia bi ãchi nawe ome. Mamïda ewari ochode mĩmaa anedaipia bi.

31 “Parã awara p'anapataadaipia bi mia k'inia bik'a.

“Ne-animal k'achiapa mëe ne-animal peeda chiara k'onáati. Usaarãmaata k'opidapáde” aji.

Tachi Ak'õrepa awaraa ley jarada ichia k'inia bik'a p'anapataadamerã

23 ¹“Chĩarapa parãmaa bochinche jararuta pirã, awaraarãmaa nepirináati. Ma awara eperã ne–inaa k'achia ooyaa bi ome pedeteenáati charra k'irapite seewa jaradait'ee, mágá iru k'aripadait'ee.

²”Ne–inaa k'achia oonáati, awaraa eperãarã chok'araarãpa mãga oo p'ani pijida.

³”Charraarã k'irapite seewa jaranáati, awaraa eperãarã chok'araarãpa mãga jara p'ani pijida.

⁴”Ichiaba chupiria beerã pedee audupiara ijãadaik'araa bi awaraa eperãarã pedee k'ãyaara.

⁵”Parã k'ira unuamaa iru p'anapataarã p'ak'a wa burro mēe atua ni unu ataruta pirã, chiparimaa teenáti. ⁶Ichita k'aripáti parã k'ira unuamaa iru p'anapataarã. Āra burro net'aa chik'iapa eujãde baai bi unuruta pirã, k'aripáti.

⁷”Charraarã, chupiria beerãpa parã k'irapite āchi nepira jara chedak'āri, pia ūrfti. Ma awara ārapa jaradap'edaa seewada anáati, āra chupiria p'anadairã.

⁸”Ne–inaa k'achia ooda–e p'aniirã imiateenáati. Āra peepináati, ārapa ne–inaa k'achia ooda–e p'anadairã. Apidaapa mãga ooru pirã, mia ma eperã ichita miapiit'ee.

⁹”Eperãpa ne–inaa k'achia ook'āri, p'arat'a jitanáati iru ma nepiradeepa uchiapidait'ee, mãga oodak'āri awaraa eperã ne–inaa k'achia oo–e badata miapidait'ee perã. Chi mágá p'arat'a jitadapa ichita mãga oopariit'ee.

¹⁰”Awaraa eujãdepemaarãmaa ne–inaa k'achia oonáati parã Egiptode p'anadak'āri, auk'a awaraa eujãdepemaarã padap'edaa perã. Parãpa k'awa p'ani sãga p'anapata awaraa eujãde p'anadak'āri.”

**Tachi Ak'õrepa ley jarada eujã ñipipataadamerã
mãik'aapa ñipata ewari iapataadamerã**

¹¹”Seis años wãyaaru misa, parã eujãde ne–úuti mãik'aapa ewáti.

¹²”Mamĩda año sietede ma eujã ñipíti, madepema chupiria chedeerãpa k'odamerã mãik'aapa chi beedadepema ne–animalaarãpa k'odamerã. Ichiaba mãga óoti uva k'āi ome mãik'aapa olivo k'āi ome.

¹³”K'āima seis mimíati. Mamĩda k'āima sietede ĩiti juatau jitadamerã parã, pãchi esclavoorã, awaraa eujãdepemaarã parã t'ãide p'anapataarã, pãchi burroorã, p'ak'arã paara.

¹⁴”Ne–inaa jõmaweda óoti mia jaradak'a. Parã t'ãide awaraarã ak'õre waibĩa apataarã t'ĩ jaranaadapáde” aji.

Tachi Ak'õrepa jarada año abaade fiesta õpee oodamerã

¹⁵”Año chaa parãpa mi–it'ee fiesta õpee oodaipia bi. ¹⁶Pan levadura wēe k'opata fiesta oodak'āri, mia jaradak'a tomia aba pan levadura wēe

ooda k'óti. Māga óoti aviv atanede, ma atanede parā Egipto eujādeepa uchiadap'edaa perā. Ma fiesta oodak'āri, mi–it'ee ne–inaa wēe chenáati.

16”Parāpa ne–uu chauda ewadap'edaa fiesta oodak'āri, chi naapiara ewadap'edaa mimaa anéeti. Año jōk'āri, ma fiesta auk'a óoti ne–uu chauda jōmaa ome.

17”Año chaa imik'īraarā jōmaweda cheda ōpee chedaipia bi mi, Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īde.

18”Ne–animal peedap'eda, mi–it'ee paapidait'ee aneedak'āri, chi waa paadaik'araa bi pan levadura ome ooda ome. Ichiaba ma ne–animal traia ia bidaik'araa bi ai noremepema–it'ee.

19”Parāpa ne–uudap'edaadepema naapiara ewadap'edaa pipiara bee atéeti Tachi Ak'ōre, parā Ak'ōre Waibia it'aa t'īpata temaa.

”Cabra chak'eerā peedap'eda, chi nawe jubade chuunaadapáde” aji.

Tachi Ak'ōre ángel

20 Tachi Ak'ōrepa mājaji:

—Mi ángel pēiit'ee parā ode wādade jīamerā māik'aapa ma eujā parāmaa teeit'eeda adamaa ateemerā. 21 Iru pedee ūripatáati māik'aapa irua jara bik'a oopatáati, iru mi pari parā ome wāit'ee perā. Iru parā ome bide irua jara bik'a ooda–e pirā, irua parā chup'iria k'awa–e pait'ee. 22 Mamīda irua jara bik'a ooruta pirā, mia parā k'aripait'ee parā k'īra unuamaa iru p'anapataarā māik'aapa parā ome chōo k'inia p'aniirā p'oyaadamerā. 23 Iru parā naa wāit'ee māik'aapa parā ateeit'ee nāgí p'uuru pidaarā p'anapata eujādee: amorreorā, hititaarā, ferezeorā, cananeorā, heveorā māik'aapa jebuseorā. Mia māirā jōpiit'ee. 24 Āra eujāde p'anadak'āri, oonáati ārapa oopatak'a māik'aapa it'aa t'īnāati āra ak'ōre waibia apataarāmaa. Aba mimaa aupaita it'aa t'īpatáati. Āra altar ārik'óoti āra ak'ōre waibia apataarā ome, māu awara bidap'edaa ai k'īrapite it'aa t'īpata paara.

25 Mīmaa aupai it'aa t'īruta pirā, mia parā bendiciait'ee k'ayaanaadamerā māik'aapa chik'o pania ome iru p'anadamerā. 26 Parā t'āide wēraarā warra t'odak'aa wē–e pait'ee. Ma awara āra warra iratiada–e pait'ee māik'aapa parā pia p'anapataadait'ee chonaa parutamaa.

27 Parā wāyaaruta chaa mia ma eujādepemaarā p'erapiit'ee. Māgá parā āra eujā k'ait'a wādak'āri, āra p'eradait'ee māik'aapa parā naa jīchoodait'ee. 28 Māgá p'era jōniipa parā naa ma heveorā, hititaarā māik'aapa cananeorā jīchoodait'ee eperāarā netirri waaweepa p'īrapatak'a. 29 Mamīda año abaade mia āra jōmaweda āchi eujādeepa jērek'oo–e pait'ee, ārapa ne–uudap'edaa siruanaamerā māik'aapa ma eujāde ne–animal k'achia beerā īwadap'eda, parāmaa ne–inaa k'achia oonaadamerā. 30 Maperā mia āra piak'āa jērek'oo wāit'ee, parā chok'ara īwaruta misa ma eujāde p'anapataadamerā māik'aapa ma eujā pāchi–it'ee jāri atadamerā. 31 Parāmaa, parādeepa uchiadait'eerāmaa paara,

mia ma eujã jômaweda teeit'ee Mar Rojodeepa^u filisteorã eujã p'usa^v ide parumaa mãik'aapa eujã pania wêe bideepa Éufrates to parumaa. Mia ma eujãdepemaarã jômaweda parã jua ek'ari biit'ee parãpa jërek'oodamerã.

³² Mamída ãra ome pacto oonáati chõoda–ee p'anapataadait'ee mãik'aapa ãra ak'õre waibia apataarãmaa it'aa t'ínáati. ³³ Æra pãchi eujãde ichiak'au binaadapáde aji, parã ome p'anapataadamerã, ãrapa parãmaa ãchi ak'õre waibia apataarãmaa it'aa t'ípi k'inia p'anadait'ee perã mãik'aapa mágã parã mi k'írapite k'achiade baaidait'ee perã.

Moisepa israelitaarã ïri waa jïap'eda

24 ¹Maap'eda Tachi Ak'õrepa Moisemaa mágaji:
—Eede it'aa mimaa chéji Aarón ome, Nadab ome, Abiú ome, mãik'aapa israelitaarã poro waibiarã setenta ome. Mamída ãra mimãiipa t'imiiapai p'aneedaipia bi mãik'aapa bedabaidaipia bi mimaa it'aa t'ídait'ee. ²Pi aupai mi k'ait'a cheipia bi. Ma poro waibiarã mi k'ait'a chedaik'araa bi mãik'aapa eperãarã pi ome na eede it'aa chedaik'araa bi.

³Moisepa israelitaarãmaa jaranaji jômaweda Tachi Ak'õrepa jarada.

Mãpai israelitaarã jõmaarãpa p'anaujida:

—Jômaweda Tachi Ak'õrepa jaradak'a oodait'eeda ajida.

⁴Moisepa p'aji jômaweda Tachi Ak'õrepa jarada. Ai norema tap'edaweda Moisepa altar ooji Sinaí ee k'arraya. Ma altar ik'aawa biji mãu doce Israeldeepa uchiadap'edaarã ëreerã aba–abaa pari. ⁵Mãpai jaraji k'útrãarãmaa ne–animalaarã peedap'eda, Tachi Ak'õre–it'ee paa jöpidamerã maap'eda iru–it'ee ichiaba p'ak'aarã paapidamerã ãchi auk'aarã ome jedek'odait'ee. ⁶Moisepa ma altar ïri ma ne–animalaarã waa esa–auk'a jïap'ejí mãik'aapa chi apema esa–auk'a ne–inaade wee biji. ⁷Maap'eda Moisepa israelitaarã k'írapite leeji ma pacto Tachi Ak'õrepa ãra ome ook'ãri, ichia p'ãda.

Ûridak'ãri, mágajida:

—Tachi Ak'õrepa jaradak'a oodait'eeda ajida.

⁸Mãpai Moisepa apema waa esa–auk'a eperãarã ïri jïap'ejí mãik'aapa mágaji:

—Na waapa ak'ípi bida aji, parãpa oodait'ee Tachi Ak'õrepa parã ome pacto oodade jara bik'a.

⁹Ma t'ëepai, Aarón, chi warrarã Nadab, Abiú mãik'aapa setenta poro waibiarã Moisés ome Sinaí eede it'aa wájida. ¹⁰Eede it'aa wãdak'ãri, ãrapa israelitaarã Ak'õre Waibia unujida. Iru biiri ek'ari urua nïbaji te já zafiro mãu pi–ia bidee oodak'a mãik'aapa p'ãp'ãra nïbaji paják'a. ¹¹Ma israelitaarã poro waibiarãpa Tachi Ak'õre mágã unujida mïda, irua

^u 23.31 Na versiculode Mar Rojo ak'ãri, jara k'inia bi Golfo de Acabá Mar Rojo nordeste eere bi. ^v 23.31 Ma p'usa t'íjarapata Mar Mediterráneo.

āramaa ne–inaa k'achia oo–e paji. Mama nek'ojida māik'aapa ne–inaa tojida.

Moisés Sinai eede

¹²Maap'eda Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji:

—Mimaa chéji māik'aapa nji, mia ley māude p'āda pīmaa teeru misa. T'ēepai pia israelitaarāmaa ma ley jarateepia bida aji.

¹³Māpai Moisés wāji ichi k'aripapari Josué ome. ¹⁴Mamīda eede it'aa wā dai naaweda, ma poro waibiarāmaa mägaji:

—Nama nīti tai cheruta misa. Aarón, Jur ome nama p'anedait'ee. Tai wē–e misa, parā nepira iru p'ani pirā, Aaronmaa māik'aapa Jurmaa jaradaipia bida aji.

¹⁵Māga jarap'eda, Moisés ma eede it'aa wāji. Ma eede jjararara nībaji. ¹⁶Tachi Ak'õre k'īra wāree baai cheji ma ee īri māik'aapa k'āima seis Moisepa nimaa baji jjarara t'awaa nībi k'ait'a. Ewari sietede Tachi Ak'õrepa jjararadeepa Moisés t'īji. ¹⁷Moisés mama bide israelitaarāpa Tachi Ak'õre k'īra wāree unujida ee nok'ode t'ipitau urua jērajēraa nībik'a. ¹⁸Moisés ma eede it'aara wāji māik'aapa k'āima cuarenta baji ma eede jjarara t'awaa nībimāi.

Tachi Ak'õrepa jarada israelitaarāpa ichi ome unupata te oodamerā

25 ¹Moisés ma eede bak'āri, Tachi Ak'õrepa irumaa mägaji:
²—Jarāji israelitaarāmaa mi–it'ee net'aa p'edamerā. Chi tee k'inia bīpa ichi t'āripa tee k'inia bīta teepia bi. ³Nāgee net'aata pia p'eipia bi: nēe; p'arat'a; bronce; ⁴oveja k'ara p'āp'āraa, p'oree, p'up'uchia t'ida; p'aru lino nāusaadee ooda; cabra k'ara; ⁵oveja imik'īra e p'oree t'ida māik'aapa awaraa ne–animalaarā e, chi pipiara bi; acacia pak'uru pia; ⁶aceite olivodee ooda lamparade t'idait'ee; k'era p'oiradait'ee aceite ome^w māik'aapa ne–inaa t'ūa bapari mi–it'ee paadamerā; ⁷māu pi–ia ónice awaraa māu pi–ia ome bidait'ee p'aareerā poro waibia efod apatade māik'aapa ne–inaa t'ūade jīparide. ⁸Ma ne–inaa p'e atap'eda, āramaa te ne–edee oopji, mi–it'ee awara beemerā māik'aapa mama parā t'āide mi bapariimerā. ⁹Jōmaweda oodaipia bida aji, mia pīmaa ak'ipiit'ee bik'a.

Tachi Ak'õrepa Moisemaa jarada baaltek'a bi oopimerā

¹⁰Acacia pak'lurudee baaltek'a bi oopji metro aba ap'eda diez centímetros chi teeso; setenta centímetros chi jet'ee; setenta centímetros chi it'ia. ¹¹Ma baaltek'a bi taawaik'a eere, edajāde paara nēepapai p'ēepji. Ne–inaa nēedee nonoree oopji, mägipi chi taawaik'a eerepema i jōma p'irrabaimerā. ¹²Ichiaba argolla k'īmari nēedee oopji, ma baaltek'a

^w 25.6 P'aareerā awara bidak'āri, ma aceitepa jīap'epachida.

bi biiri k'iraichaa bidamerã; omé bi abaade, omé chi apema bide. ¹³Ma awara acacia pak'urudee pak'uru omé teesoo oopíji mǎik'aapa ma pak'uru nēepa p'ēepíji. ¹⁴Ma pak'uru ma baaltek'a bi argolla k'iraichaa t'i b'iji. Mǎgá ma baaltek'a bi āyaa ateedai, t'ōbaida–ee. ¹⁵Ma pak'uru ichita ma argollade t'i p'anadait'ee. ¹⁶Ma baaltek'a bi edajāde mia ley māude p'āda atabíji.

¹⁷Ma baaltek'a bi t'ap'a^x nēedee oopíji; metro aba ap'eda diez centímetros chi teesoo; setenta centímetros chi jet'ee. ¹⁸⁻¹⁹Ma t'ap'a oopik'āri, mǎgí nēe lámína abaadee martillopa it'aripemaarāk'a muñecak'a bi omé oopíji ai ĩri aba–abaa chi teesoomaa bainí p'anedamerã. ²⁰Ma it'aripemaarāk'a oopíji baaltek'a bi t'ap'a ĩri bainí p'anedamerã mǎik'aapa k'irapa edaa chi t'ap'amaa ak'idamerã. Oopíji ma baaltek'a bi t'ap'a ĩri chi isia erati jōnipa wāk'adamerã. ²¹Ma t'ap'a oo aupadak'āri, bipíji ma baaltek'a bi ĩri. Mia ley p'āda teeit'ee bi aide ia b'iji. ²²Ma it'aripemaarāk'a omé p'aní esajīak'a mǎ pi ome unupariit'ee mǎik'aapa pedepariit'ee. Mǎgá pia israelitaarāmaa mi ley jarateeyada aji.

Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jarada mesa oopimerã

²³'Mesa acacia pak'urudee oopíji mǎ tede bidamerã. Oopíji noventa centímetros chi teesoo; cuarenta y cinco centímetros chi jet'ee; setenta centímetros chi it'ia. ²⁴Ma jōma nēepapai p'ēepip'eda, ne–inaa nēedee ooda nonoree bipíji ma mesade p'irrabaimerã. ²⁵Ma mesa ide tabla jet'ee siete centímetros bipíji, mǎik'aapa ne–inaa nēedee ooda nonoree bipíji ma tabla ide p'irrabaimerã. ²⁶Ichiaba nēedee argolla k'ĩmari oopíji ma mesa esquina chaa argolla aba bidamerã chi mesa biiri bimāi. ²⁷⁻²⁸Ichiaba acacia pak'urudee oopíji pak'uru teesoo omé mǎik'aapa ma pak'uru nēepa p'ēepíji. Ma pak'uru t'i bidaipia bi ma argollade. Mǎgá ma mesa āyaa ateedai. ²⁹Ne–inaa ma mesa ĩri bipata jōmaweda nēedee oopíji: p'arat'u, taza, k'usarra, jarra mǎik'aapa vaso mi–it'ee vino weepari. ³⁰Ma mesa mi k'irapite bait'ee perã, ai ĩri ichita bipipáde aji, pan mi–it'ee awara bidap'edaa.

Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jarada lámpara bipata oopimerã

³¹'Ichiaba nēedee oopíji lámpara bipata; chi basa, chi biiri mǎik'aapa chi jua t'ai. Ma jua t'ai k'ĩ chaa copa oopíji almendro p'onok'a chi k'iru ome, aide ma lámpara k'oopata aceite weedamerã. Ma jōma nēe lámína abaadee martillopa oopíji. ³²Ma lámpara bipata biiride jua t'ai seis

^x **25.17** Ma t'ap'a ĩri p'aareerã poro waibiapa ne–animalaarã waa jīap'epachi Tachi Ak'ōremaa iidik'āri israelitaarāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa āyaa bimerã, mǎgá Tachi Ak'ōrepa āra pia ak'ipariimerã.

oopíji, k'íraichaa õpee–õpee p'aneedamerã. ³³Ma jua t'ai chaachaa, copa õpee oopíji almendro p'onok'a chi k'iru ome. ³⁴Ma lámpara bipata biiride ichiaba copa k'ímari oopíji almendro p'onok'a chi k'iru ome, ³⁵madepema copa õpeedeepa jua t'ai omé uchiadamerã; aba chi i chaa. ³⁶Ma jöma nêe lámína abaadee martillopa oopiipia bi. ³⁷Lámpara siete oopíji nok'oree ïdaamerã. ³⁸Ma awara nêedee oopíji tijerak'a, mägípa lámpara mecha t'íipataadamerã. Ichiaba oopíji platillo aide ma tijerak'a, mecha ome bidamerã. ³⁹Ma lámpara bipata, chi tijerak'a, chi mecha chi platillo paara; ma jöma oodait'ee nêe treinta y tres kilos iru p'anadaipia bi. ⁴⁰Ma lámpara bipata mia na ee nok'ode ak'ípidak'a auk'a oopipáde aji.

Tachi Ak'õrepa Moisémaa jarada ichi te oopimerã

26 ¹Cortina diez oopíji, ma te edajãde mi–it'ee awara bidamerã. Ma cortina oopíji lino náusaadee mäik'aapa made it'aripemaarãk'a k'apíji oveja k'ara p'ãp'ãraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee. ²Ma cortina chaa nãga oopíji; doce metros ap'eda cincuenta centímetros chi teesoo; metro aba ap'eda ochenta centímetros chi jobia. ³Ma cortina diezdepema joisomaa araa k'aat'ípíji cortina aba uchiamerã. Auk'a oopíji chi apema joisomaa ome. ⁴P'aru p'up'uchia síautaa t'íipíji teesoomaa bedap'eda, p'ítria k'aat'idamerã. Mãgee oopíji ma cortina omeeweda chi i chaa k'aat'idamerã. ⁵Chi naapema cortina ide mãgee cincuenta k'aat'ípíji mäik'aapa chi apema cortina ide auk'a mãga oopíji, mãgá ma cortina i omeeweda ganchopa araa jöi p'aneedamerã. ⁶Ma–it'ee gancho cincuenta nêedee oopíji, mägípa chi cortina i jöi p'aneedamerã te jãdepema pared–it'ee.

⁷Ichiaba cortina teesoo once cabra k'aradee k'ada oopíji, mägípa chi te k'íruk'a bidamerã. ⁸Ma cortina chaachaa oopíji trece metros ap'eda cincuenta centímetros chi teesoo mäik'aapa metro aba ap'eda ochenta centímetros chi jobia. ⁹Ma cortina oncedepema joisomaa araa k'aat'ípíji; chi apema seis ichiaba araa k'aat'ípíji. Ma seidepema aba bedadaipia bi, mägípa ma te edajãde t'íupatamãi t'ap'adamerã. ¹⁰Ma cortina araa p'aneedamerã p'aru síautaa t'íipíji teesoomaa bedap'eda, p'ítria k'aat'idamerã. Chi naapema cortina ide mãgee cincuenta k'aat'ípíji mäik'aapa chi apema cortina ide auk'a mãga oopíji, mãgá ma cortina i omeeweda araa jöi p'aneedamerã. ¹¹Ma–it'ee gancho broncedee cincuenta oopíji, mägípa chi cortina cabra k'aradee oodade araa jöi p'aneedamerã. ¹²Ma cortina teesoora bait'ee perã, te ãpíteik'a eere ma cortina esa–auk'a bajjira beeit'ee. ¹³Jödee teesoomaa chi i chaa cincuenta centímetros bajjira beeit'ee.

¹⁴Ma cortina ïriik'a eere oveja e p'oree t'ida bipíji. Ai ïriik'a eere ne–e pipiara bee bipíji.

¹⁵Tabla acacia pak'urudee oopip'eda, jïp'a bainí bipíji, chi paredk'a beemerã. ¹⁶Mãgí tabla chaa oopíji metro k'ímari ap'eda cincuenta

centímetros chi teesoo m̄aik'aapa setenta centímetros chi jet'ee. ¹⁷Ma tabla i abaade muesa omé oop̄iji chi apema tabla ide joot'i beemerā m̄aik'aapa ma tabla edaik'a eere muesa omé oop̄iji basade pia joot'i p'anedamerā ma te bainī bidak'āri. Māga oop̄iji ma tedepema tabla chaachaa. ¹⁸Ma te sur eerepema pared-it'ee veinte tablas oop̄iji. ¹⁹Ichiaba basa cuarenta p'arat'adee oop̄iji ma tabladepema muesa chaachaa basa abaade joot'i bidamerā.

²⁰Norte eerepema pared-it'ee auk'a veinte tablas oop̄iji. ²¹Ichiaba basa cuarenta p'arat'adee oop̄iji, ma tabla chaa basa omeede bainī bidamerā. ²²Ma te āpiteik'a eere, occidente eere, seis tablas bainī bip̄iji; ²³ma chaachaa basa omé. Ma awara esquina chaa awaraa tabla omé chi basa ome bainī bip̄iji. ²⁴Ma tabla pareddepema tabla ome araa joot'i bip̄iipia bi chi naapema it'aik'a eerepema argolla parumaa. Māga oop̄iji ma āpiteik'a eerepema esquina chaa. ²⁵Māgá ma eere tabla ocho joot'i p'anedait'ee dieciséis basas p'arat'adee oodade.

²⁶Ma tabla erk'a p'anedamerā pak'uru teesoo joisomaa acacia pak'urudee oop̄iji pared bi abaade teesomaa bidamerā. ²⁷Auk'a māga oop̄iji ai k'irapitepema paredde, ma te āpiteik'a eere, pia jarait'eera occidente eerepema paredde paara māga bidamerā. ²⁸Ma pak'uru joisomaadepema aba bip̄iipia bi ma pared bi esa-auk'a, j̄ip'a wāyaamerā esquina abaadeepa chi apema esquina parumaa. ²⁹Ma tabla chaa nēpa p'ēep̄iji m̄aik'aapa aide argolla nēdeee ooda bip̄iji. Ichiaba ma pak'uru joisomaa nēpa p'ēep̄iji ma argollade t'i bidamerā. ³⁰Ma jōma mia p̄imaa ee nok'ode ak'ip̄idak'a oop̄iji. ³¹Te edajādepema-it'ee cortina awaraa oop̄iji p'aru lino nāusaadee m̄aik'aapa made it'aripemaarāk'a bee k'ap̄iji oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee. ³²Edupiara bi cuarto t'iak'au beemerā poste k'īmari acacia pak'urudee ooda erk'a bainī bip̄iji basa k'īmari p'arat'adee oodade. Ma poste nēpa p'ēep̄iji. Ichiaba gancho nēdeee ooda ma poste k'īmariide bip̄iji ma ganchode ma cortina jōi bidamerā. ³³Māgí cortina ganchode jōi bidap'eda, māgipa te edajāde t'iak'au bip̄iji, edupiara bi cuarto mi-it'ee awara beemerā ma baaltek'a bi ome m̄aik'aapa taawaik'a eerepema cuarto mi net'aa-it'ee awara beemerā. Mia ley jarada ma baaltek'a bide ia b̄iji, israelitaarāpa k'irāpadamerā mia āra ome pacto ooda. ³⁴Ma baaltek'a bi chi t'ap'a' ome edupiara bi cuarto mi-it'ee awara bidait'ee p'animāi bip̄iji. ³⁵Jōdee ma mesa taawapema quartode norte eere bip̄iji m̄aik'aapa ma lámpara bip̄ata ai k'irapite sur eere bip̄iji.

³⁶Ma te t'ūpatamāipema-it'ee oop̄iji cortina lino nāusaadee m̄aik'aapa made nonoree k'ap̄iji oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee.

y 26.34 Ma t'ap'a iri p'aareerā poro waibiapa ne-animalaarā waa j̄iap'epachi Tachi Ak'ōremaa iidik'āri israelitaarāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa āyaa bimerā, māgá Tachi Ak'ōrepa āra pia ak'ipariimerā.

37Ma cortina jõi bidamerã, acacia pak'urudee poste joisomaa oopíji gancho ome mǎik'aapa ma jômaweda nēpa p'ēepíji. Ma poste basa joisomaa broncedee oodade bainĩ bipíji.

Tachi Ak'õrepa Moisemaa jarada altar broncedee oopimerã

27 1'Altar nēchoma acacia pak'urudee oopíji; metro omé ap'eda treinta centímetros chi teesoo, chi jet'ee jida auk'a mǎik'aapa metro aba ap'eda treinta centímetros chi it'ia. 2Ma pak'urudee ichiaba oopíji ne-animal cachok'a ma altar esquina chaa p'anedamerã mǎik'aapa ma jõma broncepta p'ēepíji. 3Ichiaba broncedee oopíji nãgee ne-inaa jõma ma altarde bidamerã: it'abarre p'ora p'epata; pala; taza; tenedor mǎik'aapa t'ipi k'íra p'epata. 4Rejilla broncedee oopíji mǎik'aapa ma esquina chaa argolla broncedee ooda bipíji. 5Ma rejilla bidaipia ma altar edajãde esajĩak'a. 6Ma altar-it'ee pak'uru teesoo oopíji acacia pak'urudee mǎik'aapa broncepta p'ēepíji. 7Ma pak'uru t'i bidaipia bi chi argolla ma altar bi chaa beede. Mǎgá ma altar ãyaa ateedai. 8Ma altar baaltek'a bi pak'urudee oopíji t'ap'a wēe mǎik'aapa jã wēe, mia pimaa ak'ipidak'a ee nok'ode bak'ãri.

Tachi Ak'õrepa Moisemaa jarada ichi te ãuk'idaa t'iak'au bidamerã

9Te ãuk'idaa t'iak'au bipíji cortina p'aru lino nãusaadee oodapa. Sur eere t'iak'au bidamerã, cuarenta y cinco metros chi teesoo oopíji. 10Ma eerepema ide poste veinte pak'urudee ooda mǎik'aapa broncepta p'ēeda aba-abaa basa veinte broncedee oodade bainĩ bipíji. Ma poste chaa gancho p'arat'adee ooda bipíji mǎik'aapa p'arat'adee pak'uruk'a teesoo oopíji ma poste k'ĩ chaa t'iak'au beemerã. 11Chi norte eerepema t'iak'au bidamerã, auk'a mǎga oopíji. 12Jõdee occidente eerepema chi jet'ee oopíji veintidós metros ap'eda cincuenta centímetros. Made poste diez bainĩ bipíji basa diezde, ma postede cortina jõi bidamerã. 13Chi oriente eerepema auk'a veintidós metros ap'eda cincuenta centímetros oopíji. 14-15Ma oriente eere chi t'ĩupata bipíji. Chi t'ĩupata i chaa bipíji poste õpee chi basa ome mǎik'aapa cortina siete metros chi teesoo bipíji. 16Jõdee chi t'ĩupatade poste k'ĩmari bipíji chi basa ome. Made jõi bipíji cortina lino nãusaadee ooda mǎik'aapa made nonoree k'apíji oveja k'ara p'ãp'ãraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee mǎik'aapa hilo lino nãusaa oodadee. Ma cortina teesoo nueve metros oopíji. 17Ma te ãuk'idaa t'iak'au bidepema poste broncepta p'ēeda basa broncedee oodade bainĩ bipíji. Ma poste chaachaa gancho p'arat'adee ooda bipíji mǎik'aapa p'arat'adee pak'uruk'a teesoo oopíji ma poste k'ĩ chaa t'iak'au beemerã. 18Ma t'iak'au bi teesoo cuarenta y cinco metros bait'ee; chi jet'ee veintidós metros ap'eda cincuenta centímetros bait'ee; chi it'ia metro omé ap'eda treinta centímetros bait'ee. Ma poste basa broncedee oodade bainĩ bidap'eda, aide cortina lino nãusaadee ooda jõi bipíji. 19Ma tedepema mǎik'aapa te ãuk'idaapema estaca

jömaweda broncedee oopíji. Ichiaba broncedee ne–inaa oopipáde aji, ma tede mimiadak'ári, māgee ne–inaapa mimiadamerã.

**Tachi Ak'õrepa Moisemaa jarada aceite
oopimerã ichi tedepema lampara–it'ee**

²⁰Israelitaarãmaa jaráji aceite olivodee ooda aneedamerã. Ma aceite maarepida nejarra wêe bai pia bi. Ma aceitepa mi tedepema lámpara k'oodaia pia bi, k'ewaradeepa tap'eda parumaa ichita urua nĩbamerã. ²¹Mi ome unupata tede Aaronpa mãik'aapa ichideepa uchiadait'eerãpa ma lámpara ichita k'oodaia pia bi p'arik'ua uruadamerã mi k'irapite ma t'iak'au bada cortina taawaik'a eerepema cuarto mi net'aa–it'ee awara bidait'ee p'anide. Mia k'inia bi israelitaarãdeepa uchiadait'eerãpa ichita mãga oodamerã.

Tachi Ak'õrepa Moisemaa jarada p'aareerãpa k'ãare p'áruta jĩdaia pia bi

28 ¹Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji: —Awara bĩji pi ìpema Aarón chi warrarã Nadab, Abiú, Eleazar mãik'aapa Itamar ome, israelitaarã t'ãide arápata mi–it'ee p'aareerã mimia oopataadamerã. ²P'aru pi–ia oopíji pi ìpema Aaronpapai jĩpariimerã mãik'aapa ma mimia ook'ári, k'ira wãree beemerã. ³Jirĩji nãgee eperãrã mia k'isia k'awaapidaarã: p'aru k'aat'i k'awaa beerã mãik'aapa nonoree k'a k'awaa beerã, mãirãpa Aaron–it'ee ma p'aru oodamerã. Ma p'aru jĩk'ári, iru awara beeit'ee p'aare mimia oomerã. ⁴Nãgee p'aru oopíji irua jĩmerã: ne–inaa mãu pi–ia ome t'ũade jĩpari; efod apata; p'aru teesoo; ek'aripema p'aru teesoo; p'aru pĩrada porode jĩmerã mãik'aapa k'irride jĩpari. Pi ìpema Aaronpa mägí p'aru jĩit'ee mãik'aapa iru warrarãpa auk'a ma p'aru jĩdait'ee ma mimiade p'aneedak'ári. ⁵Mägí p'aru oodaia pia bi lino nãusaadee mãik'aapa made nonoree k'adaia pia bi oveja k'ara p'ãp'ãraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee mãik'aapa hilo nēedee oodadee.

⁶Ma efod apata oodaia pia bi lino nãusaadee mãik'aapa made nonoree k'adaia pia bi oveja k'ara p'ãp'ãraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee mãik'aapa hilo nēedee oodadee. ⁷Ma efod ik'ia chaa araa k'aat'idaia pia bi. ⁸K'irride jĩpari k'aat'idaia pia bi ma efod k'irride jĩmerã. Mägí ichiaba oodaia pia bi lino nãusaadee mãik'aapa made nonoree k'adaia pia bi oveja k'ara p'ãp'ãraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee mãik'aapa hilo nēedee oodadee.

⁹Õnice mãu pi–ia omeede Israel warrarã t'ĩ doce p'ãpĩji. ¹⁰Ma t'ĩ p'ãpiia bi warra naapemadeepa chi t'ēepema parumaa; t'ĩ seis mãu abaade, seis chi apemade. ¹¹Ma mimia oopiia pia bi chi mãu pi–iade p'ã k'awaa bĩmaa, pi–ia uchiamerã eperã t'ĩ sellode p'ã bĩpatak'a. Irua ma mãu ne–inaa nēedee oodade joot'i bĩp'eda, ¹²k'aat'ii pia bi ma efod ik'iade araa k'aat'idamãi. Mägá Aaronpa israelitaarã k'irãpait'ee mãik'aapa Israel warrarã t'ĩ anipait'ee mi, Tachi Ak'õre k'irapite, ãra pari it'aa t'ik'ári. ¹³Ma ne–inaa oo k'awaa bĩpa ma mãu pi–ia joot'i biipia bi ne–

inaa nēedee oodade ¹⁴ māik'aapa ma chaachaa cadena nēedee sirat'ida cordonk'a joot'i biipia bi.

¹⁵ Ne–inaa pia oo k'awaa bi jir̄ji oomerā ma ne–inaa p'ep'edee t'ūade j̄ipari. Ma k'aurepa Aaronpa k'awaai mia k'āata oopi k'inia bi israelitaarāmaa. Ma ne–inaa pia oo k'awaa b̄ipa ooipia bi ma efod lino nāusaadee oodak'a māik'aapa made nonoree k'aipia bi oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee māik'aapa hilo nēedee oodadee. ¹⁶ Māgí p'aru kuadria bedap'eda, māgidee ne–inaa p'ep'edee t'ūade j̄ipari ooipia bi; veinte centímetros chi teesoo; auk'a chi jobia. ¹⁷ Made hilera k'imari ooipia bi. Ma hilera chaa māu pi–ia ōpee–ōpee biipia bi. Chi naapema hilerade biipia bi nāgee māu pi–ia: rubí, crisólito, esmeralda. ¹⁸ Ai eerepema hilerade nāgee biipia bi: turquesa, zafiro, jade. ¹⁹ Ai eerepemade biipia bi: jacinto, ágata, amatista. ²⁰ Ai eerepemade biipia bi: topacio, ónice, jaspe. Ma māu pi–ia aba–abaa ne–inaa nēedee oodade joot'i biipia bi māik'aapa māgí k'aat'iipia bi ma t'ūade j̄iparide. ²¹ Ma māu pi–ia doce biipia bi Israelpa warrarā doce ooda perā. Ma māu pi–ia chaa Israeldeepa uchiadap'edaa ēreerā t'ī aba–abaa p'āipia bi sellode p'ā bipatak'a.

²² Ma ne–inaa t'ūade j̄i bimerā cadena nēedee cordonk'a ooipia bi. ²³ Ichiaba irua argolla omé nēedee ooipia bi ma ne–inaa t'ūade j̄ipari it'aik'a eerepema k'ī chaa bimerā. ²⁴ Irua ma k'ī chaa ma cadena k'ī abaapa j̄iipia bi. ²⁵ Jōdee chi apema cadena k'īpa j̄iipia bi ma efod ik'iade bi ne–inaa nēedee oodade. ²⁶ Ichiaba irua argolla omé nēedee ooipia bi ma ne–inaa t'ūade j̄ipari edaik'a eerepema k'īde k'aat'i bidamerā. ²⁷ Ma awara nēedee argolla omé ooipia bi ma efod isia edaik'a eere māik'aapa ma k'irride j̄ipari it'aik'a eerepapai k'aat'i bidamerā. ²⁸ Māpai oveja k'ara p'āp'āraadee cordonk'a sirat'idapa ma argolla ne–inaa t'ūade j̄ipari edaik'a eere k'aat'ida j̄iipia bi ma argolla efodde k'aat'idade. Māgá ma ne–inaa t'ūade j̄ipari ichi bimāipai beeit'ee. ²⁹ Aarón t'īuk'āri ma cuarto m̄i net'aa–it'ee awara bidade, ma ne–inaa t'ūade j̄ipari ichita j̄i bait'ee. Māgá irua Israeldeepa uchiadap'edaarā k'irāpait'ee māik'aapa ma ne–inaa t'ūade j̄ipari edajādepema net'aa k'aurepa mia israelitaarāmaa k'awapiit'ee k'āata oopi k'inia bi. ³⁰ Ma ne–inaa t'ūade j̄ipari edajāde pia ma net'aa Urim māik'aapa Tumim^z apata t'i biipia bi Aarón t'āri k'ait'a p'anadamerā. Māgá mia ma Urim, Tumim k'aurepa k'awapiit'ee mia israelitaarāmaa k'āata oopi k'inia bi.

³¹ Aaronpa ma efod awaraa p'aru īri j̄imerā p'aru teesoo oop̄ji oveja k'ara p'up'uchia t'idadee. ³² Ma esaj̄iak'a uria bip̄ji made Aarón poro t'īumerā. Ma uria bi i bedap'eda, pia k'aat'ipiipia bi Aaronpa j̄ik'āri

^z 28.30 K'awada–e p'ani ma p'aareerā poro waibiapa k'āata oopachi ma net'aa ome Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bada k'await'ee.

jënaamerã. ³³Mãgí p'aru ide granadillajök'a bee k'apíji oveja k'ara p'áp'áraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee. Ma granadillajök'a bee k'ada awara campana chak'e nēedee ooda bipíji. ³⁴Pia jarait'eera ma granadillajök'a bee p'aru i jōmaade k'a bi wādak'ári, ewaraa atabēi wādaipia bi, ma ewaraa beedade campana chak'e nēedee ooda k'aat'i bi wādamerã. ³⁵Aarón ichi mimia oode mi ome unupata tede t'ïuk'ári, ichita ma p'aru jüipia bi. Mãgá iru mi k'irapite t'ïuk'ári, maap'eda mamãik'aapa uchiak'ári, ma campana jüwaadait'ee. Aaronpa ma jōma mia jaradak'a ooru pirã, piu–e pait'ee.

³⁶Nēedee ne–inaa teesoo, p'ep'edee oopíji aide nãga p'ã bidamerã: 'Tachi Ak'õre–it'ee awara bida.' ³⁷Mãgí ne–inaa ma p'aru pirada porode jüpari tau biiri eere bidap'eda, oveja k'ara p'áp'áraadee cordonk'a sirat'idapa mãgí jidaipia bi. ³⁸Mãgá Aaronpa ma p'ãda ichita jüpariit'ee mi k'irapite wāk'ári eperãarãpa ne–inaa teepata ome. Irua ma p'ãda mãgá jüpari k'aurepa ãrapa net'aa mi–it'ee awara bidap'edaa teede wādak'ári, mia ma net'aa pia ak'iit'ee mãik'aapa ãrapa ne–inaa k'achia oojida pirã ma net'aa mãgá teede wādak'ári, mia ma k'achia oodap'edaa áyaa biit'ee.

³⁹'Ma p'aru pirada Aaronpa ichi porode jümerã lino nãusaadee oopíji. Ichiaba chi ek'aripema p'aru teesoo jüpari lino nãusaadee oopíji. Chi k'irride jüparide nonoree k'apíji. ⁴⁰Aarón warrarã–it'ee ichiaba lino nãusaadee oopíji p'aru teesoo mãik'aapa p'aru pirada porode jüdamerã, k'irride jüpari paara, k'íra wãree p'aneedamerã áchi mimia oodak'ári mãik'aapa eperãarãpa ãra pia ak'idamerã.

⁴¹'Pi ipema Aaronmaa mãik'aapa chi warrarãmaa ma p'aru jüpip'eda, ãra iri aceite wéiji p'aare padamerã mãik'aapa mi–it'ee awara p'aneedamerã. Mãgá p'aareerã mimia oopataadai. ⁴²Ichiaba interior linodee oopíji ãra átau wāk'adamerã. ⁴³Aarón chi warrarã ome ma p'aru jüdaipia bi mi ome unupata tede p'aareerã mimia oodak'ári mãik'aapa mi altar k'ait'a wādak'ári. Mãgá áchi k'ap'ia wāk'adai mãik'aapa piuda–e pai. Aaronpa mãik'aapa ichideepa uchiadait'eerãpa ma leyde jara bik'a ichita oodaipia bida" aji.

Tachi Ak'õrepa Moisemaa jarada p'aareerã awara bimerã

29 ¹Tachi Ak'õrepa Moisemaa mãgaji: —Pia Aarón ichi warrarã ome awara bik'ári mi–it'ee mimiapataadamerã, nãga óoji. Jiríji p'ak'a imik'íra k'aipee aba maarepida ne–inaa k'achia wēe bi mãik'aapa oveja imik'íra omé maarepida ne–inaa k'achia wēe bee mi–it'ee paamerã. ²Ma awara harina trigodee ooda pipiara bi atap'eda, nãgee ne–inaa levadura wēe oopíji: pan; ne–inaa p'ep'edee harina aceite ome p'oiradadee ooda mãik'aapa galletak'a bi oblea apata olivo aceitepa p'uruda. ³Mãgee ne–inaa k'oraade p'e bíji mãik'aapa ma p'ak'a imik'íra, oveja imik'íraarã ome atap'eda, ma jōma mi ome unupata temaa atéiji. ⁴Maap'eda Aarón chi warrarã ome atéiji mi ome unupata te t'ïuputamãi

māik'aapa āra k'uipíji. ⁵Maap'eda Aarón p'aru jī bīji: ek'aripema p'aru teesoo māik'aapa awaraa p'aru teesoo ai ĩri jīpari; efod apata; ne–inaa māu pi–ia ome t'ūade jīpari. Ma efod k'irride jīpari pi–ia jī bīji. ⁶Maap'eda iru porode p'aru pírada jī bīji māik'aapa ai ĩri jī bīji, poro jīrak'a bi p'ep'edee nēdede ooda māik'aapa awara bidap'edaa Aaronpapai jīpariimerā. ⁷Maap'eda aceite olivodee ooda awara bidap'edaa Aarón poro ĩri wéeji, iru p'aare mimia–it'ee awara beemerā. ⁸Ichiaba Aarón warrarā t'ī p'e atap'eda, p'aru teesoo jī bīji ⁹āra k'irride jīpari ome, p'aru pírada āra porode jīpari paara. Māgá āra awara bīji, āradeepa uchiadait'eerā paara p'aareerā mimia ichita oopataadamerā.

¹⁰Ma t'ēepai ma p'ak'a imik'īra anéeji mi ome unupata te t'ūpatamāi, Aarón chi warrarā ome ma ne–animal poro ĩri jua bidamerā. ¹¹Mama te t'ūpatamāi, pia jarait'eera, mi k'īrapite ma p'ak'a péjeji. ¹²Jua k'īde chi waa ma–āri atap'eda, taawapema altardepema ne–animal cachok'a bee chaa p'urúji. Maap'eda chi waa beeda ma altar biirimāi wéeji. ¹³Chi traa ma p'ak'a jīsidepema, t'āridepema, riñondepema māik'aapa chi riñon omeeweda ēt'a atap'eda, ma altarde páaji. ¹⁴Mamīda chi chiara, chi e, chi ā paara páaji eperāarā p'anapatamāiipa waawí. Ma p'ak'a mi–it'ee paak'āri, mia p'aareerāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa āyaa biit'ee.

¹⁵Māpai oveja imik'īra aba atap'eda, anéeji, Aarón chi warrarā ome āchi jua ma ne–animal poro ĩri bidamerā. ¹⁶Maap'eda péjeji māik'aapa chi waa ma altar bi chaa jāp'éji. ¹⁷T'ēepai ma ne–animal k'ap'ia piuda t'iap'éji māik'aapa chi jīsi, mak'ara ome sīji. Maap'eda māgí araa bīji chi k'ap'ia t'iap'eda, chi poro ome bimāi. ¹⁸Maap'eda altarde ma ne–animal mi–it'ee paa jōpíji. Ma ne–inaa mi–it'ee t'ipitaude paadadepema nari ik'āri, mi t'āri o–ia beeit'ee^a māik'aapa parā pia ak'ipariit'ee.

¹⁹Maap'eda chi apema oveja imik'īra atap'eda, anéeji, Aarón chi warrarā ome māgí ne–animal poro ĩri jua bidamerā. ²⁰Maap'eda ma oveja imik'īra péjeji. Chi waade pi jua k'ī ma–āri sā atap'eda, p'urúji Aarón māik'aapa chi warrarā juaraarepema k'īiri ātumiade, juaraarepema jua nawede māik'aapa juaraarepema biiri nawede. Maap'eda chi waa beeda ma altar bi chaa jāp'éji. ²¹Ma waadepema ma–āri atap'eda aceite awara bidap'edaa ome, jāp'éji Aarón ĩri, chi p'aru ĩri, chi warrarā ĩri, māik'aapa āchi p'aru ĩri, māgá āchi chi p'aru ome mi–it'ee awara p'anedamerā.

²²Maap'eda ēt'a atáji ma oveja peeda trudepema traá, jīsidepema traá, t'āridepema traá, riñondepema traá māik'aapa chi riñon omeeweda, chi juaraarepema mak'ara paara. Māga oopia bi ma oveja imik'īra peeda ome, Aarón chi warrarā ome awara p'anedamerā. ²³Ma ne–inaa k'oraade mi–it'ee aneedap'edaadepema nāgí ne–inaa levadura wēe ooda ōpee atáji; pan

^a 29.18 Māga jarak'āri jara k'inia bi Tachi Ak'ōre āra ome k'īrau–e pait'ee ārapa p'ek'au k'achia oodap'edaa k'aurepa.

aba; ne–inaa p'ep'edee aba harina aceite ome p'oiradadee ooda m̄aik'aapa galletak'a bi oblea apata olivo aceitepa p'uruda. ²⁴Ma jōma b̄iji Aarón juade m̄aik'aapa chi warrarā juade, āchia mimaa jirajiraa ak'ipidamerā m̄aik'aapa m̄agá mi–it'ee awara beemerā. ²⁵Māpai ma jōma āchi juadeepa atap'eda, mi–it'ee páaji altarde apema oveja imik'ira paa jōpimaa p'aním̄ai. Ma nari ik'āri, mi t'āri o–īa beeit'ee m̄aik'aapa parā pia ak'ipariit'ee.

²⁶'Aarón awara bik'āri, ma oveja pia peeda t'üadepema chiara pichi juade iru b̄aji m̄aik'aapa mimaa jirajiraa ak'ip̄iji, m̄agá ma nechiara mi–it'ee awara beemerā. Ma nechiara p̄eré pait'ee. ²⁷Māgee t'üadepema chiara mimaa jirajiraa ak'ipidap'edaa mi–it'ee awara b̄iji m̄aik'aapa ma mak'aradepema chiara mimaa ak'ipidap'edaa ichiaba mi–it'ee awara b̄iji. Māgee nechiara ichita Aaron–it'ee m̄aik'aapa chi warrarā–it'ee pait'ee. ²⁸Israelitaarāpa oveja imik'ira peedap'eda, paapidak'āri āchi auk'aarā ome jedek'odait'ee, ichita teedaipia bi chi t'üadepema chiara m̄aik'aapa mak'aradepema chiara Aaronmaa m̄aik'aapa irudeepa uchiadait'eerāmaa.

²⁹'Aarondeepa uchiadait'eerāpa j̄iadait'ee ma p'aru awara bida irua j̄ipariimerā mi ome unupata tede mimiak'āri. M̄agá āra ma mimiade p'aneedak'āri, ma p'aru īri aceitepa p'urudaipia bi ma mimia–it'ee āra ichiaba awara p'aneedamerā. ³⁰Irudeepa uchiada awara bidak'āri mi ome unupata tede p'aareerā poro waibia mimia oomerā, m̄aḡipa Aaronpa p'aru j̄ipariida j̄iipia bi k'āima siete paru misa.

³¹'Ma nechiara Aaron–it'ee m̄aik'aapa chi warrarā–it'ee awara bida chuup̄iji ma–it'ee it'abarre awara bidade. ³²Mi ome unupata te t'ūpatam̄ai Aaronpa irudeepa uchiadait'eerā ome ma nechiara k'odait'ee ma k'oraadepema pan ome. ³³Ārapa ma nechiara m̄agá k'odait'ee, parāpa ma ne–animal peedak'āri, mia ārapa p'ek'au k'achia oopata āyaa bida perā m̄aik'aapa āra awara bida perā mi–it'ee p'aareerā mimia oopataadamerā. Āra awara, awaraa eperāpa m̄aḡi nechiara pan ome k'oik'araa bi, māgee ne–inaa mi–it'ee awara bidap'edaa perā. ³⁴Ai norem̄apema–it'ee ma pan wa nechiara beeru p̄irā, páaji apidaapa k'onaadamerā, mi–it'ee awara bida perā.

³⁵'K'āima siete paru misa, ma ne–inaa jōma mia jaradak'a óoji Aarón ome m̄aik'aapa chi warrarā ome, āra p'aareerā mimia–it'ee awara p'aneedamerā. ^{36–37}Ma k'āima siete paru misa, ewari chaa p'ak'a imik'ira mi–it'ee páaji mia ārapa p'ek'au k'achia oodap'edaa āyaa b̄imerā m̄aik'aapa ma altar maarepida ne–inaa k'achia w̄ee bamerā. Ichiaba ma altar īri aceite w̄ejeji, mi–it'ee aupai awara bamerā. M̄agá ne–inaa apidaapa ma altar t'ōbairu p̄irā, ichiaba ma ne–inaa mi–it'ee aupai awara beeit'ee.

Ewari chaa Tachi Ak'ōre–it'ee ne–animalaarā paa jōpidaipia bi

³⁸'Ewari chaa p'aarepa oveja chak'e omé, año aba iru bee, peep'eda, ichita mi altarde mi–it'ee paa jōpiipia bi. ³⁹Aba tap'edaweda paa jōpiipia

bi; chi apema ak'õrejïru baaik'ãri. ⁴⁰Ma naarapema oveja chak'e ome paa jõiipia bi harina pipiara bi kilo omé, aceite olivodee ooda litro aba ome p'oirada. Ma awara mi altar ïri vino litro aba weepia bi. ⁴¹K'ewara auk'a oopia bi chi apema oveja chak'e ome mãik'aapa harina aceite olivodee ooda ome p'oirada. Ichiaba mi altar ïri vino weepia bi. Ma ne–inaa tee chedap'edaa mãgá mi–it'ee paa jõpik'ãri mãik'aapa mia ma nari ik'ãri, mi t'ãri o–ia beeit'ee. ⁴²Mãgá ichita p'aareerãpa ma ne–inaa mi–it'ee paa jõpidaipia bi. Mãga oodaipia bi israelitaarã k'ap'ia pari mãik'aapa ãradeepa uchiadap'edaarã k'ap'ia pari. Mãga oodaipia bi mi ome unupata te t'ïpatamãi, mi mama bait'ee perã pi ome pedeeit'ee. ⁴³Mama mi israelitaarã ome unuit'ee. Ma te mi–it'ee aupai awara bapariit'ee, mama mi k'ïra wãree bait'ee perã. ⁴⁴Mia awara biit'ee mi ome unupata te mãik'aapa altar mi–it'ee oodap'edaa. Ichiaba awara biit'ee Aarón ichi warrarã ome, mi p'aareerã padamerã. ⁴⁵Mi israelitaarã t'ãide bapariit'ee mãik'aapa mita ãra Ak'õre Waibia pait'ee. ⁴⁶Mãgá mi ãchi t'ãide bak'ãri, k'awaadait'ee mita Tachi Ak'õre, chi ãra Egipto eujãdeepa uchiapida ãra ome ba k'inia bada perã. Mita parã Ak'õre Waibia.

Tachi Ak'õrepa jarada altar k'aipee oodamerã

30 ¹'Awaraa altar acacia pak'urudee oopfji, ma altarde ne–inaa t'üa bapari mi–it'ee paadamerã. ²Oopfji cuarenta y cinco centímetros chi teesoo; auk'a chi jet'ee; jõdee noventa centímetros chi it'ia. Mãgí pak'urudee ichiaba ne–animal cachok'a oopfji ma altar esquina chaa. ³Ma altar jõma nãepapai p'ëepji mãik'aapa ne–inaa nãedee nonoree oopfji, chi taawaik'a eerepema ide p'irrabaimerã. ⁴Ichiaba argolla nãedee oopfji, ma altar bi chaa ome–omee bidamerã ma ne–inaa nãedee ooda edaik'a eere, ma argollade pak'uru teesoo t'i bidamerã mãik'aapa ãyaa ateedak'ãri mãgide jitadamerã. ⁵Ma pak'uru omé acacia pak'urudee oopfji mãik'aapa nãepa p'ëepji. ⁶Ma altar bipji ma cortinapa t'iak'au bida taawaik'a eere, edupiara bi cuartodepema baaltek'a bi k'ait'a. Ma baaltek'a bide mi ley p'ãda bji, k'irãpadamerã mia parã ome pacto ooda. Mama ma baaltek'a bi t'ap'a ïri p'aareerã poro waibiapa ne–animalaarã waa p'uruit'ee, mia israelitaarãpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa ãyaa bimerã. Ma baaltek'a bimãi mi pi ome unuit'ee. ⁷Ewari chaa tap'edaweda Aaronpa mi tedepema lámpara k'ii chek'ãri, mi–it'ee ne–inaa t'üa bapari ma altarde paaipia bi. ⁸Ichiaba ak'õrejïru baaik'ãri mãik'aapa irua ma lámpara k'oo chek'ãri, mi–it'ee ne–inaa t'üa bapari ma altarde paaipia bi. Ichita mãga oodaipia bi mi, Tachi Ak'õre, k'ïrapite. ⁹Ma altarde p'aarepa nãgee ne–inaa paaik'araa bi: awaraa ne–inaa t'üa bapari mia jara–e pada; ne–animalaarã mi–it'ee paa jõpipata; net'a tau mãik'aapa ai ïri vino weeik'araa bi. ¹⁰Ma altar mi–it'ee aupai awara bait'ee. Año chaa Aaronpa ne–animal peek'ãri mia eperãarãpa p'ek'au k'achia oodap'edaa

ãyaa bimerã, ma ne-animal peeda waapa ma altar cachok'a beede p'uruipia bi, ma altar maarepida k'achia wêe beemerã. Año chaa p'uruda apai p'uruipia bi. P'aareerã poro waibiapa ichita mãga oopia bida aji.

Tachi Ak'õrepa jarada ichi-it'ee p'arat'a teedamerã

¹¹Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji:

¹²—Israelitaarã juasiak'ãri, ãra chaachaa jarãji mi-it'ee p'arat'a teedamerã mia ãra chok'ai iru bi pari. Æra juasiaruta chaa mägã p'arat'a teeda-e pirã, ãramaa k'ayaa k'achia bariit'ee. ¹³Æra juasiak'ãri, t'ĩ p'ãji. Æra chaachaa siclo^b esa-auk'a mi tedepema balanzade chaapatak'a mimaa teedaipia bi. ¹⁴Israelitaarã jõmaweda veinte añodeepa waa iru p'aniirãpa siclo esa-auk'a mimaa teedaipia bi. ¹⁵Mia israelitaarã chok'ai p'anapimerã, ma gramo seis p'aadak'ãri, p'arat'ara beerãpa seis gramodeepa waa p'aadaik'araa bi. Ichiaba chupiria chedeerãpa seis gramodeepa edaara p'aadaik'araa bi. Jõmaarãpa auk'a p'arat'a gramo seis p'aadaipia bi. ¹⁶Ma p'arat'a israelitaarãpa teedap'edaa p'e atãji mãik'aapa mi ome unupata tede ia bõji, ma p'arat'apa net'aa neto atadap'eda, mi tede mimia oopataadamerã. Ma p'arat'a teedap'edaa k'aurepa mia ãra k'irãpa bapariit'ee mãik'aapa chok'ai p'anapiit'eeda aji.

Tachi Ak'õrepa jarada pailak'a oodamerã

¹⁷Ichiaba Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji: ¹⁸—Ne-inaa broncedee oopji pailak'a chi biiri ome, madepema paniapa p'aareerãpa ãchi jua, biiri ome siidamerã. Ma pailak'a bi mi ome unupata te t'ũpata k'irapite bipji. Mamida k'ait'aara bipji ma taawapema altar k'ãyaara. Maap'eda paniapa ipurupji. ¹⁹Aaronpa chi warrarã ome ma paniapa ãchi jua, biiri ome siidaipia bi. ²⁰Æra mi ome unupata tede t'ũruta chaa, mägã siidaipia bi. Ichiaba mägã siidaipia bi ne-animal peedai naaweda ma taawapema altar de paadait'ee pak'ãri. Mãga ooruta pirã, piuda-e pait'ee. ²¹Aaronpa mãik'aapa irudeepa uchiadait'eerãpa ichita ãchi jua, biiri ome mägã siidaipia bi mia na leyde jara bik'a. Mãga ooda-e pirã, piudait'eeda aji.

Tachi Ak'õrepa jarada ichi-it'ee aceite oodamerã

²²Ichiaba Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji: ²³—Jirit'erãji nãgee ne-inaa t'ũa bapari: mirra kilo seis; canela kilo õpee; caña kilo õpee; ²⁴casia kilo seis. Ma jõma cháaji mi ome unupata tedepema balanzade. Ichiaba aceite olivodee ooda litro k'ũmari jirji mãik'aapa ma ne-inaa t'ũa bapari

^b 30.13 Hebreo pedeede siclo jara k'inia bi irã gramo wa kilogramo apatak'a. Siclo esa-auk'a jara k'inia baji p'arat'a gramo seis. Maapai siclo abaade veinte guerã paraaji Tachi Ak'õre tedepema balanzade chaapatap'edaak'a.

ome p'oiráji. ²⁵K'era oo k'awaa bipa ooparik'a, pia ma net'aa jōma p'e atap'eda, mi-it'ee aceite óoji, ma aceite ne-inaa ĩri week'ári, mi-it'ee ma ne-inaa awara beemerã. ²⁶Māgí aceite wéeji mi ome unupata te ĩri; baaltek'a bi ĩri; ²⁷mesa ĩri māik'aapa net'aa aide nĭbi ĩri; lámpara bipata ĩri māik'aapa chi net'aa ĩri; altar teedapema ĩri; ²⁸taawapema altar ne-animalaarã mi-it'ee paa jōpipata ĩri māik'aapa jōma net'aa aide nĭbi ĩri; jua, biiri siipari pailak'a bi ĩri māik'aapa chi basa ĩri. ²⁹Ma net'aa ĩri ma aceite week'ári, ma net'aa mi-it'ee awara beeit'ee māik'aapa awaraa net'aapa ma net'aa t'ōbairu pirã, māgí jida auk'a mi-it'ee awara beeit'ee.

³⁰Māgí aceitepa ichiaba Aarón poro ĩri weepia bi māik'aapa chi warrarã ĩri jĭap'eipia bi, ārapa mi-it'ee p'aareerã mimia oopataadamerã. ³¹Maap'eda israelitaarãmaa nāga jaráji: “Tachi Ak'ōrepa jara bi: Nāgí aceite ichita méré pait'eeda a bi, weedait'ee perã net'aa ĩri, mi-it'ee awara bidak'ári. ³²Nāgí aceite eperã jĭp'aa ĩri weedaik'araa bi. Ichiaba nāgí aceitek'a odaik'araa bi, nāgí aceite mi-it'ee aupai perã. ³³Apidaapa nāgí aceitek'a ooruta pirã maa-e pirã eperã jĭp'aa ĩri weeruta pirã, ma eperã parã t'āideepa jĕret'aadapáde” a bi.

Tachi Ak'ōrepa jarada ichi-it'ee ne-inaa t'úa bapari oodamerã

³⁴Tachi Ak'ōrepa Moisemaa māgaji:

—Nāgee ne-inaa jĭrĭji māik'aapa aidee ne-inaa t'úa bapari oopĭji mi-it'ee paadamerã: resina; ámbar māik'aapa gálbano. Ma chaachaa gramo auk'a ataipia bi. ³⁵Maap'eda k'era oo k'awaa bipa ooparik'a, pia ma ne-inaa jōmaweda t'ā ome p'oiraipia bi, ma ne-inaa t'úa bapari pi-ia beemerã māik'aapa mi-it'ee aupai beemerã. ³⁶Ma ne-inaa t'úa bapari ũk'uru nāusaa bap'eda, bĭji mi ome unupata tede mi baaltek'a bi k'ĭrapitepema altarde, pi ome unuk'ári, mi mama bapariit'ee perã. Ma ne-inaa t'úa bapari mi-it'ee aupai awara bait'ee. ³⁷Mapa māgí ne-inaa t'úa bapari pi-it'ee wa awaraarã-it'ee oopiik'araa bi, māgí mi-it'ee aupai awara beeit'ee perã. ³⁸Apidaapa māgí ne-inaa t'úa baparik'a ooru pirã chi t'úa ĩ k'iniapa, ma eperã parã t'āideepa jĕret'aadapáde aji.

Tachi Ak'ōrepa ne-inaa oo k'awaa beerã jĭrit'erada

31 ¹Tachi Ak'ōrepa Moisemaa māgaji: ²—Mia jĭrit'eraji Judadeepa uchiada, t'ĭjarapata Bezalel. Māgí eperã Uri warra māik'aapa Jur āichak'e. ³Mi Jaure ma eperãmaa pĕiji k'ĭsia k'awaa beemerã, ne-inaa k'ĭra t'ādoo k'awaa bamerã, māik'aapa ne-inaa pi-ia oo k'awaa bamerã. ⁴Mapa irua ne-inaa oo k'awa bi nēedee, p'arat'adee māik'aapa broncedee. ⁵Ichiaba māu pi-ia irra k'awaa bi māik'aapa ne-inaa oo k'awaa bi aide ma māu joot'i biit'ee. Ichiaba ne-inaa pak'urudee oo k'awaa bi māik'aapa awaraa ne-inaa k'ĭra t'ādoo oo k'awa bi. ⁶Iru k'aripamerã mia bĭji Dandee uchiada Aholiab. Māgí Ajisamac warra.

Mia Aholiabmaa m̄aik'aapa awaraarāmaa k'ĩsia k'awaapiji, nāgee ne–inaa mia jaradak'a oo k'awaadamerā: ⁷mi ome unupata te; mi baaltek'a bi chi t'ap'a ome; ne–inaa te edajādepema jōmaweda; ⁸mesa m̄aik'aapa aide n̄ibi paara; lámpara bipata nēedee ooda chi net'aa ome; tedepema altar k'aipee ne–inaa t'ũa bapari paapata; ⁹taawapema altar ne–animalaarā mi–it'ee paa jōpipatamāi chi net'aa jōma ome; pailak'a bi chi biiri ome; ¹⁰p'aru jōmaweda lino nāusaadee ooda, Aaronpa chi warrarā ome j̄ipataadamerā p'aareerā mimia oopataadak'āri; ¹¹aceite mi–it'ee aupai awara bida net'aa ĩri weedamerā m̄aik'aapa eperāarā ĩri p'urudamerā mi–it'ee awara bidak'āri; ne–inaa t'ũa bapari mi tedepema altarde mi–it'ee paapataadamerā; ma jōmaweda mia jaradak'a oo k'awaadamerā.

Israelitaarā ĩipata ewari

¹²Tachi Ak'ōrepa Moisemaa m̄agaji:

¹³—Israelitaarā ome pedeeji m̄aik'aapa nāga jarāji: 'Mia ĩipata ewari awara bida jōmaweda iadaipia bi. Ichita m̄aga oodaipia bi t'ēe t'odait'eerāpa paara k'awaadamerā mi, Tachi Ak'ōrépata parā israelitaarā awara biji, mi–it'ee aupai p'anapataadamerā. ¹⁴ĩipata ewari chaa mi ewate pait'ee. Mapa ma ewate iadaipia bi. Apidaapa ĩipata ewate iada–e p̄irā m̄aik'aapa ma ewate mimiaruta p̄irā, ma eperā p̄achi t'āideepa j̄eret'aadaipia bi. ¹⁵Ewari seis mimiadaipia bi. Mam̄ida ewari sietede mi, Tachi Ak'ōre–it'ee awara beeit'ee, ma ewate parā ĩipataadamerā. Ma ewate apida mimiaru p̄irā, ma eperā peet'aadaipia bi. ¹⁶Mia k'inia bi israelitaarāpa m̄aik'aapa āradeepa uchiadait'eerāpa paara m̄agā ĩipata ewate ichita iapataadamerā. ¹⁷M̄agā ak'ipidai wāara mide ijāa p'ani m̄aik'aapa mia jara bik'a oo k'inia p'ani.

'Ewari seis wāyaarude Tachi Ak'ōrépata pajā m̄aik'aapa eujā ooji. Mam̄ida ewari sietede mimia–e paji. J̄ip'a ĩijida aji.

¹⁸Sinaí ee nok'ode Tachi Ak'ōre Moisés ome pedee aupak'āri, Moisemaa māu p'ep'edee omé teeji. Made ichi ley p'ā baji. Ma ley Tachi Ak'ōrepa ichi juapa p'ā iru baji.

Israelitaarāpa Aaronmaa p'ak'a chak'e nēedee oopidap'edaa

(Deuteronomio 9.6-29)

32 ¹Mam̄ida Moisés ma eede taarā bada perā, israelitaarā Aaronmaa wādap'eda, m̄agajida:

—Ne–inaa óoji ai k'ĩrapite it'aa t'ĩdait'ee. Ma ak'ōre waibiapa tachimaa o ak'ĩpiyada ajida, k'awada–e p'anadairā k'āata p'asaji jā Moisés, tachi Egiptodeepa aneeda ome.

²Māpai Aaronpa p'anauji:

—Wēraarā m̄aik'aapa warrarā k'ĩirideepema nēedee ooda p'e atāti m̄aik'aapa namaa aneedapáde aji.

³Jōmaarāpa āchi k'iirideepema nēedee ooda ēra atadap'eda, Aaronmaa aneejida. ⁴Aaronpa ma jōma p'e atap'eda, torrabait'aaaji māik'aapa cincelpa p'ak'a imik'ira chak'ek'a oo ataji.

Māpai jōmaarāpa māgajida:

—¡Israelitaarā, nāgí ak'ōre waibáapata tachi Egiptodeepa aneejida! ajida.

⁵Aaronpa unuk'āri ārapa made ijāa p'ani, altar oo ataji ma p'ak'a chak'ek'a nēedee ooda k'irapite māik'aapa golpe pedeeji:

—Nu fiesta oodait'eeda aji, Tachi Ak'ōre—it'ee.

⁶Ai norema tap'eda ne—animalaarā chok'ara peedap'eda, ūk'uru Tachi Ak'ōre—it'ee paa jōpijida māik'aapa ūk'uru paapijida ma p'ak'a chak'ek'a bi k'irapite jedek'odait'ee. Maap'eda su—ak'i p'aneejida nek'odait'ee māik'aapa ne—inaa todait'ee. Ma t'ēepai p'irabaijida pēiradait'ee māik'aapa awaraarā jirijida māirā ome p'ek'au oodait'ee.

⁷Māimisa Tachi Ak'ōrepa Moisemaa māgaji:

—Edaa wáji eperāarā pi jua ek'ari p'aniirā, pia Egiptodeepa uchía atadaarāpa ne—inaa k'achia oomaa p'anadairā. ⁸Taarā—eweda mia jarada oo amaajidada aji. P'ak'a chak'e nēedee oo atajida ai k'irapite it'aa t'idait'ee. Māgí ne—inaa—it'ee ne—animalaarā paapimaa p'ani māik'aapa nāga jaramaa p'ani: “Israelitaarā, nāgí ak'ōre waibáapata tachi Egiptodeepa aneejida” a p'ani.

⁹Ma awara Tachi Ak'ōrepa Moisemaa māgaji:

—Mia k'awa bi jā eperāarā audú k'iiri k'isua p'ani. ¹⁰¡Mi āra ome audú k'irau bi! ¡Mapa pi na nepirade t'iunáaji, miata āra jōmaweda jōt'aait'ee perā! Pi aupaita chok'ai atabiit'eeda aji, pideepa uchiadait'eerā michi p'uuru pidaarā padamerā.

¹¹Mamīda Moisepa Tachi Ak'ōremaa nāga chupiria iidiji māga oonaamerā:

—Tachi Ak'ōre, ¿sāap'eda pichi eperāarā ome audú k'irau bima? Pichi juapa āra uchiapiji Egipto pidaarā juadeepa. ¹²Pia israelitaarā jōmaweda peek'ooru pirā, ¿Egipto pidaarāpa nāga jaradai—ek'ā? ‘Tachi Ak'ōrepa āra uchiapiji, eera jēra bimāi peek'ooit'ee, na p'ek'au eujāde apida beenaamerā.’ ¡Mapa k'irau banáaji māik'aapa māga oonáaji! ¡Ára pichi eperāarāpi!

¹³K'irāpáji pia Abrahammaa, Isaacmaa, Israelmaa jarada pichi t'ide nāga juraak'āri: “Mia parādeepa uchiadait'eerā chok'ara iwapiit'ee lucero pajāde chok'ara nībaparik'a. Na eujā mia parāmaa teeit'eeda ada parādeepa uchiadait'eerāpa ichita jīadait'eeda” aji.

¹⁴Moisepa māgá chupiria iidida perā, Tachi Ak'ōrepa waa k'isia—e paji ichi eperāarā peek'ooit'ee. ¹⁵Māpai Moisés edaa cheji ma māu p'ep'edee omé k'iraichaaweda Tachi Ak'ōrepa p'ā iru bada ome. ¹⁶Tachi Ak'ōrepa ichi juadoopa ma māu p'ep'edee ooda paji māik'aapa aide ichi ley p'ā iru baji.

¹⁷Moisés pachek'ári Josuepa nímáa badamá, Josuepa mágaji:

—Eperāarāpa āchi carpa eebai jēra bidap'edaamá jura chōomaa p'anadak'ári, biuk'a nībaparik'a ūri bida aji.

¹⁸Māpai Moisepa p'anauji:

—Māga—epi. Biada—e p'ani chōo p'oyaa wāda perā maa—e pirā atua wāda perā. K'arimaata p'anida aji.

¹⁹K'ait'aara chedak'ári, unu chejida pēira para bi p'ak'a chak'e nēedee ooda k'irapite. Mapa Moisés k'iraudachi māik'aapa Tachi Ak'ōrepa p'āda māu omeeweda ma ee k'arramaa bat'ak'ooji. Māgá omeeweda t'odoohoodachida. ²⁰Aramata Moisepa ma p'ak'a chak'e nēedee ooda t'ipitaude bat'at'aaji. Maap'eda ma nēe baji p'ora uchiarumaa. Ma nēe p'ora p'ot'aaji pania ĩri māik'aapa israelitaarāmaa topiji.

²¹Māpai Moisepa Aaronmaa iidiji:

—¿Jā eperāarāpa pímáa, k'āata oojidama aji, pia āramaa jāgá p'ek'au k'achia oopimerā?

²²Aaronpa p'anauji:

—Michi waibia, mi ome k'iraunáaji. Pia k'awa bi na eperāarā k'achia ooi awaa p'anapata. ²³Mimaa jarajida: “Ak'ōre waibia ooteepáde ajida, mágipa tachimaa o ak'ipimerā, k'awada—e p'anadairā jā Moisés, tachi Egiptodeepa aneeda ome k'āata p'asaji.” ²⁴Māpai mia nāga p'anauji: “Chi nēe iru beerāpa anéeti.” ¡Ma nēe aneedak'ári, mia t'ipitaude bat'at'aaji māik'aapa p'ak'a chak'ek'a bi nēedee ichi itu uchijida! aji.

²⁵Moisepa unuji jā eperāarā Tachi Ak'ōrede ijāada—e p'ani māik'aapa pariatua ne—inaa oomaa p'ani, Aaronpa āra pia ak'i—e bada perā. K'awaji ma k'arepa āra k'ira unuamaa iru p'anapatap'edaarāpa āra oo iru p'anadait'ee.

²⁶Mapa Moisés bainī beeji eperāarā te ne—edee ooda p'anadap'edaa t'īupatamá māik'aapa mágaji:

—Chi Tachi Ak'ōre eere p'aniirā mi ik'aawa chedapáde aji.

Māpai Levideepa uchiadap'edaarā jōmaweda chejida.

²⁷Māpai Moisepa āramaa mágaji:

—Tachi Ak'ōre, israelitaarā Ak'ōre Waibiapa nāga jara bi: “Espada atanáti māik'aapa te awara—awaraa beemāi peek'oo wādapáde a bi imik'iraarā; pāchi ēreerā, pāchi k'ōp'āyoorā, pāchi te ik'aawa p'anapataarā paara.”

²⁸Levideepa uchiadap'edaarāpa Moisepa jaradak'a oojida. Ma ewate perá imik'iraarā tres mil peejida.

²⁹Māpai Moisepa mágaji:

—Idi Tachi Ak'ōrepa parā Levideepa uchiadap'edaarā awara biji ichi—it'ee mimiapataadamerā, parāpa oodap'edaa perá irua jaradak'a pāchi warrarā ome māik'aapa ĩpemaarā ome. Māga oodap'edaa perā, irua parā bendiciait'ee.

³⁰ Ai norema Moisepa israelitaarāmaa māgaji:

—Parāpa audú p'ek'au k'achia oojida. Mi waya ee nok'odee wāit'eeda aji, Tachi Ak'ōremaa parā pari chupiria iidide. Taawa mia parā pari chupiria iidik'āri, irua parāpa p'ek'au k'achia oodap'edaa āyaa bii.

³¹ Māgá Moisés Sinaí eede it'í panak'āri, Tachi Ak'ōremaa māgaji:

—Wāara israelitaarāpa audú p'ek'au k'achia oojida ma ne–inaa nēedee oodak'āri. ³² Mamīda írá ārapa p'ek'au k'achia oodap'edaa āyaa bji maa–e pirā mi t'í pia ijāapataarā t'í librode p'ā iru bideepa wēpat'aapáde aji.

³³ Mamīda Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Chi p'ek'au k'achia oodap'edaa t'í aupaita wēpat'aaít'ee mia librode p'ā iru bideepa. ³⁴ Wáji eperāarāmaa māik'aapa āra atēeji mia jaradamaa. Mia mi ángel pēiit'ee o jaratee wāmerā. Ewari cherude mia āramaa ne–inaa k'achia ooit'eeda aji, ārapa p'ek'au k'achia oodap'edaa pari.

³⁵ Moisepa Tachi Ak'ōrepa jaradak'a ooji. Ma t'ēpai Tachi Ak'ōrepa k'ayaa k'achia baripiji israelitaarāmaa, ārapa it'aa t'íidap'edaa perā Aaronpa p'ak'a chak'e nēedee ooda k'irapite.

Tachi Ak'ōrepa jarada awara āyaa wādamerā

33 ¹ Ma t'ēpai Tachi Ak'ōrepa Moisemaa māgaji:

—Wáji jā eperāarā pia Egipto eujādeepa uchiapidaarā ome. Wáti Canaán eujādee mia juraada perā ma eujā teeit'ee Abrahammaa, Isaacmaa, Jacobmaa, āradeepa uchiadait'eerā mama p'anapataadamerā.

² Mia ángel pēiit'ee parā naa parāpa o k'awaa wādamerā. Ma eujādeepa mia jerek'ooit'ee cananeorā, amorreorā, hititaarā, ferezeorā, heveorā māik'aapa jebuseorā. ³ Wáti ma eujā piadee leche, miéle^c ome waibia paraamaa. Mamīda mi parā ome wā–e. Mi wāru pirā, parā jōma k'iniipik'ooyada aji, audú k'íiri k'isua p'anadairā.

⁴ Moisepa israelitaarāmaa Tachi Ak'ōrepa jarada jaranak'āri, t'āri p'uapa jēedachida. Apidaapa ne–inaa nēedee ooda, awaraa ne–inaa pi–ia jida jīda–e paji, ⁵ ai naaweda Tachi Ak'ōrepa Moisemaa nāga jarada perā: “Israelitaarāmaa nāga jaráji: ‘Parā audú k'íiri k'isua p'anadairā, mi parā ome wāru pirā, parā peek'ooit'ee. Pāchi ne–inaa nēedee ooda māik'aapa awaraa ne–inaa pi–ia jīpata ēra bidapáde aji, mia k'íisuru misa parā ome k'āata ooit'ee.’”

⁶ Mapa Horeb eede p'anadak'āriipa māgee ne–inaa waa jīda–e paji.

Tachi Ak'ōre ome unupata te ne–edee oodap'edaa

⁷ Maapai Moisepa te ne–edee ooda israelitaarā te ik'aawaapa t'imiiipai onaji. Ma te t'í bji ‘Tachi Ak'ōre ome unupata te’. Eperāarāpa Tachi Ak'ōremaa ne–inaa

^c 33.3 Israelitaarāpa ‘leche, miéle ome waibia paraa’ adak'āri, jara k'inia baji ma eujā pia baji ne–uudait'ee māik'aapa p'ūajara paraaji āchi ne–animalaarā–it'ee. Māgaweda cabra leche audú topachida māik'aapa miéle datiljōdee ooda audú k'opachida.

iidi k'inia p'anadak'ári, ma temaa wãpachida. ⁸Moisés ma temaa wãk'ári, eperãarã áchi te t'íupata chaa ak'inĩ p'aneepachida, iru ma tede t'íuru misa. ⁹Moisés ma tede t'íuk'ári, jjarara baai chepachi ma tede t'íupatamãi mãik'aapa Tachi Ak'óre mama beepachi Moisés ome pedee auparumaa. ¹⁰Ma jjarara unudak'ári, eperãarã áchi te chaa bedabaidaipachida ak'ipidait'ee Tachi Ak'óre waawee p'ani.

¹¹Mama Tachi Ak'óre Moisés ome pedeeepachi, eperã ichi k'óp'áyo ome pedeeeparik'a. Maap'eda Moisés waya chepachi eperãarã p'anapatap'edaamaa. Mamída chi k'aripapari, Nun warra, Josué ma tede bapachi.

Tachi Ak'órepa Moisemaa ichi k'íra wáree unupida

¹²T'ëepai Moisepa Tachi Ak'óremaa mägaji:

—¿Pia at'ári k'inia bi—ek'á mia na eperãarã ak'ipariimerã mãik'aapa Canaán eujãdee atemerã? Mamída pia jara—e bi k'aita mi ome peiit'ee. ¿Pia jarapari—ek'á mi pia k'awa bi mãik'aapa mi pia ak'ipari? ¹³Mãga pirã, pia k'isia iru bi mimaa k'awapjji. Mägá mia pi ichiaba k'await'ee mãik'aapa mia k'await'ee wãara pia mi pia ak'ipari. K'irãpapáde aji, na eperãarã përé.

¹⁴Mãpai Tachi Ak'órepa p'anauji:

—Mita pi ome wãit'eeda aji, pi k'ãiwee bapariimerã.

¹⁵Mamída Moisepa mägaji:

—Pi tai ome wã—e pirã, tai namãik'aapa pëináaji. ¹⁶Pi tai ome wã—e pirã, ¿sãgá k'awadaima wãara pia tai, pichi eperãarã, pia ak'ipari? Pi tai ome nipa—e pirã, tai awaraa p'uuru pidaarãk'a p'anadait'ee.

¹⁷Mãpai Tachi Ak'órepa mägaji:

—Pia jara bik'a ooit'eeda aji, mia pi pia k'awa bairã mãik'aapa pi pia ak'ipari perã.

¹⁸Mãpai Moisepa mägaji:

—¿Pi k'íra wáree mimaa unupipáde! aji.

¹⁹Mãpai Tachi Ak'órepa p'anauji:

—Mi pi k'írapite wãyaak'ári, pia mi t'ári pia bapari unuit'ee mãik'aapa pi k'írapite michi t'í, Tachi Ak'óre, golpe jarait'ee. Mia chupiria k'awaaait'ee chi mia chupiria k'awaa k'inia biirã. Pia ak'íit'ee mia pia ak'í k'inia biirã. ²⁰Mamída pímaa mi k'íra unupi—e pait'ee apidaapa p'oyaa mi k'íra unuda—e perã. Eperãpa mi k'íra unuru pirã, ma eperã piuit'ee.

²¹Ichiaba Tachi Ak'órepa mägaji:

—Ak'íji. Mi k'ait'a mãu te uria bimãi bainĩ bééji. ²²Mi k'íra wáree wãyaak'ári, mia pi t'íupiit'ee já mãu te uriade mãik'aapa michi juapa pi t'ap'ait'ee. ²³Maap'eda, mi jua áyaa atak'ári, pia mi ek'arra ak'ii. Mamída pia mi k'íra p'oyaa unu—eda aji.

Tachi Ak'órepa awaraa mãu p'ep'edee omé Moisemaa oopida

34

¹Ma t'ëepai Tachi Ak'órepa Moisemaa mägaji:

—Mãu p'ep'edee omé óoji mia pímaa naaweda teedak'a. Made mia p'ait'ee ma mãu pia ãrik'oodade p'ã badak'a. ²Nu tap'eda wáji Sinaí ee

nok'odee mi ome unude. ³Ituaba wáipia bi. Eperã apida pi ome wáik'araa bi. Ma awara ma ee k'irapite p'ak'a wa oveja p'uajara k'odaik'araa bida aji.

⁴Moisepa mãu p'ep'edee omé naawedapemak'a oo p'e iru bak'ãri, ai norema tap'eda ma mãu omé ataji mãik'aapa wãji Sinaí ee nok'odee Tachi Ak'õrepa jaradak'a. ⁵Mãpai jãrarade Tachi Ak'õre baai cheji. Mama baji Moisés ome mãik'aapa Moisemaa ichi t'ĩ golpe jaraji. ⁶Moisés k'irapite nãga golpe jara wãyaaji:

—¡Mita Tachi Ak'õre, Mita Tachi Ak'õre! ¡Mi, Tachi Ak'õre t'ãri pia bapari; chupiria k'awaayaa bapari; isapai k'irauk'aa; eperãarã k'inia iru bapari; mia jara bik'a ichita oopari! ⁷Mapa eperãarã mide ijãapataarã mia ichita k'inia p'e iru bapari, ãradeepa uchiadait'eerã jômaweda paara. Mia ãrapa p'ek'au k'achia oopata awaraa ne–inaa k'achia oopata ome ãyaa bipari, mide ijãadai naaweda, mia jara bik'a oodaamaa p'anajida mïda. Mamïda mia ne–inaa k'achia oopari p'ek'au k'achia oopataarãmaa, ãchi warrarãmaa, ãchak'eerãmaa, mãirã warrarãmaa paara.

⁸Moisepa mãga ùrik'ãri, Tachi Ak'õre k'irapite bedabaidachi tau biiri eujãde t'õbairumaa mãik'aapa irumaa nãgã it'aa t'ĩji:

⁹—Tachi Ak'õre, pia wãara mi pia ak'ipari pirã, tai ome nipaparĩji. Wãara jã eperãarã audú k'ĩiri k'isua p'anapata. Mamïda chupiria k'awáaji mãik'aapa taipa ne–inaa k'achia oopata ãyaa bĩji. Tai ome bapariipãde aji, tai pichi eperãarã perã.

Tachi Ak'õrepa israelitaarãmaa jara pëida

¹⁰Tachi Ak'õrepa Moisemaa mãgaji:

—Mia jararu pia ùrĩji, pia israelitaarãmaa jaranait'ee perã. Mia parã ome pacto ooit'ee. Parã t'ãide mia oopariit'ee ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. Mãgee ne–inaa awaraa eujãdepemaarãpa ãchi t'ãide waide unudak'aa. Awaraa p'uuru pidaarã parã ik'aawa p'anapataarãpa mãga unudak'ãri, k'awaadait'ee mi, Tachi Ak'õrepa ne–inaa jõma oopari. ¹¹Parãpa mia jara bik'a óoti. Mãga ooruta pirã, mia parãmaa eujã teeit'ee bideepa nãgiirã jërek'ooit'ee: amorreorã, cananeorã, hititaarã, ferezeorã, heveorã mãik'aapa jebuseorã. ¹²Mamïda parãpa pacto oodaik'araa bi mãgiirãdepema apidaa ome. Mãirã ome pacto ooruta pirã, parã k'achiade baaidait'ee. ¹³Åra ome pacto oodai k'ãyaara, ãrik'óoti ãra it'aa t'ĩpata altar, mãu awara bidap'edaa ãchi ak'õre waibia apataarã–it'ee mãik'aapa pak'uru awara bidap'edaa ãchi nawe waibia apata Asera–it'ee. ¹⁴Åra ak'õre waibia apataarã apidaamaa it'aa t'ĩnãati, mia michi eperãarã jiwaapari perã. Mapa mi t'ĩjarapata: “Tachi Ak'õrepa ichideerã jiwaapari”.

¹⁵'Ma eujãdepemaarã ome pacto oonãati. Åra ome pacto ooruta pirã, ãrapa parãmaa jaradai auk'a it'aa t'ĩ chedamerã mãik'aapa ne–animalaarã tee chedamerã ãchi ak'õre waibia apataarã–it'ee. Maa–e pirã parãmaa jara pëidai auk'a k'o chedamerã ne–animalaarã ãra ak'õre

waibia apataarã—it'ee paadap'edaadepema. ¹⁶Ma awara parãpa ãra k'aurã jãridai parã warrarã ome miak'ãidamerã. Mãgã ãra k'aurãpa parã warrarãmaa auk'a ãchi ak'õre waibia apataarãde ijãapidai mãik'aapa mãgí ne—inamaa it'aa t'ípidaí, mimaa aupai it'aa t'ídai k'ãyaara.

¹⁷Maarepida ne—inaa metaldee oonaadapãde aji, ai k'ĩrapite it'aa t'ĩdait'ee.

Tachi Ak'õrepa jarada año chaa fiesta oodamerã

¹⁸'Pan levadura wëe k'opata fiesta oodaipia bi mia jaradak'a. Ewari siete wãyaaru misa, pan levadura wëe k'odaipia bi. Mãga oodaipia bi aviv atanede, ma atanede parã israelitaarã Egipto eujãdeepa uchiadap'edaa perã.

¹⁹'Israelitaarã warrarã naapemaarã jõmaweda mërë. Ichiaba parã ne—animalaarã imik'ĩraarã naapiara t'orutaarã mërë: p'ak'aarã, ovejaarã, chivoorã paara. ²⁰Burro imik'ĩra naapiara t'oru pirã, ma burro chak'e pari oveja chak'e maa—e pirã chivo chak'e teedaipia bi. Chiparipa mãga oomaa bi pirã, ma burro chak'e o k'õrat'aadaipia bi. Parã warra naapemaarã k'ap'ia pari ne—inaa teedaipia bi. Apida mimaa ne—inaa wëe chedaik'araa bi.

²¹'Ewari seis mimiadaipia bi. Mamida ewari sietede iidaipia bi, ne—uupata ewari pijida maa—e pirã ne—uudap'edaa ewapata ewari pijida.

²²'Fiesta Tomia apata oodak'ãri, trigo naapiara ewadap'edaa mimaa tee chedaipia bi mãik'aapa año jõ wãk'ãri, net'a tau naapiara ewadap'edaa ichiaba mimaa tee chedaipia bi.

²³'Año chaa israelitaarã imik'ĩraarã jõmaweda cheda õpee mi k'ĩrapite chedaipia bi, mita israelitaarã Ak'õre Waibia perã. ²⁴Mia awaraa eujãdepemaarã parã israelitaarã eujãdeepa jërek'ooit'ee mãik'aapa parã eujã waibiara papiit'ee. Ma awara parã mãgã cheda õpee mi k'ĩrapite chedak'ãri, apidaapa parã eujã k'ĩada—e pait'ee.

²⁵'Mi—it'ee ne—animalaarã paapi chedak'ãri, ma ne—animalaarã waa paadaik'araa bi pan levadura ome ooda ome. Ichiaba Pascua fiesta oodak'ãri, ma ne—animal paadap'edaadepema chiara maarepida ia bidaik'araa bi ai noremepema—it'ee.

²⁶'Parãpa ne—uudap'edaadepema naapiara ewadap'edaa pipiara bee atëeti mi, parã Ak'õre Waibia it'aa t'ípata temaa.

'Cabra chak'eerã peedap'eda, chi nawe jubade chuunaadapãde aji.

Moisepa Tachi Ak'õre ley p'ãda

²⁷Tachi Ak'õrepa Moisemaa mãgaji:

—Mi ley p'ãpãde aji, ma ley k'aurepa mia pacto ooda perã pi ome mãik'aapa israelitaarã ome.

²⁸Moisés Tachi Ak'õre ome beeji Sinaí ee nok'ode k'ãima cuarenta; nek'o—ee mãik'aapa ne—inaa to—ee. Mama bide ma mãu p'ep'edee omeede ley diez p'ãji.

(Deuteronomio 10.4)

29 Maap'eda Moisés ma m̄au ome edaa cheji. Iru k'ĩra ĩdaa baji Tachi Ak'õre ome bada perã. Mamĩda Moisepa k'awa–e baji ichi k'ĩra ĩdaa bi.
 30 Aaronpa apemaarã israelitaarã ome Moisés k'ĩra m̄aga unudak'ãri, p'eradachida. Mapa iru k'ait'a wã k'iniada–e paji. 31 Mamĩda Moisepa t'ĩk'ãri, Aarõn, israelitaarã poro waibiarã ome irumaa wãjida m̄aik'aapa iru ome pedeejida. 32 T'ẽepai israelitaarã jõmaweda irumaa wãdak'ãri, Moisepa jõma nepiriji Tachi Ak'õrepa ichimaa jarada ee nok'ode bak'ãri.

33 Pedee aupak'ãri, ichi k'ĩra p'arupa wãk'aji. 34 Mamĩda Moisés Tachi Ak'õre k'ĩrapite t'ĩuk'ãri iru ome pedeeit'ee, ma p'aru ãyaa bipachi. M̄agã Tachi Ak'õrepa jarada israelitaarãmaa nepirinak'ãri, 35 arapa iru k'ĩra ĩdaa unupachida. Maap'eda ichi k'ĩra p'arupa wãk'apachi waya Tachi Ak'õre k'ĩrapite t'ĩurumaa.

Tachi Ak'õrepa jarada ĩpata ewari iadamerã

35 1 Maapai Moisepa israelitaarã jõmaweda chip'e ataji m̄aik'aapa m̄agaji:

—Tachi Ak'õrepa jara bi parãpa nãga oodamerã: 2 Ewari seis mimiadaipia bi. Mamĩda ewari sietede mi, Tachi Ak'õre–it'ee awara beei't'ee, ma ewate parã ĩpataadamerã. Apida ma ewate mimiaru pirã, ma eperã peet'áati. 3 Parã wãrutamaa ma ewate m̄agã ĩadaipia bi. Ma ewate t'ĩpitau paara k'oodaik'araa bida aji, ĩpata ewari perã.”

Moisepa jarada net'aa aneedamerã Tachi Ak'õre te oodait'ee

4 Ichiaba Moisepa israelitaarãmaa m̄agaji:

—Tachi Ak'õrepa jara bi parãpa nãga oodamerã: 5 Pãchia net'aa iru p'anidepema p'edap'eda, anéeti m̄aik'aapa iru–it'ee téeti. Chi t'ãriipa tee k'inia p'aniirãpa nãgee net'aa aneedaipia bi: n̄ee, p'arat'a, bronce, 6 p'aru lino nãusaadee ooda; oveja k'ara t'ida p'ãp'ãraa; p'up'uchia, p'oree; cabra k'ara; 7 oveja imik'ĩra e t'ida p'oree; awaraa ne–e pipiara bee; acacia pak'uru; 8 aceite olivodee ooda lamparade t'idadamerã; k'era aceite ome m̄aik'aapa ne–inaa t'ũa bapari ome p'oirait'ee Tachi Ak'õre–it'ee awara bamerã; 9 m̄au pi–ia ónice m̄aik'aapa awaraa m̄au pi–ia k'ĩra t'ãdoo bidait'ee p'aareerã poro waibia efodde m̄aik'aapa ne–inaa t'ũade jĩparide.

Tachi Ak'õre tedepema net'aa

10 Israelitaarã ne–inaa pia oo k'awaa beerã jõmaweda Tachi Ak'õre ome unupata temaa chedaipia bi m̄aik'aapa nãgĩ ne–inaa jõmaweda oodaipia bi Tachi Ak'õrepa jaradak'a: 11 iru ome unupata te ne–edee m̄aik'aapa p'arudee; gancho; tabla; pak'uru teesoo; poste; basa 12 baaltek'a bi chi t'ap'a m̄aik'aapa chi pak'uru teesoo ãyaa atepata ome; te jãde t'ĩak'au bidepema cortina; 13 iru tedepema mesa aide net'aa nĩbi ome, chi pak'uru teesoo ãyaa atepata ome, pan iru–it'ee awara bipata

paara; ¹⁴lámpara bipata, mägipa iru te ñdaamerä; lámpara mäik'aapa net'aa ma lámpara k'oopata; aceite ma lampara-it'ee; ¹⁵iru tedepema ne-inaa t'üa bapari paapata altar, chi pak'uru teesoo äyaa atepata ome; aceite jïap'epata ne-inaa iru-it'ee awara bidak'äri; ne-inaa t'üa bapari; p'aru teesoo te t'ïupatamäi jöi bipata; ¹⁶te taawaik'a eerepema altar waibia ne-animalaarä iru-it'ee paa jöpipata, chi rejilla broncedee ooda ma altar edajäde esajïak'a bi ome, pak'uru teesoo äyaa atepata ome, madepema net'aa paara; pailak'a bi broncedee ooda chi basa ome; ¹⁷iru te äuk'idaa t'ïak'au bidepema cortina, chi poste mäik'aapa basa; ma te äuk'idaa t'ïak'au bi t'ïupatamäipema cortina; ¹⁸iru tedepema jïk'ara, estaca jömaweda, ma te äuk'idaa t'ïak'au bidepema jïk'ara, estaca paara; ¹⁹p'aru lino näusaadee ooda Aaron-it'ee mäik'aapa chi warrarä-it'ee awara bida jïpataadamerä Tachi Ak'öre net'aa-it'ee awara bida cuartode p'aareerä mimia oodak'äri.

Israelitaaräpa Tachi Ak'öre-it'ee net'aa aneedap'edaa

²⁰Moisés pedee aupak'äri, israelitaarä ächi te chaa erreujida. ²¹Maap'eda chi t'äriipa tee k'inia p'anadap'edaaräpa Tachi Ak'öre-it'ee net'aa aneejida, mägee net'aapa iru te ne-edeo oodamerä, aïdepema net'aa oodamerä mäik'aapa p'aareerä-it'ee p'aru oodap'eda, awara bidamerä. ²²Imik'ïraarä, wëraarä paara, chi t'äriipa tee k'inia p'anadap'edaaräpa aneejida ächia jïpatap'edaa cadena, sortija, pulsera, k'ïirideepema mäik'aapa awaraa ne-inaa k'ïra t'ädoo nëedee ooda. Ma net'aa jömaweda Tachi Ak'öre-it'ee awara bijida. ²³Ichiaba aneejida oveja k'ara t'ïda p'äp'äraa, p'up'uchia, p'oree; p'aru lino näusaadee ooda; cabra k'ara; oveja imik'ïra e t'ïda p'oree; awaraa e pipiara bee paara. ²⁴Ichiaba aneejida p'arat'a bronce ome Tachi Ak'öre k'ïrapite bidait'ee. Aneejida acacia pak'uru, aïdee iru tedepema ne-inaa oodamerä. ²⁵Wëraarä p'aru k'a k'awaa beeräpa aneejida oveja k'ara t'ïda p'äp'äraa, p'up'uchia, p'oree, mäik'aapa p'aru lino näusaadee ooda. ²⁶Awaraarä, ne-inaadee hilo sirat'i k'awaa beeräpa cabra k'aradee hilo sirat'ïjida, ächi t'äriipa tee k'inia p'anadap'edaa perä. ²⁷Israelitaarä poro waibiaräpa mäu pi-ia ónice awaraa mäu pi-ia ome aneejida p'aareerä poro waibia efodde mäik'aapa ne-inaa t'üade jïparide bidamerä. ²⁸Ichiaba aneejida aceite olivodee ooda lamparade t'ïdamerä mäik'aapa ne-inaa awara bidak'äri, mägipa jïap'edamerä. Ichiaba k'era aneejida p'oiradamerä aceite olivodee ooda ome mäik'aapa ne-inaa t'üa bapari ome. ²⁹Israelitaarä jömaaräpa k'aripa k'inia p'anajida Tachi Ak'örepä Moïsemaa jaradak'a oodait'ee. T'äriipa ächia ma net'aa chok'ara Tachi Ak'öre-it'ee aneejida.

Tachi Ak'öre tedepema-it'ee net'aa oo k'awaa beerä jirit'erada

³⁰Maap'eda Moïsepa israelitaarämaa mägaji:

—Ūrítí. Tachi Ak'õrepa Judadeepa uchiada Bezalel jirit'eraji. Iru Uri warra m̄aik'aapa Jur āichak'e. ³¹ Tachi Ak'õrepa ichi Jaure Bezalelmaa p̄eiji, k'isia k'awaa beemerã, ne–inaa k'ira t'ãdoo k'awaamerã m̄aik'aapa net'aa pi–ia oo k'awaa bamerã. ³² Maperã irua ne–inaa nēedee, p'arat'adee, broncedee oo k'awaa bi. ³³ Ichiaba m̄au pi–ia irra k'awaa bi m̄aik'aapa ne–inaade joot'i k'awaa bi. Ma awara ne–inaa k'ira t'ãdoo pak'urudee oo k'awaa bi. ³⁴ Tachi Ak'õrepa irumaa ichiaba k'isia k'awaapiji awaraarãmaa jarateemerã. M̄aga ooji ichiaba Dandeepe uchiada Ajisamac warra, Aholiab ome. ³⁵ Ma omeerãmaa Tachi Ak'õrepa net'aa pia k'ira t'ãdoo oo k'awaapiji. P'aru lino n̄ausaadee oo k'awaapiji m̄aik'aapa aide ne–inaa k'ira t'ãdoo oveja k'ara p'ãp'ãraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee k'a k'awaapiji. Ma awara awaraa net'aade nonoree k'ira t'ãdoo oo k'awaapiji.

36 ¹ M̄agã Tachi Ak'õrepa k'isia k'awaapiji Bezalelmaa, Aholiabmaa m̄aik'aapa awaraa ne–inaa oo k'awaa beerãmaa, ārapa ichi tedepema ne–inaa jōma oodamerã ichia jaradak'a.

Net'aa anedap'edaa Tachi Ak'õre ome unupata te–it'ee

² M̄apai Moisepa t'ĩ p̄eiji Bezalel, Aholiab m̄aik'aapa awaraa ne–inaa oo k'awaa beerã, ārapa ma mimia oodamerã. Tachi Ak'õrepa āra k'isia k'awaapiji ne–inaa oo k'awaadamerã m̄aik'aapa t'ãriipa ma mimia oodamerã. ³ Moisepa āramaa teeji ma net'aa jōma israelitaarãpa Tachi Ak'õre–it'ee teedap'edaa ma te oodamerã. Ma mimia oomaa p'anide ewari chaap'eda israelitaarãpa at'ãri net'aa aneepachida. ⁴ Maperã ma ne–inaa oo k'awaa beerã waa mimiada–e paji m̄aik'aapa Moisemaa chedap'eda, ⁵ m̄agajida:

—Eperãarãpa audupai net'aa anee p'anida ajida. Waa falta–e bida ajida, Tachi Ak'õre te oodait'ee.

⁶ Moisepa m̄aga ūrik'ãri, nãga jara p̄eiji: “Imik'iraarã, w̄eraarã jida Tachi Ak'õre te–it'ee waa mimianáati m̄aik'aapa waa net'aa aneenáati.” Mapa israelitaarãpa waa net'aa Tachi Ak'õre te–it'ee aneeda–e paji, ⁷ ai naaweda net'aa anedap'edaapapai Tachi Ak'õre te jōma oo aupak'ajida perã.

Tachi Ak'õre ome unupata te oodap'edaa

⁸ Ne–inaa jōmaweda oojida Tachi Ak'õrepa Moisemaa jaradak'a iru ee nok'ode bak'ãri. Chi ne–inaa oo k'awaa beerãpa awaraa mimiapataarã ome ma te edajãde oojida diez cortina p'aru lino n̄ausaadee m̄aik'aapa made it'aripemaarãk'a bee k'ajida oveja k'ara p'ãp'ãraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee. ⁹ Ma cortina chaachaa oojida doce metros ap'eda cincuenta centímetros chi teesoo m̄aik'aapa metro aba ap'eda ochenta centímetros chi jobia. ¹⁰ Ma cortina diezdepema joisomaa araa k'aat'ijida cortina

nēchoma beemerā. Auk'a oojida chi apema joisomaa ome. ¹¹Maap'eda p'aru p'up'uchiadee sīautaa t'iidap'eda, teesoomaa bedajida māik'aapa p'itria k'aat'ijida. ¹²Chi naapema cortina ide māgee cincuenta k'aat'ijida māik'aapa chi apema cortina ide auk'a māga oojida ma cortina i omeeweda ganchopa araa jōi bidamerā. ¹³Ma–it'ee gancho cincuenta nēdeee oojida māik'aapa māgipa chi cortina araa jōi bijida te jāde paredk'a beemerā. Māgá te edajāde t'iak'au bijida.

¹⁴Ichiaba cortina teesoo once cabra k'aradee k'aat'ijida, māgipa chi te k'iruk'a bidamerā. ¹⁵Ma cortina chaachaa oojida trece metros ap'eda cincuenta centímetros chi teesoo māik'aapa metro aba ap'eda ochenta centímetros chi jobia. ¹⁶Ma cortina oncedepema joisomaa araa k'aat'ijida cortina aba nēchoma beemerā. Maap'eda awaraa cortina seis araa k'aat'ijida awaraa cortina nēchoma beemerā. ¹⁷Maap'eda p'aru sīautaa t'iidap'eda, teesoomaa bedajida māik'aapa p'itria k'aat'ijida. Chi naapema cortina ide māgee cincuenta k'aat'ijida māik'aapa chi apema cortina ide auk'a māga oojida, māgá ma cortina i omeeweda araa jōi p'aneedamerā. ¹⁸Ma cortina cabra k'aradee ooda araa jōi bijida gancho cincuenta broncedee oodap'edaapa. ¹⁹Ichiaba awaraa cortina oojida oveja imik'īra edee, k'īra p'oree t'ida. Māgí bijida chi cabra k'aradee ooda īri. Maap'eda awaraa ne–e pipiara bidee oojida. Māgí apemaarā cortina īri bijida.

²⁰Maap'eda tabla acacia pak'urudee oojida māik'aapa ma tedepema paredk'a jīp'a bainī bijida. ²¹Ma tabla chaachaa oojida metro k'īmari ap'eda cincuenta centímetros chi teesoo māik'aapa setenta centímetros chi jet'ee. ²²Ma tabla i abaade muesa omé oojida chi apema tabla ide joot'i beemerā māik'aapa ma tabla edaik'a eere muesa omé oojida ma te bainī bidak'āri, chi basade pia joot'i p'aneedamerā. Māga oojida ma tedepema tabla chaachaa. ²³Ma te sur eerepema pared–it'ee veinte tablas oojida. ²⁴Ma tabla joot'i bijida cuarenta basas p'arat'adee oodade. Tabla chaachaa basa omeede bijida chi muesa basa aba–abaade joot'i beemerā. ²⁵Norte eerepema pared–it'ee auk'a veinte tablas oojida. ²⁶Ma tabla ichiaba joot'i bijida cuarenta basas p'arat'adee oodade. ²⁷Tabla seis oodap'eda, ma te āpiteik'a eere, pia jarait'eera occidente eere bainī bijida. ²⁸Ma awara tabla omé oodap'eda, ma āpiteik'a eerepema esquina chaa bainī bijida. ²⁹Ma tabla pareddepema tabla ome araa joot'i bijida chi naapema it'aik'a eerepema argolla parumaa. Māga oojida ma āpiteik'a eerepema esquina chaa. ³⁰Māgá ma eere tabla ocho joot'i p'aneejida dieciséis basas p'arat'adee oodade. Ma tabla chaachaa basa omeede joot'i bijida.

³¹Acacia pak'urudee ichiaba pak'uru teesoo joisomaa oojida ma pared bide teesoomaa bidait'ee. Aba ma pared bi esa–auk'a bijida.

³²Ma pak'uru teesoo joisomaa bijida norte eerepema paredde; joisomaa bijida sur eerepema paredde māik'aapa joisomaa bijida occidente

eerepema paredde. ³³Ma pak'uru esajĩak'a bijida jĩp'a wāyaamerā esquina abaadeepa chi apema esquina parumaa. ³⁴Maap'eda ma tabla pareddepema jōmaweda nēpa p'ēejida māk'aapa argolla nēdee oojida aide bidait'ee. Ichiaba ma pak'uru joisomaa nēpa p'ēejida ma argollade t'i bidamerā.

³⁵Ma cortina te edajāde t'iak'au bidait'ee cuarto omé uchiadamerā oojida p'aru lino nāusaadee māk'aapa aide it'aripemaarāk'a bee k'ajida oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee. ³⁶Poste k'ĩmari acacia pak'urudee oodap'eda, nēpa p'ēejida māk'aapa basa p'arat'adee oojida ma poste aide joot'i bidait'ee. Maap'eda gancho nēdee ooda ma postede bijida aide ma cortina jōidamerā. ³⁷Ma te t'ĩupatamāipema-it'ee cortina lino nāusaadee oojida māk'aapa aide nonoree pi-ia k'ajida oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee.

³⁸Ma awara poste joisomaa oojida māk'aapa basa broncedee oojida ma poste aide joot'i bidait'ee. Nēdee pak'uruk'a teesoo oojida ma poste k'ĩ chaa t'iak'au beemerā māk'aapa ma poste it'aik'a eere nēpa p'ēejida.

Baaltek'a bi ooda

37 ¹Bezalepa baaltek'a bi acacia pak'urudee ooji. Ooji metro aba, ap'eda diez centímetros chi teesoo; setenta centímetros chi jet'ee. Chi it'ia auk'a māga ooji. ²Ma baaltek'a bi taawaik'a eere, edajāde paara nēpapai p'ēeji. Ma taawaik'a eerepema i jōma ne-inaa nēdee nonoree oodapa p'ēeji. ³Ichiaba argolla k'ĩmari nēdee ooji māk'aapa biji ma baaltek'a bi biiri k'ĩraichaa; omé bi abaade, omé chi apema bide. ⁴Ichiaba acacia pak'urudee pak'uru teesoo ooji māk'aapa nēpa p'ēeji. ⁵Maap'eda ma pak'uru teesoo bee t'i biji ma argollade, māgá ma baaltek'a bi āyaa ateedamerā.

⁶Ma baaltek'a bi t'ap'a nēdee ooji. Ooji metro aba ap'eda, diez centímetros chi teesoo; setenta centímetros chi jet'ee. ⁷Māgí nēe lámina abaadee martillopa muñecak'a bee omé it'aripemaarāk'a ooji ⁸māk'aapa aba-abaaji ma t'ap'a teesomaa. ⁹Ma muñecak'a bee baaltek'a bi t'ap'a ĩri ooji bainĩ p'aneedamerā māk'aapa k'ĩrapa edaa chi t'ap'amaa ak'idamerā. Ooji ma t'ap'a ĩri chi isia erati jōnĩpa wāk'adamerā.

Tachi Ak'õre tedepema mesa ooda

¹⁰Maap'eda Bezalepa mesa acacia pak'urudee ooji. Ooji noventa centímetros chi teesoo; cuarenta y cinco centímetros chi jet'ee; setenta centímetros chi it'ia. ¹¹Ma jōma nēpapai p'ēep'eda, ne-inaa nēdee ooda nonoree biji ma mesade p'ĩrrabaimerā. ¹²Ma mesa ide tabla jet'ee siete centímetros biji māk'aapa ne-inaa nēdee ooda nonoree biji ma tabla ide p'ĩrrabaimerā. ¹³Ichiaba argolla k'ĩmari nēdee ooji māk'aapa ma mesa esquina chaa argolla aba biji chi mesa biirimāi. ¹⁴Māgá ma argolla

biji ma tabla i ek'ari, pak'uru teesoo aide t'i bidamerã ma mesa ãyaa ateedait'ee pak'ãri. ¹⁵Ma-it'ee pak'uru teesoo omé acacia pak'urudee oop'eda, nêepa p'êeji. ¹⁶Ichiaba nãgee net'aa nêedee ooji ma mesade p'le bidamerã: p'arat'u, taza, k'usarra, jarra, vaso Tachi Ak'õre-it'ee vino weepari.

Lámpara bipata nêedee ooda

¹⁷Bezalelpa ichiaba ooji lámpara bipata. Nêedee ooji chi basa, chi biiri, chi jua t'ai mãik'aapa ma jua t'ai k'ĩ chaa copa almendro p'onok'a chi k'iru ome ooji aide ma lámpara k'oopata aceite weedamerã. Ma jõma nêe lámína abaadee martillopa ooji. ¹⁸Ma lámpara bipata biiride jua t'ai seis ooji k'ĩraichaa õpee-õpee p'aneedamerã. ¹⁹Ma jua t'ai chaachaa ooji copa õpee almendro p'onok'a chi k'iru ome. ²⁰Ma lámpara bipata biiride ichiaba copa k'ĩmari ooji almendro p'onok'a chi k'iru ome, ²¹ma copa õpeedeepa jua t'ai omé uchiadamerã; aba chi i chaa. ²²Ma jõma nêe lámína abaadee martillopa ooji.

²³Ichiaba nêedee lámpara siete ooji. Ma awara nêedee tijerak'a ooji mägípa lámpara mecha t'ĩipataadamerã. Ichiaba ooji platillo aide ma tijerak'a, mecha ome bidamerã. ²⁴Ma lámpara bipata chi tijerak'a, chi mecha, chi platillo ome nêe treinta y tres kilodee ooji.

Altar ooda aide ne-inaa t'ũa bapari paapataadamerã

²⁵Bezalelpa ichiaba ooji altar k'aipee, ai ãri ne-inaa t'ũa bapari paadamerã. Ooji acacia pak'urudee cuarenta y cinco centímetros chi teesoo; chi jet'ee auk'a; noventa centímetros chi it'ia. Mägí pak'urudee ma altar esquina chaa ne-animal cachok'a ooji. ²⁶Maap'eda ma altar jõma nêepapai p'êeji mãik'aapa ne-inaa nêedee nonoree ooji chi taawaik'a eerepema ide p'ĩrrabaimerã. ²⁷Ichiaba argolla nêedee ooji, ma altar bi chaa omee-omee bidamerã ma ne-inaa nêedee ooda edaik'a eere, ma argollade pak'uru teesoo t'i bidamerã mãik'aapa ãyaa ateedak'ãri, mägide jitadamerã. ²⁸Ma pak'uru acacia pak'urudee ooji mãik'aapa nêepa p'êeji.

Aceite mãik'aapa ne-inaa t'ũa bapari ooda

²⁹Bezalelpa ichiaba ooji aceite ne-inaa ãri jĩap'edamerã, Tachi Ak'õre-it'ee awara bidak'ãri. Ichiaba ne-inaa t'ũa bapari ooji ma altar k'aipeede paadamerã. Ma jõma ooji k'era oopataarãpa oopatak'a.

Taawapema altar broncedee ooda

38 ¹Bezalelpa taawapema altar acacia pak'urudee ooji, made ne-animalaarã peedap'eda, Tachi Ak'õre-it'ee paa jõpidamerã. Ooji metro omé ap'eda, treinta centímetros chi teesoo; chi jet'ee jida auk'a;

metro aba ap'eda, treinta centímetros chi it'ia. ²Ma pak'urudee ichiaba ooji ne-animal cachok'a ma altar esquina chaa p'aneedamerã mäik'aapa ma jōma broncepa p'ēeji. ³Ichiaba nãgee ne-inaa broncedee ooji ma altarde bidait'ee: it'abarre p'ora p'epata; pala; taza; tenedor mäik'aapa t'ipi k'ira p'epata. ⁴Ichiaba rejilla broncedee ooji ma altar edajãde esajãk'a biit'ee. ⁵Ichiaba broncedee ooji argolla k'imari mäik'aapa ma rejilla esquina chaa biji äyaa ateedait'ee pak'ari, aide pak'uru teesoo t'i bidamerã. ⁶Maap'eda acacia pak'urudee ma pak'uru teesoo ooji mäik'aapa broncepa p'ēeji. ⁷Ma pak'uru teesoo t'i biji ma argolla altar bi chaa beede mägá ma altar äyaa ateedamerã. Ma altar baaltek'a pak'urudee ooji jä wēe.

Pailak'a broncedee ooda

⁸Wēraarã Tachi Ak'õre ome unupata te t'ĩupatamãi mimiapataarãpa espejo broncedee ooda iru p'anajida. Madee Bezalelpa pailak'a bi chi biiri ome ooji, made p'aareerãpa ächi jua mäik'aapa biiri siidamerã.

Tachi Ak'õre ome unupata te äuk'idaa t'iak'au bidap'edaa

⁹Ma t'ēpai Tachi Ak'õre ome unupata te äuk'idaa t'iak'au bijida. Chi sur eerepema-it'ee cuarenta y cinco metros teesoo oojida mäik'aapa t'iak'au bijida cortina lino nãusaadee oodapa. ¹⁰Ma cortina jõi p'aneedamerã nãgee ne-inaa broncedee oojida: veinte postes mäik'aapa veinte basas ma poste aide baini bidait'ee; gancho p'arat'adee mäik'aapa pak'uruk'a teesoo p'arat'adee ma poste iri bidait'ee. ¹¹Ma te äuk'idaa norte eere auk'a oojida. Chi cortina teesoo cuarenta y cinco metros baji. Ichiaba veinte postes, veinte basas broncedee, ganchos mäik'aapa pak'uruk'a teesoo p'arat'adee iru p'anajida. ¹²Jõdee chi occidente eerepema-it'ee veintidós metros ap'eda cincuenta centímetros oojida mäik'aapa t'iak'au bijida cortina lino nãusaadee oodapa. Ma cortina jõi p'aneedamerã diez postes, diez basas, ganchos mäik'aapa pak'uruk'a teesoo p'arat'adee oo p'e iru p'anajida. ¹³Chi oriente eerepema-it'ee auk'a veintidós metros ap'eda, cincuenta centímetros oojida. ¹⁴⁻¹⁵Ma oriente eere chi t'ĩupata oojida. Ma t'ĩupata i chaapema-it'ee oo p'e iru p'anajida cortina siete metros chi teesoo, poste õpee mäik'aapa basa õpee. ¹⁶Ma te äuk'idaa t'iak'au bada cortina jōmaweda lino nãusaadee ooda paji. ¹⁷Ma basa poste-it'ee oodap'edaa jōmaweda broncedee ooda paji. Jõdee chi gancho postede bidait'ee mäik'aapa pak'uruk'a teesoo oodap'edaa ma poste k'i chaa t'iak'au bidait'ee p'arat'adee ooda paji. Ma awara ma poste chaa chi k'ide p'arat'apa p'ēe beeji.

¹⁸Ma t'iak'au bada t'ĩupata-it'ee cortina lino nãusaadee ooji mäik'aapa made nonoree k'aji oveja k'ara p'ãp'ãraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee mäik'aapa hilo lino nãusaa oodadee. Ma cortina nueve metros baji chi teesoo; chi it'ia metro omé ap'eda, treinta centímetros, apema cortina t'iak'au badak'a. ¹⁹Ma

t'iupatamāi poste k'īmari bainĩ bi p'anajida basa k'īmari broncedee oodade. Chi gancho māik'aapa pak'uruk'a teesoo ma poste k'ĩ chaa t'iak'au bidait'ee p'arat'adee oo p'e iru p'anajida. Chi poste chaa chi k'ĩde p'arat'apa p'ēe beejī. ²⁰Tachi Ak'ōre ome unupata temāi māik'aapa ma te āuk'idāa t'iak'au badamāi estaca sudap'edaa jōmaweda broncedee ooda paji.

Tachi Ak'ōre ome unupata te-it'ee ne-inaa metaldee oodap'edaa

²¹Moisepa p'aareerā poro waibia Aarón warra Itamar biji Levideepa uchiadap'edaarā ak'imerā. Irua āra ak'ipachi ārapa p'ādak'āri Tachi Ak'ōre ome unupata tede metal bidak'āri. Ma tede Tachi Ak'ōre ley ichi baaltেক'a bide ia bijida, israelitaarāpa irua pacto āra ome ooda k'irāpadamerā.

²²Bezalel Uri warra māik'aapa Jur āichak'e paji. Āra Judadeepa uchiadap'edaarā paji. Bezalelpa jōma ooji Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaradak'a. ²³Dandee uchiada Ajisamac warra Aholiabpa Bezalel nāgee ne-inaa ome k'aripaji. Irua ne-inaa metaldee oopachi. P'aru lino nāusaadee ne-inaa k'īra t'ādoo oopachi māik'aapa ne-inaa k'apachi oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee.

²⁴Ma tedepema ne-inaa nēedee oodap'edaa jōmaweda oojida israelitaarāpa Tachi Ak'ōre-it'ee nēe tee chedap'edaadee. Ma nēe Tachi Ak'ōre tedepema balanzade chaadak'āri, tonelada aba baji.

²⁵Israelitaarā juasiadak'āri, eperā chaachaa p'arat'a p'aapijida. Ma p'arat'a chaadak'āri Tachi Ak'ōre tedepema balanzade, tonelada opee ap'eda esa-auk'a baji. ²⁶Eperāarā veinte añodeepa it'aa juasiadak'āri, seiscientos tres mil quinientos cincuenta p'anajida. Ma eperāarā chaachaa p'arat'a seis gramos p'aapidak'āri, Tachi Ak'ōre tedepema balanzade chaajida. ²⁷Māgá tres mil trescientos kilos p'arat'a iru p'anajida ma tedepema basa oodait'ee māik'aapa ma cortina teesoo bidepema basa-it'ee. Ma p'arat'adee basa cien oojida. Basa chaachaa p'arat'a treinta y tres kilo iru baji. ²⁸Ma p'arat'a beedadee Bezalelpa gancho jōmaweda ooji postede biit'ee. Ichiaba ma poste chaa chi k'ĩde ma p'arat'apa p'ēeji. Ma awara ma p'arat'adee pak'uruk'a teesoo ooji poste ĩri biit'ee.

²⁹Israelitaarāpa bronce tee chedap'edaa dos mil trescientos cuarenta kilos iru baji. ³⁰Ma broncedee oojida ma basa bidap'edaa Tachi Ak'ōre ome unupata te t'iupatamāi; altar waibia te taawaik'a eere bada chi edajādepema rejilla ome māik'aapa net'aa jōmaweda ma altarde nībada paara. ³¹Ichiaba ma broncedee oojida chi basa te āuk'idāa t'iak'au bidap'edaa, chi t'iupatamāi bidap'edaa paara māik'aapa jōmaweda estaca sudap'edaa Tachi Ak'ōre ome unupata temāi; ichiaba ma te āuk'idāa t'iak'au badamāi sudap'edaa paara.

P'aareerā-it'ee p'aru oodap'edaa

39 ¹Tachi Ak'ōre ome unupata tede mimiapataarā-it'ee Bezalelpa ichi k'aripapataarā ome p'aru oojida. Māgá p'aru oojida lino

nāusaadee māk'aapa made nonoree k'ajida oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee māk'aapa hilo nēedee oodadee. Ichiaba Aaron-it'ee p'aru oojida māk'aapa iru-it'ee aupai awara bijida, Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaradak'a.

²Efod apatap'edaa, oojida lino nāusaadee māk'aapa made nonoree k'ajida oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee māk'aapa hilo nēedee oodadee. ³Nēe lámína aba martillopa p'ep'edee oojida. Maap'eda ma nēe sīautaa t'ijida hilok'a uchiamerā. Māgipa oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee nonoree oo k'awaa beerāpa k'ajida ma p'aru lino nāusaadee oodade. ⁴Ma efod ik'ia chaa araa k'aat'ijida. ⁵Chi k'irride jīpari ichiaba māgá oojida; p'aru lino nāusaadee māk'aapa aide nonoree k'ajida oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee māk'aapa hilo nēedee oodadee. Māgí k'irride jīpari efodde k'aat'ijida k'irride jī beemerā. Ma jōma oojida Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaradak'a.

⁶Māu pi-ia ónice joot'i bijida ne-inaa nēedee oodade māk'aapa ma māu omeede p'ājida Israel warrarā t'ī, sellode p'āpatak'a beemerā. ⁷Maap'eda ma māu pi-ia bijida ma efod ik'iade chi p'aru araa k'aat'idamāi. Māgá p'aareerā poro waibiapa ichita israelitaarā k'irāpait'ee, Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaradak'a.

⁸Ne-inaa p'ep'edee t'ūade jīpari auk'a oojida p'aru lino nāusaadee māk'aapa aide nonoree k'ajida oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee māk'aapa hilo nēedee oodadee. ⁹Ma p'aru kuadria bedap'eda, māgidee ne-inaa p'ep'edee t'ūade jīpari oojida; veinte centímetros chi teesoo; auk'a chi jobia. ¹⁰Made hilera k'īmari bijida. Ma hilera chaa māu pi-ia ōpee-ōpee bijida. Chi naapema hilerade bijida māu pi-ia rubí, crisólito, esmeralda. ¹¹Ai eerepema hilerade bijida turquesa, zafiro, jade. ¹²Ai eerepemade bijida jacinto, ágata, amatista. ¹³Ai eerepemade bijida topacio, ónice, jaspe. Ne-inaa nēedee oodade ma māu pi-ia abaa joot'i bijida. ¹⁴Ma māu pi-ia doce bijida, Israeldepa warrarā doce uchiadap'edaa perā. Māu pi-ia chaa iru warra t'ī aba pi-ia p'ā baji sellode p'ā bīpatak'a.

¹⁵Ne-inaa t'ūade jī bimerā, cadena nēedee cordonk'a oojida. ¹⁶Ichiaba argolla omé nēedee oojida chi joot'i bīpata ome. Ma argolla oojida ma ne-inaa t'ūade jīpari it'aik'a eerepema k'ī chaa bīdait'ee. ¹⁷Maap'eda ma k'ī chaa ma cadena k'ī abaapa jījida. ¹⁸Jōdee chi apema k'ī jījida ma efod ik'iade bi ne-inaa nēedee oodade. ¹⁹Ichiaba argolla omé nēedee oojida k'aat'idait'ee ma ne-inaa t'ūade jīpari edaik'a eerepema k'īde. ²⁰Ma awara argolla omé nēedee oojida k'aat'idait'ee ma efod isia edaik'a eere māk'aapa ma k'irride jīpari it'aik'a eerepai beemerā. ²¹Māpai oveja k'ara p'āp'āraadee cordonk'a sirat'idapa ma argolla ne-inaa t'ūade jīpari edaik'a eere k'aat'ida jījida ma argolla efodde k'aat'idade. Māgá ma ne-inaa t'ūade jīpari ichi badamāipai beeji. Ma jōma oojida Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaradak'a.

²²Ma efod ek'ari jīmerā p'aru teesoo oveja k'ara p'up'uchiadee oojida. ²³Ma esājīak'a uria bijida, made Aarón poro t'īumerā. Ma uria chi i bedap'eda, pia k'aat'ijida Aaronpa jīk'āri jēnaamerā. ²⁴Ma p'aru teesoo bi ide granadillajōk'a bee k'ajida oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee māik'aapa hilo linoodee oodadee. ²⁵Ma granadillajōk'a bee p'aru i jōmaade k'adak'āri, ewaraa atabēi wājida. Ma ewaraa beedade campana chak'e nēedee ooda k'aat'i bi wājida. ²⁶Ma p'aru i jōmaade māga oojida p'aareerā poro waibia ichi mimia ook'āri, jīmerā. Ma jōma oojida Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaradak'a.

²⁷P'aru Aaron–it'ee, chi warrarā–it'ee oojida lino nāusaadee, ²⁸chi p'aru pīrada porode jīpata, chi interior paara. ²⁹K'irride jīpari ichiaba oojida lino nāusaadee māik'aapa made nonoree k'ajida oveja k'ara p'āp'āraa, p'up'uchia, p'oree t'idadee. Ma jōma oojida Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaradak'a.

³⁰Ichiaba poro jīrak'a nēedee oojida Aaronpa p'aru pīrada porode jīparide bidait'ee. Ma poro jīrak'a bi Aaron–it'ee aupai awara bijida. Sellode p'ā bipatak'a made nāga p'ā bijida: “Tachi Ak'ōre–it'ee awara bida”. ³¹Oveja k'ara p'āp'āraadee cordonk'a sirat'idapa māgī jījida ma p'aru pīrada porode jīparide. Ma jōma oojida Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaradak'a.

Tachi Ak'ōre te oo aupadap'edaa

³²Tachi Ak'ōre ome unupata te oo aupajida. Israelitaarāpa jōma oojida Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaradak'a. ³³Nāgee net'aa jōma Moisemaa ak'ipijida: ma te net'aa aide nībi ome: ganchos; tablas; pak'uru teesoo argollade t'i bidait'ee; postes; basas; ³⁴oveja imik'īra e k'īra p'oree t'ida te k'iruk'a bidamerā awaraa e pipiara bi ome; te edajāde t'iak'au bidepema cortina; ³⁵Tachi Ak'ōre baalteka bi, chi t'ap'a māik'aapa pak'uru teesoo awara āyaa ateezata; ³⁶mesa, net'aa aide bipata ome; pan awara bipata Tachi Ak'ōre–it'ee; ³⁷lámpara bipata nēedee ooda, chi lámpara, net'aa, aceite paara; ³⁸altar k'aipēe nēedee ooda, chi aceite ne–inaa ĩri p'urupata awara bidak'āri, ne–inaa t'ūa bapari paara; ma cortina te t'īupatade jōi bipata; ³⁹taawaik'a eerepema altar broncedee ooda chi rejilla, pak'uru teesoo, awaraa net'aa ome; pailak'a bi chi biiri ome; ⁴⁰te āuk'idāa t'iak'au bidepema cortina, chi poste, basa; chi t'īupata māipema cortina, chi jīk'ara, estaca, net'aa Tachi Ak'ōre ome unupata tede bipata paara; ⁴¹p'aru Aaron–it'ee, chi warrarā–it'ee k'aat'idap'edaa, ārapa jīdamerā ma tede p'aareerā mimia oodak'āri.

⁴²Israelitaarāpa ma ne–inaa jōma oojida Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaradak'a. ⁴³Mapa Moisepa ārapa oodap'edaa unuk'āri, āra pia ak'iji māik'aapa āramaa pedee pia jaraji, jōma oodap'edaa perā Tachi Ak'ōrepa jaradak'a.

Tachi Ak'õre ome unupata te bainĩ bidap'edaa

40 ¹Maap'eda Tachi Ak'õrepa Moisemaa mägaji:
²—Naarapema atanede naapema ewaride mi ome unupata te ne—edee ooda bainĩ bipíji. ³Te edajãde baalte'ka bi bipíji mi ley p'ãda aide bi ome, mia parã ome pacto ooda k'irãpadamerã. Cortinapa te edajãde t'iak'au bipíji, ma baalte'ka bi edupiara bi cuartode beemerã. ⁴Ma cortina taawaik'a eere bipíji mesa ne—inaa jõma aide bipata ome mãik'aapa lámpara bipata, chi lámpara paara. Maap'eda ma lámpara k'óoji. ⁵Altar nẽepa p'ẽeda ne—inaa t'ũa bapari aide paapata ichiaba bipíji ma cortina taawaik'a eere baalte'ka bi k'ait'a. Te t'ũpatamã cortina jõi bipíji.
⁶Maap'eda taawapema altar ne—animalaarã mi—it'ee paa jõpipatamã te t'ũpata k'irapite bipíji. ⁷Maap'eda ma pailak'a bi bipíji mi ome unupata te t'ũpata k'irapite. Mamĩda k'ait'aara bipíji ma taawapema altar k'ãyaara. Maap'eda paniapa ipurupíji. ⁸Maap'eda chi te ãuk'idaa t'iak'au bi poste bainĩ bipíji mãik'aapa chi cortina jõi bipíji, ma te ãuk'idaa t'iak'au bi t'ũpatamãipema cortina paara.
⁹Maap'eda aceite olivodee ooda mi—it'ee awara bida atap'eda, ma te ñri wéjei. Ichiaba wéjei jõmaweda te edajãde nĩbi ñri. Mägá ma te aide nĩbi ome mi—it'ee aupai awara beeit'ee. ¹⁰Ichiaba ma aceite wéjei ma taawapema altar mi—it'ee ne—animalaarã paa jõpipata ñri aide nĩbi net'aa ome, ma altar ichita mi—it'ee aupai awara beemerã. ¹¹Auk'a wéjei ma pailak'a bi ñri mãik'aapa chi bĩri ñri, mi—it'ee awara beemerã.
¹²'Ma t'ẽepai ma te t'ũpata k'irapite Aarón ichi warrarã ome anéjei mãik'aapa k'uipíji. ¹³Aaron—it'ee p'aru awara bida jĩ bĩji mãik'aapa iru poro ñri aceite wéjei iru awara beemerã mãik'aapa mi—it'ee p'aare mimia oopariimerã. ¹⁴Maap'eda iru warrarã p'aru teesoo jĩ bĩji. ¹⁵Auk'a aceite wéjei ãra ñri Aarón ome oodak'a, ãra p'aareerã mimia oodamerã. Ma aceite ãra ñri week'ãri, jara k'inia bi Aarondeepa uchiadait'eerã ichita p'aareerã padait'ee.
¹⁶Moisepa jõma ooji Tachi Ak'õrepa jaradak'a. ¹⁷Mägá año aba Egiptodeepa uchiadak'ãriipa naapema atanede naapema ewaride ma te bainĩ bijida. ¹⁸Moisepa ma te bainĩ bipíji. Chi basa bipíji mãik'aapa ma tabla joot'ĩ bipíji. Maap'eda pak'uru teesoo t'ĩ bipíji argolla tablade badade. Maap'eda poste chi basade bainĩ bipíji. ¹⁹Te edajãde t'iak'au biit'ee cortina jõi bipíji mãik'aapa ai ñri bipíji chi ne—e k'aat'idap'edaa Tachi Ak'õrepa jaradak'a.
²⁰Maap'eda Moisepa ma mãu Tachi Ak'õre ley p'ãda ome ia bijii ma baalte'ka bide, mägá israelitaarãpa k'irãpadamerã Tachi Ak'õrepa pacto ãra ome ooda. Maap'eda aide nĩbada argollade pak'uru teesoo t'ĩ bijii. Maap'eda ma baalte'ka bi ñri chi t'ap'a bijii. ²¹Maap'eda ma baalte'ka bi teedaa ateepeji mãik'aapa chi edupiara bi cuartode t'ũpatamã cortina jõi bipíji Tachi Ak'õrepa jaradak'a.

²²Maap'eda mesa te jãde bipiji norte eere, ma cortina taawaik'a eere.
²³Ma mesa ïri pan Tachi Ak'õre-it'ee awara bida p'e biji, irua jaradak'a.

²⁴Ichiaba ma te jã sur eere, ma mesa k'ïrapite lámpara bipata bipiji.
²⁵Maap'eda madepema lámpara k'ooji, Tachi Ak'õre k'ïrapite ïdaamerã irua jaradak'a.

²⁶Maap'eda altar k'aipée nēedee ooda te jãde bipiji ma edupiara bi cuarto t'ïak'au bi cortina k'ïrapite. ²⁷Maap'eda ma altarde ne-inaa t'üa bapari paaji Tachi Ak'õrepa jaradak'a.

²⁸Maap'eda te t'ïupatamãipema cortina jõi bipiji. ²⁹Maap'eda te t'ïupata taawaik'a eere bipiji chi taawapema altar, aide Tachi Ak'õre-it'ee ne-animalaarã paa jöpipata. Mãpai ne-animalaarã peep'eda, aide paaji mãik'aapa net'a tau aneeji aide Tachi Ak'õre-it'ee paait'ee, irua jaradak'a.

³⁰Pailak'a bi bipiji Tachi Ak'õre ome unupata te t'ïupata k'ïrapite. Mamïda k'ait'aara bipiji ma taawapema altar k'ãyaara. Maap'eda paniapa ipurupiji. ³¹Moisepa mãik'aapa Aaronpa chi warrarã ome madepema pania joi atadap'eda, ãchi jua, biiri ome siipachida. ³²Mãga oopachida teedaa wãdait'ee pak'ãri mãik'aapa altar k'ait'a wãdait'ee pak'ãri, Tachi Ak'õrepa Moisemaa jaradak'a.

³³Maap'eda Moisepa te ãuk'idaa t'ïak'au bipiji mãik'aapa ma cortina jõi bipiji ma t'ïak'au bi t'ïupatamãi. Mãgã Moisepa oo aupaji jõma Tachi Ak'õrepa jaradak'a.

Tachi Ak'õre jïararapa ichi ome unupata te aneu ata cheda

³⁴Mãpai Tachi Ak'õre jïararapa ma te aneu ata cheji ak'ïpiit'ee ichi arii bi mãik'aapa ma te edajãde iru k'ïra wãree beeji. ³⁵Tachi Ak'õre k'ïra wãree mama bide Moisés p'oyaa teedaa wãk'aa paji, Tachi Ak'õre k'ïra wãree mama bada perã mãik'aapa ma jïararapa ma te aneu ata cheda perã. ³⁶Jïarara ma tedeeпа uchiak'ãri, israelitaarãpa ãchi te ne-ēdee ooda ěra atadap'eda, bedapachida ma jïarara t'ēe wãdait'ee. ³⁷Mamïda jïarara ãyaa wã-e pak'ãri, ãra jida ãyaa wãdak'aa paji. ³⁸Israelitaarã ode wãdap'edaa chaa ãstaawa unupachida Tachi Ak'õre jïarara iru ome unupata te ïri; jõdee p'ãrik'ua ma te ïri ma jïararade t'ïpitau unupachida.

Jueces

israelitaarã charraarã

Judadeepa uchiadap'edaarãpa mãik'aapa Simeondeepa uchiadap'edaarãpa Adonisedec p'oyaadap'edaa

1 ¹ Josué jai-idaada t'ëepai, israelitaarãpa it'aa iidijida Tachi Ak'õrepa k'awapimerã chisãgí èreerãdepemaarã naa wãdaipia bi chõode cananeorã ome. ² Tachi Ak'õrepa jaraji Judadeepa uchiadap'edaarã naa wãdamerã, irua ãchi k'aripait'ee perã mãirã eujã jari atadait'ee. ³ Mãpai Judadeepa uchiadap'edaarã soldaorãpa jara pëijida ãchi auk'aarã Simeondeepa uchiadap'edaarã soldaorãmaa ãchi k'aripa chedamerã, Simeondeepa uchiadap'edaarãpa ma eujãdepema ùk'uru atadait'ee pada perã ãchi-it'ee. Simeondeepa uchiadap'edaarã soldaorãpa jarajida k'aripadait'ee. Mãgá araa p'aneejida Judadeepa uchiadap'edaarã ome. ⁴⁻⁵ Mãgá Judadeepa uchiadap'edaarã soldaorãpa chõonajida cananeorã ome, ferezeorã ome. Tachi Ak'õrepa p'oyaapiji Judadeepa uchiadap'edaarãmaa. Bezece p'oyaajida diez mil cananeorã ãchi rey Adonisedec ome. ⁶ Mãgí rey jirabodoji mïda, ëp'e atajida mãik'aapa jita atadap'eda, iru jua nawe, biiri nawe t'iap'e atajida waa p'oyaa chõonaamerã. ⁷ Mãga oodak'ãri, Adonisedecpa mãgaji: “Naaweda mia reyrã setenta jua nawe, biiri nawe ome t'iap'ek'ooji mãik'aapa mi mesa ek'ari ia bïpachi. Írá Tachi Ak'õrepa auk'a oopiji mia ma k'achia ooda k'aurepa.” Maap'eda Adonisedec Jerusalendee ateejida. Mama piuji.

Judadeepa uchiadap'edaarãpa Hebrón p'uuru, Jerusalén p'uuru ome p'oyaadap'edaa

⁸ Judadeepa uchiadap'edaarã soldaorãpa Jerusalén p'uuru pidaarã ome chõodak'ãri, p'oyaajida. Espadapa ma p'uurudepemaarã jõmaweda peek'oojida mãik'aapa ma p'uuru paat'aajida. ⁹ Ma t'ëepai cananeorã ee jëra bide p'anapatap'edaarã, Néguev eujãde p'anapatap'edaarã mãik'aapa ee it'iara jëra bide p'anapatap'edaarã p'oyaajida. ¹⁰ Ichiaba p'oyaajida cananeorã

Hebrón p'uurude p'anapatap'edaa. Chonaarāweda ma p'uuru t'ijarapachida Quiriat Arbá. Ichiaba p'oyaajida Sesay, Ajimán, Talmay p'uuru.

Otonielpa Debir p'uuru p'oyaada

¹¹Ma t'ēepai Debir p'uuru pidaarā ome chōojida. Chonaarāweda ma p'uuru t'ijarapachida Quiriat Séfer. ¹²Ma p'uuru pidaarā chōodai naaweda, Calebpa jaraji chi Debir p'uuru p'oyaarumaa ichi k'au t'ijarapatap'edaa Acsa teeit'ee ai ome miak'āimerā. ¹³Chōodak'āri, Caleb ipema t'ēepema Cenaz warra Otonielpa ma p'uuru p'oyaaji. Māpai Calebpa chi k'au Acsa Otonielmaa teeji. ¹⁴Acsa panak'āri, Otonielpa jaraji eujā iidinamerā chi ak'ōremaa. Ma t'ēepai Calebpa ichi k'au burrodeepa irabairu unuk'āri, irumaa iidiji:

—¿K'āata k'inia bima? aji.

¹⁵Chi k'aupa p'anauji:

—Mi chupiria k'awaapáde aji. Pia mimaa teeji eujā Néguev eujāde bi. Ichiaba k'inia bi pania poátri uchía bimāi teemerā.

Mapa Calebpa teeji pania poátri uchía bimāi Hebrón p'uuru wāteik'a eere, baareik'a eere paara.

Judadeepa uchiadap'edaarāpa māik'aapa Benjamindeepa uchiadap'edaarāpa eujā p'oyaadap'edaa

¹⁶Moisés chāuredeepa uchiadap'edaarā quenita pidaarā apachida. Ma quenita pidaarā uchijida p'uuru Palma–idaadeepa wādait'ee ma Judadeepa uchiadap'edaarā ome. Eujā pania wēe bide Judadeepa uchiadap'edaarā eujāde, Arad eujā sur eere p'aneejida ma eujādepemaarā ome. ¹⁷Maapai Judadeepa uchiadap'edaarā soldaorā māik'aapa Simeondeepa uchiadap'edaarā soldaorā cananeorā ome chōojida Sefat p'uurude. Māgá ma p'uuru jōt'aajida māik'aapa t'ī bijida Jormá.^a ¹⁸Ma p'uuru jōt'aajida mīda, p'oyaada–e paji Gaza, Ascalón, Ecrón p'uuru eujā ai ik'aawa bee ome. ¹⁹Tachi Ak'ōrepa ma Judadeepa uchiadap'edaarā k'aripaji eedepema p'uuru jōmaweda p'oyaadamerā. Mamīda p'oyaada–e paji eujā jewedaade p'uuru p'anapatap'edaarā, māirāpa carreta hierrodee ooda iru p'anadap'edaa perā. ²⁰Calebpa Hebrón p'uuru ataji Moisepa jaradak'a. Maap'eda ma eujādeepa gigante Anac warrarā ōpee jērek'ooji. ²¹Mamīda Benjamindeepa uchiadap'edaarā soldaorāpa jebuseorā Jerusalén p'uurude p'aneedap'edaarā p'oyaa jērek'ooda–e paji. Maperā jebuseorā at'āri p'anapata Jerusalende Benjamindeepa uchiadap'edaarā ome.

Josedeeppa uchiadap'edaarāpa Betel p'uuru p'oyaadap'edaa

²²⁻²³Josedeeppa uchiadap'edaarāpa k'īsiajida Betel p'uuru pidaarā ome chōonadait'ee. Chonaarāweda ma p'uuru t'ijarapachida Luz. Eperāarā

^a 1.17 Hebreo pedeede Jormá jara k'inia bi 'jōt'aadap'edaa.'

pëidak'ári ma p'uuru ak'idamerã, Tachi Ak'õrepa nãga k'aripaji. ²⁴Ma pëidap'edaarãpa unujida eperã ma p'uurudeepa uchiaru. Mãgimaa mãgajida: “Pia jarateeru pirã sãgã na p'uurude t'itudai, pìmaa ne-inaa pia oodait'eeda” ajida. ²⁵Ma eperãpa ãchimaa jarateep'eda, ma p'uuru pidaarã jômaweda peek'oojida espadapa. Mamída ma jaratee bada ichideerã ome peeda-e paji. ²⁶Maap'eda ma eperã wãji hititaarã eujãdee. Mama p'uuru chiwidi ooji. Ma p'uuru t'ĩ biji Luz. At'ári mãga t'ijarapata.

**Manasedeepa uchiadap'edaarãpa mãik'aapa Efraindeepa
uchiadap'edaarã p'uuru p'oyaada-e pada**

²⁷Manasedeepa uchiadap'edaarã soldaorãpa nãgí p'uuru p'oyaada-e paji: Betseán, Tanac, Dor, Ibleam, Meguido. Ichiaba mãgí p'uuru ik'aawa p'anapatap'edaarã p'oyaada-e paji. Maperã cananeorã ma p'uurude p'aneejida. ²⁸israelitaarã juataura padaidak'ári, ma cananeorã mimiapipachida ãchi jua ek'ari. Mamída ma eujãdeepa p'oyaa jërek'ooda-e paji.

²⁹Efraindeepa uchiadap'edaarã soldaorãpa ichiaba cananeorã p'oyaa jërek'ooda-e paji Guézer p'uurudeepa. Maperã ma cananeorã ma eujãde p'aneejida.

Awaraa ëreerãdepemaarãpa p'uuru p'oyaada-e pada

³⁰Zabulondeepa uchiadap'edaarã soldaorãpa ichiaba cananeorã p'oyaa jërek'ooda-e paji Quitrón p'uurudeepa, Nalol p'uurudeepa. Maperã ma cananeorã ma eujãde p'aneejida. Mamída mimiapachida israelitaarã jua ek'ari.

³¹⁻³²Aserdeepa uchiadap'edaarã soldaorãpa ichiaba cananeorã nãgí p'uurudeepa p'oyaa jërek'ooda-e paji: Aco, Sidón, Ajlab, Aczib, Jelba, Afec, Rejob. Maperã mãirã ichiaba mama p'aneejida.

³³Neftalideepa uchiadap'edaarã soldaorãpa ichiaba cananeorã p'oyaa jërek'ooda-e paji Bet Semes p'uurudeepa, Bet Anat p'uurudeepa. Mapa mãirã p'aneejida ma p'uurude israelitaarã jua ek'ari.

³⁴Dandeepa uchiadap'edaarã soldaorã wãdak'ári chõode amorreorã ome, mãirãpa Dandeepa uchiadap'edaarã jërek'oojida ee jëra bimaa. Mapa ãchia ma eujãdepema eujã jewedaa p'oyaada-e paji. ³⁵Mãgã ma amorreorã p'aneejida Heres p'uurude, Ayalón p'uurude, Salbín p'uurude. Mamída Josedeepa uchiadap'edaarã juataura padaidak'ári, ma amorreorã bijida ãchi jua ek'ari mimiadamerã.

³⁶Maapai amorreorã eujã i sur eere Acrabín eedeepa Selá waawí wãyaa baji.

Ángel unudap'edaa Boquinde

2 ¹Tachi Ak'õrepa ángel pëida wãji Guilgaldeepa Boquindee. Mama israelitaarãmaa mãgaji: “Mia parã uchiapiji Egiptodeepa mãik'aapa

aneeji na eujāde, mia parā chonaarāmaa jaradak'a. Āramaa nāga jaraji: 'Ichita ooit'ee mia pacto parā ome oodade jara bik'a ²parāpa mia jara bik'a ooruta pirā. Pacto oonáati ma eujādepemaarā ome chōoda–ee p'anapataadait'ee. Ma awara āra ak'ōre waibia apatamaa it'aa t'īpata altar bee ārik'oodapáde' aji. Mamīda parāpa mia jaradak'a ooda–e paji. ¡Ma k'āyaara pāchia k'iniata oojida! ³Maperā mia nāga jara bi: Ma eujādepemaarā jërek'oo–e pait'ee parā t'āideepa. Ichiak'au biit'eeda aji, ārapa māik'aapa āchi ak'ōre waibia apataarāpa parā k'ūradamerā.”

⁴Ma ángel pedee aupak'āri, arii p'anadap'edaa israelitaarā golpe jëe p'aneejida. ⁵Mapa ma punto t'ī bijida Boquín.^b Mama israelitaarāpa ne-animalaarā peedap'eda, Tachi Ak'ōre–it'ee paapijida.

Josué jai–idaada

⁶Josuepa israelitaarā despediik'āri, āra wājida āchi eujā atade. ⁷Josué chok'ai bi misa, israelitaarā Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īpachida. Ichiaba māga p'anapachida chonaarā, chi Tachi Ak'ōrepa ne–inaa pia k'īra t'ādo ooda israelitaarā k'aripait'ee unudap'edaarā chok'ai p'anī misa. ⁸Mamīda Josué jai–idaaji ciento diez año iru bak'āri. ⁹Ījida ichi eujā Timnat Serade Gaas ee norte eere bi Efraindeepa uchiadap'edaarā ee jëra bi eujāde. ¹⁰Maap'eda israelitaarā Josué k'awadap'edaarā ichiaba jai–idaa wājida. Māgá āra t'ēe t'odap'edaarāpa Tachi Ak'ōre net'aa k'awada–e paji. Ichiaba k'awada–e paji irua ooda āchi chonaarā k'aripait'ee.

Israelitaarā Tachi Ak'ōrede ijāa amaadap'edaa

¹¹Maperā it'aa t'ī p'aneejida awaraa ak'ōre waibia apata Baalmaa. Tachi Ak'ōrepa māga unuk'āri, israelitaarā pia ak'i–e paji. ¹²Irua āchi chonaarā Egipto eujādeepa uchia ataji mīda, irude ijāa amaa p'aneejida. Irude ijāadai k'āyaara āchi t'āide p'anapatap'edaarā ak'ōre waibia apataarāmaa it'aa t'īpachida. Maperā āra ome Tachi Ak'ōre k'īrau beeji. ¹³Irude ijāa amaajida ak'ōre waibia apata Baalde māik'aapa ak'ōre waibia apataarā Astartede ijāadait'ee. ¹⁴Maperā āra ome Tachi Ak'ōre k'īrau baji. Āra waa pia ak'i–e paji. Mapa nechi–idaa beerāpa āra net'aa jāri ata wājida. Ma awara āra k'īra unuamaa iru p'anadap'edaarāpa āchi p'oyaa wājida, Tachi Ak'ōrepa āra k'aripa–e pada perā. ¹⁵Chōode uchiadak'āri, Tachi Ak'ōrepa āra k'īra unuamaa iru p'anadap'edaarā k'aripaji āra p'oyaadamerā. Ooji irua naaweda jaradak'a āra k'aripa–e pait'ee awaraa ak'ōre waibia apatade ijāa p'aneeruta pirā.

Maapai israelitaarā chupīria p'anapachida. ¹⁶Tachi Ak'ōrepa āramaa māga ooji mīda, ichia poro waibiarā uchiapiji āra k'aripadamerā. Māgá chōo ūk'uru p'oyaajida. ¹⁷Mamīda taarā–e nide israelitaarāpa ma poro

^b 2.5 Boquín jara k'inia bi “chi jëe p'anadap'edaarā”.

waibiarã pedee ũridaamaa p'aneejida. Mãga nide Tachi Ak'õre yiaraa iru p'anapachida mãik'aapa awaraa ak'õre waibia apatade ijãapachida. Æchi chonaarãpa Tachi Ak'õre leyde jara bik'a oopachida mĩda, ãrapa mãga oo k'iniada–e paji. ¹⁸Mãpai Tachi Ak'õrepa waya unuk'ãri israelitaarã chupiria chitoonĩ awaraarã juade, ãra chupiria k'awaaji. Poro waibia chiwidi uchiapiji ãra k'aripamerã. Ichia ma poro waibia k'aripaji ãra uchiapimerã ãra k'ĩra unuamaa iru p'anadap'edaarã juadeepa. Ma poro waibia chok'ai bi misa, chõo p'oyaapachida. ¹⁹Mamĩda mãgĩ eperã jai–idaak'ãri, waya k'achiade baaijida mãik'aapa ãra chonaarã k'ãyaara k'achiara p'anapachida, ooi awaa p'anadap'edaa perã awaraa ak'õre waibia apataarãpa oopidap'edaak'a. Ærapa ne–inaa k'achia oopatap'edaa jarada–e paji Tachi Ak'õremaa irua ãyaa bimerã. K'ĩiri k'isua p'anapachida. ²⁰Maperã Tachi Ak'õre israelitaarã ome k'ĩrau baji mãik'aapa mãgaji: “Na eperãarãpa oodaamaa p'ani mia pacto ãra chonaarã ome oodade jaradak'a. Mia oopi k'inia bik'a oodaamaa p'ani. ²¹Maperã mia waa jerek'oo–e pait'ee ãra k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã ãra naa, mia Josuemaarã jaradak'a. Josuepa p'oyaada awara mia ãramaa p'oyaapi–e pait'ee.” ²²Tachi Ak'õrepa ma eujãdepemaarã ichiak'au biji k'await'ee israelitaarã waya ichide ijãa p'aneedai ãchi chonaarãk'a wa ijãada–e p'aneedai. ²³Ma eujãdepemaarã jerek'oo–e paji ichia oodak'a Josuepa p'oyaada eperãarã ome.

P'uuru pidaarã Canaán eujãde p'aneedap'edaa

3 ¹Mãgã Tachi Ak'õrepa jerek'oo–e paji ma eujãdepemaarã ũk'uru. Mãirã ichiak'au atabẽiji p'anapataadamerã Israel pidaarã t'ãide, ma israelitaarã waide t'oda–ee p'anadap'edaa perã ãchi chonaarã Canaán eujãde ewaa t'ĩudak'ãri. ²Tachi Ak'õrepa mãirã bẽiji Canaán eujãde, israelitaarãpa chõo k'awaadamerã mãirã ome chõodak'ãri. ³Mãgã nãgiirã Tachi Ak'õrepa teeit'ee bada eujãde p'aneejida: filisteorã poro waibiarã joisomaa, cananeorã jõmaweda, sidoniorã, heveorã ome. Ma heveorã Líbano ee jera bide p'anapachida Baal Hermón eedeepa Jamat o wãyaapari ee jera bide parumaa. ⁴Tachi Ak'õrepa mãirã ichiak'au atabẽiji Israel pidaarã ome chõodamerã. K'awa k'inia baji israelitaarã ijãadai iru leyde jara pẽida Moisés k'ap'ia wa mãgide ijãada–e pai. ⁵Mãgã israelitaarã p'anapachida ma cananeorã, hititaarã, amorreorã, ferezeorã, heveorã, jebuseorã ome. ⁶Maapai ma israelitaarã warrarã, k'aurã paara miak'ãipachida mãirã warrarã, k'aurã ome. Mãgã it'aa t'ĩpachida mãirã ak'õre waibia apataarãmaa.

Otonielpa israelitaarã k'aripada

⁷israelitaarãpa ne–inaa k'achia oopachida Tachi Ak'õre k'ĩrapite. Iru k'ĩra atuajida mãik'aapa it'aa t'ĩpachida Baalmaa, Astartemaa. ⁸Maperã

Tachi Ak'õre ãra ome k'ĩrau baji mãik'aapa ãra p'oyaapiji Mesopotamia eujãdepemaarã reymaa. Mãgí t'ĩjarapachida Cusán Risatayin. Ocho año mãgí jua ek'ari p'anajida. ⁹Ma t'ẽepai israelitaarãpa Tachi Ak'õremaa chupiria iidijida k'aripapari pëimerã. Mapa Tachi Ak'õrepa Caleb ïpema t'ẽepema Cenaz warra pëiji ãra k'aripamerã. Mãgí t'ĩjarapachida Otoniel. ¹⁰Tachi Ak'õrepa ichi Jaure pëiji Otonielmaa, irua israelitaarã k'aripamerã. Uchiadak'ãri chõode rey Cusán Risatayin ome, Tachi Ak'õrepa Otoniel eere p'anadap'edaarãmaa p'oyaapiji. ¹¹Ma t'ẽepai cuarenta año wãyaarude israelitaarã k'ãiwee p'anapachida Cenaz warra jai-idaarumaa.

Aodpa israelitaarã moabitaarã juadeepa k'aripa atada

¹²Mamĩda Otoniel jai-idaada t'ẽepai, israelitaarãpa waya ne-inaa k'achia oo p'anejida Tachi Ak'õre k'ĩrapite. Maperã Tachi Ak'õrepa Moabdepema rey, t'ĩjarapatap'edaa Eglón, juataura papiji. ¹³Rey Eglonpa pedetejeji Amón pidaarã ome, amalecitaarã ome israelitaarãmaa chõonadait'ee. Mãgá israelitaarã ome chõodak'ãri, Palma-idaa p'uuru jãri atajida. ¹⁴Maperã israelitaarã dieciocho año p'anapachida rey Eglón jua ek'ari. ¹⁵Maapai waya Tachi Ak'õremaa chupiria iidijida irua k'aripapari pëimerã. Mapa Tachi Ak'õrepa Benjamindeepa uchiada, Guerã warra pëiji. Mãgí t'ĩjarapachida Aod. Aodpa ne-inaa audú oopachi juabipa.

Ewari aba israelitaarãpa impuesto p'aa pëijida rey Eglonmaa Aod k'ap'ia. ¹⁶Wãi naaweda Aodpa espada k'ĩraichaaweda p'ewedee oo ataji. Mãgí espada teesoo metro esa-auk'a baji. Mãgí espada merã t'i biji ichi k'ĩrride jĩpari cinturonk'a bi ek'ari juaraarepema eere. ¹⁷Mãpai wãji rey Eglonmaa impuesto p'aade. Eglón audú poree baji. ¹⁸Impuesto p'aap'eda, Aod uchiaji ichi ome nipapatap'edaarã ome. ¹⁹Mamĩda Guilgal k'ait'a panadak'ãri ne-inaa juapa ooda ai k'ĩrapite it'aa t'ĩpata badamãi, Aod ãpítee cheji rey Eglonmaa mãik'aapa mãgaji:

—Rey Waibã, mia pĩmaa ne-inaa jara k'inia bida aji. Mamĩda k'inia-e bi awaraarãpa ùridamerã.

Mãpai Eglonpa ichi mimiapataarãmaa jaraji k'ĩup'ee taawaa wãdamerã. ²⁰Eglón su-ak'i baji ichi cuarto iru badade verano wãyaait'ee. Ituaba p'aneedak'ãri, Aod k'ait'a wãp'eda, mãgaji:

—Rey Waibã, mia jara cheji Tachi Ak'õrepa pĩmaa jara pëiru.

Mãga ùrik'ãri, Eglón bainĩ beeji. ²¹Mamĩda Aod, juabipa ma espada juaraarepema eere merã bada ët'a ataji mãik'aapa Eglón bide sut'aaji. ²²Eglón audú poree bada perã, ma espadapa suk'ãri, chi k'uk'u paara t'ĩudachi. Aodpa ët'a ata-e paji. ²³Maap'eda Aodpa chi puerta pia jã nĩbiji mãik'aapa ventanadeepa uchiadachi.

²⁴T'ẽepai rey mimiapataarãpa iru ak'i chedak'ãri, unujida ma puerta jã nĩbi. K'ĩsiajida rey ãmaa bi. Mapa t'ĩuda-e paji. ²⁵Mamĩda

taarã nĩbak'ãri, k'ĩsia p'aneejida rey uchia–e bada perã. Maperã llave atadap'eda, ma puerta ewa atadak'ãri, ãchi chipari unu atajida te jãde piu baibi.

²⁶ ãchia ni p'ani misa rey uchiamerã, Aod jirabodo baji. Ma ne–inaa juapa ooda Guilgalde bada wãyaap'eda, Seirat puntode mirunaji. ²⁷ Israelitaarã eujãde panak'ãri, Efraindeepa uchiadap'edaarã eujãdepema ee jãra bide trompeta chaaji, israelitaarã chip'edaidamerã. Mãpai ee jãra bideepa edaa chejida Aod, ãchi poro waibia ome. ²⁸ Aodpa jaraji: “Wãdãma moabitaarã ome chõode Tachi Ak'õrepa tachi k'aripait'ee perã.” Mãgã chõo chejida mãik'aapa jõmaweda Jordán to siapatamã jãri atajida maap'eda Moab eujãdeepa waa apida mama wãyaapida–e paji. ²⁹ Maapai moabitaarã ome chõodak'ãri, ãra soldaorã sõcharra beerã diez mil peek'oojida. ³⁰ Mãgã israelitaarãpa moabitaarã p'oyaaajida. Ma t'ẽepai ochenta año wãyaarude israelitaarã k'ãiwee p'anapachida.

Samgarpa israelitaarã filisteorã juadeepa k'aripa atada

³¹ Maap'eda Tachi Ak'õrepa Anat warra, Samgar, israelitaarã poro waibia papiji. Samgarpa filisteorã seiscientos peeji tot'ek'a bipa. Mãgã israelitaarã mãirã juadeepa k'aripa ataji.

4 ¹ Aod jai–idaada t'ẽepai israelitaarãpa waya ne–inaa k'achia oo p'aneejida Tachi Ak'õre k'ĩrapite. ² Maperã Tachi Ak'õrepa ãchi p'oyaaipiji cananeorã rey Jabinmaa. Mãgã bapachi Jazor p'uurude. Jõdee ichi soldaorã poro waibia bapachi Jaroset Goyim p'uurude. Mãgã t'ĩjarapachida Sísara. ³ Rey Jabinpa chõopata carreta hierrodee ooda novecientos iru baji. Año veinte wãyaaru misa, Jabinpa israelitaarã ichi jua ek'ari k'achia oo iru bapachi. Maperã israelitaarãpa chupĩria iidijida Tachi Ak'õremaa ãchi k'aripamerã.

⁴ Maapai israelitaarã ak'ipari Lapidot wãra paji. T'ĩjarapachida Débora. Débora Tachi Ak'õre pedee jarapari paji. ⁵ Su–ak'i beepachi palma pak'uru jua ek'ari Israel pidaarã nepira ùriit'ee. (Mapa 'Débora palma' apachida.) Ma palma baji Ramá p'uurudeepa Betel p'uurudee wãpari ode ee jãra bimã Efraindeepa uchiadap'edaarã eujãde.

⁶ Ewari aba Deborapa t'ĩ peiji Abinoán warra Barac chemerã Tachi Ak'õre pedee ùride. Mãgã eperã bapachi Neftalideepa uchiadap'edaarã eujãde, Cedes p'uurude. Deborapa Baracmaa mägaji:

—Israelitaarã Ak'õre Waibiapa nãga jara bi pia oomerã: 'Neftalideepa uchiadap'edaarã soldaorã mãik'aapa Zabulondeepa uchiadap'edaarã soldaorã diez mil p'e atap'eda, Tabor eemaa wãji. ⁷ Mía Jabín soldaorã poro waibia Sísara ichi soldaorã ome chepiit'ee Cisón todee. Chedait'ee ãchi carreta hierrodee ooda ome, parã ome chõodait'ee. Mamída mía parãmaa ãchi p'oyaaipiit'ee.'

⁸ Mãpai Baracpa Deboramaa mägaji:

—Jīp'a mi wāyada aji, pi auk'a wāru pirā. Pi wā—e pirā, mi auk'a wā—eda aji.

⁹Māpai Deborapa p'anauji:

—Wāit'eeda aji. Mamīda eperāārāpa pi āpīte pia pedeeda—e pait'ee, pi waawee—idaa bairā. Tachi Ak'ōrepa Sísara wēramaa p'oyaapiit'ee.

Māpai Débora wāji Barac ome Cedés p'uuruudee. ¹⁰Mama p'anide Baracpa t'ī pēiji Zabulondeepa uchiadap'edaarā soldaorā māik'aapa Neftalideepa uchiadap'edaarā soldaorā chedamerā. Díez mil soldaorā chip'edachida. Débora ichiaba āra ome wāji.

¹¹Cedés p'uuru k'ait'a encina pak'uru Zanayin apata bimāi bapachi quenita aba, t'ījarapachida Héber. Māgí apemaarā quenitaarā eujāde bak'aa paji. Quenitaarā Moisés wai Hobabdeepa uchiadap'edaarā paji.

¹²Sisarapa k'awa atak'āri Barac wāda soldaorā ome Tabor ee bima, ¹³ichi soldaorā p'e ataji novecientos carreta hierrodee ooda ome.

Uchijida Jaroset Goimdeepa wādait'ee Cisón todee. ¹⁴Māga nide Deborapa Baracmaa māgaji:

—¡Wādapāde aji, īraweda Tachi Ak'ōrepa Sísara ichideerā ome parāmaa p'oyaapiit'ee perā! ¡Tachi Ak'ōreta parā naa wāit'eeda! aji.

Māpai Barac ma díez mil soldaorā ome Tabor eedeepa edaa chejida. ¹⁵Sisarapa ichi eere p'anadap'edaarā ome unudak'āri Barac cheru ichi soldaorā ome, Tachi Ak'ōrepa āra p'erapiji. Mapa pariatua p'ira wājida māik'aapa Sísara ichi carretadeepa irabaip'eda, jīte jirabodoji. ¹⁶Māimisa Barac ichi soldaorā ome Sísara soldaorā carretade wādap'edaarā t'ēe wājida Jaroset Goyim p'uuru parumaa. Ma ewate Barac eere p'anadap'edaarāpa Sísara soldaorā jōmaweda peek'oojida.

¹⁷Ai naaweda Jazor p'uurudepema rey Jabín pedeeteji ma quenita Héber ome chōoda—ee p'anapataadait'ee. Maperā Sísara Héber temaa mirunaji Barac waidoopa. Héber wēra Jael teeda baji. ¹⁸Māgí wērapa Sísara unuk'āri, auteebaiji māik'aapa māgaji:

—Michi Waibia, nama beepāde aji. Waaweenaapāde aji.

Mapa Sísara teedaa t'īuji. Māpai Jaelpa iru poro bijī p'aru teesooapa. ¹⁹Sísara audú opisía bada perā, Jaelmaa panía iidiji. Mapa Jaelpa ne—animal juba ne—ede ía iru bada teeji. Māpai waya poro bijī p'arupa.

²⁰Māpai Sisarapa māgaji:

—Te t'īupata t'aide beepāde aji. Apidaapa iidí cheru pirā: 'Eperāarā teeda paraak'ā', 'Wē—eda' apāde aji.

²¹Mamīda Sísara audú sē bada perā, k'āidachi. Māpai Jaelpa martillo ataji pak'uru k'ī mi—su iru bada ome. Māgee pak'uru eujāde merap'epachida āchi te ne—edee ooda baik'o bídak'āri. Māgá Jael juajīa wāp'eda, martillopa ma pak'uru merap'et'aaji Sísara uritarrade. Māgá Sísara piudachi. ²²Barac pachek'āri Jael temāi, irua auteebaip'eda, māgaji:

—Chepáde aji, ak'ide eperã pia jirimaa bi.

Barac teeda t'ũuk'ãri, unuji Sísara te jãde piu baibi. At'ãri ma pak'uru merap'e baji iru uritarrade.

²³Mãgá Tachi Ak'õrepa cananeorã rey Jabín p'oyaapiji mãik'aapa k'íra nejasiaapiji ichi soldaorã poro waibia wêramaa peepik'ãri. ²⁴Maadamãipi israelitaarãpa Jabín eere p'anadap'edaarã p'oyaa wãjida jômaweda jõt'aarutamaa.

5 ¹Sísara piuda ewateweda Deborapa Abinoam warra Barac ome nãga k'arijida:

²“Gracias jaradáma Tachi Waibiamaa Israelde at'ãri imik'íraarã sôcharra beerã paraa perã. At'ãri imik'íraarã paraa chõodait'ee tachi p'uuru pari. ³¡Ūrítí na eujãdepemaarã reyrã! ¡Ūrítí eperãarã poro waibiarã! ¡Mia Tachi Waibiamaa k'ariit'ee! ¡Iruta israelitaarã Ak'õre Waibia!”

⁴“Tachi Waibia, pi Seirdeepa uchiak'ãri mãik'aapa Edom eujãdeepa wãk'ãri, na eujã wêre nĩbeeji mãik'aapa k'oi chedachi. ⁵israelitaarã Ak'õre Waibia k'írapite ee wêre nĩbeeji, irua Sináf ee wêrepidak'a.

⁶Anat warra Samgar na eujãde bak'ãri mãik'aapa Jael na eujãde bak'ãri, eperãarã ode p'oyaa wãdak'aa paji, k'achia beerãpa ot'a nipatap'edaa perã tachi ome chõodait'ee. Maperã mée o k'achia beede nipapachida.

⁷Maapai p'uuru k'aipeede eperãarã p'anadak'aa paji. Mãga nide mi, Israeldepema wêra, áchi poro waibia beeji.

⁸“Israelitaarãpa jirit'erajida awaraa ak'õre waibia apatade ijãapataadait'ee, áchi k'íra unuamaa iru p'anapataarã ome chõodai k'ãyaara. Mapa áchi t'ãide jura chõo chedak'ãri, arma wêe p'anajida, áchi cuarenta mil paji mĩda.

⁹“Mamĩda israelitaarã chõo k'inia p'aneedak'ãri, mia ãra poro waibiarã k'aripaji. ¡K'arítí Tachi Waibiamaa!

¹⁰“Ūrítí p'arat'a paraa beerã, chi burro t'orrot'orroo bee ïri wãpataarã mãik'aapa tapete pi-ia bee ïri su-ak'i beepataarã. Ichiaba ūrítí parã awara ãyaa wãpataarã. ¹¹Awêraarãpa pania t'ípata pozo beemãi k'arimaa p'ani. Nepirimaa p'ani Tachi Waibiapa ooda tachi k'aripait'ee mãik'aapa tachi soldaorã sôcharraarãpa oodap'edaa. Maapai Tachi Ak'õrede ijãapataarã p'uuru t'ĩupatade chip'edaidap'edaarãpa

¹²mãgajida:

“¡Débora, ïrimãji, ïrimãji mãik'aapa k'aríji! ¡Abinoam warra, Barac, wãji tachi k'íra unuamaa iru p'anapataarã ome chõode!

¹³“Mãga ooji. israelitaarã eedeepa edaa chejida chõode juataura p'anadap'edaarã ome. Mi k'aurepa Tachi Ak'õre eerepema soldaorã chõo chejida jura oo k'awaa p'anapatap'edaarã ome. ¹⁴Efraindeepa uchiadap'edaarã ũk'uru chejida eujã jewedaadee. Áchi t'êe chejida Benjamindeepa uchiadap'edaarã, Maquir, Manasedeepa uchiadap'edaarã

ëreerãdepemaarã poro waibiarã, Zabulondeepa uchiadap'edaarã
ëreerãdepemaarã poro waibiarã paara. ¹⁵Ichiaba Débora ome chejida
Isacardeepa uchiadap'edaarã ëreerãdepemaarã poro waibiarã. Áchia
Barac k'aripajida iru t'ëe wãdak'ãri ma eujã jewedaade.

“Rubendeepea uchiadap'edaarã t'ãide söcharra beerã paraa pirã,
¹⁶¿sãap'eda ovejaarã ak'ipataarã ome p'aneejidama? ¿Wãda–e paji–ek'ã
t'ãri ma–ãri p'anadap'edaa perã?

¹⁷“¿Sãap'eda Gaddeepa uchiadap'edaarã Jordán to k'ĩraik'a eere
p'aneejidama? ¿Sãap'eda Dandeepea uchiadap'edaarã p'aneejida
Aserdeepa uchiadap'edaarã ome p'usa ide, barco choma wiibaipatamã?
¹⁸Mamída mãga ooda–e paji Zabulondeepa uchiadap'edaarãpa mãik'aapa
Nefalideepa uchiadap'edaarãpa. Ára chõonajida, piudaik'ajida mída.

¹⁹“Canaán eujãdepema reyrã chip'ejida Tanacde, Meguido pania paraa
bimã. Chõo chejida. Mamída p'arat'a, net'aa pi–ia jãri atada–e paji.
²⁰It'aripema chõopataarãpa Sísara eere p'anadap'edaarã p'oyaa chejida.
²¹Cisón to chedaik'ãri, ára ùk'uru to barree topa atadachi. ¡Ak'õre
Waibia, mágá pia juataura beerã p'oyaapari!

²²¡Ára caballoorã p'iradachida; p'ira erreudachida! ²³Mãga nide
angelpa mágaji: ¡K'achiade baaidait'ee Meroz p'uurudepemaarã, k'aripa
cheda–e pada perã Tachi Ak'õre eerepemaarã!

²⁴“Mamída írá tachi jõmaarãpa Jael awaraa wëraarã k'ãyaara piara
ak'ipata. Quenita Héber wëra pia ak'ipata. ²⁵Sisarapa pania iidik'ãri,
Jaelpa ne–animal juba vaso pi–ia bide teeji. ²⁶Ma t'ëepai juabipa pak'uru
k'ĩ mi–su ataji mãik'aapa juarapa martillo ataji. Mãgipa teeji Sísara
porode. ²⁷Mágá Jael biirimã Sísara pírabai, pírabai nĩbap'eda, piudachi.

²⁸“Mãmisa Sísara nawe k'ísia nĩbaji iru che–e pak'ãri. Ventanadeepa
ak'i bi misa, mágaji: ‘¿Sãap'eda chi carreta taarã nĩbima? aji. ¿Sãap'eda
ũrida–ema ichi caballoorã carreta ome cheruta?’ ²⁹Arii p'anadap'edaa
wëraarã k'ísia k'awaara beerãpa mágajida: ³⁰‘¿Chõo p'oyaadap'eda,
net'aa t'oomaa p'aní–epaama? ajida. ¿Soldaorã chaachaa esclava aba wa
omé ata wãda–ek'ã? ajida, mãik'aapa ¿Sisarapa p'aru pi–ia aba wa omé
nonoree ome ata wã–epaama ajida, tachia jĩpataadamerã?’

³¹“Tachi Waibia, ¡pi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã jõmaweda
mágá jõdaipia bi, Sísara jõdak'a! ¡Jõdee pi k'inia iru p'anapataarã pia
p'anapataadaipia bi! Ak'õrejĩru pi–ia ìdaaparik'a, mãga pik'a pi k'inia iru
p'aníirã ìdaa pik'a p'anadait'ee jõmaarã taide.”

Maap'eda, cuarenta año wãyaarude israelitaarã k'ãiwee p'anapachida.

Tachi Ak'õrepa Gedeón jirit'erada israelitaarã k'aripamerã

6 ¹Maap'eda israelitaarãpa waya ne–inaa k'achia oo p'aneejida Tachi
Ak'õre k'ĩrapite. Maperã irua áchi Madián pidaarãmaa p'oyaapiji.
²Mãirãpa israelitaarã k'achia oo iru p'anapachida áchi jua ek'ari. Maperã

israelitaarã mirunajida ee jëra bimaa, mãu–idaa beede, mãu tede paara. ³israelitaarãpa ne–uuruta chaa, ãra ome chõo chepachida ma Madián pidaarã, oriente eerepemaarã paara. ⁴Ma k'ïra unuamaa iru p'anadap'edaarã Israel pidaarã eujãde p'aneejida mãik'aapa ãra ne–uudap'edaa jõt'aa wãpachida. Mãga oo wãpachida Gaza eujã parumaa. Maperã israelitaarã jarra oopachida ovejaarã, p'ak'aaarã, burroorã paara wẽ–e pada perã. ⁵Ma k'ïra unuamaa iru p'anadap'edaarã israelitaarã eujãde t'ïudak'ãri, aneejida ãchi te ne–e ooda ãchi ne–animalaarã ome Xcamello chok'ara omeX. Ma eujã jõt'aajida audú chok'ara chedap'edaa perã. Sisiirã chok'araarãpa tachi ne–uu jõt'aapatak'a k'ok'oo chedak'ãri, mãga pik'a mãirã chok'ara chejida ãchi camelloorã ome Xp'anajidaX. ⁶Ma Madián pidaarã k'aurepa israelitaarã chupiria chitoonajida. Maperã waa chooda–e pak'ãri, Tachi Ak'õremaa chupiria iidijida ãchi k'aripamerã.

⁷Mãgã israelitaarãpa chupiria iididak'ãri, Tachi Ak'õrepa ãchi uchiapimerã Madián pidaarã jua ek'ariipa, ⁸irua ichi pedee jarapari ãchimaa pëiji. Mãgipa mãgaji: “Israelitaarã Ak'õre Waibiapa nãga jara bida aji: ‘Mia parã Egipto eujãdeepa uchiapiji; parã esclavoorã p'anapatap'edaamãiipa. ⁹Mamida mia Egipto pidaarã juadeepapai uchiapi–e paji. Ichiaba uchiapiji parã k'ïra unuamaa iru p'anadap'edaarã juadeepa. Mãirã parã naa jërek'ooji, parãpa ãchi eujã atadamerã. ¹⁰Maapai mia parãmaa jaraji: Mita parã Ak'õre Waibia. Parã amorreorã eujãde p'anapata mïda, ãchi ak'õre waibia apataarã waaweenãati. Mamida parãpa mi pedee ùri k'iniada–e pajida’ ” aji.

¹¹Mãpai Tachi Ak'õre ángel^c it'ariipa cheji mãik'aapa su–ak'i banaji encina pak'uru jua ek'ari Ofra p'uuru k'ait'a. Ma pak'uru chipari Joás paji. Iru Abiezer te pidaarãdeepa uchiada paji. Joás warra Gedeonpa trigo tau ãyaa p'emaaji baji chi edeepa. Madián pidaarã waidoopa merã mãga oomaa baji uva piarsipatamãi vino oodak'ãri.

¹²Mãga oomaa bide Tachi Ak'õre ángel arii panaji mãik'aapa mãgaji: —¡Tachi Ak'õre pi ome bapari! ¡Mapa pi juataura, sõcharra bapari!

¹³Gedeonpa p'anauji:

—Mamida Señor, Tachi Ak'õre tai ome bapari pirã, ¿sãap'eda tai audú chupiria chitoonima? aji. ¿Sãa irua oo–ema aji, ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa? Tai chonaarãpa nepiripata irua mãga ooji ãchi Egipto eujãdeepa uchia atak'ãri. Mamida irua taita atabaibëiji Madián pidaarã juade baaidamerã.

¹⁴Tachi Ak'õrepa irumaa ak'ip'eda, mãgaji:

—Pi juataura bapari perã wãpãde aji, israelitaarã k'aripade Madián pidaarã jua ek'ariipa. Miata pi pëiru.

^c 6.11 Nama ángel ak'ãri, ángel jip'aa jara k'inia–e bi. Tachi Ak'õreta jara k'inia bi. Maapai irua eperãarãmaa mãgã angelk'a unupiji.

¹⁵Gedeonpa p'anauji:

—Mamída Señor, mi chupiria k'awaapáde aji. ¿Ságá mia israelitaarã k'aripaima? Michideerã jómaweda Manasedeepa uchiadap'edaarã k'áyaara ek'ariara p'ani, chupiriara p'anadairã. Ma awara mi michi te pidaarã jōmaarã k'áyaara ek'ariara bi.

¹⁶Māpai Tachi Ak'ōrepa mājaji:

—Pia oopí mia jara bik'a mi pi ome bait'eeda perã. Madián pidaarã p'oyaayada aji, eperã apai p'oyaak'ajik'a.

¹⁷Māpai Gedeonpa mājaji:

—Wāara pi mi ome bait'ee pirã, mimaa ak'ipíji pi wāara Tachi Waibia.

¹⁸Nama ni béjei mia pi—it'ee primicia atanaru misa.

Tachi Ak'ōrepa mājaji:

—Nama ni bait'ee pi cheru misa.

¹⁹Māpai Gedeón wāji chivo chak'e atade. Peep'eda chuu nībiji. Harina waibia atap'eda, pan levadura wēe ooji. Ma nechiara k'oraade p'e atap'eda pan ome, nēba paara k'uurude ateeji. Ma jómaweda ateeji ma encina pak'uru badamāi ma angelmaa teeit'ee. ²⁰Māpai Tachi Ak'ōre angelpa jaraji ma nechiara pan levadura wēe ome māu ĩri p'e bimerã māk'aapa chi nēba ai ĩri weemerã. Gedeonpa māga ooji. ²¹Ma angelpa ma nechiara pan ome pak'urupa t'ōbaik'āri, ma māudeepa t'ipítau uchiaji. Māgá ma nechiara pan ome paa jōdachi. Aramata Tachi ak'ōre ángel wēpadachi. ²²Gedeonpa k'awak'āri mājǫ Tachi Ak'ōre angelta pada, mājaji:

—¡Aai Tachi Ak'ōre, mi pi ángel ome k'ĩrapite pedee bajida! aji.

²³Mamída Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Waaweenaapáde aji, pi piu—e pait'ee perã. K'āiwee beepáde aji.

²⁴Māpai Gedeonpa mama Tachi Ak'ōre—it'ee altar ooji. T'ĩ biji: “Tachi Ak'ōrepa eperāarã k'āiwee p'anapipari.” Ma altar at'āri bi Ofra p'uurude, Abiezerdeepa uchiadap'edaarã p'anapatamāi.

²⁵Ma ewate p'ārik'ua Tachi Ak'ōrepa Gedeonmaa mājaji:

—Pi ak'ōrepa p'ak'a iru bidepema p'ak'a imik'ĩra omeedepema chi siete año iru bita atanapáde aji. Ārik'óoji altar pi ak'ōrepa iru bi na eujādepemaarã ak'ōre waibia apata Baal—it'ee. Ichiaba ma altar ik'aawa pak'uru awara bida Baal—it'ee t'uweet'áaji. ²⁶Jōdee mama ee nok'ode pi Ak'ōre Waibia—it'ee altar óoji. Maap'eda ma p'ak'a imik'ĩra peep'eda, paa jōji ma altar ĩri. Ma pak'uru t'upeeda púuji t'ipítau—it'ee.

²⁷Māpai Gedeonpa mimiapataarã diez p'e ataji māk'aapa jómaweda ooji Tachi Ak'ōrepa jaradak'a. Mamída āstaawa māga oo—e paji. P'ārik'uata ooji chi ak'ōre, ichi te pidaarã awaraarã, p'uurudepema imik'ĩraarã waidoopa. ²⁸Ai norema ma p'uurudepemaarã p'irabaidak'āri, unujida ma altar Baal—it'ee ooda āri jēra bi māk'aapa pak'uru ma ik'aawa bada t'upee jēra bi. Ma awara unujida altar chiwidi p'ak'a

imik'ira paa jōda ome. ²⁹Māga unudak'āri, iidi para beeji: “¿K'áipata nāga oojima?” ajida.

Jirinadak'āri māik'aapa iididak'āri, k'awa atajida Joás warra Gedeónpata ooda. Mapa Joamaa jaranajida.

³⁰—¡Pichi warra atanapáde ajida, iru peedait'ee perā! ¡Ichiata Baal altar ārik'ooji māik'aapa ma pak'uru awara bida Baal–it'ee t'upeeji!

³¹Mamīda Joapa p'anauji arii p'anadap'edaarāmaa:

—¿Parā Baal pari chōodait'EEK'ā? aji. ¡Ak'ōrejīru uchiai naaweda piu baibeepáde aji, chi Baal pari chōo k'inia bi! Baal wāara Ak'ōre Waibia pirā, ichiak'au bíti ichi itu chōomerā. ¿Ma altar āridaida irude paji–ek'ā? aji.

³²Maadamāiipa Gedeón t'ijarapachida Jerobaal.^d Māpai mama p'anadap'edaarāpa mājajida: “Baal ichi itu chōoyada” ajida, mágá Gedeonpa Baal altar ārik'ooda perā.

³³Maapai Madián pidaarā, amalecitaarā, oriente eerepemaarā ome Jordán to sīajida t'itudait'ee israelitaarā eujāde Jezrel eujā jewedaade.

³⁴Mamīda Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure pēji Gedeonmaa. Mapa irua oveja imik'ira cacho golpe chaaji Abiezerdeepa uchiadap'edaarā chedamerā.

³⁵Ma awara jara pēji Manasedeepa uchiadap'edaarāmaa, Aserdeepa uchiadap'edaarāmaa, Zabulondeepa uchiadap'edaarāmaa māik'aapa Neftalideepa uchiadap'edaarāmaa pēidamerā soldaorā ichi k'aripade. Māgá ārapa iru k'aripa chejida.

³⁶Māpai Gedeonpa Tachi Ak'ōremaa nāga it'aa t'iji: “Wāara pia jaradak'a mi k'ap'ia israelitaarā k'aripait'ee pirā, mimaa nāga ak'ipipáde aji. ³⁷Mia oveja e biit'ee trigo tau āyaa bipatamāi chi edeepa. Nu tap'edaweda na oveja e beek'ee bi pirā, eujā ai ik'aawa p'oo bi mīda, mágara mia k'await'ee wāara pia jaradak'a mi k'ap'ia israelitaarā k'aripait'ee.”

³⁸Māga paji. Gedeón p'irabaik'āri māik'aapa ma oveja e ak'inak'āri, beek'ee baji. P'uuyak'āri, vaso aba ipuru ataji ma p'ārik'ua baaida paniapa.

³⁹Māga paji mīda, Gedeonpa pia ijāa–e paji Tachi Ak'ōrepa jarada. Mapa Tachi Ak'ōremaa mājaji: “Mi ome k'iraunaapáde aji, mia waya iidiru pirā. Mamīda mia k'inia bi pia waya ne–inaa ak'ipimerā mimaa. Ma t'ēepai waa iidi–e pait'ee. Írá k'inia bi ma oveja e p'oo beemerā, p'ārik'ua baaida paniapa eujā beek'ee bi mīda.”

⁴⁰Tachi Ak'ōrepa māga ooji. Ai norema ma oveja e p'oo baji. Mamīda eujā ai ik'aawa beek'ee jēra baji.

Gedeonpa Madiandepemaarā p'oyaada

7 ¹Ai norema idatipodopa Gedeón, ichiaba t'ijarapatap'edaa Jerobaal, ichi eere p'anadap'edaarā ome wājida pania poátri uchua bi Jarod

^d 6.32 Hebreo pedeede Jerobaal jara k'inia bi 'Baal ichi itu chōoi.'

apatap'edaamaa. Mama k'äijida. Madián pidaarã ai wãteik'a eere p'anajida eujã jewedaade, Moré ee k'arraya.

²Israelitaarã mama p'anide Tachi Ak'õrepa Gedeonmaa mägaji: “Pia soldaorã audú chok'ara p'e iru bida aji. Parã Madián pidaarã ome chõonadap'eda, p'oyaadak'ãri, audua p'anedariit'ee, pãchi juadoopa p'oyaajida jiak'aapa. ³Mapa soldaorãmaa nãga jaranãji: ‘Chi waawee–idaa bi wãipia bi ichi temaa.’”

Gedeonpa mãga ooji. Veintidós mil ãpítee wãjida ãchi temaa. Diez mil soldaorã p'aneejida. ⁴Mamída Tachi Ak'õrepa Gedeonmaa mägaji: “At'ãri audú chok'ara p'ani. Æra atepãde aji, pania poãtri uchía bima pania tode. Mama mia pimaa k'awapiit'eeda aji, chisãgãrãta pi ome wãdaipia bi chõode.”

⁵Gedeonpa mãga ooji. Ma pania paraa bimã p'anide Tachi Ak'õrepa mägaji: “Awara bipãde aji, chi juade pania torutaarã usapa seneparik'a. Ichiaba awara bipãde aji chi bedabairutaarã it'aipa todait'ee.”

⁶Tonadak'ãri, imik'ãraarã trescientos juade tojida usapa seneparik'a. Apemaarã bedabaidap'eda, it'aipa tojida. ⁷Mãpai Tachi Ak'õrepa Gedeonmaa mägaji: “Jã imik'ãraarã trescientos ome mia israelitaarã k'aripait'ee pi k'ap'ia. Madián pidaarã parãmaa jõpiit'ee. Apemaarã soldaorã pëipãde aji, ãchi temaa.”

⁸Gedeonpa mãga ooji. Mamída ma soldaorã pëi naaweda, Gedeonpa p'e ataji ãchi chok'o, p'ak'a cacho jãwaapata ome. Gedeón beeji Ak'õrepa jirit'erada trescientos soldaorã ome aupai. Ee bide ãchi k'ãipata oojida. Jõdee ma Madián pidaarã eujã jewedaade ãra edaik'a eere p'anajida.

⁹Ma ewate p'ãrik'ua Tachi Ak'õrepa Gedeonmaa mägaji: “P'irabaidapãde aji, mãik'aapa wãdapãde aji, jã Madián pidaarã ome chõode. Mia parãmaa ãchi p'oyaapiit'ee. ¹⁰Waawee bi pirã ãra ome chõonait'ee, wãpãde aji, ãchi p'animã pi mimiapari Furá ome. ¹¹Æchia jara p'ani ùridapãde aji. Mãgã pi ãra ome chõo k'inia bait'ee.”

Mãpai Gedeón wãji ichi mimiapari Furá ome. Panajida Madiandepema soldaorã p'anadap'edaa k'ait'a, jãpataarã p'anadap'edaamã. ¹²Madián pidaarã, amalecitaarã, oriente eere p'anapatap'edaarã awara–awaraa p'anajida ma eujã jewedaade. Cho–k'ara p'anajida sisiirã cho–k'ara chepatak'a tachi ne–uu k'o chedak'ãri. Camello audú chok'ara iru p'anajida, ipu tau nãusaa p'usa ide paraaparik'a. ¹³Gedeón mãirã k'ait'a panak'ãri, ùriji soldaorã pedee para bi. Abaapa awaraamaa ichia k'ãimok'araada nepirãmaaji. Mägaji:

—K'ãimok'araajida aji, pan cebadadee ooda ee bideepa namaa p'irabai cheru. Pachek'ãri te ne–edee oodamã, ma te t'et'aajida aji.

¹⁴Mãpai chi k'õp'ãyopa mägaji:

—Jãgí k'ãimok'araada jara k'inia bida aji, Israelita Joás warra Gedeón cheru tachi jõt'aade. Tachi Ak'õrepa tachi Madián pidaarã tachi ome nipapataarã paara Gedeonmaa p'oyaapiit'eeda aji.

¹⁵ Gedeonpa māga ūrik'āri, o-īapa it'aa t'īji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. Maap'eda wāji israelitaarā p'anadap'edaamaa māik'aapa māgaji:

—¡P'irabáiti! Wādama aji, Madián pidaarāmaa Tachi Ak'ōrepa tachimaa āra p'oyaapiit'ee perā.

¹⁶ Aramata ma soldaorā trescientos t'ooma ōpeede t'ooji. Māpai āra chaachaa teeji p'ak'a cacho chok'o ome. Ma chok'o chaa edajāde ĩpirā iru baji. ¹⁷ Māpai māgaji:

—Mi panak'āri tachi k'īra unuamaa iru p'anapataarā p'anapata k'īraik'a eere, mimaa ak'idapāde māik'aapa mia ooruk'a oodapāde aji. ¹⁸ Mi ome wārutaarāpa p'ak'a cacho chaadak'āri, parāde auk'a chaadapāde aji. Māimisa nāga golpe biadapāde aji: '¡Chōodāma Tachi Ak'ōre pari māik'aapa Gedeón pari!'

¹⁹ Māga jarap'eda, Gedeón ichi soldaorā cien ome wājida Madián pidaarā p'anadap'edaa k'īraik'a eeree. Esapite pak'āri, Madián pidaarā ĩapataarā t'erabaipata hora pak'āri, Gedeón ome p'anadap'edaarāpa p'ak'a cacho chaajida māik'aapa ma chok'o juade anipapata ārik'oojida. ²⁰ Ma t'ooma ōpeerāpa auk'a p'ak'a cacho chaajida māik'aapa auk'a chok'o ārik'oojida. Juabipa ĩpirā k'oo ateejida. Jōdee juarapa p'ak'a cacho ateejida. Golpe biapachda: “¡Chōodāma! ¡Chōodāma Tachi Ak'ōre pari māik'aapa Gedeón pari!” ²¹ israelitaarā k'āiwee p'aneejida ma Madián pidaarā wap'īra iru p'anadap'edaamāi. Māga nide Madián pidaarā p'erak'oodachida māik'aapa ĩchhoodachida. ²² Ma trescientos israelitaarāpa p'ak'a cacho chaa jōni misa, Tachi Ak'ōrepa Madián pidaarā āchi pitapai chōo para beepiji. Jīchoo wājida Bet Sitá parumaa. Zeradeepa uchiada ode wājida Abel Mejolá eujā i parumaa, Tabat punto ik'aawa.

²³ Māpai Gedeonpa jara pēiji Neftalideepa uchiadap'edaarā, Aserdeepa uchiadap'edaarā māik'aapa Manasedeepa uchiadap'edaarā soldaorāmaa, ma Madián pidaarā t'ēe wādamerā peede. ²⁴ Ichiaba jara pēiji Efraindeepa uchiadap'edaarā soldaorāmaa uchia chedamerā ee jēra bideepa auk'a chōode ma Madián pidaarā ome māik'aapa āra nidamerā Jordán to sīapata bimāi, āra padai naaweda. Māga oojida. ²⁵ Ārapa Madiandepema poro waibiarā omé jita atajida. Māgiirā t'ījarapachida Oreb māik'aapa Zeb. Oreb peejida peña badamāi. Mapa mama Peña de Oreb apata. Zeb peejida uva piart'ipitamāi. Mapa mama Zeb apata. Madián pidaarā jerek'oodap'eda, Oreb māik'aapa Zeb poro t'iap'edap'edaa ateejida Gedeón Jordán to k'īraik'a eere badamaa.

Gedeón eere p'anadap'edaarāpa Madiandepema reyrā jita atadap'edaa

8 ¹ Chōodap'edaa t'ēepai Efraindeepa uchiadap'edaarā soldaorā k'īrau p'aneejida Gedeón ome, ai naaweda irua āchi t'ī pēi-e pada perā auk'a chōode chedamerā. ² Mamīda irua āramaa māgaji:

—Parã Efraindeepa uchiadap'edaarãpa ne–inaa pipiara oojidada aji, tai Abiezerdeepa uchiadap'edaarã k'ãyaara. ³Tachi Ak'õrepa parã juade baaiji Madiandepema poro waibiarã Oreb, Zeb ome. Parãpa mãirã jita atadak'ãri, ne–inaa pipiara oojidada aji, mia ooda k'ãyaara.

Ma Efraindeepa uchiadap'edaarãpa mãga ũridak'ãri, waa k'ĩrau p'anada–e paji.

⁴Gedeón chi soldaorã trescientos ome Jordán to sãjida ma Madián pidaarã t'ëe wãdait'ee. Mãga oojida audú juatau wëe nipadap'edaa mãda.

⁵Sucot p'uurude panadak'ãri, Gedeonpa ma p'uuru pidaarãmaa iidiji:

—Tai chupiria k'awaadapãde aji, mãik'aapa chik'o teedapãde aji, tai audú juatau wëe p'anadairã. Tai wãdada aji, Madián pidaarã reyrã Zeba, Zalmuna t'ëe.

⁶Mamãda ma p'uuru pidaarã poro waibiarãpa p'anaujida:

—Parãpa Zeba, Zalmuna ome waide jita atada–e p'anita, ¿sãap'eda taipa parãmaa chik'o teedayama? ajida.

⁷Gedeonpa p'anauji:

—Mãgara Tachi Waibiapa Zeba, Zalmuna ome mimaa jita atapip'eda, jãpítee chedait'ee parã p'uuru jõt'aade!

⁸Mamãik'aapa ãchi wãjida Penuel p'uurudee auk'a chik'o iidide.

Mamãda ma p'uurudepemaarãpa ichiaba teeda–e paji. ⁹Mapa Gedeonpa ãchimaã mãgaji:

—¡Madián pidaarã p'oyaadap'eda, ãpítee chedait'eeda aji, na p'uurudepema torre t'ëet'aade!

¹⁰Mãimisa rey Zeba rey Zalmuna ome Carcor p'uurude p'anajida soldaorã quince mil ome. Mãgapai chok'ai uchijida ma oriente eerepemaarã ciento veinte mil soldaorã k'iniik'oodap'edaa perã.

¹¹Gedeón ichi eere p'anadap'edaarã ome pania wëe bi eujã ik'aawa bada ode wãjida. Ma o Noba, Jogbeha oriente eere baji. Ma chok'ai p'anedap'edaarã atu p'anide ãra ome chõonajida. ¹²Rey Zeba rey Zalmuna ome jirabodojida. Mamãda Gedeonpa ëp'e atanaji. Mãga unudak'ãri, soldaorã ma reyrã jua ek'ari p'anadap'edaarã p'erak'oodachida mãik'aapa jichoodachida.

¹³Ma chõoda Heres apata ee jëra bi esãjãk'a wãyaapari ode p'oyaadap'edaa t'ëepai, Gedeón ãpítee cheji. ¹⁴Ma chewãdade Sucot p'uurudepema k'ũtrãa jita atajida mãik'aapa iidijida irua Sucot p'uurudepema poro waibiarã t'ĩ jaramerã. Mãpai mãgipa Gedeonmaa t'ĩ setenta y siete p'ã teeji. ¹⁵Maap'eda Gedeón wãji Sucot p'uurudee mãik'aapa ma p'uurudepemaarãmaa mãgaji:

—¿K'irãpa p'anik'ã aji, parãpa mi oo iru p'anadap'edaa tai rey Zeba, rey Zalmuna t'ëe wãdak'ãri? ¿K'irãpa p'anik'ã aji, tai nama audú juatau wëe nipadak'ãri, parãpa chik'o teeda–e padap'edaa taipa ma reyrã at'ãri jita atada–e p'anadap'edaa perã? ¡Ak'idapãde! aji. ¡Nama iru p'anida! aji.

¹⁶Māpai Gedeonpa ma pania wēe bi eujādepema pak'uru ne–iiri bee jua t'iap'e atanaji māik'aapa māgipa Sucot p'uurudepema poro waibiarā wik'ooji. ¹⁷Ma t'ēepai wāji Penuel p'uurudee māik'aapa ma p'uurudepema torre t'leepit'aaji. Ichiaba ma p'uurudepemaarā peek'ooji. ¹⁸Māga oodap'eda, Gedeonpa iidiji ma rey Zebamaa māik'aapa Zalmunamaa:
—¿Sāga p'anajidama aji, ma imik'īraarā parāpa Tabor eede peedap'edaa?

Ārapa p'anaujida:

—Pik'a māik'aapa rey warrarāk'a p'anajidada ajida.

¹⁹Māpai Gedeonpa golpe pedeeji:

—¡Parāpa mi ipemaarā peek'oojidada! aji. Tachi Ak'ōre k'irapite mia nāga jara bi. Parāpa mi ipemaarā peeda–e p'anadap'edaa paara, mia auk'a parā peepi–e pak'aji.

²⁰Aramata Gedeonpa māgaji chi warra naapema Jetermaa:

—¡Āchi omeeweda peek'oopáde! aji.

Mamīda Jéter audú k'ūtrāa pada perā, waaweepa ichi espada ēt'a–e paji. ²¹Māga unudak'āri, Zebapa, Zalmuna ome Gedeonmaa māgajida:

—¡Pichi juadoopa tai peepáde aji, pi wāara sōcharra bi pirā, jōmaarāpa jarapatak'a!

Māpai Gedeonpa āchi peek'ooji. Ma t'ēepai atanaji collar pi–ia āchi camello otaude jī beeda. ²²israelitaarāpa unudak'āri Gedeonpa ma rey omé peeda, māgajida:

—Pia tai k'aripa atada perā Madián pidaarā juadeepa, k'inia p'anida ajida, pi, pideepa uchiadait'eerā tachi poro waibiarā p'aneedamerā.

²³Mamīda Gedeonpa p'anauji:

—Mi parā poro waibia pa–e, mi warrarā jida, Tachi Ak'ōreta tachi poro waibia pipiara bairā. ²⁴Aba mia k'inia bida aji, k'īirideepema nēedee, tachia jāri atadap'edaa.

Israelitaarā k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarā soldaarāpa māgee k'īirideepema jīpachida ma pania wēe bi eujāde p'anapatap'edaa perā.

²⁵Māpai israelitaarāpa p'aru eujāde t'ō bidap'eda, ma k'īirideepema jāri atadap'edaa mama p'e bijida. Māpai Gedeonmaa māgajida:

—Pi net'aa nama p'anida ajida.

²⁶Ma jōmaweda chaadak'āri, perā diecinueve kilo baji, juasiada–ee māu pi–ia jīpatap'edaa, āchi camello otaude jīpipatap'edaa māik'aapa p'aru p'up'uchia pi–ia Madián pidaarā reyrāpa iru p'anadap'edaa. ²⁷Ma nēedee Gedeonpa ooji chalecok'a efod apata; māgí t'ūade jīpata. Māgí efod biji ichi p'uuru Ofrade. Mamīda israelitaarāpa ai k'irapite it'aa t'ī p'aneejida. Māgá ma net'aa ooda k'aurepa Gedeonpa israelitaarā k'achiade baaipiji, ichideerā paara.

²⁸Māga paji israelitaarāpa Madián pidaarā p'oyaadap'edaa.

Maadamāiipa Madián pidaarā juatau mak'iara wēe p'aneejida israelitaarā

jua ek'ari. Cuarenta año wāyaaru misa māik'aapa Gedeón chok'ai bi misa, israelitaarā k'āiwee p'anapachida.

Gedeón jai-idaada

²⁹Ma t'ēepai Gedeón ichiaba t'ijarapatap'edaa Jerobaal ichi temaa wāji. ³⁰Wēraarā chok'araa ome warrarā setenta ooji. ³¹Ichiaba Siquén p'uurudepema wēra k'āipari iru bada ome warra ooji. T'ī bijida Abimélec.

³²Gedeón chonaa pak'āri, jai-idaaji. Iajida chi ak'ōre Joás iadap'edaamāi Ofra p'uurude; ma p'uurude p'anapatap'edaa perā Abiezerdeepa uchiadap'edaarā.

³³Gedeón jai-idaada t'ēepai israelitaarāpa Tachi Ak'ōrede ijāa amaajida, ak'ōre waibia apata Baalde waya ijāadait'ee. Āchia jirit'erajida ak'ōre waibia Baal Beritde ijāadait'ee. ³⁴K'īra atuajida Tachi Ak'ōrepa ooda āchi k'aripait'ee āchi k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarā juadeepa māik'aapa āchi ik'aawa p'anapatap'edaarā juadeepa. ³⁵Ma awara israelitaarāpa Gedeondeerā pia ak'idak'aa paji, irua āchi k'aripaji mīda.

Abimélec israelitaarā poro waibia pada

9 ¹Gedeón, ichiaba t'ijarapatap'edaa Jerobaal jai-idaada t'ēepai, chi warra Abimélec Siquén p'uurudee wāji chi nawe bapatamaa pedeede chi nawe ēreerā ome. Māgaji:

²—Parā mi ēreerā perā, chupiria iidi k'inia bi pedeedamerā na Siquendepemaarā ome mi pari. Pia-e bida aji, Jerobaal warrarā setenta parā poro waibiarā p'anadamerā. Piara bida aji, poro waibia a-pai iru p'anapataadait'ee.

³Abimélec āchi ēreerādepema pada perā, iru eere t'ijujida māik'aapa Siquén p'uuru pidaarāmaa māga jaranajida. ⁴Ma awara p'arat'a tau setenta adap'eda āchi ak'ōre waibia Baal Berit tedepema, Abimelecmaa teejida. Ma p'arat'apa irua jiriji chīara peepataarā ichi ome nipapataadamerā. ⁵Māpai māirā ome Ofra p'uurudee wāji. Māgí p'uuru chi ak'ōre bapariida p'uuru paji. Mama Abimelecpa ma chīara peepataarā ome Jerobaal warrarā setenta peek'oojida māu choma bimāi. Aba chi t'ēepema Jotanta chok'ai uchijai mirudaida perā. ⁶Maap'eda Siquén p'uurudepemaarā Bet Miló p'uurudepemaarā ome Siquendee chedap'eda, encina pak'uru bimāi chip'edachida, māu awara bida āchi ak'ōre waibia apata-it'ee ik'aawa. Mama p'anide Abimélec āchi rey bijida.

⁷Jotanpa māga k'awa atak'āri, Guerizín ee bidee wāji. Mamāik'aapa golpe biaji ma see jōnadaarāpa ichi pedee ūridamerā. Māgaji:

“¡Pia ūrítí Siquén pidaarā! Māgara Tachi Ak'ōrepa parā pedee ūriyada aji.

⁸“Ewari aba pak'uruurā seedachida rey bi k'inia p'anadap'edaa perā. Maperā iidijida olivo pak'urumaa iru āchi rey beemerā. ⁹Mamīda irua

k'inia–e paji, āchi rey beeda paara eperāarāpa ichi nejōdeepa waa aceite atada–e pak'ajida perā. Ma aceite tee k'inia baji eperāarā k'aripait'ee māik'aapa ārapa primiciak'a teedamerā Tachi Ak'ōremaa.

¹⁰“Māpai ma pak'uru see jōnadap'edaarāpa higueraamaa iidijida āchi rey beemerā. ¹¹Mamīda ma higueraapa k'inia–e paji, āchi rey beeda paara eperāarāpa ichi higojō k'ū–ūa waa k'oda–e pak'ajida perā.

¹²“Māpai ma pak'uru see jōnadap'edaarāpa uva k'arramaa iidijida āchi rey pamerā. ¹³Mamīda ma uva k'arrapa k'inia–e paji, āchi rey beeda paara ichi nejōdee eperāarāpa vino waa ooda–e pak'aji perā māik'aapa ma vino k'aurepa eperāarā Tachi Ak'ōre ome o–īadaipata perā.

¹⁴“Māpai ma pak'uru see jōnadap'edaarāpa pak'uru ne–iiri–idaamaa iidijida āchi rey pamerā. ¹⁵Ma pak'uru ne–iiri–idaa bipa ijāaji. Maap'eda māgaji: “Parāpa wāara k'inia p'ani pirā mi para rey beemerā, parā jōmaweda mi jua ek'ari p'aneedaipia bida” aji. “Mamīda mi k'iniada–e p'ani pirā, mideepa t'ipitau uchiat'eeda aji, parā, Libanodepema pak'uru paara paa jōt'aait'ee.”

¹⁶Māga nepirip'eda, Jotanpa māgaji: “Írá mia parāmaa ne–inaa iidi k'inia bi. ¿Pia oojidak'ā aji, Abimélec rey papidak'āri? ¿Pia oojidak'ā Jerobaal éreerā ome, irua pia ooda pari parā k'aripak'āri? ¹⁷Mi ak'ōre piuk'aji para Madián pidaarā juadeepa k'aripa bi misa. Mamīda k'aripa k'inia baji. ¹⁸Ma ooda pari parāpa iru éreerāmaa ne–inaa pia oodai k'āyaara, k'achiata oojida. Iru warrarā setenta peepik'oojida māu choma bimāi. Ma awara Abimélec pāchi rey papijida, iru Jerobaal wēra k'āiparideepa uchiada mīda. Māga oojida Abimélec pāchi éreerā perā chi nawe eereepa. ¹⁹Mamīda mia parāmaa nāga jara k'inia bi. Parāpa Jerobaal éreerāmaa ne–inaa pia oojida pirā Abimélec pāchi rey papidak'āri, māgara iru ome pia p'anapatáati. ²⁰Mamīda Jerobaal éreerāmaa pia ooda–e paji pirā, māgara Abimelecpa parā Siquendepemaarā Bet Milodepemaarā ome jōpiipia bi, t'ipitau pa ne–inaa paa jōparik'a. Ichiaba parāpa iru auk'a jōpidaipia bi.

²¹Māga jarap'eda, Jotán jirabodoji. Ber p'uurude banaji, chi ipema Abimélec waawee bada perā.

²²Israelitaarā Abimélec jua ek'ari p'anapachida año opee wāyaaru misa. ²³Mamīda Tachi Ak'ōrepa Siquén p'uurudepemaarā t'āri k'achia papiji Abimélec ome, iru jua ek'ari waa p'ana k'inianaadamerā. ²⁴Māga ooji Abimelecpa Jerobaal warrarā setenta peepida k'aurepa māik'aapa ma Siquendepemaarāpa iru k'aripadap'edaa k'aurepa. ²⁵Abimélec jua ek'ari p'ana k'iniada–ee p'anadap'edaa perā, Siquendepemaarā ūk'uru mēe mirupachida chi ode wāyaarutaarā net'aa chia atadait'ee, eperāarāpa iru poro waibia k'achia adamerā. Mamīda Abimelecpa k'awa ataji.

²⁶Ewari aba Ébed warra Gaal ba cheji Siquén p'uurude ichi ipemaarā ome. Ma p'uurudepemaarā k'ūra ataji ichi pipiara ak'idamerā āchi poro

waibia k'āyaara. ²⁷Ma p'uurudepemaarā āchi uva k'āidee wājida uva p'ede vino oodait'ee fiesta waibia oo k'inia p'anadap'edaa perā ma eperā Gaal-it'ee. Āchi ak'ōre waibia apata tede nek'omaa p'anide māik'aapa tomaa p'anide, Abimélec āpite ik'achia pedee p'aneejida. ²⁸Māga nide Gaalpa mājaji: “¿K'aima aji, Abimélec tachi poro waibia pamerā ichi k'aripapari Zebul ome? ¿Jā Abimélec Jerobaal wēra k'āiparideepa uchiada-ek'ā? aji. ¿Sāap'eda tachi Siquén p'uurudepemaarā esclavoorāk'a p'anapatama āra jua ek'ari? Jā Abimélec jua ek'ari p'anapataadai k'āyaara p'anapataadaipia bi tachi p'uuru ooda Jamordeepa uchiadap'edaarā jua ek'ari. ²⁹¡Mita parā poro waibia pada paara, jā Abimélec jua ek'ariipa uchiak'aji!” Māpai mājaji: “Abimélec, ¡pichi soldaorā p'e atāji māik'aapa tai ome chōo chéji!”

³⁰Siquén p'uurudepemaarā poro waibia Zebulpa k'awa atak'āri Gaalpa māga jara ni, audú k'īraudachi. ³¹Abimélec Aruma p'uurude bada perā Zebulpa irumaa nāga jara pēiji: “Ébed warra Gaal ichi ipemaarā ome nama p'anida aji. Na p'uurudepemaarā k'ūra wāda pī jua ek'ari waa p'ananaadamerā. ³²Mapa pichi soldaorā p'e atap'eda, p'ārik'ua chéti māik'aapa p'uuru k'ait'a miru p'anéeti. ³³Tap'eda pak'āri, ak'ōrejīru uchiak'āri, na p'uurudepemaarā ome chōo chéti. Jā Gaal ichi eere p'aniirā ome chōode uchiadak'āri, āra ome pichia oo k'iniata óoji.”

³⁴Māgā Abimélec ichi soldaorā ome p'ārik'ua uchiadap'eda, Siquén p'uuru k'ait'a miru p'ana chejida. T'ooma k'imariide t'oojida. ³⁵Gaal ma p'uuru t'ūpatadeepa uchiak'āri ichi eere p'anadap'edaarā ome, Abimélec ichi eere p'anadap'edaarā ome auk'a uchiājida āchi mirudap'edaamāiipa. ³⁶Māirā unu atak'āri, Gaalpa Zebulmaa mājaji:

—¡Ak'ipáde! aji. ¡Soldaorā eedeepa namaa cheruta!

Mamīda Zebulpa mājaji:

—Māga-eda aji. Pia ma ee jaureta eperāarāk'a unu bida aji.

³⁷Mamīda Gaalpa mājaji:

—¡K'omoo apata eujādeepa ichiaba uchía cherutada aji, māik'aapa awaraarā cheruta ne-inaa p'asapari jarapataarā pak'uru apatadeepa!

³⁸Māpai Zebulpa mājaji:

—¡Īrara sí pedee páde aji, pedee-idaa bi! ¡Piata jaraji tachi Abimélec jua ek'ari p'anapataadaik'araa bi iru esclavoorāk'a! ¡Jāma cheruta soldaorā pia ek'ariara p'anida adaarā! ¡Āchi ome chōonāji!

³⁹Māpai Gaal Siquén pidaarā ichi eere p'anadap'edaarā ome uchiāji chōode Abimélec eere p'anadap'edaarā ome. ⁴⁰Mamīda Abimelecpa Gaal t'ēe wāk'āri, iru jirabodoji. Ma p'uurudepema puerta t'aide eperāarā chok'ara piujida ma chōodap'edaa k'aurepa. ⁴¹T'ēepai Abimélec waya banaji Aruma p'uurude. Māpai Zebulpa Siquén p'uurudeepa Gaal ichi ipemaarā ome jērek'ooji.

⁴²Ai norema Siquén p'uurudepemaarā ūk'uru uchiājida p'uurudeepa taawa āchi ne-uu k'āide mimiade. Abimelecpa māga k'awa atak'āri,

43 ichi soldaarã t'ooma õpeede t'ooji mãik'aapa mãirã miru p'aneejida p'uuru pidaarã wãyaapata ode. Mama ma p'uurudepemaarã ome chõojida. 44 Abimelecpa ichi ome nipadap'edaarã ome p'uurudepema puerta jãanajida apemaarãpa ma p'uurudepemaarã taawa p'anadap'edaarã peek'ooruta misa. 45 Ma ewate Abimélec ichi eere p'anadap'edaarã ome chõomaa p'aneejida Siquendepemaarã ome mãik'aapa ãra p'oyaaajida. P'uurude p'anadap'edaarã paara peek'oojida mãik'aapa ma p'uuru jõt'aajida. T'ëepai t'ã p'ojida ma p'uurude mama ne-inaa apida t'ononaamerã.

46 Migdal Siquén p'uurudepemaarãpa k'awa atadak'ãri Abimelecpa ooda Siquende, ãchi mirunajida ãchi ak'õre waibia El Berit te waibia murallapa t'iak'au badade. 47 Mamïda Abimelecpa k'awaak'ãri ãchi jõmaweda mama see jõni, 48 wãji ichi eere p'anadap'edaarã ome. Zalmón eedee. Mama panadak'ãri, Abimelecpa pak'uru jua chaarapa t'iap'e atap'eda ichi ik'iade jira ataji mãik'aapa jaraji ichi ome nipadap'edaarãmaa auk'a oodamerã. 49 Pak'uru jua chok'ara t'iap'e atadap'eda, Abimélec t'ëe wãjida ma pak'uru jua ome ãchi ik'iade. Ma te waibia murallapa t'iak'au bimãï panadak'ãri, ma pak'uru jua jõmaweda ma te ãuk'idaa p'e nĩbidap'eda, t'ipitaupa k'oopat'aajida. Mãgã ma Migdal Siquén p'uurudepemaarã jõmaweda peek'oojida. Eperãarã mil paji, imik'ïraarã, wëraarã paara.

50 Ma t'ëepai Abimélec wãji Tebes p'uurudee mãik'aapa ma p'uuru pidaarã ome chõop'eda, p'oyaaaji. 51 Ma p'uuru jãde torre baji. Aide p'uuru pidaarã jõmaweda mirunajida; imik'ïraarã, wëraarã paara. Ma torredpema puerta pia jãa nĩbidap'eda, aide it'aa wãjida mama Abimélec eere p'anadap'edaarãpa peek'ooda-e pai jãak'aapa. 52 Mamïda Abimelecpa ma torredpema puerta t'aide pak'ãri, t'ipitaupa k'oopat'aait'ee paji. 53 Mãga nide wërapa k'üruma mãu it'ïipa bat'at'aak'ãri, Abimélec poro ïri baai cheji. Mãgã iru poro t'oop'edachi. 54 Piu wãk'ãri, Abimelecpa ichi arma anipapari t'ïji mãik'aapa mãgaji: “Pichi espada ët'at atap'eda, mi peet'aapáde aji. K'inia-e bi jaradamerã wërapa mi peeji.” Mãpai chi mimiaparipa sut'aaji espadapa. Mãgã piuji. 55 israelitaarãpa Abimélec piu baibi unudak'ãri, ãchi te chaa wãjida.

56 Mãgã Tachi Ak'õrepa Abimelecmaa k'achia ooji irua chi ak'õremaa k'achia ooda pari, iru warrarã setenta peek'ook'ãri. 57 Tachi Ak'õrepa ichiaba Siquén p'uurudepemaarãmaa k'achia ooji, ãchia k'achia oopatap'edaa pari. Irua mãga ook'ãri, uchijai Jerobaal warra Jotanpa pedee k'achia jaradak'a ãramaa, Abimelecmaa paara.

Tola, Yaír ome israelitaarã poro waibiarã pada

10 1 Abimélec piuda t'ëepai Isacardeepa uchiada t'ïjarapatap'edaa Tolapa israelitaarã k'aripaji. Mãgã Dodó ãichak'e paji; Fúa warra.

Tola bapachi Samir p'uuruude, Efraindeepa uchiadap'edaarã eujãdepema ee jëra bimã. ²Veintitrés año wãyaarude Tola israelitaarã poro waibia paji. Jai-idaak'ãri, Samirde iajida.

³Ma t'ëepai veintidós año wãyaarude Galaad eujãdepema t'ijarapatap'edaa Yaír israelitaarã poro waibia paji. ⁴Jairpa warrarã treinta iru baji. Ma chaachaa burro batau k'awaa p'anajida mãik'aapa ma Galaad eujãde p'uuru ãchi jua ek'ari iru p'anajida. Maperã ma p'uuru treinta “Yaír p'uuru” apata.

⁵Yaír jai-idaak'ãri, Camonde iajida.

Israelitaarã Amón pidaarã jua ek'ari p'anadap'edaa

⁶Mamãda israelitaarãpa waya ne-inaa k'achia oo p'aneejida Tachi Ak'õre k'irapite. It'aa t'ipachida ak'õre waibia apatap'edaa Baalmaa, Astartemaa mãik'aapa nãgí eujãdepemaarã ak'õre waibia apatap'edaamaa: Siria, Sidón, Moab, Amón, filisteorã ak'õre waibia apatap'edaamaa paara. Tachi Ak'õrede ijãa amaajida mãik'aapa irumaa it'aa t'í amaajida. ⁷Maperã Tachi Ak'õre ãra ome k'íraudachi mãik'aapa ãra p'oyaapiji filisteorãmaa, Amón pidaarãmaa. ⁸Maadak'ãriipa dieciocho año wãyaarude filisteorãpa Amón pidaarã ome israelitaarã k'achia iru p'anapachida ãchi jua ek'ari. Mãga iru p'anapachida chi Galaad eujãde p'anapatap'edaarã, Jordán to k'íraik'a eerepema amorreorã eujãde p'anapatap'edaarã paara. ⁹Maapai ma Amón pidaarã Jordán to ichiaba síajida chõodait'ee Judadeepa uchiadap'edaarã ome, Benjamindeepa uchiadap'edaarã ome mãik'aapa Efraindeepa uchiadap'edaarã ome. Maperã israelitaarã chupiria p'anajida. ¹⁰Mãga nide Tachi Ak'õremaa chupiria iidijida. Mãgajida: “Tachi Ak'õre Waibia, taipa pi k'irapite k'achia oopatada ajida. Pide ijãa amaajida it'aa t'ínadait'ee awaraa ak'õre waibia apataarãmaa.”

¹¹Mãpai Tachi Ak'õrepa p'anauji: “Parã nãgí p'uuru pidaarã juade k'achia p'anapachida: Egipto pidaarã, amorreorã, Amón pidaarã, filisteorã, ¹²sidoniorã, amalecitaarã, Madián pidaarã juade paara. Mãgíirã jua ek'ari p'anadak'ãri, mimaa chupiria iidipachida. Mãpai mia parã k'aripapachi. ¹³Mamãda parã mide ijãa amaajida waya ijãadait'ee awaraa ak'õre waibia apatade. Maperã mia parã waa k'aripa k'inia-e bi. ¹⁴Iidinadapáde aji, pãchi ak'õre waibia apata jirit'eradap'edaamaa. ¿Jãgíirãpa parã k'aripadait'ee-ek'ã?” aji.

¹⁵Mãpai israelitaarãpa Tachi Ak'õremaa mãgajida: “Wãara taipa p'ek'au k'achia oopata. Tai miapi k'inia bi pirã, miapipáde aji. ¡Mamãda írã tai k'aripapáde!” ajida. ¹⁶Mãga jaradap'eda, ma ak'õre waibia apata iru p'anadap'edaa ãrik'oojida waya it'aa t'ípataadait'ee Tachi Ak'õremaa. Mãga unuk'ãri, Tachi Ak'õre waa p'oyaa choo-e paji ãra audú chupiria chitoonadap'edaa perã.

¹⁷Maapai Amón pidaarã chip'edachida Galaad eujãde. Jõdee israelitaarã chip'edachida Mizpade. ¹⁸israelitaarã, chi Galaad eujãde p'anapatap'edaarãpa pedeetejida Amón pidaarã p'oyaaru ãchi poro waibia papidait'ee.

Jefté israelitaarã poro waibia pada

11 ¹Jefté chõo k'awaa bapachi. Iru Galaad eujãdepema paji. Chi nawe prostituta paji. Jõdee chi ak'õre t'ijarapachida Galaad. ²Ma eperãpa ichi wëra ome awaraa warrarã iru baji. Ma warrarã tawara p'aneedak'ãri, Jefté ãchi tedee pa jëret'aajida. K'iniada–e paji irua chi ak'õre net'aa jãmerã awaraa wëradeepa uchiada perã. ³Mãgã Jefté jirabodoji ichi ipemaarã waidoopa. Banaji Tob eujãde. Mama bide chõoyaa beerã ome nipa beejì.

⁴Taarã pak'ãri, Amón pidaarãpa israelitaarã ome chõo chejida. ⁵Mapperã Galaad eujãdepema poro waibiarãpa jara pëjida Jefté Tob eujãdeepa chemerã ãchi k'aripade. ⁶Ma pëidap'edaarã panadak'ãri, Jeftemaa mägajida:

—Chepãde ajida, tai k'aripade. K'inia p'anida aji, pi tai soldaorã poro waibia pamerã Amón pidaarã ome chõodait'ee perã.

⁷Mamãda Jeftepa p'anauji:

—¿Parãpa mi ak'õre tedee pa jëret'aada–e pajik'ã? aji. ¿Parãpa mi k'ira unuamaa iru p'ani–ek'ã? ¿Írã parã nepirade p'anadairã, mi ata chejida–ek'ã? aji.

⁸Ma Galaaddepemaarãpa p'anaujida:

—Wãarapi. Tai nepirade p'anadairã pi ata chejidada ajida. K'inia p'ani pi chemerã tai k'aripade. Amón pidaarã ome jura chõodait'ee. Pi Galaad eujãdepemaarã poro waibia papi k'inia p'anida ajida.

⁹Mãpai Jeftepa mägaji:

—Wãara k'inia p'ani pirã mi Amón pidaarã ome chõode wãmerã, mägara mi wãi. Tachi Ak'õrepa mãirã mimaa p'oyaapiru pirã, mi parã poro waibia pait'eeda aji.

¹⁰Ma israelitaarã poroorãpa p'anaujida:

—Mãga oodait'ee pi Tachi Ak'õre k'irapite jaradap'edaa perã.

¹¹Mãpai Jefté wãji ãchi ome. Æchi p'uurudepemaarãpa iru ãchi poro waibia papijida. Mizpade pak'ãri, Jeftepa Tachi Ak'õre k'irapite waya jaraji ichia naaweda jaradak'a. ¹²Maap'eda nãga jara pëjì Amón pidaarã reymaa: “¿Sãap'eda pi chõo che k'inia bima aji, michi auk'aarã ome? ¹³Reypa ma pëidaarãmaa p'anauji: “Parã israelitaarã Egipto eujãdeepa uchiadak'ãri, tai eujã jãri ata wãjida Arnón todeepa Jaboc to parumaa, Jordán to parumaa. Írã waya téeti mimaa. Mägara chõoda–ee p'anapataadait'ee.”

¹⁴Mãga ùrik'ãri, Jeftepa awaraa pedee jara pëjì Amón pidaarã reymaa.

¹⁵Mägaji: “Jeftepa nãga jara pëjì: “Tai israelitaarãpa parã Amón eujã

jāri atada–e paji. Moabitaarā eujā jida jāri atada–e paji. ¹⁶Tai Egipto eujādeepa uchiadak'āri, pania wēe bi eujāde wāyaajida p'usa Mar Rojo parutamaa. Mamāik'aapa Cades eujāde panajida. ¹⁷Mama p'anide jara pēijida EDOM eujādepema reymaa, irua tai wāyaapimerā āchi eujāde. Mamīda irua māga oo–e paji. Auk'a jara pēijida Moab eujādepema reymaa. Mamīda irua auk'a māga oo–e paji. Maperā Cades eujāde p'aneejida. ¹⁸Ma t'ēepai pania wēe bi eujāde waya wāyaajida māirā eujā wāyaada–e pait'ee. Māgā panajida Moab eujā oriente eere. Mama p'aneejida, Arnón to k'īraik'a eere. Ma to sīada–e paji, moabitaarā eujāde t'ūu k'iniada–e pada perā. ¹⁹Mama p'anide jara pēijida amorreorā Hesbón p'uurudepema rey Sijonmaa irua tai āchi eujāde wāyaapimerā. ²⁰Mamīda Sijonpa māga oo–e paji māik'aapa ichi soldaorā ome uchijai tai ome chōode Yahaza puntode. ²¹Israelitaarā Ak'ōre Waibiapa amorreorā rey Sijón ichi soldaorā ome taimaa p'oyaapiji. Māgā amorreo eujā jāri atajida. ²²Māirā eujā jāri ata wājida Arnón todeepa Jaboc to parumaa māik'aapa pania wēe bi eujādeepa Jordán to parumaa. ²³Ma amorreo eujā Tachi Ak'ōrepa jāri atapiji taimaa teeit'ee. ¿Īrapī pia tai na eujādeepa jērek'oo k'inia bik'ā? ²⁴¿Pī ak'ōre waibia apata Quemopa parāmaa eujā p'oyaapida paara, parāde pak'aji–ek'ā? Māga pik'a taipa ijāapata na eujā taide, tai Ak'ōre Waibiapa taimaa teeda perā. ²⁵¿Pī waibiara k'īsia bik'ā Zipor warra Balac k'āyaara? Ma Moabdepema rey tai ome chōo che–e paji āchi eujā k'ap'ia pari. ²⁶Tai israelitaarā trescientos año ma eujāde p'anapachida. Hesbonde, Aroerde ai ik'aawa eujā beede paara, Arnón to ide p'uuru p'anide p'anapachida. ¿Sāap'eda parāpa ma eujā ai naaweda iidi cheda–e paji? ²⁷Mi pī ome nepira wēe bi. Piata nepira jirimaa bi tai israelitaarā ome chōo cheda perā. Mamīda Tachi Ak'ōrepa parā Amón pidaarāpa oopata ak'imaai bi; tai israelitaarāpa oopata paara. Iruata jarai chisāgiirāpa ne–inaa k'achia oomaa p'ani.”

²⁸Jeftapa māga jara pēiji mīda, Amón pidaarā reypa ūri k'inia–e paji.

Jeftapa Tachi Ak'ōremaa jarada

²⁹Māpai Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure Jeftemaa pēiji. Māga nide Jefté Manasedeepa uchiadap'edaarā eujāde māik'aapa Mizpa p'uuru Galaad eujāde badade wāyaaji Amón pidaarā eujāde chōonait'ee.

³⁰Ma wādade Jeftapa nāga jaraji Tachi Ak'ōremaa: “Pia mimaa Amón pidaarā p'oyaapiru pīrā, ³¹mi temaa chek'āri, chi naa tedeeepa uchiaruta mia peep'eda, pī–it'ee paa jōit'eeda” aji.

³²Maap'eda Jefté ichi ome nipapatap'edaarā ome Amón pidaarā ome chōodap'eda, p'oyaajida. ³³Ma israelitaarā k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarā chok'ara peejida. Ma awara p'uuru veinte jāri atajida; Aroer p'uurudeepa Minit p'uurumaa māik'aapa Abel Queraminmaa. Māgā israelitaarāpa Amón pidaarā p'oyaajida.

³⁴T'ëepai Jefte Mizpadee chek'ãri ichi temaa, chi k'au abapai iru bada tedee pa uchijai pëira mãik'aapa pandero chaamaa o-ãapa. Jeftepa warra awaraa wëe baji. ³⁵Mãgã chi k'auta uchiaru unuk'ãri, Jeftepa t'ãri p'uapa chi p'aru jët'aaji mãik'aapa mãgaji:

—Aai, k'au, mi t'ãri p'ua papiruda aji, mia Tachi Ak'õremaa jaradak'a ooit'ee perã.

³⁶Chi k'aupa p'anauji:

—Ak'õre, pia Tachi Ak'õre Waibiamaa jaradak'a oopãde aji. Iruata tachi k'ira unuamaa iru p'anapatap'edaarã, ma Amón pidaarã pima p'oyaapiji. ³⁷Mamãda pia jaradak'a ooi naaweda, mi chupiria k'awãaji p'irria k'inia bairã michi k'õp'ãyoorã ome mãik'aapa jëe k'inia bairã piuit'ee perã, miak'ãi-ee.

³⁸Jeftepa mãga ooji. Atane omé wãyaarude chi k'au chi k'õp'ãyoorã ome jëe nipapachida iru piuit'ee pada perã miak'ãi-ee. ³⁹Maap'eda wãji chi ak'õremaa irua oomerã Tachi Ak'õremaa jaradak'a. Mãgã Jefte k'au piuji imik'ira ome k'ãi-ee. ⁴⁰Jeftepa mãga ooda perã, at'ãri israelitaarã t'ãide año chaa awëraarã chip'edaipata jëedait'ee Jefte k'au pari, k'ãima k'ĩmari wãyaaru misa.

Jefte Efraindeepa uchiadap'edaarã ome chõoda

12 ¹Jeftepa ma Amón pidaarã p'oyaap'eda, Efraindeepa uchiadap'edaarã soldaorã chip'e atajida mãik'aapa Jordán to sãajida Zafondee wãdait'ee. Ma wãdade Jefte ome wãdap'edaarãpa iidijida:

—¿Sãap'eda Amón pidaarã ome chõonak'ãri, taimaa jara pëi-e pajima pi k'aripa chedamerã? ¡Pia taimaa mãga jara-e pada perã, pi te, pi k'ap'ia paara paak'oodait'eeda! ajida.

²Jeftepa p'anauji:

—Mi mãik'aapa mi ome nipapataarã ma Amón pidaarã ome nepira iru p'anajida. Mia jara pëiji parãpa tai k'aripa chedamerã. Mamãda cheda-e paji. ³Mãga k'awak'ãri, michi ituaba mi eere nipapataarã ome chõonajida. Tachi Ak'õrepa taimaa ma Amón pidaarã p'oyaapiji. Mãga bita, ¿sãap'eda parã mi ome nepira jiri p'anima? aji.

⁴Ai naaweda ma Efraindeepa uchiadap'edaarãpa jarak'oo wãjida ma Galaad eujãdepemaarãpa awaraa Efraindeepa uchiadap'edaarã mãik'aapa Manasedeepa uchiadap'edaarã k'ira unuamaa iru p'anapachida, ma jõmaarã auk'a Josedeepa uchijida mĩda. Mapa Jeftepa Galaaddepema soldaorã chip'ejì chõodait'ee ma Efraindeepa uchiadap'edaarã soldaorã ome. Jefte eere p'anadap'edaarãpa p'oyaajida. ⁵Maperã Galaad eujãdepemaarãpa Jordán to sãapatamã Efraindeepa uchiadap'edaarã juadeepa jãri atajida. Mãgã Efraindeepa uchiadap'edaarã chõodap'eda, to sãa chek'ãri, ma Galaaddepemaarãpa iidijida: 'Parã Efraindeepa

uchiadap'edaarāk'ā ajida, wa māga–e.' ⁶ 'Māga–eda adak'āri, nāgí pedee 'Shiboleet' jarapijida. Māgí pedee jarapata awara nāgá 'Siboleet' adak'āri, k'awajida āra Efraindeepa uchiadap'edaarā paji, ārapa ma pedee pia p'oyaa jarada–e pada perā. Māgá k'awadak'āri āra Efraindeepa uchiadap'edaarā, jita atapachida māik'aapa peek'oopachida. Maapai Galaad eujādepemaarāpa Efraindeepa uchiadap'edaarā imik'īraarā cuarenta y dos mil peejida.

⁷ Seis año wāyaarude Jefté israelitaarā poro waibia paji. Jai–idaak'āri, iajida Galaad p'uurude, ma p'uurude t'oda perā.

Awaraa israelitaarā poro waibiarā

⁸ Jefté jai–idaada t'ēpai, Belén p'uurudepema Ibsán israelitaarā poro waibia paji. ⁹ Māgīpa warrarā treinta iru baji, k'au treinta ichiaba. Ma warrarā, k'aurā jōmaweda israelitaarā–eerā ome miak'āipiji. Siete año wāyaarude Ibzán israelitaarā poro waibia paji. ¹⁰ Piuk'āri, Belén p'uurude iajida.

¹¹ T'ēpai diez año wāyaarude Zabulondeepa uchiada Elón israelitaarā poro waibia paji. ¹² Māgí jai–idaak'āri, iajida Ayalón p'uurude, iru ēreerā eujāde.

¹³ Ma t'ēpai, Abdón israelitaarā poro waibia paji. Māgí Piratón p'uurudepema Hilel warra paji. ¹⁴ Ocho año wāyaarude Abdón israelitaarā poro waibia paji. Warrarā cuarenta iru baji; āichak'eerā treinta. Ma chaachaa burrode batau k'awaa p'anajida. ¹⁵ Abdón piuk'āri, iajida Piratón p'uurude, Efraindeepa uchiadap'edaarā eujāde amalecitaarā p'anapatap'edaamāi ee jēra bide.

Sansón t'oda

13 ¹ Ma t'ēpai israelitaarāpa waya Tachi Ak'ōre k'īrapite ne–inaa k'achia oo p'aneejida. Maperā cuarenta año wāyaarude Tachi Ak'ōrepa āchi baaipiji filisteorā juade.

² Maapai Dandee uchiadap'edaarā eujādepema t'ījarapatap'edaa Manoa bapachi Zora p'uurude. Chi wērapa warra t'ok'aa paji. ³ Mamīda ewari aba ma wēra k'īrapite ángel bainī ba cheji māik'aapa māgaji: “Pī warra t'ok'aa mīda, írá biak'oo beeit'ee māik'aapa imik'īra warra t'oit'eeda aji. ⁴ Mamīda pī biak'oo bide vino wa ne–inaa achuchua awaraa toik'araa bi. Ma awara k'oik'araa bi Tachi Ak'ōrepa chik'o k'oidaik'araa bida adadepema. ⁵ Pī warra t'odak'āriipa, chi puda t'īik'araa bi, iru Tachi Ak'ōre–it'ee awara beeit'ee perā. Iru t'oi naaweda, nazareo pida pait'ee. Iruata israelitaarā k'aripait'eeda aji, filisteorā jua ek'ariipa.”

⁶ Ma ángel wāda t'ēe, ma wērapa chi imik'īramaa nepirínaji. Māgaji: “Tachi Ak'ōrepa pēida mimaa chejida aji. Mía p'era pik'a ak'īji Tachi Ak'ōre ángel jīak'aapa. Mamīda mīa iidi–e paji iru k'aita pada. Ichiaba mimaa

jara–e paji. ⁷Mamīda mīmaa jaraji warra t'oit'ee. Ichiaba jaraji naaik'aapa waa mia vino wa ne–inaa achuchua awaraa toik'araa bi. Ichiaba jaraji mi nek'onaamerā Tachi Ak'ōrepa chik'o k'odaik'araa bida adadepema, na warra iru piurumaa nazareok'a Tachi Ak'ōre–it'ee awara bait'ee perā.”

⁸Manoapa māga ūrik'āri, Tachi Ak'ōremaa it'aa iidiji. “Tachi Waibia, mia chupiria iidi bi pia ma eperā taimaa waya pēimerā. Māgá pia k'awadayada aji, ságá ma warra ak'idaipia bi iru t'odak'āriipa.”

⁹Tachi Ak'ōrepa ooji Manoapa iididak'a. Iru ángel waya pēiji ma wēramaa, ne–uu k'āide nide, chi imik'īra wēe. ¹⁰Ma ángel unuk'āri, ma wēra p'ira wāji chi imik'īramaa māik'aapa māgaji:

—¡Chepáde! aji. ¡Ma eperā mia unuda waya chejida! aji.

¹¹Manoa wāji chi wēra ome ma ángel badamaa. Māpai māgaji:

—¿Pik'ā aji, mi wēra ome pedeeda?

Ma eperāpa p'anauji:

—Mi pajida aji.

¹²Māpai Manoapa māgaji:

—Pia jaradak'a p'asak'āri, ¿sāga ma warra waridaipia bima? aji.

¹³Ma angelpa p'anauji:

—Pi wērapa oopia bi jōma mia irumaa jaradak'a. ¹⁴Vino toik'araa bi māik'aapa ne–inaa awaraa uvadee ooda k'oik'araa bi. Ne–inaa achuchua awaraa toik'araa bi. K'oik'araa bi ne–animalaarā Tachi Ak'ōrepa k'odaik'araa bida adadepema. Jīp'a mia jaradak'a oopia bi.

¹⁵Māpai Manoapa ma angelmaa māgaji:

—Tai chupiria k'awaapáde aji. Beepáde aji, taipa cabra chak'e chuu p'ani misa pia k'omerā.

¹⁶Mamīda ma angelpa p'anauji:

—Beeru mīda mia parā chik'o k'o–e pait'ee. Ma cabra peedap'eda, Jōmaarā Ak'ōre Waibia–it'ee paa jōpidaipia bi. (Manoapa k'awa–e paji Tachi Ak'ōre ángel ome pedee bada.)

¹⁷Māpai Manoapa māgaji:

—Pichi t'ī jarapáde aji, gracias jara k'inia p'anadairā pia jaradak'a p'asak'āri.

¹⁸Mamīda ma angelpa p'anauji:

—¿Sāap'eda mi t'ī k'awa k'inia p'anima? aji. Eperā apidaapa mi t'ī k'awada–e audú pi–ia bairā.

¹⁹Peededa t'ēepai Manoapa chivo k'aipee peeji paa jōit'ee māu īri net'a tau primiciak'a teeda ome. Māpai Tachi Ak'ōrepa ne–inaa pi–ia ooji Manoa chi wēra ome k'īrapite. ²⁰Ma t'ipítaiu pia urua beek'āri, Tachi Ak'ōre ángel it'aa wāji t'ipítaudeepa āra taide. Māpai bedabaidachida tau biiri eujáde t'ōbairutamaa. ²¹Māga bide Manoapa k'awaji mama nipada Tachi Ak'ōre ángel paji. Ma ángel āchimaa waa che–e paji. ²²Māpai Manoapa chi wēramaa māgaji:

—Tachi piudait'ee Tachi Ak'õre unudap'edaa perã.

²³Mamïda chi wërapa mägaji:

—Tachi Ak'õrepa tachi pee k'inia bada paara, tachia ne-animalaarã iru-it'ee paa jöpidap'edaa pia ak'i-e pak'aji. Ichiaba tachimaa na ne-inaa et'ewa unudap'edaa unupi-e pak'aji. Ma awara maarepida jara-e pak'aji warra oodait'ee.

²⁴Ma t'ëepai ma angelpa jaradak'a Manoa wëra biak'oo beep'eda, imik'ïra warra t'oji. T'ï bijida Sansón. Ma warra wari wãji mãik'aapa Tachi Ak'õrepa iru pia ak'i bapachi. ²⁵T'ëepai Sansón Dandee pa uchiadap'edaarã eujãde bide Zora, Estaol p'uuru esajïak'a, Tachi Ak'õrepa ichi Jaure irumaa pëiji.

Sansón miak'ãida

14 ¹Ewari aba Sansón wãji Timnat p'uurudee. Mama bide unuji Filisteadepema wëra k'ïra wãree. ²Tema waya chek'ãri, chi ak'õreerãmaa nãga nepiriji:

—Mi k'inia bi parãpa miak'ãipata fiesta-it'ee ne-inaa jõma oodamerã mi miak'ãit'ee perã Filisteadepema wëra ome. Mägï Timnat p'uurude bapari.

³Mamïda chi ak'õreerãpa mägajida:

—¿Sãap'eda pia Filisteadepema wëra ata k'inia bima? ajida. Ma filisteorãpa Tachi Ak'õrede ijãadak'aa. ¿Wëra wë-ek'ã ajida, tachi ëreerã t'ãide wa awaraa israelitaarã t'ãide?

Sansonpa p'anauji:

—Mãgita mia k'inia bida aji. K'inia bi parãpa ma wëra mi-it'ee atanadamerã.

⁴(Sansón ak'õreerãpa k'awada-e paji Tachi Ak'õrépata mãga k'ïsia iru bada filisteorã jöpiit'ee. Mãga k'ïsia iru baji israelitaarã mãirã jua ek'ari p'anapatap'edaa perã.) ⁵Mãpai Sansón chi ak'õreerã ome Timnat p'uurudee wãji. Sansón uva k'ãide wãyaarude p'uuru k'idaa, león k'ütrãa bada bia chep'eda, iru ïri cheji. ⁶Mãga bide Tachi Ak'õrepa ichi Jaure Sansonmaa pëiji mãik'aapa Sansonpa ma león juapa peet'aaji, chivo chak'e peet'aak'ajik'a. Mamïda Sansonpa ichia mãga ooda chi ak'õreerãmaa nepiri-e paji. ⁷Maap'eda Sansón pedeeteenaji ma wëra irua k'inia bada ome.

⁸T'ëepai Sansón Timnat p'uurudee wãji ma wëra ome miak'ãit'ee. Ma wã nide odeepa uchijaji ma león k'ap'ia piuda ak'ide. Ak'ïnak'ãri, unuji jïrriamiak'a miéle ome. ⁹Juapa ma miéle joi atap'eda, sene wãji ichi ode. Chi ak'õreerã ëp'e atak'ãri, auk'a ãramaa teeji. Mamïda jara-e paji ma miéle atada león k'ap'ia piudadeepa.

¹⁰Sansón ak'õrepa ma awëra ak'ïnaji mãik'aapa Sansonpa fiesta ooji, k'ütrãarãpa oopatap'edaak'a. ¹¹Mamïda filisteorãpa Sansón waawee

p'anadap'edaa perã chi fiestade wãdap'edaarãpa ãchi ome k'õp'ãyoorã treinta ateejida. ¹²Fiesta oo p'anide Sansonpa mãirãmaa mãgaji:

—Mia adivinanza jarait'eeda aji. Na ewari siete wãyaarude fiesta oomaa, parãpa pia jararuta pirã, mia parã chaachaa teeit'ee p'aru pi-ia linodee k'lada awaraa p'aru ome. ¹³Mamïda pia jarada-e pirã, parã chaachaa mimaa p'aru pi-ia teedait'eeda aji.

Mãpai p'anaujida:

—Pi adivinanza jarapãde ajida. Ûrimaa p'anida ajida.

¹⁴Mãpai Sansonpa na adivinanza nepiriji:

“¿K'ãare net'aapaa? Tachi k'oparideepa chik'o uchijai. Juataura bideepa nek'ũa uchijida” aji.

Mãirãpa k'ãima õpee k'ĩsiadap'eda, at'ãri p'oyaa p'anauda-e paji.

¹⁵Maperã k'ãima k'ĩmariide Sansón wẽramaa nãga jaranajida:

—Idipãde ajida, ma adivinanza k'ãata jara k'inia bi mãik'aapa taimaa jara chepãde ajida. Maa-e pirã pi, pichideerã ome paa peek'oodait'ee. ¿Parãpa jarajida-ek'ã ajida, tai na fiestadee chedamerã tai net'aa jãri ata k'inia p'anadairã?

¹⁶Mãpai Sansón wẽra jẽe wãji irumaa mãik'aapa mãgaji:

—Pia mi k'inia-e bida aji. Mi k'ĩra unuumaata iru bida aji. Mi auk'aarãmaa adivinanza jaraji. Mamïda mimaa jara-e bida aji, k'ãata jara k'inia bi.

Mãpai Sansonpa p'anauji:

—Mi ak'õremaa, mi nawemaa paara jara-e bida aji. ¿Audupiara pimaata jaraik'ã? aji.

¹⁷Mamïda ma fiestade ewari chaa jẽe nĩbada perã, ewari sietede Sansonpa waa choo-e paji. Jaraji k'ãata ma divinanza jara k'inia bi. Mãpai chi wẽrapa jarak'oonaji ichi auk'aarãmaa. ¹⁸Ma ewari sietede ak'õrejĩru baai naaweda, ma filisteorãpa Sansonmaa nãga jaranajida:

“Ne-inaa k'ũ-ũara wẽ-e miẽle k'ãyaara mãik'aapa ne-inaa juataura wẽ-e león k'ãyaara.”

Mãpai Sansonpa mãgaji:

“Mi wẽramaa jarapida-e pada paara, k'awada-e pak'ajida” aji.

¹⁹Aramata Tachi Ak'õrepa ichi Jaure Sansonmaa pẽiji. Mãgã iru wãji Ascalón p'uurudee mãik'aapa mãpema imik'ĩraarã treinta peek'ooji. Mãirã p'aru atap'eda, tee cheji ma adivinanza jarada k'awadap'edaarã treintamaa. Mãpai k'ĩrau bada perã, ichi wẽra ome beei k'ãyaara, chi ak'õreerã temaa wãji. ²⁰Maperã ma wẽra ak'õrepa ichi k'au teeji Sansón k'õp'ãyo; ma fiestade auk'a badamaa.

15 ¹Ma t'ẽepai taarã pak'ãri, trigo tau ewapata pak'ãri, Sansón waya ichi wẽra ak'ide wãji. Chivo chak'e ateeji chi wẽramaa teeit'ee. Mama pak'ãri, chi chãure padamaa mãgaji:

—Mi wẽra cuartode t'ĩuit'eeda aji, iru ak'ide.

Mamīda chi chāurepa wāak'aji. ²Māgaji:

—Pichi wēra k'inia—e bi jāk'aapa mia pi k'ōp'āyo abaamaa teejida aji. Chi t'ēepema k'īra wāreera bi iru k'āyaara. Mata pichi—it'ee atapáde aji.

³Mamīda Sansonpa p'anauji:

—Māga—eda aji. jīrapī mi k'īra jō—e pait'ee filisteorā ome!

⁴Māpai wāji māik'aapa trescientos usap'āarā jita atap'eda, āchi tru ome—omee jī wāji māik'aapa ma jīda chaachaa ipirā jīk'ooji. ⁵Maap'eda t'ipitaupa k'oop'eda, ma usap'āarā k'ena pēiji filisteorā ne—uu k'āide wāyaadamerā. Māgá āchi trigo p'e iru p'anadap'edaa, chi at'āri ewada—e p'anadap'edaa paara, paa jōdachi. Ichiaba uva k'āi, olivo k'āi paara jōdachida. ⁶Filisteorāpa k'awa atadak'āri Sansónpata māga ooji Timnat p'uurude bada chāurepa chi wēra awaraamaa teeda perā, wājida Timnat p'uurudee māik'aapa Sansón wēra pada chi ak'ōre ome paa peet'ajida.

⁷Sansonpa māga k'awak'āri, māgaji:

—Parāpa māga oodap'edaa perā mi ome chōo jirīmaa p'ani. Mi k'īra jō—ee beeit'eeda aji, parā filisteorā ome.

⁸Audú k'īrau bada perā, Sansonpa āchi īri wāp'eda, chok'ara peek'ooji. Ma t'ēepai māu tede banaji Etam māu—idaa bimāi.

⁹Māga nide filisteorā Judadeepa uchiadap'edaarā eujādee chejida Sansón jiridait'ee. Āchi k'āipata oo wājida Lehí punto parumaa. ¹⁰Māga unudak'āri, Judadeepa uchiadap'edaarāpa āramaa iidijida:

—¿Sāap'eda tai ome parā chōo jiri chejidama? ajida.

P'anaujida:

—Sansonta ata chejidada ajida, irua tai ne—uu jōpida perā.

¹¹Māga ūridak'āri, Judadeepa uchiadap'edaarā ōpee mil wājida ma māu tede Etam māu—idaa bimaa. Mama panadak'āri, Sansonmaa māgajida:

—¿Pia k'awa—e bik'ā ajida, filisteorā tai k'āyaara juataura p'ani? ¿Sāap'eda āra k'īraupijima ajida, tachi israelitaarā ome?

Sansonpa p'anauji:

—Mia auk'a oojida aji, ārapa mimaa ne—inaa k'achia oodap'edaak'a.

¹²Māpai ma Judadepemaarāpa māgajida:

—Tai chejidada ajida, pi atade teedait'ee ma filisteorāmaa.

Sansonpa p'anauji:

—Tachi Ak'ōre k'īrapite juraadapáde aji, parāpa mi peeda—e pait'ee.

¹³Māgajida:

—Pi peeda—e pait'eeda ajida. Aba ata chejida teedait'ee filisteorāmaa.

Māpai pia jī nībīdap'eda cuerda chiwidi omeepa, ateejida iru miru badamāiipa.

¹⁴Lehí puntode panadak'āri, filisteorā o—īapa biuk'a para beeji, Sansón peet'aadai jāk'aapa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure Sansonmaa waya pēiji. Juataura papiji. Mapa jīk'ara t'īik'ooji lino k'āu paak'āri,

t'iidaiparik'a. ¹⁵Burro k'idat'u idat'u mama bada atap'eda, mǎgipa filisteorǎ mil peek'ooji. ¹⁶Mǎpai mǎgaji:

“Burro k'idat'upa piuda k'ap'ia p'eda omeede p'ejí. Burro k'idat'upa imik'íraarǎ mil peeji.”

¹⁷Mǎpai ma burro k'idat'u bat'at'aaji. Mapa ma peedamǎi t'í bijida Ramat Lehí, jara k'inia bí ‘burro k'idat'u ee.’ ¹⁸Ma chōoda t'ēpai Sansón audú opisia nībeeji. Mapa it'aa iidiji: “¿Sǎgá pí juapa ma ijǎadak'aa beerǎ p'oyaap'eda, írǎ mí opisiapa piuyama aji mǎik'aapa baaiyama aji, mǎírǎ p'aneedap'edaarǎ juade?”

¹⁹Mǎpai Tachi Ak'ōrepa uria ewaji ma Lehí puntode mǎik'aapa madeepa pania weeji. Ma pania top'eda, Sansón waya juataura beeji. Ma pania uchiadamǎi t'í bijida Enacoré, jara k'inia bí ‘chup'iria iidida pania poátri uchia bimǎi.’ Ma pania poátri uchiada at'ári mama bí.

²⁰Veinte año wǎyaarude Sansón israelitaarǎ poro waibia paji. Maapai israelitaarǎ filisteorǎ jua ek'ari p'anapachida.

Sansonpa ooda Gaza p'uurude

16 ¹Ewari aba Sansón wǎji Gaza p'uurudee. Mama prostituta unu atak'ári, wǎji mǎgí wēra temaa k'áide. ²Ma Gaza p'uurudepemaarǎpa k'awa atadak'ári Sansón áchi p'uurude bí, ma te wap'ira atajida mǎik'aapa p'uurudepema puerta chaa jía paraa bijida ak'ōrejíru uchiaru misa. ³Mamída esapíte Sansón p'irabaiji mǎik'aapa ma p'uurudeepa uchiaji. Ma p'uurudepema puerta bada ét'a atap'eda, atadachi, chí poste paara ee nok'odee ateeji. Mǎgí ee Hebrón p'uuru k'írapite bí.

Sansón Dalila ome

⁴Ma t'ēpai Sorec eujǎ jewedaade nide Sansonpa wēra t'íjarapatap'edaa Dalila unuji. Ma wēra ichi taumaa unuji. Ma wēra k'inia nībeeji.

⁵Filisteorǎ poro waibiarǎpa k'awa atadak'ári Sansonpa ma wēra k'inia bí, Dalilamaa wǎjida mǎik'aapa mǎgajida:

—Sansón k'úrapáde aji, k'awadait'ee sǎap'eda iru audú juataura bapari. Mǎgá taipa ichi jita atadai mǎik'aapa p'oyaadai. Pia mǎga ooru pírá, tai chaachaa teedayada ajida, p'arat'a tau mil cien.

⁶Maap'eda Dalilapa Sansonmaa mǎgaji:

—Mímáa jarapáde aji, sǎap'eda pí juataura bapari. ¿Abaapa pí jita ataik'ǎ aji, uchianaamerǎ?

⁷Sansonpa seewapai mǎgaji:

—Ne—animal edee ooda jík'ara waide p'oo—e bí k'ǎu sietepa mí jíruta pírá, mí juatau jōdariyada aji mǎik'aapa eperǎ jíp'aak'a beeyada aji.

⁸Filisteorǎ poro waibiarǎpa ne—animal edee ooda waide p'oo—e bí k'ǎu siete teejida Dalilamaa mǎgipa Sansón jí atamerǎ. ⁹Filisteorǎ Dalila cuartode miru p'anajida. Irua Sansón pia jí iru bap'eda, golpe biaji:

—¡Sansón, filisteorāpa pi jita ata cherutada! aji.

Aramata Sansonpa jĭk'ara t'ĭik'ooji jĭk'ara paada t'ĭik'ajik'a. Mamĭda filisteorā mirudap'edaarāpa p'oyaa k'awada—e paji sāap'eda iru juataura bapari. ¹⁰Māga unuk'āri, Dalilapa māgaji:

—¡Pia mi k'ūrat'aajida! aji. Īrata wāara jarapáde aji, sāga oopĭa bi pi jita atait'ee.

¹¹Māpai Sansonpa waya seewa jaraji:

—Jĭk'ara chi—widĭpa mi jĭruta pĭrā, mi juatau jōdaryada aji māik'aapa eperā jĭp'aak'a beeyada aji.

¹²Māpai Dalilapa jĭk'ara chi—widĭ atap'eda, pia jĭ nĭbĭji māik'aapa golpe biaji:

—¡Sansón, filisteorāpa pi jita ata cherutada! aji.

Ma ewate ichiaba filisteorā ichi cuartode miru p'anajida. Mamĭda Sansonpa ma jĭk'ara chiwidi t'ĭik'ooji hilo namia t'ĭik'ajik'a. ¹³Māpai Dalilapa Sansonmaa māgaji:

—¡At'āri pia mi k'ūramaa bida! aji. Wāara jarapáde aji, sāga oopĭa bi pi jita atait'ee.

Sansonpa waya seewaji:

—Mi pudadee trenza siete k'aru pĭrā p'aru k'apatade māik'aapa ma p'aru k'apata eujāde pak'urupa pia merap'eru pĭrā, māgara mi juatau jōdaryada aji māik'aapa eperā jĭp'aak'a beeyada aji.

Maap'eda Dalilapa Sansón k'āĭpip'eda, iru pudadee trenza siete k'aji p'aru k'apatade. ¹⁴Māpai ma p'aru k'apata eujāde pak'urupa pia merap'ep'eda, golpe biaji:

—¡Sansón, filisteorāpa pi jita ata cherutada! aji.

Mamĭda Sansón p'irabaidachi māik'aapa ma p'aru k'apata ēt'a ataji, chi puda k'ada paara. ¹⁵Maap'eda Dalilapa māgaji:

—¡Pi seewa—idaa baibida! aji. Māgá seewamaa bita, ¿sāgá mĭmaa pia jaraima mi k'inia iru bi? Pia mi oo iru bida aji. Seewada ōpee jara bipa mi oo iru bida aji. Waide mĭmaa wāara jara—e sāap'eda pi juataura bapari.

¹⁶Māgá iidi bipa, iidi bipa, Sansón sēdachi. Waa choo—e paji. ¹⁷Maperā irua apidaamaa jara—e bada jaraji:

—Mi t'odawedadeepa apidaapa mi puda t'ĭidak'aa, mi awara bidap'edaa perā Tachi Ak'ōre—it'ee nazareo pida pamerā. Mi puda t'ĭik'ooru pĭrā, mi juatau jōdaryada aji māik'aapa eperā jĭp'aak'a beeyada aji.

¹⁸Dalilapa k'awaak'āri wāara jara bi, filisteorā poro waibiarāmaa nāga jara pēĭji:

—Īrara sí, mĭmaa chedapáde aji, Sansonpa jarada perā sāap'eda ichi juataura bapari.

Ma filisteorāpa p'arat'a ome juade wājida.

¹⁹Ma ewate Dalilapa Sansón ichi jírude k'áipiji máik'aapa eperã t'íji chi pudadee trenza k'ada siete t'íik'oomerã. Māpai Dalilapa Sansón írma ataji máik'aapa ²⁰biaji:

—¡Sansón, filisteorãpa pi jita ata cherutada! aji.

Sansón p'irabaik'ári, k'ísiaji auk'a áchi juadeepa uchiadarii. Mamída mąga p'oyaa oo–e paji, Tachi Ak'õrepa iru atabaibèida perã. ²¹Maperã ma filisteorãpa iru jita atadap'eda, iru tau èek'oojida máik'aapa iru ateejida áchi p'uuru waibia Gazadee. Mama iru jík'oojida cadena broncedee oodapa máik'aapa mimiapijida áchi molinode net'a tau bamerã carcel pidaarã–it'ee. ²²Mamída mama bide iru puda wari wáji.

Sansón piuda

²³Ewari aba filisteorã chip'ejida fiesta oodait'ee Sansón p'oyaadap'edaa perã. Ne–animalaarã paadait'ee paji áchi ak'õre waibia apatap'edaa Dagon–it'ee. Fiesta oomaa p'anide nąga k'aríjida:

“Tachi Ak'õre Waibia Dagonpa Sansón tachimaa p'oyaapíji irua tachi k'íra unuamaa iru bapari perã.”

²⁴Filisteorãpa áchi ak'õre waibia apatap'edaa Dagon unu atadak'ári, k'aríjida:

“Tachi Ak'õre Waibia Dagonpa tachi k'íra unuamaa iru bapari Sansón tachi juade baaipíji. Iruata tachi ne–uu jõpíji máik'aapa tachi auk'arã chok'ara peek'ooji.”

²⁵O–íapa Sansón atapíjida iru oo iru p'anadait'ee. Carceldeepa anedap'eda, oo iru p'aneejida. Ak'iní bipíjida ma te waibia bíiri esajíak'a. ²⁶Māpai Sansonpa ichi juadeepa atee wáda warramaa mągaji:

—Mi k'ait'aara atepáde aji, te bíiri waibia omé beemaa maaaa síu k'inia bairã. Íi k'inia bi parã ak'õre waibia te ek'ari.

²⁷Mąga nide filisteorã poro waibiarã jõmaweda áchi ak'õre waibia te waibiade p'anajida. Ímik'íraarã, wēraarã paara jõma see nībaji. Ma awara it'ipiara pisode õpee mil eperāarã see nībaji. Ak'ímaa p'anajida áchi poro waibiarãpa oodap'edaa Sansón ome. ²⁸Mąga jõnide Sansonpa Tachi Ak'õremaa it'aa iidíji: “Tachi Waibia, mi chupíria k'awaapáde aji. Waya k'aripada a–pai k'aripáji. Mi juataura papipáde aji, na filisteorã jõpiit'ee michi tau èek'oodap'edaa pari.” ²⁹Ma te waibiadepema te bíiri omé waibiara bada jíríp'eda, ma te bíiri omeemaa juapa síuji ³⁰máik'aapa biaji: “¡filisteorã, mi ome piudapáde!” aji.

Golpe síak'ári, ma te waibia t'eedachi filisteorã poro waibiarã írri máik'aapa awaraarã írri. Ma ewate Sansonpa chok'araara peeji naawedapema k'áyaara.

³¹Maap'eda Sansón ípemaarã chejida awaraa èreerã ome ichi k'ap'ia piuda atade. Íanajida Zora, Estaol p'uuru esajíak'a, chi ak'õre Manoa íadap'edaamái. Veinte año wáyaarude Sansón israelitaarã poro waibia paji.

Micaiaapa ne-inaa k'irak'a bi ichi tede iru bada

17 ¹Efraindeepa uchiadap'edaarã eujãde ee jëra bide eperã t'ijarapatap'edaa Micaías bapachi. ²⁻³Ewari aba chi nawemaa mägaji:

—Nechi-idaa bipa pi p'arat'a tau cien chia ata chek'ãri, pia jaraji ma eperã k'achiade baaimerã. Miata ma p'arat'a chia ataji. Mamída írã pïmaa waya teeit'ee ùri bada perã pia jarak'ãri ma p'arat'a Tachi Ak'õre-it'ee awara bi baji. Mägipa ne-inaa pak'urudee oopip'eda, p'ëepiit'ee pajida aji, ai k'irapite it'aa t'ídait'ee.

Mäga jarap'eda, ma p'arat'a chi nawemaa teeji.

Mäpai chi nawepa mägaji:

—Warra, pia mäga ook'ãri, ne-inaa pia ooji. Maperã Tachi Ak'õrepa pi pia oopia bi.

⁴Maap'eda chi nawepa ma p'arat'a tau doscientos teeji ne-inaa p'arat'adee oo k'awaa beemaa mägipa ne-inaa k'irak'a bi oomerã mäik'aapa ma p'arat'apa p'ëemerã. T'ëepai ma ne-inaa chi warra Micaías tede baji.

⁵Ai naaweda Micaiaapa it'aa t'ipitamã ichi tede oo iru baji ichi te pidaarã mama it'aa t'ipataadamerã. Mama iru baji efod apata mäik'aapa ne-inaa k'irak'a bi ichi chonaarãpa iru p'anadap'edaa. Ma awara ichi warra aba awara baji áchi p'aarek'a. ⁶Maapai Israel eujãde rey at'ãri wë-e paji. Eperãarãpa áchia oo k'iniata oopachida.

⁷Ma Micaías bapariik'ãri, Judadeepa uchiadap'edaarã eujãde Belén p'uurude Levideepa uchiada k'ütrãa aba bapachi. ⁸Ma k'ütrãa uchijaji Belén p'uurudeepa awara äyaa banait'ee. Mägá wãde Efraindeepa uchiadap'edaarã eujãde wäyaaji ee jëra bimã. Mägá ewari aba Micaías temaa panaji.

⁹Micaiaapa iidiji:

—¿Pi sãmãik'aapa cheruma? aji.

Ma k'ütrãapa p'anauji:

—Belén p'uurudeepa chejida aji. Mi Levideepa uchiada. Jirima bi sãma bapariit'ee.

¹⁰Mäpai Micaiaapa mägaji:

—Nama mi ome beepãde aji, pi michideerã p'aare pamerã mäik'aapa michideerãk'a pamerã. Año chaa mia pïmaa p'arat'a tau diez p'aait'eeda aji, p'aru, chik'o awara.

¹¹Ma Levideepa uchiadapa mäga ùrik'ãri, ijãaji. Micaías tede beejí iru warrak'a. ¹²Micaiaapa ma k'ütrãa ichi te pidaarã p'aare biji. Mama bapachi ära ome. ¹³Micaías o-ia baji ma Levideepa uchiada ichi tede p'aare pada perã. K'isijaji ma k'aurepa Tachi Ak'õrepa ichi pia ak'i bapariit'ee.

Micaías Dandeepea uchiadap'edaarã ome

18 ¹Maapai Israel eujãde rey wẽ–e paji. Ichiaba Dandeepea uchiadap'edaarãmaa eujã waide teeda–e p'anajida. Maperã eujã jiri nipapachida aide p'anapataadait'ee. ²Ãchi poro waibiarãpa chõo k'awaa beerã joisomaa pëijida Zora p'uurudeepa mãik'aapa Estaol p'uurudeepa ai ik'aawa bee eujã ak'idamerã. Mãga oo p'anide Efraindeepa uchiadap'edaarã eujãdepema ee jëra bide wãyaajida. Mãgã panajida Micaías temaa mãik'aapa mama k'ai p'aneejida. ³Micaías te k'ait'a pachedak'ãri mãik'aapa ma k'ũtrãa unudak'ãri, iru pedeedeepa k'awa atajida iru Levideepa uchiada. Irumaa iidijida:

—¿K'aipa pi nama aneejima? ajida. ¿Sãap'eda pi nama bima? ajida. ¿K'ãata pi nama oomaa bima? ajida.

⁴Mãpai ma Levideepa uchiadapa nepiriji Micaiapa ichi pia ooda mãik'aapa jarada mama beemerã iru p'aarek'a. ⁵Mãpai ma eujã ak'i chedap'edaarãpa mãgajida:

—Mãgara Tachi Ak'õremaa tai pari nãga iidipãde ajida: “¿Tai na ode wãdade pia wãdait'ee wa mãga–e?”

⁶Mãpai ma Levideepa uchiada p'aarepa p'anauji:

—K'ãiwee wãdapãde aji, Tachi Ak'õrepa parã wãrutamaa jãait'ee perã.

⁷Ai norema ma Dandeepea uchiadap'edaarã joisomaa uchijida mãik'aapa wãjida Lais p'uurudee. Maapai ma p'uurudepemaarã k'ãiwee p'anapachida awaraa sidoniorã p'anapatap'edaak'a. Ma Lais p'uurudepemaarã chõo jiridak'aa paji awaraarã ome mãik'aapa awaraarãpa ãra ome nepira jiridak'aa paji. Ne–inaa faltadak'aa paji, awaraa sidoniorã ik'aawaapa t'imí p'anapachida mĩda. Ma awara k'õp'ãyo meraadak'aa paji awaraarã ãchi ik'aawa p'anapatap'edaarã ome. ⁸Ma p'uuru ak'idap'eda, ma Dandeepea uchiadap'edaarã joisomaa ãpĩtee wãjida ãchi k'õp'ãyoorã p'anadap'edaamaa Zora p'uurude mãik'aapa Estaol p'uurude. Mãirãpa ma joisomaa wãdap'edaarãmaa iidijida:

—¿Sãga wãjidama? ajida.

⁹Ãrapa p'anaujida:

—Ma eujã jõmaade nipajidada ajida. Eujã pi–ia bi. ¡Wãdãma mãdepemaarã ome chõode! ¡Nama k'ãiwee p'aneenãati! ¡Ma eujã jãri atanadãma! ajida. ¹⁰Mama panadak'ãri, unudait'ee mãpemaarã k'ãiwee p'anapata. Eujã pia waibia iru p'anapata. Ne–inaa faltadak'aa. Tachi Ak'õrepa tachimaa ma eujã atapiit'ee pi.

¹¹Mãpai Dandeepea uchiadap'edaarã seiscientos arma panau uchijida Zoradeepa mãik'aapa Estaoldeepa. ¹²Judadeepa uchiadap'edaarã eujãde panadak'ãri, Quiriat Yearín p'uuru occidente eere ãchi k'ãipata oojida. Írã ma punto t'ijarapata “Dandeepea uchiadap'edaarã k'ãipata eujã”.

¹³Mamãik'aapa wãjida Efraindeepa uchiadap'edaarã eujãdepema ee jëra

bimaa. Māgá Micaías temaa panajida. ¹⁴Mama p'anide ma naaweda Lais p'uuru ak'idap'edaa joisomaarāpa māgajida āchi k'ōp'āyoorāmaa:

—Na eperā tede efod, ne–inaa k'īrak'a bi ome iru p'ani, ne–inaa k'īrak'a bi p'arat'apa p'ēeda paara. ¿K'āata k'isia p'anima? ¿K'āata oodaipia bi? ajida.

¹⁵Pedeetedap'eda, ma naaweda wādap'edaa joisomaarāpa āchi k'ōp'āyoorā ik'aawaapa uchiadap'eda, wājida Micaías temaa māik'aapa ma Levideepa uchiada k'ūtrā saludaajida. ¹⁶Māga nide ma Dandeepea uchiadap'edaa seiscientos soldaorāpa ma tedepema puerta taawa ni p'aneejida. ¹⁷Ma joisomaarā teeda t'ūdap'eda, ma ne–inaa k'īrak'a bi p'arat'apa p'ēeda jita atajida awaraa ne–inaa k'īrak'a bi ome, ma efod paara. Ārapa māga oo p'ani misa, ma Levideepa uchiada p'aare bainī bajī tedepema puerta taawa ma seiscientos soldaorā ome.

¹⁸Ma p'aarepa unuk'āri ma joisomaarāpa Micaías tedepema ne–inaa k'īrak'a bi p'e wādā, māgaji:

—¿K'āata oomaa p'anima? aji.

¹⁹P'anaujida:

—k'īup'ee beepāde ajida. Tai ome chepāde ajida. K'inia p'ani pi tai p'aare pamerā māik'aapa taideerāk'a pamerā. ¿Piara bi–ek'ā ajida, pi Israeldeepa uchiada ēreerā p'aare pamerā eperā abapai te pidaarā p'aare pai k'āyaara?

²⁰Ma pedee ūrik'āri, ma p'aarepa ijāaji. Ma ne–inaa k'īrak'a bi, ma efod, awaraa ne–inaa k'īrak'a bi ome p'e atap'eda, wāji ma Dandeepea uchiadap'edaarā ome. ²¹Āra naa nipapachida āchi warrarā, ne–animalaarā, net'aa ome. ²²T'imīipai wārutade, Micaías ichi te k'ait'a p'anapatap'edaarā ome chip'edachida t'ēe wādait'ee. ²³Āra k'ait'a wādak'āri, ma Dandeepea uchiadap'edaarāpa Micaías eere p'anadap'edaarā biapi ūrijida. Mapa āpītee chejida Micaías ome pedeedait'ee. Irumaa iidijida:

—¿Pi sāga nībīma? ajida. ¿Sāap'eda parā audú bia jōnīma? ajida.

²⁴Micaiapa p'anauji:

—Parāpa mi ne–inaa k'īrak'a bi michi juadoopa ooda chia ateeruta. Ma awara mi p'aare atee wāda. Mi ne–inaa pia jōmaweda chia ateeruta. ¿Māga bīta, iidi p'anīk'ā aji, mi sāga nībī?

²⁵Mamīda ma Dandeepea uchiadap'edaarāpa p'anaujida:

—Tai ome aupedeenāaji, maa–e pirā taidepemaarāpa pi ome waa chooda–e pai māik'aapa pi, pi eere p'anīrā ome chōodai. Māgara pi, pichideerā ome piudayada ajida.

²⁶Micaiapa āchi chok'ara nida unuk'āri, ichi temaa āpītee wāji. Jōdee ma Dandeepea uchiadap'edaarā āchi ode wājida. ²⁷Ateejida Micaiapa net'aa ichi juadoopa ooda iru p'aare ome māik'aapa Lais p'uurude panajida. Ma p'uurudepemaarā k'āiwee p'anapatap'edaa perā, k'īsiajida

ma Dandeepea uchiadap'edaarã t'ãri pia p'anapata ãchik'a. Mamĩda atu p'anide ma Dandeepea uchiadap'edaarãpa ma p'uurudepemaarã espadapa peek'oo wãjida. Maap'eda ãra p'uuru paa jõjida. ²⁸Ma p'uuru awaraa sidoniorã p'anapatap'edaamãiipa t'imí bada perã mãik'aapa awaraarã ome k'õp'ãyo meraadak'aa pada perã, apidaapa ãra k'aripa cheda–e paji. Mãgá ma Dandeepea uchiadap'edaarã p'aneejida ma eujã jewedaa Bet Rejobde. P'uuru chiwidi oo atajida mãik'aapa mama p'anapachida. ²⁹Naaweda ma p'uuru Lais t'ijarapachida mĩda, ma Dandeepea uchiadap'edaarãpa t'ĩ bijida Dan, ãchi chonaa Israeldeepa uchiada warra Dan pari. ³⁰Dandeepea uchiadap'edaarãpa ma ne–inaa k'irak'a bi p'arat'apa p'ẽeda mãik'aapa awaraa ne–inaa k'irak'a bi bijida ãchi p'uuru pidaarãpa ai k'irapite it'aa t'ipataadamerã. Ma k'utrãa Micaías tedeepea ateedap'edaa bijida ãra p'uurude p'aare mimia oopariimerã. Ma k'utrãa Moisés ãichak'e, Gersón warra paji, t'ijarapatap'edaa Jonatán. T'ẽepai Jonatandeepea uchiadap'edaarã Dandeepea uchiadap'edaarãdepema p'aareerã p'aneejida, israelitaarã k'ira unuamaa iru p'anapatap'edaarãpa ãra ateerutamaa awaraa eujãdee. ³¹Tachi Ak'õre te Siló p'uurude bi misa, ma Dandeepea uchiadap'edaarãpa ma ne–inaa k'irak'a bi Micaiaapa ooda ãchi p'uurude iru p'anapachida.

Levideepa uchiada ichi wẽra k'ãipari ome

19 ¹Israel eujãde at'ãri rey wẽ–e paji. Maapai Levideepa uchiada bapachi Efraindeepa uchiadap'edaarã eujãde ee jẽra bi t'imiara bide. Mãgí eperãpa Belén de Judá apatap'edaa p'uurudepema wẽra ataji ichi wẽra k'ãiparii papiit'ee. ²Mamĩda t'ẽepai ma wẽra iru ome k'iraudachi mãik'aapa wãji Belendee ichi ak'õre temaa. Mama baji atane k'imari wãyaarude. ³Mãpai ma Levideepa uchiada wãji ichi wẽra ak'ide. K'ura ata k'inia baji waya ichi ome beemerã. Ma wẽra ak'õre temaa panak'ãri ichi mimiapari, burro omé ome, chi wẽrapa teeda t'ĩupiji. ⁴Ma wẽra ak'õrepa ma Levideepa uchiada o–ĩa auteebaiji mãik'aapa jaraji ãchi ome beemerã. Mãgá ma Levideepa uchiada ichi mimiapari ome mama k'ãima õpee p'aneejida; nek'omaa, ne–inaa tomaa, k'ãimaa. ⁵Ewari k'imariide tap'edaweda ma Levideepa uchiada p'irabaiji wãit'ee ichi temaa. Mamĩda wãdai naaweda ma wẽra ak'õrepa chi wiumaa enenee nĩbeeji nek'omerã:

—Pan k'õji ma–ãri pida juatau iru bamerã.

⁶Mãpai ma Levideepa uchiada su–ak'i beeji ichi chãure ome nek'oit'ee mãik'aapa ne–inaa toit'ee. Mãga bide ma wẽra ak'õrepa jaraji waya k'ãiwee k'ãi beemerã ichi tede. ⁷P'irabaiji mĩda wãit'ee, chi chãurepa jara nĩbipa wã–e paji.

⁸Ewari joisomaade ma Levideepa uchiada waya p'irabaiji wãit'ee ichi temaa. Mamĩda chi chãure waya enenee nĩbeeji wã naaweda nek'omerã.

Māgá ma Levideepa uchiada beeji k'ewara parumaa. ⁹Māpai ma Levideepa uchiada wāit'ee pak'āri chi mimiapari ome, chi wēra k'āipari ome, chi chāurepa jaraji audú k'ewara bairā waya p'aneedamerā. Māgá pia iidai māik'aapa nu wādayada aji. ¹⁰Mamīda ma Levideepa uchiadapa waa bee k'inia–e paji. Mapa uchijai ichi wēra k'āipari ome, chi mimiapari ome, ma burro omé su–ak'i beepari ome. ¹¹Ode wādade Jebús, ichiaba t'ijarapata Jerusalén p'uuru k'irapite panadak'āri, ma mimiaparipa mājaji:

—¿Sāap'eda na jebuseorā p'uurude k'āida–ema? aji.

¹²Mamīda ma Levideepa uchiadapa p'anauji:

—P'aneeda–e pait'eeda aji, israelitaarā p'uuru–emāi. Wādāma aji, Guibeá p'uurudee. ¹³Mama maa–e pirā Ramá p'uurude p'aneedayada aji.

¹⁴Māgá wājida āchi ode. Ak'ōrejiru baai wāk'āri, panajida Guibeá p'uurude. Ma p'uuru Benjamindeepa uchiadap'edaarā eujāde baji. ¹⁵Ma odeepa uchiadap'eda, Guibeáde t'ūjida k'āidait'ee. Ma p'uuru jādepema plazade su–ak'i p'ananajida apidaapa te teeda–e pada perā k'āidait'ee.

¹⁶Taarā pak'āri, p'ārik'ua chonaa chai wāyaa wāji mimia oo badadeepa mēe. Ma chonaa Efraindeepa uchiadap'edaarā eujāde ee jēra bidepema paji. Ma Benjamindeepa uchiadap'edaarā p'uurude bapachi mama mimia unuda perā. ¹⁷Ma chonaapa ma Levideepa uchiada plazade unuk'āri, iidiji:

—¿Sāmāik'aapa cheruma aji, māik'aapa sāmaa wāma?

¹⁸Ma Levideepa uchiadapa p'anauji:

—Belén p'uurude p'asia nipajida. Efraindeepa uchiadap'edaarā eujādee wāruta ee jēra bi t'imiara bimāi mama mi bapari perā. Mamīda írá te unuda–e bida aji, mama k'āidait'ee. ¹⁹P'ūajara p'ooda iru bida aji, michi burroorā–it'ee. Ichiaba pan vino ome iru bi tai–it'ee; mi, michi wēra, michi mimiapari–it'ee. Ne–inaa awaraa faltada–e p'anida aji.

²⁰Māpai ma chonaapa mājaji:

—Chedapáde aji, mi temaa. Mia parā k'aripait'ee plazade k'āinaadamerā. Chik'o, k'āipari parāmaa teeit'eeda aji. ²¹Māgá ma chonaapa āra ichi temaa ateeji. Ma Levideepa uchiada ichideerā ome āchi biiri siidap'eda, nek'omaa, ne–inaa tomaa p'aneejida. Māimisa ma chonaapa p'ūajara p'ooda teeji āchi burroorāmaa. ²²Māgá t'āri o–ī–īa p'anide, ma p'uurudepema k'achia ooi awaa p'anapatap'edaarā pachejida māik'aapa ma chonaa te wap'ira atajida. Ma tedepema puerta sījida māik'aapa ma chonaamaa golpe mājajida:

—¡Pēipáde ajida, jā imik'íra et'ewa pacheda iru ome k'āi k'inia p'anadairā!

²³Māga ūrik'āri, ma chonaapa enenee nībeeji:

—K'ōp'āyoorā, ¡mi chupiria k'awáati! ¡Māga k'achia oonáati mia auteebaidamaa! ²⁴Mia k'au iru bida aji, waide imik'íra ome k'āi–ee.

Ichiaba na eperã pacheda wëra k'ãipari iru bi. Ñra peiit'ee pãchi oo k'iniata oodamerã. Mamïda na eperãmaa mãgee k'achia oonãati.

²⁵Mamïda ma chonaa pedee ùridaamaa p'anajida. Mapa ma Levideepa uchiadapa ichi wëra k'ãipari calle jãdee wãpiji. Mãpai ma k'achia beerãpa ma wëra ome k'ãijida irua k'inia—e bide tap'eda parumaa mãik'aapa ichiak'au atabaibëjjida. ²⁶Tap'edaweda ma wëra pacheji ma chonaa temaa, ichi imik'ïra k'ãi badamãi. Mama ma tedepema puerta k'ïrapite baap'eda, piudachi. ²⁷T'ëepai chi imik'ïrapa ma puerta ewak'ãri ichi ode wãit'ee, chi wëra unuji barroo baibï puerta t'aide. Ma puerta t'ïapatadepema tabla jita iru baji juapa. ²⁸Mãpai ma Levideepa uchiadapa mågaji chi wëramaa:

—P'irabáiji. Wãdáma aji.

Mamïda chi wërapa maarepida p'anau—e paji piu baibada perã. Mãpai ma Levideepa uchiadapa chi wëra k'ap'ia piuda biji ichi burrode mãik'aapa ichi temaa wãji. ²⁹Mama panak'ãri, chi wëra k'ap'ia piuda loweropa t'ooma docede t'ook'ooji mãik'aapa ma t'ooma aba—abaa pëiji israelitaarã èreerã chaachaa. ³⁰Ma wëra piuda k'ap'ia t'ooda unudap'edaarãpa mågajida:

—Israelitaarã Egipto eujãdeepa uchiadap'edaadeepa tachia nãgee ne—inaa k'achia unudak'aa paji. K'ïsiadãma mãik'aapa pedeeteedãma. Mãgã k'awadait'ee k'ãata oodaipia bi ma wëra peedap'edaarãmaa.

Israelitaarã chip'edaidap'edaa

20 ¹Maap'eda eperã apai pik'a israelitaarã chip'edachida Mizpade Tachi Ak'õre k'ïrapite. Chejida Dan p'uurudeepa Berseba p'uuru parumaa mãik'aapa Galaad p'uuru parumaa. ²Ñchi èreerãdepema poro waibiarã jõmaweda p'anajida cuatrocientos mil soldaorã jite wãdap'edaarã ome. ³(Benjamindeepa uchiadap'edaarãpa k'awa atajida awaraa Israeldeepa uchiadap'edaarã chip'edap'edaa mama Mizpade.) Mama p'anide ma israelitaarãpa iidijida ma Levideepa uchiadamaa k'ãata p'asada chi wëra ome. ⁴Mãpai ma Levideepa uchiada, chi piuda imik'ïrapa mågaji:

—Ode chewãdade Benjamindeepa uchiadap'edaarã p'uuru Guibeáde pacheji mi wëra k'ãipari ome. Mama k'ãipari jirijida ai norema temaa wãruta misa. ⁵Mamïda ma p'ãrik'ua ma p'uurudepemaarãpa tai p'anadap'edaa te wap'ïra atajida mãik'aapa jiri p'aneejida mi peedait'ee. Mãga p'oyaa ooda—e pak'ãri, mi wëra k'ãipari ome k'ãijida irua k'iniaamaa bide. Mãgã iru piuji. ⁶Mãpai mãia iru k'ap'ia piuda t'ooma doce t'ooji aba—abaa peiit'ee Israeldepemaarã eujã jõmaade parãpa k'awaadamerã ma ne—inaa audú k'achia oodap'edaa. ⁷Ërã parã israelitaarã, k'ïsiati mãik'aapa pedeeteeti k'awadait'ee k'ãata oodaipia bi.

⁸Mãpai eperã apai pik'a ma israelitaarãpa mågajida:

—Taidepema apida āchi temaa wāda—e pait'ee. ⁹Suerte jemenedait'ee. Māgá k'awadai k'airāta wādait'ee chōode ma Guibeá p'uurudepemaarā ome. ¹⁰Israeldeepa uchiada ēreerā chaachaa imik'īraarā diezdepema aba wāipia bi chik'o atade soldaorā—it'ee. Apemaarā wādaipia bi ma Guibeá p'uurudepemaarā jōpide ma ne—inaa audú k'achia oodap'edaa pari Israel eujāde. ¹¹Māgá israelitaarā eperā apai pik'a chip'edachida ma p'uurudepemaarā ome chōodait'ee. ¹²Wādai naaweda, Benjamindeepa uchiadap'edaarā eujādepemaarāmaa nāga jara pēijida: “Parā auk'arāpa ne—inaa audú k'achia oojida. ¹³Ma Guibeá p'uurudepema k'achia ooi awaa p'aniirā téeti taipa peek'oodamerā. Māgá Israel eujāde ma k'achia jōpidait'ee.”

Mamīda Benjamindeepa uchiadap'edaarāpa awaraa Israeldeepa uchiadap'edaarā pedee úridaamaa p'aneejida. ¹⁴Ma k'achia beerā teedai k'āyaara, Benjamindeepa uchiadap'edaarā p'uuru jōmaadepemaarā chip'edachida Guibeá p'uurude awaraa israelitaarā ome chōodait'ee. ¹⁵Ma Benjamindeepa uchiadap'edaarā soldaorā veintiséis mil paji, Guibeá p'uurudepema imik'īraarā setecientos juasiada—ee. ¹⁶Ma soldaorādepema imik'īraarā setecientos juabipa honda bat'a k'awaa beeji. Māirāpa honda bat'adak'āri, audú jua k'omoo p'anajida. ¹⁷Jōdee awaraa israelitaarāpa chōo k'awaa beerā cuatrocientos mil p'e atajida.

Israelitaarā jura chōodap'edaa Benjamindeepa uchiadap'edaarā ome

¹⁸Chōonadai naaweda, israelitaarā wājida Betel p'uurudee Tachi Ak'ōremaa iidide k'awadait'ee chisāgí ēreerā naapiara uchiadaipia bi chōode Benjamindeepa uchiadap'edaarā ome. Tachi Ak'ōrepa k'awapiji Judadeepa uchiadap'edaarā wādaipia bi. ¹⁹Maap'eda ma israelitaarā tap'eweda p'irabajida māik'aapa wājida Guibeá p'uuru k'īrapite. ²⁰Chōodait'ee pak'āri, chip'ejida ēreerā—ēreerā chaa wādait'ee Guibeádee. ²¹Mamīda māga jōnide Benjamindeepa uchiadap'edaarā Guibeádeepa uchijida chōode. Ma ewate israelitaarā veintidós mil peek'oojida. ²²⁻²⁴Mapa ma israelitaarā p'anedap'edaarā Beteldee wājida jēede Tachi Ak'ōre k'īrapite. Mama p'aneejida k'eudarumaa. Mama p'anide Tachi Ak'ōremaa waya iidijida wādai wa wāda—e pai āchi auk'arā, Benjamindeepa uchiadap'edaarā ome chōode. Tachi Ak'ōrepa wādaipia bida ak'āri, sōcharra p'aneejida māik'aapa ai norema waya chōode wājida ma Benjamindeepa uchiadap'edaarā ome, ai naaweda chōodap'edaamāi. ²⁵Mamīda waya ma Benjamindeepa uchiadap'edaarā Guibeádeepa uchijida chōode māik'aapa israelitaarā dieciocho mil peek'oojida. ²⁶Māpai jōmaweda israelitaarā soldaorā awaraa israelitaarā ome wājida Beteldee jēede Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ewari aba wāyaarude nek'oda—ee p'aneejida. Māga nide ne—animalaarā peedap'eda, iru—it'ee paa jōpijida māik'aapa awaraa ne—animalaarā iru—it'ee paapijida iru ome t'āri auk'a bi k'inia p'anadap'edaa perā.

27-28 (Maapai Tachi Ak'õre baaltek'a bi mama Betelde baji. P'aareerã poro waibia Finés paji. Mãgí Aarón ãichak'e, Eleazar warra paji.) Finés k'ap'ia pari ma israelitaarãpa Tachi Ak'õremaa waya iidijida: “¿Chõodaipia bik'ã ajida, tai auk'aarã Benjamindeepa uchiadap'edaarã ome wa mãga–e? ¿Åra ichiak'au ata bëidaipia bik'ã?” Tachi Ak'õrepa p'anauji: “Chõonadapãde aji parãpa nu ãra p'oyaadait'ee perã.”

29 Mãpai israelitaarã soldaorã ùk'uru Guibeá p'uuru ik'aawa mirunajida. 30 Jõdee ma ewari õpeede apemaarã israelitaarã soldaorã jïp'a chõonajida p'uuru k'irapite, naaweda oodap'edaak'a. 31 Mãga nide waya ma Benjamindeepa uchiadap'edaarã soldaorã p'uuruudeepa uchijida chõode ãra ome. T'imiiipai uchijida mãik'aapa israelitaarã treinta pee wãjida Betel p'uuru wãpari ode mãik'aapa ai ik'aawa bee eujãde. 32 Mãga bide ma Benjamindeepa uchiadap'edaarãpa k'isijida israelitaarã jërek'oodait'ee naawedapemak'a. Mamïda ma israelitaarãpa chi chõo Guibeá p'uuru t'imiiara atee wãjida Benjamindeepa uchiadap'edaarã soldaorã ãchi t'ëe wãdamerã. 33-34 Mãgá chõo jõnide Baal Tamarde ma israelitaarã waya chip'edachida ëreerã chaachaa. Mãimisa ma israelitaarã Guibeá p'uuru ik'aawa mirudap'edaarã uchijida ma p'uuru pidaarã ome chõode. Ma israelitaarã diez mil paji; chi pipiara chõo k'awaa beerã. Chõo jõni misa, Benjamindeepa uchiadap'edaarãpa k'awadak'aa paji ãchi atua wãdá. 35 Mamïda Tachi Ak'õrepa israelitaarã k'aripaji ma Benjamindeepa uchiadap'edaarã p'oyaadamerã. Ma ewate israelitaarãpa Benjamindeepa uchiadap'edaarã veinticinco mil cien soldaorã peek'oojida. 36 Ma Benjamindeepa uchiadap'edaarãpa k'awaajida ãchi ma jura atuadap'edaa nãga p'asak'ãri.

Ma israelitaarã Benjamindeepa uchiadap'edaarã soldaorã naa ãpïtee erreu wãjida k'awa p'anadap'edaa perã ãchi k'õp'ãyoorã mirudap'edaarãpa Guibeá p'uuru p'oyaadai. 37 Wãara mãga p'asaji. Ma Guibeá p'uuruude p'anedap'edaarã atu p'anide ma israelitaarã soldaorã chõonajida. Ai naaweda pedeeteejida ãchi k'õp'ãyoorã ome ma p'uuru p'oyaadak'ãri, nari jïrak'awaa unudait'eeda ajida, ma p'uuruudeepa. 38 Mãgá ma Israeldepema ãpïtee erreu wãdap'edaarãpa ma nari jïrak'awaa unu atadak'ãri, p'irrabajida chõodait'ee Benjamindeepa uchiadap'edaarãdepemaarã ãchi t'ëe chedap'edaarã ome.

39 Ma chõo jõnide Benjamindeepa uchiadap'edaarã soldaorãpa israelitaarã treinta pee wãjida. Maperã k'isijida ma chõo p'oyaa wãdá naawedapemak'a. 40 Mamïda ma Benjamindeepa uchiadap'edaarãpa ãpïtee ak'idak'ãri, unujida ma nari jïrak'awaa uchianibi t'ipïtau ome ãchi p'uuruudeepa. 41 Mãpai israelitaarã p'irrabaidak'ãri chõodait'ee k'irapite, Benjamindeepa uchiadap'edaarã soldaorã p'erak'oodachida. 42 Jichoodachida eujã pania wëe bi wãpari ode. Mamïda p'oyaa uchiada–e paji israelitaarã juadeepa. Ma Israeldepema soldaorã p'uuruude

chõo p'anadap'edaarã uchiajida ode mãik'aapa ma Benjamindeepa uchiadap'edaarã peek'oojida. ⁴³Mãgá israelitaarãpa Benjamindeepa uchiadap'edaarã wap'ira atajida mãik'aapa jõpi wãjida Guibeá oriente eere.

⁴⁴Ma chõo jõnide dieciocho mil Benjamindeepa uchiadap'edaarã piujida. ⁴⁵Mãirãdepemaarã ùk'uru wãjida eujã pania wêe bidee Rimón mãu–idaa bi eere. Mamída ma ode wãdade israelitaarãpa mãdepemaarã cinco mil peejida. Ma awara israelitaarãpa awaraa dos mil ãp'e atanadak'ãri, auk'a peek'oojida. ⁴⁶Ma ewate Benjamindeepa uchiadap'edaarã soldaorã chi pipiara beerã veinticinco mil piujida. ⁴⁷Mamída Benjamindeepa uchiadap'edaarã seiscientos israelitaarã juadeepa uchiajida. Jĩchoojida eujã pania wêe bidee mãik'aapa atane k'ĩmari wãyaarude p'aneejida Rimón mãu–idaa bimãi. ⁴⁸Ma chõoda t'ẽepai israelitaarãpa apema Benjamindeepa uchiadap'edaarã p'uurumaa chõonajida mãik'aapa paa jõpijida. Aide p'anapatap'edaarã jõmaweda peek'oojida, áchi ne–animalaarã paara.

Benjamindeepa uchiadap'edaarã waya ïwadap'edaa

21 ¹Ma jura chõodai naaweda Mizpade p'anadak'ãri, Tachi Ak'õre k'ĩrapite israelitaarãpa juraajida áchi k'aurã ichita teeda–e pait'ee Benjamindeepa uchiadap'edaarã apidaamaa miak'aidamerã. ²Mamída t'ẽepai Betel p'uurude chip'ejida mãik'aapa t'ãri p'uupa ewari aba wãyaarude jêe p'aneejida mãik'aapa mãgapachida: ³“Aai Ak'õre, pita tai Israeldeepa uchiadap'edaarã Ak'õre Waibia. ¿Sãap'eda tai nãga chitoonima? Írá èreerã aba falta bida ajida.

⁴Ai norema ma israelitaarã tap'edaweda p'irabajida mãik'aapa altar oo atajida aide ne–animalaarã Tachi Ak'õre–it'ee paa jõpidait'ee. Ichiaba awaraa ne–animalaarã paapijida ak'ipidait'ee áchi t'ãri auk'a bi k'inia p'anadap'edaa iru ome. ⁵Mãga oo p'anide áchi pitapai iidipachida: “¿K'airãta Mizpadee wãda–e pajima mama chip'edaidak'ãri? (Mama p'anide Tachi Ak'õre k'ĩrapite juraajida chi maaaa wãdaamaa p'anadap'edaarã peek'oodait'eeda ajida.)

⁶Ma jura Benjamindeepa uchiadap'edaarã ome chõodap'eda, awaraa israelitaarã k'ĩra pia–ee p'aneejida áchi auk'aaarã peedap'edaa perã. Maperã mãgapachida: “Idi Israeldeepa uchiada èreerã aba falta bida apachida. ⁷¿Sãga oodaima wëraarã atadait'ee Benjamindeepa uchiadap'edaarã p'aneedap'edaa imik'ĩraarã–it'ee? Tachi Ak'õre k'ĩrapite taipa juraajida tachi k'aurã teeda–e pait'ee Benjamindeepa uchiadap'edaarã apidaamaa. ⁸¿Nama wë–ek'ã ajida, Israeldeepa uchiada èreerãdepema aba Mizpadee wã–e pada?”

Mãpai k'ĩrãpajida Jabés Galaad p'uurudepema apida unuda–e paji mama chip'e p'anadak'ãri. ⁹Mama p'anide Israeldeepa uchiadap'edaarã

ëreerãdepemaarã p'uuru t'ijara wãdak'ãri, ma ewate ma p'uurudepema apidaapa p'anauda–e paji. ¹⁰⁻¹¹ Maperã ma israelitaarã Betelde see jónadap'edaa jõmaarãpa soldaorã doce mil pëijida Jabés p'uurudee ma p'uurudepemaarã jõmaarã peek'oode, warrarã paara mãik'aapa wëraarã imik'ïraarã ome k'ãidap'edaarã paara. ¹² Ma p'uurude t'ïudak'ãri, ununajida awëraarã cuatrocientos imik'ïra ome waide k'ãida–e p'anadap'edaarã. Mãgiirã aneejida soldaorã k'ãipatap'edaamãi Siló p'uurude, Canaán eujãde bi. ¹³ Mãpai israelitaarãpa ãchi eere p'anadap'edaarã ïk'uru pëijida jirinadamerã ma Benjamindeepa uchiadap'edaarã mirunadap'edaa Rimón mãu–idaa bimãi. Mãirãmaa jara pëijida ãchi ome chõoda–ee p'aneedamerã. ¹⁴ Mãgã ma Benjamindeepa uchiadap'edaarã uchia chejida. Mãpai israelitaarãpa ma awëraarã Jabés p'uurudeepa aneedap'edaa teejida ma Benjamindeepa uchiadap'edaarãmaa. Mamïda ma awëraarã araada–e paji ma Benjamindeepa uchiadap'edaarã imik'ïraarã jõmaarã–it'ee.

¹⁵ israelitaarã k'ïsia p'ua p'anapachida Tachi Ak'õrepa ãchi t'ãideepa Benjamindeepa uchiadap'edaarã perã wëpapida perã. ¹⁶ Mapa ãchi poro waibiarã chip'edaïdak'ãri, mãgapachida: “¿Sãgã awëraarã atadaima ajida, Benjamindeepa uchiadap'edaarã, chi waide wëra wëe p'aniirã–it'ee, ãchi ëreerãdepema wëraarã jõmaweda peek'oodap'edaata? ¹⁷ Ma Benjamindeepa uchiadap'edaarã p'aneedap'edaarã at'ãri p'anapataadaipia bi ãchi ëreerã eujãde, maa–e pirã Israel eujãdeepa ãchi ëreerã wëpadai. ¹⁸ Tai k'aurã ãchimaa p'oyaa teeda–e miak'ãïdamerã, Tachi Ak'õre k'ïrapite juraadap'edaa perã ichita mãga ooda–e pait'ee. Tachi Ak'õrepa k'achia oopia bida ajida, chi mãga oorumaa. ¹⁹ Tachia mãga jarajida mïda, año chaa Siló p'uurude Tachi Ak'õre–it'ee fiesta waibia oopata. (Ma p'uuru Betel p'uuru norte eere baji; Betel Siquén wãpari o oriente eere, Leboná p'uuru sur eere.)”

²⁰ Mãga pedeedap'eda, ma israelitaarã poro waibiarãpa nãga jara pëijida Benjamindeepa uchiadap'edaarãmaa: “Wãdapãde aji, Siló p'uurudee fiesta oopatamãi. Mirudapãde aji, ma p'uuru ik'aawa uva k'ãi beede. ²¹ Mãga nide tau k'it'aa p'anéeti. Awëraarã pëira chedak'ãri Siló p'uurudeepa, uchiãti pãchi mirupatamãiipa mãik'aapa parã chaachaapa awëra chia atãti pãchi eujãdee ateedait'ee. ²² T'ëepai ma awëraarã ïpemaarãpa wa ak'õreerãpa taimaa iidi cheruta pirã taipa ãchideerã parã juadeepa uchia atanadamerã, taipa mãgadait'ee: ‘Chup'iria k'awãati. Perdonãati ma Benjamindeepa uchiadap'edaarãpa oodap'edaa. Jabés Galaad p'uuru pidaarã ome chõodak'ãri, taipa ãra jõmaarã–it'ee awëraarã p'oyaa unuda–e paji. Ma awara parãpa jarada–e pada perã pãchi k'aurã ma Benjamindeepa uchiadap'edaarãmaa tee k'inia p'ani, Tachi Ak'õre k'ïrapite parãpa ne–inaa k'achia ooda–e p'ani.’ ”

²³ Benjamindeepa uchiadap'edaarãpa ma israelitaarã poro waibiarã pedee ïridak'ãri, ijãajida. ãchi chaachaa awëra pëiradap'edaarãdepema

aba chia atajida m̄aik'aapa āchi eujādee ateejida āchi wēra papidait'ee. Maap'eda āchi ēreerā eujāde p'uuru chiwidi oo atajida aide p'anapataadait'ee.

²⁴Ma fiesta oodap'eda, awaraa israelitaarā ichiaba wājida āchi ēreerā eujā chaachaa m̄aik'aapa mama āchi te pidaarā ome p'aneejida.

²⁵Maapai Israel eujāde rey at'āri wē-e paji. Maperā eperā chaachaa āchia oo k'iniata oopachida.

Rut

Moabdepema wēra Rut bapariida

Introducción

Na libro p'adak'āri, audú jura paraaji. Māga paraaji mīda, Tachi Ak'ōrepa ne-inaa pi-ia ooji israelitaarāmaa. Maapai eujā chaachaa poro waibiarāpa k'achia iru p'anapachida eperāarā āchi jua ek'ari p'anadap'edaa. Na libro leedak'āri, k'awadait'ee wēra Moabdepema t'ijarapatap'edaa Rut, chi imik'īra piup'eda, chi p'āk'ōre ome nipada Judā eujādee. Ma wēra mágá wāji, ichi p'āk'ōre p'uuru Belendepema-e paji mīda. Waawee baji mīda ichi eujādeepa uchiat'ee, wāji ichi p'āk'ōre k'inia iru bada perā māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāada perā. Mama bide eperā Belendepema ome miak'āiji, mágí eperā ēreerā pada perā chi imik'īra piuda ome. Iru ome mágá miak'āiji, oo k'inia bada perā ma eujādepemaarā oopatap'edaak'a āchi p'ētrārā ome.

Tachi Ak'ōre pedee pia estudiapataarāpa jara p'ani mágí wēradeepa Rey David uchijaji. Ichiaba jara p'ani ma wēradeepa uchijaji tachi k'aripapari, Jesús.

Tachia pi-ia k'isia p'aneedak'āri, k'awadait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā jōmaarā k'inia iru bapari, wāara t'āripa irude ijāadak'āri. Māga paji ma wēra ome. Awaraa eujādepema paji mīda, Tachi Ak'ōrepa iru jirit'eraji irudeepa uchiamerā eperāarā jōmaweda k'aripapari.

Belendepema eperā Moab eujāde banada

1 ¹⁻² Chonaarāweda, Tachi Ak'ōrepa poro waibia bida jua ek'ari israelitaarā p'anapataadak'āri, āchi eujāde jarrajara paraaji. Maperā Judā eujādepema Elimélec uchijaji Belén p'uurudeepa māik'aapa Moab eujādee wāji. Ichi ome ateeji chi wēra Noemí māik'aapa chi warrarā omeeweda. Āra t'ijarapachida Majlón māik'aapa Quilión. Āra jōmaweda efrateorā^a paji. Moab eujāde panadak'āri, mama p'aneejida.

^a 1.1-2 Maapai Judadeepa uchiadap'edaarā Belén p'uurude p'anapatap'edaarā ūk'luru t'ijarapachida efrateorā.

³Mamída mama p'anide Noemí imik'íra, Elimélec jai-idaaji. Mágá Noemí warrarā omé ome beeji. ⁴Ma warrarā k'útrāa p'aneedak'ári, Moab eujādepema wēraarā ome miak'ájjida. Aba t'íjarapachida Orfa; chi apema Rut. Mamída mama p'anide diez año wāyaak'ári, ⁵Majlón, Quilión ome jai-idaajida. Mágá Noemí ituaba beeji; imik'íra wēe, warra jida wēe.

Noemí Rut ome Belén p'uurudee wādap'edaa

⁶Ewari aba Noemipa ūriji Tachi Ak'ōrepa Israel eujāde p'anapatap'edaarā chupiria k'awaada māk'aapa ma jarrajara jōpida. Mama chik'o waya paraada perā, Noemí chi āiguurā ome acomoraajida Judá eujādee wādait'ee. ⁷Uchijai ichi bapariidamāiipa chi āiguurā ome māk'aapa wājida Judá eujādee wāpari ode. ⁸Mágá ode wādade Noemipa āramaa mājaji:

—Āpítee wāti pāchi naweerā temaa. Mia it'aa iidiit'ee Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'i bapariimerā parāpa oopatap'edaak'a mi warra jai-idaadap'edaarā ome māk'aapa mi ome. ⁹Ichiaba irumaa iidiit'eeda aji, parā waya miak'āipimerā māk'aapa o-ia p'anapimerā.

Māga jarap'eda, Noemipa āra k'íra ūji māk'aapa despediiji. Māpai āra jēedachida ¹⁰māk'aapa golpe mājajida:

—¡Pi eujādee pi ome auk'a wā k'inia p'anida! ajida.

¹¹Māpai Noemipa p'anauji:

—¡K'aurā, pāchi temaa wāti! ¿K'āare-it'ee mi ome wādait'eema? ¿Mia waa warra t'oik'ā parā ome miak'āidamerā? ¹²¡K'aurā, pāchi temaa wāti! Mi audú chōtrāa k'íri waya miak'āiit'ee. Mia māga oopia bada paara, idiweda miak'āik'aji māk'aapa warra t'oda paara ¹³¿parāpa nik'ajidak'ā ma warrarā k'útrāa parutamaa parā ome miak'āidamerā? ¿Māga ooda paara, parā miak'āida-ee p'aneek'ajidak'ā? Mia māga k'inia-epi. Tachi Ak'ōrepa mi miapi iru bi. Mia k'inia-e bi parā miadamerā mi mia nībik'a.

¹⁴Māga ūridak'ári, waya golpe jēedachida. Maap'eda Orfapa chi p'āk'ōre k'íra ūji māk'aapa āpítee wāji. Mamída Rut at'ári Noemí ome beeji.

¹⁵Māpai Noemipa Rutmaa mājaji:

—Ak'íji. Pi āyore wāruda aji, ichi auk'aarā p'anapatamaa māk'aapa āchi ak'ōre waibia apataarāmaa. Iru ome wāpáde aji.

¹⁶Māpai Rutpa p'anauji:

—¡Waa jaranáaji mi āpítee wāmerā māk'aapa pi atabēimerā! Pi wārumaa mi jida auk'a wāit'ee. Pi banarumaa mi jida auk'a banait'ee. Pi auk'aarā michi auk'aarā pait'ee māk'aapa pi Ak'ōre Waibia auk'a mi Ak'ōre Waibia pait'ee. ¹⁷Pi jai-idaarumāi mi jida auk'a jai-idaait'ee. Mama mi iadait'ee. ¡Mí piu-emma pi ik'aawaapa āyaa wā-e. Pi ik'aawaapa wāru pírā, Tachi Ak'ōrepa mīmaa ne-inaa k'achia oopia bida! aji.

¹⁸Noemipa unuk'ári Rut wāara wā k'inia bi, ichiak'au bijí ichi ome wāmerā. ¹⁹Māgá wājida Judá eujādee.

Belén p'uurude panadak'ári, p'uuru pidaarāpa ak'itrua para beeji māik'aapa wēaarāpa iidi para beeji:

—¿Na Noemi—ek'ā? ajida.

²⁰Māpai Noemipa p'anauji:

—Mimaa waa Noemí anáati. Ma k'āyaara t'ijarapatáati Mara,^b Tachi Ak'ōrepa mi t'ári āriipida perā. ²¹Mi namāik'aapa uchiak'ári, imik'ira māik'aapa warrarā iru baji. Mamída írá mi tuu cheru Tachi Ak'ōrepa māga k'inia bairā. ¿Sāap'eda mimaa Noemí^c a p'anima aji, Tachi Ak'ōrepa mi nāga chupiria iru bi?

²²Māgá paji Noemí Moab eujādeepa cheda chi Moabdepema āigu Rut ome. Belén p'uurude panadak'ári, ma eujādepemaarāpa cebada^d ewamaa p'anajida.

Rut Booz eujāde mimiada

2 ¹Mama Noemí imik'ira Elimélec ēreerādepema bapachi. Māgí t'ijarapachida Booz. Māgí eperā p'arat'ara bapachi māik'aapa ichi auk'aarāpa iru t'o p'anapachida.

²Ewari aba Rutpa Noemimaa māgaji:

—Mi ne—uu paraamaa wāpíji. Māgá mia net'a tau ewapataarāmaa chupiria iidii ārapa net'a tau ewadap'edaadepema beeda mimaa p'epidamerā. *(Levítico 19.9-10)* Apida mi ome t'ári pia bi pirā, mimaa p'epiyada aji.

Māpai Noemipa māgaji:

—K'au, wāpáde aji.

³Māgá Rut Belén p'uurudeepa taawaa wāji cebada ewa p'anadap'edaamaa. Mama chi ewa p'anadap'edaarāmaa chupiria iidip'eda, āra t'ēe cebada beeda p'ema beeji. Poro pia ma eujā Elimélec ēreerādepema Booz eujā paji.

⁴Māga bide Booz Belén p'uurudeepa pacheji māik'aapa ma cebada ewa p'anadap'edaarāmaa māgaji:

—¡Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'i bapáde! aji.

Árapa p'anaujida:

—¡Tachi Ak'ōrepa pi jida pia ak'i bapáde! ajida.

⁵Maap'eda Boozpa ma cebada ewa p'anadap'edaarā poro waibiamaa iidiji:

—Jā awēra cebada beeda p'ema bi, ¿k'ai ēreerādepemama? aji.

^b 1.20 Hebreo pedeede Mara jara k'inia bi t'ári ārii. ^c 1.21 Hebreo pedeede Noemí jara k'inia bi t'ári o—ia. ^d 1.22 Cebada trigok'a bi. Ma net'a taudee harina oopata. Ichiaba cebada tau chuupata arrosa chuudak'a beemerā.

⁶ Chi poro waibiapa p'anauji:

—Jā wēra Moab eujādepema. Moab eujādeepa cheji Noemí ome.

⁷ Mímaa chupiria iidiji cebada ewapataarā t'ēe wāpimerā chi beeda p'eit'ee. Tap'ewedak'aapa mimiamaa bida aji, mak'iara ĩi-ee. ĩrapaita teedaa ĩide chejida aji.

⁸ Māpai Boozpa Rutmaa mágaji:

—Wēra, ũrĳi. Namāik'aapa awaraarā eujādee wānāaji net'a tau p'ede. Wēraarā mi-it'ee mimiapataarā ome wāji ⁹ māik'aapa āra cebada ewapataarā t'ēe wārutamaa auk'a wāji. Ma cebada ewapataarāmaa mia jaraji pi ichiak'au bidamerā. Pi opisiadaik'āri, mi mimiapataarāpa chok'o ipurudap'edaadepema pania tonapáde aji.

¹⁰ Māga ũrik'āri, Rut Booz k'ĩrapite bedabaidachi ichi tau biiri eujāde t'ōbairumaa māik'aapa irumaa iidiji:

—¿Sāap'eda pi mi ome audú t'āri pia bima aji, mi namapema-ee bita?

¹¹ Boozpa p'anauji:

—Eperāarāpa mímaa nepirijida pia pichi p'āk'ōre pia ak'i bapari pi imik'ĩra jai-idaadadeepa. Ichiaba nepirijida ma k'aurepa pichi ak'ōreerā māik'aapa pichi eujā atabēida māik'aapa na eperāarā pia k'awa-e bi t'āide ba cheda. ¹² ĩPia māga ooda pari mia Tachi Ak'ōremaa iidi bi irua pi pia ak'i bapariimerā! ĩIidi bida aji, iru, israelitaarā Ak'ōre Waibiapa pi k'aripamerā pia irumaa k'aripa iidida perā!

¹³ Māpai Rutpa mágaji:

—Señor, pi audú t'āri pia bi mi ome, mi pi mimiapari-e mīda. Pia pedee pia jarada k'aurepa mi t'āri o-ĩa beeruda aji.

¹⁴ Nek'opata hora pak'āri, Boozpa Rutmaa mágaji:

—Nama pan vinode sā atap'eda, k'óji.

Rut su-ak'i beeji cebada ewapataarā ik'aawa. Māpai Boozpa irumaa teeji cebada paada k'omerā. Bi jāwaarumaa k'oji mīda, at'āri beeji.

¹⁵ T'ēepai Rut waya wāk'āri cebada baaida p'ede, Boozpa ichi mimiapataarāmaa mágaji:

—Jā wēra ichiak'au bidapáde aji, irua cebada waibia p'emērā.

K'ōrajĳma p'e bimāi paara p'epíti, itriada-ee. ¹⁶ Ma k'āyaara parāpa cebada t'iap'e wādak'āri, chi k'imi chak'eerā ũk'uru baaipidapáde aji, irua p'emērā. ĩApidaapa iru itrianaadapáde! aji.

¹⁷ K'ewara parumaa Booz eujāde Rutpa ma cebada beeda p'eji.

Maap'eda ichia ma cebada tau chi k'imi chak'eerādeepa jonak'āri māik'aapa chi e chak'eerā ep'ak'āri, veinte kilos ap'eda waa uchiaji.

¹⁸ Rutpa ma cebada p'uurudee ateeji māik'aapa chi p'āk'ōremaa ak'ĳipiji. Ma awara Boozpa chik'o teedadepema beeda ēt'a ataji Noemimaa teeit'ee.

¹⁹ Māpai Noemipa iidiji:

—¿Idi sāma net'a tau p'ēmaa bajima? aji. ¿Sāma mimia bajima? Waibia p'eji. ĩTachi Ak'ōrepa pia ak'i baipia bida aji, chi eperā pi nāgá k'aripada!

Māpai Rutpa Noemimaa ichi p'asada nepiriji:

—Mi mimia bada eujā chipari t'ijarapata Booz. Iruata mi k'aripajida aji.

²⁰Māpai Noemipa chi āigumaa māgaji:

—ĵTachi Ak'ōrepa iru pia ak'i baipia bi! Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari tachi ome māik'aapa tachi imik'īraarā jai—idaadap'edaarā ome. Ma eperā mi imik'īra pada jai—idaada ome ēreerā. Mapa irua tachi pia ak'i baipia bi.

²¹Māpai Rutpa māgaji:

—Irua jarajida aji, mi mimiamaa beemerā ichi mimiapataarā ome cebada ewa auparutamaa.

²²Māpai Noemipa p'anauji:

—K'au, pia bi pi mama wēraarā iru—it'ee mimiapataarā ome mimiamerā. Mama apidaapa pīmaa ne—inaa k'achia ooda—e. Mapa awara āyaa wānaapāde aji.

²³Māgá Rut Booz eujāde mimiamaa beejī wēraarā Booz—it'ee mimiapataarā ome. Mama mimiaji cebada maap'eda trigo ewa auparutamaa. Rut māgá mimiamaa bi misa, Noemí ome bapachi.

Boozpa Rutmaa jarada

3 ¹Ewari aba Rut p'āk'ōre Noemipa māgaji:

—K'au, mia pi—it'ee imik'īra jiriteeipia bi, māgá pi t'āri o—īa bapariimerā. ²ĴPi ome mimiapataarā, ma wēraarā chipari, Booz tachi imik'īraarā jai—idaadap'edaarā ome ēreerā—ek'ā? Mia jararu pia ūrji. Idi p'ārik'ua iru p'uurudeepa awara āi wāit'ee cebada tau chi k'imi chak'eerādeepa jōnade māik'aapa chi e ep'ade. ³Mapa pia nāga ooipia bi. K'uiup'eda, k'era p'uruipia bi māik'aapa p'aru pi—iara bi jīipia bi. Maap'eda wāipia bi Booz mimiamaa bīmaa. Mamīda unupiik'araa bi, iru nek'oi naaweda māik'aapa ne—inaa toi naaweda. ⁴Iru k'āide wāk'āri, pia ak'ĵji sāma k'āiru. Māpai iru jēra beek'āri, iru poroba jira atap'eda, jēra beepāde aji. Māpai irua jarai pia k'āata ooipia bi.

⁵Rutpa p'anauji:

—Jōmaweda pia jara bik'a ooit'eeda aji.

⁶Maap'eda Rut wāji p'uurudeepa taawaa māik'aapa jōma ooji chi p'āk'ōrepa jaradak'a. ⁷Māga bide Booz nek'op'eda māik'aapa ne—inaa top'eda, t'āri o—ī—īa beejī. Maap'eda net'a tau pēi nībadamāi jēra banaji. T'ēepai Rut juajīa wāp'eda, Booz poroba jira atap'eda, mama jēra beejī. ⁸Esapīte Booz ĵrimadachi māik'aapa t'erabaik'āri waya k'āiit'ee, p'era pik'adachi wēra unu atada perā ichi biiri ik'aawa.

Mapa māgaji:

⁹—ĴPi, k'aima? aji.

Rutpa p'anauji:

—Mi Rut, pi mimiapari. Pi mi chãure pada èreerã. Mapa pichi p'arupa mi poro bîji, mia k'inia bairã pia mi ak'i bapariimerã.^e

¹⁰Mãpai Boozpa mägaji:

—jMia k'inia bi Tachi Ak'õrepa pi bendiciamerã! Pia nãga ook'ãri, ak'ipimaa bi wãara pi imik'ïra piuda k'inia iru bada. Mi k'ãyaara eperã k'ũtrãara jirik'aji, p'arat'ara bi maa—e pirã p'arat'a wêe bi. Mamïda mãga oo—e paji.

¹¹Waaweenãaji. Mi p'uurudepemaarã jõmaarãpa k'awa p'ani pi wëra t'ãri pia bapari. Mapa mia ooit'ee pia k'inia bik'a. ¹²Mamïda naapiara mia pimaa ne—inaa jarait'ee. Wãara mi pi chãure pada Elimélec èreerã mïda, awaraa èreerã mi k'ãyaara k'ait'aara paraa. ¹³Idi p'ãrik'ua nama béeeji. Nu mi wãit'ee ma eperã ome pedeede. Irua oo k'inia bi pirã Tachi Ak'õre ùraade jara bik'a oomerã chi èreerã pari; pia jarait'eera pi ome miak'ãi k'inia bi pirã, mãgara mãga oopia bi. Mamïda irua mãga oo k'inia—e pirã, Tachi Ak'õre ichita chok'ai bapari k'irapite mia juraa bi mïta pi ome miak'ãit'ee. Ìrá k'ãipáde aji, ìdaaru misa.

¹⁴Rut mama k'ãi beeji Booz biiri ik'aawa. Ai norema taujaaweda p'irabaiji wãit'ee, ai naaweda Boozpa jarada perã: “Apidaapa k'awadaik'araa bida aji, wëra nama k'ãi bada.”

¹⁵Rut wãit'ee pak'ãri, Boozpa mägaji:

—Pichi ñripema p'aru ëra atap'eda, ewat'ipáde aji.

Rutpa ma p'aru ewat'ik'ãri, aide Boozpa cebada tau veinte kilos p'e bijji mãik'aapa k'aripaji Rutpa ãp'a ateemerã. Mägá Rut p'uurudee wãji.

¹⁶Temaa panak'ãri, Noemipa iidiji:

—K'au, ¿sãga wãjima? aji.

Mãpai Rutpa nepiriji Boozpa ichimaa pia ooda. ¹⁷Ma awara mägaji:

—Mimaa na cebada waibia teeji mãik'aapa mägaji: “Pi p'ãk'õremaa chik'o wêe wãnaapáde” aji.

¹⁸Mãpai Noemipa mägaji:

—Ìrá nidãma k'awaadait'ee sãga uchiai. Iru ñi—e pait'ee ma èreerã k'ait'aara bi ome pedee—emaa.

Rut Booz ome miak'ãida

4 ¹Ma ewateweda Booz wãji p'uurude t'ïupatamaa mãik'aapa su—ak'i beeji eperãarã nepira iru p'anadak'ãri chip'epatap'edaamãi. Taarã—e nide ma èreerã k'ait'aara bada Boozpa jara bada wãyaa wãji.

Mãpai Boozpa mägaji:

—K'õp'ãyo, mi ik'aawa su—ak'i ba chepáde aji.

Ma eperã Booz ik'aawa su—ak'i banaji.

²Mãpai Boozpa t'ï pëiji p'uuru pidaarã poro waibiarã diez mãik'aapa ãramaa mägaji:

^e 3.9 Mãga jarak'ãri, Rutpa jara baji Booz ichi ome miak'ãimerã. Mamïda ma p'ãrik'ua miak'ãi p'aniirãk'a k'ãida—e paji.

—Su-ak'i p'anéeti.

Ára su-ak'i p'anedak'ári, ³Boozpa chi éreerāmaa māgaji:

—Noemí Moab eujādeepa cheji. Irua chi imik'íra pada Elimélec, tachi éreerā eujā netot'aa k'inia bi. ⁴Mia pīmaa māga k'awapi k'inia bi, pi Elimélec éreerādepema k'ait'aara bairā. Pia ma eujā neto atai, pita jōmaarā k'āyaara chi éreerā k'ait'aara bairā. Mamída neto ata k'inia—e bi pirā, mia neto atai. Mapa neto ata k'inia bi pirā, jarapáde aji, na poro waibiarā k'írapite māik'aapa awaraa p'uuru pidaarā k'írapite.

Ma éreerādepema k'ait'aara badapa p'anauji:

—Neto atait'eepi.

⁵Māpai Boozpa māgaji:

—Chi Noemí juak'aawa ma eujā neto atarupa auk'a Moab eujādepema p'ētrāa Rut ataipia bi māik'aapa iru ome miak'aiipia bida aji, ma eujā ichi imik'íra piuda t'íde beemerā.

⁶Māga ūrik'ári, ma éreerādepema k'ait'aara badapa māgaji:

—Māgara mia ma eujā p'oyaa neto ata—eda aji, michi t'íde eujā wēe beeit'ee perā. Pia neto ata k'inia bi pirā, neto atáji. Ma eujā mia jitaipia bada pīmaa teeyada aji.

⁷Maapai israelitaarāpa nāga oopachida abaapa ichi eerepema net'aa awaraamaa teek'ári. Chi eperā ichi eerepema net'aa tee bipa ichi chancla aba ērap'eda, apemamaa teepachi.

⁸Maperā ma éreerādepema k'ait'aara badapa ichi chancla ēra atap'eda, jōmaarā taide Boozmaa teeji māik'aapa māgaji:

—Pia ma eujā neto atapáde aji.

⁹Māpai Boozpa nāga jaraji ma poro waibiarāmaa māik'aapa awaraa arii p'anadap'edaarāmaa:

—Parāpa iru pedee ūrijida. Idi mia Noemí juak'aawa eujā neto ataru Elimélec, Quilión māik'aapa Majlonpa bēidap'edaa. ¹⁰Ichiaba mia parāmaa jara bi mia Moabdepema p'ētrāa Rut atait'ee michi wēra papiit'ee. Māgá ma eujā iru imik'íra piuda Majlón t'íde beeit'ee māik'aapa nama iru t'oda p'uurude iru t'í k'íra atuada—ee p'anadait'ee. Parāpa na pedee jōma ūrijidada aji.

¹¹Māpai ma poro waibiarāpa awaraa arii p'anadap'edaarā ome p'anaujida:

—Māgada ajida, pia jaradak'a. K'inia p'ani Tachi Ak'ōrepa ma wēra pia oomerā irua Jacob wēraarā Raquel, Lea ome pia oodak'a, tachi israelitaarā chok'ara āradeepa uchiapik'ári. Ichiaba k'inia p'ani pi efrateorā éreerādepema eperā waibia pamerā māik'aapa Belén p'uuru pidaarāpa pi t'o p'anadamerā. ¹²K'inia p'ani Tachi Ak'ōrepa warrarā chok'ara pīmaa oopimerā ma wēra ome, māgá pideepa chok'ara uchiadamerā, Tamarpa Judá ome ooda warra Faredeepa uchiadap'edaak'a.

¹³Ma t'ēepai Booz, Rut ome miak'āiji. Araa padak'āri, Tachi Ak'ōrepa biak'oopiji. Māgá imik'īra warra t'oji.

¹⁴Belén p'uurudepema wēraarāpa māga k'lawaadak'āri, Noemimaa māgajida:

—¡Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara t'āri piara bapari! ¡Irua pi pia oomaa bi āichak'e teeda perā pia ak'ipariimerā! ¡K'inia p'ani ma warra chai waibia pamerā israelitaarā t'āide! ¹⁵Iru k'aurepa pi t'āri o-īa bapariit'ee, chōtrāa bi mīda. Audupiara t'āri o-īa bapariit'ee iru uchiada perā pi āigu k'inia iru bideepa. Irua pi k'iniara iru bi pia warra siete k'inia iru bai k'āyaara.

¹⁶Noemipa ma warra chai ichi warrak'a wari ataji.

¹⁷Mapa wēraarāpa māgapachida:

—¡Noemipa warra iru bida! ajida.

Ma warra t'ī bijida Obed. Māgideepa uchijai Isaí.^f Isaí rey David ak'ōre paji.

Nāgí chonaarādeepa rey David uchiada

¹⁸Judá warra Faredeepa nāgiirā uchijida:

Fares warra Jezrón paji. ¹⁹Jezrón warra Ram paji. Ram warra Aminadab paji. ²⁰Aminadab warra Naasón paji. Naasón warra Salmón paji. ²¹Salmón warra Booz paji. Booz warra Obed paji. ²²Obed warra Isaí paji. Isaí warra David paji.

^f 4.17 Māgí eperā ichiaba t'ījarapachida Jesé.

1 Samuel

Samuel mãik'aapa Saúl bapata

Introducción

Na libro leedak'ári, k'awadai israelitaarã ome p'asada charraarã jua ek'ari p'anadak'ári. Na librode jara bi chi naapema Tachi Ak'õre pedee jarapari t'ijarapatap'edaa Samuel t'oda israelitaarã t'ãide. Naapiara leedak'ári, k'awadai Tachi Ak'õrepa eperã aba jirit'erada israelitaarã, pia jarait'eera, ichi p'uuru pidaarã rey pamerã. Mägí eperã t'ijarapachida Saúl. Iru jirit'eraji ichi pedee jarapari Samuel k'ap'ia. Na libro pi-ia leedak'ári, audú unudait'ee eperãarã t'ĩ õpee: Saúl, Samuel mãik'aapa David.

Chi naapema capítulo sietede k'awadai k'airã paji Samuel èreerã; sãgá iru t'oda mãik'aapa ichi mimia oopariida israelitaarã t'ãide. Saúl rey beedak'áriipa, ichia ooda jõmaweda unudai capítulo ochodeepa quince parumaa. T'èepai unudai Saúl rey bide ichia ne-inaa k'achia ooda, David k'ira unuamaa iru beek'ári, ichi k'ãyaara waibiara pai jãak'aapa. Ma k'aurepa Tachi Ak'õrepa jirit'eraji David, rey beemerã iru pari. Capítulo dieciseideepa treinta parumaa jara bi Saulpa David jirida peet'aait'ee. Ma t'èepai capítulo treinta y unode jara bi sãgá Saúl ichi warrarã ome piudap'edaa filisteorã ome chõo jõnide.

Na librode pi-ia k'isia p'aneedak'ári, tachia k'awadai Tachi Ak'õrepa k'inia bi eperãarãpa oodamerã irua jara bik'a. Mãga oodak'ári, irua ma p'uuru pidaarã bendiciapari. Mamída p'uuru pidaarãpa irua jara bik'a ooda-e pak'ári, irua ãramaa ne-inaa k'achia oopari.

Elcaná ichideerã ome

1 ¹Efraín^a eujã ee jëra bidepema Ramatayin p'uuruude Zufdeepa uchiadap'edaarã p'anapachida. Irudeepa uchiada imik'ira aba t'ijarapachida Elcaná. Elcaná ak'õre Jeroán paji. Jeroán ak'õre Eliú paji. Eliú ak'õre Tohu paji. Tohu ak'õre Zuf paji. Ára jõmaweda Efraín èreerãdepema paji. ²Elcanapa wëra omé iru bají. Aba t'ijarapachida Ana;

^a 1.1 Tachi Ak'õrepa ma eujã Efraín èreerãmaa teeda perã, Efraín eujã apachida.

chi apema Penina. Peninapa warra t'opachi. Mamīda Anapa warra t'ok'aa paji.

³Año chaa Elcaná ichi p'uurudeepa uchiapachi Siló p'uurudee wāit'ee Jōmaarā Ak'ōre Waibiamaa it'aa t'īde māik'aapa iru—it'ee ne—animalaarā paapide. Maapai Silode Elí māik'aapa chi warrarā Ofni, Finés ome Tachi Ak'ōre p'aareerā paji. ⁴Elcanapa ne—animalaarā peep'eda, Tachi Ak'ōre—it'ee paapik'āri, Penina eerepema māik'aapa chi warrarāmaa, k'aurāmaa chi chiara ūk'uru teepachi. ⁵Mamīda chi pipiara bada Anamaa teepachi, iru audú k'inia iru bada perā, Tachi Ak'ōrepa irumaa warra t'opik'aa paji mīda. ⁶Peninapa unuk'āri chi imik'irapa Ana audú k'inia iru bi, Ana oo iru beepachi k'isia paraa beemerā, Tachi Ak'ōrepa warra t'opik'aa pada perā.

⁷Año chaa Tachi Ak'ōre temaa wādak'āri, Peninapa Ana māgá oo iru beepachi. Maperā Ana jēepachi māik'aapa nek'ok'aa paji. ⁸Chi imik'ira Elcanapa māga unuk'āri, iidipachi: “Ana, ¿sāap'eda jēe nībima? apachi. ¿Sāap'eda k'ira pia—ee nībima māik'aapa nek'o—ee nībima? ¿Pi—it'ee mi piara bi—ek'ā apachi, warrarā diez k'āyaara?”

Anapa it'aa iidida

⁹Ewari aba Siló p'uurude p'anide, nek'odap'eda māik'aapa ne—ināa todap'eda, Ana bainī beejī māik'aapa wāji Tachi Ak'ōre tedee. P'aare Elí mama su—ak'i baji Tachi Ak'ōre tedepema puerta k'ait'a. ¹⁰Ana t'āri p'ua nībide māik'aapa jēe nībide Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īmaa beejī ¹¹māik'aapa nāga ooit'eeda aji: “Jōmaarā Ak'ōre Waibia, mi pī mimiapari. Pia mi ak'ip'eda, chupiria k'awaru pirā māik'aapa mimaa warra t'opiru pirā, mia pi—it'ee māgí warra awara biit'ee pi tede mimia bapariimerā. Ak'ipiit'ee mia wāara māga ooit'ee, ma warra puda t'īik'aa pait'eeda” aji.

¹²Ana taarā it'aa t'īmaa bada perā Tachi Ak'ōre k'irapite, Elipa ak'iji iru it'aimaa k'await'ee pedeemaata bi wa māga—e. ¹³Mamīda Anapa ichi t'āridepai it'aa t'īmaa baji. Mapa chi it'ai aupai mimik'a baji mīda, Elipa iru pedee ūrik'aa paji. Maperā Elipa k'īsiaji it'úpata piu bi.

¹⁴Māpai nāga jaraji:

—¿Sāapaita pi it'uapa piu—ee bait'eema? aji. ¡Waa vino tonaapáde! aji.

¹⁵Anapa p'anauji:

—Māga—epi. Mia vino maa—e pirā awaraa it'ua asia to—e bi. Jīp'a k'isia paraa nībi. Mapa mi t'āri p'ua nībi Tachi Ak'ōremaa jaramaa bi. ¹⁶Mi pī mimiapari. K'īsianāaji mi wēra k'achia. Mi taarā it'aa t'īmaa bajida aji, audú k'isia nībairā māik'aapa audú t'āri p'ua nībairā.

¹⁷Māpai Elipa māgaji:

—Māgara k'āiwee wāpáde aji. Mia k'inia bida aji, israelitaarā Ak'ōre Waibiapa pia chupiria iididak'a oomerā.

¹⁸Anapa p'anauji:

—Mia k'inia bida aji, pia mi, pi mimiapari ichita mägá pia ak'i bamerã. Ma t'ëepai Ana âpítee cheji ichi badamaa mäik'aapa t'ári o-ïa nek'oji. Maadak'áriipa waa k'íra pia-ee bak'aa paji. ¹⁹Ai norema tap'edaweda Tachi Ak'õremaa it'aa t'íde wãdap'eda, âpítee chejida âchi temaa Ramade. Ma t'ëepai Elcaná waya chi wëra Ana ome araa k'âiji. Tachi Ak'õrepa Ana chupíria k'awaaji. ²⁰Mägá Ana biak'oo beejí. Chi ewarimaa pak'ári, imik'íra warra t'o ataji mäik'aapa mägaji: “Iru t'í biit'eeda aji, Samuel,^b mia Tachi Ak'õremaa iru iidida perã.”

Anapa Samuel Tachi Ak'õre-it'ee awara bida

²¹Ma t'ëepai Elcaná ichideerã ome waya Siló p'uurudee wãji ichia ooit'eeda adak'a oode, mäik'aapa ne-animalaarã Tachi Ak'õre-it'ee paapide ichia año chaa paapipariidak'a. ²²Mamída Ana wã-e paji, ai naaweda chi imik'íramaa nãga jarada perã:

—Mi wã-eda aji, warra ju amaa-ëmaa. Ju amaak'árita, mia teenait'ee mäik'aapa Tachi Ak'õre-it'ee awara biit'ee, mama iru tede bapariimerã.

²³Chi imik'íra Elcanapa p'anauji:

—Pia k'ísia bik'a oopáde aji. Béejí warra ju amaarú misa. Mia k'inia bi Tachi Ak'õrepa pi k'aripamerã mägá oomerã pia irumaa jaradak'a.

Mägá Ana teeda beejí chi warra ju amaarumaa. ²⁴Samuel ju amaak'ári, at'ári ma-ári bita, Anapa ateeji Tachi Ak'õre temaa Siló p'uurude. Ichiaba ateeji p'ak'a imik'íra año õpee iru bi, harina litro veintidós mäik'aapa vino ne-ede t'ída. ²⁵Ma p'ak'a peedap'eda mäik'aapa Tachi Ak'õre-it'ee paapidap'eda, chi warra ateejida p'aare Elimaa.

²⁶Mãpai Anapa mägaji:

—P'aare, mia juraa bi mita paji chi nama pi k'ait'a taarã Tachi Ak'õremaa it'aa t'ímaa bada. ²⁷Tachi Ak'õremaa iidiji irua mímaa warra teemerã. Irua mi chupíria k'awaap'eda, na warra teeji. ²⁸Mia jaraji warra teeru pirã, ma warra aneeit'eeda aji, ichi piurumaa iru-it'ee mimiamerã. Nama bida aji.

Elipa mãga úrik'ári, Tachi Ak'õre k'írapite bedabaidachi mäik'aapa it'aa t'íji.

Anapa it'aa t'ída gracias jarait'ee

2 ¹Mãpai Anapa nãga it'aa t'íji:

“Tachi Ak'õre, mi t'ári o-ïa bapari, pia mi t'ári o-ïapida perã. Pia mi k'aripada perã, mi k'íra unuamaa iru p'anapataarãpa mi waa t'ári p'uapida-e. ¡Maperã mi wãara o-ïa bi! ²Tachi Ak'õre, awaraa pik'a wë-e, pi k'achia wëe bapari perã. Mãu choma bïpa tachi jïaparik'a, mãga pik'a pia tai jïapari. Tachi Ak'õre, awaraa pik'a wë-e. ³Waa audua pedee

^b 1.20 Hebreo pedeede Samuel jara k'inia bi ‘Tachi Ak'õre t'í’.

jaranáati Tachi Ak'õrepa ne–inaa jõma k'awapari perã. Iruata eperãarãpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. ⁴Irua chi juataura p'aniirã ematrĩma jõpipari. ⁵Jõdee chi juatau wëe p'aniirã juataura beepipari. ⁵Chi naaweda chik'o waibia iru bada ñrã mimiapari pan pite aba atait'ee. Jõdee chi audú jarra oo bada waa mágá ba–e. Wëra warra t'ok'aa padapa warra siete t'oji. Mamĩda chi warra chok'ara t'opariida ñrã t'ãri p'ua nĩbi, warra wëe beeda perã. ⁶Tachi Ak'õrepa eperãarã chok'aipipari mãik'aapa piupipari. Piudaarãmaa pëipari mãik'aapa piudaarãmãiipa uchiapipari. ⁷Tachi Ak'õrãpata eperãarã chupiria papipari maa–e pirã p'arat'ara papipari; ek'ariara papipari maa–e pirã waibiara papipari. ⁸Tachi Ak'õrepa chupiria chedeerã, chi net'aa wëe beerã k'aripapari, ãra chupiria chitooni mĩda, eperã waibiarã ome su–ak'i p'anedamerã mãik'aapa awaraarãpa ãchi t'o p'anadamerã. Mãga ooi irua na p'ek'au eujã ooda perã mãik'aapa chi bidamãi bida perã ãyaa wãnaamerã. ⁹Irua ichide ijãapataarã jãipari. Mamĩda chi ijãadak'aa beerã p'ãriude piupata. ãchi k'ĩradoopa ichita p'oyaa p'anapataada–e. ¹⁰Tachi Ak'õrepa ichi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã jõpiit'ee. ãchi ñri pa baapiit'ee. Tachi Ak'õrepa na eujãdepemaarãpa ne–inaa oopata ak'iit'ee jarait'ee pia wa k'achia. Irua jirĩt'erada rey jõmaarã k'ãyaara waibiara papiit'ee.”

¹¹Ma t'ëepai Elcanã Ana ome wãjida ãchi temaa Ramade. Mamĩda ãchi warra, Samuel, Tachi Ak'õre–it'ee mimiamaa beeji p'aare Elí jua ek'ari.

Elí warrarã ne–inaa k'achia ooyaa p'anapatap'edaa

¹²Elí warrarã Ofni, Finés ome ne–inaa k'achia ooyaa p'anapachida. P'aareerã paji mĩda, Tachi Ak'õre waaweedak'aa paji. ¹³Mapa eperã chek'ãri, ne–animal peep'eda Tachi Ak'õre–it'ee paapide, ma p'aareerãpa oodak'aa paji Tachi Ak'õrepa jaradak'a p'aareerãpa oodamerã. Ma k'ãyaara ãchi mimiapari pëipachida tenedor choma k'ida õpee bipa nechiarã ùk'uru ãchi–it'ee su atamerã. Chi ne–animal aneedapa ma nechiarã paamaa bide wa chuuma bide Tachi Ak'õre–it'ee teeit'ee, ¹⁴ãchi mimiaparipa ma tenedorpa nechiarã k'uurude wa pailade su ata wãpachi ãchi–it'ee. Mãga oojida jõmaweda israelitaarã ome, Tachi Ak'õre–it'ee ne–animalaarã paapi chedak'ãri Siló p'uurude. ¹⁵Ma awara chi aneedapa ma ne–animal traã Tachi Ak'õre–it'ee paapiit'ee pak'ãri, ai naaweda ãchi mimiapari chepachi nechiarã ùk'uru iidide. “Mi–it'ee nechiarã teepãde apachi, paait'ee p'aareerã–it'ee. Ærapa nechiarã chuuda k'iniada–e. Õk'oota k'inia p'anida” apachi. ¹⁶Ma ne–animal aneedapa jarapachi: “Ichiak'au bĩji netraa paapirumaa Tachi Ak'õre leyde jara bik'a. Mãpai pia ateei pichia k'inia bita.”

Mamĩda ma mimiaparipa mãgapachi: “jãrweda k'inia bida! apachi. Tee–e pirã, michi juadoopa jãri atayada” apachi. ¹⁷Mágá ma k'ũtrãarãpa

^c 2.4 Anapa mãga jarak'ãri, jara k'inia baji Peninapa ne–inaa k'achia oo bada ichimaa.

Tachi Ak'õre k'irapite p'ek'au k'achia oo wāpachida, israelitaarāpa ne–inaa Tachi Ak'õre–it'ee aneedap'edaa āchi–it'ee jāri ata wādap'edaa perā.

Samuel Tachi Ak'õre tede bapariida

¹⁸ Samuel efod apatap'edaa linodee ooda^d jīpachi māik'aapa Tachi Ak'õre–it'ee chok'ek'ee mimiapachi. ¹⁹ Año chaa chi nawepa ĩripema p'aru chiwidi oopachi chi warrapa jīmerā. Ma p'aru atepachi chi imik'ĩra ome wāk'āri Tachi Ak'õre–it'ee ne–animal paapide. ²⁰ Elipa Elcaná chi wēra Ana ome unuk'āri, na pedee pia jarapachi Elcanamaa: “Mia k'inia bida apachi, Tachi Ak'õrepa na wēramaa awaraa warrarā t'opimerā, na warra iru–it'ee awara bida pari.” Maap'eda Elcaná Ana ome waya wāpachida āchi temaa.

²¹ Ma t'ēepai Tachi Ak'õrepa Ana pia ak'ipachi. Ana waya biak'oo beejī. Mamāik'aapa Anapa imik'ĩra warrarā õpee, wēra k'aurā omé t'oji. Māimisa Samuel wari wāji mama Tachi Ak'õre k'irapite iru tede.

Elí chi warrarā ome

²² Maapai Elí chonaa baji. Mamīda k'awaa baji chi warrarāpa ne–inaa k'achia oopatap'edaa israelitaarā ome. Āchia wēraarā Tachi Ak'õre te t'ĩupatade mimiapataarā ome paara k'āipachida.

²³ Maperā Elipa nāga jaraji:

—Jōmaarāpa jara chepatada aji, parāpa ne–inaa k'achia oopata. ¿Sāap'eda parāpa māga ooi awaa p'anima? aji. ²⁴ Mī warrarā, māga p'anadaik'araa bida aji. Ma k'aurepa israelitaarāpa parā āpīte pedee k'achia jara p'ani. ²⁵ Eperāpa ne–inaa k'achia ook'āri awaraa eperāmaa, Tachi Ak'õrepa ma eperā chupīria k'awaai māik'aapa ma nepīradeepa k'aripai. Mamīda parāpa Tachi Ak'õremaa ne–inaa k'achia oodak'āri, ¿k'áipata parā chupīria k'awaaima? aji.

Elipa māga jaraji mīda, chi warrarāpa ũri k'iniada–e paji, Tachi Ak'õrepa k'isia iru bada perā āchi peek'ooit'ee.

²⁶ Āchi mágá p'anide Samuel wari wāji. Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ipachi; eperāarāpa paara.

Tachi Ak'õrepa jarapida Elí ēreerādé

²⁷ Maapai Tachi Ak'õrepa iru pedee jarapari Elimaa pēiji.

Māgīpa māgaji:

—Tachi Ak'õrepa nāga jara pēiruda aji, pīmaa: “Pī chonaarā Egipto eujāde p'anadak'āri Faraón^e jua ek'ari, āramaa mī unupiji. ²⁸ Awaraa

^d 2.18 Efod delantalk'a baji, ik'ia chaa k'aat'ida māik'aapa jik'arapa jīda k'iraichaaweda.

^e 2.27 Chonaarāweda Egiptodepema reyrā jōmaweda t'ijarapachida Faraón, āchi t'ĩ awara–awaraa iru p'anajida mīda.

ëreerã k'äyaara mia parã^f jirit'eraji awaraa israelitaarã pari p'aareerã mimia oopataadamerã. Parãta jirit'eraji mi altar k'ait'a wädamerã mäik'aapa ne–animalaarã peedap'eda, mi–it'ee paa jödamerã. K'inia bassi parãpata mi k'irapite ne–inaa t'üa bapari paapataadamerã mäik'aapa mi–it'ee mimiadak'äri, efod jipataadamerã. Ma awara mia jaraji israelitaarãpa ma ne–animalaarã mi–it'ee paapidap'edaa chiara ük'uru parã ëreerã–it'ee awara bidamerã. ²⁹ ¿Säap'eda parãpa ma ne–animalaarã mäik'aapa net'aa mi–it'ee tee chepata ne–inaa k'achiak'a unupatama? ¿Säap'eda pia michi p'uuru pidaarãpa ne–inaa aneepatadepema nechiaa pipiara bi pi warrarãmaa teepiparima aji, mägipa audupiaa poredaidamerã? ¿Ära mi k'äyaara pipiara ak'ipari–ek'ä?

³⁰ "Mi, israelitaarã Ak'öre Waibiapa jaraji pi, pichideerã ome mi–it'ee mimiapataadamerã. Mamida irã mia näga jara bi. ¡Mia parãmaa waa p'aareerã mimia oopi–e pait'ee! Mia pia ak'ipari chi mi waawee p'anapataarã. Mamida mi waaweeda–ee p'aniirã pia–ee ak'ipari. ³¹ Taarã–ee mia pichideerã mäik'aapa pi ak'öredeepa uchiadap'edaarã jöpiit'ee. Äradepema apida chonaa pa–e pait'ee. ³² Pia ak'ik'äri mia ne–inaa pia oo bi israelitaarã t'äide, pi k'isä nibeit'ee, pia ma mimia waa oo–e pait'ee perã mäik'aapa pichideerã apida chonaa pa–e pait'ee perã. ³³ Pideepa uchiat'ee bi abapai mi altar k'ait'a wãpariit'ee. Mamida iru tau soo bait'ee jëe nãbipa mäik'aapa audú t'äri p'ua bapariit'ee, apemaarã pideepa uchiadait'eerã jömaweda eperãarã juapa piudait'ee perã. ³⁴ Pichi warrarã Ofni Finés ome ewari abaade piudait'ee. Ma ewate pia k'await'ee wãara mia jaradak'a p'asaji. ³⁵ Ma t'ëepai mia p'aare pia biit'ee mi–it'ee mimiapariimerã. Mägipa oopariit'ee mia oopi bik'a, mi ome t'äri auk'a bapariit'ee perã. Irudeepa uchiadait'eerã mia pia ak'ipariit'ee perã, ära ichita mimiadait'ee mia jirit'erada rey jua ek'ari. ³⁶ Maapai pideepa uchiadait'eerã, chi at'äri chok'ai p'aneerutaarã ma p'aaremaa chedait'ee mäik'aapa iru k'irapite bedabaidap'eda, chupiria iididait'ee irua äramaa teemerã p'arat'a tau wa pan pite chak'e. Irumaa enenee chedait'eeda aji, irua mimia teemerã, mägã chik'o k'odait'ee iru p'anadamerã."

Tachi Ak'örepa Samuel t'ida

3 ¹ Samuel k'ütrãa bak'äri, Tachi Ak'öre–it'ee mimiapachi Elí jua ek'ari. Maapai Tachi Ak'örepa eperãarãmaa mak'iara pedee'aa paji. Ichiaba eperãarãmaa irua mak'iara unupik'aa paji k'äimok'araa pik'a bide.

² Elí audú chonaa bak'äri, tau p'äriu wãji. Mapa pia unuk'aa paji. Ewari aba Elí ichi quartode k'äi bide, ³ Samuel k'äi bassi Tachi Ak'öre ome

^f 2.28 Mäga jarak'äri, jara k'inia bassi Leví ëreerã. Leví ëreerãdeepa Aarón uchijai. Tachi Ak'örepa Aarondeepa uchiadap'edaarã bijii p'aareerã mimia oopataadamerã.

unupata tede, iru baaltek'a bi k'ait'a. Lámpara mama bapariida at'ári k'oo nībaji.

⁴Māga nide Tachi Ak'õrepa t'ĩ jaraji:

—Samuel aji.

Samuelpa p'anauji:

—Nama bida aji.

⁵Māpai Samuel p'ira wāji Elí k'āi badamaa māik'aapa mägaji:

—Mi nama bida aji. ¿K'āare-it'ee mi t'ĩ jarajima? aji.

Māpai Elipa mägaji:

—Mia pi t'ĩ jara—e pajipi. Waya k'āide wāpáde aji.

Māpai Samuel wāp'eda, k'āi beeji.

⁶Mamīda Tachi Ak'õrepa waya t'ĩ jaraji:

—Samuel aji.

Māpai Samuel p'irabaiji māik'aapa Elimaa wāp'eda, mägaji:

—Mi nama bida aji. ¿K'āare-it'ee mi t'ĩ jarajima? aji.

Elipa p'anauji:

—Warra, mia pi t'ĩ jara—e pajipi. Waya k'āinapáde aji.

⁷Samuelpa k'awa—e baji ságá Tachi Ak'õrepa eperāmaa pedeeperi, Tachi Ak'õrepa waide irumaa pedee—e bada perā.

⁸Māpai t'īda õpee t'ĩ jaraji:

—Samuel aji.

Naawedapemak'a Samuel p'irabaiji māik'aapa Elimaa wāp'eda, mägaji:

—Mi nama bida aji. ¿K'āare-it'ee mi t'ĩ jarajima? aji.

Māpai Elipa k'awaji Tachi Ak'õrépata ma k'ũtrāa t'ĩ jara bi. ⁹Mapa mägaji:

—K'āinapáde aji. Waya pi t'ĩ jararu pirā, nāga p'anáuji: “Tachi Ak'õre, pedeeji. Mi, pi mimiaparipa pi pedee ūriit'eeda” apáde aji.

Māpai Samuel jēra banaji.

¹⁰Ma t'ēepai Tachi Ak'õre waya chep'eda, Samuel k'ait'a ak'inī beeji māik'aapa naawedapemak'a t'ĩ jaraji:

—¡Samuel! ¡Samuel! aji.

Samuelpa p'anauji:

—Pedeeji. Mi, pi mimiaparipa pi pedee ūri bida aji.

¹¹Māpai Samuelmaa Tachi Ak'õrepa nāga jaraji:

—Israelitaarā t'āide mia ne—ināa ooit'eeda aji. Māga ūridak'āri, eperāarā p'eradait'ee. ¹²Ma ewate mia jōmaweda Elimaa jaradak'a ichideerāmaa ooit'ee. ¹³Ichideerāmaa ne—ināa k'achia ooit'ee chi warrarāpa ne—ināa k'achia oopatap'edaa pari. Ārapa mimaa pedee k'achia jarapachida. Mamīda irua āra itria—e paji. ¹⁴Maperā mia juraaji Elideerāpa ne—ināa k'achia oopatap'edaa mia k'īra atua—e pait'ee, ārapa ne—animalaarā peedap'eda, mi—it'ee paapiruta pijida wa ne—ināa pia tee cheruta pijida.

¹⁵Maap'eda Samuel jëra beejî. Ai norema tap'eda irua Tachi Ak'õre tedepema puerta ewaji. Mamîda âchobee baji Elimaa nepiriit'ee Tachi Ak'õrepa jarada k'âimok'araa pik'a bide.

¹⁶Mamîda taarâ–e nide Elipa iru t'î jarap'eda, mägaji:

—îWarra, Samuel!

Samuelpa p'anauji:

—Mi nama bida aji. ¹⁷Mâpai Elipa iidiji:

—¿K'âata Tachi Ak'õrepa pîmaa jarajima? aji. Pedee apida jara–eda anâaji. Jõma jara–e pirâ, Tachi Ak'õrepa pîmaa ne–inaa audú k'achia oopia bida aji.

¹⁸Mâpai Samuelpa jõma nepiriji. Pedee apida mera–e paji.

Mâpai Elipa mägaji:

—Iruta Tachi Ak'õre. Irua k'îsia iru bik'a oopia bida aji.

¹⁹Samuel mägá wari wâji. Tachi Ak'õre iru ome baji. Jõma oopachi ichia jaradak'a Samuel k'ap'ia pari. ²⁰Mägá israelitaarâ jõmaarâpa Dan p'uurudeepa Berseba p'uurude parumaa^g k'awaa wâjida Tachi Ak'õrepa Samuel ichi pedee jarapari papiji. ²¹Siló p'uurude Tachi Ak'õrepa Samuelmaa ichi unupipachi. Mama Samuelmaa k'awapipachi ichia jara pëi k'inia bada. Mâpai Samuelpa israelitaarâmaa jarapachi.

Filisteorâpa Tachi Ak'õre baaltek'a bi jâri atadap'edaa

4 ¹Maapai filisteorâ soldaorâ chip'edaidap'eda, israelitaarâ ome chõode wâjida. Ichiaba israelitaarâ soldaorâ chip'edaidap'eda, auk'a uchiyajida chõode filisteorâ ome. Punto Ebenezer k'ait'a ma israelitaarâpa âchi carpa ne–edee ooda eebai jira bijida mama k'âidait'ee. Jõdee Afec p'uuru k'ait'a filisteorâpa âchi carpa eebai jira bijida. ²Mamâik'aapa âchi soldaorâ uchiadak'âri, israelitaarâ ome chõomaa p'aneejida. Mägá chõomaa p'anide filisteorâpa p'oyaaajida. Mama chõo p'anadap'edaamâi, âchia israelitaarâ cuatro mil peejida.

³Israelitaarâ chok'ai uchiadap'edaarâ âpítee chedak'âri âchi carpa eebai jira bidap'edaamâi, âchi poro waibiarâpa iidijida:

—¿Sâap'eda Tachi Ak'õrepa jâ filisteorâmaa tachi p'oyaapijima? ajida. Siló p'uurudee wádâma Tachi Ak'õre tedepema baaltek'a bi atade. Tachi ome atedâma ajida, mägá Tachi Ak'õre tachi ome nipamerâ mâik'aapa tachi k'îra unuamaa iru p'anapataarâ juadeepa tachi k'aripa atamerâ.

⁴Aramägá soldaorâ ûk'uru Siló p'uurudee pëjjida Tachi Ak'õre baaltek'a bi atade, ijâadap'edaa perâ Tachi Ak'õre ma baaltek'a bi t'ap'a îri bi.^h

^g **3.20** Dan p'uuru Israel eujâ norte eere baji. Jõdee Berseba p'uuru Israel eujâ sur eere baji. Nâga jarak'âri, jara k'inia baji Israel eujâ jõmaade. ^h **4.4** Mägá baaltek'a bi jara k'inia bi Jõmaarâ Ak'õre Waibia it'ari su–ak'i beepari, it'aripemaarâ querubines apata esa–auk'a. Ma k'aurepa israelitaarâpa k'irâpapachida Tachi Ak'õrepa pacto ooda âchi ome.

Ma soldaorã ãpítee chedak'ãri ma baaltek'a bi ome, mãgí ak'ipataarã, Elí warrarã Ofni Finés ome auk'a chejida. ⁵Ma baaltek'a bi israelitaarã p'anadap'edaamã pachek'ãri, o-ãapa golpe biajida ma eujã wërerumaa.

⁶Filisteorãpa biuk'a para nãbi ùridak'ãri, mägajida:

—¿Sãap'eda audú biuk'a para nãbima ajida, hebreorã p'animã?

Mamãda k'awaa atadak'ãri Tachi Ak'õre baaltek'a bi aneedap'edaa, ⁷p'erak'oodachida mãik'aapa mägapachida:

—¿Achi ak'õre waibia cheji ãchi carpa eebai jira bidap'edaamã! Aai, tachi k'achiade baairutada ajida. Waide awaraarã soldaorãpa tachi ome nãga oodak'aa paji. ⁸¿Aai, tachi k'achiade baairuta! ¿K'aipa tachi k'aripayama ajida, baainaadamerã ãchi ak'õre waibiarã juade? Achi eujã pania wëe bide p'anadak'ãri, mãgiirãpa Egipto pidaarã jöpijida k'ayaa k'achiapa. ⁹¿Filisteorã, sõcharra p'anadãma! ¿Chõodãma hebreorã ome, maa-e pirã tachi ãchi esclavo p'aneedait'ee, ãchi tachi jua ek'ari esclavo p'anapatak'a!

¹⁰Mãpai ma filisteorã chõomaa p'aneejida israelitaarã ome mãik'aapa ma chõo p'oyaaajida. P'era jõnadap'edaa perã, israelitaarã mirudachida ãchi te chaa. Cho-k'ara piujida. Israelitaarã soldaorã treinta mil peek'oojida. ¹¹Ma awara chõo jõnide ma filisteorãpa Tachi Ak'õre baaltek'a bi atadachida mãik'aapa Elí warrarã omé, Ofni Finés ome peejida.

Elí piuda

¹²Mamãda ma chõomaa p'anadap'edaamãiipa Benjamín ëreerãdepema soldao aba p'ira jirabodachi mãik'aapa ma ewateweda Siló p'uurude panaji. Chi p'aru jõma jë baji mãik'aapa ichi porode yooro p'ora iru baji ak'ipiit'ee audú t'ãri p'ua bi. ¹³Ma soldao Siló p'uurude panak'ãri, Elí su-ak'i baji o ik'aawa p'uurudepema puerta k'ait'a. Omaa ak'imaa baji, k'ísia nãbada perã Tachi Ak'õre baaltek'a bide. Ma soldaopa p'uuru pidaarãmaa jõma nepirik'ãri, biuk'a para beeji.

¹⁴Elipa mãga ùrik'ãri, iidiji:

—¿Sãap'eda audú biuk'a para nãbima? aji.

Mãpai ma soldao p'ira wãji Elimaa nepiride. ¹⁵Maapai Elí noventa y ocho año iru baji mãik'aapa tau p'ãriu baji. ¹⁶Ma soldaopa Elimaa nãga jaraji:

—Mi chejida aji, chõo p'animãiipa. Idiweda mi miru uchijida aji.

Mãpai Elipa mägaji:

—Warra, ¿sãgajima? aji.

¹⁷Ma soldaopa p'anauji:

—Israelitaarã filisteorã naa jichooidada aji. Soldaorã cho-k'ara k'iniijida. Made pi warrarã omé, Ofni Finés ome piujida. Ma awara filisteorãpa Tachi Ak'õre baaltek'a bi atadachidada aji.

¹⁸Elipa ũrik'ãri Tachi Ak'õre baaltek'a bi ateedap'edaa, ichi silladeepa ãpítee k'oreudachi p'uuruude t'ũpatamãi. Chonaa bada perã mãik'aapa k'ap'ia chia bada perã, chi otau k'õradachi. Mãgã piudachi. Cuarenta año wãyaarude Elí israelitaarã poro waibia paji.

¹⁹Elí ãigu, Finés wëra warra t'oyama baji. Ma wërapa ũrik'ãri filisteorãpa Tachi Ak'õre baaltek'a bi ateedap'edaa mãik'aapa chi imik'ĩra, chi chãure paara piudap'edaa, bi p'iradachi warra t'oit'ee. Ĵjaabaip'eda, chi warra t'oji. Mamĩda ma warra pia p'oyaa t'o–e paji.

²⁰Mama p'anadap'edaa parteraarãpa iru piu wã unudak'ãri, mãgajida: —Waaweenãaji. Pia imik'ĩra warra t'ojida ajida.

Mamĩda irua ãra pedee p'anau–e paji, audú t'ãri p'ua nĩbada perã.

²¹Piui naaweda, chi warra t'ĩ biji Icabod, jara k'inia bi 'Tachi Ak'õre waa wë–e tachi ome'. Mãga t'ĩ biji israelitaarã–it'ee Tachi Ak'õre k'ĩra wãree wëe beeda perã filisteorãpa iru baaltek'a bi ateedak'ãri; ma awara chi imik'ĩra, chi chãure paara piudak'ãri.

²²Chi warra mãgã t'ĩ bik'ãri, mãgaji:

—Israel eujãdeepa Tachi Ak'õre k'ĩra wãree ateejidada aji, iru baaltek'a bi atadak'ãri.

Tachi Ak'õre baaltek'a bi filisteorã eujãde

5 ¹Filisteorãpa Tachi Ak'õre baaltek'a bi ateejida Ebenezerdeepa ãchi p'uuru waibia Asdoddee. ²Mama ma baaltek'a bi binajida ãchi ak'õre waibia Dagón ik'aawa. Dagón ne–inaa juapa ooda paji. ³Ai norema Asdoddepemaarã mamaa wãdak'ãri, unujida ãchi ak'õre waibia Dagón eujãde barro baibi Tachi Ak'õre baaltek'a bi k'ĩrapite. Mãpai waya ichi badak'a ata bijida chi badamãi. ⁴Mamĩda ai norema Asdod p'uurudepemaarã waya wãdak'ãri, waya unujida ãchi ak'õre waibia Dagón eujãde baibi Tachi Ak'õre baaltek'a bi k'ĩrapite. Ma te t'ũpatamãi chi poro chi jua ome k'õra jëra baji. Chi k'ap'ia aupai ãri–ee baji. ⁵Mapa maadamãiipa ĩrá parumaa Dagón tede ichi p'aareerã wa eperãarã t'ũudak'ãri, puerta edaik'a eerepema mãu ĩri t'ĩada–ee t'ũpata.

⁶Ma t'ëepai Tachi Ak'õrepa Asdod p'uurudepemaarãmaa mãik'aapa ma p'uuru ik'aawa p'anapatap'edaarãmaa k'ayaa k'achia tumor ome baripiji. ⁷Asdod p'uurudepemaarãpa mãga unudak'ãri, mãgajida:

—Israelitaarã Ak'õre Waibia baaltek'a bi tachi t'ãide baik'araa bi. Jãgipa tachimaa mãik'aapa tachi Ak'õre Waibia Dagonmaa k'achia oomaa bida ajida.

⁸Maperã jara pëijida jõmaweda filisteorã poro waibiarã chedamerã. Mãirãmaa ma p'uurudepemaarãpa iidijida:

—¿K'ãata oodayama ajida, israelitaarã Ak'õre Waibia baaltek'a bi ome? Mãirãpa p'anaujida:

—Gat p'uuruudee ateedapãde ajida.

Mapa filisteorāpa israelitaarā Ak'ōre Waibia baaltek'a bi mamaa ateejida. ⁹Mamīda mama binadap'edaa t'ēepai, Tachi Ak'ōrepa ma p'uurudepemaarā auk'a miapiji. Chonaarāmaa, warrarāmaa paara k'ayaa k'achia tumor ome baripiji. Māgá irua āra p'erapiji. ¹⁰Maperā filisteorāpa Tachi Ak'ōre baaltek'a bi Ecrón p'uurudee pēijida.

Mamīda Tachi Ak'ōre baaltek'a bi mamaa ateedak'āri, ma p'uuru pidaarāpa nāga biajida:

—¿Israelitaarā Ak'ōre Waibia baaltek'a bi aneejida—ek'ā ajida, irua tachi jōmaweda peek'oomerā?

¹¹Māgá ma p'uurudepemaarā jōmaweda p'erajida, Tachi Ak'ōrepa āramaa k'ayaa pēida perā.

Maperā t'ī pēijida filisteorā poro waibiarā māik'aapa mājajida:

—Namāik'aapa atēeti israelitaarā Ak'ōre Waibia baaltek'a bi. Ichi badamaa teenadapāde ajida, maa—e pirā irua tachi jōmaweda peek'ooi.

¹²Chi waide piuda—e padap'edaarā tumor—idaa p'anadap'edaa perā, ma p'uurudepemaarāpa it'aa biajida āchi ak'ōre waibiarā apatap'edaarāmaa, ārapa ūridai jīak'aapa.

Filisteorāpa Tachi Ak'ōre baaltek'a bi āpītee tee pēidap'edaa

6 ¹Tachi Ak'ōre baaltek'a bi atane siete filisteorā eujāde baji. ²Ma t'ēepai filisteorāpa t'ī pēijida āchi eujādepema p'aareerā māik'aapa ne—ināa oopataarā k'awaadait'ee ne—ināa p'asait'ee bi.

Māirā pachedak'āri, ma filisteorāpa nāga iidijida:

—¿K'āata oodayama ajida, israelitaarā Ak'ōre Waibia baaltek'a bi ome? ¿Sāgá pēidayama ajida, ichi badamaa?

³Māirāpa p'anaujida:

—Israelitaarā Ak'ōre Waibia baaltek'a bi pēiruta pirā, arajāgaa pēináati. Net'aa pia téeti āchi Ak'ōre Waibiamaa ak'īpidait'ee iru k'īrapite parāpa ne—ināa k'achia oodap'edaa. Māga ooruta pirā, parā jipa p'aneedai māik'aapa k'awaadai sāap'eda irua parāmaa k'achia oomaa bi.

⁴Māpai ma filisteorāpa iidijida:

—¿K'āare net'aa piata teedaipia bīma? ajida.

Māirāpa p'anaujida:

—Tumork'a bee nēedee ooda joisomaa téeti. Ichiaba rat'ak'a bee nēedee ooda joisomaa téeti. Ma chaachaa jara k'inia bi filisteorā poro waibia aba, parāmaa māik'aapa parā poro waibiarāmaa paara ma tumor baripida perā. ⁵Ma—it'ee nēedee óoti tumork'a bee māik'aapa rat'ak'a bee, rat'aarāpa parā eujā jōpi wāda perā. Ma net'aa israelitaarā Ak'ōre Waibiamaa teeruta pirā, ak'īpidai jāgí Ak'ōre Waibia waawee p'ani. Māgá irua parāmaa, parā ak'ōre waibiarāmaa māik'aapa parā eujā waa k'achia oo—e pai. ⁶¿Sāap'eda parā k'īiri k'isua p'anima ajida, Egiptodepemaarā p'anadap'edaak'a māik'aapa Faraón badak'a? Ichia israelitaarā pēiamaa

baji, āra Ak'ōre Waibiapa ichi auk'aarāmaa ne–inaa audú k'achia oo–emaa.

7 Parāpa nāga oodaipia bi. Carreta chiwidi oopíti. Maap'eda p'ak'a wēra omé warra paraa bee yugode jī atáti, ma carreta jidiudamerā. Mamída ma p'ak'a wēraarā carreta jidiu atua p'anadaipia bi. Ma p'ak'a wēraarā carretade jīdap'eda, chi chak'eerā jīa bináti p'ak'a jīapata temāi. 8 Māga oodap'eda, ma baaltek'a bi carretade bidaipia bi. Ai ik'aawa cajade p'e bidaipia bi ma net'aa nēedee ooda iru–it'ee tee pēidait'ee, irua tachi waa miapinaamerā. Maap'eda ma carreta ituaba pēidaipia bi. 9 Māpai chi wārumaa ak'íti. Ma carreta wāru pirā israelitaarā eujādee, Bet Semes p'uurudee, mágara wāra āra Ak'ōre Waibiapa tachi miapi baji. Mamída awara āyaa wāru pirā, k'awaadai irua tachi miapi–e paji. Jīp'a pariatuata tachi mágá k'ayaadachida.

10 Māpai p'aareerāpa jaradap'edaak'a oojida. P'ak'a wēra omé warra paraa bee atajida. Ma p'ak'a wēraarā carretade jīdap'eda, chi chak'eerā jīa binajida p'ak'a jīapata temāi. 11 Maap'eda Tachi Ak'ōre baaltek'a bi māik'aapa ma caja ma carretade bijida. Ma cajade p'anajida ma rat'ak'a bee māik'aapa tumork'a bee nēedee ooda. 12 Ma p'ak'a wēraarā carreta ome pēidak'āri, Bet Semedee wāpari ode wājida. Ma p'ak'a wēraarā jīp'a ma ode bia wājida, juaraare wa ju bi eere t'īuda–ee. Filisteorā poro waibiarā ma carreta t'ēe wājida Bet Semes p'uuru k'ait'a parumaa.

13 Bet Semedepemaarā ūk'uru ma eujā jewedaade trigo ewa p'anadap'edaarāpa unudak'āri Tachi Ak'ōre baaltek'a bi cheru, o–īadachida. 14 Bet Semedepema Josué eujāmāi panak'āri, ma carreta ak'inī beeji. Mama māu choma baji. Māpai ma Bet Semedepemaarāpa ma carreta wārat'aadap'eda, ma pak'urudee t'ipi oro atajida māik'aapa ma p'ak'a wēra omé peedap'eda, Tachi Ak'ōre–it'ee paa jōpijida. 15 Leví ēreerādepemaarā, chi mama p'anapatap'edaarāpa Tachi Ak'ōre baaltek'a bi māik'aapa ma caja net'aa nēedee ooda iru bada atajida chi carreta wārat'aadai naaweda māik'aapa ma māu choma bi ĩri binajida. Ma ewate Bet Semedepemaarāpa awaraa ne–animalaarā peedap'eda, ūk'uru Tachi Ak'ōre–it'ee paajida māik'aapa ūk'uru iru–it'ee paa jōpijida. 16 Ma filisteorā poro waibia joisomaarāpa t'imīpa ma oomaa p'anadap'edaa ak'īmaa p'anajida. Maap'eda ma ewateweda āpíte wājida āchi p'uuru Ecrondee.

17 Filisteorāpa ma tumork'a bee nēedee ooda joisomaa Tachi Ak'ōre–it'ee teejida āchia ne–inaa k'achia oodap'edaa pari. Aba teejida āchi p'uuru Asdod pari, aba āchi p'uuru Gaza pari, aba āchi p'uuru Ascalón pari, aba āchi p'uuru Gat pari māik'aapa aba āchi p'uuru Ecrón pari. 18 Ma awara ma rat'ak'a bee nēedee ooda teejida p'uuru āchi poro waibiarā joisomaa jua ek'ari p'anadap'edaa pari, chi p'uuru murallapa t'iak'au wēe bee pari paara. Ma māu choma bi, ai ĩri Tachi Ak'ōre baaltek'a bi bidap'edaa at'āri mama bi ma Bet Semedepema Josué eujāde.

¹⁹Mamīda Tachi Ak'õre baaltek'a bi Bet Semes p'uurude bide ũk'uru Bet Semedepemaarāpa ma edajāde ak'ijida, k'awa k'inia p'anadap'edaa perā k'āata aide paraa. Maperā Tachi Ak'õrepa ma ak'idap'edaarā setenta k'iniipiji. Bet Semedepemaarāpa māga unudak'āri, t'āri p'uupa jēmaa p'anejida, Tachi Ak'õrepa āra māgá audú miapida perā.

²⁰Māpai Bet Semedepemaarāpa māgajida:

—Tachi Ak'õre k'achia wēe bapari. ¿K'aita chooima iru k'irapite? ¿K'airāmaa chi baaltek'a bi pëidayama ajida, iru tachi t'āideepa āyaa wāmerā?

²¹Maap'eda nāga jara pëijida Quiriat Yearín p'uurudepemaarāmaa: “Filisteorāpa Tachi Ak'õre baaltek'a bi anejida. Mapa ata chedapāde” ajida.

7 ¹Māgá Quiriat Yearín p'uurudepemaarāpa Tachi Ak'õre baaltek'a bi atanadap'eda, binajida eperā Abinadab te ee nok'ode badade. Māpai chi warra Eleazar awara bijida ma baaltek'a bi ak'i bamerā.

Samuel israelitaarā poro waibia pada

²Tachi Ak'õre baaltek'a bi taarā baji Quiriat Yearín p'uurude; perá veinte año. Maapai israelitaarāpa audú Tachi Ak'õrede ijāa k'inia p'anejida.

³Mapa Samuelpa israelitaarā jōmaarāmaa māgaji:

—Parāpa waya t'āriipa Tachi Ak'õrede wāara ijāa k'inia p'ani pirā, awaraa eujādepemaarā ak'õre waibia apataarā māik'aapa ak'õre waibia apata Astartek'a bee āyaa bat'ak'óoti. Māpai p'anapatáati Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a māik'aapa irumaa aupai it'aa t'īpatáati. Māga ooruta pirā, irua parā filisteorā jua ek'ariipa uchiapiit'eeda aji.

⁴Israelitaarāpa māga oojida. Áyaa bat'ak'oojida net'aa jōma iru p'anadap'edaa ai k'irapite it'aa t'īpata, Baal k'īrak'a bee, Astarté k'īrak'a bee paara. Māpai Tachi Ak'õremaa aupai it'aa t'īmaa p'anejida.

⁵Maap'eda Samuelpa nāga jaraji:

—Israelitaarā jōmaweda Mizpa p'uurude chip'edaríti. Mama parā pari miā Tachi Ak'õremaa it'aa iidiit'eeda aji.

⁶Māgá israelitaarā Mizpade chip'edaidak'āri, pania atadap'eda, Tachi Ak'õre k'irapite weejida. Māga oojida ak'ipidait'ee waa p'ek'au k'achia oo k'iniada—e p'ani. Ma ewate nek'oda—e paji māik'aapa jarajida:

—Tachi Ak'õre k'irapite tachia p'ek'au k'achia oojidada ajida.

Mama p'anide Samuel āchi poro waibia beeji.

⁷Filisteorāpa k'awaa atadak'āri israelitaarā Mizpade chip'e jōni, āchi poro waibiarāpa jarajida chōode wādamerā. Israelitaarāpa māga k'awaadak'āri, p'eradachida. ⁸Māpai Samuelmaa māgajida:

—Tachi Ak'õremaa it'aa iidiparíji, irua tachi k'aripa atamerā filisteorā juadeepa.

⁹Māpai Samuelpa oveja chak'e ataji māik'aapa peep'eda, Tachi Ak'ōre-it'ee paa jōpiji. Ma t'ēepai israelitaarā pari it'aa iidiji.

Tachi Ak'ōrepa nāga k'aripaji. ¹⁰Samuelpa at'āri ma oveja chak'e paamaa bi misa, filisteorā pachejida israelitaarā ome chōodait'ee. Māga nide Tachi Ak'ōrepa pa golpe jīwaapiji. Māga ūridak'āri, ma filisteorā p'eradachida māik'aapa israelitaarā taide āchi eujādee jīchoo wājida. ¹¹Aramata israelitaarā Mizpadeepa uchajida ma filisteorā t'ēe. Bet Car waawí parutamaa chōo wājida. Māgá israelitaarāpa ma filisteorā pee wājida. ¹²Ma t'ēepai Samuelpa māu atap'eda, biji Mizpa p'uuru, Sen p'uuru esajīak'a.

Māpai māgaji:

—Na māu t'ī biit'eeda aji, Ebenezer,ⁱ nama Tachi Ak'ōrepa tachi k'aripada perā.

¹³Maadak'āriipa filisteorāpa waa chōo jirida—e paji israelitaarā eujāde, israelitaarāpa āra p'oyaadap'edaa perā. Samuel israelitaarā poro waibia bi misa,^j Tachi Ak'ōrepa maarepida filisteorāmaa p'oyaapi—e paji.

¹⁴Ma awara israelitaarāpa waya atajida āchi p'uuru filisteorāpa jāri iru p'anadap'edaa Ecrondeepa Gat parumaa. Māgá israelitaarāpa āchi eujā filisteorā juadeepa jāri atajida. Maapai israelitaarā k'āiwee p'anapachida amorreorā ome.

¹⁵Samuel piurumaa iru israelitaarā poro waibia paji. ¹⁶Año chaa iru wāpachi Betel p'uurudee, Guilgal p'uurudee māik'aapa Mizpa p'uurudee israelitaarā nepira ak'ide. ¹⁷Maap'eda ichi temaa wāpachi Ramá p'uurudee. Mama ichiaba israelitaarā nepira ak'ipachi māik'aapa mama Tachi Ak'ōre—it'ee altar ooji.

Israelitaarāpa rey k'inia p'anadap'edaa

8 ¹Samuel chonaa bak'āri, ichi pari chi warrarā biji charraarā mimia oodamerā israelitaarā t'āide. ²Chi naapema t'ijjarapachida Joel; chi apema Abías. Āra Berseba p'uurude p'anapachida māgá israelitaarā nepira ak'idak'āri. ³Mamīda āchi chi ak'ōrek'a p'anadak'aa paji. Ma k'āyaara p'arat'a audú k'inia p'anadap'edaa perā, p'arat'a jitapachida ma p'arat'a teedap'edaarāpa oopidap'edaak'a oodait'ee. Māgá israelitaarā nepira ak'idak'aa paji Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. ⁴Maperā israelitaarā poro waibiarā chip'edaidap'eda, Ramadee wājida Samuel ome pedeede. ⁵Māgajida:

—Pi chonaa bida ajida, māik'aapa pi warrarā pik'a p'anadak'aa. Maperā taipa k'inia p'ani pia rey bimerā, irua tachi ak'ipariimerā. Rey k'inia p'anida ajida, awaraa eujādepemaarāpa iru p'anapatak'a.

ⁱ 7.12 Hebreo pedeede 'Ebenezer' jara k'inia bi 'māu Tachi Ak'ōrepa k'aripadamāi'.

^j 7.13 Ūk'uruurāpa jarapata 'Samuel chok'ai bi misa'.

⁶Māgá rey k'inia p'anida adak'ári, Samuel t'ári áriidachi. Maperã Tachi Ak'õremaa it'aa t'ĩmaa beeji.

⁷Māpai Tachi Ak'õrepa nāga p'anauji: —Óoji áchia iidi p'anik'a. Pi yiaraa iru p'ani—e. Mita yiaraa iru p'ani, k'iniada—e p'anadairã mi áchi rey waa bamerã.

⁸Pimaa oo p'ani mimaa oopatak'a mia áchi Egipto eujádeepa uchía atadak'áriipa írá parumaa. Mide ijã amaapata it'aa t'ĩnadait'ee awaraa ak'õre waibia apatamaa. ⁹Māga p'anapata perã, óoji áchia iidi p'anik'a. Mamĩda ai naaweda k'íra jíp'a úraapáde aji, k'awaadamerã sãga p'anapataadait'ee rey jua ek'ari.

¹⁰Māpai Samuelpa ma israelitaarãmaa jaranaji jómaweda Tachi Ak'õrepa jarada. ¹¹Māgaji:

—Rey jua ek'ari nāga p'anapataadait'eeda aji. Reypa parã warrarã úk'uru soldaorã papiit'ee; awaraarã biit'ee caballo íri wãdamerã chõode; awaraarã biit'ee ichi carreta naa p'ira wãdamerã mãik'aapa ichi jãadamerã. ¹²Úk'uru soldaorã mil poro waibia papiit'ee; awaraarã soldaorã cincuenta poro waibia papiit'ee. Awaraarã biit'ee ichi eujãde mimiadamerã; ne—uudamerã mãik'aapa ne—uu chauda ewadamerã. Awaraarã biit'ee metaldee oodamerã arma mãik'aapa carreta oodak'ári, ne—inaa metaldee ooda aide bidait'ee. ¹³Parã k'aurã jida atait'ee k'era oodamerã, nechuudamerã mãik'aapa pan oodamerã. ¹⁴Parã eujã piara bee, uva k'ái mãik'aapa olivo k'ái piara bee ichi—it'ee atap'eda, teeit'ee poro waibiarã ichi jua ek'ari mimiapataarãmaa. ¹⁵Parã net'a tau ewada mãik'aapa uva oroda diezdepema chaa aba ichimaa teepiit'ee ichi ak'ipataarã—it'ee mãik'aapa awaraarã ichi jua ek'ari mimiapataarã—it'ee. ¹⁶Ichiaba parã mimiapataarã, imik'íraarã, wẽraarã paara mãik'aapa parã p'ak'a pipiara bee, burroorã paara atait'ee ichi—it'ee mimiapataadamerã. ¹⁷Parã ovejaarã waridadepema diezdepema chaa aba atait'ee. Ma awara pãchi jida iru—it'ee mimiadait'ee. ¹⁸Māga pak'ári, parãpa rey jirit'eradap'edaapa ma jõma oo bi k'aurepa parãpa Tachi Ak'õremaa chupiria iididait'ee. Mamĩda irua úri—e pait'eeda aji.

¹⁹Samuelpa māga jaraji mĩda, israelitaarãpa úri k'iniada—e paji. Mapa irumaa nāga jarajida:

—Tai—it'ee pí úraa maarepida p'ua—e bipi. Taipa rey k'inia p'anida ajida, ²⁰awaraa eujãdepemaarãpa iru p'anapatak'a. K'inia p'ani reypa tai ak'í bapariimerã mãik'aapa tai naa wãpariimerã awaraarã ome chõonadak'ári.

²¹Samuelpa māga úrip'eda, Tachi Ak'õremaa ma pedee jaraji.

²²Māpai Tachi Ak'õrepa p'anauji:

—Óoji áchia iidi p'anik'a. Rey bipáde aji, áchi ak'ípariimerã.

Māpai Samuelpa “pia bida” ap'eda, jaraji israelitaarã wãdamerã áchi p'uuru chaa.

Saúl Samuel ome unuda

9 ¹Maapai eperã bapachi, t'íjarapatap'edaa Quis. Māgí Benjamín èreerãdepema paji. Chi ak'õre Abiel paji. Ma Abiel uchijaji

Zerordeepa. Ma Zeror uchiaji Becoratdeepa. Ma Becorat uchiaji Afiadeepa. Awaraarāpa Quis waawee p'anapachida āchi poro waibiak'a unupatap'edaa perā. ²Quipa warra k'ūtrāa k'īra wāree, k'ap'ia īdaa iru baji. T'ījarapachida Saúl. Awaraa israelita iruk'a wē–e paji. Awaraarā jōmaarā k'āyaara iru it'īara baji.

³Ewari aba Quis burroorā atuadachida. Mapa irua chi warra, Saulmaa māgaji:

—Wāji tachi burroorā jiride. Pīchi ome mimiapari aba atee páde aji.

⁴Māgá Saúl wāji. Wāyaajida ee jēra bimāi Efraín ēreerā eujāde māik'aapa Salisá eujāde. Mamīda ma burroorā atuadap'edaa mama unuda–e paji. Ichiaba wāyaajida Salín eujāde māik'aapa Benjamín ēreerā eujāde. Mamīda mama ichiaba unuda–e paji. ⁵Zuf eujāde panadak'āri, Saulpa chi mimiaparimaa māgaji:

—Āpītee wādāma aji. Maa–e pirā mi ak'ōre tachi pari audupiara k'īsia nībeeī, ichi burroorā pari k'īsiai k'āyaara.

⁶Ma mimiaparipa p'anauji:

—Tachi Ak'ōre pedee jarapari na p'uurude bapari. Jōmaarāpa iru pia ak'ipata, irua jara bik'a ichita p'asapari perā. Wādāma irumaa. Irua jaraisk'a chisāgí ode tachi wādaipia bi.

⁷Saulpa p'anauji:

—Māgara wādāma aji. Mamīda ¿irumaa k'āata ateedayama? aji. Tachi mochila anipapatade pan jida wēe nida. Ne–inaa wēe p'anida aji, teedait'ee Tachi Ak'ōre pedee jaraparimaa.

⁸Māpai ma mimiaparipa māgaji:

—Mia iru bi p'arat'a tau perá gramo ōpee pait'ee bi. Māgí teeit'eeda aji, ma Ak'ōre pedee jaraparimaa, irua tachimaa o ak'ipimerā.

⁹(Chonaarāweda israelitaarāpa Tachi Ak'ōremaa ne–inaa iidi k'īnia p'anadak'āri, iidipachida 'eperāpa ne–inaa p'asait'ee bi unupari' apatap'edaamaa. Írá māgee eperā Tachi Ak'ōre pedee jaraparida apata.)

¹⁰Saulpa ma mimiaparimaa māgaji:

—Pia bīpi. Wādāma aji.

Māpai āchi omeeweda wājida ma Ak'ōre pedee jarapari bapariida p'uurudee. ¹¹Eede it'aa wārutade ma p'uurumaa, awēraarā ome unujida. Ma awēraarā pania t'ide wā nipajida. Māpai māirāmaa iidijida:

—¿Nama bik'ā ajida, ne–inaa p'asait'ee bi unupari?

¹²Ma awēraarāpa p'anaujida:

—Bīpi. Mamīda waawipai bi. Et'ewapai pacheji, idi p'uurude ne–animalaarā peedap'eda, Tachi Ak'ōre–it'ee paapidait'ee perā ee it'í bide ne–animalaarā paapatamāi. Isapai wāruta pirā, iru ununadayada ajida. ¹³P'uurude panadak'āri, iru jírítī nek'ode wāi naaweda eede it'aa, ne–animalaarā Tachi Ak'ōre–it'ee paapatamaa. Mama iru pana–emāi eperāarā nek'oda–e, irua pedee pia jarait'ee perā nek'odai naaweda.

Maap'eda chi t'ĩ pëidaarã nek'odai. Mapa isapai wãdapáde ajida, iru unudamerã.

¹⁴Aramágá Saúl ma mimiapari ome p'uurudee wājida. Ará panadak'ári, unujida Samuel wāru eede it'aa ne–animalaarã paapatamaa.

¹⁵Ai noreweda, Saúl pai naaweda, Tachi Ak'õrepa Samuelmaa nãga k'awapiji: ¹⁶“Nu, nãgí horade mia Benjamín èreerãdepema aba pĩmaa pëiit'eeda aji. Mãgí awara bipáde aji, mi p'uuru pidaarã ak'ipariimerã. Mãgipa israelitaarã uchiapiit'ee filisteorã juadeepa. Mãgá mia ak'ipiit'ee wāara ũriji mi p'uuru pidaarãpa chupiria iididap'edaa.”

¹⁷Samuelpa Saúl unuk'ári, Tachi Ak'õrepa mägaji:

—Nãgida aji, mia eperã jarada. Nãgipa mi p'uuru pidaarã ak'i bapariit'eeda aji.

¹⁸Saúl p'uurude t'ĩupatamãi panak'ári, Samuel k'ait'a wãp'eda, nãga jaraji:

—Mi chupiria k'awáaji. Jarapáde aji, sãma bi ne–inaa p'asait'ee bi unupari te.

¹⁹Samuelpa p'anauji:

—Mipi chi ne–inaa p'asait'ee bi unupari. Mi naa eede it'aa wáti ne–animalaarã Tachi Ak'õre–it'ee paapatamaa, idi parã mi ome nek'odait'ee perã. Nu mia jarait'ee pia mĩmaa iidi k'inia bi. Maap'eda mia parã wãpii. ²⁰K'ĩsianáaji pi burroorã k'ãima õpee atua p'aní unu atadap'edaa perã. Awaraarã k'ãyaara israelitaarãpa pi mãik'aapa pichi ak'õredeerã piara ak'ipataadait'eeda aji.

²¹Mãpai Saulpa p'anauji:

—Mamĩda mi Benjamín èreerãdepema, Israeldeepa uchiadap'edaarã èreerã ma–ãriara bidepema. Ma awara Benjamín èreerãdepemaarãde michideerã ek'ariara p'aní awaraa te pidaarã k'ãyaara. Mãga bita, ¿sãap'eda pia mĩmaa mãga jara bima? aji.

²²Mãpai Samuelpa Saúl chi mimiapari ome ateeji nek'opatamaa. Su–ak'i beepiji t'ĩ pëidaarã treinta p'anadap'edaa ome, eperãarã poro waibiara bi su–ak'i beeparimãi.

²³Maap'eda Samuelpa chi nejooparimaa mägaji:

—Aneepáde aji, nechiarã mia jarada awara bimerã.

²⁴Aramágá ma nejooparipa ne–animal mak'ara aba atanap'eda, Saulmaa tee cheji. Mãpai Samuelpa mägaji:

—Jãgí pi–it'ee awara iru baji. K'opáde aji, mia na t'ĩ pëidaarã t'ĩda perã pi ome auk'a nek'ode chedamerã.

Mãgá ma ewate Saúl nek'oji Samuel ome. ²⁵Ma ee it'ia badamãiipa uchiadak'ári, p'uurude t'ĩujida. Maap'eda Samuel tedepema terrazade Saul–it'ee k'ãimerã ooteejida. Mama Samuel Saúl ome pedeeji.

²⁶Maap'eda Saúl jëra beejii mãik'aapa k'ãiji.

Ai norema Samuelpa Saúl t'ĩji mãik'aapa nãga jaraji:

—P'irabáiji mǎik'aapa pichi ode wǎpáde aji.

Mǎgá Saúl p'irabaiji mǎik'aapa Samuel ome taawaa uchiaji.

²⁷P'uuruudeepa uchiadait'ee pak'ári, Samuelpa Saulmaa mǎgaji:

—Pi mimiapari naa péiji. Mamída pi, arak'atia beepáde aji, mia jara k'inia bairǎ Tachi Ak'órepa mimaa jarada.

Mǎpai Saúl mimiapari ichi naa wǎji.

Samuelpa Saúl awara bida israelitaarǎ rey pamerǎ

10 ¹Mǎpai Samuelpa aceite olivodee ooda botellade iru bada atap'eda, Saúl poro ǎri weet'aaji mǎik'aapa iru uritarrade k'ira it'aap'eda, mǎgaji:

—Idi Tachi Ak'órepa pi awara biruda aji, ichi p'uuru pidaarǎ, israelitaarǎ ak'i bapariimerǎ.^k Pia israelitaarǎ ak'i bapariit'ee mǎik'aapa ǎra uchiapiit'ee ǎra k'ira unuamaa iru p'anapataarǎ juadeepa. Nǎgǎ pia k'awai Tachi Ak'órepa pi awara bida ichi p'uuru pidaarǎ poro waibia pamerǎ. ²Pi namǎik'aapa wǎk'ári, imik'iraarǎ omé unuit'ee Selsa p'uurude Benjamín ǎreerǎdepemaarǎ eujǎde, Raquel iadap'edaa k'ait'a. Mǎirǎpa nǎga jaradait'ee: “Unu atajidada adait'ee, parǎpa burroorǎ jiri nipadap'edaa. Pi ak'óre waa k'isia—e bi ma burroorǎde; jǎp'a parǎde k'isia nǎbi. Irua iidimaa bida adait'ee, k'ǎata ooima pi unu atait'ee.”

³'Ma t'ǎepai, waawipai Tabor eujǎde encina pak'uru bimǎi panak'ári, unuit'eeda aji, imik'iraarǎ ǎpee, Beteldee wǎruta Tachi Ak'oremaa it'aa t'ǎde. Abaapa chivo ǎpee atee wǎit'ee mǎik'aapa abaapa pan ǎpee atee wǎit'ee. Jǎdee chi apemapa vino ne—ede t'ida atee wǎit'ee. ⁴Pimaa saludaadap'eda, pimaa pan omé teedait'ee. Jitapáde aji.

⁵'T'ǎepai pi panait'ee Guibeá p'uurude Tachi Ak'óre ee apata k'ait'a, filisteorǎ soldaorǎ p'anapatamǎi. Ma p'uurude t'ǎurude, pia unuit'ee Tachi Ak'óre pedee jarapataarǎpa iru pedee jaramaa p'ani, it'aa t'ǎpatamǎiipa eede edaa wǎdade. Mǎirǎ nok'oore unuit'ee eperǎarǎpa chaamaa p'ani salterio, pandero, p'ip'ana mǎik'aapa arpa. ⁶Mǎga nide Tachi Ak'órepa ichi Jaure pimaa péiit'ee. Mǎgǎ pi ǎra ome auk'a iru pedee jaramaa beeit'ee mǎik'aapa pi awara beeit'ee. ⁷Mia pimaa jara bik'a p'asak'ári, ǎoji pichia k'isia bik'a, Tachi Ak'óre pi ome bait'ee perǎ.

⁸'Maap'eda mi naa Guilgal p'uurudee wǎji. Mama mi pi ome unuit'ee. Mama k'ǎima siete nǎji mi pi ome unurumaa. Tachi Ak'óre—it'ee mia ne—animalaarǎ peep'eda, paa jǎt'aaait'ee mǎik'aapa awaraa ne—animalaarǎ peep'eda, paait'ee jedek'odait'ee tachi auk'aarǎ ome. Maap'eda mia pimaa jarait'eeda aji, k'ǎata oopia bi.

⁹Saúl Samuel ome despediip'eda, mamǎik'aapa uchiak'ári, Tachi Ak'órepa iru t'ári awarapiji. Ma ewateweda Samuelpa jaradak'a

^k **10.1** Tachi Ak'óre pedee traduciipataarǎ ǎk'uruurǎpa na oración aupai bipata na versiculode.

jōmaweda p'asaji. ¹⁰Saúl ichi mimiapari ome panadak'āri Guibeá p'uurude, Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā āramaa chejida. Māga nide Tachi Ak'ōre Jaure Saúl ome ba chep'eda, ārak'a irua auk'a Tachi Ak'ōre pedee jaramaa beeji. ¹¹Saúl k'awa p'anadap'edaarāpa unudak'āri irua Tachi Ak'ōre pedee jaramaa bi Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāk'a, āchi pitapai māgapachida:

—¿Quis warra Saúl, sāga nībima? ¿Iru Tachi Ak'ōre pedee jarapari padachik'ā? apachida.

¹²Ichiaba māpema abaapa māgaji:

—¿K'aima aji, jā Ak'ōre pedee jarapataarā ak'ōre?

Ma t'ēepai eperāarāpa jarapachida: “¿Saúl jida Tachi Ak'ōre pedee jaraparik'ā?” apachida. Māga jarapachida Saúl awara unudap'edaa perā.

¹³Saúl māgá pedee bap'eda, wāji eede it'aa, māpema Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īpatamaa. ¹⁴Saúl chíapapa iru unuk'āri, iidiji irumaa māik'aapa chi mimiaparimaa:

—¿Sāmaa wājidama? aji.

Saulpa p'anauji:

—Burroorā jiri nipajida. Mamīda unuda–e pak'āri, Samuelmaa iidinajidada aji.

¹⁵Māpai chí chíapapa māgaji:

—¿Samuelpa pīmaa k'āata jarajima? aji. Mimaa jarapáde aji.

¹⁶Saulpa p'anauji:

—Jīp'a jarajida aji, ma burroorā unudap'edaa.

Mamīda Saulpa jara–e paji Samuelpa ichi rey pait'eeda ada.

¹⁷Ma t'ēepai Samuelpa israelitaarā t'ī pēiji Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īnadamerā Mizpa p'uurude.

¹⁸Mama chip'edaidak'āri, Samuelpa māgaji:

—Tachi Ak'ōre, israelitaarā Ak'ōre Waibiapa nāga jara bida aji. “Mia parā israelitaarā Egipto eujādeepa uchía ataji. Ma awara mia parā uchiapiji Egipto pidaarā jua ek'ariipa māik'aapa awaraa eujādepemaarā jua ek'ariipa.” ¹⁹Mamīda írá parāpa Tachi Ak'ōre yiaraa iru p'ani, irua parā māgá k'aripa ataji mīda ma k'achiade p'anadap'edaamāiipa māik'aapa ma chup'iria p'anadap'edaamāiipa. Iru k'āyaara reyta k'inia p'anida apata. Maperā Tachi Ak'ōre k'īrapite chedapáde aji, éreerā chaa māik'aapa te pidaarā chaa.

²⁰Māga jarap'eda, Samuelpa Israeldeepa uchiadap'edaa éreerā chaa k'ait'a chepip'eda, suerte jemeneji k'awaait'ee Tachi Ak'ōrepa chisāgí éreerā jirit'eraji madeepa rey uchiamerā. Māgá k'awaajida Benjamín éreerā jirit'erada. ²¹Maap'eda jaraji Benjamín éreerādepema te pidaarā chaa k'ait'a chedamerā. Māpai suerte jemenek'āri, k'awaajida Matri te pidaarā jirit'erada. Ma t'ēepai suerte jemenek'āri, k'awaajida Matrīdeepa uchiada Quis warra, Saúl, jirit'erada. Mamīda Saúl jirínadak'āri, unuda–e

paji. ²²Māpai Tachi Ak'ōremaa iididak'āri k'awaapimerā Saúl bi wa wē–e, irua k'awapiji Saúl miru bi net'aa p'e bidap'edaamāi. ²³Māpai p'ira wājida, iru mamāik'aapa aneedait'ee. Israelitaarā k'irapite aneedak'āri, k'awaajida Saúl it'iaara bi israelitaarā jōmaarā k'āyaara.

²⁴Māpai Samuelpa jōmaarāmaa mägaji:

—Tachi Ak'ōrepa rey jirit'erada ak'iti. Iruk'a awaraa israelitaarā wē–eda aji.

Māpai israelitaarāpa biajida:

—¡Tachi Rey, pia bapariipáde! ajida.

²⁵Maap'eda Samuelpa israelitaarāmaa jarateji ley rey–it'ee; ságá bapariipia bi ichi jua ek'ari p'anapataarā ome. Māpai librode ma ley jōma p'āp'eda, Tachi Ak'ōre ome unupata tede ia bijji. Maap'eda Samuelpa eperāarā āchi te chaa pēiji.

²⁶Saúl ichiaba wāji ichi temaa Guibeade. Israelitaarā sōcharra beerā ūk'uru iru ome auk'a wājida, Tachi Ak'ōrepa āramaa k'isiapida perā māga oodamerā.

²⁷Mamīda ūk'uru t'āri k'achia–idaa beerāpa mägajida:

—¿Jāgipata tachi k'aripa ataik'ā ajida, tachi k'ira unuamaa iru p'anapataarā jua ek'ariipa?

Māirāpa iru pia ak'ida–e paji māik'aapa irumaa net'aa pia teeda–e paji. Māirāpa māga jarajida mīda, Saúl k'ūp'ee beejji.

Saulpa amonitaarā p'oyaada

11 ¹Ma t'ēpai amonitaarā rey Najapa ichi soldaorā chip'e atap'eda, wājida Galaad eujādee Jabés p'uurudepemaarā ome chōode. Ma p'uuru wap'ira iru p'anide, ma p'uurudepemaarāpa irumaa jara pēijida:

—Tai ome pedēji chōoda–ee p'anapataadait'ee. Māga ooru pirā, pi jua ek'ari p'anapataadait'eeda ajida.

²Ma amonita Najapa p'anauji:

—Pia bipi. Pacto oodāma chōoda–ee p'anapataadait'ee. Mamīda mia parā jōmaarā juaraarepema tau ēet'aait'eeda aji, ma k'aurepa israelitaarā k'ira nejasia p'aneedamerā.

³Jabés p'uurudepema poro waibiarāpa p'anaujida:

—K'āima siete nji, taipa jara pēiruta misa israelitaarā jōmaarāmaa tai k'aripa chedamerā. Apidaapa tai k'aripa cheda–e pirā, pia jara bik'a oodayada ajida.

⁴Māpai ma poro waibiarāpa eperāarā pēijida Guibeadee, Saúl baparimaa. Māpemaarāmaa nepiridak'āri, jēe para beejji. ⁵Māga nide Saúl pacheji ichi p'ak'a arado jidiupataarā ome māik'aapa ma p'uurudepemaarā māgá unuk'āri, iidiji:

—¿Eperāarā sājajidama? aji. ¿Sāap'eda jēe para nībima? aji.

Māpai nepirijida Jabés p'uurudepemaarāpa jara pēidap'edaa.

⁶Saulpa māga ūrik'āri, Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure irumaa pēiji. Mapa

Saúl k'íraudachi ma amonitaarã ome. ⁷P'ak'a omé atap'eda, peek'ooji m̄aik'aapa t'iap'ek'ooji. Ma p'ak'a k'ap'ia piuda t'iap'eda beeda awara–awaraa p̄iji israelitaarã j̄omaarãmaa m̄aik'aapa ma nechiaara ateedap'edaarã ome n̄aga jara p̄iji: “Na p'ak'a ome oodak'a ooit'eeda aji, chi mi eere m̄aik'aapa Samuel eere ch̄ode cheda–e p'aniirã p'ak'aaarã ome.”

Israelitaarãpa m̄aga ūridak'ári, p'erak'oodachida. Mapa eperã abapai pik'a chejida Saúl eere ch̄odait'ee. ⁸Bézec p'uuru k'ait'a chip'edaidap'eda, Saulpa ichi eere p'anadap'edaa soldaorã juasiak'ári, trescientos mil Israeldepemaarã paji. J̄odee treinta mil Judadepemaarã paji.

⁹Ma t'ēpai Saulpa jaraji ma Jabedeepa chedap'edaarãmaa:

—Jabés p'uurudepemaarãmaa n̄aga jaranáti: “Nu imat'ipa pai naaweda taipa parã k'aripnadait'eeda” aji.

M̄apai āra w̄ajida. Saulpa jara p̄ida nepirínadak'ári, Jabés p'uurudepemaarã o–īadachida. ¹⁰M̄apai seewata amonitaarã rey Najamaa n̄aga jara p̄ijida: “Nu pi jua ek'ari p'aneedait'eeda ajida, pia tai ome oomerã pichia k'inia bik'a.”

¹¹Ai norema Saulpa ichi soldaorã t'ooda ōpeede t'ooji. Īdatipodopa w̄ajida amonitaarã carpa eebai jira bidap'edaamaa m̄aik'aapa m̄airã peek'oo w̄ajida imat'ipa parumaa. Chi chok'ai uchiadap'edaarã waaweepa j̄ichoo w̄ajida. M̄agá eperãarã omé araa p'aneeda–e paji.

Israelitaarãpa Saúl k'inia p'anadap'edaa āchi rey pamerã

¹²Maap'eda israelitaarã ūk'uruurãpa Samuelmaa m̄agajida:

—¿K'airãpa jarajidama ajida, Saúl tachi rey panaamerã? ¡Ma eperãarã taimaa teepáde ajida, peek'oodait'ee perã!

¹³Mam̄ida Saulpa m̄agaji:

—Idi apida piuda–eda aji, Tachi Ak'ōrepa idi tachi israelitaarã k'aripada perã.

¹⁴M̄apai Samuelpa j̄omaarãmaa n̄aga jaraji:

—Guilgaldee w̄adama aji, Saúl rey bidait'ee.

¹⁵M̄agá israelitaarã j̄omaweda Guilgaldee w̄ajida. Mama Tachi Ak'ōre k'irapite Saúl āchi rey bijida. Ichiaba ne–animalaarã peedap'eda, Tachi Ak'ōre–it'ee paapijida āchi auk'aaarã ome jedek'odait'ee. Mama Saúl m̄aik'aapa israelitaarã o–īa p'aneejida.

Samuelpa israelitaarãmaa jarada

12 ¹T'ēpai Samuelpa israelitaarã j̄omaarãmaa n̄aga jaraji: —¡Ūriti! M̄ia oodoo parãpa iididap'edaak'a. Rey k'inia p'anida adak'ári, m̄ia rey biji parã ak'i bapariimerã. ²Nama bida aji, p̄achi rey. Irua parã ak'i bapariit'ee m̄aik'aapa parãmaa jarait'ee k'āata oodaipia

bi. Mi audú chonaa bi. Poro t'orroo bi. Mi warrarã parã t'ãide p'ani. K'ũtrãweda mia parã k'aripadoo írã parumaa. ³Mi nama iru p'ani. Ñraweda jarãti Tachi Ak'õre k'ĩrapite mãik'aapa irua rey jirit'erada k'ĩrapite michi-it'ee ataji pirã awaraarã p'ak'a wa burro, maa-e pirã parãdepema apidaamaa ne-inaa k'achia ooji pirã, maa-e pirã p'arat'a jitaji pirã eperã aba piara ak'it'ee awaraarã k'ãyaara. Jaradapãde aji. Mia ma pari p'aait'ee.

⁴Mãpai arii p'anadap'edaarãpa p'anaujida:

—Mãga ook'aa pajida ajida. Pia taimaa ne-inaa k'achia apida oo-e paji, tai k'achia iru ba-e paji pichi jua ek'ari mãik'aapa p'arat'a jitak'aa paji ne-inaa k'achia oo-e bi imiateeit'ee.

⁵Mãpai Samuelpa mägaji:

—Mãgara Tachi Ak'õrepa mãik'aapa irua jirit'erada reypa ùri p'ani parãpa nepira apida mi ome wëe p'ani.

Árapa p'anaujida:

—Mãgada ajida.

⁶Ma awara Samuelpa israelitaarãmaa nãga jaraji:

—Moisés k'ap'ia mãik'aapa Aarón k'ap'ia Tachi Ak'õrepa parã chonaarã Egipto eujãdeepa uchiapiji. ⁷Írã Tachi Ak'õre k'ĩrapite ak'inĩ p'anëeti charra k'ĩrapite ak'inĩ p'aneek'ajidak'a, mia parã imiateeit'ee perã. Úriti mia parãmaa k'irãpapiu misa irua ooda parã chonaarã ome mãik'aapa parã k'aripait'ee.

⁸Jacob ichideerã ome Egipto eujãde p'anadap'eda, taarã pak'ãri, Egipto pidaarãpa ãra k'achia iru p'anapachida ãchi jua ek'ari. Maapai parã chonaarãpa Tachi Ak'õremaa chupiria iidipachida, irua ãchi k'aripamerã. Mãpai Tachi Ak'õrepa Moisés Aarón ome pëiji. Árapa parã chonaarã Egipto eujãdeepa uchia atajida mãik'aapa aneejida na eujãdee. ⁹Mamãda nama p'anide parã chonaarãpa ichi k'inia Ak'õre Waibia k'ĩra atuajida. Maperã irua ãra baaipiji Jazor p'uurudepema soldaorã poro waibia Sísara juade, ma awara filisteorã juade mãik'aapa Moab eujãdepema rey juade. Mãirã jômaweda parã chonaarã ome chõopachida. ¹⁰Mamãda ma t'ëepai parã chonaarãpa k'awaajida ãchia ne-inaa k'achia oodap'edaa Tachi Ak'õre k'ĩrapite, it'aa t'ĩ p'anadak'ãri awaraarã ak'õre waibia apata Baal mãik'aapa Astarté k'ĩrapite. Mãpai chupiria iidijida Tachi Ak'õrepa ãchi uchiapimerã ãchi k'ĩra unuamaa iru p'anadap'edaarã jua ek'ariipa. Irumaa aupai it'aa t'ĩdait'eeda ajida.

¹¹Maapai Tachi Ak'õrepa pëiji Yerubaal,¹ Barac, Jefté mãik'aapa mi, Samuel, parã ak'ipataadamerã irua parã uchiapiru misa parã k'ĩra unuamaa iru p'anapatap'edaarã jua ek'ariipa, mägã parã k'ãiwee p'anapataadamerã.

¹ 12.11 Yerubaal ichiaba t'ĩjarapachida Gedeón.

12 Mamīda parāpa k'awaadak'āri amonitaarā rey Najapa k'isia iru bada parā ome chōoit'ee, mimaa iidijida parā rey jua ek'ari bimerā. Māga iidijida parāpa rey pipiara iru p'ani mīda; mǎgí parā Ak'ōre Waibia. 13 Nama bi rey parāpa jirit'eradap'edaa. Tachi Ak'ōrepa parāmaa rey teeji. 14 Īrá parāpa Tachi Ak'ōre waaweedaipia bi, irumaa aupai it'aa t'īpataadaipia bi mǎik'aapa irua jara bik'a oodaipia bi. Parāpa, parā reypa paara ichita oodaipia bi Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Māga ooruta pirā, pia p'anapataadait'ee. 15 Mamīda iru pedee ūridaamaa p'aneeruta pirā mǎik'aapa irua jara bik'a ooda-e pirā, irua parā, parā rey paara miapiit'ee, parā chonaarā miapidak'a.

16 Āyaa wānaadapáde aji, unudait'ee perā ne-inaa pi-ia Tachi Ak'ōrepa oit'ee bi parā k'īrapite. 17 Naapai trigo ewapata k'oi chek'aa perā. ¿Wāara-ek'ā? aji. Mia Tachi Ak'ōremaa it'aa iidit'ee pa jīwaapimerā mǎik'aapa k'oi chepimerā. Mǎgá parāpa k'awaadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite ne-inaa k'achia oojida, iru awara rey iididak'āri.

18 Aramǎgá Samuelpa Tachi Ak'ōremaa it'aa iidiji. Ma ewateweda Tachi Ak'ōrepa pa jīwaa nībeepiji mǎik'aapa k'oi chepiji. Māga unudak'āri, israelitaarā jōmaarāpa Tachi Ak'ōre mǎik'aapa Samuel waawee p'aneejida.

19 Mapa Samuelmaa mǎgajida:

—Tachi Ak'ōre, pi Ak'ōre Waibiamaa chupiria iidíji, tai, pi mimiapataarā pari, irua tai piupinaamerā. Tai-it'ee rey iididak'āri, waapiara k'achia oojidada ajida, naaweda oodap'edaa k'āyaara.

20 Mǎpai Samuelpa mǎgaji:

—P'eranáati. Wāara, parāpa ne-inaa audú k'achia oojida. Mamīda ichita Tachi Ak'ōrede ijāapatáati mǎik'aapa t'āripa oopataáti irua jara bik'a. 21 Waa jirináati awaraa ak'ōre waibia apataarāmaa it'aa t'īpataadait'ee. Mǎirāpa parā maarepida k'aripada-e, servi-e p'anadairā. 22 Tachi Ak'ōrepa ichita oopari ichia jara bik'a. Mapa ichi p'uuru pidaarā ituaba atabēi-e. Irua k'inia bi parā ichi p'uuru pidaarā padamerā. 23 Miata ichita it'aa iidit'ee parā pari, mǎgá p'anapataadamerā. Mia māga oo-e pirā, Tachi Ak'ōre k'īrapite p'ek'au k'achia ooit'ee. Parāmaa jarateeit'ee iru o piade nipapataadamerā. 24 Aba parāpa Tachi Ak'ōre waaweedaipia bi mǎik'aapa t'āripa irua jara bik'a oopataadaipia bi. K'īrāpadaipia bi irua ne-inaa jōmaweda ooda parā k'aripait'ee. 25 Mamīda at'āri ne-inaa k'achia oo p'aneeruta pirā, parā mǎik'aapa pāchi rey paara jōdait'ee.

Samuelpa rey Saúl itriada

13 1 Saúl treinta año iru baji israelitaarā rey beek'āri. Cuarenta y dos año taarāji israelitaarā ak'ímaa.

2 Maapai irua israelitaarā imik'īraarā tres mil jirit'eraji soldaarā p'aneedamerā. Dos mil p'aneejida iru ome Micmás p'uuru de Betel p'uuru

k'ait'a ee jëra bimäi. Jödee chi apema mil p'aneejida ichi warra Jonatán ome Guibeá p'uurude. Ma Guibeá p'uuru Benjamín ëreerã eujãde baji. Ma soldaorã jirit'erap'eda, Saulpa israelitaarã p'aneedap'edaarã ächi temaa pëiji.

³Guibeá p'uurude p'anide Jonatán ichi ek'ari p'anadap'edaarã ome chõonajida mama bada filisteorã soldaorã p'anapatap'edaamaa mäik'aapa mäirã p'oyaajida. Apemaarã filisteorãpa mäga k'awaa atadak'äri, k'iraudachida. Maperã Saulpa trompeta chaapiji israelitaarã eujãde, hebreorã chip'edaidamerã jura chõodait'ee ma filisteorã ome.

⁴Israelitaarã jõmaarãpa k'awajida Saúl eere p'anadap'edaarãpa ma filisteorã ome chõodap'edaa. Maperã filisteorãpa israelitaarã k'ira unuamaa iru p'aneejida. Mapa israelitaarã soldaorã Saúl ome chip'ejida Guilgal p'uurude.

⁵Mäga nide filisteorã chip'ejida chõodait'ee israelitaarã ome. Tres mil carreta iru p'anajida seis mil soldaorã aide wãpataarã ome mäik'aapa awaraa soldaorã cho-k'ara jite wäjida. Mäirã cho-k'ara p'anajida, p'usadepema ipu tau nãusaak'a. Ma soldaorã Micmadee wäjida. Mama panadak'äri, Bet Avén oriente eere p'aneejida. ⁶Ma filisteorã ächi k'ait'a p'anapatap'edaa israelitaarã ome chõo chejida. Ma israelitaarãpa unudak'äri ächi ñri audú chewäda, ñk'uru miruk'oodachida mäu tede, yooro tede, mäu-idaa beemäi, zanjade mäik'aapa pozo p'oo beedade.

⁷Jödee awaraa hebreorã^m Jordán to sijida wädait'ee Gad ëreerã eujãdee mäik'aapa Galaad eujãdee. Mamïda Saúl at'äri Guilgalde baji. Soldaorã iru ome p'anadap'edaarã jõmaweda ächobeepa k'ap'ia wëre jõnajida.

⁸Mama k'äima siete Saulpa ñiji, Samuelpa jarada perã ichi mama k'äima siete nimerã, ära pari it'aa t'ñit'ee. Mamïda ma ewate Samuel Guilgalde pache-e pak'äri, soldaorã mamäik'aapa erreu wäjida.

⁹Saulpa mäga unuk'äri, ichi ek'ari p'anadap'edaarãmaa näga jaraji:

—Ne-animalaarã atanadapáde aji. Mia aba Tachi Ak'õre-it'ee paa jõt'aait'ee mäik'aapa awaraa ne-animalaarã paait'ee, jedek'odait'ee nama p'aniirã ome.

Mãpai Saulpa ichi juadoopa ma ne-animal peep'eda, Tachi Ak'õre-it'ee paa jõji.

¹⁰Ma ne-animal paa jõ aupak'äri, Samuel pacheji. Mãpai Saúl uchijai irumaa saludaade.

¹¹Mamïda Samuelpa mägaji:

—¿Sãap'eda pia ma ne-animal paa jõjima? aji.

Saulpa p'anauji:

—Unuji eperãarã erreu wãda pi pache-e pak'äri pia jarada ewate.

K'awaji filisteorã Micmade see jõni chõo chedait'ee. ¹²Mapa näga k'isijai:

^m 13.7 Israelitaarã hebreorã apachida, ächia hebreo pedee pedeepatap'edaa perã.

“Áchi mi ome chõo chedait'ee nama Guilgalde, mia Tachi Ak'õremaa it'aa iidii naaweda.” Maperã mia ma ne–animal paa jõjida aji.

¹³Mãpai Samuelpa mägaji:

—jPia ne–inaa k'achia pariatua oojida! aji. Pia oo–e paji pi Ak'õre Waibia, Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Irua oopidak'a ooda paara, pi, pideepa uchiadait'eerã paara, israelitaarã rey taarã bak'aji. ¹⁴Mamĩda irã pi ãra rey taarã ba–e pait'eeda aji. Tachi Ak'õrepa eperã ichi t'ãrimaa jiriit'ee. Mägipa iru p'uuru pidaarã ak'ĩ bapariit'eeda aji, pia oo k'inia–e pada perã Tachi Ak'õrepa jaradak'a.

¹⁵Samuelpa mãga jarap'eda, Guilgaldeepa uchijai. Mãpai Saúl ichi soldaorã ome chõode wãjida. Guilgaldeepa uchiadap'eda, wãjida Guibeá p'uurudee; ma p'uuru Benjamín èreerã eujãde bi. Mama panadak'ãri, Saulpa ichi ome nipadap'edaarã juasijai. Soldaorã seiscientos paji.

Israelitaarã arma wõe p'anadap'edaa

¹⁶Saúl chi warra Jonatán mãik'aapa soldaorã áchi eere p'anadap'edaarã p'aneejida Guibeá p'uurude Benjamín èreerã eujãde. Jõdee filisteorãpa áchi carpa eebai jira bijida Micmade. ¹⁷Mãga nide filisteorã pia chõo k'awaa beerã t'ooda õpeede t'oodap'eda, áchi p'anadap'edaamãiipa uchijajida chõodait'ee mãik'aapa chiãra net'aa jãri atadait'ee. T'ooda abaadepemaarã wãjida Ofradee wãpari ode, Súl eujãdee. ¹⁸Awaraa t'oodadepemaarã wãjida Bet Jorondee mãik'aapa chi apema t'oodadepemaarã wãjida ee jëra bimaa wãpari ode, Zeboyín eujã jewedaa ik'aawa eujã pania wõe bide.

¹⁹Israel eujã jõmaade eperã ne–inaa hierrodee oopari wẽ–e paji, filisteorãpa israelitaarãmaa espada mãik'aapa miasu oopidak'aa pada perã. ²⁰Maapai israelitaarã wãpachida filisteorã t'ãidee áchi net'aa metaldee ooda erapide: arado, azadón, chaara, wa jãit'e. ²¹Arado wa azadón pari p'aapipachida ocho gramos p'arat'a. Jõdee chaara wa jãit'e pari p'aapipachida p'arat'a gramo k'ĩmari. ²²Maperã ma ewate chõode uchiadak'ãri, soldaorã Saúl ome mãik'aapa Jonatán ome nipadap'edaarãpa miasu wa espada wõe nipajida. Saulpa mãik'aapa Jonatanpapai iru p'anajida.

²³Mãga nide filisteorã soldaorã ùk'uru p'anajida Micmás k'ait'a ee jëra bimã, mama wãyaapari o jãadait'ee.

Jonatanpa filisteorã soldaorã peeda

14 ¹Ewari aba Saúl warra Jonatanpa mägaji ichi escudo anipaparimaa: —Chepãde aji. To chak'e sãdait'ee filisteorã soldaorã p'anapata k'ĩraik'a eere bairã.

Mamĩda Jonatanpa chi ak'õremaa maarepida jara–e paji. ²Mãga nide Saúl baji Guibeá p'uuru k'idaa, nejõ biiri ek'ari Migronde. Mama baji

soldaorã seiscientos ome. ³Ma soldaorã ome p'aare Abías baji. Irua efod jã nipapachi. Iru Ajitob warra paji. Finés warra Icabod chi chĩapa paji mãik'aapa Siló p'uurudepema p'aare pada Elí chi ak'õchona paji.

Mama p'anadap'edaarã apidaapa Jonatán wãda k'awada–e p'anajida. ⁴Mãimisa iru isapai pana k'inia baji filisteorã soldaorã p'anadap'edaamã. Mama panait'ee wãyaapachida ee k'õot'ari jira bi omé esa–auk'a. Ma ee k'õot'ari aba t'ijarapachida Bosés, chi apema Sene. ⁵Aba norte eere baji Micmás p'uuru k'ĩrapite. Chi apema sur eere baji Guibeá p'uuru k'ĩrapite.

⁶Ma wãrutade Jonatanpa ichi escudo anipaparimaa mägaji:

—Wädáma aji, jã Tachi Ak'õrede ijãadak'aa beerã soldaorã p'anapatamaa. ¿Tachi Ak'õrepa tachi k'aripai–epaa? Iru–it'ee ne–inaa chaaree wë–e. Mapa tachi k'aripait'ee, chok'ara nida pijida maa–e pirã chok'ara–e nida pijida.

⁷Mãpai chi escudo anipaparipa mägaji:

—Oopáde aji, pichia k'isia iru bik'a. Ne–inaa jõmaade mia k'aripait'eeda aji.

⁸Mãpai Jonatanpa mägaji:

—Sĩadáma aji, áchi p'anímaa mãik'aapa áchímaa tachi unupidáma aji. ⁹Árapa jararuta pirã áchi nidamerã tachi p'anímã, mama tachia nidait'ee, áchímaa eede it'aa wãdai k'ãyaara. ¹⁰Mamída jararuta pirã áchímaa wãdamerã, eede it'aa wãdáma aji, árapa mãga jaradak'ãri, jara k'inia bairã Tachi Ak'õrepa áchi tachímaa p'oyaapiit'ee.

¹¹Mágá ãra omé eede it'aa wãdade unupijida ma filisteorã soldaorã p'anapatap'edaarãmaa. Mãirãpa unu atadak'ãri, mägajida:

—¡Ak'íti! Hebreorã uchía wãrutada ajida, áchi miru p'anadap'edaa mãu tedeepea.

¹²Mãpai madepema soldaorãpa biajida Jonatanmaa mãik'aapa chi escudo anipaparimaa:

—Chéti taimaa. Parãmaa ne–inaa ak'ipidait'eeda ajida.

Mãpai Jonatanpa chi escudo anipaparimaa mägaji:

—Mi t'ëe chéji. Tachi Ak'õrepa áchi tachi israelitaarã juade baapiit'eeda aji.

¹³Mãpai Jonatán ma eede it'aa juapa jita wãji. Chi escudo anipapari iru t'ëe wãji. Mágá Jonatán ma filisteorã ome unuk'ãri, ichia ãra eujãde baaipipachi. Mãpai chi escudo anipaparipa peet'aapachi. ¹⁴Ma chõodap'edaade Jonatanpa mãik'aapa chi escudo anipaparipa veinte filisteorã peek'oojida, eujã ma–ãriide.

Israelitaarãpa filisteorã soldaorã jërek'oodap'edaa

¹⁵Mãga unudak'ãri, filisteorã soldaorã arii p'anadap'edaarã, áchi p'anapatap'edaamã jãpataarã mãik'aapa chi chĩara net'aa jãri nipapatap'edaarã paara auk'a p'erak'oodachida. Ma ewate auk'a awërachai wãyaaji. Mapa audupiara p'erajida.

¹⁶ Guibeá p'uuru k'idaa Benjamín èreerã eujãde Saúl eere p'anadap'edaa soldaorã jïapatap'edaarãpa unudak'ãri filisteorã soldaorã pariatua p'ira erreu wãda, Saulmaa jara pëijida.

¹⁷ Mãpai Saulpa mägaji chi soldaorã poro waibiarã, ichi k'öp'ãya nipadap'edaarãmaa:

—Soldaorã juasiadapáde aji, k'awaadait'ee k'aita falta bi tachi eere p'anidepema.

Mãga oodak'ãri, k'awaajida Jonatán mãik'aapa ichi escudo anipapari wẽ-e.

¹⁸ Ma ewate p'aare Ahías ãchi ome bada perã, Saulpa irumaa mägaji: —Tachi Ak'õre baalteka' biⁿ namaa aneepáde aji.

Mãga jaraji ma ewate Tachi Ak'õre baalteka' bi anipadap'edaa perã.

¹⁹ Mamída Saúl ma p'aare ome pedeemaa bide, audupiara biuk'a para beejí filisteorã p'anadap'edaamãi. Mapa Saulpa ma p'aaremaa mägaji: —Aneenaapáde aji.

²⁰ Aramata Saulpa ichi soldaorã chip'e atap'eda, chõode wäjida. Mamída ma filisteorã audú k'ïra k'awa-e pik'a k'oodaidap'edaa perã, ãchi auk'aarã peek'oo wãpachida. ²¹ Ma awara hebreorã,^o taarãweda filisteorã soldaorã p'anapatap'edaamãi p'anadap'edaarãpa mãga unudak'ãri, wãyaak'oodachida israelitaarã, Saúl mãik'aapa Jonatán ome p'anadap'edaarã eere. ²² Mãpai ma israelitaarã Efraín èreerã eujãdepema ee jëra bide mirudaidap'edaarãpa k'awaa atadak'ãri ma filisteorã jïchoo wãda, ichiaba ãra t'ëe wäjida chõode. ²³ Mägá chõo wäjida Bet Avén waawí parutamaa. Mägá ma ewate Tachi Ak'õrepa israelitaarã k'aripaji ma filisteorã p'oyaadamerã.

Saulpa juraada

²⁴ Israelitaarãpa mägá p'oyaajida mïda, ãchi k'ap'ia t'ümaadachida, nek'oda-ee p'anadap'edaa perã Saulpa juraada k'aurepa. Ma ewate tap'edaweda soldaorã jõmaarã taide irua nãga juraaji: “Idi mï k'ïra unuamaa iru p'anapataarã p'oyaadaí naaweda, apida nek'oru pirã, k'achiade baaiit'eeda” aji. Maperã apida nek'oda-e paji. ²⁵ Maap'eda ma soldaorã pak'uru jëra bide t'ïudak'ãri, eujãde jirri miéle unu atajida. ²⁶ Jirri miéle waibia baji mïda, apidaapa seneda-e paji, waawee p'anadap'edaa perã Saulpa juraada k'aurepa. ²⁷ Mamída Jonatanpa k'awa-e baji chi ak'õrepa juraada soldaorã taide. Mapa ma pak'uru jëra bide wãyaa wãde, ma jirri miéle unu atak'ãri, ichi juade anipada pak'uru k'ïpa ma jirri mielede sut'aaji mãik'aapa senet'aaji. Mãpai aweda juatauradachi.

ⁿ 14.18 Estudiapataarã ùk'uruurãpa k'ïsiapata Tachi Ak'õre baalteka' bi iidii k'ãyaara, Saulpa chi efod iidí baji. ^o 14.21 Israelitaarã ichiaba t'ïjarapachida hebreorã, hebreo pedee pedeepachida perã.

²⁸Mamída mama bada soldaopa mąga unuk'ári, jaraji:

—Soldaorą taide pi ak'orepa nąga jurajaji: “Idi apida nek'oru pirą, k'achiade baaiit'eeda” aji. Maperą na soldaorą audú k'ap'ia t'úmaa p'ani.

²⁹Mąpai Jonatanpa mągaji:

—Mi ak'orepa mąga jarak'ári, tachi p'uuru pidaarąmaa ne–inaa k'achia oojida aji. Pichá ak'íji. Na jirri miéle ma–arı senep'eda, mi juataura beeji.

³⁰Jómaarąpa chik'o jarı atadap'edaa filisteorą juadeepa k'odap'edaa paara, jara jómaweda p'oyaak'ajidada! aji.

³¹Ma ewate israelitaarąpa ma filisteorą peek'oo wájida Micmadeepa Ayalón parutamaa. Mamída maap'eda israelitaarą soldaorą audú k'ap'ia t'úmaa p'aneejida. ³²Maperą ma filisteorą net'aa jarı atadap'edaadepema úk'uru ovejaarą, p'ak'arą mąik'aapa p'ak'a chak'eerą eujade peejida áchia unu atadap'edaamái. Maap'eda ma nechiera waasoo ók'oo k'ojida, audú jarrapisia p'anadap'edaa perą. ³³Mąga unudak'ári, awaraa soldaorąpa Saulmaa nepirinajida:

—Tachi Ak'ore k'irapite soldaorąpa p'ek'au k'achia oomaa p'anida ajida, nechiera ók'oo k'omaa p'anadairą.

Mąpai Saulpa mągaji:

—Ne–inaa k'achia oomaa p'anida aji. Isapai namaa mąu choma pira anéeti. ³⁴Ma awara mągaji:

—Wáti eperarą ome pedeede mąik'aapa jarátı áchi p'ak'a wa oveja aneedamerą. Nama otau t'iap'edai chi waa uchiamerą mąik'aapa chi chiara k'odai. Mągá Tachi Ak'ore k'irapite waa p'ek'au k'achia ooda–e pait'ee nechiera waa ome k'o p'ani k'aurepa.

Ma p'arik'uaweda ma eperą chaachaa ichia p'ak'a iru bada aneejida mąik'aapa mama chi otau t'iap'ejida. ³⁵Mągá Saulpa Tachi Ak'ore–it'ee ma mąudee altar ooji. Ma altar ichia naapiara ooda paji.

³⁶Ma t'ėepai Saulpa ichi soldaorąmaa mągaji:

—Na p'arik'ua wádama filisteorą jók'oodo mąik'aapa áchi ne–inaa jómaweda jarı ata wádama ewarirumaa. Jómaweda peek'oodama aji.

Áchia p'anaujida:

—Pichia oo k'inia bik'a oopáde ajida.

Mamída p'aarepa mągaji:

—Naapiara Tachi Ak'oremaa it'aa iididama aji.

³⁷Mąpai Saulpa Tachi Ak'oremaa it'aa iidiji:

—¿Filisteorą t'ėe wadaipia bik'á aji, wa mąga–e? ¿Pia tai israelitaarąmaa p'oyaapiit'ee'á? aji.

Mamída ma ewate Tachi Ak'orepa p'anau–e paji. ³⁸Mapa Saulpa mągaji:

—Soldaorą poro waibiarą jómaweda namaa chéti. Iidi wadapáde aji, k'awaadait'ee idi k'áare p'ek'au k'achiata oojida. ³⁹¡Tachi Ak'ore, israelitaarą k'aripapari k'irapite mįa juraa bi, chi ma p'ek'au k'achia ooda piuit'ee, mi warra Jonatán pijida!

Ma soldaorã poro waibiarãdepema apidaapa p'anauda–e paji. ⁴⁰Mapa Saulpa mǎgaji israelitaarã soldaorã jōmaarãmaa:

—Na eere ak'inĩ p'ana chedapáde aji, mǎik'aapa parã k'ĩrapite mi, mi warra Jonatán ome ak'inĩ p'aneedait'ee.

Ma soldaorãpa p'anaujida:

—Pichia k'ĩsia bik'a oopáde ajida.

⁴¹Mǎpai Saulpa nǎga it'aa t'ĩji:

—Israelitaarã Ak'õre Waibia, ¿sǎap'eda mia it'aa iidida p'anau–e pajima? Mía wa mi warra Jonatanpa ne–inaa ooda k'aurepa pirã, suerte jemenedak'ári, Urim uchiapji. Jõdee israelitaarãpa ne–inaa oodap'edaa k'aurepa pirã, suerte jemenedak'ári, Tumim uchiapipáde aji.^p

Mǎpai suerte jemenedak'ári, Jonatán Saúl ome uchijaji. Ma soldaorã k'aurepa–e paji.

⁴²Mǎpai Saulpa mǎgaji:

—Suerte jemenéti k'awaadait'ee mi k'aurepa wa Jonatán k'aurepa.

Mǎga oodak'ári, Jonatán uchijaji.

⁴³Mǎpai Saulpa Jonatanmaa iidiji:

—¿K'áata oojima? aji. Jarapáde aji.

Mǎpai Jonatanpa jaraji:

—Wáara mía jirri miéle ma–ári seneji mia pak'uru anipada k'ĩde. ¿Ma k'aurépata mi piupia bik'á? aji. Mǎga pirã, mi nama bida aji, waawee–e bi piuit'ee.

⁴⁴Mǎpai Saulpa mǎgaji:

—¿Jonatán, pi piu–e pirã, Tachi Ak'õrepa mimaa k'achia oopia bida aji, mi chupiria k'awa–ee!

⁴⁵Mamída israelitaarãpa mǎgajida:

—¿Sǎga Jonatán piuyama? ajida. ¿Iru k'aurepa tachi israelitaarãpa filisteorã p'oyaaajida! ¿Iru piu–eda! ajida. ¿Tachi Ak'õre ichita chok'ai bi k'ĩrapite taipa juraa p'ani, iru porodeepa puda apida baai–e pait'ee! Irua ooda idi Tachi Ak'õre juapa oojida ajida.

Mǎga jaradap'edaa k'aurepa Saulpa Jonatán peepi–e paji. ⁴⁶Ichiaba maapai Saulpa filisteorã waa jiri–e paji. Mapa filisteorã áchi eujádee erreu wǎjida.

Saúl rey bide israelitaarã chõodap'edaa

⁴⁷Mǎgá Saúl israelitaarã poro waibia beeji. Chõopachida áchi k'ĩra unuamaa iru p'anadap'edaarã; moabitaarã ome, amonitaarã ome, edomitaarã ome, Sobá p'uurudepema reyrã ome mǎik'aapa filisteorã ome. Ma chõode wǎdap'edaa chaa p'oyaapachida. ⁴⁸Ichiaba Saulpa

^p 14.41 Ûk'uruurãpa Saulpa Tachi Ak'õremaa jarada k'ak'at'uaa traduciijida nǎgá: 'Ak'ipji wáara k'áipata p'ek'au k'achia ooji.'

ichi soldaorã ome chip'edaip'eda, amalecitaarã p'oyaaajida. Mägá ma nechiaayaa beerã israelitaarã eujãdeepa jërek'oojida.

Sauldeerã

⁴⁹Saúl warrarã t'ijarapachida Jonatán, Isví⁹ mäik'aapa Malquisúa. Chi naapema k'au t'ijarapachida Merab; chi t'ëepema Mical. ⁵⁰Saúl wëra t'ijarapachida Ajinoán. Mägí Ajimaz k'au paji. Saúl soldaorã poro waibia t'ijarapachida Abner. Mägí Saúl chíapa Ner warra paji. ⁵¹Saúl ak'öre Quis mäik'aapa chi chíapa Ner ak'öre Abiel paji.

⁵²Saúl chok'ai bak'ári, taarã jura chöopachida filisteorã ome. Maperã Saulpa soldaorã juataura, söcharra beerã ichita jiripachi ichi ome nipapataadamerã.

Israelitaarã amalecitaarã ome chöodap'edaa

15 ¹Ewari aba Samuelpa Saulmaa nãga jaraji: —Tachi Ak'örepa mi pëiji pi rey bimerã ichi p'uuru pidaarã, israelitaarã t'äide. Mapa úrji Tachi Ak'örepa pímaa jara k'inia bi. ²Jömaarã Ak'öre Waibiapa nãga jara bi: “Mia amalecitaarã k'achia oot'eeda a bi, áchia jaradap'edaa perã israelitaarã áchi eujãde wäyaanaadamerã, Egipto eujãdeepa uchiadak'ári. ³Maperã wáji áchi ome chöode. Jömaweda jöt'áati, áchi net'aa ome. Chupíria k'awaanáati. Peek'óoti imik'íraarã, wëraarã, warrarã, ewaa t'o beerã paara. Ichiaba áchi oveja, p'ak'a, camello mäik'aapa burro jömaweda peek'oodapáde” aji.

⁴Mãpai Saulpa Israeldepema chöo k'awaa beerã t'í pëiji. Telayin p'uurude chip'epip'eda, juasiaji. Doscientos mil imik'íraarã jite wãpataarã paji. Ma awara Judá éreerã eujãdepema soldaorã diez mil paji. ⁵Ma soldaorã ome Saúl wáji amalecitaarã p'uuru waibiamaa. Ma p'uuru k'ait'la to chak'e badamã miru p'aneejida.

⁶Mama p'anide Saulpa nãga jara pëiji quenitaarã, amalecitaarã t'äide p'anapatap'edaarãmaa: “¡Ayaa wãdapáde aji, amalecitaarã ik'aawaapa! Maa—e pirã parã auk'a ára ome jödait'ee. Taipa parã chupíria k'awaadait'ee, parã auk'arãpa tai chonaarã k'aripadap'edaa perã Egipto eujãdeepa uchiadak'ári.”

Mãga úridak'ári, ma quenitaarã áyaa wãjida amalecitaarã t'äideepa. ⁷Mãpai Saúl mäik'aapa ichi soldaorã amalecitaarã ome chöonajida Javilá eujãdeepa Sur eujã parumaa. Mägí Egipto eujã oriente eere bi. Saúl eere p'anadap'edaarãpa mãirã p'oyaaajida. ⁸Ma amalecitaarã rey Agag jita atajida. Mamída awaraa amalecitaarã jömaweda espadapa peek'oojida. ⁹Agag peeda—e paji. Ma awara ovejaarã piara bee, p'ak'arã piara

¶ 14.49 Ichiaba t'ijarapatap'edaa Isboset wa Esbaal. Ak'íti 2 Samuel 2.8.

bee, oveja chak'eerã mäik'aapa p'ak'a chak'eerã poreera bee peeda–e paji. Ichiaba net'aa piara bee jõt'aada–e paji. Mamïda ne–animalaarã mäik'aapa net'aa servi–ee bee jõt'aajida.

Tachi Ak'õrepa Saúl yiaraa iru bada

¹⁰Ma t'ëepai Tachi Ak'õrepa Samuelmaa nãga jaraji:

¹¹—Párita Saúl rey bijik'ate aji, mide ijã amaa beeda perã mäik'aapa mia jaradak'a oomaa beeda perã.

Samuelpa mãga ùrik'ári, t'ári áriidachi mäik'aapa k'ai–ee ewariji it'aa iidimaa. ¹²Tap'edaweda Samuel Saulmaa wáit'ee paji. Mamïda wái naaweda, irumaa nãga nepiri chejida: “Saúl wáji Carmel p'uurudee mäu choma bide, ichia chõo p'oyaada k'irãpadamerã. Mamäik'aapa iru wájida ajida, Guilgaldee.”

¹³Mapa Samuel Saúl badamaa wáji. Saulpa iru unuk'ári, mágaji:

—Mia k'inia bi Tachi Ak'õrepa pi bendiciamerã. Irua jaradak'a mia oojida aji.

¹⁴Samuelpa p'anauji:

—Mágara ¿k'áata jara k'inia bima aji, ovejaarã mäik'aapa p'ak'arã biapi mia úri bi?

¹⁵Saulpa p'anauji:

—Soldaorãpa amalecitaarã eujãdeepa aneejida. Ovejaarã mäik'aapa p'ak'arã pipiara bee chok'ai ata bijida, Tachi Ak'õre, pi Ak'õre Waibia–it'ee paapidait'ee. Mamïda apemaarã peek'oojidada aji.

¹⁶Mãpai Samuelpa mágaji:

—¿K'íup'ee béji! Mia nepiriit'eeda aji, Tachi Ak'õrepa mimaa k'awapida p'árik'ua.

Saulpa mágaji:

—Jarapáde aji.

¹⁷Mãpai Samuelpa mágaji:

—¿Wãara–ek'ã, aji, pi–it'ee pi awaraarã k'ãyaara ek'ariara baji mïda, Tachi Ak'õrepa israelitaarã èreerã chaá pi jua ek'ari bijí mäik'aapa pi awara bijí áchi rey pamerã? ¹⁸Irua jaraji já amalecitaarã p'ek'au k'achia ooyaa beerã jõt'aadamerã. ¹⁹¿Sãap'eda irua jaradak'a oo–e pajima? Ma k'ãyaara áchi ne–animalaarã, net'aa paara p'e wájida. Mãga oodak'ári, Tachi Ak'õre k'irapite ne–inaa k'achia oojidada aji.

²⁰Mãpai Saulpa p'anauji:

—Mia oojida aji, Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Amalecitaarã peek'ooji. Jíp'a áchi rey Agag chok'ai bëjji. ²¹Jõdee mi soldaorãpa já ovejaarã, p'ak'arã mäik'aapa net'aa pipiara bee atajidada aji, Guilgalde panadak'ári, Tachi Ak'õre, pi Ak'õre Waibia–it'ee paapidait'ee.

²²Mãpai Samuelpa mágaji:

—Tachi Ak'õrepa audupiara k'inia bapari eperãarãpa oodamerã ichia jara bïk'a, ichi–it'ee ne–animalaarã paa jõpidai k'ãyaara. Piara bi

oodait'ee irua jara bik'a ovejaarã traã paadai k'ãyaara. ²³Chi oo–e bipã irua jara bik'a p'ek'au k'achia oomaa bi. Nãgee p'ek'au oopataarãk'ata bi: ne–inaã oopataarã k'awaadait'ee ne–inaã p'asait'ee bi; ichi k'inia ne–inaã k'achia oopataarã mãik'aapa ne–inaã juapa ooda k'ĩrapite it'aa t'ĩpataarã. Irua jara bik'a pia oo–e bairã, irua waa k'inia–e bi pi rey bamerã.

²⁴Mãpai Saulpa mägaji:

—Wãara, mia p'ek'au k'achia oojida aji. Tachi Ak'õrepa jaradak'a mãik'aapa pia jaradak'a oo–e paji, mia soldaorã waawee bada perã. ²⁵Írã mia chupiria iidi bi pia perdonaamerã mia p'ek'au k'achia ooda. Mi ome chepãde aji, Tachi Ak'õremaã it'aa t'ĩde.

²⁶Mãpai Samuelpa mägaji:

—Mi pi ome wã–eda aji. Pia Tachi Ak'õrepa jaradak'a oo–e pada perã, irua pi waa k'inia–e bi israelitaarã rey bamerã.

²⁷Samuel p'irraabãk'ãri wãit'ee, Saulpa iru ïripema p'aru i jita ataji. Mägã jitarude iru p'aru i jëdachi.

²⁸Mãpai Samuelpa Saulmaa mägaji:

—Nãga pik'a idiweda Tachi Ak'õrepa pi rey mimia jãri atajida aji, teeit'ee awaraã israelita, pi k'ãyaara pipiara bimaa. ²⁹Tachi Ak'õre, israelitaarã Ak'õre Waibia ichita baparipa seewa jarak'aa mãik'aapa ne–inaã ooit'eeda ak'ãri, mãga oopari. Iru eperãk'a bi–epi ne–inaã ooit'eeda ap'eda, oo–e pait'ee.

³⁰Mãpai Saulpa waya mägaji:

—Wãara mia p'ek'au k'achia oojida aji. Mamãda mia pimaa chupiria enenee nĩbi israelitaarã poro waibiarã k'ĩrapite mi k'ĩra nejasiapinaamerã. Mi ome chepãde aji, israelitaarã k'ĩrapite Tachi Ak'õremaã it'aa t'ĩji.

³¹Mägã Samuel Saúl ome ãpatee cheji. Mãpai Saúl Tachi Ak'õremaã it'aa t'ĩji.

³²Maap'eda Samuelpa mägaji:

—Amalecitaarã rey Agag aneedapãde aji. Agag k'ãiwee cheji Samuel k'ĩrapite, k'ĩsia bada perã ichi piu k'achia piu–e pait'ee.

³³Mamãda Samuelpa Agagmaã nãga jaraji:

—Pia wãraarã chok'ara warra wãe p'anapiji, pi espadapa ãra warrarã peek'ãri. Írã auk'a pi nawe warra wãe beeit'eeda aji.

Mãpai Samuelpa peet'aaji mãik'aapa chi k'ap'ia t'iap'ek'ooji. Mãga ooji Guilgalde Tachi Ak'õre k'ĩrapite.

³⁴Maap'eda Samuel Ramadee wãji. Jõdee Saúl wãji ichi temaa Guibeade. ³⁵Waa k'ĩra unuda–e paji. Samuel k'ĩra pia–ee bapachi, Saulpa oo–e pada perã Tachi Ak'õrepa jaradak'a mãik'aapa Tachi Ak'õrepa waa k'inia–e pada perã Saúl rey bamerã.

Tachi Ak'õrepa David israelitaarã rey bida

16 ¹T'ëepai Tachi Ak'õrepa Samuelmaa nãga jaraji: —¿Sãapai pi waa jêe—e pait'eema aji, Saúl pari? Mia iru yiaraa iru bi, waa k'inia—e bairã iru rey bamerã. Ne—animal cachode aceite t'i bip'eda, wáji Belén p'uurudepema Isái' temaa. Mia ichi warra aba jirit'erajida aji, israelitaarã rey pamerã.

²Samuelpa p'anauji:

—Mi, ¿sãga wãyama? aji. ¿Saulpa k'awaa ataru pirã, mi peet'aayada! aji.

Mãpai Tachi Ak'õrepa p'anauji:

—P'ak'a chak'e atéeji, mãik'aapa nãga jaráji: “Tachi Ak'õre—it'ee paade cheji.” ³Ma awara jara péiji Isái chemerã ma p'ak'a chak'e paak'ári. Iru chek'ári, mia jarait'ee pia k'áata oopia bi. Aceite weepia bi eperã mia ak'ipiru íri. Mágá iru awara bipáde aji.

⁴Samuelpa ooji Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Belén p'uurude panak'ári, p'uuru pidaarã poro waibiarã waaweede irumaa chejida mãik'aapa nãga iidijida:

—¿Nepira wêe cheruk'ã? ajida.

⁵Samuelpa p'anauji:

—Nepira wêe cheruda aji. Tachi Ak'õre—it'ee ne—animal paade cheruda aji. Óoti Tachi Ak'õre k'ait'a wãdait'ee pak'ári oopatak'a mãik'aapa mi ome chétí na p'ak'a chak'e paade.

Samuelpa Isái chi warrarã ome ununak'ári, ooji Tachi Ak'õrepa oopiparik'a ichi k'ait'a wãdamerã mãik'aapa jaraji wãdamerã ma p'ak'a chak'e paaruta ak'ide. ⁶Áchi pachedak'ári mãik'aapa Samuelpa Isái warra naapema t'íjarapata Eliab unuk'ári, k'ísiaji: “¿Nãgi—ek'ã aji, Tachi Ak'õrepa jirit'erada rey pamerã?”

⁷Mamída Tachi Ak'õrepa Samuelmaa mágaji:

—Jã iru—e. Ak'ináaji chi k'íra wa chi it'ia. Eperãarãpa eperã k'ap'ia ak'ipata k'awadait'ee pia wa k'achia. Mamída mia eperã t'árita ak'iparida aji.

⁸Mãpai Isaipa chi warra Abinadab t'í ataji mãik'aapa Samuelmaa ak'ipiji.

Mamída Samuelpa mágaji:

—Nãgí ichiaba Tachi Ak'õrepa jirit'era—e pajida aji.

⁹Maap'eda Isaipa chi warra Sama ak'ipiji.

Mamída Samuelpa mágaji:

—Nãgí ichiaba Tachi Ak'õrepa jirit'era—e pajida aji.

¹⁰Mágá Isaipa chi warrarã siete Samuelmaa ak'ipiji.

r 16.1 Isái ichiaba t'íjarapachida Jesé.

Mamīda Samuelpa irumaa mājaji:

—Madepema apida Tachi Ak'ōrepa jirit'era—e pajida aji.

¹¹Māpai Samuelpa Isaimaa iidiji:

—¿Pia warra waa wēe bik'ā? aji.

Isaipa p'anauji:

—Chi k'ūtrāara bi wē—eda aji. Irua ovejaarā ak'īmaa bida aji.

Samuelpa mājaji:

—T'ī pēipáde aji. Iru che—emaa na p'ak'a chak'e peedap'eda, paada—e māk'aapa su—ak'ī p'aneeda—eda aji, madepema nechiarā jedek'odait'ee.

¹²Māpai Isaipa t'ī pēiji. Māgá ma k'ūtrāa cheji. Iru k'īra wāree baji; chi tau pi—ia baji māk'aapa k'ap'ia pia baji.

Māpai Tachi Ak'ōrepa Samuelmaa mājaji:

—Nāgida aji. Iru awara bipáde aji, israelitaarā rey pamerā.

¹³Aramāgá Samuelpa ne—animal cachode aceite iru bada ataji māk'aapa weet'aaji ma k'ūtrāa poro īri chi ipemaarā taide. Ma k'ūtrāa t'ījarapachida David. Māgaweda Tachi Ak'ōre Jaure David ome ba cheji. Ma t'ēpai Samuel āpíte wāji Ramadee.

David Saúl jua ek'ari mimiapariida

¹⁴Maapai Tachi Ak'ōre Jaure Saúl ik'aawaapa uchijai. Ma pari Tachi Ak'ōrepa jaure k'achia pēiji. Ma jaure k'achiapa Saúl k'āiwee bapik'aa paji. ¹⁵Mapa Saúl mimiapataarāpa mājajida:

—Tachi Poro Waibia, jaure k'achia Tachi Ak'ōrepa pēida pi k'āiwee bapik'aada ajida. ¹⁶Pi nāgá chupiria bairā, tai pēiji arpa chaa k'awaa bi jiride. Ma jaure k'achiapa pi joree chek'āri, irua arpa chaai. Māga chaak'āri, pi k'āiwee beeyada ajida.

¹⁷Saulpa p'anauji:

—Māgara jirināti eperā arpa pia chaa k'awaa bi māk'aapa aneedapáde aji.

¹⁸Māpai mimiapari abaapa mājaji:

—Mia unudooda aji, Belendepema Isaí warrapa arpa pia chaapari. Māgí k'ūtrāa sōcharra māk'aapa chōo k'awaa bapari. K'īsia k'awaa pedepari, k'īra wāree bapari māk'aapa Tachi Ak'ōre iru ome bapari.

¹⁹Māpai Saulpa Isaimaa nāga jara pēiji: “Mimaa péiji pi warra David, chi ovejaarā ak'īpari.” ²⁰Māpai Isaipa chi warra David Saulmaa pēiji. Iru ome Saul—it'ee tee pēiji pan bulto burro īri, chivo chak'e māk'aapa vino ne—ede t'ida. ²¹David panak'āri, Saúl jua ek'ari mimiamaa beeji. Saulpa iru k'inia iru bapachi. Mapa iru biji ichi arma anipapariimerā. ²²Ma t'ēpai Saulpa Isaimaa nāga jara pēiji: “Mia k'inia bi pi warra David mi jua ek'ari mimia beemerā, mia iru pia ak'ī bairā.” ²³Māgá David beeji. Ma jaure k'achia Tachi Ak'ōrepa pēidapa Saúl joree chek'āri, Davidpa ichi arpa chaapachi. Māga ook'āri, Saúl t'āri o—ī—īa māk'aapa k'āiwee beepachi. Ma awara ma jaure k'achia iru ik'aawaapa āyaa wāpachi.

Filisteadepema gigantepa israelitaarã oo iru bada

17 ¹Maapai filisteorãpa ãchi soldaorã t'ĩ pejjida jura chõodait'ee israelitaarã ome. Chip'ejida Judá ãreerãdepemaarã p'uuru Socode chõodait'ee mãik'aapa ãchi carpa eebai jira bijida Efesdaminde, Soco, Azeca esajãk'a. ²Mãimisa Saulpa israelitaarã chip'e atap'eda, ãchi carpa eebai jira bijida Elã eujã jewedaade. Mama erk'a para baji chõode uchiadait'ee ma filisteorã ome. ³Ma filisteorã eera jãra bimãi p'ananajida ma eujã jewedaa ide. Jõdee israelitaarã k'iraik'a eere p'ananajida eera jãra bimãi.

⁴Mãga nide filisteorã p'anadap'edaamãipa Gat p'uurudepema chõo k'awaa bi, t'ijrapatap'edaa Goliat uchijai. Mãgí it'ia metro õpee baji. ⁵Casco bronedee ooda jĩ baji mãik'aapa ñipema p'aru bronedee ooda jĩ baji. Ma bronze chik'ia cincuenta y cinco kilo baji. ⁶Ichiaba ichi jirude ne-inaa bronedee ooda jĩ baji. Ma awara jabalina bronedee ooda ik'iade anipaji. ⁷Ichi miasu nẽchoma baji, israelitaarã p'aru k'aparidepema pak'uruk'a. Chi k'ĩ hierrodee ooda paji; chi chik'ia perã siete kilo baji. Mãgí chõo k'awaa bi nok'oore chi escudo anipapari wã nipaji.

⁸Goliat israelitaarã soldaorã k'irapite ak'inĩ beep'eda, nãga biaji: —¿Sãap'eda parã chõodait'ee k'a erk'a nãbima? aji. Mĩ filisteopĩ. Jõdee parã Saúl jua ek'ari p'anapataarã. Soldao aba jirit'erãti mi ome chõode chemerã. ⁹Mĩ ome p'oyaa chõoru pirã mãik'aapa mi peeru pirã, tai parã esclavo p'aneedai. Mamida mia iru p'oyaap'eda, peet'aaru pirã, parã tai esclavo p'aneedait'ee mãik'aapa tai-it'ee mimiapataadait'ee. ¹⁰Idi mia nãga jara bi Israeldepema soldaorãmaa: ¡Parã t'ãide imik'iraarã paraa pirã, aba pẽiti mi ome chõomerã!

¹¹Saulpa mãik'aapa ma israelitaarã jõmaarãpa ma pedee ùridak'ãri, k'ira pia-ee p'aneejida mãik'aapa ãchobeedachida.

David Saúl badamãi panada

¹²Maapai Saúl at'ãri rey bide Belén p'uurudepema Isaí chonaa baji. Iru efrateo paji mãik'aapa warrarã ocho iru baji. Mãirãdepema aba David paji. ¹³Isaí warra naapemaarã õpee Saúl ome ma jura chõode nipajida. Chi naapema t'ijrapachida Eliab; ai eerepema Abinadab, ai eerepema Sama. ¹⁴Mãirã naapemaarã perã, Saúl ome nipapachida. David chi ñpemaarã jõmaarã t'ẽepema paji mĩda, ¹⁵wãpachi Saúl badamaa mãik'aapa chepachi Belén p'uurudee chi ak'õre ovejaarã ak'ide.

¹⁶Mãgí filisteo tap'eda mãik'aapa k'ewara uchiapachi israelitaarã soldaorã ome chõo jiride. Mãga oopachi k'ãima cuarenta wãyaaru misa.

¹⁷Mãga bide ewari aba Isaipa chi warra Davidmaa mägaji:

—Na trigo paada efa^s aba na pan diez ome pi ñpemaarãmaa atepãde aji. ¹⁸Ichiaba ãchi poro waibia-it'ee na queso diez atẽjeji. Pi ñpemaarã

^s 17.17 Efa hebreo pedee. Efa aba jara k'inia bi treinta y siete litro net'a tau. Ñrapemaarãpa chaapatak'a diez kilodeepa veinte kilo parumaa paji.

ak'ip'eda, āpītee chek'āri, mi-it'ee ne-inaa aneepāde aji. Māgá mia k'await'ee āra k'ap'ia pia p'ani.

¹⁹Maapai Saúl māik'aapa David ĩpemaarā, awaraa israelitaarā paara, eujā jewedaa Elade filisteorā ome chōomaa p'anajida.

²⁰Ai norema tap'edaweda Davidpa ooji chi ak'ōrepa jaradak'a. Eperā awaraamaa ichi ovejaarā ĩapip'eda, iru wāji Isaipa net'aa teeda ome. Panak'āri soldaorā p'anadap'edaamaa, unuji soldaorā bia jōni chōode uchiadait'ee. ²¹Filisteorā israelitaarā k'irapite erk'a ak'inī p'anajida chōodait'ee. ²²Davidpa ichia ne-inaa aneeda soldao ne-inaa ĩapari ome atabēip'eda, p'iraji soldaorā erk'a ak'inī p'anadap'edaamaa chi ĩpemaarā saludaade. ²³Āra ome pedee bi misa, filisteorā p'uuru Gatdepema chōo k'awaa bi Goliat uchiaji ma filisteorā t'āideepa. Ichia jarapariidak'a jaraji israelitaarādepema aba ichi ome chōode chemerā māik'aapa ichi pedeeepa chōo jiri beejī. Māga jarada Davidpa ũriji. ²⁴Israelitaarāpa māgí chōo k'awa bi unudak'āri, āpītee p'irajida p'era jōnīpa. ²⁵Māpai nāga pedee para beejī: “¿Jāgí eperā unu p'anik'ā? ajida. ¿Israelitaarā ome chōode cheruda! ajida. ¿K'aipa iru p'oyaaama? Abaapa iru p'oyaarū pīrā, tachi reypa p'arat'a waibia teei, māik'aapa chi k'au teei ai ome miak'āimerā. Ma awara ma eperā te pidaarāmaa reypa impuesto waa p'aapi-eda” ajida.

²⁶Māpai Davidpa nāga jaraji soldaorā ichi k'ait'aara p'anadap'edaarāmaa:

—Chi jāgí filisteo peerupa ne-inaa pia ooit'ee tachi israelitaarā-it'ee, jāgí ĩjāak'aa bīpa Tachi Ak'ōre, chi ichita chok'ai bi ome chōo jiri bairā, tachi p'uuru pidaarā auk'a. Eperāpa jāgí filisteo peeru pīrā, ¿ma eperāmaa k'āata teedayama a p'anima? aji.

²⁷Ma soldaorāpa auk'a p'anaujida apemaarāpa ai naaweda jaradap'edaak'a. Chi Goliat peerumaa reypa ma ne-inaa teeit'eeda ajida.

²⁸Mamīda David ĩpema naapema Eliabpa David ma soldaorā ome pedeemaa bi ũrik'āri, k'iraudachi māik'aapa iidiji:

—¿K'āare-it'ee pī nama chejima? aji. ¿K'ai ome bēijima pichi ovejaarā chok'ara-e p'ani jā eujā pania wēe bide? Mía k'awa bi pia k'isia k'achia k'isia bi. Audua bapari perā ¿chōo ak'līde cheji-ek'ā? aji.

²⁹Davidpa p'anauji:

—¿Mía k'āata oojima aji, pī k'iraudaimerā? Jīp'a iidi bajida aji.

³⁰Māpai chi ĩpema ik'aawaapa āyaa wāji māik'aapa reypa jarada awaraarāmaa iidi wāji. Ārapa auk'a p'anaujida. ³¹Soldaorā ũk'uruurāpa ũridak'āri Davidpa iidi wāda, Saulmaa jaranajida. Mapa Saulpa t'ī pēiji. ³²Saúl k'irapite Davidpa māgaji:

—Rey Waibia, israelitaarā p'eradaik'araa bīda aji, jā filisteo k'aurepa. Mī, pī mimiapari, jāgí ome chōode wāit'eeda aji.

³³Saulpa p'anauji:

—Pī k'ūtrāa bairā, pī ituaba jā filisteo ome p'oyaa chōo-eda aji. Jāgí ma-āriweda chōoparida aji.

³⁴Māpai Davidpa mägaji:

—Rey Waibia, mi, pi mimiaparipa mi ak'öre ovejaarã ak'i bak'ãri, edaare león wa oso uchijai oveja jita atait'ee mäik'aapa k'oit'ee. ³⁵Mäga bide mi ma ne–animal t'ëe wãp'eda, golpe teepachi, chi it'aideepa oveja jãri atarumaa. Ma ne–animalpa mimaa orra chek'ãri, chi otaude jita atap'eda, golpe teepachi peet'aarumaa. ³⁶Mi, pi mimiaparipa león mäik'aapa oso mägá peedoo. Auk'a mäga ooit'eeda aji, jã filisteo ijãak'aa bi ome. Peet'aait'eeda aji, irua Tachi Ak'öre, chi ichita chok'ai bapari soldaorã oo iru bairã. ³⁷Tachi Ak'õrepa mi k'aripa ataji león mäik'aapa oso p'isiideepa. Auk'a mi k'aripa atait'eeda aji, jãgí filisteo juadeepa.

Māpai Saulpa mägaji:

—Mägara chõode wãji. Mia k'inia bida aji, Tachi Ak'öre pi ome bamerã.

³⁸Māpai Saulpa jaraji ichi chõopata p'aru David k'ap'iade jã bidamerã. Mäga oojida mäik'aapa casco broncedee ooda jã bijida. Ichiaba chi ñripema p'aru broncedee ooda jã bijida. ³⁹Maap'eda Davidpa ichi k'irride espada jã bijí. Mamída t'ia wãk'ãri, pia p'oyaa t'ia–e paji, ai naaweda mägee jik'aa pada perã. Mapa Saulmaa mägaji:

—Nãgee ome p'oyaa t'ia–eda aji, mia nãgee waide jik'aa perã.

Ma jõma ñrat'aap'eda, ⁴⁰ichi oveja ak'ipata pak'uru ataji mäik'aapa mãu k'ak'ayaa joisomaa jirinaji to chak'ede. Ma mãu p'e atap'eda, bijí ichi bolso anipapatade mäik'aapa chi honda^t juade ateeji. Mägá Goliatmaa wãji chõode.

Davidpa Goliat p'oyaada

⁴¹Mäga nide ma filisteo David k'ait'aara cheji piak'ãa. Chi escudo anipapari ichi naa chewãji. ⁴²Ma filisteopa David pia ak'ik'ãri, k'awaají iru k'ũtrãa bi; k'ap'ia pia, k'ira wãree.

Māpai ma filisteo Goliatpa Davidmaa audua ak'ip'eda, unuamaa iru bada perã, ⁴³mägaji:

—¿Mi usak'ã aji, jãgá pak'urupa mi ome chõode cheru?

Mäga jarap'eda, filisteorã ak'öre waibia apata t'ide Davidmaa pedee k'achia jaraji. ⁴⁴Māpai biaji:

—Chepáde aji, mia pi k'ap'ia k'opiit'ee perã ãkosoorãmaa mäik'aapa ne–animal k'achia beerãmaa.

⁴⁵Davidpa p'anauji:

—Pi chõo che bi espadapa, miasupa mäik'aapa jabalinapa. Mamída mi pi ome chõo cheru Jõmaarã Ak'öre Waibia juapa. Iruta tai israelitaarã soldaorã

^t 17.40 Honda oopata ne–edee. Ne–e pedazo k'i omé k'iraichaaweda jidap'eda, made jik'ara jipata. Ma ne–ede mãu bidap'eda, p'irrabaidak'ãri mäik'aapa jik'ara aba k'ena pëidak'ãri, ma mãu bat'apata.

Ak'õre Waibia. Pia iru ome chõo jiri bairã, irua mi k'aripait'ee. ⁴⁶Idi Tachi Ak'õrepa pi mi juade baapiit'ee. Mia pi peet'aait'ee mãik'aapa pi poro t'iap'et'aait'ee. Filisteorã k'ap'iata ãkosoorãpa mãik'aapa ne-animal k'achia beerãpa k'odait'ee. Mägá na p'ek'au eujã jõmaade k'awaadait'ee israelitaarã Ak'õre Waibiata jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. ⁴⁷Nama p'aniirã jõmaarãpa k'awaadait'ee Tachi Ak'õrepa chõo p'oyaa-e espadapa wa miasupa. Irua júapata chõo p'oyaapari. Mapa irua parã taimaa p'oyaapiit'ee.

⁴⁸Mãpai Goliat Davidmaa k'ait'aara cheji. Jõdee David ma filisteomaa p'ira wãji ⁴⁹mãik'aapa ichi bolsodeepa mãu ët'a atap'eda, chi hondade bijí. Bat'ak'ãri, ma filisteo tau biiride awa nãbanaji. Mãpai Goliat k'irapa eujãde baainaji. ⁵⁰Mägá Davidpa ma filisteo p'oyaaji. Hondapa mãu bat'adapapai ma filisteo peet'aaji. Davidpa espada anipa-e paji. ⁵¹Maperã ma filisteomaa p'irap'eda, Goliat espada ët'a ataji mãik'aapa chi otau t'iap'et'aaji.

Filisteorãpa ãchi chõopari pipiara bi mägá piu baibi unudak'ãri, ãpítee p'ira erreudachida. ⁵²Mãpai Israeldepema mãik'aapa Judadepema soldaorã chõopata bia biadap'eda, ãra t'ëe wãjida chõode. Chõo wãjida Filisteadepema p'uuru Gat t'íupatade parutamaa mãik'aapa Ecrón t'íupatade parutamaa. Sajarayin p'uurudeepa Gat mãik'aapa Ecrón parumaa, ma ode filisteorã k'ap'ia piuda chok'ara paraaji.

⁵³Mägá mãirã t'ëe chõo wãdap'eda, israelitaarã ãpítee chejida ma filisteorã p'anadap'edaamaa ãrapa net'aa atabëidap'edaa p'e atade. ⁵⁴Mãpai Davidpa Goliat poro jitaji mãik'aapa t'ëepai Jerusalendee ateeji. Mamída chi arma ia binaji ichi te ne-edeo oodade.

⁵⁵Ma chõodap'edaa naaweda, Saulpa unuk'ãri David uchiaru ma filisteo chõo k'awa bi ome chõode, ichia iidiji ichi jua ek'ari bada soldaorã poro waibia Abnermaa:

—Abner, ¿jã k'ũtrãa ak'õre, k'aima? aji.

Abnerpa p'anauji:

—Michi Rey Waibia, juraa bida aji, mia k'awa-e bi.

⁵⁶Mãpai Saulpa mägaji:

—Mägara iidí wãpáde aji, iru k'ai warrata a bi.

⁵⁷Mapa David pachek'ãri ma filisteo peep'eda, iru poro t'iap'eda ome, Abnerpa iru Saulmaa ateeji.

⁵⁸Mãpai Saulpa Davidmaa iidiji:

—K'ũtrãa, ¿pi ak'õre, k'aima? aji.

Davidpa p'anauji:

—Mi Belendepema Isaí warra. Michi Rey Waibia, mi ak'õre pi jua ek'ari pia baparida aji.

Jonatán David ome k'õp'ãyo meraada

18 ¹David Saúl ome pedeeda t'ëepai, Saúl warra Jonatán David ome k'õp'ãyo meraaji. K'inia iru bapachi ichi k'ap'ia k'inia iru

bapariidak'a. ²Ma ewateweda Saulpa Davidmaa jaraji ichi palaciode ichi-it'ee mimia beemerã. Chi ak'õre temaa pëi-e paji. ³Jonatanpa David mägá audú k'inia iru bada perã, iru ome pacto ooji ichita k'õp'ãyo pia p'anadait'ee. ⁴Mãga nide Jonatanpa Davidmaa teeji ichi ñripema p'aru jĩ bada, ichi espada, ematrima mãik'aapa k'irride jĩpari.

⁵Maapai Saulpa iru chõode pëik'ãri, Davidpa oopachi irua jaradak'a. Maperã Saulpa David soldaorã poro waibia papiji. Mãga ook'ãri, soldaorã o-ia p'anejida, ãchi poro waibiarã paara.

Saulpa David k'ira unuamaa iru beeda

⁶Davidpa filisteo peeda t'ëepai, israelitaarã soldaorã pachedak'ãri, Israeldepema p'uuru chaa wëraarã uchijida Saúl k'irachuude. T'ãri o-ia k'arijida mãik'aapa pëirajida lira, pandereta chaa p'anide. ⁷Mägá k'ari p'anadak'ãri mãik'aapa pëira p'anadak'ãri, nãga jarapachida: “Saulpa imik'iraarã mil peeji; jõdee Davidpa diez mil peeji.”

⁸Saulpa mãga ñrik'ãri, t'ãri ãrii bap'eda, k'iraudachi mãik'aapa mägaji: —Davidpa imik'iraarã diez mil peejida a p'ani. Mamida mia milpai peejida a p'ani. ¿Iru reyta papi k'inia p'ani-ek'a? aji.

⁹Maadak'ãriipa Saúl ichi t'ãridepai David ome k'irau beeji, ichi k'ãyaara waibiara pai jĩak'aapa.

¹⁰Ai norema Tachi Ak'õrepa Saulmaa jaure k'achia pëiji. Mägá Saúl k'ira k'awa-ee pik'adachi ichi palaciode mãik'aapa ichi juade miasu anipaji. Mãimisa Davidpa ichi arpa chaamaa baji ichia oopariidak'a. ¹¹Mamida mägá chaamaa bide Saulpa Davidmaa ichi miasu bat'aji, paredmaa iru su atai jĩak'aapa. Davidmaa bat'ada omé bat'aji mĩda, oopi-e paji.

¹²Saulpa k'awaji Tachi Ak'õrepa David k'aripa baji; jõdee ichi waa k'aripa-e bi. Maperã ichia David waawee baji. ¹³Mapa ichi palaciodeepa David ãyaa pëiji mãik'aapa iru biji soldaorã mil poro waibia pamerã, mägá ãra nok'oore chõode uchiamerã. ¹⁴Maapai Davidpa ne-inaa oopariida jõmaweda pia uchiapachi, Tachi Ak'õrepa iru k'aripa bada perã. ¹⁵Mapa Saulpa iru audupiara waawee bapachi. ¹⁶Mamida Israeldepema soldaorãpa mãik'aapa Judadepema soldaorãpa David k'inia iru p'anapachida, chõode wadak'ãri, iruta ãchi naa wãpachi perã.

David Saúl k'au ome miak'ãida

¹⁷Ewari aba Saulpa Davidmaa mägaji:

—Mi k'au naapema Merab teeit'eeda aji, pi iru ome miak'ãimerã, mi jua ek'ari bide pi Tachi Ak'õre-it'ee sõcharra chõoru pĩrã.

Saulpa mãga jarak'ãri, ichi t'ãridepai k'isĩa baji: “Piara bi filisteorãpa David peet'aadamerã, michi juapa peet'aa k'ãyaara.”

¹⁸Mamida Davidpa p'anauji:

—Mi pi k'au ome miak'āiik'araa bida aji, mi māik'aapa michideerā ek'ariara p'anadairā awaraa israelitaarā k'āyaara. Māga bita, ¿sāgá mi rey wiu payama? aji.

¹⁹T'ēepai Saulpa chi k'au Merab Davidmaa teet'ee pada ewate pak'āri, irumaa teei k'āyaara, Mejolá p'uurudepema t'ijarapatap'edaa Adrielmaa teiji.

²⁰Mamīda Merab t'ēepema Micalpa David k'inia baji. Saulmaa māga nepirinadak'āri, iru o-īa beejí, ²¹k'isia bada perā: “Mi k'au teet'eeda ait'ee. Mamīda iru k'ap'ia David filisteorā juade baapiit'ee.”

Maperā Davidmaa nāga jaraji:

—Īrá wāara pi mi wiu pait'eeda aji.

²²Ma t'ēepai Saulpa nāga jaraji chi mimiapataarāmaa:

—Parā David ome pedéeti eperāarā wē-emāi. Jaradapáde aji, mia iru audú k'inia iru bairā māik'aapa mi mimiapataarāpa iru auk'a k'inia iru p'anadairā, k'inia p'ani iru mi wiu pamerā.

²³Māpai Davidmaa māga jarajida.

Mamīda Davidpa p'anauji:

—¿Parāpa k'isia p'anik'ā māga p'asai? ¿Sāgá rey k'au ome mi miak'āiyama aji, mi nāgá chupiria, p'arat'a wēe bita?

²⁴Ma mimiapataarāpa Saulmaa māga jaranajida.

²⁵Māpai Saulpa k'isia k'achia iru bada perā David filisteorā juade baapiit'ee, ma mimiapataarāmaa nāga jaraji:

—Davidmaa nāga jaranadapáde aji: “P'arat'a teei k'āyaara pichi wēra pari, reypa k'inia bi pia Filisteadepema imik'īraarā cien peep'eda, āchi me e irumaa tee chemerā. Māgá irua filisteorāmaa k'achia ooyada aji, āchia tachimaa k'achia oopata pari.”

²⁶Davidmaa māga jaranadak'āri, iru māgá rey wiu padai k'inia baji māik'aapa k'isia beejí sāga ooit'ee Saulpa jaradak'a, chi fecha jarada pai naaweda. ²⁷Māpai David uchijai ichi soldaorā ome. Peenajida Filisteadepema imik'īraarā doscientos. Maap'eda Davidpa āchi me e reymaa ateeji, ma pari chi k'au teemerā. Māga ooda perā, Saulpa chi k'au Mical Davidmaa teiji.

²⁸Saulpa k'awaji Tachi Ak'ōrepa David k'aripa bada māik'aapa chi k'au Micalpa David k'inia bada. ²⁹Mapa irua David audup'iaara waawee beejí māik'aapa ichita k'īra unuamaa iru bapachi.

³⁰Maapai filisteorā poro waibiarā chōode wādak'āri, Davidpa chōo chok'araara p'oyaapachi awaraa Saúl soldaorā poro waibiarā k'āyaara. Maperā jōmaarāpa David t'o p'anapachida.

Saulpa jiripariida David peet'aait'ee

19 ¹Ma t'ēepai Saulpa jaraji chi warra Jonatanmaa māik'aapa ichi ak'ipataarāmaa David peet'aadamerā. Mamīda Jonatanpa David audú k'inia iru bada perā, irumaa jarak'oonaji. ²Māgají:

—Mi ak'õre, Saulpa pi peet'aa k'inia bida aji. Mapa nu tap'edaweda tauk'a nipáji mãik'aapa mirudaríji eperãarã p'anadak'aamãi. ³Mi wãit'ee mi ak'õre ome pi miru bi k'ait'a. Mía iidit'ee pi pari mãik'aapa k'awaak'ãri irua k'isia iru bi, pimaa jaranait'eeda aji.

⁴Ai norema Jonatán chi ak'õre Saúl ome pedeeji David k'aripait'ee. Mägaji:

—Michi Rey Waibia, pi mimiapari Davidmaa ne–inaa k'achia oonáaji. Irua maarepida pimaa ne–inaa k'achia oo–e bi. Ma k'ãyaara pi–it'ee ne–inaa piata oopari. ⁵Iru piuk'aji ma filisteo chõo k'awa bi ome chõonak'ãri. Mamída irua p'oyaaji. Mägá Tachi Ak'õrepa israelitaarãmaa ãra p'oyaapíji. Pia mãga unuji mãik'aapa irua ooda k'aurepa pi o–ãa beejí. ¿Sãap'eda pia iru pee k'inia bima, irua ne–inaa k'achia oo–e bita? Pia mãga ooru pirã, p'ek'au k'achia ooit'eeda aji.

⁶Saulpa Jonatán pedee ùrip'eda, ijãaji mãik'aapa mägaji:

—Tachi Ak'õre ichita chok'ai bi k'irapite mia juraa bida aji, David peepi–e pait'ee.

⁷Mãpai Jonatanpa David t'ĩ atap'eda, nepiríji áchi pedeedap'edaa. Maap'eda Saúl k'irapite ateeji. Mägá David Saúl ome waya mimia beejí.

⁸Ma t'ëepai israelitaarã waya jura chõonajida filisteorã ome. Made David uchíaji ichi soldaorã ome mãik'aapa filisteorã p'oyaajida. Mapa áchi naa mãirã jichoojida.

⁹Mamída Tachi Ak'õrepa jaure k'achia pëidapa waya Saulmaa joree cheji. Iru ichi palaciode su–ak'í baji miasu ome juade. Davidpa arpa chaamaa bi misa, ¹⁰Saulpa David paredmaa su atait'ee paji ma miasupa. Mamída Davidpa ichimaa oopi–e paji. Mapa ma miasu paredmaata su awa nĩbeejí. Mãpai ma ewate p'ãrik'ua David mirudachi.

¹¹Aramata Saulpa chi soldaorãmaa jaraji David temaa wãdamerã iru jãde mãik'aapa ai norema tap'edaweda peet'aadamerã.

Mamída ãra panadai naaweda, David wëra Micalpa irumaa nãga jaraji:

—Pi na p'ãrik'ua wã–e pirã, nu pi piuit'eeda aji.

¹²Aramata Micalpa David irabait'aaji ventanadeepa. Mägá David mirudachi. ¹³Ma t'ëepai Micalpa eperãk'a bi pak'urudee ooda ai k'irapite it'aa t'ĩpata atap'eda, p'arude bíji. Chi pudak'arak'a beemerã, chivo k'aradee k'ada bíji mãik'aapa ma jõma porobapa t'ap'a bíji.

¹⁴Saulpa ichi soldaorã pëik'ãri David jita atade, Micalpa jaraji:

—David k'ayaa bida aji.

¹⁵Mãpai Saulmaa mãga jaranajida.

Mamída irua ichi soldaorã waya pëiji nãga jarap'eda:

—¡Iru ichi camade k'ayaa bi píjida, aneedapáde! aji. ¡Mía iru peet'aait'ee!

¹⁶Mãpai ma soldaorã David temaa wãdap'eda, chi cama badamãi t'íujida. Mamída jita atadait'ee pak'ãri, unujida ma muñecak'a bi ma chivo k'ara k'ada ome.

¹⁷Maap'eda Saulpa chi k'aumaa ijāati iidiji:

—¿Sāap'eda mi k'ūrajima? aji. ¿Mi k'īra unuamaa iru bapari pēit'ajji-ek'ā? aji.

Māpai Micalpa p'anauji:

—Mimaa jarajida aji, mi peet'aait'ee, ichi pēi–e pirā.

¹⁸Māgá David mirudaida perā, Saúl juadeepa uchijai. Māpai David Ramadee wāji māik'aapa Samuelmaa ma jōma nepiriji. Ma t'ēepai David Samuel ome p'ananajida Nayotde, Ramá p'uuru k'ait'a. ¹⁹Saulpa k'awaa atak'āri David Nayotde bi, ²⁰ichi jua ek'ari p'anadap'edaa soldaorā pēiji David jita atanadamerā. Mama panadak'āri, ma soldaorāpa unujida Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā pedeemaa p'ani Tachi Ak'ōrepa pedeedidak'a. Āra Samuel jua ek'ari p'anajida. Māga nide Tachi Ak'ōre Jaure cheji ma soldaorāmaa māik'aapa auk'a pedeemaa p'aneejida Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a. ²¹Saulpa māga k'awaa atak'āri, awaraa soldaorā pēiji. Mamīda āra auk'a Tachi Ak'ōre pedee pedeemaa p'aneejida. Maperā Saulpa waya awaraarā pēiji. Mamīda āra ome auk'a māga p'asaji. ²²Mapa ichi k'ap'iak'i Ramadee wāji.

Panak'āri pozo waibia badamāi Secude, arii p'anadap'edaarāmaa iidiji:

—¿Sāma p'anima aji, Samuel māik'aapa David?

P'anaujida:

—Nayotde p'anida ajida, Ramá k'ait'a.

²³Māpai Saúl mamaa wāji. Mamīda Tachi Ak'ōre Jaure ichiaba irumaa cheji. Mapa Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a pedee wāji Nayotde panarumaa Ramá k'ait'a. ²⁴Ma awara ichi p'aru ērat'aap'eda, Samuel k'īrapite eujāde āk'adaa beeji pedeemaa Tachi Ak'ōrepa pedeedidak'a. Māga beeji k'āima aba; āstaawa, p'ārik'ua pida. Saulpa māga ooda perā, eperāarāpa nāga jarapachida: “¿Saúl jida Tachi Ak'ōre pedee jaraparik'ā?” apachida.

Jonatanpa David k'aripada

20 ¹Ma t'ēepai David Nayotdeepa uchijai māik'aapa Jonatán badamaa wāp'eda, iidiji:

—¿Mia k'āata oojima? aji. ¿K'āare ne–inaa k'achiata pi ak'ōremaa oojima? ¿Sāap'eda irua mi peeit'ee jirīmaa bima? aji.

²Jonatanpa p'anauji:

—¡Pi piu–epi! Mi ak'ōrepa ne–inaa ook'aada aji, mimaa jara–ee. Māga ooit'ee k'īsia iru bi pirā, ¿sāap'eda mimaa maarepida jara–e pajima? ¡Ma wāara–eda! aji.

³Mamīda Davidpa māgaji:

—Pi ak'ōrepa k'awa bida aji, pia mi k'inia iru bapari. Maperā irua nāga k'īsia bi–ek'ā: “Jonatanpa k'awaaik'araa bi, iru t'āri p'uanaamerā.” Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bi k'īrapite mia juraa bi wāara pi ak'ōrepa mi jirīmaa bi peeit'ee.

⁴Māpai Jonatanpa Davidmaa iidiji:

—¿K'āata k'inia bima aji, mia oomerā pi k'aripait'ee? Pia jara bik'a ooit'eeda aji.

⁵Davidpa p'anauji:

—Nu ai ewarik'āri fiesta oopata oodait'eeda aji. Mi wāipia bi rey ome nek'ode. Mamīda ma k'āyaara mi mirup'ji mēe, nunorema k'ewaraa paru misa. ⁶Māga nide pi ak'ōrepa mi pari iidiru pirā, jarapáde aji, mia chupiria iidi nībaji michi p'uuru Belendee wāpimerā, mama año chaa mi ēreerāpa ne–animal Tachi Ak'ōre–it'ee paapata perā na fiesta oodait'ee. ⁷Irua “pia bida” aru pirā, jara k'inia bi iru nepira wēe bi mi ome. Mamīda k'īraudaru pirā, pia k'awaai wāara irua mi peet'aa k'inia bi. ⁸Mi, pi mimiapari, chupiria k'awáaji, Tachi Ak'ōre k'īrapite pia mi ome pacto ooda perā ichita k'ōp'āyo pia p'anadait'ee. Mamīda mia ne–inaa k'achia ooji pirā, pichi juadoopa mi peet'áaji. ¿K'āare–it'ee mi pi ak'ōre k'īrapite ateyama? aji.

⁹Jonatanpa p'anauji:

—¡Māga jaranaapáde! aji. Mia k'awa ataru pirā mi ak'ōrepa pīmaa k'achia ooit'ee k'īsia bi, pīmaa jarait'eeda aji.

¹⁰Māpai Davidpa iidiji:

—Pi ak'ōrepa k'īrau p'anauru pirā, ¿k'aipa mīmaa jara cheit'eema? aji.

¹¹Jonatanpa p'anauji:

—Mēe wādāma. Mama mia jarait'eeda aji.

Māpai āchi omeeweda mēe wājida. Mama panadak'āri, ¹²Jonatanpa māgaji:

—Tachi israelitaarā Ak'ōre Waibia k'īrapite mia pīmaa nāga juraa bi. Nunorema parumaa na horade mia iidit'ee k'āata mi ak'ōrepa k'īsia iru bi. Pia k'īsia bi pirā, pīmaa jara pēiit'ee. ¹³Mamīda irua pīmaa k'achia ooit'ee k'īsia bi pirā, mia pīmaa jarait'ee māk'aapa mia pi k'aripait'ee, k'āiwee wāmerā. Māga oo–e pirā, Tachi Ak'ōrepa mīmaa k'achia oopia bi, chupiria k'awa–ee. Iruata pi k'aripait'ee, mi ak'ōre k'aripariidak'a. ¹⁴Mi nāgideepa chok'ai uchiaru pirā, Tachi Ak'ōrepa pi chupiria k'awaa bik'a mi chupiria k'awáaji mi peenaadamerā. ¹⁵Jōdee mi piuru pirā, mi warrarāmaa auk'a chupiria k'awáaji, Tachi Ak'ōrepa pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā jōmaweda jōpiru pijida. ¹⁶Pia māga oo–e pirā, Tachi Ak'ōrepa pi warrarā pia ak'ī–e pait'eeda aji.

Davidpa p'anauji:

—Pia jarada pia bida aji.

¹⁷Jonatanpa David audú k'inia iru bada perā ichi k'ap'iak'a, jaraji Davidpa juraamerā ichia jaradak'a ooit'ee. ¹⁸Māpai Jonatanpa māgaji:

—Nu ai ewarik'āri fiesta oopata oodait'ee. Pi su–ak'ī beeparimāi ak'īdak'āri, k'awaadait'ee pi wē–e. ¹⁹Mamīda nunorema pida pi wā–e pak'āri, audupīara k'awaadait'ee pi wē–e. Maperā wājji pi naaweda miru

badamaa mäik'aapa mama māu choma Ézel bimāi miru beepáde aji. ²⁰Mia sia õpee triit'ee ma māu choma bi eere, michi k'inia triit'ee bik'a. ²¹Māpai mia jarait'ee mi mimiaparimaa jirinamerā. Mia jararu pirā: “Chi sia pi bimāiipa namapai bi; atanáji”, mágara pi k'aiwee uchiaipia bi, maarepida pimaa ne-inaa k'achia ooda-e pait'ee perā. Tachi Ak'õre k'irapite mia mąga juraa bi. ²²Mamıda mia jararu pirā: “Chi sia pi bimāiipa achuwaapapai bi”, mágara pi āyaa wāipia bi, Tachi Ak'õrepa mąga k'inia bairā. ²³K'ira atuanaapáde aji, uchiamerā tachia juraadap'edaa Tachi Ak'õre k'irapite.

²⁴Māpai David miru beejí Jonatanpa jaradak'a. Ai ewarik'āri fiesta oopata pak'ari, rey Saúl mesade su-ak'i beejí nek'oit'ee. ²⁵Pared ik'aawa ichi su-ak'i beeparimāi su-ak'i beejí. Jõdee Jonatán iru k'irapite su-ak'i beejí. Soldaorā poro waibia Abner Saúl ik'aawa su-ak'i beejí. Mamıda David su-ak'i beeparimāi arająga beejí. ²⁶Ma ewate Saulpa maarepida iidi-e paji David pari, nąga k'isiada perā: “Irua oo-e paji Tachi Ak'õrepa oopiparik'a ichi k'irapite t'uiupia beemerā. ¿Maperā che-e paji-ek'ā?” aji. ²⁷Mamıda ai norema ma atanede ewari omeede David su-ak'i beeparimāi at'ari arająga baji. Mapa Saulpa chi warra Jonatanmaa nąga iidiji:

—¿Sāap'eda Isaí warra nuweda mäik'aapa idi pida nek'ode che-e pajima? aji.

²⁸Jonatanpa p'anauji:

—Davidpa mimaa chupiria iidi nı́bajida aji, Belendee wāpimerā.

²⁹Mimaa nąga jaraji: “Michi p'uurudee wāpipáde aji, michi p'uurudepemaarāpa na fiestade ne-animal Tachi Ak'õre-it'ee paapata perā. Mi ipemapa jara pėjida aji, mi wāmerā. Pia mi pia ak'iru pirā, mi wāpipáde aji, michi ipemaarā ak'ide.” Michi Rey Waibia, maperā iru pi ome nek'ode che-e pajida aji.

³⁰Mąga ũrik'āri, Saúl k'iraudachi Jonatán ome mäik'aapa mągaji:

—¿Pi k'iiri k'isua k'achia-idaa baparida aji, ne-animalk'a! ¿K'isia bik'ā aji, mia k'awa-e bi pi k'õp'āyo pia Isaí warra ome? Mąga oo bi k'aurepa pichi nawe k'ira nejasiapimaa bida aji. ³¹Isaí warra chok'ai bi misa, pi rey pa-e pait'ee! ¿Mapa iru jiride pėjji, mäik'aapa namaa aneepáde aji, iru peet'aaít'ee perā!

³²Māpai Jonatanpa p'anauji:

—¿Sāap'eda iru pee k'inia bima? aji. ¿Irua k'āare ne-inaa k'achiata oojima? aji.

³³Māpai Saulpa ichi miasu atap'eda, Jonatán suit'ee paji. Mągá Jonatanpa k'awaaji wāara chi ak'õrepa David peet'aa k'inia bi. ³⁴Mapa Jonatán k'iraudaip'eda, rey mesadeepa uchiaji. Ma ewate, ma fiesta ewari omeedepema chik'o k'o-e paji, iru audú t'ari p'ua nı́bada perā chi ak'õrepa David āpıte pedee k'achia jarada k'aurepa.

³⁵Ai norema tap'edaweda Davidmaa jarada horade Jonatán mée wāji k'ı́trāa ichi jua ek'ari mimiapari ome. ³⁶Chi mimiaparimaa mągaji:

—P'irapáde aji, mia sia triit'ee bi atade.

Chi mimiapari p'irak'ári, Jonatanpa sia triji. Mágí sia waawí baainaji.

³⁷Chi mimiapari ma sia baaida k'ait'a panak'ári, Jonatanpa nãga golpe biaji:

—¿Achuwaapai bi—ek'ã? aji.

³⁸Mãpai chi mimiaparimaa waya biaji:

—Isapai p'iráji. Ak'inĩ beenaapáde aji.

Mágá chi mimiaparipa ma sia p'e atap'eda, chiparimaa aneeji.

³⁹Mamída chi mimiaparipa maarepida k'awa—e paji. Jonatanpa mãik'aapa Davidpapai k'awa p'anajida k'áata jara k'inia bi.

⁴⁰Maap'eda Jonatanpa ichi ematrima chi mimiaparimaa teeji mãik'aapa irumaa mágaji:

—Ãpítee p'uurudee wápáde aji.

⁴¹Ma k'útrã wãda t'êepai, David uchiaji ichi miru badamãiipa.

Mãpai Jonatán k'írapite bedabaida ôpee bedabaidachi, tau biiri eujãde t'óbairumaa. Mãpai k'íra tarrade ïdap'eda, ãchi omeeweda jëedachida.

Mamída David audupiara jëeji.

⁴²Mãpai Jonatanpa mágaji:

—K'áiwee wápáde aji, Tachi Ak'óre k'írapite tachia juraadap'edaa perã tachideerã chaa ichita pia ak'i p'anadait'ee. Tachi Ak'óre tachi ome baparipi mãik'aapa iruata tachi k'aripait'ee mãga oodamerã.

Maap'eda David ichi ode wãji. Jõdee Jonatán ãpítee p'uurudee wãji.

David miruda Saúl waaweepea

21 ¹David Nob p'uurudee wãji. Mama panak'ári, p'aare Ajimélec ak'ide wãji. Ajimelecpa David unuk'ári, p'eradachi mãik'aapa waaweepea irumaa iidiji:

—¿Sãap'eda pi ituaba cheruma aji, apidaapa pi k'öp'ãyaada—ee?

²Davidpa p'anauji:

—Reypa jaradata oo nida aji. Mamída irua jaraji apidaamaa jaranaamerã k'ãare—it'eeta mi pëiji mãik'aapa k'ãare ne—inaata oo ni. Soldaorã mi ome nipapataarã awara ãi mi ome unudait'eeda aji. ³¿Pia pan wëe bik'ã aji, mimaa teemerã? Pan paraa pirã, joisomaa k'inia bi. Maa—e pirã, pia iru bita mia jitayada aji.

⁴P'aarepa p'anauji:

—Pan jïp'aa wëe bida aji. Jïp'a pan Tachi Ak'óre—it'ee awara bidata iru bida aji. Teeyada aji, pichi soldaorã wëraarã ome k'áida—e p'ani pirã.

⁵Davidpa p'anauji:

—Ichita chõode uchiadak'ári, wëraarã ome k'áidak'aada aji. Uchiadak'ári, mi soldaorã mãga p'anajida. Írá audupiara mãga p'anida aji, reypa jaradak'a oo p'anadairã.

⁶Mãpai p'aarepa teeji ma pan Tachi Ak'óre—it'ee awara bida. Ma pan Tachi Ak'óre mesade baji. Mamída ma ewate ãyaa ata bi baji awaraa pan

wāsia biit'ee. P'aareerāpapai māgee pan k'odaipia baji. Māga baji mīda, māgí pan Davidmaa teeji.

⁷Ma ewate Saúl ovejaarā ak'ipataarā poro waibia mama Tachi Ak'ōre tede baji Tachi Ak'ōre-it'ee ne-inaa oode. Māgí Edom eujādepema paji; t'ijarapachida Doeg. Māgípa Ajimélec David ome pedeemaa p'anadap'edaa ūrii baji.

⁸Māga nide Davidpa Ajimelecmaa iidiji:

—¿Pia nama miasu wa espada iru bik'ā? aji. Reyra mi isapai pēida perā, mi espada wa awaraa arma anee-e pajida aji.

⁹P'aarepa p'anauji:

—Iru bida aji, Goliat espada; ma filisteo pia peeda Elá eujā jewedaade. Jāma efod^u āpiteik'a eere p'arude beda bida aji. K'inia bi pirā, ateepeade aji. Waa arma wēe bida aji.

Davidpa p'anauji:

—Māgara tēji. Māgí piara bida aji, awaraa espada k'āyaara.

¹⁰Ma ewate David wāji ichi ode Saúl waaweepa. Panaji filisteorā p'uuru Gatde māik'aapa ma p'uurudepema rey Aquimaa wāji. ¹¹Iru Aquis k'irapite panak'āri, Aquis ak'ipataarāpa māgajida:

—¿Nāgí David-ek'ā ajida, israelitaarā eujādepema rey? ¿Nāgí-it'ee paji-ek'ā wēraarāpa nāga k'ari p'anadap'edaa pēira jōnide: 'Saulpa imik'īraarā mil peeji; jōdee Davidpa diez mil peeji'?

¹²Davidpa māga ūrik'āri, k'īsia nībeeji māik'aapa waawee baji, Gatdepema reypa ichi peepii jīak'aapa. ¹³Maperā k'īra k'awa-ee pik'adachi. Pariatua puertade p'ā wāpachi māik'aapa iduba ichi idak'arade chawaapiji.

¹⁴Aquipa māga unuk'āri, chi ak'ipataarāmaa māgaji:

—¿Parāpa unuda-e p'anajidak'ā nāgí eperā k'īra k'awa-ee bi? ¿Sāap'eda mimaa aneejidama? aji. ¹⁵¿Nama k'īra k'awa-ee beerā wē-ek'ā? ¿Sāap'eda nāgí aneejidama ichia michi tede ne-inaa pariatua oomerā? ¿Namāik'aapa āyaa ateedapāde! aji.

David Adulande māik'aapa Mizpade

22 ¹David ma Gat p'uurudeepa uchiap'eda, mirunaji māu te Adulán apatade. Chi ipemaarāpa, chi ak'ōrepa māik'aapa chi ak'ōre tedepeemaarāpa k'awaa atadak'āri iru mama bi, irumaa wājida. ²Ma awara Davidmaa chejida nepirade p'anadap'edaarā, Saulmaa p'arat'a paraa p'anadap'edaarā māik'aapa Saúl jua ek'ari k'īra pia-ee p'anadap'edaarā. Māgá David āchi poro waibia beeji. Ma chedap'edaarā cuatrocientos imik'īraarā paji.

^u 21.9 Efod delantalk'a baji, ik'ia chaa k'aat'ida māik'aapa jik'arapa jīda k'īraichaaweda. P'aareerāpa efod jīpachida.

³Mamāik'aapa David Mizpa p'uurudee wāji. Ma p'uuru Moab eujāde baji. Mama panak'āri, Moabdepema reymaa nāga jaraji:

—Mia pimaa chupiria iidi bida aji, mi ak'ōreerā nama p'anapimerā, mia k'awaaru misa Tachi Ak'ōrepa mi ome k'āata ooit'ee.

⁴Reypa p'anauji:

—Pia bida aji.

Māgá Davidpa chi ak'ōreerā ateeji moabitaarā rey palaciodee. Mama āra p'anapachida, David mēe miru bi misa.

⁵Maapai Tachi Ak'ōre pedee jarapari Gadpa Davidmaa nāga jaraji:

—Pichi miru bimāi waa banāaji. Waya Judá eujādee wāpāde aji.

Māgá David mamāik'aapa wāp'eda, banaji Jaret pak'uru jera bimāi. Māgí Judá ēreerā eujāde baji.

Saulpa Nobdepema p'aareerā peepida

⁶Māimisa Saúl Guibeá p'uurude baji ichi soldaorā poro waibiarā ome. Eede iru su—ak'i baji tamarisco pak'uru ek'ari. Chi miasu juade iru baji. Saulpa k'awa atak'āri David ichi eere p'anadap'edaarā ome unu atadap'edaa, ⁷ichi soldaorā poro waibiarāmaa māgaji:

—Ūrítí. Parā mik'a, Benjamín ēreerādepemaarā. ¿Parāpa k'isia p'anik'ā aji, Judá ēreerādepema Isaí warra Davidpa parāmaa teeit'ee eujā māik'aapa uva k'āi mia oodak'a? ¿K'isia p'anik'ā irua parā jua ek'ari soldaorā mil wa cien biit'ee, māirā poro waibiarā padamerā? ⁸ ¿Parāpa mi āpíte pedeetee p'ani—ek'ā? aji. Apidaapa jarada—e paji mi warrapa pacto ooda Isaí warra ome. ¿Parādepema apidaapa mide k'isiada—e paji jarada—e pak'āri mi warrapa mi mimiapari k'aripamaa bi mi k'ira unuamaa iru beemerā! Maperā írá mi mimiaparipa mi nimaa bi peet'aait'ee.

⁹Māpai Edom eujādepema Doeg, mama Saúl soldaorā poro waibiarā ome ak'inī badapa, māgaji:

—Mia Isaí warra unuji Nob p'uurude. Ajitob warra Ajimélec ome pedee baji. ¹⁰Ma awara Ajimelecpa Tachi Ak'ōremaa it'aa iidiji David pari māik'aapa irumaa teeji chik'o filisteo Goliat espada ome.

¹¹Saulpa māga ūrik'āri, Ajitob warra Ajimélec t'í pēiji awaraa Nobdepema p'aareerā ome. Māirā Ajimélec ēreerā paji. Āra Saúl k'irapite pachedak'āri, ¹²ichia Ajimelecmaa māgaji:

—Ajitob warra, ūrjji.

Ajimelecpa p'anauji:

—Rey Waibia, pia jara bik'a mia oo k'inia bida aji.

¹³Māpai Saulpa iidiji:

—¿Sāap'eda pi Isaí warra ome mi āpíte ne—inaa k'achia oojidama? aji. Pia irumaa teeji pan, espada ome. Ma awara iru pari it'aa iidiji, irua mi k'ira unuamaa iru beemerā māik'aapa mi jirimerā peet'aait'ee, írá oomaa bik'a.

¹⁴ Ajimelecpa p'anauji:

—Pi mimiapataarã t'ãide wẽ—eda aji, ne—inãa ichita pia oopataarã Davidk'a. Ma awara iru pi wiu mãik'aapa pi soldaarã poro waibia. Pi palaciodepemaarãpa iru pia ak'ipata. ¹⁵Iru pari mia ichita it'aa iidipari. Maperã Michi Rey Waibia, pia mi mãik'aapa mi èreerã nepirade baaiipik'araa bi. Mi, pi mimiaparipa maarepida k'lawa—e bida aji, pia David ome nepira iru bi.

¹⁶ Mamĩda rey Saulpa mägaji:

—¡Ajimélec, pi, pi ak'õre èreerã paara piudait'eeda! aji.

¹⁷ Mäga jarap'eda, ichi jãapataarãmaa nãga jaraji:

—¡Tachi Ak'õre p'aareerã peek'óoti, ãra jida David eere p'anadairã! Ærapa k'awajida David miru wãda. Mamĩda mimaa jarada—e pajida aji.

Mamĩda Saúl jãapataarãpa Tachi Ak'õre p'aareerã pee k'iniada—e paji.

¹⁸ Maperã reypa Edomdepema Doegmaa mägaji:

—¡Mägara, pia peek'oopáde! aji.

Mãpai Doeg ma p'aareerã ñri wãp'eda, peek'ooji. Ma ewate p'aareerã efod linodee k'ada jã p'anadap'edaarã ochenta y cinco peek'ooji. ¹⁹ T'èepai Saúl wãji Nob p'uurudee, p'aareerã p'anapatap'edaa p'uurude. Mama espadapa peek'oojida imik'iraarã, wëraarã, warrarã, ewaa t'o beerã paara, ma awara ãra p'ak'aarã, burroorã mãik'aapa ovejaarã.

²⁰ Mamĩda mäga oomaa p'anide Ajimélec warra aba t'ijarapatap'edaa Abiatar uchijaji ãra juadeepa mãik'aapa Davidmaa wãji. ²¹ Mama panak'ãri, Davidmaa nepiriji Saulpa Tachi Ak'õre p'aareerã peek'oopida.

²² Mãpai Davidpa mägaji:

—Ma ewate Nob p'uurude jã edomita Doeg unuk'ãri, mia k'awaji irua Saulmaa jarak'oonait'ee mi pedee bada Ajimélec ome. Mi k'aurépata pichideerã jómaweda piujidada aji. ²³ Mamĩda waaweenáaji. Mi ome béeeji. Chi pi peedait'ee jirimaa p'aniirãpa mi jida jirimaa p'ani. Pi mi ome beeru pirã, mia pi jãait'eeda aji.

Davidpa Queilá p'uurudepemaarã k'aripada

23 ¹ Ewari aba Davidmaa nãga jara chejida:
—Filisteorã israelitaarã p'uuru Queiladepemaarãmaa chõode chejida mãik'aapa trigo tau ewaa chi edeepa ãyaa atada chia atajidada ajida.

² Davidpa mäga ùrik'ãri, Tachi Ak'õremaa nãga it'aa iidiji:

—¿Mĩ filisteorã ome chõode wãipia bik'ã? aji.

Tachi Ak'õrepa p'anauji:

—Wãpáde aji, mägãrã juadeepa Queilá p'uurudepemaarã k'aripade.

³ Mamĩda David jua ek'ari p'anadap'edaarãpa mägajida:

—Tai nama Judá eujãde waawee p'anapata, Saúl ichi eere p'aniirã chõode chedai jãak'aapa. ¡Audupiara waawee p'anapataadait'eeda ajida, Queilá p'uurudee wãruta pirã filisteorã ome chõode!

4 Māpai Davidpa waya Tachi Ak'ōremaa it'aa iidiji k'awaait'ee wā dai wa wā da–e pai.

Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Queilá p'uurudee wā ti. Mia parāmaa filisteorā p'oyaapiit'eeda aji.

5 Māpai David Queiladee wā ji ichi jua ek'ari p'anadap'edaarā ome. Ará panadak'āri, filisteorā ome chōomaa p'aneejida. Āra p'oyaajida māik'aapa āra ne–animalaarā jāri atajida. Māgá Davidpa ma Queilá p'uurudepemaarā filisteorā juadeepa k'aripa ataji.

6 Ai naaweda Ajimélec warra Abiatar mirunak'āri Davidmaa, Tachi Ak'ōre tedepema efod ateeji. Mapa Queilade anipaji.

Saúl David t'ēe wā da

7 Saulpa ūrik'āri David ichi eere p'anadap'edaarā ome Queilá p'uurude p'ani, k'ísiaji: “Tachi Ak'ōrepa iru mimaa p'oyaapiit'ee. ¿Sāgá uchiayama aji, p'uuru murallapa t'iak'au bideepa, puerta ma murallade bee candao ome jā bee pirā?” 8 Māpai Saulpa chi soldaorā jōmaweda chip'e ataji wādait'ee Queilá p'uuru wap'ira atade māik'aapa David jita atade.

9 Mamīda Davidpa māga k'awaa atak'āri, jaraji Abiatarmaa efod aneemerā. 10 Māpai Davidpa it'aa iidiji:

—Tachi Ak'ōre, israelitaarā Ak'ōre Waibia, mi, pi mimiaparipa k'awa bi mi k'aurepa Saulpa k'ísia iru bi cheit'ee na p'uurudepemaarā peek'oode. 11 ¿Wāara Saulpa mi jiri cheit'ee k'ā? ¿Queiladepemaarāpa mi irumaa teedaik'ā? Tachi Ak'ōre, israelitaarā Ak'ōre Waibia, mi, pi mimiaparimaa jarapáde aji.

Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Saúl cheit'eeda aji.

12 Māpai Davidpa waya iidiji:

—¿Queiladepemaarāpa mi, michi soldaorā ome Saulmaa teedaik'ā? aji.

Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Teedait'eeda aji.

13 Māpai David ichi soldaorā ome Queiladeepa uchiaji. Perá seiscientos paji. Pariatua nipajida, Saulpa āra ununaamerā. Saulpa k'awaak'āri āra Queiladeepa uchiadap'edaa, maaaa wā–e paji.

David eujā pania wēe bide

14 David chi soldaorā ome mirunajida soldaorā mirupatap'edaamāi eujā pania wēe bide, ee jēra bimāi Zif p'uuru k'ait'a. Ewari chaa Saulpa āra jiripachi. Mamīda Tachi Ak'ōrepa unupik'aa paji. 15 Māga baji mīda, Davidpa Saúl waawee baji, ichi peet'aa it'ee jirīmaa bada perā. Maperā beeji Hores p'uurude, eujā pania wēe bide Zif p'uuru k'ait'a.

16 Mama p'anide ewari aba Saúl warra Jonatán wā ji Horedee David ak'ide. Mama irua David ūraaji waapiara Tachi Ak'ōrede ijāamerā.

17 Māgaji:

—Waaweenáaji mi ak'õrepa pi jita ata—e pait'ee perã. Pi israelitaarã rey pait'eepi. Jõdee mi pi jua ek'ari poro waibia pait'ee. Mi ak'õrepa mãga k'awa bida aji.

¹⁸Mãpai Tachi Ak'õre k'irapite ãra pedeeteejida ichita chik'inia p'anapataadait'ee. Maap'eda Jonatán ichi temaa wãji. Jõdee David Horede beeji.

¹⁹Mamĩda ùk'uru Zif p'uurudepemaarã Guibeá p'uurudee wãdap'eda, Saulmaa nãga jarajida:

—David ichi soldaorã ome tai eujãde miru p'anida ajida. Eujã pania wëe bi sur eere soldaorã mirupatamã Hores p'uurude p'ani Jaquilá eede. ²⁰Maperã, Tachi Rey Waibia, wãji pichi wã k'inia bak'ari. Taipa pi juade David baaidait'eeda ajida.

²¹Saulpa p'anauji:

—Tachi Ak'õrepa parãmaa pia ooipia bi, mi chupiria k'awaadap'edaa perã. ²²Írá wãti mãik'aapa iidíti iru sãmata bi. Ma awara iidíti k'aipa iru unudoo. Mágá mia k'awai wãara iru mama bi wa mãga—e, mimaa jarapata perã David ik'awaa bapari. ²³Iru miruparimã jòmaweda k'awaadak'ari, mimaa jara chéti. Mãpai mi wãit'ee parã ome. Wãara iru ma eujãde bi pirã, mia iru jiriit'ee Judá èreerãdepema uchiadap'edaarã eujã jõmaade.

²⁴Zif p'uurudepemaarã Saúl ome despediidap'eda, áchi eujãdee wãjida. Mãga nide David chi soldaorã ome p'anajida Maón eujã pania wëe bide. Mágí eujã Arabá eujãde bi, Jesimón eujã pania wëe bi sur eere. ²⁵Mama p'anide Saúl ichi soldaorã ome iru jiride wãjida. Eperãarãpa Davidmaa mãga nepiridak'ari, ichi eere p'anadap'edaarã ome wãjida awara ái, ma Maón eujã pania wëe bide. Mama mãu—idaa bimãi p'aneejida. Saulpa k'awaa atak'ari, ma Maón eujã pania wëe bidee wãji David jiride. ²⁶Ee bi abaade Saúl ichi soldaorã ome wãjida. Jõdee chi apema ee bi eere David ichi soldaorã ome isapai wã nipajida, k'awa p'anadap'edaa perã Saúl áchi k'ait'a cheru. Mãimisa Saulpa ichi eere p'anadap'edaarã ome David mãik'aapa iru soldaorã wap'ira atajida. Mamĩda ãra jita atadait'ee jõnide, ²⁷eperã awara áiipa pëida pacheji mãik'aapa Saulmaa mágaji:

—¡Rey Waibia, isapai ãpítee chéji, filisteorã tachi eujãde t'itudap'edaa perã tachi ome chõode!

²⁸Mãga ùrik'ari, Saúl ichi soldaorã ome ãpítee wãjida filisteorã ome chõode. Maperã ma ee jëra bimãi t'í bijida 'peñade awara—awaraa wãdap'edaa'.

²⁹Mamãik'aapa David wãji Engadidee, soldaorã mirupatap'edaamaa.

Davidpa Saúl pee—e pada

24 ¹Saúl filisteorã ome chõo bap'eda, ãpítee chek'ari, eperãarãpa nepirijida David miru bi eujã pania wëe bi Engadi apatap'edaade.

2 Māpai Saulpa Israeldepema soldaorã tres mil jirit'erap'eda, 'mēepema cabraarã' apatap'edaa ee mǎu–idaa jēra bidee wājida David jiride.

3 Ma wādade ovejaarã t'iak'au paraa bimāi panajida. Mama mǎu te bada perã, Saúl ãde t'iuji. David ichi soldaorã ome ma mǎu te edupiara miru p'anajida. Mamīda Saúl eere p'anadap'edaarāpa k'awada–e paji.

4 Saúl mama bide David k'öp'áyoorāpa Davidmaa nāga jarajida:

—Idi Tachi Ak'ōrepa ooit'eeda ajida, ichia pīmaa nāga jaradak'a: “Pi k'īra unuamaa iru bapari pī juade baaipiit'ee, pīa iru ome oomerã pīchia oo k'īnia bik'a.”

Māpai David juajīa wāp'eda, Saúl īripema p'aru i t'īi ataji. Saulpa k'awa–e paji. 5 Mamīda Saúl uchiada t'ēepai, David k'īsia p'ua nībeeji māga ooda perã.

6 Mapa chi soldaorāmaa mājaji:

—Taawa Tachi Ak'ōrepa mi k'aripai michi rey waibiamaa ne–inaa k'achia oonaamerã. ¡Mia iru p'oyaa pee–e parāpa jaradap'edaak'a, Tachi Ak'ōrépata iru jirit'erada perã tachi rey pamerã!

7 Māgá Davidpa ichi soldaorāmaa jaraji Saúl peenaadamerã. Saúl mǎu tedee uchiap'eda, ichi ode wāit'ee paji. 8 Mamīda David iru t'ēe isapai uchiap'eda, t'īmiipa nāgá t'īmaa beeji:

—¡Rey Waibia, Rey Waibia!

Saulpa āpītee ak'īk'āri, David bedabaidachi tau biiri eujāde t'ōbairumaa, ak'īpiit'ee Saúl waawee bi.

9 Maap'eda mājaji:

—Rey Waibia, ¿sāap'eda pīa eperāarã pedee ijāa bīma aji, jaradak'āri mia pī jīrimaa bi pīmaa ne–inaa k'achia ooit'ee? 10 Idi pīa pīchi taupa unu bi Tachi Ak'ōrepa pī mi juade baaipiji na mǎu tede. Mi soldaorāpa mi imiajida pī peet'aamerã. Mamīda mia pīmaa maarepida k'achia oo k'īnia–e paji. Mapa mia jaraji: “Mia rey p'oyaa pee–eda aji, Tachi Ak'ōrepa iru jirit'erada perã tachi rey pamerã.”

11 Pī mi ak'ōrék'ata bi. Ak'īji mia pī īripema p'aru pite t'īi atada mi juade iru bida aji. Mia māga t'īi ataji mīda, pī pee–e paji. Māgá k'awāaji mia pīmaa ne–inaa k'achia oo k'īnia–e bi. Mia ichita oopari pīa jara bik'a. Māgá mia pīmaa ne–inaa k'achia oo–e bi mīda, pīa mi jīrimaa bi peeit'ee. 12 Tachi Ak'ōrépata k'awa bi k'aipa ne–inaa k'achia oomaa bi, pīa wa mia. Iruata pī miapiit'ee pīa mīmaa k'achia oo bi pari. Mamīda, Rey Waibia, mia pīmaa ne–inaa k'achia oo–e pait'ee. 13 ¿K'īsia k'awaa beerāpa nāga jarapata–ek'ā? aji. “K'achia beerādeepa ne–inaa k'achia uchiaparida” apata. Maperã mia pīmaa ne–inaa k'achia oo–e pait'ee. 14 Pī, israelitaarã rey bīta, ¿k'ai t'ēe nīma? ¿K'aita jīri nīma? Pī k'īrapite mi usa piudák'ata bi maa–e pīrã pulgák'ata bi. 15 Maperã Tachi Ak'ōrepa tachi omeeweda ak'īit'ee māk'aapa jarait'ee k'aipa ne–inaa k'achia oopari. ¡Iruata pī juadeepa mi k'aripait'eeda! aji.

¹⁶David pedee aupak'ári, Saulpa mägaji:

—¿Mi warra David, pi-ek'ã aji, mimaa pedeemaa bi?

Mäga jarap'eda, jëedachi.

¹⁷Maap'eda mägaji:

—Mi k'áyaara pia ne-inaa pipiara oopari. Pia mimaa ne-inaa pia oopari. Jōdee mia pīmaa ne-inaa k'achia oopari. ¹⁸Idi pia mimaa k'awapiji pia mimaa ne-inaa piata oopari, Tachi Ak'ōrepa mi pi juade biji mīda, pia mi pee-e pada perā. ¹⁹¿K'aipa ichi k'íra unuamaa iru bapari unu atak'ári, irumaa ne-inaa k'achia oo-e payama? Mia k'inia bi Tachi Ak'ōrepa pīmaa pia oomerā, idi pia mimaa pia ooda pari. ²⁰Írā mia k'awa bi pi wāara rey pait'ee. Pi jua ek'ari israelitaarā pia p'anapataadait'ee. ²¹Mapa írā Tachi Ak'ōre k'írapite juraapáde aji, pi mágá rey pak'ári, michideerā jōpi-e pait'ee, israelitaarāpa mi t'í māk'aaapa āra t'í k'íra atuanaadamerā.

²²Māpai Tachi Ak'ōre k'írapite Davidpa juraaji Sauldeerā jōpi-e pait'ee. Maap'eda Saúl ichi soldaorā ome ichi palaciodee wājida. Jōdee David ichi soldaorā ome wājida āchi miru p'anadap'edaamaa ee jēra bide.

Samuel jai-idaada

25 ¹Maapai Samuel jai-idaaji. Israelitaarāpa mäga ūridak'ári, jōmaweda jēe para beejī. Ramá p'uurude iajida iru te k'ait'a. Ma t'ēepai David ichi eere p'anadap'edaarā ome ee jēra bideepa uchiyajida māk'aaapa p'ananejida Maón' apatap'edaa eujā pania wēe bide.

David Abigaíl ome unuda

²Maón p'uurude eperā p'arat'a paraa bi bapachi. Mägipa ovejaarā tres mil māk'aaapa cabraarā mil iru baji ichi eujāde Carmel p'uuru k'ait'a. Mama chi ovejaarā k'ara t'íipipachi. ³Ma p'arat'a paraa bi t'íjarapachida Nabal. Iru Judá éreerādepema Calebdeepa uchiada paji. Nabal t'ári k'achia-idaa māk'aaapa ne-inaa k'achia ooyaa baji. Jōdee chi wēra Abigaíl k'íra wāree, poro wēsaa baji.

⁴David ma eujā pania wēe bide bak'ári, ichia k'awaaji Nabal Carmel p'uuru k'ait'a bada chi ovejaarā k'ara t'íimaa. ⁵Mapa k'útrāarā ichi jua ek'ari mimiapatap'edaarā diez irumaa pēiji saludaanadamerā ichi pari. ⁶Ára ome nāga jara pēiji: “Mia k'inia bi pi, pichideerā māk'aaapa pi éreerā jōmaweda k'ap'ia pia p'anadamerā māk'aaapa k'áiwee p'anadamerā pāchi net'aa iru p'ani ome. ⁷Mia k'awaji pia ovejaarā k'ara t'íimaa bi Carmelde. ¿Pia k'awa bi-ek'ã pi ovejaarā ak'ipataarā nama tai p'ani k'ait'a p'anadap'edaa? Nama p'anide taipa āra pia ak'i p'anajida māk'aaapa āra juadeepa ne-inaa maarepida jāri atada-e paji. ⁸Māga ijāa-e pirā, pi mimiapataarāmaa iidíji.

v 25.1 Ūk'uruurāpa k'ísiapata David wāji Parán eujā pania wēe bidee.

Ārapa auk'a jaradait'eeda aji. Idi fiesta ewate perā, mia na k'ūtrāarā mi jua ek'ari mimiapataarā ome nāga jara pēiji, pia jōdee tai chupiria k'awaamerā māik'aapa pia iru bidepema ne–inaa teemerā na k'ūtrāarā mia pēidaarāmaa, āchi pi mimiapataarāk'a p'anadairā māik'aapa mi pi warrak'a bairā.”

⁹Ma k'ūtrāarā Davidpa pēida p'uurude panadak'āri, Davidpa jara pēida Nabalmaa jarajida. Maap'eda nīmaa p'aneejida irua p'anaumerā.

¹⁰Mamīda Nabalpa māgaji:

—¿K'aima māgí David? ¿K'aima ma Isaí warra? ¡Mia iru k'awa–e bi! Īrapema ewaride esclavoorā chok'ara miru uchiapata āchi chipariirā ik'aawaapa. ¹¹¡Mia parāmaa teeik'ā pan, pania māik'aapa nechia mi ovejaarā k'ara t'īipataarā–it'ee iru bidepema? Mia k'awa–e bida aji, parā sāmāik'aapa cheruta. ¡Tee–eda! aji.

¹²Māpai ma k'ūtrāarā Davidpa pēidaarā āpītee chejida. Pachedak'āri, Nabalpa jarada Davidmaa nepirijida.

¹³Māpai Davidpa chi soldaorāmaa māgaji:

—¡Pāchi espada atadapáde aji, chōonadait'ee perā!

Aramāgá āchi espada atadap'eda, k'irride jījida. Davidpa pida ichi espada atap'eda, k'irride jīji. Māgá iru ome cuatrocientos uchiajida. Jōdee chi apema doscientos soldaorāpa net'aa ak'īmaa p'aneejida.

¹⁴Māga nīde Nabal mimiapari abaapa Nabal wēra Abigailmaa nāga jaranaji:

—Eujā pania wēe bideepa Davidpa ichi mimiapataarā pēiji Nabalmaa saludaade ichi pari. Mamīda Nabalpa āramaa pedee k'achia jaraji. ¹⁵Māga ooi'araa baji, David eere p'aniirā tai ome t'āri pia p'anapatap'edaa perā. Taipa āchi p'anadap'edaa k'ait'a ovejaarā ak'ī p'anadak'āri, ārapa tai net'aa maarepida jāri atada–e paji māik'aapa taimaa maarepida ne–inaa k'achia ooda–e paji. ¹⁶Ma k'āyaara āstaawa, p'ārik'ua pida tai jīapachida, āra k'ait'a taipa ne–animalaarā ak'īmaa p'anadak'āri. ¹⁷Mamīda pi imik'īra audú t'āri k'achia–idaa bairā, apida iru ome p'oyaa pedeeda–e. Īrá pia k'īsiaipia bida aji, k'āata oodai David k'īrau banaamerā māik'aapa tachi jōma jōt'aade chenaamerā.

¹⁸Māpai Abigailpa isapai p'e ataji pan doscientos; vino ne–ede t'ida omé; oveja paada joisomaa; treinta y cinco litro^w net'a tau paada; ne–inaa cien p'ep'edee bee uva p'oodadee ooda māik'aapa ne–inaa doscientos p'ep'edee bee higojō p'oodadee ooda. Ma jōma burroorā ĩri bīpip'eda, ¹⁹chi mimiapataarāmaa māgaji:

—David k'īrachuude wāti. Mi t'ēe wāit'eeda aji.

Mamīda Abigailpa chi imik'īra Nabalmaa maarepida jara–e paji.

²⁰Abigaíl burrode bataup'eda, ee āpītee eereepa miru uchiaji. Taarā–e nīde unuji David cheru ichi soldaorā ome.

^w 25.18 Jara k'inia bi perá arroba joisomaa.

²¹Ma chewādade Davidpa nāga k'isia chewāji: “Ichi k'inia mia Nabal ovejaarā māik'aapa chi ak'ipataarā pia ak'i baji, maarepida atuanaadamerā. Mamīda ma pari ĩrá irua mimaa ne–inaa k'achia ooji. ²²ꞑTachi Ak'õrepa mimaa ne–inaa k'achia oopia bida aji, tap'eda pai naaweda mia jõmaweda imik'ĩraarā iru ome p'anapataarā jõpi–e pirā!”

²³Abigailpa David unuk'āri, ichi burrodeepa isapai irabaip'eda, David k'ĩrapite eujāde bedabaidachi ak'ĩpiit'ee iru waawee bi.

²⁴Maap'eda David biirimāi jēra banap'eda, mājaji:

—Michi Waibia, mi k'aurepa nāga p'asa bida aji. Mīmaa aupai ne–inaa k'achia baaiipia bi. Pedepji mi, pi mimiaparimaa. Mia chupiria iidi bi mi pedee ũrimerā. ²⁵Nabalpa jaradade k'isianāaji. Iru t'āri k'achia–idaa bapari māik'aapa k'isia k'awa–ee bapari. Wāara chi t'ĩ māga jara k'inia bi: 'k'isia k'awa–ee bi'. Mi wē–e paji pia pēidaarā irumaa wādak'āri. ²⁶Tachi Ak'õre ichita chok'ai bi k'ĩrapite māik'aapa pi, Michi Waibia k'ĩrapite mia juraa bi Tachi Ak'õrepa mi pēiji pichi juapa eperāarā peenaamerā mi imik'ĩrapa k'achia ooda k'aurepa. ꞑMia k'inia bi jõmaweda pi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarā māik'aapa pi jiripataarā ne–inaa k'achia oodait'ee k'achiade baaidamerā Nabalk'a! ²⁷Īrá Michi Waibia, mia chupiria iidi bi pia jitamerā mi, pi mimiaparipa chik'o aneeda māik'aapa jedemerā k'ũtrāarā pi jua ek'ari mimiapataarāmaa. ²⁸Mi, pi mimiaparipa ooda perdonāji. Tachi Ak'õrepa pi pia ak'i bait'ee māik'aapa pi, pīdeepa uchiadait'eerā paara ichita rey pait'ee. Pi chõopari perā Tachi Ak'õre k'ĩra unuamaa iru p'anapataarā ome, ne–inaa jõmaade pia uchiat'ee. ²⁹Apidaapa pi peeit'ee jiri cheru pirā, Tachi Ak'õre, pi Ak'õre Waibiapa pi jāit'ee. Irua pi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarā āyaa pēit'ee eperāpa māu hondade bip'eda, āyaa bat'at'aaparik'a.

³⁰Tachi Ak'õrepa pīmaa ne–inaa jarada jõmaweda ook'āri, māik'aapa pi israelitaarā poro waibia papik'āri, ³¹pi k'isia p'ua nība–e pait'ee, k'ĩra jō–ee pichi juapa eperāarā ne–inaa k'achia oo–ee beerā peek'ooda perā. Ma k'āyaa pia ichiak'au biji, Tachi Ak'õrepa ichia k'isia iru bik'a oomerā. Irua pi mājá eperā waibia papik'āri, mi, pi mimiapari k'ĩrapapāde aji.

³²Māpai Davidpa p'anauji:

—Tachi Ak'õre, israelitaarā Ak'õre Waibia wāara t'āri pia bapari, pi pēida perā mi ome unude. ³³Tachi Ak'õrepa pīmaa pia oopia bi k'isia k'awaa bairā. Pi k'aurepa mia michi juapa eperāarā pee–e paji k'ĩra jō–ee bada perā. ³⁴Tachi Ak'õre, israelitaarā Ak'õre Waibiapa mi k'aripaji mia pīmaa ne–inaa k'achia oonaamerā. Mamīda Tachi Ak'õre k'ĩrapite mia nāga juraa bi. Pi isapai che–e pada paara mi ome unude, nu tap'edaweda Nabal māik'aapa imik'ĩraarā ichi tede p'anapataarā piuk'ajida.

³⁵Māga jarap'eda, Davidpa jitaji Abigailpa aneeda māik'aapa mājaji:

—Pichi temaa k'āiwee wāji. Pia chupiria iidida mia ũrijipi. Pia jaradak'a ooit'ee.

³⁶ Abigaíl temaa panak'ári, ununaji Nabalpa fiesta waibia oomaa bi, reyrāpa oopatak'a. Chik'o pia k'omaa p'anajida. Nabal o-ia baji māik'aapa vinopa piu baji. Maperā Abigailpa ma ewate maarepida jara-e paji ai norema parumaa. ³⁷ Ai norema Nabal tau pia beek'ári, Abigailpa nepiriji ichi p'asada David ome. Māga ūrik'ári, Nabal k'ira k'idachi māik'aapa chiwa beeji. ³⁸ K'āima diezmaa Tachi Ak'ōrepa Nabal piupiji.

³⁹ Davidpa Nabal piuda k'awaak'ári, mājaji:

—¡Tachi Ak'ōrepa ichita ne-inaa pia oopari! ¡Iruata Nabalmaa k'achia ooji irua mimaa k'achia ooda pari! Tachi Ak'ōrepa mi k'aripaji ne-inaa k'achia oonaamerā. Ma k'āyaara iru juapa Nabalmaa k'achia oojida aji.

Maap'eda Davidpa Abigailmaa jara pēiji ichi ome miak'āimerā. ⁴⁰ David mimiapataarā Carmel p'uurude panadak'ári, Abigaíl ome pedeedap'eda, mājajida:

—Davidpa tai pēijida ajida pi atade, irua k'inia bairā pi ichi wēra pamerā.

⁴¹ Abigailpa māga ūrik'ári, bedabaidachi tau biiri eujāde t'ōbairumaa māik'aapa mājaji:

—Mi David mimiapari; iru esclavak'a bi. Irua jara bik'a mia oopariit'ee. Irua jararu pījida mia chi mimiapataarā biiri siimerā, mia siiyada aji.

⁴² Māga jarap'eda, ichi net'aa isapai p'e ataji māik'aapa ichi burro iri bataup'eda, Davidpa pēidaarā ome wāji. Ichi mimiapataarā, wēraarā joisomaa, ichi ome ateeji. Maap'eda Abigaíl David ome miak'āiji.

⁴³ Ai naaweda David ichiaba miak'āiji Ajinoán ome. Ma wēra Jezrel p'uurudepema paji. Ma omeeweda chi wēraarā paji. ⁴⁴ Maapai Saulpa ichi k'au Mical teeji Galín p'uurudepema Lais warra t'ijjarapatap'edaa Paltimaa, Mical David wēra paji mīda.

Davidpa waya Saúl pee-e pada

26 ¹ Ma t'ēepai Zif p'uurudepemaarā wājida Guibeá p'uurudee Saúl ome pedeede. Mājajida:

—David miru bida ajida, Jaquilá eede eujā pania wēe bi k'irapite.

² Saulpa māga ūrik'ári, tres mil Israeldepema soldaorā piara bee jiri chip'e atap'eda, Zif apatap'edaa eujā pania wēe bīmaa wāji David jiride.

³ Jaquilá eede panadak'ári, eujā pania wēe bi k'irapite o bi ik'aawa āchi carpa eebai jira bījida. Maapai David ma eujā pania wēe bide baji. Irua k'awaak'ári Saúl mama ichi t'ēe cheru, ⁴ soldaorā ūk'uru ak'ide pēiji k'awaait'ee Saúl sāpai chewā.

⁵ Davidmaa nepiri chedak'ári, iru wāji Saúl badamaa. Ununaji Saúl k'ai bi chi soldaorā poro waibia Abner ik'aawa, soldaorā k'ai p'anadap'edaa esajiak'a. Ma Abner Ner warra paji. ⁶ Māpai David pedeeji hitita Ajimélec ome māik'aapa Sarvia warra Abisay ome. Māgí Joab ipema paji. Davidpa iidiji:

—¿K'aita mi ome Saúl bîmaa wã k'inia bîma? aji.

Abisaypa p'anauji:

—Mita pi ome wãit'eeda aji.

⁷Ma p'arik'ua David Abisay ome wãji Saúl eerepemaarã k'ãi p'anadap'edaamaa. Saúl soldaorã k'ãi p'anadap'edaa esajîak'a Abner k'ait'a Saúl k'ãi baji. Ichi poro k'ait'a chi miasu eujãde su iru baji.

⁸K'ait'a panadak'ãri, Abisaypa Davidmaa mägaji:

—¡Idi Tachi Ak'õrepa pi k'îra unuamaa iru bapari pi juade biji! ¡Mimaa peepîji! ¡Ichi miasupa suda abaapa mia iru eujãde su awa nîbiyada! aji.

⁹Mamîda Davidpa p'anauji:

—¡Peenaapãde! aji. ¡Tachi Ak'õrepa rey jirit'erada peeru pirã, irua pimaa ne–inaa k'achia oopî! ¹⁰Tachi Ak'õre ichita chok'ai bîpata Saúl piupiit'ee iru piuit'ee bi ewate maa–e pirã chõo nîbide. ¹¹Tachi Ak'õrepa ichia jirit'erada mimaa peepî–epî. Saúl miasu atãji chi pania topari jarra ome mãik'aapa wãdãma aji.

¹²Mãpai Davidpa ataji Saúl miasu ichi poro k'ait'a bada chi pania topari jarra ome. Maap'eda wãjida. Apidaapa ãra unuda–e paji; apidaapa maarepida ùrida–e paji mãik'aapa apida ñrima–e paji, Tachi Ak'õrepa Saúl eere p'anadap'edaarã pia k'ãipida perã.

¹³Ma eujã jewedaa bi k'îraik'a eere panadak'ãri, David ee nok'ode bainî beejî. Ma eemãiipa Saúl eere p'anadap'edaarã t'imî p'anajida. ¹⁴Mãpai Davidpa Abner ichi soldaorã ome golpe nãgã t'îjaraji:

—Abner, ¿mi pedee ùri bik'ã? aji.

Abnerpa p'anauji:

—¿K'ãipata reymaa bîmaa bîma? aji.

¹⁵Mãpai Davidpa mägaji:

—¿Pi israelitaarã jõmaarã k'ãyaara sõcharrara bi–ek'ã? aji. ¿Sãap'eda pichi poro waibia, tachi rey, pia jã–e pajima? Eperã aba t'îuji parã k'ãi p'anadap'edaamã rei peede. ¹⁶Pia ooda k'achia bi. Tachi Ak'õre ichita chok'ai bi k'îrapite mia juraa bi parã piudaipia bi parã rey, Tachi Ak'õrepa jirit'erada jãada–e padap'edaa perã. Rey poro k'ait'a iru miasu chi pania topari jarra ome bada jiripãde aji. ¿Jãma bik'a? aji.

¹⁷Saulpa David pedee k'awaak'ãri, mägaji:

—Mi warra David, ¿pik'ã? aji.

Davidpa p'anauji:

—Mipi, Michi Rey Waibia. ¹⁸¿Sãap'eda pi waya chejima aji, mi, pi mimiapari, jiride? ¿K'ãare k'achiata mia pimaa oojima? ¹⁹Michi Rey Waibia, mia chupiria iidi bi pia mi, pi mimiapari pedee ùrimerã. Tachi Ak'õrepa mi jiripimaa bi pirã, mägara mia ne–animal iru–it'ee paait'ee waa mi ome k'îrau banaamerã. Mamîda eperãarãpa jarapata k'aurepa nãga oomaa bi pirã, irua ãra k'achia oopia bi mi Tachi Ak'õrepa teeda eujãdepa jërepi p'anadairã, awaraa ak'õre waibia apataarãmaa it'aa

t'īnamerā. ²⁰Mi piu k'inia–e bi Tachi Ak'ōre baparimāiipa t'imí. Mamīda Michi Rey Waibia, pia mi jiri ni mēe chok'orro jiripatak'a, pi k'īrapite mi pulgák'ata bi mīda.

²¹David pedee aupak'āri, Saulpa māgaji:

—Mi warra David, mia p'ek'au k'achia oojipi, pi jiri chek'āri. Mi ome chéji. Mia waa jiri–epi pīmaa k'achia ooit'ee. Waya idi pia mi pee–e paji, mi waawee bapari perā. Mi k'isia k'awa–ee baji māik'aapa ne–inaa audú k'achia oojida aji.

²²Davidpa p'anauji:

—Michi Rey Waibia, pi miasu nama bida aji. Pi mimiapari péiji atade. ²³Tachi Ak'órēpata k'aripapari chi ne–inaa pia oopataarā, irua jara bik'a oo k'inia p'anapata perā. Idi irua pi mi juade biji mīda, mia pi pee–e paji, irua pi jirit'erada perā. ²⁴Mia k'inia bi mia idi oodak'a pi ome, irua mi ome auk'a oomerā. Māgá irua nepira jōmaadeepa mi uchiapiit'eeda aji.

²⁵Māpai Saulpa māgaji:

—Mi warra David, Tachi Ak'ōrepa pi bendiciaipia bida aji. Pia iru–it'ee ne–inaa pia ook'āri, ne–inaa jōmaade iruata pi k'aripait'eeda aji.

Maap'eda Saúl ichi temaa wāji. Jōdee David ichi ode wāji.

David filisteorā eujāde mirunada

27 ¹Ma t'ēepai Davidpa k'isiaji: “Taarāpai wa taarā–e nide Saulpa mi pee cheit'ee. Mapa mi banaipia bi filisteorā eujāde, israelitaarā eujāde mi jirinaadamerā māik'aapa māgá irua mi ichiak'au bimerā.”

²Māga paji. David wāji filisteorā eujādee ichi eere p'anadap'edaarā seiscientos ome. P'ananejida Gat p'uurude. Māgí p'uuru Maoc warra, rey Aquis jua ek'ari baji. ³Imik'īra chaachaa chi wēra, chi warrarā ome mama p'aneejida. Ichiaba David chi wēraarā Jezrel p'uurudepema Ajinoán ome māik'aapa Carmel p'uurudepema Abigaíl, Nabal piuda wēra pada ome mama p'aneejida. ⁴Saulpa k'awaak'āri David Gatdee wāda, waa iru jiri–e paji.

⁵Mama p'anide Davidpa rey Aquimaa nāga jaraji:

—Rey Waibia, pia–e bida aji, mi, pi mimiapari nama pi p'uuru waibiade bamerā. Pia wāara mi pia ak'iru pirā, mia chupiria iidi bi pia mi p'uuru awaraade pēimerā. Mi mama banait'ee mi k'ōp'āyoorā ome.

⁶Ma ewateweda Aquipa Siclag p'uuru Davidmaa teeji. Maperā t'ēepai ma p'uuru Judá eujādepemaarā reyrā jua ek'ari beeji.

⁷David año aba ap'eda, atane k'īmari filisteorā eujāde baji. ⁸Maapai iru wāpachi ichi soldaorā ome filisteorā eujā sur eere māik'aapa mama p'anapatap'edaarā ome chōopachida. Telén eujādeepa Sur parumaa Egipto ode bi guesureorā, guirzitaarā māik'aapa amalecitaarā ome chōo wājida.

⁹Māirā ome chōonadak'āri, āra peek'oo wāpachida, wēraarā paara.

Maap'eda mairã ovejaarã, p'ak'aarã, burroorã, camelloorã mãik'aapa ãra p'aru paara p'e atapachida. Ma t'ëepai David rey Aquimaa wãpachi ichia ooda jarade. ¹⁰Pachedak'ãri, irua iidipachi: “¿Sãma chõo nipajidama?” apachi. Davidpa p'anaupachi: “Judã ëreerã eujãde sur eere” maa–e pirã “Jerameldeepa uchiadap'edaarã eujãde” maa–e pirã “quenitaarã eujãde”.

¹¹Mãgã chõonadak'ãri, Davidpa eperã apida chok'ai atabëik'aa paji filisteorãmaa jaranaadamerã. Filisteorã eujãde bide mãga oopachi. ¹²Maapai rey Aquipa David pia ak'ipachi. K'ĩsijaji: “¿Davidpa oopari k'aurepa israelitaarãpa iru k'ira unuamaa iru p'anapata–ek'ã? Maperã iru mi jua ek'ari ichita mimiapariit'ee.”

28 ¹Maapai filisteorã soldaorã chip'ejida jura chõonadait'ee israelitaarã ome. Mãga bide rey Aquipa Davidmaa nãga jaraji: —Pia k'awa bida aji, tai ome parã auk'a uchiadait'ee jura chõode.

²Davidpa p'anauji:

—Pia bida aji. Ìrã pia unuit'eeda aji, sãgã mi, pi mimiapari chõopari. Aquipa mãgaji:

—Mãgã pia chõoru pirã, mia pi michi k'ap'ia jãapataarã poro waibia biyada aji.

Saúl wãda piudaarã ome pedeparida aparimaa

³Maapai Samuel jai–idaa baji. Israelitaarã iru–it'ee jëe para bap'eda, Ramã p'uurude iajida. Ma awara Saulpa Israel eujãdeepa jërek'ooji piudaarã ome pedeeapatada apataarã ne–inaa p'asait'ee jarapataarã ome.

⁴Filisteorã chip'edaidap'eda, Sunén p'uurude p'ananejida mãik'aapa mama ãchi carpa eebai jira bijida mama k'ãidait'ee. Jõdee Saúl ichi soldaorã ome Guilboa eede p'ananejida mãik'aapa mama ãchi carpa eebai jira bijida mama k'ãidait'ee. ⁵Ma eedeepa Saulpa filisteorã unuk'ãri, ãchobeedachi mãik'aapa audú p'era nãbeeji. ⁶Mapa Tachi Ak'õremaa it'aa iidiji k'await'ee k'ãata oopia bi. Mamãda Tachi Ak'õrepa maarepida p'anau–e paji k'ãimok'araade, p'aarepa anipapari Urim k'ap'ia, maa–e pirã Tachi Ak'õre pedee jarapari k'ap'ia.

⁷Mãgã Tachi Ak'õrepa p'anau–e pak'ãri, Saulpa mãgaji ichi ek'ari p'anadap'edaarãmaa:

—Wëra piudaarã ome pedeeperi jirinadapãde aji. Mia irumaa iidit'ee k'ãata oopia bi.

Ichi ek'ari p'anadap'edaarãpa p'anaujida:

—Endor p'uurude mãgee wëra bida ajida.

⁸Mãpai Saulpa ichi p'aru jĩ bada ërat'aap'eda, p'aru jip'aa jĩ beeji mãik'aapa imik'iraarã omé ome ma p'ãrik'ua wãji ma wëramaa. Saulpa ma wëra unuk'ãri, mãgaji:

—Mia pimaa chupãria iidi bi mia jararu jaure t'ijaramerã, mãgimaa ne–inaa iidi k'inia bairã.

⁹Ma wērapa p'anauji:

—Pia k'awa bida aji, na eujādeepa Saulpa jērepida ne–inaa p'asait'ee jarapataarā māik'aapa piudaarā ome pedeepataarā. ¿Sāap'eda pia nama iidi che bima? aji. Mia māga jararu pirā, parā k'aurepa mi peet'aadayada aji.

¹⁰Mamīda Saulpa nāga jaraji:

—Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bi k'īrapite mia juraa bida aji, apidaapa pimaa maarepida ne–inaa k'achia ooda–e pait'ee.

¹¹Māpai ma wērapa iidiji:

—¿Chisāgí piuda t'ījaraipia bima? aji.

Saulpa p'anauji:

—Samuel t'ījarapáde aji.

¹²Ma wērapa t'ījaramaa bide, Samuel cheji. Māga unuk'āri, ma wēra biadachi p'era nībipa. Māpai māgaji:

—¿Sāap'eda pia mi k'ūrat'aajima? aji. ¡Pi Saulta!

¹³Mamīda reypa māgaji:

—P'eranaapáde aji. ¿K'āata unujima? aji.

Ma wērapa p'anauji:

—Mia eperā jaure unu bida aji, eujādeepa uchiaru. ¹⁴Māpai Saulpa iidiji:

—¿Iru sāga bima? aji.

Ma wērapa p'anauji:

—Iru chonaa bi māik'aapa p'aru teesoo jī bida aji.

Saulpa k'awaak'āri māgí Samuel, chi piuda, bedabaidachi tau biiri eujāde t'ōbairumaa.

¹⁵Māpai Samuelpa Saulmaa iidiji:

—¿K'āare–it'ee mi t'ījima aji, piudaarāmāiipa chemerā?

Saulpa p'anauji:

—Mi āchobee nībida aji, filisteorā tai ome chōo cheruta perā. Tachi Ak'ōremaa mia iidijida aji. Mamīda maarepida p'anau–e k'āimok'araa bide, maa–e pirā iru pedee jarapataarā k'ap'ia pari. Maperā mia pi t'ījida aji, jaramerā mia k'āata oopia bi.

¹⁶Māpai Samuelpa māgaji:

—¿Sāap'eda mimaa k'aripa iidi chejima aji, Tachi Ak'ōrepa pi ik'aawaapa āyaa wāji pirā māik'aapa pi k'īra unuamaa iru baparik'a bi pirā? ¹⁷Irua oomaa bi mia pimaa jaradak'a. Pi trua jāri ata wāda aji, teeit'ee pichi auk'aa, Davidmaa. ¹⁸Irua māga oomaa bi pia oo–e pada perā irua jaradak'a jarak'āri amalecitaarā jōmaweda jōpimerā, ichi āra ome audú k'īrau bada perā. ¹⁹Ma awara Tachi Ak'ōrepa pi israelitaarā ome filisteorā juade baapiit'eeda aji. Nu pi pichi warrarā paara p'ananadait'ee mi ome, piudap'edaarāmāi. Israelitaarā soldaorā filisteorā juade baaidait'eeda aji.

Māga jarap'eda, Samuel wēpadachi.

²⁰Aramata Saúl āchobeepa ert'itudachi. Juatau wēe beejī, ma ewate nek'o–e bada perā. ²¹Ma wērapa Saúl māga unuk'āri, k'ait'a wāp'eda, māgaji:

—Mi, pi mimiaparipa ooji pia iididak'a. Piuk'aji māga ooda k'aurepa. ²²Īrá mia enenee nībi pia oomerā mia jara bik'a māik'aapa nek'omerā. Māgá waya juataura beeyada aji, māik'aapa pichi ode wāyada aji.

²³Mamīda Saúl nek'o k'inia–e paji. Māpai chi k'ōp'āyoorāpa auk'a jarajida nek'omerā. Āra pedee ūrip'eda, p'irabajī māik'aapa camade suk'i beejī. ²⁴Māga nide ma wērapa p'ak'a chak'e poree bi peep'eda, paaji māik'aapa pan levadura wēe ooji. ²⁵Maap'eda teeji Saulmaa māik'aapa iru ome nipadap'edaarāmaa k'odamerā. K'odap'eda, ma p'ārik'uaweda wājida.

Filisteorā poro waibiarāpa Davidde ijāada–ee p'aneedap'edaa

29 ¹Filisteorā chip'ejida Afec p'uurude. Jōdee israelitaarā soldaorāpa āchi carpa eebai jira bijida k'āidait'ee Jezrel eujā jewedaade pania poātri bimāi. ²Filisteorā poro waibiarā uchijida āchi jua ek'ari p'anadap'edaa soldaorā ome; ciencien māik'aapa milmil. David ichi soldaorā ome t'ēe chejida rey Aquis ome. ³Filisteorā poro waibiarāpa David ichi soldaorā ome māgá unudak'āri, Aquimaa iidijida:

—¿K'āata oomaa p'anima ajida, jā hebreorā tai ome?

Rey Aquipa p'anauji:

—Nāgí David, israelitaarā rey Saúl soldaorā poro waibia pada. Año waa iru mi ome bida aji. Mi ome beedadeepa mia irude maarepida ne–inaa k'achia unu–e bida aji.

⁴Mamīda ma filisteorā poro waibiarā Aquis ome k'īraudachida māik'aapa irumaa māgajida:

—Jarapāde ajida, jā hebreo āpītee wāmerā ichi soldaorā ome. Péiji pia p'uuru iru–it'ee awara bidamaa. Taipa k'iniada–e āchi auk'a tai ome wādamerā chōode. Chōo jōnide tai peepidak'oodai. Māgá iru pia beei ichi poro waibia Saúl ome, tachi soldaorā peedap'edaa poro irumaa ateedak'āri. ⁵¿Nāgí David k'aurepa israelitaarā pairajida–ek'ā māik'aapa iru āpīte nāga k'aripachida–ek'ā: 'Saulpa imik'īraarā mil peeji; jōdee Davidpa diez mil peeji'?

⁶Māga ūrip'eda, Aquipa David t'ī ataji māik'aapa irumaa māgaji:

—Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bi k'īrapite mia juraa bi pi t'āri jīp'a bapari mi ome. Ichita ne–inaa jōma pia oopari parā p'anapata p'uurude. Mia pi pia ak'ipari māik'aapa k'inia bi pi mi ome auk'a wāmerā na chōode wādade. Mamīda filisteorā soldaorā poro waibiarāpa pi māga ak'ida–e p'ani. ⁷Maperā mia parā āpītee pēiit'ee pāchi p'uurudee. Mia jara bik'a k'āiwee wāti māik'aapa ne–inaa maarepida oonaadapāde aji, ma poro waibiarā audupiara k'īrau p'aneenaadamerā.

⁸ Davidpa p'anauji:

—Mamída Rey Waibia, ¿mia k'áata oojima? aji. ¿K'áare k'achiata mide unu bima? Mi pímaa chedak'áriipa, k'íra jíp'a nipadoo. ¿Sāap'eda pia k'inia—e bima aji, auk'a chōonadamerā pī k'íra unuamaa iru p'anapataarā ome?

⁹ Aquipa p'anauji:

—Mi—it'ee pī Tachi Ak'ōrepa ángel pëidák'ata bi. Mamída filisteorā soldaorā poro waibiarāpa k'iniada—e p'ani parā auk'a chōode wādamerā. ¹⁰ Maperā nu tap'eweda pī āpítee wāipia bida aji, awaraa israelitaarā pī ome Saúl ik'aawaapa uchiadap'edaarā ome.

¹¹ Māgá David chi soldaorā ome ai norema tap'eweda p'irabaijida māk'aapa āpítee wājida filisteorā eujādee. Jōdee ma filisteorā Jezrel eujā jewedaadee wājida.

Davidpa ichi eere p'anadap'edaarā ome amalecitaarā p'oyaadap'edaa

30 ¹ K'āima ōpee parumaa David ichi soldaorā ome Siclag p'uurude panajida. Mamída panadak'ári, unujida ma p'uuru jōma paa jōdai bi. Āchi wē—e misa, amalecitaarāpa ma Néguev eujādepema Siclag p'uurude chōo chejida. ² Atadachida wēraarā jōmaweda māk'aapa āra ome p'anadap'edaarā; warrarā, chonaarā paara. Apida peeda—e paji mīda, ma p'uuru pidaarā jōma atadachida māk'aapa ma p'uuru jōt'aajida.

³ Davidpa ichi soldaorā ome māga unudak'ári māk'aapa k'awaadak'ári āchi wēraarā warrarā ome jita ateedap'edaa, ⁴ jēemaa p'aneejida māk'aapa biamaa p'aneejida, juatau wēe p'aneerutamaa. ⁵ Ichiaba ma amalecitaarāpa David wēraarā omé atadachida; Jezreldepema Ajinoán māk'aapa Carmel p'uurudepema Nabal wēra pada, Abigaíl.

⁶ David k'ísia nībaji ichi soldaorā iru ome k'írau p'anadap'edaa perā, āchi warrarā k'aurā ome ateedap'edaa k'aurepa. Mapa David māupa bat'a peedait'ee paji. Mamída Tachi Ak'ōrepa iru k'aripaji p'eranaamerā. Ma k'āyaara jiriji ichi Ak'ōre Waibia, Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi. ⁷ Jaraji Ajimélec warra, p'aare Abiatarmaa Tachi Ak'ōre efod aneemerā.

Aneek'ári, ⁸ Davidpa Tachi Ak'ōremaa nāga it'aa iidiji:

—¿Jā nechi—idaa beerā t'ēe wādaipia bik'ā? aji. ¿Āchi ēp'e atadaik'ā? aji.

Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Wādapáde aji, āra ēp'e atade. Pāchideerā āra juadeepa uchía atadait'eeda aji.

⁹ Aramata David amalecitaarā t'ēe wāji ichi seiscientos soldaorā ome. Besor to chak'ede panadak'ári, ¹⁰ soldaorā doscientos p'aneejida, audú sē p'anadap'edaa perā ma to chak'e siadait'ee. Mamída apemaarā cuatrocientos David ome wājida.

¹¹ Ma wādade mairāpa Egiptodepema aba ununajida. Davidmaa ateejida māk'aapa ne—ināa k'oparii panía ome māgímaa teejida. ¹² Irumaa ne—

inaa p'ep'edee bi aba higojō p'oodadee ooda māik'aapa ne–inaa p'ep'edee bi omé uva p'oodadee ooda k'opijida māik'aapa ne–inaa topijida. Iru juatau wēe baji k'āima ōpee ne–inaa to–ee, nek'o–ee bada perā.

¹³Māgá ma Egiptodepema juatau paraa beek'āri, Davidpa irumaa iidiji: —¿Pí chipari k'aima? aji. ¿Pí sāmāik'aapa cheruma? aji.

Ma Egiptodepemapa p'anauji:

—Mí Egiptodepema, amalecita esclavo. K'āima ōpee paruda aji, mí k'ayaadariida ode wādade. Mí chiparipa māga unuk'āri, mí nama atababēiji. ¹⁴Tai quereteorā sur eerepema eujādeepa, Judá sur eerepema eujādeepa māik'aapa Caleb ēreerā sur eerepema eujādeepa chewādade, Siclag p'uuru paa jōt'aajidada aji.

Māpai Davidpa iidiji:

¹⁵—¿Mí ateeik'ā aji, jā nechi–idaa beerā p'anima?

Ma Egiptodepemapa p'anauji:

—Mía āramaa ateejada aji, Tachi Ak'ōre k'īrapite pia juraaru pirā mí chiparimaa tee–e pait'ee māik'aapa mí pee–e pait'ee.

¹⁶Māpai ateeji. Panadak'āri ma nechi–idaa beerā p'anadap'edaamāi, unujida pariatua nek'omaa, ne–inaa tomaa, fiesta oomaa p'ani. O–ia p'anajida Filistea eujādepemaarā, Judá eujādepemaarā net'aa chia atadap'edaa perā. ¹⁷David chi soldaorā ome ma nechi–idaa beerā ome chōojida tap'edadeepa k'eudarumaa. Māirā peek'oo wājida. Mamīda māga bide māirādepema k'ūtrāarā cuatrocientos āchi camello īri jirabodojida. ¹⁸Davidpa net'aa jōmaweda amalecitarāpa chia ateedap'edaa ataji. Ichiaba chi wēraarā omeeweda ataji. ¹⁹Eperāarā chip'edaidak'āri, jōmaweda chok'ai p'anajida. Warra wa chonaa apida piu–e paji. Āchi warrarā, k'aurā paara mama p'anajida. Ichiaba āchi net'aa jōmaweda jāri atajida. ²⁰Ma awara ovejaarā māik'aapa p'ak'aarā jōmaweda p'e atajida.

Chi ne–animalaarā atee wādap'edaarāpa nāga jarapachida:

—Nāgí ne–inaa jōmaweda Davidpa jāri atadada apachida.

²¹Āpítee wādade panajida Besor to chak'emāi, soldaorā doscientos p'anedap'edaamāi, sē p'anadap'edaa k'aurepa. Ma soldaorā uchijida David ichi soldaorā ome k'īrachuude. Davidpa āra unuk'āri, saludaaji.

²²Mamīda David ome nipadap'edaarā ūk'uru ne–inaa k'achia ooyaa p'anadap'edaa perā, irumaa nāga jaranajida:

—Āra tachi ome wāda–e pada perā, āramaa teeda–e ne–inaa jāri atadap'edaadepema. Aba teedait'eeda ajida, āchi wēraarā warrarā ome. Māpai āra āyaa pēidait'eeda ajida.

²³Mamīda Davidpa māgaji:

—Míchi auk'aarā, māga ooda–eda aji. Tachi Ak'ōrepa tachideerā chok'ai uchiapiji ma nechi–idaa beerā juadeepa māik'aapa āra tachimaa p'oyaapiji. Iru k'aurépata na ne–inaa jōma iru p'ani. ²⁴Apidaapa parā

pedee ijāada–e pait'ee! Maperā na net'aa jāri atadap'edaa jededap'eda, auk'a teedait'eeda aji, chōode nipadap'edaarāmaa māik'aapa net'aa ak'ima a p'aneedap'edaarāmaa.

²⁵ (Davidpa ma ley jaradak'āriipa, israelitaarā soldaorāpa māga oopachida.)

²⁶ Siclag p'uurude panadak'āri, Davidpa ma ne–inaa jāri atadap'edaa ūk'uru tee pēiji chi k'ōp'āyoorā, Judá ēreerādepemaarā poro waibiarāmaa. Ma ne–inaa ome nāga jara pēiji: “Parāmaa na ne–inaa tee k'inia bi. Jāri atajidada aji, Tachi Ak'ōre k'ira unuamaa iru p'anapataarā juadeepa.” ²⁷ Māgá ma ne–inaa jāri atadap'edaa tee pēiji nāgí p'uurudepema poro waibiarāmaa: Betel p'uuru, Néguev eujādepema Ramot p'uuru, Jatir p'uuru, ²⁸ Aroer p'uuru, Sifmot p'uuru, Estemoa p'uuru, ²⁹ Racal p'uuru, māik'aapa Jeramel eujā jewedaadepema p'uuru bee poro waibiarāmaa, quenitaarā p'uuru poro waibiarāmaa, ³⁰ Jormá p'uuru, Corasán p'uuru, Atac p'uuru, ³¹ Hebrón p'uuru, māgí p'uurudepema poro waibiarāmaa māik'aapa awaraa p'uuru iru ichi ome nipadap'edaarā wāyaadap'edaadepema poro waibiarāmaa.

Saúl ichi warrarā ome piudap'edaa

(1 Crónicas 10.1-12)

31 ¹ Māimisa, filisteorāpa israelitaarā ome chōo chejida. Israelitaarā soldaorā āra naa jīchoo wājida mīda, Guilboa eede cho–k'ara peejida. ² Māga nīde ma filisteorā Saúl t'ēe māik'aapa chi warrarā t'ēe wājida. Ēp'e atanadak'āri, Saúl warrarā Jonatán, Abinadab māik'aapa Malquisúa peek'oojida. ³ Saúl ik'aawa audú chōo para baji. Achidepema sia tripataarāpa āchi sia trirutade, Saulmaa oonajida.

⁴ Mapa irua māgaji chi arma anipaparimaa:

—Pi espada ēt'a atap'eda, mī su peet'aapáde aji. Mīa k'inia–e bi jā ijāadak'aa beerāpa mī peedamerā, mī oo iru p'ani misa.

Mamīda chi arma anipaparipa iru pee k'inia–e paji, audú p'era nībada perā. Maperā Saulpa ichi espada k'ī it'aa bip'eda, ai īri baainaji. Māgá ichi juadoopa piudachi. ⁵ Chi arma anipaparipa māga unuk'āri, auk'a ichi espada k'ī īri baainaji. Māgá piuji chi poro waibia ome. ⁶ Māgá ma ewateweda piujida Saúl, chi warrarā ōpee, chi arma anipapari māik'aapa awaraa soldaorā iru ome nipadap'edaarā chok'ara.

⁷ (Israelitaarā ma Jezrel eujā jewedaa k'īraik'a eere p'anapatap'edaarāpa māik'aapa Jordán to oriente eere p'anapatap'edaarāpa k'awaadak'āri israelitaarā soldaorā jīchoo wāda māik'aapa Saúl chi warrarā ome piudap'edaa, āchi p'uuru atabēijida auk'a jīchoodait'ee. Maap'eda filisteorā ma p'uurude p'ana chejida.)

⁸ Ai norema filisteorāpa piudap'edaarā k'ap'iade net'aa iru bada ata chedak'āri, Guilboa eede unu atajida Saúl māik'aapa chi warrarā

õpee k'ap'ia piuda. ⁹Māpai Saúl poro t'iap'e atajida māik'aapa iru arma anipada atajida. Māpai jara pëijida filisteorã eujã jōmaade, mādēpemaarãpa māik'aapa āchi ak'õre waibia apatap'edaa te ak'ipataarãpa k'awaadamerã. ¹⁰Ma t'ēepai Saúl arma p'e bijida āchi ak'õre waibia apatap'edaa Astarté tede. Jōdee chi k'ap'ia piuda baijira bijida Betsán p'uuru t'iak'au bada murallade.

¹¹Israelitaarã Galaad eujādepema Jabés p'uurude p'anapatap'edaarãpa māga k'awaa atadak'āri, ¹²chi piara chõo k'awaa beerãpa pedeteejida wādait'ee Saúl k'ap'ia atade. P'ārik'ua wājida panadait'ee Betsán p'uurude. Mama chōodap'eda, Saúl māik'aapa chi warrarã k'ap'ia piuda atajida māik'aapa aneejida Jabés p'uurudee. Mama paat'aajida. ¹³Ma k'ap'ia piuda paadadepema chi biiri iajida Jabés p'uurude, tamarisco pak'uru ek'ari. Maap'eda t'āri p'uapa nek'oda–ee p'aneejida k'āima siete wāyaaru misa.

2 Samuel

Rey David bapariida

Introducción

Na librode jara bi 1 Samuel librode p'ādap'edaa t'ēepai p'asada. Naapiara k'awadai David jēeda Saúl māik'aapa Jonatán piuda k'aurepa. Ichiaba k'awadai David rey pada Judá eujāde (cap. 1–4). Māgá David rey bide Judá eujāde, chi apemaarā israelitaarā Saúl warra rey Isboset jua ek'ari p'anadap'edaarā t'āri ārii p'aneejida Judá eujādepemaarā ome. Maapai David chōoji Isboset jua ek'ari p'anadap'edaarā ome āchi p'oyaarumaa. Māgá David rey beejī israelitaarā eujā jōmaade (cap. 5–24).

Na librode jara bi Davidpa ne–inaa pi–ia ooda Tachi Ak'ōre waawee bada perā. Maperā eperāarāpa iru t'o p'anajida. Ichiaba jara bi irua ne–inaa k'achia ooda, eperā ne–inaa k'achia oo–e bita peepirumaa.

Na libro leedak'āri, k'awadai David chōo k'awaa bapata māik'aapa sāgá pi–ia k'īsiapachi chōode wāit'ee. Iru k'aurepa Tachi Ak'ōrepa ichi p'uuru pidaarā eperāarā waibia papiji. Iru rey bide chōopachi awaraa p'uuru pidaarā ome āra p'oyaarumaa.

Tachi Ak'ōre waawee bapachi perā, ne–inaa k'achia ook'āri, Tachi Ak'ōre k'īrapite irua jarapachi jōmaweda ichia ne–inaa k'achia ooda. Mapa Tachi Ak'ōrepa David pia ak'ipachi.

Israelitaarāpa David rey bidap'edaa Saúl pari

(1 Crónicas 10.1-12)

1 ¹ Saúl piuda t'ēepai, David amalecitaarā p'oyaap'eda, Siclag p'uurudee cheji. Mama k'āima omé beejī. ² K'āima ōpeede eperā aba Siclagde pacheji Saúl soldaorāpa āchi carpa eebai jira bidap'edaamāiipa. Chi p'aru jē baji māik'aapa porode yooro p'ora iru baji ak'ipiit'ee ichi t'āri p'ua bi. David k'īrapite pak'āri, bedabaidachi tau biiri eujāde t'ōbairumaa.

³ Māpai Davidpa iidiji:

—¿Pi sāmāik'aapa cheruma? aji.

Ma eperāpa p'anauji:

—Israeldepema soldaorā carpa eebai jira bidap'edaamāiipa cheru. Mi aupai chok'ai uchijada aji.

⁴Māpai Davidpa iidiji:

—¿Sāgajima? ¡Jarapáde! aji.

Ma eperāpa p'anauji:

—Chōo p'anadap'edaadeepa Israeldepema soldaorā j̄choo wājidada aji. Cho-k'ara piujida, Saúl chi warra Jonatán paara.

⁵Māpai Davidpa iidiji ma k'útrāa jara chedamaa:

—¿Sāga k'awa bima aji, Saúl māik'aapa chi warra Jonatán piudap'edaa?

⁶Māgipa p'anauji:

—Pariatua mi baji Guilboa eede chōo para bak'āri. Māga jōnide Saúl unuji baairu ichi miasu ři. Waide piu–e baji, filisteorā carreta caballopa jidiupata irumaa chewā nipadak'āri. ⁷Māga nide irua āpíteee ak'iji māik'aapa mi unuji. Māpai mi t'iji. Mapa mia irumaa jaraji: “Pia jara bik'a mia ooit'eeda” aji.

⁸Māpai irua mimaa iidiji: “¿Pi k'aima?” aji.

’Mia p'anauji: “Mi amalecitada” aji. ⁹Māpai irua mimaa jaraji: “Mi k'ait'aara chéji māik'aapa aweda peet'áaji mi piu wā perā.”

¹⁰Mapa mi iru k'ait'aara wāp'eda, iru peet'aaji. Mia k'awa baji iru p'oyaa chok'ai bee–e pai, mágá su bada perā. Maap'eda michi waibia, mia chi poro j̄ra māik'aapa jua manilla ataji aneeit'ee p̄imaa.

¹¹Ma pedee ūridak'āri, Davidpa arii p'anadap'edaarā ome āchi p'aru jēt'aajida ak'ipidait'ee t'āri p'ua p'ani. ¹²Māpai t'āri p'uapa j̄ee para beeji Saul–it'ee māik'aapa chi warra Jonatan–it'ee. Ichiaba j̄eejida Tachi Ak'ōre p'uuru pidaarā–it'ee, ma israelitaarā soldaorā chōo atuadap'edaa perā māik'aapa chok'ara piudap'edaa perā. Māga p'aneejida, nek'oda–ee, k'ewara parumaa.

¹³Maap'eda Davidpa iidiji ma k'útrāa, chi jara chedamaa:

—¿Pi s̄apemama? aji.

Irua p'anauji:

—Mi amalecita; awaraa eujādepema m̄ida, na eujāde baparida aji.

¹⁴Māpai Davidpa māgaji:

—¿Sāap'eda pi waawee–e bajima aji, Tachi Ak'ōrepa j̄irit'erada peeit'ee?

¹⁵Māpai Davidpa soldao aba t'ĩ atap'eda, irumaa māgaji:

—¡Iru peet'aapáde! aji.

Mágá ma amalecita peet'aaji.

¹⁶Ma amalecita mágá piu wāde, Davidpa māgaji:

—Pia jarada k'aurepa piuruda aji, p̄ichi it'aipa jarada perā p̄ia Tachi Ak'ōrepa j̄irit'erada peeda.

Davidpa k'isia paraa k'ari p'áda Saúl máik'aapa Jonatán k'irāpadamerā

¹⁷Ma t'ēepai Davidpa na k'isia paraa k'ari p'āji, israelitaarāpa Saúl máik'aapa chi warra Jonatán k'irāpadamerā. ¹⁸Na k'ari t'ī biji Ematrima K'ari. Jaraji na k'ari Judá eujādepemaarāmaa jarateedamerā. Na k'ari p'ā biji libro Jaser apatade.

¹⁹“Israel eujāde ee jēra bimāi tachi poro waibiarā piujida. ¡Taarā—eweda sōcharra beerā piujida! ²⁰Israelitaarā, ma piudap'edaa Gat p'uurude wa Ascalón p'uuru calle jāde jaranāati Filisteadepema wēraarā o—īa p'ananaadamerā; ma ijāadak'aa beerā o—īapa pēiranaadamerā. ²¹¡Guilboa eujāde eera jēra bimāi k'oi cheik'araa bi máik'aapa sereno baaiik'araa bi; ma awara waa trigo chauik'araa bi Tachi Ak'ōremaa teenadamerā! ¡Māga p'asaik'araa bi mama eperāarā chok'ara piudap'edaa perā! Mama sōcharra beerā escudo īri t'iajida. Saúl escudo aceitepa p'uruda waapa t'āu beeji. ²²Naaweda Saúl chi warra Jonatán ome ichita āpītee chepachida, chōo p'anadap'eda máik'aapa chōo k'awaa beerā peedap'eda. Māgá chedak'āri, āchi espada, sia paara t'āu p'anajida ma chōo k'awaa beerā traapa máik'aapa waapa. ²³Israelitaarāpa Saúl máik'aapa Jonatán k'inia iru p'anapachida, t'āri pia p'anadap'edaa perā. Auk'a chōonapachida. Māgá auk'a piujida. ¡Chōo jōnide nejīpi k'ap'ip'ia wābapari k'āyaara k'ap'ip'iara p'irapachida máik'aapa león juataura bapari k'āyaara juataura p'anajida!

²⁴”¡Israeldepema wēraarā, Saul—it'ee jéeti! Iru k'aurepa parāpa nēe máik'aapa p'aru pi—ia jīpachida; p'aru p'oree, linodee k'ada. ²⁵¡Chōo jōnide tachi sōcharra beerā baaijida! ¡Jonatán tachi eujādepema ee jēra bide piuji! ²⁶Jonatán, mi audú t'āri p'ua nībi pi piuda perā. Michi ipemak'a baji; chik'inia p'anapachida. Pia mi k'iniara iru baji wēraarāpa āchi imik'ira máik'aapa āchi warrarā k'inia iru p'anapata k'āyaara. ²⁷¡Tachi sōcharra beerā baaijida máik'aapa āchi arma chōo p'anadap'edaamāi jōdachida!”

David Judá ēreerā eujāde rey bidap'edaa

2 ¹Ma t'ēepai Davidpa Tachi Ak'ōremaa nāga iidiji:
—¿Wāipia bik'ā aji, Judá eujādepema p'uuru apidaadee?

Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Wāipia bida aji.

Māpai Davidpa iidiji:

—¿Chisāgí p'uurudee wāipia bima? aji.

Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Hebrón p'uurudee wāipia bida aji.

²Māpai David mamaa wāji chi wēraarā omé ome; Jezreldepema Ajinoán máik'aapa Carmeldepema Nabal wēra pada Abigaíl. ³Ichiaba

ateeji ichi ome nipapatap'edaarã ãchideerã ome. P'ananajida Hebrón p'uurude mäik'aapa ai ik'aawa p'anadap'edaa p'uuru k'aipeede. ⁴Mama p'anide Judá èreerãdepema poro waibiarã chejida aceite weede David poro ïri. Mägá iru awara bijida ãchi èreerãdepemaarã rey beemerã. Ma awara Davidmaa nepirijida Galaad eujãdepema Jabés p'uurudepemaarãpa Saúl k'ap'ia piuda iadap'edaa. ⁵Davidpa mäge ùrik'ãri, ichia chok'apariirã pëiji nãga jaranadamerã Jabés p'uurudepemaarãmaa: “Mia k'inia bi Tachi Ak'õrepa parã bendiciamerã, parãpa rey Saúl k'ap'ia piuda atanadap'eda, iadap'edaa perã. ⁶Mäge oodap'edaa perã, mia k'inia bi Tachi Ak'õrepa parã pia ak'i bapariimerã mäik'aapa ne–inaa jõmaade parã k'aripapariimerã. Mia pida parãmaa ne–inaa pia oo k'inia bi. ⁷Parã poro waibia Saúl piuji mïda, waaweenáati mäik'aapa sõcharra p'anáti, Judá èreerãdepemaarãpa mi rey bidap'edaa perã.”

Saúl warra Isboset israelitaarã rey bidap'edaa

⁸Mamïda Ner warra Abner, Saúl soldaorã poro waibia padapa Saúl warra Isboset atap'eda, Majanayin p'uurudee ateeji. ⁹Mama Isboset awara biji rey beemerã Galaad eujãde, Guesurí^a eujãde, Jezrel eujãde, Efraín èreerãdepemaarã eujãde, Benjamín èreerãdepemaarã eujãde, pia jarait'eera, Israel eujã jõmaade.

¹⁰Saúl warra Isboset cuarenta año iru baji mägá Israel eujãdepema rey bidak'ãri. Ma israelitaarã año omé ichi jua ek'ari iru baji. Maapai Judá èreerãdepemaarã David jua ek'ari p'anapachida. ¹¹David año siete ap'eda atane seis ãra rey baji. Mäge nide Hebrón ãchi p'uuru waibia paji.

Israelitaarã Judá èreerãdepemaarã ome jura chõodap'edaa

¹²Maapai Ner warra Abner Majanayindeepa uchiaji Saúl warra Isboset soldaorã ome wãit'ee Gabaón p'uurudee. ¹³Gabaonde bada pania iapatap'edaamã p'ananajida. Mäge nide Sarvia warra Joab Hebrondeepa uchiaji David soldaorã ome wãit'ee ma pania iapatap'edaamaa Gabaón k'ait'a. Abner ichi eere p'anadap'edaarã ome ai k'ïraik'a eere p'anajida.

¹⁴Mãpai Abnerpa Joabmaa nãga jaraji:

—K'ùtrãarã pëidãma aji, jõmaarã taide chõodamerã ãchi arma ome.

Joabpa p'anauji:

—Pia bida aji.

¹⁵Mägá k'ùtrãarã doce uchijida chõodamerã Benjamín èreerãdepemaarã mäik'aapa Saúl warra Isboset eere p'anadap'edaarã pari. Jõdee David eere p'anadap'edaarã pari awaraa doce uchijida.

¹⁶Ãchi chaachaa auk'a chõojida porode jita atadap'eda, espadapa su

^a 2.9 Ma eujãde Aser èreerãdepemaarã p'anapachida.

pee piurutamaa. Apida chok'ai uchía–e paji. Mapa ma Gabaonde chõo p'anadap'edaamãì t'ĩ bijida Jelcat Hazurín.^b

¹⁷Mãpai jõmaweda chõomaa p'aneejida. Ma ewate audú chõojida. David eere p'anadap'edaarãpa Abner eere p'anadap'edaarã p'oyaajida. ¹⁸Mama p'anajida Sarvia warrarã õpee; Joab, Abisay mãik'aapa Asael. Asael audú k'ap'ip'ia p'irapachi, bigik'a. ¹⁹Iru jĩp'a p'iraji Abner t'ëe. ²⁰Abnerpa ãpíteee ak'ik'ãri, iru unuji. Mãpai irumaa mågaji:

—Asael, ¿pik'ã aji, mi t'ëe cheru?

Irua p'anauji:

¡Mida! aji.

²¹Mãpai Abnerpa mågaji:

—¡Waa mi t'ëe chenãaji! ¡Mi ichiak'au bĩji! ¡Awaraa soldaota jita atãji mãik'aapa iru arma jãri atapãde! aji.

Mamĩda Asael waapiara iru t'ëe p'ira wãji.

²²Mãpai Abner waya pedeeji:

—¡Mi t'ëe waa chenãaji, maa–e pirã mia pi peet'aait'eeda! aji. Mia mãga oop'eda, ¿sãgã mia pi ipema Joab unuyama? aji.

²³Mamĩda Asael waapiara iru k'ait'aara wãk'ãti wãji. Mapa Abnerpa chi miasupa ãpíteee iru bide su ataji. Mãgã surude ma miasu ek'arra eere uchijai. Mapa aweda Asael eujãde piu baainaji.

Awaraarã t'ëe chedap'edaarã ak'inĩ p'aneejida Asael k'ap'ia piuda ak'idait'ee. ²⁴Mamĩda Joab, Abisay ome Abner t'ëe wãjida. Ak'õrejĩru baai wãk'ãri, panajida Amã eede, Guiaj k'irapite, eujã pania wëe bi Gabaón apatap'edaadee wãpari ode. ²⁵Mama Benjamín ãreerãdepema soldaorãpa Abner k'irachuu chejida. Mãgã chok'araara padaidak'ãri, ee nok'ode ak'inĩ p'aneejida.

²⁶Mãpai mamãik'aapa Abnerpa Joabmaa nãgã golpe pedeeji:

—¿Sãapai waa chõoda–e payama? aji. ¿Pia k'awa–e bik'ã na k'aurepa tachi jõmaweda t'ãri ãrii p'aneedait'ee? ¿Sãapai jarait'eema pichi soldaorãmaa pãchi auk'aarã waa jirinaadamerã?

²⁷Joabpa p'anauji:

—Tachi Ak'õre ichita chok'ai bi k'irapite mia juraa bi pia mãga jara–e pada paara, mi soldaorã ãchi auk'aarã t'ëe wãk'ajida ewarirumaa.

²⁸Mãpai Joabpa jaraji trompeta chaadamerã, waa chõoda–e pait'ee. Mãgã waa israelitaarã t'ëe wãda–e paji mãik'aapa chõoda–e paji. ²⁹Ma p'ãrik'uaweda Abner ichi eere p'anadap'edaarã ome eujã jewedaa Arabade wãyaajida. Jordán to sĩadap'eda, Bitrón eujãde wãyaajida ãstaawa Majanayin p'uurude parutamaa.

³⁰Jõdee Joab waa Abner t'ëe wã–e pak'ãri, ãpíteee wãji. Mãpai ichi soldaorã chip'e atap'eda, juasiaji. Mãgã k'awaji David soldaorã

^b 2.16 Hebreo pedeede Jelcat Hazurín jara k'inia bi 'espada chõo p'anadap'edaamãì.'

diecinueve piudap'edaa, Joab ñpema Asael awara. ³¹ Mamĩda David eere p'anadap'edaarãpa Benjamín ãreerãdepemaarã Abner ome nipadap'edaarã trescientos sesenta peek'oojida. ³² Ma t'ẽepai Asael k'ap'ia piuda ateejida Belén p'uurudee. Mama iajida chi ak'õre iadap'edaamãi. Ma p'ãrik'ua Joab ichi eere p'anadap'edaarã ome jĩte wãjida. Ewarik'ãri, Hebrón p'uurude panajida.

3 ¹ Ma jura David eere p'anadap'edaarã Saúl ãreerã eere p'anadap'edaarã ome taarãji. Mãgá chõo jõnide David eere p'anadap'edaarãpa audupiara p'oyaa wãpachida.

Warrarã Daviddeepa uchiadap'edaa

(1 Crónicas 3.1-4)

² David Hebrón p'uurude bak'ãri, nãgĩ warrarã t'ojida: chi naapema t'ijarapachida Amnón. Mãgĩ Jezrel eujãdepema wẽra Ajinoanpa t'oji. ³ Ai eerepema t'ijarapachida Quileab. Mãgĩ Carmel p'uurudepema, Nabal wẽra pada, Abigailpa t'oji. Ai eerepema t'ijarapachida Absalón. Mãgĩ Guesurdepema rey Talmay k'au, Macapa t'oji. ⁴ Ai eerepema t'ijarapachida Adonías. Mãgĩ Jaguitpa t'oji. Ai eerepema t'ijarapachida Sefatías. Mãgĩ Abitalpa t'oji. ⁵ Ai eerepema t'ijarapachida Itreán. Mãgĩ David wẽra Eglapa t'oji. Mãirã jõmaweda t'ojida David Hebrón p'uurude bak'ãri.

Abnerpa David ome pacto ooda

⁶ Saúl ãreerãdepemaarã David ãreerãdepemaarã ome ma jura chõo jõnide, Saúl eerepema soldaorã poro waibia Abner waibiara pa wãji. ⁷ Saúl chok'ai bak'ãri, wẽra k'ãipari ataji. Mãgĩ Ayá k'au paji; t'ijarapachida Rizpa. Abner ma wẽra ome k'ãiji.

Maperã rey Isboset k'ĩraudachi mãik'aapa Abnermaa iidiji:

—¿Sãap'eda pi k'ãijima aji, mi ak'õre wẽra k'ãipari pada ome?

⁸ Mãga ũrik'ãri, Abner k'ĩraudaip'eda, p'anauji:

—¿Pia mi Judá ãreerãdepemaarã usak'a unu bik'ã? aji. Mia ichita oopachi Saulpa oopipariidak'a mãik'aapa ichideerã, chi ñpemaarã, chi k'õp'ãyoorã paara pia ak'i bapachi, pi ome oomaa bik'a. Waide pi David juade baaipi—e bi. Mãga bita, ¿pia mi imiateemaa bik'ã ma wẽra ome k'ãida k'aurepa? ⁹ Tachi Ak'õrepa mi k'achia oopia bi mi David eere t'ũ—e pirã, mãgã irua oomerã Tachi Ak'õrepa irumaa juraadak'a. ¹⁰ Mãgã israelitaarã waa p'anadak'aa pait'ee Sauldeepa uchiada jua ek'ari. ¡Dandeeпа Bersebade parumaa israelitaarã eujã David jua ek'ari beeit'eeda! aji.

¹¹ Isbosetpa maarepida p'anau—e paji, Abner waawee bada perã.

¹² Maap'eda Abnerpa ichia chok'apariirã Davidmaa pëiji nãga jarade: “¿Na eujã pi jua ek'ari bi—ek'ã? aji. Pacto oodãma waa chõoda—e

p'anapataadait'ee. Mia pi k'aripait'eeda aji, israelitaarã jômaweda pi eere t'ïu k'inia p'anadamerã.”

¹³Davidpa p'anauji: “Pia bida aji. Pacto oodáma. Mamída mia nãga k'inia bi pia oomerã. Saúl k'au Mical mimaa anéjeji. Maa–e pirã, mi k'ïrapite chenaapáde” aji.

¹⁴Ma awara Davidpa ichia chok'apariirã pëiji nãga jaranadamerã Saúl warra Isbosetmaa: “K'inia bi pia mi wëra Mical mimaa tee pëimerã, ma wëra atada perã filisteorã cien peep'eda, ãchi me e Saulmaa teeda pari.”

¹⁵Isbosetpa mãga ùrik'ãri, jaraji ichi jãpataarãmaa Lais warra Paltielmaa wãdamerã mãik'aapa Mical chi imik'ïra juadeepa jãri atadamerã Davidmaa tee pëidait'ee. ¹⁶Mãga oodak'ãri, Paltiel chi wëra t'ëe jëe cheji. Mamída Bajurín p'uurude panadak'ãri, Abnerpa Paltiel ãpítee pëit'aaji iru temaa. Mãgá iru ãpítee wãji.

¹⁷Ma t'ëepai Abnerpa Israeldepema poro waibiarã chip'e atap'eda, mägaji:

—Taarãruda aji, parãpa David rey papi k'inia p'ani. ¹⁸Ërá mãga oodaipia bida aji, Tachi Ak'õrepa jarada perã ichi mimiapari Davidpa tachi israelitaarã uchiapiit'ee filisteorã juadeepa mãik'aapa awaraarã tachi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã juadeepa.

¹⁹Abnerpa auk'a jaraji Benjamín ëreerãdepemaarãmaa. Maap'eda Abner wãji Hebrondee Davidmaa jarade Benjamín ëreerãdepemaarã awaraa israelitaarã ome iru jua ek'ari p'ana k'inia p'ani. ²⁰Wãji veinte k'õp'ãyoorã ome. David badamãi panadak'ãri, ãchi–it'ee irua chik'o pia chuupiji. ²¹Nek'odap'eda, Abnerpa Davidmaa mägaji:

—Rey Waibia, ïrá mi wãit'ee israelitaarã chip'e atade mãik'aapa ãramaa jarade pi ome pacto oodamerã. Mãgá pia rey mimia oopariit'eeda aji, pichia k'inia bik'a.

Irua mãga jarap'eda, Davidpa iru ome despediiji. Mãgá Abner k'ãiwee wãji.

Joabpa Abner peeda

²²Abner uchiada t'ëepai, David soldaorã poro waibia Joab ichi soldaorã ome pachejida chõo p'anadap'edaadeepa. Æchi ome aneejida net'aa waibia jãri adap'edaa ãchi k'ïra unuamaa iru p'anapatap'edaarã juak'aawa. Mamída Abner wë–e paji, David ome despediip'eda, ichi ode k'ãiwee wãda perã. ²³Mãgá Joab pachek'ãri ichi soldaorã ome, Hebrón p'uurudepemaarãpa irumaa nepirijida Ner warra Abner mama nipada David ome pedeede mãik'aapa sãgá Davidpa iru pia despediip'eda, k'ãiwee wãda.

²⁴Mãpai Joab reymaa wãp'eda, mägaji:

—¿Rey Waibia, pia k'ãata oojima? aji. ¿Wãarak'ã Abner pi ome pedee cheji? ¿Sãap'eda pia iru k'ãiwee pëijima? ²⁵¿Pia k'awa–e bik'ã aji, Ner

warra Abnerpa pi k'üradeta cheji k'awaa'it'ee pi sãmaa wãpari mãik'aapa k'ãata oopari?

²⁶ Joab Davidmãiipa uchiak'ãri, ichia chok'apariirã pëiji Abner t'ëe wãdamerã. Mãgã ma pëidaarãpa Abner ëp'e atanajida Sira apatap'edaa pozo badamã mãik'aapa iru ãpítee aneejida. Mamãda Joabpa Davidmaa maarepida jara—e paji ichia oomaa bada. ²⁷ Abner Hebrón p'uurude panak'ãri, Joabpa iru ateeji p'uuru t'íupatamã, seewata iru ome ituaba pedeeit'ee. Mama Joabpa iru bide sup'eda, peet'aaji. Joabpa Abner k'íra unuamaa iru baji, chõo jõnide ichi ìpema Asael peeda perã.

²⁸ Ma t'ëepai Davidpa Abner piuda k'awaa atak'ãri, nãga jaraji:

—Tachi Ak'õre k'írapite mia juraa bi mia mãik'aapa eperãrã mi jua ek'ari p'anirãpa maarepida k'aripada—e paji Ner warra, Abner, peedamerã. ²⁹ Joãbpata iru peeji. Mapa Tachi Ak'õrepa Joabmaa mãik'aapa ichideerãmaa ne—inaa k'achia ooi pia bi. Æchi te chaa nãgee k'ayaa k'achia ichita paraaipia bi: waamia, lepra, wa chiwa. Maa—e pirã irua ãramaa jarra oopiipia bi maa—e pirã chiaramaa peepiipia bi.

³⁰ (Joabpa chi ìpema Abisay ome Abner peejida, Gabaonde chõo jõnide irua ãchi ìpema Asael peeda perã.)

Abner iadap'edaa

³¹ Abner iadait'ee pak'ãri, Davidpa jaraji Joabmaa mãik'aapa iru ome nipapatap'edaarãmaa:

—Pãchi p'aru jëdapãde aji, ak'ìpidait'ee t'ãri p'ua p'ani mãik'aapa Abner—it'ee chi—iadapãde aji.

Abner k'ap'ia piuda jãiradee ateedak'ãri, David ma t'ëe nipaji. ³² Hebrón p'uurude Abner iajida. Ìdak'ãri, iru—it'ee David golpe jëeji. Awaraa arii p'anadap'edaarã auk'a jëejida. ³³ Mãpai Abner piuda pari rey Davidpa na k'ísia paraa k'ari k'ariji:

“¿Sãap'eda Abner jãgã k'achia piujima aji, k'ísia k'awa—e beerã piupatak'a? ³⁴ Iru peedak'ãri, iru jua jãda—e paji. Ma awara iru biiri cadenapa jãda—e paji. ¡Iru piuji k'achia beerã juade baaipataarãk'a!”

Mãga ùridak'ãri, arii p'anadap'edaarã Abner—it'ee waya jëejida.

³⁵ Maap'eda jõmaweda Davidmaa wãjida jarade iru nek'omerã ak'õrejiru baai naaweda.

Mamãda Davidpa juraaji:

—¡Tachi Ak'õrepa mi audú miapiipia bida aji, mia pan wa awaraa ne—inaa k'oru pirã ak'õrejiru baai naaweda!

³⁶ Arii p'anadap'edaarãpa mãga ùridak'ãri, pia bida ajida, ãchi—it'ee reypa ne—inaa jõma oopariida pia bapachi perã. ³⁷ David mãgã t'ãri p'ua nãbada perã Abner piuda k'aurepa, israelitaarã jõmaarãpa k'awajida wãara rey Davidpa maarepida k'aripa—e paji Ner warra Abner peedamerã.

³⁸ Ma t'ëepai Rey Davidpa ichi ak'ìpataarãmaa mãgaji:

—Parāpa k'awa p'ani idi eperā waibia, israelitaarā poro waibia piuji.
³⁹Mi, Tachi Ak'ōrepa rey jirit'erada mīda, juatau wēe pik'a beeru k'īsiak'āri Sarvia warrarāpa ma ne–inaa k'achia oodap'edaade. ¡Mia k'inia bida aji, Tachi Ak'ōrepa Abner peedamaa k'achia oomerā, māgīpa k'achia ooda pari!

Isboset peedap'edaa

4 ¹Saúl warra Isbosetpa k'awaak'āri Abner piuda Hebronde, āchobedachi, awaraa israelitaarā paara. ²Maapai Isbosetpa ichi jua ek'ari imik'īraarā omé iru baji. Māirā nechiapataarā poro waibiarā paji. Aba t'ījarapachida Baná; chi apema Recab. Māirā Berot p'uurudepema Rimón warrarā paji māik'aapa Benjamín ēreerādepemaarā paji, ³chonaarāweda Berot p'uurudepemaarā Guitayin p'uurude miru p'ananadap'edaa perā. Mama awaraa eujādepemaarāk'a p'aneejida. At'āri mama p'anapata.

⁴(Saúl warra Jonatanpa warra iru baji. Māgí t'ījarapachida Mefiboset. Biiri omeeweda chiwa baji. Mefiboset año joisomaa iru baji, Jezrel eujādeepa jara chedak'āri Saúl Jonatán ome piudap'edaa. Māga ūrik'āri, chi ak'īparipa isapai iru awara āyaa aterude, juadeepa baaidachi. Māgá iru biiri omeeweda chiwa beeji.)

⁵Ewari aba ma Berot p'uurudepema Rimón warrarā Baná Recab ome wājida Isboset temaa. Imat'īpa panajida hora wāsiara bide. Ma horade ⁶ārapa seewatapai iidinadait'ee paji teeda t'īupimerā trigo atade. Mamīda chi puerta jāpari trigo jari bap'eda, auk'a k'āidai baji. Mapa irua unu–e paji māirā teeda t'īudak'āri. ⁷Māgá Isboset ichi camade k'āi bide su peet'aajida māik'aapa chi poro t'īi atadap'eda, āchi ome ateejida. Ma p'ārik'ua Arabá eujā apatap'edaa wāyaapari ode wājida.

⁸Rey David badamāi Hebronde panadak'āri, irumaa māgajida:

—Rey Waibia, nama iru p'anida ajida, Saúl warra Isboset poro. Saulpa pi k'īra unuamaa iru bapachi māik'aapa pi peepi k'inia bapachi. Mamīda ma pari idi Tachi Ak'ōrepa Sauldeerā k'achia ooji.

⁹Mamīda Davidpa Rimón warrarā Recabmaa māik'aapa Banamaa māgaji:

—Tachi Ak'ōre, chi ichita chok'ai bīpa mi k'aripapari k'achiade baainaamerā. Iru k'īrapite mia nāga juraa bi. ¹⁰Eperāpa Saúl piuda mīmaa jara chek'āri mi o–īa beei jāak'aapa, ma k'āyaara mi t'āri p'ua baji rey piuda perā. Maperā Siclag p'uurude ma jara cheda atapip'eda, peepiji. ¹¹Írá audupīara mia māga ooit'ee parā ne–inaa k'achia ooyaa beerā ome, parāpa Isboset peedap'edaa perā ichi tede k'āi bide, irua parāmaa ne–inaa k'achia oo–e paji mīda. T'āri k'achiapa parāpa iru peet'aajida. Írá parā jida iruk'a piudait'eeda aji.

¹²Aramata Davidpa ichi jāpataarāmaa jaraji āchi omeeweda peet'aadamerā. Ma k'ap'īa piuda jua, biiri ome t'īap'ejida māik'aapa

chi k'ap'ia baijira bijida Hebrón p'uurudepema pania t'ipitamāi k'ait'a. Mamīda Isboset poro ateejida Hebronde iadait'ee Abner iadap'edaamāi.

David awaraa israelitaarā rey pada

(1 Crónicas 11.1-3)

5 ¹Ma t'ēpai Israel eujādepema ēreerā chaadepemaarā wājida Hebrondee David ome pedeede. Māgajida:

—Rey Waibia, tachi auk'aarāda ajida. ²Naaweda Saúl tai rey paji mīda, pīta soldaorā ome wāpachi awaraa eujādepemaarā ome chōode tai k'ap'ia pari. Ma awara Tachi Ak'ōrépata pīmaa nāga jaraji: “Pia mi p'uuru pidaarā ak'ipariit'eeda aji, ovejaarā ak'iparipa ichi ovejaarā ak'iparik'a māk'aapa āra poro waibia pait'ee.”

³Māgá Hebrón p'uurude israelitaarā poro waibiarā jōmaweda David ome pedeejida. Māpai Tachi Ak'ōre k'īrapite Davidpa āra ome pacto ooji. T'ēpai ārapa aceite weejida David poro īri ak'ipidait'ee iru awara bi p'ani Israel eujādepemaarā rey pamerā.

⁴David treinta año iru baji rey pak'āri. Cuarenta año rey paji. ⁵Siete año ap'eda, atane seis David Judá ēreerādepemaarā rey paji. Maapai Hebrón p'uurude bapachi. Ma t'ēpai treinta y tres año iru Judá ēreerādepemaarā māk'aapa awaraa Israeldepa uchiadap'edaarā jōmaarā rey paji. Maapai Jerusalén p'uurude bapachi.

Davidpa jebuseorā p'uuru Jerusalén p'oyaada

(1 Crónicas 11.4-9)

⁶Māgá David israelitaarā jōmaarā rey pap'eda, ichi soldaorā ome uchijai chōode. Wājida jebuseorā p'uuru Jerusalendee. Ma jebuseorāpa k'īsia p'anajida David āchi p'uurude p'oyaa t'īu–e pai. Maperā māgajida: “Pī p'oyaa t'īu–eda ajida, tai p'uurude. Tau p'āriu beerāpa, chiwa beerāpa paara parā t'īupida–e pait'eeda” ajida. ⁷Mamīda Davidpa jāri ataji ma p'uuru sur eere murallapa t'iak'au bada soldaorā p'anadap'edaamāi, Sión apatap'edaa. Maadak'āriipa ma soldaorā p'anapatap'edaamāi t'ījarapachida David p'uuru.

⁸Ma ewate Davidpa māgaji:

—Ma jebuseorā ome chōodait'eerā, t'īuti to chak'ek'a wāyaa bi eere. Ma p'uurude panadak'āri, peek'oodapāde aji, jōmaweda ma tau p'āriu beerā apata māk'aapa chiwa beerā apata, mīa āra k'īra unuamaa iru bairā.

Maadamāiipa eperāarāpa jarapachida tau p'āriu beerā māk'aapa chiwa beerā rey palaciode t'īuda–e pait'eeda apachida.

⁹Ma p'uuru jāri atadap'edaa t'ēpai, David mama banaji soldaorā p'anapatap'edaamāi. T'ī bijī ‘David p'uuru’ māk'aapa muralla oopiji māgí p'uuru t'iak'au beemerā, ee bideepa ichi palaciode parumaa.

Tirodepema rey Hirampa Davidmaa ne–inaa tee pëida

(1 Crónicas 14.1-2)

¹⁰David waibiara pa wāji jōmaarā poro waibiarā k'āyaara, Jōmaarā Ak'ōre Waibia iru ome bapachi perā. ¹¹Maperā Tiro p'uurudepema rey Hirampa ichi jua ek'ari beerā Davidmaa pëiji cedro pak'uru pia irumaa teedamerā. Ichiaba pëiji pak'uru t'ē k'awaa p'anadap'edaarā māk'aapa māu sī k'awaa p'anadap'edaarā mairāpa David–it'ee te pi–ia oodamerā. ¹²Davidpa māga unuk'āri, wāara k'awaaji Tachi Ak'ōrepa ichi p'uuru pidaarā k'inia iru bada perā, iru israelitaarā rey papiji māk'aapa ne–inaa jōmaade bendiciaji.

Davidpa awaraa warrarā ooda

(1 Crónicas 3.5-9; 14.3-7)

¹³David Hebrondeepa uchiak'āri Jerusalende banait'ee, awaraa wēraarā ataji, wēra k'aiipariirā paara. Mairā ome awaraa warrarā māk'aapa k'aurā ooji. ¹⁴Nāgí warrarā t'ojida Jerusalén p'uurude: Samúa, Sobab, Natán, Salomón, ¹⁵Ibjar, Elisúa, Néfeg, Jafía, ¹⁶Elisama, Eliadá māk'aapa Elifelet.

Davidpa filisteorā p'oyaada

(1 Crónicas 14.8-17)

¹⁷Filisteorāpa k'awaadak'āri Israel eujādepemaarāpa David rey papidap'edaa, chōode chejida. Mamīda Davidpa māga k'awaa atak'āri, ichi soldaorā ome t'iuji āchi soldaorā p'anapatap'edaamāi murallapa t'iak'au badade. ¹⁸Māpai ma filisteorā p'ananajida Refayin eujā jewedaa jōmaade.

¹⁹Māga k'awaak'āri, Davidpa Tachi Ak'ōremaa iidiji:

—¿Filisteorā ome chōode wāipia bik'ā? aji. ¿Pia āra mi juade baaipiit'ee k'ā? aji.

Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Āra ome chōode wāipia bida aji, mia āra pīmaa p'oyaapiit'ee perā.

²⁰Māpai David ichi soldaorā ome chōonajida Baal Perazinde. Mama mairā p'oyaajida. Maperā Davidpa mägaji: “To k'ida chaarepa to i irapiparik'a, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa mi k'ira unuamaa iru p'anapataarā mīmaa p'oyaapijida” aji. Ma chōo p'anadap'edaamāi t'ī biji Baal Perasín, jara k'inia bi ‘Tachi Ak'ōrepa irapida’. ²¹Ma filisteorā jīchoo wādak'āri, āchi net'aa ai k'īrapite it'aa t'īpata atabaibēijida. Māpai Davidpa ichi soldaorā ome ma net'aa p'e atajida.

²²Mamīda t'ēepai filisteorā waya chōo chejida eujā jewedaa Refayin jōmaade. ²³Davidpa māga k'awaak'āri, Tachi Ak'ōremaa waya iidiji.

Māpai Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—K'irapite eereepa chõonáaji. Āra p'animāi p'irrabai atap'edata, āpiteik'a eereepa wāp'eda bālsamo pak'uru jēra bimāi, āra ĩri wāji. ²⁴Ma pak'uru it'í biuk'a ũrik'āri soldaorā t'iapatak'a, āra ome chõonapáde aji, mi parā naa wāit'ee perā ma filisteorā soldaorā peede.

²⁵Davidpa ooji Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Māgá filisteorā soldaorā p'oyaa wājida Gabaondeepa Guezerde parumaa.

Davidpa Tachi Ak'õre baaltek'a bi ateeda

(1 Crónicas 13.5-14)

6 ¹Davidpa waya Israeldepema soldaorā pipiara p'anadap'edaarā treinta mil chip'e ataji. ²Māirā chip'e ataji ichi ome wādamerā Judá eujādepema Balá p'uurudee Tachi Ak'õre baaltek'a bi^c atade, Tachi Ak'õre ma baaltek'a bi ĩri bapachi perā. ³Tachi Ak'õre baaltek'a bi bijida carreta chiwidide māik'aapa ateejida Abinadab te ee nok'ode badadeepa. Abinadab warrarā Uza māik'aapa Ajío ma carreta ome jite wājida chi o jaratee wādait'ee. ⁴Ajío Tachi Ak'õre baaltek'a bi nok'oore wā nipaji; jōdee Uza ai ik'aawa wā nipaji. ⁵Ma carreta atee wāda misa, David israelitaarā ome o-ĭapa audú k'ari wājida māik'aapa pēira wājida nāgee chaa p'anide: arpa, salterio, pandereta, castañuela māik'aapa címbalo. ⁶Eperā t'ĭjarapatap'edaa Nacón eujāde ichi net'a tau jariparimāi panadak'āri, p'ak'a ma carreta jidiu atee wādadap'edaarāpa t'ēneudachida. Mapa Uzapa Tachi Ak'õre baaltek'a bi jitaji baaipiamapa. ⁷Mamīda Tachi Ak'õre k'ĭraudachi Uza ome, ma baaltek'a bi t'õbaida perā. Mapa iru mama peet'aaji. (Tachi Ak'õre leyde jara baji apidaapa ichi baaltek'a bi t'õbainadamerā.) Māgá Uza ma carreta ik'aawa piu baajji.

⁸Māga unuk'āri, David k'ĭraudachi Tachi Ak'õrepa Uza peeda perā. Maperā Davidpa ma punto t'ĭ biji Peres Uza^d At'āri mama māga t'ĭjarapata. ⁹Ma ewateweda David āchobeedachi. Māgaji: “Māga pirā, mia Tachi Ak'õre baaltek'a bi p'oyaa atee-eda” aji. ¹⁰Davidpa Tachi Ak'õre baaltek'a bi David p'uuru^e apatap'edaadee atee k'inia-e pada perā, jaraji Obed Edom temaa ateedamerā. Ma eperā Gat p'uurudepema paji. ¹¹Māgá Tachi Ak'õre baaltek'a bi atane õpee mama beeji. Mama bide Tachi Ak'õrepa Obed Edom māik'aapa ichi tedepemaarā bendiciaji.

Tachi Ak'õre baaltek'a bi Jerusalende ateedap'edaa

(1 Crónicas 15.1-16.6)

¹²Rey Davidmaa nepiridak'āri Tachi Ak'õre baaltek'a bi k'aurepa Obed Edom te pidaarā, ichi net'aa paara bendiciada, iru maaaa wāji māik'aapa

^c 6.2 Ma baaltek'a bi jara k'inia bi Jōmaarā Ak'õre Waibia su-ak'í beepari it'ari, it'aripemaarā querubines apata esajjak'a. ^d 6.8 Hebreo pedeede Peres Uza jara k'inia bi 'Tachi Ak'õrepa Uza peeda'. ^e 6.10 Ma p'uuru Jerusalén p'uurude baji.

ma baaltek'a bi aneeji David p'uuru apatap'edaadee. Iru m̄aik'aapa iru ome nipadap'edaarā jōmaweda o-īa p'anajida. ¹³Chi baaltek'a bi atee wādap'edaarā t'iada seis t'iadap'eda, Davidpa p'ak'a m̄aik'aapa p'ak'a k'aipee poree bada peep'eda, Tachi Ak'ōre-it'ee paapiji. ¹⁴Ma chewādade Davidpa efod linodee ooda jī baji m̄aik'aapa audú o-īapa Tachi Ak'ōre-it'ee p̄eira chewāji. ¹⁵Davidpa m̄aik'aapa israelitaarāpa Tachi Ak'ōre baaltek'a bi m̄agá atee wādak'āri, o-īapa bia chewājida m̄aik'aapa trompeta chaa chewājida.

¹⁶Tachi Ak'ōre baaltek'a bi David p'uurude pachek'āri, Saúl k'au, Micalpa^f ventanadeepa ak'iji. Irua unuk'āri David Tachi Ak'ōre-it'ee j̄iti m̄aik'aapa p̄eira bi, David ome t'āri ārii beejī.

¹⁷Ma baaltek'a bi binajida te ne-edeē oodade, Davidpa ma-it'ee oopidamāi m̄aik'aapa Davidpa ne-animalaarā peep'eda, Tachi Ak'ōre-it'ee paa jōpiji m̄aik'aapa awaraa ne-animalaarā paapiji ichi auk'arā ome jedek'odait'ee. ¹⁸Maap'eda Jōmaarā Ak'ōre Waibia k'ap'ia pari Davidpa pedee pia jaraji arii p'anadap'edaa israelitaarāmaa. ¹⁹Māpai arii p'anadap'edaarā imik'īraarāmaa, wēraarāmaa paara Davidpa teeji pan, ne-inaa p'ep'edee bi aba datiljōdee ooda m̄aik'aapa ne-inaa p'ep'edee bi aba uva p'oodadee ooda. Maap'eda jōmaweda āchi temaa erreu wājida.

²⁰David ichi temaa wāk'āri ichideerāmaa pedee pia jarade, Saúl k'au, Mical uchiap'eda, iru itriaji:

—¿Pi-it'ee pia bik'ā aji, pi Israeldepema rey bita, k'īra nejasia wēe beerāk'a āk'adaa p̄eira chek'āri pi mimiapataarā jua ek'ari beerā esclavaarā taide?

²¹Davidpa p'anauji:

—Tachi Ak'ōre taide mi o-īapa p̄eira baji. Iruata mi rey bijī pi ak'ōre pari m̄aik'aapa irudeerā jōmaarā pari. Irua k'inia baji m̄ita israelitaarā poro waibia pamerā. Maperā mi iru-it'ee p̄eira baji ²²m̄aik'aapa m̄agá pi taide mi audupiara ek'ariara beeru p̄ijida, mia m̄aga oo bide jā esclavaarāpa mi pia ak'idait'ee.

²³Maperā Saúl k'au Mical warra t'o-ee piuji.

Tachi Ak'ōrepa Davidmaa jarapida

(1 Crónicas 17:1-7)

7 ¹Maapai rey David ichi palaciode k'āiwee bapachi, chōo-ee ichi k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarā ome.

²Māga nide rey Davidpa jaraji Tachi Ak'ōre pedee jarapari Natanmaa:

—Pia unu bik'ā, mi palacio pi-ia cedro pak'urudee oodade bapari. Jōdee Tachi Ak'ōre baaltek'a bi j̄ip'a cortina teesoo t'iak'au bide bida aji.^g

^f 6.16 Mical David wēra chi naapiara atada paji. ^g 7.2 Davidpa m̄aga jarak'āri, k'īsia baji Tachi Ak'ōre-it'ee te pi-ia oopiit'ee.

³Natanpa p'anauji:

—Rey Waibia, pia oo k'inia bita ooipta bida aji, Tachi Ak'õre pi ome bapari perã.

⁴Mamída ma ewate p'ãrik'ua Tachi Ak'õrepa Natanmaa mågaji:

⁵—Nãga jaranapáde aji, mi mimiapari Davidmaa: “Tachi Ak'õrepa nãga jara bi: ‘Piata mi—it'ee te oo—e pait'ee, mi aide bapariimerã. ⁶Mia israelitaarã Egipto eujãdeepa uchiapidak'ãriipa ñrá parumaa, mi te pak'urudee oodade bak'aa. Jïp'a ãra wãrutamaa mi bapari te ne—edee oodade. ⁷Mi ãra ome nipak'ãri mãik'aapa ãra poro waibiarãmaa jarak'ãri ãra ak'ipataadamerã oveja ak'iparipa ichi ovejaarã ak'iparik'a, maarepida iidi—e paji mi—it'ee te cedrodee oodamerã.’ ⁸Maperã nãga jarapáde aji, mi mimiapari Davidmaa: ‘Jõmaarã Ak'õre Waibiapa jara bi: Mia pi uchiapiji ovejaarã ak'i badamãiipa israelitaarã poro waibia papiit'ee. ⁹Mi pi ome bapari pichi wãrumaa. Pi k'ap'ia mia ãra k'ïra unuamaa iru p'anapataarã jõpiji. Idideepa jõmaarãpa pi t'ï t'o p'anadait'ee na eujãdepemaarã poro waibiara beerã t'ïk'a. ¹⁰Mia na eujã awara biji mi p'uuru pidaarã, israelitaarã aide k'ãiwee p'anapataadamerã. Ne—inaa k'achia ooyaa beerãpa ãra p'erapida—e pait'ee naawedapemak'a, ¹¹mia poro waibia awara—awaraa bida jua ek'ari p'anadak'ãri. Pia mi p'uuru pidaarã ak'i bapariit'ee. Ma awara mia pi jãait'ee pi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã juade baainaamerã mãik'aapa pïmaa warrarã oopiit'ee.^h ¹²Pi piuk'ãri mãik'aapa pi iadak'ãri pichi ak'õreerã iadap'edaamãi, mia pideepa uchiada aba rey biit'ee pi pari, mi p'uuru pidaarã ak'i bapariimerã. ¹³Mãgípata mi—it'ee te ooit'ee. Mia iru biit'ee ichita rey pamerã. ¹⁴Mi iru ak'õre pait'ee; jõdee iru mi warra pait'ee. Irua ne—inaa k'achia ook'ãri, mia iru miapiit'ee, ak'õre jïp'aapa ichi warra ome ooparik'a. ¹⁵Mamída mia iru ichita k'inia iru bapariit'ee. Iru ik'aawaapa ãyaa wã—e pait'ee mi Saúl ik'aawaapa ãyaa wãdak'a, iru pari pi rey bik'ãri. ¹⁶Pideepa uchiadait'eerã ichita rey padait'eeda aji, mia ichita ãra ak'i bapariit'ee perã.’”

¹⁷Mãpai Natanpa Tachi Ak'õrepa k'awapida jõmaweda Davidmaa jaranaji.

David it'aa t'ida
(1 Crónicas 17.16-27)

¹⁸Davidpa mãga ñrik'ãri, Tachi Ak'õre baaltek'a bimãi t'ïuji mãik'aapa nãga it'aa t'ïji:

—Jõmaarã Ak'õre Waibia, pi Tachi Ak'õre. ¿K'aima aji mi, pia michideerã nãgã audú pia ak'i bamerã? ¹⁹Jõmaarã Ak'õre Waibia, pi Tachi

^h 7.11 Literalmente: ‘pi—it'ee mia te ooit'ee' jara k'inia bi Tachi Ak'õrepa warrarã Daviddeepa uchiapiit'ee.

Ak'õre. Pia mimaa pia ooji mi israelitaarã rey bik'ãri. Īrã ma k'ãyaara piara jara bi mideepa uchiadait'eerã pia ooit'ee. Jõmaarã Ak'õre Waibia, Tachi Ak'õre, ¿nãgata pia eperãarã pia ooparik'ã? ¡Awaraa pik'a wẽ–e! ²⁰Jõmaarã Ak'õre Waibia, michi Ak'õre Waibia, ¿mia waa k'ãata jaraima? Pia mi, pichi mimiapari, pia k'awa bida aji. ²¹Pia k'inia bada perã, na ne–inaa pi–ia jõmaweda ooji pia jaradak'a, mia ma jõma k'awaamerã. ²²Jõmaarã Ak'õre Waibia, wãara pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Taipa ũridooda wãara; awaraa Ak'õre Waibia pik'a wẽ–e. Awaraa eujãdepemaarã ak'õre waibia apataarãpa maarepida p'oyaa ooda–e pia ooparik'a. ²³Ichiaba awaraa p'uuru pidaarã wẽ–e pia p'uuru pidaarã jirit'erada, israelitaarãk'a. Pia pi p'uuru pidaarã uchiapiji Egipto pidaarã juadeepa p'anapataadamerã pia k'inia bik'a. Ma awara ãra–it'ee ne–inaa pi–ia ooji; ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. Mapa jõmaarãpa pi p'uuru pidaarã t'õ p'anapata. Pia na eujãdepemaarã ãchi ak'õre waibia apataarã ome jërek'ooji pi p'uuru pidaarã naa. ²⁴Mãga ooji israelitaarã pichi p'uuru pidaarã ichita padamerã mãik'aapa pi ãra Ak'õre Waibia ichita pamerã.

²⁵Jõmaarã Ak'õre Waibia, Tachi Ak'õre, ichita pia jaradak'a ooji mideepa uchiadait'eerã ome. Mi pi mimiapari. Óoji pia jaradak'a. ²⁶Mãgã eperãarãpa pi t'ĩ t'õ p'anadait'ee mãik'aapa jaradait'ee: “¡Jõmaarã Ak'õre Waibia israelitaarã Ak'õre Waibia!” Mi, pi mimiaparipa k'inia bi pia ichita mideepa uchiadait'eerã rey papimerã. ²⁷Jõmaarã Ak'õre Waibia, israelitaarã Ak'õre Waibia, piata mimaa k'awapiji mideepa uchiadait'eerã ichiaba rey padait'ee. Mapa mi, jĩp'a pi mimiapari bi mĩda, pĩmaa nãga it'aa t'ĩmaa bi. ²⁸Michi Ak'õre Waibia, pi ichita Jõmaarã Ak'õre Waibia pait'ee. Pia ichita oopari pia jaradak'a. Jaraji mi, pi mimiapari pia ooit'eeda aji. ²⁹Mapa mi, pi mimiaparipa chup'iria iidimaa bi pia mideepa uchiadait'eerã bendiciamerã, mãgã ãchi pi jua ek'ari ichita pia p'anapataadamerã. Pi, Jõmaarã Ak'õre Waibiapa mimaa mãga jaraji. Pia ãra mãgã bendiciak'ãri, ichita ãra pia p'anapataadait'eeda aji.

David ichi eere p'anadap'edaarã ome chõode wãdap'edaa

(1 Crónicas 18.1-13)

8 ¹Ma t'ëepai Davidpa ichi eere p'anadap'edaarã ome filisteorã p'oyaaajida. Mãga oo jõnide Méteg Amã p'uuru jãri atajida. Maadak'ãriipa israelitaarã waa p'anadak'aa paji filisteorã jua ek'ari. ²Ichiaba Davidpa ichi eere p'anadap'edaarã ome Moab eujãdepemaarã p'oyaaajida. Mãgã chõo jõni misa, mãirã soldaorã jëra beepidap'eda, cuerda chaajida. Chi teesoo ma cuerda omé uchiak'ãri, peek'oopachida. Cuerda teesoo apai uchiak'ãri, chok'ai bipachida. Mãga oojida jõmaweda soldaorã chaa auperutamaa. T'ëepai ma Moab eujãdepemaarã, chok'ai p'aneedap'edaarãpa p'arat'a tee pëipachida Davidmaa iru jua ek'ari p'aneedap'edaa perã.

³Davidpa ichi eere p'anadap'edaarã ome ichiaba p'oyaaajida Sobadepema rey Rejob warra Hadad Ezer. Māgí ichi soldaorã ome Éufrates to k'ait'a wã baji ma eujãdepemaarã waya ichi jua ek'ari biit'ee naawedapemak'a. ⁴Ma chõodap'edaade Davidpa ichi eerepemaarã ome atadachida Hadad Ezer jua ek'ari beerã soldaorã mil setecientos caballode wãdap'edaarã mãik'aapa veinte mil jite wãdap'edaarã. Ma awara ãchi carreta jidiupata caballoorã jiru k'õrak'oo wãjida. Aba k'õrada–e paji caballoorã cien carreta jidiu p'anadap'edaarã.

⁵Ma t'ëepai Damasco p'uuru ik'aawa bada eujãdeepa siriorã pachejida Sobadepema rey Hadad Ezer k'aripade. Mamïda Davidpa ichi eerepemaarã ome ma siriorã veintidós mil peejida. ⁶Maap'eda Davidpa soldaorã pëiji ma Damasco eujã jãade. Māgá ma siriorã David jua ek'ari p'aneejida mãik'aapa irumaa p'arat'a p'aapachida. Maapai David chõonada chaa Tachi Ak'õrepa k'aripaji iru eere p'anadap'edaarãpa p'oyaadamerã.

⁷Hadad Ezer soldaorã p'oyaap'eda, Davidpa iru jãapatap'edaarã escudo nēedee ooda jãri ataji mãik'aapa Jerusalendee ateeji. ⁸Ichiaba Davidpa Tébjajⁱ mãik'aapa Berotay p'uurudepema net'aa broncedee ooda chok'ara jãri ataji. Ma p'uuru Hadad Ezer jua ek'ari p'anajida.

⁹Jamatdepema rey Toupa k'awaa atak'ãri Davidpa rey Hadad Ezer iru soldaorã ome p'oyaada, ¹⁰ichi warra Jorán Davidmaa pëiji. Iru ome tee pëiji net'aa p'arat'adee ooda, nēedee ooda mãik'aapa broncedee ooda. Salude jara pëiji mãik'aapa jara pëiji ichi o–ïa bi David ome, ma Hadad Ezer p'oyaada perã. Māgá o–ïa baji aï naaweda ichi ma rey ome chõopachi perã. ¹¹Davidpa ma net'aa jõmaweda Tachi Ak'õre–it'ee awara biji, awaraa net'aa nēedee ooda mãik'aapa p'arat'adee ooda ome. Ichi eere p'anadap'edaarãpa ma net'aa jãri atajida jura chõodak'ãri nãgí eperãarã ome: ¹²Edom eujãdepemaarã, Moab eujãdepemaarã, amonitaarã, filisteorã, amalecitaarã mãik'aapa Sobadepema Rejob warra rey Hadad Ezer eere p'anadap'edaarã ome.

¹³Maapai jõmaarãpa rey David t'o p'anapachida siriorã ome chõo bap'eda, ãpïtee chewãdade dieciocho mil Edomdepemaarã p'oyaadap'edaa perã eujã jewedaa 'de la Sal' apatap'edaade. ¹⁴Ma t'ëepai Davidpa soldaorã pëiji Edom eujã jõmaade jãa p'anapataadamerã. Māgá Edomdepemaarã jõmaweda David jua ek'ari p'aneejida. Tachi Ak'õrepa David k'aripa baji iru wãrumaa chõo p'oyaamerã.

Poru waibiarã David jua ek'ari p'anadap'edaa
(2 Samuel 20.23-26; 1 Crónicas 18.14-17)

¹⁵David Israel eujã jõmaadepema rey paji. Ichi jua ek'ari p'anadap'edaarã jõmaweda pia ak'ipachi Tachi Ak'õrepa k'inia badak'a. ¹⁶Iru soldaorã poro

ⁱ 8.8 Ma p'uuru ichiaba t'ijarapachida Beta.

waibiara bada Sarvia¹ warra Joab paji. Ajilud warra Josafat rey secretario paji. ¹⁷Ajitob warra Sadoc m̄aik'aapa Abiatar warra Ajimélec iru jua ek'ari p'aareerã paji. Seraías reypa oopariida p'ãpari paji. ¹⁸Joyadá warra Benaías rey j̄iapataarã, quereeteorã m̄aik'aapa peleteorã poro waibia paji. Jōdee David warrarã ichi jua ek'ari mimiapatap'edaarã poro waibiarã paji.

Davidpa Mefiboset pia ak'i bada

9 ¹David jura chõo bap'eda, ichi p'uurude beeji.
Ewari aba chi mimiapataarãmaa nãga iidiji:

—¿Saúl èreerã at'ãri paraak'ã aji, mia pia ooit'ee Jonatán k'ap'ia pari?

²Mãpai iru mimiapataarãpa jara p̄ejida Saúl mimiapataarã poro waibia pada, Siba Davidmaa chemerã.

Ma Siba David k'irapite pak'ãri, Davidpa iidiji:

—¿Pik'ã aji, Siba?

Sibapa p'anauji:

—Rey Waibia, mida aji. Pia jara bik'a oo k'inia bida aji.

³Mãpai reypa iidiji:

—¿Sauldeepa uchiada apida baparik'ã aji, mia chupiria k'awaait'ee Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a?

Mãpai Sibapa p'anauji:

—Jonatán warra aba baparida aji. Mãgí j̄iru omeeweda chiwa bida aji.

⁴Mãpai Davidpa iidiji:

—¿Sãma bima? aji.

Irua p'anauji:

—Lo Debar p'uurude baparida aji, Amiel warra Maquir tede.

⁵Mãpai rey Davidpa jaraji Lo Debardee wãdap'eda, Amiel warra Maquir tedeepa Jonatán warra aneedamerã. ⁶Mãgí Saúl ãichak'e, Jonatán warra Mefiboset David k'irapite pak'ãri, bedabaidachi ichi tau biiri eujãde t'õbairumaa ak'ipiit'ee David waawee bi.

Mãpai Davidpa iidiji:

—¿Pi Mefibosetk'ã? aji.

Irua p'anauji:

—Pia jara bik'a oo k'inia bida aji.

⁷Davidpa mãgaji:

—Waaweenãaji. Pi ak'õre Jonatán k'aurepa mia pi pia ak'i bapariit'ee. Pi ak'õchona Saúl eujã jõma iru bada p̄imaa teeit'ee. Ma awara pi ichita mi ome michi mesade nek'opariit'eeda aji.

⁸Mãpai Mefiboset waya bedabaidachi m̄aik'aapa mãgaji:

—¿Sãap'eda k'isia bima aji, mi, pi mimiapari, k'aripait'ee? Pi k'irapite mi usa piudak'a bida aji.

j 8.16 Sarvia rey David ipewëra paji.

⁹Mefibosetpa māga jaraji mīda, rey Davidpa Saúl mimiapataarã poro waibia pada Siba t'ĩpiji mǎik'aapa mǎgaji:

—Pi chipari pada āichak'ema mia tee bida aji, ne–inaa jōmaweda Sauldeerāpa iru p'anadap'edaa. ¹⁰Maperã mia nāga jara bi pia oomerã. Pi, pichi warrarã ome mǎik'aapa pi mimiapataarã ome ma eujāde mimiadait'ee Mefiboset pari. Net'a tau ewadak'āri, irudeerã–it'ee ia bidait'ee. Mamīda Mefiboset ichita michi mesade nek'opariit'eeda aji. (Maapai Sibapa warrarã quince mǎik'aapa mimiapataarã veinte iru baji.)

¹¹Māpai Sibapa reymaa p'anauji:

—Rey Waibia, jōmaweda pia mimaa jara bik'a mia ooit'eeda aji.

Maadak'āriipa Mefiboset nek'opachi rey mesade, rey warrarāk'a. ¹²Mefibosetpa warra aba iru baji; t'ijarapachida Micaías. Sibadeerã jōmaweda mimiapachida Mefiboset pari. ¹³Mamīda Mefiboset, chi biiri omeeweda chiwa bada, Jerusalende bapachi, rey mesade nek'opachi perã.

Davidpa amonitaarã mǎik'aapa siriorã p'oyaada

(1 Crónicas 19.1-19)

10 ¹Ma t'ēpai amonitaarã rey Najás jai–idaaji. Iru pari chi warra Janún rey beeji. ²Davidpa k'ĩsiaji ma rey Janunpa ichi pia auk'a ak'it'ee iru ak'õre Najapa pia ak'idak'a. Mapa Davidpa poro waibiarã ichi jua ek'ari p'anadap'edaa Janunmaa pēiji jaranadamerã ichi t'āri p'ua nībi iru ak'õre jai–idaada k'aurepa.

Mamīda ma eperāarã amonitaarã eujāde panadak'āri, ³amonitaarã poro waibiarāpa āchi rey Janunmaa mǎgajida:

—Rey Waibia, ¿pia ijāa bik'ā ajida, Davidpa wāara ichi jua ek'ari p'aniirã pēiji jara chedamerã ichi t'āri p'ua nībi pi ak'õre jai–idaada k'aurepa, irua pi ak'õre pia ak'ipachi perã? ¡Māga–epi! ¿Āra pēiji–ek'ā ajida, tachi p'uuru ak'idamerã mǎik'aapa t'ēpai tachi jõt'aa chedamerã?

⁴Janunpa āchi pedee ijāaji. Mapa jaraji ma poro waibiarāmaa Davidpa eperāarã pēida jita atadamerã mǎik'aapa mairã idak'ara t'ooma aba wēt'aadamerã k'īra nejasiapidait'ee. Ma awara mairã p'aru jī p'anadap'edaa jēk'oojida, ātau taawa p'anedamerã. T'ēpai mǎgá āpītee pēijida.

⁵Davidpa māga k'awaa atak'āri, ichia chok'apariirã pēiji ma eperāarã k'īra chuunadamerã, āra audú k'īra nejasia p'anadap'edaa perã. Jara pēiji Jericó p'uurude p'anedamerã āchi idak'ara wariruta misa, maapeda ichimaa chedamerã.

⁶Amonitaarāpa k'awaadak'āri David āchi ome k'īrau bi, siriorã soldaorã chip'e wājida chōodamerã āchi eere: Rejob p'uurudepema mǎik'aapa Sobá p'uurudepema veinte mil soldaorã jīte chōo nipapataarã, Macá p'uurudepema rey mil soldaorã ome mǎik'aapa Tob p'uurudepema

doce mil soldaorã. ⁷Davidpa mǎga k'awaa atak'ári, Joab israelitaarã soldaorã jōmaarã ome pëiji chōode wādamerã. ⁸Ma amonitaarã āchi p'uuru t'ūpatade chip'edachida. Jōdee ma siriorã Sobá p'uurudepema, Rejob p'uurudepema mǎik'aapa Tob p'uurudepema soldaorã Macadepema soldaorã ome p'uuru taawa p'aneejida.

⁹Joabpa unuk'ári soldaorã erk'a para bee ichi k'irapite mǎik'aapa ichi āpíte, israelitaarã soldaorã pipiara bee jirit'eraji chōonadamerã ma siriorã ome. ¹⁰Maap'eda apema soldaorã biji ichi ĩpema Abisay jua ek'ari, āchi chōonadamerã ma amonitaarã ome. ¹¹Mǎga bide Joabpa Abisaymaa mǎgaji:

—Jǎ siriorāpa tai p'oyaa wāruta pirā, mi k'aripanǎji. Jōdee jǎ amonitaarāpa parǎ p'oyaa wāruta pirā, mia pi k'aripanait'ee. ¹²K'ĭsianaapáde aji. Sōcharra chōonadáma tachi p'uuru pidaarǎ pari mǎik'aapa awaraa p'uuru Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anapataarǎ pari. ĩTachi Ak'ōrepa oopia bida aji, ichia k'ĭsia iru bik'a!

¹³Joab wǎji ichi eere p'anadap'edaarǎ ome ma siriorǎ p'anadap'edaamaa chōode. Mamĭda mǎirǎ iru naa jĭhoodachida. ¹⁴Ma amonitaarāpa mǎga unudak'ári, āchi ichiaba jĭhook'oodachida Abisay eere p'anadap'edaarǎ naa mǎik'aapa t'ĭuk'oodachida āchi p'uurude. Maperǎ Joab israelitaarǎ soldaorǎ ome āpíte wǎjida Jerusalendee.

¹⁵Siriorāpa k'awaadak'ári israelitaarāpa āchi p'oyaadap'edaa, waya chip'edachida. ¹⁶Rey Hadad Ezerpa jara pëiji siriorǎ Éufrates to k'ĭraik'a eere p'anapatap'edaarāpa k'aripa chedamerã. Mǎgá mǎirǎ Jelandee chejida. Āchi poro waibia Sobac paji. Iru rey Hadad Ezer soldaorǎ jōmaweda poro waibia paji.

¹⁷Davidpa mǎirǎ chip'edap'edaa k'awaa atak'ári, ichia israelitaarǎ soldaorǎ jōmaweda chip'e ataji mǎik'aapa Jordán to siadap'eda, panajida Jelande. Mama ma siriorǎ ome chōomaa p'aneejida. ¹⁸Mamĭda chōo p'anadap'eda, ma siriorǎ jĭhoodachida israelitaarǎ naa, David eere p'anadap'edaarāpa peedap'edaa perǎ āchi eerepema soldaorǎ cuarenta mil caballode wādap'edaarǎ mǎik'aapa setecientos carretade wādap'edaarǎ. Ma awara siriorǎ soldaorǎ poro waibia Sobac sudap'eda, mama piuji. ¹⁹Rey Hadad Ezer eerepema reyrǎ chip'edap'edaarāpa mǎga k'awaa atadak'ári, israelitaarǎ ome waa chōo k'iniada—e paji mǎik'aapa āra ome pedeejida chōoda—ee p'anapataadait'ee. Mǎgá David jua ek'ari p'aneejida.

Maadak'áriipa siriorāpa amonitaarǎ waa k'aripada—e paji.

Davidpa p'ek'au k'achia ooda

11 ¹K'oijara wǎyaap'eda, reyrǎ jura chōode uchiapataadak'ári, Davidpa pëiji ichi soldaorǎ poro waibia Joab, awaraa poro waibia mǎik'aapa israelitaarǎ soldaorǎ jōmaweda amonitaarǎ ome

chõonadamerã. Mágá chõonadak'ãri, amonitaarã jõpi wājida mãik'aapa ãchi p'uuru Rabá wap'ira atajida nidait'ee ma p'uurudepemaarã jarra oorutamaa. Mágá chõo jõnide David Jerusalende beeji.

²Ewari aba k'ewara David ñi bap'eda, ichi camadeepa p'irabajii mãik'aapa ichi palaciodepema terrazadee wāji. Mama bide mamãik'aapa unuji wēra k'ira wāree k'uimaa bi. ³Davidpa iru ak'i bap'eda, chi mimiapari pēiji iidinamerã k'aita ma wēra. Māpai chi mimiapari pa jara cheji ma wēra t'ijarapata Betsabé. Iru Elián k'au mãik'aapa hitita Urías wērada aji. ⁴Ma wēra ewaapai bi k'ayaa wāyaap'eda bada perã, k'uimaa baji ooit'ee Tachi Ak'õre ley p'ädade jara bik'a. Davidpa ma wēra k'ira wāree unuda perã, atapiji. Aneedak'ãri, iru ome k'ãiji. Maap'eda Betsabé ichi temaa wāji.

⁵Ma t'ēpai ma wēra biak'oo beeji. Mapa irua Davidmaa māga jara pēiji. ⁶Davidpa made k'isiap'eda, Joabmaa jara pēiji ma hitita Urías ichimaa pēimerã ãchi chõo p'anadap'edaamãipa. Māpai Joabpa māga ooji. ⁷Urías pak'ãri, Davidpa iidiji Joab mãik'aapa soldaorã pari mãik'aapa sãga wāda ãchi chõo p'anadap'edaa ome.

⁸T'ēpai Davidpa irumaa jaraji:

—Pichi temaa wāji mãik'aapa biiri siipáde aji.^k

Urías palaciodeepa uchiak'ãri, reypa irumaa chik'o pia tee pēiji.

⁹Mamída Urías ichi temaa wã–e paji. K'ãi beeji palacio t'ĩputamãi rey te jãpataarã ome.

¹⁰Ai norema Davidmaa māga nepiridak'ãri, irua Urías t'ĩpiji mãik'aapa iidiji:

—¿Sãap'eda pichi temaa wã–e pajima? aji. ¿Chõodeepa chep'eda, sē–e bik'ã? aji.

¹¹Uriapa p'anauji:

—Tachi Ak'õre baaltek'a bi, Israeldepema soldaorã mãik'aapa Judadepema soldaorã te pak'uru juadee oodade p'ani. Ma awara mi poro waibia, Joab awaraa soldaorã poro waibiarã ome p'uuru taawa k'ãi p'ani. Māga bide, pia–e bi mi wāmerã michi temaa nek'ode, ne–inaa tode mãik'aapa k'ãide michi wēra ome. ¡Pi chok'ai bide māga oo–eda! aji.

¹²Māpai Davidpa mājaji:

—Idi at'ãri bēji. Nu pi chõo p'anĩmaa pēit'eeda aji.

Mágá Urías beeji Jerusalende ai norema paru misa. ¹³Ma p'ãrik'ua Davidpa Uriamaa jaraji ichi ome nek'omerã mãik'aapa it'ua to chemerã. Mágá it'uapa iru piupit'aaji. Mamída k'ãinak'ãri, ichi temaa wãi k'ãyaara, waya k'ãinaji rey te jãpataarã k'ãipatap'edaamãi.

¹⁴Ai norema Davidpa k'art'a p'ãji Joabmaa mãik'aapa Urías ome tee pēiji. ¹⁵Ma k'art'ade nãga jara baji: “Urías pēiji naapiara chõode

^k 11.8 Māga jarak'ãri, jara k'inia baji Urías ichi wēra ome k'ãimerã.

uchiapataarã ome. Māpai audú chōomaa p'anedak'āri, ituaba atabaibëidapáde aji, amonitaarāpa peet'aadamerã.”

¹⁶Māgá Joabpa ichi soldaorã ome amonitaarã p'uuru wap'ira atarutade, Urías pëiji amonitaarã soldaorã sōcharra p'anadap'edaarāmaa. ¹⁷Māpai ma p'uurudepemaarã āra ome chōode uchiadak'āri, Israeldepema soldaorã poro waibiarã ũk'uru peek'oojida. Ma hitita Urías jida auk'a piuji.

¹⁸Maap'eda Joabpa ma chōodap'edaadé Davidmaa jara pëiji. ¹⁹Nāga jaraji chi chok'a pëiit'ee badamaa:

—Mia jara pëiru jōmaweda reymaa jarak'āri, ²⁰rey k'īraudariit'ee na chōoda atuadap'edaa perã mäik'aapa iidii: “¿Sāap'eda audú k'ait'a wājidama ma p'uuru wap'ira atadak'āri? ¿K'awada—e p'anik'ā ārapa muralladeepa net'aa bat'apata? ²¹¿Māgá ooji—e pajik'ā ai, Tebes p'uuru t'iak'au bada muralladeepa wērapa Yerubaal warra Abimélec k'ūrumapa peek'āri? ¿Sāap'eda audú k'ait'a wājidama?” ai. Māga iidiru pirã, pia nāga p'anauipia bida aji. “Ichiaba piuji pi jua ek'ari mimia bada, ma hitita Urías.”

²²Māpai ma chok'a pëida Davidmaa wāji. Panak'āri, jōma jaraji Joabpa jarapidak'a.

²³Māpai ma jara chedapa mājaji:

—Soldaorã chok'ara p'uurudeepa chedap'edaarāpa tai p'oyaa wājidada aji. Mamīda chōo jōnīpa taipa āchi wāpijida āchi p'uuru t'ūpatadee. ²⁴Rey Waibia, māga nide, murallade p'anadap'edaarāpa ematrima trīmaa p'aneejida pi soldaorāmaa. Māgá tai poro waibiarã ũk'uru piujida, hitita Urías paara.

²⁵Davidpa māga ũrik'āri, p'anauji:

—Joabmaa jarāji audú k'īsianaamerã ma soldaorã piudap'edaa k'aurepa. Māga p'asapari jura chōodak'āri. Ma awara jarāji ma p'uurudepemaarã ome chōodamerã āra jōrutamaa. Irumaa pedee pia jarapáde aji, t'āri o—ī—īa beemerã.

²⁶Ma t'ēepai Urías wērapa k'awaa atak'āri chi imik'īra piuda, iru—it'ee chi—iaji. ²⁷Iru chi—iada t'ēepai Davidpa ichi palaciode aneepiji. Māgá ichi wēra papiji. Ma wēra ome warra ooji. Mamīda Tachi Ak'ōrepa David pia ak'i—e paji, irua māgá k'achia ooda k'aurepa.

Tachi Ak'ōre pedee jarapari Natanpa Davidmaa jarada

12 ¹Tachi Ak'ōre David ome k'īrau bada perã, ichi pedee jarapari Natán pëiji Davidmaa.

Natán David k'īrapite panak'āri, nāga nepirīji:

—P'uuru abaade eperã omé p'anapachida. Aba p'arat'ara bapachi; jōdee chi apema chupiria bapachi. ²Ma p'arat'ara bīpa oveja mäik'aapa p'ak'a chok'ara iru baji. ³Mamīda ma chupiria chīpa oveja wēra chak'e a—

pai iru baji. Ma oveja chak'e neto atap'eda, auk'a wari wāji ichi warrarā ome. Ichi chik'o k'orudepema k'opipachi māik'aapa ichi vasode topipachi. Ma awara ma oveja chak'e ichi ik'aawa k'āipipachi. K'inia iru bapachi ichi k'auk'a. ⁴Ewari aba awaraa eperā p'asia cheji ma p'arat'ara bimaa. Mamīda ma p'arat'ara badapa ichi ne–animal pee k'inia–e paji k'opiit'ee ma p'asia chedamaa. Ma k'āyaara ma chupiria chi oveja wēra chak'e jāri atap'eda, peeji k'opiit'ee ma p'asia chedamaa.

⁵Davidpa māga ūrik'āri, audú k'īraudachi ma p'arat'ara bīpa māga ooda perā māik'aapa Natanmaa māgaji:

—Tachi Ak'ōre k'īrapite mia juraa bi: ¡Chi māga ooda piui pia bida! aji. ⁶¡Ma awara ma oveja peeda pari waa k'īmari teepia bida aji, chiparimaa, iru chupiria k'awa–e pada perā!

⁷Māpai Natanpa Davidmaa māgaji:

—¡Pida aji, ma p'arat'ara bi! Israelitaarā Ak'ōre Waibiapa pīmaa nāga jara bi: “Mia pi jirit'eraji israelitaarā rey pamerā māik'aapa pi Saúl juadeepa uchiapipachi. ⁸Iru pi poro waibia paji mīda, mia pīmaa iru palacio māik'aapa iru wēraarā teeji. Ma awara mia israelitaarā māik'aapa Judá ēreerādepemaarā pi jua ek'ari bijī. Pi–it'ee at'āri faltada paara, mia pīmaa net'aa chok'araara teek'aji. ⁹¿Sāap'eda oojima ne–inaa audú k'achia bi, pia hitita Urías amonitaarāmaa peepik'āri iru wēra pichi–it'ee atait'ee? ¿Sāap'eda mi ley māgá yīraa iru bajima? aji. ¹⁰Māgá pia mi yīraa iru bada perā ma hitita Urías wēra atak'āri pichi wēra papiit'ee, pichideerā ūk'uru ichita piu k'achia piudait'ee. ¹¹Mi, Jōmaarā Ak'ōre Waibiapa nāga jara bi: ‘Pichideerāpa pīmaa ne–inaa k'achia oodait'ee, mia āramaa māga oopiit'ee perā. Pi k'īrapite mia pichi wēraarā jāri atait'ee māik'aapa teeit'ee awaraa israelitamaa. Āstaawa, awaraarā taide māgá pi wēraarā ome k'āiit'ee. ¹²Pia ma k'achia ook'āri, merā ooji. Mamīda mia pīmaa ma k'achia ooit'eeda aji, āstaawa, israelitaarā taide.’”

¹³Davidpa māga ūrik'āri, Natanmaa nāga jaraji:

—¡Tachi Ak'ōre k'īrapite mia p'ek'au k'achia oojida! aji.

Natanpa p'anauji:

—Tachi Ak'ōrepa pia p'ek'au k'achia ooda āyaa bijī. Ma k'aurepa pi piu–eda aji. ¹⁴Mamīda pi warra ewaa t'oda jai–idaait'eeda aji, pia māgá Tachi Ak'ōre k'īrapite ma k'achia ooda perā.

¹⁵Natanpa māga jarap'eda, ichi temaa wāji. Ma t'ēepai Tachi Ak'ōrepa k'ayaapiji ma warra chai Davidpa ooda Urías wēra ome. Māgá ma warra chai juak'aya nībeeji. ¹⁶Māga bīde Davidpa Tachi Ak'ōremaa chupiria iidipachi chi warra chai pari. Nek'ok'aa paji māik'aapa t'āri p'uapa p'ārik'ua te jāde jēra beepachi. ¹⁷Iru mimiapataarā poro waibiarāpa enenee jōnajida iru p'irabaimerā. Mamīda irua māga oo k'iniak'aa paji. Ichiaba āra ome nek'ok'aa paji.

¹⁸K'āima siete wāyaap'eda, chi warra chai jai–idaaji. David mimiapataarā poro waibiarāpa waawee p'anajida irumaa jaradait'ee,

audú t'ári p'ua nĩbeei jĩak'aapa. K'ĩsijajida: “Chi warra at'ári chok'ai bide, irua tachi pedee ũri k'iniak'aa paji pirã, írã çsãgá jaradaima chi warra jai-idaada? ¿K'awada-e k'ãare ne-inaa irua pariatua ooi!”

¹⁹Mamĩda Davidpa unuk'ári áchi o sausauwaa pedeemaa p'ani, k'awaaji chi warra chai jai-idaada. Mapa áchimaai iidiji:

—¿Warra chai jai-idaajik'ã? aji.

Áchia p'anaujida:

—Jai-idaajida ajida.

²⁰Mãpai David te jãdeepa p'irabaidachi. K'uiup'eda, k'era p'uruji, p'aru pia jĩ beejĩ mãik'aapa t'ĩuji Tachi Ak'õre ome unupata tede it'aa t'ĩit'ee. T'ẽepai, ichi temaa wãji mãik'aapa chik'o iidiji. Mãpai nek'oji.

²¹Iru ek'ari beerãpa mãga unudak'ári, irumaa iidijida:

—Rey Waibia, ¿pia k'ãata oomaa bima? ajida. Pi warra chai at'ári chok'ai bak'ári, pi nek'ok'aa paji mãik'aapa iru-it'ee jẽepachi. Mamĩda írã iru jai-idaak'ári, ¿pi p'irabajĩ mãik'aapa nek'oji!

²²Davidpa p'anauji:

—Mi warra chok'ai bak'ári, mi nek'ok'aa paji mãik'aapa jẽepachi, k'ĩsia bada perã Tachi Ak'õrepa mi chupiria k'awaai mãik'aapa mi warra chok'ai bii. ²³Mamĩda írã iru jai-idaa bairã, ¿k'ãare-it'ee mi nek'o-ee baima? Mãga oo bipa mia iru p'oyaa chok'aipi-e. Mi iru bĩmaa wãit'ee. Mamĩda iru waa che-eda aji, mi ome bade.

Salomón t'oda

²⁴Chi warra jai-idaada t'ẽepai, Davidpa chi wẽra Betsabé t'ári o-ĩ-ĩapiji. Ma t'ẽepai iru ome k'ãiji. Maap'eda irua imik'ira warra t'oji. Davidpa t'ĩ bijĩ Salomón.^l Tachi Ak'õrepa ma warra k'inia iru baji.

²⁵Mãga jara pẽiji Davidmaa iru pedee jarapari, Natán k'ap'ia. Mãpai Davidpa ma warra chai ichiaba t'ĩ bijĩ Jedidías.^m

Davidpa amonitaarã p'uuru waibia Rabá p'oyaada

(1 Crónicas 20.1-3)

²⁶Maapai Joab chõomaa baji amonitaarã p'uuru waibia Rabade. Mãpema rey baparimãĩ murallapa t'iak'au bada p'oyaak'ári, ²⁷Joabpa ichia chok'apariirã Davidmaa pẽiji nãga jaradamerã: “Mi Rabá p'uurudepemaarã ome chõomaa bide áchi rey baparimãĩ mãik'aapa áchi pania t'ipitamãĩ jãri atajida aji. ²⁸Maperã Michi Rey Waibia, soldaorã awaraarã chip'e atap'eda, na p'uurudepemaarã ome chõo chéti mãik'aapa áchi p'uuru jãri atãti. Maa-e pirã miata na p'uuru p'oyaait'ee mãik'aapa michi t'ĩta na p'uurude biyada” aji.

^l 12.24 Hebreo pedeede Salomón jara k'inia bi 'k'ãiwee bi'. ^m 12.25 Hebreo pedeede Jedidías jara k'inia bi “Tachi Ak'õrepa k'inia iru bi”.

²⁹Aramāgá Davidpa ichi soldaorã chip'e ataji m̄aik'aapa Rabá p'uurudee w̄aji. Ma p'uurudepemaarã ome ch̄oonadap'eda, p'oyaajida. ³⁰Māpai ma p'uurudepema rey poro j̄ira j̄ari atadap'eda, David porode j̄i bijida. Ma poro j̄ira n̄eedee ooda paji. M̄au pi-ia iru baji m̄aik'aapa chi chik'ia treinta y tres kilo baji. Ma awara Davidpa p'e ataji ne-inaa pia chok'ara ma p'uurude unudap'edaa. ³¹Eperãarã at'ari ma p'uurude p'aneedap'edaarã mam̄aik'aapa āyaa ateedap'eda, mimiapijida serruchopa, j̄ait'epa m̄aik'aapa chaarapa. Ichiaba m̄airāmaa ladrillo oopijida. M̄aga oojida amonitaarã p'uuru p'oyaadap'edaa chaa. Amonitaarã p'oyaadap'eda, David ichi soldaorã ome waya Jerusalendee w̄aji.

David warra Amnonpa k'achia ooda

13 ¹David warra Absalonpa ipewēra k'ira wāree iru baji. M̄agí awēra t'ijarapachida Tamar. David warra naapema Amnón āchi ipema paji āchi ak'ōre David eereepa. Ma Amnonpa Tamar k'inia baji. ²Mamīda Tamar waide imik'ira ome k'ai-e bada perã, iru pia ak'ipachida. Maperã Amnonpa iru p'oyaa ata-e paji m̄aik'aapa irude audú k'isia n̄ibipa Amnón k'ayaadachi. ³Maapai Amnonpa k'öp'āyo aba iru baji; t'ijarapatap'edaa Jonadab. M̄agí David ipema Simá warra paji. Jonadab ik'awaa baji.

⁴Ewari aba Jonadabpa Amnonmaa iidiji:

—Rey warra, ¿sāga n̄ibima? aji. ¿Sāap'eda ewari chaa pi k'ira pia-eera baparima? ¿Mimaa jara-ek'ā? aji.

Amnonpa p'anauji:

—Mi ipema Absalón ipewēra Tamar michi-it'ee k'inia bida aji.

⁵Māpai Jonadabpa nāga ūraaji:

—Camade k'ayaa pik'a beepáde aji. Māpai pi ak'ōrepa pi ak'i chek'āri, chupiria iidiji pi ipewēra Tamar p̄imerã pi k'aripade. Ma awara jaráji chi awērapa chik'o pia chuumerã pi k'irapite m̄aik'aapa pimaa tawamerã. “Irua m̄imaa chik'o teeruta k'oit'eeda” apáde aji.

⁶M̄agá Amnón ichi camade k'ayaa pik'a j̄era beeji.

Māpai reypa ak'inak'āri, Amnonpa m̄agaji:

—Mi chupiria k'awaapáde aji. Mia k'inia bi mi ipewēra Tamar chemerã mi k'irapite pan omé oode m̄aik'aapa iruata ma pan m̄imaa teemerã.

⁷Māpai Davidpa Tamarmaa jara p̄eiji ichi k'irapite chemerã. Pak'āri, m̄agaji:

—Chupiria k'awáaji m̄aik'aapa w̄apáde aji, pi ipema Amnón temaa nejoode iru-it'ee.

⁸Aramāgá Tamar chi ipema Amnón temaa w̄aji. Ará panak'āri, ununaji Amnón ichi camade j̄era bi. Māpai Tamarpa iru k'irapite pan masa oop'eda, pan ip̄imaa beeji. ⁹Chi pan aupak'āri, Tamarpa p'arat'ude p'e atap'eda, Amnonmaa teeji. Mamīda irua k'o k'inia-e paji. Māpai

Amnonpa jaraji mimiapataarã arii p'anadap'edaa jömaweda taawaa wãdamerã.

¹⁰Ituaba p'aneedak'ãri, irua Tamarmaa mägaji:

—Ma pan mi jëra bïmaa aneepãde aji, mãik'aapa pichi juapa mimaa k'opi chepãde aji.

Aramãgã Tamarpa ma pan ateeji Amnón badamaa.

¹¹Mamïda iru k'ait'a pak'ãri ma pan k'opiit'ee, Amnonpa iru jita ataji mãik'aapa mägaji:

—Ïpewëra, mi ome k'ãipãde aji.

¹²Tamarpa p'anauji:

—¡Michi ïpema, mia mãga oo–epi! Mi k'ïra nejasiapinãaji. Israel eujãde mãgã oodak'aapi. ¡Mãgee ne–inaa k'achia oonaapãde! aji. ¹³Pia mãga ooru pirã, ¿mia sãgã k'ïra nejasia chooyama? aji. Ma awara jömaarãpa pi ãpïte k'achia pedeedayada aji, k'ïsia k'awa–ee bi ãpïte pedeepatak'a. Mia chupïria iidï bi pi rey ome pedemerã. Irua tachi miak'ãipiyada aji.

¹⁴Mamïda Amnonpa ïri k'inia–e paji. Iru Tamar k'ãyaara juataura bada perã, iru jita atap'eda, k'iniaamaa bide iru ome k'ãiji. ¹⁵Mamïda mãga ooda t'ëepai, Amnonpa Tamar k'ïra unuamaa iru beeji. Audupïara k'ïra unuamaa iru baji naawedapema k'inia iru bada k'ãyaara. Mapa mägaji:

—P'ïrabãiji mãik'aapa wãpãde aji.

¹⁶Mamïda Tamarpa p'anauji:

—¡Michi ïpema, namãik'aapa mi jërenaapãde! aji. ¡Mãga ooru pirã, audupïara k'achia ooit'eeda aji, pia mi ome ooda k'ãyaara!

Mamïda Amnonpa ïri k'inia–e paji. ¹⁷Ma k'ãyaara ichi mimiapari t'ï atap'eda, mägaji:

—¡Na wëra namãik'aapa taawaa jëret'ãaji! ¡Maap'eda puerta pia jïa bipãde! aji.

¹⁸Aramãgã ma mimiaparipa tedee pa taawaa jëret'aaji. Maap'eda chi puerta pia jïa bïji. Tamar p'aru teeso pia jï baji, rey k'aurã miak'ãida–e p'anïrãpa ichita mãgee p'aru jïpatap'edaa perã. ¹⁹Tamar ma tedee pa uchiak'ãri, it'abarre p'ora it'aa p'oji ichi poro ïri mãik'aapa ma p'aru pia jï bada jët'aaji, ma awara ichi jua poro ïri atap'eda, ode jëe wãji.

²⁰Chi ïpema Absalonpa iru mãgã unuk'ãri, iidiji:

—¿Pi ïpema Amnónpata pi nãga oojik'ã? aji. Michi ïpewëra, maarepida jaranãaji, iru pi ïpema perã. Audú k'ïsianaapãde aji, ma p'asadade.

Mãgã Tamar chi ïpema Absalón tede beeji, Amnonpa iru k'inia–e pada perã.

²¹Rey Davidpa ma p'asada k'awaa atak'ãri, audú k'ïraudachi. Mamïda Amnón miapi–e paji, chi warra naapema pada perã mãik'aapa iru audú k'inia iru bada perã. ²²Amnonpa mãga ooji mïda, Absalonpa irumaa maarepida jara–e paji. Mamïda ichi t'ãridepai Amnón k'ïra unuamaa iru beeji chi ïpewëra ome mãga ooda perã.

Absalón k'ira jō-ee bada Amnón ome

²³ Año omé wāyaap'eda, Absalón mimiapataarāpa ichi ovejaarā k'ara t'iimaa p'anajida Baal Jazorde, Efraindeepa uchiadap'edaarā eujā k'ait'a. Mama p'anide Absalonpa fiesta ooji. Mapa rey warrarā jōmaweda t'ī pēiji.

²⁴ Ma awara ichi ak'ōre, rey Davidmaa wāji māik'aapa māgaji:

—Michi Rey Waibia, mi pi mimiapari. Mi mimiapataarāpa mi ovejaarā k'ara t'iimaa p'anida aji. Fiesta oodait'ee. Mapa Michi Rey Waibia, mia k'inia bi pi, poro waibiarā pi jua ek'ari beerā ome chedamerā.

²⁵ Mamīda Davidpa p'anauji;

—Warra, tai jōmaweda p'oyaa wāda-eda aji, pi-it'ee audú ĩpia bait'ee perā jōmaweda wāruta pirā.

Absalonpa audú edek'aji mīda, rey wā k'inia-e paji. Jīp'a Absalonmaa pedee pia jaraji.

²⁶ Māpai Absalonpa māgaji:

—Michi Rey Waibia, pi wā-e perā, ¿sāap'eda mi ĩpema Amnón pēi-ema? aji.

Māpai reypa iidiji:

—¿Sāap'eda k'inia bima aji, Amnón pi ome wāmerā?

²⁷ Mamīda Absalonpa audú māga jara nībīpa, reypa pēiji Amnón, chi warrarā awaraarā paara Absalón ome.

Ai naaweda Absalonpa chik'o pia joopiji rey mesade iru p'anapatak'a.

²⁸ Māga nīde ichi mimiapataarāmaa jaraji:

—Amnón pia ak'idapāde aji. Vinopa piu wāk'āri, mia jarait'ee peedamerā. Waawee-ee māga óoti, miata māga oopi bairā. Sōcharra p'anadapāde aji.

²⁹ Absalonpa jaradak'a chi mimiapataarāpa Amnón peet'aajida. Māpai apemaarā rey warrarā āchi mulade bataudap'eda, jīchoodachida.

³⁰ Āra at'āri ode wādade eperāarāpa Davidmaa pariatua nepīrinajida Absalonpa iru warrarā jōmaweda peek'ooda. ³¹ Davidpa māga ūrik'āri, chi p'aru jēt'aaji māik'aapa t'āri p'uapa te jāde jēra beeji. Ichi ak'ipataarā arii p'anadap'edaarāpa ichiaba āchi p'aru jēt'aajida.

³² Mamīda David ĩpema Simá warra Jonadabpa Davidmaa māgaji:

—Rey Waibia, k'īsianāaji pi warrarā jōmaweda peedap'edaa. Amnón aupai peejida. Absalonpa iru māgá peet'aait'ee k'īsia iru baji, chi ĩpewēra Tarmama k'achia oodak'āriipa. ³³ Maperā Rey Waibia, ijāanāaji pi warrarā jōmaweda piujida. Amnón aupaita piujida aji.

³⁴ Absalón jirabodoru misa ma fiesta oo p'anadap'edaamāiipa, k'ūtrāa rey jīa badapa unuji eperāarā cheruta Joronayin ode; ma o ee bide bi. Māga unuk'āri, ma jīaparipa reymaa jaranaji.

³⁵ Māpai Jonadabpa reymaa māgaji:

—Rey Waibia, pi warrarā cherutada aji, mi, pi mimiaparipa jaradak'a.

³⁶Jonadab pedee aupak'ári, rey warrarã pachejida. Jêe chejida ãchi ïpema piuda-it'ee. Rey chi ak'ipataarã ome auk'a audú jêejida.

³⁷⁻³⁸Mãimisa Absalón jirabodoji Amiud warra rey Talmay bimaa Guesur eujãde. Mama beeji año ôpee. Ewari chaa David jêepachi chi warra Amnon-it'ee. ³⁹Mamída mágá chi-ia bap'eda, t'ári o-ĩ-ia beek'ári, chi warra Absalón unu k'inia nĩbeeji.

Joab Absalón ome pedeeda

14 ¹Sarvia warra Joabpa k'awaji rey David audú k'ísia nĩbada ichi warra Absalón pari. ²Mapa Tecoa p'uurudepema wëra ik'awaa bada t'ĩ pëiji. Joabpa irumaa mägaji:

—Seewata nãga óoji. Chi-iadak'ári p'aru jïpata jĩ béeji mãik'aapa k'era p'urunaáji p'êtrãapa ooparik'a taarã chi-iak'ári. ³Maap'eda reymaa wáji mãik'aapa mia jarateeruk'a jarapáde aji.

T'êepai Joabpa pedee jaraji ma wërapa mãga jaranamerã.

⁴Maap'eda ma Tecoadepema wëra reymaa wáji. Rey k'irapite panak'ári, bedabaidachi ichi tau biiri te jãde t'õbairumaa, mágá ak'ipiit'ee ichia rey waawee bi. Mãpai mägaji:

—¡Rey Waibia, mi chupiria k'awaapáde! aji.

⁵Mãpai reypa iidiji:

—¿Sãga nĩbima? aji.

Irua p'anauji:

—Mi p'êtrãapi. Mi chupiria k'iri. Mi imik'íra piujida aji. ⁶Michi Rey Waibia, mi, pi mimiaparipa warrarã omeepai iru bajida aji. Ára mée nidade chõodachida. Mama eperã apida wë-e pada perã mãga oopinaadamerã, abaapa chi ïpema peet'aaji. ⁷Írá mi èreerã jõmaarãpa mi, pi mimiapari, k'íra unuamaa iru p'ani mãik'aapa arapa k'inia p'ani mia mi warra aramaa teemerã, peet'aadait'ee perã irua ichi ïpema peeda k'aurepa. Mamída mia mãga ooru pirã, warra apida wëe beeit'ee mi k'aripamerã mãik'aapa mi imik'írapa net'aa atabëida jãamerã. Ma awara Israel eujãde mi imik'íra t'ĩ waa k'irãpada-e pait'eeda aji.

⁸Mãpai reypa ma wëramaa mägaji:

—Pichi temaa wãpáde aji. Mia mi ek'ari p'anirãmaa jarait'eeda aji, pi k'aripadamerã.

⁹Ma Tecoadepema wërapa p'anauji:

—Rey Waibia, iididak'ári sãap'eda mi warra ome ooda-e paji Tachi Ak'õre leyde jara bik'a, mi k'aurepa adaipia bi maa-e pirã mi ak'õre tedepemaarã k'aurepa. Michi rey, pi k'aurepa adaik'araa bida aji.

¹⁰Mãpai reypa p'anauji:

—Apidaapa pi imiateeru pirã, mimaa anéeji. Mágá pi waa joreeda-e pait'eeda aji.

¹¹Mamída ma wërapa mägaji:

—Rey Waibia, mi chupiria k'awaapáde aji. ¡Iidíji pichi Ak'õre Waibia, Tachi Ak'õremaa mi èreerãdepema, chi mi warra pee k'inia bipa irua k'achia ooda pari, mãga oonaamerã mi warra ome!

Mãpai reypa mägaji:

—Tachi Ak'õre ichita chok'ai bi k'irapite mia juraa bi: ¡pi warra porodeepa puda k'ãu apida baai—e pait'ee!

¹²Mãpai ma wërapa mägaji:

—Rey Waibia, mi pi mimiapari. Mi chupiria k'awáaji mãik'aapa mimaa pedee awaraa jarapíji.

Reypa mägaji:

—Pedeeapáde aji.

¹³Mãpai ma wërapa iidíji:

—Rey Waibia, mi èreerãpa mimaa oo k'inia p'anik'a, mãga pik'a pia oomaa bi Tachi Ak'õre p'uuru pidaarãmaa. Ārapa mi warra pee k'inia p'ani apida beenaamerã chi ak'õre net'aa jãait'ee. Mãga pik'a piata pi warra chepi—e irua pi mimiade beemerã mãik'aapa israelitaarã ak'ipariimerã. Pi k'aurépata mãga p'asa—e pait'ee. ¹⁴Tachi jõmaweda piudait'ee. Pania eujã ïri weedaik'ãri, p'oyaa waa joi atadak'aa. Tachi Ak'õrepa piudap'edaarã chok'aipi—e bi mïda, reypa ichi warra t'imiipa chepii. ¹⁵Rey Waibia, mia pimaa ma pedee jara cheji eperãarãpa mi p'erapidap'edaa perã. Maperã mi, pi mimiapari pi ome pedee cheji, pia ooi jãak'aapa mia iidi bik'a. ¹⁶Rey Waibia, pia mi pedee ùriru pirã, mi, mi warra ome k'aripai tai pee k'inia bi juadeepa, ma eperãpa tai uchiapi k'inia bairã Tachi Ak'õrepa teeda eujãdeepa. ¹⁷Rey Waibia, mi, pi mimiaparipa k'ĩsiaji pia pedee jara bi k'aurepa mi k'ãiwee beeit'ee, pia k'awa bairã k'ãare ne—inaata pia bi mãik'aapa k'ãare ne—inaata k'achia bi, it'aripema angelpa k'awaparik'a. ¡Mia k'inia bi Tachi Ak'õre, pi Ak'õre Waibiapa pi k'aripamerã!

¹⁸Mãpai reypa ma wëramaa mägaji:

—Mia pimaa ne—inaa iidiit'eeda aji. K'inia bida aji, pia wãarata jaramerã.

Ma wërapa p'anauji:

—Rey Waibia, pedeeapáde aji.

¹⁹Mãpai reypa iidíji:

—¿Joábata pimaa na nepira jarapiji—ek'ã? aji.

Wërapa p'anauji:

—Rey Waibia, pi k'irapite mia juraa bi pia jara bi wãarada aji.

Wãara pi jua ek'ari mimiapari Joabpa mi namaa pëiji. Iruata mi, pi mimiaparimaa, jarapiji jõmaweda mia pimaa et'ewa jarada. ²⁰Irua mãga ooji pi k'ĩsia awara atamerã pi warra ome. Rey Waibia, wãara pi it'aripema angelk'a bi, pia k'awa bairã ne—inaa jõma na eujãde p'asapari.

²¹Ma t'èepai rey Davidpa Joab t'ĩ atap'eda, mägaji:

—Pia k'inia bik'a ooit'eeda aji. K'útrāa Absalón atanapáde aji.

²²Joabpa māga ūrik'āri, rey k'irapite bedabaidachi tau biiri te jāde t'ōbairumaa. Māga ooji ak'ipiit'ee rey waawee bi. Māpai reymaa pedee pia jarap'eda, māgaji:

—Michi Rey Waibia, ĩrata mia k'awa bi pia mi pia ak'ipari, ooit'ee perā mia ūraadak'a pia oomerā.

²³Māpai Joab Guesurdee wāji Absalón atade māik'aapa Jerusalendee aneeji. ²⁴Mamīda ai naaweda reypa Joabmaa nāga jaraji: “Ichi temaa atee páde aji, mi k'irapite anee–ee.” Joabpa māga ooji. Absalón jĭp'a ichi temaa wāji, rey unu–ee.

²⁵Israel eujā jōmaade imik'ĭra k'ap'ia pia, k'ĭra wāree wē–e paji Absalonk'a. Maperā jōmaarāpa iru t'o p'anapachida. Iru biirideepa porosāude parumaa maarepida ne–inaa k'achia wēe baji. ²⁶Año chaa chi puda t'ĭipipachi, pudara bada perā. Chi puda t'ĭidak'āri, chi chik'ia kilo omé uchiapachi. ²⁷Absalonpa iru baji warrarā ōpee māik'aapa k'au aba, t'ĭjarapatap'edaa Tamar. Ma k'au k'ĭra wāree baji.

²⁸Absalón año omé Jerusalende baji, rey k'irapite maarepida wā–ee. ²⁹Maperā Absalonpa Joabmaa jara pēida omé jara pēiji ichimaa wāmerā pedeede, reymaa pēi k'inia bada perā ichi pari. Mamīda Joab wāk'aa paji.

³⁰Maperā Absalonpa chi mimiapataarāmaa nāga jaraji:

—Joabpa ichi eujā mi eujā ik'aawa bide cebada uu iru bida aji. ¡Mamaa wātĭ māik'aapa chi cebada paat'aadapáde! aji.

Chi mimiapataarā wādap'eda, māga oojida.

³¹Joabpa k'awaa atak'āri, aramata wāji Absalón temaa māik'aapa iidiji:

—¿Sāap'eda pi mimiapataarāpa mi ne–uu paat'aajidama? aji.

³²Absalonpa p'anauji:

—Mia jara pēijida aji, pi chemerā. Mia pi pēiit'ee paji reymaa mi pari pedeede. K'inia baji pia irumaa nāga jaranamerā: “Pari mi cheji Guesur eujādeepa. Piara bak'aji mi mama beeda paara.” ĩrá mia rey unu k'inia bi. Irua k'ĭsia bi pirā mia ne–inaa k'achia ooji, māgara irua mi peeipia bida aji.

³³Māpai Joabpa reymaa māga jaranaji. Reypa māga ūrik'āri, Absalón t'ĭ pēiji. Absalón rey k'irapite pak'āri, bedabaidachi tau biiri te jāde t'ōbairumaa. Māpai rey Davidpa chi warra k'ĭra ĩt'aaji.

Absalonpa chi ak'ōre mimia jāri ata k'inia bada

15 ¹Taarā pak'āri, Absalonpa carreta caballo ome ataji aide nipait'ee. Ma awara imik'ĭraarā cincuenta chip'e ataji ichi k'ap'ia jĭadamerā māik'aapa ichi wārumaa naa p'iradamerā. ²Ewari chaa p'irabaik'āri, Jerusalén p'uuru t'ĭupatamāi bainĭ banapachi. Māgá eperāarā chedak'āri āchi nepĭra reymaa jaradait'ee, p'uurude t'ĭudai naaweda, Absalonpa iidipachi: “¿Parā sāpemāarāma?” apachi.

P'anaudak'āri Israeldeepa uchiada ēreerādepema, ³irua nāga jarapachi: “Wāara reypa pi nepira ūriipia bida apachi. Mamīda rey pari apida wē-eda apachi, pi k'aripait'ee.” ⁴Ichiaba māgapachi: “Mi na eujādepema charra pada paara, pia bak'aji. ¡Māgá chi mimaa nepira jara cherutaarā pia k'aripak'ajida!” apachi.

⁵Ma awara eperā iru k'ait'a chek'āri saludaait'ee, irua jua teepachi māik'aapa wēre atap'eda, k'īra it'aapachi. ⁶Māga oopachi israelitaarā jōmaarā ome, āra reymaa chedak'āri āchi nepira ak'imerā. Absalonpa māga oo bīpa israelitaarāpa iru k'inia iru p'aneejida.

⁷Año k'imari wāyaap'eda, ewari aba Absalonpa rey Davidmaa nāga jaraji:

—Rey Waibia, mia pīmaa chupiria iidi k'inia bida aji, mi wāpimerā Hebrón p'uurudee. Mama mia Tachi Ak'ōremaa ne–inaa jaradak'a oo k'inia bida aji. ⁸Mi, pi mimiapari, Siria eujāde, Guesur p'uurude bak'āri, mia Tachi Ak'ōremaa jarajida aji, irua mi pēiru pirā nama Jerusalendee, māgara mi Hebrondee wāit'eeda aji, iru–it'ee ne–inaa paapide.

⁹Davidpa p'anauji:

—K'āiwee wāpāde aji.

Māpai Absalón Hebrondee wāji. ¹⁰Mamīda māga bide Absalonpa eperāarā merā pēiji jōma Israeldeepa uchiada ēreerāmaa nāga jaranadamerā: “Parāpa trompeta chaa bi ūridak'āri, nāga jarātī: ‘Absalón israelitaarā rey Hebrón p'uurude.’ ” ¹¹Ma awara doscientos Jerusalendepemaarā t'ī pēiji Hebrondee wādamerā ichi ome. Mamīda āramaa maarepida jara–e paji ichi rey pa k'inia bada. ¹²Mama panadak'āri, ne–animalaarā peepik'āri paapiit'ee, Absalonpa t'ī pēiji rey David ūraapari aba Ajitofel chemerā. Māgí eperā Guiló p'uurudepema paji. Māgá Absalonpa imeraa jara bīpa ichi eere chok'araara atee wāji.

David ichi eere p'anadap'edaarā ome Jerusalendeeapa jirabododap'edaa

¹³Māga nide eperā abaapa Davidmaa jaranaji Absalonpa israelitaarā ichi eere chip'e wā.

¹⁴Māpai Davidpa nāga jaraji poro waibiarā ichi jua ek'ari bee ichi ome Jerusalende p'anadap'edaarāmaa:

—¡Īraweda wādāma aji, maa–e pirā Absalón juadeepa tachi p'oyaa uchiada–e pait'ee! ¡Isapai wādāma! aji. ¡Irua tachi nama unu cheru pirā, tachimaa ne–inaa k'achia ooi māik'aapa na p'uurudepemaarā espadapa peek'ooyada! aji.

¹⁵Ma poro waibiarāpa p'anaujida:

—Rey Waibia, pia jara bik'a taipa oodait'eeda ajida.

¹⁶Māgá David uchijai ichideerā ome māik'aapa ichi eere p'anadap'edaarā ome. Aba wēra k'āipari diez atabēiji, ichi palacio ak'ī p'anedamerā. ¹⁷P'uuru k'idāa panadak'āri, ak'inī p'aneejida. ¹⁸Poro

waibiarã ichi ek'ari beerã ichi ik'aawa ak'inĩ p'anajida. Jōdee ichi j̄apataarã, quereteorã, mãik'aapa peleteorã, ãra k'irapite wāyaa wājida Gatdepema guititaarã seiscientos soldaorã ome.

¹⁹Māga nide reypa mairã poro waibia, guitita Itaymaa mājaji:

—¿Sāap'eda pi tai ome auk'a cheruma? aji. Āpítee wáji rey chiwidi Absalón eere t'íude, pi awaraa eujādepema perã mãik'aapa pichi eujādeepa j̄eret'aadap'edaa perã. ²⁰Ewaapai pi pacheji. ¿Mia sãgá jaraima pi tai ome chemerã? Mia k'awa—e bi sãmaata wāda. Āpítee wáji pichi auk'aarã ome. Mia k'inia bida aji, Tachi Ak'õrepa parã k'inia iru bapariimerã mãik'aapa pia ak'ipariimerã.

²¹Mamĩda Itaypa reymaa mājaji:

—Rey Waibia, Tachi Ak'õre ichita chok'ai bi k'irapite mãik'aapa pi k'irapite mia nãga juraa bi. Pi wārumaa mi, pi mimiapari, auk'a wāit'eeda aji, piuru pijida.

²²Davidpa p'anauji:

—Māgara tai ome chepáde aji.

Māgá ma guitita Itay mãik'aapa ichi ome nipapatap'edaarã, āchideerã paara, David ome auk'a wājida. ²³Ma eujādepemaarã jōma j̄ee para beej̄i unudak'ãri ãra Cedrón to chak'e s̄ia wāda. David ome wādap'edaarã iru naa erreu wājida eujā pania w̄ee b̄idee. ²⁴Āra ome auk'a wājida p'aare Sadoc p'aare Abiatar ome, awaraa Leví ãreerādepemaarã Tachi Ak'õre baaltek'a bi atee wādap'edaarã paara.ⁿ Ma baaltek'a bi eujāde b̄ijida David ome wādap'edaarã jōmaweda p'uurudeepa uchiaruta misa.

²⁵Maap'eda reypa p'aare Sadocmaa mājaji:

—Tachi Ak'õre baaltek'a bi āpítee atepáde aji. Tachi Ak'õrepa mi k'ariparu pirã, irua mi waya āpítee aneeit'ee mãik'aapa ma baaltek'a bi waya mĩmaa unupii't'ee iru bapariimã. ²⁶Mamĩda Tachi Ak'õrepa mi pia—ee ak'iru pirã, māgara irua k'iniata mi ome oopia bida aji.

²⁷Ichiaba reypa p'aare Sadocmaa nãga jaraji:

—Pi, pichi warra Ajimaz ome mãik'aapa Abiatar ichi warra Jonatán ome waya p'uurudee k'ãiwee wādapáde aji. ²⁸Mãimisa mi wāit'ee eujā jewedaadee, eujā pania w̄ee bimã. Mama niit'eeda aji, parãpa jara p̄eirutamaa.

²⁹Māga oojida. Sadocpa Abiatar ome Tachi Ak'õre baaltek'a bi āpítee Jerusalendee ateejida mãik'aapa mama p'aneejida. ³⁰Mãimisa David j̄ee wāji Olivo ee nok'odee. B̄iiri arajãgaa wāji mãik'aapa ichi poro wāk'a wāji ak'ipiit'ee t'ãri p'ua bi. Ichi ome nipadap'edaarã auk'a j̄ee wājida mãik'aapa poro wāk'a wājida. ³¹Davidmaa nepiridak'ãri Ajitofel auk'a Absalón eere t'íuda, Davidpa Tachi Ak'õremaa nãga chup̄iria iidiji: “Tachi Ak'õre, oopinãaji Ajitofelpa k'isia iru bik'a.”

ⁿ 15.24 Ma baaltek'a bi k'aurepa israelitaarãpa k'irãpajida Tachi Ak'õrepa pacto ooda ãra chonaarã ome.

³²David ee nok'ode pak'āri Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īpariidamāi, irua arquita t'ījarapatap'edaa Husay unuji. T'āri p'uapa māgí eperā p'aru jē baji māik'aapa ichi porode it'abarre p'ora iru baji.

³³Davidpa māgimaa māgaji:

—Pi mi ome wāru pirā, pia mi p'oyaa pia k'aripa—eda aji. ³⁴Mamīda pi āpítee Jerusalendee wāru pirā, nāga jarai Absalonmaa: “Rey Waibia, mi, pi mimiaparipa ooit'eeda ai, pia oopi bik'a, naaweda mia pi ak'ōrepa oopida oopariidak'a.” Pia māga ooru pirā, mi k'aripait'ee Ajitofelpa oonaamerā ichia k'īsia iru bik'a. ³⁵Mama pia p'aareerā Sadoc māik'aapa Abiatar unuit'ee. Ārapa pi k'aripadait'ee. Pia jōma ūriru palaciode mi, Davidmaa jara pēipáde aji. ³⁶Ichiaba mama p'aní Sadoc warra Ajimaz māik'aapa Abiatar warra Jonatán. Pia k'awaru net'aa jōma āra ome jara pēipáde aji.

³⁷Māgá David k'ōp'āyo Husay ichiaba āpítee wāji Jerusalendee. Absalón ma p'uurude t'īu bak'āri, iru panaji.

Sibapa Davidmaa chik'o aneeda

16 ¹David ichi ome nipadap'edaarā waawipai panadak'āri, Mefiboset mimiapari Siba uchijai David ome unude. Burro omé ĩri anee wāji doscientos pan, cien ne—ināa p'ep'edee uva p'oodadee ooda, cien ne—ināa p'ep'edee higojō p'oodadee ooda māik'aapa vino ne—ede t'ida.

²Reypa māga unuk'āri, iidiji:

—¿K'āare—it'ee na net'aa aneeruma? aji.

Sibapa p'anauji:

—Burro aneeji Rey Waibiadeerā aide wādamerā. Pan ne—ināa p'ep'edee ome aneeji pi soldaarāpa k'odamerā. Vino aneejida aji, juatau wēedarutaarāpa todamerā eujā pania wēe bide.

³Māpai reypa iidiji:

—¿Sāma bīma aji, pi chipari pada āichak'e, Mefiboset?

Sibapa p'anauji:

—Jerusalende beejida aji, irua k'īsia bairā israelitaarāpa iru rey bidai chi ak'ōchona rey pada pari.

⁴Māpai Davidpa māgaji:

—Māgara mia naaweda Mefibosetmaa teeda ĩrá pēreda aji.

Māpai Siba bedabaidachi māik'aapa māgaji:

—¡Rey Waibia, mia k'inia bida aji, pia mi ichita nāgá pia ak'imerā!

Simipa Davidmaa pedee k'achia jarada

⁵Rey David panak'āri Bajurín p'uurude, eperā Sauldeepa uchiadap'edaarādepema uchijai. Māgí Guerá warra, Simí paji. Māgipa Davidmaa pedee k'achia jara chewāpachi. ⁶Ichiaba māu bat'apachi Davidmaa māik'aapa poro waibiārā iru jua ek'ari p'anadap'edaarāmaa.

Māga oopachi, David j̄apataarāpa iru wap'ira iru p'anajida mīda. ⁷Ma Simipa reymaa nāgá ik'achia jarapachi:

—¡Ne–inaa k'achia ooyaa bi māik'aapa eperā peeyaa bi, namāik'aapa wāpáde! aji. ⁸¡Tachi Ak'ōrepa pi k'achia oomaa bi Saúl éreerā peepida perā, pi iru pari rey beeit'ee! ¡Írā Tachi Ak'ōrepa pi k'āyaara pi warra Absalón rey mimiade bijí! ¡Pia k'achia ooda k'aurepa nama bida aji, pi chíara peepari perā!

⁹Māpai Sarvia warra Abisaypa reymaa mājaji:

—¿Sāap'eda na usa piudak'a bipa michi rey waibiamaa nāgá ik'achia jaramaa bima? aji. ¡Íraweda jarapáde! aji. ¡Mia iru poro t'iap'et'aait'eeda! aji.

¹⁰Mamīda reypa mājaji:

—Sarvia warrarā, ichiak'au bidapáde aji. ¿Tachi Ak'ōrepa irumaa māga jarapi bi–ek'ā? Tachi Ak'ōrepa māga jarapi bi pirā, ¿k'aipa iru pedepiamaa bayama? aji.

¹¹Māpai Abisaymaa māik'aapa poro waibiarā ichi jua ek'ari beerā jōmaweda arii p'anadap'edaarāmaa ak'ip'eda, rey Davidpa mājaji:

—Michi warrapa pida jirīmaa bi pirā mi pee atapēit'ee, ¡audupiara nāgá Benjamín éreerādepemapa mimaa ne–inaa k'achia oo k'inia bi! Ichiak'au bítī mimaa pedee k'achia jaramerā. ¿Tachi Ak'ōrepa irumaa māga jarapi bi–ek'ā? ¹²Taawa Tachi Ak'ōrepa mi chupírīa nībi unuk'āri, mi bendiciai mimaa pedee k'achia jarapii k'āyaara, idi mia ūri bik'a.

¹³Māpai David māik'aapa ichi ome nipadap'edaarā āchi ode wājida. Jōdee ma Simí ee bide auk'a nipaji māik'aapa pedee k'achia jara wāpachi, māu bat'a wāpachi māik'aapa āchīmaa yooro p'ora p'o wāpachi. ¹⁴Rey David māik'aapa ichi ome nipadap'edaarā Jordán to ide panadak'āri, mama īīmaa p'aneejida, audú sē p'anadap'edaa perā.

Absalón Jerusalén p'uurude bada

¹⁵Māga nide Absalón Jerusalén p'uurude baji israelitaarā ome māik'aapa Ajitofel ome. ¹⁶David k'ōp'āyo, arquita Husaypa māga unuk'āri, Absalonmaa wāp'eda, nāga jaraji:

—¡Mia k'inia bi rey pia bapariīmerā! ¡Mia k'inia bi rey pia bapariīmerā!

¹⁷Māga ūrik'āri, Absalonpa iidiji:

—¿Māga jara bipa pi k'ōp'āyomaa ak'ipi bik'ā aji, pi iru ome k'ōp'āyo pia? ¿Sāap'eda pi k'ōp'āyo pia ome wā–e pajima? aji.

¹⁸Husaypa p'anauji:

—Wā k'inia–e pajida aji. Mi bee k'inia bi Tachi Ak'ōrepa māik'aapa na p'uuru pidaarāpa, israelitaarā jōmaarāpa paara, jirit'eradap'edaa ome. ¹⁹Ma awara mi aba–it'ee mimiaru pirā, mi k'ōp'āyo warra–it'ee mimiait'ee. Mapa Rey Waibīa, pi–it'ee mimiait'ee pi ak'ōre–it'ee mimia badak'a.

²⁰Maap'eda Absalonpa Ajitofelmaa iidiji:

—¿K'áata pia ũraa bima aji, taipa oodamerā?

²¹Ajitofelpa p'anauji:

—K'āipáde aji, pi ak'õre wēra k'āipariirā ome, irua nama bëida perā ichi te ak'i p'anadamerā. Māgá israelitaarā jōmaarāpa k'awaadai wāara pia, michi rey waibia, pi ak'õre k'ira unuamaa iru bi māk'aapa audupiara pi eere t'iu k'inia p'anadait'eeda aji.

²²Māpai Absalon-it'ee te chak'e ne–edee ooda bijida rey David palacio terrazade. Mama israelitaarā taide Absalón k'āiji David wēra k'āipariirā ome. ²³Maapai jōmaarāpa Ajitofel unupachida Tachi Ak'õre pedee jaraparik'a. Davidpa māk'aapa Absalonpa paara iru māga unupachida. Mapa Absalonpa ooji irua jaradak'a.

Husaypa David ichi eere p'anadap'edaarā ome k'aripada

17 ¹Maap'eda Ajitofelpa Absalonmaa nāga jaraji:

—Mimaa soldaorā doce mil jirit'erapipáde aji, na p'arik'uaweda wādamerā David jiride. ²Iru juatau wēe beek'āri māk'aapa sē bak'āri, iru ĩri wādait'ee. Māga oodak'āri, iru ome nipapataarā jichoodai p'era jōnīpa. Iru aupai peet'aadai. ³Ma t'ēepai mia iru eere p'anīrā pīmaa aneeit'ee. Wēra ewaa miak'āi bi ichi k'ima bimāi cheparik'a, māga pik'a āra chedait'ee. Māgá eperā aba, pia jiri bitapai, piuit'ee. Apemaarā chok'ai uchiadayada aji.

⁴Absalonpa māk'aapa israelitaarā poro waibiarāpa Ajitofel pedee ijāajida. ⁵Mamīda Absalonpa arquita Husay t'īpiji, iru ũraa ichiaba ũri k'inia bada perā.

⁶Husay iru k'īrapite pachek'āri, Absalonpa iidiji:

—¿Ajitofelpa mimaa ũraadak'a oodaipia bik'ā? aji. ¿Pia k'áata k'īsia bima? aji.

⁷Husaypa p'anauji:

—Irua ũraa pia jarapari mīda, et'ewa ũraada pia–e bida aji. ⁸Pia k'awa bi pi ak'õre ichi soldaorā ome sōcharra p'anapata. ĩrá āra k'īrau p'ani, oso wēra chi warrarā jāri atadak'āri, k'īrau baparik'a. Ma awara pi ak'õre jura chōoyaa bapari. Iru awaraarā k'āipatamāi k'āi–e pait'eepi. ⁹¿Na hora iru miru bi–ek'lā māu tede wa awara āi? Ma awara iru eere p'anīrāpa pichi soldaorā ĩri naapiara chōode uchiaruta pirā, eperāarāpa jaradai: “Absalón soldaorā peek'oojidada” adai. ¹⁰Māpai pi soldaorā sōcharra p'ani pijida māk'aapa leonk'a waaweeda–ee p'ani pijida, p'erak'oodait'ee. Israelitaarā jōmaarāpa k'awa p'ani pi ak'õre chōo k'awaa bapari māk'aapa ichi eere p'anīrā sōcharra p'ani.

¹¹Maperā mia nāga ũraa bi: Rey Waibia, israelitaarā jōmaweda chip'e atāji Dan p'uurudeepa Berseba p'uurude parumaa. Cho–k'ara p'anadait'ee ipu tau nāusaa cho–k'ara paraaparik'a p'usa ide. Rey Waibia, pichi

k'ap'iak'ita āra naa wāipia bida aji. ¹²Māgá tai pi ak'ōre ome chōonadai iru bimāi. Iru ĩri wādait'ee sereno eujā ĩri baaiarik'a. Iru soldaorā jōmaweda peek'oodait'ee, iru paara. ¹³Iru p'uuru murallapa t'iak'au bide mirudaru pirā, tachi israelitaarā jōmaarāpa jik'ara ateedait'ee māk'aapa ma muralladepema māu aba–abaa āyaa p'e atadap'eda, to chak'ede bat'at'aadait'ee jōt'aarutamaa. Māgá māu apida mama bee–e pak'āri, āra p'oyaadait'eeda aji.

¹⁴Absalonpa māk'aapa awaraa israelitaarāpa māgajida:

—Arquita Husaypa ūraada piara bida ajida, Ajitofelpa ūraada k'āyaara. Tachi Ak'ōrepa āramaa māga k'ĭsiapiji oonaadamerā Ajitofel ūraa piara bada jaradak'a. Ichia māga ooji Absalón jōpiit'ee bada perā.

¹⁵Ma t'ēepai Husaypa p'aareerā Sadocmaa māk'aapa Abiatarmaa jaranaji Ajitofelpa ūraada Absalonmaa māk'aapa israelitaarā poro waibiarāmaa. Ichiaba ichia ūraada jaraji. ¹⁶Ma awara māgaji:

—Isapai Davidmaa nāga jara péiti: “Rey Waibia, na p'ārik'ua beenáaji eujā pania wēe bidepema eujā jewedaade. Ma k'āyaara isapai Jordán to sianáji Absalón eere p'aniirāpa apida peenaadamerā.”

¹⁷Ma p'aareerā warrarā Jonatán māk'aapa Ajimaz Enroguel pania poátri uchía badamāi p'anajida, p'uuru pidaarāpa āra ununaadamerā. Mapa ma p'aareerāpa wēra āchi–it'ee mimiapari bada pēijida ma k'ūtrāarāmaa Husaypa nepirida isapai Davidmaa jaranadamerā.

¹⁸Mamīda awaraa k'ūtrāapa āra uchía wāda unuji māk'aapa Absalonmaa jaranaji. Maperā Jonatán māk'aapa Ajimaz isapai wādap'eda, panajida Bajurín p'uurude. Māpema eperā te āuk'idaa pozo badade t'ūdachida.

¹⁹T'ēepai ma te chipari wērapa ma pozo wāk'a nībiji māk'aapa ai ĩri trigo tau p'e jēra bijí. Māgá apidaapa āra mama miru p'ani k'awada–e pai.

²⁰Absalón eere p'anadap'edaarā ma eperā tede pachedak'āri, chi wēramaa iidijida:

—¿Sāma p'anima ajida, Ajimaz māk'aapa Jonatán?

Ma wērapa p'anauji:

—Nama wāyaajidada aji. Toidaa wāpari ode wājidada aji.

Māpai ma Absalón eere p'anadap'edaarā wājida āra jiride. Mamīda unuda–e pak'āri, āpíte wājida Jerusalende. ²¹Āra wādap'edaa t'ēepai, Jonatán Ajimaz ome ma pozodeepa uchijida māk'aapa isapai p'ira wājida rey Davidmaa jarade. Ará panadak'āri, nāga jarajida:

—Isapai to sĭati, Ajitofelpa ūraada perā Absalón eere p'aniirā parā ome chōo chedamerā.

²²Aramāgá David māk'aapa ichi eere p'anadap'edaarā jōmaweda isapai Jordán to sĭajida. Ai norema tap'eweda apida wē–e paji āra p'anadap'edaamāi.

²³Ajitofelpa k'awaak'āri ichia ūraadak'a ooda–e padap'edaa, ichi burro atap'eda, ichi p'uuru t'odamaa wāji. Ichi temāi panak'āri, jara bēiji ichi

net'aa pia j̄ia k'awaadamerã. Maap'eda ichi otaude j̄ik'arapa j̄i n̄ibip'eda, ÿyapa j̄ia piudachi. Mãgã ichi juadoopa piup'eda, iajida chi ak'õre iadap'edaamãi.

David Majanayin p'uurude

²⁴Absalón israelitaarã ome Jordán to s̄ia w̄aruta misa, David ichi eere p'anadap'edaarã ome Majanayin p'uurude panajida. ²⁵(Ai naaweda Absalonpa Amasá biji Joab pari ichi soldaorã poro waibia pamerã. Amasá Israeldeepa uchiada Itrá warra paji. Chi nawe Najás k'au Abigaíl paji. Mãgí Joab nawe Sarvia ñpewẽra paji.) ²⁶Mãgã David t'ëe wädade Absalonpa israelitaarã ichi eere p'anadap'edaarã ome ächi carpa eebai jira bijida Galaad eujãde.

²⁷David mãik'aapa ichi ome nipadap'edaarã Majanayin p'uurude panadak'ãri, nãgí eperãrã uchiajida iru ome unude: amonitaarã p'uuru Rabadepema Najás warra Sobí; Lo Debar p'uurudepema Amiel warra Maquir mãik'aapa Galaad eujãde bada Roguelín p'uurudepema Barzilay. ²⁸Mãirãpa aneejida joip'aruk'a bee poroba ome, k'uuru metaldee ooda mãik'aapa yoorodee ooda; trigo tau, cebada tau, harina, net'a tau paada, haba, lenteja, ²⁹miële, cuajada mãik'aapa queso ooda p'ak'a jubadee wa oveja jubadee. Ma jõma aneejida Davidpa mãik'aapa ichi ome nipadap'edaarãpa k'odamerã. K'ĩsajida eujã pania wëe bideepa chedap'edaa perã, s̄e p'ani, jarrapa p'ani mãik'aapa opisia p'ani.

Absalón piuda

18 ¹Mama p'anide Davidpa ichi soldaorã chip'e ataji mãik'aapa ùk'uru poro waibiarã jua ek'ari soldaorã milmil biji mãik'aapa awaraarã jua ek'ari soldaorã ciencien biji. ²Maap'eda ma soldaorã t'ooda õpeede t'ooji. Aba Joab jua ek'ari biji. Awaraa biji Joab ñpema, Sarvia warra Abisay jua ek'ari. Chi apema biji guitita Itay jua ek'ari. Maap'eda ma soldaorã jõmaarãmaa nãga jaraji:

—Mi parã ome auk'a chõode wãit'eeda aji.

³Mamãda ãrapa p'anaujida:

—Rey Waibia, mãga oonaapãde ajida. Tachi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã—it'ee p'uada—e tai j̄ichooruta pijida maa—e pirã tai ùk'uru k'iniiruta pijida. Mamãda pi piurura, k'achiara bait'ee soldaorã diez mil piudap'edaarã k'ãyaara. Mapa, Rey Waibia, p'uurude beepãde ajida. Namãik'aapa pia awaraa soldaorã mãik'aapa net'aa p̄eyada ajida, tai k'aripade.

⁴Mãpai rey Davidpa mãgaji:

—Ooit'eeda aji, parãpa jara p'anik'a.

Mãga jarap'eda, ma p'uuru t'ĩupatamãi bainĩ banaji soldaorã grupo cha, milmil mãik'aapa ciencien uchia w̄aruta misa.

⁵Māga nide reypa nāga jaraji Joabmaa, Abisaymaa māik'aapa Itaymaa: —Parāpa mi k'inia iru p'ani pirā, mi warra Absalonmaa ne–inaa k'achia oonaadapáde aji.

Soldaorā jōmaarāpa ūrijida reypa jarada āchi poro waibiarāmaa.

⁶Māgá ma soldaorā uchijida Israeldepema soldaorā ome chōode. Āra ununajida pak'uru jēra bimāi Efraín ēreerā eujāde. Mama chōomaa p'anejida. ⁷David eere p'anadap'edaarāpa israelitaarā p'oyajida. Ma ewate cho–k'ara peejida; veinte mil soldaorā piujida. ⁸Ma eujā jōmaade chōo wājida. Maperā ma ewate ma pak'uru k'aurepa eperāarā chok'araara piujida, espadapa piudap'edaa k'āyaara.

⁹Māgá chōo jōnide Absalón David eere p'anadap'edaarā ome ununaji. Jirabodode chi mula t'ūdachi encina pak'uru choma bi ek'ari. Māga bide Absalón puda waree bada perā, pak'uru juade jōidachi māik'aapa iru mama bajira beeji, chi mula jirabodoru misa. ¹⁰David eerepema soldao abaapa māga unuk'āri, Joabmaa nāga jaranaji:

—¡Absalón unujida aji, encina pak'urude bajira bi!

¹¹Joabpa p'anauji:

—¿K'asaa? ¿Pia iru unujida ajik'ā? ¿Sāap'eda iru peet'aa–e pajima? aji. Ma pari mia pīmaa teek'aji p'arat'a tau diez, chōo k'awaa bi k'irride jīpari ome.

¹²Mamīda ma soldaopa p'anauji:

—Pia mīmaa p'arat'a tau mil teeru pijida, mia rey warra pee–e pait'ee. Taipa ūrijidada aji, reypa jarak'āri pīmaa, Abisaymaa māik'aapa Itaymaa chi warra Absalonmaa ne–inaa k'achia oonaadamerā. ¹³Ma awara mia Absalón peeda paara, reypa k'awaak'aji, irua ne–inaa jōma k'awapari perā. Māga pada paara, pia maarepida oo–e pak'ajida aji, mi k'aripait'ee.

¹⁴Māpai Joabpa māgaji:

—Pi ome mi waa pedee–eda aji.

Māpai Joabpa miasu ōpee atap'eda, Absalón bajira badamaa wāji māik'aapa iru t'ūade miasupa suk'ooji. Joabpa iru māgá suk'oop'eda, iru at'āri chok'ai baji. ¹⁵Māpai arma anipapataarā Joab ome nipapatap'edaarā diez Absalón wap'ira atadap'eda, peet'ajida. ¹⁶Māpai Joabpa jaraji trompeta chaadamerā. Māga ūridak'āri, David eerepema soldaorāpa waa chōo jirida–e paji israelitaarā soldaorā ome. ¹⁷Maap'eda Absalón k'ap'ia piuda bat'ajida uria choma badade ma pak'uru jēra badamāi. Ai ĩri māu chok'ara p'e nībijida. Māimisa israelitaarā Absalón eere p'anadap'edaarā āchi te chaā erreu wājida.

¹⁸Absalón at'āri chok'ai bak'āri, māu choma bipiji rey eujā jewedaa apatap'edaade ichi piuk'āri, k'irāpadamerā. Māga ooji k'īsia bada perā: “Mi warra wēe bi perā, ma māu k'aurepa mi k'irāpadait'ee.” Mapa ma māu ichi t'ik'a t'ī bijī. At'āri ma māu t'ījarapata “Absalón k'irāpapata māu”.

Davidmaa jaradap'edaa Absalón piuda

¹⁹Absalón peedap'edaa t'ēepai, Sadoc warra Ajimazpa Joabmaa mägaji:
—Mi reymaa p'irapipáde aji, jarade Tachi Ak'õrepa ooda iru
uchiapiit'ee iru k'íra unuamaa iru p'anapataarã juadeepa.

²⁰Mamída Joabpa p'anauji:

—Pí idi wã—eda aji. Awaraa ewaride pí k'ap'ia pari reymaa ne—inaa
jara pēiit'ee. Mamída idi mia pí pēi—eda aji, rey warra piuda perã.

²¹Māpai Etiopiadepema soldaomaa Joabpa mägaji:

—Wāpáde aji, pia unuda reymaa jarade.

Māgá ma Etiopiadepema Joab k'írapite ijaabaip'eda despēiit'ee, p'ira
uchiaji reymaa wāit'ee.

²²Sadoc warra Ahimazpa māga k'awaak'ári, Joabmaa waya mägaji:

—Mi ma Etiopiadepema t'ēe wāpipáde aji.

Māpai Joabpa iidiji:

—Warra, ¿sāap'eda pí audú wã k'inia bima aji, net'aa ata—eeta māga
jaranaru k'aurepa?

²³Ahimazpa p'anauji:

—Mi—it'ee p'ua—e bida aji. P'ira k'inia bida aji.

Māpai Joabpa mägaji:

—¡Māgara p'ira wāpáde! aji.

Māgá Ajimaz p'ira wāji ma eujã jewedaade māk'aapa ma
Etiopiadepema p'ira wāyaadachi. ²⁴Māga nide David su—ak'i baji
p'uurudepema puerta edajāde. P'uuru jīapari ma puerta bimāi it'í baji
muralladeepa ak'ipariit'ee. Ak'ima a bide eperã p'ira cheru unu ataji.

²⁵Aramata reymaa golpe jaraji.

Māpai reypa mägaji:

—Abapai cheru pirã, jara k'inia bida aji, pedee pia jara cheru.

Ma eperã k'ait'aara chewāru misa, ²⁶ma jīaparipa awaraa eperã
unuji auk'a p'ira cheru. Māpai ma jīaparipa biaji puerta jīapari eujāde
badamaa:

—Awaraa eperã p'ira cheruda aji.

Māga ūrik'ári, reypa mägaji:

—¿Ichiaba ne—inaa piata jara cheru—ek'ã? aji.

²⁷Māpai ma jīapari muralla ĩri badapa mägaji:

—Eperã naa cheru Sadoc warra Ajimazk'a bida aji.

Reypa p'anauji:

—Ajimaz eperã piada aji. Wāara ne—inaa piata jara cheruda aji.

²⁸Ajimaz rey k'írapite pak'ári, bedabaidachi tau biiri eujāde
t'õbairumaa māk'aapa saludaap'eda, nāga jaraji:

—¡Rey Waibia, pí Ak'õre Waibia jōmaarã k'āyaara waibia bida aji,
iruata pí k'íra unuamaa iru p'anapataarã p'oyaapida perã!

²⁹Māpai reypa iidiji:

—¿K'útrāa Absalón k'ap'ia pia bik'ā? aji.

Ahimazpa p'anauji:

—Pi mimiapari Joabpa mi pëik'āri, soldaorā t'āide biuk'a para nībajida aji. Mamīda mia k'awa–e paji k'āare k'aurepa.

³⁰Māpai reypa Ajimazmaa māgaji:

—Jāma bainī banapāde aji.

Ahimazpa māga ooji. ³¹Māga bide ma Etiopía eujādepema ichiaba Joabpa pëida paji māk'aapa māgaji:

—Rey Waibia, mia pedee pia jara cheruda aji. Idi Tachi Ak'ōrepa pīmaa p'oyaapiji pi jua ek'ari p'anadaamaa p'anadap'edaarā.

³²Māpai reypa iidiji ma Etiopiadepemamaa:

—¿K'útrāa Absalón k'ap'ia pia bik'ā? aji.

Ma Etiopiadepemapa p'anauji:

—¡Pia bak'aji pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā māk'aapa pīmaa ne–inaa k'achia oo k'inia p'aniirā jōmaweda jōdap'edaa paara ma k'útrāk'a!

³³Māga ūrik'āri, rey t'āri p'uadachi. Wāji ichi cuarto p'uurudepema puerta ĩri badade māk'aapa jēemaa beeji. Ma wāde nāga jarapachi: “¡Mi warra Absalón, mi warra Absalón! ¡Piara bak'aji mi piuda paara pi pari! ¡Mi warra Absalón, mi warrada!” apachi.

Joabpa rey David itriada

19 ¹Eperāarāpa Joabmaa nepīrinajida David jēe nībi māk'aapa audú t'āri p'ua nībi chi warra Absalón piuda k'aurepa. ²Māga ūridak'āri, soldaorā k'īra pia–ee p'aneejida, o–īa p'aneedai k'āyaara ma ewate chōo p'oyaadap'edaa perā. ³Ma awara āchi p'uurude t'īudak'āri, k'īup'ee, k'īra nejasia pik'a t'īujida, chōo atuadap'edaarā t'īupatak'a. ⁴Māga nīde rey Davidpa ichi k'īra juapa wāk'ap'eda, jarajēe nāga golpe jarapachi: “¡Aai, mi warra, Absalón; mi warra, Absalón! ¡Aai, mi warra, Absalón!”

⁵Joabpa māga ūrik'āri, rey David bada cuartode t'īuji māk'aapa māgaji:

—Rey Waibia, pia pi–it'ee mimiapataarā k'īra nejasiapīmaa bida aji. Idi taipa pi warrarā, pi k'aurā māk'aapa pi wēraarā, pi wēra k'āipariirā paara k'aripa atajidada aji, pi k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarā juadeepa. ⁶Rey Waibia, idi pia ak'īpiji pi–it'ee p'ua–e bi pi soldaorā poro waibiarā māk'aapa pi soldaorā. Pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā k'inia iru bīk'api bi. Jōdee pi k'inia iru p'anapataarā pia k'īra unuamaa iru bīk'api bi. ¿Pi–it'ee piara bak'aji–ek'ā aji, Absalón k'āyaara tai jōmaweda piudap'edaa paara? ⁷Rey Waibia, ĩrá uchfaji pichi soldaorāmaa pedee pia jarade. Māga oo–e pīrā, Tachi Ak'ōre k'īrapite mīa juraa bi na p'ārik'uaweda soldao apida pi ome bee–e pait'ee. Māga p'asaru

pirã, pi audupiara k'achiade baaiyada aji, pi k'ũtrãwedapemadeepa ãra parumaa baaida k'ãyaara.

⁸Mãga ũrik'ãri, rey David p'irabaiji mãik'aapa p'uuru t'ũpatamã wãp'eda, su-ak'ì beejì. Ichi soldaorãpa mãga k'awaadak'ãri, jômaweda iru k'ĩrapite wãjida.

Mãimisa Absalón eere p'anadap'edaa israelitaarã ãchi te chaa miruk'oodachida. ⁹Israeldeepa uchiadap'edaa èreerã jômaweda t'ãide nãga pedee para beejì: “Rey Davidpa tachi uchiapijida ajida, filisteorã juadeepa mãik'aapa awaraarã tachi k'ĩra unuamaa iru p'anapatap'edaarã juadeepa. Irua mãga ooji mĩda, Absalón k'aurepa iru tachi eujãdeepa uchijì. Ìrã tachi rey wẽ-e, ¹⁰tachia rey bidap'edaa, Absalón, chõo jõnide piuda perã. ¿Sãap'eda jarada-ema ajida, rey David waya chemerã?”

¹¹Rey Davidpa k'awaak'ãri ma israelitaarãpa jara p'anadap'edaa, nãga jara pëjì p'aareerã Sadocmaa mãik'aapa Abiatarmaa: “Pedéeti Judá èreerãdepema poro waibiarã ome. Nãga jarãti: ‘Mia k'awaa bi israelitaarãpa jara p'ani. ¿Sãap'eda parãpa mi ata cheda-e p'anima ateedait'ee mi palaciodee? ¹²Parã mi èreerã perã awaraa israelitaarã k'ãyaara parãpata mi ata chedaipia bi.’ ¹³Ma awara Amasamaa nãga jarãti: ‘¿Pi michi èreerã-ek'ã? Ìrã pi ichita mi soldaorã poro waibiara pait'ee Joab k'ãyaara. Tachi Ak'õre k'ĩrapite mia mãga juraa bi. Mia mãga oo-e pirã, Tachi Ak'õrepa mi audú miapiipia bi, chupiria k'awa-ee.’”

¹⁴Judá èreerãdepemaarãpa Davidpa jara pëida ũridak'ãri, eperã apai pik'a Davidmaa jara pëjjida chemerã ichi eere p'anadap'edaarã ome. ¹⁵Mãgã David ichi eere p'anadap'edaarã ome ãpíte wãjida Jordán todee. Judá èreerãdepemaarã Guilgal p'uurude chip'edaidap'edaarã mamaa wãjida David k'ĩrachuude mãik'aapa k'aripade Jordán to sãidait'ee. ¹⁶Ichiaba Bajurín p'uurudepema aba, Benjamín èreerãdepema, Guerá warra Simí isapai wãji ma Judá èreerãdepemaarã ome rey k'ĩrachuude. ¹⁷Iru ome Benjamín èreerãdepema mil soldaorã wãjida. Ma awara Saúl mimiapataarã poro waibia pada Siba wãji chi warrarã quince ome mãik'aapa ichi mimiapataarã veinte ome. Ma jômaweda Jordán to ide panajida David pai naaweda. ¹⁸Mãpai to sãajida rey ichideerã ome k'aripadait'ee. K'ĩsijida mãga ooda paara, reypa ãchi waya pia ak'ik'aji.

Mapa rey sãait'ee pak'ãri, Guerá warra Simí iru k'ĩrapite bedabaidachi ¹⁹mãik'aapa mãgaji:

—Rey Waibia, mi chupiria k'awãaji. Pi Jerusalendeepa uchiak'ãri, mi, pi mimiaparipa pĩmaa ne-inaa k'achia ooji. Ma ooda k'aurepa mi ome k'ĩrau banãaji. ²⁰Mia k'awa bi mia p'ek'au k'achia ooda. Mapa mi José èreerã^o naa chejida aji, pĩmaa chupiria iidide.

o **19.20** Simí Benjamindeepa uchiada paji. Josedeepa uchiadap'edaarãda ak'ãri, jara k'inia baji israelitaarã, Israel eujã norte eere p'anapatap'edaarã, ãra chok'ara José warrarã Manasedeepa mãik'aapa Efraindeepa uchiadap'edaa perã.

21 Māpai Sarvia warra Abisaypa māgaji:

—¿Simí peedaipia bi—ek'ā aji, pedee k'achia jarada perā pi, Tachi Ak'ōrepa jirit'erada reymaa?

22 Mamīda Davidpa māgaji:

—Sarvia warrarā, jna nepira parāde—epi! ¿Sāap'eda idi parā mi k'īra unuamaa iru p'anapataarāk'ata p'anima? Idi mita waya israelitaarā rey beeru. Mapa idi israelita apida mia piupi—eda aji.

23 Māga jarap'eda, Simimaa ak'iji māik'aapa juraaji iru peepi—e pait'ee.

24 Saúl āichak'e Mefiboset ichiaba David k'īrachuude cheji. Rey uchiadadeepa ma ewate parumaa t'āri p'uapa Mefibosetpa ichi biiri sii—ee baji; idak'ara wē—ee baji māik'aapa p'aru t'ō—ee baji, ichi rey k'ap'ia pia cherumaa.

25 Iru Jerusalendeeпа chek'āri rey k'īrachuude, reypa māgaji:

—Mefiboset, ¿sāap'eda pi mi ome che—e pajima? aji.

26 Irua p'anauji:

—Michi Rey Waibia, mi mimiaparipa mi k'ūrat'aajida aji. Mi, pi mimiapari, p'oyaa t'iak'aa perā, jaraji irua burro atanamerā, ai īri mi auk'a pi ome wāit'ee. Mamīda Sibapa mi traicionaaji. 27 Rey Waibia, mi pi ome wāpii k'āyaara, mi āpīte pīmaa pedee k'achia jaranaji. Rey Waibia, mi—it'ee pi Tachi Ak'ōre angelk'a bi. Maperā pia k'inia bik'a mi ome oopāde aji. 28 Pia michideerā jōmaweda jōpiipia bak'aji. Mamīda Rey Waibia, pia mi chupiria k'awap'eda, mi nek'opiji pichi mesade. ¿K'āata waa mia iidiyama aji, pi, michi Rey Waibia mi—it'ee oomerā?

29 Māpai rey Davidpa māgaji:

—Waa jaranaapāde aji. Mia jara bi pi Siba ome pichideerā eujā t'oodamerā.

30 Mamīda Mefibosetpa p'anauji:

—Irua ma eujā jōmaweda ataipia bida aji. Mi—it'ee p'ua—e bi. Aba mi o—ia bi pi, michi rey waibia k'ap'ia pia waya cheru perā pi temaa.

31 Galaad eujādepema Barzilay ichiaba che baji Roguelín p'uurudeepa rey k'aripade to siak'āri. Mama rey ome despediit'ee paji. 32 Barzilay audū chonaa baji: ochenta año iru baji. Rey David Majanayin p'uurude bak'āri, ma eperā p'arat'ara bada perā, ne—inaa jōmaade rey k'aripaji.

33 Māgá ichi pia ak'i bada perā, reypa Barzilaymaa māgaji:

—Mi ome Jerusalendee chepāde aji. Mama mia jōdee pi pia ak'iit'eeda aji.

34 Mamīda Barzilaypa p'anauji:

—Rey Waibia, mi nāgá chonaa bita, ¿k'āare—it'ee pi ome wāyama aji, Jerusalendee? 35 Mi ochenta año iru bida aji. Waa t'āri o—īadaik'aa māik'aapa p'ua sentik'aa. Nek'ok'āri wa ne—inaa tok'āri, k'awak'aa warraa bi wa warraa—e bi. Ma awara mi k'īiri k'ī bairā, k'aripataarāpa k'aripata p'oyaa ūrik'aa. Mi wāda paara, pi—it'ee servi—e bak'aji. 36 Jīp'a

mì, pi mimiapari, pi k'òp'ãyaait'ee Jordán to sãap'eda, waawipai. Waa mia k'inia–e bi pia mi–it'ee ne–inaa oomerã. ³⁷Mapa mia pimaa chupiria iidi bi mi ichiak'au pëimerã michi p'uurudee, mama mi ak'õreerã iadap'edaamã mi iadamerã jai–idaak'ãri. Mamïda mi warra Quimán nama bi. Iru pi mimiapari. Iru mi pari pi ome ateei. Pia oo k'inia bik'a iru ome oopáde aji.

³⁸Mãpai reypa mägaji:

—Pia bida aji. Quimán ateeit'ee. Pia jara bik'a ooit'ee iru ome.

Jõmaweda pia mimaa iidi bik'a ooit'eeda aji.

³⁹Mãpai eperãrã jõmaweda Jordán to sijida, rey paara. Maap'eda reypa Barzilay uritarrade k'ïra ït'aaji despediit'ee mäik'aapa jaraji Tachi Ak'õrepa iru pia ak'i bapariimerã. Mãpai mägí chonaa ãpítee wãji ichi temaa.

Judá ëreerãdepemaarã awaraa israelitaarã ome aupedeedap'edaa

⁴⁰Mãpai rey David Guilgal p'uurudee wãji. Iru ome wãjida Quimán, Judá ëreerãdepema soldaorã mäik'aapa israelitaarã soldaorã esa–auk'a.

⁴¹Mama panadak'ãri, ma israelitaarãpa reymaa jara chejida:

—Rey Waibia, ¿sãap'eda Judá ëreerãdepemaarãpa naapiara pi atanajidama ajida, Jordán to siak'ãri pichideerã ome mäik'aapa pichi soldaorã ome?

⁴²Judá ëreerãdepemaarãpa p'anaujida:

—Mãga oojida rey tai ëreerãdepema perã. ¿Sãap'eda parã k'ïrau p'anima? ajida. Táipata rey chik'o k'oda–e p'ani mäik'aapa tai–it'ee iru net'aa atada–e p'ani.

⁴³Mãpai israelitaarãpa mägajida:

—Taipa audupiara derecho iru p'ani tachi rey ome, tai ëreerã diez perã. Jõdee parã ëreerã abapai. Mãga bita, ¿sãap'eda parãpa tai ek'ariara unu p'anima? ajida. Taipa naapiara k'ïsia iru p'anajidada ajida, tachi rey chemerã.

Mägá aupedee p'aneejida. Mamïda Judá ëreerãdepemaarã k'ïraura p'anajida awaraa Israeldeepa uchiadap'edaa ëreerãdepemaarã k'ãyaara.

Sabapa rey Davidpa jaradak'a oo–e pada

20 ¹Mama Guilgalde baji eperã ne–inaa k'achia ooyaa bi. Iru Benjamín ëreerãdepema Bicrí warra paji. T'ïjarapachida Sabá. Mägí eperãpa trompeta chaaji arii p'anadap'edaa israelitaarã chip'edaidamerã mäik'aapa mägaji:

—¡Israelitaarã, tachi Isaf warra David ëreerãdepema–epi! ¡Tachi temaa erreunadãma! aji.

²Mãpai ma israelitaarã imik'ïraarã jõmaweda mama p'anadap'edaarãpa David atabaibëjjida Bicrí warra Sabá ome wãdait'ee.

Mamīda Judá èreerādepemaarã āchi rey eere p'aneejida māk'aapa iru k'ōp'āyaajida Jordán to ideepa Jerusalende parumaa.

³David panak'āri ichi palaciode Jerusalén p'uurude, chip'e ataji chi wēra k'āipariirã diez atabēida te ak'idamerã. Māpai te awaraade āra jīa paraa t'i nībinaji. Mama āra ak'ipachi māk'aapa āramaa chik'o teepachi. Mamīda waa āra ome k'āi–e paji. Māgá āra p'ētrāarāk'a mama p'anapachida āchi piurutamaa. Davidpa māga ooji israelitaarã taide chi warra Absalón āchi ome k'āida perã.

⁴Maap'eda rey Davidpa māgaji chi soldaorã poro waibia Amasamaa:
—Judá èreerādepema soldaorã t'īpipáde aji, māk'aapa k'āima ōpeede nama p'e aneepáde aji.

⁵Amasá wāji reypa jaradak'a oode. Mamīda k'āima ōpee waa taarāji Judá èreerādepema soldaorã chip'e atait'ee.

⁶Maperã Davidpa nāga jaraji awaraa soldaorã poro waibia Abisaymaa:
—Bicrī warra Sabapa tachimaa ne–inaa k'achiara ooit'eeda aji, Absalonpa ooda k'āyaara. Mapa mi jīapataarã chip'e atap'eda, iru jiride wátī. Maa–e pirã iru p'uuru murallapa t'iak'au bide t'īup'eda, tachia iru p'oyaa jita atada–e payada aji.

⁷Māgá Joab ome nipapatap'edaarã, David jīapataarādepema quereteorã, peleteorã ome māk'aapa soldaorã chōo k'awaara beerã Abisay ome uchiyajida Bicrī warra Sabá jiride.

⁸Gabaonde māu choma bada k'ait'a panadak'āri, Amasá āra ome unu cheji. Māga bide Joabpa ichi chōopari p'aru jī baji, k'īrride jīpari ome. K'īrride ichi espada jī baji. Mamīda iru t'iak'āri, ma espada baaidachi.

⁹Māimisa Joab juarapa Amasá idak'ara jitaji iru saludaait'ee māk'aapa iidiji:

—¿Sāga bima primo? ¿Pia wāk'ā? aji.

¹⁰Māgá saludaa bada perã, Amasapa unu–e baji Joabpa ichi juabi eereepa espada iru bada. Mapa Amasá atu bide Joabpa bide sut'aaji. Chi jīsi chedachi. Ma sudapapai piudachi. Maap'eda Joab chi ipema Abisay ome, soldaorã āra ome nipadap'edaarã paara wājida Bicrī warra Sabá jiride. ¹¹Māga nide Joab jua ek'ari bada soldaopa Amasá k'ap'ia baaida ik'aawa ak'inī beep'eda, māgaji:

—¡Joab eere p'aniirã māk'aapa David eere p'aniirã Joab ome wādaipia bida! aji.

¹²Mamīda irua unuk'āri Amasá k'ap'ia ode waasoo baibi māk'aapa soldaorã jōmaweda ak'inī p'aneeruta ak'idait'ee, chi k'ap'ia piuda t'ap'a biji p'arupa. Māpai o esa–auk'aapa āyaa ateeji. ¹³Maap'eda soldaorã jōmaweda Joab ome wājida ma Sabá jiridait'ee.

¹⁴Māga nide Sabá israelitaarã eujāde wāyaaji Abel Betmacá p'uurude parumaa. Ichi ak'ōre Bicrideepa uchiadap'edaarã jōmaweda t'īujida ma p'uurude ichi ome. ¹⁵Joab ichi eere p'anadap'edaarã ome panadak'āri

Abel Betmacá p'uurude, wap'ira atajida. Māpai rampa oojida it'í murallade padait'ee, māgá ma muralla ārik'oodai jīak'aapa. ¹⁶Māga oo p'anide ma p'uurudepema wēra aba k'isia k'awaa badapa muralladeepa nāga biaji:

—¡Ūrítí, ūrítí! ¡Joabmaa jaradapáde aji, k'ait'aara chemerá! ¡Mí pedee k'inia bida aji, iru ome!

¹⁷Joab k'ait'aara wāk'āri, māgí wērapa iidiji:

—¿Pí Joabk'ā? aji.

P'anauji:

—Mípí, aji.

Ma wērapa māgaji:

—Ūripáde aji, mí, pí mimiaparipa jararu.

Joabpa p'anauji:

—Ūrimaa bida aji.

¹⁸Māpai ma wērapa māgaji:

—Chonaarāweda māgapachida: “Ne–inaa k'awa k'inia bak'āri, iidināti Abel Betmacá p'uurudepemaarāmaa.” Māga oopachida āchi nepira jōpidait'ee. ¹⁹Na p'uurudepemaarā k'āiwee p'anapatada aji. Na p'uuru Israel eujādepema p'uuru waibia bí. Nāpemaarāpa chōo jiridak'aa apidaa ome māik'aapa tachi rey ichita waawepata. Māga bí mīda, pí cheji na p'uuru jōpide. ¿Sāap'eda Tachi Ak'ōrepa teeda eujādepema p'uuru jōpi k'inia bima? aji.

²⁰Joabpa p'anauji:

—Māga–ēda aji. Mía na p'uuru jōpi k'inia–e. ²¹Jīp'a cheji Efraín ēreerā eujā ee jēra bidepema Bicrī warra, t'ījarapata Sabá atade. Ichia soldaorā chip'e wā bí chōodait'ee rey David ome. Pía iru mīmaa teeru pirā, tai āpítee erreudait'eeda aji.

Māpai ma wērapa māgaji:

—Pía bida aji. Muralladeepa chí poro bat'a pēidait'eeda aji.

²²Māpai ma wēra pedeenaji ma p'uurudepemaarā ome. Iru k'isia k'awaa bada pedee ijāajida. Māpai Bicrī warra Sabá o t'iap'e peejida māik'aapa bat'a pēijida muralladeepa Joabpa ní badamāi. Māga unuk'āri, Joabpa jaraji trompeta chaadamerā. Māga ūridak'āri, soldaorā āpítee erreujida māik'aapa wājida āchi te chaa. Jōdee Joab Jerusalendee wāji reymaa nepiride.

Rey David jua ek'ari poro waibiarā

(1 Crónicas 18.14-17)

²³Joab Israeldepema soldaorā jōmaarā poro waibia beeji. Jōdee Joyadā warra Benaías rey jīapataarā, ma quereteorā māik'aapa peleteorā poro waibia paji. ²⁴Adonirán eperāarāmaa mimiapipataarā poro waibia paji. Ajilud warra Josafat rey secretario paji. ²⁵Reypa ne–inaa oopariida

p'āpari Seva paji. Sadoc māik'aapa Abiatar p'aareerā mimia oopachida.
 26 Ichiaba yairita Irapa David—it'ee p'aare mimia oopachi.

Gabaón p'uurudepemaarā k'ira jō—ee p'anadap'edaa

21 ¹David rey bide jarrara paraaji año ōpee wāyaarude. Māga nide Davidpa Tachi Ak'ōremaa chupiria iidiji.

Tachi Ak'ōrepa māgaji:

—Mia jarrara pēijida aji, Saulpa ichideerā ome ne—ināa k'achia oodap'edaa perā Gabaón pidaarā peedak'āri.

²Māpai Davidpa t'ī pēiji Gabaón pidaarā, chi peeda—ee p'anadap'edaarā, chedamerā. (Ma eperāarā israelitaarā—e paji. Amorreorādeepa uchiadap'edaarā paji. Chonaarāweda israelitaarāpa māirā ome pacto oojida chōoda—ee p'anapataadait'ee. Mamīda ma t'ēepai Saúl rey beek'āri, audú israelitaarā māik'aapa Judá ēreerādepemaarā k'aripa k'inia bada perā, jiriji māirā jōpiit'ee.)

Maap'eda ma Gabaón pidaarā chok'ai p'anedap'edaarā pachedak'āri rey Davidmaa, ³irua iidiji:

—Mia ¿k'āata ooyama aji, parā k'aripait'ee? ¿K'āata ooima parā—it'ee, Saulpa k'achia ooda pari? K'inia bi parāpa Tachi Ak'ōrepa eperāarā jirit'erada waya pia ak'ipataadamerā.

⁴Ma Gabaón pidaarāpa p'anaujida:

—P'arat'a k'iniada—eda ajida, Saulpa māik'aapa ichideerāpa k'achia oodap'edaa pari tai ēreerāmaa. Ichiaba k'iniada—eda ajida, ma k'aurepa israelitaarā piudamerā.

Māpai Davidpa māgaji:

—Māgara jaradapāde aji, mia k'āare ne—ināa ooi parā—it'ee.

⁵P'anaujida:

—Saulpa tai ēreerā jōmaweda jōpi k'inia baji, Israel eujāde apida p'aneenaadamerā. ⁶Ma k'achia ooda pari taipa k'inia p'ani Sauldeepa uchiadap'edaarā siete imik'iraarā taimaa teemerā. Tachi Ak'ōre k'irapite taipa āra iyapa jīadait'ee Guibeá p'uurude; Tachi Ak'ōrepa rey Saúl jirit'erada apata p'uurude.

Reypa p'anauji:

—Pia bida aji. Parāmaa āra teeit'eeda aji.

⁷Mamīda Davidpa tee—e paji Saúl āichak'e, Jonatán warra Mefiboset, ai naaweda Tachi Ak'ōre k'irapite Jonatanmaa juraada perā irudeerā ak'i bait'ee. ⁸Mefiboset teei k'āyaara teeji Saúl warrarā omé Ayá k'au Rizpa ome ooda. Ma warrarā omé t'ijarapachida Armoní māik'aapa Mefiboset. Davidpa ichiaba teeji Saúl k'au Merabpa warrarā joisomaa, Mejolá p'uurudepema Barzilay warra Adriel ome ooda. ⁹Māirā teep'eda ma Gabaón pidaarāmaa, āchia ma Sauldeepa uchiadap'edaarā iyapa jīajida ee bide Tachi Ak'ōre k'irapite. Māgá ma eperāarā siete piujida, ma eujādepemaarāpa ewaa cebada tau ewadak'āri.

¹⁰Maap'eda Ayá k'au p'êtrā Rizpapa chi-iapata p'arupa carpa ooji māk'aapa ai ek'ari ma peñade jēra beeji. Mama beeji, ma cebada tau ewa p'aneedak'āriipa k'oijara parumaa. Mama bide āstaawa ipanaarā ma piudap'edaarā k'ap'ia piuda k'ait'a chepi-e paji māk'aapa p'arik'ua ne-animalaarā k'achia beerā jerek'ooji. ¹¹Saúl wēra k'āipari pada Rizpapa māgá ooda Davidmaa nepiri chedak'āri, ¹²iru wāji Saúl māk'aapa Jonatán biiri atade āra iadap'edaamāiipa. (Saúl Jonatán ome piudap'eda, Galaad eujādepema Jabés p'uurudepemaarāpa āra k'ap'ia jāri atanajida filisteorā juadeepa āchi p'uuru Betsandeepe. Saúl p'oyaadap'eda māk'aapa Guilboa eedeepa mamac ateedap'eda, filisteorāpa ma k'ap'ia piuda āchi p'uuru t'ūpatade baijira bijida.) ¹³⁻¹⁴Ma k'ap'ia piuda biiri beeda atapip'eda ma Jabés p'uurudepemaarā juadeepa, Davidpa jaraji ateedamerā chi iyapa jiadap'edaa k'ap'ia piuda ome iadait'ee Saúl ak'ōre Cis iadap'edaamāi. Ma jāira Benjamín ēreerādepemaarā eujāde baji Zela p'uuru k'ait'a. Ma jōma oojida reypa jaradak'a. Ma t'ēpai Tachi Ak'ōrepa waya ūriji israelitaarāpa it'aa iididap'edaa āchi eujā pari.

Abisaypa David k'aripada piunaamerā

¹⁵Waya filisteorāpa chōo jiri p'aneejida israelitaarā ome. Mapa David ichi soldaorā poro waibiarā ome uchijida chōode. Chōo jōnide David juatau wēe beeji. ¹⁶Māga bide gigante Refadeepa uchiada, t'ijarapatap'edaa Isbibenobpa David peeit'ee paji. Ichi miasu broncedee ooda kilo ōpee waa chik'ia baji māk'aapa ichi k'irride espada chiwidi anipaji. ¹⁷Mamīda Sarvia warra Abisay wāji David k'aripade. Ma filisteo ūri wāji māk'aapa peeji.

Ma chōoda t'ēpai David soldaorāpa jarajida:

—Rey Waibia, taipa juraa p'anida ajida, pi waa tai ome uchia-e pait'ee chōode pi piunaamerā, Israel eujāde pi lamparak'a bairā.

Jura chōodap'edaa giganteerā ome

(1 Crónicas 20.4-8)

¹⁸Ma t'ēpai waya chōojida filisteorā ome Gob p'uurude. Ma chōodap'edaade jusatita, t'ijarapatap'edaa Sibecaypa giganteerādeepa uchiada Saf peeji. ¹⁹Awaraa chōodap'edaade filisteorā ome Gob p'uurude, Belén p'uurudepema Yaré Oreguín warra, Eljananpa Gatdepema gigante Goliat apatap'edaa^p peeji. Māgí gigante miasu nēchoma baji. Nēchoma baji pak'uru p'aru k'apatadepemak'a.

²⁰Gat p'uurude ichiaba chōojida. Made gigante choma baji. Māgí audú it'ia baji māk'aapa jua k'ī veinticuatro iru baji; seis jua chaa,

^p **21.19** 1 Samuel capítulo 17 jara bi Davidpa gigante Goliat peeda. 1 Crónicas 20.5 jara bi Eljananpa gigante Goliat ipema peeji. K'isia p'ani na versículo p'adak'āri, pedee 'ipema' p'āda-e paji.

seis biiri chaa. Māgí ichiaba gigante Refadeepa uchiada paji. ²¹Māgipa israelitaarā ome chõo jiri bada perā, David ñpema Simá warra, Jonatán apatap'edaapa peeji. ²²Ma gigante k'ímari uchijida Gat p'uurudepema gigante Refadeepa. Māgá ãra gigantedeepa uchijida mīda, Davidpa ichi jua ek'ari poro waibiarā ome ma jōmaweda p'oyajida.

Rey Davidpa k'ari Tachi Ak'õre-it'ee p'āda

(Salmos 18.1-50)

22 ¹Tachi Ak'õrepa David uchía atak'ãri Saúl juadeepa māk'aapa awaraa k'ira unuamaa iru p'anapatap'edaarā juadeepa, Davidpa na k'ari iru-it'ee p'āji.

²“Tachi Ak'õre, mi-it'ee pi māu choma bik'a bi, mi jāpari perā. Pia mi k'aripa atapari mi k'ira unuamaa iru p'anapataarā juadeepa. Pia mi uchiapipari ne-inaa k'achia ooyaa beerā juadeepa. ³Pi michi Ak'õre Waibia. Māu choma bik'a bi maa-e pirā escudok'a bi, mi jāpari perā. Ne-inaa k'achiadeepa pia mi k'aripa atapari. Eperā māu tede miruparik'a, māga pik'a mi pide miru pik'apari, chíara peepataarāpa mi peenaadamerā. ⁴Maperā mia pīmaa pedee pia jarapari. Pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Mia pīmaa it'aa iidik'ari, pia mi k'aripa atapari mi k'ira unuamaa iru p'anapataarā juadeepa.

⁵“P'usapa mi pira pik'a ata baji māk'aapa p'usa mi ñri che pik'a baji. Mapa mi p'era nībaji, piui jāak'aapa. ⁶Lazopa bigi biiride jōi ataparik'a, māga pik'a michi piudapa mi jōi pik'a iru baji. ⁷Māga nide mi audú k'isia nībak'ari, pīmaa it'aa iidiji. Pi, michi Ak'õre Waibiamaa mia k'aripa iidiji. Māpai pi tedeepa pia mi biapi ũriji. ¡Pi baparimaa mi biapi panaji!

⁸“Māpai pi k'iraudaik'ari na eujā golpe wēredachi, ee k'arra paara. ⁹¡Audú k'irau bada perā, pi k'ideepa nari uchía nībaji; pi it'aideepa t'ipitau urua uchía nībaji māk'aapa ok'ok'ira paara urua uchiapachi! ¹⁰Pia pajā ewaraa k'obipiji māk'aapa baai cheji. Jīarara t'āmaa p'āriu nībi ñri bainī beejī. ¹¹Querubín^q isia paraa bi ñri bataup'eda, nāude wāabai wāji. ¹²Tachi teeda mirudaiparik'a, māga pik'a pi mirudachi jīarara t'āmaa p'āriu k'oira nībada beede. ¹³Pi badamāiipa pa tau p'orep'ore uchía nībaji māk'aapa ok'ok'ira urua baai chejida.

¹⁴“It'ariipa pi, Jōmaarā Ak'õre Waibia pedeeji pa jīwaa nībide. ¹⁵Soldaopa ematrīma triparik'a, māga pik'a pia pa baapiji mi k'ira unuamaa iru p'anapataarā ñri. Māgá āchi jērek'ooji mi badamāiipa. Pariatua jīchoodachida. ¹⁶¡Pi k'irau pedee jīwaa bīpa p'usa jā māk'aapa na p'ek'au eujā basa unupiji!

¹⁷“It'ariipa pi jua mīmaa teeji. Māgá mi uchía ataji p'usa nāpia bideepa. ¹⁸Pia mi k'aripa ataji mi k'ira unuamaa iru p'anapataarā

^q 22.11 Querubín jara k'inia bi it'aripema angelk'a bi. Querubines Tachi Ak'õre it'aripema jāpataarā. Ak'ñji Ezequiel 1.5-14.

juadeepa, āchi mi k'āyaara juataura p'anajida mīda. ¹⁹Mi juatau wēe nepirade bak'āri, āchi mi ome chōo chejida. Mamīda pi, Tachi Ak'ōrepa mi k'aripaji. ²⁰Mi uchía ataji āchia mimaa ne–inaa k'achia oodait'ee p'anadap'edaadeepa mi k'inia iru bapari perā. ²¹Pi, Tachi Ak'ōrepa mi māgá k'aripaji, pia jara bik'a mia oopari perā. ²²Tachi Ak'ōre, pi ode mi nipapari. Āpítee wā–e. Mia ne–inaa k'achia oo k'inia–e. Píde mi ijāa amaa–e pait'ee. ²³Mia oopari pi leyde jara bik'a. Pia jara bik'a mia oo amaa–e pait'ee. ²⁴Pi k'īrapite mi t'āri jīp'a nipapari, p'ek'au k'achia oomaa bairā. ²⁵Pi k'īrapite mi māgá t'āri jīp'a nipapari perā, pia mi k'aripamaa bi.

²⁶“Tachi Ak'ōre, pia ichita oopari pia jara bik'a chi pia jara bik'a oopataarā ome. Pi k'achia wēe bapari chi ne–inaa k'achia oomaa p'anapataarā ome. ²⁷Pi k'īra jīp'a bapari chi k'īra jīp'a p'anapataarā ome. Mamīda pi k'īsia k'awaa bapari chi k'ūrayaa p'anapataarā ome. ²⁸Pia audua–ee beerā k'aripapari. Mamīda audua beerā chupiriapipari. ²⁹Tachi Ak'ōre, mi–it'ee pi lamparak'a bi, mi bimāi pia urua pik'apipari perā. Pi k'aurepa mi p'āriu pik'a bide bak'aa. ³⁰Pia mi k'aripak'āri, mi wāi chōode soldaorā chok'ara ome māik'aapa t'īui āchi p'uuru murallapa t'iak'au bide.

³¹“Tachi Ak'ōre o pipiara bi awaraa o k'āyaara irua ne–inaa jōma pia oopari perā. Iru pedee jōmaweda pia bi, irua jara bik'a ichita oopari perā. Iru escudok'a bi irude ijāapataarā–it'ee, irua āra jīapari perā. ³²Tachi Ak'ōrek'a awaraa Ak'ōre Waibia wē–e. Awaraa Ak'ōre Waibiapa tachi p'oyaa jīak'aa irua jīaparik'a. ³³Iruata mi juataura papipari māik'aapa mia oo bi pia uchiapipari. Irua mi k'aripapari ne–inaa k'achia oonaamerā māik'aapa iru o piade nipapariimerā. ³⁴Iruata mi bigik'a k'ap'ip'ia p'irapipari mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā naa māik'aapa mi ee it'īara beede nipak'āri, irua mi jīapari. ³⁵Irua mimaa jarateepari chōo k'awaa bamerā. Juataura papipari ematrīma broncedee ooda trimerā. ³⁶Tachi Ak'ōre, pia mimaa escudok'a teepari, mi k'achia beerā juadeepa k'aripa atak'āri. Pi t'āri pia bapari perā, eperāarā k'īrapite mi waibiara papiji. ³⁷Pia mi k'aripapari mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā juade baainaamerā māik'aapa mi ode wārude t'īutinaamerā.

³⁸“Mapa mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā t'ēe wāp'eda, mia āchi p'oyajji māik'aapa āchi jōpiji. Āpítee che–e paji māirā jōmaweda jōt'aa–emaa. ³⁹¡Mia āchi jōt'aaji! ¡Piuk'oojidapi! ¡Mi ome waa chōo jirida–e pait'ee, mia āchi p'oyaada perā! ⁴⁰Chōodak'āri, pia mi āchi k'āyaara juataura papiji. Māgá mi jua ek'ari p'anadaamaa p'anapataarā mi k'īrapite bedabaipiji. ⁴¹Pia mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā āpítee jerek'ooji. Māgá mia āchi jōt'aaji. ⁴²Āchia jirijida āchi k'aripadamerā. Mamīda apidaapa k'aripada–e paji. Tachi Ak'ōre, pīmaa paara it'aa iidijida. Mamīda pia pida āchi k'aripa–e paji. ⁴³Mia āra piarsī pik'aji yooro p'ora

papirumaa mäik'aapa āchi ĩri t'ia pik'aji eperāpa calle jādepema yooro susua t'iaparik'a. ⁴⁴Pia mi p'uuru pidaarā juadeepa mi uchiapiji, āchi mi jua ek'ari p'anadaamaa p'aneedak'āri. Pia awaraa eujādepema ijāadak'aa beerā mi jua ek'ari biji mi mimiapataarā p'aneedamerā, ai naaweda mia āra k'awa–e baji mīda. ⁴⁵Mia ne–inaa jarak'āri, māirāpa oopata mia jara bik'a. K'ĭra tewaraarā mi jua ek'ari chok'ek'ee p'anapata. ⁴⁶Māgee k'ĭra tewaraarāpa mi audú waawee p'anapata perā, k'ap'ia wēree uchiapata āchi mirudap'edaamāiipa mi jua ek'ari p'anapataadait'ee.

⁴⁷“ĭTachi Ak'ōre ichita bapari! ĭMi–it'ee iru māu choma bik'a bi, mi pi–ia jĭapari perā! ĭJōmaarāpa iru t'ĭ t'o p'anadaipia bi, irua mi mǎgá k'aripapari perā! ⁴⁸Iruata mi k'aripaji mi k'ĭra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaamerā. Iruata p'uuru pidaarā awara–awaraa mi jua ek'ari biji. ⁴⁹Pia mi uchía atapari mi k'ĭra unuamaa iru p'anapataarā juadeepa. Mi ome chōo jiripataarā mimaa p'oyaapipari mäik'aapa ne–inaa k'achia oopataarā juadeepa mi k'aripa atapari. ⁵⁰Maperā Tachi Ak'ōre, awara–awaraa eujādepemaarā taide mia pīmaa pedee pia jarapari mäik'aapa salmo k'aripari. ⁵¹Tachi Ak'ōre, piata mi jirit'eraji rey pamerā mäik'aapa awara–awaraa p'uuru pidaarā mimaa p'oyaapipari. Māga ooji mi, David, mideepa uchiadait'eerā paara, ichita k'inia iru bapari perā.”

Davidpa pedee jarada piui naaweda

23 ¹Jai–idaai naaweda Davidpa nǎgĭ pedee jaraji:
 “Isaí warra David, Tachi Ak'ōrepa waibia papida; Jacob Ak'ōre Waibiapa rey jirit'erada; Israeldepema k'ari pi–ia k'aridapa; mǎgipa nāga jara bi:

²‘Mi pari Tachi Ak'ōre Jaure pedeeji. Iru pedee mimaa jarapiji.

³Israelitaarā–it'ee āchi Ak'ōre Waibia māu choma bik'a bi, ichia āra jĭapari perā. Iruata mimaa nāga jaraji:

‘Chi reypa eperāarā ichi jua ek'ari p'aniirā pia ak'ipari Tachi Ak'ōre waawee bapari perā, nāga bait'ee. ⁴K'oi chep'eda, pajā ewaraa k'obeek'āri, ak'ōrejĭru pi–ia urua cheparik'a p'ūajara pia t'onomerā, māga pik'a ma eperāarā ak'ipari pi–ia bait'ee.’

⁵“Mǎgá Tachi Ak'ōrepa mideepa uchiadait'eerā ichita pia ak'ĭ bapariit'ee. Mi ome irua pacto ooji mäik'aapa ichita ooit'ee ichia jaradak'a. Irua mi ichita k'aripait'ee mäik'aapa mimaa oopiit'ee mia ne–inaa pia oo k'inia bik'a. ⁶Mamĭda ne–inaa k'achia ooyaa p'anapataarā k'aripa–e pait'ee. Ne–inaa k'achia ooyaa p'anapataarā ne–iirĭk'api p'ani. Ne–iiri bat'apatak'a servi–e bairā, māga pik'a māirā jōdaipia bi servi–e p'anadairā. Ne–iiri jitadak'aa p'anik'a tachi awadarii perā, māga pik'a māirā ome taarā nipadak'aa k'achia p'anadairā. ⁷Eperāarāpa māgee ne–iiri jitadait'ee pirā, t'ōbaidai k'āyaara, ne–inaa hierrodee oodapa wa miasupa jitapata. Māpai t'ĭpitaude bat'ak'oopata paa jōdaimerā.”

David soldaorã chõo k'awaara p'anadap'edaa
(1 Crónicas 11.10-47)

⁸David soldaorã chõo k'awaara p'anadap'edaarã õpee paji. Tacmonita Joseb Basébet awaraa sõcharra beerã omé poro waibia paji. Chõoda abaade irua ochocientos imik'iraarã peeji miasupa.

⁹Ma sõcharra beerã õpeedepema awaraa ajojita Dodó warra Eleazar paji. Iru David ome nipaji Pasdaminde, filisteorã chõo chedak'ari mãik'aapa israelitaarã ãpítee jëredak'ari. ¹⁰Mamída Eleazar ãpítee wã–e paji. Chõomaa beeji mãik'aapa filisteorã soldaorã peemaa beeji, ichi jua t'ümaadarumaa espada jita bipa. Iru k'aurepa ma ewate Tachi Ak'õrepa israelitaarãmaa p'oyaapiji. Iru mägá chõoda t'ëe israelitaarã irumaa chejida mãik'aapa áchi k'íra unuamaa iru p'anapatap'edaarã net'aa jãri atajida.

¹¹Ma sõcharra beerã õpeedepema ichiaba paji ararita Agué warra Sama. Filisteorã chip'edaidak'ari Lehide, eperãarãpa lenteja uudap'edaa eujãde, israelitaarã soldaorã jíchoojida áchi naa. ¹²Mamída Sama beeji ma ne–uu eujãde mãik'aapa chõoji ma filisteorã p'oyaarumaa. Mägá Tachi Ak'õrepa israelitaarãmaa p'oyaapiji.

¹³Maapai treinta sõcharra beerã David jua ek'ari p'anapachida. Ewari aba israelitaarãpa áchia ne–uudap'edaa ewadak'ari, ma treintadepema soldaorã õpee ununajida David ome Adulán mãu tede. Maapai filisteorã soldaorã áchi carpa eebai iru p'anajida Refayin eujã jewedaade. ¹⁴David eede it'í baji ichi soldaorã miru chip'edap'edaamãi. Jõdee filisteorã soldaorã chok'ara Belén p'uurude áchi soldaorã p'anapatap'edaamãi p'anajida. ¹⁵Ma sõcharra beerã David eere p'anadap'edaa iru k'ait'a p'anide, t'ãri araa bada perã ichi t'oruweda p'uuru Belén ome, Davidpa mägaji:

—¡Pia bak'ajida aji, apidaapa pania Belén p'uurudepema puerta k'ait'a bi pozodepema mimaa teeda paara toit'ee!

¹⁶Mäga üridak'ari, ma sõcharra beerã õpee mama p'anadap'edaarã wãjida Belén p'uurudee mãik'aapa filisteorã ome chõomaa p'aneejida panarutamaa ma p'uurudepema puerta k'ait'a bada pozode. Pania joi atadap'eda, Davidmaa ateejida. Mamída tee chedak'ari, Davidpa to k'inia–e paji. Ma k'ãyaara Tachi Ak'õre–it'ee eujãde weeji.

¹⁷Mägaji:

—Na pania to–eda aji. ¡Toda paara, na sõcharra beerã waa to pik'a bak'aji, ãra piuk'ajida perã na pania atadap'edaa k'aurepa! ¡Mia to k'inia–epi!

Ma sõcharra beerã õpee mägee ne–inaa oopachida.

¹⁸Sarvia warra mãik'aapa Joab ñpema, Abisay ma treinta soldaorã sõcharrara beerã poro waibia paji. Chõoda abaade irua trescientos k'íra

unuamaa iru p'anadap'edaarã ïri wãp'eda, peek'ooji miasupa. Maperã ma treinta sôcharrara beerãpa iru t'o p'anajida. ¹⁹Ichiaba maperã iru ãchi poro waibia beeji. Mamïda at'ãri ma sôcharra beerã õpee iru k'ãyaara piara t'o p'anajida.

²⁰Awaraa Israel eerepema soldao sôcharra badapa ne-inaa chok'ara ooji. Mãgí Cabsel p'uurudepema Joyadá warra Benaías paji. Ichia Moabdepema chõo k'awaa beerã omé peeji. Ichiaba ewari aba nieve baai nïbide, iru yooro te uriade t'ïup'eda, león peeji. ²¹Ichiaba irua Egiptodepema audú it'ia bada peeji. Mãgípa miasu anipaji mïda, Beniapa ma Egipto pida ïri wãji pak'urupa mãik'aapa iru miasu jãri atap'eda, peeji. ²²Ma jõma ooda k'aurepa, awaraa sôcharra beerã ma treintadepemaarãpa Benaías t'o p'anajida. ²³Mamïda at'ãri ma sôcharra beerã õpee iru k'ãyaara piara t'o p'anajida. Davidpa Benaías biji ichi jïapataarã poro waibia pamerã.

²⁴Ma treinta soldaorã sôcharrara beerã nãgïrã paji: Joab ïpema, Asael; Belén p'uurudepema Dodó warra, Eljanán; ²⁵Jarod p'uurudepema, Sama awaraa Jaroddepema Elicá ome; ²⁶Bet Palet p'uurudepema, Heles; Tecoa p'uurudepema, Iqués warra Ira; ²⁷Anatot p'uurudepema, Abiezer; Jusá p'uurudepema, Mebunayr; ²⁸ajojita, t'ïjarapatap'edaa Zalmón; Netofa p'uurudepema, Maray; ²⁹awaraa Netofadepema, Baná warra Jéled; Benjamín ëreerãdepemaarã eujãde bada Guibeá p'uurudepema, Ribay warra Itay; ³⁰Piratón p'uurudepema, Benaías; Gaas k'ait'a bada to chak'e p'oo bidepema, t'ïjarapatap'edaa Hiday; ³¹Arbá p'uurudepema, Abí Albón; Bajurín p'uurudepema, Azmávet; ³²Salbón p'uurudepema, Elijaba; Jasén warrarã; Jonatán ³³ararita, t'ïjarapatap'edaa Sama warra; awaraa ararita, Sarar warra Ahían; ³⁴Macá p'uurudepema, Ajasbay warra Elifelet; Guiló p'uurudepema, Ajitofel warra Elián; ³⁵Carmel p'uurudepema, Jezró; arbita, t'ïjarapatap'edaa Paray; ³⁶Sobá p'uurudepema, Natán warra Igal; Gaddeepa uchiada, Hagrí warra Baní; ³⁷amonita, t'ïjarapatap'edaa Sélec; Berotdepema, Najaray. Mãgí Sarvia warra Joab escudo anipapari paji. ³⁸Ichiaba ma treintadepema paji itrita, t'ïjarapatap'edaa Ira; awaraa itrita, Gareb ³⁹mãik'aapa hitita, t'ïjarapatap'edaa Urías. David jua ek'ari sôcharra beerã jõmaweda treinta y siete paji.

Davidpa israelitaarã juasiapida

(1 Crónicas 21.1-17)

24 ¹Tachi Ak'õre waya k'ïrau beeji israelitaarã ome. Maapai irua David israelitaarã ome k'achiade baaipiji nãga jarak'ãri: "Jõmaweda israelitaarã mãik'aapa Judá ëreerãdepemaarã pi jua ek'ari

r 23.27 Iru ichiaba t'ïjarapachida Sibecay.

p'anapata juasiapáde” aji. ²Rey Davidpa māga ooji. Chi soldaorã poro waibia Joabmaa mäik'aapa awaraa soldaorã poro waibiarãmaa nãga jaraji:

—Wãdapáde aji, israelitaarã èreerã eujã chaa; Dan p'uurudeepa Berseba p'uurude parumaa. Ma eujãdepema imik'íraarã soldaorã mimia—it'ee juasiadapáde aji, mia k'await'ee jomasaa p'ani.

³Mamída Joabpa p'anauji:

—Rey Waibia, pia bak'aji pi Ak'öre Waibiapa soldaorã pi jua ek'ari p'aniirã chok'araara papida paara, ewari cherude audú chok'ara uchiadamerã, pi at'ári chok'ai bi misa. Mamída, Rey Waibia, ¿k'ãare—it'ee k'inia bima aji, na p'uuru pidaarã imik'íraarã juasiadamerã?

⁴Māga iidiji mīda, oojida Davidpa jaradak'a. Mapa Joab awaraa soldaorã poro waibiarã ome rey palaciodeepa uchijida Israeldepema imik'íraarã soldaorã mimia—it'ee juasiade. ⁵Jordán to sãjida mäik'aapa āchi carpa eebai jēra bijida Aroer p'uuru k'ait'a. Maadamāiipa mäik'aapa awaraa p'uuru ma eujã jewedaa esajiak'a badamāiipa, Gad èreerã eujãde norte eeree juasia wājida, Jazer p'uurude parutamaa. ⁶Mamāik'aapa Galaad eujãde wāyaajida, Cades p'uurude parutamaa. Ma p'uuru hititaarã eujãde baji. Mamāik'aapa Dan èreerã eujãde wāyaadap'eda, p'irrabaijida wādait'ee Sidón p'uurudee. ⁷Mamāik'aapa wājida Tiro p'uurudee soldaorã p'anapatap'edaamāi mäik'aapa wāyaajida heveorã p'uurude, cananeorã p'uurude, uchiarutamaa Judá èreerã eujã sur eere Néguev apatap'edaa, eujã jewedaade bada Berseba p'uurude. ⁸Atane nueve, ewari veinte wāyaarude israelitaarã eujãde nipajida, imik'íraarã juasiamaa. Maap'eda āpítechejida Jerusalendee.

⁹Pachedak'ári, Joabpa reymaa chi p'āda tee cheji. Soldaorã mimia—it'ee ochocientos mil imik'íraarã espadapa chōo k'awaa beerã paji Israel eujãdepema èreerã jōmaade. Judá èreerã eujãde quinientos mil paji.

¹⁰Mamída ma t'ēepai David k'ísia p'ua nībeeji ma juasiapida k'aurepa. Mapa Tachi Ak'ōremaa mājaji:

—Tachi Ak'öre, mia p'ek'au audú k'achia oojida aji, mágá imik'íraarã jōmaweda juasiapik'ári. Ma ne—ināa k'achia mī, pi mimiaparipa ooda āyaa bipáde aji, mia māga ooda perã, k'ísia k'awa—ee.

¹¹Ai norema David p'irabai naaweda, Tachi Ak'ōrepa ichi pedee k'awapiji ichi pedee jarapari Gadmaa. Māgí David ūraapari paji. Irumaa Tachi Ak'ōrepa mājaji:

¹²—Wãpáde aji, Davidmaa. Jarapáde aji, mia iru miapiit'ee, irua ma ne—ināa k'achia ooda perã. Jaráji ne—ināa k'achia õpedepema irua aba jirit'eramerã mia irumaa ooit'ee.

¹³Maap'eda David k'írapite Gad wāji mäik'aapa iidiji:

—¿K'áata k'inia bima aji, Tachi Ak'ōrepa pīmaa oomerã, pia k'achia ooda k'aurepa? ¿K'inia bik'ã aji, irua jarra pëimerã eujã pi jua ek'ari bide

año õpee wāyaarude, maa–e pirã pi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa pi jiridamerã peedait'ee atane õpee wāyaarude maa–e pirã irua k'ayaa k'achia eujã pi jua ek'ari bide peïmerã k'ãima õpee wāyaarude? K'isiap'eda, nãgaweda jarapãde aji, mia jaramerã mi peïdamaa.

¹⁴Davidpa p'anauji:

—¿Sãgapi ooima aji, mia? Eperãarã juade mi baaidai k'ãyaara, piara bi tachi Tachi Ak'õre juade baaidamerã, irua eperãarã chupiria k'awaapari perã.

¹⁵Maperã Israel eujãde Tachi Ak'õrepa k'ayaa k'achia peïji. Ma ewateweda baripiji mãik'aapa k'ãima õpee taarãji irua jaradak'a. Dan p'uurudeepa Berseba p'uurude parumaa, setenta mil israelitaarã k'iniijida. ¹⁶Tachi Ak'õrepa ángel peïda mãgã eperãarã peemerã Jerusalén p'uuru k'ait'a pak'ãri, Tachi Ak'õre t'ãri p'ua nĩbeeji, Jerusalendepemaarã jõpi k'inia–e bada perã. Mapa chi angelmaa mãgaji:

—¡Jãgapaida! aji. ¡Waa peenaapãde! aji.

Irua mãga jara bide ma ángel jebuseo t'ijarapatap'edaa Arauna eujãde baji, net'a tau chi edeepa áyaa atapatamã. ¹⁷Davidpa ma angelpa eperãarã k'ayaapi wã unuk'ãri, Tachi Ak'õremaa mãgaji:

—¡Miata ne–inaa k'achia oojida! aji. ¡Mi pajipi! ¡Jã eperãarã ovejaarãk'apì p'anì; maarepida ne–inaa k'achia ooda–ee p'anadairã! ¡Mia chupiria iidi nĩbida aji, pia ma k'achia peïmerã mimaa mãik'aapa michideerãmaa!

Davidpa altar ooda (1 Crónicas 21.18-27)

¹⁸Ma ewateweda Gad wãji David k'irapite mãik'aapa jaraji altar oonamerã jebuseo Arauna apatap'edaa eujãde, net'a tau chi edeepa áyaa atapatamã. ¹⁹Aramãgã David wãji oode Tachi Ak'õrepa jaradak'a Gad k'ap'ia pari. ²⁰Arauna ichi net'a tau chi edeepa áyaa atapatamã baji. Irua unuk'ãri rey David cheru ichi jua ek'ari beerã ome, reymaa wãp'eda, bedabaidachi ichi tau biiri eujãde t'õbairumaa ²¹mãik'aapa mãgaji:

—Rey Waibia, ¿sãap'eda mimaa chejima? aji. Mi pichi mimiaparipi.

Davidpa p'anauji:

—Mia pi eujã; na net'a tau edeepa áyaa atapatamã neto k'inia bida aji. Nama altar ooit'eeda aji, mãik'aapa aide Tachi Ak'õre–it'ee ne–animalaarã paa jõpiit'ee. Mãgapi irua k'ayaa k'achia waa baripi–e pait'eeda aji, mi p'uuru pidaarãmaa.

²²Araunapa mãgaji:

—Rey Waibia, atapãde aji, eujã pia k'inia bita. Mia p'ak'a nama iru bida aji, peedap'eda, altarde Tachi Ak'õre–it'ee paa jõpimerã. Nama ichiaba tabla mãik'aapa yugo paraa t'ipi–it'ee. ²³Rey Waibia, jõma pimaa pari teeyada aji. ¡Taawa Tachi Ak'õrepa pia ak'iyada aji, pia ooru!

²⁴Mamīda reypa p'anauji:

—Pì t'āri pia bida aji. Mamīda mia ma jōma neto k'inia bì chi valor pari. Tachi Ak'ōre-it'ee p'oyaa ne-animal paa jōpi-eda aji, p'aa-e bì pirā.

Māgá Davidpa ma eujā neto ataji chi p'ak'aaarā ome. P'arat'a tau cincuenta p'aaji. ²⁵Mama altar ooji māik'aapa ma ne-animalaarā peep'eda, Tachi Ak'ōre-it'ee paa jōpiji. Ichiaba awaraa ne-animalaarā paaji, jedek'oit'ee arii p'anadap'edaa israelitaarā ome. Tachi Ak'ōrepa māga unuk'āri māik'aapa Davidpa it'aa iidida israelitaarā pari ūrik'āri, ma k'ayaa k'achia wēpapiji israelitaarā eujādeepa.

Ester

Ester Persia eujãde reina pada

Introducción

Na libro leedak'ãri, k'awadait'ee israelitaarã Persia eujãdee esclavoorãk'a ateedap'edaarã ome p'asada. Ma eujãdepema rey t'ijarapachida Asuero. Iru rey bide reina chiwidi jiripiji, chi reina iru bada ome k'iraudaida perã. Mãgã wëra judiodeepa uchiada t'ijarapatap'edaa Ester reina paji Persia eujãde. Ester chãpa t'ijarapatap'edaa Mardoqueo rey jua ek'ari mimiapachi. Mãga nide rey jua ek'ari mimiapataarã poro waibia badapa k'isijai jômaweda judiorã peek'ooit'ee, Ester, Mardoqueo paara. Chi eperã ma ne–inaa k'achia oo k'inia bada t'ijarapachida Amán. Irua reymaa k'isijai ley jara pëimerã eperãarã jômaarã ichi jua ek'ari p'anapatap'edaarãmaa judiorã peek'oodamerã irua fecha bidade.

Ester reina pada unudait'ee (cap. 1-2) mãik'aapa irua k'awada ne–inaa k'achia oodait'ee k'isia iru p'anadap'edaa judiorãmaa unudait'ee (cap. 3-6). Ichiaba na capitulode unudait'ee reypa Mardoqueo pia ak'ida irua jarada perã eperãarãpa rey ãpïte ne–inaa k'achia oodait'ee k'isia p'anadap'edaa.

Esterpa reymaa jarak'ooji Amanpa k'isia k'achia iru bada (cap. 7-10). Reypa mãga k'awak'ãri, Amán otaude jïpip'eda, bajjira bipiji. Ichiaba na capitulode reypa ley awaraa jara pëiji ma fecha naaweda jaradade judiorãpa peek'oodamerã jômaweda ãra k'ira unuamaa iru p'anadap'edaarã. Ma ewate Tachi Ak'õrepa judiorã k'aripada perã, ãchia fiesta oojida. Mãgã uchijai judiorã fiesta Purim apata. Ma fiestade ãrapa k'irãpapata ma ewate p'asada ãchi ome.

Persiadepema rey Asueropa fiesta ooda

1 ¹Asuero Persia eujãde rey pak'ãri, ichia ak'ipachi ciento veintisiete eujã awara–awaraa bee, India eujãdeepa Etiopía eujãde parumaa. ²Maapai rey Asuero Susa p'uuru waibia bide bapachi. Ma p'uuru jômaweda murallapa t'iak'au baji. Ma t'iak'au bada edajãde ciudadela^a baji. Mãgí awaraa murallapa t'iak'au baji.

^a 1.2 Rey palacio badamãi ciudadela apachida.

³ Año õpee rey bide Asueropa fiesta ooji poro waibiarã ichi jua ek'ari beerã jõmaarã-it'ee. Ûk'uru Persiadepema mãik'aapa Mediadepema soldaarã poro waibiarã paji; ùk'uru awaraa eujã ichi jua ek'ari beede p'anapatap'edaarã ak'ipataarã paji. ⁴Asueropa ma fiesta ooji ichi jua ek'ari beerãmaa ak'ipit'ee ichi audú p'arat'ara bi. K'inia baji mãirãpa ichi jõmaarã reyrã k'ãyaara waibiara bik'a ak'idamerã. Ma fiesta ooji k'ãima ciento ochenta wãyaaru misa.

⁵Ma t'ëepai ma reypa awaraa fiesta ooji. Ma fiesta k'ãima siete taarãji. Ma fiesta oo p'anide audú nek'ojida. Ma fiesta ooji rey palaciodepema patiode ne-uu k'ãi badamãi. Ma fiesta ooi naaweda reypa jara pëiji Susa ciudadeladepemaarã, waibiara beerã, ek'ariara beerã paara ma fiestadee chedamerã. ⁶Ma palaciodepema patio pi-ia chi-oo iru p'anajida; cortina p'aru nãusaa t'o-t'oo p'up'uchia ome k'aat'idadee. Ma cortina ma patio ïri nãgã eebai iru p'anajida. Mama p'anadap'edaa columna marmoldee oodade argolla p'arat'adee oodap'eda, ma marmolde p'ëe p'e iru p'anajida. Made lino p'itria k'aat'idapa mãik'aapa lino p'itria k'aat'ida p'up'uchia t'idap'edaapa ma cortina jã bi p'anajida. Ma patiode su-ak'i beepari chok'ara paraaji; nêedee ooda mãik'aapa p'arat'adee ooda. Ma patiodepema piso mãu pi-ia nardee, marmoldee mãik'aapa madreperladee ooda paji. ⁷Vino jedejida copa k'ïra t'ãdoo nêedee oodade. Vino waibia teepachida, reypa fiesta oo bada perã. ⁸Mamãda reypa jaraji ichi mimiapataarã poro waibiarãmaa vino topinaadamerã chi to k'iniada-e p'anirãmaa. “Chi nama p'anirãpa ãchia to k'iniata todayada” aji.

⁹Reypa ma fiesta oomaa bide, rey Asueropa awaraa palacio iru badade chi wëra reina Vastipa wëraarã-it'ee awaraa fiesta oomaa baji.

¹⁰K'ãima siete ma fiesta oo p'anadap'edaade rey audú o-ia baji, vino to bada perã. Mapa ichi jua ek'ari p'anadap'edaa eunucoorã^b siete pëiji reina atanadamerã. Ma eunucoorã paji: Meumán, Biztá, Jarboná, Bigtá, Abagtá, Zetar mãik'aapa Carcás. ¹¹Mãirãmaa jaraji reina Vasti atanadamerã mãik'aapa ma reina aneedak'ãri, poro jïra jã bidamerã. Mãgã p'uurudepemaarã mama p'anadap'edaarã mãik'aapa eperãarã waibiarãpa iru k'ïra wãree unudai, wãara ma reina k'ïra wãree bada perã.

¹²Mamãda ma eunucoorã reinamaa panadak'ãri, irua ichi wã-eda aji, reypa wãmerã jara pëiji mïda. Reypa k'awaa atak'ãri, audú k'ïraudachi.

¹³Audú k'ïrau bada perã, irua t'ï pëiji k'ïsia k'awaa beerã mãik'aapa chi ma eujãdepemaarã ley k'awaa beerã, mãirãpa ichi ùraadamerã. Maapai reyrãpa mãga oopachida ley k'awa k'inia p'anadak'ãri. ¹⁴Ma Persiadepema mãik'aapa Mediadepema ley k'awaa beerã, chi rey audú

^b 1.10 Ma imik'ïraarã k'ap'adap'edaarã paji. Persia eujãdepema rey-it'ee mimiapachida. Ærapa rey wëraarã ak'ipachida.

k'öp'äyaapatap'edaarã siete paji: Carsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsená mäik'aapa Memucán. Mägiirã poro waibiarã rey jua ek'ari beerã k'äyaara waibiara p'anajida.

¹⁵Reypa mäirãmaa mägaji:

—Parãpa tachi ley pia k'awa p'ani. ¿Mia k'äata oopia bima aji, reina Vasti ome, mia eunucoorã ome jara pëidak'a oo—e pada perã?

¹⁶Apemaarã poro waibiarã taide Memucanpa p'anauji:

—Reina Vastipa ne—inã k'achia ooji pi äpite, poro waibiarã pi ek'ari beerã äpite mäik'aapa pi ek'ari p'ani eujãdepemaarã jömaarã äpite. ¹⁷Awaraa wëraarãpa Reina Vastipa ooda k'awaadak'ãri, auk'a oodai. Ächi imik'ïraarãpa jara p'anik'a oodaamaa p'aneedai mäik'aapa mägadai: “Rey Asueropa chi wëra Vasti t'ï pëik'ãri, wã—e pajida” adai. ¹⁸Idiweda Persiadepema poro waibiarã wëraarã mäik'aapa Mediadepema poro waibiarã wëraarã aupedeedait'ee ächi imik'ïraarã ome, reinapa mäga ooda perã. Ma k'aurepa pi ek'ari p'aniirã t'ãri ärii p'aneedait'ee. ¹⁹Maperã, Michi Rey Waibia, pia k'inia bi pirã, nãgí ley jaraipia bi p'ã bidamerã awaraa Persiadepema mäik'aapa Mediadepema ley, apidaapa ma ley p'ãda p'oyaa wëpapida—e perã: ‘Reina Vasti rey Asuero k'ïrapite waa cheik'araa bi.’ Ma awara pia awaraa wëra jiriipia bi, Vasti pari reina papimerã. Ma wëra chok'ek'ee baipia bi. ²⁰Ma ley jara pëiipia bi pi jua ek'ari p'aniirã eujãdepemaarã jömaarãmaa. Mägã wëraarã pi jua ek'ari p'anapataarãpa k'awaadait'eeda aji, ächi imik'ïraarãpa jara p'anik'a oodaipia bi; poro waibia beerã wëraarãpa, ek'ariara beerã wëraarãpa paara.

²¹Rey Asueropa poro waibiarã ichi jua ek'ari beerã ome Memucán pedee üridap'eda, ijãaji. Mapa reypa ma ley jaraji awaraa ley ome p'ã bidamerã. ²²Mãpai k'art'a pëiji jömaweda ichi jua ek'ari p'anadap'edaarãmaa. Ma ley awaraa pedeede p'ã pëiji jömaarãpa pia k'awaadamerã. Ma k'art'ade jaraji imik'ïraarã ächi wëraarã poro waibia p'aneedamerã.

Rey Asueropa Ester reina papida

2 ¹Ma t'ëepai rey Asuero k'ïrau wëpak'ãri, chi wëra pada Vasti k'ïrãpaji. K'ïrãpaji ichia ooda Vastimaa mäik'aapa ichia jarada Vasti äpite.

²Maapai chi ak'ipataarãpa irumaa mägajida:

—Awëraarã k'ïra wãree, waide imik'ïra ome k'ãi—ee beerã jiripipãde ajida, mäirãdepema aba reina papimerã. ³Pi jua ek'ari eujã bee chaa eperã biipia bi mägee awëraarã aneedamerã pichi wëraarã palaciode, Susa ciudadelade. Mãpai ma awëraarã biipia bi pi ek'ari beerãdepema eunuco Jegay jua ek'ari, ma awëraarã jãamerã pichi wëraarã awaraarã ome. Mãpai Jegaymaa jaraipia bi irua ma awëraarãmaa ne—inã

oopimerã audupiara k'îra wãree p'aneedamerã. ⁴Maap'eda pia chi wëra pi-ïara bi jirit'eraipia bi mãik'aapa Vasti pari reina papiyada ajida.

Reypa ma ùraa ùrik'ãri, ijãaji mãik'aapa ooji mãirãpa jaradap'edaak'a.

⁵Ma Susa ciudadelade bapachi judío aba, t'ïjarapatap'edaa Mardoqueo. Mãgí eperã Yaír warra paji. Simideepa uchiada mãik'aapa Benjamín ëreerãdepema Cisdeepa uchiada paji. ⁶Ma judío Susade bapachi Babiloniadepema rey Nabucodonosorpa ichi chonaarã aneeda perã awaraa Jerusalendepemaarã ome mãik'aapa Judadepema rey Jeconías ome. ⁷Mardoqueoapa ichi prima wari wãji, ma awëra ak'õreerã jai-idaadap'edaa perã. Ichi k'auk'a iru baji. Hebreo pedeede ma awëra t'ïjarapachida Jadasá; Persiadepemaarã pedeede t'ïjarapachida Ester. K'îra wãree baji; k'ap'ia jida pi-ïa baji. ⁸Rey jua ek'ari p'anapatap'edaarãpa irua jara pëida ùridak'ãri, awëraarã chok'ara ateejida rey palaciode Susa ciudadelade. Ma awëraarã bijida rey wëraarã ak'ipari Jegay jua ek'ari. Ester jida jirit'erajida. ⁹Jegaypa Ester unuk'ãri, pi-ïa unuji. Mapa aweda ne-ïnaa oopiji k'îra wãreera beemerã. Ichiaba Estermaa chik'o piara teepachi. Awëraarã mimiapataarã siete jirit'eraji Ester jua ek'ari biit'ee mãik'aapa Ester ãra ome awara bijí rey wëraarã palaciodepema pipiara bi cuartode p'anapataadamerã.

¹⁰Maapai Esterpa maarepida ichi auk'arãde wa chi ak'õreerãde jara-e paji, Mardoqueoapa jarada perã mãgee nepirinaamerã. ¹¹Ewari chaa Mardoqueo rey wëraarã palacio k'ïrapite wãpachi Ester iidide. Irua mãga oopachi k'ïnia bada perã Ester pia ak'ï p'anadamerã.

¹²Atane doce wãyaarude Jegaypa ne-ïnaa oopiji ma awëraarã rey wëraarã palaciode p'anadap'edaarãmaa, k'îra wãreera p'aneedamerã. Chi naapema atane seis wãyaaru misa, ãchi k'ap'ia p'urupiji aceite mirradee oodapa. Apema atane seis wãyaaru misa, ãra k'ap'ia p'urupiji k'erapa mãik'aapa awaraa ne-ïnaa wëraarãpa p'urupatapa. Mãga oodap'eda, ma awëraarã aba-abaa ateeji rey Asuero k'ïrapite irua pia ak'ïmerã. ¹³Rey wëraarã palaciode net'aa p'e iru p'anadap'edaadepema ãramaa teeji, mãgá ãchi rey k'ïrapite wãdak'ãri, ãchia atee k'iniata ateedamerã. ¹⁴P'ãrik'ua ma wëraarã aba-abaa t'ïujida rey palaciode. Mãpai ai norema waya wãjida rey wëraarã palaciodee mãik'aapa awaraa cuartode p'aneejida rey jua ek'ari beerãdepema eunuco t'ïjarapatap'edaa Sasgaz jua ek'ari. Mãgipa ak'ipachi reypa awaraa wëraarã iru bada. Wëra rey k'ïrapite bap'eda, irumaa waya wãk'aa paji, irua t'ï pëi-emãi. Ma wëra k'ïnia bak'ãri, waya t'ï pëipachi.

¹⁵Ester Abijaíl k'au paji. Chi chíapa Mardoqueo paji. Ester rey k'ïrapite wãk'ãri, ichi ak'ipari Jegaypa Estermaa net'aa reypa audú k'ïnia badata ateejiji. Irua mãga ooji rey pia k'awa bada perã. Maapai Ester k'awa p'anadap'edaarãpa iru pia ak'ipachida.

¹⁶Asuero siete año rey bide atane diez tebetde Ester ateejida rey palaciode iru k'ïrapite. ¹⁷Rey Asueroapa Ester unuk'ãri, iru pia ak'ïji

māik'aapa k'inia beeji. Awaraa awēraarā k'inia–e paji Ester k'inia badak'a. Maperā rey Asueropa Ester jirit'eraji awaraa awēraarā imik'īraarā ome waide k'āi–ee p'anadap'edaarā k'āyaara māik'aapa irua Ester porode reina poro jīra, Vastide pada jī biji. ¹⁸Ma t'ēpai rey Asueropa fiesta waibia ooji Ester–it'ee. Jara pēiji poro waibiarā māik'aapa mimiapataarā ichi jua ek'ari beerā jōmaweda ma fiestade chedamerā. Ichi jua ek'ari p'anapatap'edaarāmaa jara pēiji ma ewate iidamerā. Ma fiestade reypa net'aa pia chok'ara teeji.

**Mardoqueopa k'awa atada k'achia beerāpa
pedeeteedap'edaa rey peet'aadait'ee**

¹⁹Awēraarā waya chip'e atadak'āri ateedait'ee awara cuarto rey wēraarā palacio p'anapatap'edaade, Mardoqueo su–ak'i baji^c rey palaciodepema puerta k'ait'a. ²⁰Mardoqueopa ūraadak'a Esterpa maarepida ichideerāde wa ichi auk'aarāde jara–e paji. Iru ome bapariik'āri oopariidak'a ichita ne–inaa jōmaweda Mardoqueopa jaradak'a oopachi.

²¹Mardoqueo mama rey palaciodepema puerta k'ait'a su–ak'i bide, ma puerta jāpataarā pedee p'anajida. Ma eunucoorā rey jāpataarā omé paji: Bigtán māik'aapa Teres. Māirā k'īrau p'anadap'edaa perā rey Asuero ome, pedeete p'anajida iru peet'aadait'ee. ²²Mardoqueopa k'awaa atak'āri, Reina Estermaa jarak'ooji. Māpai Esterpa reymaa jaranaji Mardoqueopa ichimaa jarada. ²³Rey jua ek'ari beerāpa jiridak'āri k'awaadait'ee wāara wa seewa, k'awaajida wāara ma eunuco omeerāpa pedeete p'anadap'edaa rey peet'aadait'ee. Mapa ma rey jua ek'ari p'anadap'edaarāpa ma eperāarā otaude jī nībijida iyapa jīadarutamaa. Māga oodap'eda, rey k'īrapite ma eperāarāpa oodap'edaa p'āpijida Persiadepema reyrāpa oopatap'edaa p'āpatap'edaade.

Amanpa judiorā k'īra unuamaa iru bada

3 ¹Ma t'ēpai rey Asueropa Agagdeepa uchiada Hamedata warra t'ījarapatap'edaa Amán biji ichi jua ek'ari beerā poro waibiarā k'āyaara poro waibiara pamerā. ²Māpai reypa jaraji ichi palaciodepema puerta jāpataarā jōmaarāmaa bedabaipataadamerā māik'aapa ijaabaipataadamerā Amán unudak'āri. Mamīda Mardoqueopa māga ook'aa paji.

³Māga unudak'āri, rey ak'ipataarāpa Mardoqueomaa iidijida:
—¿Sāap'eda pia reypa jaradak'a oo–e bima? ajida.

⁴Ewari chaa māga iidipachida.

Mamīda Mardoqueopa at'āri ook'aa paji reypa jaradak'a. Āramaa māgaji:

^c 2.19 Mama su–ak'i baji mama mimiapachi perā rey jua ek'ari.

—Judío eperã k'irapite bedabaik'araa bida aji.

Maperã jarak'oonajida Amanmaa k'awaadait'ee irua k'ãata ooi Mardoqueo ome.

⁵Amán k'iraudachi k'awaak'ãri Mardoqueo ichi k'irapite bedabaik'aa mãik'aapa ichi unuk'ãri, ñjaabaik'aa. ⁶K'isiaji Mardoqueo peet'aa'it'ee. Mamïda k'awaak'ãri Mardoqueo judiota maa bi, k'isia awara ataji; judiorã jômaweda rey Asuero jua ek'ari p'anapatap'edaarã^d peek'ooit'ee.

Amanpa ley ooda judiorã jôt'aadamerã

⁷Mãgá Asuero doce año rey bide naarapema atane nisande Amán k'irapite suerte^e jemenejida k'awaadait'ee chisãgí ewate ma k'isia iru bada oodaipia bi. Jemenedak'ãri, ewari trece atane doce adarde uchijaji.

⁸Mãpai Amanpa rey Asuero mägaji:

—Michi Rey Waibia, pi jua ek'ari awaraa eujãdepemaarã chok'ara p'anapata. Mamïda madepema ùk'uru awara p'anapata apemaarã k'ãyaara. Ley awara iru p'ani perã, pia jara bik'a ooda–e p'ani. Mapa pi jua ek'ari p'anapataadaik'araa bi. ⁹Rey Waibia, pia k'inia bi pirã, jômaweda pi jua ek'ari p'anapataarãmaa jara pëiipia bi ma eperãarã peek'oodamerã. Mia p'arat'a trescientos treinta mil kilos p'aa'it'eeda aji, pi p'arat'a juasiapataarãmaa ãrapa ma mimia oorutaarãmaa p'aadamerã.

¹⁰(Maapai Persia eujãdepemaarã reyrãpa sortija jïpachida mãik'aapa mägïpa tauchaa bipachida ley p'ãdak'ãri.) Rey Asuero ùrik'ãri ma Agagdeepa uchiada Hamedata warra Amanpa jarada, chi sortija ãra ataji mãik'aapa ma judiorã k'ira unuamaa iru bada Amanmaa teeji. ¹¹Mãga bide reypa mägaji:

—Ma p'arat'a iru béeji. Ma eperãarã ome pichia k'isia iru bik'a oopáde aji.

¹²Mãgá ewari trece naarapema atanede rey secretario t'ï pëijida Amanpa jarada p'ã pëidamerã awaraa eujã rey Asuero jua ek'ari beerã poro waibiarãmaa. Ma jarada p'ãjida awaraa pedeede pia k'awaadamerã k'ãata jara bi. Rey Asuero t'ïde ma k'art'a jômaweda firmaajida mãik'aapa cerapa sellaadap'eda, aide rey sortijapa tauchaa bijida. ¹³Maap'eda ma k'art'a tee pëijida rey jua ek'ari eujã bee chaa. Ma k'art'ade jara pëijida ewari abaade judiorã jômaweda peek'oodamerã, k'ũtrãarã, chonaarã, wëraarã, warrarã paara mãik'aapa ãchi net'aa jômaweda jãri atadamerã. Jarajida ewari trece atane doce adar ma–it'ee awara bidap'edaa. ¹⁴Ma p'ãda bijida Persiadepemaarã ley p'ãda ome mãik'aapa chi copia pëijida awaraa eujã jõmaade rey jua ek'ari p'anapatap'edaarãmaa mãik'aapa

^d 3.6 Amanpa mãga oo k'inia baji iru amalecitaarã rey Agagdeepa uchiada pada perã. Chonaarãweda Agag amalecitaarã rey pak'ãri, ãchia israelitaarã k'ira unuamaa iru p'anapachida. ^e 3.7 Persia pedeede 'suerte' jara k'inia bi Pur wa Purim.

p'uurude p'anapatap'edaarāmaa k'awaadamerā ma ewate judiorā peek'oodait'ee. ¹⁵Ma k'art'a p'ādap'eda Susa ciudadelade, reypa jaraji aweda pëidamerā. Susa ciudadeladepemaarāpa ma k'art'ade jara bi k'awaadak'āri, k'awada–e paji k'āata k'īsiadait'ee. Mamīda ma k'art'a pëidap'edaa t'ēepai, rey Asuero Amán ome su–ak'i p'aneejida t'āri o–īa ne–inaa todait'ee.

Judiorā t'āri p'ua p'aneedap'edaa

4 ¹Mardoqueopa k'awaak'āri ma ley p'ā pëidap'edaa, t'āri p'uapa ichi p'aru jēt'aaji. Māpai chi–iapata p'aru jī beep'eda, it'abarre p'ora bijī ichi porode māik'aapa p'uurude bia nipapachi. ²Mamīda eperā chi–iapata p'aru jī bak'āri, rey palaciode t'īupidak'aa paji. Maperā Mardoqueo rey palaciode t'īupatamāipai utuji. ³Awaraa eujāde Rey Asuero jua ek'ari p'anadap'edaa judiorāpa ma ley ūridak'āri, audú t'āri p'ua p'aneejida. Nek'oda–ee chupiria iidimaa p'aneejida. T'āri p'uapa jēemaa p'aneejida; biapachida; it'abarre p'orade jēra p'aneepachida māik'aapa chi–iapata p'aru jī p'aneejida.

Mardoqueopa Estermaa iidida ichi auk'arā k'aripamerā

⁴Māpai Ester–it'ee mimiapataarāpa māik'aapa eunucoorāpa Mardoqueopa oomaa bada Estermaa nepirīnajida. Māga ūrik'āri, Esterpa k'īsia nībeeji māik'aapa Mardoqueomaa p'aru tee pëiji jīmerā chi–iapata p'aru jī k'āyaara. Mamīda irua ma p'aru jita–e paji. ⁵Mapa Esterpa t'ī pëiji reypa ichi jua ek'ari bida eunucoorā poro waibia Hatac māik'aapa iru pëiji Mardoqueomaa iidinamerā sāap'eda chi–iapata p'aru jī bi māik'aapa sāap'eda audú k'īra pia–ee nībi.

⁶Māgá Hatac wāji Mardoqueo ome pedeede. Mardoqueo baji ciudadela edajāde rey palaciodepema puerta k'īrapite. ⁷Māpai Mardoqueopa Hatacmaa nepirīji Amanpa ooda māik'aapa p'arat'a trescientos treinta mil kilos p'aait'ee bada judiorā jōmaweda peek'oodamerā. ⁸Ma awara ma ley Susa p'uurude leedap'edaa copia Mardoqueopa Hatacmaa teeji irua Estermaa teenamerā. Māgá irua pia k'awai jōmaweda mama p'asa nībi. Ichiaba Estermaa jara pëiji rey ome pedeemerā māik'aapa ichi auk'arā pari chupiria iidimerā.

⁹Hatacpa Mardoqueopa jarada jōmaweda Estermaa nepirī cheji. ¹⁰Māpai Esterpa Hatac waya pëiji Mardoqueomaa nāga jaranamerā: ¹¹“Na rey jua ek'ari beerāpa māik'aapa jōmaweda awaraa eujādepemaarā iru jua ek'ari beerāpa k'awa p'ani apida rey k'īrapite wāik'araa bi, reypa t'ī pëi–emāi. Māga jara bi Persiadepema ley p'ādade. Imik'īra wa wēra rey palaciode t'īuru pirā reypa t'ī pëi–eeta maa–e pirā irua ichi cetro nēedee oodapa t'īupi–emāi, ma eperā piuit'ee. Ewari treinta wāyaaruda aji, irua mi ichi k'īrapite t'ī pëi–e bi.”

¹²Mardoqueopa māga ūrik'āri, ¹³Estermaa nāga jara pēiji: “Pī rey palaciode bapari perā, k'īsianāaji judiorā peek'oo wādak'āri, pī apemaarā k'āyaara chok'ai uchiat'ee. ¹⁴Pī k'īup'ee beeru pirā māik'aapa k'aripa—eda aru pirā, awara āiipa judiorā k'aripa chedait'ee. Mamīda pī, pichi ak'ōre ēreerā ome k'iniidait'ee. ¿Pī reina—ek'ā aji, naapai tachi auk'aarā k'aripamerā?”

¹⁵Esterpa ma pedee ūrip'eda, Mardoqueomaa nāga jara pēiji: ¹⁶“Susade p'anapata judiorā chip'e atāji, mi pari nek'oda—ee it'aa t'īdamerā. K'āima ōpee wāyaaru misa, nek'odaik'araa bi māik'aapa ne—inaa todaik'araa bi. Mia michi mimiapataarā ome auk'a māga ooit'ee. Maap'eda mi wāit'ee rey ome pedeede, leyde jara bi mīda māga oodaik'araa bi. Mi peet'aa k'inia p'ani pirā, peet'aadayada” aji.

¹⁷Māpai Mardoqueo wāji Esterpa jara pēidak'a oode.

Ester rey k'īrapite wāda

5 ¹K'āima ōpee wāyaada t'ēepai, Esterpa reina p'aru jī beejī māik'aapa t'īuji rey palacio edajāde patio badade. Ak'inī banaji rey su—ak'ī beepari cuartodepema puertamāi. Ma cuartode chi puerta k'īrapite rey su—ak'ī bajī rey su—ak'ī beeparide. ²Irua unuk'āri Ester mama ak'inī bi, t'āri o—iadachi māik'aapa cetro nēedee ooda ichi juade iru badapa Estermaa iaji ichi k'īrapite wāmerā. Māpai Ester rey k'ait'a wāp'eda, ma cetro k'ī t'ōbait'aaji. ³Māpai reypa iidiji:

—¿Sāga nībīma reina Ester? ¿K'āata k'inia bīma? Mi jua ek'ari p'anidepema eujā esa—auk'a iidi k'inia bi pirā, ¡mia pīmaa teeyada! aji.

Māpai Esterpa p'anauji:

⁴—Michi Rey Waibia, mia k'inia bi pī idi mīmaa nek'ode chemerā, pī—it'ee chik'o pia joopida perā. Ichiaba k'inia bi Amán pī ome chemerā.

Māpai reypa ichi mimiapataarāmaa māgaji:

⁵—Isapai Amán jīrinadapāde aji, reina Esterpa k'inia bik'a oodait'ee perā.

Māgá rey, Amán ome Estermaa nek'ode wājida.

⁶Vino tomaa p'anide, reypa Estermaa māgaji:

—Iidipāde aji, pichia iidi k'iniata. ¿K'āata k'inia bīma? ¡Mi jua ek'ari p'anidepema eujā esa—auk'a teeyada! aji.

⁷Māpai Esterpa p'anauji:

—Michi Rey Waibia, mia nāgapai iidit'ee: ⁸Wāara pia mi pia ak'ī bi pirā māik'aapa mia k'inia bik'a oo k'inia bi pirā, māgara nu waya Amán ome mīmaa nek'ode chepāde aji, mia parā—it'ee chik'o pia joopiit'ee perā. Māpaita mia p'anauit'eeda aji, pia iidida.

Amanpa Mardoqueo īyapa jīapit'aait'ee pada

⁹Amán uchiak'āri Ester ome nek'odap'edaamāiipa, t'āri o—īa bajī, reinapa ichi waya rey ome nek'ode wāpāde ada perā. Mamīda rey

palaciodeepa uchiarude, ichia unuji Mardoqueo mama puerta k'ait'a su-ak'i bi. Mardoqueo bainĩ bee-e pada perã mãik'aapa eperã poro waibia wãyaak'ãri oopatak'a oo-e pada perã, Amán iru ome audupiara k'ĩraudachi. ¹⁰Mãgaweda k'awapi-e paji iru ome k'ĩrau bi. Mamĩda ichi temaa panak'ãri, ichi k'õp'ãyoorã mãik'aapa chi wẽra Zeres t'ĩ pëiji. ¹¹Maap'eda ichi audua pedeeji ichia p'arat'ara, net'aara, warrarã chok'ara iru bada perã mãik'aapa reypa ichi awaraa poro waibiarã rey jua ek'ari beerã k'ãyaara waibiara papida perã.

¹²Ichiaba mågaji:

—Ma awara idi reinapa jaraji mi ichi temaa rey ome nek'ode wãmerã. Awaraa rey ek'ari beerãmaa mãga jarak'aa; mimaa aupaita mãga jaraji. Ma awara reinapa jaraji nu waya ichimaa nek'ode wãmerã. ¹³Mãgã mi pia wãru mĩda, t'ãri o-ĩa ba-e pait'ee jã judío Mardoqueo rey palaciodepema puerta k'ait'a su-ak'i bi misa.

¹⁴Mãpai Amán wẽrapa mãik'aapa chi k'õp'ãyoorãpa irumaa mågajida:

—¿Sãap'eda otau jĩnĩ bipata torre oopi-ema? ajida. Oopĩji veintidós metros chi it'ia mãik'aapa nu tap'edaweda reymaa iidĩji Mardoqueo otau made jĩnĩ bipimerã. Mãgã pi rey ome nek'ode wãi, mãgide k'ĩsia-ee.

Amanpa ijãaji ãrapa jaradap'edaa. Aramata ma otau jĩnĩ bipata torre oopiji.

Rey Asueropa Mardoqueo waibia papida

6 ¹Ma p'ãrik'ua rey Asuero p'oyaa k'ãi-e paji. Maperã ichi mimiapataarã pëiji, Persia eujãde ichi rey bide p'asada p'ãdap'edaa atanadap'eda, leedamerã. ²Ma p'ãda aneedak'ãri, chi mimiaparipa leeji. Made p'ã baji sãgã Mardoqueo pa rey Asuero k'aripaji jaranak'ãri rey eunucoorã Bigtanpa Teres ome pedeteedap'edaa iru peet'aadait'ee. Mãga oojida rey palaciodepema puerta jã p'anadak'ãri. ³Ma p'ãdade jara bada reypa ùrik'ãri, iidiji:

—Mardoqueo pa mi mãgã k'aripada pari, ¿k'ãata oojidama, aji, iru-it'ee?

Chi mimiapataarãpa p'anaujida:

—Iru-it'ee maarepida ooda-e pajida ajida.

⁴Mãgã pedeemaa p'anide Amán t'ĩu chewã nipaji rey cuarto k'ĩrapite bada patiode reymaa iidit'ee Mardoqueo otau jĩnĩ bipimerã ichia otau jĩnĩ bipata torre oopidade.

Reypa iru chewã ùrik'ãri, iidiji:

—¿K'aita jãma nima? aji.

Chi mimiapataarãpa p'anaujida: ⁵—Amanta taawa bida ajida.

Mãpai reypa mågaji:

—¡T'ĩupidapáde! aji.

⁶Amán t'ĩuk'ãri, reypa iidiji:

—¿K'ãata oodaipia bima aji, reypa eperã waibia papi k'inia bak'ãri?

Amanpa mǎga ũrik'ãri, ichi t'ãridepai k'isiaji: “¿Reypa mi waibiara papi k'inia bi-ek'ã?” aji. 7-8 Maperã Amanpa p'anauji:

—Ma eperãmaa rey řipema p'aru řipari řipidaipia bi mǎik'aapa rey cabalode bataupidaipia bi. Chi caballo porode rey poro řirak'a bi ři bipidaipia bi. 9 Maap'eda rey p'aru chi caballo ome teedaipia bi rey ek'ari beerã poro waibiara bima, mǎgipa ma eperãmaa rey p'aru řipip'eda mǎik'aapa rey cabalode bataupip'eda, p'uuru jãdepema plazade ateemerã jõmaarãpa ak'idamerã. Ma awara ma poro waibiapa nãga biaipia bi: “¿Reypa nãga oopari eperã waibia papi k'inia bak'ãri jõmaarã k'irapite!”

10 Mǎpai reypa Amanmaa mǎgaji:

—Pia bida aji, pia jarada. Isapai atanãji michi řipema p'aru michi caballo ome mǎik'aapa pia jaradak'a óoji judío t'řjarapata Mardoqueo ome. Iru su-ak'i bapari na palaciodepema puerta k'ait'a. Pia jõma jaradak'a iru ome oopáde aji.

11 Mǎgá Amanpa rey p'aru atanaji chi caballo ome. Mardoqueoma ma p'aru řipip'eda, ma cabalode bataupiji mǎik'aapa ateeji ma p'uuru jãdepema plazade. Iru naa bia wãpachi: “¿Reypa nãga ooparida aji, jõmaarã k'irapite eperã waibia papi k'inia bak'ãri!”

12 Mǎga oo aupak'ãri, Mardoqueo waya su-ak'i banaji rey palaciodepema puerta k'ait'a. Jõdee Amán k'ira pia-ee isapai wãji ichi temaa mǎik'aapa k'ira wãk'a wãji k'ira nejasia bada perã. 13 Panak'ãri, ma jõma p'asada nepiriji chi wëra Zeremaa mǎik'aapa chi k'õp'ãyoorãmaa.

Mǎpai ãrapa mǎgajida:

—Ma eperã Mardoqueo waibia paru. Mǎgí eperã judío pirã, pia iru p'oyaa-e. ¡Ma k'ãyaara pi k'achiade baaiit'eeda! ajida.

14 At'ãri pedee aupada-e p'anide eunucoorã rey jua ek'ari mimiapatap'edaarã Amán atade chejida ateedait'ee iru reina Ester temaa rey ome nek'onamerã.

Rey Asueropa Amán peepida

7 1 Mǎgá Amán rey ome reina Ester temaa nek'ode wãji.

2 Ewari omeede waya vino tomaa p'anide reypa Estermaa mǎgaji:

—Reina Ester, pichia iidi k'iniata iidipáde aji. ¿K'ãata k'inia bima? Mi jua ek'ari p'anidepema eujã esa-auk'a iidi k'inia bi pirã, ¡mia pĩmaa teeyada! aji.

3 Mǎpai Esterpa p'anauji:

—Michi Rey Waibia, wãara pia mi pia ak'i bi pirã mǎik'aapa pia k'inia bi pirã, mia iidi k'inia bi pia mi, michi auk'aarã ome piupinaamerã. 4 Mia pĩmaa mǎga jara bi eperã abaapa mi, michi auk'aarã ome netot'aada perã jõma peepik'ooit'ee. Irua tai esclavoorãk'a netot'aada paara, mia nãgá chupiria iidi-e pak'aji. Mamĩda, Michi Rey Waibia, mi, michi auk'aarã ome k'iniiruta pirã, pi paara k'achiade baaiit'eeda aji.

⁵Māpai rey Asueropa iidiji:

—¿K'aima māgí? ¿Sāma bima aji, chi pīmaa māik'aapa pichi auk'aarāmaa māga ooit'ee k'īsia iru bi?

⁶Māpai Esterpa p'anauji:

—¡Nāgí eperā k'achia Amánpata michi auk'aarā k'īra unuamaa iru bi! ¡Mapa jarajida aji, tai peek'oodamerā!

Māga ūrik'āri, Amán p'eradachi. Rey k'īrapite māik'aapa reina k'īrapite p'oyaa mimik'ak'aa paji p'era nībīpa. ⁷Māpai rey Asuero k'īraudaip'eda, bainī beejī māik'aapa uchijai ma vino tomaa bada cuartodeepa taawaa ne–uu bada k'āide. Mamīda Amán Ester ome beejī. K'awaji reypa ichi peepit'ee. Mapa Estermaa chupīria iidimaa beejī ichi k'aripamerā māik'aapa ichi pari chupīria iidimerā. ⁸Rey waya t'ūk'āri ma nek'opatamāi, Amán ījaabai bi unuji Ester jēra bada diván īri. Mapa reypa golpe māgaji:

—¿Īrá reina pi ome k'āi k'inia–e bide mi k'īrapite māik'aapa michi tede iru ome p'ek'au oo k'inia bik'ā? aji.

Reypa māga jaramaa bide, ichi ak'ipataarāpa Amán ata chejida māik'aapa chi k'īra wāk'a atajida.

⁹Ma eunucoorādepema Jarbonapa māgaji:

—Amán te k'ait'a torre veintidós metros chi it'ia oo iru p'anīda aji, ichia oopida Mardoqueo–it'ee aide otau jī nībidamerā. Mardoqueoópata pi k'aripaji eperāarāpa pedeteedak'āri pi peet'aadait'ee.

Māpai rey k'īrau pedeeji:

—¡Māgara made Amán otau jīnī binadapáde! aji.

¹⁰Māgá Amán otau jīnī binajida, ichia Mardoqueo–it'ee torre oopidade. Māpai waa rey k'īrau–e paji.

Reypa jarada judiorā ichi jua ek'ari p'anapatap'edaarā k'aripait'ee

8 ¹Ma ewateweda rey Asueropa reina Estermaa teeji ma judiorā k'īra unuamaa iru bada Amán te, chi net'aa ome. Ma awara Mardoqueo t'ī pēiji ichi k'īrapite chemerā, Esterpa jarada perā Mardoqueo ichi primo. ²Māpai reypa ichi sortija tauchaa bipari Amán juadeepa jāri atada, Mardoqueomaa teeji. Jōdee Esterpa Mardoqueo bijī Amanpa net'aa iru bada ak'ipariimerā. ³Ma t'ēepai Ester waya rey ome pedeeji. Bedabaidachi iru k'īrapite māik'aapa taubade chupīria iidiji oonaamerā Amanpa ley p'ādade jaradak'a, māgá judiorā k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarāpa āra peenaadamerā. ⁴Māga nide reypa ichi cetro nēdeedee ooda Estermaa iaji.

Māpai Ester bainī beejī māik'aapa rey k'īrapite māgaji:

⁵—Mīchi Rey Waibia, pia k'inia bi pirā māik'aapa mia et'ewa jaradak'a oorū pirā, óoji mia jararuk'a. Wāara mi k'inia bi pirā, k'art'ade p'āji Agagdeepa uchiada Hamedata warra Amanpa k'art'ade ichia pi jua ek'ari

eujāde p'anapata judiorā jōma peepik'ooit'eeda adak'a oonaadamerā.
 6 Mia, ʒsāga chooyama aji, michi auk'aarā ma k'achiade baairuta pirā
 māk'aapa michideerā paara peek'ooruta pirā?

7 Māpai rey Asueropa Estermaa māk'aapa ma judío Mardoqueomaa
 nāga p'anauji:

—Mia Amán otau jīnī bipiji, irua judiorā peepik'ooit'ee k'isia iru
 bada perā. Ma awara Estermaa teeji Amán te, chi net'aa iru bada paara.
 8 Īrá mia jara bi parāpa awaraa k'art'a mi t'īde p'āpidamerā judiorā
 k'aripait'ee. Ma k'art'ade jarātī parāpa k'isia p'anik'a judiorā ma naaweda
 k'art'a p'ā pēidap'edaadeepa pia uchiadamerā. Ma k'art'a sellāati mi
 sortija tauchaa biparipa. K'irāpātī k'art'a mia firmaada māk'aapa mia
 tauchaa biparipa sellāada p'oyaa wēpapidak'aa.

9 Aramata rey secretariorā t'ī pējjida ma k'art'a p'ādamerā. Māga
 oodak'āri, atane ōpee sivande ewari veintitrés paji. Mardoqueopa
 jaradak'a p'ājida māk'aapa ma k'art'a pējjida judiorāmaa; rey ek'ari
 bada eujādepemaarā poro waibiarāmaa, māk'aapa awaraa poro
 waibiarāmaa, ma eujā ciento veintisietede p'anapatap'edaarāmaa, India
 eujādeepa Etiopía eujāde parumaa. Ma k'art'a awaraa pedeede p'ājida ma
 eujādepemaarāpa aide jara bi pia k'awaadamerā. Auk'a judiorā pedeede
 p'ājida, āchi jōmaarāpa k'awaadamerā. 10 Mardoqueopa ma k'art'a
 p'āpip'eda, rey Asuero t'īde firmaaji māk'aapa sellāaji iru sortija tauchaa
 biparipa. Maap'eda rey caballoorā k'ap'ip'iara p'irapata ĩri wāpataarāpa
 ma k'art'a eujā chaa ateejjida.

11 Ma k'art'ade reypa jaraji judiorā āchi p'anapata chaa
 chip'edaidamerā māk'aapa āchi net'aa jīadamerā. Jaraji awaraarā āchi
 ome chōode cheruta pirā, chōodamerā mairā ome māk'aapa ma k'ira
 unuamaa iru p'anapataarā peek'oodamerā, āchi wēraarā, warrarā paara.
 Ichiaba jaraji mairā ome chōo aupadak'āri, mairā net'aa āchi-it'ee p'e
 atadamerā. 12 Jaraji atane doce adarde ewari trece māga oodamerā iru
 jua ek'ari bi eujā chaa, ma ewate awara bi p'anadap'edaa perā judiorā
 peek'oodait'ee. 13 Jaraji ma k'art'a p'āda copia atabēidamerā eujā chaa
 eperāarā chip'epatamāi, jōmaarāpa k'awaadamerā ma ewate judiorā
 chōodait'ee āchi k'ira unuamaa iru p'anapataarā ome. 14 Reypa ma k'art'a
 pēiji ichi caballoorā k'ap'ip'iara p'irapatade wāpataarā ome, isapai ichia
 pēidamaa panadamerā. Ma k'art'a p'āda copia ichiaba atabējjida eperāarā
 chip'epatamāi Susa ciudadelade.

15 Ma k'art'a pēidap'eda, Mardoqueo rey palaciodeepa uchijai. P'aru pi-
 ia p'āp'āraa, t'orroo ome jī baji, reypa p'aru jīparik'a. Ichiaba jī baji poro
 jīra nēdede ooda māk'aapa ĩripema p'aru lino p'up'uchiadee ooda. Susa
 p'uurudepemaarāpa Mardoqueo māga unudak'āri, o-īapa bia para beejī.
 16 Judiorā audū o-īa p'aneejjida āchi auk'aarā poro waibia padap'edaa
 perā.

¹⁷Reypa ma k'art'a pëida eujã chaa panadak'ãri, judiorã ma eujãde p'anapatap'edaarã o-ïa p'aneejida. Fiesta oojida mãik'aapa o-ïapa nek'ojida. Ma awara ùk'uru eperãarã ma eujãde p'anadap'edaarã judiorã waaweepa auk'a judiorãk'a p'aneejida.

Judiorãpa ächi k'ïra unuamaa iru p'anapatap'edaarã p'oyaadap'edaa

9 ¹Atane doce adarde ewari trece pak'ãri, judiorã k'ïra unuamaa iru p'anapatap'edaarãpa k'ïsia iru p'anajida judiorã peek'oodait'ee, Amanpa ley p'äpidade jaradak'a. Mamïda judiorãpa mãirã p'oyaajida. ²Rey Asuero jua ek'ari p'anapatap'edaa judiorã p'uuru chaa awara-awaraa chip'edachida ächi k'ïra unuamaa iru p'anapatap'edaarã ome chöodait'ee. Mamïda apidaapa ära p'oyaada-e paji, jömaarãpa ära audú waawee p'anadap'edaa perã. ³Jömweda ma eujãdepemaarã poro waibiarã rey jua ek'ari beerãpa judiorã k'aripajida, Mardoqueo waawee p'anadap'edaa perã. ⁴Mardoqueo mägã waawee p'anajida iru rey palaciode eperã waibia pada perã. Mägã jömaarã k'äyaara waibiara bada perã, rey jua ek'ari eujã t'imí beede pida eperãarãpa iru t'o p'anapachida.

⁵Ma ewate k'art'ade jara badak'a judiorãpa ächi k'ïra unuamaa iru p'anapatap'edaarã peek'oojida mãik'aapa ächia oo k'iniata oojida. ⁶Susa ciudadeladepai ächi k'ïra unuamaa iru p'anapatap'edaa imik'ïraarã quinientos peejida. ⁷⁻¹⁰Ma awara Hamedata warra Amanpa judiorã k'ïra unuamaa iru bada perã, Amán warrarã diez peek'oojida. Mãirã paji: Parsandata, Dalfón, Aspata, Porata, Adalías, Aridata, Parmasta, Arisay, Ariday mãik'aapa Vaizata. Mãirã mägã peek'oojida mïda, ära net'aa jãrida-e paji.

¹¹Ma ewateweda reypa k'awaa atak'ãri judiorãpa ma eperãarã chok'ara peek'oodap'edaa Susa ciudadelade, ¹²irua reina Estermaa mägaji:

—Susa ciudadelade judiorãpa imik'ïraarã quinientos peek'oojida mãik'aapa Amán warrarã diez peejida. Awaraa p'uuru mi jua ek'ari p'anapataarã ome ¿k'äata oojidapaama? Jarãji k'äata mia waa oopia bi. ¡Ooit'eeda aji, pia jararuk'a!

¹³Mãpai Esterpa p'anauji:

—Michi Rey Waibia, pia k'inia bi pirã, jarapãde aji, nu Susa ciudadeladeepa taawa judiorã p'anapataarãmãi waya auk'a oodamerã idi oodap'edaak'a mãik'aapa Amán warrarã piudap'edaa k'ap'ia otau jï nãbipatamãi baijira bidamerã.

¹⁴Reypa jaraji mägã oodamerã. Irua jarada p'ädap'eda, Susa ciudadeladeepa taawa eperãarã chip'epatamãi ata bijida. Ichiaba jaraji Amán warrarã piudap'edaa k'ap'ia otau jï nãbipatamãi baijira bidamerã.

¹⁵Mägã atane adarde ewari catorcede judiorã Susa ciudadeladeepa taawa p'anapatap'edaarã waya chip'edachida ächi k'ïra unuamaa iru p'anapatap'edaarã ome chöodait'ee. Mägã imik'ïraarã trescientos

peek'oojida. Mamída ãra net'aa jãri atada–e paji. ¹⁶ Ai noremaweda judiorã p'uuru awaraade rey jua ek'ari p'anapatap'edaarã auk'a chip'edachida ãchideerã jãdait'ee mãik'aapa ãchi k'ĩra unuamaa iru p'anapatap'edaarã ome chõodait'ee. Mãgá eperãarã setenta y cinco mil peek'oojida. Mamída ãra net'aa jãri atada–e paji. ¹⁷ Atane adarde ewari trecede ma jõma oodap'eda, ewari catorcede ma judiorã ijida mãik'aapa o–ĩapa nek'ojida.

¹⁸ Jõdee Susa p'uurudepema judiorã ewari trecede mãik'aapa ewari catorcede chõodap'edaa perã, ewari quince de ijida mãik'aapa o–ĩapa nek'ojida. ¹⁹ Maperã judiorã p'uuru k'aippee muralla wëe beede p'anapataarãpa at'ãri fiesta oopata atane adarde ewari catorcede, ma ewate ãchi chonaarã iidap'edaa perã. Ma fiesta o–ĩa oopata mãik'aapa regalo^f jedepata.

Mardoqueopa jarada Purim fiesta oopataadamerã

²⁰ Mardoqueopa p'ãpiji judiorãpa oodap'edaa mãik'aapa ma k'art'a tee peiji jõmaweda judiorã rey Asuero jua ek'ari k'ait'a p'anapatap'edaarãmaa, t'imí p'anapatap'edaarãmaa paara. ²¹ Ma p'ãpidade Mardoqueopa jaraji año chaa atane adarde ewari catorcede mãik'aapa ewari quince de judiorãpa fiesta oopataadamerã mãik'aapa mãgá k'irãpadamerã ãchia ma añode oodap'edaa. ²² Ma fiesta oodaipia bida aji, k'irãpadamerã ãchia k'ĩra unuamaa iru p'anapatap'edaarã p'oyaadap'edaa. Ai naaweda ãchi audú t'ãri p'ua p'anajida, ma atanede ãra k'ĩra unuamaa iru p'anapatap'edaarãpa ãchi peek'oodai jãak'aapa. Mamída mãirã p'oyaadak'ãri, t'ãri o–ia p'aneejida. Maperã Mardoqueopa jaraji ma fiesta o–ĩa oopataadamerã: chik'o pia k'odamerã mãik'aapa ne–inaa jedek'odamerã; ichiaba chupiria beerãmaa net'aa teedamerã.

²³ Ma añode Mardoqueopa p'ãpidade jara bik'a oojida. Mãgá judiorãpa año chaa ma fiesta oopachida. ²⁴ Ma fiestade judiorãpa k'irãpapachida ãchi k'ĩra unuamaa iru bada Amanpa^g pur, pia jarait'eera, suerte jemeneda ãchi peepik'ooit'ee. ²⁵ Mamída Ester rey k'ĩrapite wãk'ãri ãra pari chupiria iidide, Amanpa k'ĩsia k'achia iru bada ichi ãri mãik'aapa ichideerã ãri baajji. Maperã Amán chi warrarã ome otau jã nãbjida. ²⁶ Mapa ma fiesta t'ĩ bijida Purim.^h Mãgá ma fiesta oojida k'irãpadait'ee Mardoqueopa ma k'art'ade jarada, ãchia unudap'edaa mãik'aapa ãchimaap'asadap'edaa. ²⁷ Judiorã pedeteejida año chaa ewari omeede ma fiesta oopataadait'ee Mardoqueopa jaradak'a. Mãga oopachida ãchideepa uchiadap'edaarãpa mãik'aapa awaraa eperãarã judiorã papidap'edaarãpa ma ewari omeede oodap'edaa k'irãpadamerã. ²⁸ Ma fiesta oopachida

^f 9.19 Ma fiestade audú chik'o jedepata. ^g 9.24 Ma Amán Agagdeepa uchiada Hamedata warra paji. ^h 9.26 Persia pedeede Purim jara k'inia bi 'suerte'.

judiorã p'anapatap'edaa eujã chaa mäik'aapa p'uuru chaa, p'uurudeepa taawa p'anadap'edaarã eujãde paara. Mäga oopachida k'ira atua k'iniada–e p'anadap'edaa perã ächi chonaarãpa ächi pari oodap'edaa.

²⁹Ma t'ëepai Abijaíl k'au, reina Esterpa Mardoqueo ome awaraa k'art'a p'äjida. Ma k'art'ade Esterpa ichiaba jaraji judiorãpa ma Purim fiesta oopataadamerã. ³⁰Ma k'art'a pëjjida judiorã jōmaarãmaa, ma ciento veintisiete eujã rey Asuero jua ek'ari p'anapatap'edaarãmaa. Ma k'art'ade judiorãmaa pedee pia jarajida ächi k'äiwee p'anapataadamerã. ³¹Jarajida ma Purim fiesta oopataadamerã ma ewari pak'äri, atane jaradap'edaade, judío Mardoqueo pa jaradak'a mäik'aapa reina Esterpa jaradak'a. Ma fiesta bijidada ajida, judiorã–it'ee mäik'aapa äradeepa uchiadait'eerã–it'ee. Ma k'art'ade ichiaba jarajida judiorãpa pia oojida, ma fiestade t'äri p'uapa nek'o–ee it'aa t'ïdak'äri k'irãpadait'ee ächi p'anapatap'edaa reypa naaweda ley p'ã pëida jua ek'ari. ³²Ester Mardoqueo ome t'äri auk'a baji sägã ma Purim fiesta oodaipia bi. Ma jōma p'ã bëiji judiorãpa ne–inaa p'asak'äri, p'ã bipatap'edaa librede.

Mardoqueo eperãarã poro waibia pada

10 ¹Rey Asuero pa impuesto p'aapiji jōmaweda ichi jua ek'ari eujã beede p'anapatap'edaarãmaa, isla beede p'anapatap'edaarãmaa paara. ²Mediade pema reyrãpa oopatap'edaa mäik'aapa Persiade pema reyrãpa oopatap'edaa librede p'ã bi ne–inaa jōmaweda rey Asuero pa ooda mäik'aapa irua Mardoqueo eperãarã poro waibia papida. ³Ma judío Mardoqueo apemaarã poro waibiarã rey jua ek'ari beerãdepema k'äyaara waibiara baji. Maperã judiorã jōmaarãpa iru t'o p'anapachida. Ichi auk'arãpa iru k'inia iru p'anapachida, irua ära k'aripariida perã.

Salmos

Israelitaarāpa k'ari chok'ara p'ādap'edaa

Introducción

Israelitaarāpa k'ari ciento cincuenta p'ājida Tachi Ak'ōremaa k'aridait'ee. Ma k'ari t'ijarapata 'salmo'. Ma k'aridepema ūk'uru poesía. Rey Davidpa chok'ara p'āji. Ūk'uru p'ājida awaraa israelitaarāpa. David jai-idaada t'ēepai ma eperāarāpa salmo p'ājida Babilonia eujādeepa Judá eujādee chedak'āri. Salmo ūk'uru p'ājida ak'ipidait'ee Tachi Ak'ōre k'inia iru p'ani. Ūk'uru p'ājida israelitaarāpa k'irāpadamerā Tachi Ak'ōrepa chonaarāweda āchi pari ooda. Awaraa salmo p'ājida Tachi Ak'ōremaa chupiria iididait'ee.

Sāga eperā wāara t'āri o-īa bai

1 ¹Eperā t'āri o-īa bapari ne-inaa k'achia ooyaa beerāpa ūrapatak'a oo-e pak'āri. Ichiaba t'āri o-īa bapari p'ek'au k'achia ooyaa beerā ome nipa-e pak'āri. Ichiaba t'āri o-īa bapari Tachi Ak'ōre oo iru p'anapataarā ome t'iu-e pak'āri. ²Māirāk'a bai k'āyaara irua Tachi Ak'ōre ley k'inia iru bapari māik'aapa ma leyde k'isiapari āstaawa, p'ārik'ua pida. ³Ma eperā pak'uru to ide uudák'api bi. Chaujara pak'āri, pia chaupari māik'aapa chi k'iru piik'aa. ¡Irua ne-inaa ook'āri, jōmaweda pia uchiapari!

⁴Jōdee ne-inaa k'achia ooyaa beerā ome mǎgá uchiak'aa. Māirā p'ūajara p'ooda nāupa āyaa ateeparík'api p'ani. ⁵Maperā Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate māirā pia uchiada-e pait'ee, ichia ārapa oopatap'edaa ak'ik'āri. Māgee p'ek'au k'achia oopataarā p'oyaa araa p'anada-e irua jara bik'a oopataarā ome.

⁶Tachi Ak'ōrepa pia ak'i bapari ichia jara bik'a oopataarā māik'aapa iru ode nipapataarā. Mamīda o k'achiade nipapataarā jōdait'ee.

Tachi Ak'õrepa jirit'erada

2 ¹¿Sãap'eda awaraa eujãdepemaarã k'ïrau para baparima Tachi Ak'õre jua ek'ariipa uchìa k'iniapa? ¿Sãap'eda p'uuru pidaarãpa pariatua k'ïsiapatama ma ne–inaa k'achìa oodait'ee? ²Na p'ek'au eujãdepema reyrãpa awaraa poro waibiarã ome oodaamaa p'anapata Tachi Ak'õrepa oopi bik'a mãik'aapa irua jirit'erada reypa oopi bik'a. Maperã pedeeteepata ãra juadeepa uchiadait'ee. ³Mãgapata: “¡Uchiadãma ãra jua ek'ariipa, tachi cadenapa jĩ pik'a iru p'anadairã!”

⁴Tachi Ak'õre, jõmaarã rey it'ari baparipa mãga ùrik'ãri, mãirã–it'ee eipari. ⁵Mãpai iru ãchi ome k'ïrau bairã, ãchi itripari mãik'aapa p'erapipari nõga jarak'ãri: ⁶“Mia jirit'erada rey biji mia ee awara bida Sionde, mama iru jõmaarã rey bapariimerã.”

⁷Tachi Ak'õrepa mãgaji ichìa jirit'erada reymaa:

—Idi mia jara bida aji, pi michi warra. Idideepa mi pi ak'õre pait'ee.

⁸Iidjiji mia na p'ek'au eujãdepema eujã awara–awaraa bee jõmaweda pi jua ek'ari bimerã. Mia mãga ooit'ee. ¡Eujã t'imiara bee jida pi jua ek'ari biit'ee! ⁹Mãpai pia ma awara–awaraa eujãdepema reyrã p'oyaaait'ee. ¡Pia mãirã ome ooit'ee eperãpa ooparik'a chok'o ãrik'ãri hierropa!

¹⁰Tachi Ak'õrepa mãga jarada perã, jürítì na p'ek'au eujãdepema reyrã, awaraa poro waibiarã ome! ¹¹T'ãri o–ia, Tachi Ak'õremaa k'ïra jip'a it'aa t'ïpatáati. Iru waaweepatáati mãik'aapa iru k'ïrapite bedabaipatáati.

¹²Maa–e pirã parã atu p'anide iru k'ïraudarii parã ome mãik'aapa parã ode wãdade piupik'ooi.

Mamĩda eperãarã iru jua ek'ari p'anapataadak'ãri, t'ãri o–ia p'anapata, irua ãchi jãpari perã.

It'aa iidida Tachi Ak'õrepa k'aripamerã

(2 Samuel 15–16)

Rey Davidpa na salmo p'ãji chi warra Absalonpa

iru jëret'aak'ãri ichi rey badamãipa.

3 ¹Tachi Ak'õre, chok'araarãpa mi k'ïra unuamaa iru p'ani. Chok'ara mi ome chõo jiri p'ani. ²¡Chok'araarãpa mi ãpìte jara p'ani pia mi k'aripa–e!

³Mamĩda Tachi Ak'õre, mia k'awa bi pia mi jãpari, escudopa soldao jãparik'a. Pia mi eperã waibia papipari mãik'aapa mi t'ãri o–iapipari.

⁴Mia Tachi Ak'õremaa it'aa iidik'ãri, golpe biaji. Mãpai irua ee awara bidadeepa p'anauji.

⁵Mi k'ãiwee jëra beepari, k'ãipari mãik'aapa ïrimapari, Tachi Ak'õrepa mi jãpari perã. ⁶Mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã soldaorãk'a chok'ara chip'edaidaruta pijida mãik'aapa mãirãpa mi wap'ïra ataruta pijida mi ome chõodait'ee, mi p'era–e pait'ee.

7 ¡Tachi Ak'õre, mi k'aripa chéji! ¡Michi Ak'õre Waibia, mi k'aripáji! Eperã ichi k'ira unuamaa iru bapari ome chõok'ãri, k'ira sīparik'a māk'aapa k'ida k'õrat'aaparik'a, māga pik'a mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã p'oyáaji, ma ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa mi p'ua oonaadamerã.

8 Tachi Ak'õre, pia aupai eperãarã áchi k'ira unuamaa iru p'anapataarã juadeepa uchiapipari. ¡Mapa mia k'inia bi pichi eperãarã pia ak'i bapariimerã!

Tachi Ak'õrede ijãapari it'aa t'ida

Davidpa na salmo p'ãji k'aridamerã música cuerdapa chaa p'anide.

4 ¹Tachi Ak'õre, pi mi k'aripapari. P'anáuji mia pimaa it'aa iidik'ãri. Mi k'ira pia–ee bak'ãri, t'ãri o–iapíji, chupiria k'awáaji māk'aapa mia it'aa t'ĩ bi ũrjji.

²Parã eperã waibiarã apataarã, ¿sãapai mimaa ik'achia jara amaadait'eema? ¿Sãapai ne–inaa servi–e baibi k'ia amaadait'eema māk'aapa ne–inaa parãpa p'oyaa atada–e p'ani jiri amaadait'eema? ³K'awáti Tachi Ak'õrepa eperã ichide ijãapari k'inia iru bapari. Mapa irua ũripari mia it'aa iidi bi. ⁴Iru waawéeti māk'aapa p'ek'au k'achia oo amáati. Pãchi p'arude jera p'aneedak'ãri, na ũraade k'isiapatáati. Maap'eda k'ĩup'ee p'anéeti. ⁵Mãpai ne–animalaarã paapíti Tachi Ak'õrepa ley p'ãpidade jara bik'a, irua parãpa p'ek'au k'achia oopata áyaa bimerã māk'aapa t'ãripa irude ijãa p'anapatáati.

⁶Chok'araarãpa jarapata: “¿K'aipa taimaa ne–inaa pia ak'ipiit'eema?” apata. Tachi Ak'õre, tai pia ak'jji, pichideerã perã. ⁷Pia mi t'ãri o–iara bapipari eperãarã vino waibia māk'aapa trigo waibia iru p'anadak'ãri, t'ãri o–ia p'anapata k'ãyaara.

⁸Tachi Ak'õre, mi k'ãiwee jera beeit'ee māk'aapa pia k'ãiit'ee, pia mi jãapari perã.

Tap'eda it'aa t'ida

Davidpa na salmo p'ãji k'aridamerã flauta chaa p'anide.

5 ¹Tachi Ak'õre, mi pedee ũrjji. Mia t'ãride k'isia bi k'awáaji. ²Michi Ak'õre Waibia, pi mi rey. ũrjji mia chupiria iidi bi, pimaa mia it'aa iidipari perã. ³Tachi Ak'õre, tap'eweda pia mi pedee ũripari. Ma horade mia pimaa it'aa iidipari māk'aapa nĩpari pia p'anaumerã.

⁴Pia ne–inaa k'achia unuamaa iru bapari. Mapa ne–inaa k'achia ooyaa beerã pi k'ait'a p'anadak'aa. ⁵Pi k'ĩrapite audua beerã p'anadak'aa, pia ũriamaa bairã ãrapa jara p'ani. Pia ne–inaa k'achia oopataarã k'ira unuamaa iru bapari. ⁶Pia seewa–idaa beerã jõpipari māk'aapa chĩara k'ũrayaa beerã, chĩara peepataarã ome unuamaa iru bapari.

⁷Jõdee, ¡pia mi k'inia iru bapari! ¡Mapa mi t'ĩui pi te awara bidade māk'aapa mama mia pimaa it'aa t'ii, pi waawee bairã!

⁸Tachi Ak'õre, pia ichita ne–inaa pia oopari perã, mimaa ak'ipíji k'áata oopia bi. Eperãarãpa mi k'íra unuamaa iru p'anapata perã, mi k'aripáji ooit'ee pia oopi bik'a. ⁹¡Máirã k'íra jíp'a pedeedak'aa, t'ári k'achia–ídaa p'anadairã! Ara piuda k'ap'ia pia iada–e pak'ári, mik'ia uchiaparik'a, mãga pik'a áchi it'aideepa pedee k'achia uchiapari. ¡Áchi it'aipa seewa aupai jarapata!

¹⁰Tachi Ak'õre, máirã mágá k'achia p'anapata perã, ¡áchi miapíji! ¡Oopináaji áchia k'ísia k'achia iru p'ani! Ma k'áyaara áchita ma k'achiade baapíji. Áchi jërek'óoji p'ek'au k'achia ooi awaa p'anapata perã mäik'aapa pia jara bik'a oodaamaa p'anapata perã.

¹¹Jõdee mia k'inia bi eperãarã, chi pi jiri p'aniirã jïamerã, o–íã p'anapataadamerã mäik'aapa mágá pia ára jïak'ári, o–íã p'aripataadamerã. K'inia bi pi k'inia iru p'aniirã t'ári o–íã p'anapataadamerã pide jïapata perã. ¹²Tachi Ak'õre, ára mágá p'anapataadai pia jara bik'a oopataarã pia bendiciapari perã. Ara escudopa soldao jïaparik'a, mágá pik'a pia ára jïapari, pi t'ári pia bapari perã.

T'ári p'ua nĩbide it'aa t'ída

Davidpa na salmo p'áji k'aridamerã música cuerda chaá p'anide.

6 ¹Tachi Ak'õre, pi k'írau bak'ári, mi itrianáaji mäik'aapa mi miapináaji. ²Tachi Ak'õre, mi chupiria k'awáaji, juatau wëe nĩbairã. Tachi Ak'õre, na k'ayaa jipáji, mi k'ap'ia t'úmaa nĩbairã ³mäik'aapa mi audú k'ísia paraa nĩbairã. Tachi Ak'õre, ¿sãapai mi jipait'eema?

⁴Tachi Ak'õre, mi k'aripa chéji piunaamerã. Na k'ayaadeepa mi k'aripa atáji, pia mi k'inia iru bapari perã. ⁵Piudaarãpa pi k'irãpadak'aa mäik'aapa pimaá pedee pia jaradak'aa.

⁶Mi sëdaru jëe nĩbipa na k'ayaa nĩbi k'aurepa. P'árik'ua chaá jëe nĩbipa mi porok'au beek'eedaipari. ⁷Mi taupa pia unu–e, audú t'ári p'ua nĩbipa. Mi nãga bi mi k'íra unuamaa iru p'anapataarã k'aurepa.

⁸Ne–inaa k'achia ooyaa beerã, ¡mi ik'aawaapa áyaa p'anéeti, Tachi Ak'õrepa mi biapi úrida perã! ⁹Tachi Ak'õrepa úrijipi mia chupiria iidida. Iruata k'awa bi mia it'aa t'ída. ¹⁰¡Irua mi k'íra unuamaa iru p'anapataarã waaweepiit'ee! Mágá áchi áchobee p'aneedait'ee mäik'aapa aweda k'íra nejasiapa ápíte wãdait'ee.

Tachi Ak'õrepa ak'ipari jõmaarãpa oopata jarait'ee pia wa k'achia

K'ísia p'ani Davidpa na salmo p'áji Benjamín èreerãdepema

Cuspa irumaa ne–inaa k'achia ooit'ee pak'ári.

7 ¹Tachi Ak'õre, Michi Ak'õre Waibia, mia pi jiripari mi jïamerã. ¡Mi k'aripáji mi peedait'ee jiripataarã juade baainaamerã! ²Maa–e pirã leonpa ne–animal jiriparik'a peeit'ee mäik'aapa chi k'ap'ia k'oit'ee,

māga pik'a mairāpa mi jiri p'ani jōpidait'ee. Pi awara apidaapa mi mairā juadeepa k'aripa–e pai.

³Tachi Ak'ōre, Michi Ak'ōre Waibia, ¿mia āramaa k'āata oojima mi māgá jiridamerā? ⁴Ārapa mimaa ne–inaa pia oodap'edaa pari, mia āramaa k'achia ooji pirā wa mi k'ira unuamaa iru bapari paara michi juade k'achia iru baji pirā, ⁵wāara mi jiridaipia bi jita atadait'ee māk'aapa eujāde bat'adap'eda, āchia oo k'iniata oodaipia bi. Mamīda mia māga oo–e paji.

⁶Mapa Tachi Ak'ōre, ¿mi k'aripa chéji pi ne–inaa k'achia ooyaa beerā ome k'irau bapari perā! Mi k'ira unuamaa iru p'anapataarā mi ome k'irau jōni. Ārapa oopata ak'fji jarait'ee pia wa k'achia. ¿Maap'eda mi āra juadeepa k'aripa atāji! ⁷Na p'ek'au eujādepemaarā pichi jua ek'ari chip'e atāji māk'aapa pi su–ak'i beeparimāiipa it'ariipa ārapa oopata ak'fji.

⁸Tachi Ak'ōre, piata na p'ek'au eujādepemaarāpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Māgá mia oopari ak'ip'eda, jarāji pia wa k'achia. Pia bida āji mia ne–inaa k'achia oo–e pada perā. ⁹Tachi Ak'ōre, pia ichita ne–inaa jōma pia oopari. Pia k'awa bi eperāarāpa k'isiapata māk'aapa t'āripa oo k'inia p'ani. ¿Ne–inaa k'achia ooyaa beerāpa ne–inaa k'achia oopata jōpīji! Jōdee ¿pia jara bik'a oopataarā k'aripāji!

¹⁰Mi–it'ee Tachi Ak'ōre escudok'a bi mi jīapari perā. Irua ichita t'āri jīp'a beerā k'aripapari. ¹¹Iruata ichita ne–inaa jōma pia oopari. T'āri jīp'a beerā pia ak'ipari. Mamīda ichita k'iraudaipari chi ne–inaa k'achia oopataarā ome. ¹²Māgee eperāarāpa k'isiadap'eda, āchia p'ek'au k'achia oopata oo amaada–e pirā, Tachi Ak'ōrepa āra miapiit'ee. ¹³Ara soldaopa ichi espada ēt'a ataparik'a chōoit'ee pak'āri maa–e pirā sia ematrimade biparik'a t'ipitau ome triit'ee pak'āri, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa oopari ichi k'ira unuamaa iru beerā jōpiit'ee pak'āri.

¹⁴K'isiatī eperā ne–inaa k'achia ooyaa bide. Biak'oo pik'a bi k'isia k'achiapa māk'aapa t'o pik'ak'āri, seewa t'o pik'apari awaraarā k'ūrait'ee. ¹⁵Māgīpa oopari eperāpa uria nāpia k'oro ataparik'a ne–animal aide baaimerā. K'isia iru bapari chīara k'achiade baapiit'ee. Mamīda māga oop'eda, ichi itu māgee k'achiade baapari. ¹⁶¿Ichia awaraamaa ne–inaa k'achia ooi k'āyaara, ichi itu ma k'achiade baapari!

¹⁷Tachi Ak'ōrepapī ichita ne–inaa jōma pia oopari. Maperā mia irumaa pedee pia jarapariit'ee. T'āripa salmo k'ariit'ee Jōmaarā Ak'ōre Waibiamaa.

Tachi Ak'ōre k'ira wāree

Davidpa na salmo p'āji.

8 ¹Tachi Ak'ōre, pi Jōmaarā Ak'ōre Waibia. ¿Na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarāpa pi t'ī k'awa p'ani! ¿Pajāde jōmaarāmaa pi k'ira wāree unupipari!

²Warra chak'eerāpa māik'aapa juto p'aniirāpa pīmaa pedee pia jarapata. Māirā pedee k'aurepa pia k'īup'eepipari pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā māik'aapa pia jara bik'a oodaamaa p'anapataarā.

³Mia ak'ik'āri pajā pi juapa ooda māik'aapa pia aide bida atane lucero ome, k'īsiapari: ⁴“Tachi Ak'ōre, ¿k'āarema eperā pi-it'ee, pia irude k'īsiamerā māik'aapa iru ak'ī bapariimerā?” ⁵Na eujāde bi misa, pia iru ek'ariara biji angeleerā k'āyaara. Māga biji mīda, iru waibia papiji māik'aapa iru k'ap'ia pi k'īra wāree unupiji. ⁶Pia ooda biji iru jua ek'ari. Maperā nāgee ne–inaa jōmaweda iru jua ek'ari nībi: ⁷ovejaarā; p'ak'aarā; mēepema ne–animalaarā; ⁸ipanaarā it'ī wāabaiyata; chik'o p'usade nībi awaraa p'usadepema ne–inaa paara.

⁹Jōmaarā Ak'ōre Waibia, ¡pi Tachi Ak'ōre! ¡Na p'ek'au eujādepema jōmaarāpa pi t'ī k'awa p'ani!

Tachi Ak'ōrepa eperāarāpa oopata ak'ipari

Davidpa na salmo p'āji.

9 ¹Tachi Ak'ōre, michi t'āripa pīmaa pedee pia jarapariit'ee. Pia ne–inaa pia oopari jōmaweda awaraarāmaa mia nepiriit'ee. ²¡Pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi! T'āri o–ia mia jōmaarāmaa māga jarait'ee māik'aapa pīmaa k'ariit'ee, pi Jōmaarā Ak'ōre Waibia perā.

³Pi waaweepe mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā āpītee wāpata māik'aapa eujāde baaidap'eda, piupata. ⁴Pi charra pipiara bi. Pi rey su–ak'ī beeparideepa ak'ipari mia oopari jarait'ee pia wa k'achia. Mapa mi k'aripa ataji mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā juadeepa. ⁵¡Jōdee pia ak'ik'āri ijāadak'aa beerāpa oopata, pia–e bida aji. Mapa ma ne–inaa k'achia ooyaa beerā jōpiji, apidaapa āchi k'irāpanaadamerā! ⁶Pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā piupiji. Āchi p'uuru jōmaweda jōpiji. Mapa apidaapa ma p'uuru, aide p'anapatap'edaarā ome k'irāpada–e pait'ee.

⁷Mamīda Tachi Ak'ōre ichita rey pait'ee māik'aapa eperāarāpa oopata ak'ipariit'ee jarait'ee pia wa k'achia. ⁸Irua na p'ek'au eujādepemaarāpa oopata ak'īit'ee māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Māpai āchima ne–inaa k'achia maa–e pirā ne–inaa pia ooit'ee āchia ne–inaa oodap'edaa pari. ⁹Eperāarāpa awaraarā chupiria iru p'anadak'āri āchi jua ek'ari, Tachi Ak'ōrepa ma chupiria chitoonīrā jīapari. Irua āra k'aripapari k'īsia jōnadak'āri.

¹⁰Tachi Ak'ōre, pi k'awa p'aniirāpa pīde ijāapata k'awa p'anadairā chi pi jiripataarā pia atabēik'aa.

¹¹K'arīti Tachi Ak'ōremaa, tachi rey Sionde baparimaa. Irua ne–inaa pia oopari jarāti awara–awaraa eujādepemaarāmaa. ¹²Ne–inaa k'achia ooyaa beerāpa ne–inaa k'achia ooda–ee p'aniirā peedak'āri, Tachi Ak'ōrepa unupari. Ma ne–inaa k'achia ooyaa beerā piupiiit'ee. Irua chupiria beerā bia chitooni ūripari perā, irua miapiit'ee āra miapi iru

p'aniirã. ¹³Tachi Ak'õre, mi chupiria k'awáaji. Ak'íji mi k'íra unuamaa iru p'anapataarãpa mimaa ne–inaa k'achia oo p'ani. ¡Mi k'aripáji áchi juade piunaamerã! ¹⁴Mãga ooru pirã, Jerusalén p'uuru t'ípatamã jõmaarã taide mia pimaa pedee pia jarapariit'ee mãik'aapa jarait'ee mi t'ãri o–ia bi pia mi mágá k'aripada perã.

¹⁵Ara ne–animal uria nãpia k'oro atadap'edaade baaiparik'a, mãga pik'a ijãadak'aa beerã baaipata áchia k'achia k'isia iru p'anide. ¹⁶¡Tachi Ak'õrepapai ichita ne–inaa jõmaweda pia oopari! ¡Ichi jua eperãrãmaa ak'ipipari mágá ne–inaa k'achia ooyaa beerã baaipik'ãri áchia k'achia k'isia iru p'anadap'edaade! ¹⁷Mãgee ne–inaa k'achia ooyaa beerã mãik'aapa ijãadak'aa beerã jõmaweda piudaarãmaa wãdait'ee, Tachi Ak'õre k'awada–ee. ¹⁸Mamãda Tachi Ak'õrepa ichita chupiria beerã k'aripait'ee, áchia niruta pirã irua áchi k'aripa cherumaa.

¹⁹¡Tachi Ak'õre, tai k'aripa chéji! Audua beerãmaa p'oyaapináaji. ¡Jaráji ijãadak'aa beerãpa pi k'irapite ne–inaa k'achia oopata mãik'aapa áchi miapíji! ²⁰Tachi Ak'õre, áchi audú p'erapíji. ¡K'awapíji áchi jip'a eperãrã. Pi k'irapite juatau wëe p'ani!

It'aa iidida Tachi Ak'õrepa k'aripamerã

10 ¹Tachi Ak'õre, ¿sãap'eda pi t'imí pik'a bima? ¿Sãap'eda mi k'isia nãbide pi miru pik'a bima? ²Eperã ne–inaa k'achia ooyaa bi audua bairã, jiripari chupiria chitooniirã miapiit'ee. Mamãda ichi itu ma k'isia k'achia iru bide baaiit'ee. ³Irua pedee audua jarapari ichia k'achia ooit'ee k'isia iru bi, mágá net'aa waapiara ichi–it'ee atait'ee. Ichi itu pia bida apari. Mamãda Tachi Ak'õre ãpíte pedee k'achia jarapari, irua k'inia bik'a oomaa bairã. ⁴Ichi–it'ee p'ua–e bi Tachi Ak'õrepa oopari. Audua bairã nãga jarapari: “Tachi Ak'õre wë–eda” apari. Mãgapai k'isia bairã, mãga jarapari. ⁵Na eujãde bide o–ia bapari, ichia ne–inaa oo bi pia uchiapari perã. Mamãda ne–inaa k'achia ook'ãri, k'isiak'aa Tachi Ak'õrepa ichia oopari ak'ímaa bi na ewari jarait'ee pia wa k'achia. Ichi k'íra unuamaa iru p'anapataarã oo iru bapari. ⁶Ichi t'ãridepai nãga k'isiapari: “Apidaapa mi nepirade baaipida–e. Mi ichita nepira wëe bapariit'ee.” ⁷Ichi it'aipa maldiciapari; seewa jarapari; chãara peeit'eeda apari; mãik'aapa chi k'íramepa imeraa pedee jarapari awaraarã k'úrait'ee mãik'aapa k'achiade baaipiit'ee. ⁸Ara eperã peeparipa niparik'a eperãrã ode wãyaadamerã, ne–inaa k'achia ooda–e p'aniirã peeit'ee, mãga pik'a ichia nipari chupiria chedeerãmaa ne–inaa k'achia ooit'ee. ⁹Ara león mãu tede miru bipa ne–animal atu wãyaa wã pi–ia ak'iparik'a peei naaweda, maa–e pirã ne–animal jiriparipa trampa ooparik'a ne–animal aide baaimerã, mãga pik'a ma ne–inaa k'achia ooyaa bipa chupiria chedeerã jiripari mãik'aapa ¹⁰ãra ichi jua ek'ari bipari ãramaa ne–inaa k'achia ooit'ee. ¹¹Ichi t'ãridepai k'isiapari: “Tachi Ak'õre–it'ee p'ua–e bi mã

ne–inaa k'achia oopari. Irua unu–e bi mia oo bi eperã k'ira wãk'a bipa maarepida unuk'aak'a.”

¹² ¡Tachi Ak'õre, tai k'aripa chéji! ¡Pi jua ak'ipíji ma ne–inaa k'achia ooyaa bimaa! ¡Chupiria chedeerã k'ira atuanáji! ¹³ ¿Ságá ne–inaa k'achia ooyaa bipa Jõmaarã Ak'õre Waibia ne–inaa servi–e baibik'a iru baima? ¿Ságá ichi t'ãridepai nãga jaraima: “Irua mi miapi–e pait'ee mia ne–inaa k'achia oopari k'aurepa”? ¹⁴ Tachi Ak'õre, pia unuparipi mãgeerãpa ne–inaa k'achia oopata. Ma pari ãra miapiit'ee. Maperã chupiria chedeerãpa iidipata pia k'aripamerã. K'awapata pia ak'õre wêe beerã k'aripapari. ¹⁵ Mapa ma ne–inaa k'achia ooyaa beerã mãik'aapa pide ijãadak'aa beerã pichi juade baaipíji. Ærapa ne–inaa k'achia oopata pari miapíji waa ne–inaa k'achia unu–edarumaa.

¹⁶ Tachi Ak'õre, Tachi Rey, ichita bapari. ¡Ihide ijãadak'aa beerã ichi eperãarã eujãdepa jërek'ooit'ee! ¹⁷ Tachi Ak'õre, pia ùripari audua–ee beerãpa it'aa t'ipata. Pia ãra ak'ipari mãik'aapa t'ãri o–iapipari. ¹⁸ Ak'õre wêe beerã mãik'aapa chiara jua ek'ari chupiria chedeerã k'aripapari na p'ek'au eujãdepema ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa ãra waa audú p'erapinaadamerã.

Eperã wãara Tachi Ak'õrede ijãapari

Davidpa na salmo p'ãji.

11 ¹ Mia Tachi Ak'õre jiripari irua mi jãapariimerã. Mãga oopari mi ik'aawa p'aniãrãpa jara p'ani pijida: “Mirunãji ee jëra bide ipanaarãpa oopatak'a, ² ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa ematrima eebai atapata perã áchi miru p'animãiipa tridait'ee t'ãri jip'a p'anapataarãmaa. ³ Mãga ooruta pirã, ¿k'ãata oodaima tachi, chi Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa?”

⁴ Mamída mi p'era–e k'awa bairã Tachi Ak'õre ichi tede bi. Ichi it'aripema rey perã, ichi su–ak'i beeparide su–ak'i bi mãik'aapa ichi taupa eperãarãpa oopata ichita ak'ipari. ⁵ Tachi Ak'õrepa mãgá ak'ipari ichia jara bik'a oopataarã, ne–inaa k'achia ooyaa beerã paara. Irua k'ira unuamaa iru bapari ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapataarã. ⁶ Ma ne–inaa k'achia ooyaa beerã ìri pëit'ee ok'ok'ira urua t'ipitau ome, azufre paara. Nãumia pëit'ee mãgeerã jômaweda paa jõdaidamerã. Mãgá mãirã miapiit'ee ãrapa ne–inaa k'achia oopatap'edaa pari.

⁷ Tachi Ak'õrepa ichita ne–inaa pia oopari. Ne–inaa pia aupai unu k'inia bi. Mapa t'ãri jip'a nipapataarãpapai iru k'ira unudait'ee.

It'aa iidida Tachi Ak'õrepa k'aripamerã

Davidpa na salmo p'ãji.

12 ¹ Tachi Ak'õre, tai k'aripáji. Pide wãara ijãapataarã wê–e mãik'aapa k'ira jip'a nipapataarã wê–e. ² Áchi pitapai eperãarãpa seewa pedee mãik'aapa imeraa pedee jarapata.

³Tachi Ak'õre, mãgee pariatua pedeepataarã k'iup'eepji, ãra k'irame t'iap'epik'ajik'a. ⁴Mãgeerãpa nãga jarapata: “Pede p'anĩpa tachia k'iniata atadai tachia pedee jara p'anide tachia ijãpata perã. Apidaapa tachimaa jarada–e payada, apata, ne–inaa oonaadamerã.”

⁵Mamĩda Tachi Ak'õrepa mãirãmaa nãga jara bi: “Parãpa chupiria chedeerã k'achia iru p'anapata pãchi juade. Mapa ãrapa mimaa chupiria iidipata. Maperã mia ãra k'aripait'ee. Ooit'eeda a bi, ãchia chupiria iidi p'anik'a.”

⁶Tachi Ak'õrepa ne–inaa jarak'ãri, mãga oopari. ¡Irua pedee jarapari p'arat'a maarepida nejarra wëe b'ik'ata bi; p'arat'a paada siete hornode paadap'edãak'ata bi! ⁷Tachi Ak'õre, ¡pia ichita tai jãpariit'ee mãgee k'achia beerã juade baainaadamerã! ⁸Mãga ooit'ee mãgeerãpa tai wap'ira ata cheruta pijida mãik'aapa na p'ek'au eujãdepemaarãpa ne–inaa k'achia ooi awaa p'anĩ mĩda.

It'aa iidida Tachi Ak'õrepa k'aripamerã

Davidpa na salmo p'ãji.

13 ¹Tachi Ak'õre, ¿sãapai pia mi k'aripa cheit'eema? ¿Sãapai pi waa miru pik'a ba–e pait'eema? ²¿Sãapaita mi waa k'isia nĩba–e mãik'aapa t'ãri p'ua nĩba–e pait'eema? ¿Sãapaita mi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa waa mi p'oyaada–e pait'eema?

³Tachi Ak'õre, michi Ak'õre Waibia, ¡mi ak'fji mãik'aapa p'anãuji mia chupiria iidi nĩbi! Mĩ juataura papji piunaamerã ⁴mãik'aapa mi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa jaranaadamerã: “¡Taipa iru p'oyaajida!” K'inia–e bi ãra o–ĩa p'anadamerã mi p'oyaadap'edaa k'aurepa.

⁵Mia ijãa bi pia mi k'inia iru bapari. Mia k'awa bi pia mi k'aripait'ee na chupiria nĩbideepa. Mapa t'ãri o–ĩapa pĩmaa k'ariit'ee. ⁶¡Tachi Ak'õremaa k'ariit'ee irua mimaa ne–inaa pia oopari perã!

Ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa k'isiapata

Davidpa na salmo p'ãji. ¹K'isia k'awa–ee bipa ichi t'ãridepai k'isiapari: “Tachi Ak'õre wë–e.” Mãgeerãpa ne–inaa pia oodaamaa p'anapata, ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapata perã. ¡Apida wë–e ichita Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oopari!

14 ²It'ariipa Tachi Ak'õrepa eperãarã ak'ipari k'awaait'ee apida k'isia k'awaa bi mãik'aapa ichi k'awa k'inia bi. ³Mamĩda jõmaarãta o k'achiade p'ani. Jõmaarãta ne–inaa pia oodaamaa p'anapata, ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapata perã. ¡Apida wë–e ichita Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oopari!

⁴Ne–inaa k'achia oopataarã k'isia atua p'anapata. Mãgĩrãpa mi eperãarã jõpipata, eperãarãpa pan k'odak'ãri jõpipatak'a. Tachi Ak'õremaa it'aa t'ĩdak'aa, irude ijãadak'aa perã. ⁵Mamĩda ãra mi eperãarã t'ãide t'ĩudak'ãri, p'era jõnipa wëredait'ee, Tachi Ak'õre ichia jara bik'a oopataarã ome bapari perã.

⁶Parãpa oopi k'iniada–e eperã chupiria bipa k'isia iru bi ooit'ee. Mamida Tachi Ak'õrepa mǎgí eperã jãpari.

⁷J'ãriipa mia k'inia bi Tachi Ak'õre, chi israelitaarã k'aripapari Siõn eedeepa^a chemerã! Tachi Ak'õrepa ichi p'uuru pidaarã, israelitaarã, waya k'aripak'ãri, mǎgí Jacobdeepa uchiadap'edaarã o–ia p'anadait'ee.

Eperã pia Tachi Ak'õre k'irapite

Davidpa na salmo p'ãji.

15 ¹Tachi Ak'õre, ¿k'aita pi tede baparima? ¿K'aita pia ee awara bidade baparima? ²Nãgee eperãta pi ome baparii: chi pia jara bik'a oopari; chi ne–inaa pia oopari pia jara bik'a; chi t'ãriipa wãarata jarapari; ³chi chãara ãpíte k'achia pedee'aa bi; chi ne–inaa k'achia ook'aa bi ichi k'õp'ãyomaa; chi pedee k'achia jarak'aa bi ichi te ik'aawa p'anapataarã ãpíte; ⁴chi pia yiarãa iru biirã pia–ee ak'ipari; jõdee pi waawepataarã pia ak'ipari; chi ichita oopari ichia jara bik'a, ma k'aurepa nepirade baairu pijida; ⁵chi p'arat'a prestak'ãri, ai iri waa iidik'aa bi mǎik'aapa chi p'arat'a jitak'aa bi eperã ne–inaa k'achia oo–e bi imiateeit'ee.

Mãgee eperã maarepida k'achiade baai–e pait'ee.

Tachi Ak'õre pipiara bi ne–inaa jõmaa k'ãyaara

Davidpa na salmo p'ãji.

16 ¹Tachi Ak'õre, mi jãaji mia pi jiripari perã. Eperã mãu tede miruparik'a, mǎga pik'a mi pide miru pik'apari. ²Mia pimaa jarapari: “Pi Michi Ak'õre Waibia. Pi wëe, mi–it'ee ne–inaa pia wë–e.”

³Na eujãdepema ne–inaa ai k'irapite it'aa t'ipataarãpa jarapata mãgee ne–inaa juataura p'anida apata. ⁴Mamida mãgee ne–inaade ijãa p'aniirã audú t'ãri p'ua p'aneedait'ee. ¡Miata ne–animalaarã paapik'aa pait'ee mãirã ak'õre waibia apataarã–it'ee! ¡Miata ne–animal waa week'aa pait'ee mãgee ne–inaa k'irapite! ¡Mãgee ne–inaa t'ĩ paara jarak'aa pait'ee!

⁵Tachi Ak'õre, ¡mia pidepai ijãapari! Pi pipiara bi eujã jãai k'ãyaara. Ara eperãpa vino pia copadeepa toparik'a, mǎga pik'a mia pideepa to pik'apari. Pia ne–inaa pia oopari mi k'aripait'ee mǎik'aapa mi chok'ai bapipari. ⁶Mia pi k'awa bairã, mi jõmaarã k'ãyaara poro piara bi. ¡Ara eperã chi chonaarãpa net'aa bëida jãaparik'a, mǎga pik'a mia jãaji pia atabëida pide ijãapataarã–it'ee!

⁷Pedee pia jarait'ee Tachi Ak'õremaa, irua mi ùraapari perã. P'ãrik'ua pida irua mimaa k'irãpapipari mia ne–inaa k'achia ooda, ichimaa jaramerã mǎik'aapa waa mǎga oonaamerã ⁸Mia ichita Tachi Ak'õrede

^a 14.7 Chonaarãweda Siõn eede Tachi Ak'õre te oojida. Mǎgaweda israelitaarã–it'ee Tachi Ak'õre ma tede bapachi. Mapa Siõn eedeepa a bi.

k'ísiapari. Iru mi juaraare bak'ári, mi ne-inaa k'achiade baai-e pait'ee. ⁹Maperã mi t'ári o-ia bapari mãik'aapa k'aiwee bapari. ¹⁰Tachi Ak'õre, mi pi-it'ee k'íra jíp'a mimiapari perã, pia mi ituaba atabëik'aa mi piup'eda mãik'aapa jáirade iadap'eda, mama beraudaimerã. ¹¹Pi o mimaa ak'ípipari aide wãmerã mãik'aapa ichita pi ome bapariimerã. Pi juaraare mia ne-inaa pi-ia unuit'ee. Mãga bak'ári, ichita t'ári o-ia bapariit'ee.

Eperã ne-inaa k'achia oo-e bipa it'aa t'ida

Davidpa na salmo p'ãji.

17 ¹Tachi Ak'õre, úrji mia golpe it'aa iidi bi, t'ári jíp'a iidi bairã. ²Jaráji mia pi k'írapite ne-inaa oopari pia wa k'achia, pia aupai mãga k'awapari perã.

³Piata k'awapari mia k'isia bi. P'árik'ua pida pia mi k'isia ak'ipari k'await'ee pia wa k'achia. Mi k'isia ome ooru pirã eperãpa ooparik'a nêe t'ípitaude paak'ári nejarra wëpapiit'ee, k'isia k'achia unu-e pait'ee. Mia pedee k'achia pedee'aa ⁴awaraarãpa oopatak'a. Chãra peepataarã ode nipak'aa, pia jara bik'a oo k'inia bapari perã. ⁵Eperã o jíp'aade pia nipaparik'a, mãga pik'a mia oopari pia oopi bik'a. Mãga oo bide mi biiri t'ëneu pik'ak'aa.

⁶Tachi Ak'õre, mia pimaa it'aa iidipari k'awa bairã pia p'anauit'ee. Mapa mi pedee úrji. ⁷Ak'ípji pia wãara mi chupiria k'awaapari. Mia k'awa bi pi juarapa eperãrã k'aripa atapari áchi k'íra unuamaa iru p'anapataarã juadeepa, pimaa chupiria iididak'ári. ⁸Mi jáaji eperãpa ichi tau pi-ia jãaparik'a maa-e pirã et'erre wërapa chi chak'eerã ichi isia ek'ari jãaparik'a. ⁹Mi jáaji ne-inaa k'achia ooyaa beerãpa mi ome chõo chedak'ári mãik'aapa mi k'íra unuamaa iru p'anapataarãpa mi peedait'ee wap'ira atadak'ári! ¹⁰T'ári chaaree p'anapata mãik'aapa audua pedee aupai pedeepata. ¹¹Mi wãrumaa ára mi t'ëe wãpata mãik'aapa k'ísiapata sãgá mi k'achiade baaipidait'ee. ¹²Ara leonpa isapai ne-animal jita atap'eda, chi chiara k'o k'inia nãbik'a mãik'aapa león chak'eerã miru p'aneepatak'a ne-animal jita atadait'ee, mãga pik'a mãirãpa mi jiri p'ani peedait'ee.

¹³Maperã Tachi Ak'õre, ¡mi k'aripa chéji! ¡Chóoji áchi ome mãik'aapa áchi p'oyáaji! ¡Pi juapa^b mi k'aripáji áchi juade baainaamerã! ¹⁴¡Pi juapa mi k'aripa atáji áchi juadeepa mãik'aapa áchi jerek'óoji na eujãdeepa! Na p'ek'au eujãdepema ne-inaa nãbi aupai áchia jãadait'ee. Mapa ichiak'au bji áchia p'arat'a p'e wãdamerã mãik'aapa chik'o waibia k'opataadamerã áchi warrarã ome bi jãwaadarutamaa mãik'aapa chik'o beeda araamerã áchi áichak'eerã-it'ee paara. ¹⁵Pia áchimaa mãga ooru pijida, mia ichita ooit'ee pia oopi bik'a mãik'aapa o-ia bapariit'ee k'ai pik'a bap'eda, pi k'íra unuit'ee perã.

^b 17.13 Literalmente: pi espadapa.

Gracias jarada Tachi Ak'õrepa k'achia–idaa beerã p'oyaada perã
(1 Samuel 23.7-14)

Davidpa na salmo p'ãji Tachi Ak'õrepa iru k'aripa atak'ãri

Saúl mãik'aapa ichi eere p'anadap'edaarã juadeepa.

18 ¹ ¡Tachi Ak'õre, mia pi k'inia iru bi! ¡Pia mi juataurapipari! ² Tachi Ak'õre, mi–it'ee pi mãu choma bik'a bi maa–e pirã escudok'a bi, mi jãpari perã. Pia mi k'aripa atapari mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã juadeepa. Eperã mãu tede miruparik'a, mãga pik'a mi pide miru pik'apari. ³ ¡Tachi Ak'õre, pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi! Maperã mia pimaa pedee pia jarapari. Mia pimaa it'aa iidik'ãri, pia mi k'aripa atapari mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã juadeepa.

⁴ P'usapa mi pira ata pik'a baji mãik'aapa p'usa mi ñri pik'a cheji. Mapa mi p'era nãbaji piui jãak'aapa. ⁵ Lazopa bigi biiride jõi ataparik'a, mãga pik'a michi piudapa mi jõi pik'a iru baji. ⁶ Mãga nide mi audú k'isia nãbak'ãri, Tachi Ak'õremaa it'aa iidiji. Michi Ak'õre Waibiamaa k'aripa iidiji. ¡Mãpai iru tedee mi biapi ñriji! ¡Iru baparimaa mi biapi panaji!

⁷ ¡Mãpai iru k'iraudaik'ãri, na eujã golpe wëredachi, ee k'arra paara! ⁸ Audú k'irau bada perã, ichi k'ideepa nari uchia nãbeeji; it'aideepa t'ipitau urua uchia nãbeeji. ¡Ok'ok'ira paara urua uchiapachi!

⁹ Eperãpa puerta ewaparik'a, mãga pik'a irua pajã ewaji mãik'aapa baai cheji. Iru jãrara t'ãmaa p'ãriu nãbi ñri baini ba cheji. ¹⁰ Querubín^c isia paraa bi ñri bataup'eda, nãude wãabai wãji. ¹¹ Tachi teeda mirudaiparik'a, mãga pik'a iru mirudachi jãrara t'ãmaa p'ãriu k'oira nãbadade. ¹² Iru badamãiipa pa tau p'orep'ore uchia nãbaji mãik'aapa ok'ok'ira urua, hielu k'oi tauk'a bi ome baai chejida.

¹³ Tachi Ak'õre, Jõmaarã Ak'õre Waibiapa it'ariipa pedeeji pa jãwaa nãbide hielu, ok'ok'ira urua baai che nãbi misa. ¹⁴ Soldaopa sia triparik'a, mãga pik'a irua pa baaipeji mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã ñri. Mãgã áchi jërek'ooji mi badamãiipa. Pariatua jãchoodachida. ¹⁵ Mãgã iru k'irau pedee jãwaa bipa p'usa jã mãik'aapa na p'ek'au eujã basa unupiji.

¹⁶ It'ariipa iru jua mĩmaa teeji. Mãgã mi uchia ataji p'usa nãpia bideepa. ¹⁷ Mi k'aripa ataji mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã juadeepa, áchi mi k'ãyaara juataura p'anajida mĩda. ¹⁸ Mi juatau wëe, nepirade bak'ãri, áchi mi ome chõo chejida. Mamĩda Tachi Ak'õrepa mi k'aripaji. ¹⁹ Mi uchia ataji áchia mĩmaa ne–inaa k'achia oodait'ee p'anadap'edaadeepa mi k'inia iru bapari perã. ²⁰ Tachi Ak'õrepa mi mãgã k'aripaji irua jara bik'a mia oopari perã.

²¹ Mi Tachi Ak'õre ode nipapari. Apitee wã–e. Ne–inaa k'achia oo k'inia–e, iru odeepa uchia k'inia–e bairã. ²² Mĩa oopari iru leyde jara

^c 18.10 Querubín angelk'a bi. It'ari bapari. Mama Tachi Ak'õre su–ak'i beepari jãpari.

bik'a. Irua jara bik'a mia oo amaa-e pait'ee. ²³Iru k'irapite mi t'äri jïp'a nipapari, p'ek'au k'achia ooamaa bairã. ²⁴Iru k'irapite mi mägá t'äri jïp'a nipapari perã, irua mi k'aripamaa bi.

²⁵Tachi Ak'õre, pia ichita oopari pia jara bik'a chi pia jara bik'a oopataarã ome. Pi k'achia wëe bapari chi ne-inaa k'achia oodaamaa p'anapataarã ome. ²⁶Pi k'ïra jïp'a bapari chi k'ïra jïp'a p'anapataarã ome. Mamïda pi ik'awaa bapari chi k'ürayaa p'anapataarã ome. ²⁷Pia audua-ee beerã k'aripapari. Mamïda audua beerã chupiriapipari. ²⁸Tachi Ak'õre, mi-it'ee pi lamparak'a bi, mi bimäi pia urua pik'apipari perã. Pi k'aurepa mi p'äriu pik'a bide bak'aa. ²⁹Pia mi k'aripak'äri, mi wäi chõode soldaorã chok'ara ome mäik'aapa t'ïui ächi p'uuru murallapa t'ïak'au bide.

³⁰Tachi Ak'õre o pipiara bi awaraa o k'äyaara irua ne-inaa jõma pia oopari perã. Iru pedee jõmaweda pia bi, irua jara bik'a ichita oopari perã. Iru escudok'a bi irude ijãapataarã-it'ee, irua ära jïapari perã. ³¹Tachi Ak'õrek'a awaraa Ak'õre Waibia wë-e. Awaraa Ak'õre Waibiapa tachi jïak'aa irua jïaparik'a. ³²Iruata mi juataura papipari mäik'aapa mia oo bi pia uchiapipari. Iruata mi k'aripapari ne-inaa k'achia oonaamerã. ³³Iruata mi bigik'a k'ap'ip'ia p'irapipari mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã naa mäik'aapa mi ee it'ïara beede nipak'äri, irua mi jïapari. ³⁴Mimaa jarateepari chõo k'awaa bamerã. Juataura papipari ematrima broncedee ooda p'oyaa trimerã. ³⁵Tachi Ak'õre, pia mimaa escudok'a teepari mi k'achia beerã juadeepa k'aripa atak'äri. Pi juarapa mi jïapari. Pi mi ome t'äri pia bapari perã, eperãarã k'irapite mi waibia papiji. ³⁶Pia mi k'aripapari mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã juade baainaamerã mäik'aapa mi ode wãrude t'ïutinaamerã.

³⁷Mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã t'ëe wãp'eda, mia ära ëp'e atanaji. Äpítee che-e paji mäirã jõmaweda jõt'aa-ema. ³⁸¡Mia ächi jõpiji! ¡Piuk'oojida! ¡Mi ome waa chõo jirida-e paji mia ächi p'oyaada perã! ³⁹Chõodak'äri, pia mi ächi k'äyaara juataura papiji. Mägá mi jua ek'ari p'anadaamaa p'anapataarã mi k'irapite bedabaipiji. ⁴⁰Pia mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã äpítee jërek'ooji. Mägá mia ächi jõt'aaji. ⁴¹Ächia jirijida ächi k'aripadamerã. Mamïda apidaapa k'aripada-e paji. Tachi Ak'õre, pimaa paara it'aa iidijida. Mamïda pia pida ächi k'aripa-e paji. ⁴²Mia ära piarsï pik'aji yooro p'ora nãupa äyaa ateeeparik'a papirumaa mäik'aapa ächi ïri t'ïa pik'aji eperãpa calle jädepema yooro susua t'ïaparik'a. ⁴³Mi p'uuru pidaarã mi jua ek'ari p'anadaamaa p'anedak'äri, ächi juadeepa pia mi uchiapiji. Pia awaraa eujãdepemaarã mi jua ek'ari bijï mi mimiapataarã p'anedamerã, ai naaweda mia ära k'awa-e baji mïda. ⁴⁴Mia ne-inaa jarak'äri, mäirãpa oopata mia jara bik'a. K'ïra tewaraarã mi jua ek'ari chok'ek'ee p'anapata. ⁴⁵Mãgee k'ïra tewaraarãpa mi audú waawee p'anapata perã, k'ap'ïa wëree uchiapata ächi miru p'anadap'edaamãiipa mi jua ek'ari p'anapataadait'ee.

46 ¡Tachi Ak'õre ichita bapari! ¡Mi-it'ee pi māu choma bik'a bi pia mi pi-ia jīapari perā! ¡Jōmaarāpa pi t'ī t'o p'anadaipia bi, pia mi māgá k'aripapari perā! 47 Tachi Ak'õre, piata mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā mimaa p'oyaapiji māik'aapa awara-awaraa p'uuru pidaarā mi jua ek'ari bijī. 48 Pia mi uchīa atapari mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā juadeepa. Mi ome chōo jiripataarā mimaa p'oyaapipari māik'aapa ne-inaa k'achīa oopataarā juadeepa mi k'arīpa atapari. 49 Maperā Tachi Ak'õre, awara-awaraa eujādepemaarā taide mia pīmaa pedee pia jarapari māik'aapa pīmaa salmo k'aripari.

50 Tachi Ak'õre, piata mi, pīchi rey jirit'eradamaa awara-awaraa p'uuru pidaarā p'oyaapipari. Māga oopari mi, David, pia jirit'erada, mideepa uchiadait'eerā paara ichita k'īnia iru bapari perā.

Tachi Ak'õre k'īra wāree unupata irua ne-inaa ooda unudak'āri

Davidpa na salmo p'āji.

19 1 Ne-inaa pajāde nībīpa Tachi Ak'õre k'īra wāree unupīpata. K'awapīpata iru juapa ma ne-inaa jōmaweda ooda.

2 Āstaawapema ne-inaapa ai norema āstaawapema ne-inaamaa irua ooda nepīri pik'apata. Jōdee p'ārik'uapema ne-inaapa ai norema p'ārik'uapema ne-inaamaa irua ooda nepīri pik'apata. 3 Eperāarāpa pedee apīda ūrīda-e p'ani mīda, 4 na p'ek'au eujāde t'īmīara beerāpa paara iru k'awapata irua pajāde ooda k'aurepa, made iru k'īra wāree unupata perā.

Pajāde irua ak'õrejīru-it'ee tek'a bijī mama bapariimerā. 5 Ak'õrejīru uchiak'āri, o-īa pik'a bi eperā miak'āida o-īa beeparik'a chi miak'āida cuartodeepa uchiak'āri maa-e pirā p'irapari o-īa beeparik'a ewaa p'irade uchiak'āri. 6 Māgá oriente eerepema pajā i abaadeepa p'irraabapari chi apema i eere parumaa. Mapa apīda p'oyaa miruda-e pai ak'õre jīru wāsiadeepa.

7 Tachi Ak'õre leyde maarepīda k'achīa wē-e. Ma k'aurepa eperāarā t'āri chiwīdi pik'a p'aneepata. Tachi Ak'õrepa jara bik'a ichita uchiapari. Iru pedee k'aurepa eperā audua-ee bi k'īsia k'awaa beepari. 8 Tachi Ak'õre ley pia bi, irua ma jōma jarada perā. Eperāarāpa ma leyde jara bik'a oodak'āri, t'āri o-īa p'aneepata. Tachi Ak'õre ley leedak'āri māik'aapa k'awaa wādak'āri, eperāarā-it'ee īdaa pik'a bi, āra k'īsia k'awaapipari perā. 9 Tachi Ak'õre waaweepataarāpa ne-inaa k'achīa oodaamaa p'anapata. Māgá ichita iru waaweepataadait'ee. Tachi Ak'õrepa ichita ne-inaa pia oopari. Iru pedee wāara. 10 ¡Tachi Ak'õre pedee piara bi nēe nejarra wēe bi k'āyaara! ¡Piara bi jirri miéle k'ū-ūa chi tedee pa et'a atada k'āyaara! 11 Iru leyde jara bīpa mimaa jarateepari. Mī, iru mīmiaparīpa, irua jara bik'a ook'āri, mimaa ne-inaa pia teepari.

12 ¡Apīdaapa k'irāpaik'ā ichīa jōma ne-inaa k'achīa ooda? ¡Tachi Ak'õre, āyaa bīji mia ne-inaa k'achīa k'awa-ee ooda! Pīmaa jara-e baji, k'irāpa-e bada perā.

¹³K'aripáji mi, pi mimiaparipa michi k'inia p'ek'au k'achia oonaamerã. Mãgee p'ek'au k'achiade mi baaipinãaji. Mãgá mi pi k'irapite k'achia wêe nipaparíi.

¹⁴Tachi Ak'õre, mia k'inia bi pia mi pedee mi k'isia ome pia ak'ipariimerã. Piata mi p'ek'au k'achia jua ek'ariipa k'aripa atapari. Mi-it'ee pi mãu choma bík'ata bi, pia mi jãpari perã.

It'aa t'ida rey pari

20 ¹Tai Rey, taipa it'aa iidi p'ani Tachi Ak'õrepa pia it'aa t'ã bi ùrimerã, pi audú k'isia paraa nĩbak'ãri. Iidi p'ani Jacobpa ijãada Ak'õre Waibiapa pi k'aripamerã. ²Iidi p'ani iru te Siõn eede bideepa irua pi k'aripamerã. ³Iidi p'ani pia irumaa ne–inaa teek'ãri, irua ma ne–inaa pia ak'imerã mãik'aapa pia ne–animalaarã iru–it'ee paa jõpik'ãri, irua ma ne–animalaarã pia ak'imerã. ⁴Iidi p'ani irua pimaa teemerã ne–inaa pi t'ãripa k'inia bi mãik'aapa pia uchiamerã pia k'isia iru bi ooit'ee. ⁵Mãgá tai o–ã p'anadait'ee pia pi k'ira unuamaa iru p'anapataarã p'oyaak'ãri. Bandera anipadait'ee ak'ipidait'ee Tachi Ak'õrede ijãa p'ani. ¡Iidi p'ani Tachi Ak'õrepa jõmaweda oomerã pia it'aa iidi bik'a!

Reypa it'aa t'ida

⁶Írá mia k'awa bi Tachi Ak'õrepa k'aripait'ee ichia rey jirit'erada. K'awa bi it'ariipa irua p'anauit'ee reypa it'aa iidiru. Iru juapa chõoda chok'ara reymaa p'oyaapiit'ee. ⁷Reyrã ùk'uruurãpa carreta chok'ara ateeptata, ma k'aurepa chõo p'oyaada jãak'aapa. Awaraarãpa caballo chok'ara ateeptata. Mamída tachia iidipata Tachi Ak'õre, tachi Ak'õre Waibiapa tachi k'aripamerã. ⁸Ma reyrã baaidait'ee ãchi k'ira unuamaa iru p'anapataarã juade. Mamída tachiata p'oyaadait'ee.

⁹¡Tachi Ak'õre, tai reymaa p'oyaapíji! ¡Taipa pimaa chupiria iididak'ãri, ùrĩji mãik'aapa tai k'aripáji!

P'oyaadak'ãri it'aa t'idad'edaa

Davidpa na salmo p'ãji.

21 ¹Tachi Ak'õre, ¡tai rey o–ã bi pi juapa ichi k'ira unuamaa iru p'anapataarã p'oyaada perã! ²Pia irumaa oopíji irua t'ãripa oo k'inia badak'a. Pimaa iidik'ãri, oo–eda a–e paji. ³Pia iru bendicia k'inia bada perã, irumaa ne–inaa pia ooji. Iru ome ooji eperãarãpa oopatak'a rey jirit'eradak'ãri mãik'aapa poro jãra nêedee ooda jã bidak'ãri. ⁴Irua pimaa it'aa iidik'ãri piupinaamerã, pia iru waapiara chok'ai bapíji mãik'aapa na eujãde taarã bapíji. ⁵Pia iru mãgá k'aripak'ãri, eperãarã k'irapite iru rey waibiã papíji. Mapa ãrapa iru t'o p'anapata. ⁶Pia iru bendiciapari. Iru o–ã bapari, pi iru ome bapari perã.

⁷¡Na reypa wãara Tachi Ak'õrede ijãapari! ¡Wãara irua ijãapari Jõmaarã Ak'õre Waibiapa iru k'inia iru bapari! Maperã, iru k'achiade baai–e pait'ee.

⁸Tachi Ak'õre, pia p'oyaait'ee jõmaweda pi k'ira unuamaa iru p'anapataarã. Pi juarapa mãirã p'oyaait'ee pi. ⁹Pi mãirã ome unuk'ãri, ãra jõpiit'ee pak'uru hornode paa jõparik'a. ¡Pi mãgeerã ome audú k'irau bairã, ãra jõt'aait'ee! ¹⁰Mãirã wẽpapiit'ee ãchi warrarã ome, awaraa ãchideepa uchiadap'edaarã paara. Mágá eperãarã t'ãide apida bee–e pait'ee. ¹¹Mapa pi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa jiriruta pijida pĩmaa ne–inaa k'achia oodait'ee, ¡p'oyaa mágá ooda–e pait'ee! ¹²Ma k'ãyaara piata ãchi jërek'ooit'ee soldaarãpa awaraarã soldaarã jërek'oopatak'a, ãramaa sia tridak'ãri.

¹³¡Tachi Ak'õre, pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi! ¡Mapa taipa salmo k'aridait'ee pia ne–inaa pia oopari perã pi k'ira unuamaa iru p'anapataarã p'oyaak'ãri!

T'ãri p'ua bap'eda, o–ia k'arida

Davidpa na salmo p'ãji.

22 ¹Michi Ak'õre Waibia, Michi Ak'õre Waibia, ¿sãap'eda mi atabëijima? ¿Sãap'eda pi t'imí pik'a bima? ¿Sãap'eda mi k'aripa che–ema? ¿Sãap'eda mi bia nĩbi ùri–ema? ²Michi Ak'õre Waibia, ãstaawa, p'ãrik'ua pida mia pĩmaa it'aa iidipari. Mamĩda pia p'anau–e. ¡Mi ïi–e pia p'anau–emaa!

³Mamĩda mia k'awa bi pi k'achia wẽe bapari. Pi tai israelitaarã rey. Maperã pĩmaa pedee pia jarapata. ⁴Tai chonaarãpa pide ijãapachida. Maperã pia ãra uchiapiji awaraarã juadeepa. ⁵Árapa pĩmaa chupĩria iididak'ãri, pia ãra k'aripaji. Ára k'ira nejasiapi–e paji, pide ijãa p'anadap'edaa perã.

⁶Mamĩda pi k'irapite mi michi chonaarãk'a bi–e. ¡Jõmaarã k'irapite mi k'ík'ata bi! Mapa mi–it'ee ëipata mãik'aapa mi p'uuru pidaarãpa mi k'ira unuamaa iru p'anapata. ⁷Mi unudak'ãri, mi oo iru p'aneepata. Áchi poro p'irap'iraa nãgí pedee k'achia mágapata: ⁸“Jãgipa ichi Tachi Ak'õrede ijãa bida apari. Mãgara Tachi Ak'õrepa iru k'aripaipia bi. Tachi Ak'õrepa wãara iru k'inia iru bi pirã, k'aripaipia bida” apata.

⁹Tachi Ak'õre, piata mi k'aripaji mi t'opik'ãri mãik'aapa mi nawe juade k'ãiwee bapik'ãri. ¹⁰Mi t'oi naaweda, piata mi ak'í baji. Mi nawe bide biweda pita mi Ak'õre Waibia paji. ¹¹Mapa mi ik'aawaapa ãyaa wãnãaji, mi k'isia paraa nĩbairã mãik'aapa mi k'aripait'ee apida wẽ–e perã.

¹²Mi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa mi wap'ira iru p'ani Basandepema p'ak'a k'achia–idaa beerãpa eperã wap'ira atapatak'a. ¹³Ara león biaparik'a ne–animal p'erapiit'ee, maap'eda jita atak'ãri, i ãaparik'a ma ne–animal k'oit'ee, mágá pik'a mãirãpa mi peedait'ee iru p'ani. ¹⁴To k'ida chaaree jira bi t'umaadaiparik'a, mágá pik'a mi juatau wẽedai wã. Michi biiri k'õradai wãda. Michi t'ãri ma–ãri nĩbi vela ma–ãridaiparik'a torrabaidaik'ãri. ¹⁵Mi juatau wẽedai wã te k'iru ak'õrejĩrumaa p'oodaiparik'a. Michi k'irame it'ãide

k'ara pik'a bi opisiapa. ¡Chupiria nĩbi pia mi jãirade papiru perã! ¹⁶Usaarã araa nipapatak'a, mãga pik'a ne–inaa k'achia ooyaa beerã araa nipajida mi wap'ira atadait'ee. Mi jua, biiri ome uyak'oojida. ¹⁷¡Michi biiri jõmaweda juasiai, mi audú k'aitek'ee bairã! Mi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa mi ak'i jõni mãik'aapa o–ĩadaipata, mi nãgã chupiria nĩbairã. ¹⁸Michi p'aru t'oojida ãchi chaachaa. Suerte jemenejida mi p'aru atadait'ee.

¹⁹Mamĩda, pi, Tachi Ak'õre, mi k'aripapari. Mapa mi ik'aawaapa ãyaa wãnãaji. ¡Isapai mi k'aripa chéji! ²⁰Mi uchiapĩji jãgĩ usa k'achia beerãk'a beerã juadeepa. Jãgĩ k'achia beerãmaa mi espadapa peepinãaji. ²¹Mi uchiapĩji jãgĩ león k'achia beerãk'a beerã it'aideepa. ¡K'aripãji jãgĩ p'ak'a tusaaree beerãk'a beerã, cachopa mi sunaadamerã!

²²Michi auk'aarãmaa mia jarait'ee pia ooda. Chip'edaidak'ãri, mia pĩmaa pedee pia jarait'ee. ²³Tachi Ak'õre waaweepataarã, jirumaa pedee pia jarapatãati! Jacobdeepa uchiadap'edaarã, jjarapatãati iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bi! Israeldeepa uchiadap'edaarã, jirumaa it'aa t'ĩpatãati! ²⁴Irua chupiria chedeerã chupiria k'awaapari. K'aripaamaapa ichi k'ira wãk'ak'aa. ¡Irua ùripari irumaa chupiria iididak'ãri!

²⁵Tachi Ak'õre, pi p'uuru pidaarã chok'ara k'ĩrapite mia pĩmaa it'aa t'ĩit'ee, pia ichita oopari perã pia jara bik'a. Pi waaweepataarã taide ooit'ee mia pĩmaa jaradak'a.

²⁶Chupiria chedeerã nek'odait'ee bi jãwaadarutamaa. Tachi Ak'õre jiri p'aniirãpa irumaa pedee pia jarapataadait'ee. ¡Iru ome ichita o–ĩa p'anapatãati! ²⁷Na p'ek'au eujãdepema p'uuru pidaarã jõmaarãpa Tachi Ak'õre k'ĩrapadait'ee mãik'aapa irumaa it'aa t'ĩde chedait'ee. Iru k'ĩrapite bedabaidait'ee. ²⁸Tachi Ak'õre jõmaarã rey, na p'ek'au eujãdepemaarã iru jua ek'ari p'anapata perã. ²⁹P'arat'ara beerãpa paara irumaa it'aa t'ĩdait'ee mãik'aapa iru k'ĩrapite bedabaidait'ee awaraa eperãarã ome. Ma jõmaweda piudak'ãri, yooro p'ora padait'ee, ãchi k'ĩradoopa p'oyaa chok'ai p'aneeda–e perã. ³⁰Tachi Ak'õrede ijãapataarãdeepa uchiadait'eerãpa irua oopi bik'a oopataadait'ee mãik'aapa irua oodade pia pedeedait'ee. ³¹Ãchi t'õe t'odait'eerãmaa nepiridait'ee sãgã Tachi Ak'õrepa ichideerã k'aripapachi, ichia ne–inaa jõma pia oopari perã.

Tachi Ak'õrepa mi ak'ipari

Davidpa na salmo p'ãji.

23 ¹Tachi Ak'õrepa mi ak'ipari, ovejaarã ak'iparipa ichi ovejaarã ak'iparik'a. Maperã ne–inaa apida falta–e bi. ²Ovejaarã ak'iparipa ichi ovejaarã ateparik'a p'ũajara paraamaa mama k'ãiwee k'odamerã mãik'aapa ãra ateparik'a pania poãtri uchua bĩmaa mama pania todamerã, mãga pik'a Tachi Ak'õrepa mi k'ãiwee bapipari. ³Irua mi t'ãri o–ĩapipari. Irua ichi o mĩmaa ak'ipipari aide nipapariimerã mãik'aapa mãgã awaraarãpa iru t'ĩ t'o p'anadamerã.

⁴Ma ode nide p'āriu pik'a bimāi wāyaaru pijida, mi p'era–e pait'ee ne–inaa k'achia p'asai jīak'aapa, k'awa bairā pi, Tachi Ak'ōre, mi ome bapari. Ovejaarā ak'īparipa pak'uru anipaparik'a ichi ovejaarā ode atEEK'āri, māga pik'a pia mi jīapari.

⁵Eperāpa awaraa eperā nek'ode t'ī pēidamaa chik'o pia teeparik'a, māga pik'a pia mi pia oopari mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā taide. Pia mi pia auteebaipari^d perā, mi t'āri o–īa bapari.^e

⁶Mia k'awa bi mi chok'ai bi misa, pi mi ome t'āri pia bapariit'ee māk'aapa mi k'inia iru bapariit'ee. Mapa mi ichita pi tede pi ome bapariit'ee, pi michi Ak'ōre Waibia perā.

Tachi Ak'ōre tachi it'aripema rey

Davidpa na salmo p'āji.

24 ¹Na p'ek'au eujā Tachi Ak'ōre jua ek'ari bi; net'aa jōmaweda aide nībi māk'aapa ne–inaa jōmaweda chok'ai nībi. ²Iruata na eujā p'usa k'āyaara it'īara biji (*Génesis 1.9-10*) māk'aapa to i pania k'āyaara it'īara biji.

³¿K'aita p'oyaa wāima irua ee awara bidamaa? ¿K'aita iru tedee p'oyaa wāima? ⁴Nāgee eperāpa māga ooi: chi Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oopari; chi k'īra jīp'a bapari; chi ne–inaa juapa oodamaa it'aa t'īk'aa; chi seewa jarak'aa juraak'āri Tachi Ak'ōre k'īrapite, awaraarāpa ichi pedee ijāadamerā.

⁵Māgee eperā Tachi Ak'ōrepa bendiciait'ee māk'aapa k'aripait'ee, irua ne–inaa pia oopari pia ak'īpari perā. ⁶Māga p'anapata Tachi Ak'ōre, Jacobpa ijāada Ak'ōre Waibia jirīpataarā.

⁷Tachi Ak'ōre tedepema puerta ewāti! ¡Ma chonaarāwedapema puerta audú ewāti rey waibia, k'īra wāree aide t'īumerā!

⁸¿K'aima mǎgí rey waibia, k'īra wāree? ¡Iru Tachi Ak'ōre, chi jōmaarā k'āyaara waibiara bapari māk'aapa sōcharrara bapari! ¡Tachi Ak'ōrepa chōo jōmaweda p'oyaapari!

⁹Tachi Ak'ōre tedepema puerta ewāti! ¡Ma chonaarāwedapema puerta audú ewāti rey waibia, k'īra wāree aide t'īumerā!

¹⁰¿K'aima mǎgí rey waibia, k'īra wāree? ¡Iru Tachi Ak'ōre, chi jōmaarā k'āyaara waibiara bapari! ¡Iru chi rey waibia, k'īra wāree bi!

It'aa iidida Tachi Ak'ōrepa k'awapimerā ichia k'īsia iru bi ooit'ee

Davidpa na salmo p'āji.

25 ¹Tachi Ak'ōre, mia pīmaa it'aa iidimaa bi. ²Pi michi Ak'ōre Waibia. Mia pide ijāapari. Mapa mi k'īra unuamaa iru

^d 23.5 Literalmente: “Pia aceite t'ūa bi p'urupari mi poro īri.” Israelitaarāpa ak'īpi k'inia p'anadak'āri āchia t'ī pēida k'inia iru p'ani, aceite p'urupachida iru poro īri.

^e 23.5 Literalmente: “Mi copa ipurupari weedarumaa”. Israelitaarā t'āide eperāpa ichi t'ī pēida copa audú ipuruk'āri weedarumaa, ma eperā t'āri o–īa beejī.

p'anapataarāmaa mi k'ira nejasiapināaji. Āramaa mi oo iru bapināaji.
 3Pide wāara ijāapataarā k'ira nejasia p'anada–e pait'ee. ¡Ma k'āyaara pia
 jara bik'a oodaamaa p'anapataarāta k'ira nejasia p'aneedait'ee!

4Tachi Ak'ōre, mimaa k'awaapíji pia k'isia iru bi ooit'ee. K'awaapíji
 pia mimaa oopi k'inia bi. 5K'aripáji mia māga oopariimerā, pia wāara
 aupai jarapari perā. ¡Mimaa jaratēeji, pia mi ne–inaa k'achiadeepa
 k'aripapari perā! ¡Maperā mia ichita pide ijāapariit'ee! 6Tachi Ak'ōre,
 k'irāpáji pi ságá ichita tai ome t'āri pia bapari māik'aapa tai k'inia iru
 bapari. 7Mamīda k'irāpanāaji mia k'ūtrāaweda p'ek'au k'achia oopariida
 māik'aapa pia jara bik'a oomaa bada. Ma k'āyaara k'irāpáji pia mi k'inia
 iru bapari māik'aapa mi ome t'āri pia bapari.

8Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari. Irua ichita ne–inaa pia oopari
 eperāarāpa oopata ak'ik'āri jarait'ee pia wa k'achia. Iruata p'ek'au k'achia
 oopataarāmaa ichi o ak'ipipari aide t'īudamerā. 9Irua audua–ee beerāmaa
 jarateepari k'awaadamerā ságá p'anapataadaí ichia k'inia bik'a. 10Irua
 jara bik'a oopataarā–it'ee irua ichita oopari ichia pacto tachi ome oodade
 jaradak'a, wāara aupai jarapari perā māik'aapa tachi k'inia iru bapari perā.

11Tachi Ak'ōre, mia audú ne–inaa k'achia oopari. Ma k'achia ooda āyaa
 bíji, mágá jōmaarāpa pi t'í t'o p'anadamerā.

12Tachi Ak'ōrepa ichi o ak'ipipari eperā ichide ijāaparimaa. 13Ichia
 mágí eperā pia bapit'ee māik'aapa ma eperādeepa uchiadait'eerā taarā
 p'anapataadait'ee irua eujā teedade. 14Tachi Ak'ōre k'ōp'āyo pipiara bi
 irude ijāapataarā–it'ee, āra ome t'āri a–ba bapari perā. Ichia māgīirāmaa
 ichi pactode jara bi k'awapipari.

15Mia Tachi Ak'ōre ichita jiripari, irua mi jāpari perā k'achiade
 baainaamerā.

16Tachi Ak'ōre, mi ak'íji māik'aapa chupiria k'awáaji, mi ituaba bairā
 māik'aapa chupiria nībairā. 17Mi audú t'āri p'ua nībi. Mapa k'aripáji
 waa chupiria nībanaamerā. 18Ak'íji mi audú chupiria nībi māik'aapa
 mia p'ek'au k'achia oopari āyaa bíji. 19Mi ak'íji mi k'ira unuamaa iru
 p'anapataarāpa mi pee k'inia p'anadairā. 20Mapa mi jíaji māik'aapa
 k'aripa atáji āra juadeepa. Mi āramaa k'ira nejasiapināaji, mia pīmaa iidi
 bairā mi jāmerā. 21Pia mi t'āri k'awa bi. K'awa bi mia ne–inaa k'achia oo
 k'inia–e bi, pide ijāapari perā. Mapa mia k'inia bi pia mi jāmerā.

22Tachi Ak'ōre, israelitaarā uchiapíji āra chupiria jōnideepa.

Davidpa Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ida

Davidpa na salmo p'āji.

26 1Tachi Ak'ōre, mia ne–inaa oopari ak'íji jarait'ee pia wa k'achia.
 Mia ne–inaa oopari pia bida áji, mia ne–inaa k'achia oomaa
 bairā māik'aapa ichita pide ijāapari perā. 2Ichiaba mágá pia ak'íji mia
 k'isia bi, michi t'āride ne–inaa oo k'inia bi paara.

³K'awa bi pia mi k'inia iru bapari. Mapa pia wāarata jara bide ijāapari. ⁴Mi k'ōp'āyo meraak'aa seewa jarapataarā ome. Mi t'āri auk'a bak'aa ne–inaa seewata wāarada apataarā ome. ⁵Mi wāamaa bapari ne–inaa k'achia ooyaa beerā chip'epatamaa. Su–ak'i beek'aa p'ek'au k'achia ooi awaa p'anapataarā ome.

⁶Tachi Ak'ōre, pi altar k'irapite mia michi jua siiit'ee māik'aapa ma altar ik'aawa p'irrabaiit'ee. Māgá ak'ipiit'ee mia p'ek'au k'achia ooamaa bi. ⁷Mama pīmaa k'ariit'ee māik'aapa jarait'ee jōmaweda pia ne–inaa pia oopari. ⁸Tachi Ak'ōre, mia k'inia iru bi pi te; pi k'īra wāree baparimāi.

⁹Mi ak'ináaji p'ek'au k'achia oopataarā ak'iparik'a. Mi piuk'āri, mi k'achia oonáaji pia chíara peepataarā ome ooparik'a. ¹⁰Māgeerāpa ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapata perā, p'arat'a jitapata ne–inaa k'achia oodait'ee.

¹¹Jōdee mia Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopari. ¡Mapa mi k'aripáji māik'aapa mi chupiria k'awáaji mia p'ek'au k'achia onaamerā! ¹²Eperā eujá chaaree bide pia nipaparik'a, māga pik'a mi pi ome nipapari. ¡Mapa eperāarā chip'edaidak'āri pīmaa it'aa t'īdait'ee, mama mia pīmaa pedee pia jarait'ee!

Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarada

Davidpa na salmo p'āji.

27 ¹Tachi Ak'ōre īdaa pik'a bi ichi o mīmaa ak'ipipari perā. Irua mi k'aripapari. Mapa, ¿mia k'aita waaweeima? Mi chok'ai bi Tachi Ak'ōrepa mi jāapari perā. Mapa, ¿k'aipa mi p'erapiima? ²Ne–inaa k'achia ooyaa beerā mi īri chedak'āri peedait'ee māik'aapa mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā chip'edaidak'āri mi ome chōodait'ee, āchita k'achiade baaidait'ee. ³Soldaorā chok'araarāpa mi wap'īra ataruta pijida, mi p'era–e pait'ee. Mi ome chōo cheruta pijida, mi k'āiwee bait'ee.

⁴Mia ne–inaa apai iidi bi Tachi Ak'ōremaa. Nāgí aupai jiri bi. Mi chok'ai bi misa, iru tede t'īu k'inia bi irumaa it'aa t'īpariit'ee māik'aapa iru k'īra wāree unuit'ee. ⁵Mi nepirade baaik'āri, mama iru edupiara bi cuartodeepa Tachi Ak'ōrepa mi jāpariit'ee. ¡Ara eperā toida iyapa jā wāru k'aripa atadap'eda, māu īri birutak'a, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa mi ma nepiradeepa k'aripa atait'ee! ⁶Irua mi māgá k'aripak'āri, mia p'oyaaait'ee mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā. Maap'eda iru tede ne–animalaarā paapi cheit'ee māik'aapa o–īapa bia nībide irumaa k'ariit'ee.

⁷Tachi Ak'ōre, mia pīmaa it'aa iidik'āri, ūrīji māik'aapa mi chupiria k'awáaji. ⁸Michi t'āridepai k'īsiapari: “Tachi Ak'ōre jirīji.” Mapa īraweda mia pi jirīmaa bi. ⁹Mi pi mimiapari. ¡Mapa mirunáaji māik'aapa mi yiarāa iru banáaji mi ome k'īrau bairā! ¡Ichita pia mi k'aripapari! ¡Mapa mi ituaba atabēináaji! ¡Pita mi k'aripapari!

¹⁰Mi ak'ōreerāpa mi atabēiruta pijida, pi, Tachi Ak'ōre, mi ak'i bapariit'ee.

¹¹Tachi Ak'õre, pi ode mi ateeparíji. Jaratéeki pia mimaa oopi k'inia bi, mi k'íra unuamaa iru p'anapataarãpa mi p'oyaanaadamerã. ¹²Mi ãchi juade baaipináaji, seewa–idaa beerãpa mimaa ne–inaa k'achia oo k'inia jõnipa mi imiateepata perã.

¹³Mamída mia nãga k'awa bi: na p'ek'au eujãde bide unuit'ee Tachi Ak'õrepa ne–inaa pia oopari.

¹⁴Mapa michi t'ãridepai jara bi: “¡Tachi Ak'õrede ijãaparíji! ¡Sõcharra baparíji irua mi k'aripapariit'ee perã! ¡Jíp'a Tachi Ak'õrede ijãaparíji!”

Tachi Ak'õremaa it'aa iidida

Davidpa na salmo p'ãji.

28 ¹Tachi Ak'õre, mi–it'ee pi mãu choma bik'a bi mi jãapari perã. Mapa ùrji mia iidi bi. K'ísianáaji p'anau–e pait'ee, mia it'aa iidi bi p'anau–e pirã, mi piudaarãmaa banai perã. ²Mi biapi ùrji pímaa k'aripa iidik'ãri mãik'aapa mi jua pi temaa iak'ãri. ³Mi t'ïupináaji ne–inaa k'achia ooyaa beerã ome. Mãirã t'ãri pia pik'a p'anapata awaraarã ome pedee sia pedeepata perã. Mamída ãchi t'ãridepai k'ísia iru p'anapata ne–inaa k'achia oodait'ee. ⁴Ãchimaa ne–inaa k'achia óoji ãchia ne–inaa k'achia oopata pari mãik'aapa ãchi k'achia p'anapata pari. ⁵¡Ãchia k'ísiada–e Tachi Ak'õrepa ne–inaa ooparide mãik'aapa ijãada–e iru júapata ne–inaa jõma ooji. Mapa irua ãchi pia ak'i–e mãik'aapa jõpiit'ee!

⁶¡Tachi Ak'õre t'ãri pia bapari, mia chupiria iidida ùrida perã! ⁷Tachi Ak'õrepa mi juataura papipari. Iru mi escudok'a bi, mi jãapari perã. Irua mi k'aripapari t'ãripa mia irude ijãapari perã. Mapa mi t'ãri o–ia bapari. Irumaa k'ariit'ee mãik'aapa gracias jarait'ee.

⁸Tachi Ak'õre murallapa p'uuru t'iak'au bík'api bi ichi p'uuru pidaarã–it'ee. Ichia rey jirit'erada k'aripapari mãik'aapa jãapari.

⁹Tachi Ak'õre, pi p'uuru pidaarã k'aripáji mãik'aapa pi eperãarã bendicíaji péré perã. Åra ak'íji ovejaarã ak'iparipa ichi ovejaarã ak'iparik'a. ¡Åra ichita pichi juade iru báji!

Tachi Ak'õre pedeek'ãri, pa jãwaaparík'ata bi

Davidpa na salmo p'ãji.

29 ¹Angeleerã, Tachi Ak'õremaa jarapatáati iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bi mãik'aapa k'íra wãreera bi. ²Jõmaarãmaa iru t'í pia jarapatáati. Iru te pi–ia bide iru k'írapite bedabáiti, iru k'íra wãree, k'achia wëe bapari perã.

³Tachi Ak'õre k'íra wãree bi p'usa íri pedeek'ãri, pa jãwaaparík'a ùripata. Mãga bak'ãri, iru p'usa ewaraa k'obi íri bík'api bi. ⁴Tachi Ak'õre pedeek'ãri, golpe jãwaapari. Awaraa mãgí jãwaaparík'a jãwaak'aa. ⁵Iru pedeek'ãri, Líbano eujãdepema cedro pak'uru baaipipari. ⁶P'ak'a chak'e

p'inajīti wāparik'a, māga pik'a irua ma cedro pak'uru p'inajīti pik'apipari māik'aapa p'ak'a k'achia bi jītiparik'a suit'ee pak'āri, māga pik'a Lībano eujādepema ee, Sirión eujādepema ee paara jīti pik'apipari. ⁷Tachi Ak'ōre māgā pedeek'āri, pa baaipipari. ⁸Iru pedeepa Cades eujā pania wēe bi wēredaipari. ⁹Pa jīwaa nībide Tachi Ak'ōre pedeek'āri, encina pak'uru biiri wēredaipata māik'aapa pak'uru jēra bimāi pak'uru k'iru jurruk'oodaipata. Iru bimāi jōmaarāpa jarapata: “¡Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi!”

¹⁰Tachi Ak'ōre māga baji na p'ek'au eujā ūu ūu beek'āri. Na p'ek'au eujā ichi jua ek'ari bairā, jiru ichita rey bapariit'ee! ¹¹Tachi Ak'ōrepa ichi eperāarā juataura papipari māik'aapa pia ak'ipari k'āiwee p'anapataadamerā.

Tachi Ak'ōremaa gracias jarada

Davidpa na salmo p'āji Tachi Ak'ōre te awara bidak'āri.

30 ¹Tachi Ak'ōre, mia jōmaarāmaa pia mi ome ooda jarait'ee, pia mi k'aripada perā mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā juade baainaamerā. Āchima mi oo iru bapī-e paji. ²Tachi Ak'ōre, michi Ak'ōre Waibia, mia pīmaa chupīria iidik'āri, pia mi jīpaji. ³Mi k'aripaji piunaamerā. Mi waa chok'ai bapiji.

⁴Tachi Ak'ōrede ijāapataarā, jirumaa k'aripatāati māik'aapa gracias jarapatāati, iru k'achia wēe bapari perā! ⁵Iru taarā k'īrau bak'aa. Iru ichita t'āri pia bapari tachi ome. Mapa p'ārik'ua tachi t'āri p'uapa jēedaruta pirā, ai norema tap'eda irua tachi t'āri o-īapiit'ee.

⁶Mi k'āiwee bak'āri, michi t'āridepai k'īsiaji: “Ne-inaa apidaapa mi k'īsia paraa bapī-e pait'ee.” ⁷Tachi Ak'ōre, pi t'āri pia bapari perā, mi k'āiwee bapiji. Mamīda t'ēepai pi k'īra wāk'a pik'ak'āri, pia jarait'eera, pia mi waa pia ak'ī-e pak'āri, mi waawee beejī.

⁸Tachi Ak'ōre, ne-inaa jōma pi jua ek'ari nībi. Mapa mia pīmaa chupīria iidi bi. ⁹¡K'āare piata baima mi piuru pirā māik'aapa jāirade beeru pirā? ¡Yooro p'orapa pīmaa p'oyaa it'aa t'īk'aa māik'aapa awaraarāmaa p'oyaa jarak'aa pia wāarata jara bi! ¹⁰Tachi Ak'ōre, ūrīji māik'aapa mi chupīria k'awāaji. ¡Mi k'aripāji!

¹¹Mi t'āri p'ua nībada pia mi t'āri o-īapiji, o-īapa pēirapatak'a. Mia chi-īapata p'aru jī bada pia ērapip'eda, fiestadepema p'aru jīpji. ¹²Maperā Tachi Ak'ōre, michi Ak'ōre Waibia, mi p'oyaa k'īup'ee bee-e. ¡T'āri pia mia pīmaa k'ariit'ee māik'aapa ichita gracias jarapariit'ee!

Tachi Ak'ōrede ijāaparipa it'aa t'īda

Davidpa na salmo p'āji.

31 ¹Tachi Ak'ōre, mia jīripari pia mi jīamerā. ¡Maperā mi k'īra nejasiapināaji! ¡Mi k'aripāji pia ichita ne-inaa jōma pia oopari

perã! ²Ûrjji mia chupiria iidi bi. ¡Isapai mi k'aripa chéji! Mãu choma bi ãpíte tachi miruparik'a, mãga pik'a pide mi miru pik'apari. Mi k'aripáji mi-it'ee pi murallapa p'uuru t'iak'au bik'a bairã. ³Mi-it'ee pi mágá mãu choma bik'a bairã maa-e pirã murallapa p'uuru t'iak'au bik'a bairã, ak'ipjji pia mimaa oopi k'inia bi mia mãga oopariimerã mãik'aapa mágá awaraarãpa pi t'f' t'o p'anadamerã. ⁴Eperãpa trampa ooparik'a ne-animal aide baaimerã, mãga pik'a mi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa k'isia iru p'anapata mi k'achiade baaidait'ee. Madeepa mi k'aripáji pia mi jãpari perã. ⁵Mi jaure pi juade biru. Tachi Ak'õre, mi k'aripáji pia wãrata jarapari perã.

⁶Ne-inaa juapa ooda k'irapite it'aa t'ipataarã mia unuamaa iru bi, pari mãga oopata perã. Tachi Ak'õre, miata pidepai ijãpari. ⁷Pia mi k'inia iru bapari perã, mi t'ãri o-ãdaipari. Pia mi t'ãri k'awa bi. Unupari t'ãri p'ua bak'ãri mãik'aapa k'isia nĩbak'ãri. ⁸Mi mágá bak'ãri, mi baapi-e paji mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã juade. Ma k'ãyaara eperã ewaraa k'obide ichi wã k'iniamaa wãparik'a, mãga pik'a pia michi wã k'inia badamaa wãpji.

⁹Tachi Ak'õre, mi chupiria k'awãaji audú k'isia nĩbairã. Mi taupa pia unu-e bi, audú jëe nĩbipa. ¡T'ãri p'ua nĩbipa mi juatau wëe nĩbi! ¹⁰Mi chonaadai wã t'ãri p'ua nĩbipa mãik'aapa chupiria bia nĩbipa. K'ap'ia t'ũmaa nĩbi, mãik'aapa juatau wëe nĩbi, audú t'ãri p'ua nĩbairã.

¹¹Mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã k'aurepa, mi ik'aawa p'anapataarãpa paara mi oo iru p'anapata. Mi k'ira k'awaa beerãpa mi unuamaa iru p'anapata. ¡Calle jãde mi ome unudak'ãri, mi ik'aawaapa ãyaa wãpata! ¹²Mi waa k'irãpada-e p'ani, ãchi-it'ee mi piu pik'a bairã. Æchi-it'ee mi chok'o ãridák'api bi. ¹³Mia ùripari ãchia mi ãpíte ik'achia pedee jarapata. Mapa ãchobee nĩbi. ¡Æchi pedeeteepata mi peet'aadait'ee!

¹⁴Mamãda, Tachi Ak'õre, mia pide ijãpari perã, ip'ii jarapari: “¡Pi michi Ak'õre Waibia!” ¹⁵Pia aupai mi at'ãri chok'ai bapii. Mapa mi k'aripáji baainaamerã mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã juade mãik'aapa mi peedait'ee jiri p'aniirã juade. ¹⁶Tachi Ak'õre, mi pi mimiapari. Mi pia ak'jji mãik'aapa k'aripáji mi k'inia iru bapari perã. ¹⁷Mia pimaa chupiria iidi bi. Mapa ãchimaa mi k'ira nejasiapinãaji. Mãgee ne-inaa k'achia ooyaa beerãta k'ira nejasiapjji mãik'aapa jãirade p'anapjji, mama k'ũp'ee p'aneedamerã. ¹⁸Mágá ma seewa-idaa beerãpa eperã pia bi ãpíte waa ik'achia pedee jarada-e pai mãik'aapa audua pedee jara p'aniipa Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã waa oo iru p'anada-e pai.

¹⁹Tachi Ak'õre, wãara pi t'ãri pia bapari. Audú mãga bapari pide ijãpataarã ome. Eperãrã taide pia ak'ipipari sãgá k'inia p'e iru bi pimaa k'aripa iidipataarã. ²⁰Pi edupiara bi quartodeepa pia ãchi jãpari mãik'aapa k'aripapari baainaadamerã eperãrãpa oodait'ee k'isia p'anide.

Eperā māu tede miruparik'a, māga pik'a āchi pide miru pik'apata āchi k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa ik'achia jaradak'āri.

²¹Tachi Ak'ōre, pi jōmaarā k'āyaara t'āri piara bi mi chupiria k'awaada perā k'īsia nībak'āri. Māgá nībak'āri, mi p'uuru wap'īra pik'a bide baji mīda, pia ak'ipiji mi audú k'inia iru bi. ²²Mi māga bak'āri, k'īsiaji pia mi jēret'aaji pichi ik'aawaapa. Mamīda mia chupiria iidik'āri, pia mi biapi ūriji.

²³Ijāapataarā, Tachi Ak'ōre k'inia iru p'anapatáati. K'īra jīp'a p'anapataarā irua k'aripapari. Mamīda audua beerā pia-ee ak'ipari. Māirāmaa oopari ichia oopia bik'a ārapa oopata pari. ²⁴Maperā irude ijāapataarā, t'āri o-īa, sōcharra p'anapatáati.

**Eperāpa p'ek'au k'achia ooda jarak'āri, Tachi
Ak'ōrepa ma p'ek'au k'achia āyaa bida**

Davidpa na salmo p'āji.

32 ¹Eperā o-īa bi ichia p'ek'au k'achia oopariida Tachi Ak'ōrepa āyaa bik'āri, pia jarait'eera, ma ne-inaa k'achia oopariida wāk'a pik'a bik'āri. ²Eperā o-īa bi Tachi Ak'ōrepa iru p'ek'au k'achia wēe unuk'āri, māik'aapa iru jaurepa waa seewa jarapi k'inia-e bak'āri. ³Mamīda mia p'ek'au k'achia oopariida Tachi Ak'ōremaa jara-e pak'āri, ewari chaa mi t'āri p'ua nībipa michi k'ap'īa juatau wēedachi. ⁴Tachi Ak'ōre, mi māga bak'āri, p'ārik'ua, āstaawa paara pi jua mi ūri chik'īa pik'a baji. Ara k'oi che-e pak'āri, nep'ono pīdaiparik'a, māga pik'a mi juatau wēedachi.

⁵Mamīda t'ēpai mia k'īsiaji: “Mia ne-inaa k'achia oopariida Tachi Ak'ōremaa jarait'ee.” Māgá mia p'ek'au k'achia oopariida pīmaa jaraji. Ma ne-inaa k'achia oopariida waa mera-e paji. Maperāta pia ma p'ek'au k'achia oopariida āyaa bijji.

⁶Mi ome māga ooda perā, jōmaweda pide ijāapataarā k'īsia jōnadak'āri āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, ma p'ek'au k'achia pīmaa jaradaipia bi. Māga ooruta pīrā, āra k'ait'a to choma weedaru pījida, pia jarait'eera, nepirade baairuta pījida, pia āra jīapariit'ee. ⁷Tachi Ak'ōre, pia mi jīapari k'achiade baainaamerā. Pia māgá mi k'aripapari perā, awaraa ijāapataarā ome o-īapa mia pīmaa k'aripari.

⁸Tachi Ak'ōrepa jara bi: “Mia pīmaa jarateit'ee māik'aapa ūraait'ee ne-inaa mia k'inia bik'a oo k'awaamerā. Mi o pīmaa ak'ipiit'ee māik'aapa mia pi ak'ī bapariit'ee. ⁹Banáaji mula wa caballo baparik'a. Māgee ne-animalaarā k'īsia k'awada-ee p'ani perā, eperāarāpa ne-e, freno ome jī bipata āchi wā k'inia p'anīmaa wāpidait'ee. Maa-e pīrā, ma ne-animalaarāpa ooda-e ārapa k'inia p'anik'a.”

¹⁰Ne-inaa k'achia ooyaa beerā miadait'ee āchia ne-inaa k'achia oopata k'aurepa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ichide ijāapataarā k'inia iru bapari.

¹¹ Mapa irua jara bik'a oopataarã, ¡Tachi Ak'õre ome o-ïa p'anapatáati! T'ári jïp'a nipapataarã, ¡irumaa k'aripatáati!

K'aridaipia bi Tachi Ak'õremaa gracias jaradait'ee

33 ¹Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã, t'ári o-ïapa Tachi Ak'õremaa k'aríti, irude ijãapataarãpa mãga oodaipia bairã. ²Arpa chaapataarã mãik'aapa guitarrak'a bi chaapataarã, irumaa pedee pia k'aríti. ³K'ari chiwidi k'aríti; pia cháati mãik'aapa o-ïapa k'aríti.

⁴Tachi Ak'õre pedee wãara. Irua ichita oopari ichia jara bik'a. ⁵Tachi Ak'õre k'achia wëe bapari. Mapa ichita ne-inaa pia oopari. Irua k'inia iru bapari na p'ek'au eujãdepema jõmaweda ne-inaa k'achia oodaamaa p'aniirã mãik'aapa ichia oopi bik'a oo p'aniirã. ⁶Iru pedee pa pajã mãik'aapa aide nïbi jõmaweda ooji. Mãgã pedee k'ári, lucero jõmaweda ooji. ⁷Irua pania p'usadepema araa bapipari, ichia bidamãi beemerã.

⁸Na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda, Tachi Ak'õre waawepatáati mãik'aapa irumaa it'aa t'ïpatáati. ⁹Mãga oopatáati iru pedee pa ne-inaa jõmaweda ooda perã mãik'aapa ma jõma ichia jaradak'a beeda perã.

¹⁰Tachi Ak'õrepa oopik'aa ijãadak'aa beerãpa oodait'ee k'isia iru p'ani. Awara-awaraa p'uuru pidaarãpa oo k'inia p'ani pia uchiapik'aa. ¹¹Mamïda irua ichita oopari ichia k'isia iru bik'a. Irua mãga oopari iru ichita bapari perã. ¹²P'uuru pidaarã o-ïa p'anapata ijãadak'ári Tachi Ak'õre áchi Ak'õre Waibia, irua mãirã jirit'erada perã ichideerã p'anadamerã.

¹³It'ariipa Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda ak'ïpari. ¹⁴Ichi it'aripema rey su-ak'ï baparimãiipa na eujãde p'anapataarã ak'ïpari. ¹⁵Iruata eperãarã t'ári jõmaweda ooji mãik'aapa eperãarãpa oopata jõmaweda k'awapari.

¹⁶Rey apidaapa awaraarã p'oyaa-e ichi juadoopa, chi soldaorã cho-k'ara p'ani mïda. Ichiaba soldao sõcharra bipa ichi juadoopapai awaraarã p'oyaa-e. ¹⁷Caballo juataura bi mïda, iru k'aurepapai chõo p'oyaada-e.

¹⁸Mamïda Tachi Ak'õrepa ichi waawepataarã ak'ï bapari, ijãadak'ári irua áchi k'inia iru bapari. ¹⁹Mãgã áchi k'aripapari taarã chok'ai p'anadamerã, jarra ooruta pijida.

²⁰T'ãriipa tachia Tachi Ak'õrede ijãapata. Iruata tachi k'aripapari mãik'aapa jãpari, escudopa soldao jãparik'a. ²¹Irude ijãa p'anide t'ári o-ïa p'anapata k'awa p'ani perã iru k'achia wëe bairã, iru t'íta jõmaweda t'ï k'ãyaara pipiara bi. ²²Tachi Ak'õre, ¡tai k'inia iru baparíjji pide ijãapata perã!

Tachi Ak'õre t'ári pia bi
(1 Samuel 21.10–22.1)

Davidpa na salmo p'ãji k'irãpak'ári ichimaa p'asada k'ïra k'awa-e pik'adaik'ári rey Aquis k'irãpate. Ma k'aurepa ma reypa ichi k'irãpatepa jëret'aaji.

34 ¹Ichita mia Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapariit'ee. Ichita irumaa gracias jarapariit'ee. ²Mi t'ári o-ïa bi Tachi Ak'õrede

ijãapari perã. Chupiria chedeerã, ùrítì mãik'aapa o-ïa p'anéeti. ³Mi ome Tachi Ak'õremaa pedee pia jarátì. Jaradáma iru t'í jómaweda t'í k'ãyaara pipiara bi.

⁴Mia Tachi Ak'õremaa it'aa iidik'ãri, irua p'anauji. Mi k'aripaji waa waawee banaamerã. ⁵Irudepai ijãapataarã k'íra ïdaa pik'a p'ani, o-ïa p'anapata perã. K'íra nejasia p'aneedak'aa.

⁶Chupiria nãbide mia Tachi Ak'õremaa biaji. Mãpai irua ùriji mãik'aapa mi k'aripaji waa k'ísia nãbanaamerã.

⁷Tachi Ak'õre angelpa irude ijãapataarã jãapari mãik'aapa k'aripapari k'achiade baainadamerã.

⁸Eperãpa chik'o ichi it'aimaa t'ítì ataparik'a k'awaait'ee warraa wa warraa-e bi, mãga pik'a jTachi Ak'õrepa oopi bik'a oo wãk'ãti wãti mãik'aapa irua oo bi ak'ipataáti! Mãgá k'awaadai iru wãara t'ãri pia bapari. jEperãpa irude ijãak'ãri, o-ïa beepari! ⁹Parã Tachi Ak'õre-it'ee awara bidaarã, irude ijãapatáati. Mãga ooruta pirã, ne-inaa maarepida faltada-e pait'ee. ¹⁰Jarrapisiapa león chak'eerã juatau wëedaridai. Mamida Tachi Ak'õrede ijãapataarãpa ne-inaa pia maarepida faltada-e pait'ee.

¹¹Warrarã, chéti mãik'aapa mi pedee ùrítì, mia jarateeit'ee perã Tachi Ak'õre waawee k'awaadamerã. ¹²¿Taarã na eujãde p'ana k'inia p'anik'ã? ¿T'ãri o-ïa p'ana k'inia p'anik'ã? ¹³Mãga k'inia p'ani pirã, pãchi it'aipa pedee k'achia jaranáati mãik'aapa seewa jaranáati. ¹⁴Ne-inaa k'achia ik'aawaapa t'imí p'anapatáati mãik'aapa ne-inaa piata oopatáati. Jiripataáti jomaarã ome k'ãiwee p'anapataadait'ee.

¹⁵Tachi Ak'õrepa ichia jara bik'a oopataarã pia ak'ipari mãik'aapa irua ùripari ãrapa it'aa iidiruta. ¹⁶Mamida irua ne-inaa k'achia oopataarã pia ak'ik'aa. Mãgeerã jõpipari apidaapa áchi k'irãpanaadamerã. ¹⁷Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa chupiria iididak'ãri, irua ùripari mãik'aapa áchi k'aripapari k'ísia jõnanaadamerã. ¹⁸Tachi Ak'õrepa t'ãri p'ua beerã chupiria k'awaapari mãik'aapa irua chupiria chedeerã k'aripapari.

¹⁹Eperãpa Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari mïda, ichita nepirade baaiit'ee. Mamida Tachi Ak'õrepa iru ma nepiradeepa k'aripait'ee. ²⁰Irua ma eperã jãapariit'ee, iru biiri apida k'õranaamerã. ²¹Mamida irua ne-inaa k'achia ooyaa beerã miapiit'ee áchia ne-inaa k'achia oopata k'aurepa. Irua jara bik'a oopataarã k'íra unuamaa iru p'anapataarã jõpiit'ee. ²²Jõdee Tachi Ak'õrepa ichi mimiapataarã k'aripapari taarã chok'ai p'anapataadamerã. jIchide ijãapataarã jõpi-e pait'ee!

Rey Davidpa it'aa iidida Tachi Ak'õrepa k'aripamerã

Davidpa na salmo p'ãji.

35 ¹Tachi Ak'õre, mi k'aripáji mimaa chõo jiri che p'aniirã juade baainamerã. Mi pari mãirã ome chõoji. ²Escudopa soldao

jīaparik'a chōode uchaiit'ee pak'āri, māga pik'a mi k'aripa chéji. ³Miasu ataparik'a awaraa ome chōoit'ee pak'āri, māga pik'a chōoji mi jirīmaa p'aniirā ome māik'aapa mimaa jaráji: “¡Miata pi k'aripait'ee!”

⁴Mia k'inia bi pia mi pee k'inia p'aniirā p'oyaamerā māik'aapa āpítee jerek'oomerā. K'inia bi āchia k'awada—ee p'anedamerā k'āata k'īsiadai māik'aapa jīchoo wādade k'īra nejasia p'anedamerā. ⁵¡K'inia bi pi angelpa māirā āyaa jerek'oomerā, nāupa p'ūajara p'ooda āyaa ateparik'a! ⁶¡K'inia bi āra mágá o p'āriu, piruk'ua pik'a bide t'īudamerā iru āra t'ēe wāru misa! ⁷Mia ne—ināa k'achia oo—e bita āchia trampa oga jira bijida mi aide baaimerā. Eperāpa uria k'oro ataparik'a ne—animal aide baaimerā, māga pik'a oojida mi k'achiade baaimerā. ⁸¡Mia k'inia bi atu p'anide āchita ma trampa oodap'edaade baaidamerā māik'aapa mágá jōdaidamerā!

⁹Mágá mi t'āri o—īa beeit'ee Tachi Ak'ōre ome, irua mi mágá k'aripada perā. ¹⁰T'āripa jarait'ee: “Tachi Ak'ōre, apida pik'a wē—e. Pia chupiria chedeerā uchiapipari awaraarā āchi k'āyaara juataura beerā jua ek'ariipa, māirāpa āchi k'achia oo iru p'anadak'āri.”

¹¹Seewa—īdaa beerāpa mi imiateepata. Iidipata ne—ināa mia k'awa—e bi. ¹²Mia ne—ināa pia oopariida pari mimaa ne—ināa k'achia oopata. Mágá mi t'āri p'uapipata. ¹³Āchi k'ayaadaidak'āri, mi audú t'āri p'ua nībeepachi. Chi—iapata p'aru jī beepachi māik'aapa āchi pari nek'o—ee it'aa t'īpachi. ¹⁴Mi k'īra pia—ee nipapachi michi k'ōp'āyo wa īpema jai—īdaada k'aurepa, chi—iak'ajik'a. T'āri p'uapa ījaabaip'eda, jēepachi michi nawe—it'ee jēek'ajik'a. ¹⁵Mamīda mi nepirade baaik'āri, āchia māga ooda—e paji mi pari. Ma k'āyaara o—īa p'aneejida māik'aapa ichita mi āpíte ik'achia pedeeepachida, k'īra tewaraarāpa ook'ajidak'a. ¹⁶Mi t'āri p'uapijida, mi oo iru p'anapachida māik'aapa mimaa ak'īdak'āri, āchi k'īda kierrkierreepachida.^f

¹⁷Tachi Ak'ōre, pia māga unupari. ¿Sāapai mi k'aripait'eema ma león k'achia beerāk'a beerā juadeepa? Mi peet'aaruta pirā, waa chok'ai ba—e pait'ee. ¹⁸Pia mi k'aripak'āri, mia pīmaa gracias jarait'ee eperāarā pīmaa it'aa t'īdait'ee chip'edap'edaarā taide. ¡Chok'araarā taide pīmaa pedee pia jarait'ee!

¹⁹Mi k'īra unuamaa iru p'anapataarāmaa mi āpíte ēipināaji, āchi tau p'īnadak'āri, mi traicionaa p'anadairā. Āchi k'inia mi k'īra unuamaa iru p'anapata. ²⁰Māirāpa jiridak'aa awaraarā ome k'āiwee p'anapataadait'ee. Ma k'āyaara pedeeepata na eujāde k'āiwee p'anapataarā k'ūradaidait'ee. ²¹Mi—it'ee ēipata māik'aapa jarapata: “Táipata pia ne—ināa k'achia ooda unujidapi.”

²²Tachi Ak'ōre, pia ma jōma unupari. ¡K'īup'ee banāaji! ¡Mi ik'aawaapa āyaa wānāaji! ²³Michi Ak'ōre Waibia, ¡mi k'aripa chéji! ¡Mia ne—ināa

^f 35.16 Hebreorāpa chīara oo iru p'anedak'āri, āchi k'īda kierrkierreepipachida.

oopari ak'íji jarait'ee pia wa k'achia! ²⁴Mia ne–inaa k'achia ooji pirã, mi miapíji. Mamída ne–inaa pia ooji pirã, pia bida áji. ¡Mi k'íra unuamaa iru p'anapataarãmaa mi ápite ëipináaji! ²⁵Mãirãmaa k'ísiapináaji: “¡Nãgata unu k'inia p'anajida!” Áchimaa jarapináaji: “¿Taipa chok'ai pik'a k'ot'aaajida–ek'ã?” ²⁶Mia k'inia bi mãirã k'awada–ee p'aneedamerã k'ãata k'ísiadai mãik'aapa k'íra nejasia p'aneedamerã, áchi o–ía p'anadairã mi nepirade bi unudak'ári mãik'aapa k'ísia p'anadairã mi áchi k'ãyaara ek'ariara bi. ²⁷Jõdee k'inia bi mi eere p'aniirã o–ía p'aneedamerã mãik'aapa o–íapa bia jõnadamerã. K'inia bi nãga jara jõnadamerã: “¡Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bi! ¡Iru o–íadaipari ichi mimiapari pia nipak'ári!”

²⁸Tachi Ak'õre, mia jarait'ee pia ichita ne–inaa pia oopari. ¡Ewari chaa pimaa pedee pia jarapariit'ee!

Eperã ne–inaa k'achia ooyaa bapari; jõdee Tachi Ak'õre t'ári pia bapari

David, Tachi Ak'õre–it'ee mimiaparipa na salmo p'áji.

36 ¹Mia unuk'ári eperã Tachi Ak'õrede ijãak'aa bipa ne–inaa oopari, michi t'áridepai k'ísiapari: “Irua Tachi Ak'õre waaweek'aa.” ²Ichi audua bairã k'ísia bi awaraarãpa ichi ápite pedee pia jaradaipia bi. Mamída ichia p'ek'au k'achia oopari oo amaa–e. ³Ichi ik'achia jarayaa mãik'aapa seewa–ídaa bapari. K'íra jíp'a baamaa bapari perã, ne–inaa pia ook'aa. ⁴Ichi p'arude jëra bak'ári, k'ísiapari ne–inaa k'achia ooit'ee, mãgidepai k'ísiapari perã. Mapa ichi o k'achiade nipapari.

⁵Jõdee Tachi Ak'õre, pia eperãarã k'inia iru bapari. Pajã audú it'ia bik'a, mãga pik'a pia audú k'inia iru bapari. Jiarara ichita pajãde wãyaapatak'a, mãga pik'a pia ichita oopari pia jara bik'a. ⁶Ee it'ia bi ichi bimãi ichita beeparik'a, mãga pik'a pia ichita ne–inaa pia oopari. P'usa jã waibia, nãpia bi jök'aak'a, mãga pik'a pi pedee jök'aa.

Tachi Ak'õre, pia eperãarã, ne–animalaarã paara ak'i bapari. ⁷¡Pia eperãarã audú k'inia iru bapari! Ara et'erre chak'eerãpa jiripatak'a mirudait'ee áchi nawe isia ek'ari, mãga pik'a eperãarãpa pi jiripata áchi jãamerã. ⁸Eperãarãpa chik'o waibia mãik'aapa pania waibia iru p'anadak'ári o–ía p'anapatak'a, mãga pik'a pi tede baparimãiipa eperãarãmaa ne–inaa pia oopari t'ári o–ía p'anapataadamerã. ⁹¡Pia ne–inaa jõmaweda chok'ai bi chok'ai bapipari. Pi ídaa pik'a bi ode nipadak'ári, taipa unupata pia ne–inaa unupi k'inia bi.

¹⁰Mapa pi k'awa p'aniirã k'inia iru baparíji mãik'aapa pia ak'iparíji. Pia jara bik'a oopataarãmaa ne–inaa pia ooparíji. ¹¹Audua beerãmaa mi p'oyaapináaji. Pide ijãadak'aa beerãmaa jërepináaji.

¹²¡Ak'íti sãgã ne–inaa k'achia ooyaa beerã k'achiade baairuta! ¡Waa ne–inaa k'achia ooda–e pait'ee!

Tachi Ak'õrede ijäapari mäik'aapa Tachi Ak'õrede ijäak'aa bi

Davidpa na salmo p'ãji.

37 ¹K'ïrau banáaji ne–inaa k'achia ooyaa beerã ome. Mãirã k'ïra unuamaa iru banáaji áchia ne–inaa k'achia oo p'ani k'aurepa. ²¡Eperãpa p'üajara pup'eda, taarã–ee piidaiparik'a ak'õrejïru jêrak'ãri, mãga pik'a taarã–eweda mãirã wêpadaridait'ee!

³Na eujãde bi misa, Tachi Ak'õrede ijäaparíji mäik'aapa ne–inaa pia ooparíji. Irua eujã teedade baparíji mäik'aapa irua wáarata jarada jiriparíji. ⁴T'ãri o–ia baparíji Tachi Ak'õrede ijäapari perã. Mágá irua pïmaa oopiit'ee pïchi t'ãride k'ïsia pia iru bik'a. ⁵Pia oo k'ïnia bi Tachi Ak'õremaa jaraparíji mäik'aapa irude ijäaparíji. Mágá irua pi k'aripapariit'ee. ⁶Pia ne–inaa pia oopari irua pi–ia bapiit'ee, ak'õrejïru imat'ipa pi–ia jêraparik'a.

⁷Tachi Ak'õre k'ïrapite k'ïup'ee baparíji mäik'aapa nji irua pi k'aripa cheru misa. K'ïrau banáaji ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa ne–inaa k'achia oopata pia uchiak'ãri, áchia k'ïsia iru p'anadap'edaak'a.

⁸K'ïrau banáaji mäik'aapa t'ãri k'achia banáaji, k'ïraudaik'ãri, k'achiade baai perã. ⁹Tachi Ak'õrepa irude ijäadak'aa beerã jõt'aait'ee. Mamída ichide ijäapataarãpa na eujã jïadait'ee.

¹⁰Taarã–e nide na eujãde ne–inaa k'achia ooyaa beerã jõdaridait'ee. Jirïru pijida, waa unu–e pait'ee. ¹¹Mamída audua–ee beerãpata na eujã jïadait'ee mäik'aapa nama o–ia, k'ãiwee p'anapataadait'ee.

¹²Ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa pedeteepata ne–inaa k'achia oodait'ee Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãmaa. Áramaa ak'idak'ãri, áchi k'ida kierrkierreepipata. ¹³Mamída Tachi Ak'õre eipari ma ne–inaa k'achia ooyaa beerã–it'ee, k'awa bairã taarã–ee ára jõdait'ee.

¹⁴Mãgeerãpa espada êt'a atapata chupiria chedeerã sudait'ee maa–e pirã ematrïma eebai atapata audua–ee beerãmaa tridait'ee. ¡Mágá jiripata k'ïra jïp'a nipapataarã peedait'ee! ¹⁵Mamída áchita ma espadapa piudait'ee áchi t'ãride su awa nïbeek'ãri mäik'aapa áchi ematrïma árik'oodaridait'ee.

¹⁶Piara bi Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari, mak'iara net'aa wêe bapariit'ee ne–inaa k'achia ooyaa, p'arat'ara bai k'ãyaara. ¹⁷Tachi Ak'õrepa irude ijäadak'aa beerãpa k'ïsia iru p'ani jõpiit'ee. Mamída ichia jara bik'a oopataarã k'aripait'ee.

¹⁸Tachi Ak'õrepa ichia oopi bik'a oopataarã pia ak'i bapari. Árata irua eujã teedade ichita p'anapataadait'ee. ¹⁹Mapa ne–inaa k'õdait'ee wêe p'anadak'ãri, k'ïra nejasia p'anada–e pait'ee mäik'aapa áchi–it'ee chik'o paraait'ee.

§ 37.12 Hebreorãpa chíara oo iru p'anedak'ãri, áchi k'ida kierrkierreepipachida.

20 Jōdee ne–inaa k'achia ooyaa beerã jōdait'ee. Tachi Ak'õre k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã wēpadaridait'ee, mēepema nep'ono wēpadaipatak'a maa–e pirã nari wēpadaiparik'a. 21 Ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa p'arat'a presta iidipata, mamĩda p'aadak'aa. Jōdee Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa awaraarã chupĩria k'awaapata māk'aapa t'ãri pia awaraarãmaa teepata. 22 Tachi Ak'õrepa pia ak'ipariirãpa na eujã jĩadait'ee. Mamĩda irua pia–ee ak'ipariirã jōdait'ee.

23 Eperã Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a bak'ãri, irua mǎgĩ eperãmaa ak'ipipari ichia oopi k'inia bi. 24 Ma eperã nepirade baairu pijida, Tachi Ak'õrepa iru madeepa k'aripa atait'ee, eperãpa ichi k'õp'ãyo juade jita ataparik'a eujãde baaidaik'ãri.

25 Mi k'ũtrãa baji māk'aapa ĩrã chonaa bi. Mamĩda waide mia unu–e bi Tachi Ak'õrepa atabēiru ichia jara bik'a oopataarã. Ichiaba waide unu–e bi āchi warrarã calle jãde chik'o iidi nida. 26 Ma k'ãyaara Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oopataarãpa awaraarã chupĩria k'awaapata māk'aapa t'ãri pia awaraarãmaa ne–inaa prestatata. Maperã Tachi Ak'õrepa āra bendiciapari āramaa warrarã teek'ãri.

27 Maperã ne–inaa k'achia oo amãaji māk'aapa ne–inaa pia oopariĩji. Mǎga oorū pirã, Tachi Ak'õrepa eujã teedade ichita bapariit'ee, irua pi pia ak'i bapariit'ee perã.

28 Tachi Ak'õrepa k'inia iru bapari ichia k'inia bik'a oopataarã. Ichide ijãapataarã atabēik'aa. Āra ichita jĩapariit'ee. Jōdee ne–inaa k'achia ooyaa beerã jōpipari, mǎirãdeepa apida uchianaadamerã. 29 Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa irua eujã teeda jĩadait'ee māk'aapa ichita ma eujãde p'anapataadait'ee.

30 Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari k'ĩsia k'awaa pedeevari. Pia pedeevari k'awa bairã chisǎgĩ pedee pia māk'aapa chisǎgĩ pedee k'achia. 31 Mǎga bapari Tachi Ak'õrepa ley jarada ichi t'ãride iru bapari perã. ¡Ma k'aurepa iru k'achiade baai–e pait'ee!

32 Ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa audú ak'ipata Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã, āra peedait'ee jiripata perã. 33 Mamĩda Tachi Ak'õrepa ichia oopi bik'a oopataarã mǎirã juade baaipi–e pait'ee. Ma awara mǎirãpa āra charraarã k'ĩrapite ateedak'ãri, irua miapi–e pait'ee.

34 Maperã Tachi Ak'õrede ijãaparĩji māk'aapa oopariĩji irua k'inia bik'a. Iruata pi waibia papiit'ee māk'aapa na eujã pĩmaa jĩapiit'ee. Pichi taupa unuit'ee irua ne–inaa k'achia ooyaa beerã jōpik'ãri.

35 Mĩa unudoo eperã audua bĩpa eperãarã ichi jua ek'ari k'achia iru bi. Mǎgĩ waibia pa baji pak'uru eujãde uuda waibia wariparik'a. 36 Mamĩda t'ēepai ma audua bada piuk'ãri, iru wēpaji. Mĩa iru jirik'ãri, unu–e paji.

37 Ak'ĩji Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oopari. Irua k'ĩsia nĩba–e k'awa bairã ewari cherude k'ãiwee bapariit'ee. 38 Mamĩda p'ek'au k'achia oopataarã jōdait'ee. Ewari cherude ne–inaa k'achia ooyaa beerã jōmaweda ichita jōdait'ee.

³⁹Tachi Ak'õrepa ichia jara bik'a oopataarã ichita k'aripapari. Irumaa it'aa iididai nepirade p'anadak'ãri. ⁴⁰Iididak'ãri irua ãchi k'aripamerã, irua ãchi k'aripapari ne–inaa k'achia ooyaa beerã juade baainadamerã. Mãga oopari ãchia irude ijãapata perã.

K'ayaa bipa it'aa chupiria iidida

Davidpa na salmo p'ãji Tachi Ak'õre–it'ee ne–inaa pia teek'ãri ak'ipit'ee ichia Tachi Ak'õre k'irãpa bi.

38 ¹Tachi Ak'õre, pi k'irau bak'ãri, mi itríanáaji mãik'aapa mi miapináaji. ²Eperã siapa sut'aada mia nãbik'a, mãga pik'a mi chupiria nãbi, pi jua mi ìri chik'ia pik'a bairã. ³Pi mi ome k'irau bairã mi nãgã k'ayaa nãbi. Mia p'ek'au k'achia oopariida k'aurepa michi k'ap'ia p'ua nãbi. ⁴Mia p'oyaa choo–e ma p'ek'au k'achia oopariidade k'isíak'ãri, audú chik'ia pik'a bairã. ⁵Pariatua ooji k'isia k'awa–ee beerãpa oopatak'a. Mapa aidapa mi k'ap'ia p'ua nãbi mãik'aapa mik'ia jo nãbi. ⁶Mi k'ap'ia mãgã p'ua nãbairã, p'oyaa jip'a bainí beek'aa. Ewari cha mi jêe nipapari, eperã chi–ia bipa ooparik'a. ⁷K'iamiapa mi k'ap'ia wãsia nãbi mãik'aapa mi k'ap'ia jômaweda p'ua nãbi. ⁸Juatau wêe nãbi. T'ãri p'uapa mi bia nãbi. ⁹Tachi Ak'õre, pia k'awa bi mia k'ãata k'inia bi, pia mi biapi ùri bairã. ¹⁰Mi t'ãri tukutukua nãbi mãik'aapa mi juatau wêe nãbi. Michi tau p'ãriudachi. ¹¹Mi k'õp'ãyoorãpa mãik'aapa mi te ik'aawa p'anapataarãpa mi yiaraa iru p'ani, michi k'ap'ia aida–idaa bairã. Mi èreerã paara mimaa chedak'aa. ¹²Eperãpa trampa ooparik'a ne–animal aide baaimerã, mãga pik'a mi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa k'isia iru p'anapata mi k'achiade baaipidait'ee. Ewari chaa pedeeteepata sãgã mi k'uradait'ee mãik'aapa peet'aadait'ee.

¹³Mamída mi k'iiri k'í pik'a beepari ãra pedee ùriamaa bairã. Ma awara mi pedee atua pik'a beepari ãra pedee p'anauamaapa. ¹⁴Mãgã k'iiri k'í pik'a, pedee atua pik'a bairã, mia p'anauk'aa ãrapa mi imiateedak'ãri. ¹⁵Tachi Ak'õre, mia nímãa bi pia mi k'aripa chemerã. Tachi Ak'õre, michi Ak'õre Waibíapata p'anauit'ee mia chupiria iidi bi. ¹⁶Mia pimaa nãga it'aa iidi bi mi nepirade baai k'ãri, pia mãirãmaa audua pedee pedeepinaamerã, mi oo k'inia p'ani perã.

¹⁷Mi piuit'ee bi. Ichita mi k'ap'ia p'ua nãbapari. ¹⁸Mia p'ek'au k'achia oopariida pimaa jarait'ee, ma k'aurepa audú k'isia nãbairã. ¹⁹Mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã chok'ara p'ani. Mãirã k'ap'ia pia, juatura p'anapata. Æchi k'inia mi k'ira unuamaa iru p'anapata. ²⁰Mia ne–inaa pia oopariida pari, mimaa ne–inaa k'achia oo k'inia p'ani. Mia jirik'ãri ne–inaa pia ooit'ee, ãchia mi ãpíte ik'achia pedeepata.

²¹Tachi Ak'õre, ¡mi atabëináaji! Michi Ak'õre Waibia, ¡mi ik'aawaapa ãyaa wãnãaji! ²²Pi mi Ak'õre Waibia perã mãik'aapa mi k'aripapari perã, ¡sapai mi k'aripa chéji!

Eperaarā na p'ek'au eujāde taarā p'anadak'aa

Davidpa na salmo p'aji Jedutún chi k'aripataarā ome k'aridamerā.

39 ¹Michi t'āridepai mia nāga jaraji: “Mi ne–inaa k'achia ooyaa beerā taide bak'āri, ne–inaa k'achia oo–e pait'ee. Mia pedee apida jara–e pait'ee, mi it'aideepa pedee k'achia pariatua uchianaamerā.”
²Wāara māgá mi k'ūp'ee beeji; pedee apida jara–e paji, pedee pia paara. Mamīda t'āride choo–e paji, audú k'īsia nībada perā. ³¡Pedee k'iniapa mi t'āri soo pik'a nībaji! Made k'īsia nībap'eda, mia māgaji:

⁴“Tachi Ak'ōre, mimaa k'awap'iji ewari jōmasaa mi na p'ek'au eujāde bait'ee. ¡Māgapai k'awa k'inia bi, k'awa bairā taarā–e mi jōit'ee! ⁵Pia mi taarā chok'ai bapi–e paji. Pi–it'ee mi bapari algo–e pik'a bi; iyapa aba pik'a bi. ⁶Tachi jaure isapai wēpadaiparik'a ak'ōrejīru jēra–e pak'āri, māga pik'a eperā bapari isapai wēpadaipari. Mapa ¿k'āare–it'ee irua jiriima p'arat'ara bait'ee? Irua k'awa–e bi k'aipa ma net'aa jita atait'ee.

⁷”Tachi Ak'ōre, māga pirā, írá mia, ¿k'āata niima? ¡Niit'ee pia mi k'aripamerā! ⁸Mia p'ek'au k'achia oopariida āyaa bīji māik'aapa k'īsia k'awa–ee beerāmaa mi oo iru p'anapināaji.

⁹”Wāara mairā k'irapite mia pedee apida jara–e paji, k'awa bairā pia mi k'aripait'ee. ¹⁰Mi waa miapināaji, mia pi jua waa choo–e bairā. ¹¹Pia eperaarā miapipari itria pedee āramaa jarak'āri ārapa ne–inaa k'achia oopata k'aurepa. Polillapa pak'uru jōpiparik'a, māga pik'a pia jōpipari eperaarāpa ne–inaa ooi awaa p'anapata. ¡Eperā iyapa aba pik'a bi!

¹²”Tachi Ak'ōre, ūrīji mia it'aa iidi bi. ¡Ūrīji mi biapi jēe nībide! ¡Mi chupiria k'awáaji pi–it'ee mi awaraa eujādepemak'a bi mīda! Pi–it'ee mi k'īra tewaraak'a bi mi chonaarā p'anadap'edaak'a. ¹³K'īrau mimaa ak'ināaji pi mi ome k'īrau bairā. Waa mi miapināaji. Māgá mi waya o–īa bait'ee piui naaweda māik'aapa na p'ek'au eujādeepa wēpai naaweda.”

Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īda gracias jarait'ee

Davidpa na salmo p'aji.

40 ¹Mia Tachi Ak'ōre nīmaa bi misa, irua mi biapi ūrīji. ²Mi piu wāk'āri, irua mi k'aripa cheji. Ara eperā toida iyapa jīa wāru k'aripa atadap'eda, māu īri birutak'a, māga pik'a irua mi k'aripaji māik'aapa mimaa ak'ipiji k'āata oopia bi. ³Mimaa k'ari chiwidi k'awapiji aide irumaa pedee pia jaramerā. Eperaarāpa māga unudak'āri, Tachi Ak'ōre waaweejida māik'aapa irude ijāajida.

⁴Eperā o–īa bapari Tachi Ak'ōrede ijāak'āri. Ichi nipak'aa audua beerā ome maa–e pirā ak'ōre waibia apataarāmaa it'aa t'īpataarā ome.

⁵Tachi Ak'ōre, Michi Ak'ōre Waibia, pia ne–inaa pia chok'ara oodoo. K'īsia chok'ara k'īsia iru bi tai k'aripait'ee. ¡Awaraa pik'a wē–e! Pia mi ome ma ne–inaa pia oopari jōmaweda jara k'inia bi mīda, p'oyaa jara–e, audú chok'ara perā.

⁶Pi o-ia bee-e eperāarāpa ne-animalaarā peedap'eda, pi-it'ee paapidak'āri māik'aapa net'a tau pīmaa tee chedak'āri. Pia iidi-e bi ne-animalaarā pi-it'ee paa jōpidamerā māik'aapa ne-animalaarā paapidamerā pia taipa p'ek'au k'achia oopata āyaa bimerā. Jīp'a k'inia bi mi k'īri ēesaa bamerā pi pedee ūriit'ee māik'aapa k'inia bi mia oomerā pia oopi bik'a. ⁷Mapa mia māgaji: “Mi nama bi pia libro p'āpidade jara bik'a. ⁸Michi Ak'ōre Waibia, mia oo k'inia bi pia oopi bik'a. ¡Pi ley mi t'āride ia pik'a iru bi!”

⁹Pi eperāarā chip'edaidak'āri pīmaa it'aa t'īdait'ee, āra chok'araarā taide mia jaradoo pia ichita ne-inaa pia oopari. Tachi Ak'ōre, ¡pia pia k'awa bi mi k'īup'ee bee-e paji! ¹⁰Michi t'āride aupai mia jara-e bi pia ichita ne-inaa pia oopari. Tau taawa mia jarapari pia ichita oopari pia jara bik'a māik'aapa pia eperāarā k'aripapari. Pi eperāarā chip'edaidak'āri pīmaa it'aa t'īdait'ee, mia merak'aa pia āra k'inia iru bapari māik'aapa pia wāarata jarapari.

¹¹Tachi Ak'ōre, ¡mi chupīria k'awáaji! ¡Mi jīaji pia mi k'inia iru bapari perā māik'aapa pia wāarata jarapari perā! ¹²Mi audú nepirade baaipari perā, ma nepira p'oyaa juasia-e. Mia ne-inaa k'achia oopariida k'aurepa mi k'achiade baaipari, tau p'āriu pik'a beerumaa. Mia ne-inaa k'achia oopariida audú chok'ara p'ani. Chok'araara p'ani mi puda k'āyaara. Mapa mi t'āri p'ua bapari.

¹³Tachi Ak'ōre, ¡mi k'aripa chéji! ¡Mi isapai na nepiradeepa uchiapji! ¹⁴¡Mia k'inia bi mi peedait'ee jiri p'anīrāpa k'awada-ee p'aneedamerā k'āata k'īsiadai māik'aapa k'īra nejasia p'aneedamerā! ¡K'inia bi mīmaa ne-inaa k'achia oo k'inia p'anīrā k'īra nejasiapa jīchoodamerā! ¹⁵¡K'inia bi mi oo iru p'anapataarā k'īra nejasia p'aneedamerā pia āchi p'oyaada perā! ¹⁶Mamīda k'inia bi pi jiripataarā o-ia p'aneedamerā māik'aapa pia k'aripadaarāpa jaradamerā: “¡Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi!”

¹⁷Tachi Ak'ōre, mi nāgá chupīria nībi. K'inia bi pia mi ak'imerā.

Pia aupai mi k'aripai māik'aapa na nepiradeepa uchiapii. Michi Ak'ōre Waibia, ¡isapai mi k'aripa chéji!

Eperā k'ayaa bīpa it'aa iídida

Davidpa na salmo p'āji.

41 ¹Eperā o-ia beepari chupīria chedeerā chupīria k'awaak'āri. Māgee eperā nepirade baairu pīrā, Tachi Ak'ōrepa iru madeepa uchiapiit'ee. ²Tachi Ak'ōrepa māgee eperā jīapariit'ee na p'ek'au eujāde taarā o-ia bapariimerā. Atabēik'aa pait'ee baaimerā iru k'īra unuamaa iru p'anapataarā juade, āchia oo k'iniata oodamerā. ³Māgee eperā k'ayāapa k'ap'ia p'ua nībeek'āri, Tachi Ak'ōrepa t'āri o-īapiit'ee māik'aapa juataura papiit'ee.

⁴Mi māgá k'ayaa bak'āri, māgaji: “Tachi Ak'ōre, mi chupīria k'awáaji. Mia ne-inaa k'achia ooda āyaa bīji, pi k'īrapite mia p'ek'au k'achia

oopariida perã. Mägá na k'ayaadeepa mi jïpa beei.”⁵ Mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarãpa mi ãpïte nãgá pedee k'achia jarapata: “¿Sãapai piuit'eema? ¿Sãapai iru waa k'irãpada–e pait'eema?” apata.⁶ Mi ak'ï cheruta pirã, k'ïra jïp'a cheda–e mi t'ãri o–ïapidait'ee. Seewata chepata mi pedee ùridait'ee mãik'aapa mi bimãiipa uchiadak'ãri, mi ãpïte pedee k'achia jaranapata.

⁷Mãirã chip'edaipata mi ãpïte pedee k'achia pedeedait'ee. K'ïsia p'ani mi nãgá mia nãbi ne–inaa k'achia oopariida k'aurepa. Mapa mi ãpïte jarapata: ⁸“Netuara juapa iru k'ayaa bi. Mapa ichi p'arudeepa waa p'irabai–e pait'ee.”⁹ Mi k'öp'ãyo piara bipa paara mi traicionaa bi, mi ome nek'opachi mïda mãik'aapa mia iru pedee ijãapachi mïda.

¹⁰Mamïda, Tachi Ak'õre, pia mãga ook'aa perã, mi chup'iria k'awáaji. Mi jïpapíji. Mägá mia mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã p'oyaaït'ee.

¹¹Nãgá mia k'awai pia wãara mi pia ak'ïpari; pia mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarãmaa mi p'oyaaipi–e pak'ãri. ¹²Pia mi mägá k'aripait'ee, pia jara bik'a mia oopari perã. Maperã mi pi ome ichita bapariit'ee.

¹³¡Tachi Ak'õre, israelitaarã Ak'õre Waibia jõmaarã k'ãyaara waibiara bi! ¡Ichita iru mãga bapariit'ee! ¡Wãarapi!

Tachi Ak'õre jiripataarã

Coredeepa uchiadap'edaarãpa na salmo p'ãjida.

42 ¹Tachi Ak'õre, bigi opisïa nãbak'ãri, panïa toït'ee jirïparik'a, mãga pik'a mia t'ãriipa pi jirïpari. ²Opisïa bak'ãri audú panïa to k'inïa nãbeeparik'a, mãga pik'a mi audú Tachi Ak'õre ome unu k'inïa bi. ¡Iru ichita chok'ai bapari! ¿Sãapai mi iru k'irãpïte wãima? ³Ástaawa, p'ãrik'ua pida mia ne–inaa k'oi k'ãyaara wa toi k'ãyaara, jëe nãbapari. Ichita mïmaa iidipata: “¿Sãama bima apata, pi Ak'õre Waibia?”

⁴Mïa nãgïde k'ïsiak'ãri, audupïara t'ãri p'ua nãbeepari. K'irãpa bi mi eperãarã naa wãk'ãri Tachi Ak'õre tedee, tai o–ïapa biapachida mãik'aapa gracias jarapachida. ¡Fiesta o–ïa oojida!

⁵Michi t'ãridepai jarapari: “¿K'ãare–it'ee mi k'ïra pia–ee baima? ¿K'ãare–it'ee k'ïsia nãbaima? Mãga bai k'ãyaara, mia niït'ee Tachi Ak'õrepa mi k'aripa chemerã. At'ãri irumaa pedee pia jarapariit'ee. ¡Iru mi k'aripapari pipïara bi!”

⁶Tachi Ak'õre, mia pi k'irãpapari Jordán to ik'aawa eujã beemãiipa, Hermón ee bimãiipa mãik'aapa Mizar ee bimãiipa. Mamïda at'ãri mi audú k'ïsia nãbi. ⁷Ee it'ïa k'õot'ari jira bideepa awaraa ee it'ïa k'õot'ari bimaa panïa jïwaa wãyaaparik'a maa–e pirã p'usa jïwaa wãyaaparik'a tachi ïri wãyaak'ãri, mãga pik'a pi jua mi ïri wãyaa pik'a bi.

⁸Tachi Ak'õre, ástaawa pia ak'ïpipari mi k'inïa iru bapari. P'ãrik'ua mïa pïmaa k'aripari mãik'aapa it'aa t'ïpari, piata mi chok'aïpipari perã.

⁹Tachi Ak'õre, mi–it'ee pi mãu choma bik'a bi, pia mi jïapari perã. Mapa

mia pîmaa iidit'ee: “¿Sāap'eda pia mi k'îra atua pik'at'aajima? ¿Sāap'eda eperā chi-ia bi nipaparik'a mi k'îra pia-ee nipaparima, mi k'îra unuamaa iru p'anapataarāpa mi jiri p'ani k'aurepa?” ¹⁰Māgiirāpa mi oo iru p'anadak'āri, mi k'ap'ia p'ua pik'apipata. Ichita mimaa iidipata: “¿Sāma bima apata, pi Ak'ōre Waibia?”

¹¹Michi t'aridepai mia jarapari: “¿K'āare-it'ee mi k'îra pia-ee baima? ¿K'āare-it'ee k'îsia nîbaima? Māga bai k'āyaara, mia niit'ee Tachi Ak'ōrepa mi k'aripa chemerā. At'āri irumaa pedee pia jarapariit'ee. ¡Iru mi k'aripapari pipiara bi!

43 ¹Tachi Ak'ōre, ¡mia ne-inaa oopari ak'îji jarait'ee pia wa k'achia! Mi k'aripáji na eujādepema ijāadak'aa beerāpa imiateepatadeepa. K'aripáji ma seewa-idaa beerā māik'aapa ne-inaa k'achia ooyaa beerā juade baainaamerā. ²Michi Ak'ōre Waibia, ¡mi-it'ee pi p'uuru murallapa t'iak'au bîk'api bi, mi jîapari perā! ¿Sāap'eda mi yiarāa iru bima? ¿Sāap'eda eperā chi-ia bi nipaparik'a, mi k'îra pia-ee nipaparima, mi k'îra unuamaa iru p'anapataarāpa mi jiri p'ani k'aurepa? ³Mimaa pi îdaa pik'a bi unupíji māik'aapa pi pedee wāarata jaráji. Māgá mi wāi pia ee awara bidadee pi baparimāi t'îuit'ee. ⁴Tachi Ak'ōre, mi mama panak'āri, pi altar k'îrapite pi-it'ee pedee pia jarait'ee arpa chaa bi misa. Michi Ak'ōre Waibia, pia aupai mi t'āri o-îapipari.

⁵Māga p'asait'ee perā, “¿k'āare-it'ee mi k'îra pia-ee baima? ¿K'āare-it'ee mi k'îsia nîbaima? Māga bai k'āyaara, mia niit'ee Tachi Ak'ōrepa mi k'aripa chemerā. At'āri irumaa pedee pia jarapariit'ee. ¡Iru mi k'aripapari pipiara bi!”

It'aa t'îda Tachi Ak'ōrepa k'aripamerā

Coredeepa uchiadap'edaarāpa na salmo p'ājida.

44 ¹Tachi Ak'ōre, tai chonaarā it'aideepa ūridooda chonaarāweda pia oopariida. ²Pi juapa ijāadak'aa beerā jerek'ooji māik'aapa āra p'uuru jōpiji tai chonaarā āra eujāde pia p'anapataadamerā. ³Tai chonaarāpa āchi juadoopa mairā p'oyaada-e paji. ¡Pi juarapa māga ooji, pi āra ome nipada perā māik'aapa āra k'inia iru bada perā!

⁴¡Michi Ak'ōre Waibia, pi aupai mi rey! Ijāadak'aarā p'oyaapíji Jacobdeepa uchiadap'edaarāmaa. ⁵Pia tai k'aripak'āri, tai k'îra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaapachida. Pi juapa peek'oopachida tai ome chōode chepatap'edaarā. ⁶Maperā mia ijāa-e bi mia mairā p'oyaai ematrimapa wa espadapa. ⁷Piata tai k'îra unuamaa iru p'anapataarā taimaa p'oyaapipachi. Piata āchi k'îra nejasiapipachi. ⁸¡Maperā ichita pi ome o-îa p'anadait'ee māik'aapa ichita pîmaa pedee pia jarapataadait'ee!

⁹Mamīda írā pia tai yiarāa iru bi, māik'aapa tai k'îra nejasiapi bi. Waa uchía-e tai eerepema soldaorā ome. ¹⁰Tai k'aripai k'āyaara, tai jerek'ooji tai k'îra unuamaa iru p'anapataarā naa. Māgá mairāpa tai net'aa jāri ata

chejida. ¹¹Pia tai āchi juade biji eperāarāpa ovejaarā peepataarā juade bipatak'a. Māgá pia tai jerek'ooji ijāadak'aa beerā t'āide p'ananadamerā. ¹²Eperāpa ichi net'aa audú edaa netot'aaparik'a, māga pik'a pia ooji pichi p'uuru pidaarā ome. Pia āra māgá neto pik'at'aak'āri, maarepida ata–e paji. ¹³Pia tai ome māga ooda perā, írā tai eujā ik'aawa p'anapataarāpa tai awaraa eperāarā k'āyaara ek'ariara ak'ipata māik'aapa tai āpite ik'achia pedeepata. ¹⁴Pia tai k'aripa–e bairā, awaraa eujādepemaarāpa tai oo iru p'anapata. Tai unudak'āri, ēipata. ¹⁵Mapa mi k'īra nejasiapa k'īra pia–ee ni. ¹⁶Tai k'īra unuamaa iru p'anapataarā tai ome k'īra jōda–ee p'ani. Mapa āchia mimaa ik'achia jarapata.

¹⁷Āchia tai māgá iru p'ani taipa pi k'īra atuadak'aa mīda māik'aapa oopata mīda pia tai chonaarā ome pacto oodade jara bik'a. ¹⁸Taipa k'īsiadak'aa pide ijāa amaadait'ee maa–e pirā pia jara bik'a ooda–e pait'ee. ¹⁹Māga p'anapata mīda, pia tai nāgá chupiria p'anapiji ne–animalaarā k'achia beerā t'āide pik'a nipadamerā. ¡Mapa írā tai p'āriu pik'a bide p'ani!

²⁰Tachi Ak'ōre, pide ijāa amaadap'edaa paara maa–e pirā awaraa ak'ōre waibia apatamaa tai jua iadap'eda, it'aa t'ī p'anedap'edaa paara, ²¹māgara pia k'awak'aji, ne–inaa jōmaweda k'awapari perā; eperāarāpa t'āride k'īsiapata paara. ²²Mamīda taipa māga ooda–e paji. Taipa pide ijāapata perā, ne–inaa k'achia ooyaa beerāpa tai ip'li jiripata peedait'ee. Oveja peepataarāpa ovejaarā iru p'anapatak'a peedait'ee pak'āri, māga pik'a māgīrāpa tai iru p'ani.

²³Tachi Ak'ōre, ¡tai k'aripa chéji! ¿Sāap'eda pi k'āi pik'a bima? ¡Tai k'aripa chéji! ¡Ichita tai yiarāa iru banáaji! ²⁴¿Sāap'eda pi miru pik'a bima? ¡Tai k'īra atuanáaji, nāgá chupiria jōnide! ²⁵Waa chooda–e. Eperāpa awaraa eperā eujāmaa teeparik'a, māga pik'a p'ani. Yooro p'orade bipa urt'īu nūteepaták'api p'ani. ²⁶Maperā ¡isapai tai k'aripa chéji! ¡Na chupiria jōnideepa tai k'aripa atáji, pia tai k'inia iru bapari perā!

K'ari p'āda rey miak'āida fiesta–it'ee

*Coredeepa uchiadap'edaarāpa na salmo p'ājida
rey miak'āida fiestade k'aridamerā.*

45 ¹Michi t'āride pedee pia k'īsiamaa bi. Lapipa pedee p'āpatak'a, māga pik'a mi it'aipa na pedee pia reymaa jara bi.

²¡mīk'īraarā jōmaarā k'āyaara pi k'īra wāreera bi! ¡Pi it'aideepa pedee pi–ia uchiapari! Maperā Tachi Ak'ōrepa pi ichita bendiciapari. ³Rey sōcharra bi, pichi k'irride espada jī bīji. ¡Pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi māik'aapa k'īra wāreera bi!

⁴Rey waibia beerāpa oopatak'a caballode bataudap'eda, chōode uchiadak'āri, pia wáji māik'aapa p'oyáaji pia wāra pedee jarapari perā,

ichita ne–inaa pia oopari perã mãik'aapa audua–ee bapari perã. ¡Pi juarapa ne–inaa pi–ia oopariji! ⁵Rey Waibia, pia pi k'ira unuamaa iru p'anapataarã p'oyaapari soldaorãpa sia k'ida audú era bi tridak'ári, áchi k'ira unuamaa iru p'anapataarã p'oyaapatak'a. Mágá awara–awaraa eujãdepemaarã pi k'irapite bedabaidaipata.

⁶Tachi Ak'óre, pi ichita jõmaarã rey bapariit'ee, na p'ek'au eujã jõru pijida. K'achia wêe bapari perã, pia pia ak'i bapari pi jua ek'ari p'aniirã. ⁷Pia ichita ne–inaa pia oo k'inia bapari. P'ek'au k'achia ooamaa bairã, ne–inaa k'achia unuamaa iru bapari. Maperã pi Ak'óre Waibia, Tachi Ak'õrepa pi jirit'eraji waibiara pamerã pi k'õp'ayoorã k'ayaara. Mäga ook'ári, pi o–iapiji. ⁸Pi p'aru t'üa jo bi mirra mãik'aapa áloe canela ome p'oirada k'erapa. Música cuerda chaapata pi palaciode. Ma palaciode ne–inaa pi–ia nãbi marfildee ooda. Pia ma música ürik'ári, o–ia beepari. ⁹Reyrã k'aurã pi jua ek'ari mimiapata. Pi su–ak'i beepari juaraare pi novia su–ak'i bi; nêe pipiara bipa chi–oo bi.

¹⁰Awëra, mia jararu pia ürji. Pichideerãde mãik'aapa pichi p'uuru pidaarãde audú k'isianáaji. ¹¹Reypa pi k'ira wãree unu bi. Mapa pi k'inia bi. Ichi pi poro waibia perã, pia oopia bi ichia jara bik'a^h. ¹²Rey Waibia, Tirodepema poro waibiarãpa mãik'aapa na eujãdepema p'arat'a paraa beerãpa pìmaa regalo tee chedait'ee pia áchi pia ak'ipariimerã.

¹³¡Pi wëra rey k'au pait'ee! ¡Ichi cuarto p'aru jiparideepa uchiak'ári, k'ira wãree bapari! ¡P'aru pi–ia jĩ bi; hilo nêedee oodapa k'aat'ida! ¹⁴Mágá p'aru pi–ia k'aat'ida jip'eda, rey k'irapite ateeapata. Iru t'êe cheruta ichi mimiapataarã; awëraarã, imik'ira ome k'ãida–ee p'aniirã. ¹⁵T'ári o–ia pi palacio edajãde t'üruta.

¹⁶Rey Waibia, pi warrarã pi su–ak'i beeparide su–ak'i p'anadait'ee pia oodak'a mãik'aapa pi chonaarãpa oodap'edaak'a. Pia na eujã jõmaweda áchi jua ek'ari biit'ee aide p'anapataarã ak'i p'anadamerã. ¹⁷Mia pi t'ĩ k'irãpapiit'ee nãgawedapemaarãdeepa uchiadait'eerãmaa. Mágá awara–awaraa eujãdepemaarãpa ichita pi t'o p'anadait'ee.

Tachi Ak'óre tachi ome bapari

Coredeepa uchiadap'edaarãpa na salmo p'ãjida.

46 ¹Tachi Ak'óre murallapa p'uuru t'iak'au bĩk'apĩ bi, ichia tachi jãpari perã. K'isia jõnadak'ári, irua tachi k'aripapari. ²Maperã tachi p'erada–e pait'ee na eujã audú wëre nãbeeru pijida, maa–e pirã ee it'ia bee p'usa jã nãpiade t'aadaruta pijida, ³maa–e pirã p'usa jiwaa nãbipa audú biuk'a nãbeeru pijida, maa–e pirã ee p'usa ide bee wëreruta pijida.

⁴Tachi Ak'óre p'uurude to wãyaapari. To chak'eerã ma todeepa uchiapata k'aurepa ma p'uurudepemaarã o–ia p'anapata, eujã p'oo bide

^h 45.11 Literalmente: iru k'irapite jjaabaipariji.

to chak'e wāyaaruta k'aurepa eperāarā o-īa p'anapatak'a. Ma p'uuru awara bidade Jōmaarā Ak'ōre Waibia bapari. ⁵Tachi Ak'ōre mama bapari perā, ma p'uuru jōk'aa. Ewari chaa tap'eweda irua ma p'uuru pidaarā k'aripapariit'ee. ⁶Awara-awaraa eujādepemaarā chōo para bait'ee māk'laapa reyrā jua ek'ari p'anapataarā āchi jua ek'ariipa uchiadait'ee, Tachi Ak'ōre pedeerumaa. Māpai iru pedeek'āri, na p'ek'au eujā jōdariit'ee.

⁷¡Tachi Ak'ōre, Jōmaarā Ak'ōre Waibia, tachi ome bapari! ¡Jacobpa ijāada Ak'ōre Waibiapa tachi jīapari!

⁸Chéti ak'ide Tachi Ak'ōrepa ooda. Irua ne-inaa na p'ek'au eujāde nībi jōk'ooji. ⁹Na p'ek'au eujā jōmaade irua jura jōpiji. Ārik'ooji ematrima, miasu ome māk'laapa jura chōopata carreta t'ipitaude paa jōpiji. ¹⁰Māpai irua māgaji: “¡Waa chōonáati! ¡K'īup'ee p'anéeti! ¡K'awapatáati mi Jōmaarā Ak'ōre Waibia! ¡Jōmaweda na p'ek'au eujādepemaarā māk'laapa na p'ek'au eujāde nībi mi jua ek'ari p'ani!”

¹¹¡Tachi Ak'ōre, Jōmaarā Ak'ōre Waibia tachi ome bapari! ¡Jacobpa ijāada Ak'ōre Waibiapa tachi jīapari!

Tachi Ak'ōre na p'ek'au eujādepemaarā rey

Coredeepa uchiadap'edaarāpa na salmo p'ājida.

47 ¹P'uuru pidaarā jōmaweda, ¡Tachi Ak'ōre-it'ee o-īapa jua t'aap'éti! ¡Irumaa it'aa t'īpatáati o-īapa bia jōnide! ²¡Waaweedáma Tachi Ak'ōre, Jōmaarā Ak'ōre Waibia, iru na p'ek'au eujādepema jōmaarā rey waibiara bairā! ³Irua awara-awaraa eujādepemaarā tachimaa p'oyaapiji, mairā tachi jua ek'ari p'anapataadamerā. ⁴Jacob k'inia iru bada perā, tachi, irudeepa uchiadap'edaarā, jirit'eraji irua eujā tachi-it'ee awara bida jīadamerā.

⁵¡Tachi Ak'ōre it'aa wāji ichi rey su-ak'i beeparide su-ak'i beeit'ee, t'āri o-īapa tachi bia p'anide māk'laapa trompeta chaa p'anide! ⁶Tachi Ak'ōremaa pedee pia k'aripatáati. Tachi rey waibiamaa salmo k'aripatáati jaradait'ee iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi. ⁷Irumaa māgá pi-ia k'aripatáati, iru na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarā rey perā.

⁸Iru awara-awaraa eujādepemaarā rey. Iru su-ak'i bi rey su-ak'i beepari iru-it'ee awara bidade. ⁹Awaraa eujādepemaarā poro waibiarā chip'edaipata Abraham Ak'ōre Waibiapa jirit'erada p'uuru pidaarā ome. Māga oopata Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. ¡Jōmaarāta iru jua ek'ari p'anapata!

Tachi Ak'ōrepa Sión p'uuru awara bida

Coredeepa uchiadap'edaarāpa na salmo p'ājida.

48 ¹¡Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi! Mapa ichi p'uurude, ichia ee awara bidade irumaa aupai it'aa t'īpataadaipia

bi. ²¡Sión eede Jerusalén p'uuru pi-ia bapari! Ma ee norte eereepa unudak'ári, jōmaarāta o-ia p'aneepata pi-ia unupata perā māik'aapa ma eede tachi Rey Waibiamaa it'aa t'ipata perā. ³Tachi Ak'ōre Sión eedepema p'uuru murallapa t'iak'au bide bapari perā, jōmaarāpa k'awa p'ani irua tachi jīapari.

⁴Awaraa eujādepemaarā reyrā chip'ejida chōo chedait'ee Sión eedepema p'uurudepemaarāⁱ ome. ⁵Mamīda ma p'uuru unudak'ári, p'eradachida māik'aapa chōoda-ee, āpītee wājida. ⁶P'erajida wēra warra t'oit'ee pak'ári p'eraparik'a, ⁷maa-e pīrā Tarsidepema barcode wāpataarā p'erapatak'a oriente eereepa nāumia āramaa p'uak'ári.

⁸Tachi Ak'ōre, Jōmaarā Ak'ōre Waibia p'uurude tachi taupa unujida tachi chonaarāpa nepiridap'edaak'a: ¡Tachi Ak'ōrepa ichi p'uuru ichita jīapariit'ee!

⁹Tachi Ak'ōre, pi tede p'anadak'ári, k'irāpapata sāgá pia tai audú k'inia iru bapari. ¹⁰Tachi Ak'ōre, na p'ek'au eujā jōmaade pi t'ī k'awa p'aniirāpa pide pedee pia pedeepata. Pi juarapa ichita ne-inaa pia oopari. ¹¹¡Pia māga oopari perā, Sión eede p'anapataarā o-ia p'anapata māik'aapa Judá eujādepema p'uuru pidaarā o-īapa pairapata!

¹²Sión p'uuru murallapa t'iak'au bi ik'aawa nipapatāati māik'aapa torre chi murallade bee juasíati. ¹³Ma muralla pia ak'fti p'uuru jādepema palacio ome māik'aapa parāpa unu p'ani k'irāpāti nepiridamerā parā t'ēe t'odait'eerāmaa. ¹⁴¡Nepirīti Tachi Ak'ōre ichita bapari! Irua tachimaa oopi k'inia bi ichita ak'ipiit'ee.

Pari jiripata p'arat'ara p'anadait'ee

Coredeepa uchiadap'edaarāpa na salmo p'ājida.

49 ¹Pia ūrīti p'uuru pidaarā jōmaweda; ūrīti na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda: ²ek'ariara beerā, waibiara beerā paara, p'arat'ara beerā, chupīria chedeerā paara. ³Mi t'āripa k'isia k'awaa pedeeit'ee. ⁴Eperāarāpa k'isia k'awaa pedee jarapatade k'isiap'eda, mia jarait'ee k'āata jara k'inia bi. Māga jarait'ee arpa chaa nībide.

⁵¿Sāap'eda mi waawee baima nepirade baaik'ári māik'aapa mi k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa mi wap'ira atadak'ári? ⁶Āchia k'isiapata p'arat'a paraa p'anadairā, ne-inaa jōma oodai āchia k'inia p'anik'a māik'aapa audua pedeepata: “Táipata net'aa pia chok'ara iru p'anida” apata. ⁷Mamīda eperā apidaapa Tachi Ak'ōremaa p'oyaa p'arat'a p'aa-e pai irua ma eperā piupinaamerā. Apidaapa p'oyaa p'aa-e pai Tachi Ak'ōrepa iru ichita chok'ai bapimerā. ⁸¡Eperāpa p'arat'a waibia p'aaru pijida Tachi Ak'ōrepa iru ichita chok'ai bapimerā, Tachi Ak'ōrepa māga oo-e pait'ee! ⁹Apida ichita chok'ai bak'aa; jōmaarāta jāirade wādait'ee.

ⁱ 48.4 Sión eedepema p'uuru t'ijarapata Jerusalén.

10 Tachia k'awa p'ani jōmaarāta piudaipata; k'isia k'awaa beerā, k'isia k'awa-ee beerā, k'iiri k'isua beerā paara. Ichiaba k'awa p'ani āchi p'arat'a awaraarā-it'ee beepari. 11 Āchi chok'ai p'anide eujā iru p'anajida mīda, piudak'āri, jāirata ichita āchi eujā pait'ee.

12 Eperā p'arat'ara bi mīda, ichita piudaipari ne-animalaarā piupatak'a.

13 Māgá jōdaipata eperāarā, āchia k'isiadak'āri āchi k'iradoopa ne-inaa jōmaweda oodai. Māgá jōdaipata eperāarā āchidepai ijāadlak'āri. 14 Ovejaarā piupatak'a, māga pik'a māgee eperāarā piupata. Jāirade ianapata māik'aapa mama p'aneepata. Māgá mama āchi p'anapatap'edaamāiipa t'imí āchi k'ap'ia berauru misa, ewarik'āri, Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā āra k'āyaara waibiara p'anedait'ee. 15 Mamīda Tachi Ak'ōrepa mi k'aripait'ee māgeerāk'a ichita jāirade beenaamerā. Ma k'āyaara irua mi ichi ome ateeit'ee.

16 P'era pik'a banāaji eperā p'arat'ara beek'āri māik'aapa te pi-ia oo atak'āri 17 iru piuk'āri, maarepida atee-e pait'ee perā. Eperā waibia paji mīda, iru piuk'āri, waa māga ba-e pait'ee, net'aa wēe beeit'ee perā. 18 Na p'ek'au eujāde bi misa, iru o-ia baji mīda māik'aapa eperāarāpa iru t'o p'anajida mīda p'arat'a paraa bada perā, 19 iru piuk'āri, ichi chonaarāk'a jāira p'āriu bide banait'ee.

20 Eperā p'arat'ara bi pijida, Tachi Ak'ōre k'awa-e bi pirā, ne-animalaarāk'a piudaipari.

Tachi Ak'ōrepa eperāarāpa oopata ak'ipari

Asafpa na salmo p'āji.

50 1 Tachi Ak'ōre, Jōmaarā Ak'ōre Waibia pedeeji. Na p'ek'au eujādepemaarā t'ijji chedamerā oriente eereepa occidente eere parumaa. 2 Tachi Ak'ōre k'ira wāree Sión eede bapari. Ichi īdaa uchiapari ma p'uuru pi-ia bideepa. 3 Tachi Ak'ōre cheit'ee. Mamīda k'īup'ee che-e pait'ee. Ichi naa t'ipitau pēiit'ee ne-inaa paa jōmerā. Ichi ome nāumia māik'aapa pa jīwaa nībait'ee. 4 Tachi Ak'ōrepa jarait'ee it'aripemaarāpa māik'aapa na p'ek'au eujādepemaarāpa ak'idamerā ichia ichi eperāarāpa oopatap'edaa ak'ik'āri jarait'ee pia wa k'achia. 5 Jarait'ee: “Chip'e atāti mīde ijāapataarā, chi mi ome pacto oodap'edaarā ne-animalaarā mi-it'ee paapidak'āri.” 6 Ne-inaa pajāde nībi k'aurepa k'awapata Tachi Ak'ōrepa ichita ne-inaa pia oopari. Ichia aupaita eperāarāpa oopata ak'ii jarait'ee pia wa k'achia.

7 Tachi Ak'ōrepa jara bi: “Israelitaarā, michi eperāarā, ūrítí mia jarait'ee perā parāpa ne-inaa k'achia oopatap'edaa. ¡Míta Tachi Ak'ōre; parāpa ijāapata Ak'ōre Waibia! 8 Mía parā itria-e ne-inaa mi-it'ee paapida-e p'anadairā maa-e pirā ne-animalaarā peedap'eda, mi-it'ee paa jōpida-e p'anadairā, parāpa māga oopata perā. 9 Wāara mīa k'inia-e bi parāpa ne-animalaarā p'e iru p'anidepema; p'ak'aarā wa chivoorā.

¹⁰Ne–animalaarã jômaweda mërë; mēepema ne–animalaarã tusaaree bee, ee jëra bidepema ne–animalaarã taunomaa bee paara. ¹¹Ipanaarã mēe edat'áide bee ichiaba mërë, ne–animalaarã mēe nūteepataarã ome. ¹²Mi jarrapisia bada paara, iidi–e pak'aji parãpa mimaa ne–inaa teedamerã, mia eujã ooda ne–inaa aide nîbi ome jômaweda mërë perã. ¹³¿Mia p'ak'a chiara k'oparik'ã maa–e pirã chivo waa toparik'ã? ¹⁴Ne–animalaarã mi–it'ee peedap'eda, paadai k'ãyaara, jmimaa gracias jarapatáati mãik'aapa oopatáati parãpa mi, Jõmaarã Ak'õre Waibia, k'irapite jara p'anik'a! ¹⁵Mimaa t'íti k'isia jõnadak'ãri. Mia parã ne–inaa k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Mãga ook'ãri, parãpa mimaa pedee pia jaradait'ee.”

¹⁶Mamída Tachi Ak'õrepa ne–inaa k'achia ooyaa bimaa nõga jara bi: “¿Sãap'eda pia mi ley p'ãda jaraparima? ¿Sãap'eda pi pedeparima mia pacto michi eperãarã ome oodadé? ¹⁷Pia mi ley p'ãdade jara bik'a oomaa bapari mãik'aapa mia jara bi ùriamaa bapari. ¹⁸¿Mamída nechiayaa bi unuk'ãri, iru ome k'õp'ãyo meraapari mãik'aapa taunemayaa p'aniirã ome nipapari! ¹⁹Pedee k'achia pedeei awaa bapari mãik'aapa seewa jara bipa chiãra k'urapari. ²⁰¿Pichi ipema ome ik'achia jarayaa bapari mãik'aapa iru ãpíte pedee k'achia jarapari! ²¹Mãga oo bak'ãri, mi maarepida pedee–e paji. ¿Pia k'isia bajik'ã mi pik'ata bi? ¡Mãga–e! ¡Irapí mia pi k'irapite imiateeit'ee mãik'aapa itriait'ee!

²²”Parã Ak'õre Waibia k'ira atua pik'a p'aniirã, k'isiatí mia et'ewa jaradade mãik'aapa parãpa ne–inaa k'achia oopata oo amáati. Maa–e pirã mia parã jõpik'ooi ne–animal k'achia bipa awaraa ne–animal peek'ãri, jõt'aaparik'a. Madeepa apidaapa parã p'oyaa k'aripa atada–e pai. ²³Eperãpa mimaa gracias jarak'ãri, ak'ipipari wãara mide ijãapari. Irua ne–inaa k'achia oomaa bak'ãri mãik'aapa mia oopi bik'a ook'ãri, mia iru ichita k'aripait'ee.”

Rey Davidpa chupiria iidida ichia p'ek'au k'achia ooda k'aurepa
(2 Samuel 11.1–12.15)

Davidpa na salmo p'ãji Tachi Ak'õre pedee jarapari Natanpa irumaa jarap'eda irua p'ek'au k'achia ooda Betsabé ome k'ãik'ãri.

51 ¹Tachi Ak'õre, mi chupiria k'awáaji pia mi k'inia iru bapari perã. Mi chupiria k'awáaji mãik'aapa mia p'ek'au k'achia ooda wëpapíji. ²Mia ne–inaa k'achia oopari wëpapíji taipa jayoo wëpapatak'a k'ap'ia pi–ia siidak'ãri. Mágá mi pi k'irapite p'ek'au k'achia wëe beei.

³K'awa bi mia oo–e bi pi leyde jara bik'a. Mia p'ek'au k'achia oopariida ichita k'irãpapari. ⁴Pi k'irapite ma p'ek'au k'achia ooji, pia jaraji mída mãga oonaamerã. Mapa pia ichita ne–inaa pia oopari jarak'ãri mia ne–inaa k'achia ooda mãik'aapa ma k'aurepa mi miapiipia bi. ⁵Wãara, mi t'odadeepa ne–inaa k'achia oopari. Mi nawe bide biweda mia p'ek'au

k'achia oopari. ⁶Pia k'inia bi t'āripa mia wāara pedee jaramerā. Mapa pia michi t'āride mimaa jarateepachi k'isia k'awaa beemerā.

⁷P'aarepa hisopo juapa ne–animal waa eperā ĩri jāp'eparik'a irua k'awaamerā pia irua p'ek'au k'achia oopariida āyaa bida, māga pik'a mia p'ek'au k'achia oopariida āyaa bĭji, pi k'ĭrapite mi p'ek'au k'achia wēe beemerā. Māgá pia mi sii pik'ak'āri, mi t'o–t'ooraa beeit'ee nieve k'āyaara. ⁸Mi t'āri o–ĭapĭji mimaa pedee pia jara bipa. Mi t'āri p'ua nĭbi pia mi biiri k'ōra pik'a iru bairā ma p'ek'au k'achia oopariida k'aurepa. ⁹Ak'ĭnāaji mia p'ek'au k'achia oopariida māik'aapa mia ne–inaa k'achia oopariida jōmaweda wēpapĭji.

¹⁰Tachi Ak'ōre, ĩmi t'āri chiwidi pik'a papĭji t'āripa pia k'inia bik'a oo k'inia bapariimerā! ¹¹ĭPi ik'aawaapa mi āyaa pēināaji māik'aapa pi Jaure pia āyaa atanāaji! ¹²Mi waya t'āri o–ĭapĭji pi Jaure k'ap'ia, mia waapiara ijāamerā pia mi k'aripapariit'ee māik'aapa mia oopariimerā pia k'inia bik'a. ¹³Māgá mia pi o ak'ĭpiit'ee pi leyde jara bik'a oodak'aa beerāmaa māik'aapa ma p'ek'au k'achia oopataarāpa pide ijāa p'anedait'ee.

¹⁴Mi Ak'ōre Waibia, pi mi k'aripapari. Mapa mi piupināaji mia eperāarā peepariida k'aurepa. Māgá jōmaarāmaa mia jarait'ee pia ichita ne–inaa jōma pia oopari. ¹⁵Tachi Ak'ōre, mi k'aripāji mia pĭmaa pedee pia jaramerā. ¹⁶Wāara pia k'inia–e bi eperāpa pi–it'ee ne–inaa paapimerā maa–e pirā ne–animalaarā peep'eda, pi–it'ee paa jōpimerā. Māga k'inia bada paara, mia māga ook'aji. ¹⁷Māga k'inia bai k'āyaara, pia k'inia bi eperā t'āri p'ua beemerā māik'aapa pĭmaa chup'iria iidimerā ichia p'ek'au k'achia oopariida k'aurepa. ĭPia māgee eperā ichita pia ak'ĭpariit'ee!

¹⁸Tachi Ak'ōre, pia k'inia bi pirā, Sión p'uuru, Jerusalén, pia ak'ĭji māik'aapa ma p'uuru waya murallapa t'iak'au bipĭji. ¹⁹Māgá pia oopi bik'a oopataarāpa pi–it'ee ne–inaa paapidait'ee māik'aapa ne–animalaarā ateedait'ee pi–it'ee paa jōpidait'ee, pia āra pia ak'ĭpariimerā. Maapai p'ak'a peedap'eda, pi altar ĩri paa jōpidait'ee.

Tachi Ak'ōrepa eperāarāpa oopata ak'ĭpari jarait'ee pia wa k'achia
(1 Samuel 21.1-9; 22.9-10)

Davidpa na salmo p'aji Edom eujādepema Doeg iru
āpĭte pedee k'achia jaranak'āri rey Saulmaa.

52 ¹Eperā waibiak'a bi, ĭsāap'eda pia audua pedee jara bĭma pia k'achia k'isia bi? ĭPia māga oo bi Tachi Ak'ōredeerā āpĭte, irua āra k'inia iru bapari mĭda! ²Aba pia k'isia bi ne–inaa k'achia ooit'ee. Pi k'ĭrame lowero p'ewedee bik'a bi, madeepa seewa uchiapari perā. ³Pia ne–inaa k'achia k'iniara iru bapari ne–inaa pia k'āyaara. Seewa jarapari wāarata jarai k'āyaara.

⁴Pedee k'achia jarai awaa bapari chĭara k'ūrayaa bapari perā. ⁵Maperā Tachi Ak'ōrepa pi jōpiit'ee. ĭPichi tedeepa āyaa wāpiit'ee māik'aapa na p'ek'au eujādepema chok'ai beerā t'āideepa jeret'aait'ee piudaimerā!

⁶Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa mãga unudak'ãri, ãchobee p'anedait'ee. Mamïda pi oo iru p'anide nãga jaradait'ee: ⁷“Nama bi eperã Tachi Ak'õremaa k'aripa iidi–e pada. Mãga ooi k'ãyaara, ichia net'aa pia iru badade ijãapachi. Mãgã ak'ipiji ichi t'ãri k'achia baparida” adait'ee.

⁸Mamïda miata Tachi Ak'õrede ijãapari perã, olivo pak'uru Tachi Ak'õre te ãuk'idaa uudák'api bi. Ichita ijãapariit'ee Tachi Ak'õrepa mi k'inia iru bapari.

⁹Tachi Ak'õre, ichita pïmaa gracias jarait'ee pia ne–inaa pia oopari pari. Awaraa ijãapataarã taide mia pi t'ï jarait'ee, pi t'ï jômaweda t'ï k'ãyaara pipiara bairã.

Tachi Ak'õrede ijãadaamaa p'aniirã

Davidpa na salmo p'ãji.

53 ¹K'isia k'awa–ee bipa ichi t'ãridepai k'ïsiapari: “Tachi Ak'õre wë–e.” Mãgeerãpa ne–inaa pia oodaamaa p'anapata, ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapata perã. ¡Apida wë–e ichita ne–inaa pia oopari!

²It'ariipa Tachi Ak'õrepa eperãarã ak'ipari k'awaait'ee apida k'isia k'awaa bi mãik'aapa iru k'awa k'inia bi. ³Mamïda jômaweda ijãadaamaa p'ani, iru ik'aawaapa uchiadap'edaa perã mãik'aapa ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapata perã. ¡Eperã apidaapa ne–inaa pia ook'aa!

⁴Ne–inaa k'achia oopataarã pia k'ïsiadak'aa. Mãgiirãpa mi eperãarã jöpipata, eperãarãpa pan jöpipatak'a k'ot'aadak'ãri. ¡Tachi Ak'õremaa it'aa t'ïdak'aa, irude ijãadak'aa perã! ⁵Mãgeerã p'era jönipa k'ap'ia wëredaipata, ne–inaa p'erapiit'ee wë–e mïda. Åra parã ome chõo chedak'ãri, Tachi Ak'õrepa ãra jöpiji mãik'aapa ãchi biiri t'imf bat'apik'ooji. Mãgã parãpa ãra k'ïra nejasiapijida, Tachi Ak'õrepa ãra yiarã iru bada perã.

⁶Mia k'inia bi Siõn eedeepa Tachi Ak'õrepa tachi israelitaarã k'aripa chemerã. Tachi Ak'õrepa ichi p'uuru pidaarã, israelitaarã, waya k'aripak'ãri, ãra, Jacobdeepa uchiadap'edaarã, o–ia p'anapataadait'ee.

It'aa iidida Tachi Ak'õrepa k'aripamerã

(1 Samuel 23.15-24; 26.1-5)

Davidpa na salmo p'ãji Zif p'uurudepemaarãpa rey Saulmaa nãga jarade wãdak'ãri: “David tai eujãde miru bida” ajida.

54 ¹Tachi Ak'õre, ¡mi k'aripãji pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã! ²Tachi Ak'õre, ùrïji mia it'aa iidi bi. Mi pedee ùrïji. ³Audua beerãpa chiãra peepataarã ome mi jirïmaa p'ani peedait'ee. Mãirãpa oodaamaa p'anapata Tachi Ak'õrepa jara bik'a.

⁴Mamïda Tachi Ak'õre mi k'aripapari. Irua mi chok'ai bapipari. ⁵Irua mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã baaipiit'ee ãchia mïmaa oodait'ee

k'ísia k'achia iru p'anide. ¡Tachi Ak'õre, pia jara bik'a ichita oopari perã, mãirã jöpik'õoji!

⁶Pia mãga ook'ãri, mia ne–animalaarã peep'eda, paapiit'ee ak'ipiit'ee pi k'inia iru bi mãik'aapa pĩmaa pedee pia jarait'ee, pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã. Mãgã jõmaarãpa pi t'ĩ pia t'o p'anadait'ee. ⁷Pia mi uchiapiji mi k'ísia nĩbadadeepa. Michi taupa unuji pia mi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã p'oyaak'ãri.

Rey David k'õp'ãyopa iru traicionaada

Davidpa na salmo p'ãji k'aridamerã música cuerdapa chaa p'anide.

55 ¹Tachi Ak'õre, ùrĩji mia it'aa iidi bi. Ùri–e pik'a banãaji. ²Mi pedee ùrĩji mãik'aapa p'anãuji, mi audú k'ísia nĩbairã.

³Ãchobee nĩbi mi k'ĩra unuamaa iru baparipa awaraa ijãadak'aa beerã ome mi ïri chepata perã mãik'aapa t'ãri k'achiapa mi imiateepata perã.

⁴Mi audú t'ãri p'ua nĩbi mãik'aapa t'ãri ma–ãri nĩbi, mi peedai jãak'aapa.

⁵Ãchobee mi k'ap'ia wẽre nĩbi. ⁶Mãga nĩbide mia jara bi: “Mi palomak'a isia k'ara iru bada paara, ãyaa wãabaik'aji mãik'aapa jirik'aji sãma ñiit'ee. ⁷T'imĩ wãabaik'aji mãik'aapa eujã pania wẽe bide eperãarã p'anadak'aamaa banak'aji. ⁸Mamaa isapai wãk'aji, na nepĩra nãumia pa ome pik'a nĩbairã.”

⁹Tachi Ak'õre, ma ne–inaa k'achia ooyaa beerã jöpĩji. Ãchi pedee awara–awaraa pedeepeataarãk'a papĩji ãra k'aurepa p'uuru pidaarã k'ĩrau para bairã mãik'aapa chõo para bairã. ¹⁰Ãstaawa, p'ãrik'ua pida ãchia k'ísia k'achia iru p'ani p'ĩrria pik'apata p'uuru muralla t'iak'au bi ïri mãik'aapa ma k'aurepa p'uuru jãde eperãarã chõo para beepari mãik'aapa awaraarãmaa ne–inaa k'achia oopata. ¹¹Maperã ma p'uuru pidaarãpa chĩara ãchi jua ek'ari k'achia iru p'anapata mãik'aapa awaraarã k'ũrapata.

¹²Mi k'ĩra unuamaa iru baparipa mi ãpĩte ik'achia jarada paara, mia chook'aji. Eperã t'ãri k'achia–idaa bipa mi oo iru bada paara, iru bimãiipa mi miruk'aji. ¹³Mamĩda pi, mi k'õp'ãyo piara bipa mãga ooji. ¹⁴¡Tachi Ak'õre tede t'ãri auk'a nipapachida awaraa ijãapataarã t'ãide! Maapai t'ãri pia, pedee sia pedeeapachida.

¹⁵¡Mia k'inia bi atu p'anide mi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã piuk'oodaidamerã audú t'ãri k'achia–idaa p'anadairã mãik'aapa ãchi t'ãide audú ne–inaa k'achia oopata perã!

¹⁶Mamĩda mia Jõmaarã Ak'õre Waibiamaa it'aa iidiit'ee. K'awa bi Tachi Ak'õrẽpata mi k'aripait'ee. ¹⁷Ãstaawa, imat'ĩpa, p'ãrik'ua paara, taubade irumaa chupĩria iidipari. Mãpai irua mi pedee ùripari. ¹⁸Mi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã cho–k'ara ome mi chõoru pĩjida, irua mi ãchi juadeepa chok'ai uchiapiit'ee. ¹⁹Tachi Ak'õre, jõmaarã rey ichita baparipa mi pedee ùriit'ee mãik'aapa ãchi k'ĩra nejasiapiit'ee, irua jara bik'a p'anadak'aa perã mãik'aapa iru waaweedak'aa perã.

²⁰Mi k'õp'äyo piara badapa ichi k'õp'äyoorä yiaraa iru beeji, tai ome pedeteeki mīda chik'inia p'anapataadait'ee. ²¹Tai ome pedee sia pedeeji mīda, ichi t'ārīdepai k'īsia k'achia iru baji tai ome chōoit'ee. Iwarraa pedeeji mīda, ma pedee espadak'a baji, ichi t'ārīdepai k'īsiapachi perā tai peeit'ee.

²²Ijāapari, pi k'īsia nībak'āri, Tachi Ak'ōremaa jarāji. Iruata pi k'aripait'ee. Eperāpa irua jara bik'a ook'āri māik'aapa irude ijāak'āri, irua ma eperā k'achiade baaipi–e pait'ee māik'aapa atabēi–e pait'ee.

²³Tachi Ak'ōre, pide ijāadak'aa beerā, chīara peepataarā māik'aapa seewa jarapataarā chonaa padai naaweda, piudait'ee. Pia māirā jōpiit'ee. Mamīda miata ichita pide ijāapariit'ee.

Tachi Ak'ōrede ijāaparipa it'aa t'īda

(1 Samuel 21.10-15; 27.1-4)

Davidpa na salmo p'āji filisteorāpa Gat p'uurude iru jita atadak'āri.

56 ¹Tachi Ak'ōre, mi chupiria k'awāaji, eperāarāpa mi jiri p'anadairā peedait'ee. Ewari chaa jiripata mi ome chōodait'ee māik'aapa p'oyaadait'ee. ²Ewari chaa mi k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa mi mägā jiripata. Ma audua beerā mi īri chepata.

³Jōmaarā Ak'ōre Waibia, mi āchobee nībeek'āri, pīmaa it'aa t'īpari.

⁴Mia Tachi Ak'ōrede ijāapari māik'aapa irua pedee jaradadé mia pedee pia jarapari. Mägide k'īsiak'āri, mi āchobee nībada wēpadaipari. ¿K'āata eperāarāpa mīmaa oodaima?

⁵Ewari chaa mi k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa mia jara bi pedee seewak'a papipata. Aba k'īsiapata mīmaa ne–inaa k'achia oodait'ee. ⁶Mi āpīte pedeteepata māik'aapa mia ne–inaa oo bi ak'ipata mi t'ēe miru wādait'ee māik'aapa mi peet'aadait'ee.

⁷Tachi Ak'ōre, mägā k'achia oomaa p'anide ¿k'īsia p'anik'ā āchi pi juadeepa uchiadai? Ma k'āyaara māgee p'uuru pidaarā k'īra nejasiapīji. K'achiade baaipīji, pi āchi ome k'īrau bairā. ⁸Mi biapi māik'aapa mi jēeda k'īrāpāji. ¿Mi tauba aba–abaa p'ā iru bi–ek'ā it'aripema librode? ⁹Pia mi mägā ak'ipari perā, mia pīmaa chupiria iidik'āri, mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā jīchoodait'ee. Mia nāga k'awa bi: Tachi Ak'ōrepa mi k'aripariit'ee.

¹⁰Mia Tachi Ak'ōrede ijāapari māik'aapa irua pedee jaradadé mia pedee pia jarapari. ¹¹Mägide k'īsiak'āri, mi āchobee nībada wēpadaipari. ¿K'āata eperāarāpa mīmaa oodaima?

¹²Tachi Ak'ōre, t'ārīpa ooit'ee mia pīmaa jaradak'a. Nāgā mia pīmaa gracias jarait'ee. Pi–it'ee ne–inaa ateeit'ee māik'aapa paapiit'ee. ¹³Tachi Ak'ōre, piata mi k'aripaji mi k'achiade baaiit'ee badadeepa māik'aapa mi piu wādadeepa. Māga ooji k'īnia bairā mi pi k'īrapite chok'ai nipapariimerā pi īdaa pik'a bi ode.

Ht'aa iidida Tachi Ak'õrepa k'aripamerã
(1 Samuel 24)

Davidpa na salmo p'ãji Saúl waaweepa mäu tede mirudaik'ãri.

57 ¹Tachi Ak'õre, mi chupiria k'awáaji. Mi chupiria k'awáaji mia pide ijãapari perã. Ipana chak'eerã mirupatak'a chi nawe isia ek'ari áchi jãamerã, mãga pik'a mi miru pik'ait'ee pi jua ek'ari, pia mi jãamerã waa mi peedait'ee jiri p'aniirãpa jirida--ee p'aneerutamaa.

²Jõmaarã Ak'õre Waibiamaa mia it'aa iidi bi, ne--inaa jõmaade irua mi k'aripapari perã. ³It'ariipa irua mi k'aripait'ee. Mi jiripataarã juadeepa mi uchiapiit'ee. Mägá ak'ipiit'ee mi wãara chupiria k'awaa bi mãik'aapa mi k'inia iru bi.

⁴Mi ne--inaa k'achia ooyaa beerã t'ãide bak'ãri, león t'ãide bik'a bi. ãchi k'ida miasu k'idak'a wa sia k'idak'a bee; jõdee chi k'irame espada p'ewedee bik'a bee.

⁵¡Tachi Ak'õre, pi pajã it'iara bide bapari! ¡Na p'ek'au eujã jõmaade pi k'ira wãree unupata!

⁶Eperãarãpa t'iri t'iapatak'a chik'o peedait'ee, mãga pik'a mi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa ne--inaa oojida mi k'achiade baapidaait'ee. Mapa mi k'ira pia--ee beeji. Eperãpa uria k'oro ataparik'a ne--animal aide baaimerã, mãga pik'a oojida mi k'achiade baaimerã. Mamïda áchita ma ne--inaa k'achiade baajjida.

⁷Tachi Ak'õre, t'ãriipa mia pide ijãapari. Mapa t'ãriipa mia pïmaa k'ariit'ee. ⁸¡Tap'eweda mi ñrimait'ee mãik'aapa k'ariit'ee arpa, salterio ome chaa nïbide! ⁹Tachi Ak'õre, p'uuru pidaarã k'ira t'ãdoo t'ãide pïmaa k'ariit'ee. Awara--awaraa eujãdepemaarã t'ãide mia pïmaa k'ariit'ee. ¹⁰¡Pajã audú it'ia bik'a, mãga pik'a pia eperãarã audú k'inia iru bapari! ¡Jãarara ichita pajãde wãyaapatak'a, mãga pik'a pia ichita oopari pia jara bik'a!

¹¹Tachi Ak'õre, pi pajã it'iara bide bapari. ¡Na p'ek'au eujã jõmaade pi k'ira wãree unupata!

Tachi Ak'õrepa ak'ipari na p'ek'au eujãdepemaarãpa oopata

Davidpa na salmo p'ãji.

58 ¹Eperãarã poro waibiarã, ¿wãara parãpa eperãarãpa oopata k'ira jïp'a ak'ipatak'ã jaradait'ee pia wa k'achia? ²Mãga--epi. Ma k'ãyaara k'isia k'achia k'isiapata. Parã k'aurepa na eujãdepemaarãpa ne--inaa k'achia oopata.

³Áchi t'orutaweda ne--inaa k'achia ooyaa beerãpa ne--inaa k'achia ooi awaa p'anapata; áchi nawe bide biweda seewa jarai awaa p'anapata.

⁴Neera k'achia taama k'idadeepa uchiaparik'a, mãga pik'a áchi it'aideepa pedee k'achia uchiapari. Cobra chiparipa música chaak'ãri, cobra bainĩ

beei k'āyaara, k'iiri k'isua beeparik'a, ⁵māga pik'a āchi k'iiri k'isua p'ani ūraa ūridait'ee.

⁶Tachi Ak'ōre, jma ne–inaa k'achia ooyaa beerā p'oyáaji! jK'ōrak'óoji ma leonk'a beerā k'ida! ⁷Mia k'inia bi mairā wēpadamerā, pania wēpararik'a eperāpa eujā p'oo bide week'āri, maa–e pirā āchi sia mimaa tridait'ee pak'āri k'ōradaidamerā. ⁸K'inia bi jōdaidamerā k'ooro jōdaiparik'a chi te wēe beek'āri maa–e pirā warra iratiada jōdaiparik'a t'oi naaweda. ⁹Eperāarāpa ne–iiri, p'oo bi wa p'oo–e bi paamaa p'anide, atu p'anide nāumiapa ma ne–iiri urua bi k'iipiparik'a, māga pik'a mia k'inia bi Tachi Ak'ōrepa ma ne–inaa k'achia ooyaa beerā jōpimerā.

¹⁰Māga unuk'āri, Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopari o–ia beeit'ee ma ijāadak'aa beerā jōdap'edaa perā. Mairā waade iru t'iait'ee.^j ¹¹Māpai eperāarāpa jaradait'ee: “jPiara bi oopataadait'ee Tachi Ak'ōrepa jara bik'a mairāk'a bai k'āyaara! jWāara Tachi Ak'ōrepa na eujādepemaarāpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia!”

It'aa iidida Tachi Ak'ōrepa jīamerā

(1 Samuel 19.11-17)

Davidpa na salmo p'āji Saulpa ichi soldaorāmaa jarak'āri

David te jīa paraa bidamerā iru peedait'ee.

59 ¹Tachi Ak'ōre, mi k'aripāji mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā juade baainaamerā. Mi jīaji mairā mi īri chedak'āri. ²Mi k'aripāji ne–inaa k'achia ooyaa beerā, ma chīara peepataarā juade baainaamerā. ³Ne–inaa k'achia ooyaa beerāpa mi ot'a nīpata peedait'ee, mia āramaa ne–inaa k'achia oo–e bi mīda māik'aapa p'ek'au k'achia oo–e bi mīda.

⁴Tachi Ak'ōre, mia māgā ne–inaa k'achia oo–e bi mīda, mairāpa jiripata mi īri chedait'ee. jMapa mi ak'jji māik'aapa mi k'aripa chéji! ⁵Tachi Ak'ōre, pi Jōmaarā Ak'ōre Waibia; israelitaarā Ak'ōre Waibia. Chéji māik'aapa jā awaraa eujādepema ijāadak'aa beerā miapīji. jĀchi chupīria k'awaanáaji mi traiconaaruta perā! ⁶P'ārik'ua p'uuru jāde usaarāpa ne–inaa k'odait'ee jiri nipapatak'a, māga pik'a p'uuru jāde āchia jiri nipapata ne–inaa k'achia oodait'ee. ⁷Ik'achia pedee jara nipapata māik'aapa audua pedeepata: “Apidaapa tachi pedee ūrida–eda” apata.

⁸Mamīda Tachi Ak'ōre, pia ma awaraa eujādepema ijāadak'aa beerā oo iru bi. Pi mairā–it'ee ēipari. ⁹Tachi Ak'ōre, mia nīmaa bi pia mi k'aripa chemerā, pia mi jīapari perā. ¹⁰Mi Ak'ōre Waibiapa mi k'inia iru bapari. Mapa iru mi naa wāit'ee māik'aapa mimaa unupit'ee ichia mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaak'āri. ¹¹Mamīda Tachi Ak'ōre,

j **58.10** Jara k'inia bi: Soldaorā o–ia p'anapatak'a āchi k'īra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaadap'eda, mairā waa jichoo jera bide t'ia wādak'āri, māga pik'a Tachi Ak'ōrede ijāapari o–ia beeit'ee irua ma ijāadak'aa beerā jōpik'āri.

māirā peenáaji, maa–e pirā michi auk'aarāpa k'íra atuadaridai ārapa oopatap'edaa. Ma k'āyaara pi juapa māirā jīchoopíji k'íra nejasia, pariatua nipadamerā. ¡Escudopa soldao jīaparik'a, māga pik'a pia tai jīapari!

¹² Māirāpa pedee k'achia jaradak'āri, p'ek'au k'achia oopata. Mapa mia k'inia bi āchima p'asamerā āchia pedee audua jaradap'edaak'a. Āchia māgá pedee k'achia māik'aapa seewa jarapata perā, ¹³ pi āchi ome k'írau bi. ¡Mapa āchi jōpíji! ¡Jōpíji na eujādeepa wēpadaidamerā! ¡Māgá na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarāpa, chi t'imiara p'aniirāpa paara, k'awaadai āchi māik'aapa Jacobdeepa uchiadap'edaarā Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anapata! ¹⁴ P'ārik'ua p'uuru jāde usaarāpa ne–inaa k'odait'ee jiri nipapatak'a, māga pik'a p'uuru jāde āchia jiri nipapata ne–inaa k'achia oodait'ee. ¹⁵ Usaarāpa ne–inaa k'odait'ee unuda–e p'anadak'āri, bia nipapatak'a, māga pik'a āchi bia nipapata āchia jiri p'ani unuda–e pak'āri.

¹⁶ Mamīda Tachi Ak'ōre, k'aride mia jarait'ee pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Tap'eda mia jarait'ee pia mi k'inia iru bapari. Mi k'isia nībak'āri, pia mi jīapari. ¹⁷ Tachi Ak'ōre, mia pīmaa salmo k'ariit'ee piata mi jīapari perā. Michi Ak'ōre Waibia, piata mi k'inia iru bapari.

It'aa iidida Tachi Ak'ōrepa k'aripamerā

(2 Samuel 8.3-8, 13; 10.6-18; 1 Crónicas 18.3-12; 19.16-19)

Davidpa na salmo p'āji ichi arameorā ome chōo bak'āri māik'aapa ichi soldaorā poro waibia Joab chōo bak'āri Edom eujādepemaarā ome.

60 ¹ Tachi Ak'ōre, pia tai yaraa iru bi māik'aapa jīchoopiru tai ome k'írau bairā. ¡Waya tai pia ak'íji! ² Pia eujā wērepiparik'a māik'aapa t'oopiparik'a, māga pik'a ooji tai ome. ¡Írā tai k'aripáji tai p'anapatamāi at'āri wēre pik'a nībairā! ³ Pichi p'uuru pidaarā nepira waibiade baipiji. Taimaa vino audú asia pik'a bi to pik'apiji. ⁴ Pia pi waaweepataarāmaa ak'ipipari ságá ne–inaa k'achia ooyaa beerāpa sia tri pik'a p'anīmāiipa jīchoodai. ⁵ Māgá pi juarapa tai k'aripáji tai k'inia iru bapari perā. Na nepiradeepa tai uchiapíji.

⁶ Tachi Ak'ōre tede ichia jaraji: “T'āri o–īa mia michi eperāarāmaa Siquén p'uuru māik'aapa Sucot eujā jewedaa teeit'ee. ⁷ Galaad eujā méré, Manasedeepa uchiadap'edaarā eujā paara. Efraindeepa uchiadap'edaarā eujā mi cascok'a bi māik'aapa Judadeepa uchiadap'edaarā eujā mi rey cetrok'a bi. ⁸ Jōdee Moab eujā michi jua siipari pailak'a bi^k māik'aapa Edom eujāmaa mi chancla bat'ait'ee ak'ipiit'ee ma eujā mi jua ek'ari bi. ¡Filistea eujā paara mia p'oyaait'ee!”

^k 60.8 Māga jara bi Tachi Ak'ōrepa Moab eujā ek'ariara ak'ida perā tachia pania k'ōdoo pailade unupatak'a.

9-10 Tachi Ak'õre, pia tai nãgá yiaraa iru bi misa mãik'aapa tai soldaorã ome waa nipa–e bi misa, ¿k'aipa mi ateeima p'uuru murallapa t'iak'au bimaa? ¿K'aipa mimaa Edom eujãdee wãpari o ak'ipiima? 11 Tai k'ira unuamaa iru p'anapataarã taimaa p'oyaapíji, eperã apidaapa tai p'oyaa k'aripada–e p'anadairã.

12 Mamída Tachi Ak'õrepa tachi k'aripak'ãri, tachia p'oyaadai. ¡Iruata tachi k'ira unuamaa iru p'anapataarã jõpiit'ee, soldaorãpa eperãarã k'ap'ia jõpipatak'a ai ãri t'iadak'ãri!

Tachi Ak'õrepa tachi jãpari

Davidpa na salmo p'ãji música cuerda cha a p'anide, k'aridamerã.

61 1 Tachi Ak'õre, mi biapi ùrji, mi t'ãri p'ua nãbairã. ¡Ùrji mia it'aa iidi bi! 2 Nama t'imiipa mia pìmaa it'aa iidipari, mia waa p'oyaa choo–e bairã. ¡Ara eperã toida ãyapa jã wãru k'aripadap'eda, mãu ãri ata birutak'a, mãga pik'a mi k'aripáji! 3 Pia mi jãpari. Ara soldaorã torrede t'ũpatak'a áchi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa peenaadamerã, mãga pik'a mi pi jua ek'ari t'ũpari. 4 Mi ichita pi tede ba k'inia bi. Pi jua ek'ari mi ba k'inia bi, et'erre chak'eerã chi nawe isia ek'ari p'anapatak'a.

5 Tachi Ak'õre, pia ùrji mia pìmaa jarada. Mapa mimaa teeji ne–inaa jõmweda pia k'isia iru bi teeit'ee pi waawepataarãmaa.

6 Chupãria k'awãaji mãik'aapa pia mi rey bida taarã bapiparíji, mi chonaa parumaa bapariimerã. 7 Mia k'inia bi pi k'irapite mi jua ek'ari p'anapataarã pia ak'ipariimerã. ¡Mi jãparíji pia mi iru k'inia iru bapari perã mãik'aapa pia wãarata jarapari perã! 8 Mãgá mia ichita pìmaa salmo k'ariit'ee mãik'aapa ewari cha mia pìmaa jaradak'a oopariit'ee.

Tachi Ak'õrepapai tachi jãpari

Davidpa na salmo p'ãji Jedutún chi k'aripataarã ome k'aripataadamerã.

62 1 Tachi Ak'õrepapai mi k'ãiwee bapii, iruata mi k'aripapari perã. 2 Mi–it'ee iru mãu choma bik'a bi, irua mi jãpari perã. Iruapai mi mãgá k'aripapari perã, mi k'achiade baai–e pait'ee.

3 ¿Sãapai parã jõmaarãpa waa mi jirida–ee p'aneedait'eema k'achiade baaipidait'ee? Mi cercao ãri wák'api bi maa–e pirã muralla t'ee wák'api bi. 4 Aba k'isiapata mi ek'ariara papidait'ee. Mapa mi ãpíte seewa jarapata. It'aipa mimaa pedee pia jarapata. Mamída áchi t'ãride mimaa pedee k'achia jarapata.

5 Tachi Ak'õrepapai mi k'ãiwee bapii. Mia nipari irua mi k'aripamerã. 6 Mi–it'ee iru mãu choma bik'a bi, irua mi jãpari perã. Iruapai mi mãgá k'aripapari perã, mi k'achiade baai–e pait'ee. 7 Tachi Ak'õrepata mi k'aripapari. Iru k'aurepa eperãarãpa mi pia ak'ipata. Eperã mãu choma bi ãpíte miruparik'a, mãga pik'a mi irude miru pik'apari.

8 ¡Michi auk'aarã, irude ijãapatãati! ¡Iru k'irapite p'anadak'ãri, parã t'ãride iru p'ani waawee–ee irumaa jarãti! ¡Tachi Ak'õrepata tachi jãpari!

⁹Taarã–e nide eperãarã wẽpadaipata. Chupiria beerã, p'arat'ara beerã paara na p'ek'au eujãde taarã p'anadak'aa. Tachi Ak'õrepa it'aripema balanzade eperãarã chaada paara, maarepida chaada–e pak'aji. ¹⁰Maperã, jirinãati chĩara jita atadait'ee p'arat'a pari maa–e pirã chĩara net'aa chia atadait'ee. P'arat'ara p'aneeruta pijida, ma p'arat'ade ijãanãati. Ma k'ãyaara Tachi Ak'õredeta ijãapatãati.

¹¹Ip'li mia ũridoo nãgí pedee, Tachi Ak'õrepa jarada: Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. ¹²Irua eperãarã k'inia iru bapari. Irua eperãarãmaa pia ooit'ee ãchia ne–inaa pia oopatap'edaa pari mãik'aapa ãchia ne–inaa k'achia oopatap'edaa pari k'achia ooit'ee.

Eperãpa Tachi Ak'õre jirida (2 Samuel 15.23-37)

Davidpa na salmo p'aji eujã pania wẽe bide Judá eujãde bak'ãri.

63 ¹Tachi Ak'õre, pi michi Ak'õre Waibia. Ñi–ee mia pi jiripari, pi k'awa k'inia bairã. Ara eujã p'oo bide eperãpa pania jiriparik'a, mãga pik'a mia pi jiripari. ²Pi tede mia pi unupachi. Mama pi jua mãik'aapa pi k'ĩra wãree unupachi. ³Ne–inaa piara wẽ–e k'awaai k'ãyaara wãara pia mi k'inia iru bapari! Mapa mia pimaa o–ia it'aa t'ĩpariit'ee. ⁴Mi chok'ai bide pimaa pedee pia jarapariit'ee mãik'aapa jua it'aa iap'eda, pimaa it'aa t'ĩpariit'ee. ⁵T'ãri o–ia beei'ee eperã chik'o waibia k'op'eda, o–ia beeparik'a. T'ãri o–iapa pimaa pedee pia jarapariit'ee.

⁶P'ãrik'ua mi jëra beek'ãri, mia pi k'irãpapari mãik'aapa pide k'ĩsiapari. ⁷Et'erre chak'e o–ia baparik'a chi nawe isia ek'ari bak'ãri, mãga pik'a pi jua ek'ari mi t'ãri o–ia bapari, piata mi k'aripapari perã. ⁸Pi ome mi t'ãri a–ba bapari. Pi juarapa mi jãapari.

⁹Mamĩda mi pee k'inia p'aniĩrã piuk'oodait'ee. Piudap'edaarãmaa p'ananadait'ee. ¹⁰Espadapa piudait'ee. Maap'eda usap'ãpa ãra k'ap'ia k'ok'oodait'ee. ¹¹Tachi Ak'õrepa mãirã mágá p'oyaak'ãri, iru jua ek'ari rey o–ia bapariit'ee. Tachi Ak'õrede ijãapataarãpa irumaa pedee pia jaradait'ee. Jõdee seewa jarapataarã k'ĩup'ee p'aneedait'ee.

It'aa iidida Tachi Ak'õrepa jãamerã

Davidpa na salmo p'aji.

64 ¹Tachi Ak'õre, ũrĩji mia it'aa iidi bi. Mi k'aripãji mi p'era nĩbairã mi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã k'aurepa. ²Mi jãaji ma ijãadak'aa beerãpa pedeteemaa p'anadairã mĩmaa ne–inaa k'achia oodait'ee. Mi k'aripãji ãchi juade baainaamerã. ³Ãchi k'ĩrame p'ewedee pik'a iru p'ani espadak'a mãik'aapa soldaorãpa sia tripatak'a, mãga pik'a ãchia mĩmaa ik'achia pedee jarapata. ⁴Ara eperãarãpa ot'a nĩpatak'a chĩaramaa tridait'ee, mãga pik'a ãchia waawee–ee eperã ne–inaa k'achia

oo–ee bi nipata, atu bide ne–inaa k'achia oodait'ee. ⁵ Pedeteepata ne–inaa k'achia oodait'ee mäik'aapa jiripata sãgá awaraarã k'achiade baaipidait'ee. Mãga oomaa p'anide jarapata: “¿K'aipa na trampa unuima?” ⁶ Mãgá k'achia k'isia p'ani misa, jarapata: “¡Ichita uchiat'eeda apata, taipa k'isia iru p'anik'a!” ¿K'aipa mãgee k'isia k'achia k'isiapataarã k'awaima?

⁷ ¡Mamída Tachi Ak'õrépata k'awapari mãgee eperã t'ãride k'isia iru bi! Ara atu p'anide soldaorãmaa sia k'idapa su jira ba cheparik'a, mãga pik'a atu p'anide, Tachi Ak'õrepa ma ne–inaa k'achia ooyaa beerã miapiit'ee. ⁸ Æchia audua pedee jaradap'edaa k'aurepa irua ãra jõpiit'ee. Eperãrãpa mãga unudak'ãri, ãchobeepa jichoodait'ee. ⁹ Mãga pak'ãri, jõmaarãta p'eradait'ee. Nepiridait'ee Tachi Ak'õrepa oopariida mäik'aapa made k'isiadait'ee. ¹⁰ Maapai Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã t'ãri o–ia p'anapataadait'ee. Iididait'ee Tachi Ak'õrepa ãchi jipariimerã. T'ãri o–ia irumaa it'aa t'ipataadait'ee.

Tachi Ak'õremaa gracias jarada

Davidpa na salmo p'ãji.

65 ¹ Siõn eedepema Ak'õre Waibia, ¡pimaa aupai eperãarã it'aa t'idaipia bi! ¡Ichita ãchia pimaa jaradap'edaak'a oodaipia bi! ² Pia eperãarãpa it'aa t'ipata ùripari perã, eperãarã jõmaarãta pimaa chedaipia bi ³ ãchia ne–inaa k'achia oopatap'edaa jarade. Wãara, tai p'ek'au k'achia jua ek'ari p'anapata. Mamída pia ãyaa bipari taipa ne–inaa k'achia oopata pimaa chupiria iididak'ãri. ⁴ ¡Eperã t'ãri o–ãdaipari pia iru jirit'erak'ãri pi te t'iak'au bide bapariimerã! Tai pi temaa wãdak'ãri, o–ia p'anadait'ee mama k'achia wëe bairã mäik'aapa ne–inaa pia unudait'ee perã.

⁵ Tachi Ak'õre, pi tai k'aripapari. Pimaa chupiria iididak'ãri, pia ichita ne–inaa pi–ia oopari tai k'aripait'ee. Mapa na p'ek'au eujãdepemaarãpa pide ijãapata, p'usa k'iraik'a eere t'imí p'anapataarã paara. ⁶ Pi juapa ee ooji ãyaa wãnaadamerã pia bidamáipia. ⁷ Pia p'usa t'umãtipiji mäik'aapa awara–awaraa p'uuru pidaarã pia jara bik'a oodaamaa p'aneedak'ãri, oopi–e paji ãchia ne–inaa k'achia k'isia iru p'anadap'edaak'a. ⁸ Na p'ek'au eujãde t'imíara p'anapataarã paara waaweepa wëredaipata pia ne–inaa pi–ia oopari unudak'ãri, eperãarãpa mãgee ne–inaa p'oyaa oodak'aa perã. Eperãarãpa ma ne–inaa unudak'ãri, o–ãapa k'aripata oriente eereepa occidente eere parumaa. ⁹ Pia na p'ek'au eujã pia ak'i bapari. K'oi chepipari ne–uu t'onomerã mäik'aapa chaumerã; pania papipari to chak'ede, madepema pania trigo uu ñri week'ãri, warimerã. ¹⁰ Eujã ne–uudait'ee p'ani ñri k'oi chepipari jewedaa beemerã. Eujã chaaree bi k'oipa p'orek'leepipari. Maap'eda aide uuruta pia chaupari pia mágá pia ak'i bada perã. ¹¹ Año chaa pia mágá eujã pia ak'i bapari. Jãrara pëipari

aideepa k'oi chemerã. ¹²Mapa eujã p'oo bide, ee jëra bimã paara taipa p'üajara p'ãwaraa unupata. ¹³Eujã jewedaade ovejaarã unupata. To chak'e ide ne–uu chok'ara unupata. ¡Ma ne–inaapa pïmaa k'ari pik'apata eperãarãpa o–ïapa pïmaa k'aripatak'a!

Tachi Ak'õremaa gracias jarada

66 ¹Na p'ek'au eujãdepemaarã, Tachi Ak'õremaa t'ãri o–ïa k'arítì. ²Irumaa salmo k'arítì mãik'aapa pedee pia jarátì iru t'ï jômaweda t'ï k'ãyaara pipiara bi. ³K'aride irumaa jarátì: “Pia ne–inaa oopari jômaweda pi–ia bi. Pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã, pi k'ïra unuamaa iru p'anapataarãpa pi ome chõodaamaa p'anapata. ⁴Jõmaarãta pi k'ïrapite bedabaipata it'aa t'ïdait'ee mãik'aapa pïmaa salmo k'aripata.”

⁵Chétì ak'ide ne–inaa pi–ia Tachi Ak'õrepa oopari eperãarã k'aripait'ee. Ma ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa áchi juadoopa.

⁶Irua p'usa, to paara p'oopiji tachi chonaarã aide jite siadamerã.

Mapa iru ome o–ïa p'anadãma. ⁷Iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã, eperãarã jõmaarãta ichita iru jua ek'ari p'anapata. Irua awara–awaraa eujãdepemaarã ak'i bapari. Mapa ijãadak'aa beerã audua p'anadaik'araa bi irua jara bik'a ooda–e pak'ãri.

⁸P'uuru pidaarã jômaweda, ¡Tachi Ak'õremaa pedee pia jaradãma! ¡Irumaa golpe k'aridãma jõmaarãpa úridamerã! ⁹Irua tachi jãpari piunaadamerã mãik'aapa awaraarã juade baainaadamerã.

¹⁰Mamïda Tachi Ak'õre, pia tai nepirade baaijiji k'awaait'ee wãara ijãa p'ani wa mãga–e. P'arat'a t'ipitaude torrabaipatak'a nejarra jômaweda wëpadamerã, mãga pik'a pia tai nepirade baaijiji ne–inaa k'achia oo amaadamerã. ¹¹Ara eperãarãpa chik'o t'iride baaijipatak'a, mãga pik'a pia tai ma nepirade baaijiji. Mãga ook'ãri, tai k'ïra pia–ee p'aneejida.

¹²Pia tai k'ïra unuamaa iru p'anapataarãmaa tai p'oyaaapiji. Eperã toida ÿyapa jãadai wãk'ãri maa–e pirã t'ipitaude paadai wãk'ãri, chupiria nãbaparik'a, mãga pik'a pia tai chupiria iru baji. Mamïda ma t'ëepai ñijiji. ¹³Mapa mi pi temaa wãit'ee ne–animalaarã pi–it'ee paa jõpide. Ma ne–inaa pïmaa ateeit'ee mia pïmaa jaradak'a. ¹⁴Mi audú k'ïsia nãbak'ãri, mia mãga ooit'eeda aji. ¹⁵Pi altarde ne–animalaarã poreera bee pi–it'ee paa jõpiit'ee. P'ak'aarã, chivoorã mãik'aapa ovejaarã paapiit'ee, ma nari ñk'ãri, pi t'ãri o–ïa beemerã.

¹⁶Chétì jômaweda Tachi Ak'õre waawepataarã. Úrítì, mia nepiriit'ee perã jômaweda irua oopariida mi k'aripait'ee. ¹⁷Mia irumaa it'aa iidiji mãik'aapa pedee pia jaraji. ¹⁸Mi t'ãride k'ïsia k'achia iru bada paara, irua mi pedee úri–e pak'aji. ¹⁹Mamïda irua mi pedee úriji mãik'aapa ooji mia iididak'a.

²⁰¡Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara t'ãri piara bapari! ¡Ichia mia it'aa iidida yïraa iru ba–e! ¡Ma k'ãyaara mi k'inia iru bapari!

Tachi Ak'õremaa gracias jarada

Na salmo k'aripachida música ne-inaa cuerda p'andee.

67 ¹Tachi Ak'õre, tai chupiria k'awáaji máik'aapa tai bendiciaparíji. Tai pia ak'iparíji ²na p'ek'au eujádepema jõmaaräpa k'awadamerä pia äramaa oopi k'inia bi máik'aapa pia wãara awara-awaraa eujádepemaarä o k'achiadeepa k'aripa k'inia bi.

³Tachi Ak'õre, mia k'inia bi awara-awaraa p'uuru pidaarä jõmaweda pìmaa gracias jarapataadamerä máik'aapa pìmaa pedee pia jarapataadamerä.

⁴K'inia bi awara-awaraa eujádepemaarä o-ïapa pìmaa k'aridamerä, pia ichita ne-inaa pia oopari perä ächia oopata ak'ik'ári jarait'ee pia wa k'achia. Ära jõmaarämaa pia ak'ipipari k'äata oodaipia bi pi jua ek'ari pia p'anapataadait'ee.

⁵Tachi Ak'õre, mia k'inia bi awara-awaraa p'uuru pidaarä jõmaweda pìmaa gracias jarapataadamerä máik'aapa pìmaa pedee pia jarapataadamerä.

⁶Mäga ooruta pirä, tai ne-uudap'edaa pia chait'ee máik'aapa Tachi Ak'õre, tai Ak'õre Waibiapa tai bendiciapariit'ee. ⁷Mägá tai bendiciak'ári, na p'ek'au eujádepema jõmaaräpa iru waawepataadait'ee.

Tachi Ak'õre jõmaarä k'äyaara waibiara bi

Davidpa na salmo p'äji.

68 ¹Tachi Ak'õrepa tai k'aripa chek'ári, iru k'íra unuamaa iru p'anapataarä iru naa jichoopata. ²Näu p'uak'ári, nari jìrak'awaa wëpadaiparik'a máik'aapa t'ipitau wásiapa vela torrabaidaiparik'a, mäga pik'a iru k'írapite ma ijãadak'aa beerä jõdaipata.

³Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarä, iru k'írapite t'ári o-ïa p'anáti. ¡O-ïapa jítipatáati! ⁴Tachi Ak'õremaa k'aríti máik'aapa k'aride iru t'í jaráti. Iru, chi jïarara ïri nipaparimaa pedee pia jarapatáati. ¡Iru k'írapite t'ári o-ïa p'anapatáati, iru t'í Tachi Ak'õre perä!

⁵Tachi Ak'õre ichi te awara bidade bapari. Iruta ak'õre wëe beerä ak'õre. Iruata p'ëträärä jïapari. ⁶Irua ituaba p'anapataarämaa te teepari. Awaraarä jua ek'ari p'aníirä uchiapipari ära jita atadap'edaarä juadeepa. Mamída irude ijãadaamaa p'aníirä eujä pania wëe bide p'anapataadait'ee.

⁷Tachi Ak'õre, eujä pania wëe bide pi pichi p'uuru pidaarä naa wäk'ári, ⁸ma eujä wëredachi máik'aapa k'oi cheji pi Sinaí eedepema Ak'õre Waibiä, israelitaarä Ak'õre Waibiä perä. ⁹Tachi Ak'õre, pichi eperäärä sëdaidak'ári, ächi eujäde pia k'oi waibia chepipachi o-ïa p'aneedamerä. ¹⁰Pichi eperäärä na eujäde p'aneedak'ári, pia ächidepema chupiria beerä pia ak'í bapachi.

¹¹Tachi Ak'õre pedeeji. Maap'eda wëraarä chok'araaräpa irua jarada jaranajida: ¹²“Parä eere p'aníirä naa reyrä ächi soldaorä ome jichoo

wāruta. Ma awara teeda wēraarāpa nāgee net'aa mairā juadeepa jāri atadap'edaa t'oomaa p'ani: ¹³paloma isia k'ara p'arat'apa p'ēeda māik'aapa isia uchiterree bee nēedee ooda. Māimisa parā k'ai jōnida ajida, ovejaarā p'e atadap'edaa k'ait'a.” ¹⁴Jōmaarā Ak'ōre Waibiapa ma reyrā p'oyaak'āri, Salmón eede āra k'ap'ia piuda audú chok'ara paraada perā, nieve baaidák'api baji.

¹⁵Basán eujādepema ee waibia bee māik'aapa it'ia bee. ¹⁶¿Sāap'eda ma Basandepema eepa Sinái ee unuamaa pik'a iru bima? Tachi Ak'ōrepa Basandepema ee jirit'era—e paji mama bapariit'ee. Sinái eeta jirit'eraji ma eede ichita bapariit'ee.

¹⁷Tachi Ak'ōrepa chōopata carreta caballopa jidiupata millón waa iru bi. Sinái eedeepa made cheji ichi tedee. ¹⁸Tachi Ak'ōre, pi ee nok'odee wāk'āri, pia p'oyaadaarā chok'ara pi ome ateeji. Maap'eda eperāarāpa pima net'aa pia teejida māik'aapa ijāadak'aa beerāpa paara pima net'aa pia teejida, pi jua ek'ari p'aneedap'edaa perā.

¹⁹Tachi Ak'ōre, pi Jōmaarā Ak'ōre Waibia; tai k'aripapari. ¡Pi t'āri pia bapari perā, ewari chaa tai k'aripapari!

²⁰Tachi Ak'ōrēpata tachi k'aripapari. Eperāarā jōmaarāta Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anapata. Iruata tachi k'aripapari piunaadamerā. ²¹Mamīda ichi k'ira unuamaa iru p'anapataarā poro piarsit'ee, āchia p'ek'au k'achia ooi awaa p'anapata perā.

²²Tachi Ak'ōrepa tachimaa jara bi: “Mia parā Basán eujādeepa chepiit'ee; p'usa nāpia pik'a bideepa chepiit'ee ²³parāpa pāchi k'ira unuamaa iru p'anapataarā jōpidamerā māik'aapa usaarāpa āchi waa senedamerā.”

²⁴Michi Ak'ōre Waibia, pi eperāarā pi tede auk'a t'itudak'āri, ak'ipipata pi waawee p'ani, pi tai rey perā. ²⁵Mágá t'itudak'āri, k'aripataarā jōmaarā naa wāpata. Āra t'ēe música ne—ināa cuerdapā chaapataarā wāpata. Mairā ome awēraarāpa pandero chaa wāpata. ²⁶Chip'edaidak'āri, ¡Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarátí! Israeldeepa uchiadap'edaarā jōmaweda, jirumaa k'arítí! ²⁷Israelitaarā naa nipapata Israel warra t'ēepema, Benjamindeepa uchiadap'edaarā; ai eere nipapata Judadeepa uchiadap'edaarā poro waibiarā; ai eere Zabulondeepa uchiadap'edaarā poro waibiarā māik'aapa ai eere Neftalideepa uchiadap'edaarā poro waibiarā.

²⁸Tachi Ak'ōre, ichita pia pichi eperāarā juataura papipachi. ¡Waya naawedapemak'a tai k'aripáji! ²⁹Pi te Jerusalende bairā, mamaa reyrāpa net'aa pia atepata. ³⁰Ma tedeeepa pi k'ira unuamaa iru p'anapataarā itríjaji. Mairā ne—animal k'achia beerā totora—idaade miru p'anapaták'api p'ani.¹ P'ak'a tausaaree beerák'api p'ani māik'aapa eperāarā mairā

¹ 68.30 Totorā—idaade p'anapataarā jara k'inia bi Egipto eujādepemaarā.

jua ek'ari p'anapata āchi p'ak'a chak'eerák'api p'ani. Ma chōoi awaa p'anapataarā p'oyáaji. Ma jōmaweda pichi jua ek'ari bíji pīmaa p'arat'a aneepataadamerā. ³¹Māgá Egipto eujādeepa āchi poro waibiarā pīmaa chedait'ee māik'aapa Etiopiadepemaarāpa āchi jua pīmaa it'aa iadait'ee, āchi chupiria k'awaamerā.

³²Maperā na p'ek'au eujādepemaarā, Tachi Ak'ōremaa salmo k'arítí. ³³Iru pajā it'iaara bide nipapari. Ma pajā ichita baji. Ma pajādeepa iru pedeek'āri, pa jīwaaparik'a nībeepari. ³⁴Jarapatáati Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Iru israelitaarā rey. Ne–inaa pajāde nībide iru jua unupata. ³⁵Tachi Ak'ōre, pi baparimāiipa pi jua unupik'āri, eperāarāpa pi waawee p'aneepata. Pi israelitaarā Ak'ōre Waibia perā, awaraa p'uuru pidaarā k'āyaara pia āra juataura papipari.

¡Jōmaarāpa pīmaa pedee pia jaradaipia bi!

T'āri p'ua nībak'āri chupiria iidida

Davidpa na salmo p'āji.

69 ¹Michi Ak'ōre Waibia, mi k'aripa chéji mi eperā toida iyapa jā piu wák'api bairā. ²Yooro susuade mi jaudarúk'api bi; p'oyaa bainī bee–ee. Nāpiade t'aa nībík'api bi. K'ida chaareepa mi to barree atee wārúk'api bi. ³Bia nībīpa mi sēdaru māik'aapa mi o p'oo nībi. Taarā ak'ī nībīpa michi tau t'ūmaadaru, nīmaa bi misa michi Ak'ōre Waibiapa mi k'aripa chemerā. ⁴Chok'araarāpa mi k'īra unuamaa iru p'ani, mia āramaa maarepida ne–inaa k'achia oo–e bi mīda. Māirā chok'araara p'ani mi puda k'āyaara. Mi k'āyaara juataura p'ani. Mi āpīte seewa jarapata māik'aapa ichi k'inia pedeeteepata mi jōpidait'ee. Jara p'ani mia āchi net'aa chiada pari āchimaa ne–inaa teemerā, āra net'aa maarepida chia–e paji mīda.

⁵Tachi Ak'ōre, pia k'awa bi mi k'īsia k'awa–ee badoo. Mia p'ek'au k'achia oopariida p'oyaa mera–e, pia jōmaweda k'awapari perā. ⁶Tachi Ak'ōre, pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Mia ne–inaa oopariida k'aurepa pi waawepataarā k'īra nejasiapināaji. Israelitaarā Ak'ōre Waibia, mia ne–inaa k'achia oopariida k'aurepa pīmaa it'aa t'īpataarā k'īra nejasiapināaji. ⁷Pide ijāa bi k'aurepa mīmaa ik'achia jarapata māik'aapa mi k'īra nejasiapipata. ⁸Michi auk'arāpa, mi nawe warrarāpa pida mi k'īra tewaraak'a unu p'ani. ⁹Mia pi te audú k'inia iru bapari perā, mīmaa ik'achia jarapata, pi āpīte ik'achia jarapatak'a. ¹⁰Mi t'āri p'uapa jēek'āri māik'aapa nek'o–ee it'aa t'īk'āri, mīmaa ik'achia pedee jarapata. ¹¹Chi–iapata p'aru jīk'āri, mi oo iru p'aneepata. ¹²P'uurudepema puerta chaa p'uuru pidaarāpa mi āpīte pedee k'achia jarapata. It'uapa pi beerāpa k'aripata mi oo iru p'anadait'ee.

¹³Mamīda, Tachi Ak'ōre, t'āriipa mia pīmaa it'aa t'īpariit'ee. Pia k'inia bak'āri, mia iidi bi p'anājuji. Tachi Ak'ōre, mi k'aripāji pia mi k'inia iru

bapari perã mãik'aapa pia jara bik'a ichita oopari perã. ¹⁴Eperã yooro susuade jaudaiparik'a maa–e pirã nãpiade t'aadaiparik'a, mãga pik'a mi baai wã mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã juade. Mapa mi k'aripãji.

¹⁵K'lida chaaree bipa eperã ãyaa ateparik'a maa–e pirã pania p'irrabai jira bipa eperã sã ataparik'a maa–e pirã uria nãpiade eperã baaiparik'a, mãga pik'a mãirãpa mi jõpi k'inia p'ani. Mapa mi k'aripãji.

¹⁶Tachi Ak'õre, mia it'aa iidi bi p'anãuji pi t'ãri pia bapari perã mãik'aapa mi k'inia iru bapari perã. Mi k'aripãji pia mi chupiria k'awaapari perã. ¹⁷Mi pi mimiapari. Maperã mi yiarã iru banãaji. Isapai mi k'aripa chãji, mi audú k'ïsia nãbairã. ¹⁸Mi k'ait'a chãji mãik'aapa mi k'aripãji mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã juade baainaamerã.

¹⁹Pia k'awa bi mi ãpite ik'achia jarapata, mi k'ïra nejasiapipata mãik'aapa mi oo iru p'anapata. Piata mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã k'awa bi. ²⁰Mimaa mãgã ik'achia jaradak'ãri, mi t'ãri p'uapipata. Mapa mi juatau wãe nãbi mãik'aapa k'ap'ia t'ũmaa nãbi. Mia unu–e apidaapa mi chupiria k'awaamerã mãik'aapa mi t'ãri o–ïapimerã. ²¹Mãirãpa mimaa chik'o teedak'ãri, asia baji neera k'achiak'a. Opisia bak'ãri, vino achuchua bita topijida.

²²Tachi Ak'õre, mia k'inia bi ãchia chik'o pia k'o p'ani misa mãik'aapa k'ãiwee p'ani misa, pia ãchi k'achiade baaipimerã, eperãpa ne–animal trampade baaipiparik'a. ²³¡K'inia bi pia ãchi tau p'ãriupimerã mãik'aapa ãchi ichita juatau wãe p'anapimerã! ²⁴Ak'ipãji pi ãchi ome k'ïrau bi. T'ipitau uruapa ne–uu paa jõt'aaparik'a nãupa atee wãk'ãri, ¡mãga pik'a ãchi jõpãji pi k'ïraupa! ²⁵Mia k'inia bi ãchi te jãra bimãi eperãrã wãe p'aneederã mãik'aapa ãchi te ne–edee oodade apida p'anaadamerã. ²⁶Ãchimaa mãga p'asaipia bi mi, chi eperã pia k'ïra pia–ee papida jiripata perã peedait'ee mãik'aapa mi, chi eperã pia t'ãri p'uapida oo iru p'anapata perã. ²⁷Ãchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'irãpãji mãik'aapa p'ã bẽji. Ãchia ma p'ek'au k'achia oopatap'edaa ãyaa binãaji. ²⁸Ãchi t'ï chok'ai p'aniirã t'ï it'ari p'ã iru bideepa wãpapãji. Ãchi t'ï p'ã binãaji pia jara bik'a oopataarã t'ï p'ã jãra bide. ²⁹Mamãda Tachi Ak'õre, mi chupiria k'awãaji, mi mia nãbairã. Mi k'aripãji k'achiade baainaamerã.

³⁰K'aride mia jarait'ee Tachi Ak'õre t'ï jõmaweda t'ï k'ãyaara pipiara bi. K'aride irumaa gracias jarait'ee. ³¹Mãga ùrik'ãri, Tachi Ak'õre audupiara o–ïara beeit'ee, iru–it'ee p'ak'a k'ap'ia, chi cacho, biiri paara paapida k'aurepa o–ïa bai k'ãyaara. ³²Chupiria chederãpa unudak'ãri mia mãgã Tachi Ak'õremaa k'arimaa bi, o–ïa p'aneederã. Mapa parã, Tachi Ak'õre jiripataarã, o–ïa p'anãeti. ³³Tachi Ak'õrepa chupiria chederã pedee ùripari mãik'aapa awaraarã jua ek'ari p'aniirã k'aripapari.

³⁴Mapa jõmaweda chok'ai beerã, Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapatãati; it'ari p'aniirã; na p'ek'au eujãde p'aniirã; p'usade p'aniirã paara, ³⁵Tachi Ak'õrepa Siõn eedepemaarã k'aripait'ee perã. Irua Judã

eujãdepema p'uuru waya chiwidi oopiit'ee. Mama ichi p'uuru pidaarã p'anapataadait'ee. ³⁶Iru–it'ee mimiapataarã warrarãpa ma eujã jãadait'ee. Iru k'inia iru p'anapataarã mama p'anapataadait'ee.

It'aa iidida Tachi Ak'õrepa isapai k'aripa chemerã

Davidpa na salmo p'ãji.

70 ¹Aai Tachi Ak'õre, ¡mi k'aripa chéji! ¡Isapai na nepiradeepa mi uchiapíji! ²Mia k'inia bi mi peedait'ee jiri p'aniirãpa k'awada–ee p'anedamerã k'ãata k'ĩsiadai mãik'aapa k'ĩra nejasia p'anedamerã. K'inia bi mimaa ne–inaa k'achia oo k'inia p'aniirã k'ĩra nejasiaapa ãpíte jichoodamerã. ³¡K'inia bi mágá k'ĩra nejasiaapa mi oo iru p'anapataarã ãpíte wãdamerã! ⁴Mamĩda k'inia bi pi jiripataarã o–ĩa p'anedamerã mãik'aapa pia k'aripadaarãpa ichita jaradamerã: “¡Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bi!”

⁵Aai Tachi Ak'õre, mi chupiria nĩbi. ¡Isapai mi k'aripa chéji! Pia aupai mi k'aripai mãik'aapa na nepiradeepa uchiapii. Maperã ¡taarãnáaji!

Chonaa bipa it'aa iidida

71 ¹Tachi Ak'õre, mia ijãa bi pia mi jãapari. ¡Maperã mi k'ĩra nejasiapinãaji! ²Pia ichita ne–inaa jõma pia oopari perã, mi k'aripa chéji mãik'aapa na nepiradeepa mi uchiapíji. Mia it'aa iidi bi ùrĩji mãik'aapa k'aripáji. ³Mãu choma bi ãpíte tachi miruparik'a, mãga pik'a mi pide miru k'inia bi. Mi k'aripáji mi–it'ee pi murallapa p'uuru t'iak'au bik'a bairã. ⁴Michi Ak'õre Waibia, mi k'aripáji pide ijãadak'aa beerã juade baainaamerã, mãirãpa chiara peepata perã mãik'aapa ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapata perã. ⁵Tachi Ak'õre, ne–inaa jõmaweda pi jua ek'ari nĩbi. K'ũtrãaweda mia pide ijãapari. ⁶Mi t'odak'ãriipa piata mi ak'ĩ bapari. Piata mi t'opiji. ¡Maperã ichita mia pimaa pedee pia jarapariit'ee!

⁷Eperãarã chok'araarãpa mimaa ak'idak'ãri, p'era ak'ĩtrua para beepari. Mamĩda piata mi jãapari. ⁸Mia pimaa pedee pia jarapari mãik'aapa ewari chaa mia jara bi pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. ⁹Mi yiarãa iru banãaji chonaa pak'ãri. Mi juatau wëe beek'ãri, mi atabëináaji. ¹⁰Mi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarãpa mi ãpíte pedee k'achia pedeepata mãik'aapa pedeteepata mi peedait'ee. ¹¹Mãgapata: “Iru t'ëe wãti mãik'aapa jita atãti, Tachi Ak'õrepa ituaba atabëida perã. ¡Eperã apidaapa iru k'aripada–e pait'ee!”

¹²Michi Ak'õre Waibia, ¡mi ik'aawaapa ãyaa wãnáaji! Isapai mi k'aripa chéji. ¹³Mia k'inia bi mi imiateepataarãpa k'awada–ee p'anedamerã k'ãata k'ĩsiadai mãik'aapa k'ĩra nejasia p'anedamerã. K'inia bi awaarãpa mi k'achiade baapi k'inia p'aniirã ne–inaa k'achia ooyaa beerãk'a unudamerã. ¹⁴Mamĩda ewari chaa mia ichita pide ijãapariit'ee mãik'aapa waapiara pimaa pedee pia jarapariit'ee. ¹⁵Ewari chaa mia

jarait'ee pia ichita ne–inaa pia oopari mäik'aapa jarait'ee ságá pia tai k'aripapari. T'áripa mia māga ijāa bi. Mamīda mia pia k'awa–e bi ságá pia māga oopari. ¹⁶Tachi Ak'óre, ne–inaa jōmaweda pi jua ek'ari nībi. Mia nepiriit'ee pi juapa ne–inaa pi–ia oopari. Jarait'ee pia aupaita ichita ne–inaa pia oopari.

¹⁷Tachi Ak'óre, mi k'ütrāaweda pia mimaa ne–inaa pia jarateepari. Mapa at'ári mia eperāarāmaa jarapari ma ne–inaa pia mäik'aapa pia ne–inaa pia oopari. ¹⁸Tachi Ak'óre, mi chonaa pak'ári, poro t'orroodaik'ári, mi ituaba atabēináaji. Mia nāgawedapemaarāmaa at'ári jara k'inia bi pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi mäik'aapa t'ēe t'odait'eerāmaa jaratee k'inia bi pia ne–inaa pia oopari.

¹⁹Tachi Ak'óre, eperāarāpa pajā audú it'ia bi p'oyaa k'awada–e p'anik'a, māga pik'a p'oyaa k'awada–e p'ani ságá pia ichita ne–inaa pia oopari. ¡Awaraa pik'a wē–e! ²⁰Pia mi nepirade baaipipachi mīda, ¡mi waya chok'ai pik'apiit'ee jāirade wānaamerā! ²¹Waya mi eperā waibiak'a papiit'ee mäik'aapa mi t'ári o–iapiit'ee.

²²Michi Ak'óre Waibia, pia ichita oopari perā pia jara bik'a, mia pimaa k'ariit'ee, arpa chaa nībide. Israelitaarā Ak'óre Waibia, pi k'achia wēe bapari perā, mia pimaa salmo k'ariit'ee cítara chaa nībide. ²³T'ári o–īapa mia pimaa salmo k'ariit'ee, pia mi k'aripada perā piunaamerā. ²⁴Ewari āree mia jarait'ee pia ne–inaa pia oopariida mi k'aripait'ee. Ma k'aripada k'aurepa mi k'achiade baaipi k'inia p'anadap'edaarāpa k'awada–ee p'aneejida k'āata k'īsiadai mäik'aapa k'īra nejasia p'aneejida.

Rey pari it'aa t'īda

Davidpa na salmo p'āji chi warra Salomondé.

72 ¹Tachi Ak'óre, tai reymaa k'īsia k'awaapíji irua ne–inaa pia oomerā mäik'aapa pia ooparik'a eperāarāpa oopata ak'imerā jarait'ee pia wa k'achia. Chi warra rey beek'ári, auk'a k'aripáji. ²Pia māga ooru pirā, irua pi p'uuru pidaarā pia jara bik'a ak'ipariit'ee mäik'aapa chupiria chedeerā chupiria k'awaait'ee. ³Ee jēra bimāiipa k'oi cheit'ee na eujāde ne–uudap'edaa pia chaumerā mäik'aapa eperāarā pia k'inia bik'a p'anapataadamerā. ⁴Tai reypa chupiria chedeerā chupiria k'awaait'ee mäik'aapa k'aripait'ee. Ichiaba ne–inaa falta p'aniirā k'aripait'ee. Mamīda miapiit'ee chi chīara k'achia iru p'anapataarā āchi jua ek'ari.

⁵Tachi Ak'óre, ak'órejīru nībi misa mäik'aapa atane nībi misa, mia k'inia bi tai, pi p'uuru pidaarāpa ichita pi waawee p'anapataadamerā. ⁶Mia k'inia bi tai reypa ichi jua ek'ari p'aniirā t'ári o–īapimerā, k'oiipa eperāarā t'ári o–īapiparik'a āchi ne–uu īri mäik'aapa na eujā īri baaik'ári. ⁷Mia k'inia bi iru rey bide, irua ichi jua ek'ari p'aniirā ak'imerā pia oopi bik'a. Māgá ichi jua ek'ari p'aniirā k'āiwee p'anapataadai atane waa īdaa–e parumaa.

⁸ Mia k'inia bi eujã iru jua ek'ari beemerã p'usa aba ideepa awaraa p'usa i parumaa mãik'aapa Éufrates todeepa eujã t'imiaara bee parumaa. ⁹ Mia k'inia bi eujã pania wêe bide p'anapataarã iru k'irapite bedabaidamerã mãik'aapa irua ichi k'ira unuamaa iru p'anapataarã p'oyaak'ãri, ãra audua–ee p'aneedamerã^m ¹⁰ Mia k'inia bi Tarsidepemaarã reypa, p'usa idepema eujã t'imí beede p'anapataarã reyrãpa, Sabadepemaarã reypa mãik'aapa Sebadepemaarã reypa tai reymaa ne–inaa pi–ia tee chedamerã. ¹¹ K'inia bi reyrã jômaweda iru k'irapite bedabaidamerã mãik'aapa awara–awaraa eujãdepemaarã jômaweda iru jua ek'ari p'anapataadamerã.

¹² Mägá chupiria chedeerã mãik'aapa net'aa falta beerã nepirade baaidak'ãri, irua ãra k'aripai. ¹³ Irua audua–ee beerã mãik'aapa chupiria chedeerã chupiria k'awaait'ee ne–inaa k'achia ooyaa beerã juadeepa chok'ai uchiadamerã. ¹⁴ Mägá ãra k'aripait'ee ãra k'achia iru p'aniirã juadeepa, ãra k'inia iru bapari perã.

¹⁵ ¡Mia k'inia bi tai rey ichita bapariimerã! K'inia bi Sabadepema nêe irumaa tee chedamerã. K'inia bi iru pari eperãarãpa ichita it'aa t'ipataadamerã mãik'aapa k'inia bi ewari chaa nejõmaade Tachi Ak'õrepa iru bendiciamerã. ¹⁶ K'inia bi iru rey bide, na eujã jõmaade trigo waibia paraamerã Líbano eujãde paraaparik'a mãik'aapa ee jëra beede paara nãupa trigo k'arra nêunêuwaapimerã. K'inia bi na eujãdepema p'uurude eperãarã chok'ara p'anapataadamerã, p'üajara k'imí chak'eerã cho–k'ara chaupatak'a.

¹⁷ K'inia bi eperãarãpa tai rey t'í ichita k'irãpadamerã mãik'aapa iru t'í ichita t'o p'anadamerã, ak'õrejiru ichita ìdaaparik'a. K'inia bi iru k'aurepa na p'ek'au eujãdepemaarã chik'aripa p'anapataadamerã mãik'aapa jõmaarãpa t'ãri o–ia iru t'í jarapataadamerã.

¹⁸ Tachi Ak'õre, israelitaarã Ak'õre Waibia, jõmaarã k'ãyaara waibia bi. Irua aupaita oopari ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. ¹⁹ Iru t'í jômaweda t'í k'ãyaara ichita pipiara bait'ee, iru k'ira wãree bapari perã! ¡Mia k'inia bi jõmaarãpa iru k'ira wãree unudamerã! ¡Wãarapi!

²⁰ Mãgapai paji Isaí warra Davidpa k'aride it'aa t'ída.

Tachi Ak'õrepa ichita ne–inaa pia oopari

Asafpa na salmo p'ãji.

73 ¹ ¡Wãara, Tachi Ak'õre t'ãri pia bapari israelitaarã ome; chi t'ãri pa irua jara bik'a oopataarã ome! ² Mia naaweda k'isia badak'a at'ãri k'isia bada paara, k'achiade baaik'aji, p'ãrik'ua eperã eujãde baaidaiparik'a. ³ Mia unuk'ãri ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa

^m 72.9 Literalmente hebreo pedeede jara bi: 'ãrapa yooro k'aadamerã'.

net'aa pia p'e ata wāda, ma audua beerã k'îra unuamaa iru beeji ma net'aa p'e wādap'edaa k'aurepa.

⁴Mãirã k'ãiwee p'anapata mãik'aapa k'ap'ia pia p'anapata.

⁵Awaraarãk'a k'îsia jōnadak'aa mãik'aapa nepirade baaidak'aa. ⁶Maperã eperãpa collar jīparik'a jōmaarãpa iru pia unudamerã, mīga pik'a mãirã audua nipapata mãik'aapa eperãpa p'aru jīparik'a, mīga pik'a mãirãpa ne–inaa k'achia k'îra t'ādoo oopata. ⁷T'ãri k'achia–idaa p'ani perã, ichi k'inia ne–inaa k'achia oopata ãchia k'îsia iru p'anik'a. ⁸Chīara ooyaa p'anapata mãik'aapa audua p'anadairã, jarapata awaraarã ãchi jua ek'ari k'achia iru p'anapata. ⁹Tachi Ak'õre ãpite pedee k'achia jarapata mãik'aapa na eujãdepemaarãmaa jarapata ãchia k'inia p'anik'a oopataadamerã.

¹⁰Maperã Tachi Ak'õre eperãarãpa paara mãirã t'o p'anapata mãik'aapa ãra pedee ijãapata. ¹¹Mãirãpa nãga jarapata: “¿Sãgã Tachi Ak'õrepa k'awaima tachia ne–inaa oopata? ¿Jōmaarã Ak'õre Waibiapa k'awaik'ã?” apata.

¹²Mãgee Tachi Ak'õrede ijãadak'aa beerãpa mīga oopata mãik'aapa k'ãiwee p'anapata ãchi–it'ee p'arat'a ata wāruta misa.

¹³Mãga pirã, ¿k'ãare–it'ee mia oopia bima Tachi Ak'õrepa oopi bik'a? ¿K'ãare–it'ee ne–inaa k'achia oo–ee baipia bima ¹⁴ewari chaa irua mi ichiak'au biru pirã widamerã mãik'aapa tap'eda chaa mi ichiak'au biru pirã miapidamerã?

¹⁵Tachi Ak'õre, mia ma ne–inaa k'achia ooyaa beerãk'a k'îsiada paara wa pedeeda paara, pi eperãarã traicionaak'aji, ãrak'a ijãa–e bak'aji perã.

¹⁶Ma jōmaade k'îsiak'ãri, mia p'oyaa k'awa–e paji. ¹⁷Mamīda Tachi Ak'õre tede t'ũuk'ãrita, mamata mia k'awaaji mãirãmaa k'ãata p'asait'ee.

¹⁸Tachi Ak'õre, wãara pia ãchi eujã piruk'ua pik'a bide pëiru aide wãdak'ãri, jōdaidamerã. ¹⁹Taarã–e nide jōdait'ee. ¡P'era jōnipa jōdait'ee!

²⁰Eperãpa k'ãimok'araap'eda, aide unuda ai norema k'irãpak'aak'a, mīga pik'a pia mi k'aripa chek'ãri, mia ma ne–inaa k'achia ooyaa beerã waa k'irãpa–e pait'ee.

²¹Mi t'ãri ãrii, k'îra pia–ee baji, pia mãgĩirãmaa ne–inaa k'achia oo–e pada perã. ²²Mãga baji wãara k'îsia k'awa–ee bada perã mãik'aapa pi pia k'awa–e bada perã. ¡Pi k'irãpite mi ne–animalk'a baji! ²³Mãga baji mīda, mi ichita pide ijãapari, pia mi juaraarepema juadeepa mi ateeperi perã. ²⁴Mimaa pi ũraa k'awapipari mia k'awaamerã k'ãata oopia bi mãik'aapa t'ẽepai mimaa pi k'îra wãree ak'ipiit'ee. ²⁵¿Pi awara mia k'aita it'ari iru bima? ¡Pia aupaita mi k'aripapari! Maperã mi–it'ee na p'ek'au eujãdepema ne–inaa apida vale–e bi. ²⁶Mi k'ap'ia mi t'ãri ome jōdariit'ee. Mamīda mi ichita bapariit'ee Tachi Ak'õre ome, irua mi jaure jīapari perã.

²⁷Tachi Ak'õre, pide ijãadaamaa p'aniirã mãik'aapa pia k'inia bik'a oodak'aa beerã pia jōpiit'ee. ²⁸Mamīda mīta Tachi Ak'õre k'ait'a

bapariit'ee. Ne–inaa jōma nībi Tachi Ak'ōre jua ek'ari nībairā, mi–it'ee iru p'uuru murallapa t'iak'au bīk'apī bi. Maperā mia jōmaarāmaa jarait'ee irua ne–inaa oopari.

Israelitaarā pari it'aa t'ida

Asafpa na salmo p'āji.

74 ¹Tachi Ak'ōre, ¿sāap'eda tai yiarāa iru bīma? ¿Ichita tai nāgá iru bait'eek'ā? ¿Sāap'eda pichi eperāarā ome k'īrau bīma? Tai pi ovejaarāk'apī p'ani. ²Pichi p'uuru pidaarā ak'īji, chonaarāweda pia tai jirit'erada perā pichi eperāarā pamerā. Sión ee ak'īji, pi mama bapachi perā. ³¡Pi bapariidamāi ak'ī chéji, tai k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa ma jōma; pi te, net'aa jōmaweda aide nībada paara, jōpidap'edaa perā!

⁴Mama pi tai ome unupariidamāi āchi o–īa k'ari p'ani pi p'uuru pidaarā p'oyaadap'edaa perā. Awaraa eujādepemaarā bandera mama baijira bi p'ani. ⁵Āchi mēe pak'uru t'upeeptaarāk'apī p'ani. ⁶Chaarapa māik'aapa martillopa pi tedepema pak'uru nonoree beeda paara ārik'oojida. ⁷Pi te t'eedap'eda, t'ipitaupa paat'aaajida. Māga oojida mama apida pīmaa it'aa t'īnaadamerā. ⁸Āchi t'āridepai māgajida: “¡Na jōmaweda yooro p'orak'a papidait'ee!” Mapa ichiaba paak'oo wājida jōmaweda pīmaa it'aa t'īpatap'edaamāi na eujāde p'anadap'edaa. ⁹Īrā unudak'aa ne–inaa taipa mama iru p'anadap'edaa pi k'irāpadait'ee. Ichiaba pi pedee jarapari apida unudak'aa, waa wē–e perā. Mapa k'awada–e p'ani sāapai jōit'ee na ne–inaa k'achia taimaa p'asa nībi.

¹⁰Aai Tachi Ak'ōre, ¿sāapai tai k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa pi waa oo iru p'anada–e paima? ¿Ichita pi āpīte ik'achia pedeedait'eek'ā? ¹¹¿Sāap'eda pichi jua merā pik'a iru bīma? ¿Sāap'eda pia tai k'aripa–ema?

¹²Aai Tachi Ak'ōre, chonaarāwedadeepa pi mi rey. Pīata na p'ek'au eujādepemaarā k'aripa k'inia bi. ¹³Pi juapa p'usa t'ooji ai esajīak'a eujā p'oo uchiamerā māik'aapa māgá nemīsiarā p'anapatap'edaamāi jōpīji. ¹⁴Leviatánⁿ poro edaa piart'it'aaaji māik'aapa chi chiara k'opīji eujā pania wēe bīdepema ne–animalaarā k'achia beerāmaa. ¹⁵Pia ooji pania poátri uchīa bee, to māik'aapa to chak'e. Jōdee to ichita weepatap'edaa p'oopīji. ¹⁶Pia ewari māik'aapa p'ārik'ua ooji. Ichiaba pia atane māik'aapa ak'ōrejīru ooji. ¹⁷Pia na p'ek'au eujā ook'āri, eujā p'usadeepa uchiapīji pia bidamāi beemerā. Ichiaba pia p'oojara māik'aapa k'oijara ooji.

¹⁸Tachi Ak'ōre, k'irāpāji pi k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa pi oo iru p'anapata māik'aapa ma k'īsia k'awa–ee beerāpa pi

ⁿ 74.14 Leviatán jara k'inia bi chonaarāwedapema nemīsia. K'īsiapata ma nemīsia k'orek'a baji. Mamīda waibiara baji.

ápíte pedee k'achia jarapata. ¹⁹Tai k'íra atuanáaji tai, pichi eperáarã tortolak'a p'anadairã. Juatau wêe, chupiria p'anapata. Tai baaipináaji ne–inaa k'achia ooyaa beerã juade, mãirã ne–animal k'achia beerãk'a p'anadairã. ²⁰K'irápáji pia pacto ooda tai chonaarã ome, na eujã jõmaade t'ãri k'achia–idaa beerãpa ne–inaa audú k'achia oomaa p'anadairã. ²¹Ma t'ãri k'achia–idaa beerãmaa pi eperáarã k'íra nejasiapináaji. Ma k'ãyaara chupiria chedeerã mãik'aapa ne–inaa falta beerã jíaji, ãrapa pimaa pedee pia jarapataadamerã.

²²Tachi Ak'õre, tai k'aripa chéji. Taimaa ak'ipíji pia wãara ne–inaa pia oopari pi eperáarã k'aripait'ee. K'irápáji ewari chaa k'ísia k'awa–ee beerãpa pi ápíte ik'achia pedeepata. ²³K'íra atuanáaji pi k'íra unuamaa iru p'anapataarãpa oomaa p'ani. Mãgi ijãadak'aa beerã pia jara bik'a oodaamaa p'anadairã, pi ápíte ik'achia bia wãpata.

Tachi Ak'õrepa jõmaarãpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia

Asafpa na salmo p'ãji.

75 ¹Tachi Ak'õre, pimaa gracias jarapata, pi tai k'ait'a bapari perã. Jõmaarãpa jarapata pia ne–inaa pia oopari; ne–inaa eperáarãpa p'oyaa oodak'aa áchi juadoopa.

²Tachi Ak'õre, pia nãga jara bi: “Mia ewari jirit'erait'ee bi ewate eperáarãpa oopata ak'ip'eda, jarait'ee pia wa k'achia. Mia mãga ook'ãri, ne–inaa pia ooit'ee mia ichita ne–inaa pia oopari perã. ³Na p'ek'au eujã aide p'anapataarã ome wëre nibeek'ãri, miata waa wërepi–e pait'ee jõnaadamerã.”

⁴Audua beerãmaa mia jara bi: “Audua pedee jaranáati.” Jõdee mide ijãadak'aa beerãmaa mia jara bi: “Audua p'ananáati.”

⁵“Audua p'ananáati pãchi juapa ne–inaa jõma oodai jãak'aapa. Ma awara audua pedee jaranáati.”

⁶Eperáarã waibiara papipari wa ek'ariara papipari bak'aa oriente eere, occidente eere, norte eere wa sur eere. ⁷H'ariipa Tachi Ak'õrépata ak'ipari eperáarãpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. Irua ùk'uru k'íra nejasiapipari; ùk'uru waibia papipari. ⁸Tachi Ak'õrepa copa iru bi ichi juade. Ma copa ipuru bi ichi k'íraupa. Irua ma copa week'ãri, jõmaweda na p'ek'au eujãdepema irude ijãadak'aa beerãmaa mãgee vino topiit'ee jõdarumaa.

⁹Mia ichita jarait'ee Jacobpa ijãada Ak'õre Waibiapa ne–inaa oopari mãik'aapa t'ãriipa irumaa salmo k'ariit'ee. ¹⁰Iruata irude ijãadak'aa beerã, ma audua beerã ne–inaa k'achia oopata jõpiit'ee. Jõdee irua jara bik'a oopataarã juataura papiit'ee.

Tachi Ak'õrepa jõmaarāta p'oyaapari

Asafpa na salmo p'āji k'aridamerā música cuerda chaap' anide.

76 ¹Judá eujādepemaarāpa Tachi Ak'õre k'awapata. Israelitaarāpa iru waawepata. ²Iru te Salén^o p'uurude bi. Iru Sión eede bapari. ³Mama iru k'íra unuamaa iru p'anapataarā jura chõopata arma ārik'ooji; escudo, espada māik'aapa ematrīma, sia k'lida ome.

⁴Tachi Ak'õre, pi ee it'ia beedeepa chek'āri, pi k'íra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaap'eda, pi wāara jõmaarā k'āyaara k'íra wāreera bi māik'aapa jõmaarā k'āyaara waibiara bi. ⁵Māirā soldaorā sõcharra p'anajida mīda, pia āra piupiji. Chõo k'awaa p'anajida mīda, āchi net'aa wēe p'aneejida. Waa āchi juapa awaraarā net'aa jāri atada–e pait'ee. ⁶Jacobpa ijāada Ak'õre Waibia, pia āchi itriak'āri, p'era jõnipa āchi caballoorā, ai īri wādap'edaarā paara piuk'oodachida.

⁷Wāara, jõmaarāpa pi aupai waaweedaipia bi! ¿K'aita pi k'írapite ak'inī baima pi k'írau bak'āri? ⁸It'ariipa pia jaraji chisāgí eperāarāpa ne–inaa pia oopata māik'aapa chisāgīrāpa ne–inaa k'achia oopata. Na p'ek'au eujāde nībi jõmaweda k'íup'ee beejī ⁹pia chupiria chedeerā, awara–awaraa eujādepemaarā jua ek'ari k'achia p'anapatap'edaarā k'aripa chek'āri. Pia āra māgá k'aripaji ārapa pi k'írapite ne–inaa k'achia ooda–e p'anadap'edaa perā.

¹⁰Edom eujādepemaarā pi ome k'írau p'anajida. Mamīda pia ma chupiria chedeerā māirā juadeepa uchiapik'āri, ārapa pīmaa o–īa it'aa t'ípachida. Mapa āra māik'aapa awaraa chupiria chedeerā Jamat p'uuru pidaarā juadeepa uchiapidaarā pi poro jīrāk'api bi. ¹¹Israelitaarā, írā óoti parāpa Tachi Ak'õremaa jaradap'edaak'a, at'āri māirā jua ek'ari k'achia p'anapataadak'āri. Na eujā ik'aawa p'anapataarāpa Tachi Ak'õremaa net'aa pia aneedaipia bi, iru jõmaarā k'āyaara waibiara bi perā. Eperāarāpa iru waaweedaipia bi. ¹²Iruata eperāarā poro waibiarā audua–ee papipari māik'aapa na p'ek'au eujādepema reyrā p'erapipari.

Tachi Ak'õrepa chupiria beerā t'āri o–īapipari

Asafpa na salmo p'āji Jedutunpa chi k'aripataarā ome k'aridamerā.

77 ¹Mia Tachi Ak'õremaa golpe it'aa iidipari k'inia bairā irua ūrimerā. ²Mi k'íisia nībak'āri, Tachi Ak'õre jiripari. P'ārik'ua ichita mi jua irumaa it'aa iapari it'aa t'ī nībide. Mamīda mi t'āri p'ua nībi wēpa–e. ³Mia Tachi Ak'õre k'irāpak'āri, jēdaipari māik'aapa irude k'íisia nībeepari. Mamīda michi t'āride p'oyaa chook'aa.

⁴Tachi Ak'õre, pia mi k'āipi–e. Mi p'oyaa pedee–e audú k'íisia nībairā. ⁵Mia k'irāpapari mi ewari bapariida māik'aapa año wāyaadap'edaa.

◦ **76.2** Chonaarāweda Jerusalén p'uuru t'íjarapachida Salén.

6 K'irāpa bi sǎgá naaweda p'ārik'ua mia música chaapachi. Michi t'ārīdepai iidi bi: 7 “¿Tachi Ak'ōrepa ichita tai yiarāa iru bait'eeek'ā? ¿Waa tai pia ak'i–e pait'eeek'ā? 8 ¿Waa tai k'inia iru ba–e pait'eeek'ā? ¿Irua tai chonaarāmaa jarada jōpījik'ā? ¿Waa tai māik'aapa taideepa uchiadait'eerā k'aripa–e pait'eeek'ā? 9 ¿K'irāpa–ek'ā ichia taimaa pia oopariida? Audú k'irau bairā tai ome, ¿waa tai chupiria k'awa–e pait'eeek'ā?”

10 Ma awara mia k'isia bi: “Mi audupiara k'isia paraa nībeepari, k'isiak'āri Jōmaarā Ak'ōre Waibia juarapa waa tai k'aripa–e bi. 11 Made k'isiai k'āyaara, írá mia k'irāpait'ee Tachi Ak'ōrepa chonaarāweda ne–inaa pia oopariida tai p'uuru pidaarā k'aripait'ee; ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. 12 Made k'isiat'ee. K'irāpait'ee irua ne–inaa pi–ia oopariida.”

13 Tachi Ak'ōre, pi k'achia wēe bapari perā, ichita ne–inaa jōma pia oopari. Awaraa ak'ōre waibia pik'a wē–e. 14 Pi juapa ne–inaa pi–ia oopari; ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Mágá pi jua ak'ipipari p'uuru pidaarā chok'araarāmaa. 15 Pi juapa pi p'uuru pidaarā, Jacobdeepa māik'aapa Josedeepa uchiadap'edaarā k'aripa ataji awaraa eujādepemaarā jua ek'ariipa.

16 Tachi Ak'ōre, p'usapa pi unu pik'ak'āri, p'irrabai nībeeji waaweepa; nāpia bimāi paara. 17 Jiararadeepa k'oi cheji māik'aapa pajāde pa audú jīwaa nībeeji. Eperāpa sia pariatua trik'ajik'a, māga pik'a pa baai wāji. 18 Pa pururaa nībaji māik'aapa pa tau p'orep'orepari nībaji. Māga bide na eujā wēre nībeeji. 19 Pia p'usa t'ooji eujā p'oo uchiamerā. Mamida apidaapa pi biiri unuda–e paji. 20 Pi p'uuru pidaarāmaa ma o ak'ipiji. Oveja ak'iparipa ichi ovejaarā ateparik'a, māga pik'a Moisés k'ap'ia māik'aapa Aarón k'ap'ia pia āra ateeji.

Tachi Ak'ōrepa ooda ichi p'uuru pidaarā k'aripait'ee

Asafpa na salmo p'āji.

78 1 Michi auk'aarā, ūrítī mia jarateeru. Mi pedee ūrítī. 2 Mia nepiriit'ee jarateeit'ee. Jarait'ee ne–inaa parāpa waide k'awada–e p'ani, chonaarāwedadeepa írá parumaa nepirida–e pada perā. 3 Na ne–inaa tachi chonaarā it'aideepa ūridap'edaa māik'aapa k'awaadap'edaa meranaadāma. 4 Ma k'āyaara tachi warrarāmaa jarateedāma, āchia chi waide t'oda–e p'aniirāmaa ma jōmaweda nepiridamerā. Mágá āchi jōmaarāpa k'awaadai Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi, irua ichita ne–inaa pi–ia oopari māik'aapa irua oopari ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

5 Tachi Ak'ōrepa ichi ley jara bëjji Jacobdeepa uchiadap'edaarā–it'ee. Ma ley jara pëjji ma israelitaarā made jara bik'a p'anapataadamerā. Jaraji tachi chonaarāpa ma ley āchideepa uchiadait'eerāmaa jarateedamerā. 6 Mágá āra t'ēe t'odait'eerāpa ma ley auk'a k'awaadai māik'aapa

ãchideepa uchiadait'eerãmaa jarateedai. 7K'inia bassi ma jõmaarãpa irude ijãapataadamerã mãik'aapa k'irãpadamerã irua oopariida tachi p'uuru pidaarã k'aripait'ee. K'inia bassi ichi eperãarãpa ma leyde jara bik'a oopataadamerã. 8K'inia–e paji ãchi ijãadaamaa p'aneedamerã ãchi chonaarãk'a. Mãirãpa oodaamaa p'anapachida irua jara bik'a. K'isia k'awa–ee beerãk'a p'anapachida t'ãride chooda–e p'anadap'edaa perã. ¡Mãirãpa Tachi Ak'õrede ijãa amaajida!

9Maapai jura chõo jõnide Efraindeepa uchiadap'edaarã, chi ematrimapa chõo k'awaa beerã chõodap'edaamãiiipa ãpíteee wãjida. 10Ooda–e paji Tachi Ak'õrepa ãchi ome pacto oodade jaradak'a. Ma k'ãyaara irua jarateedak'a oodaamaa p'aneejida. 11 ãchia k'ira atuataajida irua ne–inaa pi–ia oopariida; ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. 12 Mãga p'aneejida ãchi chonaarãpa ma ne–inaa pi–ia ooda ãchi taupa unujida mĩda, Egipto eujãde mãik'aapa Zoán eujãde p'anadak'ãri. 13 Tachi Ak'õrepa p'usa t'oopiji ãra eujã p'oo bide wãyaadamerã, ãchi ik'aawa irua pania p'usadepema murallak'a biru misa. 14 ãstaawa jãrarade iru ãra naa wãji o k'awaa wãdamerã. Jõdee p'ãrik'ua t'ipitaude mãga wãji. 15 Eujã pania wëe bide wãyaadak'ãri, irua peña t'oopiji aideepa pania uchiamerã mãik'aapa ãrapa todamerã. 16 Ma peña bideepa pania uchiapiji tok'a weemerã.

17 Mãga unujida mĩda, ãchia iru k'irapite waapiara p'ek'au k'achia oojida. Ma eujã pania wëe bide ãchia oodaamaa p'aneejida Jõmaarã Ak'õre Waibiapa jaradak'a. 18 Irua ãchima chik'o teeki mĩda, ãchia chik'o k'inia p'anadap'edaata iidijida. 19 Iru ãpítee nãgã pedee k'achia pedeejida: “¿Na eujã pania wëe bide Tachi Ak'õrepa chik'o teek'ã?” ajida. 20 “Wãara irua peña wipik'ãri, madeepa pania tok'a weeji. Mamĩda ¿ichi eperãarãmaa pan mãik'aapa nechiera teek'ã?” ajida.

21 Tachi Ak'õrepa ma pedee ùrik'ãri, k'iraudachi Jacobdeepa uchiadap'edaarã ome; ma Israeldeepa uchiadap'edaarã ome. 22 ãra ome mãgã k'irau bassi irude ijãada–e p'anadap'edaa perã. ¡Ijãada–e paji irua ãchi k'aripai! 23 Mãga p'anajida mĩda, Tachi Ak'õrepa jaraji jãraradeepa baaimerã 24 it'aripema pan, mãgã manã ãrapa k'odamerã. 25 Mãgã ãchi jõmaarãpa angeleerã chik'o k'ojida. Tachi Ak'õrepa mãgee chik'o waibia ãramaa peiji, ãchi bi jãwaadarutamaa k'odamerã. 26 Iru juapa nãu p'uapiji oriente eereepa mãik'aapa sur eereepa. 27 Mãgã nechiera baaipiji ichi p'uuru pidaarã p'anadap'edaamã. ¡Pajãdeepa k'oi baaipiparik'a, mãga pik'a irua ipanaarã baaipiji! ¡Cho–k'ara baaipiji yooro p'orak'a mãik'aapa p'usa idepema ipu nãusaak'a! 28 Tachi Ak'õrepa ma ipanaarã baaipiji ichi eperãarã p'anadap'edaamã; ãchi te ne–edee oodap'edaa ik'aawa. 29 K'ojida bi jãwaadarutamaa, Tachi Ak'õrepa teeda perã ãchia k'o k'inia p'anadap'edaata. 30 Mamĩda taarã o–ã p'anada–e paji. Mapa ma chik'o k'o p'ani misa, at'ãri it'aide bide, 31 Tachi Ak'õre k'iraudachi ãchi ome

māik'aapa āchidepema juataura beerā peek'ooji. Māgá israelitaarā k'ap'ia piara p'anadap'edaarā piupiji.

³²Tachi Ak'õrepa ichi jua āramaa māgá ak'ipiji mīda, waya p'ek'au k'achia oopachida māik'aapa ijāadak'aa paji Tachi Ak'õrepa ne–inaa pi–ia oodade; ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

³³Maperā Tachi Ak'õrepa āra taarā p'anapi–e paji. Īyapa aba taarā–ee wāyaaparik'a, māga pik'a irua āra taarā p'anapi–e paji. Taarā–e nide, āra p'era jōnide irua āra jōpiji. ³⁴Māgá Tachi Ak'õrepa āra ūk'uru piupik'āri, waya iru jiripachida māik'aapa waya t'āripa irude ijāa p'aneejida. ³⁵Māga nide k'irāpajida āchi–it'ee Tachi Ak'õre māu choma bik'a baji irua āchi jīpariida perā māik'aapa k'irāpajida iru, Jōmaarā Ak'õre Waibiapa āchi k'aripada awaraarā jua ek'ariipa. ³⁶Maperā irumaa pedee pia jarajida. Mamīda seewa paji. ³⁷Wāara t'āripa ijāadak'aa paji māik'aapa oodak'aa paji Tachi Ak'õrepa āchi chonaarā ome pacto oodade jara bik'a.

³⁸Māga p'anajida mīda, Tachi Ak'õrepa āra chupiria k'awaaji māik'aapa ārapa ne–inaa k'achia oopatap'edaa āyaa biji. At'apai ārapa iru k'īraupijida mīda, irua ma k'īrau t'umātiji māik'aapa āra jōpi–e paji. ³⁹K'irāpaji āra jīp'a eperāarā; taarā–ee p'anadap'eda, nāuk'a wēpadaipata.

⁴⁰Eujā pania wēe bide wāyaadak'āri, at'apai irua jaradak'a oo amajida māik'aapa ee jēra bide wāyaadak'āri, iru t'āri p'uapijida. ⁴¹Ijāadak'aa pada perā, at'apai iidijida iru jua āchimaa ak'ipimerā. Māgá israelitaarā Ak'õre Waibia p'ek'au k'achia wēe bita k'īraupijida. ⁴²K'irāpada–e paji iru juapa oopariida āchi k'aripa atait'ee āchi k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarā juadeepa. ⁴³Ma awara k'irāpada–e paji irua Egipto eujāde māik'aapa Zoán eujāde ne–inaa pi–ia ooda; ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ⁴⁴Maapai irua toidapema pania waa papiji, Egipto pidaarāpa pania todait'ee wēe p'aneedamerā. ⁴⁵Ichiaba irua māirāmaa sīta chok'ara pēiji k'aak'oodamerā māik'aapa baso chok'ara pēiji āra ne–inaa ārik'oodamerā. ⁴⁶Ichiaba sisi chok'ara pēiji āra ne–uudap'edaa k'ok'oodamerā. ⁴⁷Ichiaba hielo k'oi tauk'a pēiji āra uva k'āi māik'aapa higuera pak'uru ārik'oomerā. ⁴⁸Māga bide āra p'ak'aarā piujida ma hielo tau baaidapa māik'aapa āra ovejaarā piujida pa baaidapa. ⁴⁹Ma jōma oodapa Tachi Ak'õrepa ichi jua māirāmaa ak'ipiji. Ak'ipiji ichi āra ome k'īrau bada, āra pia–ee ak'i bada māik'aapa āra jōpiit'ee bada. Irua ma ne–inaa k'achia āramaa pēiji ichi angeleerā eperāarāmaa pēiparik'a. ⁵⁰Āra ome iru audú k'īrau bada perā, āra ma ne–inaa k'achiadeepa chok'ai uchiapi–e paji. Ma k'āyaara k'ayaa k'achiapa āra k'iniipiji. ⁵¹Te bee chaa Egipto pidaarā warrarā naapemaarā jōmaweda piupiji. Ma Camdeepa uchiadap'edaarā warrarā naa t'odap'edaarā jōpiji.

⁵²Jōdee ichi p'uuru pidaarā, israelitaarā mamāik'aapa ateeji eujā pania wēe bidee. Oveja ak'iparipa ichi ovejaarā p'e ateparik'a, māga pik'a irua āra

ateeji. ⁵³ Āra p'oo bide ateeji p'eranaadamerā. Mamīda āra k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarā p'usade k'iniipiji. ⁵⁴ ¡Tachi Ak'ōrepa ichi juarapa na ee jēra bidepemaarā p'oyaa'p'eda, ichi p'uuru pidaarā aneeji namaa ichia jirit'erada eujāde! ⁵⁵ Awaraa eujādepemaarā na eujāde p'anapatap'edaarā jērek'ooji israelitaarā naa. Māpai māirā eujā t'oopiji israelitaarā ēreerā chaachaa aide p'anapataadamerā āchi te ne–edee oodade.

⁵⁶ Mamīda irua oo–e pada perā āchia k'inia p'anadap'edaak'a, āchia irude ijāadaamaa p'aneejida māik'aapa oodaamaa p'aneejida Jōmaarā Ak'ōre Waibia leyde jara bik'a. ⁵⁷ Āchi chonaarāpa oodap'edaak'a, ooda–e paji āchia irumaa oodait'eeda adap'edaak'a māik'aapa iru traicionaajida. Ematrima jōree bak'āri k'achia uchiaparik'a, māga pik'a āchi k'achia uchiyajida. ⁵⁸ Tachi Ak'ōre audú k'īraupijida ee nok'ode altar oodak'āri ne–inaa juapa ooda–it'ee, awaraa ak'ōre waibia apatade ijāa k'inia p'anadap'edaa perā. ⁵⁹ Māga unuk'āri, Tachi Ak'ōre audú k'īrau beeji māik'aapa ma israelitaarā yiaraa iru beeji. ⁶⁰ Ichi te ne–edee ooda Siló eede bada atabaibēiji, eperāarā t'āide ma te ichi te paji mīda. ⁶¹ Ma tede ichi k'īra wāree baji mīda māik'aapa made ichi jua ak'ipiji mīda, ma te jāri atapiji ichi k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarāmaa. ⁶² Ichi p'uuru pidaarā ome audú k'īrau bada perā, āra k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarāmaa espadapa peepiji, irua āra jirit'eraji mīda ichi eperāarā padamerā. ⁶³ Māgā israelitaarā k'ūtrāarā jōpijida, t'ipitaupa p'ūajara p'ooda jōpiparik'a. Mapa imik'īraarā wē–e paji āra awēraarā ome miak'āidait'ee māik'aapa miak'āipata k'ari k'aridak'aa paji. ⁶⁴ Ichiaba māirāpa p'aareerā espadapa peek'oo wājida. Mapa āra wēraarāpa p'oyaa chi iada–e paji.

⁶⁵ Mamīda ma t'ēepai Tachi Ak'ōre ĩrima pik'aji, tachi k'āimok'araadeepa ĩrimapatak'a maa–e pirā soldao vinopa piu bap'eda, biaparik'a. ⁶⁶ Māpai Tachi Ak'ōrepa ichi k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarā p'oyaaji māik'aapa jērek'ooji. K'īra nejasiaipiji ichita māga p'anapataadamerā. ⁶⁷ Mamīda Josedeepa uchiadap'edaarā yiaraa iru baji. Ma Efraín ēreerādepemaarā jirit'era–e paji. ⁶⁸ Māgā israelitaarā jirit'era k'āyaara, Judā ēreerādepemaarā jirit'eraji Sión, irua ee k'iniara bi, āchi eujāde bada perā. ⁶⁹ Mama ichi te oopiji, pajāk'a it'ia bamerā māik'aapa na p'ek'au eujāk'a ichia bidamāi ichita beemerā. ⁷⁰ Ichi mimiapari David jirit'eraji, ma eperā oveja ak'ipari aupai paji mīda. ⁷¹ Ma eperā ataji ovejaarā ak'ī badamāiipa irua ichi p'uuru pidaarā, Jacobdeepa uchiadap'edaarā ak'ipariimerā, ovejaarā ak'iparipa ichi ovejaarā ak'iparik'a. Māgā Davidpa israelitaarā ak'ipachi. ⁷² Āra t'āri jip'a ak'ipachi māik'aapa āramaa jarateepachi sāga p'anapataadaipia bi Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a.

Israelitaarā pari it'aa iidida

Asafpa na salmo p'āji.

79 ¹ Aai Tachi Ak'ōre, ijāadak'aa beerāpa pichi eujā jāri ata chejida. ¡Pi tede, ma te pi–it'ee awara bidade, ne–inaa k'achia oojida

māik'aapa Jerusalén p'uuru jōt'aajida! ²Peek'oojida pi mimiapataarā, chi pia jara bik'a oopatap'edaarā. Māpai āra k'ap'ia piuda taawa atabaibēijida ākosoorāpa māik'aapa mēepema ne–animalaarāpa k'ok'oodamerā.

³Eperāpa pania weeparik'a, māga pik'a māirāpa Jerusalendepemaarā waa bat'apijida. Apida bee–e paji ma piudap'edaarā iait'ee. ⁴Tai ik'aawa p'anapataarāpa tai awaraa eperāarā k'āyaara ek'ariara unupata māik'aapa tai oo iru p'anapata.

⁵Aai Tachi Ak'ōre, ¿sāapai pi tai ome waa k'īrau–ee beeit'eema? ¿Ichita pi k'īrau t'ipitau urua nībik'a bait'ee'ā tai audú jiwaa bapari perā? ⁶Tai ome k'īrau bai k'āyaara, ijāadak'aa beerā ómeta k'īrau bējei. ¡Māirāpa pi k'awadak'aa māik'aapa pīmaa it'aa t'īdak'aa! ⁷Maperā Jacobdeepa uchiadap'edaarā peek'oojida māik'aapa āra eujāde nībi ārik'oojida.

⁸Tachi Ak'ōre, taimaa k'achia oonáaji tai chonaarāpa ne–inaa k'achia oopatap'edaa k'aurepa. ¡Tai chupiría k'awáaji māik'aapa isapai tai k'aripa chéji, tai audú t'āri p'ua p'anadairā!

⁹Tachi Ak'ōre, pi tai k'aripapari. Pi jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, tai k'aripáji māik'aapa tai k'īra unuamaa iru p'anapataarā juadeepa uchiapíji. Taipa p'ek'au k'achia oopata āyaa bīji pide ijāapata perā.

¹⁰Pia māga ooru pirā, ijāadak'aa beerāpa waa jarada–e pai: “¿Sāma bima pāchi Ak'ōre Waibia?” Tachi Ak'ōre, māirā k'achia óoji āchia pi mimiapataarā peedap'edaa k'aurepa. Taipa māga unudak'āri, k'awaadait'ee wāara pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Ma ijāadak'aa beerāpa auk'a k'awadait'ee. ¹¹Chīara juade p'aniirā biapi ūrjji māik'aapa pi juapa āra peedait'ee p'aniirā juadeepa k'aripa atáji.

¹²Tachi Ak'ōre, tai eujā ik'aawa p'anapataarā k'achia ooma siete k'achia óoji, pi āpíte ik'achia pedee jarapata perā. ¹³Māpai tai, pi p'uuru pidaarā, pi ovejaarāk'a p'aniirāpa ichita pīmaa gracias jarapataadait'ee māik'aapa ichita pīmaa t'āri o–īa k'aripataadait'ee.

Tachi Ak'ōremaa chupiría iidida

Asafpa na salmo p'āji.

80 ¹Tachi Ak'ōre, pia israelitaarā ak'ipari oveja ak'iparipa ichi ovejaarā ak'iparik'a. Pia Josedeepa uchiadap'edaarāmaa jarateepari pia k'inia bik'a p'anapataadamerā. Pi it'ari bapari it'aripemaarā, querubín apata, t'āide. ¡Maperā taipa pīmaa iidiruta ūrjji! ²¡Pi jua unupíji Efraindeepa uchiadap'edaarāmaa, Benjamindeepa uchiadap'edaarāmaa māik'aapa Manasedeepa uchiadap'edaarāmaa! ¡Tai k'aripa chéji tai k'īra unuamaa iru p'anapataarā juadeepa!

³Tachi Ak'ōre, tai p'uuru pidaarā waibia papíji naaweda p'anadap'edaak'a. Tai pia ak'i baparíji māik'aapa na nepiradeepa k'aripáji.

⁴Tachi Ak'ōre, pi Jōmaarā Ak'ōre Waibia. ¿Sāapai ūriit'eema pi p'uuru pidaarāpa it'aa iidi jōni? ¿Sāapai tai ome waa k'īrau–ee bait'eema?

⁵Taimaa nek'opii k'áyaara pia tai t'ári p'uapipari m̄aik'aapa ne-inaa topii k'áyaara, pia taubara uchiapipari. ⁶Pia tai n̄gá iru bairã, na eujã ik'aawa p'anapataarãpa chõo p'ani tai eujã jãri atadait'ee m̄aik'aapa tai k'íra unuamaa iru p'anapataarãpa tai oo iru p'ani.

⁷Mapa Tachi Ak'õre, Jõmaarã Ak'õre Waibia, tai p'uuru pidaarã waibia papíji naaweda p'anadap'edaak'a. Tai pia ak'íji m̄aik'aapa na nepiradeepa k'aripáji.

⁸Piata tai Egipto eujãdeepa uchiapíji. Uva k'arra awara ãi atepatak'a jaudait'ee, m̄aga pik'a pia tai p'uuru pidaarã ijãadak'aa beerã eujãdee ateeji. M̄airã j̄erek'ooji, tai ãra eujãde p'anapataadamerã. ⁹Eperãpa ichi eujã puparik'a uva k'arra jau naaweda, m̄aga pik'a pia ooji ma eujã ome. Mapa uva k'arra eujã piade jaup'eda, chi k'arra edú wariparik'a, m̄aga pik'a tai p'uuru pidaarã ma eujãde p'anapachida m̄aik'aapa íwajida.

¹⁰Ma eujã jõmaade p'anapachida; ee j̄era bimã paara. Pia p'anapachida uva k'arra jua t'ai chok'ara ome pi-ia unupatak'a. ¹¹P'anapachida Mediterráneo p'usa i parumaa m̄aik'aapa Éufrates to i parumaa.

¹²Írã, ¿sãap'eda pia na eujã ik'aawa p'anapataarã na eujãde t'íupijima? Eperã uva k'áide w̄yaa w̄apa uva oro ataparik'a, m̄aga pik'a m̄airãpa pi eperãarã pee w̄ada. ¹³M̄airã pidok'a p'ani eujã ãrik'oo w̄apata perã. Ichiaba m̄airã ne-animal k'achia beerãk'a p'ani taipa ne-úudap'edaa jõmaweda k'ok'oo chepata perã.

¹⁴Jõmaarã Ak'õre Waibia, waya chéji tai ome bapariimerã. ¡It'ariipa tai ak'íji m̄aik'aapa tai chupiria k'awáaji, tai pia uva k'arra jaudák'api p'anadairã! ¹⁵Pi juarapa tai na eujãde jau pik'a biji nama pi warrarãk'a p'anapataadamerã.

¹⁶Mamãda írã ne-inaa k'achia ooyaa beerãpa tai, pia uva k'arra jaudak'a p'aniirã t'iap'e chejida m̄aik'aapa paa jõjida. M̄airãpa oodap'edaa ak'íji m̄aik'aapa ãra miapíji. ¹⁷M̄agá pia eperãarã jirit'erada k'aripáji pia tai, pichi warrarãk'a, awaraa eperãarã k'áyaara juataura papida perã. ¹⁸Pia tai m̄agá k'ariparu pirã, taipa waa ijãa amaada-e pait'ee. Na nepiradeepa tai chok'ai uchiapíji. M̄apaipi pĩmaa ichita it'aa t'ípataadait'ee.

¹⁹Tachi Ak'õre, pi Jõmaarã Ak'õre Waibia. Tai p'uuru pidaarã waibia papíji naaweda p'anadap'edaak'a. Tai pia ak'í baparíji m̄aik'aapa na nepiradeepa k'aripáji.

Israelitaarãpa Tachi Ak'õre pedee úridaamaa p'anadap'edaa

Asafpa na salmo p'áji.

81 ¹Israelitaarã, ¡Tachi Ak'õremaa t'ári o-ãa k'arítí, tai-it'ee iru p'uuru murallapa t'iak'au b̄ik'api bairã! ¡O-ãapa bíati Jacobpa ijãada Ak'õre Waibiaamaa! ²Pandero, arpa m̄aik'aapa salterio cháati salmo k'aridait'ee perã. ³Trompeta cháati ai ewarik'ári m̄aik'aapa atane

p'āriu pak'āri, tachi fiesta waibia ewate perā. ⁴Jacobpa ijāada Ak'ōre Waibiapa ma ley jaraji israelitaarāpa oodamerā. ⁵Māga jaraji Josedeepa uchiadap'edaarā ome pacto oodade, āra Egipto eujādeepa uchiadak'āri.

Mama āchia k'awada–e p'ani pedeede nāga ūrijida: ⁶“Mia parā k'aripait'eeda aji, waa audú mimianaadamerā eperāarā audú mimiapatak'a ne–inaa chik'ia k'oraade uadak'āri. ⁷K'isia jōnadak'āri, mimaa it'aa iidijida. Mapa mia parā ne–inaa k'achia ooyaa beerā juadeepa uchiapiji. Pa jīwaa nībadamāiipa mia p'anauji. Maap'eda pania poátri uchía badamāi Meribade mia parā nepirade baaiji k'awaait'ee wāara mide ijāa p'ani wa māga–e.

⁸”Michi p'uuru pidaarā, pia ūrítí mia jararu. ¡Aai israelitaarā, taawa parāpa mi pedee ūridai! ⁹Awaraa eujādepemaarā ak'ōre waibia apata parā t'āide iru p'ananáati. Māgee ak'ōre waibia apata k'īrapite bedabaináati it'aa t'īdait'ee. ¹⁰¡Mita Tachi Ak'ōre; parā Ak'ōre Waibia! Miata parā Egipto eujādeepa uchiapiji. Ipana chak'eerāpa āchi i āpatak'a, chi nawepa netawamerā, māga pik'a mimaa it'aa t'íti, mia parā k'aripamerā.

¹¹”Mamida mia māga jarak'āri, mi p'uuru pidaarāpa ūri k'iniada–e paji. Israelitaarāpa oodaamaa p'anajida mia jaradak'a. ¹²Maperā mia āchi ituaba atabēiji āchia oo k'iniata oodamerā. ¹³Mi p'uuru pidaarā, israelitaarāpa mi pedee ūridap'edaa paara māik'aapa mia jaradak'a oodap'edaa paara, ¹⁴taarā–e nide mia āra k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarā p'oyaak'aji māik'aapa miapik'aji. ¹⁵Ma awara mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā p'era jōnīpa mi k'īrapite bedabaik'ajida māik'aapa k'achiadee wāk'ajida. ¹⁶Jōdee mia parāmaa ne–inaa pia ook'aji. Trigo pia parāmaa teek'aji k'odamerā māik'aapa mēepema miéle teek'ajida aji, senedamerā o–īa p'aneerutamaa.”

Tachi Ak'ōrepa israelitaarā poro waibiarāmaa jarada

Asafpa na salmo p'āji.

82 ¹Tachi Ak'ōre eperāarā poro waibiarā ome chip'edaidak'āri, ichi āra poro waibia. Irua ak'īpari ārapa oopata jarait'ee pia wa k'achia. Āramaa māgapari: ²“¿Sāapai parāpa waa pia ak'ida–e pait'ee eperāarāpa ne–inaa k'achia oopata? ¿Sāapai waa mide ijāadak'aa beerā pia ak'ida–e pait'eema? ³Māirā pia ak'idai k'āyaara, k'aripáti ak'ōre wēe beerā māik'aapa juatau wēe beerā. Chupīria chedeerā māik'aapa chīara jua ek'ari k'achia p'anapataarā pia óoti. ⁴Māirā māik'aapa ne–inaa falta beerā mide ijāadak'aa beerā jua ek'ariipa uchiapíti.

⁵”Parā, mi eperāarā poro waibiarā, k'isia k'awada–ee p'ani. Eperā p'āriude pariatua nipaparik'a, parā māga pik'a nipapata. Maperā na p'ek'au eujā parā ome chook'aa.”

⁶Mia parāmaa jaraji: “Parā mik'a p'anida aji, Ak'ōre Waibiarāk'a, parā Jōmaarā Ak'ōre Waibia warrarā perā.

(Juan 10.34)

7”Mamída parã eperãarã jĩp'aarãk'a piudait'ee. Piudait'eeda aji, awaraa eperãarã poro waibiarãk'a.”

8 Tachi Ak'õre, ak'i chéji na p'ek'au eujãdepemaarãpa oopata jarait'ee pia wa k'achia, awara-awaraa eujãdepemaarã jõmaweda pi jua ek'ari p'anapata perã.

It'aa iidida Tachi Ak'õrepa awaraa eujãdepemaarã juade baaipinaamerã

Asafpa na salmo p'ãji.

83 1 Aai Tachi Ak'õre, iwaa k'ĩup'ee banáaji, maarepida ne-inaa oo-ee tai k'aripait'ee! 2 Ak'ĩji pi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã k'ĩrau biuk'a para nĩbi pia jara bik'a oodaamaa p'anapata perã. 3 Ik'awaa p'anadairã pedeteepata pi p'uuru pidaarãmaa ne-inaa k'achia oodait'ee, pia ãra jĩapari mĩda. 4 Nãga jarapata: “jWádama ãra eujã jõpide! jMágá apidaapa Israel t'ĩ k'ĩrãpada-e pait'eeda!” apata.

5 Auk'a mãga k'ĩsiapata perã, nãgĩrãpa pacto oojida pi ome chõodait'ee: 6 Edom eujãdepemaarã; Ismaeldeepa uchiadap'edaarã, awaraa Agardeepa uchiadap'edaarã ome; Moab eujãdepemaarã; 7 Guebal eujãdepemaarã, Amón eujãdepemaarã, Amalec eujãdepemaarã; Filistea eujãdepemaarã; Tiro p'uurudepemaarã; 8 Asiria eujãdepemaarã mãik'aapa Lotdeepa uchiadap'edaarã.

9 Mãirã ome óoji pia Madián eujãdepemaarã ome oodak'a maa-e pirã Sísara ome oodak'a maa-e pirã Jabín ome oodak'a Quisón to chak'ede. 10 Mãirã jõjida Endorde mãik'aapa ãchi k'ap'ia piuda taawa p'aneejida ãk'a. 11 Mãirã poro waibiarã ome óoji pia Oreb ome mãik'aapa Zeb ome oodak'a. Mãirã poro waibiarã ome óoji pia Zeba ome mãik'aapa Zalmuna ome oodak'a. 12 Pia mãga ooji ãchia jaradak'ãri: “Tachi Ak'õre eujãdepema p'ũajara jẽra bimãi jãri atanadáma.”

13 Michi Ak'õre Waibia, jmãirã papĩji k'ĩru p'ooda, nãupa ãyaa ateeperik'a! 14 jT'ĩpitaupa pak'uru jẽra bee paa jõparik'a, 15 mãga pik'a mãirã t'ẽe wãji mãik'aapa ãra p'erapĩji nãumiapa maa-e pirã papa! 16 Tachi Ak'õre, mãirã k'ĩra nejasiapĩji, pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bida arutamaa.

17 jMia k'ĩnia bi mãirã ichita mágá k'ĩra nejasia p'aneedamerã ãchi piurutamaa! 18 jMágá jõmaarãpa k'awaadai pi aupai Tachi Ak'õre, na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaarã Ak'õre Waibia!

Tachi Ak'õre te

Coré warrarãpa na salmo p'ãjida.

84 1 Tachi Ak'õre, Jõmaarã Ak'õre Waibia, jpi te pi-ia bi! 2 Tachi Ak'õre, pi tede mi audú ba k'ĩnia bi. Mia t'ãriipa o-ĩa k'arimaa bi pi, chi ichita chok'ai baparimaa.

3 Tachi Ak'õre, Jõmaarã Ak'õre Waibia, pi mi rey mãik'aapa michi Ak'õre Waibia. Ipanaarã paara pi tede p'ana k'ĩnia p'anapata, mama pi

altar k'ait'a golondrinaarāpa āchi te oopata perā māik'aapa chi chak'eerā waripata perā.

⁴O-īa p'ani pi tede p'anapataarā. Ichita pīmaa it'aa t'īpataadai, īida-ee. ⁵O-īa p'ani eperāarā pia āra juataurapik'āri. Āra pi temaa wāpari ode Sión eede it'aa wā k'inia p'anapata. ⁶Āra eujā jewedaa Lagrimade wāyaadak'āri, pia ma eujā pania poātri uchua pik'a beemāi papipari māik'aapa k'oijara pai naaweda, pia āchi īri k'oi pēipari. ⁷Māgá juataura p'aneepata Sión eede pi k'īrapite panadait'ee, pi ak'ōre waibia apataarā jōmaarā k'āyaara waibiara bairā.

⁸Tachi Ak'ōre, Jōmaarā Ak'ōre Waibia, pi Jacobpa ijāada Ak'ōre Waibia. Mapa ūrīji mia it'aa iidi bi. ⁹Tachi Ak'ōre, tai-it'ee pi escudok'a bi, tai jāipari perā. Tai rey pia ak'īji, pia iru jirit'erada perā.

¹⁰Piara bi ewari aba pi tede bait'ee, awara āi ewari mil bai k'āyaara. Piara bi michi Ak'ōre Waibia tedepema puerta jāit'ee, pide ijāadak'aa beerā t'āide bai k'āyaara.

¹¹Tachi Ak'ōre ak'ōrejīruk'a bi ichi o tachimaa ak'īpipari perā. Ichiaba iru escudok'a bi tachi jāipari perā. Irua tachi pia ak'īpari māik'aapa tachi k'inia iru bapari. Tachi Ak'ōrepa irua jara bik'a oopataarāmaa ne-inaa pia oopari.

¹²Tachi Ak'ōre, Jōmaarā Ak'ōre Waibia, ipide ijāapataarā o-īa p'anapata!

It'aa iidida Tachi Ak'ōrepa k'aripamerā

Coré warrarāpa na salmo p'ājida.

85 ¹Tachi Ak'ōre, pia ne-inaa pia ooji pi eujāde p'anapataarā-it'ee, āra, chi Jacobdepa uchiadap'edaarā awaraa eujādepemaarā jua ek'ari p'anapatap'edaamāiipa waya aneek'āri. ²Pi p'uuru pidaarāpa ne-inaa k'achia oopatap'edaa perdonaaji māik'aapa ārapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa āyaa bijī. ³Ai naaweda āchi ome k'īrau baji mīda, waa k'īrau-ee beejī.

⁴Tachi Ak'ōre, pi tai k'aripapari. Mapa tai īrapemaarā waya pia ak'īji māik'aapa tai k'aripāji pia naaweda oodak'a. Tai ome waa k'īrau banāaji. ⁵¿Ichita k'īrau bait'ee'ā tai ome māik'aapa taideepa uchiadait'eerā ome? ⁶¿Tai, pi p'uuru pidaarā waya pia p'anapi k'inia-e bik'ā, māgá pi jua ek'ari o-īa p'anapataadamerā? ⁷Tachi Ak'ōre, ak'īpīji pia wāara tai k'inia iru bi. Na nepiradeepa tai k'aripāji.

⁸Írā mia ūriit'ee Tachi Ak'ōrepa jara bi: ichide ijāapataarā waya k'īsia k'awa-ee p'aneeda-e pīrā, ichia āra k'āiwee p'anapiit'ee. ⁹Wāara, Tachi Ak'ōre bapari ichi waawepataarā k'ait'a māik'aapa irua tachi k'aripapari. Ichi k'īra wāree tachi eujāde bapariit'ee.

¹⁰Ichia tachi k'inia iru bapari perā, irua tachi, irude wāara ijāapataarā ome unuit'ee māik'aapa ichia ne-inaa pia ichita oopari perā, tachi k'āiwee

p'anapiit'ee. ¹¹Ne–inaa k'arra ewari chaa wariparik'a, m̃aga pik'a tachia w̃aara irude ij̃aapataadait'ee. J̃odee it'ariipa k'oi baaiparik'a, m̃aga pik'a it'ariipa irua tachi pia oopariit'ee. ¹²Maapai Tachi Ak'õrepa tachi pia ak'i bapariit'ee m̃aik'aapa tachi euj̃ade ne–uudap'edaa pia chaut'ee. ¹³Iru chei naaweda, tachi pia oopariit'ee m̃aik'aapa iru chek'ãri, eper̃aarã iru ode nipapataadait'ee.

H'taa iidida Tachi Ak'õrepa k'aripamerã

Davidpa na salmo p'ãji.

86 ¹Tachi Ak'õre, ùr̃ji mia jararu, mi chupiria, k'ĩra pia–ee ñbairã. ²Mi piupinãaji pia jara bik'a mia oopari perã. Pi michi Ak'õre Waibia. Mia pide ij̃aapari. ¡Mapa mi, pi mimiapari k'aripãji! ³Tachi Ak'õre, mi chupiria k'awãaji, ewari chaa p̃maa it'aa iidipari perã. ⁴Tachi Ak'õre, mi, pi mimiapari, t'ãri o–iap̃ji, p̃maa it'aa t'ĩpari perã.

⁵Tachi Ak'õre, pi t'ãri pia bapari m̃aik'aapa eper̃aarãpa ne–inaa k'achia oopata ãyaa bipari, p̃maa it'aa t'ĩpataarã k'inia iru bapari perã. ⁶Maperã Tachi Ak'õre, j̃ur̃ji mia chupiria iidi bi! ⁷Mi k'ĩsia ñbak'ãri, p̃maa it'aa iidipari, pia ùripari perã.

⁸Tachi Ak'õre, jawaraa euj̃adepemaarã ak'õre waibia apata apida pik'a w̃e–e! ¡Apidaapa p'oyaa oodak'aa pia ooparik'a! ⁹Tachi Ak'õre, pia awara–awaraa euj̃adepemaarã ooji. M̃airã j̃omaweda pi k'ĩrapite bedabai chedait'ee m̃aik'aapa p̃maa pedee pia jaradait'ee. ¹⁰¡Pi aupaita Tachi Ak'õre! ¡Pi j̃omaarã k'ãyaara waibiara bi m̃aik'aapa pia oopari ne–inaa eper̃aarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa!

¹¹Tachi Ak'õre, jarat̃eeji pia m̃imaa oopi k'inia bi, mi pi w̃aara pedeede jara bik'a nipapariimerã m̃aik'aapa t'ãriipa p̃maa aupai it'aa t'ĩpariimerã. ¹²Michi Ak'õre Waibia, t'ãriipa p̃maa it'aa t'ĩpariit'ee m̃aik'aapa pi t'ĩd̃e pia pedepariit'ee. ¹³¡Pia mi audú k'inia iru bapari perã, mi k'aripaji piudaarãmaa w̃anaamerã!

¹⁴Aai Tachi Ak'õre, audua beerã mi ñri che p'ani; ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapataarã pedetee p'ani mi peedait'ee. M̃airãpa pi k'awadak'aa. ¹⁵Mam̃ida Tachi Ak'õre, pi t'ãri pia bapari; eper̃aarã chupiria k'awaapari m̃aik'aapa isapai k'ĩraudaik'aa, pia eper̃aarã audú k'inia iru bapari perã m̃aik'aapa w̃aara pedee aupai jarapari perã. ¹⁶Mapa mi ak'ĩji m̃aik'aapa chupiria k'awãaji. Mi, pi mimiapari, juataura pap̃ji. ¡Mi k'aripaji pide ij̃aapari perã! ¹⁷Ak'ip̃ji mi w̃aara k'inia iru bapari. M̃aga unudak'ãri, mi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã k'ĩra nejasia p'anedait'ee pi, Tachi Ak'õrepa mi k'aripari perã m̃aik'aapa mi t'ãri o–iapipari perã.

Tachi Ak'õre p'uurud̃e pedee pia jarada

Coré warrarãpa na salmo p'ãjida.

87 ¹Tachi Ak'õre p'uuru ichia ee awara bidade bi. ²Tachi Ak'õrepa Sión p'uurud̃epema puerta k'iniara iru bapari awaraa

Jacobdeepa uchiadap'edaarā p'anapatamāi k'āyaara. ³Eperāarāpa Tachi Ak'ōre p'uurudé pedee pia jarapata māik'aapa ma p'uurudé irua nāga jara bi: ⁴“Sión p'uuru k'aurepa nāgí eujādepemaarāpa mi k'awapata: Egipto eujādepemaarāpa; Babilonia eujādepemaarāpa; Filistea eujādepemaarāpa māik'aapa Etiopía eujādepemaarāpa, Tiro p'uurudepemaarāpa paara. Māgá mi k'awapata perā, āra Sión p'uurude t'o pik'ajidada” a bi.

⁵Mapa Sión p'uurudé jaradait'ee: “Nāgí p'uuru pidaarā māik'aapa jāgí p'uuru pidaarā mama t'o pik'ajida. Jōmaarā Ak'ōre Waibiapa Sión p'uuru oojida” adait'ee. ⁶Ichi it'aripema librode Tachi Ak'ōrepa awara–awaraa p'uuru pidaarā t'ī p'āk'āri, jarait'ee: “Nāgí Sión p'uurude t'oji.”

⁷Mapa k'aripataarāpa māik'aapa pëirapataarāpa nāga jarapata: “Sión p'uurude p'anide tai t'āri o–īa p'anapatada” apata.

T'āri p'ua bīpa Tachi Ak'ōremaa it'aa iidida

Ezraíta t'ījarapatap'edaa Hemanpa na salmo p'āji.

88 ¹Tachi Ak'ōre, pi mi k'aripapari. Āstaawa, p'ārik'ua pida mia pīmaa it'aa iidipari. ²Mia k'inia bi pia ūrimerā mia pīmaa it'aa t'īmaa bi. Ūrīji mia it'aa iidimaa bi.

³Mi audú nepira k'achiade baaida perā, mi piuit'ee ewari k'ait'a pik'a bi. ⁴Īrāweda mi piu pik'a bi, juatau wēe bairā! ⁵Pia mi atabēiji piudaarā p'animāi. Chōo jōnide soldaorā piudap'eda, abaamāi jaupatak'a māik'aapa k'īra atuapatak'a, āchi jāira jīada–ee, māga pik'a pia mi k'īra atuaji māik'aapa mi waa jāa–e. ⁶Pia mi bat'a pik'aji uria nāpia bide, mama p'āriude beemerā. ⁷P'usara nībeeparik'a, māga pik'a pi mi ome k'īraudachi. ⁸Pia mi k'ōp'āyoorā āyaa pēiji mi ik'aawaapa. Āramaa mi k'īra unuamaa iru p'anapīji.

Mi presok'a bi, p'oyaa āyaa wāk'aa perā. ⁹Taubapa pia unu–e bi, audú t'āri p'ua nībairā.

Tachi Ak'ōre, ewari chaa mia pīmaa chupiria iidipari māik'aapa michi jua pi baparimaa it'aa ĩapari. ¹⁰¿Pia ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa ooik'ā piudaarā k'aripait'ee? ¿Piudaarā p'irabaidaik'ā pīmaa gracias jaradait'ee? ¹¹¿Jāirade jaradaik'ā sāgá pia eperāarā k'inia iru bapari? ¿Piudap'edaarāmāi jaradaik'ā sāgá pia ichita oopari pia jaraparik'a? ¹²¿Ma p'āriude k'awadaik'ā pia ne–inaa pia oopari; ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa? ¿Ma ne–inaa jōma k'īra atua p'anapatamāi k'īrāpadaik'ā pia ichita ne–inaa pia oopari?

¹³Tachi Ak'ōre, mia pīmaa it'aa iidipari mi k'aripamerā. Tap'eweda pīmaa it'aa t'īpari. ¹⁴Tachi Ak'ōre, ¿sāap'eda pia mi yiaraa iru bīma? ¿Sāap'eda pi miru pik'a bīma?

¹⁵K'ūtrāweda mi chupiria nībapari. At'apai mi piuit'ee baji. Pia mi audú miapidoo. Waa mia p'oyaa choo–epi. ¹⁶Pi k'īrau bada perā, māgá mīmaa ne–inaa k'achia ooji. Mapa pia mi jōpiru. ¹⁷Eujā ūu ūu beeparik'a,

māga pik'a mi ūu pik'a bi na nepirade baaidade. ¹⁸Pia michideerã māik'aapa michi k'öp'äyoorã jërek'ooda perã, ïrã na p'ãriu pik'a bi mi k'öp'äyok'a beejì.

Tachi Ak'õremaa pedee pia jarada

Ezraíta t'ïjarapatap'edaa Etanpa na salmo p'ãji.

89 ¹Tachi Ak'õre, k'aride mia ichita jarait'ee pia audú eperãarã k'inia iru bapari māik'aapa pia ichita oopari pia jara bik'a. T'ëe t'odait'eerãmaa mia ma wãara pedee k'awapiit'ee. ²Mia jarait'ee pia ichita eperãarã chupiria k'awaapari. Pajã ichita nïbik'a, māga pik'a pia ichita oopari pia jara bik'a.

³Pia nãga jaraji: “Mia pacto ooji mia jirit'erada David ome. Mi mimiapari Davidmaa nãga juraaji: ⁴‘Pideepa uchiadait'eerã ichita israelitaarã rey padait'eeda aji, pi k'ap'ia pari.’”

⁵Tachi Ak'õre, it'aripemaarãpa paara jarapata pia ne–inaa pia oopari; ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ächi juadoopa. Angeleerã chip'edaidak'ãri, jarapata pia ichita oopari pia jara bik'a. ⁶Tachi Ak'õre, ðk'aíta it'ari pik'a bima? ¡t'aripemaarã apida pik'a wë–e! ⁷Pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi perã, it'aripemaarã pi ik'aawa p'anapataarãpa pi waawepata. ⁸Tachi Ak'õre, Jõmaarã Ak'õre Waibia, awaraa pik'a wë–e. Pi juapa ne–inaa jõmaweda oopari māik'aapa pia ichita oopari pia jara bik'a.

⁹P'usara nïbi pi jua ek'ari bi. Audú p'usara nïbak'ãri, pia ma p'usa t'umãtipipari. ¹⁰Pi juapa p'usadepema nemisia Rajab^p apatap'edaa jõpiji, soldaorãpa eperã k'ap'ia piuda jõpipatak'a ai ïri t'iadak'ãri. Pi juapa pi k'ïra unuamaa iru p'anapatap'edaarã jërek'ooji. ¹¹Pajã māik'aapa na p'ek'au eujã aide nïbi ome përé, pia ma jõma ooda perã. ¹²Norte māik'aapa sur ichiaba pia ooda. Tabor eepa māik'aapa Hermón eepa pïmaa o–ïa k'ari pik'apata, pia ma jõma ooda perã. ¹³Pi jõmaarã k'ãyaara juatura bapari. Pi juarapa jõmaweda p'oyaapari. ¹⁴Pi jõmaarã rey, pia ichita ne–inaa jõma pia oopari perã māik'aapa jarapari perã eperãarãpa oopata pia wa k'achia. Eperãarãpa k'awapata pi wãara jõmaarã rey, pia ãra k'inia iru bapari perã māik'aapa pia jara bik'a ichita oopari perã.

¹⁵Tachi Ak'õre, eperãarã o–ïa p'anapata pïmaa jaradak'ãri: ‘Pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi'. Ichiaba o–ïa p'anapata ïdaa pik'a bi ode nipadak'ãri, pia ãra pia ak'i bapari perã. ¹⁶Ära o–ïa p'anapata, pi k'awa p'anadairã māik'aapa pia ichita ne–inaa pia oopari perã. ¹⁷Pia ãra juatura papipari pi jua jõmaarãmaa ak'ipidamerã. Pia tai k'aripa k'inia bairã, tai awaraarã k'ãyaara waibiara papipari. ¹⁸Tachi Ak'õre, tai–it'ee

^p 89.10 Rajab jara k'inia bi chonaarãwedapema nemisia. K'isiapata ma nemisia je choma bik'a baji.

pi escudok'a bi pia tai j̄apari perā. Pi, israelitaarā Ak'õre Waibia, k'achia wēe bapari. Pita tai rey.

Tachi Ak'õrepa rey Davidmaa jarada

¹⁹Naaweda k'āimok'araa pik'a bide pia nāga jaraji pi mimiapataarāmaa: “Mi p'uuru pidaarā t'āidepema eperā sōcharra bi jirit'eraji māik'aapa k'aripaji eperāarā poro waibia pamerā. ²⁰Mi mimiapari David unuji māik'aapa rey papiji, aceite mi-it'ee awara bidapa iru poro īri weepik'āri. ²¹Mia ichita iru k'aripait'ee. Mi juapa iru juataura papiit'ee. ²²Iru k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa iru p'oyaada-e pait'ee. Ne-inaa k'achia ooyaa beerāpa iru k'īra nejasipida-e pait'ee. ²³Iru k'īrapite mia iru k'īra unuamaa iru p'anapataarā jōpiit'ee. Māirā k'achiade baaipiit'ee. ²⁴Mia iru k'inia iru bapariit'ee māik'aapa mia irumaa jaradak'a ooit'ee. Mi k'aurepa iru awaraarā k'āyaara juataura beeiit'ee. ²⁵Eujā jōmaweda Mar Mediterráneo apata p'usadeepa Éufrates to parumaa iru jua ek'ari biit'ee ak'ipariimerā. ²⁶Irua mīmaa jarait'ee: “Pi mi Ak'õre; michi Ak'õre Waibia. Mi-it'ee pi māu choma bik'a bi mi k'aripapari perā māik'aapa mi j̄apari perā.” ²⁷Awaraa reyrā k'āyaara mia iru pia ak'iit'ee mi warra naapemak'a. ²⁸Mia iru k'inia iru bapariit'ee māik'aapa oopariit'ee mia iru ome pacto oodade jaradak'a. ²⁹Pajā nībi misa, irudeepa uchiadait'eerā ichita rey padait'ee iru k'ap'ia pari.

³⁰Mamīda ārapa mi leyde jara bik'a oodaamaa p'aneeruta pirā māik'aapa mia jara bik'a p'anada-e pirā, ³¹ma awara mi ley yiarā iru p'aneeruta pirā māik'aapa made jara bik'a ooda-e p'aneeruta pirā, ³²mia āra miapiit'ee ārapa ne-inaa k'achia oodap'edaa pari. Āra ome ooit'ee eperāpa ooparik'a pak'urupa awaraa eperā wik'āri. ³³Mamīda mia ichita David k'inia iru bapariit'ee māik'aapa ichita ooit'ee mia irumaa jaradak'a. ³⁴Mia pacto iru ome ooda yiarā iru ba-e pait'ee. Oo-eda a-e pait'ee mīa ma pactode jaradak'a. ³⁵Mi, chi k'achia wēe baparipa māga jurajji. Mapa Davidmaa seewa jarak'aa pait'ee nāga jarak'āri: ³⁶Ak'õrej̄iru nībi misa mi k'īrapite pideepa uchiadait'eerā ichita rey padait'ee pi k'ap'ia pari. ³⁷Atane ichita pajāde nībi misa, ichita māga pait'eeda” aji.

³⁸Tachi Ak'õre, pia māga jaraji mīda, irā pia rey jirit'erada yiarā iru bi. Iru atabēiji iru ome audú k'īrau bairā. ³⁹Irā pia oo-e bi pia jaradak'a pi mimiaparimaa. Pia iru uchiapiji iru rey mimiadeepa. Iru poro j̄ira j̄ari pik'a atap'eda, eujāde bat'a pik'at'aaji. ⁴⁰Iru p'uuru t'iak'au bada muralla iru k'īra unuamaa iru p'anadap'edaarāmaa t'eept̄iji māik'aapa ma p'uuru j̄ādepema soldaorā p'anapatap'edaamāi āripi'ooji. ⁴¹Ma p'uurude wāyaa p'aniirāpa ichi k'inia net'aa beeda ch̄ia ata wāda. Ma awara iru jua ek'ari eujā ik'aawa p'anapataarāpa iru oo iru p'ani. ⁴²Pia iru p'oyaapiji iru k'īra unuamaa iru p'anapataarāmaa. Maperā āchi o-īa p'ani. ⁴³Pia iru espada k'ida wareepiji, ichi k'īra unuamaa iru p'anapataarā ome chōok'āri, āra

p'oyaanaamerã. Iru jura chõo bide pia k'aripa–e paji. ⁴⁴Iru jõmaarã reyrã k'ãyaara waibiara baji mïda, pia iru awaraarã k'ãyaara ek'ariara papiji, mãirãmaa iru p'oyaapik'ãri. Mãgá pia iru rey su–ak'i beepari eujãde bat'a pik'at'aaaji. ⁴⁵Ma k'aurepa iru chonaadaru, mak'ïara chonaa–e bita. Ma awara pia iru k'ïra nejasiapiji.

⁴⁶Aai Tachi Ak'õre, ¿pi saapai waa miru pik'a ba–e pait'eema? ¿Ichita pi k'ïrau bait'eeek'ã, t'ipítau ichita urua nïbaparik'a? ⁴⁷K'irãpáji mi taarã–ee bapariit'ee, na p'ek'au eujãde eperã pia ooda taarã–ee bapari perã. ⁴⁸¿K'aita ichita chok'ai baparima, piu–ee? ¿Apida ichi piuit'ee bideepa uchía–e pai!

⁴⁹Tachi Ak'õre, ¿sãgá pia taimaa ak'ipiima tai wãara k'inia iru bapari naawedapemak'a? ¿Sãgá ak'ipiima pia wãara ooit'ee pia Davidmaa juraadak'a? ⁵⁰Tachi Ak'õre, k'irãpáji p'uuru pidaarã chok'araarãpa pi mimiapataarã oo iru p'ani. Mi wãrumaa michi t'ãride mãirãpa jarapatap'edaade mia k'ïsiapari. ⁵¹Tachi Ak'õre, ¿pi k'ïra unuamaa iru p'anapataarãpa mãgá tai, pia jirit'erada paara, oo iru p'anapata!

⁵²¿Tachi Ak'õre ichita jõmaarã k'ãyaara waibiara bapari! ¿Wãarapi!

Tachi Ak'õre ichita bapari; jõdee eperãarã piupata

Na salmo Tachi Ak'õrepa jirit'erada Moisepa it'aa t'ïda.

90 ¹Tachi Ak'õre, chonaarãwedadeepa ichita pia tai jïapari. ²Ee jëra beeï naaweda, pia na p'ek'au eujã mãik'aapa pajã ooi naaweda, chonaarãwedadeepa pi ichita Jõmaarã Ak'õre Waibia. ³Piata eperã piuit'ee ewari jarapari, iru waya yooro p'ora pamerã. ⁴Pi–it'ee mil año ewari apai pik'a bi; nuweda wãyaadak'a bi. ¿P'ãrik'uapema hora wãyaarúk'api bi! ⁵Taarã–e bide pia eperãarã piupipari. K'ãimok'araa taarã–ee wãyaaparik'a, mãga pik'a eperãarã na p'ek'au eujãde taarã p'anadak'aa. P'ũajarák'api p'ani. ⁶P'ũajara tap'eweda t'onop'eda, chi p'ono k'ewara uratidaiparik'a, mãga pik'a p'ani.

⁷Pi tai ome k'ïraudaik'ãri, tai jõpipari. Mapa pi k'ïraudaik'ãri, tai p'eradaipata. ⁸Pia ak'ipari taipa ne–inaa k'achia oopata; taipa p'ek'au k'achia merã oopata paara. ⁹Pi tai ome k'ïraudaipari perã, na p'ek'au eujãde taarãda–e; ñyapa aba pik'a p'ani. ¹⁰Eperãarã setenta añopai choopata; chi juataura beerã ochenta año choodai. Mamïda na eujãde p'anide audú mimiapata mãik'aapa nepïra k'ïra t'ãdoode baaidak'ãri, t'ãri p'ua p'anapata. Taarã–e nide mãirã p'anapata wãyaapari, tachi p'anapata paara.

¹¹¿K'aipa pi k'ïrau k'awaima? ¿K'aipa chooima, pi eperãarã ome k'ïraudaik'ãri ãrapa ne–inaa k'achia oopata k'aurepa? Pi waawepataarãpa paara p'oyaa k'awada–e. ¹²Taimaa jaratéeji tai p'anapata ewari juasiadamerã. Mãgá t'ãriipa jiridait'ee k'ïsia k'awaa p'anadait'ee, na eujãde p'ani misa.

¹³Tachi Ak'õre, ¿sãapai pi tai ome waa k'irau ba–e pait'eema? ¿Tai waya pia ak'iji mãik'aapa tai, pi mimiapataarã, chupiria k'awãaji!
¹⁴Tap'eweda ak'ipíji pia tai k'inia iru bapari. Mãgá tai chok'ai p'anide pimaa t'ãri o–ãa k'aridait'ee. ¹⁵Pia tai año chok'ara miapida pari irá año chok'ara tai chok'aipíji, t'ãri o–ãa p'anapataadamerã. ¹⁶¿Pi mimiapataarãmaa pia ne–inaa pi–ia oopari ak'ipíji mãik'aapa ãradeepa uchiadait'eerãmaa ak'ipíji pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bapari!

¹⁷Mia k'inia bi Tachi Ak'õre, tachi israelitaarã Ak'õre Waibiapa tachi pia oomerã, ichi t'ãri pia bapari perã. Tachi Ak'õre, tai k'aripáji tai mimia pia uchiamerã. Mãgá tai mimia pia ak'i baparíji.

Tachi Ak'õrepa tachi jãpari

91 ¹Eperã Jõmaarã Ak'õre Waibia jua ek'ari bak'ãri, irumaa jarapari: ²“Tachi Ak'õre, pia mi jãpari. Mi–it'ee pi p'uuru murallapa t'iak'au bík'api bi, mia pide ijãpari perã.”

³Tachi Ak'õrede ijãpari, Tachi Ak'õrepapai pi k'aripai pi jiri p'anirãpa trampa bidap'edaade baainamerã mãik'aapa iruapai pi k'aripai k'ayaa k'achiapa k'ayanaamerã. ⁴Et'erre wërapa chi chak'eerã isia ek'ari jãparik'a, mãga pik'a Tachi Ak'õrepa pi jãpariit'ee. Ichita oopari perã ichia jara bik'a, ichi pi escudok'a bait'ee. ⁵Maperã p'arik'ua waaweenãaji ne–inaa k'achia p'asai jãk'aapa. Ichiaba ãstaawa waaweenãaji ematrimapa pimaa tridai jãk'aapa. ⁶Ma awara waaweenãaji k'ayaa k'achia barii jãk'aapa k'eudaik'ãri p'ãriudaiparik'a maa–e pirã imat'ipa ne–inaa k'achia p'asai jãk'aapa. ⁷Eperãarã mil pi juabi eere piu baairuta pijida mãik'aapa diez mil pi juaraare piu baairuta pijida, pimaa maarepida p'asa–e pait'ee, Tachi Ak'õrepa pi jãpari perã. ⁸Pia ak'ik'ãri, unuit'ee Tachi Ak'õrepa irude ijãadak'aa beerã miapimaa bi.

⁹Pi Tachi Ak'õre juade bapari perã, iru, Jõmaarã Ak'õre Waibiapa pi jãpariit'ee. ¹⁰Mãgá pi k'achiade baai–e pait'ee mãik'aapa pi tede k'ayaa bari–e pait'ee, ¹¹pi wãrumaa irua ichi angeleerã peiit'ee perã pi k'aripadamerã. ¹²Áchia pi jita atadait'ee pichi biiri pida mãumaa p'ua oopiamaapa. ¹³León t'ãide wa taama t'ãide pi nipai. Mamãda ma ne–animalaarãpa pimaa maarepida k'achia ooda–e pait'ee, Tachi Ak'õrepa nãga jara bairã:

¹⁴“Mia iru k'aripait'ee irua mi k'inia iru bapari perã. Mia iru jãpariit'ee irua mi k'awapari perã mãik'aapa mide ijãpari perã. ¹⁵Irua mimaa it'aa iidik'ãri, p'anauit'ee. Iru nepirade baaik'ãri, mi iru ome ichita bapariit'ee. Ma nepiradeepa uchiapiit'ee mãik'aapa iru pia ak'i bapariit'ee, jõmaarãpa iru t'o p'anadamerã. ¹⁶¿Mia iru año chok'ara bapiit'ee mãik'aapa t'ãri o–ãa bapiit'ee mia iru k'aripapari perã!”

Salmo p'ãda iipata ewari k'aridamerã

92 ¹Tachi Ak'õre, pia bi pimaa gracias jaradait'ee mãik'aapa pi, Jõmaarã Ak'õre Waibiamaa salmo k'aridait'ee. ²Pia bi tap'eweda

jaradait'ee pia tai audú k'inia iru bapari māik'aapa p'ārik'ua jaradait'ee pia ichita oopari pia jara bik'a. ³Tai o-īa p'ani māga oodak'āri, lira, arpa, salterio māik'aapa awaraa cuerdapa música chaapata chaa p'anide.

⁴Tachi Ak'ōre, pia ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa oopari perā, mi t'āri o-īa bapari. Pimaa pedee pia jarait'ee, ma ne-inaa pi-ia oopari perā. ⁵Tachi Ak'ōre, pi jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, pia ne-inaa jōmaweda pia oopari. Pi jōmaarā k'āyaara k'īsia k'awaara bapari. ⁶K'īsia k'awa-ee beerāpa p'oyaa māga k'awadak'aa. ⁷Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerā audú īwaruta pijida p'ūajarak'a māik'aapa ne-inaa k'achia oopataarāpa ne-inaa oopata pia uchiaruta pijida, t'ēepai ichita jōdait'ee.

⁸Mamīda, Tachi Ak'ōre, ne-inaa nībi jōmaweda ichita pi jua ek'ari bapariit'ee. ⁹Maperā k'awa p'ani pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā jōdait'ee. ¡Ne-inaa k'achia oopataarā jōmaweda pi naa jīchodait'ee!

¹⁰Pia mi juataura papipari p'ak'ak'a bamerā māik'aapa mi t'āri o-īapipari k'era piara bipa mi poro īri weeruk'a. ¹¹Mapa mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā chōo atua wādak'āri, pia mimaa māga unupiiit'ee māik'aapa āchi biapi ūripiit'ee.

¹²Eperāarāpa pia jara bik'a oodak'āri, pi-ia uchiadait'ee palma pak'uruk'a maa-e pirā Libanodepema cedro pak'uruk'a. ¹³Tachi Ak'ōrede ijāapata perā, pak'uru Tachi Ak'ōre te āuk'idāa uudák'api p'ani. ¹⁴Chonaadaruta pijida, Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a oopataadait'ee. Ne-inaa k'arra p'āwaraa nībik'a at'āri wari nībairā, māga pik'a āra juataura p'anapataadait'ee māik'aapa ¹⁵jarapataadait'ee: “Tachi Ak'ōrepa ichita ne-inaa jōma pia oopari. Mi-it'ee iru māu choma bīk'api bī, irua mi jīapari perā. Iru k'achia wēe bapari.”

Tachi Ak'ōre tachi rey

93 ¹Tachi Ak'ōre tachi rey. Reypa ichi p'aru jīk'āri, k'īra wāree unupatak'a, māga pik'a Tachi Ak'ōre k'īra wāree bī. Iru jōmaarā k'āyaara waibiara bī. Iruata na p'ek'au eujā ooji abaamāi beemerā, awara āyaa wā-ee. ²Tachi Ak'ōre, pia na p'ek'au eujā oodak'āriipa, pi jōmaarā rey bapari. ¡Pi ichita bapari!

³Tachi Ak'ōre, p'usa audú t'o nībak'āri, jīwaa nībeepari. ⁴Mamīda p'usa audú jīwaa nībi pijida, pi, Tachi Ak'ōre, ma p'usa k'āyaara juataura bapari.

⁵Tachi Ak'ōre, pia ley jarada awara pak'aa māik'aapa wēpak'aa. ¡Pi k'achia wēe bapari perā, taipa ichita pi te t'o p'anapataadait'ee!

Tachi Ak'ōrepa ak'ipari tachia oopata jarait'ee pia wa k'achia

Davidpa na salmo p'āji tomia chaa ewari k'īmariide k'aridamerā.

94 ¹Tachi Ak'ōre, pia aupaita eperāarā miapii āchia ne-inaa k'achia oopata k'aurepa. ¡Pi jua taimaa ak'ipiji! ²Pia na p'ek'au

eujãdepemaarãpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Audua beerãpa oopata ak'i chéji mãik'aapa áchi miapíji, áchia awaraarãmaa ne–inaa k'achia oopata pari.

³Tachi Ak'õre, ¿sãapai pide ijãadak'aa beerã waa o–ia p'anada–e pait'eema ne–inaa k'achia oo jõnide? ⁴Ma ne–inaa k'achia oopataarã jõmaarãpa audua pedee jarapata áchia ne–inaa k'achia oopata. ⁵Tachi Ak'õre, mãirãpa pi p'uuru pidaarã k'achia iru p'ani áchi jua ek'ari. ¡Chita ãra k'íra nejasiapipata! ⁶Mãirãpa peepata p'êtrãarã, awaraa eujãdepemaarã mãik'aapa warrarã. ⁷Jarapata: “Tachi Ak'õrepa unuk'aa tachia oo p'ani. Jacobpa ijãada Ak'õre Waibiapa k'awak'aada apata, tachia oo p'ani.”

⁸Ûríti k'íiri k'isua beerã, ¡parã k'ísia k'awada–ee p'ani! ¿Sãapai k'ísia k'awaa p'aneedaima? ⁹¿K'ísia p'anik'ã tachi k'íiri oodapa parã pedee k'achia ùrik'aa maa–e pirã tachi tau oodapa unuk'aa parãpa oo p'ani? ¹⁰¿P'uuru pidaarã ak'iparipa áchi miapi–e pait'eek'ã ne–inaa k'achia oodak'ãri? ¿Eperãarã jarateeparipa ne–inaa k'awa–e bik'ã? ¹¹Tachi Ak'õrépata k'awa bi eperãarãpa pariatua k'ísiapata.

¹²Tachi Ak'õre, eperã o–ia bi pia irumaa k'awapik'ãri irua p'ek'au k'achia oopari mãik'aapa irumaa pichi ley jarateek'ãri, ¹³mãgá iru k'áiwee bapariimerã nepirade baaik'ãri, pia pide ijãadak'aa beerã jõpirumaa. ¹⁴Tachi Ak'õrepa ichi p'uuru pidaarã yiarã iru ba–e pait'ee. Ichi eperãarã atabëi–e pait'ee. ¹⁵Waya ichi p'uuru pidaarã poro waibiarã k'íra jip'a nipapataadait'ee mãik'aapa eperãarãpa oopata ak'idak'ãri, áchia iru leyde jara bik'a oodait'ee.

¹⁶¿K'aipa mi k'aripajima Tachi Ak'õrede ijãadak'aa beerãpa mi imiateedak'ãri mãik'aapa ne–inaa k'achia oopataarãpa mi k'achiade baaipidait'ee pak'ãri? ¡Tachi Ak'õrepapai! ¹⁷Tachi Ak'õrepa mi k'aripa–e pada paara, mi piudaarãmãi banak'aji. ¹⁸Tachi Ak'õre, mia jarak'ãri: “Mi piuit'ee bi”, pia mi k'aripaji mi k'inia iru bapari perã. ¹⁹Mi audú k'ísia nãbak'ãri, pia mi t'ãri o–iapiji.

²⁰Tai poro waibiarãpa taipa oopata ak'idak'ãri, tai ome pi leyde jara bik'a ooda–e p'ani pirã, pia ãra k'õp'ãya–e. Ma k'ãyaara pia ãra pia–ee ak'ipari, ãrapa ne–inaa k'achia oo p'anadairã. ²¹Mãgeerãpa pedeeteepata eperã k'íra jip'a nipaparimaa ne–inaa k'achia oodait'ee mãik'aapa eperã ne–inaa k'achia oo–ee bita peepipata. ²²Mamída mi–it'ee Tachi Ak'õre p'uuru murallapa t'iak'au bik'a bi maa–e pirã mãu choma bik'a bi, irua mi jãpari perã. ²³Irua ma ne–inaa k'achia ooyaa beerãmaa p'asapiit'ee áchia awaraarãmaa ne–inaa k'achia oodait'ee k'ísiadap'edaak'a. ¡Tachi Ak'õrépata ãra jõpiit'ee!

T'ãri o–iapa Tachi Ak'õremaa k'aridaipia bi

95 ¹Chéti. Tachi Ak'õremaa t'ãri o–ia k'aridáma. O–iapa biadáma tachi jãparimaa, irua tachi k'aripapari perã. ²Iru k'írapite

chedáma gracias jaradait'ee m̄aik'aapa irumaa k'aridait'ee. ³Māgá oodáma, Tachi Ak'õre Jõmaarã Ak'õre Waibia perã. Iru ak'õre waibia apataarã jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. ⁴Na p'ek'au eujãdepema edupiara k'õot'ari jira bee iru jua ek'ari bi; ee nok'o it'ïara bee paara. ⁵P'usa irudé, ichia ooda perã m̄aik'aapa ichi juapa na p'ek'au eujã ooji.

⁶Chéti. Bedabaidáma Tachi Ak'õre k'ïrapite it'aa t'ïdait'ee, irua tachi ooda perã. ⁷Iru Tachi Ak'õre; jõdee tachi iru p'uuru pidaarã. ¡Tachi iru ovejaarãk'apí p'ani, irua tachi ak'ipari perã ovejaarã ak'iparipa ichi ovejaarã ak'iparik'a!

Úrti irua tachimaa jara bi: ⁸“K'ïiri k'ïisua p'ananaati parã chonaarã Meribade p'anadap'edaak'a maa–e pirã Masade p'anadap'edaak'a, eujã pania wêe bide wãyaadak'ari. ⁹Maapai parã chonaarãpa at'apai iidijida mia ächimaa ak'ipimerã wãara ächi k'ïnia iru baji m̄aik'aapa mide ijã amaa p'anejida, ächi taupa mia oopariida unupachida mïda. ¹⁰Cuarenta año wãyaarude mi k'ïrau baji m̄agawedapemaarã ome m̄aik'aapa jaraji: ‘Nãgí eperãarãpa ächia oo k'ïniata oopata. Mia oopi bik'a oodak'aa, mi o k'awada–e p'anadairã.’ ¹¹Mãgá k'ïrau bada perã, mia nãga jurajji: ‘Ära wãda–eda aji, mia k'ãiwee p'anapiit'eeda ada eujãdee.’”

Tachi Ak'õre jõmaarã rey waibia

(1 Crónicas 16.23-33)

96 ¹Tachi Ak'õremaa k'ari chiwidi k'aríti. Na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda, Tachi Ak'õremaa k'aríti. ²Tachi Ak'õremaa k'aríti m̄aik'aapa irumaa pedee pia jaráti, iru t'ï jõmaweda t'ï k'ãyaara pipiara bairã. Ewari chaa jõmaarãmaa jarapatáati iruata tachi k'aripapari. ³Awara–awaraa eujãdepemaarãmaa jarapatáati iru jõmaarã k'ãyaara k'ïra wãreera bi m̄aik'aapa p'uuru pidaarã jõmaarãmaa jarapatáati irua ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa oopari. ⁴Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Maperã irumaa it'aa t'ïpatáati m̄aik'aapa k'aripatáati. ¡Iru waaweedáma iru ak'õre waibia apataarã jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã!

⁵Awaraa eujãdepemaarã ak'õre waibia apataarã juatau wêe p'ani, ma ne–inaa vale–e p'anadairã. Mamïda Tachi Ak'õre Waibiapata pajã ooji. ⁶Iru bimãi iru k'ïra wãree unupata m̄aik'aapa iru tede ne–inaa iru juapa ooda unupata.

⁷P'uuru pidaarã jõmaweda, jarapatáati Tachi Ak'õre k'ïra wãree. Ne–inaa iru juapa oopari jarapatáati. ⁸Tachi Ak'õre waawepatáati m̄aik'aapa net'aa pia atéti iru te t'ïak'au bidee. ⁹Tachi Ak'õre te k'ïra wãree bide iru k'ïrapite bedabaipatáati m̄aik'aapa irumaa it'aa t'ïpatáati. ¡Waaweepea iru k'ïrapite k'ap'ia wëre p'anéeti! ¹⁰Jaráti na p'ek'au eujãdepema p'uuru pidaarã jõmaarãmaa: “¡Tachi Ak'õre Waibiata jõmaarã rey!” Irua na p'ek'au eujã biji chi bimãi, äyaa wãnaamerã. P'uuru pidaarã iru jua ek'ari

p'aniiṛāpa oopata irua auk'a ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. ¹¹ Maperā jne–inaa jōmaweda pajāde nībi māik'aapa na eujāde nībi, o–īa p'anāti! jP'usa māik'aapa aide nībi, o–īapa biuk'a para béeji! ¹² jEujā p'uurudeepa taawa bi māik'aapa aide nībi, o–īa p'anéeti! jPak'uru jōmaweda, o–īapa biuk'a para béeji! ¹³ Ma jōmaweda Tachi Ak'ōre k'irapite o–īapa k'aripataāti, taarā–ee iru cheit'ee perā na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarā ichi jua ek'ari bide. Ārapa oopatap'edaa ichia ak'ip'eda, jarait'ee pia wa k'achia. Māgá awara–awaraa p'uuru pidaarāpa oopatap'edaa ak'it'ee māik'aapa āchia oopatap'edaa pari irua ooit'ee ichia oopia bik'a.

Tachi Ak'ōre jōmaarā rey poro waibia

97 ¹ jTachi Ak'ōre jōmaarā rey poro waibia! jMapa jōmaweda na p'ek'au eujādepemaarā, o–īa p'anapataāti! jIsla t'imiara beede p'anapataarā paara, o–īa p'anapataāti!

² Ichi ik'aawa jīarara t'āmaa nībi. Iru maarepida k'achia wēe bapari perā, ichita ne–inaa pia oopari ichi jua ek'ari p'anapataarā ome.

³ K'īraudaipari ichi k'īra unuamaa iru p'anapataarā ome. T'ipitaupa ne–inaa paa jōparik'a, māga pik'a irua māirā jōpipari. ⁴ Irua pa pēik'āri, māik'aapa īdaa jērat'īu atak'āri, na eujā wērepari, eperā waaweepa wēreparik'a. ⁵ Iru na p'ek'au eujā chipari perā, ee torraaipipari, veladepema cera torraaiparik'a. ⁶ Pajā ak'idak'āri, eperāarāpa k'awaapata irua ichita ne–inaa pia oopari māik'aapa ne–inaa pajāde nībi ak'idak'āri, p'uuru pidaarāpa iru k'īra wāree unupata.

⁷ Ne–inaa juapa ooda k'irapite it'aa t'ipataarā, k'īra nejasia p'anéeti, ma ne–inaa vale–e baibidé audua pedee pedeeapataarā paara. Ak'ōre waibia apataarā jōmaweda, iru k'irapite bedabāti.

⁸ Tachi Ak'ōre, Sión p'uurudepemaarāpa awaraa Judá eujādepema p'uuru pidaarā ome ūridak'āri pia pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā miapiit'ee, āchi o–īa p'anapata. ⁹ Tachi Ak'ōre, Jōmaarā Ak'ōre Waibia, na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda pi jua ek'ari p'anapata. Pita ak'ōre waibia apataarā jōmaweda k'āyaara waibiara bi.

¹⁰ Tachi Ak'ōrepa k'inia iru bapari ne–inaa k'achia unuamaa iru p'anapataarā. Jīapari ichia jara bik'a oopataarā māik'aapa āra k'aripapari, irude ijāadadak'aa beerā juade baainaadamerā. ¹¹ Irua jara bik'a oopataarā iru īdaa pik'a bide p'anapata māik'aapa t'āri jīp'a beerā o–īa p'anapata.

¹² Maperā parā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā, jo–īa p'anāti irua parā–it'ee ne–inaa oopari k'aurepa māik'aapa irumaa gracias jarapatāti k'irāpadak'āri iru k'achia wēe bapari!

Tachi Ak'ōre jōmaarā rey

98 ¹ Tachi Ak'ōremaa k'ari chiwidi k'aríti, irua ne–inaa pi–ia oopari perā; ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

Ichi juarapa iru k'ira unuamaa iru p'anapataarã p'oyajji. ²Tachi Ak'õrepa mãga ook'ãri, ak'ipiji sãgã ichi eperãarã k'aripapari. Mãgã awara-awaraa eujãdepemaarã taide irua ichita ne-inaa pia oopari ichi eperãarã k'aripait'ee. ³Ak'ipiji ichia Israel p'uuru pidaarã k'inia iru bapari mãik'aapa ichia oopari ãra chonaarãmaa jaradak'a. ¡Eujã t'imiara beerãpa paara unudooda Tachi Ak'õrepa oopari ichi eperãarã k'aripait'ee!

⁴Na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda, Tachi Ak'õremaa t'ãri o-ia k'aríti. ¡T'ãri o-ia pa bíaati mãik'aapa salmo k'aríti! ⁵¡Tachi Ak'õremaa salmo pi-ia k'aríti arpa chaa p'anide! ⁶Tachi Ak'õre, tachi rey k'irapite irumaa k'aríti trompeta mãik'aapa p'ip'anak'a bee chaa p'anide.

⁷¡P'usa mãik'aapa aide nĩbi, o-ia biuk'a para béeji! ¡Ichiaba na p'ek'au eujã mãik'aapa aide p'anapataarã, o-ia para béeji! ⁸¡Eperãarã o-ia pa jua t'aap'epatak'a, to bee chaa biuk'a para béeji! ¡Ee jëra bee, o-ia pa k'aripatãati! ⁹Ma jõmaweda Tachi Ak'õre k'irapite o-ia pa k'aripatãati, taarã-ee iru cheit'ee perã na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda ichi jua ek'ari bide. Ichia ãrapa oopatap'edaa ak'ip'eda, jarait'ee pia wa k'achia. Mãgã awara-awaraa p'uuru pidaarãpa oopatap'edaa ak'iit'ee mãik'aapa ãchia oopatap'edaa pari irua ooit'ee ichia oopia bik'a.

Tachi Ak'õre reyrã jõmaarã k'ãyaara rey pipiara bi

99 ¹Tachi Ak'õre jõmaarã rey. Ichi su-ak'í beepari it'aripemaarã querubín esajiak'a bi. Mapa iru waaweepa awara-awaraa eujãdepemaarã mãik'aapa na eujã paara wëredaipata. ²Sión eede Tachi Ak'õrepa ak'ipipari ichi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. P'uuru pidaarã jõmaweda ichi jua ek'ari p'anapata. ³Maperã na eujãdepemaarã, ¡iru t'ĩ t'o p'anapatãati, iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bi perã mãik'aapa iru k'achia wëe bapari perã!

⁴Tai rey, pi jõmaarã reyrã k'ãyaara waibiara bi. Pia ichita ne-inaa pia oopari. Pia eperãarã jõmaarãpa oopata auk'a ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Pia Jacobdeepa uchiadap'edaarãmaa jarateepari oo k'awaadamerã pia ne-inaa pia ooparik'a.

⁵Tachi Ak'õre, tachi Ak'õre Waibiapa mãga oopari perã, iru k'irapite bedabaidãma mãik'aapa irumaa it'aa t'ĩdãma. ¡Iruta k'achia wëe bapari!

⁶Moisés, Aarón ome iru p'aareerã paji. Samuelpa pida irumaa it'aa iidipachi eperãarã pari. Æchia Tachi Ak'õremaa it'aa t'ĩdak'ãri, irua p'anauji. ⁷Ichi jãraradeepa ãra ome pedeeji. Mãpai ãrapa oojida irua jaradak'a mãik'aapa iru leyde jaradak'a.

⁸Tachi Ak'õre, tachi Ak'õre Waibia, ¡pia p'anauji pichi eperãarãpa it'aa t'ĩdap'edaa! Æra ome pi t'ãri pia bapachi, ãrapa ne-inaa k'achia oopatap'edaa ãyaa bida perã. Mamida pia ãra miapiji, ãrapa pia jaradak'a oodaamaa p'anedak'ãri.

⁹Tachi Ak'õre, tachi Ak'õre Waibia k'irapite bedabaipatãati mãik'aapa irumaa it'aa t'ĩpatãati iru ee awara bidade. ¡Tachi Ak'õre, tachi Ak'õre Waibia k'achia wëe bapari!

Salmo k'aripatap'edaa gracias jaradait'ee

100 ¹Na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda, Tachi Ak'ōremaa t'āri o-īapa k'aripatāati. ²O-īapa bia jōnide iru k'īrapite k'ari chéti māik'aapa t'āri o-īapa iru k'īrapite bedabaipatāati māik'aapa it'aa t'īpatāati. ³K'awāati Tachi Ak'ōre Jōmaarā Ak'ōre Waibia. Iruata tachi ooji. Tachia tachi ooda-e paji. Mapa tachi ichi p'uuru pidaarā; jichi ovejaarāk'api p'ani!

⁴Mapa iru te t'īupatamāi t'īudak'āri, irumaa gracias jarapatāati. Chéti iru te t'īak'au bidee k'aridait'ee. Gracias jarapatāati māik'aapa irumaa pedee pia jarapatāati. ⁵Māga oopatāati Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari perā. Ichita tachi k'inia iru bapariit'ee māik'aapa ichita ooit'ee ichia jara bik'a.

Reypa Tachi Ak'ōremaa jarada

Davidpa na salmo p'āji.

101 ¹Mia k'ari k'inia bi ságá Tachi Ak'ōrepa mi jua ek'ari p'anapataarā k'inia iru bapari māik'aapa ságá irua ne-inaa jōma pia oopari. ²Mia ne-inaa k'achia oo k'inia-e bi. ¿Sāapai pi mimaa cheit'eema mi bapari ak'ide? Michi palaciode paara t'āri jīp'a nipapariit'ee, ne-inaa k'achia oo-ee. ³Mia ne-inaa k'achia ak'i-e pait'ee.

Mia unuamaa iru bi Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oodaamaa p'aniirāpa ne-inaa k'achia oopata. Māirā mi k'ait'a chepi-e pait'ee. ⁴¡Mia k'isia k'achia k'isia-e pait'ee, ne-inaa k'achia oo k'iniak'aa perā! ⁵Chīara āpīte ik'achia pedeepataarā k'īup'eeipiit'ee māik'aapa audua beerā ome choo-e pait'ee.

⁶Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā aupai mia pia ak'ipariit'ee māik'aapa iidiit'ee mi ik'aawa p'ana chedamerā. K'īra jīp'a beerā aupai jīriit'ee, mi mimiapataarā p'anadamerā.

⁷Eperā k'ūrāyaa bi mi palaciode bapi-e pait'ee māik'aapa seewa-idaa bi mi k'īrapite chepi-e pait'ee. ⁸Tap'edaweda ewari chaa mia na eujādepema Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerā k'īup'ee p'anapiit'ee māik'aapa Tachi Ak'ōre p'uurudeepa ne-inaa k'achia oopataarā jōmaweda jērek'ooit'ee.

Eperā k'isia p'ua nībide it'aa iidida

102 ¹Tachi Ak'ōre, ūrīji mia it'aa iidi bi. ¡Mi biapi ūrīji! ²Mirunáaji mi nágá k'isia nībak'āri. Mia pi t'ījarak'āri, ūrīji māik'aapa isapai p'anáuji.

³Taarā-eweda mi ewari jōmaweda wēpadariit'ee, nari wēpadaiparik'a. Mi mia nībairā, michi biiri soo pik'a nībi, t'īpitaupa paadaidamāi soo nībaparik'a. ⁴Mi t'āri p'ūajara uratidák'api bi. ¡Maperā mi nek'oamaa bi! ⁵Audú bia nībipa mi k'aitek'eedai wā; biiri aupaidai wā. ⁶Mi ituaba bi lechuza eujā pania wēe bide maa-e pirā eperāarā te t'eedap'edaamāi

ituaba bik'a. ⁷Mi p'oyaa k'äik'aa. Ipana te porosãu ïri ituaba bïk'api bi. ⁸Ewari chaa mi k'ïra unuamaa iru p'anapataarãpa mimaa ik'achia jarapata mäik'aapa eperãarãmaa pedee k'achia jaradak'ãri, mi t'ï ik'achia jarapata. ⁹Mia pan k'ok'ãri, it'abarre p'orata k'opari made su-ak'ï bairã t'ãri p'uapa. Ne-inaa tok'ãri, michi tauba aide baaipari. ¹⁰Mãga bapari pi mi ome k'ïrau bairã mäik'aapa pia mi yiaraa iru bairã. Pia mi ome oomaa bi eperãpa ne-inaa vale-e baibi jita atap'eda, ãyaa bat'at'aaparik'a. ¹¹Mi ewari isapai jõdai wãda, ïdaa jõdaiparik'a ak'õrejïru baaik'ãri. P'üajara uratidaiparik'a, mãga pik'a mi jõdai wã.

¹²Mamïda Tachi Ak'õre, pi ichita rey pait'ee. Jõmaarãpa pi t'ï ichita k'irãpadait'ee, chi waide t'oda-e p'aniirãpa paara. ¹³Pia pichi eperãarã k'aripa cheit'ee. Siõn p'uuru chupiria k'awaait'ee. ïrãweda k'aripa chéji, pia ewari ma-it'ee awara bida pada perã! ¹⁴Pi mimiapataarãpa pi p'uuru ãridap'edaa k'inia iru p'anapata. T'ãri p'ua p'ani pi p'uuru mãgã jõdap'edaa perã.

¹⁵Na p'ek'au eujãdepemaarãpa Tachi Ak'õre waaweedait'ee mäik'aapa ãchi reyrãpa iru jua waaweedait'ee, ¹⁶ichi k'ïra wãreede chek'ãri ichi p'uuru Siõn chiwidi oopide. ¹⁷Maapai ichia ïriit'ee chupiria chedeerãpa chupiria iidi chitooni. ¹⁸Mia jararu pedee p'ãdaipia bi t'ëepai t'odait'eerãpa leedamerã mäik'aapa k'awaadamerã Tachi Ak'õrepa oopariida. Mãgã ma p'uuru pidaarãpa Tachi Ak'õremaa it'aa t'ïpataadait'ee.

¹⁹It'ariipa, iru it'aripema tedee, irua na p'ek'au eujãdepemaarã ak'ïji ²⁰ïriit'ee chïara jua ek'ari p'aniirã bia chitooni mäik'aapa ma piudait'ee p'aniirã ne-inaa k'achia ooyaa beerã juadeepa uchiapiit'ee. ²¹Mãgã Siõn p'uurude Tachi Ak'õre t'ï waya jaradait'ee mäik'aapa mama, Jerusalén p'uurude, irumaa pedee pia jaradait'ee. ²²P'uuru pidaarã jõmaweda mäik'aapa reyrã jua ek'ari p'anapataarã jõmaweda, mama cheepurudak'ãri, irumaa it'aa t'ïdait'ee.

²³Mamïda irua mi juatau wëepiji, waide chonaa pa-ee bita. Ewari chok'ara-ee mi chok'ai bapiit'ee. ²⁴Irua mi mãga iru bide, mia jaraji: "Aai michi Ak'õre Waibia, mi waide atenaapãde aji, mi mak'iara chonaa-e bairã.

'Pi ichita bapariit'ee. ²⁵Naapiara pia na p'ek'au eujã ooji, pia bidamãi beemerã. Ichiaba pia pajã ooji. ²⁶Ewari cherude ma jõma jõit'ee. Mamïda pi ichita bapariit'ee. P'aru soredaiparik'a, mãga pik'a ma ooda jõmaweda jõit'ee. ïPia ma jõma t'erabaipiit'ee, taipa p'aru t'erabaipatak'a! ²⁷Mamïda pi awara pa-e pait'ee. Ichita bapariit'ee. ²⁸Pia jãit'ee pi mimiapataarãdeepa uchiadait'eerã mäik'aapa mãirã pi ome p'anapiit'ee."

Tachi Ak'õrepa ichi eperãarã k'inia iru bapari

Davidpa na salmo p'ãji.

103 ¹T'ãriipa mia Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapariit'ee, iru p'ek'au k'achia wëe bapari perã. ²T'ãriipa Tachi Ak'õremaa

pedee pia jarapariit'ee. K'íra atua–e pait'ee irua ne–inaa pia oopari mi k'aripait'ee. ³Irua áyaa bipari mia ne–inaa k'achia oopari máik'aapa mi k'ayaadaik'ári, mi jipapari. ⁴Irua mi k'aripapari piunaamerã máik'aapa jáirade banaamerã. Mi k'inia iru bapari máik'aapa mi chupiria k'awaapari. ⁵Mi chok'ai bide irua mimaa ne–inaa pia teepari, mi taarã bapariimerã máik'aapa nejipik'a mi juataura bapariimerã.

⁶Tachi Ak'õrepa k'aripapari chupiria chedeerã, chi chíara jua ek'ari k'achia p'anapataarã. ⁷Ichia Moisémaa k'awaapiji ichia eperãarãmaa oopi k'inia bi máik'aapa israelitaarãmaa unupiji ne–inaa ichi juapapai oopari.

⁸Tachi Ak'õre t'ári pia bapari; chupiria k'awaayaa bapari; isapai k'írauk'aa máik'aapa eperãarã audú k'inia iru bapari. ⁹Ichita tachi itria ba–e pait'ee. Ichita tachi ome k'írau ba–e pait'ee. ¹⁰Wãara ichia tachi mak'iara miapi–e tachia p'ek'au k'achia oopata pari máik'aapa pariatua ne–inaa k'achia oopata pari. ¹¹Iru mãga bi ichi waawepataarã audú k'inia iru bapari perã. Pajã audú it'ia bik'a na eujã íri, mãga pik'a irua tachi audú k'inia iru bapari. ¹²Oriente t'imia bee bik'a occidentedeepa mãga pik'a irua t'imí bipari tachia ne–inaa k'achia oopata. ¹³Tachi Ak'õrepa ichi waawepataarã k'inia iru bapari, eperãpa ichi warrarã k'inia iru baparik'a. ¹⁴Irua tachi p'anapata k'awa bi. K'awa bi tachi mak'iara juatau wëe p'aní, yoorodee ooda perã.

¹⁵Tachi eperãarã p'üajarák'api p'aní. Mëepema ne–inaa k'arra tap'eweda t'onoparik'a máik'aapa chi p'ono uchiap'eda, ¹⁶k'ewara nãu wãsiapa uratidaiparik'a, mãga pik'a bi tachi ewari. Taarã–ee chok'ai p'anadap'eda, wëpadaipata. ¹⁷⁻¹⁸Mamída Tachi Ak'õre ichita bapari. Ichi waawepataarã ichita k'inia iru bapari máik'aapa áchi ome bapari. Mãgiirãpa ooruta pirã áchi chonaarãpa jaradap'edaak'a iru ome pacto oodap'edaade máik'aapa k'irãparuta pirã oodait'ee irua jara bik'a, áchideepa uchiadait'eerãmaa jara bik'a, irua ichita ne–inaa pia oopariit'ee.

¹⁹Tachi Ak'õrepa rey su–ak'i beepari it'ari bijí, mamáik'aapa na p'ek'au eujãdepemaarã jómaweda ichi jua ek'ari iru bapariit'ee.

²⁰Parã it'aripema juataura p'aniirã, ichi angeleerã, Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapatáati, parã irua chok'apariirã perã máik'aapa irua jara bik'a oopataarã perã. ²¹Parã it'aripema soldaorã, Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapatáati, parã iru–it'ee mimiapata perã máik'aapa irua k'inia bik'a oopata perã. ²²Tachi Ak'õrepa ooda jómaweda iru jua ek'ari nĩbi, irumaa pedee pia jarapatáati.

¡T'áripa mia Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapariit'ee!

Chi ne–inaa jõma oodamaa it'aa t'ída

104 ¹¡T'áripa mia Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapariit'ee!
Tachi Ak'õre, michi Ak'õre Waibí, pi jõmaarã k'áyaara waibiara bi. Reypa ichi p'aru jik'ári, k'íra wãree unupatak'a, mãga pik'a pi k'íra wãree

bi. ²Eperã porobapa poroparik'a, mãga pik'a pi ichita ìdaa bïpa poro pik'apari. Pia pajã ewaraa k'obi ooji na p'ek'au eujã ìri cortinak'a beemerã. ³Pajã it'ïara bide pi te ooji. Jïarara pi jura chõopata carreták'api p'ani mãik'aapa nãude pi nipapari. ⁴Pia nãu chok'apari pïchi angeleerã chok'aparik'a mãik'aapa pa tau p'orep'orepari pi mimiapataarãk'api p'ani.

⁵Eujã abaamãi biji awara ãyaa wãnaamerã. ⁶P'arupa tachi k'ap'ia wãk'aparik'a, mãga pik'a p'usapa pia na p'ek'au eujã wãk'aji. Ee jëra bee paara pania ek'ari p'aneejida. ⁷Mamïda pia ma paniamaa jarak'ari ãyaa wãmerã, mãga ooji. Pa jiwaa nïbide pi pedee ùrik'ari, isapai ãyaa wãji. ⁸Ee jëra bee ìri wee wãji mãik'aapa eujã jewedaade edaa to jirati wãji, pia jaradamãi parumaa. ⁹Mama ma pania araa beek'ari, pia p'usa i biji aide wãyaanaamerã eujã waya ùut'aait'ee.

¹⁰Pia pania poãtri uchìa bee oodadeepa pania weepipari, ee jëra bi esajïak'a wãyaamerã. ¹¹Mama mēepema ne–animalaarãpa pania topata, mēepema burroorãpa paara. ¹²Ma to idepema pak'uru jëra bide ipanaarãpa ãchi te oopata mãik'aapa ma pak'uru jua t'aide su–ak'i p'aneedap'eda, k'aripata. ¹³H'ari, pi baparimãiipa, k'oi pēipari ee jëra bi ìri. Mãgã pia ma eujã pia oopari. ¹⁴P'ũajara t'onopipari ne–animalaarãpa k'odamerã mãik'aapa ne–inaa k'arra t'onopipari madepema eperãarãpa uupataadamerã mãik'aapa k'opataadamerã. ¹⁵Madeepa eperãarãpa vino oopata todait'ee mãik'aapa o–ia p'anadait'ee. Ichiaba aceite oopata ãchi k'irade p'urudait'ee k'ïra wãreera beemerã. Ma awara pan oopata k'odait'ee. ¹⁶Pia mãgã k'oi pēik'ari, pak'uru pïchia uuda pia waripata pania iru p'anadairã. Ma awara Libanodepema cedro pïchia uuda pia waripata. ¹⁷Ma pak'urude ipanaarãpa ãchi te oopata mãik'aapa pinok'a bi pak'urude dop'ek'a bee p'anapata. ¹⁸Ee it'ïara jëra bide mēepema chivo p'anapata; jōdee mãu–idaa jëra bide k'urijiwak'a bee p'anapata.

¹⁹Pia ooji atane, ma k'aurepa eperãarãpa ai ewarik'ari, atane p'ãriuk'ari, tomia, atane mãik'aapa año k'awaadamerã. Jōdee ak'õrejïru ooji tap'eda uchiamerã mãik'aapa k'ewara baaimerã. ²⁰Pia p'ãrik'ua ooji made mēepema ne–animalaarã uchiadamerã ãchi miruputamãiipa pak'uru jëra bimãi. ²¹Mãga bide león biapata, ne–animalaarã jiridak'ari k'odait'ee. Mãgã ãchia pïmaa ne–inaa k'odait'ee iidipata. ²²Mamïda ak'õrejïru waya uchiak'ari, ãra wãpata ãchi mãu tede k'ãidait'ee. ²³Mãga nide eperãarã uchiapata mimiadait'ee k'eudarumaa.

²⁴Tachi Ak'õre, ¡pia ne–inaa chok'ara, k'ïra t'ãdoos ooji! ¡Ma jōma ooji, pi k'ïsia k'awaa bapari perã! ¡Na p'ek'au eujãde chok'ai p'anïrã jōmaweda pia ooda!
²⁵Jãma bi p'usa waibia, ewaraa k'obi mãik'aapa aide nïbi ne–animalaarã waibia beerã, k'aipee beerã ome. Tachia mãirã p'oyaa juasiada–e, audú chok'ara paraa perã. ²⁶Jãma barco wãyaapata mãik'aapa jãma pia ooda Leviatán[¶] jemenepari.

¶ 104.26 Leviatán jara k'inia bi chonaarãwedapema nemïsia. K'ïsiapata ma nemïsia k'lorek'a baji.

²⁷Ma jōmaarāpa nipata pia āchimaa nek'opimerā, jarrapisiadaidak'āri.
²⁸Pia teek'āri, āchia k'opata. Māgá āchimaa pia ne–inaa pia oopari.

²⁹Mamīda pia māgá āchi k'aripa–e pirā, p'eradaipata. Pia āchi iyapa jīapiru pirā, piudaipata māik'aapa yooro p'ora padaipata. ³⁰Jōdee pia mairā iyapaapiru pirā, waripata māik'aapa na p'ek'au eujāde iwapata.

³¹Mia k'inia bi ichita Tachi Ak'ōre k'īra wāree bapariimerā māik'aapa iru ichita o–īa bamerā ichia ooda ome. ³²Ichia na p'ek'au eujā ak'ik'āri, wērepipari. Ichia ee it'ia bee t'ōbaik'āri, aideepa nari uchiapari.

³³Mi chok'ai bide Tachi Ak'ōremaa k'aripariit'ee. Mi iyapaa bide michi Ak'ōre Waibimaa salmo k'aripariit'ee. ³⁴Mia k'inia bi irua mi k'isia pia ak'ipariimerā. Iruapaita mi wāara t'āri o–īapipari. ³⁵Mia k'inia bi p'ek'au k'achia oopataarā na p'ek'au eujādeepa wēpadaidamerā. ¡K'inia bi irua ne–inaa k'achia ooyaa beerā jōpimerā!

¡T'āripa mia Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapariit'ee!

¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Tachi Ak'ōrepa oopariida israelitaarā k'aripait'ee

(1 Crónicas 16.8-22)

105 ¹Tachi Ak'ōremaa gracias jarapatáati. Irumaa it'aa t'īpatáati. Awara–awaraa eujādepemaarāmaa irua oopari jarapatáati. ²Irumaa k'aripatáati. Salmo k'aripatáati. Jōmaarāmaa jarapatáati irua ne–inaa pi–ia oopari; ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ³O–īa p'anapatáati, chi k'achia wēe bi t'ī k'awa p'anadairā. Tachi Ak'ōre jiripataarā, t'āri o–īa p'anapatáati. ⁴Tachi Ak'ōremaa iidipatáati irua parā juataura papimerā. Ichita jiripatáati irua parā pia ak'ipariimerā. ⁵K'irāpāti irua ne–inaa pi–ia oopariida; ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Ichiaba k'irāpāti irua jarada ichi k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarā āpíte; sāgá āra jōpiit'ee. ⁶¡Iru mimiapari Abrahamdeepa uchiadap'edaarā, na jōma k'irāpāti, irua parā Jacob warrarādeepa uchiadap'edaarā jirit'erada perā!

⁷Iru Tachi Ak'ōre, tachi Ak'ōre Waibia. Na p'ek'au eujādepemaarā iru jua ek'ari p'anapata.

⁸Tachi chonaarādeepa eperāarā chok'ara uchiaruta pijida, irua k'irāpait'ee ichia pacto āra ome oodade jara bik'a. ⁹Irua ma pacto ooji Abraham ome māik'aapa made jara bi pedee Isaacmaa juraaji. ¹⁰Ma pactode jarada auk'a jaraji Jacob, ichiaba t'ījarapatap'edaa Israelmaa, israelitaarāpa ichita āchi leyk'a k'irāpadamerā. ¹¹Nāga jaraji: “Canaán eujā teeit'eeda aji, pideepa uchiadait'eerāmaa, ma eujā jīadamerā mia pi chonaarāmaa jaradak'a.”

¹²Tachi Ak'ōrepa māga jarak'āri, āra chok'ara–ee p'anajida māik'aapa ma eujāde awaraa eujādepemaarāk'a p'anajida. ¹³Awara–awaraa eujāde nipapachida māik'aapa awara–awaraa rey jua ek'ari p'anapachida.

14 Mamída, Tachi Ak'õrepa ãra jãapachi ma reyrãpa ãra k'achia iru p'ananaadamerã ãchi jua ek'ari mãik'aapa ma reyrãmaa jaraji: 15 “Mia jirit'eradaarãmaa mãik'aapa mi pedee jarapataarãmaa ne–inaa k'achia oonaadapãde” aji.

16 Ma t'ëepai Tachi Ak'õrepa audú jarra pëiji ma eujãde' mãik'aapa ne–uudap'edaa t'onopi–e paji. 17 Mamída ãra naa irua José pëiji ãra k'aripamerã, ãrapa iru esclavok'a neto pëijida mïda. 18 Maap'eda José chãara eujãde preso bak'ãri, ma eujãdepemaarãpa iru biiri jã bijida cadenapa mãik'aapa iru otaude hierro jã bijida, 19 irua Tachi Ak'õre k'ap'ia pari jaradak'a uchiarumaa. Ma wãara pedee jarada k'aurépa 20 mamapema reypa jaraji iru carceldeepa uchiapidamerã. Ma p'uuru pidaarã chok'araarã poro waibiapa iru k'ena pëipiji. 21 Ma t'ëepai ma reypa jaraji José poro waibia papidamerã. Mágá Josepa ma rey palacio mãik'aapa iru net'aa jómaweda ak'ïmaa beeji. 22 Ma reypa jaraji Josepa awaraa poro waibiarãmaa jarateemerã k'ãata oodaipia bi mãik'aapa chonaarã rey ùrapatap'edaarãmaa k'ïsia k'awaapimerã.

23 Maap'eda Israel, ichiaba t'ijjarapata Jacob, ichideerã ome Egipto eujãdee wãji mama bapariit'ee. Ma Camdeepa uchiadap'edaarã, pia jarait'eera ma Egipto pidaarã eujãde ãra awaraa eujãdepemaarãk'a p'anapachida. 24 Mama p'anide Tachi Ak'õrepa Israeldeepa uchiadap'edaarã ïwapiji mãik'aapa chok'araara papiji Egiptodepemaarã k'ãyaara.

25 Mãga bide Tachi Ak'õrepa ma Egipto pidaarãmaa k'ïsiapiji ichi p'uuru pidaarã, ichi mimiapataarã, k'ïra unuamaa iru p'aneedamerã mãik'aapa k'üradamerã. 26 Mãga bak'ãri, ichi mimiapari Moisés mãik'aapa ichia jirit'erada Aarón ichi p'uuru pidaarãmaa pëiji. 27 Mama Camdeepa uchiadap'edaarã eujãde, Tachi Ak'õrepa Moisesmaa mãik'aapa Aaronmaa oopiji ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. 28 Ærapa pedeedak'ãri, irua ma eujã jõma p'ãriupiji. Mamída Egipto pidaarãpa ãra pedee ùridaamaa p'anajida. 29 Æra k'ap'ia Tachi Ak'õrepa toidapema pania waa papiji chik'o piuk'oodaidamerã. 30 Egipto eujã jõmaade irua baso cho–k'ara pëiji, rey k'ãipari cuartode paara. 31 Tachi Ak'õre pedee k'ãri, sïta chok'ara mãik'aapa mosco chok'ara chejida Egipto eujãdee. 32 Ichiaba k'oi baapii k'ãyaara, hielo k'oi tauk'a baapiji pa tau p'orep'ore ome. 33 Mãgipa mamapemaarã uva k'ãi mãik'aapa higuera pak'uru ãripiji, awaraa Egipto eujãde bada pak'uru ome. 34 Tachi Ak'õre pedee k'ãri, sisi chok'ara chejida. ¡P'oyaa juasiada–e paji, audú chok'ara paraada perã! 35 Ma eujãdepema ne–inaa k'arra jómaweda, ne–uudap'edaa paara k'ok'oojida. 36 Maap'eda irua piupiji ma Egiptodepemaarã jómaweda warrarã naapiara t'odap'edaarã.

37 Ma t'ëepai Tachi Ak'õrepa ichi eperãarã, ma israelitaarã ma eujãdeepa uchiapiji nêe waibia mãik'aapa p'arat'a waibia ome. Æreerã

r 105.16 Pia jarait'eera Canaán eujãde.

chaadepemaarã auk'a wājida, apida juatau wēe, wē-e pada perã.
 38 Māgá uchiadak'āri, Egiptodepemaarã o-ia p'aneejida, ma israelitaarã
 audú waawee p'anadap'edaa perã. 39 Ma israelitaarã ode wādade
 Tachi Ak'ōrepa ichi jīarara biji āra ai k'ūrasaade wādamerã māk'aapa
 p'ārik'ua t'ipítai urua bik'a āra ĩri ĩdaapiji. 40 Māga bide iru p'uuru
 pidaarāpa irumaa chik'o iididak'āri, Tachi Ak'ōrepa bichipōpok'a
 bee māk'aapa it'aripema pan pēiji, māgipa bi jāwaa p'aneedamerã.
 41 Opisia p'aneedak'āri, irua peña t'oop'epiji, aideepa pania weemerã
 māk'aapa eujã pania wēe bide tok'a wāyaamerã. 42 Tachi Ak'ōrepa ma
 jōma ooji āchi k'aripait'ee, k'irāpada perã ichia jarada pacto ook'āri ichi
 mimiapari Abraham ome. 43 Māgá Tachi Ak'ōrepa ichia jirit'erada p'uuru
 pidaarã k'aripa ataji āchi t'āri o-īapa bia jōnide. 44 Āchimaawaraa
 eujādepemaarã eujã atapiji mama p'anapatap'edaarã ne-uudap'edaa ome.
 45 Ma jōma āchi-it'ee ooji, ārapa irua jara bik'a oopataadamerã māk'aapa
 iru leyde jara bik'a oopataadamerã.

¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Israelitaarāpa jaradap'edaa āchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa

106 1 ¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia
 jarapataadaipia bi!

Tachi Ak'ōremaa gracias jarapatáati, iru t'āri pia bapari perã māk'aapa
 tachi ichita k'inia iru bapari perã. 2 ¿K'aipa jaraima jōmaweda Tachi
 Ak'ōrepa ne-inaa pia oopari? ¿K'aipa wāra pedee pia jaraima irua ne-
 inaa pia aba-ābaa oopariida pari? 3 Eperāarã o-ia p'anapata k'īra jīp'a
 p'anapataadak'āri māk'aapa ne-inaa pia oopataadak'āri Tachi Ak'ōrepa
 jara bik'a. 4 Tachi Ak'ōre, mi k'īra atuanáaji, pia pi p'uuru pidaarã
 k'aripak'āri. Mi jida k'aripáji āchi k'aripait'ee bik'a. 5 Māgá mia unui
 pia jirit'eradaarã waya pia p'anapata māk'aapa āchi ome o-īapa pīmaa
 pedee pia jarai, taita pichi eperāarã perã.

6 Taipa pida p'ek'au k'achia oopata tai chonaarāpa oopatap'edaak'a.
 Ichi k'inia taipa ne-inaa k'achia oopata. 7 Tai chonaarã Egipto eujāde
 p'anadak'āri, āchia k'awada-e paji pia ne-inaa pi-ia oopariida āchi
 k'aripait'ee; ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.
 K'īra atuajida pia ichita āchi k'inia iru bapari. Mapa p'usa Mar Rojo
 ide p'anadak'āri, pi, Jōmaarã Ak'ōre Waibiapa jaradak'a oodaamaa
 p'aneejida.

8 Mamīda Tachi Ak'ōrepa āchi k'aripaji māk'aapa māgá ichi jua
 āchimaawaraa unupiji jōmaarāpa iru t'ī t'oo p'anadamerã. 9 Ichia ma paniamaa
 jarak'āri āyaa wāmerã, māga ooji. Ma p'usa t'oot'aaji esa-auk'a, aide eujã
 p'oo uchiemerã māk'aapa āchi ma p'oo bide wāyaadamerã, eujã pania
 wēe bide wāyaapatak'a. 10 Māgá ichia āchi k'aripaji āchi k'īra unuamaa
 iru p'anapatap'edaarã juadeepa. 11 Pania mairã ĩri week'āri, k'iniidachida.

Apida chok'ai p'aneeda–e paji. ¹²Māga unudak'āri, tachi chonaarāpa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāajida māik'aapa irumaa k'arījida.

¹³Mamīda taarā–eweda irua ooda k'īra atuajida māik'aapa nida–e paji k'awaadait'ee irua k'īsia iru bada āra ome ooit'ee. ¹⁴Ma k'āyaara eujā pania wēe bide Tachi Ak'ōremaa āchia chik'o k'o k'inia p'anadap'edaata iidijida k'awaadait'eeda ajida, irua āchi wāara ak'i bi wa māga–e. ¹⁵Māpai Tachi Ak'ōrepa teeji chik'o ārapa iidi p'anadap'edaa. Mamīda āramaa k'ayaa k'achia baripiji ūk'uru jōdaidamerā.

¹⁶Maap'eda ma eujāde p'anide āchi carpa eebai jēra bidap'edaamāi Moisés māik'aapa Tachi Ak'ōrepa awara bida, Aarón, k'īra unuamaa iru p'aneejida. ¹⁷Maperā ma eujā ewadachi, Datán māik'aapa Abirán, ichi eere p'anadap'edaarā ome aide baaik'oodaidamerā māik'aapa jau p'aneedamerā. ¹⁸Ma awara mairā pedee ijāadap'edaarā t'ipitaupa k'iniijida, Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa p'anadap'edaa perā.

¹⁹T'ēepai Horeb eede p'anadak'āri, nēe torrabaidadee p'ak'a chak'ek'a oojida māik'aapa ma ne–inaa juapa ooda k'īrapite bedabaidachida it'aa t'īdait'ee. ²⁰Jōmaarā k'āyaara waibiara bide ijāadai k'āyaara, p'ūajara k'opari p'ak'ak'a bide ijāa p'aneejida. ²¹K'īra atuajida āchi k'aripada Ak'ōre Waibia, ichia ne–inaa pia ooji mīda āchi k'aripait'ee Egipto eujāde p'anadak'āri. ²²Camdeepa uchiadap'edaarā eujāde māik'aapa Mar Rojo ide ichia ooji ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ²³Iru mágá k'īra atua p'anadap'edaa perā, Tachi Ak'ōrepa āchi jōt'aait'eeda aji. Mamīda ichia jirit'erada, Moisepa āchi pari chup'iria iidiji. Maperā Tachi Ak'ōre k'īrau t'umātiji. K'īrau–ee beeji māik'aapa āchi jōpi–e paji.

²⁴T'ēepai ichia āchimaa eujā pi–ia atapiit'ee pak'āri, ma eujā pi–ia bidee wā k'iniada–e paji, Tachi Ak'ōrepa jarada ijāada–e p'anadap'edaa perā. ²⁵Āchi te ne–edee oodade p'anide, ik'achia pedeejida Tachi Ak'ōre āpīte māik'aapa irua jaradak'a ooda–e paji. ²⁶Maperā irua āchimaa juraaji āchi piupiit'ee eujā pania wēe bide. ²⁷Ichiaba juraaji āchideepa uchiadap'edaarā awara–awaraa eujādepemaarā juade baapiit'ee.

²⁸Ma t'ēepai ak'ōre waibia Baal Peor^s apatap'edaamaa it'aa t'īmaa p'aneejida māik'aapa mágí ak'ōre waibia apatap'edaa esclavoorāk'a p'aneejida. Māga bide k'opachida nechiarā teedap'edaa ma ne–inaa chok'ai–ee bi juapa oodamaa. ²⁹Māga oodak'āri, Tachi Ak'ōre audupiara k'īraupijida. Maperā āchimaa k'ayaa k'achia baripiji. ³⁰Mamīda p'aareerā poro waibia Finepa māga unuk'āri, chi ne–inaa k'achia oomaa p'anadap'edaarāmaa ooji Tachi Ak'ōrepa irumaa oopidak'a. Maperā Tachi Ak'ōrepa ma k'ayaa awaraarāmaa baripi–e paji. ³¹Finepa ooda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa irudeepa uchiadait'eerā cho–k'ara pia ak'ipachi.

^s 106.28 Ma ak'ōre waibia apatap'edaa t'ījarapachida Baal. Peor jara k'inia bi Moab eujādepema ee bada, ma ak'ōre waibia apatap'edaamaa it'aa t'īpatap'edaamāi.

³²Meribá pania poátri uchía bímái israelitaarāpa ichiaba Tachi Ak'õre k'íraupijida. Áchi k'aurepa Moisés k'achiade baaiji. ³³Mama áchi ome iru t'ári árii beeji máik'aapa áchímaa pariatua pedeeji.

³⁴Ichiaba israelitaarāpa awaraa p'uuru pidaarā jōpida–e paji, Tachi Ak'õrepa ai naaweda jaradak'a ārapa oodamerā. ³⁵Ma k'āyaara ma ijāadak'aa beerā ome miak'āijida máik'aapa oojida máirāpa ne–inaa k'achia oopatap'edaak'a. ³⁶It'aa t'ípachida ne–inaa juapa oodamaa, ai k'írapite máirāpa it'aa t'ípatap'edaa. Ma k'aurepa ne–animal trampade baaiarik'a, māga pik'a áchi k'achiade baaijida. ³⁷Áchi warrarā máik'aapa k'aurā paa peejida ma netuaraarā–it'ee' ³⁸Áchi warrarā, chi waide ne–inaa k'achia oo k'awada–e p'anadap'edaarā, peejida teedait'ee Canaandepemaarā ak'õre waibia apataarāmaa. Ma warrarā waa bat'apidap'edaa k'aurepa, Tachi Ak'õre k'írapite ma eujā t'āu pik'a beeji. ³⁹Māgá ne–inaa k'achia oo jōnīpa, Tachi Ak'õre k'írapite ma israelitaarā jaik'oo pik'a p'aneejida. Prostitutaarāk'a" p'aneejida.

⁴⁰Maperā áchi ome Tachi Ak'õre naawedapema k'āyaara audupiará k'írau beeji. Mapa áchi ichi eperāarā pajida mīda, irua áchi yíaraa iru beeji ⁴¹máik'aapa áchi ichiak'au biji ijāadak'aa beerā juade baaidamerā. Māgá áchi k'íra unuamaa iru p'anapatap'edaarā jua ek'ari p'anapachida. ⁴²Máirāpa āra k'achia iru p'anapachida áchi jua ek'ari máik'aapa k'íra nejasiapipachida.

⁴³At'apai Tachi Ak'õrepa israelitaarā chupírīa k'awaap'eda, k'aripapachi. Mamīda áchi k'inia irua jaradak'a oodaamaa p'anadap'edaa perā, k'achiade baaipachida.

⁴⁴Mamīda Tachi Ak'õrepa unuk'ári áchi chupírīa chitooní máik'aapa ūrik'ári áchi bia chitooní mia jōnīde, ⁴⁵k'írapaji ichia pacto ooda āra chonaarā ome. Mapa āra chupírīa k'awaaji ichi eperāarā, audú k'inia iru bapariida perā. ⁴⁶Ma awara āra p'oyaadap'edaarāmaa k'ísiapiji āra chupírīa k'awaadamerā.

⁴⁷Tachi Ak'õre, tai israelitaarā Ak'õre Waibia, tai k'aripáji. Awara–awaraa eujādeepa tai auk'arā abaamái chip'e atáji, pīmaa gracias jarapataadamerā máik'aapa pīmaa o–īa k'aripataadamerā. Pí k'achia wēe bapari perā, pí t'í awaraarā t'í k'āyaara pipiara bi.

⁴⁸¡Tachi Ak'õre, israelitaarā Ak'õre Waibia jōmaarā k'āyaara waibiara bi! ¡Ichita iru māga bapariit'ee! Iru p'uuru pidaarā jōmaarāpa jaráti: “¡Wāarapi!” ¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

t 106.37 'Ma netuaraarā' ak'ári, jara k'inia bi ma ne–inaa juapa ooda ai k'írapite it'aa t'ípata, māgee net'aa netuara poro waibia jua ek'ari bairā. u 106.39 'Prostitutaarāk'a' ak'ári, jara k'inia bi ma israelitaarā Tachi Ak'õre wérak'a bai k'āyaara; irude ijāapata máik'aapa irua jara bik'a oopata, áchia iru amaa pik'at'aaajida, awaraa ak'õre waibia apatapa oopi bik'a oopataadait'ee.

Tachi Ak'õremaa gracias jarada iru t'ãri pia bapari perã

107 ¹Tachi Ak'õremaa gracias jarapatãati, iru t'ãri pia bapari perã mãik'aapa tachi ichita k'inia iru bapari perã. ²Tachi Ak'õrepa k'aripadaarã, mãga jarapatãati irua parã k'aripa atada perã parã k'ira unuamaa iru p'anapatap'edaarã juadeepa. ³Irua parã mãgã k'aripaji awara-awaraa eujãdeepa aneek'ãri; norte eereepa, sur eereepa, oriente eereepa mãik'aapa occidente eereepa.

⁴Tachi auk'aarã pariatua nipapachida eujã pania wëe bide. Maapai p'uuru apida unuda-e paji aide p'anapataadait'ee. ⁵¡Piu wã nipajida jarrapisiapa mãik'aapa opisiapa! ⁶Mamïda mãgã k'isia jõnide Tachi Ak'õremaa chupiria iidijida. Mãpai iruata ãchi ma k'achia p'anadap'edaadeepa uchiapiji. ⁷Maap'eda ãchima a ok'ipiji aide jïp'a wãdamerã p'uuru unurutamaa.

⁸¡Tachi Ak'õremaa gracias jarapatãati, irua tachi k'inia iru bapari perã mãik'aapa ne-inaa pia oopari perã eperãarã k'aripait'ee! ⁹Opisiadaidak'ãri, ne-inaa topipari mãik'aapa jarrapisiadaidak'ãri, nek'opipari.

¹⁰Ichiaba tachi auk'aarã cadenapa jï atadap'eda, p'ãriu pik'a bide k'ira pia-ee p'anapachida, preso p'anadap'edaa perã. ¹¹Mãga p'anapachida Tachi Ak'õrepa jaradak'a oodaamaa p'anadap'edaa perã mãik'aapa pia-ee ak'idap'edaa perã Jõmaarã Ak'õre Waibiapa k'isia iru bada ãchi ome ooit'ee. ¹²Tachi Ak'õrepa ãra awaraarã jua ek'ari biji mimia chaaree oopataadamerã. P'oyaada-e pak'ãri, apidaapa k'aripada-e paji. ¹³Mamïda audú k'isia jõneedak'ãri, Tachi Ak'õremaa chupiria iidijida. Mãpai iruata ãchi ma k'achia p'anadap'edaadeepa uchiapiji. ¹⁴Ãra uchiapiji ma p'ãriu pik'a bide p'anapatap'edaadeepa mãik'aapa ãchi cadenapa jï iru p'anadap'edaarã juadeepa.

¹⁵¡Tachi Ak'õremaa gracias jarapatãati, irua tachi k'inia iru bapari perã mãik'aapa ne-inaa pia oopari perã eperãarã k'aripait'ee! ¹⁶¡Ichia puerta broncedee ooda ãripari mãik'aapa ne-inaa hierrodee ooda t'odoochoopari!

¹⁷Tachi auk'aarã ùk'uru k'isia k'awaa-ee p'anapachida Tachi Ak'õrepa jara bik'a oodaamaa p'anadap'edaa perã. K'isia p'ua p'anapachida ne-inaa k'achia ooi awaa p'anadap'edaa perã. ¹⁸Maperã k'ira jãt'umaapa p'oyaa nek'odak'aa paji mãik'aapa piu wãjida. ¹⁹Mamïda mãga jõnide Tachi Ak'õremaa chupiria iidijida. Mãpai iruata ãchi ma k'achia p'anadap'edaadeepa uchiapiji. ²⁰Ichi pedee jara bipa ãchi jïpaji mãik'aapa mãgã ãchi piu wãdap'edaadeepa k'aripa ataji.

²¹¡Tachi Ak'õremaa gracias jarapatãati, irua tachi k'inia iru bapari perã mãik'aapa ne-inaa pia oopari perã eperãarã k'aripait'ee! ²²Ne-animalaarã paapíti ak'ipidait'ee iru k'inia iru p'anapata mãik'aapa irua oopari t'ãri o-ã jaratãeti.

²³Tachi auk'aarã, chi net'aa netopataarã barcode bataudap'eda, tok'esaa wājida awaraa eujāde āchi net'aa netodait'ee. ²⁴Māgá tok'esaa nāpiadee wādade unujida Tachi Ak'ōrepa ne–inaa k'īra t'ādoo ooda; ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchia k'īradoopa. ²⁵Mama p'anide Tachi Ak'ōrepa pedee k'āri, nāumia cheji māik'aapa p'usara t'o nībeeji. ²⁶Ma p'usa it'ia wari wājida pajāmaa pik'a parutamaa māik'aapa edú p'aneejida nāpiara pik'a bimāi. Maperā ma barcode wādap'edaarā p'eradachida. ²⁷Eperā it'upa piu bak'āri ert'ūt'ūuwaa nipaparik'a, māga pik'a p'era jōnipa āchi pariatua nipajida, barcode nipa k'awaa p'anajida mīda. ²⁸Mamīda māga jōnide Tachi Ak'ōremaa chupiria iidijida. Māpai iruata āchi ma k'achia p'anadap'edaadeepa k'aripa ataji. ²⁹Ma nāumia p'usa ome t'umātīpiji. ³⁰Māga unudak'āri, āchi o–iādachida. Māpai Tachi Ak'ōrepa āra pia ateeji āchi wādap'edaamaa.

³¹¡Tachi Ak'ōremaa gracias jarapatáati irua tachi k'inia iru bapari perā māik'aapa ne–inaa pia oopari perā eperāarā k'aripait'ee! ³²¡Tachi p'uuru pidaarā chip'edaidak'āri, irumaa pedee pia jarapatáati! ¡Chiaba tachi poro waibiarā chip'edaidak'āri, irumaa pedee pia jarapatáati!

³³Tachi Ak'ōrepa eujā to paraa bee eujā pania wēe bi papiji māik'aapa pania poátri uchía beedamāi eujā p'oopiji. ³⁴Chiaba eujā pi–ia bi eujā k'achia papiji. Māga ooji ma eujādepemaarā ne–inaa k'achia ooyaa p'anadap'edaa perā. ³⁵Jōdee eujā pania wēe bi lago papiji māik'aapa eujā p'oo bide pania poátri uchiapiji. ³⁶Mamaa irua jarrapisia chitoonīrā pēiji, mama āchi p'uuru oodamerā. ³⁷Mama net'a tau uudap'eda māik'aapa uva k'arra jaudap'eda, ma t'ēepai waibia ewajida. ³⁸Tachi Ak'ōrepa āchi bendiciaji māik'aapa āchi īwapiji, āchi ne–animalaarā paara.

³⁹Mamīda āchi k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarāpa āra p'oyaadak'āri māik'aapa māirā jua ek'ari chok'ara–ee p'aneedak'āri, chupiria, juatau wēe p'aneejida. ⁴⁰Māpai Tachi Ak'ōrepa āra māgá iru p'aniirā ek'ariara papiji, eujā pania wēe bide pariatua nipapataadamerā. ⁴¹Mamīda irua chupiria chedeerā āchi t'āri p'ua p'anideepa k'aripa ataji. Āradeerā īwapiji ovejaarā īwapatak'a. ⁴²Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oopataarāpa ma jōma unudak'āri, o–īa p'aneepata. Jōdee ne–inaa k'achia ooyaa beerā k'īup'ee p'aneepata.

⁴³Eperā k'īsia k'awaa bipa ma et'ewa jaradade k'īsiaipia bi. Māgá wāara k'awai ságá Tachi Ak'ōrepa tachi k'inia iru bapari.

T'āripa Tachi Ak'ōremaa k'arida

Davidpa na salmo p'āji.

108 ¹Tachi Ak'ōre, t'āripa mia pīde ijāapari. Mapa t'āripa mia pīmaa k'ariit'ee. ²Tap'eweda mi īrimait'ee māik'aapa k'ariit'ee arpa, salterio ome chaa nībide. ³Tachi Ak'ōre, p'uuru pidaarā k'īra t'ādoo t'āide pīmaa k'ariit'ee. Awara–awaraa eujādepemaarā t'āide mia pīmaa

k'ariit'ee. ⁴Pajã audú it'ia bik'a, mãga pik'a pia eperãarã audú k'inia iru bapari. Jiarara ichita pajãde wãyaapatak'a, mãga pik'a pia ichita oopari pia jara bik'a. ⁵Tachi Ak'õre, pajã it'iara bide pi bapari. Na p'ek'au eujã jõmaade pi k'ira wãree unupata. ⁶Pi juarapa tai k'aripãji tai, pi p'uuru pidaarã, k'inia iru bapari perã. Mia chupiria iidi nãbi p'anãuji mãik'aapa tai na nepiradeepa uchiapfji.

⁷Tachi Ak'õre tede ichia jaraji: “T'ãri o-ia mia michi eperãarãmaa teeit'ee Siquén p'uuru mãik'aapa Sucot eujã jewedaa bi. ⁸Galaad eujã mërë, Manasedeepa uchiadap'edaarã eujã paara. Efraindeepa uchiadap'edaarã eujã mi cascok'a bi mãik'aapa Judadeepa uchiadap'edaarã eujã mi rey cetrok'a bi. ⁹Jõdee Moab eujã michi jua siipari pailak'a bi” mãik'aapa Edom eujãmaa michi chancla bat'a pik'ait'ee, ak'ipiit'ee ma eujã mi jua ek'ari bi. ¡Filistea eujã paara mia p'oyaaitee!”

¹⁰⁻¹¹Tachi Ak'õre, pia tai yiarãa iru bi misa mãik'aapa tai soldaorã ome waa nipa-e bi misa, ¿k'aipa mi ateeima p'uuru murallapa t'iak'au bimaa? ¿K'aipa mĩmaa Edom eujãdee wãpari o ak'ipiima? ¹²Tai k'ira unuamaa iru p'anapataarã taimaa p'oyaapfji, eperã apidaapa tai p'oyaa k'aripada-e p'anadairã. ¹³Mamĩda Tachi Ak'õrepa tai k'aripak'ãri, taipa p'oyaadai. ¡Iruata tai k'ira unuamaa iru p'anapataarã jõpiit'ee, soldaorãpa eperãarã k'ap'ia piuda iri t'iadak'ãri, jõpipatak'a!

Eperã nepirade nãbipa it'aa iidida

Davidpa na salmo p'ãji.

109 ¹Tachi Ak'õre, mia pide ijãapari. Mapa mia pĩmaa it'aa iidik'ãri, k'iup'ee beenãaji. ²Pide ijãadak'aa beerãpa mãik'aapa seewa-idaa beerãpa mi ãpĩte ik'achia pedee p'ani. Seewamaa p'ani. ³Pedee k'achiapa mi wap'ira pik'a iru p'ani mi k'ira unuamaa iru p'anadairã, ãchĩmaa mia ne-inaa k'achia oo-e bi mĩda. ⁴Mia ãchi k'inia p'e iru bi mĩda, mi imiateepata. Mamĩda ãchi pari mia Tachi Ak'õremaa it'aa t'ipari. ⁵Mia ãchĩmaa ne-inaa pia oopariida pari, mĩmaa ne-inaa k'achia oopata. Mi k'inia iru p'anadai k'ãyaara, mi k'ira unuamaa iru p'anapata.

⁶Tachi Ak'õre, ne-inaa k'achia ooyaa bi bji charra t'ãri k'achia-idaa bi jua ek'ari mãik'aapa iru juaraare aba bji iru imiateemerã. ⁷Mia k'inia bi ma charrapa irua oopariida ak'ik'ãri, k'achia bida amerã mãik'aapa iru miapimerã, pĩmaa chupiria iidiru pijida. ⁸K'inia bi iru taarã chok'ai banaamerã mãik'aapa awaraa eperã iru mimiade beemerã. ⁹K'inia bi iru warrarã ak'õre wëe p'aneedamerã mãik'aapa chi wëra p'ëtrãa beemerã.

† 108.9 Mãga jara bi Tachi Ak'õrepa Moab eujã ek'ariara ak'ida perã, tachia jua siipari pailak'a bi pania k'õdoo ome unupatak'a.

10 K'inia bi chi warrarã pariatua ne-iidi nipapataadamerã nek'odait'ee. K'inia bi eperãarãpa ãra jërek'oodamerã ãra te t'eedap'edaamãipa. 11 K'inia bi irumaa p'arat'a prestadap'edaarãpa iru eujã jãri ata chedamerã mãik'aapa awaraa eujãdepemaarãpa iru net'aa jõma jãri atadamerã. 12 K'inia bi apida iru ome t'ãri pia p'ananaadamerã mãik'aapa apidaapa ichi warrarã chupiria k'awaanaadamerã. 13 K'inia bi irudeepa uchiadap'edaarã jõdaidamerã, mágá apidaapa iru t'í k'irãpanaadamerã. 14 K'inia bi Tachi Ak'õrepa k'irãpamerã iru chonaarãpa ne-inaa k'achia oopatap'edaa mãik'aapa chi nawepa p'ek'au k'achia oopariida ãyaa binaamerã. 15 K'inia bi Tachi Ak'õrepa ãrapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa ichita k'irãpamerã; jõdee eperã apidaapa ãra t'í k'irãpanaamerã.

16 Mia ma jõma jara bi, ma eperã Tachi Ak'õrede ijãak'aa bipa k'ísiak'aa pada perã eperãarã chupiria k'awaait'ee. Ma k'ãyaara chupiria chedeerã mãik'aapa t'ãri p'ua beerã jiripachi peepit'ee. 17 Ichia awaraarãmaa pedee k'achia jarai awaa bapari perã, awaraarãpa irumaa pedee k'achia jaradaipia bi. Ichia awaraarãmaa ne-inaa pia ooamaa bada perã, awaraarãpa irumaa ne-inaa pia oodaik'araa bi. 18 Ewari chaa eperãpa ichi p'aru jiparik'a, mãga pik'a ichia chiaramaa pedee k'achia jarapachi. Mapa mia k'inia bi ma pedee k'achia iru k'ap'iaide t'íumerã pania tachi k'ap'iaide t'íuparik'a todak'ãri. Ma awara k'inia bi aceite tachi ede p'urudap'eda, tachi biirimaa paparik'a, mãga pik'a ma pedee k'achia iru biirimaa pamerã. 19 K'inia bi p'arupa tachi k'ap'ia wãk'aparik'a, mãga pik'a ma pedee k'achiapa iru k'ap'ia wãk'a pik'amerã mãik'aapa ichita iru íri jã pik'a beemerã cinturonk'a. 20 K'inia bi Tachi Ak'õrepa mágá ne-inaa k'achia oomerã mi k'íra unuamaa iru p'anapataarãmaa mãik'aapa mi ãpíte ik'achia jarapataarãmaa!

21 Mamãda Tachi Ak'õre, Jõmaarã Ak'õre Waibia, mi pia óoji eperãarãpa pi t'í t'o p'anadamerã. Pi t'ãri pia bapari perã mãik'aapa mi k'inia iru bapari perã, ¡mi k'aripáji mi k'íra unuamaa iru p'anapataarã juade baainaamerã! 22 Mi chupiria nãbi mãik'aapa t'ãri p'ua nãbi. 23 Mi ewari isapai jõdai wã, ak'õrejíru baai wãk'ãri, tachi jaure wëpadaiparik'a. Nãupa sisi ãyaa ateeek'ãri juatau wëe pik'a beeparik'a, mãga pik'a mi juatau wëedaipari. 24 Michi biiri wëre nãbi nek'o-ee bairã. Maperã michi e biirimaa k'ara pik'a jëra bi. 25 Eperãarã mi-it'ee ëipata. Mi unudak'ãri, oo jõnipa, ãchi poro p'irap'íraa wãpata.

26 Tachi Ak'õre, michi Ak'õre Waibia, ¡mi k'aripáji! ¡Pia mi k'inia iru bapari perã, mi k'aripáji! 27 Jõmaarãmaa k'awaapíji ne-inaa pichi juapa oopari mi k'aripait'ee. 28 Mi-it'ee p'ua-e bi mimaa pedee k'achia jarapata, pia mi bendiciait'ee perã. Cheruta pirã mimaa ne-inaa k'achia oode, k'íra nejasia p'aneedait'ee. Jõdee mi, pi mimiapari t'ãri o-ia beeit'ee. 29 K'inia bi mi imiateepataarã audú k'íra nejasia p'aneedamerã! Æchi k'ap'ia wãk'apatak'a p'aru jãdak'ãri, mãga pik'a k'íra nejasia wãk'a pik'a p'aneedaipia bi.

³⁰Jōdee miata ichita gracias jarapariit'ee Tachi Ak'õremaa. Eperãarã chok'ara taide mia irumaa pedee pia jarapariit'ee, ³¹irua chupiria chedeerã k'aripapari perã mãik'aapa ãra imiateepataarã juadeepa uchiapipari perã.

Tachi Ak'õrepa rey jirit'erada

Davidpa na salmo p'ãji.

110 ¹Tachi Ak'õrepa mägaji michi Waibiamaa: “Su–ak'i béjeji mi juraare, mia pi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã p'oyaaru misa.”^w

²Tachi Ak'õrepa pïmaa rey cetrot'ee, Siondeepa ichi p'uuru pidaarã ak'ipariimerã mãik'aapa jõmaarãpa k'awaadamerã pita ãchi rey. ¡Pi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã pi jua ek'ari bïji! ³Pi rey beeru ewate pi uchiak'ãri mãirã ome chõode, eperãarã pi jua ek'ari p'aniirãpa pia oopi bik'a oo k'ïnia p'anadait'ee, soldaorãpa ãchi poro waibiapa oopi bik'a oopatak'a. Pïk'a ãra awara p'anadait'ee; k'ïra wãree mãik'aapa k'achia wëe. Tap'edaweda sereno k'irude pi–ia unupatak'a, mägã pik'a ma ewate pi k'ütrãa juataura bik'a bait'ee.

⁴Rey Waibia, Tachi Ak'õrepa pïmaa juraaji: “P'aare Melquisedec jïak'a pi ichita p'aare pait'ee.” Ichia ma juraada awara jara–e pait'ee.

⁵Tachi Ak'õre pi juraare bapari. Ichiata pi k'aripait'ee. Reyrã ome iru k'ïraudaik'ãri, ma ewate ãra jõpiit'ee. ⁶Awara–awaraa eujãdepemaarãpa oopatap'edaa ak'ïit'ee mãik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Mägã bide ne–inaa k'achia oopatap'edaarã, chi irude ijãadak'aa p'anadap'edaarã k'ap'ia piuda cho–k'ara unudait'ee mãik'aapa na p'ek'au eujã jõmaade mãirã poro waibiarã k'iniipiit'ee. ⁷Mägã oomaa p'ani misa, pia o ik'aawa bi to chak'edepema pania toit'ee. Mägã waya juataura beeit'ee mãik'aapa rey waibia beeit'ee, mãirã jõmaweda p'oyaada perã.

Tachi Ak'õrepa oopari k'aride jarada

111 ¹¡Aleluya! ¡Jõmaarãpa Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Irude ijãapataarã chip'edaidak'ãri, ãra ome t'ãriipa mia irumaa pedee pia jarapariit'ee. ²Tachi Ak'õrepa ne–inaa pi–ia oopari eperãarã k'aripait'ee. Iru k'ïnia iru p'anapataarãpa ma ne–inaade audú k'ïsiapata. ³Irua ne–inaa oopari pi–ia bi, iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bi perã. Mapa jõmaarãpa iru t'o p'anapata. Irua ichita ne–inaa pia oopariit'ee. ⁴Irua k'ïnia bi eperãarãpa ma ne–inaa pi–ia oopari k'irãpadamerã.

Tachi Ak'õre t'ãri pia bapari mãik'aapa tachi chupiria k'awaapari. ⁵Iru waawepataarãmaa nek'opipari. Irua pacto ooda ichi eperãarã ome ichita k'irãpapari. ⁶Awaraa eujãdepemaarã eujã ichi p'uuru pidaarãmaa teek'ãri, ichi

^w 110.1 Literalmente: “pi k'ïra unuamaa iru p'anapataarã pichi biiri ek'ari biru misa”.

jua unupiji. 7Ichita oopari ichia jara bik'a mäik'aapa ichita ne–inaa pia oopari. Mapa irua jara bik'a oopataadaipia bi. 8Iru pedee jō–e pait'ee wāara perā mäik'aapa irua pedeek'āri, ne–inaa pia oopari perā. 9Ichi p'uuru pidaarā awaraa eujādepemaarā juadeepa uchía ataji, ichia āra ome pacto oodade jaradak'a. Ma pactode jara bik'a ichita ooit'eeda aji. Ichi t'ī jōmaweda t'ī k'āyaara pipiara bi, ichi jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. Maperāpi iru waaweedaipia bi.

10Eperā k'īsia k'awaa pa k'inia bi pīrā, naapiara Tachi Ak'ōre waaweepia bi. Eperāarāpa oodak'āri irua jara bik'a, wāara k'īsia k'awaa p'aneepata. Māga p'anadak'āri, waapiara k'awaa wāpata irua jara bik'a oodait'ee. ¡Mapa eperāarāpa irumaa ichita pedee pia jarapataadait'ee!

Eperā o–īa bapari Tachi Ak'ōre waaweek'āri

112 1 ¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Eperā o–īa bapari Tachi Ak'ōre waaweek'āri mäik'aapa irua jara bik'a o–īa ook'āri. 2Tachi Ak'ōrepa mǎgí eperā warrarā eperāarā poro waibiarā papiit'ee mäik'aapa irudeepa uchiadait'eerā bendiciapariit'ee. 3Mǎgí eperā te pidaarāpa net'aa pia chok'ara iru p'anadait'ee mäik'aapa Tachi Ak'ōrepa ichita iru pia ak'ipariit'ee. 4Mǎgí eperā na p'ek'au eujā p'āriu pik'a bide, īdaa pik'a bi Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā–it'ee, iru t'āri pia bapari perā, awaraarā chupīria k'awaapari perā mäik'aapa ichita ne–inaa pia oopari perā. 5Pia bi eperā t'āri piapa awaraarāmaa prestak'āri mäik'aapa maarepida k'ūra–ee net'aa neto atak'āri wa neto pēik'āri. 6Eperāpa Tachi Ak'ōrepa jara bik'a ook'āri, k'achiade baai–e pait'ee mäik'aapa awaraarāpa iru t'ī ichita k'irāpadait'ee. 7Mǎgí eperā p'era–e irumaa ne–inaa k'achia jara chedak'āri, t'āriapa ichia Tachi Ak'ōrede ijāapari perā. 8T'āride choopari ichia ijāa bide, p'era–ee, k'awa bairā ichia unuit'ee Tachi Ak'ōrepa iru k'īra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaak'āri. 9T'āri piapa ichia chupīria beerāmaa ne–inaa teepari. Ichita mǎgā ne–inaa pia oopari. Maperā awaraarāpa iru pia ak'ipata āchi poro waibiarā ak'ipatak'a. 10Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerāpa māga unudak'āri, k'īraudaipata mäik'aapa mǎgā k'īrau jōnipa āchi k'ida kierrkierreepipata.^x Mamīda āchi wēpadait'ee mäik'aapa āchia ne–inaa oodait'ee k'īsia iru p'anadap'edaa jōit'ee.

Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi

113 1 ¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Tachi Ak'ōre–it'ee mimiapataarā, irumaa pedee pia jarapatáati, iru t'ī jōmaweda t'ī k'āyaara pipiara bairā.

2Ichita Tachi Ak'ōre t'ī mǎgā jōmaweda t'ī k'āyaara pipiara bait'ee.
3Ak'ōrejīru uchiaparimāiipa baaiparimaa, pia jarait'eera na p'ek'au eujā

^x 112.10 Hebreorāpa chīara ome k'īraudaidak'āri, āchi k'ida kierrkierreepipachida.

jōmaade jarapataadaipia bi Tachi Ak'ōre t'ī jōmaweda t'ī k'āyaara pipiara bi.

⁴Na p'ek'au eujādepema awara–awaraa p'uuru pidaarā jōmaweda Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anapata. Pajā audú it'ia bik'a, māga pik'a iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi. ⁵Apida wē–e Tachi Ak'ōrek'a. Iru, tachi rey, it'ari bapari mīda, ⁶pajā māik'aapa na p'ek'au eujā jōma ak'ipari.

⁷Ichia chupiria beerā k'aripapari māik'aapa eperāpa chíara k'aripaparik'a eujāde baadadeepa, māga pik'a irua ek'ariara p'aniirā k'aripapari.

⁸Māgiirā eperāarā waibiarā papipari su–ak'i p'aneepataadamerā āchi p'uuru pidaarā poro waibiarā ome. ⁹Wēra warra t'ok'aa bi k'aripapari warra t'omerā. Māgá irua ma wēra o–iapipari warra iru bairā wariit'ee.

¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Israelitaarā Egiptodeepa uchiadap'edaa k'irāpada

Israelitapa na salmo p'āji audú k'aripataadamerā Pascua fiesta oodak'ari.

114 ¹Israelitaarā, chi Jacobdeepa uchiadap'edaarā, Egipto eujāde p'anadap'eda, ma k'īra tewaraarā eujādeepa uchiadak'āri, ²Tachi Ak'ōrepa Judadeepa uchiadap'edaarā, pia jarait'eera Israeldeepa uchiadap'edaarā eujā jirit'eraji aide bapariit'ee. Māgá āchi jōmaweda iru jua ek'ari p'aneejida.

³Irua unuk'āri israelitaarā p'usa k'ait'a panaruta, p'usa esa–auk'a t'oopiji āra p'oo bide wāyaadamerā. Ichiaba irua unuk'āri āra Jordán to k'ait'a panaruta, ma to āpītee weepiji āra p'oo bide wāyaadamerā. ⁴Ma awara āra ee it'ia beede wāyaadak'āri, irua ma ee jīti pik'apiji p'ak'a chak'eerā jītipatak'a; jōdee ee jēra beede wāyaadak'āri irua ma ee jīti pik'apiji oveja chak'eerā jītipatak'a.

⁵¿K'aipa ma p'usa t'oopijima? ¿K'aipa ma to āpītee weepijima? ⁶¿K'aipa ma ee it'ia bee jīti pik'apijima p'ak'a chak'eerā jītipatak'a? ¿K'aipa ma ee jēra bee jīti pik'apijima oveja chak'eerā jītipatak'a?

⁷¡Tachi Ak'ōre, Jacobpa ijāada Ak'ōre Waibia na eujā k'ait'a chek'āri, wēre nībeepari! ⁸¡Ichia peña lagok'a papiji! ¡Māu–idaa badamāi pania poátri uchiapiji!

Tachi Ak'ōrepa pedee wāarata jarapari

115 ¹Tachi Ak'ōre, eperāarāpa tai t'o p'anadai k'āyaara, pi t'o p'anadaipia bi. ¡Pita t'o p'anadaipia bi, pia eperāarā k'inia iru bapari perā māik'aapa ichita pia pedee wāarata jarapari perā!

²¿Sāap'eda ijāadak'aa beerāpa taimaa nāga iidipatama: “Sāma bīma apata, pāchi Ak'ōre Waibia?” ³Tachi Ak'ōre Waibia it'ari bapari. Ichia oopari ichia oo k'inia bik'a.

⁴Ijāadak'aarāpa āchi ak'ōre waibia apataarā juapa oopata nēdee māik'aapa p'arat'adee. ⁵Ma ne–inaa it'ai iru p'ani mīda, pedeedak'aa; tau

iru p'ani mīda, unudak'aa; ⁶k'iiri iru p'ani mīda, ūridak'aa; k'i iru p'ani mīda, īdak'aa; ⁷jua iru p'ani mīda, jitadak'aa; biiri iru p'ani mīda, p'oyaa nipadak'aa. Ma awara māgee ne–inaa otaudeepa biapi apida ūridak'aa, īyapa wēe p'anadairā. ⁸Māgee ne–inaa k'īsia atua p'anik'a, māga pik'a ma ne–inaa oopataarā māik'aapa aide ijāapataarā k'īsia atua p'anapata.

⁹Maperā israelitaarā, Tachi Ak'ōrede ijāapatāati, iruata parā k'aripapari perā māik'aapa parā–it'ee iru escudok'a bi perā.

¹⁰Aarondeepa uchiadap'edaa p'aareerā, Tachi Ak'ōrede ijāapatāati, iruata parā k'aripapari perā māik'aapa parā–it'ee iru escudok'a bi perā.

¹¹Jōmaweda Tachi Ak'ōre waawepataarā, irude ijāapatāati, iruata parā k'aripapari perā māik'aapa parā–it'ee iru escudok'a bi perā.

¹²Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'i bapari māik'aapa tachi bendiciapari. Irua israelitaarā bendiciapari māik'aapa Aarondeepa uchiadap'edaarā ichiaba bendiciapari. ¹³Auk'a bendiciapari jōmaweda ichi waawepataarā, eperāarā waibiarā, ek'ariara beerā paara.

¹⁴Mia k'inia bi Tachi Ak'ōrepa parādeepa uchiadait'eerā māik'aapa pāchi warrarādeepa uchiadait'eerā īwapimerā. ¹⁵¡K'inia bi Tachi Ak'ōre, chi pajā māik'aapa na p'ek'au eujā oodapa parā bendiciapariimerā!

¹⁶Tachi Ak'ōre eujā it'ari bi. Jōdee irua na p'ek'au eujā ooji eperāarā aide p'anapataadamerā. ¹⁷Piudap'edaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarada–e. ¹⁸Tachi chok'ai p'aniirāpata ichita irumaa pedee pia jarapataadait'ee.

¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Eperā juak'aya bada jipap'eda, Tachi Ak'ōremaa jarada

116 ¹Mia Tachi Ak'ōre k'inia iru bapari, mia it'aa iidipari irua ūripari perā. ²Irua māga oopari perā, mi chok'ai bide irumaa it'aa t'īpariit'ee.

³Lazopa bigi biiride jōi ataparik'a, māga pik'a michi piudapa mi jōi pik'a iru baji. Mapa mia k'īsiaji mi piuit'ee māik'aapa t'āri p'ua nībaji.

⁴Māpai mia Tachi Ak'ōremaa nāga it'aa iidiji: “¡Aai Tachi Ak'ōre, mi k'aripāji, nadeepa uchiamerā!”

⁵Tachi Ak'ōrepa ichita ne–inaa pia oopari, tachi chupiria k'awaapari māik'aapa tachi k'inia iru bapari. ⁶Irua eperāarā k'īra jīp'a beerā jīapari. Mapa mi juatau wēe bak'āri, mi k'aripaji.

⁷īrá mi k'āiwee bapariit'ee, Tachi Ak'ōrepa mágá mi pia ooda perā.

⁸Irua mi k'aripa ataji michi piudadeepa māik'aapa mi jēe nībadadeepa. Mi k'aripaji chok'ai p'aniirā ode at'āri nipapariimerā. ⁹Maperā mi at'āri na p'ek'au eujāde chok'ai bide, ichita oopariit'ee Tachi Ak'ōrepa jara bik'a.

¹⁰Michi t'āridepai jarak'āri: “P'uapa mi audú mia nībida” ak'āri, Tachi Ak'ōrede ijāa amaa–e paji. ¹¹Mágá audú k'īsia nībide mia jaraji: “Eperāarā jōmaweda seewa–idaa p'anapatada” aji.

¹² ¿Ságá mia Tachi Ak'õremaa p'aaimea irua ooda pari mi k'aripait'ee?
¹³Eperäpa copa teeparik'a ichi k'õp'âyomaa, mägá pik'a mia Tachi Ak'õremaa gracias jarait'ee, irua mi mägá k'aripada perä. ¹⁴Irude ijäapataarã chip'edaidak'ãri, ära taide ooit'ee mia Tachi Ak'õremaa jaradak'a.

¹⁵Tachi Ak'õrede ijäapataarã piudak'ãri, iru t'ãri p'uudaipari. ¹⁶Tachi Ak'õre, mia oopari pia oopi bik'a, mi nawepa oopariidak'a. ¡Pia mi uchiapiji mi k'ayaa badadeepa; ma cadenapa jĩ pik'a badadeepa!

¹⁷Maperã pi-it'ee mia ne-animal paapiit'ee. Mägá pimaa gracias jarait'ee mäik'aapa pimaa it'aa t'ĩpariit'ee. ¹⁸Pi p'uuru pidaarã chip'edaidak'ãri, ära taide ooit'ee mia pimaa jaradak'a. ¹⁹¡Mägá ooit'ee pi te t'iak'au bide, Jerusalén p'uurude!

¡Aleluya! ¡Jõmaaräpa Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Tachi Ak'õremaa it'aa t'ĩpata

117 ¹¡Awara-awaraa eujädepemaarã jõmaweda, Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapatáati! ¡P'uuru pidaarã jõmaweda, k'aride irumaa pedee pia jarapatáati! ²¡Rua tachi audú k'inia iru bapari mäik'aapa ichita oopari ichia jara bik'a!

¡Aleluya! ¡Jõmaaräpa Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Tachi Ak'õremaa gracias jarada irua k'aripapari perä

118 ¹Tachi Ak'õremaa gracias jaradáma, iru t'ãri pia bapari perä mäik'aapa tachi ichita k'inia iru bapari perä.

²Israelitaarã, nãga jarapatáati: “Irua tachi ichita k'inia iru bapari.”

³Aarondeepa uchiadap'edaarã, nãga jarapatáati: “Irua tachi ichita k'inia iru bapari.” ⁴Tachi Ak'õre waawepataarã, nãga jarapatáati: “Irua tachi ichita k'inia iru bapari.”

⁵Mi audú k'ísia nĩbak'ãri, Tachi Ak'õremaa it'aa iidiji. Mãpai irua ũriji mäik'aapa mi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã juadeepa mi uchiapiji. ⁶Tachi Ak'õre mi ome bapari. Mapa mi waawee bak'aa. ¿K'ãata eperäpa mĩmaa ooima? ⁷Tachi Ak'õre mi ome bapari mäik'aapa mi k'aripapari. Michi taupa unuit'ee irua mi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã p'oyaak'ãri.

⁸Piara bi jiriit'ee Tachi Ak'õrepa tachi k'aripamerã jirii k'ãyaara eperäaräpa k'aripadamerã. ⁹Piara bi jiriit'ee Tachi Ak'õrepa tachi k'aripamerã jirii k'ãyaara eperäarã poro waibiaräpa k'aripadamerã.

¹⁰Tachi Ak'õrede ijäadak'aa beeräpa mi wap'ira iru p'anajida. Mamĩda Tachi Ak'õrepa k'aripap'eda, mia ära p'oyaaji. ¹¹Mi k'ĩraichaaweda wap'ira iru p'anajida. Mamĩda Tachi Ak'õrepa k'aripap'eda, mia ära p'oyaaji. ¹²Netirri chok'ara tachi ĩri chepatak'a, mägá pik'a ärapa mi wap'ira iru p'anajida. Mamĩda ära jõdachida Tachi Ak'õrepa mi k'aripap'eda, mia ära p'oyaak'ãri. T'ipitaupa pak'uru jep'edaa ne-iiri-idaa bi paa jõparik'a, mägá pik'a ära jõdachida.

¹³Āra mi ĩri chedak'āri māik'aapa mi p'oyaadait'ee pak'āri, Tachi Ak'ōrepa mi k'aripaji. ¹⁴Tachi Ak'ōrepa mi juataura papipari. Mapa mia irumaa k'aripari. ĩruata mi k'aripa atapari mi k'ĭra unuamaa iru p'anapataarā juadeepa!

¹⁵Irua jara bik'a oopataarā tede t'āri o-ĭapa nāga k'aripata: “ĭTachi Ak'ōre juarapa āra p'oyaaji! ¹⁶ĭTachi Ak'ōre jua pi-ia bi! ĩru juarapa ne-inaa pia oopari!”

¹⁷Waide mi piu-e pait'ee. Chok'ai bapariit'ee māik'aapa Tachi Ak'ōrepa ne-inaa pi-ia oopari jarapariit'ee. ¹⁸Tachi Ak'ōrepa mi audú miapiji. Mamĭda mi piupi-e paji.

¹⁹Tachi Ak'ōre tedepema puerta ewāti, irua oopi bik'a oopataarā t'ĭudamerā, mi t'ĭu k'ĭnia bairā irumaa gracias jarait'ee.

²⁰Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā iru tedepema puertade t'ĭupata.

²¹Tachi Ak'ōre, pĭmaa gracias jara bi, pia mi pedee ũrida perā māik'aapa mi k'aripada perā.

²²Te oopataarāpa māu k'ĭniada-e padap'edaa pipiara padachi. ²³Tachi Ak'ōrepa ma māu pipiara papik'āri, tachi ak'ĭtrua para beeji. ²⁴I dipema ewari Tachi Ak'ōrepa tachi k'ĭra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaaji. Maperā t'āri o-ĭa p'anadáma.

²⁵Tachi Ak'ōre, ĭtai k'aripāji ichita tai k'ĭra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaadamerā! ²⁶Bendicĭaji eperā pi tede chepari ĭt'aa t'ĭde. Pi tede taipa eperāarāmaa nāgĭ pedee pia jarapata: ²⁷“Tachi Ak'ōre Jōmaarā Ak'ōre Waibia. Irua tachi atepari ĭdaa pik'a bi ode. Maperā pak'uru jua araa ĭĭ atadap'eda, tai ome iru altar ik'aawa p'ĭrria chĕti.”

²⁸Tachi Ak'ōre, pi michi Ak'ōre Waibia. Mapa mia pĭmaa gracias jarapari. Pi michi Ak'ōre Waibia. Mapa jōmaarā taide mia jarapari pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi.

²⁹Tachi Ak'ōremaa gracias jarapatáati, iru t'āri pia bapari perā māik'aapa irua tachi ichita k'ĭnia iru bapari perā.

Tachi Ak'ōre ley

Sección I

119 ¹Eperāarā o-ĭa p'anapata k'ĭra ĭp'a nipadak'āri māik'aapa Tachi Ak'ōre ley p'ādade jara bik'a oodak'āri. ²Ichiaba eperāarā o-ĭa p'anapata Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oodak'āri māik'aapa t'āriipa ĭridak'āri k'awaadait'ee irua āchĭmaa oopi k'ĭnia bi. ³Māgee eperāarāpa ne-inaa k'achia oodaamaa p'anapata. Tachi Ak'ōre ode nipapata irua k'ĭnia bik'a. ⁴Tachi Ak'ōre, pia jaraji eperāarāpa pia jara bik'a oopataadamerā. ⁵ĭMĭa audú oo k'ĭnia bi pia jara bik'a! ⁶Mĭa jōmaweda pia jara bik'a ook'āri, maarepida k'ĭra nejasia ba-e pait'ee. ⁷Pĭa mĭmaa jarateek'āri sĕgá pia ichita ne-inaa pia oopari eperāarāpa

oopata ak'ik'ári jarait'ee pia wa k'achia, t'áripa mia pimaá pedee pia jarait'ee. ⁸Mia oopariit'ee pia jara bik'a. Mapa mi atabëináaji.

Sección II

⁹Tachi Ak'óre, ¿sǎgá k'útrāa p'ek'au k'achia oo—ee baparima? Māga baparii pia jara bik'a ook'ári. ¹⁰T'áripa mia pi jiripari. Mapa mi k'aripáji pia jara bik'a oo amaanaamerā. ¹¹Michi t'áride pi pedee ia pik'a iru bi, pi k'irapite p'ek'au k'achia oo k'inia—e bairā. ¹²¡Tachi Ak'óre, pi t'ári pia bapari! ¡Pi leyde jara bi mimaa jaratééji! ¹³Mia awaraarāmaa jarapari pia ley jarada. ¹⁴Pia jara bik'a oo bi misa, mi o—íara bapari o—ía bai k'áyaara p'arat'ara bak'ári. ¹⁵Pi leyde mia k'ísiapariit'ee mǎik'aapa pia jara bi k'irāpapariit'ee. ¹⁶O—ía bapariit'ee pi ley k'awa bairā. Pi pedee k'íra atua—e pait'ee.

Sección III

¹⁷Tachi Ak'óre, ¡mi pia óoji mi pi mimiapari perā! Māgá mi at'ári chok'ai bai mǎik'aapa pia jara bik'a ooi. ¹⁸Mimaa k'awaapíji pi leydepema ne—ináa pi—ia mimaa jaratee k'inia bi. ¹⁹Awaraa eujádepemaarāk'a na p'ek'au eujáde mi taarā ba—e pait'ee. Mapa pi ley mimaa k'awaapíji. ²⁰Ewari chaa pia jara bi pedee mia audú k'awa k'inia bi. ²¹Pia audua beerāmaa jarapari āra k'achia ooit'ee, mǎirāpa pia jara bik'a oodaamaa p'anapata perā. ²²Mǎirāpa mimaa ik'achia pedee jarapata mǎik'aapa mi ek'ariara unupata. Mapa āra mi ik'aawaapa āyaa péiji, mia pi leyde jara bik'a oopari perā. ²³Eperāarā poro waibiarā chip'edaidak'ári, āchia pida mi āpite pedee k'achia jarapata. Mamída, mi, pi mimiaparipa pi leyde k'ísiapariit'ee. ²⁴Māgá mia pi leyde k'ísiak'ári, mi t'ári o—íadaipari. Pi ley mi ūrapataarāk'api p'ani.

Sección IV

²⁵Tachi Ak'óre, mi eperā yooro p'orade jēra bee bík'api bi. Piuit'ee pik'a bi. Mi waapiara chok'ai bapíji pia tai, pichi eperāarāmaa jaradak'a. ²⁶Mia ne—ináa oopariida jōma pimaá nepirik'ári, pia p'anauji. ¡Pi leyde jara bi mimaa jaratééji! ²⁷Mimaa jaratééji mia pi leyde jara bik'a oo k'awaa wāmerā. Māgá mia k'ísiapariit'ee pia ne—ináa pi—ia ooparide. ²⁸T'ári p'uapa mǎik'aapa jēe nībipa mi taubara bapari. Mi t'áride choopíji pia tai, pichi eperāarāmaa jaradak'a. ²⁹Mi k'aripáji seewa—idaa beerāk'a banaamerā. ¡T'ári piapa pi leyde jara bi mimaa jaratééji! ³⁰Mia jirit'eraji pia jara bik'a ooit'ee. Mapa mia pi ley k'awa k'inia bi. ³¹Tachi Ak'óre, mia oo k'inia bi pia jara bik'a. Mi k'íra nejasiapináaji. ³²T'áripa mia ichita oo k'inia bi pia jara bik'a, pia mi t'ári o—íapipari perā.

Sección V

³³Tachi Ak'óre, mimaa jaratééji pi leyde jara bi. Māgá michi piurumaa mia made jara bik'a oopariit'ee. ³⁴Mi k'ísia k'awaapíji pi leyde jara bik'a

oo k'awaamerā. Māgá t'āripa mia māga oopariit'ee. ³⁵Mi k'aripáji pia jara bi k'aurepa mi pi ode nipapariimerā, made nipak'āri, mi t'āri o-īa bapari perā. ³⁶Mimaa k'īsiapíji pi leyde jara bik'a oomerā, michi k'inia net'aa wa p'arat'a jita k'inia bai k'āyaara. ³⁷Mi k'aripáji ne-inaa vale-e baibide ijāanaamerā. At'āri mi chok'ai bapíji pi ode nipapariimerā. ³⁸Pia mi, pi mimiaparimaa jaradak'a óoji, pia ichita pi waawepataarāmaa māga oopari perā. ³⁹Mi k'aripáji waawee bairā eperāarāpa mi itriadai māik'aapa mi k'īra nejasiapidai. Pia ichita ne-inaa pia oopari jarak'āri eperāarāpa oopata pia wa k'achia. ⁴⁰¡Mia pi leyde jara bik'a oo k'inia bi! Mapa pia ne-inaa pia oopari perā, mi chiwidi pik'a bapiparíji.

Sección VI

⁴¹Tachi Ak'ōre, ak'ipíji pia naaweda jarada: wāara mi k'inia iru bi māik'aapa wāara mi k'aripapari. ⁴²Māgá mia p'anaui mimaa ik'achia jara bimaa, mia pi pedeede ijāa bairā. ⁴³Mi it'aideepa ichita wāara pedee uchiapíji, mia k'awa bairā pia ichita ne-inaa jōma pia oopari. ⁴⁴Ichita mia oo k'inia bi pi leyde jara bik'a. ⁴⁵Michi wārumaa k'āiwee wāit'ee, pi leyde jara bik'a oo k'inia bairā. ⁴⁶Reyrāmaa mia pi ley jarait'ee māik'aapa mi k'īra nejasia-e pait'ee. ⁴⁷Mia pi ley k'inia iru bapari. Pi leyde k'īsiak'āri, mi o-īadaipari. ⁴⁸Mia pi ley k'inia iru bapari māik'aapa made jara bik'a oo k'inia bapari. Pi leyde audú k'īsiapariit'ee.

Sección VII

⁴⁹K'irāpáji pia jarada mi, pi mimiaparimaa. Ma jarada k'aurepa mia nīmaa bi pia mi k'aripamerā. ⁵⁰Mi k'īsia paraa nībak'āri, ma pedee jaradapa mi t'āri o-ī-īapipari. Pia jarada k'aurepa mi chok'ai bi. ⁵¹Audua beerāpa mimaa audú ik'achia jararuta pijida, mia pi leyde ijāa amaa-e pait'ee. ⁵²Mia k'irāpak'āri pia naaweda eperāarā miapida āchia ne-inaa k'achia oopatap'edaa pari, mi t'āri o-ī-īa beepari. ⁵³Mia unuk'āri pi, Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerāpa pi leyde jara bik'a oodaamaa p'ani, mi k'īraudaipari. ⁵⁴Mi-it'ee pi leyde jara bi k'arik'api bi, na p'ek'au eujāde bi misa, mi awaraa eujādepemak'a ni mīda. ⁵⁵¡Tachi Ak'ōre, p'ārik'ua mia pi k'irāpapari māik'aapa pi leyde jara bik'a oo k'inia bapari! ⁵⁶Nāgapai mia oo k'inia bi: pi leyde jara bik'a.

Sección VIII

⁵⁷Tachi Ak'ōre, ¡mia pidepai ijāapari! Pi pipiara bi eujā pia bi jīai k'āyaara. Pīmaa mia nāga jara bi: “Pia jara bik'a oopariit'eepi.” ⁵⁸T'āripa mia māga oo k'inia bi, pia mi pia ak'ipariimerā. Mi chupiria k'awáaji pia mimaa jaradak'a. ⁵⁹Mia naaweda oopariidade k'īsiak'āri, pi leyde jara bik'a oo k'inia nībeeji māik'aapa ⁶⁰taarā-eweda mia māga oo beeji. ⁶¹Eperāarāpa trampa oga jira bipatak'a ne-animal aide baaimerā, māga pik'a pide ijāadak'aa beerāpa jiripata mi k'achiade baaipidait'ee. Mamīda

mia pi ley k'ira atua–e pait'ee. ⁶² Esapite mi p'irabaipari pimaas gracias jarait'ee, pia ichita ne–inaa pia oopari perã jarak'ãri eperãarãpa oopata pia wa k'achia. ⁶³ Pi waawepataarã mi k'öp'ãyoorã, pia jara bik'a oopata perã. ⁶⁴ Tachi Ak'õre, pia na p'ek'au eujãdepemaarã k'inia iru bapari. ¡Pi leyde jara bi mimaa jaratéeji!

Sección IX

⁶⁵ Tachi Ak'õre, pi t'ãri pia bapari mi, pi mimiapari ome pia jara bik'a ichita oopari perã. ⁶⁶ Mimaas pi ley k'awaapíji mia k'awaamerã ooit'ee pia k'inia bik'a, mia pi leyde ijãapari perã. ⁶⁷ Naaweda pia mi miapiji mi ne–inaa k'achia oo nipada perã. Mamída ñrã mia oopari pia jara bik'a. ⁶⁸ Pi t'ãri pia bapari perã, ne–inaa pia aupai oopari. ¡Pi leyde jara bi mimaa jaratéeji! ⁶⁹ Mi ãpíte audua beerãpa seewa jarapata. Mamída t'ãripa mia oopari pia jara bik'a. ⁷⁰ Ñchia pi ley k'awadak'aa. Mamída mi t'ãri o–ia bi pi ley k'awa bairã. ⁷¹ Pia mi miapik'ãri, ne–inaa pia ooji, mägã mia k'awaada perã ooit'ee pi leyde jara bik'a. ⁷² Mi–it'ee piara bi pi ley k'await'ee nêe tau mãik'aapa p'arat'a tau mil chok'ara iru bai k'ãyaara.

Sección X

⁷³ Pia michi k'ap'ia mãik'aapa t'ãri ooji pia oodak'a mi bamerã. Ñrã mi poro wêsaa bapíji. Mägã mia pi ley pia k'awaait'ee. ⁷⁴ Pide ijãapataarã o–iãdaipata mi unudak'ãri, k'awa p'anadairã mia oo k'inia bi pia jara bik'a. ⁷⁵ Tachi Ak'õre, mia k'awa bi pia ichita ne–inaa pia oopari, jarak'ãri eperãarãpa oopata pia wa k'achia mãik'aapa pia mi miapik'ãri mia ne–inaa k'achia oopariida k'aurepa. ⁷⁶ Maperã mi t'ãri o–iãdaipari pia mi chupiria k'awaak'ãri, mi, pi mimiaparimaa mãga ooit'eeda ada perã. ⁷⁷ Ak'ipíji pia wãara mi k'inia iru bapari. Mägã mi at'ãri chok'ai bai mãik'aapa pia jara bik'a ooi, mi o–ia bairã pi ley ome. ⁷⁸ Mia k'inia bi pia audua beerã k'ira nejasiapimerã, ichi k'inia mimaa ne–inaa k'achia oopata perã. Mamída miata pi leyde k'isiapariit'ee. ⁷⁹ K'inia bi pi waawepataarã, chi pi ley k'awa beerã, mi ome ãchi t'ãri auk'a bidamerã. ⁸⁰ T'ãripa mia ne–inaa jõmaweda oo k'inia bi pia jara bik'a. Mägã mi k'ira nejasia–e pait'ee.

Sección XI

⁸¹ K'inia bi pia isapai mi k'aripa chemerã. Mi sêdai wã, nimaa bi misa pia ooit'eeda adak'a oomerã. ⁸² Ara tachi tau t'ũmaadaiparik'a eperã t'imíipa chewã ak'i bak'ãri, mãga pik'a mia nimaa bi pia mi k'aripa chemerã mãik'aapa nãga jara bi: “¿Sãapai mi t'ãri o–iã–iãpiit'eema?” ⁸³ Ne–e te it'ari bida soredaiparik'a, mãga pik'a mi chonaadai wã. Mamída mia pi ley k'ira atua–e pait'ee. ⁸⁴ ¿Jõmasaa taarãit'eema mi k'aripa cheit'ee? ¿Sãapai mimaa k'achia oo p'aníirãpa oopata ak'ip'eda,

k'achia bida ait'eema? ⁸⁵Eperāpa trampa oga jira biparik'a ne–animal aide baaimerā, māga pik'a audua beerā, pi leyde jara bik'a p'ana k'iniadak'aa p'aniirāpa mi k'achiade baai pi k'inia p'ani. ⁸⁶Mamīda mia k'awa bi pia jara bi jōmaweda wāara. Maperā mi k'aripāji seewa jarapataarāpa mi jiripata perā miapidait'ee. ⁸⁷Ārapa mi perā peejida māik'aapa na p'ek'au eujādeepa wēpapidait'ee paji. Mamīda mia pi leyde ijāa amaa–e paji. ⁸⁸Mi āra juadeepa chok'ai uchiapīji, pia mi k'inia iru bapari perā. Māga ooru pirā, mia oopariit'ee pi leyde jara bik'a.

Sección XII

⁸⁹Tachi Ak'ōre, pi pedee jōk'aa. Ichita it'ari pi eujāde bapariit'ee. ⁹⁰Pia ichita oopari pia jara bik'a. Pia na p'ek'au eujā ooji abaa māi bamerā, awara āyaa wā–ee. ⁹¹Ne–inaa jōmaweda at'āri nībi pia jara bēidak'a māik'aapa ma jōma pi jua ek'ari nībi. ⁹²Pi leyde jara bīpa mi t'āri o–īapi–e pada paara, t'āri p'uapa mi piudai bak'aji. ⁹³Mia pi ley k'īra atuak'aa pait'ee, ma k'aurepa pia mi at'āri chok'ai iru bapari perā. ⁹⁴Tachi Ak'ōre, jmi k'aripāji mi pērē perā māik'aapa pia jara bik'a mia oopari perā! ⁹⁵Pide ijāadak'aa beerāpa nimaa p'ani mi peedait'ee. Mamīda mia pi leyde k'īsiapariit'ee. ⁹⁶Mia k'awa bi na p'ek'au eujādepema ne–inaa jōmaweda jōdait'ee. jMamīda pia pedee jarada ichita bapariit'ee!

Sección XIII

⁹⁷jMia pi ley audú k'inia iru bapari! Ewari āree aide k'īsiapari. ⁹⁸Pia pedee jara bi ichita mērē pait'ee perā, ma pedee k'aurepa mi k'īsia k'awaara bi mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā k'āyaara. ⁹⁹Ichiba mi k'īsia k'awaara bi mimaa jarateepataarā k'āyaara, pi leyde k'īsiapari perā. ¹⁰⁰Ma awara mi k'īsia k'awaara bi chonaarā k'āyaara, mia pi leyde jara bik'a oopari perā. ¹⁰¹O k'achiade wāamaa bi, pia jara bik'a oo k'inia bairā. ¹⁰²Mia pi leyde jara bik'a oo amaa–e pait'ee, piata mimaa māgī ley jarateepari perā. ¹⁰³Mi–it'ee pi pedee ne–inaa k'ūa warraa bīk'ata bi. Pi–iara bi miéle mi it'aide k'ū–ūa bi k'āyaara. ¹⁰⁴Pi leyde jara bi k'aurepa mia ne–inaa k'īra t'ādo o k'awaa wāpari. Mapa seewa jarapataarā ode mi nipak'aa.

Sección XIV

¹⁰⁵Tachi Ak'ōre, mi–it'ee pi pedee lamparak'a bi, ma pedee k'aurepa mi wārumaa īdaa pik'a bi ode nipapari perā. ¹⁰⁶Mia nāga juraaji māik'aapa ooit'ee mia juraadak'a. Mia ooit'ee pi ley pia bīde jara bik'a. ¹⁰⁷Tachi Ak'ōre, mi audupai chupiria nībi. Mi at'āri chok'ai bapīji, pia pichi eperāarāmaa jaradak'a. ¹⁰⁸Tachi Ak'ōre, mia t'āri pa pedee jara bi ūrīji māik'aapa mimaa pi leyde jara bi jaratēeji. ¹⁰⁹Awaraarāpa mi ichita pee k'inia p'ani mīda, mia pi ley k'īra atua–e pait'ee. ¹¹⁰Eperāpa trampa

oga jira biparik'a ne–animal aide baaimerã, mãga pik'a pide ijãadak'aa beerãpa mi ne–inaa k'achiade baaipi k'inia p'ani. Mamïda mia pi leyde ijãa amaa–e pait'ee. ¹¹¹Eperãpa ichi ak'õrepa ne–inaa bëida jãaparik'a, mãga pik'a mia pi ley ichita jãait'ee, ma k'aurepa mi t'ãri o–ia bapari perã. ¹¹²T'ãriapa mia ichita ooit'ee pia jara bik'a michi piurumaa.

Sección XV

¹¹³T'ãri jïp'a nipadak'aarã mia k'ïra unuamaa iru bi. Mamïda mia pi ley k'inia iru bapari. ¹¹⁴Tachi Ak'õre, mi pide miru pik'apari. Escudopa eperã jãaparik'a, mãga pik'a pia mi jãapari mãik'aapa k'aripapari. Maperã pia pedee jara bide mia ijãapari. ¹¹⁵Ne–inaa k'achia oopataarã, mi ik'aawaapa äyaa wãti, mia oo k'inia bairã michi Ak'õre Waibiapa jara bik'a. ¹¹⁶Tachi Ak'õre, mi k'aripãji pia pichi eperãarãmaa jaradak'a. Mãgã mi at'ãri chok'ai bait'ee. ¡Mi k'aripa–eda anãaji, mia nimaa bairã pia mi k'aripamerã! ¹¹⁷Mi k'aripãji piunaamerã. Mia ichita ooit'ee pia jara bik'a. ¹¹⁸Eperãarãpa pi leyde jara bik'a oodaamaa p'aneedak'ãri, pia ãra yiarãa iru beepari, seewatapai pide ijãapatada apata perã. ¹¹⁹Pi–it'ee na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerã ne–inaa k'achïak'ata p'ani; nejarra eperãarãpa bat'apatãk'api p'ani. Maperã mia pi ley k'inia iru bapari. ¹²⁰Mi pi k'ïrapite bak'ãri, waaweepe mi k'ap'ia wëredaipari. Mapa mia pi leyde audú ijãapari.

Sección XVI

¹²¹Tachi Ak'õre, mia ne–inaa pia oopari pia jara bik'a. Mapa mi baaipinãaji mïmaa ne–inaa k'achia oo k'inia p'aniirã juade. ¹²²Mi, pi mimiapari jãaji, audua beerãpa mïmaa ne–inaa k'achia oonaadamerã. ¹²³Ara tachi tau t'ũmaadaiparik'a eperã t'imïipa chewã ak'i bak'ãri, mãga pik'a mia nimaa bi pia mi k'aripa chemerã, pia pichi eperãarãmaa jaradak'a. ¹²⁴Mi pi mimiapari perã, mïmaa óoji pia k'inia iru biirãmaa ooparik'a. ¡Pi leyde jara bi mïmaa jaratéeji! ¹²⁵Mi pi mimiapari. Mi k'ïsia k'awaapãji, mia pi leyde jara bik'a oo k'awaamerã. ¹²⁶Tachi Ak'õre, tai k'aripa chéji, eperãarãpa oodaamaa p'anadairã pia jara bik'a. ¹²⁷Awaraa ne–inaa k'ãyaara pia pedee jara bi mia k'iniara iru bapari. Nëe pi–ia iru bai k'ãyaara, mia pi ley k'iniara iru bapari. ¹²⁸Mapa mia pi ley jõmaweda pia ak'ipari mãik'aapa seewa jarapataarã ode mi nipak'aa.

Sección XVII

¹²⁹Pi ley jõmaarã pedee k'ãyaara pipiara bairã, mia aide jara bik'a oopari. ¹³⁰Pi ley jarateedak'ãri, ma pedee ùripataarã k'ïsia ïdaa pik'adaipata mãik'aapa eperãarã jïp'arã paara k'ïsia k'awaadaipata. ¹³¹Warra chak'e i ãaparik'a chik'o k'o k'inia bak'ãri, mãga pik'a mia nipari pi ley k'awaait'ee. ¹³²Maperã mïmaa ak'ïji mãik'aapa mi chupïria

k'awáaji, pi k'inia iru p'anapataarã ome ooparik'a. ¹³³Pia jara bik'a mimaa oopíji, mi ne–inaa k'achiade baainamerã. ¹³⁴Mimaa ne–inaa k'achia oo k'inia p'aniirã jua ek'ariipa mi k'aripa atáji, mia oo k'inia bairã pia jara bik'a. ¹³⁵Mi pi mimiapari perã, ¡mi pia ak'íji mãik'aapa pi leyde jara bi mimaa jaratéeji! ¹³⁶Mi audú jéedaipari, eperãarãpa pi leyde jara bik'a oodaamaa p'anapata perã.

Sección XVIII

¹³⁷Tachi Ak'õre, pia ichita ne–inaa jõma pia oopari. Pi ley jõmaweda pia bi, pia jarada perã. ¹³⁸Pia ley jarada pia bi, wãara pedee aupai pia jarapari perã. Mapa mia pi leyde jara bik'a oo k'inia bi. ¹³⁹Mi k'íra unuamaa iru p'anapataarã ome mi k'írau bi, arapa pi ley k'awa k'iniada–e p'anadairã. ¹⁴⁰Apidaapa p'oyaa jarada–e pai pia oo–e pia jara bik'a. Mapa mi, pi mimiaparipa pi pedee k'inia iru bapari. ¹⁴¹Mi eperã poro waibia–e mída mãik'aapa eperãarãpa mi yíaraa iru p'ani mída, mia pi ley k'irãpapariit'ee. ¹⁴²Pia ichita ne–inaa pia oopari mãik'aapa pi ley wãarapi. ¹⁴³Mi k'íra pia–ee, k'ísia nĩbak'ãri, pi leyde k'ísiapari mãik'aapa t'ãri o–ia beepari. ¹⁴⁴Pia jarak'ãri eperãarãpa ne–inaa oodamerã, ichita ne–inaa pia oopari. ¡Mi k'ísia k'awaapíji, pia jara bik'a mi bapariimerã!

Sección XIX

¹⁴⁵Tachi Ak'õre, t'ãriipa mia pĩmaa it'aa iidipari. P'anáuji mia pi leyde jara bik'a oo k'inia bairã. ¹⁴⁶Pĩmaa chupĩria iidimaa bi. Mi k'aripáji, pia jara bik'a mia oo k'inia bairã. ¹⁴⁷Ak'õrejĩru uchiai naaweda, mi p'irabaipari pĩmaa it'aa iidit'ee. Nĩmaa bi pia k'aripa chemerã, pia pichi eperãarãmaa jaradak'a. ¹⁴⁸P'ãrik'ua paara mi ñrimadaipari k'ísiait'ee pia jarada pedeede. ¹⁴⁹Tachi Ak'õre, pia mi k'inia iru bapari perã, mia it'aa iidi bi úrfji. Pia ichita ne–inaa pia oopari perã, mi at'ãri chok'ai bapíji. ¹⁵⁰Mi jiri p'aniirã; mãgí t'ãri k'achia–idaa beerã, k'ait'a cheruta mi peede. Mamída mãirãpa pi leyde jara bik'a oodak'aa, ma ley ik'aawaapa t'imí pik'a p'anadairã. ¹⁵¹Tachi Ak'õre, pi mi k'ait'a bi mãik'aapa pia jara bi pedee wãarapi. ¹⁵²Taarãru mia pi ley k'awa bi. Pia ma ley jaraji ichita bapariimerã.

Sección XX

¹⁵³Mi ak'íji mi chupĩria nĩbairã mãik'aapa na nepĩradeepa mi uchiapíji, mia pi ley k'íra atua–e bairã. ¹⁵⁴Mi k'aripáji na nepĩradeepa chok'ai uchiamerã, pia pichi eperãarã k'aripait'eeda ada perã. ¹⁵⁵Pia pide ijãadak'aa beerã k'aripa–e pait'ee, achia oodak'aa perã pi leyde jara bik'a. ¹⁵⁶Tachi Ak'õre, pia eperãarã audú chupĩria k'awaapari. Pi k'irapite mi pia niparu pirã, mi at'ãri chok'ai bapíji. ¹⁵⁷Mi k'íra unuamaa iru p'anapataarã chok'ara p'aniirãpa mi jiri p'ani mída peedait'ee, mia pi leyde ijãa amaa–e pait'ee.

158 Mi choo–e pide ijãadaamaa p'aniirã ome, pia jara bik'a oodaamaa p'anadairã. 159 Tachi Ak'õre, mi ak'lji k'awaait'ee sãgã mia pi ley k'inia iru bapari. Mi at'ãri chok'ai bapíji mi k'inia iru bairã. 160 Pi pedee jõmaweda wãara mãik'aapa pi ley jõ–e pait'ee pedee pipiara bairã.

Sección XXI

161 Eperãarã poro waibiarãpa ichi k'inia mi jiripata peet'aadait'ee. Mamída t'ãripa mia pi pedeede ijãa bi. 162 Eperã o–ãadaiarik'a nãe unu atak'ãri, mãga pik'a mi o–ia bapari pichi eperãarã ome pacto ooda jara bide k'irãpak'ãri. 163 Mia seewa ùriamaa bapari, seewa unuamaa iru bapari perã. Mamída mia pi ley k'inia iru bapari. 164 Ewari chaa mia pimaa it'aa t'ida siete it'aa t'ipari, pia ley jaraparide maarepida k'achia wẽ–e perã. 165 Pi ley k'inia iru p'anapataarã k'ãiwee p'anapata. Apidaapa ãra k'achiade baaipida–e pait'ee. 166 Tachi Ak'õre, mia nimaa bi pia mi k'aripa chemerã mãik'aapa mia oopari pia jara bik'a. 167 Mia pi ley k'inia iru bapari perã, t'ãripa oopari made jara bik'a. 168 Pia mi bapari k'awapari perã, mia pi leyde jara bik'a oopari.

Sección XXII

169 Tachi Ak'õre, mia k'inia bi pia mi biapi ùrimerã pi baparimãiipa. ¡Mi k'isia k'awaapíji pi pedee pia k'awaamerã! 170 K'inia bi mia it'aa iidi bi ùrimerã pi baparimãiipa. ¡Mi k'aripáji pia pichi eperãarãmaa jaradak'a! 171 T'ãri o–ãapa mia pimaa k'ari k'inia bi, pi ley mimaa jarateeda perã. 172 Pi pedee jõmaweda pia bi, pia jarada perã. Mapa mia pi pedee k'ari k'inia bi. 173 K'inia bi pichi juapa mi k'aripamerã, mia pi leyde jara bik'a oo k'inia bairã. 174 Tachi Ak'õre, ¡mi k'aripáji! ¡Mi o–ia bi pi ley ome! 175 Mi at'ãri chok'ai bapíji pimaa pedee pia jarapariimerã. Pia ichita ne–inaa pia oopari perã, ne–inaa pia óoji mi k'aripait'ee. 176 Ara oveja o atuaparik'a, mãga pik'a mi pi odeepa uchiadaipari. ¡Tachi Ak'õre, mi, pi mimiapari jiri chéji, mia pi ley k'ira atua–e bairã!

K'isia nĩbide it'aa t'ida

120 1 Mi k'isia nĩbak'ãri, Tachi Ak'õremaa it'aa iidiji. Mãpai irua p'anauji. 2 Nãga it'aa t'iji: “Tachi Ak'õre, mi k'aripáji seewa–idaa beerãpa mãik'aapa k'urayaa beerãpa mi ãpate pedee k'achia jara p'anadairã.

3 Seewa–idaa bita, ¿k'ãata pimaa p'asait'ee pia seewa jara bi k'auropa? 4 ¡Soldaorã juapa irua sia k'ida misua bee mãik'aapa t'ipítaiu k'ira urua bee pimaa pãipiit'ee!

5 ¡Mi chupiria nĩbi, Mésec eujãde mi awaraa eujãdepemak'a nĩbairã! ¡Cedar eujãdepemaarã te ne–edee oodap'edaa t'ãide baparík'api bi! 6 ¡Mi audú taarã nĩbi mãgee k'ãiwee p'ana k'iniadak'aa beerã ome! 7 Mi k'ãiwee ba k'inia bi. Mamída mãgeerãmaa jararu pirã k'ãiwee p'anapataadamerã, ãchia: ‘¡Chõodãma!’ apata.”

Tachi Ak'õrepa tachi jïapari

121 ¹Mia ee jëra beemaa ak'ik'ãri, michi t'ãridepai k'ïsiapari: “¿Sãmãik'aapa mi k'aripapari cheit'eema?” apari. ²Tachi Ak'õre, pajã mãik'aapa na p'ek'au eujã oodapa mi k'aripa cheit'ee. ³Eperã wãara ijãapari, irua pi k'achiade baapi–e pait'ee, chi pi ak'ipari k'ãik'aa perã. ⁴Israelitaarã ak'ipari tap'ok'eek'aa mãik'aapa k'ãik'aa. ⁵Tachi Ak'õrépata pi ak'ipari mãik'aapa jïapari. Iru pi k'ait'a bi k'aripait'ee. Pi–it'ee iru pak'uru ek'ari k'ûrasaa baparík'apí bí, ak'õrejïru golpe jërak'ãri. ⁶Maperã ástaawa ak'õrejïrumaa pi paapi–e pait'ee mãik'aapa p'ãrik'ua maarepida atanemaa ne–inaa k'achia oopi–e pait'ee.^y ⁷Tachi Ak'õrepa pi jïapariit'ee ne–inaa k'achiade baainaamerã mãik'aapa pi piunaamerã. ⁸Tachi Ak'õrepa ichita pi jïapariit'ee pichi wãrumaa, teeda bak'ãri paara.

Jerusalén p'uurudé pedee pia jarada

Davidpa na salmo p'ãji.

122 ¹¡Mi t'ãri o–iãdaipari mimaa jaradak'ãri: “Wádama Tachi Ak'õre tedee!” ²¡Ërá tachi Jerusalén murallapa t'iak'au bí edajãde p'ani! ³Jerusalén p'uuru oojida mãdepemaarã araa p'anapataadamerã. ⁴Tachi Ak'õre eperãarã ëreerã chaachaadepemaarã na eede it'aa chepata irumaa pedee pia jaradait'ee, irua tachi chonaa, Israelmaa jaradak'a. ⁵Na p'uurude tachi reyrã p'anapata eperãarã ak'idait'ee. Nama p'ani tachi israelitaarã poro waibiarã, Daviddeepa uchiadap'edaarã. ⁶Israelitaarã, t'ãripa nãga jarapatãati: “K'inia p'ani Jerusalén p'uurudepemaarã k'ãiwee p'anapataadamerã. K'inia p'ani na p'uuru k'inia iru p'aniirã k'ãiwee p'anapataadamerã. ⁷K'inia p'ani Jerusalén murallapa t'iak'au bide p'anapataarã k'ãiwee p'anapataadamerã. K'inia p'ani na p'uurudepema palaciode p'anapataarã k'ãiwee p'anapataadamerã.” ⁸Ërá michi auk'aarã mãik'aapa michi k'õp'ãyoorã nama p'anapata perã, mia nãga jara bí: “Jerusalendepemaarã, k'ãiwee p'anapatãati. ⁹Tachi Ak'õre te nama bairã, mia parã pari mágá it'aa iidipari.”

It'aa iidida Tachi Ak'õrepa chupiria k'awaamerã

123 ¹Tachi Ak'õre, pi tai rey. Pi su–ak'i beepari it'ari bí. Mapa it'aa ak'ip'eda, mia pïmaa it'aa iidimaa bí. ²Ara esclavopa wa esclavapa nïparik'a chiparipa jaramerã k'ãata oopia bí, mãga pik'a taipa nïpata Tachi Ak'õre, Tachi Ak'õre Waibiapa tachi chupiria k'awaamerã. ³Tachi Ak'õre, tai chupiria k'awãaji waa chooda–e perã eperãarãpa tai

^y 121.6 Na versículo jara k'inia bí Tachi Ak'õrepa ichide ijãapataarã jïapari ástaawa, p'ãrik'ua pida.

ãpíte ik'achia pedee jara jõni. ⁴¡Audupai p'arat'a paraa beerãpa tai oo iru p'anapata mãik'aapa audua beerãpa tai ek'ariara unupata!

Tachi Ak'õrepa israelitaarã k'aripapari

124 ¹Israelitaarã, jaradãma: “Tachi Ak'õrepa tachi k'aripa–e pada paara”; Israelitaarã, waya nãga jaradãma: ²“Tachi Ak'õrepa tachi k'aripa–e pada paara, eperãarã tachi ome chõo chedak'ãri, ³mãik'aapa tachi ome k'irau p'anedak'ãri, tachi peek'ook'ajida. ⁴Ara to chedaik'ãri, ne–inaa jõmaweda barree ateparik'a, ⁵¡mãga pik'a mãirãpa tachi jõpik'ajida!

⁶Jõmaarãpa Tachi Ak'õremaa pedee pia jaradaipia bi irua mãirãmaa mãga oopi–e pada perã. Irua mãirãmaa tachi jõpi–e paji. ⁷Tachi k'aripaji mãirã juade baaidai naaweda. ¡Ipana uchiadaiparik'a chi jita iru bada juadeepa, mãga pik'a tachi uchiajida! ⁸Tachi Ak'õre, pajã mãik'aapa na p'ek'au eujã oodapa tachi k'aripapari.

Tachi Ak'õrepa ichideerã jãpari

125 ¹Ara Siõn ee ichita abaamãi baparik'a, ãyaa wã–ee, mãga pik'a Tachi Ak'õrepa ichide ijãapataarã ichita jãpariit'ee. ²Ara ee chok'ara Jerusalén p'uuru ik'aawa ichita p'irrabai jëra beeparik'a, mãga pik'a Tachi Ak'õrepa ichi eperãarã ichita jãpariit'ee.

³Tachi Ak'õrepa ichia jara bik'a oopataarãmaa eujã atapida ijãadak'aa beerã jua ek'ari ichita ba–e pait'ee. Ma eujã mãirã jua ek'ari beeda paara, ichi eperãarãpa ne–inaa k'achia oo p'aneek'ajida.

⁴Tachi Ak'õre, pia ak'íji t'ãri pia beerã; chi t'ãri jãp'a nipapataarã. ⁵Mamãda Tachi Ak'õre, pide ijãadaamaa p'aniirã k'achiadee péjji awaraa ne–inaa k'achia ooi awaa p'aniirã ome.

¡Mia k'inia bi israelitaarã k'ãiwee p'anapataadamerã!

Ht'aa iidida Tachi Ak'õrepa k'aripamerã

126 ¹Tachi Ak'õrepa ichi eperãarã uchiapik'ãri awaraa eujãdepemaarã juadeepa waya Siõn p'uurudee chedamerã, tachi k'ãimok'araa bide pik'a p'anajida. ²Maapai tachi ëipachida mãik'aapa o–ãapa k'aripachida. Ichiaba maapai ijãadak'aa beerãpa jarapachida: “¡Ak'õre Waibiapa ne–inaa pi–ia oojida apachida, ãchi k'aripait'ee!” ³Wãara, Tachi Ak'õre Waibiapa ne–inaa pi–ia oopachi tachi k'aripait'ee. Maperã t'ãri o–ãa p'ani.

⁴Tachi Ak'õre, waya tai mãgã k'aripãji. Tai waya bendicãji. ¡Óoji tai ome k'oipa ooparik'a eujã pania wëe bide baaip'eda, to chak'e p'oo beede week'ãri! ⁵Eperãarã jëe jõnide ne–uuruta pijida, o–ãapa bia jõnide chi chau bi ewadait'ee. ⁶Jëe jõnide net'a tau p'oruta pijida, t'ëepai ewadak'ãri, o–ãapa k'aridait'ee chi k'õrajãma teedaa ateeruta misa.

Tachi Ak'õrepa ne–inaa oopari

Salomonpa na salmo p'ãji.

127 ¹Te oopataarãpa te ooda–e pirã Tachi Ak'õrepa oopi bik'a, ichi k'inia mimiapata. Mãga pik'a Tachi Ak'õrepa tachi p'uuru jãa–e pirã, ichi k'inia jãapataarã bipata ma p'uuru jãadamerã. ²Pari tap'edaweda parã p'irabaipata mimiadait'ee mãik'aapa ñida–ee p'arik'ua pida at'ãri chok'ai p'aneepata ne–inaa oo k'iniapa. ¿Mãga p'anapata–ek'ã k'isia p'anadairã pãchi juadoopa p'anapataadait'ee? ¿K'awada–e p'anik'ã Tachi Ak'õrepa ichia k'inia iru biirã k'ãiwee k'ãipipari?

³Tachi Ak'õrepa tachimaa warrarã teek'ãri, ne–inaa pia oopari. Tachi–it'ee tachi warrarã eujã bëidap'edãak'api p'ani. ⁴Ara sia soldao chõoyaa bi juade p'anik'a, mãga pik'a p'ani warrarã tachia k'ũtrãaweda ooda. ⁵¡Eperã o–ia bi warrarã chok'ara iru bak'ãri! Mãga bak'ãri, iru k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa p'oyaada–e pai, charraarã k'irapite ateedak'ãri.

Tachi Ak'õrepa ichide ijãapataarã bendiciapari

128 ¹Eperã Tachi Ak'õre waawee bak'ãri mãik'aapa irua jara bik'a ook'ãri, ma eperã t'ãri o–ia bapari. ²Ma eperã mãga bak'ãri, ichi juapa mimia ooda k'aurepa nek'opariit'ee. O–ia bapariit'ee mãik'aapa ichia ne–inaa ooru pia uchiat'ee. ³Ichi tede chi wëra uva k'arra chauyaa baparik'a bait'ee, warrarã chok'ara t'oit'ee perã. Chi warrarã olivo jua t'aik'a p'anadait'ee, ichi ik'aawa chok'ara p'anadait'ee perã. ⁴Mãgã Tachi Ak'õrepa eperã ichi waawepari bendiciapari.

⁵Mia k'inia bi Siõn eedeepa Tachi Ak'õrepa ma eperã mãgã bendiciapariimerã. K'inia bi ma eperã na p'ek'au eujãde bi misa, irua unumerã Jerusalén p'uurudepemaarã pia p'anapata. ⁶¡K'inia bi irua ichi ãichak'eerã unumerã!

¡K'inia bi israelitaarã k'ãiwee p'anapataadamerã!

Tachi Ak'õrepa chíara juadeepa tachi uchiapipari

129 ¹Israelitaarã, nãga jaradãma: “Tachi israelitaarã p'uuruk'a awara p'aneedak'ãriipa, tachi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa tachi jiripata jõpidait'ee.” Israelitaarã, waya nãga jaradãma: ²“Tachi israelitaarã p'uuruk'a awara p'aneedak'ãriipa, tachi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa tachi jiripata jõpidait'ee.” Mamãda mãirãpa tachi p'oyaada–e paji. ³Ara eperãarãpa eujã aradopa poreetipatak'a ne–uudai naaweda, mãga pik'a mãirãpa tachi ek'arramaa soopa audú p'ua oopachida. ⁴Mamãda Tachi Ak'õre, chi ichita ne–inaa pia oopariipa, tachi uchiapiji ma ijãadak'aa beerã juadeepa.

⁵Írã tachia k'inia p'ani Siõn eedepemaarã k'ira unuamaa iru p'anapataarã k'ira nejasia p'aneedamerã mãik'aapa jichoodamerã. ⁶K'inia p'ani mãirã

p'anedamerã p'ũajara te porosãude t'onop'eda, ak'õrejĩrupa isapai piit'aaparik'a. ⁷Ne–uupataarãpa mãgee p'ũajara t'iida–e k'õrajĩmade p'e atadait'ee, net'a tau ome oopatak'a ewadak'ãri. ⁸Apidaapa ãchi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarãmaa jarada–e: “K'inia p'ani Tachi Ak'õrepa parã pia oopariimerã. Tachi Ak'õrepa parã bendiciaipia bi.”

It'aa iidida Tachi Ak'õrepa k'aripamerã

130 ¹Aai Tachi Ak'õre, mi uria audú nãpia pik'a bide bi. Mapa pĩmaa it'aa iidimaa bi. ²Jõmaarã Ak'õre Waibia, ùrĩji mia chupĩria iidĩ nĩbi.

³Tachi Ak'õre, pia na p'ek'au eujãdepemaarãpa p'ek'au oopata jõmaweda p'ãda paara, eperã apida p'ek'au wẽe unu–e pak'aji. ⁴Mamĩda pia ãyaa bipari taipa ne–inaa k'achia oopata. Maperãpi pi waaweeepata.

⁵T'ãripa mia nimaa bi Tachi Ak'õrepa mi k'aripa chemerã. Mia ijãa bi irua ooit'ee ichia jara bik'a. ⁶P'uuru jãpataarãpa audú nipatak'a isapai ewarimerã, ma k'ãyaara audupĩara mia nimaa bi Tachi Ak'õrepa mi k'aripa chemerã.

⁷Israelitaarã, mãgã nĩti Tachi Ak'õrepa tachi k'aripa chemerã, iruata tachi k'inia iru bapari perã mãik'aapa tachi na nepĩradeepa uchiapiit'ee perã. ⁸Iruata tachi israelitaarã uchiapiit'ee tachia p'ek'au k'achia oopata jua ek'ariipa.

Tachi Ak'õrede ijãak'ãri, it'aa t'ĩda

Davidpa na salmo p'ãji.

131 ¹Tachi Ak'õre, mi audua nipa–e. Jiri–e awaraarãpa mi pia ak'idamerã. Jiri–e eperãarã poro waibia pait'ee maa–e pirã ne–inaa pi–ia ooit'ee; ne–inaa mia p'oyaa oo–e bi.

²Mãga nipai k'ãyaara, mi k'ãiwee bapari, warra jutop'eda, chi nawe juade k'ãiwee baparik'a. ¡Mãga pik'a bi mi!

³Israelitaarã, ichita nipatãati Tachi Ak'õrepa tachi k'aripamerã.

Tachi Ak'õre tedé jarada

132 ¹Tachi Ak'õre, k'ĩra atuanãaji rey David mia nĩbada, pia te iru bamerã. ²Jacobpa ijãada Ak'õre Waibia, k'irãpãji Davidpa pĩmaa juraada nãga jarak'ãri: ³“Mi teeda ñide t'ũu–e pait'eeda aji, mãik'aapa ⁴michi tau k'ãi–e pait'ee; pia jarait'eera k'ãiwee k'ãi–e pait'ee ⁵Tachi Ak'õre, Jacobpa ijãada Ak'õre Waibia–it'ee te unu–emaa.”

⁶Maap'eda tai Efrata p'uurude p'anide, k'awaajida Tachi Ak'õre baaltek'a bi Quiriat Yearín p'uuru k'ait'a baji. ⁷Mãga k'awaadak'ãri, mãgajida: “¡Wãdãma ajida, Tachi Ak'õre baaltek'a bĩmaa! ¡Mama bedabaidãma iru k'ĩrapite, irumaa nãga it'aa t'ĩdait'ee!

⁸Tachi Ak'õre, pichi te awara bidamaa wãpãde ajida, ñide pichi baaltek'a bi ome, ma baaltek'a bi k'aurepa taipa pi jua unupata perã.

⁹Taipa k'inia p'ani pi p'aareerāpa ichita ne–inaa pia oopataadamerā, āchi p'aru awara bida ichita jīpatak'a. K'inia p'ani pide ijāapataarā t'āri o–īapa bia para bamerā. ¹⁰Tachi Ak'ōre, mi, pi mimiapari Davidmaa jarada k'auropa mi, pia rey jirit'erada yiaraa iru banāaji.”

¹¹Tachi Ak'ōrepa Davidmaa juraadak'a, ichita ooit'ee. Nāga juraaji: “Eperā pideepa uchiat'ee bi rey biit'eeda aji, pi pari. ¹²Pi warrarāpa ooruta pirā āchi chonaarāpa mi ome pacto oodap'edaade jaradap'edaak'a māik'aapa ooruta pirā mia āramaa jarateeit'ee bik'a, pi pari ichita rey padait'ee; āchi warrarā paara.”

¹³¡Tachi Ak'ōrepa Sión ee jirit'eraji mama bapariit'ee! Irua māgaji: ¹⁴“Na eede mi ichita ba k'inia bida aji. Nama bapariit'ee, mia māga k'inia bairā. ¹⁵Namapemaarāmaa ne–inaa k'oparii unupiit'ee māik'aapa chupiria beerā pia ak'i bapariit'ee jarra oonaadamerā. ¹⁶P'aareerā biit'ee mi ley eperāarāmaa jarateedamerā māik'aapa āra pari mimaa k'aripa iidipataadamerā. Māpai mide ijāapataarā o–īapa k'aridait'ee.

¹⁷Nama rey papiit'ee David jīak'a. Mia ma rey jirit'eraji lamparak'a īdaa pik'a bamerā. ¹⁸Mia māgí rey k'īra unuamaa iru p'anapataarā k'īra nejasiapiit'ee. Jōdee iru k'ap'ia pari mi k'īra wāree unupiit'eeda” aji.

Pia bi chik'inia p'anadak'āri

133 ¹¡Pi–ia bi ijāapataarā ipemaarāk'a araa p'anapataadak'āri! ²Aceite ne–inaa t'ūa bapari ome p'oiradāk'api bi māgee aceite weedak'āri p'aareerā poro waibia Aarón porode māik'aapa ma aceite edaa chorebaik'āri ichi idak'arade chi p'aru jī bi i parumaa. ³Ichiaba sereno Hermón ee īri maa–e pirā Sión ee īri baaiparík'api bi. Mama Sión eedeepa Tachi Ak'ōrepa eperāarā bendiciapari, ak'ipik'āri ságá ichi ome ichita p'anapataadai.

Tachi Ak'ōremaa pedee pia jaradaipia bi

134 ¹Tachi Ak'ōre–it'ee mimiapataarā, chi p'ārik'ua iru te jīapataarā, irumaa pedee pia jarapatáati. ²Iru te k'īrapite pāchi jua it'aa iapatáati māik'aapa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapatáati. ³Mia k'inia bi Sión eedeepa Tachi Ak'ōre, chi pajā māik'aapa na p'ek'au eujā oodapa parā bendiciamerā.

Salmo k'aripatap'edaa Tachi Ak'ōremaa gracias jaradait'ee

135 ¹¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapatáati! Jaráti iru t'ī jōmaweda t'ī k'āyaara pipiara bi. ¡Tachi Ak'ōre–it'ee mimiapataarā, irumaa pedee pia jarapatáati! ²Parā, Tachi Ak'ōre tede mimiapataarā māik'aapa ma te t'iak'au bide mimiapataarā, ³Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapatáati, iru t'āri pia bapari perā. Irumaa salmo k'aripatáati, māga oodak'āri, t'āri o–īa p'anapata perā. ⁴Tachi Ak'ōrepa Jacob, ichiaba t'ījarapatap'edaa Israel, ichi–it'ee jirit'eraji ma eperādeepa uchiadap'edaarā ichi eperāarā p'aneedamerā.

⁵Mia pia k'awa bi Jōmaarā Ak'ōre Waibia, Tachi Ak'ōre, jōmaweda ak'ōre waibia apataarā k'āyaara waibiara bi. ⁶Tachi Ak'ōrepa ichia oo k'inia bik'a oopari it'ari, na p'ek'au eujāde, p'usade, p'usa nāpiara bide paara. ⁷Irua jiarara t'imí bee p'e atapari pajāde nībamerā. Pa baaipipari k'oi chek'lāri māik'aapa nāu p'uapipari.

⁸⁻⁹Tachi Ak'ōrepa Egiptodepema Faraón māik'aapa iru—it'ee mimiapataarā p'erapiji āchi k'irapite ne—inaa pi—ia ook'lāri; ne—inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Iruata Egiptodepemaarā warrarā naapemaarā māik'aapa ne—animalaarā naapiara t'oda piupiji. ¹⁰Maap'eda awara—awaraa eujādepemaarā chok'ara jōpiji, āchi rey waibiarā ome. ¹¹Māga ooji amorreorā rey Sijón ome māik'aapa Basán eujādepema rey Og ome; ichiaba Canaán eujādepema reyrā jōmaarā ome. ¹²Ma p'uuru pidaarā eujā jāri atapiji ichi eperāarāmaa, israelitaarāpa ma eujā jīadamerā.

¹³Tachi Ak'ōre, pi ichita bapari. Eperāarādeepa uchiadap'edaarā jōmaarāpa pi t'ī ichita k'irāpadait'ee. ¹⁴Tachi Ak'ōrepa ichi eperāarāpa oopata ak'ip'eda, jarait'ee pia wa k'achia. Māga oo bi misa, ichi mimiapataarā chup'iria k'awaait'ee.

¹⁵Ijāadak'aarā it'aa t'īpata ne—inaa juapa ooda k'irapite; nēedee maa—e pirā p'arat'adee. ¹⁶Ma ne—inaa it'ai iru p'aní mīda, p'oyaa pedeedak'aa; tau iru p'aní mīda, p'oyaa unudak'aa; ¹⁷k'ūiri iru p'aní mīda p'oyaa ūridak'aa, ¡chok'ai p'aní—e perā! ¹⁸Māgee ne—inaa k'īsia atua p'anik'a, māga pik'a ma ne—inaa oopataarā māik'aapa aide ijāapataarā k'īsia atua p'anapata.

¹⁹Israelitaarā, Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapatáati. Aarondeepa uchiadap'edaa p'aareerā, Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapatáati. ²⁰Levideepa uchiadap'edaarā, Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapatáati. Jōmaweda Tachi Ak'ōrede ijāapataarā, irumaa pedee pia jarapatáati. ²¹Māgá pedee pia jarapatáati Tachi Ak'ōre, chi Sión eede Jerusalén p'uurude baparimaa.

¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Tachi Ak'ōrepa ichita israelitaarā k'inia iru bapari

136 ¹Tachi Ak'ōremaa gracias jaradāma, iru t'āri pia bapari perā māik'aapa ichita tachi k'inia iru bapari perā. ²Gracias jaradāma jōmaweda ak'ōre waibia apataarā k'āyaara Ak'ōre Waibiara bimaa, irua ichita tachi k'inia iru bapari perā. ³Gracias jaradāma jōmaarā poro waibiarā k'āyaara waibiara bimaa, irua ichita tachi k'inia iru bapari perā. ⁴Irua aupaita ne—inaa pi—ia oopari; ne—inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māga oopari irua ichita tachi k'inia iru bapari perā. ⁵K'īsia k'lawaa bairā irua pajā ooji, ichita tachi k'inia iru bapari perā. ⁶Irua na p'ek'au eujā p'usa k'āyaara it'īara bijī, ichita tachi k'inia iru bapari perā. ⁷Irua ak'ōrejīru māik'aapa atane ooji, ichita tachi k'inia iru bapari perā. ⁸Irua ak'ōrejīru ooji āstaawa īdaamerā, ichita tachi k'inia iru bapari perā. ⁹Irua atane māik'aapa lucero ooji p'ārik'ua īdaadamerā,

ichita tachi k'inia iru bapari perã. ¹⁰Irua Egipto eujãdepemaarã warrarã naapemaarã piupiji, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ¹¹Irua israelitaarã Egipto eujãdeepa uchiapiji, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ¹²Tachi chonaarãmaa ichi jua unupiji, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ¹³Irua Mar Rojo t'ooma omeede t'oopiji, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ¹⁴Irua ma p'usa esa–auk'a p'oo bide israelitaarã wãyaapiji, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ¹⁵Mamĩda Faraón ichi soldaorã ome Mar Rojode jöpiji, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ¹⁶Ichi eperãarã ateeji eujã pania wëe bide, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ¹⁷Irua rey waibiarã piupiji, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ¹⁸Rey juataura p'anadap'edaarã jöpiji, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ¹⁹Amorreorã rey Sijón jöpiji, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ²⁰Basán pidaarã rey Og jöpiji, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ²¹Mãirã eujã tachi chonaarãmaa jãri atapiji, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ²²Israeldeepa uchiadap'edaarã, ichi–it'ee mimiapataarãmaa mãirã eujã jãpiji, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ²³Irua tachi k'ira atua–e, chíara jua ek'ari chupiria chitoonadak'ãri, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ²⁴Tachi uchiapipari tachi k'ira unuamaa iru p'anapataarã juadeepa, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ²⁵Irua eperãarãmaa, ne–animalaarãmaa paara chik'o unupipari, ichita tachi k'inia iru bapari perã. ²⁶¡Gracias jaradãma tachi it'aripema Ak'õre Waibiamaa, irua ichita tachi k'inia iru bapari perã!

Israelitaarã Babilonia eujãde chupiria chitoonadap'edaa

137 ¹Babilonia eujãdepema to ide tai su–ak'i p'anide Sión ee k'irãpadak'ãri, jëepachida. ²T'ãri p'uapa tai arpa waa chaada–e paji. Ma k'ãyaara álamo pak'urude baijira bijida. ³Mama tai ateadap'edaarãpa iidijida taipa mágí arpa chaadamerã. Tai chok'apataarãpa k'inia p'anajida taipa Sión eedepema k'ari k'aridamerã, mágã áchi o–ĩa p'aneedamerã.

⁴Mamĩda ¿sãgã mia Tachi Ak'õre k'ari k'ariima awaraarã eujãde bide? ⁵Aai Tachi Ak'õre, mia Jerusalén p'uuru k'ira atuadaru pirã, k'inia bi mi jua juaraarepema piidaimerã. ¡Mágã mia waa arpa chaa–e pai! ⁶Mia Jerusalén p'uuru k'ira atuadaru pirã mãik'aapa ma p'uurudeepa t'imí bide t'ãri o–ĩadaru pirã, ¡k'inia bi mi k'irame michi it'ai edajãde k'aradaimerã! ¡Mágã mia waa k'ari–e pai!

⁷Tachi Ak'õre, k'irãpãji Edom eujãdepemaarãpa jaradap'edaa Jerusalén p'uuru tai k'ira unuamaa iru p'anapataarã juade baaik'ãri. Mãirãmaa biajida: “¡Jã p'uuru jõt'aadapãde!” ajida. “¡Jõt'aadapãde ajida, aidepema te basa paara!”

⁸Babiloniadepemaarã, ¡parãta mágã joidat'eepi! ¡O–ĩa p'anadaipia bi parã jöpidait'eerã, parãpa tai k'achia oodap'edaa perã! ⁹¡O–ĩa p'anadaipia bi pãchi warrarã jita atadap'eda, mãumaa bat'a peerutaarã!

Tachi Ak'õremaa pedee pia jarada

Davidpa na salmo p'aji.

138 ¹Tachi Ak'õre, t'ãriipa mia pimaa pedee pia jarait'ee mãik'aapa salmo k'ariit'ee jõmaweda it'aripema angeleerã k'irapite. ²Mãimisa bedabait'ee mãik'aapa pi te bimaa ak'iit'ee, t'imí bi mïda. Pimaa pedee pia jarait'ee, pia mi k'inia iru bapari perã mãik'aapa ichita pia jara bik'a oopari perã. Pia mimaa ak'ipiji wãara pi t'ĩ ne-inaa jõmaweda k'ãyaara pipiara bi mãik'aapa pi pedee ne-inaa jõmaweda k'ãyaara pipiara bi. ³Mia pimaa it'aa iidik'ãri, pia ùriji mãik'aapa mi juataura, sõcharra papiji.

⁴Tachi Ak'õre, na p'ek'au eujãdepema reyrã jõmaarãpa pi pedee ùridak'ãri, pimaa pedee pia jaradait'ee. ⁵K'aride ne-inaa pia oopari jaradait'ee, pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi perã.

⁶Tachi Ak'õre, pi mágá waibiara bi mïda, pia audua-ee beerã ak'i bapari. Jõdee pia audua beerã t'imiiipa ak'ipari.

⁷Mi nepirade baairu pijida, pia mi jãpariit'ee, madeepa chok'ai uchiamerã. ¡Mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã mi ome k'iraudaidak'ãri, pi juarapa mi k'aripait'ee ãra juade baainaamerã! ⁸Tachi Ak'õre, pia mi ome ooit'ee pichia k'isia iru bik'a. Tachi Ak'õre, pia mi ichita k'inia iru bapariit'ee. ¡Mapa pia ooda ituaba atabëináaji!

Tachi Ak'õrepa ne-inaa jõma k'awapari

Davidpa na salmo p'aji.

139 ¹Tachi Ak'õre, pia mi ak'ipari mãik'aapa mi t'ãri k'awapari. ²Pia k'awapari mi su-ak'i beek'ãri mãik'aapa p'irabaik'ãri. Pi bapari t'imí bi mïda, pia k'awapari mia k'isia bi. ³Pia k'awapari mi ãyaa wãk'ãri mãik'aapa teeda ñimaa beek'ãri. Pia k'awapari jõmaweda ne-inaa mia oopari. ⁴Tachi Ak'õre, mi pedeei naaweda, pia k'awapari mia jarait'ee bi. ⁵Pia mi wap'ira pik'a iru bapari mãik'aapa pi juapa mi jãpari. ⁶Ma jõmaade k'isiak'ãri, mia p'oyaa k'awa-e ságá pia mi mágá k'awapari, michi t'ãride k'isiapari paara.

⁷Pi jaure perã, ¿sãmaa mi miruima pia mi ununaamerã? ¿Sãmaa wãima pia mi ununaamerã? ⁸Pajã it'iara nĩbidee mi wãda paara, pi mama bak'aji. Jõdee piudaarãmaa^z mi wãda paara, ichiaba pi mama bak'aji. ⁹Ak'õrejiru uchiaparimaa mi wãda paara maa-e pirã ak'õrejiru baaiparimã p'usade tok'esaa banada paara, pi ichiaba mama bak'aji. ¹⁰¡Mi maaaa banaru pijida, pi juapa mi atEEK'aji mãik'aapa pi juarapa mi k'aripak'aji!

¹¹Ma awara mia k'isiada paara: P'ãriu nĩbidee mi miruit'ee maa-e pirã mia k'inia bada paara na ñdaa nĩbi p'ãriudaimerã, ¹²ma p'ãriude mi p'oyaa miru-e pak'aji, pi ichiaba mama bairã. ¡Pi-it'ee ñdaa, p'ãriu ome auk'a bi!

^z 139.8 Israelitaarã-it'ee piudaarã p'animã eujã ek'ari uria audú nãpia bide baji.

¹³Piata mi k'ap'ia edajåde nîbi jômaweda ooji. Eperâpa p'aru pi-ia k'aparik'a, mąga pik'a pia mi k'ap'ia ooji mi nawe bide bak'ári. ¹⁴Ne-inaa pi-ia ooji mi mągá ook'ári; ne-inaa eperâarâpa p'oyaa oodak'aa āchi k'iradoopa. ĩT'arıpa mia mąga k'awa bi! ¹⁵Mągá mi nawe bide bak'ári, awaraarâpa mi unuda-e paji mıda, ma p'arıu nîbide pia ak'i baji mi biiri mąik'aapa mi k'ap'iade nîbi, uchua wādak'ári p'aru chi k'apari juadeepa uchua wāparik'a. ¹⁶Mągá pichi taupa unuji mi k'ap'ia wari wāda mi nawe bide. Jômaweda p'ā iru baji pichi it'aripema librode. Mi t'oi naaweda mąik'aapa año apida bai naaweda, pia k'awa baji mi año jomasaa bapariit'ee.

¹⁷Tachi Ak'öre, ĩmia pi k'isia p'oyaa k'awa-e, audú pi-ia, chok'ara p'anadairâ! ¹⁸Mia pi k'isia juasia k'inia bada paara, ipu nāusaa tau chok'ara nîbi k'āyaara chok'araara uchiak'ajida. Ma k'isia jômaweda p'oyaa juasiada paara, at'ári pi k'isia pia k'awa-e pak'aji, pi mi ome bapari mıda.

¹⁹Tachi Ak'öre, mia k'inia bi pia ne-inaa k'achia ooyaa beerā jöpimerā mąik'aapa chāra peepataarā mi ik'aawaapa t'imí pëimerā. ²⁰Mąga ooiipa bi mąirāpa pi āpite ik'achia pedeeepata perā mąik'aapa pi t'ı ichi k'inia jarapata perā.

²¹Tachi Ak'öre, mia k'ıra unuamaa iru bi pi unuamaa iru p'anapataarā mąik'aapa pia jara bik'a oodaamaa p'anapataarā. ²²ĩT'arıpa mąirā k'ıra unuamaa iru bi! ĩMi-it'ee mąirā mi k'ıra unuamaa iru p'anapataarāk'api p'ani!

²³Tachi Ak'öre, mi t'arı ak'ıji k'awaait'ee mia k'isia bi pia bi wa k'achia bi. ²⁴Mi o k'achiade wāru pirā, mamąik'aapa uchua atáji mąik'aapa pichi ode bĳi, ichita mi pi ome nipapariimerā.

It'aa iidida Tachi Ak'örepa jıamerā

Davidpa na salmo p'āji.

140 ¹Tachi Ak'öre, mi k'aripáji ne-inaa k'achia ooyaa beerā juade baainaamerā. Mi jıaji mi pee k'inia p'anıirāpa mimaa ne-inaa k'achia oonaadamerā. ²K'isia k'achia k'ısiapata mąik'aapa ichita jiripata chōodait'ee. ³Taama k'ırame audú misua bik'a, mąga pik'a mąirā pedee misua pik'a bi. Mąirā pedee taamapa neera k'achia iru bık'api p'ani.

⁴Tachi Ak'öre, mi jıaji pide ijāadak'aa beerā juade baainaamerā. Mi jıaji mi pee k'inia p'anıirāpa mimaa ne-inaa k'achia oonaadamerā, mąirāpa k'isia p'anadairā mi k'achiade baaipidait'ee. ⁵Ara nejirıparıpa lazo oga jira bıparik'a maa-e pirā eperāpa t'iri t'aaparık'a, aide ne-inaa baaimerā, mąga pik'a ma audua beerāpa trampa oga pik'a jira bıpata mi aide baaimerā.

⁶Mia Tachi Ak'öremaa jarapari: “Pi mi Ak'öre Waibia. Tachi Ak'öre, ĩırıji mia chupıria iidi bi! ⁷Tachi Ak'öre, pi jömaarā k'āyaara waibia

bi. Pi mi k'aripapari waibiara bi. Mi chõo bak'ãri, pia mi jãapari peenaadamerã.”

⁸Tachi Ak'õre, pide ijãadak'aa beerãmaa oopinãaji ãchia k'isia iru p'anik'a oodait'ee. Mãga–e pirã ãchi audua nipadait'ee, ãchia ne–inaa k'achia oopata k'aurepa.

⁹Mia k'inia bi pia ãra baaipimerã ãchia k'achia oodait'ee jara p'anide. ¹⁰Mia k'inia bi pia t'ipitau urua nĩbi ãchi ïri baaipimerã. K'inia bi pia ãchi t'ipitau urua nĩbide bat'ak'oomerã. K'inia bi ãchi pozo nãpiade bat'ak'oomerã, madeepa waa uchianaadamerã. ¹¹K'inia bi chĩara ãpíte ik'achia pedeepataarã na eujãde p'anapinaamerã, mãirã pedee taama neera k'achia bairã. K'inia bi pia mãgee ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapataarãmaa ne–inaa k'achia oomerã mãik'aapa jõpimerã.

¹²Mia k'awa bi Tachi Ak'õrepa ichita ne–inaa pia oopari chupiria beerã mãik'aapa mia chitooniirã k'aripait'ee. ¹³¡Pia jara bik'a oopataarã ichita pimaa pedee pia jarapataadait'ee mãik'aapa k'ira jip'a nipapataarã ichita pi ome p'anapataadait'ee!

K'ewara Tachi Ak'õremaa it'aa t'ida

Davidpa na salmo p'ãji.

141 ¹Tachi Ak'õre, isapai mi k'aripa chéji. ¡Ûrjji mia pimaa chupiria iidi bi! ²Mia k'inia bi na it'aa t'ĩmaa bi ne–inaa t'ũa bapari pi k'irapite bipatak'a bamerã. K'inia bi mia pimaa jua it'aa iamaa bi bamerã k'ewarapema ne–inaa pi–it'ee paapatak'a, it'aa t'ĩ p'ani misa.

³Tachi Ak'õre, carcelde jãapari bipatak'a mamãik'aapa preso uchianaamerã, mãga pik'a mi it'ai jãaji, aideepa pedee k'achia uchianaamerã. ⁴Mi t'ãride k'isia k'achia k'isiapinãaji mãik'aapa mi ne–inaa k'achia oopataarã ome nipapinãaji. Mima mãgeerã k'õp'ãyaapinãaji nek'opata fiesta oodak'ãri ãchi ak'õre waibia apataarã–it'ee.

⁵Pia bi eperã pia jara bik'a ooparipa mi itriak'ãri mi k'inia iru bapari perã, mãga ook'ãri, k'era t'ũa mi porode weemaa pik'a bairã. Mamida ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa mima iwarraa pedee jaradak'ãri, mia ma k'era t'ũa pik'a bi mi porode weepi–e pait'ee, mia it'aa iidipari perã mãirã k'achiade baaidamerã, ãchia ne–inaa k'achia oopata k'aurepa.

⁶Eperãpa mãu peñadeepa bat'a peiparik'a, mãga pik'a Tachi Ak'õrepa mãirã poro waibiarã ãchi mimiadeepa ãyaa peiit'ee. Irua mãga ook'ãri, mãirãpa k'awaadait'ee mia wãara pedee jara baji mãik'aapa ⁷jaradait'ee: “Ara t'ipi puudak'ãri chi pite piriichoo jera beeparik'a, mãga pik'a jãira ik'aawa tachi biiri piriichoo jera beedait'eeda” adait'ee.^a

⁸Tachi Ak'õre, pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Mia nimaa bi pia mi k'aripamerã. Mi jiri p'aniirãmaa peepinãaji. ⁹Mi k'aripãji ne–inaa k'achia

^a 141.7 Hebreo pedee estudiapataarãpa pia k'awada–e na versículo 5-7 k'ãata jara k'inia bi.

oopataarãpa trampa oga iru p'anide baainaamerã. ¹⁰Mia k'inia bi ãchita baaidamerã ãchia trampa oga iru p'anide, mi k'ãiwee ma trampa ik'aawa wãyaaru misa.

It'aa iidida Tachi Ak'õrepa k'aripamerã

Davidpa na salmo p'ãji.

142 ¹Mia golpe Tachi Ak'õremaa it'aa iidi bi. Mia golpe Tachi Ak'õremaa chupiria iidi bi. ²Mia k'isia nãbi irumaa jara bi. ³Tachi Ak'õre, mi audú k'isia nãbak'ãri, pia k'awa bi mi sãga nipapari. Mi o nipaparide eperãarãpa mi nipata k'achiade baaipidait'ee. ⁴Mi juaraare ak'ik'ãri, apida unu–e. Apida che–e mi k'aripait'ee. Unu–e sãma mirunait'ee. Apidaapa k'isia–e bi mi k'aripait'ee. ⁵Tachi Ak'õre, mia pima chupiria iidi bi. Pimaata mia jara bi: “Pia mi jãpari. Pia aupaita mi k'aripapari, mi na p'ek'au eujãde chok'ai bi misa.” ⁶Mi biapi ùrfji mi juatau wëedaru perã. Mi k'aripãji mi jiri p'aniirã juade baainaamerã, ãchi mi k'ãyaara juataura p'anadairã. ⁷Mi uchiapãji na carcelde pik'a bideepa. Pia mi mägã k'ariparu pirã, awaraa pia jara bik'a oopataarã ome pima pedee pia jarapariit'ee.

It'aa iidida Tachi Ak'õrepa k'aripamerã

Davidpa na salmo p'ãji.

143 ¹Tachi Ak'õre, ùrfji mia it'aa iidi bi. Ùrfji mia chupiria iidimaa bi. Mi k'aripa chéji pia jara bik'a oopari perã mãik'aapa pia ichita ne–inaa pia oopari perã. ²Mi pi mimiapari. Mia ne–inaa k'achia oopariida k'aurepa mi miapináaji, pi k'irapite eperã apida k'achia wëe bak'aa perã.

³Mi k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa mi jiripata mãik'aapa eujãde bat'at'aadap'eda, mi ome ãchia oo k'iniata oopata. Árapa mi p'ãriu bide bapipata. Mapa mi eperãarã taarã piudap'edaarãk'api bi. ⁴Mi k'ira pia–ee nãbi mãik'aapa t'ãri p'ua nãbi. ⁵Mia k'irãpa bi mi naaweda bapariida; sãgã pia mi k'aripapachi. K'isiamaa bi pia ne–inaa pi–ia oopariidade. ⁶Mi jua it'aa iapari, pi jua waya unu k'inia bairã. Ara eujã p'oo bipa pania niparik'a, mãga pik'a mia pi nipari.

⁷Tachi Ak'õre, jisapai mi k'aripa chéji, mi iyapa jãdaru perã! Mi k'aripa–eda anãaji, mi piudap'edaarãmaa wãrúk'api bairã. ⁸Tap'eweda ak'ipãji pia mi wãara k'inia iru bapari, mia pide ijãpari perã. K'awapãji pia mimaa oopi k'inia bi, ma–it'ee mia it'aa iidipari perã. ⁹Mi uchiapãji mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã juadeepa. Mia pi jiripari mi jãamerã. ¹⁰Jaratéeji mia oo k'awaamerã pia oopi bik'a, pi mi Ak'õre Waibia perã. Mia k'inia bi pi jaurepa pi o piade mi ateemerã, eperã eujã jewedaade k'ãiwee nipaparik'a.

¹¹Tachi Ak'õre, mi at'ãri chok'ai bapãji, jõmaarãpa pi t'f t'o p'anadamerã. Pia ichita ne–inaa pia oopari perã, na nepiradeepa

mi uchiapíji. ¹²Pia mi k'inia iru bapari perã, mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã jöpíji. ¡Áchi jômaweda jöpíji, mi pi mimiapari perã!

Reypa Tachi Ak'õremaa gracias jarada

144 ¹¡Tachi Ak'õre t'ãri pia bapari! Mi–it'ee iru mãu choma bik'a bi, mi jãpari perã. Irua mi chõo k'awaapipari mi k'ira unuamaa iru p'anapataarã ome. ²Irua mi k'inia iru bapari mãik'aapa mi k'aripapari. Mi jãpari mãik'aapa nepiradeepa mi uchiapipari. Irumaa mi miru pik'anapari. Mi–it'ee iru escudok'a bi, mi jãpari perã. Iruata awara–awaraa p'uuru pidaarã mi jua ek'ari biji.

³Tachi Ak'õre, ¿k'aima eperã pi–it'ee, pia iru ak'i bapariimerã? ¿K'aima eperã, pia irude k'isiapariimerã? ⁴Eperã taarã–ee bapari; iyapa aba pik'a bi. Eperã isapai wëpadaipari, tachi jaure isapai wëpadaiparik'a, ak'õrejiru baai wãk'ari.

⁵Tachi Ak'õre, pajã ewãji mãik'aapa edaa chéji. Ee jëra bi t'õbãiji, aideepa nari uchiamerã. ⁶Eperãpa sia triparik'a, mãga pik'a pa tau baapíji, pi k'ira unuamaa iru p'anapataarã pariatua ãpítee jichoodamerã. ⁷H'ariipa pichi juapa mi uchiapíji na p'usa nãpia pik'a bideepa; pia jarait'eera awaraa eujãdepemaarã juadeepa. ⁸Ára pedeedak'ari, seewa jarapata. Áchi juaraarepema jua it'aa iaruta pijida juraadait'ee wãra pedee jaradait'ee, seewa jarapata.

⁹Tachi Ak'õre, mia pìmaa k'ari chiwidi k'ariit'ee. Salmo k'ariit'ee arpa diez cuerda ome chaa nãbide. ¹⁰Piata reyrãmaa chõo p'oyaapipari. Piata pi mimiapari David uchiapíji iru k'ira unuamaa iru p'anapatap'edaarã juadeepa, espadapa peenaadamerã. ¹¹Írã mi ome mãga óoji ichiaba. Mi uchiapíji awaraa eujãdepemaarã juadeepa. Mãirã pedeedak'ari, seewa jarapata mãik'aapa áchi juaraarepema jua it'aa iaruta pijida juraadait'ee wãra pedee jaradait'ee, seewa jarapata.

¹²Pia mi k'ariparu pirã, tai warrarã ne–inaa k'arra k'iru–idaa beek'a p'anadait'ee mãik'aapa tai k'aurã pi–ia p'anadait'ee, palaciodepema columna pi–ia sídak'a. ¹³Ichiaba tai net'a tau iapata te ipuru p'anadait'ee, ne–inaa k'opata k'ira t'ãdoo paraait'ee perã. Ma awara tai ne–animalaarã iwadait'ee, mil chok'ara paraarumaa p'ũajara paraamãi. ¹⁴Tai p'ak'aarã juataura p'anadait'ee perã, ne–inaa chik'ia jidiudait'ee. Awaraa eujãdepemaarãpa tai p'uuru t'iak'au bee muralla árida–e pait'ee, p'uuru jãde t'ĩudait'ee mãik'aapa net'aa wa eperãarã áyaa ateedait'ee. Mapa tai p'uuru jãde, p'era jõnipa eperãarã biada–e pait'ee.

¹⁵¡P'uuru pidaarã o–ĩa p'ani mãga p'anapataadak'ari! ¡O–ĩa p'ani pi, Jõmaarã Ak'õre Waibia, Tachi Ak'õrede ijãadak'ari!

Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bi

Davidpa na salmo p'ãji Tachi Ak'õremaa t'ãri o–ĩa k'aridamerã.

145 ¹Tachi Ak'õre, pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Pi mi Ak'õre Waibia; pi mi rey. Pìmaa mia ichita pedee pia jarapariit'ee.

²Ewari chaa pîmaa pedee pia jarait'ee mâik'aapa pîmaa ichita gracias jarapariit'ee. ³Tachi Ak'õre jõmaara k'ãyaara waibiara bairã, jõmaara pî irumaa pedee pia jarapataadaipia bi. Apidaapa iru jua p'oyaa k'awada-e, audú waibia bairã.

⁴Ak'õre Waibia, tai warrarãpa, ãradeepa uchiadait'eerãpa paara, t'ãri o-ãpa jaradait'ee pia ne-inaa pi-ia oopari. ⁵Jaradait'ee pi k'ãra wãree mâik'aapa jõmaara k'ãyaara waibiara bi. Mia k'ãsiait'ee pia ne-inaa pi-ia oopariidade; ne-inaa eperãrãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. ⁶Ãrapa jaradait'ee ne-inaa pia oopari. Mia jarait'ee pi jõmaara k'ãyaara waibiara bairã, mãgee ne-inaa oopari. ⁷Jaradait'ee pi ãchi ome audú t'ãri pia bapariida mâik'aapa t'ãri o-ãpa k'aridait'ee, pia ichita ne-inaa pia oopari perã.

⁸Tachi Ak'õre t'ãri pia bapari; chupiria k'awaayaa bapari; isapai k'ãrauk'aa mâik'aapa eperãrã k'inia iru bapari. ⁹Tachi Ak'õre t'ãri pia bapari jõmaara ome; ichia ooda jõmaweda ak'ã bapari mâik'aapa chupiria k'awaapari.

¹⁰Tachi Ak'õre, jmia k'inia bi pia ooda k'aurepa jõmaara pîmaa pedee pia jarapataadamerã! jK'inia bi pide ijãpataarãpa pîmaa pedee pia jarapataadamerã! ¹¹jK'inia bi pi trua k'ãra wãreedé pedeedamerã mâik'aapa pia ne-inaa pi-ia oopariidadé pedeedamerã! ¹²Mãgã eperãrã jõmaara k'awaadait'ee pia ne-inaa pi-ia oopari mâik'aapa pi trua k'ãra wãree bi. ¹³Jõmaara pi jua ek'ari p'anapata, pi ichita jõmaara rey pait'ee perã. Tachi Ak'õrepa ichita oopari ichia jara bik'a. T'ãri pia mãga oopari.

¹⁴Tachi Ak'õrepa eperãrã k'aripapari k'achiade baaidak'ãri mâik'aapa t'ãri o-ã-ãpipari k'ãra pia-ee p'anadak'ãri. ¹⁵Tachi Ak'õre, jõmaweda chok'ai p'aniirãpa nipata pia ãchimaa ne-inaa k'oparii unupimerã. Pia k'inia bak'ãri, mãga oopari. ¹⁶Pi juajã eratiipari mâik'aapa t'ãri piapa jõmaweda chok'ai p'aniirãmaa ne-inaa k'opipari. ¹⁷Tachi Ak'õrepa ichita ne-inaa pia oopari mâik'aapa t'ãri pia ne-inaa jõmaweda oopari. ¹⁸Tachi Ak'õre irumaa t'ãriipa it'aa t'ãpataarã k'ait'a bapari. ¹⁹Irua oopari iru waawepataarãpa iidipatak'a. Iididak'ãri irua k'aripamerã, ùriipari mâik'aapa ãchi k'aripapari. ²⁰Tachi Ak'õrepa jãpari jõmaweda iru k'inia iru p'aniirã. Mamãda jõmaweda ijãadak'aa beerã jõpiit'ee.

²¹jTachi Ak'õremaa mia pedee pia jarapari! jJõmaweda chok'ai p'aniirãpa irumaa pedee pia ichita jarapataadaipia bi, iru t'ã jõmaweda t'ã k'ãyaara pipiara bairã!

It'aa t'ãda Tachi Ak'õrepa eperãrã k'aripapari perã

146 ¹jAleluya! jJõmaara Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapataadaipia bi! T'ãriipa mia Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapariit'ee. ²Mia ichita Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapariit'ee. Mi chok'ai bi misa, michi Ak'õre Waibiaamaa salmo k'aripariit'ee.

³ Ijāanáati eperāarā poro waibiarāde Tachi Ak'ōrede ijāapatak'a, eperāarāpa tachi p'oyaa k'aripada—e perā irua k'aripaparik'a. ⁴ Eperāarā piudak'āri, yooro p'ora padaipata māik'aapa oodak'aa āchia k'isia iru p'anadap'edaak'a.

⁵ Eperā o—ia bi Jacobpa ijāada Ak'ōre Waibiapa ichi k'aripak'āri. Eperā o—ia bi nik'āri Tachi Ak'ōre, ichi Ak'ōre Waibiapa ichi k'aripa chemerā. ⁶ Tachi Ak'ōrepa ooji pajā aide nībi ome; na p'ek'au eujā aide nībi ome māik'aapa p'usa aide nībi ome. Irua ichita oopari ichia jara bik'a. ⁷ Tachi Ak'ōrepa k'aripapari chupiria chedeerā, chīara jua ek'ari k'achia p'anapataarā. Irua nek'opipari jarrapisia p'aniirā. Irua awaraarā jua ek'ari p'aniirā uchiapipari chi jitadap'edaarā juadeepa. ⁸ Tachi Ak'ōrepa tau p'āriu beerā pia unupipari. Tachi Ak'ōrepa k'ira pia—ee beerā t'āri o—iapipari. Tachi Ak'ōrepa k'inia iru bapari ichia jara bik'a oopataarā. ⁹ Tachi Ak'ōrepa jāpari awaraa eujādepemaarā tachi t'āide p'anapata. Irua ak'ōre wēe beerā māik'aapa p'ētrāa beerā k'aripapari. Mamīda ijāadak'aa beerāmaa oopi—e āchia k'achia k'isia iru p'anik'a.

¹⁰ Siondepemaarā, pia jarait'eera israelitaarā, ¡Tachi Ak'ōre ichita tachi rey pait'ee, na p'ek'au eujā jōru pijida!

¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi

147 ¹ ¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Pi—ia bi Tachi Ak'ōremaa salmo k'aridait'ee. ¡Pi—ia bi t'āriipa irumaa pedee pia jaradait'ee! ² Tachi Ak'ōrepa Jerusalén p'uuru chiwidi oopimaa bi māik'aapa israelitaarā aneemaa bi āra k'ira unuamaa iru p'anapataarāpa ateedap'edaamāiipa. ³ T'āri p'ua p'aniirā t'āri o—ī—iapimaa bi māik'aapa āra t'āri p'ua wēpapimaa bi, p'ua wēpapiparik'a tachi p'ua oodamāi jipak'āri.

⁴ Irua lucero jōmaweda biji pajāde māik'aapa ma chaachaa t'ī biji. ⁵ Tachi Ak'ōre juataura bi, iru jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. Ne—ināa wē—e irua k'awa—e. ⁶ Tachi Ak'ōrepa chupiria beerā māik'aapa audua—ee beerā k'aripapari. Mamīda irude ijāadak'aa beerā ek'ariara papipari.

⁷ K'aride Tachi Ak'ōremaa gracias jarapatáati. Salmo k'aripatáati arpa chaa p'anide. ⁸ Irua jāarara pēipari pajā wāk'adamerā māik'aapa k'oi pēipari mēepema p'ūajara warimerā. ⁹ Ne—animalaarāmaa māik'aapa cuervo chak'eerāmaa nek'opipari, āchi biadak'āri.

¹⁰ Tachi Ak'ōre o—īadaik'aa caballoorā juataura bee wa soldaorā k'ap'ip'ia p'ira bee chōode uchiaruta unuk'āri, eperāarāpa made audupiara ijāaruta pirā, irude ijāadai k'āyaara. ¹¹ Iru o—īadaipari unuk'āri ichi waaweepataarā, ijāapata perā irua āchi k'inia iru bapari.

¹² Jerusalendepemaarā, Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapatáati. Parā Sión eedepemaarā, pāchi Ak'ōre Waibiamaa pedee pia jarapatáati. ¹³ Irua parā

p'uuru j̄apari, eperāpa ichi te j̄aparik'a puertade pak'uru t'iak'au bik'āri. Ma awara irua parā warrarā ma p'uurude p'anapataarā bendiciapari. ¹⁴Irua pāchi eujā paara j̄apari, aide parā k'āiwee p'anapataadamerā māik'aapa bi j̄awaa p'aneedamerā ichia trigo pi-ia chaupidapa.

¹⁵Iru pedee na p'ek'au eujādee p̄eik'āri, ma pedee isapai panapari irua p̄eirumaa. ¹⁶Nieve p̄eipari eujāde oveja k'arak'a j̄era beemerā. Hielo nāusaa eujāde p'opari, eperāpa it'abarre p'ora p'oparik'a. ¹⁷Pajādeepa hielo k'oi tauk'a p̄eik'āri, māu chak'eerāk'a baaipata. Na eujā audú k'ūrasaapik'āri, ¿k'aipa chooima? ¹⁸Mamīda irua pedeek'āri, ma hielo torrabaidaipari māik'aapa nāu p'uapik'āri, ma nieve hielo ome waya pania padaipari.

¹⁹Jacobdeepa uchiadap'edaarāmaa ichi pedee jara p̄eiji. Māgí Israeldeepa uchiadap'edaarāmaa ichi ley jaraji. ²⁰Awaraa eujādepemaarā ome māga oo-e paji. Maperā māirāpa iru ley k'awadak'aa.

¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Tachi Ak'ōrepa ne-inaa oodapa irumaa pedee pia jaradaipia bi

148 ¹¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Ne-inaa jōmaweda it'ari n̄ibi, irumaa pedee pia jarapatáati. ²Angeleerā, irumaa pedee pia jarapatáati. Parā, chi it'aripema soldaorā, irumaa pedee pia jarapatáati. ³Ak'ōrejiru, atane māik'aapa lucero ĩdaa jōni, irumaa pedee pia jarapatáati.^b ⁴Pajā, pania aide n̄ibi ome, irumaa pedee pia jarapatáati. ⁵Ma jōmaweda irumaa pedee pia jarapatáati, irua ma ne-inaa jōmaweda ooda perā ichi pedee jaradapa. ⁶Ma jōma māgá ooji, ichita bamerā irua bidak'a.

⁷Irumaa pedee pia jarapatáati ne-inaa na p'ek'au eujāde n̄ibi, ne-inaa p'usa nāpiade n̄ibi, nemisia paara. ⁸Pa, hielo k'oi tauk'a bee, nieve, j̄iarara māik'aapa nāumia, irumaa pedee pia jarapatáati. ⁹Irumaa pedee pia jarapatáati ee it'iara bee, eera j̄era bee, nejō biiri cedro pak'uru ome, ¹⁰ne-animalaarā tausaaree māik'aapa taunomaa, ne-animalaarā bipa urt'iu n̄iuteepataarā māik'aapa ipanaarā. ¹¹Irumaa pedee pia jarapatáati na p'ek'au eujādepemaarā reyrā, awara-awaraa eujādepemaarā jōmaweda, eperāarā poro waibiarā, ¹²k'ūtrāarā, awēraarā, chonaarā, māik'aapa warrarā.

¹³Parā jōmaweda, Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapatáati, iru jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. Iru k'ira wāreera, waibiara bi na p'ek'au eujāde n̄ibi ne-inaa jōmaweda k'āyaara māik'aapa pajāde n̄ibi ne-inaa jōmaweda k'āyaara. ¹⁴Irua ichi p'uuru pidaarā awaraa p'uuru pidaarā k'āyaara waibiara, juataura papiji.

Maperā Israeldeepa uchiadap'edaarā, chi irua jara bik'a oopataarā, irumaa pedee pia jarapatáati. ¡Iru ichi p'uuru pidaarā k'ait'a baparipi!

¡Aleluya! ¡Jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

^b 148.3 Ma it'aripema ne-inaa pedeedak'aa perā, jara k'inia bi ĩdaadak'āri, ak'ipidamerā Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi.

K'aride Tachi Ak'õremaa pedee pia jaradap'edaa

149 ¹¡Aleluya! ¡Jõmaarãpa Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Tachi Ak'õremaa k'ari chiwidi k'aríti. Ijãapataarã, parã chip'edaidak'ãri, irumaa pedee pia jarapatáati. ²Israelitaarã, t'ãri o-ia p'anapatáati, Tachi Ak'õrepa parã ooda perã. Sión p'uurudepemaarã, t'ãri o-ia p'anapatáati pãchi rey ome. ³Iru-it'ee t'ãri o-ia pëirapatáati mãik'aapa salmo k'aripatáati arpa mãik'aapa pandero chaa p'anide. ⁴Mãga oopatáati Tachi Ak'õre o-ia bairã ichi p'uuru pidaarã ome. Irua audua-ee beerã k'aripapari awaraarã p'oyaadamerã. ⁵Ijãapataarã, o-ia p'anapatáati, irua parãmaa mãgã p'oyaapida perã. Parã k'ãipatamãichiaba o-ia irumaa k'aríti.

⁶Parãpa Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapataadaipia bi, espada k'iraichaaweda p'ewedee bi juade ateruta misa. ⁷Ma espadapa parã k'ira unuamaa iru p'anapataarã p'oyaada mãik'aapa awaraa p'uuru pidaarã miapidai. ⁸Mãirã reyrã, poro waibiarã ome jita atadai mãik'aapa cadenapa jã atadai. ⁹Mãgã parãpa mãirã miapidak'ãri, p'asait'ee irua mãirã ãpíte p'ãpidak'a. Parã, irude ijãapataarã, awaraa p'uuru pidaarã k'ãyaara waibiara p'anedait'ee.

¡Aleluya! ¡Jõmaarãpa Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Tachi Ak'õremaa pedee pia jaradap'edaa

150 ¹¡Aleluya! ¡Jõmaarãpa Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

Tachi Ak'õre tede irumaa pedee pia jarapatáati. Iru juapa ooda pajã ewaraa k'obidepema ne-inaa jõmaapa ak'ipíti iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. ²Irumaa pedee pia jarapatáati irua ne-inaa pi-ia oopariida pari. Irumaa pedee pia jarapatáati iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã. ³Irumaa pedee pia jarapatáati trompeta, arpa mãik'aapa salterio chaa p'anide. ⁴¡Iru-it'ee pëirapatáati pandero chaa p'anide! ¡Irumaa pedee pia jarapatáati p'ip'ana mãik'aapa ne-inaa cuerropa chaa p'anide! ⁵Irumaa pedee pia jarapatáati címbalo k'ira omeeweda^c chaa p'anide. ⁶¡Jõmaweda chok'ai p'aniirã, Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapatáati!

¡Aleluya! ¡Jõmaarãpa Tachi Ak'õremaa pedee pia jarapataadaipia bi!

^c 150.5 Címbalo p'arat'u omé broncedee ooda. Ma p'arat'u t'aap'edak'ãri, jãwaapari.

Proverbios

Chonaarãwedapema k'ĩsia k'awaa beerãpa ũraa pia jaradap'edaa

Introducción

Na libro leedak'ãri, k'awadait'ee k'ĩsia k'awaa pedee. Chonaarãwedadeepa idi parumaa na librode p'ã jëra bi jarateepata eperãarãmaa, Tachi Ak'õre ũraa pia k'awaadamerã. Na librode p'ã jëra bi k'aurepa tachia pi-ia k'awadait'ee sãga p'anadaipia bi tachi k'õp'ãyoorã ome mãik'aapa Tachi Ak'õre k'irapite.

Na librode audú unudait'ee mãgee ũraa pia, mãgã eperãarãpa k'awadamerã k'ãata oodaipia bi ne-inaa k'achiade p'anadak'ãri. Mamĩda na librode audú k'awadait'ee eperãarã k'ĩsia k'awaa p'anadait'ee, Tachi Ak'õre waawee p'anadait'ee mãik'aapa irua jara bik'a oodait'ee.

Na librode Tachi Ak'õre ũraa aupai unuda-e pait'ee. Auk'a unudait'ee eperãarã ome p'asada. Ma k'aurepa k'awadait'ee k'ãata oodaipia bi tachi ome auk'a mãga p'asak'ãri. Na librode ichita ũraa unudait'ee Tachi Ak'õre pi-iara k'awaadamerã, ichia na ũraa jarada perã.

Na librode unudait'ee ũraa pia p'anapataadait'ee tachi ëreerã ome mãik'aapa awaraa k'õp'ãyoorã ome. Jara bi eperã t'ãri pia bapariimerã awaraarã ome; ãtau p'oree, audua-ee, awaraarã k'inia iru bapariimerã mãik'aapa chupiria k'awaayaa bamerã.

Na libro chi naarapema capitulode (capítulo 1-9) unudait'ee k'ĩsia k'awaa pedee Tachi Ak'õrepa jarada. Ma k'ĩsia k'awaa pedee k'aurepa Tachi Ak'õrepa na eujã ooji. Na libro ichiaba t'ijarapata 'K'ĩsia K'awaa Pedee Salomonpa Jarada'. Iru k'ĩsia k'awaa pedee unudait'ee capítulo 10-29. Capítulo treintade unudait'ee k'ĩsia k'awaa pedee Agurpa jarada. K'ĩsia k'awaa pedee Lemuel nawepa jarada unudait'ee capítulo 31.1-9. Capítulo 31.10-31 jara bi sãga bapari wëra Tachi Ak'õre waawee bapari: k'ĩsia k'awaa, mimiayaa mãik'aapa irua jara bik'a oopari.

Chonaarāwedapema ūraa pia proverbios apata

1 ¹Na ūraa p'ādap'edaa Salomonpa jarada. Iru Israeldepema rey David warra paji. ²Irua na ūraa jaraji eperāārāpa na pedee ūridap'eda, k'isia k'awaa p'aneedamerā; ne–inaa pia oo k'awaa p'aneedamerā; na pedee jara k'inia bi pia k'awaadamerā; ³k'awaadamerā k'āare ne–inaa pia bi, k'āare ne–inaa k'achia bi; k'ira jīp'a nipapataadamerā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a; ⁴k'ūtrāārā k'isia atua beerā k'isia k'awaa p'aneedamerā māik'aapa awaraarāmaa k'ūrapinaadamerā. ⁵Eperā k'isia k'awaa bipa na ūraa ūrik'āri, k'isia k'awaara bapariit'ee māik'aapa eperā poro wēsaa bipa na ūraa ūrik'āri, ne–inaa pia oo k'awaa wāit'ee. ⁶Ma awara ārapa k'isia k'awaa beerā pedee k'awaadait'ee k'lāata jara k'inia bi, ma pedee adivinanzak'a bi mīda.

⁷Eperā k'isia k'awaa ba k'inia bi pirā, naapiara Tachi Ak'ōre waaweeipia bi. K'isia k'awa–ee beerāpa ūridaamaa p'anapata k'isia k'awaa beerāpa jarateepata māik'aapa oodaamaa p'anapata ārapa ūraa p'anik'a.

Ūraa k'ūtrāārā–it'ee

⁸Warra, ichita k'irāpāji pichi ak'ōrepa ūraa bi māik'aapa pichi nawepa jaratee bik'a oo–eda anāaji. ⁹Pi–it'ee āra ūraa poro jīra pi–ia baparik'a bait'ee māik'aapa otaude collar nēedee ooda pi–ia jīpatak'a bait'ee.

¹⁰Warra, p'ek'au k'achia oopataarāpa pi k'ūra k'inia p'ani pirā, ipichi k'ūrapināaji! ¹¹Ārapa pīmaa nāga jaradai: “Tai ome chéji ot'a nidait'ee perā eperā ne–inaa k'achia oo–e bi peedait'ee. ¹²Ma eperā jāiradee pēidāma iru k'ap'ia pia, maarepida k'ayaa wēe bi mīda. ¹³Māgá iru net'aa pia jōmaata iru p'anadai. ¡Tachi Ak'ōre te ipurut'aadai net'aa chiadap'edaapa! ¹⁴Tai ome chéji poro pia bapariimerā. Māgá madepema net'aa tachi chaachaa atadait'eeda” adai. ¹⁵Mamīda warra, jāra ome wānāaji! ¡Ma k'āyaara āra o k'achiadeepa āyaa wāji ¹⁶māgeerāpa ne–inaa k'achia oo k'inia p'anapata perā māik'aapa waa bat'a k'inia p'anapata perā!

¹⁷Pari eperāārāpa t'iri taawa baijira bipata aide ipanaarā baaidamerā, ipanaarāpa ma t'iri unu ataruta pirā, aide baaida–e pait'ee perā. ¹⁸Māga pik'a māgeerāpa ot'a nipata mīda eperā āchi juade baaimerā, maarepida baai–e pait'ee ma eperāpa āra unuruta pirā. Ma k'āyaara āchi itu baaidait'ee āchia ne–inaa k'achia oodait'ee k'isia iru p'anadap'edaade. ¹⁹Māga p'asapari net'aa audú ata k'inia p'anapataarā ome. Ma net'aa ata k'inia p'ani k'aurepa, māgá piupata.

K'isia k'awa–ee baik'araa bi

²⁰Eperāpa calle jāde biaparik'a, māga pik'a k'isia k'awaa pedeepa biapari. Plaza jāde golpe pedeepari. ²¹Calle jā ik'aawa eperāārā

chip'epatamāi biapari. P'uuru t'īupatamāi nāga jarapari: ²²“K'ūtrāarā, k'isia atua beerā, ¿parāpa ne–inaa chiwidi k'awadaamaa p'anapata–ek'ā? Chīara ooyaa beerā, ¿parā chīara ooi awaa p'anapata–ek'ā? K'isia k'awa–ee beerā, ¿parā ne–inaa k'awa k'iniada–e p'anapata–ek'ā? ²³Ūrīti mi, k'isia k'awaa pedee pa ūraa bi. Māgá mia parāmaa mi k'isia k'awaapiit'ee. ²⁴Mia parāmaa ūraak'āri, mi pedee ūri k'iniada–e paji. Mia parā k'aripait'ee pak'āri, apidaapa mia jara bi ūridak'aa paji. ²⁵Mi ūraa ūridai k'āyaara, parāpa ūridaamaa p'anajida māik'aapa mia jara bik'a oodaamaa p'anajida. ²⁶Maperā mi èit'ee parā k'achiade baaidak'āri māik'aapa parā oo iru bait'ee p'era jōneedak'āri. ²⁷Mia māga ooit'ee parā p'eradaidak'āri nāumia k'aurepa p'erapatak'a māik'aapa nepirade baaidak'āri, p'erapatak'a, ma awara k'isia p'ua jōnadak'āri wa k'isia paraa jōnadak'āri, p'erapatak'a.

²⁸“Maapai parāpa mi t'īdait'ee. Mamīda mia p'anau–e pait'ee. Ma ewate mi jiridait'ee. Mamīda mi unuda–e pait'ee. ²⁹Māga p'asait'ee parā k'isia k'awaa p'ana k'iniadak'aa pada perā; Tachi Ak'ōre waawee k'iniadak'aa pada perā; ³⁰mi ūraa ūri k'iniadak'aa pada perā māik'aapa mia parā itriak'āri, ūridaamaa p'anadap'edaa perā. ³¹¡Pāchia oopata k'aurepa chup'iria p'aneedait'ee māik'aapa pāchi k'isia k'achia k'aurepa sē p'aneedait'ee! ³²Warra chak'eerāk'a k'isiapataarā piupata āchia k'isia k'awaa pedee ūridaamaa p'anapata perā māik'aapa k'isia k'awa–ee beerā piupata āchi–it'ee k'isia k'awaa pedee p'ua–e bairā. ³³Mamīda chi mi pedee ūri bi k'āiwee bapariit'ee, p'era–ee, ne–inaa k'achia p'asaru pijida.

Eperā k'isia k'awaa bi pia bapari

2 ¹Warra, mi pedee k'awāaji māik'aapa mia pedee jara bi pichi t'āride ia iru bapariiji. ²Pia ūrīji k'isia k'awaa pedee jara bi māik'aapa aide k'isīaji k'awaait'ee k'āata jara k'inia bi. ³T'āripa jirīji poro wēsaa bapariit'ee. Ichiaba jirīji k'awaait'ee chisāgí ne–inaata pia māik'aapa chisāgí ne–inaata k'achia bi. ⁴Māgá jirīji k'isia k'awaa bapariit'ee eperāpa p'arat'a wa nēe chok'o jiriparik'a. ⁵¡Māga ooru pirā, k'awaait'ee sāgá Tachi Ak'ōre waaweeipia bi māik'aapa wāara iru k'awa wāit'ee! ⁶Tachi Ak'ōrepata eperāmaa k'isia k'awaapipari. Ichia ne–inaa k'īra t'ādo k'awa bi māik'aapa poro wēsaa pedeeipari. ⁷Tachi Ak'ōrepa ichia oopi bik'a oopataarā k'aripapari māik'aapa k'īra jīp'a nipapataarā jīapari. ⁸Irua pia ak'ipari ichia jara bik'a oopataarā māik'aapa jīapari ichide ijāapataarā. ⁹Pi māga bapari pirā, k'await'ee chisāgí ne–inaata pia māik'aapa chisāgí ne–inaata k'achia bi iru k'īrapite māik'aapa jīriit'ee ne–inaa pia aupai oopariit'ee. ¹⁰Māpai k'isia k'awaa beeit'ee māik'aapa māgá ne–inaa k'īra t'ādo k'awaak'āri, t'āri o–īa beeit'ee. ¹¹Pia māgá ne–inaa pia jiri k'awaa bairā māik'aapa k'isia k'awaa bairā, k'achiade baai–e pait'ee. ¹²Māga bak'āri, ne–inaa k'achia ooyaa beerā ode t'īu–

pait'ee mäik'aapa k'ürayaa beerãpa oopatak'a oo–e pait'ee. ¹³Mãgeerã o piadeepa uchiapata o p'ãriu pik'a bide nipapataadait'ee. ¹⁴Ächia ne–inaa k'achia oodak'ãri mäik'aapa awaraarã k'üradak'ãri, o–ïadaipata eperãarã fiesta oodak'ãri o–ïadaipatak'a. ¹⁵Ächi o jõree pik'a bide nipapata, k'ïra jïp'a nipadak'aa perã. ¹⁶Warra, pi mägá k'ïsia k'awaa bak'ãri, wëra taunemayaa bi ome t'ïu–e pait'ee mäik'aapa ma wërapa iwarraa pedee jara bi ùriamaa bait'ee. ¹⁷Mãgee wërapa imik'ïra awëraweda atada atabëipari mäik'aapa ooamaa bapari ichia Tachi Ak'õre k'ïrapite miak'ãik'ãri jaradak'a. ¹⁸Pia iru temaa wã bi o jitaru pirã, k'achiade baait'ee mägí o piudaarãmaa wãpari perã. ¹⁹Iru temaa wãpataarã mägá piudaarãmaa wãpari ode wãruták'ata p'ani ma o k'achiadeepa p'oyaa uchiadak'aa perã waya o piade t'ïudait'ee. Iru tede t'ïudap'edaarã mamäik'aapa p'oyaa uchiadak'aa.

²⁰Maperã warra, Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã ome nipaparíjji. ²¹Mãgee Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã ichita na eujãde p'anapataadait'ee. ²²Mamïda ne–inaa k'achia ooyaa beerã mäik'aapa Tachi Ak'õrepa jara bik'a oodaamaa p'aniirã na eujãde p'anada–e pait'ee, na eujãdeepa Tachi Ak'õrepa ära jërek'ooit'ee perã.

Sãgá eperã k'ïsia k'awaa bai

3 ¹Warra, mia pïmaa ùraa bi k'ïra atuanáaji. Mi ùraa pïchi t'ãride ia iru baparíjji. ²Mãga oorú pirã, na p'ek'au eujãde ewari teesoo bapariit'ee mäik'aapa pia bapariit'ee. ³K'ïra atuanáaji awaraarã k'inia iru bapariit'ee mäik'aapa wãara pedee jarapariit'ee. Ara eperãpa collar ichi wãrumaa jï nipaparik'a, mãga pik'a ma ùraa pïchi wãrumaa k'ïrãpaparíjji eperãarãpa pedee p'ãpatak'a k'ïrãpadait'ee. ⁴Mãga oorú pirã, Tachi Ak'õrepa pi pia ak'ïpariit'ee; eperãarãpa pida pi t'o p'anapataadait'ee. ⁵T'ãriipa ichita Tachi Ak'õrede ijãaparíjji pïchi k'ïsiade ijãai k'ãyaara. ⁶Ne–inaa jómaweda oorude, Tachi Ak'õrede k'ïsíajji. Mägá irua pi o piadee ateeit'ee. ⁷K'ïsianáaji pi audú k'ïsia k'awaa bapari. Ma k'ãyaara Tachi Ak'õre waaweparíjji mäik'aapa ne–inaa k'achia oo amáaji. ⁸Mägá pi k'ap'ia pia bapariit'ee, eperãpa neera pia tok'ãri, k'ap'ia pia beeparik'a. ⁹Tachi Ak'õremaa téeeji pia net'aa iru bidepema mäik'aapa p'arat'a iru bidepema; ma awara ne–uuda naapiara ewadadepema. ¹⁰Mägá trigo tau iapatamãi trigo waibia paraait'ee mäik'aapa vino ewaa ooda chi iapatamãi ipuru jëra bait'ee.

¹¹Warra, Tachi Ak'õrepa pi itriak'ãri, iru ome t'ãri ärii wa k'ïrau banáaji. ¹²Tachi Ak'õrepa itriapari ichia k'inia iru bïirã, eperãpa ichi warra k'inia iru bi itriaparik'a.

¹³Eperã k'ïsia k'awaa beek'ãri mäik'aapa poro wësaa beek'ãri, t'ãri o–ïa bapari. ¹⁴Piara bi mãga bapariit'ee p'arat'a iru bai k'ãyaara mäik'aapa nëe iru bai k'ãyaara. ¹⁵ïPiara bi k'ïsia k'awaa bapariit'ee mãu pi–ia

perla iru bai k'āyaara māk'aapa net'aa audú k'inia iru bai k'āyaara!
 16 Eperāpa tachimaa net'aa pia teeparik'a ichi juarapa wa ichi juabipa, māga pik'a pi k'isia k'awaa bak'āri, nāgf ne–inaa pia iru bapariit'ee: ewari teesoo bapariit'ee; net'aa pia iru bapariit'ee māk'aapa eperāarāpa pi t'o p'anapataadait'ee. 17 Māgá k'isia k'awaa o piade nipak'āri, t'āri o–īa, k'āiwee bapari. 18 Eperā k'isia k'awaa bak'āri, iru pak'uru tachi chok'aipiparík'api bi. ¡Mapa k'isia k'awaa beerā t'āri o–īa p'anapata! 19 K'isia k'awaa bairā, Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujā ooji māk'aapa poro wēsaa bairā pajā ooji. 20 Irua ne–inaa jōma k'awa bairā, p'usamaa jaraji t'oodaimerā māk'aapa jīraradeepa sereno baaimerā.

21 Warra, ichita jiriparíji k'isia k'awaa bait'ee māk'aapa k'await'ee k'āata oopia bi. 22 Māga ooru pirā, pi ewari teesoo bapariit'ee māk'aapa pi–it'ee k'isia k'awaa pedee collar pi–ia eperāpa jīparik'a bait'ee. 23 K'āiwee nipapariit'ee māk'aapa ne–inaa k'achiade baai–e pait'ee. 24 Pi jēra beek'āri, waawee–ee bait'ee māk'aapa k'āik'āri, k'āiwee k'āipariit'ee. 25 Waawee nība–e pait'ee atu bide p'erai jīak'aapa maa–e pirā k'achiade baai jīak'aapa ijāadak'aa beerāk'a. 26 Pi māga ba–e pait'ee Tachi Ak'ōrepa pi k'aripapariit'ee perā māk'aapa pi jīapariit'ee perā k'achiade baainaamerā.

27 Apidaapa pīmaa k'aripa iidik'āri, k'aripa–eda anáaji. Ma k'āyaara iru k'aripáji p'oyaa k'aripaita bi pirā. 28 Pia idiweda ne–inaa iru bi pirā k'aripait'ee, k'aripáji. Nupema–it'ee atabináaji. 29 K'isianáaji ne–inaa k'achia ooit'ee pi ik'aawa baparimaa, irua pide ijāapari perā. 30 Chīara ome aupedeenaáaji, pīmaa ne–inaa k'achia oo–e bi pirā. 31 Ne–inaa k'achia ooyaa beerā k'ira unuamaa iru banáaji áchia ne–inaa iru p'ani k'aurepa. Ma awara māgeerāpa ne–inaa k'achia oopatak'a oonáaji. 32 Tachi Ak'ōrepa māgee eperāarā k'ira unuamaa iru bapari. Mamīda irua jara bik'a oopataarā pia ak'ipari. Ichi k'ōp'āyoorāk'a unupari. 33 Tachi Ak'ōrepa k'achia oopari ne–inaa k'achia ooyaa beerā áchideerā ome. Mamīda bendiciapari irua jara bik'a oopataarā áchideerā ome. 34 Tachi Ak'ōrepa chīara ooyaa beerā auk'a oo iru bapari. Mamīda audua–ee beerā k'aripapari. 35 Eperāarāpa k'isia k'awaa beerā t'o p'anapata. Mamīda k'isia k'awa–ee beerā k'ira nejasapijata.

Piara bi k'isia k'awaa bait'ee

4 1 Warrarā, ūripatáati ak'ōrepa ūraa bi. Pia ūripatáati k'awaadamerā mi pedee k'āata jara k'inia bi 2 mia ūraa bi pia bairā. Maperā ma ūraa k'ira atuanáati. 3 Mi auk'a mi ak'ōre warra paji. Mi nawepa mi k'inia iru bapachi māk'aapa pia ak'ipachi warra apai bi ak'ipatak'a. 4 Mi ak'ōrepa mīmaa nāga ūraapachi: “Mia pīmaa jarapari pichi t'āride ia iru baparíji māk'aapa mia jara bik'a ooparíji, māgá ewari teesoo bapariimerā. 5 Jiríji k'isia k'awaa bapariit'ee māk'aapa poro wēsaa

bapariit'ee. Mia ũraa bi k'ĩra atuanáaji. ⁶K'ĩsia k'awaa beerãpa pedee jarapata ũriamaa banáaji. Ma pedee k'inia iru báji, ma pedee pa pi jĩa pik'ait'ee perã k'achiade baainamerã. ⁷Awaraa ne–inaa jirii k'ãyaara, naapiara jĩrĩji k'ĩsia k'awaa bapariit'ee m̃aik'aapa poro w̃esaa bapariit'ee. ⁸Jĩriparĩji k'ĩsia k'awaa bapariit'ee. M̃aga beeru pirã, pi eperã waibia pait'ee m̃aik'aapa awaraarãpa pi t'o p'anadait'ee. ⁹Ara reymaa poro jĩa teepatak'a jĩpariimerã eperãarã taide, m̃aga pik'a pi k'ĩsia k'awaa bak'ãri, poro jĩa k'ĩra wãree jĩ pik'a bait'eeda” aji.

¹⁰Warra, mi pedee ũrĩji m̃aik'aapa óoji mia jara bik'a. M̃agá ewari teesoo bapariit'ee. ¹¹Mia pĩmaa ũraa bi k'ĩsia k'awaa bamerã m̃aik'aapa m̃agá o piade nipapariimerã. ¹²M̃agí ode nipak'ãri, eperã o trok'oo bide nipaparik'a bait'ee maa–e pirã eperã p'irak'ãri maarepida biiri t'ĩuti–e bik'a bait'ee, pia ne–inaa oo bi pia uchiat'ee perã. ¹³Mia ũraa bi k'ĩra atuanáaji m̃aik'aapa na ũraade jara bik'a ichita oopariiji na ũraa k'aurepa pi pia bapariit'ee perã. ¹⁴Ne–inaa k'achia ooyaa beerã wãpata ode wãnáaji m̃aik'aapa áchia oopatak'a oonáaji. ¹⁵Áchi wãpata o k'ait'a wãnáaji. ¡Áchi ik'aawaapa áyaa béegi m̃aik'aapa pichi o piade jĩp'a wáji! ¹⁶M̃ageerã k'áidak'aa ne–inaa k'achia ooda–emaa. P'oyaa k'áidak'aa chíara ne–inaa k'achiade baaipida–emaa. ¹⁷¡M̃ageerã–it'ee ne–inaa k'achia oodait'ee chik'o k'oruták'ata bi m̃aik'aapa chíara peedait'ee vino toruták'ata bi!

¹⁸Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã wãpata o ĩdaa pik'a bi, ása pawāk'ãri, ak'õrejĩru ĩdaapiara wãparik'a. ¹⁹Mamĩda ne–inaa k'achia ooyaa beerã wãpata o audú p'ãriu pik'a bairã, k'awadak'aa k'ãare k'aurépata áchi k'achiade baaipata.

²⁰Warra, mi ũraa pia ũriparĩji. ²¹K'ĩra atuanáaji. Ichita pichi t'ãride ia iru bapariiji m̃aik'aapa aide k'ĩsiaparĩji. ²²Na ũraa k'aurepa pi k'ap'ia pia m̃aik'aapa ewari teesoo bapariit'ee. ²³Awaraa ne–inaa k'ãyaara pichi t'ãri jĩaparĩji, madeepa k'ĩsia uchua bi k'aurepa pi pia bapariit'ee perã wa k'achiade baait'ee perã. ²⁴K'ĩra k'aupai pedee k'achia jarai. Seewa jarait'ee k'ĩsianáaji. ²⁵Ichita k'ĩsia k'awaa pedeede k'ĩsiaparĩji, eperã ode wāk'ãri ichi nok'oore unuit'ee k'ĩsia wãparik'a. ²⁶Pia ak'ĩparĩji sãmata pi biiri biit'ee. M̃aga oorũ pirã, pi wãrumaa pia nipapariit'ee. ²⁷Pi o pia nipaparideepa áyaa wãnáaji. Ma k'ãyaara ne–inaa k'achia ooyaa beerã ik'aawaapa áyaa wáji.

Taunemayaa beerãdé jarada

5 ¹Warra, ũrĩji mia k'ĩsia k'awaa pedee jara bi. Pia ũrĩji mia poro w̃esaa pedee jara bi. ²Pia m̃aga oorũ pirã, jiri k'awaait'ee ne–inaa pia, ne–inaa k'achia k'ãyaara m̃aik'aapa awaraarãmaa poro w̃esaa pedee jara k'awaa bait'ee. ³W̃era taunemayaa bĩpa iwarraa pedee pari m̃aik'aapa ichi pedee k'ũ–ũa pik'a bapari mielek'a. Aceite piruk'ua baparik'a, m̃aga

pik'a ma wēra iwarraa pedee piruk'ua pik'a bapari. ⁴Mamīda t'ēepai ma pedee ne–inaa asia k'āyaara asiara pik'a beepari māik'aapa p'ewedeera pik'a beepari espada k'īraichaaweda erap'eda, p'ewedee beeparik'a. ⁵Pi iru ome wāru pirā, irua pi peede ateerúk'api bi, iru wāpari o jīp'a piudaarāmaa wāpari perā. ⁶Iru o piade nipa k'iniak'aa. Ma k'āyaara o jōree bide nipapari, k'isia–ee ma o sāmaata wā. K'awak'aa o k'achiade ni.

⁷Maperā warra, mi ūraa pia ūrji māik'aapa k'īra atuanāaji. ⁸Māgee wēra taunemayaa bi ik'aawaapa āyaa bēeji. Ichi te puerta t'ai k'ait'a pida wānāaji. ⁹Mia māga jara bi ma wēra k'aurepa eperāarāpa pi eperā k'īra jīp'a–e bik'a ununaadamerā māik'aapa k'īra tewaraa t'āri k'achia–idaa beerā k'aurepa pi año chok'ara atuanaamerā. ¹⁰¿K'āare–it'ee k'īra tewaraarāmaa ichiak'au k'ūrapidaima pichi juadoopa net'aa atada jāri atadamerā? ¹¹Māgeerā ome t'īuru pirā, k'īsia paraa nībait'ee pichi k'ap'iaideepa ewari chaa juatau jō wāk'āri. ¹²Māpai jarait'ee: “¿Sāap'eda mi itriadap'edaa ūriamaa bajima? ¿Sāap'eda mia oo–e pajima mi ūraadap'edaak'a? ¹³¡Mimaa jarateepatap'edarāpa jaradap'edaa ūriamaa baji! ¡Ārapa ūraadap'edaak'a oo k'inia–e baji! ¹⁴¡Īrā ne–inaa k'achiade baaiit'ee nībi michi p'uuru pidaarā k'īrapite!”

¹⁵Opisiadaik'āri, pichi pozodepema maa–e pirā pichi pania poátri uchía bimāidepema toparīji.^a ¹⁶Ma pania poátri uchía bimāiipa pania weepināaji calle jāde wa plaza jāde pariatua atuanaamerā. ¹⁷¡Ma pania perē aupai! ¡Mapa k'īra tewaraarāmaa teenāaji! ¹⁸¡Mia k'inia bi Tachi Ak'ōrepa pichi pania poátri uchía bi bendiciamerā! ¡O–īa baparīji pichi k'ūtrāaweda wēra atada omepai! ¹⁹Ma wēra bigi wēra pi–īa baparīk'api bi.^b ¡Mia k'inia bi pi ichita o–īa bapariimerā iru k'ap'ia ome! ¡K'inia bi irua pi ichita k'inia iru bapariimerā māgá pi t'āri o–īa bapariimerā! ²⁰Māga bita warra, ¿k'āare–it'ee chīara wēra jiriima? ¿K'āare–it'ee wēra taunemayaa bi o jōi ataima māik'aapa aī ome k'āima?

²¹Tachi Ak'ōrepa eperāarāpa oopata ichita ak'ipari. Tachia ne–inaa oopata jōmaweda k'awa bi irua ne–inaa jōmaweda ak'ipari perā. ²²Eperā ne–inaa k'achia ooyaa bi k'achiade baaipari ichia ne–inaa k'achia oopariida k'aurepa. Ichia p'ek'au k'achia oopariida k'aurepa ichi ma k'achiade baaipari lazopa ne–animal jita ataparik'a. ²³Ichi māgá pariatua nipapari perā, piuit'ee. Ichia k'iniata oopari k'aurepa o pia atuait'ee.

Chīara pari tewe p'aait'ee pedeeteek'araa bi

6 ¹Warra, pia pedeeteeki pirā pichi k'ōp'āyo pari maa–e pirā k'īra tewaraa pari tewe p'aait'ee, ²māik'aapa pia ma pedee jarada

^a 5.15 Na versículo nāga jara k'inia bi: wēra ome k'āi k'inia bak'āri, pichi wēra ome k'āiparīji, pichi wēra pania poátri uchía bimāik'api bairā. ^b 5.19 Israelitaarā–it'ee bigi pi–īa bapari wēra k'īra wāree baparik'a.

k'aurepa k'achiade baairu pirã, ³nãga oopia bi. Pi k'õp'ãyomaa wãji mãik'aapa iru k'irapite bedabai nibeep'eda, jarãji pia iru pari ma tewe p'aa-e pait'ee. ⁴Mãga ooi naaweda k'ainãaji mãik'aapa ñinãaji. ⁵Isapai uchãaji ma nepiradeepa bigi nejiripari naa isapai p'iradaiparik'a maa-e pirã ipana t'irideepa uchiadaiparik'a.

Ûraa k'oo-idaa beerã-it'ee

⁶Eperã k'oo-idaa bi, wãji t'ãa ak'ide. Pi-ia ak'iji ãchia oo p'ani ãrak'a mimia k'awaa bamerã. Mãgã pi k'isia k'awaa bapariit'ee. ⁷Åra poro waibiarã wëe p'ani, mãirãpa ãra ak'idamerã maa-e pirã jaradamerã k'ãata oodaipia bi. ⁸Mãga bi mïda, ãchia chik'o p'epata p'oojara pak'ãri mãik'aapa chik'o waibia paraak'ãri.

⁹¡K'oo-idaa bi, waa k'ainãaji! ¡Waa p'arude jëra banãaji! ¹⁰Pi k'ãimok'araa bi misa, arak'atia k'ãi bi misa, arak'atia ñi bi misa mãik'aapa jua bira ak'i bi misa, ¹¹pi chupiria ne-inaa wëe baibeeit'ee chupiria bak'ajik'a nechi-idaa bi arma anipaparipa pichi net'aa jãri ata cheda paara.

Eperã ne-inaa k'achia ooyaa bi

¹²Eperã ne-inaa k'achia ooyaa bi ne-inaa k'achia ooi awaa bairã, ichita seewa jara nipapari. ¹³Mãga oo bi misa, ichi tau p'inapari mãik'aapa juapa maa-e pirã biiripa ne-inaa jarapari. ¹⁴Ne-inaa k'achia ooyaa bipa ichita k'isiapari ne-inaa k'achia ooit'ee mãik'aapa awaraarã ome nepira jiriit'ee. ¹⁵Mãga bapari perã, taarã-eweda k'achiade baaiit'ee. Taarã-e nide jõmaweda jõdariit'ee mãik'aapa irua maarepida oo-e pait'ee mãgã jõnaamerã.

Ne-inaa siete Tachi Ak'õrepa unuamaa iru bapari

¹⁶Ne-inaa seis paraa Tachi Ak'õrepa unuamaa iru bapari. Ma ne-inaa seis ap'eda, irua awaraa ne-inaa aba audú unuamaa iru bapari. Nãga p'ani: ¹⁷taupa chãaramaa k'achia ak'ipari k'isia bairã ichi waibiara bi apema k'ãyaara; k'iramepa seewa jarapari; juapa eperã ne-inaa k'achia oo-e bi waa bat'apipari; ¹⁸t'ãride ne-inaa k'achia ooit'ee k'isiapari; biiripa isapai p'ira wãpari ne-inaa k'achia ooit'ee; ¹⁹charra k'irapite seewa jarapari awaraa eperã nepirade baaiiit'ee; mãik'aapa ichi k'inia ipemaarã aupedeepipari.

Taunemayaa beerã k'achiade baaipata

²⁰Warra, ichita k'irãpãji pichi ak'õrepa ùraa bi mãik'aapa oo-eda anãaji pichi nawepa jaratee bik'a. ²¹Na ùraa pichi t'ãride ia pik'a iru bapariiji mãik'aapa pichi otaude jã pik'a iru bapariiji. ²²Mãgã pi awara ãyaa wãk'ãri, na ùraa k'aurepa o piade nipapariit'ee mãik'aapa k'ãi

bak'ári, na ūraapa pi jā pik'ait'ee; ma awara ĩrimak'ári, na ūraapa pimaajara pik'ait'ee k'áata oopia bi.

²³Pimaajaradap'edaa lamparak'a bi māik'aapa ārapa ūraadap'edaa ĩdaa pik'a bi. Pi itriadak'ári, ak'ipipata sāgata bapariipia bi. ²⁴Ma ūraak'irāpak'ári, wēra k'achia bi juade baai–e pait'ee. Wēra taunemayaa bipaiwarraa pedee jarak'ári, ūri–e pait'ee. ²⁵Iru k'ĭra wāree bairā, irumaa k'ūrapińaji. ĩru taupa pimaapi–ia ak'i bairā, iru k'inianāaji!

²⁶Prostituta ĩmik'ĭra ome k'āik'ári, chik'o k'oit'ee iru bapari. Mamĭda wēra taunemayaa bi chi k'ima–ee bi ome k'āik'ári, ma eperā k'opik'ait'ee, ma k'aurepa iru piudarii perā.

²⁷Eperāpa ichi bolsillode t'ipitau ateeik'a ĩchi p'aru paa–ee? ²⁸Maa–e pirā, ĩeperā t'ipitau ĩri t'iaik'ā, ichi biiri paa–ee? ²⁹Māga pik'a eperā chĭara wēra ome araa paru pirā, ichi k'aurepa miat'ee.

³⁰Eperāpa nechiaru pirā jarrapa bada perā, ma k'aurepa apidaapa iru k'ĭra unuamaa iru p'anada–e pait'ee. ³¹Mamĭda māgĭ nechiamaa unu ataruta pirā, irua net'aa chiada pari aba teepidap'eda, awaraa seis teepidaipia bi Tachi Ak'ōre ley p'ādade jara bik'a. Māga oopidaipia bi ma k'aurepa ma chupĭria chi net'aa wēe beeru pijida.

³²ĩEperā chĭara wēra ome k'āiru pirā, ma eperā k'ĭsia k'awa–ee bi! ĩChi māga oo bi ichi itu piudariit'ee! ³³Māga ooda k'aurepa ma eperā p'ua oodait'ee māik'aapa iru āpĭte pedee k'achia jaradait'ee. Ma awara iru k'ĭra nejasia bapariit'ee. ³⁴ĩmik'ĭra miajiwaa–idaa bi t'ipitau urua nĭbik'a bapari. K'ĭra jō–ee beepari māik'aapa ma eperā chi wēra ome k'āi bada chupĭria k'awaak'aa. ³⁵Iru k'ĭrau wēpa–e pait'ee chi k'achia oodapa ma k'achia ooda pari net'aa pia cho–k'ara irumaa teeru pijida.

Wēra taunemayaa bi

7 ¹Warra, mia jara bik'a ooparĭji. Ma awara mia ūraa bi pichi t'āride ia iru baparĭji. ²Mia ūraa bik'a ooparĭji. Māgā ewari teeso bapariit'ee. Na ūraa pia ĩjaji pichi tau pia ĩjaparik'a. ³Na ūraa pichi juade ĩĭ pik'a bĭji sortija ĩjparik'a māik'aapa pichi wārumaa k'irāpaparĭji eperāarāpa pedee p'āpatak'a k'irāpadait'ee. ⁴K'ĭsia k'awaa pedee k'ĭnia iru baparĭji pichi ĩpewēra k'ĭnia iru baparik'a māik'aapa poro wēsaa pedee k'ĭnia iru baparĭji pichi ĩereerā k'ĭnia iru baparik'a. ⁵Na pedeede jara bik'a oorū pirā, wēra taunemayaa bi juade baai–e pait'ee, ma k'ĭra tewaraa bipa pimaajarara pedee jararu pijida.

⁶Ewari aba michi tedepema ventanadeepa ak'ĭmaa baji. ⁷Unuji k'ūtrārā mak'ĭara k'ĭsia k'awa–ee beerā. Mamĭda āradepema aba apemaarā k'āyaara k'ĭsia k'awa–era baji. ⁸Ma k'ūtrāa calle jā sĭaji māik'aapa ma calle esquinade panak'ári, wāji wēra taunemayaa bi temaa. ⁹Māga nĭde ak'ōrejĭru baai wā nipaji māik'aapa k'eu wā nipaji.

¹⁰Māga nĭde ma wēra iru k'ĭrapĭte uchĭaji. Ma wēra prostitutaarā p'aru ĩpatak'a ĩĭ baji māik'aapa ichi t'āride k'ĭsia chewāji ma k'ūtrāa

k'ürait'ee. ¹¹Māgee wēra aupedeei awaa bapari māik'aapa k'ira nejasia wēe pedeeperi. Ichi tede p'oyaa ip'ii bak'aa. ¹²Ma k'āyaara p'uuru jāde māik'aapa plaza jāde nipai awaa bapari. Calle esquina chaa nipari eperā naapiara wāyaaru k'ūra atait'ee. ¹³Māgá mia ma k'ütrāa ak'imaa bide ma wērapa iru o jōi atap'eda, k'ira it'aaji māik'aapa k'ira nejasia wēe māgaji: ¹⁴“Teeda mia nechia iru bida aji, idi Tachi Ak'ōre-it'ee mia ne-animal paapida perā mia irumaa jaradak'a. ¹⁵Maperā mi pi k'irapite uchijai. ¡Mia pi audú unu k'inia baji māik'aapa nama pi unu ataji! ¹⁶Mi p'aru k'aiipari t'ōji Egipodepema p'aru pi-ia lino nāusaadee k'adapa. ¹⁷Ma p'aru iri weeji k'era t'ūa ooda mirradee, aloedee, māik'aapa caneladee. ¹⁸Mi ome chéji. K'āinadāma māik'aapa tachi t'ārīde k'isia iru p'anik'a oodāma ewarirumaa. ¹⁹Mi imik'ira teeda wē-e. Taarāit'ee t'imí wāda perā. ²⁰Irua p'arat'a chuspa aba ateeji. Mapa ai ewarirumaata iru cheit'eeda” aji.

²¹Ma wērapa iwarraa pedee jara nībipa ma k'ütrāa k'ūra ataji.

²²Aramata iru ma wēra t'ēe wāji. Ara p'ak'a atee wāpatak'a chi peepatamaa, māga pik'a ma k'ütrāa ateeji. Maa-e pirā bigi lazode baaiparik'a, māga pik'a iru ma wēra juade baaiji. ²³Ara ipana t'irīde t'ūdaiparik'a, k'awa-ee ichi mama piuit'ee sia tridapa, māga pik'a ma k'ütrāa ma k'achiade baaiji, k'awa-ee ichi mama piudariit'ee.

²⁴Maperā warrarā, mia jara bi ūripatāati. ²⁵Māgee wērade k'isianāati. Māgeerā ome t'īunāati. Maa-e pirā, k'isia k'awaa beerā o piadeepa uchiadait'ee. ²⁶¡Māgee wērapa eperāarā chok'ara k'achiade baaipipari māik'aapa iru k'auropa chok'ara piupata! ²⁷Pi māgee wēra ome wāru pirā, irua pi peede ateerúk'api bi, iru wāpari o jīp'a piudaarāmaa wāpari perā.

K'isia k'awaa pedee

8 ¹Eperāpa awaraa eperāarā t'īparik'a, māga pik'a k'isia k'awaa pedee eperāarā t'īmaa bi. Ma poro wēsaa pedee golpe jara bi. ²Ma pedee p'uuru jādepema it'ia beemāi māik'aapa o bi ik'aawa, esquinade paara ak'inī beepari. ³P'uurudepema puerta chaa nāga jarapari: ⁴“Mia eperāarā jōmaarāmaa na pedee jararu: ⁵Parā warra chak'eerāk'a k'isia p'anapataarā, k'awāati k'ira jīp'a nipapataadamerā māik'aapa parā k'isia k'awa-ee beerā, jirīti k'isia k'awaa p'aneedamerā. ⁶Pia ūrīti, mia pedee pi-ia jarait'ee perā. Mia ichita pedee pia jarapari. ⁷Mia ichita wāra pedee jarapariit'ee, seewa jarak'aa perā. ⁸Na pedee jōmaweda pia bi; maarepida seewa wēe. ⁹K'isia k'awaa beerā-it'ee māik'aapa poro wēsaa beerā-it'ee mi pedee bēi-sāa bi. ¹⁰P'arat'a maa-e pirā nēe jirīdai k'āyaara jirīpatāati mi, k'isia k'awaa pedee jaratee bi ūridamerā māik'aapa k'awaadamerā. ¹¹Piara bi k'isia k'awaa bait'ee māu pi-ia bi iru bai k'āyaara. ¡Ma k'āyaara awaraa ne-inaa parāpa k'inia p'anapata pipiara wē-e!

¹²“Mî, k'îsia k'awaa pedee auk'a bapari poro wêśaa pedee ome. Chi mi jiri bimaa mia ūraa pia teepari. ¹³Tachi Ak'ôre waaweparipa ne–inaa k'achia unuamaa iru bapari. Mî, k'îsia k'awaa pedee pa unuamaa iru bapari audua pedee, seewa pedee mîik'aapa ne–inaa k'achia ooyaa beerâpa oopata. ¹⁴Eperâpa mia ūraa bik'a ook'âri, ichia pia k'îsiat'ee ne–inaa ooi naaweda mîik'aapa k'await'ee k'âata oopia bi. Ne–inaa pia oo k'await'ee mîik'aapa juataura bapariit'ee. ¹⁵Mi k'aurepa reyrâpa âchi jua ek'ari beerâ pia ak'ipata mîik'aapa eperâarâ poro waibiarâpa âchi jua ek'ari p'aniirâmaa ley pia jarateepata. ¹⁶Mi k'aurepa reyrâpa mîik'aapa awaraa poro waibiarâpa eperâarâ pia ak'ipata mîik'aapa charraarâpa k'awapata eperâarâ nepira ak'idait'ee. ¹⁷Mia k'inia iru bapari chi mi k'inia iru p'anapataarâ. Chi mi jirirutaarâpa mi unudait'ee. ¹⁸Mi k'aurepa eperâarâpa ne–inaa pia iru p'aneepata mîik'aapa awaraarâ k'îrapite waibiara p'aneepata. Ma awara ne–inaa taarâ choopari iru p'aneepata mîik'aapa pia p'anapata. ¹⁹Mia eperâarâmaa ne–inaa teepari piara bi nêe pi–iara bi k'âyaara maa–e pirâ p'arat'a pi–iara bi k'âyaara. ²⁰Mi o jîp'aa bide wâpari; Tachi Ak'ôrepa jara bik'a oopataarâ ode. ²¹Mi k'inia iru p'anapataarâmaa mia ne–inaa pia teepari. Ma ne–inaa piapa mia âra te ipurupipari.

²²“Tachi Ak'ôrepa awaraa ne–inaa jômaweda ooi naaweda, mi ooji. ²³Na p'ek'au eujâ aide nîbi ome ooi naaweda, irua mi ooji. ²⁴P'usa waibia bee mîik'aapa pania poâtri uchua bee paraai naaweda, irua mi ooji. ²⁵Ee k'aipee jêra bee mîik'aapa ee it'ia jêra bee ooi naaweda, irua mi ooji. ²⁶Mi ook'âri, irua at'âri oo–e baji na p'ek'au eujâ, mêe, yooro p'ora paara. ²⁷Irua pajâ p'usa îri ook'âri, mi jâma baji. ²⁸Mi baji irua jîarara pajâde bik'âri mîik'aapa p'usa jâde pania poâtri uchiapik'âri, p'usa nâpia beemerâ. ²⁹Mi baji irua jârak'âri na p'ek'au eujâ irua bidamâiipa âyaa wânaamerâ mîik'aapa p'usadepema pania irua p'usa i bidamâiipa âyaa weenaamerâ. ³⁰Irua ma jôma ook'âri, mi iru ik'aawa baji te oopariipa ak'iparik'a mîik'aapa mia iru t'âri o–îapiji. Ewari chaa irua ne–inaa oo bi unuk'âri, iru k'îrapite mi o–îapa pairapachi. ³¹¡Mi o–îa bapachi na p'ek'au eujâdepema ne–inaa jôma ooda ome mîik'aapa eperâarâ irua ooda ome!

³²“Îrâ warrarâ, mi k'îsia k'awaa pedee ūrîti mîik'aapa mia jara bik'a óoti. Mâgá t'âri o–îa p'anapataadait'ee. ³³Mia jaratee bi pia ūrîti. Mâgá parâ k'îsia k'awaa p'anapataadait'ee. Ma awara mi pedee yiaraa iru p'ananáati. ³⁴Chi mi pedee ūrirutaarâ o–îa p'anapataadait'ee ewari chaa mi te t'îupatade nidak'âri mi pedee ūridait'ee ³⁵eperâpa mi unuk'âri, ewari teeso bapariit'ee perâ mîik'aapa Tachi Ak'ôrepa iru pia ak'ipariit'ee perâ. ³⁶¡Mamîda eperâpa mi pedee ūriamaa bi pirâ, ichi k'aurepa piudaarâmaa wâpari ode wâit'ee, mi unuamaa iru bapari perâ!

K'îsia k'awaa pedee pa t'î pèidaarâ

9 ¹Eperâpa ichi te ooparik'a, mâga pik'a k'îsia k'awaa pedee pa ichi te ooji. Ma tede columna siete oo bijî. ²Fiesta ook'âri, ne–animalaarâ

peeji m̄aik'aapa vino pi-ia ooji. Maap'eda mesade biji. ³M̄apai ichi mimiapataar̄a p̄eji p'uuru j̄ade it'iaara beem̄aiipa n̄aga biadamer̄a: ⁴“jWarra chak'eer̄ak'a k'isia p'anapataar̄a, namaa ch̄eti!” Ichiaba k'isia k'awa-ee beer̄amaa irua n̄aga jara p̄eji: ⁵“M̄i pan k'o ch̄eti m̄aik'aapa mia vino awaraa ne-inaa ome p'oirada to ch̄eti. ⁶Chok'ai p'anee k'inia p'ani pir̄a, waa k'isia k'awa-ee p'anan̄ati. Ma k'āyaara k'aw̄ati k'isia k'awaa p'anadamer̄a.”

⁷Ch̄iara ooyaa bi itriak'āri, irua p̄imaa pedee k'achia jarak'ooit'ee. Ma awara ne-inaa k'achia ooyaa bi itriak'āri, ūriamaa bi pir̄a, iru pi ome k'ira ěree beeit'ee. ⁸Mapa ch̄iara ooyaa bi itrian̄aji, maa-e pir̄a irua pi k'ira unuamaa iru bapariit'ee. J̄odee k'isia k'awaa bi itriaru pir̄a, irua pi k'inia iru bapariit'ee.

⁹K'isia k'awaa bimaa jarateeru pir̄a, iru k'isia k'awaara beeit'ee. Tachi Ak'ōrepa jara bik'a ooparimaa jarateeru pir̄a, irua ne-inaa audupiara k'awaa it'ee.

¹⁰Eper̄a k'isia k'awaa ba k'inia bi pir̄a, Tachi Ak'ōre waawee bapar̄iji. Iru, chi k'achia w̄ee bapari k'awa beer̄a, poro w̄esaadaipata.

¹¹Pi k'isia k'awaa bi k'aurepa ewari teesoo bapariit'ee. ¹²Pi k'isia k'awaa bapari pir̄a, piara bapariit'ee. Mam̄ida k'isia k'awa-ee bapari pir̄a, ma k'aurepa pia-ee bapariit'ee.

W̄era k'isia k'awa-ee bi

¹³W̄era k'isia k'awa-ee bi n̄aga bapari: pedee-idaa; ne-inaa k'awa-ee m̄aik'aapa k'ira nejasia w̄ee. ¹⁴M̄agee w̄era ichi te puerta t'aide su-ak'i beepari maa-e pir̄a ichi sillade su-ak'i beep'eda, p'uuru j̄ade it'iaara beem̄aiipa ¹⁵n̄aga jarapari eper̄aar̄a āchi ode k'āiwee w̄arutaar̄amaa: ¹⁶“jCh̄eti warra chak'eer̄ak'a k'isiapataar̄a!” Ichiaba k'isia k'awa-ee beer̄amaa n̄aga jarapari: ¹⁷“Pania chiada warraara bi m̄aik'aapa pan mer̄a k'oru warraara bida” aperi. ¹⁸Mam̄ida āchia k'awada-e p'ani mamaa w̄aruta pir̄a, piudait'ee iru ome t'ūrutaar̄a piudaar̄am̄ai w̄apata per̄a.

Salomonpa ūraa jarada

10 ¹Salomonpa na ūraa jaraji. “Warra k'isia k'awaa b̄ipa chi ak'ōre t'āri o-īapipari. J̄odee warra k'isia k'awa-ee b̄ipa chi nawe t'āri p'uapipari.

²P'arat'a wa net'aa pia atada ne-inaa k'achia oo b̄ipa, chi m̄aga iru bi-it'ee m̄agee net'aa vale-e baibi. Mam̄ida eper̄apa j̄irik'āri ichita ne-inaa pia oopariit'ee, iru ewari teesoo bapariit'ee.

³Tachi Ak'ōrepa ichia jara bik'a ooparimaa jarra oopik'aa. Mam̄ida ne-inaa k'achia ooyaa bimaa isapai chik'o unupik'aa.

⁴Eper̄a k'oo-idaa bi chup̄iriadaipari. J̄odee eper̄a mimiayaa bi p'arat'aradaipari.

⁵Warra k'ísia k'awaa bipa ichia ne–uuda ewapari p'oojarade. Mamída warra k'íra nejasia wée bi k'áipari awaraarāpa áchia ne–uudap'edaadepema ewa p'ani misa.

⁶Tachi Ak'õrepa eperā bendiciapari ichia jara bik'a ook'ári. Mamída eperā ne–inaa k'achia ooyaa bi pedeek'ári, k'ísia k'achia ichi t'áride iru bi merā pik'apari.

⁷Eperāarāpa k'irāpadak'ári Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari bapariida, ne–inaa pia Tachi Ak'õrepa teedák'api bi. Mamída k'íra atuadaipata eperā ne–inaa k'achia ooyaa bi bapariida.

⁸Eperā k'ísia k'awaa bipa úraa pia úripari máik'aapa aide jara bik'a oopari. Mamída eperā pariatua k'ísia k'awa–ee pedeepari k'achiade baaiit'ee.

⁹Eperā t'ári jíp'a nipaparipa ne–inaa apida waaweek'aa. Mamída eperāarāpa k'awapata chi o k'achiade ni ichia ne–inaa k'achia oopari k'aurepa.

¹⁰Eperā tau p'ina bide seewa jarak'ári, awaraarā t'ári p'uapipari. Mamída wāara pedee jarak'ári, awaraarā t'ári o–i–iapipari, ma pedee ítria pik'a bi mída.

¹¹Eperā Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari pedee pania poátri uchía bík'api bi, ma pedee úridak'ári, eperāarā pipiara p'anapata perā. Mamída eperā ne–inaa k'achia ooyaa bi pedeek'ári, k'ísia k'achia ichi t'áride iru bi merā pik'apari.

¹²Eperāpa chíara k'íra unuamaa iru bak'ári, mágí ome chõo jiripari. Mamída eperāpa chíara k'inia iru bak'ári, ichimaa ne–inaa k'achia ooda k'íra atuapari.

¹³Eperā k'ísia k'awaa bipa k'ísia k'awaa pedee jarapari. Mamída k'ísia k'awa–ee bipa k'ísia k'awa–ee pedee jarada k'aurepa, potrepa iru wípata.

¹⁴Eperā k'ísia k'awaa bipa ne–inaa k'íra t'ádoos k'awaak'ári, ichi t'áride ia pik'a iru bapari. Mamída k'ísia k'awa–ee bipa pariatua pedee jara bi k'aurepa, iru k'achiade baaipari.

¹⁵P'arat'ara bi p'arat'apa iru jía pik'apari murallapa p'uuru jīaparik'a. Jōdee chupiria chi chupiria bapari p'arat'a wée bairā.

¹⁶Eperā Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari ewari teesoo bapariit'ee. Mamída chi ne–inaa k'achia ooyaa bi miait'ee ichia p'ek'au k'achia oopari k'aurepa.

¹⁷Eperāpa úraa pia úriru pírá máik'aapa ma úraade jara bik'a oorú pírá, o piade nipapariit'ee máik'aapa ewari teesoo bapariit'ee. Mamída úraa pia úriamaa bi pírá, o k'achiade nipapariit'ee.

¹⁸Nāgee eperā k'ísia k'awa–ee bi: chi seewa jarapari merā k'inia bairā ichia chíara k'íra unuamaa iru bapari máik'aapa chi pedee k'achia chíara ápite jarapari.

¹⁹Eperā pedee–idaa baparipa isapai p'ek'au k'achia oopari. Mamída k'ísia k'awaa bi k'íup'ee beepari.

²⁰Eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a ooparipa pedee jara bi p'arat'a pi-ia bîk'apî bi. Mamîda ne-inaa k'achia ooyaa bîpa k'îsia bi maarepida vale-ee bi.

²¹Eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a ooparipa awaraarã ûraak'ãri, chok'araarã k'aripapari. Mamîda k'îsia k'awa-ee bîpa pedee pariatua jarada k'aurepa, chonaa padai naaweda, piudaipari.

²²Tachi Ak'õrepa eperã bendiciak'ãri, ma eperãmaa ne-inaa pi-ia teepari. Ma awara ma eperã t'ãri p'ua bak'aa.

²³Eperã k'îsia k'awa-ee bi o-îadaipari chîaramaa ne-inaa k'achia ook'ãri. Jõdee chi k'îsia k'awaa bi o-ia bapari k'îsia k'awaa bairã.

²⁴Ne-inaa k'achia ooyaa bîpa ne-inaa audupiara waawee bi, irumaa mãga p'asapari. Mamîda eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a ooparipa ne-inaa k'înia bik'a uchiapari.

²⁵Nãumia chek'ãri, ne-inaa k'achia ooyaa bi p'ira uchiapari. Mamîda eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari choopari.

²⁶Eperã chok'apari-it'ee eperã k'oo-idaa bi vinagre ichi k'idade achuchua beeparik'a bi maa-e pirã naripa ichi tau sooparik'a bi.

²⁷Eperã Tachi Ak'õrede ijãapari ewari teesoo bapari. Mamîda ne-inaa k'achia ooyaa beerã año chok'ara-ee p'anapata.

²⁸Eperãarã Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã o-îadaipata k'îsiadak'ãri áchia ewari cherude ne-inaa oodait'ee p'anide. Mamîda ne-inaa k'achia ooyaa beerãpa k'îsia iru p'anî oodait'ee k'achia uchiait'ee.

²⁹Tachi Ak'õrepa ichia jara bik'a oopataarã jãapari. Mamîda irua ne-inaa k'achia oopataarã jõpipari.

³⁰Apidaapa eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari áyaa pëida-ee pait'ee Tachi Ak'õrepa teeda eujãdeepa. Mamîda ne-inaa k'achia ooyaa bi ma eujãde taarã ba-ee pait'ee, jõit'ee perã.

³¹Eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a ooparipa k'îsia k'awaa pedee jarapari. Mamîda ne-inaa k'achia ooyaa bîpa seewa jarapari k'aurepa iru k'îup'eepeidait'ee.

³²Eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a ooparipa k'awa bi pedee pia jarapariit'ee. Mamîda ne-inaa k'achia ooyaa bîpa seewa pedee aupaita jarapari.

11 ¹Eperãpa balanzade ne-inaa auk'a chaa-ee bak'ãri, Tachi Ak'õrepa ma eperã yiarãa iru bapari. Mamîda chi ne-inaa auk'a chaapari pia ak'ipari.

²Eperã audua bak'ãri, k'îra nejasia beeit'ee. Mamîda audua-ee beerã k'îsia k'awaa p'anapata.

³Eperãarã Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã t'ãri jîp'a p'anapata. Mamîda k'ûrayaa beerã jõdait'ee áchia seewa jarapata k'aurepa.

⁴Tachi Ak'õrepa eperãarã miapik'ãri áchia ne-inaa k'achia oopatap'edaa k'aurepa, p'arat'ara beerãpa iru p'anî maarepida servi-ee

pait'ee. Mamīda madepema p'arat'ara bīpa jiriru pīrā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a ooit'ee, Tachi Ak'ōrepa iru piupi–e pait'ee.

⁵Eperāpa Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a ook'āri, iru o piade nipapari. Mamīda eperā ne–inaa k'achia ooyaa bi k'achiade baaipari ichia ne–inaa k'achia oopari k'aurepa.

⁶Eperāarāpa Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oodak'āri, irua āra uchiapipari ne–inaa k'achia jua ek'ariipa. Mamīda k'īra jīp'a nipadak'arā āchia net'aa k'īa p'ani k'aurepa k'achiade baaipata, ne–animal trampade baaiparik'a.

⁷Eperā ne–inaa k'achia ooyaa bi piuk'āri, ichia k'īsia iru bada ooit'ee jōmaweda jōdaipari, ichi net'aa paara.

⁸Eperā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopari k'achiade baaik'āri, Tachi Ak'ōrepa iru k'aripapari madeepa uchiamerā. Mamīda ne–inaa k'achia ooyaa bi māgā k'aripa–e. Mapa iru jōdee audú k'achiade baaipari.

⁹Tachi Ak'ōrede ijāak'aa bīpa awaraamaa pedee jarada k'aurepa ma eperā k'achiade baaipipari. Mamīda eperā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopari ma k'achiade baai–e, poro wēsaa bapari perā.

¹⁰Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā pia p'anadak'āri, āchi p'uuru pidaarā o–īadaipata. Jōdee p'uuru pidaarā audupīara o–īadaipata ne–inaa k'achia ooyaa beerā piudak'āri.

¹¹Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā k'aurepa eperāarāpa āra p'uuru t'o p'anapata. Mamīda ne–inaa k'achia ooyaa beerāpa pedee k'achia jarapata k'aurepa āra p'uuru jōdaipari.

¹²Eperā k'īsia k'awa–ee bīpa awaraarā āpīte pedee k'achia jarapari. Mamīda eperā k'īsia k'awaa bi k'īup'ee beepari.

¹³Eperā chīara āpīte pedee k'achia jarayaa bīpa ichia ūrida awaraarāmaa jarak'oopari. Mamīda eperā t'āri jīp'a nipaparipa ichia ūrida awaraarāmaa jarak'aa.

¹⁴P'uuru pidaarā poro waibiarā k'īsia k'awa–ee p'ani pīrā, āchi p'uuru pidaarā jōdariit'ee. Mamīda k'īsia k'awaa beerāmaa ūraa pia iidiruta pīrā, āchi p'uuru pidaarā jōpida–e pai.

¹⁵K'īra tewaraapa ichi tewe p'aa–e pak'āri, apidaapa iru k'ap'ia pari ma tewe p'aait'eeda aru pīrā, ma eperā k'achiade baaiit'ee. Mamīda chi chīara tewe p'aak'aa bi k'āiwee bapariit'ee.

¹⁶Wēra jōmaarā ome t'āri pia bak'āri, jōmaarāpa iru t'o p'anapata. Jōdee imik'īra audú net'aa p'e k'inia bīpa ichi net'aa aupai iru bapariit'ee.

¹⁷Eperā t'āri pia bīpa awaraarā chupīria k'awaak'āri, ichi itu k'aripapari. Mamīda t'āri k'achia–idaa bīpa chīaramaa ne–inaa k'achia ook'āri, ichi itu miapari.

¹⁸Eperā ne–inaa k'achia ooyaa bi mimiariu pijida, ne–inaa pia ata–e, ichi itu k'ūrapari perā. Mamīda chi Tachi Ak'ōrepa jara bik'a ooparipa ne–inaa pia atait'ee.

¹⁹Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã ewari teesoo p'anapataadait'ee. Mamïda ne-inaa k'achia ooyaa beerã piudait'ee.

²⁰Tachi Ak'õrepa ne-inaa k'achia ooi awaa p'anapataarã k'ïra unuamaa iru bapari. Mamïda ichia jara bik'a oopataarã pia ak'ïpari.

²¹Ne-inaa k'achia ooyaa beerã ichita miadait'ee ãchia ne-inaa k'achia oopata k'aurepa. Mamïda Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã miada-pait'ee.

²²Wëra k'ïra wãree, mamïda k'ïsia k'awaa-ee bak'ãri, sortija nêedee ooda sina k'ïde jï bík'ata bi.

²³Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa k'ïsia iru p'anadak'ãri ne-inaa oodait'ee, ma ne-inaa pia uchiapari. Mamïda ne-inaa k'achia ooyaa beerãpa k'ïsia iru p'anadak'ãri ne-inaa oodait'ee, ma k'aurepa Tachi Ak'õre k'ïraudaipari.

²⁴Eperãarãpa t'ãri piapa awaraarãmaa ne-inaa waibia teedak'ãri, ãchia teedap'edaa k'ãyaara waibiara jitapata. Awaraarã chupiria p'aneepata ãchi tewe paara p'aadaamaa p'anapata perã.

²⁵Eperã awaraarã ome t'ãri pia bak'ãri, ne-inaa falta-ee bapari. Ichiaba eperãpa awaraarãmaa net'aa teek'ãri, awaraarãpa auk'a irumaa teedait'ee.

²⁶Eperãarãpa trigo neto k'inia p'anadak'ãri, chi trigo chiparipa netoamaa bi pirã, iru ãpite pedee k'achia jarapata. Mamïda pedee pia jarapata chi trigo neto pëiparimaa.

²⁷Eperãpa jirik'ãri ne-inaa pia ooit'ee, Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ïpariit'ee. Mamïda chi jiriparipa ne-inaa k'achia ooit'ee k'achiade baaiit'ee.

²⁸Eperãpa k'ïsia bi pirã ichia p'arat'a iru bi k'aurepa pia bapariit'ee, iru k'achiade baaiit'ee k'ïru p'ooda pak'urudeepa baaiparik'a. Mamïda eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari pia bapariit'ee, pak'uru juade k'ïru p'ãwaraa nïbaparik'a.

²⁹Eperãpa ichideerã k'achiade baaipiru pirã, maarepida jïa-e pait'ee. Mãgee k'ïsia k'awa-ee bi k'ïsia k'awaa beerã jua ek'ari mimiapariit'ee.

³⁰Eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari pak'uru tachi chok'aipiparik'api bi. Mamïda chïara peepataarãpa eperãarã jõpipata.

³¹Na p'ek'au eujãde p'anide Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa ne-inaa pia atapata ãchia ne-inaa pia oopata pari. ¡Audupïara irude ijãadak'aa beerã mãik'aapa p'ek'au k'achia oopataarã k'achiade baaidait'ee ãchia ne-inaa k'achia oopata k'aurepa!

12 ¹Eperãpa k'inia bak'ãri ichi itriadamerã ichia ne-inaa k'achia ooda k'aurepa, ma eperã poro wësaa bi. Mamïda eperãpa k'inia-ee bak'ãri ichi itriadamerã, ma eperã k'ïsia k'awa-ee bi.

²Tachi Ak'õrepa t'ãri pia beerã pia ak'ïpari. Mamïda t'ãri k'achia-idaa beerã miapiit'ee.

³Eperã ne–inaa k'achia ooyaa bi p'oyaa k'áiwee bak'aa. Mamída Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã k'áiwee p'anapata, ne–inaa jõma p'asarutade choopata perã.

⁴Wëra chok'ek'ee, t'ãri pia bak'ãri, ma wëra chi imik'íra poro jírák'ata bi, iru rey'ka iru bapari perã. Mamída wëra k'íra nejasia wëe bak'ãri, ichi imik'íra pee pik'a wãpari.

⁵Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa k'ísiapata awaraarãmaa ne–inaa pia oodait'ee. Mamída ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa úraadak'ãri, k'ísiapata awaraarã k'úradait'ee.

⁶Ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa pedee jarapata trampak'a bi chíara k'achiade baaipip'eda, piupipata perã. Mamída Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa pedee jarapata k'aurepa awaraarã k'aripapata k'achiade baainadamerã.

⁷Ne–inaa k'achia ooyaa beerã k'achiade baaipata mãik'aapa mǎgá jõdaipata. Mamída Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã, áchi warrarã paara, ewari teesoo p'anapata.

⁸Eperã k'ísia k'awaa bi t'o p'anapata. Mamída t'ãri k'achia–idaa bi k'íra unuamaa iru p'anapata.

⁹Piara bi píchi mimiapari aba iru bait'ee mãik'aapa chik'o k'oit'ee iru bait'ee seewata p'arat'a paraa bik'a bai k'áyaara, chik'o wëe, pí–it'ee mimiapari wëe.

¹⁰Eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a ooparipa ichi ne–animalaarã pia ak'í bapari. Mamída eperã ne–inaa k'achia ooyaa bipa ichi ne–animalaarã chupiria k'awaak'aa.

¹¹Eperã ichi eujãde mimiak'ãri, ne–inaa k'oit'ee waibia iru bait'ee. Mamída k'ísia k'awa–ee bipa ne–inaa pariatua oopari k'aurepa maarepida ata–e.

¹²Ne–inaa k'achia ooyaa beerã k'achiade baaipata áchia k'ísia k'achia k'ísiadap'edaak'a oodap'edaa k'aurepa. Mamída Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã pia p'anapata áchi t'ãride choopata perã.

¹³Eperã ne–inaa k'achia ooyaa bipa seewa jarada k'aurepa k'achiade baaipari, ne–animal trampade baaiparik'a. Mamída Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari mǎgee k'achiade baai–e.

¹⁴Eperãpa pedee pia jarak'ãri, ichia ne–inaa pia iru bait'ee. Ma awara eperãpa ichi juadoopa mimiak'ãri, ne–inaa pia jitait'ee.

¹⁵Eperã k'ísia k'awa–ee bipa k'ísiapari ichia ne–inaa oo bi jõmaweda pia bi. Mamída k'ísia k'awaa bipa úripari ichi úraadak'ãri.

¹⁶Eperã k'ísia k'awa–ee bi isapai k'íraudaipari. Mamída k'ísia k'awaa bi k'íraudaik'aa, ichimaa ik'achia pedee jararuta píjida.

¹⁷Charraarã k'írapite eperã t'ãri jíp'a baparipa wãara pedee jarapari. Mamída eperã wãara pedee jarak'aa bipa seewa jarapari.

¹⁸Eperãpa k'ísia–ee pedee k'ãri, ichi pedee chiãra t'ãri p'uapipari espadapa t'uparik'a. Mamída eperã k'ísia k'awaa bi pedee neera pia bik'a bi.

¹⁹Wãara pedeeta ichita bapariit'ee. Mamĩda seewa pedee taarã ba–e pait'ee.

²⁰T'ãri k'achia–idaa beerãpa k'ĩsiapata chĩara k'ũradait'ee. Mamĩda chi k'ãiwee p'anapataadamerã ũrapataarã o–ĩa p'anapata.

²¹Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã k'achiade baaida–e pait'ee. Mamĩda ne–inaa k'achia ooyaa beerã ne–inaa k'achia k'ĩra t'ãdoode baaidait'ee.

²²Tachi Ak'õrepa seewa–idaa beerã k'ĩra unuamaa iru bapari. Mamĩda wãara pedee jarapataarã ome t'ãri o–ĩa bapari.

²³Eperã k'isia k'awaa bipa jõmaarãmaa jarak'aa ichia ne–inaa k'awa bi. Mamĩda eperã k'isia k'awa–ee bipa pariatua jõmaarãmaa jara wãpari.

²⁴Eperã mimiayaa bipa awaraarã ichi jua ek'ari iru bait'ee. Mamĩda eperã k'oo–idaa bi awaraarã jua ek'ari bapariit'ee.

²⁵Eperã ichi t'ãride audú k'isia nĩbak'ãri, k'ĩra pia–ee beepari. Mamĩda irumaa pedee pia jaradak'ãri, t'ãri o–ĩadaipari.

²⁶Eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a ooparipa awaraarãmaa o pia ak'ipipari. Mamĩda ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa ma o unuda–e, o k'achiade nipapata perã.

²⁷Eperã k'oo–idaa bi nejiride wãk'ãri, maarepida pee–e pait'ee. Mamĩda chi mimiayaa baparipa ne–inaa pi–ia iru bi.

²⁸Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã iru ode nipapata perã, ewari teesoo p'anapataadait'ee. Mamĩda k'isia k'awa–ee beerã o k'achiade nipapata perã, chonaa padai naaweda, piudait'ee.

13 ¹Warra k'isia k'awaa bi ak'õrepa iru itriak'ãri, chi ak'õrepa ũraa bi ũripari. Mamĩda warra k'isia k'awa–ee bi ak'õrepa iru itriak'ãri, chi ak'õrepa ũraa bi ũriamaa bapari.

²Eperãpa pedee pia jarak'ãri, ichia ne–inaa pia iru bait'ee. Mamĩda ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa jĩp'a k'ĩsiapata chĩaramaa ne–inaa k'achia oodait'ee.

³Eperã pedeei naaweda pia k'ĩsiaru pĩrã, ma eperã ewari teesoo bapariit'ee. Mamĩda chi pedee–idaa bi k'achiade baaiit'ee.

⁴Eperã k'oo–idaa bipa net'aa k'ĩapari, mamĩda p'oyaa atak'aa. Mamĩda chi mimiayaa bipa ichia ne–inaa k'inia bi atapari.

⁵Eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a ooparipa seewa pedee unuamaa iru bapari. Mamĩda chi ne–inaa k'achia ooyaa bipa seewa jara bi k'aurepa k'ĩra nejasia beeiit'ee.

⁶Eperã k'ĩra jĩp'a bi Tachi Ak'õre ode nipak'ãri, irua k'aripapari ne–inaa k'achiade baainaamerã. Mamĩda eperã p'ek'au k'achia ooyaa bi k'achiade baaipari ichia ne–inaa k'achia oopari k'aurepa.

⁷Eperãarã ũk'uru seewata p'arat'a paraa beerãk'a audua nipapata, p'arat'a wẽe p'ani mĩda. Jõdee awaraarã seewata chupĩria beerãk'a nipapata, p'arat'ara iru p'ani mĩda.

⁸Eperã p'arat'ara bimaa ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa p'arat'a iididak'ãri, irua teepari peenaadamerã. Mamïda chupiria bipa ùrik'aa ichi peedait'eeda a p'ani, ichi p'arat'a wëe bairã.

⁹Eperãarã Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã audú ìdaa pik'a p'anapata. Mamïda ne–inaa k'achia ooyaa beerã lámpara k'iidai wák'api p'ani.

¹⁰Eperã audua pedeek'ãri, chõo jiripari. Mamïda chi ùraa pia ùripataarã k'isia k'awaa p'anapata.

¹¹Chïara k'ùra p'aniipa p'arat'a atada taarã–ee jõdaipari. Mamïda eperã mimiap'eda, ichi p'arat'a jitada ma–ãrima–ãrii ia wák'ãri, ma p'arat'a waibiara wãit'ee.

¹²Taarã nidak'ãri tachia ne–inaa k'inia p'ani p'asamerã, t'ãride k'isia paraa jõneepata. Mamïda tachia ne–inaa k'inia p'anik'a uchiak'ãri, ewari chok'araara p'ana k'inia p'anapata.

¹³Eperãpa ichimaa jaradap'edaak'a oomaa bi pirã, k'achiade baaiit'ee. Mamïda eperãpa ichimaa jaradap'edaak'a ooru pirã, ma pari ne–inaa pia atait'ee.

¹⁴Eperãarãpa oodak'ãri k'isia k'awaa baparipa ùraade jara bik'a, ewari teesoo p'anapata ma ùraa pania poãtri uchua bimãipemák'ata bi perã. Ma eperãarã k'achiade baairuta pijida, piuda–e pait'ee.

¹⁵Eperãpa pia k'isiak'ãri ne–inaa ooi naaweda, awaraarãpa iru pia ak'ipata. Mamïda chi chïara k'ùrayaa bi pia ak'idak'aa o k'achiade nipapari perã.

¹⁶Eperã k'isia k'awaa bipa ne–inaa poro wësaa oopari. Mamïda k'isia k'awa–ee bipa ne–inaa jõmaweda pariatua oopari.

¹⁷Eperã chok'a pëidap'edaa chok'ek'ee–e bak'ãri, k'achiade baaipari. Mamïda chi chok'a pëida chok'ek'ee bak'ãri, neera piak'a bi.

¹⁸Eperã ùraa pia ùriamaa bi chupiria bait'ee mãik'aapa awaraarãpa iru pia ak'idak'aa pait'ee. Mamïda chi ùraa pia ùri k'inia p'anapataarã pia ak'ipataadait'ee.

¹⁹Eperãpa ne–inaa k'inia bada atak'ãri, t'ãri o–ia beepari. Mamïda k'isia k'awa–ee p'anapataarãpa ne–inaa k'achia oo amaa k'iniadak'aa.

²⁰K'isia k'awaa beerã ome k'õp'ãyo meraaru pirã, k'isia k'awaa beeiit'ee. Mamïda k'isia k'awa–ee beerã ome k'õp'ãyo meraaru pirã, k'achiade baaiit'ee.

²¹P'ek'au k'achia oopataarã ne–inaa k'achiade baaipata. Mamïda Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa ne–inaa pia iru p'anadait'ee.

²²Eperã t'ãri pia baparipa ichi net'aa iru bi atabëipari ichi ãichak'eerã–it'ee. Mamïda eperã p'ek'au k'achia ooyaa bipa net'aa iru bada p'aneedait'ee Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã ome.

²³Eperã chupiria chipa ichi eujãde ne–inaa uudadepema waibia ewapari mïda, irua ewadadepema wëe beepari ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa irua ewada jãri ata chepata perã.

²⁴Eperāpa ichi warra itriak'aa pirā ne–inaa k'achia ook'āri, māgara ichi warra k'inia–e bi. Mamīda eperāpa ichi warra ma–āriweda itriapari pirā ne–inaa k'achia ook'āri, ma eperāpa ichi warra k'inia iru bapari.

²⁵Eperā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopari nek'opari bi jāwaa beerumaa. Mamīda ne–inaa k'achia ooyaa bi jarra oopari.

14 ¹Wēra k'isia k'awaa bipa ichi te pidaarā pia ak'ipari. Mamīda wēra k'isia k'awa–ee bipa ichi te pidaarā pia ak'ik'aa, k'isia k'awa–ee ne–inaa jōma oopari perā.

²Eperā t'āri jīp'a nipaparipa Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a oopari. Mamīda eperā t'āri jīp'a nipak'aa bipa Tachi Ak'ōre yiarāa iru bapari.

³Eperā k'isia k'awa–ee bipa audua pedee jarapari k'aurepa iru k'achiade baaipari. Mamīda k'isia k'awaa bapari pedee pia jaraparipa iru jā pik'apari.

⁴Eujā chiparipa p'ak'a eujā poreetipipari wēe bak'āri, trigo wēe beepari. Mamīda p'ak'a juataura bi k'aurepa, trigo waibia ewapari.

⁵Eperā t'āri jīp'a baparipa ichia unuda wāara jarapari. Mamīda eperā seewa–idaa bipa ichia unuda ichita seewa jarapari.

⁶Chīara ooyaa bipa jiripari k'isia k'awaa beeit'ee, mamīda p'oyaa māga ba–e pait'ee. Jōdee eperā poro wēsaa bipa taarā–eweda ne–inaa k'awa–e bi k'awaa atapari.

⁷Āyaa bééji k'isia k'awa–ee bi ik'aawaapa, irua pedee jara bi k'aurepa maarepida ne–inaa pia k'awa–e pait'ee perā.

⁸Eperā k'isia k'awaa bak'āri, k'awapari chisāgí ode nipapariit'ee. Mamīda k'isia k'awa–ee bipa ichi itu k'ūrap'eda, pariatua nipapari.

⁹K'isia k'awa–ee beerā ēipata āchia ne–inaa k'achia oopata–it'ee. Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'ira jīp'a p'anapataarā pia ak'ipari.

¹⁰Tachi t'āridepai k'awapata t'āri ārii p'anadak'āri maa–e pirā t'āri o–ia p'anadak'āri. Mamīda māga p'anadak'āri, k'ira tewaraarāmaa jaradak'aa.

¹¹Ne–inaa k'achia ooyaa beerā te pidaarā jōdait'ee. Mamīda Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā te pidaarā pia p'anapataadait'ee.

¹²Eperāarāpa k'isiapata āchita o jīp'a bide nipapata. Mamīda ma ode nipapataarā piudait'ee.

¹³Eperā ei nībide t'āri p'ua bai māik'aapa o–ia bap'eda, k'ira pia–ee beei.

¹⁴Eperā ne–inaa pia ooamaa baparipa k'isiapari ichia oo bi pia bi. Mamīda ichi k'achiade baaiit'ee ichia ne–inaa pia ooamaa bapari k'aurepa. Jōdee eperā t'āri pia bapari k'āiwee bapari, ichia ne–inaa pia oopari k'aurepa ichi pia bapariit'ee perā.

¹⁵Eperā k'isia k'awa–ee bipa ijāapari jōma ichimaa jararuta. Mamīda k'isia k'awaa bipa pi–ia ak'ipari sāmata nipait'ee.

¹⁶Eperā k'isia k'awaa bi waawee bapari ne–inaa k'achia ooit'ee māik'aapa āyaa beepari ne–inaa k'achia ik'aawaapa. Mamīda k'isia k'awa–ee bipa pariatua ne–inaa k'achia k'ira t'ādoosoo wāpari, k'isia–ee.

¹⁷Eperā isapai k'īraudaiparipa pariatua ne–inaa oopari, k'īsia k'awa–ee. Mamīda eperā k'īsia k'awaa bi choopari; isapai k'īraudaik'aa.

¹⁸Warrarāpa āchi ak'ōrepa atabēida jāpatak'a, māga pik'a p'ani warra chak'eerāk'a k'īsiapataarā. Āchia k'īsia k'awa–ee beerā k'īsia jā pik'apata. Mamīda k'īsia k'awaa beerāpa ne–inaa k'īra t'ādo k'awaa wāpata.

¹⁹Ne–inaa k'achia ooyaa beerā bedabaidait'ee ne–inaa pia oopataarā k'īrapite māik'aapa ijāadak'aa beerāpa chupiria iididait'ee Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā te t'aide.

²⁰Chupiria chi ik'aawa p'anapataarāpa paara iru k'īra unuamaa iru p'anapata. Mamīda p'arat'ara bīpa k'ōp'āyoorā chok'ara iru bapari.

²¹Eperāpa ichi ik'aawa bapari k'īra unuamaa iru bi pirā, p'ek'au k'achia oomaa bi. ¡Mamīda eperāpa chupiria beerā chupiria k'awaayaa bak'āri, t'āri o–īa bapari!

²²Eperāarāpa jiridak'āri ne–inaa k'achia oodait'ee, k'achiade baaipata. Mamīda jiridak'āri ne–inaa pia oodait'ee, jōmaarāpa āra pia ak'ipata māik'aapa k'awapata ārapa wāara oopata āchia jara p'anik'a.

²³Eperā mimiayaa bīpa ne–inaa pia atapari. Mamīda pedeepapai jarak'āri ne–inaa ooit'ee, mamīda ook'aa, māg' eperā chupiria beeit'ee.

²⁴Eperā k'īsia k'awaa bi k'awapata ichia net'aa pi–īa iru bi ichia poro jīrak'a jī bairā. Mamīda eperā k'īsia k'awa–ee bi k'awapata irua k'īsia k'awa–ee pedee jarapari k'aurepa.

²⁵Charraarā k'īrapite eperāpa wāara pedee jarak'āri, awaraarā k'aripa atapari āra piudait'ee padadeepa. Mamīda seewa jara bīpa awaraarā traicionaapari.

²⁶Eperāpa Tachi Ak'ōrepa jara bik'a ook'āri, k'awapari Tachi Ak'ōrepa iru jāpariit'ee māik'aapa chi warrarāpa auk'a māga k'awapata.

²⁷Eperāpa Tachi Ak'ōre waaweek'āri, ewari teesoo bapariit'ee ichia ijāa bi pania poātri uchua bimāipemak'a bi perā. Irua māg'ā ijāapari k'aurepa chonaa pai naaweda piu–e pait'ee.

²⁸Reypa eperāarā chok'ara ichi jua ek'ari iru bak'āri, jōmaarāpa iru t'o p'anapata. Mamīda ichi jua ek'ari chok'ara–ee iru bak'āri, ichi juatau jō wāpari.

²⁹Eperā isapai k'īrauk'aa bi poro wēsaa bapari. Mamīda chi isapai k'īraudaiparipa ak'ipipari iru poro wēsaa–e bi.

³⁰Eperāarā k'āiwee p'anadak'āri, k'ap'ia pia p'anapata. Mamīda chīara k'īra unuamaa iru p'anadak'āri ne–inaa iru bi k'aurepa, ma t'āri k'achiapa āchi piu pik'a wāruta eperā k'ayaa k'achiapa piu wāparik'a.

³¹Eperāpa chupiria chitooniirā waapiara chupiriapiru pirā, ma eperāpa ne–inaa k'achia oomaa bi Tachi Ak'ōre k'īrapite, iruata ma chupiria chitooniirā ooda perā. Mamīda eperāpa chupiria chitooniirā k'aripak'āri, Tachi Ak'ōrepa ma eperā pia ak'ipari.

³²Ne–inaa k'achia ooyaa beerã áchia ne–inaa k'achia oopata k'aurepa k'achiade baaipata. Mamída Tachi Ak'õrepa ichia jara bik'a oopataarã jãpari, ãra k'ira jip'a nipapata perã.

³³Eperã poro wësaa bi k'isia k'awaa bapari. Mamída k'isia k'awa–ee beerãpa mãgee k'isia k'awadak'aa.

³⁴P'uuru pidaarãpa Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataadak'ãri, jõmaarãpa áchi p'uuru pidaarã pi–ia bida apata. Mamída p'ek'au k'achia ooi awaa p'anadak'ãri, jõmaarã k'irapite k'ira nejasia p'anapata.

³⁵Rey–it'ee mimiapari chok'ek'ee bak'ãri, reypa iru pia ak'ipari. Mamída k'iraudaipari ichi–it'ee mimiapari ne–inaa pariatua ook'ãri.

15 ¹Eperã k'irau bipa pedee jarada t'ãri pia p'anauru pirã, iru k'irau wëpapii. Mamída k'irau p'anauru pirã, audupiara k'iraudariit'ee.

²Eperã k'isia k'awaa bi pedeek'ãri, awaraarãpa ne–inaa waapiara k'awa k'inia p'ani. Mamída k'isia k'awa–ee bi pedeek'ãri, k'isia k'awa–ee pedee aupai jarapari.

³Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda unu bapari; pia beerã, k'achia beerã paara.

⁴Pedee t'ãri pia jarada pak'uru tachi chok'aipipari k'api bi. Mamída seewa pedee jarada k'aurepa eperãarã t'ãri p'ua p'aneepata.

⁵Eperã k'isia k'awa–ee bi ak'õrepa iru itriak'ãri, ùriamaa bapari. Mamída ak'õrepa ichi warra itriak'ãri, ùriru pirã, k'isia k'awaa bapari.

⁶Eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari tede ne–inaa pia k'ira t'ãdo paraapari. Mamída ne–inaa k'achia ooyaa bipa net'aa pia atak'ãri, ma net'aa k'aurepa iru k'achiade baaipari.

⁷Eperã k'isia k'awaa bi pedeek'ãri, chi ùri p'aniirãpa waapiara k'awa k'inia p'anapata irua ne–inaa jara bi. Mamída k'isia k'awa–ee beerãpa p'oyaa mãga oodak'aa, pariatua pedeepata perã.

⁸Tachi Ak'õrepa unuamaa iru bapari ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa ne–animalaarã aneepata iru–it'ee paapidait'ee p'aareerãmaa. Mamída t'ãri o–ãdaipari ichia jara bik'a oopataarãpa irumaa it'aa t'ãdak'ãri.

⁹Tachi Ak'õrepa unuamaa iru bapari ne–inaa k'achia ooyaa beerãpa oopata. Mamída k'inia iru bapari ichia jara bik'a oopataarã.

¹⁰Eperã o piadeepa uchiaru pirã, Tachi Ak'õrepa iru audú itriait'ee waya mãgí ode nipapariimerã. Mamída ma itria pedee ùriamaa beeru pirã, ma eperã piuit'ee.

¹¹Tachi Ak'õrepa k'awapari piudap'edaarãmãi p'asapari mãik'aapa tachi piudait'ee ewate. ¡Audupiara k'awa bi tachi t'ãride k'isia iru p'ani!

¹²Chãra ooyaa bipa k'iniak'aa ichi itriadamerã. Mapa k'isia k'awaa beerãmaa wãk'aa ichi ùraadamerã.

¹³Eperã t'ãri o–ã bak'ãri, k'ira o–ã nipapari. Mamída t'ãri p'ua bak'ãri, k'ira pia–ee nipapari.

¹⁴Eperã poro wësaa bipa jiripari ne–inaa waapiara k'awaa it'ee. Mamída k'isia k'awa–ee beerãpa k'isia k'awa–ee pedee aupai jara nipapata.

¹⁵Eperã k'ísia paraa bapari-it'ee, ewari jómaweda auk'a k'achia bapari. Mamída t'ári o-ĩa bapari-it'ee, ewari chaa fiestak'a bapari.

¹⁶Piara bi Tachi Ak'õrede ijãa bide p'arat'a ma-ãripai iru bait'ee, p'arat'a waibia iru bide k'ísia paraa bai k'ãyaara.

¹⁷Piara bi eperã tachi k'inia iru bi ome verdura aupai k'oit'ee, eperã tachi unuamaa iru bi ome nechiarã waibia k'oi k'ãyaara.

¹⁸Eperã k'írauyaa bipa awaraarã aupedeepipari. Mamída chi isapai k'írauk'aa bipa awaraarã k'ãiwee p'anapipari waa aupedeenaadamerã.

¹⁹Eperã k'oo-idaa bi nipapari o ne-ĩiri-idaa pik'a bide. Mamída eperãarã Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã nipapata o tro-k'oo pik'a bide.

²⁰Warra k'ísia k'awaa bipa chi ak'õre t'ári o-ĩapipari. Mamída warra k'ísia k'awa-ee bipa chi nawe k'inia-ee iru bapari.

²¹Eperã k'ísia k'awa-ee bi o-ĩadaipari ne-inaa pariatua ook'ári. Mamída eperã poro wẽsaa bipa jiripari ne-inaa k'achia jómaweda oo amaait'ee.

²²Ne-inaa oodai naaweda ũraa pia iidida-e pirã, tachia oodait'ee k'ísia iru p'ani pia uchìa-e pait'ee. Mamída pia uchìa'it'ee k'ísia k'awaa beerã chok'araarãmaa ũraa iidiruta pirã.

²³Eperã t'ári o-ĩadaipari awaraapa irumaa iidida pia p'anauk'ári. Chi iidida-it'ee ma pedee pi-ia bi ma ũraa ũri k'inia bada perã.

²⁴Eperã k'ísia k'awaa bi it'aa wãpari ode nipapari perã, ewari teesoo bapariit'ee. Ma o piade wãpari perã, piudaarãmaa wãpari ode t'iu-e pait'ee.

²⁵Tachi Ak'õrepa chíara eujã k'ĩapataarã te jõpipari. Mamída p'ẽtrãarã eujã jãapari.

²⁶Tachi Ak'õrepa unuamaa iru bapari ne-inaa k'achia ooyaa beerãpa k'ísia p'ani. Mamída pia ak'ipari ichia jara bik'a oopataarãpa t'ári pia pedee jarapata.

²⁷Eperãpa ne-inaa k'achia ooda pari p'arat'a jitai awaa baparipa ichideerã k'achiade baaipipari. Mamída chi p'arat'a jitaamaa bapari ne-inaa k'achia oo bi pari ewari teesoo bapariit'ee.

²⁸Eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a ooparipa p'anau naaweda, pia k'ĩsiapari. Mamída ne-inaa k'achia ooyaa bipa k'ísia-ee pedee k'achia aupai jarapari.

²⁹Ne-inaa k'achia ooyaa beerã ik'aawaapa Tachi Ak'õre t'imí pik'a bapari. Mamída ichita ũripari irua jara bik'a oopataarãpa it'aa t'ĩpata.

³⁰Eperã k'íra eip'ip'it'aa bak'ári, awaraarã o-ĩadaipata mãik'aapa pedee pia achimaa jara pẽida ũridak'ári, juataura p'aneepata.

³¹Eperã itriadak'ári, ũriru pirã, ma eperã k'ísia k'awaa beeit'ee.

³²Eperã itriadak'ári, ũriamaa bi pirã, ichi itu yiarã iru bi. Mamída itriadak'ári, ũriru pirã, poro wẽsaa beeit'ee.

³³Eperã Tachi Ak'õrede ijãak'ãri, k'isia k'awaa bapari. Pia k'inia bi pirã awaraarãpa pi t'o p'anadamerã, audua–ee baparíji.

16 ¹Eperãpa k'isiapari ne–inaa ooit'ee. Mamída Tachi Ak'õrépata ichia k'inia bik'a oopari.

²Eperãpa k'isiapari ichia ne–inaa oo bi jómaweda pia bi. Mamída Tachi Ak'õrépata ma eperã t'ãride k'isia bi ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia.

³Pia ne–inaa oo bi jómaweda Tachi Ak'õre juade bíji. Mágá pia ne–inaa oopari ichita pia uchiat'ee.

⁴Tachi Ak'õrepa ne–inaa jómaweda ooji ichia k'isia iru badak'a ooit'ee. Ne–inaa k'achia ooyaa beerã paara ooji ichi ewari waibia ewate miapiit'ee.

⁵Tachi Ak'õrepa audua beerã k'ira unuamaa iru bapari. Ichita irua mãgeerã miapiit'ee.

⁶Eperãpa Tachi Ak'õre k'inia iru bak'ãri mãik'aapa irumaa wãara pedee jarak'ãri, irua ma eperãpa p'ek'au k'achia oopari áyaa bípari. Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oodak'ãri, eperãarã ne–inaa k'achia ik'aawaapa áyaa p'aneepata.

⁷Tachi Ak'õrepa eperãpa ne–inaa oopari pia ak'ik'ãri, ma eperã k'ira unuamaa iru p'anadap'edaarãpa paara iru ome pedeeteepata k'ira jíp'a p'anapataadait'ee.

⁸Piara bi mimiap'eda, net'aa chok'ara–ee iru bait'ee, chíara k'úrap'eda, net'aa chok'ara iru bai k'áyaara.

⁹Eperãpa k'isiapari ne–inaa ooit'ee. Mamída Tachi Ak'õrépata irumaa k'awapipari ma ne–inaa ooi pia bi wa ooik'araa bi.

¹⁰Reypa ichi jua ek'ari beerã nepira ak'ik'ãri, Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a ak'ipari. Mapa irua jarak'ãri chiságí pia ooda, chiságí k'achia ooda, wãara pedeeta jarapari.

¹¹Tachi Ak'õrepa k'inia bi ne–inaa balanzade chaadak'ãri, jómaweda auk'a chaadamerã, irua balanza mágá oopida perã.

¹²Reyrãpa ne–inaa k'achia oodaamaa p'anapata, Tachi Ak'õrepa ãra ma mimiade bída perã k'ira jíp'a oodamerã.

¹³Reyrã o–íadaipata áramaa wãara pedee jaradak'ãri mãik'aapa áchia chi t'ãri jíp'a pedeeepataarã k'inia iru p'anapata.

¹⁴Rey k'íraudaik'ãri, eperã piupii. Mamída eperã k'isia k'awaa baparipa t'ãri pia pedee jara bípa ma k'írau wëpapii.

¹⁵Rey t'ãri o–ía bak'ãri, ichi jua ek'ari p'anapataarã ewari teesoo p'anapataadait'ee mãik'aapa t'ãri o–ía p'anapataadait'ee. Mãga bak'ãri, jãrarapa k'oi aneeparik'ata bi, ichi jua ek'ari p'anapataarã pia ak'ipari perã.

¹⁶Piara bi k'isia k'awaa bapariit'ee nêe iru bai k'áyaara mãik'aapa piara bi poro wësaa bapariit'ee p'arat'a iru bai k'áyaara.

¹⁷Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã o jíp'aa bide nipapata mãik'aapa ne–inaa k'achia ik'aawaapa áyaa p'aneepata. Árapa áchi k'ap'ia jãpata ne–inaa k'achiade baaida–e pait'ee.

¹⁸ Audua beerāpa ne–inaa oopata pia uchía–e pait'ee māk'aapa āra audua nipadak'āri, k'achiade baaidait'ee.

¹⁹ Piara bi audua–ee nipait'ee chupiria beerā ome, p'arat'a paraa beerā ome audua nipai k'āyaara.

²⁰ Eperāpa ūraa pia ūrik'āri māk'aapa aide jara bik'a ook'āri, pia bapariit'ee. ¡Eperā Tachi Ak'ōrede ijāa bak'āri, t'āri o–īa bapari!

²¹ Eperā k'īsia k'awaa bak'āri, poro wēsaa bida apata. Eperāpa t'āri pia pedee jarak'āri, chi ūri p'aniirāpa ijāapata.

²² Eperā poro wēsaa bak'āri, ichia k'īsia k'awaa pedee jara bi pania poātri uchía bimāipemāk'ata bi. Mamīda k'īsia k'awa–ee beerā k'achiade baaipata.

²³ Eperā k'īsia k'awaa bi pedee k'awaa bapari perā, pia k'īsiapari pedeei naaweda. Irua t'āri pia pedee jarapari k'aurepa awaraarāpa irua jara bik'a oo k'inia p'anapata.

²⁴ Eperāpa t'āri pia pedee k'āri, miéle k'ū–ūa baparík'ata bi. Eperāarāpa māgee pedee ūridak'āri, t'āri o–īa p'aneepata māk'aapa māgee pedee k'aurepa āra k'ap'ia pia p'anapata.

²⁵ Eperāarāpa k'īsiapata o ūk'uru jīp'a pik'a bide nipapata. Mamīda ma ode nipapataarā piudait'ee.

²⁶ Eperā mimiapari jarra oo k'inia–e bairā māk'aapa ichi mimia aupak'āri, nek'oit'ee perā.

²⁷ Ne–inaa k'achia ooi awaa bīpa k'īsia iru bapari ne–inaa k'achia ooit'ee. Mapa ichi pedee t'ipitáuk'ata bi.

²⁸ Ne–inaa k'achia ooi awaa bīpa eperāarā aupedeepipari. Jōdee chíara āpīte pedee yaa baparipa k'ōp'āyoorā k'īra unuamaa iru p'anapipari.

²⁹ Ne–inaa k'achia ooyaa bīpa ichi k'ōp'āyo k'ūra atapari auk'a ichi ome o k'achiade nipapariimerā.

³⁰ Eperāpa ichi tau p'inak'āri, k'īsiamaa bi ne–inaa k'achia ooit'ee.^c Jōdee eperā k'īra ārik'āri, k'īsiamaa bi ichia ne–inaa k'achia oodade.

³¹ Eperā k'īra jīp'a bapari poro t'orroodaik'āri, ichi–it'ee ma poro t'orroo poro jīrak'a bi.

³² Piara bi isapai k'īrauk'aa pait'ee juataura bai k'āyaara. Piara bi t'āride chooit'ee p'uuru p'oyaa k'āyaara.

³³ Eperāpa suerte jemenepari ne–inaa k'awaait'ee. Mamīda Tachi Ak'ōrépata ma ne–inaa uchiapiit'ee ichia k'inia bik'a.

17 ¹ Piara bi pan chaaree bi k'oit'ee k'āiwee p'anapatamāi, aupedee para bimāi fiesta ooi k'āyaara.

² Mimiapari chok'ek'ee bapari waibiara pai chi poro waibia warra ne–inaa k'achia ooyaa bi k'āyaara māk'aapa chi poro waibia piuk'āri, ma warra pari iru net'aa atabēida ma warra ipemaarāk'a auk'a jāit'ee.

^c 16.30 Hebreorā–it'ee tau p'inadak'āri, jara k'inia bi ne–inaa k'achia ooit'ee k'īsia iru p'ani.

³Eperãarãpa nêe mãik'aapa p'arat'a t'ipitaude torrabaipata k'awadait'ee pia wa k'achia. Mamïda Tachi Ak'õrépata tachi t'ãride k'ïsiapata ak'ïpari k'await'ee pia wa k'achia.

⁴Ne-inaa k'achia ooyaa beerãpa pedee k'achia ùrii awaa p'anapata mãik'aapa seewa-idaa beerãpa seewa pedee ùrii awaa p'anapata.

⁵Eperãpa chupiria chi oo iru bak'ãri, Tachi Ak'õre, chi ma chupiria chi oodamaa ne-inaa k'achia oomaa bi. Eperã o-ïadaru pirã awaraarã k'achiade baaidak'ãri, ma pari ichita iru miait'ee.

⁶Chonaarã-it'ee ãchi ãichak'eerã ãchi poro jïrak'a bi. Warrarã t'ãri o-ïa p'anapata ãchi ak'õreerã k'aurepa.

⁷Pia-e bi eperã k'ïsia k'awa-ee bïpa poro wësaa pedee jarak'ãri. ¡Audupiara pia-e bi eperãrã poro waibiapa iwarraa pedee jarak'ãri k'ürait'ee!

⁸Eperãrã ùk'uruurãpa k'ïsiapata ãchia ichita ãchia k'inia p'anik'a oodai awaraamaa p'arat'a teeruta pirã mãgïpa ne-inaa k'achia oomerã ãchi pari. K'ïsia p'anï ãchia mãga oo p'anï k'aurepa, ãchi ne-inaa jõmaade pia uchiadait'ee.

⁹Eperãpa chi k'õp'ãyopa ichimaa ne-inaa k'achia ooda k'ïra atuaru pirã, chi k'õp'ãyo k'inia iru bapari. Mamïda ma ne-inaa k'achia ooda awaraarãmaa jarak'ooru pirã, chi k'õp'ãyo ome waa t'ãri auk'a p'anada-e pait'ee.

¹⁰Eperã poro wësaa bïpa ùripari ichi ïtriadak'ãri. Mamïda k'ïsia k'awa-ee bïpa ùrik'aa, soopa iru wïda cien wiruta pïjida.

¹¹Eperã ne-inaa k'achia ooyaa bi ichi poro waibiapa jara bik'a oomaa bapari. Mapa ma poro waibiapa ichi chok'apari irumaa pëit'ee miapimerã.

¹²Pia-e bi oso wëra k'ïrau bi ome unuit'ee. Mamïda audupiara pia-e bi unuit'ee eperã k'ïsia k'awa-ee bi ne-inaa pariatua oomaa bi ome.

¹³Eperãpa awaraamaa ne-inaa k'achia ooru pirã ichimaa ne-inaa pia ooda pari, ichi te pidaarã ichita k'achiade p'anapataadait'ee.

¹⁴Piara bi ichiak'au biit'ee chïara ome aupedeedi k'ãyaara, eperã aupedeemaa beeru pirã, to choma cheparík'ata bait'ee perã.

¹⁵Tachi Ak'õrepa nãgï ne-inaa k'ïra unuamaa iru bi: charraarãpa eperã ne-inaa k'achia ooda arajãgaa k'ena pëidak'ãri mãik'aapa eperã ne-inaa k'achia oo-e badata miapidak'ãri.

¹⁶¿K'ãare-it'ee eperã k'ïsia k'awa-ee bïpa p'arat'a p'aaima k'ïsia k'awaa beeit'ee, ichi poro wësaa-e bïta?

¹⁷K'õp'ãyo pia bïpa ichita tachi k'inia iru bapari. Jõdee tachi nepirade baaidak'ãri, tachi ïpemapa tachi k'aripapari.

¹⁸Eperã k'ïsia k'awa-ee bïpa ichi k'õp'ãyo tewe paraa bi iru pari p'aait'eeda apari.

¹⁹Eperã ne-inaa k'achia ooi awaa bi ichiaba chõo jïrii awaa bapari. Chi audua pedeeperi ichi itu k'achiade baaipari.

²⁰Eperã ne–inaa k'achia ooi awaa bi p'oyaa o–ĩa ba–e. Eperã seewa–idaa bi k'achiade baaipariit'ee.

²¹Warra k'isia k'awa–ee bak'ãri, chi ak'õre t'ãri p'uapipari. Warra k'isia k'awa–ee bi ak'õre t'ãri o–ĩa bak'aa.

²²Eperã t'ãri o–ĩa bak'ãri, ichi k'ap'ia–it'ee neera pia bik'a bi. Mamĩda k'isia paraa bak'ãri, ichi k'ap'ia juatau wẽe pik'adaipari.

²³Eperã ne–inaa k'achia ooyaa bipa p'arat'a merã jitapari seewait'ee mãik'aapa eperã ne–inaa k'achia oo–ee bita charra k'irapite imiateeit'ee.

²⁴Eperã poro wẽsaa bipa jiripari k'isia k'awaa bait'ee. Mamĩda k'isia k'awa–ee bipa jirik'aa awaraa ne–inaa k'awaaait'ee pariatua k'isiapari perã.

²⁵Warra k'isia k'awa–ee bak'ãri, chi ak'õre t'ãri p'uapipari mãik'aapa chi nawe t'ãri ãrii bapipari.

²⁶Pia–e bi eperã ne–inaa k'achia oo–e bimaa multa p'aapidait'ee maa–e pirã eperã k'ira jip'a bapari wipidait'ee.

²⁷Eperã k'isia k'awaa bi mak'iara pedee'aa mãik'aapa chi poro wẽsaa bi k'iup'ee beepari.

²⁸Eperã k'isia k'awa–ee bi paara k'isia k'awaa pik'adaipari maa–e pirã poro wẽsaa pik'adaipari k'iup'ee beek'ãri.

18 ¹Eperã ichi p'uuru pidaarã awara bak'ãri mãik'aapa ne–inaa jõma ichi–it'ee aupai jirik'ãri, mãgi eperãpa ùraa pia ùriamaa bapari.

²Eperã k'isia k'awa–ee bipa ne–inaa k'awa k'iniak'aa. Jip'a ichia k'isia bita jarapari.

³Eperãarãpa ne–inaa k'achia ooyaa beerã k'ira unuamaa iru p'anapata mãik'aapa k'ira jip'a–e nipapataarã k'ira nejasiapipata.

⁴Eperã pedee'ãri, ichi pedee pania nãpia bik'a bi awaraarãpa p'oyaa k'awadak'aa perã. Mamĩda eperãpa k'isia k'awaa pedee jarak'ãri, ma pedee awaraarã–it'ee pania poãtri uchua bimãipemák'ata bi maa–e pirã to k'ida chaaree jira baparík'api bi.

⁵Pia–e bi charraarãpa eperã ne–inaa k'achia ooyaa bi k'aripadamerã mãik'aapa ne–inaa k'achia oo–e bi k'aripada–ee p'aneedamerã.

⁶Eperã k'isia k'awa–ee bipa pedee jara bi k'aurepa iru ome chõo jiripata maa–e pirã iru wi k'inia p'aneepata.

⁷Mãgee k'isia k'awa–ee bi pedee jarada k'aurepa iru k'achiade baaipari mãik'aapa ichi–it'ee ma pedee trampa oga jira bik'ata bi.

⁸Eperãpa ne–inaa k'ũ–ũa k'o k'inia bik'a, mãga pik'a eperãarãpa chĩara ãpĩte pedee k'achia jaradak'ãri, awaraarãpa ùri k'inia p'anapata.

⁹Eperã ichi mimiade k'oo–idaa bi auk'a bi eperã ne–inaa ãriyaa bi ome.

¹⁰Tachi Ak'õre torre p'oyaa ãridak'áak'ata bi. Maperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa irumaa k'aripa iididak'ãri, irua ãra k'aripapari.

¹¹Eperã p'arat'ara bi-it'ee ichi p'arat'apa iru jãa pik'apari murallapa p'uuru jãaparik'a. Irua k'ĩsiapari apidaapa ichi p'arat'a jãri atada-e pai.

¹²Audua beerã k'achiade baaipata. Mamĩda audua-ee beerãpa ne-inaa oodak'ãri, eperãarãpa ãra pia ak'ipata.

¹³Eperãpa p'anuru pirã ùrii naaweda jõmaweda awaraapa jara k'inia bi, ma eperã k'ĩsia k'awa-ee bi mãik'aapa k'ĩra nejasia wẽe bi.

¹⁴Eperã k'ayaa bide, t'ãride jipa bee k'inia bak'ãri, irua ma k'ayaa choopari. Mamĩda t'ãri p'ua beeru pirã, ¿k'aipa iru o-ĩapiima?

¹⁵K'ĩsia k'awaa beerã poro wẽsaa beerã ome ãchia ne-inaa k'awa k'inia p'ani waapiara k'awaapata.

¹⁶Eperãpa regalo teenak'ãri, puerta ewapata mägá iru t'ũmerã poro waibiarã k'ĩrapite.

¹⁷Charra k'ĩrapite chi naapiara ichi nepira jara bipa wãarak'a jarapari. Mamĩda chi t'ẽe cherupa ma eperãpa jarada seewada apari.

¹⁸Eperãarã poro waibiarãpa nepira iru p'anide suerte jemenedak'ãri, Tachi Ak'õrepa k'awapipari chisãgipa ne-inaa pia ooda mãik'aapa chisãgipa ne-inaa k'achia ooda. Mägá ma nepira iru p'anadap'edaa jõdaipari.

¹⁹Tachi ìpema k'ĩrau nĩbide, iru ome pedeeit'ee chaareera bi p'uuru murallapa t'iak'au bide t'ũi k'ãyaara. Eperãarã audú k'ĩrau jõnadak'ãri, palaciodepema reják'api p'ani.

²⁰Eperã bi jãwaa bak'ãri, t'ãri o-ĩa beeparik'a, mãga pik'a eperãpa pedee pia jarada ùridak'ãri, t'ãri o-ĩa p'aneepata.

²¹Eperãpa awaraamaa pedee jarada k'aurepa iru piudarii maa-e pirã waapiara chok'ai baparii. Mamĩda chi pedeei awaa p'anapataarã audupiara k'achiade baaipata.

²²Imik'ĩrapa ichi-it'ee wẽra unu atak'ãri, ne-inaa pia bi unu ataji. Mägá k'awai Tachi Ak'õrẽpata ichimaa ma wẽra teeda.

²³Eperã chupiria chipa p'arat'a paraa bimaa chupiria iidik'ãri, imeraa pedee jarapari. Mamĩda p'arat'a paraa bipa k'ĩrau p'anaupari.

²⁴Tachia k'õp'ãyoorã iru p'anidepema ùk'uruurãpa tachi ne-inaa k'achiade baaipata. Mamĩda awaraa k'õp'ãyoorã piara paraa tachi ìpema k'ãyaara.

19 ¹Piara bi chupiria, t'ãri jìp'a bapariit'ee, k'ĩsia k'awa-ee mãik'aapa seewa-idaa bai k'ãyaara.

²Pia-e bi isapai ne-inaa ooit'ee k'awa-e bi pirã sãgá ma ne-inaa oopia bi. Ne-inaa mägá k'ĩsia-ee isapai ooru pirã, ma ne-inaa k'achia ooit'ee.

³Eperã k'ĩsia k'awa-ee bipa ne-inaa pariatua oo bi k'aurepa o pia unu-e. Mãgee eperã Tachi Ak'õre ome t'ãri ãriidaipari mãik'aapa iru k'aurẽpata ichi mãga bida apari.

⁴Eperã p'arat'a paraa bak'ãri, k'õp'ãyoorã chok'ara iru bapari. Mamĩda chupiria bak'ãri, chi k'õp'ãyoorãpa paara iru atabaibẽipata.

⁵Charra k'irapite seewa jarapataarā māik'aapa seewa–idaa beerā miadait'ee āchia seewa jaradap'edaa k'aurepa.

⁶Eperāarā chok'araarāpa jiripata āchi poro waibiarāpa āchi pia ak'idamerā māik'aapa eperā t'āri pia baparipa awaraarāmaa net'aa teek'āri, jōmaarāpa jiripata iru k'ōp'āyo padait'ee.

⁷Chupiria chi ipemaarāpa iru yiarā iru p'ani pirā, audupiara chi k'ōp'āyoorā iru ik'aawaapa āyaa wādait'ee. Āra ome pedeeit'ee jirinaru pijida, unu–e pait'ee.

⁸Eperāpa jirik'āri ne–inaa k'awaait'ee, ak'ipipari ichi k'ap'ia k'inia iru bi māik'aapa irua k'awak'āri ne–inaa pia ooit'ee, ichia ne–inaa ooru pia uchiat'ee.

⁹Charra k'irapite seewa jarapataarā miadait'ee māik'aapa seewa–idaa beerā piudait'ee āchia seewa jaradap'edaa k'aurepa.

¹⁰Pia–e bi k'isia k'awa–ee bi p'arat'a paraa bik'a bapariimerā. Audupiara pia–e bi esclavopa eperāarā poro waibiarā ichi jua ek'ari iru bamerā.

¹¹Eperā k'isia k'awaa bapari isapai k'iraudaik'aa. Eperāarāpa iru t'o p'anapata ichimaa ne–inaa k'achia oodak'āri, irua k'ira atuataapari perā.

¹²Rey k'irau bak'āri, imama biamaa bīk'api bi. Mamīda t'āri pia bak'āri, sereno p'ūajara iri baaidák'api bi.

¹³Warra k'isia k'awa–ee bipa chi ak'ōre k'isia p'uapipari. Jōdee wēra aupedeeyaa bi te porosāudeepa k'oi tau t'eut'ewaa nībaparīk'api bi.

¹⁴Tachi ak'ōreerā piudak'āri, āra te, net'aa māik'aapa p'arat'a tachia jīapata. Mamīda Tachi Ak'ōrēpata imik'iramaa wēra k'isia k'awaa bi teepari.

¹⁵Eperā k'oo–idaa bi k'āiyaa bapari. Mapa ichita iru jarra ooit'ee.

¹⁶Tachi Ak'ōre leyde jara bik'a oopataarā ewari teesoo p'anapataadait'ee. Mamīda Tachi Ak'ōre ley ūriamaa p'anapataarā piudait'ee.

¹⁷Eperāpa chupiria chedeerā chupiria k'awaak'āri māik'aapa k'aripak'āri, Tachi Ak'ōremaa ne–inaa presta pēirúk'ata bi. Ma pari Tachi Ak'ōrepa ma eperāmaa ne–inaa pia teeit'ee.

¹⁸At'āri pichi warrapa pia oopi bik'a oopari pirā, irua ne–inaa k'achia ooda pari wiipia bi waa māga oonaamerā. Māgá pia iru k'aripai o k'achiade t'iunaamerā māik'aapa māgá piunaamerā.

¹⁹Eperā k'irauyaa bi ichi itu k'achiade baaipari. Māga bide pia iru ma k'achiade baaidadeepa k'ariparu pirā, waapiara māgá bapariit'ee.

²⁰Pi itriadak'āri, ūrīji māik'aapa pīmaa ūraa jaradak'āri, ma jaradap'edaak'a oopariiji. Māgá ewari cherude pi k'isia k'awaa bapariit'ee.

²¹Eperāpa k'isia iru bapari ne–inaa chok'ara ooit'ee. Mamīda Tachi Ak'ōrēpata irumaa oopiit'ee ichia oopi k'inia bik'a.

22 Jōmaarāpa k'inia p'ani eperā t'āri pia bapariimerā. Piara bi chupiria bait'ee seewa–idaa bai k'āyaara.

23 Eperāpa Tachi Ak'ōrepa jara bik'a ook'āri, ewari teesoo bapariit'ee. Ma eperā t'āri o–īa bapariit'ee, k'achiade baai–ee māik'aapa nepira wēe.

24 Eperā k'oo–idaa bipa ichi jua p'arat'ude t'ipari. Mamīda iru audú k'oo–idaa bairā, ichi jua jirak'aa nek'oit'ee.

25 Chīara ooyaa bi wiru pirā, warra chak'eerāk'a k'īsiaparipa k'awaa'it'ee ma ne–inaa k'achia ook'araa bi. Jōdee eperā k'īsia k'awaa bi itriaru pirā, iru k'īsia k'awaara bait'ee.

26 Eperāpa chi ak'ōre net'aa jōmaweda jāri ataru pirā māik'aapa chi nawe iru tedeepa jēret'aaru pirā, ma eperā k'īra nejasia wēe bi.

27 Warra, pia ūraa pia ūriamaadaru pirā, k'īsia k'awa–ee bait'ee.

28 Charra k'īrapite eperāpa seewa jarak'āri, ma eperāpa charra, ley paara oo iru bi. Ne–inaa k'achia ooyaa beerāpa pedee k'achia jarai awaa p'anapata eperāarāpa chik'o k'oi awaa p'anapatak'a.

29 Chīara ooyaa beerā miapipata māik'aapa k'īsia k'awa–ee beerā soopa wipata.

20 1 Eperāpa vino tok'āri, aupedei awaadaipari; it'ua tok'āri, chōo jiripari. Eperā māgee ne–inaa topari k'īsia k'awa–ee bapari.

2 Rey k'īrau bak'āri, imama biamaa bīk'apī bi. Chi rey k'īraupiru piudarii.

3 Eperā k'īra jīp'a bi aupedeek'aa perā, iru t'o p'anapata. Mamīda k'īsia k'awa–ee bipa nepira jiripari.

4 Ne–uujara pak'āri, eperā k'oo–idaa bi mimiak'aa. Mapa ne–uudap'edaa ewadak'āri, irua maarepida unu–e pait'ee.

5 Eperā k'īsia to nāpia bik'a bi. Mamīda eperā poro wēsaa bipa ma k'īsia k'awaai.

6 Eperāarā chok'araarāpa jarapata āchita t'āri pia p'anapata. Mamīda eperā ichia jara bik'a oopari, ¿k'aipa unudaima?

7 Eperā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopari k'īra jīp'a nipak'āri, ichi warrarā t'āri o–īa p'anapata!

8 Rey su–ak'i beek'āri eperāarā nepira ak'iit'ee, ichia ak'irupapai k'awaa atapari k'aipa chi ne–inaa k'achia ooda.

9 ¿K'aipa nāga jaraima: “Mi t'āride k'īsia k'achia wēe; mi p'ek'au k'achia wēe bi?”

10 Tachi Ak'ōrepa unuamaa iru bapari eperāpa balanzade ne–inaa auk'a chaa–e bi māik'aapa metropa auk'a chaa–e bi.

11 Warrapa ne–inaa oo bi unudak'āri, k'awaadai iru o piade ni wa māga–e.

12 Tachi Ak'ōrepa tachi k'īiri ooji ūridamerā; jōdee tachi tau ooji unudamerā.

13 K'āiyaa banāaji, maa–e pirā chupiria bapariit'eepi. Ma k'āyaara p'irabāiji māik'aapa mimiaparīji pichi tede chik'o k'oparii paraamerā.

¹⁴Eperāpa ne–inaa neto atak'āri, māgai: “Na net'aa k'achia baibida” ai, chiparipa edaara neto pëimerā. Māpai māgá neto atap'eda, t'āri o–ia beepari māik'aapa ichi t'āridepai: “Pia bida” aperi.

¹⁵Piara bi k'isia k'awaa pedeeit'ee na p'ek'au eujādepema nēe, māu pi–ia jōmaweda iru bai k'āyaara.

¹⁶Eperāpa jararu pirā ichia k'ira tewaraa tewe p'aait'ee, chi ĩripema p'aru jāri atadaipia bi, irua ma tewe p'aaru misa.

¹⁷K'ūra bipa eperāpa chik'o atada warraa bi mīda, chi it'ai ipupa ipuru pik'a beepari.

¹⁸Pia ne–inaa ooit'ee pak'āri, k'awaa beerāmaa ūraa pia iidĳi. Audupiara māga óoji jura chōonait'ee pak'āri.

¹⁹Chīara āpīte pedeejaa baparipa ichia ūrida awaraarāmaa jarak'oonapari perā, māgee eperā ome nipanáaji.

²⁰Eperāpa chi ak'ōremaa wa chi nawemaa pedee k'achia jararu pirā piudaridamerā, ma eperā piuit'ee māik'aapa audú p'āriu nībide banait'ee.

²¹Eperāpa chi ak'ōrepa atabēida audupai isapai jā atak'āri, t'ēepai ma ne–inaa ome iru t'āri o–ia ba–e pait'ee.

²²Jaranáaji: “Mimaa ne–inaa k'achia ooda pari mia auk'a ooit'ee.” Ma k'āyaara Tachi Ak'ōre juade ichiak'au bĳi irua pi k'aripamerā ichia k'isia bik'a.

²³Tachi Ak'ōrepa unuamaa iru bapari eperāpa balanzade auk'a chaa–e bi māik'aapa metropa auk'a chaa–e bi.

²⁴Tachi Ak'ōrepapai k'awa bi eperā sāga bapariit'ee māik'aapa irua ooit'ee bi. Eperāpa p'oyaa k'awa–e ichi sāga bapariit'ee.

²⁵Eperā ichi itu k'achiade baai Tachi Ak'ōre–it'ee ne–inaa ooit'eeda ap'eda, t'ēepai oomaa beeru pirā.

²⁶Rey k'isia k'awaa baparipa ne–inaa k'achia ooyaa beerā ichi ik'aawaapa āyaa pëipari, nāupa trigo e āyaa ateparik'a it'aa bat'adak'āri, māik'aapa irua āra ome oopari ruedapa ooparik'a ne–inaa ĩri wāyaak'āri.

²⁷Tachi Ak'ōrepa eperā jaure ooji lamparak'a bamerā tachi k'ap'iade. Ma lamparak'a bi k'aurepa irua k'awapari eperāpa t'āride k'isia bi.

²⁸Reypa ichi jua ek'ari beerā k'inia p'e iru bi pirā māik'aapa āramaa wāarata jarapari pirā, apidaapa iru ichi mimiadeepa jëret'aada–e pait'ee. T'āri pia bairā ichi rey mimiade taarā bait'ee.

²⁹Jōmaarāpa k'ūtrāarā pia ak'ipata juataura p'anapata perā māik'aapa chonaarā poro t'orroo p'aniirā pia ak'ipata k'isia k'awaa p'anapata perā.

³⁰Ne–inaa k'achia oopataarā widak'āri, ma k'achia oodaamaa p'aneepata māik'aapa āchi k'isia k'achia wëpapari.

21 ¹Rey t'āri Tachi Ak'ōre juade bapari. Tachi Ak'ōrepa to weepiparik'a ichia weepi k'inia bīmaa, māga pik'a ichia reymaa k'isiapipari ooit'ee ichia oopi k'inia bik'a.

²Eperā–it'ee ichia ne–inaa oopari pia bi. Mamīda Tachi Ak'ōrépata k'awa bi ma eperā t'āri pia bi wa t'āri k'achia–idaa bi.

³Tachi Ak'õre-it'ee piara bi eperã k'ïra jïp'a nipapariimerã, irua oopi bik'a oomaa, ne-inaa iru-it'ee paapii k'ãyaara.

⁴Audua nipapataarã mãik'aapa ne-inaa k'achia ooyaa beerã ipuru pik'apata p'ek'au k'achiapa, lámpara aceitepa ipurupatak'a.

⁵Eperãpa ne-inaa ooit'ee pia k'ïsiap'eda, ma ne-inaa ook'ãri, atait'ee net'aa pia ichia k'inia bi. Mamïda eperãarãpa isapai ne-inaa k'ïsia-ee oodak'ãri, chupiria p'aneedait'ee.

⁶Eperã seewa jara bïpa p'arat'ara beek'ãri, ma p'arat'a taarã-ee jõdaipari mãik'aapa ma seewa jara bi k'aurepa iru piuit'ee.

⁷Ne-inaa k'achia ooyaa beerãpa awaraarãmaa ne-inaa k'achia oopata k'aurepa, jõdait'ee. Mãga p'asait'ee ächia Tachi Ak'õrepa jara bik'a oodaamaa p'anapata perã.

⁸Eperã ne-inaa k'achia ooyaa bapari o jõree pik'a bide nipapari. Mamïda eperã Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari o jïp'aa bide nipapari.

⁹Piara bi te äuk'idaa sotejade bapariit'ee, te waibia bide wëra aupedeeyaa bapari ome bai k'ãyaara.

¹⁰Eperã ne-inaa k'achia ooyaa baparipa ichita k'ïsiapari ne-inaa k'achia ooit'ee. Ichi k'awa beerã paara chupiria k'awak'aa.

¹¹Chïara ooyaa bi miapidak'ãri, warra chak'eerãk'a k'ïsiaparipa k'awaapari ma ne-inaa k'achia ooik'araa bi. Jõdee eperã k'ïsia k'awaa bimaa jarateedak'ãri, irua waapiara k'awaa wãpari.

¹²Tachi Ak'õre, chi ichita ne-inaa jõma pia ooparipa ak'ïpari ne-inaa k'achia ooyaa beerã tede oomaa p'ani mãik'aapa ma k'aurepa ãra miapiit'ee.

¹³Eperãpa k'aripaamaa bi pirã ichimaa chupiria beerãpa k'aripa iididak'ãri, auk'a awaraarãpa k'aripadaamaa p'anadait'ee irua k'aripa iidik'ãri.

¹⁴Net'aa pia merã teek'ãri pi ome k'ïrau bimaa, iru k'ïrau jõ wãit'ee.

¹⁵Charraarãpa ne-inaa k'achia ooyaa beerã miapidak'ãri, Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã t'ãri o-ïadaipata. Mamïda ne-inaa k'achia oopataarã p'era jõneepata.

¹⁶Eperã k'ïsia k'awaa beerã ode nipap'eda, waa ma ode nipa k'inia-e beeru pirã, ma eperã piudaarã p'anïmaa banait'ee.

¹⁷Eperãpa jirik'ãri ichia k'inia bi aupai ooit'ee, chupiria bait'ee. Auk'a p'aneedait'ee vino toyaa beerã mãik'aapa k'era pia p'uruyaa beerã.

¹⁸Ne-inaa k'achia ooyaa beerã miadait'ee Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã k'ãyaara. Ichiaba seewa-idaa beerã miadait'ee k'ïra jïp'a nipapataarã k'ãyaara.

¹⁹Piara bi eujã pania wëe bide banait'ee wëra k'ïrauyaa mãik'aapa aupedeeyaa bi ome bai k'ãyaara.

²⁰Eperã k'ísia k'awaa bi tede net'aa pi-ia mǎik'aapa aceite^d waibia paraapari. Mamída k'ísia k'awa-ee bi net'aa wée bapari irua net'aa atap'eda, jómaweda pariatua jōpari perã.

²¹Eperãpa jirik'ári k'íra jíp'a bapariit'ee mǎik'aapa awaraarã k'inia iru bapariit'ee, ma eperã pia bapariit'ee. Ewari teesoo bapariit'ee, ne-inaa pia iru bapariit'ee mǎik'aapa awaraarãpa iru t'o p'anapataadait'ee.

²²Eperã k'ísia k'awaa bipa p'uuru murallapa pi-ia t'iak'au bi p'oyaapari. Mamapema soldaorã chōoyaa p'ani pījida, chi k'ísia k'awaa bi eerepemaarãpa ma p'uurudepema muralla árik'oopata jōk'oodarutamaa.

²³Eperã pedeei naaweda pia k'ísiaru pirã, k'achiade baai-e pait'ee ichia jarada k'aurepa.

²⁴Eperãpa ichita awaraarã ichi ek'ariara ak'ik'ári, mǎgí āpíte nāga jarapata: “Jāgí auduayaa mǎik'aapa chíara ooyaa baparida” apata.

²⁵Eperã k'oo-idaa bipa audú net'aa ata k'inia nībi k'aurepa piuit'ee, ichi juapa mimia k'iniak'aa perã. ²⁶Ewari chaa irua waa ata k'inia bapari. Mamída Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarãpa net'aa chok'ara iru p'anapata t'ári piapa awaraarãmaa teedait'ee.

²⁷Tachi Ak'ōrepa unuamaa iru bapari ne-inaa k'achia ooyaa beerãpa ne-animalaarã atepata iru-it'ee paapidait'ee. Audupiara mǎga bapari k'ísia k'achia iru p'anide ma ne-inaa ateedak'ári.

²⁸Charraarã k'irapite eperãpa seewa jarak'ári, waa pedeepida-e pait'ee. Mamída chi awaraarã pedee pia ūripari ichiak'au pedeepidait'ee.

²⁹Eperã ne-inaa k'achia ooyaa bipa seewata ichiata k'awa bida apari, k'āata oopia bi. Mamída eperã Tachi Ak'ōrepa jara bik'a ooparipa ichita k'ísiapari pedeei naaweda mǎik'aapa ne-inaa ooi naaweda.

³⁰K'ísia k'awaa bapari, poro wēsaa bapari wa ūraapari apidaapa Tachi Ak'ōre ome p'oyaada-e pai.

³¹Eperãarãpa caballo juataura bee jiripata chōode wādait'ee pak'ári. Mamída Tachi Ak'ōrépata āramaa ma chōo p'oyaapipari.

22 ¹Piara bi tachi t'í t'o p'anadamerã ne-inaa pia chok'ara iru bai k'āyaara. Piara bi tachi pia ak'idamerã p'arat'a wa nēe iru bai k'āyaara.

²Eperã p'arat'a paraa bi eperã chupiria chi ome nǎgá auk'a p'ani. Tachi Ak'ōrepa āchi omeeweda ooji.

³Eperã k'ísia k'awaa bipa ne-inaa k'achia p'asa bi unuk'ári, made t'íuk'aa. Mamída chi k'ísia atua bipa ne-inaa k'achia p'asa bi unuk'ári, jíp'a wāpari aide t'íuit'ee mǎik'aapa ma k'aurepa iru k'achiade baaipari.

⁴Eperã audua-ee bak'ári mǎik'aapa Tachi Ak'ōre waawee bak'ári, irua net'aa pia iru bapari, awaraarãpa iru t'o p'anapata mǎik'aapa iru ewari teesoo bapari.

^d 21.20 Na versiculode 'aceite' ak'ári, ūk'uruurãpa k'ísiapata ma aceite k'era ome p'oirá baji.

⁵Eperã ne–inaa k'achia ooyaa bi wãpari o ne–iiri–idaa pik'a bi mãik'aapa trampa oga jira bide wãruk'ata bi, iru k'achiade baaipari perã. Mamída eperã k'ira jip'a nipapari mãgeede baaik'aa.

⁶Warra ma–ãri bimaa o pia jaratéeji. Mágá iru chonaa pak'ãri, ma o k'ira atua–e pait'ee.

⁷Chupiria beerã p'arat'ara beerã jua ek'ari p'anapata. Jódee tewe paraa beerã p'arat'a prestapataarã jua ek'ari p'anapata.

⁸Eperãpa ne–inaa k'achia ook'ãri, k'achiade baait'ee. Tachi Ak'õre ma eperã ome k'irau bap'eda, ichi juapa iru jõt'aait'ee.

⁹Eperãpa chãara chupiria k'awaak'ãri mãik'aapa irumaa chik'o teek'ãri, Tachi Ak'õrepa ma eperã bendiciapari.

¹⁰Eperãarã t'aideepa chãara ooyaa bi jëret'aadak'ãri, waa chõoda–e, aupedeeda–e mãik'aapa ik'achia pedee jarada–e.

¹¹Eperã t'ãri jip'a nipak'ãri mãik'aapa t'ãri pia pedee jarak'ãri, iru rey k'õp'ãyo pait'ee.

¹²Tachi Ak'õrepa eperã k'isia k'awaa bi pia ak'ipari. Mamída irua oopik'aa seewa–idaa beerãpa k'isia iru p'anik'a oodait'ee.

¹³Eperã k'oo–idaa bi mimiade wãamaapa nãga jarapari: “¡Taawa leonpa mi nimaa bida!” apari. “¡Calle jãde mi peet'aait'ee nimaa bida!” apari.

¹⁴Wẽra taunemayaa bipa pedee jarapari uria nãpia pik'a bi chi ma pedee ùri bi–it'ee. Tachi Ak'õre k'iraupirutaarã ma uriade baaidait'ee.

¹⁵Warrapa ne–inaa pariatua oopari k'isia k'awa–ee bairã. Mamída widak'ãri, waaweepa mágá ooamaa beepari.

¹⁶P'arat'a ata k'iniapa eperãpa chupiria beerãmaa chupiriara papiru pirã maa–e pirã p'arat'ara beerãmaa net'aa pia teeru pirã, iruta chupiria beeit'ee.

Ûraa pia k'isia k'awaa beerãpa jaradap'edaa

¹⁷Pia ùrjji na ùraa pia k'isia k'awaa beerãpa jaradap'edaa mãik'aapa mia jara bi pedee t'ãride k'isiaparíjji. ¹⁸Pia bi pichi t'ãride mãik'aapa pichi porode na ùraa ia pik'a iru bapariimerã. Mágá awaraarãmaa pia auk'a jarai. ¹⁹Idi mia na ùraa pĩmaa k'awapiru Tachi Ak'õrede ijãapariimerã.

²⁰Mia pĩmaa na ùraa treinta p'ã teeji; ùraa pia, k'isia k'awaa pedee.

²¹Na ùraa wãara perã, pia na pedee k'awaak'ãri, pia p'anauit'ee, apidaapa pĩmaa iidiru pirã k'ãata jara k'inia bi.

Ûraa pia I

²²Chupiria chedeerã k'ũranáaji ãra chupiria p'ani perã mãik'aapa ãrapa ne–inaa k'achia ooda–eeta charraarã k'irapite ateenáaji, ²³Tachi Ak'õrépata ãra k'aripapari perã. Irua ãra chupiria iru p'anapataarã miapiit'eepi.

Ūraa pia II

²⁴K'ĩrauyaa p'anapataarã ome k'õp'ãyo meraanáaji mãik'aapa mãgeerã ome nipanáaji. ²⁵Mãga ooru pirã, ãrapa oopatak'a pia oomaa beei mãik'aapa pi k'achiade baai.

Ūraa pia III

²⁶Pedeeteenáaji chĩara tewe p'aait'ee. ²⁷Pia ma tewe p'aa–e pirã, pichi p'aru k'ãipari paara jãri ata chedai.

Ūraa pia IV

²⁸Chonaarãpa lindero bidap'edaamãiipa awara ãyaa ateenáaji.

Ūraa pia V

²⁹Eperãpa ichi mimia pia ook'ãri, reyrã–it'ee mimiapariit'ee. Eperãarã jip'aarã–it'ee mimia–e pait'ee.

Ūraa pia VI

23 ¹Poru waibia ome nek'oit'ee su–ak'i beek'ãri, chik'o irua pĩmaa teeru pia ak'fji. ²Pi nek'oyaa bi pijida, waibia k'onáaji. ³Iru chik'o warraa bi mĩda, k'ĩanáaji, ma k'aurepa irua pi k'ũrai perã.

Ūraa pia VII

⁴Audú mimianáaji p'arat'ara bapariit'ee. Ma k'ãyaara k'ĩsia k'awaa baparĩji mãik'aapa waa made k'ĩsianáaji. ⁵Eperãpa p'arat'a mãik'aapa net'aa pia atak'ãri, taarã–ee jõdaipata. Nejipi pajãde t'imí wãabaip'eda, wẽpadaiparik'a, mãga pik'a ma net'aa pia taarã–ee wẽpadaipari.

Ūraa pia VIII

⁶Eperã ãtau p'ãimaa bi ome nek'onáaji. Iru chik'o warraa bi mĩda, k'ĩanáaji. ⁷Mãgee eperãpa ichita k'ĩsiapari ne–inaa jõmasaa vale bide. Irua “nek'opáde” aru pijida mãik'aapa “ne–inaa topáde” aru pijida, wãara ichi t'ãride pĩmaa teemaa bi. ⁸Iru chik'o k'oru pirã, ãp'ot'aait'ee mãik'aapa pia irumaa t'ãri pia pedee jarada pari jarai.

Ūraa pia IX

⁹Eperã k'ĩsia k'awa–ee bi ome pedeenáaji, irua pi pedee ũriamaa bait'ee perã.

Ūraa pia X

¹⁰Chonaarãpa lindero bidap'edaamãiipa ãyaa ateenáaji mãik'aapa ak'õre wẽ beerã euja jãri atanáaji. ¹¹Ãra k'aripapari jõmaarã k'ãyaara waibia bi. Iruata ãra k'achiade baaipipataarã miapiit'ee.

Ūraa pia XI

¹²T'āriipa k'awáaji pīmaa jarateepata māik'aapa ūriparíiji k'ísia k'awaa beerāpa ūraapata.

Ūraa pia XII

¹³Warrapa ne–inaa k'achia ook'āri, ūráaji waa māga onaaamerā. Iru wida chok'ara–ee wirupapai piu–epi. ¹⁴Māgá iru wiru pirā, iru k'aripai piudaarāmaa wānaamerā.

Ūraa pia XIII

¹⁵Warra, pi k'ísia k'awaa beeru pirā, mi t'āri o–īa beeit'ee. ¹⁶Mi audú t'āri o–īa bapariit'ee ūrik'āri pi k'ísia k'awaa pedee bi.

Ūraa pia XIV

¹⁷P'ek'au k'achia oopataarā k'īra unuamaa iru banáaji āchia ne–inaa iru p'ani k'aurepa. Ma k'āyaara ewari chaa ne–inaa pia ooparíiji Tachi Ak'ōre waawepari perā. ¹⁸Māga ooru pirā, ewari cherude pia k'inia bik'a ichita p'asait'ee.

Ūraa pia XV

¹⁹Warra, na ūraa pia ūrīji. Māgá pi k'ísia k'awaa bapariit'ee māik'aapa o piade t'āri jīp'a nipapariit'ee. ²⁰It'ua toyaa beerā ome maa–e pirā nek'oyaa beerā ome nipanáaji. ²¹Māgee eperāarāpa it'ua todap'eda māik'aapa audú nek'odap'eda, tap'ok'eepe audú k'āidaipata māik'aapa māga oo jōnipa chupiria p'aneepata māik'aapa p'aru soreta jī p'aneepata.

Ūraa pia XVI

²²Pi ak'ōre pedee ūriparíiji iruata pi ooda perā. Pi nawe chōtrāa pak'āri, yiaraa iru banáaji. ²³Neto pik'a atáji wāara pedee, k'ísia k'awaa pedee, poro wēsaa pedee māik'aapa ūraa pia. ¡Awaraarāmaa neto pik'anáaji! ²⁴Warrapa Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopariik'āri māik'aapa k'ísia k'awaa bak'āri, chi ak'ōre t'āri o–īa bapari. ²⁵¡Māga bapariíiji, pi ak'ōre pi nawe ome t'āri o–īa p'anapataadamerā! ¡Māgá pi t'oda t'āri o–īa bapipariíiji!

Ūraa pia XVII

²⁶Warra, mia pīmaa ūraa bi t'āriipa ūriparíiji māik'aapa mia ooparik'a oopariíiji. ²⁷Mia māga jara bi prostituta uria nāpia pik'a bairā māik'aapa wēra taunemayaa bi pozo nāpia, p'īrup'ee pik'a bairā. ²⁸Ara nechiyaa bipa ota nīparik'a chi wāyaarutaarā net'aa jāri atait'ee, māga pik'a māgee wērapa nīpari imik'īra k'ūrap'eda, k'achiade baaipiit'ee.

Ūraa pia XVIII

²⁹ ¿K'áipata mi chupiria n̄bida aparima? ¿K'aita j̄ee n̄baparima? ¿K'aita aupedeeyaa nipaparima? ¿K'áipata ik'achia pedee jara nipaparima? ¿K'aita pariatua p'u oodaiparima? ¿K'aita tau p'oree nipaparima?

³⁰ Māgee eperāarā vino toyaa p'anapata māik'aapa jiri nipapata vino awaraa ne–inaa ome p'oirada todait'ee. ³¹ Maperā ak'ináaji vino tau p'oree, vasode uchiterree ūu beek'āri. K'īsianáaji ságá warraa ūu bi.

³² Māgí top'eda, taama k'idak'apidariit'ee māik'aapa taamapa k'aak'āri, p'uapiparik'a p'uit'ee. ³³ Jā vino toda k'aurepa pia ne–inaa k'īra t'ādoos unuit'ee māik'aapa k'īsia k'achia k'īsiat'ee. ³⁴ Ara tok'esaa velero k'īde k'āi b̄ik'tata bait'ee ³⁵ māik'aapa māgait'ee: “¡Mi p'u oojida, mamīda p'ua senti–e paji! ¡Mi wijida, mamīda k'awa–e paji, senti–e pada perā! ¿Sāapai īrimaima ait'ee, waya tonait'ee?”

Ūraa pia IXX

24 ¹ Ne–inaa k'achia ooyaa beerā k'īra unuamaa iru banáaji ārapa ne–inaa iru p'ani k'aurepa. Ma awara k'īsianáaji māgeerā ome nipapariit'ee ² āchi t'āridepai k'īsiapata perā chīaramaa ne–inaa k'achia oodait'ee māik'aapa ne–inaa k'achia oodait'ee aupai pedeepata perā.

Ūraa pia XX

³ Eperā k'īsia k'awaa b̄ipa ichi te pi–ia oopari.^e Eperā poro wēsaa b̄ipa ichi te biiri pi–ia supari.^f ⁴ Ma eperā k'īsia k'awaa bairā net'aa pi–ia p'e atapari ichi te jāde biit'ee.^g

Ūraa pia XXI

⁵ Piara bi k'īsia k'awaa bait'ee, juataura bai k'āyaara. Piara bi poro wēsaa bait'ee net'aa oo k'awaa bai k'āyaara. ⁶ Eperāpa jura chōoit'ee pak'āri, k'īsia k'awaa beerāmaa ūraa pia iidipari. Ārapa ūraa p'anik'a ooru pirā, chōo p'oyaait'ee.

Ūraa pia XXII

⁷ Eperā k'īsia k'awa–ee b̄ipa k'īsia k'awaa pedee p'oyaa k'awak'aa. Mapa ichi p'uuru pidaarā chip'edaidak'āri, iru k'īup'ee beepari.

^e 24.3 Nāga jara k'inia bi: Eperā te oo k'awaa b̄ipa ichi te pi–ia ooparik'a, māga pik'a k'īsia k'awaa b̄ipa ichideerā pia ak'ipari. ^f 24.3 Nāga jara k'inia bi: Poro wēsaa b̄ipa ichi te biiri pi–ia suparik'a, māga pik'a ma eperā k'īsia k'awaa b̄ipa ichideerāmaa pia ūrapari. ^g 24.4 Nāga jara k'inia bi: Poro wēsaa b̄ipa net'aa pi–ia p'e ataparik'a ichi te jāde biit'ee, māga pik'a ma k'īsia k'awaa b̄ipa ichideerāmaa ne–inaa pia jarateepari.

Ūraa pia XXIII

⁸Eperāpa ichita k'ĩsiak'āri ne–inaa k'achia ooit'ee, awaraarāpa iru āpíte jarapata: “k'ĩsia k'achia k'ĩsiayaa bi”. ⁹Eperā k'ĩsia k'awa–ee bīpa k'ĩsiapari p'ek'au k'achia ooit'ee. Eperāarāpa chīara ooyaa beerā k'īra unuamaa iru p'anapata.

Ūraa pia XXIV

¹⁰Nepirade bide pi choo–e pirā, pi juatau wēe bapari.

Ūraa pia XXV

¹¹Ne–inaa k'achia ooda–e p'aniirā ateedak'āri piupidait'ee, ma eperāarā k'aripa atāji. ¹²Pia jararu pijida: “Mia ma nepira k'awa–e bi,” Tachi Ak'ōrépata wāarata k'awa bi. Irua pi t'āridepema k'ĩsia jōmaweda k'awa bi ichita pi ak'ipari perā. Iruata eperāpa ne–inaa ooda pari auk'a p'asapiit'ee; ne–inaa k'achia ooda pari, ne–inaa k'achia māik'aapa ne–inaa pia ooda pari, ne–inaa pia.

Ūraa pia XXVI

¹³Warra, jirri miéle senéji warraa bairā māik'aapa pi k'īramede ma jirri tedepema miéle k'ū–ūa bairā. ¹⁴Māga pik'a pi k'ĩsia k'awaa beeru pirā, pichi t'āride k'ĩsia k'awaa pedee k'ū–ūa pik'a bait'ee māik'aapa ewari cherude pia k'inia bik'a p'asait'ee.

Ūraa pia XXVII

¹⁵Oonáaji ne–inaa k'achia ooyaa beerāpa oopatak'a pedeetedak'āri Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopari temaa wādait'ee net'aa chiade. Iru baparimāi ne–inaa k'achia oonáaji. ¹⁶Eperā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopari baaida siete^h k'achiade baairu pijida, ichita madeepa pia uchiat'ee. Mamīda ne–inaa k'achia ooyaa beerā k'achiade baaidak'āri, madeepa uchiada–e pait'ee.

Ūraa pia XXVIII

¹⁷O–īa banáaji pi k'īra unuamaa iru bapari k'achiade baaik'āri maa–e pirā nepirade baaik'āri. ¹⁸Pia māga ooru pirā, Tachi Ak'ōrepa māga unui māik'aapa ma k'aurepa pi pia ak'i–e pai, ma awara māgí eperā ome waa k'īrau ba–e pai.

Ūraa pia XXIX

¹⁹Ne–inaa k'achia ooyaa beerā k'aurepa k'īrau banáaji. Ijāadak'aa beerā k'īra unuamaa iru banáaji ārapa ne–inaa iru p'ani k'aurepa.

^h 24.16 Na versiculode 'baaida siete' ak'āri, jara k'inia bi 'baaida chok'ara'.

20 Ne–inaa k'achia ooyaa beerāpa p'oyaa nida–e Tachi Ak'õrepa āchi k'aripamerā, ma ijāadadak'aa beerā k'īidaridait'ee perā lāmpara k'īidaiparik'a.

Ūraa pia XXX

21 Warra, Tachi Ak'õre māk'aapa tachi rey waawéeji. Ichita ārapa oopi p'anik'a oopariiji. Ma awara ārapa oopi p'anik'a oodaamaa p'anapataarā ome nipanāaji 22 atu p'anide Tachi Ak'õrepa tachi rey ome māgeerā miapidait'ee perā. ¿K'aipa k'awaima ārapa māgeerāmaa k'āare ne–inaa k'achia oodai?

Awaraa ūraa k'isia k'awaa beerāpa jaradap'edaa

23 Ichiaba k'isia k'awaa beerāpa nāgí ūraa jarajida.

Eperāarā charra k'irapite wādak'āri, pia–e bi charrapa eperā aba pipiara ak'imerā apema k'āyaara. 24 Eperā ne–inaa k'achia oodamaa charrapa jararu pirā: “Pia ne–inaa k'achia oo–e paji,” p'uuru pidaarā jōmaarāpa ma charra āpīte pedee k'achia jaradait'ee. 25 Mamīda charrapa chi ne–inaa k'achia ooda miapik'āri, iru o–īa bapariit'ee māk'aapa eperāarāpa iru pia ak'ipataadait'ee māk'aapa Tachi Ak'õrepa māgee charra bendiciat'ee.

26 Eperāpa tachia iidi p'aní t'āri jīp'a p'anauk'āri, tachi k'īra īrúk'ata bi.

27 Pichi te oo atai naaweda, ma te bainī biit'ee bimāi pi–ia púji māk'aapa ai ik'aawa bi eujāde ne–úuji. Maap'eda pichi te oopia bi.

28 Pichi k'iniapai pi ik'aawa bapari imiateenāaji. Seewa jaranāaji iru k'achiade baaipiit'ee. 29 Nāga jaranāaji: “Auk'a irumaa ne–inaa k'achia ooit'ee irua mimaa oodak'a. Iru ome k'īra jō–ee bait'ee.”

30 Eperā k'oo–idaa bi ne–uu k'āide mi wāyaaji. Ma eperā k'isia k'awa–ee bi uva k'āide nipaji. 31 Ma eujā ne–īiri–idaa, sirua baji. Ma eujāde māupa t'iak'auda iradai baji. 32 Māga unuk'āri, k'isia bap'eda, nāga k'awaaji: 33 Eperā k'āimok'araa bi misa, arak'atia k'āi bi misa, arak'atia īi bi misa māk'aapa jua bira ak'i nībi misa, 34 iru chupiria ne–inaa wēe baibeeit'ee chupiria bak'ajik'a nechi–idaa bi arma anipaparipa ichi net'aa jāri ata cheda paara.

Rey Salomonpa awaraa ūraa jarada

25 1 Nāgí awaraa ūraa rey Salomonpa jarada. Nāgí ūraa p'ājida Judadepema rey Ezequías jua ek'ari p'anadap'edaa ne–inaa p'āpatap'edaarāpa.

2 Tachi Ak'õre jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, ichia eperāarāmaa ne–inaa jōma k'awapik'aa. Jōdee reyrā eperāarā poro waibiarā perā, ne–inaa jōma k'awapi k'inia p'anapata jaradadak'āri eperāarāpa oopata pia wa k'achia.

³Pajã it'ia bik'a mãik'aapa eujãde uria nãpia bik'a, mãga pik'a tachia rey k'isia p'oyaa k'awadak'aa.

⁴P'arat'adeepa nejarrã äyaa ataru pirã, net'aa p'arat'adee oo k'awaa bipã net'aa pi-ia oo atai. ⁵Mãga pik'a rey k'irapiteepa ne-inaa k'achia ooyaa beerã äyaa ataruta pirã, iru k'ira jip'a mimiait'ee Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a.

⁶Rey k'irapite eperãarã poro waibiak'a banãaji mãik'aapa ak'inĩ banãaji poro waibiarã ak'inĩ p'anapatamãi. ⁷Piara bi reypa pĩmaa jaramerã: "Nama mi k'ait'a su-ak'i ba chéji" poro waibiarã k'irapite irua jarai k'äyaara pi äyaa wãmerã.

⁸Charramaa isapai wãnãaji pia unuda jarade. Mãga ook'araa bi awaraa eperãpa jarai perã pi seewamaa bi mãik'aapa pi k'ira nejasiapii.

⁹Chĩara ome t'ãri arree bak'ãri, mãgĩ omepai pedéji. Mamĩda parãpa pedeedap'edaa awaraa eperãmaa jaranãaji. ¹⁰Mãga ooru pirã, chi pi ome pedee badapa pi k'ira nejasiapii ma pedee jarak'oonada k'aurepa mãik'aapa maadamãiipa apidaapa pĩmaa nepirida-e pait'ee.

¹¹Awaraa eperãpa pia ũraa pia jara bi ũri k'inia bak'ãri, ma ũraa manzana nēdeedee ooda p'arat'apa p'ēedák'api bi. ¹²Irua k'isia k'awaa bipã ũraa pia jara bi audú ũri k'inia bak'ãri, itria pedee jararu pijida, chi ũri bi-it'ee ma ũraa sortija nēe piara bidee ooda wa awaraa chi-oo jipata nēe piara bidee oodák'api bi.

¹³Ne-uudap'edaa ewapata ewari mimiaparipa pania k'ūrasaa top'eda, o-ia beeparik'a, mãga pik'a eperã o-ia beepari ichia chok'a pēidapa ichia jara pēida k'ira jip'a jaranak'ãri.

¹⁴Jiarara nĩbide mãik'aapa nãumiara nĩbide maarepida k'oi che-e bik'a, mãga pik'a bi eperãpa ne-inaa teeit'eeda ap'eda, maarepida tee-e pak'ãri.

¹⁵Eperãpa ichi t'ãride k'irau-ee chooru pirã, ichi poro waibiamaa k'isia awara k'isiapii. Mãgĩ poro waibiapa iru pedee ũriamaa bi pijida, irumaa t'ãri pia pedeeru pirã, irua ma pedee ũriit'ee.

¹⁶Jirri miéle unuru pirã, waibia senenãaji maa-e pirã audú sene bipã ãp'odariit'ee. ¹⁷Mãga pik'a pichi k'õp'ãyo temaa audupai wãnãaji, maa-e pirã iru sēdarii mãik'aapa pi k'ira unuamaa iru beei.

¹⁸Charra k'irapite eperãpa ichi k'õp'ãyo ãpĩte seewa jarak'ãri, iru pak'uru choma bipã wĩmaa bik'a bi maa-e pirã espadapa sumaa bik'a bi maa-e pirã miasupa sumaa bik'a bi.

¹⁹Eperã nepirade nĩbide awaraapa iru k'aripait'eeda ap'eda, k'aripa-e pak'ãri, iru-it'ee k'ida k'õradak'a wa bĩri biadák'api bi. ²⁰Eperã t'ãri p'ua bĩmaa k'arik'ãri, iru t'udade vinagre weerúk'api bi maa-e pirã iru jĩsua nĩbide iru p'aru jãri atarúk'ata bi.

²¹Pi k'ira unuamaa iru bi jarrapa bi pirã, irumaa chik'o tēji k'omerã. Pania opisia bi pirã, pania tēji tomerã. ²²Mãga ooru pirã, pia iru k'ira

nejasiapii. Ma awara māga ooda pari Tachi Ak'õrepa pima ne–inaa pia ooit'ee.

²³Nāumia chek'āri, p'usara nībeeparik'a, māga pik'a eperāpa chīara āpīte seewa jarak'āri, iru ome awaraarā k'īraudaipata.

²⁴Piara bi te āuk'idaa sotejade bapariit'ee, te waibia bide wēra aupedeeyaa bapari ome bai k'āyaara.

²⁵Eperā o p'oo nībīpa pania k'ūrasaa tok'āri, o–īadaiparik'a, māga pik'a t'īmīipa pedee pia jara chedak'āri, tachi o–īadaipata.

²⁶Pania poātri uchīa bimāiipa nejarra ome uchiaparik'a maa–e pirā pania k'ōdo o bi pozo bimāiipa uchiaparik'a, māga pik'a bi eperā Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari ne–inaa k'achia ooyaa bimaa k'ūrapik'āri.

²⁷Pia–e bi audupai jirri miéle seneit'ee. Ichiaba pia–e bi jiriit'ee awaraarāpa pi t'o p'anadamerā.

²⁸Eperāpa pariatua ichīa k'iniata ook'āri, ma eperā p'uuru murallapa t'iak'au–ee bīk'api bi.

26 ¹Eujā wāsīa bak'āri, nieve baaiik'araa bik'a māik'aapa p'oojarade ne–uudap'edaa ewapata ewari pak'āri, k'oi cheik'araa bik'a, māga pik'a eperāarāpa k'īsia k'awa–ee bi t'o p'anadaik'araa bi.

²Ipana chak'e abaamāi su–ak'i beek'aak'a pariatua wābabi nipapari perā, māga pik'a eperā ne–inaa k'achia oo–ee bimaa pedee k'achia jarak'āri, ma pedee jaradapa iru k'achiade baaipi–e pait'ee.

³Caballo soopa wīpatak'a māik'aapa burro it'aide freno bīpatak'a, māga pik'a jeperā k'īsia k'awa–ee bi potrepa widaipia bi! ⁴K'īsia k'awa–ee bi pedee parik'a pariatua p'anaunāaji maa–e pirā pi jida iruk'a k'īsia k'awa–eedarii. ⁵K'īsia k'awa–ee bi pariatua pedee k'āri, k'īra jīp'a p'anājuji irua k'īsianaamerā iruata k'īsia k'awaa pedee k'awa bi.

⁶Eperāpa k'īsia k'awa–ee bi ome pedee jara pēik'āri, ichi biiri t'iap'ek'oorúk'api bi maa–e pirā chōo jirirúk'api bi.

⁷K'īsia k'awa–ee bīpa ūraak'āri, ma ūraa eperā biiri chiwa bi p'oyaa t'ia–e bīk'api bi.

⁸Vale–e bik'a māu hondade jī bidait'ee, māga pik'a vale–e bi eperā k'īsia k'awa–ee bi t'o p'anadait'ee.

⁹K'īsia k'awa–ee bīpa ūraa jarada ne–iiri eperā it'uapa piu bi juade awa bik'a bi.

¹⁰Eperāpa k'īsia k'awa–ee bimaa wa ichi te ik'aawa wāyaa wāmaa mimia teeru pirā p'arat'a pari, ematrimapa pariatua ichi k'īrapite wāyaarutaarāmaa trimaa bīk'ata bi.

¹¹Usapa ichi āp'oda k'oparik'a, māga pik'a k'īsia k'awa–ee bīpa ne–inaa pariatua oopari.

¹²¿Pia unudook'ā eperāpa ichi itu jara bi: “Mi jōmaarā k'āyaara k'īsia k'awaara bapari”? K'īsia k'awa–ee bi piara bi māgee eperā k'āyaara.

¹³Mimiade wāamaapa eperã k'oo–idaa bipa nāga jarapari: “¡Mi p'oyaa uchía–e león calle jāde bairã!”

¹⁴Puerta chi bisagra pa p'irraipaiparik'a, māga pik'a eperã k'oo–idaa bi pirabai nībapari ichi p'aru k'āiparide.

¹⁵Eperã k'oo–idaa bipa ichi jua p'arat'ude t'ipari. Mamīda audú k'oo–idaa bairã, p'oyaa ichi jua atee–e it'aide.

¹⁶Eperã k'oo–idaa bipa k'īsiapari ichita k'īsia k'lawaara bi eperāarã sietēⁱ k'āyaara, āra poro wēsaa pedeepata mīda.

¹⁷Chīara aupedee jōnide t'īuit'ee usa chipari wēe bi k'īiride jita atarúk'ata bi.

¹⁸Eperã poro k'awa–ee bipa pariatua sia k'ida t'ipitau ome triparik'a, ¹⁹māga pik'a bi eperã chi k'ōp'āyo k'ūrap'eda, jarak'āri: “¡Jīp'a mi jemene bajipi!”

²⁰T'ipī wēe t'ipitau k'īidaipari. Māga pik'a pedee–idaa bi wē–e pak'āri, nepira jōdaipari. ²¹Ok'ok'īra urua bipa maa–e pirã t'ipipa t'ipitau uruapiparik'a, māga pik'a eperã aupedeeyaa bipa nepira jiripari. ²²Eperāpa ne–inaa k'ūa k'o k'inia bik'a, māga pik'a eperāarāpa chīara āpīte pedee k'achia jarada ūri k'inia p'anapata.

²³Eperāpa seewata pedee sia jarak'āri, k'uuru yoorodee ooda māik'aapa taawaik'a eere p'arat'apa p'ēedák'api bi.

²⁴Pi k'īra unuamaa iru bipa pīmaa pedee pia jararu pijida, ichi t'āride k'īsia k'achia iru bapari. ²⁵Iwarraa pedee jararu pijida, ijāanāaji, ichi t'āride ne–inaa audú k'achia ooit'ee k'īsia bairã. ²⁶Ichi t'āride k'īsia k'achia merã bi pijida, p'uuru pidaarã chip'edaidak'āri, iru k'īsia k'achia k'awaa atadait'ee.

²⁷Eperāpa uria k'oro ataru pirã chīara aide baaimerã, ichita ma uriade baaiit'ee. Ichiaba māu choma bi pirat'aaru pirã chīara īri baaimerã, ichita ma māupa chirat'i atait'ee.

²⁸Eperāpa chīaramaa seewa jarak'āri, ma eperã k'īra unuamaa iru bi. Iwarraa pedee k'āri, k'īsia bi ma eperāmaa ne–inaa k'achia ooit'ee.

27 ¹Jaranāaji: “Nu mia ne–inaa ooit'ee” pia k'awa–ee bairã k'āata p'asait'ee ai norema.

²Awaraa eperāpa jaraipia bi pia ne–inaa pia ooda, pichi itu māga jarai k'āyaara.

³Eperã k'īsia k'awa–ee bi k'īraudaik'āri, ichia pariatua ne–inaa oo bi chik'īara pik'a bi, māu chik'īa wa ipu nāusaa chik'īa bai k'āyaara.

⁴Eperã k'īrau bak'āri, awaraarāmaa ne–inaa k'achia oopari māik'aapa audupiara k'īrau bak'āri, perá iru ome p'oyaa chooda–e. Mamīda apidaapa p'oyaa chooda–e eperāpa awaraa k'īra unuamaa iru bak'āri irua ne–inaa iru bi k'aurepa.

ⁱ 26.16 Na versiculode 'siete' jara k'inia bi 'chok'ara'.

⁵Piara bi awaraapa pi jīp'a itriamerā, seewata pi k'inia iru bida ai k'āyaara.

⁶Piara bi pi k'ōp'āyopa pi itriamerā pi k'īra unuamaa iru bīpa seewata pi k'īra īi k'āyaara.

⁷Eperā bi jāwaa bak'āri, miéle jida seneamaa bapari. Mamīda jarrapa bak'āri, ne–inaa asia bi pijida k'ū–ūa pik'a bi k'ok'āri.

⁸Eperā ichi tedee pa t'īmí nīpapari ipana ichi tedee pa t'īmí nīpaparík'apī bi.

⁹K'era p'uruk'āri maa–e pirā ne–inaa t'ūa bapari paak'āri, eperā t'āri o–īa beeparik'a, māga pik'a t'āri o–īa beepari ichi k'ōp'āyopa ichimaa ūraa pia jarak'āri.

¹⁰Atabēināaji pichi k'ōp'āyoorā māik'aapa pi ak'ōre k'ōp'āyoorā. Nepira iru bak'āri, pichi ipema temaa wānāaji. Piara bi k'aripa iidit'ee pi ik'aawa p'anapataarāmaa, ipema t'īmí baparimaa iidinai k'āyaara.

¹¹Warra, k'īsia k'awaa baparīji. Māgá mī t'āri o–īa bait'ee māik'aapa mimaa pedee k'achia jaradak'āri, pia p'anaut'ee.

¹²Eperā k'īsia k'awaa bīpa ne–inaa k'achia p'asa bi unuk'āri, made t'īuk'aa. Mamīda chi k'īsia atua bīpa ne–inaa k'achia p'asa bi unuk'āri, jīp'a wāpari aide t'īuit'ee māik'aapa ma k'aurepa iru k'achiade baaipari.

¹³Eperāpa jararu pirā ichia k'īra tewaraa tewe p'aait'ee, chi īripema p'aru jāri atadaipia bi, irua ma tewe p'aaru misa.

¹⁴Eperāpa tap'edaweda pedee pia golpe jararu pirā ichi k'ait'a baparimaa, māgīpa pedee k'achiak'a ūriit'ee.

¹⁵Wēra aupedeeyaa bi ewari āree te porosāudeepa k'oi tau t'eut'ewaa nībaparík'apī bi. ¹⁶Iru k'īup'eepiit'ee nāu jita ataruk'a maa–e pirā aceite juaraarepema juade jita atarúk'ata bi.

¹⁷Ne–inaa hierrodee ooda awaraa hierropa erapatak'a, māga pik'a imik'īra abaapa awaraa imik'īramaa k'īsia pia k'īsiapipari.

¹⁸Eperāpa higuera pak'uru pia ak'īru pirā, higojō jōit'ee. Māga pik'a eperāpa ichi poro waibia pia ak'īru pirā, māgīpa iru pia ooit'ee.

¹⁹To jāde tachi k'īra ak'ik'āri, unuparik'a, māga pik'a awaraarāpa tachia ne–inaa oopata unudak'āri, k'awadai tachi t'āri pia p'ani wa t'āri k'achia p'ani.

²⁰Piudaarā p'anīmāiipa eperāarā k'īa pik'aparik'a ichimaa ateeit'ee, māga pik'a eperāpa ichita net'aa waapiara k'īapari.

²¹Eperāarāpa nēe māik'aapa p'arat'a t'ipitaude torrabaipatak'a k'awaadait'ee pia wa k'achia, māga pik'a eperāmaa pedee pia jaradak'āri, k'awaadait'ee iru audua bi wa audua–e bi.

²²Arrosa pilonde pak'urupa piarsīpatak'a, māga pik'a k'īsia k'awa–e bi pak'urupa wiruta pijida, ichita k'īsia k'awa–e bait'ee.

²³Pichi ovejaarā māik'aapa cabraarā pia ak'īparīji ²⁴pia net'aa pia iru bi ichita iru ba–e pait'ee perā. ²⁵P'ūajara it'ia p'oo bee unuk'āri,

t'iap'éji, ee jēra bidepema p'ūajara ome māik'aapa ia bīji t'ēepai pichi ne–animalaarāpa k'odamerā. Māpai waya t'onok'āri, pichi oveja chak'eerā cabra chak'eerā ome made k'opataadait'ee. ²⁶Ma ovejaarā k'ara t'iip'edak'āri, madeepa pichi p'aru k'apii māik'aapa ma cabra ūk'uru netop'eda, p'arat'a atai eujā waapiara neto atait'ee. ²⁷Ma awara cabra juba iru bai pia, pichideerāpa māik'aapa wēraarā pi–it'ee mimiapataarāpa todamerā.

28 ¹Eperā ne–inaa k'achia ooyaa bi ichita miru nipapari, apidaapa iru jirida–e p'ani mīda. Jōdee eperā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopari p'erak'aa; león p'era–ee baparik'a.

²P'uuru pidaarāpa āchi poro waibiapa jara bik'a oodaamaa p'anadak'āri, irua poro waibiarā chok'ara bīpari ichi k'aripadamerā. Mamīda poro waibia k'isia k'awaa, poro wēsaa bak'āri, p'uuru pidaarā ichi jua ek'ari taarā p'anapataadait'ee.

³Eperāarā poro waibiapa chupīria beerā ichi jua ek'ari k'achia iru bak'āri, iru nāga bi: k'oi golpe chek'āri, ne–uudap'edaa jōt'aaparik'ata bi.

⁴Tachi Ak'ōre ley ūridaamaa p'anapataarāpa ne–inaa k'achia ooyaa beerā pia ak'ipata. Mamīda Tachi Ak'ōre leyde jara bik'a oopataarāpa māgeerā pia ak'idak'aa.

⁵Ne–inaa k'achia ooyaa beerāpa k'awadak'aa ságá charraarāpa ak'ipata eperāarāpa oopata jaradait'ee pia wa k'achia. Mamīda chi jiripataarāpa Tachi Ak'ōrepa leyde jara bik'a oodait'ee māga pia k'awapata.

⁶Piara bi chupīria, t'āri jīp'a bapariit'ee p'arat'ara, ne–inaa k'achia ooyaa bai k'āyaara.

⁷Warrapa Tachi Ak'ōre leyde jara bik'a ook'āri, k'isia k'awaa beepari. Jōdee warra p'arat'a pariatua gastapataarā ome nipak'āri, chi ak'ōre k'ira nejasiapipari.

⁸Eperāpa p'arat'a prestap'eda, ai īri p'aapiru pirā, ma p'arat'a chupīria beerā chupīria k'awaayaa bi juade beeit'ee.

⁹Eperāpa Tachi Ak'ōre leyde jara bik'a oomaama bi pirā, Tachi Ak'ōrepa irua it'aa t'ī bi ūriamaa bait'ee.

¹⁰Eperāpa Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā o k'achiade ateeru pirā, ichi itu ichia k'achia ooit'ee k'isia iru badade baaiit'ee. Mamīda chi k'ira jīp'a nipapataarāpa ne–inaa pia jīadait'ee.

¹¹Eperā p'arat'ara bīpa k'isiapari ichita awaraarā k'āyaara k'isia k'awaara bi. Mamīda chupīria chi poro wēsaa bak'āri, k'awapii ma p'arat'a paraa bi wāara k'isia k'awa–ee bi.

¹²Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā eperāarā poro waibiarā p'anedak'āri, eperāarāpa fiesta waibia oopata. Mamīda ijāadak'aa beerāpa p'oyaadak'āri, eperāarā miruk'oodaipata.

¹³Eperāpa p'ek'au k'achia oop'eda, Tachi Ak'ōremaa ichia ooda jaraamaa beek'āri, k'achiade baaiit'ee. Mamīda eperāpa ichia p'ek'au

k'achia ooda jarak'ári mǎik'aapa mǎga oo amaa beek'ári, Tachi Ak'õrepa iru chupiria k'awaait'ee.

¹⁴Eperǎ ichita Tachi Ak'õre waawee bak'ári, t'ári o-ia bapari. Mamída chi k'iiri k'isua bi k'achiade baaipariit'ee.

¹⁵Eperǎ ne-inaa k'achia ooyaa bipa chupiria chedeerǎ ichi jua ek'ari k'achia iru bak'ári, ma eperǎ león bia nǐbk'apí bi maa-e pirǎ osopa tachimaa orra bk'apí bi.

¹⁶Eperǎarǎ poro waibia k'isia k'awa-ee bak'ári, ichi jua ek'ari beerǎ audupai chupiria iru bapari. Mamída chi p'arat'a jitaamaa baparipa ne-inaa k'achia ooda pari ewari teesoo bapariit'ee.

¹⁷Eperǎ chíara peeda, abamái bak'aa. Ichi piurumaa awara ãi nipariit'ee. Apidaapa iru k'aripadaik'araa bi.

¹⁸Eperǎ t'ári jǐp'a nipak'ári, Tachi Ak'õrepa iru k'aripapari. Mamída chíara k'úrayaa bapari k'achiade baait'ee.

¹⁹Eperǎ ichi eujǎde mimiaparipa nek'oit'ee waibia iru bait'ee. Mamída k'oo-idaa beerǎ ome niparu pirǎ, chupiria, chik'o wée bapariit'ee.

²⁰Eperǎ k'íra jǐp'a nipak'ári, Tachi Ak'õrepa iru bendiciapari. Mamída Tachi Ak'õrepa chi p'arat'a atai awaa bapari miapiit'ee.

²¹Eperǎ aba piara ak'idaik'araa bi awaraa k'áyaara. Mamída úk'uru eperǎarǎpa p'ek'au k'achia oodai pan pite abaa pari.

²²Eperǎpa net'aa ichi-it'ee aupai ataparipa audú p'arat'a ata k'inia bapari. Mamída k'awa-e bi ma k'aurepa ichi chupiria beeit'ee.

²³Taarǎ pak'ári, tachia piara ak'idait'ee tachi itriada, tachimaa imeraa pedee bada k'áyaara.

²⁴Eperǎpa chi ak'õre wa chi nawe net'aa chiap'eda, k'isiaru pirǎ: “Mia ne-inaa k'achia oo-ee baji”, ma eperǎ k'õp'áyo nechi-idaa beerǎ ome.

²⁵Eperǎ net'aa atai awaa bapari jõmaarǎ ome aupedeepari. Mamída chi Tachi Ak'õrede ijǎapari pia bapari.

²⁶Eperǎpa ichi k'isiadepai ijǎa bak'ári, ma eperǎ k'isia k'awa-ee bi. Jõdee eperǎ k'isia k'awaa bak'ári, ma eperǎ k'achiade baai-e pait'ee.

²⁷Eperǎpa chupiria beerǎ k'aripak'ári, ichi-it'ee ne-inaa falta-e pait'ee. Mamída chi chupiria beerǎ k'aripaamaa bimaa pedee k'achia jarapataadait'ee.

²⁸Ijǎadak'aa beerǎ eperǎarǎ poro waibiaarǎ p'aneedak'ári, eperǎarǎ miruk'oodaipata. Mamída mǎgeerǎ jõdaidak'ári, Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarǎ eperǎarǎ poro waibiaarǎ p'aneedait'ee.

29 ¹Eperǎ ip'iipai itriadap'eda, at'ári k'iiri k'isua bi pirǎ, taarǎ-ee jõdariit'ee mǎik'aapa irua p'oyaa maarepida oo-e pai mǎgá jõnaamerǎ.

²Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarǎpa áchi jua ek'ari p'anapataarǎ pia ak'idak'ári, ma p'uuru pidaarǎ t'ári o-ia p'anapata. Mamída ijǎadak'aa beerǎpa áchi jua ek'ari p'anapataarǎ pia ak'ida-e p'anadak'ári, ma p'uuru pidaarǎ chupiriapa jēepata.

³Eperã k'isia k'awaa bak'ári, chi ak'õre t'ári o-ãa bapari. Mamída chi prostitutaarã ome nipapari; ichi p'arat'a pariatua jõpari.

⁴Reypa ichi jua ek'ari p'anapataarã t'ári jïp'a ak'ik'ári, ára pia p'anapata. Mamída chi impuesto audú p'aapiparipa ichi jua ek'ari p'anapataarã k'achiade baaipari.

⁵Eperãpa awaraamaa audú iwarraa pedeeru pirã, trampa ogamaa pik'a bi chi apema aide baaimerã.

⁶Eperã ne-inaa k'achia ooyaa bi trampade bík'apí bi ichia p'ek'au k'achia oopari k'aurepa. Mamída chi Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopari t'ári o-ãapa k'aripari.

⁷Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa chupiria beerã chupiria k'awaapata. Mamída ne-inaa k'achia ooyaa beerãpa chupiria beerãde maarepida k'isiadak'aa.

⁸Chõo jiriyaa beerãpa p'uuru pidaarã k'íraupipata. Mamída k'isia k'awaa beerãpa áchi p'uuru pidaarã k'áiwee p'anapipata.

⁹Eperã k'isia k'awaa bi eperã k'isia k'awa-ee bi ome nepira iru p'anide, pedee k'achia jararu pijida maa-e pirã éiru pijida, maarepida ma nepiradeepa uchiada-e.

¹⁰Chíara peeyaa beerãpa k'íra jïp'a p'anapataarã k'íra unuamaa iru p'anapata. Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarã jiripata peedait'ee.

¹¹Eperã k'isia k'awa-ee bi k'íraudaipari máik'aapa pariatua ne-inaa oopari, k'isia-ee. Mamída k'isia k'awaa bi ichi t'áride choopari, k'írau-ee.

¹²Eperãarã poro waibiapa seewa jara p'aní ijãak'ári, ichi jua ek'ari mimiapataarã auk'a seewa-idaa p'aneepata.

¹³Eperã chupiria bi nãgí ne-inaade auk'a bi eperãpa iru k'achia iru bapari ome. Tachi Ak'õrepa áchi tau auk'a ooji ak'idamerã.

¹⁴Reypa ichi jua ek'ari p'anapataarã jõmarãpa oopata ak'ik'ári, chupiria beerãpa oopata awaraarãpa oopata k'áyaara k'achiara bida a-e pirã jïp'a ára chupiria p'anadairã, iru ichita rey pait'ee.

¹⁵Eperãpa ichi warra wik'ári ne-inaa k'achia ooda k'aurepa, ma warra k'isia k'awaa bait'ee. Mamída ichiak'au biru pirã, ma warrapa chi nawe k'íra nejasiapiit'ee.

¹⁶Ijãadak'aa beerã chok'araara p'aneedak'ári, ichiaba p'ek'au k'achia chok'araara uchiapata. Mamída Tachi Ak'õrepa jara bik'a oopataarãpa mãgeerã k'achiade baairuta unudait'ee.

¹⁷Pi warrapa ne-inaa k'achia ook'ári, itríaji. Mágá iru pi ome k'áiwee bapariit'ee máik'aapa pi t'ári o-ãapiit'ee.

¹⁸Tachi Ak'õre ley wëe p'anímái pariatua p'anapata. Mamída Tachi Ak'õre leyde jara bik'a oopataarã t'ári o-ãa p'anapata.

¹⁹Pedeeppai pi esclavo k'isia awara k'isiapi-e. Pi pedee ùri bi mída, irua oo-e pait'ee pia jara bik'a.

²⁰ ¿Pia unudook'ã eperãarã k'isia-ee pedee p'anyak'ãri? K'isia k'awa-ee bi piara bi mãgee eperã k'ãyaara.

²¹ Eperãpa ichi esclavo warraweda audú k'inia iru bi pirã, t'ëepai k'ira pia-ee bait'ee ma esclavo k'aurepa.

²² Eperã k'irauyaa bipa jömaarã ome aupedeepari mäik'aapa p'ek'au k'achia ooi awaa bapari.

²³ Eperã audua bak'ãri, k'ira nejasia beeit'ee. Mamãda eperãarãpa audua-ee beerã pia ak'i p'anapata.

²⁴ Eperãpa nechiyaa bi k'ariparu pirã, ichi itu k'achiade baait'ee, charra k'irapite ateedak'ãri juraamerã wãara pedee jarait'ee, iru k'iup'ee beeit'ee perã.

²⁵ Pia eperãarã waawee bi pirã, trampade pik'a bi. Mamãda Tachi Ak'öre waawee bi pirã, irua pi k'aripait'ee.

²⁶ Eperãarã chok'ara wãpata ächi poro waibiarãmaa chupiria iidide. Mamãda Tachi Ak'örepapai eperãarãpa oopata ak'ipari k'await'ee pia wa k'achia.

²⁷ Tachi Ak'örepa jara bik'a oopataarãpa ne-inaa k'achia ooyaa beerã k'ira unuamaa iru p'anapata. Mãga pik'a ne-inaa k'achia ooyaa beerãpa Tachi Ak'örepa jara bik'a oopataarã k'ira unuamaa iru p'anapata.

Agurpa jarada

30 ¹ Jaqué warra Agurpa nãgi k'isia paraa pedee jaraji: “Tachi Ak'öre, mi audú sã nãbi mäik'aapa juatau wëe nãbi.

² Mi jömaarã k'ãyaara k'isia k'awa-eera bi. Awaraa eperãarã k'isiapatak'a mi k'isiak'aa. ³ Apidaapa mimaa jarateeda-e paji k'isia k'awaa bamerã. Mapa mia chi k'achia wëe bapari k'awa-e bi. ⁴ ¿K'aita it'aa wãp'eda, waya na p'ek'au eujãdee chejima? ¿K'aipa nãu jita atap'eda, ichi jua jãde paraju iru beeima? ¿K'aipa p'usa ichi p'arude piraju iru beeima? ¿K'aipa na p'ek'au eujã i bijima waawí wãnaamerã? ¡Iru t'í mäik'aapa chi warra t'í k'awa bi pirã, jaráji!

⁵ Tachi Ak'örepa jarada pedee jömaweda pia bi, ma pedee wãara perã. Irua jãpari chi ichide ijãapataarã. ⁶ Iru pedee awara, awaraa jaranáaji. Mãga ooruu pirã, irua pi itriait'ee mäik'aapa ak'ipiit'ee pi seewa-idaa bi.

⁷ Tachi Ak'öre, mia ne-inaa omeepai iidi bi pia oomerã mi piuu naaweda. Mimaa mãga oo-eda anáaji. ⁸ Mi ik'aawaapa seewa jarapataarã äyaa atéeji apida k'ura k'inia-e bairã mäik'aapa mi chupiria maa-e pirã p'arat'ara papináaji. Jip'a k'inia bi ewari chaa pia mimaa chik'o teemerã. ⁹ Maa-e pirã p'arat'ara beeru pirã, pi k'ira atuadarii. Jödee net'aa wëe bi pirã, chiara net'aa chiamaa beei mäik'aapa mãgã pi k'irapite ne-inaa k'achia ooi.

Awaraa k'isia k'awaa pedee jaradap'edaa

¹⁰ Esclavo äpite ik'achia pedee jaranáaji chipari k'irapite. Mãga ooruu pirã, ma esclavopa pimaa pedee k'achia jarai mäik'aapa pi k'achiade baapii.

¹¹ Paraa eperāarā chi ak'ōremaa pedee k'achia jarapata māik'aapa chi nawemaa pedee pia jaradak'aa. ¹² Ichiaba paraa eperāarā nāga k'isia p'ani: 'Tai t'āri pia p'anida' apata. Mamīda Tachi Ak'ōre k'irapite māgeerāpa p'ek'au k'achia oopata. ¹³ Ichiaba paraa nāgee eperāarā: k'isia p'ani āchita awaraarā k'āyaara pipiara p'ani māik'aapa awaraarā ek'ariara unupata. ¹⁴ Ichiaba paraa eperāarā chupiria beerā āchi jua ek'ari k'achia iru p'anapata. Māgeerā k'ida espadák'apí bee māik'aapa āchi idat'u lowerók'apí bee na eujādepema chupiria beerā k'o pik'apata perā āra k'ūradak'āri jōpirutamaa.

¹⁵ Īk'apa k'aurā omé iru bi. Māgiirāpa irumaa jarapata: "Mimaa tééji, mimaa tééji".

Ne–inaa ōpee paraa o–ia p'anadak'aa waa k'inia p'ani perā; ma ōpee eerepemapa pida jāgapaida ak'aa. ¹⁶ Nāga p'ani: jāira; wēra warra t'ok'aa bi; eujā pania iru bi mīda, waa k'inia bapari māik'aapa t'ipitaupa ichita net'aa waapiara paa jō k'inia bapari.

¹⁷ Warrapa chi ak'ōre oo iru bi pirā māik'aapa chi nawe pedee ūriamaa bi pirā, eujā jewedaadepema cuveroorāpa iru tau ēt'a atadaipia bi māik'aapa ākosoorāpa iru k'ap'ia piuda k'odaipia bi.

¹⁸ Mī p'era pik'a beepari ne–inaa ōpeede k'isiak'āri; ma ne–inaa ōpee eerepema jida mia p'oyaa k'awak'aa. ¹⁹ Nāga p'ani: nejīpi it'í wāabaik'āri; taama māu iri bipa urt'ūu nipak'āri; barco tok'esaa wāk'āri māik'aapa imik'īra wēra ome pedida pedee k'āri.

²⁰ Nāga bapari wēra taunemayaa bi. Nek'op'eda, ichi it'ai jaripari māik'aapa nāga jarapari: 'Mia ne–inaa k'achia oo–e baji.'

²¹ Ne–inaa ōpee paraa na p'ek'au eujā wēre pik'apipata; ma ne–inaa ōpee eerepema jida na p'ek'au eujāpa p'oyaa chook'aa. ²² Nāga p'ani: eperā esclavo bap'eda, rey padaik'āri; eperā k'isia k'awa–ee bi chik'o waibia iru bak'āri; ²³ wēra jōmaarāpa k'iniada–ee p'anapata miak'āik'āri māik'aapa esclava chipari k'āyaara waibiara beek'āri.

²⁴ Na p'ek'au eujāde ne–inaa k'imari paraa ma–āri bee. Mamīda ma ne–inaa audú k'isia k'awaa p'anapata. ²⁵ Nāga p'ani: nep'isi, mak'īara juatau wēe p'ani mīda, p'oojarade āchi chik'o p'e atapata k'oijara pai naaweda. ²⁶ K'urijiwak'a bee t'ijjarapata tejón ichiaba mak'īara juatau wēe p'ani mīda, āchi te peña–idaa bide oopata. ²⁷ Sisi rey wēe p'ani mīda, soldaorā wāpatak'a auk'a erk'a wāpata. ²⁸ Bichipoporomia tachi juade jita atapata mīda, auk'a rey palaciode bapari.

²⁹ Ne–inaa ōpee paraa pi–ia nipapata; ma ne–inaa ōpee eerepema jida pi–ia t'ipari. ³⁰ Nāga p'ani: león awaraa ne–animalaarā chok'ara k'āyaara juataura bapari perā, ne–inaa apidaapa iru waaweepik'aa.

J 30.20 Nāga jara k'inia bi: Eperāpa ooparik'a nek'op'eda, ichi it'ai jarik'āri, māga pik'a māgí wēra chi k'ima–ee ome k'āi bap'eda, jara bi: 'Mia ne–inaa k'achia oo–e baji.'

³¹ Ichiaba et'erre pi-ia nipapari chi wēraarā k'irapite t'iak'āri māik'aapa chivo pi-ia nipapari ichi cabraarā naa t'iak'āri, ma awara rey pi-ia nipapari ichi soldaorā k'irapite t'iak'āri.

³² K'īsia k'awa-ee beerāk'a pi audua nipadoo pirā maa-e pirā ne-inaa k'achia ooit'ee k'īsiaadoo pirā, māgide pia k'īsiap'eda, waya māga oonāaji nāga perā. ³³ Leche siradak'āri, chi crema mantequilla padariparik'a māik'aapa tachi k'īmaa golpe sīdak'āri, waa uchiaparik'a, māga pik'a pia awaraarā k'īraupiru pirā, chōo para bait'ee."

Rey Lemuelpa k'īsia k'awaa pedee jarada

31 ¹ Rey Lemuelpa jaraji nāgí k'īsia k'awaa pedee, chi nawepa irumaa jarateeda.

² "Michi warra, mia t'oda, Tachi Ak'ōrepa mia chupiria iidida ūrip'eda, pi mimaa t'opiji. ¿K'āata mia pīmaa ūraaima? Na ūraa ūrji. ³ Pi juatau jōnāaji wēraarā ome k'āi k'iniapa. Wēraarā p'e ata k'iniapa reyrā chok'ara k'achiade baaipata.

⁴ Lemuel, ichiaba reyrā vino toyaa p'anadaik'araa bi māik'aapa eperāarā poro waibiarā it'ua toi awaa p'anadaik'araa bi. ⁵ Maa-e pirā vino to p'aniipa, piudaruta pirā, k'īra atudaridai āchi p'uuru pidaarā ley māik'aapa āchi jua ek'ari chupiria beerā k'aripada-e pai.

⁶ It'ua teeipia bi chi juak'aya piuit'ee bīmaa māik'aapa vino teeipia bi chi audú k'īsia paraa bīmaa. ⁷ Māgá āchia k'īra atudaridai āchi chupiria chitooni māik'aapa waa k'irāpada-e pai āchi audú k'īsia paraa jōni!

⁸ Pedéeji chupiria chitooniirā k'ap'ia pari māik'aapa net'aa wēe beerā k'ap'ia pari, āchi itu p'oyaa k'aripada-e p'anadairā. ⁹ Pedéeji māgeerā k'ap'ia pari māik'aapa āra k'aripa atáji ne-inaa k'achia ooyaa beerā jua ek'ariipa. ¡Māgá chupiria beerā māik'aapa ne-inaa wēe beerā k'aripáji!"

Sāga bapari wēra k'īsia k'awaa bi

¹⁰ ¿Sāma unuima wēra k'īsia k'awaa bi? ¡Māgee wēra pi-iaara bi māu pi-ia bi k'āyaara! ¹¹ Ma wērade chi imik'īrapa ijāapari, ne-inaa apida falta-e bairā. ¹² Ma wērapa chi imik'īra-it'ee ne-inaa pia oopari ichi piurumaa. ¹³ Oveja k'ara lino ome jiri atapari māik'aapa t'āri o-īa ichi juapa p'aru k'apari. ¹⁴ Barcopa ne-inaa t'imīipa aneparik'a, māga pik'a ma wērapa chik'o t'imīipa anepari. ¹⁵ Tap'edapodopa iru p'irabaipari chik'o joomaa beeit'ee ichi te pidaarā-it'ee. Ma awara ichi mimiapataarā chok'apari. ¹⁶ Eujā pia jirip'eda, neto atapari māik'aapa p'arat'a ichia mimiada pari jita atadapa, ma eujāde uva k'arra jaupari. ¹⁷ Ma wēra k'oo-idaa bak'aa. T'āriipa ichi mimia oopari perā, juataura bapari. ¹⁸ Ichi negocio pia ak'ipari pia uchiamerā māik'aapa p'ārik'ua pida lámpara urua bi misa, mimiapari. ¹⁹ Ichi juadoopa hilo oopari māik'aapa p'aru k'apari. ²⁰ Chupiria beerā māik'aapa ne-inaa falta beerā ichita

k'aripapari. ²¹Nieve baaik'āri māik'aapa k'ūrasaadaik'āri, iru waawee–e, ichideerāpa p'aru mōtaa jīpata perā. ²²Ichi juadoopa poroba oopari māik'aapa jīpari p'aru pi–ia linodee ooda, p'up'uchia t'idadee. ²³Āchi p'uuru pidaarāpa iru imik'īra pia ak'ipata āchi p'uuru t'īupatamāi iru su–ak'i bapari perā ma eujādepema poro waibiarā ome. ²⁴Ma wērapa p'aru linodee k'apari māik'aapa k'irride jīpata k'aat'ipari ma jōma neto pēit'ee net'aa netopataarāmaa. ²⁵Ichi k'ap'ia pia, k'īra jīp'a nipapari. Mapa waaweek'aa ewari cherude ne–inaa k'achia p'asai jīak'aapa. ²⁶Pedeek'āri, k'īsia k'awaa pedepari māik'aapa jarateek'āri, t'āri pia jarateepari. ²⁷Ichi te pidaarā pia ak'ipari. Ichita chik'o iru bapari, mimiayaa bapari perā. ²⁸Chi warrarāpa iru t'āri pia ak'ipata māik'aapa chi imik'īrapa irumaa na pedee pia jarapari: ²⁹“Wēraarā chok'ara paraa ne–inaa pia oopata k'īsia k'awaa p'ani perā. Mamīda pi jōmaarā k'āyaara pipiara bida” apari. ³⁰Eperāarāpa wēra pia unudai iru t'āri pia pedepari perā maa–e pirā k'īra wāree bapari perā. Mamīda māgí wēra ichita māga ba–e pait'ee. Mamīda wērapa Tachi Ak'ōre waawee bak'āri, ichita irudé pia pedeeataadait'ee. ³¹¡Iru pia ak'ipatáati irua ne–inaa pia oopari k'aurepa! ¡P'uuru pidaarā jōmaarāmaa irua ne–inaa pia oopariida jarapatáati!

Daniel

Tachi Ak'õre pedee jarapari Danielpa p'ãda

Introducción

Libro Daniel p'adak'ãri, judiorã awaraarã jua ek'ari k'achia p'anapachida. Na libro p'adapa k'inia baji ma judiorã chupiria p'anadap'edaarã waya Tachi Ak'õrede ijãa p'anedamerã naawedapemak'a mãik'aapa ãchimaã k'irãpapiji Tachi Ak'õrepa ooit'ee ãchi chonaarã ome pacto oodade jaradak'a. Mãga k'irãpadamerã Tachi Ak'õrepa Danielmaa ne–inaã unupiji k'ãimok'araã pik'a bide. Mãgã judiorãpa k'awajida irua unuda jõmaweda p'asait'ee ãchi ome. Ichiaba ma k'ãimok'araã pik'a bide Tachi Ak'õrepa jaraji ichi cheit'ee ãchi k'aripade mãik'aapa jõpide jõmaweda iru p'uuru pidaarã k'achia iru p'aniirã.

Rey judiorã k'achia iru bada ichi jua ek'ari t'ijarapachida Nabucodonosor. Mãgã Babilonia eujãdepema paji. Na libro leedak'ãri, k'awadait'ee k'utrãarã õpee esclavo ateedap'edaa Babilonia eujãdee. Mama p'anadak'ãri, awaraarã ak'õre waibia apataarã k'irãpite bedabai k'iniada–e pada perã, horno wãsia jira bide t'ik'oojida. Mamãda ãramaa mãgã k'achia oojida mãda, ichita Tachi Ak'õrede ijãajida mãik'aapa ãchi p'uuru pidaarãmaa ak'ipijida judiorã ichita Tachi Ak'õre Waibiade ijãapata.

Tachi Ak'õre pedee pi–ia estudiapataarãpa na libro t'ooma omeede t'oot'aajida. Chi naarapema t'oomade unudait'ee Daniel mãik'aapa chi k'õp'ãyoorãmaa oodap'edaa (cap. 1–6). Chi t'ẽepema t'oomade unudait'ee Danielpa k'ãimok'araã pik'a bide unuda. Ma k'ãimok'araã pik'a bada õpee paji. Made Tachi Ak'õrepa jaraji reyrã waibia beerã õpee ãchi jua ek'ari p'anapataarã ome k'achiade p'anadait'ee. Ichiaba made Tachi Ak'õrepa jaraji Babilonia eujã ome p'asait'ee bada; jõdee ichi p'uuru pidaarã waibia padait'ee bada (cap. 7–12).

Babilonia eujãdepemaarãpa Judã eujãdepemaarã ãchi eujãdee ateedap'edaa

1 ¹ Judã eujãdepema rey Joacim año õpee rey bide, Babilonia eujãdepema rey Nabucodonosorpa ichi soldaorã ome Jerusalén

p'uuru wap'ira atanajida. ²Māga nide Tachi Ak'ōrepa rey Joacim Nabucodonosor eerepemaarāmaa jita atapiji. Ichiaba net'aa chok'ara ichi tede nībada jāri atapiji. Nabucodonosorpa rey Joacim māik'aapa iru eere p'anadap'edaarā Babilonia eujādee ateeji māik'aapa Tachi Ak'ōre tedepema net'aa ateedap'edaa binaji ichi net'aa pia ome ichi ak'ōre waibia apata tede. ³Maap'eda ichi jua ek'ari mimiapataarā poro waibia Aspenamaa jaraji ma israelitaarā aneedap'edaarādepema jirimerā rey ēreerādepemaarā maa–e pirā awaraa p'arat'a paraa beerādepemaarā. ⁴Jiriipia bida aji, k'ūtrāarā k'īra wāree, k'ap'iade ne–inaa k'achia wēe, poro wēsaa, k'īsia k'awaa māik'aapa ne–inaa k'īra t'ādo k'awapata rey palaciode mimiadamerā. Aspenapa māirāmaa Babiloniadepemaarā pedee jarateepia bida aji, māik'aapa Babiloniadepemaarā libro p'ā iru p'anadap'edaa lee k'awaapiipia bida aji. ⁵Rey Nabucodonosorpa ichiaba jaraji ewari chaa ma k'ūtrāarāmaa nek'opidamerā ichimaa nek'opipatap'edaak'a māik'aapa vino topidamerā ichimaa topipatap'edaak'a. Jaraji año ōpee paru misa, ma k'ūtrāarāmaa jarateedamerā, maap'eda ichi palaciode mimia p'aneedamerā.

Daniel chi k'ōp'āyoorā ome rey palaciode mimia p'aneedap'edaa

⁶Ma k'ūtrāarā t'āide p'anajida Judadeepa uchiadap'edaarā t'ijarapatap'edaa: Daniel, Ananías, Misael māik'aapa Azarías. ⁷Rey jua ek'ari mimiapataarā poro waibiapa māgiirā t'ī awara bik'ooji: Daniel t'ī bijji Beltsasar; Ananías t'ī bijji Sadrac; Misael t'ī bijji Mesac; māik'aapa Azarías t'ī bijji Abednego.

⁸Mamīda Danielpa k'inia–e paji reypa chik'o k'opariida māik'aapa vino topariida, Tachi Ak'ōrepa māgee ne–inaa k'opi k'inia–e bada perā. Mapa ma poro waibiaamaa chupiria iidiji ichimaa māgee chik'o k'opinaamerā māik'aapa māgee vino topinaamerā. ⁹Tachi Ak'ōrepa ma poro waibiaama k'īsiapiji Daniel pia ak'i bapariimerā. ¹⁰Mamīda ma poro waibiapa Danielmaa māgaji:

—Mia michi poro waibia, tai rey, waawee baparida aji. Iruata jarajida aji, parāmaa māgí chik'o vino ome teepariimerā. Māgí chik'o k'oda–e pirā māik'aapa irua parā awaraa k'ūtrāarā parā ome año auk'a iru beerā k'āyaara k'aitek'eera unuru pirā, pichi k'aurepa mi otau t'iap'epiit'eeda aji.

¹¹Ma poro waibiapa ichi jua ek'ari mimiaparimaa jaraji irua Daniel, Ananías, Misael māik'aapa Azarías ak'i bapariimerā. Maap'eda Danielpa ma mimiaparimaa māgaji:

¹²—Tai chupiria k'awaapáde aji. Ewari diez paru misa, tai, pi mimiapataarāmaa verdura aupai k'opipáde aji, māik'aapa pania aupai topipáde aji. ¹³Ma ewari diezmaa tai k'ap'ia ak'ipáde aji. Māgá k'awaayada aji, awaraa k'ūtrāarā reypa chik'o k'opari k'o p'aniirā ome

auk'a p'ani maa–e pirã auk'a p'ani–e. Maap'eda tai ome oopáde aji, pichia k'isia bik'a.

¹⁴Māpai ma k'üträärã ak'i badapa mǎga ooit'eeda aji. Mǎgá ewari diez wǎyaarude ma k'üträärãma verdura aupai k'opiji mǎik'aapa pania aupai topiji. ¹⁵Ma ewari diezmaa ma k'üträärã k'ap'ia piara p'anajida mǎik'aapa juataura p'anajida awaraa k'üträärã reypa chik'o k'opari k'o p'anadap'edaarã k'ǎyaara. ¹⁶Maperã ma k'üträärã ak'i badapa waa reypa chik'o k'opariida mǎik'aapa vino topariida anee–e paji. Ma k'ǎyaara āramaa verdura aupai k'opipachi mǎik'aapa pania aupai topipachi.

¹⁷Mǎgá ma k'üträärã k'imariweda Tachi Ak'õrepa k'isia k'awaapiji mǎik'aapa poro wěsaapiji librode jara bi jǐmaweda mǎik'aapa ciencia jǐmaweda k'awaapataadamerã. Ma awara Danielpa ichiaba k'awaapachi k'āata jara k'inia bi jǐmaweda k'āimok'araadap'edaa mǎik'aapa k'āimok'araa pik'a bide unudap'edaa. ¹⁸Rey Nabucodonosorpa jarada año pak'āri, rey jua ek'ari mimiapataarã poro waibiapa ma k'üträärã rey k'irapite ateeji. ¹⁹Rey ma k'üträärã ome pedeek'āri, awaraa apida ārak'a unu–e paji. Mapa Daniel, Ananías, Misael mǎik'aapa Azarías rey jua ek'ari mimiamaa p'anejida awaraa k'isia k'awaa beerã ome. ²⁰Reypa iidik'āri ne–inaa k'isia k'awaa beerãpa k'awapatap'edaa, ma k'üträärãpa pipiara p'anaupachida awaraa k'isia k'awaa beerã k'ǎyaara. Āchi diez veces waa k'isia k'awaara p'anajida ma rey jua ek'ari p'anadap'edaa petau tau k'awa beerã k'ǎyaara mǎik'aapa ne–inaa waide p'asa–e bi k'awapatap'edaarã k'ǎyaara. ²¹Mǎgata Daniel Babiloniadepema rey jua ek'ari mimia beejj, rey Ciro naapema año rey beerumaa.

Rey Nabucodonosorpa k'āimok'araada

2 ¹Nabucodonosor año omé rey bide, k'āimok'araaji. Ma k'āimok'araadade k'isia nǐbipa p'oyaa k'āik'aa paji. ²Mapa jara pējji chedamerã ichi ek'ari mimiapatap'edaa petau tau k'awa beerã, ne–inaa waide p'asa–e bi jarapataarã, dap'a to k'awaa beerāk'a beerã mǎik'aapa Babiloniadepema k'isia k'awaa beerã. K'inia baji mǎirãpa jaradamerã ichia k'āimok'araada k'āata jara k'inia bi. Mapa āra rey k'irapite cheepurujida.

³Māpai irua mǎgaji:

—Mia k'āimok'araada k'aurepa k'isia nǐbida aji, k'awa–e bairã k'āata jara k'inia bi.

⁴Māpai arameo pedeede ma k'isia k'awaa beerãpa irumaa mǎgajida:

—¡Rey Waibia, taipa k'inia p'ani pi ichita bapariimerã! Tai pi mimiapataarã. Taimaa pia k'āimok'araada nepiripáde ajida. Mǎgá taipa jaradayada ajida, k'āata jara k'inia bi.

⁵Māpai reypa p'anauji:

—Mia nǎga k'isia iru bida aji. Parãpa jarada–e pirã mia k'āimok'araada mǎik'aapa jarada–e pirã k'āata jara k'inia bi, mia parã k'ap'ia

pitikiapik'ooit'eeda aji. Ma awara mia pāchi te t'leepik'ooit'ee jōma jōdarumaa. ⁶Mamīda jararuta pirā mia k'āimok'araada māik'aapa jararuta pirā ma k'āimok'araada k'āata jara k'inia bi, ma pari parāmaa net'aa pi-ia teeit'eeda aji, māik'aapa jōmaarāpa parā t'o p'anadait'ee. Mapa jaradapāde aji, mia k'āimok'araada māik'aapa jaradapāde aji, ma k'āimok'araada k'āata jara k'inia bi.

⁷Māpai ma k'īsia k'awaa beerāpa waya māgajida:

—Rey Waibia, tai pi mimiapataarā. Pia k'āimok'araada taimaa nepiriji. Māgá taipa jaradait'eeda ajida, k'āata jara k'inia bi.

⁸Māpai reypa p'anauji:

—Mia ooit'ee k'īsia iru bi parāpa pia k'awa p'anida aji. ¿Maperā parā nama mi k'īrapite taarā p'ana k'inia p'ani-ek'ā? aji. ⁹Mia k'āimok'araada jarada-e pirā, k'awa p'anida aji, parā ome k'āata p'asait'ee. ¿Parā pedeteiejida-ek'ā seewa jaradait'ee maa-e pirā mi k'ūradaitee, mia k'īsia awara atai jīak'aapa? Mia k'āimok'araada jarāti. Māgá mia k'awaayada aji, parāpa wāara k'awa p'ani ma k'āimok'araada k'āata jara k'inia bi.

¹⁰Māpai ma k'īsia k'awaa beerāpa māgajida:

—Rey Waibia, na p'ek'au eujāde eperā apida wē-eda ajida, pia iidi bi jaramerā. ¡Rey apidaapa waide nāgee ne-inaa iidik'aada ajida, ichi jua ek'ari bee petau tau k'awaa beerāmaa, ne-inaa waide p'asa-e bi jarapataarāmaa maa-e pirā tai Babiloniadepema k'īsia k'awaa beerāmaa!

¹¹'Rey Waibia, pia audú ne-inaa chaaree iidi bi. Apidaapa p'oyaa jarada-e. Aba tachi Babiloniadepemaarā ak'ōre waibiarāpapaita māga oodai. ¡Mamīda āra eperāarā t'āide p'anadak'aada! ajida.

¹²Ma k'īsia k'awaa beerāpa māga jaradak'āri, rey audupiara k'īraudachi. Mapa Babiloniadepema k'īsia k'awaa beerā jōmaweda peepik'ooit'eeda aji. ¹³Māpai ma reypa ichia jarada p'āpip'eda, jaraji Babiloniadepema k'īsia k'awaa beerā jōmaarā peek'oodamerā. Maperā Daniel chi k'ōp'āyoorā ome auk'a jirīmaa p'aneejida peek'oodait'ee.

¹⁴Māpai rey jīapataarā poro waibia Arioc uchiak'āri Babiloniadepema k'īsia k'awaa beerā peek'oode, Danielpa irumaa t'āri pia māik'aapa k'īsia k'awaa pedeeji. ¹⁵Iidiji:

—¿Sāap'eda reypa ma ley taarā-eweda p'āpijima? aji.

Māpai Ariocpa Danielmaa jaraji sāap'eda reypa māga ooji. ¹⁶Māga ūrik'āri, Daniel reymaa wāji māik'aapa irumaa chupiria iidiji nimerā, ichia jararu misa ma k'āimok'araada k'āata jara k'inia bi. ¹⁷Maap'eda Daniel ichi temaa panak'āri, jōmaweda nepiriji chi k'ōp'āyoorā Ananiamaa, Misaelmaa māik'aapa Azariamaa. ¹⁸Ma awara jaraji āchia Tachi Ak'ōre it'ari baparimaa chupiria iididamerā, irua ma ne-inaa apidaapa k'awada-e p'ani k'awapimerā. Māgá ichi, chi k'ōp'āyoorā māik'aapa Babiloniadepema k'īsia k'awaa beerā para piuda-e pait'ee.

Danielpa it'aa t'ida

¹⁹Ma ewate p'arik'ua k'āimok'araa pik'a bide Tachi Ak'ōrepa Danielmaa reypa k'āimok'araada k'awapiji. Danielpa māga k'awak'āri, Tachi Ak'ōre it'ari baparimaa na pedee pia jaraji:

²⁰“¡Tachi Ak'ōre t'ī ichita pipiara bi jōmaarā t'ī k'āyaara! Irua ne jōmaata k'awapari māik'aapa ichi júapata ne–inaa jōmaweda oopari. ²¹Ewari, atane māik'aapa año iru jua ek'ari nābi. Eperā rey papipari māik'aapa uchiapipari. K'īsia k'awaa beerāmaa irua k'īsia k'awaapipari māik'aapa poro wēsaa beerāmaa ne–inaa k'awaapipari. ²²K'awaapipari ne–inaa eperāarāpa p'oyaa k'awada–e p'ani; ne–inaa p'āriude pik'a bi pijida. Māga oopari ichi īdaade bapari perā. ²³Mi ak'ōreerā Ak'ōre Waibia, pīmaa t'āri o–īa it'aa t'ī bi māik'aapa gracias jara bi, pia mi k'īsia k'awaa māik'aapa sōcharra papida perā. Taipa it'aa iididap'edaa pia mimaa k'awaapiji. Reypa k'āimok'araada k'awaapiji.”

Danielpa jarada reypa k'āimok'araada

²⁴Maap'eda Daniel wāji Ariocmaa, irumaa reypa jarada perā Babiloniadepema k'īsia k'awaa beerā peek'oomerā. Danielpa māgaji:

—Babiloniadepema k'īsia k'awaa beerā peenāaji. Mi rey k'īrapite atepāde aji, irua k'āimok'araada mia jarait'ee perā.

²⁵Aramata Ariocpa Daniel ateeji rey Nabucodonosor k'īrapite māik'aapa reymaa māgaji:

—Judiorā tachia presoorāk'a aneedap'edaarā t'āide mia na eperā unuji. Rey Waibia, irua jarait'eeda aji, pia k'āimok'araada k'āata jara k'īnia bi.

²⁶Māpai reypa iidiji Danielmaa; ichiaba Beltsasar apatap'edaa: —¿Pia jaraik'ā aji, mia k'āimok'araadade unuda māik'aapa ma k'āimok'araada k'āata jara k'īnia bi?

²⁷Māpai Danielpa p'anauji:

—Rey Waibia, pia iidimaa bi ne–inaa eperāarāpa k'awadak'aa: k'īsia k'awaa beerāpa; ne–inaa waide p'asa–e bi jarapatarāpa; petau tau k'awaa beerāpa; lucero ak'īdap'eda, ne–inaa jarapatarāpa pida. Māirāpa māgee ne–inaa p'oyaa jaradak'aa, k'awadak'aa perā. ²⁸Mamīda Ak'ōre Waibia it'ari baparipata ne–inaa eperāarāpa k'awadak'aa k'awapipari. Rey Waibia, pia k'āimok'araada k'auropa iruata k'awaapiji ne–inaa ewari cherude p'asait'ee bi. Mia jarait'ee pia k'āimok'araada māik'aapa pia awaraa ne–inaa unuda k'āimok'araa pik'a bide, pichi p'arude k'āi bide. ²⁹Rey Waibia, pichi p'arude bide, k'īsia beeji ne–inaa ewari cherude p'asait'ee bide. Chi ne–inaa eperāarāpa k'awadak'aa k'awaapiparipa pīmaa māga k'awaapiji. ³⁰Mimaa ichiaba ma ne–inaa k'awaapiji. Māga oo–e paji mi awaraa eperāarā k'āyaara k'īsia k'awaara bairā. Rey Waibia, irua jīp'a māga ooji mia pīmaa jarateemerā ma k'āimok'araada k'āata jara k'īnia bi māik'aapa pia ma unuda k'awaamerā.

³¹ Rey Waibia, pia k'āimok'araadade unuji eperāk'a bainī bi. Māgí nēchoma, urua n̄baji. Ne–inaa tachi p'erapiparik'a baji. ³² Chi poro nēdeee aupai baji. Chi t'ūa māik'aapa jua p'arat'adee baji. Chi bi māik'aapa mak'ara broncedee baji. ³³ Chi jīru hierrodee baji; chi biiri chaachaa esa–auk'a hierrodee baji, esa–auk'a yooro paadadee baji. ³⁴ Pia ma eperāk'a bimaa ak'imaa bide, māu eedeepa ichi itu iradachi. Māgá chi biiri hierrodee bada māik'aapa yoorodee bada ārik'oodachida. ³⁵ Aramata ma eperāk'a bi hierrodee bada, broncedee bada, p'arat'adee bada, nēdeee bada t'odoochoodachi. Ma eperāk'a bada yooro p'orak'a beeji, p'oojarade trigo chi eedeepa āyaa p'e atadak'āri, trigo k'iru p'ora beeparik'a. Nāupa trigo k'iru āyaa ateparik'a, māga pik'a nāupa ma eperāk'a badadepema yooro p'orak'a beeda wēpapiji, waa unuda–e parumaa. Jōdee ma māu eedeepa pira cheda ma eperāk'a bi biirimaa na p'ek'au eujā jōmaade ee choma padachi.

³⁶ Rey Waibia, māga paji pia k'āimok'araada. Īrā mia jarait'ee k'āata jara k'inia bi. ³⁷ Rey Waibia, pī waibiara bi awaraa reyrā k'āyaa, it'aripema Ak'ōre Waibiapa pī māga papida perā. Eperāarā chok'ara pī jua ek'ari biji. Juataura papiji, awaraa p'uuru pidaarā chok'ara p'oyaamerā māik'aapa eperāarāpa pī t'o p'anadamerā. ³⁸ Rey Waibia, irua pī jua ek'ari biji awaraarā eujā waibia; eperāarā chok'ara āchi p'anapatamāi, mēepema ne–animalaarā māik'aapa ipanaarā. Ma jōma pī jua ek'ari bida perā, pī ma eperāk'a bada poro nēdeee oodák'apī bi. ³⁹ Pī t'ēe awaraa rey uchiat'ee. Māgí ma eperāk'a bada t'ūa māik'aapa jua p'arat'adee oodák'apī bait'ee. Mamīda māgí mak'iara waibia pa–e pait'ee. Ma eere awaraa rey uchiat'ee. Māgí ma eperāk'a bada bi māik'aapa mak'ara broncedee oodák'apī bait'ee. Māgipa na eujā jōmaweda ichi jua ek'ari iru bapariit'ee. ⁴⁰ Ma eere rey awaraa uchiat'ee. Māgí ma eperāk'a bada jīru hierrodee oodák'apī bait'ee. Māgí juataura bait'ee hierro chaaree baparik'a. Hierropa ne–inaa āriparik'a māik'aapa jōpiparik'a, māga pik'a ma reypa awaraa reyrā jōmaweda p'oyaa'it'ee māik'aapa jōpiit'ee.

⁴¹ Rey Waibia, pia unuji ma eperāk'a bada biiri māik'aapa chi biiri k'ī chak'eerā hierro yooro ome p'oiradadee bi. Esa–auk'a yoorodee baji; esa–auk'a hierrodee baji. Māga pik'a reyrā ma rey waibia jua ek'ari p'ani k'īsia awara–awaraa p'anapataadait'ee. Hierro chaaree baparik'a, māga pik'a iru juataura bait'ee. Mamīda ma reyrā iru jua ek'ari p'anapataarā pia araa p'anapataada–e pait'ee. ⁴² Ma biiri k'ī chak'eerā esa–auk'a hierrodee bada māik'aapa esa–auk'a yoorodee bada jara k'inia bi reyrā ma rey waibia jua ek'ari p'ani ūk'uru juataura p'anadait'ee, ūk'uru juatau wēe p'anadait'ee. ⁴³ Ma awara pia hierro yooro ome araa p'oirā bi unudak'a, māga pik'a āra miak'āidak'āri, araa p'oirak'oodaridait'ee. Mamīda āra p'oyaa araa p'anada–e pait'ee, hierro yooro ome araa

p'oiradak'aa perã. ⁴⁴Ma reyrãpa eperãarã ãchi jua ek'ari iru p'anide, it'aripema Ak'õre Waibiapa eperãarã ichi jua ek'ari bi wãit'ee. Awaraa reyrãdepema apidaapa iru jua ek'ari p'anapataarã p'oyaada–e pait'ee, iru ichita mãirã rey pait'ee perã. Jõdee iruata awaraa reyrã jõmaweda p'oyaait'ee mãik'aapa jõpiit'ee. ⁴⁵Rey Waibia, mia et'ewa jarada, mågata jara k'inia bi pia ma mãu unuda ichi itu eedeepa piradaida; mágí mãupa ma hierro, bronce, yooro, p'arat'a, mãik'aapa nêe, yooro p'orak'a papida. Jõmaarã Ak'õre Waibiapa ma ne–inaa ewari cherude p'asapiit'ee bi pimaa unupiji. Pia k'ãimok'araadak'a wãara p'asait'ee. Mia wãarata jara bida aji.

⁴⁶Mãga ùrik'ãri, rey Nabucodonosor Daniel k'irapite bedabaidachi ichi tau biiri te jãde t'õbairumaa mãik'aapa jaraji net'aa pia mãik'aapa ne–inaa t'úa bapari irumaa teedamerã. ⁴⁷Ma awara ichia Danielmaa mågaji:

—jWãara pi Ak'õre Waibia jõmaarã ak'õre waibiarã k'ãyaara waibiara bi! jIru jõmaarã reyrã poro waibia! Irua ne–inaa eperãarãpa p'oyaa k'awadak'aa k'awapipari. Irua pimaa k'awaapiji mia k'ãimok'araada k'ãata jara k'inia bi.

⁴⁸Maap'eda reypa Daniel eperãarã poro waibia papiji ichi eujãde. Irumaa net'aa pi–ia chok'ara teeji mãik'aapa iru biji Babilonia eujã jõmaweda ak'ipariimerã. Ma awara ma eujãdepema jõmaweda k'isia k'awaa beerã poro waibia biji.

⁴⁹Mãga bide Danielpa iidiji reypa Sadrac, Mesac mãik'aapa Abednego Babilonia eujã ak'ipataarã bimerã. Mãpai reypa mãga ooji. Mamida Daniela ta rey ik'aawa mimiapachi.

Rey Nabucodonosorpa eperãk'a bi oopida ai k'irapite it'aa t'ipataadamerã

3 ¹Maap'eda rey Nabucodonosorpa eperãk'a bi nêedee oopiji. Chi it'ia veintisiete metros baji mãik'aapa chi jobia metro omé ap'eda esa–auk'a baji.^a Reypa mágí baini bïpiji Dura eujã jewedaade Babilonia eujãde. ²Mãpai jara pëiji chedamerã eujã waibia awara–awaraa ak'ipataarã ãchi jua ek'ari beerã ome; eujã ma–ãriara awara–awaraa ak'ipataarã; ùrapataarã; p'arat'a jãpataarã; charraarã; Babiloniadepema ley k'awaapataarã mãik'aapa awaraa poro waibiarã. K'inia baji ãra chedamerã, ma eperãk'a bi ichia oopida awara bik'ãri ai k'irapite it'aa t'ipataadamerã. ³Mãpai ma poro waibiarã jõmaweda ma eperãk'a bi k'irapite chip'edachida mãga oodait'ee. ⁴Ai naaweda reypa eperã jiriji ma see nïbadaarã k'irapite pedeemerã. Mågipa golpe mågaji: “Ùriti, eperãarã nama p'anirã; eujã awara–awaraadepemaarã; p'uuru awara–awaraadepemaarã mãik'aapa pedee awara–awaraa pedeepataarã. Tachi

^a 3.1 Ûk'uruurãpa jara p'ani chi it'ia treinta metros baji mãik'aapa chi jobia metro õpee baji.

reypa nāga jara pēiji: ⁵Parāpa ūridak'āri trompeta, p'ip'ana, cítara, lira, arpa māik'aapa awaraa música chaapata jīwaa nībeeru, bedabāiti māik'aapa it'aa t'iti na eperāk'a bi tachi rey Nabucodonosorpa nēedee oopidamaa. ⁶Apida jā eperāk'a bi k'irapite bedabai—e pirā māik'aapa it'aa t'i—e pirā, horno t'ipitau urua jira bide t'it'aanadait'eeda" aji.

⁷Reypa māga jara pēida perā, māgee música chaapata jīwaa nībeeru ūridak'āri, eujā awara—awaraadepemaarā, p'uuru awara—awaraadepemaarā māik'aapa pedee awara—awaraa pedeeapatap'edaarā mama chip'e p'anadap'edaarā bedabaidachida māik'aapa it'aa t'īmaa p'anejida ma eperāk'a bi rey Nabucodonosorpa nēedee oopida k'irapite.

⁸Mamīda ūk'uru Babiloniadepemaarāpa rey Nabucodonosormaa judiorā imiateenajida. Māgajida:

⁹—Rey Waibia, jtaipa k'inia p'ani pi ichita bapariimerā! ¹⁰Rey Waibia, pia jaraji jōmaarāpa ūridak'āri trompeta, p'ip'ana, cítara, lira, arpa māik'aapa awaraa música chaapata jīwaa nībeeru, pia nēedee oopida eperāk'a bi k'irapite bedabaidap'eda, māgīmaa it'aa t'īdamerā. ¿Wāara—ek'ā? ¹¹¿Ichiaba pia jaraji—ek'ā chi bedabaida—eerā horno t'ipitau urua jira bide t'ik'oodamerā? ¹²Mamīda judiorā ūk'uru, pia bida tachi Babilonia eujā ak'ipataarā poro waibiarā mimia oopataadamerā, pia jaradak'a ooda—e p'ani. Rey Waibia, āchia pi ak'ōre waibiarā waaweeda—e p'ani māik'aapa āchi it'aa t'īda—e p'ani eperāk'a bi pia nēedee oopidamaa. Māgí judiorā Sadrac, Mesac māik'aapa Abednego.

¹³Nabucodonosorpa māga ūrik'āri, audú k'iraudachi. Mapa jaraji ichi k'irapite ma judiorā aneedamerā. Iru k'irapite pachedak'āri, Nabucodonosorpa iidiji:

¹⁴—Sadrac, Mesac māik'aapa Abednego, ¿wāarak'ā aji, parā ōpeerāpa mi ak'ōre waibiarā waaweeda—e p'ani māik'aapa eperāk'a bi mia nēedee oopidamaa it'aa t'īda—e p'ani? ¹⁵Írā parāpa ūridak'āri trompeta, p'ip'ana, cítara, lira, arpa māik'aapa awaraa música chaapata jīwaa nībeeru, bedabaidaipia bi māik'aapa it'aa t'īdaipia bi ma eperāk'a bi mia oopida k'irapite. Parāpa māga ooda—e pirā, iraweda mia horno t'ipitau urua jira bide t'ipik'ooit'ee. ¡Māgá ak'ōre waibia apidaapa parā mi juadeepa k'aripa atada—e pait'ee!

¹⁶Māpai Sadracpa, Mesacpa māik'aapa Abednegopa rey Nabucodonosormaa māgajida:

—Tai pi ome aupedeeda—eda ajida. ¹⁷Rey Waibia, taipa ijāa p'ani Ak'ōre Waibia pata tai uchiapii horno t'ipitau urua jira bideepa māik'aapa pi juadeepa. ¹⁸Mamīda irua māga oo—e pijida, taipa pīmaa nāga jaradait'ee: taipa pi ak'ōre waibia apataarā waaweetak'aa māik'aapa bedabaida—e pait'ee jā eperāk'a bi pia nēedee oopida k'irapite.

Tachi Ak'ōrepa judiorā ōpee hornodeepa k'aripada

¹⁹Nabucodonosorpa Sadrac, Mesac māik'aapa Abednego pedee ūrik'āri, audú k'iraudachi māik'aapa k'irau nībipa ichi k'ira p'oreedachi. Māpai

ichi mimiapataarāmaa jaraji ma horno t'ipítau urua jira bi waapiara siete veces wāsiara orodamerā. ²⁰Ichiaba jaraji ichi soldaorā juataura beerāpa Sadrac, Mesac māik'aapa Abednego biradap'eda, ma horno t'ipítau urua jira bide t'ik'oodamerā. ²¹Māgá āra ma horno t'ipítau urua jira bide t'ik'oojida āchi p'aru jī p'anadap'edaa ome: p'aru teesoo; chancla; porode p'aru pira bipata; awaraa p'aru paara. ²²Reypa isapai māga oodapáde ada perā māik'aapa ma horno audú wāsia nībada perā, chi t'ipítau jērajēraapa soldaorā piuk'oodachida, āchia Sadrac, Mesac māik'aapa Abednego ma hornode t'ik'oodak'āri. ²³Māimisa ma judiorā biiri, jua paara bira nībidap'edaarā ma horno t'ipítau jērajēraa jira bide baainajida.

²⁴Rey Nabucodonosorpa māga unuk'āri, p'irabaidachi māik'aapa p'era nībipa ichi ūrapataarāmaa iidiji:

—¿Imik'īraarā ōpee paji—ek'āra aji, biradap'eda, jā horno t'ipítau urua jira bide t'ik'oodap'edaa?

Māpai ma ūrapataarāpa p'anaujida:

—Rey Waibia, māgada ajida.

Māpai reypa māgaji:

²⁵—¡Pichá ak'f̄ti! ¡Jā t'ipítau urua nībide mia unu bi imik'īraarā k'īmari, maarepida birada—ee māik'aapa paada—ee! ¡Chi ōpee eerepema ak'ōre waibíak'ata bida! aji.

²⁶Māga jarap'eda, Nabucodonosor ma horno t'ipítau urua jira bada t'aide wāji māik'aapa biaji:

—¡Sadrac, Mesac māik'aapa Abednego, it'aripema Ak'ōre Waibia mimiapataarā, jā māik'aapa uchíati māik'aapa namaa chéti!

Māpai Sadrac, Mesac māik'aapa Abednego ma horno t'ipítau urua jira badadeepa uchijida. ²⁷Māga ūridak'āri, eujā waibia awara—awaraa ak'ipataarā āchi jua ek'ari beerā ome; eujā ma—āriara awara—awaraa ak'ipataarā māik'aapa rey ūrapataarā chip'edachida māik'aapa ma judiorā k'ait'a chejida. Ma imik'īraarā ak'idak'āri, k'ap'ia pia unujida, maarepida paada—ee. Ma awara āchi puda apida paa—e baji māik'aapa āchi p'aru maarepida paa—e baji. Nari ísia pida ída—e paji.

²⁸Māpai Nabucodonosorpa māgaji: “¡Sadrac, Mesac māik'aapa Abednego Ak'ōre Waibia jōmaarā k'āyaara waibiara bi, ichi ángel pēida perā ichi mimiapataarā k'aripade! Irude wāara ijāapata perā, mia jaradak'a ooda—e paji. ¡Achi piu k'inia p'anajida, bedabaidai k'āyaara māik'aapa it'aa t'í dai k'āyaara awaraa ak'ōre waibia apata k'irapite, māgee ak'ōre waibiarā āchi Ak'ōre Waibia—e perā! ²⁹Mapa írá mia jara bi apidaapa pedee k'achia jararuta pirā Sadrac, Mesac māik'aapa Abednego Ak'ōre Waibia āpite, mia māgí eperā k'ap'ia pitikiapik'ooit'ee māik'aapa iru te t'eepik'ooit'ee jōma jōdarumaa. Mia māga oopik'āri, k'ísia—e pait'ee iru chisāgí p'uurudepema wa chisāgí eujādepema wa chisāgí pedee pedeeperi. Awaraa Ak'ōre Waibia wē—eda aji, eperāarā nāgá k'aripait'ee.”

³⁰Maap'eda reypa Sadrac, Mesac mäik'aapa Abednego biji Babilonia eujãde mimia waibiara oodamerã, naaweda oopatap'edaa k'ãyaara.

Rey Nabucodonosorpa waya k'ãimok'araada

4 ¹Ewari aba rey Nabucodonosorpa nãga jara pëiji: “Mi, rey Nabucodonosorpa k'inia bi p'uuru awara–awaraadepemaarã, eujã awara–awaraadepemaarã mäik'aapa pedee awara–awaraa pedeepataarã jômaweda k'ãiwee p'anapataadamerã mäik'aapa ne–inaa pia k'ïra t'ãdoos iru p'anapataadamerã. ²Mia k'awapi k'inia bi Jõmaarã Ak'õre Waibiapa ne–inaa ooda eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ächi juadoopa. Irua mãga ooji mi k'aripait'ee. ³¡Iru juapa ne–inaa audú pi–ia oopari; ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ächi juadoopa! ¡Iru ichita rey pait'ee! Ichita eperãarã jômaweda iru jua ek'ari p'anapataadait'ee, ãradeepa uchiadait'eerã paara.

⁴”Mi, Nabucodonosor, michi palaciode k'ãiwee baji. Net'aa pia k'ïra t'ãdoos iru bada perã, o–ia baji. ⁵Mãga bide michi p'arude jëra bide, k'ãimok'araaji mäik'aapa ma k'ãimok'araade k'ïrak'a unudade k'ïsiak'ãri, audú p'eradachi. ⁶Maperã mia jara pëiji Babilonia eujãdepema k'ïsia k'awaa beerã jômaweda chedamerã mäik'aapa jaradamerã ma k'ãimok'araada k'ãata jara k'inia bi. ⁷Pachedak'ãri petau tau k'awa beerã, ne–inaa waide p'asa–e bi jarapataarã, dap'a to k'awaa beerãk'a beerã, Babiloniadepema k'ïsia k'awaa beerã mäik'aapa lucero ak'idap'eda, ne–inaa jarapataarã, mia k'ãimok'araada mãirãmaa nepiriji. Mamïda mãirãdepema apidaapa p'oyaa jarada–e paji k'ãata jara k'inia bi. ⁸Mãgiirã t'ëe mi k'ïrapite pacheji Daniel. Mãgi Daniel mia t'ï biji Beltsasar, michi ak'õre waibia t'ïk'a bada perã. Ak'õre waibiarã eperãarã awara p'anapata. Mãgiirãpa Beltsasarmaa ne–inaa eperãarãpa k'awadak'aa k'awapipata ächi jaure k'ap'ia pari. Maperã mia k'ãimok'araada irumaa nepiriji. ⁹Irumaa mãgaji:

—Beltsasar, k'ïsia k'awaa beerã poro waibia, mia k'awa bi ak'õre waibiarã eperãarã awara p'anapata mäik'aapa ãra jaure pi ome bapari. Mapa pia ne–inaa eperãarãpa k'awaadak'aa k'awai. Mia k'ãimok'araada ùrip'eda, jarãji mia aide unuda mäik'aapa k'ãata jara k'inia bi. ¹⁰Michi p'arude k'ãi bide mia nãga k'ãimok'araaji:

Na eujã esajãk'a mia unuji pak'uru audú it'ia bi. ¹¹Wari wãpachi chi biiri nëchoma beerumaa mäik'aapa chi k'ïpa pajãmaa parumaa. Audú it'ia bada perã, na eujãde t'imia bimãiipa unupachida. ¹²Chi k'ïru audú pi–ia baji mäik'aapa nejõ cho–k'ara chau baji. Ma nejõdepema jõmaarãpa jõpachida. Ma pak'uru ek'ari mëepema ne–animalaarã chok'ara iipachida mäik'aapa chi jua chak'eerãde ipanaarãpa ächi te oopachida. ¡Ma pak'urudepema nejõ ne–animalaarã jõmaarãpa jõpachida!

¹³”Michi p'arude k'ãi bide ma k'ãimok'araade unuji pajãdeepa cheru ángel awara bida eperãarã ak'ïpariimerã. ¹⁴Mãgipa awaraa angeleerãmaa

nāga golpe biaji: “Jā pak'uru t'upeet'aadapáde aji, māik'aapa chi jua chak'eerā t'iap'ek'oodapáde aji. Chi k'iru jonak'óoti māik'aapa chi nejō āyaa bat'ak'óoti. Māgá jichoodai mēepema ne–animalaarā ma ek'ari p'ani māik'aapa ipanaarā chi jua chak'eerāde te oo iru p'ani. ¹⁵Mamīda chi k'arra ichiak'au bítí. Jī bítí cadena hierrodee oodapa māik'aapa broncedee oodapa. Māpai ata béiti p'ūajara paraamāi sereno ai īri baaimerā māik'aapa iru mēe bapariimerā ne–animalaarā ome. ¹⁶Ichiak'au bítí iru k'īra k'awa–eedaimerā māik'aapa ne–animalaarā k'īsiapatak'a k'īsiapariimerā. Mama béiti siete años wāyaaru misa.” ¹⁷Ma angeleerā eperāarā ak'ipataadamerā awara bidaarāpa māga jarajida iru ome oodamerā. Māga oojida eperāarā jōmaarāpa k'awaadamerā Jōmaarā Ak'ōre Waibiapa reyrā ichi jua ek'ari iru bi. Iruata eperāarā waibia papipari māik'aapa ek'ariara papipari ichia k'inia bik'a. Irua eperā ek'ariara bi p'uuru pidaarā poro waibia papii.

¹⁸Māga paji mi, rey Nabucodonosorpa k'āimok'araada. Mi jua ek'ari k'īsia k'awaa beerādepema apidaapa p'oyaa jarada–e paji. Mamīda mia k'awa bi ak'ōre waibiarā eperāarā awara p'anapata māik'aapa āra jaure pi ome bapari. Mapa pīmaa k'awaapii ne–inaa eperāarāpa k'awadak'aa. Īrā, Beltsasar, jarāji mia k'āimok'araada k'āata jara k'inia bi.

Danielpa jarada reypa k'āimok'araada k'āata jara k'inia bi

¹⁹Māpai Daniel, ichiaba t'ījarapatap'edaa Beltsasar, taarā–ee k'īsia nībeeji. Danielpa k'awaak'āri ma k'āimok'araada k'āata jara k'inia bi, p'era nībeeji.

Māpai reypa māgaji:

—Beltsasar, k'īsia nībanáaji mia k'āimok'araada k'aurepa maa–e pirā ma k'āata jara k'inia bi k'aurepa.

Māpai Beltsasarpa p'anauji:

—Aai, Michi Waibia, jtaawa pia k'āimok'araada jara k'inia bi pīmaa p'asa–e pai! ¡Ma k'āyaara piara bak'aji pi k'īra unuamaa iru p'anapataarāmaa p'asada paara! ²⁰Rey Waibia, pia ma pak'uru it'ia, nēchoma wari wā unuji chi k'īpa pajāmaa parumaa. Māgá it'ia bada perā na eujādepema jōmaarāpa t'imīpa unupachida. ²¹Ma pak'uru k'iru pi–ia baji māik'aapa nejō cho–k'ara chau baji. Mapa ma pak'uru nejōdepema jōmaarāpa jōpachida. Ma pak'uru ek'ari mēepema ne–animalaarā īipachida māik'aapa chi jua chak'eerāde ipanaarāpa āchi te oopachida. ²²Ma pak'uru jara k'inia bi pi, Rey Waibia. Pi jua ek'ari eperāarā cho–k'ara p'anapata. Pi audú waibia bairā, ma pak'uru pajāmaa parumaa badák'api bi. Na eujādepema jōmaweda, t'imí beerā paara, pi jua ek'ari p'anapata. ²³Rey Waibia, ichiaba pia unuji ángel awara bida eperāarā ak'ipariimerā pajādeepa cheru jarade ma pak'uru t'upeedamerā māik'aapa jōpidamerā. Jaraji jīp'a chi k'arra bēidamerā; jī bīdap'eda

cadena hierrodee oodapa m̄aik'aapa broncedee oodapa. Jaraji p'ūajara paraam̄ai atabēidamer̄a sereno iru ĩri baaimer̄a m̄aik'aapa ne–animalaar̄a ome m̄ee bapariimer̄a siete años w̄yaaru misa.

²⁴ Rey Waibia, pia k'āimok'araadade unuda jara k'inia bi s̄agá Jōmaar̄a Ak'ōre Waibiapa pi miapiit'ee. Nāga jara k'inia bi. ²⁵ Rey Waibia, eper̄aar̄a t'āideepa pi j̄eret'aadait'ee. M̄agá pi m̄eepema ne–animalaar̄a ome bapariit'ee. P'ūajara k'opariit'ee p'ak'ak'a m̄aik'aapa serenopa pichi k'ap'ia beek'eeipariit'ee. Rey Waibia, siete años w̄yaarude pi m̄aga bapariit'ee, pia jararumaa w̄ara Jōmaar̄a Ak'ōre Waibia waibiara bi reyr̄a jōmaar̄a k'āyaara m̄aik'aapa irua k'inia bita rey papipari. ²⁶ Ma angelpa jarak'āri ma pak'uru k'arra atabēidamer̄a, jara k'inia bi pi waya rey beeit'ee, k'awaak'āri it'aripema Ak'ōre Waibia jōmaar̄a k'āyaara waibiara bi. ²⁷ Maper̄a Rey Waibia, mi ūraa pia ūr̄ji m̄aik'aapa óoji mia jararuk'a. P'ek'au k'achia oo am̄āji. Ne–inaa pia aupai óoji. Waa ne–inaa k'achia oonāji. Ma k'āyaara pi jua ek'ari chupiria p'anapataar̄a k'arip̄aji. M̄aga oorū pir̄a, pi k'āiwee bai pichi net'aa pia ome.

²⁸ M̄agá ma jōmaweda p'asaji rey Nabucodonosor ome. ²⁹ Atane doce w̄yaap'eda, rey ichi Babiloniadepema palacio terrazade nide, ³⁰ jaraji: “¿Mia na Babilonia p'uuru waibia ooji–ek'ā mi jua ek'ari p'uuru bee k'āyaara waibiara bamer̄a? Nama jōmaar̄a pi net'aa pi–ia unudayada, aji, mi jōmaar̄a k'āyaara waibiara bair̄a.”

³¹ At'āri m̄agá pedeemaa bide ūr̄ji it'ariipa n̄aga pedeeru: “Rey Nabucodonosor, pia ūr̄ji mia p̄imaa jararu. Pi waa rey pa–e pait'ee. ³² Eper̄aar̄a ik'aawaapa āyaa banait'ee m̄aik'aapa m̄eepema ne–animalaar̄a ome bapariit'ee. Siete años w̄yaarude p'ak'ak'a pia p'ūajara k'opariit'ee. M̄aga bait'ee pia k'awaarumaa Jōmaar̄a Ak'ōre Waibiata juataura bapari m̄aik'aapa na p'ek'au eujādepema p'uuru pidaar̄a jōmaweda ichi jua ek'ari p'anapata. Iruata eper̄a rey papiparida aji, ichia k'inia bik'a.”

³³ Aramata Nabucodonosor ome p'asaji Tachi Ak'ōrepa jaradak'a. Iru eper̄aar̄a ik'aawaapa j̄eret'aadap'eda, p'ak'ak'a p'ūajara k'opachi. Serenopa chi k'ap'ia jōmaweda beek'eedachi. Chi k'ap'iadepema k'ara wari w̄apachi nej̄ipi isiak'a beerumaa m̄aik'aapa chi p'isii ipana p'isiik'a wari w̄apachi.

Nabucodonosor j̄ipada

³⁴ “Ma siete años w̄yaada t'ēepai, mi, Nabucodonosorpa pajāmaa ak'ik'āri, k'awaji mi j̄ipada ma k'īra k'awa–ee badadeepa. M̄apai mia pedee pia jaraji Jōmaar̄a Ak'ōre Waibiamaa. Nāga jaraji chi ichita baparimaa:

—Ichita jōmaweda pi jua ek'ari p'anapataadait'ee, pi ichita jōmaar̄a rey per̄a. ³⁵ Pi k'īrapite na p'ek'au eujādepemaar̄a vale–e p̄ik'a p'ani. Pia oo

k'inia bik'a oopari it'aripemaarã ome mãik'aapa na eujãdepemaarã ome. Apida pi k'ãyaara waibiara bi–e. Apidaapa pi jua chooda–e pai mãik'aapa apidaapa pìmaa p'oyaa iidida–e pai: '¿K'ãata oomaa bima?'

³⁶”Mágá mi k'íra pia beek'ári, waya rey beeji. Rey waibia beeji mãik'aapa net'aara iru bapachi. Mi úrapataarãpa awaraa poro waibiarã ome mi jiri chejida mãik'aapa waya mi p'uuru pidaarã mi jua ek'ari bijida. ¡Naaweda bada k'ãyaara rey waibiara beeji!

³⁷”Maperã mi, Nabucodonosorpa pedee pia jarapari it'aripema Rey Waibiamaa, wãara irua ne–inaa jômaweda pia oopari perã. Eperãrã audua p'anedak'ári, irua áchi audua–ee papipari.”

Tachi Ak'õrepa paredde pedee p'ãpida

5 ¹Maap'eda Belsasar Babilonia eujãde rey beek'ári, ichia jara pëiji ma eujãdepema poro waibiarã mil ichi ome nek'ode chedamerã. Nek'o p'ani misa, irua vino waibia toji ãra ome. ²⁻³Mágá vino jede to p'anide, Belsarpa ichi mimiapataarã pëiji vaso nêedee ooda mãik'aapa p'arat'adee ooda atanadamerã. Ai naaweda ma vaso chi ak'õre, Nabucodonosorpa aneeji Jerusalendepema Ak'õre Waibia tedee. Ma vaso aneedak'ári, reypa, ma poro waibiarãpa, rey wëraarãpa, chi wëraarã k'ãipariirãpa paara aide vino tojida. ⁴Mágá vino to p'ani misa, ãrapa pedee pia jarapachida reypa ne–inaa juapa ooda ai k'írapite it'aa t'fipata iru badade; nêedee ooda, p'arat'adee ooda, broncedee ooda, hierrodee ooda, pak'urudee ooda mãik'aapa mãudee ooda.

⁵Mãga nide ma palacio edajãde lámpara ídaa bimãi unujida eperã juapa pared bi t'oroo bide p'ãmaa bi. Reypa mãga unuk'ári, ⁶k'íra p'ãwatidachi mãik'aapa p'era nĩbipa sinapote wëre nĩbeeji. Mágá ichi juatau wëe beeji. ⁷Mãpai golpe biaji atanadamerã Babiloniadepema dap'a to k'awaa beerãk'a beerã; lucero ak'idap'eda, ne–inaa jarapataarã mãik'aapa ne–inaa waide p'asa–e bi jarapataarã.

Mágí Babiloniadepema k'ísia k'awaa beerã chedak'ári, reypa mágaji: —Apidaapa já p'ãda leeru pirã mãik'aapa jararu pirã k'ãata jara k'inia bi, mia irumaa p'aru p'up'uchia jipiit'ee mãik'aapa iru otaude cadena nêedee ooda jĩ bipiit'ee. Ma awara mi ek'ari bi poro waibiara bi jua ek'ari Babiloniadepemaarã poro waibia papiit'ee.

⁸Ma rey jua ek'ari p'anadap'edaa k'ísia k'awaa beerã jômaweda t'íujida ma p'ãda leede. Mamãda apidaapa k'awada–e paji. Maperã p'oyaa reymaa jarada–e paji ma p'ãda k'ãata jara k'inia baji. ⁹Ma k'aurepa rey audupiara p'eradachi mãik'aapa chi k'íra audupiara p'ãwatidachi. Mãga unudak'ári, ma poro waibiarãpa k'awada–e paji k'ãata k'ísiaadi.

¹⁰Mãga nide rey nawepa rey bia nĩbi mãik'aapa ma poro waibiarã biuk'a para nĩbi úrik'ári, t'íuji áchi nek'o p'anadap'edaamã mãik'aapa mágaji:

—¡Rey Waibia, mia k'inia bi pi ichita bapariimerã! K'isia nĩbanáaji m̃aik'aapa jãgã k'ira p'ãwati nĩbanáaji. ¹¹ Pi jua ek'ari beerãdepema eperã aba bi. Mia k'awa bi ak'õre waibiarã eperãarã awara p'anapata m̃aik'aapa ãra jaure ma eperã ome bapari. Mapa irumaa k'awaapii ne–inaa eperãarãpa k'awadak'aa. Rey Waibia, pi ak'õre Nabucodonosor rey bak'lãri, irua ma eperã k'awaji. Mãgí eperã k'isia k'awaa, poro wẽsaa bapari m̃aik'aapa ne–inaa k'awaapari ak'õre waibiarãpa k'awapatak'a. Rey Waibia, maperã pi ak'õrepa ma eperã biji nãgeerã poro waibia pamerã: petau tau k'awaa beerã; dap'a to k'awaa beerãk'a beerã; lucero ak'idap'eda, ne–inaa jarapataarã m̃aik'aapa awaraa ne–inaa waide p'asa–e bi jarapataarã. ¹² Ma eperã awaraarã k'ãyaara k'isia k'awaara bapari. Ne–inaa k'ira t'ãdo k'awapari m̃aik'aapa poro wẽsaa bapari perã, tachia k'ãimok'araada paara k'awai m̃aik'aapa jarai k'ãata jara k'inia bi. Irua jarai ne–inaa apidaapa k'awadak'aa m̃aik'aapa jarai k'ãata jara k'inia bi. Ma eperã t'ijarapata Daniel; pi ak'õrepa t'ĩ bida Beltsasar. Rey Waibia, jara pẽiji ma eperã chemerã. Iruata jarai jã pedee paredde p'ã bi k'ãata jara k'inia bi.

¹³ Mãpai reypa mãga ooji. Daniel rey k'irapite pachek'ãri, reypa iidiji:

—¿Pik'ã aji, Daniel, mi ak'õre Nabucodonosorpa Judã eujãdeepa presok'a aneedap'edaarãdepema? ¹⁴ Mimaa jarajida ak'õre waibiarã jaure pi ome bapari; pi k'isia k'awaa bapari m̃aik'aapa poro wẽsaa bapari. ¹⁵ Na eujãdepema k'isia k'awaara beerã m̃aik'aapa ne–inaa waide p'asa–e bi jarapataarã nama chedak'ãri jã p'ãda leedait'ee m̃aik'aapa jaradait'ee k'ãata jara k'inia bi, apidaapa p'oyaa jarada–e paji. ¹⁶ Mamida mia ùrjii pia ne–inaa apidaapa k'awadak'aa jarai, chaaree bi pijida. Pia jã p'ãda leeru pirã m̃aik'aapa jararu pirã k'ãata jara k'inia bi, mia pimaa p'aru p'up'uchia jipiit'ee m̃aik'aapa pi otaude cadena nẽedee ooda jĩ bipiit'ee m̃aik'aapa mi ek'ari bi poro waibia jua ek'ari Babiloniadepemaarã poro waibia papiit'ee.

¹⁷ Mãpai Danielpa mãgaji:

—Rey Waibia, pichi net'aa ome bẽeji, maa–e pirã awaraamaa tẽeji. Mamida mia ichita jã pedee p'ãda leeit'ee m̃aik'aapa jarait'ee k'ãata jara k'inia bi.

¹⁸ 'It'aripema Ak'õre Waibiapa eujã waibia biji pi ak'õre, Nabucodonosor, jua ek'ari. Net'aara iru bapiji m̃aik'aapa waibia papiji, jõmarãpa iru t'o p'anadamerã. ¹⁹ Tachi Ak'õrepa awaraa reyrã k'ãyaara iru juataura papida perã, jõmaweda awara–awaraa p'uurudepemaarãpa, awara–awaraa eujãdepemaarãpa m̃aik'aapa pedee awara–awaraa pedepataarãpa iru waawee p'anapachida. Iru rey bide peepiji ichia peepi k'iniata m̃aik'aapa chok'ai bipachi ichia chok'ai bipi k'iniata. Ichia eperã waibiara papi k'inia bak'lãri, waibiara papipachi. Jõdee ek'ariara papi k'inia bak'lãri, ek'ariara papipachi. ²⁰ Mamida iru auduadaik'ãri,

k'ĩsiapachi ichita jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Mapa Tachi Ak'ōrepa waa iru rey mimiade mimiapi–e paji. Māgá iru net'aa wēe beeji. ²¹Eperāarā p'anapatamāiipa āyaa banaji māik'aapa ne–animalaarā k'ĩsiapatak'a k'ĩsia beeji. Mēepema burroorā ome nipapachi māik'aapa p'ūajara k'opachi p'ak'ak'a. Sereno iru k'ap'ia ĩri baapachi. Māgá beek'ee bapachi. Māga bapachi irua k'awaarumaa na p'ek'au eujādepema reyrā jōmaweda it'aripema Ak'ōre Waibia jua ek'ari p'anapata. Iruata reyrā āchi mimiade bipari ichia k'inia bik'a.

²²Īrá Rey Waibia Belsasar, pi rey Nabucodonosor warra bita, pi ak'ōre ome p'asada k'awa bi mīda, pichi t'āripa ijā–e eperāarā Jōmaarā Ak'ōre Waibia jua ek'ari p'anapata. Mapa audua nipapari. ²³It'aripema Ak'ōre Waibia k'īrapite audua–ee bai k'āyaara, pia iru āpīte ne–inaa k'achia ooji iru tedepema copa māgá aneepik'āri māik'aapa made vino todak'āri pia, poro waibiarā pi jua ek'ari beerāpa, pi wēraarāpa, pi wēraarā k'āipariirāpa paara. Māgá to p'anī misa, pedee pia jarapachida pāchi ak'ōre waibia apataarā–it'ee; ma ne–inaa juapa ooda nēedee; p'arat'adee, broncedee, hierrodee, pak'urudee māik'aapa māudee. Māga oojida māgeek'ōre waibia apataarāpa p'oyaa unudak'aa, p'oyaa ūridak'aa māik'aapa p'oyaa ne–inaa k'awadak'aa mīda. Rey Waibia, māgeerā–it'ee pedee pia jaradai k'āyaara, it'aa t'ī p'anadaipia p'anak'ajida Jōmaarā Ak'ōre Waibiamaa, pi iru jua ek'ari bapari perā māik'aapa irua pi chok'aipipari perā. Iru wēe pia ne–inaa apida p'oyaa oo–e pai. ²⁴Mapa irua ma jua pēiji paredde p'āmerā. ²⁵Jāma nāga p'ā bi: Mene, Mene, Téquel, Parsin. ²⁶Ma pedee nāga jara k'inia bi.

'Mene jara k'inia bi juasiada. Rey Waibia, Tachi Ak'ōrepa pi bapari ewari juasia iru bi māik'aapa taarā–e jōpiit'ee.

²⁷Téquel jara k'inia bi chaada. Rey Waibia, Tachi Ak'ōrepa pi ichi balanzade chaaji māik'aapa falta bi unuji.

²⁸Parsin jara k'inia bi t'ooda. Rey Waibia, Tachi Ak'ōrepa eujā pi jua ek'ari bi t'ooji; esa–auk'a teeji Media pidaarāmaa; esa–auk'a Persia pidaarāmaa.

²⁹Māpai Belsarpa jaraji Danielmaa p'aru p'up'uchia jī bidamerā māik'aapa cadena nēedee ooda iru otaude jī bidamerā. Ma awara poro waibia ichi jua ek'ari mimiapari ek'ari poro waibia papiji.

³⁰Ma ewate p'ārik'ua Babiloniadepemaarā rey Belsasar peet'aajida. Māpai Mediadepema rey Dariopa ma eujā ichi–it'ee jāri ata cheji, ichi jua ek'ari beemerā. ³¹Maapai rey Darío sesenta y dos años iru baji.

Daniel león jīa p'anadap'edaamāi bat'at'aadap'edaa

6 ¹Rey Dariopa ciento veinte poro waibiarā sátrapa apatap'edaarā bijī, ichi jua ek'ari eujā awara–awaraa bada ak'ipataadamerā. ²Ma awara poro waibiarā ōpee bijī, ma satrapaarā mimia ak'ipataadamerā māik'aapa

reymaa jarapataadamerã, mǎgá rey net'aa atuanaamerã. Ma õpeedepema poro waibia aba Daniel paji. ³Daniel audú k'ísia k'awaa bada perã, ichi mimia piara oopachi apema poro waibiarã k'ãyaara mǎik'aapa ma eujã awara-awaraa ak'ipataarã k'ãyaara. Maperã reypa k'ísiaji iru ma jõmaarã poro waibia biit'ee. ⁴Mãga k'awa atadak'ãri, apema poro waibiarãpa mǎik'aapa ma satrapaarãpa jiripachida rey k'irapite Daniel imiateedait'ee. Jiripachida jaradait'ee iru pia mimia-e bi. Mamída iru p'oyaa imiateeda-e paji, irua maarepida k'achia oo-e bada perã mǎik'aapa iru pia mimia bada perã. Irua ichita oopachi reypa jaradak'a. ⁵Mapa áchia mǎgajida: “Daniel p'oyaa imiateeda-eda ajida, iru k'íra jip'a mimiapari perã. Aba imiateedayada ajida, ichi Ak'õre Waibiade ijãa bi k'aurepa rey k'irapite ne-inaa k'achia ooru pirã.”

⁶Mǎgá ma poro waibiarã pedeetejida satrapaarã ome rey Darío ome pedeenadait'ee. Iru k'irapite panadak'ãri, mǎgajida:

—jRey Waibia Darío, taipa k'inia p'ani pi ichita bapariimerã! ⁷Tai, pi jua ek'ari mimiapataarã, satrapaarã eujã waibia awara-awaraa ak'ipataarã áchi k'aripapataarã ome, pi úraapataarã mǎik'aapa eujã ma-ãriara awara-awaraa ak'ipataarã; pia jarait'eera pi jua ek'ari bee eujãdepema poro waibiarã jõmaweda chip'edaidak'ãri, nãga k'ísiajida. K'inia p'ani pia nǎgí ley jaramerã: namǎik'aapa waa ewari treinta wãyaarude apidaapa chupíria iididaik'araa bi ak'õre waibiamaa wa eperãmaa. Rey Waibia, pìmaa aupai chupíria iididaipia bi. Chi mǎga oo-e bi león jãa p'ani uriade bat'at'aadaipia bi. ⁸Írã Rey Waibia, ma ley jaráji mǎik'aapa p'ápji. Mǎgá apidaapa wëpapida-e pai, tachi Media pidaarã mǎik'aapa Persia pidaarã leyde mǎga jara bairã.

⁹Mãga iididap'edaa perã, rey Dariopa ma ley jaraji mǎik'aapa p'ápip'eda, ma p'ádade ichi t'í p'ã biji. ¹⁰Danielpa k'awaak'ãri reypa ichi t'í p'áda ma ley p'ádade, wãji ichi temaa mǎik'aapa ichi k'áipari quartodepema ventana ewat'aaji. Ma ventana k'irapite Jerusalén p'uuru audú t'imí bapachi. Mapa naaweda ewari chaa it'aa t'ída õpee it'aa t'ípariidak'a, mama bedabaip'eda, Tachi Ak'õremaa it'aa t'ímaa beeji. ¹¹Máimisa ma poro waibiarã Daniel tede t'íujida mǎik'aapa unujida iru it'aa iidimaa bi ichi Ak'õre Waibiamaa, irua ichi k'aripamerã.

¹²Mãga unudak'ãri, reymaa wãjida mǎik'aapa ma ley irua p'áda k'irãpapijida. Mǎgajida:

—Rey Waibia, ¿pia nǎgí ley p'ápiji-ek'ã? ajida. Ewari treinta wãyaarude apidaapa chupíria iididaik'araa bida a bi ak'õre waibiamaa wa eperãmaa. Pìmaa aupai chupíria iididaipia bi. Chi mǎga oo-e bi bat'at'aadait'eeda a bi, león jãa p'ani uriade. ¿Wãara-ek'ã?

Reypa p'anauji:

—Mǎgada aji. Ichita na leyde jara bik'a oodaipia bi tachi Mediadepema mǎik'aapa Persiadepema leyde jara bik'a. Apidaapa mǎga oonaapáde adaik'araa bi.

¹³Māpai ma poro waibiarāpa mǎgajida:

—Rey Waibia, jā Daniel tachi chonaarāpa Judá eujādeepa presok'a aneedap'edaadepemapa pi waawee—e bi mǎik'aapa ook'aa na ley pia p'āpidade jara bik'a. Ma k'āyaara, ewari chaa irua it'aa t'īda ōpee it'aa t'īpari ichi Ak'ōre Waibiamaa.

¹⁴Reypa mǎga ūrik'āri, t'āri p'ua nībeeji Daniel k'inia iru bada perā. Mapa ak'ōrejiru baairumaa k'īsia nībapachi sǎgá Daniel ma nepiradeepa k'aripa atai.

¹⁵Mamīda ma poro waibiarā waya rey k'īrapite chejida mǎik'aapa mǎgajida:

—Rey Waibia, pia pia k'awa bida ajida, tachi Mediadepema leyde jara bi mǎik'aapa tachi Persiadepema leyde jara bi reypa p'āda apidaapa p'oyaa jōpida—e pai.

¹⁶Māpai reypa jaraji Daniel aneedamerā mǎik'aapa ma león jā p'ani uriade bat'at'aanadamerā. Mama panadak'āri, reypa Danielmaa mǎgaji:

—¡Mia k'inia bi pichi Ak'ōre Waibiapa nadeepa k'aripa atamerā, pia ichita oopari perā irua oopi bik'a!

¹⁷Māpai ma uriade bat'at'aadap'eda, māu choma aneejida chi t'ai jā nībidait'ee. Māpai reypa ichi sortijade sello badapa mǎik'aapa ichi ek'ari p'anadap'edaa poro waibiarā sortijade sello badapa ma māu choma bide sellaa biji apidaapa āyaa atanaadamerā mǎik'aapa ak'īpidait'ee Daniel ome āchi leyde jara bik'a oojida. ¹⁸Maap'eda rey wāji ichi palaciodee. Nek'o—ee ichi p'arude jēra banaji mǎik'aapa oo—e paji ichia ne—inaa oopariida o—īa beeit'ee. Ma awara ma p'ārik'ua p'oyaa k'āi—e paji. ¹⁹Ai norema tap'edaweda p'irabaidachi mǎik'aapa isapai wāji ma león jā p'ani uria badamaa. ²⁰Mama k'ait'a pawāk'āri, k'īsia nībada perā, Danielmaa golpe biiji:

—Daniel, Ak'ōre Waibia ichita chok'ai bapari—it'ee mimiapari, pia ichita oopari irua oopi bik'a. ¿Pichi Ak'ōre Waibiapa pi león juadeepa k'aripa atajik'ā? aji.

²¹Māpai ma uria badamāiipa Danielpa p'anauji:

—¡Rey Waibia, mia k'inia bi pi ichita bapariimerā! ²²Michi Ak'ōre Waibiapa ichi ángel pēiji león it'ai jāamerā. Mapa mīmaa maarepida ne—inaa k'achia ooda—e paji. Rey Waibia, michi Ak'ōre Waibiapa k'awa bi mīa iru k'īrapite ne—inaa k'achia oo—e bi mǎik'aapa pi k'īrapite ne—inaa k'achia oo—e bi.

²³Māga ūrik'āri, rey o—īadachi mǎik'aapa jaraji Daniel ma león jā p'ani uriadeepa uchua atadamerā. Ēt'a atanadak'āri, Daniel k'ap'ia jōmaweda pia baji. Maarepida t'oida wēe baji, irua ichi Ak'ōre Waibiade ijāpariida perā. ²⁴Māpai reypa jaraji ma poro waibiarā, chi Daniel imiatee p'anadap'edaarā, aneedamerā mǎik'aapa ma león jā p'ani uriade bat'ak'oodamerā āchi wēraarā ome mǎik'aapa āchi warrarā paara. Ma

jómaweda bat'ak'oodak'ári, ma uria edajãde baaidai naaweda, leonpa ãra k'ap'ia k'aak'oojida áchi biiri biak'oorutamaa. Mágá k'ok'oojida.

²⁵Ma t'êepai rey Dariopa na ley p'ã pëiji jómaweda ichi jua ek'ari p'anapatap'edaa p'uuru pidaarã awara-awaraarãmaa, eujã awara-awaraadepemaarãmaa, mãik'aapa mágí eujãdepema pedee awara-awaraa pedepataarãmaa:

“Mia k'inia bi parã jómaweda k'áiwee p'anapataadamerã mãik'aapa net'aa pia iru p'anapataadamerã. ²⁶Mia jara bi mi jua ek'ari p'anapataarã jömaarãpa Daniel Ak'öre Waibia waawepataadamerã mãik'aapa irumaa it'aa t'ípataadamerã.

”Iru Jömaarã Ak'öre Waibia; ichita chok'ai bapari. Iru ichita jömaarã rey pait'ee, iru jömaarã k'áyaara waibiara bairã. ²⁷Irua eperãrã k'aripapari mãik'aapa k'achia beerã juadeepa uchiapipari. Pajãde, na eujãde paara irua oopari ne-inaa eperãrãpa p'oyaa oodak'aa áchi juadoopa. Iruata Daniel león juadeepa k'aripa ataji.”

²⁸Maadamãiipa Daniel eperã waibia paji rey Darío jua ek'ari mãik'aapa Persiadepema rey Ciro jua ek'ari.

Danielpa k'áimok'araadade nemisia nëchoma beerã k'ímari unuda

7 ¹Babilonia eujãdepema rey Belsasar naarapema año rey bide Danielpa k'áimok'araaji. Ichi p'arude bide, k'áimok'araaji mãik'aapa írímak'ári, ichia ma k'áimok'araadade unuda p'áji.

²Ma p'ádade nãga jaraji:

“P'árik'ua mia k'áimok'araadade unuji nãu p'ua nĩbi norte eereepa, oriente eereepa, sur eereepa mãik'aapa occidente eereepa. Ma nãu k'ímari p'usa choma bi írĩ p'ua nĩbaji. Mapa p'usa t'o nĩbeeji.

³”Mãga bide p'usadeepa nemisia nëchoma beerã k'ímari uchiájida. Ma nemisia nëchoma beerã awara-awaraa p'anájida. ⁴Chi naa uchiada leonk'a baji. Mamĩda nejpĩ isia k'arak'a iru baji. Mia ak'ímaa bide chi isia k'ara ét'a atájida mãik'aapa chi k'ap'ia jira atadap'eda, eujãde bainĩ binájida. Mama chi átauwaarepema biirĩpa eperãk'a bainĩ beeji mãik'aapa eperã k'ísiaparik'a k'ísia beeji.

⁵”Aĩ eerepema osok'a baji. Ik'ia aba it'iaara baji chi apema k'áyaara. Mãgĩpa orro õpee ichi k'idade k'aa iru baji. Mágá ak'ímaa bide mia nãgí pedee úriji: ‘¡Bainĩ béeji mãik'aapa nechiara waibia k'óji bi jãwaarumaa!’

⁶”Ma omé eerepema imamak'a baji. Mamĩda ipana isia k'arak'a k'ímari iru baji ichi ek'arrade. Ichiaba poro k'ímari iru baji. Mágí juataura papijida, mágá ichi jua ek'ari chok'ara iru bamerã.

⁷”Ma t'êepai mia k'áimok'araa bide unuji õpee eerepema nemisia nëchoma bi. Mágí k'achiara baji chi apemaarã k'áyaara. Ne-inaa tachi p'erapiparik'a baji mãik'aapa audú juataura baji. Chi k'ida nëchoma hierrodee baji. Mãgĩpa ne-inaa jómaweda unu wãda k'o wãpachi mãik'aapa

net'aa chok'ara ārik'oo wāpachi. Maap'eda ai ĩri t'ia wāpa ichi biiripa piart'ia wāpachi. Apemaarā nemisia nēchoma beerā mia ma k'āimok'araade unuda k'āyaara, māgf awara baji, ichi porode cacho diez iru bada perā.

⁸”Mia ma cacho ak'ima ma bide māirā esajīak'a unuji awaraa cacho ma-āriara uchua wā. Ma cacho k'aurepa ai k'īrapite p'anadap'edaa cacho ōpee ēt'a atajida. Māgf cacho t'ēe uchiada tau iru baji eperāk'a māik'aapa chi it'aipa pedee audua pedeeepachi.

Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate

⁹”Māgf ak'ima ma bide unuji rey su-ak'ia beepari mama biruta. Su-ak'ia beepari abaade chi ichita chok'ai bapari^b su-ak'ia beejī. Chi p'aru t'o-t'oo baji nievek'a māik'aapa chi puda t'o-t'oo baji oveja k'ara pia t'ōdak'a. Ma rey su-ak'ia beepari carretak'a baji llanta ome. Mamīda ma jōmaweda t'ipitauk'a urua nībaji. ¹⁰Ma awara iru k'īrapitepa to uchijai t'ipitau urua nībik'a. Mil chok'ara māik'aapa millón chok'ara iru jua ek'ari mimia p'anajida. Mama p'anadap'edaa charraarā su-ak'ia p'aneejida māik'aapa libro chok'ara ewat'ijida.

¹¹”Mia ak'ima ma baji māik'aapa ūrima ma baji ma cacho ma-āri bipa pedee audua pedee ma bada. Māgf ak'ima ma bide ma nemisia k'achia bada peet'aajida māik'aapa chi k'ap'ia pitikiak'oojida. Maap'eda t'ipitau urua jira bide bat'ak'oojida paa jōmerā. ¹²Jōdee chi apemaarā nemisia nēchoma beerā juatau wēe papijida. Mamīda at'ari chok'ai beijida māirā peedait'ee ewari paru misa.

¹³”Ma p'ārik'uaapema k'āimok'araadade mia unuji eperāk'a bi jīararadeepa chewā. Māgf wāji ma ichita bapari su-ak'ia bada k'ait'a. Iru k'īrapite ateedak'āri, ¹⁴juataura papiji māik'aapa k'īra wāree papiji. P'uuru pidaarā awara-awaraadepemaarā, eujā awara-awaraadepemaarā māik'aapa pedee awara-awaraa pedee pataarā bijī iru jua ek'ari mimiapataadamerā. Ichita jōmaweda iru jua ek'ari p'anapataadait'ee, iru ichita jōmaarā rey perā.

¹⁵”Māgf mia ak'ima ma bide mi, Daniel, p'eradachi. K'īsia nībeeji ma jōmaweda unuda k'aurepa. ¹⁶Mapa ma k'āimok'araadade mi wāji ma ichita bapari jua ek'ari mimiapataarādepema abaamaa iidide ma jōma k'āata jara k'inia bi. Māpai māgipa nāga jaraji: ¹⁷Ma nemisia nēchoma beerā k'īmari jara k'inia bi rey waibia k'īmari. Māgīrāpa na p'ek'au eujādepemaarā āchi jua ek'ari iru p'anadait'ee. ¹⁸Mamīda ma t'ēepai māirā jua ek'ari beerā Jōmaarā Ak'ōre Waibiadeerā jua ek'ari p'aneedait'ee. Maadamāiipa ichita āra jua ek'ari p'anapataadait'eeda' aji.

¹⁹”Ichiaba mia k'awa k'inia baji k'āata jara k'inia baji ma ōpee eerepema nemisia nēchoma bi, chi apemaarā k'āyaara awara bada.

^b 7.9 Literalmente: 'chi chonaa bita'.

Audú k'íra k'achia baji. K'ida hierrodee mǎik'aapa p'isii broncedee iru baji. Ichia ne–inaa jómaweda unu wāda k'o wāpachi mǎik'aapa net'aa ārik'oo wāpachi. Maap'eda ai ĩri t'ia wāpachi. ²⁰Ichiaba mia k'awa k'inia baji k'lāata jara k'inia baji ma cacho diez mǎik'aapa chi ma–āriara uchiada. Mǎgí cacho k'aurepa ai k'īrapite p'anadap'edaa cacho ōpeeweda baaidachida. Mǎgí chi awaraa cacho k'āyaara waibiara pik'a baji, tau iru bada perā mǎik'aapa chi it'aideepa pedee audua pedee bada perā.

²¹”Mia mǎgí ak'ímaa bide unuji mǎgí cacho Tachi Ak'ōredeerā ome chōo bap'eda, irua āra p'oyaaru. ²²Māpai chi ichita bapari cheji mǎik'aapa ichideerā k'aripaji. Mǎgá ewari ma–it'ee awara bida paji mǎik'aapa Jōmaarā Ak'ōre Waibiadeerāpa eperāarā āchi jua ek'ari iru p'anejida.

²³Māpai mia iidi badamaa; mǎgí mimiaparipa mimaa mǎgaji:

‘Ma ōpee eerepema nemisia nēchoma bi jara k'inia bi awaraa rey waibia uchiat'ee na p'ek'au eujāde. Mǎgí awara bait'ee chi apemaarā k'āyaara. Na p'ek'au eujādepema eujā jómaweda ichi jua ek'ari bi wāit'ee mǎik'aapa net'aa ārik'oo wāit'ee. Maap'eda ai ĩri t'ia wāit'ee. ²⁴Ma cacho diez jara k'inia bi reyrā diez. Mǎgíirā ma nemisia nēchoma bi jua ek'ari reyrā padait'ee. T'ēpai rey awaraa uchiat'ee. Mǎgí naawedapemaarā k'āyaara awara bait'ee. Ichia ma diezdepema reyrā ōpee p'oyaaitee. ²⁵Pedee k'achia jarait'ee Jōmaarā Ak'ōre Waibia āpite mǎik'aapa irudeerā miapiit'ee. Tachi Ak'ōre ley t'erabaipi k'inia bait'ee ichi ley pari. Ma awara fiesta ewari awara bida Tachi Ak'ōre–it'ee t'erabai k'inia bait'ee awaraa ewari pari. Año ōpee ap'eda esa–auk'a wāyaarude Tachi Ak'ōredeerā mǎgí rey jua ek'ari p'anedait'ee. ²⁶Mamīda it'aripema charraarāpa irua oomaa bi unudak'āri, waa eperāarā ichi jua ek'ari iru bapida–e pait'ee. Mǎgá iru jōt'aadait'ee. ²⁷Māpai eperāarā p'anedait'ee Jōmaarā Ak'ōre Waibiadeerā jua ek'ari, āchia jōmaarā reyrā k'āyaara juataura mǎik'aapa k'íra wāreera p'anadait'ee perā. Mǎgá Jōmaarā Ak'ōre Waibia ichita jōmaarā rey bapariit'ee. Jómaweda na p'ek'au eujādepema poro waibiarāpa oopataadait'ee irua oopi bik'a, iru mimiapataarā p'anadait'ee perā.’

²⁸”Māga paji mi, Danielpa k'āimok'araada. Ma t'ēpai ma k'āimok'araada k'aurepa mi k'ísia nībeeji mǎik'aapa mi k'íra p'āwatidachi. Mamīda apidaamaa jara–e paji.”

Danielpa oveja mǎik'aapa chivo k'āimok'araa pik'a bide unuda

8 ¹Rey Belsasar año ōpee rey bide, k'āimok'araa pik'a bide mi, Danielpa awaraa ne–inaa unuji.

²Ma k'āimok'araa pik'a bide mi Elam eujāde baji; Susa p'uuru waibia ciudadela^c apatap'edaade. Mama mi Ulay to k'ait'a bainī baji. ³Mama

^c 8.2 Rey palacio badamāi ciudadela apachida. Mǎgí murallapa t'iak'au baji.

bide mia pi-ia ak'ik'āri, unuji oveja imik'īra to ide ak'inī bi. Ma oveja cacho omé teesoo iru baji. Cacho aba t'ēera uchiada teesoora baji.

⁴Mama mia pi-ia ak'imaa bide, māgí ovejapa ichi cachopa occidente eeree; norte eeree māik'aapa sur eeree su wāpachi. Awaraa ne-animalaarā apidaapa māgí ome p'oyaada-e paji, ma cachopa sut'aa wāda perā. Ichia oo k'iniata ooji māik'aapa waapiara juataura pawāpachi. Mapa apida iru juadeepa p'oyaa uchiada-e paji.

⁵Mia at'āri ma unudade k'īsiamaa bide unuji chivo occidente eereepa p'ira cheru. Audú isapai p'ira chewāda perā, chi jīru eujāde t'ōbaik'aa paji. Māgí chivopa cacho choma iru baji ichi tau omé esajīak'a. ⁶Ma chivo p'ira chedapa ma oveja cacho omé iru bada mia to ide unudamaa wāji māik'aapa chi cachopa golpe sut'aaji. ⁷Mia unuji ma chivopa oveja cacho omé iru bada golpe ooru māik'aapa chi cacho omeeweda k'ōrak'ooru. Mapa ma oveja iru ome waa chōo-e paji, juatau wēe beeda perā. Māpai ma chivopa ma oveja eujāde bat'at'aaji māik'aapa iru īri t'iamaa beejī. Apidaapa iru p'oyaa k'aripada-e paji.

⁸Māpai ma chivo waapiara juataura pawāpachi. Mamīda audú juataura beek'āri, chi cacho choma bada k'ōradachi. Ma pari cacho k'īmari uchijida māik'aapa ia p'aneejida norte eeree, occidente eeree, sur eeree māik'aapa oriente eeree. ⁹Māpai ma cacho k'īmaridepema abaadeepa awaraa cacho ma-āri uchijaji. Māgí wari wāji waibia padarumaa. Wari wāji sur eeree; oriente eeree māik'aapa occidente eeree, tachi eujā pi-ia bimaa. ¹⁰Māgá audú waibia wariji it'aripema soldaorā chip'epatamāi parumaa. Lucero ūk'uru baaipek'ooji māik'aapa ai īri t'īak'ooji. ¹¹Māgá it'aripema soldaorā poro waibia k'āyaara waibiara pa k'inia baji. Mapa jaraji Tachi Ak'ōre tede ne-animalaarā paanaadamerā māik'aapa mama ne-inaa k'achia ooji. ¹²Māgá ewari chaa ma tede ne-animalaarā paadai k'āyaara, mama ne-inaa audú k'achia oopachida, Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oodaamaa p'anadap'edaa perā. Mapa irua Tachi Ak'ōre, eperāarā paara bijī ichi jua ek'ari. Māgá irua Tachi Ak'ōrepa wāarata jarada seewak'a papiji. Maapai ma cachopa ichia k'iniata oo wāji māik'aapa ne-inaa jōmaade pia uchijaji.

¹³”Maap'eda mia ūriji angelpa awaraa angelmaa nāga iidimaa bi:

—¿Sāapai jōit'eema na ne-inaa k'achia oomaa bi ne-animalaarā ewari chaa paapata altarmāi? ¿Jōmasaa taarāit'eema aji, na p'ek'au k'achia waibia oomaa bi? Iru Tachi Ak'ōre tede t'iamaa bi māik'aapa soldaorā Tachi Ak'ōre jua ek'ari beerā^d k'achia p'e iru bi.

¹⁴Māpai chi apema angelpa p'anauji:

—K'āima dos mil trescientos taarāit'eeda aji. Maap'eda waya ma te pia oodait'eeda aji, k'achia wēe beemerā.

^d 8.13 K'īsīapata nama 'soldaorā' ak'āri, jara k'inia bi Tachi Ak'ōrede ijāapataarā.

K'āata jara k'inia bi Danielpa k'āimok'araa pik'a badade unuda

¹⁵Mi, Danielpa ma k'āimok'araa pik'a badade k'īsiamaa beeji k'awaaitee k'āata jara k'inia bi. Māga bide mi k'īrapite eperāk'a padachi.

¹⁶Māpai mia ūriji Ulay to esa–auk'aapa golpe biaru: “Gabriel, na eperāmaa jarāji ma k'āimok'araa pik'a bada k'āata jara k'inia bi.”

¹⁷Māpai Gabriel mi k'ait'a chek'āri, mi p'eradachi māik'aapa bedabaidachi tau biiri eujāde t'ōbairumaa. Māpai irua mimaa māgaji:

—Eperā, k'awāji ma k'āimok'araa pik'a bada jara k'inia bi ne–inaa p'asait'ee Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate pak'āri.

¹⁸Iru pedeemaa bide, mi k'īra k'īdachi māik'aapa eujāde barrobai baainaji. Mama pia k'āidachi. Mamīda irua mi t'ōbaip'eda, p'irabai ataji ¹⁹māik'aapa māgaji:

—Mia pimaa jarait'eeda aji, ne–inaa p'asait'ee bi Tachi Ak'ōre k'īrau jō wāk'āri. Eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa iru k'īrau bi. Mamīda ichi k'īrau jōit'ee ichi ewari waibia awara bida pak'āri.

²⁰Ma oveja pia unuda cacho omé iru bada jara k'inia bi Media eujādepema rey aba māik'aapa Persia eujādepema rey aba. ²¹Jōdee ma chivo jara k'inia bi Greciadepema rey. Ma cacho choma iru bada ichi tau omé esājīak'a jara k'inia naarapema Greciadepema rey. ²²Ma cacho k'ōrap'eda, cacho k'īmari uchiadap'edaa jara k'inia bi ma Greciadepema rey jua ek'ari eujāde awaraa reyrā k'īmari uchiadait'ee. Mamīda āchi mak'iara juataura p'anada–e pait'ee chi naapemak'a.

²³Ma reyrā jō wādak'āri māik'aapa āchi jua ek'ari p'anapataarāpa ne–inaa audú k'achia oo wādak'āri, rey awaraa uchiat'ee. Ma rey audua bait'ee māik'aapa ik'awaa bait'ee. ²⁴Māgí rey waibia pait'ee. Mamīda ichi itu māga pa–e pait'ee. Māgīpa ne–inaa k'īra t'ādoō jōpiit'ee. Eperāarāpa māga unudak'āri, p'era pik'a para beeit'ee. Jōmaweda irua oo bi pia uchiat'ee. Eperāarā poro waibiarā jōpiit'ee, Tachi Ak'ōre eperāarā chok'ara paara. ²⁵Ik'awaa bapariit'ee perā, eperāarā chok'ara k'ūrait'ee māik'aapa māgá āra p'oyaaitee. K'īsiait'ee ichita jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Iru jua ek'ari p'anapataarāpa irude ijāadait'ee mīda, irua āchi traicionaait'ee māik'aapa peepik'ooit'ee. Chōoit'ee It'aripema Rey ome. Mamīda māgīpa ichi k'īradoopa iru jōpiit'ee.

²⁶Ma k'āimok'araa pik'a badade pia ūri baji jarak'āri k'āima jōmasaa ma ne–inaa k'achia oodait'ee. Ma jarada wāara. Mamīda pia unuda awaraarāmaa jaranāaji, māga p'asait'ee taarāit'ee perā.

²⁷Ma t'ēpai mi, Daniel, juatau wēe beeji māik'aapa k'āima chok'ara k'ayaa beeji. Maap'eda p'irabaiji māik'aapa waya Babilonia eujādepema poro waibiarā ome michi mimia oomaa beeji. Mamīda audú k'īsia nībapachi ma k'āimok'araa pik'a badade unuda k'aurepa, p'oyaa k'awa–e pada perā k'āata jara k'inia baji.

Danielpa it'aa t'ida

9 ¹Mediadepema Jerjes warra, Darío naarapema año caldeorã^e rey bide, ²mia leemaa baji Tachi Ak'õre pedee jarapari Jeremiapa p'ãda. Ma Jeremiamaa Tachi Ak'õrepa p'ãpidade jara baji Jerusalén p'uuru jõdap'eda, chiwidi oo atadai naaweda, setenta años wãyaait'ee. ³Made k'ĩsiap'eda, mia Tachi Ak'õre Waibiamaa it'aa iidimaa beejì määk'aapa chupiria iidimaa beejì. Ma awara nek'o–ee irumaa it'aa t'ĩmaa beejì määk'aapa chi iapata p'aru jã beep'eda, it'abarre p'ora ìri su–ak'ì beejì. ⁴Mi Ak'õre Waibiamaa it'aa t'iji michi auk'arãpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa pari määk'aapa mia oopariida pari. Irumaa nãga jaraji: “Tachi Ak'õre, pì Jõmaarã Ak'õre Waibia; jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Mapa taipa pì waawepata. Pia ichita oopari pia jaradak'a pì k'inia iru p'anapataarã ome määk'aapa pì leyde jara bik'a oopataarã ome. ⁵Taipa p'ek'au k'achia oopata. Ne–inaa k'achia ooyaa p'anapata määk'aapa pia jara bik'a oodaamaa p'anapata. Pì leyde jara bik'a oodak'aa. ⁶Taipa pì pedee jarapataarã pedee ùridamaa p'anapata, ãra pì mimiapataarã mĩda määk'aapa pì pari pedeejida mĩda tai reyrãmaa, tai poro waibiarãmaa, tai chonaarãmaa määk'aapa israelitaarã jõmaarãmaa.

⁷Jõmaarã Ak'õre Waibia, pia ichita ne–inaa pia oopari. Mamĩda idi tai jõmaweda Judã eujãdepemaarã, Jerusalén p'uurudepemaarã, awaraa israelitaarã, k'ait'a p'anapataarã määk'aapa t'imf p'anapataarã paara, k'ira nejasia p'ani, pide ijã amaa p'anadap'edaa perã. Maperãpi pia tai awara–awaraa eujãdee atepiji.

⁸Tachi Ak'õre, tai mägã k'ira nejasia p'ani taipa, tai reyrãpa, tai poro waibiarãpa määk'aapa tai chonaarãpa paara pì k'irapite p'ek'au k'achia oopatap'edaa perã. ⁹Tachi Ak'õre, taipa pia oopi bik'a oodaamaa p'anapata mĩda, pia eperãarã chupiria k'awaapari määk'aapa achia p'ek'au k'achia oopata ãyaa bipari. ¹⁰Tachi Ak'õre, tai Ak'õre Waibia, taipa pì ley ùridamaa p'anapata määk'aapa oodaamaa p'anapata pia pì pedee jarapataarãmaa jarapida, ãra pì mimiapataarã paji mĩda. ¹¹Israelitaarã jõmaarãpa pì ley ùridamaa p'anapata määk'aapa pia jara bik'a oodaamaa p'anapata. Maperã pia tai k'achia ooji määk'aapa k'achiade baaipiji pì mimiapari Moisepa p'ãdade jara bik'a. Pia taimaa mãga ooji, pì k'irapite taipa p'ek'au k'achia oopatap'edaa perã. ¹²Na ne–inaa k'achiade baaipik'ãri, pia ooji tai israelitaarãmaa määk'aapa tai poro waibiarãmaa ooit'eeda adak'a. Pia na p'ek'au eujã oodak'ãriipa, apidaapa waide unudak'aa pia Jerusalén p'uurumaa ne–inaa k'achia oodak'a, pia tai k'ira unuamaa iru p'anapataarãmaa ma p'uuru jõpik'ãri. ¹³Tachi Ak'õre, tai Ak'õre Waibia, na jõmaweda p'asaji Moisepa ley p'ãdade

^e 9.1 Caldeorã jara k'inia bi Babilonia eujãdepemaarã.

jara bik'a. Mamīda taipa jiridak'aa oodait'ee pia jara bik'a māik'aapa taipa ne–inaa k'achia oopata oo amaadak'aa. Ichiaba jiridak'aa pi ūraa wāara jara bi k'awaadait'ee. ¹⁴ Maperā pia tai na k'achiade baaijiji. Tachi Ak'ōre, pia ichita ne–inaa pia oopari. Mamīda taipa pi ūraa ūridamaa p'anapata.

¹⁵ "Tachi Ak'ōre, pia pi jua ak'ipiji pi p'uuru pidaarāmaa, āchi Egipto eujādeepa uchiapik'āri. Maadamāiipa idi parumaa ma k'aurepa eperāarāpa pi t'ī t'o p'anapata. Mamīda taipa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapata. ¹⁶ Tachi Ak'ōre, pia mágá pi p'uuru pidaarā k'aripapariidak'a, irá auk'a tai chupiria k'awáaji māik'aapa waa k'irau banáaji Jerusalén p'uurudepemaarā ome, ma p'uuru péré perá māik'aapa pia ee awara bidade bairā. Jerusalén ik'aawa p'anapata eujādepemaarā jōmaarāpa pi p'uuru Jerusalén māik'aapa tai, pichi eperāarā oo iru p'ani, taipa māik'aapa tai chonaarāpa p'ek'au k'achia ooi awaa p'anapatap'edaa perā. ¹⁷ Tachi Ak'ōre, tai Ak'ōre Waibia, ūrīji mi, pi mimiaparipa it'aa t'īmaa bi māik'aapa chupiria iidimaa bi. Pia pichi te k'inia iru bi. Mapa waya pia ak'íji, ma te ituaba bairā t'et'aadap'edaa perā. Mágá jōmaarāpa pi t'ī waya t'o p'anapataadait'ee. ¹⁸ Taipa chupiria iidi jōni ūrīji māik'aapa tai ak'íji. Tai chupiria chitooni ak'íji māik'aapa p'uuru taipa pīmaa it'aa t'īpatap'edaamāi ak'íji ma p'uuru āri bairā. Taipa nágá it'aa t'īdak'aa k'isia p'anadairā taita k'achia wēe p'anapata. Jīp'a it'aa t'īpata k'awa p'anadairā pia eperāarā chupiria k'awaapari. ¹⁹ ¡Tachi Ak'ōre, ūrīji māik'aapa taipa ne–inaa k'achia oopata āyaa bīji! ¡Tachi Ak'ōre, tai ak'íji māik'aapa k'aripa chéji! ¡Tachi Ak'ōre, taarānāaji pia pi p'uuru māik'aapa pi eperāarā jirit'erada perā! ¡Michi Ak'ōre Waibia, tai, pichi eperāarāpa pīmaa aupai it'aa t'īpata! ¡Mapa tai chupiria k'awáaji!"

Tomia setenta

²⁰ Mágá mi Ak'ōre Waibiamaa it'aa t'īmaa beeji. Irumaa jaraji mia p'ek'au k'achia oopariida māik'aapa michi auk'arā, israelitaarāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa. Ma awara it'aa iidiji irua ee awara bida pari, ai naaweda iru te mama bada perā. ²¹ Perá k'ewarapema ne–animalaarā Tachi Ak'ōre–it'ee paapatap'edaa hora paji.^f

Mi mágá it'aa t'īmaa bide eperāk'a naaweda k'āimok'araadade unuda, Gabriel, wāabai cheji mi badamaa. ²² Irua mimaa mágaji:

^f 9.21 Na pedee p'āk'āri, Daniel Babilonia eujāde baji. Mamīda ichita k'irāpaji israelitaarāpa oopatap'edaa Tachi Ak'ōre tede ma te at'āri Jerusalende bak'āri. Mapa ewari chaa, tap'eda, k'ewara paara, irua k'irāpaji israelitaarāpa naaweda oopatap'edaa Tachi Ak'ōre tedepema altarde, iru–it'ee ne–animalaarā paadak'āri. Māga k'irāpak'āri, Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īpachi.

—Daniel, ñrá mî pîmaa cheji na ne–inaa k'awapide. ²³Pi ewaa it'aa t'îmaa beek'ári, Tachi Ak'õrepa ùriji. Mapa mî pîmaa jarade cheji pia lee bada k'áata jara k'inia bi. Irua pi audú k'inia iru bapari. Mapa mia jararu pia ùrîji.

²⁴Tachi Ak'õrepa tomia^g setenta awara biji pîchi auk'arâpa mãik'aapa pi p'uuru Tachi Ak'õre–it'ee awara bidadepemaarâpa Tachi Ak'õremaa áchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa jaradamerâ mãik'aapa irude waya ijâa p'aneedamerâ. Mãga oodak'ári, Tachi Ak'õrepa wêpapiit'ee ârapa p'ek'au k'achia oopata mãik'aapa irua âra ichita pia ak'î bapariit'ee. Maapai iru pedee jarapataarâpa k'âimok'araa pik'a bide unudap'edaak'a uchait'ee. Mapa waa k'âimok'araa pik'ada–e pait'ee. Ichiaba maapai Jeremiapa p'âda pia leedade jara bik'a, Tachi Ak'õre te chiwidi oodap'eda, iru–it'ee awara bidait'ee. ²⁵Na pedee pia k'awaaipia bi. Jaradak'âriipa Jerusalén chiwidi oo atanadamerâ, ma p'uurudepema poro waibia awara birutamaa tomia siete wâyaait'ee.^h Mâpai Jerusalén p'uuru chiwidi oodait'ee; chi calle, chi plaza, chi p'uuru t'iak'au bi muralla ome. Mamîda ma p'uuru oomaa p'anîrâ p'era jônipa k'îsia paraa p'anadait'ee. Maap'eda, tomia sesenta y dosⁱ wâyaait'ee Tachi Ak'õrepa jirit'erada pai naaweda. ²⁶Ma tomia sesenta y dos wâyaada t'êepai Ak'õrepa jirit'erada peet'aadait'ee. Maperâ ma p'uurudepemaarâ iru jua ek'ari p'aneeda–e pait'ee. Ma k'âyaara awaraa rey uchait'ee bi eere p'anîrâpa Jerusalén p'uuru Tachi Ak'õre te ome jôpit'aadait'ee. Atu p'anîde to chomapa p'uuru jôt'aaparik'a, mãga pik'a ma p'uuru jôdariit'ee. Ma t'êepai chõo para bait'ee mãik'aapa ma eujâdepema net'aa jôdait'ee ma jura chõo aumarutamaa. ²⁷Awaraa tomiade^j ma reypa pacto ooit'ee eperâarâ chok'ara ome. Mamîda ma tomia esa–auk'a bide irua jarait'ee waa ne–animalaarâ Tachi Ak'õre–it'ee paanaadamerâ mãik'aapa waa net'aa iru–it'ee tee chenaadamerâ. Maapai irua ne–inaa audú k'achia ooit'ee Tachi Ak'õre te ñri, chi it'îpiara bimâi, Tachi Ak'õrepa ewari awara bida paru misa iru jôpiit'ee.

Danielpa Tigris to ide unuda

10 ¹Persiadepema rey Ciro año õpee rey bide Tachi Ak'õrepa ne–inaa k'awapiji Daniel, ichiaba t'îjarapatap'edaa Beltsarmaa. Irumaa k'awapiji taarâpai jura paraait'ee. Danielpa mãga k'awaak'ári, k'awaji ma pedee wâara paji. T'êepai ma k'awapida jara k'inia bi pipiara

^g 9.24 Tomia ak'ári, jara k'inia–e baji ewari siete, tachia tomia k'awa p'anik'a. Nama tomia siete jara k'inia bi 'siete por siete'. Chi k'lawaa beerâpa jarapata ma tomia chaa jara k'inia bi siete años. Mãgá siete años por 'tomia setenta' cuatrocientos noventa años paji. ^h 9.25 Pia jarait'eera, cuarenta y nueve años wâyaait'ee. ⁱ 9.25 Pia jarait'eera, cuatrocientos treinta y cuatro años wâyaait'ee. ^j 9.27 Pia jarait'eera awaraa siete añode.

k'awaji k'āimok'araa pik'a bide. ²Maapai tomia õpee wāyaaru misa mi, Daniel, k'isia paraa nībapachi. ³Ma tomia õpee wāyaarude chik'o warraa k'o–e paji. Nechiara jida k'o–e paji māik'aapa vino jida to–e paji. Ma awara k'era jida p'uru–e paji. ⁴Naapema atanede ewari veinticuatrode, mi Tigris to waibia bi ide bainī baji. ⁵Mama bide pi–ia ak'ik'āri, unuji eperā p'aru linodee k'ada jī bi. Chi k'irride jīpari nēedee aupai ooda paji. ⁶Chi k'ap'ia māu pi–ia topacio īdaaparik'a īdaa baji. Chi k'ira pa tau īdaaparik'a īdaa baji. Chi tau t'ipitau urua nībik'a baji. Chi jua, chi biiri ome bronce irradak'a urua p'anajida. Pedee k'āri, ūriji eperāarā cho–k'ara pedee p'anik'a.

⁷Mi, Danielpapai ma k'āimok'araa pik'a bi unuji. Mi k'öp'āyoorāpa maarepida unuda–e paji mīda, audú p'eradachida māik'aapa p'irak'oodachida miruk'oodaridait'ee. ⁸Mia mǎgá ma k'āimok'araa pik'a bi unuk'āri, apida mi ome bee–e paji. P'era nībipa mi juatau wēe beejī māik'aapa k'ira p'awatidachi. ⁹Māpai mia ma eperā mimaa pedee bi ūrik'āri, mi k'ira k'ī eujāde barrobaī baainaji. Mama mi pia k'āidachi.

¹⁰Māga bide ma eperāpa mi juade jita ataji sinapotepa beemerā.

¹¹Māpai mimaa mǎgaji:

—Daniel, Tachi Ak'ōrepa pi audú k'inia iru bapari. Mapa mi pēiji pi ak'ide chemerā. P'irabāiji māik'aapa pia ūrīji mia pīmaa jararu.

Irua māga jarak'āri, mi biiri wēree bainī beejī.

¹²Māpai mimaa mǎgaji:

—Daniel, p'eranáaji. Pia k'awa k'inia beedak'āriipa k'āata jara k'inia bi Tachi Ak'ōrepa pīmaa k'awapida, pi audua–ee beejī. Mapa pia naapiara it'aa iididak'āriipa, Tachi Ak'ōrepa ūriji māik'aapa mi namaa pēiji.

¹³Mamīda k'āima veintiuno paru misa, netuara poro waibia eerepema ángel waibiapa mi chepimaa beejī. Mǎgipa Persiadepema rey ichi jua ek'ari beerā ome ak'ipari. Mama mi iru ome chōomaa beejī. Mamīda Tachi Ak'ōre eerepema angeleerā poro waibia Miguelpa mi k'aripa cheji.

¹⁴Mǎgá mi pīmaa jarateede cheji ewari cherude pichi auk'aarā ome k'āata p'asait'ee. Ma k'awapida nāga jara k'inia bi.

¹⁵Ma eperā pedeemaa bide, mi k'ira edaa ak'i baji; maarepida pedee–ee. ¹⁶Māga bide awaraa eperāk'a bipa mi it'ai t'ōbait'aaji.

Māpai mi k'irapite bainī badamaa mia mǎgaji:

—Michi Waibia, na k'āimok'araa pik'a bi k'aurepa mi audú k'isia paraa māik'aapa juatau wēe nībida aji. ¹⁷ǎSǎgá mi, pi mimiapari pi ome pedeeima, nǎgá juatau wēe nībide māik'aapa iyapaa paara wēe nībide?

¹⁸Māpai ma eperāk'a bipa waya mi t'ōbait'aaji. Mǎgá mi juatau paraa beejī.

¹⁹Māga bide irua mimaa mǎgaji:

—¡P'eranáaji! ¡K'āiwee baparīiji! Tachi Ak'ōrepa pi k'inia iru bapari. ¡Mapa sōcharra béiji!

Mimaa mąga jara bide, mi t'arı o-ıa beejı mąik'aapa mągaji:
—Michi Waibia, pedeeji ırapi pia mi waya juataura papida perā.

²⁰Māpai irua mimaa mągaji:

—¿Pia k'awa bik'ā aji, sāap'eda mi pi ak'ide cheji? Tachi Ak'ōrepa pımaa k'awapida jara k'ınia bi jarap'eda, mi waya chōonait'ee ma Persiadepema netuara eerepema ángel waibia ome. Ma ome chōo aupak'arı, Greciadepema netuara eerepema ángel waibia cheit'ee.

²¹Mamıda mąga p'asai naaweda, mia pımaa jarait'ee librode pedee wāarata p'ā bidepema. Mi mągá ma netuara eerepema angeleerā ome chōomaa bak'arı, jıp'a it'aripema angeleerā poro waibia Mıguélpata mi k'aripait'ee. Irua parā israelitaarā rey, ichi jua ek'ari beerā ome ak'ıpari.

11 ¹Mediadepema rey Darío naarapema año rey bide mia iru k'aripaji.^k

Sur eerepema reyrā norte eerepema reyrā ome

²Írá mia pımaa wāarata k'awapiit'ee. Persia eujāde awaraa reyrā ōpee uchiadait'ee. Maap'eda ma reyrā ōpee eere awaraa rey uchiait'ee. Mągı apemaarā reyrā k'āyaara p'arat'ara bait'ee. Mągá ma p'arat'ara bi k'aurepa juataura beek'arı, ichi jua ek'ari beerā imıait'ee Greciadepema rey ome chōo k'ınia p'anadamerā. ³Mamıda ma t'ēepai awaraa rey uchiait'ee. Mągı juataura bait'ee mąik'aapa chōo k'awaa bait'ee. Eujā waibia ichi-it'ee jarı ata wāıt'ee mąik'aapa ichi jua ek'ari biit'ee. Mągá rey waibia chōo k'awaa bait'ee perā, ichia oo k'iniata oo wāıt'ee.

⁴Mamıda mąga bide ichi jua ek'ari beerā awara-awaraa p'anadadait'ee; ūk'uru norte eere, ūk'uru oriente eere, ūk'uru sur eere mąik'aapa ūk'uru occidente eere. Irudeepa uchiadait'eerā reyrā pada-e pait'ee. Ma awara iru naaweda juataura baji mıda, ma awara-awaraa p'anadap'edaarā poro waibiarā mak'iara juataura p'anada-e pait'ee, Tachi Ak'ōrepa āra mągá awara-awaraa p'anapiit'ee perā mągá reydeerāpa ma eujā āchi jua ek'ari iru p'ananaadamerā.

⁵Ma t'ēepai ma sur eeree^l wādap'edaarā rey juataura beeit'ee. Mamıda soldaorā poro waibiarādepema aba iru k'āyaara juataura beeit'ee mąik'aapa norte eerepema^m eujā waibiara bi ichi jua ek'ari iru beeit'ee.

⁶Año chok'ara wāyaak'arı, sur eerepema reyⁿ pacto ooit'ee ma norte eerepema rey^o ome chōoda-ee p'anapataadait'ee. Ma sur eerepema reypa ichi k'au teit'ee norte eerepema reymaa miak'aidamerā, mągá chōoda-ee p'anapataadai jıak'aapa. Mamıda pia uchıa-e pait'ee. Ma

^k 11.1 Ūk'uruurāpa k'ısiapata 'ıru' ak'arı, jara k'ınia baji angeleerā poro waibia, Miguel.

^l 11.5 Sur eeree ak'arı, jara k'ınia bi Israel eujā sur eere. ^m 11.5 Norte eere ak'arı, jara k'ınia bi Israel eujā norte eere. ⁿ 11.6 Sur eerepema rey ak'arı, jara k'ınia bi Egipto eujādepema rey. ^o 11.6 Norte eerepema rey ak'arı, jara k'ınia bi Siria eujādepema rey.

norte eerepema rey taarā ba–e pait'ee. Ma wēra waibiara pai k'āyaara, norte eerepemaarāpa iru traicionadait'ee. Iru, chi imik'ira, chi warra māik'aapa chi mimiapataarā paara peek'oodait'ee. ⁷Maapai ma wēra ēreerādepema chi ak'ōre pari rey beep'eda, ichi soldaorā ome chōonadait'ee norte eerepema soldaorā ome māik'aapa āra murallapa t'iak'au bimāi jāri ata wādait'ee. Māgá māgiirāpa ma norte eerepema soldaorā p'oyaadait'ee. ⁸Āra ak'ōre waibia apataarā juapa metaldee ooda ateedait'ee Egipto eujādee, awaraa ne–inaa pi–ia nēedee ooda māik'aapa p'arat'adee ooda ome. Ma t'ēpai año chok'ara–ee wāyaarude, ma norte eerepema rey ichiak'au bidait'ee. ⁹Maap'eda norte eerepema rey chōonait'ee sur eerepemaarā ome. Mamīda p'oyaa–e pak'āri, āpītee wāit'ee ichi eujādee.

¹⁰T'ēpai norte eerepema rey warrarāpa soldaorā cho–k'ara chip'e atadait'ee waya sur eerepemaarā ome chōonadait'ee. Ma warrarādepema aba ichi soldaorā ome māgá chōonadak'āri, āchi chōo wārutamaa sur eerepemaarā eujā jō wādait'ee, to choma nibeek'āri, ne–inaa jōparik'a. Māgá chōo wādapa, sur eerepema rey p'uuru waibia murallapa t'iak'au bimāi panadait'ee. ¹¹Māga unuk'āri, sur eerepema rey audú k'īraudariit'ee norte eerepema rey ome. Iru ome chōode uchait'ee māik'aapa norte eerepemaarā cho–k'ara p'anadait'ee mīda, ichia āra p'oyaait'ee. ¹²Māgá sur eerepema reypa ma norte eerepema soldaorā p'oyaak'āri, audua beeit'ee māik'aapa ma norte eerepemaarā cho–k'ara peepiit'ee. Mamīda irua norte eerepemaarā ichi jua ek'ari taarā iru ba–e pait'ee, ¹³norte eerepema reypa awaraa soldaorā chok'araara naaweda iru bada k'āyaara chip'e atait'ee perā. Maap'eda, año chok'ara–ee wāyaak'āri, ichi soldaorā chok'ara, arma, net'aa pia ome waya sur eerepemaarā ome chōonadait'ee.

¹⁴Daniel, māga p'asak'āri, eperāarā chok'ara sur eerepema rey jua ek'ariipa uchua k'inia p'anedait'ee. Ichiaba pichi eujādepemaarā,^p eperāarā k'achia–idaa beerā auk'a iru jua ek'ariipa uchua k'inia p'anadait'ee. Mamīda āchia oo k'inia p'anik'a ooda–e pait'ee. Māgá pia k'āimok'araa pik'a bide unudak'a p'asait'ee. ¹⁵Maap'eda norte eerepema rey cheit'ee māik'aapa rampa oopiit'ee, madeepa t'īudamerā p'uuru murallapa t'iak'au beede. Māgá māgee p'uuru p'oyaadait'ee. Sur eerepema soldaorā sōcharra beerāpa pida ne–inaa p'oyaa ooda–e pait'ee, āchi k'īra unuamaa iru p'anapataarā ma p'uurude t'īunaadamerā. ¹⁶Ma norte eerepema reypa ichia oo k'iniata ooit'ee ichia p'oyaadaarā ome. Apidaapa iru ome p'oyaada–e pait'ee. Māgá iru pāchi Eujā Pi–ia Bide^q beeit'ee māik'aapa ma eujā ichi jua ek'ari iru bide, ichia ma eujādepema

^p 11.14 Daniel israelita paji perā, angelpa 'pichi eujādepemaarā' ak'āri, jara k'inia bi israelitaarā. ^q 11.16 Eujā Pi–ia Bi jara k'inia bi Israel eujā.

ne–inaa āri wāit'ee. ¹⁷Ma norte eerepema reypa k'isiait'ee soldaorā ichi jua ek'ari beerā jōmaweda chip'e atap'eda, sur eerepemaarā ome chōonait'ee. Mamīda māga ooi k'āyaara, pacto ooit'ee sur eerepema rey ome. Ichi k'au teeit'ee ma sur eerepema reymaa iru ome miak'āimerā, māgá chōoda–ee p'anapataadai jīak'aapa māk'aapa māgá ma eujā ichi jua ek'ari beei jīak'aapa. Mamīda ichia k'isia bik'a uchia–e pait'ee. ¹⁸T'ēepai p'uuru p'usa ide p'anapataarā ome chōonait'ee māk'aapa mairā chok'ara p'oyaaait'ee. Mamīda ma p'oyaada k'aurepa ichi audua beek'āri, ma eujādepema soldaorā poro waibiapa iru p'oyaaait'ee māk'aapa k'ira nejasia beepiit'ee. ¹⁹Maap'eda ma norte eerepema rey ichi soldaorā ome āpītee wādait'ee āchi eujādee; āchi p'uuru murallapa t'iak'au beede. Mamīda ma wādade ma norte eerepema rey waibia k'achiade baaip'eda, piuit'ee. Māgá iru waa unuda–e pait'ee.

²⁰Ma norte eerepema rey eere awaraa rey uchiat'ee. Māgīpa ichi jua ek'ari eujā pia iru bait'ee. Maperā impuesto p'aapipari pēiit'ee ichi jua ek'ari beerā jōmaarāmaa ichi–it'ee p'arat'a p'aapimerā. Mamīda taarā–e rey bide iru piuit'ee, chōode wā–e bi mīda.

²¹Ma rey pari awaraa rey uchiat'ee. Māgí ne–inaa k'achia ooyaa bait'ee. Awaraa reyrāk'a ba–e pait'ee, rey ēreerādeepa uchia–e pait'ee perā. Ma awara ichi jua ek'ari beerāpa iru awara bida–e pait'ee āchi rey beemerā. Mamīda āra atu p'anide, irua āra k'ūra bīpa rey mimiade beeiit'ee. ²²Ichi k'ira unuamaa iru p'anapataarā jōmaweda jōpiit'ee, to choma nībeek'āri, ne–inaa jōparik'a. Ichiaba māga ooit'ee ichi ome pacto oodap'edaarā poro waibia ome. ²³Ichi ome pacto oodap'edaarā k'ūrait'ee māk'aapa ichi eere eperāarā chok'ara–ee p'anadait'ee mīda, ma eujādepemaarā ichi jua ek'ari p'e iru beeiit'ee. ²⁴Awara–awaraa eujā ichi jua ek'ari beedepema net'aara iru p'anapataarā k'āiwee p'anadak'āri, āchi atu p'anide, ichia ne–inaa oonait'ee ichi ak'ōreerāpa wa ichi chonaarāpa p'oyaa ooda–e p'anadap'edaa. Ma eujādepemaarā net'aa pia jāri ata wāit'ee māk'aapa ma net'aa ichi ome nipapataarāmaa jedeit'ee. Ichiaba k'isiait'ee p'uuru murallapa t'iak'au bee p'oyaaait'ee. Mamīda taarā–e nide māga ooit'ee.

²⁵Ichi māgá waibia, sōcharra beek'āri, soldaorā chok'ara chip'e atap'eda, sur eerepema rey ome chōonadait'ee. Mapa sur eerepema reypa ichi soldaorā chok'araara chip'e atap'eda, iru ome auk'a chōode uchiadait'ee. Mamīda sur eerepemaarāpa iru traicionaadait'ee. Ma k'aurepa iru k'ira unuamaa iru p'anapataarā p'oyaa–e pait'ee. ²⁶Ma rey ome mesade nek'opataarāpa iru traicionaadait'ee. Ma k'aurepa iru k'ira unuamaa iru p'anapataarāpa iru soldaorā chok'ara peepik'oodait'ee. ²⁷Maap'eda ma reyrā omé mesa abaade su–ak'i p'aneedait'ee. Mamīda jīp'a k'isiadait'ee ne–inaa k'achia oodait'ee māk'aapa āchi omeeweda seewa jaradait'ee. Mamīda apidaapa ooda–e pait'ee āchia oo k'inia

p'anik'a, at'āri ewari ma-it'ee awara bida pa-e bairā. ²⁸Maap'eda ma norte eerepema rey āpītee wāit'ee ichi eujādee. Ateedait'ee ne-inaa pi-ia ma chōodap'edaade jāri atadap'edaa. Mamīda ichi eujādee wāde, Tachi Ak'ōre ome pacto oodap'edaarā īri wāit'ee āra k'achia oode. Āra eujāde pak'āri, ichia jōmaweda ne-inaa k'achia oo k'iniata ooit'ee. Maap'eda ichi eujādee wāit'ee.

²⁹'Ma t'ēpai Tachi Ak'ōrepa ewari ma-it'ee awara bida pak'āri, norte eerepema reypa soldaarā chok'ara chip'e atap'eda, waya sur eerepemaarā ome chōonait'ee. Mamīda ma chōo p'oyaada-e pait'ee āchia naaweda oodap'edaak'a, ³⁰occidente eerepema soldaarā barcode chedap'eda, iru ome chōodait'ee perā. Māga oodak'āri, iru k'isia nībeeit'ee. Mapa iru eere p'aniirā p'eradait'ee māik'aapa āpītee jīchodait'ee. Māga p'asak'āri, ma norte eerepema rey k'īrau nībīpa Tachi Ak'ōrede ijāapataarā jirinait'ee peek'oodait'ee. Jōdee pia ak'ipariit'ee Tachi Ak'ōrede ijāa amaarutaarā.

³¹'Maapai ichi soldaarāpa ne-inaa k'achia oodait'ee Tachi Ak'ōre tede, ma te murallapa t'iak'au bi mīda. Jaradait'ee mama ne-animalaarā Tachi Ak'ōre-it'ee paanaadamerā māik'aapa ne-inaa audú k'achia bidait'ee māga oopatap'edaamāi. ³²Irua ma ijāa amaadap'edaarā k'ūrait'ee, auk'a mama ne-inaa k'achia oodamerā. Mamīda Tachi Ak'ōre wāara k'awa p'aniirāpa choopataadait'ee āchia ijāa p'anide māik'aapa ma reypa oopi bik'a oodak'aa pait'ee. ³³Maapai āchi t'āidepema k'isia k'awaa beerāpa eperāarā chok'araarāmaa jarateedait'ee. Mamīda ma k'isia k'awaa beerā ūk'uru espadapa peek'oodait'ee; ūk'uru paak'oodait'ee; ūk'uru āra net'aa p'e iru p'ani jōmaweda jāri p'e atadap'eda, esclavo papidait'ee māik'aapa awaraa eujādee ateedait'ee. Mak'iara taarā māga oo iru p'anada-e pait'ee. ³⁴Āra mágá ne-inaa k'achiade baaidak'āri, eperāarā chok'ara-e p'aniirāpa k'aripadait'ee. Mamīda eperāarā chok'ara seewatapai āra ome araa p'ana chedait'ee. ³⁵Ichiaba ma jarateepataarā ūk'uru jiridait'ee miapidait'ee. Tachi Ak'ōrepa māga p'asapiit'ee, ma jarateepataarā p'ek'au k'achia wēe p'aneedamerā iru ewari waibia ewate paru misa.

³⁶'Norte eerepema reypa ichia oo k'iniata oopariit'ee. Audua beeit'ee māik'aapa k'isiapariit'ee ichita ak'ōre waibia apataarā jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Audú pedee k'achia pedeepariit'ee Jōmaarā Ak'ōre Waibia āpīte. Māga oopariit'ee Tachi Ak'ōrepa waa k'īrau choo-e parumaa māik'aapa iru miapirumaa, Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bik'a ne-inaa jōmaweda p'asait'ee perā. ³⁷Ma reypa ak'ōre waibiarā apata apida waawee-e pait'ee; ichi chonaarā ak'ōre waibiarā, wēraarāpa it'aa t'īpata ak'ōre waibiarā māik'aapa awaraa ak'ōre waibia apataarā jida. Ma k'āyaara k'isiapariit'ee ichita waibiara bi jōmaarā ak'ōre waibia apataarā k'āyaara. ³⁸Mamīda, murallapa t'iak'au bee jāpari ak'ōre waibia apata iru bapariit'ee ichi ak'ōre waibiak'a. Māga ooit'ee, ichi chonaarāpa māgee ak'ōre waibia k'awada-e paji mīda. Ma ak'ōre waibia

apata-it'ee teepariit'ee nēe, p'arat'a, māu pi-ia māik'aapa awaraa net'aa pi-ia. ³⁹Awaraa eujādepemaarā ak'ōre waibia apatade ijāapataarāpa k'aripadait'ee māgee murallapa t'iak'au beede iru k'īra unuamaa iru p'anapataarā t'īunaadamerā. Iru māgá waawepataarā pia ak'ipariit'ee. Iru āchi ak'ōre waibiak'a iru p'anapataadait'ee perā, irua āchi eperāarā poro waibiarā papiit'ee māik'aapa eujā awara-awaraa āchi jua ek'ari biit'ee ma eujā ak'ipataadamerā.

⁴⁰Tachi Ak'ōrepa ewari ma-it'ee awara bida pak'āri, sur eerepema rey ma norte eerepema rey ome chōode cheit'ee. Māpai ma norte eerepema rey sur eerepemaarā ome chōode uchait'ee nāumia pa tau p'orep'orepari cheruk'a. Ma eujā jōmaweda ūu pik'a wāit'ee carretapa, soldaorā caballoorā ĩri wāpataarāpa māik'aapa barcopa. Māgá eujā awara-awaraa chok'ara jāri ata wādait'ee. ⁴¹Ichiaba ma norte eerepema rey chōonait'ee pāchia Eujā Pi-ia Bi apatade māik'aapa ma eujādepemaarā cho-k'ara peek'ooit'ee. Mamīda iru juadeepa uchiadait'ee Edom eujādepemaarā, Moab eujādepemaarā māik'aapa Amón eujādepemaarā chok'ara. ⁴²Irua awara-awaraa eujā chok'ara ichi jua ek'ari p'e iru beeit'ee. Mapa Egipto eujā paara iru juadeepa uchiae-pait'ee. ⁴³Egiptodepema nēe, p'arat'a māik'aapa ne-inaa pi-ia jōmaweda jāri p'e atait'ee. Ichiaba Libia eujādepemaarā māik'aapa Etiopía eujādepemaarā iru jua ek'ari p'anedait'ee. ⁴⁴Mamīda irua oriente eereepa māik'aapa norte eereepa pedee jara pēidap'edaa ūrik'āri, p'erait'ee. Māpai k'īraudaip'eda, māirā ome chōode māik'aapa jōpide wāit'ee. ⁴⁵Mamaa wāpari ode wārude ichi rey te ne-ēdee ooda bainī biit'ee p'usa,^r Tachi Ak'ōre Ee Pi-ia apata awara bida esajāk'a. Mama piuit'ee. Apidaapa iru madeepa p'oyaa k'aripada-e pait'ee.

Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate

12 ¹Maapai pichi auk'aarā ak'ipari, angeleerā poro waibia Miguelpa k'aripade cheit'ee. Eperāarā audú chupiria chitoonadait'ee. Na eujādepemaarā awara-awaraa p'anedak'āriipa ma ewate parumaa, eperāarā audupiara chupiria chitoonada-e pait'ee. Maapai Tachi Ak'ōrepa pichi auk'aarā k'aripait'ee; chi it'aripema chok'ai p'aniirā librode t'ī p'ā iru p'aniirā. ²Piudap'edaarā cho-k'ara jāirade yooro p'ora padai p'aniirā chok'ai p'irabaidait'ee. Eperāarā k'āi p'anadap'eda, ĩrimapatak'a, māga pik'a māirā ūk'uru p'irabaidait'ee māik'aapa it'ari p'ananadait'ee. Awaraarā k'īra nejasia p'anedait'ee māik'aapa ichita k'achiade p'anadait'ee. ³K'īsia k'awaa beerā, chi eperāarāmaa o pia ak'ipidap'edaarā, k'īra wāree p'anedait'ee it'aripema k'īra wāreek'a. ¡Ichita pi-ia ĩdaapariidait'ee lucero ĩdaaparik'a!

^r 11.45 K'īsiapata na p'usa jara k'inia bi Mar Mediterráneo.

4 Mamīda Daniel, mia pedee jarada pia p'āmaa bi pirāji māik'aapa sellopa k'ara bji, mia jaradak'a parumaa. Maapai eperārā chok'ara awara-awaraa eujādee wādait'ee ne-inaa k'īra t'ādo, mia pīmaa jarada paara, waapiara k'awaa k'iniapa.

5 Māpai mi, Danielpa awaraa eperāk'a bee omé unuji; aba to ide bainī baji, chi apema to k'īraik'a eere bainī baji. 6 Māga nīde ma ángel p'aru linodee jī bada ma to īri bainī baji.

Māpai ma omeedepema abaapa irumaa iidiji:

—¿Sāapai p'asait'eema aji, ma ne-inaa tachi p'era pik'apipari?

7 Māpai mia ak'iji ma eperāk'a p'aru linodee jī bada to īri bainī bi. Māgīpa ichi jua omeeweda it'aa iak'āri, mia ūri baji irua nāga juraak'āri chi ichita bapari k'īrapite:

—Año ōpee ap'eda esa-auk'a wāyaait'ee Tachi Ak'ōre eperārā juatau wēe p'aneerutamaa. Maapai ma jōma jōit'eeda aji.

8 Mia ūriji irua jarada. Mamīda maarepida k'awa-e paji k'āata jara k'inia baji. Mapa irumaa iidiji:

—Tachi Waibia, ¿t'ēepai k'āata p'asait'eema? aji.

9 Māpai irua p'anauji:

—Daniel, waa k'īsia nībināaji. Tachi Ak'ōrede ijāaparīji. Mia jarada jaraik'araa bi, mia jaradak'a p'asai naaweda. 10 Eperārā chok'ara chupiria chitoo needait'ee ma pedeede jaradak'a k'achiarā juade baaidak'āri. Mamīda madeepa uchiadak'āri, p'ek'au k'achia wēe p'anedait'ee māik'aapa ne-inaa k'achia oodak'aa pait'ee. Jōdee ne-inaa k'achia ooyaa beerāpa ne-inaa k'achia oopataadait'ee. Māirādepema apidaapa ma pedee jarada maarepida k'awada-e pait'ee. Mamīda k'īsia k'awaa beerāpa jōmaweda k'awaadait'ee. 11 Waa ne-animalaarā ewari chaa paanaadamerā jaradak'āriipa māik'aapa ma ne-inaa audú k'achia Tachi Ak'ōre tede bidak'āriipa ewari^s mil doscientos noventa wāyaait'ee. 12 O-ia bait'ee chi choo bi Tachi Ak'ōrede ijāa bide ewari^t mil trescientos treinta y cinco wāyaaru misa. 13 Mamīda pi, Daniel, Tachi Ak'ōrede ijāaparīji pichi piurumaa. Māpai pi īiit'ee. Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate pak'āri, pi chok'ai p'irabaiit'ee māik'aapa atait'ee ne-inaa pi-ia Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bidepema ichideerā-it'ee.

^s 12.11 Ewari ak'āri, jara k'inia-e bi veinticuatro horas tachia ewari k'awaapatak'a.

^t 12.12 Ewari ak'āri, jara k'inia-e bi veinticuatro horas tachia ewari k'awaapatak'a.

Jonás

Tachi Ak'õre pedee jarapari Jonás ome p'asada

Introducción

Libro Jonás awaraa libro k'ãyaara nepiri bi eperã Tachi Ak'õrepa jaradak'a oo–e padamaa p'asada. Na libro leedak'ãri, unudai Tachi Ak'õre pedee jarapari Jonapa oo k'inia–e pada Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Irua jaraji Jonás wãmerã Nínive pidaarãmaa jarade áchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa oo amaadamerã (cap. 1). Mamãda Jonapa oo k'inia–e paji. Ma k'aurepa perã p'usade piuit'ee paji. Mãgã perã piu wãde Jonapa jaraji ooit'ee Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Wãji jarade Nínive pidaarãmaa Tachi Ak'õrepa ooit'ee bada áchi ome. Ijãajida mãik'aapa waa ooda–e paji áchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa. Mapa Tachi Ak'õrepa ma p'uuru pidaarã chupiria k'awaaji (cap. 2–3). Jonapa mãga unuk'ãri, k'ĩraudachi Tachi Ak'õre ome, oo–e pada perã ichia jaradak'a (cap. 4).

Na librode unudai Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bi mãik'aapa chupiria k'awaayaa bapari. Tachi Ak'õrepa chupiria k'awaapari p'uuru pidaarã ãrapa ne–inaa k'achia oo p'ani oo amaadak'ãri mãik'aapa wãara t'ãriipa irude ijãadak'ãri mãik'aapa oodak'ãri irua jara bik'a. Irua p'uuru pidaarã mãgã chupiria k'awaapari, mãgiirã ichi p'uuru pidaarã–e mĩda.

Jonapa oo–e pada Tachi Ak'õrepa jaradak'a

1 ¹Jonás, Amitay warra, Tachi Ak'õre pedee jarapari paji. Ewari aba Tachi Ak'õrepa irumaa mãgaji: ²“Wãji p'uuru waibia Ninivedee mãik'aapa jarãji mia ne–inaa k'achia ooit'ee, mi baparimãiipa mia unu bairã áchia ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapata.”

Jonás miruda

³Mamãda Jonás Tachi Ak'õre k'ĩrapiteepa miru k'iniapa, Tarsis p'uurudee wãji. Mamaa wãrude Jope p'uuru, p'usa ide badamaa wãji. Mama panak'ãri, unuji barco Tarsis p'uurudee wãit'ee bi. Mãpai ichi

pasaje p'aap'eda, ma barcode batauji aide wã nipadap'edaarã ome.

⁴Mamída ma wãrude Tachi Ak'õrepa nãumia golpe p'uapiji. P'usara t'o nĩbeek'ãri, ma barco t'oop'edariik'a nĩbeeji.

⁵Mãpai ma barcode mimiapataarã p'era jõnĩpa ãchi chaachaa it'aa t'ĩmaa p'aneejida ãchi ak'õre waibia apatap'edaamaa. Mãga oojida ma p'usa t'umãtii jĩak'aapa. Ma awara net'aa ma barcode atee wãdap'edaa toidaa bat'ak'oojida barco wẽsaadaimerã. Mamída ai naaweda Jonás barcode edú wãp'eda, pia k'ãi nĩbaji.

⁶Maperã ma barco p'erapari irumaa wãp'eda, mãgaji:

—¿Sãap'eda pi nama k'ãi nĩbima? ¿P'irabãiji mãik'aapa it'aa t'ĩji pichi Ak'õre Waibiamaa! Mãgã irua tachi chupĩria k'awaaisk'a piunaadamerã.

⁷Mãimisa ma barcode mimiapataarãpa ãchi pitapai mãgajida:

—Suerte jemenedãma k'awaadait'ee k'ai k'aurépata tachi nãgã na k'achiade p'ani.

Mãga oodak'ãri, Jonamaata uchijai. Mãgã k'awaajida iru k'aurépata ma k'achiade p'ani. ⁸Mapa irumaa mãgajida:

—Jarãji sãap'eda tachi na k'achiade p'ani. ¿Pi k'ãare mimiaata ooparima? ¿Sãmãik'aapa cheruma? ¿Pi sãpemama? ¿Pi chisãgĩ p'uurudepemama? ajida.

⁹Mãpai Jonapa p'anauji:

—Mi hebreo. Mia it'aripema Ak'õre Waibiade ijãapari. Iruata p'usa mãik'aapa eujã oojida aji.

¹⁰Mãpai Jonapa ma barcode mimiapataarãmaa nepiriji ichi Tachi Ak'õre ik'aawaapa miru wã. Mãga ùridak'ãri, audupiara p'eradachida mãik'aapa iidijida:

—¿Sãap'eda mãga oojima? ajida.

¹¹Mãimisa p'usa audupiara t'o nĩbeeji. Mapa irumaa iidijida:

—¿Pi ome k'ãata oodait'eema ajida, na p'usa ip'ii ùu beemerã?

Jonás chik'o choma bipa mit'aada

¹²Mãpai Jonapa mãgaji:

—Parã chupĩria jõni na nãumia k'aurepa mãik'aapa p'usa t'o nĩbi k'aurepa. Mia pia k'awa bi mi k'aurépata nãga jõni. Mi jita atadap'eda, p'usa jãde bat'at'áati. Mãgã p'usa ip'ii ùu beeyada aji.

¹³Mamída ma barcode mimiapataarãpa audupiara wiijida ma barco to idee atedait'ee. Mamída p'oyaada—e paji waapiara p'usara nĩbeeda perã.

¹⁴Mãpai Tachi Ak'õremaa chupĩria iidijida: “Tachi Ak'õre, pia oopari pichia k'inia bik'a. Maperã tai piupinãaji na eperã piuru k'aurepa. Ma awara ichia ne—inaa k'achia oo—e paji pĩrã, taipa ooruta k'achia bida anaapãde” ajida.

¹⁵Mãga jaradap'eda, Jonás jita atajida mãik'aapa toidú bat'at'aajida. Mãgã p'usa ip'ii ùu beeji. ¹⁶Mãga unudak'ãri, ma barcode

mimiapataarãpa Tachi Ak'õre waawee p'aneejida mãik'aapa p'usa ide wiibaidap'eda, ne–animal peejida mãik'aapa iru–it'ee paajida. Ichiaba ãchia jarajida ne–inaa iru–it'ee oodait'ee.

¹⁷Ai naaweda chik'o choma Tachi Ak'õrepa jirit'era iru badapa Jonás mit'aaji. Jonás k'ãima õpee ma chik'o bide baji.

Jonás it'aa t'ida

2 ¹Mãpai Jonapa ma chik'o bideepa Tachi Ak'õremaa nãga it'aa t'iji: ² “Ak'õre Waibia, mi t'ãri ma–ãri nĩbak'ãri, pĩmaa it'aa t'iji. Mãpai pia mi pedee ùriji. Piudap'edaarã p'anapataarãmãiipa pik'a mia pĩmaa it'aa iidiji. Mãpai pia mi pedee ùriji. ³P'usa jã nãpia bimãi pia mi bat'apit'aaji mãik'aapa p'usapa mi pira atapachi. Pia pẽida p'usa mi ìri wãyaajida. ⁴Mãimisa mia k'ĩsijaji: ‘Pĩ k'ĩrapiteepa mi jëret'aaji. ¿ĩrá sãgã pi temaa wãit'eema?’ ⁵P'usapa mi pira ataji mãik'aapa p'usa mi ìri cheji. Mãga bide michi porode lamak'a beepa pĩradaipachida. ⁶Nãpiadee t'aa wã nipaji. Paniapa mi mi pik'at'aaji. Mama presok'a ichita beelit'ee paji. Mamĩda pi, mi Ak'õre Waibiapa mi k'aripa ataji ma piu wãdadeepa. ⁷Mi k'ap'iadeepa mi jaure uchìa wãk'ãri, mia pi, Ak'õre Waibia, k'ĩrãpaji. Mãpai pi it'aripema tedeepa mia chupĩria iidida ùriji. ⁸Chi ne–inaa juapa ooda vale–e baiði k'ĩrapite it'aa t'ĩpataarã pide ijãadaamaa p'anapata. Mapa ãrapa k'awada–e p'ani pia ãra chupĩria k'awaa bi. ⁹Mamĩda michi t'ãriipa k'aride pĩmaa gracias jarapariit'ee mãik'aapa ne–animalaarã pi–it'ee paapiit'ee. Ma awara mia pĩmaa jaradak'a ooit'ee. ¡Pi, mi Ak'õre Waibiapapai eperãarã k'aripapari!”

¹⁰Mãpai Tachi Ak'õrepa ma chik'o to idee pëiji mama Jonás ãp'ot'aamerã.

Jonapa ooda Tachi Ak'õrepa jaradak'a

3 ¹Ma t'ëepai Tachi Ak'õrepa waya Jonamaa mãgaji: ²“Wãji p'uuru waibia Ninivedee mãik'aapa jarãji mia pĩmaa jarapiru.”

³Mãpai Jonás wãji Nĩnive p'uurudee Tachi Ak'õrepa irumaa jaradak'a. Nĩnive p'uuru audú waibia baji. Ma p'uuru jõma wãyaait'ee ewari õpee t'iapachida. ⁴Jonás ma p'uurude panap'eda, ewari aba tap'edadeepa k'ewara parumaa nãgã golpe jara nipapachi: “¡Ewari cuarenta parumaa Jõmaarã Ak'õre Waibiapa Nĩnive p'uuru jõma jõt'aait'ee!”

⁵Mãga ùridak'ãri, Ninivedepemaarãpa Tachi Ak'õrepa jara pẽida ijãa p'aneejida mãik'aapa nãga jarajida: “Nek'oda–ee Tachi Ak'õremaa chupĩria iidimaa p'anedait'eeda” ajida. Maperã chi waibiara beerãdeepa ek'ariara beerã parumaa nek'oda–ee Tachi Ak'õremaa chupĩria iidipachida mãik'aapa chi–iapata p'aru jjiida ak'ĩpidait'ee t'ãri p'ua p'ani ãchia ne–inaa k'achia oopatap'edaa k'aurepa.

⁶Ninivedepema reypa Tachi Ak'õrepa jara pëida ùrik'ári, ichi su-ak'i baparimãiipa p'irabaip'eda, ichi rey p'aru jãpari êrat'aaji mãik'aapa chi-iapata p'aru jã beejí. Maap'eda it'abarre p'ora paraadamã su-ak'i banaji. ⁷Ma t'êepai ichi ek'ari p'anadap'edaa poro waibiarã ome nãga jara pëiji Nínive p'uurude p'anadap'edaarãmaa: “Eperã apida nek'oik'araa bi mãik'aapa pania toik'araa bi. Ma awara pãchi p'ak'aarãmaa, ovejaarãmaa paara nek'opidaik'araa bi; pania jida topidaik'araa bi. ⁸Nek'odai k'ãyaara, chi-iapata p'aru jãti ak'ipidait'ee t'ári p'ua p'ani mãik'aapa t'ãripa Tachi Ak'õremaa chupiria iidíti. Pãchi ne-animalaarã ïri paara chi-iapata p'aru jã bíti mãik'aapa pãchia ne-inaa k'achia oopata oo amáati mãik'aapa waa t'ári k'achia-idaa p'ananáati. ⁹Mãga ooruta pirã, Tachi Ak'õre waa tachi ome k'ïrau ba-e paisk'a mãik'aapa tachi jõpi-e paisk'a.”

¹⁰Ãchia oojida reypa jaradak'a. Ãchia ne-inaa k'achia oopatap'edaa oo amaajida mãik'aapa o k'achiadeepa uchía k'inia p'anajida. Tachi Ak'õrepa mãga unuk'ári, k'ïsia awara ataji. Mãgá ichia Jonamaa jarapidak'a oo-e paji.

Jonás Tachi Ak'õre ome k'ïraudariida

4 ¹Mamída Jonapa mãga unuk'ári, Tachi Ak'õre ome t'ári ãriidachi mãik'aapa k'ïraudachi.^a ²Mapa Tachi Ak'õremaa nãga it'aa t'ïji:

—Aai Ak'õre Waibia, ¿michi eujãde at'ári bak'ári, mia pïmaa jara-e pajik'ã pia na p'uuru jõpi-e pait'ee? Mapa isapai Tarsidee miruit'ee paji. Mia k'awa bi pi t'ári pia bapari mãik'aapa chupiria k'awaayaa bapari. Isapai k'ïraudaik'aa. Eperãarã audú k'inia iru bapari perã, ãchi jõpiit'eeda ap'eda, k'ïsia awara atapari. ³Maperã Ak'õre Waibia, mia enenee nïbi pia mi piupimerã. Írá mi-it'ee piara bi piuit'ee, chok'ai bai k'ãyaara.

⁴Mãpai Tachi Ak'õrepa p'anauji:

—¿Pi-it'ee pia bik'ã aji, pi jãgá mi ome k'ïrau bait'ee?

⁵Mãpai Jonás uchíaji Nínive p'uurudeepa mãik'aapa ma p'uuru oriente eere ichi k'ãipari oonaji. Mama rancho oop'eda, su-ak'i beejí ma ek'ari k'úrasaa bada perã. Mamãik'aapa ak'iji k'awaait'ee k'ãata p'asait'ee jã p'uuru ome. ⁶Mama bide Tachi Ak'õrepa ne-inaa k'arra waripiji Jonás badamã. Ma ne-inaa k'arra iru k'ãyaara waibiaara waripiji ma k'úrasaade iru su-ak'i beemerã. Mãgá Jonás o-ia beejí ma ne-inaa k'arra k'aurepa. ⁷Mamída ai norema tap'eweda Tachi Ak'õrepa k'i pëiji ma ne-inaa k'arra ãrimerã. Mãgá piidachi. ⁸Ak'õrejïru uchiak'ári, Tachi Ak'õrepa nãu wãsia pëiji oriente eereepa. Ma awara audú jëra nïbeek'ári Jonás poro ïri, iru k'ïra k'ïdaipachi mãik'aapa waya piu k'inia nïbeejí. Mapa mãgaji:

^a 4.1 Jonás Tachi Ak'õre ome k'ïraudachi ichia k'inia bada perã Tachi Ak'õrepa Ninivedepemaarãmaa ne-inaa k'achia oomerã, ai naaweda ãra eujãdepemaarãpa israelitaarã chok'ara peedap'edaa perã.

—Ĩrá mi-it'ee piara bida aji, piuit'ee, chok'ai bai k'áyaara.

⁹Mamída Tachi Ak'õrepa Jonamaa mägaji:

—¿Pia bik'ã aji, pi jãgã k'ĩrau bait'ee ma ne-inaa k'arra piida k'aurepa? Māpai Jonapa p'anauji:

—¡Pia bida aji, mi k'ĩrau bait'ee! ¡K'ĩrau nĩbipa mi piu wãda! aji.

¹⁰Māpai Tachi Ak'õrepa mägaji:

—Pia ma ne-inaa k'arra uu-e paji; ichiaba waripi-e paji. P'ãrik'ua abaade t'onoji määk'aapa ai norema p'ãrik'ua piudachi. Mamída pia ma ne-inaa k'arra chupiria k'awaa bi. ¹¹¿Audupiarã mia Nínive p'uurudepemaarã chupiria k'awaa-e paik'ã? Jã p'uuru waibiade paraa ciento veinte mil waa eperãarã waide ne-inaa pia wa k'achia k'awada-e p'ani, ne-animalaarã chok'ara paara.

SAN MATEO

San Mateopa Pedee Pia P'áda

Introducción

San Mateopa na pedee pia p'áji. Ichiaba t'ijarapachida Leví. Judío paji. Jesucristo ome nipapachi. Na pedee pia p'ádade Mateopa jara bi Jesús Tachi Ak'órepa pèida eperäärä o k'achiadeepa k'aripa atamerä Tachi Ak'órepa jaradak'a judiorä chonaarāmaa Antiguo Testamento apatade. Audú jara bi Jesupa jarateepatade. Irua eperäärāmaa ūraapachi; chi k'öp'āyoorāmaa jarateepachi; nepiripachi ne–inaa jarateeit'ee māk'aapa jarapachi sāga p'anapataadaipia bi Tachi Ak'óre jua ek'ari p'anapataarā.

Naapiara Mateopa jara bi Jesús chonaarāwedapema judiorä èreerādeepa uchiada; iru t'oda māk'aapa treinta años wāyaap'eda, Juan Bautistapa irude jarateeda (caps. 1.1–3.12). Jara bi Juanpa Jesús poro chooda; Jesús unuda netuara ome eujā pania wēe bide māk'aapa Jesús ewaa jaratee beek'āri (caps. 3.13–4.25). Jara bi Jesupa jarateepata Galilea eujāde: ūraa jarateeda ee bide nipak'āri (caps. 5–7); ne–inaa ooda eperäärāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa (caps. 8–9); ichi k'öp'āyoorā doce jirit'erada (cap. 10); awaraa ūraa jarateeda Galileade (caps. 11–12); awaraa nepirida jarateeit'ee (cap. 13) māk'aapa Rey Herodepa ooda Jesupa jarateepatade ūrik'āri (cap. 14.1–12). Jara bi Jesús nipapata awaraa eujāde (caps. 14.13–17.20); ichia t'ēe ooda Galilea eujāde (caps. 17.21–18.35) māk'aapa wāda Jerusalendee (caps. 19–20); ichia mama ooda māk'aapa jarateeda (caps. 21.1–26.13). Jara bi iru jita atadap'eda, ateedap'edaa judiorä poroorā k'irapite māk'aapa iru peet'aadap'edaa (caps. 26.14–27.66). T'ēepai jara bi iru chok'ai p'irabaida māk'aapa pedee t'ēe jarada ijāapataarāpa iru ūraa jarateenadamerā na p'ek'au eujā jōmaade (cap. 28).

Jesucristo èreerā t'ī p'áda

(Lucas 3.23–38)

1 ¹ Jesucristo uchiaji chonaarāwedapema Rey Daviddeepa māk'aapa Abrahamdeepa. Chonaarāwedapemaarāpa iru èreerā t'ī p'ājida ichi t'ēepemaarāpa k'awaadamerā k'airādeepa uchiaji.

² Abraham Isaac ak'õre paji. Isaac Jacob ak'õre paji. Jacob Judá ak'õre paji mãik'aapa Judá ïpemaarãde ichiaba.

³ Judá Fares mãik'aapa Zara ak'õre paji. Ñchi nawe Tamar paji. Fares Hesrón ak'õre paji. Hesrón Aram ak'õre paji.

⁴ Aram Aminadab ak'õre paji. Aminadab Nahasón ak'õre paji. Nahasón Salmón ak'õre paji.

⁵ Salmón Booz ak'õre paji mãik'aapa Rahab Booz nawe paji. Booz Obed ak'õre paji mãik'aapa Rut Obed nawe paji. Obed Jesé ak'õre paji.

⁶ Jesé Rey David ak'õre paji. Rey David Salomón ak'õre paji mãik'aapa Urías wëra pada Salomón nawe paji.

⁷ Salomón Roboam ak'õre paji. Roboam Abías ak'õre paji. Abías Asá ak'õre paji.

⁸ Asá Josafat ak'õre paji. Josafat Joram ak'õre paji. Joram Ozías ak'õre paji.

⁹ Ozías Jotam ak'õre paji. Jotam Acaz ak'õre paji. Acaz Ezequías ak'õre paji.

¹⁰ Ezequías Manasés ak'õre paji. Manasés Amón ak'õre paji. Amón Josías ak'õre paji.

¹¹ Josías Jeconías, chi ïpemaarã ome ak'õre paji. Mãirã p'anapachida Babilónia p'uurudepemaarãpa Israel pidaarã p'oyaadap'eda, presok'a ateedak'ãri ãchi eujãdee.

¹² Ma Babilónia p'uurudee wãdap'edaa, Jeconías Salatiel ak'õre paji. Salatiel Zorobabel ak'õre paji.

¹³ Zorobabel Abihud ak'õre paji. Abihud Eliaquim ak'õre paji. Eliaquim Azor ak'õre paji.

¹⁴ Azor Sadoc ak'õre paji. Sadoc Aquim ak'õre paji. Aquim Eliud ak'õre paji.

¹⁵ Eliud Eleazar ak'õre paji. Eleazar Matán ak'õre paji. Matán Jacob ak'õre paji.

¹⁶ Jacob José ak'õre paji. José María imik'ïra paji. María Jesús nawe paji. Ma Jesús ichiaba t'ïjarapachida Cristo; jara k'inia bi Tachi Ak'õrepa pëida eperãarã rey pamerã.

¹⁷ Abrahamdeepa uchiada catorce uchiadap'edaarã uchiajida Rey David parumaa. Daviddeepa ichiaba uchiada catorce uchiadap'edaarã uchiajida Israel pidaarã ateerutamaa Babilónia p'uurudee. Ichiaba madeepa uchiada catorce uchiadap'edaarã uchiajida Jesucristo t'orumaa.

Jesucristo t'oda

(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Jesucristo t'oda nãga paji. Iru nawe, María, pedeetee baji José ome miak'ãidait'ee. Mamïda araa padai naaweda, Tachi Ak'õre Jaurepa biak'oopiji. ¹⁹ Josepa biak'oo bi unuk'ãri, miak'ãi-e pait'ee paji iru ome.

Mamīda José t'āri pia bada perā, María k'īra nejasiapiamaapa k'īup'ee amaait'aait'ee paji, awaraarāpa k'awaanaadamerā. ²⁰Māga k'īsia bide, k'āimok'araaji it'aripema ángel ome. Māgipa māgaji:

—José, Rey Daviddeepa uchiada, waaweenāaji María ome miak'āiit'ee, Ak'ōre Jaurepata ma warra oopida perā. ²¹Mariapa imik'īra warra t'oit'ee. T'ī biit'eeda aji, Jesús, irua eperāarā k'aripait'ee perā atuanaadamerā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.

²²Māga paji Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a chonaarāweda ichi pedee jarapari it'aideepa:

²³'Awēra imik'īra ome k'āi—ee bita biak'ooit'ee māik'aapa imik'īra warra t'oit'ee. Iru t'ījaradait'ee Emanuel.' (Is 7.14)

Māgí t'ī jara k'inia bi: “Tachi Ak'ōre tachi ome bapari.”

²⁴José īrimak'āri, ooji ma angelpa jaradak'a. María ataji ichi wēra pamerā. ²⁵Mamīda miak'āida—e paji, chi warra t'oru misa. T'ok'āri, Josepa t'ī biji Jesús.

K'īsia k'awaa beerā chedap'edaa Jesús ak'ide

2 ¹Jesús t'oji Belén p'uurude^a Māgí p'uuru Judea eujāde bi. T'ok'āri, Herodes Judea eujādepema rey paji. Maapai k'īsia k'awaa beerā ak'ōrejīru uchiapari eereepa Jerusalén^b p'uurudee chejida. Āchia lucero ak'īpachida k'awaadait'ee ne—ināa p'asait'ee bi. ²Pachedak'āri, eperāarā iidijida:

—¿Sāma bīma ajida, Judiorā Rey t'oda? Iru lucero uchiak'āri ak'ōrejīru uchiapari eere, rey waibia t'oda k'awaajida. Mapa ma lucero t'ēe chejida parā rey jīride. Irumaa it'aa t'īde chejidada ajida.

³Rey Herodepa māga ūrik'āri, p'era pik'a nībeeji, Jerusalén p'uuru pidaarā ichiaba. ⁴Māpai Herodepa t'ī pēiji p'aareerā poroorā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā. Iidiji sāmata Tachi Ak'ōrepa pēiit'ee bada t'oit'ee paji. ⁵Māpai p'anaujida:

—Belén p'uurude, Judea eujāde t'oit'ee. Chonaarāweda Ak'ōre pedee jaraparipa nāga p'āji:

⁶'Belén p'uuru apema Judea eujādepema p'uuru k'āyaara ek'ariara bi—e, ma p'uurude eperāarā poro waibia t'oit'ee perā. Irua Israel pidaarā ak'īit'ee mi pari.' (Mi 5.2)

⁷Herodepa māga ūrik'āri, ma k'īsia k'awaa beerā mera t'ī pēiji iidit'ee sāaweda ma lucero unujida. ⁸Maap'eda āchi Belendee pēiji. Mamīda māgaji:

—Wātī ma warra jīride. Pia iididapāde aji, ma warra pari. Unu atadak'āri, mimaa jara chedapāde aji, mi jida ichiaba irumaa it'aa t'īde wā k'inia bairā.

^a 2.1 Belén p'uurude t'oji mīda, wariji Nazaret p'uurude. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi (Mt 2.23). ^b 2.1 Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, *Jerusalén* Judea eujādepema p'uuru waibiara baji. Mama Tachi Ak'ōre te waibia baji.

⁹Māpai k'īsia k'awaa beerā wājida. Ma lucero āchi naa wāpachi. Mata ak'inī banaji ma warra badamāi. ¹⁰Māga unudak'āri, o-īadachida. ¹¹Teeda t'īudak'āri, unujida ma warra chi nawe María ome. Māpai bedabaidap'eda, it'aa t'ījida ma warra k'īrapite māik'aapa āchi net'aa anedap'edaa ewat'idak'āri, teejida nēe, ne-inaa t'ūa bapari bajūbak'a māik'aapa k'era pia t'ījarapatap'edaa mirra. ¹²Maap'eda k'āimok'araade Tachi Ak'ōrepa jaraji waa wānaadamerā Herodema. Mapa awaraa ode wājida āchi eujādee.

María José ome Egipto eujādee mirudap'edaa

¹³K'īsia k'awaa beerā wādap'edaa t'ēpai, k'āimok'araade it'aripema angelpa Josemaa mājaji:

—P'irabāiji māik'aapa wāji Egipto eujādee pichi wēra iru warra ome. Mama p'ananadapāde aji, mia jararumaa, Herodepa na warra jiripiit'ee perā peepit'ee.

¹⁴Aramāgá José p'irabaiji. María māik'aapa chi warra atap'eda, p'ārik'ua Egiptodee wājida. ¹⁵Mama p'aneejida Herodes piurumaa. Māga paji Tachi Ak'ōrepa jaradak'a, ichi pedee jarapari it'aideepa:

'Egipto eujādeepa mi warra t'ī pēiji chemerā.'

(Os 11.1)

Herodepa imik'īra warrarā peepida

¹⁶Herodepa k'awaak'āri ma k'īsia k'awaa beerāpa ichi k'ūrat'aadap'edaa, k'īraudachi. Āchia jaradade k'īsiap'eda, ichi soldaorā pēiji Belén p'uurudee māik'aapa p'uuru k'ait'a p'anadap'edaamaa, warrarā año omeedee daa peek'oodamerā. ¹⁷Māgá Tachi Ak'ōre pedee jarapari Jeremiapa^c jaradak'a uchijaji:

¹⁸'Rama p'uurude jēpi ororo ūrijida. Jēpi chupiria ūrijida. Raquel jēe nībaji ichi warrarā-it'ee. Apidaapa ichi t'āri o-ī-īapidak'aa paji, chi warrarā k'iniidaidap'edaa perā.'

(Jer 31.15)

¹⁹Herodes piuda t'ēpai, Egiptode at'āri p'anide k'āimok'araade angelpa jaraji Josemaa:

²⁰—Wāpāde aji, Israel eujādee pichi wēra, chi warra ome, warra pee k'īnia p'anadap'edaarā piudap'eda perā.

²¹Māgá wājida Ak'ōrepa jara pēidak'a. ²²Mamīda Josepa k'awaak'āri Arquelao rey bi chi ak'ōre Herodes pari Judea eujāde, waawee baji mama banait'ee. Māga nide k'āimok'araade Tachi Ak'ōrepa jaraji Galilea eujādee wādamerā. ²³Mama panadak'āri, Nazaret p'uurude^d p'ananajida. Māga paji Ak'ōre pedee jarapataarāpa jaradap'edaak'a: "Eperāarāpa Jesús t'ījarapataadait'ee Nazaret pida."^e

^c 2.17 *Jeremías* chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari paji. ^d 2.23 *Nazaret p'uuru* Galilea eujāde bi. Jesús ma p'uurude wariji ichi ak'ōrek'aa, José māpema pada perā.
^e 2.23 Lc 2.39.

Juan Bautistapa jarateeda

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

3 ¹Ma t'ēepai eperā t'ijarapatap'edaa Juan Bautista^f Tachi Ak'ōrepa jara pēida jara cheji Judea eujāde, eujā pania wēe bimāi. ²Māgaji: —jP'ek'au k'achia oo amáati māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāapatáati! Taarā—e nide Tachi Ak'ōrepa eperāarā p'e biit'eeda aji, ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā.

³Chonaarāweda Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isaíapa jaraji:

‘Eujā pania wēe bide eperā bia bi: “O pi—ia oopatak'a poro waibia chei naaweda, māga pik'a p'ek'au k'achia oo amáati Tachi Waibia chei naaweda.”’

(Is 40.3)

⁴Māgí eperā Juan paji. P'aru camello k'aradee k'ada jipachi. Chi k'irride jipari ne—edee ooda paji. K'opachi sisi māik'aapa topachi jirri miéle. ⁵Eperāarā Jerusalén p'uurude p'anadap'edaarā awaraa Judea eujādepemaarā ome māik'aapa Jordán to k'ait'a p'anadap'edaarā ome chejida Juan pedee úride. ⁶Tachi Ak'ōremaa chupiria iidi chejida áchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa. Māpai Juanpa áchi poro choo wāpachi Jordán to jāde.

⁷Fariseorā saduceorā ome chok'ara ichiaba chejida Juanmaa poro choopide. Mamīda Juanpa māgaji:

—jParā k'achia—idaa beerādeepa uchiadap'edaarā! ¡Taamák'api p'ani! ¿Poro choopi chejida—ek'ā Tachi Ak'ōre juapa mia k'iniada—e p'anadairā? ⁸Māga pirā, p'ek'au k'achia oo amáati māik'aapa p'anapatáati Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ⁹K'ísianáati Tachi Ak'ōrepa parāta miapi—e pait'ee Abrahamdeepa uchiadap'edaa perā. Mia jara bi: Na māudeepa Tachi Ak'ōrepa Abrahamdeepa uchiadap'edaarā oo atai. ¹⁰Ara chaarapa nejō biiri chauk'aa bi t'u peet'aapatak'a t'ipitaude bat'at'aadait'ee paa jōmerā, māga pik'a taarā—e Tachi Ak'ōrepa jōpiit'ee parā, chi oodaamaa p'anapataarā irua k'inia bik'a. ¹¹Mia parā poro choopari paniapa, ak'ipidamerā pāchia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'ani māik'aapa wāara Tachi Ak'ōrede ijāa p'ani. Mamīda eperā mi t'ēe cheru mi k'āyaara waibiara bi. Mia iru chancla ateeik'araa bi, mi iru k'āyaara ek'ariara bairā. Irua eperāarā nāgá poro chooit'ee. Tachi Ak'ōre Jaure ba chepiit'ee parā k'ap'iade. Mamīda ichide ijāadak'aa beerā t'ipitaude jōpiit'ee. ¹²Ooit'ee trigo ewaparipa ooparik'a. Māgipa pala aneek'āri, trigo ewada it'aa jira bat'apari chi tau uchiamerā māik'aapa nāupa chi e āyaa ateeemerā. Maap'eda ma trigo tau ia bipari chi iapatamāi. Mamīda chi e beeda t'ipitaude bat'at'aapari. Māgí t'ipitau k'iik'aada aji.

^f 3.1 Griego pedeede: *Juan, chi eperāarā poro choopari.*

Jesús poro chooda
(*Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22*)

¹³Maapai Jesús wāji Galilea eujādeepa Jordán todee, Juan badamaa poro choopide. ¹⁴Ewaa weda Juanpa iru poro choo–e pait'ee paji. Mapa māgaji:

—Piata mi poro choopia bi. ¿Sāap'eda mimaa cheruma aji, pi poro choopide?

¹⁵Mamīda Jesupa p'anauji:

—Mi poro choopāde aji, Tachi Ak'ōrepa jara bik'a uchiamerā.

Māpai Juanpa poro chooji. ¹⁶Poro choop'eda, Jesús toiduupa uchiak'āri, pajā ewadachi māik'aapa irua unuji Tachi Ak'ōre Jaure ichi ĩri palomak'a baai cheru. ¹⁷Māpai ũriji it'ariipa nāga pedeeru:

—Nata mi Warra k'inia. Irua mi t'āri o–iapipari.

Netuara Poro Waibiapa Jesús k'achiade baapiit'ee pada
(*Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13*)

4 ¹Maap'eda Tachi Ak'ōre Jaurepa Jesús wāpiji eujā pania wēe bimaa, Netuara Poro Waibiapa irumaa ne–inaa k'achia oopi k'inia bada perā.

²Mama k'āima cuarenta nek'o–ee baji. Mapa jarrapisia nībeeji. ³Māga nide Netuara Poro Waibiapa ne–inaa k'achia oopide cheji māik'aapa māgaji:

—Wāara pi Tachi Ak'ōre Warra pīrā, na māu pan papit'aapāde aji.

⁴Jesupa p'anauji:

—¡Oo–eda! aji. Tachi Ak'ōre Ũraa p'ādade jara bi:

'Eperā chik'o k'o bipapai chok'ai bak'aa. Tachi Ak'ōre pedee k'awa bipa ichita chok'ai bapari.'

(*Dt 8.3*)

⁵T'ēepai Netuara Poro Waibiapa iru ateeji Jerusalendee, Tachi Ak'ōrepa jirit'erada p'uurudee. Mama Tachi Ak'ōre te waibia ek'arra ĩri it'í ateeji ⁶māik'aapa māgaji:

—Wāara pi Tachi Ak'ōre Warra pīrā, namāik'aapa jītidaipāde aji, Tachi Ak'ōre Ũraa p'ādade jara bairā:

'Ak'ōrepa ichi angeleerā pēiit'ee pi k'aripadamerā. Āchia pi jita atadait'ee māik'aapa pi t'idik'adait'ee, pichi biiri pida māumaa p'u oopiamapa.'

(*Sal 91.11-12*)

⁷Jesupa p'anauji:

—¡Jiti–eda! aji. Ichiaba Tachi Ak'ōre Ũraa p'ādade jara bi:

'Ne–inaa pariatua oonāaji k'awaait'ee wāara Tachi Ak'ōre Waibiapa tachi ak'ipari wa māga–e.'

(*Dt 6.16*)

⁸Maap'eda Netuara Poro Waibiapa iru ee it'iarā bi nok'ode ateeji. Mama ak'ipiji jōmaweda na p'ek'au eujādepema p'uuru, net'aa pi–ia ome. ⁹Māpai māgaji:

—Pita mi k'irapite bedabaip'eda, mimaa it'aa t'irura, mägara na jömaweda përé payada aji.

¹⁰ Jesupa p'anauji:

—iOo-eda! aji. Áyaa wápáde aji, Satanás.

Tachi Ak'öre Ũraa p'ädade jara bi:

‘Tachi Ak'öre Waibiamaa aupai it'aa t'ipátáati mäik'aapa jíp'a oopatáati irua jara bik'a.’

(Dt 6.13)

¹¹ Māpai Netuara Poro Waibia áyaa wāji. Māga nide angeleerā chejida Jesús k'aripade.

Jesupa naapiara jaratee beeda

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Jesupa ũrik'āri Juan Bautista carcelde t'i nībidap'edaa, wāji Galilea eujādee. ¹³ Mamīda Nazaret p'uurude bana-e paji. Ma k'āyaaara banaji Capernaum p'uurude, lago ik'aawa bi Zabolón, Neftalí éreerā eujāde.

¹⁴ Māgá uchijaji Tachi Ak'öre pedee jarapari Isafapa p'ädak'a:

¹⁵ ‘Zabolón éreerā eujāde mäik'aapa Neftalí éreerā eujāde, Jordán to k'iraik'a eere p'usadee o wāparide, Galilea apata eujāde Israel pidaarā-eerā p'anapachida. ¹⁶ Māpemaarā p'āriu pik'a bide p'anapatap'edaa, ĩdaa pi-ia unudait'ee. Tachi Ak'orepa ma ĩdaa pēiit'ee chi p'āriu pik'a bide p'aniirāmaa atuanaadamerā.’

(Is 9.1-2)

¹⁷ Maadak'āriipa Jesupa jarateemaa beej:

—P'ek'au k'achia oo amáati mäik'aapa Tachi Ak'orede jīāpatáati. Taarā-e nide Tachi Ak'orepa eperāarā bi k'inia bi ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā.

Jesupa to-īapataarā k'īmari jirit'erada

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸ Ewari aba Jesús Galilea Lago ide nipak'āri, unuji ipemaarā omé: Simón; ichiaba t'ijarapatap'edaa Pedro mäik'aapa Andrés. To-īapataarā paji. Mapa t'iri t'aamaa p'anajida. ¹⁹ Āra unuk'āri, Jesupa māgaji:

—Mi ome nipapatáati mäik'aapa óoti mia ooparik'a. Idideepa eperāarā jiridait'ee Tachi Ak'öre-it'ee, to-īapataarāpa chik'o jiripatak'a.

²⁰ Aramata āchi t'iri atabēijida mäik'aapa wājida iru ome.

²¹ Ipu nok'ode Jesupa awaraa ipemaarā omé unuji: Santiago mäik'aapa Juan. Zebedeo warrarā paji. Barcode t'iri pi-ia p'e bīmaa p'anajida chi ak'öre ome. Māga oomaa p'anide Jesupa āchi t'iji ichi ome wādamerā.

²² Aramata chi ak'öre atabēijida barcode mäik'aapa wājida Jesús ome.

Jesupa eperāarā chok'araarāmaa jarateeda

(Lucas 6.17-19)

²³ Maapai Jesús Galilea eujā jōmaade nipaji. Tachi Ak'öre pedee jaratee nipapachi judiorā Tachi Ak'öre Ũraa jarateepata te bee cha. Pedee pia

jarateepachi k'awaadamerā taarā–e Tachi Ak'õrepa eperāarā p'e biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. Ma awara k'ayaa jōmaweda jipa nipapachi. ²⁴ Siria eujādepemaarāpa māga ūridak'āri, irumaa aneejida k'ayaa beerā k'īra t'ādo: k'ap'ia p'ira–idaa beerā; netuara k'ap'ia de merātia beerā; wawa beerā; k'ap'ia chiwa beerā. Ma k'ayaa jōmaweda Jesupa jipapachi.

²⁵ Eperāarā chok'ara iru ome nipapachida: Galilea eujādepemaarā; Decápolis eujādepemaarā; Jerusalén p'uurudepemaarā, awaraa Judea eujādepemaarā ome māik'aapa Jordán to ak'õrejiru uchiapari eerepemaarā.

Jesupa ūraada ee bide bak'āri

(Lucas 6.20-23)

- 5** ¹ Jesupa eperāarā chok'ara unuk'āri, su–ak'i banaji ee bide. Ichi ome nipapataarā wājida iru k'ait'a. ² Māpai ichia jarateemaa beeji:
- ³ —T'āri o–īa p'ani chi chupiria chedeerā. Tachi Ak'õre k'awa k'inia p'anadairā, ichideerā p'aneedait'ee.
- ⁴ T'āri o–īa p'ani chi k'isia p'ua p'aniirā, Tachi Ak'õrepa chupiria k'awaait'ee perā.^g
- ⁵ T'āri o–īa p'ani chi audua–ee p'aniirā, atadait'ee perā jōmaweda Tachi Ak'õrepa jarada ichideerāmaa teeit'ee.^h
- ⁶ T'āri o–īa p'ani chi Tachi Ak'õrepa jara bik'a oo k'inia p'aniirā, irua k'aripait'ee perā māga oodamerā.ⁱ
- ⁷ T'āri o–īa p'ani chi awaraarā chupiria k'awaa p'aniirā, Tachi Ak'õrepa āchi jida chupiria k'awaait'ee perā.
- ⁸ T'āri o–īa p'ani chi t'āri jip'a oopataarā Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a, iru unudait'ee perā.^j
- ⁹ T'āri o–īa p'ani chi t'āri auk'a bipataarā awaraarā ome māik'aapa Tachi Ak'õre ome, māirā t'ijaradait'ee perā Tachi Ak'õre warrarā.
- ¹⁰ T'āri o–īa p'ani eperāarā awaraarāpa āchi jiridak'āri miapidait'ee, Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a oopata perā. Ichia āchi biit'ee ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā.
- ¹¹ T'āri o–īa p'ani awaraarāpa parāmaa ik'achia jaradak'āri, maa–e pirā ne–inaa k'achia oodak'āri, maa–e pirā seewadak'āri parā imiateedait'ee, mide ijāapata perā. ¹² Māga oodak'āri, t'āri o–īa, k'āiwee p'anéti, Tachi Ak'õre truade panadak'āri, irua parāmaa ne–inaa pi–ia teeit'ee perā. Māgá chonaarāweda Tachi Ak'õre pedee jarapataarāmaa ne–inaa k'achia ichiaba oopachida.

g 5.4 Is 57.18; 61.2. h 5.5 Sal 37.11. i 5.6 Eperāpa ne–inaa k'o k'inia bik'a jarrapisia bak'āri māik'aapa pania to k'inia bik'a opisia bak'āri, māga pik'a māgipa audú oo k'inia bi Tachi Ak'õrepa jara bik'a. Pr 9.5; Is 55.1-2. j 5.8 Sal 24.3-4.

**Jesupa jarateeda Tachi Ak'õredeerã t'ãk'a p'ani mãik'aapa
ĩdaa pik'a p'ani**

(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

¹³—Na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerã—it'ee parã t'ãk'api p'ani. K'awa p'ani chik'o warraa bi t'ã ome. Mamĩda t'ã k'iyaa—edaik'ãri, warraa—ee bi. ¿Sãga k'iyaa pii waya? T'ã k'iyaa—ee bak'ãri, bat'at'aapata o jãde eperãarã ai ïri t'iadamerã.

¹⁴Ichiaba na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerã—it'ee parã ĩdaa pik'a p'ani. P'uuru ee nok'ode bi p'oyaa meradak'aa, p'ãrik'ua chi uchiterree t'ĩmiipa unupata perã. ¹⁵Ichiaba lãmpara k'oodak'aa ne—inaa ek'ari mera bidait'ee. Ma k'ãyaara k'oodak'ãri, ne—inaa ïri it'ĩ ata bipata jõma te jãde p'aniirãpa ĩdaa unudamerã. ¹⁶Mãga pik'a jirĩti jõmaarãpa parã ĩdaa pik'a unudamerã. Mãgã unudak'ãri parãpa t'ãri pia ne—inaa pia oomaa p'ani, it'aa t'ĩdait'ee parã Ak'õre Waibia it'ari bima.

Jesupa Moisepa p'ãdade jarateeda

¹⁷—K'ĩsianãati mi cheji Moisepa p'ãda maa—e pirã Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaa jõpide. Ma k'ãyaara mi cheji k'awaapiit'ee mãgĩ pedee p'ãda k'ãata jara k'inia bi. ¹⁸Mia wãarata jararu. Pajã bi misa mãik'aapa na p'ek'au eujã bi misa, apidaapa ãyaa atada—e pai ma p'ãdadepema letra biiri chak'e apida, Tachi Ak'õrepa ooit'ee bi p'asarumaa. ¹⁹Mapa eperãpa Moisepa p'ãdade jara bik'a oo—e bi pirã, ũraa abapai oo—e pijida, maa—e pirã awaraarãmaa jarateeru pirã ma ũraade jara bik'a onaadamerã, mãgĩ apemaarã k'ãyaara ek'ariara bait'ee Tachi Ak'õre k'ĩrapite. Jõdee eperãpa ook'ãri ma ũraade jara bik'a mãik'aapa awaraarãmaa jarateek'ãri mãga oodamerã, ichi apemaarã k'ãyaara waibiara bait'ee Tachi Ak'õre k'ĩrapite. ²⁰Mia wãarata jararu. Parãpa Tachi Ak'õrepa jara bik'a pipiara ooda—e pirã Moisepa p'ãda jarateepataarãpa oopataadai k'ãyaara mãik'aapa fariseorãpa oopataadai k'ãyaara, Tachi Ak'õredeerã p'anada—e pai.

Jesupa k'ĩrau p'aniirãde jarateeda

(Lucas 12.57-59)

²¹—Parãpa ũridooda pãchi chonaarãpa ũraapatap'edaa:

'Eperã peenaadapãde apachida, eperã peeru pirã, awaraarãpa
charraarãmaa ateedait'ee perã.'

(Ex 20.13)

²²Mamĩda miata jara bi: Apida ichi auk'aa ome k'ĩraudaru pirã, ma k'ĩrau bi charraarãmaa ateedait'ee. Ichiaba apidaapa ichi auk'aamaa ik'achia jararu pirã, ma pedee jarada k'aurepa Junta Supremadee ateedait'ee. Ma awara apidaapa ichi auk'aamaa jararu pirã: “¡Netuara!” ma pedee k'achia jaradapa atuait'ee tok'arradee.

23 Maperā parādepemapa primisia Tachi Ak'ōre altarde atee'āri, k'irāparu pirā pichi auk'aapa nepira iru bi pi ome, 24 ma primisia altar k'irapite atabēipia bi. Māpai wāipia bi t'āri auk'a bide pichi auk'aa ome. Maap'eda waya chei altarmaa ma primisia teede Tachi Ak'ōremaa.

25 Eperā nepira iru bi pirā pi ome māik'aapa pi charramaa atee k'inia bi pirā, wāi naaweda t'āri pia pedeeipia bi iru ome t'āri auk'a bidait'ee. Maa-e pirā charra k'irapite panadak'āri, māgipa pi ata bii jīapataarā juade carcelde t'i nībinadamerā. 26 Mia wāarata jararu. Mamāik'aapa uchua-e pai p'arat'a jōmaweda p'aa-ema.

Jesupa jarateeda miak'āi p'aniirā awaraarā ome k'āidaik'araa bi

27—Parāpa ūridooda naawedapemaarāpa ūraapatap'edaa:

‘Miak'āi p'aniirā awaraarā ome k'āinaadapāde apachida.’ (Ex 20.14)

28 Mamīda miata jara bi: Eperāpa wēra unuk'āri, k'īsiaru pirā ai ome k'āiit'ee, māgí p'ek'au ooji ma wēra ome, ichi t'āridepai ooji mīda.

29 Maperā pi tau juaraarepema ne-inaa unuda k'aurepa pi k'achiade baairu pirā, piara bak'aji ma tau ēt'at'aamerā māik'aapa t'imí bat'at'aamerā, ma k'aurepa k'achiade baai k'āyaara. 30 Ichiaba pi jua juaraarepemapa ne-inaa ooda k'aurepa pi k'achiade baairu pirā, piara bak'aji ma jua t'iap'et'aamerā māik'aapa t'imí bat'at'aamerā, k'achiade baai k'āyaara ma k'aurepa. Piara bi pichi k'ap'iadepema ne-inaa atuamerā, k'ap'ia jōmaweda atuai k'āyaara tok'arradee.

Jesupa jarateeda wēra amaadait'ee k'īsia p'aniirāde

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

31—Ichiaba naawedapemaarāpa ūraapachida:

‘Wēra amaataak'āri, mia amaada k'art'a irumaa p'ā teepia bi.’^k

(Dt 24.1-4)

32 Mamīda miata jara bi: Eperāpa ichi wēra amaataaru pirā, chi wēra awaraa ome k'āi-ee badata, ma wēramaa p'ek'au oopii, k'āidarai perā awaraa imik'īra ome. Ma awara eperāpa wēra amaataada ataru pirā ichi wēra pamerā, ma eperāpa p'ek'au oomaa bi awaraa wēra ome Tachi Ak'ōre k'irapite.

Jesupa ne-inaa k'irapite juraapataarāde jarateeda

33—Ichiaba ūridooda parā chonaarāpa ūraapatap'edaa:

‘Ichita oodapāde apachida, parāpa juraadap'edaak'a Tachi Ak'ōre k'irapite.’

(Nm 30.2)

34 Mamīda miata jara bi: juraanáati ne-inaa apida k'irapite awaraarāpa parā pedee ijāadamerā. Juraanáati Tachi Ak'ōre trua k'irapite, iru mama

^k 5.31 Mt 19.7; Mr 10.4.

su-ak'i bapari perã. ³⁵Ichiaba juraanáati na p'ek'au eujã k'irapite, Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujã ooda perã. Ichiaba juraanáati Jerusalén k'irapite, Jerusalén Tachi Ak'õre, Tachi Rey Waibia p'uuru perã.

³⁶Ma awara juraanáati pãchi poro k'irapite, parãpa puda k'au apida p'ãimaapida-e pai perã maa-e pirã t'orroopida-e pai perã. ³⁷Mãgã ne-inaa k'irapite juraadak'ari awaraarãpa ma pedee ijãadamerã, ne-inaa k'achia oomaa p'ani. Parãpa ne-inaa oodait'ee pak'ari, jaradaipia bi: "Ooit'eeda" adaipia bi. Jõdee ne-inaa ooda-e pait'ee pak'ari, jaradaipia bi: "Oo-eda" adaipia bi.

Jesupa k'ira jõ-ee p'aniirãde jarateeda

(Lucas 6.29-30)

³⁸—Parãpa ùridooda naawedapemaarãpa ùraapatap'edaa:

'Sìdapa eperã tau ãruru pirã, chi sida tau auk'a jiat'aadapãde apachida; ichiaba sidadapa k'ida k'õradaru pirã, chi sida k'ida auk'a k'orat'aadapãde ajida.' (Ex 21.24)

³⁹Mamida miata jara bi: Awaraapa pìmaa ne-inaa k'achia ooruru pirã, k'ira jõ-ee banãaji mãgí ome. Ma k'ãyaara pichi k'ira tarramaa siru pirã, t'ari pia chi apema k'ira tarra ak'ipji, auk'a simerã. ⁴⁰Ichiaba nepirade bide awaraapa pichi camisa jãri ataru pirã, t'ari pia tãeji pichi ñripema p'aru jida. ⁴¹Ichiaba tachi poro waibia pa ne-inaa chik'ia uapiru pirã kilometro aba, t'ari pia atãeji kilometro omé. ⁴²Ma awara apidaapa pìmaa ne-inaa iidiruta pirã, tãeji mãik'aapa wãak'anãaji ne-inaa presta k'inia p'anadak'ari.

Jesupa jarateeda k'ira unuamaa iru p'anapataarãde

(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³—Ichiaba ùridooda naawedapemaarãpa ùraapatap'edaa:

'Awaraarã k'inia iru baparíji (Lv 19.18)
mãik'aapa pi k'ira unuamaa iru p'anapataarã k'ira unuamaa iru baparíji.' (Sal 139.21-22)

⁴⁴Mamida miata jara bi: Parã k'ira unuamaa iru p'anapataarã k'inia iru p'anapataati mãik'aapa eperãarãpa parã jiridak'ari ne-inaa k'achia oodait'ee, it'aa t'ipatãati ãra pari. ⁴⁵Mãga ooruta pirã, pãchi it'aripema Ak'õre Waibia warrarã p'anadait'ee. Irua ak'õrejiru jërapipari jõmaarã ñri; pia beerã ñri, k'achia beerã ñri paara. Ma awara irua k'oi chepipari ichi ùraade jara bik'a oopataarãmaa, ichi ùraade jara bik'a oomaa p'anapataarãmaa paara. ⁴⁶Parãpa k'inia iru p'ani pirã pãchi k'inia iru p'anapataarã aupai, ¿k'ãare-it'ee Tachi Ak'õrepa parã pia ak'iima? Romadepemaarã rey-it'ee impuesto¹ p'epataarãpa paara k'inia iru

¹ 5.46 *Impuesto* jara k'inia bi p'arat'a tachi poro waibiarãpa p'aapipata ãchi jua ek'ari p'aniirãmaa.

p'ani āchi k'inia iru p'aniirā. ⁴⁷Ma awara parāpa pāchi auk'aarā aupai auteebairuta pirā, ¿ne–inaa pipiara oomaa p'anik'ā? Ijāadak'aa beerāpa paara āchi auk'aarā auteebaipata. ⁴⁸Māgá eperāarā jīp'arāk'a p'anadai k'āyaara, t'āri pia p'anapatāati ne–inaa k'achia ooda–ee, pāchi it'aripema Ak'ōre Waibia baparik'a.

Jesupa jarateeda ne–inaa pia oo k'awaadamerā

6 ¹—K'īrak'aupai awaraarā taide ne–inaa pia oodai Tachi Ak'ōre–it'ee, āchia t'o p'anadamerā. Māga ooruta pirā, parā it'aripema Ak'ōre Waibiapa parāmaa tee–e pait'ee ne–inaa pia ichia k'isia iru bi teeit'ee ichideerāmaa.

² Maperā parādepemapa ne–inaa chupiria beerāmaa teek'āri, jōmaarāmaa pia ooda jaranāaji. Seewata Tachi Ak'ōrede ijāpatada apataarāpa māga oopata Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede māik'aapa calle jāde, eperāarāpa āchi t'o p'anadamerā. Mia wāarata jararu. Ma t'o p'aniirā pedee pia aupai iru p'anadait'ee, Tachi Ak'ōrepa āchimaā tee–e pait'ee perā ne–inaa pia irua k'isia iru bidepema. ³ Āchia oopata k'āyaara pia net'aa teek'āri chupiria beerāmaa, jaranāaji, pichi k'ōp'āyo piara bimaa paara. ⁴ K'īup'ee ōoji pi it'aripema Ak'ōre Waibiapa unu bairā. Ichiata ne–inaa pia teeit'ee pīmaa ichia k'isia iru bidepema.

Jesupa jarateeda it'aa t'ī k'awaadamerā

(Lucas 11.2-4)

⁵—Parāpa it'aa t'īdak'āri, oonāati Tachi Ak'ōrede ijāpatada apataarāpa oopatak'a. Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede jōmaarā taide āchi ak'inī p'aneepata it'aa t'īdait'ee. Ichiaba p'uuru jāde plaza bee k'idaa māga oopata eperāarāpa unudamerā. Mia wāarata jararu. Eperāarā pia pedee aupai iru p'anadait'ee. ⁶ Maperā pi it'aa t'īk'āri, pichi cuartode t'īuji māik'aapa chi puerta pia jāaji. Māpai it'aa t'īji pichi Ak'ōre Waibiamaa, iru mama bairā pi ome. Irua pia oomaa bi unuk'āri, ne–inaa pia teeit'ee pīmaa, ichia k'isia iru bidepema ma ne–inaa ichideerāmaa teeit'ee.

⁷ It'aa t'īk'āri, pia–e bi ip'ii ichi ai pedeeta jara nībait'ee. Ijāadak'aa beerāpa māga oopata, k'isiapata perā audú pedee jōnipa Tachi Ak'ōrepa audupiara ūriit'ee. ⁸ Māirāk'a p'ananāati, Tachi Ak'ōrepa k'awa bapari perā parāpa falta p'ani, iididai naaweda. ⁹ Nāga it'aa t'īdaipia bi:

‘Tachi Ak'ōre it'ari bi,

pi t'ī awaraa t'ī k'āyaara pipiara bi.

10 Eperāarā bīji pichi jua ek'ari pichideerā p'aneedamerā.

Ōoji pichia k'inia bik'a na p'ek'au eujāde, it'ari ooparik'a.

11 Tai–it'ee chik'o téjeji ewari chaa k'odait'ee.

12 Taipa p'ek'au k'achia oopata chupiria k'awāaji māik'aapa perdonāaji

taipa perdonaapatak'a, awaraarāpa taimaa ne–inaa k'achia oodak'āri.

13 Tai k'achiade baaipināaji.

Tai k'aripa atāji Netuara Poro Waibia juadeepa.'

14'Parāpa perdonaaruta pirā awaraarāpa ne–inaa k'achia oopata parāmaa, Tachi Ak'ōre it'ari bīpa ichiaba perdonaait'ee parāpa ne–inaa k'achia oopata. 15 Mamīda parāpa perdonaada–e p'ani pirā awaraarāpa ne–inaa k'achia oopata parāmaa, māgara Tachi Ak'ōrepa ichiaba perdonaa–e parāpa ne–inaa k'achia oopata.

Jesupa jarateeda nek'oda–ee it'aa t'ī k'awaadamerā

16—Parā nek'oda–ee p'anadak'āri jīp'a k'īsīait'ee Ak'ōre net'aade, k'īra pia–ee p'ananaāti Ak'ōrede ijāapatada apataarāpa oopatak'a. Māga nipapata awaraarāpa k'awaadamerā nek'oda–ee p'ani, māik'aapa āchi t'o p'anadamerā. Mia wāarata jararu. Māgapai iru p'anadait'ee. 17Pi it'aa t'ī bak'āri nek'o–ee, k'īra sīji māik'aapa t'ī–irūji 18 apidaapa k'awanaadamerā pi nek'o–ee bi. Eperāarāpa pi it'aripema Ak'ōre Waibia p'oyaa unuda–e p'ani mīda, irua k'awa bī pia ne–inaa mera oo bī, pi ome bairā. Ma pari iruata ne–inaa pia teetit'ee pīmaa ichia k'īsīa iru bidepema.

Jesupa it'aripema ne–inaa piade jarateeda

(Lucas 12.33-34)

19—P'arat'a, net'aa pia p'enāati na p'ek'au eujāde p'ani misa iru p'anadait'ee, polillapa ma net'aa ārit'aa perā, maa–e pirā mogosiadarii perā taarā ia iru bīpa, maa–e pirā nechiapataarāpa chia atadaridai perā. 20 Ma k'āyaara jīrti it'aripema ne–inaa iru p'anadait'ee, māpema ne–inaa polillapa ārik'aa perā, mogosiak'aa perā māik'aapa nechiapataarā mama t'īudak'aa perā. 21 Na p'ek'au eujādepema ne–inaa pia audú ata k'īnia bak'āri, pi t'āri araa bait'ee ma ne–inaa ome. Jōdee it'aripema ne–inaa pia audú ata k'īnia bak'āri, pi t'āri araa bait'ee māgí ne–inaa ome.

Jesupa tachi taude jarateeda

(Lucas 11.34-36)

22—Tachi tau lamparak'a īdaa pik'a bi tachi k'ap'īa–it'ee. Pichi tau pia bak'āri, k'ap'īa jōmaweda īdaa pik'a bīde bait'ee. 23 Mamīda pichi tau k'achia bī pirā, k'ap'īa jōmaweda p'āriu pik'a bīde bait'ee. Māgā pi k'ap'īade īdaa pik'a bī wāara p'āriu pik'a bī pirā, audupīara p'āriu pik'a bīde bait'ee.

K'aita tachi chipari

(Lucas 16.13)

24—Eperā chipariirā omé jua ek'ari mimia baik'araa bi. Māga bī pirā, chipari aba k'īra unuamaa iru bai māik'aapa chi apema k'īnia iru bai,

maa–e pirā abaapa jara bik'a ooi māik'aapa chi apemapa jara bik'a oomaa bai. Māga pik'a apidaapa ooda–e pai Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, p'arat'a, net'aa pia p'e bi misa.

Tachi Ak'ōrepa ichi warrarā pia ak'i bapari

(Lucas 12.22-31)

25—Maperā mia jara bi: K'īsia jōnanáati k'āata k'odait'ee maa–e pirā todait'ee, mágá chok'ai p'anadait'ee. Ichiaba k'īisianáati sāga p'aru atadait'ee. Tachi Ak'ōrepa parā k'ap'ia ooji māik'aapa parā chok'ai p'anapiji. Māga bita, ¿p'aru tee–e paik'ā māik'aapa chik'o, ne–inaa toparii tee–e paik'ā parāmaa? 26 Ak'íti, ipanaarā it'í wāabai p'ani. Āchia net'atau uudak'aa, ewadak'aa māik'aapa ia bidak'aa chi net'atau iapatamāi. Mamīda parā it'aripema Ak'ōre Waibiapa ne–inaa teepari k'odamerā. ¡Iru–it'ee parā pipiara p'ani ipanaarā k'āyaara! 27 Eperā audú k'īsia nībipa hora aba pida waa chok'ai ba–e pai.

28 Ma awara ¿k'āare–it'ee parā audú k'īsiapata p'aru–it'ee? Ak'íti, sāga nep'ono p'ūajara t'āide nībi waripata. Mimiadak'aa māik'aapa p'aru k'adak'aa mágá pi–ia p'anadait'ee. 29 Mamīda mia jara bi: Rey Salomonpa p'arat'ara, net'aa pia iru bapachi mīda, iru p'aru piara jī bak'āri, eperāarāpa iru pi–iara unuda–e paji nāgí nep'ono k'āyaara. 30 Idi na p'ūajara wari wā. Mamīda nu uratidaik'āri, t'ipītaude paa jōdariit'ee. Tachi Ak'ōrepa mágá pia ak'i bi pirā nep'ono p'ūajara t'āide nībi, audupiara parā ak'i bapariit'ee, at'āri irude mak'iara ijāada–e p'ani mīda. 31 Tachi Ak'ōrepa mágá ichia ooda pia ak'i bapari perā, k'īsia jōnanáati: “¿K'āata k'odait'ee?” maa–e pirā “¿K'āata todait'ee?” maa–e pirā “¿K'āata jīdait'ee?” 32 Mágá k'īsiapata ijāadak'aa beerāpa. Mamīda parāpata it'aripema Ak'ōre Waibia iru p'ani. Irua k'awa bi ne–inaa parāpa falta p'ani. 33 Maperāpi naapiara jiríti iru jua ek'ari p'anapataadait'ee māik'aapa oopataāti irua jara bik'a. Māga ooruta pirā, ma ne–inaa jōma iru p'anadait'ee. 34 Audú k'īisianáati nupema ne–inaade, nu ne–inaa paraait'ee perā aide k'īsiadamerā. Ewari chaa ne–inaa audupai paraa aide k'īsiadamerā.

Jesupa jarateeda awaraarāpa oopata ak'inaadamerā

pedee k'achia jaradait'ee

(Lucas 6.37-38, 41-42)

7 1—Awaraarāpa ne–inaa oopata ak'ináati jaradait'ee ne–inaa k'achia oomaa p'ani. Māga ooruta pirā, ma jaradap'edaa k'aurepa Tachi Ak'ōrepa parā mágá ak'iit'ee. 2 Parāpa awaraarāpa oo p'ani ak'ipatak'a, mágá Tachi Ak'ōrepa ak'ipariit'ee parāpa oo p'ani. Ne–inaa k'achia aupai jiriruta pirā pedee k'achia jaradait'ee āra āpīte, Tachi Ak'ōrepa auk'a jiriit'ee parāpa ne–inaa k'achia oopata aupai jarait'ee iru k'irapīte

p'anadak'āri. ³ ¿K'āare-it'ee ak'i bima nejarra pichi auk'aa tau jāde bi, mamīda unu-e bi pak'uru pichi tau jāde bi? ⁴ Pichi tau jāde pak'uru iru bi pirā, ¿sāga pichi auk'aamaa jaraima: “Mimaa ēepji jā nejarra pichi tau jāde bi”? ⁵ ¿Seewata pia chīara k'aripa k'inia bi, irua oo bi ak'ik'āri! Pichi tau jāde bi pak'uruta naapiara ēt'at'āaji. Māpaipi unui nejarra pichi auk'aa tau jāde bi, māgā wāara iru k'aripait'ee.

⁶ Net'aa awara bidap'edaa Tachi Ak'ōre-it'ee teeruta pirā usa k'achia beemaa, orradaidap'eda k'aak'oodai. Ma awara ne-inaa ipia perlak'a atabēiruta pirā sinaarā p'animāi, yoorode jaut'aadai.

Jesupa jarateeda Tachi Ak'ōremaa iididamerā
(*Lucas 6.31; 11.9-13*)

⁷—Iidipatāati Tachi Ak'ōremaa. Irua teeit'eeipi. Jiripatāati. Irua k'awapiit'eeipi. Eperāpa t'īparik'a puerta t'aide, Ak'ōremaa t'īpatāati. Irua parā k'aripait'eeipi. ⁸ Chi iidi bimaa Tachi Ak'ōrepa teepari; chi jiri bimaa Tachi Ak'ōrepa k'awapipari māik'aapa chi t'ī bimaa ewapari.

⁹ ¿Parādepemapa māu teeik'ā ichi warramaa, irua pan iidik'āri? ¹⁰ Maa-e pirā, ¿taama teeik'ā irumaa, chik'o iidik'āri? ¹¹ ¡Māga-epi! Parā ne-inaa k'achia oopataarā mīda, pāchi warrarāmaa net'aa pia tee k'awa p'ani. Parāpa māga ooruta pirā, ¡audupiara pāchi it'aripema Ak'ōre Waibiapa ne-inaa pia teeit'ee chi iidirutaarāmaa!

¹² Maperā, óoti apemaarāmaa parāpa k'inia p'anik'a āchia parāmaa oodamerā, māgata jara bairā Moisepa p'ādade māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade.

Tachi Ak'ōre truadee wāit'ee puerta p'īrup'ee pik'a bi
(*Lucas 13.24*)

¹³—Tachi Ak'ōre truadee wāit'ee puerta p'īrup'ee bide t'īupaták'ata bi. Mapa t'ūtūti puerta p'īrup'ee bide, chi atua beerā puerta jet'ee bapari perā. Ichiaba āchi o k'achia ewaraa k'obi, chok'ara aide wāpata perā. ¹⁴ Wāit'ee eperāarā ichita p'anapatamāi Tachi Ak'ōre ome puerta p'īrup'ee bide t'īupaták'ata bi māik'aapa Ak'ōre o p'īrup'ee bapari, māgide chok'ara-ee wāpata perā.

Pak'uru k'awaadai chi nejōdeepa
(*Lucas 6.43-44*)

¹⁵—K'īrak'aupai ijāadai jōmaweda Tachi Ak'ōre pedee jarapatada apataarāde, māirā ūk'uru seewa-idaa bee perā. Seewata eperā pia beerāk'a parāmaa chepata. Mamīda āchi t'āride k'īsia k'achia iru p'anapata. ¹⁶ Parāpa māirā k'awaadai āchia oopata pia ak'idak'āri. Pak'uru iiri-idaa bide uva chauk'aa; ichiaba māgeede higojō chauk'aa. ¹⁷ Ma awara nejō biiri pia bīpa nejō pia chaupari. Mamīda nejō biiri k'achia bīpa nejō k'achia chaupari.

18 Nejë k'achia chauk'aa pak'uru pia bide. Ichiaba nejë pia chauk'aa pak'uru k'achia bide. 19 Maperã pak'uru nejë pia chauk'aa bee t'u peepata t'ipitaude bat'at'aadait'ee. 20 Mägá ma Ak'öre pedee jarapatada apataarãpa ne–inaa oopata k'aurepa parãpa k'awaadai wãara Ak'õrepa pëida wa mägã–e.

Jesupa jarateeda jõmaarãta Tachi Ak'õre truadee wãda–e pait'ee

(Lucas 13.25-27)

21—Eperãarã ùk'uruurãpa mimaa: “Tachi Waibia, Tachi Waibia” a p'ani mïda, jõmaweda wãda–e pait'ee Tachi Ak'õre truadee. Jïp'a chi oopataarãpa mi Ak'õre it'ari bipa oopi bik'a; mägïirãta it'aa wãdait'ee. 22 Ak'õre ewari waibia ewate chok'araarãpa mimaa jaradait'ee: “Tachi Waibia, Tachi Waibia, tai pi ome p'anapíji. Taipa pi t'ïde jarateejida mãik'aapa pi t'ïde netuaraarã uchiapik'oojida. Ma awara pi t'ïde oojida ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa áchi juadoopa.” 23 Mamïda mia p'anaut'ee: “¡Mia parã k'awa–e bi! ¡Áyaa wátì mi ik'aawaapa, ne–inaa k'achia oopataarã!”

Jesupa te oopataarãde jarateeda

(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

24—Eperã k'ïsia k'awaa bipa mi ùraa ùripari mãik'aapa oopari mia jara bik'a. Mägí eperã ichi te oo bik'ata bi mãu ïri. 25 K'oi cheji; to chedachi mãik'aapa nãu golpe p'uaji ichi temã. Mamïda t'ee–e paji mãu ïri oo bada perã. 26 Jõdee chi mi ùraa ùrip'eda, oo–e bipa mia jara bik'a k'ïsia k'awa–ee bi. Eperã ichi te ipude oodak'a bi. 27 K'oi cheji; to chedachi; nãu golpe p'uaji mãik'aapa ichi te tudú t'eedachi. Mägá ichi te jõdachi.

28 Jesús pedee aupak'ãri, eperãarã jõmaweda ak'itrua para beeji irua jarateeda k'aurepa. 29 Mãga p'anajida irua jïp'a jarateeda perã Tachi Ak'õrepa jarateepidak'a. Ak'õre Ùraa pipiara jarateegi Moisepa p'ãda jarateepataarã k'ãyaara.

Jesupa leprapa k'ayaa bada jipada

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

8 1 Jesús eedeepa edaa chek'ãri, eperãarã chok'ara iru t'ëe chejida. 2 Mägá che wãde iru k'ait'a cheji eperã leprapa k'ayaa bi. Mägí iru k'ïrapite bedabai nãba cheji mãik'aapa mägaji:

—Tachi Waibia, pia k'inia bi pirã, mi k'ayaa wëpapipãde aji, Ak'õre k'ïrapite mi pia beemerã.

3 Jesupa juapa t'õbaip'eda, mägaji:

—¡K'inia bida! aji. Jïpa beepãde aji.

Aramata jïpa beeji. 4 Mãpai Jesupa mägaji:

—¡Ûríji! Jaranãaji apidaamaa. Jïp'a p'aaremaa ak'ipinãji mãik'aapa Moisepa p'ãdade jara bik'a ipana omé atëeji teeit'ee Tachi Ak'õremaa. Mägá jõmaarãpa pi jïpa beeda k'awadayada aji.

Jesupa Romadepema soldaorā poro mimiapari jipada

(Lucas 7.1-10; Juan 4.43-54)

⁵T'ēepai Jesús Capernaum p'uurude panak'āri, Romadepema soldaorā poro waibiapa irumaa chupiria iidi cheji:

⁶—Jesús, mi mimiapari k'ayaa bida aji. P'oyaa mimik'a—e bi māk'aapa chupiria nībida aji, p'uapa.

⁷Jesupa p'anauji:

—Wāit'eeda aji, jipade.

⁸Mamīda ma soldaorā poro waibiapa mājaji:

—Tachi Waibia, mi pi k'āyaara ek'ariara bi. Pi mi temaa wā—e pijida, namāik'aapa pedeeru pirā, mi mimiapari jipa beei't'ee. ⁹Mi jida waibiarā jua ek'ari bi. Ma awara mia soldaorā iru bi michi jua ek'ari. Mia abaamaa wāpāde ak'āri, wāpari; awaraamaa chepāde ak'āri, chepari. Ichiaba mi mimiaparimaa ne—inaa oopāde ak'āri, onaparida aji.

¹⁰Jesupa māga ūrik'āri, p'era pik'a beeji ma soldaorā poropa jara bada k'aurepa. Mapa ichi ome nipapataarāmaa mājaji:

—Mia wāarata jararu. Israel pidaarā t'āide na eperāk'a apida waide unu—e bi, iru wāara ijāapari perā. ¹¹Eperāarā chok'ara chedait'ee ak'ōrejīru uchiapari eereepa māk'aapa ak'ōrejīru baaipari eereepa. Māirāta Tachi Ak'ōre truade su—ak'i p'ana chedait'ee nek'ode Abraham ome, Isaac ome māk'aapa Jacob ome. ¹²Mamīda chi it'ari p'anadaipia biirā Ak'ōrepa jērek'ooit'eeda aji, taawaa p'āriudee, atua beerā ome jēedamerā māk'aapa k'ida kierrkierree para bamerā p'uapa.

¹³Māga jarap'eda, Jesupa ma soldaorā poromaa mājaji:

—Wāpāde aji, pichi temaa pia ijāadak'a uchiada perā.

Aramata chi k'ayaa bada jipadachi.

Jesupa Pedro p'āk'ōre jipada

(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)

¹⁴Māpai Jesús wāji Pedro temaa. Mama ununaji Pedro p'āk'ōre k'ayaa bi k'iamiapa. P'arude baji k'ayaa bada perā. ¹⁵Jesupa iru jua t'ōbaik'āri, ma k'iamia tuudachi. Māpai ma wēra p'irabaidaip'eda, nek'opiji Jesumaa.

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada

(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)

¹⁶K'eudaik'āri, netuara k'ap'iade merātia beerā chok'ara aneejida Jesumaa. Pedee jarada abaapa netuaraarā jōmaweda uchiapik'ooji. Ichiaba k'ayaa beerā jōmaweda jipak'ooji. ¹⁷Māga ooji p'asamerā Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isāfapa chonaarāweda jaradak'a:

‘Irua k'ayaa tachimaa baridap'edaa awara āyaa ataji māk'aapa tachi k'ayaa beerā jipaji.’

(Is 53.4)

Jesús ome nipa k'inia p'anadap'edaarā
(Lucas 9.57-62)

¹⁸Awaraa ewaride Jesupa unuk'āri eperāarā chok'ara ichi wap'ira iru p'ani, chi k'ōp'āyoorāmaa jaraji sīadait'ee lago k'īraik'a eeree. ¹⁹Mamīda wā dai naaweda, Moisepa p'āda jarateepari k'ait'a cheji māik'aapa mājaji:

—Tachi Jarateepari, pi ome wā k'inia bida aji, chi wārumaa.

²⁰Jesupa p'anauji:

—Usap'á yooro te uria iru bee māik'aapa ipanaarā te iru bee. Mamīda mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema^m arajāгаа ni, k'āipari wēe. Made k'isijaji jarai naaweda wāara mi ome nipa k'inia bi wa māga–e.

²¹Awaraa Jesús ome nipadapa mājaji:

—Tachi Waibia, mi jida pi ome nipaparii k'inia bi. Mamīda ai naaweda, mi ak'ōre iapipáde aji, iru piuk'āri.

²²Jesupa p'anauji:

—Chepáde aji, mi ome māik'aapa ichiak'au bipáde aji, atuadait'eerāpa āchi piudap'edaarā iadamerā.

Jesupa nāu p'usa ome t'umātípida
(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³Ma t'ēepai Jesús wāji barcode chi k'ōp'āyoorā ome. ²⁴Māga nide p'usara t'o nībeeji. P'usapa barco pirubaa wā nipaji. Māimisa Jesús k'āi baji. ²⁵Mapa chi k'ōp'āyoorāpa řimat'aajida māik'aapa mājajida:

—Tachi Waibia, řtai k'aripáji! řTachi pirubaa wādapi!

²⁶Jesupa p'anauji:

—¿Sāap'eda p'era jōnima? aji. řParā pia ijāada–e p'anida! aji.

Māga jarap'eda, p'irabaidachi māik'aapa pedeeji nāumaa māik'aapa p'usamaa. Aweda jōma ip'ii ūu beeji. ²⁷Māga unudak'āri, chi k'ōp'āyoorā ak'itrua para beeji māik'aapa āchi pitapai iidi para beeji:

—¿K'aima ajida, nāgi? Nāu, p'usa paara iru pedee ūripatada ajida.

Eperāarā k'ap'iade netuara merātia bada
(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸Jesús chi k'ōp'āyoorā ome panadak'āri lago k'īraik'a eere Gadara eujāde, jāira māu te uriade badadeepa uchijida eperāarā omé netuara āchi k'ap'iade merātia bee. Ma eperāarā Jesús k'ait'a chejida. Āchi audú t'āri k'achia–idaa p'anadap'edaa perā, eperāarā ma ode p'oyaa wāyaadak'aa paji. ²⁹Jesumaa bia chejida:

—řJesús, Ak'ōre Waibia Warra, tai ome t'řunáji! řAt'āri–e weda tai miapide cheji–ek'ā? ajida.

^m 8.20 Chi Eperā Ak'ōre Truadepema jara k'inia bi Tachi Ak'ōre mimiapari na p'ek'au eujāde cheda. Jesucristopa ichi nāga t'řjaraji ak'řpiit'ee ichi Mesías.

³⁰Ma k'ait'a sinaarã chok'ara nek'omaa p'anajida. ³¹Mapa netuaraarãpa Jesumaa chupiria iidijida ma sinaarã k'ap'iade t'iupimerã.

³²Aramãgá Jesupa jaraji maaaa wãdamerã. Mãpai ma netuaraarã ma eperãarã k'ap'iadeepa uchiak'oodachida mãik'aapa sinaarã k'ap'iade t'iudachida. Aramata sinaarã jômaweda p'irak'oodachida ee k'oot'ari jira bidee. Mata lagode baainajida mãik'aapa iyapa jãak'oodachida.

³³Ma sinaarã jia p'anadap'edaarãpa mãga unudak'ãri, p'irak'oodachida p'uurudee. Nepirinajida ãchia unudap'edaa ma netuara merãtia p'anadap'edaarã ome. ³⁴Mãpai p'uuru pidaarã jômaweda chejida mãik'aapa Jesumaa chupiria iidijida ãchi eujãdeepa wãmerã.

Jesupa chiwa bada jipada
(*Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26*)

9 ¹Ma t'ëepai, Jesús barcode bataup'eda, wãji lago k'iraik'a eeree. Mãgá ichi p'uurude pacheji. ²Mama bide eperãarãpa jira aneejida eperã chiwa bi p'arude. Jesupa k'awaak'ãri ãchia wãara ichide ijãa p'aní, ma chiwa bimaa mägaji:

—Warra, t'ãri o—ia báji pia p'ek'au k'achia oopata jômaweda wëpada perã.

³Ûk'uru arii p'anadap'edaa Moisepa p'ãda jarateepataarãpa mãga ùridak'ãri, k'isiajida: “Jãgipa ik'achia pedeemaa bi Tachi Ak'õre ãpite. Tachi Ak'õrepapai p'ek'au k'achia wëpapiyada” ajida. ⁴Mamída Jesupa k'awaji ãchia k'isia p'aní. Mapa iidiji:

—¿Sãap'eda parãpa k'isia k'achia k'isia p'anima? aji. ⁵Mia irumaa jarai: “Pia p'ek'au k'achia oopata wëpajipi” maa—e pirã jarai: “P'irabáiji mãik'aapa wáji”. Mamída irua maarepida oo—e pai, Tachi Ak'õrepa oopi—e pirã. ⁶Mia ak'ipiit'ee na p'ek'au eujãde mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema k'ap'ia pari, Tachi Ak'õre Waibiapa wëpapipari eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata.

Mãpai mägaji ma eperã chiwa bimaa:

—¡P'irabáiji! Pichi p'aru atãji mãik'aapa wáji pichi temaa.

⁷Aramãgá ma chiwa bada p'irabaidachi mãik'aapa wãji ichi temaa. ⁸Mãga unudak'ãri, eperãarã p'era pik'a para beeji mãik'aapa Tachi Ak'õremaa o—ia it'aa t'ijida, irua ma eperãmaa mãga ooda perã.

Jesupa Mateo jirit'erada ichi ome nipapariimerã
(*Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32*)

⁹Mamãik'aapa Jesús wãji. Ma wãrude eperã t'ijarapatap'edaa Mateoⁿ unuji. Su—ak'i baji Cesar—it'ee impuesto p'aapatamãi. Jesupa mägaji irumaa:

ⁿ 9.9 *Mateo* ichiaba t'ijarapachida *Leví*. Mateopa na pedee pia p'ãji.

—Mi ome nipaparíji.

Aramágá bainĩ beep'eda, Jesús ome wāji.

¹⁰T'ēepai Jesús chi k'ōp'āyoorā ome teeda nek'omaa bak'āri, impuesto p'epataarā Roma pidaarā rey—it'ee pachejida awaraa eperāarā k'achia-idaa beerā apatap'edaarā ome. Māirā ai mesade su-ak'li p'aneejida Jesús ome. ¹¹Fariseorāpa māga unudak'āri, Jesús k'ōp'āyoorāmaa iidijida:

—¿Sāap'eda parā jarateepari nek'omaa bima ajida, impuesto p'epataarā ome māik'aapa awaraa p'ek'au k'achia oopataarā ome?

¹²Māirāpa iididap'edaa ūrik'āri, Jesupa māgaji:

—Médico pēidak'aa k'ap'ia pia beerāmaa. Jīp'a pēipata k'ayaa beerāmaa.

¹³Parā wādak'āri, k'isiadapāde aji, nāgí Ak'ōre Ūraa jara k'inia bi:

‘Mia k'iniara bi awaraarā chupiria k'awaadamerā, ne-animalaarā peedap'eda, paadai k'āyaara mi—it'ee.’ (Os 6.6)

Māpai Jesupa māgaji:

—Tachi Ak'ōrepa mi pēi-e paji t'āri pia beerā jiride. Ma k'āyaara p'ek'au k'achia oopataarā jirideta pēiji.

Sāapai nek'oda-ee p'anadaipia bi

(Marcos 2.18-20; Lucas 5.33-35)

¹⁴Māpai Juan Bautista k'ōp'āyoorā Jesumaa chejida māik'aapa iidijida:

—Edaare tai, fariseorā ome nek'oda-ee p'aneepata jīp'a Tachi Ak'ōre net'aade k'isiadait'ee. ¿Sāap'eda pi k'ōp'āyoorāpa māga oodak'aama? ajida.

¹⁵Jesupa p'anauji:

—Miak'āipata fiestade t'ī pēidap'edaarā k'īra pia-ee p'anadak'aa chi miak'āiit'ee bi āchi ome bi misa. Mamīda ewari cherude iru ata chedak'āripi, t'āri p'uapa nek'oda-ee p'aneedait'eeda aji.

Ūraa chiwidi māik'aapa chonaarāweda p'ādap'edaa

(Marcos 2.21-22; Lucas 5.36-39)

¹⁶—Eperā apidaapa p'aru chiwididepema pite aba t'īiik'araa bida aji, p'aru sorede parchaait'ee. Māga ooru pīrā, chi p'aru chiwidi āridariit'ee māik'aapa ma pite auk'a bee-e pait'ee chi p'aru sore ome. ¹⁷Ichiaba vino ewaa juda t'idak'aa ne-e^o sorede, ma vino baak'ak'āri, ma ne-e sore jīadarii perā māik'aapa chi vino atuadarii perā. Maperā vino ewaa juda t'idaipia bi ne-e chiwidide, ma ne-e chi vino ome atuapiamaapa.

Jairo k'au māik'aapa wērapa Jesús p'aru ide t'ōbaida

(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

¹⁸Jesús at'āri pedeemaa bide, judiorā poro waibia t'ījarapatap'edaa Jairo Jesús k'īrapite bedabai nība cheji māik'aapa māgaji:

◦ 9.17 Maapai vino iapachida *ne-animal edee oodade*.

—Et'ewapai mi k'au jai–idaajida aji. Mamīda mia k'awa bi pi cheru pirā mi ome māik'aapa pi jua biru pirā iru ūri, waya chok'ai beeyada aji.

¹⁹Māpai Jesús wāji chi k'ōp'āyoorā ome ma eperā temaa. ²⁰Ma wādade wēra doce años bi k'ayaa bi waamiapa Jesús āpíteik'aapa k'ait'a wāp'eda, iru ūripema p'aru i t'ōbait'ajji. ²¹Māga ooji k'isia bada perā iru p'aru i t'ōbairupapai jipa beei. ²²Mamīda māgá t'ōbaik'āri, Jesupa āpíteek ak'ijji māik'aapa māgaji ma wēramaa:

—Wēra, t'āri o–īa béeji. Pia mide ijāa bairā, jipa beejida aji.

Aramata ma wēra jipa beejji.

²³Maap'eda Jesús ma judiorā poro waibia temaa panak'āri, unuji siru chaapataarā māik'aapa eperāarā jēepi ororoo nībi. ²⁴Māpai Jesupa māgaji:

—Taawaa uchiatī. Na wēra k'au jai–idaa–e bi. Jīp'a k'āita bida aji.

Māga ūridak'āri, arii p'anadap'edaarā ēik'oodachida, Jesús k'ira k'awa–ee bi jīak'aapa. ²⁵Mamīda Jesupa eperāarā uchiapik'ooji māik'aapa jai–idaada badamāi t'īup'eda, iru jua jita atanaji. Māpai ma wēra k'au p'irabaidachi. ²⁶Maap'eda ma eujādepemaarā jōmaarāpa k'awaa wājida Jesupa māga ooda.

Jesupa tau p'āriu beerā omé jipada

²⁷Mamāik'aapa uchīa wādade, Jesús t'ēe tau p'āriu bee omé bia che wāpachida:

—¡Rey David Warra,^p tai chupīria k'awaapáde! ajida.

²⁸Jesús teeda t'īunak'āri, ma tau p'āriu beerā auk'a t'īujida. Māpai Jesupa iidjji:

—¿Parāpa ijāa p'anik'ā aji, mia jipai?

P'anaujida:

—Tachi Waibia, ijāa p'anida ajida.

²⁹Māpai Jesupa taumāi t'ōbaip'eda, māgaji:

—Parāpa ijāa p'anik'a, māgá p'aneedapáde aji.

³⁰Aweda tau eratik'oodachida. Māpai Jesupa jīp'a māgaji:

—Mia ooda chīaramaa nepirīnaadapáde aji.

³¹Māga jaraji mīda, mamāik'aapa uchiarutata Jesupa ooda nepirī wāpachida ma eujādepemaarāmaa.

Jesupa pedee atua bada jipada

³²Ma tau p'āriu p'anadap'edaarā uchiarutade, eperāarāpa aneejida eperā pedee atua bi Jesumaa. Māga bajī netuara ichi k'ap'iade merātia bada perā. ³³Jesupa ma netuara uchiapit'aak'āri, ma eperā pedee beejji.

^p 9.27 Jesucristo *David Warra* t'ijjarapachida, iru chonaarāwedapema Rey Daviddeepa uchiada perā māik'aapa Mesías pada perā.

Māga unudak'āri, arii p'anadap'edaarāpa ak'itrua para beeji māik'aapa māgajida:

—İsraelde waide nāga unudak'aada! ajida.

³⁴Mamīda fariseorāpa māgajida:

—Netuara Poro Waibia juapata jāgá netuaraarā uchiapiparida ajida.

Jesupa eperāarā chupiria k'awaada

³⁵Jesús nipapachi p'uuru beede māik'aapa ai ik'aawa p'uuru k'aipee beede. Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te chaa pedee pia jarateepachi k'awaadamerā taarā—e Tachi Ak'ōrepa eperāarā p'e biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. Ma awara k'ayaa k'ira t'ādo jipapachi.

³⁶Eperāarā chok'ara see nībi unuk'āri, chupiria k'awaaji, āra chupiria, k'ira pia—ee para bada perā, oveja chak'eerā ak'ipari wēe chitoonik'a.

³⁷Māpai chi k'ōp'āyoorāmaa māgaji:

—Eperāarā chok'ara mide waide ijāada—e p'ani. Ne—uu audú chau bík'api p'ani. Mamīda mimiapataarā chok'ara—ee p'ani. ³⁸Mapa it'aa iididapáde aji, ma ne—uu chiparimaa, irua awaraa mimiapataarā pēimerā chi chau bi p'ede.

Jesupa k'ōp'āyoorā jirit'erada mimiadamerā ichi ome

(*Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16*)

10 ¹Jesupa chi k'ōp'āyoorā doce t'ī p'eji māik'aapa āchi ichi jua ek'ari bijī netuaraarā uchiapidamerā māik'aapa k'ayaa k'ira t'ādo jipadamerā.

²Nāgí imik'īraarā doce jirit'eraji pēiit'ee ichi ūraa jarateede. Naapiara jirit'eraji Simón, ichiaba t'ījarapatap'edaa Pedro, chi ipema Andrés ome. Ma t'ēepai jirit'eraji Santiago chi ipema Juan ome. Māirā Zebedeo warrarā paji. ³Ichiaba jirit'eraji Felipe; Bartolomé; Tomás; mi, Mateo, chi impuesto p'epari bada Roma pidaarā—it'ee; Alfeo warra, Santiago; Tadeo; ⁴Simón Celote apatap'edaa^q māik'aapa Judas Iscariote, ma t'ēepai Jesús traicionaada.

Jesupa chi k'ōp'āyoorā pēida Ak'ōre Ūraa jarateenadamerā

(*Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6*)

⁵Jesupa ma k'ōp'āyoorā doce pēiji eperāarā paraamaa. Pēi naaweda jaraji:

—Wānáati judio—eerā p'anapatamaa. Ichiaba wānáati Samaria eujādepema p'uurudee. ⁶Ma k'āyaara wāti Israel eujādepema ovejaarā atua pik'a beerāmaa. ⁷Jaratēeti taarā—e Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari biit'ee ichideerā p'aneedamerā. ⁸K'ayaa beerā jipátī; piudap'edaarā

^q 10.4 Roma jua ek'ariipa uchía k'inia p'anadap'edaarā t'ījarapachida *Celote eerepemaarā*.

chok'ai p'irabaipíti; leprapa k'ayaa beerã jipáti m̄aik'aapa netuara k'ap'iade merátia bee jipáti. Mia parã michi jua ek'ari bik'ári m̄aga oodamerã, p'arat'a maarepida iidi-e paji. Mapa p'arat'a iidináati ma pari.

⁹Ateenáati n̄ee, p'arat'a, cobre, p̄achi k'irride jipata. ¹⁰Ichiaba ateenáati muchila, awaraa chancla m̄aik'aapa p'aru j̄idait'ee, pak'uru jida t'idik'adait'ee, parã mimia pari ma ne-inaa teedaipia p'anadairã.

¹¹P'uurude maa-e pirã te chok'ara-ee beem̄i panadak'ári, eperã t'ári piata jir̄f̄iti arii p'aneadait'ee mam̄aik'aapa w̄aruta misa. ¹²Teeda t'itudak'ári, arii p'aniirãmaa pedee pia jaráti. ¹³Ai tede p'aniirãpa parã auteebairuta pirã, ma pedee pia jaradak'a ãramaa uchiat'ee. Mam̄ida auteebaida-e pirã, ma pedee pia jaradak'a ãramaa uchia-e pait'ee. ¹⁴Parã auteebaida-e pirã m̄aik'aapa parãpa jarateepata ūridaamaa p'ani pirã, uchíati ma tedeepa maa-e pirã ma p'uurudeepa m̄aik'aapa biiridepema yooro p'ora n̄ep'etí ak'ipidait'ee Tachi Ak'õrepa ãra k'aripa-e pait'ee. ¹⁵Mia w̄arata jararu. Tachi Ak'õre ewari waibia ewate irua ma p'uurudepemaarã audupiara k'achia ooit'eeda aji, Sodoma p'uurudepemaarã, Gomorra p'uurudepemaarã k'achia ooda k'ãyaara.

Jesupa jarada ichi k'aurepa ijãapataarã miadait'ee

(Lucas 12.11-12; 21.12-17)

¹⁶—¡Ūrítí! Mia parã p̄iru eperãarãmaa jarateede. P̄iru ovejarã p̄eik'ajik'a ne-animalaarã k'achia beerã t'ãide. Mapa k'íra k'awaa nipapatáati, taama k'íra k'awaa nipaparik'a. Ichiaba k'ãiwee nipapatáati paloma nipaparik'a. ¹⁷Tauk'a nipapatáati eperãarãpa parã ateedait'ee perã áchi charraarãmaa miapidamerã, maa-e pirã parã p'ua oodait'ee Tachi Ak'õre Ūraa jarateepata tede. ¹⁸Ma awara mide ijãapata k'aurepa ateedait'ee áchi poro waibiarãmaa m̄aik'aapa áchi reyrãmaa. M̄agã parãpa mi ūraa jaradai m̄airã k'irapite m̄aik'aapa awaraa ijãadak'aa beerã k'irapite. ¹⁹Mam̄ida m̄airã k'irapite p'anadak'ári, k'ísianáati s̄aga pedeedait'ee, maa-e pirã k'ãata jaradait'ee, pedeedait'ee pak'ári, Tachi Ak'órépata pedeeipiit'ee perã. ²⁰Parã pedeeda-e pait'ee p̄achi k'iradoopa. Tachi Ak'õre Jaurepata pedeeit'ee parã k'ap'ia.

²¹Maapai eperãarãpa áchi ipemaarã paara teedait'ee miapidamerã piurutamaa. Ma awara chi ak'õreerãpa áchi warrarã paara m̄agã peepidait'ee; maa-e pirã warrarãpa áchi ak'õreerã peepidait'ee. ²²Jõmaarãpa parã k'íra unuamaa iru p'anapataadait'ee mide ijãapata k'aurepa. Mam̄ida t'áridepai chooruta pirã, Tachi Ak'õrepa parã k'aripait'ee atuanaadamerã na p'ek'au eujã j̄orumaa. ²³P'uuru abaade parã jiri p'anedak'ári, mirúti awaraa p'uurude. Mia w̄arata jararu. Parã Israel p'uuru j̄omaade jaratee nipadai naaweda, mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema, cheit'ee.

²⁴K'irãpáti eperã apida ichi jarateepari k'ãyaara waibiara bi-e. Ichiaba mimiapari apida chipari k'ãyaara waibiara bi-e. ²⁵Chi ne-inaa

k'awaa k'inia bi o-ĩa baipia bi chi jarateepari jĩak'a pait'ee. Ichiaba mimiapari o-ĩa baipia bi chipari jĩak'a pait'ee. Chi te chipari t'ijarapata pirã Beelzebú, Netuara Poro Waibia, audupiara irudeerãmaa mǎgí t'ĩ bidait'ee.

Jesupa jarateeda k'aita waaweedaipia bi

(Lucas 12.2-7)

26—Mǎga jara p'ani mĩda, eperãarã waaweenáati. Īrã Tachi Ak'õre net'aa mera pik'a bi mĩda, t'ēepai parãpa jõmaarãmaa jaradait'ee. 27Mia ũraa jarada p'ãriu pik'a baji. Mamĩda jõmaarãmaa mǎga jĩp'a jaradaipia bi. Ma awara mia ũraa mera pik'a jarada, golpe jaradaipia bi terraza ĩriipa biaruk'a. 28Waaweenáati parã jiri p'aniĩrã peedait'ee, ãrapa parã p'oyaa atuapida-e perã tok'arradee. Ma k'ãyaara Tachi Ak'õre waawéeti. Iruata tachi piupii mǎik'aapa atuapii.

29'¿Netopata-ek'ã ipana chak'e omé p'arat'a tau abaa pari? Eperãarãpa mǎga oopata, ipana chak'e mak'iara vale-e bi jĩak'aapa. Mamĩda ipana chak'e apida eujãde baaidak'aa, parã Ak'õre Waibiapa mǎga jara-emã. 30-31 Parã puda paara irua juasia iru bi. Mapa waaweenáati, Tachi Ak'õrepa parã k'iniara iru bapari perã ipanaarã k'ãyaara.

Jesucristode ijãapatada apataarã awaraarã k'ĩrapite

(Lucas 12.8-9)

32—Eperãpa tau taawa jararu pirã ichi Jesucristode ijãapari, mia pida jarai: “Mǎgí méré” mi Ak'õre k'ĩrapite it'ari. 33Mamĩda eperãpa meraru pirã mide ijãapari, mǎgara mia pida merait'ee. “Mǎgí méré-eda” ait'ee mi Ak'õre k'ĩrapite it'ari.

Jesús k'aurepa ěreerã t'ãri auk'a p'anada-e

(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

34—K'ĩsianáati mi cheji na p'ek'au eujãdee eperãarã k'ãiwee p'anapide. Jĩp'a cheji chõopide. 35Mi cheji

'warra t'ãri auk'a banaamerã chi ak'õre ome, wera k'au t'ãri auk'a banaamerã chi nawe ome mǎik'aapa ãigu t'ãri auk'a banaamerã chi p'ãk'õre ome. 36Ma k'aurepa eperãarã t'ãri auk'a para ba-e pait'ee ãchi ěreerã ome.'

(Mi 7.6)

37'Eperãpa ichi ak'õre wa chi nawe k'iniara iru bi pirã mi k'inia iru bai k'ãyaara, méré pa-e pai. Ichiaba eperãpa chi warra wa chi k'au k'iniara iru bi pirã mi k'inia iru bai k'ãyaara, mǎgí méré pa-e pai. 38Ma awara mide ijãapari k'aurepa eperã piuamaa bi pirã kususode piu wãk'a, mǎgí méré pa-e pait'ee. 39Eperã piuamaa bi pirã mide ijãapari k'aurepa, mǎgí piuk'ãri, atuait'ee. Mamĩda eperã piuru pirã mide ijãapari k'aurepa, mǎgí eperã piuk'ãri it'aa wãit'ee.

Jesupa jarada ijãapataarãpa ne–inaa pia atadait'ee
(*Marcos 9.41*)

40—Eperãpa parã auteebaik'ãri, mi jida auteebai bi mãik'aapa mi Ak'õre, mi pëida, auk'a auteebai bi. 41Ma awara eperãpa auteebaik'ãri Tachi Ak'õre pedee jarapari, Tachi Ak'õrepa pëida perã, ne–inaa pia atait'ee Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa atapatak'a. Ichiaba auteebaik'ãri eperã t'ãri pia, mãgi t'ãri pia bairã, ne–inaa pia atait'ee eperã t'ãri pia beerãpa atapatak'a. 42Ma awara eperãpa teek'ãri pania vaso aba mi ome nipaparimaa mãgi mërë perã, Tachi Ak'õrepa ne–inaa pia ichiaba teet'ee ma pania teedamaa.

Juan Bautistapa eperãarã pëida
(*Lucas 7.18-23*)

11 1Jesupa chi k'õp'ãyoorã doce ùraap'eda, mamãik'aapa wãji Ak'õrepa jara pëida jarateede ma eujãdepema p'uuru bee chaa.

2Juan carcelde bi misa, ùriji Cristopa oomaa bi. Aramata ichi ome nipapatap'edaarã ùk'uru pëiji Jesumaa. Iidinajida:

3—¿Pik'ã ajida, tai k'aripapari chonaarãpa cheit'ee bida adap'edaa? Maa–e pirã, ¿taipa awaraa nidaipia bik'ã? ajida.

4Jesupa p'anauji:

—Wãti Juanmaa mãik'aapa nepirfti parãpa nama unu p'ani mãik'aapa ùri p'ani. 5Jarãti tau p'ãriu beeda ñrá unu p'ani; biiri nik'anik'aa beeda t'ia nũtee; leprapa k'ayaa beeda jipa p'ani; k'iiri k'ĩ beeda ñrá ùri p'ani; piudap'edaarã waya chok'ai p'ani mãik'aapa chupiria chedeerãmaa Tachi Ak'õrepa pedee pia jara pëida jarateemaa bi. 6¿T'ãri o–ia bida aji, chi mide ijãa bi, k'awa–e bi mida mia ne–inaa jõma oo bi!

Jesupa Juande pedee pia jarada
(*Lucas 7.24-35*)

7Juanpa eperãarã pëida wãdap'edaa t'ëepai, eperãarãmaa Jesupa pedee pia jaramaa beeji Juande:

—¿K'ãata parãpa ak'ĩnajidama aji, eujã pania wëe bimaa wãdak'ãri? ¿K'ĩsijajida–ek'ã ak'ĩnadait'ee eperã pariatua k'ĩsia bi, p'ũajara nãupa pariatua nẽunẽuwaa p'uuparik'a? 8Maa–e pirã, ¿k'ĩsijajida–ek'ã ak'ĩnadait'ee eperã p'aru pi–ia jĩ bi? Parãpa pia k'awa p'ani eperã p'aru pi–ia jĩ beerã rey tede p'anapata. 9Mãga–e pirã ¿k'ĩsijajida–ek'ã ak'ĩnadait'ee Ak'õre pedee jarapari? Wãara, iru Ak'õre pedee jarapari k'ãyaara waibiara bi. 10Na Juandeta Tachi Ak'õre Úraa p'ãdade jara bi:

'Mia eperã chok'a pëiit'ee pi naa o pia oonamerã pi, eperãarã poro waibia, chei naaweda.'

(*Mal 3.1*)

11Mia wãarata jararu. Juan Bautista k'ãyaara eperã apida waibiara bi–e. Mamãda chi ek'ariara bita iru k'ãyaara waibiara pait'ee Tachi Ak'õrepa ma eperã ichi jua ek'ari bik'ãri, ichideerã ome beemerã.

¹²Juan Bautista chedak'ãriipa, eperãarã chõo pik'a p'ani t'ïudait'ee Tachi Ak'õre jua ek'ari, ichideerã p'anedait'ee mãik'aapa k'achia beerã auk'a chõo pik'a p'ani apida mãga p'ananaadamerã. ¹³Juan jaratee chei naaweda, Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa jarapachida Tachi Ak'õrepa mägá eperãarã biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerã p'anedamerã. Moisepa p'ãdade ichiaba mãga jara bi. ¹⁴Parãpa k'awaa k'inia p'ani pirã Juanta Elías^r chi cheit'ee bada jara p'anadap'edaa; ichipi. ¹⁵Pia k'ísiati parãpa et'ewa ùridap'edaade k'awaadamerã k'ãata jara k'inia bi.

¹⁶Mia jarait'ee sãga p'ani parã, mide ijãadak'aa beerã. Warrarã su-ak'i p'anedap'eda, jemenemaa p'anfk'ata p'ani p'uuru jãde. Ìchi k'õp'ãyoorãmaa biapata:

¹⁷ “Taipa siru chaajida. Mamída parã pëirada-e paji. K'ari k'isia paraa k'arijida. Mamída parã jëeda-e paji.”^s

¹⁸Mãga pik'a baji Juan ome. Iru cheji mãik'aapa nek'ok'aa paji, ne-inaa tok'aa paji, eperã jïp'aarãpa oopatak'a. Maperã eperãarãpa: “Netuara iru k'ap'ïade merãtia bida” ajida. ¹⁹T'ëepai mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema cheji mãik'aapa nek'oji, ne-inaa toji eperã jïp'aak'a. Maperã jara p'ani mi nek'oyaa, ne-inaa toyaa bapari. Ma awara mi k'õp'ãyo meraaparida a p'ani, k'achia-idaa beerã ome mãik'aapa Cesar-it'ee impuesto p'epataarã ome. Mamída Tachi Ak'õrepa wãarata ak'ipimaa bida aji, mia oo bi k'aurepa parã jõmaarã pari.

Tachi Ak'õrepa oo bi unuamaa iru p'anapataarã

(Lucas 10.13-15)

²⁰Mãpai Jesús ijãti pedeemaa beeji awara-awaraa p'uurudepemaarãmaa, ãchia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'anadap'edaa perã. Mãga p'anajida unupachida mída irua ooda ne-inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. Jesupa ãchimaa mägaji:

²¹—¡Aai, Corazín p'uurudepemaarã! ¡Aai, Betsaida p'uurudepemaarã! ¡Tachi Ak'õrepa parã k'achiadee pëiit'eepe! Tiro p'uurude, Sidón p'uurude eperãpa ooda paara ne-inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa mia parã p'uurude oodak'a, taarã-e weda ijãak'ajida. Árapa p'ek'au k'achia oopata oo amaa k'inia jõnïpa chup'iria iidik'ajida Tachi Ak'õremaa. Ma p'ek'au k'achia oopata k'aurepa t'ãri p'uupa p'aru p'ãimaa jïk'ajida mãik'aapa it'abarre p'ora it'aa p'ok'ajida ãchi poro ïri. ²²Maperã mia jara bi: Tachi Ak'õre ewari waibia ewate irua parã k'achiara ooit'ee

^r 11.14 Chonaarãweda *Elías* Ak'õre pedee jarapari paji. Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bi na p'ek'au eujã jõi naaweda, Elías waya uchiat'ee Israel pidaarã t'ãide. Mal 4.5. ^s 11.17 Pia jarait'eera, Tachi Ak'õrepa pëida eperãarãpa oodak'aa paji judiorã poro waibiarãpa oopidap'edaak'a. Ma warrarãpa oodap'edaak'a judiorã chonaarã poro waibiarãpa oopachida Ak'õre pedee jarapataarã ome.

ma Tiro p'uurudepemaarã k'ãyaara mãik'aapa Sidón p'uurudepemaarã k'ãyaara. ²³Ichiaba parã Capernaum p'uurudepemaarã, ¿k'ĩsia p'anik'ã parã p'uuruta awaraa p'uuru k'ãyaara waibiara pait'ee Ak'õre k'ĩrapite? ¡Mãga–e! ¡Ma k'ãyaara irua parã p'uuruta jõt'aait'ee! Sodoma p'uurude eperãpa ooda paara ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa, mia parã t'ãide oodak'a, ma p'uuru at'ãri bak'aji. ²⁴Mamĩda mia jara bi: Tachi Ak'õre ewari waibia ewate irua parã k'achiaara ooit'eeda aji, Sodoma p'uurudepemaarã k'achia ooi k'ãyaara.

Jesupa eperãarã ñipari

(Lucas 10.21-22)

²⁵Maapai Jesupa mãgaji:

—Ak'õre Waibia, pi jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Ne–inaa jõmaweda it'ari nĩbi, na p'ek'au eujãde nĩbi paara pi jua ek'ari bi. Mi t'ãri o–ĩa bi pia eperãarã jĩp'aarãmaa k'awapiru perã ne–inaa pia waide k'awapi–e pada k'ĩsia k'awaa beerãmaa mãik'aapa poro wẽsaa beerãmaa. ²⁶Pia mãga ooji mãga oo k'inia bada perã.

²⁷Mi Ak'õrepa ne–inaa jõma biji mi jua ek'ari mia ak'ipariimerã. Tachi Ak'õrepapai wãara mi, ichi Warra k'awa bi. Mãgã ichiaba mi, chi Warrapapai wãara iru k'awa bi. Mamĩda mia iru k'awapii mia k'awapi k'inia bi eperãarãmaa. ²⁸Maperã mimaa chėti parã jõmaweda sē p'anĩrã mimia p'anĩpa mãik'aapa k'ĩsia jõnĩpa. Mia parã t'ãri a–tu beepiit'ee. ²⁹K'õp'ãyo merãati mi ome. Úrĩti mia jaratee bi mãik'aapa óoti mia jara bik'a. Mi t'ãri pia, chupĩria k'awaayaa bapari. Mide ijãadak'ãri, k'ãiwee p'anapataadait'ee. ³⁰Mia jara bik'a oodayada aji, mia k'aripak'ãri.

Ñipata ewate trigo k'imi chak'eerã p'edap'edaa

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

12 ¹Maapai judiorã ñipata ewate Jesús nipaji trigo k'ãide.

Chi k'õp'ãyoorã jarrapisia p'anadap'edaa perã, trigo k'imi chak'eerã oro atadap'eda, chi tau jonamaa p'anejida k'odait'ee. ²Arii p'anadap'edaa fariseorãpa mãga unudak'ãri, Jesumaa mãgajida:

—¡Pichá ak'ĩji! Pichi k'õp'ãyoorãpa ne–inaa oomaa p'anida ajida, ñipata ewate oodaik'araa bita.

³Jesupa p'anauji:

—¿Parãpa Ak'õre Ũraa p'ãdade leeda–e p'anik'ã aji, Rey Davidpa ooda chonaarãweda jarrapisiadaidak'ãri chi k'õp'ãyoorã ome? ⁴Iru t'ĩuji Tachi Ak'õre te ne–edee oodade mãik'aapa ma tedepema pan awara bĩdap'edaa Tachi Ak'õre–it'ee atap'eda, k'oji chi k'õp'ãyoorã ome. Mãga oojiada p'aareerãpapai mãgĩ pan k'odaipia baji mĩda. ⁵Ichiaba Moisepa p'ãdade parãpa leedooda p'aareerãpa ne–inaa k'achia ooda–e paji ñipata ewate, Tachi Ak'õre te waibiade ñida–ee mimiadak'ãri. ⁶Mia jara bi: Nama

ne–inaa pipiara paraa Tachi Ak'õre te waibia k'ãyaara. ⁷Wãara parãpa k'awada–e na p'ãdade jara k'inia bi:

‘Mia k'inia bi awaraarã chupiria k'awaadamerã, mi–it'ee ne–animalaarã peedap'eda, paadai k'ãyaara.’

(Os 6.6)

Parãpa k'awadap'edaa paara ma pedee jara k'inia bi, ne–inaa k'achia ooda–e p'aniirã peepida–e pak'aji. ⁸Ïipata ewate mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema jua ek'ari bida aji.

Eperã jua chiwa bada

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹Mamãik'aapa Jesús wãji Tachi Ak'õre Ûraa jarateepata tedee. ¹⁰Mama baji eperã jua chiwa bi. Jesús imiatee k'inia p'anadap'edaarãpa iidijida irumaa:

—¿Eperã k'ayaa bi pirã, ïipata ewate jipaipia bik'ã? ajida.

¹¹Jesupa p'anauji:

—Ïipata ewate pichi oveja toidú padarida paara, ¿taawaa uchía ata–e pak'ajik'ã? ¹²¿Eperã pipiara bi–ek'ã oveja k'ãyaara? Mapa ïipata ewate ne–inaa pia oopía bida aji.

¹³Mãpai Jesupa ma jua chiwa bĩmaa mãgaji:

—Pichi jua jĩrupãde aji.

Mãpai jua jĩruji. Aramata jipa beejí chi apema juak'a. ¹⁴Mãpai fariseorã taawaa uchiadak'ãri, pedeeteemaa p'aneejida Jesús peepit'aadait'ee.

Jesupa ooda Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bik'a

¹⁵Jesupa mãirã k'ĩsia k'awaak'ãri, mamãik'aapa wãji. Eperãarã chok'ara iru t'ëe wãjida. Jesupa madepema k'ayaa beerã jõmaweda jipaji.

¹⁶Mamĩda jarapachi ichia ooda jõmaarãmaa nepirinaadamerã. ¹⁷Mãga jaraji Tachi Ak'õre pedee jarapari, Isaiapa p'ãdade jara bik'a uchiamerã:

¹⁸‘Nama bi mi mimiapari, mia jirit'erada. Mia iru k'inia iru bi; mi t'ãri o–iapipari. Mi Jaure iru ome bapariit'ee. Mi k'ap'ia pari irua eperãarã jõmaarãpa oopata ak'it'ee mãik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. ¹⁹Aupedee–e pait'ee; ichiaba bia–e pait'ee. Apidaapa iru biapi ùrida–e pait'ee calle jãde. ²⁰Irua yiarã iru ba–e pait'ee chupiria chitoonĩrã wa k'ĩra pia–ee jõniirã. Mãga bait'ee Tachi Ak'õrepa jõmaarãmaa wãarata jara peida k'awaapirumaa. ²¹Mãga pak'ãri, jõmaarãpa irude ijãadait'ee.’

(Is 42.1-4)

Jesús Netuara Poro Waibia jua ek'ari bida apatap'edaa

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

²²Jesumaa aneejida eperã tau p'ãriu bi mãik'aapa pedee atua bi, netuara iru k'ap'iade merãtia bada perã. Jesupa iru tau pia unupiji mãik'aapa pedeejiji. ²³Mãga unudak'ãri, arii p'anadap'edaarãpa ak'itrua para beejí mãik'aapa ãchi pitapai iidi para beejí:

—¿Nāgí chonaarāwedapema Rey David Warra—ek'ā? ajida.

²⁴Mamīda māga ūridak'āri, fariseorāpa māgajida:

—Beelzebú, Netuara Poro Waibia juapata jāgá netuaraarā uchiapiparida ajida.

²⁵Jesupa k'awaji āchia k'īsia p'ani. Mapa māgaji:

—P'uuru pidaarāpa maa—e pirā ēreerāpa maa—e pirā te pidaarāpa āchi auk'aaarā jēreruta pirā, waa araa p'anapataada—e pai māik'aapa āchi p'uuru jōdaridai. ²⁶Māga pik'a Netuara Poro Waibiapa ichi auk'aaarā jēreru pirā, waa araa p'anada—e pai māik'aapa āchi itu jōdaridai.

²⁷Parāpa jara p'ani mia netuaraarā uchiapipari Beelzebú juapa. Māgara, ¿k'ai juapa uchiapipatama parā eere p'aniirāpa? Āchia ak'ipipata parā pia k'īsiada—e p'ani. ²⁸Mia netuaraarā uchiapipari pirā Tachi Ak'ōre Jaurepa, jara k'inia bi irā Tachi Ak'ōredeerā poro waibia nama bi.

²⁹¿K'aita t'iyuama aji, eperā juataura bi tede iru net'aa chiade? Naapiara jī nībi—e pirā, iru net'aa jāri p'e ata—e pai.

³⁰Eperā mi eere bi—e pirā, mi k'īra unuamaa iru bi. Ichiaba mi k'aripa—e bi pirā awaraarā Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anapataadamerā, eperāarā āyaa pēipari mi ik'aawaapa.

³¹Maperā mia jara bi: Tachi Ak'ōrepa wēpapii eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata jōmaata māik'aapa iru āpīte ik'achia jarapata paara. Mamīda iru Jaure āpīte ik'achia jarapata wēpapi—e pait'ee. ³²Ichiaba wēpapii ik'achia jarapata mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema āpīte. Mamīda wēpapi—e pait'ee ik'achia jararuta pirā iru Jaure āpīte. Māgee p'ek'au k'achia oopata wēpapi—e pait'ee chi ma pedee jarapataarā na p'ek'au eujāde p'anide maa—e pirā it'ari iru k'īrapite p'anide paara, iru ewari waibia ewate.

Jesupa jarateeda pak'uru k'awapata chi nejōdeepa

(Lucas 6.43-45)

³³—Nejō biiri pia iru bi pirā, chauk'āri, nejō pia iru bait'ee. Jōdee nejō biiri k'achia iru bi pirā, chauk'āri, nejō k'achia iru p'anadait'ee. Nejō biiri k'awapata chi nejōdeepa. ³⁴¡Parā k'achia—idaa beerādeepa uchiadap'edaarā! ¡Taamák'api p'ani! ¿Sāga pedee pia jaradai, parā t'āri k'achia p'anita? Pāchi t'āride k'īsia p'anita jarapata pāchi it'aideepa. ³⁵Eperā t'āri pia bīpa pedee pia jarapari k'īsia pia iru bairā ichi t'āride. Jōdee eperā t'āri k'achia bīpa pedee k'achia jarapari k'īsia k'achia iru bairā ichi t'āride. ³⁶Mia jara bi: Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate ichia eperā chaachaa k'awapiit'ee āchia pedee k'achia pariatua jaradap'edaa. ³⁷Ma ewate Tachi Ak'ōrepa ak'īit'ee eperāarāpa pedee jaradap'edaa māik'aapa ichiata jarait'eeda aji, k'achia—idaa bi, maa—e pirā t'āri pia bi.

Ne—ināa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa unu k'inia p'anadap'edaarā

(Marcos 8.11-12; Lucas 11.29-32)

³⁸Māpai ūk'uru fariseorāpa māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāpa Jesumaa māgajida:

—Tachi Jarateepari, taipa unu k'inia p'anida ajida, pia oo bi ne—inaa Tachi Ak'õrepapai oopari.

³⁹Jesupa p'anauji:

—Ïrapemaarã t'ãri k'achia—idaa p'ani, Tachi Ak'õrede ijãadak'aa perã. Unu k'inia p'anida a p'ani ne—inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. Mamïda mia mãga oo—e pait'ee. Jïp'a Tachi Ak'õrepa ooit'ee ichi pedee jarapari Jonás ome oodak'a. ⁴⁰Jonás k'ãima õpee baji chik'o choma bi bide.^t Mãga pik'a mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema k'ãima õpee eujã ek'ari bait'ee. ⁴¹Tachi Ak'õre ewari waibia ewate Nínive p'uuru pidaarãpa ïrapemaarã imiateedait'ee, Tachi Ak'õrepa parã k'achiadee pëimerã. Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa Jonás pëik'ãri ma Nínive pidaarãmaa, ãrapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa oo amaajida. Mamïda ïrapemaarãpa p'ek'au k'achia oopata oo amaada—e p'ani, aba Jonás k'ãyaara waibiara bïpa jara cheji mïda mãga oodamerã. ⁴²Ichiaba ma ewate Reina Sur Eerepemapa auk'a ïrapemaarã imiateeit'ee Tachi Ak'õrepa parã k'achiadee pëimerã. Chonaarãweda ma reina t'imiïpa cheji Rey Salomón k'ïsia k'awaa bi pedee ùride. Mamïda ïrapemaarãpa ùridaamaa p'ani, aba Salomón k'ãyaara k'ïsia k'awaara bi pedee bi mïda parã t'ãide.

Jesupa jarateeda netuara waya eperã k'ap'iade merãtia badade
(*Lucas 11.24-26*)

⁴³—Eperã k'ap'iadeepa netuara uchiapidak'ãri, mãgïpa jiri nipapari eujã p'üasaa sãma ïit'ee. Mamïda unu—e pak'ãri, k'ïsiapari: ⁴⁴“Waya merãtianait'ee ma eperã k'ap'iade; mi naaweda badamãi.” Chek'ãri, unu chepari ma eperã k'ap'ia pi—ia bi; te barrep'eda, siip'eda, pi—ia bik'a. ⁴⁵Mãga unuk'ãri, jirinapari awaraa netuara siete k'achiara ichi k'ãyaara mãik'aapa ma eperã k'ap'iade merãtia chepata. Mãgã ma eperã audupiara k'achiade beeit'ee naaweda bada k'ãyaara. Mãga p'asait'eeda aji, ïrapemaarã t'ãri k'achia—idaa beerã ome; audupiara k'achiade p'aneedait'ee.

María Jesús ïpemaarã ome pachedap'edaa
(*Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21*)

⁴⁶Jesús at'ãri pedeemaa bide pachejida chi nawe chi ïpemaarã ome. Pedee k'inia p'anajida iru ome. Mamïda taawa p'anedap'edaa perã, ⁴⁷eperãpa Jesumaa jaranaji:

—Pi nawe, pi ïpemaarã ome taawa nïmaa p'ani. Pedee k'inia p'anida aji, pi ome.

⁴⁸Mãpai Jesupa p'anauji:

^t 12.40 Jon 1.17.

—¿K'aima mi nawe? ¿K'áirāma, mi ñpemaarã?

⁴⁹Māpai juapa iaji chi k'õp'āyoorāmaa māk'aapa mǎgaji:

—Nǎgiirāta mi nawek'a māk'aapa mi ñpemaarāk'a. ⁵⁰Chi mi it'aripema Ak'õre Waibiapa jara bik'a oo bi, mata mi ñpemek'a, mi ñpewērak'a māk'aapa mi nawek'a.

Net'atau p'oparide nepirida

(*Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8*)

13 ¹Ma ewate Jesús uchiaji temāiipa māk'aapa lago ide su-ak'i banaji. ²Eperārā chedap'edaa irumāi see nībada perā, Jesús barcode bataudachi māk'aapa su-ak'i beejí. Jōdee eperārā ipude para beejí. ³Māpai Jesupa eperārāmaa nepirīmaa beejí Ak'õre Ūraa jarateit'ee:

—Eperā wāji net'atau p'ode. ⁴Ma p'o wāk'āri, ũk'uru baaijida o jāde. Māpai ipanaarāpa k'ok'oo chejida. ⁵Ūk'uru baaijida māu-idaade, mak'iara yooro wēe badamāi. Mǎgí isapai t'onojida, mak'iara yooro wēe bada perā. ⁶Mamīda ak'õrejīru jērak'āri, piidachi chi k'arra ñrii bada perā. ⁷Ūk'uru baaijida ne-ñiri-idaade. Mamīda ne-ñiri k'ap'ip'iara waripari perā, mǎgí net'atau t'ono wādap'edaa piuk'oodachida. ⁸Jōdee awaraa net'atau baaijida eujā piade. Mǎgí t'onop'eda, chau nībeejí. Ūk'uru net'atau abaadeepa uchiajida cien, sesenta maa-e pirā treinta. ⁹Pia k'ĩsĩati parāpa et'ewa ũridap'edaade k'awaadamērā k'āata jara k'inia bi.

Sāap'eda Jesupa nepiripachi jarateit'ee

(*Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10*)

¹⁰Maap'eda chi k'õp'āyoorā k'ait'aara chejida māk'aapa iidijida:

—¿K'āare-it'ee nepiriparima ajida, jarateit'ee?

¹¹Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'õrepa parāmaa k'awapimaa bida aji, ne-inaa naaweda k'awapik'aa pada awaraarāmaa; sāga ichideerā p'aneedai. ¹²Parā Ak'õre ũraa pia k'awa beerāmaa waapiara k'awapiit'ee; awaraarā k'āyaara ne-inaa chok'araara k'awarutamaa. Mamīda chi ne-inaa mak'iara k'awa-ee beerāmaa, āchia k'awa p'ani paara irua wēpapiit'ee, waa k'awa k'iniada-e p'anadairā. ¹³Maperāpi mia nepiripari. Āchia ak'i p'ani mīda, wāara unuda-e. Ūri p'ani mīda, k'awada-e. ¹⁴Ārapa oomaa p'ani Tachi Ak'õre pedee jarapari Isafapa jaradak'a:

‘Ūri p'ani mīda, k'awada-e. Ak'i p'ani mīda, unuda-e. ¹⁵Na eperārā k'ñiri k'isua p'anadairā, mia jara bi ũridaamaa p'ani; mia oo bi unudaamaa p'ani māk'aapa k'awadaamaa p'ani. Māga p'anada-e pada paara, mide ijāak'ajida māk'aapa mia āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapiik'aji.’

(*Is 6.9-10*)

16 Parã t'ãri o-ã p'ani mia oo bi unu p'anadairã mãik'aapa mia jara bi ùri p'anadairã. 17 Mia wãarata jararu. Chonaarãweda Ak'õre pedee jarapataarãpa mãik'aapa Tachi Ak'õrede ijãapataarãpa unu k'inia p'anajida parãpa unu p'ani. Mamïda unuda-e paji. Ichiaba ùri k'inia p'anajida parãpa nama ùri p'ani. Mamïda ùrida-e paji.

Jesupa k'awapida net'atau p'oparide

(*Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15*)

18—Ûrítì k'awaadamerã mia nepirida net'atau p'oparide k'ãata jara k'inia bi. 19 Net'atau ode baaida jara k'inia bi chi ùri p'aniirã Tachi Ak'õrepa eperãarã bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerã p'aneedamerã. Mamïda mãgiirãpa k'awada-e k'ãata jara k'inia bi. Ipanaarã chedap'edaak'a ma net'atau k'ok'oodait'ee, mãga pik'a Netuara Poro Waibia chepari ne-inaa ooit'ee, t'ãripa ma pedee ijãanaadamerã. 20 Jõdee chi net'atau mãu-idaade baaidap'edaa jara k'inia bi eperãarãpa ma jara pëida o-ã ùri p'ani. 21 Mamïda chi mãu-idaade t'onoda taarã-e weda piidaiparik'a, mãga pik'a mãgiirãpa ma jara pëida taarã-epai ijãapata. Ma ùraade ijãadap'edaa k'aurepa nepirade baairuta pirã maa-e pirã awaraarãpa ãchi jiriruta pirã miapidait'ee, ijãa amaapata. 22 Jõdee chi net'atau ne-iiri-idaade baaidap'edaa jara k'inia bi eperãarãpa ma jara pëida pia ùri p'ani. Mamïda audupiara k'isiapata ne-inaa netodait'ee maa-e pirã p'arat'a waibia atadait'ee, ãchia ùridap'edaa k'ïra atuadarutamaa. Mãgá p'aneepata ne-uu warip'eda, chauk'aa bik'a. 23 Mamïda chi net'atau eujã piade baaidap'edaa jara k'inia bi eperãarãpa ma jara pëida ùridap'eda, k'awaa wãpata ma ùraa jara k'inia bi mãik'aapa t'ãride wãara ijãapata. Net'atau aba p'oda eujã piade pia t'onop'eda, chauparik'a net'atau cien, sesenta wa treinta; mãga pik'a ma eperãarãpa oo k'awaa wãpata ma ùraade jara bik'a.

Jesupa nepirida p'ùajara t'onoda trigo p'odade

24 Mãpai Jesupa awaraa nepiriji jarateeit'ee:

—Nãga pik'a pait'ee Tachi Ak'õrepa eperãarã ichi jua ek'ari bik'ãri, ichideerã p'aneedamerã. Eperãpa trigo tau pia p'oji ichi eujãde.

25 Mamïda p'arik'ua, eperãarã k'ãi p'ani misa, ichi k'ïra unuamaa iru bïpa cheji mãik'aapa ma trigo p'odade mera p'oji p'ùajara tau chak'eerã, aïdee neera k'achia oopata. Mãpai jirabodoji. 26 Maap'eda ma eperãpa trigo p'oda t'onop'eda, wari wãji ma p'ùajara ome. 27 Mãga unudak'ãri, ma eujã chipari mimiapataarãpa irumaa jaranajida: “Señor, pia trigo tau p'oda pia badata, ¿sãmãik'aapa uchijama ajida, jãgee p'ùajara?” 28 Chiparipa p'anauji: “¿Tachi k'ïra unuamaa iru bïpata jãga ooji-ek'ã?” aji. Mãpai chi mimiapataarãpa iidijida: “¿Pia k'inia bik'ã ajida, taipa jã p'ùajara ët'anadamerã?” 29 Mamïda chiparipa mãgaji: “Nãgaweda ichiak'au

bidapáde aji. ĩraweda parāpa jā p'ūajara ēt'at'aarutara, auk'a ēt'adariit'ee chi trigo k'arra, ai ik'aawa nībi. ³⁰Piara bi ichiak'au bidamerā trigo ewarutamaa. Mamāik'aapata mia ewapataarā naapiara pēiit'ee jā p'ūajara ēt'ak'oodamerā māik'aapa p'edamerā k'ōrajimade paat'aadait'ee. T'ēpai trigo ewadak'āri, iadait'ee mi ne–inaa iaparide.”

Mostaza taude nepirida

(*Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19*)

³¹Jesupa ichiaba awaraa nepiriji jarateeit'ee:

—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'anedamerā. Eperāpa mostaza tau uuji ichi eujāde. ³²Chi tau ma–āriara bi awaraa net'atau tachia uupata k'āyaara. Mamīda warik'āri, waibiara waripari awaraa ne–uu k'āyaara pak'uruk'a nībeerumaa. Māgá waibiara waripari perā, chi jua t'aide ipanaarā chepata ĩdait'ee.

Levadurade nepirida

(*Lucas 13.20-21*)

³³Ichiaba Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:

—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'anedamerā. Wērapa levadura p'oiraparik'a bi harina waibia ome, pan masa pia warimerā.

Jesupa nepirida chonaarāweda eperāarāpa jaradap'edaak'a

(*Marcos 4.33-34*)

³⁴Jesús jarateek'āri, audú nepiripachi. Nepiri–ee jarateek'aa paji.

³⁵Māga ooji uchiamerā Tachi Ak'ōre chonaarāwedapema pedee jaraparipa irude jaradak'a:

‘Jarateek'āri, mia nepiriit'ee māik'aapa jarait'ee ne–inaa Tachi Ak'ōrepa waide k'awapi–e pada na p'ek'au eujā ooru wedapema.’

(*Sal 78.2*)

Jesupa k'awapida p'ūajara tau p'oda trigo k'āide

³⁶Ma jōma nepirip'eda, Jesupa eperāarā bēiji māik'aapa t'ūuji chi k'ōp'āyoorā p'anadap'edaamāi. Māpai āchi iru k'ait'a chedak'āri, iidijida k'āata jara k'inia bi ma nepirida p'ūajara tau p'oda trigo k'āide. ³⁷Jesupa p'anauji:

—Chi eperā net'atau pia p'oda jara k'inia bi Eperā Ak'ōre Truadepema.

³⁸Ma net'atau p'oda eujā jara k'inia bi na p'ek'au eujā. Ma trigo tau pia jara k'inia bi Tachi Ak'ōrede ijāapataarā. Jōdee p'ūajara k'achia jara k'inia bi Netuara Poro Waibia jua ek'ari p'aniirā. ³⁹Ma k'īra unuamaa iru bada, chi ma p'ūajara k'achia p'oda jara k'inia bi Netuara Poro Waibia. Ma ne–inaa p'oda ewadap'edaa ewate jara k'inia bi Tachi Ak'ōre ewari

waibia ewate, ichi angeleerāpa eperāarā p'e ateedak'āri iru k'irapite. ⁴⁰Mia nepiridade ma p'ūajara k'achia p'edap'edaak'a paat'aadait'ee, māga pik'a oodait'ee na p'ek'au eujā jōt'aak'āri. ⁴¹Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepemapa angeleerā pēiit'ee mi jua ek'ari p'aniirā t'āide k'achia beerā jōmaweda p'ede; chi awaraarāmaa p'ek'au k'achia oopidap'edaarā, awaraa ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapatap'edaarā ome. ⁴²Ma k'achia beerā jōmaweda bat'ak'oodait'ee t'ipitau jērājēraa jira bide. Mama jēe para bait'ee māik'aapa k'lida kierrkierree para bait'ee p'uapa. ⁴³Jōdee Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā urua pik'a para beeit'ee ak'ōrejīruk'a, it'ari p'ani perā āchi ak'ōre waibia ome. Pia k'isiatī parāpa et'ewa ūridap'edaade k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi.

Jesupa nēe waibia unu atadade nepirida

⁴⁴—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Chok'o unuji jau bi nēe ome. Eperāpa māgī unu atak'āri, waya mera nībip'eda chi badamāi, t'āri o–īa wāji jōmaweda ichi net'aa iru bada netok'oodo. Māpai āpītee cheji ma nēe mera bada eujā neto atade.

Jesupa perla unudade nepirida

⁴⁵—Ichiaba nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Net'aa netoparipa perla jiri nipaji. ⁴⁶Perla ipia unu atanak'āri, wāji ichi net'aa jōmaweda netok'oodo māik'aapa ma perla pi–ia neto ata cheji.

Jesupa t'iride nepirida

⁴⁷—Ichiaba nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. To–iapataarāpa t'iri t'aadak'āri, chik'o k'ira t'ādo pēejida. ⁴⁸Ma t'iride chik'oradaik'āri, chipariirāpa jidiu atajida ipudee māik'aapa jirit'eraamaa p'aneejida chik'o piara bee awara p'edait'ee k'oraade. Jōdee chik'o k'achia bee bat'ak'oojida toidaa. ⁴⁹Māga pik'a pait'ee na p'ek'au eujā jōk'āri. Angeleerā chedak'āri, jirit'era chedait'ee eperā pia beerā awara p'edait'ee. ⁵⁰Jōdee chi k'achia beerā t'ipitau jērājēraa jira bide bat'ak'oodait'ee, mama jēe para bamerā māik'aapa k'lida kierrkierree para bamerā p'uapa.

Ne–inaa chiwidi māik'aapa ne–inaa sorede nepirida

- ⁵¹Māpai Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa iidiji:
 —¿Parāpa ma nepirida jōmaweda k'awajidak'ā? aji.
 Māpai p'anaujida:
 —K'awajidapi.
⁵²Māpai Jesupa māgaji:

—Moisepa p'áda jarateeparipa k'awaa wāk'ári Tachi Ak'órepa eperāarā biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerā p'anedamerā, nāga pik'a bi. Eperā te chiparipa ichi net'aa ia p'e iru bidepema net'aa atak'ári, k'awa bi chisāgí net'aa chiwidi, chisāgí net'aa sore.

Jesús Nazaret p'uurudee wāda

(*Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30*)

⁵³ Jesupa ma nepirida jaratee aupak'ári, mamāik'aapa wāji ⁵⁴ ichi warida p'uurudee. Mama jarateemaa beeji māpema Ak'óre Ūraa jarateepata tede. Irua jaratee bi ūridak'ári, eperāarā ak'itrua para beeji māik'aapa māgapachida:

—¿Sāma k'awaajima ajida, na jōma irua jarateemaa bi? ¿Sāga ooparima ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa? ⁵⁵ ¿Jāgí eperā ne–inaa pak'urudee oopari warra–ek'ā? ¿Chi nawe Maria–ek'ā? ¿Santiago, José, Simón, Judas chi ipemaarā–ek'ā? ⁵⁶ ¿Chi ipewēraarā nama p'anapata–ek'ā? ¿Sāga k'awaajima ajida, na jōma ichia oo bi?

⁵⁷ Ma eperāarāpa Jesús ichi te pidaarā ome mágá k'awadap'edaa perā, iru pedee ūri k'iniada–e paji.

Mapa Jesupa māgaji:

—Jōmaarā t'áide ūri k'inia p'anapata Tachi Ak'óre pedee jaraparipa jara bi. Mamīda ichi p'uurudepemaarā ichi tedepemaarā ome iru pedee ūridaamaa p'anapata.

⁵⁸ Mágá māpemaarāpa irude ijāada–e p'anadap'edaa perā, mama Jesupa mak'iara oo–e paji ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

Juan Bautista piuda

(*Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9*)

14 ¹ Maapai Galilea eujādepema poro waibia t'ijarapachida Herodes.^u Ichia ūrik'ári Jesupa oo bi, ² ichi ek'ariirāmaa māgaji:

—¿Māgí Juan Bautista–epaa, piup'eda p'irabaida? Maperāpi oopari ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

³ Ai naaweda Herodepa Juan jī atapiji māik'aapa carcelde t'ipit'aaji. Māga ooji chi ipema Filipo wēra Herodías k'aurepa. ⁴ Ai naaweda Juanpa Herodema māgaji: “Pia p'ek'au k'achia oomaa bida aji, pi ipema wēra iru bairā pichi wērak'a.”

⁵ Māga ūrik'ári, Herodepa Juan pee k'inia bapachi. Mamīda māga oo–e paji eperāarā waawee bada perā. Jōmaarāpa ijāajida Juan Tachi Ak'óre pedee jarapari paji.

⁶ Mamīda ewari aba Herodepa jara pēiji eperāarā chedamerā ichi t'oda fiesta oode. Ma fiesta o–ia oo jōni misa, Herodías k'au pēirade cheji see

^u 14.1 Na *Herodes* t'ijarapachida Antipas.

nībadaarã taide. Māga unuk'āri, Herodes audupiara o-ĩadachi. ⁷Maperã jaraji ma awēramaa:

—Tachi Ak'ōre k'irapite mia juraa bi teeit'ee pichia iidiruta.

⁸Māpai chi nawepa jaradak'a jaraji:

—Īraweda Juan Bautista poro mi-it'ee p'arat'ude teepáde aji.

⁹Māga ūrik'āri, Rey Herodes k'ira pia-eedachi. Mamīda Tachi Ak'ōre k'irapite māik'aapa jōmaweda arii p'anadap'edaarã k'irapite juraada perã, ¹⁰jaraji chi ek'ariirāmaa Juan poro t'iap'e atanadamerã carcelde. ¹¹Māga oojida. Ma awēra nawepa jaradak'a aneejida p'arat'ude māik'aapa teejida ma awēramaa. Māpai ichia teenaji chi nawemaa.

¹²Juan k'ōp'āyoorāpa ūri atadak'āri iru peedap'edaa, chejida iru k'ap'ia ianadait'ee. Maap'eda jaranajida Jesumaa.

Jesupa eperāarã cinco mil nek'opida

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

¹³Jesupa Juan piuda ūrik'āri, barcode t'imí wāji eperāarã mak'iaara wēemaa. Mamīda eperāarāpa k'awaadak'āri, t'ēe wājida ode. ¹⁴Jesús barcodeepa batauk'āri, eperāarã chok'ara unuji. Mapa āra chupiria k'awaaji māik'aapa ode wādap'edaarāpa k'ayaa beerã ateadap'edaa jipak'ooji. ¹⁵K'eu wāda perã chi k'ōp'āyoorã ichi k'ait'a chedap'eda, mājajida:

—K'eu wāpi; nama te wē-epi. Mapa eperāarã pēipáde ajida, p'uuru beemaa chik'o netonadamerã.

¹⁶Jesupa p'anauji:

—Āra āyaa wādaik'araa bi. Parāpa chik'o téeti k'odamerã.

¹⁷Māpai mājajida:

—Mamīda taipa iru p'anida ajida, pan joisomaa māik'aapa chik'o omé; mājí aupai.

¹⁸Jesupa p'anauji:

—Mimaa aneedapáde aji.

¹⁹Māpai Jesupa jaraji eperāarã su-ak'i p'aneedamerã eujāde p'ūajara ĩri. Maap'eda jita ataji ma pan joisomaa chik'o omee ome māik'aapa it'aa ak'ip'eda, gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrak'ook'āri, chok'ara eepadachi. Māpai chi k'ōp'āyoorāpa eperāarāmaa jedenajida. ²⁰Jōmaweda nek'ojida bi jāwaa p'aneerutamaa. Ma pan pite chik'o ome nībeeda p'ejida k'oraa docena aba. ²¹Chi nek'odap'edaarã imik'īraarã cinco mil paji, wēraarã, warrarã juasiada-ee.

Jesús pania ĩri t'ia nipada

(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

²²Ma t'ēepai Jesupa chi k'ōp'āyoorã barcode bataupiji ichi naa lago sīadamerã. Māga ooji āra k'īraik'a eere panadamerã, ichia eperāarã

pëiru misa āchi temaa. ²³Eperāarā erreuk'oodaidak'āri, Jesús ituaba wāji ee nok'odee it'aa t'īde. Mama bide k'eudachi. ²⁴Māimisa chi barcode wādap'edaarā tok'esá panadak'āri, p'usara nībeeji, āchimaā nāu p'ua nībada perā. ²⁵Taujaaweda Jesús chi k'ōp'āyoorāmaa t'ia wā nipaji pania īri. ²⁶Chi k'ōp'āyoorāpa māga unudak'āri, p'eradachida māik'aapa āchobeepea biājida:

—jNetuarada! ajida.

²⁷Māpai Jesupa māgaji:

—jP'erañáati! jMida! aji.

²⁸Māpai Pedropa māgaji:

—Tachi Waibia, wāara pi pirā, pīmaa mi wāpipáde aji, pania īri.

²⁹Jesupa:

—Chepáde, aji.

Māpai Pedro toida bataup'eda, t'ia wāji pania īri Jesumaa. ³⁰Mamīda nāu audú p'ua nībi unuk'āri, āchobeedachi māik'aapa pirubaa wāji. Māpai biāji:

—Tachi Waibia, jmi k'aripáji!

³¹Aramata Jesupa juade jita ataji māik'aapa māgaji:

—¿At'āri pia ijāa—e bik'ā? aji. ¿Sāap'eda pia ijāa—e bīma? aji.

³²Barcode bataudak'āri, nāu p'ua—edachi māik'aapa p'usa t'umātīdachi.

³³Māpai ma barcode nipadap'edaarā Jesús k'īrapite bedabai'oodachida māik'aapa māgajida:

—jWāarada ajida, pi Tachi Ak'ōre Warra!

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada Genesaret eujāde

(Marcos 6.53-56)

³⁴Mata panajida lago k'īraik'a eere māik'aapa wiibainajida Genesaret eujāde. ³⁵Ariipemaarāpa Jesús pacheru k'awaadak'āri, ma eujādepema jōmaarāmaa jara pēijida. Mapa k'ayaa beerā atepachida irumaa ³⁶māik'aapa chupīria iidipachida ichi p'aru ide pījida t'ōbaipimerā. Māgá chi t'ōbaidap'edaarā jīpa p'aneejida.

Judiorāpa āchi k'īsiadoopa jarateedap'edaa

(Marcos 7.1-13)

15 ¹Maapai ūk'uru fariseorā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā pachejida Jerusalendeepa. Jesumaa iidijida:

²—¿Sāap'eda pi k'ōp'āyoorāpa ooda—e p'anīma ajida, tachi chonaarāpa chonaarāweda oopatap'edaak'a? ¿Sāap'eda nek'odai naaweda, āchi jua siidak'aama ajida, tachi chonaarāpa jarateedap'edaak'a?

³P'anau k'āyaara, Jesupa iidiji:

—¿Sāap'eda parāpa oodak'aama aji, Tachi Ak'ōrepa jara bik'a? Ma k'āyaara chonaarāweda oopatap'edaak'a oo k'īnia p'anapata. ⁴Tachi Ak'ōrepa jaraji:

‘Pichi ak’õre m̃aik’aapa p̃ichi nawe k’inia iru baparíjji m̃aik’aapa ãra pedee ũriparíjji.’ (Ex 20.12)

Ma awara jaraji:

‘Warrapa ik’achia jararu pirã ichi ak’õremaa wa ichi nawemaa, peet’adaipia bi.’ (Ex 21.17)

⁵Mam̃ida parãpa jarateepata eperãpa jarai chi ak’õremaa wa chi nawemaa: “P̃i p’oyaa k’aripa–epi, j̃oma mia iru bi primisiak’a teeda perã Tachi Ak’õremaa.” ⁶Eperãpa m̃aga jarak’ãri, pia bida apata, chi ak’õreerã k’aripanaamerã. Mam̃ida parãpa m̃aga jarateedak’ãri, jarateemaa p’ani piara bi oodait’ee pãchia jarapatak’a, Tachi Ak’õre Ũraa p’ãdade jara bik’a oodai k’ãyaara. †Tachi Ak’õre Ũraa yiaara iru p’ani! †Seewata Tachi Ak’õrede ijãapataarãda apata! Chonaarãweda Ak’õre pedee jarapari Isaíapa parã ãp̃ite wãara pedee baji jarak’ãri:

⁸‘Na eperãarãpa mi k’inia iru p’anida apata it’aipa. Mam̃ida ãchi t’ãriipa wãara mi k’iniada–e p’ani. ⁹Pãrip̃i mi k’irapite it’aa t’iřpata, oo k’inia p’anapata perã eperãarãpa jara p’anik’a, mia jara bik’a oodai k’ãyaara.’ (Is 29.13)

Ne–inaa tachi k’achia beepipari Ak’õre k’irapite

(Marcos 7.14-23)

¹⁰Maap’eda, Jesupa eperãarã t’iř p’e ataji m̃aik’aapa m̃agaji: —Ũr̃iti k’awaadamerã mia jararu. ¹¹Chik’o k’odak’ãri, tachi k’ap’iade edú banapari. Ma chik’o k’odap’edaa k’aurepa tachi k’achia p’aneedak’aa Tachi Ak’õre k’irapite. Ma k’ãyaara, ne–inaa eperã t’ãrideepa uchiarúpata, k’achia beepiparida aji.

¹²Mãpai chi k’õp’ãyoorã Jesús k’ait’a chedap’eda, iidijida: —¿K’awa–e bik’ã ajida, fariseorãpa ma pedee ũridak’ãri, k’irau p’aneedap’edaa?

¹³Jesupa p’anauji: —Mi Ak’õre it’ari b̃ipa pak’uru uu–e pada et’ak’oodait’eeda aji, chi k’arra paara. ¹⁴Ichiak’au b̃iti ma tau p’ãriu pik’a beerãpa awaraa tau p’ãriu pik’a beerã jarateedamerã. Tau p’ãriu b̃ipa awaraa tau p’ãriu b̃imaa o jarateeru pirã, omeeweda uriade baainadait’eeda aji.

¹⁵Mãpai Pedropa Jesumaa m̃agaji: —Pia nepirida eperãarãmaa taimaa jarateepãde aji.

¹⁶Jesupa p’anauji: —¿Parãpa pida k’awada–ek’ã aji, k’ãata jara k’inia bi? ¹⁷Ne–inaa j̃omaweda t’iřuru eperã it’aide bide banapari, maap’eda uchiapari.

¹⁸Mam̃ida pedee k’achia it’aideepa uchiaru iru t’ãrideepa uchiada. Mapata eperã k’achia beepipari Tachi Ak’õre k’irapite. ¹⁹Eperã t’ãrideepa nãgee k’iřia k’achia uchiaparida aji: ch̃iãra peeit’ee; miak’ãi bi awaraarã ome k’ãiit’ee; p’ek’au ooit’ee awaraarã ome; nechiait’ee; seewa

jarait'ee; ik'achia jarait'ee; jāgee k'īsia. ²⁰Māgee k'īsia k'aurepata eperā k'achia beepipari Tachi Ak'ōre k'īrapite. Mamīda nek'oit'ee jua sii—ee chonaarāweda tachi chonaarāpa oopatap'edaak'a apidaamaa k'achia beepik'aa.

Wēra judio—ee bīpa Jesude ijāada
(*Marcos 7.24-30*)

²¹Mamāik'aapa Jesús wāji Tiro p'uuru māik'aapa Sidón p'uuru k'ait'a bimaa. ²²Canaán eujādepema wēra' bapachi ma eujāde. Māgīpa Jesús unuk'āri, irumaa chupīria iidi cheji:

—Tachi Waibia, Rey David Warra, ꞑmi chupīria k'awāaji! ꞑMi k'au k'ap'iade netuara merātia bida! aji.

²³Mamīda Jesupa p'anau—e paji. Māpai chi k'ōp'āyoorā k'ait'aara chedap'eda, Jesumaa māgajida:

—Jarapāde ajida, jā wēramaa āyaa wāmerā, tachi t'ēe bia cheru perā.

²⁴Māpai Jesupa māgaji:

—Tachi Ak'ōrepa mi pēijida aji, k'aripamerā Israel pidaarā, ovejaarā atua p'anik'a p'anadairā.

²⁵Mamīda ma wēra bedabai nībanaji Jesús k'īrapite māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, ꞑmi k'aripāji!

²⁶Māpai Jesupa p'anauji:

—Pia—e bi warrarā chik'o jāri atait'ee māik'aapa usaarāmaa teebaiḃit'ee. Naapiara judiorāmaa ita—aria chupīria iidipipāde aji.

²⁷Ma wērapa māgaji:

—Wāarapi, Tachi Waibia. Mamīda usaarāpa paara k'opata chipari mesadeepa baaida juajāra. Mapa, mi judio—e mīda, pīmaa chupīria iidi bida aji.

²⁸Māpai Jesupa māgaji:

—Wēra, ꞑpia wāara ijāa bida! aji. Oojida aji, pichia k'inia badak'a. Aramata ma wērapa k'au iru bada jīpa beeji.

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jīpada

²⁹Jesús mamāik'aapa uchiak'āri, wāji Galilea Lago idee. Mama bide ee nok'odee wāji māik'aapa su—ak'i beeji. ³⁰Eperāarā seedachida irumāi. Aneepachida biiri chiwa beerā; tau p'āriu beerā; jua k'achia beerā; pedee atua beerā; awaraa k'ayaa beerā ome. Ma jōmaweda Jesús biirimāi bi chepachida. Māpai ichia jīpak'ooji. ³¹Eperāarā ak'itrua para beeji unudak'āri pedee atua p'anadap'edaarā pedee jīwaa para bee; jua k'achia beeda jīpa bee; biiri chiwa beeda āchi biirīpa niutee; tau p'āriu

▼ 15.22 Jesús na p'ek'au eujāde bapariik'āri, ma eujā t'ijarapachida Sirofenicia. Mamīda chonaarāweda t'ijarapachida *Canaán*. Ma wēra ak'ōchonaarā ma eujāde p'anapachida.

p'anadap'edaarã unu bee. Ma jōma unudak'ãri, o-ĩa it'aa t'ĩ p'aneejida Israel pidaarã Ak'õre Waibiamaa.^w

Jesupa eperãarã cuatro mil nek'opida

(Marcos 8.1-10)

³² Jesupa chi k'õp'ãyoorã t'ĩ p'ejji mãik'aapa mägaji:

—Mia na eperãarã chupiria k'awaa bida aji, k'ãima õpee p'anadairã nama mi ome nek'oda-ee. ãyaa pëi k'inia-e bida aji, ewaa ode wãdade k'ap'ia t'ũmaadaridai jãk'aapa.

³³ Mãpai chi k'õp'ãyoorãpa mägajida:

—Mamĩda çsãma taipa unudayama ajida, chik'o na eperãarã chok'ara-it'ee, nama eperãarã wẽ-e perã taimaa chik'o neto pëidamerã?

³⁴ Jesupa achimaa iidiji:

—çPan jōmasaa iru p'anima? aji.

P'anaujida:

—Iru p'anida ajida, pan siete, chik'o chok'ara-ee.

³⁵ Mãpai Jesupa eperãarãmaa jaraji eujãde su-ak'ĩ p'aneedamerã.

³⁶ Maap'eda ma pan siete chik'o ome juade ataji mãik'aapa it'aa t'ĩji gracias jarait'ee Tachi Ak'õremaa. Ma pan k'õrak'ook'ãri, chok'ara eepadachi. Mãpai chi k'õp'ãyoorãpa eperãarãmaa jedenajida.

³⁷ Jōmaarãpa k'ojida bi jãwaadarutamaa. Ma pan pite chik'o ome nĩbeeda p'ejida k'oraa siete. ³⁸ Chi nek'odap'edaarã imik'ĩraarã cuatro mil paji; wëraarã, warrarã juasiada-ee. ³⁹ Maap'eda Jesupa eperãarã pëiji ãchi temaa mãik'aapa barcode bataup'eda, wãji Magadán eujãdee.

Ne-inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa unu k'inia p'anadap'edaa

(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

16 ¹ Mama p'anide fariseorã saduceorã ome chejida Jesumaa. Iru imiatee k'inia p'anadap'edaa perã, iidijida ne-inaa oomerã Tachi Ak'õrepapai oopari ak'ipimerã wãara ichi Tachi Ak'õrepa pëida.

² Mãpai Jesupa p'anauji:

—K'ewaraa parãpa jarapata: “Eu pia wãit'ee, pajã p'oree wã perã.”

³ Ichiaba tap'eweda jarapata: “Idi eu k'achia bait'ee pajã p'oree nĩbairã mãik'aapa jãrarara nĩbairã.” Parãpa mägã pajã ak'ĩ p'anipa eu k'achia wa eu pia k'awa p'ani pirã, çsãap'eda ne-inaa nãgaweda p'asamaa bi k'awada-e p'ani? ⁴ ãrapemaarã t'ãri k'achia-idaa p'ani Tachi Ak'õrede ijãadak'aa perã. Iidi p'ani mia oomerã ne-inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. Mamĩda mia mãga oo-e pait'ee. Jĩp'a Tachi Ak'õrepa ooit'eeda aji, ichia oodak'a Jonás ome.^x

Mãga jarap'eda, ãchi atabëiji.

^w 15.31 Pia jarait'eera, Tachi Ak'õremaa. ^x 16.4 Jon 3.4-5.

Jesupa jarada fariseorāpa oopatak'a oonaadamerā
(*Marcos 8.14-21*)

⁵Lago k'iraik'a eere panadak'āri, k'irāpajida pan aneeda–e padap'edaa.

⁶Ma t'ēepai Jesupa māgaji āchima:

—j'Ūriti! K'ira k'awaa nipapatāati fariseorā pan, saduceorā pan k'onaadamerā, āchi levadura k'achia bairā.

⁷Māga ūridak'āri, chi k'ōp'āyoorā āchi pitapai pedee para beej:

—j'Pan aneeda–e paji! Māga jarajida irua jara k'inia bada k'awada–e p'anadap'edaa perā.

⁸Jesupa k'awaji ārapa k'isiadap'edaa. Mapa māgaji:

—¿Sāap'eda pan wēe p'anida a p'anima? ¿At'āri ijāada–e p'anik'ā? aji.

⁹¿At'āri k'awada–e p'anik'ā mia jaratee k'inia bi? ¿K'irāpada–e p'anik'ā pan joisomaadeepa imik'iraarā cinco milmaa k'opida māik'aapa parāpa chi beeda k'oraa sietede p'e atadap'edaa? ¹⁰Maa–e pirā ¿k'irāpada–e p'anik'ā pan sietedeepa jedepida imik'iraarā cuatro milmaa māik'aapa parāpa chi beeda k'oraa sietede p'e atadap'edaa? ¹¹¿Sāap'eda mia jarada k'awada–e p'anima? aji. Mia pande pedee–e paji jarak'āri k'onaadamerā fariseorā pan saduceorā pan ome, āchi levadura k'achia bairā.

¹²Māpai k'awaajida Jesupa jara–e baji levadura jip'aade, pan jip'aa k'onaadamerā. Jara baji ijāanaadamerā fariseorāpa jarateepata saduceorāpa jarateepata ome.

Pedropa jarada Jesús Tachi Ak'ōre Warra
(*Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21*)

¹³Cesarea de Filipo p'uuru k'ait'a panak'āri, Jesupa iidiji chi k'ōp'āyoorāma:

—¿K'aita chi Eperā Ak'ōre Truadepema a p'anima aji, eperāarāpa?

¹⁴P'anaujida:

—Ūk'uruurāpa jara p'ani pi Juan Bautista, piup'eda p'irabaida.

Awaraarāpa jara p'ani pi Elías maa–e pirā Jeremías maa–e pirā awaraa Ak'ōre pedee jarapari.

¹⁵Māpai Jesupa iidiji:

—Parāpārama, ¿mi k'aima adaima? aji.

¹⁶Simón Pedropa p'anauji:

—Pi Cristoda aji; Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā. Pi Tachi Ak'ōre Waibia ichita chok'ai bapari Warra.

¹⁷Māpai Jesupa māgaji:

—j'Simón, Juan^y warra, pi t'āri o–īa bida aji, eperā apidaapa pima māga k'awapi–e pada perā! Jip'a mi Ak'ōre it'ari bīpata māga k'awapiji.

^y 16.17 Juan ichiaba t'ijarapachida *Jonás*.

18 Mia jara bi: Pi t'ijaradait'ee Pedro; jara k'inia bi “māu”. Māu ĩri te oopatak'a pia beemerā, māga pik'a pia et'ewa jarada eperāārāpa jaradak'āri, michideerā p'aneedait'ee. Māga p'aneedak'āri, ichita chok'ai p'anapataadait'ee, piuruta pijida. 19 Llave teepatak'a puerta ewadamerā, māga pik'a mia pi k'aripait'ee eperāārā p'anapimerā Tachi Ak'ōre jua ek'lari, māgá ichideerā p'aneedamerā māik'aapa ichi truadee wādamerā. Na p'ek'au eujāde bi misa, pia ne–inaa oopi–e bi pirā ichideerāmaa, Tachi Ak'ōrepa auk'a oopi–e pait'ee. Jōdee ne–inaa oopi bi ichideerāmaa, irua auk'a oopiit'ee.

20 Maap'eda Jesupa jaraji chi k'ōp'āyoorāmaa awaraarāmaa nepirinaadamerā ichi Cristo, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāārā rey pamerā.

Jesupa ichi peedait'eeda ada
(*Marcos 8.31-33; Lucas 9.21-22*)

21 Maadamāiipa Jesupa jaramaa beejī chi k'ōp'āyoorāmaa ichi wāit'ee Jerusalendee. Mama judiorā poro waibiarāpa, p'aareerā poroorāpa māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāpa iru miapidait'ee māik'aapa peepit'aadait'ee. Mamīda ewari ōpeemaa chok'ai p'irabaiit'ee.

22 Māga ũrik'āri, Pedropa Jesús awara āyaa ateeji māik'aapa itriamaa beejī:

—¡Tachi Ak'ōrepa māga k'inia–e! ¡Pimaa māga oopi–eda! aji.

23 Māpai Jesús p'irrabaiji māik'aapa Pedromaa māgaji:

—¡Mi ik'aawaapa āyaa wāji, Satanapa māga jarapida perā! ¡Pia mi wāpiamaata bik'ā? Māgara k'isia–e bi Tachi Ak'ōrepa k'isia bik'a. Jīp'a k'isiamaa bida aji, eperāārāpa k'isiapatak'a.

Sāga nipapataadai Jesús ome
(*Marcos 8.34–9.1; Lucas 9.23-27*)

24 Maap'eda, Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Eperā mi ome nipa k'inia bi pirā, k'isiaik'araa bi ichia ne–inaa oo k'inia bidepai. Ichi kuruso āp'aipia bi eperā peenadait'eeek'a. Pia jarait'eera, oopia bi mia oopi bik'a, ma k'aurepa miapiruta pijida piurumaa. 25 Eperā piuamaa bi pirā mide ijāapari k'aurepa, māgí piuk'āri, atuaiit'ee. Mamīda eperā mide ijāapari k'aurepa piuru pirā, it'aa wāit'ee ichi piuk'āri. 26 ¿K'āare piata baima eperāpa na p'ek'au eujāde nībi jōmaweda ataru pirā, mamīda piup'eda chok'ai p'irabai–e pirā Ak'ōre eujāde? Maa–e pirā, ¿k'āata teeima Tachi Ak'ōremaa it'aa wāpimerā? 27 Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepemapa mi Ak'ōre k'ira wāree unupiit'ee, it'ariipa chek'āri iru angeleerā ome. Maapaita ak'iit'ee na p'ek'au eujādepemaarāpa oopata māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Ne–inaa pia ooit'ee chi ne–inaa pia oodap'edaarāmaa. Jōdee k'achiadee pēiit'ee chi ne–inaa k'achia oopatap'edaarā. 28 Mīa wāarata jararu. Nama p'aniirā

ũk'uru piudai naaweda, unudait'ee mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema, reyk'a pacheru.

Jesús k'ira awaradaida

(*Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36*)

17 ¹K'áima seismaa Jesús wãji ee it'ia bi nok'ode. Ichi ome ateeji Pedro, Santiago mãik'aapa chi ipema Juan. ²Mama ára taide Jesús k'ira awaradachi. Ichi k'ira urua nĩbeeji ak'õrejruk'a mãik'aapa chi p'aru t'o–t'oo uchiterreedachi. ³Mãga nide chi k'õp'ãyoorãpa unujida chonaarãweda p'anapatap'edaarã Moisés jaure mãik'aapa Elías jaure pedeema p'ani Jesús ome. ⁴Mãpai Pedropa mãgaji Jesumaa:

—¡Tachi Waibia, pia bi nama p'anadait'ee pi ome! Pia k'inia bi pirã, mia ooyada aji, te chak'eerã õpee; aba pi–it'ee, aba Moise–it'ee, chi apema Elia–it'ee.

⁵Pedro at'ãri mãgã pedeema bide, jãrara t'o–t'oo idaa bipa ãchi aneu cheji. Madeepa Tachi Ak'õrepa pedeeji:

—Nãgida aji, mi Warra k'inia; mia jirit'erada. Irua mi t'ãri o–iapipari. Ũrítì iru pedee.

⁶Mãga ũridak'ãri, ãchobeepa Jesús k'õp'ãyoorã bedabaik'oodachida tau biiri eujãde t'õbairutamaa. ⁷Mamida Jesús ára k'ait'a chep'eda, t'õbaik'ooji mãik'aapa mãgaji:

—P'irabãiti. Æchobeenaadapãde aji.

⁸Ak'idak'ãri, ãchi ik'aawa apida unuda–e paji; Jesús aupaita ãchi ome baji.

⁹Eedeepa cherutade Jesupa mãgaji:

—Parãpa unudap'edaa nepirinaadapãde aji, apidaamaa mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema piup'eda, chok'ai p'irabai naaweda.

¹⁰Mãpai chi k'õp'ãyoorãpa Jesumaa iidijida:

—¿Sãap'eda Moisepa p'ãda jarateepataarãpa jarapatama ajida, chonaarãwedapema Elías naapiara cheit'ee, Tachi Ak'õrepa pëit'ee bi chei k'ãyaara?

¹¹Jesupa p'anauji:

—Wãarata jara p'ani Elías naapiara cheit'eeda adak'ãri mãik'aapa ne–inaa jõmaweda pia ooit'eeda adak'ãri, eperãarãpa auteebaidamerã iru t'ëe cheru. ¹²Mia jara bi: Elías jãak'aa cheji. Mamida ãchia iru k'awada–e paji. Mapa ãchia oo k'iniata oojida iru ome. Ma awara auk'a oodait'ee mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema ome.

¹³Mãpai chi k'õp'ãyoorãpa k'awaajida Jesús pedee baji Juan Bautistade.

Jesupa netuara merãtia bada uchiapit'aada

(*Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43*)

¹⁴Jesús, Pedro, Santiago mãik'aapa Juan pachedak'ãri eperãarã see nĩbadamãi, eperã bedabai nĩba cheji Jesús k'irapite mãik'aapa mãgaji:

15—Tachi Waibia, mi warra chupiria k'awáaji. Audú chupiria nībi. Wawadaipari māik'aapa at'apai t'ipitaude maa—e pirā toida baainapari. 16 Nama aneejida aji, pi k'ōp'āyoorāmaa. Mamīda ārapa p'oyaa jipada—e pajida aji.

17 Māpai Jesupa p'anauji:

—Aai, eperāarā, ¿at'ārīta mide ijāada—e p'anik'ā? ¡Ijāadak'arāk'api p'ani! ¿Jōmasaa taarāit'ee parā ome ijāarutamaa? Anéeti ma warra.

18 Māpai Jesupa ma netuara itriat'aap'eda, uchiapit'aaji ma warra k'ap'iadeepa. Aweda jipadachi.

19 Maap'eda awaraarā wē—e pak'āri, chi k'ōp'āyoorāpa Jesumaa iidijida:

—¿Sāap'eda taipa ma netuara p'oyaa uchiapida—e pajima? ajida.

20 Jesupa mājaji:

—Parāpa ijāada—e p'anadairā p'oyaa uchiapida—e paji. Mia wāarata jararu. Mostaza tau ma—āri bik'a, māga pik'a parāpa ma—āri pida ijāarutara, jaradai ara bi eemaa: “Jāmāik'aapa uchiap'eda, awara āyaa wájji” māik'aapa parāpa jaradak'a ma ee āyaa wāi. Mia parā k'aripak'āri, parāpa ne—inaa jōma oodai. 21 [Nek'o—ee it'aa t'ī bipapai māgee netuara uchiapiparida aji.]

Jesupa waya jarada ichi peedait'ee

(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)

22 At'āri āchi jōmaweda Galilea eujāde nidade, Jesupa mājaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Eperāpa mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, k'achia beerā juade baapiit'ee māik'aapa 23 āchia mi peepit'aadait'ee. Mamīda ewari opeemaa chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

Māga ūridak'āri, k'īra pia—ee para beejī.

Tachi Ak'ōre te waibia—it'ee impuesto p'aadap'edaa

24 Jesús chi k'ōp'āyoorā ome panadak'āri Capernaum p'uurude, Tachi Ak'ōre te waibia—it'ee impuesto p'epataarāpa Pedromaa iidi chejida:

—¿Pi poro waibiapa impuesto^z p'aaparik'ā ajida, Tachi Ak'ōre te waibia—it'ee?

25 Pedropa p'anauji:

—P'aaparida aji.

Maap'eda Pedro t'īuk'āri Jesús badamāi, Jesús naapiara pedeeji:

—Simón, ¿k'āata k'īsia bima? aji. ¿K'airāmaa impuesto p'aapipatama aji, na p'ek'au eujādepema reyrāpa; āchi jua ek'ari p'aniirāmaa wa k'īra tewaraarāmaa?

^z 17.24 Na *impuesto* dracma p'arat'a tau omé paji. Maapai ewari omé mimiapachida dracma omeé pari.

²⁶Pedropa p'anauji:

—K'ira tewaraarāmaa.

Māpai Jesupa maaji:

—Māgara āchi jua ek'ari p'aniirāpa impuesto p'aadaik'araa bi.

²⁷Mamīda tachi āpīte ik'achia jaranaadamerā, wāji lagodee to–iade. Naapiara chik'o peeru it'aide unuit'ee p'arat'a tau aba.^a Ma p'arat'apa impuesto p'aanapāde aji, mi pari māik'aapa pichi k'ap'ia pari.

Chisāgí eperāta waibiara bi Tachi Ak'ōre k'irapite

(*Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48*)

18 ¹Mama p'anide chi k'ōp'āyoorā Jesumaa chedap'eda, iidijida: —¿Chisāgí Ak'ōredeerā waibiara bima ajida, iru jua ek'ari?

²Māpai Jesupa warra chai t'ī ataji māik'aapa āchi esajīak'a ak'ini bijī.

³Maap'eda māgaji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa awaraa k'isia atada–e pirā māik'aapa na warra chak'ek'a t'āripa ijāada–e pirā, p'oyaa p'aneeda–e pai Tachi Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome. ⁴Chi ijāapari chok'ek'ee bi na warra chak'ek'a; māgí waibiara bi apema Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'aniirā k'āyaara. ⁵Mide ijāa bi k'aurepa nāgí warra chaik'a auteebairu pirā, mi jida auteebaiit'ee.

Jesupa jarada p'ek'au k'achia oonaadamerā

(*Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2*)

⁶—Apidaapa p'ek'au k'achia oopiru pirā nāgee warra chaik'a mide t'āripa ijāa bīmaa, piara bak'aji k'ūruma iru otaude jī atadap'eda, to t'ai nāpia bīmāi toidú bat'at'aadait'ee, iyapa jīa piumerā. ⁷Na p'ek'au eujādepemaarā k'achiade p'anapata p'ek'au k'achia oopipataarā nama p'anapata perā. Ichita māgeerā paraait'ee. Mamīda jaai, chi eperāpa chīaramaa ne–inaa k'achia oopiru, Tachi Ak'ōrepa miapiit'ee perā!

⁸'Mapa pichi juapa maa–e pirā pichi biirīpa ne–inaa ooda k'aurepa pi k'achiade baairu pirā, ma k'achia oo amāaji, pichi jua maa–e pirā biiri t'iap'et'aak'ajik'a. Piara bi it'aa wāit'ee jua mosaa maa–e pirā biiri mosaa, k'ap'ia jōmaweda atuai k'āyaara t'ipītau ichita jērajēraa jira bīde. ⁹Ichiaba pichi taupa ne–inaa unuda k'aurepa pi k'achiade baairu pirā, ma k'achia oo amāaji pichi tau ēt'ak'ajik'a māik'aapa t'imí bat'at'aak'ajik'a. Piara bi it'aa wāit'ee tau apai ome, k'ap'ia pia tau omeepa atuai k'āyaara t'ipītau ichita jērajēraa jira bīde tok'arradee.

¹⁰Nāgee warrarā apida unuamaa iru p'ananáati. Mia jara bi: It'aripema angeleerā Tachi Ak'ōre k'irapite p'aniirāpa āra chaachaa ak'ipata. ¹¹[Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema cheji atua beerā o k'achiadeepa k'aripa atade.]

^a 17.27 Ma p'arat'a tau dracma k'imari vale baji.

Jesupa oveja atua badade nepirida

(Lucas 15.3-7)

12—K'ísíati nāgí nepirirude. Eperāpa cien oveja p'e iru bidepema aba atuadaru pirā, ¿atabēi—e paik'ā chi apemaarā noventa y nueve āchi p'anapatamāi, chi atuadaida jirinait'ee? 13 Unu ataru pirā, o—īara bait'ee ma oveja k'aurepa, chi apemaarā atuada—e p'ani k'āyaara. 14 Māga bi ichiaba parā it'aripema Ak'ōre Waibia ome. Apida atuapiamaa bi, ma—āriara bi pījida.

Jesupa jarateeda perdonaa k'awaadamerā

(Lucas 17.3-4)

15—Awaraa ijāaparipa pimaa ne—inaa k'achia ooru pirā, iru k'irapite pedeeji k'awaapiit'ee irua k'achia ooda. Irua pi pedee ūriru pirā, t'āri auk'a bidai. 16 Mamīda irua pi pedee ūri k'inia—e bi pirā, t'f atāji eperā omé maa—e pirā ōpee, māirā wādamerā pi ome māik'aapa auk'a ūridamerā pia imiateeru.^b 17 At'āri ūri k'inia—e bi pirā, jarāji ijāapataarā jōmaarāmaa; pi ome chip'epataarā it'aa t'ipataadait'ee. Māgiirā pedee paara ūri k'inia—e bi pirā, māgara ichi beeit'ee Ak'ōrede ijāak'aa bik'a, maa—e pirā impuesto p'eparik'a Roma pidaarā pari.

18 Mīa wāarata jararu. Na p'ek'au eujāde p'ani misa, parāpa ne—inaa oopida—e p'ani pirā, Tachi Ak'ōrepa auk'a oopi—e pait'ee. Jōdee ne—inaa oopiruta pirā, irua auk'a oopiit'ee.

19 Waya mia jara bi: Parādepema omé pedeedak'āri, t'āri a—ba ne—inaa it'aa iidiruta pirā, mi Ak'ōre it'ari bipa teei. 20 Eperāarā omé maa—e pirā ōpee chip'edaidak'āri mide ijāapata k'aurepa, mi auk'a bait'ee āchi ome.

21 Māpai Pedropa Jesumaa iidiji:

—Tachi Waibia, ijāapari awaraapa mimaa ne—inaa k'achia ook'āri, ma ooda ¿jōmasaa perdonaaipia bima? aji. ¿Siete k'achia ooda aupai perdonaaipia bik'ā? aji.

22 Jesupa p'anauji:

—Mīa pimaa sietepai jara—e bi. Pimaa setenta ne—inaa k'achia ooda juasiada siete perdonaaipia bida aji.^c

Jesupa nepirida rey ek'ari bipa tewe perdonaa k'inia—e badade

23—Maperā nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Reyapa ichi ek'ariirāpa p'arat'a p'aa p'anadap'edaa ak'i k'inia baji k'awaait'ee tewe paraa p'ani wa wēe p'ani ichi ome. 24 Māga nide eperā aneejida. Māgí eperāpa millón chok'ara paraa baji ma reymaa.^d 25 Ma mimiaparipa p'oyaa p'aa wēe bada perā, reyapa jaraji netot'aadamerā esclavok'a;

^b 18.16 Dt 19.15. ^c 18.22 Pia jarait'eera, *ichita perdonaadaipia bi*. ^d 18.24 Ma p'arat'a vale baji diez mil talentos; jara k'inia bi p'arat'a p'aadap'edaa ewari sesenta millones mimiada pari.

chi wēra, chi warrarā ome, jōma ichi net'aa iru bi paara. Māgá chi tewe paraa bada p'aayada aji, reypa. ²⁶Mamīda ma mimiapari rey k'irapite bedabaidachi māik'aapa chupiria iidiji: “Mi chupiria k'awaapáde aji. Choopáde aji, mi ome mia jōma p'aait'ee perā.” ²⁷Māga ūrik'āri, reypa chupiria k'awaaji. Ma eperā tewe paraa bada perdoonaji māik'aapa pēiji ichi temaa.

²⁸Mamīda ma eperā taawaa uchiarude unuji ichi k'ōp'āyo ome. Māgipa ichimaa mak'iara p'arat'a paraa–e baji. Mamīda ichia chi k'ōp'āyo otaude jita ataji māik'aapa iyapa jā wāk'āri, māgaji: “P'aapáde aji, mīmaa paraa bi!” ²⁹Māpai chi k'ōp'āyo bedabaidachi ichi k'irapite māik'aapa chupiria iidiji: “Choopáde aji, mi ome. Mia jōma p'aait'eepe.” ³⁰Mamīda chi apemapa ūri k'inia–e paji. Ma k'āyaara carcelde t'ipit'aaji p'aa jōrumaa chi tewe paraa bada. ³¹Māga unudak'āri, apema rey ek'ari p'anadap'edaarā k'ira pia–ee p'aneejida māik'aapa reymaa ma jōma jaranajida. ³²Māga ūrik'āri, ma reypa chi tewe paraa bada t'ī pēiji. Pachek'āri, reypa māgaji: “T'āri k'achia–idaa bida! aji. ¡Pia chupiria iidi chek'āri mīmaa, mia chupiria k'awaaji māik'aapa pia tewe paraa bada perdoonaji! ³³¿Sāap'eda pia auk'a oo–e pajima aji, pichi k'ōp'āyo ome?” ³⁴Ma rey audú k'irau bada perā ma mimiapari ome, carcelde t'ipit'aaji chi tewe p'aa jōrumaa.

³⁵Māpai Jesupa māgaji:

—Māga pik'a ooit'ee mi Ak'ōre it'ari bīpa ichiaba parā ome, parāpa awaraarā chupiria k'awaada–e pirā māik'aapa t'āripa perdoonada–e pirā ārapa parāmaa ne–inaa k'achia ooda.

Jesupa jarateeda miak'āi p'aniirā mia amaanaadamerā

(*Marcos 10.1-12; Lucas 16.18*)

19 ¹Ma pedee jarap'eda, Jesús wāji Galilea eujādeepa. Panaji Judea eujāde, Jordán to k'iraik'a eere. ²Eperāarā chok'ara wājida Jesús t'ēe. Māgá irua āchi k'ayaa jipak'ooji.

³Mama fariseorā ūk'uru irumaa chejida. Moisepa p'āda merapii jāak'aapa, iidijida:

—¿Imik'irapa ichi wēra ichi k'inia amaapia bik'ā? ajida.

⁴Jesupa p'anauji:

—¿Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā bide parāpa nāga leeda–e p'anik'ā? aji. Na eujā ook'āri,

‘Ooji imik'ira māik'aapa wēra’.

(*Gn 1.27*)

⁵‘Mapa imik'irapa atabēiit'ee chi ak'ōre chi nawe ome, araa p'anapataadait'ee chi wēra ome. Māgá eperā omee weda eperā apai pik'a p'aneedait'ee.’

(*Gn 2.24*)

⁶Eperā omé p'ani mīda, jīp'a eperā apai pik'a p'aneepata. Mapa Tachi Ak'ōrepa eperāarā omé araa papik'āri, apidaapa amaapidaik'araa bida aji.

⁷Māpai ma fariseorāpa iidijida:

—Māgara, ¿sāap'eda Moisepa jarajima ajida, wēra amaa ru pirā, mia amaada k'art'a p'ā teeipia bi jēret'aadai naaweda?

⁸Jesupa p'anauji:

—Māga jaraji parā k'iiri k'isua p'anadairā. Moisepa pāchi wēra amaapiji. Mamīda Tachi Ak'ōrepa na eujā ewaa ook'āri, māga–e paji.

⁹Mia jara bi: Eperāpa amaataaru pirā chi wēra awaraa imik'īra ome bi–eeta, maap'eda awaraa wēra ome miak'āiru pirā, p'ek'au oomaa bida aji, ma t'ēepema wēra ome.

¹⁰Māpai chi k'ōp'āyoorāpa māgajida:

—Māga pirā, imik'īra miak'āik'araa bida ajida, wēra ome.

¹¹Māpai Jesupa māgaji:

—Jōmaarāpa k'awada–e mia et'ewa jarada. Jīp'a k'awadait'ee Tachi Ak'ōrepa k'awapi k'inia biirāmaa. ¹²Edaare imik'īraarā wēra ata k'iniadak'aa. Imik'īraarā ūk'uru āchi t'oruta weda p'oyaa warra oodak'aa. Ūk'uru k'ap'adap'edaa perā p'oyaa warra oodak'aa. Awaraarā miak'āi k'iniadak'aa jīp'a it'aa t'idait'ee Tachi Ak'ōremaa māik'aapa oodait'ee irua oopi bik'a, wērade k'īsia–ee. Māga p'oyaa ooruta pirā, oodapāde aji.

Jesupa warrarā bendiciada

(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

¹³Maap'eda eperāarāpa āchi warrarā aneejida Jesumaa iru jua bimerā āra īri māik'aapa it'aa t'īmerā āra pari. Mamīda Jesús k'ōp'āyoorāpa māga unudak'āri, ma warrarā aneedap'edaarā itriajida. ¹⁴Māpai Jesupa māgaji:

—¡Itrianáati! Ichiak'au mimaa warrarā chepítí, Tachi Ak'ōrepa āra jīak'arā biit'ee perā ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā.

¹⁵Māga jarap'eda, ichi jua āra īri bi wāpachi māik'aapa it'aa t'īji āra pari. Maap'eda ichi ode wāji.

K'ūtrāa p'arat'ara bi pedeeda Jesús ome

(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶Maapai k'ūtrāapa Jesumaa iidi cheji:

—Tachi Jarateepari, ¿k'āare ne–inaa piata oopipia bīma aji, it'aa wāit'ee?

¹⁷Jesupa p'anauji:

—¿Sāap'eda mimaa māga iidi bīma? aji. Tachi Ak'ōre aupaita pia bi. Pi it'aa wā k'inia bi pirā, oopāde aji, Tachi Ak'ōrepa Moisemaa p'āpidade jara bik'a.

¹⁸Ma k'ūtrāapa iidiji:

—¿Chisāgí ūraade jara bik'a oopipia bīma? aji.

Jesupa p'anauji:

—'Eperā peenāaji; miak'āi bi pirā, awaraarā ome k'āināaji; nechianāaji; seewa jaranāaji chīara k'achiade baaipiit'ee. ¹⁹Pichi

ak'õre m̄aik'aapa p̄ichi nawe k'inia iru baparíji m̄aik'aapa āra
pedee ūriparíji.^e (Ex 20.12-16)
Awaraar̄ k'inia iru baparíji p̄ichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.'

(Lv 19.18)

²⁰Māpai ma k'ūtrāapa m̄agaji:

—Ma jōma ooparida aji. ¿K'āata waa ooyama? aji.

²¹Jesupa p'anauji:

—Ne—ināa jōma oo k'inia bi pirā Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a, p̄ichi net'aa netok'oonáji m̄aik'aapa chupiria beerāmaa ma p'arat'a téeji. Māga ooru pirā, ne—ināa pipiara iru bait'ee Tachi Ak'õre eujāde. Māga oop'eda, mi ome nipa chéji.

²²Ma k'ūtrāapa māga ūrik'āri, k'ira pia—ee wāji, p'arat'a audú k'inia bada perā.

²³Maap'eda Jesupa m̄agaji chi k'õp'āyoorāmaa:

—Mia wāarata jararu. Chaaree bait'ee p'arat'ara bi beei't'ee Tachi Ak'õre jua ek'ari ichideerā ome. ²⁴Waya jarait'ee. Chaareera bida aji, p'arat'ara bi beei't'ee Tachi Ak'õre jua ek'ari, camello aguja taude wāyaa k'āyaara.

²⁵Chi k'õp'āyoorāpa māga ūridak'āri, waapiara p'era pik'a para beej. Māpai iidijida:

—Māgara, ¿k'aita p'oyaa it'aa wāyama? ajida.

²⁶Jesupa āchimaa ak'iji m̄aik'aapa p'anauji:

—Eperāarāpa p'oyaa ooda—e, audú chaaree bairā. Mamīda Tachi Ak'õre—it'ee ne—ināa chaaree wē—eda aji.

²⁷Māpai Pedropa m̄agaji:

—Tai net'aa jōmaweda atabēijida pi ome nipapataadait'ee. ¿K'āata atadait'eema aji, ma pari?

²⁸Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Tachi Ak'õrepa k'inia bak'āri, mi, chi Eperā Ak'õre Truadepema, su—ak'i beepiit'ee ichi rey su—ak'i beeparide it'ari ichi k'ira wāreede. Maapai parā mi ome nipapatap'edaarā auk'a mama su—ak'i p'aneadait'ee rey su—ak'i beepari docede. Mama parāpa Israeldeepa ēreerā doce uchiadap'edaarā iru p'anadait'ee parā jua ek'ari m̄aik'aapa jaradait'ee m̄airāpa oopatap'edaa pia wa k'achia. ²⁹Eperā mīde ijāa bi k'aurepa atabēiru pirā ichi te, ipemaarā, ipewēraarā, ak'õre, nawe, warrarā maa—e pirā eujā, ma k'āyaara māgee ne—ināa pia atada cien atait'ee na p'ek'au eujāde bi misa. Ma awara piuk'āri, it'aa wāit'ee.

³⁰Mamīda irapema waibiara p'aniirā eperāarā k'irapite, ek'ariara p'anadait'ee Tachi Ak'õre k'irapite. Jōdee ek'ariara p'aniirā eperāarā k'irapite waibiara p'anadait'ee Tachi Ak'õre k'irapite.

^e 19.19 Dt 5.16-20.

Jesupa mimiapataarāde nepirida

20 ¹—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Tap'eda eujā chipari uchijai mimiapataarā jiride ichi uva k'āide mimianadamerā. ²Mimiapataarāmaa jaraji ewari aba mimiada pari denario aba p'aait'ee ma mimiapataarā chaachaa. Māpai pēiji mimiade. ³Āstaawa ma eujā chipari waya uchijai mimiapataarā jiride. P'uuru jāde net'aa netopatamāi unu cheji mimiapataarā mimia wēe para bi. ⁴Māga unuk'āri, māgaji: “Parā ichiaba wādapāde aji, mimiade mi uva k'āide. Mīa pia p'aayada aji, parā mimia pari.” Māpai wājida mimiade. ⁵Imat'ipa ma eujā chipari waya uchijai mimiapataarā jiride, ai naaweda oodak'a. Ichiaba k'ewara auk'a ooji. ⁶Mata waya k'ewaraa uchijai māik'aapa waya unu cheji awaraa mimiapataarā p'uuru jāde p'ani, mimia wēe para bi. Mapa māgaji: “¿Sāap'eda parā nama mimiada—ee k'eu wādama?” aji. ⁷P'anaujida: “Apidaapa taimaa mimia teeda—e perā, mimiada—e p'anida” ajida. Māpai ma eujā chiparipa māgaji: “Mimianadapāde aji, mi uva k'āide.”

⁸P'āriupodopa ma eujā chiparipa māgaji chi mimiapataarā poro waibiamaa: “T'ipāde aji, mimiapataarā jōmaweda. Naapiara p'aapāde aji, chi t'ēe t'itudap'edaarāmaa māik'aapa jōmaarā k'āyaara t'ēe p'aapāde aji, chi naapiara t'itudap'edaarāmaa.” ⁹Māga ooji. K'ewara t'itudap'edaarāmaa p'aaji denario aba, eperā chaachaa. ¹⁰Apemaarāmaa p'aa aupak'āri, pachejida chi naa mimiadap'edaarā. Māgārāpa k'isijida p'arat'a audupiara jitadait'ee apemaarā k'āyaara. Mamīda māga—e paji. Āchimaā ichiaba denario abapai p'aaji āchi mimiadap'edaa pari. ¹¹Āchi p'arat'a jitadak'āri, ik'achia pedee p'aneejida ma eujā chipari ome: ¹²“Ma t'ēe hora apai mimiadap'edaarāmaa pia denario aba p'aajida ajida. Jōdee tai tap'eda weda ak'ōrejūrumaa mimia k'eudap'edaa p'arita āchi ome auk'a p'aaji. ¡Taimaa audupiara teepia bida!” ajida. ¹³Mamīda ma eujā chiparipa āchidepema abaamaa p'anauji: “Mīa parā k'ūra—eda aji. ¿Parāpa jarajida—ek'ā aji, ewari aba mimiada pari denario abapai iididait'ee? ¹⁴P'ichi p'arat'a jitapāde aji, māik'aapa k'āiwee wāpāde aji. Mīa auk'a p'aa k'inia bi pirā chi t'ēe t'itudap'edaarāmaa, māga ooit'eeda aji. ¹⁵¿Mī na eujā chipari—ek'ā? aji. Mīchi p'arat'a ome ooi michia oo k'inia bik'a, méré perā. ¿Parā t'āri k'achia jōnik'ā aji, mi t'āri pia bairā?”

¹⁶Māga nepirip'eda, Jesupa māgaji:

—Māga bi Tachi Ak'ōre ome. Īrapema t'ēe chedap'edaarā Tachi Ak'ōrepa āchi bimerā ichi jua ek'ari, naapiara ichideerā p'aneedait'ee ichi k'īrapite. Mamīda chi naapiara chedap'edaarā Tachi Ak'ōrepa āchi bimerā ichi jua ek'ari, māga p'aneeda—e payada aji, t'ēe p'aneedait'ee perā ichi k'īrapite.

Jesupa jarada ōpee jarada ichi peedait'ee

(*Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34*)

¹⁷Jesús wārude Jerusalén p'uurudee, chi k'ōp'āyoorā doce awara āi t'ī p'e ataji māik'aapa māgaji:

18—Tachi wāruta Jerusalendee. Mama mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, jita atadait'ee māik'aapa ateedait'ee p'aareerā poroorāmaa māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāmaa peepit'aadamerā. 19Māirāpa mi teedait'ee k'ira tewaraarāmaa mi oo iru p'anadamerā, widamerā, māik'aapa kurusode peet'aadamerā. Mamīda ewari ōpeemaa waya chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

Zebedeo wērapa Jesumaa chupiria iidida

(Marcos 10.35-45)

20Zebedeo wēra chi warrarā Santiago, Juan ome Jesús k'ait'a chejida. Ma wēra iru k'irapite bedabai nība cheji chupiria iidit'ee. 21Māga unuk'āri, Jesupa iidiji:

—¿K'āata k'inia bima? aji.

Ma wērapa p'anauji:

—Jarapāde aji, pi eperārā rey beek'āri, mi warrarā su-ak'i p'anedamerā pi ik'aawa, aba juaraare, aba juabi eere.

22Māpai Jesupa māgaji ma warrarāmaa:

—Parāpa wāara k'awada-e p'ani k'āata iidi p'ani. ¿Parāpa ne-inaa k'achia choодаik'ā aji, mia chooit'ee bik'a?

P'anaujida:

—jP'oyaadaipi!

23Māpai Jesupa māgaji:

—Parāpa ne-inaa k'achia choodait'eeda aji, mia chooit'ee bik'a. Mamīda mia p'oyaa jara-e k'airāta mi juaraare wa juabi eere su-ak'i p'anedait'ee. Mi Ak'ōrepapai jarayada aji.

24Apemaarā diez k'ōp'āyoorāpa ūridak'āri Santiago Juan ome iididap'edaa, k'īraudachida āchi ome. 25Mapa Jesupa chi k'ōp'āyoorā jōmaweda t'ī p'e atap'eda, māgaji:

—Parāpa k'awa p'ani ijāadak'aa beerā poro waibiarāpa āchia oo k'iniata oopipata eperāarāmaa. Waaweepe āchi jua ek'ari p'aniirāpa oopata āchia jara p'anik'a. 26Mamīda parāpa oodaik'araa bi ma poro waibiarāpa oopatak'a. Ma k'āyaa ijāapataarā t'āide chi waibiara pa k'inia bīpa apemaarā chupiria k'awaaipia bi māik'aapa k'aripaipia bi. 27Pia jarait'eera, parādepema aba poro waibia pa k'inia bi pirā, awaraarā k'aripaipia bi esclavopa chipari k'aripaparik'a. 28Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema mīda, na p'ek'au eujāde che-e paji eperārāpa mi jīia iadamerā. Jip'a cheji eperārā k'aripa atait'ee o k'achiadeepa. Piut'ee eperārā chok'ara uchiadamerā p'ek'au k'achia jua ek'ariipa.

Jesupa tau p'āriu bee omé jipada

(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

29Jesús chi k'ōp'āyoorā ome Jericó p'uurudeepa uchua wādak'āri, eperārā chok'ara t'ēe nipajida. 30Mama tau p'āriu bee omé o bi ik'aawa su-ak'i p'anajida. Ūridak'āri Jesuta wāyaa wā, biajida:

—¡Tachi Waibia, Rey David Warra, tai chupiria k'awaapáde! ajida.
³¹Eperáarã auk'a wã nipadap'edaarãpa itriat'aapachida k'iup'ee
 p'aneedamerã. Mamída waapiara biapachida:
 —¡Tachi Waibia, Rey David Warra, tai chupiria k'awaapáde! ajida.
³²Mãpai Jesús ak'inĩ beep'eda, t'ĩ ataji mãik'aapa iidiji:
 —¿K'ãata k'inia p'anima aji, mia oomerã parã ome?
³³P'anaujida:
 —Tachi Waibia, tachi taupa pia unu k'inia p'anida ajida.
³⁴Mãga ũrik'ãri, Jesupa chupiria k'awaaji mãik'aapa taumã t'õbajji.
 Aweda tau pia unujida. Mãpai wãjida Jesús t'ëe.

Jesús Jerusalén p'uurudee wãda

(*Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19*)

21 ¹Jerusalendee wãdak'ãri, panajida Betfagé p'uuru k'idaa. Ma
 p'uuru Olivo Eede baji, Jerusalén k'ait'a. Mama p'anide Jesupa
 chi k'õp'ãyoorã omé naa pëiji p'uurudee. ²Mãgaji:

—Wãti ara bi p'uuru tachi k'ĩrapite bima. Jãma ununadait'ee burro
 wëra jĩ bainĩ bi chi warra ome. Ëra atãti mãik'aapa anéeti. ³Apidaapa
 ateepe—e pirã, jarãti: “Tachi Waibiapa arak'atia atee k'inia bi. Waya tee
 chedait'eepe.”

⁴Mãga paji chonaarãweda Ak'õre pedee jaraparipa jaradak'a:

⁵Jarãti Sión^f p'uurudepemaarãmaa: “¡Ak'iti! Pãchi Rey cheru,
 chupiria beerã chepatak'a burro ïri. Cheru ne—animal ne—inaa
 uapata warra, burro chak'e ïri.”’ (*Zac 9.9*)

⁶Jesús k'õp'ãyoorã wãjida mãik'aapa oojida irua jaradak'a. ⁷Aneejida
 ma burro wëra chi warra chai ome. Maap'eda ma ïri ata bijida ãchi
 ïripema p'aru jĩpatap'edaa, Jesús bataup'eda aide su—ak'i beemerã.
⁸Eperáarã ode see nĩbaji. Ũk'uruurãpa ãchi p'aru t'õ jëra bijida o jãde,
 Jesús aide wãmerã. Awaraarãpa k'iru t'iap'edap'eda, biapachida ma o jãde,
 ãchi rey pai jĩak'aapa. ⁹Jesús naa wãdap'edaarãpa mãik'aapa t'ëe che
 wãdap'edaarãpa o—ã biapachida:

—¡*Hosana!*^g ¡Tachi K'aripapari, Rey David Warra cheru! ¡Tachi
 Ak'õrepa ichita pia ak'i bapariit'ee ichia rey pëida! ¡K'ira
 wãree Ak'õre eujãde, Tachi K'aripapari cheru perã! ¡*Hosana!*
(*Sal 118.25-26*)

¹⁰Jesús Jerusalén p'uurude panak'ãri, p'uuru pidaarã jõma biuk'a
 nĩbeejji. Chok'araarãpa iidipachida:

—¿K'aima ajida, jãgĩ?

¹¹Mãpai awaraarãpa p'anaujida:

^f 21.5 Chonaarãweda *Jerusalén* t'ijarapachida *David P'uuru* maa—e pirã *Sión*.

^g 21.9 *Hosana* jara k'inia bi *Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari*.

—Nāgí Jesús, Tachi Ak'õre pedee jaraparipi, Nazaret p'uurudepema. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi.

Jesupa ne–inaa netopataarā jërek'ooda Ak'õre te waibiadeepa
(*Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22*)

¹²Maap'eda Jesús Tachi Ak'õre te waibiade t'íuji māk'aapa net'aa netopataarā taawaa jërek'ooji. P'arat'a tau t'erabaipataarā mesa sīa bat'ak'oo wāji, paloma netopataarā banco paara.^h ¹³Māpai mājaji:

—Tachi Ak'õre Ūraa p'ā jëra bide jara bi:

‘Mi te it'aa t'ípata teda apataadait'ee.’ (Is 56.7)

‘Mamīda parāpa nechiapataarā ték'ata oo iru p'ani.’ (Jer 7.11)

¹⁴Jesús at'āri Ak'õre te waibiade bide, irumaa chejida tau p'āriu beerā māk'aapa chiwa beerā. Māpai Jesupa jōma jipak'ooji. ¹⁵Mamīda p'aareerā poroorā Moisepa p'āda jarateepataarā ome k'īraudachida unudak'āri Jesupa ma ne–inaa pia oo bi māk'aapa ūridak'āri warrarā nāga bia para bi Tachi Ak'õre te waibiade: “*¡Hosana! ¡Tachi K'aripapari, Rey David Warra!*” ¹⁶Māpai Jesumaa mājajida:

—K'íup'ee beepipáde ajida. ¿Ūri–e bik'ā ajida, āchia jara jōni?

Jesupa p'anauji:

—Ūri bida aji. ¿Parāpa nāgí leeda–e p'anik'ā?

‘Ak'õre, pia warra chak'eerāmaa k'aripipari māk'aapa jude beerāmaa t'āri o–īa it'aa t'ī k'awapipari.’ (Sal 8.2)

¹⁷Māpai Jesupa māirā atabēiji māk'aapa wāji Betania p'uurudee k'āide.

Jesupa higuera biirimaa ijāti pedeeda
(*Marcos 11.12-14, 20-26*)

¹⁸Tap'eda Jesús waya chek'āri p'uurudee, jarrapisia nībeeji. ¹⁹Ma che wāde higuera biiri unuji o bi ik'aawa bainī bi, k'iru paraa. Māpai araa ak'īnaji, chau bi jīak'aapa. Mamīda chau–ee baji. Chi k'iru aupaita unuji. Māpai ma higuera biirimaa mājaji:

—¡Pi waa chauk'aa pait'eeda! aji.

Aweda ma higuera biiri piidachi. ²⁰Māga unudak'āri, chi k'õp'āyoorā ak'itrua para beeji māk'aapa mājajida:

—¿Sāap'eda aweda jā higuera biiri jágá piidachima? ajida.

²¹Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa Tachi Ak'õrede wāara ijāaruta pīrā, iididaipia bi irua ne–inaa oomerā; pāchi t'āridepai k'īsiada–ee: “¿Tachi Ak'õrepa ooik'ā?” Māgara mia oodak'a jā higuera biiri ome, parāpa

^h 21.12 Māga oo–e paji Tachi Ak'õre te waibia edajāde. Ooji chi te āuk'idaa, judio–eerā t'īudaipia bada t'īak'au badamāi.

oodai. Ma awara ara bi eemaa jararutara “Jāmāik'aapa āyaa wáji māik'aapa p'usa jāde baaináji”, māga oopidaipi. ²²Parāpa ne–inaa jōma iidiruta it'aa t'ī p'anide t'āripa ijāa p'anadairā, ma ne–inaa iru p'anadait'ee.

Tachi Ak'õrepa Jesús pëida
(*Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8*)

²³Ma t'ēepai Jesús t'īunaji Tachi Ak'õre te waibiade. Mama jarateemaa bi misa, p'aareerā poroorāpa judiorā poro waibiarā ome Jesumaa iidijida:

—¿Tachi Ak'õrepa tai biji–ek'ā ajida, ichi te waibia ak'idamerā? ¿K'aipa pīmaa nāga oopi bīma? ajida.

²⁴⁻²⁵Jesupa p'anauji:

—Mia pida parāmaa iidit'ee: ¿K'aipa pëijima aji, Juan Bautista poro choo chemerā; Tachi Ak'õrepa maa–e pirā eperāarāpa? Parāpa p'anaurutara, mia pida jarayada aji, k'aipa mimaa nāga oopi bi.

Māpai āchi pitapai pedee para beeji:

—Tachi Ak'õrepa pëidada aruta pirā, irua iidit'ee: “Māgara ¿sāap'eda Juan ūraa ijāada–e pajima?” ²⁶Jōdee jararuta pirā “eperāarāpa Juan pëijida”, jōmaweda k'īraudaridait'ee tachi ome, āchia ijāapata perā Juan Tachi Ak'õre pedee jarapari paji.

²⁷Mapa p'anaujida:

—K'awada–e p'anida ajida, k'aipa Juan pëiji.

Māpai Jesupa māgaji:

—Māgara mia pida jara–eda aji, k'aipa mimaa nāga oopi bi.

Jesupa warrarā omeede nepirida

²⁸Māpai Jesupa iidiji:

—¿K'āata k'īsia p'anima aji, parāpa? Eperāpa warrarā omé iru baji. Abaamaa jaraji: “Warra, wāpāde aji, mimiade mi uva k'āide.” ²⁹Chi warrapa p'anauji: “¡Mi wā k'īnia–eda!” aji. Mamīda t'ēepai, k'īsia awara ataji māik'aapa wāji mimiade. ³⁰Maap'eda ma eperāpa chi apema warramaa auk'a jaranaji. Ma warrapa p'anauji: “Ak'õre, mi wāit'eeda aji, mimiade.” Mamīda mimiana–e paji.

³¹Māpai Jesupa iidiji:

—¿Chisāgí warrapa oojima aji, chi ak'õrepa k'īnia badak'a?

P'anaujida:

—Chi naa chok'ada warrapa.

Māpai Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Cesar–it'ee impuesto p'epataarā māik'aapa prostitutaarā Tachi Ak'õredeerā p'aneedait'ee parā naa. ³²¿Sāap'eda? Juan Bautista chek'āri jarateede eperāarāpa p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa t'āri pia p'anapataadamerā, parāpa ijāada–e paji.

Jōdee ma Cesar–it'ee impuesto p'epataarã m̄aik'aapa ma prostitutaarãpa ijāajida Juan pedee m̄aik'aapa oojida irua jaradak'a. Mam̄ida parãpa m̄aga unujida m̄ida, k'isia awara atada–e paji iru pedee ijāadait'ee.

Jesupa mimiapataarã k'achia beerãde nepirida

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³—Ūr̄iti mia nepiriru jarateeit'ee: Eujã chiparipa uva eujã uuji m̄aik'aapa t'iak'auk'ooji. Ichiaba bōgo m̄audee ooji uva aide piart'idait'ee. M̄apai te it'ia ooji it'iipa uva eujã jōma ak'i p'anadamerã. Maap'eda ne–uu eujã ak'ipataarã jir̄iji aide mimiadamerã m̄aik'aapa awara āyaa w̄aji. ³⁴T'ēepai uva oropata ewari pak'ari, p̄eiji chi mimiapataarã iidinadamerã ichi eere bee bi chauda tee p̄eidamerã. ³⁵Mam̄ida chi eujã ak'ipataarãpa ma mimiapataarã jita atadak'ari, aba sik'oojida, awaraa j̄ip'a peejida m̄aik'aapa awaraamaa m̄aupa bat'ajida. ³⁶Maap'eda ma eujã chiparipa awaraa mimiapataarã p̄eiji. Mam̄ida ma ne–uu ak'ipataarãpa naaweda oodap'edaak'a oojida m̄airã ome.

³⁷Maap'eda, chi warra p̄eiji. K'isiaji: “Mi warra perã iru waaweedait'ee.” ³⁸Mam̄ida m̄aḡi unudak'ari, m̄agajida: “Jãḡipa ichi ak'ore net'aa jōmaweda atait'ee chi ak'ore piuk'ari. Peet'aadãma ajida. M̄agã na eujã jōmaweda tachide payada” ajida. ³⁹M̄aga k'isiadap'edaa perã, chi warra atadachida m̄aik'aapa ma uva eujãdeepa uchia atadap'eda, peet'aajida.

⁴⁰M̄apai Jesupa m̄agaji arii p'anadap'edaarãmaa:

—Chipari wãk'ari ma eujã ak'ipataarãmaa, ¿k'ãata k'isia p'anima aji, irua ooit'ee ma ak'ipataarã ome?

⁴¹P'anaujida:

—Ma eujã ak'ipataarã jōmaweda peek'ooit'ee, chupiria k'awa–ee. M̄apai ma uva eujã biyada ajida, awaraarã jua ek'ari, chaujara pak'ari āchia teedamerã ichi eerepema.

⁴²M̄apai Jesupa m̄agaji:

—¿Parãpa waide nãga leeda–e p'anik'ã aji, Tachi Ak'ore Ūraa p'ã j̄era bide?

‘Te oopataarãpa m̄au k'iniada–e padap'edaa pipiara padachi. Tachi Ak'orepa m̄aga ooji, tachia unudamerã m̄aik'aapa ak'itrua para beemerã.’

(Sal 118.22-23)

⁴³Maperã mia jara bi: Tachi Ak'orepa parã bi–e pait'ee ichi jua ek'ari, ichideerã p'aneedamerã. Ma k'ãyaara awaraarãta ichideerã p'aneedait'ee, āchia teepata perã ichi eerepema chauru, parãpa teedai k'ãyaara.

⁴⁴Eperã ma m̄au pipiara bi ĩri t'it̄utiru p̄irã, m̄aḡi p'u oodaipari, p'arat'u m̄au ĩri baaik'ari āridaiparik'a. Jōdee ma m̄au eperã ĩri baairu p̄irã, m̄aḡi j̄ot'aait'ee m̄au choma p'arat'u ĩri baaik'ari j̄odaiparik'a; chi p'ora aupai beeparik'a.’

(Is 8.14)

⁴⁵P'aareerã poroorãpa fariseorã ome Jesupa nepirida ũri aupadak'ãri, k'awaajida irua ãchideta jara baji. ⁴⁶Mapa iru jita atapi k'iniadachida. Mamïda waawee p'anajida eperãarãpa ijãa p'anadap'edaa perã Jesús Tachi Ak'õre pedee jarapari.

Miak'ãipata fiestade nepirida

(Lucas 14.15-24)

22 ¹Jesupa waya jarateemaa beek'ãri, nepiriji:
²—Nãga pik'a pait'ee Tachi Ak'õrepa eperãarã ichi jua ek'ari bik'ãri, ichideerã p'aneedamerã. Reypa k'isia iru baji miak'ãipata fiesta ooit'ee ichi warra—it'ee. ³Chi mimiapataarã pëiji ichia eperãarã t'ĩ pëida p'e atanadamerã. Mamïda che k'iniada—e paji. ⁴Waya awaraa mimiapataarã chok'ak'ãri, mägaji: “Jaranadapãde aji, mia t'ĩ pëida eperãarã chedamerã chik'o ũpa nãbairã. Peepiji p'ak'a, awaraa ne-animal poreera iru bada ome. Mägí jõma ũpa ak'inĩ bairã, chedapãde aji, miak'ãipata fiesta oode.” ⁵Mamïda ma eperãarãpa ũri k'iniada—e paji irua jara pëida. Fiesta oode chedai k'ãyaara, aba wãji ichi eujãdee. Jõdee awaraa wãji net'aa netode. ⁶Apemaarãpa eperãarã reypa pëida jita atadak'ãri, p'ua oojida peet'aarutamaa. ⁷Reypa mãga k'awaa atak'ãri, k'ĩraudachi. Mapa pëiji ichi soldaorã ma eperãarã peenadamerã mãik'aapa ãchi p'uuru paat'aadamerã. ⁸Maap'eda mägaji chi mimiapataarãmaa: “Miak'ãipata fiesta at'ãri oodait'ee. Mamïda ooda—e ma t'ĩ pëida eperãarã ome, chedaamaa p'anadap'edaa perã. ⁹Mapa wãdapãde aji, calle jãdee mãik'aapa chi unurutaarãmaa jaradapãde aji, mi ome fiesta oode chedamerã.” ¹⁰Aramägá chi mimiapataarã wãjida calle jãdee. Chok'ara p'e aneejida; eperãarã pia beerã, k'achia beerã paara. Mägá ma rey te p'ũ nãbeeji eperãarãpa.

¹¹Mamïda rey t'ũuk'ãri ma p'e aneedap'edaarã ak'ide, unuji eperã miak'ãipata fiestade jãpata p'aru jã—ee bi. ¹²Mapa mägaji: “K'õp'ãyo, ¿sãga t'ũujima aji, nama, fiestade p'aru jãpata jã—ee?” Mamïda ma eperã k'ũup'ee beejì. ¹³Maperã reypa jaraji chi mesa ak'ipataarãmaa: “Jã eperã biiri, jua ome jã nãbidapãde aji, mãik'aapa taawaa p'ãriudee ateedapãde aji, mama jëemerã, k'lida kierrkierree para bamerã p'uapa.” ¹⁴Tachi Ak'õrepa chok'ara t'ĩ pëipari. Mamïda chok'ara—ee jirit'erapari wãpiit'ee ichi truadee.

Impuesto—it'ee reymaa p'arat'a p'aapatap'edaa

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵Ma t'ëepai fariseorã chip'edaidap'eda, pedeetejida Jesús k'ũradait'ee. P'anauru pirã, imiateedai mãik'aapa peepit'aadai. ¹⁶Ma—it'ee pëjjida ãchi eere p'anadap'edaarã, Rey Herodes eere p'anadap'edaarã ome Jesumaa. Mãirãpa mägajida:

—Tachi Jarateepari, taipa k'awa p'ani pia wāarata jarapari māik'aapa jarateepari p'anapataadamerā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, eperāarāpa āchia k'iniata oopata mīda. K'awa p'ani pia eperāarā īripai ak'ik'aa; ma k'āyaara tachi t'āride iru bi ak'ipari. ¹⁷Maperā k'awa k'inia p'ani pia k'āata k'isia bi. ¿Pia bik'ā ajida, impuesto p'aadait'ee Cesarmaa, wa māga—e?

¹⁸Jesupa k'awa bada perā mairāpa k'isia k'achia iru p'ani, mājaji:

—¿Seewata parāpa Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata! ¿Sāap'eda mi k'ūra k'inia p'anima? ¹⁹Ak'ipidapáde aji, p'arat'a tau impuesto p'aapata.

Aramágá denario aneejida. ²⁰Māpai Jesupa iidiji:

—¿K'ai k'irata nade bi māik'aapa k'ai t'ita p'ā bima? aji.

²¹P'anaujida:

—César k'ira māik'aapa ichi t'ita p'ā bida ajida.

Māpai Jesupa mājaji:

—Māgara téeti Cesarmaa irua net'aa iidipari, māik'aapa auk'a téeti Tachi Ak'ōremaa irua iidipari.

²²Māga ūridak'āri, ak'itrua para beeji māik'aapa erreujida.

Chok'ai p'irabaidait'eerāde iididap'edaa

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³Ma ewate weda saduceorā ūk'uru Jesumaa chejida. Māgiirāpa ijāadak'aa tachi piup'eda chok'ai p'irabai. Maperā mājajida:

²⁴—Tachi Jarateepari, Moisepa jaraji eperā miak'āi bi warra wēe piuru pirā, chi ipemapa iru wēra atai pia bi māik'aapa ai ome warra oopia bi chi ipema piuda k'ap'ia pari. ²⁵Tai t'āide p'anapachida ipemaarā siete. Chi naapema miak'āiji. Mamīda warra wēe piuji. Māgá chi wēra beeji chi araarepema ipema ome. ²⁶Mamīda māgí ichiaba warra wēe piuji. Chi araarepema māik'aapa araarepema miak'āijida ma p'étrāa ome. Mamīda auk'a warra wēe piujida. Ma t'ēepai chi apemaarā jida miak'āijida ma p'étrāa ome. Mamīda āchi jōmaweda warra wēe piujida. ²⁷Maap'eda, ma wēra ichiaba piuji. ²⁸¿K'āata k'isia bima? ajida. Eperāarā piudap'eda chok'ai p'irabaidak'āri, ¿chisāgí ipemata ma wēra imik'ira pait'eema ajida, āchi jōmaweda iru ome miak'āi p'anadap'edaa perā?

²⁹Jesupa p'anauji:

—Parāpa pia k'awada—e p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda māik'aapa k'awada—e p'ani ne—inaa jōmaweda iru juapa oopari. Mapa parāpa pia k'isiada—e p'ani. ³⁰Eperāarā piudap'eda chok'ai p'irabaidak'āri, imik'iraarā wēraarā ome waa miak'āida—e pait'ee. Angeleerā ichi truade p'aniirák'api p'anadait'ee. ³¹Ma awara parāpa k'achia k'isia p'anapata jaradak'āri piudap'edaarā chok'ai p'irabaidak'aa. ¿Parāpa leeda—e p'anik'ā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi?

ⁱ 22.24 Dt 25.5-10.

32 ‘Mi pi chonaarã Ak'õre Waibia; Abraham, Isaac, Jacob ijãadap'edaa Ak'õre Waibia.’ (Ex 3.6)
 jTachi Ak'õre piudap'edaarã Ak'õre Waibia–epi. Chok'ai p'aniirã Ak'õre Waibia!

33 Mãga ũridak'ãri, eperãarã ak'itrua para beeji, Jesupa mägá k'isia k'awaa jarateeda perã.

Tachi Ak'õre Ūraa waibiara bi
 (Marcos 12.28-34)

34 Fariseorãpa k'awaa atadak'ãri Jesupa ma saduceorã k'iup'eeepik'ooda, chip'ejida. 35 Maap'eda Jesús k'ũra k'iniapa Moisepa p'ãda jarateeparipa iidiji:

36—Tachi Jarateepari, ¿chisãgí ũraata waibiara bima aji, apema Ak'õre Ūraa p'ãdadepema k'ãyaara?

37 Jesupa p'anauji:

—‘Tachi Ak'õre Waibia k'inia iru baparíiji pichi t'ãriipa mãik'aapa ne–inaa jõmaa k'ãyaara iru k'inia iru baparíiji. Ewari chaa k'isãjaji irude pichi t'ãriipa.’ (Dt 6.5)

38 Mãgita chi ũraa naapiara; awaraa ũraa k'ãyaara pipiara bi.

39 Araarepema mägik'a bi:

‘Awaraarã k'inia iru baparíiji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.’ (Lv 19.18)

40 Ma ũraa omeeweda waibiara p'ani, madeepa uchiadap'edaa perã awaraa ũraa jõmaweda Moisepa p'ãda mãik'aapa Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaa.

K'aideepa uchiada Tachi Ak'õrepa pëida
 (Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

41 Fariseorã at'ãri see nãbide, 42 Jesupa iidiji:

—¿K'ãata k'isia p'anima aji, parãpa? ¿K'aideepa uchiayama aji, Tachi Ak'õrepa pëiit'ee bi, Mesías apata?

P'anaujida:

—Rey Daviddeepa uchiat'eeda ajida.

43 Mãpai Jesupa mägaji:

—Mãgara, ¿sãap'eda Rey Davidpa irumaa: “Tachi Waibia” aji, Tachi Ak'õre Jaurepa nãga jarapik'ãri?

44 ‘Tachi Ak'õrepa jaraji Tachi Waibiamaa: “Pi mi ome auk'a waibia bairã, su–ak'i beepãde aji, mi juaraare, mia pi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã p'oyaaru misa.” ’j (Sal 110.1)

45 Davidpa ichi èreerãdeepa uchiat'ee bimaa t'ĩjaraji “Tachi Waibia”. ¿Mapa k'awada–ek'ã aji, Mesías waibiara bi chonaarãwedapema Rey David k'ãyaara?

j 22.44 Griego pedeede: *Pichi biiri ek'ari biru misa.*

⁴⁶Ma fariseorāpa maarepida p'oyaa p'anauda–e paji. Maadamāiipa waawee p'aneejida waa iididait'ee.

Jesupa jarada fariseorāde māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāde
(*Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47*)

23 ¹Ma t'ēpai Jesupa māgaji eperāarāmaa māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa:

²—Moisepa p'āda jarateepataarāpa fariseorā ome jarateepata k'āata jara k'inia bi Moisepa p'āda. ³Maperā ūrīti āchia jarateepata māik'aapa óoti āchia jara p'anik'a. Mamīda p'anánáati āchi p'anapatak'a, ne–inaa jaradap'eda, ne–inaa awaraata oopata perā. ⁴Eperāarāmaa ne–inaa audú chok'ara oopipata. Mamīda chupiria k'awaadak'aa ārapa p'oyaa ooda–e pak'āri. ⁵Āchia ne–inaa jōma oopata awaraarāpa āchi t'o p'anadamerā. Porode māik'aapa juade p'ārajīpata ne–e jobiadee ooda Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda ome. Ma awara p'aru teesoo sidibai i jiichoo jīpata awaraarāpa pia unudamerā. ⁶Nek'onadak'āri awaraarā ome, su–ak'i p'aneepata jōmaarā taide, poro waibiarā su–ak'i p'aneepatamāi. Ichiaba Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede p'anadak'āri, su–ak'i beepari pipiara bide su–ak'i p'aneepata. ⁷Ma awara calle jāde nipadak'āri, k'inia p'anapata jōmaarāpa āchima saludaadamerā māik'aapa “Tachi Jarateepari” adamerā.^k

⁸Parāpa jōdee māga oodaik'araa bi, parā auk'a p'anadairā ipemaarāk'a māik'aapa Jarateepari Waibia apai iru p'anadairā. ⁹Ichiaba na p'ek'au eujādepema apidaamaa “Tachi Ak'ōre” adaik'araa bi, parāpa Ak'ōre apai iru p'anadairā Ak'ōre truade. ¹⁰Ichiaba jiridaik'araa bi awaraarāpa parā “tachi waibiarā” adamerā mi, Cristo aupaita, parā Poro Waibia perā. ¹¹Parādepema waibiara bita apemaarā jua ek'ari baipia bi āchi mimiaparik'a. ¹²Chi waibiara pa k'inia bi ek'ariara beeit'ee. Jōdee chi ek'ariara bi mīda t'āri o–īa bapari pirā, waibiara pait'ee.

Jesupa jarada judiorā waibiarāde
(*Marcos 12.40; Lucas 11.39-52*)

¹³—¡Aai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee peiit'ee! ¡Seewata Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata! Parā k'aurepa eperāarā p'anadak'aa Tachi Ak'ōre jua ek'ari. Parā jida ichideerā p'aneeda–e pait'ee, eperāarāmaa ijāapi k'iniada–e p'anadairā irua pēidade.

¹⁴[¡Aai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee peiit'ee! ¡Seewata Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata! Parāpa p'ētrāarā te jāri atapata māik'aapa taarā it'aa t'īpata eperāarāpa parā pia ak'idamerā. ¡Maperāpi Tachi Ak'ōrepa parā k'achiara ooit'ee awaraarā k'achia ooi k'āyaara!]

^k 23.7 Hebreo pedeede: *Rabí*; jara k'inia bi *Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda jarateepari*.

15'¡Aai, Tachi Ak'õrepa parã Moisepa p'ãda jarateepataarã fariseorã ome k'achiadee peiit'ee! ¡Seewata Tachi Ak'õrede ijãapatada apata! T'imí wãpata parãpa ijãapata jarateede, mágá eperãarã pãchi eere t'iudamerã. Mãpai aba pãchi eere pa atadak'ãri, parãpa jaratee jõnipa mágí papipata pãchi k'ãyaara audupiara atuamerã.

16'¡Aai, Tachi Ak'õrepa parã k'achiadee peiit'ee! ¡Parã tau p'ãriu beerák'api p'ani, pariatua o ak'ipimaa p'anadairã awaraarãmaa! Parãpa jarapata pipiara bi eperãarãpa juraadamerã Tachi Ak'õre tede nãbi nêe k'irapite, ichi te waibia k'irapite juraadai k'ãyaara. 17¡K'ira k'awa-ee pik'a p'ani mãik'aapa tau p'ãriu pik'a p'ani! ¿Tachi Ak'õre te waibia piara bi-ek'ã nêe iru tede awara bida k'ãyaara? 18Parãpa ichiaba jarapata pipiara bi juraadamerã ne-inaa altar ñri bidap'edaa paadait'ee k'irapite, Tachi Ak'õre tedepema altar k'irapite juraadai k'ãyaara. 19¡Tau p'ãriu pik'a p'aniirã! ¿Altar awara bida Tachi Ak'õre-it'ee piara bi-ek'ã ne-inaa ma altar ñri bida k'ãyaara? 20Eperãpa ne-inaa ooit'eeda ak'ãri Tachi Ak'õre altar k'irapite, ma altar k'irapitepai juraa-e bi. Auk'a juraa bi ne-inaa ma altar ñri bi k'irapite. 21Ma awara eperãpa ne-inaa ooit'eeda ak'ãri Tachi Ak'õre te waibia k'irapite, ma te k'irapitepai juraa-e bi. Auk'a juraa bi Tachi Ak'õre k'irapite, iru ma tede bapari perã. 22Ichiaba eperãpa ne-inaa ooit'eeda aru pirã ne-inaa it'ari nãbi k'irapite, ma pedee auk'a jara bi Tachi Ak'õre su-ak'i beepari k'irapite mãik'aapa Tachi Ak'õre k'irapite, iru ma su-ak'i beeparide su-ak'i bapari perã.

23'¡Aai, Tachi Ak'õrepa parã Moisepa p'ãda jarateepataarã fariseorã ome k'achiadee peiit'ee! ¡Seewata Tachi Ak'õrede ijãapatada apata! Tachi Ak'õre-it'ee awara bipata nãgee aliño: menta, anís, comino; mágí diezdepema chaa, aba. Mamída oodak'aa nãgí Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdadepema ùraa waibiara jara bik'a: "Awaraarã k'uradaik'araa bi; awaraarã chupiria k'awaadaipia bi; oodaipia bi parãpa oodait'eeda apatak'a." Mágí ùraa jara bík'ata oodaipia bi, auk'a ne-aliño ome oopatak'a. 24¡Parã tau p'ãriu beerák'api p'ani; pariatua o ak'ipimaa p'anadairã awaraarãmaa! ¡Pania nêesipata ne-animal chak'eerã t'iunaadamerã pania toparide! Mamída parãpa k'awada-ee, camello k'ap'ia jõma mit'aak'ajík'api p'ani.

25'¡Aai, Tachi Ak'õrepa parã Moisepa p'ãda jarateepataarã fariseorã ome k'achiadee peiit'ee! ¡Seewata Tachi Ak'õrede ijãapatada apata! Parãpa vaso mãik'aapa p'arat'u taawaik'a eere pi-ia siipata. Mamída mágí edajãde ipuru bi ne-inaa k'achiapa, parã t'ãri k'achia p'anadairã. Chĩara net'aa chiapata mãik'aapa chĩara k'urapata. 26¡Fariseo, pi tau p'ãriu pik'a bi! Naapiara chi vaso edajãde sñiji. ¡Mágá chi taawaik'a eere ichiaba sii beepi!

27'¡Aai, Tachi Ak'õrepa parã Moisepa p'ãda jarateepataarã fariseorã ome k'achiadee peiit'ee! ¡Seewata Tachi Ak'õrede ijãapatada apata! Parã nãga

pik'a p'ani. Jãiradepema mãu te t'o–t'oo p'urupata taawaik'a eere, pi–ia unudamerã. Mamïda ma mãu te edajãde paraa piudap'edaarã k'ap'ia mik'ia biiri ome. ²⁸Mãga pik'a parãpa ne–inaa k'ïra t'ãdoo oopata taawaik'a eere pi–ia unudamerã. Mamïda parã edajãde k'Ûrayaa, t'ãri k'achia–idaa p'ani.

²⁹¡Aai, Tachi Ak'õrepa parã Moisepa p'ãda jarateepataarã fariseorã ome k'achiadee peïit'ee! ¡Seewata Tachi Ak'õrede ijãapatada apata! Parãpa te chak'e pi–ia mãudee oopipata chonaarãwedapema Ak'õre pedee jarapataarã iadap'edaa ïri. Ma awara chonaarãwedapema t'ãri pia p'anadap'edaarã iadap'edaamã parãpa pi–ia nep'ono p'ïrrabai uuk'oopata. Ma jõma oopatada apata ma chonaarã k'irãpadamerã. ³⁰Maap'eda mãgapata: “Tai p'anadap'edaa paara tai chonaarãpa Ak'õre pedee jarapataarã peedak'ãri, táipata k'aripada–e pak'ajida” apata. ³¹Mãga jaradak'ãri, ak'ipipata parãpa k'awa p'ani pãchi chonaarãpa Ak'õre pedee jarapataarã peedap'edaa. ³²Parã mãgã uchiadap'edaa perã Tachi Ak'õre pedee jarapataarã peedap'edaarãdeepa, ¿parãpa auk'a oodai–ek'ã ïrapema Ak'õre pedee jarapari ome?

³³¡Parã k'achia–idaa beerãdeepa uchiadap'edaarã! ¡Taamák'api p'ani! ¿Sãga uchiadai Tachi Ak'õre juadeepa? ¡Irua parã atuapiit'ee! ³⁴Maperã mia peïit'ee Ak'õre pedee jarapataarã, k'ïsia k'awaa beerã, mi ùraa jarateepataarã ome. Mamïda parãpa mãirã ùk'uru jip'a peedait'ee kususode bajjira bidak'ãri piurutamaa. Ichiaba ùk'uru p'ua oodait'ee Tachi Ak'õre Ûraa jarateepata tede mãik'aapa ùk'uru p'uuru bee chaa jiri nipapataadait'ee miapi k'inia p'anadairã. ³⁵Parãpa mãga oodait'ee perã, Tachi Ak'õrepa parã k'achia ooit'ee jõmaweda irude wãara ijãapataarã peedap'edaa k'aurepa, Abeldeepa Berequías warra Zacarías parumaa. Pãchi auk'aarãpa iru peejida Tachi Ak'õre tede, te t'ïupata, altarmãi esajãk'a. ³⁶Mia wãarata jararu. Ma peedap'edaa k'aurepa Tachi Ak'õrepa ïrapemaarã k'achia ooit'ee.

Jesús jëeda Jerusalén p'uurudepemaarã pari

(Lucas 13.34-35)

³⁷—¡Jerusalén, Jerusalén, pidepemaarãpa Tachi Ak'õre pedee jarapataarã peepata mãik'aapa irua pëida eperãarã mãupa bat'a peepata! At'apai mia pidepemaarã araa p'e k'inia bapachi, et'erre wërapa chi chak'eerã p'e ataparik'a ichi isia ek'ari. ¡Mamïda parãpa k'iniada–e paji! ³⁸¡Ûrítí! ¡Pãchi te ituaba beeit'ee, Tachi Ak'õrepa parã waa ak'ï–e pait'ee perã! ³⁹Mia jara bi: Parãpa mi waa unuda–e pait'ee nãga jararutamaa: ‘¡Tachi Ak'õrepa ichia pëida ichita pia ak'ï bapariit'ee!’ (Sal 118.26)

Jesupa jarada Tachi Ak'õre te waibia t'eet'aa chedait'ee

(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)

24 ¹Jesús uchiak'ãri Tachi Ak'õre te waibiadeepa, chi k'õp'ãyoorãpa jara chejida Ak'õre te waibia pi–ia oo k'obi. ²Mãpai Jesupa mãgaji:

—¿Parāpa na te jōma pia unu p'ani–ek'ā? aji. Mia wāarata jararu. Ewari cherude nama māu apida bee–e pait'ee awaraa māu ĩri. Na jōmaweda t'eeek'oo chedait'eeda aji.

Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate pai naaweda

(*Marcos 13.3-23; Lucas 17.22-24; 21.7-24*)

³Maap'eda wājida Olivo Eedee. Jesús ituaba su–ak'i beek'āri, chi k'ōp'āyoorāpa iidi chejida:

—Jarāji sāapai Ak'ōre te waibia t'et'aa chedait'ee. ¿Sāga nībeeyama ajida, pi chei naaweda māik'aapa Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate pai naaweda?

⁴Jesupa p'anauji:

—Tauk'a nipapatāati apidaamaa k'ūrapiamaapa. ⁵Mi jīak'a chok'ara chedait'ee. Seewata jaradait'ee: “Mi Cristopi, Tachi Ak'ōrepa pēida.” Māga jara p'anīpa eperāarā chok'ara k'ūradaid'ee. ⁶Mi chei naaweda parāpa ūridait'ee nama māik'aapa awara āi jura chōo jōni. Mamīda p'eranaāti. Ichita māga p'asait'ee. Mamīda at'āri na p'ek'au eujā jō–e pait'ee. ⁷Ai naaweda eperāarā awaraarā ome chōodait'ee. Jarra oodait'ee māik'aapa awērachai wāyaapariit'ee, eujā awara–awaraade. ⁸Mamīda māga p'asak'āri, ewaapi na p'ek'au eujādepemaarā miamaa p'aneedait'ee.

⁹Maapai parā jita atadak'āri, p'ua oodait'ee māik'aapa peedait'ee. Jōmaarāpa parā k'īra unuamaa iru p'anapataadait'ee mīde ijāapata k'aurepa. ¹⁰Māga oo p'anadak'āri, eperāarā chok'ara mīde ijāa amaadait'ee māik'aapa chik'īra unuamaa jōnadait'ee, āchi k'ōp'āyoorā traicionaarutamaa. ¹¹Seewa–idaa beerā chok'ara uchiadait'ee Ak'ōre pedee jarapataarā jīak'a. Māirāpa eperāarā chok'ara k'ūradaid'ee. ¹²Māgá na p'ek'au eujādepemaarāpa audú ne–inaa k'achia oodait'ee perā, eperāarā chok'araarāpa awaraarā waa k'inia iru p'anada–e pait'ee. ¹³Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'aripait'ee atuanaadamerā k'īra jīp'a nipapataarā Ak'ōre ode jai–idaarutamaa. ¹⁴Mia pēiit'ee eperāarāpa māga jaradait'ee na p'ek'au eujā jōmaade, p'uuru pidaarā jōmaarāpa k'awaadamerā. Māpai na p'ek'au eujā jōit'ee.

¹⁵Tachi Ak'ōre pedee jarapari Danielpa p'ādade jara bi abaapa ne–inaa audú k'achia ooit'ee Tachi Ak'ōre te waibia edajāde. ¹Chi nāgí leerupa pia k'ísíaji k'awaait'ee k'āata jara k'inia bi. ¹⁶Mapa Judea eujāde p'aniirāpa māga unudak'āri, p'ira mirudaipia bi eera jēra bīmaa. ¹⁷Ichiaba eperā terrazade bi pīrā, teedaa t'īuk'araa bi ichi net'aa p'e atade. ¹⁸Ma awara eperā ichi ne–uu k'āide ni pīrā, teedaa cheik'araa bi p'aru p'ede pida. Aramata wāipia bi. ¹⁹¡Aai, maapai chupiria jōneedait'ee wēraarā biak'oo bee maa–e pīrā warra chak'eerā jude iru bee! ²⁰Chupiria iidíti Tachi

¹ 24.15 Dn 11.31; 12.11.

Ak'õremaa ma ewari p'asapinaamerã k'oijara nĩbide maa–e pirã ñipata ewate. ²¹Maapai eperãarã audupiara chupiria mia jõnadait'ee, na p'ek'au eujã ooruu weda chupiria para bada k'ãyaara mãik'aapa ma t'ẽepai waa mãgã chupiriara p'anada–e pait'ee. ²²Tachi Ak'õrepa ma ewari isapai wãyaapi–e pirã, apida chok'ai p'aneeda–e pai. Mamĩda isapai wãyaapiit'ee ichia jirit'eradaarã k'aurepa, ãra chupiria k'awaa bapari perã.

²³Maapai apidaapa parãmaa jararuta pirã: “¡Pichá, ak'ítì! ¡Nama bi Cristo, Tachi Ak'õrepa pèida!” maa–e pirã jararuta pirã: “¡Ara bita Cristo!” ijãanáati. ²⁴Mi jĩak'aarã mãik'aapa Tachi Ak'õre pedee jarapataarã jĩak'aarã chok'ara chedait'ee. Mamĩda mãirãpa jara p'ani ijãanáati, seewa–idaa bee perã. Ne–inaa k'ĩra t'ãdo eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa oo p'anipa eperãarã k'ũradait'ee, perã Tachi Ak'õrepa jirit'eradaarã k'ũrarutamaa. ²⁵Mia parãmaa ũrapari k'awaadamerã mãga p'asai naaweda. ²⁶Mapa parãmaa jararuta pirã: “¡Ak'fítì! Achú bi Tachi K'aripapari, eujã pania wẽe bide,” maaaa wãnáati mi jiride. Maa–e pirã jararuta pirã: “¡Ak'fítì! Ichi nama miru bi,” ijãanáati. ²⁷Atu p'anide pa tau jera t'ĩuparik'a ak'õrejĩru uchiapari eereepa baaiparimaa, mãga pik'a eperãarã atu p'anide mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema waya cheit'ee. ²⁸Piuda k'ap'ia bimãĩ ãkoso seedaipatada aji.

Jesupa jarateeda Eperã Ak'õre Truadepema waya cheit'ee

(Marcos 13.24-27; Lucas 21.25-28)

²⁹—Ma chupiria jõnadap'edaa t'ẽepai, nãga pait'ee:

“Tachi Ak'õrepa pajã wẽrepiit'ee. Ak'õrejĩru p'ãriudariit'ee;
atane waa ñdaa–e pait'ee mãik'aapa lucero baaik'oodaridait'ee
pajãdeepa.” *(Is 13.10)*

³⁰Mãpai pajãde eperãarãpa ne–inaa unudait'ee. Ma k'aurepa k'awaadait'ee mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema, cheru. Mãpai na p'ek'au eujãdepemaarã jẽe para beeit'ee ãchobeepa. Unudait'ee mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema, jõmaarã k'ãyaara waibiara bi k'ĩra wãree cheru jĩararade. ³¹Mãpai mia trompeta golpe chaapiit'ee angeleerãmaa, p'e chedamerã eperãarã mia jirit'era iru biirã na p'ek'au eujã jõmaade, t'imí bee pijida.

Jesupa higuera biiride jarada

(Marcos 13.28-31; Lucas 21.29-33)

³²—K'ĩsĩati higuera biiride. Higuera k'ĩru t'u–k'ua uchua nĩbeek'ãri mãik'aapa ewaa t'ono nĩbeek'ãri, k'awaapata eujã wãsia wã. ³³Mãga pik'a mia et'ewa jaradak'a unudak'ãri, k'awa p'ani taarã–e mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema cheru. ³⁴Mia wãarata jararu. Īrapemaarã piudai naaweda, ma ne–inaa jõmaweda p'asait'ee. ³⁵Ewari cherude pajã na p'ek'au eujã ome jõdait'ee. Mamĩda ichita p'asait'ee mia pedee jaradak'a.

K'awada–e p'aní sáapai cheit'ee Eperā Ak'õre Truadepema
(*Marcos 13.32-37; Lucas 17.26-30*)

36—Eperā apidaapa k'awada–e p'aní Eperā Ak'õre Truadepema cheit'ee ewate; chi hora jida. It'aripema angeleerāpa pida k'awada–e p'aní; mia pida ichiaba. Mi Ak'õreppai k'awa bi.

37'Noé bada ewaride p'asadak'a māga pik'a p'asait'ee mi, chi Eperā Ak'õre Truadepema waya chek'āri. 38Maapai na p'ek'au eujā ūui naaweda, eperāārā nek'opachida, ne–inaa topachida māik'aapa miak'āipachida Noé ichi barcode bataurumaa. 39Mamīda atu p'anide k'oi chedachi, eujā ūudachi māik'aapa jōmaweda k'iniidachida. Māga pik'a p'asait'ee ichiaba mi, chi Eperā Ak'õre Truadepema waya chek'āri. Atu p'anide cheit'ee. 40Ma ewate eperāārā omé mimiamaa p'anadait'ee āchi eujāde. Angeleerāpa aba it'aa ateedait'ee; chi apema atabēidait'ee. 41Ichiaba wēraarā omé trigo bamaa p'anadait'ee k'ūrumade. Aba it'aa ateedait'ee; chi apema atabēidait'ee.

42'Maperā tauk'a p'anapatāati k'awada–e p'anadairā sāapaita cheit'ee Pāchi Waibia. 43Nāgí pedee pia k'awāati. Te chiparipa k'awa bada paara nechipari cheit'ee hora p'ārik'ua ichi net'aa chia atait'ee, chok'ai bak'aji ma nechipari ichi tede t'ūpiumaapa. 44Māgá parā jida chok'ai pik'a p'anadaipia bi, atu p'anide mi, chi Eperā Ak'õre Truadepema, cheit'ee perā.

Mimiapari pia mimiapari k'achia ome
(*Marcos 13.34-37; Lucas 12.41-48*)

45—¿Sāgá baparima aji, mimiapataarā poro waibia pia? Māgipa k'isia k'awaa oopari chiparipa oopi bik'a. Pia ak'ipari chipari net'aa atabēida ichi juade māik'aapa chiparimaa nek'opip'eda, mimiapataarāmaa chik'o tawapari. 46O–īa bapari chipari pachek'āri, ichi mimiamaa unu chepari perā. 47Mia wāarata jararu. Chiparipa māga unu chek'āri, jōma ichia net'aa iru bi biit'ee ma mimiapari jua ek'ari ak'i bamerā. 48Mamīda ma mimiapari t'āri k'achia bi pīrā, nāga k'isiai: “Taarāit'ee mi chipari.” 49Mapa apemaarā mimiapataarā wimaa beei māik'aapa tomaa beei, nek'omaa beei toyaa beerā ome. 50Mamīda ma mimiapari k'achia atu bide chi te chipari pacheit'ee. 51Māpai irua ooda k'awaa atak'āri, iru miapiit'ee māik'aapa āyaa pēit'aait'ee mimiapataarā seewata mimiapatada apataarā ome bade. Mama jēe nībait'ee māik'aapa k'ida kierrkierree nībait'ee p'uapa.

Jesupa awēraarā diezde nepirida

25 1—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'õrepa eperāārā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Diez wēraarā imik'ira ome

waide k'áida—ee beerã wájida miak'áipata fiestadee. Áchi lámpara atadap'eda, nijida k'írachuudait'ee chi imik'íra miak'áit'ee bi ome, iru k'öp'áyaadait'ee pada perã fiesta oo p'animái.^m ²Ma wēraarã diezdepema joisomaa pia k'ísiada—e paji, ne—inaa oodai naaweda. Jōdee chi apema joisomaa pia k'ísiapachida, ne—inaa oodai naaweda. ³Chi pia k'ísiada—e p'anadap'edaarãpa áchi lámpara atadak'ári, k'ísiada—e paji aceite waapiara atedait'ee áchi ome. Mapa áchi lamparade bada aupai anipajida. ⁴Jōdee chi pia k'ísia p'anadap'edaarãpa áchi lamparade bi awara ateejida aceite botella aba—abaa. ⁵Mamída chi miak'áit'ee bi taarã nībada perã cheit'ee, ma wēraarã jōmaweda k'áidachida áchia ni p'anadap'edaamái. ⁶Esapite pa wák'ári, úrijida bia cheruta: “¡Miak'áit'ee bi pachेरुदा! ajida. ¡Uchiadapáde ajida, iru k'írachuude!” ⁷Ma wēraarã k'ái jōnadap'edaa aramata p'irabaik'oodachida máik'aapa áchi lamparadepema mecha t'íik'oojida pia unudait'ee. ⁸Māpai chi pia k'ísiada—ee p'anadap'edaarãpa mágajida apemaarāmaa: “Taimaa aceite ma—ári teedapáde ajida, tai lámpara k'íik'oodaruta perã.” ⁹Mamída apemaarãpa p'anaujida: “Taipa teeda—eda ajida, jōmaarã—it'ee araa—e perã. Wādapáde ajida, aceite netopatamaa pāchi—it'ee netode.” ¹⁰Mamída ma wēraarãpa aceite netonaruta misa, pacheji chi imik'íra miak'áit'ee bada. Mágá ma awēraarã pia k'ísiadap'edaarã auk'a t'íujida iru ome fiesta oodait'eemái. T'íudak'ári, irua ma te t'íupata jīa nībiji. ¹¹Taarã—e nide pachejida chi aceite netonadap'edaarã. Te taawaik'a eereepa mágajida: “¡Tachi Waibia, Tachi Waibia, ewapáde ajida, tai t'íudait'ee!” ¹²Mamída irua p'anauji: “Mia wāarata jararu. Parã k'awa—e bida” aji.

¹³Māga nepirip'eda, Jesupa mágaji chi k'öp'áyooraamaa:

—Māga pait'ee perã, tauk'a p'anapatáati parãpa k'awada—e p'anadairã sáapai mi cheit'ee.

Jesupa p'arat'a teedade nepirida

(Lucas 19.11-27)

¹⁴—Ichiaba nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarã ichi jua ek'ari bik'ári, ichideerã p'aneedamerã. Eperã awara áyaa wāi naaweda, ichi mimiapataarã t'í p'ejī māik'aapa p'arat'a teeji áchi chaachaa ak'í p'anadamerã, ichi cheru misa. ¹⁵Mimiapari abaamaa teeji p'arat'a tau cinco mil; awaraamaa teeji p'arat'a tau dos mil; apemamaa p'arat'a tau mil. Mágá p'arat'a tau awara—awaraa teeji, k'awa bada perã áchi auk'a mimiadak'aa. Maap'eda áyaa wāji. ¹⁶Ma t'ēepai ma mimiapari cinco mil jitadapa ne—inaa netomaa beeji ma p'arat'apa. Mágá ne—inaa neto

^m 25.1 Wādait'ee paji chi wēra miak'áit'ee bada temaa iru atade máik'aapa k'öp'áyaadait'ee chi imik'íra miak'áit'ee bada temaa mama fiesta oodait'ee. ⁿ 25.15 Ma p'arat'a tau cinco mil p'aapachida ewari seis mil mimiada pari.

bipa awaraa cinco mil eepa ataji. ¹⁷Māgá ichiaba ma p'arat'a tau dos mil jitadapa awaraa dos mil eepa ataji. ¹⁸Mamīda ma p'arat'a tau mil jitadapa chi poro waibia p'arat'a eujāde jau nībinaji, atuadarii jīak'aapa.

¹⁹Taarāpai pacheji chi p'arat'a chipari. Juasia k'inia baji ma p'arat'a atabēida chi mimiapataarā ome. Mapa āchi t'ī pēiji. ²⁰Naapiara pacheji chi mimiapari p'arat'a tau cinco mil jitada. Māgīpa chi p'arat'a chiparimaa māgaji: “Señor, pia mimaa teejida aji, p'arat'a tau cinco mil. Nama bida aji, waa awaraa cinco mil uchiada ne–inaa neto bipa.” ²¹Chi p'arat'a chiparipa māgaji: “¡Pi pia bida aji, pia mimiapari perā! Mia atabēida pia ak'iji māik'aapa ai īri waapiara uchiapiji. Māga ooda perā īrā pi jua ek'ari biit'eeda aji, ne–inaa audupiara ak'imerā. Teedaa t'ūpāde aji, o–īa bapariimerā mi ome.” ²²Māgí t'ēe pacheji chi mimiapari p'arat'a tau dos mil jitada. Ichia māgaji: “Señor, pia mimaa teejida aji, p'arat'a tau dos mil. Nama bida aji, waa awaraa dos mil, uchiada ne–inaa neto bipa.” ²³Chi p'arat'a chiparipa māgaji: “¡Pi pia bida aji, pia mimiapari perā! Mia atabēida pia ak'iji māik'aapa ai īri waapiara uchiapiji. Māga ooda perā īrā pi jua ek'ari biit'eeda aji, ne–inaa audupiara ak'imerā. Teedaa t'ūpāde aji, o–īa bapariimerā mi ome.”

²⁴Mamīda chi mimiapari p'arat'a tau mil jitada pachek'āri, māgaji chiparimaa: “Señor, mia k'awa bida aji, pia eperāarā pia chupīria k'awak'aa. K'awa bi pichia ne–inaa jōma p'e atapari awaraarā mimiadap'edaa pari. ²⁵Mia waawee baji pichi p'arat'a atuadarii jīak'aapa. Mapa ma p'arat'a jau iru baji eujāde. Nama bida aji, pichi p'arat'a.” ²⁶Māpai chi p'arat'a chiparipa māgaji: “¡Pi k'achia bida aji, pia mimiak'aa perā māik'aapa k'oo–idaa bapari perā! Wāara k'awa baji pirā mia michi–it'ee ne–inaa jōma p'e atapari awaraarā mimiadap'edaa pari, ²⁷māgara ¿sāap'eda mi p'arat'a iana–e pajima aji, p'arat'a iapata tede, māpemaarāpa ai īri p'aadamerā, mi p'arat'a taarā iru p'anadap'edaa pari?” ²⁸Māpai ma p'arat'a chiparipa māgaji arii p'anadap'edaarāmaa: “Ma p'arat'a tau mil jāri atadapāde aji, māik'aapa teedapāde aji, chi diez mil iru bimaa. ²⁹Eperāpa iru bimaa waapiara teeit'ee, audupiara iru bamerā. Mamīda chi mak'iara wēe bipa ma–āri iru bi paara jāri atait'eeda aji. ³⁰Na mimiapari k'achia taawaa ateedapāde aji, p'āriudee jēenamerā māik'aapa k'ida kierrkierree nībamerā p'uapa.”

Tachi Ak'ōre ewari waibia ewatede jarateeda

³¹—Mī, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, chek'āri mi angeleerā ome, su–ak'i beeit'ee rey su–ak'i beepari k'īra wāreede. ³²Na p'ek'au eujādepemaarā k'īra t'ādoo cheepurudait'ee iru k'īrapite. Māpai irua eperāarā awara–awaraa biit'ee, ne–animalaarā chiparipa ichi oveja, cabra awara–awaraa biparik'a. ³³Ovejaarāk'a bee pēiit'ee ichi juaraare; jōdee cabrak'a bee chi juabi eere.

³⁴Maap'eda Reypa mägait'ee ichi juaraare p'aniirāmaa: “¡Chéti, mi Ak'õrepa parã pia ak'ida perã! Wáti Tachi Ak'õre truadee, na p'ek'au eujã ewaa oodak'áriipa irua parã jirit'erada perã. ³⁵Mi jarrapisia nĩbak'ári, parãpa mimaa nek'opijida mĩik'aapa opisia nĩbak'ári, ne–inaa topijida. Ma awara mi chíara eujãde nipak'ári, mi auteebaijida pãchi tede. ³⁶P'aru wêe chidi pak'ári, parãpa p'aru teejida. K'ayaa bak'ári, parã wãjida mi ak'ide. Carcelde bak'ári, ichiaba mi ak'inajida.” ³⁷Mãpai ichi juaraare k'achia wêe p'aniirãpa iididait'ee: “Tachi Waibia, ¿sãaweda unujidama ajida, pi jarrapisia nĩbi mĩik'aapa nek'opijida? Maa–e pirã ¿sãaweda unujidama opisia nĩbi mĩik'aapa ne–inaa topijida? ³⁸¿Sãaweda unujidama pi chíara eujãde ni mĩik'aapa auteebaijida tai tede maa–e pirã p'aru wêe ni mĩik'aapa p'aru teejida pĩmaa? ³⁹¿Sãaweda pi ak'inajidama ajida, k'ayaa bak'ári maa–e pirã carcelde bak'ári?” ⁴⁰Mãpai Reypa p'anaut'ee: “Mia wãarata jararu. Parãpa mãgee ne–inaa oodap'edaa mi ipemaarã, na chupiria beerãmaa, auk'a mimaa oojida.”

⁴¹Maap'eda Reypa ichi juabi eere p'aniirāmaa mägait'ee: “¡Parã, chi k'achia–idaa beerã, ayaa wáti mi ik'aawaapa! Wáti t'ipitau ichita jërajëraa jira bidee, ooda Netuara Poro Waibia–it'ee; ichideerã–it'ee. ⁴²Mi jarrapisia nĩbak'ári, parãpa mimaa nek'opida–e paji mĩik'aapa opisia nĩbak'ári, ne–inaa topida–e paji. ⁴³Ma awara chíara eujãde t'imí nipak'ári, mi auteebaida–e paji pãchi tede. P'aru wêe nipak'ári, parãpa p'aru teeda–e paji. Mi k'ayaa bak'ári mĩik'aapa carcelde bak'ári, mi ak'inada–e paji.” ⁴⁴Mãpai mãirãpa iididait'ee: “Tachi Waibia, ¿sãaweda pi unujidama ajida, jarrapisia nĩbi maa–e pirã opisia nĩbi; chíara eujãde t'imí ni maa–e pirã p'aru wêe ni; k'ayaa bi maa–e pirã carcelde bi, taipa pi k'aripada–eeta?” ⁴⁵Mãpai Reypa p'anaut'ee: “Mia wãarata jararu. Parãpa mãgee ne–inaa ooda–e p'anadap'edaa eperãarã chupiria beerãmaa, auk'a mimaa ooda–e paji.” ⁴⁶Mãpai ma k'achia beerã pëit'ee t'ipitau ichita jërajëraa jira bidee. Jõdee chi pia beerã Tachi Ak'õre ome ichita p'anapataadait'ee.

Judiorã poroorãpa pedeeteedap'edaa Jesús jita atapidait'ee
(*Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53*)

26 ¹Ma jõma jara aupak'ári, Jesupa mägaji chi k'õp'ayoorãmaa:
²—Parãpa k'awa p'ani k'ãima omeemaa Pascua fiesta pait'ee. Maapaita mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema, jita atapidait'ee mĩik'aapa kurusode baijira bĩpidait'ee piumerã.

³Jesupa mãga jaradadeepa p'aareerã poroorã judiorã poro waibiarã ome chip'ejida p'aareerã poro waibiara bi, Caifás palaciode. ⁴Mama p'anide pedeeteejida Jesús mera jita atapidait'ee mĩik'aapa peepit'aadait'ee. ⁵Mamĩda mägajida:

—Fiestade ooda–eda ajida, eperãarã k'irau para beepiamaapa tachi ome.

Mariapa k'era weeda Jesús poro ñri
(*Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8*)

⁶Jesús Betania p'uurude bak'ári, Simón, chi leprapa k'ayaa bada apatap'edaa tede baji. ⁷Māga nide wēra Jesús k'ait'a cheji chok'o chak'ek'a māu pi-ia alabastrodee ooda ome. Ma chok'o chak'e ipuru baji k'era ñpiapa. Jesús mesade su-ak'i bide māgí wērapa ma k'era weet'ajji iru poro ñri. ⁸Chi k'öp'āyoorāpa māga unudak'ári, k'ĩraudachida māik'aapa pedee para beejj:

—¿Sāap'eda jā k'era ichi k'inia weemaa bima? ajida. ⁹¿Ñpia netot'aak'aji-ek'ā ajida, māik'aapa ma p'arat'a chupiria beerāmaa teek'aji-ek'ā? ajida.

¹⁰Jesupa ma pedee ũrik'ári, māgaji:

—Ita-aria bíti. Irua mimaa oo bi pia bida aji. ¹¹Chupiria beerā ichita paraait'ee parā t'áide. Mamída mi parā ome ichita ba-e pait'ee. ¹²Na wērapa mi ñri k'era weejj, mak'iara taarā-e mi peedap'eda, iadait'ee perā. ¹³Mia wāarata jararu. Na p'ek'au eujāde jarateepata chaa mia ooda eperāarā k'aripait'ee, ichiaba nepiripataadait'ee na wērapa ooda mi-it'ee. Māgá iru ichita k'irāpadait'eeda aji.

Judapa Jesús traicionaada
(*Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6*)

¹⁴Maap'eda Jesús k'öp'āyoorā docedepema aba, Judas Iscariote, wājji p'aareerā poroorāmaa. ¹⁵Iidiji:

—Parāpa, ¿jōmasaa mimaa p'aadayama aji, Jesús jita teeru pari?

—Teedayada ajida, p'arat'a tau treinta.^o

¹⁶Maadak'áriipa Judapa jiri bapachi sāga Jesús āchimaa jitapiit'ee.

Jesús chi k'öp'āyoorā ome nek'oda
(*Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.1-2, 21-30*)

¹⁷Naapema ewaride fiesta pan levadura wēe k'opatade Jesús k'öp'āyoorāpa irumaa iidi chejida:

—¿Sāma k'inia bima ajida, k'odait'ee Pascua fiesta ewatepema chik'o?

¹⁸Jesupa p'anauji:

—Wáti p'uurudee parāpa k'awa p'ani tede māik'aapa jaranáti chi te chiparimaa: “Tachi Jarateeparipa jara pēiji: ‘Mi ewari k'ait'a bi. Wāit'ee pi temaa Pascua fiesta ewatepema chik'o k'ode michi k'öp'āyoorā ome.’”

¹⁹Chi k'öp'āyoorāpa oojida Jesupa jaradak'a māik'aapa mama ne-inaa jōma oojida Pascua chik'o k'odait'ee.

²⁰P'āriupodopa Jesús mesade nek'omaa baji chi k'öp'āyoorā ome.

²¹Nek'omaa p'anide Jesupa māgaji:

^o 26.15 Chonaarāweda esclavo aba p'arat'a tau treinta vale baji (Ex 21.32).

—Mia wāarata jararu. Parādepema abaapa mi traicionaait'eeda aji.

²²Māga ūridak'lāri, chi k'ōp'āyoorā k'īra pia—ee para beejī māik'aapa aba—abaa iidijida:

—Tachi Waibia, ζmik'ā? apachida.

²³Jesupa p'anauji:

—Mi ome auk'a p'arat'u de pan sā atarupata mi traicionaait'ee. ²⁴Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, ichita piut'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Mamīda jaai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēit'ee chi mi traicionaait'ee bi! Piara bak'ajida aji, māgí t'o—e pada paara.

²⁵Māpai Judas, chi traicionaait'ee badapa, iidiji:

—Tachi Jaratepari, ζmik'ā? aji.

Jesupa māgaji:

—Pichia jara bik'ada aji.

Pan k'opata vino ome Jesús piuda k'irāpadait'ee

(*Marcos 14.22-26; Lucas 22.19-20; 1 Corintios 11.23-26*)

²⁶Nek'omaa p'anide Jesupa pan ataji māik'aapa it'aa t'īji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrat'aaji māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa teeji. Māpai māgaji:

—Jitátī māik'aapa k'óti. Nāgí pan mi k'ap'ia.

²⁷Nek'odap'edaa t'ēpai ichiaba māgá ooji ma vino ome. It'aa t'īp'eda, gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa teeji. Māpai māgaji:

—Nāgí vino mi waa. Todapáde aji, pāchi jōmaarāpa. ²⁸Tachi Ak'ōrepa nāgí ūraa chiwidi jara bi. Mi piuk'lāri, michi waa bat'ait'ee k'aurepa irua wēpapiit'ee eperāarā chok'araarāpa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa michideerā papiit'ee. ²⁹Mamīda mia jara bi: Parā ome vino waa to—e pait'eeda aji, it'aripema vino torumaa mi Ak'ōre truade.

³⁰Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādadepema k'ari k'aridap'eda,^p Olivo Eedee wājida.

Jesupa jarada Pedropa iru k'awa—e bida ait'ee

(*Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38*)

³¹Mama Jesupa māgaji:

—Idi p'lārik'ua parā jōmaweda ijāadaamaa p'aneedait'ee māik'aapa mi ituaba atabēidait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jēra bide jara bik'a:

‘Mia oveja ak'ipari peepiit'ee māik'aapa chi ovejaarā jīchoodaridait'ee.’

(*Zac 13.7*)

³²Mamīda mi chok'ai p'irabaik'lāri, Galilea eujādee wāit'ee parā naa.

³³Māpai Pedropa māgaji:

—Apemaarāpa pi atabēiruta pijida, mia pi atabēi—eda aji.

^p 26.30 Pascua fiestade Salmos 113–118 k'aripachida.

³⁴ Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Idi p'ārik'ua et'erre k'arii naaweda, jarada ōpee pia mi k'awa—e bida ait'ee.

³⁵ Waapiara Pedropa mägaji:

—Pi ome auk'a piuru pijida, mia jara—eda aji.

Apemaarā k'ōp'āyoorāpa ichiaba auk'a jarapachida.

Jesús it'aa t'īda Getsemanide

(*Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46*)

³⁶ Maap'eda Jesús wāji chi k'ōp'āyoorā ome Getsemaní ne—uu eujā apatap'edaamaa. Mama panadak'āri, mägaji:

—Nama su—ak'i p'anéeti mi it'aa t'īnaru misa.

³⁷ Ichi ome ateeji Pedro māk'aapa Zebedeo warrarā omé. Māga nide Jesús k'īsia paraa nībeeji t'āri p'uapa. ³⁸ Mapa mägaji āchimaa:

—Mi piut'ee pik'a nībi t'āri p'uapa. Nama p'anéeti, k'āida—ee. Chok'ai p'anadapáde aji, mi ome auk'a.

³⁹ Māpai Jesús waawipai wāp'eda, bedabaiji tau biiri eujāde t'ōbairumaa māk'aapa it'aa iidiji:

—Ak'ōre, k'inia bi pirā, mi k'aripáji na mīait'ee bideepa. Mamīda onaaapáde aji, mia k'inia bik'a. Jīp'a pia k'inia bīk'ata oopáde aji.

⁴⁰ Maap'eda, ak'i chek'āri, chi k'ōp'āyoorā k'āi jōnita unu cheji. Māpai Pedromaa mägaji:

—¿Hora apida p'oyaa chok'ai p'anada—ek'ā aji, k'āida—ee? ⁴¹ Chok'ai p'anāti māk'aapa it'aa t'īti p'ek'au k'achiade baaiipamaapa. Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a t'āriipa oo k'inia p'ani. Mamīda pāchi k'ap'iapa chooda—e p'ani.

⁴² Waya wāji nāga it'aa iidide:

—Ak'ōre, mi na mīait'ee bita uchīa ata—e pirā, māgara pia bida aji. Pia oo k'inia bīk'ata oopáde aji.

⁴³ Waya chek'āri, naa unu chedak'a unu cheji; k'āi jōni tap'ok'eepa.

⁴⁴ Māpai ichiak'au biji māk'aapa wāda ōpee it'aa t'īnaji. Wāru chaa ichi ai pedeeta jarapachi. ⁴⁵ Maap'eda waya chek'āri chi k'ōp'āyoorā p'anadap'edaamaa, mägaji:

—¿At'āri parā k'āi jōnik'ā? aji. Mi peepidait'ee hora pajipi. Eperā Ak'ōre Truadepema teedait'ee p'ek'au k'achia oopataarā juade. ⁴⁶ Eperā mi traicionaait'ee bi k'ait'a cheru. ¡P'irabáiti māk'aapa wādāma apemaarāmaa!

Jesús jita atapidap'edaa

(*Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11*)

⁴⁷ Jesús at'āri pedeemaa bide, ichi k'ōp'āyo Judas pacheji eperāarā chok'ara ome. Espada^q pak'uru ome anipajida. P'aareerā poroorāpa

^q 26.47 Espada nek'o choma bik'a bi, mamīda k'īraichaa weda p'ewedee bapari.

māik'aapa judiorã poro waibiarãpa ma eperãarã pëijida ãchi pari.

⁴⁸ Panadai naaweda, Judapa mãirãmaa jaraji:

—Chi mia k'ira ĩruta saludaak'ãri, mãgita jita atadapãde aji.

⁴⁹ Mapa pachedak'ãri Jesumãi, Judas pedee cheji:

—Tachi Jarateepari, ¿k'ap'ia pia bik'ã? aji.

Mãga jarap'eda, k'ira ĩt'aaaji. ⁵⁰ Jesupa p'anauji:

—K'öp'ãyo, oopãde aji, pia ne–inaa oode cheda.

Mãpai Judas ome che p'anadap'edaarãpa Jesús jita atadap'eda, mamãik'aapa ateejida.

⁵¹ Mãga nide Jesús ik'aawa badapa ichi espada ët'a atap'eda, p'aareerã poro waibia mimiapari k'iiri orp'et'aaaji. ⁵² Mãpai Jesupa mãgaji:

—¡Pichi espada ata bĳi ichi badamãi! Chi espadapa chõopataarã piupata espadapa.

⁵³ ¿K'awa–e bik'ã aji, mi Ak'õremaa k'aripa iidiru pirã, irua angeleerã setenta y dos mil' ĩraweda pëik'aji? ⁵⁴ Mamïda mãga ooru pirã, uchia–e pai Tachi Ak'õre Ũraa p'ã jëra bide nãga p'asait'ee jara bik'a.

⁵⁵ Mãpai Jesupa iidiji ichi jita ata chedap'edaarãmaa:

—¿Sãap'eda parã chejidama aji, espada ome mãik'aapa pak'uru ome mi jita atade, eperã nechiaayaa bi jita atapatak'a? Ewari chaa mi Tachi Ak'õre te waibiade bapari iru pedee jarateemaa. Mamïda mi jitada–e paji. ⁵⁶ Na jõma p'asaruda aji, Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa jaradap'edaak'a iru Ũraa p'ãdade.

Jesupa mãga jaramaa bide jõmaweda chi k'öp'ãyoorãpa atabaibëijida mãik'aapa miruk'oodachida.

Jesús Junta Suprema k'ĩrapite

(*Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24*)

⁵⁷ Jesús jita atadap'edaarãpa ateejida Caifás temaa. Caifás p'aareerã poro waibia paji. Mama Junta Supremadepemaarã see nĳbaji. ⁵⁸ Pedro t'imiipapai t'ëe wãk'ãti wãji. Mãgã wãpa panaji Caifás temãi. Ma te t'iak'au badamãi edú t'ĩup'eda, Tachi Ak'õre te waibia jĳapataarã ome su–ak'i banaji ak'ĩit'ee sãga oodai Jesús ome.

⁵⁹ P'aareerã poroorãpa jõmaweda Junta Supremadepemaarã ome testigo jiri p'anapachida. Mãgã Jesús peepit'aadait'ee. ⁶⁰ Eperãarã chok'ara seewa jarade chejida mïda, maarepida unuda–e paji imiateedait'ee. Mamïda seewa–idaa beerã omé pachejida. ⁶¹ Mãirãpa mãgajida:

—Na eperãpa jaraji: “Mia Tachi Ak'õre te waibia t'ëet'aap'eda, k'ãima õpeemaa waya oo atai.”

⁶² Mãga ũrik'ãri, p'aareerã poro waibia bainĳ beejii mãik'aapa iidiji Jesumaa:

^r 26.53 Griego pedeede: *doce legiones*. Maapai legiõn apatap'edaa abaade soldaorã seis mil paraaji.

—¿Wāarak'ã aji, pi k'irapite jara p'ani pedee? ¿Maarepida p'anau-ek'ã? aji.

⁶³Mamīda Jesupa maarepida p'anau-e paji; k'iup'ee beeji. Māpai p'aareerã poro waibiapa mägaji:

—¡Tachi Ak'õre ichita chok'ai bi k'irapite wāarata jaráji! ¿Pik'ã Tachi Ak'õrepa pëida eperāarã rey pamerã? ¿Pik'ã aji, Tachi Ak'õre Waibia Warra?

⁶⁴Jesupa p'anauji:

—Mida aji, pia jara bik'a. Mia jara bi: Parāpa Eperã Ak'õre Truadepema unudait'ee su-ak'i bi Tachi Ak'õre Waibia juaraare mäk'aapa jjararade cheru.

⁶⁵Māpai Caifapa ichi p'aru jët'aaji t'ari k'achiapa mäk'aapa mägaji:

—¡Na eperāpa pedee k'achia jaramaa bida aji, Tachi Ak'õre āpite! ¿K'āare-it'ee waa jiridayama aji, eperāarāpa ichia ooda jaradamerã? ¿Parāpa ūrijida-ek'ã ichia ma pedee k'achia jarada? ⁶⁶¿K'āata k'isia p'anima? aji.

P'anaujida:

—Piupia bida ajida, ichia jarada k'aurepa.

⁶⁷Māpai Jesús k'iramaa idujida mäk'aapa p'ua oo wājida. Awaraarāpa k'iramaa sijida. ⁶⁸Māga oo jōnide mägajida:

—¡Pi wāara Tachi Ak'õre Warra pirã, jarapáde ajida, k'aipata pi siji!

Pedropa Jesús k'awa-e bida ada

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Māimisa Pedro taawa su-ak'i baji te āuk'idaa. Māga nide awēra mama mimiapari cheji mäk'aapa mägaji Pedromaa:

—Pi auk'a nipajida aji, jā eperã Jesús Galileadepema ome.

⁷⁰Mamīda Pedropa meraji jōmaarã taide:

—Mia k'awa-e bida aji, k'āaredeta pia jara bi.

⁷¹Maap'eda Pedro wāji puerta edú t'iupatamāi. Mama awaraa awēra mimiaparipa iru unuk'ari, arii p'anadap'edaarāmaa mägaji:

—Pichá, na eperã nipajida aji, Jesús Nazaretdepema ome.

⁷²Waya Pedropa meraji:

—Tachi Ak'õre k'irapite mia juraaru: ¡Jā eperã k'awa-e bida! aji.

⁷³Taarã-e nide arii see nībadaarã Pedro k'ait'a chejida mäk'aapa mägajida:

—Wāara pi āchi k'õp'āyo. Pedeedeepa p'oyaa mera-eda aji, pi Galilea eujādepema.

⁷⁴Māpai Pedropa juraaji Tachi Ak'õre k'irapite:

—¡Mia jā eperã k'awa-e bida! aji. ¡Seewa jaramaa bi pirã, Tachi Ak'õrepa mi miapiipia bida! aji.

Aramata et'erre k'ariji. ⁷⁵Māpai Pedropa k'irāpaji Jesupa jarada: “Et'erre k'ariri naaweda, pia jarada õpee jarait'ee mi k'awa-e bi.” Māpai Pedro taawaa uchiap'eda, jēe nībeeji audú k'isia p'ua bada perã.

Jesús Romadepemaarã poro waibiamaa ateedap'edaa

(*Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32*)

27 ¹Tap'eda weda p'aareerã poroorã judiorã poro waibiarã ome peedeetejida Jesús peet'aadait'ee. ²Jidap'eda, ateejida Romadepemaarã poro waibia Poncio Pilatoma. Mägí Romadepema paji. Judea eujã ak'ipari paji.

Judas Iscariote piuda

³Judas, Jesús traicionadapa unuk'ãri Jesús peet'aadait'ee p'ani, t'ãri p'uadachi ichia traicionaada perã. Mapa ma p'arat'a tau treinta ichimaa p'aadap'edaa teenaji p'aareerã poroorãmaa mäik'aapa judiorã poro waibiarãmaa. ⁴Mägaji:

—Mia p'ek'au k'achia oojida aji, ma eperãpa k'achia ook'aata peepit'aada perã. Māpai āchia p'anaujida:

—¡Tai–it'ee p'ua–e bida ajida, piata ooda perã!

⁵Māpai Judapa ma p'arat'a tau Ak'õre te waibiade bat'ak'oop'eda, mamäik'aapa uchiaji. Maap'eda ichi juadoopa otau jã atap'eda, it'í baijira beejí piurumaa.

⁶Ai naaweda Judas Ak'õre te waibiadeepa uchiak'ãri, p'aareerã poroorãpa ma p'arat'a tau p'e atajida mäik'aapa mägajida:

—Na p'arat'a tau bidaik'araa bi p'arat'a ia bipatade Tachi Ak'õre–it'ee, tachi ũraade jara bairã p'arat'a p'aada eperã peeda pari teenaadamerã Tachi Ak'õremaa.

⁷Maperã ma p'arat'apa eujã neto atajida aide iadamerã āchi eujãde k'ira tewaraarã piurutaarã. Ai naaweda ma eujã t'ijarapachida Chok'o K'apataarã Eujã.^s

⁸Mamãda mägã netodap'eda eperã peeda pari p'arat'apa, eperãarãpa t'í bijida “Waa Eujã.” ⁹Mãga paji Ak'õre pedee jarapari, Jeremiapa chonaarãweda jaradak'a:

‘P'arat'a tau treinta jitajida; Israel pidaarãpa bidap'edaak'a. ¹⁰Ma p'arat'apa neto atajida Chok'o K'apataarã apata eujã Tachi

Ak'õrepa mimaa jaradak'a.’ (Zac 11.12-13; Jer 18.1-7; 32.6)

Jesús Pilato k'irapite

(*Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38*)

¹¹Jesús Pilato k'irapite ateedak'ãri, Pilatopa iidiji:

—¿Pik'ã aji, Judiorã Rey?

Jesupa p'anauji:

—Mida aji, pia jara bik'a.

¹²Māpai p'aareerã poroorãpa judiorã poro waibiarã ome Jesús imiatee jónapachida. Mamãda irua maarepida p'anauk'aa paji. ¹³Mapa Pilatopa iidiji:

^s 27.7 Mãga t'ijarapachida chok'o k'a k'awaa beerã chepatap'edaa perã ma eujãdee yooro atade, ma eujãdepema yooro piara bada perã chok'o k'ait'ee.

—¿Üri—e bik'ã aji, pi k'irapite jara p'ani?
 14 Mamïda Jesupa pedee apida p'anauk'aa paji. Mapa Pilatopa k'awa—e paji k'ãata ooit'ee.

Pilatopa Jesús peepida

(*Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16*)

15 Ma fiestade Pilatopa preso aba k'ena pëipachi, eperãarãpa iidirutata. 16 Maapai eperã t'ijarapatap'edaa Jesús Barrabás carcelde baji. Eperãarãpa ma eperã t'o p'anajida, irua ne—inaa k'achia ooda k'aurepa. 17 Jesús at'ãri Pilato k'irapite bide, Pilatopa see nïbadaarãmaa iidiji:

—¿K'aita k'inia p'anima aji, mia k'ena pëimerã, Jesús Barrabás maa—e pirã Jesús, Mesías apata?

18 Pilatopa mãga iidiji ãchi k'irauipiit'ee, k'awa bada perã Jesús aneedap'edaarãpa iru k'ira unuamaa iru p'anadap'edaa.

19 Pilato at'ãri su—ak'i bide poro waibia su—ak'i beeparimãi, chi wërapa jara pëiji:

—K'irak'aupai ne—inaa k'achia ooi jã eperã ome, irua k'achia ook'aa perã. P'arik'ua mi k'ãimok'araa k'achia nïbajida aji, iru ome.

20 Mamïda p'aareerã poroorãpa judiorã poro waibiarã ome eperãarãmaa jarajida iididamerã Pilatopa Barrabata k'ena pëimerã; jödee Jesús peepit'aamerã. 21 Mãpai waya Pilatopa iidiji:

—¿Chisãgita k'inia p'anima aji, mia k'ena pëimerã?

Eperãarãpa p'anaujida:

—¡Barrabata k'ena pëipáde! ajida.

22 Mãpai Pilatopa iidiji:

—Mãgara mia ¿k'ãata ooyama aji, Jesús, Mesías apata ome?

Jõmaarãpa p'anaujida:

—¡Kurusode peepit'aapáde! ajida.

23 Mãpai Pilatopa mãgaji:

—¿K'ãare k'achiata oojima? aji.

Mamïda waya eperãarãpa biajida:

—¡Kurusode peepit'aapáde! ajida.

24 Pilatopa unuk'ãri eperãarã mãgã audupiara biuk'a nïbeeruta, k'awaji ãchi ome p'oyaa—e pai. Maperã pania atapiji mãik'aapa jõmaarã taide jua siiji. Mãpai mãgaji:

—Mia ne—inaa k'achia oo—e na eperã ome. ¡Pãchia oo k'iniata oodapáde! aji.

25 Mãpai jõma see nïbadaarãpa p'anaujida:

—¡Ichi tai k'aurepa piuru pirã, auk'a tai warrarã k'aurepa adaipia bida! ajida.

26 Mãpai Pilatopa Barrabás k'ena pëiji. Maap'eda Jesús soopa wipiji ichi soldaarãmaa mãik'aapa pëiji kurusode bajjira bidamerã piurumaa.

Romadepema soldaorāpa Jesús oo iru p'anadap'edaa
(*Marcos 15.16-20; Juan 19.2-3*)

²⁷Pilato soldaorāpa Jesús ateejida ichi palaciode. Mama soldaorā chok'araara seedachida Jesús ik'aawa. ²⁸Iru p'aru ērat'aadap'eda, p'aru teesoo, p'oree jī bijida. ²⁹Māpai poro jīra pak'uru jua ne–iiri–idaa bidee ooda jī bijida. Ichiaba pak'uru jitapijida reypa jita iru baparik'a. Maap'eda iru oo iru p'aneejida. Iru k'irapite bedabaidap'eda, māgapachida:

—¡Ak'fti Judiorā Rey!

³⁰Ichiaba irumaa idupachida māik'aapa juade iru bada pak'urupa wipachida poromaa. ³¹Māgá oo iru p'anadap'eda, ma p'aru p'oree ērat'aajida māik'aapa ichi p'aru waya jī bijida. Māpai ateejida kurusode bajjira bidait'ee.

Jesús kurusode bajjira bidap'edaa
(*Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27*)

³²P'uuruudepa uchua wādade unujida eperā, t'ijarapatap'edaa Simón. Māgí eperā Cirene p'uurudepema paji. Māgimaa Jesús kuruso ateejijida.

³³Panajida Gólgota apatap'edaamāi. (Gólgota jara k'inia bi “Tachi Poro Biiri.”) ³⁴Mama Jesumaa topijida vino hiel ^{+27.34} ome p'oiradap'edaa. Mamida Jesupa ma–āri to chaap'eda, to–e paji.

³⁵Soldaorāpa Jesús jua māik'aapa chi biiri kurusode merap'ejida māik'aapa bajjira bijida piumerā. Māgīrāpa suerte jemenejida k'awaadait'ee k'aipata iru p'aru atait'ee. ³⁶Maap'eda, su–ak'i p'aneejida ak'idait'ee. ³⁷Soldaopa iru poro it'aik'a eere kurusode letrero merap'ejijarait'ee k'āare–it'ee kurusode bajjira bijida piumerā. P'ā baji: NĀGí JESÚS; JUDIORĀ REY.

³⁸Ichiaba Jesús ik'aawa nechiapataarā omé kurusode bajjira bijida, aba ichi juaraare, chi apema juabi eere. ³⁹Chi arii wāyaa wā nipadap'edaarāpa irumaa ik'achia jarapachida. Āchi poro p'irap'iraa ⁴⁰māgapachida:

—¿Pi–ek'ā ajida, Tachi Ak'ōre te waibia t'et'aap'eda ewari opeemaa waya oo atayada ada? ¡Māgara pichi itu jāmāik'aapa uchiadaríji! ¡Pi Tachi Ak'ōre Warra pirā, kurusodepa irabaidaipáde! ajida.

⁴¹Ichiaba māgá oo iru p'anapachida p'aareerā poroorāpa Moisepa p'āda jarateepataarā ome, judiorā poro waibiarāpa paara. Māgapachida:

⁴²—Awaraarā k'aripajida ajida. Mamida ichi itu p'oyaa uchua–e nadeepa. Israel pidaarā Rey pirā, irabaidaríji! ¡Māgara taipa ijāadaipi! ⁴³¡Tachi Ak'ōrede ijāa bida aparti perā, māgara Tachi Ak'ōrepa iru k'aripaipia bi, wāara k'inia iru bi pirā! ¿Jaraji–ek'ā ajida, ichi Tachi Ak'ōre Warra?

^{+27.34} 27.34 Jara p'ani chonaarāweda wēraarāpa hiel vinode bipachida kurusode p'anadap'edaarāmaa teedak'āri. Ma hiel k'aurepa p'ua sentidak'aa pajida apachida.

44 Iru ik'aawa bajjira p'anadap'edaarāpa ichiaba irumaa ik'achia jarapachida.

Jesús jai-idaada

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

45 Imat'ipa ak'ōrejīru k'iat'idachi. Na eujā jōma p'āriudachi las tres parumaa. 46 Ma hora Jesupa golpe biaji:

—'Eh, Eh, ¿lemá sabactani?' (Ma pedee jara k'inia bi: 'Mi Ak'ōre, Mi Ak'ōre, ¿K'āare-it'ee mi atabaibēijima?') (Sal 22.1)

47 Ūk'uru arii p'anadap'edaarāpa ūridak'āri, māgajida:

—Elías, chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari, t'īmaa bida ajida.

48 Aramata eperā p'ira wāji māik'aapa esponjak'a p'ēesap'ēesaa bi topa ataji vino achuchuade. Sia k'īde jōi bip'eda, sāji māik'aapa Jesús it'aimāi t'i atanaji sōmerā, opisia bi jīak'aapa. 49 Mamīda apemaarāpa māgajida:

—Ichiak'au bīji. Unu k'inia p'anida aji, Eliapa iru k'aripa chei wa māga-e.

50 Māga nide Jesús waya golpe biaji māik'aapa jai-idaaji. 51 Māimisa Jerusalende Tachi Ak'ōre te waibiade chi edupiara bi cuarto t'īupatamāi p'aru teesoo eebai jira bada esājīak'a jēdachi it'īipa edaa. Eujā wēre nībeeji māik'aapa māu tapia t'oop'ek'oodachida. 52 Māu te piudap'edaarā ia jēra bada ewat'ik'oodachida māik'aapa chonaarāwedapema Ak'ōrede ijāapatap'edaarā chok'ara chok'ai p'irabaijida. 53 Āchi ia jēra badamāiipa uchijida māik'aapa Jesús chok'ai p'irabaip'eda, wājida Tachi Ak'ōrepa jirīt'erada p'uuru Jerusalende. Mama eperāarā chok'araarāpa māirā unujida.

54 Jesús ik'aawa bada soldaorā poro ichi jua ek'ari p'anadap'edaarā ome unudak'āri eujā wēre nībi māik'aapa awaraa ne-inaa p'asa nībi, audú p'eradachida. Māpai māgajida:

—jWāara, na eperā Tachi Ak'ōre Warra paji!

55 Mama t'imiipapai ak'i p'anajida wēraarā chok'ara, Galilea eujādeepa che p'anadap'edaa Jesús ome. Āchia Jesús k'aripapachida. 56 Āra ome baji María Magdalena. Ichiaba baji Santiago māik'aapa José nawe t'ījarapatap'edaa María. Ichiaba baji Zebedeo wēra.

Jesús iadap'edaa

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

57 P'āriupodopa pacheji eperā p'arat'ara bi, t'ījarapatap'edaa José. Māgí eperā Arimatea p'uurudepema paji. Ichiaba Jesude ijāapachi. 58 José wāji Pilatoma Jesús k'ap'ia piuda iidide iait'ee. Pilatopa teepiji. 59 Māpai Josepa Jesús k'ap'ia lienzo chiwidide pīraji 60 māik'aapa biji māu te uria k'oropida ichi-it'ee iru badade. Made piuda apida waide iada-e p'anajida. Maap'eda ma māu te uria t'ai jā bēiji māu choma bīpa māik'aapa wāji. 61 Mamīda María Magdalena apema María ome su-ak'i p'anejida ma māu te uria t'ai k'īrapite.

Jesús iadap'edaamái jīapataarā pēidap'edaa

⁶²Ai norema ĩpata ewate paji. Ma ewate p'aareerā poroorā fariseorā ome wājida Pilatoma. ⁶³Māganajida:

—Señor, taipa k'irāpa p'ani jā seewa–idaa bada chok'ai bak'āri, jaraji ichi piup'eda ewari ōpee parumaa chok'ai p'irabaiit'eeda ajida. ⁶⁴Mapa soldaorā péjji jāgí iadap'edaamái jīade k'āima ōpee paru misa, maa–e pirā chi k'ōp'āyoorā p'ārik'ua chedap'eda, atadaridai iru k'ap'ia piuda māik'aapa eperāarāmaa jaradai iru waya chok'ai bi. Māga ooruta pirā, eperāarāpa ma seewa audupiara ijāadayada ajida, naawedapema k'āyara.

⁶⁵Pilatopa p'anauji:

—Acha p'ani soldaorā atéeti māik'aapa chi iadap'edaamái jīa paraa binadapáde aji.

⁶⁶Aramāgá maaaa wādap'eda, ma māu te uria t'aide māu choma bipa t'ap'a bijida. Pi–ia sellaa ata bijida. Maap'eda soldaorā jīa paraa atabējida mama.

Jesús chok'ai p'irabaida

(*Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10*)

28 ¹Ĩpata ewate wāyaap'eda, tomia ewate ta–p'eda weda María Magdalena awaraa María ome wājida Jesús k'ap'ia iadap'edaamaa iru ak'ide. ²Māga nide eujā wēre nībeeji, it'ariipa ángel ma eujādee cheda perā. Māgipa Jesús ia bada māu te uria t'aidepema māu choma jīa bada āyaa atap'eda, ai ĩri su–ak'i beeji. ³Ma ángel ĩdaa ak'i baji, pa tau ēe–ēeparik'a. Chi p'aru audú t'o–t'oo baji nievek'a. ⁴Soldaorāpa māgí unudak'āri, k'ap'ia wēree paraa beeji p'era jōnīpa māik'aapa piudak'a baip'aneejida eujāde.

⁵Māga nide angelpa māgaji ma wēraarāmaa:

—Waaweenáati. Mia k'awa bi parāpa jirīmaa p'ani Jesús, chi kurusode bajjira bidap'edaa. ⁶Iru nama wē–e. Chok'ai p'irabajji ichia jaradak'a. Pichá, ak'i chéti iru iadap'edaamái. ⁷Maap'eda, isapai wáti māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa jaranáti: “ĭChok'ai p'irabajjipi! Parā naa iru wāit'ee Galilea eujādee. Mama iru unudait'ee.” Mata mia parāmaa jara chejida aji.

⁸Aramata Jesús k'ap'ia iadap'edaamāiipa ma wēraarā isapai wājida chi k'ōp'āyoorāmaa jarade. Mamāik'aapa āchobee, ma awara t'āri o–īa p'ira wājida. ⁹Māgá wādade Jesús āchi k'īrapite uchijai māik'aapa āchimaa saludaaji. Aramata ma wēraarāpa Jesumaa orradachida. Maap'eda iru biiri wēre atajida māik'aapa irumaa it'aa t'ijida. ¹⁰Māpai Jesupa māgaji:

—Waaweenáati. Wáti jarade mi k'ōp'āyoorāmaa Galileadee wādamerā. Mama mi unudayada aji.

Soldaorāpa nepiridap'edaa

¹¹Ma wēraarā wāruta misa, ma jīamaa p'anadap'edaarā ũk'uru wājida p'uurudee āchi ome p'asada nepiride p'aareerā poroorāmaa. ¹²Māirā wājida pedeteede judiorā poro waibiarā ome. Maap'eda soldaorāmaa p'arat'a waibia p'aajida māik'aapa ¹³māgajida:

—Jarāti parā k'āi jōni misa, Jesús k'ōp'āyoorā chedap'eda, iru k'ap'ia chia atadachida. ¹⁴Pilatopa ma p'asada k'awaa ataru pirā, taipa pededait'ee parā k'ap'ia. Māgá parā k'aripa atadayada ajida.

¹⁵Soldaorāpa ma p'arat'a jitadap'eda, oojida māirāpa jaradap'edaak'a. Ma seewa at'āri jarapata judiorā t'āide.

Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa jarada

(*Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23*)

¹⁶T'ēepai Jesús k'ōp'āyoorā once wājida Galileadee. Panajida irua jarada eemāi. ¹⁷Jesús unudak'āri, irumaa t'āri o-īa it'aa t'ijida. Mamīda ũk'uruurāpa at'āri pia ijāada—e p'anajida iru wāara chok'ai p'irabaida.

¹⁸Māga nide Jesús āra k'ait'a cheji māik'aapa māgaji:

—Tachi Ak'ōrepa jōmaweda ne—ināa it'ari nībi, na p'ek'au eujāde nībi biji mi jua ek'ari. ¹⁹Maperā wāti na p'ek'au eujā eperāarā paraamaa, michi k'ōp'āyoorā papide. Āra poro chóoti Tachi Ak'ōre t'ide, ichi Warra t'ide māik'aapa ichi Jaure t'ide. ²⁰Jaratéeti oodamerā mia parāmaa jaradak'a. Mi parā ome bapariit'ee ewari chaa, na p'ek'au eujā jōrumaa.

SAN MARCOS

San Marcopa Pedee Pia P'áda

Introducción

Marcos, ichiaba t'ijarapatap'edaa Juan Marcos. Māgipa na pedee pia p'āji. Ichiaba judío paji. Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda k'awaa beerāpa jara p'ani Marcopa Jesús bapata k'awaaji Jesupa jirit'erada, Simón Pedro ome.

Na pedee pia p'ādade Marcopa audú jara bi Jesupa ne–inaa ooda na p'ek'au eujāde bi misa. K'awapi k'inia baji Jesús jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Māga ak'ipiji, jarak'āri Jesupa Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda iru bada ichi jua ek'ari; netuaraarā p'oyaada māik'aapa eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapida. Ichiaba na p'ādade Marcopa Jesús audú t'ijara bi “Eperā Ak'ōre Truadepema” māik'aapa “Tachi Ak'ōre Warra”.

Naapiara Marcopa jara bi Juan Bautistapa jarateeda eujā pania wēe bide (cap. 1.1-8); irua Jesús poro chooda (cap. 1.9-11) māik'aapa Jesús unuda netuara ome eujā pania wēe bide (cap. 1.12-13).

Mateopa oodak'a ma eere ichiaba jara bi Jesús nipapata Galilea eujāde jarateede; chi k'ōp'āyoorā jirit'erada māik'aapa Capernaum p'uurude ne–inaa ooda maap'eda jarateeda, Galilea eujāde bi misa (caps. 1.14–6.29).

Ma eere jara bi Jesús jaratee nipapata awaraa eujāde (caps. 6.30–9.50); irua ooda māik'aapa jarateeda Judea eujāde māik'aapa Perea eujāde (cap. 10.1-52); iru wāda Jerusalendee māik'aapa irua mama ooda (caps. 11.1–12.44); irua jarateeda Tachi Ak'ōre ewari waibia ewatede (cap. 13) māik'aapa k'era weeda iru biiri īri (cap. 14.1-11).

Ma eere jara bi Jesupa ūraa t'ēe jarada, iru peet'aadap'edaa māik'aapa chok'ai p'irabaida (caps. 14.12–16.20).

Juan Bautistapa jarateeda eujā pania wēe bide (Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

- 1** ¹ Mi, Marcopa p'āru Jesucristode; iru Tachi Ak'ōre Warra; Tachi Ak'ōrepa eperāarāmaa pedee pia Jesucristode k'awapida.
² Chonaarāweda Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isaíapa p'āji:

‘Tachi Ak’õrepa mǎgaji ichi Warramaa: “Mia eperǎ chok'a pëiit'ee pi naa o pia oonamerǎ pi, eperǎarǎ poro waibia, chei naaweda.”^a (Mal 3.1)

3 ‘Eujǎ pania wëe bide eperǎ bia bi: “O pi-ia oopatak'a poro waibia chei naaweda, mǎga pik'a p'ek'au k'achia oo amáati Tachi Waibia chei naaweda.”^b (Is 40.3)

4-6 Ewari aba Isaíapa p'ǎdak'a p'asaji. Eperǎ t'ijarapatap'edaa Juan Bautista^b cheji eujǎ pania wëe bimaa. P'aru camello k'aradee k'ada jipachi. Chi k'irride jipari ne-edeo ooda paji. K'opachi sisi mǎik'aapa topachi jirri miéle. Judea eujǎdepemaarǎ mǎik'aapa Jerusalendepemaarǎ chok'ara wǎpachida iru úraa úride. Irua jarateepachi Tachi Ak'õrede ijǎadamerǎ mǎik'aapa poro choopidamerǎ ak'ipidait'ee áchia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'ani. Mǎgá Tachi Ak'õrepa áchia p'ek'au k'achia oopata wëpapii.

Mǎga úridak'ári, eperǎarǎpa Tachi Ak'õremaa chupiria iidi chejida áchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mǎpai Juanpa poro chooji Jordán to jáde.

⁷Ichiaba jarateepachi:

—Eperǎ mi t'ëe cheru. Mǎgí waibiara bi mi k'áyaara p'ek'au k'achia wëe bairǎ. Mapa ijaabaip'eda, iru chancla jida éraik'araa bi. ⁸Mia parǎ poro choopari paniapa, mamída irua parǎ nǎgá poro chooit'ee. Ak'õre Jaure ba chepiit'eeda aji, parǎ k'ap'iade.

Jesús poro chooda

(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹Maapai Jesús cheji Nazaret^c p'uurudeepa. Ma p'uuru Galilea eujǎde bi. Cheji Juanpa jaratee badamaa. Mǎpai Juanpa Jesús poro chooji Jordán tode. ¹⁰Jesús toiduupa uchiak'ári, unuji pajǎ ewadaru mǎik'aapa Tachi Ak'õre Jaure ichi íri palomak'a baai cheru. ¹¹Mǎpai it'ariipa Tachi Ak'õrepa jaraji:

—Pida aji, mi Warra k'inia, mia jirit'erada. Pia mi t'ári o-íapipari.

Netuara Poro Waibiapa Jesús k'achiade baapiit'ee pada

(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹²Mǎga bap'eda, Ak'õre Jaurepa Jesús wǎpiji eujǎ pania wëe bimaa. ¹³Mama ne-animal k'achia paraamái ituaba baji k'áima cuarenta. Netuara Poro Waibiapa ne-inaa k'achia oopi k'inia baji, mamída p'oyaa-e paji. Jesupa oo-e pak'ári, angeleerǎ chejida iru k'aripade.

^a 1.2 Irua eperǎarǎmaa jarateeit'ee k'áata oodaipia bi. ^b 1.4-6 -6 Griego pedeede: Juan, chi eperǎarǎ poro choopari. ^c 1.9 Nazaret p'uuru Galilea eujǎde bi. Jesús ma p'uurude wariji ichi ak'õrek'aa, José mǎpema pada perǎ.

Jesupa jarateemaa beeda
(*Mateo 4.12-17; Lucas 4.14-15*)

¹⁴Juan Bautista carcelde t'i nābidap'eda, Jesús wāji Galilea eujādee Tachi Ak'ōre pedee pia jarateede. ¹⁵Jarapachi:

—Idi weda eperāārāpa k'awaadait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāārā bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'anedamerā. Mapa k'isia p'ua bap'eda, p'ek'au k'achia oo amaadapāde aji, māik'aapa ijāadapāde aji, iru pedee pia jara pēidade.

Jesupa to–iapataarā k'īmari jirit'erada ichi ome nipapataadamerā
(*Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11*)

¹⁶Maap'eda Jesús Galilea Lago ide nide unuji Simón māik'aapa chi ipema Andrés. To–iapataarā paji. Mapa t'iri t'aamaa p'anajida. ¹⁷Jesupa māgaji:

—Mi ome nipapatāati māik'aapa óti mia ooparik'a. Idideepa eperāārā jiridait'ee Tachi Ak'ōre–it'ee, to–iapataarāpa chik'o jiripatak'a.

¹⁸Aramata āchi t'iri atabēijida māik'aapa wājida iru ome.

¹⁹Ipu nok'ode unuji Santiago māik'aapa chi ipema Juan. Zebedeo warrarā paji. T'iri pi–ia p'e bīmaa p'anajida barcode. ²⁰Jesupa āra unuk'āri, t'iji ichi ome auk'a nipapataadamerā. Aramata atabēijida āchi mimia barcode āchi ak'ōre chi k'aripapataarā ome māik'aapa wājida Jesús ome.

Eperā k'ap'iade netuara merātia bada
(*Lucas 4.31-37*)

²¹Panajida Capernaum p'uurude. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi. Judiorā ipata ewate pada perā, Jesús wāji Ak'ōre Ūraa jarateepata tedee. Mama jarateemaa beeji. ²²Jōmaarā taide jīp'a jarateeeji Tachi Ak'ōrepa jarateepidak'a. Moisepa p'āda jarateepataarā k'āyaara pipiara jarateeeji. Mapa eperāārā ak'itrua para beeji. ²³Mama t'iuji eperā k'achia bi Tachi Ak'ōre k'īrapite, netuara iru k'ap'iade merātia bada perā. Ma netuarapa biaji:

²⁴—Jesús Nazaret p'uurudepema, ¿k'āata oo chejima aji, taimaa? ¿Tai ichiak'au bīji! ¿Tai k'emat'aadeta cheruk'ā? aji. Mia pi k'awa bi. Tachi Ak'ōrepa pi pēiji. Mapa pide p'ek'au k'achia wēe bida aji.

²⁵Māpai Jesupa ma netuara itriat'aaji:

—¡K'īup'ee beepāde aji, māik'aapa uchiapāde aji, na eperā k'ap'iadeepa!

²⁶Māpai ma netuarapa eperā wawat'aaji māik'aapa golpe biap'eda, k'ap'iadeepa uchiadachi. ²⁷Māga unudak'āri, jōmaweda ak'itrua para beeji māik'aapa pedee para beeji āchi pitapai:

—¿K'aimea na eperā? ¡Eperā poro waibiak'a jaratee bi! Irua jarateeda waide ūridak'aa nama. ¡Ma awara netuaramaa pedee k'āri, irua jararuk'a auk'a oo p'anida! aji.

²⁸Mapa taarā–e weda Galilea eujādepemaarāpa Jesús k'awaajida.

Jesupa Simón Pedro p'āk'ōre jipada

(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹ Jesús, Santiago^d Juan ome uchiadak'āri Ak'ōre Ūraa jarateepata tedeepea, wājida Simón māik'aapa Andrés temaa. ³⁰ Simón p'āk'ōre k'iamiapa p'arude baji. Mapa jaranajida Jesumaa. ³¹ Jesús irumaa wāji māik'aapa juade jita atap'eda, p'irabai ataji. Aramata k'iamia tuudachi. Māpai chi k'ayaa badapa nek'opiji Jesumaa māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa.

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada

(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² K'eudaik'āri, eperāarāpa k'ayaa beerā chok'ara aneejida Jesumaa. Ichiaba aneejida netuara k'ap'iade merātia beerā. ³³ P'uuru pidaarā chok'ara see nībeeji te t'īupatamāi. ³⁴ Jesupa k'ayaa k'īra t'ādoos iru p'anadap'edaarā jipaji. Ichiaba netuaraarā eperā k'ap'iade merātia beeda uchiapik'ooji. Ma awara ma netuaraarāmaa pedeepe—e paji, āchia k'awa p'anadap'edaa perā iru Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā.

Jesús Galilea eujāde jaratee nipada

(Lucas 4.42-44)

³⁵ Tap'edapodopa Jesús p'irabaiji māik'aapa uchijai p'uurudeepa it'aa t'īnait'ee eperāarā p'anadak'aamaa. ³⁶ Simón p'irabaik'āri, iru unu—e paji. Mapa apemaarā k'ōp'āyoorā ome wāji Jesús jiride. ³⁷ Unu atadak'āri, māgajida:

—Jōmaarāpa pi jiri nidada ajida.

³⁸ Mamīda Jesupa māgaji:

—Tachi Ak'ōrepa mi pēiji ichi ūraa jōmaarāmaa jarateemerā. Mapa wādāma aji, awaraa p'uuru k'ait'a beemaa.

³⁹ Jesús māgá jaratee nipapachi jōma Galilea eujāde chi k'ōp'āyoorā ome. Jarateepachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede p'uuru bee chaa māik'aapa eperā k'ap'iade netuara merātia bee uchiapipachi.

Jesupa leprapa k'ayaa bada jipada

(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Ewari aba eperā leprapa k'ayaa bi cheji Jesumaa māik'aapa bedabaip'eda, māgaji:

—K'inia bi pīrā, mi k'ayaa wēpapipāde aji, Ak'ōre k'īrapite mi pia beemerā.

⁴¹ Jesupa iru chupiria k'awaaji. Juapa t'ōbaiji māik'aapa māgaji:

^d 1.29 Santiago ichiaba t'ījarapachida *Jacobo*.

—¡K'inia bida! aji. Jipa beepáde aji.

⁴²Aramata ichi k'ap'iadeepa lepra k'ayaa wēpadachi m̄aik'aapa jipa beeji. ⁴³Jesupa āyaa p̄eik'āri, ūraaji:

⁴⁴—¡Ūr̄iji! Jaranáaji apidaamaa. J̄ip'a p'aaremaa ak'ipináji. Moisepa p'ādade jara bik'a ipana omé atéeji, teeit'ee Tachi Ak'ōremaa. Māgá jōmaarāpa p̄i jipa beeda k'awadayada aji.

⁴⁵Mam̄ida wāk'āri, ma eperāpa pariatua jara wāpachi. Maperā Jesús p'oyaa wāk'aa paji p'uurudee. Eperāarā p'anadak'aamāi nipapachi. Mam̄ida at'āri p'uuru pidaarā irumaa wāpachida.

Jesupa chiwa bada jipada
(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

2 ¹Ma t'ēpai Jesús waya wāji ichi bapatamaa Capernaum p'uurudee. Mam̄ida eperāarāpa k'awaadak'āri iru mama bi, ²taarā-ee eperāarā chok'ara teeda see n̄iba cheji. T'īupatamāi pida araa-ee n̄ibeeji. Irua Ak'ōre Ūraa jaratee bi misa, ³eperāarā k'īmariirāpa irumaa aneejida eperā chiwa bi. ⁴Mam̄ida Jesumāi p'oyaa t'īuda-e paji, chok'ara see n̄ibada perā ma tede. Maperā terrazade wājida m̄aik'aapa uria ewa atajida. Māgí uriadeepa chi chiwa bi irabai atajida ichi p'arude. ⁵Jesupa māga unuk'āri, k'awaji wāara ichide ijāa p'ani. Mapa m̄agaji ma chiwa bīmaa:

—Warra, pia p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpajipi.

⁶Moisepa p'āda jarateepataarā ūk'uru mama su-ak'i p'anajida. Māga ūridak'āri, k'īsiajida: ⁷“Jā eperā ik'achia pedeemaa bi Tachi Ak'ōre āp̄ite. Na eujādepemaarāpa p'ek'au k'achia wēpapidak'aa; Tachi Ak'ōrepapaita māga ooi.”

⁸Mam̄ida Jesupa ichi t'āride k'awaji āchia k'achia k'īsia p'ani. Mapa m̄agaji:

—¿Sāap'eda parāpa k'īsia k'achia k'īsia p'anima? aji. ⁹Mia irumaa jarai: “Pia p'ek'au k'achia oopata wēpajipi” maa-e pirā jarai: “P'irabáiji m̄aik'aapa w̄áji”. ¹⁰Mi chi Eperā Ak'ōre Truadepema.^e Mapa Tachi Ak'ōre jua ek'ari mia p'ek'au k'achia wēpapipari na p'ek'au eujāde. Parāpa m̄agí k'awaadamerā mia jarait'ee: ¹¹¡P'irabáiji! Pichi p'aru atáji m̄aik'aapa w̄áji pichi temaa.

¹²Māpai ma chiwa bada p'irabaidachi m̄aik'aapa ichi p'aru atap'eda, uchiadachi jōmaarā taide. Māpai jōmaarāta ak'itrua para beeji. O-īapa jarapachida Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi:

—Waide nāga unudak'aada apachida.

^e 2.10 *Chi Eperā Ak'ōre Truadepema* jara k'inia bi *Tachi Ak'ōre mimiapari na p'ek'au eujādee cheda*. Jesucristopa ichi nāga t'ījaraji ak'ipiit'ee ichi Mesías.

Jesupa Leví jirida ichi ome nipapariimerã

(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³Maap'eda Jesús waya wãji Galilea Lago idee. Eperãarã irumaa chepachida. Mãpai Ak'õre Ūraa jarateepachi. ¹⁴Wãyaa wãde, unuji Leví.^f Mãgí Alfeo warra paji. Su-ak'i baji Cesar-it'ee impuesto p'aapatamãi. Jesupa mãgaji irumaa:

—Mi ome nipaparíji.

Aramata p'irabaip'eda wãji Jesús ome.

¹⁵Maap'eda chok'ara impuesto p'epataarã Roma pidaarã rey-it'ee mãik'aapa awaraa eperãarã k'achia-idaa beerã apatap'edaa Jesús ome nipapachida. Maapai Jesús nek'onaji Leví tede. Jesús mãik'aapa ichi ome nipapataarã su-ak'i p'aneejida mesade. Auk'a mãgí eperãarã su-ak'i p'aneejida mama Jesús ome. ¹⁶Moisepa p'ãda jarateepataarã, fariseorã eere p'anapatap'edaarãpa mãga unudak'ãri, iidijida Jesús k'õp'ãyoorãmaa:

—¿Sãap'eda parã jarateepari nek'omaa bima ajida, impuesto p'epataarã ome mãik'aapa awaraa p'ek'au k'achia oopataarã ome? Jãga ooik'araa bida ajida.

¹⁷Jesupa ãchia jaradap'edaa ũrik'ãri, mãgaji:

—Médico pëidak'aa k'ap'ia pia beerãmaa. Jíp'a pëipata k'ayaa beerãmaa. Mãga pik'a Tachi Ak'õrepa mi pëi-e paji t'ãri pia beerã jiride; ma k'ãyaara p'ek'au k'achia oopataarã jirideta pëiji.

Sãapai nek'oda-ee p'anadaipia bi

(Mateo 9.14-15; Lucas 5.33-35)

¹⁸Ewari aba Juan Bautista k'õp'ãyoorã mãik'aapa fariseorã it'aa t'ĩmaa p'anajida nek'oda-ee Tachi Ak'õre waaweepa. Eperãarã ũk'uruurãpa mãga unudak'ãri, Jesumaa iidinajida:

—Juan ome nipapataarã mãik'aapa fariseorã ome nipapataarã edaare nek'odak'aa. ¿Sãap'eda pi k'õp'ãyoorãpa auk'a oodak'aama? ajida.

¹⁹Jesupa p'anauji:

—Eperãarã miak'ãipata fiesta oodak'ãri, o-ã p'anapata. Mapa k'õp'ãyoorã miak'ãidait'ee p'aniirã ome p'ani misa, nek'opata o-ã p'anadairã. ²⁰Mamãda ewari aba miak'ãiit'ee bada imik'ĩra ata chedait'ee chi k'õp'ãyoorã ik'aawaapa. Wãara, ma ewate chi k'õp'ãyoorã nek'oda-e pait'ee t'ãri p'uapa.

Ūraa chiwidi mãik'aapa ũraa chonaarãwedapema

(Mateo 9.16-17; Lucas 5.36-39)

²¹—Eperã apidaapa p'aru chiwididepema pite aba t'iiik'araa bida aji, p'aru sorede parchaait'ee. Mãga ooru pirã, chi p'aru chiwidi ãridariit'ee

^f 2.14 Leví ichiaba t'ijarapachida Mateo.

māik'aapa ma pite auk'a bee–e pait'ee chi p'aru sore ome. ²²Ichiaba vino ewaa juda t'idak'aa ne–e sorede. Māga ooruta pirā, baak'adaipari māik'aapa ne–e jīdaipari. Vino jida ichiaba atuadaipari. ¡Maperā vino ewaa juda t'idaipia bi ne–e chiwidi bide!

Trigo k'imi chak'eerā jonadap'edaa ĩipata ewate

(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³Judiorā ĩipata ewate Jesús nipaji trigo k'āide māik'aapa chi k'öp'āyoorā wāyaa wādak'āri, trigo k'imi chak'eerā oro ata wājida chi tau k'odait'ee.[§] ²⁴Arii p'anadap'edaa fariseorāpa māga unudak'āri, Jesumaa māgajida:

—¡Pichá ak'íji! ¿Sāap'eda pi k'öp'āyoorāpa jāga oomaa p'anima? ajida. Chonaarāweda Moisepa jaraji mimiadaik'araa bi ĩipata ewate.

²⁵Jesupa māgaji:

—Parāpa Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jēra bide pia k'īsiada–e p'ani. Chonaarāweda Rey David chi k'öp'āyoorā ome audú jarrapisia p'anadak'āri, ²⁶ichi t'íuji Tachi Ak'ōre te ne–edee oodade. Abiatar, p'aareerā poro waibiapa, pan k'opiji Davidmaa, ai naaweda Tachi Ak'ōrepa jaraji mīda p'aareerāpa aupai māgee pan k'odamerā. Davidpa ma pan k'op'eda, ichi ome nipapataarāmaa teeji. Tachi Ak'ōrepa āra miapi–e paji māga oodap'edaa k'aurepa. ²⁷Tachi Ak'ōrepa eperāarā oo–e paji ĩipata ewari iadamerā. Naapiara Tachi Ak'ōrepa eperā ooji. T'ēepai ooji ĩipata ewari eperāarā ĩidamerā mimiada–ee. ²⁸ĩipata ewate paara mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jua ek'ari bida aji.

Eperā jua chiwa bada

(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

3 ¹Waya Jesús wāji Ak'ōre Ūraa jarateepata tedee. Mama baji eperā jua chiwa bi. ²Ūk'uru arii p'anadap'edaarāpa Jesumaa ak'í para baji, ĩipata ewate jipai jīak'aapa. Māgá āchi charraarāmaa jaranadait'ee. ³Māpai Jesupa jua chiwa bimaa maaji:

—P'irabáiji māik'aapa jōmaarā esajīak'a ak'ini béeji.

⁴Māpai apemaarāmaa iidiji:

—¿K'āare p'adata iru p'ani Ak'ōre Ūraade ĩipata ewate oodamerā? ¿Pia oopia bi wa k'achia? ¿Jīpaipia bi piupiamaaapa wa piupiipia bi, k'aripada–ee?

Mamīda āchi k'īup'ee para beeji k'awa p'anadap'edaa perā piata oopia bi. ⁵Jesupa k'īrau ak'íji āchima. Ma eperā chupiria k'awaa k'iniada–e p'anadap'edaa perā, Jesús k'īra pia–ee beeji. Māpai ma eperāmaa māgaji:

—Pichi jua jīrupáde aji.

§ 2.23 Dt 23.25.

Māpai jua jīruji. Aramata jīpa beeji. ⁶Mapa fariseorā mamāik'aapa uchiadap'eda, Rey Herodes eere p'anadap'edaarā ome pedeeteemaa p'aneejida Jesús peepit'aadait'ee.

Jesupa eperāarā chok'araarāmaa jarateeda lago ide

⁷Galilea eujādepemaarā chok'ara Jesús t'ēe chejida. Mapa iru wāji chi k'ōp'āyoorā ome Galilea Lago idee. ⁸Jesupa ne–inaa pia oopari k'awaadak'āri, eperāarā chok'araara cheepurujida irumaa: Judea eujādepemaarā, Jerusalén p'uurudepemaarā, Idumea eujādepemaarā. Ichiaba chejida Jordán to k'īraik'a eerepemaarā, Tiro p'uuru k'ait'a p'anapatap'edaarā māik'aapa Sidón p'uuru k'ait'a p'anapatap'edaarā. ⁹⁻¹⁰Chok'ara jipada perā, k'ayaa beerāpa iru p'īsua ata chejida, t'ōbairupa jīpa p'aneedai jīak'aapa. Eperāarā audú chok'ara nībada perā, ichi ome nīpapataarā pēiji barco jīride, eperāarā ichimaa chenaadamerā. Māpai jarateeji barcodepa.

¹¹Netuara merātia beerāpa Jesús unudak'āri, iru k'īrapite bedabaik'oodachida māik'aapa biapachida:

—;Pi Tachi Ak'ōre Warrapi!

¹²Mamīda Jesupa netuaraarā itriapachi ichia ooda nepirinaadamerā eperāarā k'īrapite.

Jesupa k'ōp'āyoorā jirit'erada

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³Maap'eda Jesús ee nok'odee wāji chi k'ōp'āyoorā ome māik'aapa jirit'eraji ichi k'īsidiade iru bada. ¹⁴Doce jirit'eraji ichi ome nīpapataadamerā māik'aapa Ak'ōre Ūraa jarateepataadamerā awara āi. [Māgiirā t'ī biji *apóstoles*.^h] ¹⁵Māgiirā ichiaba pēiji netuara merātia bee uchiapidamerā eperāarā k'ap'iadeepa. ¹⁶Nāgiirā paji chi doce jirit'erada: Simón, (Jesupa t'ī bida Pedro); ¹⁷Zebedeo warrarā, Santiago Juan ome; Jesupa ichiaba āra t'ī bida *Boanerges*;ⁱ ¹⁸Andrés; Felipe; Bartolomé; Mateo; Tomás; Santiago (Alfeo warra); Tadeo; Simón Celote apatap'edaa;^j ¹⁹māik'aapa Judas Iscariote; māgipa t'ēepai Jesús traicionaada.

Jesús Netuara Poro Waibia ome

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰Ma t'ēepai Jesús teeda t'īruji chi k'ōp'āyoorā ome māik'aapa waya eperāarā chok'ara irumaa chejida. Mapa p'oyaa nek'odak'aa paji. ²¹Jesús ēreerāpa māga k'awaadak'āri, iru ata chejida jaradap'edaa perā k'īra k'awa–ee bi.

^h 3.14 Māgí pedee jara k'inia bi *Jesupa pēida*. ⁱ 3.17 Māgí pedee jara k'inia bi *Pa Warrarā*. ^j 3.18 Roma jua ek'ariipa uchua k'inia p'anadap'edaarā t'ijarapachida *Celote eerepemaarā*.

²²Moisepa p'áda jarateepataarã che p'anajida Jerusalendeepa. Ñchia jarapachida:

—Beelzebú, Netuara Poro Waibia juapata jágá netuaraarã uchiapiarida apachida.

²³Jesupa ñchi t'í p'e atap'eda, nepiríji:

—¿Sãga Satanapa uchiapiima ichi auk'aarã? ²⁴P'uuru pidaarã chik'íra unuamaa p'aneeruta pirã, taarãda—e ñchi itu jôdaridait'ee. ²⁵Auk'a te pidaarã awara—awaraadaidak'ári, waa araa p'anapataada—e pait'ee mãik'aapa jôdaridait'ee. ²⁶Mãga pik'a Netuara Poro Waibiapa ichi auk'aarã jêreru pirã, ñchi itu jôdaridai.

²⁷Ma awara, apida t'íudak'aa eperã juataura bimã i ru net'aa jãri atade. Naapiara jì nîbi—e pirã, i ru net'aa jãri p'e ata—e pai. Mi waibiara bi Netuara Poro Waibia k'áyaara. Mapa netuaraarã mi jua choodak'aa.

²⁸'Mia wãarata jararu. Tachi Ak'ôrepa p'ek'au k'achia jômaata wêpapii, pedee k'achia jaradap'edaa paara i ru ãpite. ²⁹Mamïda ik'achia jararuta pirã i ru Jaure ãpite, Tachi Ak'ôrepa perdonaak'aa. Mãgee p'ek'au k'achia wêpapi—eda aji.

³⁰Moisepa p'áda jarateepataarãpa jarapachida Jesupa ne—inaa oopachi netuara juapa mãik'aapa merapachida Tachi Ak'ôre Jaure. Mapa mãga jaraji Jesupa.

María Jesús ñpemaarã ome pachedap'edaa

(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹Mãpai pachejida Jesús nawe chi ñpemaarã ome. Mamïda taawa p'aneejida mãik'aapa t'í pëijida Jesús ñchima uchiamerã. ³²Jesús ik'aawa su—ak'i p'anadap'edaarãpa jarajida:

—Pi nawe pi ñpemaarã ome taawa nimaa p'anida ajida. Ñrapa pi jiri nidada ajida.

³³Irua p'anauji:

—Parãpa k'awa p'ani mi nawe mãik'aapa mi ñpemaarã. Mamïda ¿k'airãta mia k'inia i ru bima mi nawek'a mãik'aapa mi ñpemaarãk'a?

³⁴Ak'íp'eda ichi ik'aawa su—ak'i p'anadap'edaarãmaa, mãgaji:

—Acha p'aniirãta mia k'inia i ru bi mi nawek'a mãik'aapa mi ñpemaarãk'a. ³⁵Tachi Ak'ôrepa k'inia bik'a oopataarãta mi ñpemak'a, mi ñpewêrak'a p'ani mãik'aapa mi nawek'a.

Net'atau p'opari nepirida

(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

4 ¹Waya Jesús jarateemaa beek'ári lago ide, eperãarã chok'ara chejida. Audú chok'ara chedap'edaa perã, Jesús batauji barco lago jãde badade mãik'aapa su—ak'i beejì. Jôdee eperãarã jômaweda p'aneejida lago ide.

²Mamãik'aapa Jesupa eperãarãmaa nepirimaa beejì Ak'ôre Ñraa jarateeit'ee:

3—Mia nepiriru pia k'ísíati. Eperã wãji net'atau p'ode. 4 Ma p'lo wãk'ári, ùk'uru baajida o jãde. Mãpai ipanaarãpa k'ok'oo chejida. 5 Ûk'uru baajida mãu–idaade mak'iara yooro wêe badamãi. Mãgí isapai t'onojida, mak'iara yooro wêe bada perã. 6 Mamída ak'õrejiru jêrak'ári, chi k'iruru piidachi, chi k'arra ñrii bada perã. 7 Ûk'uru baajida ne–iiri–idaade. Mamída ne–iiri k'ap'ip'iara waripari perã, mãgí net'atau t'ono wãdap'edaa piuk'oodachida. Maperã chada–e paji. 8 Jõdee awaraa net'atau baajida eujã piade. Mãgí t'onojida, warijida mãik'aapa pia chaujida. Ûk'uru net'atau abaadeepa uchajida treinta, sesenta maa–pirã cien.

9 Mãpai Jesupa mãgaji:

—¿Pia k'ísíati parãpa et'ewa ùridap'edaade k'awaadamerã k'ãata jara k'inia bi!^k

Sãap'eda Jesupa nepiripachi jarateit'ee

(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)

10 T'êepai Jesús ituaba beeji chi k'õp'ãyoorã doce ome, awaraa ichi ome nipapatap'edaarã paara. Mãpai ãchia iidijida:

—¿K'ãata jara k'inia bima ajida, pia nepiri bada?

11 Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'õrepa parãmaa k'awapimaa bi ne–inaa naaweda k'awapik'aa pada; sãga ichideerã p'anedai. Mamída awaraarãmaa mia nepiripari jarateit'ee, k'awada–ee p'aneedamerã.

12 'Mia oo bi ak'i p'ani mída, wãara unuda–e mãik'aapa mia jara bi ùri p'ani mída, k'awada–e. Mia jarateepari pia k'awadap'edaa paara, Tachi Ak'õrede ijãak'ajida mãik'aapa irua ãchia p'ek'au k'achia oopata wêpapik'aji. Mamída wãara mãga k'iniadak'aa.' (Is 6.9-10)

Jesupa k'awapida net'atau p'oparide

(Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)

13 Mãpai Jesupa iidiji chi k'õp'ãyoorãmaa:

—¿Parãpa k'awada–e p'anik'ã mia jaratee k'inia bi ma nepiridade? ¿Sãga k'awaadait'ee awaraa nepirik'ári jarateit'ee? Nãga jara k'inia bi:

14 'Ma net'atau p'opari Ak'õre Ûraa jarateeparik'a bi mãik'aapa ma net'atau Ak'õre ùrãak'ata bi. 15 Net'atau baairutamãi eperãarã Ak'õre Ûraa ùripataarãk'ata bi. Mamída ùridap'eda, Netuara Poro Waibia chepari ne–inaa ooit'ee, t'ãriipa ma pedee ijãanaadamerã. 16 Awaraa eperãarã chi net'atau mãu–idaade baaidap'edãak'apí p'ani. Tachi Ak'õre Ûraa o–ã ùripata. 17 Mamída ma net'atau t'onoda taarã–e weda piidaiparik'a, mãga pik'a mãgãirãpa ma jara pèida taarã ijãada–e.

^k 4.9 Griego pedeede: ¿K'iiri paraa beerã, pia ùrti!

Maperã ma ũraade ijãadap'edaa k'aurepa awaraarãpa nepira jiri cheruta pirã áchi ome, maa–e pirã awaraarãpa áchi jiriruta pirã miapidait'ee, ijãa amaapata. ¹⁸Awaraa eperãarã chi net'atau ne–iiri–idaade baaidap'edáak'api p'ani. Ak'õre Ũraa ũri p'ani. ¹⁹Mamĩda áchia na p'ek'au eujãdepema net'aa k'ĩsia p'aneepata áchi–it'ee atadait'ee. Tachi Ak'õre Ũraa ũridai k'ãyaara, p'arat'a mãik'aapa awaraa ne–inaa waapiara k'inia p'anapata. Maperã Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bik'a oodak'aa. ²⁰Jõdee awaraa eperãarã chi net'atau eujã piade baaidap'edáak'api p'ani. Net'atau aba eujã piade uuda chauparik'a tau treinta maa–e pirã sesenta maa–e pirã cien, mãga pik'a ma eperãarãpa Ak'õre Ũraa ũridak'ãri, t'ãride ijãa p'aneepata. Mãgá Tachi Ak'õre Ũraa waapiara k'awaa wãpata mãik'aapa oopata irua k'inia bik'a.

K'ãata oodaipia bi Jesupa jarateeda ũridak'ãri
(Lucas 8.16-18)

²¹Ichiaba jarateeki:

—Tachia lámpara k'oodak'aa cajón ek'ari ata bidait'ee maa–e pirã cama ek'ari. Ma k'ãyaara lámpara k'oodak'ãri, it'í ata bĩpata pia idaamerã. ²²Mãga pik'a, írá Tachi Ak'õre net'aa mera pik'a bi mĩda, t'ẽepai parãpa jõmaarãmaa jaradait'ee.¹ ²³¡Pia k'ĩsĩati parãpa et'ewa ũridap'edaade k'awaadamerã k'ãata jara k'inia bi!

²⁴Ichiaba jaraji:

—Pia k'ĩsĩati mia jararude. Eperãpa ne–inaa pia ook'ãri mia jarateeda pia k'ĩsia bairã, pia oo bi. Tachi Ak'õrepa ichi ũraa audú k'awaapii irumaa, mãik'aapa ne–inaa pipiara ooyada aji, iru ome. ²⁵Tachi Ak'õrepa eperã k'ĩsia k'awaa bimaa k'ĩsia k'awaara bapiit'ee, Ak'õre Ũraa Pia ijãapari perã. Jõdee mia jarateeda pia k'ĩsia k'inia–e bak'ãri, ichia naaweda k'awa bada k'ĩra atuapiit'ee.^m

Net'atau t'onoda nepirida

²⁶Ichiaba Jesupa nepiriji:

—Tachi Ak'õre jua ek'ari p'aniirã íwapata net'atau eujãde p'odak'a. ²⁷Tachia net'atau p'odap'eda, k'euru chaa k'ãiruta pijida mãik'aapa ewari chaa p'irabairuta pijida, ma net'atau t'onopari mãik'aapa wari wãpari. Tachia k'awada–e sãga mãgá waripari. ²⁸Yoorode net'atau ichi itu t'onopari. Naapiara uchiapari chi t'uk'lu; mamãik'aapa chi k'iru.

¹ 4.22 Pia jarait'eera, Tachi Ak'õrepa ooda mera bi eperãarãpa k'awanaadamerã. Ichiaba irua ooda oopachi ununaadamerã. Mamĩda írapi irua mera iru bada eperãarã ũk'uruurãpa pia k'awaaruta mãik'aapa ũk'uruurãpa irua oopari pia unuruta. ^m 4.25 Griego pedeede: *Eperãpa iru bimaa waapiara teit'ee. Jõdee chi mak'ĩara wẽe bimaa maarepida tee–e pait'ee. Irua ma–ãri iru bi paara jãri atait'ee.*

Maap'eda uchiapari chi k'imi chak'e; t'ēepai net'atau chok'ara chaupari.
 29 P'oo bak'āri, ewapata. Māga bi Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anīirā ome.

Mostaza tau nepirida

(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

30 Jesupa ichiaba awaraa nepiriji jarateeit'ee:

—¿K'āarek'a bima aji, Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā? ¿K'āata nepiriit'eema pia k'awaadamerā?

31 Mostaza tau uudák'api bi. Māgí net'atau apemaarā net'atau k'āyaara ma–āriara bi. 32 Mamīda uup'eda, apemaarā ne–uu k'āyaara waibiara waripari. Māgá waibia warik'āri, ipanaarāpa āchi te oopata chi juade.ⁿ

Jesupa ooda nepirik'āri

(Mateo 13.34-35)

33 Jesupa māga nepiri wāpachi Tachi Ak'ōrede k'īsia p'aneedamerā. Ichia nepirida pia ūridak'āri, waa nepiripachi. 34 Jarateek'āri, ichita māgá nepiripachi. Nepiri–ee jarateek'aa paji. Mamīda chi k'ōp'āyoorā ituaba p'aneedak'āri, ma nepirida jōma jara k'inia bi jarateepachi.

Jesupa nāu p'usa ome t'umātīpida

(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

35 Ma ewate k'eu wāk'āri, Jesupa maaji ichi ome nipapataarāmaa:

—Wādāma aji, lago k'īraik'a eeree.

36 Eperāarā atabēijida māik'aapa bataujida Jesús su–ak'i bada barcode. Awaraarā jida auk'a wājida awaraa barcode. 37 Māgá lago sia wādade nāu golpe p'ua nībeeji māik'aapa p'usara t'o nībeeji. Mapa barco pirubaa i wā nipaji. 38 Māimisa Jesús k'āi baji barco trumaa. Su–ak'i beepata īri porok'au baji. Aramata īrimat'aajida māik'aapa māgajida:

—¡Tachi Waibia! ¡P'irabáiji! ¡Tachi pirubaa i wādapi! ¿Pi–it'ee p'ua–ek'ā ajida, tachi pirubaaidaruta pījida?

39 Māpai Jesús p'irabaip'eda, māgaji nāumaa:

—Waa p'uanaapáde aji.

Māpai nāu waa p'ua–e paji. Ichiaba p'usamaa maaji:

—T'umāti beepáde aji.

Aramata jōmaweda ip'ii ūu beeji. 40 Māpai Jesupa maaji ichi ome nipapataarāmaa:

—¿Sāap'eda p'era jōnima? ¿At'āri ijāada–eeta p'anik'ā? aji.

41 Mamīda āchi p'era para beeji, waide māga unudak'aa pada perā. Āchi pitapai iidi para beeji:

ⁿ 4.32 Māga pik'a Ak'ōrede ijāapataarā chok'ara–ee p'ani mīda, isapai iwa wāpata chok'aradarutamaa.

—¿K'aima nāgf? Tachi Ak'õrepapaita pedeeperi nāumaa, p'usamaa ip'ii beemerã.

Eperã k'ap'iade netuara merätia bada

(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39)

5 ¹Lago k'iraik'a eere panajida Gerasa eujãde. ²Jesús barcodeepa batauk'ãri, irumaa cheji jãiradeepa eperã k'ap'iade netuara merätia bi. ³Ma eperã ãk'adaa bapachi jãira mãu te uriade. Ichi ome p'oyaadak'aa paji; cadenapa pida. ⁴Edaare cadenapa biiride mãik'aapa juade jã nibipachida. Mamïda t'it'aapachi. Mapa p'oyaadak'aa paji. ⁵Åstaawa, p'arik'ua pida bia nipapachi ee beede mãik'aapa jãira bee chaa. Ichi itu p'u oo nipapachi mãupa. ⁶Mamïda t'imí weda mãgf eperãpa Jesús unuk'ãri, p'iradachi irumaa mãik'aapa bedabaidachi. ⁷⁻⁸Mãpai Jesupa mãgaji:

—¡Netuara, uchiapãde aji, na eperã k'ap'iadeepa!

Biaji:

—Jesús, pi Ak'õre Waibia Warrapi. ¿K'ãata ooit'eema aji, mi ome? Tachi Ak'õre k'irapite jarãji mi k'achia oo—e pait'ee. Mi ichiak'au bipãde aji.

⁹Mãpai Jesupa iidiji:

—¿Pi, k'asaa t'ijarapatama? aji.

—Mi t'ijarapatada aji, Legión,^o chok'ara nipapata perã.

¹⁰Mãpai Jesumaa chupiria iidipachi awara ãyaa peinaamerã. ¹¹Ma ee k'arraya sinaarã chok'ara nek'omaa p'anajida. ¹²Mapa netuaraarãpa chupiria iidijida:

—Awara ãyaa peii k'ãyaara, ara p'aní sina k'ap'iade t'iuipipãde ajida.

¹³Mãpai Jesupa netuaraarã mamaa peiji. Uchiapiji ma eperã k'ap'iadeepa mãik'aapa t'iuipiji sinaarã k'ap'iade. Mãirã p'irak'oodachida ee k'oot'ari jira bidee mãik'aapa lago jãde baainajida. Mama jomaweda iyapa jãak'oodachida. Sinaarã perã dos mil paji.

¹⁴Ma sina jã p'anadap'edaarãpa mãga unudak'ãri, p'era p'irak'oodachida. Åchia unudap'edaa nepirinajida p'uuru pidaarãmaa mãik'aapa p'uuru k'ait'a beerãmaa. Eperãarãpa Jesupa ooda k'awaa k'inia p'anadap'edaa perã, chejida ak'ide. ¹⁵Jesumãi pachedak'ãri, ma eperã netuaraarã merätia p'anadap'edaa unujida, p'aru jip'eda, su—ak'i bi Jesús ik'aawa mãik'aapa k'ira pia ak'i baji. Mãga unudak'ãri, p'era para beejí. ¹⁶Chi unudap'edaarãpa nepirijida apemaarãmaa netuaraarã merätia p'anadap'edaa mãik'aapa sinaarã k'ap'iade peik'ooda. ¹⁷Mãpai waaweepa Jesumaa chupiria iidijida ãchi eujãdeepa wãmerã.

¹⁸Jesús barcode batauk'ãri, ma eperã naaweda netuaraarã merätia badapa chupiria iidiji Jesupa ichi ome auk'a wãpimerã. ¹⁹Mamïda Jesupa oo—e paji; jip'a jaraji:

o 5.9 Legión jara k'inia bi soldaorã seis mil.

—Wáji pichi temaa. Nepirinapáde aji, jómaweda Ak'õrepa ooda m̄aik'aapa pi chupiria k'lawaada.

²⁰Māpai nepiri wāpachi Jesupa ooda ichi ome Decápolis eujáde, p'uuru bee chaa. Māga ūridak'ári, eperāarā jómaweda o-īa ak'itrua para beejí.

Jairo k'au jipada m̄aik'aapa wēra abaapa Jesús p'aru i t'õbaida
(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹Waya Jesús chek'ári k'íraik'a eereepa barcode, eperāarā chok'ara chejida irumaa lago ide. ²²Māga nide Tachi Ak'õre Ūraa jarateepata tedepema poro pacheji. Ichi t'íjarapachida Jairo. Jesús unu atak'ári, biirimāi bedabaidachi ²³m̄aik'aapa chupiria iidiji:

—Mi k'au juak'aya n̄ibi. Chupiria k'awáaji. Pi jua binapáde aji iru ři, mágá jipa beemerā m̄aik'aapa chok'ai beemerā.

²⁴Māpai Jesús ichi ome wáji. Ichiaba eperāarā chok'ara wájida Jesús ome. Maperā p'ísua wájida. ²⁵Ma eperāarā see n̄ibide baji wēra bi k'ayaa bi waamiapa. Doce años mágá baji. ²⁶At'apai mia baji. Jōma chi p'arat'a jōdai baji jipapataarā juade nipa, jipa-ee. Waapiara k'ayaa k'erapachi. ²⁷Jesupa ooda ūri bada perā awaraarā it'aideepa, k'ait'a wáji āpíteik'a eereepa iru p'aru t'õbait'aade. ²⁸Māga ooji k'ísia bada perā iru p'aru i t'õbairupapai jipa beei. ²⁹T'õbaik'ári, aramata waamia t'ibaidachi, m̄aik'aapa ichia k'awaaji Jesupa ichi jipada. ³⁰Aweda Jesupa k'awaaji jiparu ichia jara-eeta. Mapa āpítee ak'ip'eda, iidiji:

—¿K'aipa mi p'aru t'õbaijima? aji.

³¹Ichi ome nipapataarāpa mágajida:

—¿Pia unu-e bik'ā ajida, eperāarā p'ísua n̄ibi? Māga bita iidi bi: “¿K'aipa mi t'õbaijima?”

³²Mamīda Jesupa tau k'it'aa ak'i n̄ibeeji unui jīak'aapa k'aipa paji. ³³Ma wēra k'ap'ia wēre n̄ibapachi p'era n̄ibipa, k'awa bada perā ichita jipa bi. Mapa bedabaidachi Jesús k'írapite m̄aik'aapa jómaweda jaraji.

³⁴Māpai Jesupa mágaji irumaa:

—Wēra, pia mide ijāa bairā, jipa beejida aji. K'āiwee wāpáde aji, pi k'ayaa wēpada perā.

³⁵Jesús pedeemaa bide Jairo tedeepa eperāarā chejida m̄aik'aapa mágajida Jairomaa:

—Pi k'au jai-idaaji. Mapa ¿k'āare-it'ee Jesús atedayama ajida, pichi temaa?

³⁶Mamīda Jesupa māga ūrik'ári, mágaji Jairomaa:

—Waaweenáaji; jīp'a mide ijāapáde aji.

³⁷Mam̄aik'aapa k'õp'āyapi-e paji apemaarāmaa; aba ateeji Pedro, Santiago m̄aik'aapa chi ipema, Juan. ³⁸Jairo temāi panadak'ári, biuk'a n̄ibaji. Ununajida eperāarā jarajēe para n̄ibi. ³⁹T'íujida teedaa m̄aik'aapa Jesupa mágaji:

—¿Sāap'eda audupai jēe para bima? aji. Na wēra k'au jai-idaa-e bi. Jīp'a k'āita bida aji.

⁴⁰Māga ūridak'āri, ēik'oodachida. Māpai Jesupa jōmaweda taawaa uchiapik'ooji. Aba t'īupiji ma wēra k'au jai-idaada k'ap'ia badamaa, chi ak'ōre, chi nawe māik'aapa Jesús ome wādap'edaarā. ⁴¹Juade jita atap'eda māgaji:

—*Talita, cum;* (jara k'inia bi: “Wēra k'au, p'irabáiji”.)

⁴²Aramata p'irabaidachi māik'aapa p'irria beejī. (Ma wēra k'au doce años iru baji.) Māga unudak'āri, eperāarā ak'itrua para beejī.

⁴³Mamīda Jesupa ūraaji apidaamaa nepirinaadamerā. Maap'eda jaraji nek'opidamerā ma wēra k'aumaa.

Jesús Nazaret p'uurudee wāda
(*Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30*)

6 ¹Mamāik'aapa Jesús wāji ichi warida p'uurudee chi k'ōp'āyoorā ome. ²Īpata ewate Ak'ōre Ūraa jarateemaa beejī māpema Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. Eperāarāpa Jesupa jarateeda ūridak'āri, p'era pik'a iidi para beejī:

—¿Sāmapi k'awaajima ajida, ichia jarateemaa bi? ¿Sāgapi k'īsia k'awaa beejima? Ma awara, ¿Sāga ooparima ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa? ³¿Jāgipa ne-inaa pak'urudee oopari-ek'ā? ¿Ichi María warra-ek'ā? ¿Santiago, José, Judas māik'aapa Simón chi ĩpemaarā-ek'ā? Ichiaba, ¿ichi ĩpewēaarā nama p'anapata-ek'ā ajida, tachi t'āide?

Mapa iru pedee ijāa k'iniadak'aa paji. ⁴Māpai Jesupa maaji:

—Jōmaarā t'āide ūri k'inia p'anapata Tachi Ak'ōre pedee jaraparipa jara bi. Mamīda ichi p'uurudepemaarāmaa jaratee chek'āri, ijāadak'aa. Auk'a ijāadak'aa jarateek'āri ichi ēreerāmaa māik'aapa ichi tedepemaarāmaa.

⁵Mama irua ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa oo-e paji, ichide ijāada-e p'anadap'edaa perā. K'ayaa beerā chok'ara-eepai jīpaji ichi juapa t'ōbaik'āri. ⁶P'era pik'a beejī ichi p'uurudepemaarāpa ichide pia ijāada-e pada perā.

Jesupa chi k'ōp'āyoorā pēida Ak'ōre Ūraa jarateenadamerā
(*Mateo 10.5-15; Lucas 9.1-6*)

Jesús p'uuru bee chaa nipaji jarateede. ⁷Māgá nidade chi k'ōp'āyoorā doce t'ī p'ejī māik'aapa ome-omee pēiji netuara uchiapidamerā ichi t'īde, ichi jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. ⁸Jaraji ne-inaa ateenadamerā; jīp'a ateedamerā pak'uru t'idik'adait'ee ode wādak'āri. Wādaipia bi muchila wēe, chik'o wēe māik'aapa p'arat'a wēe. ⁹Āchi chancla māik'aapa p'aru jīdaipia bi, mamīda awaraa p'aru atedaik'araa bi jīdait'ee. ¹⁰Māpai māgaji:

—Parā teedaa wādak'āri, ai tede p'anéeti, mamāik'aapa wāruta misa. ¹¹Mamīda eperāarāpa parā auteebaida—e pirā, ichiaba parāpa jarateeruta ūri k'iniada—e pirā, mamāik'aapa uchíati. Uchiadak'āri, biirídepema yooro p'ora nēep'edapáde aji, ak'ipidait'ee Ak'ōrepa māga k'inia—e bi. [Āra k'achiara uchiadait'ee Sodoma pidaarā māik'aapa Gomorra pidaarā k'āyaara Tachi Ak'ōre k'irapite panadak'āri, iru ewari waibia ewate.]

¹²Māpai chi k'ōp'āyoorā wājida jarateede. Eperāarāpa ma jarateeda ūridak'āri, āchia p'ek'au k'achia oopata oo amaajida māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāajida. ¹³Ichiaba netuara chok'ara uchiapipachida eperāarā k'ap'iadeepa māik'aapa aceitepa p'urudak'āri, k'ayaa beerā chok'ara jipapachida.

Juan Bautista piuda

(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴Awaraarā ideepa Rey Herodepa^p ūriji Jesupa ooda, iru t'o p'anadap'edaa perā. Jarapachida:

—Māgí eperā Juan Bautistada apachida, chi piuda chok'ai p'irabaida. Mapa ne—ināa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa oopari.

¹⁵Ūk'uruurāpa jarapachida:

—Jāgí Elías,^q chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari.

Jōdee awaraarāpa jarapachida:

—Ak'ōre pedee jarateeparipi, chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapataarā jāak'a.

¹⁶Herodepa eperāarāpa jaradap'edaa ūrik'āri, maaji:

—Māgí Juanpi, mia otau t'iap'epit'aada; māik'aapa írá chok'ai p'irabaida.

¹⁷Ai naaweda Herodepa Juan cadenapa jī atapiji māik'aapa carcelde t'ipit'aaji chi ipema Filipo wēra Herodías k'aurepa. Herodepa ma wēra ataji ichi ome beemerā. ¹⁸Juanpa māga k'awaa atak'āri, māgapachi Herodema: “Pia pichi ipema wēra iru baik'araa bi pichi wērak'a.”

¹⁹Maperā Herodiapa Juan k'íra unuamaa iru beeji māik'aapa peepit'aa k'inia baji Herodema. Mamīda p'oyaa oo—e paji. ²⁰Herodepa Juan waawee baji, irua Ak'ōrepa oopi bik'a oopachi perā māik'aapa Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'i bapachi perā. Maperā Juan jīa paraa iru bapachi. Ma awara Juanpa jaratee bi ūri k'inia bapachi, k'awak'aa paji mīda irua k'āata jara k'inia bi.

²¹Mamīda Herodiapa k'ísia ataji Herodepa ichi t'oda fiesta ook'āri. Ichi ek'ariirā poroorā, soldaorā poroorā, māik'aapa eperāarā waibiarā Galilea

P 6.14 Nāgí Herodes ichiaba t'ijarapachida Antipas. **q 6.15** Chonaarāweda Elías Ak'ōre pedee jarapari paji. Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi na p'ek'au eujā jōi naaweda, Elías waya uchiat'ee Israel pidaarā t'āide. Mal 4.5.

eujãdepemaarã pachejida ma nek'opari fiesta oode. ²²Ma fiesta oomaa p'anide Herodías k'au t'íuji nek'odap'edaamãi m̃aik'aapa p̃eiramaa beeji. Rey Herodepa m̃aik'aapa ichi ome p'anadap'edaarãpa ma p̃eira bada audú k'inia p'anajida. Mapa reypa m̃agaji ma aw̃eramaa:

—Mimaa iidíji, pichia iidi k'iniata. Mia teeit'ee. ²³W̃aarapi; Tachi Ak'õre k'irapite mia juraa bi, mia teeit'ee pichia iidiruta. Mia eujã ak'i bi esajĩak'a teeit'ee, k'inia bi pirã.

²⁴Ma aw̃era taawaa uchiap'eda, iidinaji chi nawemaa:

—¿K'ãata iidiyama? aji.

Chi nawepa p'anauji:

—Iidipáde aji, Juan Bautista poro.

²⁵Ma aw̃era isapai waya t'íuji rey badamãi m̃aik'aapa maaji:

—K'inia bida aji, iraweda teemerã Juan Bautista poro p'arat'ude.

²⁶Rey Herodes k'ira pia–ee beeji, Juan peepi k'inia–e bada perã.

Mam̃ida chi che p'anadap'edaarã k'irapite juraada k'aurepa mera k'inia–e paji. ²⁷Aramata p̃eiji soldao Juan poro aneemerã. Soldao w̃ap'eda carcelde, Juan otau t'iap'et'aaji ²⁸m̃aik'aapa ma aw̃era nawepa jaradak'a aneeji iru poro p'arat'ude. Ma aw̃eramaa tee cheji. Maap'eda ichia teenaji ichi nawemaa.

²⁹Juan k'õp'ãyoorãpa ũri atadak'ãri iru peedap'edaa, chi piuda k'ap'ia iidinajida iadait'ee.

Mãga paji Juan Bautista peepidap'edaa.

Jesupa eperãarã cinco mil nek'opida

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-15)

³⁰Jesús k'õp'ãyoorã waya araa p'anadak'ãri iru ome, irumaa nepirijida jõma ãchia oodap'edaa m̃aik'aapa jarateedap'edaa. ³¹Eperãarã chok'ara w̃apachida m̃aik'aapa chepachida. Maperã chi k'õp'ãyoorã ome p'oyaa nek'odak'aa paji. Mapa Jesupa m̃agaji ãchima:

—K'õp'ãyoorã, chéti. T'ímí iinadãma eperãarã w̃adak'aamaa.

³²Mãpai barcode bataujida awara ãyaa w̃adait'ee. ³³Mam̃ida chok'araarãpa unujida ãra wã nidá m̃aik'aapa k'awaajida Jesús aide wã. Maperã eperãarã jõmaweda p'irajida, naapiara nide. ³⁴Jesús barcodepa batauk'ãri, eperãarã chok'ara unuji. Æra chupiria k'awaaji ovejaarãk'a para bada perã, ak'ipari w̃ee. Mãpai Jesupa Ak'õre Ũraa jarateemaa beeji. ³⁵K'eupodopa chi k'õp'ãyoorã ik'aawa chejida m̃aik'aapa m̃agajida:

—K'eu wãpi; nama eperãarã p'anadak'aa. ³⁶P̃eipáde ajida, eperãarã w̃adamerã te chaa m̃aik'aapa p'uuru bee chaa ne–inaa k'oparii netonadamerã.

³⁷Mam̃ida Jesupa p'anauji:

—Parãpa chik'o téeti k'odamerã.

Mãpai m̃agajida:

—¿Pia k'inia bik'ã taipa pan netonadamerã k'opidait'ee ãramaa? ¿K'ãare p'arat'apa netodayama ajida? ¿Atane ocho mimiada valorta? pande netonadaik'ã? ajida.

³⁸Mãpai Jesupa iidiji:

—¿Pan jõmasaa iru p'anima? aji. Ak'ináti.

K'awaadak'ãri, jara chejida:

—Pan joisomaa mãik'aapa chik'o omé iru p'anida ajida.

³⁹Mãpai jaraji eperãarã su-ak'ì p'aneepidamerã awara-awaraa chok'ara, eujãde p'ũajara ïri. ⁴⁰Su-ak'ì p'aneejida awara-awaraa cien mãik'aapa cincuenta. ⁴¹Mãpai Jesupa pan chik'o ome jitaji ichi juade, maap'eda it'aa ak'ìji. It'aa t'ìp'eda gracias jarait'ee Tachi Ak'õremaa, ma pan k'õrak'ooji. Mãga oop'eda, pan chok'ara teeji chi k'õp'ãyoorãpa eperãarãmaa jedenadamerã. Ichiaba chik'o jedejida jõmaarãmaa mãgí chik'o omé iru p'anadap'edaadepema. ⁴²Jõmaweda nek'ojida bi jãwaa p'aneerutamaa. ⁴³Jesús k'õp'ãyoorãpa k'oraa docena aba p'ejida pan pite mãik'aapa chik'o nĩbeeda. ⁴⁴Chi mãgí pan k'odap'edaarã imik'iraarã cinco mil paji.

Jesús lago ïri t'ia nipada (Mateo 14.22-33; Juan 6.16-21)

⁴⁵Ma t'ẽepai Jesupa chi k'õp'ãyoorã barcode bataupiji ichi naa lago siadamerã Betsaida p'uurudee ichi eperãarã ome despediiru misa. ⁴⁶Eperãarã erreuk'oodaidak'ãri, iru wãji ee nok'odee it'aa t'ide. ⁴⁷K'eudaik'ãri, chi k'õp'ãyoorã barcode lago esa-auk'a ewaa wã nipajida. Mãimisa Jesús truwá bee baji. ⁴⁸Jesupa unu baji chupiria jõni, áchimaa nãu p'ua nĩbada perã. Mãpai taujaaweda wãji ãramaa lago ïri. ⁴⁹Barco k'ait'a wã nipak'ãri, unujida mãik'aapa k'isiajida netuara. Mapa biajida. ⁵⁰Jõmaweda audú p'eradachida. Mamĩda irua mãgaji:

—¡P'eranáati! ¡Mida! aji.

⁵¹Mãpai batauji ãra ome mãik'aapa nãu p'ua nĩbada t'umãtidachi. Ak'itrua para beejí ⁵²ãra waide ijãada-e p'anadap'edaa perã Tachi Ak'õrepa ne-inaa mãgá chaaree bee oopipari Jesumaa. Mãgá p'anajida, unujida mĩda irua pan k'opida eperãarãmaa, pan wẽe p'anadak'ãri.

Jesupa k'ayaa beerã chok'ara jipada Genesaret eujãde (Mateo 14.34-36)

⁵³Panadak'ãri lago k'iraik'a eere, wiibainajida Genesaret eujãde. Mama barco jĩ bijida to ide. ⁵⁴Barcodeepa bataurutade, eperãarã mama p'anapataarãpa Jesús k'awa atajida. ⁵⁵Isapai jõmaarãmaa jara wãjida. Mapa k'ayaa beerã

^r 6.37 Griego pedeede: *doscientos denarios*. Denario p'arat'a tau p'arat'adee ooda paji. Maapai ewari aba mimiapachida denario abaa pari.

chok'ara aneejida Jesús wāyaait'ee ūridap'edaamāi. ⁵⁶Iru wārumaa p'uuru beede māik'aapa p'uuru awara āi te beede, ichiaba k'ayaa beerā atepachida āchi p'arude. Ata bipachida eperāarā ode wāyaapatamāi māik'aapa Jesús wāyaa wāk'āri, chupiria iidipachida ichi p'aru ide pijida t'ōbaipimerā. K'ayaa beerāpa t'ōbaidak'āri, jōmaweda jipa p'aneepachida.

Judiorāpa āchi k'isiadoopa jarateedap'edaa

(Mateo 15.1-9)

7 ¹Moisepa p'āda jarateepataarā Jerusalendeepea chejida Jesús badamaa fariseorā ome. ²Māirāpa unudak'āri Jesús k'ōp'āyoorā ūk'uru jua siida—ee nek'o p'ani, pedee k'achia jarapachida āra āpite. ³(Fariseorāpa māik'aapa awaraa judiorā pia bee k'inia p'aniirāpa jua pi—ia siipata. Māga jarateepachida chonaarāweda māik'aapa at'āri māga oopata āchi naawedapemaarāpa oopatap'edaak'a. Āchi k'isiade judiorā pia beerā nek'odaik'araa bi, mǎgá āchi jua siida—ee. ⁴Ne—ināa k'oparii netodap'eda p'uurude, nek'odak'aa pia siidai naaweda. Ichiaba oopata nāgee ne—ināa awaraa āchi naawedapemaarāpa oopatap'edaak'a: nek'odai naaweda ne—ināa mesade siipata; vaso, k'uuru metaldee, chok'o māik'aapa āchi siu—ak'i p'aneepatamāi.) ⁵Māga oopata perā iidijida k'ūradait'ee:

—¿Sāap'eda pi ome nipapataarāpa ooda—e p'anima ajida, tachi chonaarāpa chonaarāweda oopatap'edaak'a? Ma k'āyaara jua pia siida—e p'ani nek'odai naaweda.

⁶Jesupa p'anauji:

—Chonaarāweda Ak'ōre pedee jarapari Isafāpa parā āpite wāara pedeeji. ¡Seewata Tachi Ak'ōrede ijāapataarāda apata! Isafāpa mǎgaji:
 'Na eperāarāpa mi k'inia iru p'anida apata it'aipa. Mamīda āchi t'āripa wāara mi k'iniadak'aa. ⁷Páripī mi k'īrapite it'aa t'īpata, oo k'inia p'anapata perā eperāarāpa jara p'anik'a, mia jara bik'a oodai k'āyaara.'

(Is 29.13)

⁸Māpai Jesupa mǎgaji:

—Parāpa audupiara ijāapata eperāarāpa āchi k'isiadeepa jarateepata. Jōdee Ak'ōre Ūraade p'ā jēra bik'a oodait'ee k'isiadak'aa.

⁹Ichiaba mǎgaji:

—Ak'ōre Ūraa yīraa iru p'ani. Jōdee chonaarāweda oopatap'edaak'a oo k'inia p'anapata. ¿Māga—ek'ā? aji. ¹⁰Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa jaraji Moisés it'aideepa:

'Pichi ak'ōre māik'aapa pichi nawe k'inia iru baparíiji māik'aapa āra pedee ūriparíiji.'

(Ex 20.12)

Ma awara jaraji:

'Warrapa ik'achia jararu pirā ichi ak'ōremaa wa ichi nawemaa, peet'adaipia bi.'

(Ex 21.17)

11 Mamída parāpa jarateepata eperāpa jarai chi ak'ōremaa wa chi nawemaa: “Pì p'oyaa k'aripa–epi, jōma mia iru bi *Corbán*^s perā.”

12 Eperāpa māga jarak'āri, pia bida apata chi ak'ōreerā k'aripanaamerā.

13 Māgí ūraa uchiapari eperāarā k'īsiadeepa. Māgide ijāadak'āri, Tachi Ak'ōre Ūraa yiarāa iru p'aneepata. Ichiaba awaraa ūraa jarateepata māik'aapa ma k'aurepa eperāarāpa oodak'aa Tachi Ak'ōre Ūraade jara bik'a.

Ne–inaa tachi k'achia beepipari Tachi Ak'ōre k'īrapite

(Mateo 15.10-20)

14 T'ēepai Jesupa eperāarā t'ī p'e atap'eda, maaji:

—Jōmaarāpa mi pedee ūriti, māik'aapa k'awāati mia jararu. 15 Chik'o k'odak'āri, tachi k'ap'iade edú banapari. Ma chik'o k'odap'edaa k'aurepa tachi k'achia p'aneedak'aa Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ma k'āyaara, ne–inaa eperā t'ārīdeepa uchiarúpata k'achia beepipari. 16 [Pia k'īsiadapáde aji, mia jaradade.]

17 Jesupa eperāarā atabēip'eda, t'īuji teedaa. Mama chi k'ōp'āyoorāpa iidijida:

—¿K'āata jara k'inia bima ajida, pia eperāarāmaa jarateeda?

18 Irua jaraji:

—¿Māgara, parāpa ichiaba k'awada–e p'anik'ā? Chik'o k'odak'āri, tachi k'achia beepik'aa Tachi Ak'ōre k'īrapite, 19 t'ārīde banak'aa perā. Jīp'a bide banapari, maap'eda uchiapari. (Māga jarak'āri, Jesupa jara k'inia baji Tachi Ak'ōrede ijāapataarāpa chik'o k'īra t'ādoo k'odaipia bi.)

20 Ichiaba jaraji:

—Mamída ne–inaa k'achia eperā t'ārīdeepa uchiadapa tachi k'achia beepipari Tachi Ak'ōre k'īrapite. 21 Eperā t'ārīdeepa nāgee k'īsia k'achia uchiaparida aji: p'ek'au ooit'ee awaraarā ome; nechīait'ee; chīara peeit'ee; 22 miak'āi bi awaraarā ome k'āiit'ee; chīara net'aa k'īait'ee; chīaramaa ne–inaa k'achia ooit'ee; chīara k'ūrait'ee; ne–inaa k'achia ooi awaa bapariit'ee; chīara k'īra unuamaa iru bapariit'ee irua ne–inaa iru bi k'aurepa; chīara āpīte seewa jara nipait'ee; audua bapariit'ee māik'aapa ne–inaa pariatua oopariit'ee. 23 Jōmaweda ma ne–inaa k'achia uchiapari eperā t'ārīdeepa. Ma ne–inaa oodak'āri, k'achia p'aneepata Tachi Ak'ōre k'īrapite.

Wēra judio–ee bīpa Jesude ijāada

(Mateo 15.21-28)

24 Mamāik'aapa Jesús Tiro p'uuru k'ait'a wāji chi k'ōp'āyoorā ome. Wāji teedaa ichi unupi k'inia–e bada perā. Mamída p'oyaa miru–e paji. 25-26 Māga nide wēra k'au netuara merātia bada nawepa ūriji Jesús mama

^s 7.11 Hebreo pedeede *Corbán* jara k'inia bi *teit'ee* Tachi Ak'ōremaa. Nu 30.2.

bi. Ma wēra judio—e paji; Sirofenicia eujādepema paji.^t Teedaa wāp'eda, bedabai nībanaji Jesús k'irapite māik'aapa irumaa chupiria iidiji:

—Mi k'au k'ap'iade netuara merātia bi. Chupiria k'awáaji māik'aapa uchiapit'aapáde aji, iru k'ap'iadeepa.

²⁷Mamīda Jesupa māgaji:

—Judiorāmaa ita—aria naa mimaa chupiria iidipiji. Pia—e bida aji, warrarā chik'o jāri atait'ee māik'aapa usaarāmaa tee baibiit'ee.

²⁸Ma wērapa p'anauji:

—Māgada aji, Tachi Waibia. Mamīda usaarāpa paara k'opata warrarā juadeepa baaida mesa ek'ari. Mapa, mi judio—e mīda, pīmaa chupiria iidi bida aji.

²⁹Māpai Jesupa maaji:

—Pia p'anauji. Wāpáde aji, pi k'au k'ap'iadeepa netuara uchiada perā.

³⁰Ma wēra teedaa panak'āri, chi k'au p'arude k'āiwee ununaji. Netuara uchiadai baji chi k'au k'ap'iadeepa.

Jesupa eperā k'iiri k'i bi māik'aapa pedee atua bi jipada

³¹Jesús uchijai Tiro p'uuru k'ait'a bi eujādeepa chi k'ōp'āyoorā ome. Wāyaaji Sidón p'uurude panait'ee Decápolis eujāde, Galilea Lago k'ait'a. ³²Mama Jesumaa eperā ateejida. Ma eperā k'iiri k'i baji māik'aapa pedee atua baji. Chupiria iidijida Jesumaa iru jua bimerā ma eperā iri, jipa beemerā. ³³Jesupa awara āyaa ateeji see nībadamāiipa māik'aapa ichi jua chak'epa t'it'aaji ma eperā k'iiri chaa. Ichiaba idubapa t'ōbait'aaji iru k'irame. ³⁴Maap'eda it'aa ak'iji, golpe iyapaaji māik'aapa māgaji ma eperāmaa:

—*¡Efatá!* (Jara k'inia bi: “¡K'iiri ēesáaji!”)

³⁵Aramata pedee atua bada pia pedeeji māik'aapa k'iiri ēesaadachi.

³⁶Māpai Jesupa jaraji apidaamaa jaranaadamerā. Māga jarapachi mīda, waapiara jara wāpachida. ³⁷Chi ūridap'edaarā o—īa ak'itrua para beeji māik'aapa pedee para beeji:

—Jesupa jōma pia ooparipi. ¡K'iiri k'i bi ūripari māik'aapa pedee atua bi paara pedeeipari!

Jesupa eperāarā cuatro mil nek'opida

(Mateo 15.32-39)

8 ¹Ewari aba eperāarā chok'ara waya see nībaji Jesús badamāi.

Mamīda nek'odait'ee wēe p'anadap'edaa perā, chi k'ōp'āyoorā t'i p'ejī māik'aapa māgaji:

²—Mīa na eperāarā chupiria k'awaa bi, mi ome k'āima ōpee p'anadairā māik'aapa irā āchi nek'odait'ee wēe p'ani. ³Māgá pēiru pirā āchi te chaa, ode k'ap'ia t'ūmaak'oodaridait'ee jarrapa, ūk'uru t'imīpa che p'anadairā.

⁴Chi k'ōp'āyoorāpa iidijida:

^t 7.25-26 -26 Sirofenicia eujādepemaarāpa griego pedee pedeeepachida.

—Mamída ¿sāga nek'opidayama ajida, nama eperāarā wē—e perā chik'o netodait'ee taimaa?

⁵—¿Pan jōmasaa iru p'anima? aji.

Maajida:

—Siete.

⁶Eperāarā su—ak'i beepiji māik'aapa ma pan atap'eda, it'aa t'iji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. K'ōrak'oop'eda teeji chi k'ōp'āyoorāpa eperāarāmaa jedenadamerā. ⁷Ichiaba chik'o chak'eerā chok'ara—ee iru p'anajida. Jesupa it'aa iidik'āri, chok'araara eepadachi māik'aapa jedepiji. ⁸Jōmaarāpa k'ojida bi jāwaadarutamaa. K'oraa siete ipuru p'ejida pan chik'o ome beeda. ⁹Chi nek'odap'edaarā perā cuatro mil paji. Maap'eda Jesupa āchi temaa pēiji. ¹⁰Māpai Jesús chi k'ōp'āyoorā ome barcode bataup'eda, wāji Dalmanuta eujādee.

Ne—ināa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa unu k'inia p'anadap'edaa

(Mateo 16.1-4)

¹¹Mama bide fariseorā pachejida māik'aapa aupedeemaa p'aneejida Jesús ome. Imiatee k'inia p'anadap'edaa perā, iidijida ne—ināa oomerā Tachi Ak'ōrepapai oopari, māik'aapa ak'ipimerā wāara Tachi Ak'ōrepa iru pēida. ¹²Jesús golpe iyapaaji māik'aapa mājaji:

—¿K'asaa parā pedeeta? ¿Awaraa ne—ināa unu k'inia p'anik'ā Tachi Ak'ōre juapa ooda? Mia wāarata jararu. Mia oo—e pait'ee parāpa iidi p'anik'a.

¹³Maap'eda mama atabēiji. Barcode bataup'eda, uchijaji lago k'iraik'a eere chi k'ōp'āyoorā ome.

Jesupa ūraada fariseorāpa oopatak'a oonaadamerā

(Mateo 16.5-12)

¹⁴Ma wā nidade chi k'ōp'āyoorāpa k'īra atuadai p'anajida ateedait'ee ne—ināa k'oparii. Pan apai iru p'anajida barcode. ¹⁵Jesupa āra ūraaji:

—K'īra k'awaa nipapatāati fariseorā pan, Herodes pan k'onaadamerā, āchi levadura k'achia bairā.

¹⁶Jesús k'ōp'āyoorā pedee para baji āchi pitapai, irua jara k'inia bada k'awada—e p'anadap'edaa perā. Maajida:

—Māga jara bi, tachi pan wēe p'anadairā.

¹⁷Jesupa k'awaji ārapa k'īsiadap'edaa. Mapa mājaji:

—¿Sāap'eda pan wēe p'anida a p'anima? aji. ¿At'āri k'awada—e p'anik'ā mia jaratee k'inia bi? ¿Pandepai k'īsia p'ani—ek'ā? aji. Mapa k'awada—e p'ani.

¹⁸Parā tau iru p'ani mīda, unudak'aa mia oo bi. K'īiri iru p'ani mīda, mia jaratee bi ūridak'aa. ¿Maarepidata k'irāpada—ek'ā? ¹⁹Mia pan joisomaa jedek'āri imik'īraarā cinco milmaa, ¿chi pite beedapa k'oraa jōmasaa ipurujidama? aji.

P'anaujida:

—K'oraa docena aba.

²⁰—Ichiaba pan siete jededak'ári imik'íraarã cuatro milmaa, nek'odap'eda, ¿k'oraa jōmasaa ipurujidama? aji.

Maajida:

—K'oraa siete.

²¹Māpai maaji:

—¿Parāpa at'ári k'awada—ek'ã? aji. K'íra k'aupai ijāadai fariseorã pedee māk'aapa Herodes pedee.

Jesupa Betsaida p'uurude tau p'áriu bada jipada

²²Betsaida p'uurude panadak'ári, tau p'áriu bi ateejida Jesumaa chupiria iidide irua t'ōbaimerã. ²³Jesupa ma tau p'áriu bi juade jitap'eda, p'uuru k'idaa ateeji. Māpai ma eperã tau jãde idut'aaji māk'aapa ichi tau wāk'a atap'eda juapa, Jesupa maaji:

—¿Írá pia unuruk'ã? aji.

²⁴Ak'ip'eda, maaji:

—Unu bipi eperãarã pak'uruk'a nĩutee.

²⁵Jesupa jua waya tau íri biji māk'aapa áyaa atak'ári, ma eperãpa pia unu beejí. Mágá jipa beejí. ²⁶Māpai Jesupa ichi temaa pēiji māk'aapa maaji:

—P'uurudee wānaapáde aji, māk'aapa p'uuru pidaarāmaa maarepida jaranaapáde aji.

Pedropa Jesús Tachi K'aripaparida ada

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-20)

²⁷Ma t'ēepai, Jesús chi k'ōp'āyoorã ome wāji p'uuru k'aipee beedee, Cesarea de Filipino p'uuru k'ait'a bi eujãde. Ode wādade, Jesupa iidiji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—¿Mi k'aima a p'anima aji, eperãarãpa?

²⁸P'anaujida:

—Ūk'uruurãpa jara p'ani pi Juan Bautista, piup'eda p'irabaida. Awaraarãpa jara p'ani Elías. Ichiaba ūk'uruurãpa jara p'ani pi awaraa Ak'ōre pedee jarapari.

²⁹—Parāpárama, ¿mi k'aima adaima? aji.

Pedropa p'anauji:

—Pi Cristo; Tachi Ak'ōrepa pēida tachi k'aripamerã.^u

³⁰Mamīda Jesupa jaraji:

—Awaraarāmaa māga nepirinaadapáde aji.

Jesupa jarada ichi peedait'ee

(Mateo 16.21-23; Lucas 9.21-22)

³¹Jesupa jarateemaa beejí:

—Mide ijāadak'aa p'anadairã, tachi judiorã poro waibiarãpa, p'aareerã poroorãpa, māk'aapa Moisepa p'áda jarateepataarãpa mi miapidait'ee

^u 8.29 Mesías.

māik'aapa yiaraa iru p'anadait'ee. Maap'eda mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, peepit'aadait'ee. Mamīda ewari ōpeemaa mi chok'ai p'irabaiit'ee.

³²Māgí pedee jaraji jōmaarā k'īrapite. Māpai Pedropa Jesús awara āyaa ateeji māik'aapa itriamaa beeji, māgá pedee bada perā. ³³Mamīda Jesús p'irrabaiji māik'aapa chi k'ōp'āyoorā k'īra ak'ip'eda, māgaji Pedromaa:

—¡Mi ik'aawaapa āyaa wāji, Satanapa māga jarapida perā! Pia k'īsia—e Ak'ōrepa k'īsia bik'a. Jīp'a k'īsiamaa bida aji, eperāarāpa k'īsiapatak'a.

Sāga nipadai Jesús ome

(Mateo 16.24-28; Lucas 9.23-27)

³⁴Māga bap'eda, Jesupa chi k'ōp'āyoorā t'ī p'e ataji awaraarā ome māik'aapa maaji:

—Eperā mi ome nipa k'inia bi pirā, k'īsiaik'araa bi ichia ne—ināa oo k'inia bidepai. Ichi kuruso āp'aipia bi eperā peenadait'EEK'a. Ooipia bi mia ooparik'a, ma k'aurepa miapiruta pijida piurumaa. ³⁵Eperā piuamaa bi pirā mide ijāapari k'aurepa, māgí piuk'āri atuaiit'ee. Mamīda eperā piuru pirā mide ijāapari k'aurepa, māgí it'aa wāit'ee ichi piuk'āri. ³⁶Ma awara ꞑk'āare piata baima eperāpa ne—ināa pia na p'ek'au eujāde nībi jōmaweda ataru pirā, mamīda piup'eda chok'ai p'irabai—e pirā Ak'ōre eujāde?

³⁷Ichiaba, ꞑk'āata teeima Tachi Ak'ōremaa, tachi piudap'eda chok'ai p'irabaipimerā? Māga p'oyaa ooda—e. ³⁸īrapema eperāarā audú p'ek'au oo k'inia p'anapata mide ijāadak'aa perā. Māirā taide eperā k'īra nejasia bi pirā jarait'ee mide ijāa bi maa—e pirā mi ūraa jarait'ee awaraarāmaa, māgara mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jida k'īra nejasia bait'ee mēreda ait'ee, mi Ak'ōre Waibia k'īra wāreede chek'āri iru angeleerā ome.

9 ¹Jesupa ichiaba māgaji:

—Mia wāarata jararu. Nama p'aniirā ūk'uru piudai naaweda unudait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā biru ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā.

Jesús k'īra awaradaida

(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

²K'āima seismaa Jesús wāji ee it'ia bi nok'ode. Ichi ome ateeji Pedro, Santiago māik'aapa Juan. Mama āra taide Jesús k'īra awaradachi. ³Ichi p'aru t'ō—t'oo īdaadachi pi—ia t'ōdak'a. ⁴Māga nide chi k'ōp'āyoorāpa unujida chonaarāweda p'anapatap'edaarā Elías māik'aapa Moisés pedeemaa p'ani Jesús ome. ⁵Māpai Pedropa māgaji Jesumaa:

—Tachi Jarateepari, ꞑpia bi nama p'anadait'ee pi ome! Oodait'ee te chak'eerā ōpee; aba pi—it'ee, aba Moise—it'ee, chi apema Elia—it'ee.

⁶Pedropa k'īsia—ee māga jaraji, p'era ak'ī nībada perā apemaarā ome. ⁷Māga nide jīrarapa āra aneu cheji. Madeepa Tachi Ak'ōrepa pedeeji:

—Nägida aji, mi Warra k'inia. Ũrítì iru pedee. ⁸Aramata ak'idak'ári, ãchi ik'aawa apida unuda–e paji; Jesús aupaita ãchi ome baji.

⁹Eedeepa cherutade Jesupa' jaraji ãchia unudap'edaa nepirinaadamerã, ichi jai–idaap'eda waya chok'ai p'irabai naaweda. ¹⁰Maperã nepirida–e paji ãchia unudap'edaa. Mamída ãchi pitapai pedee p'anapachida k'asaa jara k'inia bi “jai–idaap'eda waya chok'ai p'irabaiit'ee”. ¹¹Maap'eda Jesumaa iidijida:

—¿Sãap'eda Moisepa p'ãda jarateepataarãpa jarapatama ajida, chonaarãwedapema Elías naapiara cheit'ee Tachi K'aripapari k'ãyaara?

¹²Irua p'anauji:

—Wãarata jara p'ani. Elías naapiara cheit'ee mãik'aapa ne–inaa jõmaweda pia ooit'ee, eperãarãpa auteebaidamerã iru t'ëe cheru. Mamída mia jara bi: Ak'õre Ũraa p'ãdade ichiaba jara bi mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema, miapidait'ee mãik'aapa k'íra unuamaa iru p'anadait'ee. Tachi Ak'õre Ũraa p'ãdade p'ã jëra bik'a ichia oopiit'ee. ¹³Mamída eperã Elías jìak'aa chejipi. Mägí t'íjarapachida Juan Bautista. ãchia oo k'iniata oojida iru ome Ak'õre Ũraa p'ãdade jara bik'a.

Jesupa k'ũtrãa k'ap'iadeepa netuara uchiapida

(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴Jesús, Pedro, Santiago mãik'aapa Juan pachedak'ári apemaarã k'õp'ãyoorã p'anadap'edaamã, unu chejida eperãarã chok'araarãpa wap'ira iru p'ani mãik'aapa Moisepa p'ãda jarateepataarã ùk'uru aupedee jõni ma k'õp'ãyoorã ome. ¹⁵Jesús unudak'ári, ak'itrua para beeji mãik'aapa p'ira wãjida irumaa auteebaide. ¹⁶Mãpai Jesupa iidiji ãchima:

—¿K'ãaredeta aupedee p'anima mi k'õp'ãyoorã ome?

¹⁷Eperãpa p'anauji:

—Tachi Jarateepari, mi warra aneeji pìmaa netuarapa ichiwa iru bairã. ¹⁸Ma netuarapa wawat'i bat'at'aapari eujãde. Maap'eda it'aidee k'õp'ep'ee che nãbeepari, k'ida kierrkierree nãbeepari, ichiaba k'ap'ia ibia nãbeepari. Mia chupiria iidiji pi k'õp'ãyoorãmaa ma netuara uchiapit'aadamerã. Mamída p'oyaada–e paji.

¹⁹Mãpai Jesupa mägaji arii p'anadap'edaarãmaa:

—Aai, eperãarã, ¿at'ãrita mide ijãada–e p'anik'ã? ¡Ijãadak'aarãk'api p'ani! ¿Jõmasaa taarãit'ee parã ome ijãarutamaa? Anéeti ma warra.

²⁰Mãpai aneejida Jesumaa. Mamída netuarapa Jesús unuk'ári, warra wawat'aaji mãik'aapa bat'at'aaji eujãde. It'aideepa k'õp'ep'ee eujãde p'irabai nãbeeji. ²¹Jesupa iidiji ma warra ak'õremaa:

—¿Sãaweda mägá nãbima? aji.

Chi ak'õrepa p'anauji:

v 9.9 Jesús p'ãi k'ãyaara, na versiculode Marcopa p'ãji Eperã Ak'õre Truadepema.

—Ma-ãri weda. ²² At'apai netuarapa bat'at'aapari t'ipítai urua nîbide maa-e pirã toida peet'aait'ee. Mapa p'oyaa ooita bi pirã, tai chupiria k'awáaji mãik'aapa k'aripapáde aji.

²³ Jesupa p'anauji:

—¿K'asaa pi pedee? ¿P'oyaa ooik'ã a bik'ã? ¿Eperãpa mide ijãa bi pirã, mia ne-inaa jõma oopari!

²⁴ Mâpai chi warra ak'õrepa golpe pedeeji:

—Ijãa bida aji. ¿Mi k'aripáji waapiara ijãait'ee!

²⁵ Jesupa unuk'ãri eperãarã seedaruta, mágaji netuaramaa:

—Netuara, ichiwapipari mãik'aapa k'iiri k'ipipari, uchíaji jã warra k'ap'iaideepa mãik'aapa waa iru k'ap'iaide t'iunaapáde aji.

²⁶ Mâpai netuara biadachi mãik'aapa warra golpe wawat'aaji. Maap'eda uchiadachi warra k'ap'iaideepa. Ma warra piudak'a atabaibeeji. Mâpai arii see nîbadaarãpa mágajida:

—Piudachida, ajida.

²⁷ Mamîda Jesupa juade jita atap'eda, p'irabai ataji. Mâpai ma warra k'ap'ia pia beeji.

²⁸ Maap'eda Jesús wãji teedaa chi k'õp'ãyoorã ome. Ituaba bak'ãri, chi k'õp'ãyoorãpa iidijida Jesumaa:

—¿Sãap'eda taipa ma netuara p'oyaa uchiapida-e pajima? ajida.

²⁹ Jesupa p'anauji:

—It'aa t'í bipapai mãgee netuara uchiapiparida aji.

Jesupa waya jarada ichi peedait'ee

(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

³⁰ Mamãik'aapa wãdak'ãri, Galilea eujãde wãyaajida. Mamîda eperãarãmaa k'awapi k'inia-e bada perã, ³¹ Jesupa ne-inaa oo-e paji mama, chi k'õp'ãyoorãmaa jarateemaa bada perã. Mãgapachi:

—Eperãpa mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema, baapiit'ee k'achia beerã juade mãik'aapa ãchia mi peepit'aadait'ee. Mamîda ewari õpeemaa mi waya chok'ai p'irabaiit'ee.

³² Chi k'õp'ãyoorãpa k'awada-e paji sãap'eda irua mãga jaraji. Mamîda waawee p'anajida iididait'ee.

Eperã waibiara bi Tachi Ak'õre k'irapite

(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³ Pachejida Capernaum p'uurude. Teeda p'anide, Jesupa iidiji:

—¿Parã k'ãata pedee che wãjidama aji, ode?

³⁴ Mamîda k'íra nejasiapa k'íup'ee para beeji, ode aupedee che wãdap'edaa perã, ãchidepema k'aita waibiara bi. ³⁵ Jesús su-ak'í beeji mãik'aapa chi k'õp'ãyoorã doce t'í p'e atap'eda, maaji:

—Eperã apemaarã k'ãyaara waibiara pa k'inia bi pirã, ek'ariara baipia bi mãik'aapa t'ãri o-ãa apemaarã k'aripaipia bi.

³⁶Mãpai Jesupa warra chai jua jita atap'eda, ak'i nĩbiji ãchi esajĩak'a. Jira atap'eda, wẽre ataji jarateit'ee mãik'aapa jaraji:

³⁷—Eperãpa mide ijãa bi k'aurepa nãgĩ warra chaik'a auteebairu pirã, mi jida auk'a auteebaipari. Ma awara mi aupai auteebai-e; ichiaba Tachi Ak'õre auteebai bi, iruata mi pẽida perã.

Ak'õrede ijãak'ãri, ne-inaa pia oopari

(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)

³⁸Mãpai Juanpa maaji:

—Tachi Jarateepari, taipa unujida eperãpa pi t'ĩ jarap'eda, netuara uchiapi bi eperãarã k'ap'iaideepa. Mãga unudak'ãri, taipa waa oonaapãde ajida, tachi ome nipak'aa perã.

³⁹Jesupa p'anauji:

—Ichiak'au oopĩti. Eperãpa ne-inaa pia ooru pirã mi t'ide eperãarãpa p'oyaa oodak'aa, mãga oop'eda, pedee k'achia jara-e pai mi ãpĩte. ⁴⁰Tachi ome nipak'aa pijida, tachi eere bida aji. ⁴¹Mia wãarata jararu. Eperãpa parãmaa pania vaso aba pida teeru pirã todamerã, parãpa mi, Cristode ijãapata perã, Tachi Ak'õrepa ma eperãmaa ne-inaa pi-ia teeit'eeda aji.

K'ĩrak'aupai p'ek'au k'achia oodai

(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴²—Mamĩda eperãpa mide ewaa ijãa p'aniĩrãmaa acha bi warra chaik'a, ijãapiamaa bi pirã, piara bak'aji k'ũruma iru otaude jĩ atadap'eda, p'usa jãde bat'at'aadait'ee. ⁴³⁻⁴⁴Pichi juapa ne-inaa ooda k'aurepa pi k'achiade baairu pirã, ma k'achia oo amãaji, pichi jua t'iap'et'aak'ajik'a. Piara bi it'aa wãit'ee jua mosaa, k'ap'ia jõmaweda atuai k'ãyaara t'ipĩtau ichita jẽrajẽraa jira bide. ⁴⁵⁻⁴⁶Ichiaba pichi biĩripa ne-inaa ooda k'aurepa k'achiade baairu pirã, ma k'achia oo amãaji, pichi biĩri t'iap'et'aak'ajik'a. Piara bi Ak'õre ode nik'anik'aa nipait'ee biĩri abapai bik'a, k'ap'ia pia tok'arradee bat'a atapẽi k'ãyaara. ⁴⁷Ichiaba pichi taupa ne-inaa unuda k'aurepa pi k'achiade baairu pirã, ma k'achia oo amãaji pichi tau ãt'ak'ajik'a. Piara bi Tachi Ak'õre ode nipait'ee tau abapai bik'a, tau omeeweda nipai k'ãyaara netuara ode tok'arradee.

⁴⁸'Mama ichita miapiit'ee tachi chiara k'opari k'lipa piuk'aa mãik'aapa tachi k'ap'ia paapari t'ipĩtau k'ĩik'aa bide.' *(Is 66.24)*

⁴⁹—T'ã p'urupata chik'ode mik'iapiamapa. Auk'a Tachi Ak'õrepa ichideerã pia ak'i bapari atuapiamaapa netuara o k'achiade. ⁵⁰Ma awara chik'o warraara bi t'ã ome. Mamĩda t'ã k'iyaa-edaik'ãri, ma chik'o warraa-ee bi. ¿Sãga ma t'ã waya k'iyapiima? Ichiaba tachi t'ãri pia p'anada-e pak'ãri, Tachi Ak'õre k'ĩrapite servi-e p'ani. Mapa óoti Ak'õre Ũraade jara bik'a. Mãgã k'ãiwee p'anadait'ee apemaarã ome.

Jesupa jarateeda miak'ái p'aniirã mia amaanaadamerã

(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

10 ¹Jesús uchiap'eda chi k'öp'äyoorã ome Capernaumdeepa, wäjida Jordán to k'íraik'a eeree, Judea eujãde panarutamaa. Mama p'anide waya Jesús badamã eperãarã cheepurupachida, eperãarãpa oopatap'edaak'a iru wãrumaa. Waya Jesupa jarateemaa beeji naaweda oopatak'a. ²Mãga nide fariseorã ùk'uru irumaa chejida. Moisepa p'ãda merapii jïak'aapa, iidijida:

—¿Imik'írapa ichi wëra amaaipia bik'ã? ajida.

³Irua p'anauji:

—¿K'ãata ùraaji Moisepa?

⁴Jarajida:

—Moisepa ùraajida ajida, wëra amaaruu pírã, mia amaada k'art'a p'ã teeipia bi.^w

⁵Mãpai Jesupa maaji:

—Moisepa mãga jaraji parã judiorã k'íiri k'isua p'anadairã. ⁶Mamïda Tachi Ak'õrepa na eujã ook'ári,

'Ooji imik'íra mãik'aapa wëra.'

(Gn 1.27)

⁷'Mapa imik'írapa atabëit'ee chi ak'õre chi nawe ome, araa

p'anapataadait'ee chi wëra ome. ⁸Mãgã eperã omee weda eperã

apai pik'a p'aneadait'ee.'

(Gn 2.24)

Eperã omé p'ani mïda, jip'a eperã apai pik'a p'aneepata Tachi Ak'õre k'írapite. ⁹Tachi Ak'õrepa mãgã eperãarã omé araa papik'ári, apidaapa amaapidaik'araa bida aji.

¹⁰Ai t'ëepai teeda p'anadak'ári, Jesús ome nipapataarãpa pedee p'aneejida fariseorãpa iididap'edaade. ¹¹Jesupa jaraji:

—Eperãpa chi wëra amaat'aaru pírã, awaraa wëra ataik'araa bi. Mãga ooru pírã, p'ek'au oomaa bi Tachi Ak'õre k'írapite mãik'aapa chi wëra k'írapite, Tachi Ak'õre Ùraa p'ãdade jara bairã wëra iru bak'ári, awaraa ome k'áik'araa bi.

¹²Ichiaba wërãpa chi imik'íra amaat'aaru pírã, awaraa imik'íra ataik'araa bi.

Mãga ooru pírã, auk'a p'ek'au oomaa bi Tachi Ak'õre k'írapite.

Jesupa warrarã bendiciada

(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³Warrarã aneejida Jesumaa iru jua bimerã ãra ïri. Mamïda Jesús k'öp'äyoorãpa ma warrarã aneedap'edaarã itriajida. ¹⁴Jesupa mãga unuk'ári, t'ári ãriidachi chi k'öp'äyoorã ome. Mãpai mãgaji:

—¿Itrianáati! Ichiak'au mimaa warrarã chepíti, Tachi Ak'õrepa ãra jïak'araã biit'ee perã ichi jua ek'ari ichideerã p'aneedamerã. ¹⁵Mia wãarata jararu.

Warra chak'eerãpa waawee—ee ijãapata t'ári o-ïa Tachi Ak'õrede. Auk'a tachi chonaarãpa pida ijãadaipia bi p'aneadait'ee Tachi Ak'õre jua ek'ari ichideerã ome.

^w 10.4 Dt 24.1-4.

¹⁶Warra chak'eerã jira atap'eda, ichi jua ãra ïri bi wãpachi mãik'aapa bendicia wãpachi.

Eperã p'arat'ara bi Jesús ome pedeeda

(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷Jesús wãit'ee arude, eperã p'ira chep'eda, iru k'irapite bedabaidachi mãik'aapa mägaji:

—Tachi Jarateepari t'ãri pia, ¿k'ãata mia oopia bima aji, it'aa wãit'ee?

¹⁸Jesupa p'anauji:

—¿Sãap'eda mimaa t'ãri pia bida a bima? aji. T'ãri pia apaita bi; mägí Tachi Ak'õre. ¹⁹Pia k'awa bi Tachi Ak'õrepa Moisémaa ùraa p'ãpida:

‘Eperã peenãaji; miak'ãi bi pirã, awaraarã ome k'ainãaji;
nechianãaji; seewa jaranãaji chãara k'achiade baapiit'ee; ichiaba
chãara k'ùranãaji; pichi ak'õre mãik'aapa pichi nawe k'inia iru
baparíji mãik'aapa ãra pedee ùriparíji.’^x *(Ex 20.12-16)*

²⁰Mãpai ma eperãpa maaji:

—Tachi Jarateepari, mia ma jõma ooparida aji, k'ùtrãa weda.

²¹Jesupa irumaa k'inia ak'íji mãik'aapa mägaji:

—Ne–inaa aba waide oo–e bi. Pichi net'aa jõmaweda netok'oonãji mãik'aapa chupiria beerãmaa ma p'arat'a téeji. Mãga ooru pirã, ne–inaa pipiara iru bait'ee Tachi Ak'õre eujãde. Mãga oop'eda, mi ome nipa chéji.

²²Ma eperãpa mãga ùrik'ãri, k'isia paraadachi mãik'aapa k'ira pia–ee wãji, p'arat'a audú k'inia bada perã.

²³Jesupa ichi ik'aawa p'anadap'edaarãmaa ak'ip'eda, mägaji chi k'õp'ãyoorãmaa:

—¿Chaaree bait'ee p'arat'ara beerã p'anedait'ee Tachi Ak'õre jua ek'ari ichideerã ome!

²⁴Jesús k'õp'ãyoorã ak'itrua para beeji mãga ùridak'ãri. Mãpai waya Jesupa maaji:

—Aai, warrarã, ¿chaaree bi p'arat'ara bi beeit'ee Tachi Ak'õre jua ek'ari ichideerã ome! ²⁵Chaareera bida aji, p'arat'ara bi beeit'ee Tachi Ak'õre jua ek'ari, camello aguja taude wãyaa k'ãyaara.

²⁶Chi k'õp'ãyoorãpa mãga ùridak'ãri, waapiara p'era pik'a para beeji mãik'aapa ãchi pitapai iidí para beeji:

—Mãgara, ¿k'aita p'oyaa it'aa wãyama? ajida.

²⁷Jesupa ãchimaa ak'íji mãik'aapa p'anauji:

—Eperãrãpa p'oyaa ooda–e, audú chaaree bairã. Mamída Tachi Ak'õre–it'ee ne–inaa chaaree wẽ–eda aji.

²⁸Mãpai Pedropa mägaji:

—Tai net'aa jõmaweda atabëjjida pi ome nipapataadait'ee.

^x 10.19 Dt 5.16-20.

²⁹ Jesupa maaji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa atabëjjida pāchi te, ïpema, ïpewēra, nawe, ak'ōre, warrarā māik'aapa eujā, mi k'aurepa māik'aapa mia pedee pia jaratee bi k'aurepa. ³⁰Mamīda net'aa atabëidap'edaarāpa ma k'āyaara na p'ek'au eujāde p'ani misa, na ne–inaa atada cien audú atadait'ee: te, ïpemaarā, ïpewēraarā, naweerā, warrarā māik'aapa eujā, chíarapa āra miapi iru p'ani jida mi k'aurepa. Ma awara piuk'āri, ichita chok'ai bapariit'ee Tachi Ak'ōre ome. ³¹Mamīda ïrapema waibiara p'aniirā eperāarā k'irapite, ek'ariara p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'irapite. Jōdee ek'ariara p'aniirā eperāarā k'irapite waibiara p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'irapite.^y

Jesupa jarada õpee jarada ichi peedait'ee

(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Ai t'ēpai Jesús apemaarā naa wāji Jerusalendee. Chi k'õp'āyoorā p'era pik'a iru t'ēe wājida. Awaraarā ichiaba iru t'ēe waaweede wājida. Māpai Jesupa waya chi k'õp'āyoorā doce awara āi t'ĩ p'e ataji māik'aapa nepiriji ichi p'asait'ee bi:

³³—Tachi wāruta Jerusalendee. Mama mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, jita atadait'ee māik'aapa ateedait'ee p'aareerā poroorāmaa māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāmaa. Āchia iididait'ee k'īra tewaraarāmaa mi peet'aadamerā. ³⁴Mi oo iru p'anadait'ee; k'īramaa idudait'ee; soopa widait'ee māik'aapa peet'aadait'ee. Mamīda ewari õpeemaa mi waya chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

Santiago Juan ome chupiría iididap'edaa

(Mateo 20.20-28)

³⁵ Zebedeo warrarā, Santiago māik'aapa Juan, Jesús k'ait'a chejida māik'aapa mājajida:

—Tachi Jarateepari, taipa ne–inaa audú k'inia p'ani. Mapa chupiría iidi p'ani māga oomerā.

³⁶ Irua iidiji:

—¿K'āata k'inia p'anima aji, mia oomerā parā ome?

³⁷ Mājajida:

—Pi truade jōmaarā poro waibia pak'āri, tai auk'a poro waibiarā pi ek'ari p'anee k'inia p'ani; aba su–ak'i beei pi juaraare, apema pi juabi eere.

³⁸ Māpai Jesupa p'anauji:

—Parāpa wāara k'awada–e p'ani k'āata iidi p'ani. ¿Parāpa ne–inaa k'achia choodaik'ā aji, mia chooit'ee bik'a? Maap'eda ¿parā piu k'iniadaik'ā aji, mi piut'ee bik'a?

^y 10.31 Griego pedeede: *Mamīda ĩrā chi naa p'aniirā t'ēe p'anedait'ee; jōdee ĩrā chi t'ēe p'aniirā naapiara p'anadait'ee.*

³⁹Āchia p'anaujida:

—¡P'oyaadaipi!

Jesupa maaji:

—Parāpa ne–inaa k'achia choodait'eeda aji, mia chooit'ee bik'a. Ma awara piudait'ee mi piut'ee bik'a. ⁴⁰Mamīda mia p'oyaa jara–e k'airāta mi juaraare wa juabi eere su–ak'i p'aneedait'ee. Tachi Ak'ōrepapai māga jarai.

⁴¹Apemaarā diez k'ōp'āyoorāpa ūridak'āri Santiago Juan ome iididap'edaa, k'īraudachida āchi ome. ⁴²Mapa Jesupa t'ī p'e ataji māik'aapa maaji:

—Parāpa k'awa p'ani ijāadak'aa beerā poro waibiarāpa āchia oo k'iniata oopipata eperāarāmaa. Waaweepa āchi jua ek'ari p'anīrāpa oopata āchia jara p'anik'a. ⁴³Mamīda parāpa oodaik'araa bi ma poro waibiarāpa oopatak'a. Ma k'āyaara ijāapataarā t'āide chi waibiara pa k'inia bīpa apemaarā chupīria k'awaaipia bi māik'aapa k'aripaipia bi. ⁴⁴Pia jarait'eera, parādepema aba poro waibia pa k'inia bi pīrā, awaraarā k'aripaipia bi, esclavopa chipari k'aripaparik'a. ⁴⁵Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema mīda, na p'ek'au eujāde che–e paji eperāarāpa mi jīia iadamerā. Jīp'a cheji eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Piut'ee eperāarā chok'ara uchiadamerā p'ek'au k'achia jua ek'ariipa.

Jesupa tau p'āriu bada Bartimeo jīpada

(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶Jesús wāyaa wāk'āri Jericó p'uurude chi k'ōp'āyoorā ome, eperāarā chok'ara auk'a chejida āra ome. Ma p'uurudeepa uchia wādade, o bi ik'aawa eperā tau p'āriu bi su–ak'i baji p'arat'a iidimaa. Ma eperā t'ījarapachida Bartimeo.^z Māgí Timeo warra paji. ⁴⁷Ūrik'āri Jesús Nazaretdepema ichi ik'aawa wāyaa wā, ma tau p'āriu bīpa golpe biamaa beji:

—¡Jesús! ¡Rey David Warra,^a mi chupīria k'awáaji!

⁴⁸Ma ode p'anadap'edaarāpa itriat'aapachida k'īup'ee beemerā. Mamīda waapiara biapachi:

—¡Rey David Warra, mi chupīria k'awáaji!

⁴⁹Māpai Jesús ak'inī beji māik'aapa māgaji:

—T'ī atanáti.

Māpai t'ī atanajida tau p'āriu bi:

—Isapai, p'irabáiji. Pi t'ī bīpī. ¡Waaweenáaji!

⁵⁰Māpai chi poroba āyaa bat'at'aap'eda, p'inajīti bainī beji māik'aapa Jesumaa cheji. ⁵¹Māpai Jesupa iidiji:

^z 10.46 Bar jara k'inia bi warra. Mapa Bartimeo jara k'inia bi: Timeo Warra. ^a 10.47 Jesús t'ījarapachida David Warra, iru uchiada perā chonaarāwedapema Rey Daviddeepa māik'aapa Mesías pada perā.

—¿K'áata k'inia bima aji, mia oomerã pi ome?

Tau p'ãriu bipa p'anauji:

—Jesús, Tachi Waibia, michi taupa pia unu k'inia bida aji.

⁵² Jesupa mägaji:

—Jipajipi mide ijáada perã. Wãipia bida aji.

Aweda tau p'ãriu badapa pia unuji mãik'aapa Jesús t'ëe wãji ode.

Jesús Jerusalén p'uuru

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

11 ¹ Jesús Jerusalén p'uuru k'ait'a wãk'ãri, Olivo Ee k'irapite panaji chi k'öp'ãyoorã ome. Mama p'ani Betfagé mãik'aapa Betania p'uuru. Jesupa chi k'öp'ãyoorã omé naa pëik'ãri, mägaji:

²—Wãti ara bi p'uuru tachi k'irapite bima. Ará panadak'ãri, ununadait'ee burro jĩ bainĩ bi, waide apida batauda—e p'ani iru ñi.

Ëra atãti mãik'aapa anéeti. ³ Apidaapa iidiruta pirã, k'ãare—it'ee ëramaa p'ani, jarãti: “Tachi Waibiapa arak'atia atee k'inia bi. Waya tee chedait'ee pi.”

⁴ Chi k'öp'ãyoorã wãdak'ãri, ununajida burro jĩ bainĩ bi o bi ik'aawa te auk'idaa. Mãpai ëra atajida.

⁵ Mamida arii p'anadap'edaarãpa iidijida:

—¿K'áata oomaa p'anima parãpa? ¿K'ãare—it'ee ëra ataruta jã burro?

⁶ Mãpai Jesupa jaradak'a p'anaudak'ãri, ichiak'au pëijida.

⁷ Burro ateedap'eda Jesumaa, ãchi ñripema p'aru jipatap'edaa ata bijida ai ñi mãik'aapa Jesús batauji. ^b ⁸ Jesús mägã wãyaa wãk'ãri, chok'araarãpa ãchi p'aru t'õ jëra bijida o jãde Jesús k'irapite; ichiaba ùk'uruurãpa t'õ jëra bijida k'iru t'iap'edap'edaa, ãchi rey pai jãak'aapa. ⁹ Jesús naa wãdap'edaarãpa mãik'aapa t'ëe che wãdap'edaarãpa o—ia biapachida:

—¡Hosana!^c ¡K'ĩra wãree! ¡Tachi Ak'õrepa pia ak'i bapari ichia pëida ichi pari nipamerã na eujãde! ¡K'ĩra wãree Ak'õre eujãde, Tachi K'aripapari cheru perã! (Sal 118.25-26)

¹⁰ ¡Tachi Ak'õrepa pia ak'i bapariit'ee ichia rey pëida! ¡David tachi rey padak'a waya rey iru p'anadait'ee! Tachi Ak'õrepa nãgĩ auk'a pia ak'i bapariit'ee. ¡Hosana! ¡K'ĩra wãree Ak'õre eujãde, Tachi K'aripapari cheru perã!

¹¹ Jesús Jerusalende pachek'ãri, wãji Ak'õre te waibiadee. Aide eperãarãpa oo para bi unup'eda, waya wãji Betania p'uurudee chi k'öp'ãyoorã ome, k'ewara bada perã.

^b 11.7 Ez 9.9. Eperãarã ùk'uruurãpa k'ĩsiapata rey waibia chek'ãri burro ñi, jara k'inia bi iru jua ek'ari p'anirã t'ãri pia ak'ipariit'ee. ^c 11.9 Hosana jara k'inia bi ¡Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari!.

Jesupa higuera biirima*a* ij*ä*ti pedeeda
(*Mateo 21.18-19*)

¹² Ai norema, Betania p'uurudeepa uchiadak'l^äri, Jesús jarrapisia nⁱbeeji. ¹³ T'imiiipa unuji higuera biiri bainⁱ bi k'iru paraa. M^äpai araa ak'inaji chau bi j*ä*k'aapa. Mamⁱda chau—ee baji. Chi k'iru aupaita unuji, chaujara—e pada per^ä.^d ¹⁴ M^äpai ma higuera biirima*a* m^ägaji:
—j*ä*Pi waa chauk'aa pait'eeda! aji.
Chi k'öp'^äyooräpa irua jarada ürijida.

Jesupa ne—inaa netopataar^ä j^ärek'ooda Ak'ö*re* te waibiadeepa
(*Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22*)

¹⁵ Ai norema waya Jerusalende pachedak'l^äri, Jesús Ak'ö*re* te waibiade t'üuji m^äik'aapa net'aa netopataar^ä taawaa j^ärek'ooji. P'arat'a tau t'erabaipataar^ä mesa sia bat'ak'oo w^äji, paloma netopataar^ä banco paara. ¹⁶ Ak'ö*re* te waibiadee w^äyaapik'aa paji net'aa aterutaar^ä. ¹⁷ M^äpai jarateemaa beej*i*:
—Tachi Ak'ö*re* Üraa p'^ä j^ära bide jara bi:
'Mi te it'aa t'ⁱpata teda apataadait'ee, jöma na eujädepemaar^ä—it'ee.'

(Is 56.7)

'Mamⁱda paräpa nechiapataar^ä ték'ata oo iru p'ani.' *(Jer 7.11)*

¹⁸ M^äga üridak'l^äri, p'aareer^ä poroor^ä Moisepa p'^äda jarateepataar^ä ome k'ⁱsia p'aneejida Jesús peepit'aadait'ee. Iru waawee p'anajida, eper^äaräpa ak'ⁱtrua para bada per^ä irua jaratee bi k'aurepa. ¹⁹ K'ewaraa Jesús chi k'öp'^äyoor^ä ome uchijida p'uurudeepa.

Higuera biiri p'oodarida
(*Mateo 21.20-22*)

²⁰ Ai norema tap'eda waya Jesús chi k'öp'^äyoor^ä ome w^äyaajida higuera biiri badamⁱ. Unujida chi k'arra jö*m*weda p'oo ak'inⁱ bi. ²¹ M^äpai Pedropa k'iräpaji Jesupa jarada m^äik'aapa jaraji Jesumaa:
—j*ä*Tachi Jarateepari, ak'ⁱj*i*! Pia higuera biirima*a* ij*ä*ti pedeeda p'oodachida aji.

²² Jesupa p'anauji:

—Ij^äapatáati Tachi Ak'ö*re*de. ²³ Mia w^äarata jararu. Eper^ä w^äara Tachi Ak'ö*re*de ij^äa bi p*ir*^ä, iidiiipa bi ne—inaa oomer^ä, ichi t'^äridepai k'ⁱsia—ee: “¿Ooik'^ä wa oo—e pai?” M^ägá Tachi Ak'ö*re*pa irua jaradak'a ooit'ee. Jararu p*ir*^ä eemaa: “J^äm^äik'aapa ^äyaa w^äji m^äik'aapa p'usa j^äde baaináji,” Tachi Ak'ö*re*pa m^äga ooit'ee. ²⁴ M^ägá it'aa iididak'l^äri, naapiara ij^äti Tachi Ak'ö*re*pa ooru paräpa k'iniata, p^ächi t'^äri auk'a p'ani per^ä iru ome. M^ägá p'anadair^ä irua ooit'ee paräpa it'aa iididap'edaa. ²⁵ Par^ä

^d 11.13 Mamⁱda, ma atanede higoj^ö chik'aa aba—abaa chau*pari*.

it'aa t'ĩdak'ãri, k'ĩsianáati apemapa k'achia ooda parãmaa. It'aa t'ĩdai naaweda, iru chupiria k'awáati mãik'aapa perdonáati irua k'achia ooda. Mãga ooruta pirã, Tachi Ak'õre it'ari bipa perdonait'ee parãpa p'ek'au k'achia oopata. ²⁶ [Mamĩda awaraarãpa k'achia oodap'edaa parãmaa perdonada–e pirã, mãgara Tachi Ak'õrepa ichiaba perdonaa–e parãpa ne–inaa k'achia oopata.]

Tachi Ak'õrepa Jesús pëida
(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷Ma t'ẽepai waya chejida Jerusalendee. Jesús Tachi Ak'õre te waibiade ni misa, irumaa chejida p'aareerã poroorã, Moisepa p'ãda jarateepataarã mãik'aapa judiorã poro waibiarã. ²⁸Iidijida:

—¿Tachi Ak'õrepa tai biji–ek'ã ichi te waibia ak'idamerã? ¿K'aipa pĩmaa nãga oopi bĩma? ajida.

²⁹⁻³⁰Jesupa p'anauji:

—Mia pida parãmaa iidit'ee: ¿K'aipa pëijima aji, Juan Bautistapa poro choo chemerã; Tachi Ak'õrepa maa–e pirã eperãarãpa? P'anauruta pirã, mia pida ichiaba jarait'ee k'ai juapa mia nãgĩ ne–inaa oo bi. P'anaudapãde aji.

³¹Mãpai ãchi pitapai pedee para beejĩ:

—Tachi Ak'õrepa pëidada aruta pirã, irua iidit'ee: “Mãgara, ¿sãap'eda Juan ũraa ijãada–e pajima?” Mapa mãga p'oyaa jarada–e. ³²Ma awara ¿tachia sãga jaradaima eperãarãpa Juan pëidap'edaa? Mãga jararuta pirã eperãarã k'ĩraudaridait'ee tachi ome.

Ãchia waawee p'anapachida k'awa p'anadap'edaa perã jõmaarãpa ijãa p'anapachida Juan Tachi Ak'õre pedee jarapari paji. ³³Mapa p'anaujida:

—K'awada–e p'anida ajida, k'aipa Juan pëiji.

Mãpai Jesupa mãgaji:

—Mãgara mia pida jara–eda aji, k'aipa mĩmaa nãga oopi bi.

Mimiapataarã k'achia beerãde nepirida

(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

12 ¹Jesupa nepirĩmaa beejĩ ãchĩmaa:

—Eperãpa uva euji uuji mãik'aapa t'iak'auk'ooji. Ichiaba bõgo mãudee ooji uva piart'idait'ee.^e Ma awara te it'ia ooji ma irĩpa ak'idait'ee. Mãga oop'eda, ne–uu euji ak'ipataarã jĩrĩji mimiadamerã ichi–it'ee. Maap'eda awara ãyaa wãji. ²T'ẽepai uva oropata ewari pak'ãri, ma euji chiparipa ichi mimiapari pëiji mimiapataarãmaa iidinamerã ichi eere bee bi chauda tee pëidamerã. ³Mamĩda ãchia iru jita atadak'ãri, sĩk'oojida maap'eda jua arajãa pëit'ajida chiparĩmaa. ⁴Mãpai chi euji chiparipa

^e 12.1 Is 5.1-2.

waya awaraa mimiapari pëiji. Mamīda māgí poro k'ōop'et'aaajida māk'aapa waajarak'oojida. ⁵Pëiji awaraa mimiapari; māgí peet'aaajida. Māpai awaraarā chok'ara pëiji. Māgīrādepema ūk'uru wik'oojida, apemaarā peek'oojida.

⁶Mamīda at'āri ichi ome iru baji ichi warra k'inia iru bada. K'isijaji: “Mi mimiapataarā ome k'achia oojida. Mamīda acha bi mi warra perā, waawedait'ee. Mapa mia iru pëiit'ee.” ⁷T'imí weda iru warra unudak'āri, ma mimiapataarā pedee para beeji: “Jāgipa ichi ak'ōre net'aa jōmaweda atait'ee chi ak'ōre piuk'āri. Peet'aadāma ajida, tachi eujā chiparik'a p'anedait'ee.” ⁸Māpai iru pachek'āri, jita atajida māk'aapa peet'aaajida. Maap'eda chi k'ap'ia ma uva eujādeepa bat'at'aaanajida. Māgapai paji.

⁹Mamīda, ma nepiri aupak'āri, iidiji:

—¡K'isiatí! ¿K'āata ooit'ee chiparipa? Mia jarait'ee. Wāk'āri, ma eujā ak'ipataarā peek'oonait'ee māk'aapa awaraa mimiapataarā jirinait'ee chi ne—uu eujā ak'ipataadamerā.

¹⁰¿Parāpa Ak'ōre Ūraa p'āda leeda—e p'anik'ā?

“Te oopataarāpa māu k'iniada—e padap'edaa pipiara padachi. ¹¹Tachi Ak'ōrepa māga ooji, tachia unudamerā māk'aapa ak'itrua para beemerā.”

(*Sal 118.22-23*)

Māgara k'isidapáde aji, pia k'awaadait'ee mia jarateeda.

¹²Māpai judiorā poroorāpa Jesús jita atapidait'ee paji, k'awadap'edaa perā irua āchideta pedee baji. Mamīda eperāarā chok'ara paraaji Jesús eere. Ma k'aurepa waawee p'anajida jitapidait'ee. Mapa ichiak'au atabëijida; maap'eda wājida.

P'arat'a p'aapatap'edaa reymaa impuesto—it'ee

(*Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26*)

¹³T'ēepai waya judiorā poroorāpa pëijida fariseorā māk'aapa Rey Herodes^f eere p'anadap'edaarā Jesús imiateedamerā māk'aapa peepit'aadamerā. ¹⁴Wājida māk'aapa iidijida:

—Tachi Jarateepari, taipa k'awa p'ani pia wāarata jarapari. Ma awara pariatua ijāak'aa awaraarā k'isiadeepa jara p'ani. Ichiaba pia auk'a jarateepari eperāarā waibiarāmaa māk'aapa chi chupiria beerāmaa. Pia jarateepari tachi p'anapataadamerā Ak'ōrepa k'inia bik'a. Maperā taipa iidi k'inia p'ani: ¿Pia bik'ā tachia impuesto p'aadait'ee Cesarmaa? ¿P'aadaipia bik'ā irua jara bik'a wa p'aadaik'araa bi?

¹⁵Mamīda Jesupa k'awaji āchia Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata mīda, wāara ijāadadak'aa. Maperā māgaji:

—¿Sāap'eda mi k'ūra k'inia p'anima? aji. Denario p'arat'a tau anéti mia ak'iit'ee.

^f **12.13** *Rey Herodes* judío—e paji. Roma eujādepema reypa ichi chok'a pëiji jāpema poro waibia pait'ee.

¹⁶ Jesupa p'arat'a tau ak'ik'ári, iidiji:

—¿K'ai k'írata nade bi, mǎik'aapa k'ai t'íta p'ã bima? aji.

P'anaujida:

—César k'íra mǎik'aapa ichi t'íta p'ã bida ajida.

¹⁷ Mǎpai Jesupa mǎgaji:

—Mǎgara téeti Cesarmaa irua net'aa iidipari, mǎik'aapa téeti Tachi Ak'õremaa irua iidipari.

Iru pedee úridak'ári, ak'ítua para beejí.

Iiidap'edaa piudap'edaarǎ chok'ai p'irabaipatade

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Mǎpai saduceorǎ úk'uru wǎjida Jesumaa ne–inaa iidide iru k'úradaít'ee. Mǎirǎpa jarateepata piudap'edaarǎ chok'ai p'irabaidak'aa. Maperǎ iidijida:

¹⁹—Tachi Jarateepari, Moisepa nǎga p'ã bëiji tachi–it'ee: Eperǎ miak'ái bi warra wêe piuru pirǎ, chi ípemapa iru wêra ataipia bi mǎik'aapa ai ome warra ooipia bi chi ípema piuda k'ap'ia pari.[§] ²⁰ Mapa ¿pia k'áata k'ísia bi nǎgide? Ípemaarǎ siete p'anajida. Chi naapema miak'áiji. Mamída warra wêe piuji. ²¹ Mǎpai araarepema ípema miak'áiji ma p'êtrǎa ome. Mamída ichiaba warra wêe piuji. Ichiaba mǎga p'asaji chi araarepema ípemaarǎ ome. ²² Jómaweda miak'áijida mída ma wêra ome, warra ooda–e paji. Maap'eda ichiaba ma wêra piuji. ²³ Mǎpai wǎara pirǎ piudap'edaarǎ chok'ai p'irabaipata, waya chok'ai p'aneeruta ewate, ¿k'ai wêra pait'eema ajida, jómaweda iru ome miak'ái p'anadap'edaa perǎ?

²⁴ Jesupa p'anauji:

—Ak'õre Úraa pia k'awada–e p'anadairǎ, parǎpa awara k'ísia iru p'ani. Ichiaba k'awada–e Tachi Ak'õrepa ne–inaa jómaweda oopari. ²⁵ Eperǎarǎ piudap'eda chok'ai p'irabaidak'ári, imik'íraarǎ wêraarǎ ome waa miak'áida–e pait'ee. Angeleerǎ ichi truade p'aniirǎk'apí p'anadait'ee. ²⁶ Ma awara parǎpa k'achia k'ísia p'anapata jaradak'ári piudap'edaarǎ chok'ai p'irabaidak'aa. ¿Waide parǎpa Ak'õre Úraade pia k'ísiada–e p'anik'á? Abraham, Isaac mǎik'aapa Jacob jai–idaajida mída, Tachi Ak'õrepa maaji Moisemaa pak'uru jep'eda urua jira bideepa t'ípítauk'a:

‘Mí pí chonaarǎ Ak'õre Waibia; Abraham, Isaac, Jacob ijǎadap'edaa Ak'õre Waibia.’

(Ex 3.6)

²⁷ Jara–e paji: “Mí ǎra Ak'õre paji.” Mapa Tachi Ak'õredeerǎ jai–idaajida mída, at'ári chok'ai p'ani. ¡Iru piu beerǎ Ak'õre–epi! Ma k'áyaara iru chok'ai beerǎ Ak'õrepi. Maperǎ parǎpa ne–inaa awaraata k'ísia p'ani, Tachi Ak'õrepa jarada k'áyaara.

§ 12.19 Dt 25.5-10.

Tachi Ak'õre Ūraa waibiara bi
(Mateo 22.34-40)

²⁸Māgá pedee jõni misa, cheji Moisepa p'āda jarateepari. Āchi pedee ūrii beejii. Jesupa apemaarāpa iididap'edaa pia p'anauk'āri, māgí jarateeparipa iidiji:
—Tachi Ak'õre Ūraa jõmaweda p'ādadepema, ¿chisāgita waibiara bima aji, apemaarā k'āyaara?

²⁹Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'õre Ūraa waibiara bide jara bi:

‘Ūrítii Israel pidaarā. Tachi Ak'õre Waibia apaita bi. Tachi Ak'õre awara wē–e. ³⁰Tachi Ak'õre Waibia wāara k'inia iru baparíji pichi t'āriipa māik'aapa ne–inaa jõmaa k'āyaara iru k'inia iru baparíji. Ewari chaa k'ísiaji t'āriipa irude. T'āri o–ia oopariíji irua jara bik'a.’ (Dt 6.4-5)

³¹Araare jara bi:

‘Awaraarā k'inia iru baparíji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.’ (Lv 19.18)
Ak'õre Ūraa waibiara wē–eda aji, māgí omé jara aupada k'āyaara.

³²Māpai Moisepa p'āda jarateeparipa māgaji:

—Pia bi, Jesús. Wāarapi pia jara bi:

‘Tachi Ak'õre Waibia abapai bi. Awaraa wē–e iruk'a. ³³Tachi Ak'õre wāara k'inia iru baipia bi t'āriipa. Iru k'inia iru baipia bi ne–inaa jõma iru bi k'āyaara. Ewari chaa k'ísiaipia bi t'āriipa irude māik'aapa irua jara bik'a oopia bi t'āri o–ia.’ (Dt 6.4-5)

‘Ichiaba awaraarā k'inia iru baparíji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.’ (Lv 19.18)

Māgata oodaipia bi awaraa ne–inaa oodai k'āyaara; net'atau bida altarde wa ne–animal peeda altarde paadai k'āyaara Ak'õre–it'ee.

³⁴Māgá Moisepa p'āda jarateeparipa pia p'anauru ūrik'āri, Jesupa maaji:

—Pia Ak'õre Ūraade ewaa ijāa wāda aji, Ak'õrepa k'inia bik'a ichi jua ek'ari o–ia nipamerā iru ode.^h

Maadamāiipa waawee p'aneejida waa iididait'ee.

Tachi K'aripapari waibiara bi Rey David k'āyaara
(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵Jesupa jarateemaa bide Ak'õre te waibia āuk'idaa, iidiji:

—¿K'āata jara k'inia p'ani Moisepa p'āda jarateepataarāpa jaradak'āri Mesías David ēreerādeepa uchiat'ee? ¿David poro waibiara bi–ek'lā, iru ēreerādeepa uchiat'ee bi k'āyaara? ³⁶¡Pia k'ísiatii! Tachi Ak'õre Jaurepa p'āpiji Rey David ēreerādeepa uchiat'ee badade:

^h 12.34 Griego pedeede: *Pi mak'iara t'imia–e bida aji, Ak'õre truadeepa.*

‘Tachi Ak’õrepa jaraji Tachi Waibiamaa: “Pi mi ome auk'a waibia bairã, su–ak'i beepáde aji, mi juaraare, mia pi k'íra unuamaa iru p'anapataarã p'oyaaru misa.”ⁱ (Sal 110.1)

³⁷Davidpa ichi èreerádeepa uchiait'ee bimaa t'íjaraji “Tachi Waibia”. ¿Mapa k'awada–ek'ã aji, Mesías waibiara bi chonaarãwedapema Rey David k'áyaara?

Eperãarã chok'ara mama p'anadap'edaarãpa Jesús pedee úridak'ári, o–iãdachida.

Jesupa jarada k'írak'aupai Moisepa p'ãda jarateepataarã ome
(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

³⁸Jesupa jaratee bi misa, mägaji:

—K'írak'aupai p'anapataadai Moisepa p'ãda jarateepataarãk'a. Áchi audua p'anadairã, p'aru teesoo jii awaa p'anapata mãik'aapa k'inia p'anapata jõmaarãpa áchimaa saludaadamerã plaza bee chaa, tachi poro waibiarã ome oopatak'a. ³⁹Ichiaba su–ak'i p'aneepata su–ak'i beepari pipiara bide Tachi Ak'õre Úraa jarateepata tede mãik'aapa nek'odak'ári, chi su–ak'i beepari pipiara bide su–ak'i p'aneepata. ⁴⁰Ma awara, p'êtrãa chupiria beerã te jari atapata mãik'aapa seewata taarã it'aa t'ípata eperãarã k'írapite. Tachi Ak'õre ewari waibia ewate ichia áchi audupiara miapiit'ee.

P'êtrãa chupiria k'iripa p'arat'a tau teeda Tachi Ak'õremaa
(Lucas 21.1-4)

⁴¹Ewari aba Jesús su–ak'i baji primisia p'arat'a p'epata k'ait'a, ak'ímaa eperãarãpa eda ata bidak'ári. P'arat'ara beerãpa waibia ata bi chepachida. ⁴²Mãga nide p'êtrãa chupiria k'iri pacheji. Ata bi cheji p'arat'a tau omé cobrede. Mägí p'arat'a tau mak'íara ípia–e paji. ⁴³Mãga unuk'ári, Jesupa chi k'õp'ãyoorãmaa maaji:

—Mia wãarata jararu. Tachi Ak'õre k'írapite na p'êtrãapa primisia waibiara teejida aji, apemaarã k'áyaara. ⁴⁴Jõmaarãpa tee p'ani áchi p'arat'a waibia iru p'anadap'edaadepema beeda. Jõdee na p'êtrãa, chupiria k'iri mĩda, ichia iru k'erada jõmaweda teeji Tachi Ak'õremaa. Teejida aji, chi p'arat'a iru bada paara chik'o netoit'ee.

Jesupa jarada Tachi Ak'õre te waibia t'eedariit'ee
(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

13 ¹Jesús uchiak'ári Tachi Ak'õre te waibiadeepa chi k'õp'ãyoorã ome, abaapa maaji:

—¿Tachi Jarateepari, ak'íji, acha bi mãu ta–pia p'ani mãik'aapa Tachi Ak'õre te waibia pi–ia oo k'obi!

ⁱ 12.36 Griego pedeede: *Pichi biiri ek'ari biru misa.*

²Jesupa maaji:

—Wāara, acha p'ani te pi-ia p'ani. Mamīda ewari cherude māu apida bee-e pait'ee awaraa māu ĩri. Na jōmaweda t'eeek'oo chedait'ee.

Na p'ek'au eujā jōi naaweda, eperāarā miadait'ee

(Mateo 24.3-14; Lucas 17.22-24; 21.7-24)

³T'ēepai wājida Olivo Eedee; Ak'ōre te waibia k'īrapite beepari. Jesús ituaba su-ak'i beek'āri, Pedro, Santiago, Juan māik'aapa Andrés iru k'ait'a wājida māik'aapa iidijida:

⁴—¿Sāapai p'asait'ee pia jarada Ak'ōre te waibiade? ¿Sāga taipa k'awadayama ajida, ma ewari k'ait'a pak'āri p'asait'ee pia jaradak'a?

⁵Jesupa p'anauji:

—Tauk'a nipapatāati apidaamaa k'ūrapiamaa. ⁶Mi jīak'a chok'ara chedait'ee. Seewata jaradait'ee: “Mita Ak'ōre Warra, Tachi Ak'ōrepa pēida.” Māga jara p'anipa eperāarā chok'ara k'ūradait'ee.

⁷Parāpa ūridak'āri nama māik'aapa awara āi jura chōo jōni, p'eranáati. Ichita māga p'asait'ee. Mamīda at'āri na p'ek'au eujā jō-e pait'ee. ⁸Ai naaweda eperāarā awaraarā ome chōodait'ee. Jarra oodait'ee māik'aapa awērachai wāyaapariit'ee eujā awara-awaraade. Mamīda māga p'asak'āri, ewaapi na p'ek'au eujādepemaarā miamaa p'aneedait'ee.

⁹¡Tauk'a nipapatāati! Mi k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa parā atapidait'ee judiorā poroorāmaa, mide ijāapata k'aurepa. P'ua oodait'ee Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. Ateedait'ee āchi poro waibiarāmaa māik'aapa āchi reyrāmaa. Māirā k'īrapite parāpa jaradai Tachi Ak'ōrepa ooda parā-it'ee mi k'ap'ia pari. ¹⁰Mamīda na eujā jōi naaweda, Ak'ōrepa ooda eperāarā k'aripait'ee ichita nepiridait'ee eperāarāmaa awara āi t'imí na eujāde. ¹¹Mi k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa parā charraarā k'īrapite ateedak'āri, k'īsianāati k'āata jaradai. Maapai jarapatāati Ak'ōrepa jarapi bik'a. Ak'ōre Jaurepata k'awapipariit'ee k'āata jaradai.

¹²Maapai ipemaarāpa peepidait'ee āchi ipemaarā. Ak'ōreerāpa peepidait'ee āchi warrarā. Ichiaba warrarā k'īraudaridait'ee āchi ak'ōreerā ome peepirutamaa. ¹³Jōmaarāpa parā k'īra unuamaa iru p'anapataadait'ee mide ijāapata k'aurepa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'aripait'ee atuanaadamerā k'īra jīp'a nipapataarā Ak'ōre ode jai-idaarutamaa.

Ak'ōre ewari waibia ewate jarada

(Mateo 24.15-28; Lucas 21.20-24)

¹⁴—Ewari cherude abaapa ne-inaa audú k'achia ooit'ee Tachi Ak'ōre te waibia edupiara bi quartode ichi baik'araa bimāi. Māgí Tachi Ak'ōrepa yiarā iru bapari, k'īra unuamaa iru bairā. Māga unudak'āri, Judea eujāde p'anīrā p'ira mirudaipia bi ee nok'odee. (Acha bi pedee p'āda

leerupa pia k'awaipia bi, miapiamaapa.)¹⁵ Maapai eperā ichi terrazade bi pirā, teedaa t'ŭk'araa bi ichi ne–inaa p'e atade. ¹⁶Eperā ne–uu k'āide ni pirā, teedaa cheik'araa bi ichi p'aru atade pida. Aramata wāipia bi. ¹⁷¡Aai, maapai chupiria jōneedait'ee wēraarā biak'oo bee maa–e pirā warra chak'eerā jude iru bee! ¹⁸Māga wāyaai naaweda, chupiria iiditi Tachi Ak'ōremaa ma ewari p'asapinaamerā k'oijara nībide. ¹⁹Māgí ewate jōmaarāta chupiria mia jōnadait'ee. Ak'ōrepa na eujā oodak'āriipa māga ook'aa paji, ma awara t'ēepai waa māga oo–e pait'ee. ²⁰Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'isiait'ee: “Mia eperāarā taarā miapi–e pait'ee.” Māga pada paara, eperā apida bee–e pak'aji. Ak'ōrepa audú chaaree miapi–e pait'ee ichia jirit'eradaarā k'inia p'e iru bapari perā.

²¹Maapai apidaapa parāmaa jararuta pirā: “¡Pichá, ak'ítí! ¡Nama bi Cristo, Tachi Ak'ōrepa pēida!” maa–e pirā jararuta pirā: “¡Ara bita Cristo!” ijāanáati. ²²Mi jīak'aarā māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā jīak'aarā chok'ara chedait'ee. Mamīda māirāpa jara p'ani ijāanáati, jīp'a seewa–idaa bee perā. Ne–inaa k'īra t'ādoo eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa oo p'anīpa eperāarā k'ūradaid'ee, perā Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarā k'ūrurutamaa.

²³Jesupa ichi ome nipapataarāmaa waya maaji:

—¡Tauk'a p'anapatáati! Mia māga jaraji parāpa k'awaadamerā māga p'asai naaweda.

Eperā Ak'ōre Truadepema waya chek'āri

(Mateo 24.29-31; Lucas 21.25-28)

²⁴—Ichiaba maapai mia p'anadap'eda,

‘Ak'ōrejīru p'āriudariit'ee; atane waa īdaa–e pait'ee ²⁵māik'aapa lucero baai'oodaridait'ee pajādeepa. Tachi Ak'ōrepa pajā wērepiit'ee.’

(Is 13.10)

²⁶Māpai eperāarāpa unudait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jōmaarā k'āyaara waibiara bi, k'īra wāree cheru jīararade. ²⁷Pēiit'ee mi angeleerā Ak'ōre truadeepa mia jirit'eradaarā chip'e atadamerā, jōmaweda āchi p'anapatamāiipa. T'imí bee jida na p'ek'au eujāde, p'e atanadait'ee.

Higuerade jarateeda

(Mateo 24.32-35; Lucas 21.29-33)

²⁸—K'īsīati higuera biiride. Higuera k'īru t'u–k'ua uchīa nībeek'āri māik'aapa ewaa t'ono nībeek'āri, k'awaapata eujā wāsia wā. ²⁹Māga pik'a mia et'ewa jaradak'a unudak'āri, k'awa p'ani taarā–e mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema cheru. ³⁰Mia wāarata jararu. Īrapemaarā piudai

naaweda, ma ne–inaa jōmaweda p'asait'ee. ³¹Ewari cherude pajã na p'ek'au eujã ome jōdait'ee. Mamīda ichita p'asait'ee mia pedee jaradak'a.

K'awada–e sāapai pait'ee Ak'ōre ewari waibia ewate

(Mateo 24.36-44; Lucas 17.26-30)

³²—Eperã apidaapa k'awada–e p'ani Eperã Ak'ōre Truadepema cheit'ee ewate, chi hora jida. It'aripema angeleerāpa pida k'awada–e p'ani; mia ichiaba k'awa–e, Tachi Ak'ōre Warra mīda. Mi Ak'ōrepapaita k'awa bi.

³³Maperã tauk'a p'anapatáati, parāpa k'awada–e p'anadairã sāapai mi waya na eujādee cheit'ee.

Mimiapari pia

(Mateo 24.45-51; Lucas 12.41-48)

³⁴—Oopatáati te chiparipa oodak'a. Māgí tedeepa awara āyaa wāi naaweda, ichi mimiapataarāmaa jara bēiji te pia ak'idamerã. Āchi chaachaa mimia teeji māk'laapa chi te t'iupata ak'iparimaa ūraaji tauk'a bamerã. ³⁵Chi mimiapataarāpa k'awada–e sāapaita chi te chipari waya cheit'ee ichi temaa. Māga pik'a bi parã ome. Tauk'a p'anapatáati k'awada–e p'anadairã sāapai pāchi Chipari Waibia waya cheit'ee. Chei p'ariupodopa, esapite, et'erre k'arik'ari, maa–e pirã tap'edapodopa. ¡Parāpa k'awada–epi!

³⁶Tachi Ak'ōre mimiapataarã, k'irak'aupai k'awada–e p'anadairã pariatua mimia p'ani pirã, k'ira nejasia p'anadait'ee Tachi Chipari Waibia chek'ari.

³⁷Mia parāmaa ūraada, auk'a jōmaarāmaa jararu: ¡Tauk'a p'anapatáati!

Jesús jita atadait'ee pedeteedap'edaa

(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

14 ¹K'āima omé falta baji Pascua fiesta pait'ee. Māgí fiestade pan levadura wēe k'opata. P'aareerã poroorāpa Moisepa p'āda jarateepataarã ome jiripachida sāga Jesús k'ūrat'aadait'ee. Māgá jita atadait'ee paji māk'laapa peepit'aadait'ee paji. ²Mamīda ūk'uru arii p'anadap'edaarāpa maapachida:

—Fiestade ooda–eda ajida, eperāarã k'irau para beepiamaapa tachi ome.

Mariapa Jesús poro ĩri k'era weeda

(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

³Jesús Betania p'uurude bak'ari, Simón, chi leprapa k'ayaa bada apatap'edaa tede baji. Jesús su–ak'i beep'eda,^k nek'omaa baji. Māga nide wēra pacheji. Ateeji chok'o chak'ek'a māu pi–ia alabastrodee ooda. Māgí ipuru baji k'era ĩpia nardodee oodapa. Chok'o t'ap'a ewa ataji māk'laapa

^k 14.3 Judiorã mesade su–ak'i p'aneedak'ari, sū–ak'i p'aneepachida āk'auk'a bee ĩri, āchi mesa biiri k'ak'at'ua bada perã.

weeji Jesús poro ñri. ⁴ Ûk'uru arii p'anadap'edaarã k'ĩraudachida m̃aik'aapa pedee para beeji ãchi pitapai:

—¿S̃aap'eda jā k'era ichi k'inia weejima? ajida. ⁵ Jã w̃erapa netot'aada paara, trescientos denarios¹ iru bak'aji chupiria beerã k'aripait'ee.

Mapa ma w̃era itriapachida. ⁶ Mam̃ida Jesupa m̃agaji ãchima:

—Ita—aria b̃iti; ¿K'ãare—it'ee ik'achia jara j̃onima? Irua ooda pia b̃ipi. ⁷ Chupiria beerã nama p'anapata parã t'ãide ewari chaa. ãchi k'aripa k'inia p'ani pirã, chupiria k'awaadai m̃aik'aapa ãchima ne—inaa pia oodai. Mam̃ida mi parã ome ichita ba—e pait'ee. Na ewari parãpa waa mi unuda—e pait'ee. ⁸ Na w̃erapa ooji ichia p'oyaarutapai mi—it'ee; mi p'urut'aaji k'erapa mi k'ap'ia iadai naaweda.^m ⁹ Mia w̃aarata jararu. Mia ooda eperãarã k'aripait'ee, m̃aga jarateepata chaa na p'ek'au eujãde, ichiaba nepiripataadait'ee na w̃erapa ooda mi—it'ee. M̃agã iru ichita k'irãpadait'eeda aji.

Judapa Jesús traicionaada
(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Judas Iscariote, Jesús k'õp'ãyoorã docedepema aba, w̃aji p'aareerã poroorãmaa. Jaraji ichia ãchi k'aripait'ee Jesús jitadamerã. ¹¹ M̃aga ùridak'ãri, o—iãdachida m̃aik'aapa pedeejida p'arat'a teedait'ee Judamaa. M̃apai Judapa jirima beeji s̃aga Jesús ãchima jitapiit'ee.

Pascua fiestadepema chik'o k'odap'edaa
(Mateo 26.17-30; Lucas 22.7-18; Juan 13.1-2, 21-30)

¹² Perã Pascua fiesta ewari pait'ee baji. Ma fiestade oveja chak'e peepata m̃aik'aapa pan levadura w̃ee k'opata. Fiesta pai naaweda Jesús k'õp'ãyoorãpa iidijida irumaa:

—¿S̃ama k'oit'ee Pascua fiesta ewatepema chik'o tai ome? Mama taipa ne—inaa oodait'ee nek'odai naaweda.

¹³ M̃apai Jesupa p̃eiji chi k'õp'ãyoorã omé:

—W̃ati p'uurudee. Mama ununadait'ee eperã pania chok'ode ateru. T'ee w̃ati. ¹⁴ Teedaa w̃ak'ãri, chi te chiparimaa jarãti: “Tachi Jarateeparipa iidi p̃eiji: ‘¿Chisãgí quartode Pascua chik'o k'oit'ee michi k'õp'ãyoorã ome?’ ” ¹⁵ Irua ak'ipiit'ee it'ipema pisode cuarto waib̃ia pia oo bi. Mama ne—inaa j̃oma óoti tachi nek'odait'ee.

¹⁶ Chi k'õp'ãyoorã w̃ajida p'uurudee. J̃omaweda ununajida Jesupa jaradak'a m̃aik'aapa mama ne—inaa j̃oma oojida Pascua chik'o k'odait'ee.

¹⁷ P'ãriupodopa Jesús pacheji chi k'õp'ãyoorã doce ome. ¹⁸ Mesade nek'omaa p'anide, Jesupa m̃agaji:

¹ 14.5 Trescientos *denarios* jitapachida año aba mimiadap'edaa pari. ^m 14.8 Judiorãpa piuda k'ap'ia iadai naaweda, p'urupachida k'erapa.

—Mia wāarata jararu. Mia k'awa bi parādepema abaapa mi traicionaait'ee. Iru mi ome nama nek'omaa bi.

¹⁹Māpai chi k'ōp'āyoorā k'īra pia—ee para beejī māik'aapa aba—abaa iidijida Jesumaa:

—¿Mik'ā? apachida.

²⁰Māpai Jesupa p'anauji:

—Parā docedepema aba mi ome auk'a p'arat'ude pan sā atarupata mi traicionaait'ee. ²¹Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, ichita piut'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Mamīda, jaai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee peiit'ee chi mi traicionaait'ee bi! Piara bak'aji māgī t'o—e pada paara.

Pan k'opata vino ome Jesús k'irāpadait'ee

(Mateo 26.26-30; Lucas 22.19-20; 1 Corintios 11.23-26)

²²Nek'omaa p'anide Jesupa pan ataji māik'aapa it'aa t'īji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrat'aaji māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa teeji. Māpai māgaji:

—Jitātī māik'aapa k'ōti. Nāgī pan mi k'ap'ia.

²³Maap'eda māgā ooji ma vino ome. It'aa t'ip'eda, gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa teeji. Jōmaarāpa aidepema vino tojida. ²⁴Māpai māgaji:

—Nāgī vino mi waa, michi waa bat'ait'ee perā mi piuk'āri chok'araarā pari. Tachi Ak'ōrepa nāgī ūraa chiwidi jara bi. Michi waa bat'ada k'aurepa irua wēpapiit'ee eperāarā chok'araarāpa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa michideerā papiit'ee.ⁿ ²⁵Mia wāarata jararu. Vino waa to—e pait'eeda aji, parā ome it'aripema vino torumaa Tachi Ak'ōre truade.

²⁶Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādadepema k'ari k'aridap'eda,^o Olivo Eedee wājida.

Jesupa jarada Pedropa iru k'awa—e bida ait'ee

(Mateo 26.31-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁷Mama Jesupa māgaji:

—Parā jōmaweda ijāadaamaa p'aneedait'ee māik'aapa mi ituaba atabēidait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jēra bide jara bik'a:

‘Mia oveja ak'ipari peepiit'ee māik'aapa chi ovejaarā jīchoodaridait'ee.’

(Zac 13.7)

²⁸Mamīda mi chok'ai p'irabaik'āri, Galilea eujādee wāit'ee parā naa.

²⁹Māpai Pedropa māgaji:

—Apemaarāpa pi atabēiruta pijida, mia pi atabēi—eda aji.

³⁰Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Idi p'ārik'ua et'erre k'arida omé k'arii naaweda, jarada ōpee pia mi k'awa—e bida ait'ee.

ⁿ 14.24 Ex 24.8. ^o 14.26 Pascua fiestade Salmos 113–118 k'aripachida.

31 Mamīda Pedropa waapiara māgapachi:
—Pi ome auk'a piuru pijida, mia jara—eda aji.
Apemaarāpa ichiaba māga jarapachida.

Jesús it'aa t'ida Getsemanide
(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

32 Maap'eda wājida Getsemaní ne—uu eujā apatap'edaamaa. Mama panadak'āri, Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Nama su—ak'i p'anéeti mi it'aa t'inaru misa.

33 Ichi ome ateeji Pedro, Santiago māik'aapa Juan. Jesús k'isia paraa nībeji t'āri p'uapa. 34 Mapa māgaji āchima:

—Mi piut'ee pik'a nībi t'āri p'uapa. Nama p'anéeti, k'āida—ee.

35 Māpai Jesús waawipai wāp'eda, bedabajii tau biiri eujāde t'ōbairumaa māik'aapa Ak'ōremaa chupiria iidiji k'inia bi pirā, iru māgi miapi p'asapinaamerā. 36 It'aa t'iji:

—*Abbá,*^p Mi Ak'ōre, pia jōma p'oyaapari. K'aripāji na miarit'ee bideepa. Mamīda oonāaji mia k'inia bik'a. Jīp'a pia k'inia bīk'ata óoji.

37 Maap'eda, ak'i chek'āri, chi k'ōp'āyoorā k'āi jōnita unu cheji. Māpai māgaji Simón Pedromaa:

—Simón, ¿k'āi nībik'ā? aji. ¿Hora apida p'oyaa chok'ai p'anada—ek'ā k'āida—ee? 38 Chok'ai p'anāti māik'aapa it'aa t'it'i p'ek'au k'achiade baapiamaapa. Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a t'āri pa oo k'inia p'ani. Mamīda pāchi k'ap'iapa chooda—e p'ani.

39 Waya wāji it'aa t'ide naaweda oodak'a:

—K'aripāji na miarit'ee bideepa. Mamīda oonāaji mia k'inia bik'a; jīp'a pia oo k'inia bīk'ata oopāde aji.

40 Waya chek'āri, naa unu chedak'a unu cheji; k'āi jōni tap'ok'eepa. Īrimadap'eda, k'itup'ee p'anapachida, k'awada—e pada perā k'āata jaradai.

41 It'aa t'ida opeemaa waya chek'āri, Jesupa māgaji:

—¿At'āri k'āi jōnik'ā? Jāgapaipi. Mi peepidait'ee hora pajipi. Eperā Ak'ōre Truadepema teedait'ee p'ek'au k'achia oopataarā juade. 42 Eperā mi traicionaait'ee bi k'ait'a cheru. ¡P'irabāiti māik'aapa wādāma apemaarāmaa!

Jesús jita atadap'edaa
(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

43 Jesús at'āri pedeemaa bide ichi k'ōp'āyo Judas pacheji eperāarā chok'ara ome. Espada pak'uru ome anipajida. P'aareerā poroorāpa, Moisepa p'āda jarateepataarāpa māik'aapa judiorā poro waibiarāpa ma eperāarā pēijida āchi pari. 44 K'awaadamerā chisāgita Jesús, panadai naaweda, Judapa jaraji māirāmaa:

p 14.36 *Abbá* arameo pedeede jara k'inia bi *Mi Ak'ōre* wa *Tate*.

—Chi mia k'ĩra ĩruta saludaak'ãri, mãgita pia jita atadapãde aji, mãik'aapa atadaridapãde aji.

⁴⁵Mapa pachedak'ãri Jesumãi, Judas pedee cheji:

—¡Tachi Jarateepari!

Mãga jarap'eda, k'ĩra ĩt'aaji. ⁴⁶Mãpai Jesús jita atajida mãik'aapa ateejida.

⁴⁷Mamĩda eperã Jesús k'ait'a badapa ichi espada ët'a atap'eda, p'aareerã poro waibia mimiapari k'ĩri orp'et'aaji. ⁴⁸Mãpai Jesupa iidiji ichi jita ata chedap'edaarãmaa:

—¿Sãap'eda parã chejidama aji, espada ome mãik'aapa pak'uru ome mi jita atade eperã nechiayaa bi jita atapatak'a? ⁴⁹Ewari chaa mi Tachi Ak'õre te waibiade bapari iru pedee jarateemaa. Maapai mi jitada—e paji. Mamĩda nãga p'asaru Ak'õre Úraa p'ãdade jara bik'a.

⁵⁰Jesupa mãga jaramaa bide, jõmaweda chi k'õp'ãyoorãpa atabëijida mãik'aapa miruk'oodachida. ⁵¹Mamĩda k'ũtrãa aba Jesús t'ëe nipaji. Chi k'ap'ia pira baji sabanapa, ãk'adaa nipada perã. Judas ome nipadap'edaarãpa ma k'ũtrãa jita atajida. ⁵²Mamĩda, waaweepa sabana k'enat'aaji mãik'aapa ãk'adaa p'ira uchiadachi.

Jesús Junta Suprema k'ĩrapite bada

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

⁵³Mãpai ãchia Jesús ateejida Caifás temaa. Ichi p'aareerã poro waibia paji. Mama ichiaba see nĩbaji p'aareerã poroorã, judiorã poro waibiarã mãik'aapa Moisepa p'ãda jarateepataarã. ⁵⁴Pedro t'imiipapai t'ëe wãk'ãti wãji. Mãgã wãpa Caifás te t'iak'au badamãi edũ t'ĩuji. Mama t'ipitau ik'aawa su—ak'ĩ beejì k'ara p'aiit'ee Ak'õre te jãpataarã ome.

⁵⁵P'aareerã poroorãpa jõmaweda Junta Supremadepemaarã ome testigo jiri p'anapachida. Mãgã Jesús peepit'aadait'ee. Mamĩda maarepida unuda—e paji imiateedait'ee, ⁵⁶ma eperãarã chok'araarãpa wãara jaradak'aa pada perã mãik'aapa auk'a pedeedak'aa pada perã. ⁵⁷Úk'uru chi poroorã k'ĩrapite p'irabajjida mãik'aapa seewa jarajida:

⁵⁸—Taipa ũrijida irua jararu: “Chonaarãweda eperãarãpa Tachi Ak'õre te waibia oojida. Mia mãgĩ te t'et'aap'eda, k'ãima õpeemaa waya oo atai. Mamĩda eperãarãpa oopatak'a oo—e pait'eeda” aji.

⁵⁹Mãga jarajida mĩda, at'ãri auk'a pia pedeeda—e paji tachi judiorã ũraade jara bik'a.

⁶⁰Mãga ũrik'ãri, p'aareerã poro waibia Caifás bainĩ beejì jõmaarã k'ĩrapite mãik'aapa iidiji Jesumaa:

—¿Wãarak'ã aji, pi k'ĩrapite jara p'ani pedee? ¿Maarepida p'anau—ek'ã? aji.

⁶¹Mamĩda Jesupa maarepida p'anau—e paji; k'ĩup'ee beejì.

Waya mãgaji:

¿Pik'ã Mesías, Tachi Ak'õrepa pëida eperãarã rey pamerã? ¿Pik'ã aji, Tachi Ak'õre Waibia Warra?

⁶² Jesupa p'anauji:

—Mida aji. Parāpa mi unudait'ee Ak'õre Waibia juaraare su–ak'i bi. Ichiaba mi, chi Eperā Ak'õre Truadepema waya chek'āri, unudait'ee j̄ararade cheru.

⁶³ Māpai Caifapa ichi p'aru jēt'aaji t'āri k'achiapa māik'aapa mājaji:

—¿K'āare–it'ee waa jiridaima eperāarāpa jaradamerā ichia ooda?

⁶⁴ ¿Parāpa ūrijida–ek'ā ichia pedee k'achia jarada Tachi Ak'õre āpíte? ¿K'āata k'isia p'anima? aji.

Jōma auk'a bia para beeji:

—Ichia jarada k'aurepa piupia bida ajida.

⁶⁵ Ūk'uru arii p'anadap'edaarāpa Jesumaa idujida māik'aapa tau p'ārājī atadap'eda, sijida. Māga oo jōnide mājajida:

—¿Pi wāara Tachi Ak'õre Warra pirā, jarapáde aji, k'aipata pi s̄iji!

Ichiaba Ak'õre te j̄apataarāpa k'iramaa s̄ipachida.

Pedropa Jesús k'awa–e bida ada

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Māimisa Pedro tuda baji te āuk'idaa. Māga nide Caifás mimiapari awēra irumaa cheji. ⁶⁷ Ma wērapa Pedro unuk'āri k'ara p'aimaa bi t'ipitau ik'aawa, pi–ia ak'iji māik'aapa mājaji:

—Pi auk'a nipajida aji, jā eperā Jesús Nazaretdepema ome.

⁶⁸ Mamīda Pedropa meraji:

—¿Seewa! Mia iru k'awa–e bi. Ichiaba k'awa–e bida aji, pia k'āaredeta pedee bi.

Maap'eda mamāik'aapa uchijai chi cercao edú t'īupatamaa. Māga nide et'erre k'ariji. ⁶⁹ Ma wērapa waya unu atak'āri, mājaji arii p'anadap'edaarāmaa:

—Pichá, jágí Jesús k'ōp'āyo.

⁷⁰ Mamīda Pedropa waya meraji. Taarā–e nide chi arii p'anadap'edaarāpa waya mājajida:

—Wāara, pi āchi k'ōp'āyo. Ma awara, pi Galilea eujādepemak'a pedee bida ajida.

⁷¹ Māpai Pedropa juraaji:

—¿Seewa! ¿K'awa–e bi parāpa jara p'ani eperā! Mia seewa jaramaa bi pirā, Tachi Ak'õrepa mi miapiipia bida aji.

⁷² Aramata et'erre waya k'ariji. Māpai Pedropa k'irāpaji Jesupa jarada: “Et'erre k'arida omé k'arii naaweda, pia jarada ōpee jarait'ee mi k'awa–e bi.” Māga k'isiap'eda, Pedro jēedachi t'āri p'uapa.

Jesús Pilato k'irapite

(Mateo 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)

15 ¹ Tap'eda weda p'aareerā poroorā, judiorā poro waibiarā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā, mājí Junta Supremadepemaarā

chip'edaidap'eda, pedeeteejida k'awaadait'ee k'āata oodait'ee Jesús ome. Jesús jua jī atapidap'eda, teenajida Pilato temaa. Ichi Romadepemaarā poro waibia paji.

² Pilatopa iidiji Jesumaa:

—¿Pik'ā aji, Judiorā Rey?

Jesupa p'anauji:

—Mida aji, pia jara bik'a.

³ P'aareerā poroorāpa audupai imiatee jōnadap'edaa perā, ⁴ Pilatopa waya iidiji:

—¿Maarepida p'anau-ek'ā aji, imiatee jōnita?

⁵ Mamīda Jesupa maarepida p'anauk'aa paji. Mapa Pilatopa k'awa-e paji k'āata ooit'ee.

Pilatopa Jesús peepida

(Mateo 27.15-26; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

⁶ Ma fiestade Pilatopa preso aba k'ena pēipachi, eperāarāpa iidirutata.

⁷ Eperā t'ijarapatap'edaa Barrabás carcelde baji awaraa k'ōp'āyoorā ome, Roma pidaarā juadeepa uchia k'iniapa chīara pee p'anadap'edaa perā. ⁸ Eperāarāpa iidinadak'āri Pilatoma preso k'ena pēimerā ichia ooparik'a, ⁹ irua p'anauji:

—¿K'inia p'anik'ā aji, mia Judiorā Rey apata k'ena pēimerā?

¹⁰ Māga iidiji k'awa bada perā judiorā p'aareerā poroorāpa Jesús k'īra unuamaa iru p'anadap'edaa. ¹¹ Mamīda p'aareerā poroorāpa eperāarāmaa jarajida iididamerā Pilatopa Barrabata k'ena pēipimerā. ¹² Mapa Pilatopa iidiji:

—¿Sāga oopi k'inia p'anima aji, parāpa Judiorā Reyda a p'anī ome?

¹³ Māpai biajida:

—¡Kurusode peepit'āaji!

¹⁴ Pilatopa māgaji:

—¿K'āare k'achiata oojima? aji.

Mamīda waya eperāarāpa biajida:

—¡Kurusode peepit'āaji!

¹⁵ Pilato pia bee k'inia bada perā eperāarā ome, Barrabata k'ena pēiji. Jesús soopa wīpip'eda, pēiji kurusode baijira bidamerā piurumaa.

Soldaorāpa Jesús oo iru p'anadap'edaa

(Mateo 27.27-31; Juan 19.2-3)

¹⁶ Soldaorāpa Jesús ateejida Pilato palaciode, t'ijarapatap'edaa *pretorio*. Mama tuda soldaorā chok'araara seedachida. ¹⁷ Oo iru p'anapachida. Rey p'aruk'a p'oree k'īra p'āimap'āimaa jī bīdap'eda, poro jīra pak'uru jua ne-īiri-īdaa bīdee oojida māik'aapa jī bijida. ¹⁸ Maap'eda bia ēipachida:

—¡Ak'īti Judiorā Rey!

¹⁹ Poromaa wīpachida pak'urupa. Idupachida māik'aapa bedabaidaipachida iru k'īrapite it'aa t'ī pik'adait'ee. ²⁰ Māgá oo iru p'anadap'eda, ma p'aru p'oree ērat'āajida māik'aapa ichi p'aru waya jī bijida. Maap'eda ateejida kurusode baijira bīdait'ee.

Cirene p'uurudepemamaa Jesús kuruso ateePIDap'edaa
(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

²¹ Uchia wādak'āri Jerusalendeepa, unujida eperā Cirene p'uurudepema t'ijarapatap'edaa Simón. Ewaa p'uurude panaji. Māgí eperā Alejandro māik'aapa Rufo ak'ōre paji. Simón ik'aawa wāyaa wādak'āri, soldaorāpa kuruso ateePIDajida Jesús pari.

Jesús kurusode baijira bidap'edaa

²² Jesús ateejida Gólgota apatap'edaamaa. (Gólgota jara k'inia bi: “Tachi Poro Biiri”.) ²³ Maap'eda teejida vino mirra^q ome p'oirada, mamīda Jesupa to–e paji. ²⁴ Māpai soldaorāpa Jesús jua māik'aapa chi biiri merap'ejida māik'aapa kurusode baijira bijida piumerā. Māgīrāpa suerte jemenejida k'awaadait'ee k'aipata iru p'aru atait'ee.

²⁵ Māga oojida tap'eweda, las nueve. ²⁶ Soldaopa iru poro it'aik'a eere kurusode letrero merap'ejí, jarait'ee k'āare–it'ee kurusode baijira bijida piumerā. P'ā baji: JUDIORĀ REY. ²⁷ Mama ichiaba nechiapataarā omé kurusode baijira bijida, aba Jesús juaraare, chi apema juabi eere. ²⁸ [Māga p'asaji Tachi Ak'ōre Ūraa jaraparipa p'ādak'a chonaarāweda:

‘Iru p'ek'au k'achia oopataarā ome auk'a ata bijida.'] (Is 53.12)

²⁹ Chi arii wāyaa wā nipadap'edaarāpa irumaa ik'achia jarajida. Āchi poro p'irap'iraa māgapachida:^r

—¡Aai, pia Tachi Ak'ōre te waibia jōmaweda t'eet'aaít'ee paji māik'aapa waya oo atait'ee paji ewari ōpeemaa! ³⁰ Pia jarada wāara pirā, ¡jāmāik'aapa irabáiji piunaamerā!

³¹ Ichiaba māgá oo iru p'anapachida p'aareerā poroorāpa Moisepa p'āda jarateepataarā ome:

—¡Awaraarā k'aripajida ajida. Mamīda ichi itu nadeepa p'oyaa uchía–e! ³² ¡Ak'fítí! ¿Jāgí Tachi Ak'ōrepa pēida tachi k'aripamerā, Israel pidaarā Rey poro waibiak'ā? ¡Jāmāik'aapa irabáiji iraweda tai k'irapite! Māga ooru pirā, taipa ichiaba pide ijāadait'eepi.

Kurusode iru ik'aawa baijira p'anadap'edaarāpa ichiaba irumaa ik'achia jarapachida.

Jesús jai–idaada

(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

³³ Imat'īpa ak'ōrejīru k'iat'idachi. Na eujā jōma p'āriudachi las tres parumaa. ³⁴ Ma hora Jesupa golpe biaji:

^q 15.23 *Mirra* neera asia bi. Ũk'uruurāpa k'isiapata *mirra* teejida Jesumaa p'uapiamaapa.

^r 15.29 Āchi poro p'irap'iraadak'āri, jara k'inia bi oo iru p'ani.

—‘Eloí, Eloí, ¿lemá sabactani?’ (Ma pedee jara k'inia bi: ‘Mi Ak'öre, Mi Ak'öre, ¿K'aare-it'ee mi atabëijima?') (Sal 22.1)

³⁵ Ûk'uru arii p'anadap'edaaräpa üridak'äri, maajida:

—¿Üriti! Elías, chonaarāwedapema Ak'öre pedee jarapari t'ímaa bida ajida.

³⁶ Eperä p'ira wāji māk'aapa esponjak'a p'éesap'éesaa bi topa ataji vino achuchuade.^s Sia k'íde jōi bi p'eda, Jesús it'aimāi t'i atanaji sōmerā, opisia bi jīak'aapa māk'aapa maaji:

—ŷrá, ichiak'au bidait'ee. Unu k'inia p'ani Elías cheru pirā ichi irabai atade.

³⁷ Mamīda Jesús golpe biaji māk'aapa jai-idaaji. ³⁸ Māimisa Jerusalende Tachi Ak'öre te waibiade chi edupiara bi cuarto t'īupatamāi p'aru teeso eebai jira bada esājīak'a jēdachi it'īipa edaa. ³⁹ Jesús k'īrapite ak'i nībada soldaorā poropa iru māgā piu wā unuk'āri, mājaji:

—¿Wāara, na eperā Tachi Ak'öre Warra paji!

⁴⁰ T'imiipapai ūk'uru wēraarā p'anadap'edaaräpa ak'i p'anajida: María Magdalena; María, Santiago (chi t'ēepema)^t māk'aapa José nawe; ichiaba Salomé.^u ⁴¹ Jesús Galilea eujāde nipak'āri, ma wēraarāpa iru chi k'ōp'āyoorā ome k'aripa nipapachida. Mama ichiaba wēraarā chok'ara p'anajida iru ome Jerusalendee chedap'edaarā.

Jesús iadap'edaa

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴² Ma ewate p'āriupodopa jōmaweda ne-inaa aupa jēra bait'ee paji īipata ewate pai naaweda.^{+15.42} ⁴³ José Arimatea p'uurudepema waawee-ee wāji Pilatoma. Jesús k'ap'ia piuda iidide iait'ee. Māgī Junta Supremadepema paji māk'aapa apemaarā judiorāpa iru pia ak'ipachida. Ma awara irua unu k'inia baji Tachi K'aripapari ichita eperāarā pia ak'ipari. ⁴⁴ Pilatopa Jesús piuda k'awaak'āri, p'eraji isapai piuda perā. Mapa soldaorā poro t'ī ataji māk'aapa iidiji:

—¿Wāara piujik'ā? aji.

⁴⁵ Māpai Jesús piu bida ak'āri, Pilatopa teeji iru k'ap'ia Josemaa.

⁴⁶ Māpai Josepa neto ataji p'aru lienzodee māk'aapa Jesús k'ap'ia kurusodeepa irabai atap'eda, aide pira bijī. Maap'eda binaji māu te uria k'oro iru p'anadap'edaade māk'aapa chi t'ai t'ap'a bëiji māu choma bīpa.

⁴⁷ María (José nawe), María Magdalena ome ak'i p'anajida sāma iaruta.

^s 15.36 Eperāarāpa vino achuchua topachida opisia wēpamerā. Ma vino ichiaba edaa baji. ^t 15.40 Santiago ichiaba t'ījarapachida Jacobo. ^u 15.40 Salomé Zebedeo wēra paji. ^{+15.42} 15.42 Judiorā-it'ee k'eudaik'āri, ai norema paji.

Jesús chok'ai p'irabaida

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

16 ¹Īpata ewate wāyaap'eda, p'ārik'ua María Magdalena, María (Santiago nawe) māik'aapa Salomepa neto atajida k'era Jesús k'ap'iade p'urudait'ee. ²Tomia ewate, ^v tap'eda weda ak'ōrejīru uchiaruta wājida iru k'ap'ia iadap'edaamaa. ³Pedee wājida:

—¿K'aipa āyaa ata biyama ajida, māu choma chi t'aide jīa bi?

⁴Mamīda t'imí weda ak'inadak'āri, unujida māu pīradai bi awara āi. ⁵Māu te uriade edú t'iudak'āri, ununajida k'ūtrāa su-ak'i bi āchi juaraare. Chi p'aru jī bada t'o-t'oo teesoo baji. Māgí ángel Tachi Ak'ōre truadepema paji. Ma wēraarāpa māga unudak'āri, p'eradachida. ⁶Mamīda māgīpa māgaji:

—P'eranáati. Parāpa jiri p'ani Jesús Nazaretdepema kurusode bajjira bidap'edaa. ¡Iru nama wē-e! ¡Chok'ai p'irabajipi! Pichá, ak'i chéti iru iadap'edaamá. ⁷Wáti jarade Pedromaa ichiaba chi apemaarā k'ōp'āyoorāmaa: “Iru wāit'ee Galilea eujādee parā naa. Mama iru unudait'ee irua jaradak'a.”

⁸Māpai wēraarā k'īra k'awa-ee pik'adachida p'era jōnadap'edaa perā. P'ira uchijida Jesús k'ap'ia iadap'edaamāiipa. K'ap'ia wēree jōnajida waaweepa. Mapa maarepida p'oyaa jarada-e paji.

Jesupa María Magdalenamaa chok'ai unupida

(Juan 20.11-18)

⁹[Tomia ewate Jesús chok'ai p'irabajji. Naapiara unupiji María Magdalenamaa. Ma wēra naaweda netuara siete merātia baji ichi k'ap'iade. Mamīda Jesupa jōmaweda āyaa uchiapik'ooji. ¹⁰Jesús unup'eda, María Magdalenapa jaranaji iru ome nipapatap'edaarāmaa. Ara k'isia paraa jarajēe p'anajida Jesús k'ap'ia-it'ee. ¹¹Māga nide Mariapa jara cheji:

—¡Mia Jesús chok'ai unujida! aji.

Mamīda ārapa māga ūridak'āri, ijāada-e paji.

Jesupa awaraa k'ōp'āyoorā omeemaa chok'ai unupida

(Lucas 24.13-35)

¹²T'ēepai, Jesupa k'īra awara unupiji chi k'ōp'āyoorā omeemaa ode nidade. ¹³Āchia iru k'awa atadak'āri, aramata āpītee nepīride wājida apemaarāmaa. Mamīda ārapa pida ijāada-e paji.

Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa chok'ai unupida

(Mateo 18.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴T'ēepai, Jesupa chok'ai unupiji chi k'ōp'āyoorā oncemaa, nek'omaa p'anide. Iru chok'ai bi pia ijāadak'aa paji k'īiri k'isua p'anadap'edaa perā.

^v 16.2 Āchi-it'ee tomia ewate naapema ewari paji.

Ma awara apemaarãpa mãga nepiridap'edaa jida ijãada–e paji. Mapa irua ik'ĩati pedeeji. ¹⁵Ichiaba jaraji ãramaa:

—Wãti na p'ek'au eujã eperãarã paraamaa mãik'aapa jaratéeti Tachi Ak'õre pedee pia mia k'awapida parãmaa. ¹⁶Apidaapa ma ũraa chiwidide ijãa bi pirã, poro choopiipia bi k'awapiit'ee mi ome araa bi. Mãgá it'aa wãit'ee ichi piuk'ãri. Jõdee mide ijãa–e pirã, tok'arradee mianait'ee ichia p'ek'au k'achia ooda k'aurepa. ¹⁷Mide ijãa p'aniirãpa oodak'ãri ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa, awaraarãpa k'awaadait'ee Tachi Ak'õre ãchi ome bi. Mi t'ĩde netuara uchiapidait'ee; awaraa pedee k'awada–e p'ani mĩda, Ak'õre Jaurepa pedeepiit'ee; ¹⁸taama k'achia jitadait'ee ãchi juapa; mãik'aapa neera k'achia todait'ee. Mamĩda mãgee ne–inaapa ãchi maarepida k'achia ooda–e pait'ee. Jõdee ãchi juapa k'ayaa beerã t'õbaidak'ãri, k'ayaa jipadait'ee.

Jesús Tachi Ak'õre eujãdee wãda

(Lucas 24.50-53)

¹⁹Tachi Waibia Jesús pedee'eda chi k'õp'ãyoorã ome, Tachi Ak'õrepa iru it'aa ateeji ichi eujãdee. Mama su–ak'i beeji Ak'õre juaraare, ijãapataarã poro waibia perã. ²⁰Mãpai chi k'õp'ãyoorãpa Ak'õre ũraa chiwidi o–ia jarateenajida awara ãi eperãarã paraamaa. Jesupa ne–inaa pia oopachi ãchi k'ap'ia pari. Mãgá ãchia ne–inaa eperãarãpa oodak'aa oodak'ãri, awaraarãpa k'awaajida Jesús ũraa wãara.]

SAN LUCAS

San Lucapa Pedee Pia P'áda

Introducción

San Lucapa na pedee pia p'áji. Lucas judio–e paji. Macedonia eujádepema médico paji. Jesucristopa jirit'erada Pablo k'öp'áyo paji. Na pedee pia p'á pëiji chi k'öp'áyo Teofilomaa, auk'a Jesucristode ijáamerã. K'awapi k'inia baji Jesupa judio–eerã o k'achiadeepa ichiaba k'aripa atapari. Na pedee p'ái naaweda, Lucapa pi–ia ak'iji ne–inaa jômaweda p'á bada Jesude. Pedeeepachi Jesús bapata k'awadap'edaarã ome, Jesús nipapata pia nepiri k'inia bada perã. Na p'ádade audú jara bi chupiria beerãde; it'aa t'ípatade; Tachi Ak'óre Jaurede; Cristo piuda k'aurepa Ak'órepa eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata wëpapiparide mäik'aapa wëraarã mimiade Tachi Ak'óre–it'ee.

Naapiara Lucapa jara bi ichia k'awaada na pedee pia p'ái naaweda (cap. 1.1-4). Mateopa p'áda k'áyaara pedee chok'araara jara bi Jesús t'odade (caps. 1.5–2.52) mäik'aapa Juan Bautistapa jarateedade (cap. 3.1-20). Awaraarãk'a Lucapa jara bi Jesús poro choodade mäik'aapa iru netuara ome unuda (caps. 3.21–4.13); irua jaratee nipada Galilea eujãde (caps. 4.14–9.9) mäik'aapa awaraa eujãde (cap. 9.10-50); iru Judea eujãdee wãda (caps. 9.51–13.21) mäik'aapa irua jarateeda Perea eujãde (caps. 13.22–19.27). Ma jõmaade Lucapa pedee chok'araara jara bi, awaraa pedee pia p'ádap'edaarã k'áyaara. T'ëepai jara bi Jesús peedap'edaa (caps. 19.28–23.56); iru chok'ai p'irabaida; chi k'öp'áyoorãmaa unupida mäik'aapa ära taide it'aa wãda (cap. 24).

Teofilomaa naapiara p'áda

1 ¹Eperãarã poro waibia Teófilo, mi naa awaraarãpa p'ájida ne–inaa p'asada tachi t'áide. ²P'ájida Jesús áchi taupa unudap'edaa mäik'aapa tachimaa irude nepiridap'edaa. Tachi Ak'órepa ära jirit'eraji mágá irua ooda jarateepataadamerã. ³Mia ma p'ádap'edaa pia ak'iji. Ma awara äramaa mäik'aapa Jesús unudap'edaarã awaraarãmaa iidi wãji. Mágá Jesús t'odadeepa p'asada pia k'awaaji. Eperãarã poro waibia Teófilo, ⁴ma jõmaade k'ísiap'eda, mia nãga p'á bi, pia ma wãara pedee jarateedap'edaa pipiara k'awaamerã.

Tachi Ak'õrepa jara pëida Juan Bautista t'oit'ee

⁵Jesús t'oi naaweda Herodes rey paji Judea eujãde. Mama bapachi p'aare t'ijarapatap'edaa Zacarías. Iru p'aare Abías eere p'anadap'edaarãdepema paji. Chi wëra, Isabel, ichiaba chonaarãwedapema p'aareerã poro waibia Aarondeepa uchiada paji. ⁶Zacarías chi wëra ome k'achia wëe p'anapachida Tachi Ak'õre k'irapite, iru ùraade jara bik'a oopachida perã. Maperã apidaapa ãra p'oyaa imiateedak'aa paji. ⁷Mamída ãra warra wëe p'anajida, Isabel warra t'ok'aa pada perã. Ma awara ãchi omee weda audú chonaa p'anajida warra oodait'ee.

⁸Ewari aba p'aareerã poroorãpa jarajida Abías eerepema p'aareerã mimia p'aneedamerã Tachi Ak'õre te waibiade. ⁹P'aareerãpa oopatak'a suerte jemenejida k'awaadait'ee k'aita t'üt'ee Tachi Ak'õre te waibia edupema cuartode ne–inaa t'üa bapari paade. Mägá Zacariata uchiaji. ¹⁰T'üuji ma ne–inaa t'üa bapari paade. Mäga oomaa bi misa, eperãrã jômaweda taawa it'aa t'ï para baji. ¹¹Zacarías mama te jãde bide it'aripema angelpa ichi unupiji. Bainï baji ma ne–inaa t'üa bapari paapata altar juaraare. ¹²Zacariapa mäga unuk'ãri, p'eradachi. ¹³Mamída ma angelpa mägaji:

—Zacarías, waaweenaapáde aji. Tachi Ak'õrepa pia it'aa iidida ùrijipi. Pi wëra Isabelpa warra t'oit'ee. T'ï biit'eeda aji, Juan. ¹⁴Parã o–ï–ia p'anadait'ee iru ome. Ichiaba eperãrã chok'ara o–ia p'anadait'ee iru t'oda k'awaadak'ãri. ¹⁵Pi warra waibia pait'ee Tachi Ak'õre k'irapite. Maarepida it'ua, vino jida tok'aa pait'ee. Iru t'oi naaweda, Tachi Ak'õre Jaure bapariit'ee iru ome. ¹⁶Irua Israel pidaarã^a chok'araarãmaa waya ijãapiit'ee Tachi Ak'õrede. ¹⁷Na Juanpa Ak'õre pedee jaranait'ee, Tachi Waibia chei naaweda. Audú Ak'õrede ijãapariit'ee. Ne–inaa ooit'ee Tachi Ak'õre juapa mäik'aapa sôcharra bait'ee Ak'õre pedee jarapari Elías chonaarãweda bapatak'a. Ak'õreerãmaa k'ïsiapiit'ee ãchi t'ãri auk'a bidamerã ãchi warrarã ome. T'ãri k'achia beerãmaa jarateit'ee oo k'awaa wãdamerã Ak'õrepa oopi bik'a. Mäga oo bipa Israel pidaarã k'aripait'ee Tachi Waibia k'awaadamerã mäik'aapa irude ijãapataadamerã.

¹⁸Mäga ùrik'ãri, Zacariapa ma angelmaa iidiji:

—¿Sãga mia pi pedee ijãayama? aji. Mi audú chonaa bida aji, warra ooit'ee; mi wëra jida.

¹⁹Mãpai angelpa mägaji:

—Mi Gabrielda aji. Tachi Ak'õrepa jararuk'a mia ooparida aji. Irua mi pëiji pi ome pedeede mäik'aapa pïmaa ma pedee pia jarade. ²⁰Mamída

^a 1.16 Piara jarait'eera, *judiorã*.

pia mi pedee ijāa–e pada perā, ĩraweda pi p'oyaa pedee–ee beeit'eeda aji, mia jaradak'a parumaa.

²¹ Zacarías mǎgá edú bi misa, eperāarā taawa it'aa t'ĩ para badaarāpa k'ĩsia p'aneejida: “¿Sǎgap'edapi taarāruma?” apachida. ²² Zacarías uchiak'āri, p'oyaa pedee'aa paji. Jīp'a juapa jarapachi. Mapa ma eperāarāpa k'lawaajida irua k'āimok'araa pik'a bide ne–inaa unuda Ak'ōre te waibiade.

²³ Zacariapa ichi mimia Ak'ōre te waibiade aupak'āri, ichi temaa wāji. ²⁴ T'ēepai chi wēra Isabel biak'oo beeji. Atane joisomaa wāyaaru misa, uchia–e paji ichi tedeepa. ²⁵ K'ĩsiaji: “Tachi Ak'ōrepa mimaa ne–inaa pia ooji. Mi k'ira nejasia bapachi, biak'ook'aa pada perā. Mamīda irua mi chupiria k'lawaada perā, ĩrá mi biak'oo bida” aji.

Tachi Ak'ōrepa jara pēida Jesús t'oit'ee

²⁶ Atane seismaa Isabel biak'ooda, Tachi Ak'ōrepa ichi ángel Gabriel pēiji Galilea eujādepema p'uuru Nazaretdee. ²⁷ Mama bapachi awēra waide imik'ira ome k'āi–ee. T'ĩjarapachida María. Mama ichiaba bapachi imik'ira t'ĩjarapatap'edaa José. Ichi chonaarāwedapema Rey Daviddeepa uchiada paji. María José ome pedeete p'anajida miak'āidait'ee. ²⁸ Gabriel cheji Mariamaa mǎik'aapa mǎgaji:

—¡Pia baparĩji! Tachi Ak'ōrepa pi piara ak'ipari awaraarā k'āyaara. Iru pi ome bida aji.

²⁹ Mǎga ũrik'āri, María p'era pik'a beeji mǎik'aapa k'ĩsiaji: “¿Sǎap'edata mimaa mǎga jara cheruma?” aji. ³⁰ Mǎpai Gabrielpa mǎgaji:

—María, waaweenapáde aji. Tachi Ak'ōrepa pi jirit'eraji k'inia iru bairā. ³¹ Pi biak'oo beeit'ee mǎik'aapa imik'ira warra t'oit'ee. T'ĩ biit'ee Jesús. ³² Iru Tachi Waibia pait'ee. Tachi Ak'ōre Warrada adait'ee. Tachi Ak'ōre Waibiapa iru rey papiit'ee, iru chonaarāwedapema Rey Davidk'a. ³³ Iru ichita Jacobdeepa uchiadap'edaarā rey pait'ee, na p'ek'au eujā jōru pijida.

³⁴ Mǎpai Mariapa iidiji ma angelmaa:

—Mamīda, ¿sǎga biak'ooyama aji, mi imik'ira ome k'āi–ee bita?

³⁵ Gabrielpa p'anauji:

—Pi biak'oo–e pait'ee awaraa wēraarāk'a. Ak'ōre Jaure pi ome bait'ee. Tachi Ak'ōrepa ne–inaa jōmaata oopari. Iru Jaurepa pi aneu pik'a cheit'ee jījararak'a. Mǎgá imik'ira wēe bi mīda, biak'oo beeit'ee. Ak'ōrepa mǎga ooit'ee perā, pi warra k'achia wēe bapariit'ee. Iru Tachi Ak'ōre Warrada apataadait'ee. ³⁶ Ma awara pichi ēreerā Isabel, chōtrāa k'iri mīda, atane seis iru bi biak'ooda. Iru warra t'ok'aada apachida mīda, imik'ira warrata t'oit'eeda aji. ³⁷ Tachi Ak'ōrepa mǎga ooi, wē–e perā ne–inaa irua p'oyaa oo–e pai.

³⁸ Mǎpai Mariapa mǎgaji:

—Mi Tachi Ak'õre jua ek'ari bapari. Irua jara bik'a ooi pia bida aji, mi ome.

Maap'eda Gabriel wāji.

María Isabelmaa wāda

³⁹Ma t'ēepai María wāji Isabel bada p'uurudee ee jēra bimāi Judea eujāde. ⁴⁰Zacarias temāi panak'āri, Mariapa Isabelmaa saludaaji.

⁴¹Isabelpa María pedee ūrik'āri, chi chai o-īapa jīti jira beeji iru bide. Māpai Tachi Ak'õre Jaure ba cheji Isabel ome. ⁴²Mapa golpe pedeeji:

—Tachi Ak'õrepa pita pipiara ak'i bida aji, awaraa wēraarā k'āyaara. Irua pi warra bide bi pia ak'i bapariit'eeda aji. ⁴³Mi ek'ariara bi mīda Tachi Ak'õre k'īrapite, mi o-īa bi, pi, Michi Waibia nawepa mi ak'i cheda perā. ⁴⁴Pi salude ūriruta mi warra o-īapa jīti jira beeji mi bide. ⁴⁵¡Pi o-īa bi ijāada perā Tachi Ak'õrepa ooit'ee ichia jara pēidak'a!

Mariapa pedee pia jarada Tachi Ak'õrede

⁴⁶Māpai Mariapa mājaji:

—T'āri pa mia jara bi: Tachi Ak'õre jōmaarā k'āyaara waibia ra bi.

⁴⁷ Michi t'ārīde o-īa nībi, Tachi Ak'õrepa mi o k'achiadeepa k'aripa atapari perā.

⁴⁸ Mi chupiria k'iri mīda iru esclavak'a, irua mi jirit'eraji māik'aapa t'āri o-īapiji. Mapa īraweda jōmaarāpa mi t'ījaradait'ee chi Tachi Ak'õrepa t'āri o-īapida.

⁴⁹ ¡Tachi Ak'õre Waibia t'ījarapata Chi K'achia Wēe Bapari! Iruata ne-inaa pi-ia ooji mi ome.

⁵⁰ Tachi Ak'õrepa chupiria k'awaapari ichide ijāapataarā; āchi warrarā; āichak'eerā paara.

⁵¹ Ne-inaa pi-ia oodoo ichi juapa. T'ārīde audua beerā jērek'ooji.

⁵² Reyrā uchiapiji āchi mimiadeepa māik'aapa āra k'āyaara audua-ee beerā poro waibia rā papiji.

⁵³ Jarrapisia beerā irumaa chedak'āri, ne-inaa pia teeji k'āiwee nipadamerā ichi ode. Jōdee net'aa piara iru p'anadap'edaarā arajāгаа wāpiji āchi ode.

⁵⁴ Tachi Israel pidaarā, ichi eperāarā k'aripapachi ichia oopi bik'a oopatap'edaa perā. Āra ichita chupiria k'awaaji ⁵⁵māga ooit'eeda ada perā tachi chonaarāmaa; Abrahammaa māik'aapa irudeepa uchiadait'eerāmaa.^b

⁵⁶María Isabelmāi atane õpee beeji. Maap'eda cheji ichi temaa.

^b 1.55 Gn 17.7.

Juan Bautista t'oda

⁵⁷Isabel warra t'ok'ári, imik'íra warrata t'o ataji. ⁵⁸Áchi te k'ait'a p'anapatap'edaarāpa māik'aapa āchideerāpa k'awaadak'ári Tachi Ak'ōrepa mägá áchi k'aripada, āramaa chejida pedee pia jarade. ⁵⁹Warra t'op'eda, k'áima ocho pak'ári, iru k'ap'íade tauchaa bipijida. Arii p'anadap'edaarāpa t'í bidait'ee paji Zacarías, chi ak'ōrek'a. ⁶⁰Mamída chi nawepa mägaji:

—Māga—e. Iru t'í bidait'ee Juan.

⁶¹Māpai mägajida:

—Parādeerā apidaamaa ma t'í bida—e paji.

⁶²Māpai juapa jarajida chi ak'ōremaa, chi warra t'í k'awaadait'ee. ⁶³Māpai Zacariapa juapa jaraji ichi—it'ee tabla pite anedamerā māik'aapa aide p'āji: *Iru t'í biit'ee Juan*. Māga unudak'ári, eperāarā jōmaweda ak'itrua para beeji. ⁶⁴Aramata Zacarías pedee uchiayi māik'aapa Tachi Ak'ōrede pia pedeeji. ⁶⁵Jōmaweda iru k'ait'a p'anapatap'edaarā ak'itrua para beeji māik'aapa mägí p'asada pia t'opachida jōmaweda eperāarā eede p'anapataarāmāi Judea eujāde. ⁶⁶Māga úridak'ári, jōmaarāpa k'ísia p'anapachida áchi t'áridepai: “¿K'áata ooit'eeapaama ajida, ma warrapa?” ¿Chonaa pak'ári, eperā waibia pait'ee—epaa? ¿Wāara Tachi Ak'ōre iru ome bapariit'ee—epaa?

Zacariapa Tachi Ak'ōremaa jarada

⁶⁷Māpai Tachi Ak'ōre Jaure ba cheji Zacarías ome. Mapa mägaji:

⁶⁸ —¿Tachi Ak'ōre, tachi Israel pidaarā Ak'ōre Waibia t'ári pia bapari, ichi p'uuru pidaarā k'aripa cheda perā!

⁶⁹ Ichi mimiapari Daviddepa uchiada pēji Tachi K'aripa Atapari bamerā. Mägí jōmaarā k'áyaara waibiara bi.

⁷⁰ Chonaarāweda mägíde pedeechachi ichi pedee jarapataarā k'ap'ia pari.

⁷¹ Jaraji mägípa tachi k'aripa atait'ee tachi k'íra unuamaa iru p'anapataarā juadeepa.

⁷² Ichiaba jaraji mägípa tachi chonaarā chupiria k'awaait'ee māik'aapa ooit'ee irua jaradak'a āra poro waibiarāmaa.

⁷³ K'irāpaji ichi pedee jarada ichi t'í waibiade tachi ak'ōchona Abrahammaa:

⁷⁴ K'aripait'ee tachi k'íra unuamaa iru p'anapataarā juadeepa, waawee—e oopataadamerā irua oopi bik'a iru jua ek'ari p'anide.

⁷⁵ K'aripait'ee chok'ai p'anide k'achia wēe p'anapataadamerā iru k'írapite.^c

^c 1.75 Gn 22.17, 18.

- 76 Mamída warra, pi t'ijaradait'eeda aji, Ak'õre Waibia pedee jarapari. Tachi Waibia naa jarateenait'ee, eperāarāpa iru pedee ūri k'inia p'anapataadamerā.
- 77 Jarait'ee Tachi Ak'õrepa eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapipari māik'aapa āra o k'achiadeepa k'aripa atapari atuanaadamerā.
- 78 Tachi Ak'õrepa tachi chupiria k'awaapari perā, aba ak'õrejiruk'a urua bi it'ariipa pēiit'ee.
- 79 Māgí ĩdaa pik'a bait'ee na p'ek'au eujādepema p'āriu pik'a p'aniirā atuadait'eerā t'āide. Tachi Ak'õre o ak'ipiit'ee, aide tachi nipapataadamerā māik'aapa k'āiwee p'anapataadamerā.
- 80 Zacarías warra wari wāji māik'aapa audú ĩjaa beeji Tachi Ak'õrede. K'ūtrāa pak'āri, banaji eujā pania wēe bide Israel pidaarāmaa jarateemaa beerumaa.

Jesús t'oda
(Mateo 1.18-25)

2 ¹⁻² Juan at'āri ma-āri bak'āri, César Augusto Romadepema reyrā poro waibia paji Romadepemaarā eujāde, ichiaba awaraa eujā iru jua ek'ari badade. Cirenio ichi jua ek'ari baji. Māgipa Siria eujā ak'ipachi. Maapai eperāarā ichi truadepema jōmaweda t'ī p'āpiji k'awaait'ee jōmasaa p'ani. Māgí chi naapema t'ī p'āpida paji. ³ Māgá eperāarā juasiadak'āri, jōmaweda wāpījida āchi chonaarā p'uurudee t'ī p'āpide.

⁴ Maperā José uchijaji Galilea eujādepema Nazaret p'uurudeepa wāit'ee Judea eujādee. Ichi chonaarāwedapema Rey Daviddeepa uchiada perā, wāji David t'oda p'uuru Belendee. ⁵ Mamaa wāji ichi t'ī p'āpide María ome, ichi wēra pait'ee bada perā. Uchiadak'āri, María warra t'oyama baji. ⁶ Belende panadak'āri, María bi p'ira nībeeji chi warra t'oit'ee. ⁷ Mamída te unuda-e paji, araada-e pada perā jōmaweda t'ī p'āpi chedap'edaarā-it'ee. Mapa mama Belende chi warra naapema t'oji, ne-animalaarā nek'opata tede. Chi warra p'arude pira atap'eda, biji ne-animalaarā nek'opatade k'āimerā.

Angelpa oveja ak'ipataarāmaa unupida

⁸ Ma p'ārik'ua Belén^d k'ait'a p'ūajara paraamāi eperāarāpa āchi ovejaarā ak'imaa p'anajida. ⁹ Māga nīde angelpa ichi unupiji māik'aapa Tachi Ak'õre k'īra wāree ĩdaadachi āchi ik'aawa. Mapa p'eradachida. ¹⁰ Mamída ma angelpa māgaji:

—P'eranaadapáde aji, mia pedee pia jara cheru perā. Mia nepiriru k'aurepa eperāarā jōmaweda audú o-īa p'anedait'ee. ¹¹ Idi p'ārik'ua Rey

^d 2.8 Belén p'uuru Judea eujāde bi. Ma p'uurude Jesucristo t'oji mīda, wariji Nazaret p'uurude. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi (Mt 2.23).

David t'oda p'uurude t'oji eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atapari. Iru Tachi Waibia, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā. ¹²Jirinadapáde aji. Ununadak'āri imik'īra warra p'arude pira bi ne–animalaarā nek'opatade, k'awadayada aji, mia wāarata jarada.

¹³Aramata unujida it'aripema angeleerā cho–k'ara chi apema ik'aawa para bi. Jōmaarāpa o–īa it'aa t'ī para beeji. Māgapachida:

¹⁴ —¡Tachi Ak'ōre it'ari bita jōmaarā k'āyaara waibiara bi! ¡Irua pia ak'ī biirā t'āri o–īa p'anapata māik'aapa k'āiwee p'anapata!

¹⁵Ma angeleerā jōmaweda wādak'āri Ak'ōre eujādee, ma oveja ak'ipataarāpa māga jōnapachida:

—Wādāma apachida Belendee, Ak'ōrepa jara pēida ak'ide.

¹⁶Māpai isapai wājida. Wāara ununajida María José ome māik'aapa María warra k'āi bi ne–animalaarā nek'opatade. ¹⁷Māga unudap'eda, nepirinajida ma angelpa jarada ma warrade. ¹⁸Jōmaweda āra pedee ūridap'edaarā ak'itrua para beeji. ¹⁹Mamīda ma jōmaade Mariapa ichi t'āridepai k'īsiaji. K'īra atuak'aa paji ārapa jaradap'edaa. ²⁰Jōdee ma oveja ak'ipataarā o–īa wājida āchi p'anadap'edaamaa. Wāk'āti wādapa māgapachida:

—Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Iru t'āri pia bi. Jōma unujida irua jara pēidak'a.

Jesús ak'ōreerāpa iru atedap'edaa Tachi Ak'ōre te waibiade

²¹Ma warra t'op'eda, ewari ochomaa iru k'ap'ide tauchaa bijida māik'aapa t'ī bijida Jesús, María biak'oo beei naaweda, angelpa jaradak'a.

²²⁻²⁴Ewari cuarenta wāyaak'āri, wājida Jerusalendee oodait'ee Moisepa p'ādade jara bik'a, t'īu pia p'aneedait'ee Ak'ōre te waibiade. María k'ap'ia pari oojida Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a wēraarāpa oodamerā warra t'op'eda:

'Peepidap'eda, paapidaipia bi tortola omé maa–e pirā paloma chak'eerā omé.'

(Lv 12.6-8)

Ichiaba chi warra awara bijida Tachi Ak'ōre–it'ee Moisepa p'ādade jara bik'a:

'Israel pidaarāpa āchi warrarā naapemaarā awara bidaipia bi Tachi Ak'ōre–it'ee.'

(Ex 13.2, 12)

²⁵Maapai Jerusalende bapachi chonaa aba t'ījarapatap'edaa Simeón. Iru Tachi Ak'ōrede ijāpachi māik'aapa oopachi irua oopi bik'a. Ijāpachi Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā k'aripait'ee āchi k'īra unuamaa iru p'anapatap'edaarā juadeepa. Tachi Ak'ōre Jaure bapachi Simeón ome. ²⁶Iruata k'awapiji Simeón piu–e pait'ee unui naaweda Cristo, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā. ²⁷Ma ewate Ak'ōre Jaurepa iru wāpiji Tachi Ak'ōre te waibiadee. Māga nide Jesús ak'ōreerā wājida mamaa. Oomaa p'anajida Moisepa p'ādade jara bik'a oodamerā āchi

warra ewaa t'oda ome. ²⁸Simeónpa ãra unuk'ãri, ma warra chai jira ataji m̄aik'aapa t'ãri o-ãa m̄agaji Tachi Ak'õremaa:

²⁹ —Ak'õre, jõmaarã Ak'õre Waibia, írá mi, pi mimiapari, k'ãiwee piut'ee, pia eperã jaradak'a unuru perã.

³⁰ Michi taupa unuru Tachi K'aripapari.

³¹ Pia na imik'íra warra p̄eiji pi o ak'ípimerã na p'ek'au eujãdepemaarãmaa.

³² Iru ídaa pik'a bi k'aurepa judio-eerãpa paara pi o k'awaadait'ee m̄aik'aapa iru k'aurepa eperãarãpa Israel pidaarã t'o p'anadait'ee.

³³Simeón pedee úridak'ãri, Jesús ak'õreerã p'era pik'a p'aneejida.

³⁴Mãpai Simeónpa iidiji Ak'õrepa ãra pia ak'í bapariimerã m̄aik'aapa Mariamaa m̄agaji:

—Pi warra k'aurepa Israel eujãdepemaarã chok'ara it'aa wãdait'ee m̄aik'aapa chok'ara atuadait'ee. Ichiaba chok'araarãpa jaradait'ee Tachi Ak'õrepa iru p̄e-i paji. ³⁵Mãgã Tachi Ak'õrepa k'awaapiit'ee eperãarãpa k'ísiapata áchi t'ãridepai; wãara irude ijãa p'ani maa-e pirã ijãada-e p'ani. Mamída ma jõmaade pi t'ãri p'ua n̄ibait'ee, espadapa^e pi t'ãride su atarutak'a.

³⁶P'êtrãa t'íjarapatap'edaa Ana ichiaba mama baji. Tachi Ak'õre pedee jarapari paji. Chi ak'õre Aser èreerãdepema paji. T'íjarapachida Penuel. Awëra weda Ana miak'ãiji. Mamída siete añopai baji chi imik'íra ome.

³⁷Mam̄aik'aapa p'êtrãa beeji ochenta y cuatro años parumaa. Ak'õre te waibiade bapachi. Ewari chaa it'aa t'ípachi. Edaare nek'ok'aa paji it'aa t'í k'iniapa. ³⁸Simeón pedee auparude Ana uchijai. José m̄aik'aapa María unuk'ãri ma warra ome, Tachi Ak'õremaa gracias jaraji iru pari. Mãpai arii p'anadap'edaarãmaa jarapachi:

—Na warrata tachi Jerusalén^f pidaarãpa ni p'ani tachi k'aripait'ee.

Wayá chedap'edaa Nazaret p'uurudee

³⁹José María ome ne-inaa jõma oo aupadak'ãri Moisepa p'ãdade jara bik'a, waya chejida Galilea eujãdee áchi p'uuru Nazaretde. ⁴⁰Áchi warra juatau chaareera wari wãpachi m̄aik'aapa k'íisia k'awaara wãpachi. Ichiaba Tachi Ak'õre o-ãa baji iru ome.

Jesús warra weda Ak'õre te waibiade

⁴¹Año chaa Jesús ak'õreerã wãpachida Jerusalén p'uurudee Pascua fiesta oode. ⁴²Jesús doce años iru bak'ãri, m̄aga oojida m̄aik'aapa iru

^e 2.35 Espada nek'o choma bik'a bi, mamída k'íraichaa weda p'ewedee bapari.

^f 2.38 Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'ãri, Jerusalén Judea eujãdepema p'uuru waibiara baji. Mama Tachi Ak'õre te waibia baji.

auk'a wāji āra ome. ⁴³Ma fiesta jōdaik'āri, eperāarā erreujida āchi te chaa. Mamīda Jesús Jerusalende beeji, chi ak'ōreerāpa k'awada–ee.

⁴⁴Ode wādade chi ak'ōreerāpa k'awada–e paji, chok'ara cheepuru wādap'edaa perā. K'īsia p'anajida Jesús cheru apemaarā ome. Mapa k'ewara iidipachida āchi ēreerāmaa māk'aapa k'īra k'awaarāmaa.

⁴⁵Mamīda unuda–e pak'āri, āpītee jirinajida Jerusalende.

⁴⁶K'āima ōpeemaa āchi warra unu atajida Ak'ōre te waibiade. Suak'i baji Moisepa p'āda jarateepataarā esajiak'a. Māirāpa jaratee p'ani ūrii bap'eda, iidipachi. ⁴⁷Arii p'anadap'edaarā jōmaarāpa iru pedee ūridak'āri, ak'itrua para beepachi, poro wēsaa bada perā māk'aapa pia p'anaupata perā. ⁴⁸Mamīda chi ak'ōreerāpa iru mágá unudak'āri, p'era pik'a p'aneejida. Māpai chi nawepa mājaji:

—Warra, ¿sāap'eda nāga oojima? aji. Taipa pi unuda–e pak'āri, k'īsia p'ua jōnajida.

⁴⁹Māpai Jesupa mājaji:

—¿Sāap'eda mi jiri p'anima? aji. ¿K'awada–eta p'anik'ā aji, mi Ak'ōre tede ichita bait'ee?

⁵⁰Mamīda ārapa k'awada–e paji ma pedee k'āata jara k'inia baji.

⁵¹Māpai iru wāji āra ome Nazaret p'uurudee. Mama āra ome chok'ek'ee bapachi. Mamīda Mariapa irua ooda k'īra atuak'aa paji. Ichi t'āridepai ma ne–inaa jōmaweda audú k'īsīapachi. ⁵²Mágá Jesús wari wāpachi. Ichiaba k'īsia k'awaapiara wāpachi, Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'i bada perā, eperāarāpa pida ichiaba.

Juan Bautistapa jarateeda

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

3 ¹César Tiberio quince años rey bide, ichi ek'ari bada Poncio Pilato Judea eujā ak'ipari paji. Jōdee judiorā Tiberio ek'ari reyrāk'a

p'anadap'edaarāpa eujā awara–awaraa ak'ipachida. Herodepa Galilea eujā ak'ipachi. Chi ipema Filipopa Iturea māk'aapa Traconite eujā

ak'ipachi. Jōdee Lisaniapa Abilene eujā ak'ipachi. ²Anás māk'aapa

Caifás p'aareerā poro waibiarā paji. Maapai Tachi Ak'ōrepa ichi pedee

jara cheji Zacarías warra Juanmaa eujā pania wēe bide. ³Maap'eda

Juanpa Tachi Ak'ōre pedee jaratee nipapachi jōma Jordán tode. Jarateepachi eperāarāpa ichimaa poro choopidamerā ak'ipidait'ee āchia

p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'ani māk'aapa wāara Tachi Ak'ōrede

ijāa p'ani. Mágá ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa āchia p'ek'au k'achia oopata

wēpapii. ⁴Māga p'asaji Ak'ōre pedee jarapari Isaiapa chonaarāweda

jaradak'a:

‘Eujā pania wēe bide eperā bia bi: “O pi–ia oopatak'a poro waibia chei naaweda, māga pik'a p'ek'au k'achia oo amáati Tachi Waibia chei naaweda. ⁵Iru k'aurepa eujā joobai beeda jewedaa beeit'ee

māik'aapa ee nok'o jida jewedaak'oodariit'ee. O jōmaweda jīp'a beeit'ee māik'aapa eujā māu–idaa bi k'ak'ayaa beeit'ee.

6Maapai jōmaarāpa k'awaadait'ee iru k'aurepa Ak'ōrepa eperāarā k'aripait'ee atuanaadamerā.” ’ (Is 40.3-5)

7Juanpa māgá jaratee bide eperāarā chok'ara chejida irua poro choomerā. Mamīda Juanpa āramaa māgaji:

—¡Parā k'achia–idaa beerādeepa uchiadap'edaarā! ¡Taamák'api p'ani! ¿Poro choopi chejida–ek'ā, Tachi Ak'ōre juapa mia k'iniada–e p'anadairā?

8Māga pirā, p'ek'au k'achia oo amáati māik'aapa p'anapatáati Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. K'īsianáati Tachi Ak'ōrepa parāta miapi–e pait'ee Abrahamdeepa uchiadap'edaa perā. Mia jara bi: Na māudeepa Tachi Ak'ōrepa Abrahamdeepa uchiadap'edaarā oo atai. 9Ara chaarapa nejō biiri chauk'aa bi t'u peet'aapatak'a t'ipitaude bat'at'aadait'ee paa jōmerā, māga pik'a taarā–e Tachi Ak'ōrepa jōpiit'ee parā, chi odaamaa p'anapataarā irua k'inia bik'a.

10Māga ūridak'āri, eperāarāpa Juanmaa iidipachida:

—Māgara, ¿k'āata odaipia bima apachida, ak'ipidait'ee tai Ak'ōre ode nipapata?

11Juanpa p'anauji:

—Chi p'aru omé iru bīpa aba chi wēe bīmaa teeipia bīda aji. Auk'a chik'o jede k'odaipia bīda aji, chi wēe beerā ome.

12Cesar–it'ee impuesto p'epataarā ichiaba chejida poro choopide. Māgajida:

—Tachi Jarateepari, ¿k'āata odaipia bima ajida, ak'ipidait'ee taipa p'ek'au k'achia oopata oo amaa k'inia p'ani?

13Juanpa p'anauji:

—P'aapináati Romadepemaarāpa jarapata impuesto ĩri.

14Soldaorāpa ichiaba iidijida:

—¿Māgara taipárama? ajida. ¿K'āata odaipia bima taipa ak'ipidait'ee p'ek'au k'achia oopata oo amaa k'inia p'ani?

Juanpa p'anauji:

—Ichi k'inia chīara p'arat'a jāri atanáati māik'aapa seewa jaranáati chīara k'achiade baaipidait'ee. K'āiwee p'anapatáati parāmaa p'arat'a p'aapata ome pāchi mimiapata pari.

15Eperāarāpa Juanpa jarateeda ūridak'āri, āchi t'āridepai k'īsia p'aneejida: “¿Juan Cristopaa ajida, Tachi Ak'ōrepa pēida tachi rey pamerā?” 16Mamīda Juanpa jōmaarāmaa māgaji:

—Mia wāara parā poro chooparida aji, paniapa. Mamīda eperā mi t'ēe cheru mi k'āyaara waibiara bi. Mia iru chancla jida ēraik'araa bi, iru k'āyaara ek'ariara bairā. Irua eperāarā nāgá poro chooit'ee. Tachi Ak'ōre Jaure ba chepiit'ee parā k'ap'iade. Mamīda ichide ijāadak'aa beerā jōpiit'ee t'ipitaupa. 17Ooit'ee trigo ewaparipa ooparik'a. Māgipa pala aneek'āri,

trigo ewada it'aa jira bat'apari, chi tau uchiamerã mãik'aapa nãupa chi e ãyaa ateemerã. Maap'eda ma trigo tau ia bipari chi iapatamã. Mamïda chi e beeda t'ipitaude bat'at'aapari. Mãgí t'ipitau k'ïik'aada aji.

¹⁸Mãgá awaraa ùraa chok'ara ome, Juanpa jarateepachi Ak'õrepa pedee pia jara pëida. ¹⁹Mamïda mãga jaratee ni misa, itriaji Romadepemaarãpa rey bidap'edaa, Herodes. Mãga ooji Herodepa chi ïpema wëra Herodías iru bada perã ichi wërak'a mãik'aapa awaraa ne-inaa k'achia k'ïra t'ãdoo oopachi perã. ²⁰Ma t'ëepai Herodepa awaraa ne-inaa k'achia ooji. Juan carcelde t'ï nïbipiji.

Jesús poro chooda

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹Mamïda ai naaweda, Juanpa at'ãri eperãarã poro choomaa bide ichiaba Jesús poro chooji. Poro choopip'eda, Jesús it'aa t'ïk'ãri, pajã ewadachi ²²mãik'aapa Tachi Ak'õre Jaure iru ïri palomak'a baai cheji. Mãga nide it'ariipa Tachi Ak'õrepa jaraji:

—Pida aji, mi Warra k'ïnia, mia jirit'erada. Pia mi t'ãri o-ïapipari.

Jesucristo ëreerã t'ï p'ãda

(Mateo 1.1-17)

²³Jesupa mãgá ne-inaa oo beek'ãri eperãarã taide, treinta años iru baji. Eperãarãpa jïp'a k'ïsia p'anapachida iru José warra.

José ak'õre paji Elí.

²⁴Elí ak'õre paji Matat. Matat ak'õre paji Leví. Leví ak'õre paji Melquí. Melquí ak'õre paji Janai. Janai ak'õre paji José.

²⁵José ak'õre paji Matatías. Matatías ak'õre paji Amós. Amós ak'õre paji Nahúm. Nahúm ak'õre paji Eslí. Eslí ak'õre paji Nagai.

²⁶Nagai ak'õre paji Máhat. Máhat ak'õre paji Matatías. Matatías ak'õre paji Semeí. Semeí ak'õre paji Josec. Josec ak'õre paji Joiadá.

²⁷Joiadá ak'õre paji Johanán. Johanán ak'õre paji Resá. Resá ak'õre paji Zorobabel. Zorobabel ak'õre paji Salatiel. Salatiel ak'õre paji Nerí.

²⁸Nerí ak'õre paji Melquí. Melquí ak'õre paji Adí. Adí ak'õre paji Cosam. Cosam ak'õre paji Elmadam. Elmadam ak'õre paji Er.

²⁹Er ak'õre paji Jesús. Jesús ak'õre paji Eliézer. Eliézer ak'õre paji Jorim. Jorim ak'õre paji Matat.

³⁰Matat ak'õre paji Leví. Leví ak'õre paji Simeón. Simeón ak'õre paji Judá. Judá ak'õre paji José. José ak'õre paji Jonam. Jonam ak'õre paji Eliaquim.

³¹Eliaquim ak'õre paji Meleá. Meleá ak'õre paji Mená. Mená ak'õre paji Matatá. Matatá ak'õre paji Natán.

³²Natán ak'õre paji David. David ak'õre paji Jesé. Jesé ak'õre paji Obed. Obed ak'õre paji Booz. Booz ak'õre paji Salmón. Salmón ak'õre paji Nahasón.

³³Nahasón ak'õre paji Aminadab. Aminadab ak'õre paji Admín. Admín ak'õre paji Arní. Arní ak'õre paji Hesrón. Hesrón ak'õre paji Fares. Fares ak'õre paji Judá.

³⁴Judá ak'õre paji Jacob. Jacob ak'õre paji Isaac. Isaac ak'õre paji Abraham. Abraham ak'õre paji Térá. Térá ak'õre paji Nahor.

³⁵Nahor ak'õre paji Serug. Serug ak'õre paji Ragau. Ragau ak'õre paji Péleg. Péleg ak'õre paji Éber. Éber ak'õre paji Sélah.

³⁶Sélah ak'õre paji Cainán. Cainán ak'õre paji Arfaxad. Arfaxad ak'õre paji Sem. Sem ak'õre paji Noé. Noé ak'õre paji Lámeç.

³⁷Lámeç ak'õre paji Matusalén. Matusalén ak'õre paji Enoc. Enoc ak'õre paji Jared. Jared ak'õre paji Mahalaleel. Mahalaleel ak'õre paji Cainán.

³⁸Cainán ak'õre paji Enós. Enós ak'õre paji Set. Set ak'õre paji Adán mãik'aapa Adán ak'õre paji Tachi Ak'õre.

Netuara Poro Waibiapa Jesús k'achiade baaiiit'ee pada

(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

4 ¹Ak'õre Jaure Jesús ome bapachi mãik'aapa irua Jesús wāpiji Jordán todeepa eujā pania wēe bīmaa. ²Mama baji k'āima cuarenta. Māga nide Netuara Poro Waibiapa ne–inaa k'achia oopi k'inia baji Jesumaa. Mama bide Jesús nek'o–ee bada perā, jarrapisia nībeeji. ³Māpai Netuara Poro Waibiapa māgaji:

—Wāara pi Tachi Ak'õre Warra pīrā, na māu pan papit'aapāde aji.

⁴Jesupa p'anauji:

—jOo–eda! aji. Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade jara bi:

'Eperā chik'o k'o bīpapai chok'ai bak'aa. Tachi Ak'õre pedee k'awa bīpa ichita chok'ai bapari.'

(Dt 8.3)

⁵Maap'eda Netuara Poro Waibiapa iru ee it'iara bi nok'ode ateeji. Jōmaweda na p'ek'au eujādepema p'uuru ak'ipiji mãik'aapa māgaji:

⁶—Mīa pi jā p'uurudepemaarā poro waibia papiyada aji. Āchi net'aa pia jōmaweda pērē papii. Mērē perā chi tee k'inia bīmaa teei. ⁷Mi k'īrapite bedabaip'eda, mimaa it'aa t'īrura, jōmaweda pērē payada aji.

⁸Jesupa p'anauji:

—jOo–eda! aji. Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'õre Waibiamaa aupai it'aa t'īpatāati mãik'aapa jīp'a oopatāati irua jara bīk'a.'

(Dt 6.13)

⁹T'ēepai Netuara Poro Waibiapa iru ateeji Jerusalén p'uurudee. Mama Tachi Ak'õre te waibia ek'arra īri it'í ateeji mãik'aapa māgaji:

—Wāara pi Tachi Ak'õre Warra pīrā, namāik'aapa jītidaipāde aji,

¹⁰Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Ak'õrepa ichi angeleerā pēiit'ee pi k'aripadamerā. ¹¹Āchia pi jita atadait'ee mãik'aapa pi t'idik'adait'ee, pichi bīiri pida māumaa p'u oopiamaapa.'

(Sal 91.11-12)

¹² Jesupa p'anauji:

—j̄Jiti—eda! aji. Ichiaba Tachi Ak'õre Ñraa p'ãdade jara bi:

'Ne—ināa pariatua oonáaji k'awaait'ee wāara Tachi Ak'õre Waibiapa tachi ak'ipari wa māga—e.' (Dt 6.16)

¹³ Netuara Poro Waibiapa p'oyaa—e pak'āri Jesús ome, atabēiji awaraa ewaride cheit'ee.

Jesupa naapiara jarateeda Galilea eujāde

(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Jesús wāji Galilea eujādee. Ne—ināa jōmaweda oopachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. Maperā iru t'opachida ma eujā jōmaade. ¹⁵ Irua jarateepachi Ak'õre Ñraa jarateepata tede p'uuru bee chaa. Maapai jōmaarāpa iru pia ak'ipachida.

Jesús Nazaret p'uurudee wāda

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Maapai Jesús wāji ichi warida p'uuru Nazaretdee. Ichia oopatak'a ñipata ewate pak'āri, t'iuji Ak'õre Ñraa jarateepata tede. Ma ewate bainī beejī Ak'õre Ñraa p'āda leeit'ee. ¹⁷ Irumaa teejida Ak'õre pedee jarapari Isaíapa p'āda. Ewat'i atap'eda unuji na pedee māik'aapa leeji:

¹⁸ —'Tachi Ak'õre Jaure mi ome bapari, Ak'õrepa mi jirit'erada perā pedee pia jarateemerā chupiria beerāmaa. Mi pēiji jamerā carcelde pik'a beerā uchiapiit'ee māik'aapa tau p'āriu beerāmaa unupiit'ee; ma awara chupiria beerā k'aripait'ee māik'aapa ichi eperāarā pia ak'i bapariit'ee. ¹⁹ Māga mimaa jarapiji irua eperāarā pia oo k'inia bairā na año irua jirit'eradade.' (Is 61.1-2)

²⁰ Māga pedee'eda, Jesupa ma p'āda pirat'i ataji māik'aapa teeji Ak'õre Ñraa jarateepata te ak'iparimaa. Māpai su—ak'i beejī jarateeit'ee. Jōma arii p'anadap'edaarāpa irumaa ak'i para beejī. ²¹ Māpai irua mājaji:

—Idi weda parā t'āide p'asamaa bi ma ũraa p'ãdade jara bik'a.

²² Māga ũridak'āri, arii p'anadap'edaarāpa iru t'o p'anajida māik'aapa ak'itrua para beejī, irua pedee pia jarapachi perā. Āchi pitapai iidi para beejī:

—¿Sāga jarayama ajida, ma p'ãdade jara bik'a idi p'asaru? ¿Na José warra—ek'ā? ajida.

²³ Māpai Jesupa mājaji:

—¿Parāpa na pedee jarapata jara k'inia p'ani—ek'ā? aji. Eperāpa mi medicoda ak'āri, k'awa p'ani wāara pedee jara bi ichi k'ayaadaip'eda, jīpa beeru pirā ichi juadoopa. Mapa pi wāara Tachi Ak'õrepa pēida pirā pia jara bik'a, māgara nama pichi warida p'uurude ne—ināa pia óoji pia oodak'a Capernaum p'uurude.

²⁴ Māpai Jesupa mājaji:

—Mia wāarata jararu. Tachi Ak'õre pedee jarapari p'uurudepemaarāpa iru pedee ūridaamaa p'anapata. Mapa parāpa mi pedee ijāa k'iniada–e p'ani. ²⁵Ichiaba māga paji chonaarāweda Tachi Ak'õre pedee jarapari Elías ome. K'oi che–e bide año õpee ap'eda esa–auk'a, jarra oojida Israel eujā jōmaade. ²⁶Mamīda parā chonaarāpa Tachi Ak'õrede ijāada–e p'anadap'edaa perā, irua Elías pēi–e paji Israel eujādepema p'ētrāarā k'aripade. Ma k'āyaara pēiji Sarepta p'uurudee, Sidón p'uuru k'ait'a, māpema p'ētrāa^s k'aripamerā. ²⁷Ichiaba Ak'õre pedee jarapari Eliseo chok'ai bak'āri, Israel eujāde leprapa k'ayaa beerā chok'ara paraaji. Mamīda irua apida jīpa–e paji. Aba Siria eujādepema k'ayaa bada t'ijarapatap'edaa Naamán^h jīpa beeji iru juapa.

²⁸Māga ūridak'āri, ma Ak'õre Ūraa jarateepata tede p'anadap'edaarā jōmaweda k'īraudachida Jesús ome. ²⁹Jita atajida māik'aapa jidi babataa atadachida p'uurudeepa. Ateejida ee nok'ode ira bada eere māik'aapa sia bat'at'aanadait'ee paji piudaimerā. ³⁰Mamīda Jesús āchi juadeepa uchiadaip'eda, wāyaaji āchi esajīak'a.

Netuara eperā k'ap'iade merātia bada
(*Marcos 1.21-28*)

³¹Maap'eda Jesús wāji Capernaum p'uurudee. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi. Īpata ewate Tachi Ak'õre Ūraa jarateemaa beeji Ak'õre Ūraa jarateepata tede. ³²Māpemaarāpa iru pedee ūridak'āri, ak'itrua para beeji irua jīp'a jarateeda perā Tachi Ak'õrepa jarateepidak'a.

³³Mama baji imik'īra netuara merātia bada iru k'ap'iade. Jesús jarateeda ūrik'āri, netuarapa golpe biapiji:

³⁴—Aai, Jesús Nazaretdepema, ¿k'āata oo chejima aji, taimaa? ¡Tai ichiak'au bīji! ¿Tai k'emat'aadeta cheruk'ā? ajida. Mia pi k'awa bida aji. Pita chi k'achia wēe bapari, Ak'õre Waibiapa pēida.

³⁵Māpai Jesupa ma netuara itriat'aaji:

—¡K'īup'ee beepāde aji māik'aapa uchiapāde aji, na eperā k'ap'iadeepa!

Māpai ma netuarapa ma eperā te jāde baaijipi jōmaarā k'īrapite māik'aapa uchiadachi, iru p'ua oo–ee. ³⁶Māga unudak'āri, jōmaweda ak'itrua para beeji māik'aapa āchi pitapai pedee para beeji:

—¡Aai, irua jarateeda waide nama ūridak'aada! ajida. ¡Eperā poro waibiak'a jaratee bi! Netuaraarāpa pida iru pedee ūri p'ani māik'aapa uchiapata, iru Tachi Ak'õre k'ap'ia pari pedeeperi perā.

³⁷Jesupa māga ooda perā, irude nepiripachida p'uuru bee chaa Galilea eujāde.

§ 4.26 Ma p'ētrāa eujādepemaarā māik'aapa Naamán eujādepemaarā Israel pidaarā–e paji. 1 R 17.1, 8-16. ^h 4.27 2 R 5.1-14.

Jesupa Simón Pedro p'āk'ōre jipada

(Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)

³⁸Jesús uchiak'āri Ak'ōre Ūraa jarateepata tedeepa, wāji Simón Pedro temaa. Simón p'āk'ōre k'ayaa baji k'iamiapa. Mapa chupiria iidijida Jesumaa iru jipamerā. ³⁹Iru ik'aawa ak'inī banaji māik'aapa ma k'iamia itriat'aaji. Aramata tuudachi. Māpai chi k'ayaa bada p'irabaip'eda, nek'opiji Jesumaa māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa.

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada

(Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34)

⁴⁰K'eudaik'āri, k'ayaa k'īra t'ādoos iru beerā aneijida Jesumaa. Iru jua bik'āri māirā īri, jipak'oodachida. ⁴¹Ichiaba eperāarā chok'ara k'ap'iadeepa netuara merātia beeda bia uchiak'oodachida:

—Pita Tachi Ak'ōre Warrada ajida.

Mamīda Jesupa itriak'ooji pedeepiamaapa, āchia k'awa p'anadap'edaa perā iru Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā.

Jesupa Judea eujāde jaratee nipada

(Marcos 1.35-39)

⁴²Taujaaweda Jesús uchijai ma p'uurudeepa wāit'ee eperāarā p'anadak'aamaa. Mamīda p'uuru pidaarāpa jirīnajida māik'aapa chupiria iidijida wānaamerā awara āyaa. ⁴³Mamīda Jesupa māgaji:

—Awarāa p'uurudee ichita wāit'ee pedee pia jarateede, ichiaba k'awaadamerā Tachi Ak'ōrepa āra bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā. Ma—it'eeipi irua mi pēiji.

⁴⁴Māgá Jesupa jaratee nipapachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te bee chaa judiorā p'anapata eujāde.

Jesupa chik'ora peepida

(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)

5 ¹Ewari aba Jesús Genesaret Lago ide bainī bak'āri, eperāarā chok'ara p'īsua seedachida irumāi, Tachi Ak'ōre Ūraa ūri k'iniapa. ²Māga nide Jesupa barco omé unuji to ide. Chipariirāpa āchi t'īri siimaa p'anajida ipu ide. ³Jesús Simón Pedro barcode bataup'eda, iidiji tok'esaapai ateemerā. Māpai ma barcode su—ak'i beejī jarateeit'ee. ⁴Jaratee aupak'āri, Simonmaa māgaji:

—Nāpiadee wādāma māik'aapa jāma pāchi t'īri t'aadapāde aji.

⁵Simonpa p'anauji:

—Tachi Jarateepari, t'īri t'aamaa ewarijidada aji, maarepida peeda—ee. Mamīda pia jara bairā, t'īri t'aanait'eeda aji.

⁶Māgá t'aadap'eda, jira atadak'āri, chik'ora nībaji t'īri jāde. Perā jēdachi. ⁷Māga unurutata juapa t'ījida apema barco pidaarāmaa k'aripa

chedamerã. Chejida m̄aik'aapa ma chik'ora pee aupadak'ãri, barco omee weda perã pirubaaidachida. ⁸Mãga unuk'ãri, Simón Pedro Jesús k'irapite bedabaidachi m̄aik'aapa m̄agaji:

—Tachi Waibia, mi ik'aawaapa ãyaa beepãde aji, mi p'ek'au ooyaa bairã. Pia–e bi pi mi k'ait'a bamerã.

⁹Simón awaraa arii p'anadap'edaarã ome ak'itrua para beejii m̄agã chik'o cho–k'ara peedap'edaa perã. ¹⁰Auk'a p'anajida Simón k'õp'ãyoorã, Zebedeo warrarã Santiago Juan ome. M̄apai Jesupa m̄agaji Simonmaa:

—Waaweenaapãde aji. Idideepa pia eperãarã jiriit'ee Tachi Ak'õre–it'ee, to–iapataarãpa chik'o jiripatak'a.

¹¹M̄apai barco ipu ide binadap'eda, jõmaweda ãchi net'aa atabëijida ãchi ak'õreerã ome m̄aik'aapa wãjida Jesús ome.

Jesupa leprapa k'ayaa bada jipada

(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹²Ewari aba Jesús p'uurude nide eperã leprapa k'ayaa bipa ununaji. Jesumaa chep'eda, bedabaidachi tau biiri eujãde t'õbairumaa m̄aik'aapa chupiria iidiji:

—Tachi Waibia, pia k'inia bi pirã, mi k'ayaa wëpapipãde aji, Ak'õre k'irapite pia beemerã.

¹³Jesupa juapa t'õbaiji m̄aik'aapa m̄agaji:

—K'inia bida aji. Jipa beepãde aji.ⁱ

Aramata chi lepra k'ayaa wëpaji. ¹⁴M̄apai Jesupa m̄agaji:

—Jaranãaji apidaamaa. Jip'a p'aaremaa ak'ipinãji. Moisepa p'ãdade jara bik'a ipana omé atëeji teeit'ee Tachi Ak'õremaa. M̄agã jõmaarãpa pi jipa beeda k'awadayada aji.^j

¹⁵Jesupa m̄aga jarapachi m̄ida, audupiara pedeechida irua oodade. Ma awara eperãarã chok'araara cheepurujida iru pedee ùridait'ee m̄aik'aapa ãchi k'ayaa jipapidait'ee. ¹⁶Ma k'aurepa Jesús wãpachi eperãarã p'anadak'aamaa it'aa t'ide.

Jesupa chiwa bada jipada

(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷Ewari aba Jesupa jarateemaa bi misa, iru k'ait'a su–ak'i p'anajida fariseorã m̄aik'aapa Moisepa p'ãda jarateepataarã. Che p'anajida jõmaweda Galilea eujãdepema p'uurudeepa, ichiaba Judea eujãdeepa m̄aik'aapa Jerusalén p'uurudeepa. Tachi Ak'õre baji Jesús ome, k'ayaa beerã jipamerã. ¹⁸Mãga nide pachejida eperãarã eperã chiwa bi ome. Jira aneejida ichi p'arude. T'iu ata k'inia p'anajida teedaa, Jesús k'irapite bidait'ee. ¹⁹Mam̄ida unudak'aa paji sãm̄aik'aapa t'iudai, eperãarã

ⁱ 5.13 Griego pedeede: *Wëpajipi*. ^j 5.14 Lv 14.1-7.

chok'ara see n̄bada perã. Maperã it'í ateejida terraza ïri m̄aik'aapa uria ewa atajida. M̄apai ma chiwa bi ichi p'arude irabai atajida j̄omaarã taide Jesús k'irapite. ²⁰Jesupa k'lawaak'ãri ãchia wãara ichide ijãa p'ani, ma chiwa bimaa m̄agaji:

—K'õp'ãyo, pia p'ek'au k'achia oopata j̄omaweda w̄epajipi.

²¹Mãga ùridak'ãri, Moisepa p'ãda jarateepataarãpa m̄aik'aapa fariseorãpa k'isia p'aneejida: “Jã eperã nãga pedeeik'araa bi. Tachi Ak'õrepapaita p'ek'au k'achia w̄epapipari. Jã eperã Tachi Ak'õre ãp̄ite ik'achia pedeemaa bi jarak'ãri ichiata m̄agee ne–inaa oopari.”

²²Mam̄ida Jesupa k'awaji ãchia k'isia p'ani. Mapa iidiji:

—¿Sãap'eda parãpa k'isia k'achia k'isia p'anima? aji. ²³Mia irumaa jarai: “Pia p'ek'au k'achia oopata w̄epajipi” maa–e p̄irã jarai: “P'irabãiji m̄aik'aapa w̄ãji”. Mam̄ida irua maarepida oo–e pai Tachi Ak'õrepa oopi–e p̄irã. ²⁴Mia ak'ipiit'ee na p'ek'au eujãde mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema^k k'ap'ia pari, Tachi Ak'õre Waibiapa w̄epapipari eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata.

M̄apai m̄agaji ma eperã chiwa bimaa:

—Mia jara bi: ¡P'irabãiji! Pichi p'aru atãji m̄aik'aapa w̄ãji pichi temaa.

²⁵Aramata chiwa bada p'irabaidachi j̄omaarã taide m̄aik'aapa ichi p'aru j̄era bada atap'eda, Ak'õre ome o–ia w̄ãji ichi temaa. ²⁶Mãga unudak'ãri, j̄omaweda ak'itrua para beeji m̄aik'aapa o–iãpa jarapachida Tachi Ak'õre j̄omaarã k'ãyaara waibiara bi. M̄agã p'era pik'a j̄onipa m̄agajida:

—Idi ne–inaa pia unujidada ajida, Tachi Ak'õre juapa ooda.

Jesupa Leví jirit'erada ichi ome nipapariimerã

(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷T'ëepai, Jesús mam̄aik'aapa uchiap'eda, ununaji eperã t'ijarapatap'edaa Leví.^l M̄agí Cesar–it'ee impuesto p'epari paji. Su–ak'í baji ma impuesto p'epataarã su–ak'í p'anapatamãi. Jesupa irumaa m̄agaji:

—Mi ome nipaparíiji.

²⁸M̄apai Leví p'irabaip'eda, ichi net'aa p'e atabëiji m̄aik'aapa w̄ãji Jesús ome.

²⁹Ma t'ëepai, Levipa fiesta ooji ichi tede Jesu–it'ee. Impuesto p'epataarã Roma pidaarã rey–it'ee t'í pëiji awaraa k'õp'ãyoorã ome. Ma fiesta oo p'anide Jesús chi k'õp'ãyoorã ome su–ak'í p'anajida mesade, nek'omaa apemaarã ome. ³⁰Mam̄ida fariseorãpa m̄aik'aapa Moisepa p'ãda jarateepataarãpa k'isia p'anadap'edaa perã ãchi chonaarãpa oopatap'edaade, aupedeemaa p'aneejida Jesús k'õp'ãyoorã ome. Iidijida:

^k 5.24 Chi Eperã Ak'õre Truadepema jara k'inia bi Tachi Ak'õre m̄imiapari na p'ek'au eujãdee cheda. Jesucristopa ichi nãga t'ijaraji ak'ipiit'ee ichi Mesías. ^l 5.27 Leví ichiaba t'ijarapachida Mateo.

—¿Sāap'eda nek'omaa p'anima māik'aapa ne–inaa tomaa p'anima jāgee impuesto p'epataarā ome māik'aapa awaraa p'ek'au k'achia oopataarā ome? Parāpa jāga oodaik'araa bida ajida.

³¹ Jesupa p'anauji:

—Médico pëidak'aa k'ap'ia pia beerāmaa. Jīp'a pëipata k'ayaa beerāmaa. ³² Tachi Ak'õrepa mi pëi–e paji t'ari pia beerā jiride. Ma k'āyaara p'ek'au k'achia oopataarā jirideta pëiji, p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa irude ijāapataadamerā.

Sāapai it'aa t'idaipia bi nek'oda–ee

(Mateo 9.14-15; Marcos 2.18-22)

³³ Jesumaa māgajida:

—Juan Bautista^m k'õp'āyoorā māik'aapa fariseorā audú it'aa t'ipata nek'oda–ee. ¿Sāap'eda pi k'õp'āyoorā ichita nek'opata māik'aapa ne–inaa topatama? ajida.

³⁴ Jesupa p'anauji:

—Miak'āipata fiestade t'ī pëidap'edaarā pachedak'āri, ma fiesta o–ia oopata chi miak'āiit'ee bi ome. Mama p'anide ¿parāpa nek'opida–e paik'ā aji, āramaa? ³⁵ Ewari cherude chi miak'āiit'ee bi wē–e pak'āri āra ome, fiesta ooda–e pait'ee t'ari p'uapa. Ma ewatepi nek'oda–e pait'ee.ⁿ

Moisepa p'āda māik'aapa Jesucristopa jarateeda auk'a ak'idaik'araa bi

³⁶ Ichiaba Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee ichi ūraa p'oiradaik'araa bi Moisepa p'āda ome:

—Eperā apidaapa p'aru chiwididepema pite aba t'iiik'araa bida aji, p'aru sorede parchaait'ee. Māga ooru pirā, chi p'aru chiwidi āridariit'ee māik'aapa ma pite auk'a bee–e pait'ee chi p'aru sore ome. ³⁷ Ichiaba vino ewaa juda t'idak'aa ne–e sorede. Māga oodak'aa ma vino baak'ak'āri, ma ne–e sore jīadarii perā māik'aapa chi vino atuadarii perā. ³⁸ Maperā vino ewaa juda t'idaipia bi ne–e chiwidide. ³⁹ Eperāpa vino chona bi tok'āri, to k'inia–e chi ewaa juda jarapata perā: “Chi chonata warraara bida” apata. Māga pik'a parāpa chonaarāwedapema ūraa k'iniara iru p'anida aji, mia ūraa jaratee bi k'āyaara.

Īipata ewate trigo k'imi chak'eerā p'edap'edaa

(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

6 ¹ Judiorā ĩipata ewate Jesús nipaji trigo k'āide. Ma wāyaa wāde chi k'õp'āyoorāpa trigo k'imi chak'eerā oromaa p'aneejida. Jua jāde sirat'idap'eda, chi trigo tau chak'eerā k'opachida. ² Māga unudak'āri, ũk'uru arii p'anadap'edaa fariseorāpa iidijida:

^m 5.33 Griego pedeede *Bautista* jara k'inia bi *chi eperāarā poro choopari*. ⁿ 5.35 Jesupa māga jaraji ewari cherude ichi wē–e pait'ee pada perā chi k'õp'āyoorā ome.

—¿Sāap'eda parāpa oo p'anima ajida, tachi ũraade jara bi onaadamerā? ĩpata ewate mimiadaik'araa bida a bi.

³Jesupa k'awaji chi k'ōp'āyoorāpa ne–inaa k'achia ooda–e paji ma trigo tau k'odak'āri. Mapa p'anauji:

—¿Parāpa Ak'ōre Ũraa p'ādade leeda–e p'anik'ā aji, Rey Davidpa ooda chonaarāweda jarrapisiadaidak'āri chi k'ōp'āyoorā ome? ⁴T'ĩuji Tachi Ak'ōre te ne–edee oodade māik'aapa ataji pan awara bidap'edaa Tachi Ak'ōre–it'ee. Māgí pan ũk'uru k'oji māik'aapa teeki chi k'ōp'āyoorāmaa auk'a k'odamerā. Māga oojida, p'aareerāpapai māgí pan k'odaipia baji mīda. Tachi Ak'ōrepa āra miapi–e paji māga oodap'edaa k'aurepa.

⁵Jesupa ichiaba māgaji:

—ĩpata ewate mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jua ek'ari bida aji.

Eperā jua chiwa bada

(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶Awaraa ĩpata ewate Jesús t'ĩuji Tachi Ak'ōre Ũraa jarateepata tede māik'aapa jarateemaa beeji. Mama baji eperā jua juaraarepema chiwa bi. ⁷Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome Jesús imiatee k'inia p'anajida. Mapa ak'i p'anajida Jesupa ma k'ayaa bi ĩpai maa–e pirā ĩpa–e pai ma ewate. ⁸Mamīda Jesupa k'awaji ārapa k'ĩsiadap'edaa. Mapa ma jua chiwa bīmaa jaraji:

—P'irabáiji māik'aapa jōmaarā esajīak'a ak'inī bēeji.

Aramāgá ma eperā it'a ak'inī beeji. ⁹Māpai Jesupa māgaji apemaarāmaa:

—Mia parāmaa ne–inaa iidiit'ee. ¿K'āata oodaipia bīma aji, ĩpata ewate; ne–inaa pia maa–e pirā ne–inaa k'achia? ¿Eperā k'aripadaipia bik'ā piunaamerā maa–e pirā piupidaipia bik'ā? aji.

¹⁰T'ēepai māirāmaa ak'ĩji. Maap'eda ma eperā jua chiwa bīmaa māgaji:

—Pichi jua ĩrupáde aji.

Māpai jua ĩruji. Aramata ĩpa beeji. ¹¹Mamīda māirāpa māga unudak'āri, audú k'ĩraudachida māik'aapa pedeteemaa p'aneejida Jesús peepit'aadait'ee.

Jesupa k'ōp'āyoorā doce ĩrit'erada ichi ome nipapataadamerā

(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹²Maapai Jesús ee nok'odee wāji it'aa t'ide. Mama ewariji it'aa t'ĩmaa. ¹³Āstaawa pak'āri, ichi ome nipapataarā t'ĩji. Māirādepema ĩrit'eraji doce māik'aapa āra t'ĩ biji *apóstoles*.^o ¹⁴Nāgĩirā paji: Simón, Jesupa ichiaba t'ĩ bida Pedro; chi ĩpema Andrés; Santiago; Juan; Felipe; Bartolomé; ¹⁵Mateo; Tomás; Alfeo warra Santiago; Simón Celote

^o 6.13 Māgí pedee jara k'inia bi: *Jesupa pēida*.

apatap'edaa;^p 16 Santiago warra Judas mäik'aapa Judas Iscariote; ma t'ëepai Jesús traicionaada.

Jesupa eperäärä chok'araarāmaa jarateeda

(Mateo 4.23-25)

17Ma k'öp'äyoorä jirit'erap'eda, Jesús edaa cheji ma ee it'ia bideepa āra ome mäik'aapa pachejida eujā jewedaade. Mama chip'e p'anajida iru ome nipapatap'edaarā mäik'aapa awaraa eperäärä chok'ara: Judea eujādepemaarā, Jerusalén p'uurudepemaarā, p'usa ide p'ani Tiro p'uurudepemaarā Sidón p'uurudepemaarā ome. 18Che p'anajida Jesús pedee ūridait'ee mäik'aapa irua āchi k'ayaa jipamerā. Mama bide Jesupa netuara merātia iru beerā ichiaba jipak'ooji. 19Eperäärä jōmaarāpa Jesús k'ap'ia t'ōbai k'inia p'anapachida, iru juapa āchi jōmaweda jipak'ooda perā.

Jesupa jarateeda t'āri o-īa p'anapataadamerā

(Mateo 5.1-12)

20Maap'eda Jesupa ichi ome nipapataarāmaa ak'iji mäik'aapa mājaji:

—T'āri o-īa p'ani, parā chi chupiria chedeerā. Tachi Ak'ōre k'awa k'inia p'anadairā, irudeerā p'anadait'ee.

21 T'āri o-īa p'ani, parā chi jarrapisia jōnīrā, parāmaa Tachi Ak'ōrepa nek'opiit'ee perā. Ichiaba t'āri o-īa p'ani, parā chi iraweda jēe jōnīrā t'āri p'uapa, t'ëepai Tachi Ak'ōrepa parā ëipiit'ee perā.

22 T'āri o-īa p'ani eperäärāpa parā k'īra unuamaa iru p'anedak'āri; yiarāa iru p'anedak'āri; parāmaa ik'achia pedeedak'āri, maa-e pirā parā āpīte pedee k'achia jaradak'āri mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepemade ijāapata perā.

23Māga oodak'āri, t'āri o-īa, k'āiwee p'anéeti, Tachi Ak'ōrepa ne-īnaa pi-ia teeit'ee perā, parā iru truade panadak'āri. Chonaarāweda ichiaba māgā ne-īnaa k'achia oopachida Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāmaa.

24 Mamīda jaai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēiit'eeipi parā, chi p'arat'ara beerā, na p'ek'au eujādepai o-īa p'anadait'ee perā!

25 ¡Aai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēiit'eeipi parā, chi iraweda bi jāwaa p'anīrā, t'ëepai jarrapisia p'anedait'ee perā!

¡Aai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēiit'eeipi parā, chi iraweda ëi jōnīrā, t'ëepai jēe jōnadait'ee perā t'āri p'uapa!

26 ¡Aai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēiit'eeipi parā, chi jōmaarāpa t'o p'anapataarā! ¡Māga oopachida Judea eujādepemaarā chonaarāpa, seewata Tachi Ak'ōre pedee jarapatada apatap'edaarā ome!

P 6.15 Roma jua ek'ariipa uchua k'inia p'anadap'edaarā t'ijjarapachida *Celote eerepemaarā*.

Jesupa jarateeda k'íra unuamaa iru p'anapataarāde
(Mateo 5.38-48; 7.12)

27—Mamída parā, mi pedee ūri p'aniirāmaa mia jara bi: Parā k'íra unuamaa iru p'anapataarā k'inia iru p'anapatáati māk'aapa āramaa ne-inaa pia óoti. 28 Pia óoti ārapa parā k'achia oopata pari. It'aa t'ípatáati pāchima ik'achia jarapataarā pari. 29 Eperāpa pi k'íra tarramaa síru pirā, auk'a oonáaji irumaa. Ma k'āyara chi apema k'íra tarra ak'ipíji, auk'a sīmerā. Ichiaba eperāpa pichi íripema p'aru jī bi jāri ataru pirā, ichiaba pichi camisa t'āri pia téjei. 30 Apidaapa pīmaa ne-inaa iidiruta pirā, téjei. Ichiaba pi net'aa jāri ataruta pirā, iidináaji waya pīmaa teemerā. 31 Óoti apemaarāmaa parāpa k'inia p'anik'a āchia parāmaa oodamerā.

32 Parāpa k'inia iru p'aní pirā pāchi k'inia iru p'anapataarā aupai, ¿ne-inaa pipiara oomaa p'anik'ā? P'ek'au k'achia ooyaa beerāpa paara māga oopata. 33 Parāpa ne-inaa pia oo p'aní pirā pāchi pia oopataarāmaa aupai, ¿ne-inaa pipiara oomaa p'anik'ā? P'ek'au k'achia oopataarāpa paara māga oopata. 34 Ichiaba pāchi net'aa presta pēiruta pirā, ma pari awaraa net'aa jitait'ee aupai, ¿ne-inaa pipiara oomaa p'anik'ā? P'ek'au k'achia oopataarāpa pida prestapata āchi pitapai, ma pari ne-inaa jitadait'ee. 35 Parāpa pāchi k'íra unuamaa iru p'anapataarā k'inia iru p'anapataadaipia bi māk'aapa āra pia oopataadaipia bi. Āramaa net'aa prestadaipia bi, nida-ee ne-inaa jitadait'ee ma pari. Māga ooruta pirā, Tachi Ak'ōrepa ne-inaa pia teeit'ee parāmaa māk'aapa parā Ak'ōre Waibia warrarā p'anadait'ee. Iruata ne-inaa pia oopari gracias jaradak'aarāmaa māk'aapa t'āri k'achia-idaa beerāmaa paara. 36 Maperā awaraarā chupiria k'awáati pāchi Ak'ōre Waibiapa ooparik'a.

Awaraarāpa oopata āpíte ik'achia jaradaik'araa bi
(Mateo 7.1-5)

37—Awaraarāpa ne-inaa oopata ak'ináati jaradait'ee ne-inaa k'achia oomaa p'aní. Māgá Tachi Ak'ōrepa auk'a oo-e pait'ee parā ome. Ne-inaa k'achia aupai jirináati pedee k'achia jaradait'ee awaraarā āpíte, maa-e pirā Tachi Ak'ōrepa auk'a jiriit'ee parāpa ne-inaa k'achia oopata aupai jarait'ee, p'anadak'āri iru k'írapite. Chīarapa parāmaa ne-inaa k'achia ook'āri, perdonáati. Māgá Tachi Ak'ōrepa parāpa ne-inaa k'achia oopata perdonait'ee. 38 Awaraarāmaa téeti. Māgá Tachi Ak'ōrepa parāmaa teeit'ee. T'āri pia teedak'āri awaraarāmaa, ma pari irua audupíara teeit'ee parāmaa. Irua parāmaa ooit'ee parāpa oopatak'a awaraarāmaa.

39 Ichiaba Jesupa nāga nepiríji jarateeit'ee, chi k'ōp'āyoorāpa k'awaa wādamerā oodait'ee irua jara bik'a.

—P'ananáati chi wāara k'awada-e p'aniirāk'a. Māgīrā tau p'āriu beerák'api p'aní awaraa tau p'āriu beerā atee k'inia p'anadak'āri awara āyaa.

¿Achi omee weda uriade baainada—e paik'ã? ⁴⁰Mi ũraa k'awaa wãdak'ãri, pia p'anapataadait'ee. Estudiante apida ichi jarateepari k'ãyaara k'awaara bi—e. Mamïda jômaweda estudia aupak'ãri, ichi jarateepari jiak'a uchiai.

⁴¹'¿K'ãare—it'ee ak'i bima nejarra pichi auk'aa tau jãde bi, mamïda unu—e bi pak'uru pichi tau jãde bi? ⁴²Pichi tau jãde pak'uru iru bi pirã, ¿sãga pichi auk'aamaa jaraima: “Ïpema, mimaa ëepïji jã nejarra pichi tau jãde bi”? ¿Seewata pia chïara k'aripa k'inia bi, irua oo bi ak'ik'ãri! Naapiara ët'aipia bi ma pak'uru pichi tau jãde bi. Mãpaipi pia unui ma nejarra pichi auk'aa tau jãde bi mãik'aapa mãgã iru k'aripai.

Pak'uru k'awaapata chi nejõdeepa

(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

⁴³—Nejõ biiri pia bïpa nejõ k'achia chauk'aa. Jõdee nejõ biiri k'achia bïpa nejõ pia chauk'aa. ⁴⁴Nejõ biiri chaa k'awapata chi nejõdeepa. Eperãarãpa higojõ orodak'aa pak'uru iiri—idaa bideepa. Ichiaba uva orodak'aa mãgee pak'urudeepa. ⁴⁵Mãga pik'a eperã t'ãri pia bïpa pedee pia jarapari, k'ïsia pia iru bairã ichi t'ãride. Jõdee eperã t'ãri k'achia bïpa pedee k'achia jarapari, ichi t'ãride k'ïsia k'achia iru bairã. Ma k'ïsia jõma uchiaru ichi t'ãrideepa ichi it'aipa jarapari.

Jesupa te oopataarãde nepirida

(Mateo 7.24-27)

⁴⁶—¿K'ãare—it'ee parãpa mi t'ïjarapatama: “Tachi Waibia, Tachi Waibia”, mamïda ooda—e p'ani mia jara bik'a? ⁴⁷Mia jarait'ee k'aik'a bi chi mimaa cheru ũriit'ee mi pedee mãik'aapa oopariit'ee mia jara bik'a. ⁴⁸Mãgï eperã te oo bïk'ata bi. Naapiara irua edũ k'orop'eda, chi te biiri mãu ïri bïpari. Maap'eda to chek'ãri, wee jira beepari ma te biiri sudamãi. Mamïda p'oyaa mimik'api—e, basa mãu ïri bida perã. Mãgï eperãpa ichi te mãgã basa mãu ïri pia oopari perã, jõ—e pait'ee. ⁴⁹Jõdee chi mi ũraa ũrip'eda, oo—e bïpa mia jara bik'a nãga pik'a bi. Ichi te ook'ãri, te biiri pariatua supari ipu nãusaade, basa wëe. Maap'eda to chek'ãri mãik'aapa wee jira beek'ãri ma te biiri sudamãi, ma te t'eedaipari mãik'aapa jõmaweda jõdaipari, chi te chipari paara.

Jesupa Romadepema soldaorã poro waibia esclavo jïpada

(Mateo 8.5-13; Juan 4.43-54)

7 ¹Jesupa ma eperãarãmaa mãga jara aupap'eda, wãji Capernaum p'uurudee. ²Mama bapachi Romadepema soldaorã poro waibia. Ichi esclavo k'inia iru bapachi. Mamïda mãgï juak'aya nïbaji. ³Ma soldaorã poro waibiapa ũrik'ãri Jesús mama ni, pëiji judiorã poro waibiarã Jesumaa chupïria iidide, ichi esclavo jïpa chemerã. ⁴Åra Jesumaa wãjida mãik'aapa chupïria iidijida:

—Na capitán t'ãri pia baparida ajida, tachi ome. Mapa pia k'aripaipia bida ajida. ⁵Irua tachi judiorã k'inia iru bapari. Oopijida ajida, namapema Ak'õre Ūraa jarateepata te.

⁶Māpai Jesús wāji ãra ome. Mamīda ma soldaorã poro waibia te k'ait'a panadak'ãri, irua jara pëiji chi k'õp'ãyoorã ome:

—Tachi Waibia, mi temaa chenaapáde aji, mi pi k'ãyaara ek'ariara bairã. ⁷Maperã michi itu wã—e paji pi jiride. Mamīda k'awa bi ne—inaa jōmaweda pi jua ek'ari nībi. Jīp'a jarapáde aji, mi esclavo jipa beemerã.

⁸Mi jida waibiarã jua ek'ari bi. Ma awara mia soldaorã iru bi michi jua ek'ari. Mia abaamaa wāpáde ak'ãri, wāpari; awaraamaa chepáde ak'ãri, chepari. Ichiaba mi esclavomaa ne—inaa oopáde ak'ãri, oonapari. Mi jua ek'ari p'aniirãpa mǎga oopata perã, mia k'awa bi pia jararupapai mi esclavo jipait'ee.

⁹Mǎga jaranadak'ãri, Jesús p'era pik'a beeji. Mapa ichi ome nipapataarãmaa ak'iji mǎik'aapa mǎgaji:

—Mǎgara mi wã—eda aji. Mia wāarata jararu. Tachi Israel pidaarã t'ãide mia apida unu—e bida aji, ma eperāk'a; Tachi Ak'õrede wāara ijãa bi.

¹⁰Ma pëidap'edaarã capitán temaa pachedak'ãri, chi esclavo jipa bita unu chejida.

Jesupa p'ëtrãa warra piuda chok'ai p'irabaipida

¹¹Ma t'ëepai, Jesús wāji Naín p'uurudee. Chi k'õp'ãyoorã mǎik'aapa awaraa eperãarã chok'ara wājida iru ome. ¹²P'uuru k'ait'a panadak'ãri, unujida eperãarãpa jai—idaada atee wāruta iade. Mǎgi p'ëtrãa warra apai iru bada paji. Ai ome chi p'uurudepemaarã chok'ara wã nipajida.

¹³Jesupa mǎgi p'ëtrãa unuk'ãri, chupiria k'awaaji mǎik'aapa mǎgaji:

—Jëenaapáde aji.

¹⁴Aramata araa wāp'eda, Jesupa t'õbait'aaji ma k'ap'ia atee wādap'edaa p'aru. Chi atee wã nipadap'edaarã ak'inī p'aneedak'ãri, Jesupa mǎgaji ma jai—idaa badamaa:

—K'ütrãa, p'irabáiji.

¹⁵Māpai chi jai—idaa bada su—ak'i beeji mǎik'aapa pedeemaa beeji. Maap'eda, Jesupa chi nawemaa mǎgaji:

—Acha bida aji, pi warra.

¹⁶Mǎga unudak'ãri, arii p'anadap'edaarã jōmaweda p'era pik'adachida mǎik'aapa Tachi Ak'õrede pia pedee para beeji:

—Ak'õre pedee jarapari waibia tachi t'ãide uchijida ajida.

Ichiaba mǎgajida:

—Tachi Ak'õre che bi tachi p'uuru pidaarã k'aripade.

¹⁷Mǎgá Jesupa ooda k'awaajida Judea eujãdepemaarãpa mǎik'aapa ma ik'aawapemaarãpa.

Juan Bautistapa chi k'öp'äyoorā pëida
(Mateo 11.2-19)

¹⁸ Juan Bautista ome nipapatap'edaarā wājida iru badamāi carcelde ma jōma nepiride. Māga ūrik'āri, omé t'ī pëiji wādamerā Jesumaa. ¹⁹ Māirā pëiji Jesumaa iididamerā iru chi cheit'ee bada eperāarā k'aripait'ee maa–e pirā awaraa nidaipia bi. ²⁰ Jesús k'ait'a panadap'eda, mägajida:

—Juan Bautistapa tai pëijida ajida, iidide: “¿Pik'ā tai k'aripapari chonaarāpa cheit'ee bida adap'edaa? Maa–e pirā, ¿awaraa nidaipia bik'ā?” ajida.

²¹ Māga iidi p'anadak'āri, Jesupa eperāarā chok'ara jipaji: k'ayaa beerā; k'ap'ia p'ira beerā; netuara k'ap'iade merātia beerā māk'aapa tau p'āriu beerā. ²² Maap'eda ma Juanpa eperāarā pëidamaa p'anauji:

—Wāti Juanmaa māk'aapa nepirīti parāpa nama unu p'ani māk'aapa ūri p'ani. Jarāti tau p'āriu beeda irā unu p'ani; nik'anik'aa beeda t'ia niutee; leprapa k'ayaa beeda jipa p'ani āchi k'ayaadeepa; k'iiri k'ī beeda irā ūri p'ani; piudap'edaarā waya chok'ai p'ani māk'aapa chupiria chedeerāmaa Ak'ōrepa pedee pia jara pëida jarateemaa bi. ²³ ¡T'āri o–īa bida aji, chi mide ijāa bi, k'awa–e bi mīda mia ne–inaa jōma oo bi!

²⁴ Juanpa eperāarā pëida wādap'edaa t'ēepai, eperāarāmaa Jesupa pedee pia jaramaa beeji Juande:

—¿K'āata parāpa ak'inajidama aji, eujā pania wēe bimaa wādak'āri? ¿K'īsiajida–ek'ā ak'inadait'ee eperā pariatua k'īsia bi, p'ūajara nāupa pariatua nēunēuwaa p'uaparik'a? ²⁵ Maa–e pirā, ¿k'īsiajida–ek'ā ak'inadait'ee eperā p'aru pi–ia jī bi? Parāpa pia k'awa p'ani eperā p'aru pi–ia jī beerā rey tede p'anapata. ²⁶ Māga–e pirā ¿k'īsiajida–ek'ā ak'inadait'ee Ak'ōre pedee jarapari? Wāara, iru Ak'ōre pedee jarapari k'āyaara waibiara bi. ²⁷ Na Juandeta Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

‘Mia eperā chok'a pëiit'ee pi naa o pia oonamerā pi, eperāarā poro waibia, chei naaweda.’

(Mal 3.1)

²⁸ Mia jara bi: Eperā apida Juan k'āyaara waibiara bi–e. Mamīda chi ek'ariara bita iru k'āyaara waibiara pait'ee, Tachi Ak'ōrepa ma eperā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā ome beemerā.

²⁹ Jōmaweda Juan pedee ūridap'edaarā, Cesar–it'ee impuesto p'epataarā paara, irumaa poro choopijida. Māga oodak'āri, ak'ipijida Tachi Ak'ōre wāarata jara baji Juan k'ap'ia pari. ³⁰ Mamīda fariseorā Moisepa p'āda jarateepataarā ome Juanmaa poro choopida–e pak'āri, ak'ipijida āchia k'iniada–e p'ani Tachi Ak'ōrepa āchima pia oo k'inia bada.

³¹ Mia jarait'ee sāga p'ani parā, mide ijāadak'aa beerā. ³² Warrarā su–ak'i p'anedap'eda, jemenemaa p'aník'ata p'ani p'uuru jāde. Āchi k'öp'äyoorāmaa biapata:

“Taipa siru chaajida. Mamída parã pëirada–e paji. K'ari k'isia paraa k'arijida. Mamída parã jëeda–e paji.”^q

33 Juan Bautista chek'ãri, pan k'o–e paji eperãarã jïp'aarãk'a mãik'aapa vino tok'aa paji. Maperã parãpa jarajida: “Netuara iru k'ap'iade merãtia bida” ajida. 34 T'ëepai mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema cheji mãik'aapa nek'oji, ne–inaa toji eperã jïp'aak'a. Maperã jara p'ani mi nek'oyaa, ne–inaa toyaa bapari. Ma awara mi k'õp'ãyo meraaparida a p'ani k'achia–idaa beerã ome mãik'aapa Cesar–it'ee impuesto p'epataarã ome. 35 Mamída Tachi Ak'õrepa wãarata ak'ipimaa bida aji, mia oo bi k'aurepa parã jõmaarã pari.

Jesús Simón tede

36 Fariseo t'ïjarapatap'edaa Simonpa Jesús t'ï pëiji nek'o chemerã ichi ome. Mägá Jesús wãji iru temaa. Su–ak'i beeji mesade. 37 Ma p'uurude wëra p'ek'au k'achia ooyaa bapachi. Mägipa k'awaak'ãri Jesús wãda nek'ode ma fariseo tede, ataji chok'o chak'ek'a mãu pi–ia alabastrodee ooda ipuru bi k'erapa mãik'aapa wãji irumaa. 38 Jëe wãpa su–ak'i banaji Jesús biirimãi mãik'aapa iru biiri siimaa beeji ichi taubapa. Maap'eda ichi pudapa p'ooji. Mãpai Jesús biiri wëre atap'eda, it'aaji mãik'aapa ma k'era weet'aaji ai iri ak'ipiit'ee Jesús k'inia iru bi. 39 Simonpa mäge unuk'ãri, k'isiaji: “Na eperã wãara Ak'õre pedee jarapari pada paara, k'awak'ajida aji, k'ãare eperãpa ichi t'õbaimaa bi mãik'aapa mäge oopi–e pak'aji, ma wëra p'ek'au k'achia ooyaa bairã.”

40 Mãpai Jesupa Simonmaa mägaji:

—Simón, mia pimaa ne–inaa jara k'inia bida aji.

Simonpa p'anauji:

—Tachi Jarateepari, jaráji.

41 Jesupa nepiriji:

—Eperãarã omé p'arat'a paraa p'anajida p'arat'a prestapatamãi.

Abaapa paraa baji quinientos denarios; chi apemapa cincuenta denarios.

42 P'oyaa p'aada–e pak'ãri, chi p'arat'a presta pëidapa ãra chupiria k'awaaji mãik'aapa omeerãmaa p'aapi–e paji. Írá mimaa jaráji: ¿chisãgipa ma p'arat'a prestapari audú k'iniara iru bait'eema? aji.

43 Simonpa p'anauji:

—¿Chi p'arat'a waibiara paraa bada–ek'ã? aji.

Jesupa mägaji:

—Wãarada aji.

44 Mãpai Jesupa ma wëramaa ak'iji mãik'aapa Simonmaa mägaji:

^q 7.32 Pia jarait'eera, Tachi Ak'õrepa pëida eperãarãpa oodak'aa paji judiorã poro waibiarãpa oopidap'edaak'a. Ma warrarãpa oodap'edaak'a judiorã chonaarã poro waibiarãpa oopachida Ak'õre pedee jarapataarã ome.

—¿Na wēra unu bik'ā? aji. Mi t'īuk'āri pi tede, pia mi pia auteebai—e paji. Pania tee—e paji mi biiri siimerā. Jōdee na wērapa mi biiri siiji ichi taubapa māik'aapa p'ooji ichi pudapa. ⁴⁵Mi t'īuk'āri, pia mi k'īra ī—e paji. Mamīda mi nama t'īuru weda na wērapa mi biiri īmaa bi. ⁴⁶Pia mi poro īri aceitepa p'uru—e paji. Mamīda irua k'era weeji mi biiri īri. ⁴⁷Mapa mia jara bi: Irua p'ek'au k'achia chok'ara oopata wēpapiji, mi audú k'inia iru bairā. Mamīda eperāpa k'īsia bi pirā ichia mak'īara p'ek'au k'achia oo—e bi, māgara ma eperāpa mi mak'īara k'inia—e bi.

⁴⁸T'ēepai Jesupa māgaji ma wēramaa:

—Pia p'ek'au k'achia oopata wēpajida aji.

⁴⁹Māpai apemaarā arii p'anadap'edaarāpa iidi para beeji:

—¿K'aima ajida, jāgí? ¿Eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata paara wēpapi bik'ā? ajida.

⁵⁰Māpai Jesupa waya jaraji ma wēramaa:

—Pi wāara Ak'ōrede ijāa bairā, irua pi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaamerā. K'āiwee wāpáde aji.

Wēraarāpa Jesús k'aripapatap'edaa

8 ¹Ma t'ēepai Jesús nipapachi p'uuru beede māik'aapa ai ik'aawa p'uuru k'aipēe beede. Jaratee nipapachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida; irua eperāarā bi k'inia bi ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. Chi k'ōp'āyoorā doce auk'a nipapachida iru ome. ²Ichiaba wēraarā nipapachida iru ome. Ai naaweda ma wēraarā ūk'uru netuara k'ap'īade merātia p'anajida māik'aapa ūk'uru k'ayaa p'anajida. Mamīda Jesupa ma jōmaweda jipaji. Māirādepema paji María, ichiaba t'ījarapatap'edaa Magdalena. Iru k'ap'īadeepa Jesupa netuara siete uchiapiji. ³Ichiaba baji Cuza wēra t'ījarapatap'edaa Juana. Ma Cuza Rey Herodes tedepema mimiapataarā poro waibia paji. Ichiaba baji Susana, awaraa wēraarā chok'ara ome. Ma wēraarāpa Jesús chi k'ōp'āyoorā ome k'aripapachida; teepachida net'aa māik'aapa p'arat'a.

Net'atau p'oparide nepirida

(Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴Maapai eperāarā chok'ara uchijida p'uurudeepa Jesús ak'ide. Māgá eperāarā chok'ara chip'edachida. Māga nide Jesupa na pedee nepiriji Ak'ōre Ūraa jarateit'ee:

⁵—Eperā wāji net'atau p'ode. Ma p'o wāk'āri, ūk'uru baajida o jāde. T'ēepai mama eperāarā biiripa t'iak'oojida māik'aapa ipanaarāpa k'ok'oo chejida. ⁶Ūk'uru baajida māu—idaade māik'aapa t'onojida mīda, taarā—e weda piik'oodachi, pania wēede baaidap'edaa perā. ⁷Ūk'uru baajida ne—iiri—idaade māik'aapa auk'a t'onojida. Mamīda ne—iiri k'ap'ip'īara waripari perā, māgí net'atau t'ono wādap'edaa piuk'oodachida. ⁸Jōdee

awaraa net'atau baajida eujã piade. Mãgí t'onojida, warijida mãik'aapa pia chaujida. Ûk'uru net'atau abaadeepa tau cien uchijida.

Nepirip'eda, Jesupa golpe pedeeji:

—Pia k'ísíati parãpa et'ewa úridap'edaade k'awaadamerã k'áata jara k'inia bi!

Sãap'eda Jesupa nepiripachi jarateeit'ee

(Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)

⁹Ma t'ëepai Jesús k'õp'ãyoorãpa iidijida:

—¿K'áata jara k'inia bima ajida, pia nepiri bada?

¹⁰Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'õrepa parãmaa k'awapimaa bida aji, ne–inaa naaweda k'awapik'aa pada awaraarãmaa: sãga ichideerã p'aneedai. Mamïda awaraarãmaa mia nepiripari jarateeit'ee:

‘Árapa mia oo bi ak'i p'ani mïda, wãara unuda–e mãik'aapa mia jara bi úri p'ani mïda, k'awada–ee p'aneedamerã.’ (Is 6.9)

Jesupa k'awapida net'atau p'oparide

(Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)

¹¹Mãpai Jesupa mãgaji:

—Mia nepirida net'atau p'oparide nãga jara k'inia bi. Ma net'atau p'oda jara k'inia bi Tachi Ak'õre Úraa jara pëida. ¹²Chi o jãde baaidap'edaa jara k'inia bi eperãarãpa ma jara pëida úripata. Mamïda Netuara Poro Waibia chepari ne–inaa ooit'ee, t'ãriipa ma pedee ijãanaadamerã mãik'aapa wãnaadamerã Ak'õre eujãdee. ¹³Jõdee chi net'atau mãu–idaade baaidap'edaa jara k'inia bi eperãarãpa ma jara pëida o–ia úri p'ani. Mamïda chi mãu–idaade t'onoda taarã–e weda piidaiparik'a, mãga pik'a mãgiirãpa ma jara pëida taarã–epai ijãapata. Ma úraade ijãadap'edaa k'aurepa nepirade baairuta pirã, maa–e pirã awaraarãpa áchi jiriruta pirã miapidait'ee, ijãa amaapata. ¹⁴Jõdee chi net'atau ne–iiri–idaade baaidap'edaa jara k'inia bi eperãarãpa ma jara pëida pia úri p'ani. Mamïda t'ëepai k'ísia p'aneeruta piara bi p'arat'a atadait'ee maa–e pirã áchia ne–inaa audú oo k'inia p'ani oodait'ee, Ak'õrepa k'inia bik'a oodai k'ãyaara. Mãgá p'aneepata ne–uu warip'eda chauk'aa bik'a. ¹⁵Mamïda chi net'atau eujã piade baaidap'edaa jara k'inia bi eperãarãpa ma jara pëida wãara ijãapata áchi t'ãride. Mãpai p'anapata ma úraade jara bik'a mãik'aapa choopata áchi ijãa p'anide. Mãgá p'aneepata ne–uu pia chauparik'a.

Jesupa lamparade nepirida

(Marcos 4.21-25)

¹⁶Maap'eda Jesupa awaraa nepiriji:

—Tachia lámpara k'oodak'aa ata bidait'ee ne–inaa edajãde maa–e pirã cama ek'ari. Ma k'ãyaara lámpara k'oodap'eda, it'í ata bípata pia

ĩdaamerã te jãde p'aniĩrã-it'ee. ¹⁷Mãga pik'a Tachi Ak'õrepa oo bi mera pik'a bi eperãarãpa k'awanaadamerã. Mamĩda t'ẽepai irua jõmaarãmaa k'awaapiit'ee k'ãata jara k'inia bi. Ichiaba ĩrã irua oo bi jõmaarãmaa k'awapi-e. Mamĩda t'ẽepai k'awaapiit'ee.

¹⁸Maperã pia ũrĩti. Chi k'awa bimaa Tachi Ak'õrepa audupiara k'awaapiit'ee. Mamĩda chi ne-inaa k'awaara k'ĩsia bĩpa k'awa bi paara wẽepiit'ee.

María Jesús ĩpemaarã ome

(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹Jesús nawe chi ĩpemaarã ome wãjida irumaa. Mamĩda iru k'ait'a p'oyaa wãda-e paji eperãarã see nĩbada perã. ²⁰Mãpai eperãpa jaranaji Jesumaa:

—Pi nawe pi ĩpemaarã ome taawa nimaa p'anida aji, pi ak'idait'ee.

²¹Mãga ũrik'ãri, ichia mågaji:

—Ak'õre Ũraa ũripataarã mãik'aapa oopataarã Ak'õrepa jara bik'a, mãĩrãta mi nawek'a bi mãik'aapa mi ĩpemaarãk'a.

Jesupa nãu p'usa ome t'umãtipida

(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²²Ewari aba Jesupa mågaji chi k'õp'ãyoorãmaa:

—Wãdãma aji, lago k'ĩraik'a eeree.

Mãpai barcode bataujida mãik'aapa wãjida. ²³Sĩa wãdade Jesús k'ãidachi. Mãimisa p'usara t'o nĩbeeji. Mapa barco pirubaaĩ wã nipaji.

²⁴Mapa Jesús ĩrimat'aajida mãik'aapa mågajida:

—ĩTachi Jarateepari, pirubaaĩ wãdapi!

Jesús p'ĩrabaidachi mãik'aapa pedeeji nãumaa mãik'aapa p'usamaa. Jõmaweda t'umãtidachi mãik'aapa ip'ii ũu beeji. ²⁵Mãpai Jesupa chi k'õp'ãyoorãmaa iidiji:

—ĩSãap'eda parãpa ijãada-e p'anĩma aji, mia parã ak'ĩit'ee?

Mamĩda ãchi jõmaweda p'era jõnĩpa ak'ĩtrua para beeji mãik'aapa ãchi pitapai iidĩ para beeji:

—ĩK'aima ajida, nãgĩ? Iru pedeepe nãu, p'usa paara t'umãtipiparida ajida.

Eperã k'ap'iade netuara merãtia bada

(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶T'ẽepai panajida Gerasa eujãde lago k'ĩraik'a eere, Galilea eujã k'ĩrapite. ²⁷Jesús batauk'ãri, eperã netuara merãtia bi iru k'ait'a cheji. P'uurudepema paji mĩda, taarã p'aru jĩ-e baji; ichiaba teeda bak'aa paji. Bapachi jãira mãu te uriade. ²⁸Mãgĩ eperãpa Jesús unuk'ãri, iru k'ĩrapite sinapotepa bia baainaji:

—Jesús, Ak'õre Waibia Warra, mi ome t'iünáaji. ¡Mi chupiria k'awáaji!
¡Ichiak'au bji!

²⁹Māga jaraji Jesupa jara bada perā uchiamerā ma eperā k'ap'iadeepa. Taarā baji ma netuara merätia bi iru k'ap'iade. At'apai ma netuarapa irumaa ne–inaa pariatua oopiji. Māimisa eperāarāpa iru jua biiri ome cadenapa jī nībijida āyaa wānaamerā. Mamīda ma netuara juapa irua ma cadena t'iit'aapachi māik'aapa jirabodoji t'imí eperāarā p'anadak'aamaa.
³⁰Māpai Jesupa iidiji:

—¿Pi, k'asaa t'ijarapatama? aji.

Ichia p'anauji:

—Mi t'ijarapatada aji, Legión.^r

Māga jaraji netuara chok'ara ichi k'ap'iade t'iudap'edaa perā. ³¹Māpai ma netuaraarāpa Jesumaa chupiria iidipachida āchi pēinaamerā uria audú nāpia bidee. ³²Ma k'ait'a ee k'arraya sinaarā chok'ara nek'omaa p'anajida. Mapa netuaraarāpa chupiria iidijida ma sinaarā k'ap'iade t'iupimerā. Māpai Jesupa māga ooji. ³³Aramāgá netuaraarā uchijida eperā k'ap'iadeepa māik'aapa t'iujida ma sinaarā k'ap'iade. Aramata sinaarā p'irak'oodachida ee k'õot'ari jira bidee. Toida baainadap'eda, iyapa jīak'oodachida.

³⁴Ma sinaarā jīa p'anadap'edaarāpa māga unudak'āri, p'irak'oodachida p'uurudee nepiridait'ee p'uuru pidaarāmaa māik'aapa ma p'uuru k'ait'a beerāmaa. ³⁵Mapa eperāarā uchijida ak'ide. Jesumāi pachedak'āri, unujida ma eperā netuara k'ap'iade merätia bada su–ak'i bi Jesús biiri k'ait'a. P'aru jīp'eda, k'āiwee su–ak'i baji. Māga unudak'āri, ma eperāarā p'era para beeji. ³⁶Māpai chi unudap'edaarāpa nepirijida sāgapi Jesupa jipaji ma eperā netuara k'ap'iade merätia bada. ³⁷Maap'eda ma Gerasa eujādepemaarāpa Jesumaa chupiria iidijida āyaa wāmerā mamāik'aapa, audú nejasia p'anadap'edaa perā. Māpai Jesús barcode bataup'eda, wāji. ³⁸Wāi naaweda, ma eperā netuara k'ap'iade merätia badapa chupiria iidiji Jesupa ichi ome auk'a wāpimerā. Mamīda Jesupa jaraji beemerā. Māgaji:

³⁹—Wāpáde aji, pichi temaa māik'aapa nepiripáde aji, Tachi Ak'õrepa pi ome ooda.

Aramāgá ma eperā wāji ma p'uurudepema jōmaarāmaa nepiride Jesupa ichi ome ooda.

Jairo k'au māik'aapa wērapa Jesús p'aru i t'õbaida

(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰Jesús lago k'irai'ka eere pachek'āri, eperāarāpa iru o–īa auteebaijida, jōmaarāpa iru ni p'anadap'edaa perā. ⁴¹Māga nide pacheji eperā t'ijarapatap'edaa Jairo. Ichi Ak'õre Ūraa jarateepata tedepema poro paji. Jesús biirimāi bedabaidachi māik'aapa chupiria iidiji wāmerā ichi temaa

^r 8.30 Legión jara k'inia bi soldaorā seis mil.

⁴²chi k'au jipade, juak'aya nībada perã. K'au apai iru baji; mǎgí doce años iru baji.

Jesús wārude Jairo temaa, iru ome nipapataarã see nībada k'aurepa p'isua baji. ⁴³Ma eperārã ome baji wēra bi k'ayaa bi. Doce años waamiapa k'ayaa baji. Ichi p'arat'a jōdai baji jipapataarã juade nipa. Mamīda apidaapa p'oyaa jipadak'aa paji. ⁴⁴Ma wēra Jesús āpiteik'aapa k'ait'a wāji mǎik'aapa iru ĩripema p'aru i t'ōbait'aaji. Aramata ma waamia t'ibaidachi. ⁴⁵Māpai Jesupa iidiji:

—¿K'aipa mi t'ōbajijima? aji.

Chi k'ōp'āyoorã jōmaarāpa āchia–e pajida apachida.

Māpai Pedropa mǎgaji:

—Tachi Jarateepari, eperārāpa pi t'isīa wārutada aji.

⁴⁶Mamīda Jesupa mǎgaji:

—Eperã k'ayaa bīpa mi t'ōbajijida aji. Mideepa uchijida aji, Ak'ōre juapa ma eperã jipait'ee.

⁴⁷Māpai ma wērapa unuk'āri p'oyaa miru–e paji, biiri wērewēree wāji mǎik'aapa bedabaidachi Jesús biirimāi. Jōmaarã taide jaraji k'āare–it'ee t'ōbait'aaji mǎik'aapa sǎgá jīpa beeji. ⁴⁸Māpai Jesupa mǎgaji irumaa:

—Wēra, pia mide ijāa bairã, jīpa beejida aji. K'āiwee wāji.

⁴⁹At'āri Jesús pedeemaa bīde Jairo tedeepa pēida pacheji mǎik'aapa mǎgaji ma Ak'ōre Ūraa jarateepata tedepema poromaa:

—Pi k'au jai–idaajipi. Tachi Jarateepari ichiak'au bīpāde aji.

⁵⁰Mamīda Jesupa mǎga ūrik'āri, mǎgaji Jairomaa:

—Waaweenaapāde aji. Jīp'a ijāapāde aji. Pi k'au jīpa beeit'ee.

⁵¹Temāi panadak'āri, Jesupa chi k'ōp'āyoorã jōmaweda t'īupi–e paji. Aba t'īupiji Pedro, Santiago, Juan mǎik'aapa chi k'ayaa nawe chi ak'ōre ome. ⁵²Eperārã taawa p'anadap'edaarã jōmaweda jēe para baji t'āri p'uapa. Mamīda Jesupa mǎgaji:

—Jēenāati. Na wēra k'au jai–idaa–e bi. Jīp'a k'āita bida aji.

⁵³Māga ūridak'āri, jōmaarāta ēidachida iru–it'ee, k'awa p'anadap'edaa perã jai–idaa bi. ⁵⁴Mamīda Jesupa ma wēra k'au juade jita atap'eda, golpe pedeeji:

—Wēra chai, ip'irabáiji!

⁵⁵Aweda chok'ai beeji mǎik'aapa aramata p'irabaidachi. Māpai Jesupa jaraji nek'opidamerã. ⁵⁶Chi ak'ōreerã p'era pīk'a jōneejida. Mamīda Jesupa jaraji ma p'asada awaraarāmaa nepirīnaadamerã.

Jesupa chi k'ōp'āyoorã pēida jarateenadamerã

(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

9 ¹Jesupa chi k'ōp'āyoorã doce t'ī p'e atap'eda, jaraji Tachi Ak'ōre juapa netuara uchiapidamerã mǎik'aapa k'ayaa k'īra t'ādoo jipadamerã. ²Māpai āra pēiji k'ayaa beerã jipadamerã mǎik'aapa jarateedamerã Tachi Ak'ōrepa eperārã biit'ee ichi jua ek'lari, ichideerã p'aneedamerã. ³Mǎgá pēirude Jesupa mǎgaji:

—Ode wārutade ateenáati pak'uru t'idik'a wādait'ee, muchila, pan, p'arat'a, maa–e pirā awaraa p'aru jīdait'ee. ⁴K'eudaik'āri, parāpa unuruta tede p'anéeti, mamāik'aapa wāruta misa. ⁵P'uuru abaade parā auteebaida–e pirā māik'aapa parāpa jarateepata ūridaamaa p'ani pirā, uchíati ma p'uuruudeepa māik'aapa biiridepema yooro p'ora nēep'ēti ak'ipidait'ee Tachi Ak'ōrepa āra k'aripa–e pait'ee.

⁶Māpai chi k'ōp'āyoorā wājida p'uuru bee chaa. Tachi Ak'ōre pedee pia jara pēida jaratee wāpachida māik'aapa k'ayaa beerā jipapachida.

Rey Herodepa k'isia bada
(*Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29*)

⁷Rey Herodepa ūrik'āri Jesupa māgee ne–inaa jōmaweda oo bi, k'awa–e paji k'āata k'isiait'ee. Eperāarā ūk'uruurāpa jarapachida Juan Bautista, chi piuda chok'ai p'irabajida apachida. ⁸Ūk'uruurāpa jarapachida iru chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari Elías. Jōdee awaraarāpa jarapachida awaraa chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari, chok'ai p'irabaida. ⁹Mamīda Herodepa mājaji:

—Taarāru mia jara pēida Juan Bautista otau t'iap'et'aadamerā. ¿K'aipaa māgí eperā? Mia ūridoo irua oopari ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

Mapa Herodepa Jesús k'ira unu k'inia baji.

Jesupa eperāarā cinco mil nek'opida
(*Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14*)

¹⁰Jesús k'ōp'āyoorā pachedak'āri āchia jaratee nipadap'edaamaapa, irumaa nepirijida jōma āchia oodap'edaa. Māpai irua āra āyaa ateeji Betsaida p'uuruudee. ¹¹Mamīda eperāarāpa k'awaadak'āri, t'ēe wājida. Māirā pacheruta unuk'āri, Jesupa āra auteebaiji māik'aapa jarateeki Ak'ōrepa eperāarā bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā. Ma awara āra k'ayaa beerā jipaji.

¹²K'eupodopa chi k'ōp'āyoorā Jesumaa chejida māik'aapa mājajida:
—Eperāarā pēipáde ajida, ĩnadamerā māik'aapa chik'o jirinadamerā p'uuru beemaa maa–e pirā ai ik'aawa eperāarā beemaa, nama wē–e perā nek'odait'ee.

¹³Māpai Jesupa mājaji:

—Parāpa chik'o téeti k'odamerā.

Āchia p'anaujida:

—Taipa iru p'anida ajida, pan joisomaa māik'aapa chik'o omé. Māgí araa–e pait'ee wāda–e pirā chik'o netode na eperāarā chok'ara para biirā–it'ee.

¹⁴Imik'īraarā cinco mil paji. Mamīda Jesupa mājaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Su–ak'i p'aneepidapáde aji, cincuentacincuentaa.

¹⁵Aramāgá jōmaarāta su–ak'i p'aneepijida. ¹⁶T'ēepai, Jesupa jitaji ma pan joisomaa chik'o omee ome māik'aapa it'aa ak'ip'eda, gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa ma chik'o pari. Māpai k'ōrak'oop'eda, teeji chi k'ōp'āyoorāpa eperāarāmaa jedenadamerā. ¹⁷Eperāarā nek'ojida bi jāwaa p'aneerutamaa. Maap'eda Jesús k'ōp'āyoorāpa p'ejida k'oraa docena aba, ma chik'o pan pite ome nībeeda.

Pedropa jarada Jesús Tachi Ak'ōrepa pēida

(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸Ewari aba Jesús it'aa t'īmaa bak'āri chi k'ōp'āyoorā ome, āramaa iidiji:

—¿Mi k'aima a p'anima aji, eperāarāpa?

¹⁹P'anaujida:

—Ūk'uruurāpa jara p'ani pi Juan Bautista, piup'eda p'irabaida. Awaraarāpa jara p'ani pi chonaarāwedapema Elías. Jōdee awaraarāpa jara p'ani pi chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari, chok'ai p'irabaida.

²⁰Māpai Jesupa iidiji:

—Parāpārama, ¿mi k'aima adaima? aji.

Māpai Pedropa p'anauji:

—Pi Cristo, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā.

Jesupa jarada ijāadak'aa beerāpa ichi peedait'ee

(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

²¹Mamīda Jesupa jīp'a jaraji māga nepirinaadamerā awaraarāmaa.

²²Māpai māgaji:

—Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema ichita chupiria nībait'ee. Judiorā poro waibiarāpa, p'aareerā poroorāpa, māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāpa mi k'īra unuamaa iru p'anadait'ee māik'aapa mi peepit'aadait'ee. Mamīda ewari opeemaa mi chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

Sāga eperāarā nipadaipia bi Jesús ome

²³T'ēepai Jesupa māgaji jōmaweda ichi ome nipapataarāmaa:

—Eperā mi ome nipa k'inia bi pirā, k'īsiaik'araa bi ichia ne–inaa oo k'inia bidepai. Ichi kuruso āp'aipia bi eperā peenadait'eeek'a. Pia jarait'eera, ewari chaa oopia bi mia oopi bik'a, ma k'aurepa miapiruta pijida piurumaa.

²⁴Eperā piuamaa bi pirā mide ijāapari k'aurepa, māgí piuk'āri, atuait'ee.

Mamīda eperā piuru pirā mide ijāapari k'aurepa, māgí it'aa wāit'ee ichi piuk'āri. ²⁵Ma awara ¿k'āare piata baima eperāpa ne–inaa pia na p'ek'au eujāde nībi jōmaweda ataru pirā, mamīda piup'eda chok'ai p'irabai–e pirā Ak'ōre eujāde? Ichia net'aa iru bi atuait'ee māik'aapa banait'ee tok'arradee.

²⁶Eperā k'īra nejasia bi pirā jarait'ee mide ijāa bi maa–e pirā mi ūraa jarait'ee

awaraarāmaa, māgara mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jida k'īra nejasia bait'ee mēreda ait'ee, mi Ak'ōre Waibia k'īra wāreede chek'āri iru angeleerā ome. ²⁷Mia wāarata jararu. Nama p'aniirā ūk'uru piudai naaweda, unudait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā biru ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā.

Jesús k'īra awaradaida
(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

²⁸Tomiamaa māga jarada t'ēepai, Jesús wāji ee nok'odee. Ichi ome ateeji Pedro, Santiago māik'aapa Juan. Mama iru it'aa t'īmaa beejī. ²⁹Māgá it'aa t'īmaa bide ichi k'īra awaradachi māik'aapa chi p'aru t'oo t'oo uchiterreedachi. ³⁰Māga nide eperāarā jaure omé chejida māik'aapa pedee p'aneejida iru ome. Chonaarāwedapemaarā Moisés Elías ome paji. ³¹Āchi ik'aawa īdaa pia urua nībaji. Chejida Jesumaa jarade taarā—e nide chupiria nībait'ee māik'aapa piut'ee Jerusalende. ³²Mama ee nok'ode Pedro chi k'ōp'āyoorā ome tap'ok'ee jōnajida mīda, k'āida—ee p'anajida. Maperā unujida Jesús māgá k'īra wāree māik'aapa ma eperāarā omé. ³³Ma eperāarā Jesús ik'aawaapa uchiarutade Pedropa māgaji:

—Tachi Jarateepari, ¡pia bi nama p'anadait'ee pi ome! Oodait'eeda aji, te chak'eerā ōpee, aba pi—it'ee, aba Moise—it'ee, chi apema Elia—it'ee.

Mamīda Pedropa k'īsia—ee māga jaraji. ³⁴Iru pedee nībīde jīrarapa āchi jōmaweda aneu ata cheji. Māgá jīrarara esajiak'a āchi unudak'āri, nejasiadachida. ³⁵Māpai ma jīraradeepa Tachi Ak'ōrepa pedeeji:

—Nāgida aji, mi Warra k'īnia, mia jirit'erada. ¡Ūrīti iru pedee!

³⁶Ma pedee ūridap'eda, Jesús ituaba beejī āra ome. Māpai k'īup'ee p'aneejida. Ma t'ēepai āchia unuda ma ewate apidaamaa nepirida—e paji.

Jesupa netuara uchiapida warra k'ap'iadeepa
(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷Ai norema Jesús, Pedro, Santiago māik'aapa Juan ee nok'odeepa edaa chedak'āri, eperāarā chok'ara chejida Jesús ome unudait'ee.

³⁸Māirādepema eperā abaapa golpe pedeeji:

—Tachi Jarateepari, mi chupiria k'awaapáde aji. Mi warra apai iru bi ak'īnapáde aji. ³⁹Netuarapa iru jita atak'āri, biapipari, wawapipari māik'aapa iduba k'ōp'ep'ee uchiapipari iru it'aideepa. Iru ichiak'au bik'aa. Maperā piupiit'eeda aji. ⁴⁰Mia pi k'ōp'āyoorāmaa chupiria iidiji ma netuara uchiapit'aadamerā. Mamīda p'oyaada—e paji.

⁴¹Jesupa p'anauji:

—Aai, eperāarā, ¿at'ārita mīde ijāada—e p'anik'ā? ¡Ijāadak'aarák'api p'ani! ¿Jōmasaa taarāit'ee parā ome ijāarutamaa? Anéeti ma warra.

⁴²Ma warra Jesús k'ait'a chek'āri, netuarapa eujāde bat'at'aaji māik'aapa waya wawat'aaji. Mamīda Jesupa ma netuara itriat'aaji māik'aapa uchiapit'aaji. Ma warra māgá jīpap'eda, teeji chi ak'ōremaa.

⁴³Arii p'anadap'edaarã jômaweda p'era pik'a para beeji, Ak'õrepa neinaa pia ooda unudap'edaa perã.

Jesupa waya jarada ichi peedait'ee

(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Eperãarã ak'itrua para beeru misa Jesupa ooda k'aurepa, irua mägaji chi k'õp'äyoorãmaa:

⁴⁴—Na pedee pia ũrítĩ mäik'aapa k'ira atuanáati: eperãpa mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema baaipiit'ee k'achia beerã juade.

⁴⁵Mamĩda áchia k'awada—e paji irua jara k'inia bada. Tachi Ak'õrepa áramaa at'ãri mäge k'awapi k'inia—e baji. Ma awara áchia waawee p'anajida iididait'ee k'áata jara k'inia baji.

Eperã waibiara bi Ak'õre k'irapite

(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶Maapai Jesús k'õp'äyoorã aupedee p'anejida k'awaadait'ee áchidepema k'aita waibiara bi. ⁴⁷Jesupa k'awaak'ãri árapa k'isia p'ani, warra chai ataji mäik'aapa ak'inĩ biji ichi ik'aawa ⁴⁸mäik'aapa mägaji:

—Eperãpa mide ijãa bi k'aurepa nãgí warra chaik'a auteebairu pirã, mi jida auteebaipari. Ma awara chi mi auteebairupa mi pëida auk'a auteebaipari. Mapa chi parãdepema ek'ariara pik'a bi audua—ee bairã, mägita waibiara pait'ee Ak'õre k'irapite.

Jesús ome nipak'aa bipa netuara uchiapida

(Marcos 9.38-40)

⁴⁹Mãpai Juanpa mägaji:

—Tachi Jarateepari, taipa unujida eperãpa pi t'ĩ jarap'eda, netuara uchiapi bi eperãarã k'ap'iadeepa. Mäge unudak'ãri, taipa oonaapáde ajida, tachi ome nipak'aa perã.

⁵⁰Jesupa p'anauji:

—Ichiak'au oopítĩ. Tachi ome nipak'aa pijida, tachi eere bida aji.

Samaria eujãdepemaarãpa Jesús yiarãa iru p'anadap'edaa

⁵¹Ewari k'ait'a pa wãk'ãri Jesús it'aa wãit'ee, sõcharra wãji Jerusalén ode.

⁵²Ichi naa eperãarã chok'a pëiji Samaria eujãdepema p'uuru k'aippee bĩmaa, te jĩridamerã aide k'ãidait'ee. ⁵³Mamĩda ma Samaria eujãdepemaarãpa iru auteebai k'iniada—e paji, k'awa p'anadap'edaa perã judiorã p'uuru Jerusalendee wãru.

⁵⁴Chi k'õp'äyoorã Santiago Juan ome mäge k'awaa atadak'ãri, Jesumaa mägajida:
—Tachi Waibiã, ¿k'inia bik'ã ajida, taipa pa it'ĩipa baaipidamerã mãirã ãri, jõdaidamerã?

⁵⁵Mamĩda Jesupa ãra itriak'ooji, mägá k'achia k'ĩsiadap'edaa perã.

⁵⁶Mãpai wãjida awaraa p'uuru k'aipedeede.

Jesús ome nipa k'inia p'anadap'edaarā
(Mateo 8.19-22)

57 Ode wādade eperāpa Jesumaa mägaji:

—Tachi Waibia, pi ome wā k'inia bida aji, chi wārumaa.

58 Jesupa p'anauji:

—Usap'á yooro te uria iru bee māk'aapa ipanaarā te iru bee. Mamīda mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema arajāgaa ni, k'āipari wēe. Made k'isíajaji, jarai naaweda wāara mi ome nipa k'inia bi wa māga–e.

59 Māpai Jesupa mägaji awaraa eperāmaa:

—Mi ome nipa chéji.

Irua p'anauji:

—Tachi Waibia, mi jida pi ome nipaparii k'inia bi. Mamīda ai naaweda mi ak'ōre iapipáde aji, iru piuk'āri.

60 Jesupa p'anauji:

—Ichiak'au bipáde aji, atuadait'eerāpa āchi piudap'edaarā iadamerā. Pi, jōdee, nipa chéji mi ome māk'aapa jaratéeji Tachi Ak'ōrepa eperāarā biit'ee ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā.

61 Māpai awaraa eperāpa mägaji:

—Tachi Waibia, pi ome nipa k'inia bida aji. Mamīda ai naaweda wāpíji mi tedepemaarā ak'ide.

62 Jesupa p'anauji:

—Eperāpa eujā p'ēirat'ima bi pirā aradopa, jīp'a nok'ooree ak'iipia bi. Āpíteee ak'iru pirā, pia ba–e pait'ee Tachi Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome.

Jesupa eperāarā setenta y dos pēida jarateenadamerā

10 ¹Maap'eda Jesupa chi k'ōp'āyoorā awara setenta y dos jirit'eraji ichi ome nipapataarādepema. Āra ome–omee pēiji ichi naa wādamerā p'uuru bee chaa ichi wāit'ee badamaa. ²Āra pēik'āri, mägaji:

—Eperāarā chok'ara mide waide ijāada–e p'ani. Ne–uu audú chau bīk'api p'ani. Mamīda mimiapataarā chok'ara–ee p'ani. Mapa iidipatāati Tachi Ak'ōre, ma ne–uu chiparimaa awaraa mimiapataarā pēimerā chi chau bi p'ede. ³Wáti eperāarāmaa jarateede. Mia parā pēiru oveja chak'eerā pēik'ajik'a ne–animalaarā k'achia beerā t'āide. ⁴Na wārutade ateenāati muchila, p'arat'a maa–e pirā awaraa chancla. Ichiaba taarā ak'inī p'aneenāati pedeedait'ee chi unurutaarā ome. ⁵Eperā tede t'īudak'āri, naapiara jarapatāati: “Na te pidaarā pia p'anapatāati.”

⁶Māgá eperā t'āri pia paraa pirā ma tede, iru k'āiwee beeit'ee. Mamīda iru t'āri pia–e bi pirā parā ome, Tachi Ak'ōrepa iru k'āiwee bapi–e pait'ee. ⁷Ma tede p'anéeti. Ārapa teeruta k'lóti māk'aapa tóti, parā, mi mimiapataarāpa māga atadaipia bairā pāchi mimia pari. Te awara–awaraa nipanāati; te abaadepai p'anéeti.

8 P'uurude panadak'āri, ma p'uurudepemaarāpa parā auteebairuta pirā, k'óti ārapa teeruta. 9 Ma p'uurudepema k'ayaa beerā jipak'óoti māik'aapa māirāmaa jarāti: “Tachi Ak'ōrepa parā bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā.” 10 Mamīda awaraa p'uurude panadak'āri, ma p'uurudepemaarāpa parā auteebaida–e pirā, calle jāde wāyaarutade nāga jarāti: 11 “jPāchi p'uurudepema yooro p'ora tai biiride beeda paara nēep'eruta, parā t'āri k'achia p'anadairā tai ome! K'awāati Tachi Ak'ōrepa parā bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā. Mamīda parāpa māga k'iniada–e.” 12 Mia jara bi: Ak'ōre ewari waibia ewate irua ma p'uurudepemaarā audupiara k'achia ooit'ee, chonaarāweda Sodoma pidaarā k'achia ooda k'āyaara.

P'uuru pidaarāpa Ak'ōre Ūraa ūridaamaa p'anadap'edaa
(Mateo 11.20-24)

13 —jAai, Corazín p'uurudepemaarā! jAai, Betsaida p'uurudepemaarā! jTachi Ak'ōrepa parā k'achiadee pēiit'eepi! Tiro p'uurude, Sidón p'uurude eperāpa ooda paara ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, mia parā p'uurude oodak'a, taarā–e weda ijāak'ajida. Ārapa p'ek'au k'achia oopata oo amaa k'inia jōnīpa chupīria iidik'ajida Tachi Ak'ōremaa. Ma p'ek'au k'achia oopata k'aurepa t'āri p'uapa p'aru p'āimaa jīk'ajida māik'aapa it'abarre p'ora it'aa p'ok'ajida āchi poro īri. 14 Maperā mia jara bi: Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate irua parā k'achiara ooit'ee ma Tiro p'uurudepemaarā k'āyaara māik'aapa Sidón p'uurudepemaarā k'āyaara. 15 Ichiaba parā Capernaum p'uurudepemaarā, ¿k'isia p'anik'ā parā p'uuruta awaraa p'uuru k'āyaara waibiara pait'ee Ak'ōre k'irapite? jMa k'āyaara irua parā p'uuruta jōt'aaait'ee!

16 K'ōp'āyoorā, eperāpa parā pedee ūrik'āri, mi pedee k'a ūriit'ee. Jōdee chi parā yiarāa iru bīpa mi jida yiarāa iru bi. Ma awara mi yiarāa iru bi pirā, ichiaba mi Ak'ōre, mi pēida, yiarāa iru bi.

Setenta y dos āpītee chedap'edaa

17 Ma setenta y dos pēida eperāarā āpītee chedak'āri, t'āri o–ī–īa p'anajida. Māgapachida:

—Tachi Waibia, jtaipa pi k'ap'ia pari pedeedak'āri, netuaraarāpa paara oopachida taipa jaradap'edaak'a!

18 Jesupa p'anauji:

—Wāara. Mia Satanás unuji it'ariipa baaik'āri pa baaiparik'a. 19 Mia parā k'aripaji t'iadamerā taamaarā īri māik'aapa tusōre īri, parāmaa maarepida k'aada–ee. K'aripaji chōopataadamerā Netuara Poro Waibia ome; irua parā p'ua oo–ee. 20 Maperā parā t'āri o–īa p'anadaipia bi. Mamīda ma k'āyaara o–īara p'anadaipia bi Tachi Ak'ōrepa parā t'ī p'ā iru bairā it'ari ichideerā t'ī p'ā jēra bi librode.

Jesús t'ári o-ia bada
(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

²¹Māgá pedee bide Tachi Ak'öre Jaurepa iru audú t'ári o-iajiji. Māpai irua māgaji:

—Ak'öre Waibia, pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Ne-inaa jōmaweda it'ari nībi, na p'ek'au eujāde nībi paara pi jua ek'ari bi. Mi t'ári o-ia bi pia eperāarā jīp'aarāmaa k'awapiru perā ne-inaa pia waide k'awapi-e pada k'isia k'awaa beerāmaa māik'aapa poro wēsaa beerāmaa. Māga ooji māga oo k'inia bada perā.

²²Mi Ak'ōrepa ne-inaa jōma biji mi jua ek'ari mia ak'ipariimerā. Tachi Ak'ōrepapai wāara mi, ichi Warra k'awa bi. Māgá ichiaba mi, chi Warrapapai wāara iru k'awa bi. Mamīda mia iru k'awapii mia k'awapi k'inia bi eperāarāmaa.

²³Māpai Jesupa ak'iji chi k'ōp'āyoorāmaa māik'aapa māgaji:

—Parā, chi na ne-inaa unu p'aniirā, wāara t'ári o-ia p'ani. ²⁴Mia jara bi: Chonaarāweda Ak'öre pedee jarapataarāpa māik'aapa reyrāpa unu k'inia p'anajida parāpa unu p'ani. Mamīda unuda-e paji. Ichiaba ūri k'inia p'anajida parāpa nama ūri p'ani. Mamīda ūrida-e paji, ewari ma-it'ee waide pa-e bada perā.

Jesupa nepirida Samariadepema t'ári pia badade

²⁵Ewari aba Moisepa p'āda jarateepari pedeenaji Jesús ome. K'awaait'ee Jesupa wāara Ak'öre Ūraa k'awa bi wa māga-e, māgipa iidiji:

—Tachi Jarateepari, ¿k'āata ooyama aji, mi it'aa wāit'ee?

²⁶Jesupa p'anauji:

—¿K'āata jara bi Moisepa p'ādade? ¿K'āata unu bima aji, aide?

²⁷Ma Moisepa p'āda jarateeparipa p'anauji:

—‘Tachi Ak'öre Waibia k'inia iru baparīiji pichi t'āripa māik'aapa ne-inaa jōmaa k'āyaara iru k'inia iru baparīiji. Ewari chaa k'isfaji irude pichi t'āripa;’ (Dt 6.5)

‘ma awara awaraarā k'inia iru baparīiji, pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.’ (Lv 19.18)

²⁸Māpai Jesupa māgaji:

—Pia p'anaujipi. Māga ooru pirā, ichita bapariit'ee Ak'öre eujāde.

²⁹Mamīda ma Moisepa p'āda jarateeparipa waapiara k'awaa k'inia baji. Mapa iidiji:

—Pia awaraarāda ak'āri, ¿k'aita jara k'inia bima? aji.

³⁰Māpai Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:

—Eperā Jerusalén ode wāji Jericó p'uurudee. Māgá ode wāde nechiapataarā uchijida. Ma eperā p'ua oojida māik'aapa iru p'aru paara chia atajida. Perā peet'ajida. ³¹Bii-ap'eda, p'aare cheji ma ode. Mamīda ma

eperã eujãde bi unuk'ãri, jïp'a wãyaaji ichi ode. ³²T'ëepai Leví ëreerãdepema uchiada ichiaba ma ode che wãji. Mamída ma eperã mägá unuk'ãri, ichiaba jïp'a ichi ode wãyaaji. ³³Ma t'ëepai Samariadepema ^{+10.33} ichiaba ma ode cheji. Mägípa ma eperã unuk'ãri, iru chupiria k'awaaji. ³⁴Iru k'ait'a wãp'eda, aceite vino ome p'uruji iru k'ap'ia p'ua bimãi määk'aapa p'aru sorede beda ataji. Mãpai ma eperã su–ak'i binaji ichi burrode määk'aapa ateeji eperãarã temaa ak'i p'anadamerã. ³⁵Ai norema ma Samariadepemapa p'arat'a tau omé^s ët'a atap'eda, teeji ma te chiparimaa määk'aapa mägaji: “Jã eperã ak'i baparíji mi cheru misa. Na p'arat'a awara faltaru pirã, mia p'aait'eeda” aji.

³⁶Mäga nepirip'eda, Jesupa iidiji ma Moisepa p'ãda jarateeparimaa:
—¿K'ãata k'isia bima? aji. ¿Ma õpeedepema chisägípa ma eperã ak'ijima ichi k'ap'ia ak'iparik'a?

³⁷Ma Moisepa p'ãda jarateeparipa p'anauji:

—Chi chupiria k'awaadapa pajida aji.

Mãpai Jesupa mägaji:

—Pia auk'a oopáde aji, chupiria chedeerãmaa.

Jesús Marta tede p'asianada

³⁸Maap'eda ma ode Jesús waya wã nipaji Jerusalendee. Panaji p'uuru k'aipede. Mama wëra t'ijarapatap'edaa Martapa iru auteebaiji ichi tede. ³⁹Marta ipewëra María mama baji. Ichi Jesús biiri ik'aawa su–ak'i beejí üriit'ee irua jararu. ⁴⁰Mamída Marta ne–inaa audú oomaa beejí nek'opiit'ee Jesumaa määk'aapa chi k'õp'ãyoorãmaa. Mapa Jesús k'ait'a cheji määk'aapa mägaji:

—Tachi Waibia, ¿pi–it'ee p'ua–e bik'ã aji, mi ipewërapa mi k'aripa–e bi? Mia ne–inaa chok'ara iru bi ooit'ee. Mapa jaráji irua k'aripamerã.

⁴¹Mamída Jesupa p'anauji:

—Marta, Marta, pi audú k'isia nïbida aji, ne–inaa pi–ia oo k'iniapa.

⁴²Mamída Mariapa ne–inaa piara jiríji ooit'ee, mi nama bi misa. Apidaapa jarada–e pait'ee irua mäga oonaamerã.

Jesupa jarateeda it'aa t'ï k'awaadamerã

(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹Ewari aba Jesús it'aa t'ï aupak'ãri, k'õp'ãyo abaapa mägaji:
—Tachi Waibia, jaratéji taipa it'aa t'ï k'awaadamerã, Juan Bautistapa chi k'õp'ãyoorãmaa jarateedak'a.

²Mãpai Jesupa mägaji:

—Parã it'aa t'ïdak'ãri, nãga jaráti:

Tachi Ak'õre it'ari bi,

pi t'ï awaraa t'ï k'ãyaara pipiara bi.

^{+10.33} 10.33 *Judiorãpa Samariadepemaarã* k'ïra unuamaa iru p'anapachida.

^s 10.35 Maapai p'arat'a tau omé p'aapachida ewari omé mimiada pari.

Eperãarã bĳi pichi jua ek'ari pichideerã p'aneedamerã.
[Ōoji pichia k'inia bik'a na p'ek'au eujãde, it'ari ooparik'a.]

3 Tai-it'ee chik'o tĳeji ewari chaa k'odait'ee.

4 Taipa p'ek'au k'achia oopata chupiria k'awãaji mãik'aapa
perdonãaji

taipa perdonaapatak'a, awaraarãpa taimaa ne-inaa k'achia
oodak'ãri.

Tai k'achiade baaipinãaji.

Tai k'aripa atãji Netuara Poro Waibia juadeepa.

⁵Ichiaba Jesupa mãgaji:

—K'ĳiadãma nãgide. Parãdepemapa k'öp'ãyo iru bai. Esapite pi wãi iru temaa mãik'aapa jarai: “K'öp'ãyo, mi-it'ee pan õpee tĳeji, ⁶k'öp'ãyo aba et'ewapai t'imĳpa pacheda perã mi temãi. Maarepida wĳe bi teeit'ee k'omerã.” ⁷Mãga p'asada paara, irua jara-e pai: “Mi ichiak'au bĳi. Puerta ĳia iru bi. Mi warrarã mi ome nama k'ãi p'anipi. Mapa p'irabai-eda a-e pai, pimaa ne-inaa teede.” ⁸Mia jara bi: Mãgĳ k'öp'ãyo p'irabai-e pirã ne-inaa teeit'ee pi ichi k'öp'ãyo perã, mãgara p'irabaiit'ee waa iidi nĳbanaamerã. Teeit'ee ne-inaa jõma pia falta bi. ⁹Maperã mia nãga jara bi. Iidipatãati Tachi Ak'õremaa. Irua teeit'eeipi. ĳiripatãati. Irua k'awapiit'eeipi. Eperãpa puerta t'aide t'ĳiparik'a, Ak'õremaa t'ĳipatãati. Irua parã k'aripait'eeipi. ¹⁰Chi iidi bimaa Tachi Ak'õrepa teepari; chi ĳiri bimaa Tachi Ak'õrepa k'awapipari mãik'aapa chi t'ĳi bimaa ewapari.

¹¹ĳParãdepema ak'õrepa taama teeik'ã ichi warramaa, irua chik'o iidik'ãri? ¹²Maa-e pirã, ĳtusõre teeik'ã irumaa, ne-imi iidik'ãri?

¹³ĳMãga-epi! Parã, ne-inaa k'achia oopataarã mĳda, pãchi warrarãmaa net'aa pia tee k'awa p'ani. Parãpa mãga ooruta pirã, ĳaudupiara pãchi it'aripema Ak'õre Waibia ichi Jaure teeit'ee chi iidirutaarãmaa!

Jesús Netuara Poro Waibia jua ek'ari bida adap'edaa

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴Ewari aba Jesupa netuara uchiapimaa baji eperã pedee atua bi k'ap'ĳideepa. Ma netuara uchiak'ãri, ma eperã pedee beeji. Mãga unudak'ãri, arii p'anadap'edaarã ak'ĳitrua para beeji. ¹⁵Mamĳda ũk'uruurãpa mãgajida:

—Beelzebú, Netuara Poro Waibia juapata jãgã netuaraarã uchiapiparida ajida.

¹⁶Mãpai awaraarãpa Jesús imiatee k'inia p'anadap'edaa perã, iidĳjida ne-inaa oomerã Tachi Ak'õrepapai oopari. Mãga ooruu pirã, k'awadayada ajida, Tachi Ak'õre juapa ooda. ¹⁷Mamĳda Jesupa k'awaji achia k'ĳisia p'ani. Mapa mãgaji:

—P'uuru pidaarãpa achia auk'aarã ĳĳereruta pirã, waa araa p'anapataada-e pai. Achia itu jõdaridait'ee mãik'aapa achia te ãri

baibeeit'ee. ¹⁸Māga pik'a Netuara Poro Waibiapa ichi auk'aarã jëreru pirã, ãchi itu jōdaridai. Parãpa jara p'anik'a mi Beelzebú eere bada paara, ichideerã jëre–e pak'aji. ¹⁹Ma awara māga pada paara ¿k'ai juapa parã eere p'aniirãpa netuaraarã uchiapipatama? ¡Netuara juapa–epi! Áchiata ak'ipipata parã pia k'ísiada–e p'ani. ²⁰Jōdee mia netuaraarã uchiapipari pirã Tachi Ak'õre Waibia juapa, jara k'inia bi írã Tachi Ak'õredeerã poro waibia nama bi.

²¹Eperã juataura bipa ichi te jãak'ãri espada ome, k'isia bi apida t'íuda–e pai ichi net'aa chiade. ²²Mamída eperã iru k'ãyaara juataura bi cheru pirã mãik'aapa iru p'oyaaru pirã, iru espada jãri atai mãik'aapa iru net'aa p'e atadari. Mi waibiara bi Netuara Poro Waibia k'ãyaara. Mapa netuaraarã mi jua choodak'aa.

²³Eperã mi eere bi–e pirã, mi k'íra unuamaa iru bi. Ichiaba mi k'aripa–e bi pirã awaraarã Tachi Ak'õre jua ek'ari p'anapataadamerã, eperãarã ãyaa pëipari mi ik'aawaapa.

Netuara eperã k'ap'iade waya merãtia bada

(Mateo 12.43-45)

²⁴—Eperã k'ap'iadeepa netuara uchiapidak'ãri, mägipa jiri nipapari eujã p'üasaa sãma iit'ee. Mamída unu–e pak'ãri, k'ísiapari: “Waya merãtianait'ee ma eperã k'ap'iade, mi naaweda badamã.” ²⁵Chek'ãri, unu chepari ma eperã k'ap'ia pi–ia bi; te barrep'eda, siip'eda pi–ia bik'a. ²⁶Māga unuk'ãri, jirinapari awaraa netuara siete k'achiara ichi k'ãyaara mãik'aapa ma eperã k'ap'iade merãtia chepata. Mägá ma eperã audupiara k'achiade beeit'ee naaweda bada k'ãyaara.

Wãara t'ãri o–ia p'aniirã

²⁷Jesupa mägá pedeemaa bide arii p'anadap'edaarãdepema wërapa mägaji:

—¡T'ãri o–ia bapari pi nawe, chi pi t'oda mãik'aapa warida!

²⁸Jesupa p'anauji:

—¡Ma k'ãyaara t'ãri o–ia bapari chi Tachi Ak'õre pedee ürip'eda, ooparipa ma jara bik'a!

Ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa unu k'inia p'anadap'edaa

(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹Mägá pedee bide eperãarã cho–k'ara chepachida iru ik'aawa seedarutamaa. Mãpai ichia jaramaa beeji ãramaa:

—Parã írãpemaarã t'ãri k'achia–idaa p'anida aji. Iidipata mia oomerã ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. Mamída Tachi Ak'õrepa ooit'ee chonaarãweda Jonás ome oodak'a. ³⁰Tachi Ak'õrepa Jonás pëidak'a Nínive p'uurudepemaarãmaa ichi pedee jamerã,

māga pik'a mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema pëiji ichi pedee jaramerã parã ñrapemaarãmaa. ³¹Tachi Ak'õre ewari waibia ewate irua parã ñrapemaarãpa oopatap'edaa ak'ik'ãri jarait'ee pia wa k'achia, Reina Sur Eerepemapa parã ñmiateeit'ee Tachi Ak'õrepa k'achiadee pëimerã. Chonaarãweda ma reina t'imiipa cheji Rey Salomón k'isia k'awaa bi pedee ñride. Mamïda nama bi aba waibiara bi Salomón k'ãyaara. ³²Ma ewate ichiaba Nínive p'uuru pidaarãpa parã ñrapemaarã ñmiateedait'ee, Tachi Ak'õrepa parã k'achiadee pëimerã. Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa Jonás pëik'ãri Nínive pidaarãmaa, ñrapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa oo amaa wãjida. Mamïda parã ñrapemaarãpa p'ek'au k'achia oopata oo amaada–e, aba Jonás k'ãyaara waibiara bïpa jara cheji mïda māga oodamerã.

Jesupa tachi taude jarateeda

(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³—Lámpara k'oodak'aa mera bidait'ee ne–inaa ek'ari. Ma k'ãyaara k'oodak'ãri, ne–inaa ñri it'í ata bïpata, jōma te jāde p'aniirãpa ñdaa unudamerã. ³⁴Tachi tau lamparak'a ñdaa pik'a bi tachi k'ap'ia–it'ee. Pichi tau pia bak'ãri, k'ap'ia jōmaweda ñdaa pik'a bide bait'ee. Mamïda pichi tau k'achia bi pirã, k'ap'ia jōmaweda p'ãriu pik'a bide bait'ee. ³⁵K'irak'aupai pi ñdaa pik'a bi p'ãriu pik'a padarii. Pia jarait'eera, k'irak'aupai k'isiai pia Tachi Ak'õre wãara k'awa bi, mi ñraade ijãa–e bi mïda. ³⁶Mi ñraade ijãa bi k'aurepa pi k'ap'ia jōmaweda ñdaa pik'a bide bi pirã, Tachi Ak'õre wãara k'await'ee, lámpara uruade ne–inaa pia unupatak'a.

Jesupa jarada fariseorãmaa mãik'aapa Moisepa p'ãda jarateepataarãmaa

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷Jesús pedee aupak'ãri, fariseo abaapa jaraji ichi ome wãmerã ichi temaa nek'ode. Ma tede t'ïup'eda, Jesús mesade su–ak'í beejí. ³⁸Ma fariseo p'era pik'a baji Jesupa ichi jua sii–e pada perã nek'oi naaweda, fariseorãpa oopatak'a. ³⁹Mamïda Jesupa mägaji:

—Parã fariseorãpa vaso mãik'aapa p'arat'u taawaik'a eere pi–ia siipatada aji. Mamïda mägí edajãde ipuru bi ne–inaa k'achiapa, parã t'ãri k'achia p'anadairã. Chãraa net'aa chiapata mãik'aapa chãraa k'urapata. ⁴⁰¶Parã k'isia k'awada–ee p'ani! ¿K'awada–e p'anik'ã chi parã k'ap'ia oodapa parã t'ãri ichiaba ooda? ⁴¹Eperãarã chupiria k'awáati mãik'aapa t'ãriipa ñchimaa ne–inaa téeti. Mãpaipi Tachi Ak'õrepa parã pia ak'ipariit'ee.

⁴²¶Aai, Tachi Ak'õrepa parã fariseorã k'achiadee pëiit'ee! Tachi Ak'õre–it'ee nãgee aliño awara bïpata: menta, ruda, awaraa ne–inaa

k'arra ome; mǎgí diezdepema chaa, aba. Mamída parā—it'ee p'ua—e bi ne—inaa oodait'ee Ak'õrepa oopi bik'a, iru k'inia iru p'anadairā. Mǎgata oodaipia bi parāpa ne—inaa oopata ome.

43'jAai, Tachi Ak'õrepa parā fariseorā k'achiadee peiit'ee! Tachi Ak'õre Ūraa jarateepata tede p'anadak'ari, su—ak'i beepari pipiara bide su—ak'i p'aneepata, k'inia p'anapata perā eperāarāpa parā ak'idamerā āchi waibiarāk'a. Ma awara calle jāde nipadak'ari, k'inia p'anapata jōmaarāpa parāmaa saludaadamerā, āchi poro waibiarā ome oopatak'a.

44'jAai, Tachi Ak'õrepa parā k'achiadee peiit'ee! Eperāarā pariatua jāira ři t'iapata, k'awada—ee aide eperā piuda bi. Parā ma jāirāk'ata p'ani, pāchi t'ārīde k'isia k'achia iru p'anadairā.

45 Māpai Moisepa p'āda jarateeparipa mǎgaji:

—Tachi Jarateepari, pia ma pedee jarak'ari, ichiaba taimaa ik'achia jara bida aji.

46 Mamída Jesupa mǎgaji:

—jAai, Tachi Ak'õrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā ichiaba k'achiadee peiit'ee! Eperāarāmaa audú ne—inaa chok'ara oopipata tachi chonaarāpa chonaarāweda oopatap'edaak'a. Mamída ārāpa ma jōma p'oyaa ooda—e pak'ari parāpa jarapatak'a, maarepida k'aripada—e.

47'jAai, Tachi Ak'õrepa parā k'achiadee peiit'ee! Pi—ia oopata chonaarāwedapema Ak'õre pedee jarapataarā iadap'edaamāi, eperāarāpa āra k'irāpadamerā. jMamída parā chonaarāpata āra peek'oojida!

48 Parāpa mǎga oodak'ari, ak'ipipata auk'a ook'ajida pāchi chonaarāpa oodap'edaak'a, parā řrapemaarāpa auk'a ūridaamaa p'anapata perā Ak'õre pedee jarapataarāpa jara p'ani. Āchia ma Ak'õre pedee jarapataarā peek'oojida mǎik'aapa parāpa mǎgiirā iadap'edaamāi pi—ia oopata.

49' Mapa Tachi Ak'õrepa na k'isia k'awaa pedee jaraji: “Mi pedee jarapataarā peiit'eeda aji, mi ūraa jarateepataarā ome. Mamída ūk'uru peedait'ee; jōdee awaraarā jiridait'ee miapidait'ee.” 50 Parā chonaarāpa mǎga oopachida. Ak'õre pedee jarapataarā peepachida. Maperā řā Tachi Ak'õrepa parā k'achia ooit'ee. 51 Na eujā oodak'ariipa iru pedee jarapataarā peepata; Abeldeepa Zacarías parumaa. Ma Zacarías peejida Tachi Ak'õre tede, te t'īupata altarmāi esajiak'a. Maperāpi mia jara bi: Tachi Ak'õrepa řrapemaarā k'achia ooit'ee ma oopatap'edaa pari.

52'jAai, Tachi Ak'õrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā k'achiadee peiit'ee! Eperāarāpa llave iru p'anapatak'a puerta ewadait'ee, mǎga pik'a parāpa Tachi Ak'õre Ūraa iru p'anapata. Mamída ma ūraade jara bi awaraarāmaa k'awapidaamaa p'ani. K'iniadak'aa awaraarāpa ma pedee ūridamerā mǎik'aapa oodamerā irua jara bik'a.

53-54 Jesupa ma jōma jarap'eda, ma Moisepa p'āda jarateepataarā mǎik'aapa fariseorā k'iraudachida. Iidida chok'ara iidi p'aneejida iru k'achiade baaipidai jīak'aapa irua p'anauda k'auropa. Mamída p'oyaa imiateeda—e paji.

Jesupa ũraada fariseorāk'a p'ananaadamerā

12 ¹Jesús at'āri mama bide eperāarā audupiara see nība cheji iru badamāi. Audú cho-k'ara' nībada perā, awaraarā biiri ĩri paara t'iak'oo wāpachida. Māpai Jesupa jarateemaa beeji chi k'ōp'āyoorāmaa: —K'īrak'aupai fariseorā levadura ome; pia jarait'eera, āchia jarateepata ome. Jarateepatada apata Tachi Ak'ōrepa k'inia bi eperāarāpa oodamerā. Mamīda āchia māga oodak'aa, t'āri k'achia p'anadairā. ²Tachi Ak'ōrepa āchi k'īsia t'āridepai k'awaapiit'ee māik'aapa āchia ne–inaa mera oopata unupiit'ee. ³Wāara ne–inaa jōmaweda parāpa mera jarapata irua tau taawa k'awaapiit'ee. Pāchi puerta jīadap'eda pedee mera jaradap'edaa paara tau taawa k'awaapiit'ee terraza ĩriipa biaruk'a.

K'aíta waaweedaipia bi

(Mateo 10.26-31)

⁴—Michi k'ōp'āyoorā, mia nāga jara bi. Waaweenáati parā jiri p'aniirā peedait'ee, ārapa parā p'oyaa atuapida–e perā tok'arradee. ⁵Jarait'ee k'aíta waaweedaipia bi. Tachi Ak'ōre waawéeti iruata tachi piupii perā māik'aapa atuapii perā. Wāara iruta waaweedaipia bi.

⁶Netopata–ek'ā ipana chak'e joisomaa p'arat'a tau omee pari? Eperāarāpa māga oopata ipana chak'e mak'iara vale–e bi jīak'aapa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ma ipana chak'eerā pia ak'ipari. ⁷Parā jida māgá ak'ipari. Parā puda paara irua juasia iru bi. Mapa waaweenáati, Tachi Ak'ōrepa parā k'iniara iru bapari perā ipanaarā k'āyaara.

Jesucristode ijāapatada apataarā awaraarā k'īrapite

(Mateo 10.32-33; 10.19-20; 12.32)

⁸—Mia nāga jara bi. Eperāpa tau taawa jararu pirā ichi Jesucristode ijāapari, mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepemapa pida jarait'ee: “Māgí méré” Tachi Ak'ōre angeleerā k'īrapite. ⁹Mamīda eperāpa meraru pirā mide ijāapari, māgara mia pida merait'ee. “Māgí mēre–eda” ait'ee Tachi Ak'ōre angeleerā k'īrapite.

¹⁰Tachi Ak'ōrepa eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapak'āri, wēpapii āchia ik'achia jarapata paara Eperā Ak'ōre Truadepema āpīte. Mamīda ik'achia jararuta pirā iru Jaure āpīte, māgee p'ek'au k'achia wēpapi–e pait'ee.

¹¹Parā mide ijāapata k'aurepa eperāarāpa parā ateedak'āri Ak'ōre Ūraa jarateepata tede maa–e pirā charraarāmaa māik'aapa poro waibiarāmaa imiateedait'ee, k'īsianáati sāga p'anaudait'ee maa–e pirā k'āata jaradait'ee. ¹²Māirā k'īrapite panadak'āri māik'aapa pedeedait'ee pak'āri, Tachi Ak'ōre Jaurepa jarateeit'ee, p'anau k'awaadamerā.

t 12.1 Griego pedeede: *miles y miles*.

Jesupa nepirida p'arat'a paraa bi, k'isia k'awa-ee bide

¹³ See nĩbadadepema abaapa Jesumaa mǎgaji:

—Tachi Jarateepari, jaráji mi ipemamaa tai ak'õrepa net'aa bëida t'oomerã mi ome.

¹⁴ Jesupa p'anauji:

—K'õp'ãyo, çk'aipa mi bijima aji, parã charrak'a mǎga jaramerã?

¹⁵ Ichiaba mǎgaji:

—K'ĩrak'aupai net'aa k'ĩadai. Eperãrã t'ãri o-ĩa p'anadak'aa net'aara p'e iru p'anadairã.

¹⁶ Mǎpai Jesupa nǎga nepiriji jarateeit'ee ma et'ewa jaradade:

'Eperã p'arat'ara bi bapachi. Ne-uu waibia iru bada perã, net'atau waibia ewapachi. ¹⁷ Mapa k'isia beeji: “çK'ãata ooyama? aji. Te wëe bi michi net'atau jõmaweda iait'ee.” ¹⁸ Mǎpai ma p'arat'ara bĩpa k'isia ataji. “K'awa bida aji, k'ãata ooit'ee. Mi net'atau iapata te wãrait'ee mãik'aapa awaraa te waibiara oo atait'ee. Mǎgá michi net'atau net'aa iru bi ome, jõmaweda iayada aji, ma tede. ¹⁹ Maapai mia jarai michi t'ãridepai: ‘Mia net'aara iru bi. Nǎgı ome año chok'ara pia bapariit'ee. ĩrã iĩit'ee, nek'oit'ee, ne-inaa toit'ee mãik'aapa o-ĩa bapariit'eeda' aji.” ²⁰ Mamĩda ma p'arat'ara bĩpa mǎga k'isia bide Tachi Ak'õrepa irumaa mǎgaji: “ıPĩ k'isia k'awa-ee bi! Idi weda p'arik'ua pi piut'ee. Maap'eda, çk'aipa atait'eema aji, pia net'aara ia iru bi?”

²¹ Ma nepiri aupak'ãri, Jesupa mǎgaji:

—Mǎgá uchait'eeda aji, eperãpa net'aara p'e atak'ãri ichi-it'ee, Tachi Ak'õrede ijãa-ee.

Tachi Ak'õrepa chi warrarã pia ak'ipari

(Mateo 6.25-34)

²² Maap'eda Jesupa mǎgaji chi k'õp'ãyoorãmaa:

—Mia jara bi: K'isia jõnanãati k'ãata k'odait'ee mǎgá chok'ai p'anadait'ee. Ichiaba k'isianãati sãga p'aru atadait'ee. ²³ Tachi Ak'õrepa tachi chok'ai p'anapipari. Iruata tachimaa chik'o teeit'ee. Ma awara irua tachi k'ap'ia ooda perã, tachimaa p'aru teeit'ee. ²⁴ Pichá, ak'ĩti jã ipanaarã. Æchia net'atau uudak'aa, ewadak'aa mãik'aapa ia bĩdak'aa chi net'atau iapatamã. Mamĩda Tachi Ak'õrepa ne-inaa teepari k'odamerã. ĩru-it'ee parã pipiara p'ani ipanaarã k'ãyaara! ²⁵ Eperã audú k'isia nĩbĩpa hora aba pida waa chok'ai ba-e pai. ²⁶ Ma ne-inaa ma-ãri p'oyaa oodak'aa pirã, çsãap'eda k'isia jõnima awaraa ne-inaa p'oyaa ooda-e p'anadak'ãri?

²⁷ Ak'ĩti sãga nep'ono waripata. Mimiadak'aa mãik'aapa p'aru k'adak'aa mǎgá pi-ia p'anadait'ee. Mamĩda mia jara bi: Rey Salomonpa p'arat'ara, net'aa pia iru bapachi mĩda, iru p'aru piara jĩ bak'ãri, eperãrãpa iru

pi–iara unuda–e paji nãgí nep'ono k'ãyaara. ²⁸Tachi Ak'õrepa na p'ũajara pia t'onopipari. Idi wari wã. Mamĩda nu uratidaik'ãri, t'ipitaude paa jõdariit'ee. Tachi Ak'õrepa mãgá pia ak'i bi pirã nep'ono p'ũajara t'ãide nĩbi, audupiara parã ak'i bapariit'ee, at'ãri irude mak'iara ijãada–e p'ani mĩda. ²⁹Tachi Ak'õrepa mãgá ichia ooda pia ak'i bapari perã, k'isia jõnanãati jiridait'ee ne–inaa k'odait'ee maa–e pirã ne–inaa todait'ee. ³⁰Mãga k'isiapata na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerãpa. Mamĩda parãpata it'aripema Ak'õre Waibia iru p'ani. Irua k'awa bi ne–inaa parãpa falta p'ani. ³¹Maperãpi jiríti p'anapataadait'ee iru jua ek'ari. Mãga ooruta pirã, ma ne–inaa jõma iru p'anadait'ee.

It'aripema ne–inaa pia

(Mateo 6.19-21)

³²—K'õp'ãyoorã, parã michi ovejaarãk'a p'ani. Mapa waaweenãati. Parã chok'ara–ee p'ani. Mamĩda Tachi Ak'õrepa parã k'inia iru bi. Mapa parã biji ichi jua ek'ari, ichideerã p'aneedamerã. ³³Maperã parãpa net'aa iru p'ani netok'óoti mãik'aapa chupiria beerãmaa téeti. Na p'ek'au eujãdepema muchila atadai k'ãyaara, óoti Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. Mãgá atadai it'aripema ne–inaa, sore pak'aa. Ma ne–inaa pi–ia bimãi nechiapataarã p'oyaa t'itudak'aa mãik'aapa polillapa p'oyaa ãridak'aa. ³⁴Na p'ek'au eujãdepema ne–inaa pia audú ata k'inia bak'ãri, pi t'ãri araa bait'ee ma ne–inaa ome. Jõdee it'aripema ne–inaa pia audú ata k'inia bak'ãri, pi t'ãri araa bait'ee mãgí ne–inaa ome.

Jesupa jarateeda ijãapataarã poro waibia waya cheit'ee ewatede

³⁵—Mi parã poro waibia perã, mi waya cheit'ee nidaipia bi, mimiapataarãpa p'aru jĩdap'eda lámpara k'oopatak'a ãchi chipari cheru misa. ³⁶Mimiapataarãpa nipatak'a chipari teedaa cheru misa miak'ãipata fiesta oop'eda, puerta ewadait'ee iru t'ik'ãri, mãga pik'a parã nidaipia bi parã poro waibia cheit'ee ewate. ³⁷Ma mimiapataarã chiparipa ãra pia ak'ipariit'ee, chok'ai p'anaruta pirã iru pachek'ãri. Mia jara bi: Irua ãra mãgá unuk'ãri, jarait'ee su–ak'i p'aneedamerã mesade, ichia ãchimaã chik'o teeru misa. ³⁸Ichia ma mimiapataarã pia ak'ipariit'ee mãgá chok'ai p'anadak'ãri, ichi esapite maa–e pirã idatipodopa cheru pijida. ³⁹Mamĩda nãga k'awãati parãpa. Te chiparipa k'awa bada paara nechiapari cheit'ee hora ichi net'aa chia atait'ee, chok'ai bak'aji ma nechiapari ichi tede t'ĩupiamapa. ⁴⁰Mãgá parã jida chok'ai pik'a p'anadaipia bi, atu p'anide mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema, cheit'ee perã.

Mimiapari pia mimiapari k'achia ome

(Mateo 24.45-51; Marcos 13.34-37)

⁴¹Pedropa Jesumaa iidiji:

—Tachi Waibia, ¿ma pedee nepirijik'ã aji, tai–it'ee aupai, wa jõmaarã–it'ee?

⁴²Jesupa nāga nepiriji: ¿Sāgá baparima aji, mimiapataarā poro waibia pia? Māgipa k'isia k'awaa oopari chiparipa oopi bik'a. Pia ak'ipari chipari net'aa atabēida ichi juade māik'aapa chiparimaa nek'opip'eda, mimiapataarāmaa chik'o tawapari. ⁴³O-ia bapari chipari pachek'āri, ichi mimiamaa unu chepari perā. ⁴⁴Mia wāarata jararu. Chiparipa māga unu chek'āri, jōma ichia net'aa iru bi biit'ee ma mimiapari jua ek'ari ak'i bamerā. ⁴⁵Mamīda ma mimiapari t'āri k'achia bi pirā, nāga k'isiai: “Taarāit'ee mi chipari.” Mapa apemaarā mimiapataarā wimaa beei māik'aapa tomaa beei, nek'omaa beei toyaa beerā ome. ⁴⁶Mamīda ma mimiapari k'achia atu bide, chi te chipari pacheit'ee. Māpai irua ooda k'awaa atak'āri, iru miapiit'ee māik'aapa āyaa pēit'aait'ee awaraa ijāadak'aa beerā chupiria chitoonimaa.

⁴⁷Mimiaparipa k'awaak'āri chiparipa oopi bi, mamīda chipari ni-e māik'aapa oo-e irua k'inia bik'a, chiparipa ma mimiapari wima chok'ara wipiit'ee. ⁴⁸Mamīda mimiaparipa māgee ne-inaa k'achia ooru pirā k'awa-eeta, mak'iara wipi-e pait'ee. Tachi Ak'ōrepa eperāmaa k'isia k'awaapik'āri ne-inaa oo k'awaamerā, k'inia bi ma eperāpa māga oomerā, ma ne-inaa chaaree bi mīda. Ma awara eperāarā bik'āri ma eperā jua ek'ari, k'inia bi irua āra pia ak'i bapariimerā, chaaree bi mīda.

Jesús k'aurepa tachi ēreerā ome t'āri auk'a p'anada-e pait'ee
(Mateo 10.34-36)

⁴⁹—Mi cheji na p'ek'au eujādee t'ipitauk'a k'oodo, aide ijāadak'aa beerā miapiit'ee. ¡Māga oo aupada paara, mi o-ia bak'aji! ⁵⁰Mamīda ai naaweda mimaa ne-inaa k'achia p'asait'ee. Chupiria nībait'ee māga parumaa. ⁵¹¿Parāpa k'isia p'anik'ā mi cheji eperāarā k'āiwee p'anapide? Māga-e. K'isia awara-awaraa papideta cheji. ⁵²Idideepa te pidaarā joisomaadepema ōpeerāpa mide ijāadait'ee; jōdee omeerāpa ijāada-e pait'ee. Maa-e pirā omeerāpa ijāadait'ee; jōdee ōpeerāpa ijāada-e pait'ee. Mi k'aurepa t'āri auk'a p'anada-e pait'ee. ⁵³Ak'ōre t'āri auk'a ba-e pait'ee chi warra ome maa-e pirā chi warra t'āri auk'a ba-e pait'ee chi ak'ōre ome. Nawe t'āri auk'a ba-e pait'ee chi k'au ome maa-e pirā chi k'au t'āri auk'a ba-e pait'ee chi nawe ome. P'āk'ōre t'āri auk'a ba-e pait'ee chi āigu ome maa-e pirā chi āigu t'āri auk'a ba-e pait'ee chi p'āk'ōre ome.

Ewari k'awa p'aniirā
(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)

⁵⁴Jesupa ichiaba māgaji eperāarā arii p'anadap'edaarāmaa:
—Parāpa unudak'āri jīarara uchiaruta ak'ōrejiru baaipari eere, jarapata k'oi cheit'ee. Māga p'asapari parāpa jarapatak'a. ⁵⁵Ichiaba nāu p'uak'āri sur eereepa, jarapata wāsia nībait'ee. Māga p'asapari. ⁵⁶¡K'isia atua p'aniirā! Parāpa māgá pajā māik'aapa eujā ak'i p'anipa eu k'achia wa eu pia k'awa p'ani pirā, ¿sāap'eda ne-inaa mīa oomaa bi k'awada-e p'anima? aji.

T'ári auk'a p'anapataadaipia bi
(Mateo 5.25-26)

⁵⁷Mia oo bi m̄aik'aapa jaratee bi ak'íti k'awaadait'ee Tachi Ak'õrepa oopi bi wa m̄aga–e. M̄apai parā t'ári auk'a b̄iti iru ome. ⁵⁸Eperā nepira iru bi pirā pi ome m̄aik'aapa pi charramaa atee k'inia bi pirā, w̄ai naaweda t'ári pia pedeeipia bi iru ome t'ári auk'a bidait'ee. Maa–e pirā charra k'irapite panadak'ári, m̄agipa pi ata bii j̄iapataarā juade carcelde t'i n̄ibinadamerā. ⁵⁹Mia w̄arata jararu. Mam̄aik'aapa uchia–e pai p'arat'a j̄omaweda p'aa–ema.

P'ek'au k'achia oo amaadaipia bi

13 ¹Maapai eperāarā ūk'uru w̄ajida Jesús ak'ide. Nepirijida Pilatopa Galilea eujādepema imik'iraarā peepida, ārapa p'aareerāmaa ne–animalaarā peepidap'eda, paapidak'ári. M̄agá ma eperāarā waa p'oira beeji ma ne–animalaarā waa ome. ²Māga ūrip'eda, Jesupa m̄agaji:

—¿Parāpa k'isia p'anik'ā aji, Tachi Ak'õrepa m̄aga p'asapiji ma Galilea eujādepemaarāpa p'ek'au k'achiara oodap'edaa perā ma eujādepemaarā awaraarā k'āyaara? ³Māga–e. Mam̄ida p̄achia p'ek'au k'achia oopata oo amaada–e pirā, ichiaba piudait'ee. ⁴Māga–e pirā ¿k'isia p'anik'ā dieciocho piudap'edaarā Siloé torre t'ee'k'ári, m̄agá piujida ne–inaa k'achiara oopachida perā awaraa Jerusalendepemaarā k'āyaara? ⁵Māga–e. Mam̄ida p̄achia p'ek'au k'achia oopata oo amaada–e pirā, ichiaba piudait'ee.

Jesupa nepirida higuera biiride

⁶M̄apai Jesupa n̄aga nepiriji jarateeit'ee:

—Eperāpa higuera biiri uu iru baji ichi uva k'āide. Ewari aba ak'inaji, higojō chau bi j̄iak'aapa. Mam̄ida chau–ee baji. ⁷Mapa jaraji eperā chi ne–uu ak'i baparimaa: “Año õpee iru bida aji, higojō j̄iri che bi nama. Mam̄ida unuk'aada aji. T'iap'et'aapáde aji. ¿K'āare–it'ee ichi k'inia j̄ama bainī bayama aji, eujā j̄amaa?” ⁸Mam̄ida ma eujā ak'iparipa p'anauji: “Señor, ichiak'au bipáde aji, na año aupai. Yooro p'oirait'ee ujāra ome m̄aik'aapa arii p'e binait'eeda aji. ⁹Māga ook'ári, ¿chau–e paik'ā? aji. Mata chau–e pirā, t'iap'et'aaiteeda” aji.

Jesupa w̄era eburuk'uk'ua bada j̄ipada

¹⁰Ewari aba ĩpata ewate Jesupa jarateemaa baji Tachi Ak'õre Ūraa jarateepata tede. ¹¹Mama baji w̄era dieciocho años k'ayaa bi. Netuarapa ma w̄era eburuk'uk'uapiji. Mapa j̄ip'a p'oyaa bainī beek'aa paji. ¹²Jesupa ma w̄era unu atak'ári, t'ĩ ataji m̄aik'aapa m̄agaji:

—W̄era, pi j̄ipa bida aji.

¹³M̄apai ichi jua biji ma w̄era ek'arra ĩri. Aramata j̄ip'a bainī beeji m̄aik'aapa Ak'õremaa it'aa t'ĩmaa beeji o–ĩapa. ¹⁴Mam̄ida ma Ak'õre

Ūraa jarateepata tedepema poro waibia k'ĩraudachi, ĩipata ewate Jesupa jĭpat'aada perã. Mapa eperãarãmaa mãgaji:

—Ewari seis paraada aji, mimiadait'ee. Chedapãde aji, mãgí ewate jĭpapide. ĩipata ewate chenaadapãde aji.

¹⁵Mãpai Tachi Waibiapa p'anauji:

—ĭMamĩda parãpa paara oodak'aa pãchia jarateepatak'a! ĩĩipata ewate ichiaba mimiapata! ĩĩipata ewate pãchi p'ak'a maa—e pirã burro ĩrapata—ek'ã aji, ateedait'ee pania topide? ¹⁶Na wẽra Abrahamdeepa uchiada Satanapa dieciocho años k'ayaa iru baji. ĩĩipata ewate p'oyaa jĭpaik'araa baji—ek'ã? aji.

¹⁷Jesupa mãga jarak'ãri, ichi k'ĩra unuamaa iru p'anadap'edaarã k'ĩra nejasia p'aneejida eperãarã k'ĩrapite. Mamĩda arii p'anadap'edaarã o—ĩa para baji Jesupa ne—inaa pia ooda k'aurepa.

Mostaza taude nepĩrida

(Mateo 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸Jesupa ichiaba awaraa nepĩriji jarateeit'ee:

—ĭK'ãarek'a bima aji, Tachi Ak'õrepa eperãarã ichi jua ek'ari bik'ãri, ichideerã p'aneedamerã? ĩK'ãare ome auk'a bima? aji. ¹⁹Mostaza tau p'isi k'edéek'ata bida aji, eperãpa uuda ichi te ãuk'idaa. Wari wãpachi pak'uruk'a nĩbeerumaa. Waibia nĩbeek'ãri, chi jua t'aide ipanaarã chepata ĩidait'ee.

Levadurade nepĩrida

(Mateo 13.33)

²⁰Ichiaba Jesupa nãga nepĩriji jarateeit'ee:

—ĭK'ãarek'a bima aji, Tachi Ak'õrepa eperãarã ichi jua ek'ari bik'ãri, ichideerã p'aneedamerã? ²¹Wẽrapa levadura p'oiraparik'a bi harina waibia ome, pan masa pia warimerã.

Tachi Ak'õre truadee wãit'ee puerta p'ĩrup'ee pik'a bi

(Mateo 7.13-14, 21-23)

²²Jerusalén ode wãdade Jesupa jarateeji p'uuru bee chaa mãik'aapa ai ik'aawa eperãarã p'anapatamãi. ²³Maapai eperãpa iidiji:

—Tachi Waibia, ĩeperãarã chok'ara—ee Ak'õre eujãdee wãdait'eek'ã? aji.

Jesupa p'anauji:

²⁴—Tachi Ak'õre truadee wãit'ee puerta p'ĩrup'ee bide t'ĩupatak'ata bi. Mía jara bi: Eperãarã chok'ara wã k'inia p'anadait'ee Tachi Ak'õre truadee. Mamĩda p'oyaa wãda—e pait'ee. ²⁵Te chipari p'irabaip'eda, ichi puerta ĩã nĩbiparik'a, mãga pik'a ewari cherude mi, parã poro waibiapa Ak'õre truadepema puertak'a bi ĩĩait'ee. Mãpai parã taawa p'anĩirãpa

māgadait'ee: “Tachi Waibia, ewapáde adait'ee tai t'ĩudait'ee.” Mamĩda mia p'anaut'ee: “Mia parā k'awa–e bi. Mapa parā t'ĩupi–e pait'ee. Parā michideerā–eda ait'ee.” ²⁶Māpai parāpa jara p'aneedait'ee: “Tai pi ome nek'opachida māik'aapa ne–inaa topachida. Tai p'uuru jāde pia jaratee nipapachida” adait'ee. ²⁷Mamĩda mia p'anaut'ee: “¿Mia jara–e pajik'ā parā michideerā–e? ¡Āyaa wáti mi ik'aawaapa, ne–inaa k'achia oopataarā!” ²⁸Parāpa unudak'āri Abraham, Isaac, Jacob, jōmaweda Ak'ōre pedee jarapataarā ome Tachi Ak'ōre truade, k'awaadait'ee parā taawa p'ani. Māpai jēedait'ee māik'aapa pāchi k'lida kierrkierree para bait'ee p'uapa. ²⁹Eperāarā chedait'ee norte eereepa, sur eereepa, ak'ōrejĩru uchiapari eereepa māik'aapa ak'ōrejĩru baaipari eereepa. Māirāta su–ak'ĩ p'ana chedait'ee nek'ode Tachi Ak'ōre ome ichi truade. ³⁰Maapai chi ĩrapema ek'ariara beerā Tachi Ak'ōrepa waibiara papiit'ee. Jōdee ĩrapema waibiara beerā irua ek'ariara papiit'ee.

Jesús jēeda Jerusalén p'uuru pidaarā pari
(Mateo 23.37-39)

³¹Māpai fariseorā ũk'uru chejida māik'aapa māgajida Jesumaa:
—Wāji namāik'aapa, Herodepa pi peet'aa k'inia bairā.

³²Irua p'anauji:

—Wáti jarade jā ik'awaa bimaa: “Idi māik'aapa nu uchiapik'ooit'ee netuara merātia bee eperāarā k'ap'iadeepa māik'aapa k'ayaa beerā jipak'ooit'ee. Maap'eda nunorema parumaa aupait'ee.” ³³Mamĩda idi, nu māik'aapa nunorema ichita wāit'ee michi ode, pia–e bairā Ak'ōre pedee jarapari Jerusalén p'uuruudeepa taawa piumerā.

³⁴¡Jerusalén, Jerusalén, pidepemaarāpa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā peepata māik'aapa irua pēida eperāarā māupa bat'a peepata! At'apai mia pidepemaarā araa p'e k'inia bapachi, et'erre wērapa chi chak'eerā p'e ataparik'a ichi isia ek'ari. Mamĩda parāpa k'iniada–e paji. ³⁵¡Ūrítí! ¡Pāchi te ituaba beeit'ee, Tachi Ak'ōrepa parā waa ak'i–e pait'ee perā! Mia jara bi: Parāpa mi waa unuda–e pait'ee ewari cherude nāga jararutamaa:

‘Tachi Ak'ōrepa ichia pēida ichita pia ak'i bapariit'ee!’ (Sal 118.26)

Jesupa eperā k'ap'ia ooro bada jipada

14 ¹Ewari aba ĩpata ewate Jesús wāji nek'ode fariseorā poro waibia temaa. Mama bide awaraa fariseorāpa iru ak'i p'anajida, imiatee k'inia p'anadap'edaa perā. ²Mama ichiaba baji eperā aba k'ap'ia ooro bi k'ayaapa. Māgĩ Jesús k'ĩrapite bainĩ ba cheji. ³Māpai Jesupa iidiji Moisepa p'āda jarateepataarāmaa māik'aapa fariseorāmaa:

—¿ĩpata ewate k'ayaa bi jipaipia bik'ā aji, maa–e pirā jipaik'araa bi?

⁴Mamĩda āchi k'ĩup'ee para beeji. Māpai irua chi k'ayaa bi jita atap'eda, jipat'aaji māik'aapa jaraji wāmerā. ⁵Māpai fariseorāmaa māgaji:

—Pichi warra maa—e pirã p'ak'a toidú padarida paara, ¿isapai jitana—e pak'ajik'ã aji, ñipata ewate mĩda?

⁶Mamĩda maarepida p'anauda—e paji.

Eperãarã miak'ãipata fiesta oode t'ĩ pèida

⁷Jesupa unuk'ãri ma fariseopa awaraarã t'ĩ pèida su—ak'i p'aneeruta su—ak'i beepari piara bide, nãga nepiriji jarateeit'ee:

⁸—Eperãpa pi t'ĩ pèik'ãri miak'ãipata fiesta oode, su—ak'i beenãaji su—ak'i beepari piara bide, eperã pi k'ãyaara waibiara bi t'ëe chei perã. ⁹Mãgara chi t'ĩdapa pĩmaa mãgai: “Téjeji pi su—ak'i beepari na eperãmaa.” Mãpai pi k'ĩra nejasia bai mãik'aapa su—ak'i banai su—ak'i beepari t'imipiara bide. ¹⁰Ma k'ãyaara pi t'ĩ pèidak'ãri, su—ak'i banãji su—ak'i beepari t'imĩara bide, pi t'ĩdapa mãga chemerã: “K'õp'ãyo, su—ak'i ba chéji su—ak'i beepari piara bide.” Mãgara pi o—ĩa su—ak'i banai apemaarã waawí mesade. ¹¹Tachi Ak'õrepa chi waibiara pa k'inia bi ek'ariara papiit'ee. Jõdee chi audua—ee bi waibiara papiit'ee.

¹²Ichiaba Jesupa mãgaji ma fariseorã poro waibiamaa:

—Eperãarã t'ĩ pèik'ãri nek'o chedamerã pichi temaa, t'ĩ pèinãaji pichi k'õp'ãyoorã, ñipemaarã, ëreerã, wa pi te k'ait'a p'ani p'arat'ara beerã, ma pari ãrapa ichiaba pi t'ĩdai perã nek'ode ãchi temaa. ¹³Ma k'ãyaara fiesta ook'ãri, t'ĩ pèipia bi chupiria chedeerã, p'oyaa t'ia—ee beerã, biiri nik'anik'aa beerã mãik'aapa tau p'ãriu beerã. ¹⁴Mãgã o—ĩa bait'ee, ma pari ãrapa ne—inaa oodait'ee wëe p'anadairã. Ma awara ma pari Tachi Ak'õrepa pĩmaa ne—inaa pia ooit'ee, ichia pia ak'i biirã jai—idaadap'eda p'irabairuta ewate.

Nek'opata fiesta waibiade nepirida

(Mateo 22.1-10)

¹⁵Mãga ùrik'ãri, ma mesade su—ak'i p'anadap'edaadepema abaapa mãgaji Jesumaa:

—jO—ĩa bait'ee pi chi nek'oru nek'opata waibiade Ak'õre truade!

¹⁶Mãpai Jesupa nãga nepiriji jarateeit'ee:

—Eperãpa chik'o waibia joopiji mãik'aapa eperãarã chok'ara t'ĩ pèiji.

¹⁷Chik'o aupa nĩbak'ãri, pèiji chi chok'apari jarade ma t'ĩ pèida eperãarãmaa: “Chéti, jõma aupa jëra bairã.” ¹⁸Mamĩda jõmaarãpa: “P'oyaa wãda—eda” ajida. Chi naapemapa mãgaji: “Et'ewapai mia eujã neto ataji. Ichita wãit'ee ak'ide. Mĩ chupiria k'awaapãde aji, p'oyaa wã—e perã.” ¹⁹Awaraapa mãgaji: “Et'ewapai p'ak'a diez neto atajida aji, mimiapinait'ee michi eujãde. Mĩ chupiria k'awaapãde aji, p'oyaa wã—e perã.” ²⁰Jõdee awaraapa mãgaji: “Ewaa miak'ãiji. Mapa p'oyaa wã—eda” aji. ²¹Chi chok'a pèida ãpĩtee cheji chiparimaa jarade. Mãpai ma te chipari k'ĩraudachi mãik'aapa mãgaji chi chok'aparimaa: “Wãji puuru jãdee mãik'aapa p'e anéjeji chupiria chedeerã, p'oyaa t'iak'aa beerã, tau

p'ariu beerã mãik'aapa biiri nik'anik'aa beerã.” ²² Bii–ap'eda, mägaji chi chok'a pëidapa: “Señor, mia ooji pia jaradak'a. Mamída su–ak'i beepari at'ari pari jëra bida” aji. ²³ Māpai ma te chiparipa mägaji chi chok'aparimaa: “Mägara wáji o bee chaa eperãarã jiride, mi te p'iu nïba chemerã. ²⁴ Mia jara bi: Chi eperãarã naa t'i pëida apidaapa k'oda–e pait'ee mi chik'o.”

Cristo ome nipapataarã nãga p'asadait'ee

(Mateo 10.37-38)

²⁵ Eperãarã chok'ara nipajida Jesús t'ëe. Mapa irua ãpítee ak'iji mãik'aapa mägaji:

²⁶—Mi ome niparupa mi k'iniara iru ba–e pirã chi ak'öre, chi nawe, chi wëra, chi warrarã, chi ipemaarã, chi ipewëraarã, ichi paara k'inia bai k'äyaara, mägí p'oyaa mërë pa–e pai. ²⁷ Ichiaba eperã piuamaa bi pirã mide ijãa bi k'aurepa, mägí mërë pa–e pai. ²⁸ Parãdepema abaapa te it'ia oo k'inia bi pirã, naapiara juasia–e paik'ã k'awaait'ee jomasaa p'arat'a falta bi ma te oo aupait'ee. ²⁹ Mäga oo–e pirã, ma te basa oop'eda, p'oyaa oo aupa–e pak'ari, chi unurutaraapa pi oomaa iru p'aneedai. ³⁰ Jarapataadai: “Na eperãpa te oomaa beejí. Mamída p'oyaa oo aupa–e paji.” ³¹ Maa–e pirã, rey wã k'inia bak'ari jura chöode awaraa rey ome, naapiara chi soldaorã juasiapari k'awaait'ee diez mil soldaorãpa p'oyaadai wa p'oyaada–e pai soldaorã veinte mil ära iri chöo cherutaarã. ³² P'oyaa–e paita bi pirã, ¿chi apema rey t'imí cheru weda jara pëit'ee–ek'ã k'ira jip'a p'aneedait'ee chöoda–ee? ³³ Mäga pik'a parãdepemapa k'isiap'eda mide ijãait'ee, ma k'aurepa ichia ne–inaa jömaweda iru bi atuaamaa beeru pirã, mägara p'oyaa mërë pa–e pai.

Jesupa jarateeda t'ã k'iyaa–ee pik'a p'aniirãde

(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

³⁴—T'ã pia bi. Mamída k'iyaa–edaru pirã, ¿sãga waya k'iyapiima? aji. ³⁵ Pia–e bi eujã–it'ee pijida. Ichiaba ne–uu k'arra ik'aawa p'eit'ee pida pia–e bi. Jip'a bat'at'aaipia bida aji. Pia k'isíati parãpa et'ewa üridap'edaade k'awaadamerã k'ãata jara k'inia bi.

Oveja atua badade nepirida

(Mateo 18.10-14)

15 ¹ Ma t'ëepai Cesar–it'ee impuesto p'epataarã mãik'aapa awaraa k'achia oopataarãda apatap'edaa k'ait'a chejida Jesús pedee üride. ² Mapa fariseorã Moisepa p'ãda jarateepataarã ome iru ãpítee ik'achia pedeejida:

—Jãgipa p'ek'au k'achia oopataarã auteebaipari mãik'aapa nek'opari ära ome.

³ Māpai Jesupa nãga nepiriji jarateeit'ee:

⁴—Parãdepema abaapa cien oveja iru bi pirã mãik'aapa madepema aba atuadaru pirã, ¿atabëi–e paik'ã aji, chi apemaarã noventa y nueve ãchi

p'anapatamāi chi atuadaida jirinait'ee unu atarumaa? ⁵Unu atak'āri, o-īapa pi ik'ia īri jira atap'eda, ⁶aneeit'ee māik'aapa pachek'āri teeda, pichi k'ōp'āyoorā t'ī p'e atait'ee. Māpai māgait'ee: “O-īa p'anadāma mi oveja atua bada unu atada perā.” ⁷Mia jara bi: Ak'ōre truade māgá ichiaba audú o-īadaipata p'ek'au k'achia ooparipa ichia p'ek'au k'achia oopata oo amaak'āri māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāa beek'āri. O-īara p'anapata ma k'ap'ia, o-īa p'anadai k'āyaara noventa y nueve t'āri pia beerā k'ap'ia.

P'arat'a tau atua badade nepirida

⁸—Wērapa p'arat'a tau diez iru bīpa madepema aba atuadaru pirā, ğlāmpara k'oo atap'eda, piak'āa te jā barremaa bee-e paik'ā unu atarumaa? ⁹Unu atak'āri, chi k'ōp'āyoorā t'ī p'e atait'ee māik'aapa māgait'ee: “O-īa p'anadāma mia unu atada perā p'arat'a tau atuadaida.” ¹⁰Mia jara bi: Angeleerāpa ichiaba māgá o-īadaipata p'ek'au k'achia ooparipa ichia p'ek'au k'achia oopata oo amaak'āri māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāa beek'āri.

Eperāpa chi warrapa k'achia ooda perdonaada

¹¹Jesupa ichiaba nāga nepiriji jarateeit'ee:

—Eperāpa warrarā omé iru baji. ¹²Ewari aba chi k'ūtrāara badapa māgaji chi ak'ōremaa: “Ak'ōre, teepáde aji, mi eerepema net'aa pi piuk'āri atabēiit'ee bidepema.” Māga ooji chi ak'ōrepa. Ma k'ūtrāa eerepema net'aa teeji irumaa. ¹³Maap'eda ma warra t'ēepemapa ichi eerepema net'aa p'e atap'eda, netok'ooji māik'aapa ma p'arat'apa t'īmí wāji awaraa todee. Mama p'arat'a pariatua gasta wāpachi māik'aapa jōt'aaji ichia oo k'iniata oo bīpa. ¹⁴Ma awara p'arat'a jōma jōdaik'āri, at'apai jarra oojida ma eujāde. Maperā jarra choomaa beeji. ¹⁵Mapa wāji mimia jiride ma eujādepema eperāmaa. Ma eperāpa pēiji sinaarā jīade. ¹⁶Audú jarrapa bi jāwaa k'inia bapachi sinaarā chik'opa. Mamīda apidaapa nek'opidak'aa paji. ¹⁷Māpai k'isia beeji: “Mi ak'ōre tede mimiapataarā chok'araarāpa nek'odait'ee iru p'anida aji. ¡Jōdee mi nama jarrapa piu wā! ¹⁸Mi ak'ōremaa wāit'eeda aji. Panak'āri, nāga jarait'eeda aji: Ak'ōre, mia p'ek'au k'achiata ooji Tachi Ak'ōre k'īrapite māik'aapa pi āpīte. ¹⁹Waa pichi warrak'a mi iru banāaji. Jīp'a pichi mimiaparik'a iru bāji anait'ee.” ²⁰Maap'eda cheji chi ak'ōre temaa.

'At'āri t'īmí cheru weda, chi ak'ōrepa unu ataji māik'aapa chupiría k'awaaji. P'iraji chi warramaa māik'aapa wēre atap'eda, k'īra it'aaji. ²¹Māpai chi warrapa māgaji: “Ak'ōre, mia p'ek'au k'achiata oojida aji, Tachi Ak'ōre k'īrapite māik'aapa pi āpīte. Waa pichi warrak'a iru banāaji. Jīp'a pichi mimiaparik'ata iru bāji.” ²²Mamīda chi ak'ōre audú o-īa bada perā, māgaji chi mimiapataarāmaa: “P'aru pipiara bita atanáti māik'aapa jī bítí. Ichiaba ichi juade sortija jī bítí māik'aapa ichi bīiride chancla

jī bíti. ²³Anéeti p'ak'a poreera bita mǎik'aapa peet'áati. jK'odait'ee mǎik'aapa pëiradait'ee! ²⁴jMi warra piu pik'a bada waya chok'ai bi! jChi atua pik'a bada unu atajidapi!" Māpai fiesta oojida.

²⁵Māimisa chi warra naapema ne—uu k'āide baji. Teedaa chek'āri, ūri cheji o—ia pëira para bi. ²⁶Mapa mimiapari aba t'ī ataji mǎik'aapa iidiji: “¿Sāga jōnima?” aji. ²⁷Māpai ma mimiaparipa mǎgaji: “Pī ĩpema pachejida aji. Pī ak'ōrepa p'ak'a poreera bita peepiji, iru k'ap'ia k'ayaa wēe pacheda perā.” ²⁸Māga ūrik'āri, chi ĩpema ne—uu k'āideepa cheda k'īraudachi mǎik'aapa teedaa t'īuamaa beeji. Maperā chi ak'ōre taawaa uchijai enenee pedeede t'īumerā. ²⁹Mamīda chi warrapa mǎgaji chi ak'ōremaa: “Pia k'awa bida aji, mi taarā mimiadoo. Ichita k'īra jīp'a oodoo pia jaradak'a. Mamīda mīmaa tee—e paji cabra chak'e pida, o—ia nek'omerā michi k'ōp'āyoorā ome. ³⁰Jōdee pī warra pacheda—it'eeta peepiji p'ak'a poreera bi, jōma pichi p'arat'a teeda jōt'aaji mīda prostitutaarā ome.”

³¹Māpai chi ak'ōrepa p'anauji: “Warra, pī ichita mi ome bapari. Net'aa jōmaweda mia iru bi perē. ³²Mamīda ĩrá o—ia p'anadaipia bi pī ĩpema piu pik'a bada chok'ai bairā; chi atua bada unu atadap'edaa perā.”

Mimiapataarā poro waibiade nepirida

16 ¹Jesupa ichiaba nāga nepiriji chi k'ōp'āyoorāmaa jarateeit'ee: —Eperā p'arat'ara bi bapachi. Ichia iru baji mimiapataarā poro waibia ichi jua ek'ari. Ewari aba mǎgí ĩmiateejida irua net'aa pariatua atuapi bada perā. ²Mapa chi mimia chiparipa t'ī atap'eda, mǎgaji: “¿Wāarak'ā aji, pī āpīte jara chedap'edaa? ĩraweda p'ā tēeji jōmaweda mī net'aa iru bi, pī waa mī mimiapataarā poro waibia pa—e pait'ee perā.” ³Māga ūrik'āri, ma mimiapataarā poro waibiapa k'īsijai: “ĩrá ¿sāgapi ooit'eema mī mimia chiparipa mī mimia wēe bik'āri? Juatau wēe bi mimia chaaree ooit'ee mǎik'aapa k'īra nejasia bi ne—iidipariit'ee. ⁴K'awa bida aji, sāga ooit'ee eperāarāpa mī auteebaidamerā mimia wēe beek'āri.” ⁵Māpai t'īpīji aba—abaa chedamerā chi paraa p'anadap'edaarā chi mimia chiparimaa. Chi naa chedamaa iidiji: “Pia ¿jōmasaa paraa bima aji, michi poro waibiamaa?” ⁶P'anauji: “Aceite olivodee ooda ochocientos galones paraa bida” aji. Māpai ma mimiapataarā poro waibiapa mǎgaji: “Acha bida aji, pia paraa bada p'āda. Nāgí jēt'āaji mǎik'aapa awaraata oo atapáde aji, cuatrocientos pari.” ⁷Maap'eda iidiji awaraamaa: “¿Pia jōmasaa paraa bima?” aji. Ma eperāpa p'anauji: “Trigo bulto cien paraa bida” aji. Māpai mimiapataarā poro waibiapa mǎgaji: “Acha bida aji, pia paraa bada p'āda. Nāgí jēt'aap'eda, awaraata oo atapáde aji, ochenta bulto pari.” ⁸Chi mimia chiparipa k'awaji ma mimiapataarā poro waibia k'achia bada ik'awaa bi. Mapa itria—e paji. Ichiaba māga pik'a p'ani na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā. Ik'awaara p'anapata Tachi Ak'ōredeerā k'āyaara.

9'Maperã mia parãmaa ũraait'ee. Na p'ek'au eujãdepema net'aa iru p'ani téeti k'õp'ãyoorã atadait'ee mi-it'ee. Mãga ooruta pirã, ma net'aa jõdaik'ãri, Tachi Ak'õrepa parã auteebaiit'ee ichi truade.

Chisãgita tachi chipari; Tachi Ak'õre wa p'arat'a

10—Chi t'ãri jĩp'a bipa net'aa chok'ara—ee iru bi pijida, awaraarãmaa teeru pirã, auk'a teepariit'ee net'aa chok'ara iru bak'ãri. Jõdee chi k'ũrayaa bipa teemaa bi pirã net'aa chok'ara—ee iru bidepema, auk'a teemaa bapariit'ee net'aara iru bak'ãri. 11 Mapa parã t'ãri jĩp'a p'anada—e pirã na p'ek'au eujãdepema net'aa, p'arat'a ome, ðk'aipa it'aripema net'aa parã jua ek'ari biima? 12 Ichiaba na p'ek'au eujãde p'anide chiãra net'aa t'ãri jĩp'a ak'ida—e pirã, ðk'aipa parãmaa it'aripema net'aa pia teeima?

13'Eperã chipariirã omé jua ek'ari mimia baik'araa bi. Mãga bi pirã, chipari aba k'ĩra unuamaa iru bai mãik'aapa chi apema k'inia iru bai, maa—e pirã abaapa jara bik'a ooi mãik'aapa chi apemapa jara bik'a oomaa bai. Mãga pik'a apidaapa ooda—e pai Tachi Ak'õrepa jara bik'a; p'arat'a, net'aa pia p'e bi misa.

Jesupa fariseorãmaa jarada

14 Fariseorãpa ma ũraa ũridak'ãri, Jesús oo iru p'aneejida, p'arat'a k'inia p'anadap'edaa perã. 15 Mapa Jesupa mägaji:

—Parã t'ãri pia beerãk'a p'anapata eperãarã k'ĩrapite. Mamĩda Tachi Ak'õrepa k'awa bi k'isia k'achia parã t'ãride iru p'ani. Ne—inãa parãpa audupiara k'inia iru p'ani; ma ne—inãa Tachi Ak'õrepa unuamaa iru bapari.

Jesupa jarada Moisepa p'ãdade

16—Moisepa ũraa p'ãdak'ãriipa mãik'aapa Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa ũraa p'ãdak'ãriipa Juan Bautistapa ũraa jarada parumaa, eperãarãpa jiripachida Tachi Ak'õredeerã p'anedait'ee ma ũraade jara bik'a oo p'anipa. Mamĩda ma ũraa jõru. Juan badak'ãriipa mia pedee pia jarateepari, eperãarãpa k'awaadamerã mi k'aurepa Tachi Ak'õrepa eperãarã biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerã p'aneedamerã.

17'Pajã mãik'aapa na p'ek'au eujã jõdaridai, jõma Tachi Ak'õrepa ũraa p'ãpidade jara bik'a p'asai naaweda.

Jesupa jarateeda miak'ãi p'aniirã mia amaanaadamerã

(Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12)

18—Eperãpa ichi wëra amaataaru pirã mãik'aapa miak'ãiru pirã awaraa ome, p'ek'au oomaa bi Tachi Ak'õre k'ĩrapite. Ichiaba eperã miak'ãiru pirã wëra amaataada ome, p'ek'au oomaa bi Tachi Ak'õre k'ĩrapite.

P'arat'ara bada mãik'aapa Lázaro, chupiria chada

19—Eperã p'arat'ara bi bapachi. Mägí p'aru pi—ia jĩpachi mãik'aapa ewari chaa fiesta waibia oopachi. 20 Ichiaba mama bapachi eperã chupiria chi

t'ijarapatap'edaa Lázaro. Māgi k'ap'ia jōma aida–idaa baji. Eujāde su–ak'i beepachi ma p'arat'ara bi te t'iuapatamāi. ²¹Māga oopachi ma p'arat'ara bi mesadeepa chik'o baaida k'o k'inia bada perā. Mama bide usaarāpa iru aida senepachida. ²²Ewari aba ma chupiria chi jai–idaaji māik'aapa angeleerāpa iru jaure it'aa ateejida Abraham ome bade. Ichiaba ma p'arat'ara bada piuji māik'aapa iajida.

²³Ma p'arat'ara bada jaure chupiria nībaji piudap'edaarāmāi. Mamāik'aapa it'aa ak'ik'āri, t'imīpa unuji Abraham Lázaro ome. ²⁴Māpai bijai: “Michi chonaarā ak'ōchona Abraham, jmi chupiria k'awāaji! Lázaro jua k'ī paniade beepiji māik'aapa péiji mi k'irame k'urātipide, na t'ipitaude chupiria nībairā.” ²⁵Mamīda Abrahampa p'anauji: “Warra, k'irāpāji pi pia bapachi chok'ai bak'āri; jōdee Lázaro chupiria bapachi. Irā iru iimaa bi nama; jōdee pi chupiria nībi. ²⁶Ma awara tachi p'ani esājīak'a waiba k'ōot'ari jira bi. Mapa chi nāik'aapa wā k'inia p'aniirā p'oyaa wāda–e jāmaa. Ichiaba chi jāik'aapa che k'inia p'aniirā p'oyaa cheda–e namaa.”

²⁷Māpai ma p'arat'ara badapa māgaji: “Māgara ak'ōchona Abraham, mi chupiria k'awāaji. Péiji Lázaro michi ak'ōre temaa. ²⁸Mama michi ipemaarā joisomaa p'anapata. Jara péiji chenaadamerā namaa, mi mia nībimaa.”

²⁹Mamīda Abrahampa p'anauji: “Ārapa iru p'anida aji, Moisepa p'āda māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaa. Māgi ūraa ūridaipia bi māik'aapa Ak'ōrede ijāadaipia bi.” ³⁰Mamīda ma p'arat'ara badapa p'anauji: “Wāarada aji, ak'ōchona Abraham. Mamīda piuda chok'ai p'irabaip'eda, wāru pirā āramaa, māgara wāara āchia p'ek'au k'achia oopata oo amaadait'ee māik'aapa Ak'ōrede ijāadait'ee.” ³¹Mamīda Abrahampa māgaji ma p'arat'ara badamaa: “Moisepa p'āda māik'aapa Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaa ūri k'iniada–e p'ani pirā, ichiaba ijāada–e pait'ee eperā piuda p'irabaip'eda, wāru pijida āramaa jarade.”

Jesupa jarateeda p'ek'au k'achiade baainaadamerā

(Mateo 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

17 ¹Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:
—Na p'ek'au eujāde ichita p'ek'au k'achia paraait'ee. jMamīda Tachi Ak'ōrepa k'achiadee peiit'eepe chi eperāpa p'ek'au k'achia oopi bi awaraarāmaa! ²Piara bak'aji k'ūruma iru otaude jī atadap'eda, p'usa jāde bat'at'aadait'ee, ichia na warrarāmaa p'ek'au k'achia oopii k'āyara. ³jK'irak'aupai parāpa māga oodai!

'Awaraa ijāaparipa p'ek'au k'achia ooru pirā, itrīati. Mamīda irua p'ek'au k'achia oo amaa bi pirā, chupiria k'awāati māik'aapa ma k'achia ooda perdonāati. ⁴Ewari abaade pīmaa ne–inaa k'achia ooda siete ooru pijida, jarada siete irua jara cheru pirā māga waa oo–e, ichita chupiria k'awāaji māik'aapa ma k'achia ooda perdonāaji.

Ijāapataarāpa wāara ijāadak'āri

⁵Māpai chi k'ōp'āyoorāpa Jesumaa iidijida:

—Taimaa waapiara ijāapīji Tachi Ak'ōrede.

⁶Jesupa p'anauji:

—Mostaza tau p'isi k'edee mīda, waibiadaipari pak'uruk'a. Māga pik'a írā parāpa wāara ijāaruta pirā, ma-āri pida, ne-inaa oodai Ak'ōrepa k'inia bik'a. Waapiara ijāadak'āri, ne-inaa waibiara oodai iru-it'ee. Māga p'anadak'āri, na nejō biirimaa jaradai: “Jāmāik'aapa āyaa wāji māik'aapa p'usa jāde baaināji.” Māgá wāara ijāarutara, ma nejō biirīpa ooi parāpa jararutak'a.

Ichita oodaipia bi Ak'ōrepa oopi bik'a

⁷—Parādepemapa chok'apari aba iru bi ne-uu k'āide mimia bap'eda maa-e pirā oveja ak'ideepa cheru pirā, ¿nāga jarak'ajik'ā? “Su-ak'i béeji māik'aapa nek'óji.” ⁸Māga-e. Ma k'āyaara nāga jarai: “Mi-it'ee nejōoji māik'aapa mia iidiruta anéeji, mi nek'omaa, ne-inaa tomaa bi misa. T'ēepai pi nek'oi māik'aapa ne-inaa toi.” ⁹Ma awara pia gracias jara-e pait'ee ma chok'aparipa ooda pari pia jaradak'a. ¹⁰Māga pik'a parāpa oodap'eda jōmaweda Ak'ōrepa jaradak'a, irumaa nāga jaradaipia bi: “Piata tai chok'apari. Jīp'a oojida pia jaradak'a.”

Jesupa leprapa k'ayaa beerā diez jipada

¹¹Jesús ode wāde Jerusalendee, wāyaaji Samaria eujāde māik'aapa Galilea eujāde. ¹²Panaji p'uuru chak'ede. Mama irumaa chejida diez imik'īraarā leprapa k'ayaa p'anī. Mamīda t'imī p'aneejida mágá k'ayaa p'anadap'edaa perā. ¹³Māga nide biajida:

—Jesús, Tachi Jarateepari, ¡tai chupiria k'awáaji!

¹⁴Jesupa āchi unuk'āri, mājaji:

—P'aareerāmaa wátī jarade Tachi Ak'ōre juapa pāchi k'ap'ia jipak'ooda.

Māgá wārutade, jīpa p'aneejida. ¹⁵Ma diezdepema abaapa unuk'āri ichi k'ap'ia jipada, āpítee o-īa cheji. Tachi Ak'ōremaa golpe pedee pia jara cheji. ¹⁶Māpai Jesús k'īrapite bedabaidachi ichi tau biirī eujāde t'ōbairumaa. Māga ooji gracias jarait'ee ichi jipada perā. Ma eperā judío-e paji. Samaria eujādepema paji. ¹⁷Māpai Jesupa mājaji:

—¿Diez paji-ek'ā aji, jīpa p'aneedap'edaarā āchi k'ayaadeepa? ¿Sāma p'anīma apemaarā nueve? ¹⁸¿Na k'īra tewaraa aupaita chejik'ā aji, gracias jarade Tachi Ak'ōremaa?

¹⁹Māpai Jesupa mājaji ma eperāmaa:

—P'irabáiji māik'aapa wāji. Pia wāara ijāada perā, jīpa beejida aji.

Sāga pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichideerā papik'āri

(Mateo 24.23-28, 36-41)

²⁰Fariseorāpa Jesumaa iidijida:

—¿Sāapaita Tachi Ak'ōrepa ichia pēida rey papiit'ee na eujāde?

Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'õrepa pëida rey papi—e pait'ee eperëarã taide. ²¹Eperëarãpa jarada—e pait'ee: “Iru nama bi” maa—e pirã “iru jãma bi”. Mãga p'oyaa jarada—e iru parã ome bapari perã, unuda—e p'ani mïda.

²²Mãpai Jesupa chi k'õp'ãyoorãmaa mägaji:

—Ewari cherude parãpa mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema, audú unu k'inia jõnadait'ee. Mamïda unuda—e pait'ee. ²³Eperëarã ùk'uruurãpa jaradait'ee: “Iru nama bi” maa—e pirã “iru jãma bi”. Mamïda wãnãati ãchia jara p'animaã mãik'aapa ijãanãati ãchi pedee. ²⁴Atu p'anide pa tau p'õrep'õrek'ãri pajã jõmaweda ìdaa ataparik'a, mãga pik'a atu p'anide mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema, waya cheit'ee. ²⁵Mamïda mãga pai naaweda ìrapemaarãpa mi chupiria papidait'ee mãik'aapa yiaaraa iru p'anadait'ee. ²⁶Noé bada ewaride p'asadak'a, mãga pik'a p'asait'ee mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema waya chek'ãri. ²⁷Maapai eperëarã nek'opachida, ne—inaa topachida mãik'aapa miak'ãipachida Noé ichi barcode bataurumaa. Mãpai k'oi che nïbeeji, na pek'au eujã ùudachi mãik'aapa eperëarã jõmaweda k'iniidachida. ²⁸Mãga paji ichiaba Lot bapariik'ãri. Eperëarã nek'o para bapachi, to para bapachi, ne—inaa neto para bapachi, ne—uu para bapachi mãik'aapa te oo para bapachi. ²⁹Mamïda Lot Sodoma p'uuruudepa uchiak'ãri, ma ewate it'ariipa k'oi tau baaiparik'a, azufre mãuk'a baaiji t'ipítaiu ome ma p'uuru ìri. Mapa ma p'uurudepemaarã jõmaweda k'iniidachida. ³⁰Mãga pik'a pait'ee Eperã Ak'õre Truadepema waya chek'ãri. Eperëarãpa Tachi Ak'õrede k'ìsiada—e p'anadait'ee.

³¹Ma ewate eperã terrazade bi pirã, mamãik'aapa irabaik'ãri, teedaa t'ïuk'araa bi ichi net'aa p'e atade. Ma awara eperã ichi ne—uu k'ãide ni pirã, teedaa cheik'araa bi ichi net'aa atade. ³²K'irãpãti Lot wëra p'asada. ³³Eperã piuumaa bi pirã mide ijãapari k'aurepa, mãgí piuk'ãri atuait'ee. Mamïda eperã piuru pirã mide ijãapari k'aurepa, mãgí eperã piuk'ãri, it'aa wãit'ee.

³⁴Mia jara bi: Ma ewate p'ãrik'ua mi waya cheit'ee. Omé araa p'aru abaade k'ãi p'anide angeleerãpa aba it'aa ateedait'ee; chi apema atabëidait'ee. ³⁵Ichiaba wëraarã omé trigo bamaa p'anadait'ee k'ùrumade. Aba it'aa ateedait'ee; chi apema atabëidait'ee. ³⁶[Ichiaba imik'ìraarã omé ne—uu k'ãide mimiamaa p'anadait'ee. Aba it'aa ateedait'ee; chi apema atabëidait'ee.]

³⁷Mãpai Jesús k'õp'ãyoorãpa iidijida:

—Tachi Waibia, ¿sãma mãga p'asait'eema? ajida.

P'anauji:

—Piuda k'ap'ia bimãi, ãkoso seedaipatada aji.

Jesupa p'ëtrãade mãik'aapa charrade nepirida

18 ¹Jesupa chi k'õp'ãyoorãmaa nãga nepiriji jarateeit'ee ichita sëda—e it'aa t'ipataadamerã. ²Mägaji:

—P'uuru abaade charra bapachi. Mãgipa Tachi Ak'õre, eperëarã paara waaweek'aa paji. ³Ma p'uuru ichiaba bapachi p'ëtrãa. Mãgí nepira iru

baji awaraa eperã ome. Mapa wãpachi ma charramaa irua ma nepira ak'imerã. ⁴Ewari chaa ma charrapa iru pedee ùripachi mīda, k'aripa k'iniak'aa paji. Mamīda t'ēepai k'isiaji: “Mia Tachi Ak'õre waawee'aa, eperãarã jida. ⁵Mamīda na p'ētrãapa mi itu bi–e bairã, mi t'ãri k'achiada naaweda, k'aripait'ee waa chenaamerã.”

⁶Mãpai Jesupa ichiaba mägaji:

—Ma charra k'achia bīpa mīga ooji pirã ma p'ētrãa ome, ⁷audupiara Tachi Ak'õrepa ichia jirit'eradaarã k'aripait'eeda aji, ãrapa it'aa iidipata perã ãstaawa, p'ãrik'ua pida. ¿Áramaa taarã nipiik'ã? ⁸Mia jara bi: Taarã–e weda ãra k'aripait'ee. Mamīda mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema waya chek'ãri, ¿unu cheik'ã aji, na p'ek'au eujãde p'ani ijãapataarã at'ãri mide wãara ijãapata?

Jesupa nepirida fariseode mãik'aapa impuesto p'eparide

⁹Jesupa awaraa nepiriji jarateeit'ee chi awaraarã ek'ariara ak' p'aniirãmaa, ãchi t'ãri piara p'ani jĩak'aapa:

¹⁰—Imik'iraarã omé wãjida Tachi Ak'õre te waibiadee it'aa t'ide. Aba fariseo paji. Jõdee chi apemapa Cesar–it'ee impuesto p'epachi. ¹¹Ma fariseo ak'inĩ beep'eda, nãga it'aa t'ipachi: “Aai, Ak'õre, pīmaa gracias jarapari, mi apemaarãk'a bak'aa perã. Mi nechīayaa bak'aa; k'achia ooyaa bak'aa; chīara wēra ome k'ãik'aa mãik'aapa ook'aa jã impuesto Cesar–it'ee p'eparipa ooparik'a. ¹²Tomia chaa k'ãima omé nek'ok'aa it'aa t'it'ee mãik'aapa mia jitaru ne–inaa diezdepema chaa aba pīmaa teepari.” ¹³Mamīda ma Cesar–it'ee impuesto p'epari t'imĩ bainĩ baji, audú p'ek'au k'achia ooyaa bi jĩak'aapa. Mapa it'aa pida ak'ik'aa paji. Jip'a t'ũa t'aap'e nĩbapachi mãik'aapa it'aa t'ipachi: “Aai, Ak'õre, mi chupiria k'awãaji p'ek'au k'achia ooyaa bairã.” ¹⁴Mia jara bi: Ma impuesto p'epari k'ãiwee wãji ichi temaa, Tachi Ak'õrepa irua p'ek'au k'achia oopata wēpapida perã. Jõdee mīga–e paji ma fariseo ome. Tachi Ak'õrepa irua p'ek'au k'achia oopata wēpapi–e paji. Chi awaraarã k'ãyaara waibiara pa k'inia bi ek'ariara bait'ee Tachi Ak'õre k'irapite. Jõdee chi audua–ee bi awaraarã k'ãyaara waibiara pait'ee Tachi Ak'õre k'irapite.

Jesupa warrarã bendiciada

(Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵Ichiaba eperãarãpa warra chak'eerã aneejida Jesumaa iru jua bimerã ãra ãri mãik'aapa bendiciamerã. Mamīda chi k'õp'ãyoorãpa mīga unudak'ãri, ma warrarã aneedap'edaarã itriajida. ¹⁶Mãpai Jesupa chi k'õp'ãyoorã t'ĩ p'eji mãik'aapa mägaji:

—Ichiak'au mīmaa warrarã chepíti, Tachi Ak'õrepa ãra jĩak'aaarã biit'ee perã ichi jua ek'ari, ichideerã p'aneedamerã. ¹⁷Mia wãarata jararu. Warra chaipa t'ãriipa wãara ijãapari. Eperãpa mägã Tachi Ak'õrede ijãa–e pirã, p'oyaa ba–e pai iru jua ek'ari ichideerã ome.

Eperã p'arat'ara bada Jesús ome pedeeda
(*Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31*)

18 Eperãarã poro waibiapa iidiji Jesumaa:

—Tachi Jarateepari t'ãri pia, ¿k'ãata mia ooipia bima aji, it'aa wãit'ee?

19 Jesupa p'anauji:

—¿Sãap'eda mimaa t'ãri pia bida a bima? aji. T'ãri pia apaita bi: mǎgí Tachi Ak'õre. 20 Pia k'awa bi Tachi Ak'õrepa Moisémaa ũraa p'ãpida:

‘Eperã peenáaji; miak'ái bi pirã, awaraarã ome k'aináaji;
nechianáaji; seewa jaranáaji chíara k'achiade baaipiit'ee; pichi
ak'õre mǎik'aapa pichi nawe k'inia iru bapariiji mǎik'aapa ãra
pedee ũriparíiji.’

(*Ex 20.12-16*)

21 Mǎpai ma eperãpa mǎgaji:

—Mia ma jõma ooparida aji, k'ũtrãa weda.

22 Mǎga ũrik'ãri, Jesupa p'anauji:

—Ne–inaa aba waide oo–e bi. Pichi net'aa jõmaweda netok'oonáji mǎik'aapa chupiria beerãmaa ma p'arat'a téjei. Mǎga ooru pirã, ne–inaa pipiara iru bait'ee Tachi Ak'õre eujãde. Mǎga oop'eda, mi ome nipa chéji.

23 Mamída mǎga ũrik'ãri, ma eperã k'ãra pia–ee wǎji, p'arat'a audú k'inia bada perã. 24 Mǎga unuk'ãri, Jesupa mǎgaji:

—¿Chaaree bi p'arat'ara beerã p'aneedait'ee Tachi Ak'õre jua ek'ari ichideerã ome! 25 Chaareera bida aji, p'arat'ara bi beeit'ee Tachi Ak'õre jua ek'ari, camello aguja taude wǎyaa k'ãyaara.

26 Mǎpai chi ũri p'anadap'edaarãpa iidijida:

—Mǎgara, ¿k'aita p'oyaa it'aa wǎyama? ajida.

27 Jesupa p'anauji:

—Eperãarã p'oyaa it'aa wãda–eda aji, ãchi k'ĩradoopa, audú chaaree bairã. Mamída Tachi Ak'õre–it'ee ne–inaa chaaree wẽ–eda aji.

28 Mǎpai Pedropa mǎgaji:

—Tachi Waibia, tai net'aa jõmaweda atabëijida pi ome nipapataadait'ee.

29 Jesupa p'anauji:

—Mia wãarata jararu. Eperã mide ijãa bi k'aurepa atabëiru pirã ichi te, wëra, ñpemaarã, ak'õreerã maa–e pirã warrarã, 30 mǎgí eperãpa waapiara atait'ee na p'ek'au eujãde bi misa, mǎik'aapa piuk'ãri, ichita chok'ai bapariit'ee Tachi Ak'õre ome.

Jesupa jarada õpee jarada k'achia beerãpa ichi peedait'ee
(*Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34*)

31 T'ëepai Jesupa chi k'õp'ãyoorã doce awara ãi t'ĩ p'e ataji mǎik'aapa mǎgaji:

—Ĩrá tachi Jerusalendee wãdait'ee. Mama jõmaweda chonaarãwedapema Ak'õre pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaak'a p'asait'ee

mi, chi Eperã Ak'õre Truadepema ome. ³²K'achia beerãpa mi k'ïra tewaraarãmaa teedait'ee. Mãgiirãpa mi oo iru p'anadait'ee, ik'achia jaradait'ee mimaa mãik'aapa k'ïramaa idudait'ee. ³³Maap'eda mi widait'ee mãik'aapa peet'aadait'ee. Mamïda ewari õpeemaa mi waya chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

³⁴Jesús k'õp'ãyoorãpa maarepida k'awada–e paji irua jarada. Ichiaba k'awada–e paji k'ãaredeta pedee baji. Irua jara k'inia bada p'oyaa k'awadak'aa paji.

Jesupa tau p'ãriu bi jipada Jericó p'uurude

(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵Jesús Jericó p'uuru k'ait'a pak'ãri, unuji tau p'ãriu bi o bi ik'aawa su-ak'i bi. Mãgi chupiria chipa chi wãyaarutaarãmaa p'arat'a iidimaa baji.

³⁶Ûrik'ãri eperãarã chok'ara wãyaa wãruta ichi ik'aawa, iidiji:

—¿K'aita nama wãyaa wãdama? aji.

³⁷P'anaujida:

—Jesús Nazaret p'uurudepemata wãyaa wãda ajida.

³⁸Mãga ùrik'ãri, ma tau p'ãriu bipa biaji:

—¡Jesús, Rey David Warra,^u mi chupiria k'awáaji!

³⁹Chi naa wãdap'edaarãpa itriat'aapachida k'ïup'ee beemerã. Mamïda waapiara biapachi:

—Rey David Warra, mi chupiria k'awáaji.

⁴⁰Mãpai Jesús ak'inï beejì mãik'aapa jaraji aneedamerã. K'ait'a pachek'ãri, Jesupa iidiji:

⁴¹—¿K'ãata k'inia bima aji, mia pi ome oomerã?

Tau p'ãriu bipa p'anaujì:

—Tachi Waibia, michi taupa pia unu k'inia bida aji.

⁴²Mãpai Jesupa mãgaji:

—¡Unúji! Pia ijãada perã, jipa beejida aji.

⁴³Aramãgã ma tau p'ãriu badapa pia unu beejì mãik'aapa Jesús t'ëe wãji. O–ïapa pia pedeeji Tachi Ak'õremaa. Ichiaba Jesupa ooda unudap'edaarãpa o–ïapa pia pedee p'aneejida Tachi Ak'õremaa.

Jesús Zaqueo ome

19 ¹Jesús Jericó p'uurude panak'ãri, nipaji calle jãde. ²Mama bapachi eperã p'arat'ara bi, t'ïjarapatap'edaa Zaqueo. Mãgi Cesar–it'ee impuesto p'epataarã poro waibia paji. ³Ma eperãpa Jesús k'awa k'inia baji. Mamïda p'oyaa unuk'aa paji, eperãarã audú chok'ara nipadap'edaa perã iru ome. Ma awara ichi audú jep'eda baji. ⁴Mapa Jesús naa p'iraji mãik'aapa

^u **18.38** Jesús t'ïjarapachida *David Warra*, iru uchiada perã chonaarãwedapema Rey Daviddeepa mãik'aapa Mesías pada perã.

it'í padachi pak'uru o bi ik'aawa badade Jesús wāyaait'eemāi. ⁵Māpai Jesús Zaqueo badamāi wāyaa wāk'āri, it'aa ak'iji māik'aapa mägaji:

—Zaqueo, isapai irabāiji jāmāik'aapa, idi mi pi tede beeit'ee perā.

⁶Aramāgā Zaqueo irabaidachi māik'aapa t'āri o-īa Jesús ateeji ichi temaa. ⁷Māga unudak'āri, arii p'anadap'edaarā jōmaarāpa ik'achia pedee p'anejida Jesús āpīte, iru wāda perā p'ek'au k'achia ooyaa bida apata tede. ⁸T'ēepai teeda p'anadak'āri, Zaqueo bainī beejī māik'aapa mägaji:

—Tachi Waibia, mia net'aa p'e iru bidepema esa-auk'a chupiria beerāmaa teeit'eeda aji. Ichiaba chīara p'arat'a chiadoo pirā, ma chiada aba chaachaa pari k'īmari teeit'eeda aji.

⁹Māpai Jesupa mägaji:

—Idi Tachi Ak'ōrepa na te chipari k'aripa ataji iru o k'achiade wādadeepa, auk'a Tachi Ak'ōrede ijāapari perā, ichi chonaarāwedapema ak'ōchona Abrahampa ijāadak'a. ¹⁰Ma-it'eepi mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema cheji; atua beerā jiriit'ee māik'aapa o k'achiadeepa k'aripa atait'ee.

Jesupa p'arat'ade nepirida

(Mateo 25.14-30)

¹¹Eperāarāpa ūrimaa p'anajida Jesupa māga jarak'āri. Jerusalén k'ait'a bada perā, āchia k'īsiajida taarā-ee Tachi Ak'ōrepa iru rey papiit'ee. Mapa Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee.

¹²—P'arat'ara beerādepema aba bapachi. Māgí t'ímí wāji awaraa eujādee, Cesarpa ichi rey bimerā māik'aapa t'ēepai ichi āpītee chemerā ichi eujā ak'ide. ¹³Mamīda wāi naaweda, t'í p'eji ichi mimiapataarā diez māik'aapa p'arat'a waibia' teeji āchi chaachaa. Māpai mägaji: “Na p'arat'apa net'aa neto p'e atāti māik'aapa netóti awaraarāmaa waapiara eepadamerā, mi cheru misa.” ¹⁴Mamīda ichi eujādepemaarāpa iru k'īra unuamaa iru p'anapachida. Mapa iru t'ēe eperāarā pēijida jaradamerā: “K'iniada-e jā eperā tai rey pamerā.”

¹⁵Māga jara pēijida mīda, Cesarpa iru rey bijī. Ma t'ēepai waya cheji ichi eujādee. Pachek'āri, t'í pēiji ichi mimiapataarā, māgí p'arat'a teedaarāmaa, k'awaa k'inia bada perā jōmasaa eepa iru p'ani āchi chaachaa. ¹⁶Chi naa chedapa mägaji: “Señor, pia p'arat'a teeda mīmaa, ma p'arat'a tau chaa waa diez eepa wājida” aji. ¹⁷Reypa mägaji: “¡Pi pia bida aji, pia mimiapari perā! Mia atabēida pia ak'iji māik'aapa ai īri waapiara uchiapiji. Māga ooda perā írá mia pi eperāarā poro waibia papiit'ee p'uuru diez ak'ipariimerā.” ¹⁸Araarepema mimiaparipa ichiaba jara cheji: “Señor, pia p'arat'a teeda mīmaa, ma p'arat'a tau chaa waa

▼ 19.13 Hebreo pedeede jara k'inia bi mina. Mina aba vale baji p'arat'a p'aadap'edaa ewari cien mimiada pari.

joisomaa eepa wājida” aji. ¹⁹Ichiaba māgimaa reypa māgaji: “Māgara pia p'uuru joisomaa ak'ipariit'eeda” aji.

²⁰Mamīda awaraa mimiapari chedapa māgaji: “Señor, acha bida aji, pia p'arat'a mimaa teeda. P'arude pia jī bip'eda, ia iru bajida aji. ²¹Mia pi waawee bapari, k'awa bairā pia eperāarā pia chupiria k'awak'aa. K'awa bi pichia ne–inaa jōma p'e atapari awaraarā mimiadap'edaa pari.” ²²Māpai ma reypa māgaji: “¡Mimiapari k'achia! Pia jaradak'a ooit'eeda aji, pi ome. K'awa bida a bi, mia pia chupiria k'awak'aa māik'aapa mia ne–inaa jōma p'e atapari awaraarā mimiadap'edaa pari. ²³Māgara ¿sāap'eda pia mi p'arat'a iana–e pajima aji, p'arat'a iapata tede, mi chek'āri, mēpemaarāpa mimaa waya teedamerā ai īri eepadap'edaa ome?” ²⁴Māpai ma reypa māgaji arii p'anadap'edaarāma: “Jāri atāti mia p'arat'a teeda irumaa māik'aapa téeti ma p'arat'a tau chaa waa diez eepadamaa.” ²⁵Māpai āchia māgajida: “Mamīda tachi poro waibia, jirua ma tau chaa waa diez eepada iru bida!” ajida. ²⁶Māpai ma reypa māgaji: “Mia jara bi: Chi iru bimaa waapiara teeit'ee. Mamīda chi mak'iara wēe bipa ma–āri iru bi paara jāri atait'eeda aji. ²⁷Ma awara jirināti mi k'iniada–ee p'anadap'edaarā āchi rey pamerā. Anéeti mi k'irapite māik'aapa peek'óoti.”

Jesús Jerusalén p'uurudee wāda

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

²⁸Ma pedee jara aupap'eda, Jesús wāji Jerusalén ode. ²⁹Olivo Eede, Betfagé māik'aapa Betania p'uuru k'ait'a panadak'āri, chi k'öp'āyoorā omé naa pēiji. ³⁰Āramaa māgaji:

—Wāti ara bi p'uuru tachi k'irapite bimaa. Panadak'āri, ununadait'ee burro jī bainī bi, waide apida batauda–e p'ani iru īri. Ēra atāti māik'aapa anéeti. ³¹Apidaapa iidiruta pirā k'āare–it'ee ēramaa p'ani, jarāti: “Tachi Waibiapa arak'atia atee k'inia bi.”

³²Māpai Jesús k'öp'āyoorā wājida māik'aapa ununajida jōma irua jaradak'a. ³³Ma burro ēramaa p'ani misa, chipariirāpa iidijida:

—¿K'āare–it'ee ēramaa p'anima? ajida.

³⁴P'anaujida:

—Tachi Waibiapa arak'atia atee k'inia bida ajida.

³⁵Māpai ma burro Jesumaa ateedap'eda, āchi iripema p'aru jīpatap'edaa ata bijida ai īri māik'aapa bataupijida. ³⁶Wāruta misa, eperāarāpa āchi iripema p'aru t'ō jēra bijida o jāde, āchi rey pai jīak'aapa. ³⁷Māpai Olivo Eedeepa irabaipata o k'ait'a pa wādak'āri, jōmaweda iru ome nipapataarā o–īapa biuk'a para beeji, taarā–ee āchi rey pai jīak'aapa. O–īapa Tachi Ak'ōremaa pedee pia pedee pachida, āchia unudap'edaa perā Jesupa oo bi; ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ³⁸Māgapachida:

—¡K'īra wāree Ak'ōre eujāde, Tachi K'aripapari reyk'a cheru perā!
 ¡Īrā Tachi Ak'ōre k'āiwee bapariit'ee ichi eperāarā ome! ¡Iru
 jōmaarā k'āyaara waibiara bi!

(Sal 118.26)

³⁹Māpai ūk'uru fariseorā ma eperāarā t'āide p'anadap'edaarāpa Jesumaa māgajida:

—Tachi Jarateepari, pi ome nipapataarā itriapáde ajida, māga jaranaadamerā.

⁴⁰Mamīda Jesupa p'anauji:

—Na eperāarā k'īup'ee p'aneeruta pirā, māu paara māga biadait'eeda aji.

Jesús Jerusalen—it'ee jēeda

⁴¹Jerusalén p'uuru k'ait'a parutade Jesupa araa ak'ik'āri, jēedachi.

⁴²Māpai māgaji:

—¡Pidepemaarāpa mide ijāadap'edaa paara, idi weda mia parā k'āiwee p'aneepik'aji! Mamīda māga k'awada—e p'anadairā, parā—it'ee mera pik'a bi. Mapa p'oyaa unuda—e Tachi Ak'ōrepa oo bi. ⁴³Jerusalén, ewari cherude pīmaa ne—inaa k'achia p'asait'ee. Pi k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa muralla yoorodee oodait'ee pi ik'aawa. Pi wap'ira atadait'ee māik'aapa ma muralladeepa pi k'idaa chaa wawadait'ee. ⁴⁴Pi muralla jōma t'eet'aadait'ee, edajādepema te jēra bi paara. Aide p'aniirā chok'ara peedait'ee. Māu apida bee—e pait'ee awaraa māu īri, pidepemaarāpa ūridamaa p'anadap'edaa perā mia parā k'aripa chek'āri.

Jesupa ne—inaa netopataarā jērek'ooda Ak'ōre te waibiadeepa

(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

⁴⁵Jerusalén p'uurude panadak'āri, Jesús Tachi Ak'ōre te waibiade t'īuji māik'aapa jēremaa beeji aide ne—inaa netomaa p'anadap'edaarā. ⁴⁶Māgaji:

—Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jēra bide jara bi:

'Mi te it'aa t'īpata teda apatadait'ee.' (Is 56.7)

'Mamīda parāpa nechiapataarā ték'ata oo iru p'ani.' (Jer 7.11)

⁴⁷Ewari chaa Jesupa jarateepachi Tachi Ak'ōre te waibiade. Maapai p'aareerā poroorā, Moisepa p'āda jarateepataarā māik'aapa Jerusalén p'uuru pidaarā poro waibiarāpa jiripachida Jesús peepit'aadait'ee. ⁴⁸Mamīda p'oyaadak'aa paji, eperāarāpa iru pedee audú ūri k'inia p'anadap'edaa perā.

Tachi Ak'ōrepa Jesús pēida

(Mateo 21.23-27; Marcos 11.27-33)

20 ¹Ewari aba Tachi Ak'ōre te waibiade Jesupa jarateemaa baji pedee pia Ak'ōrepa jara pēida. Māga nide pachejida p'aareerā poroorā, Moisepa p'āda jarateepataarā māik'aapa judiorā poro waibiarā.

²Māirāpa Jesumaa iidijida:

—¿Tachi Ak'ōrepa tai biji—ek'ā ichi te waibia ak'idamerā? ¿K'aipa pīmaa nāga oopi bima? ajida.

³Jesupa p'anauji:

—Mia pida parāmaa iidit'eeda aji. P'anáuti p'oyaa p'anaudai pirā.

⁴¿K'aipa pēijima aji, Juan Bautistapa poro choo chemerā; Tachi Ak'ōrepa maa—e pirā eperāarāpa?

⁵Māpai āchi pitapai pedee para beej:

—Tachi Ak'ōrepa pēidada aruta pirā, irua iidiit'ee: “Māgara, ¿sāap'eda Juan ūraa ijāada—e pajima?” ait'ee. ⁶Ichiaba jaradaik'araa bi: “eperāarāpa Juan pēijida”. Māga jararuta pirā, na eperāarā k'īraudaridait'ee tachi ome māik'aapa tachi māupa bat'a peedai. Jōmaarāpa ijāa p'ani Juan Tachi Ak'ōre pedee jarapari paji.

⁷Mapa āchia p'anaujida:

—K'awada—e p'anida ajida, k'aipa Juan pēiji poro choo chemerā.

⁸Māpai Jesupa māgaji:

—Māgara mia pida jara—eda aji, k'aipa mimaa nāga oopi bi.

Mimiapataarā k'achia beerāde nepirida

(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹Maap'eda Jesupa nāga nepirima beej jarateit'ee eperāarāmaa:

—Eperāpa uva eujā uuji. Maap'eda ne—uu eujā ak'ipataarā jiriji aide mimiadamerā. Māpai awara āyaa t'imí wāji. ¹⁰T'ēpai uva oropata ewari pak'āri, ma eujā chiparipa ichi mimiapari pēiji ma ne—uu ak'ipataarāmaa, ichi eere bee bi chauda tee pēidamerā. Mamīda āchia ma mimiapari sīk'oojida māik'aapa pēit'aajida waya chiparimaa, maarepida net'aa wēe. ¹¹Māpai ma ne—uu chiparipa awaraa mimiapari pēiji. Mamīda māgīmaa ichiaba ik'achia jaradap'eda, p'ua oot'aajida māik'aapa jua arajāgaa pēit'aajida. ¹²Ma t'ēpai awaraa mimiapari pēiji. Mamīda ma ne—uu ak'ipataarāpa iru auk'a p'ua oojida māik'aapa taawaa pēijida.

¹³Māpai ma ne—uu chiparipa māgaji: “Írá, ¿k'āata ooyama? aji.

Pēiit'eeda aji, mi warra k'inia iru bi. Taawa iru waaweedayada” aji.

¹⁴Mamīda ma ne—uu ak'ipataarāpa iru warra t'imí cheru unu atadak'āri, āchi pitapai māgapachida: “Jāgīpa ichi ak'ōre net'aa jōmaweda atait'ee chi ak'ōre piuk'āri. Peet'aadāma ajida, tachi—it'ee na ne—uu eujā beemerā.” ¹⁵Mapa ma uva eujādeepa uchía atajida māik'aapa peet'aajida.

Māpai Jesupa māgaji:

—Parāpa, ¿k'āata k'īsia p'anima aji, ma uva eujā chiparipa ooit'ee ma eujā ak'ipataarā ome? ¹⁶Mia jarait'ee. Wāk'āri, ma eujā ak'ipataarā peek'ooit'eeda aji, māik'aapa chi eujā teeit'eeda aji, awaraarāmaa āchia ak'ipataadamerā.

Māga ūridak'āri, eperāarāpa māgajida:

—¡Māga p'asa—e pait'eeda! ajida.”

¹⁷Mamīda Jesupa āramaa ak'iji māik'aapa māgaji:

—Māgara, ¿k'āata jara k'inia bīma aji, na pedee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādadepema?

‘Te oopataarāpa māu k'iniada—e padap'edaa pipiara padachi.’

(Sal 118.22)

^w 20.16 Māga jarajida k'awadap'edaa perā Jesupa judiorādeta nepiri baji. K'iniada—e paji āra k'āyaara Tachi Ak'ōrepa judio—eerā papimerā ichi jua ek'ari ichideerā p'anedamerā.

18 Eperã ma mäu pipiara bi ïri t'ïutiru pirã, chupiria nïbeeit'ee. Jõdee ma mäu eperã ïri baairu pirã, iru peet'aait'ee.

19 P'aareerã poroorãpa Moisepa p'ãda jarateepataarã ome ma nepirida ïri aupadak'ãri, k'awaajida Jesupa ãchideta pedee baji. Mapa aramata jita atapi k'inia p'anajida. Mamïda mãga ooda–e paji eperãarã waawee p'anadap'edaa perã.^x

Judiorãpa Cesar–it'ee impuesto p'aapatap'edaa

(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

20 Maperã t'ëepai ma judiorã poroorãpa pëijida t'ãri jïp'a pik'a beerã Jesús ome pedeede. K'inia p'anapachida ma eperãarãpa iidi p'anipa Jesupa pedee k'achia jarapidai Romadepemaarã poro waibiarã ãpite. Mägã ma eujã ak'ïpari, Romadepemaarã poro waibiapa iru atapii.

21 Ma–it'ee ma pëida eperãarãpa Jesumaa iidijida:

—Tachi Jarateepari, taipa k'awa p'anida ajida, pia pedee wãara jarapari mãik'aapa jarateepari eperãarãpa ne–inaa pia oo k'awaadamerã. Eperãarã maarepida k'ürak'aa. Ichita jara bi eperãarã k'ïra jïp'a p'anapataadamerã Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. 22 Mãga bita, nãga iidi k'inia p'ani: ¿Pia bik'a ajida, taipa Cesarmaa impuesto p'aadait'ee wa mãga–e?

23 Jesupa k'awa bada perã mãirãpa k'ïsia k'achia iru p'ani, mãgaji:

24—Ak'ïpítì denario p'arat'a tau. ¿K'ai k'ïrata nade bi mãik'aapa k'ai t'ïta p'ã bima? aji.

P'anaujida:

—César k'ïra mãik'aapa ichi t'ïta p'ã bida ajida.

25 Mãpai Jesupa mãgaji:

—Mãgara téeti Cesarmaa irua net'aa iidipari, mãik'aapa auk'a téeti Tachi Ak'õremaa irua iidipari.

26 Mãga ùridak'ãri, k'awaajida Jesumaa pedee k'achia p'oyaa jarapida–e pai eperãarã taide. Mapa ak'itrua para beeji mãik'aapa k'ïup'eeek'oodachida.

Piudap'edaarã chok'ai p'irabaipatade iididap'edaa

(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

27 Maap'eda saduceorã ùk'uru wãjida Jesumaa. Saduceorãpa ijãadak'aa eperã piup'eda waya chok'ai p'irabaii. Maperã iidijida:

28—Tachi Jarateepari, Moisepa nãga p'ã bëijida ajida. Eperã miak'ãi bi warra wëe piuru pirã, chi ïpemapa iru wëra ataipia bi mãik'aapa ai ome warra oopia bi chi ïpema piuda k'ap'ia pari.^y 29 Mãga jaradap'eda, ma saduceorãpa nãga nepirijida. P'anajida ïpemaarã siete. Chi naapema miak'ãiji. Mamïda warra wëe piuji. 30 Chi araarepema 31 mãik'aapa araarepema

^x 20.19 Dn 2.34, 44; Is 8.14. ^y 20.28 Dt 25.5-10.

miak'āijida ma p'ētrāa ome. Mamīda auk'a warra wēe piujida. Ma t'ēepai chi apemaarā jida miak'āijida ma p'ētrāa ome. Mamīda āchi jōmaweda warra wēe piujida. ³²Maap'eda ma wēra ichiaba piuji. ³³Īrā taipa nāga k'awa k'inia p'ani. Piudap'edaarā waya chok'ai p'irabaidak'āri, ζchisāgí ĩpemata ma wēra imik'īra pait'eema ajida, āchi jōmaweda iru ome miak'āi p'anadap'edaa perā?

³⁴Jesupa p'anauji:

—Na p'ek'au eujāde imik'īraarā māik'aapa wēraarā miak'āipata.

³⁵Mamīda Ak'ōrepa jirit'eradaarā ichi eujāde p'anadak'āri, imik'īraarā wēraarā paara waa miak'āida—e pait'ee, ³⁶waa piuda—e pait'ee perā. Angeleerāk'a p'anadait'ee māik'aapa Tachi Ak'ōre warrarā padait'ee, chok'ai p'irabaidap'edaa perā. ³⁷Moisepa paara tachimaa k'awapipari piudap'edaarā chok'ai p'irabaidait'ee. Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa irumaa pedeek'āri pak'uru jep'eda urua jira bideepa t'ipitauk'a, jaraji ichi Abraham, Isaac, Jacob ijāadap'edaa Ak'ōre Waibia.^z ³⁸ĪTachi Ak'ōre piudap'edaarā Ak'ōre Waibia—e! ĩChok'ai p'aniirā Ak'ōre Waibia, iru—it'ee eperāarā jaureerā jōma chok'ai p'anadairā!

³⁹Māpai ũk'uru Moisepa p'āda jarateepataarāpa māgajida:

—Tachi Jarateepari, pia p'anaujida ajida.

⁴⁰Maadamāiipa waawee p'aneejida waa iididait'ee.

Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā

(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹Māpai Jesupa iidiji:

—ζSāap'eda jara p'anima aji, Mesías chonaarāwedapema Rey Daviddepa uchiat'ee? ⁴²Salmos p'ādade Rey Davidpa paara jara bi:

“Tachi Ak'ōrepa jaraji Tachi Waibimaa: “Pi mi ome auk'a waibia bairā, su—ak'i beepāde aji, mi juaraare, ⁴³mia pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaaru misa.”^a (Sal 110.1)

⁴⁴Davidpa ichi ēreerādeepa uchiat'ee bimaa t'ījaraji “Tachi Waibia”. ζMapa k'awada—ek'ā aji, Mesías waibiara bi chonaarāwedapema Rey David k'āyaara?

Jesupa Moisepa p'āda jarateepataarā imiateeda

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)

⁴⁵Eperāarā jōmaarāpa ũrimaa p'anajida, Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa māgak'āri:

⁴⁶—K'īrak'aupai p'anapataadai Moisepa p'āda jarateepataarāk'a. Āchi audua p'anadairā p'aru teesoo jīi awaa p'anapata māik'aapa k'inia p'anapata jōmaarāpa āchimaa saludaadamerā plaza bee chaa, tachi poro waibiarā ome oopatak'a. Ichiaba su—ak'i p'aneepata su—ak'i beepari pipiara bide Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede māik'aapa nek'odak'āri,

^z 20.37 Ex 3.6. ^a 20.43 Griego pedeede: *pichi biiri ek'ari biru misa*.

chi su-ak'i beepari pipiara bide su-ak'i p'aneepata. ⁴⁷Ma awara p'êtrãarã k'aripadai k'ãyaara, ãra te jãri atapata mãik'aapa taarã it'aa t'ipata, eperãarãpa ãchi t'o p'anadamerã. Mãga p'anapata perã, Tachi Ak'õrepa ãra audupiara miapiit'ee, k'achia beerã miapik'ãri ichi ewari waibia ewate.

P'êtrãa chupiria k'iripa primisia teeda

(Marcos 12.41-44)

21 ¹Jesupa ak'imaaji, p'arat'ara beerãpa primisia ata bi p'ani misa p'arat'a p'epatade Tachi Ak'õre te waibiade. ²Mãpai ichia unuji p'êtrãa chupiria k'iripa ata bi cheru p'arat'a tau omé cobrede. ³Mãga unuk'ãri, Jesupa mägaji:

—Mia wãarata jararu. Na p'êtrãa chupiria k'iripa primisia waibiara teejida aji, apemaarã k'ãyaara. ⁴Jõmaarãpa tee p'ani ãchi p'arat'a waibia iru p'anadap'edaadepema beeda. Jõdee na p'êtrãa, chupiria k'iri mĩda, ichia iru k'erada jõmaweda teeji Tachi Ak'õremaa. Teejida aji, chi p'arat'a iru bada paara chik'o netoit'ee.

Jesupa jarada Tachi Ak'õre te waibia t'ee't'aait'ee

(Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵Eperãarã ùk'uru pedeemaa p'anajida Tachi Ak'õre te waibiade. Jarapachida mãu pi-iadee oo k'obi mãik'aapa k'ira wãree bainĩ bi eperãarãpa net'aa tee p'anadap'edaa k'aurepa. Mãga ùrik'ãri, Jesupa mägaji:

⁶—Ewari cherude parãpa na jõma unu p'ani unuda-e pait'ee. Mãu apida bee-e pait'ee awaraa mãu ñri, na jõmaweda t'ee'oo chedait'ee perã.

Ne-inaa p'asait'ee na p'ek'au eujã jõi naaweda

(Mateo 24.3-28; Marcos 13.3-23)

⁷Mãpai Jesumaa iidijida:

—Tachi Jarateepari, ¿sãapaita mãga p'asait'eema? ajida. ¿Sãga k'awadayama ajida, ma ewari k'ait'a pak'ãri p'asait'ee pia jaradak'a?

⁸Jesupa p'anauji:

—Tauf'a nipapatãati apidaamaa k'urapiamaapa. Mi jãk'a chok'ara chedait'ee. Seewata jaradait'ee: “Mĩta Ak'õre Warra; ñrapĩ paji chi cheit'ee bada.” Mamĩda ãchia jara p'ani ijãanãati. ⁹Ùridak'ãri eperãarãpa jura chõo jõni mãik'aapa oodaamaa p'ani ãchi poro waibiarãpa jara p'anik'a, p'eranaati. Ichita mãga p'asait'ee naapiara. Mamĩda Tachi Ak'õre ewari waibia ewate at'ãri pa-e pait'ee.

¹⁰Ichiaba Jesupa mägaji:

—Eperãarã awaraarã ome chõodait'ee. ¹¹Awërachai wëre nĩbeeit'ee; jarra oodait'ee mãik'aapa k'ayaara paraait'ee eujã awara-awaraade. Ma awara pajãde ne-inaa waide unudak'aa unupataadait'ee; ne-inaa tachi p'erapipari.

12 Mamída m̄aga p'asai naaweda, ij̄aadak'aa beer̄apa par̄a jiripataadait'ee miapidait'ee m̄aik'aapa jita atadap'eda, ateedait'ee Tachi Ak'õre Ūraa jarateepata tede. Mama par̄a ak'idait'ee jaradait'ee eper̄aar̄a pia wa k'achia. Ichiaba carcelde t'i n̄ibinadait'ee m̄aik'aapa ateedait'ee reyr̄a k'irapite maa–e pir̄a eper̄aar̄a poro waibiar̄a k'irapite. Ma jõma par̄amaa oopataadait'ee, mide ij̄aapata k'aurepa. 13 M̄aga oodak'ãri, ãchi k'irapite par̄apa jarapataadai Tachi Ak'õrepa ooda par̄a–it'ee mi k'ap'ia pari. 14 Maapai k'isianáati k'ãare pedeeta jaradai. 15 M̄ia k'isia k'awaa pedee jarapiit'ee, par̄a k'ira unuamaa iru p'anapataar̄apa p'anaupiamaa m̄aik'aapa jarapiamaapa par̄apa seewa jara jõni. 16 Mamída p̄achi ak'õreer̄apa, ipemaar̄apa, ãreer̄apa m̄aik'aapa k'õp'ãyoor̄apa paara par̄a traicionaadait'ee. Maapai par̄a ùk'uru peepidait'ee. 17 Jõmaar̄apa par̄a k'ira unuamaa iru p'anapataadait'ee mide ij̄aapata k'aurepa. 18 Mamída par̄a puda k'ãu apida atuada–e, mia par̄a ak'i bapariit'ee per̄a. 19 Mapa jt'ãriipa choopatãati! M̄agã par̄a it'aa wãdait'ee.

Jerusalén p'uuru jõdarii'tee

20—Unudak'ãri soldaar̄apa Jerusalén p'uuru wap'ira iru p'ani, k'awãati taarã–e jõdarii'tee. 21 Maapai Judea eujãde p'aniir̄a mirudaipia bi eera jera bidee. Jõdee Jerusalén p'uurude p'aniir̄a mam̄aik'aapa uchiadaipia bi. Ichiaba chi taawa p'aniir̄a chedaik'araa bi p'uurudee. 22 M̄aga oodaipia bi ma ewate Tachi Ak'õrepa mide ij̄aadak'aa beer̄a k'achia ooit'ee per̄a. Eper̄aar̄a chup̄iria chitoonadait'ee, Tachi Ak'õrepa ãra k'achia ooit'ee per̄a ichi ūraa p'ãdade jara bik'a. 23 ¡Aai, ma ewate chup̄iria jõneedait'ee wẽraar̄a biak'oo bee maa–e pir̄a warra chak'eer̄a jude iru bee, isapai p'oyaa wãda–e pait'ee per̄a! Ma eujãde audú chup̄iria jõnadait'ee m̄aik'aapa Tachi Ak'õrepa ne–inaa k'achia ooit'ee na p'uurudepemaar̄amaa. 24 ùk'uru piudait'ee espadapa; awaraar̄a ateedait'ee awaraa eujãdee esclavoor̄ak'a p'ãneedamerã. Maapai Tachi Ak'õrede ij̄aadak'aa beer̄apa Jerusalén p'uuru iru p'anadait'ee ãchi jua ek'ari, Tachi Ak'õrepa ewari awara bida parumaa ãra k'achia ooit'ee.

Eper̄ã Ak'õre Truadepema waya chek'ãri (Mateo 24.29-35, 42-44; Marcos 13.24-37)

25—Maapai ne–inaa eper̄aar̄apa waide unudak'aa unudait'ee ak'õrejirude, atanede m̄aik'aapa lucerode. Na p'ek'au eujãdepemaar̄apa m̄aga unudak'ãri, k'awada–e pait'ee k'ãata k'isidai m̄aik'aapa p'eradait'ee, audú p'usa t'o jiwaa n̄ibait'ee per̄a. 26 Eper̄aar̄a k'ira k'idaipataadait'ee p'era jõnipa, k'isidak'ãri na p'ek'au eujã p'asarude, pajã wẽre n̄ibait'ee per̄a. 27 M̄apai eper̄aar̄apa unudait'ee mi, chi Eper̄ã Ak'õre Truadepema jõmaar̄ã k'ãyaara waibiara bi, k'ira wãree cheru jãrarade. 28 M̄aga p'asak'ãri, sõcharra p'anapatãati m̄aik'aapa t'ãri o–ia para báti, taarã–e nide mi cheit'ee per̄a par̄a k'aripade atuanaadamerã.

Jesupa higuera biiride jarateeda

²⁹Ichiaba Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee ichi waya cheit'ee pak'āri: —K'īsīati higuera biiride maa–e pirā awaraa nejō biiride. ³⁰Unudak'āri k'iru t'uk'ua uchia nībeeru, parāpa k'awaapata eujā wāsia wā. ³¹Māga pik'a unudak'āri māgí ne–inaa p'asaruta, k'awaadait'ee Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate k'ait'a bi.

³²Mia wāarata jararu. Īrapemaarā piudai naaweda, ma ne–inaa jōmaweda p'asait'ee. ³³Ewari cherude pajā na p'ek'au eujā ome jōdait'ee. Mamīda ichita p'asait'ee mia pedee jaradak'a.

³⁴K'īrak'aupai k'īiri k'isua p'aneedai pāchi k'inia ne–inaa oo k'iniapa; it'ua to k'iniapa maa–e pirā audū k'īsia jōnipa na p'ek'au eujādepema ne–inaade. Maa–e pirā atu bide ³⁵ne–animal trampade baaiparik'a, māga pik'a parā atu p'anide mi waya cheit'ee. Ma ewate ne–inaa k'achia p'asait'ee jōmaweda na p'ek'au eujādepemaarāmaa. ³⁶Mapa tauk'a nipapatāati māik'aapa ichita it'aa t'īpatāati. Māgā baaida–e pait'ee ma ne–inaa k'achia p'asait'ee bi juade māik'aapa panadait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema k'īrapite.

³⁷Ewari chaa āstaawa Jesupa jarateepachi Tachi Ak'ōre te waibiade. Jōdee p'ārik'ua beepachi Olivo Eede. ³⁸Maperā tap'eda weda eperāarā wāpachida Tachi Ak'ōre te waibiadee iru pedee ūride.

Jesús jita atapidait'ee pedeeteedap'edaa

(Mateo 26.1-5, 14-16; Marcos 14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53)

22 ¹K'ait'a baji fiesta pan levadura wēe k'opata t'ījarapatap'edaa Pascua. ²P'aareerā poroorāpa Moisepa p'āda jarateepataarā ome eperāarā waawee p'anadap'edaa perā, āra taide Jesús jita atapida–e paji. Mamīda ichita jiripachida sāga iru peepit'aadait'ee.

Judapa Jesús traicionaada

³Māpai Satanás Judas k'ap'iade t'īuji. Māgí Judas Jesús k'ōp'āyoorā docedepema paji. Ichiaba t'ījarapachida Iscariote. ⁴Māgí wāji p'aareerā poroorāmaa māik'aapa Tachi Ak'ōre te waibia jīapataarāmaa. Mama pedeeji āchi ome sāga Jesús atapii. ⁵Māpai āchi o–īadachida māik'aapa pedeejida p'arat'a teedait'ee Judamaa. ⁶Ichia ma p'arat'a jitap'eda, jīrimaa beejī sāga Jesús āchimaā atapii, eperāarā wē–e misa.

Pascua fiestadepema chik'o k'odap'edaa

(Mateo 26.17-30; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

⁷Fiesta pan levadura wēe k'opata ewate pak'āri, oveja chak'e peepata Pascua fiesta–it'ee. ⁸Mapa Jesupa jaraji Pedro Juan ome Pascua fiestadepema chik'o jiridamerā māik'aapa awaraa ne–inaa oodamerā, nek'odai naaweda.

⁹Māpai āchia iidijida:

—¿Sāma māga oodaipia bima? ajida.

¹⁰Jesupa p'anauji:

—Parā p'uuruude panadak'āri, unudait'ee eperāpa pania chok'ode ateeru. Iru t'ēe wātī ichi temāi t'īurumaa. ¹¹Māpai chi te chiparimaa jarátī: “Tachi Jarateeparipa iidi pēiji: ‘¿Chisāgfí cuartode Pascua chik'o k'oit'ee michi k'ōp'āyoorā ome?’ ” ¹²H'ipema pisode irua ak'ipiit'eeda aji, cuarto waibia ne–inaa jōmaa ome. Mama ne–inaa jōma óoti tachi nek'odait'ee.

¹³Āchi wādak'āri, jōmaweda ununajida Jesupa jaradak'a māik'aapa mama ne–inaa jōma oojida Pascua chik'o k'odait'ee.

¹⁴Nek'odait'ee pak'āri, Jesús chi k'ōp'āyoorā ome mesade su–ak'ī p'aneejida. ¹⁵Māpai ichia māgaji:

—¡Wāara mi piu naaweda, parā ome na Pascua fiestadepema chik'o audú k'o k'inia baji! ¹⁶Mia jara bi: Parā waa nāgá nek'oda–e pait'ee mi ome, Tachi Ak'ōre truade p'anadaī naaweda.

¹⁷Māpai copa jitap'eda, gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa māik'aapa māgaji:

—Jitátī na copa māik'aapa jedéti pāchi pitapai. ¹⁸Mia jara bi: Mia vino waa to–e pait'eeda aji, Tachi Ak'ōre truade pai naaweda.

Pan vino ome k'odap'edaa

¹⁹Maap'eda Jesupa pan ataji māik'aapa it'aa t'īji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrat'aaji māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa teeji. Māpai māgaji:

—Nāgfí pan mi k'ap'ia, mi peepiit'ee parā k'aripait'ee. Nāgá pan k'odak'āri, k'opataāti k'irāpadait'ee mi piuda parā pari.

²⁰Nek'odap'edaa t'ēepai, ichiaba māgá ooji ma vino ome. Māgaji:

—Nāgfí vino mi waa, michi waa bat'ait'ee perā mi piuk'āri eperāarā pari. Tachi Ak'ōrepa nāgfí ūraa chiwidi jara bi. Michi waa bat'ada k'aurepa irua wēpapiit'ee parāpa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa michideerā papiit'ee. ²¹Mamīda chi mi traicionaait'ee bi jua na mesa īri bi michi jua ome. ²²Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema ichita piut'ee Ak'ōrepa oopi bik'a. Mamīda, jaai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēiit'ee chi mi traicionaait'ee bi!

²³Māpai āchi pitapai iidi para beeji k'aipata traicionaait'ee.

K'aita Jesús k'ōp'āyo pipiara bi

²⁴Māpai chi k'ōp'āyoorā aupedee para beeji k'awaadait'ee k'aita pipiara bi apemaarā k'āyaara. ²⁵Mapa Jesupa māgaji:

—Ijāadak'aa beerā t'āide reyrāpa āchia oo k'iniata oopipata eperāarāmaa māik'aapa māirā poro waibiarāpa āchi jua ek'ari p'aniirā pia ak'ī p'anida apata. ²⁶Mamīda parā māgá p'anadaik'araa bi. Ma k'āyaara parā t'āidepema waibiara bi warra chok'ek'ee baparik'a baipia

bi. Ma awara parã t'ãidepema poro waibiara bi mimiapari jïp'aak'a beeipia bi parã k'aripait'ee. ²⁷¿Chisãgí eperã waibiara bi; chi mesade su-ak'i bi nek'oit'ee maa-e pirã chi chik'o jedepari? ¿Chi mesade su-ak'i bi-ek'ã? Jõdee mi nama bi parã t'ãide chi chik'o jedeparik'a.

²⁸Parã ichita mi ome p'ani, nepirade wa ne-inaa k'achiade p'anajida mïda. ²⁹Mapa mia parã reyrã papiit'ee mi Ak'õrepa mi rey papidak'a. ³⁰Parã nek'odait'ee Ak'õre truade mãik'aapa ne-inaa todait'ee mi ome mi it'aripema mesade. Ma awara su-ak'i p'aneedait'ee rey su-ak'i beeparide. Israeldeepa ëreerã doce uchiadap'edaarã iru p'anadait'ee parã jua ek'ari mãik'aapa jaradait'ee mãirãpa oopatap'edaa pia wa k'achia.

Jesupa jarada Simón Pedropa ichi k'awa-e bida ait'ee
(*Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38*)

³¹Ichiaba Jesupa mägaji:

—Simón, Simón, Satanapa parã iididoo oo k'inia bairã trigo ome oopatak'a nëesidak'ari chi tau äyaa atadait'ee. ³²Mamïda mi it'aa t'ïpari pi pari mide ijãa bapariimerã. Waya mi ome nipak'ari, k'aripáji pichi ïpemaarã mi k'ap'ia, ichita ijãapataadamerã.

³³Mãpai Simonpa mägaji:

—Tachi Waibia, mi pi ome nipa k'inia bida aji, mi carcelde t'i nãbiruta pijida maa-e pirã piuru pijida.

³⁴Jesupa p'anauji:

—Pedro, mia jara bi: Idi p'arik'ua et'erre k'arii naaweda, jarada õpee pia mi k'awa-e bida ait'ee.

Jesús chupiria nïbait'ee hora k'ait'a pak'ãri

³⁵Maap'eda Jesupa iidiji:

—Mia parã pëik'ari muchila wëe, p'arat'a te wëe, chancla wëe, ¿net'aa apida faltajidak'ã? aji.

P'anaujida:

—Maarepida faltada-e pajida ajida.

³⁶Mãpai irua mägaji:

—Ërá, jõdee, chi muchila iru bïpa ateeipia bi ichi p'arat'a te ome; chi espada wëe bïpa ichi ïripema p'aru jï bi netoipia bi mãik'aapa espada aba neto ataipia bi. ³⁷Mia mãga jara bi ichita uchiat'ee perã mide jara bik'a Ak'õre Ûraa p'ädade:

‘Eperã t'ãri k'achia-idaak'a iru p'anajida.’

(*Is 53.12*)

Jõma ma p'ädade jara bi mide ichita p'asait'eeda aji.

³⁸Mãpai ãchia mägajida:

—Tachi Waibia, nama espada omé iru p'anida ajida.

Mãpai irua p'anauji:

—Jãgapaipi.

Jesús Getsemaní ne–uu k'áide it'aa t'ída

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹Maap'eda Jesús wāji Olivo Eedee ichi wāpatak'a mǎik'aapa chi k'ōp'āyoorā t'ēe wājida. ⁴⁰Mama panadak'āri, ichia āramaa mǎgaji: —It'aa t'ítī p'ek'au k'achiade baaiipamaapa.

⁴¹Maap'eda Jesús waawipai wāji chi k'ōp'āyoorā p'anadap'edaamāiipa. Mama bedabajī it'aa t'īt'ee. ⁴²Mǎgaji:

—Ak'ōre, pichia k'inia bi pirā, k'aripáji na miat'ee bideepa. Mamīda oonaapáde aji, mia k'inia bik'a. Jip'a pia k'inia bík'tata oopáde aji.

⁴³[Mǎga nide it'aripema ángel iru ik'aawa bainī ba cheji iru k'aripait'ee. ⁴⁴Jesús audú t'āri p'ua nībada perā, audupiara it'aa t'īpachi, ichi jia eujāde baairumaa waa t'eut'ewaak'a.]

⁴⁵It'aa t'ī aupak'āri, chi k'ōp'āyoorā atabēidamaa wāji. Mamīda ununaji k'āi para bi, audú t'āri p'ua jōnipa. ⁴⁶Māpai irua mǎgaji āramaa:

—¿Sāap'eda k'āi jōnima? aji. P'irabáiti mǎik'aapa it'aa t'ítī p'ek'au k'achiade baaiipamaapa.

Jesús jita atadap'edaa

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

⁴⁷Jesús at'āri pedeemaa bide, eperāarā chok'ara pachejida. Ma eperāarā chok'ara chedap'edaa naa che wāji Judas, Jesús k'ōp'āyoorā docedepema. Mǎgí Jesús k'ait'a chek'āri k'īra it'aait'ee, ⁴⁸Jesupa mǎgaji:

—Judas, ¿mi k'īra ĩrupa mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema traicionaaruk'ā? aji.

⁴⁹Jesús ome p'anadap'edaarāpa mǎga unudak'āri, iidijida:

—Tachi Waibia, ¿espadapa chōodaipia bik'ā? ajida.

⁵⁰Aramata āradepema abaapa p'aareerā poro waibia mimiapari juaraarepema k'īiri orp'et'aaji espadapa. ⁵¹Māpai Jesupa mǎgaji:

—Ichiak'au bíti; jāgapai.

Māpai Jesupa ma eperā k'īiri orp'et'aadamāi t'ōbait'aaruta, anidachi.

⁵²Māpai mǎgaji ichi ata chedap'edaa p'aareerā poroorāmaa, Tachi Ak'ōre te waibia jāpataarāmaa mǎik'aapa judiorā poro waibiarāmaa:

—¿Sāap'eda parā espada ome mǎik'aapa pak'uru ome chejidama aji, mi jita atade, nechiyaa bi jita atapatak'a? ⁵³Ewari chaa mi Tachi Ak'ōre te waibiade bapari parā ome. Maapai parāpa mi jita atada–e paji. Mamīda hora pajipi parāpa ne–inaa k'achia oodamerā mimaa, Netuara Poro Waibiapa k'inia bik'a.

Pedropa Jesús k'awa–e bida ada

(Mateo 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; Juan 18.12-18, 25-27)

⁵⁴Jesús mǎgá jita atadap'eda, ateejida p'aareerā poro waibia temaa. Māimisa Pedro t'imīipapai t'ēe wāk'āti wāji. ⁵⁵Mama te taawaik'a eere

t'iak'au bimāi t'ipi oro iru p'anajida māik'aapa ai ik'aawa eperāarã su-ak'i p'anajida. Pedro jida ichiaba su-ak'i beejĩ āra ome. ⁵⁶Māga nide ariipema mimiapari awērapa Pedro unuji, t'ipitau ik'aawa su-ak'i bi. Ma mimiaparipa pi-ia ak'iji māik'aapa mājaji:

—Nāgf̄ jida auk'a jā eperā ome bajida aji.

⁵⁷Mamīda Pedropa meraji:

—Mia iru k'awa-e bida aji.

⁵⁸Taarā-e nide awaraapa Pedro unu atak'āri, ichiaba mājaji:

—Pi auk'a jā eperā k'ōp'āyoorādepemada aji.

Pedropa p'anauji:

—;Mi iru k'ōp'āyo-eda! aji.

⁵⁹Hora abaamaa awaraapa ichiaba mājaji:

—Wāara na eperā ichiaba bajida aji, jāgf̄ ome. Ma awara ichi Galilea eujādepemada aji.

⁶⁰Pedropa p'anauji:

—Mia k'awa-e bida aji, k'āaredeta pedee bi.

Aramata Pedro at'āri pedeemaa bide, et'erre k'ariji. ⁶¹Māpai Jesupa āpītee ak'iji Pedromaa māik'aapa Pedropa k'irāpaji irua jarada: “Et'erre k'arii naaweda, pia jarada ōpee jarait'ee mi k'awa-e bi.” ⁶²Māpai Pedro taawaa uchiap'eda, jēe nībeeji audú t'āri p'ua nībada perā.

Jesús oo iru p'anadap'edaa

(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³Jesús jīa p'anadap'edaarāpa iru oo iru p'aneepachida māik'aapa sīpachida. ⁶⁴Iru tau p'ārajī atadap'eda, māgapachida:

—;Pi wāara Tachi Ak'ōre Warra pirā, jarapāde aji, k'aipata pi sīji!

⁶⁵Ichiaba awaraa ik'achia pedee jarapachida.

Jesús Junta Suprema k'irapite

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

⁶⁶Tap'eda weda judiorā poro waibiarā, p'aareerā poroorā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā, pia jarait'eera, chi Junta Supremadepemaarā chip'ejida. Māpai Jesús aneejida āra k'irapite. Irumaa iidijida:

⁶⁷—;Pik'ā ajida, Mesías, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā?

Ichia p'anauji:

—Mia mājada aru pirā, parāpa ijāada-eda aji. ⁶⁸Jōdee mia parāmaa ne-inaa iidiru pirā, p'anauda-e. ⁶⁹Mamīda mia jara bi: ĩraweda mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema Tachi Ak'ōre Waibia juaraare su-ak'i banait'ee.

⁷⁰Māpai jōmaarāpa iidijida:

—;Māgara pi Tachi Ak'ōre Warrak'ā? ajida.

Jesupa p'anauji:

—Pāchia jara p'anik'a, mājada aji.

⁷¹Māpai āchia māgajida:

—¿K'āare-it'ee eperāarā waa jiridayama ajida, irua ooda jaradamerā? Tachi k'īripa ūrijidada ajida, ma pedee k'achia ichi it'aideepa jarada Ak'ōre Waibia āpīte.

Jesús Pilato k'īrapite

(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

23 ¹Ma judiorā poro waibiarā p'irabaik'oodaidap'eda, Jesús ateejida Pilato k'īrapite. ²Mama iru k'īrapite imiateemaadachida:

—Taipa na eperā unujidada ajida, tai p'uuru pidaarāmaa k'isia awara-awaraa papimaa bi. Jara bi taipa Cesarmaa impuesto p'aadaik'araa bi. Ma awara jara bi ichi Mesías, Tachi Ak'ōrepa pēida rey pamerā.

³Māpai Pilatopa iidiji:

—¿Pik'ā aji, Judiorā Rey?

Jesupa p'anauji:

—Mida aji, pia jara bik'a.

⁴Māpai Pilatopa māgaji ma p'aareerā poroorāmaa māik'aapa arii p'anadap'edaarāmaa:

—Mia unu-e bida aji, na eperāpa ne-inaa k'achia ooda.

⁵Mamīda audupīara golpe pedeejida:

—Ichia jaratee bi k'aurepa tai p'uuru pidaarā jōmaweda chōo pik'a para bi. Naa Galilea eujāde jaratee nipa beeji. Īrā nama Judea eujāde auk'a oomaa bi.

Jesús Herodes k'īrapite

⁶Māga ūrik'āri, Pilatopa iidiji:

—¿Na eperā Galilea eujādepemak'ā? aji.

⁷Ichida adak'āri, Pilatopa pēiji Herodema. Māgf Galilea eujā ak'ipari paji. Auk'a baji Jerusalende. ⁸Herodepa Jesús unuk'āri, o-īadachi ai naaweda iru k'īra unu k'inia bada perā māik'aapa ūrida perā nepiri p'ani irua oopari ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Mapa unu k'inia baji ichi taide irua māgee ne-inaa oomerā. ⁹Ma-it'ee iidida chok'ara iidiji Jesumaa. Mamīda Jesupa maarepida p'anauk'aa paji. ¹⁰Mama ichiaba p'aareerā poroorā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā p'anajida. Āchiata audú Jesús imiateepachida. ¹¹Mapa Herodes ichi soldaorā ome Jesumaa ik'achia pedee jarajida māik'aapa reypa jīpari p'aru pi-iara bita jī bijida iru oo iru p'anadait'ee. Maap'eda Herodepa waya āpītee pēit'aaji Pilatoma. ¹²Ma ewate Pilato k'ōp'āyo meraaji Herodes ome, ai naaweda chik'īra unuamaa p'anapachida mīda.

Pilatopa Jesús peepida

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

¹³Pilatomaī panadak'āri, irua waya t'ī p'eji p'aareerā poroorā, judiorā poro waibiarā māik'aapa p'uuru pidaarā. ¹⁴Maap'eda māgaji:

—Parāpa mimaa jara chejida na eperāpa p'uuru pidaarā k'isia awara-awaraa papik'oomaa bi. Mamīda parā k'irapite irumaa mia iidida chok'ara iidiji māik'aapa unu—e ne—inaa k'achia apida ichia oo bida a p'ani. ¹⁵ ¿Ichiaba Herodepa iru māga unu bi—ek'ā? aji. Maa—e pirā waya namaa pēi—e pak'aji. Parāpa k'awa p'ani irua ne—inaa k'achia oo—e bi ma k'aurepa iru peepimerā. ¹⁶ Mapa wipip'eda, ichiak'au wāpiit'eeda aji.

¹⁷ [Māgí fiestade Pilatopa k'ena pēipachi carceldepema preso; chi iidirutata p'uuru pidaarāpa.] ¹⁸ Mamīda arii p'anadap'edaarā jōmaweda biuk'adachida:

—¡Jāgí āyaa atāji! ¡Barrabata k'ena pēiji!

¹⁹ Ma Barrabás carcelde baji oomaa bada perā Romadepemaarāpa oopipatak'a ma p'uurude; ma awara chíara peet'aada perā. ²⁰ Māpai Pilatopa Jesús uchía pēi k'inia bada perā, waya pedeeji. ²¹ Mamīda āchi waapiara biuk'a nībeeji:

—¡Kurusode peepit'āaji! ¡Kurusode peepit'āaji!

²² Māpai waya jarada ōpee Pilatopa māgaji:

—¿K'āare k'achiata oojima aji, irua? Mia unu—e bi ne—inaa k'achia ooda ma k'aurepa peepiit'ee. Wipip'eda, ichiak'au k'ena pēiit'eeda aji.

²³ Mamīda audupiara biapachida Jesús kurusode bajjira bipimerā. Māgá bia jōnīpa āchia k'inia p'anadap'edaak'a oopijida. ²⁴ Pilatopa ooji āchia iidi p'anadap'edaak'a. ²⁵ K'ena pēiji Barrabás, āchia k'inia p'anadap'edaa, ma oomaa bada Romadepemaarāpa oopidap'edaak'a māik'aapa chíara peeda. Jōdee Jesús ateejiji kurusode bajjira binadamerā, āchia k'inia p'anadap'edaak'a.

Jesús kurusode bajjira bidap'edaa

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27)

²⁶ Jesús ateedak'āri kurusode bajjira bidait'ee, jita atajida eperā aba p'uurudee che wā nipada, Cirene p'uurudepema t'ijarapatap'edaa Simón. Māgimaa kuruso ateejijida Jesús t'ēe.

²⁷ Ma wādade eperāarā chok'ara ichi t'ēe wā nipapachida. Māirā ome wādap'edaarā wēraarā chok'ara jēe wāpachida māik'aapa biuk'a wāpachida t'āri p'uapa, Jesús māgá atee wādap'edaa perā. ²⁸ Mamīda Jesupa āchimaa ak'iji māik'aapa māgaji:

—Jerusalendepema wēraarā, jēenāati mi pari. Jēeti pāchi pari māik'aapa pāchi warrarā pari, ewari cherude audú chupiria chitoonadait'ee perā. ²⁹ Tachi Ak'ōrepa na eujādepemaarā k'achia ook'āri, māgadait'ee: “O—īa p'ani chi ju tawadak'aa beerā warra t'odak'aa perā.” ³⁰ Ma ewate eperāarāpa eemaa jaradait'ee:

‘¡Tai ĩri irak'oodaríti!’ māik'aapa: ‘¡Tai t'ap'a atāti!’ (Os 10.8)

³¹ Eperāarāpa pak'uru ōdoo bi t'ipitaude bat'at'aapata pirā, ¿audupiara pak'uru p'ūasaa bi bat'at'aada—e paik'ā, taarā—ee paa jōdaipari perā?

Eperāarā Jesús ik'aawa kurusode bajjira bidap'edaa

³²Ichiaba Jesús ome atee wā nipajida k'achia beerā omé auk'a kurusode bajjira bidait'ee. ³³Panadak'āri eujā “Tachi Poro Bīiri”^b apatap'edaamāi, Jesús ma k'achia beerā ome kurusode bajjira bijida; aba juaraare, chi apema juabi eere. ³⁴[Māpai Jesupa māgaji:

—Ak'ōre, mi nāgá oo p'aniirā perdonáaji, k'awada—e p'anadairā ne—inaa k'achiata oomaa p'ani.]

Māpai soldaorāpa suerte jemenejida k'awaadait'ee k'aipata iru p'aru atait'ee. ³⁵Māimisa arii p'anadap'edaarāpa Jesumaa ak'i para bapachi māik'aapa judiorā poroorāpa iru nāga oo iru p'anapachida:

—Awaraarā k'aripadak'a, pichi k'ap'ia jida k'aripa atáji, wāara Tachi Ak'ōrepa pi pēida pirā, maa—e pirā irua jirit'erada pirā.

³⁶Soldaorāpa ichiaba Jesús oo iru p'anapachida. Iru k'ait'a wādap'eda, vino achuchua teepachida ³⁷māik'aapa māgapachida:

—¡Pi wāara Judiorā Rey pirā, jāmāik'aapa uchiadaríji!

³⁸Ichiaba Jesús poro it'aik'a eere letrero bijida: NĀGÍ JUDIORĀ REY.

³⁹Ma awara iru ik'aawa bajjira badapa ik'achia jarapachi:

—¡Pi wāara Tachi Ak'ōrepa pēida pirā, jāmāik'aapa uchiadaipáde apachi, māik'aapa tai jida auk'a k'aripapáde! apachi.

⁴⁰Mamīda chi apemapa māgí pedee bada itriat'aaji:

—¿Pia Tachi Ak'ōre waawee—e bik'ā aji, nama auk'a bajjira bita?

⁴¹Tachi nama chupiría chitooni ne—inaa k'achia oodap'edaa perā. Mamīda na eperāpa ne—inaa k'achia ook'aa pajida aji.

⁴²Maap'eda, māgaji:

—Jesús, pi Ak'ōre Waibia truade rey beek'āri, mi k'irāpáji.

⁴³Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Idi pi mi ome bapariit'eeda aji, Ak'ōre Waibia eujāde.

Jesús jai—idaada

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴Imat'ipa ak'ōrejīru k'iat'idachi. Na eujā jōma p'āriudachi las tres parumaa. ⁴⁵Ak'ōrejīru k'iat'idachi māik'aapa Tachi Ak'ōre te waibiadepema cuarto edupiarā t'īupatamāi p'aru eebai jira bada esājīak'la jédachi. ⁴⁶Māpai Jesús golpe biaji:

—¡Ak'ōre, michi jaure pi juade biru!

(Sal 31.5)

Māga jarap'eda, jai—idaaji.

⁴⁷Romadepema soldaorā poropa ma jōma unuk'āri, pedee pia jaraji Tachi Ak'ōremaa māik'aapa māgaji:

^b 23.33 Ichiaba t'ijarapata *Calavera*.

—Wāara na eperāpa ne–inaa k'achia ook'aa pajida aji.

⁴⁸Eperāarā jōmaweda mama see nībadaarāpa māga unudak'āri, āchi t'ūa t'aap'e erreudachida t'āri p'uapa. ⁴⁹Mamīda Jesús ome nipapatap'edaarā, imik'īraarā māik'aapa wēraarā iru ome chedap'edaa Galilea eujādeepa, ma ne–inaa p'asada t'imiipa ak'imaa p'aneejida.

Jesús iadap'edaa

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

⁵⁰Ma eujāde eperā t'āri pia bapachi. Ne–inaa k'achia ook'aa paji. Māgí t'ījarapachida José. Iru Arimatea p'uurudepema paji. Māgí p'uuru Judea eujāde bi. ⁵¹Ni baji Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā. Junta Supremadepema paji. Mamīda ijāa–e paji māirāpa oodap'edaade Jesús ome. ⁵²Mapa wāji Pilatoma Jesús k'ap'ia piuda iidide iait'ee. ⁵³T'ēepai Jesús k'ap'ia kurusodeepa irabai atap'eda, pīrat'aaji lienzone māik'aapa binaji māu te uria k'oro iru p'anadap'edaade. Made piuda apida waide iada–e p'anajida. ⁵⁴Ma ewate judiorā īipata noreweda paji. P'āriupodopa pada perā, ne–inaa waa ooik'araa baji, īipata ewate wāyaaru misa.

⁵⁵Ma wēraarā Jesús ome Galilea eujādeepa chedap'edaa ichiaba wājida ma māu te uriade iru bidap'edaama māik'aapa ak'ijida sāga Jesús k'ap'ia ata bijida. ⁵⁶Maap'eda teedaa chedak'āri, k'era oojida ne–inaa awaraa t'ūa bee ome Jesús k'ap'ia īri bidait'ee, judiorāpa oopatak'a āchi auk'arā piudak'āri. īipata ewate ma wēraarā īijida Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a.

Jesús chok'ai p'irabaida

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

24 ¹Tomia ewate tap'eweda ma wēraarā wājida Jesús k'ap'ia iadap'edaamaa. Ateejida k'era ne–inaa t'ūa ome āchia oodap'edaa. ²Panadak'āri, unujida chi māu te uria t'ai māupa t'ap'a bada awara āi bi. ³T'īudak'āri, Tachi Waibia Jesús k'ap'ia unuda–e paji. ⁴K'awadak'aa paji k'āata oodait'ee. Māga nide unujida imik'īraarā omé p'aru t'o–t'oo uchiterree jī bainī p'ani āchi ik'aawa. ⁵Māpai āchobeepa bedabaidachida tau biiri eujāde t'ōbairutamaa. Mamīda māirāpa māgajida:

—¿Sāap'eda jāiramāi jiri p'anima ajida, iru chok'ai bita? ⁶Iru nama wē–e. ¡Chok'ai p'irabaiji! K'irāpāti iru at'āri Galilea eujāde bak'āri, ⁷jaraji ichi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, k'achia beerā juade bidait'ee; ārapa kurusode baijira bidait'ee piumerā māik'aapa ewari ōpeemaa ichi chok'ai p'irabaiit'ee.

⁸Māga ūridak'āri, ma wēraarāpa Jesupa jarada k'irāpajida. ⁹Māpai iru k'ap'ia iadap'edaamāiipa wādak'āri, ma jōmaweda nepirinajida Jesús k'ōp'āyoorā oncemaa māik'aapa awaraarāmaa. ¹⁰Chi māga nepirinaadap'edaarā paji María Magdalena, Juana, Santiago nawe María māik'aapa awaraa wēraarā. ¹¹Mamīda ārapa nepiridap'edaa ūridak'āri, Jesús k'ōp'āyoorāpa k'isijida pariatua pedeemaa p'ani. Mapa ijāa k'iniada–e paji.

¹²Māga jarajida mīda, Pedro p'iradachi Jesús k'ap'ia iadap'edaamaa māk'aapa edajāde ak'ik'āri, chi k'ap'ia lienzode beda bada unu–e paji. Jīp'a chi p'aru aupai unuji. Māpai p'era pik'a teedaa cheji. K'awa–e paji k'āata ooit'ee.

Jesús unudap'edaa ode wādade Emaús p'uurudee
(*Marcos 16.12-13*)

¹³Ma ewate weda Jesús ome nipapatap'edaarā omé wā nipajida Emaús p'uurudee. Ma p'uuru Jerusalendepa perá once kilometros bi. ¹⁴Ma ode wādade āchi pedee wā nipajida ma jōma Jesús ome p'asadade. ¹⁵Māgá pedee wādade, Jesús cheji āchi ik'aawa māk'aapa auk'a t'ia wāji. ¹⁶Unu p'anajida mīda auk'a wāru awaraa eperā āchi ome, k'awada–e paji k'aita māga bi. ¹⁷Māpai Jesupa iidiji āramaa:

—¿K'āaredeta parā pedee wādama? aji.

Māpai āchi k'īra pia–ee bainī p'aneejida ¹⁸māk'aapa āchidepema Cleofás apatap'edaapa p'anauji:

—¿Pi Jerusalende badata k'awa–e bik'ā aji, mama p'asada?

¹⁹Māpai ichia iidiji:

—¿K'āata p'asajima? aji.

Āchia māgajida:

—Jesús Nazaretdepema Ak'ōre pedee jarapari paji. Ne–inaa pi–ia oopachi māk'aapa pedee pia jarateepachi Tachi Ak'ōre k'īrapite māk'aapa p'uuru pidaarā k'īrapite. ²⁰P'aareerā poroorāpa māk'aapa tachi poro waibiarāpa iru ateejida Romadepema poro waibia Pilatoma kurusode peepit'aamerā. ²¹Taipa ijāa p'anajida ma Jesupata tachi Israel pidaarā uchiapiit'ee Romadepemaarā juadeepa. Mamīda ewari ōpee paru māgí ne–inaa jōma p'asada. ²²Ma awara wēraarā tai ome nipapataarāpa tai p'erapijida. Taujaaweda wājida Jesús iadap'edaamaa. ²³Mamīda iru k'ap'ia unuda–e pak'āri, āpítee chejida teedaa māk'aapa taimaa nepirijida angeleerā unudap'edaa. Māirāpa jarajidada ajida, Jesús chok'ai bi. ²⁴Māga ūridak'āri, tai k'ōp'āyoorā ūk'uru wājida iru iadap'edaamaa māk'aapa ununajida ma wēraarāpa jaradap'edaak'a. Mamīda iru unuda–e paji.

²⁵Māpai Jesupa māgaji:

—¡Parā k'īsia k'awada–ee p'ani! ¿Jjāada–e p'anik'ā Ak'ōre pedee jarapataarāpa chonaarāweda jaradap'edaa? ²⁶¿Tachi Ak'ōrepa pēida māgá chup'iria nībait'ee paji–ek'ā aji, Ak'ōrepa iru ateei naaweda ichi truadee?

²⁷Māpai Jesupa jarateemaa beeji ichi p'asait'ee bada Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Jarateeki Moisepa p'ādadeepa, Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bi parumaa.

²⁸Chi p'uuru wādap'edaamaa panadak'āri, Jesús k'īra jiwaa wāyaait'ee paji, p'uurude bee–ee. ²⁹Mamīda āchia māgajida:

—Tai ome bēeji k'ewara bairā māk'aapa p'āriu wā perā.

Māpai Jesús auk'a teedaa wāji āra ome. ³⁰T'ēepai mesade su-ak'i p'aneedak'āri nek'odait'ee, Jesupa ichi juade pan ataji. Māpai it'aa t'iji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa māik'aapa t'oop'eda āramaa teeji. ³¹Mata Tachi Ak'ōrepa aweda āra tau eratik'oopiji māik'aapa āramaa Jesús k'awapiji. Mamīda mamāik'aapa iru wēpadachi. ³²Māpai māgajida: —¿Wāara-ek'ā? ajida. ¡Iru paji! Tachi t'āripa māga jara nībaji, ode Ak'ōre Ūraa p'āda tachimaa jaratee che wā nipak'āri.

³³Aramata waya āpītee chejida Jerusalendee. Mama unu chejida iru k'ōp'āyoorā once awaraa nipapatap'edaarā ome see nībi. ³⁴Māgí see nībadaarāpa māgajida:

—Wāarada ajida, Jesús chok'ai bi. Simón Pedromaa ichiaba unupijida ajida.

³⁵Māpai āchi omeerāpa nepirijida ode p'asada māik'aapa Jesupa pan t'oop'eda, jedek'āri k'awaadap'edaa.

Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa unupida

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23; Hechos 1.6-8)

³⁶At'āri māgá nepirīmaa p'anide, Jesús āra esajīak'a bainī ba cheji māik'aapa māgaji:

—K'āiwee p'anapatāati.

³⁷Jesús unudak'āri, āchi p'eradachida, iru jaureta unu p'ani jīak'aapa. ³⁸Mamīda Jesupa māgaji:

—¿Sāap'eda p'era jōnima? aji. ¿Sāap'eda pāchi t'āride at'āri ijāada—e p'anima? aji. ³⁹Ak'īti mi jua, mi biiri ome. Mipi. Mi k'ap'ia t'ōbāiti māik'aapa ak'īti. Eperā jaure chiara wēe bi, biiri jida mia iru bik'a.

⁴⁰Māga jarap'eda, āramaa ak'ipiji ichi jua māik'aapa ichi biiri.

⁴¹Mamīda at'āri pia ijāada—e p'anajida, audú o—īa p'anadap'edaa perā māik'aapa p'era pik'a p'anadap'edaa perā. Jesupa ichi k'awapi k'inia bada perā, iidiji:

—¿Nama ne—inaa k'oparii iru p'anik'ā? aji.

⁴²Māpai āchia chik'o paada esajīak'a teejida. ⁴³Irua jitaji māik'aapa āchi taide k'ot'aaji. ⁴⁴Maap'eda māgaji:

—Mimaa p'asajida aji, mia jaradak'a, at'āri parā ome bak'āri. Jaraji ne—inaa jōmaweda p'asait'ee paji Moisepa p'ādade jara bik'a māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bik'a, Salmos libro p'ādade jara bik'a paara.

⁴⁵Māpai jarateeji Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi Mesiade. ⁴⁶Māgaji: —Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi Mesías ichita piut'ee māik'aapa ewari opeemaa chok'ai p'irabaiit'ee. ⁴⁷Ak'ōrepa k'aripap'eda, Jerusalendee na p'ek'au eujā eperāarā paraamaa jarateenāti p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāapataadamerā. Māgá irua āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. ⁴⁸Parāpa mi p'asada

jōmaweda k'awa p'ani, unudap'edaa perã. ⁴⁹Mapa parãmaa mia ne–inaa pëiit'ee mi Ak'õrepa jaradak'a. Mamīda māga ooru misa, nama p'anéeti Jerusalén p'uurude. T'ëepai it'ariipa Tachi Ak'õrepa ichi jaure pëiit'ee parã ome bapariimerã.

Jesús Ak'õre eujádee wāda
(*Marcos 16.19-20; Hechos 1.9-11*)

⁵⁰Maap'eda Jesupa āra ateeji ma p'uurudeepa Betania p'uuru k'ait'a. Mama ichi jua it'aa iap'eda, āra bendiciaji. ⁵¹Māpai māgá pedeemaa bide Tachi Ak'õrepa iru it'aa ateeji āra ik'aawaapa. ⁵²T'ëepai chi k'õp'āyoorāpa it'aa t'īdap'eda, pedee pia jarajida irude māik'aapa t'āri o–īa āpītee chejida Jerusalendee. ⁵³Maadamāiipa ewari chaa Tachi Ak'õre te waibiade p'anapachida it'aa t'īmaa māik'aapa pedee pia jaramaa Tachi Ak'õremaa.

SAN JUAN

San Juanpa Pedee Pia P'áda

Introducción

Juan, Zebedeo warrapa na pedee pia p'áji. Judío paji. Nipapachi Jesucristo ome. Na p'ádade Juanpa jara bi Jesupa jarada mäik'aapa ooda, mak'iara uchía-e bi awaraaräpa p'ádade. Na p'ádade chi Jesús k'öp'äyo k'iniara iru bida apachi. Jesús ome nipapachi perä pia k'awaji iru bapata. Na p'ádade k'awapi k'inia baji k'aita paji Jesús; Tachi Ak'öre na eujádee cheda. Jara bi Jesús pank'a bi; ìdaa pik'a bi; puertak'a bi; ovejaarä ak'iparik'a bi; uva k'arrak'a bi; eperäarä chok'ai p'anapipari; piudap'edaarä chok'ai p'irabaipipari; Tachi Ak'öre o ak'ipipari; wāarata jarapari; chi ichita bapari.

Naapiara Juanpa jara bi Jesús Tachi Ak'öre pedee, na p'ek'au eujádee cheda (cap. 1.1-18). Jara bi Juan Bautistapa jarateeda mäik'aapa Jesupa k'öp'äyoorä ũk'uru jirit'erada (cap. 1.19-51). Mamída mak'iara jara-e bi Jesús nipada Galilea eujáde. Ma k'äyaara jara bi irua ooda mäik'aapa jarateeda Judea eujáde bak'ári mäik'aapa judiorä fiesta awara-awaraade bak'ári (caps. 2.1-10.42). Jara bi Jesupa Lázaro chok'ai p'irabaipida (cap. 11) mäik'aapa Mariapa Jesús biiri ìri k'erapa weeda (cap. 12.1-11). Ichiaba jara bi Jesús p'asada Jerusalendee wāk'ári (cap. 12.12-50). Jara bi Jesupa jarada nek'ok'ári chi k'öp'äyoorä ome (caps. 13.1-14.14); irua jarateeda Tachi Ak'öre Jaurede (caps. 14.15-16.33) mäik'aapa irua it'aa t'ida ijāapataarä pari (cap. 17); iru jita atadap'edaa mäik'aapa ateedap'edaa poro waibiarä k'irapite (caps. 18.1-19.16). Jara bi Jesús piuda mäik'aapa chok'ai p'irabaida (caps. 19.17-21.14). Juanpa t'ēepai Pedrode p'áda uchía-e awaraaräpa pedee pia p'ádade (cap. 21.15-25). Maperä jara p'ani Juanpa pedee pia p'áda awara uchijai apemaaräpa p'ädap'edaa k'äyaara.

Jesús na p'ek'au eujádee cheda

1 Na p'ek'au eujä bai naaweda Jesucristo, Tachi Ak'öre Pedee apata, bapachi. Māgı bapachi Tachi Ak'öre ome. Iru ichita Tachi Ak'öre bapari. ²Tachi Ak'öre ome bapachi. ³Iru k'ap'ia pari Tachi Ak'örepa ne-inaa jōmaweda ooji. Iru wēe Tachi Ak'örepa ne-inaa

maarepida oo–e paji. ⁴Irua chok'ai bapipachi ne–inaa jōmaweda chok'ai bi. Īdaa pik'a bapachi eperāarā t'āide, ma k'aurepa eperāarāpa Tachi Ak'ōre k'awapataadamerā. ⁵At'āri irua Tachi Ak'ōre k'awapimaa bi eperāarāmaa. Apidaapa p'oyaa jarada–e irua māga oonaamerā.

⁶Bapachi eperā, t'ijarapatap'edaa Juan Bautista.^a ⁷Tachi Ak'ōrepa māgí eperā jirit'eraji jaramerā ma ĩdaa pik'a bide, jōmaarāpa Ak'ōrede ijāadamerā ma jarateeda k'aurepa. ⁸Juan ĩdaa pik'a ba–e paji. Jip'a cheji jarateede ⁹ma wāara ĩdaa pik'a bi na p'ek'au eujādee cheji, Tachi Ak'ōre eperāarāmaa k'awapiit'ee.

¹⁰Māgí Pedee, Jesucristo ba cheji na p'ek'au eujāde, ichia eujā oodade. Mamīda na p'ek'au eujādepemaarāpa k'awada–e paji iru Tachi Ak'ōre Warra. ¹¹Cheji mīda ichi auk'aarā t'āide, āchia auteebaida–e paji. ¹²Mamīda eperāarā ūk'uruurāpa iru auteebaijida māik'aapa wāara irude ijāajida. Irua māgiirā Tachi Ak'ōre warrarā papiji. ¹³Tachi Ak'ōre warrarā māgá padait'ee, māgí eperāarā t'oda–e paji warra jip'aarā t'opatak'a, eperāpa warra oo k'inia ooparik'a. Ma k'āyaara Tachi Ak'ōrépata māgiirā ichi warrarā papiji, irude ijāa p'anedap'edaa perā.

¹⁴Māgí Pedee, Jesucristo Tachi Ak'ōrepa pēida. T'oji eperā k'ap'iade māik'aapa tachi t'āide bapachi. Iru Tachi Ak'ōre Warra pada perā, Tachi Ak'ōre k'ira wāree unupiji tachimaa. Eperāarā k'inia iru bapachi māik'aapa Tachi Ak'ōre wāarata āchimaa k'awapipachi.

¹⁵Juan Bautistapa k'awaji māgí Pedee Tachi Ak'ōrepa pēida. Mapa jarapachi:

—Nāgide mia jara baji jarak'āri eperā mi t'ēepai cheru mi k'āyaara waibiara bi, mi t'oi naaweda iru bapachi perā.

¹⁶Ma eperā t'āri pia bapari tachi jōmaarā ome māik'aapa tachi ichita k'aripapari. ¹⁷Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa k'awapiji eperāarāmaa Moisés k'ap'ia pari. Mamīda eperāarā k'inia iru baji māik'aapa ichi wāarata k'awapiji āramaa Jesucristo k'ap'ia pari. ¹⁸Eperā apidaapa Tachi Ak'ōre unudak'aa. Mamīda Jesucristo, iru Warra apai iru bi, iru ome auk'a bairā, iru eperāarāmaa k'awapiji.

Juan Bautistapa Jesucristode jarada
(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

¹⁹Judiorā poroorāpa Jerusalendeepa pēijida p'aareerā Leví ēreerādepemaarā ome, māirāpa Juanmaa iididamerā:

—¿Pi k'aima? ajida.

²⁰Juan Bautistapa wāarata p'anauji:

—Mi Tachi Ak'ōrepa pēida–epi, eperāarā rey pamerā.

²¹Māpai iidijida:

^a 1.6 Griego pedeede: *Juan, chi eperāarā poro choopari.*

—Māgara, ¿pi Tachi Ak'õre pedee jarapari Eliak'ã? ajida.

—Māga—eda aji.

Mamīda waya iidijida:

—¿Pi Tachi Ak'õre pedee jaraparik'ã ajida, tachia ni p'ani?

—Māga—eda aji.

²²Māpai māgajida:

—Māgara, ¿pi k'aima? Jarapáde ajida. Tai pëidap'edaarāmaa jaranadait'ee. ¿K'ãata jara pëit'eema? ajida.

²³Juanpa p'anauji Tachi Ak'õre pedee jarapari Isaiapa^b chonaarāweda p'ādade jara bik'a:

—Mi ni eujā pania wēe bide māik'aapa bia bi:

‘O pi—ia oopatak'a poro waibia chei naaweda, māga pik'a p'ek'au k'achia oo amáati Tachi Waibia chei naaweda.’ (Is 40.3)

²⁴Ma fariseorāpa pëidap'edaarāpa ²⁵Juanmaa iidijida:

—Pi Tachi Ak'õrepa pëida—e pirā eperāarā rey pamerā, Elia—e pirā wa Tachi Ak'õre pedee jarapari—e pirā, ¿k'ãare—it'ee eperāarā poro chooparima? ajida.

²⁶Juanpa māgaji:

—Mia parā poro choopari paniapa. Mamīda pāchi t'āide bida aji, awaraa eperā, parāpa k'awada—e p'ani. ²⁷Māgí mi t'ēpai parāmaa jaratee cheru. Iru mi k'āyaara waibiara bi. Mia iru chancla jida ēraik'araa bida aji, mi iru k'āyaara ek'ariara bairā.

²⁸Māga p'asaji Betania p'uurude Jordán to k'īraik'a eere, Juanpa poro choomaa badamāi.

Jesús Tachi Ak'õrepa pëida eperāarā pari piumerā

²⁹Ai norema Juanpa unuk'āri Jesús ichi k'ait'a cheru, māgaji:

—¡K'ítii! Nāgí eperā oveja chak'ek'a bi, Tachi Ak'õrepa pëida perā piumerā eperāarā pari. Nāgipa wēpapiit'ee eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata. ³⁰Nāgí eperāde mia pedee baji nāga jarak'āri: “Eperā mi t'ēpai cheru mi k'āyaara waibiara bi, iru mi t'oi naaweda bapachi perā.”

³¹Ai naaweda mia pida k'awa—e baji iru Tachi Ak'õrepa pëida tachi k'aripamerā. Mamīda ma—it'ee mia eperāarā poro choo cheji; māgá Israel pidaarāpa iru k'awadamerā.

³²Māpai Juanpa jaraji ichia unuda:

—Mia Tachi Ak'õre Jaure unuji iru īri palomak'a baai chek'āri. ³³Mia k'awa—e bak'aji iru Tachi Ak'õre Warra. Mamīda ai naaweda mi pëidapa eperāarā paniapa poro choomerā, mīmaa jaraji: “Pia unuit'eeda aji, mi Jaure baai cheru eperā īri, ichita iru ome bapariit'ee. Māgí eperāpa mi Jaure ba chepiit'eeda aji, eperāarā ome.” ³⁴Tachi Ak'õrepa jaradak'a mia

^b 1.23 P'āji Jesucristo cheit'ee bi Tachi Ak'õrede ijāapataarā o k'achiadeepa k'aripa atade.

māga unuji. Maperāpi mia parāmaa jara bi: Nāgí Jesús, Tachi Ak'õre Warra.

Jesús ome nipapatap'edaarā

³⁵ Ai norema Juan Bautista waya mama baji chi k'õp'āyoorā omeerā ome. ³⁶ Jesús wāyaa wā unuk'āri, māgaji:

—¡Ak'íti! Jāgita chi oveja chak'ek'a bi, Tachi Ak'õrepa pēida.

³⁷ Chi k'õp'āyo omeerāpa māga ūridak'āri, Jesús t'ēe wājida. ³⁸ Jesús āpítepe p'irraaik'āri, unuji ichi t'ēe cheruta māik'aapa māgaji:

—¿K'āata k'inia p'anima? aji.

Māgajida:

—*Rabuni* (jara k'inia bi Tachi Jarateepari), ¿pi, sāma baparima? ajida.

³⁹ Jesupa p'anauji:

—Chéti k'awaadamerā.

Māgá wājida iru baparimaa māik'aapa ma ewate p'aneejida iru ome k'ewara las cuatro pada perā.

⁴⁰ K'õp'āyo abaapa Juan pedee ūrida māik'aapa Jesús t'ēe wāda Andrés paji. Iru Simón Pedro ĩpema paji. ⁴¹ Māgí Jesús ome bap'eda, ne–inaa awaraa ooi naaweda, isapai wāji chi ĩpema jiride. Unu atak'āri, māgaji:

—Mesías unujidada aji. (Māgí t'ĩ jara k'inia bi Cristo, Tachi Ak'õrepa pēida eperāarā rey pamerā.)

⁴² Māpai Andrepa chi ĩpema aneeji Jesumaa. Jesupa iru unuk'āri, māgaji:

—Pi Simón, Juan warra. Mamīda pi t'ĩjaradait'eeda aji, Cefas.^c (Māgí t'ĩ griego pedeede jara k'inia bi Pedro.)

Jesupa Felipe Natanael ome jirit'erada

⁴³ Ai norema Jesús wāji Galilea eujādee. Mama unuji eperā t'ĩjarapatap'edaa Felipe. Māpai māgaji:

—Mi ome nipaparíji.

⁴⁴ Māgí Felipe, Andrés māik'aapa Pedro Betsaida p'uurudepemaarā paji. ⁴⁵ Felipepa Natanael jirinaji māik'aapa unu atak'āri, māgaji:

—Unujidada aji, eperā Moisepa jarada Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade.

Māgí ichiaba Tachi Ak'õre pedee jarapataarāpa chonaarāweda āchi p'ādap'edaade jaradap'edaa. Māgí eperā José warra; t'ĩjarapata Jesús Nazaretdepema.

⁴⁶ Natanaelpa māgaji:

—¡Nazaretdepema! ¿Nazaret p'uurudeepa eperā pia uchiaik'ā? aji.

Felipepa māgaji:

^c 1.42 Arameo pedeede *Cefas* jara k'inia bi *māu*. Griego pedeede *Pedro* ichiaba jara k'inia bi *māu*.

—Wādáma aji, ak'ide.

⁴⁷Jesupa Natanael ichi k'ait'a cheru unuk'ári, mägaji:

—Na Israel pida wāara t'ári pia bapari. Apida k'ürak'aa.

⁴⁸Natanaelpa Jesumaa iidiji:

—¿Sāga pia mi k'awa bima? aji.

Jesupa p'anauji:

—Felipepa pi atanai naaweda, mia pi unuji higuera k'arra ek'ari.

⁴⁹Māpai Natanaelpa mägaji:

—Tachi Jarateepari, pi Tachi Ak'öre Warra. Pi Israel pidaarā Rey, chi cheit'ee bada.

⁵⁰Jesupa mägaji:

—¿Ijāa bi—ek'ā aji, mia jarada perā pi unuji ma pak'uru ek'ari? Pia unuit'ee ne—inaa awara ma k'āyaara pi—iara. ⁵¹Mia wāarata jararu. Parāpa unudait'ee Tachi Ak'öre eujā ewaraa k'obi māk'aapa angeleerā it'aa wāruta māk'aapa edaa cheruta mi, chi Eperā Ak'öre Truadepema,^d k'aripade.

Caná p'uurude miak'áidak'ári, fiesta oodap'edaa

2 ¹Natanael ome pedee'eda, k'āima ōpeemaa miak'áipata fiesta oojida Caná p'uurude. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi. Jesús nawe mama baji. ²Jesús chi k'öp'āyoorā ome ichiaba t'ī pēijida chedamerā ma fiestade. ³Mama p'anide vino jödachi. Maperā Jesús nawepa mägaji:

—Vino jödachida aji.

⁴Māpai Jesupa mägaji:

—Nawe, ¿sāap'eda pia mimaa māga jara bima? aji. Waide ewari pa—eeta mia Ak'öre jua ak'ipimerā.

⁵Māpai chi nawepa mägaji vino jedepataarāmaa:

—Óoti jōma irua jara bik'a.

⁶Mama bainī p'anajida chok'o seis, māudee ooda. Judiorāpa māgee chok'o iru p'anapachida aide pania t'idait'ee. Māgá siidai āchi jua, biiri maa—e pirā net'aa Tachi Ak'öre Ūraa p'ādade jaradak'a. Chok'o abaade cincuenta wa setenta litros araapachi. ⁷Jesupa vino jedepataarāmaa mägaji:

—Paniapa na chok'o ipuruk'óoti.

Pania atanajida māk'aapa ma chok'o ipuruk'oojida. ⁸Māpai Jesupa mägaji:

—Írá ma—āri joi atadapáde aji, māk'aapa teepáde aji, na fiesta chiparimaa.

Māga oojida. ⁹Ma fiesta chiparipa pania vino padai bada tok'ári, k'awa—e paji sāmāk'aapa uchijai ma vino. Ma vino jedepataarāpapai

^d 1.51 Chi Eperā Ak'öre Truadepema jara k'inia bi Tachi Ak'öre mimiapari na p'ek'au eujāde cheda. Jesucristopa ichi nāga t'ījaraji ak'ipiit'ee ichi Mesías.

k'awajida, āchia ma vino chok'odeepa joidap'edaa perā. Māgá top'eda, ma fiesta chiparipa chi imik'īra miak'āiit'ee bada t'ī ataji ¹⁰māik'aapa māgaji:

—Fiesta oodak'āri, jōmaarāpa naapiara vino piara bita jedepata. Maap'eda, waibia to p'anadap'eda, jedepata chi vino mak'iara pia–e bi. Mamīda pia ia nībijida aji, chi vino piara bita īraweda todamerā.

¹¹Māgá ooda Jesupa Galilea eujādepema Caná p'uurude paji irua naapiara ooda eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māga ook'āri, unupiji ichi wāara Tachi Ak'ōrepa pēida. Ma ooda unudak'āri, chi k'ōp'āyoorāpa audupiara irude ijāa p'anejida.

¹²Ma t'ēpai Jesús wāji Capernaum p'uurudee chi nawe ome, chi ipemaarā ome māik'aapa chi k'ōp'āyoorā ome. K'āima chok'ara–ee mama p'anajida.

Jesupa ne–inaa netopataarā jerek'ooda Ak'ōre te waibiadeepa

(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)

¹³Judiorā Pascua fiesta īri pa wāda perā, Jesús wāji Jerusalendee.

¹⁴Mama Tachi Ak'ōre te waibia āuk'idāa t'iak'au bide ununaji p'ak'a netopataarā, oveja netopataarā māik'aapa paloma netopataarā. Ichiaba unuji p'arat'a tau t'erabaipataarā mama su–ak'ī p'anī. ¹⁵Māga unuk'āri, Jesupa soo oo ataji māik'aapa ma jōmaweda taawaa jerek'ooji āchi p'ak'a, oveja ome. Ma p'arat'a tau t'erabaipataarā mesa eujāde sīa bat'ak'oop'eda, āchi p'arat'a eujāde p'ok'ooji ¹⁶māik'aapa paloma netopataarāmaa māgaji:

—jPāchi net'aa atēeti namāik'aapa! jMi Ak'ōre te net'aa netopata tek'a papināati!

¹⁷Jesupa māga oo bide chi k'ōp'āyoorāpa k'irāpajida Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

‘Mia pi te k'inia iru bapari perā, mi peet'aadait'ee.’ *(Sal 69.9a)*

¹⁸Māpai judiorā poroorā, arii p'anadap'edaarāpa māgajida Jesumaa:

—Wāara Tachi Ak'ōrepa nāga oopiru pirā pīmaa, jk'āata ooit'eema ajida, taipa ijāadamerā wāara Ak'ōrepa pi pēida?

¹⁹Jesupa p'anauji:

—Na te t'eet'aaruta pirā, ewari ōpeemaa mia waya baik'o biit'eeda aji.

²⁰Māpai judiorāpa māgajida:

—Cuarenta y seis años mimiajidada ajida, na te oodait'ee. jT'eep'eda pia ewari ōpeede baik'o biit'ee'k'ā? ajida.

²¹Mamīda Jesupa “na te” ak'āri, jara k'inia baji ichi k'ap'ia. ²²Mapa ai t'ēpai, iru piup'eda, chok'ai p'irabaik'āri, chi k'ōp'āyoorāpa k'irāpajida irua ma ewate jarada. Māpai wāara ijāajida Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jarada māik'aapa Jesupa jarada.

Jesupa jōmaarā t'āri k'awapari

²³Jesús Jerusalende bide Pascua fiesta wāyaaru misa, eperāarā chok'araarāpa irude ijāajida, unudak'āri irua ne–inaa oomaa bi eperāarāpa

p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ²⁴Mamīda Jesupa k'awaji wāara ijāada–e p'anajida, āchi t'āri pia k'awada perā. ²⁵Faltak'aa paji apidaapa eperāarā k'isia k'awaapidamerā irumaa, irua eperāarā t'āri k'awa bada perā.

Jesús Nicodemo ome

3 ¹Bapachi fariseo t'ijarapatap'edaa Nicodemo. Judiorā poro waibiarādepema paji. ²P'ārik'ua mǎgí eperā Jesumaa p'asiade wāji mǎik'aapa mǎgaji:

—Tachi Jarateepari, k'awa p'anida aji, Tachi Ak'ōrépata pi pēida taimaa jarateede. Pia p'oyaa oo–e pak'ajida aji, nāgee ne–inaa pia pia ooparik'a, Tachi Ak'ōre pi ome ba–e pada paara.

³Jesupa mǎgaji:

—Mia wāarata jararu. Eperā waya t'o–e pirā, p'oyaa ba–e pai Tachi Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome.

⁴Māpai Nicodemopa iidiji:

—Mamīda ¿sāga waya t'oyama aji, eperā chona bita? ¡P'oyaa t'ūk'aa chi nawe bide waya t'oit'ee!

⁵Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Eperā paniapa t'o–e pirā mǎik'aapa Tachi Ak'ōre Jaurepa t'opi–e pirā, p'oyaa ba–e pai Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome.

⁶Eperādeepa uchiapari eperā. Mamīda Tachi Ak'ōre Jauredeepa uchiapari Tachi Ak'ōredeerā. ⁷P'era pik'a banáaji mia jarada perā eperāarā waya t'odaipia bi.

⁸Nāu p'uapari chi p'ua k'iniamaa. Pia ma nāu ūriru mīda, k'awak'aa sāmǎik'aapa cheru wa sāmāa wā. Māga pik'a bi ichiaba eperā Tachi Ak'ōre Jaurepa t'opida.

⁹Māpai Nicodemopa waya iidiji:

—Mamīda ¿sāga māga payama? aji.

¹⁰Jesupa p'anauji:

—Pi Israeldeepa uchiadap'edaarā jarateepari. ¿K'awa–e bik'ā aji, mia jara bi? ¹¹Mia wāarata jararu. Taipa jarapata ne–inaa k'awa p'ani mǎik'aapa unudap'edaa. Mamīda parāpa ijāadak'aa taipa jarapata.

¹²Parāpa ijāada–e p'ani pirā mia na eujādepema ne–inaa jarak'āri, ¿sāga ijāadayama aji, mia it'aripema ne–inaa jarak'āri?

¹³Apida Ak'ōre eujādee wāda–e p'ani. Jōdee aba, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, Ak'ōre eujādeepa cheji. ¹⁴Moisés eujā pania wēe bide Israel pidaarā ome nipak'āri, taama broncedee ooda pak'urude jiraji eperāarāpa mǎgí ak'idamerā. Mǎgá piuda–e paji. Māga pik'a ichiaba chi Eperā Ak'ōre Truadepema pak'urude ichita jiradait'ee ¹⁵eperāarāpa iru ak'idamerā. Mǎgá jōmaarāpa irude ijāapata ichita iru ome it'ari p'anapataadait'ee.

Tachi Ak'ōrepa eperāarā jōmaweda k'inia iru bapari

¹⁶—Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā audú k'inia iru bada perā, ichi warra apai iru bada pēiji piumerā eperāarā pari. Eperāpa iru

Warrade ijāa bi pirā, atua–e. Jai–idaak'āri, Ak'ōre eujāde banait'ee. 17Tachi Ak'ōrepa ichi Warra pēi–e paji na p'ek'au eujādepemaarā atuapiit'ee. Jīp'a pēiji eperāarā o k'achiade wādap'edaadeepa k'aripa atade atuanaadamerā.

18'Mapa Tachi Ak'ōrepa atuapi–e ichi Warrade ijāa bi. Mamīda atuapiit'ee chi ijāa–ee bi, mägīpa ijāak'aa perā Tachi Ak'ōre Warra apai iru badade. 19Chi īdaa pik'a bi cheji na p'ek'au eujādee. Mamīda eperāarā ūk'uruurāpa ma īdaa pik'a bi k'iniadak'aa paji, p'āriu pik'a bide p'anee k'inia p'anadap'edaa perā ne–inaa k'achia oodait'ee. 20Chi k'achia ooyaa beerāpa ma īdaa pik'a bi unuamaa iru p'anapata. Iru k'awa k'iniadak'aa. Māga p'ani k'iniadak'aa perā irua unupimerā āchia ne–inaa k'achia oopata. 21Jōdee chi oopataarāpa Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidak'a, ma īdaa pik'a bi k'awa k'inia p'anapata. Māga p'anapata jōmaarāmaa k'awapi k'inia p'anadairā āchia ne–inaa pia oo p'ani Tachi Ak'ōrepa oopiparik'a.

Juan Bautistapa waya Jesude jarada

22Ma t'ēepai, Jesús chi k'ōp'āyoorā ome wājida Judea eujādee. Mama taarāji āchi ome, āchia eperāarā poro choodamerā. 23Juanpa ichiaba eperāarā poro choomaa baji Enonde, Salim k'ait'a, mama paniara paraada perā. Mama eperāarā chepachida poro choopidait'ee. 24(Māga paji Herodepa Juan carcelde t'īpit'aai naaweda.)

25Ewari aba Juan k'ōp'āyoorā aupedeemaa p'anejida awaraa judío ome, eperāarā poro choopata k'ap'ia. 26Juanmaa chejida māik'aapa mājajida:

—Tachi Jaratepari, ma eperā pi ome bada Jordán to k'īraik'a eere māik'aapa pia jarada taimaa, mägīpa eperāarā poro choomaa bida ajida. Ma awara jōmaarāta irumaa wā p'ani poro choopide.

27Māpai Juanpa p'anauji:

—Apidaapa māgee ne–inaa ooda–e pak'ajida aji, Tachi Ak'ōrepa oopi–e pada paara. 28Pāchia pia ūrijida mia jarak'āri mi Tachi Ak'ōrepa pēida–e eperāarā rey pamerā. Iru pēi naaweda, Tachi Ak'ōrepa mi pēiji. 29K'īsiadāma nāgīde. Miak'āidak'āri, wēra chi imik'īra wēra paru. Mamīda ma imik'īra k'ōp'āyo k'ait'a bainī beepari māik'aapa o–īadaipari ūrik'āri ma imik'īrapa jararu chi wēramaa. Māga pik'a mi ma poro choomaa bi k'ōp'āyok'a bi. Maperāpi mi o–īa bi. 30Iru mi k'āyaara waibiara pait'ee eperāarā k'īrapite. Jōdee mi iru ek'ariara pait'ee.

Juan Bautistapa eperā it'ariipa chedade jarada

31—Eperā it'ariipa cheda jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Eperā na p'ek'au eujādepema na eujāde bapari perā, ichita jarapari na eujādepema ne–inaa. Jōdee chi it'ariipa cheda jōmaarā k'āyaara waibiara bi. 32Irua

jarapari ichia unuda m̄aik'aapa ũrida it'ari, apidaapa ijāa k'iniada–e p'ani p̄ijida irua jara bi. ³³Mam̄ida eperāpa irua jara bi ijāak'āri, k'awa bi Tachi Ak'ōrepa ichita wāarata jarapari. ³⁴Tachi Ak'ōrepa p̄idapa jarapari Tachi Ak'ōre pedee, Ak'ōrepa ichi Jaure p̄ipari perā iru ome bapariimerā. ³⁵Tachi Ak'ōrepa ichi Warra k'inia iru bapari. Ne–inaa jōmaweda iru jua ek'ari biji irua ak'imerā. ³⁶Eperāpa iru Warrade wāara ijāak'āri, ichita bapariit'ee Tachi Ak'ōre ome. Mam̄ida eperāpa iru Warrade ijāa k'inia–e bi pirā, Ak'ōre trua unu–e pait'ee. Tachi Ak'ōre ichita k'irau bait'eeda aji, m̄agí eperā ome.

Jesús Samaria eujādepema wēra ome pedeeda

4 ¹Fariseorāpa ũrijida Jesupa Juan k'āyaara k'ōp'āyoorāra p'e wā m̄aik'aapa eperāarā chok'araara poro choopachi. ²(Māga ũrijida Jesupa poro chook'aa paji m̄ida. Chi k'ōp'āyoorāpata poro choopachida.) ³Jesupa māga k'awaa atak'āri, waya uchijaji Judea eujādeepa Galilea eujādee wāit'ee.

⁴Ma wādade wāyaaji Samaria eujāde. ⁵Māgá Jesús pacheji Sicar p'uurude. M̄agí p'uuru Samaria eujāde bi. Chonaarāweda ma p'uuru Jacobpa ichi warra Josemaa eujā teeda k'ait'a baji. ⁶Ma eujāde Jacob pozo baji. Ma che wādade ode cherupa Jesús iyapaa cheda perā, ma pozo ik'aawa su–ak'i beejí. Imat'ipa pa wā nipaji. ⁷⁻⁸(Chi k'ōp'āyoorā p'uurudee wā p'anajida chik'o netode.) Māga nide Samariadepema wēra cheji ma pozodee pania joide. Māpai Jesupa m̄agaji irumaa:

—Mimaa pania teepāde aji.

⁹Mam̄ida judiorā, Samariadepemaarā ome pedeedak'aa pada perā, m̄agí wērapa m̄agaji:

—Mi Samaria eujādepemapi. ¿Sāap'eda pi, judío bita mimaa pania iidi cheruma? aji.

¹⁰Jesupa p'anauji:

—Pia k'awada paara jōma Tachi Ak'ōrepa oo k'inia bi eperāarā k'aripait'ee m̄aik'aapa k'awada paara k'aipata p̄imaa pania iidimaa bi, m̄imaa iidik'aji teemerā pania eperāarā ichita chok'ai p'anapipari.

¹¹Māpai m̄agí wērapa m̄agaji:

—Señor, na pozo nāpia bida aji. Pia ne–inaa wēe bi pania joi atait'ee. ¿Sāma m̄agee pania atayama? aji. ¹²Na pozo tachi chonaarāwedapema Jacobpa bēida. Irua na pozodepemata pania topachi, ichi warrarā ome m̄aik'aapa chi ne–animalaarā ome. ¿P̄i iru k'āyaara waibiara k'isija bik'ā? aji.

¹³Jesupa p'anauji:

—Eperāarāpa na pozodepema pania toruta waya opisiadaridait'eeda aji. ¹⁴Mam̄ida m̄ia pania teerudepema todak'āri, waa opisiada–e pait'ee. Ma k'āyaara ara pania poatri uchiaparik'a eujādeepa, māga

pik'a mia pania teeru uchait'ee āra t'ārideepa māik'aapa ma k'aurepa k'awaadait'ee ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome.

¹⁵Māpai māgí wērapa māgaji:

—Señor, mi—it'ee teepáde aji, māgí pania, mi waa opisía—e pait'ee, ichiaba waa che—e pait'ee pania joide na pozode.

¹⁶Jesupa p'anauji:

—Wāpáde aji, pichi imik'íra atade māik'aapa waya namaa chepáde aji.

¹⁷Māgí wērapa p'anauji:

—Mi imik'íra wēe bida aji.

Jesupa māgaji:

—Wāarata jaraji imik'íra wēe bida ak'āri. ¹⁸Imik'íraarā joisomaa iru badoo māik'aapa chi írá iru bi pēre—e. Mapa wāarada aji, pia jara bi.

¹⁹Māga ũrik'āri, ma wērapa māgaji:

—Señor, pia pedee jarada k'aurepa mia k'awaa wāda aji, pi Tachi Ak'ōre pedee jarapari. ²⁰Tai chonaarā nāgí eede it'aa t'ípachidada aji. Mamída parā judiorāpa jarapata Jerusalende eperāarāpa it'aa t'ípataadaipia bi.

²¹Māpai Jesupa māgaji:

—Wēra, mia jararu ijāaji. Ewari paruda aji, parāpa wāara it'aa t'ípataadait'ee Tachi Ak'ōremaa. Mamída māga ooda—e pait'ee nāgí eede wa Jerusalende. ²²Parāpa it'aa t'ípata Tachi Ak'ōremaa. Mamída iru pia k'awada—e p'ani. Jōdee táipata iru pia k'awa p'ani, tai judiorā k'ap'ia pari irua jara pēida perā sāga eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. ²³Mamída ewari pait'ee māik'aapa íraweda paru wāarata it'aa t'ípataarā Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ípataadait'ee iru Jaure k'ap'ia pari, Tachi Ak'ōre wāara k'awapata perā. Tachi Ak'ōrepa māgeerā jiripari māgá ichimaa it'aa t'ípataadamerā. ²⁴Tachi Ak'ōreta, Jaure. P'aareerā irumaa it'aa t'ípataadaipia bida aji, iru Jaure k'ap'ia pari, iru wāarata k'awapata perā.

²⁵Māpai māgí wērapa māgaji:

—Mia k'awa bi Mesías (ichiaba t'íjarapata Cristo) cheit'eeda aji. Iru chek'āri, tachimaa ne—ināa jōmaata jarateeit'ee.

²⁶Jesupa māgaji:

—Māgí mida aji, pi ome pedeemaa bi.

²⁷Māgá pedeemaa bide chi k'ōp'āyoorā pachejida. Āchi t'āridepai k'ísiyajida: “¿Sāap'eda Jesús pedeemaa bi jā wēra ome?” Mamída apidaapa iidida—e paji ma wērapa k'āata k'inia baji, maa—e pirā k'āare—it'ee iru pedeemaa baji ma wēra ome. ²⁸Māpai māgí wērapa ichi chok'o atabēip'eda, wāji p'uurudee māik'aapa jaranaji eperāarāmaa:

²⁹—¡Ak'í chéti! Eperāpa mimaa nepiriji ne—ināa jōma mia oopari. ¿Māgí Mesía—epaama? aji.

³⁰Māpai eperāarā wājida Jesumaa. ³¹Māgá cherutade, Jesús k'ōp'āyoorāpa enenee jōnajida nek'omerā:

—Tachi Jarateepari, nek'óji, ma-ãri pijida.

³²Mamída irua mágaji:

—Parāpa k'awada-e p'anida aji, chik'o mia iru bi k'oit'ee.

³³Chi k'õp'ãyoorã áchi pitapai pedeepachida:

—¿Apidaapa chik'o aneejida-epaama? aji.

³⁴Mamída Jesupa mágaji:

—Mi-it'ee chik'o nãga pik'a bi: ooit'ee mi pëidapa k'inia bik'a mãik'aapa aupait'ee mimia irua k'isia iru bi mi-it'ee. ³⁵¿Parāpa jarapata-ek'ã? “Atane k'ímari falta bi ne-uuda ewadait'ee.” ¡Ak'ítì parã ik'aawa! Unudait'ee ne-uuda chiwari nãbi. Mapa ewadaipia bi. ³⁶Ne-uuda ewaparipa ma ne-uuda ewak'ãri, o-íadaipari p'arat'a jitait'ee perã ichi mimia pari. Mãga pik'a mi, Tachi Ak'õre Ūraa jarateepari, o-íadaipari parāpa eperãarã p'e atadak'ãri mide ijãapataadamerã, ma k'aurepa ichita p'anapataadait'ee perã Tachi Ak'õre ome. Maperã chi ne-uupari chi ne-uu ewapari ome o-ia para beepari. ³⁷Nãgí pedee eperãarãpa jarapata wãara bi. “Abaapa uupari mãik'aapa awaraapa ewapari.” ³⁸Mia parã pëiji ne-uu ewanadamerã, parāpa uuda-e paji mída. Awaraarã parã naa mimiajida eperãarãpa mide ijãadamerã. Maap'eda parāpa ãra mimia aupajida.

³⁹Samariadepemaarã chok'ara Jesude ijãajida mágí Samariadepema wërapa jarada perã:

—Jõma mia ne-inaa ooda jarajida aji.

⁴⁰Maperãpi ma Samariadepemaarã Jesumãi pachedak'ãri, chupiria iidijida iru áchi ome beemerã. Mapa iru mama beeji k'ãima omé. ⁴¹Mama bide chok'araarãpa irua jarateeda úridak'ãri, ijãajida. ⁴²Mãpai mãirãpa mágí Samariadepema wëramaa mágajida:

—Írapì ijãada-eda ajida, pia taimaa nepirida k'aurepapai. Ichiaba ijãapata irua jarateeda úridap'edaa perã. Maperãpi k'awa p'ani wãara nãgí eperã cheji na p'ek'au eujãdepemaarã o k'achiadeepa k'aripa atade.

Jesupa rey mimiapataarã poro waibia warra jipada

(Mateo 8.5-13; Lucas 7.1-10)

⁴³K'ãima omé wãyaap'eda, Jesús uchiaji Samaria eujãdeepa mãik'aapa wãji Galilea eujãdee. ⁴⁴Ichi ome nipapatap'edaarãpa k'isiajida mãpemaarãpa áchi auteebaida-e pai, ichia jarada perã Tachi Ak'õre pedee jarapari p'uurudepemaarãpa iru waaweedak'aa. ⁴⁵Mamída Galileade panadak'ãri, ma eujãdepemaarãpa iru auteebaijida. Mãirãpa irua ooda Jerusalende unujida, mama p'anadap'edaa perã Pascua fiesta oodait'ee.

⁴⁶Jesús waya cheji Caná p'uurudee, ichia pania vino papidamã. Maapai Capernaum p'uurude bapachi rey mimiapataarã poro waibia. Mágí warra k'ayaa baji. ⁴⁷Mãgípa k'awaa atak'ãri Jesús cheda Judea

eujādeepa Galileadee, wāji iru ak'ide māik'aapa chupiria iidiji wāmerā ichi temaa ichi warra jipade, chi warra juak'aya bada perā. ⁴⁸Māga ūrik'āri, Jesupa māgaji:

—Parāpa unuda—e pirā mia ooru ne—ināa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, mide ijāadak'aa pait'eeda aji.

⁴⁹Mamīda māgí poro waibiapa māgaji:

—Tachi Waibia, chepāde aji, mi warra jai—idaai naaweda.

⁵⁰Māpai Jesupa māgaji:

—Wāpāde aji, pichi temaa. Pi warra jipa beeit'eeda aji.

Ma eperāpa Jesupa jarada ijāaji māik'aapa wāji. ⁵¹Ichi temaa wārude, ichi mimiapataarāpa unu chejida māik'aapa māgajida:

—Pi warra jipa beejida ajida.

⁵²Ichia iidik'āri chisāgí horade jipa beejida, p'anaujida:

—Nuweda la una k'iamia tuu beejida ajida.

⁵³Chi ak'ōrepa k'awaji māgí hora paji Jesupa jarak'āri: “Pi warra jipa beeit'ee.” Mapa ichia māik'aapa ichi te pidaarāpa Jesude ijāajida.

⁵⁴Ma cheda omeede Judea eujādeepa Galilea eujādee, Jesupa ichiaba ooji ne—ināa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

Betzatá pozode Jesupa chiwa bi jipada

5 ¹Ma t'ēpai Jesús cheji Jerusalendee judiorā fiesta oode. ²Jerusalén p'uuru^e murallade t'iupata aba Ovejaarā T'iupata apachida. Māgí k'ait'a baji eperāarā k'uipatamāi, hebreo pedeede t'ijarapata Betzatá. Māgí pozo wap'ira baji joisomaa tarimbak'a bipa. Māgí wāk'a beejida te k'irupa. ³Mama eujāde k'ayaa beerā chok'ara p'aneepachida: tau p'āriu beerā, nik'anik'aa t'ia beerā māik'aapa chiwa beerā. [Nipachida pania p'ērebai jira beerumaa. ⁴Māga oopachida edaare angelpa pania p'ērebai jira beepik'āri, chi naa t'iuru aide jipa beepachi perā.] ⁵Mama baji eperā treinta y ocho años k'ayaa bada. ⁶Jesupa iru mama jera bi unuk'āri māik'aapa k'awaa atak'āri taarā weda ichi māgá che bapachi, irumaa iidiji:

—¿Jipa bee k'inia bik'ā? aji.

⁷Chi k'ayaa bipa p'anauji:

—Eperā wē—eda aji, mi toida ata bimerā jā pozode pania p'ērebai jira beek'āri. Mi t'iudariit'ee pak'āri, awaraata mi naa t'iudaiparida aji.

⁸Māpai Jesupa māgaji:

—¡P'irabáiji! Pichi p'aru atáji māik'aapa wáji pichi temaa.

⁹Aramata ma eperā jipa beejida. Bainī beep'eda māik'aapa ichi p'aru atap'eda, t'ia wāji. Mamīda ĩpata ewate pada perā, ¹⁰arii p'anadap'edaa judiorā poro waibiarāpa chi jipa beedamaa māgajida:

^e 5.2 Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, Jerusalén Judea eujādepema p'uuru waibiara baji. Mama Tachi Ak'ōre te waibia baji.

—Idi tachi ñipata ewate. Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bi ñipata ewate mimia oodaik'araa bi. Jã p'aru pia ateeik'araa bida ajida.

¹¹ Mãpai mägí eperãpa p'anauji:

—Mi jipadapa jarajida aji: “Pichi p'aru atãji mãik'aapa wãji.”

¹² Æchia iidijida:

—¿K'aipata pìmaa mãga jarajima? ajida.

¹³ Mamída ma k'ayaa badapa k'awa—e paji k'aipata ichi jipata'aada, Jesús tau atuata'aada perã t'ũk'ãri eperãarã chok'ara see nãbide.

¹⁴ Ma t'ëepai, Tachi Ak'õre te waibiade Jesupa ma eperã unuk'ãri, irumaa mägaji:

—¡Ûrìji! Írá pi jipa bida aji. P'ek'au k'achia oo amãaji ne—inaa k'achia p'asanaamerã.

¹⁵ Maap'eda mägí eperãpa judiorã poroorãmaa nepirinaji Jesupa ichi jipada. ¹⁶ ñipata ewate Jesupa mägá jipapachi perã, judiorã poro waibiarãpa iru jiripachida peedait'ee. ¹⁷ Mamída Jesupa p'anaupachi ichi imiatee p'anadap'edaarãmaa:

—Mi Ak'õre ichita mimiapari mãik'aapa ñraweda mimiamaa bi. Mi jida mägá mimiaparida aji.

¹⁸ Mãga ùridak'ãri, ma judiorãpa audupiara peet'aa k'inia p'anapachida, ñipata ewate mimiapachi perã mãik'aapa Tachi Ak'õre ome auk'a bida ada perã. Mãga jaraji Tachi Ak'õre ichi Ak'õreda ak'ãri.

Tachi Ak'õre Warrapa oopari Tachi Ak'õrepa ooparik'a

¹⁹ Æchia imiateeda ùrik'ãri, Jesupa mägaji:

—Mia wãarata jararu. Tachi Ak'õre Warrapa ne—inaa p'oyaa oo—eda aji, ichi k'iradoopa. Ma k'ãyaara irua unupari chi Ak'õrepa oo bi mãik'aapa auk'a oopari. Jõmaweda chi Ak'õrepa oo bi ichiaba oopari chi Warrapa. ²⁰ Mãga bi chi Ak'õrepa ichi Warra k'inia iru bapari perã. Mapa jõma ichia oo bi ak'ipipari chi Warramaa. Wãara na ewari ne—inaa pi—iara ak'ipiit'ee chi warramaa. Mãga unudak'ãri, parã p'era pik'a para beeit'ee. ²¹ Chi Ak'õrepa piu beerã p'irabaipiparik'a ichita chok'ai p'anapataadamerã, chi Warrapa auk'a ichia k'inia biãrã p'irabaipiparida aji, ichita chok'ai p'anapataadamerã. ²² Chi Ak'õrepa jara—e chisãgí na p'ek'au eujãdepemaarã ichita chok'ai p'anapataadait'ee mãik'aapa chisãgí atuadait'ee. Ma—it'ee chi Warra pëiji. ²³ K'inia baji jõmaarãpa ichi Warra waaweedamerã iru waawepatak'a. Eperã iru Warra waawee—ee bipa ichiaba waawee—e Tachi Ak'õre, chi Warra pëida.

²⁴ Mia wãarata jararu. Tachi Ak'õre Waibiapa mi pëiji. Mi pedee ùri bipa mãik'aapa irude ijãa bipa it'aa wãit'eeda aji. Mägí eperã atua—e pait'ee. Irua ijãadak'ãriipa ichita bapariit'ee Tachi Ak'õre ome. ²⁵ Mia wãarata jararu. Ewari pait'ee mãik'aapa ñraweda paru piu pik'a beerãpa ùridait'ee Tachi Ak'õre Warra pedee. Chi ma pedee ijãarutaarã ichita

p'anapataadait'ee Tachi Ak'õre ome. ²⁶Tachi Ak'õrepa eperãarã ichita chok'ai p'anapiparik'a, ichi Warra biji auk'a oomerã. ²⁷Ma awara ichi Warra biji ichik'a jõmaarã k'ãyaara waibiara bamerã. Mãgã irua jarai chisãgí eperãarã ichita chok'ai p'anapataadait'ee mãik'aapa chisãgí atuadait'ee. Tachi Ak'õrepa iru mãga biji iru Eperã Ak'õre Truadepema perã. ²⁸P'era pik'a p'ananáati mia jararu úridak'ári. Ewari cherude jõmaweda jáirade p'aniirãpa mi pedee úridait'ee. ²⁹Chok'ai p'irabaidait'ee mãik'aapa jáiradeepa uchiadait'ee. Ne–inaa pia oopatap'edaarã ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'õre ome. Mamída chi ne–inaa k'achia oopatap'edaarã atuadait'ee.

Jesús jõmaarã k'ãyaara waibiara bi

³⁰—Mia ne–inaa p'oyaa oo–eda aji, michi k'íradoopa. Mia úripari mi Ak'õrepa jara bi mãik'aapa irua jara bik'a oopari. Mapa mia eperãarãpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Mia mãga jarak'ári, wãarata jarapari, michia oo k'iniata oo k'iniak'aa perã. Jíp'a oo k'inia bi mi pëidapa k'inia bik'a. ³¹Michi k'ísiadoopapai na pedee jarada paara, mãgara eperãarãpa wãarata jara–e bida ak'ajida. ³²Mamída awaraapa jara bi mi ichi Warra. Mia k'awa bi irua ichita wãarata jarapari. ³³Parãpa eperãarã pëidak'ári Juan Bautistamaa iidide, irua p'anauda wãarata paji. ³⁴Mia p'ua–e bida aji, eperãpa jarada. Mamída mãga jaraji parãpa k'irãpadamerã Juanpa jarada mãik'aapa mide ijãadamerã. Mãgã mia parã o k'achiadeepa k'aripa atai. ³⁵Juan urua pik'a bapachi lamparak'a na p'ek'au eujã p'áriu pik'a bide. Maapai parã o–ia p'anapachida iru ome ma urua pik'a bide. ³⁶Mamída ne–inaa piara paraa Juanpa jarada k'ãyaara. Mia ne–inaa jõma oopari mi Ak'õrepa k'ísia iru bik'a. Mãga ook'ári, ak'ipipari wãara irua mi pëiji. ³⁷Irua pida ak'ipidoo mi pëiji, parãpa jara p'ani mída waide iru pedee úridak'aa mãik'aapa iru k'íra unudak'aa. ³⁸Ma awara parãpa ak'ipipata iru pedee jara pëida wãara ijãadak'aa, irua pëidade ijãada–e p'anadairã. ³⁹Parãpa Tachi Ak'õre Úraa p'ãda pi–ia ak'ipata, ijãapata perã ma k'auropa it'aa wãdait'ee. Mãgí úraade mideta jara bi. ⁴⁰Mamída parãpa mide ijãa k'iniada–e p'ani, mia parã it'aa wãpimerã.

⁴¹'Mia mãga jara–e paji k'inia bairã eperãarãpa mi ak'idamerã eperã t'ári piak'a. ⁴²Ma awara mia parã k'awa bida aji. Wãara Tachi Ak'õre k'inia iru p'anada–e. ⁴³Mi chejida aji, mi Ak'õre pari. Mamída parãpa mi auteebaida–e paji. Jõdee awaraa eperã ichi k'inia cheru pírá, mata parãpa auteebaipata. ⁴⁴¿Sãga mide ijãadayama? aji. Jiripata eperãarãpa parã ak'idamerã judiorã pia beerãk'a, jiridai k'ãyaara Tachi Ak'õrepa parã ak'imerã ichideerãk'a. ¡Iru aupaita Ak'õre Waibia! ⁴⁵K'ísianáati mia parã imiateeit'ee mi Ak'õre k'irapite. Ma k'ãyaara Moisepa p'ãdapa parã imiateepari, ma úraade ijãa p'ani mída. ⁴⁶Parãpa wãara Moisepa

p'āda ijāadap'edaa paara, ichiaba mide ijāak'ajida, irua mide p'āda perā.
 47 Mamīda wāara irua p'āda ijāada–e p'anadairā, audupiara mi pedee
 ijāada–e pai.

Jesupa eperāarā cinco mil nek'opida

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

6 ¹Ma t'ēpai, Jesús wāji Galilea Lago k'iraik'a eeree. Māgí lago
 ichiaba t'ijarapata Tiberias. ²Eperāarā chok'ara iru t'ēe nipapachida,
 irua k'ayaa beerā jipada perā māik'aapa ārapa unudap'edaa perā irua
 oo bi ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ³Māpai Jesús
 wāji ee nok'odee māik'aapa su–ak'i banaji chi k'ōp'āyoorā ome. ⁴Judiorā
 Pascua fiesta ĩri pa baji. ⁵Jesupa unuk'āri ma eperāarā chok'ara ichi t'ēe
 che wāda, Felipemaa māgaji:

—¿Sāma chik'o netodait'eema aji, na eperāarā jōmaweda nek'odamerā?

⁶Jesupa k'awa baji k'āata ooit'ee. Mapa iidiji k'awaait'ee k'āata p'anau
 Felipepa. ⁷Felipepa p'anauji:

—Doscientos denariopa^f pida araa–e pak'aji, pan netodait'ee ma–āri
 ma–āria pida k'odamerā.

⁸Māpai Jesús k'ōp'āyo Andrés, Simón Pedro ĩpemapa māgaji:

⁹—Nama bida aji, warra aba. Ichia iru bida aji, pan cebadadee ooda
 joisomaa māik'aapa chik'o omé. Mamīda, ¿k'āata arayama aji, na
 eperāarā see nībi–it'ee?

¹⁰Jesupa p'anauji:

—Jarāti jōmaweda su–ak'i p'aneedamerā.

Mama p'ūajara jep'eda paraaji. Mama su–ak'i p'aneejida. Āchi
 imik'iraarā cinco mil paji. ¹¹Jesupa ma pan jita atap'eda, it'aa t'ĭji gracias
 jarait'ee māik'aapa jōmaarāmaa jedepiji. Ichiaba māga ooji chik'o ome.

¹²Jōmaweda bi jāwaa p'aneedak'āri, Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa māgaji:

—Chi nībeeda p'e atadapāde aji, maarepida ārinaamerā.

¹³Ārapa ipurujida k'oraa docena aba ma pan joisomaadeepa.

¹⁴Eperāarāpa unudak'āri Jesupa oo bi ma ne–inaa eperāarāpa p'oyaa
 oodak'aa āchi juadoopa, jarapachida:

—Wāara nata Ak'ōre pedee jarapari tachia ni p'anadap'edaa chemerā
 na p'ek'au eujādee. ¹⁵Mamīda Jesupa k'awa bada perā ichi rey papi k'inia
 p'ani, ee nok'odee waya wāji, ituaba ba k'inia bada perā.

Jesús pania ĩri t'ia nipada

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

¹⁶P'āriupodopa Jesús k'ōp'āyoorā lago idee chejida ¹⁷māik'aapa
 barcode bataudap'eda, Capernaum p'uurudee wājida. P'āriudaik'āri,

^f 6.7 Maapai atane ocho mimiapachida *doscientos denarios* pari.

waide Jesús pache—e baji. ¹⁸Māgá āchi ituaba wārutade p'usara t'o nībeeji, nāu golpe p'ua nībada perā. ¹⁹Tok'esaa wā nidade kilometro joisomaa maa—e pirā seis, unujida Jesús barco k'ait'a t'ia cheru pania ĩri. Māpai āchi p'eradachida. ²⁰Māpai irua māgaji:

—¡P'eraanáati! ¡Mida! aji.

²¹Āchia māga ūridak'āri, o—ĭa iru batau atajida. Taarā—ee panajida āchi wā nipadap'edaamaa.

Eperāarāpa Jesús jiridap'edaa

²²Ai norema eperārā lago k'ĭraik'a eere p'anadap'edaarāpa k'awaajida Jesús k'ōp'āyoorā wādap'edaa barco mama badade. Ichiaba k'awaajida Jesús āra ome wā—e pada. ²³Māga nide barco pachejida Tiberias p'uurudeepa, Jesupa Ak'ōremaa gracias jarap'eda, eperārāpa pan k'odap'edaa k'ait'a. ²⁴Māgá eperārāpa Jesús chi k'ōp'āyoorā ome mama unuda—e pak'āri, ma barcode bataudap'eda, Capernaum p'uurudee wājida iru jiride.

Eperā Jesude ijāa bi ichita chok'ai bapariit'ee

²⁵Ma eperārā lago k'ĭraik'a eere panadak'āri, Jesús ununajida māik'aapa iidijida:

—Tachi Jaratepari, ¿sāaweda pachejima? ajida.

²⁶Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa mī jiri nidada aji, mīa parā bi jāwaa netawada perā, jiridai k'āyaara k'awaadait'ee mīa ne—inaa pi—ia oopari eperārāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ²⁷Mimianáati chik'o k'odait'ee aupai, māgee chik'o jōpari perā. Ma k'āyaara mimíati k'awaadamerā mī, chi ne—inaa jōk'aa. Mī, chi Eperā Ak'ōre Truadepema k'aurepata parā ichita p'anapataadai Tachi Ak'ōre ome. Irua ak'ipi bi mī pia ak'i bapari, iru juapa mīa ook'āri ne—inaa eperārāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

²⁸Māpai arii p'anadap'edaarāpa Jesumaa iidijida:

—¿K'āata oodayama ajida, Tachi Ak'ōrepa tai pia ak'ipariimerā?

²⁹Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'ōrepa k'inia bīda aji, ijāadamerā eperā irua na eujādee pēidade.

³⁰Māpai iidijida:

—¿K'āata pia ooit'eema ajida, taipa ijāadamerā pi Tachi Ak'ōrepa pēida? ¿K'āata pia taimaa ak'ipiit'eema? ³¹Eujā pania wēe bīde tachi chonaarāpa it'aripema chik'o *maná*, k'ojidada ajida, Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bīk'a:

'Tachi Ak'ōrepa āramaa it'aripema chik'o teeji nek'odamerā.' (Ex 16.4)

³²Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Moisepa parāmaa māgí chik'o tee–e paji. Mi Ak'õre it'aripemapata chik'o jōmaweda teepari. Māgí chik'o chi pipiara bi–e paji. ³³Chi pipiara bita it'ariipa cheji na p'ek'au eujādepemaarā chok'ai p'anapiit'ee ichita p'anapataadamerā.

³⁴Āchia māgajida:

—Tai–it'ee māgí chik'ota teeparíji.

³⁵Māpai Jesupa māgaji:

—Mida aji, chi chik'o eperāarā ichita chok'ai p'anapipari. Eperā ewaa nek'oda jarrapisia–e bik'a māik'aapa chi ewaa ne–inaa toda opisia–e bik'a, māga pik'a eperā mide ijāa bi o–ia bapariit'ee. ³⁶Mamīda mia parāmaa et'ewa jaradak'a, parāpa mide ijāada–e p'ani, mi unupata mīda. ³⁷Jōmaweda eperāarā mi Ak'õrepa mi jua ek'ari bida mimaa chedait'ee. Chi cherutaarāmaa mia k'inia–eda a–e pait'ee. ³⁸Mi it'ariipa che–e paji ooit'ee michia oo k'iniata. Ma k'āyaara cheji ooit'ee mi Ak'õrepa k'inia bik'a. ³⁹Ma–it'ee mi pēiji; jōmaweda mi jua ek'ari bidaarā ak'i bamerā apida atuanaamerā. Māgá Ak'õre ewari waibia ewate āra chok'ai p'irabaidait'ee. ⁴⁰Mi Ak'õrepa k'inia bi jōmaweda ichi Warra k'awa p'aniirā māik'aapa irude ijāa p'aniirā it'aa wādamerā. Ak'õre ewari waibia ewate miata māgīirā p'irabaipiit'ee.

⁴¹Māpai judiorā poro waibiarāpa Jesús āpīte pedee k'achia pedee p'aneejida irua jarada perā: “Mida aji, chi chik'o it'ariipa cheda”.

⁴²Maperā māgajida:

—¿Nāgi–ek'ā Jesús, José warra? Taipa k'awa p'anida ajida, chi ak'õre māik'aapa chi nawe. ¿Sāgapi it'ariipa chejida a bīma? ajida.

⁴³Māpai Jesupa māgaji:

—¡Pedee k'achia pedee amáati! ⁴⁴Mi Ak'õrepa mi pēiji. Eperā apida mimaa p'oyaa cheda–eda aji, irua anee–emāi. Ak'õre ewari waibia ewate irua aneeda eperāarā mia p'irabai atait'eeda aji. ⁴⁵Ak'õre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bi:

‘Tachi Ak'õrepa eperāarāmaa ichi ūraa jarateit'ee.’ (Is 54.13)

Mapa jōmaarāpa iru ūraa ūri p'ani māik'aapa k'awaa wāda mimaa chedait'ee.

⁴⁶Mia māga jarak'āri, jara k'inia–e bi eperāarāpa Tachi Ak'õre unupata. Eperā apidaapa Tachi Ak'õre unuda–e p'ani. Irua it'ariipa pēidapapaita iru unupari. ⁴⁷Mia wāarata jararu. Eperāpa mide ijāa bi it'aa wāit'ee. ⁴⁸Mida aji, chi chik'o eperāarā ichita chok'ai p'anapipari. ⁴⁹Parā chonaarā eujā pania wēe bide wāyaadak'āri, *maná* k'ojidada aji. Mamīda ma chik'opa āra ichita chok'ai p'anapi–e paji, ai t'ēepai āchi piudap'edaa perā. ⁵⁰Mia “chik'o” ak'āri, jara k'inia bi chik'o it'ariipa cheda. Eperāpa māgí chik'o k'oru pirā, atua–e. ⁵¹Mida aji, ma chik'o it'ariipa cheda eperāarā chok'ai p'anapiit'ee. Chi nāgí chik'o k'o bīpa ichita chok'ai bapariit'ee. Nāgí chik'o mi k'ap'ia, mīa teeit'eeda aji, piumerā jōmaarā pari, ichita chok'ai p'anapataadamerā.

⁵²Māga ūridak'āri, judiorā aupedee para beeji:

—¿Sāga na eperāpa tachimaa ichi k'ap'ia k'opiit'eema? ajida.

⁵³Māpai Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa Eperā Ak'ōre Truadepema k'ap'ia k'oda—e pirā māik'aapa iru waa toda—e pirā, it'aa wāda—e pai. ⁵⁴Chi mi k'ap'ia k'o bipa māik'aapa mi waa to bipa Ak'ōre eujāde banait'ee. Ak'ōre ewari waibia ewate miata iru chok'ai p'irabai atait'ee. ⁵⁵Mapa mi k'ap'iaata chi chik'o pipiara bida aji. Ichiaba mi waata chi ba pipiara bida aji. ⁵⁶Chi mi k'ap'ia k'o bipa, ichiaba mi waa to bipa mi ome araa bapariit'eeda aji. ⁵⁷Mi Ak'ōre ichita chok'ai bapari; mi jida auk'a. Irua mi pēiji mi k'ap'ia k'opataarā ichita chok'ai p'anapimerā. ⁵⁸Mia jara bida aji, chik'o it'ariipa chedade. Nāgí chik'o parā chonaarāpa *maná* k'odap'edaak'a bi—e. Ārapa *maná* k'ojida. Mamīda ma chik'opa āra ichita chok'ai p'anapi—e paji, ai t'ēepai piudap'edaa perā. Jōdee chi nāgí chik'o k'o bipa ichita chok'ai bapariit'ee.

⁵⁹Jesupa ma jōma jara aupada jarateeki Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede Capernaum p'uuruude.

Jesupa jarada sāga eperāarā it'aa wādai

⁶⁰Jesupa jarateemaa bi ūridak'āri, iru ome nipapataarāpa māgajida:

—Pia jara bi p'oyaa k'awada—eda ajida. ¿K'aipa ijāayama? ajida.

⁶¹Jesupa k'awa bada perā ichi āpīte māgá pedeemaa p'ani, iidiji:

—¿Na pedee parāpa k'achia ūri p'anik'ā? aji. ⁶²Māgara audupiara ijāada—e pai, parāpa Eperā Ak'ōre Truadepema unuruta pirā it'aa wāru ichi badamaa. ⁶³Tachi Ak'ōre Jaurepa eperāarā ichita chok'ai p'anapipari. Tachi k'iradoopa apida ichita chok'ai p'anada—e pai. Mia jaradak'a parāpa mi k'ap'ia k'oruta pirā, pia jarait'eera, mide wāara ijāaruta pirā, Tachi Ak'ōre Jaure cheit'ee parā ichita chok'ai p'anapide. ⁶⁴Mamīda waide parā ūk'uru ijāada—e p'ani.

Jesupa māga jaraji ai naaweda k'awa bada perā k'airāpa ijāada—e p'ani māik'aapa k'aipa ichi traicionaait'ee. ⁶⁵Ichiaba māgaji:

—Mapa mia parāmaa jaraji eperā apida mimaa p'oyaa cheda—eda aji, mi Ak'ōrepa anee—e pirā.

⁶⁶Maadamāiipa chok'ara Jesús ome nipadap'edaarāpa iru atabaibēijida.

⁶⁷Māpai Jesupa iidiji chi k'ōp'āyoorā docemaa:

—¿Parā jida ichiaba wā k'inia p'anik'ā? aji.

⁶⁸Simón Pedropa p'anauji:

—Tachi Waibia, pik'a awaraa wē—e. Pi ūraa k'aurepa k'awa p'ani it'aa wādait'ee. ⁶⁹Taipa pide ijāa p'anida ajida, māik'aapa k'awa p'ani pi chi k'achia wēe bapari, Tachi Ak'ōrepa pēida.

⁷⁰Jesupa p'anauji:

—Mia parā doce weda jirit'erajida aji. Mamīda parādepema aba netuara eere bida aji.

⁷¹Jesupa māga jarak'āri, jara k'inia baji Simón Iscariote warra Judapa ichi traicionaait'ee, chi k'ōp'āyoorā docedepema paji mīda.

Jesús ipemaarāpa irude ijāada–e padap'edaa

7 ¹Ma t'ēpai Jesús nipaji Galilea eujāde. Judea eujāde ba k'inia–e paji, judiorā poro waibiarāpa iru jiri p'anadap'edaa perā peepit'aadait'ee.

²Mamīda judiorā fiesta Rancho Oopata ĩri p'anadap'edaa perā, ³Jesús ipemaarāpa māgajida:

—Nama beenaapāde ajida. Wāpāde ajida, Judea eujādee, arapemaarā pide ijāapataarāpa ichiaba pia ne–inaa oo bi ak'idamerā. ⁴Eperāpa ichia oo bi merak'aa ma oo bi k'awapi k'inia bi pirā. Mapa pia ne–inaa oo bi nama jōmaarāmaa ak'ipinapāde aji.

⁵Māga jarajida chi ipemaarāpa pida ijāada–e p'anadap'edaa perā iru Tachi Ak'ōrepa pēida. ⁶Māpai Jesupa māgaji:

—Ewari Tachi Ak'ōrepa awara bida ma–it'ee waide pa–e bida aji. Mamīda parā wā k'inia p'anadak'āri, wādaipia bi. ⁷Na p'ek'au eujādepemaarāpa parā k'ĭra unuamaa iru p'anadak'aada aji. Mamīda mi k'ĭra unuamaa iru p'anapata, mia jarapari perā āchia k'achia oopata.

⁸Wáti fiestadee. Mi wā–eda aji, waide mi ewari pa–e perā.

⁹Māga jarap'eda, beeji Galilea eujāde.

Jesús fiesta Rancho Oopatade bada

¹⁰Mamīda chi ipemaarā wādap'edaa t'ēpai, Jesús ichiaba wāji ma fiestadee. Mamīda awaraarā ome wā–e paji. Ituaba miru wāji, chi k'ōp'āyoorā ome. ¹¹Māimisa judiorā fiestade p'anadap'edaarāpa Jesús jiripachida māik'aapa māgapachida:

—¿Sāma bima apachida, jā eperā?

¹²Eperāarā chok'ara āchi pitapai osausawaa pedeeapachida iru āpite. Ūk'uruurāpa māgapachida:

—Jā eperā t'āri pia bapari.

Mamīda awaraarāpa māgapachida:

—Jā eperāpa eperāarā k'ūramaa nipapari.

¹³Mamīda judiorā poroorā waidoopa, jōmaarā taide apidaapa māga jarada–e paji.

¹⁴Ma fiesta tomia esa–auk'a wāyaa wāde Jesús t'ĭuji Ak'ōre te waibiade māik'aapa jarateemaa beeji. ¹⁵Arii p'anadap'edaa judiorā ak'ĭtrua para beeji māik'aapa iidijida:

—¿Sāgapĭ na eperāpa Tachi Ak'ōre Ūraa audú k'awa bima ajida, estudia–e padata awaraarāk'a?

¹⁶Jesupa p'anauji:

—Michi k'ĭsiadoopa jaratee–e bida aji. Mia jaratee bi mi pēidapa jarateepi bik'a. ¹⁷Eperāpa oo k'inia bi pirā Tachi Ak'ōrepa oopi

bik'a, ma eperāpa k'lawaait'ee mia wāara jarateemaa bi Ak'õre Ũraa, maa–e pirā wāara jarateemaa bi michi k'ĩsiadoopa. ¹⁸Eperāpa ichi k'ĩsiadoopa jarateek'āri, māga oopari awaraarāpa ichi t'lo p'anadamerā. Mamīda eperāpa jarateek'āri awaraarāpa Tachi Ak'õre Ũraa pia ak'ĩ p'anapataadamerā, māgipa wāarata jarateepari. Seewa jarak'aa māik'aapa eperāarā k'ūrak'aa.

¹⁹Moisepa parā chonaarāmaa Ak'õre Ũraa p'ā teeji. ¿Wāara–ek'ā? Mamīda apidaapa ichita oodak'aa ma ũraade jara bik'a. ¿Sāap'eda parāpa mi peet'aa k'inia p'anima? aji.

²⁰Arii p'anadap'edaarāpa māgajida:

—¿Netuara pi k'ap'iade merātia bi–ek'ā? ajida. ¿K'aipa pi jiri bima ajida, peet'aait'ee?

²¹Jesupa māgaji:

—Parāpa ijāa p'ani ĩpata ewate mimiadaik'araa bida aji, Moisepa p'ādade māga jara bairā. Mapa parā jōmaweda p'era pik'a para baji, ĩpata ewate mia ook'āri ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ²²Mamīda ĩpata ewate parāpa paara ne–inaa oopata. Pāchi imik'ĩra warrarā k'ap'iade tauchaa bipata. Māga oopata Moisepa jarada perā māga oodamerā. (Wāara Moisepa naapiara māga oopi–e paji. Iru t'oi naaweda, parā chonaarāpa māga oopachida.) ²³ĩpata ewate parāpa māga oopata, oo k'inia p'anadairā Moisepa p'ādade jara bik'a. Māga bita, ¿sāap'eda k'ĩrau p'anima aji, ĩpata ewate mia eperā jipada perā? ²⁴Mia oo bi ĩripai ak'ĩnāati jaradait'ee pia wa k'achia. Ak'ĩti Tachi Ak'õrepa mi ak'ĩparik'a, iruapai jarapii perā chisāgí pia māik'aapa chisāgí k'achia.

Jesús it'ariipa pèida

²⁵Maapai Jerusalén p'uurudepemaarāpa iidi para beeji:

—¿Nāgí eperā–ek'ā ajida, tachi poroorāpa jirimaa p'ani peet'aadait'ee? ²⁶Jāma jōmarā taide pedeemaa bi. Mamīda apidaapa jarada–e p'ani iru pedeenaamerā. ¿Tachi poroorāpa ijāa p'anik'ā na eperā Mesías, Tachi Ak'õrepa pèida tachi k'aripamerā? ²⁷Taipa k'awa p'ani sāmepema na eperā. Mamīda Mesías chek'āri, apidaapa k'awada–e pait'ee iru sāmepema.

²⁸Māimisa Tachi Ak'õre te waibiade Jesupa jarateemaa baji. Māirā pedee ũrik'āri, Jesupa golpe māgaji:

—Wāara parāpa mi k'awa p'ani māik'aapa k'awa p'ani mi sāmepema. Mamīda michi k'ĩradoopa che–e bida aji. Abaapa mi pèiji. Māgí wāara bapari. Mamīda parāpa iru k'awada–e p'ani. ²⁹Jōdee mia iru k'awa bi, iru baparimāiipa cheda perā. Iruata mi pèjjida aji.

³⁰Māga ũridak'āri, Jesús jita atadait'ee paji. Mamīda p'oyaada–e paji, at'āri iru ewarimaa pa–e bada perā. ³¹Māga baji mīda judiorā poroorā ome, eperāarā chok'ara Jesude ijāajida māik'aapa māgapachida:

—Mesías chek'ári, ¿ne–inaa piara ooi'k'ã ajida, na eperãpa oo bi k'ãyaara?

Fariseorãpa Jesús jita ata k'inia p'anadap'edaa

³²Fariseorãpa ùrijida eperãarã mágá pedee p'ani. Mapa ma fariseorãpa p'aareerã poroorã ome pëijida Tachi Ak'õre te waibia jãapataarã Jesús jita atadamerã. ³³Mamĩda Jesupa mágaji:

—Mi parã ome mak'iara taarã–eda aji. Ma t'ëepai mi waya wãit'ee mi pëida baparimaa. ³⁴Parãpa mi jiridayada aji. Mamĩda mi unuda–e pait'ee, p'oyaa wãdak'aa perã mi wãit'ee bimaa.

³⁵Mãpai judiorã poroorã pedee para beejì:

—¿Sãmapi wãit'eema ajida na eperã, tachia p'oyaa unuda–e pait'ee? ¿Tok'esaa wãit'ee–epaa jarateede judiorãmaa, k'ĩra tewaraarã p'uurudepemaarãmaa, maa–e pirã judio–eerãmaa? ³⁶¿K'ãata jara k'inia bima ajida, irua jarak'ári: “Parãpa mi jiridait'ee. Mamĩda mi unuda–e pait'ee, p'oyaa wãdak'aa perã mi wãit'ee bimaa”?

Ak'õre Jaurepa eperãarã chok'ai p'anapipari

³⁷Fiesta Rancho Oopata jõ wãda ewate, ma ewari waibiara paji. Ma ewate Jesús bainĩ beejì mãik'aapa golpe pedeeji:

—Apida opisìa bi pirã, mimaa chepãde aji, tode. ³⁸Chi mĩde ijãa bi bait'ee Tachi Ak'õre Úraa p'ãdade jara bik'a:

‘Eperã t'ãrideepa to chak'ek'a jĩchooyada aji, paniapa eperãarã chok'ai p'anapiparik'a.’ (Is 55.1)

³⁹Ma pedee “paniapa eperãarã chok'ai p'anapiparida” ak'ári, Jesupa jara k'inia baji Tachi Ak'õre Jaure, mágí pëiit'ee bada perã irude ijãapataarãmaa. Mamĩda Jesupa mãga jarak'ári, waide Ak'õre Jaure pëi–e paji, ichi waide it'aa wã–e bada perã.

Eperãarã k'isia awara–awaraadaidap'edaa

⁴⁰Ma pedee ùridak'ári, eperãarã ùk'uruurãpa mãgapachida:

—Wãara, na eperã Ak'õre pedee jarapari.

⁴¹Awaraarãpa mãgapachida:

—Na Mesías, Tachi Ak'õrepa pëida eperãarã rey pamerã.

Mamĩda awaraarãpa mãgapachida:

—Mãga–epi. ¿Sãga Mesías adaima? Iru Galilea eujãdepema. Galilea eujãdeepa Mesías uchìa–e pait'ee. ⁴²¿Tachi Ak'õre Úraa p'ãdade jara bi–ek'ã ajida, Mesías uchìait'ee Rey David èreerãdeepa mãik'aapa t'oit'ee Belén p'uurude[§] Rey David t'odamãì?

[§] 7.42 *Belén p'uuru* Judea eujãde bi. Ma p'uurude Jesucristo t'oji mĩda, wariji Nazaret p'uurude. Mágí p'uuru Galilea eujãde bi (Mt 2.23).

⁴³Mapa eperãarã k'ĩsia awara–awaraadachida. Ûk'uruurãpa ijãajida Jesús Tachi Ak'õrepa pëida; ùk'uru ijãadak'aa paji. ⁴⁴Mãirãpa Jesús jita ata k'inia p'anajida. Mamĩda apidaapa p'oyaa ooda–e paji.

Judiorã poroorãpa Jesude ijãada–e p'anadap'edaa

⁴⁵Mãpai Tachi Ak'õre te waibia jãapataarã ãchi pëidap'edaarãmaa chejida. Pachedak'ãri, fariseorãpa mãik'aapa p'aareerã poroorãpa iidijida: —¿Sãap'eda Jesús aneeda–e pajima? ajida.

⁴⁶Ma Ak'õre te waibia jãapataarãpa p'anaujida:

—¡Eperã apida pedeeda–eda ajida, mägí eperäk'a!

⁴⁷Mãpai fariseorãpa mägajida:

—¿Parãpa pida irumaa k'ürapijidak'ã? ajida. ⁴⁸¿Sãma tachi poroorãpa maa–e pirã tai fariseorãpa irude ijãa p'anima? ajida. ¡Mãga oodak'aa!
⁴⁹Jã eperãarãpa k'awadak'aa Tachi Ak'õrepa Moisemaa ùraa p'ãpida, irude ijãadak'aa perã. Mapa Ak'õrepa ãra k'achia ooit'ee.

⁵⁰Mãpai fariseo Jesumaa naaweda wã bada, Nicodemopa mägaji:

⁵¹—¿Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade nãga jara bi–ek'ã? aji. Ûridaipia bi eperãpa jara bi mãik'aapa k'awaadaipia bi irua oo bi, jaradai naaweda ma eperã pia wa k'achia.

⁵²Áchia p'anaujida:

—¿Pí jida ichiaba Galilea eujãdepemak'ã? ajida. Tachi Ak'õre Ûraa p'ãda pia léegi. Mãga ooru pirã, k'awaait'ee Tachi Ak'õre pedee jarapataarã Galilea eujãdeepa uchiadak'aa.

⁵³[Mãpai jõmaweda wãjida ãchi te chaa.

8 ¹Mamĩda Jesús wãji Olivo Eedee. ²Ai norema tap'eda, waya cheji Tachi Ak'õre te waibiadee. Mama pachek'ãri, eperãarã chok'ara chejida irumaa. Mapa iru su–ak'i beeji mãik'aapa jarateemaa beeji.

Wëra chi k'ima–ee ome k'ãida

³Moisepa p'ãda jarateepataarãpa fariseorã ome aneejida wëra unu atadap'edaa p'ek'au oomaa bi. Eperãarã taide ata bijida ⁴mãik'aapa Jesumaa mägajida:

—Tachi Jarateepari, taipa na wëra miak'ãi bita unujidada ajida, awaraa ome nĩbi. ⁵Ak'õre Ûraa p'ãdade Moisepa jaraji nãgee wëraarã mãupa bat'a peet'aadamerã. ^hMamĩda taipa k'awaa k'inia p'ani ¿pia k'ãata jara bi?

⁶Áchia mãga iidijida Jesupa Moisepa p'ãda merai jãak'aapa. Mãgã imiateek'ajida. Mamĩda Jesupa made t'ĩupi–e paji. Edaa jãabaip'eda, p'ãmaa beeji yooro p'orade ichi jua k'ĩpa. ⁷Mãpai ãchia iidi jõnide Jesús jĩp'a su–ak'i beeji mãik'aapa mägaji:

^h 8.5 Lv 20.10; Dt 22.22-24.

—Naapiara ichimaa māupa bat'apáde aji, parãdepema chi p'ek'au k'achia wēe bipa.

⁸Maap'eda waya edaa ijaabaip'eda, yooro p'orade waya p'āmaa beeeji ichi jua k'īpa. ⁹Māgf̄ pedee ūridak'āri, jōmaweda aba–abaa uchua wādapa erreudachida. Naapiara wājida chonaarã, maap'eda apemaarã. Jesús ituaba beeeji māgf̄ wēra ome. ¹⁰Mapa Jesús jīp'a su–ak'ī beep'eda, irumaa iidiji:

—¿Sāma p'anima? aji. ¿Apidaapa pi pee k'iniada–e pajik'ā? aji.

¹¹Ma wērapa mājaji:

—Apidaapa, Tachi Waibia.

Jesupa mājaji:

—Mia pida pi pee k'inia–eda aji. Īrã wāpáde aji, māik'aapa ĩraweda p'ek'au k'achia oo amáaji.]

Jesús ĩdaa pik'a bi na p'ek'au eujãdepemaarã–it'ee

¹²Māpai Jesupa waya jarateemaa beeeji eperāarāmaa:

—Mida aji, ĩdaa pik'a bi na p'ek'au eujãdepemaarã–it'ee, mia āramaa Tachi Ak'ōre o ak'īpipari perã. Mide ijãa bi p'āriu pik'a bide nipa–e pait'ee, Tachi Ak'ōre k'awa–ee. Ma k'āyaara ichita chok'ai bapariit'ee, ĩdaa pik'a bide Tachi Ak'ōre ode nipapari perã.

¹³Māpai fariseorāpa irumaa mājajida:

—Pichi k'īsiadoopa māgf̄ pedee jaramaa bida ajida. Awaraa wē–e perã auk'a jarait'ee, pari pi pedeemaa bida ajida.

¹⁴Jesupa p'anauji:

—Mi pedee'āri, wāarata jarapari. Mia k'awa bida aji, sāmāik'aapa cheda māik'aapa sāmaa wāit'ee. Jōdee parāpa māga k'awada–e p'ani.

¹⁵Awaraarāpa oo p'ani ĩripai ak'īpata jaradait'ee pia wa k'achia. Jōdee mia māgá ak'ī–epi. ¹⁶Mamīda eperāpa oo bi ak'ik'āri, mia jararu pirā pia wa k'achia, wāarata jarait'ee, mi pēidapa mi k'aripapari perã. Michi ituabaapa eperāarāpa oopata māgá ak'ik'aa. ¹⁷Pāchi ūraa p'ādade jara bi eperā omeerāpa ne–inaa unudap'edaa auk'a jaradak'āri, ma jarada wāara. Auk'a bi mi ome. ¹⁸Michia oo bi jarapari māik'aapa mi Ak'ōre, mi pēidapa, auk'a jarapari.

¹⁹Māpai āchia iidijida:

—¿Sāma bima ajida, pi Ak'ōre?

Jesupa p'anauji:

—Parāpa mi wāara k'awada–eda aji. Mi Ak'ōre jida wāara k'awada–e. Mi wāara k'awa p'anadap'edaa paara, mi Ak'ōre jida wāara k'awa p'anak'ajidada aji.

²⁰Jesupa māga jaraji, Tachi Ak'ōre te waibiade primisia iapatamāi jaratee bi misa. Eperāarã chok'ara mama wāyaa wājida mīda, apidaapa iru jitada–e paji irua jarateeda k'aurepa, ewari Tachi Ak'ōrepa awara bida ma–it'ee waide pa–e bada perã.

Jesupa ichi wāit'ee bimaa p'oyaa wāda—eda ada

²¹Māpai waya Jesupa māgaji:

—Mi āyaa wāit'eeda aji. Parāpa mi jiridait'ee. Mamīda mi unuda—e pait'ee. Atuadait'ee pāchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mapa mi wāit'ee bimaa parā p'oyaa wāda—eda aji.

²²Māga ūridak'āri, judiorā poroorā pedee para beej:

—Tachi p'oyaa wāda—eda a bi, iru wāit'ee bimaa. ¿Ichi juadoopa piut'ee—epaama? aji.

²³Māpai Jesupa āchimaā māgaji:

—Parā ek'aripemaarāda aji. Mamīda mi it'aripema. Parā na p'ek'au eujādepema. Mamīda mi na p'ek'au eujādepema—e. ²⁴Mapa mia jaraji parā atuadait'ee pāchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Wāara māgā atuadait'eeda aji, ijāada—e p'ani pirā Mita jōmaarā Ak'ōre Waibia. Mia aupaita eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapi.

²⁵Māpai irumaa iidijida:

—Pi, ¿k'aima? ajida.

Jesupa p'anauji:

—Mi chedak'āriipa, parāmaa māga jaraparida aji. ²⁶Mia unupari pāchia ne—ināa k'achia oopata māik'aapa pedee chok'araapa parā imiateek'aji. Mamīda māga oo—e pait'ee. Jīp'a jarait'ee mi pēidapa jarapi bik'a na p'ek'au eujādepemaarāmaa. Irua ichita wāarata jaraparida aji.

²⁷Mamīda āchia k'awada—e paji, Jesupa jarak'āri ichi Tachi Ak'ōrepa pēida. ²⁸Mapa Jesupa māgaji:

—Parāpa Eperā Ak'ōre Truadepema kurusode jiradak'āri peedait'ee, k'awaadait'ee Mita Tachi Ak'ōrepa pēida. Ma awara k'awaadait'ee mia ne—ināa jōma oopari irua oopi bik'a māik'aapa jōma jarapari irua jarapi bik'a. ²⁹Mi pēida na p'ek'au eujādee mi ome baparida aji. Mi ituaba atabēi—epi, irua k'inia bik'a oopari perā.

³⁰Jesupa māga jarak'āri, eperāarā chok'ara irude ijāajida.

Abrahamdeepa uchiadap'edaada apatap'edaarā

³¹Māpai Jesupa judiorā irude ijāadap'edaarāmaa māgaji:

—Parāpa oo p'ani pirā mia ūraa bik'a, wāara mi k'ōp'āyoorā. ³²Māga ooruta pirā, k'awaadait'ee Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida māik'aapa ma k'aurepa waa esclavoorā p'anada—e pait'eeda aji.

³³Āchia p'anaujida:

—Tai Abrahamdeepa uchiadap'edaarā. Mapa tai esclavoorā—epi. Apidaa jua ek'ari p'anadak'aa. Tachi Ak'ōre juadepai p'anapata. ¿Sāap'eda taimaa jara cheruma ajida, waa esclavoorā p'anada—e pait'ee?

³⁴Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Jōmaweda p'ek'au k'achia oopataarā esclavoorāk'a p'anida aji, p'ek'au k'achia jua ek'ari p'anapata perā. ³⁵K'isiadama nāgide. Esclavo ichita ba—e chipari tede. Jōdee ma te chipari warra ichita bapari ma tede, ichi ak'ōrede perā. ³⁶Mapa Tachi Ak'ōre Warrapa parā p'ek'au k'achia jua ek'ariipa uchia ataru p'irā, wāara uchiadait'ee. ³⁷Mia k'awa bi parā Abrahamdeepa uchiadap'edaarā. Mamīda mi peet'aa k'inia p'ani, mi ūraa wāara ijāa k'iniada—e p'anadairā. ³⁸Mia jaraparida aji, mi Ak'ōrepa mimaa ak'ipida. Jōdee parāpa oopata pāchi ak'ōrepa jarateedak'a.

³⁹Māpai āchia māgajida:

—¡Tai ak'ōre Abrahamda! ajida.

Mamīda Jesupa p'anauji:

—Parā wāara Abraham warrarā pada paara, irua oodak'a ook'ajidada aji. ⁴⁰Mamīda māga ooda—e p'ani. Mia parāmaa Tachi Ak'ōre wāarata jaraji, irua mimaa māga jarada perā. Mamīda írā parāpa mi peet'aa k'inia p'ani. Abrahampa māga oo—e paji Ak'ōre pedee jarapataarā ome. ⁴¹Parāpa ne—ināa k'achia oomaa p'anida aji, pāchi ak'ōrepa ooparik'a.

Āchia māgajida:

—¡Tai awaraa ak'ōredeepa uchiada—e pajida! ajida. ¡Ak'ōre abapaita iru p'anida! ajida. ¡Māgí Tachi Ak'ōre!

⁴²Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'ōre wāara parā ak'ōre pada paara, mi k'inia iru p'anak'ajidada aji, mi Tachi Ak'ōremāiipa cheda perā. Mapa mi nama bi. Michi k'iradoopa nama che—e paji. Tachi Ak'ōrépata mi pēiji.

⁴³¿Parāpa mia jaratee bi at'ari k'awada—e p'anik'ā? Parāpa mi ūraa ūri k'iniada—e p'ani. Maperāpi mia jara bi k'awada—e p'ani. ⁴⁴Parā ak'ōre Netuara Poro Waibia. Ichideerā perā ichia oopi k'iniata oo k'inia p'ani. Na eujā beedak'ariipa ichia eperāarā peeyaa bapari. Ma awara ne—ināa wāara unuamaa iru bapari, wāarata k'awak'aa perā. Seewa jarapari wāarak'a; māga bapari. Ichi seewa—idaa beerā ak'ōre, seewa—idaa bapari perā. ⁴⁵Mamīda mia Tachi Ak'ōre wāarata jarak'āri, parāpa mi pedee ijāadak'aa. ⁴⁶¿K'aipa ak'ipii mia p'ek'au k'achia aba pida ooda? ¡Māga p'oyaa ooda—e! Māga bita, mia wāarata jarak'āri, ¿parāpa sāap'eda mi pedee ijāada—ema? ⁴⁷Tachi Ak'ōredeerāpa iru Ūraa ūri k'inia p'anapata. Mamīda parā Ak'ōredeerā—e p'anadairā, iru ūraa ūri k'iniadak'aada aji.

Abraham t'oi naaweda, Jesús bapachi

⁴⁸Māpai judiorā poroorāpa Jesumaa māgajida:

—¿Pi Samariadepema—ek'ā?ⁱ ajida. Ma awara pichi k'ap'iade netuara merātia bida ajida.

ⁱ 8.48 Āchia māga jarajida Jesús oo iru p'anadap'edaa perā. Judiorāpa Samaria pidaarā k'irā unuamaa iru p'anapachida.

⁴⁹Jesupa p'anauji:

—Mi k'ap'iade netuara wēe bida aji. Ma k'āyaara mia mi Ak'ōre waawee bapari. Mamīda parāpa mi waaweedak'aa. ⁵⁰Mia jiri—e bi eperāarāpa mi t'o p'anadamerā, mi Ak'ōrepa māga k'inia bi mīda. Iruata ak'i bi parāpa oopata māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. ⁵¹Mia wāarata jararu. Eperāpa mi ūraa ūrip'eda, ooru pīrā ma ūraade jara bik'a, piu—e pait'eeda aji.

⁵²Māpai ma judiorāpa māgajida:

—jīrapi k'awa p'ani wāara pi k'ap'iade netuara merātia bi! Abraham māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā jōmaweda piujida. Mamīda pia jara bi pi ūraa jara bik'a oopari piu—e pait'ee. ⁵³Māgara, ¿pi waibiara bik'ā tai chonaarāwedapema piuda Abraham k'āyaara? ¿Waibiara bik'ā Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā piudap'edaa k'āyaara? ¿K'āata k'inia bima ajida, taipa k'īsiadamerā pide?

⁵⁴Jesupa p'anauji:

—Mia jarada paara mi waibiara bi awaraarā k'āyaara, pari māga jarak'aji. Mamīda mi Ak'ōrēpata māga jarapari. Māgí Ak'ōre parāpa “Tachi Ak'ōre” apata. ⁵⁵Mamīda parāpa Tachi Ak'ōre k'awada—e p'ani. Jōdee mia iru wāara k'awa bi. Mia iru k'awa—e bida ada paara, seewa—idaa bak'aji parā jīak'a. Mamīda māga—e. Mia wāara iru k'awa bi māik'aapa oopari irua jara bik'a. ⁵⁶Pāchi chonaarāwedapema Abraham o—īadachi mi na eujādee cheda unuit'ee bada perā. Wāara māga unuji māik'aapa o—īa beejida aji.

⁵⁷Māpai āchia māgajida Jesumaa:

—Pi waide cincuenta años wēe bi. Māga bita, ¿Abraham unujida a bik'ā? ajida.

⁵⁸Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Abraham t'oi naaweda, Mita bapachida aji.

⁵⁹Māga ūridak'āri, āchia māu p'e atajida bat'adait'ee Jesumaa, ichi Tachi Ak'ōreda ada perā. Mamīda Jesús mirudachi māik'aapa Ak'ōre te waibiadeepa uchiadachi.

Jesupa tau p'āriu bada jipada

9 ¹Maap'eda Jesús awara āi wā nide unuji eperā tau p'āriu bi ichi t'oru weda. ²Ma eperā unudak'āri, Jesús ome nipapataarāpa iidijida: —Tachi Jarateepari, ¿k'āare k'aurepata na eperā tau p'āriu t'ojima? ajida. ¿Ichia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa pajik'ā ajida, maa—e pīrā chi ak'ōreerāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa?

³Jesupa p'anauji:

—Ichi k'aurepa—epi; ichiaba ichi ak'ōreerā k'aurepa—epi. Tachi Ak'ōrepa māga t'opiji eperāarāpa ak'idamerā iruata ne—inaa pia ooi ma eperā k'ap'iade. ⁴Āstaawa tachia oodaipia bi mi pēidapa oopi bik'a,

p'arik'ua pak'ári, apidaapa mǎga p'oyaa oodak'aa perǎ. ⁵Mi na p'ek'au eujǎde bi misa, ǐdaa pik'a bi na eujǎdepemaarǎ–it'ee.

⁶Mǎga jarap'eda, Jesupa eujǎde idut'aaji mǎik'aapa yooro p'ora ome p'oirat'aap'eda, tau p'ǎriu bi taude p'urut'aaji. ⁷Mǎpai mǎgaji:

—Wǎpáde aji, pichi tau siide pania t'ipata *Siloé* apatamaa. (Siloé jara k'inia bi “Péida”.)

Mǎpai tau p'ǎriu bi wǎji ichi tau siide. ǎpítee chek'ári, pia unu beeji. ⁸T'ēepai ma eperǎ k'ait'a p'anadap'edaarǎpa mǎik'aapa iru ne–iidimaa unudap'edaarǎpa mǎgapachida:

—¿Nǎgí chi ne–inaa iidimaa su–ak'i bapariida–ek'ǎ? apachida.

⁹Ūk'uruurǎpa mǎgapachida:

—Jǎ ichipi.

Awaraarǎpa mǎgapachida:

—Jǎ iru–epi, iru k'íra papaa bi mǐda.

Mamǐda ichia p'anauji:

—Mipi.

¹⁰Mǎpai iidijida:

—¿Sǎga ǐrá pia unu bima? ajida.

¹¹Ichia p'anauji:

—Eperǎ t'ǐjarapata Jesupa iduba yooro p'ora ome p'oirap'eda, mi taude p'urut'aajida aji, mǎik'aapa mǎgaji: “Wǎji pichi tau siide pania t'ipata *Siloé* apatamaa.” Aramǎgǎ mi wǎjida aji, mǎik'aapa michi tau siit'aak'ári, unuji.

¹²Mǎpai áchia iidijida irumaa:

—¿Sǎma bima ajida, ma eperǎ?

Ichia p'anauji:

—K'awa–e bida aji.

Fariseorǎpa tau p'ǎriu badamaa iididap'edaa

¹³⁻¹⁴Jesupa ma yooro ook'ári p'uruut'ee tau p'ǎriu bada taude, ǐpata ewate paji. Maperǎ judiorǎ poro waibiarǎpa ma tau p'ǎriu bada ateejida fariseorǎmaa. ¹⁵Mǎpai áchia iidijida:

—¿Sǎga ǐrá unu bima? ajida.

Ichia p'anauji:

—Yooro mi taude p'urujida aji. Maap'eda mia siit'aaji. Mapa ǐrá pia unu bida aji.

¹⁶Fariseorǎ ūk'uruurǎpa mǎgajida:

—Jǎgí eperǎ Tachi Ak'órepa péida–eda ajida, ǐpata ewate mǎga ooda perǎ. ¿Tachi Ak'óre Ūraa p'ǎdade jara bi–ek'ǎ ajida, ǐpata ewate mimiadaik'araa bi?

Mamǐda awaraarǎpa mǎgapachida:

—¿Sǎgǎ eperǎ p'ek'au k'achia ooparipa nǎgee ne–inaa pia ooyama? ajida.

Māgá āchi k'isia awara–awaraadachida māik'aapa āchi k'ōp'āyoorā ome aupedee jōnapachida. ¹⁷Maap'eda waya iidijida naaweda tau p'āriu badamaa:

—Pia ¿k'āata k'isia bima ajida, jā eperāpa pi tau jipadade?

Ichia p'anauji:

—Mi–it'ee iru Ak'ōre pedee jaraparida aji.

¹⁸Mamīda ma judiorāpa ijāada–e paji ma eperā wāara naaweda tau p'āriu baji māik'aapa írā pia unu bi. Mapa chi ak'ōre chi nawe ome t'ī pēijida. ¹⁹Māpai iidijida:

—¿Na parā warrak'ā? ajida. ¿Parāpa jaradaik'ā ichi tau p'āriu t'oda? ¿Sāga írā pia unu bima? ajida.

²⁰Chi ak'ōreerāpa p'anaujida:

—Taipa k'awa p'anida ajida, nāgí tai warra māik'aapa k'awa p'ani ichi tau p'āriu t'oda. ²¹Mamīda k'awada–e írā sāga ichi taupa unu bi. Ichiaba k'awada–e k'aipa ichi taupa unupiji. Iidíti irumaa. Iru chona bairā, ichi itu jarayada ajida.

²²Chi ak'ōreerāpa māga jarajida judiorā waidoopa. Ai naaweda judiorā poro waibiarāpa pedeteejida chi eperā Jesús Mesías aru pirā, waa t'īupida–e pait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. ²³Mapa chi ak'ōreerāpa jarajida: “Ichimaa iidíti. Iru chona bida” ajida.

²⁴Maperā judiorā poro waibiarāpa waya t'ī pēijida ma naaweda tau p'āriu bada māik'aapa mājajida:

—Wāara jarapáde ajida, Tachi Ak'ōre k'īrapite. Taipa k'awa p'anida ajida, jā eperā p'ek'au k'achia ooyaa bapari.

²⁵Ichia p'anauji:

—Mia k'awa–e bida aji, ma eperāpa p'ek'au k'achia oopari wa māga–e. Nāgapai k'awa bi. Mi tau p'āriu baji. Mamīda írā pia unu bida aji.

²⁶Waya iidijida:

—¿K'āata oojima? ajida. ¿Sāga pi tau pia unupijima? ajida.

²⁷Ichia p'anauji:

—Mia parāmaa jarajida aji. Mamīda mi pedee ijāada–e p'ani. ¿Waya jarapi k'inia p'anik'ā? ¿Parāpa ichiaba irude ijāa k'inia p'anik'ā? aji.

²⁸Māga ūridak'āri, ik'achia pedee p'aneejida ma tau p'āriu badamaa:

—¡Piata jā eperāpa jaratee bide ijāa bida! ajida. ¡Jōdee taipa Moisepa p'ādade ijāapata! ²⁹Taipa k'awa p'anida ajida, Tachi Ak'ōrepa Moisemaa pedeeda. Mamīda k'awada–eda ajida, sāmāik'aapa cheji jā eperā.

³⁰Ichia p'anauji:

—¿Sāga? ¡Parāpa k'awada–eda a p'ani sāmāik'aapa cheji! ¡Mamīda irua mi tau unupiji! ³¹Jōmaarāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa p'ek'au k'achia ooyaa beerā pedee ūrik'aa. Mamīda ūripari ichimaa it'aa t'īpataarā pedee, māirāpa irua k'inia bik'a oopata perā. ³²Na p'ek'au eujā beedak'āriipa waide ūridak'aa eperāpa tau p'āriu bee pia unupida. ³³Ma eperā Tachi Ak'ōrepa pēi–e pada paara, nāgee ne–inaa oo–e pak'ajida aji.

34 Māpai ma fariseorā k'iraudachida māik'aapa māgajida:
—Pichi t'oru weda p'ek'au k'achia ooyaa bapari. Māga bita, ¿taimaa jaratee k'inia bik'ā? ajida.
Maap'eda taawaa jëret'aajida.

Tau p'āriu pik'a p'aniirāpa Tachi Ak'öre k'awada–e

35 Jesupa k'awaaji māgí tau p'āriu bada taawaa jëret'aadap'edaa.
T'ëepai iru ome unuk'āri, iidiji:

—¿Pia Eperā Ak'öre Truadepemade ijāa bik'ā? aji.

36 Ichia p'anauji:

—Mimaa jarapáde aji, k'aita pia jara bi. Mia irude ijāait'ee.

37 Jesupa māgaji:

—Pia māgí unuda; mida aji, pi ome pedeemaa bi.

38 Māpai Jesús k'irapite bedabaiji māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, mia ijāa bida aji.

39 Ma t'ëepai Jesupa māgaji:

—Mi na p'ek'au eujādee chejida aji, eperāarā ak'ide, k'awaait'ee wāara ijāa p'ani wa ijāada–e p'ani. Chejida aji, Tachi Ak'öre k'awapiit'ee tau p'āriu pik'a beerāmaa, āchia iru k'awaadamerā. Ichiaba cheji ak'ipiit'ee tau idaa pik'a beerāmaa, āchia Tachi Ak'öre wāara k'awada–e p'ani.

40 Fariseorā ūk'uruurāpa māga ūridak'āri, iidijida:

—¿K'āata jara k'inia bima? ajida. ¿Tai jida Tachi Ak'öre k'awada–e p'anik'ā? ajida.

41 Jesupa p'anauji:

—Parā māga p'anadap'edaa paara, apidaapa parā imiateeda–e pak'aji. Mamīda parāpa jarapata Tachi Ak'öre wāara k'awa p'ani. Māga jaradak'āri, p'ek'au k'achia oomaa p'ani, seewa jara p'ani perā.

Ovejaarā ak'ipari nepirida

10 ¹Māpai Jesupa māgaji:
—Mia wāarata jararu. Eperāarā oveja k'āipatamāi t'itudak'āri, puerta eere t'īupata. Maperā eperā ma puerta eere t'īu–e pirā, māgí nechiyaa bi. ²Mamīda chi eperā puerta eere t'īupari; māgí chi ovejaarā ak'ipari. ³Puerta jīaparipa ewapari māgí oveja ak'ipari t'īumerā. Māpai irua ichi ovejaarā aba–abaa t'īpari. Ma ovejaarāpa iru pedee k'awapata perā, āchi k'āipatamāiipa uchiadak'āri, iru t'ēe k'īup'ee wāpata. ⁴Ichi ovejaarā jōmaweda uchia atak'āri, āra naa wāpari māik'aapa chi ovejaarā iru t'ēe wāpata, chipari pedee k'awapata perā. ⁵Mamīda awaraa eperāpa ma ovejaarā atee k'inia bi pirā, wādak'aa māgí ome. Ayaa wāpata, māgí pedee k'awadak'aa perā.

⁶Jesupa māga nepirīji jarateit'ee ma fariseorāmaa. Mamīda āchia k'awada–e paji irua k'āata jara k'inia bada.

Jesupa ichideerã pia ak'ipari

7 Mapa Jesupa ãchimaaya waya mågaji:

—Mia wãarata jararu. Mida aji, ma puertak'a, ovejaarã t'ïupatamã.

8 Jõmaarãpa mi naa jara chedap'edaa ãchita Tachi Ak'õrepa pëida, nechiaayaa beerãk'a p'anajidada aji. Mapa michi ovejaarã, pia jarait'eera, michideerãpa mãirã pedee ijãada—e paji. 9 Mida aji, puertak'a bi. Mia eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atapari t'ïudamerã michi jua ek'ari michideerã ome. Oveja ak'ipari pia bipa ichi ovejaarã ak'iparik'a, mãga pik'a mia michideerã ak'ipari mãik'aapa k'aripapari pia p'anapataadamerã.

10 'Chi nechiapari chepari nechiait'ee aupai mãik'aapa peeit'ee aupai; ichiaba ne—inãa jõma p'e atadariit'ee aupai. Jõdee mi nama cheji eperãarã pia p'anapiit'ee mãik'aapa ichita p'anapiit'ee Tachi Ak'õre ome.

11 'Mi chi ovejaarã ak'ipari t'ãri piara bik'a mãik'aapa eperãarã mi ovejaarãk'a. Ovejaarã ak'ipari t'ãri pia bak'ãri, chi ovejaarã pia ak'ipari, mãga oo bi k'arepa piuru pijida. 12 Mamida mãga—e mimiapari jïp'aa ome. Chãara ovejaarã ak'i bide, mãgipa ne—animal k'achia cheru unuk'ãri, mirudaipari ma ovejaarã k'iniak'aa perã. Maperãpi ne—animal k'achia bipa ma ovejaarã ùk'uru ata chepari mãik'aapa apemaarã awara ãyaa jïchoopari. 13 Ma eperã mirudaipari ma ovejaarã ak'ipari—e perã mãik'aapa ma ovejaarã ichide—e perã.

14-15 'Ovejaarã ak'ipari t'ãri piara bipa ichi ovejaarã pia ak'iparik'a, mãga pik'a mia michideerã pia ak'ipari. Mi Ak'õrepa mi t'ãri k'awa bi; ichiaba mia pida mi Ak'õre t'ãri k'awa bi. Mãgã ichiaba mia michi ovejaarã t'ãri k'awa bi mãik'aapa ãrapa pida mi t'ãri k'awa p'ani. Michi k'ap'ia peepiit'ee ãra k'aripait'ee. 16 Mia ichiaba awaraa ovejaarã iru bi. Mãgã ovejaarã nãpemaarã—e, judiorã—e perã. Mamida mia ichiaba ãra k'aripa k'inia bi. ãrapa ichiaba mi pedee ùripataadayada aji. Mapa mia ãra p'e biit'ee apemaarã michideerã, judiorã mide ijãapataarã ome, jõmaweda ak'ipari apai jua ek'ari p'anapataadamerã.

17 'Mi Ak'õrepa mi k'inia iru bapari michi k'ap'ia peepiit'ee perã eperãarã pari. Mamida waya chok'ai p'irabaiit'ee. 18 Awaraarãpa mi k'ap'ia peepida—e pai. Ma k'ãyaara miata ãchimaaya michi k'ap'ia peepiit'ee. Mia mãga ooit'ee mãik'aapa waya chok'ai p'irabaiit'ee, mi Ak'õrepa mãga jara bairã. Iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bi.

19 Ma pedee ùridak'ãri, judiorã waya k'isia awara—awaraa p'aneejida.

20 Ùk'ururuurãpa mãgapachida:

—¿Sãap'eda parãpa jã eperã pedee ùri p'anima? ajida. Iru k'ap'iade netuara merãtia bi mãik'aapa k'ãra k'awa—ee bi.

21 Mamida awaraarãpa mãgapachida:

—Eperã k'ap'iade netuara merãtia bak'ãri, mãga pedeek'aada ajida. ¿Netuarapa tau p'ãriu beerã pia unupiik'ã? ajida.

Judiorāpa Jesús yiarāa iru p'anadap'edaa

²²Ma t'ēepai k'oijara pak'āri,^j judiorāpa fiesta oojida Jerusalén p'uurude. Ma fiesta oopachida k'irāpadait'ee chonaarāwedapema ewari Tachi Ak'ōre te waibia awara bidap'edaa iru—it'ee. ²³Jesús mama nipaji Ak'ōre te āuk'idāa, Salomón Pórtico apatap'edaamāi. ²⁴Maperā judiorā poro waibiarāpa iru wap'ira ata chejida māik'aapa iidijida:

—¿At'āri tai audú k'isiapimaa iru bait'EEK'ā? ajida. Pi Tachi Ak'ōrepa pēida, Mesías pirā, aweda jaráji.

²⁵Jesupa p'anauji:

—Naaweda mia parāmaa māga jarajida aji. Mamīda ijāada—e paji. Mia oopari mi Ak'ōrepa oopi bik'a. Oopari ne—inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Ma k'aurepata ijāadaipia bi mi Tachi Ak'ōrepa pēida. ²⁶Mamīda parāpa ijāada—e p'ani, michideerā—e perā. ²⁷Michideerāpa mi pedee k'awapata māik'aapa mia āchi k'awapari. Mapa āchi mi t'ēe nipapata. ²⁸Mia āchi o k'achiadeepa k'aripa atapari atuanaadamerā; jīp'a ichita chok'ai p'anapataadamerā Tachi Ak'ōre ome. Apidaapa āchi p'oyaa jāri atada—e pai mi juadeepa. ²⁹Mi Ak'ōrepa āchimaā mīde ijāapiji. Iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Maperāpi apidaapa āchi p'oyaa jāri atada—e pai iru juadeepa. ³⁰Mi, mi Ak'ōre ome abapai.

³¹Māga ūridak'āri, ma judiorāpa māu p'e atajida iru bat'a peedait'ee. ³²Mamīda Jesupa māgaji:

—Mi Ak'ōrepa mimaa oopiparida aji, ne—inaa pia chok'ara eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ¿Chisāgi k'aurepata mi bat'a pee k'inia p'anima aji, māupa?

³³Ma judiorāpa p'anaujida:

—Pia ne—inaa pia oo bi k'aurepa pi bat'a pee k'iniada—eda ajida. Māga oodait'ee pia Tachi Ak'ōre āpite ik'achia pedeeda perā. Jaraji pi Tachi Ak'ōre ome auk'a, pi eperā bi mīda taik'a.

³⁴Māpai Jesupa māgaji:

—¿Parā ūraa p'ādade Tachi Ak'ōrepa jara bi—ek'ā:

‘Mia jaraji parā mik'a; ak'ōre waibiarā?’

(Sal 82.6)

³⁵Tachi Ak'ōre Ūraa jōk'aa. Maperā p'oyaa merada—e. Ma ūraa p'ādade Ak'ōrepa t'ijaraji ‘ak'ōre waibiarā mik'a’ iru pedee ūridap'edaarāmaa, parā chonaarāpa māirā awara bidap'edaa perā iru—it'ee. ³⁶Tachi Ak'ōrepa mi auk'a awara biji māik'aapa pēiji na p'ek'au eujādee. Māga bita, ¿sāga parāpa jaradai mia ik'achia pedee baji Tachi Ak'ōre āpite, jarak'āri mi Tachi Ak'ōre Warra? ³⁷Oo—e pirā mi Ak'ōrepa oopi bik'a, māgara ijāanāati. ³⁸Mamīda oo bi pirā mi Ak'ōrepa oopi bik'a, mia jara

^j 10.22 Ma eujāde invierno pak'āri, eujā k'ūrasaa bapari.

bi ijāada—e p'ani mīda, ijāati mia ooda k'aurepa. Māgá parāpa wāara k'awaadai mi Tachi Ak'ōre ome abapai.

³⁹Māga ūridak'āri, waya iru jita atadait'ee paji. Mamīda Jesús mirudachi.

⁴⁰Maap'eda Jesús wāji Jordán to k'īraik'a eeree. Mama Juanpa naaweda poro choopatomāi beeji. ⁴¹Mama bide eperāarā chok'ara irumaa wājida māik'aapa āchi pitapai māgapachida:

—Juanpa oo—e paji ne—ināa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, na eperāpa ooparik'a. Mamīda irua wāarata jarapachi na eperāde.

⁴²Maperāpi mama eperāarā chok'ara Jesude ijāajida.

Lázaro jai—idaada

11 ¹Eperā, t'ījarapatap'edaa Lázaro k'ayaa baji. Ma eperā chi ipewēraarā María, Marta ome Betania p'uurudepema paji. ²(T'ēepai māgí Mariapa k'era weeji Jesús biiri iri māik'aapa Jesús biiri p'ooji ichi pudapa.) ³Lázaro k'ayaa bada perā, chi ipewēraarāpa jara pēijida Jesumaa:

—Tachi Waibia, pi k'ōp'āyo k'inia Lázaro k'ayaa bi.

⁴Jesupa māga ūrik'āri, māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Ma k'ayaapa jai—idaaru pijida, chok'ai p'irabaiit'ee. Iru k'ayaa bi eperāarāpa k'awaadamerā Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi māik'aapa k'awaadamerā Tachi Ak'ōre Warrapa ne—ināa jōma ooi ichi Ak'ōrepa oopi bik'a. Māga ook'āri, jarapataadait'ee Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari eperāarā ome; chi Warra jida auk'a.

⁵Jesupa k'inia p'e iru bapachi Marta, María māik'aapa Lázaro.

⁶Jesumaa jara pēijida mīda, ichi badamāi k'āima omé beeji. ⁷Maap'eda māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Waya wādāma aji, Judea eujādee.

⁸P'anaujida:

—Mamīda Tachi Jarateepari, mak'iara taarā—e bida ajida, judiorā poro waibiarāpa pi māupa peedait'ee p'anadap'edaa. ¿Waya jāmaa wā k'inia bik'ā? ajida.

⁹Jesupa p'anauji:

—¿Ewari doce hora īdaa nībapari—ek'ā? aji. Eperā āstaawa nipak'āri, t'īutik'aa, īdaa nībairā.^k ¹⁰Mamīda eperā p'ārik'ua ni pirā, t'īutipari īdaa—e bairā.^l

¹¹Māga jarap'eda, Jesupa māgaji:

—Tachi k'ōp'āyo Lázaro k'āi bi. Mamīda mia īrimat'aanait'ee.

^k 11.9 Māga jarak'āri, Jesupa jara k'inia baji at'āri aupa—emaa ichi pēidapa oopi bik'a, pia nipapariit'ee. ^l 11.10 Jesupa jara k'inia baji ichia aupak'āri ichi pēidapa oopi bik'a, k'achia beerā juade baaiit'ee.

¹² Chi k'öp'äyoorāpa p'anaujida:

—Tachi Waibia, iru k'ai bi pirā, jipait'eeda ajida.

¹³ Jesupa jara k'inia baji Lázaro jai-idaa bi. Mamida ārapa k'awada-e p'anajida. K'isajida jip'a k'ai bi. ¹⁴ Māpai Jesupa jip'a māgaji:

—Lázaro jai-idaajida aji. ¹⁵ Pia bi mi naaweda wā-e paji, ma k'aurepa irā parāpa waapiara ijāadait'ee perā Tachi Ak'ōrede. Irā wādama aji, Lazaromaa.

¹⁶ Māpai Tomapa (ichiaba t'ijarapatap'edaa Me-iso) apemaarāmaa māgaji:

—Wādama aji, iru ome, tachi peek'ooruta pijida.

Jesude ijāapataarā chok'ai p'irabaidait'ee jai-idaaruta pijida

¹⁷ Jesús pachek'āri Lázaro bapatamāi, k'āima k'īmari baji iadap'edaa. ¹⁸ Jerusalendepa Betania p'uuru perā kilometro ōpee baji. ¹⁹ Mamāik'aapa judiorā chok'ara cheepuru p'anajida Marta māik'aapa María k'öp'āyaadait'ee, āra ipema jai-idaa bada perā. ²⁰ Martapa k'awaak'āri Jesús cheru, wāji iru k'irachuude. Mamida María teeda beej. ²¹ Jesús unuk'āri, Martapa māgaji:

—Tachi Waibia, pi cheda paara, mi ipema jai-idaa-e pak'ajida aji.

²² Mamida mia k'awa bi at'āri pia iidiruta Tachi Ak'ōrepa ooit'ee.

²³ Jesupa māgaji:

—Pi ipema p'irabaiit'eeda aji.

²⁴ Martapa p'anauji:

—Mia k'awa bi na p'ek'au eujā jōdaik'āri, iru chok'ai p'irabaiit'ee māik'aapa it'aa wāit'ee.

²⁵ Māpai Jesupa māgaji:

—Mia piu beerā waya chok'ai p'anapiparida aji. Chi jai-idaada Ak'ōre eujāde ichita chok'ai bapariit'eeda aji, mide ijāa bapachi perā. ²⁶ Ma awara chi chok'ai bi jida atua-e. Ichita it'ari banait'eeda aji, ijāa bapari perā. ¿Pia māga ijāa bik'ā? aji.

²⁷ Martapa māgaji:

—Ijāa bipi. Pita Mesías, chi na p'ek'au eujādee cheit'ee bada eperāarā k'aripade. Pita Tachi Ak'ōre Warra.

Jesús Lázaro iadap'edaamāi jēeda

²⁸ Māga jarap'eda, Marta wāji ichi ipewēra Mariamaa māik'aapa k'iiri ik'aawa māganaji:

—Tachi Waibia nama bi. Pi t'ī bida aji.

²⁹ Mariapa māga ūrik'āri, isapai Jesumaa wāji. ³⁰ Jesús waide pana-e baji p'uurude; at'āri Marta ome unudamāi baji. ³¹ Judiorā María ome p'anadap'edaarāpa ichi isapai uchiaru unudak'āri, iru t'ēe wājida, wāit'ee jīak'aapa jēede Lázaro iadap'edaamāi.

³²Mamída Mariapa Jesús unuk'āri, bedabaidachi māik'aapa māgaji:
—Tachi Waibia, pi nama bada paara, mi ipema jai–idaa–e pak'ajida aji.

³³Jesupa unuk'āri María chi che p'anadap'edaarā ome jēe para nībi,
t'āri p'ua nībeeji. ³⁴Māpai iidiji:

—¿Sāma iajidama? aji.

P'anaujida:

—Chepáde ajida, ak'ide.

³⁵Jesús jēedachi. ³⁶Māga unudak'āri, judiorāpa māgajida:

—¡Ak'íti! ¡Māgara Lázaro k'inia iru baji!

³⁷Mamída māirā ūk'uruurāpa māgajida:

—Na Jesupa tau p'āriu beerā pia unupipari. Maperā ¿Lázaro jipak'aji–
ek'ā ajida, jai–idaanaamerā?

Lázaro chok'ai p'irabaida

³⁸Lázaro piuda k'aurepa Jesús at'āri t'āri p'ua nībide, panaji Lázaro
iadap'edaamāi. Māu te uria baji māik'aapa chi t'ai jīa nībaji māu choma
bipa. ³⁹Mapa Jesupa māgaji:

—Jā māu āyaa ata binadapáde aji.

Māpai Marta, chi piuda ipewērapa māgaji:

—Mamída Tachi Waibia, írá iru k'ap'ia mik'ia jo nībida aji, k'āima
k'ímari bairā iadap'edaa.

⁴⁰Māpai Jesupa māgaji:

—¿Mia pīmaa jaraji–ek'ā? aji. Ijāa bī pirā, Ak'ōrepa ne–inaa pia ooit'ee
eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

⁴¹Māpai chi māu āyaa ata bijida. Maap'eda Jesús it'aa ak'iji māik'aapa
māgaji:

—Ak'ōre, gracias mia chupiria iidida ūrida perā. ⁴²K'awa bī mia
iidipari chaa pia ūripari. Mamída na pedee jararu na eperāarāpa
ūridamerā māik'aapa ijāadamerā pia mi pēiji.

⁴³Māga jarap'eda, Jesupa golpe biaji:

—¡Lázaro, uchíaji jāmāik'aapa!

⁴⁴Māpai chi jai–idaa bada uchíaji. Ichi k'ap'ia jōma at'āri pira baji
p'arupa; chi jua, jīru paara. Ichiaba ichi poro pira baji p'arupa. Mapa
Jesupa māgaji:

—Iru ia bada p'aru ērat'aadapáde aji.

Jesús jita atadait'ee pedeteedap'edaa

(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵Jesupa ooda unudak'āri, judiorā chok'ara María ome wā
p'anadap'edaarāpa irude ijāajida. ⁴⁶Mamída māirādepema ūk'uru
fariseorāmaa wājida Jesupa ooda nepiride. ⁴⁷Mapa ma fariseorā p'aareerā
poroorā ome t'ī pēijida Junta Supremadepemaarā māik'aapa māgajida:

—¿K'áata oodait'eema? ajida. Jã eperãpa oomaa bi ne–inaa chok'ara eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. ⁴⁸Ita–aria birutara, jõmaarãpa irude ijãadai. Mãgara Romadepemaarã chedayada ajida, Tachi Ak'õre te waibia t'eet'aade mãik'aapa tachi auk'arã jõt'aade.

⁴⁹Judío t'ijarapatap'edaa Caifás p'aareerã poro waibia paji ma añoode. Ichia mägaji:

—Parãpa maarepida k'awada–e p'anida aji. ⁵⁰Piara bi eperã aba piumerã tachi p'uuru pidaarã pari, tachi p'uuru pidaarã jõmaweda piudai k'ãyaara.

⁵¹Mamïda Caifapa mãga jara–e paji ichi k'isiadoopa. Ma añoode p'aareerã poro waibia pada perã, Tachi Ak'õrepa ne–inaa p'asait'ee bada ichimaa jarapiji. Maperãpi ichia jaraji Jesús piut'ee ãchi p'uuru pidaarã pari. ⁵²Mamïda wãara ma eujãdepemaarã–it'ee aupai piu–e pait'ee paji. Ichiaba piut'ee paji eperãarã jõmaarã pari, chi Tachi Ak'õrede ijãapataadait'eerã awara–awaraa eujãde p'anapataarã pari. ⁵³Caifapa mãga jarada ewatedeepa judiorã poroorãpa pedeeteepachida Jesús peedait'ee.

⁵⁴Maperã Jesús judiorã t'ãide tau taawa nipak'aa paji naawedapemak'a. Mamãik'aapa wãji eujã pania wëe bi k'ait'a, eperãarã mak'iara p'anadak'aa p'uurude. Mãgí p'uuru t'ijarapachida Efraín. Mama beeji chi k'õp'ãyoorã ome.

⁵⁵Ma t'ëepai judiorã Pascua fiesta ñri pak'ãri, eperãarã chok'ara awara ãiipa chejida Jerusalendee Tachi Ak'õre Úraa p'ãdade jara bik'a oodait'ee mãik'aapa pia p'anadait'ee iru k'irapite. ⁵⁶Mama p'anide ma eperãarã Jesús jiri nipapachida mãik'aapa Tachi Ak'õre te waibiade pedee para baji ãchi k'õp'ãyoorã ome:

—¿K'áata k'isia p'anima? ajida. ¿Iru cheipaa na fiestade wa mãga–e?

⁵⁷Mamïda fariseorãpa mãik'aapa p'aareerã poroorãpa Jesús jita atapi k'inia p'anapachida. Mapa jarajida apidaapa Jesús unuruta pirã, ãchimaa jara chedamerã.

Mariapa k'era weeda Jesús biiri ñri

(Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9)

12 ¹Ewari seis falta bak'ãri Pascua fiesta oodait'ee, Jesús wãji Betania p'uurudee, Lázaro bapatamãi. Ma Lázaro paji Jesupa chok'ai p'irabaipida. ²Mama bide k'ewara Jesumaa nek'opijida. Martapa jedepachi. Jõdee Lázaro Jesús ome nek'omaa baji. ³Mãimisa Mariapa aneeji k'era ñpia nardodee ooda. Litro k'audaa baji. Ma k'era Jesús biiri ñri weet'aaji mãik'aapa ichi pudapa p'oot'aaji. Te jã t'ũa jo nĩbeeji k'erapa. ⁴Mãpai Jesús k'õp'ãyo, Judas Iscariote, Jesús traicionaait'ee badapa mägaji:

⁵—Jã k'era ichi k'inia weemaa bida aji. Netot'aak'aji trescientos denarios pari mãik'aapa chupiria beerã k'aripak'aji.

⁶Mamída Judapa mǎga jara–e paji chupiria beerǎ k'aripa k'inia bada perǎ. Ma k'ǎyaara mǎga jaraji nechiyaa bada perǎ. Ichia ǎra p'arat'a anipapachi mǎik'aapa aidepema chia atapachi. ⁷Mǎpai Jesupa mǎgaji:

—Ita–aria bĭji. Irua nǎgĭ k'era ia iru bajida aji, mi iaruta ewatepema–it'ee. ⁸Chupiria beerǎ ichita paraait'ee parǎ t'ǎide. Mamída mi parǎ ome ichita ba–e pait'eeda aji.

Judiorǎ poroorǎpa Lázaro jiridap'edaa peet'aadait'ee

⁹Ūridak'ǎri Jesús Betania p'uurude bi, judiorǎ chok'ara wǎjida iru ak'ide. Ichiaba wǎjida Lázaro ak'ide, Jesupa iru chok'ai p'irabaipida perǎ. ¹⁰Maperǎ p'aareerǎ poroorǎpa pedeteejida Lázaro ichiaba peet'aadait'ee. ¹¹K'isĭajida Jesupa iru p'irabaipida k'aurepa judiorǎ chok'ara ǎchi ũraade ijǎadaamaa p'aneeruta Jesude ijǎadait'ee.

Jesús Jerusalén p'uurudee wǎda

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹²Ai norema eperǎarǎ chok'ara, chi wǎ p'anadap'edaarǎpa k'awaajida Jesús Jerusalendee Pascua fiesta oode cheru. ¹³Mapa t'ap'uru k'iru t'ĭiap'edap'eda, wǎjida iru auteebaidait'ee mǎik'aapa biapachida:

—¡*Hosana!*^m ¡Tachi K'aripapari cheru Tachi Ak'õre k'ap'ĭa pari!
¡Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ĭji mǎik'aapa pĕiji Israel pidaarǎ
Rey pamerǎ!' (Sal 118.25-26)

¹⁴Jesupa burro chak'e atapiji mǎik'aapa bataudachi ai ĩri, Ak'õre Ūraa p'ǎdade jara bik'a:

¹⁵'Sĭon p'uurudepemaarǎ, waweenǎati. ¡Ak'ĭti! Pǎchi Rey cheru burro chak'e ĩri.' (Zac 9.9)

¹⁶Chi k'õp'ǎyoorǎpa k'awada–e paji ma pedee p'ǎda k'ǎata jara k'inia bi. Mamída Jesús it'aa wǎda t'ĕepai k'irǎpajida ma pedee mǎik'aapa Jesús p'asada. Mǎpai k'awaajida ma pedee p'ǎda irude jara baji.

¹⁷Jesupa Lázaro p'irabaipida unudap'edaarǎpa irua ooda jõmaarǎmaa nepiripachida. ¹⁸Mapa eperǎarǎ chok'ara wǎjida Jesús ome unudait'ee. Mǎgǎ wǎ k'inia p'anajida ũridap'edaa perǎ irua ne–inaa ooda eperǎarǎpa p'oyaa oodak'aa ǎchi juadoopa. ¹⁹Fariseorǎ ũk'uruurǎpa mǎga unudak'ǎri, ǎchi k'õp'ǎyoorǎmaa mǎgajida:

—¿Parǎpa unu p'anĭk'ǎ? ajida. ¡Iru maarepida p'oyaada–e pai!
¡Jõmaarǎta irude ijǎa wǎdada! ajida.

Judio–eerǎpa Jesús unu k'inia p'anadap'edaa

²⁰Pascua fiesta pai naaweda, eperǎarǎ wǎpachida Jerusalendee it'aa t'ĭde Tachi Ak'õremaa. Ma wǎdap'edaarǎ t'ǎide p'anajida judio–eerǎ,

^m 12.13 *Hosana* jara k'inia bi *Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari*.

judiorā ūraade ijāadap'edaarā. ²¹ Māirā Felipemaa wājida. Māgí Felipe Betsaida p'uurudepema paji. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi. Ma judio-eerāpa māgajida irumaa:

—Señor, taipa Jesús unu k'inia p'anida ajida.

²² Māpai Felipepa nepirinaji Andreemaa. Maap'eda āchi omé wājida Jesumaa nepiride.

²³ Ūrik'āri judio-eerāpa iru jirimaa p'ani, Jesupa māgaji:

—Ewari paruda aji, Eperā Ak'ōre Truadepema it'aa wāit'ee. ²⁴ Mia wāarata jararu. Eperāpa trigo tau apai iru bita, māgí tau uu-e pirā, tau apai iru bait'ee. Jōdee māgí tau uuru pirā, baaip'eda yoorode piu pik'a bi mīda, madeepa trigo k'arra chiwidi t'onopari māik'aapa warip'eda, chaupari. Māgá tau apaideepa chok'ara uchiadait'ee. ²⁵ Na p'ek'au eujāde bi misa, eperāpa jiriru pirā ooit'ee ichia oo k'iniata, ichi piuk'āri atuat'ee. Mamīda na p'ek'au eujāde bi misa, eperāpa jiriru pirā ooit'ee Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, ma k'aurepa ichita chok'ai bapariit'ee Tachi Ak'ōre ome. ²⁶ Apidaapa oo k'inia bi pirā mia oopi bik'a, māgí nipaipia bi mi ome mi wārumaa. Māga ooru pirā, mi Ak'ōrepa iru pia ak'iit'ee.

Jesupa ichi piut'eeda ada

²⁷ —Īrá mi t'āri p'ua nībīda aji. ¿K'āata jaraima? ¿Nāga jaraik'ā: “Ak'ōre, mi k'aripāji nāgá banaamerā”? Ma-it'ee mi cheji, chupiria chait'ee. Mapa mia jara bi mi Ak'ōremaa: ²⁸ “Ak'ōre, ak'ipíji wāara pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi. ¿Ōoji pichia oo k'iniata!”

Māpai arii p'anadap'edaarāpa ūrijida it'ariipa jara bi:

—Mia māga ak'ipidoo pi k'ap'ia pari māik'aapa waya māga ak'ipiit'ee.

²⁹ Eperāarāpa māgí pedee ūridak'āri, k'isiajida pata k'irau nībi. Mamīda māirā ūk'uruurāpa māgajida:

—It'aripema ángel paji. Māgípata pedeejida ajida.

³⁰ Māpai Jesupa māgaji:

—Jā pedee ūridap'edaa, mi-it'ee-e pajida aji. Parā-it'eeta paji. ³¹ Īrapi Tachi Ak'ōrepa k'awapiit'ee na p'ek'au eujādepemaarāpa k'achia oopata. Īrapi Tachi Ak'ōrepa p'oyaait'ee na p'ek'au eujādepemaarā poro waibia Satanás. ³² Mamīda michi k'ap'ia kususode jira atadak'āri eujādeepa, eperāarāpa mide ijāa p'aneedait'eeda aji.

³³ Māga jarak'āri, Jesupa jara k'inia baji ichi sāgá piut'ee. ³⁴ Māpai eperāarāpa p'anaujida:

—Tai ūraade jara bi Mesías ichita bapariit'ee. ¿Sāga pia jaraima Eperā Ak'ōre Truadepema kususode jiradait'ee? ¿K'aima ma Eperā Ak'ōre Truadepema?

³⁵ Jesupa māgaji:

—Mi, chi ĩdaa pik'a bi mak'iara taarā-e parā ome. Nipapatáati mi ĩdaa pik'a bide p'āriu pik'a bide t'īunaadamerā. Chi p'āriu pik'a bide

nipaparipa k'awa–e bi sãmaa wãru. ³⁶Mi, chi ìdaa pik'a bi parã ome bi misa, mide ijãapatãati. Mia Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida jarateepari, parãpa ma pedee ijãadap'eda, iru warrarã p'aneedamerã.

Mãga jarap'eda, Jesús ãyaa wãji ichi ununaadamerã.

Judiorãpa Jesude ijãada–e p'anadap'edaa

³⁷Jesupa ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi taide oopachi mïda, judiorã chok'araarãpa irude ijãadak'aa paji. ³⁸Mãga paji wãara uchiamerã nãgí pedee Ak'õre pedee jarapari Isaíapa p'ãdade jara bik'a:

‘Tachi Ak'õre, ¿k'aipa ijãajima aji, taipa jarateedap'edaa? ¿K'aimaa pia ooda ak'ipijima?’ (Is 53.1)

³⁹Isaíapa p'ãdade ichiaba jara bi ãchia p'oyaa ijãadak'aa paji nãga perã:

⁴⁰‘Tachi Ak'õrepa ãchi tau p'ãriu pik'apiji irua ooda ak'i p'ani mïda, ununaadamerã. Ma awara k'ìiri k'isua pik'apiji irua jarada ùri p'ani mïda, k'awanaadamerã mãik'aapa irumaa chenaadamerã, irua ãchia p'ek'au k'achia oopata wëpapimerã.’ (Is 6.10)

⁴¹Isaíapa mãga jaraji, k'ãimok'araa pik'a bide Jesús unuda perã Tachi Ak'õre k'ìra wãree eujãde. Maperãpi Jesude pedee baji.

⁴²Isaíapa jaradak'a wãara uchijai mïda chok'araarã ome, judiorã ùk'uruurãpa Jesude ijãajida; ichiaba ãchi poroorã ùk'uruurãpa pida ijãajida. Mamïda fariseorã waidoopa mãirãpa ijãadap'edaa eperãarã taide jaradak'aa paji. Waawee p'anajida fariseorãpa ãchi t'ìupida–e pai jãak'aapa Tachi Ak'õre Ùraa jarateepata tede. ⁴³Audupiara k'inia p'anapachida ãchi auk'arãpa ãchi ak'idamerã judiorã pia beerãk'a, k'inia p'anadai k'ãyaara Tachi Ak'õrepa ãchi ak'imerã ichideerãk'a.

Tachi Ak'õrépata eperãarãpa oopata ak'it'ee

⁴⁴Maap'eda Jesupa golpe pedeeji judiorã arii p'anadap'edaarãmaa:

—Chi mide ijãa bi midèpai ijãa–e bida aji. Ichiaba mi Ak'õrede ijãa bi, iruata mi na p'ek'au eujãdee pëida perã. ⁴⁵Chi mi unu bïpa ichiaba mi pëida unu bi. ⁴⁶Mita chi ìdaa pik'a bi. Mi cheji na p'ek'au eujãdee mide ijãapataarã p'ananaadamerã p'ek'au oopataarã p'anapatak'a p'ãriu pik'a bide. ⁴⁷Eperãpa mi ùraa ùrip'eda, made jara bik'a oo–e pirã, mia jara–e ma eperã atuait'ee. Mi che–e paji na p'ek'au eujãdepemaarã atuapiit'ee. Ma k'ãyaara mi cheji eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atade. ⁴⁸Eperãpa mi yiarãa iru bi pirã mi ùraa ùri k'inia–e bairã, Tachi Ak'õre ewari waibia ewate ichia mãgí eperã miapiit'ee. Mia jarada k'aurepa irua eperãarãpa oopata ak'it'ee k'awaait'ee ijãapachida wa ijãadak'aa paji. ⁴⁹Michi k'ìsiadoopa pedee–e bajida aji. Mi Ak'õre, mi na eujãdee pëidapa ma pedee jõma mïmaa jarapiji. Irua jaraji mia pedeeit'ee mãik'aapa jarateeit'ee. ⁵⁰Mia k'awa bi jõmaweda mi Ak'õrepa mïmaa jarapiru, mãga jara bi eperãarãpa ijãadamerã mãik'aapa it'aa wãdamerã.

Jesupa chi k'öp'äyoorä biiri siida

13 ¹Pascua fiesta ewate pai naaweda, Jesupa k'awa baji ewari awara bida ichi na p'ek'au eujädeepa uchiat'ee mäik'aapa ichi Ak'öremaa wäit'ee; mägí ewari paru. Ichia chi k'öp'äyoorä na p'ek'au eujäde p'ani k'inia iru bapachi. Mägá ächi k'inia iru bapachi ichi piurumaa.

²Ai k'ewara Pascuadepema chik'o jedei naaweda, Netuara Poro Waibiapa k'isia k'achia k'isiapiji Judas, Simón Iscariote warramaa, ichia Jesús traicionaamerä. ³Mamīda Jesupa k'awa baji ichi Tachi Ak'öredeepa cheda mäik'aapa Ak'öremaa wäit'ee. Ichiaba k'awa baji Tachi Ak'örepa ne-inaa jōmaweda biji ichi jua ek'ari. ⁴Mapa nek'omaa p'anide Jesús bainī beeji mäik'aapa ichi iripema p'aru jī bada ērat'aap'eda, äyaa biji. Maap'eda toalla jī nībiji ichi k'irride, mimiapataarāpa oopatak'a chiara biiri siidait'ee pak'āri. ⁵Māpai jarrade pania wee atap'eda, chi k'öp'äyoorä biiri siimaa beeji. Maap'eda ma toallapa p'ook'ooji.

⁶Mamīda Simón Pedro biiri siinait'ee pak'āri, irua mägaji:

—Tachi Waibia, ¿mi biiri paara siit'eeek'ā? aji.

⁷Jesupa p'anauji:

—Īrá pia k'awa-e bida aji, mia oomaa bi. Mamīda t'ēepai k'awayada aji.

⁸Māpai Pedropa mägaji:

—¿Mi biiri siipi-eda! aji.

Jesupa p'anauji:

—Pi biiri siipi k'inia-e bi pirā, mägara waa nipanaapáde aji, mi ome.

⁹Māpai Simón Pedropa mägaji:

—¿Tachi Waibia, mägara mi biiri aupai siinaapáde aji. Ichiaba mi jua mäik'aapa poro paara siipáde! aji.

¹⁰Mamīda Jesupa p'anauji:

—Eperā ewaa k'ui'eda mäik'aapa taawaa uchiap'eda, waya k'ui-eda aji. Chi biiri aupaita siipari, k'ap'ia jōma t'āu-ee bairā. Māga pik'a parā t'āu-ee pik'a p'ani p'ek'au k'achiapa. Mamīda parā jōmaweda māga p'ani-eda aji.

¹¹Jesupa māga jaraji k'awa bada perā k'aipa ichi traicionait'ee bi.

¹²Chi k'öp'äyoorä biiri siip'eda, waya ichi iripema p'aru jī beeji. Maap'eda mesade su-ak'i beeji mäik'aapa mägaji:

—¿Parāpa k'awa p'anik'ā aji, k'āata jara k'inia bi mia et'ewa ooda?

¹³Parāpa mimaa “Jarateepari” mäik'aapa “Tachi Waibia” apata. Māga jaradak'āri, wāarata jara p'ani. ¹⁴Mi parā Waibia mäik'aapa parā Jarateepari bi mīda, parā biiri siiji. Mapa parāpa pida pāchi k'öp'äyoorä biiri siidaipia bi. ¹⁵Mia māga ooji parāpa auk'a oodamerā. ¹⁶Mia wāarata jararu. Mimiapari ichi poro waibia k'āyaara waibiara bi-e. Ichiaba

chok'a pëida iru pëida k'äyaara waibiara bi—eda aji. ¹⁷Paräpa mia et'ewa jarada ürijida. Ma jaradak'a ooruta pirä, t'äri o—ia p'anadait'ee.

¹⁸Mamïda mäga—e pait'ee parä jömaarä ome. Mia k'awa bi mi k'öp'äyoorä jirit'erada. Mapa ichiaba k'awa bi wäara p'asait'ee Tachi Ak'öre Üraa p'ädade jara bik'a:

'Mi ome nek'orupa mi peepit'aait'ee.' (Sal 41.9)

¹⁹Ërä mia mäga jara bi mäga p'asak'äri, paräpa wäara ijäadamerä Mita, Tachi Ak'örepä pëida eperäarä k'aripamerä. ²⁰Mia wäarata jararu. Chi mia pëida auteebairupa mi jida auteebai bi. Mäga pik'a chi mi auteebairupa mi Ak'öre, mi pëida, auk'a auteebai bi.

Jesupa jarada k'aipa ichi traicionaait'ee

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹Mäga jarap'eda, Jesús t'äri p'ua nïbeeji. Mäpai mägaji:

—Mia wäarata jararu. Parädepema abaapa mi traicionaait'eeda aji.

²²Jesupa mäga jarak'äri, chi k'öp'äyoorä ak'i trua para beeji, k'awada—e p'anadap'edaa perä k'aita jara bi. ²³Mäirädepema aba, Jesupa audú k'inia iru bada, iru ik'aawa sü—ak'i baji. ²⁴Mapa Simón Pedropa taupa jarapachi mägïmaa iidimerä k'aipata Jesús traicionaait'ee.

²⁵Mäpai mägï k'öp'äyopa k'ïiri ik'aawa iidiji Jesumaa:

—Tachi Waibia, ¿k'aima? aji.

²⁶Jesupa p'anauji:

—Nägï pan pite sä atak'äri, mia teeit'eeda aji, mägïmaa.

Aramata Jesupa ma pan pite sä ataji mäik'aapa teeji Judamaa. Mägï Judas Simón Iscariote warra paji. ²⁷Judapa mägï pan jitak'äri, Satanás iru t'äride t'ïudachi. Mäpai Jesupa mägaji:

—Pichia ooit'ee bi isapai oopáde aji.

²⁸Mamïda Jesús ome nek'omaa p'anadap'edaaräpa k'awada—e paji säap'eda mäga jaraji. ²⁹Judapa ächi p'arat'a anipapachi perä, ük'uruuräpa k'ïisijida Jesupa jara baji ne—inaa netonamerä fiesta—it'ee, maa—e pirä chupïria beerämaa ne—inaa teenamerä.

³⁰Judapa ma pan jitap'eda, uchiadachi taawaa. P'ärik'ua paji.

Üraa chiwidi eperäarä—it'ee

³¹Judas taawaa uchiada t'ëepai, Jesupa mägaji:

—Ërä Tachi Ak'örepä ichi k'ïra wäree unupit'ee, mi chi Eperä Ak'öre Truadepema k'ap'ia pari. Mi k'aurepa jömaaräpa wäara k'awaadait'ee Tachi Ak'öre jömaarä k'äyaara waibiara bi. ³²Mia mäga ak'ïpik'äri, taarä—e nide Tachi Ak'örepä ichiaba ak'ïpiit'ee mi wäara irua pëida.

³³Warrarä, naapai mi taarä—e parä ome. Paräpa mi jiridayada aji. Mamïda unuda—e pait'ee. Mia judiorä poro waibiarämaa jaradak'a parämaa auk'a jarait'ee; p'oyaa wäda—e mi wärumaa. ³⁴Parämaa üraa

chiwidi jararu. Chik'inia p'anapatáati. Mia parã k'inia iru baparik'a, mágá parã jida chik'inia p'anapatáati. ³⁵Mágá chik'inia p'anaruta pirã, jömaarãpa k'awadayada aji, parã mi k'öp'äyoorã.

Jesupa jarada Pedropa ichi k'awa–e bida ait'ee
(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶Māpai Simón Pedropa Jesumaa iidiji:
—Tachi Waibia, ¿sāmaa wāit'eema? aji.
Jesupa p'anauji:
—Mī wārumaa waide pi p'oyaa wā–eda aji. Mamīda t'ēepai wāit'eeda aji.

³⁷Pedropa mājaji:
—Tachi Waibia, ¿sāap'eda mi pi t'ēe wā–e payama? aji. ¡Pi ome wā k'inia bi, pi k'aurepa piuru pijida!

³⁸Māpai Jesupa p'anauji:
—¿Wāara pichi k'ap'ia peepit'aaik'ā aji, mi k'aurepa? Mia wāarata jararu. Et'erre k'arii naaweda, jarada opee pia mi k'awa–e bida ait'ee.

Jesupa jarada ichi Tachi Ak'öre ok'a bi

14 ¹—K'isia paraa p'ananaati. Ma k'āyaara ijāapatáati Tachi Ak'örede mäik'aapa mide. ²Mi Ak'öre eujāde te chok'ara paraada aji, ichideerã–it'ee. Māga–e pada paara, mia jarak'aji. Parã naa wāit'ee te pi–ia oode parã–it'ee. ³Ma t'ēepai mi waya cheit'ee parã atade, mi ome p'anadamerã mi baparimaa. Mágá parã ichita p'anapataadait'ee mi ome. ⁴Mi wārumaa parāpa k'awa p'anida aji, chi o k'awa p'anadairã.

⁵Māpai Tomapa mājaji Jesumaa:
—Tachi Waibia, k'awada–e p'anida aji, pi sāmaa wāru. ¿Sāga chi o k'awadayama? aji.

⁶Jesupa p'anauji:
—Mita Tachi Ak'öre truadee wāpari ok'a bi. Miata Tachi Ak'öre wāarata jarapari. Miata eperāarã chok'ai p'anapipari ichita p'anapataadamerã Tachi Ak'öre ome. Mi awara apidaapa eperāarã wāpida–e pai Tachi Ak'öremaa. Mapa midepai ijāadak'āri, mi Ak'öremaa wādait'ee. ⁷Parāpa wāara mi k'awada paara, ichiaba mi Ak'öre k'awak'ajida. Wāara, iraweda iru k'awadait'ee, iru unupata perã.

⁸Māpai Felipepa mājaji:
—Tachi Waibia, Ak'öre Waibia k'ira taimaa ak'ipipáde aji. Māgapaita k'inia p'anida aji.

⁹Jesupa p'anauji:
—Felipe, mi taarã nipapari parã ome. Māga bita, ¿waide mi k'awa–e bik'ā? aji. Chi mi unuparipa ichiaba Ak'öre Waibia unupari. ¿Sāga pia “Ak'öre Waibia k'ira ak'ipipáde” ayama? aji. ¹⁰¿Ijāa–e bik'ā aji mi, Ak'öre

Waibia ome araa bapari? Mi araa bapari iru Jaure ome; jōdee iru araa bapari mi k'ap'ia ome. Mia jaramaa bi michi k'ĩsiadoopa jara–e bida aji. Mi Ak'ōrépata māga jarapi bi. Ma awara mia ne–inaa oo bi ook'aa michi juadoopa. Mi Ak'ōrépata māga oopi bi, mi ome bapari perā. ¹¹Ijáati mia jarak'āri mi, Ak'ōre Waibia ome araa bapari. Maa–e pirā ijáati mia ne–inaa ooda k'aurepapai, oopari perā ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ¹²Mia wāarata jararu. Chi mide wāara ijāa bipa auk'a ooyada aji, mia ne–inaa oo bik'a. Ma awara ne–inaa pi–iara ooyada aji, mi wāit'ee perā mi Ak'ōre bimaa. ¹³Mia oopariit'ee jōmaweda parāpa it'aa iidiruta mi t'ide michideerā perā. Māgá iru Warra k'aurepa jōmaarāpa unudai Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi. ¹⁴Parā michideerā perā, mi t'ide it'aa iididak'āri, mia nejōmaata oopariit'eeda aji, parāpa iidi p'anik'a.

Jesupa jarada ichia Tachi Ak'ōre Jaure pēit'ee ichideerāmaa

¹⁵—Parāpa mi k'inia iru p'ani pirā, oopataadait'eeda aji, mi ūraade jara bik'a. ¹⁶Māpai mia chup'iria iidiit'ee mi Ak'ōremaa, irua awaraa K'aripapari pēimerā mi pari, māgí ichita parā ome bapariimerā. ¹⁷Māgí Tachi Ak'ōre Jaure. Ichia wāara aupaita jarateepari. Ijāadak'aa beerā ome iru ba che–e, iru unuda–e p'anadairā māik'aapa k'awada–e p'anadairā. Mamīda parāpata iru k'awa p'ani, parā ome bapari perā māik'aapa parā t'āride bapariit'ee perā.

¹⁸'Mia parā chup'iria atabēi–eda aji. Waya cheit'ee. ¹⁹Taarā–e na p'ek'au eujādepemaarāpa mi waa unuda–e pait'ee. Mamīda parāpata mi unudait'ee. Mi ichita chok'ai bapari perā, parā jida auk'a ichita chok'ai p'anapataadait'ee. ²⁰Maapai parāpa wāara k'awaadait'ee mi, Tachi Ak'ōre Waibia ome araa bapari māik'aapa parā mi ome ichiaba araa p'anapataadait'ee, t'āri a–ba. ²¹Chi mi ūraa ūri bipa māik'aapa oo bipa ma ūraade jara bik'a wāara mi k'inia iru bi. Mi Ak'ōrepa māgí eperā ichiaba k'inia iru bapariit'ee. Ma awara mia pida iru k'inia iru bapariit'ee māik'aapa irumaa unupiit'ee.

²²Māpai Judas, chi Simón Iscariote warra–ee badapa iidi:

—Tachi Waibia, ¿sāap'eda pia taimaa unupiit'eema aji, mamīda ijāadak'aa beerāmaa unupi–e pait'ee?

²³Jesupa p'anauji:

—Eperāpa mi k'inia iru bi pirā, mi ūraade jara bik'a oopariit'eeda aji. Mi Ak'ōrepa māgí eperā k'inia iru bapariit'ee māik'aapa mi Ak'ōre mi ome chedait'ee iru ome p'anapataade. ²⁴Jōdee chi mi k'inia–e bipa oo k'inia–e bi mi ūraade jara bik'a. Na pedee parāpa ūri p'ani mēre–eda aji; mi Ak'ōrede. Iruata mi pēiji.

²⁵'Mia na ūraa jara bida aji, parā ome bi misa. ²⁶Mamīda mi uchiada t'ēepai, Ak'ōre Waibiapa pēit'ee awaraa K'aripapari mi pari; māgí iru

Jaure. Māgipa ne–inaa jōmaata jarateeit'ee parāpa oodamerā mia oopi bik'a. Ma awara irua k'aripait'ee mia jarada jōmaweda k'irāpadamerā.

²⁷Mi wāi naaweda, parā t'āri k'āiweepi k'inia bi. T'āri k'āiwee p'anapatāati. Mia arak'atiapai k'āiwee p'anapi–e, na p'ek'au eujādepemaarāpa oopatak'a. Mapa t'āri p'ua p'ananaāati māik'aapa p'eranaāati. ²⁸Parāpa ūrijida mia jarak'āri: “Mi wāit'ee, maap'eda waya cheit'ee.” Parāpa wāara mi k'inia iru p'anadap'edaa paara, t'āri o–īa p'anak'ajida mia nāga jarak'āri. O–īa p'anadaipia bi mi wāru perā Ak'ōre Waibiamaa; mi k'āyaara waibiara bimaa. ²⁹Ma jōma p'asai naaweda, mia māga jaraji, p'asak'āri, parāpa mi pedee ijāadamerā.

³⁰Waa mak'iara pedee–e pait'ee parā ome, Satanás, na p'ek'au eujādepemaarā poro waibia, cheru perā. Ichia mi p'oyaa chok'ak'aa. ³¹Mamīda na p'ek'au eujādepemaarāpa k'awaadamerā mia Ak'ōre Waibia k'inia iru bapari, ooit'ee irua jara bik'a.

'P'irabaidapāde aji. Āyaa wādāma namāik'aapa.

Jesús uva k'arrak'a bi

15 ¹Uchiadai naaweda, Jesupa māgaji: —Mi uva k'arrak'a pipiara bida aji. Jōdee mi Ak'ōre chi uva uuda ak'iparik'a bi. ²Mi k'arradepema jik'ara chau–e bi pirā, irua māgí jik'ara t'iap'et'aapari. Jōdee chi jik'ara chauparidepema jua chak'eerā jarit'aapari māgí jik'ara waapiara chaumerā. ³Parā māgí jik'ara jaridák'ata p'anì mia ūraa jarada ijāadap'edaa perā. ⁴Mi ome araa p'anapatāati mi parā ome araa baparik'a. Uva jik'ara ichi itu chauk'aa chi k'arra ome araa ba–e pirā. Māga pik'a pāchi k'iradoopa mia oopi bik'a p'oyaa ooda–e, mi ome araa p'anapataada–e pirā.

⁵Mida aji, uva k'arrak'a bi. Jōdee parā chi jik'arák'ata p'ani. Uva jik'ara pia chauparik'a araa bak'āri chi k'arra ome, māga pik'a parā mi ome araa p'anapataadak'āri, ne–inaa chok'ara mia oopi bik'a oopataadait'ee. Mamīda mi wēe parāpa maarepida ooda–e pai mia oopi bik'a. ⁶Uva jik'ara chauk'aa bak'āri, t'iap'ek'oodap'eda, p'e nībipata ak'ōrejīrumaa p'ook'oodaimērā. Maap'eda t'ipitaude bat'ak'oopata paak'oodaimērā. Māga pik'a pait'ee chi mi wēe beerā ome.

⁷Mamīda parā araa p'anaruta pirā mi ome māik'aapa mi ūraade jara bik'a ooruta pirā, it'aa iidipataāti pāchia iidi k'iniata. Mi Ak'ōrepa ooit'ee parāpa iidi p'anik'a. ⁸Parāpa ne–inaa chok'ara mia oopi bik'a oodak'āri, ak'ipipata wāara mi k'ōp'āyoorā. Māga unudak'āri, awaraarāpa “Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bida” adait'ee. ⁹Mi Ak'ōrepa mi k'inia iru baparik'a, mia auk'a parā k'inia iru bapari. Mi ome chik'inia p'anapatāati. ¹⁰Mi, mi Ak'ōre ome chik'inia bapari, mia oopari perā irua jara bik'a. Māgá parā mi ome chik'inia p'anapataadait'ee, mia jara bik'a ooruta pirā.

¹¹Mia m̄ga jaraji mik'a parā t'āri o-īa p'anapataadamerā. K'inia bi parā t'āri o-īa p'anapataadamerā. ¹²Mia n̄ga jara bi: Chik'inia p'anapatāati, mia parā k'inia iru baparik'a. ¹³Eperāpa chi k'ōp'āyo audú k'inia iru bak'āri, iru k'aripapari ma k'aurepa piuru p̄jida. Ma k'āyaara apidaapa awaraa eperā audupiara k'inia iru p'anada-e pai. ¹⁴Parā wāara mi k'ōp'āyoorā, mi ūraa jara bik'a oo wāruta pirā. ¹⁵Waa mia parā t'ijara-e “mimiapataarā”, mimiapariipa k'awa-e bairā ne-inaa jōmaweda chi poropa oo bi. Ma k'āyaara t'ijara bi “michi k'ōp'āyoorā” mia k'awapida perā jōmaweda mi Ak'ōrepa mimaa jarada. ¹⁶Parāpa mi jirit'erada-e paji. Miata parā jirit'eraji m̄ik'aapa awara biji mi ūraa jarateenadamerā. Māgá parā k'aurepa eperāarāpa ma ūraa ūridap'eda, mide ijāadai m̄ik'aapa ichita p'anapataadai mi ome. Ma awara ma jarateenadap'edaa k'aurepa parāpa mi t'īde ne-inaa iididak'āri mi Ak'ōremaa michideerā perā, irua ooit'ee parāpa iidi p'anik'a. ¹⁷Waya mia jara bi: chik'inia p'anapatāati.

Ijāadak'aa beerāpa Jesús ichideerā ome k'īra unuamaa iru p'anapata

¹⁸—Mide ijāadak'aa beerāpa parā k'īra unuamaa iru p'ani pirā, k'irāpāti m̄ta naapiara k'īra unuamaa iru p'anapachida. ¹⁹Parā p'anadap'edaa paara āchi p'anapatak'a, āchia parā k'inia iru p'anak'ajida āchideerāk'a. Mamīda parā āchideerā-e. Miata parā jirit'eraji āchi k'āyaara awara p'anapataadamerā. Maperāpi āchia parā k'īra unuamaa iru p'anapata. ²⁰K'irāpāti mia jarada: “Mimiapari ichi poro waibia k'āyaara waibiara bi-e.” Mi jiri nipapatap'edaak'a ichiaba parā jiri nipapataadait'ee. Jōdee mia jarateeda ijāajida pirā, parāpa jaratee p'ani ichiaba ijāadait'ee. ²¹Mamīda ma k'āyaara audupiara parā jiri nipapataadait'ee, michideerā perā. Māga oodait'ee k'awada-e p'anadairā k'aipata mi p̄iji.

²²Mia Ak'ōre net'aa jara che-e pada paara, ārapa k'īsiada-e p'anak'ajida āchia p'ek'au k'achia oopata. Mamīda mi Ak'ōrepa jara p̄ida jara cheji. Mapa irā “taipa k'awada-e p'anida” adaik'araa bi. ²³Mi k'īra unuamaa iru p'aniirāpa mi Ak'ōre jida k'īra unuamaa iru p'ani. ²⁴Unuda-e pada paara mia ne-inaa ooda awaraarāpa p'oyaa oodak'aa, āchia p'ek'au k'achia ooda-e pak'aji Tachi Ak'ōre k'īrapite. Mamīda āchia m̄ga unujida m̄da, at'āri mi, mi Ak'ōre ome k'īra unuamaa iru p'ani. ²⁵P'asaji āchi ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Āchi k'inia mi k'īra unuamaa iru p'anapachida.’ (Sal 35.19)

²⁶Mamīda mia awaraa K'aripapari p̄iit'eeda aji. Māgipa wāara aupaita jarapariit'ee. Māgí uchiapari Tachi Ak'ōredeepa, iru Jaure perā. Māgí chek'āri, irua mi k'awapiit'ee eperāarāmaa. ²⁷Parāpa pida mi k'awapidait'ee awaraarāmaa, mide ijāadak'āriipa mi ome p'anapatap'edaa perā.

16 ¹Mia ma jōma jaraji parāpa mide ijāapataadamerā. ²Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tedeepa parā jēret'aapataadait'eeda aji. Ma awara parā peet'aadait'eeda aji. Māga oodak'āri, āchia k'īsiadait'ee māgata pia oomaa p'ani Tachi Ak'ōre-it'ee. ³Māga oodait'ee mi, mi Ak'ōre ome wāara k'awada-e p'anadairā. ⁴Mapa ma jōma jaraji parāmaa, māga p'asak'āri, k'irāpadamerā. Naaweda māga jara-e paji, parā ome bada perā.

Tachi Ak'ōre Jaurepa oo bi

⁵—Īrá mi wāit'ee mi pēida baparimaa. Mamīda parādepema apidaapa iidida-e p'ani mi sāmaa wāit'ee. ⁶Ma k'āyaara parā k'īra pia-ee p'ani, mia māga jarada perā. ⁷Mia wāarata jararu. Parā-it'ee piara bi mi wāmerā. Mi wā-e pirā, Ak'ōre Jaure, Tachi K'aripapari, che-e pait'ee parā ome bapariit'ee. Mamīda mi wāru pirā, mia iru pēit'ee parāmaa. ⁸Iru chek'āri, na p'ek'au eujādepemaarāmaa k'awapiit'ee āchia p'ek'au k'achia oopata. Ichiaba āchimaa k'awapiit'ee Tachi Ak'ōredeerāpa ne-inaa pia oopata irua k'inia bik'a. Ma awara k'awapiit'ee Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate ichia ak'iit'ee eperāarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. ⁹K'awapiit'ee eperāarāpa mide ijāada-e p'anadak'āri, k'achia oomaa p'ani. ¹⁰K'awapiit'ee mia oopachi Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, mi irumaa wāru perā. Māga ook'āri, parāpa mi waa unuda-e pait'ee. ¹¹K'awapiit'ee Tachi Ak'ōrepa pia ak'i-e na p'ek'au eujādepemaarā poro waibiapa oo bi. Mapa iru, iru eere p'aniirā ome miapiit'ee.

¹²Mia k'īsia chok'ara iru bida aji, parāmaa jarait'ee. Mamīda ĩrá waa jara-e, parāpa ma jōma k'irāpada-e pai perā. ¹³Mamīda Ak'ōre Jaure chek'āri, ne-inaa wāarata jōma k'awapiit'ee parāmaa, ichia wāara aupaita jarapari perā. Ichi k'īsiadoopa pedee-e pait'ee. Tachi Ak'ōrepa jara bi ūrip'eda, māga jarapariit'ee māik'aapa jarapariit'ee ne-inaa waide p'asa-e bi. ¹⁴Ak'īpiit'ee mi apemaarā k'āyaara waibiara bi, mia ne-inaa k'awa bi parāmaa k'awapik'āri. ¹⁵Jōma mi Ak'ōrepa k'awa bi mia pida k'awa bi. Maperāpi mia jaraji Ak'ōre Jaurepa k'awapiit'ee jōma mia ne-inaa k'awapi k'inia bi parāmaa.

¹⁶Na ewari mi waa unuda-e pait'ee. Mamīda ai t'ēepai taarāpai waya unudait'eeda aji.

K'īra pia-ee p'anadap'eda, t'āri o-īa p'anedait'ee

¹⁷Māga ūridak'āri, chi k'ōp'āyoorā ūk'uru āchi pitapai pedee para beejī: —¿K'āata jara k'inia bima, ajida, na pedee: “Na ewari mi unuda-e pait'ee, mamīda ai t'ēepai waya unudait'ee”? ¿Ichiaba k'āata jara k'inia bima nāgí pedee: “mi Ak'ōremaa wāru perā”? ¹⁸¿K'āata jara k'inia bima na pedee: “taarāpai”? K'awada-e p'anida ajida, irua k'āata jara k'inia bi.

¹⁹Jesupa k'awaji chi k'ōp'āyoorāpa k'āata iidi k'inia p'ani. Mapa māgaji:

—Mia jarajida aji, na ewari parumaa mi waa unuda—e pait'ee, mamīda ai t'ēpai waya unudait'ee. ¿Mata parāpa iidi para bi—ek'ā? aji. ²⁰Mia wāarata jararu. Parā jarajēdait'ee māik'aapa t'āri p'ua p'aneedait'ee. Jōdee na p'ek'au eujādepema ijāadak'aarā o—īa p'aneedayada aji. ²¹K'īsiadāma nāgide. Wēra warra t'oit'ee pak'āri, p'ua nībeepari, t'oit'ee perā. Mamīda chi warra t'o atak'āri, k'īra atuadaipari p'ua nībada māik'aapa o—īa nībeepari warra chai t'o atada perā. ²²Māga pik'a bi parā ome. Īrá parā k'īra pia—ee p'ani mi wāru perā. Mamīda mia parā waya unuit'ee. Maapai parā t'āri o—īa p'aneedak'āri, apidaapa ma o—īa wēpapida—e pait'ee.

²³Maapai parāpa mimaa maarepida iidida—e pait'ee. Mia wāarata jararu. Mi t'īde mi Ak'ōremaa ne—īnaa iidiruta pirā, irua parāpa iidi p'ani teepariit'ee, michideerā perā. ²⁴Waide mi t'īde parāpa maarepida it'aa iidida—e p'ani. Iidíti mi Ak'ōrepa teemerā parāpa iidi p'ani. Māgá parā wāara t'āri o—īa p'anapataadait'ee.

²⁵Ma et'ewa jarada mia imeraa pik'a jarateeki. Mapa parāpa pia k'awada—e paji. Mamīda na ewari māgá jaratee—e pait'eeda aji. Jīp'a pedeeit'ee Ak'ōre net'aa pia k'awaadamerā. ²⁶Maapai parāpa mi t'īde it'aa iididait'ee, michideerā perā. Mapa mia jara—e chupiria iidit'ee parā pari Tachi Ak'ōremaa. ²⁷Ak'ōrépata parā k'inia iru bapari parāpa mi k'inia iru p'anapata perā māik'aapa ijāapata perā mi wāara cheji iru baparimāiipa. ²⁸Cheji na p'ek'au eujādee eperā jīp'aak'a bapariit'ee. Īrá jōdee na p'ek'au eujā atabēit'eeda aji, māik'aapa waya irumaa wāit'ee.

²⁹Māpai chi k'ōp'āyoorāpa māgajida:

—Īrapi jīp'a pedee bida ajida. Imeraa pik'a jaratee—e bida ajida. ³⁰Īrapi k'awa p'ani pia ne—īnaa jōmaata k'awa bi. Apidaapa pimaa iidida—e pait'ee, taipa iididai naaweda, pia k'awa bairā taipa iidi k'inia p'ani. Mapa ijāa p'anida ajida, pi wāara cheji Tachi Ak'ōre baparimāiipa.

³¹Jesupa p'anauji:

—¿Māgara Īrá wāara ijāa p'anik'ā? aji. ³²Ewari k'ait'a pa wā, parā jīchoodait'ee pāchi te chaa māik'aapa mi ituaba atabēidait'ee. Mamīda wāara mi ituaba bi—eda aji, mi Ak'ōre mi ome bairā. ³³Ma jōma jaraji parā t'āridepai choodamerā mide ijāa p'anide māik'aapa parā k'āiwee p'anapataadamerā. Na p'ek'au eujāde p'ani misa, nepirade baaidait'ee parā jiridait'ee perā. Mamīda sōcharra p'anapatāati. Miata na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā āchi poro waibia ome p'oyaajida aji.

Jesús ichi pari it'aa t'īda

17 ¹Ma pedee jarap'eda, Jesupa it'aa ak'iji māik'aapa māgaji:
—Ak'ōre, mi ewari pajida aji. Ak'ip'iji mi wāara pichi
Warra, māgá mia ak'ipimerā pi wāara jōmaarā k'āyaara waibiara
bi. ²Pia eperāarā jōmaweda biji mi jua ek'ari, chi mide ijāa

p'aniirã jômaweda ichita p'anapataadamerã pi ome. ³Mãgá ichita p'anapataadait'ee pi ome, k'awaadak'ãri pi aupaita wãara Tachi Ak'õre mãik'aapa k'awaadak'ãri mi, Jesucristo, pichia pëida eperãarã k'aripamerã.

⁴Na p'ek'au eujãde bi misa, mia ak'ipiji pi aupaita Tachi Ak'õre, ook'ãri pia mimaa oopidak'a. ⁵Ërá Ak'õre, ak'ipiji mi wãara pichi Warra. Mi atëeji pimaa bapariit'ee pichi k'ïra wãreede, na p'ek'au eujã bai naaweda badak'a.

Jesús it'aa t'ïda chi k'õp'ãyoorã pari

⁶—Mia pi k'ïra unupipachi mi ome nipapatap'edaarãmaa, ma-it'ee pia ãra jirit'era atada perã na p'ek'au eujãdepemaarã t'ãideepa. Përé paji mãik'aapa pia michideerã papiji. Pi ùraade ijãa p'anipi. ⁷Ërá ãrapa k'awa p'ani ne-inaa jômaweda mia k'awa bi piata mimaa k'awapida. ⁸Mia jõma jarateeji pia jarapidak'a. Ærapa ma pedee ijãajida, ijãa p'anadap'edaa perã wãara piata mi pëida.

⁹Mia chupiria iidimaa bi ãra pari. Na p'ek'au eujãdepemaarã jïp'aarã pari chupiria iidi-e bi. Pia jirit'eradaarã mide ijãadamerã, mãirã párita chupiria iidimaa bi, ãra pichideerã perã. ¹⁰Michideerã pichideerã auk'a. Ichiaba pichideerã michideerã auk'a. Ærapa ne-inaa oodak'ãri mia oopi bik'a, ak'ipipata mi waibiara bi apemaarã k'ãyaara.

¹¹Mi na p'ek'au eujãde waa ba-e pait'ee. Mamïda ãra p'aneedait'ee, mi pi ome banaru misa. Mapa Ak'õre, pi jõmaarã k'ãyaara t'ãri piara bairã, ãra ak'i baparïiji pichi juapa pia mimaa teeda juapa, ãra t'ãri a-ba, chik'inia p'anapataadamerã, pi mi ome baparik'a. ¹²Mi na p'ek'au eujãde ãra ome bak'ãri, ãra ak'i bapachi pi k'ap'ia pari, apida atuanaadamerã. Aba chi atuait'ee bita atuait'ee, p'asamerã pi ùraa chonaarãweda p'ãdade jaradak'a.

¹³Ërá mi wãit'ee pimaa. Na p'ek'au eujãde bide mia nãgí pedee jara bi, ãrapa o-ïa ùridamerã mãik'aapa t'ãri o-ïadaidamerã, mi t'ãri o-ïa bik'a. ¹⁴Mia ãramaa pi ùraa jarateeji. Mide ijãadak'ãri, na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerãpa ãra k'ïra unuamaa iru p'aneejida, mik'a mãirã eere p'ani-e perã. ¹⁵Mia iidi-e bi pia ãra na p'ek'au eujãdeepa uchía atamerã. Ma k'ãyaara iidi bi ãra chi k'achia ooyaa bi juadeepa k'aripa atamerã. ¹⁶Mi mãgí jua ek'ari bak'aak'a, ãra jida mãgí jua ek'ari p'anada-e, iru eere p'ani-e perã. ¹⁷Mapa ãra awara bïji pi wãarata bide t'ãri pia p'anapataadamerã pi baparik'a. Mãga p'anapataadai pi ùraa k'awaadak'ãri, wãara bairã. ¹⁸Pia mi na p'ek'au eujãdee pëidak'a, mãgá ichiaba mia ãra na p'ek'au eujãdepemaarãmaa pëiji. ¹⁹Æra k'aurepa mia ne-inaa jõma oopari pia oopi bik'a, michi k'ap'ia piuru pïjida mãga oo k'iniapa.

Mia m̄aga oopari ārapa pida auk'a wāara ne–inaa jōma pia oopi bik'a oopataadamerā.

Jesús it'aa t'īda ichideerā jōmaarā pari

20—Āra–it'ee aupai mia iidi–e bida aji. Ichiaba iidimaa bi jōmaarā eperāarā pari, chi t'ēepai mide ijāadait'eerā ārapa jarateepata k'aurepa. 21 Ak'ōre, mia iidi bi m̄agí ijāapataarā ichiaba t'āri a–ba, chik'inia p'anapataadamerā, pi m̄i ome t'āri a–ba, chik'inia baparik'a. M̄agá p'anapataadak'āri, jōmaarāpa ijāadait'ee wāara pia m̄i p̄eiji na p'ek'au eujādee. 22 Pia m̄imaa pia oodak'a mia ichiaba āramaa pia ooji, t'āri a–ba p'anapataadamerā, pi m̄i ome t'āri a–ba baparik'a. 23 Mi t'āri a–ba bapari āra ome, pi m̄i ome baparik'a, āra m̄agá t'āri a–ba p'anapataadamerā āchi k'ōp'āyoorā ome. M̄agapi na p'ek'au eujādepemaarāpa k'awaadait'ee wāara pia m̄i p̄eiji m̄aik'aapa pia āra auk'a k'inia iru bapari, m̄i k'inia iru baparik'a.

24 Ak'ōre, pia āra jirit'eraji mide ijāapataadamerā. Mia k'inia bi āra p'ananadamerā m̄i ome, m̄i wārumaa. M̄agá jōma m̄i k'īra wāree unudait'ee, pia m̄imaa teeda m̄i k'inia iru bapachi perā na p'ek'au eujā bai naaweda. 25 Ak'ōre, pi jōmaarā k'āyāara t'āri piara bi. Na p'ek'au eujādepemaarāpa pi k'awada–e p'ani m̄ida, mia pi k'awa bi m̄aik'aapa n̄aḡiirāpa pida k'awa p'ani pia m̄i p̄eida. 26 Mia pi āramaa k'awapiji m̄aik'aapa at'āri k'awapiit'ee, m̄i āra t'āride bapariit'ee perā. M̄agá pia m̄i k'inia iru baparik'a, āra jida ichiaba k'inia iru bapariit'eeda aji, ārapa jōdee awaraarā k'inia iru p'anapataadamerā.

Jesús jita atapidap'edaa

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

18 1 M̄agá it'aa t'īp'eda, Jesús chi k'ōp'āyoorā ome Cedrón to chak'e s̄iājida. Mama t'īujida olivo k'āide.

2 Judas, Jesús traicionaait'ee badapa k'awa baji āra t'īudap'edaamāi, Jesús chi k'ōp'āyoorā ome mama chip'epatap'edaa perā. 3 Mapa Judapa m̄imaa ateeji Romadepema soldaorā chok'ara m̄aik'aapa Tachi Ak'ōre te waib̄ia j̄iapataarā, judiorā p'aareerā poroorāpa p̄eidap'edaa; ichiaba fariseorāpa p̄eidap'edaa. Espadaⁿ pak'uru ome, lámpara, īpirā paara anipajida. 4 Jesupa k'awa baji ichi p'asait'ee bada. Mapa m̄āirā cheruta unu atak'āri, uchijaji ma ne–uu k'āideepa m̄aik'aapa iidiji:

—¿K'aita jiri p'anima? aji.

5 Achia p'anaujida:

—Jesús Nazaretdepema.

Jesupa m̄agaji:

ⁿ 18.3 Espada nek'o choma bik'a bi, mam̄ida k'īraichaa weda p'ewedee bapari.

—Mida aji.

Judas, chi traicionaait'ee bada mama bainĩ bassi ma chedap'edaarã ome. ⁶Jesupa “mida” ak'ãri, ãchi jõma ãpítee jĩtĩjida mãik'aapa eujãde baainajida.

⁷Mãpai Jesupa waya iidiji:

—¿K'aita jiri p'anima? aji.

Waya p'anaujida:

—Jesús Nazaretdepema.

⁸Mãpai Jesupa mågaji:

—Mia jaraji mi Jesús Nazaretdepema. Mita jiri p'ani pirã, mi ome p'aniirã ichiak'au wãpĩti.

⁹Jesupa mãga jaraji p'asamerã ichia naaweda jaradak'a. “Pia mi juade bidaarã apida atuada–e pait'ee.”^o ¹⁰Mãpai Simón Pedropa espada iru bada ãe atap'eda, t'uji mãirãdepema aba, t'ĩjarapatap'edaa Malco. Mãgĩ k'ĩiri juaraarepema orp'et'aaji. Mãgĩ p'aareerã poro waibia esclavo paji.

¹¹Mãpai Jesupa mågaji Pedromaa:

—¿Pichi espada ata bĩji ichi badamãi! ¿Mia choo–e paik'ã aji, mi Ak'õrepa miapiru?”

Jesús p'aareerã poro waibia Anás k'ĩrapite bada
(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)

¹²Mãpai ma soldaorã see nĩbada ãchi poro ome mãik'aapa judiorã, chi Tachi Ak'õre te waibia jãpataarã paara, Jesús jita atadachida. Mãpai jĩ nĩbĩjida. ¹³Naapiara ateejida Anás temaa, ichi Caifás chãure pada perã. Aĩ naaweda Anás p'aareerã poro waibia paji. Mamĩda ma año Caifás ãchi poro waibia paji. ¹⁴Caifás paji chi jarada: “Piara bi eperã aba piumerã tachi judiorã p'uuru pidaarã pari.”^q

Pedropa naapiara Jesús k'awa–e bida ada
(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵Jesús jita atadak'ãri, Simón Pedro awaraa k'õp'ãyo ome ãra t'ẽe wãjida. P'aareerã poro waibiapa mãgĩ k'õp'ãyo k'awa bada perã, t'ĩupiji ma te t'iak'au badamãi Jesús ome. ¹⁶Mamĩda Pedro taawa bainĩ beejĩ puerta t'aide. Mapa chi apema k'õp'ãyo^r Caifás k'awa badapa pedeenaji awẽra puerta jãpari ome Pedro ichiaba t'ĩupimerã. Mãgã Pedro ichiaba t'ĩuji. ¹⁷Ma puerta jãparipa Pedromaa iidiji:

—¿Pi jã eperã k'õp'ãyo–ek'ã? aji.

Mãpai Pedropa p'anauji:

^o 18.9 Jn 6.39; 10.28; 17.12. ^p 18.11 Griego pedeede: ¿Mia to–e paik'ã aji, mi Ak'õrepa ne–inaa asia topiru? ^q 18.14 Jn 11.49-50. ^r 18.16 Na pedee pia p'ãda, Juan, chi apema k'õp'ãyo paji.

—Mi—eda aji.

¹⁸Jīsua nībada perā, p'aareerā poro waibia mimiapataarāpa māik'aapa te jīapataarāpa t'ipi orojida māik'aapa k'ara p'aimaa p'aneejida. Bainī p'anide t'ipitau ik'aawa, Pedro ichiaba āchi ome k'ara p'aimaa beeji.

P'aareerā poro waibiapa Jesumaa iidida

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-65; Lucas 22.66-71)

¹⁹Māimisa p'aareerā poro waibiapa Jesumaa iidiji:

—¿K'áirāma aji, pi k'ōp'āyoorā? Pia, ¿k'āata jarateeparima? aji.

²⁰Jesupa p'anauji:

—Mi jīp'a pedeparida aji, jōmaarā taide Ak'ōre te waibiade māik'aapa Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te beede. Judiorā chepatamāi mia jarateepari. Maarepida chiāra āpīte pedee—e bi. ²¹¿Sāap'eda mimaa māga iidi bima? aji. Mi pedee ūridap'edaarāmaa iidināji. Ārapa jaradaipi, k'awa p'anadairā mia jarapari.

²²Jesupa māga jarak'āri, te jīaparipa iru k'īramaa siji māik'aapa māgaji:

—¿Jāgata p'anauparik'ā aji, p'aareerā poro waibiamaa?

²³Jesupa māgaji:

—Mia pedee k'achia jaraji pirā, jarapāde aji, k'āare pedeeta k'achia baji. Mamīda mia jarada wāara pirā, ¿sāap'eda mi sījima? aji.

²⁴Māpai Anapa Jesús jua jīp'eda, Caifamaa pēiji. Maapai Caifás p'aareerā poro waibia paji.

Pedropa waya Jesús k'awa—e bida ada

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵Māimisa taawa Simón Pedro bainī baji t'ipitau ik'aawa k'ara p'aimaa. Arii p'anadap'edaarāpa iidijida:

—¿Pi jā eperā k'ōp'āyo—ek'ā? ajida.

Pedropa meraji:

—iMi iru k'ōp'āyo—eda! aji.

²⁶Mamīda awaraa eperāpa Pedro k'īra k'awa ataji. Māgí p'aareerā poro waibia mimiapari paji. Ēreerā paji Pedropa k'iiri orp'et'aada ome. Māgipa māgaji:

—¿Pi—ek'ā mia ne—uu k'āide Jesús ome unuda?

²⁷Māpai Pedropa waya meraji. Aramata et'erre k'ariji.

Jesús Pilato k'īrapite

(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸Tap'eda weda judiorā poro waibiarāpa Jesús ateejida Caifás tedeeapa Pilato palaciodee. Pascua fiesta īri pada perā, ai tede t'īuda—e paji. K'awa p'anajida judio—eerā tede t'īudap'edaa paara, Pascua chik'o p'oyaa

k'oda–e pak'aji. Māga k'awajida āchi ũraade jara bairā. ²⁹Maperā Pilato uchiaji pedeede āchi ome:

—¿K'āare k'aurepata na eperā nāgá iru p'anima? aji.

³⁰P'anaujida:

—Na eperā t'āri k'achia–idaa–e bada paara, pīmaa aneeda–e pak'ajida ajida.

³¹Māpai Pilatopa mājaji:

—Māgara pāchia atadaríti māik'aapa iru ak'íti pāchi ũraade jara bik'a. Maap'eda óoti pāchia oo k'iniata.

Mamīda ma judiorāpa p'anaujida:

—Pāchi Romadepemaarā ũraade jara bi tai judiorāpa chīara peedaik'araa bi irua ne–inaa k'achia ooda k'aurepa.

³²Māga jarajida uchiamerā Jesupa ai naaweda jaradak'a, irua jarak'āri sāga ichi piut'ee. ³³Pilato waya ichi palaciode t'ūp'eda, Jesús t'ī ataji māik'aapa iidiji:

—¿Pik'ā aji, Judiorā Rey?

³⁴Jesupa mājaji:

—¿Pichi k'iradoopapai māga iidi bik'ā, maa–e pirā awaraarāpa pīmaa māga jaradap'edaa perā?

³⁵Pilatopa p'anauji:

—¡Mi judio–epi! Pichi auk'aarápata māik'aapa p'aareerā poroorápata pi mīmaa aneejida. ¿Pia k'āata oojima? aji.

³⁶Jesupa p'anauji:

—Mi rey–eda aji, na p'ek'au eujādepema reyrāk'a. Āchik'a pada paara, mi ome nipapataarā chōok'ajida, judiorā poro waibiarāpa mi jítanaadamerā. Mamīda mi rey–e na p'ek'au eujādepema reyrāk'a.

³⁷Māpai Pilatopa iidiji:

—¿Wāara pi reyk'ā? aji.

Jesupa p'anauji:

—Pichia jarajipi. Mi reypi. Ma–it'ee mi t'oji māik'aapa cheji na p'ek'au eujādee; Tachi Ak'ōre wāarata jarait'ee. Wāarata k'awa k'inia p'aniirā jōmaarāpa mi pedee ũripatada aji.

³⁸Māpai Pilatopa mājaji:

—¿K'aipa wāarata k'awayama? aji.

Jesús pēida peedamerā

(Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

Māga jarap'eda, Pilato taawaa uchiaji waya pedeede ma judiorā poro waibiarā ome:

—Mia maarepida k'achia unu–eda aji, na eperāde. ³⁹Mamīda k'irāpāti año chaa Pascua fiestade mia preso aba k'ena pēipari. Mapa ¿k'inia p'anik'ā aji, mia Judiorā Rey apata k'ena pēimerā?

⁴⁰Māpai arii p'anadap'edaarã jōmaweda waya biajida:

—¡Jāgí k'ena pëináaji! ¡Barrabata k'ena pëiji!

Barrabás nechiyaa bapachi māk'aapa chōoyaa bapachi

Romadepemaarã ome, āchi jua ek'ariipa uchía k'inia bada perã.

19 ¹Māpai Pilatopa Jesús wipiji soldaorãmaa. ²Soldaorãpa poro jıra pak'uru jua ne—iiri—idaa bidee oodap'eda, Jesús porode jĩ bijida māk'aapa p'aru p'oree teesoo, k'ıra p'āimap'āimaa bi, jĩ bijida.

³Maap'eda irumaa chejida māk'aapa mājajida:

—¡Ak'fti Judiorã Rey!

māk'aapa k'iramaa sīpachida.

⁴Pilato waya tedee pa uchiak'āri, mājaji:

—Ak'fti. Mia iru nama aneeru parã taide. K'awapi k'inia bi parãmaa mia maarepida ne—inaa k'achia unu—e na eperāde.

⁵Jesús uchiak'āri, ma poro jıra jĩ baji māk'aapa p'aru teesoo. Māpai Pilatopa mājaji:

—¡Nama bi chi eperã!

⁶Jesús unu atadak'āri, p'aareerã poroorãpa māk'aapa Tachi Ak'ōre te waibia jīapataarãpa biapachida:

—¡Kurusode peepit'áaji! ¡Kurusode peepit'áaji!

Mamīda Pilatopa mājaji:

—Māgara pāchia atadaidapáde aji, māk'aapa peet'aanadapáde aji. Mia maarepida unu—e bi ne—inaa k'achia ooda ma k'aurepa peepiit'ee.

⁷Mamīda ma judiorã poro waibiarãpa p'anaujida:

—Tai ūraade jara bi eperãpa ichi Tachi Ak'ōre Warrada aru pirã, piupia bi. Māga ooji jāgí eperãpa.

⁸Māga ūrik'āri, Pilato waapiara p'eradachi. ⁹Waya ichi palaciode t'īuji māk'aapa Jesumaa iidiji:

—¿Pi, sāpemama? aji.

Mamīda Jesupa maarepida p'anauk'aa paji. ¹⁰Māpai Pilatopa mājaji:

—¿Mi pedee p'anau—ek'ā? aji. ¿K'awa—e bik'ā aji, mia pi kurusode peepi k'inia bait'eera peepit'aai, maa—e pirã peepi k'inia—e bait'eera k'ena pëi?

¹¹Māpai Jesupa p'anauji:

—Pia mīmaa maarepida oo—e pak'aji, it'ari baparipa pi eperãrã poro waibia papi—e pada paara. Maperã chi eperã mi nama pëidapa ne—inaa k'achiara oo bida aji, pi k'āyaara.

¹²Maadak'ariipa Pilatopa k'īsiapachi sāga Jesús k'ena pëii. Mamīda judiorãpa biapachida:

—¡Jāgí eperã peepi—e pirã, pi César k'ōp'āyo—eda! apachida. ¡Eperãpa ichi reyda a bi pirã, mājipa César k'ıra unuamaa iru bida! ajida.

¹³Pilatopa māga ūrik'āri, Jesús taawaa ateepeji māk'aapa ichi su—ak'i beejí charra su—ak'i beeparimāi, hebreo pedeede Gabatá apatap'edaa, griego pedeede “Māu Choma P'ep'edee Bimāi”. ¹⁴Mājí ewate

Pascua fiesta norema paji. Imat'ipa Pilatopa mägaji ma judiorã poro waibiarãmaa:

—¡Ak'íti! ¡Nama bida aji, pãchi rey!

¹⁵Mamïda ãchia biapachida:

—¡Áyaa ateeþji! ¡Áyaa ateeþji! ¡Kurusode peepit'áajii!

Pilatopa iidiji:

—¿K'inia p'anik'ã aji, mia pãchi rey peepimerã?

P'aareerã poroorãpa p'anaujida:

—¡Taipa rey awaraa wêe p'anida ajida, César k'ãyaara!

¹⁶Mãpai Pilatopa Jesús teeji ichi soldaorãmaa kurusode peet'aanadamerã.

Jesús peet'aadap'edaa

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷Jesumaa kuruso ateeþidap'eda, uchijida p'uurudeepa taawaa wãdait'ee “Tachi Poro Biiri” apatap'edaamaa. (Hebreo pedeede Gólgota apachida.) ¹⁸Mama merap'edap'eda, ma kurusode bajjira bijida piumerã. Iru ik'aawa bijida awaraarã omé, aba juaraare, aba juabi eere.

¹⁹Pilatopa letrero p'ãji Jesús kurusode bidamerã. Nãga p'ãji: JESÚS NAZARETDEPEMA, JUDIORÃ REY. ²⁰Judiorã chok'araarãpa leejida ma p'ãda, Jesús peedap'edaamãi p'uuru k'ait'a bada perã. Ma p'ãda p'ã bajj hebreo pedeede, latín pedeede mãik'aapa griego pedeede. ²¹Ma p'ãda leedak'ãri, p'aareerã poroorãpa mägajida Pilatoomaa:

—P'ãnáaji *Judiorã Rey*. Ma k'ãyaara nãga p'ãpãde ajida. *Na eperãpa jaraji ichita Judiorã Rey*.

²²Mamïda Pilatopa p'anauji:

—Mia p'ãda perã jãgã p'ã beeit'eeda aji.

²³Soldaorãpa Jesús kurusode bajjira bidap'eda mãik'aapa iru p'aru atadap'eda, ãchi k'ïmariirãmaa jedet'aajida. Mamïda chi edupema p'aru teesoo bajj, k'aat'i—ee; jïp'a k'a bajj. ²⁴Mapa mägajida:

—Jënaadãma. Ma k'ãyaara suerte jemenedãma k'awaadait'ee k'aiyata atait'ee.

Mãga oojida uchiamerã Tachi Ak'õre Úraa p'ãdade jara bik'a:

‘Michi p'aru jedejida mãik'aapa suerte jemenedap'eda, michi p'aru jitajida’.

(Sal 22.18)

²⁵Soldaorãpa mãga oo p'ani misa, kuruso k'ait'a bainĩ p'anajida Jesús nawe chi nawe ïpewëra ome, awaraa María, mägĩ Cleofás wëra pada, mãik'aapa María Magdalena. ²⁶Jesupa unuk'ãri chi nawe k'ait'a bainĩ bi mi, chi k'õp'ãyo k'inia iru bada ome, chi nawemaa mägaji:

—Nawe, jã pichi warrapi.

²⁷Maap'eda mimaa mägaji:

—Jã pichi nawepi.

Maadak'ãriipa mia María iru bapachi mi tede michi nawek'a.

Jesús jai-idaada

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸Ma t'ēepai Jesupa k'awaak'āri jōmaweda ichia ooit'ee bada auparu, māgaji:

—‘Opisia nībida aji.’

(Sal 69.21)

Māga jaraji uchiamerā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. ²⁹Mama iru p'anajida vino achuchua chok'ode. Aide esponjak'a p'ēesap'ēesaa bi topa atadap'eda, jōi bijida hisopo k'īde māik'aapa it'aimāi t'ī atajida.

³⁰Sōp'eda, Jesupa māgaji:

—Īrá jōma aupajida aji,

māik'aapa ichi poro ijaabaip'eda, jai-idaaji.

Miasupa Jesús orro sudap'edaa

³¹Ma ewate Pascua fiesta iipata ewate norema paji. Judiorāpa māgī ewate iapata perā, k'iniada—e p'anajida piuda k'ap'ia kurusode p'aneedamerā. Maperā iidijida Pilatoma kurusode p'anadap'edaarā jīru k'ōrapik'oomerā, māgā isapai piudamerā. Māgā chi piuda k'ap'ia kurusodeepa irabai atapidai. ³²Pilatopa ooji āchia iididap'edaak'a. Romadepema soldaorā wādap'eda, Jesús ik'aawa baijira p'anadap'edaarā jīru k'ōrak'oonajida, waide piuda—e p'anadap'edaa perā. ³³Mamīda Jesús k'ait'a panadak'āri, piu bi unujida. Maperā iru jīru k'ōrada—e paji.

³⁴Ma k'āyaara soldaopa Jesús orrode miasupa sut'aaji. Aramata uchiaji waa pania ome. ³⁵Mi, chi māga unudapa nepirimaa bi mia unuda. Mia k'awa bi wāarata jara bi, mia māga unuda perā. Mia nāga jara bi parāpa pida ichiaba ijāadamerā. ³⁶Māga p'asaji uchiamerā Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Iru biiri apida biada—e paji’.^s

(Sal 34.20)

³⁷Ichiaba māga p'asaji uchiamerā pedee awaraa Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Ak'idait'ee eperā āchia sut'aadap'edaa’.

(Zac 12.10)

Jesús iadap'edaa

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸Ma t'ēepai Josepa Pilatoma Jesús k'ap'ia iidinaji, ichimaa iapimerā. Ichi Arimatea p'uurudepema paji māik'aapa Jesude ijāa bapachi. Mamīda judiorā poro waibiarā waidoopa, awaraarāmaa k'awapi—e paji. Pilatopa Josemaa jaraji Jesús k'ap'ia atanamerā. ³⁹José ome cheji Nicodemo, chi naaweda Jesús ome p'ārik'ua pedeenada. Māgipa aneeji treinta kilos mirra k'era áloe k'era ome p'oirada Jesús piuda k'ap'ia īri p'odait'ee.

^s 19.36 Ex 12.46; Nm 9.12.

40 Judiorãpa oopatak'a piuda iadak'ãri, ãchia Jesús k'ap'ia ma k'era ome pi-ia pirat'aaajida lienzode. 41 Jesús peedap'edaamã ne-uu eujã k'ait'a baji. Mama baji mãu te uria ewaa k'orodap'edaa piuda iadait'ee. Mamïda waide apida iada-e p'anajida. 42 Jesús k'ap'ia mama binajida, ma mãu te uria k'ait'a bada perã mãik'aapa judiorã iipata ewate ïri bada perã.

Jesús chok'ai p'irabaida

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

20 1 Tomia ewate tap'eweda, María Magdalena wãji Jesús k'ap'ia iadap'edaamaa. Panak'ãri, unuji chi mãu te uria t'ai mãupa t'ap'a bada awara ãi bi. 2 Mapa p'ira cheji Simón Pedromaa mãik'aapa mi, chi apema k'öp'ãyo Jesupa k'inia iru badamaa. Mãpai mägaji:

—¡Tachi Waibia k'ap'ia ateejidada! aji. ¡K'awada-e p'ani sãma ata binajida!

3 Mãga ùridak'ãri, Pedro mi ome araa wãjida ak'ide. 4 Omee weda auk'a p'ira wãjida. Mamïda mi Pedro k'ãyaara isapaira p'iradachi. Mapa naapiara panaji Jesús iadap'edaamã mãu te uriade. 5 Ñjaabaik'ãri ak'it'ee edaa, chi p'aru aupai unuji. Mamïda t'ïu-e paji. 6 Mãga nide Simón Pedro pacheji mãik'aapa t'ïuji edú. Ma lienzo ichiaba unuji. 7 Ma awara unuji Jesús poro p'ira bada p'aru, bedap'eda awara ãi bi. 8 Mãpai mi auk'a t'ïuji. Ak'ik'ãri, ijãaji Jesús chok'ai p'irabaida, ai naaweda taipa ijãada-e paji mïda. 9 Waide k'awada-e paji Tachi Ak'õre Ñraa p'ãdade jara k'inia bi Jesús piup'eda, chok'ai p'irabait'eeda ak'ãri. 10 Maap'eda tai ome weda temaa wãjida.

María Magdalenapa Jesús unuda

(Marcos 16.9-11)

11 Mamïda María beejí mãu te uria k'ait'a jëemaa. Mãgá jëe nïbide ñjaabaiji edaa ak'it'ee. 12 Unuji angeleerã omé p'aru t'õ-t'õo jï p'ani. Su-ak'i p'anajida Jesús k'ap'ia badamã, aba chi poro bada eere, aba chi jïru bada eere. 13 Æchia iidijida Mariamaa:

—Wëra, ¿sãap'eda jëemaa bïma? ajida.

Mãpai Mariapa mägaji:

—Michi Waibia k'ap'ia ateejidada aji. K'awa-eda aji, sãmaapi binajida.

14 Mata ãpïtee ak'ik'ãri, unuji Jesús mama bainï bi. Mamïda iru k'ira k'awa-e paji. 15 Mãpai Jesupa iidiji:

—Wëra, ¿sãap'eda jëe nïbïma? aji. ¿K'aita jïri bïma? aji.

Mariapa k'ïsiaji ma eperã chi jãiradepema ne-uu ak'ipari. Mapa mägaji:

—Mi chupïria k'awãaji. Pïa Jesús k'ap'ia ateeji pïrã, jarãji sãma iru bi. Mïa atanait'eeda aji.

16 Mãpai Jesupa mägaji:

—¡María!

Ichi t'ijarak'ári, waya ãpítee ak'ijji määk'aapa hebreo pedeede mägaji:

—¡Rabuni! (Jara k'inia bi “Tachi Jaratepari”).

¹⁷Jesupa mägaji:

—Mi k'ena péiji waide mi Ak'õremaa wã–e bairã. Jaranapáde aji, mi k'õp'äyoorãmaa: “Mi wãit'ee mi Ak'õremaa; iru ichiaba parã Ak'õre. Mi wãit'ee mi Ak'õre Waibiamaa; iru ichiaba parã Ak'õre Waibia.”

¹⁸Mãpai María Magdalena wãji Jesús k'õp'äyoorãmaa nepiride ichia unuda määk'aapa Jesupa jarada.

Jesús chi k'õp'äyoorãmaa cheda

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

¹⁹Mägí ewate tomia ewate paji. K'eupodopa Jesús k'õp'äyoorã teeda p'anajida. Puerta jãa iru p'anajida judiorã poro waibiarã waidoopa. Mäga nide Jesús ãra esajãak'a bainĩ ba cheji määk'aapa mägaji:

—P'eranáati. K'ãiwee p'anapatáati.

²⁰Mäga jarap'eda, ãramaa ak'ipiji ichi jua määk'aapa ichi orro. Jesús k'awaadak'ári, t'ári o–iãdachida. ²¹Waya Jesupa mägaji:

—¡K'ãiwee p'anapatáati! Mi Ak'õrepa mi pëidak'a, mia parã jida auk'a pëiru.

²²Mäga jarap'eda, jãrap'uaji ãchi ïri määk'aapa mägaji:

—Ak'õre Jaure auteebáiti, parã ome ba chemerã. ²³Eperãarãpa ãchia p'ek'au k'achia oopata oo amaaruta pirã mide ijãadait'ee, parãpa ãramaa jaradai: “Tachi Ak'õrepa pãchia p'ek'au k'achia oopata wëpapiit'ee,” määk'aapa Ak'õrepa ooit'ee parãpa jaradap'edaak'a. Jõdee eperãarãpa mide ijãadaamaaruta pirã, parãpa ãramaa jaradai: “Tachi Ak'õrepa pãchia p'ek'au k'achia oopata wëpapi–e pait'ee,” määk'aapa Ak'õrepa ooit'ee parãpa jaradap'edaak'a.

Tomapa Jesús unuda

²⁴Tomás, ichiaba t'ijarapatap'edaa Me–iso, Jesús k'õp'äyoorã docedepema paji. Mamãda mägí wë–e paji Jesús chek'ári apemaarãmãi.

²⁵Mapa chi k'õp'äyoorãpa irumaa mägajida:

—Taipa Tachi Waibia unujidada ajida.

Mäga ùrik'ári, Tomapa mägaji:

—Mia unuk'ári clavopa merap'edap'edaamãi iru juade määk'aapa aide mi jua k'ĩ t'ik'ári, maap'eda iru orrode sudamãi mi jua t'ik'ári, ijãayada aji, Jesús chok'ai bi. Mäga–e pirã, ijãa–eda aji.

²⁶Tomia abaamaa waya Jesús k'õp'äyoorã ma tede p'anadak'ári, Tomás jida baji. Puerta jãa baji mĩda, Jesús ãchi t'ãide bainĩ ba cheji määk'aapa mägaji:

—¡K'ãiwee p'anapatáati!

27Māpai Tomamaa māgaji:

—Ak'i chéji mi jua, māik'aapa pichi jua k'ĩ t'it'áaji. Ichiaba pichi jua mi orrode t'it'áaji. ¡Jāa—eda ai k'āyaara, ijāa bida aparíji!

28Māpai Tomapa māgaji:

—¡Michi Waibia, ĩrá mia ijāa bipi. Pi Tachi Ak'õre Waibia!

29Māpai Jesupa māgaji:

—Pia ijāa bi mi unuda perā. ¡T'āri o—ĩa p'ani chi mide ijāa p'aniirā, mi unuda—e p'ani mīda!

Sāap'eda nāgí p'āda

30Wāara chi k'õp'āyoorā taide Jesupa awaraa ne—inaa chok'ara ooji, ne—inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Mia na p'ādade ma jōma p'ā—e paji. 31Mamīda nāgí p'āji parāpa ijāapataadamerā Jesús Tachi Ak'õre Warra; irua pēida eperāarā k'aripamerā. Jesude ijāa p'ani pirā, it'aa wādait'ee jai—idaadak'āri.

Jesupa chi k'õp'āyoorā ũk'uruurāmaa unupida

21 1Ma t'ēepai Jesupa ichi waya unupiji chi k'õp'āyoorāmaa, Tiberias Lago ik'aawa. Nāga paji. 2Ma lago ik'aawa p'anajida Simón Pedro; Tomás ichiaba t'ĵjarapatap'edaa Me—iso; Natanael, Caná p'uurudepema Galilea eujāde bi; Zebedeo warrarā omé māik'aapa Jesús k'õp'āyoorā awaraarā omé. 3Mama p'anide Simón Pedropa māgaji:

—Mi to—ianait'eeda aji.

Apemaarāpa p'anaujida:

—Tai jida wādait'eeda ajida, pi ome.

Māgá wājida māik'aapa barcode batauk'oodachida. Mamīda ma ewate p'ārik'ua maarepida peeda—e paji. 4Taujaaweda unujida Jesús bainī bi lago ide. Mamīda iru k'awada—e paji. 5Māpai Jesupa iidiji:

—Warrarā, ¿Peeda—ek'ā? aji.

Āchia p'anaujida:

—Maarepida peeda—eda ajida.

6Māpai Jesupa māgaji:

—Barco juaraare t'iri t'aadapāde aji. Māgara peedayada aji.

Irua jaradak'a oodak'āri, ma t'iri p'oyaa jirada—e paji chik'o chik'iapa.

7Māpai mi, chi k'õp'āyo Jesupa audú k'inia iru badapa Pedromaa māgaji:

—¡Jāgí Tachi Waibia!

Simón Pedropa “Tachi Waibia” ũriruta, ichi ĩripema p'aru jĩ beej, ma p'aru ĩrapachi perā ma mimia ook'āri. Māpai toidú jĵtidachi. 8Jōdee chi apemaarā k'õp'āyoorā barcode chejida. T'iri jidiu aneejida chik'o ome, mak'iara t'imia—e bada perā lago ideepa; cien metropai baji. 9Ipude bataudak'āri, unujida ok'ok'ira urua nĩbi chik'o ome māik'aapa pan. 10Māpai Jesupa māgaji:

—Chik'o ũk'uru anéeti parāpa et'ewa peedap'edaadepema.

¹¹ Simón Pedro barcode bataudaip'eda, t'iri ipu idee jidiu aneeji. Aide ciento cincuenta y tres chik'o waibia bee p'aneejida. Mamída ma t'iri jē—e paji. ¹² Jesupa mägaji:

—Nek'o chéti.

Chi k'öp'äyoorā apidaapa iididak'aa paji k'aita iru, Jesuta k'awa p'anadap'edaa perā. ¹³ Māpai Jesús āra k'ait'aara cheji. Ma pan chik'o paada ome atap'eda, āramaa jedet'aaji.

¹⁴ Ma Jesupa unupida ōpee paji chi k'öp'äyoorāmaa, iru chok'ai p'irabaida t'ēepai.

Jesupa Simón Pedromaa iidida

¹⁵ Nek'odap'edaa t'ēepai, Jesupa Simón Pedromaa iidiji:

—Simón, Juan warra, ¿pia mi k'inia iru baparik'ā aji, apemaarāpa mi k'inia iru p'anapata k'āyaara?

Pedropa p'anauji:

—Tachi Waibia, piata k'awa bi. Mia pi k'inia iru bi.

Māpai Jesupa mägaji:

—Ewaa ijāa p'aniirā ak'ipariipáde aji, oveja ak'iparipa oveja chak'eerā ak'iparik'a.

¹⁶ Jesupa waya iidiji:

—Simón, Juan warra, ¿pia mi k'inia iru baparik'ā? aji.

Pedropa p'anauji:

—Tachi Waibia, piata k'awa bi. Mia pi k'inia iru bi.

Jesupa mägaji:

—Mide ijāapataarā ak'ipariipáde aji, oveja ak'iparipa ovejaarā ak'iparik'a.

¹⁷ Waya iidida ōpee iidiji:

—Simón, Juan warra, ¿pia mi k'inia iru bik'ā? aji.

Pedro k'ira pia—ee baji Jesupa iidida ōpee mägá iidida perā. P'anauji:

—Tachi Waibia, pia jōma k'awa bi. K'awa bida aji, mia pi k'inia iru bi.

Jesupa mägaji:

—Mide ijāapataarā ak'ipariipáde aji, oveja ak'iparipa ichi ovejaarā ak'iparik'a. ¹⁸ Mia wāarata jararu. Pi k'ūtrāa bak'āri māik'aapa āyaa wāit'ee pak'āri, pichi p'aru pichi juadoopa jī beepachi. Mamída pi chonaa pak'āri, pichi jua eratiit'ee māik'aapa awaraapa pi p'aru jī biit'ee, maap'eda pi ateeit'ee pi wā k'inia—e bīmaa.

¹⁹ Jesupa māga jarak'āri, jara k'inia baji sāgá Pedro piut'ee paji, māga p'asak'āri, eperāarāpa jaradamerā Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Māga jarap'eda, Jesupa Pedromaa mägaji:

—Māga p'asait'ee mīda, mide ijāaparíji.^t

^t 21.19 Griego pedeede: *Mi ome nipaparíji*.

Jesús k'öp'äyo k'inia iru bada

²⁰ Ñpíteek ak'ik'ári, Pedropa unuji mi, chi k'öp'äyo Jesupa audú k'inia iru bada. (Pascua chik'o k'odak'ári, mi Jesús ik'aawa baji iru k'öp'äyoorã ome. Mi paji chi iidida: “Tachi Waibia, ¿k'áipapí pí traicionaait'eema?” ada.)^u ²¹ Pedropa mi unuk'ári, Jesumaa iidiji:

—Tachi Waibia, ¿k'áata p'asait'eema aji, iru ome?

²² Jesupa p'anauji:

—Mia k'inia bí pirã iru chok'ai bamerã mi waya cherumaa, pí-it'ee p'ua-e bida aji. Mide ijãaparíji.

²³ Jesupa mäga jarada perã irude ijãapataarãpa k'isiapachida mägi k'öp'äyo piu-e pait'ee. Mamída Jesupa mäga jara-e paji. Jíp'a jaraji: “Mia k'inia bí pirã iru bamerã mi waya cherumaa, pí-it'ee p'ua-e bida” aji.

²⁴ Mägi “k'öp'äyo” et'ewa jarada mi, Juanpa nägi pedee nepirimaá bí parãmaa. Na jõma mia p'ãji. Mapa k'awa p'ani jõma nepirida na p'ädade wãara.

²⁵ Jesús na p'ek'au eujãde bak'ári, awaraa ne-inaa chok'ara oopachi. Ma ne-inaa jõma aba-abaa p'ädap'edaa paara, mia k'isia bí ma p'ãda jõmaweda araa-e pak'aji na eujãde.

^u 21.20 Jn 13.25.

HECHOS

Jesucristopa Jirit'eradaarāpa Oodap'edaa

Introducción

San Lucapa na historia p'āji. Irua pedee pia p'āda ome oodak'a p'ā pēiji ichi k'ōp'āyo Teofilomaa, nepiri aupait'ee Jesús bapata māik'aapa ichideerā p'anapatap'edaa iru it'aa wāda t'ēepai. Na p'ādade Lucapa jara bi Ak'ōre Jaure chep'eda, sāga Jesude ijāapataarāpa iru ūraa jaratee wāpachida judiorāmaa māik'aapa judio–eerāmaa paara. Audú jara bi Jesús ome nipapatap'edaarā p'anapata māik'aapa Pablo bapata.

Naapiara jara bi Jesús it'aa wāda chi k'ōp'āyoorā taide māik'aapa angeleerāpa iru waya cheit'eeda adap'edaa (cap. 1.1-11). Jara bi Matías jirit'eradap'edaa Judas Iscariote pari (cap. 1.12-26); Tachi Ak'ōre Jaure ba cheda Jesude ijāapataarā ome māik'aapa ārāpa jarateedap'edaa judiorā t'āide (cap. 2); Pedro Juan ome jaratee nipapata (caps. 3.1–4.31); Cristode ijāapataarā p'anapatap'edaa (caps. 4.32–5.11) māik'aapa irua jirit'eradaarā carcelde t'i nībidap'edaa (cap. 5.12-42); siete k'aripapataarā bidap'edaa (cap. 6.1-7); Esteban jita atadap'edaa māik'aapa peedap'edaa (caps. 6.8–7.60); ijāapataarā erreudap'edaa Israel eujā jōmaade māik'aapa Felipepa jaratee nipapata (cap. 8.1-40); Saulo Jesude ijāa beeda (cap. 9.1-31); Pedropa jaratee nipapata (caps. 9.32–11.18); judio–eerā chip'epatap'edaa Antioquía p'uurude (cap. 11.19-30); Herodepa ooda māik'aapa piuda (cap. 12); Pablo naapiara wāda Jesús ūraa jarateede judio–eerāmaa (caps. 13.1–14.28); ijāapataarā poro waibiarā chip'edaidap'edaa Jerusalende (cap. 15.1-35); Pablo waya wāda judio–eerāmaa jarateede (caps. 15.36–18.22); Pablo t'ēepai wāda judio–eerāmaa (caps. 18.23–21.16) māik'aapa ijāadak'aa beerāpa Pablo carcelde t'i nībidap'edaa Jesude ijāa bada k'aurepa (caps. 21.17–28.31).

Tachi Ak'ōrepa jarada ichi Jaure pēiit'ee

1 ¹ Teófilo, naapiara k'art'a p'ādade pīmaa mia p'āji Jesupa ne–inaa ooda māik'aapa jarateeda it'aa wārumaa. ² Wāi naaweda, Ak'ōre

Jaure k'ap'ia pari jaraji ichia jirit'eradaarāmaa k'āata oopataadait'ee. ³Piuda t'ēepai chi k'ōp'āyoorāmaa cheji māik'aapa unupiji wāara ichi chok'ai bi. K'āima cuarenta wāyaaru misa, ichi k'ap'ia unupipachi māik'aapa jarateepachi Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi ichide ijāapataarāmaa.

⁴Ewari aba chi k'ōp'āyoorā ome bak'āri, mājaji:

—Wānaadapáde aji, Jerusalendeepa awara āyaa. Nidapáde aji, mi Ak'ōrepa jarada oorumaa, mia parāmaa jaradak'a ooit'ee perā. ⁵Juan Bautistapa^a poro choopachi paniapa. Mamīda taarā—e Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure ba chepiit'ee parā k'ap'iade.

Jesús it'aa wāda

⁶Ma t'ēepai Olivo Eede p'anadak'āri, Jesús k'ōp'āyoorāpa iidijida:

—Tachi Waibia, ĩraweda Israel pidaarā p'uuru waibia papiit'eeek'ā ajida, ai naawedapemak'a, chíara jua ek'ari p'anada—ee?

⁷Irua p'anauji:

—Parāpa k'awadaik'araa bida aji, sāapai Tachi Ak'ōrepa ne—inaa ooit'ee, parā—it'ee—e perā. Irua aupaita māgee net'aa k'awa bi. ⁸Mamīda Tachi Ak'ōre Jaure parā ome ba chek'āri, ichia k'aripait'ee nejōmaata oodamerā Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a. K'awapiit'eeda aji, jōmaweda mia ooda eperāarā k'aripait'ee, parāpa jarateenadamerā Jerusalén p'uurude, Judea eujāde, Samaria eujāde, awaraa eujā t'imí beede paara.

⁹Māga jarap'eda, Tachi Ak'ōrepa iru it'aa ateeji. Āchia ak'i jōnide jīrarade t'īudachi māik'aapa waa unuda—e paji.

¹⁰Māgá it'aa ak'i jōni misa, angeleerā omé āchi ik'aawa baini p'ana chejida. P'aru t'o—t'oo jī p'anajida. ¹¹Māirāpa māgajida:

—Galilea pidaarā, ¿sāap'eda it'aa ak'i jōnima? ajida. Jāgi Jesús parā ome bada māik'aapa it'aa wāda waya cheit'eeda ajida, parāpa iru it'aa wāru unudap'edaak'a.

Matías jirit'eradap'edaa Judas Iscariote pari

¹²Maap'eda Olivo Eedeepa Jesús ome nipapatap'edaarā waya chejida Jerusalendee. ĩpata ewate paji māik'aapa āchi ũraade jara bi ma ewate t'imí wādaik'araa bi. Mamīda t'imia—e bada perā, chejida. ¹³P'uurude panadak'āri, wājida āchi p'anapatap'edaamaa it'ipema pisode. Ma chedap'edaarā paji Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeo warra Santiago, Simón Celote apatap'edaa māik'aapa Santiago warra Judas. ¹⁴Mama āchi it'aa t'ipachida Jesús ĩpemaarā ome māik'aapa Jesús nawe María ome, ichiaba awaraa wēraarā ome.

^a 1.5 Griego pedeede *Bautista* jara k'inia bi: *chi eperāarā poro choopari*.

¹⁵Ewari aba Jesucristode ijāapataarã ciento veinte see nĩbide Pedro bainĩ beejĩ mĩik'aapa mĩgaji:

¹⁶—Īpemaarã Cristo k'aurepa, chonaarãweda Ak'õre Jaurepa jarajida aji, Rey David it'aideepa eperã abaapa Jesús peepiit'ee. Mĩga jara bi Tachi Ak'õre Ūraa p'ĩdade. Īrã Davidpa jaradak'a uchijai Judas ome. ¹⁷Judas tachi k'õp'ãyo paji mĩik'aapa tachi ome auk'a mimiapachi. ¹⁸Mamĩda k'achia ooda pari p'arat'a p'aadap'edaapa irua eujã neto ataji. Mama iru baaidachi mĩik'aapa chi jĩsi chedachi. ¹⁹Jerusalende p'anapatap'edaarãpa iru piuda k'awaadak'ãri, ma eujã t'ĩ bijida *Hacēldama*, āchi pedeede jara k'inia bi “Waa Eujã”. ²⁰Mĩga p'asada perã Judas ome, awaraa jiridaipia bi iru mimia oomerã. Mĩga oodaipia bi Tachi Ak'õre Ūraa p'ĩdadepema Salmode jara bairã:

‘Pĩ tede apida p'anada–e. Mapa ichita te tuma bait'ee.’ (Sal 69.25)
mĩik'aapa awara āi ichiaba jara bairã:

‘Awaraapa pĩ mimia atait'ee.’ (Sal 109.8)

²¹'Nama p'anida aji, eperãarã tachi ome nipapatap'edaarã, Jesús tachi ome niparu weda. ²²Juan Bautistapa iru poro choodak'ãriipa it'aa wãrumaa mĩgã nipapachida. Judas pari āchidepema jiridaipia bi aba tachi ome auk'a Jesús unuda chok'ai p'irabaip'eda.

²³Mãpai madepema omé jirijida aba jirit'eradait'ee. Aba paji José. Mĩgĩ ichiaba t'ĩjarapachida Barsabás, maa–e pĩrã Justo. Chi apema t'ĩjarapachida Matfás. ²⁴Ma omé jiridap'eda, it'aa t'ĩjida:

—Tachi Waibia, pia jõmaarã t'ãri k'awa bida ajida. Maperã k'awapĩji na omeedepema k'aita pia k'inia bi. ²⁵Mĩgipa pĩ ūraa jarateenait'eeda aji, Judas pari, irua k'achia ooda k'aurepa ichi wãit'ee padamaa wãda perã.

²⁶Mĩga it'aa t'ĩdap'eda, suerte jemenejida jirit'eradait'ee. Mãpai Matiata uchijai. Ma ewate weda apemaarã once Cristopa jirit'eradaarã ome mimiamaa beejĩ.

Tachi Ak'õre Jaure cheda

2 ¹Jerusalén p'uurude Pentecostés fiesta ewate pak'ãri, jõmaweda Cristode ijāapataarã abaamaa see nĩbaji. ²Mĩga nide nãumia pururua jĩwaaparik'a ūrijida it'ariipa cheru āchima. ³Mãpai unujida t'ipitauk'a jẽrajẽraa cheru āchi ĩri. Maap'eda āchi chaachaa ĩri urua jẽrajẽraa nĩbeejĩ. ⁴Jõmaweda Ak'õre Jaure ome p'aneejida mĩik'aapa Ak'õre Jaurepa pedeejiji ichia k'inia badak'a. Pedeechida āchia ai naaweda k'awada–e p'anadap'edaa pedeede.

⁵Maapai Jerusalende p'anajida judiorã Tachi Ak'õrede ijāapataarã fiesta–it'ee chedap'edaarã awara āiipa. ⁶Āchia mĩgĩ nãu pururua jĩwaaparik'a ūridak'ãri, jõmaweda seedachida ma ciento veinte ijāapataarã p'anadap'edaamãi. K'awadak'aa paji k'ãata k'ĩsiadai, ūripachida perã āchi t'odap'edaa pedeede. ⁷Mapa āchi ak'itrua para beejĩ mĩik'aapa mĩgapachida:

—¿Jōmaweda na eperāarā pedee para bi Galileadepemaarā—ek'ā?
 8 ¿Sāgapi k'īra t'ādoop pedee para bima ajida, eperāarā nama para bi pedee chaa? 9 Nama eperāarā p'ani Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto māik'aapa Ásia eujādepemaarā. 10 Ma awara chejida Frigiadepemaarā, Panfiliadepemaarā, Egiptodepemaarā, ichiaba Libiadepemaarā Cirene p'uuru k'ait'a p'anapataarā. Ichiaba Roma p'uurudepemaarā ūk'uru chejida. 11 Judiorā ūk'uru māga t'odap'edaa perā māik'aapa ūk'uru judiorā pak'oodaidaarā, judiorā ūraade ijāadap'edaa perā. Ichiaba chejida Creta isladepemaarā māik'aapa Arabia eujādepemaarā. Nāgiirā Galilea eujādepemaarā mīda, tachi chaachaa t'odap'edaa pedeede tachia ūri p'anida ajida. Āchia pedee para bida ajida, jaradait'ee Tachi Ak'ōrepa ne—inaa pia ooda.

12 Māgá āchi t'odap'edaa pedeede ūridap'edaa perā, jōmaarāta ak'itrua para beejī māik'aapa k'awadak'aa paji k'āata k'īsiadaī. Āchi pitapai māgapachida:

—Na ¿k'āata jara k'inia bima? apachida.

13 Mamīda ūk'uru, chíara oo k'iniapa, māgapachida:

—¡Vinopata piu para bi! ¡Mapa pariatua pedee p'anida! apachida.

Pedropa jarada Jerusalende p'anadap'edaarāmaa

14 Māpai Pedro, it'a ak'inī beep'eda chi k'ōp'āyoorā once ome, golpe pedeeji:

—Tachi auk'aarā māik'aapa jōmaweda nama Jerusalende p'aniirā, mia jararu pia ūrīti. 15 At'āri tap'eda nībairā tai vinopa piuda—e p'anida aji, parāpa k'īsia p'anik'a. Parāpa pia k'awa p'ani tai judiorā tap'eda weda todak'aa. 16 Parāpa nama unu p'ani chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari Joelpa nāga jaradak'a:

17 'Tachi Ak'ōrepa jara bi: Na ewari na eujā jōi naaweda, eperāarā chok'araarāmaa mi Jaure pēiit'eeda aji. Parā warrarā māik'aapa parā k'aurāpa jaradait'ee mia jarapiruk'a. K'ūtrāarāpa k'āimok'araa pik'a bide mia ooru unudait'ee māik'aapa chonaarā k'āimok'araadait'ee mi ome. 18 Wāara, maapai mia oopi bik'a oopataarāmaa mi Jaure pēiit'ee; imik'īraarāmaa, wēraarāmaa auk'a. Mia ooru ārapa jarapataadait'ee. 19 Pajāde māik'aapa eujāde ne—inaa eperāarāpa waide unudak'aa unupiiit'ee: waa, t'ipitau māik'aapa nari jīrak'awaa nībi. 20 Ak'ōrejīru k'īidariit'ee māik'aapa atane k'īra p'oree waak'a padariit'ee. Māgá pait'ee Ak'ōre ewari waibia ewate, na eujā jōi naaweda. 21 Mamīda ai naaweda Tachi Ak'ōrepa ichimaa chupiria iidirutaarā k'aripa atait'eeda aji, atuanaadamerā.' (Jl 2.28-32)

22 Māpai Pedropa māgaji:

—K'awa p'anida aji, Joelpa jaradak'a wāara uchiaru idi, Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure taimaa pēida perā. Israel pidaarā, ūrīti mia jararu. Tachi

Ak'õrepa Jesús Nazaretdepema pëiji tachi t'áide. Māga k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa irumaa oopipachi perā ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa. ²³Mamīda Tachi Ak'õrepa k'isia iru badak'a, parāpa iru jita atadachida, maap'eda ijāadak'aa beerāmaa peepijida. Māirāpa kurusode baijira bijida mama piumerā. ²⁴Mamīda Tachi Ak'õrepa chok'ai p'irabai ataji. Māgá chok'ai p'irabai atada perā, waa piu–e; ichita chok'ai bait'ee. ²⁵Chonaarāweda Tachi Ak'õrepa Jesús ome ooit'ee bada jaraji Rey David it'aideepa:

'Ichita mi Ak'õre Waibia unupachida aji, mi k'irapite. Ichi mi ome bairā, maarepida mi waawee–e. ²⁶Mapa mi t'āri o–īa nībi, māik'aapa k'ari k'inia bi, k'awa bairā Tachi Ak'õrepa mi k'aripapari. ²⁷Ak'õre, pia mi k'ap'ia beraupi–e pait'ee mi iarutamāi, mia oopari perā pia oopi bik'a. ²⁸Ak'õre eujādee wāpari o mīmaa ak'ipiji. Mapa mi o–īa bait'eeda aji, pi k'irapite.'

(Sal 16.8-11)

²⁹Maap'eda Pedropa māgaji:

—Tachi auk'aarā nama see nībi, ūrīti. Tachi chonaarāwedapema Rey David jai–idaaji māik'aapa iajida. Iru k'ap'ia at'āri jāirade bi tachi t'áide. ³⁰K'awa p'ani David chok'ai bak'āri, Ak'õre pedee jarapari paji. Mapa irua k'awa baji Tachi Ak'õrepa jarada irumaa, irudeepa rey uchiapiit'ee.^b ³¹Māgá, wāara Davidpa unu pik'aji māik'aapa jaraji sāga Cristo p'irabaiit'ee iru iadap'edaamāiipa māik'aapa iru k'ap'ia berau–e pait'ee.^c ³²K'awa p'ani na pedee Jesudeta jara bi, Tachi Ak'õrepa iru p'irabai atada perā māik'aapa taipa unudap'edaa perā. ³³Tachi Ak'õrepa iru it'aa ateeji ichi juaraare ak'i banamerā. Maap'eda ichia jaradak'a ichi Jaure teeji Jesumaa, irua pëimerā irude ijāapataarāmaa. Māgita parāpa et'ewa unujida māik'aapa ūrijida. ³⁴Tachi Ak'õrepa Rey David k'ap'ia piuda chok'ai p'irabaipi–e paji it'aa ateeit'ee. Mamīda Davidpa jaraji:

'Tachi Ak'õrepa jaraji Tachi Waibimaa: "Pi mi ome auk'a waibia bairā, su–ak'i beepāde aji, mi juaraare, ³⁵mia pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaaru misa."'

(Sal 110.1)

³⁶Israel pidaarā, pia k'awáati māgí Jesús parāpa kurusode peepidap'edaa Tachi Ak'õrepa Tachi Waibia papiji. Iruta Tachi Ak'õrepa pëijida aji, tachi rey pamerā.

³⁷Māga ūridak'āri, arii p'anadap'edaarā k'isia p'uadachida. Mapa iidijida Pedromaa māik'aapa chi k'õp'āyoorāmaa:

—¿K'āata oodayama ajida, taipa?

³⁸Pedropa p'anauji:

—P'ek'au k'achia oo amáati, Tachi Ak'õrepa parā p'ek'au k'achia wëpapak'oomerā māik'aapa Jesucristo t'íde poro choopíti. Māga ooruta

^b 2.30 Sal 132.11-12. ^c 2.31 Sal 16.10.

pirã, Ak'õrepa ichi Jaure pëit'ee parã ome bapariimerã. ³⁹Mãgí jarada parã—it'ee aupai—eda aji; ichiaba pãchi warrarã—it'ee mãik'aapa t'imí p'aniirã—it'ee; pia jarait'eera, Tachi Ak'õre Waibiapa ichi odee atee k'inia biirã—it'ee.

⁴⁰Mãgí pedee jõma jarap'eda, Pedropa ùraaji:

—P'ananáati Jesús peedap'edaarãk'a; jíp'a ijáati mãik'aapa óoti Tachi Ak'õrepa oopi bik'a.

⁴¹Ma ewate weda Pedro pedee ijãadap'edaarãpa poro choopijida mãik'aapa apemaarã Cristode ijãapataarã ome t'iujida. Ma ijãadap'edaarã Pedro k'aurepa eperãarã tres mil paji. ⁴²Mamãik'aapa ãchia ùri k'inia p'anapachida Cristopa jirit'eradaarãpa jarateepata mãik'aapa jedepachida ãchia ne—inãa iru bee. Ichiaba jõmaweda cheepurupachida it'aa t'ídait'ee mãik'aapa ne—inãa jedek'odait'ee, mãgá k'irãpadait'ee Cristo piuda ãchi pari.

Chi naa ijãadap'edaarã

⁴³Maapai eperãarã p'era pik'a para bapachi, Tachi Ak'õrepa oopipachi perã Cristopa jirit'eradaarãmaa ne—inãa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa.

⁴⁴Ma awara Cristode ijãapataarã chik'inia para bapachi mãik'aapa chi wëe beerãmaa ãchi ne—inãa jedepachida. ⁴⁵Pia jarait'eera, netopachida ãchi net'aa iru p'ani mãik'aapa ma p'arat'a t'oopachida teedait'ee chi wëe beerãmaa. ⁴⁶Ewari chaa cheepurupachida Ak'õre te waibiade it'aa t'ídait'ee mãik'aapa t'ãri o—iapa ne—inãa jedek'opachida ãchi tede. ⁴⁷Ak'õremaa it'aa t'ípachida jaradait'ee iru t'ãri pia bi. Jerusalén pidaarãpa pia pedepachida ãra ãpíte. Maperã ewari chaa chok'araara o k'achiadeepa uchiapachida ãchi k'aurepa.

Pedropa eperã chiwa bi jipada

3 ¹Ewari aba Pedro Juan ome wãjida Tachi Ak'õre te waibiadee a las tres, ma hora judiorã it'aa t'ípatap'edaa hora pada perã. ²Mama Ak'õre te waibiade baji eperã chiwa bi, ichi t'oru weda. Ewari chaa eperãarãpa mãgí atepachida mãik'aapa binapachida Ak'õre tede chi T'iupata Pi—ia apatamã, p'arat'a iidipariimerã chi mama t'íurutaarãmaa. ³Mãgí eperãpa unuk'ãri Pedro mãik'aapa Juan Ak'õre tede t'íu wãda, p'arat'a iidiji. ⁴Mãpai ãchia ak'íjida irumaa mãik'aapa Pedropa mãgaji: —Taimaa ak'ípáde aji.

⁵Mãgí eperãpa ak'íji, p'arat'a teedai jãak'aapa. ⁶Mamída Pedropa mãgaji: —Mia wëe bida aji, p'arat'a, nëe jida. Mamída mia pi k'aripait'ee. Jesucristo Nazaretdepemapa mímãa nãga oopi bairã, iru t'íde mia jararu: p'irabáiji mãik'aapa wãji.

⁷Mãga jararuta, Pedropa juaraarepema juade jitap'eda, p'irabai ataji. Aramata ma chiwa bada biiri pia beeji ⁸mãik'aapa p'inajíti bainí beeji.

Maap'eda p'irria beeji. Ma t'ēepai ichi biiripa t'ĩuji Ak'õre tede āchi ome. Jitijitia wāji māk'aapa o-īapa it'aa t'ĩ wāji Ak'õremaa. ⁹Māga unudak'āri, jōmaweda arii p'anadap'edaarā ¹⁰p'era pik'a para beeji. Māgá p'anajida ai naaweda āchia unupatap'edaa perā ma eperā su-ak'ĩ bi p'arat'a iidimaa Ak'õre tede, chi T'ĩupata Pi-ia apatamāi.

Pedropa jarada Tachi Ak'õre tede p'anadap'edaarāmaa

¹¹Māgí chiwa bada jipa beeda perā, Pedro māk'aapa Juan ik'aawaapa āyaa wāk'aa paji. Āchi p'anajida Ak'õre te waibia āuk'idaa, Salomón Pórtico apatap'edaamāi. Āchimaa eperāarā jōmaweda p'era pik'a p'ira erreujida. ¹²Pedropa māga unuk'āri, mājaji:

—Israel pidaarā, ¿sāap'eda parā p'era para bima? aji. ¿Sāap'eda tai k'ira ak'ĩ jōnima? ¿Parāpa k'ĩsia p'anik'ā taipa tachi juadoopa na eperā jipajida? ¹³Tachi chonaarā Abraham, Isaac māk'aapa Jacob ijāadap'edaa Ak'õre Waibiapa ichi Warra Jesús waibiara papiji jōmaarā k'āyaara, ichia oopi badak'a oopachi perā. Mamīda parāpa māgí Jesús jita atadap'eda, charraarāmaa teenajida. Maap'eda Pilatopa uchua pēiit'ee pak'āri, parāpa k'iniada-e paji. ¹⁴Eperā t'āri pia bi p'ek'au k'achia wēe k'ena pēidai k'āyaara, chīara peeparita parāpa uchiapit'aajida. ¹⁵Māgá peepit'aajida Tachi Ak'õre o ak'ipipari. Mamīda parāpa peepidap'eda, Tachi Ak'õrepa chok'ai p'irabai ataji. Taipa māga unujida tachi taupa. ¹⁶Nāgí eperā jipa beeji ichia ijāada perā Jesupa jipai. Maperāpi jipa beeji, parāpa unu p'anik'a. Jesús jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, k'ayaa beerā jipai.

¹⁷Michi auk'aarā, mia k'awa bi pāchi poroorāpa māk'aapa parāpa Jesús peepidak'āri, k'awada-e paji iru Tachi Ak'õrepa pēida tachi k'aripamerā. ¹⁸Mamīda parāpa māga oo p'anipa Tachi Ak'õrepa uchiapiji ichia jaradak'a, ichi pedee jarapataarā it'aideepa: ichia pēida piut'ee. ¹⁹Māpai Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru badade pia k'ĩsiadap'eda, k'achia oo amāati māk'aapa irude ijāati, irua pāchi p'ek'au k'achia wēpapik'oomerā. ²⁰Māga ooruta pirā, Ak'õrepa parā k'āiwee p'anapiit'ee māk'aapa pēiit'ee Jesucristo, ichia jirit'erada parā k'aripapariimerā. ²¹Mamīda Jesús at'āri Ak'õre eujāde bait'ee, Ak'õrepa ne-inaa jōmaweda chiwidi pik'a ooru misa, chonaarāweda ichi pedee jarapataarā it'aideepa jaradap'edaak'a. ²²Maapai Moisepa tachi chonaarāmaa mājaji:

'Ak'õrepa ichi pedee jarapari uchiapiit'ee parā t'āide mi jīak'a.

Oopatāati irua jara bik'a. ²³Māgí Ak'õre pedee jaraparipa jara bi pedee ūri k'iniada-e p'anīirā Ak'õre eperāarā p'anīmāiipa āyaa jērek'ooit'ee māk'aapa peek'ooit'ee.'

(Dt 18.15-19)

²⁴'Ichiaba Samuel beedak'āriipa jōma apemaarā Ak'õre pedee jarapataarāpa jarapachida tachia irā unu p'ani. ²⁵Mapa parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa jarada chonaarāweda ichi pedee jarapataarā it'aideepa parā ĩrapemaarā-it'ee. Ichiaba ichia jarada Abrahammaa parā ĩrapemaarā-it'ee. Mājaji Abrahammaa:

‘Mia na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda k'aripait'eeda aji, pīdeepa uchiadait'eerā k'ap'ia pari.’
(Gn 22.18)

²⁶ Ichia jaradak'a Abrahammaa Tachi Ak'ōrepa parā pia ooji, ichi Warra piup'eda chok'ai p'irabai atak'āri parā t'āide. Māga ooji k'inia bada perā parāpa naapiara ijāadamerā māik'aapa pāchia k'achia oopata oo amaadamerā.

Pedro Juan ome judiorā poroorā k'īrapite

4 ¹ At'āri Pedro Juan ome pedeemaa p'ani misa, judiorā p'aareerā pachejida Ak'ōre te waibia jāpataarā poro ome. Ichiaba āchi ome chejida saduceorā. ² K'īrau p'anajida Pedropa māik'aapa Juanpa jaratee p'anadap'edaa perā eperāarā piudap'eda chok'ai p'irabaidai, Jesús p'irabaidak'a. ³ Mapa jita atadachida. K'ewara bada perā, carcelde t'it'aanajida, ai norema ma nepira ak'idait'ee. ⁴ Māga oojida mīda, eperāarā chok'araarāpa Cristode ijāajida, ārapa jarateedap'edaa k'aurepa. Ijāapataarā jōmaweda imik'īraarā aupai cinco mil paji.

⁵ Ai norema Jerusalende abaamaa see nībaji judiorā poro waibiarā, āchi chonaarā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā. ⁶ Mama baji ichiaba Anás, judiorā p'aareerā poro waibia pada. Ichiaba baji p'aareerā poro waibia Caifás, Juan, Alejandro māik'aapa Anás ēreerā awaraarā. ⁷ Pedro Juan ome atapijida māik'aapa āchi k'īrapite bainī beepidap'eda, iidijida:
—¿K'ai juapa parāpa jāgee net'aa oo p'anima? maa–e pīrā ¿k'aipa jāgá oopi bima? ajida.

⁸ Ak'ōre Jaure Pedro ome bada perā, pia p'anauji:

—Judiorā poro waibiarā māik'aapa chonaarā, ⁹ parāpa taimaa iidiruta, sāga nāgí k'ayaa bada k'aripajida māik'aapa sāga jīpa beeji. ¿Māga–ek'ā? aji. ¹⁰ Pia bi. Taipa parā k'īrapite jaradait'ee, jōmaweda Israel pidaarāpa k'awaadamerā. Nāgí eperā parā jōmaarā k'īrapite bainī bi, jīpa beeji Jesucristo Nazaretdepema juapa, parāpa kurusode peepidap'edaa māik'aapa Tachi Ak'ōrepa chok'ai p'irabai atada. ¹¹ Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

‘Te oopataarāpa māu k'iniada–e padap'edaa pipiara padachi.’

(Sal 118.22)

¹² Mapa Jesucristodepai ijāa p'ani pīrā, it'aa wādait'ee, maarepida awaraa eperā wē–e perā iruk'a na p'ek'au eujāde, tachi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee.

¹³ Judiorā poroorā arii p'anadap'edaarāpa unudak'āri Pedro māik'aapa Juan jīp'a pedeemaa p'ani waaweeda–ee, māik'aapa k'awaadak'āri āchi eperā jīp'aarā, mak'iara k'art'a tau k'awada–ee, ak'itrua para beeji. K'awaajida Jesús ome nipapatap'edaa perā, māga pedeejida. ¹⁴ Ma awara

^d 4.1 *Saduceorāpa* ijāadak'aa paji eperā piup'eda waya chok'ai p'irabai.

chiwa bada áchia jipadap'edaa arii baji. Mapa judiorã poroorãpa p'oyaa p'anaudak'aa paji. ¹⁵Mãpai áchia Juan, Pedro, ma chiwa bada ome taawaa uchiapijida. Maap'eda pedee para beejí áchi pitapai:

¹⁶—¿K'ãata oodait'eema ajida, já eperãarã ome? Jõmaweda Jerusalendepemaarãpa k'awa p'ani árapa ne–inaa pia oodap'edaa, eperãarãpa p'oyaa oodak'aa áchi juadoopa. Tachia p'oyaa merada–e. ¹⁷Mamĩda írá jaradáma ajida, ma eperãarãmaa jarateenaadamerã Jesupa ne–inaa oopata, mãga–e pirã miapidai.

¹⁸Mãpai waya t'í p'e atajida mãik'aapa jarajida waa jarateenaadamerã Jesupa ne–inaa oopata. ¹⁹Mamĩda Pedropa Juan ome p'anaujida:

—Pia k'ísíati parãpa. ¿K'ãare piata bayama ajida, Ak'õrepa jara bi ooda–e pait'ee, parã pedee úri k'iniapa? ²⁰Taipa unudap'edaa mãik'aapa úridap'edaa p'oyaa nepiri amaada–eda ajida.

²¹Judiorã poroorã arii p'anadap'edaarãpa áchi juade iru p'anajida mĩda miapidait'ee, arajãgaa peijida eperãarã waidoopa. Jõmaweda eperãarã o–ía it'aa t'ĩmaa p'anapachida Tachi Ak'õremaa, ²²Jesús Jaurepa ma eperã jipat'aada perã, cuarenta años audú iru bita.

Ijãapataarãpa Tachi Ak'õremaa k'aripa iididap'edaa

²³K'ena peĩdap'eda, Pedro Juan ome chejida áchi k'õp'ãyoorã p'anadap'edaamaa. Nepirijida judiorã p'aareerã poroorãpa mãik'aapa awaraa judiorã poro waibiarãpa áchimaá jaradap'edaa. ²⁴Mãgí pedee úridap'eda, jõmaweda auk'a it'aa t'ijida:

—Tachi Waibia, pia pajã, na eujã, p'usa mãik'aapa ne–inaa jõmaweda aide nĩbi ooji. ²⁵Pi Jaurepa tachi chonaa Davidmaa nãga pedeepeiji irua pide ijãa bada perã:

‘¿K'ãare–it'ee awaraa eujãdepemaarã k'írau p'anapatama? Michi eperãarã paara pariatua k'ísipata. ²⁶Na p'ek'au eujãdepema reyrã mãik'aapa poro waibiarã audua p'anadairã, pedeteepata k'achia oodait'ee. Pedee k'achia jarapata Tachi Ak'õre ãpíte mãik'aapa ichia rey peĩda ãpíte.’

(Sal 2.1-2)

²⁷Tachi Waibia, pia jaradak'a David it'aideepa, mãga uchijai. Rey Herodes, Poncio Pilato mãik'aapa awaraarã judio–eerã na p'uurude pedeteejida Israel pidaarã ome k'achia oodait'ee Jesús, pia peĩda oo chemerã pia oopi k'inia bi. ²⁸Mãga oojida pia naaweda k'ísia iru badak'a. ²⁹Írá Tachi Waibia, ak'íji pi ãpíte k'achia pedee p'aniirã mãik'aapa taimaa waapiara pi úraa waawee–ee jarateepíji, taipá oo k'inia p'anadairã pia oopi bik'a. ³⁰Ichiaba tai k'aripáji k'ayaa beerã jipapataadamerã mãik'aapa ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa áchi juadoopa oopataadamerã Jesús t'íde. Iruata pichia oopi bik'a ichita oopari.

³¹It'aa t'í aupadak'ári, áchi p'anadap'edaamã wĩrĩwĩrĩria nĩbeejí. Mãpai jõmaweda Ak'õre Jaurepa oopi bik'a oo k'inia p'aneejida

māik'aapa Tachi Ak'õrepa ooda Jesús piuda k'aurepa waawee–ee jarateepachida.

Ijāapataarāpa āchi net'aa jedepatap'edaa

³²Maapai ijāapataarā jōmaweda auk'a k'ĩsiapachida māik'aapa chik'aripa p'anapachida. Apidaapa āchi net'aa iru p'ani āchi–it'ee aupaida adak'aa paji. Jīp'a jōmaarā–it'ee paji. ³³Mapa Ak'õrepa āchi pia oopachi. K'aripaji Cristopa jirit'eradaarāpa jarateedamerā Jesús chok'ai p'irabaida māik'aapa oodamerā ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ³⁴Āchi chupiria p'anadak'aa paji. Chi eujā iru beerāpa māik'aapa ne–inaa awaraa iru beerāpa netot'aapachida. ³⁵Māpai ma p'arat'a Cristopa jirit'eradaarāmaa teepachida, jedenadamerā wēe beerāmaa. ³⁶Māga ooji Leví ēreerādepema Josepa. Māgí eperā Chipre isladepema paji. Māgimaa Cristopa jirit'eradaarāpa pedida t'ĩ bijida Bernabé (jara k'inia bi “T'āri O–īapipari”). ³⁷Māgí eperāpa eujā iru bada netot'aaji māik'aapa ma p'arat'a Cristopa jirit'eradaarāmaa teeji.

Ananías chi wēra Safira ome ne–inaa k'achia ooda

5 ¹Mamída Bernabepa oodak'a ooda–e paji Ananías chi wēra Safira ome. Māgīrāpa āchi eujā netot'aajida. ²Mamída māgí eperā chi wēra ome pedeeteejida p'arat'a jōma teeda–e pait'ee Cristopa jirit'eradaarāmaa. Ananiapa māgí p'arat'a ũk'urupai teenak'āri, ³Pedropa māgaji:

—Ananías, ¿pí seewa cheruk'ā aji, Ak'õre Jauremaa, p'arat'a jōma tee che–ee? ¿Sāap'eda oojima Satanapa oopi bik'a? ⁴¿Jā eujā pichide paji–ek'ā netot'aai naaweda? ¿Ma p'arat'a pichide paji–ek'ā netot'aap'eda? ¿Sāap'eda nāga oo k'iniadachima? Pia eperāarāmaa seewa–e paji. Ak'õremaata seewajida aji.

⁵Māga ũriruta, Ananías eujāde piu baainaji. Arii p'anadap'edaarāpa unudak'āri, p'erak'oodachida. ⁶Māpai k'ũtrāarā ũk'uruurāpa chi piuda beda atajida māik'aapa ateejida iade.

⁷Hora õpeemaa Ananías wēra t'ĩuji, chi imik'ĩra piuda k'awa–ee.

⁸Māpai Pedropa irumaa iidiji:

—¿Wāara nāgí p'arat'a pari eujā netot'aajidak'ā? aji.

Ichia p'anauji:

—Netot'aajidapi.

⁹Pedropa māgaji:

—¿Sāap'eda parā pedeeteejida Ak'õre Jauremaa seewadait'ee? Ara cherutada aji, pí imik'ĩra iadeepa. Naade pí jida auk'a ateedait'eeda aji.

¹⁰Aramata Safira piu baainaji Pedro biiri ik'aawa. K'ũtrāarā t'ĩudak'āri, unujida piu bi. Maap'eda ianajida chi imik'ĩra ik'aawa. ¹¹Jōmaweda ijāapataarā māik'aapa awaraarā māga k'awadap'edaarā p'era para beeji.

Ak'õre Jaurepa k'aripap'eda, Cristopa jirit'eradaarāpa oopatap'edaa

¹²At'ari Jerusalende p'anide Cristopa jirit'eradaarāpa oopachida ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Maapai jōmaweda Cristode ijāapataarā cheepurupachida Salomón Pórtico apatap'edaamāi, Tachi Ak'õre te waibia āuk'idāa. ¹³Apemaarā judiorā Tachi Ak'õre te waibiade t'ūpataarā waaweepa araa p'anada–e paji āchi ome. Mamīda pia pedeechida āchi āpīte, apemaarā Jerusalendepemaarā ome. ¹⁴Māirā mágá t'ūda–e paji mīda āchi ome, Cristode ijāapataarā iwajida, wēraarā māik'aapa imik'iraarā. ¹⁵Cristopa jirit'eradaarāpa ne–inaa pia oo p'anadap'edaa perā, eperāarāpa āchi k'ayaa beerā calle jā ik'aawa uchía atapachida joip'aruk'a bi iri, Pedro wāyaa wāk'ari, chi jaurepa pida āra t'ōbaimerā māik'aapa jipamerā. ¹⁶Ichiaba p'uuru k'ait'a beerāpa Jerusalendee k'ayaa beerā chok'ara aneepachida māik'aapa ichiaba eperā netuara merātia bee aneepachida. Tachi Ak'õrepa jōmaweda jipak'oopachi Cristopa jirit'eradaarā juapa.

Cristopa jirit'eradaarā jiridap'edaa miapidait'ee

¹⁷Unudak'ari jōmaweda Cristopa jirit'eradaarāpa oopata, judiorā p'aareerā poro waibia māik'aapa ūk'uru saduceorā iru ome nipapatap'edaarāpa Cristopa jirit'eradaarā k'ira unuamaa iru p'aneejida. ¹⁸Mapa Tachi Ak'õre te waibia jīapataarāmaa atapijida carcelde t'ik'oonadamerā. ¹⁹Mamīda p'ārik'ua angelpa carcelde t'ūpata ewat'aa cheji. Maap'eda āchi taawaa uchiapik'ooji. Māpai mājaji:

²⁰—Wáti Tachi Ak'õre te waibiadee māik'aapa arii p'aniirāmaa jaratēeti Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee it'aa wādamerā.

²¹Mágá ai norema tap'eweda t'ūujida Ak'õre tede māik'aapa jarateemaa p'aneejida.

Māimisa ma p'aareerā poro waibiapa māik'aapa ichi ome p'anadap'edaarāpa t'ī pēijida Junta Supremadepemaarā jōmaweda. Ichiaba carceldeepa Cristopa jirit'eradaarā atapijida. ²²Mamīda Ak'õre te jīapataarāpa carcelde jirinadak'ari, unuda–e paji. Maperā nepiri chejida:

²³—Ununajidada ajida, carcel te pia jīa nībi, māik'aapa chi jīapataarā ai t'aide jīa p'ani. Mamīda ewa atadak'ari, apida unuda–e paji.

²⁴Māga ūridak'ari, ma p'aareerā poro waibia apemaarā p'aareerā poroorā ome māik'aapa Ak'õre te jīapataarā poropa k'awada–e paji k'āata oodai. ²⁵Māga nide eperā pacheji māik'aapa mājaji:

—Parāpa carcelde t'ik'oodap'edaarā Ak'õre te waibiade eperāarāmaa jarateemaa p'anida aji.

²⁶Aramata Ak'õre te waibia jīapataarā poro apemaarā jīapataarā ome wājida jita p'e atade. Mamīda k'ira jīp'a p'e aneejida, eperāarāpa āchimaama ūpa bat'adai jīak'aapa. ²⁷Pachedak'ari, ak'inī p'aneepijida Junta Suprema k'irapite. Māpai ma p'aareerā poro waibiapa mājaji:

28—Taipa parāmaa jarajida waa jarateenaadamerā jā eperāpa oopata. Mamīda māga ooda—e p'ani. Waapiara jōmaweda Jerusalén pidaarāmaa jarateemaa p'ani. Ma awara tāipata jā eperā peet'aajidada a jōni.

29 Apemaarā pari Pedropa p'anauji:

—Taipa ichita Ak'ōrepa oopi bik'a oodait'eeda aji, eperāpa jara bik'a oodai k'āyaara. 30 Tachi chonaarāwedapema Ak'ōrépata Jesús, parāpa kurusode peepidap'edaa, chok'ai p'irabaipiji. 31 Tachi Ak'ōrepa iru p'irabai atap'eda, su—ak'i biji ichi juaraare, jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. Mama biji eperāarā ak'ipariimerā māik'aapa o k'achiadeepa k'aripa atamerā. K'inia baji Jesús piuda k'aurepa Israel pidaarāpa p'ek'au k'achia oopata oo amaadamerā. Māgá irua wēpapak'ooi ārapa p'ek'au k'achia oopata. 32 Tachi Ak'ōre Jaurepa ma jōma k'awa bida aji. Taipa pida ichiaba māga k'awa p'anida aji, Cristode ijāadak'āri, Ak'ōrepa ichi Jaure taimaa pēida perā.

33 Judiorā poroorāpa māga ūridak'āri, Cristopa jirit'eradaarā peek'oo k'iniadachida. 34 Mamīda āra t'āide baji fariseo^e t'ijarapatap'edaa Gamaliel. Māgá Gamalielpa Moisepa p'āda pia k'awaa baji. Mapa eperāarāpa iru t'o p'anapachida. Māgá bainī beep'eda, Cristopa jirit'eradaarā arak'atia taawaa uchua atapiji. 35 T'ēepai māgaji apemaarā judiorā poroorāmaa:

—Israel pidaarā, pia k'ísati ne—inaa oodai naaweda jā eperāarāmaa.

36 K'irāpāti mak'iara taarā—e bi eperā Teudas apatap'edaapa k'ísiaji ichita jōmaarā k'āyaara waibiara pai. Māgá eere cuatrocientos imik'iraarā p'anajida. Mamīda māgá peet'aadak'āri, iru ome nipapatap'edaarā jīchhoodachida. Māgá āchia k'ísia iru p'anadap'edaa jōdachi. 37 Ai t'ēepai, Romadepemaarāpa eperāarā t'ī p'āpimaa p'anadak'āri, ichiaba Judas Galileadepemapa māga k'ísiaji. Eperāarā ūk'uruurāpa iru pedee ijāajida. Mamīda ichiaba peet'aadak'āri, iru ome nipapatap'edaarā āyaa erreudachida. 38 Mapa mia parāmaa ūraait'ee jā eperāarā k'achia oonaadamerā. Āchia jaratee p'ani pirā āchi k'ísiadeepa māik'aapa ne—inaa oo p'ani pirā āchi juadoopa, āchia oopata jōdariyada aji. 39 Mamīda Tachi Ak'ōrépata āchima māga oopi bi pirā, parāpa p'oyaada—eda aji. K'irak'aupai, Tachi Ak'ōre ome chōomaa p'aneedai.

Āchia Gamaliel ūraa ijāajida. 40 Maap'eda Cristopa jirit'eradaarā t'ī p'e atajida māik'aapa wīk'oojida. Jarajida waa jarateenaadamerā Jesupa ooda. Maap'eda k'ena pēijida. 41 Mamīda Cristopa jirit'eradaarā judiorā poroorā k'irapiteepa o—īa uchijida, Ak'ōrepa āchi ita—aria miapida perā Jesús k'aurepa. 42 Maap'eda ewari chaa jarateepachida Jesucristota Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā. Māga jaratee wāpachida Tachi Ak'ōre te waibiade māik'aapa te bee chaa.

^e 5.34 Fariseorāpa ijāa p'anapachida tachi piup'eda waya Tachi Ak'ōrepa p'irabaipiji.

Ijāapataarā siete jirit'eradap'edaa Cristopa jirit'eradaarā k'aripadamerā

6 ¹Maapai ijāapataarā chok'arapiara iwajida. Judiorā griego pedee pedeepataarāpa imiateejida judiorā hebreo pedee pedeepataarāmaa, āchia griego pedee pedeepataarā p'ētrāarā pia ak'idak'aa pada perā ewari chaa ne–inaa jededak'ari k'aripadait'ee. ²Maperā chi doce jirit'eradaarāpa t'ī pējjida jōmaweda Cristode ijāapataarā cheepurudamerā. See nībeek'āri, māgajida:

—K'ōp'āyoorā, tai jua araada–e ijāapataarā jōmaweda ak'idait'ee. Pia–e bida ajida, taipa waa jarateeda–e pait'ee Ak'ōrepa jara pēida Jesucristo k'ap'ia pari, chi ne–inaa wēe beerā ak'i k'iniapa. ³Mapa eperāarā siete jirit'erāti ma mimia oodamerā. Jiridaipia bi nāgee eperāarā: k'isia k'awaa beerā; t'āri pia beerā māik'aapa Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a oo k'inia beerā. ⁴Tai jōdee it'aa t'īmaa p'anadait'ee māik'aapa Ak'ōrepa jara pēida jarateedait'eeda ajida.

⁵Māpai āchia p'anaujida:

—Pia bida ajida.

Maap'eda jirit'erajida Esteban. Ma eperā Cristode pia ijāaji māik'aapa Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a oopachi. Ichiaba jirit'erajida Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Pármenas māik'aapa Nicolás Antioquiadepema. Naaweda māgí Nicolás Tachi Ak'ōrede ijāak'aa bap'eda, judiorāpa ijāapatade ijāa baji. ⁶Ma t'ēepai ateejida Cristopa jirit'eradaarā p'anadap'edaamaa. Māgīrā it'aa t'ījida āchi pari māik'aapa jua bijida āchi iri. Māga oojida ak'ipidait'ee ma mimia āchima teeruta.

⁷Ma t'ēepai, Ak'ōrepa ooda Cristo piuda k'aurepa waapiara jarateepachida māik'aapa ijāapataarā waapiara iwapachida Jerusalende. Judiorā ūk'uru, p'aareerā jida ichiaba Cristode ijāajida.

Judiorā poroorāpa Esteban jita atadap'edaa

⁸Maapai Jerusalendepemaarā t'āide Estebanpa oopachi ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māga oopachi Tachi Ak'ōrepa iru k'aripa bada perā. ⁹Mamīda ewari aba pachejida judiorā Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tedepema. Ma te t'ījarapachida Esclavoora P'anadap'eda Uchiadap'edaa. Māirāpa nepira jiri chejida Estebanmaa. Āchi ome chejida auk'a Cirene p'uurudepemaarā, Alejandría p'uurudepemaarā, Cilicia eujādepemaarā māik'aapa Ásia eujādepemaarā. ¹⁰Mamīda aupedeedak'āri, Esteban p'oyaa k'īup'eePIDAK'aa paji, Ak'ōre Jaurepa iru k'isia k'awaapida perā āchia iidida p'anaut'ee. ¹¹Mapa awaraarāmaa p'aajida seewa jaradamerā ichia pedee k'achia pedeemaa bi Moisés āpite māik'aapa Tachi Ak'ōre āpite. ¹²Māgá p'uuru pidaarā, judiorā poro waibiarā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā k'īraupik'oojida Esteban ome. Māirāpa Esteban jita atadap'eda, atadachida Junta Suprema

k'irapite Tachi Ak'õre te waibiade. ¹³Māpai ma p'aadap'edaarã aneejida seewa jaradamerã. Māirãpa mägajida:

—Nāgf eperãpa ik'achia pedeeparida ajida, Tachi Ak'õre te ãpite māk'kaapa Moisepa p'ãda ãpite. ¹⁴Jara bi Jesús Nazaretdepemapa nāgf te t'et'aaitee māk'kaapa tachimaa waa oopi—e pait'ee Moisepa p'ãdade jaradak'a, tachia oodamerã.

¹⁵Judiorã poroorãpa māk'kaapa arii p'anadap'edaarãpa Esteban ak'idak'ãri, chi k'ira ángel k'irak'a unujida.

Estebanpa p'aare poro waibia k'irapite p'anauda

7 ¹Māpai p'aareerã poro waibiapa iidiji Estebanmaa:
—¿Wāarak'ã aji, na eperãrãpa jara p'ani?

²Irua p'anauji:

—Michi auk'aarã māk'kaapa chonaarã, ũriti. Tachi Ak'õre k'ira wãree bipa ichi unupijida aji, tachi ak'õchona Abrahammaa Mesopotamia eujãde bak'ãri, Harande banai naaweda. ³Ak'õrepa jaraji:

'Atabëipãde aji, pi eujã pi ëreerã ome māk'kaapa wãpãde aji, mia ak'ipiit'ee eujãmaa.'

(Gn 12.1)

⁴Māpai Abraham uchijaji Caldea eujãdeepa māk'kaapa banaji Harande. T'ëepai chi ak'õre piuk'ãri, Tachi Ak'õrepa Abraham aneeji na eujãdee tachi irã p'animãi. ⁵Mamãda na eujã maarepida waide tee—e paji irumaa; biiri aba t'iaitee pida. Jip'a jaraji teeit'ee irudeepa uchiadait'eerãmaa iru piuda t'ëepai, Abraham waide warra wëe baji mida.^f ⁶Ma awara Ak'õrepa jaraji:

'Pideepa uchiadait'eerã p'anapataadait'eeda aji, awaraa eujãde mimiamaa chiara—it'ee. Mama esclavoorã p'anadait'ee māk'kaapa jãpemaarãpa ãra miapi iru p'anadait'ee cuatrocientos años.'

(Gn 15.13)

⁷Mamãda Ak'õrepa ichiaba jaraji:

'Mia k'achia ooit'eeda aji, ãra esclavoorã papirutaarã. T'ëepai ãra mamāk'kaapa uchiadait'ee māk'kaapa mimaa it'aa t'iidait'eeda aji, na eujãde.'

(Gn 5.14)

⁸Mágã pedee nãbide Abraham ome, Ak'õrepa jaraji Abrahampa tauchaa bimerã ichi warra k'ap'iade. Tachi Ak'õrepa k'inia baji mãga oodamerã ichi eperãrãpa ak'ipidait'ee ichide ijãa p'ani. Mapa Abraham warra Isaac t'ok'ãri, k'ãima ocho parumaa iru k'ap'iade tauchaa biji. Isaacpa mãga ooji ichi warra Jacob ome. Ichiaba Jacobpa mãga ooji chi warrarã doce ome. Māirãdeepa Israel pidaarã ëreerã doce uchijida.

⁹Mágã Jacob warrarã pada, tachi chonaarãpa, ãchi ipema José k'ira unuamaa iru p'anapachida. Maperã netot'aaajida esclavok'a Egiptodee

^f 7.5 Gn 17.8.

wāyaa wādap'edaarāmaa. Mamīda Tachi Ak'ōre José ome baji. ¹⁰ Maperā k'aripa ataji jōmaweda ne–inaa k'achiadeepa. Ma awara k'isia k'awaapiji māik'aapa k'inia iru bapiji rey Egiptodepema Faraonmaa. Māgipa José Egiptodepemaarā poro waibia papiji ichi palaciode.

¹¹ Ma t'ēpai jarra oojida Egipto eujāde māik'aapa Canaán eujāde. Maperā mak'iara nek'odait'ee wē–e paji. ¹² Mamīda Jacobpa k'awaak'āri Egiptode ne–inaa k'oit'ee paraa, jāmaa pēiji ichi warrarā, ne–inaa netode. Māgí paji tachi chonaarā naapiara wādap'edaa. ¹³ Ai t'ēpai wādak'āri, Josepa ichi ipemaarāmaa k'awaapiji. Madeepa Faraónpa José éreerā k'awaji. ¹⁴ T'ēpai, Josepa jara pēiji chi ak'ōre Jacob māik'aapa chi éreerā jōmaweda chedamerā Egiptodee. Achi setenta y cinco paji. ¹⁵ Māgapi Jacob banaji Egiptode. Mama jai–idaaji. Ichiaba mama tachi chonaarā jai–idaajida. ¹⁶ Jacob biiri māik'aapa chi warrarā biiri ateejida Siquem p'uurudee māik'aapa mama iajida Abrahampa Hamor éreerā juak'aawa netoda jāirade.

¹⁷ Ewari k'ait'a pak'āri Tachi Ak'ōrepa uchiapiit'ee Abrahamdeepa uchiadap'edaarā Egiptodeepa ichia jaradak'a, āchi chok'ara p'anajida, iwa p'anadap'edaa perā. ¹⁸ Maapai Egiptodepema reypa José k'awa–e pada Faraón paji.^g ¹⁹ Māgí reypa tachi chonaarā k'ūraji waa iwanaadamerā. Achi chupiria ooji. Jaraji āchi warrarā ewaa t'o k'edeerā ita–aria piupidamerā. ²⁰ Maapai t'oji Moisés. Tachi Ak'ōrepa māgí warra chai pia ak'iji. Mapa chi ak'ōreerāpa atane opee warimaa iru p'anajida āchi tede. ²¹ Mamīda p'oyaa waa merada–e paji. Mapa ituaba atabēidak'āri, Faraón k'aupa unu ataji māik'aapa wari ataji ichi warrak'a. ²² Māgapi Moisés wariji Egipto pidaarā t'āide māik'aapa k'awaa wāji ne–inaa k'ira t'ādo Egiptodepemaarāpa k'awa p'anadap'edaak'a. Māpai jōmaarāpa iru k'awajida, irua pedeeda k'aurepa māik'aapa ooda k'aurepa.

²³ “Cuarenta años iru bak'āri, k'isiaji wāit'ee Israel pidaarā ak'ide, ichi auk'aarā pada perā. ²⁴ Mamīda unuk'āri Egiptodepemapa ichi auk'aa sīmaa bi, Moisepa k'aripanaji māik'aapa ma Egipto pida pee atapēiji.” (Ex 2.11-12)

²⁵ Moisepa k'isiaji ichi auk'aarāpa ijāadai Tachi Ak'ōrepa ichi pēida āchi k'aripamerā. Mamīda āchia māga ooda–e paji.

²⁶ “Ai norema unuji Israel pidaarā omé chōomaa p'ani. Māgá chōonaadamerā māgaji: “¿Pāchi auk'aarā–ek'ā aji, jāgá chōo jōnadait'ee?” ²⁷ Māpai chi k'ōp'āyo sīmaa badapa Moisés sīat'aaji māik'aapa māgaji: “¿K'aipa pi tai porok'a bijima aji, taipa oopata ak'imerā? ²⁸ ¿Mi peet'aa k'inia bik'ā aji, nuweda Egipto pida peet'aadak'a?” ’ (Ex 2.13-14)

²⁹ Māga ūrik'āri, Moisés mirudachi. Maap'eda t'imí wāji Madián eujādee. Mama banaji k'ira tewaraak'a. Ariipema wēra atap'eda, warrarā omé paraaji.

g 7.18 Ex 1.8.

30'Cuarenta años wāyaap'eda, ewari aba Moisés baji eujã pania wēe bimāi Sinaí ee k'ait'a. Mama bide unuji pak'uru jep'eda t'ipitauk'a urua nībi, angelpa aide ichi unupi bada perã. 31 Māgá urua unuk'āri, Moisés k'ait'aara wāji pi–iara ak'it'ee k'lāata māga bi. Māga nide ūriji Tachi Ak'ōrepa māgaru:

32 'Mi pi chonaarā Ak'ōre Waibia; Abraham, Isaac, Jacob ijāadap'edaa Ak'ōre Waibia.' (Ex 3.6)

Māga ūrik'āri, Moisés biiri wēre nībeeki p'era nībipa māik'aapa p'oyaa ak'ik'aa paji ma pak'urumaa. 33 Māpai Tachi Ak'ōrepa māgaji:

'Pichi chancla ērat'aapáde aji, nama pi mi k'irapite bainī bairã.

34 Mia k'awa bi mi eperāarā chupiria chitooni Egiptode. Ūri bi āchi bia chitooni. Mapa cheji k'aripait'ee. Pia auk'a k'aripanāji.

Mia pi Egiptodee peiit'eeda aji.' (Ex 3.5-10)

35 'Ai naaweda āchia Moisés pedee ūri k'iniada–e paji nāga p'anauda perã:

'¿K'aipa pi tai porok'a bijima ajida, taipa oopata ak'imerã?' (Ex 2.14)

Māgá yiaraa pik'a iru p'anajida mīda, Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pak'uru iiri–idaade unupida k'ap'ia pari Moisés pēiji āchi porok'a. Tachi Ak'ōrepa k'inia baji Moisepa āchi uchua atamerā Egipto pidaarā juadeepa. 36 Māgá Moisepa tachi chonaarā uchua p'e ataji Egiptodeepa. Ichia ne–inaa ooji eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa māgí eujāde, Mar Rojode māik'aapa cuarenta años wāyaaruta misa eujã pania wēe bide. 37 Māgí Moisepa jaraji Israel pidaarāmaa:

'Parādeepa Ak'ōrepa uchiapiit'ee ichi pedee jarapari mi jīak'a.'

(Dt 18.15)

38 P'anadak'āri eujã pania wēe bide, Israel pidaarā pari Moisetapa pedeeji ángel ome Sinaí eede. Ichiata Ak'ōrepa jarada naapiara p'āji, tachi chonaarāpa māik'aapa tachia māgí ūraa ijāadap'eda, ichita p'anapataadamerã.

39 'Mamīda tachi chonaarāpa iru pedee ijāa k'iniada–e paji. Ma k'āyaara waya Egiptodee wā k'iniadachida. 40 Mapa Moisés wē–e pak'āri, ichi ipema Aaronmaa māgajida:

'Tachi–it'ee ak'ōre waibiarā oopáde ajida, tachi naa o jaratee wādamerã, k'awada–e p'anadairã sāgataji jā Moisés ome,

Egiptodeepa tai āyaa aneeda.' (Ex 32.1)

41 Māpai oojida p'ak'a chak'ek'a ai k'irapite it'aa t'īdait'ee. Ne–animalaarā peejida ai k'irapite paadait'ee māik'aapa fiesta oojida o–īapa, ma p'ak'a chak'ek'a ooda–it'ee. 42 Maperāpi Tachi Ak'ōre āchi ik'aawaapa āyaa wāji. Mapa pajāde nībi ne–inaamaa it'aa t'īpachida, Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īdai k'āyaara. Oojida Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bīk'a:

'Israel pidaarā, parã cuarenta años eujã pania wēe bide p'anadak'āri, ¿mī–it'ee ne–animalaarā peedap'eda, paapachidak'ā, mīde

ijãa p'anadap'edaa perã? ⁴³Ma k'ãyaara parãpa it'aa t'ipachida Canaandepemaarã ak'õre waibia Molocmaa mãik'aapa Egiptodepemaarã ak'õre waibia Refanmaa. Mia mãga k'awa bi ne–inaa pãchi juapa oodap'edaa atee p'anadap'edaa perã pãchi wãrutamaa. Mapa mia parã ãyaa jërek'ooit'eeda aji, Babilónia p'uuru k'ãyaara t'imiaara.' (Am 5.25-27)

⁴⁴Tachi chonaarã eujã pania wëe bide p'anadak'ãri, atee pachida Tachi Ak'õre te ne–edee ooda, k'irãpadait'ee Tachi Ak'õre arii bi ãchi ome. Mãgí te oojida Tachi Ak'õrepa Moisemaa ak'ipidak'a. Oojida aide it'aa t'ipataadait'ee Tachi Ak'õremaa. ⁴⁵Ma t'ëepai tachi chonaarã mãgí tede it'aa t'ipachida ãchi chonaarãpa oodap'edaak'a. Mapa Tachi Ak'õrepa awaraa p'uuru ome jura chõo p'oyaapik'ãri, Josué ome chedap'edaarãpa ãchi ome aneejida mãgí te ne–edee ooda. Mãgá iru p'anapachida David rey parumaa. ⁴⁶Tachi Ak'õrepa Rey David k'inia iru bapachi. Mapa Davidpa iidiji Tachi Ak'õremaa te waibia oo teetit'ee, te pia oo k'inia bada perã Jacobpa ijãadap'edaa Ak'õre–it'ee. ⁴⁷Mamĩda David warra Salomonpa Tachi Ak'õre te waibia ooji. ⁴⁸Salomonpa mãgí te ooji mĩda, k'awa p'ani Tachi Ak'õre Waibia bak'aa te eperãarã juapa oodade. Mãga k'awa p'ani Ak'õre pedee jaraparipa jarada perã:

⁴⁹'Mĩ, Jõmaarã Rey, it'arita baparida aji, mãik'aapa eujã mĩ jua ek'ari bi. ¿Te k'ãaredeeta mĩmaa oo teedait'eema? ¿Sãmata mĩ ñinait'eema? ⁵⁰¿Michi juadoopa jõmaweda ooji–ek'ã? aji.' (Is 66.1-2)

⁵¹Mãpai Estebanpa mãgaji:

—Parãpa Tachi Ak'õrede ijãa p'anida apata mĩda, t'ãri k'achia–idaa p'anapatada aji, ijãadak'aa beerãk'a. Ma awara k'ĩiri k'isua p'anapata, oo k'iniadak'aa perã Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. Pãchi chonaarãk'api p'ani. ⁵²Parã chonaarãpa ichita Tachi Ak'õre pedee jarapataarã jirijida peedait'ee. Peejida chi p'ek'au k'achia wëe bi cheit'ee bida apatap'edaarã. Maap'eda chi p'ek'au k'achia wëe bi chek'ãri Tachi Ak'õrepa oopi bik'a ooit'ee, iru ichiaba jita atapidap'eda, peepijida parãpa. ⁵³Parãpata Ak'õre Ũraa iru p'anapata angeleerã k'aurepa. Mamĩda at'ãri ooda–e p'anida aji, mãgí ũraa jara bik'a.

Esteban peedap'edaa

⁵⁴Mãga ũridak'ãri, t'ãri k'achiapa Esteban peet'aa k'inia p'aneejida. ⁵⁵Mamĩda Ak'õre Jaure ichi ome bada perã, it'aa ak'iji mãik'aapa unuji Ak'õre k'ira wãree mãik'aapa Ak'õre juaraare Jesús bainĩ bi. ⁵⁶Mãpai mãgaji:

—Ak'idapãde aji. Mia unu bi pajã ewa nĩbi mãik'aapa unu bi Eperã Ak'õre Truadepema Ak'õre Waibia juaraare.

⁵⁷Mamĩda ãchi k'ĩiri t'ap'ak'oodachida mãik'aapa golpe biadap'eda, jõmaweda iru ñri wãjida. ⁵⁸Jerusalén p'uurudeepa uchua atadap'eda,

māupa bat'amaa p'anejida iru peet'aadait'ee. Auk'a k'aripajida Esteban imiateedap'edaarāpa. Āchi ĩripema p'aru jĭpatap'edaa ata bijida eperā Saulo apatap'edaa biiri ik'aawa irua ak'imerā, āchia māu bat'aruta misa.

⁵⁹Māupa bat'amaa p'anide Esteban it'aa t'ĭji:

—Tachi Waibia Jesús, mi jaure pichimaa atéeji.

⁶⁰T'ēepai bedabaiji māk'aapa golpe it'aa t'ĭji:

—Tachi Waibia, āchi chupiria k'awáaji, mi nágá k'achia oo p'ani mĭda.

Māga jarap'eda, piuji.

Saulopa ijāapataarā miapiit'ee jirida

8 ¹⁻²Esteban peedak'āri, Saulo mama baji ak'iit'ee, ichi judiorā poroorā eere bada perā. Esteban piup'eda, ũk'uru Tachi Ak'ōrede ijāapataarāpa iajida; ichiaba audú jēejida iru—it'ee.

Ma ewatedeepa Jerusalende Cristode ijāadak'aa beerāpa irude ijāapataarā jirĭjida peedait'ee. Mapa jōmaweda miruk'oodachida Judea eujādee māk'aapa Samaria eujādee. Cristopa jirĭt'eradaarā aupai miruda—e paji. ³Māgá jiri p'ani misa, Saulopa Cristode ijāapataarā auk'a jirĭpachi. Te chaa t'ĭu wāpachi wēraarā imik'ĭraarā ome jita p'eit'ee. Maap'eda carcelde t'ĭpik'oopachi.

Samariade jarateedap'edaa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee

⁴Saulopa māga oo baji mĭda, chi Jerusalendeepa mirudap'edaarāpa jaratee wāpachida Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee āchi wārutamaa.

⁵Felipe wāji Samaria eujādee māk'aapa Cristopa ooda jarateepachi.

⁶Arii p'anadap'edaarāpa māga ũridak'āri māk'aapa unudak'āri irua ooda eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, waapiara k'awa k'inia p'anajida. ⁷Mama Felipepa uchiapik'oopachi netuaraarā merātia bee eperāarā chok'ara k'ap'ĭideepa. Māgĭ netuaraarā āra k'ap'ĭideepa bia uchĭa wāpachida. Ma awara Felipepa jipak'oopachi eperāarā chok'ara chiwa beerā māk'aapa p'oyaa āchi biirĭpa pia nipadak'aarā. ⁸Maperā ma p'uurudepemaarā o—ĭa p'anapachida.

⁹Mamĭda mama bapachi eperā t'ĭjarapatap'edaa Simón. Māgĭpa petau tau k'awaa baji māk'aapa ma eujādepemaarā k'ūra p'e iru bapachi ichia oo bi k'aurepa. Mapa āchi t'āide eperā waibiak'a bapachi. ¹⁰Waibiara beerā, ek'ariara beerāpa paara iru pedee ũri k'inia p'anapachida māk'aapa māgapachida:

—Tachi Ak'ōrépata irumaa nāga oopi bi.

¹¹Irua jararu ijāapachida, ichi petau taupa k'ūrapp'e iru bada perā. Taarāji ma k'apĭte bi. ¹²Mama bide Felipepa jarateeji: Jesucristo Tachi Ak'ōrepa pĕida māk'aapa iru k'aurepa Tachi Ak'ōrepa eperāarā p'ek'au k'achia wĕpapik'oopari. Māga ijāadak'āri, māpema imik'ĭraarā māk'aapa wēraarā poro choopĭjida. ¹³Simonpa pida ijāaji. Maap'eda poro choopĭji

māik'aapa nipaji Felipe ome. Unuk'āri Felipepa ne–inaa oo bi eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, ichia k'awa–e bapachi sāga k'īsiai.

¹⁴Cristopa jirit'eradaarā Jerusalende p'anadap'edaarāpa ūridak'āri Samaria pidaarāpa ijāaruta Ak'ōrepa ooda Cristo piuda k'aurepa, maaaa pëijida Pedro Juan ome. ¹⁵Arii panadak'āri, it'aa t'ijida Samaria pidaarā Cristode ijāapataarā pari, Tachi Ak'ōre Jaure āra ome ba chemerā, ¹⁶waide Ak'ōre Jaure āra k'ap'iade ba che–e bada perā. Jip'a poro choopijida Tachi Waibia Jesús t'ide, ak'ipidait'ee irude ijāadap'edaa. ¹⁷Māpai Pedropa māik'aapa Juanpa jua bidak'āri āra īri, mǎgá Ak'ōre Jaure ba cheji āra ome.

¹⁸Simonpa unuk'āri Ak'ōre Jaure che bi Cristopa jirit'eradaarāpa jua birutade eperāarā īri, p'arat'a teeit'ee paji, ichia auk'a mǎga ooit'ee.

¹⁹Mǎgaji:

—Mimaa k'awaapidapáde aji, ichiaba mia jua bik'āri eperā īri, Ak'ōre Jaure iru ome ba chemerā.

²⁰Māpai Pedropa p'anauji:

—jPichi p'arat'a ome atua baileepáde aji, k'īsia bairā neto atai Tachi Ak'ōrepa oopipari ichi jirit'eradaarāmaa! ²¹Pia na mimia p'oyaa oo–e, Ak'ōre k'irapite k'ira jip'a k'īsia–e bairā. ²²Mǎgá k'īsia amáaji māik'aapa Tachi Ak'ōremaa chupiria iidfji. Mǎga oorura, Tachi Ak'ōrepa perdoanaipi pia k'achia oo k'inia bi. ²³Mia mǎga jara bi k'awa bairā pi t'āride tai ome k'irau bi, waibiara paruta perā pi k'āyaara nǎpemaarā k'irapite. Wāara pi at'āri p'ek'au k'achia jua ek'ari bi.

²⁴Māpai Simonpa p'anauji:

—Parāpa Ak'ōremaa chupiria iididapáde aji mi pari, mi baainaamerā parāpa mimaa jaradap'edaade.

²⁵Maap'eda Pedropa Juan ome ma p'uurudepemaarāmaa jarajida āchia unudap'edaa Jesús ome nipadak'āri. Ichiaba Tachi Ak'ōrepa jara pëida jarateejida. Ma t'ēepai chejida Jerusalendee. Mamīda ode Samariade p'uuru bee chaa jaratee che wāpachida Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pëida Cristode.

Felipe Etiopía eujādepema poro ome unuda

²⁶Ma t'ēepai, Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pëiji Felipemaa jaramerā:

—Wǎji barree, Jerusalendee pa chonaarāwedapema Gaza p'uurudee wāpari ode. Mǎgí o wāyaapari eujā pania wēe bide.

²⁷Māpai Felipe wāji māik'aapa ode unuji eperā Etiopía eujādepema. Mǎgí Etiopiadepemaarā poro waibiara paji. Āchi reina p'arat'a jīapari paji. Ichi wā baji Jerusalendee Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ide. ²⁸Mata waya che wāji ichi eujādee. Su–ak'i baji ichi caballopa jidiupata carrode māik'aapa lee wāji chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari Isaiapa p'āda.

²⁹Māgá wāde, Ak'õre Jaurepa mägaji Felipemaa:

—Wáji já carro k'ait'a.

³⁰Felipe ma carro ik'aawa pak'ári, úriji Etiopiadepemapa Isaíapa p'áda leemaa bi. Māpai iidiji:

—¿K'awa bik'ã aji, k'áata jara k'inia bi pia leemaa bi?

³¹Etiopiadepemapa p'anauji:

—¿Sāga mia k'awaayama aji, apidaapa mimaa jarateeda—eeta?

Māpai Felipemaa chupiria iidiji bataumerā māik'aapa ichi ik'aawa su-k'i beemerā. ³²Isaíapa p'ádadepema ichia leemaa badade nāga p'ã baji:

'Iru ateejida oveja atepatak'a chi peepatamaa. Ara oveja k'iup'ee baparik'a chi k'ara t'iimaa p'anadak'ári, māga pik'a iru k'iup'ee baji. ³³Iru k'íra nejasiapijida māik'aapa maarepida chupiria k'awada—e paji. Āchi audú t'ári k'achia—idaa p'anadap'edaa perā, pee atapëjida. Maperā irudeepa warra apida uchiada—e paji. Māgá iru peedak'ári, uchiapijida na p'ek'au eujādeepa.' (Is 53.7-8)

³⁴Māpai Etiopiadepemapa Felipemaa iidiji:

—Mi chupiria k'awáaji. ¿K'aideta pedeemaa bima aji, na Ak'õre pedee jaraparipa; ichide wa awaraa eperāde?

³⁵Māpai Felipepa ma Etiopiadepemamaa mägaji:

—Pia leemaa bi Tachi Ak'õre Warrade; Jesús p'asada.

Māpai Felipepa jarateemaa beeji jōma Jesupa ooda eperāarā k'aripait'ee. ³⁶Maap'eda waawipai ode wāyaadak'ári pania paraamāi, mägí eperāpa mägaji:

—Nama pania paraa. ¿Sāap'eda mi poro choo—ema? aji.

³⁷[Felipepa p'anauji:

—Pia wāara Jesucristode ijāa bi pirā, pia bida aji.

Ma eperāpa mägaji:

—Mia ijāa bida aji, Jesucristo Tachi Ak'õre Warra.]

³⁸Ma carro t'ibaipip'eda, āchi omeeweda irabajida māik'aapa wājida pania paraamaa. Mama Felipepa poro chooji. ³⁹Paniadeepa uchiadak'ári, Felipe wēpadachi Tachi Ak'õre Jaurepa ateeda perā. Ma Etiopiadepemapa waa unu—e paji. Mamīda ichi o—ia wāji ichi eujādee. ⁴⁰Māimisa Ak'õre Jaurepa Felipe uchiapiji Azoto p'uurude. Mamāik'aapa p'uuru bee chaa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jaratee wāpachi Cesarea p'uurude panarumaa.

Saulopa Cristode ijāada (Hechos 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹Felipepa māga oo bi misa, Saulopa Cristode ijāapataarā peek'ooit'eeda apachi. Mapa wāji judiorā p'aareerā poro waibiamaa ²māik'aapa iidiji k'art'a p'ã teedamerā. K'ísia iru baji wāit'ee Damasco p'uurudee Tachi Ak'õre Ode P'anīrāda apata jiride, imik'íraarā wēraarā

ome, m̄āgiir̄a jita p'e ateeit'ee Jerusalendee. Ma k'art'a p'ādap'edaade jaraji Saulopa oo k'inia bi, judior̄a poroor̄āpa Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te bee chaa k'awaadamer̄a m̄aik'aapa k'aripadamer̄a. ³Ma k'art'a p'ādap'edaa atap'eda, Saulo w̄aji. Damasco k'ait'a pa w̄āk'āri, it'ariipa ichi īri īdaa jera t'īudachi. ⁴Māga unuk'āri, Saulo eujāde baainaji. Maap'eda pedee ūriji:

—Saulo, Saulo ¿s̄aap'eda michideer̄a jiri nima? aji.

⁵Saulopa iidiji:

—¿Pi, k'aima? aji.

Chi pedee badapa p'anauji:

—Mi Jesupi, pia jiri ni eper̄ar̄a poro waibia. ⁶P'irab̄ajiji m̄aik'aapa w̄aji p'uurudee. Mama jaradai pia k'āata ooit'ee.

⁷Saulo ome w̄a nipadap'edaar̄a pedee w̄ee ak'in̄i p'aneejida p'era jōnipa, ārapa pedee ūridap'edaa per̄a. Mam̄ida unuda–e paji k'aiyata pedee bi. ⁸Ma t'ēepai Saulo p'irabaidachi. Mam̄ida tau ēek'āri, maarepida unuk'aa paji. Māgā juade jitadap'eda, ateejida Damascoddee. ⁹K'āima ōpee mama baji tau p'āriu; maarepida ne–inaa to–ee m̄aik'aapa nek'o–ee.

¹⁰Ma p'uurude bapachi eper̄a Cristode ijāapari, t'ījarapatap'edaa Ananías. Saulo māga bi misa, Ak'ōrepa k'āimok'araa pik'a bide Ananías t'ījaraji. Ichia p'anauji:

—Tachi Waibia, mi nama bida aji.

¹¹Ak'ōrepa m̄agaji:

—W̄aji calle t'ījarapata Derechamaa m̄aik'aapa Judas tede iid̄ji Tarso pida, t'ījarapata Saulo. Māgipa mimaa it'aa t'īmaa bida aji. ¹²Māgimaa k'āimok'araa pik'a bide mia unupijida aji, eper̄a t'ījarapata Ananías w̄aru irumaa m̄aik'aapa jua biru iru īri, waya pia unumer̄a.

¹³Māga ūrik'āri, Ananiapa m̄agaji:

—Tachi Waibia, mia ūridooda aji, jā eper̄āpa pide ijāapataar̄a miapida Jerusalende. ¹⁴Īr̄a nama che bi p'aareer̄a poroor̄āpa k'aripa k'inia p'anadair̄a. Maper̄a p̄eijidada aji, pide ijāapataar̄a jita p'e atade.

¹⁵Mam̄ida Ak'ōrepa p'anauji:

—W̄apāde aji, mia iru jirit'erada per̄a mi ūraa jarateenamer̄a awaraa eujādepemaar̄amaa m̄aik'aapa āchi reyr̄amaa, ichiaba Israel pidaar̄amaa. ¹⁶Mia irumaa k'awapiit'eeda aji, s̄agapi iru mia iru p'anapataadait'ee, mia ooda jaratee k'inia bi k'aurepa.

¹⁷Maap'eda Ananías w̄aji Saulo badamaa. Teeda panap'eda, jua biji iru īri m̄aik'aapa m̄agaji:

—K'ōp'āyo Saulo, pia unuda ode che w̄āk'āri, Tachi Waibia Jesupata mi p̄eijida aji, pia waya unumer̄a m̄aik'aapa Tachi Ak'ōre Jaure ome beemer̄a.

¹⁸Aramata Saulo taudeepa chik'o escamak'a baajida m̄aik'aapa waya pia unu beeji. Maap'eda poro choopiji Ananiamaa. ¹⁹T'ēepai nek'oji waya

juatau paraait'ee. Ewari chok'ara-ee beeji Damascodepemaarã Cristode ijãapataarã ome.

Saulopa Damasco p'uurude jarateeda

²⁰ Saulopa jarateenapachi Ak'õre Ûraa jarateepata tede. Jarapachi Jesuta Tachi Ak'õre Warra. ²¹ Mãga ùridak'ãri, jõmaarãpa ak'itrua para beepachi mãik'aapa mãgapachida:

—¿Nãgí paji-ek'ã ajida, Jerusalende jiri nipapata peeit'ee jõmaweda Jesude ijãapataarã? ¿Ichiaba nama cheji-ek'ã ajida, ijãapataarã jita p'le ateede p'aareerã poroorãmaa?

²² Mãga jarapachida mïda, Saulopa ewari chaa waapiara jarateepachi Jesuta Tachi Ak'õrepa pëida eperãarã k'aripamerã. Mapa judiorã Damascode p'anapatap'edaarãpa k'awadak'aa paji k'ãata k'ïsiadia.

Saulo judiorã juadeepa uchiada

²³ Ma t'ëepai taarã pak'ãri, judiorãpa pedeteetjida Saulo peet'aadait'ee. ²⁴ Mamïda ichia k'awaa ataji. Æstaawa mãik'aapa p'arik'ua p'uuru t'ïupata chaa ot'ewa p'anapachida uchiak'ãri jita atadait'ee. ²⁵ Mamïda ijãapataarãpa k'oraa choma bide t'i atajida mãik'aapa chi p'uuru ik'aawa t'ïak'au jëra bi ïriipa irabai pëjjida. Mãgã mirudachi.

Saulo Jerusalende

²⁶ Mamãik'aapa Saulo Jerusalendee wãji. Mama ijãapataarã ome k'õp'ãyo meraa k'inia baji. Mamïda jõmaarãpa iru waawee p'anapachida. Ijãadak'aa paji wãara irua Cristode ijãa bi. ²⁷ Awaraa ijãapataarã mãga p'anajida mïda, Bernabepa ateeji Cristopa jirit'eradaarãmaa. Nepiriji Saulopa Tachi Waibia unuda Damasco ode mãik'aapa Jesupa irumaa pedeeda. Maap'eda nepiriji Saulo Damascode bak'ãri, waawee-ee jarateemaa bada Jesupa ooda. ²⁸ Mãgã Saulo beeji Jerusalende mãik'aapa nipapachi Cristode ijãapataarã ome. Mama bide Cristopa ooda waawee-ee jarateepachi judiorãmaa. ²⁹ Ichiaba aupedeepachi judiorã griego pedee pedeepataarã ome. Mapa ãrapa iru peet'aa k'inia p'anapachida. ³⁰ Cristode ijãapataarãpa mãga k'awaadak'ãri, ateejjida Cesarea p'uurudee. Mamãik'aapa pëjjida Tarso p'uurudee.

³¹ Maapai ijãapataarã Judeadepemaarã, Galileadepemaarã mãik'aapa Samariadepemaarã k'ãiwee p'anapachida. Ak'õre Jaurepa ãchi k'aripapachi perã, waapiara oo k'awaa wãpachida Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bi mãik'aapa chok'araara ïwa wãpachida.

Pedropa eperã t'ïjarapatap'edaa Eneas jipada

³² Maapai Pedropa Cristode ijãapataarãmaa p'asia nipak'ãri, panaji Lida p'uurude. ³³ Mama ununaji eperã t'ïjarapatap'edaa Eneas. Mãgí ocho años iru baji chiwa bi. ³⁴ Ma eperã unuk'ãri, Pedropa irumaa mãgaji:

—Eneas, Jesucristopa pi jiparupi. P'irabaipáde aji, mǎik'aapa pichi p'aru bedáji.

Aramata Eneas p'irabaidachi. ³⁵Chok'ara Lida p'uurude p'anapatap'edaarāpa mǎik'aapa Sarón eujāde p'anapatap'edaarāpa Eneas jipa bi unudak'āri, Jesucristode ijāajida.

Dorcasp'eda, chok'ai p'irabaida

³⁶Maapai Joep' p'uurude baji wēra Cristode ijāapari, t'ijarapachida Tabita; griego pedeede Dorcas^h apata. Māgí wērapa awaraarā k'aripapachi mǎik'aapa chupiria beerāmaa ne–inaa teepachi. ³⁷Ma wēra k'ayaadachi mǎik'aapa jai–idaaji. Judiorāpa oopatap'edaak'a iru k'ap'ia k'uit'aadap'eda, te it'ipema pisode binajida. ³⁸Maapai Pedro Lida p'uurude baji. Lida Joep' p'uuru k'ait'a bada perā, ijāapataarāpa eperāarā omé pëjjida irumaa. Māganajida:

—Isapai chepáde ajida, Jopedee.

³⁹Pedro wāji āchi ome mǎik'aapa panadak'āri, ateejida piuda bimaa. Jōmaweda p'ētrāarā jēe para baji iru ik'aawa mǎik'aapa Pedromaa ak'ipijida Dorcapa p'aru k'aat'ida chok'ai bak'āri. ⁴⁰Pedropa jōmaweda taawaa uchiapik'ooji. Māpai bedabaip'eda, it'aa t'iji. T'ēepai jai–idaa badamaa ak'iji mǎik'aapa māgaji:

—¡Tabita, p'irabáiji!

Iru tau ēeji mǎik'aapa Pedro unuk'āri, su–ak'i beejí. ⁴¹Pedropa juadeepa p'irabai ataji mǎik'aapa t'í p'eji chi p'ētrāarā mǎik'aapa awaraa ijāapataarā, āchímaa ak'ipiit'ee chok'ai bi. ⁴²Jopedepemaarāpa māga k'awaadak'āri, chok'ara Cristode ijāajida. ⁴³Maperā Pedro k'āima chok'ara beejí ma p'uurude, ne–e p'oopari t'ijarapatap'edaa Simón tede.

Corneliopa Pedro t'í pëida

10 ¹Pedro Joep' p'uurude bi misa, Cesarea p'uurude baji eperā t'ijarapatap'edaa Cornelio. Māgí Romadepema soldaorā batallondepema poro paji. Ma batallón t'ijarapachida Italiadepema. ²Māgí eperā t'āri pia bapachi. Ichi tedepemaarā ome Tachi Ak'ōrede ijāapachida. Ichiaba p'arat'a teepachi judiorā k'aripait'ee mǎik'aapa Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ípachi.

³Ewari aba a las tres, k'āimok'araa pik'a bide taawapemak'a unuji it'aripema ángel ichimāi t'íuru mǎik'aapa jararu:

—¡Cornelio!

⁴Corneliopa waaweede māgí ángel k'íra ak'í nībeep'eda, iidiji:

—¿K'āata k'inia bima? aji.

P'anauji:

^h 9.36 Ma t'í jara k'inia bi: “Bigí”.

—Tachi Ak'õrepa ùrijida aji, pia it'aa iidida mãik'aapa unu bi pia p'arat'a teepari chupiria beerãmaa. Pia pia oo bi iru k'irapite. ⁵Eperã p'èiji Jope p'uurudee aneemerã Simón Pedro apata. ⁶Irua pìmaa Ak'õre net'aa jarateeit'ee. Awaraa Simón, ne–e p'oopari tede bi. Mãgí p'usa ide baparida aji.

⁷Ma ángel ichi ome pedeema bada wãk'ãri, Corneliopa t'ĩ p'èiji ichi mimiapataarã omé mãik'aapa Romadepema soldao aba Ak'õrede ijã bada. ⁸Ichia k'ãimok'araa pik'a bide unuda nepirip'eda, ãchi p'èiji Jopedee.

⁹Ai norema imat'ipa ãchi Jope p'uuru k'ait'a wãrutade, Pedro wãji terrazade it'aa t'fide. ¹⁰Mama bide jarrapisia nĩbeeji. Nejoomaa p'ani misa, ichia k'ãimok'araa pik'a bide ¹¹unuji pajã ewadaru. Madeepa it'ariipa che wãji lienzok'a bi. Ma k'ĩ chaa jĩ beeji. ¹²Mãgí p'arude ne–animalaarã k'ira t'ãdoos p'anajida: biiripa nĩuteepata, bipa nĩuteepata mãik'aapa wãabaipata. ¹³Pedropa mãga ak'ĩ bide pedee ùrji:

—Pedro, p'irabãiji. P'èiji mãik'aapa k'opáde aji.

¹⁴Pedropa p'anauji:

—Tachi Waibia, k'o–eda aji, michi t'oru weda waide k'ok'aa perã jãgee ne–animalaarã, pia k'oik'araa bida ada.

¹⁵Wayã pedee ùrji:

—Ak'õrepa k'oipia papida k'oik'araa bida anaapáde aji.

¹⁶Jarada õpee mãga jarap'eda, mãgí lienzok'a bi wayã it'aa wãji. ¹⁷Pedropa k'isia beeji k'ãata jara k'inia baji ichia unuda mãgí k'ãimok'araa pik'a badade. Mãga nide Simón te iidi wãdapa Cornelio mimiapataarã pachejida te t'ũpata t'aide. ¹⁸Arii panadak'ãri, iidijida:

—¿Nama bik'ã ajida, eperã t'ijarapata Simón Pedro?

¹⁹At'ãri Pedro k'isiamaa bide ichi k'ãimok'araa pik'a badade, Ak'õre Jaurepa mãgaji irumaa:

—Eperã õpeerãpa pi jiri nidada aji. ²⁰P'irabãiji mãik'aapa irabãiji. Wãji ãra ome k'isia–ee, miata ãra p'èida perã.

²¹Pedro irabaip'eda, mãgaji ma eperãarãmaa:

—Mida aji, parãpa jiri p'ani. ¿K'ãata oo che p'anima? aji.

²²P'anaujida:

—Tai chejida Cornelio, Romadepema soldaorã poropa p'èida perã. Iru Tachi Ak'õrede ijãapari mãik'aapa t'ãri pia bapari. Mapa jõmaweda Cesareadepema judiorãpa iru k'inia iru p'anapata. It'aripema angelpa jaraji irumaa tai p'èimerã pi atade, pi iru temaa wãmerã jarateede.

²³Mãpai Pedropa teeda t'ũpip'eda, nek'opiji mãik'aapa p'aru teeji k'ãidamerã. Ai norema, Pedro wãji ãchi ome. Jopedepema ijãapataarã ùk'uruurãpa iru k'õp'ãyanajida.

²⁴Ai norema panajida Cesareade, Corneliopa nĩmaa badamãi, ichi te pidaarã ome mãik'aapa ichia t'ĩ p'èida k'õp'ãyoorã k'iniarã ome. ²⁵Pedro

ai temaa panak'āri, Cornelio taawaa cheji māik'aapa Pedro k'īrapite bedabaidachi, irumaa it'aa t'īit'ee. ²⁶Mamīda Pedropa p'irabaijiji, māik'aapa māgaji:

—Mi jida pik'a, eperā jīp'aada aji.

²⁷Maap'eda pedee wādapa teeda t'īujida eperāarā see nībadamāi.

²⁸Māpai Pedropa māgaji:

—Parāpa k'awa p'anida aji, tai judiorā t'īudaik'araa bi judio—eerā tede māik'aapa k'ōp'āyo meraadaik'araa bi parā ome. Mamīda Tachi Ak'ōrepa mimaa k'awapijida aji, jōmaarā ome k'ōp'āyo meraaipia bi. ²⁹Maperā jararutata mi cheji, k'īsia—ee. Īrā k'awa k'inia bida aji, ǰk'āare—it'eeta mi t'ī pēiji?

³⁰Corneliopa p'anauji:

—K'āima k'īmari paruda aji, na horak'a k'ewara, mi it'aa t'īmaa bi misa, eperā p'aru uchiterree jī bi mi k'īrapite bainī ba cheji. ³¹Jaraji ma eperāpa: “Cornelio, Ak'ōrepa ūrijida aji, pia it'aa iidida māik'aapa unu bida aji, pia p'arat'a teepari chupiria beerāmaa. Pia pia oo bi iru k'īrapite. ³²Eperā pēipāde aji, Jope p'uurudee eperā t'ījarapata Simón Pedro atade. Iru baparida aji, awaraa Simón ne—e p'oopari tede p'usa ide.” ³³Maperā mia isapai pēiji pi jiride māik'aapa pi t'āri pia bairā, cheji. Īrā nama jōmaweda p'ani misa Ak'ōre k'īrapite, taipa ūri k'inia p'anida aji, jōma Tachi Ak'ōrepa pīmaa jarapiru.

Pedropa Cornelio tede jarada

³⁴Māpai Pedro pedeemaa beji:

—Īrā wāara mia k'awaaruda aji, Tachi Ak'ōrepa mi auk'aarā apemaarā k'āyaara pipiara ak'ī—e bi. ³⁵Awaraa eujādepemaarā jida k'inia iru bapari ichide ijāadak'āri māik'aapa ne—inaa pia oodak'āri. ³⁶Tachi Ak'ōrepa k'awapiji Israeldeepa uchiadap'edaarāmaa ichia āchi k'āiwee p'anapiit'ee Jesucristo k'aurepa, iru jōmaarā Waibia perā. ³⁷Parāpa pia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ooda Galilea eujāde māik'aapa Judea eujāde, Juanpa poro choopia bida a nipada t'ēepai. ³⁸Ichiaba k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa Jesús Nazaretdepema pēida ichia oopi bik'a oomerā, ichi Jaurepa k'aripap'eda. Māgí Jesupa ne—inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa oo nipaji māik'aapa jipapachi eperāarā netuara merātia beerā. Māga oopachi Tachi Ak'ōre iru ome bada perā. ³⁹Tai iru ome nipapatap'edaarāpa unujida jōmaweda irua ooda Judea eujāde māik'aapa Jerusalén p'uurude. Ichiaba p'anajida iru kurusode peedak'āri. ⁴⁰Mamīda Tachi Ak'ōrepa iru chok'ai p'irabai ataji k'āima ōpeemaa, maap'eda taimaa unupiji. ⁴¹Judiorā jōmaarāmaa unupi—e paji. Jīp'a taimaapaita unupiji, Tachi Ak'ōrepa ai naaweda tai jirit'erada perā iru unudamerā. Chok'ai p'irabaida t'ēepai iru tai ome nek'oji ak'īpiit'ee wāara chok'ai bi. ⁴²Ai t'ēepai irua tai pēiji judiorāmaa jaranadamerā taipa unudap'edaa

māik'aapa jarateenadamerā iruta Tachi Ak'õrepa bida jõmaarā Waibia. Ak'õre ewari waibia ewate chok'ai p'aniirāpa oopata māik'aapa piudap'edaarāpa oopatap'edaa ak'iit'ee. ⁴³Jõmaweda Ak'õre pedee jarapataarāpa irua ooit'ee bada k'awa p'anajida māik'aapa jarapachida Tachi Ak'õrepa iru k'aurepa wēpapipariit'ee irude ijāarutaarāpa p'ek'au k'achia oopata.

Tachi Ak'õre Jaure judio-eerāmaa cheda

⁴⁴At'āri Pedro pedeema bide, Ak'õre Jaure cheji chi ūrimaa p'anadap'edaarāmaa. ⁴⁵Judiorā ijāapataarā Pedro ome chedap'edaarā ak'itrua para beeji, Tachi Ak'õrepa ichi Jaure ba chepida perā judio-eerā k'ap'iade. ⁴⁶Ūripachida pedee para bi āchia k'awada-e p'ani pedeede māik'aapa Ak'õremaa it'aa iidi para bi. ⁴⁷Māpai Pedropa mājaji:

—Tachi Ak'õrepa na eperāarāmaa ichi Jaure pëiru taimaa pëidak'a. Māga bita, ¿k'aipa poro choonaapāde adayama? aji.

⁴⁸Māpai Pedropa jaraji Jesucristo t'ide poro choopidamerā. Maap'eda Corneliopa chupiria iidiji Pedromaa āchi ome taarā beemerā.

Pedropa nepirida ijāapataarā Jerusalende p'anadap'edaarāmaa

11 ¹Cristopa jirit'eradaarā māik'aapa apemaarā ijāapataarā Judea eujāde p'aniirāpa ūrijida judio-eerāpa Tachi Ak'õrepa jara pëida ūridap'eda, ichiaba Cristode ijāadap'edaa. ²Mapa Pedro waya chek'āri Jerusalende, ūk'uru judiorā Cristode ijāa p'anadap'edaarā k'irau p'anajida irua ooda k'aurepa judio-eerā t'āide. ³Iidijida:

—¿Sāap'eda judio-eerā ak'inajima? ajida. ¿Sāap'eda āra ome nek'ojima? ajida.

⁴Māpai Pedropa nepirimaa beeji jõmaweda Tachi Ak'õrepa ichimaa k'awapida:

⁵—Mi bajida aji, Jope p'uurude. It'aa t'ima bide k'āimok'araa pik'a bide unuji lienzok'a bi it'ariipa mimaa che wā. Ma k'ī chaa jī beeji.

⁶Pi-ia ak'iji k'awaait'ee k'āata edajāde paraaji. Unuji ne-animalaarā k'ira t'ādo, biiripa nūteepata, k'achia beepata, bipa nūteepata māik'aapa wābapata. ⁷Maap'eda pedee ūriji: “Pedro, p'irabāiji. Peep'eda, k'ōji.”

⁸Māpai mia p'anauji: “Waide jāgee ne-animalaarā pia k'oik'araa bida adadepema k'ok'aada” aji.

⁹Māpai it'ariipa waya pedeeji: “Ak'õrepa k'oipia papida k'oik'araa bida anāaji.” ¹⁰Jarada õpee māga jaraji. Maap'eda ma lienzok'a bi waya it'aa jidiu ataji. ¹¹Aramata eperāarā õpee pëidap'edaa Cesareadeepa mi jiri chejida mi te badamāi. ¹²Tachi Ak'õre Jaurepa mimaa jaraji wāmerā āra ome, k'isia-ee. Na k'õp'āyoorā seis wājida ichiaba mi ome. Jõmaweda t'ijujida ma eperā ichi mimiapataarā pëi bada temāi. ¹³Ma eperāpa taimaa nepiriji ichia ángel unuda māik'aapa ma angelpa jarada: “Eperā pëipāde

aji, Jope p'uurudee eperã t'ijarapata Simón Pedro atanadamerã. ¹⁴Irua jarayada aji, sãga Ak'õrepa pi o k'achiadeepa k'aripa atai pichi te pidaarã ome.”

¹⁵Mi pachep'eda, pedeemaa beek'ãri, Ak'õre Jaure ãramaa cheji, naaweda tachi judiorãmaa chedak'a. ¹⁶Mãga pak'ãri, mia k'irãpaji Tachi Waibiapa jarada: “Wãara Juan Bautistapa poro choopachi paniapa. Mamïda Tachi Ak'õrepa ichi Jaure ba chepiit'ee parã k'ap'iade.” ¹⁷Mãgã mia k'awaaji Tachi Ak'õrepa ichi Jaure ba chepi k'inia bi ãra ome tachi ome ba chepidak'a, auk'a ijãapata perã Tachi Waibia Jesucristode. Mãga bita ¿sãga mia Tachi Ak'õrepa ooda k'achia bida ayama? aji.

¹⁸Jerusalendepema ijãapataarãpa mãga ùridak'ãri, k'iup'ee para beejì. Maap'eda it'aa t'ijida Tachi Ak'õremaa. Mãgajida:

—jMãgara Tachi Ak'õrepa ichi Jaure judio—eerã k'ap'iade ichiaba ba chepiit'ee, k'achia oodaamaa p'aneedak'ãri mãik'aapa Jesucristode ijãadak'ãri! jMãgã ichita iru ome chok'ai p'anapataadait'ee!

Ijãapataarã Antioquía p'uurude chip'epatap'edaa

¹⁹Esteban piuda t'ëepai, Jesucristode ijãapataarã jirimaa p'anadak'ãri peedait'ee, ùk'uru miruk'oodachida Fenicia eujãdee, Chipre isladee mãik'aapa Antioquía p'uurudee. Ñchi wãdap'edaa chaa Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee jarateepachida judiorãmaa aupai.

²⁰Mamïda Cristode ijãapataarãpa Chipreddepemaarã mãik'aapa Cirene p'uurudepemaarã chedap'eda Antioquía p'uurude, Jesupa ooda eperãarã k'aripait'ee jarateepachida judio—eerãmaa. ²¹Tachi Ak'õrepa ãra k'aripaji. Mapa judio—eerã chok'ara Jesucristode ijãa p'aneejida.

²²Ijãapataarã Jerusalendepemaarãpa mãga ùridak'ãri, Bernabé pëjjida Antioquiadee. ²³Panak'ãri, Bernabepa unuji Tachi Ak'õrepa ãra k'aripada. Mapa o—iãdachi. Ùraaji t'ãripa Cristode ijãadamerã mãik'aapa irua oopi bik'a oodamerã. ²⁴Bernabé eperã t'ãri pia bapachi. Cristode pia ijãapachi mãik'aapa oopachi Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. Maperã eperãarã chok'ara Cristode ijãajida iru k'aurepa.

²⁵Ma t'ëepai Bernabé wãji Tarso p'uurudee Saulo jiride. ²⁶Unu atak'ãri, ateeji Antioquiadee. Mama p'aneejida año aba ijãapataarã ome jarateemaa Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee. Eperãarã chok'araarãpa ãchia jarateeda ùripachida. Antioquía p'uurude naapiara Cristode ijãapataarã t'ĩ bijida Cristodeerã.ⁱ

²⁷Maapai Ak'õre pedee jarapataarã ùk'uru wãjida Jerusalendepema Antioquiadee. ²⁸Mama p'anide mãirãdepema aba t'ijarapatap'edaa Agabo, ijãapataarã k'irãpate bainĩ beep'eda, Tachi Ak'õre Jaurepa jarapiji jarra oodait'ee jòmaweda Roma jua ek'ari p'aniirã eujãde. Wãara, ai t'ëepai

ⁱ 11.26 Cristodeerã jara k'inia bi Cristode ijãapata mãik'aapa oopata iru ùraade jara bik'a.

māgipa jaradak'a p'asaji César Claudio Romadepema reyrã poro waibia bak'ãri. ²⁹Antioquiadepema Cristode ijãapataarãpa mãga ũridak'ãri, pedeetejida Judeadepema ijãapataarã k'aripadait'ee, ãchia p'arat'a teedai pitapai. ³⁰Mãgí p'arat'a p'edap'eda, Judeadepema ijãapataarã ak'ipataarãmaa tee peijida Bernabé ome mãik'aapa Saulo ome.

Santiago peedap'edaa mãik'aapa Pedro carcelde t'i nĩbidap'edaa

12 ¹Bernabé Saulo ome Antioquía p'uurude at'ãri p'ani misa, Rey Herodepa^j Cristode ijãapataarã ũk'uru jirimaa beeji miapiit'ee. ²Jaraji Juan ipema, Santiago espadapa peet'aadamerã. ³Herodepa k'awaak'ãri judiorã o-ia p'ani ichia oo bi unudap'eda, ichiaba Pedro jita atapiji. Mãga ooji judiorãpa fiesta pan levadura wëe k'opata oo p'anide. ⁴Pedro jita atadap'eda, Herodepa carcelde t'i nĩbipiji. Mama Romadepema soldaorã dieciséis p'epachida k'imarik'imarii carcel jiadamerã. Herodepa k'isia iru baji Pedro imiateeit'ee eperãrã taide Pascua fiesta t'ëepai. ⁵Mãgá Pedro baji carcelde jipari paraa. Mamĩda awaraa Cristode ijãapataarãpa ewari chaa it'aa t'ipachida iru pari.

Tachi Ak'õrepa Pedro uchiapida carceldeepa

⁶Herodepa Pedro imiateeit'ee pada ewate ai noreweda p'ãrik'ua, Pedro jua cadenapa soldao jua k'iraichaa jip'eda, k'ãi baji ãchi esajiak'a. Mãimisa apemaarã soldaorã taawa jãamaa p'anapachida chi t'ĩupatamãi. ⁷Mãga nide Pedromãi idaadachi mãik'aapa it'aripema ángel bainĩ ba cheji. Mãgipa Pedro orromãi t'õbaiji mãik'aapa mägaji:

—¡Isapai p'irabãiji!

Mãga jararuta, cadena baaik'oodachida Pedro juadeepa. ⁸Mãpai ma angelpa mägaji:

—P'aru jĩ beep'eda, pichi chancla jĩ béeeji.

Mãga ooji Pedropa. Maap'eda mägaji angelpa:

—Pichi ñripema p'aru jĩ beep'eda, mi ome chéji.

⁹Pedro uchiaji iru t'ëe, k'awa-ee wãara wa seewa angelpa oo bi. Ichi k'isia-it'ee k'ãimok'araa pik'a baji. ¹⁰Mamĩda wãyaajida chi jipari naapema, maap'eda araarepema ichiaba. Carcel puerta hierrode ooda badamãi pachedak'ãri calle jãdee uchiadait'ee, ma puerta ichi itu ewadachi. Uchiadap'eda, calle jãde wãjida mãik'aapa ma angelpa ituaba atabëiji.

¹¹Mãpai Pedropa k'awaaji k'ãimok'araa-e bi. Mapa mägaji:

—Ñrá mia k'awa bida aji, wãara Tachi Ak'õrepa ichi ángel peiji mi k'aripait'ee Herodes juadeepa mãik'aapa judiorã poroorã k'achia oodait'ee padadeepa.

j 12.1 Na *Herodes* t'ijarapachida Agripa I.

¹²Māga k'awaak'āri, Pedro wāji María temaa. Māgí Juan nawe paji. Ma Juan ichiaba t'ijarapachida Marcos. Arii ijāapataarā chok'ara it'aa t'īmaa p'anajida Pedro pari. ¹³Ma te t'īupata taawaik'a eereepa Pedropa t'īji. Māpai te ak'ipari awēra Rode apatap'edaapa ak'i cheji k'awaait'ee k'aita māga ni. ¹⁴Pedro otau k'awaak'āri, o-īadachi. O-īapa puerta ewa-ee, edaa p'iradachi jarade Pedro taawa bi. ¹⁵Māga ūridak'āri, māgajida:

—¿K'īra k'awa-ee nībik'ā? ajida.

Mamīda ichia wāarada ak'āri, āchia māgapachida:

—Iru-epi, Tachi Ak'ōre angelpi; iru ome nipaparida ajida.

¹⁶Māimisa Pedropa taawaik'a eereepa t'īmaa bapachi. Māpai puerta ewadap'eda, unudak'āri, p'eradachida. ¹⁷Mamīda ichi juapa jaraji k'īup'ee p'anedamerā māik'aapa nepiriji sāga Tachi Ak'ōrepa ichi carceldeepa uchía atada. Maap'eda māgaji:

—Nepiride wāti Santiagomaa māik'aapa apemaarā Cristode ijāapataarāmaa.

T'ēepai Pedro wāji awara āyaa.

¹⁸Ewarik'āri, carcelde k'īraupik'a para beeji, k'awada-e pada perā sāmaa wāji Pedro. ¹⁹Herodepa k'awaa atak'āri, jaraji jirinadamerā. Mamīda p'oyaa unuda-e pada perā, chi soldaorā jīa p'anadap'edaarāmaa iidip'eda, jita p'e atapiji māik'aapa peepik'ooji. Ma t'ēepai Herodes uchijaji Judeadeepa māik'aapa Cesarea p'uurude banaji.

Herodes piuda

²⁰Maapai Herodes k'īrau baji Tiro p'uurudepemaarā ome māik'aapa Sidón p'uurudepemaarā ome. Mapa āchi wājida iru ome pedeede. Mamīda panadak'āri, p'aajida Herodes mimiapataarā poro aba, Blastomaa, irua naapiara chupiria iidinamerā āchi pari, chōoda-e pait'ee. Māga oojida āchia ne-inaa k'odait'ee netonapachida perā Herodes jua ek'ari p'anadap'edaarā eujāde. ²¹Ma eperāpa iidinak'āri, Herodepa jaraji ichia jararu ewate chedamerā. Ma ewate pak'āri, ichi p'aru pia jī beep'eda, rey su-ak'i beeparide su-ak'i banaji māik'aapa pedeemaa beeji. ²²Ichi pedeemaa ūridak'āri, eperāarā biuk'a nībeeji māik'aapa māgapachida:

—Nāgí eperā nama pedeemaa bi eperā-eda ajida. Ak'ōre waibíak'ata bida apachida.

²³Aramata, angelpa Herodes k'ayaapit'aaji, irua itria-e pada perā māga jaradak'āri. Mapa mok'it'a k'lida p'uapa piuji.

²⁴Maapai ijāapataarā chok'araara īwa wāpachida. T'imipiara jaratee wāpachida Tachi Ak'ōrepa ooda Cristo piuda k'aurepa.

²⁵Bernabé Saulo ome Jerusalendepema ijāapataarāmaa tee chejida ma p'arat'a ijāapataarāpa teedap'edaa Antioquiade. Maap'eda waya wājida Antioquiadee. Āchi ome ateejida Juan. Māgí ichiaba t'ijarapachida Marcos.

Tachi Ak'õre Jaurepa Bernabé Saulo ome awara bida

13 ¹Antioquiadepema Cristode ijãapataarã t'ãide paraaji Ak'õre pedee jarapataarã mãik'aapa jarateepataarã. Mãgiirã paji Bernabé, Simón (ichiaba t'ijarapata Nerro), Lucio Cirene p'uurudepema, Menahem (auk'a warida Galilea pidaarã poro Herodes ome) mãik'aapa Saulo. ²Ewari aba mãirã it'aa t'ĩmaa p'anide nek'oda–ee, Ak'õre Jaurepa mägaji:

—Awara bidapáde aji, Bernabé mãik'aapa Saulo, mia āra jirit'erada perã oodamerã mimia mia k'isia iru bi āchi–it'ee.

³It'aa t'ĩdap'eda nek'oda–ee, mãgiirã iri jua bijida, maap'eda pëijida.

Saulo Bernabé ome Chipre islade

⁴Tachi Ak'õre Jaurepa mägá pëida perã, Bernabé Saulo ome wājida Seleucia p'uurudee. Mama barcode bataudap'eda, Chipre isladee wājida. ⁵Salamina p'uurude panadak'āri, Tachi Ak'õrepa ooda Cristo piuda k'aurepa judiorāmaa jarateemaa p'aneejida, Tachi Ak'õre Ūraa jarateepata tede. Ichiaba Juan Marcos mama nipaji āchi ome k'aripait'ee.

⁶Chipre isla jōmaweda biiripa wāyaa wādapa, jaratee wājida Pafos p'uurude panarutamaa. Mama ununajida judío t'ijarapatap'edaa Barjesús. Māgipa petau tau k'awaa baji. Seewa–idaa bapachi, ichia Tachi Ak'õre pedee jaraparida apachi perã. ⁷Māgí Romadepema poro Sergio Paulo k'õp'āyo paji. Sergio Paulo k'isia k'awaa baji. Mapa t'ĩ pëiji Bernabé mãik'aapa Saulo, ūri k'inia bada perã āchia jarateepata Tachi Ak'õrepa ooda Cristo piuda k'aurepa. ⁸Mamída āchia jarateemaa p'ani misa, mãgí petau tau k'awaa bipa, (griego pedeede Elimas apatap'edaa) jarapachi Romadepema poromaa irua ijãanaamerã āchia jaratee p'ani. ⁹Māpai Saulo, ichiaba Pablo apatap'edaapa, Ak'õre Jaure iru ome bapachi perã, mãgí petau tau k'awaa bi k'ira pia ak'iji mãik'aapa mägaji:

¹⁰—;Seewa–idaa, netuara warra! ;K'achia ooyaa bi! ;Chīara k'ūra k'inia bi–ek'ā seewa jara bipa? ;Sāap'eda Ak'õrepa jarateepida pia seewada aparima? ¹¹Īraweda Ak'õrepa pi k'achia ooit'ee. Pi tau p'āriu baibeit'ee. Taarã mägá nipait'eeda aji, ak'õrejiru unu–ee.

Aramata Elimas tau p'āriudachi mãik'aapa pariatua jiri nipapachi ichi juadeepa jidibai ateedamerã. ¹²Romadepema poropa mīga unuk'āri mãik'aapa āchia jaratee p'ani ūrik'āri, k'awaaji wāarata pedee p'ani. Mapa Cristode ijãaji.

Pablo Bernabé ome Antioquía p'uurude

¹³Pablo mãik'aapa ichi ome nipapatap'edaarã Pafos p'uurudeepa barcode wājida Perge p'uurudee. Māgí p'uuru Panfilia eujāde bi. Mama p'anide Juan Marcopa āchi atabëiji mãik'aapa āpíteee wāji Jerusalendee.

¹⁴Mamída āchi Pergedeepa wājida Antioquía p'uurudee. Māgí p'uuru Pisidia eujāde bi. Mama p'anide ĩpata ewate t'ĭujida judiorā Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede māik'aapa su-ak'ĭ p'aneejida. ¹⁵Māgí tedepema judiorā poroorāpa Moisepa p'āda māik'aapa Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaa pedeedap'eda, jara pēijida Pablomaa māik'aapa Bernabemaa:

—Tachi auk'aarā, parāpa eperāarāmaa pedee pia jara k'inia p'ani pirā, ĩraweda jaradapāde aji.

¹⁶Māpai Pablo it'a ak'inī beep'eda māik'aapa juapa jarap'eda k'ĭup'ee p'aneedamerā, māgaji:

—Ūrĭti Israel pidaarā māik'aapa parā awaraa eujādepemaarā, Tachi Ak'ōrede ijāa p'aniirā. ¹⁷Tai Israel pidaarāpa ijāa p'anida aji, chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa tai chonaarā ĩrit'eraji ichi-it'ee. Āchi ĩwapiji Egiptode, at'āri awaraa eujādepemaarāk'a p'anajida mĭda. Ichi juapa āchi mamāik'aapa uchiapĭji, ichi jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. ¹⁸Ma awara āchi ak'ĭpachi cuarenta años eujā pania wēe bide wāyaadak'āri. ¹⁹Canaán eujāde panadak'āri, ichia Canaandepema awara-awaraa to pidaarā siete k'iniipĭji, āra eujā tai judiorā chonaarāpa atadamerā. ²⁰Ak'ōrepa tai judiorā ĩrit'eradak'āriipa māgí eujā Canaānde atarutamaa cuatrocientos cincuenta años paji.

'Ma t'ēepai Tachi Ak'ōrepa eperāarā charraarāk'a biji aba-ābaa, āchi ak'ĭpataadamerā, ichi pedee jarapari Samuel āchi poro waibia parumaa. ²¹Māpai āchia iidijida Samuelmaa rey bimerā āchi ak'ĭpari. Mapa Tachi Ak'ōrepa Saúl āchi rey papiji cuarenta años. Māgí Quis warra paji, Benjamín ĩreerādepema. ²²Ai t'ēepai Saúl uchiapĭp'eda, Tachi Ak'ōrepa Rey David biji iru pari. Māgaji:

'Mĭa Jesé warra David unujida aji, mĭa k'inia bik'a. Ichiaba mĭa k'awa bida aji, irua ooit'ee mĭa oopi k'inia bik'a.' (1 S 13.14)

²³'Rey David ĩreerādeepa uchiaji Tachi K'aripapari. Māgí Jesús, Tachi Ak'ōrepa pēida Israel pidaarā k'aripamerā, ichia naaweda jaradak'a ichi pedee jarapataarā it'aideepa. ²⁴Māgí Jesús chei naaweda, Juan Bautistapa jarateepachi jōmaweda Israel pidaarāmaa āchi p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa poro choopidamerā. ²⁵Māpai Juanpa, ichi mimia aupa wāk'āri, māgaji:

'Mĭ parā poro waibia-e, parāpa k'ĭsia p'anĭk'a. Mamĭda mĭ t'ēepai cheit'eeda aji, eperāarā poro waibiara bi. Mĭa iru chancla jida ĩraik'āraa bida aji, iru mĭ k'āyaara waibiara bairā.' (Mr 1.7)

²⁶'Michi auk'aarā, Abrahamdeepa uchiadap'edaarā, ichiaba parā judio-ēerā, ĩrĭtĭ! Tachi Ak'ōrepa tachi jōmaarāmaa jara pēi bĭ sāga ichia tachi o k'achiadeepa k'aripa ata k'inia bi. ²⁷Eperāarā Jerusalende p'anapatap'edaarāpa māik'aapa āchi poroorāpa k'awada-e p'anajida Jesús Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā. Ichiaba k'awadak'aa paji Tachi Ak'ōrepa jara k'inia bada chonaarāwedapema Ak'ōre pedee

jarapataarāpa p'ādap'edaade, ñipata ewari chaa judiorāpa māgí leepata mīda Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. Maperā āchiata oojida ma ūraade jaradap'edaak'a Jesús peepidak'āri. ²⁸Irua maarepida k'achia oo–e paji. Mamīda āchia iru pee k'inia p'anajida. Mapa Pilatoma a iidinajida peepit'aamerā. ²⁹Maap'eda jōma oodap'eda iru ome Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara badak'a, awaraarāpa kurusodeepa irabai atadap'eda, ianajida. ³⁰Mamīda Tachi Ak'ōrēpata chok'ai p'irabaijiji. ³¹Ai t'ēepai iru ome chedap'edaarāpa Galileadeepa Jerusalendee unuda chok'ara unupachida, māik'aapa irá tai auk'aarāmaa āchia unudap'edaa jara p'ani.

³²Mapa taipa parāmaa nāgí pedee pia jara k'inia p'ani. Tai judiorā chonaarāmaa Tachi Ak'ōrepa jaraji ³³aba peiit'ee eperāarā k'aripade. Mamīda ichia māgí pei–e paji tai chonaarā chok'ai p'ani weda. Jīp'a peiji āchideepa uchiadap'edaarā, tachi ñrapemaarā chok'ai p'anide. Māgí peida paji ichi Warra Jesús, ichia chok'ai p'irabaipida. K'awa p'ani ichi Warra peiji ichi ūraa p'ādadepema Salmode jara bairā:

'Mia idi jōmaarāmaa jara bi pi mi Warra.' (Sal 2.7)

³⁴Tachi Ak'ōrepa jaraji ichi Warra chok'ai p'irabaijiji'ee, waa piu–e pait'ee ichi ūraa p'ādade jara bik'a:

'Rey Davidmaa jaradak'a mia ooit'ee, mia wāarata jarapari perā.'

(Is 55.3)

³⁵Ichiaba jara bi awaraa Salmo p'ādade:

'Pia mi k'ap'ia beraupi–e pait'ee, mia oopari perā pia mīmaa oopi bik'a.'

(Sal 16.10)

³⁶Wāara na eujāde bak'āri, Rey Davidpa ooji Tachi Ak'ōrepa k'isia iru badak'a. Maap'eda jai–idaaji. Iajida chi ak'ōreerā ik'aawa māik'aapa ichi k'ap'ia beraudachi. ³⁷Mamīda Tachi Ak'ōrepa Jesús chok'ai p'irabaipida k'ap'ia berau–e paji. ³⁸Maperāpi, tachi auk'aarā, k'awaadaipia bi Tachi Ak'ōrepa tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapipari Jesús piuda k'aurepa. ³⁹Ma k'aurepa ichide ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe p'ani Tachi Ak'ōre k'irapite. Moisepa p'ādak'a oodap'edaa k'aurepa p'ek'au k'achia wēpak'aa paji mīda, Tachi Ak'ōrepa Jesude ijāapataarā p'ek'au k'achia wēpapipari, Jesupa ooda k'aurepa. ⁴⁰K'irak'aupai p'anadai Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bik'a:

⁴¹'Ūrítī parā chi oo iru p'anapataarāpa Tachi Ak'ōrepa jara bi. Ak'ítī māik'aapa ak'itrua para báti. Parā at'āri chok'ai p'anide mia ooit'ee ne–inaa parāpa ijāada–e pai, ai naaweda abaapa parāmaa māga jararu pijida.'

(Hab 1.5)

⁴²Pablo Bernabé ome judiorā Ak'ōre Ūraa jarateepata tedeepa uchiadak'āri, chi waa k'awa k'inia p'anadap'edaarāpa chupiria iidijida ñipata ewate pak'āri waya jaratee chedamerā. ⁴³Judiorā māik'aapa judio–eerā Tachi Ak'ōrede ijāapataarā uchiadap'eda, chok'ara wājida Pablo māik'aapa Bernabé t'ēe. Maperā āchia ma Ak'ōrede ijāapatap'edaarāmaa

ũraajida k'irãpadamerã Tachi Ak'õrepa ãchi k'aripada Cristo piuda k'aurepa.

⁴⁴Apema tomiade ñipata ewate, perã jõmaweda p'uuru pidaarã cheepurujida Ak'õrepa jarapida ũride. ⁴⁵Mamïda judiorãpa unudak'ãri eperãarã chok'ara see nãbi, k'ĩraudachida mãik'aapa Pablomaa ik'achia jaramaa p'aneejida, Cristo ãpite paara. ⁴⁶Mãpai Pablopa Bernabé ome waawee—ee p'anaujida:

—Tachi Ak'õrepa tai naapiara pëijida ajida, parã judiorãmaa ichia jara pëida Cristode jarateedamerã. Mamïda parãpa ũri k'iniada—e p'anadairã, pãchi k'ĩradoopa atuadait'ee. Mãga p'anadairã, tai wãdait'ee judio—eerãmaa jarateede. ⁴⁷Mãga oodait'ee Tachi Ak'õre Ũraa p'ãdade jara bairã:

'K'õp'ãyoorã ome lãmpara pëipatak'a ìdaamerã ode p'ãrik'ua nipadak'ãri, mãga pik'a mia pi pëiru mi o ak'ipimerã na p'ek'au eujãdepemaarãmaa. Mia mãgá pëiru k'inia bairã pia chi t'imiara beerã paara o k'achiadeepa k'aripa atamerã.' (Is 49.6)

⁴⁸Judio—eerãpa mãga ũridak'ãri, o—ia para beeji mãik'aapa Tachi Ak'õrepa jara pëida pia bida apachida. Mãpai Cristode ijãajida chi Tachi Ak'õrepa k'isia iru bada ichita chok'ai p'anapataadamerã. ⁴⁹Mãgiirãpa Tachi Ak'õrepa ooda jaratee wãpachida ãchi wãrutamaa. Cristo piuda k'aurepa irua tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji. ⁵⁰Mamïda judiorãpa pedeejida wëraarã ãchik'a Tachi Ak'õre waawepataarã ome. Pablo Bernabé ome ãpite ik'achia pedeejida. Maperã ma p'arat'ara beerãpa mãik'aapa ìmik'ĩraarã chi p'uuru pidaarã poroorãpa Pablo Bernabé ome ma eujãdeepa jëret'aajida. ⁵¹Mãirãpa mãga oodak'ãri, Pablo Bernabé ome ãchi biiri p'ora nëep'ejida ak'ipidait'ee waa jarateeda—e pait'ee ma judiorãmaa, Cristode ijãadak'aa p'anadap'edaa perã. Maap'eda wãjida Iconio p'uurudee. ⁵²Pablo Bernabé ome mãgá jërek'oojida mïda, chi Cristode ijãapataarã ma eujãde o—ia p'anajida, Tachi Ak'õre Jaure ãchi ome bada perã.

Pablo Bernabé ome Iconio p'uurude

14 ¹Iconiode panadak'ãri, oojida Antioquiade oodap'edaak'a. T'ĩujida judiorã Ak'õre Ũraa jarateepata tede mãik'aapa jarajida Tachi Ak'õre Jaurepa jarapidak'a. Mapa judiorã chok'ara Cristode ijãajida, judio—eerã jida ichiaba. ²Mamïda judiorã Cristode ijãa k'iniada—ee p'anadap'edaarãpa pedee k'achia jaramaa p'aneejida Pablo mãik'aapa Bernabé ãpite. Mapa judio—eerã k'ĩraudachida ãra ome. ³Mãga p'anajida mïda, ãchi omé arii taarãjida mãik'aapa waawee—ee jarateepachida Tachi Ak'õrepa jarapidak'a, Cristopa ãchi k'aripa bapachi perã. Jarateepachida Tachi Ak'õrepa eperãarã pia ooda Cristo piuda k'aurepa. Maperã Ak'õrepa ãchima oopiji ne—inã eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa.

4 Mamída, mǎga oo p'anajida mǐda, ma p'uuru pidaarǎ k'ísia awara-awaraa p'anajida. Ũk'uru judiorǎ eere p'anajida, jōdee chi apemaarǎ Cristopa jirit'eradaarǎ eere. 5 Maapai ũk'uru judiorǎ mǎik'aapa judio-eerǎ pedeetejida āchi poroorǎ ome miapidait'ee; mǎupa bat'a peedait'ee. 6 Mamída Pablopa Bernabé ome k'awaadak'ári, mirudachida Licaonia eujádee, Litra p'uurude mǎik'aapa Derbe p'uurude, ichiaba ma p'uuru ik'aawa. 7 Mama ichiaba Jesupa ooda eperǎarǎ k'aripait'ee jarateepachida.

Listrade Pablomaa mǎupa bat'adap'edaa

8 Litra p'uurude p'anide unujida eperǎ p'oyaa t'iak'aa bi, ichi t'oru weda chiwa bada perǎ. Ma eperǎ su-ak'i baji 9 ũrimaa Pablopa jarateemaa bi. Pablopa irumaa ak'ik'ári mǎik'aapa unuk'ári wǎara ijǎa bi, k'awaji jipaipia bi. 10 Mapa ma eperǎmaa golpe pedeeji:

—P'irabáiji mǎik'aapa jǐp'a bainí beejí.

Aramata ma eperǎ p'inajíti bainí beejí mǎik'aapa p'irria beejí.

11 Pablopa ooda unudak'ári, arii p'anadap'edaarǎ biuk'a nǐbeejí Licaonia pidaarǎ pedeede. Mamída Pablopa Bernabé ome ārapa jara p'ani k'awada-e paji. Ārapa mǎgajida:

—jNǎgiirǎ ak'óre waibiarǎ, it'ariipa edaa che p'ani tachi t'áide eperǎarǎk'a!

12 Mǎpai Bernabé t'í bijida Greciadepemaarǎ ak'óre waibia Zeus. Jōdee Pablo t'í bijida Hermes, ichiata pedee bapachi perǎ. 13 Ma p'uuru t'íupata k'ait'a Zeumaa it'aa t'íupata te iru p'anajida. Maperǎ atapijida Zeus p'aaremaa aneemerǎ p'ak'a imik'íra, paadait'ee Pablo mǎik'aapa Bernabé k'írapite; ma awara nep'ono aneemerǎ teedait'ee Pablomaa mǎik'aapa Bernabemaa, āchi ak'óre waibiarǎ jǎak'aapa. 14 Mamída Bernabé Pablo ome k'awaadak'ári mǎgá oo p'ani it'aa t'ídait'ee āchi k'írapite, āchi p'aru jét'aajida t'ári puupa. Maap'eda nǎga bia t'íudachida eperǎarǎ t'áide:

15 —Eperǎarǎ, ¿sǎap'eda nǎga oorutama? ajida. Tai ichiaba eperǎarǎpi parǎk'a. Ma-it'eepi tai che p'ani jaradait'ee nǎgee net'aa vale-ee baibide ijǎa amaadamerǎ; ma k'áyaara Tachi Ak'órede ijǎadamerǎ, iru ichita bapari perǎ. Tachi Ak'órepa ooji pajǎ, na eujǎ, p'usa mǎik'aapa ne-inaa jōmaweda aide nǐbi. 16 Naaweda Tachi Ak'órepa na p'ek'au eujádepemaarǎmaa ita-aria āchia oo k'iniata oopiji. 17 Mamída ichia āra ak'i baji. Mǎga oo bǐpa ak'ípiji ichi Tachi Ak'óre. Ichiata parǎ-it'ee k'oi chepipari ne-uu pia chaumerǎ. Mǎgá iru p'ani nek'odait'ee mǎik'aapa o-ía p'anadait'ee.

18 Pablopa Bernabé ome ma jōma jarajida mǐda, perǎ p'oyaada-e paji eperǎarǎ p'ak'a imik'íra peenaadamerǎ mǎik'aapa it'aa t'ínaadamerǎ āchi k'írapite.

19 Ai t'ēepai pachejida judiorǎ Antioquía p'uurudeepa mǎik'aapa Iconio p'uurudeepa. Eperǎarǎ āchi eere pa atadap'eda, Pablomaa mǎupa

bat'ajida peet'aadait'ee. Piu bi j̄iak'aapa, p'uuru k'idaa jidiu baibinajida. ²⁰Mamída Cristode ij̄apataarā Pablomāi seedaidak'āri, waya p'irabaiji. Maap'eda waya wāji p'uurudee m̄aik'aapa ai norema wāji Bernabé ome Derbe p'uurudee.

²¹Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jarateedak'āri Derbede, eperāarā chok'ara ij̄ajida. Mama bap'eda, āpítee chejida Listradee, Iconiodee m̄aik'aapa Antioquiadee. ²²Ma nipadap'edaa chaa ūraajida Cristode ij̄apataarā waapiara ij̄a p'aneedamerā m̄aik'aapa m̄agajida:

—It'aa wā dai naaweda, tachi ichita miadait'eeda ajida, Cristode ij̄apata perā.

²³Ichiaba ij̄apataarā para bee chaa ūk'uru jirit'erajida ij̄apataarā ak'í p'anapataadamerā. Māpai it'aa t'ídap'eda nek'oda—ee, ij̄apataarā jōmweda Ak'ōre juade bijida.

Pablo Bernabé ome Antioquía p'uurudee wādap'edaa

²⁴Maap'eda Pisidia eujāde wāyaajida Panfilia eujāde panarutamaa. ²⁵Mama bide Ak'ōrepa jarapidak'a jarateejida Perge p'uurude. Mam̄aik'aapa wājida Atalía p'uurudee. ²⁶Mama barcode bataudap'eda, wājida Antioquía p'uurudee, chi ij̄apataarāpa Ak'ōre juade bidap'edaamāi, irua āchi pia ak'í bapariimerā. Māgá irua k'aripapachi perā, āchia oojida jōma irua k'inia badak'a oodamerā ma wādade. ²⁷Pachedak'āri Antioquiade, Cristode ij̄apataarā t'í p'ejida m̄aik'aapa nepirijida Tachi Ak'ōrepa āchi pari ooda. Ichiaba nepirijida Ak'ōrepa judío—eerāmaa ij̄apida. ²⁸Maap'eda Pablo Bernabé ome mama taarā p'aneejida Cristode ij̄apataarā ome.

Ij̄apataarā Jerusalende chip'edaidap'edaa

15 ¹Maapai eperāarā Judeadeepa chejida Antioquiadee. Māgiirāpa Jesude ij̄apataarāmaa jarateemaa p'aneejida. Māgajida:
—Pāchi imik'íraarā k'ap'íade tauchaa bida—e pirā Moisepa p'ādade jara bik'a, it'aa wāda—e pait'eeda ajida.

²Māpai Pablo Bernabé ome ij̄ati pedeejida āchi ome. Maap'eda Jesude ij̄apataarāpa Pablo, Bernabé m̄aik'aapa awaraarā p̄ejida Jerusalendee m̄agí jarateeda iidinadamerā Cristopa jirit'eradaarāmaa m̄aik'aapa Jerusalendepema ij̄apataarā ak'ípataarāmaa.

³Antioquiadepema ij̄apataarāpa āchi p̄eidap'eda, Fenicia eujāde m̄aik'aapa Samaria eujāde wāyaajida. Nepirijida judío—eerāpa Cristode ij̄a p'anadap'edaa. Māga ūridak'āri, m̄apema Cristode ij̄apataarā o—īadachida.

⁴Pablo Bernabé ome Jerusalende pachedak'āri, awaraa ij̄apataarāpa āra auteebaijida Cristopa jirit'eradaarā ij̄apataarā ak'ípataarā ome. Chip'edaidap'eda āra ome, Pablo m̄aik'aapa Bernabé nepirijida jōma

Tachi Ak'õrepa ooda áchi pari. ⁵Mamĩda ùk'uru fariseorã Cristode ijãapataarã, p'irabajida mãik'aapa mägajida:

—Judio—eerã ijãa p'anĩrãmaa tauchaa bipidaipia bi áchi imik'ĩraarã k'ap'ĩade mãik'aapa oopidaipia bida ajida, Moisepa p'ãdade jara bik'a.

⁶Mãpai seedachida Cristopa jirit'eradaarã mãik'aapa ijãapataarã ak'ipataarã k'ĩsiadait'ee ma pedee jaradade. ⁷Taarã aupedee jõnide, Pedro p'irabaji mãik'aapa mägaji:

—Ïpemaarã Cristo k'aurepa, parãpa k'awa p'anida aji, taarãru Tachi Ak'õrepa mi jirit'eraji Jesucristopa ooda eperãarã k'aripait'ee jaranamerã judio—eerãmaa, áchia auk'a Jesude ijãadamerã. ⁸Tachi Ak'õrepa áchi t'ãride iru p'anadap'edaa k'awa bada perã, ak'ipiji ichia áchi jida k'inia iru bi, tachi k'inia iru bik'a. Mãga ak'ipiji áchimaa pëik'ãri ichi Jaure, tachimaa pëidak'a. ⁹Tachi Ak'õrepa áchi auk'a ak'ipari tachik'a. Mãga k'awa p'ani áchia p'ek'au k'achia oopata auk'a wëpapak'ooda perã Cristode ijãadak'ãri, tachi ome oodak'a. ¹⁰Ïrã, ¿táchia sãga oodaima? ¿Oodaipia bik'ã Tachi Ak'õrepa jara—e padata? ¿Jõma ijãapataarãmaa oopidaik'ã mãgee ne—inaa chaaree Moisepa p'ãdade jara bik'a? Táchia mãik'aapa tachi chonaarãpa mãgee ne—inaa jõmaweda p'oyaa ooda—e paji. ¹¹Maperã mãga oodaik'araa bi. Táchia ijãa p'ani Tachi Waibia Jesucristo tachi ome t'ãri pia bairã, tachi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee it'aa wãdamerã. Áchia auk'a mãga ijãa p'anida aji.

¹²Maap'eda jõma k'ĩup'ee para beeji Bernabé Pablo ome nepirĩmaa p'anedak'ãri Tachi Ak'õrepa oopida áchimaa judio—eerã t'ãide, eperãarãpa p'oyaa oodak'aa áchi juadoopa. ¹³Pedee aupadak'ãri, Santiagopa mägaji:

—Ïpemaarã, mi pedee ùrĩti. ¹⁴Simón Pedropa et'ewa nepirĩjida aji, Tachi Ak'õrepa judio—eerã k'aripada. Tachi Ak'õrepa áchi jida jiripari ichideerã p'anedamerã. ¹⁵Mãga bi iru pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaade jara bik'a:

¹⁶'Nãga bap'eda, mia Rey David trua waya papiit'ee irudeepa uchiada jua ek'ari. Mia ooit'ee Israel pidaarã t'ãidepema te k'arawapataarãpa oopatak'a. Te t'eedaik'ãri, arãpa t'eedeechoo jëra bada araa p'epata te chiwidik'a bainĩ bidait'ee. ¹⁷Mãga pik'a Rey Daviddeepa uchiadap'edaarã mide ijãa p'ani mia araa p'eit'ee apemaarã mide ijãa p'anĩrã ome. Maap'eda ma jõmaweda michideerã papiit'ee mi Warra k'aurepa. Mãga ooit'ee chi mide ijãa p'anĩrã, Daviddeepa uchiada—e paji mĩda. ¹⁸Chonaarãweda mia k'awapidak'a eperãarãmaa, mãga ooit'ee. Mi, Tachi Ak'õre Waibiapa mãga jara bi.'

(Am 9.11-12)

¹⁹Mãpai Santiagopa mägaji:

—Tachi Ak'õrepa mãga jara bairã, mia nãga k'ĩsia bida aji. Táchia Moisepa p'ãdade jara bik'a oopidaik'araa bi judio—eerãmaa, mãgĩrã

Tachi Ak'õrede ijãadak'ãri. ²⁰Ma k'ãyaara k'art'a p'ã pëidãma jaradait'ee k'onaadamerã nechiera ata bidap'edaa ne–inaa juapa ooda k'irapite, ai k'irapite it'aa t'ipata; wëra apai ome p'anadamerã; ne–animal iyapa jã piuda chiara k'onaadamerã, aide waa paraa perã mãik'aapa ne–animal waa k'onaadamerã. ²¹Mãgí ùraa aupai pëidaipia bi. Awaraa ùraa k'awa k'inia p'ani pirã, ipata ewari chaa ùridai Tachi Ak'õre Ùraa jarateepata tede. Chonaarãweda Moisepa p'ãda jarateepachidada aji, mãgee tede mãik'aapa írã at'ãri mãga oopata.

Judio–eerãmaa k'art'a p'ãdap'edaa

²²Mãpai Cristopa jirit'eradaarã, ijãapataarã ak'ipataarã mãik'aapa jõmaweda Jerusalendepema ijãapataarãpa pedeteejida ùk'uru jirit'eradait'ee mãik'aapa pëidait'ee Antioquiadee Pablo ome mãik'aapa Bernabé ome. Nãgí eperãrã jirit'erajida: Judas, ichiaba t'ipatap'edaa Barsabás mãik'aapa Silas.^k Apemaarã ijãapataarãpa mãgí omé pia ak'i p'anapachida áchi poroorãk'a. ²³K'art'a p'ãdap'edaade nãga jara pëijida:

Tai, Cristopa jirit'eradaarãpa, ijãapataarã ak'ipataarã ome na k'art'ade salude pëiruta parã judio–eerãmaa Cristode ijãa p'aniirã Antioquífa p'uurudepema, Siria eujãdepema mãik'aapa Cilicia eujãdepemaarã–it'ee.

²⁴Taipa ùrijida nãpemaarã ùk'uru parãmaa wãdap'edaa, mamída taipa pëida–eeta. Mãgíirãpa pariatua áchi k'iradoopa jaratee nipajida. Maperã parãpa k'awada–e paji ijãadait'ee Moisepa p'ãdade wa Pablopa jarateedade. ²⁵Mapa taipa pedeteejida taidepemaarã ùk'uru jirit'eradait'ee mãik'aapa pëidait'ee parãmaa tai k'õp'ãyoorã k'iniarã Bernabé Pablo ome. ²⁶Taipa k'awa p'ani Pablo Bernabé ome waaweedak'aa piudait'ee Tachi Waibia Jesucristode ijãa p'ani k'aurepa. ²⁷Mapa áchi ome parãmaa pëiruta Judas Silas ome. Áchia parãmaa jõma taipa k'ísiadap'edaa na p'ãdade jara bik'a nepiridait'ee. ²⁸Tachi Ak'õre Jaurepa tai k'aripaji parãmaa ne–inaa audú chaaree oopinaadamerã. Nãgapai jara k'inia p'ani parãpa oodamerã. ²⁹K'onáati nechiera ata bidap'edaa ne–inaa juapa ooda k'irapite, ai k'irapite it'aa t'ipata. Ne–animal iyapa jã piuda chiara k'onáati mãik'aapa ne–animal waa k'onáati. Ma awara p'ek'au oonáati. Taipa jara p'anik'a ooruta pirã, pia oodait'ee.

Mãgapai paji.

³⁰Mãpai ma k'art'a p'ãdap'eda, pëijida Antioquiadee wãdap'edaarã ome. Mama panadap'eda, ijãapataarã jõmaweda t'í p'ejida mãik'aapa ma k'art'a áchima teejida. ³¹Ijãapataarãpa ma k'art'a leedak'ãri, o–iãdachida, áchi–it'ee ùraa pia bada perã. ³²Judas Silas ome Tachi Ak'õre

^k 15.22 Ichiaba t'ijarapachida *Silvano*.

Jaurepa jarapiru jarapataarā pada perā, ichiaba ma ijāapataarāmaa ūraajida t'āri o-īa p'aneedamerā. ³³Mama p'anadap'eda, ijāapataarāpa āchi despediijida k'āiwee wādamerā. ³⁴[Mamīda Silas arii beeji.] ³⁵Pablo Bernabé ome ichiaba p'aneejida awaraa ijāapataarā ome Antioquiade, Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida Cristode jarateedait'ee.

Pablo waya wāda ichi naaweda wāda ode

³⁶Māga p'anadap'eda, ewari aba Pablopa māgaji Bernabemaa:
—Waya wādāma aji, ijāapataarā ak'ide, Tachi Ak'ōrepa jara pēida Cristode jaratee nipadap'edaa p'uuru chaa. Ak'idait'eeda aji, at'āri ijāa p'ani wa māga-e.

³⁷Bernabepa ichiaba atee k'inia baji Juan; māgí Juan ichiaba t'ijarapatap'edaa Marcos. ³⁸Mamīda Pablopa atee k'inia-e paji, āchi ik'aawaapa uchiada perā Panfilia eujāde, āchi mimia at'āri aupada-eeta. ³⁹Ijāti pedeedap'eda, āchi o chaachaa jitak'oodachida. Bernabé wāji Chipre isladee Marcos ome. ⁴⁰Jōdee Pablopa jirit'eraji Silas ichi k'ōp'āyo pamerā. Ijāapataarāpa āchi omé Ak'ōre juade bijida irua āchi pia ak'i bapariimerā. Māpai Pablo ichi k'ōp'āyo ome wāji. ⁴¹Wāyaajida Siria eujāde māik'aapa Cilicia eujāde. Ijāapataarā ūraa wājida āchi para bee chaa.

Timoteopa Pablo Silas ome k'ōp'āyaada

16 ¹Mamāik'aapa Pablo Silas ome panajida Derbe p'uurude māik'aapa Listra p'uurude. Mama unujida ijāapari t'ijarapatap'edaa Timoteo. Chi nawe judfo wēra Cristode ijāapari paji. Jōdee chi ak'ōre Greciadepema paji. ²Ijāapataarā Listradepemaarā māik'aapa Iconiodepemaarāpa Timoteo pia t'o p'anadap'edaa perā, ³Pablopa ichi ome ateeji mamāik'aapa. Mamīda uchiadai naaweda, iru k'ap'iade tauchaa bijī māpemaarā judiorā k'aurepa. Ma eujādepema jōmaarāpa k'awajida Timoteo ak'ōre Greciadepema paji māik'aapa ārapa tauchaa bidak'aa paji āchi warrarā k'ap'iade. ⁴P'uuru bee chaa wāyaa wādak'āri, jara bēi wāpachida Cristopa jirit'eradaarāpa māik'aapa ijāapataarā ak'ipataarāpa jara pēidap'edaa Jerusalendeepa. ⁵Māgá ijāapataarāpa pipiara k'awaajida Cristopa oopi k'inia bi āchimaama māik'aapa waapiara ijāajida irude. Ma awara ewari chaa ijāapataarā chok'araara īwa wājida.

Pablo k'āimok'araa pik'a bada Troas p'uurude

⁶Ma wārutade wāyaajida Frigia eujāde māik'aapa Galacia eujāde, Tachi Ak'ōre Jaurepa jarateepi-e pada perā Ásia eujāde. ⁷Misia eujāde panadak'āri, wādait'ee paji Bitinia eujādee. Mamīda Jesús Jaurepa wāpi-e paji. ⁸Mapa Misia eujāde wāyaajida Troas p'uurude parutamaa.

⁹Panadap'edaa ewate p'arik'ua, Pablo k'āimok'araa pik'a bide unuji Macedonia eujādepema imik'īra bainī bi. Māgīpa chupīria iidiji Pablo wāmerā ichi eujādee. Māgaji:

—Chéji Macedoniadee tai k'aripade.

¹⁰Pablo māgá k'āimok'araa pik'a bap'eda, aramata net'aa p'e atajida wādait'ee Macedoniadee, k'īsia p'anadap'edaa perā Tachi Ak'ōrepa jarateepi k'inia bi Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee ma eujāde. Ma wādap'edaade mi jida auk'a wāji.

Pablo Silas ome Filipos p'uurude

¹¹Troas p'uurudepa tai barcode bataujida. Mata Samotracia islade panajida. Mamāik'aapa ai norema Neápolis p'uurude panajida. ¹²Neapolideepa wājida Filipodee. Māgí p'uuru waibia Macedonia eujāde bi. Ma p'uurude Romadepemaarā chok'ara p'anapachida. Mama k'āima chok'ara—ee p'anajida. ¹³Īpata ewate tai wājida p'uurudepa to idee, ma p'uurudepema judiorā it'aa t'īpatamāi unudai jīak'aapa. Unu atadak'āri, su—ak'ī p'aneejida māik'aapa jarateemaa p'aneejida wēraarā cheepurudap'edaarāmaa. ¹⁴Ma wēraarā t'āide baji aba t'ījarapatap'edaa Lidia. Ma wēra Tiatira p'uurudepema paji. Māgīpa netopachi p'aru pia t'ida p'up'uchia. Māgí wērapa Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īpachi. Maperā Ak'ōrepa irumaa ūripiji Pablopa jaratee bi. Pia ūrik'āri, Cristode ijāa beejī. ¹⁵Iru poro choopip'eda ichi te pidaarā ome, taimaa māgaji:

—Parāpa unu p'ani pīrā mi wāara ijāa bi Jesucristode, mi tede p'ana chéti.

Māga jara bipa wājida ichi temaa.

Filipos p'uurude carcelde p'anadap'edaa

¹⁶Ewari aba tai waya it'aa t'īde wādak'āri it'aa t'īpatap'edaamaa, unujida awēra. Māgí awēra esclava paji. Māgīpa ne—ināa p'asait'ee bi jarapachi, ichi k'ap'iade netuara merātia bada perā. Mapa ma awēra chiparipa p'arat'ara jitapachi ichi k'aurepa. ¹⁷Māgí awēra tai t'ēe bia wāpachi:

—Nāgí eperāarā Tachi Ak'ōre Waibiapa pēida jarateedamerā sāga eperāarā it'aa wādai.

¹⁸Ewari chok'ara māga oopachi tai wārutamaa. Mata ewari aba Pablopa ūriamaadaik'āri, āpītee ak'īji māik'aapa māgaji ma netuara k'ap'iade merātia badamaa:

—Jesucristo jōmaarā poro waibia perā, ichi t'īde mia pīmaa jara bi uchiadaimerā jā wēra k'ap'iadeepa.

Aramata ma netuara uchiadachi.

¹⁹Ma awēra chipariirāpa māga unudak'āri, k'awaajida āchi p'arat'a waa p'oyaa jitada—e iru k'ap'ia. Mapa Pablo Silas ome jita atadap'eda, ateejida

ãchi p'uurudepema poroorãmaa, mãgiirã chip'edaipatap'edaamãi. ²⁰Ma Romadepema poroorãmaa ateedap'eda, mägajida:

—Na judiorãpa tachi p'uuru pidaarã k'irapuritada ajida, ²¹mãik'aapa ne–inaa jarateemaa p'ani tachi Romadepemaarãpa oopata awara. Taipa mãga ũri k'iniada–e p'anida ajida.

²²Mãpai p'uuru pidaarã chok'ara seedachida. Æchi poroorãpa Pablo Silas ome p'aru ãrapijida mãik'aapa wipijida pak'urupa. ²³Pia wipit'aadap'eda, carcelde t'it'aajida mãik'aapa carceldepema jãaparimaa jarajida pia jãamerã, carceldeepa uchiapiamaapa. ²⁴Chi jãaparipa mãga ũrik'ãri, calabozo edupiara badade t'i nĩbiji mãik'aapa ãchi bĩri t'ik'ooji cepode.

²⁵Mãgã iru p'anajida mĩda, Pablo Silas ome it'aa t'ĩmaa mãik'aapa k'arimaa p'anajida Tachi Ak'õremaa. Jõdee chi apemaarã carcel pidaarãpa ũrii p'anajida. ²⁶Esapite pak'ãri, awẽrachai golpe wẽre nĩbeeji. Ma carcel perã t'eedachi. Aramata chi puerta jõmaweda ewak'oodachida. Presoorã juade nĩbada cadena mãik'aapa cepo ichiaba jõma ãt'ak'oodachida. ²⁷Ma carceldepema jãaparipa unuk'ãri chi puerta jõma ewa jẽra bi, ichi espada ãt'a ataji ichi juadoopa piudarii't'ee, carcel pidaarã jõma uchiadai p'ani jãak'aapa. ²⁸Mamĩda Pablopa biaji ichi badamãiipa mägĩ jãaparimaa:

—¡Jãgã oonãaji! ¡Tai jõma nama p'anipi!

²⁹Mãpai carceldepema jãaparipa lãmpara aneepip'eda, t'ĩudachi Pablo mãik'aapa Silas p'anadap'edaamãi. Æchi k'irapite wirriwirria bedabai nĩbanaji p'era nĩbipa. ³⁰Uchia p'e atap'eda calabozo edupiara bideepa, mägaji:

—Jarateepataarã, ¿k'ãata oopia bima aji, mi it'aa wãit'ee?

³¹Mãpai p'anaujida:

—Jesucristode ijãaji. Mãgara pi, pichi tedepemaarã ome it'aa wãdayada ajida.

³²Mãpai Tachi Ak'õrepa jara pẽida Cristode jarateejida ma jãaparimaa mãik'aapa ichi tede p'anadap'edaarãmaa. ³³Aramata ma carceldepema jãaparipa Pablo Silas ome ateeji siik'ooit'ee ãchi k'ap'iade t'udak'a jẽra bada. Maap'eda iru ichi tedepemaarã ome poro choopijida. ³⁴Mãpai teedaa p'e ateepl'eda, nek'opiji. Ma carcel jãapari ichi tedepemaarã ome o–ĩa p'anajida Tachi Ak'õrede ijãadap'edaa perã.

³⁵Ai norema tap'eda Romadepema poroorãpa ãchi jãapataarã pẽijida ma carceldepema jãaparimaa, Pablo Silas ome uchia pẽimerã. ³⁶Maperã carceldepema jãaparipa mägaji Pablomaa:

—Mi poroorãpa jara pẽi p'anida aji, parã uchia pẽimerã. Mapa k'ãiwee wãti namãik'aapa.

³⁷Mamĩda Pablopa mägaji Romadepema poroorãpa pẽidap'edaarãmaa:

—Tai auk'a Romadepemaarã p'anita, wjidada aji, jõmaarã k'irapite, charramaa ateeda–ee. Maap'eda carcelde t'ipijida. Írã jõdee, ¿merã

uchiapi k'inia p'ani-ek'ã? ¡Māga-epi! Namāik'aapa wāda-eda aji, āchia uchia pēi cheda-emāi āchi k'īradoopa.

³⁸Pablopa jarada āchi poroorāmaa jaranadak'āri māik'aapa jā eperāarā auk'a Romadepemaarāda adak'āri, māirā poroorā p'eradachida, āchia wīpidap'edaa perā māik'aapa carcelde t'i nībidap'edaa perā. ³⁹Mapa chedap'eda, chupiria iidijida Pablomaa Silas ome perdonaadamerā āchia oodap'edaa. Māpai uchiapijida carceldeepa māik'aapa p'uurudeepa. ⁴⁰Pablo Silas ome ma carceldeepa uchiadap'eda, wājida Lidia temaa. Mama ijāapataarā jōmaarāmaa ūraajida t'āri o-ia p'aneedamerā. Maap'eda wājida ma p'uurudeepa.

Tesalónica p'uuru pidaarā k'īrauk'oodaidap'edaa Pablo Silas ome

17 ¹Mamāik'aapa āchi wādade Pablo Silas ome wāyaajida Anfípolis p'uurude māik'aapa Apolonia p'uurude. Maap'eda Tesalónica p'uurude panajida. Māgí p'uurude baji Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te. ²Maperā Pablo ichia oopatak'a p'uurude panak'āri, jāmaa wāji. Mama beeji tomia ōpee māik'aapa īipata ewari chaa aupedejeji arii p'anadap'edaarā ome. ³Ak'ōre Ūraa p'ādade ak'īpipachi sāga Cristo chupiria nībait'ee māik'aapa piup'eda, p'irabaiit'ee. Jarapachi:

—Nāgí Jesús parāmaa mia jaratee bi Cristota, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā.

⁴Māga ūridak'āri, judiorā ūk'uru Cristode ijāajida māik'aapa araa nipapachida Pablo māik'aapa Silas ome. Ichiaba ijāajida judio-eerā; Tachi Ak'ōrede ijāa p'anadap'edaarā chok'ara māik'aapa wēraarā p'arat'ara beerā. ⁵Judiorā Cristode ijāada-ee p'anadap'edaarāpa māga unudak'āri, k'īraudachida. Mapa jirijida eperāarā mimiadak'aa p'anadap'edaarā, p'uuru pidaarā k'īraupit'aadamerā Pablo māik'aapa Silas ome, pedee jōnipa āra āpite. Māgá p'uuru pidaarā jōma k'īraupit'aadap'eda, Jasón tede t'īudachida, Pablo Silas ome uchia atadap'eda, p'uuru pidaarāmaa teedait'ee. ⁶Mamīda māgí tede āra unuda-e pak'āri, uchia atajida Jasonta māik'aapa awaraa ijāapataarā. Maap'eda āchi p'uurudepema poroorāmaa ateejida. Mama panadak'āri, biapachida:

—¡Írā eperāarā Roma jua ek'ari p'aniirā k'īsia awarapipataarā nama che p'anida! ajida. ⁷Ma awara māgiirā Jasonpa ichi tede auteebaiji. Māirāpa oodak'aa Cesarpa oopi bik'a. Jīp'a jara p'ani ichi k'āyaara rey aba waibiara bida ajida, t'ījarapata Jesús.

⁸Māga ūridak'āri, ma p'uuru pidaarā māik'aapa āchi poroorā k'īraupik'a para beeji. ⁹Mamīda Jasonpa apemaarā ijāapataarā ome p'aajida āchi uchia pēidamerā. Māpai k'ena pēijida.

Pablo Silas ome Berea p'uurude

¹⁰Ma p'ārik'ua weda ijāapataarāpa Pablo Silas ome Berea p'uurudee pēijida. Mama panadak'āri, t'īujida judiorā Ak'ōre Ūraa jarateepata temāi.

11 Māpema judiorā Tesalonicadepema k'āyaara k'isia k'awaara p'anajida. Mapa Pablopa jaratee bi ūri k'inia p'anajida. Māga ūridap'eda, ewari chaa Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda ak'ipachida k'awaadait'ee wāara jara bi Pablopa jara bik'a maa—e pirā awara jara bi. 12 K'awaadak'āri wāarata jara bi, māgidepemaarā judiorā chok'ara ijāajida. Ichiaba judio—eerā wēraarā p'arat'ara beerā chok'ara ijāajida, imik'iraarā jida ichiaba. 13 Mamīda Tesalonicadepema judiorāpa ūridak'āri Pablopa Tachi Ak'ōrepa jara pēida jarateemaa bi Bereade, wājida ma p'uuru pidaarā k'iraupit'aade. 14 Aramata māpema ijāapataarāpa Pablo pēijida k'ōp'āyoorā ūk'uru ome p'usa idee. Jōdee Silas Timoteo ome Bereade p'aneejida. 15 Chi Pablo ome wādap'edaarāpa iru ateejida Atenas p'uurudee. Waya āpītee uchiadait'ee pak'āri, Pablopa jara pēiji Silamaa Timoteo ome taarā—ee chedamerā ichimaa.

Pablo Atenas p'uurude

16 Atenas p'uurude Pablopa Silas māik'aapa Timoteo nimaa beejī. Mama bide unuk'āri chok'ara ne—inaa iru p'ani eperā juapa ooda ai k'irapite it'aa t'ipata, t'āri āriidachi. 17 Mapa aupedeepachi judiorā ome māik'aapa judio—eerā Tachi Ak'ōre waawepataarā ome Ak'ōre Ūraa jarateepata temāi. Ichiaba māga oopachi ewari chaa chi unuru ome ma p'uurude net'aa netopatamāi. 18 Mama ūk'uru poro wēsaa beerā t'ijarapatap'edaa Epicúreo eerepemaarā māik'aapa Estoico eerepemaarā aupedee p'aneejida Pablo ome. Māirā ūk'uruurāpa māgapachida:

—¿K'āata jara k'inia bima apachida, na pedee—idaa bīpa?

Awaraarāpa māgapachida:

—Awaraa eujādepemaarā ak'ōre waibiapa ooda jaratee bida apachida.

Māga jarapachida Pablopa jarateemaa bada perā Tachi Ak'ōrepa ooda Jesús piuda k'aurepa māik'aapa jarateepachi perā tachi piuda t'ēepai waya chok'ai p'irabaidait'ee. 19 Māpai āchia Pablo ateejida Areopagomaa, āchi poro wēsaa beerā cheepurupatamaa ūraa ūride. Mama iidijida:

—¿Taipa pia jaratee bi k'awaadaik'ā? ajida. 20 Taipa waide ūrida—e p'anida ajida, pedee pia jaratee bik'a. Mapa k'awa k'inia p'anida ajida.

21 Ma Atenas pidaarā māik'aapa awaraarā arii p'anadap'edaarā mimiada—e p'anadak'āri, p'anapachida ne—inaa chiwidi pedeemaa māik'aapa ūrimaa.

22 Māpai Pablo bainī beejī āchi k'irapite Areopagode māik'aapa māgaji: —Atenas p'uuru pidaarā, mia unu bi parāpa ak'ōre waibia k'ira t'ādoo waawepata. 23 Mi wāyaak'āri parā it'aa t'ipatamāi, unuji net'aa chok'ara iru p'ani ai k'irapite it'aa t'ipata. Mama bide unuji parā altar bide p'ā bi: *Tachi Ak'ōre Waibia k'awada—e p'ani—it'ee*. Parāpa k'awada—eda a p'ani Ak'ōrepa ooda mia jaratee bi.

24 Nāgí Ak'ōrépata ooji na eujā māik'aapa jōma aide nībi. Nāgita, Tachi Ak'ōre, jōmaarā Waibia na p'ek'au eujāde māik'aapa pajāde. Nāgí

Ak'õre eperãarãpa te oodade bak'aa, ²⁵ichi-it'ee p'ua-e bairã ne-inaa eperãarãpa oopata ichi-it'ee. Ichiata eperãarã chok'ai p'anapipari, ÿyapaapipari mãik'aapa tachimaa ne-inaa jõmaata teepari pia p'anapataadamerã.

²⁶Eperã abaadeepa eperãarã k'íra t'ãdoo uchiapiji, na p'ek'au eujã jõmaade p'anapataadamerã. Ai naaweda k'íisia iru baji sãapai uchiapiit'ee mãik'aapa sãmaata p'anapiit'ee. ²⁷Tachi Ak'õrepa mãga ooji eperãarãpa iru jirídamerã. Tachi taupa nãgí Ak'õre unuda-e p'ani mĩda, iru k'awadai, wãara tachimãiipa t'imia-ee bairã. ²⁸Iru k'aurepa tachi chok'ai p'ani; p'irriapata mãik'aapa na eujãde p'anapata. Pãchi k'arik'a p'ãpataarãpa jaradap'edaak'a mãga bi: "Tachi, Tachi Ak'õre Waibiapa ooda". ²⁹Maperã k'ísiadaik'araa bi Tachi Ak'õre santok'a bi, eperãarãpa k'ísiadap'eda oopatak'a nẽedee, p'arat'adee maa-e pirã mãudee. ³⁰Naaweda Tachi Ak'õrepa miapi-e paji mãgee k'írapite it'aa t'ípatap'edaarã, iru waide k'awada-e p'anadap'edaa perã. Mamĩda íra jõmaarãmaa jara bi p'ek'au k'achia oo amaadamerã mãik'aapa ichide ijãadamerã. ³¹Ichia mãga jara bi na ewari na p'ek'au eujãdepemaarãpa oopata jõmaweda ak'íit'ee perã, k'awaait'ee pia wa k'achia. Mãga ooit'ee ichia pẽida Jesucristopa. Cristopa eperãarãpa oopata mãgá ak'ii, ichia k'achia ook'aa pada perã na eujãde nipak'ãri. Tachia k'awa p'anida aji, Ak'õrepa iru jirít'eraji, iru piup'eda, chok'ai p'irabaipida perã.

³²Arii p'anadap'edaarãpa úridak'ãri eperã piup'eda chok'ai p'irabaida, úk'uru ãi para beeji mãik'aapa úk'uruurãpa mãgajida:

—Na ewari waya úridayada ajida, pi pedee.

³³Mãpai Pablo uchijaji mamãik'aapa. ³⁴Mamĩda úk'uruurãpa ijãajida Pablopa jarada mãik'aapa Cristode ijãa p'aneejida. Ma ijãadap'edaarã t'ãide baji imik'íra t'íjarapatap'edaa Dionisio. Mãgí Areópago poro wẽsaa beerã cheepurupatadepema paji. Ichiaba baji wẽra t'íjarapatap'edaa Dámaris mãik'aapa awaraarã.

Pablo Corinto p'uurude

18 ¹Ma t'ẽepai Pablo wãji Atenas p'uurudeepa Corinto p'uurudee. ²Mama ununaji judío t'íjarapatap'edaa Áquila. Mãgí Ponto eujãdepema paji. Ewaa pache baji chi wẽra Priscila ome Italia eujãdeepa, César Claudiopa judiorã jõmaweda jerek'ooda perã Roma p'uurudeepa. ³Pablo p'asiade wãk'ãri ma judío badamaa, k'awaa ataji ichi jĩak'a Aquilapa carpa oopari. Mapa Pablo ãra ome beeji ma mimia oomaa. ⁴Mama bide íipata ewari chaa wãpachi Ak'õre Úraa jarateepata temaa jarateede judiorãmaa mãik'aapa judio-erãmaa Cristode ijãadamerã. ⁵Silas Timoteo ome pachedak'ãri Macedoniadeepa, Pablopa ewari chaa Tachi Ak'õrepa jara pẽida Cristode jarateemaa bapachi, judiorãpa ijãadamerã Jesuta Cristo, Tachi Ak'õrepa pẽida. ⁶Mamĩda judiorã, ichi

pedee ijāa k'iniada–ee p'anadap'edaarāpa ik'achia jaramaa p'aneejida. Mapa Pablopa ichi p'aru jī bada jāap'ejī ak'ipiit'ee āchimaā waa jaratee–e. Maap'eda māgaji:

—Pāchi k'iradoopa atuadait'eeda aji, piudak'āri. Idideepa mi wāit'eeda aji, judio–eerāmaa Tachi Ak'ōrepa jarapi bi jarateede.

⁷Māga jarap'eda, Pablo wāji Ticio Justo apatap'edaa temaa jarateede. Māgí eperāpa Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īpachi. Ichi te baji Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te ik'aawa. ⁸Pablopa mama jarateemaa bide, Cristode ijāaji ma Ak'ōre Ūraa jarateepata tedepema poro, t'ījarapatap'edaa Crispo. Chi te pidaarā jida auk'a ijāajida māik'aapa apemaarā Corinto pidaarā chok'ara Pablopa jarateeda ūridap'edaarā ichiaba ijāajida. Mapa māirā jōma poro choopijida. ⁹At'āri Corinto p'uurude p'anide ewari aba p'ārik'ua k'āimok'araa pik'a bide Tachi Ak'ōrepa māgaji Pablomaa:

—Waawee–ee jaratēji na p'uurude ¹⁰michideerā nama chok'ara nībairā. Mi pi ome bairā, apidaapa pi k'achia ooda–e.

¹¹Tachi Ak'ōrepa māga jarada perā, Pablo mama beeji año aba ap'eda esa–auk'a, Tachi Ak'ōrepa jara pēida Cristode jarateemaa.

¹²Mamīda, mama bide, Romadepema Galión apatap'edaa Acaya eujādepema poro waibia bak'āri, judiorā chok'ara pedeteejida māik'aapa Pablo jita ateejida iru k'īrapite. ¹³Mama māgajida:

—Na eperāpa jaratee bi Tachi Ak'ōrede ijāadamerā māik'aapa irumaa it'aa t'īpataadamerā. Mamīda jaratee–eda ajida, Moisepa p'ādade jara bik'a oodamerā.

¹⁴Māpai Pablo pedeeit'ee arude, Galionpa māgaji ma judiorāmaa:

—Na eperāpa ne–inaa k'achia oo bada paara maa–e pirā chīara pee bada paara, mia ak'ik'ajida aji. ¹⁵Mamīda jara p'anadairā chīara t'ī māik'aapa parāpa ūraa p'ādade, pāchi pitapai ma nepira ak'idapāde aji. Mia parā nepira ak'i k'inia–eda aji.

¹⁶Aramata jērek'ooji ichimāiipa. ¹⁷Māpai arii ak'i p'anadap'edaarāpa Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tedepema poro Sóstenes jita atadap'eda, wijida Galión k'īrapite. Mamīda iru–it'ee maarepida p'ua–e paji.

Pablo waya Antioquía p'uurudee wāda

¹⁸Ai t'ēepai Pablo taarā beeji Corinto p'uurude. Māpai ijāapataarāmaa despediip'eda, Siria eujādee wāji Priscila māik'aapa Áquila ome. Cencrea p'uurude barcode batau naaweda, Pablopa ichi poro bi–si wēt'aaji. Māga ooji ak'ipiit'ee ichia Tachi Ak'ōremaa ooit'eeda ada ooda. ¹⁹Ma wārutade Éfeso p'uurude panadak'āri, Pablo t'īunaji Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede judiorā ome pedeeit'ee. ²⁰Ichia jarateeda ūridak'āri, chupūria iidijida āchi ome taarā beemerā. Mamīda Pablopa k'inia–e paji. ²¹Māgaji:

—Ūrá wāit'eeda aji. Mamīda waya cheit'eeda aji, Tachi Ak'ōrepa k'inia bi pirā.

Māpai Pablo batauji māik'aapa wāji. Jōdee Priscila Áquila ome mama p'aneejida. ²²Pablo Cesarea p'uurude panak'āri, mamāik'aapa wāji Jerusalendee ijāapataarā ak'ide. Maap'eda wāji Antioquía p'uurudee. Māgí p'uuru Siria eujāde bi.

²³Antioquiade bap'eda, wāji ijāapataarā para bee chaa āchi ak'ide māik'aapa ūraade. Māga oo wāji Galacia eujāde māik'aapa Frigia eujāde.

Apolopa Éfeso p'uurude jarateeda

²⁴Maapai judío t'ijarapatap'edaa Apolo pacheji. Māgí Alejandría p'uurudepema paji. Māgí p'uuru Egipto eujāde bi. Māgí judiopa Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda pia k'awa baji. Ma awara pia jarateepachi. ²⁵Māgipa o-ī-īa jarateepachi Juan Bautistapa jarateedak'a, eperāarāpa āchia p'ek'au k'achia oopata oo amaadamerā māik'aapa poro choopidamerā ak'ipidait'ee Tachi Ak'ōrede ijāa p'ani. Ichiaba jarateepachi Jesucristo Tachi Ak'ōrepa pēida. ²⁶Apolo Éfeso p'uurude pachek'āri, waawee-ee jarateemaa beejí judiorā Ak'ōre Ūraa jarateepata temāi. Māga ūridak'āri, Priscila Áquila ome āchi temaa ateejida. Māpai Apolomaa jarateejida jōma āchia k'awadap'edaa, Tachi Ak'ōrepa ooda Jesucristo k'aurepa. ²⁷Maap'eda, Apolo Acaya eujādee wā k'inia bak'āri, Efesodepema ijāapataarāpa k'art'a p'ājida jāpemaarāmaa iru auteebaidamerā. Māgá mama panak'āri, irua k'aripai Cristode ijāapataarā waapiara ijāadamerā. Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari perā, āchimaa Cristode ijāapiji, Apolo mamaa wāi naaweda. ²⁸Apolo mama bide jōmaarā taide Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda ak'ipachi māik'aapa jarateepachi Jesucristo Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā. Mapa judiorāpa maarepida p'oyaa p'anauda-e paji.

Pablo Éfeso p'uurude

19 ¹Apolo Corinto p'uurude bi misa, Pablo wāyaaji Galacia māik'aapa Frigia eujāde Éfeso p'uurude parumaa. Mama Cristode ijāapataarā ununaji. ²Māpai Pablopa iidiji:

—Parāpa Cristode ijāadak'āri, ¿Tachi Ak'ōre Jaure parā k'ap'iade ba chejik'ā? aji.

P'anaujida:

—Taipa k'awada-eda ajida, Tachi Ak'ōre Jaure ba chepari ijāapataarā k'ap'iade.

³Māpai Pablopa iidiji:

—Parāpa poro choopidak'āri, ¿k'āare-it'ee poro choopijidama? aji.

P'anaujida:

—Juanpa jaradak'a poro choopijida ak'ipidait'ee p'ek'au k'achia oo amaa k'inia p'ani.

⁴Māpai Pablopa māgaji:

—Juanpa wāara poro choojida aji, waa p'ek'au k'achia oo k'iniada—e p'anadap'edaarā. Mamīda Juanpa ichiaba jarapachi ijāadamerā ichi t'ēe cheru eperāde. Māgī eperā Jesucristo.

⁵Ma eperāarāpa māga ūridak'āri, aramata āchi poro choopijida Tachi Waibia Jesús t'īde ak'ipidait'ee irude ijāa p'ani. ⁶Maap'eda Pablopa jua biji ma poro choodap'edaarā ūri. Māgā bik'āri, Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure āra k'ap'iade ba chepiji. Māgīpa āramaa pedee pipachi k'awada—e p'ani pedeede. Māgā jarajida Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a. ⁷Chi māgā poro choodap'edaa eperāarā doce paji.

⁸Maap'eda Pablo wāji Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tedee. Mama ĩpata ewari chaa atane ōpee Tachi Ak'ōre Ūraa waawee—ee jarateeki. Jaraji Tachi Ak'ōrepa pia ooda Jesucristo pēik'āri, judiorāpa irude ijāadamerā. ⁹Mamīda ūk'uruurāpa ijāa k'iniada—e paji Pablopa jaratee bada māik'aapa waapiara pedee k'achia jarajida Tachi Ak'ōre Ode P'aniirā āpīte. Maperā Pablo mamāik'aapa āyaa wāji ijāapataarā ome. Jaratee banaji eperā t'ījarapatap'edaa Tirano escuelade. Mama ewari chaa jarateepachi. ¹⁰Irua Tachi Ak'ōre Ūraa jarateeki año omé. Māgā judiorā māik'aapa judio—eerā Ásia eujāde p'anapatap'edaarāpa ūrijida Tachi Ak'ōrepa jara pēida Jesude. ¹¹Ichiaba Tachi Ak'ōrepa Pablomaa oopipachi ne—inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ¹²Pablo k'ap'iade p'aru t'ōbaidapapai, k'ayaa beerā jipapachida. Ichiaba netuara eperāarā k'ap'iade merātia bee uchiapachida.

Netuara Esceva warrarāmaa ooda

¹³⁻¹⁴Māpema judiorā ūk'uru Cristode ijāada—e p'anadap'edaarāpa netuara merātia bee eperāarā k'ap'iadeepa uchiapik'oopachida. Māga oo nipajida judiorā p'aareerā poro Esceva warrarā. Ára siete paji. Māirāpa k'awaadak'āri netuaraarā uchia p'ani Pablo k'aurepa ichia Tachi Waibia Jesús t'ī jarak'āri, auk'a oo k'inia p'aneejida. Mapa jarajida netuara merātia bimaa:

—¡Pablopa jara bi Jesús t'īde uchíati!

¹⁵Mamīda māga oodak'āri, ma netuara eperā k'ap'iade merātia badapa māgaji:

—Mia k'awa bida aji, Jesús. Ichiaba k'awa bi k'aita Pablo. Mamīda parā ¿k'airāma? aji.

¹⁶Māpai ma netuara k'ap'iade merātia bada eperāpa āchi ĩri cheji māik'aapa āchi jōmaweda sīk'ooji. Māgā p'u oop'eda, chi netuara uchiapi chedap'edaarā mamāik'aapa āk'adaa p'ira uchiak'oodachida. ¹⁷Éfeso p'uurude p'anapataarā, judiorā māik'aapa judio—eerāpa māga ūridak'āri, jōmaarāta p'erajida māik'aapa Tachi Waibia Jesús t'ī pia t'o p'anajida.

¹⁸Māpemaarā ūk'uru Cristode ijāa p'aneejida. Maap'eda Pablomaa jara chepachida āchia k'achia oopatap'edaa, ai naaweda ijāa p'anadap'edaa

perã petau tau k'awaa beerãpa oo p'anadap'edaade. ¹⁹Ichiaba ùk'uru petau tau k'awaa beerãpa aneepachida ãchi libro jõmaarã taide paak'oodait'ee. Mãgí libro valor p'arat'ade juasiadak'ãri, uchijai p'arat'a tau cincuenta mil. ²⁰Ma jõma oo p'anadap'edaa k'aurepa ma eujãdepemaarãpa waapiara ijãapachida Tachi Ak'õrepa jarapidade.

²¹Ma t'ëepai, Tachi Ak'õre Jaurepa Pablomaa k'ìsiapiji wãit'ee Jerusalendee, wãyaap'eda Macedonia eujãde mãik'aapa Acaya eujãde. Ichiaba Jerusalendee pa Pablo wã k'inia baji Romadee. ²²Mãga k'ìsiap'eda, Pablopaa chi k'õp'ãyoorã Timoteo Erasto ome naa pëiji Macedonia eujãdee. Jõdee ichi Ásia eujãde jarateemaa beeji. Maap'eda wãji ãra t'ëe.

Éfeso p'uurudepemaarã k'íraudaidap'edaa

²³Maapai Tachi Ak'õre Ode P'aniirã k'aurepa, Éfeso p'uurudepemaarã jõma k'íraupik'a para baji ²⁴ne–inaa p'arat'adee oopari Demetrio apatap'edaapa ãra ãpíte pedee k'achia jarada perã. Mãgí eperãpa ne–inaa ma–ãri santok'a p'arat'adee oopachi, ãchi it'aa t'ípata nawe Artemisa te waibia k'irãpapataadamerã. Mãga oo bipa ichia mãik'aapa apemaarã ne–inaa oo k'awaa beerãpa p'arat'a waibia jitapachida. ²⁵Maperãpi Demetriopa mãgiirã mãik'aapa awaraa ne–inaa oo k'awaa beerã t'í p'e atap'eda, mãgaji:

—K'õp'ãyoorã, parãpa k'awa p'anida aji, nãgí mimia oo p'anipa tachi p'arat'a jitapata. ²⁶Ma awara parãpa unu p'ani mãik'aapa ùri p'ani Pablopaa jaratee bi, ne–inaa ooda eperãarãpa ai k'írapite it'aa t'ípata ak'õre waibiarã–e. Mãga jara bipa eperãarã chok'ara ichi eere ùraa p'e iru bi. Mãga jara–e bi nama Éfeso p'uurudepai. Ichiaba mãga jara bi jõma Ásia eujãde. ²⁷Iru pedee ijãaruta pirã, tachia ooda neto amaadai mãik'aapa tachia p'arat'a waa jitada–e pai. Ma awara tachi nawe Artemisade ijãada–e pai mãik'aapa ichiaba waa iru ñgrete ak'ida–e pai. Mãgí tede na Ásia eujãdepemaarã mãik'aapa jõmaweda Roma jua ek'ari p'aniirã irumaa it'aa t'ípata. ¿Wãara–ek'ã aji, mia jara bi?

²⁸Arii p'anadap'edaarãpa mãga ùridak'ãri, k'íraudachida mãik'aapa biuk'a nãbeeji:

—¡Artemisa Waibia; tachi Éfeso pidaarã nawe!

²⁹Mãpai eperãarã waapiara cheepuru nãbeeji mãik'aapa p'uuru pidaarã jõma k'íraupik'a para beeji. Mãpai Gayo, Aristarco ome jita atajida mãik'aapa atadachida ãchi chip'edaipatamaa. Ma eperãarã omé Macedonia eujãdepemaarã paji. Ichiaba Pablo ome nipapachida. ³⁰Pablo wãit'ee paji ma p'uuru pidaarã k'írapite pedeede. Mamída ijãapataarãpa wãpida–e paji. ³¹Ichiaba Asiadepema poroorã ùk'uru Pablo ome k'õp'ãyo meraadap'edaa perã, jara pëijida wãnaamerã ma eperãarã k'íraupik'a para bima. ³²Mãimisa, chi cheepurudap'edaarã waapiara k'íraupik'a

para beeji. Ûk'uruurãpa ne–inaa jarapachida; awaraarãpa biapachida. Mapa biuk'a nĩbaji. Ûk'uruurãpa k'awada–e p'anajida sãap'eda cheepurudap'edaa. ³³Judiorã arii p'anadap'edaarãpa Alejandromaa nepiridap'eda, jõmaarã taide ateejida. Mãpai Alejandropa juapa jaraji k'ĩup'ee p'aneedamerã, ãchi k'ap'ia pedeeit'ee perã. ³⁴Mamĩda eperãarã k'ĩraupik'a para badaarãpa ichi judío k'awaadak'ãri, perã hora omé waapiara biuk'a nĩbeeji. Mãgapachida:

—jArtemisa Waibia; tachi Éfeso pidaarã nawe!

³⁵Mãpai ai p'uurudepema secretariopa eperãarã k'ĩup'ee p'anapiji mãik'aapa mãgaji:

—Éfeso pidaarã, jõmaarãpa k'awa p'anida aji, na p'uuru pidaarãpata tachi nawe Artemisa jĩak'a it'ariipa baaida ichi ïgrestede jĩapata.

³⁶Apidaapa nãgĩ p'oyaa merada–e perã, k'ĩra jĩp'a p'anéeti, ne–inaa k'achia pariatua ooda–ee. ³⁷Na eperãarã parãpa anee p'ani tachi ïgrestedepema net'aa maarepida chiada–e p'ani mãik'aapa tachi nawe ãpĩte pedee k'achia jarada–e p'ani. ³⁸Demetrio wa chi k'õp'ãyoora nepĩra iru p'ani pirã awaraa ome, Romadepema charraarãmaa wãti. Ærapa ak'idaipi, ma–it'ee p'anadairã. ³⁹Mamĩda jõmaarãpa awaraa nepĩra iru p'ani pirã, k'ĩra jĩp'a cheepurudak'ãri, ma nepĩra jõ pëidai. ⁴⁰Idipema oodap'edaa k'aurepa Romadepemaarãpa k'ĩsiadait'ee tachi chõoyaa p'ani. Nãga bide ãchia iidi p'ani pirã sãap'eda idi nãga oojida, ¿sãga p'anaudayama? aji.

⁴¹Mãga jarap'eda, eperãarã jõmaweda ãchi te chaa pëik'ooji.

Pablo Macedonia eujãdee mãik'aapa Grecia eujãdee wãda

20 ¹Eperãarã ãchi te chaa wãdap'edaa t'ëepai, Pablopa ijãapataarã t'ĩ p'ejĩ ùraait'ee. Maap'eda wãji Macedonia eujãdee. ²Mama ijãapataarã ùraa nipap'eda, panaji Grecia eujãde. ³Atane õpee mama beeji. Mamãik'aapa barcode wãit'ee bide Siria eujãdee, k'awaaji judiorãpa ichi peedait'ee ot'ewa p'ani. Mapa waya ãpĩtee p'ĩrrabaidachi. Mata wãyaaji Macedonia eujãde. ⁴Ma wãdade iru k'õp'ãyaajida nãgĩ ijãapataarãpa: Pirro warra Sópatro, Berea p'uurudepema; Aristarco mãik'aapa Segundo, Tesalónica p'uurudepema; Gayo, Derbe p'uurudepema; Timoteo, Tíquico mãik'aapa Trófimo, Ásia eujãdepema. ⁵Mãĩrã tai naa wãjida mãik'aapa ninajida Troas p'uurude. ⁶Ma t'ëepai tai wãjida Filipos p'uurudepa, fiesta pan levadura wëe k'opata wãyaap'eda. Barcode wã nipadap'edaa perã, k'ãima joisomaamaa panajida Troas p'uurude. K'ĩrachuunadap'eda apemaarã ome, mama k'ãima siete p'aneejida.

Pablopa ooda Troas p'uurude

⁷Tomia ewate tai chip'ejida apemaarã ijãapataarã ome nek'odait'ee mãik'aapa Cristo piuda k'ĩrãpadait'ee. Pablopa ijãapataarãmaa jarateemaa

baji esapite parumaa, ichi ai norema wãit'ee pada perã. ⁸Te piso it'ipema cuartode chip'e p'anajida mãik'aapa lamparara ïdaa nĩbaji. ⁹Pablo jarateemaa bi misa, k'utrãa Eutico apatap'edaa su-ak'i baji ventanade ùrimaa. Mamĩda Pablopa taarã jarateeda perã, ma k'utrãa k'ãidaip'eda, tudú padachi piso õpeedeepa. Aramata piu jira atanajida. ¹⁰Mãpai Pablo irabaip'eda, ma k'utrãa k'ap'ia wère ataji mãik'aapa mägaji chi k'õp'ãyoorã arii p'anadap'edaarãmaa:

—¡P'eranãati! ¡Iru chok'ai bipi!

¹¹Mãpai Pablo waya teedaa wãk'ãri, nek'ojida mãik'aapa Cristo piuda k'irãpajida. Mata waya ichi jarateemaa beeji ewarirumaa. Ewarik'ãri, wãji ichi ode. ¹²Ma k'utrãa piu bada chok'ai ateadap'edaa perã ichi temaa, ijãapataarã o-ia p'aneejida.

Troas p'uurudeepa Mileto p'uurudee wãda

¹³Pablo ode wã k'inia baji. Mapa tai naa wãjida barcode Aso p'uurudee. Mama nijida iru batau atadait'ee. ¹⁴Aso p'uurude unudak'ãri, batauji tai ome mãik'aapa wãjida Mitilene p'uurudee. ¹⁵Mamãik'aapa uchiadap'eda, ai norema Quío isla k'irapite wãyaajida. Ma norema Samos p'uurude panajida. Mamãik'aapa panajida Mileto p'uurude. ¹⁶Mãgã oojida Pablo waa wã k'inia-e bada perã Ásia eujãdee. Ma awara Éfeso p'uurude wiibai k'inia-e paji, Jerusalende isapai pana k'inia bada perã, Pentecostés fiesta ewate pai naaweda.

Pablopa jarada Éfeso p'uurudepema ijãapataarã ak'ipataarãmaa

¹⁷Mãgã Éfeso p'uurude wiibai k'inia-e paji taarãi jãak'aapa. Mamĩda Mileto p'uurude pachedak'ãri, Pablopa t'ĩ pëiji Efesodepema ijãapataarã ak'ipataarã. ¹⁸Áchi pachedak'ãri, ichia mägaji:

—Parãpa k'awa p'anida aji, sãgata mi nipapari parã t'ãide, na Ásia eujãde ewaa pachedak'ãriipa. ¹⁹Taarãru parã ome Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oomaa bi, chupiria nĩbide mãik'aapa nepirade nĩbide judiorã juapa. ²⁰Mamĩda jõmaarã taide waawee-ee jarateejji, parã te chaa paara. Mãga ooji parã ùraait'ee mãik'aapa k'aripait'ee. ²¹Auk'a jarateejji judiorãmaa mãik'aapa judio-eerãmaa, áchia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'anedamerã mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristode ijãadamerã. ²²Írã wãru Jerusalende, Tachi Ak'õre Jaurepa mãga k'inia bairã. Wãit'ee k'awa-e bi mĩda k'ãata mi ome oodait'ee mama. ²³Nãgapai k'awa bi. P'uuru bee chaa wãyaarude Tachi Ak'õre Jaurepa mĩmaa k'awapiru mi miait'ee mãik'aapa carcelde chupiria nĩbanait'ee. ²⁴Mamĩda mia p'ua-e bi, piuru pijida Jesupa oopi bik'a oo k'inia bairã. Jĩp'a jaratee k'inia bi na pedee pia: Tachi Ak'õrepa eperãarã k'inia iru bairã, tachi k'aripaji Jesucristo piuda k'aurepa.

²⁵Mãga jarateejji parã t'ãide. Ma awara Tachi Ak'õrepa parãmaa jarateejji ichia oopi k'inia bi Cristode ijãapataarãmaa. Mĩa k'awa bi parãpa mi k'ira

waa unuda–e pait'ee. ²⁶Mapa idi weda Tachi Ak'õre k'irapite mia jara bi: parãdepema aba piuk'ãri atuaru pirã, mi k'aurepada ada–e pait'ee. ²⁷Mãga jara bi mia jarateeda perã jõmaweda Tachi Ak'õrepa jarapidak'a. ²⁸Mapa ipemaarã, chik'aripa p'anapatãati mãik'aapa ijãapataarã pia ak'i p'anapatãati, ma–it'ee Tachi Ak'õre Jaurepa parã jirit'erada perã. Tachi Waibiapa k'inia bi parãpa ak'idamerã ichide ijãapataarã, ichia ãra o k'achiadeepa k'aripa atada perã, ichi waa bat'ada k'aurepa. ²⁹Mia k'awa bi ne–animal k'achia beerã atu chepatak'a eperãarã peede, mãga pik'a mi nãik'aapa wãda t'ẽepai awaraarã chedait'ee Cristode ijãapataarã ijãa amaapide. ³⁰Ichiaba pãchi t'ãideepa pida uchiadait'ee sewa jarapataarã. Mãgiirãpa ijãapataarã ãchi eere atee k'inia p'anadait'ee. ³¹Mapa k'ira ibia p'anãti mãik'aapa k'irãpãti sãga mi chupiria nãbaji ãno õpee, parã ùraa bi misa p'ãrik'ua mãik'aapa ãstaawa.

³²Ïrã ipemaarã, mia parã biru Tachi Ak'õre juade, ichia parã pia ak'i bapariimerã ichi ùraa p'ãdade jara bik'a. Ichi aupaita parãmaa oopii ichia oopi k'inia bik'a, mãgã iru–it'ee p'anapataadamerã chi apemaarã awara bidaarãk'a. ³³Mia chiãra p'arat'a, nãe mãik'aapa p'aru k'ia–e bi. ³⁴Parãpa pia k'awa p'ani michi juadoopa mimiapari mãik'aapa ne–inaa atapari michi–it'ee mãik'aapa mi ome p'aniirã–it'ee. ³⁵Mia parãmaa at'apai jarateedoo, auk'a mimiadamerã mãik'aapa chik'aripa para bamerã. K'irãpãti Tachi Waibia Jesupa jarada: “Pipiãra bi teetit'ee, jitai k'ãyaara.”

³⁶Mãga jarap'eda, Pablo bedabaidachi mãik'aapa it'aa t'iji Tachi Ak'õremaa jõmaarã ome. ³⁷Mãpai jõmaweda jëejida t'ãri p'uapa mãik'aapa Pablo wëre atapachida. ³⁸K'ira pia–ee para baji, Pablota ichi k'ira waa unuda–eda ada perã. Maap'eda, barco badamaa k'õp'ãyanajida.

Pablo Jerusalendee wãda

21 ¹Mãgã despèidap'eda, barcode tai bataujida mãik'aapa wãjida Cos isladee. Ai norema wãjida Rodas isladee. Mamãik'aapa panajida Pátara p'uurude. ²Mama barco Fenicia eujãdee wã nipadade bataujida mãik'aapa wãjida. ³Ma wãdade Chipre isla unujida tai juabi eere. Mata wãjida Siria eujãde Tiro p'uurude panarutamaa, mama net'aa barcode atee wãdap'edaa atabèidait'ee pada perã. ⁴Mama ijãapataarã jiridak'ãri, unu atajida mãik'aapa ewari siete p'aneejida ãra ome. Mama bide Tachi Ak'õre Jaurepa ma ijãapataarãmaa k'awapiji Pablo Jerusalende p'asait'ee. Mapa irumaa jarajida wãnaamerã. ⁵Mãga jarajida mĩda, tomiamaa tai mamãik'aapa uchijida. Mãpai ijãapataarã ãchi wëra mãik'aapa chi warrarã ome p'uurudeepa taawaa tai k'õp'ãya tee chejida p'usa ide. Ma ipude bedabajida mãik'aapa jõmaweda Tachi Ak'õremaa it'aa t'ijida. ⁶Maap'eda, despèidap'eda, tai wãjida barcode. Jõdee, ma ijãapataarã ãchi te chaa erreujida.

⁷Tiro p'uurudeepa tai wãjida. Mata panajida Tolemaida p'uurude. Mama ijãapataarã ome ewari aba p'aneejida. ⁸Ai norema uchiadak'ãri,

panajida Cesarea p'uurude. Mama panadak'ári, wājida Tachi Ak'öre Ūraa jarateepari Felipe temaa. Māgí Felipe Cristopa jirit'eradaarā k'aripapataarā sietedepema paji. Mama p'aneejida. ⁹Felipepa k'au k'ímari iru baji, at'ári imik'íra wēe. Māirāpa jarapachida Tachi Ak'öre Jaurepa jarapidak'a. ¹⁰Mama taarā p'anide Judea eujādeepa cheji Tachi Ak'öre pedee jarapari, t'ijarapatap'edaa Agabo. ¹¹Taimaa pachek'ári, Pablo k'irride jīpari éra ataji. Māpai Agabopa ichi jua biiri ome p'ārajī ak'í beeji māik'aapa māgaji:

—Tachi Ak'öre Jaurepa jara bi: “Jerusalende judiorāpa nāgá oodait'ee nāgí k'irride jīpari chipari ome, iru judio—eerā poroorā jua ek'ari bidak'ári.”

¹²Taipa māik'aapa Cesareadepema ijāapataarāpa māga ūridak'ári, Pablomaa enenee jōneejida Jerusalendee wānaamerā. ¹³Mamīda irua māgaji:

—¿K'āare—it'ee jāk'iara jēe p'anima? aji. Mi t'ári p'uapit'aaruta. Ichita mi wāit'ee Jerusalendee jī nībiruta pijida, ma awara peet'aaruta pijida, mia Cristopa ooda jaratee bi k'aurepa.

¹⁴Tai pedee ūri—e pada perā, ichiak'au bijida. Jīp'a Tachi Ak'öre juade bijida, Tachi Ak'ōrepa ichiak'au oomerā ichia oo k'iniata.

¹⁵Maap'eda, net'aa p'e atadap'eda, wājida Jerusalendee.

¹⁶Cesareadepema ijāapataarā ūk'uru wājida tai ome, ateedait'ee Chipre isladeepema Mnasón apatap'edaa temaa, Jerusalende bi. Māgí eperā taarā weda Cristode ijāa bapachi.

Pablo Santiagomaa p'asiade wāda

¹⁷Jerusalende panadak'ári, ijāapataarāpa o—īa tai auteebaijida. ¹⁸Ai norema Pablo tai ome Santiagomaa wāji. Mama ichiaba ijāapataarā ak'ipataarā p'anajida. ¹⁹Pablopa saludaap'eda, nepiriji jōma Tachi Ak'ōrepa ooda ichi k'ap'ia pari judio—eerā t'āide. ²⁰Māga ūridak'ári, o—īa para beeji māik'aapa it'aa t'ijida Tachi Ak'ōremaa jaradait'ee iruta jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Māpai Pablomaa māgajida:

—Īpema Pablo, pia k'awa bida ajida, nāpema judiorā cho—k'ara Cristode ijāa p'ani. Mamīda at'ári k'ísia p'ani Moisepa p'ādade jara bik'a oodaipia bi. ²¹Māgīirāpa ūri p'ani pia judiorā awaraa eujāde p'aniirāmaa jaratee ni Moisepa p'ādade jara bik'a oonaadamerā, māik'aapa warra k'ap'iaide tauchaa binaadamerā, ma awara ne—inaa chonaarāweda oopatap'edaa oonaadamerā. ²²Maperā, ¿taipa sāga oodaima? Ārapa pi nama che bi k'awaa atadait'ee. ²³Mapa nāga oopāde aji: nama ijāapataarā k'ímariirāpa Tachi Ak'ōremaa jaradap'edaak'a ewaa oodait'ee, waya iru tede t'īu pia p'aneadamerā. ²⁴Pichi ome p'e atepāde aji, māik'aapa p'aapāde aji, āchimaa p'aapipataarāpa iidi p'ani. Oodapāde aji, Tachi Ak'öre Ūraade jara bik'a; puda t'īpidamerā māik'aapa Tachi Ak'öre

tede t'iu pia p'aneedamerã. Mãgã ooru pirã, jõmaarãpa k'awaadai pi ãpíte seewa nepiri p'ani. Ma awara pia mãgã ãramaa ak'ipii Moisepa p'ãdade jara bik'a ichiaba oopari. ²⁵ Jõdee mãga oopi k'iniada–e judio–eerãmaa, ichiaba Cristode ijãadak'ãri. Jip'a taipa ãramaa p'ã pëi p'ani: k'onaadamerã nechiera ata bidap'edaa ne–inaa eperãpa ooda k'irapíte, ai k'irapíte it'aa t'ipata; k'onaadamerã ne–inaa waa maa–e pirã ne–animal ñyapa jã piuda chiara mãik'aapa pariatua p'ek'au oonaadamerã.

Pablo Tachi Ak'õre te waibiade jita atadap'edaa

²⁶ Ai norema Pablopã ma eperãrã k'ĩmari ateeji Tachi Ak'õre temaa. Oojida Moisepa p'ãdade jara bik'a t'iu pia p'anadamerã Tachi Ak'õre te waibiade. Maap'eda Pablo t'iuji Tachi Ak'õre tede jarait'ee sãapaita Tachi Ak'õremaa ãchia jaradap'edaa jõdait'ee mãik'aapa sãapaita ãchia ne–animalaarã ateedait'ee p'aareerãmaa peedap'eda, paadamerã Tachi Ak'õre–it'ee.

²⁷ Ewari siete jõit'ee nĩbide ma eperã k'ĩmari jõdait'ee paji ãchia oodait'ee bada t'iu pia p'aneedamerã Tachi Ak'õre te waibiade. Mama p'anide Ásia eujãdepema judiorãpa Pablo unu atajida Tachi Ak'õre te waibiade. Mapa ãchia arii p'anadap'edaarã k'iraupik'oojida. Pablo jita atadap'eda, biajida:

²⁸—Israel pidaarã, tai k'aripãti. Nãgĩ eperãpa p'uuru bee chaa ne–inaa k'achia jaratee ni tachi judiorã ãpíte. Jaratee bi Moisepa p'ãdade jara bik'a oonaadamerã mãik'aapa pedee k'achia jara bi na te ãpíte. Ma awara judio–eerã t'ĩupijji nama, mãgeerã Tachi Ak'õrepa t'ĩupiik'araa bida a bi mĩda. Mãgã Tachi Ak'õre te waibia k'achia oomaa bi.

²⁹ Mãga biapachida ai naaweda Pablo unudap'edaa perã p'uuru jãde ni Trófimo ome. Mãgĩ Éfeso p'uurudepema paji. Ma omé unudap'edaa perã mãgã, judiorãpa k'ĩsiajida Pablopã ma eperã auk'a t'ĩupijji Tachi Ak'õre tede.

³⁰ Ma k'aurepata p'uuru pidaarã jõmaweda k'ĩrau para beeji. Mãpai eperãrã p'ĩsua cheepuru nĩbeeji. Pablo jita atajida mãik'aapa jidi babataa atadachida Tachi Ak'õre temãiipa. Aramata Tachi Ak'õre te jãpataarãpa chi t'ĩupata jõmaweda jãajida. ³¹ Mãga nide taawa Pablo peet'aadait'ee pak'ãri, Romadepema soldaorã poro waibiamaa jaranajida p'uuru pidaarã jõma k'ĩrau para nĩbi. ³² Aramata ichi soldaorã p'e atap'eda, awaraa poroorã ome p'ira chejida see nĩbadamaa. Ma soldaorã poro waibia chi soldaorã ome cheruta unudak'ãri, eperãarãpa Pablo ichiak'au bijida. ³³ Mãpai ma soldaorã poro waibia chep'eda, Pablo jita ataji mãik'aapa cadena omeepa jĩ nĩbipijji. Maap'eda eperãarãmaa iidijji k'asaa t'ĩjarapata jã eperã mãik'aapa k'ãare k'achiata ooji. ³⁴ Biuk'a nĩbeeji; abaapa ne–inaa jarapachi, awaraapa ne–inaa awara. Mapa chi soldaorã poro waibiapa p'oyaa k'awa–e paji k'asaa jara para bi. Maperã jaraji soldaorãmaa ãchi

temaa ateedamerã. ³⁵ Soldaorã temãì tomede panadak'ãri, Pablo it'í jira ateejida eperãarã waidoopa, ³⁶ eperãarã t'ëe bia wãdap'edaa perã:
—¡Peet'áati!

Pablopa judiorãmaa jarada

³⁷ Mamída teeda panadai naaweda, griego pedeede Pablopa mägaji ma soldaorã poro waibiaamaa:

—Mi pi ome arak'atia pedee k'inia bida aji.

Mãpai mägí poro waibiapa p'anauji:

—¿Pia griego pedee k'awa bi—ek'ã? aji. ³⁸ ¿Mägara pi—ek'ã aji, já Egipto pidapa mëepemaarã cuatro mil ateeda eujã pania wëe bima?

³⁹ Pablopa p'anauji:

—Mãga—eda aji. Mi judiopi Tarso p'uurudepema. Mägí p'uuru Cilicia eujãde bi. Mi ma p'uuru pipiara bidepemapi. Mi chupiria pedee pipãde aji, eperãarãmaa.

⁴⁰ Mãpai mägí soldaorã poro waibiapa pedee piji. Pablo tomede bainí beep'eda, juapa eperãarãmaa jaraji k'ïup'ee p'aneedamerã. Eperãarã k'ïup'ee para beek'ãri, Pablo hebreo pedeede pedeeji.

22 ¹ Mägaji:

—Michi auk'arã mãik'aapa chonaarã, ùrítì mia jararu.

² Hebreo pedeede pedeeru ùridak'ãri, eperãarã k'ïup'ee para beeji. Mãpai Pablopa mägaji:

³ —Mi judiopi, Tarso p'uurude t'oda. Mägí p'uuru Cilicia eujãde bi. Mamída mi nama Jerusalende estudiaji Tachi Ak'õre Ùraa jaratepari Gamaliel ome. Iru k'aurepa mia k'awaaji Moisepa p'ãda, tachi chonaarãpa bëidap'edaa. Ma awara mia oo k'inia bapachi Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bik'a, parãpa idi oo p'anik'a. ⁴ Mapa naaweda mia Tachi Ak'õre Ode P'anirã apata miapipachi. Áchi jita atap'eda, carcelde t'í nãbipachi. Wëraarã mãik'aapa imik'ïraarã auk'a mägá oopachi. ⁵ P'aareerã poro waibiapa mãik'aapa jõma nãpema poro waibiarãpa k'awa p'ani na jara bi wãara. Árapa k'art'a p'ãjida mãik'aapa mi ome pëjjida judiorãmaa Damascode, mia ijãapataarã mama p'ani p'e aneemerã nama miapiit'ee. Mamída mi k'isia awara k'isiaji.

Pablopa jarada sãga ichi Cristode ijãada

(Hechos 9.1-19; 26.12-18)

⁶ —Mi Damasco k'ait'a pa wãde, imat'ipa it'ariipa ïdaa jëra t'ïudachi mi ïri. ⁷ Mãpai mi eujãde baainaji mãik'aapa ùriji pedeeru: “Saulo, Saulo, ¿sãap'eda michideerã jiri nima?” aji. ⁸ Mãpai mia iidji: “¿K'aima pi?” P'anauji: “Mi Jesús Nazaretdepema, pia jiri ni eperãarã poro waibia.” ⁹ Mi ome wãdap'edaarãpa ma ïdaa jëra t'ïuda unujida. Mamída ùrida—e paji mi ome pedeemaa bada. ¹⁰ Mãpai mia mägaji: “Tachi Waibia, ¿mia k'ãata oopia bima?” aji. Mãpai ichia p'anauji:

“P'irabáiji máik'aapa wáji Damasco p'uurudee. Jáma jaradai pia k'áata ooit'ee.”
 11 Ma ìdaa jëra t'íudapa mi tau p'áriudachi. Mapa mi k'öp'áyoora pa juadeepa jidiu ateejida Damascodee.

12 Mama baji eperá t'íjarapatap'edaa Ananías. Mágipa oopachi Moisepa p'ádade jara bik'a. Mapa Damascodema judiorápa iru pia unupachida.
 13 Irua mi ak'i chek'ári, mágaji: “Ípema Saulo, waya unupáde” aji. Aramágá tau eratidachi máik'aapa mia iru unuji. 14 Māpai irua mágaji: “Tachi chonaarā Ak'öre Waibiapa pi jirit'eraji k'awaamerā ichia pīmaa oopi k'inia bi. Ma awara pi jirit'eraji unumerā Jesucristo, chi p'ek'au k'achia wēe bi máik'aapa ūrimerā pedee ichi it'aideepa. 15 Māga ooji pīta jōmaarā taide irua jararu jarateepari pait'ee perā, jarak'ári na unuda máik'aapa ūrida. 16 Mapa iraweda poro choopipáde aji, máik'aapa Jesumaa it'aa t'ípáde aji, irua pichi p'ek'au k'achia wēpapimerā.”

Tachi Ak'ōrepa Pablo jirit'erada judio–eerāmaa jarateenamerā

17—Waya Jerusalendee chek'ári, wáji Tachi Ak'öre te waibiadee it'aa t'íde. Mama k'áimok'araa pik'a bide unuji Jesús. 18 Ichia mīmaa mágaji: “Isapai uchiapáde aji, Jerusalendee, nama pia jarateek'ári mia ooda, ūri k'iniada–e pait'ee perā.” 19 Māpai mia p'anauji: “Mamīda jōmaarāpa k'awa p'anī Tachi Ak'öre Ūraa jarateepata te chaa wāk'ári, mia ijāapataarā p'e aneepachi carcelde t'ik'ooode máik'aapa p'u oopide. 20 Ma awara pi mimiapari Esteban peedak'ári, mi arii baji máik'aapa iru peedap'edaarā p'aru ak'i baji. Írā pide ijāa bita, ¿ūrīdaik'ā mia āramaa nepirīk'ári mi pi ome unuda?” 21 Mamīda ichia mīmaa mágaji: “Namāik'aapa uchiapáde aji, mia pi pēiit'ee perā awaraa eujādee judio–eerāmaa jarateenamerā.”

22 Māgapai eperāarāpa Pablo pedee ūrijida. Māpai ma ūri para badaarāpa biamaa p'aneejida:

—¡Jā eperā chok'ai baik'araa bida! ajida. ¡Peet'aadapáde! ajida.

23 Eperāarā waapiara biuk'a nībeeji. Áchi p'aru jīap'ejida máik'aapa eujā p'ora it'aa bat'apachida, k'írau para bada perā.

Pablo soldaorā poro waibia juade

24 Māpai chi soldaorā poro waibiapa jaraji Pablo ateedamerā soldaorā temaa máik'aapa wīdamerā. Māga ooji ichia ūri–e pada perā Pablopa jarada judiorā pedeede. K'ísīaji Pablo wīdak'ári, jarapidai sāap'eda eperāarā jāga k'írau para bi iru ome. 25 Mamīda jīmaa p'anide wīdait'ee, Pablopa iidiji chi wīdait'ee p'anadap'edaarā poromaa:

—Mi Romadepema.¹ ¿Pia wīpiipia bik'ā aji, eperā Romadepema, ateedai naaweda charraarāpa ak'idamerā?

¹ 22.25 Pablopa māga jarak'ári, jara k'inia–e baji ichi Romade t'oda. Jara k'inia baji ichi ciudadano Romano paji; pia jarait'eera, Romadepema reyrā poro waibia jua ek'ari t'oji chi ak'ōreerāk'a.

26 Māgí capitanpa māga ũrik'āri, isapai wāji āchi poro waibiamaa māik'aapa māgaji:

—¿Pia, k'āata ooit'eema aji, jā eperā Romadepema ome?

27 Māpai āchi poro waibia chek'āri, Pablomaa iidiji:

—¿Wāara pi Romadepemak'ā? aji.

Pablopa p'anauji:

—Wāarada aji.

28 Māpai soldaorā poro waibiapa māgaji:

—Mia p'arat'a waibia p'aajida aji, eperā Romadepema pait'ee.

Māpai Pablopa p'anauji:

—Mi Romadepema, mi ak'ōre māga bada perā.

29 Māpai chi widait'ee p'anadap'edaarāpa ichiak'au bijida. Āchi soldaorā poro waibia jida p'eraji Pablo jipi bada perā wipiit'ee, Romadepema bita.

Pablo Junta Suprema k'irapite

30 Ai norema soldaorā poro waibiapa Pablo cadenapa jā bada ērapiji māik'aapa uchía ataji carceldeepa, k'awa k'inia bada perā sāap'edata judiorāpa Pablo perā peejida. Mapa p'aareerā poroorā māik'aapa Junta Supremadepemaarā jōmaweda t'ī p'e atap'eda, Pablo uchiapiji āchi k'irapite.

23 1 Pablopa Junta Supremadepemaarā see nībadamaa ak'iji māik'aapa māgaji:

—Michi auk'arā, mi at'āri k'isia p'ua—ee ni Tachi Ak'ōre k'irapite, mia oo k'inia bairā irua oopi bik'a.

2 Māga ũrik'āri, p'aareerā poro waibia Ananiapa Pablo it'aimaa wipiji iru k'ait'a p'anadap'edaarāmaa. 3 Mamīda Pablopa māgaji:

—¡Tachi Ak'ōrépata pi k'achia ooyada aji, t'āri k'achia—idaa bairā! Pi jāma su—ak'i bi mia ooda ak'it'ee Moisepa p'ādade jara bik'a. Mamīda irua p'ādak'a oo—e bi. Moisepa p'ādade jara bi chupiria k'awaamerā. Mamīda pia mi chupiria k'awa—e bi. ¡Ma k'āyaara mi it'ai wipiru!

4 Māpai arii p'anadap'edaarāpa māgajida:

—¿Jāgata ik'achia jararuk'ā ajida, Tachi Ak'ōre p'aareerā poro waibiamaa?

5 Māpai Pablopa p'anauji:

—Michi auk'arā, mia k'awa—e pajida aji, iru p'aareerā poro waibia. Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

‘Pedee k'achia jaranáati pāchi p'uuru pidaarā poroorā āpíte.’

(Ex 22.28)

6 Maap'eda Pablopa unuk'āri ma see nībide para bi saduceo eepemaarā māik'aapa fariseo eepemaarā, ichi t'āridepai k'isiaji. Maap'eda golpe pedeeji:

—Michi auk'arã, mi fariseopi; fariseorãdeepa uchiada. Mia ijãa bi tachi piup'eda, chok'ai p'irabaidait'ee. Maperãta nãgã parã k'irapite mi anee p'ani, mia ijãapari ak'idait'ee.

⁷Pablopa mãga jarak'ãri, fariseo eere p'anadap'edaarã mãik'aapa saduceo eere p'anadap'edaarã ãchi pitapai aupedee para beejì. ⁸Mãga oojida saduceorãpa jarapata perã piudap'edaarã chok'ai p'irabaida–e, angeleerã wẽ–e mãik'aapa tachi jaure wẽ–e. Jõdee fariseorãpa ijãapachida mãgí jõma paraa. ⁹Maperãpi biuk'a nãbeejì. Ûk'uru Moisepa p'ãda jarateepataarã fariseo eere p'anadap'edaarãpa mãgajida:

—Na eperãpa ne–inaa k'achia oo–e bida ajida. ¿Eperã jaurepa maa–e pirã angelpa irumaa pedeeji–ek'ã? ajida.

¹⁰Audupai biuk'a nãbeek'ãri, soldaorã poro waibiapa, ewaa Pablo peet'aadai jãak'aapa, t'iji chi soldaorã iru uchia atadamerã ma biuk'a nãbadadeepa mãik'aapa ateedamerã ãchi temaa.

¹¹Ai norema p'arik'ua Tachi Waibia Jesús Pablo ik'aawa bainí ba cheji mãik'aapa mãgaji:

—¿Waaweenãaji! Mia ooda eperãarã k'aripait'ee pia jaratedak'a Jerusalende, jãgã ichiaba jarait'ee Roma p'uurude.

Judiorãpa pedeeteedap'edaa Pablo peet'aadait'ee

¹²Ai norema judiorã ùk'uruurãpa pedeeteejida Pablo peet'aadait'ee. Mãgìrãpa Tachi Ak'õre k'irapite nek'oda–eda ajida, Pablo peet'arutamaa. ¹³Mãgí pedeeteedap'edaarã cuarenta imik'iraarã audú paji. ¹⁴Ãchi wãjida p'aareerã poroorãmaa mãik'aapa judiorã poro waibiarãmaa mãik'aapa mãgajida:

—Taipa Tachi Ak'õre k'irapite jurajida nek'oda–e pait'ee Pablo peeda–emã. ¹⁵Írã parãpa mãik'aapa awaraa Junta Supremadepemaarãpa jara péiti soldaorã poro waibiamaa nu Pablo aneedamerã, seewata parãpa pipiara k'awa k'inia p'anadairã k'ãare k'achiata oo bi irua. Ma aneerutade taipa ode peet'aadayada ajida.

¹⁶Mamãda Pablo ipewëra warrapa k'awaak'ãri mãga pedeeteeruta, wãji soldaorã temaa jarat'aade Pablomaa. ¹⁷Maap'eda Pablopa soldaorã poro t'iji mãik'aapa mãgaji:

—Atéeji nãgí warra pichi poro waibiamaa, ne–inaa jara k'inia bairã.

¹⁸Mapa ma soldaorã poropa ateeji ichi poro waibiamaa mãik'aapa mãgaji:

—Pablo preso bïpa mi t'iji na warra pïmaa aneemerã ne–inaa jara k'inia bairã.

¹⁹Chi soldaorã poro waibiapa warra juade jita atap'eda, ãyaa ateeji mãik'aapa iidiji:

—¿K'ãata mïmaa jara k'inia bïma? aji.

²⁰Mãpai ma warrapa mãgaji:

—Judiorāpa pedeeteējida pīmaa iididait'ee Pablo nu ateemerā Junta Suprema k'irapite, pipiara k'awaadait'ee iru nepira. ²¹ Mamīda ijāanaapāde aji, imik'iraarā cuarenta audú ot'ewa p'anadait'ee perā. Ma awara āchia Tachi Ak'ōre k'irapite juraajida nek'oda–e pait'ee Pablo peet'aarutamaa. Mapa taarā–e māga iidi chedait'ee, pia Pablo āchima aateepimerā.

²² Māpai soldaorā poro waibiapa māgaji:

—K'irak'aupai chīaramaa jarai pia mīmaa nepiri cheda.

Maap'eda ma warra pēiji ichi temaa.

Pablo Romadepema poro Félix k'irapite pēida

²³ Aramata soldaorā poro waibiapa t'ī p'eji soldaorā poro omé. Māirāmaa māgaji:

—P'e atadapāde aji, doscientos soldaorā biiripa wādamerā, ma awara setenta caballo īri wādamerā, ma awara doscientos miasu ome, uchiadamerā p'ārik'ua a las nueve. Wādait'ee Cesarea p'uurudee.

²⁴ Ichiaba Pablo–it'ee caballo anéeti ai īri wāmerā. K'ira jip'a atedapāde aji, Roma jua ek'ari eujā ak'ipari Felixmaa.

²⁵ Ma soldaorā poro waibiapa ichiaba k'art'a p'ā tee pēiji. Made jara pēiji:

²⁶ “Claudio Lisiapa nāga p'āru Felixmaa.

Mia salude pēiru pīmaa. Pi Roma jua ek'ari eujā ak'ipari pipiara bi. Mapa na nepira mia jara k'inia bi pīmaa.

²⁷ Na eperā mia pēiru pīmaa judiorāpa jita atajida māik'aapa perā peet'aajida. Mamīda mia k'awaak'āri iru Romadepema, michi soldaorā ome wādap'eda, āra juadeepa k'aripa ataji. ²⁸ Mia k'awa k'inia bajī k'āare–it'eeta ārapa iru imiatee p'anajida. Mapa iru ateeji judiorā nepira ak'ipataarā k'irapite. ²⁹ Mamīda mama bide k'awaaji na eperā ne–inaa k'achia oo–e bi. Jip'a āra chonaarāwedapema ūraa p'ādade jara p'anajida. Pedee k'achia jarajida iru āpīte. Mamīda irua ne–inaa k'achia oo–e bada perā, mia k'awaji iru peepiik'araa bi, ma awara carcelde pida baik'araa bi. ³⁰ Ai t'ēepai mia k'awaaji judiorāpa pedeetedap'edaa iru peet'aadait'ee. Mapa pīmaa pēiru. Jara pēiji iru imiatee p'anadap'edaarāmaa pi k'irapite wādamerā āchi nepira jarade.

Māgapai paji.”

³¹ Māpai ma soldaorāpa Pablo p'ārik'ua ateejida Antípatris p'uurudee āchi poro waibiapa jaradak'a. ³² Ai norema soldaorā biiripa wādap'edaarā chejida āchi temaa. Jōdee chi caballo īri wādap'edaarā wājida Pablo ome. ³³ Cesarea p'uurude panadak'āri, ma Roma jua ek'ari eujā ak'ipari Felixmaa ma k'art'a teejida, ichiaba Pablo teenajida. ³⁴ Felixpa k'art'a leep'eda, iidiji Pablomaa sāmāpema māik'aapa k'awaak'āri Cilicia eujādepema, ³⁵ māgaji:

—Pi pedee ũriyada aji, pi imiateepataarã chedak'ãri.

Maap'eda preso jïapataarãmaa jaraji jïa paraa bidamerã Rey Herodepa oopida palaciode.

Pablopa Felixmaa ichia ooda nepirida

24 ¹K'ãima joisomaa t'ëepai, p'aareerã poro waibia Ananías pacheji Cesarea p'uurude judiorã poro waibiarã ome. Ñchi ome cheji Romadepemaarã abogado t'ïjarapatap'edaa Tértulo. Ma jômaweda Roma jua ek'ari eujã ak'ïparimaa chejida Pablo imiateedait'ee. ²Mãpai Pablo ma see nïbadamãi aneedak'ãri, Tertulopa jômaarã k'ïrapite Felixmaa mägaji:

—Aai, tachi waibia, pi k'aurepa tai k'ãiwee p'anapata na eujãde mäik'aapa írã ne–inaa pipiara jëra bi na eujãde, pi k'ïsia k'awaa bairã.

³Tai o–ia p'ani pi ome, ne–inaa jôma pipiara oo bairã. ⁴Mak'iara taarã pedee k'inia–e bairã, pi ewari atuapiamaapa, chupiria k'awáaji mi pedee ũrimerã. ⁵Jãgí eperã nepira jiriyaa bapari ichi wãrumaa na eujãde, judiorã chõopi nipapari perã ãchi auk'aarã ome. Ma awara ichi nazareno eere p'aniirã poro. ⁶Ichiaba Tachi Ak'õre te waibiade ne–inaa k'achia ooit'ee paji. [Mapata taipa iru jita atapijida ateedait'ee tai nepira ak'ïpataarãmaa. ⁷Mamïda soldaorã poro waibia Lisias pachek'ãri, tai juadeepa jãri ataji, mäik'aapa jaraji pi k'ïrapite chedamerã.] ⁸Írã pia jã eperãmaa iidiipia bi k'awaait'ee taipa seewa jarada–e p'ani.

⁹Judiorã arii see nïbadaarãpa wãarada ajida. ¹⁰Maap'eda ma Roma jua ek'ari eujã ak'ïparipa Pablomaa juapa jaraji pedeemerã. Mãpai Pablopa mägaji:

—Mi o–ia bida aji, pi k'ïrapite pedeeit'ee perã michi k'ap'ia pari. Mia k'awa bi pi taarãru na eujãdepemaarã charra. ¹¹Pichia k'awa k'inia bi pirã, iidjji sãaweda mi pache bi. Mi k'ãima docepai iru bi Jerusalende pacheda Tachi Ak'õremaa it'aa t'ïde. ¹²Judiorãpa mi unuda–e paji chïara ome aupedee pedeemaa wa eperãarã chõopimaa Tachi Ak'õre te waibiade. Ichiaba mãga unuda–e paji Tachi Ak'õre ũraa jarateepata tede pida, wa awara ãi. ¹³Na eperãarãpa pïmaa p'oyaa ak'ïpida–e ãchia wãarata jara p'ani. ¹⁴Wãara mia ijãa bi Tachi Ak'õre Ode P'aniirã apata ijãa p'anik'a. Mi it'aa t'ïpari tachi chonaarãwedapema Ak'õremaa mäik'aapa ijãa bi Moïsepa p'ãdade jara bi, ichiaba Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaade jara bi. Nata mia k'achia ooda a p'ani nama p'aniirãpa. ¹⁵Mia ijãa bi ãchik'a; Tachi Ak'õrepa piudap'edaarã chok'ai p'irabapiit'ee, eperã t'ãri pia beerã mäik'aapa eperã t'ãri k'achia–idaa beerã. ¹⁶Mapa mia jôma oopari k'ïsia p'ua–ee bait'ee Tachi Ak'õre k'ïrapite mäik'aapa eperãarã k'ïrapite.

¹⁷Mamïda taarã nipap'eda^m to bee chaa, cheji michi auk'aarãmaa Jerusalende, teeit'ee p'arat'a p'edap'edaa chupiria beerã k'aripait'ee. Ma

^m 24.17 Pia jarait'eera, Año chok'lara–e nipap'eda.

awara cheji ne–animalaarã teeit'ee p'aareerãpa peedap'eda, paadamerã Tachi Ak'õre–it'ee. ¹⁸Mãpai jõma oop'eda Tachi Ak'õre tede t'iu pia beeit'ee, mama t'iuji. Maap'eda Tachi Ak'õre–it'ee ne–inaa teemaa bide, Asiadepema judiorãpa mi unujida. Mamida chiãara ome pida chõo–e paji. ¹⁹Maperã ãchita pi k'irapite chek'ajida mi imiateede, wãara k'achia oo baji pirã. ²⁰Maa–e pirã nama see nãbiiãraa iidji k'ãare k'achia unujida mi wãk'ãri Junta Suprema k'irapite Jerusalende. ²¹¿K'achia ooji–epaama aji, ãchi k'irapite mia golpe pedee'ãri: “Idipema ewari parã k'irapite mi aneeruta ijãa bairã tachi piup'eda chok'ai p'irabaidait'ee?”

²²Felixpa mãga ùrik'ãri, jaraji ma nepira ichiak'au bidait'ee soldaorã poro waibia Lisias cheru misa. Mãga jaraji pia k'awa bada perã sãga p'anapata Tachi Ak'õre Ode P'aniirã.

²³Mãpai Felixpa soldaorã poromaa jaraji Pablo jia paraa bidamerã, mamida ichiak'au ak'i chepipataadamerã chi k'õp'ãyooraama.

²⁴Maap'eda taarãpai Félix waya pacheji chi wëra Drusila ome. Mãgí judío wëra paji. Pachedak'ãri, Felixpa Pablo t'í pëiji k'awaait'ee irua ijãada Jesucristode. ²⁵Mamida Pablopa jaramaa bide t'ãri pia nipapariimerã Tachi Ak'õre k'irapite mãik'aapa k'ira jip'a bapariimerã, ichiaba tachi piuda t'ëepai Tachi Ak'õrepa ak'iit'ee tachia pia oodap'edaa mãik'aapa k'achia oodap'edaa, Félix p'eradachi. Mãpai mãgaji:

—Jãgapai pia bida aji. Na ewari jua pari bak'ãri, waya pi t'í pëiit'eeda aji.

²⁶Ma t'ëepai, Felixpa Pablo ip'ii t'í pëipachi, k'isia bada perã Pablopa p'arat'a p'aai, ichi juadeepa uchia pëimerã. ²⁷Año omé mãgá wãyaaji. Ma t'ëepai Félix pari t'iuji awaraa eujã ak'ipari, t'ijarapatap'edaa Porcio Festo. Mamida Félix judiorã ome pia bee k'inia bada perã, Pablo preso bëiji.

Pablo Festo k'irapite

25 ¹Festo pachek'ãri Cesarea p'uurude ma eujã ak'ipari bade, k'ãima õpee mama baji, Jerusalendee wã naaweda ma p'uuru k'awade. ²Mama bide p'aareerã poroorãpa mãik'aapa judiorã poro waibiarãpa Pablo ãpíte pedeejida. ³Chupiria iidjida Festomaa Pablo Jerusalendee pëimerã. Mãga oojida pedeete p'anadap'edaa perã ode peet'aadait'ee. ⁴Mamida Festopa mãgaji:

—Pablo preso bida aji, Cesarea p'uurude. Taarã–ee mi araa wãit'ee. ⁵Mapa parã poro waibiarã mi ome péiti. Mãgá ma eperãpa ne–inaa k'achia ooji pirã, iru k'irapite ãchi nepira jaradayada aji.

⁶Festo Jerusalende baji tomia aba maa–e pirã k'ãima diez. Maap'eda cheji Cesarea p'uurudee. Ma pacheda norema charra mimiapari tede su–ak'i beiji mãik'aapa Pablo atapiji. ⁷Pablo pak'ãri, judiorã Jerusalendee cheepurudap'edaarãpa imiateejida Festomaa. Mamida ãchia jara p'anadap'edaa p'oyaa ak'ipida–e paji. ⁸Jõdee Pablopa p'anauji:

—Mia pedee k'achia jara—e bida aji, judiorã ũraa Moisepa p'ãda ãpíte maa—e pirã Tachi Ak'õre te waibia ãpíte. Ma awara César ãpíte pedee k'achia jara—e bida aji.

⁹Mamída Festo, judiorãpa ichi t'o p'anadamerã, Pablomaa mägaji:

—¿Wã k'inia bik'ã aji, Jerusalendee, mia jãma pi nepira ak'imerã?

¹⁰Pablopa p'anauji:

—Nama mi nepira ak'idaipia bida aji, nama mi César charra k'irapíte bairã. Pia k'awa bi mia judiorãmaa ne—inaa k'achia oo—e bi. ¹¹K'achia oo bi pirã, mi peedaipia bi. Waawee—ee piut'ee. Mamída k'achia oo—e bi pirã, apidaapa mi áchimaa teedaik'araa bi. Mapa mia k'inia bida aji, Cesarpa mi nepira ak'imerã.

¹²Mãpai Festo pedeeji ichi ũraapataarã ome mãik'aapa mägaji Pablomaa:

—Cesarmaa wã k'inia bairã, pi irumaa wãit'ee.

Festopa Pablo nepira jarada Rey Agripamaa

¹³Maap'eda, taarãpai Rey Agripa chi ipewëra Berenice ome Festomaa p'asiade wãjida Cesarea p'uurudee. ¹⁴Taarã p'anadap'edaa perã, Festopa Pablo nepira nepiriji reymaa:

—Nama bida aji, Felixpa preso bëida. ¹⁵Jerusalende nipak'ãri, p'aareerã poroorãpa mãik'aapa judiorã poro waibiarãpa mimaa jarajida Pablo ome nepira iru p'ani. Maap'eda jarajida peepit'aamerã. ¹⁶Mamída mia p'anauji Romadepema charraarãpa chíara peepidak'aa, ma presopa ichi k'ap'ia pedee—emaa ichi imiateepataarã k'irapíte. ¹⁷T'ëepai ãra nama pachedak'ãri, ai norema mi charra tede wãji maap'eda aneepiji ma preso. ¹⁸Mamída iru imiateepataarãpa p'oyaa wãarada ada—e paji ma preso k'irapíte. Mia k'isia baji Pablopa k'achia oo bi. Mamída mãga—e paji. ¹⁹Jip'a jara p'anapachida áchia ijãa p'ani Ak'õre Waibiapa ooda mãik'aapa Jesuda a p'ani piuda; mägita Pablopa chok'ai bida a bi. ²⁰Mia k'awa—e pada perã sãga ooi, Pablomaa iidiji wã k'inia bi pirã Jerusalendee, jãma mia na nepira waya pia ak'imerã. ²¹Mamída ichia chupiria iidiji Tachi Rey Waibia Cesarpa na nepira ak'imerã. Mapa mia jaraji at'ãri preso bamerã, Romadee pëiru misa.

²²Mãga ũrik'ãri, Rey Agripapa mägaji Festomaa:

—Mia ma eperã pedee ũri k'inia bida aji.

Mãpai Festopa p'anauji:

—Nu iru pedee pia ũriyada aji.

²³Ai norema Agripa Berenice ome, reyrã chi—oo jômaweda jãdap'eda, t'ũjida eperãarã chip'edaipata tede. Ichiaba t'ũjida soldaorã poroorã mãik'aapa ma p'uurudepema poro waibiarã. Mãpai Festopa Pablo aneepiji áchi k'irapíte. ²⁴Festopa mägaji:

—Rey Agripa mãik'aapa k'õp'ãyoorã nama see nãbi, pãchi k'irapíte na eperã unu p'ani. Judiorã jõmaarãpa ichi imiatee chepata Jerusalendee

māik'aapa Cesarea p'uurudeepa. Jōmaarāta biuk'adaipata mia ichi peepit'aamerā. ²⁵Mamīda mi-it'ee irua k'achia oo-e bi piumerā. Ma awara ichia chupiria iidida perā Cesarpa ichi nepira ak'imerā, mapa mia mamaa pēiit'ee. ²⁶Ichi nepirade mia ne-inaa k'achia unu-e pada perā, p'ā pēiit'ee wēe bi michi poro waibia Cesarmaa. Mapata mia aneeru na eperā parā k'īrapite māik'aapa ma k'āyaara pi k'īrapite, Rey Agripa. Taipa k'awaadak'āri k'āare k'achiata oo bi, mia p'ā pēiit'ee reyrā poro waibiamaa. ²⁷Mi-it'ee pia-e pik'a bi pēiit'ee preso, jara-ee k'āare k'achiata ooji.

Pablopa Rey Agripamaa jarada

26 ¹Māpai Agripapa Pablomaa māgaji:
—Pedēeji pichi k'ap'ia pari.

Pablopa ichi jua it'aa iaji māik'aapa māgaji:

²—Tachi Rey Waibia Agripa, mi o-īa bida aji, idi pi k'īrapite pedeeru perā. Wāarata jarait'ee michi k'ap'ia pari, judiorāpa mi āpīte seewa jara jōnapata perā. ³O-īa bi pedeeit'ee pi k'īrapite, pia k'awa bairā tai judiorā p'anapata māik'aapa k'īsiapata. Mapa pīmaa chupiria iidiit'ee ūrimerā mi pedeeru misa.

Pablo bapata Cristode ijāai naaweda

⁴—Judiorā jōmaarāpa k'awa p'ani mi bapata āra ome michi tode māik'aapa Jerusalende. ⁵Ichiaba k'awa p'ani mi k'ūtrāa weda fariseorā eerepema paji, māirāpa jōmaarā k'āyaara pipiara oopata perā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Ārapa māga jara k'inia p'ani pirā, wāarada adai. ⁶Maperāta mi parā k'īrapite anee p'ani, ijāa bairā Tachi Ak'ōrepa jaradade tai chonaarāmaa. ⁷Tai Israeldeepa uchiadap'edaa ēreerā docedepemaarāpa ni p'ani Tachi Ak'ōrepa oomerā ichia jaradak'a. Maperāta ewari chaa tai Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īpata māik'aapa oopata iru ūraa p'ādade jara bik'a. Mia auk'a ijāa bi mīda, mi imiatee p'ani judiorāpa, ¡michi auk'aarāpa pida! ⁸¿K'āata k'īsia p'anima? ¿Eperā piup'eda, Tachi Ak'ōrepa p'oyaa p'irabaipi-e paik'ā?

Pablopa nepirida ichia Cristode ijāapataarā peepida

⁹—Naaweda mia pida k'īsia baji judiorāpa k'īsia p'anik'a. Mapa Jesús Nazaretdepema t'īde ijāapataarā miapipachi. ¹⁰Māga oopachi Jerusalende. Ijāapataarā chok'ara carcelde t'i nībīpachi, p'aareerā poroorāpa māga oopidap'edaa perā. Ma awara ārapa ijāapataarā peepidak'āri, mi o-īa beepachi. ¹¹Ichiaba at'apai mia ijāapataarā miapipachi Cristode ijāa amaadamerā. Māga oopachi Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te chaa, āra unuamaa p'e iru bada perā. P'uuru t'īmī beemaa, judio-eerā t'āide paara, āra jiri nipapachi.

Pablopa waya jarada ichia sāga Cristode ijāada

12—Māga ooit'ee paji mi wāk'āri Damasco p'uuruudee, p'aareerā poroorāpa mi k'aripadap'eda. 13 Mamīda ode wāde imat'ipa unuji it'ariipa īdaa jēra t'īudaru ak'ōrejīru k'āyaara īdaara, mi īri māik'aapa mi ome wādap'edaarā īri. 14 Tai jōmaweda eujāde baainajida. Māpai mia ūriji tai hebreo pedeede pedeeru: “Saulo, Saulo ḡsāap'eda michideerā jiri nima? aji. Pichi k'īradoopa k'achia oomaa bi, p'ak'apa ooparik'a āpītee t'īak'āri chipari nek'ida misuamaa.”

15 Māpai mia iidiji: “ḡPi, k'aima?” aji. P'anauji: “Mi Jesupi, pia eperāarā jiri ni poro waibia. 16 P'irabaipāde aji, mi mimiapari pait'ee perā. Eperāarā k'īrapite pia jarait'ee mi idi unuda māik'aapa ichiaba jarait'ee mia ne–inaa na ewari ak'īpiit'ee pīmaa. 17 Ma–it'ee pi pēiit'eeda aji, judiorāmaa māik'aapa judio–eerāmaa. Mamīda pi k'aripa atait'ee āchi juadeepa. 18 Āchīmaa pēiit'eeda aji, k'awaadamerā sāga uchiadai o k'achia p'āriu pik'a bideepa māik'aapa Satanás juadeepa. Māgā nipadai īdaa pik'a bide Tachi Ak'ōre juade. Mide ijāa p'anī pirā, Tachi Ak'ōrepa āchi p'ek'au k'achia wēpapiit'eeda aji, māik'aapa āchia it'ari iru p'anadait'ee jōma Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi ichia awara bidaarā–it'ee.”

Pablopa ooda Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a

19—Mapa Rey Agripa, mia ooji mi ome pedee badapa jaradak'a. 20 Naapiara jaranaji Damasco p'uuruude, maap'eda Jerusalende māik'aapa Judea eujāde. Ichiaba judio–eerāmaa jarateejī. Ma jōmaarāmaa jaraji k'achia oo amaadamerā māik'aapa oodamerā Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, māgā awaraarāmaa ak'īpidait'ee wāara Tachi Ak'ōrede ijāa p'anī. 21 Maperāpi judiorāpa mi jita atajida māik'aapa perā peejida Tachi Ak'ōre te waibiade. 22 Tachi Ak'ōrepa mi k'aripapari perā, at'āri nama ak'inī bi jarateeit'ee k'īra jīp'aarāmaa māik'aapa waibiarāmaa. Mia jarateepari Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa jaradap'edaa māik'aapa Moisepa jarada, māgī aupai. 23 Ārapa jarajida Cristo piut'ee māik'aapa naapiara chok'ai p'irabaiit'ee. Māgā p'irabaik'āri, ak'īpiji judiorāmaa māik'aapa judio–eerāmaa āchi ichiaba it'aa wādai, māgā āchi uchiadamerā p'āriu pik'a bideepa īdaa bidee.

Pablopa Rey Agripamaa jarada Cristode ijāamerā

24 Pablopa at'āri māga jaramaa bide, Festopa golpe pedeeji:

—Pablo, pi k'īra k'awa–ee baibida aji, audú estudia bīpa.

25 Māpai Pablopa p'anauji:

—ḡMāga–epi, tachi poro waibia Festo! Mi k'īra pia bida aji. K'īra jīp'a nepirīmaa bi māik'aapa wāarata jara bi. 26 Rey Agripapa pia k'awa bi mia jara bi. Mapa waawee–ee mia nepirīmaa bi ichi k'īrapite, k'awa bairā

nāgí net'aa mera ooda–e paji. ²⁷Tachi Rey Waibia Agripa, pia ijāa bida aji, Tachi Ak'õre pedee jarapataarāpa jaradap'edaa. ¿Māga–ek'ā?

²⁸Māpai Agripapa māgaji:

—¿Taarā–e weda mi Cristode ijāapi k'inia bik'ā? aji.

²⁹Pablopa p'anauji:

—Taarā pederupa maa–e pirā mak'iara pedee–eepa, Tachi Ak'õremaa mia chupiria iidi bi pi pari māik'aapa nama jōma see nībi pari, parā mik'a papimerā, mamīda na cadena wēe.

³⁰Māpai Rey Agripa māik'aapa eujā ak'ipari Festo p'irabaidap'eda, uchijida Berenice māik'aapa awaraa mama su–ak'i p'anadap'edaarā ome. ³¹Maap'eda āchi pitapai māgapachida:

—Na eperāpa k'achia oo–e bi piumerā maa–e pirā carcelde bamerā.

³²Māpai Rey Agripapa māgaji Festomaa:

—Iru carceldepa uchua pēik'ajida aji, César k'īrapite wā k'inia–e bida ada paara.

Pablo Romadee pēida

27 ¹Pedeeteedap'eda, tai pēijida Italiadee. Pablo awaraa presoarā ome bijida soldaorā poro juade, Julio apatap'edaa. Māgí baji soldaorā batallonde t'ijarapatap'edaa Reyrā Poro Waibiadeerā. ²Bataujida Adramitio p'uurudepema barcode, māgí wāit'ee pada perā Ásia eujādee, p'usa ide p'uuru bee chaa. Tai ome ichiaba nipaji Aristarco, Tesalónica p'uurudepema. Māgí p'uuru Macedonia eujāde bi. ³Tai uchiadap'edaa norema Sidón p'uurude wiibainajida. Mama soldaorā poro Juliopa Pablo chupiria k'awaap'eda, ichiak'au chi k'õp'āyoorāmaa p'asiapiji, ārapa iru ak'idamerā māik'aapa k'aripadamerā. ⁴Waya bataudak'āri, uchijida Sidón p'uurudepa. Mata Chipre isla āpite wāyaajida, taimaa nāu p'ua nībada perā. ⁵P'usa jāde wāyaajida Cilicia māik'aapa Panfilia eujā k'īrapite. Mata panajida Mira p'uurude. Māgí p'uuru Licia eujāde bi.

⁶Mama soldaorā poropa unuji barco Alejandría p'uurudepema wāru Italiadee. Mapa tai jōma ma barcode bataupiji. Māgá wājida tai wādap'edaa ode. ⁷Mamīda nāu golpe p'ua nībada perā, taarājida piak'āa wādapa. Mata panajida Cnido p'uuru k'īrapite. At'āri nāu taimaa p'ua nībada perā, Creta isla āpite wādade wāyaajida punto Salmona k'īrapite. ⁸Māgá isla k'ait'a piak'āa wādapa, t'īujida Buenos Puertos bahiade. Māgí Lasea p'uuru k'ait'a baji.

⁹Maapai judiorā fiesta nek'odak'aa ewari wāyaa baji. Ewari chok'ara atuadai baji nāu k'aurepa. Maperā k'achia baji p'usa jāde wāyaadait'ee, p'usa t'ojara pait'ee nībada perā. Mapa Pablopa ūraaji:

¹⁰—K'õp'āyoorā, īraweda uchiaruta pirā namāik'aapa, k'achia wādait'eeda aji. Net'aa, barco māik'aapa eperāarā paara atuadariita unu bida aji.

¹¹ Mamīda ma soldaorā poropa Pablo pedee ūri k'inia–e paji. Ma k'āyaara barco chipari pedee māik'aapa barco p'erapari pedeeta ūriji. ¹² Achi panadap'edaamāi pia–e bada perā p'usa t'ojara wāyaait'ee, perā jōmaarāpa k'īsiajida wāyaanadait'ee Fenice p'uurude. Māgí puerto baji Creta islade. Māgideepa unupachi noroeste māik'aapa suroeste.

Nāumiapa p'usa jāde atuapit'aada

¹³ Ewari aba baarek'aapa nāu p'ua nībeeji. Mapa ancla jira atajida māik'aapa uchiajida, āchia k'īsia p'anadap'edaak'a. Isla k'ait'a wājida tok'esaa wādaamaapa. ¹⁴ Mamīda taarā–e nide nāumia golpe p'uaji barcomaa, nok'ooreepa māik'aapa ak'ōrejīru uchiapari eereepa. ¹⁵ Mapa barco t'imí atadachi. Chi p'erapataarāpa p'oyaa k'īrapa nāumaa bida–e paji. Maperā ichiak'au nāumaa atee pijida. ¹⁶ Māgá wādapa Cauda isla āpīte wāyaajida. Māpai waa nāu golpe p'ua–e pak'āri, barco ātauwaare japa jī ateedap'edaa, it'í barcode jidiu atajida āripiamaapa. ¹⁷ Māgí japa it'í jira atadap'eda, barcode mimiapataarāpa barco ek'ari p'īrrabai jī nībījida jik'arapa, barco t'oop'epiamaapa. Ma awara waawee p'anajida, p'ooni p'ananadai jīak'aapa p'usa jāde ipu t'ījarapatap'edaa Sirte īri. Maperā chi vela pirat'aajida. Maap'eda, ichiak'au nāumaa atee pijida. ¹⁸ Ai norema at'āri p'usa waapiara t'o nībada perā nāumiapa, barcode mimiapataarāpa net'aa nībada bat'amaa p'aneejida. ¹⁹ Ai norema k'āima ōpeemaa ma nāumia p'ua nībide, vela, jik'ara, pak'uru paara toidaa āchi juadoopa bat'amaadachida. ²⁰ K'āima chok'ara ak'ōrejīru māik'aapa lucero unuda–e paji, eu k'achia nībada perā. Mapa k'īsia p'anajida tai k'iniidait'ee.

²¹ Barco pidaarā jua araadak'aa paji nek'odait'ee pida, audú mimia p'anadap'edaa perā. Mapa Pablo bainī beep'eda āchi esajīak'a, jōmaarāmaa māgaji:

—K'ōp'āyoorā, mia jarajida aji, uchiada–e pait'ee Creta isladeepa. Mi pedee ūridap'edaa paara, nāga p'asada–e pak'aji. Net'aa chok'ara āridai wā māik'aapa atuadai wā. ²² Mamīda k'īsia p'uanáati. Tachi nama p'aniirādepema apida piuda–e. Mamīda tachi barco atuadait'ee. ²³ Mia māga k'awa bi Tachi Ak'ōrepa mīmaa jarada perā ichi ángel it'aideepa. Māga ooji mi ichide ijāpari perā māik'aapa ichia oopi k'inia bīk'a oopari perā. P'ārik'ua mīmaa ichi ángel pēiji. ²⁴ Māgīpa mīmaa māgaji: “Pablo, p'eranaapáde aji, ichita pi César k'īrapite wāit'ee perā. Tachi Ak'ōre t'āri pia bairā, ūriji pia chupīria iidida na barcode p'aniirā pari. Mapa maarepida piuda–eda” aji. ²⁵ Maperā k'ōp'āyoorā, k'īsia p'uanáati mia ijāa bairā Tachi Ak'ōrepa jaradak'a uchiait'ee. ²⁶ P'usapa isla bīmaa tachi jira bat'ak'ooit'eeda aji.

²⁷ Māgá wādapa k'āima catorcemaa tai p'anajida Adriático p'usa jāde. Ma ewate p'ārik'ua esapite barco p'erapataarāpa k'īsiajida eujā k'ait'a pa

p'ani. ²⁸ Mapa chaajida chi nãpia. Chaadak'ãri, juachama veinte baji chi nãpia. Ma waapai waya chaadak'ãri, juachama quince baji. ²⁹ Barcode mimiapataarãpa mãu ñri p'ooni p'ananadai jãak'aapa, barco ãtauwaare ancla k'ĩmari t'aak'oojida. Maap'eda it'aa t'ijida Tachi Ak'õrepa isapai ewaripimerã. ³⁰ Mamĩda k'ĩsia atajida barcodeepa jirabododait'ee. Mapa japa jira atajida mãik'aapa toidaa bat'at'aajida, seewata k'ĩmaapema ancla toidú bat'arutak'a. ³¹ Mamĩda Pablopa mãga k'awaak'ãri, mãgaji soldaorã poromaa mãik'aapa chi soldaorãmaa:

—Jã eperãarã barcode p'aneeda–e pirã, parã nãik'aapa chok'ai uchiada–eda aji.

³² Mapa soldaorã japa jik'ara t'it'aajida mãik'aapa toidú bat'at'aajida, eperã wẽe.

³³ Tap'eda pa wãk'ãri, Pablopa jaraji nek'odamerã.

—Tomia omé paruta pia nek'oda–ee, k'ĩsia jõnĩpa. ³⁴ Mapa nek'óti mããri pida, juatau paraadamerã. Mamĩda k'ĩsia p'uanãati, apida piuda–e pait'ee perã.

³⁵ Mãga jarap'eda, Pablopa pan ichi juade atap'eda, jõmaarã taide Tachi Ak'õremaa it'aa t'iji mãik'aapa ma pan t'ook'oop'eda, k'oji. ³⁶ Mãpai ma jõma barcode nipadap'edaarãpa mãga unudak'ãri, auk'a k'ojida. ³⁷ Tai ma barcode wãdap'edaarã doscientos setenta y seis paji. ³⁸ Jõmaweda nek'odap'eda, bi jãwaadaidak'ãri, barcode atee wãdap'edaa trigo toidú bat'ak'oojida barco wẽsaatimerã.

Barco t'oop'edarida

³⁹ Ewarik'ãri, barco pidaarãpa ma eujã k'awada–e paji mĩda, unujida ipu i joobai nĩbi. Mapa k'ĩsiajida barco ipude p'oo atadait'ee. ⁴⁰ Mãpai ancla jĩ bada jõmaweda t'ĩik'oodap'eda, toida atabaibeejida. Ichiaba chi timón jĩ nĩbada ãrat'aajida mãik'aapa chi vela k'ĩmaapema bainĩ bijida. Mãpai barco to idee sirria nĩbeeji. ⁴¹ Mamĩda barco p'oo nĩbanaji ipu at'ãri p'oo–ee badamãi. Barco k'ĩ pia p'oo nĩbeeji ipude, p'oyaa ãyaa mimik'a–ee. Mãpai chi tru t'odoochook'oodachi p'usapa.

⁴² Aramata soldaorãpa k'ĩsiajida presoorã jõma peek'oodait'ee, ipudee mirudaridai jãak'aapa k'ui wãdapa. ⁴³ Mamĩda ãchi poropa mãga oopi–e paji, Pablo peepimaa bada perã. Ma k'ãyaara jaraji chi k'ui k'awaa beerã toidú jĩchoodamerã, mãgã to idee naapiara panadamerã. ⁴⁴ Jõdee jaraji chi k'ui atua beerã tabla ñri maa–e pirã barco pak'uru pite ñri wãdamerã. Mãgã tai jõma pia to ide panajida.

Pablo Malta islade

28 ¹ Tai jõma ipude panadak'ãri, k'awaajida ma isla t'ijarapata Malta. ² Ariipema eperãarãpa tai pia ak'ijida. K'oi che nĩbada perã mãik'aapa jĩsua nĩbada perã, t'ipĩtau oro jira bijida. Maap'eda

taimaa jarajida t'ipitau ik'aawa k'ara p'ai chedamerã. ³Pablopa t'ipi jua p'üasaa p'e atap'eda, t'ipitau de oromaa baji. Māga nide t'ipi wāsiapa taama uchiadaip'eda, Pablo juade k'aa jira ba cheji. ⁴Māga unudak'āri, ma isladepema eperāarāpa āchi pitapai māgajida:

—¿Na eperā chīara peepari—ek'ā? ajida. P'usa jādeepa uchijai mīda, tachi eperāarāpa oopata ak'iparipa chok'ai bapi—e pajida ajida.

Māga jarajida Pablo piudariit'ee jāak'aapa. ⁵Mamīda Pablopa taama t'ipitau de jāap'et'aaji māik'aapa k'āiwee beejī. ⁶Jōmaarāpa ni jōnapachida sāapaita Pablo jua ooodarii maa—e pirā piudarii. Mamīda maarepida māga p'asa—e pak'āri, k'īsia awara k'īsiadachida. Jarajida Pablo ak'ōre waibia k'a.

⁷Tai p'anadap'edaa k'ait'a baji ma isladepemaarā poro waibia eujā. Māgī poro waibia t'ijarapachida Publio. Māgīpa tai pia ak'iji ichi tede k'āima ōpee. ⁸Tai mama p'anide Publio ak'ōre k'ayaa baji k'iampiapa māik'aapa amipa. Mapa Pablopa ak'īnak'āri, it'aa t'iji māik'aapa ichi jua bijī ma k'ayaa bada īri. Māgā jīpa beejī. ⁹Māga k'awaadak'āri, ma isladepemaarāpa āchi k'ayaa beerā p'e ateejida māik'aapa Pablopa jōma jīpak'oojī. ¹⁰Māgā jīpa p'anedap'edaa perā, māpema eperāarāpa tai pia ak'ijida māik'aapa ne—inaa tee chejida tai—it'ee. Ichiaba mamāik'aapa barcode uchiadak'āri, net'aa jōmaata taimaa teejida ateedamerā.

Pablo Romade panada

¹¹Atane ōpee ma islade p'anadap'eda, bataujida barco p'usa t'ojara wāyaapimaa badade. Māgī barco Alejandría p'uurudepema paji. Ma barco k'īmaa baji santok'a, Romadepemaarā ak'ōre waibiarā Cástor māik'aapa Póluxⁿ apatap'edaa. ¹²Ma barcode wājida Siracusa p'uurudee. Mama k'āima ōpee p'aneejida. ¹³Ma p'uurudeepa wājida to i k'ait'a. Mata wiibainajida Regio p'uurude. Ai norema tai āpiteik'a eereepa nāu p'ua nībeejī. Mapa ma norema wiibainajida Pozzuoli p'uurude. ¹⁴Mama unujida ijāapataarā. Māirāpa tai āchi temaa ateejida p'anade tomia aba. Maap'eda, wājida Romadee. ¹⁵Romadepema ijāapataarāpa k'awa p'anajida tai wā nidá. Mapa tai k'īrachuu chejida Romadeepa, ūk'uru Foro de Apio apatap'edaamāi, jōdee ūk'uru Tres Tabernas apatap'edaamāi. Pablopa āchi unuk'āri, Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ip'eda, o—īadachi. ¹⁶Roma p'uurude panadak'āri, Pablo te jīp'aade bijida jāpari abaa ome.

Pablo judiorā ome Romade unuda

¹⁷Mama panadap'eda, k'āima ōpeemaa Pablopa Roma p'uurudepema judiorā poroorā t'ī p'ejī. Jōma pachedak'āri, māgajī:

ⁿ 28.11 Romadepemaarāpa Cástor māik'aapa Pólux iru p'anapachida āchi ak'ōre waibiarāk'a. K'īsiapachida māgiirāpa barcode wāpataarā jāapata.

—Michi auk'aarã, maarepida mia ne–inaa k'achia oo–e bida aji, judiorã k'ĩraupiiit'ee maa–e pirã tachi chonaarãpa oodap'edaak'a oo amaadamerã. Mamĩda Jerusalende mi jita atadap'eda, Romadepemaarã juade bijida. ¹⁸Romadepemaarãpa mimaa iididak'ãri k'ãare k'achiata oo bi, k'ena pëidait'ee paji, maarepida k'achia oo–e pada perã mi peedait'ee. ¹⁹Mamĩda judiorãpa k'iniada–e paji mi uchua pëidamerã. Mapa mia chupiria iidiji Cesarpa mi nepira ak'imerã. Mãga ooji michi auk'aarã ãpĩte jarai wëe bi mĩda. ²⁰Ĩrã parã t'ĩ pëiji jara k'inia bairã mi nãgã cadenapa jĩ nĩbi, tachi Israel pidaarãpa ijãa p'ani k'aurepa.

²¹Mãpai ma judiorãpa p'anaujida:

—Taipa k'art'a p'ãda apida waide jitada–e p'anida ajida, Judea pidaarãpa tee pëidap'edaa. Ichiaba araapa pache p'anadap'edaarãpa pi ãpĩte maarepida k'achia jarada–e p'ani. ²²Mamĩda taipa k'awa k'inia p'anida ajida, pia k'isia bi, k'awa p'anadairã jõmaarãpa pedee k'achia jara p'ani pichi eere p'aniirã ãpĩte.

²³Mãpai ewari aba bijida Pablo pedee ũridait'ee. Ma ewate pak'ãri, eperãarã cheepuruujida Pablo badamã. Tap'eda weda k'ewara parumaa Pablopa jarateji Tachi Ak'õrepa jarapidak'a, k'awaadamerã sãga Tachi Ak'õredeerã p'aneesai. Jarateji k'aita Jesús, Moisepa p'ãdadeepa mãik'aapa Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaadeepa. ²⁴Mãga ũridak'ãri, ũk'uruurãpa ijãajida Pablopa jarateeda Jesude. Mamĩda ũk'uru ijãada–e paji. ²⁵Ãchi pitapai k'isia auk'a p'anada–e paji. Mãpai erreudait'ee pak'ãri, Pablopa mãgaji:

—Wãarata jarajida aji, Tachi Ak'õre Jaurepa ichi pedee jarapari Isaías it'aideepa parã chonaarãmaa jarak'ãri:

²⁶Jã eperãarãmaa jaranapãde aji: Parãpa ũridait'ee mi pedee. Mamĩda k'awada–e pait'ee k'ãata jara k'inia bi. Mia oo bi unudai mĩda, k'awada–e pait'ee. ²⁷Na eperãarã k'ĩiri k'isua p'anadairã, pia ũridak'aa. Ma awara tau p'ãrajĩ pik'a jëra bi ununaadamerã; k'ĩiri jida t'ap'a pik'a jëra bi ũrinaadamerã. Maperãpi mimaa chedak'aa, mia ãchi t'ãri pia p'anapimerã mãik'aapa ãchi o k'achiadeepa k'aripa atamerã.' (Is 6.9-10)

²⁸Mãpai Pablopa mãgaji:

—Idi wãara uchijida aji, ma et'ewa jarada, parãpa ijãa k'iniada–e p'anadairã Ak'õrepa mimaa jarapida. K'awãati Tachi Ak'õrepa it'aa wãpiit'ee judio–eerã, ãrapa parã k'ãyaara ũridait'ee perã Tachi Ak'õrepa jara pëi bi.

²⁹[Pablopa mãga jarap'eda, judiorã uchijida. Aupedee erreu wãjida ãchi pitapai.]

³⁰Pablo año omé beeji Romade, te alquilaa ata badade. Mama bide irumaa p'asianarutaarã jõmaweda auteebaipachi. ³¹Jarateepachi Tachi Ak'õrepa jara pëida ijãadamerã Tachi Waibia Jesucristode, mãgã it'aa wãdait'ee. Maapai apidaapa irumaa jarateenaapãde ada–e paji.

ROMANOS

San Pablopa K'art'a P'ãda Romade P'ani Ijãapataarãmaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. Pablo judío paji. Tachi Ak'õrepa Moisemaa ùraa p'ãpida pia k'awa baji, fariseo pada perã. Irua na k'art'a p'ã pëiji Romade p'ani ijãapataarãmaa; judiorã, judio-eerãmaa paara. Na k'art'a p'ãdade Pablopa jara bi ichia k'isía iru bi wãit'ee Romadee mãik'aapa Españadee. Jesucristopa jirit'eradaarã waide mamaa wãda-e pada perã jarateede, na k'art'ade Pablopa jara bi sãga eperãarã ijãapataadaipia bi Jesucristode, irua ãra o k'achiadeepa k'aripa atamerã. Ichiaba jaratee bi judiorãpa ijãapata judio-eerãpa ijãapata ome; sãga p'anapataadaipia bi Cristode ijãadak'ãri.

Naapiara Pablopa jara bi ichi Jesupa jirit'erada; ichia it'aa t'ipari Romadepema ijãapataarã pari mãik'aapa sãap'eda na k'art'a p'ãji ãramaa (caps. 1.1-17). Jara bi eperãarã jômaweda p'ek'au k'achia oopata jua ek'ari p'anapata perã, atuadait'ee. Maperãpi chupiria iididaipia bi Jesupa ãra ma o k'achiadeepa k'aripa atamerã (caps. 1.18-3.20). Jara bi sãga Jesude ijãadak'ãri, Tachi Ak'õrepa eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata wëpapipari mãik'aapa ichi t'ãri auk'a bipari ãchi t'ãri ome (caps. 3.21-5.11); Adán k'aurepa p'ek'au k'achia oopata; jõdee Cristo k'aurepa p'ek'au k'achia oo amaadai (caps. 5.12-6.23); ijãapataarã araa p'anadak'ãri Cristo ome, Tachi Ak'õre Jaure jua ek'ari p'anapata (caps. 7-8); judiorãpa Jesucristode ijãa k'iniada-e pada perã, Tachi Ak'õrepa ichi ùraa chiwidi k'awapiji tachi judio-eerãmaa, mamãda judiorã jida auk'a Ak'õre truadee wãdai Cristode ijãaruta pirã (caps. 9-11). Jara bi sãga Cristode ijãapataarã p'anapataadaipia bi: chik'inia p'anapataadaipia bi mãik'aapa oodaipia bi Ak'õrepa k'inia bik'a; ãchi poro waibiarã waawee p'ani; k'ira jip'a nipa p'ani awaraarã ome (caps. 12.1-15.13). T'ëepai na k'art'a p'ã aupa wãk'ãri, Pablopa salude pëiru ichi k'ira k'awa p'aniirãmaa (caps. 15.14-16.27).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Pablopa oopari Jesucristopa oopi bik'a. Mapa nāgí k'art'a p'āru. Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji māik'aapa awara biji jarateemerā irua pedee pia jara pëida Jesucristode.

² Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa jaraji ma pedee pia jara pëida ichi pedee jarapataarā k'ap'ia pari, ārapa māgí p'ādamerā māik'aapa jīadamerā awaraa ūraa p'āda ome. ³ Ma jara pëidade Ak'ōrepa jaraji ichi Warra uchiarit'ee chonaarāwedapema Rey Daviddeepa, eperā jīp'aa uchiaparik'a. ⁴ Mamīda ichi warra eperā jīp'aa–e paji. Tachi Ak'ōre Warra paji. Ak'ipiit'ee Jesucristo wāara ichi Warra, Tachi Ak'ōrepa iru jōmaarā k'āyaara waibiara papiji, iru piup'eda, chok'ai p'irabaipik'āri. Māga ooji jōmaarāpa k'awaadamerā wāara Jesucristota Tachi Waibia.

⁵ Cristopa mi pia ooji mi pëik'āri māga jarateenamerā. Mapa mia jarateepari judio–eerā jōmaarāmaa, irude ijāadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a. ⁶ Parāpa ichiaba ma jarateeda ijāajida. Tachi Ak'ōrepa parā jida jiriji Cristodeerā^a papiit'ee.

⁷ Maperā mia na k'art'a p'āru parā Roma p'uurudepemaarāmaa k'irāpapiit'ee Tachi Ak'ōrepa parā k'inia iru bi māik'aapa parā awara bi k'inia bi ichideerā p'aneedamerā. Mia it'aa iidi bi irua māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i p'anadamerā. Māgá k'āiwee p'anapataadait'ee.

Pablo Romadee wā k'inia bada

⁸ Naapiara mia jara k'inia bi Jesucristo k'aurepa mia gracias jarapari mi Ak'ōre Waibiamaa parā jōmaarā pari. Mia māgá gracias jarapari, ijāapataarā para bee chaa nepiripata perā parāpa wāara Jesucristode ijāa p'ani. ⁹ Tachi Ak'ōrépata k'awa bi mi ichita it'aa t'īpari parā pari, t'āriipa oo k'inia bairā irua oopi bik'a. Mapa jarateepari iru Warrapa ooda eperāarā k'aripait'ee. ¹⁰ Enenee nībi Tachi Ak'ōremaa mi k'aripamerā wāit'ee parā ak'ide, irua māga k'inia bi pirā. Taarāru mi wā k'inia bi. ¹¹ Parā k'īra ak'i k'inia bi, parāmaa waapiara k'awaapiit'ee Ak'ōre Jaurepa oopi bi. Māgá parāpa pipiara oodai Ak'ōrepa k'inia bik'a. ¹² Ma awara māgá tachi jōmaweda chik'aripa p'anadai pipiara Cristode ijāadait'ee.

¹³ Īpemaarā Cristo k'aurepa, mia parāmaa k'awapi k'inia bi mi wā k'inia bada parā ak'ide. Mamīda p'oyaa–e paji. Parā auk'a k'aripa k'inia bi apemaarā judio–eerā k'aripaparik'a. K'inia bi parā t'āidepemaarā ichiaba Cristode ijāadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a.

¹⁴ Wāara Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji ichia jara pëida jarateenamerā jōmaarāmaa: Grecia eujādepema pedee pedeeapataarāmaa; ai pedee pedeedak'aarāmaa ichiaba; k'īsia k'awaa p'aniirāmaa māik'aapa k'īsia

^a 1.6 *Cristodeerā* jara k'inia bi Cristode ijāapata māik'aapa oopata iru ūraade jara bik'a.

k'awa–ee p'aniirāmaa paara. ¹⁵Maperā parā Roma p'uurudepemaarāmaa ichiaba mia jaratee k'inia bi Jesucristopa ooda eperāarā k'aripait'ee.

¹⁶Mi k'ira nejasia–ee jarateeit'ee Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, Tachi Ak'ōre, ichi juapa aide ijāapataarā k'aripait'ee perā atuanaadamerā. Naapiara māga jara pēiji judiorāmaa māik'aapa irā māga ichiaba jara pēiru judio–eerāmaa. ¹⁷Māgí jara pēida k'aurepa k'awa p'ani eperāarāpa k'awaadak'āri Cristopa ooda āchi–it'ee māik'aapa irude ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa āchi p'ek'au k'achia wēe ak'ipariit'ee. Tachia māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

‘Eperā Tachi Ak'ōrede wāara ijāapari ichita bapariit'ee iru ome,
p'ek'au k'achia wēe bairā iru k'irapite.’ (Hab 2.4)

P'ek'au k'achia oopata k'aurepa atuadait'ee

¹⁸It'ariipa Tachi Ak'ōrepa ijāapataarā māgá p'ek'au k'achia wēe ak'i bi mīda, ichia jōmaarāmaa k'awapi k'inia bi māgá ak'i–e ichide ijāadak'aa beerā. K'irau bi āchi ome p'ek'au k'achia ooi awaa p'anapata perā māik'aapa ne–inaa k'achia oopata perā apemaarāpa ijāanaadamerā irua wāarata jara pēidade. ¹⁹Āchia māga oopata, āchi t'āride pia k'awa p'ani mīda Tachi Ak'ōre bapari. Māga k'awa p'ani ichi jua at'apai āchima ak'ipidoo perā. ²⁰Tachi Ak'ōrepa na eujā, pajā māik'aapa ne–inaa jōma aide nībi oodak'āriipa, eperāarāpa ma ooda ak'i p'anapachida. Māgá k'awaa wāpachida iru ichita bapari māik'aapa jōmaweda irua ooda, eperāarāpa p'oyaa oodak'aa perā māgee net'aa āchi juadoopa. Māga k'awa p'anajida mīda, āchi k'inia p'ek'au k'achia oo wāpachida. ²¹Māgá Tachi Ak'ōre k'awa p'anide at'āri irude ijāa k'iniadak'aa paji māik'aapa it'aa t'í k'iniadak'aa paji gracias jaradait'ee, irua āchi pia ak'i bapachi mīda. Ak'ōre net'aade k'ísiadak'aa paji. Maperāpi eperāarā k'ira k'awa–ee pik'a p'anapachida, pia māik'aapa k'achia k'awada–ee. ²²“Tachia ne–inaa jōma k'awa p'anida” apachida. Mamīda wāara k'isia k'awadak'aa paji, Ak'ōrede ijāadak'aa paji perā. ²³Unupachida Tachi Ak'ōrepa ne–inaa k'ira wāree ooda. Mamīda it'aa t'ídai k'āyaara Ak'ōre k'ira wāreema, irua oodadepema ne–inaa māgee jīak'a juapa oopachida ai k'irapite it'aa t'ípataadait'ee. Māgá it'aa t'í p'aneepachida eperā jīak'a ooda k'irapite; ipana, ne–animal maa–e pirā eujāde bipa nūteepata, māgee jīak'aa ooda k'irapite. Māga oopachida māgee net'aa chook'aa mīda, eperāpa ooda perā. Jōdaipari eperāk'a. Mamīda Tachi Ak'ōre ichita bapari.

²⁴Māga oo k'inia p'anapachida perā, Tachi Ak'ōrepa ichiak'au bēiji k'achia oodamerā chīara ome. Māgá āchia k'achia oo k'iniata oo wāpachida, k'ira nejasia–ee. ²⁵Tachi Ak'ōrepa wāara ne–inaa jōmaweda ooji mīda, ma wāarata ijāadai k'āyaara, seewa ijāapachida. Mapa it'aa t'ípachida irua oodamaa, irumaa it'aa t'ídai k'āyaara. ¡Mamīda tachi ooda ichita Ak'ōre Waibia pait'ee! ¡Māgita Tachi Ak'ōre Waibia! Amén.

²⁶ Æchia mǎgá Tachi Ak'õrepa oodamaa it'aa t'ĩ p'anadap'edaa perǎ irua ichiak'au bēiji Æchia oo k'iniata oodamerǎ. Mǎgá ne–inaa k'achia k'ĩra t'ǎdoo oo wǎpachida. Wēraarǎ awaraa wēraarǎ ome k'ǎi k'inia p'anapachida, wēra chi imik'ĩra ome k'ǎiparik'a. ²⁷ Ichiaba imik'ĩraarǎpa awaraa imik'ĩraarǎ audú jiripachida Æchi ome auk'a araa k'ǎidait'ee, wēraarǎ ome k'ǎidai k'ǎyaara. Mǎga oo p'anipa k'ĩra nejasia wēe, Æchi k'ap'ia miapipachida, Ak'õrepa oopi k'inia bik'a eperǎarǎmaa oodaamaa p'anadap'edaa perǎ.

²⁸ Ma awara Tachi Ak'õre k'awadaamaa p'anadap'edaa perǎ, irua Æchi ichiak'au atabēiji ne–inaa k'achia k'ĩra t'ǎdoo k'ĩsiadamerǎ mǎik'aapa oodamerǎ. ²⁹ Mǎgá p'ek'au k'achia k'ĩra t'ǎdoo oo p'aneepachida. Mǎgee eperǎarǎ nǎgá p'anapata: pariatua awaraarǎ jiripata ai ome k'ǎidait'ee; ik'awaa ne–inaa k'achia oodait'ee; chĩara net'aa k'ĩayaa; chĩara k'achia ooyaa; chĩara k'ĩra unuamaa iru bee ne–inaa k'aurepa; chĩara jiriyaa peedait'ee; chõo jiriyaa; chĩara k'ũrayaa; t'ǎri k'achia–idaa; chĩara Æpĩte k'achia pedeeayaa; ³⁰ ik'achia jarayaa; Tachi Ak'õre k'ĩra unuamaa; auduayaa; Æchia oopata nepiriyaa awaraarǎpa Æchi t'o p'anadamerǎ; ne–inaa k'achia oodait'ee k'ĩsiayaa; Æchi ak'õreerǎ pedee ũridamaa; ³¹ k'ĩsia k'awadak'aa; oodak'aa Æchia oodait'eeda apatak'a; Æchideerǎ paara k'ĩra unuamaa; k'ĩra jõdak'aa; chupĩria k'awaadak'aa. ³² Mǎgeerǎpa Æchi t'ǎridepai k'awapata p'ek'au k'achia oo p'ani Tachi Ak'õre k'ĩrapĩte. Ma awara k'awapata Tachi Ak'õrepa atuapiit'ee mǎgee p'ek'au k'achia ooi awaa beerǎ. Mamĩda ichi k'inia mǎgee ne–inaa k'achia oo wǎpata mǎik'aapa pia ak'ipata awaraarǎ Æchi ome auk'a oo wǎpataarǎ.

Tachi Ak'õre ewari waibia ewate

2 ¹ Mǎgee k'achia oopataarǎ ak'ik'ǎri, parǎdepema abaapa k'ĩsiai: “Mia mǎga oo–e pak'aji”. Mamĩda pia pida ne–inaa k'achia oopari Tachi Ak'õre k'ĩrapĩte. Maperǎ k'ĩrak'aupai jarai Tachi Ak'õrepa mǎgee k'achia oopataarǎ miapiipia bi. Auk'a Ak'õrepa pi miapii, pia k'achia oopata k'aurepa. ² Wǎara, tachia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa ne–inaa k'achia chook'aa ichi bimǎi. Maperǎpi ichia ne–inaa pia oopari, jarak'ǎri mǎgeerǎ miapiit'ee Æchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ³ Mǎga bita ¿k'ĩsia bik'ǎ irua pi miapi–e pait'ee, auk'a ne–inaa k'achia oopari mĩda? ⁴ Maa–e pirǎ ¿nǎga k'ĩsia bik'ǎ? “Tachi Ak'õre audú t'ǎri pia bairǎ, chooit'ee mia ne–inaa k'achia ook'ǎri.” ¿K'awa–e bik'ǎ Tachi Ak'õre t'ǎri pia bapari pi ome, k'inia bairǎ pia p'ek'au k'achia oo amaamerǎ? ⁵ Mamĩda pia oo–e bi Ak'õrepa k'inia bik'a, k'ĩiri k'isua bapari perǎ. Maperǎ Tachi Ak'õre ewari waibia ewate irua pi audupiara miapiit'ee awaraa k'achia oopataarǎ k'ǎyaara. Mǎga ook'ǎri, ne–inaa pia ooit'ee, Tachi Ak'õrepa ichita ne–inaa pia oopari perǎ. ⁶ Ma ewate Tachi Ak'õrepa ak'it'ee eperǎarǎ jõmaarǎpa oopatap'edaa jarait'ee pia wa

k'achia. 7Ichi truadee wāpiit'ee nāgee eperāarā: ne–inaa pia oopataarā, k'inia p'anadairā Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'imerā, māik'aapa ichita p'ana k'inia p'anapataarā iru ome iru trua k'ira wāreede. 8Jōdee nāgee eperāarā atuapiit'ee: audua p'anapataarā māik'aapa ooda–e p'aniirā Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidak'a, ma k'āyaara ne–inaa k'achia oo k'inia p'anadairā. Māirāpa Tachi Ak'ōre k'iraupipata. Mapa ma ewate irua āchi k'achia ooit'ee. 9Ma ewate jōmaweda p'ek'au k'achia oopataarā miadait'ee māik'aapa chupiria chitoonadait'ee, naapiara judiorā, maap'eda judio–eerā. 10Jōdee pia oopataarā k'āiwee p'anadait'ee, Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'iit'ee perā māik'aapa ichi trua k'ira wāreedee wāpiit'ee perā. Māga p'anadait'ee naapiara judiorā, maap'eda judio–eerā. 11Tachi Ak'ōrepa judiorāpa oopatap'edaa, judio–eerāpa oopatap'edaa auk'a ak'iit'ee.

12Mia māga jara bi Ak'ōrepa judio–eerā atuapiit'ee perā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Moisepa p'āda k'awada–e p'ani mīda. Jōdee judiorā auk'a atuapiit'ee āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Moisepa p'āda k'awa p'ani mīda, ooda–e p'anadairā jōmaweda ma p'ādade jara bik'a. 13Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpida ūrirutapapai, eperā p'ek'au k'achia wēe bee–e pai Tachi Ak'ōre k'irapite. Mamīda eperā p'ek'au k'achia wēe beei Tachi Ak'ōre k'irapite, ooru pirā jōmaweda ma p'ādade jara bik'a. 14K'awa p'ani judio–eerāpa ichiaba oodai Moisepa p'ādade jara bik'a, ma p'āda k'awada–e p'ani mīda. Māga oodai oodak'āri Tachi Ak'ōrepa k'isia pia bēidak'a eperāarā t'āride, ewaa weda eperāarā ook'āri. 15Māgā pia oodak'āri, jōmaarāmaa ak'ipipata āchi t'āride bēida auk'a bee Ak'ōrepa p'āpida ome. Ma k'isia pia bēida k'aurepa ne–inaa pia k'awapata. Mapa ne–inaa pia oodak'āri, k'āiwee p'anapata. Jōdee ne–inaa k'achia oodak'āri, k'isia p'ua p'anapata. 16Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji jarateemerā ichi Warra Jesucristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Irua ak'iit'ee eperāarāpa oopatap'edaa Ak'ōre ewari waibia ewate. Iruata k'awapari jōmaarāpa āchi t'āride oo k'inia p'ani, pia wa k'achia. Mapa k'await'ee chisāgiirā wāpii Ak'ōre truadee māik'aapa chisāgiirā atuapii.

Judiorāpa Moisepa p'āda iru p'ani

17Parāpa jarapata: “Tai judiorā.” Mamīda parā audua p'ani Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi eperāarāmaa k'awa p'anida apata perā. Māga jarapata pāchi auk'aarāpa Moisepa p'āda iru p'anadairā. 18Wāara Moisepa p'āda k'aurepa k'awa p'ani sāga oodaipia bi māik'aapa sāga oodaik'araa bi, Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'i bamerā. Ma awara ijāa p'ani Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a wāara oodaipia bi jōmaarāpa, ma p'ādade jara bi ūraa pia bairā. 19K'isia p'ani parāpata Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi eperāarāmaa jaratedai Moisepa p'āda k'awa–ee beerāmaa, āchia Ak'ōre Ūraa k'awada–e p'anadairā. 20Parā–it'ee āchi k'isia k'awa–

ee beerāk'a p'ani maa–e pirā warra chak'eerāk'a p'ani. Parā judiorāpa āchimaā jarateeda–e p'ani pirā, ¿sāga k'awaadaima Ak'ōrepa oopi k'inia bi āchimaā? ¿Parāpa wāarata k'awa p'ani–ek'ā, Ak'ōre Ūraa k'awa p'anapata perā? ²¹ Parāpa awaraarāmaa jarateepata Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a oodaipia bi. ¿Māga–ek'ā? Mamīda parāpa pida ooda–e p'ani ma p'ādade jara bik'a. Ūraapata awaraarāmaa nechianaadamerā. Mamīda edaare parāpa māga oopata. ²² Jarapata tachi wēra omepai k'āipia bi. Mamīda parādepema ūk'uruurāpa chīara wēra jiripata, ai ome k'āidait'ee. K'īra unuamaa iru p'anapatada apata ne–inaa k'īra t'ādoō juapa ooda, ai k'īrapite it'aa t'īpata. Mamīda parādepemaarā ūk'uru t'īupata māgee ne–inaa iru p'ani tede nechiadait'ee. ²³ Jara p'ani: “Táipata Tachi Ak'ōre Ūraa k'awa p'anida” apata. Mamīda wāara ooda–e p'ani Ak'ōrepa jara bik'a ma ūraade. Mapa parā k'aurepa awaraarāpa pedee k'achia jarapata Tachi Ak'ōre āpīte, ²⁴ Ak'ōre Ūraa p'ādade nāga jara bik'a:

‘Parā k'aurepa Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerāpa k'achia pedeepata iru āpīte.’ (Is 52.5)

²⁵ Tachi Ak'ōrepa oopidak'a chonaarāweda, tauchaa bijida parādepema imik'īraarā k'ap'iade, ak'īpidait'ee parā Tachi Ak'ōre eperāarā. Mamīda parāpa Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a wāara ooda–e p'ani pirā, auk'a p'aneepata tauchaa wēe beerā ome. ²⁶ Jōdee, ma tauchaa wēe beerāpa wāara oo p'ani pirā Ak'ōre Ūraade jara bik'a, Tachi Ak'ōrepa ichideerā papiit'ee, tauchaa wēe p'ani mīda. ²⁷ Māgá Tachi Ak'ōre k'īrapite māirā pipiara uchiadait'ee parā judiorā k'āyaara. Ak'ōrepa oopi bik'a oo p'anipa ārapa ak'īpipata Ak'ōrepa parā miapiipia bi, irua oopi bik'a oo k'iniada–e p'anadairā. Māga p'anapata, parā judiorāpa iru ūraa p'āda k'awa p'ani mīda māik'aapa pāchi k'ap'iade tauchaa iru p'ani mīda. ²⁸ Ma jōma jara aupadade k'īsiadak'āri, k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ichideerā papi–e judiorāda apataarā, ne–inaa oopata perā irua ūraa p'ādade jara bik'a maa–e pirā āchi k'ap'iade tauchaa bipata perā. ²⁹ Ma k'āyaara ichideerā papipari chi t'āriipa irude wāara ijāapataarā. Jaradai āchia tauchaa pik'a iru p'ani āchi t'āride, k'ap'iade iru p'anadai k'āyaara. Māgá t'āriipa wāara ijāadak'āri, Ak'ōre Jaure āchi ome ba chepari. Māgí pipiara bi Ak'ōre Ūraa p'ādade iru p'anadai k'āyaara, iruata k'awapipari perā jōma Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi. Tachi Ak'ōrepa māgee wāara ijāapataarā pia ak'īpari, awaraarāpa āra māgá ak'ida–e p'ani mīda.

Tachi Ak'ōrepa ichita oopari ichia jara bik'a

3 ¹ Māgara, ¿k'āare–it'ee eperā k'ap'iade tauchaa bii judío pamerā? ¿Pipiara bi–ek'ā judío–ee bait'ee, judío pai k'āyaara? ² ¿Māga–epi! Tachi Ak'ōrepa judiorāta naapiara jirit'eraji ichia jarada jīadamerā māik'aapa awaraarāmaa jarateedamerā. ³ Made Ak'ōrepa ichi ūraa jaraji judiorāmaa. Mamīda āchidepema ūk'uruurāpa ma ūraa ijāada–e p'anapachida. Maperā

ooda–e paji irua oopi k'inia bik'a. Ārapa mǎgá ijǎada–e p'anadap'edaa perǎ, ¿Ak'õrepa oo amaa beejik'ǎ ichia jaradak'a ma ũraa p'ǎdade? ⁴ ¡Mǎga–e! Ak'õrepa seewa jarak'aa eperǎarǎk'a. Jǐp'a oopari ichia jara bik'a. Ichi ũraa p'ǎdade chonaarǎwedapema Rey David it'aideepa jaraji:

'Ak'õre, mia ne–inaa k'achia oopata ak'ip'eda, pia wǎarata jarapari “k'achia bida” ak'ǎri. Pi imiateepataarǎ ichita p'oyaapariit'ee, pia aupaita ak'iit'ee perǎ eperǎarǎpa oopata jarait'ee pia wa k'achia.'

(Sal 51.4)

⁵ Mamǐda tai judiorǎpa ne–inaa k'achia oo p'anadak'ǎri, ak'ipipata Tachi Ak'õre pipiara bi eperǎarǎ k'ǎyaara, irua maarepida k'achia ook'aa perǎ. Mǎgara ¿k'ǎata jaradaima? “¿Tachi Ak'õre, tachi ooda t'ǎri k'achia bik'ǎ, k'achia oopataarǎ atuapiit'ee perǎ?” (Mia mǎga iidik'ǎri parǎmaa, pedeemaa bi eperǎ k'ǐsia k'awa–ee bik'a.) ⁶ ¡Tachi Ak'õre t'ǎri k'achia–epi! Mǎga bada paara tachi ome, ¿sǎga ak'ik'ajima na p'ek'au eujǎdepemaarǎpa oopata jarait'ee pia wa k'achia?

⁷ Mia mǎga k'ǐsia bada paara, eperǎ k'ǐsia k'awa–ee bipa jarak'ajik'a ichiaba mia mǎga jarai: “Mia seewa jarak'ǎri, ak'ipimaa bi Tachi Ak'õre pipiara bi mi k'ǎyaara, irua seewa jarak'aa perǎ.” Mǎgara mia k'ǐsiak'aji seewa jara bipa jõmaarǎpa Tachi Ak'õre pipiara ak'idait'ee, irua wǎarata jarapari perǎ. Mǎga pada paara ¿sǎap'eda Ak'õrepa mi atuapiima ma seewa jarada k'aurepa? ⁸ Wǎara judiorǎ ũk'uruurǎpa mi ǎpíte jara p'anida a p'ani, mia jarateepari ne–inaa k'achia oodaipia bi, jõmaarǎpa Tachi Ak'õre pipiara ak'idamerǎ. ¡Mia mǎga jarateek'aapi! Ak'õrepa k'awa bi k'airǎpa mǎga jarateepata mǎik'aapa ichia mǎgiirǎ miapiit'ee ma k'aurepa.

Jõmaarǎpa p'ek'au k'achia oopata

⁹ Ma jõma jara aupadade k'ǐsiadak'ǎri, k'awa p'ani tai judiorǎ pipiara p'ani–e judio–eerǎ k'ǎyaara, Ak'õrepa ichi ũraa p'ǎda tai ome bǐida perǎ. Et'ewa mia ak'ipiji parǎmaa tachi jõmaarǎpa p'ek'au k'achia oopata, p'ek'au k'achia jua ek'ari p'anapata perǎ; judiorǎ, judio–eerǎ auk'a.

¹⁰ Ichiaba Tachi Ak'õre ũraa p'ǎdade jara bi:

'Eperǎ apida p'ek'au k'achia wǐe bi–e Tachi Ak'õre k'irapite. ¹¹ Eperǎ apidaapa wǎara k'awa–e bi ne–inaa pia ooit'ee. Eperǎ apidaapa jiri–e bi Tachi Ak'õre wǎara k'awaait'ee. ¹² Jõmaarǎta o k'achiade p'ani ǎchia oo k'iniata oo p'anapata perǎ. Apidaapa oodak'aa Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bik'a, ne–inaa pia wǎara p'oyaa oodak'aa perǎ.' (Sal 14.1-3; 53.1-3)

¹³ 'Nǎga pik'a p'ani. Ara piuda k'ap'ia pia iada–e pak'ǎri, mik'ia uchiaparik'a ma iadap'edaamǎiipa, mǎga pik'a pedee k'achia uchiapari ǎchi it'aideepa, t'ǎri k'achia–idaa p'anapata perǎ. ǎchi it'aideepa seewa aupai uchiapari.' (Sal 5.9)

'Ara taamapa neera mera iru baparik'a chi k'idade eperǎ k'aa'it'ee, mǎga pik'a ǎchi imeraa pedeepa eperǎarǎ k'urapata ne–inaa k'achia oopidait'ee.'

(Sal 140.3)

14 'Ik'achia pedeepata t'ári k'achia p'anapata perã.' (Sal 10.7)

15 'Chĩara audú pee k'inia p'anapata. 16 Mãirã wãrutamaa ne–inaa k'achia oo wãpata awaraarãmaa mãik'aapa awaraarã t'ári p'uapipata. 17 K'ãiwee p'anadak'aa mãik'aapa k'awadak'aa awaraarã mãgã p'anapidait'ee.' (Is 59.7-8)

18 'Tachi Ak'õre waaweedak'aa, irude ijãadak'aa perã.' (Sal 36.1)

19 Tachia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa p'ãpiji ma et'ewa pedeeda judiorã–it'ee, ichia bëida perã ichi ũraa p'ãda tai chonaarã ome. Ma ũraa p'ãpiji apidaapa jaranaadamerã “miata ne–inaa k'achia oo–e” mãik'aapa jõmaweda na p'ek'au eujãdepemaarãpa k'awaadamerã achia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa Tachi Ak'õrepa achi atuapiit'ee. 20 Maperã k'awa p'ani eperã apida p'ek'au k'achia wëe bait'ee Tachi Ak'õre k'ĩrapite Moisepa p'ãda k'awapari perã maa–e pirã ma p'ãdade jara bik'a oopari perã. Jĩp'a ma ũraa p'ãda k'aurepa k'awapata tachia k'achia oopata.

Eperãarã o k'achiadeepa uchiapata Cristode ijãadak'ãri

21 Mamĩda ĩrã eperãarãmaa Tachi Ak'õrepa ak'ipimaa bi p'ek'au k'achia wëe p'aneedai iru k'ĩrapite, ooda–e p'ani mĩda jõmaweda irua jara bik'a ichi ũraa p'ãdade. Mãga k'awa p'ani irua mãga ak'ipida perã tai chonaarãmaa, Moisepa p'ãdade mãik'aapa Ak'õre pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaade. 22 Tachimaa ak'ipimaa bi ichia naaweda k'ĩsia iru bada: jõmaarãta wãara Jesucristode ijãa p'aniĩrã p'ek'au k'achia wëe p'anapata Tachi Ak'õre k'ĩrapite, judiorã mãik'aapa judio–eerã paara. 23 Jõmaarãpa p'ek'au k'achia oopata. Eperã apida wë–e wãara ne–inaa jõmaweda oopari Ak'õrepa oopi bik'a. 24 Mamĩda Tachi Ak'õre audú t'ãri pia bapari perã mãik'aapa eperãarã k'inia iru bapari perã, pëiji ichi warra Jesucristo p'ek'au k'achia oopataarã o k'achiadeepa k'aripa atamerã, p'ek'au k'achia wëe ichita p'anapataadamerã iru k'ĩrapite. 25 Jesucristopa eperãarã mãgã k'aripai Tachi Ak'õrepa iru piupida perã eperãarã pari. Chonaarãweda eperãarãpa p'ek'au k'achia oodak'ãri, Tachi Ak'õrepa choopachi mãik'aapa irua ma k'achia ãyaa bipachi. Mamĩda ma k'achia wëpapi–e paji. Jõdee eperãarã taide ichi warra kurusode piuk'ãri, iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa eperãarã p'ek'au k'achia jõmaweda wëpapiji, chonaarãpa chonaarãweda oopatap'edaa paara. 26 Mãga ooji ak'ipiiit'ee ichi wãara t'ãri pia bapari. Maperãpi eperã Cristode wãara ijãa bi p'ek'au k'achia wëe bapari Tachi Ak'õre k'ĩrapite.

27 Mamĩda eperãpa jarai: “Tachi Ak'õrepa mĩta pia ak'ĩ bapariit'ee mĩa ne–inaa pia oopari perã”. Mamĩda mãga–e. Tachi Ak'õrepa pia ak'ĩ bapariit'ee chi wãara Jesucristode ijãa bi aupai. 28 Ma jõma jara aupadade k'ĩsiadak'ãri, k'awa p'ani eperãarã p'ek'au k'achia wëe p'oyaa p'anadak'aa oo p'anadairã Tachi Ak'õre ũraa p'ãdade jara bik'a. Jĩp'a p'ek'au k'achia wëe p'anadait'ee Tachi Ak'õre k'ĩrapite, Jesucristode ijãa p'anadairã.

²⁹Tachi Ak'õre jõmaarã Ak'õre Waibia; judiorã Ak'õre Waibia, ichiaba judio–eerã Ak'õre Waibia. ³⁰Tachi Ak'õre apai. Maperã k'awa p'ani judiorã p'ek'au k'achia, judio–eerã p'ek'au k'achia auk'a wëpapiipari, Cristode wãara ijãadak'ãri. ³¹Mãga jaradak'ãri, ¿jara k'inia p'anik'ã Ak'õre Ūraa p'ãda vale–ee pik'a bi? ¡Mãga–e! Tachia Cristode wãara ijãadak'ãri, oopata ma ũraa p'ãdade jara bik'a.

Abrahampa ijãada

4 ¹K'ĩsiadáma tai judiorã chonaarãwedapema Abrahampa oodade. ¿K'ãata oojima Tachi Ak'õrepa iru pia ak'imerã? ²Tachi Ak'õrepa jaradak'a jõmaweda ooda paara Abrahampa, ichia jarak'aji awaraarãmaa: “Tachi Ak'õrepa mi pia ak'ipari ne–inaa oopari perã iru–it'ee.” Mamïda Tachi Ak'õre–it'ee mãga jara–e pak'aji, ne–inaa jõmaweda oo–e pada perã Ak'õrepa k'inia badak'a. Mãga bita, ¿sãap'eda Tachi Ak'õrepa Abraham pia ak'ijima? ³Ak'õre Ūraa p'ãdade jara bi:

‘Abrahampa Tachi Ak'õrepa jarada ijãaji. Maperã Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ipachi.’ (Gn 15.6)

⁴K'ĩsiadáma nãgide. Eperã mimiak'ãri awaraa pari, ma mimia aupap'eda, ichi p'arat'a iidinapari mimia chiparimaa. Mãgã tachia oopata p'arat'a jítadait'ee. ⁵Mamïda mãga–e Tachi Ak'õre ome. Irua eperã pia ak'ĩ–e, ma eperãpa mãga iidi bairã ichia ne–inaa pia oopari k'aurepa. Jíp'a p'ek'au k'achia oopataarã pia ak'ipari, mãirãpa wãara ijãadak'ãri irua achia p'ek'au k'achia oopata wëpapiit'ee. ⁶Chonaarãweda Rey Davidpa ichiaba k'awaji Ak'õrepa eperã p'ek'au k'achia wëe ak'ipari, ne–inaa pia oo–e bi mïda iru–it'ee. Jaraji mãgee eperã t'ãri o–ĩa bapari, Ak'õrepa iru mãgã k'aripapari perã. Mãgaji:

⁷P'ek'au k'achia oopataarã o–ĩa p'anapata Tachi Ak'õrepa ãchi p'ek'au k'achia ãyaa bik'ãri mãik'aapa wëpapiik'ãri. ⁸Mãgee eperã o–ĩa bapari Tachi Ak'õrepa iru p'ek'au k'achia wëe ak'ik'ãri.’

(Sal 32.1-2)

⁹Davidpa mãga jarada perã, ¿k'ãata jaradaima? ¿Tachi Ak'õrepa wëpapiik'ã tauchaa iru beerãpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa aupai? Tauchaa wëe beerãpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa auk'a wëpapiit'ee, o–ĩa p'anapataadamerã Davidpa jaradak'a. Waya pedeedãma Tachi Ak'õre Ūraa p'ãdade jara bi:

‘Abrahampa Tachi Ak'õrepa jarada ijãaji. Maperã Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ipachi.’ (Gn 15.6)

¹⁰Tachi Ak'õrepa mãga jarak'ãri, Abrahampa at'ãri ichi k'ap'iade tauchaa bi–e baji. ¹¹Ma t'ëepaita Abrahampa mãga ooji. Mãga ook'ãri, ak'ipiji ichia wãara ijãa bi Tachi Ak'õrepa iru k'achia wëe ak'ida, ma ijãa bi k'aurepa. Tachi Ak'õrepa Abraham mãgã ak'ida perã ma tauchaa bii naaweda, k'awa p'ani tauchaa wëe beerã auk'a p'ek'au k'achia wëe

p'aneedai Tachi Ak'õre k'irapite, ijãadak'ãri Abrahampa ijãadak'a. Mãgã ijãadak'ãri, Abraham warrarãk'a padaipata, ãchi k'ap'iaide tauchaa wëe p'ani mïda. ¹²Jõdee tauchaa iru beerã ichiaba Abraham warrarã. Mãga p'ani—e tauchaa iru p'anadairã ãchi k'ap'iadepai. Jïp'a mãga p'ani ijãapata perã tai judiorã chonaarãwedapema Abrahampa ijãadak'a, ichi waide tauchaa wëe bide.

Tachi Ak'õrepa jaradak'a oopari ijãapataarã ome

¹³Ak'õrepa ichi ùraa p'ãpii naaweda, Abrahammaa jaraji irudeepa uchiadap'edaarãpa Tachi Ak'õrepa ooda jõmaweda iru p'aneedait'ee ãchi jua ek'ari, mãik'aapa ãchi k'aurepa Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujãdepemaarã pia ak'it'ee. Ak'õrepa mãga jara—e paji Abrahampa ne—inaa oo bada perã iru ùraade jaradak'a. Mãga jaraji Abrahampa irude ijãa bada perã. Maperãpi Abraham p'ek'au k'achia wëe baji iru k'irapite. ¹⁴Tachi Ak'õrepa mãga jarada paara ichi ùraa p'ãdade jara bik'a oopataarãmaa aupai, ¿k'ãare—it'ee irude ijãadaima? Mãga bada paara, oo—e pak'aji ichia jaradak'a Abrahammaa. Mamïda mãga—e. Tachi Ak'õrepa k'awa bi eperã apidaapa p'oyaa ooda—e jõmaweda iru ùraa p'ãdade jara bik'a. ¹⁵Ma awara eperãarãpa ooda—e pak'ãri ma ùraa p'ãdade jara bik'a, ne—inaa k'achia oopata. Mãgã Tachi Ak'õre k'irapipata mãik'aapa ma k'aurepa atuapata. Ma ùraa wë—e pada paara, k'awada—e pak'aji ãchia ne—inaa k'achia oo p'ani.

¹⁶Ma jõma jara aupadade k'isidak'ãri, k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa jaradak'a, ichia Abrahamdeepa uchiadap'edaarã pia ak'ipariit'ee, ãrapa ijãapata perã Abrahampa ijãadak'a; ma k'aurepapai. Maperã k'awa p'ani Abraham jõmaarã ak'õchona, judiorã ak'õchona mãik'aapa judio—eerã ak'õchona, ijãadak'ãri irua ijãadak'a. ¹⁷Tachi Ak'õrepa Abrahammaa jara bi ichi ùraa p'ãdade:

‘Mia pi eujã awara—awaraadepemaarã ak'õchona papiit'ee.’ (Gn 17.5)

Mãgã k'awa p'ani Tachi Ak'õre k'irapite Abraham tachi ijãapataarã ak'õchona, irudeepa uchiada—e paji mïda. Abrahampa ijãapachi Tachi Ak'õrepa piudap'edaarã chok'ai p'irabaipipari. Ichiaba ijãapachi Ak'õrãpata jarak'ãri ichia ooit'ee bi, mãga ooit'ee, waide oo—e bi mïda.

¹⁸⁻¹⁹Abraham perã cien años iru baji Tachi Ak'õrepa jarak'ãri:

‘Pideepa uchiadait'eerã cho—k'ara pait'ee.’ (Gn 15.5)

Mãgã taarã—ee piut'ee baji mãik'aapa chi wëra Sara, chõtrãa bita, warra t'ok'aa paji mïda, Abrahampa ijãaji Tachi Ak'õrepa jarada; chi wërapa warra t'oit'ee. Mãga ijãaji k'awa bada perã Tachi Ak'õrepa ichita oopari ichia jara bik'a. Mãgã ijãada perã, Ak'õrepa Abraham awara—awaraa eujãdepemaarã ak'õchona papiji. ²⁰Abrahampa Tachi Ak'õrepa jarada ijãa amaa—e paji mãik'aapa awaraa ne—inaa k'isia—e paji. Jïp'a ijãaji Tachi Ak'õrepa ooit'ee ichia jaradak'a. Maperã Abraham it'aa t'iji Tachi

Ak'õremaa ²¹ jarait'ee iruta jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. K'awaji ne-
inaa wẽ-e Tachi Ak'õrepa p'oyaa ook'aa. ²² Maperãpi Tachi Ak'õre Ūraa
p'ãdade jara bi:

'Abrahampa Tachi Ak'õrepa jarada ijãaji. Maperã Tachi Ak'õrepa iru
pia ak'ipachi.' (Gn 15.6)

²³ Tachi Ak'õrepa mãga jara-e paji Abraham-it'ee aupai. ²⁴ Ichiaba
mãga jaraji tachi-it'ee, irude ijãapata perã. Iruata Tachi Waibia Jesucristo
chok'ai p'irabaijiji. ²⁵ Tachi Ak'õrepa Jesucristo pëjji piumerã tachia
p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Maap'eda iru chok'ai p'irabaijiji tachi
p'ek'au k'achia wẽe p'anadamerã iru k'irapite.

Cristode ijãapataarã k'ãiwee p'anapata Tachi Ak'õre ome

5 ¹ Tachi Cristode ijãapataarã mägã p'ek'au k'achia wẽe p'anapata perã
Tachi Ak'õre k'irapite, k'ãiwee p'anapata, k'awaa p'anadairã Tachi
Ak'õrepa tachi atuapi-e pait'ee. Ma k'ãyaara tachi pia ak'ipari Tachi
Waibia Jesucristo k'aurepa. ² Irude ijãapata k'aurepata Tachi Ak'õrepa
tachi k'aripapari. Maperã t'ãri o-ia p'anapata. K'awa p'ani irua ichi k'ira
wãree unupii't'ee tachimaa. ³ Ma awara iraweda t'ãri o-ia p'anapata, mia
p'ani pijida. Mãga p'anadai k'awa p'anadairã mägã miadak'ãri, k'awaa
wãpata choodait'ee. ⁴ Mägã choodak'ãri, k'awaapata Tachi Ak'õrepa tachi
pia ak'ipari mãik'aapa waapiara ijãapata ewari cherude iru k'ira wãree
unudait'ee. ⁵ K'awa p'ani ma ewate irua tachi k'ura-e pait'ee, ichi Jaure
pëida perã tachi ome ba chemerã. Mãgipa tachi t'ãride k'awapipari Tachi
Ak'õrepa tachi k'inia iru bi.

⁶ Naaweda tachia p'ek'au k'achia p'oyaa oo amaada-e paji tachi
k'iradoopa. Maperã Ak'õrepa ewari aba jirit'eraji Cristo piumerã k'achia
beerã pari. ⁷ Eperã jip'aapa mãga oo-e pak'aji awaraa pari. ¿K'aita chiara
t'ãri k'achia-idaa bi pari piuk'ajima? Piu-e pak'aji pia oopataarã pari
pijida. Piuk'ajisk'a eperã t'ãri pia bi pari. ⁸ Mamida Tachi Ak'õrepa ak'ipiji
ichiata tachi audú k'inia iru bi, Cristo pëik'ãri piumerã p'ek'au k'achia
oopataarã pari.

⁹ Ichia mãga ooda perã tachi-it'ee, ijãapata Cristo waa bat'ada k'aurepa
Tachi Ak'õrepa ijãapataarã p'ek'au k'achia wẽe papipari ichi k'irapite.
Ma awara k'awapata Cristo k'aurepa Tachi Ak'õrepa tachi miapi-e
pait'ee ichi ewari waibia ewate. ¹⁰ Naaweda tachi jida Tachi Ak'õre
k'ira unuamaa iru p'anapataarãk'a p'anajida, o k'achiade p'anapachida
perã. Mamida Cristo piuda k'aurepa tachi pari, Tachi Ak'õrepa ichi t'ãri
auk'a biji tachi t'ãri ome. Ma awara Cristo piup'eda chok'ai p'irabaida
perã, irã audupiara tachi k'aripapari ichi ode wãrutade, mãik'aapa
mägã k'aripapariit'ee tachi wãrutamaa ichi truadee. ¹¹ Tachi Waibia
Jesucristopa tachi mägã k'aripapari perã, irã tachi t'ãri auk'a p'anapata
Tachi Ak'õre ome. Maperãpi tachi t'ãri o-ia p'anapata.

Adán badak'áriipa Cristo parumaa

¹² Adanpa oodade k'ísiadáma. Chi naapema eperāpa naapiara p'ek'au k'achia ooji, oo–e pada perā Tachi Ak'ōrepa jaradak'a. Piuji ma k'achia ooda k'aurepa. Ma k'achia oodak'áriipa jōmaweda ichideepa uchiadap'edaarāpa p'ek'au k'achia oo p'aneejida. Māgá Adanpa naapiara k'achia ooda k'aurepa, maadamāiipa eperāarā piupata. ¹³ Māga paji Ak'ōrepa ichi ūraa p'āpii naaweda Moisemaa. Ma ūraa p'āpida k'awada–e p'anapachida mīda, eperāarāpa pariatua p'ek'au k'achia oopachida Tachi Ak'ōre k'irapite. Mamīda Tachi Ak'ōrepa āchi miapi–e paji āchia ne–inaa k'achia oopatap'edaa k'aurepa. ¹⁴ Jīp'a piujida Adanpa ne–inaa k'achia ooda k'aurepa, auk'a ooda–e paji mīda irua oodak'a. Īrá k'ísiadáma Adanpa oodade māik'aapa Cristo, chi cheit'ee bada apatapa oodade.

¹⁵ Tachi Ak'ōrepa eperāarā chupiria k'awaada māik'aapa pia ooda Cristo k'aurepa, Adanpa oodak'a bi–e. Adanpa ooda k'aurepa na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda piupata māik'aapa pia–ee p'anapata Tachi Ak'ōre k'irapite. Māga p'anapata mīda Ak'ōre k'irapite māik'aapa p'ek'au k'achia oopata mīda, Cristode ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa eperāarā chupiria k'awaapari māik'aapa ārapa p'ek'au k'achia oopata wēpapipari. Māgá Cristopa ooda k'aurepa Ak'ōrepa ma eperāarā p'ek'au k'achia wēe ak'ipari. ¹⁶ Ma awara Adanpa k'achia ooda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā pia ak'i–e paji māik'aapa ma k'aurepa āra atuapiit'ee paji. Jōdee Cristopa pia ooda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa na eujādepemaarā pia ak'ipari irude ijāadak'āri. ¹⁷ Ma et'ewa jara aupadade k'ísiadak'āri, k'awa p'ani Adanpa ooda k'aurepa na p'ek'au eujādepemaarā piupata. Mamīda ma k'āyaara Jesucristopa ooda pipiara bi. Ma k'aurepa Tachi Ak'ōrepa eperāarā k'aripapari, p'ek'au k'achia wēe ichita p'anapataadamerā iru truade, ārapa irude ijāapata perā.

¹⁸ Ichiaba Adanpa k'achia ooda k'aurepa, jōmaweda atuadait'ee paji. Jōdee Jesucristopa pia ooda k'aurepa jōmaweda p'ek'au k'achia wēe p'anadai Tachi Ak'ōre k'irapite māik'aapa iru truadee wāda. ¹⁹ Māpa jaradai eperā abaapa oo–e pada perā Ak'ōrepa jaradak'a, eperāarā chok'araarāpa p'ek'au k'achia oo p'aneejida. Jōdee chi apemapa ooda perā Ak'ōrepa jaradak'a, eperāarā chok'ara p'ek'au k'achia wēe p'ani Tachi Ak'ōre k'irapite.

²⁰ Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa Moisemaa p'āpiji ak'ipiit'ee eperāarāmaa āchia ne–inaa k'achia oopata. Ma ūraa k'awaadak'āri, audupiara k'achia oopachida. Mamīda Tachi Ak'ōrepa māgee eperāarā audú k'inia iru bada perā, āchi ma o k'achiadeepa k'aripa ataji. ²¹ Waide Tachi Ak'ōrepa māgá k'aripa–e bak'āri, tachi eperāarā piudap'eda, atuapachida tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa tachi p'ek'au k'achia oopataarā k'aripak'āri Jesucristo k'aurepa, p'ek'au k'achia wēe p'aneejida

iru k'irapite m̄aik'aapa iru ode p'aneejida. Ma ode p'anadak'āri, tachi k'ap'ia piuruta pijida, Ak'ōre truade p'ananadait'ee.

Cristodeerāpa p'ek'au k'achia oodaamaa p'anapata

6 ¹Parādepemapa iidii: “Tachi Ak'ōrepa Cristode ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe ak'i bi pirā, ¿p'ek'au k'achia waapiara oodaipia bi-ek'ā, m̄agá Ak'ōrepa waapiara tachi pia ak'imerā?” ² ¡Māga-e! Cristode ijāadak'āri, tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'aji. Māga bita, ¿sāga waapiara p'ek'au k'achia oodaima? ³ ¿K'awada-e p'anik'ā? Jesucristode ijāadak'āri, poro choopijida ak'ipidait'ee iru ome araa p'ani. M̄agá araa p'anadairā iru ome, iru piuk'āri tachi p'ek'au k'achia wēpapiit'ee, tachi jida auk'a piu pik'ajida. ⁴Ma awara tachi ijāapataarāpa poro choopidak'āri m̄agá ak'ipidait'ee tachi piu pik'adap'edaa Cristo ome, jaradai tachi auk'a ia pik'ajida iru ome. Ichiaba jaradai Tachi Ak'ōre Waibiapa tachi auk'a p'irabai pik'apiji iru p'irabaipidak'a, m̄agá awara p'anapataadamerā irua k'inia bik'a.

⁵Cristo ome araa p'ani k'aurepa, tachi auk'a piu pik'ajida pirā iru ome, m̄agara auk'a p'irabaidait'ee m̄aik'aapa iru ome p'ek'au k'achia wēe p'anapataadait'ee, irua k'inia bik'a. ⁶K'awa p'ani Cristode ijāadai naaweda p'ek'au k'achia ooyaa p'anapachida. Mamīda ijāadak'āri m̄aik'aapa araa p'aneedak'āri iru ome, ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia kurusode piu pik'aji iru k'ap'ia ome. M̄agá uchijida ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa, waa tachimaa k'achia oopinaamerā. ⁷Tachi eperā k'ap'ia piuk'āri, ne-inaa waa tachimaa oopi-e pai, pia wa k'achia. Māga pik'a tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'ak'āri Cristo k'ap'ia ome, ne-inaa k'achia waa tachimaa oopi-e pai. ⁸Tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia m̄agá piu pik'ada perā Cristo k'ap'ia ome, ijāa p'ani Cristopa tachi k'aripait'ee p'anapataadamerā irua k'inia bik'a, auk'a p'irabai pik'adap'edaa perā iru ome. ⁹Tachi ijāapataarāpa k'awa p'ani Cristo piup'eda chok'ai p'irabaida perā, waa piu-e pait'ee. ¹⁰Piuda apai piuji p'ek'au k'achia jōmaweda wēpapiit'ee. Ma piudak'āriipa ichita chok'ai bapari ooit'ee Ak'ōrepa oopi bik'a. ¹¹Parā ichiaba m̄agá p'anapataadaipia bi, parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'ada perā Jesucristo k'ap'ia ome. Mapa ichita iididaipia bi Jesucristomaa, irua parā k'aripamerā oodait'ee Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. M̄agá ne-inaa k'achia oo amaadaipi.

¹²Oonáati ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi k'inia bik'a parāmaa. M̄agá k'aurepa ne-inaa k'achia k'ira t'ādo oopata. Mamīda ma k'ap'ia jōit'eepi. ¹³Ne-inaa k'achia oopináati pāchi juamaa, biirīmaa, it'aimaa, taumaa. Jīp'a pāchi k'ap'ia bíti Tachi Ak'ōre jua ek'ari, irua ne-inaa pia oopimerā ma k'ap'iamaa. P'anapataāti k'ap'ia chiwidi iru p'anik'a, parā auk'a p'irabai pik'adap'edaa perā Cristo ome, iru

k'ap'ia chiwidi p'irabaik'ári. ¹⁴Māga ooruta pirā, waa p'ana k'iniada–e pait'ee pāchia p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari. Cristopa parā uchiapidak'a Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda jua ek'ariipa, auk'a uchiapii ma k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa. Māgá Tachi Ak'ōrepa parā k'aripa k'inia bi, parā k'inia iru bapari perā.

Pi, k'ai esclavo

¹⁵Parādepemapa jarai: “Māgara, Cristopa ooda k'aurepa it'aa wādait'ee pirā, onaadāma Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Oodāma tachia oo k'iniata.” jMāga–e! ¹⁶¿K'awada–e p'anik'ā esclavopa oopari chiparipa oopi bik'a? Ne–inaa k'achia oopiru pirā, k'achia oopari māik'aapa k'achiade baaipari. Māga pik'a bi parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari p'anadak'ári. Jōdee ma esclavo chiparipa chi esclavomaa ne–inaa pia oopiru pirā, pia oopari māik'aapa chiparipa k'achia wēe ak'ipari. Māga pik'a bi Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anadak'ári. Pi ¿k'ai esclavoma; p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia esclavo wa Tachi Ak'ōre esclavo? ¹⁷Mia gracias jarapari Tachi Ak'ōremaa, írá irua oopiparik'a oo k'inia p'anadairā pāchi t'áripa. Māga oo k'inia p'ani Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida Cristode ūridap'edaa perā iru mimiapataarā it'aideepa māik'aapa irude ijāadap'edaa perā. ¹⁸Māgá uchijida ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa māik'aapa Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'aneejida. ¹⁹(Nāgí jarateerude mia “esclavo” jara bi parāpa pipiara k'awaadamerā k'āata mia jara k'inia bi.) Naaweda pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari esclavoorāk'a p'anapachida. Mamīda írá pāchi k'ap'iamaa oopidaipia bi ne–inaa pia k'íra t'ādo, Tachi Ak'ōrepa k'iniata, ma–it'ee Ak'ōrepa parā awara bida perā.

²⁰Parā at'ári pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari esclavoorāk'a p'anadak'ári, ūridaamaa p'anapachida Ak'ōrepa oopi k'inia bada parāmaa. Jíp'a oo k'inia p'anapachida k'achia beerāpa oopatak'a. ²¹¿K'āare piata atajidama māga p'anadap'edaa pari? Māga p'anadap'edaa paara pāchi piurutamaa, atuak'ajida k'achia beerā atuapatak'a. Ma awara írá ijāapata perā, k'íra nejasia p'ani k'ísiadak'ári ma k'achia oopatap'edaade. ²²Mamīda Tachi Ak'ōrepa parā ichideerā papiji māik'aapa parā uchia ataji ma p'ek'au k'achia jua ek'ariipa, waa esclavoorāk'a p'ananaadamerā. Ichia parā māgá awara bida perā, ichia k'inia bik'a p'anapataadai māik'aapa it'aa wādaí pāchi jai–idaadak'ári. ²³Wāara p'ek'au k'achia oopataarā piudak'ári, atuadait'ee. Mamīda Cristode ijāapataarā it'aa wādait'ee māik'aapa ichita p'anapataadait'ee Tachi Waibia Jesucristo ome, Tachi Ak'ōrepa māga k'inia bairā.

Chonaarāwedapema ūraa māik'aapa Cristode ijāapataarā

7 ¹Īpemaarā Cristo k'aurepa, parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpida. K'awa p'ani tachi ma ūraa jua ek'ari

p'anapata chok'ai p'ani misa. ²K'ĩsiadáma nāgide. Tachi Ak'õre Ūraade jara bi wērapa awaraa imik'ĩra jiriik'araa bi, ichi imik'ĩra chok'ai bi misa. Mamĩda chi imik'ĩra jai-idaak'āri, chi wēra uchiai māgĩ ūraa jara bi jua ek'ariipa. Awaraa imik'ĩra atai. ³Pia jarait'eera, chi imik'ĩra chok'ai bide, araa beeru pirā awaraa imik'ĩra ome, p'ek'au oo bi Tachi Ak'õre k'irapite. Mamĩda chi k'ima jai-idaap'eda, awaraa ome araa paru pirā, p'ek'au oo-e bi Tachi Ak'õre k'irapite.

⁴Māga pik'a bi parā ome, michi ipemaarā Cristo k'aurepa. Parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia kurusode piu pik'ak'āri Cristo k'ap'ia ome, Moisepa p'āda ūraa jara bideepa uchijida. Parāpa Cristode ijāadak'āri, araa p'aneejida iru ome, ichideerā p'aneedamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a. ⁵Araa p'anadai naaweda Cristo ome, ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia ne-inaa k'achia k'ĩra t'ādo oopipachi tachimaa, oo k'inia bada perā Ak'õre Ūraa p'ādade jara bi eperāarāpa oonaadamerā. Māga oopida perā, Tachi Ak'õrepa tachi atuapiit'ee paji. ⁶Mamĩda Cristode ijāadak'āri māik'aapa ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'ak'āri Cristo ome, tachi uchijida ma ūraa jara bi jua ek'ariipa oodait'ee Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. Naaweda ma ūraa tachi chipari pik'a baji. Mamĩda Cristo ome araa p'aneedak'āri, Tachi Ak'õre Jaure tachi chipari beejj p'anapataadamerā Ak'õrepa k'inia bik'a.

**Chonaarāwedapema ūraa māik'aapa tachi
p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia**

⁷Māgá Tachi Ak'õre Jaure tachi chipari beejj pirā, ¿jaradaik'ā, Tachi Ak'õrepa ūraa p'āpida k'achia bi? ¡Māga-e! Ma ūraa wē-e pada paara, mia k'awa-e pak'aji k'āare net'aata k'achia bi Ak'õre k'irapite. Ma ūraade jara-e pada paara:

‘Chĩara net'aa k'ĩanājji’,

(Ex 20.17)

mia k'ĩsia-e pak'aji chĩara net'aa k'ĩait'ee. ⁸Mamĩda tachia Ak'õre Ūraa p'āda iru p'ani. Maperā mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia waapiara mĩmaa chĩara net'aa k'ĩapipari, māgipa oopi k'inia bairā ma ūraade jara bi eperāarāpa oonaadamerā. Ma ūraa wē-e pada paara, ¿sāga oopik'ajima ma ūraade jara bi oonaadamerā? ¡Maarepida oopi-e pak'aji! ⁹Mia ma ūraade jara bi waide k'awa-e bak'āri, k'ĩsia p'ua wēe bapachi Ak'õre k'irapite. Mamĩda ma ūraa k'awaadak'āriipa k'ĩsia p'ua beejj, k'awada perā chĩara net'aa k'ĩa bi k'aurepa mi atuait'ee. ¹⁰Ak'õrepa ma ūraa p'āpiji ak'ĩpiit'ee sāga iru ode t'ĩudai. Mamĩda mia ma ūraa ooik'araa bida adade ook'āri, iru ode t'ĩu k'āyaara, o k'achiade t'ĩuji. ¹¹Mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia mi k'ūrat'ajji. Oopii k'āyaara Ak'õrepa Ūraa p'āpidade jara bik'a, oopiji ma ūraade jara bi oonaadamerā, māgá mi atuapiit'ee.

¹²Tachi Ak'õrepa Moisemaa ūraa p'āpida pia bi, ichia ūraa jarada chaa. Mia māga jara bi ma ūraa uchiada perā Tachi Ak'õre t'āri pia bideepa.

Iru k'achia wēe bapari. Mapa ma ũraa k'aurepa Ak'õrepa ak'ii eperãarãpa oopata k'await'ee pia wa k'achia.

¹³Mãga pirã, ¿jaraik'ã Tachi Ak'õre Ũraa k'aurepa mi atua baji? ¡Mãga-e! Mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa mi atuapiji oopik'ãri Ak'õre Ũraa pia jara bi eperãarãpa oonaadamerã. Tachi Ak'õrepa k'isia iru baji ichi ũraa k'aurepa mia k'awaamerã wãara mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia audú k'achia bi.

¹⁴Tachia k'awa p'ani Ak'õre Ũraa jõmaweda uchiayi ichi Jauredeepa. Mamída mia p'oyaa oo-e ma ũraade jara bik'a, mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia mi chiparik'a bairã. Mãgipa mimaa ichita k'achia oopipari.

¹⁵K'awa-e sãgap'eda oopari mãgipa oopi bik'a. Mia oo-e wãara michi t'ãripa oo k'inia bik'a. Ma k'ãyaara oopari ne-inaa mia oomaa bi.

¹⁶Mãga ook'ãri, ak'ipi bi Tachi Ak'õre Ũraade wãarata jara bi. ¹⁷Oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a. Mamída mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa ne-inaa k'achia mimaa oopipari. ¹⁸K'awa bi na p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iade pia wē-e, michi k'iradoopa pia p'oyaa oo-e bairã, mãga oo k'inia bi mída. ¹⁹Oo-e ne-inaa pia, mia oo k'inia bi. Jip'a oopari ne-inaa k'achia, mia oo k'inia-e bi. ²⁰Mãga oopari perã, k'awa bi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa mimaa mãga oopipari.

²¹Ne-inaa pia oo k'inia bak'ãri Ak'õrepa oopi k'inia bik'a, ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa mãga oopi k'inia-e. ²²Mi t'ãri o-ia bi Tachi Ak'õre Ũraa k'awa bairã. T'ãripa oo k'inia bapari made jara bik'a.

²³Mamída mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia presok'a bi. Mãgí chõo pik'a bi michi t'ãri ome, at'ãri mi chipari ba k'inia bairã.

²⁴¿Sãgapi ooima? ¡Mi chupiria chi! ¿K'aipa mi k'aripa ataima na p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa? Mãgipa mi waya o k'achiade t'iupi k'inia bi. ²⁵¡Mamída mia gracias jarapari Tachi Ak'õremaa, Tachi Waibia, Jesucristopata, mi k'aripa atada perã mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa! Michi t'ãripa oo k'inia bi Ak'õre ũraade jara bik'a. Mamída mi k'achia ooyaa bi k'ap'iapa at'ãri k'achia oopi k'inia bi.

Sãga p'anapata Tachi Ak'õre Jaure ome

8 ¹Ma jõma jara aupadade k'isiadak'ãri, tachia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa Jesucristo ome araa p'aniirã atuapi-e pait'ee. ²Cristode wãara ijãadak'ãri, Tachi Ak'õre Jaure ba chepari tachi ome. Iruata tachi uchiapipari tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa, ma k'aurepa atuanaadamerã. ³Tachi Ak'õre Ũraa Moisémaa p'ãpidapa eperãarã p'oyaa k'aripa ata-e paji, eperãarãpa p'oyaa ooda-e p'anadairã ma ũraade jara bik'a, ãchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari p'ani misa. Mapa Tachi Ak'õrepa ichi Warra pëiji eperã jip'aak'a bapariimerã mãik'aapa piumerã tachi pari, tachia p'ek'au k'achia oopata jõmaweda

wēpapiit'ee. Māgapī Cristopa tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'oyaa. ⁴Māga ooji tachi ijāapataarā p'anapataadamerā Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Māgá p'anadai oodak'āri Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopii k'āyaara.

⁵Chi oo k'inia p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a, māga oopata jiripata perā āchia oo k'inia p'ani aupai. Mamīda chi oo k'inia p'anapataarāpa Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, māga oopata jiripata perā Tachi Ak'ōrepa k'inia bi. ⁶Ma awara chi oo k'inia p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a o k'achia jiripata. Māgá atuadait'ee. Mamīda chi oo k'inia p'anapataarāpa Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, k'āiwee p'anapata Ak'ōre k'irapite, iru ode p'anadairā māik'aapa it'aa wādait'ee perā. ⁷Māgee oo k'inia p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a Tachi Ak'ōre k'ira unuamaa iru p'anapata. Mapa oo k'iniadak'aa iru ūraa p'ādade jara bik'a. Wāara māgá p'oyaa oodak'aa, Ak'ōre Jaure wēe p'anadairā. ⁸Ma awara ne–inaa wē–e māgee eperāarāpa oodai Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'imerā.

⁹Jōdee Ak'ōre Jaure pāchi t'āride baparida a p'ani. Māga pīrā, parāpa oo k'inia p'anapataadaipia bi iru Jaurepa oopi bik'a. Tachia k'awa p'ani Cristo Jaure wēe beerā Cristodeerā–e. ¹⁰Mamīda Cristo pāchi t'āride bapari pīrā, parā jaure ichita chok'ai bapariit'ee. Maperā parā k'ap'ia piudaruta pijida p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Cristo k'aurepa Tachi Ak'ōrepa parā p'ek'au k'achia wēe ak'ipari. ¹¹Ma awara Tachi Ak'ōre Jaure pāchi t'āride bapari pīrā, parā jai–idaadak'āri, irua parā k'ap'ia chok'ai p'irabapiit'ee ichita p'anapataadamerā. Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa māga ooda perā Cristo ome, iru piup'eda p'irabapiik'āri.

¹²Māpai ipemaarā, Tachi Ak'ōrepa tachi Cristode ijāapataarā māgá k'aripapari perā ichi Jaure k'ap'ia, p'anapataadaipia bi iru Jaurepa p'anapi bik'a. Īrā tachi ijāapataarā Cristo jua ek'ari p'anapata. Māga bita ¿sāga oodaima tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a? ¹³Parā p'anaruta pīrā māgí p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa p'anapi k'inia bik'a, atuadait'ee. Mamīda māgipa oopi bik'a oo amaaruta pīrā māik'aapa Ak'ōre Jauremaa oopiruta pīrā irua oopi bik'a, parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'oyaadait'ee māik'aapa Ak'ōre truade p'ananadait'ee.

¹⁴Jōmaweda Tachi Ak'ōre Jaurepa p'anapi bik'a p'anapataarā Tachi Ak'ōre warrarā. ¹⁵Cristode ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure pēi–e paji parā p'era p'anapataadamerā esclavoorāk'a, irua parā miapii jīak'aapa. Jīp'a pēiji ichi warrarā padamerā. Maperāpi Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īdak'āri, jarapata: “¡Abbá!^b ¡Mi Ak'ōre!” ¹⁶Māga jaradai Ak'ōre Jaurepa tachi t'ārimaa k'awapipari perā wāara Tachi Ak'ōre warrarā.

^b 8.15 *Abbá* arameo pedeede jara k'inia bi *Mi Ak'ōre* wa *Tate*.

17Māgá Tachi Ak'õre warrarã p'anadairã, iru p'anadait'ee jômaweda irua k'isia iru bi ichideerã—it'ee it'ari p'ananadak'ãri. Ne—inãa iru p'anadait'ee iru Warra Cristopa iru bik'a. Iru na eujãde bi misa, ijãadak'aa beerãpa iru jiripachida miapidait'ee. Māgá tachi auk'a jiripata. Mapa it'ari panadak'ãri, Tachi Ak'õrepa tachi Cristok'a papiit'ee, auk'a iru k'ira wãreede p'anapataadamerã.

Tachi Ak'õre k'ira wãree unudait'ee

18Míchi t'ãride mia nãga k'awa bi. Na p'ek'au eujãde p'ani misa, tachi mak'iara miada—e p'ani k'isiadak'ãri jõma Tachi Ak'õrepa tachimaa unupiit'ee ichi k'ira wãree eujãde. 19Na p'ek'au eujãde māgá mia jõni jida, o—ia ni p'ani iru ewari waibia ewate. Jõma ne—inãa Tachi Ak'õrepa ooda jida nimaa bi irua ak'ipimerã ichi warrarã Cristo cheru ewaride. 20Chi naapema eperãpa oo—e pak'ãri Tachi Ak'õrepa jaradak'a, k'achiade baaiji. Maperã Ak'õrepa ichia ooda jômaweda auk'a k'achiade baaiji, ma ne—inãa Ak'õrepa ooda māga k'inia—e baji mīda. 21Mamīda ĩrã ma ooda jômaweda nimaa bi ma ewari cherude ma k'achia baaidadeepa auk'a uchiat'ee perã Tachi Ak'õre warrarã ome. Iru warrarã waa piuda—e pait'ee m̄ik'aapa Tachi Ak'õre k'ira wãree eujãde p'ananadait'ee.

22K'awa p'ani Tachi Ak'õrepa ooda jômaweda at'ãri mia n̄bi, wera mia n̄baparik'a ichi warra ewaa t'oit'ee pak'ãri. 23Tachi ijãapataarã jida mia chitooni na p'ek'au eujãde p'ani misa, ne—inãa pipiara bi iru p'ani mīda, Tachi Ak'õrepa k'isia iru bidepema teeit'ee Cristode ijãapataarãmaa. Māgá iru Jaure. Māgá iru Jaure tachi ome iru p'ani mīda, tachi t'ãride k'isia paraa p'anapata na p'ek'au eujãde p'ani misa. Auk'a o—ia nipata Tachi Ak'õrepa tachi k'ap'ia chiwidi p'irabaipimerã m̄ik'aapa it'ari tachi ichi warrarãk'a p'anapimerã. 24Ichia tachi o k'achiadeepa k'aripa atadak'ãriipa, k'awajida ewari cherude wãara māgá k'ap'ia chiwidide p'anapataadait'ee iru k'ira wãree truade. Ma k'ap'ia chiwidi iru p'anadap'edaa paara, nida—e pak'ajida k'ap'ia chiwidi iru p'anadait'ee. 25Mamīda wãara ijãa p'ani p̄irã ma k'ap'ia chiwidi iru p'anadait'ee, waide unuda—e p'ani mīda, choodait'ee tuchia ni p'anide.

26Māgá choodai Tachi Ak'õre Jaurepa tachi k'aripapari perã, audú k'isia paraa p'anadak'ãri maa—e p̄irã tachi t'ãride juatau w̄ee p̄ik'a p'anadak'ãri. Māga p'anide tachi k'iradoopa p'oyaa it'aa t'ida—e pak'ãri Ak'õremaa, iru Jaurepa enenee n̄bi tachi pari ĩyapaa bidepai, pedee w̄ee. 27Māpai Tachi Ak'õrepa tachi ijãapataarã t'ãride iru bi k'awapari perã, ũripari ichi Jaurepa jara k'inia bi tachi k'ap'ia pari. Ichi Jaurepa ichita iidipari irua k'inia bik'a.

28Mapa k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa pia uchiapiit'ee jômaweda ne—inãa p'asaru ichi k'inia iru p'anĩrãmaa. Māga ooit'ee ichiata m̄ĩrã jirida perã Cristode ijãadamerã. 29Eperãarã ooi naaweda, Tachi Ak'õrepa

k'awaji mairāpa iru k'inia iru p'anadait'ee. Mapa k'isia iru baji mairā ichi warra jāk'a papiit'ee. Cristo chi Warra naapema paji. Maap'eda irude ijāapataarā iru ipemaarāk'a p'aneejida. ³⁰Pia jarait'eera, naaweda Tachi Ak'ōrepa k'awaji eperāarā ūk'uruurāpa iru k'inia iru p'anadait'ee. Mapa mairā jiripari Cristode ijāadamerā. Māpai, ijāadak'ari, irua āchi p'ek'au k'achia wēe ak'ipari ichi warra Cristo ak'iparik'a. Maperāpi āra p'anapiit'ee ichi trua k'ira wāree bide.

Cristode ijāapata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tachi k'inia iru bapari

³¹K'isiadak'ari jōmaweda Tachi Ak'ōrepa ooparide tachi ijāapataarā k'aripait'ee, ¿k'āata waa jaradaima? Tachi Ak'ōrepa tachi mágá k'aripapari pirā, ¿k'aipa tachi k'achia ooma? ³²Tachi Ak'ōrepa wāak'a-e paji pirā ichi Warra piupik'ari tachi pari, audupiara wāak'a-e pait'ee ne-inaa awaraa ichia jara bi teeit'ee tachi Cristode ijāapataarāmaa. ³³¿K'aipa Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarā imiateeima, irua āra pia-ee ak'imera? Tachi Ak'ōrepata tachi p'ek'au k'achia wēe ak'ipari Cristopa ooda k'aurepa. ³⁴Māga-e pirā, ¿k'aipa Cristode ijāapataarā atuapiima? Jesucristo piuji māik'aapa chok'ai p'irabaiji tachi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Maap'eda it'ari Tachi Ak'ōre juaraare banaji chupiria iidiit'ee Ak'ōremaa tachi pari. ³⁵Māga-e pirā, ¿k'aipa tachi āyaa ataima Cristo juadeepa, irua tachi k'inia-ee iru bamerā? Mágá āyaa wāda-e pai nepirade baairuta pijida maa-e pirā audú k'isia jōni pijida maa-e pirā awaraarāpa tachi k'achia ooruta pijida Cristode ijāapata perā maa-e pirā jarrapisia jōni pijida maa-e pirā p'aru wēe p'ani k'aurepa chupiria chitooni pijida maa-e pirā awaraarāpa tachi jiriruta pijida miapidait'ee wa peedait'ee. ¡Ne-inaa apidaapa tachi āyaa wāpida-e Cristo juadeepa! ³⁶Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Ak'ōre, taipa pi k'inia iru p'anapata perā, k'achia beerāpa tai ip'ii jiripata peedait'ee. Oveja peepataarāpa oveja iru p'anapatak'a ateedak'ari peedait'ee, māga pik'a māgee k'achia beerāpa tai iru p'ani.'

(Sal 44.22)

³⁷K'achia beerāpa tachi ijāapataarā at'ari mágá iru p'ani mīda, tachia ne-inaa jōmaade āchi p'oyaapata, tachi k'inia iru baparipa k'aripapari perā. ³⁸Cristopa tachi mágá k'inia iru bapari perā, michi t'aripa mia nāga ijāa bi. Āyaa wāda-e iru juadeepa piuruta pijida maa-e pirā mia jōni pijida na eujāde p'ani misa. Cristo juadeepa tachi āyaa wāpida-e pai angeleerāpa, netuaraarāpa, na p'ek'au eujādepemaarā waibiarāpa pida. Apidaapa mágá wāpida-e pai ne-inaa irapema wa t'ēepema ewari cherude. ³⁹It'ipiara wāruta pijida pajāde maa-e pirā edupiara wāruta pijida eujā ek'ari maa-e pirā t'imipiara wāruta pijida na p'ek'au eujāde, āyaa wāda-e pai iru juadeepa. Mia māga jara bi wē-e perā ne-inaa tachi āyaa wāpiit'ee Tachi Ak'ōre juadeepa Tachi Waibia, Jesucristopa, tachi k'inia iru bapari perā.

Tachi Ak'õrepa Israel pidaarã jirit'erada

9 ¹ Mi Cristode ijãadak'ãriipa, araa bi iru ome. Tachi Ak'õre Jaurepa k'awapipari mia wãarata jararu. Ma awara michi t'ãriipa ichiaba k'awa bi seewa jara–e nãga jarak'ãri. ² Mi audú t'ãri p'ua nãbi michi auk'aarã, judiorãpa Cristode ijãadak'aa perã. ³ Piara bak'aji Cristopa mi yiaraa iru bada paara, michi auk'aarã atuadai k'ãyaara. ⁴ Åra Israeldeepa uchiäjida. Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa ãra jirit'eraji ichideerã p'aneedamerã. Mãgã ichi warrarãk'a p'aneējida. Iru bapachi ãra chonaarã t'ãide. Mãga nide iru k'ira wãree unujida. Åra chonaarãmaa jaraji ichia ooit'ee Abrahamdeepa uchiadap'edaarã k'ap'ia pari. Ichi ũraa p'ãpiji ãra chonaarãmaa mãik'aapa mãirãdepema ũk'uru awara biji mimiadamerã ichi–it'ee. Jaraji ãra chonaarãmaa sãga it'aa iidipataadaipia bi. Åra chonaarãmaa jarada chok'ara jaraji ãra pia ak'i bapariit'ee mãik'aapa eperã pëit'ee ãra k'aripade. ⁵ Åra uchiäjida tai chonaarã Abrahamdeepa, Isaacdeepa, Jacobdeepa. Maap'eda Tachi Ak'õre Waibia Jesucristo, chi ne–inaa jõmaweda ak'ipari t'ok'ãri eperã k'ap'iade, ãchi auk'aa paji, ichiaba ma chonaarãdeepa uchiada perã. ¡Maperã ichita gracias jaradãma irumaa! ¡Amén!

⁶ Mãgara ¿k'ãata jaraima? ¿Tachi Ak'õrepa oo–e pajik'ã ichia ooit'eeda adak'a Israel pidaarã ome? ¡Mãga ooji! Mamĩda ichi–it'ee jõmaweda Israeldeepa uchiadap'edaarã wãara Israel pidaarã–e. ⁷ Ichiaba ichi–it'ee jõmaweda Abrahamdeepa uchiadap'edaarã wãara Abraham warrarã–e. Tachi Ak'õre ũraa p'ãdade jara bi:

'Mia Isaacdeepa uchiadait'eerã pia ak'iit'ee, pi mide ijãapari perã.'

(Gn 21.12)

⁸ Ak'õrepa mãga jarada perã, k'awa p'ani iru–it'ee Isaacdeepa uchiadap'edaarã aupai Abraham warrarã, Abrahampa awaraa warrarã ooji mĩda. Tachi Ak'õrepa Isaacdeepa uchiadap'edaarã mãga ak'ipachi, ãra uchiadap'edaa perã irua Abrahammaa jarada k'aurepa. ⁹ Tachi Ak'õrepa mãgaji Abrahammaa:

'Añomaa mi waya cheit'ee mãik'aapa Sarapa warra t'oit'ee.' (Gn 18.10)

¹⁰ Ma awara ai t'ëepai tai judiorã chonaa Isaacpa me–iso ooji chi wëra Rebeca ome. ¹¹ Mamĩda ma me–iso t'odai naaweda, Tachi Ak'õrepa k'isia iru baji aba jirit'erait'ee mãik'aapa waibiara papiit'ee chi apema k'ãyaara. Ak'õrepa mãga ooji ma warrarãpa waide ne–inaa pia wa k'achia ooda–e p'anajida mĩda. Mãga ook'ãri, k'awapiji ichiata eperã jirit'erapari oomerã ichia oopi bik'a. ¹² Jirit'era–e ma eperãpa ne–inaa pia oopari perã. Jip'a jirit'erapari ichia k'inia bik'a. Mãga k'awa p'ani Ak'õrepa Rebecamaa nãga jarada perã:

'Chi naapema chi t'ëepema jua ek'ari bait'ee.'

(Gn 25.23)

¹³ Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaade ichiaba jara bi:

‘Jacob jirit'eraji. Jōdee Esau unuamaa iru baji.’ (Mal 1.2-3)

¹⁴Māgara ¿k'āata jaradaima? ¿Tachi Ak'ōrepa pia oo–e bik'ā, aba pipiara ak'ipari perā chi apema k'āyaara? ¡Māga–e! ¹⁵Mia māga jara bi Tachi Ak'ōrepa Moisemaa nāga jarada perā:

‘Mia chupiria k'awaait'ee mia chupiria k'awaa k'inia biirā. Pia ak'iit'ee mia pia ak'i k'inia biirā.’ (Ex 33.19)

¹⁶Māga jarada perā, k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa eperāarā jirit'erapari k'aripait'ee, ichia āchi chupiria k'awaa k'inia bairā. Jirit'era–e āchia māga k'inia p'anadairā maa–e pirā ne–inaa pia wa k'achia oo p'anadairā. ¹⁷Ichiaba Ak'ōrepa ichi ūraa p'ādade jaraji Egiptodepemaarā poro waibia Faraonmaa:

‘Mia pi rey papiji māik'aapa pi k'irapite ooji ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māga ooji mia pi nepirade baaipida k'aurepa, na p'ek'au eujādepemaarāpa k'awaadamerā Mita, jōmaarā Ak'ōre Waibia.’ (Ex 9.16)

¹⁸Māga jarada perā, k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa chupiria k'awaapari ichia chupiria k'awaa k'inia biirā māik'aapa k'iiri k'isuapipari ichia māgá oopi k'inia biirāmaa.

¹⁹Mamīda parādepemapa mimaa iidii: “Māga pirā, ¿sāgap'eda Tachi Ak'ōrepa k'iiri k'isua p'aniirā miapiit'eema? ¿Iru k'aurepa māgá p'anapata–ek'ā?” ²⁰Mia ma iidida nāga p'anaut'ee. Pi na p'ek'au eujādepema. Māga bita, ¿Tachi Ak'ōrepa ne–inaa oopari iidiipia bik'ā?

‘Ma awara pi, Ak'ōrepa ooda, iidiipia bik'ā: “¿Sāap'eda mi nāgá oojima?”’ (Is 29.16; 45.9)

²¹K'isīaji nāgide. Chok'o k'aparipa ichi yooro p'e iru bidee chok'o k'ira t'ādoos k'apari, ichia k'inia bik'a. Ma yoorodee k'ai chok'o pi–ia fiestadee ateeit'ee māik'aapa ai yoorodee k'ai chok'o jip'aa teeda iru bait'ee.

²²Tachi Ak'ōrepa māga pik'a oopari na p'ek'au eujādepemaarā ome. Ichia k'isīa iru bi mīda p'ek'au k'achia ooyaa p'aniirā jōpiit'ee, choopari āra ome ichi ewari waibia ewate paru misa. Māgá choo k'inia bi pirā, ¿k'āata jaradaima? ²³Māgá chooru pirā k'isīa iru bada perā eperāarāmaa ichi k'ira wāree unupiiit'ee, ¿k'āata jaradaima? Irua māga ooji tachi chupiria k'awaak'āri māik'aapa tachi k'ap'ia ichi k'ira wāree unupik'āri awaraarāmaa.

²⁴Tachi Ak'ōrepa tachita jiriji judiorā t'āideepa māik'aapa judio–eerā t'āideepa, tachi jōmaweda auk'a Cristode ijāadamerā. ²⁵K'awa p'ani Ak'ōrepa māga k'isīa iru baji, iru pedee jarapari Oseamaa jarapida perā:

‘Michi eperāarā–ee p'anadap'edaarā t'ijjaradait'ee “michi eperāarā” māik'aapa eperāarā mia k'inia–e badaarā t'ijjaradait'ee “eperāarā mia k'inia iru biirā”.’ (Os 2.23)

²⁶Awara āi Ak'ōre Ūraa p'ādade Oseapa ichiaba jaraji:

‘Mia eperāarāmaa jara badamāi: “parā michi p'uuru pidaarā–e”, māgiirāmāi āchideepa uchiadap'edaarāmaa “Ak'ōre ichita chok'ai bapari warrarāda” adait'ee.’ (Os 1.10)

27Ma awara Tachi Ak'õre pedee jarapari Isaíapa jaraji:

'Israel pidaarã ipu tau nãusaak'a p'usa ide chok'ara p'ani mĩda, Tachi Ak'õrepa ãra chok'ara—ee uchiapiit'ee k'achia beerã juadeepa.

28Taarã—e nide Tachi Ak'õrepa eperãrã chok'ara jõpiit'ee.'

(Is 10.22-23)

29Mamĩda ai naaweda Isaíapa ichiaba jara baji:

'Jõmaarã Ak'õre Waibiapa tachi warrarã chok'ara—ee p'aniĩrã k'aripa—e pada paara, k'iniik'ajida Sodoma pidaarãk'a mãik'aapa Gomorra pidaarãk'a.'

(Is 1.9)

Judiorã Cristode ijãadaamaa p'anadap'edaa

30Tachia ¿k'ãata k'awaadama k'ĩsiadak'ãri Ak'õrepa mãga oodade Israel pidaarã ome? K'awa p'ani judio—eerãpa Tachi Ak'õre jirida—e p'anajida. Mamĩda írã p'ek'au k'achia wẽe p'anapata Tachi Ak'õre k'irapite, Cristode ijãapata perã. 31Jõdee Israel pidaarãpa Tachi Ak'õre jiri p'anajida mãik'aapa oo k'inia p'anajida iru ùraa p'ãdade jara bik'a, irua ãchi pia ak'imerã. Mamĩda p'oyaa ooda—e paji jõmaweda ma ùraade jara bik'a. 32 ¿Sãgap'eda mãga p'anajida? Cristode ijãa p'aneedai k'ãyaara Tachi Ak'õrepa ãchi pia ak'imerã, Ak'õre Ùraa Moisemaa p'ãpidak'a oo k'inia p'anapachida. Mamĩda Ak'õrepa Cristo pẽiji ichi o ak'ipimerã. Mapa irude ijãa k'iniada—e pak'ãri, ma o atuajida. 33Oojida Ak'õrepa jaradak'a chonaarãweda ichi ùraa p'ãdade: 'Judiorã t'ãide Siõn p'uurude^c mia eperã mäu pipiara bik'a papiit'ee.

Ara eperã t'ĩutiparik'a mãumaa, mãga pik'a eperãrã chok'ara t'ĩuti pik'adait'ee ma mäu pipiara bi k'aurepa. Mamĩda chi irude ijãa bi t'ãri o—ia bapariit'ee Ak'õre k'irapite.'

(Is 8.14; 28.16)

10 1Ípemaarã Cristo k'aurepa, t'ãriipa mia k'inia bi judiorãpa Cristode ijãadamerã. It'aa t'ĩpari Tachi Ak'õremaa ãra chupiria k'awaamerã, mãgã o k'achiadeepa uchiadamerã. 2Michi taupa unu bi ãrapa Ak'õre net'aa k'awa k'inia p'ani. Mamĩda wãara iru k'awadak'aa. 3K'awa k'iniadak'aa Ak'õrepa Cristode ijãapataarã p'ek'au k'achia wẽe beepipari. K'ĩsiapata ne—inaa pia oo p'anipa Tachi Ak'õrepa ãchi pia ak'it'ee. Maperã Cristode ijãa k'iniada—e. 4Mamĩda Cristopata ichideerã uchiapipari Tachi Ak'õre Ùraa p'ãdade jara bi jua ek'ariipa, oopataadamerã irua jara bik'a. Maperã Tachi Ak'õrepa Cristode ijãapataarã p'ek'au k'achia wẽe ak'ipari.

5Moisepa p'ãdade jara bi:

'Eperãpa ook'ãri jõmaweda Ak'õre Ùraade jara bik'a, ichita bapariit'ee ma ùraade jara bik'a.'

(Lv 18.5)

6Mamĩda p'ek'au k'achia wẽe beerã Cristode ijãa p'ani k'aurepa, mãgiirãpa auk'a jaradai Moisepa jaradak'a Tachi Ak'õre k'awa k'inia p'anadap'edaarãmaa:

^c 9.33 Chonaarãweda *Jerusalén* t'ĩjarapachida *David P'uuru* maa—e pirã *Siõn*.

‘K’ísiánaati pāchi t’āridepai: “¿K’aita wāima Ak’ōre eujādee irua k’inia bi k’awaade?”’

(Dt 30.12)

(pia jarait’eera, Cristo chemerā Ak’ōre eujādeepa.) 7Maa–e pirā:

‘¿K’aita piudap’edaarāmaa wāima Ak’ōrepa k’inia bi k’awaade?’

(Dt 30.13)

(pia jarait’eera, Cristo chemerā iru iadap’edaamāiipa.) 8Māga k’ísiadai k’āyaara, jaradaipia bi Ak’ōre Ūraade jara bik’a:

‘Nāgaweda Tachi Ak’ōrepa jara pēida k’awa p’ani, māgí pāchi it’aideepa jarapata perā māik’aapa pāchi t’āride k’awapata perā.’

(Dt 30.14)

Māgí pedee Moisepa p’ādadepemak’a ichiaba taipa jarateepata jōmaarāmaa: t’āripa Cristode ijāapataadamerā. 9Eperāpa jara bi pirā: “Jesucristo Michi Waibia” māik’aapa t’āripa wāara ijāa bi pirā Tachi Ak’ōrepa Cristo chok’ai p’irabaijiji, Tachi Ak’ōrepa ma eperā wāpiit’ee ichi truadee. 10T’āripa Cristode wāara ijāadak’āri, p’ek’au k’achia wēe p’aneepata Ak’ōre k’irapite. Ma awara tachi it’aideepa jaradak’āri, “Jesucristo Michi Waibia”, ak’ipipata irua tachi o k’achiadeepa k’aripa ataji.

11K’irāpāti Ak’ōre Ūraa p’ādade ichiaba jara bi:

‘Eperā Cristode ijāa bi k’ira pia–ee ba–e pait’ee Ak’ōre k’irapite.’

(Is 28.16)

12Māga jara bairā k’awa p’ani judiorā, judio–eerā ome auk’a p’ani Tachi Ak’ōre k’irapite, Cristode ijāadak’āri. Iruta Jōmaarā Waibia. Auk’a k’aripapari chi chupiria iidirutaarā ichimaa, āchi auk’a k’inia iru bapari perā. 13Maperā k’awa p’ani na Ak’ōre Ūraa wāarata jara bi:

‘Tachi Ak’ōrepa ichimaa chupiria iidirutaarā k’aripa atait’eeda aji, atuanaadamerā.’

(Jl 2.32)

14Mamīda ¿sāga chupiria iididaima, irude ijāada–e p’ani pirā? Ichiaba ¿sāga irude ijāadaima, irua ooda āchi–it’ee ūrida–e p’ani pirā? Ma awara ¿sāga ūridaima irua ooda āchi–it’ee, eperāpa māga jara–e pirā āchimaa? 15Māgí eperā, ¿sāga wāima jarateede, awaraarāpa iru pēida–e p’ani pirā? Tachi Ak’ōre Ūraa p’ādade jara bi:

‘Eperāarā o–īadaipata awaraarāpa pedee pia āchimaa jara chedak’āri.’

(Is 52.7)

16Mamīda jōmaarāpa ūri k’iniada–e p’ani, Ak’ōre pedee pia jara chedak’āri. Māga k’awa p’ani Tachi Ak’ōre pedee jarapari Isaíapa p’ādade jara bairā:

‘Tachi Ak’ōre, ¿k’aipa ijāajima aji, taipa jarateedap’edaa?’

(Is 53.1)

17Ma jōma jara aupadade k’ísiadak’āri, k’awa p’ani eperāarāpa ūridak’āri Cristopa ooda āchi–it’ee, māgapi irude ijāapata.

18Māga pirā, ¿sāgap’eda judiorāpa ijāada–e paji? ¿Ūrida–e pajik’a Cristopa ooda āchi–it’ee? ¡Ūrijidapi! Ak’ōre Ūraa p’ādade jara bi:

‘Tachi Ak'õrepa ooda jarateepachida jõmaarãmaa; na p'ek'au eujãdepema t'imí beerãmaa paara k'awapijida irua ooda.’ (Sal 19.4)

¹⁹Mãga pirã, waya iidit'ee: ¿sãgap'eda ijãada–e pajima? ¿K'awada–e pajik'ã áchia ùridap'edaa? ¿K'awajidapi! Naapiara mia k'irãpapi k'inia bi Moisepa p'ãdade jara bi:

‘Tachi Ak'õrepa nãga jara bi ichi eperãarãmaa: Mia parã k'ira unuamaa iru p'anapiit'ee michi eperãarã–eerãmaa, ãra mide ijãa k'inia p'anadairã. Ma awara parã k'irãpapiit'ee mãgiirã ome, chi parãpa k'isiapata k'isia k'awa–ee beerã.’ (Dt 32.21)

²⁰Ichiaba Isaíapa p'ãdade jip'a jara bi:

‘Mi jirida–e p'anadap'edaarãpa mi unujida. Mia unupiji mi k'awa k'iniada–eerãmaa.’ (Is 65.1)

²¹Jõdee Israel pidaarã ãpíte jara bi:

‘Ichita mia Israel pidaarã k'aripa k'inia baji. Mamída áchia oodaamaa p'anapachida mia jara bik'a, mide ijãa k'iniada–e p'anadap'edaa perã.’ (Is 65.2)

Tachi Ak'õrepa Israel pidaarã jirit'erada

11 ¹Israel pidaarã mãgá p'anadap'edaa perã, ¿Tachi Ak'õrepa ichi eperãarã yiaraa iru bik'ã? ¡Mãga–e! ¡Mita Israel pida, Abrahamdeepa uchiada, Benjamín èreerãdepema! Tachi Ak'õrepa mi yiaraa–e bi. ²Irua Israel pidaarã naaweda jirit'eraji ichi eperãarã papiit'ee. ¿Írã sãga áchi yiaraa iru baima? ¿K'irãpa p'ani–ek'ã Ak'õre Úraa p'ãdade jara bi iru pedee jarapari Elías it'aideepa? Israel pidaarã ãpíte mãgipa Tachi Ak'õremaa jaraji:

³Ak'õre, tai poro waibiarãpa pi pedee jarapataarã peepachida. Ichiaba pia altar oopida árik'oojida. Mi aupai pide ijãapari mãik'aapa írã mi jida jiri p'ani peedait'ee.’ (1 R 19.10, 14)

⁴Mamída Tachi Ak'õrepa Eliamaa p'anauji:

‘Mi jua ek'ari eperãarã siete mil iru bi, at'ãri mimaa aupai it'aa t'ipata. Pik'a, ãra jida bedabaidak'aa já ne–inaa juapa ooda Baal k'irãpíte.’ (1 R 19.18)

⁵Tachi Ak'õrepa ichi eperãarã ùk'uru ichi jua ek'ari iru badak'a Elías na p'ek'au eujãde bak'ãri, auk'a írapema Cristode ijãa p'aniirã jirit'eraji ichi jua ek'ari iru bapariit'ee. Mãga oopari áchi k'inia iru bapari perã.

⁶Maperãpi ma ijãapataarã jirit'eraji. Eperãarã jirit'erada paara áchia ne–inaa oopata k'aurepa, áchia Tachi Ak'õremaa jirit'erapik'ajida ma ne–inaa oo p'ani pari. Mamída mãga–e. Irua áchi jirit'erapari áchi k'inia iru bapari perã.

⁷Mãgara ¿k'ãata k'isiadaima Israelde? Jõmaweda Israel pidaarãpa unuda–e paji áchia jiridap'edaa. Jiripachida Tachi Ak'õrepa áchi pia ak'imerã, p'ek'au k'achia wëe. Mamída ùk'urupai, chi Tachi Ak'õrepa

jirit'eradaarã Cristode ijãadamerã, wãara mãga p'aneejida iru k'irapite. Jõdee chi apemaarã k'iiri k'isua p'aneepachida. ⁸Mapa Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bi:

'Tachi Ak'õrẽpata ãchi t'ãri chaareepiji. Tau iru p'anajida mĩda, unuda–e paji Tachi Ak'õrepa ãchimaã unupida. Ichiaba k'iiri iru p'anajida mĩda, ùrida–e paji Tachi Ak'õrepa ãchimaã jarapida. At'ãri mãga p'anapata.'

(Dt 29.4)

⁹Ichiaba Ak'õre Ûraa p'ãdade Rey David it'aideepa jara bi:

'Ak'õre Waibia, pi eperãarãpa k'isiapata Ak'õre ewari ia p'anipapai pia ãchi pia ak'ipariit'ee. Mãga k'isia p'anadairã, taawa pia ãchi k'achiade baaipii mãik'aapa miapii. ¹⁰Ichita ne–inaa oopata pi–it'ee ãchia k'isia p'anik'a, pia wãara oopi k'inia bi k'ãyaara. Maperã taawa pia ãchi tau p'ãriu pik'apii ununaadamerã pia oo bi mãik'aapa ãchi eburuk'uk'ua pik'adaidamerã ãchia ne–inaa k'achia oopata k'aurepa.'

(Sal 69.22-23)

Tachi Ak'õrepa judio–eerã k'aripada

¹¹Waya iidit'ee: ¿Tachi Ak'õrepa ichi eperãarã yiarã iru bik'ã? ¡Mãga–e! Wãara ijãada–e pada perã Tachi Ak'õrepa k'inia badak'a, k'achiade baaijida. Mamĩda ãchia mãgã ijãada–e pada k'aurepa judio–eerã Cristode ijãa p'aneejida mãik'aapa Ak'õre ode t'ũujida. Ak'õrepa mãgã judio–eerã o k'achiadeepa k'aripa ataji. Mãga ooji judiorãpa mãirã ijãa p'anĩ unudak'ãri, auk'a Cristode ijãadamerã mãik'aapa ichi ode t'ũudamerã. ¹²Judiorã Cristode ijãadaamaã p'anadap'edaa perã, na p'ek'au eujãdepemaarãpa k'awaadai Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee mãik'aapa judio–eerãpa iru p'anadai jõma Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi Cristode ijãapataarã–it'ee. Judiorãpa auk'a Cristode ijãadak'ãri, ijãapataarã jõmaweda audupiara o–ĩã p'anadait'ee.

¹³Írã parã judio–eerãmaa ne–inaa jarait'ee. Tachi Ak'õrepa mi jirit'eraji parã judio–eerãmaa jarateemerã irua pedee pia jara pẽida Cristode. Mĩ o–ĩã bi ma–it'ee Ak'õrepa mi jirit'erada perã. ¹⁴Na mimia oo bipa Tachi Ak'õre–it'ee, k'inia bi michi auk'arãpa parã ijãapata unudak'ãri, auk'a Cristode ijãadamerã mãik'aapa Ak'õre ode t'ũudamerã. ¹⁵Mamĩda Cristode ijãada–e p'anadap'edaa perã, na p'ek'au eujãdepemaarã awaraarãpa irude ijãadai mãik'aapa t'ãri auk'a p'anapataadai Tachi Ak'õre ome. Tachi Ak'õrepa ma judiorã at'ãri p'oyaa pia ak'i–e, mãga ijãada–e p'anadairã. Mamĩda ijãadak'ãripi, Ak'õrepa ãchi pia ak'ipariit'ee. Ak'õrepa chok'ai p'irabaipidaarãk'a p'anadait'ee.

¹⁶K'ĩsiadãma nãgide. Judiorãpa trigo naapiara ewadak'ãri, mãgĩ awara bipata aideo masa oodap'eda, pan oodait'ee Tachi Ak'õre–it'ee. Mamĩda Ak'õrepa trigo jõmaweda waripipari perã, wãara ma masa jõmaweda ichi–it'ee. Mãga pik'a Tachi Ak'õrepa judiorã chonaarãwedapema

Abraham awara biji ichi-it'ee, Abrahampa ijāa bada perā irua jarada. Mamīda wāara Abrahamdeepa uchiadap'edaarā jōmaweda ichi-it'ee, māga ijāadak'āri.

¹⁷Abraham pak'uru k'arrak'a bi judiorā-it'ee. Mamīda olivo biiri uupataarāpa chi jua t'iap'epatak'a ma pak'uru pipiara chaumerā, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā ūk'uru t'iap'e pik'aji, Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaa perā. Māpai pak'uru ak'ipataarāpa ma pak'uru jua t'iap'edap'edaamāi awaraa pak'uru jua t'i bipatak'a māgee jida chaumerā, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa parā judio-eerā t'i pik'a biji judiorā k'āyaara, Cristode ijāapata perā. ¹⁸Tachi Ak'ōrepa parā judio-eerā ome mägá ooji mīda, k'isiadaik'araa bi parā pipiara p'ani judiorā k'āyaara. Āra parā naaweda ma pak'uru k'arradepema juak'a p'anajida. Ma pak'uru k'arrak'a bi chok'ai-e bi parā, chi jua t'i pik'a bida k'aurepa. Parā chok'ai p'ani ma pak'uru k'arrak'a bi k'aurepa. Judiorā k'aurepata parāpa Tachi Ak'ōre k'awa p'ani.

¹⁹Parādepemapa jarai: “Mamīda Tachi Ak'ōrepa mi t'i pik'a biji ma k'arrak'a bide judiorā k'āyaara.” ²⁰Pia bi. Mamīda k'irāpāji Ak'ōrepa ma judiorā t'iap'e pik'aji Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaa perā. Pi Cristode ijāapari perāta, t'i pik'a biji. Audua bai k'āyaara, jip'a Tachi Ak'ōre waaweeipia bi. ²¹Tachi Ak'ōrepa ichi eperāarā t'iap'e pik'aji pirā Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaa perā, audupiara parā t'iap'e pik'ait'ee ijāa amaadaruta pirā. ²²Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari Cristode ijāapataarā ome. Mamīda Cristode ijāadaamaa p'aniirā pia ak'i-e. Maperā pi ijāa beeru pirā, t'āri pia bapariit'ee pi ome. Mamīda ijāa amaaru pirā, waa pia ak'i-e. Pi t'iap'e pik'ait'ee ijāadak'aa beerā ome ooparik'a. ²³Jōdee, naaweda Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaarāpa ijāaruta pirā, Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'it'ee Cristodeerā ak'iparik'a. Āra waya t'i pik'a biit'ee āra naaweda p'anadap'edaak'a. Māga ooi Tachi Ak'ōre-it'ee ne-inaa audú chaaree wē-e perā. ²⁴Irua pi, judio-ee bita, o k'achiadeepa k'aripa ataru pirā Cristode ijāapari perā, audupiara judiorā mägá k'aripait'ee, Cristode ijāadak'āri. Māga ooit'ee āchi uchiadap'edaa perā irua eperā jirit'erada Abrahamdeepa.

Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā k'aripait'ee

²⁵Īpemaarā Cristo k'aurepa, ĩrá mia parā judio-eerāmaa ne-inaa awaraarāpa waide k'awadak'aa k'awapi k'inia bi, k'isianaadamerā judiorā k'āyaara pipiara p'ani. Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā ūk'uru k'īiri k'isuapiji judio-eerāpa irua jara pēida pia ūridap'eda, Cristode ijāadamerā māik'aapa Tachi Ak'ōre ode t'īudamerā. Mamīda ichita māga-e pait'ee. Jip'a māga p'asait'ee ijāarutamaa jōma judio-eerā irua k'isia iru bi ijāadamerā. ²⁶Ma t'ēepai, Israel pidaarā chok'ara auk'a Cristode ijāadait'ee māik'aapa Ak'ōrepa āra o k'achiadeepa k'aripa atait'ee, iru ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Tachi K'aripapari uchiat'ee Israel pidaarā t'āideepa, Sión p'uurudeepa. Jacobdeepa uchiadap'edaarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. ²⁷Maapai mia jaradak'a Jacobmaa, ichideerā pia ooit'ee āchi p'ek'au k'achia wēpapik'āri.’ (Is 59.20-21)

²⁸Parā judio–eerā k'aurepa írā Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā yiarāa iru bi, āchi ijāada–e p'anadairā irua pedee pia jara pēida Cristo k'ap'ia pari. Mamīda Ak'ōrepa naaweda Israel pidaarā jirit'eraji. Mapa at'āri āchi k'inia iru bapari māik'aapa pia ak'i bapari. Māga oopari māga ooit'eeda ada perā āchi chonaarāmaa. ²⁹Tachi Ak'ōrēpata ichita oopari ichia jara bik'a. Mapa ichi eperāarā atabēi–e pait'ee. Ichita āchi pia ak'i bapariit'ee ichia jaradak'a āchi chonaarāmaa. ³⁰Naaweda parā judio–eerāpa oodaamaa p'anapachida Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. Mamīda judiorā Ak'ōre Waibiapa ichi Warra pēidade ijāadaamaa p'anadap'edaa perā, Tachi Ak'ōrepa parā judio–eerā chupiria k'awaaji. ³¹Īrapema judiorā at'āri oodaamaa p'anapata Ak'ōrepa jara bik'a. Mamīda Tachi Ak'ōrepa parā judio–eerā chupiria k'awaadak'a Cristode ijāadak'āri, auk'a chupiria k'awaait'ee judiorā, māgá ijāadak'āri. ³²Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā judiorā māik'aapa judio–eerā ichiak'au biji āchia oo k'iniata oodamerā. Māga ooji ak'ipiit'ee ichia chupiria k'awaapari p'ek'au k'achia oopataarā, judiorā, judio–eerā paara.

Pedee pia jarada Tachi Ak'ōrede

- ³³ ¡Wāara Tachi Ak'ōre k'isia k'awaa bapari! Jōmaweda pia oopari ichia ne–inaa jōma k'awapari perā. Tachi eperāarāpa k'awada–e irua k'isia iru bi. Ichiaba k'awada–e sāgap'eda irua eperāarāmaa ne–inaa oopipari.
- ³⁴ ¿Ak'ōre Ūraa p'ādade nāga jara bi–ek'ā? ¿K'aipa k'awaaima Tachi Ak'ōre k'isia māik'aapa k'aipa iru ūraaima? Iruata ne–inaa jōma k'awapari.’ (Is 40.13)
- ³⁵ ¿K'aipa ne–inaa teeima Tachi Ak'ōremaa, irua jōdee ma pari ne–inaa awara teemerā? (Job 41.11)
- ³⁶ Eperāpa māgá p'oyaa tee–e, Tachi Ak'ōre juadeepa ne–inaa jōmaweda uchiapari perā. Ichiata ne–inaa jōmaweda ak'i bapari. Ne–inaa jōmaweda nībi ichi–it'ee. Mapa ichita jaradaipia bi: “Ak'ōre, ¡pī jōmaarā k'āyaara waibiara bi! ¡Amén!”

Cristodeerā sāga p'anapataadaipia bi

12 ¹Īpemaarā, mia nāga ūraait'ee: Tachi Ak'ōrepa eperāarā chupiria k'awaapari perā, at'āri chok'ai p'ani misa, oopiti Tachi Ak'ōremaa irua k'inia bik'a pi ome. Māgá pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'oyaada, p'anapataadait'ee Ak'ōrepa k'inia bik'a. Ichiaba māgá ak'ipidai

parāpa wāara Tachi Ak'ōre k'inia iru p'ani. ²Oonáati na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa oopatak'a. Māirāpa k'isiapata āchia oo k'inia p'anidepai. Parā jōdee, k'isiadaipia bi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Māgá k'awaadait'ee Ak'ōrepa k'inia bi ne–inaa pia, k'achia wēe; ne–inaa irua pia ak'ipari.

³Tachi Ak'ōrepa mi pia ooji mi jirit'erak'āri parāmaa jarateemerā. Maperā mia ūraait'ee parādepema apidaapa k'isianaadamerā: “Mi pipiara bi awaraarā k'āyaara”. Ma k'āyaara k'ira jīp'a jiriipia bi Ak'ōrepa oopi k'inia bi māik'aapa t'āripa māga oopia bi, it'aa iidi bi misa irua k'aripamerā.

⁴Tachi k'ap'iade nāgee ne–inaa chok'ara iru bi; biiri t'iait'ee; jua ne–inaa jitait'ee; māgee ne–inaa. Ma chaachaa ne–inaa awara–awaraa oopari. Auk'a oodak'aa. ⁵Māga pik'a bi tachi Cristode ijāapataarā. Tachi jōma araa p'ani iru ome. Mapa auk'a araa p'ani apemaarā ijāapataarā ome k'ap'ia apai bik'a.

⁶Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'aripak'āri, ne–inaa awara–awaraa oopata, irua oopi k'inia bik'a tachi chaachaa.

Ichi ūraa jarapiru pirā tachidepema abaamaa, māgipa māga oopia bi t'āripa, Ak'ōremaa k'aripa iidi bi misa. ⁷Awaraamaa ijāapataarā k'aripapiru pirā, māga oopia bi. Awaraamaa jarateepiru pirā, ichiaba māga oopia bi. ⁸Awaraa k'ariparu pirā chīara t'āri o–īapiit'ee, māga oopia bi. Awaraamaa p'arat'arapiru pirā, t'āri pia p'arat'a waibia teeipia bi chupiria beerā k'aripait'ee. Awaraamaa eperā waibia papiru pirā, pia ak'iipia bi ijāapataarā ichi jua ek'ari p'anīrā. Awaraa k'ariparu pirā chīara chupiria k'awaamerā, t'āri o–īa māga oopia bi.

Cristode ijāapataarā chik'inia p'anapataadaipia bi

⁹Awaraarā t'āri jīp'a k'inia iru p'anadaipia bi. Ne–inaa k'achia k'ira t'ādo oodaik'araa bi. Māgee ne–inaa unuamaa iru p'anapatáati. Pia aupaita jiridaipia bi oodait'ee. ¹⁰Chik'inia p'anapataadaipia bi, tachi ēreerā ome p'anapatak'a. Audua p'anadaik'araa bi. Ma k'āyaara awaraa ijāapataarā pipiara ak'idaipia bi tachi k'āyaara.

¹¹K'oo–idaa p'anadaik'araa bi. T'āripa oodaipia bi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Māgá oodait'ee Tachi Waibia Jesucristopa oopi k'inia bik'a.

¹²O–īa p'anadaipia bi ni p'ani misa Tachi Ak'ōre eujādee wādait'ee. Choodaipia bi nepirade baaidak'āri. Ichita it'aa t'īpataadaipia bi Tachi Ak'ōremaa.

¹³Awaraa ijāapataarā chupiria k'awaadaipia bi māik'aapa ne–inaa wēe p'ani pirā, āramaa teedaipia bi. Awaraarā pāchi t'āide p'asia chedak'āri, t'āri pia auteebaidaipia bi. K'āidait'ee wēe p'ani pirā, pāchi tede k'āipíti.

Awaraarā ome k'āiwee p'anapataadaipia bi

¹⁴Awaraarāpa parā jiridak'āri ne–inaa k'achia oodait'ee, it'aa iidíti Ak'ōrepa āra chupiria k'awaamerā māik'aapa bendiciamerā. Iidináati Ak'ōrepa āra maldiciamerā.

¹⁵Awaraarã o-ïa p'anadak'ãri, auk'a o-ïa p'anadaipia bi. Jõdee t'ãri p'ua p'anadak'ãri, auk'a jëedaipia bi.

¹⁶T'ãri auk'a p'anadaipia bi awaraa ijãapataarã ome. Jïp'a jiridaipia bi Ak'õrepa parãmaa oopi k'inia bi. K'ïsiadaik'araa bi parã awaraarã k'ãyaara pipiara p'ani. Auk'a k'õp'ãyo meraadaipia bi chupiria beerã ome mãik'aapa p'arat'ara beerã ome. Audua p'anadaik'araa bi.

¹⁷Awaraarãpa parã k'achia oodak'ãri, auk'a oonãati. Ichita ne-inaa pia óoti awaraarãpa unudamerã Cristo k'aurepa parãpa ne-inaa pia oopata.

¹⁸Awaraarã nepira jiriya p'ani mïda, parã jõdee k'ãiwee p'anapatãati chïara ome. ¹⁹Ïpemaarã k'iniaarã, k'ïra jõ-ee p'ananãati. Ma k'ãyaara ichiak'au bïti, Tachi Ak'õrepa ãrapa oodap'edaa ak'imerã mãik'aapa miapimerã ichia k'inia bik'a. Mia mãga jara bi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bairã:

'Mia aupaita eperãarãpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia.

Miata p'ek'au k'achia oopataarã miapiit'ee.'

(Dt 32.35)

²⁰Awara ãi ichiaba jara bi:

'Eperãpa pi k'ïra unuamaa iru bi pirã, nãgã oopia bi. Mãgï jarrapisia bak'ãri, nek'op'ji mãik'aapa opisia bak'ãri, ne-inaa top'ji. Mãgã ooru pirã, iru k'ïra nejasiapiit'ee mãik'aapa irua pïmaa k'achia oo k'inia bi oo-e pai.'

(Pr 25.21-22)

²¹K'ïrak'aupai ne-inaa k'achia oodai. Ma k'ãyaara k'achia p'oyãati ne-inaa pia oo p'anipa.

Tachi poro waibiarãpa jara p'anik'a oodaipia bi

13 ¹Ïrã mia ùraait'ee parã jõmaarãpa pãchi poro waibiarã waaweedamerã. Oopataati charraarãpa jara p'anik'a. Mãga oodaipia bi Tachi Ak'õrepa pãchi waibiarã papida perã parã ak'idamerã. Tachi Ak'õrépata eperãarã poro waibiarã jõmaweda mãga papipari. ²Maperã ooda-e pirã ãrapa jara p'anik'a, ichiaba ooda-e pai Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bi parãmaa. Ma awara ma charraarãpa parã miapidait'ee, mãga ooda-e pirã. ³Tachi charraarãpa ne-inaa pia oopataarã p'erapida-e. Ne-inaa k'achia oopataarãta p'erapipata. Maperã k'ãiwee p'ana k'inia p'ani pirã charraarã ome, pia óoti. Mãgã ãrapa parã pia ak'ipataadait'ee. ⁴Tachi Ak'õrepa ma charraarã biji parã k'aripadamerã k'achia beerã juadeepa. Mamïda pia ne-inaa k'achia ooru pirã, wãara waaweedaipia bi, ma charraarãpa pi ome oodait'ee perã k'achia beerã ome oopatak'a. Æchi jua ek'ari p'aniãrã pëidait'ee pi atade. Ma-it'ee espada anipapata. Mãpai pi atadak'ãri, miapide atedait'ee, mãga oopi k'inia bairã Tachi Ak'õrepa k'achia oopataarãmaa. ⁵Maperã óoti pãchi poro waibiarãpa jara p'anik'a. Mãga oodaipia bi k'ïsia p'ua wëe p'anadait'ee ãra k'ïrapite mãik'aapa Tachi Ak'õre k'ïrapite. Ichiaba mãga oodaipia bi ãrapa parã miapinaadamerã. ⁶Parãpa impuesto

p'aapataadaipia bi mǎgí poro waibiarāmaa, āra mimia oopata pari, Ak'ōrepa mǎirā mǎgá bida perā parā k'aripadamerā. ⁷Pāchi poro waibiarā jōmaweda waaweedaipia bi. Parāmaa impuesto p'aapiruta pirā, p'áati. Parāmaa ne–inaa aneedap'edaa pari awaraa eujādeepa p'aapiruta pirā, ichiaba p'áati, aupedeeda–ee.

Cristode ijāapataarā chik'inia p'anapataadaipia bi

⁸Tewe paraa p'ananáati. Ma k'āyaara, chik'inia p'anapataadaipia bi. Māga p'anaruta pirā, oodait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

⁹'Miak'āi p'aniirā k'āináati awaraarā ome; eperā peenáati; chíara net'aa chianáati; chíara te, wēra, mimiapataarā, ne–animal wa net'aa k'ianáati.' (Ex 20.13-17)

Ūraa awaraa ichiaba paraa ak'ipiit'ee sāga p'anapataadaipia bi chíara ome. Mamīda ma jōmaweda uchiapata ūraa abaade:

'Awaraarā k'inia iru p'anapatáati, pāchi k'ap'ia k'inia iru p'anapatak'a.' (Lv 19.18)

Māga ooruta pirā, oodait'ee jōma Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a.

¹⁰Mǎgá awaraarā k'inia iru p'anadak'āri, maarepida āramaa k'achia ooda–e. Maperāpi māga oodak'āri, oopata jōma Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a.

Īdaa pik'a bide p'anapataarā

¹¹Ma jōma oo p'ani misa, k'irāpāti jōmasaa taarāru tachi Cristode ijāadap'edaadeepa. Īrá naawedapema k'āyaara k'ait'aara p'ani it'aa wādait'ee. Maperā k'āi pik'a p'ananaadāma. Ma k'āyaara oodāma Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ¹²Na p'ek'au eujāde p'ani misa, tachi p'āriu pik'a bide p'ani. Mamīda taarā–ee Cristo waya chek'āri, ewari chiwidi pik'a unudait'ee. Mapa oo amaadāma ne–inaa k'achia k'īra t'ādoo, na p'ek'au eujādepemaarāpa oopata māik'aapa soldaopa armadura jīparik'a chōode wāi naaweda, māga pik'a oodāma Cristopa oopi bik'a. ¹³P'anadāma Ak'ōre ĩdaa pik'a bide p'anapataarā p'anapatak'a, ne–inaa k'achia ooda–ee. Oonaadāma p'āriu pik'a bide p'anapataarāpa oopatak'a. Āchi piudaipata it'uapa māik'aapa pariatua pedee nipapata. Ichiaba pariatua wēraarā jiripata ai ome k'āidait'ee. Ma awara chōo jiripata chíara ome māik'aapa net'aa k'aurepa chíara k'īra unuamaa iru p'anapata. ¹⁴Parā, jōdee, Tachi Waibia Jesucristode ijāapata perā, p'anapatáati iru na p'ek'au eujāde badak'a. K'īsianáati parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oo k'inia bide.

Awaraa ijāapataarā āpíte pedee k'achia jaradaik'araa bi

14 ¹Cristode ijāapari auk'a parāk'a ijāa–e bi pirā, pia ak'íti, awaraa ijāapataarā ak'ipatak'a. ¿Irua mǎgá ijāa–e bipaa at'āri Ak'ōre Ūraa

pia k'awa–e bairã? Mapa iru ome aupedeedaik'araa bi. ²Abaapa ijãai chik'o k'ira t'ãdoo k'oipia bi. Jõdee chi pia k'awa–e bipa k'isiai nechiarã k'oik'araa bi, ma k'aurepa Tachi Ak'õrepa iru pia ak'i–e pai jãak'aapa. ³Maperã ma chik'o k'ira t'ãdoo k'oparipa pia–ee ak'iik'araa bi ma nechiarã k'ok'aa bi. Jõdee ma nechiarã k'ok'aa bipa k'achia pedeeik'araa bi chi apema ãpíte. Mãga oodaik'araa bi Tachi Ak'õrepa ãchi auk'a pia ak'ipari perã Cristode ijãa p'ani k'aurepa. ⁴¿K'aipa pi bijima chãra mimiapari ak'imerã jarait'ee irua oopata pia wa k'achia? Mimia chiparipapai ichi jua ek'ari mimiapataarã mãgã ak'iipia bi. Mãga pik'a bi Cristo ichideerã ome. Tachi Waibia Cristopata ichideerãpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Ichiata ichideerãmaa ne–inaa pia oopipari.

⁵Ne–inaa awaraa jarait'ee parãpa aide k'isiadamerã. Ijãapari abaapa ijãai ewari aba iaipia bi apema k'ãyaara. Jõdee awaraapa ijãai ewari chaa auk'a bi. Tachi ijãapataarã chaachaa jiridaipia bi tachi t'ãride ijãa p'ani, k'awaadait'ee wãara mãga ijãa p'ani wa mãga–e. ⁶Ma ewari aba iaparipa apema k'ãyaara, mãga oopari Tachi Ak'õre–it'ee. Ichiaba ma chik'o k'ira t'ãdoo k'oparipa mãga oopari Tachi Ak'õre–it'ee, gracias jarapari perã Ak'õremaa ma chik'o k'ok'ãri. Jõdee ma nechiarã k'ok'aa bipa auk'a mãga oopari Tachi Ak'õre–it'ee, ichiaba gracias jarapari perã Ak'õremaa nek'ok'ãri.

⁷Tachi ijãapataarã apida ituaba p'anadak'aa tachia oo k'iniata oodait'ee. Ichiaba apida ituaba piudak'aa, ak'ipari wëe. ⁸Chok'ai p'ani misa, p'anapata oodait'ee Cristopa oopi bik'a, irua tachi ak'ipari perã. Mamida jai–idaaruta pijida, at'ãri Cristopa tachi ak'ipari. Mapa jaradai tachi chok'ai p'ani misa, Cristo Tachi Waibia. Ichiaba jai–idaa p'ani misa, Cristo Tachi Waibia. ⁹Ma–it'ee Cristo piuji mãik'aapa chok'ai p'irabaiji, jõmaweda ijãapataarã Ak'õre Waibia pait'ee; chi chok'ai p'aniirã, jai–idaadap'edaarã paara.

¹⁰Mãga bita ¿sãap'eda pia, Ak'õre Ûraa pia k'awa–e bita, pedee k'achia pedee bima awaraa ijãapataarã ãpíte? Maa–e pirã, ¿sãap'eda pia, Ak'õre Ûraa k'awa bita, pia–ee ak'iparima ma ijãapari pia k'awa–e bi? Tachi jõmaweda p'anadait'ee Tachi Ak'õre k'irapite Ak'õre ewari waibia ewate.

¹¹Mãga k'awa p'ani Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bairã:

‘Mi ichita chok'ai baparida a bi Tachi Ak'õrepa. Eperã chaa

bedabaidait'ee mi k'irapite mãik'aapa jaradait'ee: “Pita Jõmaarã Ak'õre Waibia.” ’

(Is 45.23)

¹²Mapa k'awa p'ani tachi chaachaa panadait'ee Tachi Ak'õre k'irapite mãik'aapa jaradait'ee tachia k'isiadap'edaa, jaradap'edaa mãik'aapa oodap'edaa na p'ek'au eujãde p'ani misa.

Ne–inaa k'achia oopinãati awaraa ijãapataarãmaa

¹³Maperã ak'inaadãma awaraa ijãapataarãpa oopata pedee k'achia pedeedait'ee ãra ãpíte. Ma k'ãyaara jõma óoti awaraa ijãapataarã pipiara

ijãadamerã, mãik'aapa oodamerã Cristopa oopi k'inia bik'a. ¹⁴Mi jida araa bi Cristo ome. Ijãa bi chik'o k'ïra t'ãdoo k'oipia bi, Ak'õrepa ma chik'o k'oit'ee ooda perã. Mamïda awaraapa ijãa bi pirã chik'o k'ïra aba k'oik'araa bi, ichi-it'ee k'oik'araa bi. ¹⁵Maperã k'ïrak'aupai pi ïpema Cristo k'aurepa t'ãri p'uapii. Iru k'ïrapite pia k'oru pirã ne-inaa irua k'ok'aa, iru t'ãri ãrii beei pi ome maa-e pirã Tachi Ak'õre ome, Cristode ijãa amaadarumaa. Cristo ichiaba piuji ma eperã k'aripait'ee. Mapa chik'inia p'anapatãati. ¹⁶K'ïrak'aupai awaraarãpa pedee k'achia jaradai pia ne-inaa pia oopata ãpïte, pia ijãa bairã chik'o k'ïra t'ãdoo k'oipia bi. ¹⁷Tachi Cristode ijãada-e p'ani irua chik'o k'ïra t'ãdoo k'opipari perã wa chik'o k'ïra apai k'opipari perã. Ijãada-e ne-inaa topipari perã wa topik'aa perã. Jïp'a tachi Cristode ijãapata mãik'aapa iru jua ek'ari p'anapata, iru Jaurepa k'aripak'ãri, oopataadai perã Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a mãik'aapa k'ãiwee p'anapataadai perã. ¹⁸Tachi Ak'õrepa pia ak'ipari mágá ijãa p'aniirã, oo k'inia p'anadairã Cristopa oopi k'inia bik'a. Mãga oodak'ãri, k'achia ooda-e p'ani. Mapa ãra ik'aawa p'aniirãpa ichiaba ãra pia ak'ipata.

¹⁹Maperã ne-inaa pia oodãma k'ãiwee p'anapataadait'ee awaraa ijãapataarã ome. Chik'aripa p'anadãma, tachi jõmaweda pipiara Cristode ijãadait'ee. ²⁰K'ïrak'aupai awaraarã t'ãri ãriipii Tachi Ak'õre ome, parãpa ne-inaa k'opata k'aurepa. K'ïrãpãti Tachi Ak'õrepa chik'o jõmaweda ooji k'odamerã. Mamïda pia chik'o k'ïra t'ãdoo k'o bipa awaraa ijãapari k'achiade baaipiru pirã, Tachi Ak'õre k'ïrapite ne-inaa k'achia oomaa bi. ²¹Piara bi chik'o k'ïra t'ãdoo k'o-e pait'ee maa-e pirã ne-inaa k'ïra t'ãdoo to-e pait'ee maa-e pirã ne-inaa awaraa oo-e pait'ee, ma k'aurepa k'achiade baaipii k'ãyaara pi ïpema Cristo k'aurepa.

²²Maperã pia ijãa bi pirã chik'o k'ïra t'ãdoo k'oipia bi, mãga ijãa béeji pichi t'ãridepai. Mãpai awaraa ijãapari mãga ijãa-e bi ome nipak'ãri, jaraik'araa bi pichi t'ãride iru bi. Tachi Ak'õrepa k'awa bi ne-inaa jõma pia ijãa bi pichi t'ãride. Chi mãga oo p'aniirã o-ïa p'ani Ak'õre k'ïrapite, k'ïsia p'ua-ee. ²³Mamïda pia ijãa bi pirã chik'o k'ïra aba k'oik'araa bi, k'ïsia p'uadarii ma chik'o k'ok'ãri. Mágá k'ïsia p'uadaik'ãri, ne-inaa k'achia oomaa bi Ak'õre k'ïrapite ma chik'o k'oru pirã. Mapa mia ùraapari ijãaparipa k'awa-e bi pirã ne-inaa ooi wa oo-e pai, ooi'araa bi, ichi t'ãriipa ijãarumaa oopia bi.

Tachia k'aripadaipia bi Tachi Ak'õre Ûraa pia k'awada-e beerã

15 ¹Tachi Ak'õre Ûraa pia k'awaa beerãpa choodaipia bi Ak'õre Ûraa pia k'awada-e beerã ome ne-inaa awara ijãadak'ãri. Tachia oo k'iniata oodai k'ãyaara, oodaipia bi ãrapa k'inia p'anik'a. ²Mãga ooruta pirã, ãchi t'ãri ãriipida-e pait'ee. Jïp'a ãchi k'aripadait'ee waapiara k'awaadamerã Cristopa ãchima oopi k'inia bi. ³Oodaipia bi Cristopa

oodak'a. Ne–inaa oo–e paji irua māga oo k'inia bada perā. Jīp'a oopachi Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, nepirade baapachi mīda māga ooda k'aurepa. Choopachi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Ak'ōre, k'achia beerāpa ik'achia jaradap'edaak'a pi āpite, auk'a mīmaa jarajida, mīa ooda perā pia oopidak'a.’ *(Sal 69.9b)*

⁴Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa p'āpīji, ma k'aurepa tachi īrapemaarāpa irua jara pēida k'awaadamerā. Māga k'awaa wādak'āri, t'āri o–ī–īadaipata tachia ijāa p'anide, choo k'awaa wāpata nepirade p'anide māik'aapa nīpata Ak'ōrepa tachi k'aripamerā ichi ūraade jara bik'a.

⁵Mīa it'aa iidi bi Ak'ōrepa parā māgá k'aripamerā māik'aapa choopimerā nepirade jōnide. Ichiaba iidi bi irua parā k'aripamerā t'āri a–ba p'anapataadamerā apemaarā ijāapataarā ome, Jesucristopa māga oopi k'inia bairā. ⁶Māgá t'āri a–ba p'anadak'āri, otau aba pik'a parā jōmaweda o–īa it'aa t'īpataadait'ee māik'aapa k'aripataadait'ee. Māgá ak'īpidait'ee wāara ijāa p'ani Tachi Waibia Jesucristo Ak'ōrede.

⁷Maperā awaraa ijāapataarā pia ak'f̄ti, Cristopa parā pia ak'īparik'a. Cristopa māga ooda perā na eujāde bi misa, awaraarāpa pia jarapachida Tachi Ak'ōre āpite. Auk'a pia jaradai iru āpite, parāpa māga oo p'ani pīrā. ⁸Tachi Ak'ōrepa Cristo pēiji tai judiorā k'aripade, ichia jaradak'a tai chonaarāmaa. Māga ooji ak'īpiit'ee wāara ichia oopari ichia jara bik'a. ⁹Ichiaba Ak'ōrepa Cristo pēiji ak'īpiit'ee ichia judio–eerā auk'a k'aripa k'inia bi. Ichia āchi māgá chupīria k'awaa bapari perā, judio–eerā auk'a irumaa it'aa t'ī k'inia p'ani, iru ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Maperā awaraa eujādepemaarā t'āide mī it'aa t'īit'ee māik'aapa pīmaa k'ariit'ee.’ *(2 S 22.50; Sal 18.49)*

¹⁰Awara āi Ak'ōre Ūraa p'ādade ichiaba jara bi:

‘Awaraa eujādepemaarā, o–īa it'aa t'f̄ti Tachi Ak'ōre eperāarā ome.’ *(Dt 32.43)*

¹¹Awara āi ichiaba jara bi:

‘Parā jōmaarā eujādepemaarā, it'aa t'f̄ti māik'aapa k'arīti Tachi Waibiamaa.’ *(Sal 117.1)*

¹²Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isaíapa p'ādade ichiaba jara bi:

‘Eperā uchiat'ee Jesedeepa. Māgí jōmaarā ak'īpari pait'ee. Israel pidaarā–eerāpa pida ijāadait'ee irua āchi k'aripait'ee atuanaadamerā.’ *(Is 11.10)*

¹³Mīa it'aa iidi bi parā pari auk'a ijāadamerā. Māgá ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa parā o–īa p'anapiit'ee māik'aapa k'āiwee p'anapiit'ee. Iidi bi Tachi Ak'ōre Jaurepa parāmaa k'awaapimerā Ak'ōrepa k'īsia iru bi Cristodeerā–it'ee, t'āri o–īa ni p'anadamerā irumaa wārutamaa.

Pablo judio–eerā ome mimiada

¹⁴Īpemaarā, mīa k'awa bi parā Cristode wāara ijāa p'ani. Ne–inaa pia oopata awaraarā k'aripadait'ee. Ak'ōre net'aa pia k'awapata māik'aapa

ũraa para bapari, chik'aripa p'ani misa. ¹⁵Māga p'anapata mīda, na p'ādade mia ne–inaa ũk'uru jīp'a jaraji Tachi Ak'õrepa jarapidak'a. Māgá jaraji parāpa k'irāpadamerā Ak'õrepa ichideerāmaa oopi k'inia bi. Ma–it'eepi Ak'õrepa mi jirit'eraji, mi chupiria k'awaap'eda. ¹⁶Mi jirit'eraji judio–eerāmaa jarateenamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Ma–it'ee mi Jesucristo mimiapari papiji. P'aareerā awara bidak'a iru mimia oopataadamerā, māga pik'a mi awara biji iru pedee pia jara pēida Cristode jarateepariimerā judio–eerāmaa. Mia māga jarateepari ārapa ijāadak'āri, primisiak'a p'anedamerā Tachi Ak'õre–it'ee māik'aapa irua āra pia ak'ipariimerā Cristode ijāapata k'aurepa. Māgapī ichi Jaurepa āra ichideerā papiit'ee.

¹⁷Mi māgá mimiapari perā Tachi Ak'õre–it'ee, o–īa jara bi Cristopa oomaa bi michi k'ap'ia pari. ¹⁸Ne–inaa ooda michi k'iradoopa jara–e. Jesucristopa mimaa oopi bi Tachi Ak'õre Jaure k'ap'ia pari jarait'ee; mimaa ne–inaa jarapiru māik'aapa ne–inaa oopiru judio–eerā ijāadamerā. ¹⁹Ārapa māgá ijāajida, unudak'āri Tachi Ak'õre Jaurepa mimaa oopi bi ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māpai iru Jaurepa mi t'imí wāpiji judio–eerāmaa jarateenamerā. Jerusalén p'uurudeepa Iliria eujāde parumaa, p'uuru bee chaa mia Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jaratee nipapachi, Ak'õrepa mimaa oopidak'a. ²⁰Māgá mia jaratee k'inia bi. Wā k'inia bi Cristo at'āri k'awada–e p'aniirāmaa, jarateede irua ooda eperāarā k'aripait'ee. Eperāpa te chiwidi ook'āri, oo–e awaraapa te biiri suda ĩri. Māga pik'a mia jaratee k'inia–e Cristopa ooda chi ũridap'edaarāmaa awaraa jarateepari it'aideepa. ²¹Jīp'a mia jaratee k'inia bi k'awada–e p'aniirāmaa, āra p'anadamerā Ak'õre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Waide irua ooda ũrida–e p'aniirāpa iru unudait'ee māik'aapa waide irude ũrida–e p'aniirāpa iru k'awaadait'ee.' (Is 52.15)

Pablo wā k'inia bada Romadepema ijāapataarā ak'ide

(1 Corintios 16.5-9)

²²Mi māgá t'imí wāpari perā awaraarāmaa jarateede, waide p'oyaa wā–e paji parā ak'ide, ichita wā k'inia baji mīda. ²³Mamīda írá, waa wē–e perā na tode at'āri Cristopa ooda ũrida–ee māik'aapa año chok'ara paru mi wāit'ee bada parā ak'ide, ĩrá wāit'ee. ²⁴Españadee wāk'āri, parāmāi wiibaiit'ee. Parāpa mi k'ariparuta pírā, jāma panait'ee, p'asia nipap'eda parā t'āide. O–īa bi parā unuit'ee perā, mak'iaara p'oyaa taarā ba–e mīda parā ome. ²⁵Mamīda wāi naaweda parā ak'ide, mi wāit'ee Jerusalén p'uurudee. P'arat'a ateeit'ee ijāapataarā mama p'aniirāmaa. ²⁶Māga ooit'ee Macedonia eujādepema māik'aapa Acaya eujādepema ijāapataarāpa k'aripa k'inia p'anadairā Jerusalendepema ijāapataarā chupiria chitooniirā. Ma–it'ee p'arat'a p'ejida tee pēidait'ee

mi ome. ²⁷Judio–eerā paji mīda, āchi k'iradoopa māga oojida t'āri pia p'anadap'edaa perā. Mamīda māga ooda–e pada paara āchi k'iradoopa, k'aripadaipia p'anak'ajida, judiorā k'aurepa āchia Ak'ōre net'aa k'awa p'anadairā. Maperāpi āchi net'aa teedaipia bi chi wēe p'aniirāmaa judiorā t'āide. ²⁸Māpai mia āchi p'arat'a p'edap'edaa Jerusalendee atEEP'eda māik'aapa teep'eda ma chupiria beerāmaa, mi wāit'ee Españadee māik'aapa ma wārude wiibaiit'ee parā ak'iit'ee. ²⁹Māgá unudak'āri, mia k'awa bi parā o–īa p'anadait'ee, mia jarait'ee perā ne–inaa pia Cristopa oo k'inia bi ichideerāmaa.

³⁰Mamīda, ipemaarā, māga paru misa, mia k'inia bi parāpa it'aa t'ipataadamerā mi pari. K'ira jip'a it'aa iidipatāati Ak'ōrepa mi k'aripamerā, mi unuk'āri Cristopa ooda ūridaamaa p'aniirā ome. Tachi Waibia Jesucristopa k'inia bi tachi māgá chik'aripa p'anadamerā. Mapa Ak'ōre Jaurepa Cristodeerā jōmaweda chik'inia p'anapipari. ³¹Maperā it'aa t'ipatāati Tachi Ak'ōrepa mi baaipinaamerā Judeadepema Cristode ijāadak'aa beerā juade, mairāpa mi k'ira unuamaa iru p'anapata perā, mia jaratee bi k'aurepa. Ichiaba it'aa t'ipatāati Jerusalendepema judiorā Cristode ijāapataarāpa t'āri o–īa jitadamerā ma p'arat'a mia ateeru teeit'ee āramaa. ³²Māgá it'aa t'ipatāati mi parā t'āide o–īa panamerā, Ak'ōrepa māga k'inia bi pirā. Jāma panak'āri, iit'ee māik'aapa pedee sia pedeeit'ee parā ome. ³³Māga paru misa, mia it'aa iidit'ee Ak'ōrepa parā jōma k'āiwee p'anapimerā. Amén.

Pablopa salude pēida

16 ¹Mia k'inia bi parāpa auteebaidamerā tachi ipewēra Cristo k'aurepa, t'ijarapata Febe. Irua Cencrea p'uurudepema ijāapataarā ak'ipataarā k'aripapari. ²Iru parā t'āide panak'āri, pia óoti Cristopa oopi bik'a jōmaweda ichideerāmaa. Febe k'aripāti parāmaa ne–inaa iidiru pirā, irua ijāapataarā chok'ara k'aripadoo perā, mi paara.

³Mia salude pēiru Priscilamaa māik'aapa Aquilamaa. Mi ome āra auk'a mimiapata Jesucristo–it'ee. ⁴Perá piujida mi k'aripadait'ee. Maperā mia gracias jara k'inia bi āramaa māik'aapa ijāapataarā jōmaweda judio–eerā t'āidepemaarāpa pida.

⁵Ichiaba salude pēiru jōmaweda ijāapataarāmaa, āra tede it'aa t'ī chepata. Salude pēiru mi k'ōp'āyo k'inia, Epenetomaa. Iru awaraarā k'āyaara naapiara Cristode ijāaji Ásia eujāde.

⁶Salude pēiru Mariamaa. Pia oopari Cristopa oopi bik'a parā t'āide.

⁷Salude pēiru michi auk'aarā Andronicomaa māik'aapa Juniamaa. Āra carcelde p'anajida mi ome. Ārapa mi k'āyaara naapiara ijāajida. Jōmaweda Cristopa jirit'eradaarāpa āra pia t'o p'ani, pia mimiapata perā Cristo–it'ee.

⁸Salude pēiru mi k'ōp'āyo k'inia Ampliatomaa. Tachi ome auk'a ijāa bi Cristode.

⁹Salude pëiru Urbanomaa. Irua tachi jōma k'aripapari mimia p'ani misa Cristo—it'ee. Ichiaba salude pëiru mi k'ōp'āyo k'inia, Estaquimaa.

¹⁰Salude pëiru Apelemaa. Nepirade baaiji mīda Cristode ijāapari perā, choopari ijāa bide. Ichiaba salude pëiru Aristóbulo te pidaarāmaa, āra ichiaba Cristode ijāapata perā.

¹¹Salude pëiru michi auk'aa Herodionmaa māk'aapa Narciso tedepema ijāapataarāmaa.

¹²Salude pëiru Trifenamaa māk'aapa Trifosamaa. Ma wēraarāpa pia oopata Cristopa oopi bik'a. Ichiaba salude pëiru mi ipewēra Cristo k'aurepa Persidemaa. Mīa iru k'inia iru bi. Irua ichiaba pia oopari Cristopa oopi bik'a.

¹³Salude pëiru Rufomaa. Ak'ōrepa iru jirit'eraji parā t'āide waibia papiit'ee. Auk'a salude pëiru iru nawemaa. Māgī wērapa mi ak'ipari michi nawek'a.

¹⁴Salude pëiru Asincritomaa, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, māgīrāmaa māk'aapa apemaarā ipemaarāmaa, āra ome it'aa t'ī chepata.

¹⁵Ichiaba salude pëiru Filologomaa Julia ome, Nereamaa iru ipewēra ome, Olimpamaa māk'aapa apemaarā ijāapataarāmaa, āra ome it'aa t'ī chepata.

¹⁶Salude tee para bāti pāchi pitapai ak'ipidait'ee chik'inia p'anapata Cristopa k'inia bik'a. Nāpema ijāapataarāpa parāmaa auk'a salude pëiruta.

¹⁷Ipemaarā, mīa enenee nībi parā k'īirichaa p'anadamerā, ūk'uru seewa jarateepata paraa perā. Māirāpa awara jarateepata Tachi Ak'ōre Ūraa wāara jarateepataarāpa parāmaa jarateedap'edaa k'āyaara māk'aapa ijāapataarā k'īsia awara—awaraa papipata. Maperā Cristode ijāapataarā ūk'uru ijāa amaadaipata āchi k'aurepa. Āyaa p'anēeti māirā ik'aawaapa. ¹⁸Māgeerāpa oodak'aa Cristopa oopi bik'a. Jīp'a āchi—it'ee aupai mimiapata. Pedee sia, iwarraa pedee jaratee p'anīpa k'ūrāpata ijāapataarā, chi pia k'īsia k'awada—e p'anīrā. ¹⁹Jōmaarāpa jara p'ani parā Cristode pia ijāapata māk'aapa p'anapata irua pēida eperāarāpa jarateepatak'a. Māga ūrik'āri, mi o—īadaipari. Māgā ne—inaa pia k'awaa wāk'āti wāti. Mamīda k'īrak'aupai ne—inaa k'achia oodai. ²⁰Parāpa ma seewa jarateepataarāpa jara p'ani ūrida—e pīrā, Tachi Ak'ōrepa isapai p'oyai Satanás, chi āchima māga oopi bi. Māgā parā k'āiwee p'anadai, k'īsia awara—awaraa p'anadai k'āyaara. Mīa it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesupa made parā k'aripamerā.

²¹Timoteopa parāmaa ichiaba salude pëiru. Ichia mi k'aripapari na mimia ome. Ichiaba salude pëiruta michi auk'arā Luciopa, Jasonpa māk'aapa Sosipatropa.

²²Mī, Terciopa na k'art'a p'āmaa bi Pablo k'ap'ia pari. Mīa pida Tachi Waibiade ijāa bi. Mapa parāmaa ichiaba salude pēi k'inia bi.

²³Gayopa parāmaa ichiaba salude pëiru. Irua tai auteebaiji ichi tede māik'aapa tai pia ak'ĩmaa bi. Māga oopari jōma Cristode ijāapataarā ome nama chedak'āri. Erasto, na p'uurudepema p'arat'a jāparipa ichiaba salude pëiru. Ma awara tachi ĩpema Cristo k'aurepa, Cuartopa salude pëiru.

²⁴[Mi, Pablopa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i bapariimerā.]

²⁵Ĩrá it'aa t'ĩdáma Tachi Ak'õremaa jaradait'ee iruta jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Irua parā k'aripapariit'ee Cristopa oopi k'inia bik'a oodamerā. Mia māga jōmaarāmaa jara bi jarateek'āri Tachi Ak'õre Ũraa Pia jara pëida. Ma ũraade jara bi jōmaweda Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Ma pedee Ak'õrepa chonaarāweda k'awapi–e paji. ²⁶Mamĩda Tachi Ak'õre ichita baparipa, ma k'ĩsia iru bada ĩrá k'awapimaa bi michi it'aideepa māik'aapa awaraa jarateepataarā it'aideepa. Taimaa k'awaapiji ichia wāarata jara k'inia bada ichi ũraa p'ādade chonaarāweda, ma pedeeta jara bairā Cristopa ooit'ee bada jōmaarā k'aripait'ee. Māga k'awaapida perā taimaa, jōmaweda taipa jarateepata ũri p'aniĩrāpa Cristode ijāadai māik'aapa oodai irua oopi bik'a.

²⁷Tachi Ak'õre aupaita wāara k'ĩsia k'awaa bapari. Ichia Jesucristo pëiji tachi o k'achiadeepa k'aripa atamerā. ¡Mapa ichita it'aa t'ĩdáma irumaa! Amén.

Māgapai paji.

1 CORINTIOS

San Pablopa K'art'a Naapiara P'ãda Corinto P'uurudepema Ijãapataarãmaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji, Éfeso p'uurude bak'ãri. P'ã pëiji Corinto p'uurudepema ijãapataarãmaa. Pablo Jesucristo ũraa jaratee nipak'ãri judio–eerã t'ãide Corinto p'uurude, mãirã ũk'uru Cristode ijãa p'anejida. Corinto p'uuru waibia baji Grecia eujãde. Mama eujã k'ĩra t'ãdoodeepa net'aa aneedap'edaa netopachida. Ichiaba mama p'anapachida awaraa ak'õre waibia apatade ijãapataarã k'ĩra t'ãdoo. Maperã Cristode ijãapataarã nepĩra k'ĩra t'ãdoode baaipachida. Pablopa na k'art'a p'ãji ãra ũraait'ee, jĩp'a Jesucristode ijãapataadamerã; ãchi p'ek'au k'achia oo amaadamerã mãik'aapa chik'inia p'anapataadamerã Cristopa k'inia bik'a.

Naapiara Pablopa gracias jara bi Tachi Ak'õremaa ma Corintodepemaarã pari, Jesucristode wãara ijãapata perã (cap. 1.1-9). Mamĩda t'ẽepai ãra itria bi k'ĩsia awara–awaraa p'anapata perã, chik'inia p'anada–ee (caps. 1.10–4.21). Ichiaba ãra itria bi ãchi t'ãide p'ek'au oopataarã ichiak'au bipata perã mãik'aapa charraarãmaa nepĩra atEEPata perã, t'ãri auk'a bidai k'ãyaara Cristopa k'inia bik'a (caps. 5–6). Jara bi sãga miak'ãi p'aniĩrã p'anapataadaipia bi (cap. 7) mãik'aapa sãga p'anapataadaipia bi ijãadak'aa beerã ãchi ik'aawa p'anapataarã ome (caps. 8.1–11.1). P'anau bi Corintodepemaarãpa iidi pëidap'edaa, k'awa k'inia p'anadak'ãri sãga oodaipia bi chip'edaidak'ãri it'aa t'ĩpataadait'ee (cap. 11.2-16). Ichiaba jara bi ijãapataarã nek'opatade Cristo piuda k'irãpadak'ãri (cap. 11.17-34); sãga p'anapata wãara chik'inia iru p'anapataarã (cap. 13) mãik'aapa Tachi Ak'õre Jaurepa ijãapataarãmaa ne–inaa oopiparide (caps. 12 y 14). Jara bi k'ãata jara k'inia bi Jesús piup'eda chok'ai p'irabaida irude ijãapataarã–it'ee (cap. 15). T'ẽepai jara bi sãga p'arat'a p'edaipia bi awaraa ijãapataarã k'aripadait'ee mãik'aapa ichia k'ĩsia iru bi ooit'ee (cap. 16).

Salude pëida

1 ¹Mi, Pablo, tachi ñpema Cristo k'aurepa Sóstenes ome na k'art'a p'āruta. Tachi Ak'õrepa k'inia bada perã, mi jirit'eraji Jesucristopa pëimerã ichi ũraa jarateede. ²Mia na k'art'a p'āru parã ijãapataarãmaa Corinto p'uuruude p'ani. Parãpa Jesucristode ijãa p'aneedak'ãri, Tachi Ak'õrepa parã awara biji ichideerã p'aneedamerã. Mãga oopari jõmaweda na p'ek'au eujãdepemaarã ome, Jesucristomaa it'aa t'ĩdak'ãri. Mãgã Tachi Poro Waibia Jesucristo ãra Poro Waibia pai ichiaba. ³Mia k'inia bi Tachi Ak'õrepa mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parã pia ak'ì p'anadamerã. Mãgã k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Tachi Ak'õrepa Cristode ijãapataarã pia ak'ì bapari

⁴Ichita Tachi Ak'õremaa it'aa t'ĩ bak'ãri parã pari, mia jarapari: “Ak'õre, pi t'ãri pia bi Jesucristode ijãapataarã pia ak'ipari perã.”

⁵Cristode ijãa p'ani k'aurepa Tachi Ak'õrepa ne–inaa jõmaade parã Corinto pidaarã k'aripaji. Pia pedepiji iru ũraa jarateedamerã. Ichiaba poro wësaapiji k'awaadamerã irua oopi k'inia bi ichide ijãapataarãmaa. ⁶Tachi Ak'õrepa mãga ooda perã, parãpa waapiara Cristode ijãajida, taipa naaweda jarateedap'edaa k'ãyaara. ⁷Ma awara Tachi Ak'õrepa ma jõma ooda perã parã–it'ee, parãpa oodai ne–inaa jõmaweda iru Jaurepa oopi bik'a ichideerãmaa, Tachi Waibia Jesucristo cheit'ee ewari ni p'ani misa. ⁸Tachi Ak'õrepa parã pia ak'ì bapariit'ee Cristo cherumaa, ma ewate iru k'aurepa parã k'achia wëe p'anadamerã. ⁹Mãga ooit'ee ichia jaradak'a oopari perã. Parã jiriji ichi Warra Jesucristo ome araa p'anapataadamerã.

Ijãapataarã k'isia awara–awaraa p'anadap'edaa

¹⁰⁻¹¹Ma jara aupada jõmaweda wãara mĩda, Cloe tedepemaarãpa mimaa k'awapijida parã nepirade para bi, auk'a k'isiada–e p'anadairã. Ñpemaarã, Tachi Waibia Jesucristopa mi pëida perã, jüríti mi ũraa! T'ãri auk'a p'anapatãati, aupedeeda–ee, Cristode ijãapata perã. Óoti irua oopi bik'a ichideerãmaa. ¹²Nãga mimaa nepirijida. Ijãapataarã ùk'uruurãpa mãgapata: “Mi Pablo eere bi”; awaraarãpa: “Mi Apolo eere bi”; awaraarãpa: “Mi Pedro^a eere bi”; jõdee apemaarãpa: “Mi Cristo eere bida” apata. ¹³Cristopa ichide ijãapataarãmaa mãgã awara–awaraa k'isiapik'aa. Mi, Pablo kususode piu–e paji parã pari, p'ek'au k'achia wëpapiit'ee. Parã poro choopidak'ãri, mi t'ide poro chooda–e paji. ¹⁴Mi o–ia bi Tachi Ak'õre k'irapite parãdepema Crispo mãik'aapa Gayo aupai poro chooda perã. ¹⁵Mãgã mia chok'ara–ee poro chooda perã, parãdepema apidaapa p'oyaa jarada–e mi t'ide poro choopiji. ¹⁶Ichiaba Estéfnas te pidaarã

^a 1.12 Arameo pedeede *Pedro* jara k'inia bi *Cefas*.

poro chooji. Māgiirā awara mia waa k'irāpa–e. ¹⁷Cristopa mi pēi–e paji poro choode. Jīp'a ichia ooda māik'aapa ūraada jarateedeta pēiji. Māgi ūraa mia k'isia k'awaa pik'a jaratee–e, ijāadamerā mi pedee wēsaa jaratee bipa. Ma k'āyaara t'āri pia jarateepari k'awaadamerā Jesucristo kurusode piuji eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee.

Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara k'isia k'awaara bi

¹⁸Māgi jarateeda maarepida ūri k'iniada–e p'ani Cristode ijāadak'aa beerāpa, āchi–it'ee māgi jarateepataarā pariatua pedee p'anadairā. Mamida tachi ijāapataarāpa māgi jarateeda ūridak'āri, p'ek'au k'achia oo k'iniada–e p'anapata, k'awa p'anadairā Cristopata tachi ma o k'achiadeepa k'aripa atapari. ¹⁹Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā: 'Mia ak'ipiit'ee na p'ek'au eujādepema k'isia k'awaa beerāda apata wāara māga p'ani–e, āchia k'isia iru p'anik'a mia oopi–e pak'āri.'

(Is 29.14)

²⁰Tachi Ak'ōrepa māgi p'ādade nāga jara k'inia bi. Eperāarā ĩrapemaarāk'a, poro wēsaa p'ani jida māik'aapa pedee wēsaa pedee p'ani jida, k'isia k'awada–ee pik'a p'ani Tachi Ak'ōre k'ĩrapite, iru jōmaarā k'āyaara k'isia k'awaara bapari perā. ²¹Tachi Ak'ōre māga bapari perā, na p'ek'au eujādepemaarāpa iru p'oyaa k'awada–e āchi k'isiadoopa. Maperāpi Tachi Ak'ōrepa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee taimaa jarateepiji, ūk'uruurāpa k'isia p'ani mīda tai k'isia k'awada–ee p'ani. Mamīda chi ijāarutaarā taipa jarateepatade o k'achiadeepa uchiadait'ee.

²²Judiorāpa taipa jarateepata ūri k'iniada–e p'ani, ak'i k'inia p'anadairā ne–inaa Tachi Ak'ōrepa ooru eperāarāpa p'oyaa oodak'aa. Jōdee judio–eerāpa ūri k'iniada–e p'ani, k'isia k'awaa bipa jarateedata jiri p'anadairā. ²³Mamīda tāipata jarateepata Cristo kurusode piuda p'ek'au k'achia wēpapiit'ee, judiorāpa ijāadaamaa p'ani pījida māik'aapa judio–eerāpa ichiaba ijāa k'iniada–e p'ani pījida, tachi k'isiadeepa pariatua jarateedai jīak'aapa. ²⁴Taipa māga jarateepata k'awa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa jirīmaa bi judiorā māik'aapa judio–eerā paara Cristode ijāadamerā. Irude ijāadak'āri, k'awa p'aneepata iruata k'awapipari Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi māik'aapa oopipari Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a eperāarāmaa. ²⁵Tachi Ak'ōrepa māga k'isia iru baji na p'ek'au eujādepemaarāpa k'isia p'ani mīda irua ne–inaa pariatua ooji Cristo piupik'āri. Tachi Ak'ōrepa Cristo peedap'edaarā ome p'oyaa–e pajida apata. Mamīda irua māga oopik'āri, ak'ipiji ichi wāara jōmaarā k'āyaara k'isia k'awaara bapari māik'aapa ak'ipiji ne–inaa jōma p'oyaa, māgá tachi o k'achiadeepa k'aripa atada perā.

Tachi Ak'ōrepa eperāarā jirit'erada

²⁶Īpemaarā Cristo k'aurepa, k'isiatī parā p'anapatap'edaade, Tachi Ak'ōrepa parā jirīi naaweda. Parā t'āide Tachi Ak'ōrepa eperāarā

jirik'ári ichide ijãadamerã, chok'ara jiri—e paji nãgee: k'isia k'awaa beerã na p'ek'au eujãdepemaarãpa jiripatak'a; p'arat'ara beerã maa—e pirã eperãarã poro waibiarã. ²⁷Mãgeerã jirit'erai k'ãyaara, Tachi Ak'õrepa jirit'eraji eperãarã mak'iara k'isia k'awada—ee beerã, na p'ek'au eujãdepema k'isia k'awaa beerã k'ira nejasia p'aneedamerã úridak'ári irua jarapida mãirãmaa. Ichiaba jirit'eraji eperã jip'aarã, na p'ek'au eujãdepema poro waibiarã k'ira nejasia p'aneedamerã úridak'ári irua oopi bi mãirãmaa. ²⁸Jirit'eraji na p'ek'au eujãdepema eperãarã chupiria beerãda apata. Mãga ooji ak'ipiit'ee pipiara bi Cristode ijãaru, k'isia k'awaa bai k'ãyaara, p'arat'ara bai k'ãyaara mãik'aapa eperã waibia bai k'ãyaara. ²⁹Mãga ooji Tachi Ak'õrepa, apida audua p'ananaadamerã ichi k'irapite. ³⁰Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara k'isia k'awaara bapari perã, tachimaa k'awaapiji Cristopa ooda tachi k'aripait'ee atuanaadamerã. Cristopa tachi neto pik'a ataji uchiadamerã p'ek'au k'achia jua ek'ariipa. Mãpai irude ijãadak'ári, Tachi Ak'õrepa tachi awara biji araa p'anapataadamerã iru ome. Mãgá p'ek'au k'achia wêe p'aneejida Tachi Ak'õre k'irapite. Ma awara mãgá Cristopa tachimaa k'awapiji Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bi. ³¹Maperãpi Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bi: 'Eperãpa jara k'inia bi pirã ichiata ne—inaa k'awaara bi awaraarã k'ãyaara, mãga jaraipia bi ichia k'awaa bairã Tachi Ak'õrepa iru pia ak'i bapari.'

(Jer 9.23-24)

K'isia k'awaa bipa ichi k'iradoopa apida Cristode ijãapi—e pai

2 ¹Ïpemaarã, mi parãmaa wãk'ári, jarateeji Tachi Ak'õrepa jara peida; irua naaweda k'isia iru bada ooit'ee Cristo piuda k'ap'ia. Mãga jaratee—e paji poro wêesaa bipa jarateeparik'a maa—e pirã k'isia k'awaa bipa jarateeparik'a. ²Ma k'ãyaara jarateeji Jesucristo kurusode piuda tachi p'ek'au k'achia wêpapiit'ee. ³Mãga jaratee bide mi p'era baji, parãpa mia jararu úri k'iniada—e pai jãak'aapa. ⁴Jaratee—e paji k'isia k'awaa bipa jarateeparik'a, ichi pedee ijãadamerã. Mãga—e. Tachi Ak'õre Jaurepata mia jarateeda parãmaa ijãapiji, ichia jõmaweda p'oyaapari perã. ⁵Ak'õre Jaurepa mãga ooji parãpa k'isianaadamerã eperãpa jarateeda k'aurepa ijãa p'ani. Jip'a ijãa p'ani Tachi Ak'õre Jaurepata ijãapida perã.

Tachi Ak'õre Jaurepata k'awapipari ichia k'isia iru bi

⁶Taipa parãmaa jarateeda—e paji k'isia k'awaa beerãpa jarateepatak'a. Mamida mãgá jarateepata Tachi Ak'õre pipiara k'awa k'inia p'aniirãmaa. Jarateedak'aa ijãadak'aa beerã k'isia k'awaa beerãk'a maa—e pirã ijãadak'aa beerã waibirãk'a. Æchi piudak'ári, æchia jarateedap'edaa mak'iara k'irãpadak'aa. ⁷Æchia jarateepatak'a jarateedai k'ãyaara, taipa jarateepachida Tachi Ak'õrepa k'awapida taimaa; ai naaweda ne—inaa

eperãarãmaa k'awapi–e pada. K'awapiji ichia k'isia iru bada ooit'ee Jesucristo k'ap'ia pari na eujã ooi naaweda. Ichiaba k'awapiji jõma ichia k'isia iru bi tachi–it'ee, it'ari panadak'ãri. ⁸Tachi Ak'õrepa ichia k'isia iru bada k'awapi–e paji eperã waibia beerãmaa, mãgiirãpa ijãada–e pada perã. Æchia mãga k'awadap'edaa paara, Tachi Waibia kurusode peeda–e pak'aji. K'awak'ajida iru cheji Tachi Ak'õre k'ira wãree unupide na p'ek'au eujãdepemaarãmaa. ⁹Ma awara tachia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa mãgiirãmaa k'awapi–e paji ichia k'isia iru bi ichide ijãapataarã–it'ee, iru ũraa p'ãdade jara bairã:

‘Tachi Ak'õrepa nãgí ne–inaa k'isia iru bi teeit'ee ichi k'inia iru p'aniirãmaa: ne–inaa eperãrãpa waide unudak'aa; waide ũridak'aa; mãik'aapa waide k'isiadak'aa.’ (Is 64.4)

¹⁰Chonaarãweda Tachi Ak'õre Ũraa p'ãdak'ãri, k'awada–e p'anapachida irua k'isia iru bada. Mamãda Tachi Ak'õre Jaurepa ne–inaa jõma k'awapari perã, mãgí k'isia paara tachimaa k'awapii.

¹¹Eperãpa ichi k'isia k'awapari ichi t'ãridepai. Mãga pik'a Tachi Ak'õre Jaurepa k'awapari Tachi Ak'õre k'isia. ¹²Mapa tachi ijãapataarãpa Ak'õrede ijãadak'aarãpa k'isiapatak'a k'isiadak'aa. Tachi Ak'õrepa ichi Jaure pëiji tachimaa k'awapimerã ne–inaa jõma irua ooit'ee bi tachi–it'ee Jesucristo k'ap'ia pari. Ak'õrepa mãga oo–e paji tachia ne–inaa pia oopata perã. Jíp'a ooji tachi k'inia iru bapari perã. ¹³Maperã taipa jarateedak'aa tachi k'isiadoopa. Jíp'a Tachi Ak'õre Jaurepa jarateepi bik'a jarateepata. Mãga ũridak'ãri, ijãapataarãpa k'awaa wãpata Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi ãchi–it'ee, ichi Jaure ãchi ome bapari perã.

¹⁴Mamãda ijãadak'aa beerãpa mãga ũri k'iniadak'aa, ãchi–it'ee tachi k'isiadoopa pariatua pedee p'anadairã. Ma awara ãchia Tachi Ak'õre k'isia p'oyaa k'awadak'aa, Tachi Ak'õre Jaure wëe p'anapata perã.

¹⁵Tachi Ak'õre Jaure iru p'aniirãpa ne–inaa jõma ak'idai k'awaadait'ee pia wa k'achia Tachi Ak'õre k'irãpate. Mãga oodai Ak'õre Jaurepa ãra k'aripapari perã. Jõdee Tachi Ak'õre Jaure wëe beerãpa mãgá p'oyaa ooda–e. Ma awara ãchia p'oyaa k'awada–e p'ani Tachi Ak'õre Jaure tachi ijãapataarã ome bapari wa mãga–e, iru Jaure wëe p'anadairã. ¹⁶Tachia k'awa p'ani ijãadak'aa beerãpa Tachi Ak'õre net'aa p'oyaa k'awadak'aa, iru ũraa p'ãdade jara bairã:

‘¿K'aipa k'awaaima Tachi Ak'õre k'isia mãik'aapa k'aipa iru ũraaima? Iruata ne–inaa jõma k'awapari.’ (Is 40.13)

Mamãda mãga–e tachi ijãapataarã ome. Tachiata k'awaadai Tachi Ak'õre k'isia, iru Jaurepa tachi k'isiapipari perã Cristopa k'isia bik'a.

Tachi Ak'õre Ũraa jarateepataarã auk'a mimiapata iru–it'ee

3 ¹Ïpemaarã, k'irãpãti mia jaratee nipada parã ome bak'ãri. Ara nawepa ichi warra chai ewaa t'odamaa chik'o k'opi–e bik'a, chik'o

waide p'oyaa k'o—e bairã, mãga pik'a mia jaratee—e paji Tachi Ak'õre Jaure taarã iru beerãmaa jarateeparik'a. Mãga oo—e paji parã at'ãri pia ijãada—e p'anadap'edaa perã. ²Maperãpi nawepa ichi warra chai jutopiparik'a chik'o waide p'oyaa k'o—e bairã, mãga pik'a mia jip'a jarateepachi Cristo piuda eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata wẽpapiit'ee. Jaratee—e paji jõma irua k'isia iru bi tachi—it'ee, k'awa bada perã parãpa waide mãga p'oyaa k'awada—e pai. ³Mãga p'ani pãchia oo k'iniata oo p'anadairã, Tachi Ak'õre Jaurepa oopi k'inia bi ooda—ee. Iru Jaurepa jarateepi bik'a oodai k'ãyaara, aupedeepta, Tachi Ak'õrepa jarateepataarã pëida audú k'ia p'anadairã. ⁴¿Jara p'ani—ek'ã: “Mi Pablo eere bi?” maa—e pirã “Mi Apolo eere bi”? ¡Parã ijãadak'aarãk'api k'isia p'ani!

⁵Mi, Pablo Apolo ome eperãarã poro waibiarã—epi; jip'a Tachi Ak'õre mimia oopataarã, parãmaa jarateedap'edaa Cristode ijãadamerã. Taipa Cristopa oopidak'a jarateejida. ⁶Eperãpa ichi eujãde ne—uuparik'a, mia naapiara parãmaa jaranaji Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee. Mãpai ne—uu ak'iparipa ooparik'a, Apolopa waapiara jarateepachi k'awaadamerã Tachi Ak'õrepa parãmaa oopi k'inia bi. Mamida Tachi Ak'õrepa ne—uu jõmaata waripiparik'a, iruata taipa jarateedap'edaa parãmaa ijãapiji. ⁷Ne—uuparipa mãik'aapa ne—uu ak'iparipa ma ne—uuda p'oyaa waripidak'aa. Maperã ma ne—uuda waripipari ãra k'ãyaara waibiara bi. Mãga pik'a Tachi Ak'õre waibiara bi tai jarateepataarã k'ãyaara, irua aupaita eperãarãmaa ijãapipari perã. ⁸Ma ne—uupari ma ne—uu ak'ipari ome auk'a mimiapachida chaumerã. Mãga pik'a tai mimiapataarãpa auk'a jarateepata eperãarãpa Tachi Ak'õrede ijãadamerã. Mamida Tachi Ak'õrepa tai chaachaa p'aait'ee ichia k'inia bik'a, taipa oodap'edaa pari. ⁹Tai ma mimiapataarãk'ata p'ani. Jõdee parã ma ne—uudák'ata p'ani. Mamida Tachi Ak'õreta ma eujã chipari. Parã ijãapataarã ichiaba te choma pik'a bi; te Tachi Ak'õrepa oopimaa bi ichi mimiapataarãmaa. ¹⁰Tachi Ak'õrepa k'inia bada perã, mi pëiji ma te choma ewaa oomerã. Maap'eda awaraarã mi t'ëe chejida ne—inaa awaraa parãmaa jarateede. Mamida pia jarateedaipia bi. ¹¹Mia mãga jara bi Tachi Ak'õrepata ichi Warra Jesucristo bida perã ma te choma te basak'a bamerã. Irua aupaita tachi o k'achiadeepa k'aripa atai. Mapa apidaapa awaraa basa jiridaik'araa bi. ¹²Ma basade te oodai nãgí net'aa pi—ia bidee: nēedee, p'arat'adee, wa mãu pi—iadee. Maa—e pirã ma te oodai pak'urudee, p'ũajara p'oo bidee wa siadee.^b ¹³Mamida Ak'õre ewari waibia ewate irua ma te oopataarãpa oodap'edaa ak'it'ee mãik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Pia jarait'eera, irua taipa

^b 3.12 Pablopã nãga jara k'inia baji: Te jip'aade basa pi—ia bi mida, ma te oopataarãpa made net'aa pia—ee biruta pirã, ma te choo—e pait'ee. Mãga pik'a Tachi Ak'õre Úraa jarateepataarãpa irua jarapi bik'a jarateeda—e p'ani pirã, ãchia jarateepata choo—e pait'ee. Jõdee net'aa pia biruta pirã, ma te chooit'ee. Mãga pik'a Ak'õre Úraa jarapataarãpa jaratee p'ani pirã Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a, ãchia jarateepata chooit'ee. Maperãpi jarateepataarãpa pia jarateedaipia bi.

oodap'edaa chaa m̄aik'aapa jarateedap'edaa chaa ak'iit'ee. Ma ewate ma ne–inaa j̄omaweda t'ip̄itaude w̄ayaait'ee. ¹⁴Cristopa taimaa oopida m̄aik'aapa jarateepida paa–e pait'ee. Chooit'ee. Tachi Ak'õrepa m̄agí pia ak'iit'ee m̄aik'aapa m̄agí pari teeit'ee ichia k'ĩsia iru bi teeit'ee Cristopa oopidak'a oodap'edaarāmaa. ¹⁵Mam̄ida eper̄arāpa āchi k'ĩsiadoopa oodap'edaa maa–e pirā jarateedap'edaa j̄oma paait'ee w̄eparumaa. Mam̄ida net'aa ēt'a atadak'a t'ip̄itaudeepa, ma jarateepari atua–e pait'ee. Jip'a beeit'ee Tachi Ak'õre ome. Mam̄ida Ak'õrepa ne–inaa teeit'ee pada ichimaa w̄ee bait'ee.

Tachi Ak'õrede ij̄apataarā iru t̄ék'ap̄i p'ani

¹⁶Tachi Ak'õre ichi te waibiade baparik'a, ichi Jaure bapari parā ome. Maperā parā iru t̄ék'ap̄i p'ani. ¹⁷Maperā apidaapa parāmaa ij̄aa amaapiruta pirā Cristode maa–e pirā oo amaapiruta pirā Cristopa parāmaa oopi k'inia bi, Tachi Ak'õrepa m̄agí k'achia ooit'ee. M̄aga ooit'ee, parā j̄irit'era atada perā ichi–it'ee, ichi te waibiak'a p'anadamerā.

Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a p'anapataadaipia bi

¹⁸Pāchi itu k'urap̄ināati. Parādepema apidaapa k'ĩsiadaik'araa bi āchi k'ĩsia k'awaa p'ani na p'ek'au eujādepema k'ĩsia k'awaa beerāk'a. Ma k'āyaara k'ĩsia k'awa–ee pik'a p'anadaipia bi na eujādepemaarā k'irapite, Tachi Ak'õrepa ichi k'ĩsia parāmaa k'awapimerā. ¹⁹Na p'ek'au eujādepema k'ĩsia k'awaa beerāpa jaradak'āri āchia ne–inaa k'awa p'ani, Tachi Ak'õre–it'ee āchi k'ĩsiadoopa pariatua pedeepata. Tachia m̄aga k'awa p'ani iru Ūraa p'ādade jara bairā:

'Tachi Ak'õrepa k'awa bi na p'ek'au eujādepema k'ĩsia k'awaa beerāpa k'ĩsia iru p'ani chíara k'uradait'ee.' *(Job 5.13)*

²⁰Ichiaba iru Ūraa p'ādade jara bi:

'Na p'ek'au eujādepema k'ĩsia k'awaa beerāpa j̄omaweda k'awa p'ani choo–e pait'ee.' *(Sal 94.11)*

²¹Tachi Ak'õrepa m̄aga jara bairā, apida audua p'anadaik'araa bi k'ĩsia p'anadairā āchi eerepema jarateeparita pipiara bi apemaarā jarateepataarā k'āyaara. J̄omaarāpa parā auk'a k'aripapata, ma–it'ee Ak'õrepa āra p̄eida perā parāmaa. ²²Irua mi, Pablo, Apolo m̄aik'aapa Pedro p̄eiji taipa Cristopa ooda jarateedamerā. M̄aga ooji parā awaraa Cristode ij̄apataarā ome pipiara p'anapataadamerā Cristopa k'inia bik'a. Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujā ooji tachi aide p'anapataadamerā. Tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji it'aa wādamerā jai–idaadak'āri m̄aik'aapa pipiara p'anapataadamerā na eujāde p'ani misa. ²³Ma j̄oma ooji tachi–it'ee, tachi Cristodeerā perā m̄aik'aapa Cristo iru Warra perā.

Tachi Ak'õre Ūraa jarateepataarā ichiaba Cristo–it'ee mimiapata

4 ¹Parāpa tai Cristo–it'ee mimiapataarāk'a iru p'anadaipia bi, iruata tai jarateede p̄eida perā Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru bada; ne–inaa

eperãarãmaa naaweda jara–e pada. ²Irua tai mágá pëida perã, chok'ek'ee p'anadaipia bi. ³Parã maa–e pirã awaraarãpa mia ooda mäik'aapa jarateeda ak'i k'inia p'ani pirã k'awaadait'ee pia wa k'achia, ak'idaipia bi. Mia p'ua–e bi. Mamïda michia pida mia ooda mágá ak'i–e bi. ⁴Cristopa jarateepidak'a parã t'ãide jarateepachi perã, k'isia p'ua–e bi Tachi Ak'õre k'irapite. Mäga jarak'ãri, jara k'inia–e mia maarepida ne–inaa k'achia ook'aa. Tachi Waibiapata mia oopata ak'iit'ee mäik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. ⁵Mägá mia ooda Cristopata ak'iit'ee perã, ¿sãap'eda taipa oopata ak'i k'inia p'anima parãpa, Cristo cheit'ee ewate pai naaweda? Ma ewate ichiata k'awapiit'ee ne–inaa jõma eperãarãpa waide k'awada–e p'ani; ne–inaa eperãarãpa ãchi t'ãridepai k'isia p'anadap'edaa paara, na p'ek'au eujãde nipadak'ãri. Maap'eda ne–inaa pia oodap'edaa pari teeit'ee ichia k'isia iru bi.

⁶Ïpemaarã Cristo k'aurepa, ma jara aupadade k'isiadak'ãri, k'awa p'ani mi Apolo ome ak'idaipia bi Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bik'a, pãchi k'iradoopa ak'idai k'ãyaara. Mia mäga jara bi parãpa pedee audua pedenaadamerã pãchi jarateepari ãpite, pedee k'achia pedee p'ani misa awaraarã jarateepari ãpite. ⁷¿K'aipa parã bijima chãara ak'ipataarã? Tachi Ak'õrepata parã k'isia k'awaapipari mäik'aapa ne–inaa oo k'awaapipari. Pãchi k'iradoopa mäga oodak'aa. Mäga bita, ¿sãap'eda audua pedeeatama?

⁸Parã audua p'anadaik'araa bi. Mamïda mágá p'ani. Mi–it'ee parã p'arat'ara beerãk'ata p'ani, ne–inaa jõma iru p'anadairã; maarepida faltada–ee. Ma awara nãgaweda reyrãk'ata p'ani Cristo ome. Mapa iru jarateepataarãpa jarateeruta waa ùri k'iniadak'aa. ¡Taawa reyrãk'a p'anak'ajida, tai jida mäga p'anadait'ee auk'a! ⁹Mamïda mäga–e. Mi–it'ee Tachi Ak'õrepa tai, ichia jirit'eradaarã, ek'ariara papiji. Eperãarãpa awaraarã peedait'ee p'anik'a jõmaarã taide, mäga pik'a p'ani tai. Jõmaarãpa ak'i k'inia p'anapata jãgí eperãarã miapiruta. Mäga pik'a na p'ek'au eujãdepema jõmaarãpa tai chup'iria jõni ak'ipata, angeleerãpa paara. ¹⁰Tai k'ira k'awa–ee pik'a p'ani, Cristo–it'ee mimiapata perã. Jõdee parã k'isia k'awaara pik'a p'ani Cristode ijãa p'anida apata perã. Taipa mak'iaara k'awada–e p'ani Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi, tai k'isiadoopa k'isia p'anadairã. Mamïda parãpa jõmaweda k'awa p'anida apata. Jõmaarãpa parã k'inia iru p'ani, t'ãri pia p'anadairã. Jõdee tai k'ira unuamaa iru p'ani, jõmaarã ek'ariara p'anadairã. ¹¹Taipa Tachi Ak'õre Ûraa jaratee p'anedak'ãriipa, mata at'ãri jarra oopata mäik'aapa opisias choopata; p'aru sore jipata. Ma awara ijãadak'aa beerãpa tai p'ua oopata. Te jida wëe p'ani, awara ãi jarateede nipapata perã. ¹²Tachi juadoopa mimiapata, ñida–ee. Awaraarãpa taimaa ik'achia jaradak'ãri, chõo jiridak'aa. Jip'a Tachi Ak'õremaa it'aa t'ipata ãchi pari. Tai jiridak'ãri miapidait'ee, taipa choopata. ¹³Tai ãpite pedee k'achia

jaradak'ári, áchimaa t'ári pia pedeepata. Mamída tai k'íra unuamaa iru p'anapata. Áchi-it'ee tai ne-inaa mik'iaak'a p'ani. Mágá tai iru p'anajida. Mata at'ári mágá iru p'ani.

¹⁴Ma et'ewa jarada p'ã-e paji parã k'íra nejasiapiit'ee. Ūraait'eeta p'ãji ak'õrepa ichi warra k'inia iru bi ūraaparik'a. ¹⁵Mía mága jara bi mi-it'ee parã mi warrarãk'a p'anadairã. Jarateepataarã chok'araarãpa jarateedai Cristopa parãmaa oopi k'inia bi. Mamída mia naapiara jarateenaji Cristo parã pari piuda. Mágá irude ijãajida. Maperãpi mi parã ak'õrek'a bi. ¹⁶Maperã oodaipia bi mia oo bik'a.

¹⁷Mapa Timoteo pëiru parã k'aripanamerã. Iru mi warra k'iniak'a ichiaba, mia naapiara jarateeda perã Cristo iru pari piuda. Irua oopari Cristopa oopi bik'a. Mapa iru parãmaa pëiru, k'irãpapimerã mi sãga bapari Cristo jua ek'ari. Mia oopari Cristopa oopi bik'a mãik'aapa ijãapataarã para bee chaa jarateepari jõmaarãpa mága oodamerã.

¹⁸Parãdepema ũk'uru audua p'ani k'isia p'anadairã mi waa parãmaa wã-e. Mamída mága-e. ¹⁹Ak'õrepa k'inia bi pirã, mak'iara taarã-e jãmaa wãit'ee. Pak'ári, mia k'awaait'ee mágá audua beerãpa jara jõni. Mamída ma k'ãyaara waapiara mia nãga k'awa k'inia bi. ¿Áchia oo p'anik'ã wa ooda-e p'ani Cristopa oopi bik'a? ²⁰Parãpa k'awadaipia bi Cristode ijãa p'anida apataarãpa oodaipia bi irua oopi bik'a. Mága oodak'ári, ak'ipipata pedeepapai ijãa k'iniada-e. Jip'a p'ana k'inia p'anapata Cristo jua ek'ari. ²¹Mi parãmaa wãk'ári, ¿k'ãata k'inia p'anima; itriamerã wa pedee sia pedemerã?

K'ãata oodaipia bi pariatua p'ek'au oopataarã ome

5 ¹Írá mia jarait'ee mimaa nepiridap'edaa. Parã t'ãide abaapa ichi nawek'aa chi wërak'a iru bi. ¡Ijãadak'aa beerãpa pida mãgee k'achia oodak'aa! ²Mamída parã at'ári audua p'ani, k'isia p'anadairã Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a oo p'ani. Audua p'anadai k'ãyaara, k'isia p'ua p'anadaipia bi mágá k'achia oomaa bairã parã ijãapataarã t'ãide. Ma eperã pãchi ik'aawaapa áyaa pëidaipia bi. ³Mi parã ome ba-e pait'ee mída, mi k'isia parã ome bait'ee. Tachi Waibia Jesupa mimaa k'awapiji k'ãata oodaipia bi ma eperã ome. ⁴Mapa mi k'isia aupai bait'ee mída parã ome, irua auk'a mága k'awapiit'ee parãmaa chip'edaidak'ári irumaa it'aa t'ídait'ee. ⁵Jõma ijãapataarã see nãbak'ári, ma eperã pãchimãiipa áyaa wãpíti, Satanapa iru k'ap'ia k'achia ooyaa bi miapimerã maa-e pirã piupimerã. Mágá Tachi Ak'õrepa iru jaure it'aa ateei Tachi Waibia Jesús cheit'ee ewate.

⁶Audua p'anadaik'araa bi ma k'achia oomaa bi misa parã t'ãide. Jõmaarãpa nãgí pedee k'awa p'ani: “Levadura ma-ãriipa pan masa jõmaweda waridaipari.” ⁷Tai judiorãpa Pascua fiesta oodai naaweda, levadura jõmaweda iru p'ani tai tede bat'ak'oopata, ma fiestade pan

levadura wēe k'odait'ee. Māga pik'a parāpa p'ek'au k'achia jōmaweda unu p'ani parā t'āide oo amaadaipia bi, k'achia wēe p'anadait'ee Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Wāara parā p'ek'au k'achia wēe p'ani Tachi Ak'ōre k'īrapite, Cristo piuda perā pāchia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. Pascua fiestadepema oveja chak'ek'a bi piuji Tachi Ak'ōrepa tachi miapinaamerā tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ⁸Cristo māgá piuda perā, p'anadáma irua oopi bik'a. Apidaapa k'achia oodaik'araa bi Cristode ijāadai naaweda oopatap'edaak'a. Ma k'āyaara k'īra jīp'a p'anapataadaipia bi māik'aapa wāarata jarapataadaipia bi.

⁹Mia naaweda k'art'a p'ādade jaraji k'ōp'āyo meraanaadamerā wēraarā maa–e pirā imik'īraarā pariatua p'ek'au ooyaa beerā ome. ¹⁰Māga jarak'āri, jara k'inia–e baji āyaa p'aneedamerā nāgee ijāadak'aa beerā ik'aawaapa: pariatua p'ek'au oopataarā; p'arat'a waapiara iru p'ana k'inia p'aniirā; nechiapataarā maa–e pirā awaraa ak'ōre waibia apatade ijāapataarā. Māgeerā ik'aawaapa āyaa p'aneedap'edaa paara, ichita uchiadait'ee paji na p'ek'au eujādeepa. ¹¹Nāgí p'ārupa mia jarait'ee k'āata jara k'inia baji apema k'art'ade. K'ōp'āyo meraanāati ijāapataarāda apata mīda, nāga oopataarā ome: pariatua p'ek'au ooyaa beerā; p'arat'a waapiara iru p'ana k'inia p'aniirā; awaraa ak'ōre waibia apatamaa it'aa t'īpataarā; awaraarā āpīte ik'achia jarapataarā; it'ua toyaa beerā maa–e pirā nechiapataarā ome. Māgeerāmaa p'asianāati māik'aapa pāchima chepināati. Nek'ode paara t'īudaik'araa bi māgeerā ome. ¹²⁻¹³Māga jara bi Tachi Ak'ōrepa tachi bi–e pada perā ijāadak'aa beerāpa oo p'ani ak'idamerā. Ichiata māirāpa oopatap'edaa ak'īit'ee māik'aapa āchi miapiit'ee. Mamīda tachia ak'idaipia bi awaraarāpa oo p'ani tachi ijāapataarā t'āide, ijāadak'aa beerāk'a p'anaruta pirā. Maperāpi parāpa chi k'achia ooyaa beerā āyaa wāpidaipia bi pāchi ik'aawaapa, Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Jēret'āati chi k'achia ooyaa beerā pāchi ik'aawaapa.'

(Dt 17.7)

Ijāapataarā nepirade p'anadak'āri

6 ¹Īrá mia jarait'ee k'āata oodaipia bi parā nepirade p'anadak'āri. Parādepema nepira iru bak'āri awaraa ijāapari ome, ijāadak'aa beerā charraarāmaa wāik'araa bi. Ma k'āyaara ijāapataarāmaa wāipia bi. ²¿Parāpa k'awada–e p'anik'ā tachi Cristo ome araa p'aniirāpa iru pari ak'idait'ee ijāadak'aa beerāpa ne–inaa oopatap'edaa jaradait'ee pia wa k'achia? Māga bīta, ¿sāap'eda p'oyaa ak'ida–ema ijāapataarā nepira mak'iara waibia–e bīta parā t'āide? ³¿K'awada–e p'anik'ā tachia ichiaba angeleerā ak'idait'ee? Māga pirā, jīrapema nepira pāchi pitapai ak'idai! ⁴Māgá parā awaraa ijāapataarā ome nepirade baaidak'āri, charraarā ijāadak'aa beerāmaa wā dai k'āyaara, wādaipia bi charraarā ijāapataarāmaa. ⁵⁻⁶Nāgí jararupa parā k'īra nejasiapi k'inia bi. ¿Pia bik'ā

chõopik'a para bait'ee pãchi pitapai, ma awara mãgee charraarã k'irapite wãdait'ee? ¿Apida parãdepemapa ijãapataarã nepira p'oyaa ak'ida-ek'ã?

7 ¿Parã mágá chõo pik'a para bairã, k'achia oomaa p'ani! Ma k'ãyaara piara bak'aji awaraarãpa parã nepirade baaipidamerã. Maa-e pirã piara bak'aji awaraarãpa parã k'uradamerã. 8 Mamída mãga-e. ¿Parãpata nepira jiripata awaraarã ome mãik'aapa awaraarã k'urapata, parã ipemaarã mída Cristo k'aurepa!

9 ¿Parãpa k'awada-e p'anik'ã k'achia oopataarã wãda-e pait'ee Ak'õre eujãdee ichideerã ome? K'irak'aupai ijãadak'aa beerãk'a p'anadai, nãgeerã wãdak'aa perã Tachi Ak'õre eujãdee: prostitutaarã; it'aa t'ipataarã awaraa ak'õre waibia apatamaa; miak'ãi p'aniirã awaraarã ome k'ãipataarã; imik'iraarã awaraa imik'iraarã ome k'ãipataarã, imik'ira wëra ome k'ãi bik'a; 10 nechiapataarã; p'arat'a waapiara iru p'ana k'inia p'aniirã; it'ua toyaa beerã; ik'achia jarapataarã awaraarã ãpíte maa-e pirã k'urayaa beerã awaraarã net'aa atadait'ee. 11 Ijãadai naaweda, parã ùk'uru mágá p'anapachida. Mamída Tachi Waibia Jesucristode ijãadak'ari, iru piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa wëpapiji parãpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa. Ichiaba parã awara biji ichi-it'ee, ichi Jaure pëik'ari parã ome bapariimerã mãik'aapa oopimerã Cristopa oopi k'inia bik'a. Mãga ooji parã ichi k'irapite p'ek'au k'achia wëe p'anadamerã.

Tachi Ak'õrepa ijãapataarã k'ap'ia awara bida ichi-it'ee

12 Eperãarãpa jarapata: “Ne-inaa jõma ooi michia oo k'inia bik'a.” Mamída ma ne-inaa k'achia bi pirã, maarepida mi k'aripa-e pait'ee. Ne-inaa jõma ooi. Mamída mãga oo k'inia bi k'aurepa mia oo-e pirã Cristopa oopi bik'a, ma ne-inaa jua ek'ari bapariit'ee, Cristo jua ek'ari bai k'ãyaara. 13 Ichiaba jarapata: “Chik'o iru p'ani k'odait'ee mãik'aapa bi iru p'ani ma chik'o aide banamerã.” Mamída na ewari Tachi Ak'õrepa ma omee weda jõpiit'ee. Wãara Tachi Ak'õrepa bi ooji chik'o aide banamerã. Mamída tachi k'ap'ia oo-e paji pariatua p'ek'au oodamerã. Jip'a ooji ichi Jaure ma k'ap'iaide bapariimerã mãik'aapa tachia oodamerã Cristopa oopi bik'a. 14 Maperãpi Tachi Ak'õrepa tachi k'ap'ia jõpi-e pait'ee. Ma k'ãyaara ichi ewari waibia ewate tachi k'ap'ia chok'ai p'irabaipiit'ee Jesucristo k'ap'ia p'irabaipidak'a. Mágá ooi jõmaarã k'ãyaara waibia bapari perã.

15 ¿Parãpa k'awada-e p'anik'ã tachi ijãapataarã araa p'aneepata Cristo ome irude ijãadak'ari? Tachi Ak'õrepa tachi k'ap'ia ooji ichi Jaure aide bapariimerã. Mapa tachi k'ap'ia araa p'anapidaik'araa bi prostitutaarã ome. 16 ¿K'awada-e p'anik'ã eperã araa paru pirã prostituta ome, mágá wëra ome eperã apai pik'a paru? Mãga k'awa p'ani Tachi Ak'õre Úraa p'ãdade jara bairã:

‘Mágá eperã omee weda eperã apai pik'a p'aneedit'ee.’ (Gn 2.24)

17 Jõdee eperã Cristode ijãak'ari, araa beepari iru ome mãik'aapa ma eperã jaure apai pik'a beepari Tachi Ak'õre Jaure ome. T'ari a-ba p'anapata.

¹⁸Maperãpi p'ek'au oonáati awaraarã ome. Eperãpa awaraa p'ek'au k'achia ook'ãri, ichi k'ap'ia araa bapik'aa awaraa eperã k'ap'ia ome. Mamída awaraa ome p'ek'au ook'ãri, ichi k'ap'ia k'achiade baaipipari, ichi k'ap'ia araa bi Cristo ome bipari perã awaraa eperã jua ek'ari, Cristo jua ek'ari bii k'ãyaara. ¹⁹¿K'awada–e p'anik'ã Cristode ijãadak'ãriipa Ak'õre Jaure tachi k'ap'iade bapari, Tachi Ak'õre ichi te waibiade baparik'a? Mapa Tachi Ak'õreta tachi k'ap'ia chipari. ²⁰Iruata tachi neto pik'a ataji ichi Warra apai iru bada pëik'ãri piumerã tachi pari. Mapa parã ichideerã perã, k'achia oo amáati. Mãgá ooruta pirã, ak'ipidai wãara oo k'inia p'ani irua oopi bik'a.

Ûraa miak'ãidait'ee k'isia p'aniirã–it'ee

7 ¹Írã mia p'anaut'ee parãpa k'art'a p'ãdap'edaade iidi pëidap'edaa. Naapiara iidijida chisãgita pipiara bi ijãapari–it'ee, miak'ãiit'ee maa–e pirã tuu bait'ee. Mi–it'ee piara bi tuu bait'ee. ²Mamída imik'íra tuu bak'ãri, wëraarã ome pariatua p'ek'au oo nipai. Maperã imik'írapa ichi wëra iru baipia bi; wërapa pida ichi imik'íra iru baipia bi. ³Imik'írapa ichi k'ap'ia wãak'aik'araa bi chi wëramaa; wërapa pida ichiaba ichi k'ap'ia wãak'aik'araa bi chi imik'íramaa. ⁴Mãgá p'anapataadaipia bi wëra k'ap'ia chi imik'íra–it'ee perã mãik'aapa imik'íra k'ap'ia chi wëra–it'ee perã. ⁵Jíp'a Tachi Ak'õremaa it'aa t'í k'iniapa pedeeteeruta pirã, ma ewate araa k'ãida–e pait'ee. Mãga p'anadak'ãri, ãra k'ap'ia wãak'adai. Mamída ai t'ëepai waya k'ãidaipia bi, Satanapa k'achia oopiamaapa awaraa ome, p'oyaa chooda–e p'anadairã. ⁶Mia mãga k'isia bi. Pãchia jiridaipia bi Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bi parãmaa. ⁷Mi–it'ee pipiara bak'aji jômaweda mik'a p'anadamerã. Mamída k'awa bi Tachi Ak'õrepa k'aripai ijãapari chaa k'awaamerã miak'ãipia bi wa mãga–e.

⁸Mia ùraait'ee imik'íra tuu beerãmaa, wëra tuu beerãmaa mãik'aapa p'ëtrãa tuu beerãmaa mik'a p'anadamerã. ⁹Mamída miak'ãi k'inia p'ani pirã, miak'ãiti, p'ek'au oo k'inia p'anadai k'ãyaara.

¹⁰⁻¹¹Ichiaba Tachi Waibiapa jarapi bik'a mia jara bi: wërapa ichi imik'íra amaaik'araa bi. Auk'a imik'írapa ichi wëra amaaik'araa bi. Mamída mãga ooruta pirã, miak'ãidaik'araa bi awaraarã ome. Ma k'ãyaara waya araa padaipia bi áchi naaweda p'anadap'edaak'a.

¹²Írã mia ùraait'ee ijãapataarã miak'ãi p'anadap'edaa ijãadak'aa beerã ome, Cristode ijãadai naaweda. Cristopa jaratee–e paji k'ãata oodaipia bi. Mamída mia nãga ùraait'ee. Eperã Cristode ijãaparipa wëra ijãak'aa bi iru bi pirã, amaaik'araa bi, chi wëra iru ome ba k'inia bi pirã. ¹³Ichiaba wërapa imik'íra ijãak'aa bi iru bi pirã, amaaik'araa bi, chi imik'írapa iru ome ba k'inia bi pirã. ¹⁴Ijãapari araa bak'ãri ijãak'aa bi ome, eperã apai pik'a p'ani. Mãga bita, Tachi Ak'õrepa chi ijãak'aa bi pia

ak'ipari ma ijāapari k'aurepa. Māgá ichiaba Ak'ōrepa āchi warrarā pia ak'ipari ma ijāapari k'aurepa. ¹⁵Mamīda ma ijāak'aa bīpa chi Cristode ijāapari amaa k'inia bi pirā, māga oonaapāde adaik'araa bi, iru k'īra unuamaa iru bapiamaapa. Tachi Ak'ōrepa k'inia bi ichideerā k'āiwee p'anapataadamerā. ¹⁶Jōdee ma ijāaparipa chi ijāak'aa bi pēi k'inia–e bi pirā, choopia bi. Māga oorū pirā, ai t'ēepai iru k'aurepa māgipa Cristode ijāai. Parā ijāapataarāpa k'awada–e p'ani chisāgī ijāadak'aa beerāpa ijāadai parāpa k'aripapata perā. Tachi Ak'ōrepapai k'awa bi.

Sāga p'anapataadaipia bi ijāada t'ēepai

¹⁷Írá mia nāga ūraait'ee. Parāpa jiridak'āri Cristopa oopi k'inia bi parāmaa, p'anadaipia bi parā p'anadap'edaak'a Tachi Ak'ōrepa ijāapik'āri. Mia māga jarateepari ijāapataarā jōmaarāmaa. ¹⁸Tachi Ak'ōrepa Cristode ijāapiru pirā imik'īra tauchaa iru bi ichi k'ap'iade, ma eperāpa meraik'araa bi ma tauchaa iru bi. Jōdee ichi k'ap'iade tauchaa wēe bi pirā ijāak'āri, tauchaa bipiik'araa bi. ¹⁹Mia māga jara bi Tachi Ak'ōre–it'ee p'ua–e bairā eperāpa tauchaa iru bi wa wēe bi. Jīp'a Ak'ōrepa k'inia bi tachia oodamerā ichia jara bik'a. ²⁰Maperā awara baik'araa bi pīchi naaweda bada k'āyaara, Tachi Ak'ōrepa ijāapik'āri. ²¹Esclavo paji pirā ijāa beek'āri, k'īsianāaji pī eperā jua ek'ari bi perā. Jōdee chiparipa pī pēi k'inia bi pirā, k'āiwee uch'āji. ²²Esclavopa Cristode ijāak'āri, at'āri chipari iru bi mīda, esclavo–ee pik'a beepari, Cristopa iru uch'ia atada perā p'ek'au k'achia jua ek'ariipa. Jōdee esclavo–ee bīpa Cristode ijāak'āri, Cristo esclavok'a beepari, irua oopi bik'a oopari perā. ²³Cristopa parā neto pik'a ataji ichi waa kurusode bat'ak'āri. Māgá ichi piuji parāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee māik'aapa parā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee atuanaadamerā. Maperāpi parā ichideerā. Maperā óoti irua oopi bik'a, oodai k'āyaara eperāarāpa oopi k'inia p'anik'a. ²⁴Mapa ipemaarā, mia et'ewa jaradak'a p'anadaipia bi pāchi ijāadai naaweda p'anadap'edaak'a.

Tuu beerāpa iidi pēidap'edaa p'anauada

²⁵Írá mia p'anaut'ee tuu beerāpa iidi pēidap'edaa. Mia p'oyaa jara–e Cristopa jarapida, irua nāgī jaratee–e pada perā. Mamīda Tachi Ak'ōrepa mī chupīria k'awaap'eda, Cristode ijāapiji māik'aapa iru ūraa mīmaa jarateepiji. Maperā parāpa na ūraa ūridaipia bi. ²⁶Írapema ijāapataarā miapi iru p'anadairā, mī–it'ee pipiara bi tuu bait'ee. ²⁷Wēra iru bi pirā, yīraa iru baik'araa bi. Jōdee wēe bi pirā, jīriik'araa bi. ²⁸Mamīda miak'āiru pirā, p'ek'au k'achia oo–e bi Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ichiaba wēra tuu bīpa imik'īra ataru pirā, p'ek'au k'achia oo–e bi. Mamīda chi miak'āirutaarā audú miadait'ee na p'ek'au eujāde p'ani misa. Mapa mia jara bi pipiara bi tuu bait'ee.

²⁹Īpemaarā, mia māga jara bi k'isia bairā taarā–e Cristo cheit'ee. Māga ni p'anide miak'āi p'aniirā p'anadaipia bi tuu beerāk'a; chi Cristopa oopi bik'a oo p'aniirāk'a. ³⁰Ma awara t'āri p'ua p'aniirā maa–e pirā o–īa p'aniirāpa k'isiadaipia bi Cristopa āchima oopi k'inia bi, āchi k'isiade iru p'ani k'āyaara. Ichiaba ne–inaa neto atapataarāpa k'irāpadaipia bi āchia net'aa atada ateeda–e pait'ee Tachi Ak'ōre eujādee. ³¹Ma awara ne–inaa netopataarāpa k'irāpadaipia bi āchia p'arat'a jitadap'edaa ne–inaa neto pēidap'edaa pari it'aa ateeda–e pait'ee. Ma p'arat'a māik'aapa net'aa jiridai k'āyaara, Cristopa oopi k'inia bi jiridaipia bi, na p'ek'au eujā māik'aapa jōma aide nībi Tachi Ak'ōrepa jōpiit'ee perā.

³²Mia nāga ūraait'ee k'isia jōnanaadamerā. Īmik'īra tuu bīpa jirīpari ooit'ee Cristopa oopi k'inia bik'a. ³³Mamīda miak'āi bi k'isia nībapari na p'ek'au eujādepema net'aade māik'aapa chi wēra o–īa bapiit'ee. ³⁴Māgī ĩmik'īrapa auk'a oo k'inia bairā Cristopa oopi k'inia bi māik'aapa chi wērapa oopi k'inia bi, audú k'isia nībi chi tuu bi k'āyaara. Ichiaba wēra ĩmik'īra wēe bīpa k'awa k'inia bi Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi ooit'ee ichi ome. Mamīda chi miak'āi bīpa k'awa k'inia bi chi ĩmik'īrapa oopi k'inia bi, māga ooit'ee chi k'ima o–īa bamerā.

³⁵Māga jaraji parā k'aripait'ee pia p'anapataadamerā māik'aapa pāchi t'āriapa Cristopa oopi bik'a oodamerā.

³⁶Īmik'īra tuu bīpa pedeeru pirā miak'āiit'ee māik'aapa k'ap'īapa choo–e bi pirā wēra wēe bait'ee maa–e pirā ma wēra pedeteeda t'āri p'uapi k'inia–e bi pirā, miak'āipia bi. Māga ooru pirā, p'ek'au k'achia oo–e bi. ³⁷Mamīda ichi t'āride miak'āi k'inia–e bi pirā māgī wēra ome māik'aapa k'ap'īapa choo bi pirā, miak'āik'araa bi. ³⁸Māpai ma miak'āi k'inia bīpa pia k'isia bi. Mamīda ma miak'āi k'inia–e bīpa pipiara k'isia bi.

³⁹Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi wēra miak'āi bīpa awaraa jirīik'araa bi, ichi ĩmik'īra chok'ai bi misa. Jōdee ichi k'ima piuk'āri, pia bi waya jirīmerā, mamīda Cristode ijāpari jirīipia bi. ⁴⁰Mamīda mia k'isia bi ma p'ētrāa t'āri o–īara bai miak'āi–ee beeru pirā. Māga k'isia bi mia. Mīmaa Tachi Ak'ōre Jaurepa ichiaba k'isiapipari.

Nechiara ata bīdap'edaa ne–inaa juapa ooda k'īrapite

8 ¹Īrā mia p'anaut'ee parāpa iidi pēidap'edaa k'awaadait'ee k'odaipia bi wa k'odaik'araa bi nechiarā ata bīdap'edaa primisiak'a awaraa ak'ōre waibīa apata k'īrapite. Mamīda māgī p'anau naaweda, k'inia bi parāpa k'irāpadamerā audua p'anadaik'araa bi k'awa p'anadairā ne–inaa ooda ai k'īrapite it'aa t'īpata Tachi Ak'ōre–e. Audua p'anadai k'āyaara, tachia k'inia iru p'anadaipia bi māgee net'aade at'āri ijāa p'aniirā, Tachi Ak'ōre pia k'awada–e p'anadairā. Māgā oo p'ani pirā, āchi k'aripadai Tachi Ak'ōre pipiara k'awaadamerā. ²Eperāpa k'isia bi pirā ichiata

ne–inaa k'awa bi, wāara mak'iara k'awa–e bi Tachi Ak'ōrepa ichimaa k'awapi k'inia bi. ³Mamīda eperāpa Tachi Ak'ōre k'inia iru bi pirā, Tachi Ak'ōrepa k'awa bi ma eperā wāara irude ijāapari.

⁴Māgara ɔk'odaipia bik'ā wa k'odaik'araa bi nechiera ata bidap'edaa ne–inaa ak'ōre waibia apata k'īrapite? Tachi ijāapataarāpa pia k'awa p'ani māgee ne–inaa juapa ooda Tachi Ak'ōre–e, ai k'īrapite eperāarā it'aa t'ī p'ani mīda, āchi ak'ōre waibia jīak'aapa. K'awa p'ani māgee ne–inaa Tachi Ak'ōre–e, iru apai perā. ⁵Ijāadak'aa beerāpa ijāapata atanede maa–e pirā ak'ōrejīrude maa–e pirā awaraa ne–inaade, na p'ek'au eujādepema wa pajādepema, āchi ak'ōre waibiarā jīak'aapa. (Māga pada paara, “ak'ōre waibiarā” chok'ara paraak'aji.) ⁶Mamīda tachi ijāapataarā–it'ee Tachi Ak'ōreta Ak'ōre Waibia. Ijāapata irua ne–inaa jōmaweda ooji, eperāarā paara. Ma jōmaweda oopiji ichi Warra Jesucristomaa, tachia irude ijāadamerā māik'aapa irua oopi bik'a oodamerā.

K'īrak'aupai ne–inaa k'achia oopidai ewaa ijāa p'aniirāmaa

⁷Tachia k'awa p'ani ne–inaa ai k'īrapite it'aa t'īpata Tachi Ak'ōre–e. Mamīda awaraarāpa waide pia k'awada–e p'ani. Ewaa ijāa p'aniirāpa māgee ne–inaa at'āri iru p'ani āchi naawedapema iru p'anapatap'edaa ak'ōre waibiak'a. Maperā āchidepemapa k'oru pirā nechiera awaraarāpa bidap'edaa māgee ne–inaa k'īrapite, māgí k'isia p'uadarii, ma nechiera k'orupa māgí ak'ōre waibia apata at'āri waawee bai jīak'aapa. Ma awara k'isia p'ua bai waide k'awa–e bairā Cristode ijāa bide pia wa k'achia k'oit'ee māgee nechiera. ⁸Parā, chi k'awa beerāpa māgee ne–inaa Tachi Ak'ōre–e, k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ma nechiera k'o beerā pipiara beerāk'a ak'i–e pait'ee. Ichiaba ma nechiera k'oamaa beerā ek'ariara beerāk'a ak'i–e pait'ee. Tachi Ak'ōrepa tachi ijāapataarā jōmaweda auk'a ichideerāk'a ak'ipari. ⁹Mamīda, māga k'awa p'anide, k'īrak'aupai k'isia p'uapidai maa–e pirā ne–inaa k'achia oopidai chi māga waide pia k'awada–e p'aniirāmaa. ¹⁰K'īsīati nāgide. Chi māga pia k'awa–e bīpa parā unuru pirā māgee ne–inaa bīmāi nek'omaa p'ani, auk'a k'o k'iniadarii. Māpai k'oru pirā, k'achiade baai, k'isia bairā ne–inaa k'achia oomaa bi. ¹¹Māgá parāpa ak'īpi k'inia p'anadairā k'awa p'ani māgee ne–inaa Tachi Ak'ōre–e, chi waide māga pia k'awa–e bi k'achiade baaipidai. K'īrak'aupai pāchi ipemamaa ne–inaa k'achia oopidai, Cristo ichiaba piuda perā iru k'aripait'ee. ¹²Māgá pāchi ipemaarāmaa ne–inaa k'achia oopidak'āri, k'achia oomaa p'ani Cristo k'īrapite. ¹³Maperā mi ipema k'achiade baairu pirā ne–inaa k'oparii k'aurepa, māgara mia waa nechiera k'o–e pait'ee. Ne–inaa k'achia oopi k'inia–e bi michi ipemaarāmaa mia nechiera k'o bi k'aurepa.

Pablo pedee ūripataarāpa iru k'aripadaipia bi

9 ¹Ne–inaa jōmaweda ooi mīchia oo k'inia bik'a. Mamīda jīp'a oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a, irua mi ichi ūraa jarateede pēida perā.

Awaraa Cristopa jirit'eradaarāk'a, mia ichiaba Tachi Waibia Jesús unuji michi taupa. Parāpa pida Cristode ijāapata, mia parāmaa jarateenada perā irua ooda parā k'aripait'ee. ² Ūk'uruurāpa ijāada–e p'ani mi Cristopa pēida. Māirāpa ak'i k'inia p'ani mia oopata māik'aapa jarateepata mi imiateedait'ee. Mamīda parā t'āidepema mia jarateeda ijāadap'edaarāpa k'awa p'ani Cristopa mi pēiji, mi k'aurepa Cristo ome araa p'anapata perā. ³ Chi ijāada–e p'aniirāpa k'awa k'inia p'ani pirā Cristopa mi pēida wa māga–e, parā p'anapata ak'idaipia bi.

⁴ Cristopa mi wāara pēida perā, irude ijāapataarāpa chik'o māik'aapa pania mimaa teedaipia bi. ¿Wāara–ek'ā? ⁵ Awaraa Cristopa pēida eperāarā, Pedropa māik'aapa Cristo ipemaarāpa āchi wēraarā Cristode ijāa p'ani ateeepata awara āyaa wādak'āri. Māga wādak'āri, ijāapataarāpa āra k'aripapata. ¿Parāpa auk'a mi ome māgá ook'ajida–ek'ā, wēra iru bada paara? ⁶ ¿Pia bik'ā mi Bernabé ome mimiadamerā chik'o iru p'anadait'ee? ¿Pia–e bak'ajik'ā taipa jarateepata ūrirutaarāpa k'aripadamerā?

⁷ ¡K'īsati! Eperā soldao pak'āri, chik'o māik'aapa awaraa net'aa irumaa pari teepata. Ichiaba eperāpa ne–uuda chauk'āri, ichia madepema pari k'opari. Ichiaba ne–animalaarā wariparipa k'opari ichia wari bidepema. Māgapi p'ani tai jida ichiaba. ⁸ Michi k'īsidoopa māga jara–e bi. Tachi Ak'ōre Ūraa Moisemaa p'āpidade ichiaba māga jara bi:

⁹ 'P'ak'a it'ai jīnāati trigo t'iamaa bak'āri. Ita–aria k'opítī.' (Dt 25.4)
Tachi Ak'ōrepa māga jarak'āri, p'ak'a aupai ichi k'īsidade iru ba–e paji. ¹⁰ Jīp'a tai, ichi mimia oopataarāta, ichi k'īsidade iru baji, k'inia bairā awaraa ijāapataarāpa tai k'aripadamerā ne–inaa wēe p'anadak'āri. Ne–uupataarāpa ne–uu chauda p'epataarā ome auk'a jita k'inia p'ani āchi mimia pari. ¹¹ Māga pik'a taipa jarateedak'āri Cristopa ooda parā k'aripait'ee, auk'a jita k'inia p'ani chik'o māik'aapa pania parā juadepema. ¹² Awaraarāmaa tee p'ani pirā, ¿ichiaba taimaa teedaipia bi–ek'ā?

Mamīda tachi juadoopa mimiapata, parāmaa ne–inaa iidida–e pait'ee. Māga oopata parāpa k'īsianaadamerā taipa jarateepata ne–inaa falta p'ani atadait'ee. ¹³ Parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōre te waibiadepema altarmāi mimiapataarāpa māik'aapa ne–animalaarā paapataarāpa k'opata eperāarāpa aneepatadepema paapidait'ee Tachi Ak'ōre–it'ee. ¹⁴ Māga pik'a Cristopa jaraji ichi ūraa jarateepataarāpa ne–inaa jitadaipia bi awaraa ijāapataarā juadeepa.

¹⁵ Mamīda mia parāmaa maarepida iidi–e paji māik'aapa at'āri iidi–e bi. Ma k'āyaara piu baibeei jarrapa parāmaa k'īsipi k'āyaara mia Cristo mimia oo bi ne–inaa atait'ee.

¹⁶ Mamīda mi pipiara bi–e apemaarā pēida eperāarā k'āyaara, ne–iidi–e bairā. Cristopata mi pēiji ichi ūraa jarateede. Maperāpi mia

jarateepari. Waawee bak'aji, jaratee–e pada paara irua oopi bik'a, irua mi miapii j̄iak'aapa. ¹⁷Ma awara michi k'inia jarateeda paara, ne–inaa ata k'inia bak'aji na mimia pari. Mam̄ida m̄aga–e. Mia na mimia oopari Cristopa oopi bik'a. Mapa maarepida mimaa teeda–e p'ani m̄ida, j̄ip'a jarateeit'ee, ma–it'eeta Cristopa mi jirit'erada per̄a. ¹⁸Mia maarepida par̄amaa teepi–e pait'ee. N̄agapai mia k'inia bi. Michi t'āriipa na mimia oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a.

¹⁹Mia j̄omaweda ooi Cristopa oopi bik'a, eper̄ar̄a esclavo–e per̄a. Mam̄ida mi eper̄ar̄a esclavok'a padaipari n̄aga per̄a. Ba k'inia bi mia jaratee bi ūri p'aniir̄a p'anapatak'a, ma jaratee bi ūridak'āri, Cristode ij̄aadamer̄a. ²⁰Judior̄a t'āide jaratee nipak'āri, ārapa oopatak'a oopari. Ichiaba Moisepa p'ādade jara bik'a oopari. Cristode ij̄aadak'āriipa mi m̄aḡi ūraa p'āda jua ek'ari bi–e m̄ida, m̄aga oopari ārapa irude ij̄aadamer̄a. ²¹Jōdee judio–eer̄a t'āide jaratee nipak'āri, oopari ārapa oopatak'a. Mam̄ida Cristopa oopi k'inia bik'a oopari, ārapa ichiaba Cristode ij̄aadamer̄a. ²²Ma awara Cristode pia ij̄aada–e p'aniir̄a jarateek'āri, jarateek'aa k'īsia k'awaa bipa jarateeparik'a. Ārapa k'īsia p'anik'a mia k'īsiapari māik'aapa j̄ip'a jarateepari, ārapa Tachi Ak'ōre pipiara k'awaadamer̄a māik'aapa waapiara Cristode ij̄aadamer̄a. Michi w̄arumaa m̄aga oo bi, k'inia bair̄a mia jaratee bi ūrirutaar̄apa Cristode ij̄aadamer̄a. ²³Ma k'aurepa ij̄aa p'ani pir̄a, mi ome auk'a k'awaadai j̄omaweda Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi ichideer̄a–it'ee.

²⁴Par̄apa k'awa p'ani p'irapataar̄a p'iradak'āri, j̄omaweda isapai p'irapata, ata k'inia p'anadair̄a ne–inaa teepata chi naapiara panarumaa. M̄aga pik'a par̄a p'anadaipia bi, ne–inaa oomaa p'anide Cristopa oopi bik'a. M̄aḡa atadai Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi teeit'ee Cristode ij̄aapataar̄amaa. ²⁵Eper̄a p'irait'ee pak'āri, ichi k'ap'ia pia ak'ipari. Ewari chaa p'irapari iyapaa–e pait'ee apemaar̄a ome p'irak'āri. P'irapataar̄a j̄omaar̄apa m̄aḡa oopata, naapiara pana k'inia p'anadair̄a atadait'ee poro j̄ira k'irudee ooda; taar̄a chook'aa bita. M̄aga pik'a tachia oo k'inia p'ani oo amaapata māik'aapa Cristopa oopi bik'a oopata atadait'ee it'aripema poro j̄ira; Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi teeit'ee ichideer̄amaa; m̄aḡi ne–inaa j̄ok'aa bi. ²⁶Mapa mia ook'aa p'irapari pariatua p'iraparik'a maa–e pir̄a boxeo ch̄ooperik'a n̄au aupai s̄ik'āri. J̄ip'a t'āriipa mia oopari Cristopa oopi bik'a. ²⁷Michi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia ne–inaa oo k'inia bak'āri, m̄aga oopik'aa n̄aga per̄a. Michi k'iniapai ooru pir̄a, k'ira nejasia bait'ee it'ari panak'āri Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ma awara m̄aga ooru pir̄a, Cristopa ne–inaa k'īsia iru bi teeit'ee ichideer̄amaa mimaa tee–e pait'ee, mia awaraar̄amaa jaratee baj̄i m̄ida na p'ek'au euj̄ade bi misa.

Ūraa it'aa t'īnaadamer̄a awaraa ak'ōre waibia apatamaa

10 ¹Īr̄a ĩpemaar̄a, k'ir̄āpapiit'ee s̄aga chonaar̄aweda Tachi Ak'ōrepa tachi judior̄a chonaar̄a ak'ipachi. J̄araradeepa āra j̄omaweda

ak'i bapachi Egiptodeepa uchiadak'ári. Ma awara ára jómaweda sīapiji Mar Rojo esajīak'a p'oodade. ²Ma jīraradeepa Tachi Ak'órepa o jara wāji āramaa Moisés k'ap'ia pari māik'aapa iru k'ap'ia pari ára k'aripaji Mar Rojo sīadamerā. Māgá Tachi Ak'órepa ára jómaweda Moisés jua ek'ari biji, tachi ijāapataarā Cristo jua ek'ari bīparik'a ijāadap'eda, poro choopidak'ári. ³Ma awara Tachi Ak'órepa *maná* pēida it'ariipa jōmaarāmaa k'opipachi ⁴māik'aapa topiji pania māudeepa uchiapida. Cristo māgí máuk'ata baji, ichideepa uchiapachi perā Tachi Ak'óre Jaure k'aripade ára wārutamaa. ⁵Tachi Ak'órepa ma jōma oopachi mīda ára k'aripait'ee, ooda–e p'anapachida irua oopi k'inia badak'a. Mapa Tachi Ak'órepa perá jómaweda piupiji, eujā pania wēe bide wāyaarutade.

⁶Tachia māgí chonaarāpa oodap'edaade k'isiadak'ári, k'awaadaipia bi ārapa oodap'edaa k'achia baji Tachi Ak'óre k'irapite. Mapa k'irak'aupai māgá oodai ārapa oodap'edaak'a. ¡Oonaadāma tachia ne–inaa k'achia k'ira t'ādoosoo k'inia p'anik'a! ⁷It'aa t'ínáati ne–inaa juapa ooda k'irapite, chonaarā ūk'uruurāpa oopatap'edaak'a. Tachi Ak'óre Ūraa p'ādade jara bi:

‘Eperāarāpa fiesta oojida ne–inaa juapa ooda k'irapite, ai k'irapite it'aa t'ipata. Ma–it'ee nek'ojida, ne–inaa tojida, maap'eda pēirajida.’

(Ex 32.6)

⁸Ichiaba pariatua p'ek'au oonáati, ma k'aurepa ewari abaade Tachi Ak'órepa āradepemaarā veintitrés mil k'iniipida perā. ⁹Ichiaba Tachi Ak'óre k'irapināati āradepemaarāpa oodap'edaak'a, jaradak'ári Tachi Ak'órepa ára p'oyaa pia ak'i–e paji. Maperā Tachi Ak'órepa taamaarā pēiji k'aak'oodamerā. Mapa chok'ara piujida. ¹⁰Ichiaba Tachi Ak'óre āpite ik'achia pedeenáati āradepemaarāpa oodap'edaak'a. Māga oodap'edaa perā Tachi Ak'órepa it'ariipa ichi ángel pēiji; māgipa chok'ara peemerā.

¹¹Tachi chonaarā māgá p'anadap'edaa perā, pia ak'idaipia bi ārapa oodap'edaa, Tachi Ak'órepa māgí oodap'edaa p'āpida perā ichi ūraa p'ādade, tachia k'awaadamerā māik'aapa auk'a oonaadamerā, ni p'ani misa na p'ek'au eujā jōru. ¹²Māpai parā t'āidepemapa k'isia bi pirā ichiata oopari Cristopa oopi bik'a, k'irak'aupai ne–inaa k'achia ooi. ¹³Edaare tachi t'āridepai k'isia p'aneepata ne–inaa k'achia oodait'ee. Ma awara netuarapa k'isiapipari ne–inaa k'achia oodamerā. Māga p'asapari jōmaarā ome. Mamīda māga p'asak'ári parā ome, ijāadaipia bi Tachi Ak'órepa k'aripait'ee choodamerā, k'achia ooda–ee.

¹⁴Maperā, ipemaarā k'iniarā, parāpa k'isiaruta pirā wādait'ee awaraa ak'óre waibia apata k'irapite it'aa t'ide, ¡māgá oonáati! ¹⁵Parā k'isia k'awaa p'ani. Mapa k'isiadaipia bi mia jara bide k'awaadait'ee seewa maa–e pirā wāra. ¹⁶¡K'isiatí! ¡K'āata jara k'inia bīma tachia oopata, vino todak'ári māik'aapa pan k'odak'ári k'irāpadait'ee Jesucristo piuda tachi pari? Todai naaweda māik'aapa k'odai naaweda, it'aa t'ipata Tachi

Ak'õremaa jaradait'ee iru t'ãri pia bi Cristo tachi pari piupida perã. Ma vino todak'ãri, k'irãpa p'ani Cristo waa bat'ada k'aurepa, tachi araa p'anapata iru ome. Ichiaba ma pan k'odak'ãri, k'irãpa p'ani Cristo k'ap'ia piuda k'aurepa tachi araa p'anapata apemaarã Cristode ijãapataarã ome. ¹⁷Tachi chok'ara p'ani mïda, mãgí pan k'odak'ãri, eperã apai pik'a p'anapata Cristo piuda k'aurepa, iru ome tachi chaachaa araa p'anapata perã.

¹⁸ ¡K'ísíati! Israel pidaarãpa ne–animalaarã ateedak'ãri paapidait'ee Tachi Ak'õre altarmã, ak'ípipata irude ijãa p'ani. Ma awara mãgí ne–animalaarãdepema k'odak'ãri, ak'ípipata ãchi Tachi Ak'õredeerã. ¹⁹Ma jaradapa mia jara k'inia–e bi ne–inaa ai k'irapite it'aa t'ípata Tachi Ak'õrek'a bi. Ichiaba jara k'inia–e bi nechiara ata bidap'edaa ma k'irapite pipiara bi awaraa nechiara k'ãyaara. ²⁰Ma k'ãyaara jara k'inia bi Tachi Ak'õrede ijãadak'aa beerãpa nechiara k'odai naaweda, biruta pirã ne–inaa juapa ooda k'irapite, ak'ípipata mãgíde ijãa p'ani, tachia Cristode ijãapatak'a. Mamida mãga oodak'ãri, wãara ooda–e ãchi ak'õre waibia apata–it'ee. Jíp'a oopata netuaraarã–it'ee, mãgee ne–inaa juapa ooda k'irapite it'aa t'ípata netuarade perã. Maperã parã wãnáati mãgí ne–inaa ai k'irapite it'aa t'ípatamaa k'odait'ee nechiara ata bidap'edaa ma ne–inaa k'irapite. Mãga ooruta pirã, ak'ípi p'ani araa p'ana k'inia p'ani netuaraarã ome. ¡Mia mãga k'inia–e bi! ²¹ ¿Parã araa p'anadaipia bik'ã netuara ome? ¡Mãgá oodaik'araa bi, Cristo waa bat'ada k'aurepa iru ome araa p'anapata perã! ¿Netuara eere p'aniirã ome k'odaipia bik'ã nechiara netuaramaa teeda? Mãga oodaik'araa bi, Cristode ijãapataarã ome araa p'anapata perã iru piuda k'aurepa.

²² ¡Tachi Ak'õre k'irãupináati omee weda oo k'inia p'anipa! ¿K'ísia p'anik'ã Tachi Ak'õre p'oyaadai, irua parã miapinaamerã?

Apemaarã ijãapataarã ijãa amaapidaik'araa bi

²³ “Michia oo k'iniata ooit'eeda” apata. Mamïda ma ne–inaa k'achia bi pirã, tachia apida k'aripada–e pait'ee. Tachia ne–inaa oodaipia bi jõmaarãpa Tachi Ak'õre Ûraa pipiara k'awaadamerã mãik'aapa oodamerã Cristopa oopi bik'a. ²⁴ Apidaapa ne–inaa oodaik'araa bi ichi–it'ee aupai. Ichiaba oopia bi awaraarã k'aripait'ee.

²⁵ Nechiara netodak'ãri chi netopatamã, iidináati mãgí nechiara ata bijida ne–inaa k'irapite wa mãga–e. K'awaa ataruta pirã ma nechiara ata bidap'edaa ne–inaa k'irapite, k'ísia p'uadariit'ee. ²⁶ Mãga iididaik'araa bi Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bairã:

‘Na p'ek'au eujã mãik'aapa jõmaweda aide nĩbi Tachi Ak'õre–it'ee, ichiata ooda perã.’

(Sal 24.1)

²⁷ Tachi Ak'õre Ûraade mãga jara bairã, Cristode ijãak'aa bipa parãdepema aba atee k'inia bi pirã ichi temaa nek'ode, mãik'aapa pi wã

k'inia bi pirã, wáji máik'aapa k'óji árapa teeruta. K'ísianáaji máik'aapa iidináaji ma nechiaara ata bijida ne–inaa k'írapite wa mǎga–e. ²⁸Mamída mama bide awaraapa pimaa jarai: “Nǎgí nechiaara ata bijida ne–inaa juapa ooda k'írapite, ai k'írapite it'aa t'ípata”. Mǎga jararu pirã, pia ma nechiaara k'oik'araa bi, mǎgí eperã k'ísia p'uapiamaapa. ²⁹Mia mǎga jara–e bi pi k'ísia p'ua bai jǎak'aapa; jíp'a chi apemamaa k'ísiapiamapa parãpa k'achia oodai mǎgí nechiaara k'oruta pirã.

Mamída pia iidii: “¿K'áare–it'ee mia oopia bima awaraarãpa oopi k'inia p'anik'a, áchi k'ísia p'ua p'anadairã? ³⁰¿Pia–e bik'ã, Tachi Ak'õremaa gracias jarap'eda k'oit'ee ne–inaa k'íra t'ádo? Pia bi pirã, ¿mia, sǎap'eda ooima awaraapa oopi k'inia bik'a?” Mia jarait'ee sǎap'eda mǎga oodaipia bi. ³¹Tachia ne–inaa k'odak'ári maa–e pirã todak'ári maa–e pirã ne–inaa awaraa oodak'ári, jõmaweda oodaipia bi Tachi Ak'õre–it'ee, jõmaarãpa iru waaweedamerã. ³²Mapa parãpa piata oodaipia bi judiorã k'írapite máik'aapa judio–eerã k'írapite máik'aapa awaraa ijãapataarã k'írapite, ne–inaa k'achia oo k'inia p'ananaadamerã parã k'aurepa. ³³Mia jiripari mǎga ooit'ee. Ne–inaa oo–e michi–it'ee aupai. Jõma oopari awaraarã k'aripait'ee, árapa Cristode ijãadamerã. Mǎgá irua ára o k'achiadeepa k'aripa atai.

11 ¹Óoti mia ooparik'a, mia oopari perã Cristopa jarateedak'a na p'ek'au eujãde nipak'ári.

Sǎga oodaipia bi ijãapataarã it'aa t'ídait'ee pak'ári

²Írá mia jara k'inia bi parãpa pia oo p'ani, k'írapa p'anadairã mi sǎga bapari parã ome bak'ári. Mi o–ía bi parã ome, at'ári oopata perã mia jarateedak'a. ³Mamída k'inia bi parãpa pipiara k'awaadamerã Tachi Ak'õre jõmaarã k'áyaara waibiara bi. Cristo iru jua ek'ari bi máik'aapa imik'íraarã Cristo jua ek'ari p'ani máik'aapa wëraarã áchi imik'íraarã jua ek'ari p'ani. ⁴Maperã parã ijãapataarã chip'edaidak'ári, imik'írapa ichi poro wǎk'aik'araa bi it'aa t'ímaa bak'ári maa–e pirã Tachi Ak'õrepa jarapiru jaramaa bak'ári. Ichi poro wǎk'aru pirã, ak'ípiit'ee ichia waawee–e ichi poro waibia Cristo. ⁵Jõdee wërapa ne–inaa ichi porode jǎipia bi, it'aa t'ík'ári maa–e pirã Tachi Ak'õrepa jarapiru jarak'ári. Ichia wǎk'apari jǎ–e bi pirã, ak'ípii ichi imik'íra waawee–e bi. Ma awara awaraarãpa mǎgí wëra ak'íidak'aa pait'ee wëra piak'a, wëra poro wëpida pia ak'íidak'aa perã. ⁶Mǎgí ijãapari wërapa ichi porode ne–inaa wǎk'apari jǎ k'inia–e bi pirã, ¿pipiara bak'aji–ek'ã ichi puda jida t'íipit'aamerã maa–e pirã wëpit'aamerã, wëra k'achia beerã ome oopatak'a? Mamída k'íra nejasia bi pirã mǎgá bait'ee jõmaarã k'írapite, mǎgara puda t'íipiik'araa bi. Ma k'áyaara ne–inaa wǎk'apari ichi porode jǎipia bi.

⁷Pia jarait'eera, imik'írapa ichi poro wǎk'aik'araa bi ichi Tachi Ak'õre k'írak'a bairã máik'aapa ichi Tachi Ak'õrepa bida perã na p'ek'au eujãde

nĩbi poro waibia bamerã. Jõdee wẽrapa ichi poro wãk'aipia bi ak'ipiit'ee imik'ĩra ichi poro waibia. ⁸Mia mãga jara bi Tachi Ak'õrepa eperã ook'ãri, imik'ĩra naapiara ooda perã, maap'eda wẽra ooji mãgĩ imik'ĩra orrodeepa. ⁹Tachi Ak'õrepa mãgĩ imik'ĩra oo–e paji wẽra k'aripamerã; jĩp'a wẽrata ooji imik'ĩra k'aripamerã. ¹⁰Maperã wẽra Cristode ijãapari pirã, ichi poro wãk'aipia bi. Mãga ook'ãri, ak'ipipari Tachi Ak'õre k'ĩrapite mãik'aapa iru angeleerã k'ĩrapite, ichi bapari imik'ĩra jua ek'ari mãik'aapa Cristo jua ek'ari.

¹¹Mamĩda Cristode ijãadak'ãri, wẽra imik'ĩra ome auk'a p'ani Tachi Ak'õre k'ĩrapite. Mapa chik'aripa p'anapataadaipia bi. ¹²Tachia k'awa p'ani mãgã auk'a p'ani ome weda uchiadap'edaa perã Tachi Ak'õre juadeepa. Chi naapema wẽra uchiaji chi naapema imik'ĩradeepa. Mamãik'aapata imik'ĩraarã uchiapata wẽraarãdeepa t'odak'ãri.

¹³Mãpai, parãpata ak'idaipia bi k'awaadait'ee pia bi wa pia–e bi ijãapari wẽra ne–inaa wãk'apari wẽe porode it'aa t'ĩmerã Tachi Ak'õremaa. ¹⁴Ma awara pãchia oopatade k'ĩsiadak'ãri, k'awa p'ani pia–e bi imik'ĩra puda waree bamerã. ¹⁵Jõdee wẽra puda waree bak'ãri, k'ĩra wãree unupata. Mamĩda Tachi Ak'õrepa mãgã waripi–e paji k'ĩra wãree aupai ak'idamerã; jĩp'a ak'ipiit'ee wẽra ichi imik'ĩra jua ek'ari bi. ¹⁶Apidaapa mia jara aupada ijãa k'iniada–e p'ani pirã, ijãanáati. Mamĩda k'awaadaipia bi taipa jõmaarãmaa mãga jarateepata. Ma awara ijãapataarã apemaarãpa oopata ma jarateepatak'a.

Sãga oodaipia bi Jesucristo piuda k'ĩrãpadait'ee

¹⁷Ĩrã ũraait'ee sãga oodaipia bi parã ijãapataarã cheepurudak'ãri Cristo piuda k'ĩrãpadait'ee. Aĩ naawedapemak'a p'oyaa jara–e pãchia pia oomaa p'ani, mãgã ooda–e p'anadairã. Cristopa oopi k'inia bik'a oodai k'ãyaara, ne–inaa k'achia oomaa p'ani. ¹⁸Mãga jara bi mimaa nepiridap'edaa perã parãdepema ũk'uru cheepurudak'ãri, ne–inaa jedek'odak'aa auk'a k'ĩsiada–e p'anadairã. Mapa awara–awaraa nek'opata. K'ĩsia bi wãara ũk'uru mimaa nepiridap'edaa. ¹⁹Mamĩda mãgã parãdepema ũk'uruurãpa pãchia oo k'iniata ooda–e pada paara, k'awa–e pak'aji chisãgĩrãpa wãara oopata Cristopa oopi bik'a, iru k'inia iru p'anapata perã. ²⁰Mãgã pariatua k'o p'anik'a k'odaik'araa bi. ¡Mãgã Cristo piuda k'ĩrãpadak'aa! ²¹Mimaa nepirijida parãdepemaarã ũk'uru cheepurudak'ãri ne–inaa jedek'odait'ee, apemaarã ijãapataarã nida–ee. Maperãpi ijãapataarã ũk'uru jarra oopata. Jõdee awaraarãpa k'opata bi jãwaadarutamaa mãik'aapa vino topata piu p'aneerutamaa. ²²Chi mãga oopataarãmaa iidi k'inia bi: ¿Pãchi te wẽe p'anik'ã nek'odait'ee mãik'aapa todait'ee? ¿Waaweeda–e p'anik'ã pãchi ĩgrete, chi araa che p'anĩrã jida ichiaba? ¿Chupiria chedeerã k'ĩra nejasiapi k'inia p'anik'ã? ¿K'ãata parãmaa jaraima? ¿Pia oo p'anik'ã? ¡Mãga–epi!

Jesupa ooda k'irāpapiit'ee ichide ijāapataarāmaa
(Mateo 26.26-29; Marcos 14.22-25; Lucas 22.14-20)

²³ Jesucristopa mimaa jarateeda, mia jōdee parāmaa jarateegi. Ai ewate p'ārik'ua Jesús traicionaadai naaweda, nek'omaa p'anide ichia pan ataji ²⁴māik'aapa it'aa t'iji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrat'aaji jedeit'ee māik'aapa māgaji:

—Nāgf pan mi k'ap'ia, mi peepiit'ee perā parā k'aripait'ee. Nāg pan k'odak'āri, k'opatāati k'irāpadait'ee mi piuda parā pari.

²⁵Māgā ichiaba, nek'o aupadap'eda, Jesupa vino copa jitaji māik'aapa māgaji:

—Nāgf vino mi waa, michi waa bat'ait'ee perā mi piuk'āri eperāarā pari. Tachi Ak'ōrepa nāgf ūraa chiwidi jara bi. Michi waa bat'ada k'aurepa irua wēpapiit'ee parāpa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa michideerā papiit'ee. Nāgā vino todak'āri, topatāati k'irāpadait'ee mia ooit'ee bi eperāarā pari.

²⁶Māga jarada perā Jesucristopa, tachia ma pan k'odak'āri māik'aapa ma vino todak'āri, k'irāpapata Cristo piuda tachi pari. Māgā oo p'anadait'ee, iru waya cheru misa.

K'irak'aupai pan vino ome pariatua k'odai

²⁷Māga jōmaarāmaa ak'lipipata perā, eperāpa ma pan pariatua k'oru pīrā maa—e pīrā ma vino pariatua toru pīrā, k'achia oomaa bi, ichi—it'ee p'ua—e bairā Cristo piuda jōmaarā pari. ²⁸Maperāpi Cristode ijāapari chaa ma pan k'oi naaweda māik'aapa ma vino toi naaweda, ichi t'āridepai k'isiaipia bi k'awaait'ee wāara k'oru māik'aapa toru k'irāpait'ee Cristo piuda ichi pari wa māga—e. ²⁹Māgā oopia bi Tachi Ak'ōrepa miapiit'ee perā ma pan pariatua k'opataarā māik'aapa ma vino pariatua topataarā, chik'o jīp'aa k'opatak'a. ³⁰Parādepema chok'ara māgā pariatua k'opata perā, k'ayaa p'ani māik'aapa ūk'uru jai—idaa p'ani. ³¹Mamīda māgī k'odai naaweda māik'aapa todai naaweda, k'isiaruta pīrā oo amaadait'ee tachia p'ek'au k'achia oopata, Tachi Ak'ōrepa tachi miapi—e pait'ee. ³²Māga oodak'āri, pariatua k'oda—e pait'ee. Tachi Ak'ōrepa miapipari ma pan pariatua k'opataarā māik'aapa ma vino pariatua topataarā, āchia k'awaadamerā irua oopi k'inia bi. Māga k'awaadak'āri māik'aapa oodak'āri, irua āchi k'aripait'ee atuanaadamerā ijāadak'aa beerāk'a, eperāarā jōmaweda panadak'āri iru k'irapite.

³³Mapa ipemaarā, cheepurudak'āri pan k'odait'ee māik'aapa vino todait'ee Cristo piuda k'irāpadait'ee, nipatāati jōmaweda cherutamaa, chik'inia ne—inaa jedek'odait'ee. ³⁴Apida jarrapisia bi pīrā, chei naaweda, ichi temāi nek'oipia bi. Parāpa māga ooruta pīrā, Tachi Ak'ōrepa miapi—e pait'ee pariatua k'o p'ani k'aurepa.

Mi parāmaa wāk'āri, waapiara jarateeit'ee.

Tachi Ak'öre Jaurepa ne–inaa oopipari Cristode ijäapataarāmaa

12 ¹Írá ñpemaarā, p'anaut'ee parāpa iidi pëidap'edaa. Iidijida k'āata oopipari Tachi Ak'öre Jaurepa Cristode ijäapataarāmaa. Nāgí jarateeit'ee pia k'awaadamerā.

²K'irāpa p'ani parā p'anapatap'edaa Cristode ijāadai naaweda. Tachi Ak'öre k'irapite k'achia oopachida it'aa t'ipatap'edaa perā ne–inaamaa, Tachi Ak'öre awara. Māga oopachida māgee ne–inaa pedeedak'aa beemaa, chok'ai–e p'ani mīda. ³Māga oopachida pia k'awadak'aa pada perā sāga Cristode ijāadait'ee māik'aapa sāga oodait'ee irua parāmaa oopi k'inia bik'a. K'awapatāati Tachi Ak'öre Jaurepa eperāarāmaa nāga jarapik'aa: “Jesús Tachi Ak'öre Warra–e”. Jip'a jarapipari: “Jesús Tachi Poro Waibia.”

⁴Parāpa k'awaadaipia bi Tachi Ak'öre Jaurepa Cristode ijäapataarāmaa ne–inaa k'ira t'ādoo oopipari chik'aripa p'anapataadamerā. Māga oopari ne–inaa pia oo k'inia bairā ijäapataarā–it'ee. ⁵Ichia ma ne–inaa jōma oopipari Cristo, Tachi Poro Waibiapa oopi k'inia bik'a. ⁶Ijäapari chaa ma ne–inaa awara ooi ichi k'öp'āyo k'āyaara. Mamīda Tachi Ak'órēpata ma ne–inaa ichita āramaa oopipari. ⁷Māgá Tachi Ak'öre Jaurepa ma ne–inaa awara–awaraa oopipari Cristode ijäapataarāmaa, āchi chik'aripa p'anapataadamerā. ⁸Abaamaa k'ísia k'awaapipari jarateemerā ne–inaa Tachi Ak'órepa k'awapi k'inia bi. Awaraarāmaa pipiara k'awapipari Tachi Ak'órepa wāarata jara pëida, māga jarateemerā. ⁹Ichiba Tachi Ak'öre Jaurepa waapiara ijäapipari Cristode ijāa bīmaa, k'awaamerā wāara uchiat'ee Tachi Ak'órepa jara bik'a, waide unu–e bi mīda. Ichiba awaraarāmaa k'ayaa beerā jipapipari. ¹⁰Ma awara awaraarāmaa ne–inaa oopipari eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Awaraarāmaa jarapipari Tachi Ak'órepa jarapi bik'a. Awaraarāmaa k'awapipari eperāpa wāara jaratee bi Cristopa oopi bik'a wa netuarapa oopi bik'a. Awaraarāmaa pedeepipari irua k'awa–e bi pedeede, jarateemerā Tachi Ak'öre Ūraa māgá pedee bīpa. Awaraarāmaa k'awapipari k'āata jara bi ma eperāpa, pedee irua k'awa–e bita pedeek'āri, jōmaarāpa k'awaadamerā irua jara k'inia bi. ¹¹Māgá oopari Tachi Ak'öre Jaurepa. Irua aupaita k'awapipari Cristopa oopi k'inia bi ichide ijäapataarāmaa.

Cristode ijāadak'āri, tachi k'ap'ia apai pik'a p'ani

¹²Írá jarait'ee sāap'eda Tachi Ak'öre Jaurepa māgá ne–inaa awara–awaraa oopipari Cristode ijäapataarāmaa. Tachi k'ap'ia apai bi mīda, aide nāgee paraa: biiri, poro, jua, t'āri; jāga bee chok'ara. Māga pik'a Cristo apai bi mīda, irude ijäapataarā araa p'anapata iru ome. K'ap'ia apai pik'a p'ani, chok'ara p'ani mīda. ¹³Tachi ijäapataarā māga p'ani ijäapari chaa Cristode ijāa beek'āri, Tachi Ak'öre Jaurepa iru araa bapipari

perã apemaarã ijãapataarã ome. Auk'a oopari judiorã ome, judio–eerã ome, esclavoorã ome, esclavo–eerã ome. Mãga oopari, chok'ara p'ani mĩda, apai pik'a p'anadamerã Cristo ome. Mapa tachia poro choopipata ak'ipidait'ee araa p'ani Cristo ome Tachi Ak'õre Jaure k'aurepa.

¹⁴Tachi eperã k'ap'iade bi poro, jua, biiri mãik'aapa t'ãri. Jãgee jõmaarãpa k'aripapata tachia ne–inaa oodamerã. Mãga pik'a tachi ijãapataarã chok'ara p'ani mĩda, chik'aripa p'anapata Cristo–it'ee ne–inaa oodait'ee. ¹⁵K'ĩsiadãma nãgĩde. Tachi biiri pedeeda paara, jarak'aji: “Juapa mi k'ãyaara ne–inaa chok'araara oopari perã, mi mak'iara servi–e bi na k'ap'iade.” Mãga jarak'aji mĩda, at'ãri tachi k'ap'iade bi. ¹⁶Maa–e pirã tachi k'iiri pedeeda paara, jarak'aji: “Tau mi k'ãyaara pipiara bairã, mi mak'iara servi–e bi na k'ap'iade.” Mãga jarak'aji mĩda, at'ãri tachi k'ap'iade bi. ¹⁷Tachi k'ap'ia jõma tau pada paara, k'iiri wẽ–e pak'aji ũridait'ee mãik'aapa jõma k'iiri pada paara, k'ĩ wẽ–e pak'aji idait'ee. ¹⁸Mamĩda mãga–e. Tachi Ak'õrepa tachi k'ap'iade nĩbi jõmaweda biji mãgĩ bimãi, ichia k'ĩsia iru badak'a. ¹⁹Tachi k'ap'ia jõmaweda biiri maa–e pirã jua maa–e pirã tau pada paara, k'ap'ia wẽe p'anak'ajida. ²⁰Mamĩda mãga–e. Ne–inaa k'ĩra t'ãdo paraa mĩda, ichita k'ap'ia apai bi.

²¹Tachi k'ap'ia mãga bi perã, tachi tau pedee k'awaa bada paara, p'oyaa jara–e pak'aji juamaa: “Mia pi k'inia–e”. Poropa pida p'oyaa jara–e pak'aji biirĩmaa: “Mia pi k'inia–e.” ²²Ma k'ãyaara ne–inaa jõma tachi k'ap'iade, mak'iara p'oyaa ooda–e pik'a k'edee paara, auk'a k'aripapata tachi k'ap'ia chok'ai bamerã mãik'aapa k'ap'ia pia bamerã. ²³Ma awara tachi k'ap'iade nĩbi ũk'uru pia chi–oopata tachi piara unudamerã. Mamĩda ũk'uru awaraarãmaa unupi k'iniadak'aa. Mapa wãk'apata p'arupa. ²⁴Jõdee chi unupi k'inia bita taawa iru p'anapata. Mãga oopata Tachi Ak'õrẽpata tachi k'ap'ia mãga ooda perã, pipiara iadamerã aide nĩbi mak'iara p'oyaa oo–e pik'a k'edee mãik'aapa pia–e pik'a k'edee. ²⁵Mãga ooji tachi k'ap'iade nĩbi jõma chik'aripa p'anadamerã. ²⁶Tachi k'ap'iade bi apida p'ua nĩbeeru pirã, k'ap'ia jõmaweda miapari ma k'aurepa. Jõdee tachi k'ap'iade nĩbi apida pi–ia unuruta pirã, k'ap'ia jõmaweda o–ĩadaipari.

²⁷Ma jõma jara aupadade k'ĩsiadak'ãri, k'awa p'ani tachi ijãapataarã Cristo k'ap'iak'a p'ani, iru ome araa p'anapata perã. ²⁸Tachi Ak'õrepa tachi k'ap'iade nĩbi chaa mimia awara–awaraa biji tachi k'aripamerã mãik'aapa k'ap'ia pia p'anadamerã. Mãga pik'a ichi Jaurepa Cristode ijãapataarãmaa mimia awara–awaraa bĩpari, ma mimia oo p'anide chik'aripa p'anapataadamerã. Naapiara bĩpari Jesucristopa jirit'eradaarã peiit'ee ichi ũraa jarateede; ai eere bĩpari Tachi Ak'õrepa jarapi bĩk'a jarapataarã; mãgĩ t'ẽe bĩpari Tachi Ak'õre Ũraa jarateepataarã; maap'eda ne–inaa oopataarã eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa; k'ayaa

beerã jipapataarã; ijãapataarã k'aripapataarã; ijãapataarã ak'ipataarã; pedeepataarã ãchia k'awada–e p'ani pedeede. ²⁹Tachi Ak'õrepa ijãapataarã jõmaweda jirit'era–e Cristopa pëimerã ichi ùraa jarateede. Ichiaba jõmaarãmaa ichia jarapi bik'a jarapi–e; jõmaarãpa iru ùraa jarateeda–e; jõmaarãpa ne–inaa ooda–e eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa; ³⁰jõmaarãpa k'ayaa beerã jipada–e; jõmaarãpa pedeeda–e ãchia k'awada–e p'ani pedeede; jõmaarãpa k'awada–e chi pedeerupa jara k'inia bi ma k'awada–e p'ani pedeede. ³¹Maperã parãpa iididaipia bi Tachi Ak'õre Jaurepa parãmaa madepema pipiara bita bimerã. Mägã pipiara p'anapataadait'ee.

Mägã oo p'ani mïda, mia ak'ipit'ee sãga wãara pipiara p'anapataadai.

Chik'inia p'anapataadaipia bi

13 ¹Pipiara p'ana k'inia p'ani pirã, chik'inia p'anapataadaipia bi. Tachia eperãarã pedee k'ira t'ãdoo pedee p'ani mïda mãik'aapa angeleerã pedee paara pedeeruta pijida, pari mãga oopata t'ãripa awaraarã k'inia iru p'anada–e p'ani pirã. Mãga p'anaruta pirã, tachi ma pedeede pedeedak'ãri, awaraarãpa ùridai campana pariatua chaaparik'a. ²Ichiaba Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a jara p'ani mïda mãik'aapa k'awa p'ani mïda ne–inaa k'ira t'ãdoo, Tachi Ak'õrepa waide jara–e bi paara eperãarãmaa, páripì p'anapata awaraarã k'inia iru p'anada–e p'ani pirã. Ma awara audú ijãaruta pijida ee ãyaa birutamaa tachia jararutapa; awaraarã t'ãripa k'inia iru p'anada–e p'ani pirã, ichi k'inia mãga oo p'ani. ³Ma awara tachia net'aa iru p'ani jõmaweda tee p'ani mïda chupiria chedeerãmaa mãik'aapa tachi k'ap'ia paara paapeepiruta pijida Cristode ijãa p'ani k'aurepa, t'ãripa awaraarã k'inia iru p'anada–e p'ani pirã, tachi–it'ee wë–e pait'ee Tachi Ak'õrepa k'isia iru bidepema, it'ari panadak'ãri.

⁴Tachia wãara awaraarã k'inia iru p'anadak'ãri, nãga p'anapata. T'ãridepai choopata. Awaraarãmaa ne–inaa pia oopata. Awaraarã unuamaa iru p'anadak'aa, ãrapa ne–inaa iru p'ani k'aurepa. Ichiaba tachia ooda jõmaarãmaa jaradak'aa, ãrapa k'isiadamerã tachia ne–inaa oo k'awaa p'anapata. Audua p'anadak'aa. ⁵Chãra k'iraupidak'aa mãik'aapa k'ira nejasiapidak'aa. Tachi–it'ee ne–inaa pipiara jiridak'aa. Isapai k'iraudak'aa. K'ira p'u–ua p'anadak'aa tachimaa chãrapa ne–inaa k'achia ook'ãri. ⁶O–ia p'anadak'aa unudak'ãri awaraapa ne–inaa k'achia oomaa bi. Jip'a o–iadaipata irua ook'ãri Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëidak'a. ⁷Ma awara chãrapa tachi miapidak'ãri, choopata ijãapata perã Ak'õrepa tachi k'aripait'ee. Ijãapata k'achia p'oyaadai. T'ãride ichita choopata awaraarã k'inia iru p'anadairã.

⁸Mägã awaraarã k'inia iru p'anadak'ãri Cristopa oopi bik'a, ichita chik'inia para bait'ee. K'awáati na ewari Tachi Ak'õrepa jarapi bi waa wë–e pait'ee. Ma awara chi pedee bipa k'awada–e p'ani pedee waa

ūrída-e pait'ee. Ichiaba k'ísia k'awaa p'aniirāpa jarateepata auk'a waa wē-e pait'ee. ⁹Māgí jōma na ewari wē-e pait'ee, jōdait'ee perā. Tachia waide k'awada-e p'ani jōmaweda Tachi Ak'ōrepa jarapi bi māik'aapa k'ísia k'awaa beerāpa jaratee p'ani. ¹⁰Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'ísia iru bi jōmaweda oo aupak'āri, waa k'awa k'iniada-e p'anadait'ee irua jarapi bi māik'aapa k'ísia k'awaa beerāpa jaratee p'ani, jōmaweda Cristok'a k'awadait'ee perā.

¹¹Warra weda mi pedeeji māik'aapa k'ísia iru baji ne-inaa ooit'ee warrarāpa oopatak'a. Mamīda chona pak'āri, oo amaaji māgee warra weda ne-inaa oopata. ¹²Na p'ek'au eujāde p'ani misa, jip'a espejo k'ira t'awaa bide ak'i p'anik'a bi, jōmaweda Tachi Ak'ōrepa k'ísia iru bi k'awada-e p'anadairā. Mamīda Cristo ome p'ananadak'āri, jōmaweda k'awadait'ee Cristopa k'awa bik'a, k'awadait'ee perā Tachi Ak'ōrepa tachi k'awa bik'a.

¹³Maperā ichita ijāadaipia bi Tachi Ak'ōrepa oopari ichia jara bik'a. Ichita ijāadaipia bi Tachi Ak'ōrepa tachimaa teeit'ee ne-inaa jōmaweda ichia k'ísia iru bi tachi-it'ee, it'ari panadak'āri. Ichita awaraarā k'inia iru p'anadaipia bi Tachi Ak'ōrepa k'inia iru baparik'a. Tachi Ak'ōre-it'ee ma jarada ōpedepema chi t'ēe jara aupadata pipiara bi jōma apema jara aupada k'āyaara.

Chik'aripa p'anadaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a oodait'ee

14 ¹Māga pipiara bairā Tachi Ak'ōre-it'ee, parāpa awaraarā k'inia iru p'anadaipia bi. Māga oo p'ani misa, iididaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa parāmaa jarapimerā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a. ²Ma k'āyaara, iidiruta pirā Tachi Ak'ōre Jaurepa parā pedepimerā k'awada-e p'ani pedeede, māgá jarateedak'āri, chi ūrirutaarāpa k'awada-e p'anadai māgí jarateeruta. Tachi Ak'ōrepapai k'await'ee. ³Jōdee Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapiru pirā irua jarapi bik'a, chi ūrirutaarāpa pia k'awaadait'ee, āchi pedeede ūridait'ee perā. Mapa oo k'inia p'anadait'ee māgí jarateeruta jara p'anik'a māik'aapa t'āri o-īa p'anadait'ee oodak'āri Cristopa oopi bik'a. ⁴Chi pedee bipa ichia k'awa-e bi pedeede pia oo bi ichi-it'ee. Mamīda Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jaraparipa apemaarā ijāapataarā k'aripapari. ⁵Parā jōmaweda pedeeda paara k'awada-e p'ani pedeede, pia bak'aji. Mamīda pipiara bi Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jaradamerā, wē-e pirā apidaapa māgí pedee ūridamerā māik'aapa k'awapidamerā apema ijāapataarāmaa.

⁶Mapa ipemaarā, mi parāmaa wāru pirā jarateede k'awa-e bi pedeede, parā k'aripa-e pait'ee. Jōdee wāru pirā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jarade maa-e pirā Cristo ūraa jarateeru pirā, māgá k'awaadai Cristopa oopi k'inia bi.

⁷Parāpa k'awa p'ani siru chaa k'awaa beerāpa māik'aapa arpa chaa k'awaa beerāpa pia chaapata chi ūri p'aniirāpa k'awaadamerā chisāgí

sirupa chaada m̄aik'aapa chisāgí arpapa chaada. Mamīda pia chaa k'awa–e bīpa chaak'āri, k'achia ūridai m̄aik'aapa pia k'awada–e pai chisāgí siru wa chisāgí arpa. ⁸Ichiaba soldaorāpa trompeta atEEPata jura chōonadak'āri. Chi chaa k'awaa bīpa chaapari soldaorā chōode uchiadamerā. Mamīda m̄āgīpa pia chaa–e pirā, soldaorā chōode uchiada–e pai, k'awada–e p'anadairā āchia ūri p'ani k'āata jara k'inia bi. ⁹Māga pik'a bi parā ome. K'awada–e p'ani pedeede pedee p'anadak'āri, chi ūrirutaarāpa k'awada–e pai parāpa jaratee k'inia p'ani. Pipiara bak'aji pāchi ituaba pedeedap'edaa paara. ¹⁰Wāara na p'ek'au eujāde eperāarā pedee chok'ara awara–awaraa pedee p'ani. Ma pedee pedeepataarāpa pia k'awapata āchi pedee ūridak'āri. ¹¹Mamīda mia m̄āgí pedee ūri–e bi pirā, k'ira tewaraak'a bai m̄āgí pedeepari ome, p'oyaa ūri–e bairā m̄āgí pedee. ¹²Māga bi parā ome ichiaba. Maperāpi iidi k'inia p'ani pirā Tachi Ak'ōre Jaurepa parāmaa ne–inaa oopimerā, iididaipia bi ne–inaa k'aripadait'ee apemaarā ijāapataarā.

¹³Mamīda iidi k'inia p'ani pirā Ak'ōrepa pedeepimerā k'awada–e p'ani pedeede, m̄agara ichiaba iididaipia bi k'awapimerā k'āata jara k'inia bi m̄āgí pedee. M̄āgā awaraarāmaa jarateedai. ¹⁴Mia it'aa t'iru pirā k'awa–e bi pedeede, mi jaurepapai k'awa bi k'āata jara k'inia bi, araa bapari perā Tachi Ak'ōre Jaure ome. Mamīda michi k'isiade k'awa–e bi. ¹⁵M̄agara mia ¿sāga ooima? Jaurepapai it'aa t'it'ee m̄aik'aapa k'ariit'ee mia k'awa–e bi pedeede. Mamīda ma k'āyaara pipiara it'aa t'ipariit'ee m̄aik'aapa k'aripariit'ee mia k'awa bi pedeede. ¹⁶Pia pida māga ooru pirā, eperā pi ik'aawa su–ak'i bīpa auk'a k'awaait'ee pia gracias jara bi m̄aik'aapa k'ari bi. M̄āgā pi ome auk'a iru it'aa t'ii gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. ¹⁷Jōdee pia it'aa t'iru pirā k'awa–e bi pedeede, pia bi mīda Tachi Ak'ōre k'irapite, pi ik'aawa p'aniirā maarepida k'aripa–e bi.

¹⁸Tachi Ak'ōre k'irapite mi o–īa bi, mia parā k'āyaara pedee chok'araara pedeepari perā, mia k'awa–e bi pedeede. Māga ooi Tachi Ak'ōre Jaurepa māga oopipari perā. ¹⁹Mamīda apemaarā ijāapataarā ome bak'āri it'aa t'it'ee Tachi Ak'ōremaa, mi–it'ee pipiara bi pedeeit'ee pedee joisomaapai arii p'aniirā pedeede, pedee diez mil pedeei k'āyaara ārapa k'awada–e p'ani pedeede.

²⁰Maperā ipemaarā, warra chak'eerāk'a k'isianāati. Ārak'a p'ana k'inia p'ani pirā, p'anadaipia bi warra ewaa t'odak'a; audua–ee. Pia k'isiatī chonaarāpa k'isiapatak'a. ²¹K'irāpāti Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi: "Tachi Ak'ōrepa jara bi: "Mia Israel pidaarāmaa pedeeit'ee k'awada–e p'ani pedeede k'ira tewaraarā it'aideepa. Mamīda ma Israel pidaarāpa k'awa p'anadait'ee mīda mia māga oopi bi, at'āri mi pedee ūri k'iniada–e p'anadait'ee." ' (Is 28.11-12)

²²Tachi Ak'ōrepa māga jarada perā, nāga k'awaadai. Ijāadak'aa beerāpa unuruta pijida Tachi Ak'ōre Jaurepa parāmaa pedeepimaa bi pāchia

k'awada–e p'ani pedeede, ma Israel pidaarāk'a ārapa ūri k'iniada–e pait'ee. Jōdee ijāapataarāpa māga unudak'āri, ūridait'ee, k'awada–e p'ani mīda k'āata jara k'inia bi. Mamīda ma k'āyaara parāpa jararuta pirā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a āchi pedeede, audupīara ūri k'inia p'anadait'ee, ūridait'ee perā āramaa Cristopa oopi k'inia bi. Māga bi ijāadadak'aa beerā ome ichiaba. ²³K'īsīati nāgide. Parā cheepurudak'āri it'aa t'īdait'ee, parādepema ūk'uru pedeemaa p'aneeruta pirā k'awada–e p'ani pedeede māik'aapa māga p'anide t'īuru pirā eperā ijāak'aa bi maa–e pirā Tachi Ak'ōre Ūraa waide k'awa–e bi, ichia k'īsīai parā jōmaweda k'īra k'awa–ee para bi. ²⁴Jōdee eperā ijāak'aa bi maa–e pirā Ak'ōre Ūraa waide k'awa–e bi t'īuru pirā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jara p'anide, ūrii ichia p'ek'au k'achia oopari Tachi Ak'ōre k'īrapite. ²⁵Maap'eda māgide k'īsīak'āri, t'āri p'uadarii māik'aapa ijāai, wa ijāa–e pai. Maap'eda bedabaidarii Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īit'ee māik'aapa jarait'ee: “Wāara Tachi Ak'ōre nama parā ome bapari.”

Chip'edaidak'āri, ne–inaa jōma k'īra jīp'a oodaipia bi

²⁶Māpai īpemaarā, nāga oodaipia bi chip'edaidak'āri it'aa t'īdait'ee. Ūk'uruurāpa Ak'ōre k'ari k'aridaipia bi. Awaraarāpa Cristo ūraa jarateedaipia bi maa–e pirā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jaradaipia bi. Awaraarāpa k'awada–e p'ani pedeede pedeedaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Awaraarāpa māgī pedee jara k'inia bi jōmaarāmaa k'awapidaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Ma jōmaweda oodaipia bi ijāapataarā chik'aripa p'anadamerā. ²⁷Ma k'awada–e p'ani pedeede pedeepataarā pedeedaipia bi aba–abaa, omé maa–e pirā ōpee pedee aumarutamaa. Maap'eda māgī pedee k'awapataarāpa jōmaarāmaa k'awapidaipia bi ārapa jaradap'edaa. ²⁸Apida wē–e pirā māgī pedee k'awaapiit'ee k'āata jara k'inia bi, māgara chi māgá pedee bi waa pedeeik'araa bi. Ma k'āyaara ichi t'āridepai pedeeipia bi ichi–it'ee māik'aapa Tachi Ak'ōre–it'ee. ²⁹Māgá ichiaba Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jarapataarāpa pedee k'inia p'ani pirā, pedeedaipia bi aba–abaa, omé maa–e pirā ōpee pedee aumarutamaa. Apemaarāpa ūridaipia bi ārapa jararuta, k'awaadait'ee wāara Tachi Ak'ōrepa jarapida wa māga–e. ³⁰Abaapa Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jara bi misa, awaraapa pedee k'inia bi pirā jarapida awara, māgara ma naa pedee badapa chi t'ēepemamaa pedeeipia bi. ³¹Māga oo p'ani pirā, jōmaarā pedee k'inia p'aniirā pedeedait'ee, apemaarā ijāapataarāpa k'awaadamerā jōmaweda Tachi Ak'ōrepa āramaa jara k'inia bi. ³²Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jara bīpa pariatua pedeeik'araa bi. Jīp'a pedeeipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa māga oopi bak'āri. ³³Māga oodaipia bi Tachi Ak'ōrepa ne–inaa pariatua oopik'aa perā. Oodaipia bi awaraa p'uurudepema ijāapataarāpa oopatak'a.

³⁴Mapa ichiaba chip'edaidak'ári it'aa t'ídait'ee, wēraarā k'íup'ee p'anadaipia bi, jarateepataarā māik'aapa Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jarapataarā pedee p'ani misa, Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā āchi imik'īraarā jua ek'ari p'anapataadaipia bi. ³⁵Mapa ārapa ne–inaa iidi k'inia p'ani pirā, iididaipia bi āchi imik'īramaa teeda panadak'ári. Pia–e bi pariatua pedeedamerā, awaraarā pedee p'ani misa.

³⁶Auk'a k'īsiada–e p'ani pirā, k'irāpāti parāmaa ijāapii naaweda Tachi Ak'ōrepa awaraarāmaa ijāapiji māik'aapa k'awapiji ichia oopi k'inia bi chip'edaidak'ári. Maperā k'īrak'aupai pāchia oo k'iniata oodai, Tachi Ak'ōrepa k'awapida oodai k'āyaara. ³⁷Apida k'īsia bi pirā ichiata Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jarapari, maa–e pirā ne–inaa awara oopari Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, k'awaai pia bi Tachi Ak'ōrepa mimaa jarapiji jōma na p'ādade jara bi. Mapa oopia bi na ūraade jara bik'a. ³⁸Mamīda mǎgí eperāpa jara bi pirā mia na p'ā bide jarateemaa bi michi k'īsiadoopa, irua jara bi ūridaik'araa bi.

³⁹Māpai ipemaarā, audupiara iididaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapimerā Ak'ōrepa jara k'inia bi ijāapataarāmaa. Māga nide abaapa pedee k'inia bi pirā ichia k'awa–e bi pedeede, pedeenapāde adaik'araa bi. ⁴⁰Mamīda ne–inaa jōma oodaipia bi Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, pariatua oodai k'āyaara.

Jesucristo piup'eda, chok'ai p'irabaida

15 ¹Īrá ipemaarā, k'irāpapiit'ee mia naaweda jarateeda; jōma Jesucristopa ooda tachi k'aripait'ee atuanaadamerā. Parāpa mǎgí jarateeda ijāajida; mǎgita at'ári ijāa p'ani. ²Ma jarateeda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa parā o k'achiadeepa k'aripa ata wā. Mapa aide ijāapataadaipia bi. Māga–e pirā, pāchi k'inia ijāajida.

³Ma jarateeda k'awaap'eda, mia parāmaa jarateeki, jarateeda pipiara bairā. Nāga bi: Cristo piuji tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee, Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. ⁴Ma piuda t'ēpai, māu te uriade iajida māik'aapa ewari ōpeemaa chok'ai p'irabaiji, Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. ⁵Ma t'ēpai ichia unupiji Pedromaa, maap'eda chi apemaarā k'ōp'āyoorāmaa, ichi ome nipapatap'edaa na p'ek'au eujāde bi misa. ⁶Ai t'ēpai unupiji quinientos audú see nībada ijāapataarāmaa. Mǎgidepema ūk'urupai jai–idaa p'ani, mamīda chi apemaarā at'ári chok'ai p'ani. ⁷Ai t'ēpai unupiji Santiagomaa. Maap'eda unupiji ichia ūraa jarateede pēida eperāarāmaa.

⁸Maap'eda, jōmaarā t'ēe, mimaa ichiaba unupiji, ai naaweda mi k'achia baji mīda. ⁹Māga ooji mi jōmaweda apemaarā pēida k'āyaara ek'ariara bi mīda. Mi–it'ee piara bak'aji Tachi Ak'ōrepa mi jirit'era–e pada paara, mia Cristode ijāapataarā miapipachi perā. ¹⁰Mamīda Tachi Ak'ōre t'ári pia bapari perā, mi k'aripaji. Maperā mi apemaarā pēida k'āyaara mimiara

bapari. Mimiak'aa michi k'íradoopa. Jíp'a Tachi Ak'órepa mĩmaa nãgĩ mimia oopipari Cristo-it'ee. ¹¹Mĩ ãra k'ãyaara audú mimiapari mĩda, taipa auk'a jarateepata, ma-it'ee Cristopa tai pẽida perã. Mãgĩ jarateedata parãpa ijãajida.

Tachi Ak'õrepa piudap'edaarã chok'ai p'irabaipipari

¹²Parãpa k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa Cristo chok'ai p'irabaipiji, taipa mãga jarateedap'edaa perã. Mãga bita, çsãap'eda ùk'uru parã t'ãide p'aniirãpa jara p'anima eperãarã piudap'eda chok'ai p'irabaidak'aa? ¹³¡K'ĩsĩatĩ! Tachi Ak'õrepa eperãarã p'oyaa p'irabaipi–e pirã, mãgara Cristo jida p'irabaipi–e pak'aji. ¹⁴Mãgara pãripi taipa jarateepata Jesucristopa ooda eperãarã k'aripait'ee. Parãpa pida pãchia k'inia irude ijãa p'ani. ¹⁵Ma awara mãirãpa jara p'ani wãara pirã, tai seewa–idaa p'ani, parãmaa jarateedap'edaa perã Tachi Ak'õrepa Cristo p'irabaipiji. ¹⁶Mãirãpa k'ĩsia p'anik'a Tachi Ak'õrepa eperãarã p'oyaa p'irabaipi–e pirã, mãgara Cristo jida p'oyaa p'irabaipi–e pak'aji. Mãgara Cristo at'ãri piu bak'aji. ¹⁷Ma awara Tachi Ak'õrepa Cristo p'irabaipi–e paji pirã, mãgara parãpa pãripi ijãa p'ani Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa pãchia p'ek'au k'achia oopata wẽpapii. ¹⁸Mãgara awaraa Cristode ijãapataarã jai–idaadap'edaarã auk'a atuak'ajida. ¹⁹Ma jõma wãara pirã mãik'aapa na p'ek'au eujãdepai Cristode ijãa p'ani pirã, ¡tachi jõmaarã k'ãyaara chupĩriara p'ani!

²⁰Mamĩda mãga–e. ¡Tachi Ak'õrepa wãara Cristo chok'ai p'irabaipiji! Cristo naapiara ichita chok'ai bapariit'ee, piup'eda mãik'aapa p'irabaip'eda. Ma awara Tachi Ak'õrepa mãga ooda perã Cristo ome, k'awa p'ani tachi jida ichiaba chok'ai p'irabaipiit'ee, Cristode ijãapata perã. ²¹K'ĩsiadãma nãgide. Eperãpa k'achia ooda k'aurepa, na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda piupata. Jõdee Tachi Ak'õrepa awaraa eperã chok'ai p'irabaipida k'aurepa, jõmaweda irude ijãapataarã auk'a chok'ai p'irabaipiit'ee. ²²Pia jarait'eera, Adán k'aurepa jõmaarãta piupata. Jõdee Cristo k'aurepa jõmaweda irude ijãapataarã jai–idaadap'eda, chok'ai p'irabaidait'ee. ²³Mamĩda p'irabaidait'ee Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru bik'a. Cristo naapiara p'irabaipiji. Maap'eda Cristo cheru ewate irude ijãapataarã auk'a p'irabaipiit'ee. ²⁴Ma t'ẽepai na p'ek'au eujã jõit'ee. Cristopa netuaraarã mãik'aapa Tachi Ak'õre k'ĩra unuamaa iru p'aniirã, chi na p'ek'au eujãdepema poro waibiarã jõmaweda p'oyaak'ãri, mãgĩrã ichi Ak'õre jua ek'ari biit'ee. ²⁵Mãga pait'ee Cristo na eujã poro waibia pait'ee perã, Tachi Ak'õre k'ĩra unuamaa iru p'aniirã jõma birumaa ichi Ak'õre jua ek'ari. ²⁶Mãgã ook'ãripi, eperãarã waa piuda–e pait'ee. ²⁷K'awa p'ani Cristota na p'ek'au eujã poro waibia, Tachi Ak'õrepa ichi ùraa p'ãdade jara bairã:

'Ne–inaa jõmaweda pi jua ek'ari biji: eperãarã, angeleerã mãik'aapa netuaraarã paara.'

(Sal 8.6)

Tachi Ak'õre aupaita Cristo jua ek'ari ba–e. ²⁸Mãgá Tachi Ak'õre k'íra unuamaa iru p'aniirã p'oyaap'eda, Tachi Ak'õre Warrapa ooit'ee ichi Ak'õrepa oodak'a ichi ome, nejõmaata iru jua ek'ari bik'ári. Irua nejõmaata biit'ee ichi Ak'õre jua ek'ari, ichi k'ap'ia paara, Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara beemerã.

²⁹Ichiaba nãga k'awa p'ani Cristode ijãapataarã jai–idaadap'eda, chok'ai p'irabaidait'ee. P'irabaida–e pirã, ¿sãap'eda eperãarã ùk'uruurãpa poro choopipatama ijãapataarã jai–idaadap'edaarã pari, chi araada–e padap'edaarã poro choopidait'ee jai–idaadai naaweda? ¡Mãgí jai–idaadap'edaarã p'irabaida–e pirã, páripí ãra pari poro choopipata! ³⁰Ma awara ijãapataarã p'irabaida–e pirã, ¿sãap'eda tai jarateede wãpatama, chi wãrutamaa tai k'íra unuamaa iru p'ani mída? ³¹Wãara ewari chaa mi peedait'ee iru p'ani, jarateepari perã Cristopa ooda jõmaarã k'aripait'ee. Mamída wãara mi o–ia bi k'awa bairã parãpa Jesucristode ijãa p'ani. ³²Ma awara Cristode ijãapataarã p'irabaida–e pirã, páripí mi perã piuji Éfeso p'uurudepemaarã juapa. Mãgiirã ne–animalaarã k'achiarák'api p'ani. Wãara chok'ai p'irabaida–e pirã, mãgara p'anadáma nãgí jarapatak'a:

‘Nek'odáma, ne–inaa todáma mãik'aapa tachia oo k'iniata oodáma, taarã–e perã jõdait'ee.’ (Is 22.13)

³³¡Mãga–e! Apidaamaa k'urapináati. Wãara jara p'ani nãga jaradak'ári: “K'õp'ãyo meraa bi pirã k'achia oopataarã ome, auk'a oodai.” ³⁴¡Pia k'ísíati mãik'aapa ak'íti k'ísia k'awaa pik'a p'aniirã parã t'ãide! P'ek'au k'achia oonáati áchia oo p'anik'a jaradak'ári Cristode ijãapataarã p'irabaida–e pait'ee. ¡Mãga jaratee p'aniirãpa waide Cristode ijãada–e p'ani! Mia mãga jara bi parã k'íra nejasiapiit'ee.

Sãga Tachi Ak'õrepa piudap'edaarã p'irabaipt'ee

(2 Corintios 5.1-5)

³⁵¿Nãga iidi k'inia p'ani–ek'ã? “¿Sãga Tachi Ak'õrepa piudap'edaarã p'irabaipt'eeema? ¿Sãga baima chi k'ap'ia p'irabaida?” ³⁶Wãara mãga iidi k'inia p'ani k'ísia k'awada–e p'anadairã. ¿Parãpa nãgí k'awada–e p'anik'ã? Trigo tau maa–e pirã awaraa net'atau uudak'ári, eujãde beraudaipari, t'ono wãru misa. ³⁷Chi k'arra uudak'aa. Jíp'a chi tauta uupata, trigodee wa awaraa net'ataudee. ³⁸Mãgí uup'eda, Tachi Ak'õrepa t'onopipari trigo k'arra wa ne–inaa awaraa, ichia k'ísia iru badak'a net'atau k'íra t'ãdoe ewaa ook'ári. ³⁹Mãga ooji awaraa ne–inaa chok'ai bee ome ichiaba. Ichia k'ísia iru badak'a k'ap'ia k'íra t'ãdoe ooji eperãarãde, ne–animalaarãde, ipanaarãde mãik'aapa chik'ode, mãgá áchi k'ap'ia awara–awaraa iru p'anadamerã. ⁴⁰Ichiaba biji ne–inaa pajãde ichia k'ísia iru badak'a, na p'ek'au eujãdepema ne–inaa awara. Mãgí chaachaa ichi k'íra wãree biji. Mamída auk'a bi–e paji. ⁴¹Ma k'íra

wāree awara–awaraa bijī nāgá: ak'ōrejīru urua awara bi atane ĩdaa ome māik'aapa atane ĩdaa lucero ĩdaa ome awara bi. Ichiaba lucero chaa urua awara bee.

⁴²Māgá Tachi Ak'ōrepa ne–inaa awara–awaraa oodak'a na eujādepema māik'aapa pajādepema, māga pik'a ichiaba awara ooit'ee eperā piuda k'ap'ia chok'ai p'irabaipik'āri. Piuda k'ap'ia iadak'āri, mik'iadaipari. Jōdee chok'ai p'irabaida k'ap'ia waa piuk'aa. ⁴³Ma awara māgí piuda k'ap'ia k'achia bapari mik'iadaipari perā. Jōdee chi chok'ai p'irabaida k'ap'ia k'īra wāree bait'ee. Piuda k'ap'ia p'oyaa mimik'ak'aa. Jōdee chok'ai p'irabaida k'ap'iaapa ne–inaa k'īra t'ādo ooit'ee, Cristopa chok'ai p'irabaida t'ēe oodak'a. ⁴⁴Eperāpa k'ap'ia iru bairā na p'ek'au eujāde bi misa, māgara ichiaba k'ap'ia iru bait'ee Ak'ōre truade. Na eujādepema k'ap'ia piuk'āri, iapata mik'iadaimerā. Mamīda t'ēepai Tachi Ak'ōrepa p'irabaipik'āri, it'aripema k'ap'ia papiit'ee.

⁴⁵Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'ōrepa eperā ook'āri, iru k'īde jārap'uaji chok'ai beemerā.'

(Gn 2.7)

Ma eperā Adán paji. Mamīda Cristo jida t'ījarapata Adán chi t'ēepema, Tachi Ak'ōrepa ichiaba iru chok'ai p'irabaipida perā ichi truade ichita bapariimerā. Ma awara Tachi Ak'ōrepa Cristo bijī irude ijāapataarā chok'ai p'anapipariimerā. ⁴⁶Tachi k'ap'ia naapema Adán k'ap'iak'a bi, na p'ek'au eujādepema perā. Jōdee tachi t'ēepema k'ap'ia bait'ee chi t'ēepema Adán apata k'ap'iak'a, Ak'ōre truadepema perā. ⁴⁷Chi naapema Adán yoorodee ooda paji. Mapa na p'ek'au eujādepema paji. Jōdee chi t'ēepema Adán it'aripema paji. Mata cheji na p'ek'au eujādee. ⁴⁸Na p'ek'au eujādepemaarāpa k'ap'ia iru p'ani naapema Adanpa iru badak'a, irudeepa uchiadap'edaa perā. Jōdee it'aa wārutaarāpa k'ap'ia iru p'anadait'ee Cristopa iru bik'a, ichideerā perā. ⁴⁹Māgá na eujādepema k'ap'iaide p'ani misa, Adán bapatak'a p'anapata. Mamīda it'aripema k'ap'iaide p'anadak'āri, Cristo baparik'a p'anapataadait'ee.

⁵⁰Ma jōma jara aupadade k'īsiadak'āri, parāpa k'lawaadaipia bi na p'ek'au eujādepema k'ap'ia p'oyaa t'īuk'aa Tachi Ak'ōre eujāde, ne–inaa mik'iadaipari mama t'īuk'aa perā.

⁵¹Mamīda ūrīti, mia jarait'ee perā ne–inaa Tachi Ak'ōrepa eperāarāmaa waide jara–e bi. Ijāapataarā jōmaweda piuda–e pait'ee. Mamīda wāara jōmaweda k'ap'ia awara padait'ee. ⁵²Māgá padait'ee isapai, tachi tau p'inaru jīak'aata. Māga nide it'aripema trompeta jīwaak'āri, Cristode ijāa jai–idaadap'edaarā jōmaweda p'irabaidait'ee māik'aapa tachi chok'ai p'aniirā k'ap'ia jida awara pak'oodaridait'ee. ⁵³Māga pait'ee na p'ek'au eujādepema k'ap'ia p'oyaa wā–e perā Tachi Ak'ōre eujādee. Mapa māgá it'aripema k'ap'iaata padait'ee, aide uchiadamerā iru eujāde. ⁵⁴Māgá tachi k'ap'ia jōmaweda it'aripema k'ap'ia padaik'āri, unudait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Tachi Ak'õrepa jõmaweda p'oyaaji. Maperãpi ichia chok'ai p'irabaipidaarã waa piuda–e pait'ee.’

(Is 25.8)

⁵⁵ Mapa ijãapataarãpa jõmaweda jaradaipia bi Tachi Ak'õre Ũraa p'ãdade jara bik'a:

‘Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bi, tachi chok'ai p'anapipari perã, waa piuda–e pait'ee. Ma awara waa k'isia p'ua k'isiadak'aa, waaweeda–e p'anadairã miadait'ee tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.’

(Os 13.14)

⁵⁶ Mãga jaradaipia bi eperãarã piupata perã ãchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. K'awa p'ani jõmaweda p'ek'au k'achia eperãarãpa oopata, ma jõma jara bairã Tachi Ak'õre Ũraa Moismaa p'ãpidade. ⁵⁷ Mamida Jesucristo piuda perã tachia p'ek'au k'achia oopata wëpapiit'ee, mãik'aapa chok'ai p'irabaida perã, tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji. Maperã it'aa t'ipata Tachi Ak'õremaa gracias jaradait'ee. jIruuta jõmaarã k'ãyaara waibiara bi, irua k'isia iru bada perã Tachi Waibia Jesucristo peiit'ee tachi k'aripade!

⁵⁸ Maperã ipemaarã k'iniarã, mia jarateeda ijãa p'anapatãati. Ma awara ichita óoti Cristopa oopi bik'a, k'awa p'anadairã mãga oodak'ãri, pari ne–inaa ooda–e pait'ee.

Ijãapataarã–it'ee p'arat'a p'edap'edaa

16 ¹ Īrã jarait'ee sãga p'arat'a p'edaipia bi peidait'ee apemaarã ijãapataarã–it'ee. Óoti mia jaradak'a Galacia eujãdepema ijãapataarãmaa, ãchi it'aa t'ipata chaa. ² Tomia ewate parã chaachaa p'arat'a awara bidaipia bi, parãmaa p'aa p'anidepema. P'arat'a waibia p'aa p'ani pirã, waibia awara bítí. Mamida mak'iaara p'aada–e p'ani pirã, ma jãak'a awara bidai. Mãga oodaipia bi ewaa p'arat'a p'enaadamerã mi panak'ãri. ³ Ma awara jirit'eraaipia bi parã t'ãidepemaarã, ma p'arat'a p'edap'edaa ateedamerã Jerusalendee. Mãpai mi parãmãi panak'ãri, k'art'a p'ã peiit'ee ãra ome Jerusalendee, ijãapataarãpa k'awaadamerã wãara mãirã parãpa jirit'eraida. ⁴ Mãga–e pirã, mi jida auk'a ãra ome wãi.

Pablopa k'isia iru bada Corinto p'uurudee wãit'ee

⁵ Mi wãit'ee Macedonia eujãdee ijãapataarã ak'ide. Ma t'ëepai wã k'inia bi Corinto p'uurudee parã ak'ide. ⁶ K'isia bi taarãit'ee parã ome p'usa t'ojara wãyaarumaa. Mãga ooru pirã, k'inia bi mi k'aripadamerã jãmãik'aapa wãk'ãri. ⁷ Arak'atia wiibai k'inia–e parãmãi. Jip'a taarã bee k'inia bi, Tachi Ak'õrepa mãga k'inia bi pirã. ⁸ Nãgaweda k'isia bi beeiit'ee nama Éfeso p'uurude Pentecostés fiesta parumaa. ⁹ Nama at'ãri bee k'inia bi nãpema chok'araarãpa mia jaratee bi ũri k'inia p'anadairã. Mapa jaratee nãbait'ee, chok'ara Tachi Ak'õre k'ira unuamaa iru p'aniirãpa mãgã jarateepi k'iniada–e p'ani mĩda.

^c **16.8** Judiorãpa *Pentecostés fiesta* oopachida ãchia naapiara ne–uudap'edaa ewadak'ãri. Chi naa ewadap'edaa tee chepachida Tachi Ak'õre temaa gracias jaradait'ee, irua ma ne–uu waripida perã mãik'aapa chaupida perã.

¹⁰Timoteo panak'ári parāmaa, auteebai pedéeti iru ome, iru mi ome auk'a Cristo mimia oopari perā. ¹¹Iru oo iru p'anadaik'araa bi. Ma k'āyaara pia ak'i p'anāti māik'aapa k'aripāti, o-īa chemerā apemaarā ijāapataarā ome mia nimaa bimāi.

¹²Parāpa iidi pēijida sāapai tachi ipema Cristo k'aurepa Apolo parāmaa wāit'ee. Mia jaraji wāmerā apemaarā ome parā ak'ide. Mamīda na wādade wā k'inia-e paji. Jua pari bak'árita wāit'ee.

Pablopa jarada na k'art'a p'á auparude

¹³K'irak'aupai apidaapa parā k'achiade baaipidai. Cristode ijāapatáati mia jarateedak'a māik'aapa oopatáati Cristopa oopi bik'a. Pia choopatáati Cristode ijāa p'anide. ¹⁴Ma awara parāpa oo p'ani jōmaweda chik'inia oopatáati.

¹⁵K'awa p'ani Estéfanos ichi te pidaarā ome naapiara Cristode ijāajida Acaya eujāde. Ārapa apemaarā ijāapataarā k'aripapata. ¹⁶Maperā mia k'inia bi āra pāchi poroorāk'a iru p'anadamerā māik'aapa mágá ichiaba iru p'anadamerā apemaarā ijāapataarā ārak'a k'aripapata.

¹⁷Mi o-īa bi chedap'edaa perā Estéfanos, Fortunato māik'aapa Acaico mi k'aripade parā pari. ¹⁸Ārapa mi o-īapi chejida parā o-īapidap'edaak'a. Mapa āra pari Tachi Ak'ōremaa gracias teedāma.

¹⁹Ásia eujādepema ijāapataarāpa salude pēiruta. Ichiaba salude pēiruta Aquilapa Priscila ome māik'aapa āchi tede cheepurupata ijāapataarāpa. ²⁰Nāpema ijāapataarāpa auk'a salude pēiruta. Parā saludaadak'ári, chik'inia saludaapatáati.

²¹Mi, Pablopa nāgí salude p'āru michi juadoopa.

²²Eperā apidaapa Jesucristo k'iniada-e p'ani pirā, Tachi Ak'ōrepa mágí k'achia ooit'ee. Tachi Waibia Cristo, jisapai chéji!^d

²³Mia k'inia bi Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i bapariimerā. ²⁴Parā jōmaweda k'inia iru bi Jesucristodeerā perā.

Māgapai paji.

^d 16.22 Griego pedeede: *Maranata*.

2 CORINTIOS

San Pablopa K'art'a T'ëepema P'ãda Corinto P'uurudepema Ijãapataarãmaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. Na k'art'a p'ãk'ãri Corintodepema ijãapataarãmaa, Macedonia eujãde baji. Na k'art'a p'ãji k'awaak'ãri Corintodepema ijãapataarã t'ãide pedee k'achia jaradap'edaa iru ãpíte. K'irãpapi bi ichi Cristopa jirit'erada mãik'aapa k'ĩra jip'a nipada ãra t'ãide jaratee nipak'ãri. Awaraa k'art'a p'ãda k'ãyaara, na k'art'ade Pablopa jip'a jara bi ichi t'ãridepai k'ĩsia iru bada.

Naapiara jara bi ichi chupiria nĩbada, Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee jarateepari k'aurepa (cap. 1.1-11). Jara bi sãap'eda audú itria pedee p'ãji ãramaa (caps. 1.12-2.4); ĩrã sãga o-ĩa bi ãradepemapa ne-inaa k'achia oopata oo amaada perã mãik'aapa iru ũraadak'a oodap'edaa perã (cap. 2.5-17). Jara bi Ak'õrepa ũraa chiwidi jara pẽida Cristo k'ap'ia pari (caps. 3.1-4.6); sãap'eda ijãapataarãpa waaweedaik'araa bi piudait'ee (caps. 4.7-5.10); sãga Ak'õrepa ichi t'ãri auk'a bipari ijãapataarã t'ãri ome (caps. 5.11-6.13) mãik'aapa Corinto p'uurudepemaarãpa ijãadap'edaa (caps. 6.14-7.16). Ma Corintodepema ijãapataarã nepirade p'anadak'ãri, k'ĩsiada-e paji awaraa ijãapataarã k'aripadait'ee. Maperã Pablopa jara bi p'arat'a p'e atadamerã tee pẽidait'ee Judeadepema chupiria beerãmaa (caps. 8-9). Ma eere Pablopa p'anau bi ichi imiateedap'edaarã. Jara bi sãga Cristopa ichi jirit'eraji mãik'aapa sãap'eda Corintodepema ijãapataarãpa iru ũraa ũridaipia bi, ãchi t'ãidepema seewa jarateepataarã ũridai k'ãyaara (caps. 10.1-13.10). T'ëepai jara bi ichia k'inia bi ãra k'ãiwee, chik'inia p'anapataadamerã (cap. 13.11-14).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Pablo na k'art'a p'ã pëiru Jesucristode ijãapataarãmaa, Corinto p'uuruude p'ani mãik'aapa jõma Acaya eujãde p'ani. Tachi ïpema Cristo k'aurepa, Timoteopa ichiaba salude pëiru parãmaa. Tachi Ak'õrepa k'inia bada perã, mi jirit'eraji Jesucristopa mi pëimerã jarateede ichia oopi k'inia bi eperãarãmaa. ² Mapa mia k'inia bi Tachi Ak'õrepa Tachi Waibia Jesucristo ome parã pia ak'i p'anadamerã. Mãgã parã k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Tachi Ak'õrepa Cristode ijãapataarã k'aripapari

³ Wãara, Tachi Ak'õre, Tachi Waibia Jesucristo Ak'õre, jõmaarã k'ãyaara waibiara bi! Ichia tachi chupiria k'awaapari mãik'aapa ichiata tachi t'ãri o-ïapipari. ⁴ Mãgã oopari tai jarateepataarãmaa, chupiria jõnide. Ichia tai mãgã k'aripapari, taipa, jõdee, awaraarã auk'a k'aripadamerã ãra chupiria jõnadak'ãri. ⁵ Eperãarã ùk'uruurãpa Cristo k'ïra unuamaa iru p'anajida irua jarada k'aurepa. Mãgã ïrá awaraarãpa tai auk'a k'ïra unuamaa iru p'ani taipa jarateepata k'aurepa. Mamïda Cristopa tai k'aripapari choodamerã. Waapiara ãchia tai mãga iru p'ani pirã, waapiara Cristopa tai t'ãri o-ïapiit'ee. ⁶ Wãara, chupiria jõneeruta pïjida Cristopa jarada jarateepata k'aurepa parãmaa, tai o-ïa p'ani. Tai mãgã p'anadai ma jarateepata k'aurepa parã o k'achiadeepa uchiadap'edaa perã. Ma awara Tachi Ak'õrepa tai t'ãri o-ïapi bik'a chupiria jõnide, auk'a parã t'ãri o-ïapiit'ee parã auk'a chupiria jõneedak'ãri. Irua mãga ooit'ee parãpa choodak'ãri taipa choopatak'a. ⁷ Maperã taipa k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa tai k'aripaparik'a chupiria jõnide, parã auk'a k'aripait'ee mãgã jõnadak'ãri.

⁸ ïpemaarã, parãmaa mia k'irãpapi k'inia bi mi chupiria nïbada Ásia eujãde. Mãga nïbak'ãri, perã choo-e paji. T'ãri ma-ãri nïbaji. ⁹ Wãara, k'ïsiaji madeepa chok'ai uchìa-e pai. Mamïda ïrá k'awa bi mãga paji mia ijãanaamerã michi k'iradoopa chupiria nïbideepa uchiai. Jïp'a Tachi Ak'õrépata uchiapii. Ichia mãgã k'aripai ichi jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã. ¡Irua aupaita piudap'edaarã chok'ai p'irabaipipari! ¹⁰ Wãara, mi piudak'a baji. Mamïda Ak'õrepa mi k'aripa ataji madeepa. Mapa mia k'awa bi waya mãgadaru pirã, waya mi k'aripait'ee, mi k'õp'ãyoorã jida auk'a. ¹¹ Parãpa ichiaba tai k'aripadai, it'aa t'ïruta pirã tai pari. Mãga ooruta pirã, chok'araarãpa o-ïa gracias jaradait'ee Tachi Ak'õremaa, unudak'ãri irua ne-inaa pia ooruu tai k'aripait'ee parãpa it'aa t'ïpata k'aurepa.

Pablo p'oyaa wã-e pada Corinto pidaarã ak'ide

¹² Parãdepema ùk'uruurãpa jara p'ani taipa eperãarã k'ïra nipapata. Mamïda mãga-e. Tai o-ïa p'ani jõmaarã t'ãide jaratee nipadak'ãri, k'ïra

jīp'a nipapata perā. Māgá nipajida parā t'āide. Audua nipadak'aa paji parāpa k'īsiadamerā tai k'īsia k'awaara p'ani awaraarā k'āyaara. Māga–e. Parā t'āide t'āri pia p'anapachida, Tachi Ak'ōrepa tai k'aripa bada perā. Māga ooji ichia tai k'inia iru bapari perā. ¹³Taipa parāmaa k'art'a p'ā pēidak'āri, jīp'a p'āpata taipa jara k'inia p'ani aupai. Māgá p'āpata parāpa tai k'art'a leedamerā māik'aapa pia k'awaadamerā jōmaweda aide jara bi. ¹⁴Wāara parādepema ūk'uruurāpa māga k'awapata. Mamīda mia k'inia bi parā jōmaarāpa k'awa k'inia p'anadamerā taipa oopata māik'aapa jarateepata. Māgá Tachi Waibia Jesús waya chek'āri, tachi jōma o–īa p'anadait'ee iru k'īrapite. Tai o–īa p'anadait'ee parāpa taipa jarateeda ijāadap'edaa perā. Jōdee parā o–īa p'anadait'ee tai it'aideepa ūridap'edaa perā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee.

¹⁵Mia k'īsiaji parāpa pedeejida taipa k'art'a p'ā pēidap'edaa māik'aapa ijāajida wāara Cristopa tai pēiji jarateedamerā irua oopi k'inia bi eperāarāmaa. Mapa wāit'ee paji parā ak'ide. Wāda omé wāit'ee paji parā o–īa p'anadamerā mi unudak'āri. ¹⁶Naapiara Macedonia eujādee wāk'āri, mi parāmāi wiibaiit'ee paji māik'aapa waya āpītee chek'āri, auk'a parāmaa p'asianait'ee paji. Ma t'ēe wādade parāpa mi k'aripak'ajida Judea eujādee wāit'ee. ¹⁷Mamīda parāpa k'awa p'ani mi parāmaa wā–e paji. ¿Mapa parā t'āidepema ūk'uruurāpa jara p'ani–ek'ā mi t'āri auk'a bi–e parā ome? ¿K'īsia p'ani–ek'ā michia oo k'iniata oopari awaraarāpa oopatak'a? ¿Mia māga ook'aapi! ¹⁸Tachi Ak'ōrépata k'awa bi tai jarateepataarā māgá p'anadak'aa. Ichiaba māgá jarateedak'aa, jarateedak'āri iru Warra, Jesucristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Jīp'a taimaa jarateepata irua jarapi bik'a. Tachi Ak'ōrepa ichita oopari ichia jara bik'a. Māga oopata tai jida ichiaba, ichideerā perā. ¹⁹Parā t'āide Silvano,^a Timoteo mi ome jarateedak'āri Jesucristo Tachi Ak'ōre Warra, tai k'īsiadoopapai jarateedak'aa paji. Jīp'a jarateepachida Tachi Ak'ōrepa taimaa jarapidak'a. Jesucristo māgá bapachi. Ichita ooji ichi ak'ōrepa jaradak'a. ²⁰Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa jaraji Jesucristopa ooit'ee bada. Māga jaraji Cristo t'oi naaweda. Māpai iru t'op'eda, wāara ooji jōmaweda Ak'ōrepa jaradak'a. Maperā k'awa p'ani Cristo wāara Tachi Waibia. Māgá Cristode ijāapata perā, tachia “Amén” apata Tachi Ak'ōre Ūraa ūridak'āri. ²¹Tachi Ak'ōrépata tai Cristode ijāapipari, parā jida auk'a. Ichiata tachi jirit'eraji ichideerā papiit'ee. ²²Tachia k'awaadamerā wāara ichideerā p'ani, ichia tauchaa pik'a bīji tachi t'āride. Ichi Jaure pēiji tachi ijāapataarā ome bapariimerā. Māga ook'āri, tachimaa ak'īpīji ichia wāara tachi pia ak'īit'ee māik'aapa t'ēepai teeit'ee jōmaweda ichia k'īsia iru bi tachi–it'ee.

Pablopa jarada sāap'eda wā–e paji Corintodepema ijāapataarā ak'ide

²³Ak'ōre k'īrapite mia jara k'inia bi sāap'edata wā–e paji parā ak'ide. Tachi Ak'ōrepa k'awa bi michi t'āride iru bi māik'aapa mi miapii seewa

^a 1.19 Ichiaba t'ījarapachida *Silas*.

jararu pirã. Mi waa wã–e paji Corinto p'uurudee parã itriade, parã t'ãri p'uapiamaapa. ²⁴Tai, chi jarateepataarãpa, parãmaa ijãapi k'iniada–e taipa k'inia p'anik'a. Parãpa auk'a Cristode ijãapata. Iruata parãmaa ichia k'inia bik'a oopii. Taipa jõdee parã k'aripa k'inia p'ani waapiara ijãapataadamerã mãik'aapa t'ãri o–ia p'anapataadamerã.

2 ¹Naaweda mi parã ak'ide wãk'ãri, parã t'ãri p'uapiji. Maperã waya wãit'ee pak'ãri, nãga k'isiji: “Mi naapai waya wã–e ãra t'ãri p'uapide.” ²Mia parã t'ãri p'uapiru pirã, parãdepema apida wẽ–e pai mi t'ãri o–iãpiit'ee. ³Mapa wãi k'ãyaara, k'art'a p'ã pëiji parãpa aide jara bi ùridamerã mãik'aapa oodamerã mia ùraadak'a. Mi parãmaa wãru pirã parãpa mãga oodai naaweda, audupiara parã t'ãri p'uapii. Waya unudak'ãri, mia k'inia bi parãpa mi t'ãri p'uapii k'ãyaara, t'ãri o–iãpidamerã. Mia nãga k'awa bi: mi t'ãri o–iã bak'ãri, parã jida mãga p'ani. ⁴Ma k'art'a p'ãk'ãri, michi t'ãride k'isia nĩbaji, parã mãgã itria k'inia–e pada perã. Jëedachi parã t'ãri p'uapi k'inia–e bada perã. Ma k'art'a p'ãk'ãri, mia jip'a ak'ipi k'inia baji parã audú k'inia iru bi.

Pablopa ùraada perdonaa k'awaadamerã

⁵Wãara parã t'ãidepemapa, k'achia oo k'iniapa, mi t'ãri p'uapiji mãik'aapa parã ùk'uru audupiara mãgapiji. Ichia tachimaa mãgã ooji mĩda, mia iru waa imiatee k'inia–e. ⁶Parã chok'araarãpa iru t'ãri p'uapimaa p'ani, iru yiaraa iru p'anadairã. Jãgapaipi. Waa mãgã yiaraa iru p'anadaik'araa bi. ⁷Ma k'ãyaara, irua ooda perdonaadaipia bi mãik'aapa t'ãri o–iãpidaipia bi waya t'ũmerã awaraa ijãapataarã ome. Parãpa mãga ooda–e pirã mãik'aapa iru at'ãri yiaraa iru p'anaruta pirã, iru audupiara t'ãri p'ua bai, Ak'õrede ijãa–edarumaa. ⁸Maperã ìrã mia parãmaa enenee nĩbi ak'ipidamerã wãara iru k'inia iru p'ani. ⁹Ma–it'ee ma k'art'a p'ãji. K'inia baji irua ma k'achia oo amaamerã. Mamĩda ma k'ãyaara waapiara mia k'awa k'inia baji parãpa oodai wa ooda–e pai mia jaradak'a. ¹⁰Parãpa ma eperãpa k'achia ooda perdonaa p'anik'a, mia pida perdonaa bi. Wãara, Cristopa k'awa bi abaapa mi ome nepira jiri baji pirã, mia ma nepira perdonaa. Mia mãga ooji parã waya t'ãri o–iã p'anadamerã. ¹¹Tachi jõmaarãpa chãrapa k'achia ooda mãgã perdonaaruta pirã, Netuara Poro Waibia juade baaida–e pait'ee ne–inaa k'achia oo k'iniapa ma eperãmaa. Ma awara ma ne–inaa k'achia ooda k'aurepa netuara juade baai–e pait'ee, audú k'isia p'ua nĩbairã. Tachia pia k'awa p'ani netuarapa oopari ichi juade baaidamerã.

Pablo Troas p'uurude nipada

¹²Mia jaradak'a mi wã–e paji parã ak'ide. Ma k'ãyaara Troas p'uurudee wãji jarateede. Mama nipak'ãri, Tachi Waibia k'aripaji mãpemaarãpa ùri k'inia p'anadamerã Cristopa ooda eperãrã k'aripait'ee. ¹³Mamĩda,

mama bide mi k'isia nĭbeeji unu–e pada perã Tito, tachi ĩpema Cristo k'aurepa, mia pĕida parã ak'ide. Iru parãmĭipa chep'eda, mama tai unudait'ee paji. Mãgã unuda–e pada perã, mia Troadepemaarã atabĕiji mĕik'aapa cheji Macedonia eujãdee, nama Tito ome unui jĭak'aapa.

Pablopa jarada Titopa nepirida ũrip'eda

¹⁴Taipa gracias jarapata Tachi Ak'õremaa, iruata Netuara Poro Waibia p'oyaapari perã Cristo juapa. Maperãpi netuara apidaapa tai Cristodeerã p'oyaada–e pai. Mãgã ichideerã perã irua tai k'aripapari jarateedamerã jõmaarã t'ãide. ¹⁵Ara k'era t'ũa aubaiparik'a ewat'aak'ãri, mãga pik'a tai ijãapataarã t'ĩmĭ wãpata jarateede Cristopa oopi k'inia bi eperãarãmaa. Tachi Ak'õrepa unuk'ãri taipa mãga jarateemaa p'ani, o–ia beepari. Cristopa tai jarateepataarã pĕipari jarateedamerã chi ũri k'inia p'aniirãmaa mĕik'aapa chi ũridaamaa p'aniirãmaa paara. ¹⁶Taipa jarateepata mik'ia pik'a bi chi ũridaamaa p'aniirã–it'ee, ma k'aurepa ãra atuadait'ee perã. Mamĭda chi ũri k'inia p'aniirã–it'ee ne–inaa t'ũa baparik'a bi, ma jarateeda k'aurepa ãra wãdait'ee perã Ak'õre truadee. Mãga bita, ¿k'aipa jarateeima chi ũri p'aniirãpa wãara k'awaadamerã Cristopa oopi k'inia bi eperãarãmaa? ¹⁷Tãipata mãga jarateedai. Ma–it'ee Tachi Ak'õrepa tai jirĭt'eraji. Tai k'ĩsiadoopa jarateedak'aa. Tachi Ak'õrepa ichi ũraa taimaa jarapipari. Tai nipadak'aa awaraarãk'a. ãchi k'ĩsiadoopa Ak'õre net'aa jaratee nipapata, eperãarãpa ãchi pia ak'idamerã mĕik'aapa ãchĭmaa p'arat'a teedamerã. Taipa jõdee mãga oodak'aa. Tachi Ak'õrepa tai ichita ak'ipari perã, k'ĩra jĭp'a jarateepata irua oopi bik'a. Mãgã jarateedai Cristo tai ome bapari perã.

Tachi Ak'õrepa ũraa chiwidi Pablomaa k'awapida

3 ¹Mia jarak'ãri tai k'ĩra jĭp'a jarateepata, jara k'inia–e bi taita pipiara ak'idaipia bi awaraa jarateepataarã k'ãyaara. Taipa k'art'a p'ãda iididak'aa ijãapataarãpa parãmaa jara pĕidamerã tãipata pia jarateepata, jarateepataarã ũk'uruurãpa oopatak'a. Ichiaba iidida–e parãpa mãgee k'art'a awaraa ijãapataarãmaa pĕidamerã. ²Awaraarãpa k'awa k'inia p'ani pirã tai wãara Jesucristopa pĕida jarateede wa mãga–e, ãchia parã ijãapataarã ak'idaipia bi. Parã taipa k'art'a p'ãdãk'ata p'ani, Cristode ijãapata perã taipa jarateedap'edaa k'aurepa. Michi t'ãride k'awa bi mia wãarata jara bi. ³Jõmaarãpa k'awaadai Cristopa tai pĕiji parã ak'idak'ãri, sãga p'anapata Cristode ijãadak'ãriipa. Awaraarãpa oo k'inia p'anapata Tachi Ak'õre ũraa mãude p'ãdade jara bik'a. Tachi Ak'õrepa k'inia–e baji mĭda eperãarãpa ichita ijãadamerã ma ũraa Moisemaa p'ãpidade, ũk'uru aide at'ãri ijãa p'ani. Mamĭda parã mãga p'anadak'aa. Ma k'ãyaara pipiara parãpa oo k'inia p'ani Cristopa oopi bik'a, Tachi Ak'õre Jaure parã t'ãride bapari perã. Ma awara Ak'õrepa mãga ichita oopiit'ee, ichita bapari perã.

⁴Taipa ak'idak'āri parāpa oomaa p'ani Cristopa oopi bik'a, k'awa p'ani wāara Tachi Ak'ōrepa taimaa jarapi baji. ⁵Tai k'īsidoopa eperāarā p'oyaa Cristode ijāapidak'aa. Tachi Ak'ōreppai māga ooi. Ichia aupaita tai k'aripapari iru ūraa pia jarateedamerā. ⁶Ichia taimaa nāgí ūraa chiwidi k'awapiji. Cristopa p'ek'au k'achia oopataarā o k'achiadeepa k'aripa atai. Māga k'awapiji taipa jōmaarāmaa jarateenadamerā. Na ūraa chiwidi awara bi chi naawedapema ūraa k'āyaara. Eperāarāpa ma naawedapema ūraa p'ādade ijāaruta pirā, atuadait'ee. Jōdee na ūraa chiwidide ijāaruta pirā, Ak'ōre Jaurepa āchi Ak'ōre ode t'īupiit'ee.

Ūraa chiwidi piara bi naawedapema ūraa k'āyaara

⁷K'īsidadāma nāgide. Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa māude p'āpiji Moisemaa. Na eujāde bi misa, Moisés Tachi Ak'ōre ome unuk'āri, Tachi Ak'ōre k'īra wāree iru ome beeji. Mapa Moisés waya chek'āri Israel pidaarāmaa, ārapa iru k'īra p'oyaa ak'idak'aa paji, audú ĩdaa bada perā. Māga baji mīda, taarā–e nide ma ĩdaa wēpa wāji. Ak'ōrepa ichi k'īra wāree māgá āchima unupiji mīda, ma ūraa p'āda k'aurepa eperāarāpa k'awaa p'aneejida āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa atuadait'ee. ⁸Īrā jōdee, ma k'āyaara pipiara Tachi Ak'ōrepa ūraa chiwidi jara pēida k'aurepa tachi ijāapataarāpa k'awapata Cristode ijāadak'āri, wāda Tachi Ak'ōre truadee. Māga k'awapata Ak'ōre Jaure k'aurepa, iru tachi ome bapari perā. ⁹Māpai nāga jaradai. Pia baji Tachi Ak'ōrepa eperāarāmaa k'awapik'āri ichi ūraa p'āda, māgide jaraji mīda āchi atuadait'ee p'ek'au k'achia oopata perā. Mamīda ma k'āyaara pipiara bi ichia ūraa chiwidi jara pēida. Māgí ūraade ichi Jaurepa tachi ijāapataarāmaa k'awapipari Cristo k'aurepa tachi p'ek'au k'achia wēe p'ani Ak'ōre k'īrapite.

¹⁰Maperāpi k'awa p'ani pipiara bi ijāadait'ee Tachi Ak'ōrepa ūraa chiwidi jara pēidade, ijāadai k'āyaara māgí chonaarāwedapema ūraa p'ādade jara bide. ¹¹Wāara Ak'ōre Ūraa p'āda pia baji, Ak'ōrepa māgí jarada perā. Mamīda ichia k'īnia–e paji eperāarāpa ichita aide ijāadamerā. Mapa ūraa chiwidi jara pēiji. Nāgí ūraa pipiara bi chi naawedapema k'āyaara, jōk'aa perā.

¹²K'awa p'anadairā Ak'ōrepa ūraa chiwidi jara pēida māgá pipiara bi chi naawedapema jarada k'āyaara, taipa māgí ūraa jīp'a jarateepata, waaweeda–ee. ¹³Mamīda māga–e paji Moisés ome. Moisepa ichi k'īra wāk'aji Israel pidaarāpa ununaadamerā Tachi Ak'ōre k'īra wāree wēpa wāk'āri. Māgá ma ĩdaa Moisés k'īrade wēpa wādak'a, ma chonaarāwedapema ūraa wēpa pik'a wāji. ¹⁴Mamīda ma Israel pidaarāpa māga ijāa k'īniada–e paji, k'īiri k'īsua p'anadap'edaa perā. At'āri māga p'ani Moisepa p'āda leepataarā ūridak'āri. Moisepa ichi k'īra wāk'a iru badak'a, āchi t'āri wāk'a pik'a iru p'ani ūraa chiwidide ijāa k'īniada–e p'anadairā. At'āri āchia ijāapata Ak'ōre ode t'īudai ma

chonaarãwedapema ũraa p'ãdade jara bik'a oo p'anipa. Mãga ijãapata Tachi Ak'õrepa ãchimaai ichi ũraa chiwidi k'awapi bi mĩda. Nãgã k'ĩsia awara k'ĩsiadai: Cristode ijãadak'ãri mãik'aapa ichideerã padaidak'ãri. ¹⁵Mãgã Ak'õre ũraa Moisepa p'ãdade ijãapata perã, idi ewate at'ãri ma ũraa ũridak'ãri, ãchi t'ãri wãk'a pik'a iru p'ani. ¹⁶Mamĩda ãchidepemapa ma ũraa chiwidi ũrik'ãri mãik'aapa Cristode ijãak'ãri, ma t'ãri wãk'a pik'a bada wẽpait'ee. ¹⁷Mãga p'anedait'ee Cristode ijãadak'ãri, eperãarã uchiapata perã Ak'õrepa naawedapema ũraa p'ãda jua ek'ariipa. Mãga oodai Cristo ãra ome bapari perã ichi Jaure k'ap'ia pari. Cristo ichi Jaure ome apai, auk'a Tachi Waibia perã. ¹⁸Mãgã ma naawedapema ũraa jua ek'ariipa tachi uchiadap'edaa perã, tachi t'ãri waa wãk'a pik'a p'ani–e. Ara espejode tachi k'ĩra unuparik'a, mãga pik'a Tachi Ak'õre k'ĩra wãree unupata iru ũraa chiwidi jara pẽidade Cristo k'ap'ia pari. Ma awara Cristo Jaurepa oopi bik'a oodak'ãri, t'ãri pia padaipata iruk'a. Waapiara iru Jaurepa oopi bik'a oodai, waapiara t'ãri pia padaridai iruk'a.

Pabloa pedee pia jarateeda

4 ¹Tachi Ak'õrepa tai chup'iria k'awaa bairã, ichi ũraa chiwidi taimaa jarateepi bi. Maperãpi waaweeda–ee p'anapata, awaraarãpa tai ome nepira jiri p'ani mĩda. ²Taipa oodaamaa p'anapata ne–inaa k'achia awaraarãpa mera oopata; ne–inaa eperãarã jip'aarã k'ĩra nejasia p'anapata oodait'ee. Madepema ũk'uruurãpa imeraa jarateepata chĩara k'ũradait'ee. Maa–e pirã ãchi k'ĩsia p'oirapata Ak'õrepa jarapi bi ome, irua jara k'inia bi awara uchiamerã. Mamĩda taipa mãga ooda–e. Ak'õrepa wãarata jara pẽida k'ĩra jip'a jarateepata. Mãga oo p'anipa k'inia p'ani jõmaarãpa k'awaadamerã Tachi Ak'õre k'ĩrapite taipa wãarata jarateepata. ³Wãara, Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee jarateedak'ãri, ũk'uru eperãarã–it'ee ma jarateepata wãk'a pik'a bi, mãirãpa ma wãarata k'awadaamaa p'anapata perã. Mapa o k'achiadee wãruta. ⁴Ãchi mãga p'ani na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerã ak'õre, Netuara Poro Waibiapa, ãchi tau p'ãriu pik'a iru bairã ichi jua ek'ari. Ichia k'inia–e ãchia k'awaadamerã t'ĩudai idaa pik'a bide k'awaadak'ãri Cristopa ooda ãchi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Ichia k'awa bi mãga ijãaruta pirã, unudai Cristo k'ĩra wãree, iru Tachi Ak'õre k'ĩrak'a bairã. ⁵Mapa taipa jarateedak'ãri, jarateeda–e tachi k'ĩsiadeepa tai ak'idamerã pãchi poroorãk'a. Jip'a jarateepata Jesucristo, Tachi Waibiapa oopi k'inia bi eperãarãmaa. Taipa irua oopi bik'a oo k'inia p'anapata perã, tai mimiapata parã–it'ee. ⁶K'awa p'ani Jesucristo tachi jõmaarã waibia nãga perã. Ewaa weda jõma p'ãriu nĩbak'ãri, Tachi Ak'õrepa jaraji idamerã. Mãpai idaa beejì. Mãga pik'a ijãadai naaweda, tai p'ãriu pik'a bide p'anapachida, k'awada–e p'anadap'edaa perã Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee. Mamĩda Tachi Ak'õrepa taimaa mãga k'awapik'ãri, tai t'ãride

ĩdaa pik'apiji. Mapa Cristode ijãa p'aneejida mãik'aapa k'awaa p'aneejida Tachi Ak'õre k'ĩra wãree.

Tachi Ak'õrepa wãarata jarateepataarã k'aripapari

⁷Tachi k'ap'ia chok'o sorek'api bi. Mamĩda Tachi Ak'õrepa aide nãe bidák'api bi ichi k'ĩra wãree taimaa unupik'ãri mãik'aapa tai jirit'erak'ãri Cristopa ooda jarateedamerã eperãarã k'aripait'ee. Mãgá eperãarãpa ijãadak'ãri taipa jarateepata k'aurepa, jõmaarãpa k'awaadai Tachi Ak'õrépata taimaa jarapi bi. ¡Iruta tai k'ãyaara waibiara bi! ⁸Mãga jaratee p'ani misa iru-it'ee, tai wãrutamaa ijãadak'aa beerãpa nepira jiripata tai ome. Mamĩda ãramaa p'oyaapidak'aa. Mãga p'anadai Tachi Ak'õrépata tai k'aripapari perã choodamerã. Edaare k'awada-e sãgapi oodai. Mamĩda ijãa p'ani Ak'õrepa taimaa ichia k'inia bi k'awapiit'ee. ⁹Edaare awaraarãpa tai k'ĩra unuamaa iru p'anapata. Mamĩda Tachi Ak'õrepa tai atabaibëik'aa. Ichiaba edaare tai p'ua oopata. Mamĩda Tachi Ak'õrepa tai k'aripapari chok'ai uchiadamerã ãchi juadeepa. ¹⁰Tai wãrutamaa jiripata peedait'ee Jesús peedap'edaak'a. Mamĩda Tachi Ak'õrepa tai k'aripapari ãchi juadeepa, eperãarãpa k'awaadamerã irua aupaita tai k'aripapari. Mãga oopari Jesucristo Jaure tai ome bapari perã. ¹¹Wãara, na p'ek'au eujãde p'ani misa, tai mãgá pee k'inia p'anadait'ee taipa jarateepata perã Jesucristopa oopi k'inia bi eperãarãmaa. Mamĩda mãga p'oyaa ooda-e, irua ak'ipi k'inia bairã ichi wãara chok'ai p'irabaiji mãik'aapa at'ãri tai t'ãride chok'ai bi. ¹²Mãpai tai mãgá jiri p'ani mĩda, taipa jarateepata Ak'õrepa jarapi bik'a, parã awaraarã ome Cristode ijãadap'eda, Tachi Ak'õre truade ichita p'anapataadamerã.

¹³Taipa auk'a jaradai Tachi Ak'õre chonaarãwedapema ũraa p'ãdade jara bik'a:

‘Ijãaji Tachi Ak'õrepa mi k'aripai. Maperã irumaa jaraji michi t'ãride k'ĩsia bada.’

(Sal 116.10)

Taipa ichiaba mãga ijãapata. Maperãpi jarateepata Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a. ¹⁴K'awa p'ani Tachi Ak'õrepa Jesucristo chok'ai p'irabaipidak'a, tai jida auk'a p'irabapiit'ee parã ome mãik'aapa tachi ateeit'ee Jesucristo bimaa ichi truade. Mãga ooit'ee tachi Cristodeerã perã. ¹⁵Mãga k'awa p'anadairã, choopata parã mãik'aapa awaraarã k'aripadait'ee Cristode ijãadamerã. Mãgá chok'araarãpa k'awaadait'ee Ak'õrepa ãchi k'inia iru bi mãik'aapa o k'achiadeepa uchiapi k'inia bi. Mãpai mãirãpa Cristode ijãadak'ãri, gracias jaradait'ee Tachi Ak'õremaa mãik'aapa ãchi it'aa t'ĩ p'anide ak'ipidait'ee wãara irude ijãapata.

¹⁶Maperãpi tai chupirĩa jõneedak'ãri, k'ĩsia p'ua jõnadak'aa. Tai k'ap'ia jõdaruta pijida, ewari chaa t'ãride audupirĩa Tachi Ak'õrede ijãapata.

¹⁷Ma awara na eujãde p'ani misa, taarãdak'aa chupirĩa jõnide. Tai-it'ee mak'ĩara p'ua-e. Jõdee taipa ne-inaa unudait'ee Tachi Ak'õre truade p'oyaa

jarada–e, audú pi–ia bairã. ¡Ichita p'anapataadait'ee iru ome! ¹⁸Maperã tai audú k'isia jônada–e na p'ek'au eujãde unu p'ani k'aurepa. Jîp'a k'isiapata ne–inaa waide unuda–e p'anide; it'aripema net'aade. Na eujãdepema net'aa taarã–ee jôpari. Mamîda it'aripema net'aa ichita bapariit'ee.

Ijãapataarã it'aripema k'ap'ia chiwidide p'anapataadait'ee
(1 Corintios 15.35-58)

5 ¹Taipa k'awa p'ani tachi eperã k'ap'ia piuru pijida Cristo chei naaweda, Tachi Ak'õrepa tai p'anapiit'ee ichia ooit'ee bi it'aripema k'ap'ia chiwidide. Na p'ek'au eujãdepema k'ap'ia jôpari. Mamîda chi it'aripema k'ap'ia jök'aa, Tachi Ak'õrepa mägá oopari perã. ²Na p'ek'au eujãdepema k'ap'iaide p'ani misa, chupiria jônapata mäik'aapa audú k'isia jônapata, ma it'aripema k'ap'iaide p'ana k'inia p'anadairã. ³Eperãpa p'aru jî k'inia bik'a, mägá pik'a tai p'ana k'inia p'ani ma it'aripema k'ap'iaide. Eperã äk'adaa ba k'inia–e bik'a, tai k'ap'ia wêe p'ana k'iniadak'aa. ⁴Maperãpi piu k'iniada–e Cristo chei naaweda. Iru mägá cheru misa, na p'ek'au eujãdepema k'ap'iaide p'anide, k'isia jônapata ne–inaa k'achia p'asai jïak'aapa. Mägá na p'ek'au eujãdepema k'ap'ia chupiria nîbairã, atabêi k'inia p'ani Tachi Ak'õre ome p'ananadait'ee. ⁵Ma–it'ee Tachi Ak'õrepa it'aripema k'ap'ia ooit'ee ichideerã–it'ee, aide p'anapataadamerã iru truade. Mägá k'awa p'ani irua ichi Jaure pëida perã tachi chaachaa bapariimerã. Ichi Jaurepata k'awapipari ichia k'isia iru bi ichideerã–it'ee.

⁶Tachi Ak'õrepa mägá ne–inaa k'isia iru bapari perã ichideerã–it'ee, na p'ek'au eujãde p'ani misa, tachi k'áiwee p'anapataadai. Wãara k'awa p'ani na p'ek'au eujãdepema k'ap'iaide p'ani misa, Tachi Waibia ik'aawaapa t'imí pik'a p'ani. ⁷Tachi taupa iru unuda–e p'ani mîda, irude ijãapata. ⁸Maperãpi k'áiwee p'anapata. Piara bak'aji aweda uchiadait'ee na p'ek'au eujãdepema k'ap'iaideepa mäik'aapa iru truade p'ananadait'ee tachi it'aripema k'ap'iaide. ⁹Mamîda at'ãri wãda–e. Mapa nãga k'isiapata. Na p'ek'au eujãdepema k'ap'iaide p'ani misa, oo k'inia p'ani Cristopa oopi bik'a mäik'aapa na eujãdeepa uchiadak'ãri, auk'a oo k'inia p'anadait'ee irua oopi bik'a nãga perã. ¹⁰Ewari cherude tachi ijãapataarã jômaweda iru k'irapite panadait'ee irua ak'imerã tachia oopatap'edaa na p'ek'au eujãde p'ani misa. Eperã Cristopa oopi k'inia bik'a oodapa atait'ee Tachi Ak'õrepa ne–inaa k'isia iru bi ichideerã–it'ee. Ma awara Cristopa mägimaa pedee pia jarait'ee. Mamîda chi mägá oo–e badapa maarepida ata–e pait'ee mäik'aapa Cristopa irumaa pedee pia jara–e pait'ee.

Cristo k'aurepa Tachi Ak'õre k'awadai
(Romanos 5.9-11; Colosenses 1.19-22)

¹¹Cristopa tachia oopata mägá ak'it'ee perã, iru waawee p'anapata. Mapa taipa eperãarãmaa jarateepata Cristode ijãadamerã mäik'aapa

tai p'anapata k'awaadamerã. Taipa ne-inaa oodak'ãri wa ne-inaa jaradak'ãri, mãga oopata eperãarã k'aripadait'ee. Tachi Ak'õrepa k'awa bi tai t'ãride iru p'ani. Mia k'inia bi parãpa tai ichiaba mãgã k'awaadamerã. ¹²Mia mãga jaraq'ãri, jara k'inia-e bi tai pipiara ak'idamerã awaraarã k'ãyaara. Jïp'a k'inia bi parã o-ãa p'anadamerã taipa ne-inaa pia oopata k'aurepa. Mãgã o-ãa p'anaruta pirã, parãpa p'anaudai chi audua beerãpa tai ãpite jara jõni. Ma jarateepataarãpa k'ïsiapata ãchia aupaita pia jarateepata. ¹³¿Mãirãpa jara p'ani-ek'ã tai parã t'ãide nipadak'ãri, oojida k'ïra k'awa-ee p'aniirãpa oopatak'a? Mamïda mãga-e paji. Taipa mãga oojida awaraarãpa unudak'ãri, k'awaadamerã Tachi Ak'õre jõmaarã waibia. Ma awara tai k'ïra jïp'a nipadak'ãri, mãga oopata parã k'aripadait'ee, auk'a Tachi Ak'õre pipiara k'awaadamerã. ¹⁴Jesucristopa tai k'inia iru bapari. Maperãpi tai jaratee nipapata irua oopi k'inia bik'a. Wãara na p'ek'au euãjãdepemaarã jõmaweda k'inia iru bapari perã, kurusode piuji tuchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mãgã piuji jõmaarã k'ap'ia pari. Ara Cristo piudak'a jõmaarã pari, iru k'ap'ia pari eperã chaachaa piu pik'aji. ¹⁵Cristo piuji eperãarã pari mãik'aapa chok'ai p'irabaiji, k'inia bada perã ichide ijãa p'aniirã p'anapataadamerã irua k'inia bik'a. Tachi mãga p'anadak'ãri, oodait'ee irua oopi k'inia bik'a, tuchia oo k'iniata oodai k'ãyaara.

¹⁶Mãga k'awaadak'ãriipa, taipa eperãarã unudak'aa, Cristode ijãadai naaweda unupatap'edaak'a. Maapai Cristo jida eperã jïp'aak'a unupachida. ¿Mamïda ãrã iru mãgã unuda-e p'ani! Ichideerã ichiaba mãgã unuda-e nãga perã. ¹⁷Eperã araa bak'ãri Cristo ome ijãapari perã irude, mãgã eperã t'ãri awaradaipari. ¿Pia k'ïsfati! Cristode ijãai naaweda, ma eperã k'achiade nipapachi. Mamïda irude ijãadak'ãriipa waa mãgã nipa k'inia-e. Jïp'a nipa k'inia bi Cristopa oopi bik'a.

¹⁸Mãgã nipai Tachi Ak'õrepa mãga oopipari perã. Tachi auk'a p'anapachida ma eperãk'a. Cristode ijãadai naaweda, taipa Tachi Ak'õre pia k'awa k'iniada-e p'anapachida. Ichiaba maapai Tachi Ak'õrepa tachi pia-ee ak'ipachi. Mamïda ijãadak'ãri, Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa ichi t'ãri auk'a biji tachi t'ãri ome. Maperãpi tai jirit'eraji jõmaarãmaa jarateenadamerã. Mãgã taipa jarateepata ùrurutaarãpa Cristode ijãadak'ãri, Tachi Ak'õrepa ichi t'ãri auk'a bïpari ãchi t'ãri ome ichiaba. ¹⁹Pia jarait'eera, Cristo piuda k'aurepa eperãarã pari, Tachi Ak'õrepa ichi t'ãri auk'a bi k'inia bi ãchi t'ãri ome. Ma awara ãchia p'ek'au k'achia oopata wëpapi k'inia bi. Ma pedeeta Tachi Ak'õrepa taimaa jarapi bi. ²⁰Ma-it'ee Cristopa tai pëiji, ichi k'ap'ia pari taipa jaradamerã irua jara k'inia bi. Mapa taipa parã jõmaarãmaa enenee jõni: Ijãati Jesucristode, Tachi Ak'õrepa ichi t'ãri auk'a bïmerã parã t'ãri ome. ²¹Cristopa p'ek'au k'achia maarepida ook'aa paji. Mamïda kurusode bak'ãri tachi p'ek'au k'achia oopataarã pari, Tachi Ak'õrepa iru pia-ee

unuji. P'ek'au k'achia oopataarã unuparik'a unuji. Ìrá jōdee, ma piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa tachi pia unupari.

6 ¹Māpa tai Tachi Ak'õre ome mimia p'anide, parã ũraa k'inia p'ani k'ĩsiadamerã Tachi Ak'õrepa parãmaa pia ooda. Parã ijãadak'ãri, Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa ichi t'ãri auk'a biji parã t'ãri ome. Maperã k'irak'aupai Tachi Ak'õre yiaaraa iru p'anadai awaraarãpa jarateepata ũri k'iniapa. ²Ma k'ãyaara óoti Tachi Ak'õre Ũraa p'ãdade jara bik'a:

‘Mia pide k'isia bak'ãri, ũriji pia mimaa it'aa iidida. Pia chupiria iidida ewate, mia pi o k'achiadeepa k'aripa ataji.’ *(Is 49.8)*

Corinto pidaarã, jūrítí! Nãgaweda Tachi Ak'õrepa ũriit'ee parãpa chupiria iidiruta. Nãgaweda parã k'aripait'ee ichide wãara ijãadamerã.

Pablopa ne–inaa k'achia chooda

³Tai parã t'ãide jaratee nipadak'ãri, maarepida ne–inaa oo k'iniada–e paji parãpa ma jarateepata oo iru p'anadamerã, wa Cristode ijãadaamaa p'anadamerã taipa oopata k'aurepa. ⁴Mãga–e. Jĩp'a oo k'inia p'anapachida jõmaweda Tachi Ak'õrepa oopidak'a, parãpa tai pia ak'idamerã, Ak'õrepa tai pia ak'iparik'a. Tai jõmaarã t'ãide mágá nipapata. Mãimisa, t'ãridepai choopata audú k'isia jõnide; ne–inaa wëe chitoonide; nepirade jõnide; ⁵awaraarãpa tai wimaa p'anide; carcelde chitoonide; tai pee k'iniapa awara ãyaa jëret'aa jõnide; mimia chaaree oo jõnide; k'ãi–ee ewari jõnide; jarra oo jõnide. ⁶Ichiaba ak'ipipata tai Tachi Ak'õrepa pëida nãga oo p'anipa. K'ira jĩp'a nipapata, ne–inaa k'achia ooda–ee. Taipa k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa ichi ũraa wãarata jara k'inia bi tai it'aideepa. K'irau–ee choopata awaraarãpa taimaa ik'achia jaradak'ãri maa–e pirã tai oo iru p'anadak'ãri. T'ãri pia p'anapata awaraarã ome, Tachi Ak'õre Jaure tai ome bapari perã. Mapa t'ãriipa awaraarã k'inia iru p'ani Tachi Ak'õrepa ichideerã k'inia iru baparik'a. ⁷Jarateedak'ãri, chi ũri p'aniirã maarepida k'uradak'aa. Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oopata. Mapa irua tai pia ak'ipari. Iruata tai k'aripapari waaweeda–ee jarateedamerã mãik'aapa taimaa k'isia k'awaapipari pia p'anaudamerã awaraarãpa tai imiateedak'ãri. ⁸Eperãarã ũk'uruurãpa tai pia ak'ipata. Jōdee awaraarãpa tai k'ira unuamaa iru p'anapata. Ichiaba eperãarã ũk'uruurãpa tai ãpíte ik'achia pedeepata. Jōdee awaraarãpa tai ãpíte pia pedeepata. Eperãarã ũk'uruurãpa jara p'ani taipa seewa jarateepata. Mamĩda mãga–e. Taipa wãarata jarateepata. ⁹Eperãarã ũk'uruurãpa jara p'ani: “Jã Pablo eperã jĩp'aa. ¿K'ãare–it'ee iru pedee ũridaima?” Mamĩda Tachi Ak'õrepa mi k'ira Cristodeerãmaa pia k'awapipari. Taipa k'awa p'ani atu p'anide piudai k'achia beerã juapa. Mamĩda at'ãri chok'ai p'ani. Awaraarãpa tai p'ua oopata mãik'aapa miapipata. Mamĩda tai peeda–e. ¹⁰Wãara, edaare tai k'ira pia–ee p'ani. Mamĩda Tachi Ak'õrepa ichita

waya tai t'ári o-ĩapipari. Ma awara tai net'aa mak'iara wēe p'ani. Mamĩda ne-inaa pia teepata awaraarāmaa jarateedak'ári Cristopa ooda āchi k'aripait'ee. Na p'ek'au eujādepema net'aa wēe chitooni mĩda, iru p'ani jōma Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru bi ichideerā-it'ee.

¹¹ Īpemaarā Corinto p'uurude p'aniirā, taipa parāmaa jĩp'a jaramaa p'ani jōma tai t'aride iru p'ani. ¹² At'ári taipa parā k'inia iru p'ani. Jōdee parāpa tai k'inia iru p'anada-e naawedapemak'a. ¹³ Mia parā ũraait'ee ak'õrepa ichi warra ũraaparik'a. T'aripa tai k'inia iru p'anapatāati taipa parā k'inia iru p'anapatak'a.

Ijāadak'aa beerā ome k'õp'āyo meraadaik'araa bi

¹⁴ K'õp'āyo meraanáati Cristode ijāadak'aa beerā ome. Eperāpa Cristode ijāak'ári, ne-inaa pia oo k'inia bapari. Mamĩda Cristode ijāa-e bak'ári, ne-inaa k'achia oo k'inia bapari. Auk'a p'anadak'aa. Chi pia oo k'inia bipa māga oopari k'awa bairā Cristopa māga oopipari. Mamĩda chi k'achia oo k'inia bipa māga oopari Tachi Ak'õre k'awa-e bairā. Īdaa pik'a bide p'aniirā auk'a nipadak'aa p'āriu pik'a bide p'aniirā ome. ¹⁵ Cristo k'õp'āyo-e Netuara Poro Waibia Beliál apata ome. P'oyaa auk'a nipadak'aa. Ichiaba Cristode ijāapari p'oyaa auk'a nipak'aa ijāadak'aa beerā ome. ¹⁶ Tachi Ak'õre ichita chok'ai bapari. Iru Cristode ijāapataarā ome bapari. Mapa tachi iru ték'apí p'ani. Iru ba k'iniak'aa ne-inaa ai k'irapite it'aa t'ipata tede, ma te ijāadak'aa beerāde perā. Ba k'iniak'aa ijāadak'aa beerā ome. Maperāpi āra ome k'õp'āyo meraadaik'araa bi. Tachia k'awaadai Ak'õrepa māga k'inia bi ichi chonaarāwedapema ũraa p'ādade jara bairā:

‘Mi āra t'āide āra t'ári chaa bapariit'ee. Mi āra Ak'õre pait'ee.

Jōdee āra michideerā padait'ee.’

(Lv 26.12)

¹⁷ Tachi Ak'õre wāara mágá bapari perā ichideerā ome, ichiaba jara bi awara āi ma ũraa p'ādade:

‘Āyaa wátí ijāadak'aa beerā ik'aawaapa. Oonáati āchia ne-inaa

k'achia oopatak'a. Māpaipi mia parā pia ak'ipariit'ee.’ (Is 52.11)

¹⁸ ‘Mi parā Ak'õre pait'ee. Jōdee parā mi warrarā padait'ee.’ (2 S 7.14)

Māga jara bi Tachi Ak'õre Waibiapa.

7 ¹ Īpemaarā k'iniarā, Tachi Ak'õrepa māga jarada perā, oo amaadáma ne-inaa k'achia k'ĩra t'ādo; tachi k'ap'iaapa oopata māk'laapa t'aridepai k'ĩsiapata oodait'ee. Ma k'achia oodai k'āyaara, ne-inaa jōmaweda oodáma Ak'õrepa oopi bik'a. Māga oodak'ári, Tachi Ak'õremaa ak'lipidai iru wāara waawee p'ani.

Corinto pidaarāpa Pablo pedee ũridap'edaa

² Taimaa k'awapítí wāara tai k'inia iru p'ani. Parā t'āide nipadak'ári, taipa apidaamaa ne-inaa k'achia ooda-e paji. Ichiaba apidaamaa

jarateedak'aa paji Ak'õrepa jarapida awara, mǎgide ijǎadamerǎ. Ma awara eperǎ apida k'uradak'aa paji. ³Mia mǎga jarak'ǎri, jara-e bi parǎ k'isia p'uapiit'ee. Mia et'ewapai jaradak'a na k'art'a p'ǎ bide, t'ǎripa taipa parǎ k'inia iru p'ani. Tai chok'ai p'ani misa mǎik'aapa piuruta pǐjida, parǎ mǎgǎ k'inia iru p'anadait'ee, parǎ tai ome auk'a Cristodeerǎ perǎ. ⁴T'ǎripa mia nǎga jara k'inia bi. Mi t'ǎri o-ǎa bi parǎ ome, k'awa bairǎ parǎpa oo k'inia p'ani mia ũraa bik'a. Tachi Ak'õrepa mi mǎgǎ o-ǎapi bi, tai at'ǎri chupǐria chitoooni mǐda.

⁵Nama Macedonia eujǎde pachedak'ǎri, p'oyaa k'ǎiwee p'anadak'aa paji. Tai wǎrutamaa awaraarǎpa tai ome nepǐra jiripachida. Ma awara t'ǎridepai tai k'isia jǎnapachida. ⁶Mamǐda Tachi Ak'õrepa chi k'isia jǎniirǎ t'ǎri o-ǎapiari pipiara bi. Mǎgǎ tai t'ǎri o-ǎapiji Tito nama pache k'ǎri. ⁷Ichiaba tai t'ǎri o-ǎapiji Titopa nepǐrida ũridak'ǎri. Irua taimaa jaraji parǎpa iru t'ǎri o-ǎapidap'edaa parǎ t'ǎide bak'ǎri. Jaraji parǎpa mi unu k'inia jǎni. Ichiaba jaraji parǎ k'isia p'ua jǎni, parǎdepema ũk'uruurǎpa mi ǎpǐte pedee k'achia jaradap'edaa perǎ. Maap'eda Titopa jarak'ǎri parǎpa mia ũraadak'a wǎara oo k'inia p'ani, mi audupiara o-ǎa beejǐ.

⁸Mia k'awa bi chi awaraa k'art'a parǎmaa p'ǎ pǐdade parǎ k'isia p'uapiji. Mǎga ooji mǐda, mi k'isia p'ua-e. Wǎara ma k'art'a pǐk'ǎri, mi k'isia p'ua bak'aji, k'awada perǎ ma k'aurepa parǎ k'isia p'ua p'anadai, taarǎ-e mǎgǎ p'anajida mǐda. ⁹Mamǐda ǐrǎ k'isia p'ua bai k'ǎyaara, mi o-ǎa bi. O-ǎa-e bi parǎ mǎgǎ k'isia p'ua p'anadap'edaa perǎ. Mi o-ǎa bi parǎpa ma k'isia k'achia mi ǎpǐte iru p'anadap'edaa ǐrǎ k'ǐra atuadap'edaa perǎ. Wǎara mia parǎ k'isia p'uapi-e paji. Ak'õrǐpata mǐmaa mǎga p'ǎpiji parǎpa oodamerǎ irua oopi k'inia bik'a. ¹⁰Wǎara Tachi Ak'õrepa eperǎarǎ k'isia p'uapik'ǎri, mǎga oopari ǎchia ne-inaa k'achia oo amaadamerǎ mǎik'aapa Cristode ijǎadamerǎ. Mǎgǎ irude ijǎadak'ǎri, k'isia p'ua p'anada-e. Jǎdee awaraarǎ, ǎchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa k'isia p'ua jǎni mǐda, ma p'ek'au k'achia oo amaada-e. Maperǎpi atuadait'ee. ¹¹Taipa k'awa p'ani wǎara Tachi Ak'õrǐpata parǎ k'isia p'uapi baji, parǎpa tai ome isapai t'ǎri auk'a bi k'inia p'anadap'edaa perǎ. Ichiaba jǎma k'awapǐjida taimaa, parǎ pia ak'idamerǎ. Ichiaba parǎ k'ǐrau p'anajida chi nepǐra jǐri p'aniirǎ ome. Ma awara waawee p'anajida, mǎgǐirǎ k'aurepa Tachi Ak'õrepa parǎmaa ne-inaa k'achia ooi jǎak'aapa. Ichiaba iidǐjida mia waya parǎ ak'ǐnamerǎ. Parǎpa ne-inaa pia oo k'inia p'ani Ak'õrepa oopi bik'a, yiaraa iru ba k'inia p'anadairǎ chi nepǐra jǐridap'edaarǎ. Ma jǎma oo p'anǐpa taimaa k'awapi p'ani parǎ wǎara ma nepǐrade t'ǐu k'iniada-e paji. ¹²Ma k'art'a parǎmaa p'ǎk'ǎri, k'isia-e paji chi k'achia oo badade. Ichiaba k'isia-e paji chi apema ma k'achia oodapa t'ǎri p'uapidade. Ma k'art'a p'ǎk'ǎri, mia k'inia baji Tachi Ak'õre k'ǐrapite k'awaadamerǎ parǎpa tai wǎara pia ak'ǐpata Ak'õrepa pǐidak'a. ¹³K'awaadak'ǎri parǎpa tai wǎara mǎgǎ ak'ǐpata, tai t'ǎri o-ǎa p'aneejida.

Mamída audupiara o-ĩa p'ani Tito auteebaidap'edaa perã iru parãmaa wãk'ãri. Mãga oodak'ãri, iru ichiaba t'ãri o-ïapijida. ¹⁴Tito nãik'aapa parãmaa wã naaweda, mia irumaa jaraji parãpa mãga oodai. Wãara oojida mia jaradak'a. Mi k'ïra nejasiapida-e paji. Mia wãarata parãmaa jaraji ma p'ãdade mãik'aapa parãpa wãara oojida mia Titomaa jaradak'a. ¹⁵Mãga oodap'edaa perã, Titopa parã audupiara k'inia iru bi naawedapema k'ãyaara. K'ïrãpa bi parãpa oojida jômaweda irua oopidak'a. Mãga oojida waawee p'anadap'edaa perã, pãchia oo k'iniata oodait'ee. Jïp'a oo k'inia p'anajida Ak'õrepa jarapidak'a Tito it'aideepa. ¹⁶Maperãpi mi o-ĩa bi. Mia k'awa bi ne-inaa jõmaade parãpa mia jara bik'a oo k'inia p'ani.

Cristode ijãapataarãpa p'arat'a teedaipia bi awaraarã k'aripadait'ee

8 ¹Ïpemaarã, parãmaa mia nepiri k'inia bi Tachi Ak'õrepa ne-inaa pia ooda Macedoniadepema ijãapataarã t'ãide. ²Nepirade p'anajida mïda, Tachi Ak'õrepa ãra o-ïapipachi. Mãgã o-ĩa p'anapachida mak'iara p'arat'a wëe chitoonajida mïda. Mãgã chitoonide ãchi p'arat'a iru p'anidepema waibia teejida awaraarã k'aripadait'ee. ³Teejida ãchia p'oyaarutapai mãik'aapa ai ïri waa teejida. Mia mãga jara bi michi taupa mãga unuda perã ãra t'ãide nipak'ãri. Eperã apidaapa ãramaa jarada-e paji mãgã teedamerã. Teejida t'ãripa tee k'inia p'anadap'edaa perã. ⁴Mãgã k'aripa k'inia p'anadap'edaa perã, taimaa enenee jõnajida ãchia p'e aneadap'edaa jitadamerã mãik'aapa ateedamerã ijãapataarã Judea eujãde chupiria beerãmaa. ⁵Mamída ma teedap'edaa k'ãyaara ne-inaa piara oojida. Taipa k'ïsiada-e paji mãga oodai. H'aa t'ïjida Tachi Waibiamaa jaradait'ee ãchia oo k'inia p'ani irua oopi bik'a. Mãpai jarajida taimaa ãchia oo k'inia p'ani taipa oopirutak'a. Mãga oojida ijãa p'anadap'edaa perã ãramaa Ak'õrepa mãga oopi bajì.

⁶Macedoniadepemaarãpa oo p'ani unudap'eda, taipa Titomaa chupiria iidijida iru waya parã k'aripade wãmerã, t'ãri piapa parãpa p'arat'a ichiaba p'eruta misa tee pëidait'ee. Irua naaweda k'aripadak'a ewaa ma p'arat'a p'e wãdak'ãri, ïrá auk'a k'aripait'ee jõma p'e aupadamerã. ⁷Parãpa Cristode pia ijãapata. Ichiaba awaraarãmaa pia jarateepata Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee. Pia k'awapata Cristopa oopi k'inia bi parãmaa mãik'aapa pia k'ïsiapata awaraarã k'aripadait'ee. Ma awara taimaa pia ak'ïpipata tai k'inia iru p'ani. Ma jõma ne-inaa pia oopatak'a taipa k'inia p'ani auk'a chupiria beerã pia k'aripadamerã pãchi p'arat'a tee p'anipa.

⁸Mãga jarak'ãri, mia jara k'inia-e: “Waibia téeti.” Jïp'a nepiriji Macedoniadepema ijãapataarãpa oodap'edaa parãpa auk'a teedamerã, t'ãripa mãga oo k'inia p'anadairã. Mãgã teeruta pirã, jõmaarãmaa ak'ïpidait'ee awaraa ijãapataarã auk'a k'inia iru p'ani, ãra k'ïra k'awada-e

p'ani mīda. ⁹Parāpa k'awa p'ani Tachi Waibia Jesucristopa ooda ak'ipiit'ee parā k'inia iru bi. It'ari Tachi Ak'ōre k'ira wāreede bapachi mīda, eperāarā chupiria k'awaa bapachi. Maperā ichia Ak'ōre eujāde iru bada jōmaweda atabēiji chupiria nība cheit'ee na p'ek'au eujāde. Māga ooji parā o k'achiadeepa k'aripa ata k'inia bada perā, irude ijāadap'eda, Ak'ōre truade iru ome p'ananadamerā.

¹⁰Írá mia parā ūraait'ee apema año p'arat'a p'e wādap'edaa p'e aupadamerā. Parāpa apemaarā ijāapataarā k'āyaara naapiara k'isia iru p'anajida p'arat'a p'e teedait'ee chupiria beerāmaa. O-īa p'anajida mágá k'aripa k'inia p'anadap'edaa perā. ¹¹Mágá t'āripa tee k'inia p'anadap'edaak'a, írá auk'a t'āri o-īa tee k'inia p'anadaipia bi, p'arat'a mak'iara wēe p'ani jida pēidait'ee. ¹²Tachi Ak'ōrepa ak'ipari tachi t'āride iru bi. Ichia k'inia bi t'āripa tee k'inia p'anadamerā. Ma-āri iru p'ani pirā, ma-āri teedai t'āri piapa. Jōdee waibia iru p'ani pirā, waibia teedai t'āri piapa. Teedait'ee wēe p'ani pirā, ¿sāga teedai?

¹³Mia k'inia-e parā chupiria p'aneedamerā awaraarā k'aripa k'iniapa. ¹⁴Nāgapai mia k'inia bi: auk'a iru p'anadamerā te, chik'o māk'laapa p'aru. Írá parāpa awaraarā k'āyaara waapiara iru p'ani pirā, teedai āra k'aripadait'ee. Jōdee parā chupiria jōnadak'āri, ārapa parāmaa teedai. ¹⁵K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ichia jirit'erada eperāarāmaa teepari mágá jededamerā, iru chonaarāwedapema ūraa p'ādade jara bairā:

'Chi maná waibiara p'edap'edaarāpa waibiara jitada-e paji. Jōdee ma-āriara p'edap'edaarāpa ma-āriara jitada-e paji. Jededak'āri, auk'a jita wājida.'

(Ex 16.18)

Pablopa Tito Corinto p'uurudee pēiit'ee bada

(1 Corintios 16.1-4)

¹⁶Mia gracias jara bi Tachi Ak'ōremaa irua parā k'aripamaa bairā Titopa oo bi k'aurepa. Mia ooparik'a Titopa auk'a parā k'aripa k'inia bi. ¹⁷Mia māga k'awa bi iru o-īa bada perā chupiria iididak'āri irumaa parā ak'ide wāmerā. Audú wā k'inia nībaji. Wāara taipa māga iididai naaweda, k'isia iru baji wāit'ee. Mapa wāit'ee māga k'inia bairā.

¹⁸Tito ome awaraa ipema auk'a pēidait'ee. Ijāapataarā bee chaa nama Macedonia eujāde jōmaarāpa mágí k'awa p'ani, Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee pia jarateepari perā. ¹⁹Ma ijāapataarāpa mágí jirit'erajida auk'a tai ome nipamerā, p'arat'a p'e atee wārutade Judeadepema chupiria beerāmaa. Ma p'arat'a tee pēi p'anipa tachia jōmaarāmaa ak'ipidai oo k'inia p'ani Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Irua ne-inaa tachimaa teepari, tachia jōdee teedamerā chupiria beerā k'aripadait'ee, ma awara ak'ipidait'ee ma ijāapataarā chupiria beerāmaa tachia wāara āra k'aripa k'inia p'ani. ²⁰Ma ipema mágá Tito ome pēidait'ee irua k'aripamerā ma p'arat'a waibia p'e ateru misa. Mágá tai imiateepataarāpa pedee

p'anada-e pai tai āpīte, p'arat'a ūk'uru chiadai jīak'aapa. ²¹ Ichita ne-inaa k'īra jīp'a oo k'īnia p'ani Ak'ōre k'īrapite māik'aapa eperāarā k'īrapite.

²² Īpema awaraa ichiaba pēidait'ee āra ome. Irua tai ichita k'aripa k'īnia bi māik'aapa ne-inaa pia oopari taipa oopipatak'a. Irua k'awaak'āri Tito parāmaa wāru māik'aapa parā t'āri piapa auk'a p'arat'a tee pēidait'ee, o-īa auk'a wā k'īnia baji. ²³ Parā t'āidepemapa Tito k'awa-e bi pirā, jarātī iru mi k'ōp'āyo pia na mimiade. Mi ome mimiapari parā k'aripait'ee. Iidiruta pirā apema omé nidaarā pari, jarātī nāpema ijāapataarāpa āchi pari pēidap'edaa, ichiaba auk'a k'aripadamerā. Māirā wārutamaa k'awapipata jōmaarāmaa Cristota Tachi Waibia. ²⁴ Māirā araa panadak'āri, ak'īpītī āra k'īnia iru p'ani tai k'īnia iru p'anik'a. Māgā waya wādak'āri āchi p'anapatamaa, nepiridai parāpa āra pia ak'ī p'anadap'edaa. Māgā āra pēidap'edaarāpa k'awaadai wāara taipa jaradak'a parāpa wāara nejōmaata pia oo k'īnia p'ani.

Ijāapataarāpa awaraarāmaa p'arat'a teedaipia bi

9 ¹ Wāara na p'ādade mia parāmaa waa jara-e pījida, k'awa bi parāpa ma p'arat'a p'e tee pēidait'ee ijāapataarā chupīria beerāmaa.

² Māga k'awa bi parāpa wāara chupīria beerā k'aripa k'īnia p'anadairā. Año aba paru parā Acaya eujādepema ijāapataarāpa ma p'arat'a p'ema p'aneedap'edaa. Māga oo p'aneedak'āri, taipa o-īa nepirijida na Macedoniadepema ijāapataarāmaa. Māga ūridak'āri, ārapa auk'a k'aripa k'īnia p'aneejida. ³ Maperāpi taipa Macedoniadepema ĩpemaarā omé auk'a pēiruta Tito ome, parāpa āramaa ak'īpidamerā wāara oojida taipa jaradak'a. Mia k'īnia bi ma p'arat'a p'e iru p'anadamerā, aramāgā tee pēidait'ee. ⁴ Mi jāma panak'āri, awaraa Macedoniadepema ĩpemaarā auk'a cheruta pirā mi ome māik'aapa parāpa waide ooda-e pirā taipa jaradak'a āchīmaa, tai k'īra nejasia p'aneedai; parā jida ichiaba. ⁵ Mapa mia chupīria iidiji Titomaa iru chi apema ĩpemaarā ome mi naa wādamerā. Māgā ārapa parā k'aripadai parāpa k'īsia iru p'anadap'edaak'a; p'arat'a jōmaweda p'e iru p'anadamerā mi panaru misa. Māgā ichiaba apidaapa jarada-e pai mia parāmaa teepida. Mia k'īnia bi parāpa t'āri pia teedamerā pāchia tee k'īniata.

⁶ ¡K'īrāpātī! Eperāpa eujā ma-āriide ne-uuk'āri, mak'iara ewa-e. Jōdee chi eujā waibiade ne-uu bīpa waibia ewapari.^b ⁷ Eperā chaachaa teepia bi ichi t'āride k'īsia bik'a. Teeik'araa bi teeamaa bide wa awaraapa irumaa teepi bairā. Tachi Ak'ōrepa chi t'āri pia teepari k'īnia iru bi.

⁸ Parāpa māgā t'āri piapa teeruta pirā, Tachi Ak'ōrēpata parā k'aripai

^b 9.6 Māga pik'a bi ijāapataarā ome ofrenda teedak'āri. Chi ma-āri tee bīpa ātau p'āimaa bairā ma-āripai jitait'ee Tachi Ak'ōre juadeepa. Jōdee chi waibia tee bīpa t'āri pia bairā waibia jitait'ee Tachi Ak'ōre juadeepa.

iru p'anadamerā te, chik'o māik'aapa p'aru. Ma awara irua k'aripai audupiara iru p'anadamerā k'aripadait'ee awaraarā parā k'āyaara chupiriara chedee. ⁹Tachi Ak'ōre chonaarāwedapema ūraa p'ādade jara bi:

'Eperā t'āri pia bipa ne–inaa pia oopari chupiria beerāmaa t'āri pia bairā. Maperāpi Tachi Ak'ōrepa mǎgǎ ichita pia ak'ipariit'ee.'

(Sal 112.9)

¹⁰Tachi Ak'ōre, chi net'atau oodapa ne–uu chaupipari, jōmaarāpa iru p'anadamerā k'odait'ee. ¿Audupiara teei–ek'ā chi t'āri pia p'aniirāmaa āchia awaraarā k'aripadamerā? ¹¹Tachi Ak'ōrepa mǎga oopari perā, parāmaa auk'a teeit'ee, parā auk'a t'āri pia p'anadairā. Mǎgǎ parāpa waibia iru p'anadait'ee tai ome tee pēidait'ee Judeadepema chupiria beerāmaa. Māpai o–īapa āchia gracias jaradait'ee Tachi Ak'ōremaa ma p'arat'a tai juadepema jitadak'āri. ¹²Mǎgǎ parāpa k'aripadait'ee ārapa iru p'anadamerā k'odait'ee māik'aapa jīdait'ee. Mamīda ichiaba k'aripadait'ee ārapa Tachi Ak'ōremaa gracias jaradamerā. ¹³Ma awara nǎgǎ pia tee p'anīpa awaraarāmaa māik'aapa āramaa, k'awaadait'ee parāpa Jesucristode wāara ijāapata māik'aapa oo k'inia p'ani irua oopi bik'a. ¹⁴Ichiaba ārapa parā k'awa k'inia p'anadait'ee māik'aapa it'aa t'ī k'inia p'anadait'ee parā pari, Tachi Ak'ōrepa parā mǎgǎ k'aripapari perā. ¹⁵Gracias jaradāma Tachi Ak'ōremaa irua jōmaarā k'āyaara ne–inaa pipiara bi teeda perā, ichi warra pēik'āri tachi k'aripade. Pedee wēe pik'a p'ani ma pari irumaa gracias jaradait'ee.

Pablopa jarada ichi wāara Cristopa pēida

10 ¹Īrǎ mi, Pablopa parā ūraait'ee Cristopa ūraadak'a na eujāde nipak'āri. Irua t'āri pia, k'īrau–ee ūraaji. Mia k'awa bi parā t'āidepema ūk'uruurāpa jara p'ani mi waawee pik'a bi parā k'īrapite bak'āri, jōdee k'art'a p'āk'āri, audú itria pedee jarapari. ²¿Māirāpa jara p'ani–ek'ā michi k'īsiadoopapai jaratee nipapari, jarateepataarā jīp'aarāpa oopatak'a? Mapa parāmaa mia enenee nībi māirā ik'aawaapa uchiadamerā mi jāma pai naaweda. Mǎga jara bi mia wāara āchi itriait'ee perā, Ak'ōrepa mimaa mǎgǎ pedeeperu pīrǎ. ³Wāara, tai na eujāde p'anapata eperāarā jīp'aarāk'a. Mamīda māirāk'a tai aupedeedak'aa. ⁴Māirā pedee wēsaa, imeraa pedeepera. Mamīda tai jīp'a pedeepera Ak'ōrepa pedeeperi bik'a. Mǎgǎ jōpipata jōma āchia k'īsia iru p'ani Cristode ijāapataarā ijāa amaapidait'ee. ⁵Taipa jōpipata āchia seewa jarapata, Ak'ōrepa tai it'aideepa wāarata jarak'āri. Ma awara Ak'ōrepa tai k'aripapari p'anaudamerā jōma āchia Cristo āpīte seewa jarapata. Mǎgǎ āchia wāara k'awaadai Ak'ōrepa k'īsia iru bada ooit'ee Cristo k'ap'ia pari. Ichiaba taipa Cristopa ooda āchi–it'ee jarapata, āchia auk'a wāara irude ijāadamerā. ⁶Mamīda mǎgǎ ijāa k'iniada–e p'ani pīrǎ, āchi t'āri p'uapidai

Ak'õrepa oopi bik'a. Taipa m̄aga oodait'ee parāpa ak'ipidak'āri wāara oo k'inia p'ani taipa jara p'anik'a.

⁷Parā Corintodepemaarāpa eperāarā ĩripai ak'ipata. Āchi k'īra ak'ipata m̄aik'aapa āchia audua pedee jara jōni ũripata, āchi t'ārīde iru p'ani k'awa k'inia p'anadai k'āyaara. ¿Māga–ek'ā? Parā t'āidepemapa k'īsia bi pirā ichita wāara Cristopa pēida jarateemerā, auk'a k'awaaipia bi tai jida Cristopa pēida. ⁸K'īra nejasia–ee mia nāga jarait'ee. Tachi Waibiapa wāara jarapari tai it'aideepa m̄aik'aapa parā biji tai jua ek'ari, taipa parā k'aripadamerā iru pari. Mapa taipa maarepida parāmaa ijā amaapidak'aa. Jīp'a k'aripapata pipiara Cristode ijāadamerā. ⁹Mia parā p'erapi k'inia–e bi k'art'a p'ādade pedee bipa. ¹⁰¿Mi āpīte pedee pataarāpa jara p'ani–ek'ā: “Pablopa k'art'a parāmaa p'āk'āri, audú itria pedee jarapari. Mamīda ichi parā k'īrapite bak'āri, waawee pik'a nībeeparida” a jōni–ek'ā? ¹¹Māirāpa k'awaadaipia bi āchia jaradak'a, mia wāara itria pedee jarait'ee, mamīda āchi k'īrapite panak'āri.

¹²Taipa ooda–e āchia oopatak'a. Āchia māgapata: “Taipa jara p'anik'a, Cristopa pēida eperāarā m̄agá p'anadaipia bida” apata. Māpai āchi pitapai māgapata: “Táipata jōmaarā k'āyaara Ak'õre net'aa pipiara k'awa p'anida” apata. Māirāpa awaraarā ak'ida–e Tachi Ak'õrepa ak'iparik'a. Irua k'awapari eperā t'ārīde iru bi. Jōdee āchia ĩripai ak'ipata. Chi m̄agá oo p'aniirā k'īsia k'awada–e p'ani. ¹³Tachi Ak'õrepa k'awa bi tai t'ārīde iru p'ani. Taipa pida ichiaba k'awa p'ani. Iruata tai pēiji judio–eerā t'āidee Cristopa ooda jarateede chi waide ũrida–ee p'aniirāmaa. Maperāpi parā t'āide jaratee nipajida. Oojida Ak'õrepa oopidak'a. ¹⁴Ak'õrepa tai parāmaa pēi–e pada paara, maarepida jarateeda–e pak'aji. Mamīda māga–e paji. Irua tai naapiara pēiji parā t'āidee, jarateedamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. ¹⁵Mamīda ¿mi āpīte pedee pataarāpa jara jōni–ek'ā āchiata Ak'õre net'aa pia jarateepata? Māga jarapata parāpa āchi mi k'āyaara pipiara ak'idamerā. Taipa m̄agá oodak'aa. Jīp'a taipa k'inia p'ani parāpa pipiara k'awaa k'inia p'anadamerā Cristopa parāmaa oopi k'inia bi. Māga k'awaadak'āri m̄aik'aapa wāara oodak'āri irua oopiparik'a, parāpa tai audupiara k'aripadai na mimia ome. ¹⁶Tai m̄agá k'ariparuta pirā, parā t'āideepa t'imīpiara wā dai jarateede. T'īu k'iniada–e awaraa jarateepataarā mimia p'animāi, tai nipada–e perā awaraa jarateepataarā nipapatak'a. Āchia ne–inaa ooda–eeta jara nipapata ne–inaa oodak'a.

¹⁷Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade jara bi:

‘Eperāpa jara k'inia bi pirā ichiata ne–inaa k'awaara bi awaraarā k'āyaara, māga jaraipia bi ichiata k'awaa bairā Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ipari.’

(Jer 9.23-24)

¹⁸Parāpa chi pedee audua pedee pari pia ak'idaik'araa bi. Jīp'a pia ak'idaipia bi eperā Tachi Ak'õrepa pia ak'ipari.

Pablopa jarada ichi ãpíte pedeepataarã Cristopa pëida-e

11 ¹Írá mia k'inia bi parãpa choodamerã mi k'ísia k'awa-ee pik'a pedee bi misa. Mi chupiria k'awáati. Mamída mágá pedeei naaweda, mia nãga jara k'inia bi. ²Tachi Ak'õrepa parã k'inia iru bik'a, mia pida parã k'inia iru bi. Ara eperãpa ichi k'au jiwaaparik'a iru araa pai naaweda chi imik'íra ome, mãga pik'a mia parã jiwaapik'apari. K'inia bi Cristodepai ijãadamerã mia parãmaa jarateedak'a. ³Mamída mia waawee bi Netuara Poro Waibiapa chi naapiara wëra Eva k'üradak'a, parã jida auk'a k'ürai jãak'aapa. Irua imeraa pedeeji Evamaa taama it'aideepa, Evapa Tachi Ak'õrepa jarada ijãa amaamerã. Írá auk'a parãmaa imeraa pedee bi mi ãpíte pedeepataarã it'aideepa, parã Cristode ijãa amaa wãdamerã. ⁴Jarateepari tai awara parã t'ãide panak'ãri, ¿parã k'íiri eesaa p'ani-ek'ã úridait'ee mágipa jara bi? Parã mãga p'ani, mágipa jaratee ni mída Jesús awara bi taipa jarateedap'edaa k'ãyaara. Ichiaba mágá úri k'inia p'ani, mágipa jaratee bi mída Tachi Ak'õre Jaure awara bi taipa jarateedap'edaa k'ãyaara. ¿Taipa parãmaa jarateeda-e pajik'ã Cristopa tachi o k'achiadeepa k'aripa atapari iru piuda k'aurepa? Mãga bita, ¿sãap'eda parãpa úri k'inia p'anima mágipa jaratee bi? ⁵Parãpa mágí 'Cristopa pëida pipiara bi' chi k'õp'ãyoorã ome pipiara ak'í p'ani mída Ak'õrepa pëida k'ãyaara, mia ãchi mãga ak'í-e. Mi ãchi k'ãyaara ek'ariara bi-e, Ak'õrepa mi na mimia oode pëida perã. ⁶Wãara, mia pedee wësaa pedeeek'aa ãchia oopatak'a. Mamída pia k'awa bi mia jaratee bi. Parãpa pia k'awa p'ani taipa ichita ne-inaa jõmaweda k'íra jíp'a jarateepata.

Pablopa Corinto pidaarã juadepema p'arat'a jita k'inia-e pada

⁷¿Parãpa k'ísia p'anik'ã mia ne-inaa k'achia ooji parã juadepema p'arat'a jita-e pak'ãri? Parã t'ãide bak'ãri, michi juadoopa mimia bapachi p'arat'a jitait'ee chik'o-it'ee. Jõdee mia Tachi Ak'õre pedee pia jarateepi parãpa pipiara k'awaadamerã Cristopa parãmaa oopi k'inia bi. Jaratee-e paji parã p'arat'a jita k'iniapa. ⁸Ma k'ãyaara p'arat'a jitaji awaraa ijãapataarã juadepema. Ára p'arat'a jãri pik'a ataji parã k'aripait'ee. ⁹Ma awara parã t'ãide bak'ãri, p'arat'a wa ne-inaa wë-e pak'ãri, mia parãmaa maarepida iidi-e paji. Macedoniadepema ipemaarã mimaa chedak'ãri, mi k'aripajida. Mamída mia parãmaa iidi-e paji mãik'aapa iidi-e pait'ee waya parã ak'ide wãk'ãri. ¹⁰Mia wãarata jara bi Cristopa wãarata jaradak'a. Acaya eujãdepema apidaapa mia jarada awara mimaa oopida-e pait'ee. ¹¹K'ísianáati mia parã p'arat'a jita k'inia-e paji, parã k'inia-e bada perã. Tachi Ak'õrépata k'awa bi mia parã k'inia iru bi. ¹²Mia parã p'arat'a jita k'inia-e nãga perã. ¿Mi ãpíte pedeepataarãpa jara p'ani-ek'ã ãchi wãara Cristopa parãmaa pëida, parãpa p'arat'a p'aapata

perā āchi mimia pari? P'arat'a iidi wāpata āchi wārutamaa. Mamīda taipa māga oodak'aa. ¿Jara p'ani–ek'ā āchi auk'a p'ani tai ome? Mamīda taipa p'arat'a iididak'aa tai jarateepata pari.

¹³Māgee eperāarā Cristopa pēida–e. Āchita Cristopa pēidada a p'ani mīda, māga p'ani–e. Jīp'a k'ūrayaa p'ani. Seewata jaratee nipapata Cristopa pēida eperāarāk'a. ¹⁴Parā p'era pik'a p'anadaik'araa bi k'awaadait'ee āchia māgá k'ūra nipapata. Netuara Poro Waibia seewata it'aripema ángel k'ūra wāree pik'a padaipari eperāarā k'ūrait'ee. ¹⁵Māgá ichi mimiapataarā auk'a seewata Cristopa pēidak'a padaipata. Māga oopata eperāarāmaa ijāapidait'ee āchia jara p'anik'a oodaipia bi Ak'ōre eujādee wādait'ee. Mamīda ma jara p'ani k'aurepa Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate irua māgiirā miapiit'ee, iru k'irapite panadak'ari.

¹⁶Waya chupiria iidiit'ee parāpa mi pedee ūridamerā. Parādepema ūk'uruurāpa mi k'isia k'awa–ee pik'a ak'i p'ani mīda, mi ita–aria pedeepti. ¹⁷Tachi Waibiapa mimaa jarapi–e mia irá jarait'ee. K'isia k'awa–ee pik'a mia nāgí pedee audua pedeeit'ee ma seewa jarateepataarāpa oopatak'a. ¹⁸Māgiirāpa jarai awaa p'anadairā āchia oo p'ani, mia auk'a jarait'ee mia ooda. ¹⁹Māgiirāpa parā k'isia k'awaa p'anida a jōnapata. ¿Māga–ek'ā? Mamīda parā pia choopata ūridak'ari ma k'isia k'awa–ee beerāpa jara jōni. ²⁰Wāara pia choopata āchia parā chok'a p'ani mīda āchi esclavoorāk'a. Ichiaba choopata āchia parā k'ūra p'ani mīda imeraa pedee p'anipa, p'arat'a teedamerā maa–e pirā ijāadamerā āchia jaratee p'ani. Ichiaba māgá choopata āchi audua nida mīda pāchi t'āide, k'isia p'anadairā parā k'āyaara ne–inaa jōma pipiara k'awa p'ani. Ma awara parā māgá choopata āchia parāmaa ik'achia jara p'ani mīda. ²¹Mi k'ūra nejasia pik'a bi taipa māga ooda–e p'anadap'edaa perā parāmaa wādak'ari. Mamīda tai waawee pik'a p'anadairā, māga ooda–e paji. ¿Wāara–ek'ā?

Īrata mi k'isia k'awa–ee pik'a pedeeit'ee. Mi āpīte pedeeepataarāk'a mia ooda jarait'ee.

Pablo chupiria nībada Jesucristopa pēida perā

²²Ma seewa jarateepataarāpa māgapata: “Táipata hebreo pedee pedeeepata.” Mi jida auk'a. Ichiaba māgapata: “Taita Ak'ōre eperāarā; Israel pidaarā.” Mi jida auk'a. Māgapata: “Taita Abrahamdeepa uchiadap'edaarā.” Mi jida auk'a. ²³¿Jarapata–ek'ā? “Taita Cristo–it'ee mimiapata.” Mi āchi k'āyaara Cristo–it'ee pipiara mimiapari. Īrata mi eperā k'ūra k'awa–ee bik'a pedeemaa bi. Āchi k'āyaara mi audupiara ne–inaa k'achia p'asapari: Cristode ijāadak'aa beerāpa mi carcelde t'i nībījida; mi wi iru p'anajida; mi perá piuji. ²⁴Mi wāda joisomaa wāru chaa judiorā waibiarāpa mi wīpipachida. Wīda treinta y nueve wījida soopa. ²⁵Wāda ōpee wāru chaa Roma pidaarā waibiarāpa mi pak'urupa

wipijida. Wāda abaade mi perá piuji judiorāpa māupa mimaa bat'adak'āri. P'usade wāda ōpeede barco pirubaaidachi māik'aapa ma wāda abaade barco pirubaaip'eda, tok'esá mi pak'uru ĩri bataudachi k'āima aba. ²⁶Mi ode wā nide perá nāgá piuji: to choma nībide sīa wāde; nechiapataarāpa mi net'aa chia ata cherutade; michi auk'arā judiorāpa mi wawamaa p'anide; judio–eerāpa mi p'ua oomaa p'anide. Ma awara p'uurude bide māik'aapa eperāarā p'anadak'aamāi ode wāde, mi jirijida peedait'ee. P'usade wādade nāumiapa barco atadachi. Edaare Cristode ijāapatada apataarāpa paara pedee k'achia jarajida mi āpite, mia jarateepari perā ūraa chiwidi Moisepa p'āda k'āyaara. ²⁷K'āima chok'ara mi ĩik'aa paji māik'aapa p'oyaa k'āi–e paji mimia nībipa maa–e pirā jaratee nībipa. Edaare jarrapisia nībaji maa–e pirā opisia. Ewari chok'ara mi nek'o–e paji. Ma awara jīsua nībaji, p'aru pia wēe bada perā. ²⁸Ma ne–inaa k'achiade māik'aapa awaraa ne–inaa k'achia mia nama jara–e bide, mi ichita k'īsia nībaji ijāapataarā bee chaa, ārapa ijāa amaadai jīak'aapa. ²⁹Ijāapari aba juatau wēedaru pirā, mi jida māgadaipari. Jōdee awaraapa ma ijāapari p'ek'au k'achiade baaipiru pirā, mi k'īraudaipari māgá ome.

³⁰Mi pedee audua wāara jara k'inia bi pirā, māgara jarai mi juatau wēe bada, ijāadak'aa beerāpa mi miapidait'ee pak'āri. ³¹Tachi Ak'ōre, Tachi Waibia Jesucristo Ak'ōrepa k'awa bi mi seewa–e bi na jōma jarak'āri. jJōmaarāpa irumaa ichita o–īa it'aa t'īdaipia bi, irua ne–inaa jōmaweda oopari perā ichi juapa! ³²Wāara mi Cristode ewaa ijāa bak'āri, Tachi Ak'ōrepa mi uchiapiji mi miapidait'ee p'anadap'edaarā juadeepa. Māga paji mi Damasco p'uurude bak'āri. Rey Aretapa jaraji ma p'uuru pidaarā ak'īparimaa p'uuru jīa paraa bidamerā mi jita atadait'ee. ³³Mamīda mi k'ōp'āyoorāpa mi k'aripajida. K'oraa choma bide t'i atajida māik'aapa chi p'uuru ik'aawa t'iak'au jēra bi uria badadeepa mi irabai pēijida. Māgá mi mairā juadeepa uchijaji.

Tachi Ak'ōrepa Pablomaa unupida

12 ¹Michi k'inia ne–inaa awaraa nepiriit'ee, parāpa k'awaadamerā michi ituaba na mimia p'oyaa ook'aa. Jarait'ee Tachi Waibiapa unupida mimaa k'āimok'araa pik'a bide. Ne–inaa eperāarāpa waide k'awada–e p'anadap'edaa mimaa k'awaapiji. ²⁻³Mia Cristode ijāapari k'awa bi. ^cCatorce años paru Tachi Ak'ōrepa iru ateeji ichi eujādee. K'awa–e bi ságá wāji, k'ap'īade wa jauredapai. Tachi Ak'ōrépata k'awa bi. Iru māgá ateeji ichide wāara ijāa bada perā. ⁴Mama it'ari bide irua ūriji ne–inaa Tachi Ak'ōrepa apidaamaa jarapik'aa. ⁵Pedee audua wāara jara k'inia bada paara, mia waapiara ma it'aa wādade jarak'aji. Mamīda jīp'a jara k'inia bi michi ituabaapa p'oyaa oo–e pada. ⁶Ak'ōrepa mimaa

^c 12.2-3 -3 Ma ijāapari *Pablo* paji. Audua pedeeamaapa *mida* a–e paji.

unupida audua jarak'aji, k'ira k'awa-ee pik'a, wāara mia māga unuda perā. Mamīda mia māga oo-e pait'ee. K'inia-e bi awaraarāpa mi pia ak'idamerā, Ak'ōrepa ichi eujā mimaa unupida perā. Ma k'āyaara k'inia bi mi pia ak'idamerā mia jaratee bi k'aurepa māik'aapa mi t'āri pia bi k'aurepa jōmaarā ome.

⁷Ma awara audua banaamerā ma ne-inaa pi-ia unuda k'aurepa, Tachi Ak'ōrepa mi miapiji Netuara Poro Waibia eere bi juapa. Ne-iiri tachi k'ap'iade awa nībik'a, māga pik'a ma netuarapa mi miapipari. Māgá mia nībide, maarepida mi pedee audua pedee-e bi, michi ituaba aideepa p'oyaa uchiae-e bairā. ⁸Chupiria iidida ōpee enenee nībaji Tachi Waibiamaa mi waa māgá miapinaamerā. ⁹Mamīda irua p'anauji: “Māga-eda aji. Mia pi k'aripait'eeda aji, choomerā. Pi chupiria nībak'āri māik'aapa choo-e pak'āri, mia pi k'aripait'eeda aji, choomerā.” Tachi Ak'ōrepa māga jarada perā mi k'ira nejasia-e bi jarait'ee mi chupiria nībada. Māgá jarai Cristopa mi k'aripapari perā choomerā. ¹⁰Wāara t'āri o-ia bi Cristo k'aurepa mi nāgá chupiria nībak'āri: mimaa awaraarāpa ik'achia jaradak'āri; net'aa wēe bak'āri; mi imiatee iru p'anadak'āri; mi k'isia nībak'āri; māgá nībak'āri. Māgá t'āri o-ia bai k'awa bairā michi ituaba p'oyaa choo-e pak'āri, Cristopa mi k'aripait'ee.

Pablopa Corintodepema ijāapataarā k'inia iru bada

¹¹Parā k'aurepa mi eperā k'ira k'awa-ee pik'a pedee audua pedeemaa bi. Parāpata mi t'o p'anadaipia bi, michi itu t'o bai k'āyaara. Mi maarepida ek'ariara bi-e ma Cristopa pēida apataarā k'āyaara, āchia mi k'awada-e p'anida a p'ani mīda. ¹²¿Parāpa k'irāpada-e p'anik'ā Tachi Ak'ōrepa ooda mi k'ap'ia pari parā t'āide nipak'āri? Ma ooda k'aurepapai parāpa ijāadaipia bi mīta wāara Cristopa pēida. Mamīda māga ooda-e paji. Mi k'ap'ia pari Tachi Ak'ōrepa oo bi misa ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, mi choopachi parādepema ūk'uruurāpa mimaa imiateedap'edaa. ¹³Jōma mia ooda apemaarā ijāapataarā t'āide auk'a ooji parā t'āide. ¿K'isia p'anik'ā parā apemaarā ijāapataarā ek'ariara p'ani, mia parā juadepema p'arat'a jita-e pada perā? Māga k'isia p'ani pirā, ¡mi perdonāati!

Pablo waya Corinto pidaarā ak'ide wāit'ee bada

¹⁴¡Ūrítí! Na wārupa parāmaa wāda ōpee pait'ee. Et'ewa jaradak'a mia maarepida iidi-e pait'ee parā juadepema. Parā p'arat'a k'inia-e. Jīp'a k'inia bi parāpa wāara Cristode ijāadamerā. Warrarāpa āchi ak'ōreerā ak'idak'aa. Ak'ōreerāpata āchi warrarā ak'ipata. ¹⁵Mi parā ak'ōrek'a bairā, mia iru bi jōmaweda teei, michi k'ap'ia paara, t'āriipa parāpa Cristode ijāadamerā. Mia parā māgá audú k'inia iru bi. Jōdee parāpa mi mak'iara k'iniada-e iru p'ani. ¿Wāara-ek'ā?

¹⁶ Wāara mia maarepida p'arat'a iidi-e paji parā t'āide bak'āri. Mamīda ¿mi āpite pedeepataarāpa jara jōni-ek'ā mia parā k'ūraji? ¹⁷ ¿Parāpa k'īsia p'ani-ek'ā mia parā k'ūraji mi k'ōp'āyoorā pēida k'aurepa? ¿Mamīda māga-e! ¹⁸ Wāara mia chupiria iidiji Titomaa parā ak'ide wāmerā māik'aapa iru ome awaraa ipema pēiji. Mamīda parāpa pia k'awa p'ani Titopa parā k'ūra-e paji, iru auk'a mik'a t'āri pia bapari perā parā ome. Auk'a parā k'aripa k'inia p'anapata.

¹⁹ ¿Parāpa k'īsia p'anik'ā mia ma jōma jara aupada jaraji p'anaut'ee mi āpite pedeepataarāmaa, māgá parāpa mi pia ak'idamerā? Māga-e. Tachi Ak'ōrepa k'awa bi mi t'āride iru bi, Cristo mi ome bapari perā. Iruata mimaa māga jarapiji. Ipemaarā k'iniarā, mia ma jōma jaraji parā k'aripait'ee pipiara Cristode ijāadamerā. ²⁰ Mamīda waawee bi mi jāmaa wāk'āri, parā māga unu-e pai jīak'aapa. Wāara parā waide pia ijāada-e p'ani pirā, parāpa ichiaba mi unu k'iniada-e p'anadai. Mi jāma panak'āri, unu k'inia-e parāpa nāga oomaa p'ani: nepira jirimaa chīara ome; chīara k'īra unuamaa net'aa k'aurepa; k'īrau jōni chīara ome; jōma k'īa jōni pāchi-it'ee; ik'achia jaramaa chīaramaa maa-e pirā chīara āpite pedeemaa; audua jōni; pariatua ne-inaa oomaa p'ani. ²¹ Ma awara mia waawee bi mi jāmaa wāk'āri, Tachi Ak'ōrepa mi waya k'īra nejasiapiit'ee, parāpa waide k'achia oo amaada-e p'anadairā. Wāara mi jēedariit'ee unuru pirā parādepemaarā ūk'uru at'āri k'īsia k'achia nipapata, k'īra nejasia wēe. ¿Parā at'āri wēraarā ome pariatua k'āi jōni-ek'ā, waide oo amaa k'iniada-e p'anadairā parāpa naawedapema k'achia k'īra t'ādo oopatap'edaa?

Pablopa jarada ichia ooit'ee bi Corinto p'uurude

13 ¹ Mia et'ewa jaradak'a nāgi wārupa parā ak'ide wāda opee pait'ee. Jāma panak'āri, parā at'āri k'achiade p'ani pirā, mia ooit'ee Tachi Ak'ōre Ūraa chonaarāweda p'ādade jara bik'a:

'Eperāpa chīara imiateek'āri, iru miapii naaweda, irua k'achia ooda unudap'edaarā omé wa opee jiridaipia bi, auk'a jaradamerā ārapa unudap'edaa.' (Dt 19.15)

² Mi parāmaa wāda omeede jaraji chi k'achia oo p'anadap'edaarāmaa mia āchi chupiria k'awa-e pait'ee, ma k'achia oo amaada-e p'ani pirā, mi pai naaweda. Īrá jōmaarāmaa mia jara pēiru wāara āchi chupiria k'awa-e pait'ee mi jāma panak'āri. ³ Parāpa k'inia p'anida a p'ani mia ak'ipimerā Cristopa pedeepari mi k'ap'ia pari. K'awaadait'ee mi jāma panak'āri. Cristo eperā juatau wēe bik'a bi-e. Jōma oopari ichia k'inia bik'a, jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. Māgá auk'a ooit'ee parā t'āide, k'achia oo amaada-e p'ani pirā. ⁴ Wāara iru juatau wēe pik'a baji kurusode piuk'āri. Mamīda Īrá ichita chok'ai bi Tachi Ak'ōrepa iru chok'ai p'irabaipida perā. Tai jida juatau wēe pik'a p'ani. Mamīda iru ome araa

p'anapata perã, ichiaba ichita chok'ai p'anapataadait'ee iru ome. Maperã taipa parã nepira ak'idai irua k'aripak'ãri.

⁵Pia k'ísíati parã t'ãri chaachaa. ¿Wãara Jesucristode ijãapatak'ã? Mägá ijãa p'ani pirã, k'awa p'ani Cristo bapari parã ome. Mamída p'oyaa ooda–e p'ani pirã irua oopi bik'a, wãara iru ba–e parã ome. ¿Wãara–ek'ã? ⁶Parãpa taipa oopata pia ak'idak'ãri, k'awaadai wãara Cristopa tai pëiji, taipa oopata perã irua oopi bik'a. ⁷Mamída parãpa tai at'ãri ak'ida–e p'ani mída Cristopa pëidak'a, taipa it'aa iidimaa p'ani Tachi Ak'õrepa parã k'aripamerã ne–inaa k'achia oonaadamerã. Iidida–e irua parã t'ãri p'uapimerã tai juapa. Jíp'a iidi p'ani parãpa ne–inaa pia oodamerã irua ichideerãmaa oopi k'inia bik'a. Mäga ooruta pirã, taipa apida t'ãri p'uapida–e Tachi Ak'õrepa taimaa oopiparik'a. ⁸Wãara Tachi Ak'õrepa tai pëipari itriadamerã chi p'ek'au k'achia oopataarã ijãapataarã t'ãide p'ani. Mamída mägiirãpa Ak'õremaa chupiria iididak'ãri, ma k'achia oo amaa p'ani pirã, mägá itriada–e pait'ee, Ak'õrepa chi chupiria iidirutaarã p'ek'au k'achia wëpapiari perã. ⁹Tai o–ia p'ani Tachi Ak'õrepa tai pëi–e pak'ãri ijãapataarã itriade. Mapa irumaa iidi p'ani parãpa pipiara ijãadamerã mäik'aapa oodamerã Cristopa oopi bik'a. ¹⁰Ma–it'ee mia na k'art'a parãmaa p'ãji mi wãi naaweda. Mia parã itria k'inia–e bi mäik'aapa apida t'ãri p'uapi k'inia–e bi, Ak'õrepa mimaa mäga oopi bi mída. T'ãri p'uapii k'ãyaara, mia parã k'aripa k'inia bi pipiara ijãadamerã. Ma–it'eeipi Tachi Ak'õrepa mi parãmaa pëiji.

Pablopa jarada na k'art'a p'ã aupa wãde

¹¹Írá ìpemaarã, na k'art'a aupa k'inia bi. K'inia bi parã o–ia p'anapataadamerã mäik'aapa ne–inaa jômaweda oo k'inia p'anapataadamerã Cristopa oopi bik'a. T'ãri auk'a, k'ãiwee, chik'inia p'anapatáati mia ùraadak'a. Mägá Tachi Ak'õrepa parã pia ak'it'ee, irua eperãarã k'ãiwee p'anapipari perã mäik'aapa chik'inia p'anapipari perã.

¹²Ìpemaarã ome chik'inia saludaapatáati parãpa ichita oopatak'a. Nãpema Cristode ijãapataarãpa parãmaa salude pëiruta.

¹³Taipa k'inia p'ani Tachi Waibia Jesucristopa parã k'aripamerã. Ichiaba k'inia p'ani Tachi Ak'õrepa parã chik'inia p'anapimerã mäik'aapa Tachi Ak'õre Jaurepa parã jõmaarãmaa k'awapimerã wãara Cristodeerã.

Mãgapai paji.

GÁLATAS

San Pablopa K'art'a P'ãda Galacia Eujãdepema Ijãapataarãmaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. Na k'art'ade Pablopa k'irãpapi bi Galacia eujãdepema ijãapataarãmaa, ichiata ãchi t'ãide naapiara jaratee nipapachi Jesucristopa ooda ãchi o k'achiideepa k'aripa atait'ee. P'anau bi judiorã, chi mama jarateepataarãpa Cristode ijãapataarã tauchaa bipidaipia bi ãchi imik'ĩraarã k'ap'iade maa–e pirã atuadait'ee. Pablopa jĩp'a jara bi eperãarã it'aa wãdait'ee wãara Cristode ijãapata perãpai.

Salude jarap'eda, naapiara Pablopa ma Galacia eujãdepema ijãapataarã itria bi Cristodepai ijãadai k'ãyaara, awara ijãa k'inia p'anadairã (cap. 1.1-10). Jara bi wãara ichi Jesucristopa jirit'erada mãik'aapa pëida ichi ùraa jarateede; awaraa Cristopa jirit'eradaarã Jerusalende p'aniirãpa irua jarateepata pia ak'ipata (caps. 1.11–2.21); sãap'eda Cristodepai ijãapataadaipia bi mãik'aapa sãap'eda jiridaik'araa bi oodait'ee Moisepa p'ãdade jara bik'a, Ak'õrepa ãra pia ak'imerã (caps. 3.1–4.31). Ùraa bi jĩp'a oopataadamerã Cristopa oopi bik'a mãik'aapa chik'inia p'anapataadamerã (caps. 5.1–6.10). T'ëepai jara bi Tachi Ak'õrepa eperãarã pia ak'i–e, ãchi k'ap'iade tauchaa iru p'anadairã maa–e pirã wëe p'anadairã. Jĩp'a pia ak'ipari t'ãri chiwidi pik'a p'anadak'ãri Jesucristode ijãapata k'aurepa (cap. 6.11-18).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Pablopa na k'art'a p'ãru parã Galacia eujãdepema Cristode ijãapataarãmaa. Eperãarãpa mi jirit'erada–e paji. Ichiaba mi pëida–e paji. Tachi Ak'õre, Cristo chok'ai p'irabaipidapata mi jirit'eraji mãik'aapa Cristopa mi pëiji. ² Jõma tachi ipemaarã Cristo k'aurepa nama mi ome auk'a p'aniirãpa salude pëiruta parã Cristode ijãapataarã it'aa t'ĩpata

chaa. ³Taipa it'aa iidipata Tachi Ak'õre Tachi Waibia Jesucristo ome parã pia ak'i p'anadamerã. Mãgá k'ãiwee p'anapataadait'ee. ⁴Tachi Ak'õrepa k'isia iru badak'a Cristo piuji tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Ichi ita-aria peepiji tachi k'aripa atait'ee na p'ek'au eujãdepemaarãpa k'achia oopatadeepa. ⁵Maperã ichita it'aa t'ĩdáma Tachi Ak'õremaa jaradait'ee iru jõmaarã k'ãyaara t'ãri piara bapari. Amén.

K'ĩrak'aupai ijãadai awaraarãpa jaratee p'ani

⁶Mamĩda mi p'era pik'a bi taarã-e weda parãpa ijãa amaadaruta perã Tachi Ak'õrepa k'isia iru badade ooit'ee Cristo k'ap'ia pari. Iru k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa parã chupiria k'awaaji mãik'aapa jiriji irude ijãadamerã mãik'aapa it'aa wãdamerã. Mamĩda parãpa mãga ijãa k'iniada-e p'ani. Ma k'ãyaara ijãa k'inia p'ani awaraa ne-inaa k'aurepa it'aa wãdai. ⁷Mamĩda mãga-e! Eperãarã ùk'uruurãpa parãmaa k'isia awara-awaraapiruta. Mãirãpa ne-inaa awara jaratee k'inia p'ani, Tachi Ak'õre pedee pia jarateedai k'ãyaara. ⁸Mapa taipa wa it'aripema angeleerãpa paara jarateeruta pijida taipa naaweda jarateeda awara, Tachi Ak'õrepa mãirã atuapiipia bi. ⁹Parãpa ijãajida taipa naaweda jarateedap'edaa. Mapa mia waya jarai ma et'ewa jarada. Abaapa jarateeru pirã taipa Cristode jarateeda k'ãyaara awara, mãgĩ atuapiipia bi.

¹⁰Mia jara k'inia-e bi eperãarãpa mi pia ak'idamerã mia jaratee bi k'aurepa. Mãga ooda paara, p'oyaa oo-e pak'aji Cristopa oopi bik'a. Cristode ijãai naaweda, mãga ooji mĩda, ãrã jĩp'a na mimia oo k'inia bi Tachi Ak'õrepa oopi bik'a, iruata mi pia ak'imerã.

Tachi Ak'õrepa Pablo jirit'erada Jesupa ooda jarateemerã

¹¹Ipemaarã Cristo k'aurepa, mia nãga k'awapi k'inia bi parãmaa. Mia Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee parã t'ãide jaratee nipak'ãri, jaratee-e paji michi k'ĩsiadoopa ¹²maa-e pirã awaraapa mimaa jarateeda. Jara-e paji eperãpa jara pẽida. Jĩp'a jaraji Jesucristopa mimaa k'awapida.

¹³Parãpa k'awa p'ani mia ooda at'ãri judiorãpa ijãapatade ijãa bak'ãri. Tachi Ak'õredeerã audú jiri nipapachi peeit'ee, mãirã jõpi k'inia bada perã. ¹⁴Maapai judiorãpa ijãapata audupiara k'awaa wãji, mi ome año auk'a iru p'anadap'edaarã k'ãyaara. Jõmaarã k'ãyaara pipiara oo k'inia baji judiorãpa oopata, chonaarãweda ùraapatap'edaak'a.

¹⁵Mãga baji mĩda, ãrã mia k'awa bi Tachi Ak'õrepa k'isia iru baji mi jirit'erait'ee oomerã ichia oopi bik'a. Mãga ooji mi t'oi naaweda, ichi wãara t'ãri pia bapari perã. ¹⁶Maperã ichi Warra k'awapiji mimaa, judio-eerã t'ãide mia jarateenamerã ichi Warrapa ooda eperãarã k'aripait'ee. Mamĩda mãga k'awapik'ãri, mi apidaamaa wã-e paji ùraa iidide. ¹⁷Ichiaba wã-e paji Jerusalendee Cristo ome nipapatap'edaarãmaa ne-inaa iidide, Cristopa ãra mi naa pẽiji mĩda jarateede. Ma k'ãyaara, ma

t'ēepai wāji Arabia eujādee it'aa t'īde michi ituaba. Maap'eda waya cheji Damasco p'uurudee.

¹⁸ Wāara, Cristode ijāadak'āriipa año ōpee parumaa, mi Jerusalendee wāji Pedro ak'ide māik'aapa tomia omé mama beejí. ¹⁹ Mamīda mama bide Cristopa jirit'eradaarā awara unu–e paji. Tachi Waibia Jesucristo ipema, Santiago aupaita unuji. ²⁰ Tachi Ak'ōrepa k'awa bi mia na p'ā bide seewa jara–e bi. Wāarata jara bi.

²¹ Ma t'ēepai Jerusalendee wāji Siria eujādee māik'aapa Cilicia eujādee. ²² Maapai Cristode ijāapataarā Judea eujādepemaarāpa mi waide k'awada–e p'anajida. ²³ Aba na pedee ūrijida awaraarā ijāapataarā it'aideepa: “Tachi jiri nipadapa írā jarateemaa bi Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, naaweda irude ijāa amaapi k'inia baji mīda.” ²⁴ Māga ūridak'āri, ma ijāapataarā o–ia it'aa t'ijida gracias jaradait'ee Tachi Ak'ōremaa mi pari.

Ak'ōrepa jirit'eradaarā awaraarāpa Pablo pia ak'ipatap'edaa

2 ¹ Ma naa wāda t'ēepai Jerusalendee, catorce años parumaa waya wāji tachi ipema Cristo k'aurepa Bernabé ome. Mīa tachi ipema Tito auk'a ateeji. ² Wāji Tachi Ak'ōrepa mīmaa k'awapida perā wāipia bi. Mama bide ijāapataarā ak'ipataarā taide mīa jaraji pedee pia jōma mīa Cristode jarateepari judio–eerā t'āide nipak'āri. Māga ooji k'awa k'inia bada perā ārapa pia ak'idai wa pia ak'ida–e pai mīa jarateepari judio–eerāmaa. Māga k'awa k'inia baji pariatua na mīmīa oo k'inia–e bada perā. ³ K'isia nībaji mīda ārapa jaradait'ee, māga uchīa–e paji. Mī k'ōp'āyo, Tito, judio–ee paji mīda, maarepida jarada–e paji ichi k'ap'īade tauchaa bipimerā. ⁴ Ma–it'eeta wājida āramaa iidide. Ūk'uru wāara Cristode ijāada–e p'anadap'edaarā mera t'īujida judio–eerā ijāapataarā t'āide, tachi ijāapata Cristode pia k'awaade. Jarajida tauchaa bipidaipia bi judio–eerā ijāapataarā imik'īraarā k'ap'īade. Māgeerāpa k'iniada–e tachi ijāadamerā Jesucristodepai, Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'imerā. Tachi auk'a esclavoorāk'a p'anapi k'inia p'ani Moisepa p'āda jua ek'ari, judiorā chonaarāweda p'anapatap'edaak'a. ⁵ Taipa maarepida k'īsiada–e paji oodait'ee māgeerāpa oopi k'inia p'anadap'edaak'a. Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, ma pedee wāara jīa k'inia p'anajida parā–it'ee.

⁶ Ma awara tachi waibiarāda apataarāpa ne–inaa awara jarada–e paji mīa jarateemerā. Mīa jara bi “tachi ijāapataarā waibiarāda apata” ūk'uruurāpa at'āri jarapata perā Cristo ome nipapatap'edaarā awaraa ijāapataarā k'āyaara waibiara p'ani. Mamīda mīa p'ua–e bi chisāgí ijāapari waibiara bi māik'aapa chisāgí ijāapari ek'ariara bi. Tachi Ak'ōrepa ichideerā jōmaweda auk'a pia ak'ipari. ⁷⁻⁸ Māgí ijāapataarā waibiarāpa ne–inaa awara jarateepidai k'āyaara mīmaa, mi bijida Tachi Ak'ōre juade waapiara judio–eerā t'āide jarateenamerā Cristopa ooda

eperāarā k'aripait'ee. K'awajida Tachi Ak'ōrepa mi ma-it'ee jirit'eraji, Pedro jirit'eradak'a judiorāmaa jarateenamerā.

⁹K'awaadak'āri Tachi Ak'ōrepa wāara mi k'aripa bi judio-eerāmaa jarateenamerā, Santiago, Pedro Juan ome, chi ijāapataarā ak'ipataarā waibiarāda apata, āchi jua teejida mimaa māik'aapa Bernabemaa. Māga oojida ak'ipidait'ee auk'a k'ōp'āyoorāk'a taipa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee judio-eerā t'āide jarateedaipia bi. Jōdee āchia judiorā t'āide jarateedai. ¹⁰Jīp'a āchia taimaa iidijida k'ira atuanaadamerā k'aripadait'ee chupiria chedeerā āchi t'āide. Mia pida auk'a māga oo k'inia bi.

Antioquía p'uurude Pablopa Pedro itriada

¹¹Māgá āra t'āideepa t'āri o-īa uchijida mīda, Pedro Antioquía p'uurudee chek'āri, ijāapataarā taide mia iru itriaji judio-eerāmaa ne-inaa k'achia oo bada perā. ¹²Nāga ooji. Naa pachek'āri, iru auk'a nek'opachi judio-eerā ijāapataarā ome. Mamīda ai t'ēepai ūk'uru judiorā Santiago ome p'anadap'edaarā Jerusalendeepa pachejida. Māirāpa ijāapata judiorā nek'odaik'araa bi judio-eerā ome. Ma awara ijāapata tauchaa bipidaipia bi judio-eerā k'ap'iade. Maperā awara nek'ojida. Pedropa māga unuk'āri, auk'a awara nek'omaa beeji, māirāpa k'achia pedenaadamerā iru āpīte. ¹³Māpai Pedropa māga ooru unudak'āri, awaraa judiorā ijāapataarā Antioquiadepemaarā auk'a k'ira jīp'a-eedachida. Judio-eerā p'anadap'edaamāiipa awara nek'ojida, Bernabé paara. ¹⁴Mia āchi māga unuk'āri, k'awaaji āchia ooda-e paji Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidak'a. Mapa jōmaarā ijāapataarā taide Pedromaa jaraji:

—Pichi t'oru weda pi judío mīda, nama bide judiorāk'a ba-e pajida aji. Māga bita, ¿sāap'eda pia judiorāpa oopata oopi k'inia bima aji, judio-eerāmaa?

Cristode ijāa p'anipapai it'aa wādai

¹⁵Wāara, tachi t'oru weda tai judiorāpa iru p'anapachida Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpīda. Tai Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerā-e, judio-eerāk'a. ¹⁶Mamīda Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda māgá iru p'ani mīda, taipa pida k'awa p'ani eperā apida p'ek'au k'achia wēe bait'ee Tachi Ak'ōre k'irapite māgīpa oopari perā ma ūraa p'ādade jara bik'a. Moisepa p'ādade jara bik'a oo p'anipapai eperāarā p'oyaa wādak'aa Tachi Ak'ōre truadee. Jīp'a eperā iru truadee wāit'ee Jesucristode ijāapari perā. Maperāpi tai auk'a Cristode ijāajida, iru k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tai p'ek'au k'achia wēe ak'imerā.

¹⁷Māgá Cristode ijāajida, p'ek'au k'achia wēe p'ana k'inia p'anadap'edaa perā Tachi Ak'ōre k'irapite. Uchijida ma ūraa p'ādade jara bi jua ek'ariipa

máik'aapa judio–eerák'a pajida. Māga oodak'ári, ζne–inaa k'achia oojidak'ā? Māgá ne–inaa k'achia ooda paara, māgara Cristopa taimaa ne–inaa k'achia oopik'aji. ¡Mamída māga–e! ¹⁸Michi k'inia wāara ne–inaa k'achia ook'aji eperāarāmaa waya oopida paara Moisepa p'ādade jara bik'a, oopii k'āyaara Tachi Ak'ōrepa jara pēidak'a Cristo k'ap'ia pari. ¹⁹Mia māga jara bi mia p'oyaa oo–e pada perā jōma ma p'ādade jara bik'a. Ma k'aurepa mi piudak'a bají, ne–inaa oo–ee Tachi Ak'ōre–it'ee. Mamída Cristode ijāak'āri, irua mi uchiapiji ma p'ādade jara bi jua ek'ariipa, wāara oomerā Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a. ²⁰Cristopa māga ooji, kurusode piuk'āri. Maperā mia jarai mi jida auk'a kurusode piu pik'aji Cristo ome, māgá uchiat'ee ma ūraa p'āda jua ek'ariipa máik'aapa araa bapariit'ee iru ome. Īrá iruta bapari mi ome máik'aapa iru mi poro waibia. Mapa mi chok'ai bi misa, ijāa bi Tachi Ak'ōre Warrade máik'aapa oo k'inia bi irua oopi bik'a. Māga oo k'inia bi irua mi audú k'inia iru bap'eda, piuda perā mi pari. ²¹Mia eperāarāmaa ijāapi k'inia–e bi ne–inaa awara, Tachi Ak'ōrepa pedee pia Cristode jara pēida k'āyaara. Cristo piuji tachi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee, māgá Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'imerā. Tachi Ak'ōrepa eperāarā pia ak'ida paara oo p'anadap'edaa perā Moisepa p'ādade jara bik'a, Cristo pari piuk'aji.

Chisāgide ijāadaipia bi; Moisepa p'ādade wa Cristode

3 ¹¡Aai, Galacia pidaarā! ¡Parā k'isia k'awada–ee beerák'api p'ani! ¿Apidaapa parā poro p'ērebaipit'aaajida–ek'ā? ¿K'irāpada–e p'anik'ā taipa jarateedap'edaa parā t'āide nipadak'āri? Jesucristo kurusode piuda pia jarateejida parā jōmaarāmaa. ²Jīp'a mia nāga k'awa k'inia bi. ¿Tachi Ak'ōre Jaure ba chejik'ā parā ome, oo p'anadap'edaa perā Moisepa p'ādade jara bik'a maa–e pirā ijāadap'edaa perā Tachi Ak'ōrepa jara pēida Cristo k'ap'ia pari? ³¿Parā wāara k'isia k'awada–ee p'anik'ā? Naaweda Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee ūridak'āri, Cristodepai ijāajida máik'aapa p'aneejida iru Jaure ome. ¿Īrá k'isiapatak'ā Tachi Ak'ōrepa parā pipiara ak'it'ee oo p'ani pirā judiorā ūraa p'ādade jara bik'a maa–e pirā ne–inaa oo p'ani pirā pāchi juadoopa? ⁴¿Jōma Tachi Ak'ōre Jaurepa pia ooda parā–it'ee pari oojik'ā? ¡Wāara māga pari ook'aji, parā ijāa k'inia p'ani pirā ma ūraa p'ādade, Cristodepai ijāadai k'āyaara! ⁵Mia waya iidiit'ee. Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure pēik'āri parā ome bapariimerā máik'aapa parā t'āide ne–inaa oopimerā eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, ¿sāap'eda māgá pēiparima? Pēi–e parāpa oopata perā irua Moisemaa ūraa p'āpida jara bik'a. Ma k'āyaara pēipari Cristodepai ijāapata perā.

Tachi Ak'ōrepa Abraham pia ak'ida (Romanos 4.1-3)

⁶K'isiadāma judiorā chonaarāwedapema Abrahamde. Tachi Ak'ōrepa ūraa p'āpidade chonaarāmaa jara bi:

‘Abrahampa Tachi Ak'õrepa jarada ijãaji. Maperã Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ipachi.’ (Gn 15.6)

7 Mapa k'awaadaipia bi eperãarãpa Tachi Ak'õrede ijãadak'ãri, ãchi wãara Abrahamdeepa uchiadak'a p'ani. Iruk'a Tachi Ak'õrepa jarada ijãapata mãik'aapa iru k'irapite pia p'anapata. 8 Tachi Ak'õrepa naaweda k'isia iru baji judio–eerã o k'achiadeepa k'aripa atait'ee, wãara ijãadak'ãri. Mãga k'awapiji Abrahammaa. Tachia mãga k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa Moisemaa nãga p'ãpida perã:

‘Tachi Ak'õrepa na pedee pia Abrahammaa mãgaji: “Mia na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda k'aripait'eeda aji, pi k'ap'ia pari.”’ (Gn 12.3)

9 Ak'õrepa mãga jarada perã, tachia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa Abraham bendiciadak'a irua ijãada perã, awaraarã auk'a bendiciait'ee irude ijãadak'ãri.

10 Jõdee eperãarã k'achia ooit'ee, ichi ũraa p'ãdade jara bik'a ooruta pirã irua ãchi pia ak'imerã. Æchi atuapiit'ee p'oyaa ooda–e perã jõma ma ũraade jara bik'a:

‘Eperãpa oo–e bi pirã jõma Ak'õre ũraa p'ãdade jara bik'a, atuait'ee.’ (Dt 27.26)

11 Ma jõma jara aupadade k'isiadak'ãri, pia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa pia ak'i–e chi oo k'inia bipapai iru ũraa p'ãdade jara bik'a. Jip'a pia ak'ipari eperã irude ijãa bita. ¿Iru ũraa p'ãdade nãga jara bi–ek'ã?

‘Eperã Tachi Ak'õrede wãara ijãapari ichita bapariit'ee iru ome, p'ek'au k'achia wëe bairã iru k'irapite.’ (Hab 2.4)

12 Eperã ijãa–e bipa ooda paara jõma Tachi Ak'õre ũraa p'ãdade jara bik'a, it'aa wãk'aji ichi k'iradoopa. Mãga k'awa p'ani Tachi Ak'õre ũraa p'ãdade jara bairã:

‘Eperãpa ook'ãri jõmaweda Ak'õre ũraade jara bik'a, ichita bapariit'ee ma ũraade jara bik'a.’ (Lv 18.5)

13 Mamãda tai judiorãpa oodak'aa jõmaweda Tachi Ak'õre ũraa p'ãdade jara bik'a. Mapa o k'achiade p'anajida mãik'aapa atuadait'ee paji. Mamãda Cristopa tai uchiapiji ma ũraa p'ãdade jara bi jua ek'ariipa, ma k'aurepa atuanaadamerã. Mãga ooji kususode piuk'ãri. Tachi Ak'õrepa iru k'achia ooji, tai k'achia ooi k'ãyaara. Mãgã tai k'aripaji. K'awa p'ani Cristo k'achiade baji Ak'õre ũraa p'ãdade jara bairã:

‘Eperã pak'urude baijira bi k'achiade banait'ee.’ (Dt 21.23)

14 Jesucristopa mãgã tai k'aripaji parã judio–eerã paara ijãadamerã Abrahampa ijãadak'a. Ma awara mãgã tai k'aripaji tachi jõmaweda ichiaba ijãadak'ãri, iru Jaure tachi ome iru p'anadamerã. Mãgã Tachi Ak'õrepa ooji ichia jaradak'a Abrahammaa, jarak'ãri Abraham k'ap'ia pari ne–inaa pia ooit'ee na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaarãmaa.

Moisepa p'ãda Tachi Ak'õrepa jarada ome

15 Ìpemaarã, k'isiadãma eperãarãpa oopatade. Eperãpa p'ãk'ãri k'airãpa ichi net'aa atadait'ee ichi piuk'ãri, chi firma p'ãp'eda, eperã

awaraapa ne–inaa awaraa p'ã–e pai ai p'ädade, chi p'äda chiparipa jara–ee. Maa–e pirã chipari piuk'ãri, awaraa eperãpa ne–inaa awaraa p'ã–e pai ai p'ädade. Ichiaba ichi k'inia ma p'äda jöpi–e pai. ¹⁶Tachi Ak'õrepa jara bëiji Abraham ome irudeepa uchiadait'eerã k'aurepa na p'ek'au eujãdepema jömaarãmaa ne–inaa pia ooit'ee.^a Mäga jarak'ãri, jara k'inia–e baji jömaweda Abrahamdeepa uchiadait'eerã k'ap'ia pari ma ne–inaa pia ooit'ee. Jíp'a jara k'inia baji irudeepa uchiat'ee abaa k'ap'ia pari mäga ooit'ee. Mägí Jesucristo. ¹⁷Ma jara aupadade mia nãga jara k'inia bi: eperãpa p'äda bëiparik'a k'awaadamerã k'aipa ichi net'aa atait'ee, mäga pik'a Tachi Ak'õrepa ichia jarada bëiji Abraham ome, iru t'ëe uchiadap'edaarãpa auk'a mäga k'awaadamerã. Jödee, cuatrocientos treinta años wãyaada t'ëepai, ichi ùraa Moisemaa p'ãpiji. Mamïda ma ùraa p'ãpik'ãri, ichia jara bëida Abraham ome at'ãri beejì. Ma ùraa p'ädapa jöpi–e paji ichia naapiara jarada Abrahammaa. ¹⁸Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujãdepemaarã k'aripa k'inia bada paara Moisepa ùraa p'ädade jara bik'a oopata k'aurepa, mägara ichia jarada jara bëi–e pak'aji Abraham ome. Mamïda mäga–e paji. Ichia jarada bëiji Abraham ome, k'inia bada perã Abrahampa ma jarada ijãamerã. Ma ijãada k'aurepa na p'ek'au eujãdepemaarã auk'a ijãadak'ãri, pia p'anapataadai Ak'õre k'irapite.

K'ãare–it'ee Moisemaa ma ùraa p'ãpida

¹⁹¿K'ãare–it'ee ichi ùraa Moisemaa p'ãpijima? Mäga p'ãpiji eperãarãpa k'awaadamerã ächi p'ek'au k'achia ooyaa p'anapata iru k'irapite. Ma ùraa pëiji ichi angeleerã ome eperãmaa, mägipa p'ãmerã eperãarã–it'ee. Tachi Ak'õrepa k'isia iru baji eperãarãpa ma ùraa p'äda iru p'anadamerã, ma Abrahamdeepa uchiada na eujãdee cheru misa na eujãdepemaarã k'aripait'ee, Ak'õrepa naaweda jaradak'a. ²⁰Mägá tee pëiji mïda ichi ùraa Moisés k'ap'ia pari, mäga oo–e paji jarak'ãri Abrahammaa. Ichi it'aideepa jaraji ichia ooit'ee bada Abrahamdeepa uchiada k'ap'ia pari.

²¹Maperã eperãpa k'isiai Tachi Ak'õrepa k'isia awara–awaraa iru baji eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. ¡Mamïda mäga–e! Ichi ùraa tee pëidapa eperãarã o k'achiadeepa uchiapida paara, wãara p'ek'au k'achia wëe p'anak'ajida iru k'irapite mäik'aapa it'aa wãk'ajida ma ùraa k'aurepa. ²²Mamïda iru ùraa p'ädade jara bi eperãarã jömaweda p'ek'au k'achia jua ek'ari p'anapata. Ara presoorã p'oyaa uchiada–e p'anik'a carceldeepa ächi juadoopa, mäga pik'a eperãarã p'oyaa uchiada–e p'ek'au k'achia jua ek'ariipa ächi juadoopa. Aba uchiadai Jesucristode ijãadak'ãri, iru k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa eperãarã k'aripapari perã, ichia jaradak'a Abrahammaa.

^a 3.16 Gn 12.7.

²³ Cristo chei naaweda, tai judiorã ichiaba presoorãk'a p'anapachida Moisepa p'ädade jara bi jua ek'ari. Ma ũraa carcel jïaparik'a baji. Tai ak'i baji Tachi Ak'õrepa unupiru misa ichia Abrahammaa jaradak'a. ²⁴ Mimiaparipa warra ak'iparik'a, ma ũraa p'ädapa tai ak'i pik'apachi Cristo cheru misa, tai jida irude ijãadamerã mãik'aapa p'ek'au k'achia wêe p'anadamerã Ak'õre k'irapite. ²⁵ Ìrá, Cristo cheda perã, mãgá irude ijãadak'ãri, tai waa p'anadak'aa Moisepa p'ãda jua ek'ari.

²⁶ Ma k'ãyaara pipiara, parã jõmaweda Tachi Ak'õre warrarã, Jesucristode ijãapata perã. Mãgá araa p'anapata Cristo ome. ²⁷ Jõmaweda araa p'anapataarã Cristo ome Tachi Ak'õre warrarã iruk'a. Ma-it'ee tachia poro choopipata; ak'ipidait'ee araa p'anapata Cristo ome. ²⁸ Mãgá Cristo ome p'anapata perã, Tachi Ak'õrepa tachi ichi warrarãk'a auk'a unupari. Mãga unupari judiorã mïda, judio-eerã mïda, esclavoorã mïda, esclavo-eerã mïda, imik'iraarã mïda, wëraarã mïda. Jõmaweda auk'a p'ani iru k'irapite Jesucristo ome araa p'anadak'ãri. ²⁹ Ma awara tachi Cristo ome araa p'anapataarã wãara Abrahamdeepa uchiadap'edaarã, Tachi Ak'õrepa jara pëida ijãapata perã Abrahampa ijãadak'a. Maperã iru p'anadait'ee jõma Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi ichideerã-it'ee.

Tachi Ak'õre warrarã

4 ¹ Piara k'awaadait'ee mia jara k'inia bi, k'isiatì nãgìde. Eperã piuk'ãri warra k'aipeepai iru bi, ma-ãri weda ma warrapa atak'aa chi ak'õrepa net'aa atabëida. Awaraarã jua ek'ari chi ak'õre esclavok'a bapari, net'aa mak'iara wêe, chonaa paru misa. ² Mãimisa chi ak'ipataarãpa nipata chi ak'õrepa año jara bëida parumaa, ma net'aa teedai naaweda mãik'aapa chi te chipari papii naaweda. ³ Mãga pik'a tachi jida esclavoorãk'a p'anapachida, Cristo na eujãdee chei naaweda Tachi Ak'õrepa jara bëidak'a. Maapai chonaarãwedapema ũraa jua ek'ari p'anapachida mãik'aapa k'isia p'anapachida warrarãk'a. K'isia p'anapachida tachia ne-inaa k'awa p'anipa maa-e pirã ma ũraa jara bik'a oo p'anipa it'aa wãdai. ⁴ Mamïda Tachi Ak'õrepa k'iniak'ãri, ichi Warra pëiji na p'ek'au eujãdee judío wërapa t'omerã. Mãgá chi Warra bapachi Tachi Ak'õre ũraa p'ädade jara bi jua ek'ari mãik'aapa jõma oopachi ma ũraade jara bik'a. ⁵ Mãga ooda perã ichia aupai tai judiorã uchiapii ma ũraa p'ädade jara bi jua ek'ariipa. Ma-it'eeta Tachi Ak'õrepa ichi Warra pëiji; tai judiorã uchiapimerã ma ũraa jara bi jua ek'ariipa mãik'aapa Tachi Ak'õre warrarã papimerã iruk'a. ⁶ Tachi Cristode ijãapataarãpa k'awaadamerã tachi wãara iru warrarã, Tachi Ak'õrepa pëiji ichi Warra Jaure tachi t'ãride bapariimerã. Mãgá Jaurepa ichita Tachi Ak'õremaa jarapari: “Abbá, Mi Ak'õre.” ⁷ Mapa parãpa k'awaadai ìrá esclavoorã-e. Ma k'ãyaara Tachi Ak'õre warrarã. Mãgá iru warrarã perã, iru p'anadait'ee jõma irua k'isia iru bi ichideerã-it'ee.

Pablo ijāapataarā–it'ee k'isia nībada

⁸Naaweda parāpa Tachi Ak'ōre waide k'awada–e p'ani weda, Tachi Ak'ōre–ee beemaa it'aa t'īpachida māik'aapa ma jua ek'ari p'anapachida esclavoorāk'a. ⁹Mamīda írā parāpa Tachi Ak'ōre k'awa p'ani; pia jarait'eera, Tachi Ak'ōrepa parā k'awa bi. Māga bita, ¿sāap'eda waya t'iu k'inia p'anima ma naawedapema ne–inaa vale–ee baibi jua ek'ari, waya esclavoorāk'a p'aneedait'ee? ¹⁰Parāpa iapata ewari, atane māik'aapa año, īipata ewate pak'āri maa–e pirā fiesta ewate pak'āri. ¿K'isia p'anik'ā māga oo p'anipa Tachi Ak'ōrepa parā pipiara ak'iit'ee apemaarā ijāapataarā k'āyaara? ¹¹Mi waawee bi, pari parā t'āide jaratee nipaji jīak'aapa.

¹²Īpemaarā, mia parāmaa enenee nībi mik'a uchiadamerā Tachi Ak'ōrepa ūraa Moisemaa p'āpida jua ek'ariipa. Naaweda parā ma jua ek'ari p'anada–e paji. Mapa parā t'āide nipak'āri, mia ma ūraa jaratee–e paji. Mama pak'āri, parāpa mi auteebaijida māik'aapa pia ak'ijida.

¹³Parāpa k'awa p'ani mi k'ayaa bada perā, ma naa wāyaa wādade parā t'āide, mama beeji jarateeit'ee Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. ¹⁴Ma k'ayaa k'aurepa parāpa mi yiarāa iru p'anak'ajida, maa–e pirā mi āpīte pedee k'achia jarak'ajida. Mamīda māga ooda–e paji. Ma k'āyaara mi pia auteebaijida, Jesucristo wa it'aripema ángel auteebaik'ajidak'a. ¹⁵Maapai parā o–ia p'anajida. Mia k'awa bi parāpa mi k'aripa k'iniapa pāchi tau paara ēek'ook'ajida mi k'aripadait'ee. Mamīda írā māga p'ani–e. ¿Parā, sāgajidama? ¹⁶Írā ¿mi k'ira unuamaa iru p'aneeruta–ek'ā, mia wāarata jara bairā parāmaa?

¹⁷Awaraa Ak'ōre Ūraa jarateepataarāda apataarāpa ne–inaa awara ijāapi k'inia p'ani, mia jaratee bi k'āyaara. Mapa parā t'āide t'āri pia māik'aapa iwarraa pedee nipapata. K'inia p'ani parāpa āchi ak'idamerā Cristode wāara ijāapataarāk'a. Mamīda māga p'ani–e. Mia jaratee bideepa parā āyaa atee k'inia p'ani āchi eere t'īudamerā. ¹⁸Mia māga jarak'āri, jara k'inia–e k'achia bi awaraarā t'āri pia nipadamerā parā t'āide mi wē–e pak'āri. Pia bi ne–inaa pia oo k'iniadak'āri parā ome. ¹⁹Michi warrarā, ara wēra bi p'irapa mia nībik'a ichi warra t'orumaa, māga pik'a mi k'isia nībipa waya mia nībi parāpa wāara oorutamaa Cristopa oopi k'inia bik'a. ²⁰Naapai mi parā ome bada paara, k'awa bak'aji k'āata jarait'ee parāmaa. Wāara mia k'awa–e sāgapi ooit'ee.

Pablo jarateeda Agarde māik'aapa Sarade

²¹¿Parā ūk'uruurāpa Moisepa p'ādade jara bi jua ek'ari p'ana k'inia p'ani–ek'ā? ¿K'isia p'ani–ek'ā ma ūraa jua ek'ari p'anaruta pirā, Tachi Ak'ōrepa parā piara ak'iit'ee? ¿Parāpa wāara k'awa p'anik'ā ma ūraade jara bi? ²²Nāga jara bi. Abrahampa warra omé iru baji; aba chi wēra esclava Agarpa t'oda, aba chi

wěra Sarapa t'oda.^b ²³ Chi wěra esclava Agar ome ma warra ooji eperã jïp'aapa warra ooparik'a. Mamïda mǎga–e paji chi wěra Sarapa warra t'oda ome. Naaweda Tachi Ak'õrepa jaraji Abrahampa warra ooit'ee chi wěra ome. Mǎgí warra t'oji Ak'õrepa jaradak'a, Abraham chi wěra ome audú chonaa p'anajida mïda warra oodait'ee. Tachi Ak'õrepa k'aripaji mǎgí warra oodamerã. ²⁴ ¡K'ĩsĩati nǎgide! Ma wěra chaa jara k'inia bi Tachi Ak'õrepa jara bëida aba. Irua jara bëida aba Sinaí eedepema paji, mama iru ũraa jarada perã Moisemaa, ichia ma ũraa p'ãmerã eperãarã–it'ee. Mǎga jarap'eda, eperãarã esclavoorãk'a p'aneejida ma ũraa jarada jua ek'ari. Mǎgí jara bëida jara k'inia bi Agar. ²⁵ Maperã Abraham wěra esclava Agar jara k'inia bi Sinaí ee, Arabia eujãde bi. Agardeepa uchiadap'edaarã ichik'a esclavoorã p'anapachida. Mǎga pik'a ĩrá Jerusalén p'uuruude p'aniĩrã esclavoorãk'a p'ani, Tachi Ak'õre Ũraa jarada Sinaí eede, ma jua ek'ari at'ãri p'anapata perã. ²⁶ Jõdee Abraham wěra jara k'inia bi it'aripema Jerusalén. Tachi Cristode ijãapataarã it'aripema Jerusalendepemaarã. Maperã p'anadak'aa ma Sinaí eede jarada jua ek'ari. ²⁷ Tachi Ak'õre pedee jarapari Isaíapa ichiaba jaraji ma Jerusalén omeede, chonaarãweda nǎgí pedee p'ãk'ãri: 'Pĩ, chi warra t'ok'aa bita, o–ĩa báji. O–ĩapa bíaji warra t'oru p'ua senti–e bi mïda mãik'aapa pĩ k'imapa pĩ yiaara iru bi pĩjida. Na ewari pideepa uchiadait'eerã chok'araara pait'ee chi warra naa t'odadeepa uchiadait'eerã k'ãyaara.'

(Is 54.1)

²⁸ ĩpemaarã, tachi Abraham warra Isaack'a. Tachi chi naa warra t'ok'aa badadeepa uchiadak'a p'ani, wãara ijãapata perã Tachi Ak'õrepa jara bide, Abrahampa ijãadak'a. ²⁹ K'irãpãti chi warra naapema Agarde t'oda eperã jïp'aak'a t'oji. Jõdee chi warra t'ëe t'oda Sarapa t'oji Tachi Ak'õre Jaurepa t'opidak'a. Mǎga baji mïda, chi naapiara t'oda, Ismaelpa, nepira jiriji Isaac, chi t'ëe t'oda ome. ĩrá mǎga pik'a Moisepa p'ãdade oo k'inia p'aniĩrãpa nepira jiripata tachi Cristode ijãapataarã ome. ³⁰ Mamïda mǎga baji mïda Agar warra ome, Tachi Ak'õre Ũraa p'ãdade jara bi:

'Ayaa pëipãde aji, ma esclava ichi warra ome. Ma warrapa chi ak'õrepa bëida ata–e pait'ee chi wěra warrapa ataparik'a.'

³¹ Mǎpai ĩpemaarã, Tachi Ak'õrepa tachi jëre–e pait'ee. Tachi Cristode ijãapataarã chi esclavadeepa uchiadap'edaarãk'a–e. Jïp'a chi esclava–e badadeepa uchiadap'edaarãk'api p'ani. Mapa tachiata Tachi Ak'õre truadee wãdait'ee.

Cristodeerã Moisepa p'ãda jua ek'ari p'anadak'aa

5 ¹ Cristopa mǎgá tachi uchía atada perã Tachi Ak'õre Ũraa Moisemaa p'ãpida jua ek'ariipa, chóoti irude ijãa p'anide. T'ĩunãati ma ũraa p'ãdade jara bi jua ek'ari, waya esclavoorãk'a p'anadait'ee.

^b 4.22 Agar warrade nepirida unupata: Gn 16.1-16. Sara warrade nepirida unupata: Gn 21.1-7.

2 ¿Úriti mi, Pablopa jara bi! Parāpa pāchi k'ap'iade tauchaa bipiruta pirā, k'isia p'anadairā māga oo p'anipa it'aa wā dai, Cristopa parā waa k'aripa—e pait'ee it'aa wādamerā. 3 Ichiaba waya jarait'ee. Parāpa pāchi k'ap'iade tauchaa bipiruta pirā, t'itudait'ee jōmaweda Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi jua ek'ari. Māga ooruta pirā, oodaipia bi jōma ma ūraade jara bik'a, Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'imerā. 4 Parā, ma ūraade jara bik'a oo p'aniirā Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'imerā, Cristode ijā amaadaruta māik'aapa waa ichideerā p'anada—e pait'ee. 5 Mamīda tachi Cristode ijāapataarāpa ijāa p'ani Cristopa tuchia p'ek'au k'achia oopata wēpapipari, Tachi Ak'ōre Jaurepa tachimaa māga k'awapipari perā. Maperāpi ni p'ani p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'irapite iru ewari waibia ewate. 6 Māgá ni p'ani k'awa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa tauchaa iru beerā apemaarā k'āyaara pipiara ak'i—e. Ma awara pipiara ak'i—e tauchaa bipida—eerā. Jīp'a pipiara ak'ipari eperā awaraarā k'inia iru bipa, Jesucristode ijāapari perā.

7 Naaweda parāpa māga ijāa p'anajida. ¿K'aipa ma wāara ijāa amaapijima, Cristopa oopi bi awara oo p'aneedamerā? 8 ¿Tachi Ak'ōrepa—e paji! Iruata parā jiriji ichideerā p'aneedamerā. 9 Levadura ma—āriipa pan masa jōmaweda waridaiparida apata.^c 10 Mamīda mia ijāa bi parāpa mi ūraa ūridait'ee māik'aapa ooda—e pait'ee seewa jarateepari apidaapa oopi k'inia bik'a. Māga ijāa bi Tachi Waibia Cristo māgeerā k'āyaara māik'aapa jōmaarā k'āyaara waibiara bapari perā. Ichi k'aurepata tachi ijāapataarā araa p'anapata. Jōdee māgeerāpa jarateepata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa āchi k'achia ooit'ee.

11 Īpemaarā, ¿māgee jarateepataarāpa jarada—e p'anik'ā mia auk'a jarateepari eperāarāpa āchi k'ap'iade tauchaa bipidaipia bi, Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a? Wāara Cristode ijāai naaweda, mia māga jarateepachi. Mamīda at'āri māga jarateeda paara, āchia mi ichiak'au bik'ajida, aupedeeda—ee. Mamīda māga ooda—e p'ani. Ūridaamaa p'ani mia jarateek'āri Cristo kurusode piuda, ma k'aurepapai tachi it'aa wā dai. 12 ¿Ārapa k'isia p'ani—ek'ā Tachi Ak'ōrepa piara ak'ipari chi k'ap'ia t'iipidap'edaarā? ¿Māgara, āchi k'āratau paara t'iap'epidaipia bi!

Cristode ijāapataarā chik'inia p'anapataadaipia bi

13 Īpemaarā, k'irāpāti Tachi Ak'ōrepa parā jiriji p'anapataadamerā Cristo jua ek'ari, ma chonaarāweda ūraa p'ādade jara bi jua ek'ari p'anapataadai k'āyaara. Mamīda k'isiadaik'araa bi oodait'ee pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi k'inia bik'a. Jīp'a k'isiadaipia bi awaraarā k'inia iru p'anadait'ee māik'aapa k'aripadait'ee. 14 Nāgí ūraa jara bik'a ooruta pirā, Tachi Ak'ōre Ūraa chonaarāweda p'ādade jara bi jōmaweda oodait'ee:

^c 5.9 Pia jarait'eera, seewa jarateeparipa jōmaarāmaa ma seewa ijāapii.

'Awaraarã k'inia iru baparíji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.' (Lv 19.18)
 15 Ma k'ãyaara, awaraarã k'ira unuamaa iru p'anaruta pirã mãik'aapa nepira jiriruta pirã ãra ome chõodarutamaa, jõpidait'ee Cristopa oomaa bi parã t'ãide mãik'aapa waa t'ãri auk'a p'anada–e pait'ee.

Oodaipia bi Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a

16 Maperã oo wãk'lãti wãti Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. Mãga ooruta pirã, ooda–e pait'ee parã p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. 17 Oodak'ãri tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a, p'oyaa ooda–e Tachi Ak'õre Jaurepa oopi k'inia bik'a. Jõdee oodak'ãri Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a, ooda–e pait'ee ne–inaa tachia oo k'iniata. Omee weda auk'a p'oyaa oodak'aa. Mapa parãpa oodaipia bi Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a, pãchia oo k'iniata oopiamaapa. 18 Mãga ooruta pirã, p'anada–e pait'ee Tachi Ak'õrepa Moisemaa ùraa p'ãpida jua ek'ari. Ma k'ãyaara Ak'õre Jaurepata oopiit'ee Tachi Ak'õrepa oopi bik'a.

19 Jõmaarãpa k'awa p'ani eperãarãpa oodak'ãri ãchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a, nãga p'anapata: miak'ãi p'aniirã awaraarã ome k'ãipata; k'isiapata chiãra ome k'achia oodait'ee; awaraarã jiripata ãchi ome k'achia oodait'ee; 20 ne–inaa juapa ooda k'irapite it'aa t'ipata; petau tau k'awaa beerãmaa wa jaipanaarãmaa wãpata chiãra k'achia oodamerã; awaraarã k'ira unuamaa iru p'anapata; nepira jiripata chiãra ome; awaraarã net'aa ata k'inia p'anapata ãchi–it'ee; k'irauyaa p'anapata; jõma k'inia p'ani ãchi–it'ee aupai; t'ãri auk'a bidak'aa awaraarã ome; k'isia awarapipata eperãarãmaa ãyaa ateedait'ee awaraarã ik'aawaapa; 21 awaraarã net'aa k'inia p'anapata maa–e pirã ãchik'a pa k'inia p'anapata, ãchima ne–inaa k'achia oo k'iniadarutamaa; chiãra peepata; it'ua toyaa p'anapata; pariatua nek'oyaa, toyaa, k'achia oodait'ee jiriyya p'anapata fiestade; mãga bee. Mia naaweda jaradak'a waya jarait'ee. K'irak'aupai mãgã p'anadai. Mãgee ne–inaa oopataarã p'oyaa wãda–e Tachi Ak'õre truadee.

22 Jõdee chi oopataarãpa Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a nãga p'anapata: awaraarã k'inia iru p'anapata; t'ãri o–ã p'anapata; k'ãiwee p'anapata awaraarã ome; k'irau–ee choopata awaraarã ome, nepirade p'ani mĩda; awaraarã chupiria k'awaapata; t'ãri pia p'anapata awaraarã ome mãik'aapa awaraarã k'uradak'aa; jip'a oopata ãchia jara p'anik'a; 23 audua nipadak'aa; ne–inaa pariatua oo k'iniadak'ãri, mãga oodak'aa. Ùraa wẽ–e jarait'ee mãgee ne–inaa oonaadamerã, pia p'anadairã. 24 Ma et'ewa jara aupadade k'isiadak'ãri, k'awa p'ani Jesucristode ijãapataarãpa oo amaapata ãchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa ne–inaa k'achia k'ira t'ãdoo oopata. 25 Tachi Ak'õre Jaurepa tachi Cristode ijãapataarã k'aripapari perã, ichita oodãma irua oopi k'inia bik'a. Mãgã wãara pia p'anapataadait'ee Tachi Ak'õre k'irapite.

²⁶Tachi k'inia nāga p'ananaadāma: audua; pedee–idaa; nepira jiriyaa; chīara k'īra unuamaa ne–inaa iru bi k'aurepa.

Chik'aripa p'anapatáati

6 ¹Īpemaarā, mia ichiaba nāga ūraait'ee. Parādepema k'achiade baairu pirā, parā chi oopataarāpa Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, t'āri pia māgí k'aripadaipia bi ma k'achia oo amaamerā. Mamīda k'īrak'aupai parāpa ne–inaa k'achia oodai, iru k'aripa p'ani misa. ²Chik'aripa p'anapatáati. Māgá jōmaweda choodait'ee nepirade baaidak'āri. Māgá chik'aripa p'anadak'āri, oopata Cristopa oopi bik'a.^d

³Ijāaparipa k'īsia bi pirā ichi pipiara bi awaraarā k'āyaara, ichi itu k'ūraru, jōmaweda auk'a p'anadairā Tachi Ak'ōre k'īrapite. ⁴Ijāapari chaa k'īsiaipia bi ichia ooparide. Pia oo bi pirā, t'āride o–īa baipia bi. Mamīda awaraarāpa oopata ak'iik'araa bi k'awaait'ee auk'a pia wa mak'īara pia–e bi ichia oo bi jīak'a. Tachia oo p'anidepai k'īsiadaipia bi. ⁵Mia māga jara bi tachi chaachaa panadait'ee perā Tachi Ak'ōre k'īrapite, irua tachia ne–inaa oodap'edaa ak'īmerā.

⁶Ijāapataarā jarateepari it'aideepa parāpa ūridak'āri Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, ma jarateepari pia ak'i p'anadaipia bi māik'aapa ne–inaa pia teedaipia bi irumaa, iru mimia pari.^e

⁷K'ūranáati pāchi itu. Tachi Ak'ōre oo iru p'anadaik'araa bi. Ne–uuparipa ne–uuk'āri, ma ne–uuda jīak'a ewait'ee. ⁸Māga pik'a k'achia k'īra t'ādo ooparipa ichia k'iniata oop'eda, ma k'achia jīak'a atait'ee, atuait'ee perā. Jōdee Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a ooparipa ne–inaa pia oop'eda, ma jīak'a atait'ee, it'aa wāit'ee perā. ⁹Maperā sénaadāma ne–inaa pia oo p'ani misa. Māgá choo p'ani pirā, na ewari atadait'ee jōmaweda Tachi Ak'ōrepa iru bi ichideerā–it'ee. ¹⁰Maperā tachi na p'ek'au eujāde p'ani misa, eperāarā jōmaweda k'aripadāma. Mamīda naapiara tachi ĩpemaarā Cristo k'aurepa k'aripadaipia bi.

Pablopa ūraada māik'aapa salude tee pēida

¹¹Ak'īti mia nāgí letra waibiapa p'āru michi juadoopa. ¹²Ma tauchaa bipi k'inia p'anīrāpa parā k'ap'īade māga oopi k'inia p'ani judiorāpa āchi pia ak'idamerā. Jara p'ani judio–eerāpa māga ooruta pirā Tachi Ak'ōre Ūraa chonaarāweda p'ādade jara bik'a, pia p'anadai judiorā k'īrapite. Mamīda wāara māga oopi p'ani judiorā waidoopa. K'iniada–e judiorāpa āchi jiridamerā miapidait'ee, Cristodepai ijāapata perā. ¹³Ārapa paara ne–inaa jōma ooda–e Tachi Ak'ōre Ūraa chonaarāweda p'ādade jara bik'a, āchi k'ap'īade tauchaa iru p'ani mīda. Māga bīta, ¿at'āri parāmaa tauchaa bipi k'inia p'ani–ek'ā? Māgá awaraarāmaa audua jaradai āchiata

^d 6.2 Jn 13.34; 15.12. ^e 6.6 Lc 10.7; Ro 15.27; 1 Co 9.11, 14; 1 Ti 5.17-18.

parā k'ap'iade tauchaa bīpidap'edaa. ¹⁴Taawa mia maarepida māga oo–e pai. Jīp'a mia nāgí audua pedee jarai: Tachi Waibia Jesucristo kurusode piuda k'aurepapai mi it'aa wāit'ee. Ma k'aurepata ĩrá maarepida mia p'ua–e bi na p'ek'au eujādepema ne–inaa tachia oo k'iniata k'īra t'ādo. Māgee ne–inaa piu pik'a bi mi–it'ee. Jōdee na p'ek'au eujādepema ne–inaa oo k'inia p'aniirā–it'ee mi piu pik'a bi, māgee ne–inaa waa oo k'inia–e bairā. ¹⁵Ma awara Tachi Ak'ōre–it'ee p'ua–e bi tachia tauchaa iru p'ani tachi k'ap'iade wa wēe p'ani. Jīp'a irua k'inia bi Cristode ijāadamerā, māgá eperā chiwidi pik'a padaidamerā, araa p'anapata perā Cristo ome. ¹⁶Mapa mia parāmaa ũraapari ijāapataadamerā Cristodepai. Mi it'aa t'īpari Tachi Ak'ōremaa irua parā chupiria k'awaamerā māik'aapa k'āiwee p'anapimerā jōmaweda nāgí ũraa jara bik'a oopataarā, wāara ichideerā perā.

¹⁷Māpai na pedeeppapai na k'art'a p'ā aupait'ee. Waa apidaapa mi ome nepira jiridaik'araa bi. Mi k'ap'iade jidik'ada–idaa unurutapa k'awaadai mia oopari Jesucristopa oopi bik'a.

¹⁸Īpemaarā, mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristomaa irua parā pia ak'ī bapariimerā, parā t'ārīde bi misa. ¡Amén!

EFESIOS

San Pablopa K'art'a P'ãda Éfeso P'uurudepema Ijãapataarãmaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. K'ĩsiapata na k'art'a p'ãji Romade, carcelde bak'ãri. Na k'art'ade Pablopa jara bi Ak'õrepa k'ĩsia iru bi ichideerã-it'ee, na eujãde p'ani misa mãik'aapa it'ari panadak'ãri. Pablopa k'inia baji na k'art'a pedeepidamerã jõmaweda ijãapataarãmaa chip'epata chaa.

Salude jarap'eda, naapiara jara bi Tachi Ak'õrepa eperãarã audú k'inia iru bapari (caps. 1.1–2.10). Maperã judiorã, judio–eerã paara jiripari Cristode ijãapataadamerã mãik'aapa araa p'anapataadamerã iru ome (cap. 2.11-22). Jara bi ichi mimiapari Cristo-it'ee, Cristopa jõmaweda k'inia iru bapari perã (cap. 3). Jara bi Cristode ijãapataarã k'ap'ia apai pik'a p'ani mãik'aapa iru ma k'ap'ia porok'a bi (cap. 4.1-16). Maperã p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi (cap. 4.17-32). Jara bi ijãapataarã ìdaa pik'a bide p'anapataadaipia bi (caps. 5.1–6.9) mãik'aapa sãga chõodaipia bi netuara ome (cap. 6.10-20). T'ẽepai jara bi ichia na k'art'a tee peiit'ee Tíquico ome (cap. 6.21-24).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Pablopa na k'art'a p'ãru Jesucristode wãara ijãapataarãmaa, Éfeso p'uurude p'ani. Tachi Ak'õrepa k'inia bada perã, mi jirit'eraji Jesucristopa pëimerã ichi ùraa jarateede. ² Mía k'inia bi Tachi Ak'õrepa Tachi Waibia Jesucristo ome parã pia ak'i p'anadamerã. Mãgá k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Cristo k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa tachi k'aripapari

³ T'ãri o-ìa gracias jaradáma Tachi Ak'õremaa! ¡Iru Tachi Waibia Jesucristo Ak'õre! Iruata tachi bendiciaji tachi araa p'anapik'ãri Cristo ome, irude ijãapata perã. Cristo k'ap'ia pari irua it'aripema ne-inaa pia

k'ira t'ãdoo ooji tachi k'aripait'ee, it'aa wãdamerã piudak'ãri. Nãgee ne-inaa pia ooji tachi-it'ee. ⁴Na eujã ooi naaweda, Tachi Ak'õrepa tachi jirit'eraji Cristode ijãadamerã. Mãga ooji tachi awara bi k'inia bada perã, ichi k'irapite p'ek'au k'achia wëe p'anadamerã. ⁵Ma awara iru t'ãri pia bapari perã mãik'aapa tachi k'inia iru bapari perã, k'isia iru baji tachi ichi warrarã papiit'ee ichi Warra Jesucristode ijãapata k'aurepa. ⁶Mãgã t'ãri piara bapari perã jõmaarã k'ãyaara, t'ãri o-ãa gracias jaradãma irumaa. Maperã tachia ne-inaa oo-eeta, ichideerã papiji ichi Warra k'inia iru bi k'ap'ia pari. Mãga ooji ichi Warra pëik'ãri piumerã tachi pari. ⁷Ichi warra waa bat'ada k'aurepa tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerã mãik'aapa tachia p'ek'au k'achia oopata wëpapiji. ⁸¡Mãga ook'ãri, wãara tachi pia ooji! Mamida mägapai-e. ⁹Mãga ook'ãri, ichiaba tachi k'isia k'awaapiji ne-inaa pia oo k'awaadamerã irua oopi bik'a. Ichiaba k'awapiji ne-inaa awaraarãmaa waide k'awapi-e pada. K'awapiji ichia at'ãri k'isia iru bi ooit'ee Cristo k'ap'ia pari. ¹⁰Nãga k'isia iru bi. Irua k'inia bak'ãri, ewari cherude ne-inaa jõmaweda na p'ek'au eujãdepema mãik'aapa it'aripema biit'ee Cristo jua ek'ari.

¹¹Tachi Ak'õrepa ne-inaa jõmaweda oopari ichia k'inia bik'a. Mapa ichia k'isia iru badak'a, tai judiorã naapiara jirit'eraji ichideerã papiit'ee. Mãga ooji Cristode ijãadak'ãri. Tai mägã ichideerã p'anadairã, iru p'anadait'ee jõmaweda irua k'isia iru bi ichideerã-it'ee. ¹²Tai judiorã mägã naapiara jirit'eraji, ni p'anadap'edaa perã Cristo waya cheit'ee na eujãdee. Tachi Ak'õrepa k'inia baji taipa jõmaarãmaa jaranadamerã iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. ¹³Mãpai taipa mãga oodak'ãri, parãpa ùrijida Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida Cristode. Mãgã k'awaadak'ãri Cristopa eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atai, parãpa ichiaba irude ijãajida. Mapa Tachi Ak'õrepa parã auk'a ichideerã papiji mãik'aapa parã k'ap'iade ichi Jaure ba chepiji, irua ooit'eeda adak'a. Eperãpa tauchaa biparik'a ichi net'aade jõmaarãpa k'awaadamerã ichi ma net'aa chipari, mãga pik'a Tachi Ak'õrepa ichi Jaure ba chepiji ichideerã k'ap'iade, jõmaarãpa k'awaadamerã ichita ãchi chipari. ¹⁴Ma Jaure k'aurepata tachia k'awa p'ani wãara iru p'anadait'ee jõmaweda irua k'isia iru bi ichideerã-it'ee. Ma awara k'awa p'ani ichideerã perã ewari cherude tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iadeepa aweda uchiadait'ee, wãdak'ãri iru truadee. Mãga pak'ãripi, wãara t'ãri o-ãa gracias jaradait'ee irumaa, iru k'ira wãree pia k'awadait'ee perã.

Pablopa it'aa iidida Cristode ijãapataarã pari

¹⁵Tachi Ak'õrepa ma jõma ooda perã tachi-it'ee, mia k'awaadak'ãriipa parã wãara ijãa p'ani Tachi Waibiã Jesude mãik'aapa parãpa jõma Tachi Ak'õredeerã k'inia iru p'ani, mia nãga oopari. ¹⁶It'aa t'ik'ãri Tachi Ak'õremaa, ichita gracias jarapari parã pari. ¹⁷Iidipari Tachi Waibiã

Jesucristo Ak'õre k'ira wãree bimaa, irua parã k'isia k'awaapimerã ichi Jaure k'ap'ia pari. Mãgá iru wãara pipiara k'awadait'ee. ¹⁸ Parãpa mãgá iru pipiara k'awa wãdak'ãri, t'ãride k'awadait'ee Tachi Ak'õrepa parã jiriji ichideerã papiit'ee. Mãga ooji, jai-idaadak'ãri iru trua k'ira wãreedee wãdamerã mãik'aapa iru p'anadamerã jõmaweda irua k'isia iru bi ichideerã-it'ee. ¹⁹ Ichiaba parãpa k'awaadait'ee Tachi Ak'õrepa ne-inaa jõmaweda oopari. Iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bapari perã, tachi ijãapataarã k'aripai Cristo k'aripadak'a. ²⁰ Cristo piup'eda, chok'ai p'irabaipiji mãik'aapa su-ak'i beepiji it'ari ichi juaraare. ²¹ Mama bijji ak'ipi k'inia bada perã Cristo jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Jõmaweda iru jua ek'ari ichita p'anapataadait'ee, na p'ek'au eujã jõru pijida. Na p'ek'au eujãdepema poro waibiarã jõmaweda iru jua ek'ari p'anadait'ee, jõmaweda charraarã mãik'aapa reyrã paara. Ichiaba na p'ek'au eujãdepema-eerã iru jua ek'ari p'anadait'ee, angeleerã mãik'aapa netuara eere p'aniirã paara. ²² Tachi Ak'õrepa ma jõmaweda Cristo jua ek'ari mãgá bida perã, iru ne-inaa jõma poro waibia; tachi ijãapataarã poro waibia ichiaba. ²³ Iru tachi porok'a bi; jõdee tachi ijãapataarã iru k'ap'ia apai pik'a p'ani, chok'ara p'ani mïda. Tachi ijãapataarã wëe, Cristopa oo-e pai Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bik'a na p'ek'au eujãde. Jõdee tachia pida p'oyaa ooda-e pai Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bik'a, Tachi Poro Waibia Cristo wëe. Cristo k'aurepata ne-inaa jõmaweda nïbi.

Tachi Ak'õrepa tachi k'inia iru bapari perã, atuada-e pait'ee

2 ¹ Cristode ijãadai naaweda, Tachi Ak'õre-it'ee parã piu pik'a p'anajida, irua oopi bik'a oodaamaa p'anapatap'edaa perã mãik'aapa p'ek'au k'achia ooi awaa p'anapatap'edaa perã. ² Parãpa na p'ek'au eujãdepemaarãpa ne-inaa k'achia oopata k'ira t'ãdoo oo wãpachida. Oo k'inia p'anapachida jaure k'achia beerã poro waibiapa oopidak'a. Mãgá Netuara Poro Waibiapa k'isiapipari Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oodaamaa p'aniirãmaa, audupiara mãga p'anadamerã. ³ Wãara Cristode ijãadai naaweda, tachi jõmaweda mãgee k'achia oopataarãk'a p'anapachida. Oopachida tachia oo k'iniata, tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopidak'a mãik'aapa tachia pariatua k'isiadap'edaak'a. Mãgá p'anadap'edaa perã, Tachi Ak'õre k'iraupi p'anapachida mãik'aapa atuadait'ee paji apemaarã p'ek'au k'achia oopataarã ome. ⁴ Mãgá piu pik'a p'anajida mïda tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Tachi Ak'õrepa tachi audú chupiria k'awaaji. Tachi k'inia iru bada perã, ⁵ araa p'anapiji Cristo ome, maadamãiipa ichita chok'ai p'anapataadamerã iru k'irapite. Irua mãgá parã pia oo k'inia bada perã, parã o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerã. Írá tachi ichita chok'ai p'ani Tachi Ak'õre k'irapite. ⁶ Tachi Ak'õrepa tachi Jesucristo ome araa p'anapida perã, jaradai irua Cristo chok'ai p'irabaipik'ãri, tachi auk'a mãgá chok'ai

p'irabai pik'apiji. Ma awara Tachi Ak'õrepa Cristo su-ak'i beepik'ãri ichi juaraare it'ari, tachi auk'a mama su-ak'i p'anee pik'apiji, Cristo ome araa p'anapata perã. ⁷Mãga ooji jõma t'ëe cherutaarãmaa ak'ipiit'ee ichia tachi Jesucristode ijãapataarã pia oopari, ichi t'ãri pia bapari perã. ⁸Maperãpi parã Cristode ijãadak'ãri, Tachi Ak'õrepa parã o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerã. Pãchi k'iradoopa ma o k'achiadeepa p'oyaa uchiada-e paji. Tachi Ak'õrepapai eperãarã madeepa uchiapii. ⁹Eperãarã ãchi k'iradoopa madeepa uchiada paara, mãgak'ajida: “Tachia pia oopata k'aurepa Tachi Ak'õrepa k'aripaji.” Mamïda mãga-e. Tachi Ak'õrepapai tachi ijãapataarã mãgá o k'achiadeepa k'aripa atapari, apida pedee audua pedenaadamerã. ¹⁰Iruata tachi ooji Cristode ijãadamerã mãik'aapa iruata tachi araa p'anapaji Cristo ome. Mãga ooji Jesucristo k'ap'ia pari ne-inaa pia oodamerã, irua naaweda k'isia iru badak'a.

Cristo ome araa p'anapataarã k'ãiwee p'anapata

¹¹K'ísati parã ijãadai naaweda p'anapatap'edaade. Naaweda parã Tachi Ak'õrede ijãadak'aa paji. Judio-eerã perã, k'awada-e paji Ak'õrepa jarada judiorãmaa, imik'iraarã k'ap'iade tauchaa bidamerã. Mapa judiorã, “chi tauchaa iru beerãda” apataarãpa at'ãri parã judio-eerã k'ira unuamaa iru p'anapata mãik'aapa parã ãpïte “chi tauchaa wëe beerã” apata. ¹²Ichiaba Cristode ijãadai naaweda, parãpa k'awada-e paji Tachi Ak'õrepa Israel pidaarã jirit'erada ichi p'uuru pidaarã papiit'ee. Mapa maarepida k'awada-e paji Tachi Ak'õrepa jarada ãra chonaarãmaa: aba pëiit'eeda aji, eperãarã k'aripade. Mãgá Tachi Ak'õre k'awada-e p'anadap'edaa perã, ichiaba k'awada-e paji sãga o k'achiadeepa uchiadai. Mãgá p'anapachida na p'ek'au eujãde. ¹³Mamïda írã mãgá p'anada-e. Ijãapata perã Jesucristo piuji parã pari, araa p'anapata iru ome mãik'aapa Tachi Ak'õredeerã p'ani iruk'a. Naaweda t'imí pik'a p'anapachida Tachi Ak'õre ik'aawaapa. Mamïda írã Jesucristo waa bat'ada k'aurepa parã Tachi Ak'õre k'ait'a pik'a p'ani, ichideerã perã.

¹⁴Maperã parã k'ãiwee p'anadai judiorã ome, ãra auk'a Cristode ijãadak'ãri parãk'a. Ichi k'aurepa waa k'irau p'anada-e. Jïp'a araa p'anapata p'uuru apai pik'a. ¹⁵Naaweda Tachi Ak'õrepa ichi ùraa Moisémaa p'ãpiji, judiorãpa ma ùraade jara bik'a oodamerã. Ma ùraa k'aurepa judiorã awara p'anapachida parã judio-eerã k'ãyaara. Mamïda Tachi Ak'õrepa ùraa chiwidi jara pëiji Cristo k'ap'ia pari. Mapa Cristo piuk'ãri, Ak'õrepa chi judiorã irude ijãa p'anadap'edaarã uchiapiji ma naawedapema ùraa jarada jua ek'ariipa. Mãga ooji Cristo k'aurepa judiorã judio-eerã ome p'uuru apai pik'a p'anadamerã mãik'aapa oodamerã irua oopi bik'a. Tachia mãga oodak'ãri, wãara k'ãiwee p'anapata. ¹⁶Ma awara Cristo kurusode piuk'ãri, tachi t'ãri auk'a bipiji Tachi Ak'õre ome. Naaweda tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa Tachi Ak'õrepa tachi pia

ak'i-e paji. Mamída Cristode ijāadak'āri, araa p'aneejida iru ome, k'ap'ia apai pik'a. Mapa írā Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'ipari. Ichiaba tachi k'irau-ee para bapari.

¹⁷Cristo cheji na pedee pia jarait'ee: ichiata eperāarā k'āiwee p'anapipari. Māga oopari parā Tachi Ak'ōre ik'aawaapa t'imí pik'a p'anadap'edaarāmaa māik'aapa tai k'ait'a pik'a p'anadap'edaarāmaa paara. ¹⁸Írā irude ijāapata perā, tachi jōmaweda Tachi Ak'ōre k'ait'a p'anapataadai iru Jaure k'ap'ia pari.

¹⁹Maperāpi parā waa p'anadak'aa k'ira tewaraarāk'a. Ma k'āyaara auk'a p'anapata awaraarā Cristode ijāapataarāk'a, auk'a Tachi Ak'ōredeerā perā. ²⁰Parā te māudee oodák'api p'ani. Tai chi jirit'eradaarā Cristopa ooda jarateenadamerā basadepema máuk'api p'ani Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā ome. Jōdee Jesucristo chi te k'idaadepema māu pi-iaara pik'a bi, ichi k'aurepa jōma ijāapataarā araa p'anapata perā. ²¹Tachi Ak'ōrepa parā ijāapataarā araa p'anapipari Cristo ome māik'aapa awaraa ijāapataarā ome. Māgá tachi ichi tek'a oo wāpari māik'aapa tachi awara bi wāpari ichi-it'ee, irumaa it'aa t'ipataadamerā. ²²Tachi māgá araa p'anapata perā Cristo ome, tachita Tachi Ak'ōre te waibiak'a p'ani, iru Jaure tachi ome bapari perā.

Tachi Ak'ōrepa Pablo jirida judio-eerāmaa jarateenamerā

3 ¹Maperā mi, Pablopa jarateepari Jesucristopa ooda, parā judio-eerā ichiaba araa p'anapataadamerā iru ome. Ma k'aurepata írā mi carcelde bi. ²¿Parāpa nāga k'awa p'ani-ek'ā? Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari perā, parā pia oo k'inia bi. Mapa mi jirit'eraji na mimia oomerā parā-it'ee. ³Naaweda Tachi Ak'ōrepa k'isia iru baji māgá parā pia ooit'ee. Mamída māga k'awapi-e paji naawedapemaarāmaa. Jip'a mimaa k'awapiji, mia pedee chok'ara-eepa et'ewa jaradak'a na p'ādade. ⁴Ma pedee waya leedak'āri, k'awaadai Tachi Ak'ōrepa wāara mimaa k'awaapiji ichia k'isia iru bada ooit'ee Cristo k'ap'ia pari. ⁵Naaweda eperā apidaapa ma k'isia iru bada k'awada-e paji. Mamída írā k'awaapiji ichia awara bidaarāmaa; māgiirā ichia jirit'eradaarā māik'aapa ichi pedee jarapataarā. Māgá k'awaapiji ichi Jaure k'ap'ia pari. ⁶Nāga k'isia iru baji. Judio-eerāpa ijāadak'āri Cristo piuji āchi k'aripait'ee, auk'a p'ani judiorā ijāapataarā ome. Tachi Ak'ōrepa āchi auk'a araa p'anapipari Jesucristo ome, p'uuru apai pik'a p'anadamerā judiorā ome. Irua ooda k'aurepa āchi auk'a it'aa wādait'ee māik'aapa auk'a iru p'anadait'ee jōma Tachi Ak'ōrepa jarada teeit'ee ichideerāmaa.

⁷Tachi Ak'ōrepa k'inia bada perā, mi pia ooji jirit'erak'āri jarateenamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Iruata mimaa māgí jarateepipari. ⁸Cristode ijāai naaweda, mi apemaarā k'āyaara k'achiara bapachi. Mapa mi-it'ee, mi apemaarā ijāapataarā ek'ariara

bi. Mamída Tachi Ak'õrepa mi jiriji. Irua mi pia oo k'inia bada perã, mi jirit'eraji judio-eerãmaa jarateenamerã Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee mãik'aapa irua ne-inaa pia oo k'inia bi irude ijãa p'aniirã-it'ee. ⁹Maperãpi mia jõmaarãmaa jarai Tachi Ak'õrepa na eujã ooi naaweda, k'isia iru bada parã judio-eerã k'aripait'ee. Awaraarãmaa mãga k'awapi-e paji mída, Tachi Ak'õre, chi ne-inaa jõmaweda nibi oodapa, mĩmaa mãga k'awapiji. ¹⁰Naawedapemaarãmaa k'awapi-e paji ichia k'isia iru bada judio-eerã-it'ee. K'inia baji ñrapemaarãpa mãga k'awaadamerã. Ichiaba k'inia baji it'aripemaarã, ichi angeleerãpa mãik'aapa netuaraarãpa paara k'awaa wãdamerã iru jõmaarã k'ãyaara k'isia k'awaraa bi eperãarã k'aripait'ee. Mãgiirãpa mãga k'awaadait'ee unudak'ãri judiorã judio-eerã ome p'uuru apai pik'a bi, Cristode ijãapata perã. ¹¹Wãara Tachi Ak'õrepa ooji ichia ichita k'isia iru badak'a ooit'ee Tachi Waibia Jesucristo k'ap'ia pari. ¹²Maperãpi tachi Cristode ijãajida. Iru ome araa p'anapata perã, waaweeda-e Tachi Ak'õre k'ait'a wãdait'ee it'aa t'ĩdak'ãri. ¹³Tachi Ak'õrepa ma jõma jara aupada ooda perã tachi ijãapataarã k'aripait'ee, o-ia para bati. Mi nama carcelde chupiria nibi mída parã judio-eerãmaa jaratee k'iniapa, parã pia-ee, k'isia paraa p'anadaik'araa bi. Ma k'ãyaara o-ia p'anadaipia bi Tachi Ak'õrepa parã judio-eerã ichiaba pia oo k'inia bairã Cristo k'ap'ia pari.

Cristo k'aurepa Tachi Ak'õrepa tachi k'inia iru bapari

¹⁴Mia made k'isiak'ãri, Tachi Ak'õre k'ĩrapite bedabaipari mãik'aapa it'aa t'ĩpari irumaa. ¹⁵Iruta na p'ek'au eujãdepema èreerã mãik'aapa it'aripema èreerã ak'õre, ichia ãra ooda perã. ¹⁶Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bapari perã, ne-inaa jõmaweda k'awapari. Mapa mia it'aa iidi bi irua parã choopimerã pãchi t'ãride iru Jaure k'ap'ia pari, mágã oodamerã irua oopi bik'a. ¹⁷Iidi bi Cristo bamerã pãchi t'ãride, irude ijãa p'ani misa. Mágã parãpa Tachi Ak'õre mãik'aapa awaraarã k'inia iru p'anadait'ee. ¹⁸Ma awara mágã parã mãik'aapa awaraa ijãapataarãpa k'awaadait'ee Cristopa tachi audú k'inia iru bapari. Ara to t'ai audú jet'ee bik'a, audú teesoo bik'a, audú nãpia bik'a, mãga pik'a Cristopa tachi audú k'inia iru bapari. ¹⁹P'oyaa k'awada-e p'ani mída Cristopa tachi mágã audupai k'inia iru bi, mia iidi bi Tachi Ak'õrepa parãmaa mãga pipiara k'awapimerã. Parãpa wãara mãga k'awadak'ãri, ne-inaa jõmaade Tachi Ak'õrek'a p'anadait'ee.

²⁰¡Wãara Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bi! Ichi tachi ome bak'ãri, tachimaa ne-inaa piara bi oopipari, irumaa iidipata k'ãyaara mãik'aapa tachia k'isiapata k'ãyaara. ²¹Mapa tachi Jesucristode ijãapataarã, ñrapemaarã mãik'aapa t'èe cherutaarã, o-ia it'aa t'ĩdãma Tachi Ak'õremaa jaradait'ee iru ichita jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. ¡Amén!

Cristode ijāapataarā k'ap'ia apai pik'a p'ani

4 ¹Naaweda jaradak'a, mi carcelde bi parā judio–eerāmaa Tachi Waibia Cristopa ooda jarateepari perā. Maperāpi mia parā enenee nībi p'anapataadamerā Tachi Ak'ōrepa k'inia badak'a parā naa jirik'āri Cristode ijāadamerā. ²Nāga p'anapataadaipia bi: maarepida auduada–ee; t'āri pia jōmaarā ome; choopari nepirade bi mīda māik'aapa k'irau–ee choopari, awaraarāpa parā ome nepira jiri p'ani pījida. Māga p'anapataadaipia bi chik'inia p'ana k'inia p'anadairā. ³Māgá chik'inia p'anapataadak'āri, Tachi Ak'ōre Jaurepa parā k'āiwee p'anapiit'ee, wāara araa p'anapataadamerā awaraa ijāapataarā ome. Mapa ne–inaa jōma pia oodaipia bi māga p'anapataadamerā. ⁴Jōma Cristode ijāapataarā k'ap'ia apai pik'a p'anapata māik'aapa Tachi Ak'ōre Jaure apai iru p'anapata. Tachi Ak'ōrepa parā jirik'āri Cristode ijāadamerā, auk'a ijāa p'aneejida Cristo k'aurepa parā wādait'ee Ak'ōre truadee. Ma–it'ee aupai Tachi Ak'ōrepa parā jiriji. ⁵Cristo apai iru p'ani. Iruta Tachi Waibia. Mapa irudepai ijāapata māik'aapa poro choopipata ak'ipidait'ee iru ome araa p'ani. ⁶Tachi Ak'ōre apai iru p'ani. Iru tachi jōmaarā Ak'ōre. Iru Tachi Waibia. Irua ne–inaa pia oopipari tachimaa, tachi ome bapari perā.

⁷Mamīda tachi ijāapari chaa Cristopa ne–inaa pia awara–awaraa oo k'awaapipari, māgá awaraarā k'aripadamerā. Tachi chaachaa auk'a oo k'awaapi–e. Oo k'awaapipari ichia k'inia bik'a. ⁸Māga ook'āri, oopari Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'It'aa wāk'āri, p'oyaaji ichi k'ira unuamaa iru p'anadap'edaarā māik'aapa eperāarāmaa ne–inaa pia tee pēiji.' (Sal 68.18)

⁹Ma ūraa p'ādade "it'aa wāk'āri" ak'āri, jara k'inia bi ai naaweda edaa cheji na p'ek'au eujādee chupiria nībade eperā jīp'aak'a. ¹⁰Māgí eperā edaa cheda chi it'aa wāda. Ichi it'aa wāji Tachi Ak'ōre bīmaa, jōmaarā k'āyaara waibiara bade. Maperāpi iru k'aurepa ne–inaa jōmaweda nībi.

¹¹Ichiata tee pēiji ichi Jaure, māgipa ichideerāmaa oo k'awaapimerā ne–inaa pia awara–awaraa. Ūk'uru jirit'eraji jarateenadamerā irua ooda māik'aapa jarada. Ūk'uru biji jarapataadamerā irua jarapi bik'a. Ūk'uru pēiji jōmaarāmaa jarateepataadamerā irua ooda eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee atuanaadamerā. Awaraarā biji ichideerā ak'ipataadamerā māik'aapa jarateepataadamerā irua eperāarāmaa oopi k'inia bi. ¹²Ma jōma oo k'awaapiji ichideerāmaa, iru mimia oo wāk'āti wādamerā. Māgá ijāapataarā jōmaweda irude pipiara ijāadait'ee māik'aapa irua k'inia bik'a p'anapataadait'ee. ¹³Tachi jōmaarāpa māga oo k'awaadak'āri, wāara araa p'anapataadait'ee, auk'a Tachi Ak'ōre Warrade ijāadait'ee perā māik'aapa iru auk'a k'awadait'ee perā. Māga p'anapataadak'āri, ne–inaa jōma oo k'awaadait'ee Cristopa oopi bik'a. Chonaarāpa ne–inaa pariatua ooda–e p'anik'a warra chak'eerāk'a, māga pik'a tachi ijāapataarā ne–inaa

pariatua waa ooda–e pait'ee. ¹⁴Mãgá p'anapataadak'ári, waa p'anada–e pait'ee warra chak'eerák'a. Ma k'áyaara ik'awaa beeräpa Tachi Ak'õre Ūraa awara jaratee chedak'ári, tachia ijáadak'aa pait'ee áchia jaratee p'ani. Pia k'awaa p'anadait'ee áchia jaratee nipapata wāara–e. Mapa k'ūrapida–e pait'ee ma k'ísia k'achia iru beerāmaa. ¹⁵Ma k'áyaara tachia ne–inaa wāara ijāapataadait'ee. Maperā p'anapataadaipia bi Tachi Ak'õrepa wāarata jara pëidak'a. Ichita wāarata jarapataadaipia bi chik'inia p'ana k'inia p'anadairā. Māga p'anapataadak'ári, wāara jōma oodait'ee tachi poro Cristopa k'inia bik'a māk'aapa tachi jōmaweda iru k'ap'ia apai pik'a p'anadait'ee. ¹⁶Tachi ijāapataarā jōma araa p'ani, Cristo k'ap'ia ome apai pik'a p'anadairā. Chik'aripa p'anadak'ári māk'aapa chik'inia p'anapataadak'ári, oo k'awaa wāpata tachi poro Cristopa oopi k'inia bik'a.

Cristo ome sāga p'anapataadaipia bi

¹⁷Tachi Waibiapa mimaa nāga jarapiru. Waa p'ananáati ijáadak'aa beerák'a. Áchi pariatua k'ísiapata. ¹⁸Áchi p'áriu pik'a bide p'anadairā, k'awa k'iniada–e Tachi Ak'õre net'aa. Mapa ijáadak'aa Tachi Ak'õrepa eperāarā k'aripai atuanaadamerā. Áchi k'ísia k'awada–ee, k'íiri k'isua p'anadairā. ¹⁹K'íra nejasia wēe pak'oodaida perā, áchia k'achia oo k'iniata ooi awaa p'anapata. Nāgee ne–inaa k'achia oopata: awaraarā wēra k'íapata mairā ome p'ek'au oodait'ee māk'aapa pariatua p'ek'au oo wāpata awaraarā ome.

²⁰Mamīda taipa parāmaa māga jarateedak'aa paji, jarateedak'ári Cristopa oopi k'inia bi eperāarāmaa. ²¹Parāpa mǎgí jarateeda ūrijida. ¿Wāara–ek'ā? Ma awara irude ijāajida māk'aapa k'awaajida Tachi Ak'õrepa wāarata jara pëida irude. ²²Ma k'aurepata k'awaajida parāpa naaweda oopatap'edaa k'achia baji Ak'õre k'írapite. Mapa waa māga p'anapataadaik'araa bi. Oo amáati parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa oo k'inia bik'a. Ma k'aurepa k'achiade p'anapachida māk'aapa pāchi itu k'ūrapipachida k'achia oo k'iniapa. ²³Ma k'áyaara pāchi t'ári chiwidi pik'a papíti Tachi Ak'õremaa māk'aapa k'ísíati irua k'ísíapi k'inia bik'a. ²⁴P'anapatáati k'ap'ia chiwidi iru p'anik'a, Tachi Ak'õrepa ichideerā māga p'anapi k'inia bairā. Tachi ooi naaweda, Tachi Ak'õrepa k'ísia iru baji tachi ichik'a p'anadamerā, p'ek'au k'achia wēe. Māga p'anadai, jōma oodak'ári irua wāarata jara pëida jara bik'a.

²⁵Māga p'anadait'ee waa seewa jaranáati. Ichita wāarata jarapatáati awaraarāmaa, tachi jōmaweda k'ap'ia apai pik'a araa p'anadairā tachi poro Cristo jua ek'ari.

²⁶'K'íraudaruta pirā, ne–inaa k'achia oonáati.' (Sal 4.4)
K'írau p'ananáati ak'õrejiru baairumaa, ²⁷Netuara Poro Waibiapa eperā taarā k'írau bi k'achiade baaipipari perā.

²⁸Ichiaba mia jara bi chi nechiyayaa bimaa waa nechianaamerã. Ma k'ãyaara mimia piata oopia bi, ne–inaa iru bamerã pichi juadoopa. Mãgã pia chupiria chedeerãmaa teei.

²⁹Ik'achia pedee p'ananãati. Ma k'ãyaara pedee pia aupai jarapatãati, chi ùrirutaarãpa pia k'ĩsiadamerã mãik'aapa pia oodamerã. Mãgã parãpa ãchi k'aripadait'ee. ³⁰Tachi Ak'õre Jaure t'ãri p'uapinãati, parãpa mãgee ne–inaa k'achia oo p'anipa. K'irãpãti iru k'aurepata k'awa p'anĩ tachi Tachi Ak'õredeerã. Iruta tachi ome bapariit'ee na eujãdepema k'ap'iadeepa uchiarutamaa Cristo cheru ewate.

³¹Mapa parãdepema apida nãgã baik'araa bi: t'ãri ãrii; k'ĩrauyaa; t'ãri k'achia; chõoyaa; ik'achia pedee yaa maa–e pirã awaraarã ãpĩte pedee k'achia jarayaa; awaraarã k'ĩra unuamaa iru p'anapata. ³²Ma k'ãyaara, t'ãri pia para bãti mãik'aapa chupiria k'awaa para bãti. Apemaarãpa ne–inaa k'achia oodak'ãri, perdonaapatãati, Tachi Ak'õrepa tachia k'achia oopata perdonaaparik'a Cristo piuda k'aurepa tachi pari.

Sãga Tachi Ak'õre warrarã p'anapata

5 ¹Tachi Ak'õrepa parã k'inia iru bapari ichi warrarã perã. Mapa k'awaa wãk'ãti wãti awaraarã k'inia iru p'anadait'ee irua tachi k'inia iru baparik'a. ²Chik'inia p'anapatãati Cristopa tachi k'inia iru baparik'a. Tachi mãgã k'inia iru bada perã, piuji tachi k'aripait'ee. Ichi k'ap'ia paara peepiji ak'ipiit'ee Tachi Ak'õre k'inia iru bi mãik'aapa eperãarã ichiaba k'inia iru bi. Maperãpi Tachi Ak'õrepa irua ooda pia ak'iji.

³Tachi Ak'õrepa parã awara bida perã Cristok'a p'anapataadamerã, nãgee p'ek'au k'achia eperãarãpa oopata jida jaradaik'araa bi: miak'ãi p'anĩrã awaraarã ome k'ãipata; k'ĩra nejasia wëe awaraarã jiripata p'ek'au oodait'ee ãchi ome; awaraarã wëra wa net'aa k'ĩapata. ⁴Ichiaba parãpa nãgee k'achia oopata apida oodaik'araa bi: bisi pedeepata; pariatua pedeepata maa–e pirã bisi pedee pedeepata ãidamerã.

Cristopa apidaamaa mãgã pedeepik'aa. Mãgã pedeedai k'ãyaara, gracias jarapatãati Tachi Ak'õremaa. ⁵Parãpa k'awaadaipia bi chi nãgee k'achia oopataarã Cristodeerã–e: pariatua p'ek'au oo wãpata awaraarã ome; k'ĩra nejasia wëe awaraarã jiripata k'achia oodait'ee ãchi ome; awaraarã wëra wa net'aa k'ĩapata. Mãgeerã ne–inaa juapa ooda k'ĩrapite it'aa t'ĩpataarãk'apĩ p'anĩ. Ne–inaa awaraa k'iniara iru p'anĩ Tachi Ak'õre k'ãyaara. Mapa wãda–e pait'ee iru truadee. ⁶Mãgee p'ek'au k'achia oopataarã atuadait'ee, Tachi Ak'õre k'ĩraupipata perã ãchia k'achia oo jõnĩpa mãik'aapa oodaamaa p'anapata perã irua oopi bik'a. K'ũrapinãati mãgee pariatua pedeepataarã apidaamaa, seewa jarateepata perã. ⁷K'õp'ãyo meraanãati mãgee eperãarã ome.

⁸Wãara naaweda ichiaba parã mãgeerãk'a p'ãriu pik'a bide p'anapachida, k'achiade p'anapataadap'edaa perã. Mamĩda ãrã parã

araa p'anadairã Tachi Waibia ome, ïdaa pik'a bide p'anapata. Mapa p'anapatáati Cristodeeräk'a. ⁹Eperã ïdaa pik'a bide bak'ãri, nãga bapari: t'ãri pia jõmaarã ome; oopari Tachi Ak'õrepa oopi bik'a; ichita wãarata jarapari. ¹⁰Mapa k'awaa wãk'ãti wãti mägá p'anapataadait'ee. Mägá Tachi Waibia o-ïa bait'ee parã ome. ¹¹Ijãadak'aa beerãpa ne-inaa k'achia oodak'ãri, t'ïunáati áchi ome, áchi p'ãriu pik'a bide p'anapata perã. Ma k'ãyaara áchi ùraapatáati k'awaadamerã atuadait'ee áchia k'achia oopata k'aurepa. ¹²Tachi k'ïra nejasiadarii nepiriit'ee áchia ne-inaa k'achia mera oopata. ¹³Mamïda Tachi Ak'õrepa mãgee p'ek'au k'achia oopata paara wëpapii, ma eperãarãpa ùriruta pirã chi ïdaa pik'a bide p'aniirãpa Tachi Ak'õre Ùraa jaradak'ãri. Mãga ùridap'eda, k'awaadai áchia ne-inaa k'achia oopata. ¹⁴Mãpai Cristode ijãaruta pirã, áchi ichiaba ïdaa pik'a bide t'ïudai. Mapa k'aride jara bi:

“ïrimáti parã k'ãi pik'a p'aniirã, k'achia oomaa p'anadairã.

P'irabáiti parã piu pik'a p'aniirã, ijãadak'aa perã. Cristopa parã k'aripai ïdaa pik'a bide t'ïudamerã.”

¹⁵Maperã k'ïrak'aupai p'anadai k'ïsia k'awa-ee beeräk'a. Ma k'ãyaara k'ïra jïp'a, k'ïsia k'awaa p'anapatáati. ¹⁶Ichita jiripatáati ne-inaa pia oodait'ee, ïrapemaarã k'achia ooyaa p'anapata perã. ¹⁷K'ïra k'awa-ee p'aniiräk'a p'ananáati. Ma k'ãyaara jiripatáati k'awaadait'ee Tachi Ak'õrepa parãmaa oopi k'inia bi. ¹⁸It'uapa piu nipanáati, jãgipa eperãarã k'achiade baaipipari perã. Ma k'ãyaara Tachi Ak'õre Jaure ome o-ïa nipapatáati oodait'ee irua parãmaa oopi k'inia bik'a. ¹⁹Awaraa ijãapataarã ome p'anadak'ãri, k'ari para báti salmos Tachi Ak'õre Ùraa p'ãdadepema mãik'aapa Ak'õre k'ari. K'aripatáati Tachi Ak'õre Jaurepa k'aripi bik'a. T'ãriipa k'aripatáati Tachi Waibiamaa, parãpa iru k'inia iru p'anapata perã. ²⁰Tachi Waibia Jesucristode ijãapata perã, ichita gracias jarapatáati Tachi Ak'õremaa, jõma irua oo bi pari tachi-it'ee.

Sãga p'anapataadaipia bi awaraa ijãapataarã ome

²¹Ak'ïpidait'ee Cristo wãara pãchi poro waibia, ùripatáati awaraa ijãapataarãpa ùraa p'ani mãik'aapa oopatáati ãrapa jara p'anik'a.

²²Wëraarãpa oopataadaipia bi áchi imik'ïraarãpa jara p'anik'a, Tachi Waibiapa mãga k'inia bairã. ²³Imik'ïra chi wëra poro waibia, Cristo tachi ijãapataarã poro waibiak'a. Tachi ijãapataarã Cristo k'ap'ia apai pik'a p'ani. Iruata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerã. ²⁴Mapa ijãapataarã Cristo jua ek'ari p'anapata. Mägá ichiaba wëraarã nejõmaade áchi imik'ïraarã jua ek'ari p'anapataadaipia bi.

²⁵Imik'ïraarãpa jõdee áchi wëraarã k'inia iru p'anapataadaipia bi, Cristopa ijãapataarã k'inia iru baparik'a. Irua tachi ijãapataarã audupai k'inia iru bada perã, piuji tachi pari. ²⁶Mägá tachi ijãapataarãpa p'ek'au k'achia oopata wëpapiji. Tachi sii pik'aji paniapa irude ijãa p'anida

adak'ári, iru ũraa ũridap'eda. Mágá tachi ijãapataarã awara biji ichi-it'ee. ²⁷Ara imik'irapa wëra awëra k'ira wãree, t'ári pia, k'inia bik'a ai ome miak'ãit'ee, mãga pik'a Cristopa k'inia bi tachi ijãapataarã Tachi Ak'õre k'ira wãreek'a, t'ári pia, maarepida k'achia wëe p'anapataadamerã ichi-it'ee. Ma-it'eeta tachi awara biji. ²⁸Cristopa tachi ijãapataarã, ichi k'ap'ia apai pik'a p'aniirã, mágá k'inia iru bapari perã, imik'iraarãpa ãchi wëraarã ichiaba k'inia iru p'anapataadaipia bi ãchi k'ap'iak'a. Imik'irapa ichi wëra wãara k'inia iru bak'ári, pia ak'i bapariit'ee, ichi k'ap'ia ak'i baparik'a. ²⁹Eperã apidaapa ichi k'ap'ia unuamaa iru bak'aa. Ma k'ãyaara nek'opari mãik'aapa ichi k'ap'ia pia ak'i bapari, Cristopa tachi ijãapataarã ak'i baparik'a. ³⁰K'awa p'ani Cristopa tachi ijãapataarã mágá ak'i bapari, tachi iru k'ap'ia apai pik'a p'anadairã. ³¹Tachi Ak'õre ũraa p'ãdade jara bi:

'Mapa imik'irapa atabëit'ee chi ak'õre chi nawe ome, araa p'anapataadait'ee chi wëra ome. Mágá eperã omee weda eperã apai pik'a p'aneedait'ee.' (Gn 2.24)

³²Mágí jarada k'aurepa tachia ne-inaa wãarata k'awaadai, waide k'awada-e p'anadap'edaa. Mi-it'ee nãga bi. Cristo tachi ijãapataarã ome, imik'ira chi wëra ome bik'a bi. ³³Mapa waya jara k'inia bi parãmaa: Imik'ira chaa ichi wëra k'inia iru baipia bi ichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a. Jõdee wëra chaa ichi imik'ira waaweeipia bi ichi poro waibiak'a.

Ūraa warrarã mãik'aapa ak'õreerã-it'ee

6 ¹Írá mia ũraait'ee warrarãmaa: Warrarã, parãpa Tachi Waibia k'inia iru p'anadairã, oopatãati pãchi ak'õreerãpa jara p'anik'a. Mãga k'inia bi Tachi Ak'õrepa parãpa oodamerã. ²Iru ũraa p'ãdade jara bi: 'Pichi ak'õre mãik'aapa pichi nawe k'inia iru bapariiji mãik'aapa ãra pedee ũriparíiji.' (Ex 20.12)

Tachi Ak'õrepa jarak'ári warrarãpa mãga oodamerã, ichiaba jaraji sãga k'aripait'ee chi ma jaradak'a oopataarã. ³Mãgaji: 'Pãchi ak'õreerã pedee ũriruta pirã, pia p'anapataadait'ee mãik'aapa taarã nipapataadait'ee na p'ek'au eujãde.' (Ex 20.12)

⁴Ak'õreerã, pãchi warrarã k'iraupináati. Ma k'ãyaara pia ak'i p'anapatãati. Mãga oo p'ani misa, ũraapatãati ne-inaa k'achia oonaadamerã. Ma awara jarateepatãati Tachi Waibiade ijãapataadamerã mãik'aapa oopataadamerã irua oopi bik'a.

Ūraa esclavoorã-it'ee mãik'aapa ãchi chipariirã-it'ee (Colosenses 3.22-25; Tito 2.9-10; 1 Pedro 2.18-20)

⁵Esclavoorã, oopatãati parã na p'ek'au eujãdepema chipariirãpa jara p'anik'a. Æra waaweeepatãati mãik'aapa k'ira jip'a mimiapatãati, Cristo-

it'ee mimiak'ajidak'a. ⁶Edaare esclavo k'íra jíp'a mimiapari chiparipa ak'i bi misa aupai, ichi mimiayaa bida amerã. Mamída parãpa mãga oodaik'araa bi. Ma k'ãyaara auk'a k'íra jíp'a mimiapataadaipia bi, chipariirãpa ak'ida–e p'ani pijida. Mãgá t'ãripa ichiaba oopatãati Tachi Ak'õrepa oopi bik'a, Cristo parã chipari jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã. ⁷Maperãpi parã mimiadai k'ãyaara chi mimia chipariirãpa parã pia ak'idamerã, t'ãripa mimiadaipia bi Tachi Waibia–it'ee. ⁸Mãga oodaipia bi k'awa p'anadairã chi mimia pia oo bipa iru bait'ee jõma Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi teeit'ee ichideerãmaa. Esclavoorã, esclavo–eerã auk'a mãga iru p'anadait'ee ãchi mimia pia oopata pari.

⁹Parã, chi esclavoorã chipariirã ichiaba pia p'anapatãati pãchi esclavoorã ome. Ijãti pedeenãati p'eradamerã. K'irãpapatãati parã it'ari chipari ichiaba iru p'ani. Mãgí Tachi Waibia Jesucristo. Iruata esclavo chipari pipiara ak'ik'aa chi esclavo k'ãyaara, ichideerã jõmaweda iru k'irapite auk'a p'anadairã.

Armadura Tachi Ak'õrepa teepari Cristode ijãpataarãmaa

¹⁰Ípemaarã Cristo k'aurepa, írã mia parã úraait'ee t'ãridepai choopataadamerã, araa p'anadairã Tachi Waibia ome. Iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã, parã k'aripait'ee oodamerã irua k'inia bik'a. ¹¹Nãgá tachi k'aripait'ee. Írapema soldaorãpa armadura jipatak'a, Tachi Ak'õrepa armadura teeda jipatãati, Netuara Poro Waibiapa parã k'úranaamerã. ¹²Tachi chõoda–e p'ani eperãarã jip'arã ome. Jíp'a chõo p'ani na p'ek'au eujãdepema–eerã ome; chi Netuara Poro Waibia eere p'aniirã ome. Mãgiirã jua ek'ari na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerã jõmaweda p'ãriu pik'a bide p'anapata. ¹³Maperã Tachi Ak'õrepa teeda armadura jõmaweda jipatãati. Mãgá Netuara Poro Waibia eere p'aniirã chedak'ãri parã k'achiade baaipidait'ee, parãpa mãga oopida–e pait'ee. Mapa Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oo wãk'ãti wãti, mãgiirã p'oyaadait'ee ãchi cheruta chaa.

¹⁴Mãga p'anadait'ee nãga oopatãati: soldaorãpa ne–inaa k'irride jipatak'a, mãga pik'a Tachi Ak'õrepa wãarata jara pãida k'awãati mãik'aapa ichita wãarata jarapatãati. Soldaorãpa camisa hierrodee ooda jipatak'a, mãga pik'a Tachi Ak'õrepa oopi bik'a ichita oopatãati, netuara eere p'aniirãpa maarepida parãmaa k'achia oonaadamerã. ¹⁵Soldaorãpa chancla jipatak'a awara ãyaa wãdait'ee pak'ãri, mãga pik'a k'awãati jarateedait'ee Cristopa tachi o k'achiadeepa k'aripa atak'ãri, k'ãiwee p'anapata, netuara eere p'aniirãpa nepirade baaipi cheruta pijida. ¹⁶Soldaorãpa escudo atepatak'a, mãga pik'a waapiara Cristode ijãapatãati. Mãgá jaut'i pik'a p'anadai Netuara Poro Waibiapa k'achia oopi k'inia bi parãmaa. ¹⁷Soldaorãpa casco jipatak'a, mãga pik'a wãara ijãapatãati Tachi Ak'õrepa parã o k'achiadeepa k'aripa ataji. Ma awara

soldaorãpa espada ateeptak'a, Tachi Ak'õre Ũraa jara pëida ichi Jaure k'ap'ia pari t'ãride atéeti.

¹⁸Oodait'ee ma jõma et'ewa jarada, ichita it'aa t'ĩpatáati Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. It'aa iidipatáati Tachi Ak'õrepa parã k'aripamerã ne–inaa jõmaade. K'ĩrak'aupai it'aa t'ĩda–ee p'anapataadai. Ma k'ãyaara jõmaarã ijãapataarã pari it'aa t'ĩpatáati. ¹⁹Ichiaba it'aa t'ĩpatáati mi pari, Tachi Ak'õrepa ichia jara k'iniata mimaa jarapimerã. Iidipatáati mia jõmaarãmaa waawee–ee k'awapimerã Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru bada eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atait'ee, ichi Warra pëik'ãri piumerã eperãarã pari. ²⁰Cristopa mi pëiji mãga jarateemerã. Ma jaratee bi k'aurepata mi nama carcelde bi. Mamida it'aa t'ĩpatáati, mia at'ãri waawee–ee mãga jarateemerã Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a.

Pablopa salude tee pëida na k'art'a p'ã aupa wãk'ãri

²¹Mia na k'art'a pëiru tachi ipema Cristo k'aurepa Tíquico ome. Mia iru k'inia iru bi, k'õp'ãyo pia perã. Irua mi ichita k'aripapari, Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oo k'inia bairã. Irua parãmaa nepirinait'ee mia k'ĩsia bi mãik'aapa mia oomaa bi, parãpa ma jõma k'awaadamerã. ²²Ma–it'ee mia iru pëiru, parãpa pia k'awaadamerã tai p'anapata mãik'aapa t'ãri o–ia p'anedamerã irua jararu ũridak'ãri.

²³Ĩrá mia it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parã k'ãiwee p'anapimerã jõmaarã ijãapataarã ome mãik'aapa chik'inia p'anapimerã, Cristode ijãapata perã. ²⁴Ichiaba iidi bi ãrapa pia ak'i p'anadamerã jõmaarã t'ãripa Tachi Waibia Jesucristo k'inia iru p'anapataarã.

Mãgapai paji.

FILIPENSES

San Pablopa K'art'a P'ãda Filipos P'uurudepema Ijãapataarãmaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. K'ĩsiapata na k'art'a jida p'ãji Romade, carcelde bak'ãri. Pablo naapiara jaratee nipapachi Filipos p'uurude. Ma p'uuru Macedonia eujãde bi. Mapa mãpema ijãapataarã k'inia iru bapachi. Na k'art'a p'ãji gracias jarait'ee ãramaa, ichi k'aripadap'edaa perã primisia tee pëidak'ãri. Ichiaba k'irãpapiji ichia Ak'õrepa wãarata jarateeda ãra t'ãide, k'ũrapinaadamerã seewa jaratee nipapataarãmaa.

Naapiara jara bi ichia it'aa t'ĩpari ãra pari mãik'aapa ichi bapata (cap. 1.1-11). Jara bi ichi bapari ooit'ee Cristopa oopi bik'a mãik'aapa waawee–e piut'ee, Cristo ome araa bapari perã (cap. 1.12-26). Ūraa bi ãrapa waaweenadamerã miadait'ee Cristode ijãa p'ani k'aurepa; oopariidamerã iru ūraade jara bik'a mãik'aapa nipapataadamerã iruk'a: audua–ee, chupiria k'awaa (caps. 1.27–2.18). Jara bi ichia k'ĩsia iru bi oopiit'ee ichi k'aripapataarã Timoteomaa mãik'aapa Epafroditomaa (cap. 2.19-30). Nepiri bi ichi bapata Cristode ijãai naaweda. K'ĩsia baji mĩda Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ii Moisepa p'ãdade jara bik'a oopachi perã, ãrã k'awa bi Cristode ijãapata k'aurepapai Ak'õrepa eperãarã pia ak'ipari. Ichiaba jara bi Cristode ijãapataarã deporte jemenepataarãk'api p'ani maa–e pirã carrera p'irapataarãk'a (cap. 3). T'ẽepai ūraa bi ijãapataarã t'ãri o–ia p'anapataadamerã mãik'aapa gracias jara bi ãrapa tee pëidap'edaa pari (cap. 4).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Pablo Timoteo ome oopata Jesucristopa oopi bik'a. Mapa na k'art'a pëiruta parã Jesucristode ijãapataarãmaa, Filipos p'uurude p'ani. Ichiaba salude pëiruta parã ak'ipataarãmaa ãra k'aripapataarã ome. ² K'inia p'ani Tachi Ak'õrepa mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parã pia ak'ii p'anadamerã. Mãgã k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Pablopa it'aa t'ida Filipodepema ijāapataarā pari

³Mia parā k'irāpak'āri, ichita gracias jarapari Tachi Ak'ōremaa, iru mi Ak'ōre Waibia perā. ⁴It'aa t'iru chaa parā jōmaarā pari, mia t'āri o-īa gracias jarapari Tachi Ak'ōremaa ⁵parāpa mi k'aripapachida perā mia jaratee bi misa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Māgá oopata Cristode ijāadak'āriipa. ⁶Māgá ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa parā t'āri pia p'anapiji ichia k'isia iru badak'a. Mia t'ārīde k'awa bi Tachi Ak'ōrepa māgá oo wāk'āti wāit'ee, iruk'a t'āri pia parutamaa Cristo waya chek'āri. ⁷Pia bi mia māga k'isiat'ee, t'ārīpa mia parā k'inia iru bapari perā. Tachi Ak'ōrepa parā k'aripamaa bi mi k'aripaparik'a. Maperāpi parāpa mi k'aripapata nama carcelde bi misa māik'aapa tachi ijāapataarā imiatee p'aniirāmaa p'anaumaa bi misa. Ichiaba mi k'aripapata jīp'a jarateemaa bi misa Tachi Ak'ōre pedee pia jara pēida Cristode. ⁸Tachi Ak'ōrepa k'awa bi mia t'ārīpa parā k'inia iru bi, Jesucristopa audú k'inia iru baparik'a. Mapa parā audú unu k'inia bi.

⁹It'aa t'īpari parā pari, parāpa audupīara Tachi Ak'ōre k'inia iru p'anadamerā māik'aapa chik'inia p'anapataadamerā. Ichiaba it'aa t'īpari parāpa Tachi Ak'ōre pipiara k'awa wādamerā māik'aapa ne-inaa jōmaade oo k'awaa wādamerā irua oopi bik'a. ¹⁰Māga k'awaadak'āri, ichita jiridait'ee ne-inaa pipiara oodait'ee irua oopi bik'a. Māpai māga ooruta pīrā, Cristo cheru ewate p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee eperāarā k'īrapite māik'aapa Tachi Ak'ōre k'īrapite. ¹¹Ma ewate ni p'ani misa, mia it'aa iidipari, Jesucristo k'ap'ia pari parāpa oodamerā ne-inaa pia k'īra t'ādoo, Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Māga ooruta pīrā, awaraarāpa jaradait'ee wāara iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi, irua parā māgá k'aripapari perā.

Pablo bapari ooit'ee Cristopa oopi bik'a

¹²Īpemaarā Cristo k'aurepa, mia nāga k'awapi k'inia bi parāmaa. Mi nepirade nībi mīda, ma k'aurepata chok'araarāpa k'awaa wāpata Cristopa ooda āchi k'aripait'ee atuanaadamerā. ¹³Mi nama carcelde nībairā, jōma César palacio jīapataarāpa awaraarā ome k'awa p'ani mi nama bi Cristode ijāapari perā māik'aapa irua oopi bik'a oopari perā. ¹⁴Ma awara mi māgá choo bairā nama, na p'uurudepema Cristode ijāapataarā chok'araarāpa waapiara waawee-ee jarateemaa p'ani Tachi Ak'ōrepa Cristode jara pēida.

¹⁵Wāara, ūk'uruurāpa Cristopa ooda jarateepata eperāarā k'aripait'ee, eperāarāpa mi k'āyaara āchi t'o p'anadamerā. Mamīda awaraarāpa māga jarateepata t'āri pia p'anadairā. ¹⁶Māgīrāpa mi k'inia iru p'anapata perā, Cristopa ooda jarateepata. K'awa p'ani Tachi Ak'ōrépata mi jīrit'eraji jōmaarāmaa jarateenamerā irua Cristode jara pēida māik'aapa

p'anaumerã tachi imiateepataarãmaa. ¹⁷Mamïda chi apemaarãpa k'ïra jïp'a jarateedak'aa. Imeraa jarateepata eperãarãpa ijãadamerã áchia jarateeruta aupai. Mãga oopata mi k'ïsia p'uapiit'ee nama carcelde nïbide. ¹⁸Mamïda mia p'ua-e bi. Wãara mi o-ïa bi eperãarã ùk'uruurãpa Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee k'ïra jïp'a jarateedak'ãri. Mamïda awaraarãpa k'ïra jïp'a-ee jarateeruta pijida, mi o-ïa bi Cristopa oodata jaratee p'anadairã.

Ma awara mi audupiara o-ïa bait'ee nãga perã. ¹⁹K'awa bi mi nama p'asa nïbi pia uchiat'ee, parãpa it'aa t'ï p'anadairã mi pari mãik'aapa Jesucristo Jaurepa mi k'aripamaa bairã. ²⁰Mia ne-inaa oo k'inia-epi, ma k'aurepa k'ïra nejasia bait'ee. Ma awara ne-inaa jõmaade ichita waawee-ee oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a, naapai chupiria nïbik'a mãik'aapa chupiria wëe nïbak'ãri. Mãga oo k'inia bi awaraarãpa k'awaadamerã Cristo mi ome bapari. Ma awara mãga oo k'inia bi, chok'ai uchiaru jida na chupiria nïbideepa maa-e pirã piuru pijida. ²¹Mia nãga ijãapari. Mi bapari ooit'ee Cristopa oopi bik'a. Mamïda mia k'awa bi jai-idaak'ãri pipiara bapariit'ee, it'ari Cristo ome ichita bapariit'ee perã. ²²Maperãpi k'awa-e chisãgita pipiara bak'aji. Chok'ai uchiaru pirã na carceldeepa, mia waapiara ooi awaraarãpa Cristo k'awaadamerã. Jõdee jai-idaaru pirã, Cristo ome it'ari banai. ²³K'ïsia nïbi ome weda oo k'inia bairã. Audú uchua k'inia bi na p'ek'au eujãdeepa banait'ee Cristo ome. Ma pipiara bak'aji mi-it'ee. ²⁴Mamïda na k'ap'iade beeru pirã, ma pipiara bak'aji parã-it'ee. ²⁵Maperã k'awa bi Tachi Ak'õrepa mi uchiapiit'ee na carceldeepa, at'ãri beemerã parã ome. Mãgã parã k'aripai pipiara ijãadamerã mãik'aapa o-ïa p'anadamerã, mãgã ijãapata perã. ²⁶Ichiaba mia k'ïsia bi Ak'õrepa mi uchiapiit'ee nadeepa mi waya unudak'ãri, parã audupiara o-ïa p'anadamerã mãik'aapa t'ãri o-ïa it'aa t'ïdamerã Jesucristomaa gracias jaradait'ee mi pari.

²⁷Mia nãgapai k'inia bi: parãpa oodamerã Tachi Ak'õrepa jara pëidak'a Jesucristo k'ap'ia pari mãik'aapa p'anapataadamerã Cristodeerãk'a. Mi na chupiria nïbideepa uchiaru pirã, parã mãgã unui jãmaa wãk'ãri. Mamïda uchua-e pijida, mia ùri k'inia bi parã t'ãri a-ba choo p'ani Cristode ijãa p'anide Tachi Ak'õre Jaure k'ap'ia pari. Ichiaba ùri k'inia bi parã auk'a jïrimaa p'ani awaraarãpa auk'a ijãadamerã Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida Cristode. ²⁸Mãga oo p'ani misa, mia ichiaba ùri k'inia bi parã maarepida waawee-ee p'ani, Cristo k'aurepa parã k'ïra unuamaa iru p'anapataarãpa parã jiridak'ãri miapidait'ee. Mãgã waawee-ee choodak'ãri, parã k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa mãirãmaa k'awapiit'ee áchi atuadait'ee. Jõdee parãmaa k'awapiit'ee parã it'aa wãdait'ee, wãara ichideerã perã. ²⁹Mia mãga jara bi Tachi Ak'õre t'ãri pia bapari perã parã ome. Parãta jïrjji Cristode ijãapataadamerã mãik'aapa oopataadamerã irua oopi k'inia bik'a. Parã jïri-e paji jïp'a ijãadamerã. Ichiaba jïrjji miadamerã

Cristo k'aurepa. ³⁰Ma-it'ee Tachi Ak'õre k'ira unuamaa iru p'aniirãpa tachi auk'a jirimaa p'ani miapidait'ee. Tachi chõomaa pik'a p'ani mägiiirã ome. Parãpa unujida mãirãpa mimaa oodap'edaa mi parã t'ãide nipak'ãri mãik'aapa ìrã waapiara k'awaa wãda mi nama ichiaba miapi iru p'ani.

Tachi Ak'õrepa Cristo jõmaará k'ãyaara waibiara papida

2 ¹Wãara parã mágá choo p'ani pirã Cristodeerã perã, mãik'aapa t'ãri o-ia p'ani pirã irua parã k'inia iru bapari perã, mãik'aapa parã t'ãri auk'a bapari pirã Tachi Ak'õre Jaure ome, mãik'aapa parã k'õp'ãyoorã chupiria k'awaa p'ani pirã t'ãriipa k'inia iru p'anadairã; ²mãgara mi audupiara o-iaipiti nãga oo p'anipa. T'ãri auk'a p'anapatãati oodait'ee Cristopa oopi bik'a. Chik'inia p'anapatãati mãik'aapa t'ãri a-ba p'anapatãati. Mágá p'anadai Tachi Ak'õre Jaurepa parã k'aripapari perã. ³K'isianãati pãchia oo k'iniata oodait'ee, audua p'anadairã. Ma k'ãyaara, audua-ee awaraarã pipiara ak'iti. ⁴Jirinãati ne-inaa oodait'ee awaraarãpa parã piara ak'idamerã. Ma k'ãyaara jiriti awaraarã k'aripadait'ee, ãchita jõmaarãpa pipiara ak'idamerã.

⁵K'isia p'anapatãati Jesucristopa k'isia badak'a na eujãde nipak'ãri. Irua oo k'inia baji chi Ak'õrepa oopidak'a. ⁶Bapachi Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bik'a:

- Iru Tachi Ak'õrek'a bapachi mĩda, Tachi Ak'õrek'a ba k'inia-e paji.
- 7 Mãga ooji jõma ichia iru bada it'ari atabëik'ãri, t'o cheit'ee na p'ek'au eujãde. Jirit'eraji t'oit'ee na eujãdepema k'ap'iade, eperã jip'aak'a. Mimiaparipa eperã k'aripaparik'a, irua eperãarã k'aripapachi Tachi Ak'õrepa oopidak'a.
 - 8 Mãpai eperãarã t'ãide ma k'ap'iade chupiria nĩbap'eda, audupiara chupiria nĩbaji kurusode piu k'achia piuk'ãri, eperã k'achia piuparik'a. Mágá piuji oo k'inia bada perã Tachi Ak'õrepa oopidak'a.
 - 9 Ichi itu mágá chupiria papida perã, Tachi Ak'õrepa iru jõmaará k'ãyaara waibiara papiji mãik'aapa irumaa t'ĩ pipiara bijji, jõmaará t'ĩ k'ãyaara.
 - 10 Tachi Ak'õrepa ma jõma ooji Jesús t'ĩ úridak'ãri, eperãarã jõmaweda bedabaidaidamerã iru k'irapite ak'ipidait'ee iru waawee p'ani. Mãga oodait'ee it'aripemaarã, na p'ek'au eujãdepemaarã mãik'aapa piudap'edaarã eujã ek'ari p'ani paara.
 - 11 Ma jõmaarãpa jaradait'ee: 'Jesucristota jõmaarã poro waibia.' Mãga jaradak'ãri, ak'ipidait'ee wãara Tachi Ak'õre waawee p'ani.

Cristode ijãapataarã idaa pik'a p'ani na p'ek'au eujãde

¹²Ïpemaarã k'iniarã, mia parã t'ãide jaratee nipak'ãri, parãpa ichita oopachida mia ùraadak'a, ijãadap'edaa perã Tachi Ak'õrepa mi pëida.

Māga oodap'edaak'a ĩrá audupiara mǎgá oodaipia bi, mi t'imí bi mīda. Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa parǎ chaachaa k'aripaji atuanaadamerǎ. Maperǎ jirítì oodait'ee Cristopa oopi bik'a, iru cheru misa. K'ĩra jĩp'a mǎga óotì, Tachi Ak'õre waawee p'anadairǎ. ¹³Māga oodai, Tachi Ak'õre parǎ ome bapari perǎ. Iruata parǎ k'aripait'ee oo k'inia p'anadamerǎ mǎik'aapa oodamerǎ Cristopa oopi bik'a. Mǎgá k'aripait'ee, t'ǎripa tachi ijǎapataarǎ k'aripa k'inia bapari perǎ.

¹⁴Mamīda mǎga oo p'ani misa, nejõmaata óotì aupedeeda-ee mǎik'aapa pedee k'achia pedeeda-ee Tachi Ak'õre ǎpíte maa-e pirǎ awaraarǎ ǎpíte. ¹⁵Māga ooruta pirǎ, t'ǎri pia mǎik'aapa k'achia wēe p'anadait'ee, Tachi Ak'õre warrarǎ p'anadaipia bik'a. Mǎgá p'anapataada ĩrapema k'achia beerǎ t'ǎide p'ani mīda. Mǎgiirǎ chíara k'ũrayaa; t'ǎri k'achia-idaa p'anapata. Jõdee parǎ pia p'anapata Ak'õrepa k'inia bik'a. Lucero ĩdaa pik'a p'ani na p'ek'au eujǎ p'ǎriu pik'a nĩbide. ¹⁶Māga p'ani parǎpa awaraarǎmaa jarapata perǎ Tachi Ak'õrepa eperǎarǎ k'aripait'ee it'aa wǎdamerǎ ǎchia Cristode ijǎadak'ǎri. Māga p'anapata perǎ Cristo cheru ewate parǎ k'aurepa mia o-ĩa jarai wǎara na mimia ichi k'inia oo-e paji.

¹⁷Nǎgaweda mi o-ĩa bi parǎ ome, Cristode ijǎapata perǎ. Maperǎpi parǎpa ne-inaa pia oomaa p'ani Tachi Ak'õre-it'ee. Mapa ijǎadak'aa beerǎpa mi peeruta pijida mia jarateeda k'aurepa parǎmaa mǎik'aapa awaraarǎmaa, mǎgá ichita o-ĩa bait'ee. ¹⁸Parǎ jida o-ĩa p'anadaipia bi mi ome.

Timoteo Epafrodito ome

¹⁹Mamīda mia ijǎa bi Tachi Waibia Jesupa mi k'aripait'ee taarǎ-ee Timoteo pēimerǎ parǎ ak'ide. Mǎgá irua mi o-ĩapii ichiaba, nepiri chek'ǎri parǎpa oopata mǎik'aapa p'anapata. ²⁰Nama awaraa eperǎ iruk'a wē-e pēiit'ee. Iru mi ome t'ǎri auk'a bapari. Auk'a parǎ k'inia iru bapari mǎik'aapa ne-inaa jõmaade parǎ k'aripa k'inia bapari. ²¹Apemaarǎpa jirĩmaa p'ani oodait'ee ne-inaa ǎchia oo k'inia p'ani, oodai k'ǎyaara Jesucristopa oopi k'inia bik'a. ²²Mamīda mǎga-e Timoteo ome. Parǎpa pia k'awa p'ani irua oo k'inia bapari Cristopa oopi bik'a, mǎga unupata perǎ. Warra chok'ek'ee baparik'a chi ak'õre ome, mǎgá bi Timoteo mi ome. Taipa auk'a jiripata jarateedait'ee Cristopa ooda eperǎarǎ k'aripait'ee. ²³Mǎpai mia k'awaa atak'ǎri mi jǎpataarǎpa k'ĩsia iru p'ani oodait'ee mi ome, aramata Timoteo pēiit'ee parǎmaa. ²⁴Mamīda mia at'ǎri ijǎa bi Tachi Waibiapa mi k'aripait'ee ichiaba taarǎ-ee wǎmerǎ.

²⁵Mǎgá nĩmaa bi misa, mia k'ĩsia iru bi tachi ĩpema Epafrodito pēiit'ee parǎmaa. K'ĩsia bi iru wǎipia bi parǎ ak'ide. Iru mi ome auk'a mimiapari Cristo-it'ee mǎik'aapa soldao chooparik'a chõo nĩbide, mǎga pik'a iru mi ome choopari, ijǎadak'aa beerǎpa tai imiatee jõnide Cristo k'aurepa.

Wāara parāpa iru namaa pëjjida mi k'aripamerā. ²⁶Mamīda iru parāmaa audú wā k'inia nībeeji māik'aapa k'isia p'ua nībeeji, ūrik'āri parāpa iru k'ayaa bada k'awaadap'edaa. ²⁷Wāara iru perā jai–idaaji māgí k'ayaapa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa iru chupiria k'awaap'eda, jipa beeji. Ak'ōrepa māga ook'āri, mi jida ichiaba chupiria k'awaaji, mi waapiara chupiria nībeepiamaapa. ²⁸Īrá Epafrodito māgá jipa beeji perā, mia parāmaa isapai pëiit'ee, parā waya o–īa p'aneedamerā iru unudak'āri. Māgá mi jida mak'iara waa k'isia nība–e pait'ee ma k'aurepa. ²⁹Iru o–īa auteebáiti Cristodeerāpa āchi ĩpemaarā auteebaidaipia bik'a. Iru māik'aapa iru ĩak'aarā pia ak'i p'anáti. ³⁰Iru perā piuji Cristo mimia oo k'iniapa nama mi ome. K'ayaadachi oomaa bada perā parāpa p'oyaa ooda–e p'anadap'edaa mi k'aripadait'ee. Parā pari iru māgá chupiriadaida perā, parāpa iru pia ak'i p'anadaipia bi.

Ak'ōre ewari waibia ewate p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee

3 ¹Māpai ĩpemaarā, t'āri o–īa p'anapatáati, Tachi Waibia parā ome bapari perā. Īrá mia parāmaa waya ūraait'ee naaweda ūraadak'a. Sē–ee māga ooi, parāpa waya ūridaipia p'anadairā. Nāgá ūraa bipa mia parā k'aripa k'inia bi apidaamaa k'ūrapinaadamerā. ²Tauk'a p'anapatáati parā t'āide t'īu k'inia p'aniirā ome. Tauchaa bipipataarā imik'īraarā k'ap'iade jōmaarā t'āide nipapata, ijāapataarā k'ap'ia t'īipi k'inia p'anadairā. Māgí jarateepataarā k'achia p'ani, mimia k'achia oomaa p'anadairā. ³Tachia, jōdee, ne–inaa piara iru p'ani tauchaa iru p'anadai k'āyaara tachi k'ap'iade, Tachi Ak'ōre Jaure bapari perā tachi t'āride. Iru k'ap'ia pari it'aa t'īpata Tachi Ak'ōremaa māik'aapa t'āri o–īa p'anapata Jesucristodeerā perā. K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa tachi piara ak'i–e pait'ee tauchaa bipiruta pirā tachi k'ap'iade. Mapa jiripata oodait'ee irua oopi bik'a, jiridai k'āyaara ne–inaa eperāarāpa jiripata pia p'anadait'ee iru k'īrapite.

⁴Māirāk'a mi audua bai, mi k'ap'iade tauchaa iru bairā māik'aapa oopari perā Moisepa p'ādade jara bik'a. Apidaapa k'isia bi pirā ichiata ma ne–inaa unu iru bi, mia audupiara māga k'isiai. ⁵Mi t'op'eda, k'āima ocho parumaa judiorāpa michi k'ap'iade tauchaa bijida. Mi Israel pidaarā p'uurudepema; Benjamín ēreerādeepa uchiada. Mi ak'ōreerāk'a māik'aapa āchi ēreerā naa p'anadap'edaarāk'a mi hebreo pedee pedepari. Tachi Ak'ōrepa Moisemaa Ūraa p'āpida pia k'awa bi māik'aapa judiorāpa ijāapata pia k'awa bi, mi fariseo pada perā. ⁶Maapai ne–inaa jōma auk'a ooji ma ūraa p'ādade jara bik'a. Māga ooji p'ek'au k'achia wēe ba k'inia bada perā Tachi Ak'ōre k'īrapite. Māgá audú ijāa bada perā tai judiorāpa ijāapatade, mia Cristode ijāapataarā jiriji miapiit'ee. ⁷Mamīda ma jōma jiri bada Tachi Ak'ōrepa mi piara ak'imerā, ĩrá mia maarepida p'ua–e bi, Cristo ome bapari perā. ⁸Ma ne–inaa aupai mia p'ua–e bi. Īrá jōmaweda mia ooda t'āri pia beeit'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite

nejarrak'a bi mi-it'ee, ne-inaa piara apida wẽ-e perã Michi Waibia Jesucristo k'awai k'ãyaara ⁹mãik'aapa araa bai k'ãyaara iru ome. Mapa waa jiri-e bi p'ek'au k'achia wẽe pait'ee Moisepa p'ädade jara bik'a oo bïpa. Ma k'ãyaara k'awa bi Cristode ijãa bïpapai mi p'ek'au k'achia wẽe bapari Tachi Ak'õre k'irapite. Pia jarait'eera, Tachi Ak'õrépata mi p'ek'au k'achia wẽe bapipari, mia Cristode ijãapari perã. ¹⁰Tachi Ak'õrepa mi mágá bapii, Cristopa p'ek'au k'achia jómaweda p'oyaada perã, Ak'õre juapa chok'ai p'irabaik'ãri. Maperã Cristo pipiara k'awa k'inia bi. Mia ne-inaa jómaweda oo k'inia bi irua oopi bik'a, ma k'aurepa mi jiriruta pijida miapidait'ee, maa-e pirã mi piuru pijida iruk'a. ¹¹Ma jõma oo k'inia bi iruk'a chok'ai bapariit'ee p'irabaip'eda.

Cristode ijãapataarãpa jiridaipia bi iruk'a p'anadait'ee

¹²Wãara, waide mia ne-inaa jómaweda oo-e Cristopa oopi bik'a. Mamïda mia jiri bi mãga ooit'ee, ma-it'ee Jesucristopa mi jirit'erada perã. ¹³Ïpemaarã, mia michi bapata k'irãpak'ãri, k'awa bi mi waide mãga ba-e. Mamïda nãga oomaa bi. Eperã ãpïtee ak'i-e bik'a p'ira wãk'ãri ne-inaa jitait'ee, mãga pik'a mia waa k'isia-e mia naaweda oopatade. ¹⁴Jïp'a jiri bi iru k'await'ee iruk'a parumaa, chok'ai p'irabaidak'ãri. Ma-it'ee Tachi Ak'õrepa mi jiriji, it'aa wãmerã Jesucristo k'aurepa.

¹⁵Tachi jõma Cristo pia k'awa p'aniirãpa auk'a k'isiaaipia bi et'ewa jara aupadak'a. Parãpa mãgi k'isia awara k'isia p'ani pirã, Tachi Ak'õrepa k'awapiit'ee parãmaa. ¹⁶Mamïda, mia jarada waide pia k'awada-e p'ani mïda, p'anapatãati Tachi Ak'õrepa naaweda k'awapidak'a parãmaa.

¹⁷Ïpemaarã, ne-inaa jõma oopatãati mia ooparik'a. Pia ak'ïti ijãapataarã tai jïak'a p'anapata mãik'aapa auk'a p'anapatãati. ¹⁸Mia mãga jara bi parã t'ãide nipapataarã chok'ara mágá p'anadak'aa perã. At'apai mia jaradoo mãirãpa ne-inaa k'achia oopata. Írá taubade waya auk'a jarait'ee mãirã p'anadak'aa Cristopa k'inia bik'a. Oo amaa k'iniadak'aa ãchia p'ek'au k'achia oopata, Cristo kurusode piuji mïda ãchi p'ek'au wëpapiit'ee. Mãga p'anapata perã, Cristo k'ira unuamaa iru p'aniirãk'ata p'ani. ¹⁹Mãirã atuadait'ee. Æchi k'ap'ia ãchi ak'õre waibiak'a iru p'ani. Mia mãga jara bi oopata perã ãchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi bik'a. Mãga oopata k'ira nejasia wẽe. Jïp'a k'isia p'anapata na p'ek'au eujãdepema net'aade. ²⁰Jõdee tachi it'aripema p'uuru pidaarã, it'aripema net'aade k'isia p'anapata perã. Nïmaa p'ani Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari it'ariipa chemerã. Mãgi Tachi Waibia Jesucristo. ²¹Ichi chek'ãripi, tachi chupiria nïbi k'ap'ia ichi it'aripema k'ap'ia jïak'a papiit'ee; k'ap'ia k'ira wãree. Ichi jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã, mãga ooi. Ma awara ne-inaa jómaweda ichi jua ek'ari papii.

O-ia p'anapataadaipia bi

4 ¹Ïpemaarã, mia parã k'inia iru bi. Mapa parã audú unu k'inia bi. Jõmaarãmaa mia o-ia jara k'inia bi parãpa wãara Cristode ijãapata.

Īpemaarã k'iniarã, mia oomaa bik'a chóoti parãpa Tachi Waibiade ijãa p'anide.

²Īrá mia enenee nĩbi nãgĩ wẽraarã, Evodia Síntique ome, t'ãri auk'a p'anapataadamerã Cristodeerã p'anapataadaipia bik'a. ³Ichiaba pimaa, michi k'öp'ãyo k'iniara, chupiria iidi bi mãgĩ wẽraarã k'aripamerã. Pi mi ome auk'a wãara mimiapari Cristo-it'ee. Mapa mia k'awa bi pia ãra k'aripait'ee. Mik'a ãchia jirijida jarateedait'ee Tachi Ak'õrepa jara pëida Jesucristode. Ichiaba mãgá oojida Clemente mãik'aapa awaraa mimiapataarã Cristo-it'ee. Tachi Ak'õrepa mãgiirã t'ĩ p'ã iru bi it'ari, Cristopa chok'ai p'anapidaarã t'ĩ p'ã jëra bi librode.

⁴O-ia p'anapatáati parã Tachi Waibiadeerã perã. Waya auk'a jarait'ee; o-ia p'anapatáati. ⁵T'ãri pia p'anapatáati jõmaarã ome. Mãga p'anapataadaipia bi, iru taarã-e perã cheit'ee.

⁶Mak'iara k'ĩsianáati. Ma k'ãyaara ne-inaa jõma p'asarutade it'aa t'ĩpatáati Tachi Ak'õremaa. Mãgá it'aa t'ĩ bide gracias jarátĩ irumaa mãik'aapa iidítĩ irua parã k'aripamerã. ⁷Mãga ooruta pirã, Tachi Ak'õrepa parã k'ãiwee p'anapiit'ee. Tachi k'ĩradoopa pia k'awada-e pai mĩda, irua mãgá ooi Tachi Ak'õre perã. Iruata parã k'ĩsia mãik'aapa t'ãri jãapari Jesucristo k'ap'ia pari. Mãgá audú k'ĩsia jõnada-e pait'ee.

Ne-inaa pia aupai k'ĩsiadaipia bi

⁸Īpemaarã, at'ãri falta bi na ũraa jarait'ee. K'ĩsiapatáati nãgĩ ne-inaade: wãara pedeede; awaraarãde pedee pia jararutade; ne-inaa Tachi Ak'õrepa tachimaa oopi k'inia bide; ne-inaa p'ek'au k'achia wëe bide; ne-inaa tachia k'inia iru p'anide; ne-inaa pia jõmaade; mãgee ne-inaade. Pia jarait'eera, k'ĩsiadaipia bi ne-inaa piadepai; ne-inaa jõmaarãpa pia ak'ipata.

⁹Parãpa ma ũraa ijãajida mãik'aapa awaraa jarateeda chok'ara ũrijida michi it'aideepa. Mi parã t'ãide nipai naaweda, awaraarãpa mi bapata parãmaa nepiripachida. Ma awara pãchi taupa unujida mia oopata jãma nipak'ãri. Mapa oo wãk'ãti wãti mia ooparik'a mãik'aapa p'anapatáati mi baparik'a. Mãga ooruta pirã, Tachi Ak'õre parã ome bait'ee mãik'aapa parã k'ãiwee p'anapiit'ee.

Filipos p'uurudepema ijãapataarãpa primisia tee pëidap'edaa Pablomaa

¹⁰Tachi Ak'õrepa mi t'ãri o-ĩapi bi parãpa waya mi k'aripa p'anedap'edaa perã. Gracias jara bi irumaa parãpa k'ĩsia p'anedap'edaa perã mi waya k'aripadait'ee. Mía jara k'inia-e parãpa mi k'ĩra atua iru p'anajida. K'awa bi mi p'oyaa k'aripada-e p'anajida. ¹¹Ichiaba jara k'inia-e parãpa mĩmaa ne-inaa teadaipia bi, mía ne-inaa falta bairã. Ne-inaa faltak'ãri, mía k'ĩsia-e, k'awaa wãru perã t'ãri o-ĩa bait'ee michia ne-inaa iru bi omepai. Ma awara mãgá bai ne-inaa jõma

mimaa p'asarude. ¹²K'awaa wāji māgá t'āri o-īa bait'ee chupiria nībide māik'aapa net'aara iru bide. Jōma mimaa p'asada k'aurepa mia nāga k'awaa wāji. Mi auk'a t'āri o-īa bapari bi jāwaa bak'āri chik'o paraa perā māik'aapa jarra ook'āri chik'o wē-e perā. Māgá ichiaba mi auk'a t'āri o-īa bapari, net'aara bak'āri māik'aapa net'aa wēe bak'āri. ¹³Mia ne-inaa jōma ooi Cristo k'ap'ia pari, irua mi k'aripapari perā. ¹⁴Māgá choo bi mīda, parāpa piata oojida mi chupiria k'awaadak'āri mi chupiria nībide.

¹⁵Parā Filipodepema ijāapataarāpa nāga pia k'awa p'ani. Mia parā k'aripaji parā t'āide jaratee nipak'āri Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Māgá k'aripap'eda, parā eujā, Macedoniadeepa uchiak'āri, parāpata jōdee mi k'aripajida. Parāpapai māga oojida, ewaa ijāa p'anedap'edaarā paji mīda. Awaraa p'uurudepema ijāapataarāpa Tachi Ak'ōre Ūraa auk'a k'awaajida mia jarateeda k'aurepa. Mamīda mimaa primisia tee pēida-e paji, parāpa oodap'edaak'a. ¹⁶Mi Tesalónica p'uurude bak'āri pida, at'apai parāpa mimaa tee pēijida ne-inaa falta bada. ¹⁷Māga jara-e bi k'inia bairā parāpa mimaa primisia tee pēipataadamerā. Jīp'a k'inia bi Tachi Ak'ōrepa parāmaa waapiara teemerā ne-inaa ichia k'īsiade iru bi teeit'ee Cristodeerāmaa; chi awaraarā k'aripadap'edaarāmaa. ¹⁸Wāara, parāpa primisia tee pēidap'edaa k'aurepa Epafrodito ome, írá mia audú iru bi mia falta bada k'āyaara. Ma primisia tee pēidak'āri mimaa, Tachi Ak'ōremaa tee pik'a p'anajida. Ne-inaa t'ūa baparík'ata bi, eperāarāpa paapatap'edaa iru-it'ee. Māgí ík'āri, o-īa baji āra ome. Māga pik'a parāpa primisia teedak'āri mimaa, iru auk'a o-īa bapari parā ome. ¹⁹Parāpa māga oopata perā, mi Ak'ōre Waibiapa parāmaa ne-inaa falta p'ani jōmaweda teeit'eeipi, ichia ne-inaa k'íra wāree iru bidepema. Māgí ne-inaa teeit'ee Jesucristo k'ap'ia pari. ²⁰¡Tachi Ak'ōre ichita jōmaarā k'āyaara waibiara bait'ee! ¡Amén!

Pablopa salude tee pēida

²¹Mia salude tee pēiru jōma Jesucristo k'ap'ia Tachi Ak'ōrede ijāapataarāmaa. Tachi ipemaarā nama mi ome p'anirāpa parāmaa auk'a salude tee pēiruta. ²²Na p'uurudepema César palaciode mimiapataarāpa apemaarā ijāapataarā ome ichiaba parāmaa salude pēiruta.

²³Mia it'aa iidi bi Tachi Waibiā Jesucristomaa irua parā pia ak'í bapariimerā.

Māgapai paji.

COLOSENSES

San Pablopa K'art'a P'ãda Colosas P'uurudepema Ijãapataarãmaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. K'ĩsiapata na k'art'a ichiaba p'ãji Romade, carcelde bak'ãri. Ai naaweda Pablopa jaratee nipak'ãri Éfeso p'uurude, Colosas p'uurudepema Epafras Cristode ijãa beeji. Mãgipa Cristo ũraa jarateenaji ichi p'uuru pidaarãmaa. Mãgã ijãapataarã paraaji Colosas p'uurude. Pablopa Colosas p'uurudepema ijãapataarã ũraa k'inia baji, ichi jua ek'ari ijãapataarã Éfeso p'uurudepemaarãpa ma ijãapataarã k'aripapatap'edaa perã.

Naapiara jara bi ichi Timoteo ome o-ia p'ani ma Colosas p'uurudepema ijãapataarã Cristode pia ijãapata perã (cap. 1.1-14). ũraa bi ũrinaadamerã seewa jarateepataarãpa nãga jarateepata: Moisepa p'ãdade jara bik'a oopataadamerã mãik'aapa angeleerãmaa it'aa t'ipataadamerã. Cristodepai ijãadaipia bida a bi, iruta jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã (caps. 1.15-2.19). Jara bi Cristode ijãapataarã awara p'anapataadaipia bi, chiwidi pik'a p'anadairã Cristo k'aurepa (caps. 2.20-4.6). T'ëepai jara bi chi k'õp'ãyoorã mimiapatade mãik'aapa salude tee pëi bi ipemaarã Cristo k'aurepa, Colosas p'uurude mãik'aapa Laodicea p'uurude p'aniirãmaa (cap. 4.7-18).

Salude pëida

1 1-2 Mi, Pablopa na k'art'a p'ã pëiru Tachi Ak'õredeerãmaa, Colosas p'uurude p'ani. Tachi Ak'õrepa k'inia bada perã, mi jirit'eraji Jesucristopa pëimerã ichi ũraa jarateede. Na k'art'ade tachi ipema Cristo k'aurepa Timoteopa ichiaba salude pëiru parãmaa.

Ïpemaarã Cristo k'aurepa, taipa k'awa p'ani parãpa wãara ijãapata Cristode. Mapa it'aa iidipata Tachi Ak'õrepa parã pia ak'i bapariimerã. Mãgá k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Pablopa it'aa t'ida ijãapataarã pari

³Tachi Ak'õre Tachi Waibia Jesucristo Ak'õre. Irumaa it'aa t'ïdak'ãri parã pari, taipa ichita gracias jarapata, ⁴ûripata perã parãpa wãara Jesucristode ijãapata mãik'aapa jõma Ak'õredeerã k'inia iru p'anapata. ⁵Parã mãga p'anapata ijãapata perã it'aa wãdait'ee mãik'aapa iru p'anadait'ee ne–inaa jõma Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi teeit'ee ichideerãmaa. Cristopa jirit'eradaarãpa irua wãarata jara pëida naa jarateedak'ãriipa parãmaa, mãga ijãapata. ⁶Ma jarateedak'a parãmaa at'ãri jarateemaa p'ani to bee chaa. Mapa eperãarã chok'araara ichiaba ijãa p'ani parã ijãa p'anadap'edaak'a naa ijãadak'ãri. Maapai parãpa k'awaajida wãara Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara t'ãri piara bapari. ⁷Tachi ïpema k'inia Epafrapa mãga jarateejì parãmaa. Tai pari irua oopachi Cristopa oopi bik'a parã t'ãide. ⁸Taimaa nepiriji sãga parãpa mi mãik'aapa awaraa ijãapataarã k'inia iru p'ani, Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a.

⁹Maperã taipa mãga ûridap'edaadeepa it'aa t'ïpata parã pari. Mãga oomaa p'anide iidipata Tachi Ak'õrepa parãmaa k'awaapimerã jõma ichia oo k'inia bi parã k'ap'ia pari. Ichiaba iidi p'ani Ak'õrepa ichi Jaure k'ap'ia pari nejõmaade k'isia k'awaa papimerã. ¹⁰Taipa mãga iidipata k'inia p'anadairã parã p'anapataadamerã Tachi Waibiadeerãk'a, ne–inaa jõma oomaa p'ani irua k'inia bik'a. Mãga p'anadak'ãri, ne–inaa pia k'ïra t'ãdo oodait'ee mãik'aapa Tachi Ak'õre pipiara k'awaadait'ee. ¹¹Mamïda mãga ooda–e pai irua k'aripa–e bi pirã. Iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bapari. Mapa ichiaba iidipata irua parã k'aripamerã. Mãgá t'ãri o–ia choodai, nepirade baairuta pijida. ¹²Maperã gracias jaradaipia bi irumaa. Iruata parã jirit'eraji jõma iru p'anadamerã irua k'isia iru bi teeit'ee ichideerãmaa, it'ari iru ïdaade t'ïudak'ãri. ¹³Ma awara, iruata tachi uchiapiji na p'ek'au eujãdepema p'ãriu pik'a bideepa mãik'aapa biji it'aripema ïdaa pik'a bide, ichi Warra k'inia iru bi jua ek'ari. ¹⁴Ichi Warra piuda k'aurepata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerã mãik'aapa tachia p'ek'au k'achia oopata wëpapiji.

Cristo piuda k'aurepa tachi t'ãri auk'a p'anadai Tachi Ak'õre ome

¹⁵Eperãarãpa Tachi Ak'õre p'oyaa unudak'aa. Mamïda irua unupiji ichi Warra k'ap'ïade. Cristo Tachi Ak'õre k'ïrak'a bi. Jõmaarã k'ãyaara waibiara bi, ne–inaa jõma ooda perã. ¹⁶Iru k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa ooji ne–inaa jõmaweda it'ari nïbi, mãgá unudak'aa mïda. Ooji jõmaweda angeleerã poro waibiarã, netuaraarã poro waibiarã paara, ma jõmaweda

tachi k'āyaara waibiara bee. Ichiaba ooji ne–inaa jōmaweda na p'ek'au eujāde nībi tachia unupata. Tachi Ak'ōrepa ma jōma ooji Cristo k'ap'ia pari, iru–it'ee nībamerā. ¹⁷Cristo ichita bapari. Bapachi ne–inaa jōma ooi naaweda. Iru k'aurepata ne–inaa jōma nībi. ¹⁸Iru jōmaarā ijāapataarā poro waibia. Ma ijāapataarā iru k'ap'ia apai bik'a p'ani. Jōdee iru ma k'ap'ia porok'a. Iru k'aurepata ijāapataarā paraa. Jōmaarā ijāapataarā naa iru piup'eda chok'ai p'irabaiji, jōmaarā k'āyaara waibiara bait'ee. ¹⁹Cristo māga bi Tachi Ak'ōre ba k'inia bada perā ichi k'ap'iade. ²⁰Ichi Warra k'ap'ia pari Tachi Ak'ōrepa ne–inaa jōma k'āiwee bapi k'inia baji ichi jua ek'ari. Eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa waa p'oyaa pia ak'i–e paji ichia ooda; na p'ek'au eujādepema ne–inaa, it'aripema ne–inaa paara. Mamīda kurusode ichi Warra waa bat'ak'āri, ma piuda k'aurepa irā ma ne–inaa jōma waya pia ak'ipari. Ma awara ichi t'āri auk'a bipari eperāarā ome Cristode ijāadak'āri.

²¹¡K'īsīati nāgide! Parā ijāadai naaweda, t'imí pik'a p'anapachida Tachi Ak'ōre ik'aawaapa. Tachi Ak'ōre k'ira unuamaa iru p'anapachida. T'āri k'achia p'anapachida parāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ²²Mamīda irā Cristo chupiria piuda k'aurepa parā pari, t'āri auk'a p'anapata Tachi Ak'ōre ome. Irua parā mágá t'āri auk'a biji Ak'ōre ome p'ek'au k'achia wēe, maarepida imiateeda wēe p'anadamerā Ak'ōre k'irapite, iru waya chek'āri. ²³Wāara māga p'anadait'ee, ijāa wāruta pirā Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida eperāarāmaa. Ma jara pēida naa ijāadak'āri, k'awaajida parā piudak'āri, wāara it'aa wādait'ee. Māga ijāapatāati. Chok'araarāpa ūrimaa p'ani ma ūraa Tachi Ak'ōrepa jara pēida. Ma ūraata mi, Pablopa jarateepari, Cristopa mi pēidak'āriipa jarateemerā.

Pablo mimiada Cristode ijāapataarā k'aripait'ee

²⁴Irā mi chupiria nībi mīda, o–ia bi k'awa bairā mi nāga bi parā k'aripa k'iniapa. K'awa bi mi, awaraa ijāapataarā ome waapiara chupiria jōnadait'ee Cristo k'aurepa, iru k'ap'ia, chi irude ijāapataarā, k'aripa p'ani misa. ²⁵Tachi Ak'ōrepa mi na mimiade biji, parā Cristode ijāapataarā k'aripamerā. Mapa jarateepari jōma Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida Cristode. ²⁶Tachi Ak'ōrepa ma jara pēida k'awapi–e paji naawedapemaarāmaa. Mamīda irua k'inia bairā, irapema ijāapataarāmaa k'awapiji. ²⁷K'awapi k'inia baji ichia ne–inaa pi–ia k'īsia iru bada parā judio–eerā–it'ee. K'īsia iru baji Cristo parā t'ārīde bapiit'ee. Iru wāara jāma bapari perā, parāpa k'awa p'ani na ewari iru k'ira wāree wāara unudait'ee.

²⁸Maperā irua oodata māik'aapa jaradata jarateepata jōmaarāmaa. Ūraapata eperāarā k'ira t'ādoo, āchia p'ek'au k'achia oopata oo amaadamerā. Ma awara iididap'eda Tachi Ak'ōrepa taimaa k'īsia k'awaapimerā, jarateepata Cristode ijāadamerā māik'aapa oodamerā irua

oopi bik'a. Taipa m̄ga oopata āchi ijāadak'āri, araa p'anadamerā Cristo ome m̄ik'aapa p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā. M̄gá Tachi Ak'ōre k'irapite panadait'ee tai ome iru ewari waibia ewate. ²⁹Ma-it'eeta mi mak'iara sē-ee mimiapari. Jiripari jōmaarāpa ijāadamerā Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida Cristode. M̄ga ooi Cristo, chi jōmaarā k'āyaara waibiara bipa, mi k'aripapari perā.

2 ¹Ma awara mia n̄ga k'awapi k'inia bi parāmaa. Mia ichiaba jiripari parā pipiara ijāadamerā Cristode. Mia m̄gá parā k'aripa k'inia bi. Ichiaba m̄gá k'aripa k'inia bi Laodicea p'uurudepema ijāapataarā m̄ik'aapa jōma ijāapataarā, mi k'ira waide k'awada-e p'aniirā paara. ²K'inia bi parā jōmaweda t'āri o-īa Cristode ijāadamerā m̄ik'aapa t'āri a-ba, chik'inia p'anapataadamerā. M̄ga p'anadak'āri, wāara k'awaa wādait'ee jōmaweda Tachi Ak'ōrepa eperāarāmaa k'awapi k'inia bi Cristode. Naawedapemaarāmaa m̄ga k'awapi-e paji. Mamīda irapemaarāmaa Cristo k'awapiji. ³Iru k'āyaara ne-inaa pipiara wē-e k'awadait'ee, iruta jōmaarā k'āyaara k'isia k'awaara bapari perā. Mapa irua aupaita k'isia k'awaapii parāmaa. ⁴Mia m̄ga jara bi parāpa k'urapinaadamerā apidaamaa, ne-inaa awara iwarraa jaratee p'ani mīda. ⁵Mi parā ome bi-e mīda, mi k'isia parā ome bi. O-īa bi k'awa bairā parā k'ira jip'a p'anapata m̄ik'aapa wāara Cristode ijāapata.

Cristodeerāk'a p'anapatáati

⁶Ijāadak'āriipa parāpa wāara ijāapata perā Jesucristo Tachi Waibia, t'āri a-ba p'anapatáati iru ome. ⁷Parāmaa jarateedap'edaak'a naa ijāadak'āri, waapiara ijāapatáati Cristode m̄ik'aapa k'awaa wāk'āti wāti oodait'ee irua k'inia bik'a. Ma jarateedap'edaa k'ira atuanáati. Ma k'āyaara ichita gracias jarapatáati Tachi Ak'ōremaa, irua m̄gá Cristo k'awapida perā parāmaa.

⁸K'irak'aupai ijāadai seewa jarateepataarāpa jara p'ani. Āchia jarateeda-e Cristopa ooda m̄ik'aapa jarada. Ma k'āyaara āchi k'isiadeepa seewa jarateepata, chonaarāweda k'isia k'awaa beerāda apatap'edaarāpa jarateedap'edaak'a. Māirāpa jarateepachida eperāarā ne-inaa oo p'anipa Tachi Ak'ōre k'awadai.

⁹Mamīda m̄ga-e. Cristo k'ap'iadeta Tachi Ak'ōre bapari. ¹⁰Mapa n̄gaweda parāpa Tachi Ak'ōre k'awa p'ani, araa p'anapata perā Cristo ome. ¡Iruta jōmaarā k'āyaara waibiara bi! Na p'ek'au eujādepema poro waibiarā, it'aripema poro waibiarā, netuaraarā poro waibiarā paara iru jua ek'ari p'ani. ¹¹Parā m̄gá araa p'anapata perā Cristo ome, jaradai irua tauchaa pik'a biji parā t'ārīde. Mia jara k'inia-e tauchaa biji parā k'ap'iade eperāarāpa oopatak'a. Ma k'āyaara pipiara ooji parā ome. Uchiapiji parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa, t'aripa oodamerā irua k'inia bik'a. ¹²Ma awara parā araa p'anapata perā Cristo

ome, jaradai Cristo k'ap'ia piuda iadak'ári, parã auk'a ia pik'ajida. Ichiaba iru chok'ai p'irabaik'ári, parã auk'a p'irabai pik'ajida, ijãapata perã Tachi Ak'õre, chi jõmaarã k'ãyaara waibiara bïpa, Cristo p'irabaijiji. Ak'ïpijida Cristo ome araa p'anapata poro choopidak'ári. ¹³Ma awara parã araa p'anapata perã Cristo ome, jaradai Tachi Ak'õrepa Cristo chok'ai bapik'ári, parã auk'a chok'ai p'anapiji. Cristode ijãadai naaweda, Tachi Ak'õre-it'ee parã piu pik'a p'anajida parãpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Ichiaba piu pik'a p'anajida, Tachi Ak'õre Ūraa k'awada-e p'anadap'edaa perã. ¡Mamïda írá mãga p'ani-e! Tachi Ak'õrepa tachi ijãapataarã chok'ai p'anapik'ári Cristo ome, tachia p'ek'au k'achia oopata jõmaweda wëpapiji. ¹⁴Ma p'ek'au k'achia oopata k'aurepa tachi tewe paraa pik'a p'anapachida Tachi Ak'õre ome. Ooda-e p'anapachida irua jaradak'a iru ūraa p'ãdade. Mapa atuadait'ee paji. Mamïda Tachi Ak'õrepa tachi chok'ai p'anapik'ári Cristo ome, ma tewe paraa pik'a bada jõpiji. Mãga ooji Cristo kurusode piuk'ári tachi pari. ¹⁵Ma awara ma tewek'a bi kurusode jõpik'ári Cristo ome, Tachi Ak'õrepa ichiaba netuaraarã poro waibiarã jõmaweda p'oyaaji mãik'aapa jõmaarã taide ächi Cristo jua ek'ari bijji.

K'írak'aupai úridai seewa jarateepataarãpa jara p'ani

¹⁶Tachi Ak'õrepa ma jõma ooda perã tachi k'aripait'ee, k'ísianáati awaraarãpa parã ãpíte pedee k'achia jararuta pírã ne-inaa k'opata k'aurepa maa-e pírã topata k'aurepa. Ichiaba k'ísianáati mãga ooruta pírã, parãpa iada-e p'anadairã ewari, atane mãik'aapa año, ãrapa ma ïipata ewate mãik'aapa fiesta ewate iapatak'a. ¹⁷Mãgee fiesta ewate, ïipata ewate, awaraa chonaarãwedapema ūraa ome Cristopa ooit'ee bada tauchaa pik'a baji. Mamïda írá Cristo bapari tachi ome. ¹⁸Mapa k'ísianáati awaraarãpa jara p'ani mïda parã atuadait'ee it'aa t'ídak'aa perã angeleerãmaa ächia oopatak'a. ¿Ächia jara p'ani-ek'ã tachia jïp'a it'aa t'ídaik'araa bi Tachi Ak'õremaa, mãga ooruta pírã audua p'anïda a p'anadairã? Angeleerãmaata it'aa t'ídaipia bida a p'ani, mãirãpa pedeedamerã Tachi Ak'õremaa tachi pari. Ichiaba nepiri p'ani ächia unupatada a p'ani; ne-inaa k'áimok'araa pik'a bide. Mamïda ijãanáati ächi audua pedee, ächi k'ísiadeepapai mãga jara p'anadairã. ¹⁹Mãgee ne-inaade audú k'ísiapata perã, k'ísiadak'aa Cristopa ächima oopi k'inia bide. Iruta tachi ijãapataarã poro waibia. Jõdee tachi iru k'ap'ia apai pik'a. Maperã oo k'awaa wãpataadaipia bi Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a.

²⁰Parã Cristo ome araa p'anapata perã, iru piuk'ári, parã jida piu pik'ajida. Mãgá uchijida eperãarãpa ne-inaa k'íra t'ãdoo oopipata jua ek'ariipa. Mãga bita, parãpa ¿sãap'eda at'ári ma ne-inaa oo k'inia p'anïma? ²¹Eperãarãpa jarapata “Jãgí t'õbaináati; jãgí k'onáati; jãgí jitanáati.” ²²Jõma “jãgí” jarada taarã-ee iru bap'eda jõdait'ee, na p'ek'au

eujádepema perã. Ichiaba jõma ma jarada tachia oonaadamerã jõit'ee, jïp'a eperãarãpa jarateepata perã. ²³Ûk'uruurãpa jaratee p'ani jïp'a it'aa t'ïdaik'araa bi Tachi Ak'õremaa, tachi audú k'achia p'anadairã. Ichiaba jaratee p'ani tachi k'ap'ia pia ak'idaik'araa bi, mak'iara pia–e bairã. Wãara eperãarã ùk'uruurãpa mãgee ne–inaa jaratee p'ani pia ak'ipata, pia pik'a ùripata perã. Mamïda tachia jõma ooruta pijida mãirãpa jaratee p'anik'a, at'ãri uchiada–e pai tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa. Cristopapai tachi mãgideepa uchiapii.

Cristode ijãapataarãpa it'aripema ne–inaade k'ïsiadaipia bi

3 ¹Mia naaweda jaradak'a parã p'irabai pik'ajida Cristo ome, iru chok'ai p'irabaik'ãri. Mãgã eperã chiwidi pik'a p'aneejida; p'ek'au k'achia oo amaa p'anapataarãk'a. Mapa jiripataãti it'aripema ne–inaa, Cristo mama bapari perã. Tachi Ak'õrepa Cristo ichi juaraare biji, tachi jõmaweda ak'i bamerã. ²Maperã it'aripema ne–inaade k'ïsia p'anapatãati, na p'ek'au eujádepema net'aadepai k'ïsiadai k'ãyaara. ³Cristo piuk'ãri, parã jida piu pik'ajida. Ma awara Tachi Ak'õrepa Cristo waya chok'ai bapik'ãri, parã auk'a chok'ai p'anapiji, ichita p'anapataadamerã iru ome. ⁴Maperã Cristo, chi ichita chok'ai p'anapipari waya chek'ãri, parã auk'a chedait'ee iru ome iru k'ïra wãree unupide jõmaarãmaa.

Ne–inaa k'achia oopatap'edaa Cristode ijãadai naaweda oo amaadaipia bi

⁵Parã mãgã ichita chok'ai p'anadairã Cristo chok'ai bik'a, oo amãati ne–inaa k'achia k'ïra t'ãdoo parãpa oopatap'edaa irude ijãadai naaweda. P'ek'au oonãati awaraarã ome. Awaraarã jirinãati ãra ome k'achia oodait'ee. K'ïsianãati ne–inaa pãchia k'achia oo k'iniata oodait'ee. Pãchia net'aa iru p'ani omepai k'ãiwee p'anapatãati, waapiara ata k'inia p'anada–ee. Chi net'aa k'iniayaa bïpa net'aa k'iniara iru bi Tachi Ak'õre k'inia iru bai k'ãyaara. ⁶Eperãarãpa mãgee ne–inaa k'achia oodak'ãri, Tachi Ak'õre k'ïraupipata. Mapa ewari cherude irua mãgee ne–inaa k'achia oopataarã miapiit'ee. ⁷Naaweda parãpa pida mãgee ne–inaa k'achia oopachida, oo k'iniadak'aa pada perã Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. ⁸Mamïda ïrã mãga p'anadaik'araa bi. Mapa nãgee jõmaweda oo amãati. K'ïrau mãik'aapa t'ãri k'achia p'ananãati. K'ïsianãati chïara k'achia oodait'ee. Pedee k'achia pedeenãati awaraarã ãpïte mãik'aapa ik'achia pedeenãati. ⁹Seewa jaranãati awaraa ijãapataarãmaa, parãpa mãgee ne–inaa k'achia oodaamaa p'anadap'edaa perã Cristode ijãadak'ãri. Irude ijãadak'ãri, oo amaajida ne–inaa jõmaweda pãchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi bik'a. ¹⁰Ma k'ãyaara p'ana k'inia p'aneejida eperãarã chiwidi p'anik'a, Tachi Ak'õre, tachi oodapa parã ichi k'ïrak'a papimerã. Mãga p'anadai iru wãara k'awa wãdak'ãri. ¹¹Tachi Ak'õrepa mãga oopari

jōmaarā Cristode ijāapataarā–it'ee; judiorā–it'ee, judio–eerā–it'ee auk'a; chi k'ap'iaide tauchaa iru beerā–it'ee, chi tauchaa wēe beerā–it'ee; k'īra tewaraarā–it'ee māik'aapa sīpanaarā–it'ee, esclavoorā–it'ee, esclavo–eerā–it'ee paara. Ak'ōrepa māga oopari ma jōmaarā–it'ee, Cristo bapari perā jōmaweda irude ijāapataarā ome. Iruata ma jōmaweda k'aripapari, jōmaarā k'āyaara waibiara bapari perā.

¹²Tachi Ak'ōrepa parā māgá jirit'eraji ichideerā papiit'ee. Parā k'inia iru bapari perā, parā awara biji nāga p'anapataadamerā awaraarā ome: chupiria k'awaa; t'āri pia; audua–ee; k'īrau–ee; t'āriipa choo, nepirade baairuta pijida. ¹³Mapa choopatáati awaraarāpa nepira jiri p'ani pijida parā ome. Parādepemapa awaraa imiateeru pirā, ma imiateeda perdonáati, Tachi Waibiapa perdonaaparik'a parāpa k'achia oopata.

¹⁴Ma awara chik'inia p'anapatáati. Māga p'anapataadak'āri, wāara oodai ma jōma et'ewa jarada Tachi Ak'ōredeerāpa oopataadamerā. ¹⁵Oopíti Cristomaa irua oopi k'inia bik'a pāchi t'āride. Irua parā t'āri o–īapi k'inia bi, k'āiwee para bamerā. Ma–it'eeta Tachi Ak'ōrepa parā jiriji, k'ap'ia apai pik'a, k'āiwee p'anapataadamerā. Mapa gracias jarapatáati Tachi Ak'ōremaa.

¹⁶T'āriipa jiripatáati Cristopa jarateeda waapiara k'awaadait'ee māik'aapa p'anapatáati ma jarateedade jara bik'a. Iidfti Tachi Ak'ōrepa parā k'isia k'awaapimerā māik'aapa jaratéeti ma jarateeda awaraarā pāchi t'āidepemaarāmaa. Ichiaba ūráati oodamerā Cristopa oopi k'inia bik'a. Ma jōma oodai cheepurudak'āri k'aride salmos Tachi Ak'ōre Ūra p'ādadepema, Ak'ōre k'ari māik'aapa Tachi Ak'ōre Jaurepa k'aripiru. Māgí k'aridak'āri, t'āriipa k'aridaipia bi Tachi Ak'ōremaa, iru jōmaarā k'āyaara t'āri piara bapari perā. ¹⁷Wāara jōmaweda parāpa oopata oodaipia bi Tachi Waibia Jesupa oopi bik'a. Ichiaba jōmaweda parāpa jarapata jaradaipia bi irua jarapi bik'a. Māga oodak'āri, iru k'ap'ia pari gracias jaradait'ee Tachi Ak'ōremaa.

Sāga p'anapataadaipia bi awaraa ijāapataarā ome

(Efesios 5.22-33; 1 Pedro 3.1-7)

¹⁸Wēraarā, imik'īra paraa beerā, chok'ek'ee p'anapatáati pāchi k'ima ome, Tachi Waibiapa k'inia bairā wēraarā irude ijāa p'ani māga p'anapataadamerā. ¹⁹Jōdee imik'īraarā wēra paraa beerā, pāchi wēra k'inia iru p'anapatáati. K'īrau p'ananáati āra ome. Ma k'āyaara t'āri pia p'anapatáati.

²⁰Warrarā, ichita oopatáati pāchi ak'ōreerāpa jara p'anik'a, Tachi Ak'ōrepa k'inia bairā māga oodamerā. ²¹Ak'ōreerā, pāchi warrarā k'īraupináati, k'īra pia–ee p'ananaadamerā.

²²Esclavoorā, ichita oopatáati pāchi chipariirāpa jara p'anik'a. Oonáati esclavoorā ūk'uruurāpa oopatak'a. Māirā k'īra jīp'a mimiapata

ãchi chipariirãpa ak'i p'ani misa aupai, ãchi mimiayaa beeda adamerã. Mamïda parãpa mãga oodaik'araa bi. Ma k'ãyaara auk'a k'ïra jïp'a mimiapataadaipia bi, pãchi chipariirãpa ak'ida–e p'ani pijida. Mãgã ak'ïpidai Tachi Waibia wãara waaweeepata. ²³Mimiapataadai k'ãyaara eperãarã–it'ee aupai, t'ãriipa ne–inaa jõma oopatãati Tachi Waibia Cristo–it'ee, iru parã chipari waibiara bairã. ²⁴K'awa p'ani parãpa mimiapata pari iruata parãmaa atapiit'ee jõma Tachi Ak'õrepa k'ïsia iru bi teeit'ee ichideerãmaa. ²⁵Mamïda mãga oo–e pait'ee chi ne–inaa k'achia oopari ome. Ma ne–inaa k'achia oopata pari Tachi Ak'õrepa ichiaba mãgïmaa ne–inaa k'achia ooit'ee. Ichia mãga k'ïsia iru bi ooit'ee jõma k'achia oopataarã ome; esclavoorã ome, esclavo–eerã ome auk'a, eperãarã jõmaweda auk'a p'anadairã iru k'ïrapite.

4 ¹Esclavoorã chipariirã, pãchi esclavoorã pia ak'i p'anapatãati, Cristopa k'ïnia bik'a. K'ïrãpãti it'ariipa pãchi chiparipa parã ak'ïmaa bi.

²Ërã parã jõmaarãmaa mia ùraait'ee: Ichita it'aa t'ïpatãati. K'ïrak'aupai k'ïra atuadai it'aa t'ïdait'ee. Parã it'aa t'ï p'anide ichita gracias jarapatãati Tachi Ak'õremaa. ³Mãgã it'aa t'ïdak'ãri, ichiaba it'aa t'ïti tai pari. Iidipatãati Tachi Ak'õrepa taimaa waapiara jarateepimerã irua eperãarãmaa naaweda k'awapi–e pada: Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee, irude ijãadak'ãri atuanaadamerã. Mãgï jaratee bi k'aurepata mi nama carcelde bi. ⁴It'aa iidipatãati mia mãgï pi–ia jarateemerã Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a, mãgã jarateepia bairã.

⁵K'ïsia k'awaa p'anapatãati ijãadak'aa beerã ome. Unuruta chaa ne–inaa jõma óoti ãchimaama Cristode ijãapidait'ee. ⁶Ichita t'ãri pia pedeepatãati, ãchia o–ïa ùri k'ïnia p'anadamerã parãpa jara p'ani. Mãga ooruta pirã, parãpa k'awaa wãdai pia p'anaudait'ee ãchia ne–inaa iidiruta chaa.

Salude tee pëida na k'art'a p'ã aupa wãk'ãri

⁷Mia na k'art'a pëiru tachi ïpema Cristo k'aurepa Tíquico ome. Mia iru k'ïnia iru bi, k'õp'ãyo pia perã. Irua mi ichita k'aripapari, Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oo k'ïnia bairã. Parãmaa nepirínait'ee mia k'ïsia bi mãik'aapa oomaa bi, ma jõma k'awaadamerã. ⁸Ma–it'ee mia iru pëiru; pia k'awaadamerã tai p'anapata mãik'aapa t'ãri o–ïa p'aneedamerã irua jararu úridak'ãri. ⁹Tíquico ome parã p'uurudepema Onésimo auk'a wãru. Taipa iru auk'a k'ïnia iru p'ani ïpema pia perã mãik'aapa oo k'ïnia bairã Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Mapa ãra wãruta parã ak'ide mãik'aapa nãpema ijãapataarãpa oopata nepiride.

¹⁰Tachi k'õp'ãyo Aristarco ichiaba nama carcelde bi mi ome Jesucristo k'aurepa. Irua salude pëiru ichiaba. Bernabé primo Marcopa ichiaba salude pëiru. Mia naaweda jara pëidak'a, Marcos wãru pirã parãmaa,

pia auteebáiti. ¹¹Ichiaba salude pëiru Jesupa; mǎgí ichiaba t'íjarapata Justo. Ma judiorǎ õpeerǎpapai mi k'aripamaa p'ani na mimia ome. Ārapa ichiaba k'inia p'ani eperǎarǎpa Tachi Waibia Cristode ijǎadamerǎ, Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. Ārapa mi mǎgá k'aripa p'anadairǎ, mi t'ári o-ia bapari.

¹²Parǎ p'uurudepema Epafrapa ichiaba salude pëiru. Irua pia oopari Jesucristopa oopi bik'a. T'áripa it'aa t'ípari parǎ pari, Tachi Ak'õrepa k'aripamerǎ. K'inia bi parǎpa wǎara ijǎadamerǎ jõma Tachi Ak'õrepa jara pëida parǎmaa mǎik'aapa t'áripa oo k'inia p'anadamerǎ irua oopi bik'a, ma awara choodamerǎ mǎgá ijǎa p'anide, pariatua awaraa ne-inaa ijǎada-ee. ¹³Michi taupa unudoo sǎga Epafrapa jiripari k'aripait'ee parǎ jõmaweda; chi ijǎapataarǎ Colosas p'uurudepemaarǎ, Laodicea p'uurudepemaarǎ mǎik'aapa Hierápolis p'uurudepemaarǎ. ¹⁴Ichiaba Doctor Lucapa salude pëiru. Taipa iru k'inia iru p'ani, ichiaba k'õp'áyo pia perǎ. Tachi k'õp'áyo Demapa ichiaba salude pëiru.

¹⁵Mia parǎmaa chupiria iidi bi, mi pari saludaadamerǎ tachi ípemaarǎ Cristo k'aurepa, Laodicea p'uurude p'ani. Ichiaba salude pëiru Ninfamaa mǎik'aapa jõma Cristode ijǎapataarǎmaa iru tede it'aa t'í chepata.

¹⁶Parǎpa na k'art'a leedap'eda, Laodiceadepema ijǎapataarǎmaa péiti auk'a leedamerǎ. Jõdee parǎpa atadak'ári chi apema k'art'a áramaa p'ǎ pëida, mǎgí leedaipia bi. ¹⁷Arquipomaa nǎga jaráti: “K'íra jíp'a aupáji mimia Tachi Ak'õrepa awara bida pi-it'ee, Cristo ome araa bapari perǎ.”

¹⁸Mi, Pabloa nǎgí p'áru michi juadoopa. It'aa t'ídak'ári, k'irápáti iididait'ee mi pari nama carcelde nǎbairǎ. Mia pida it'aa t'ípariit'ee parǎ pari, Tachi Ak'õrepa parǎ pia ak'i bapariimerǎ.

Mǎgapai paji.

1 TESALONICENSES

San Pablopa K'art'a Naapiara P'ãda Tesalónica P'uurudepema Ijãapataarãmaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. K'ĩsiapata iru Corinto p'uurude baji na k'art'a p'ãk'ãri. Tesalónica p'uurudepema ijãapataarãmaa p'ãji. Tesalónica p'uuru waibiara baji Macedonia eujãde. Pablopa naapiara Jesucristo ũraa jarateji ma p'uurude. Mamĩda mama taarã ba-e paji, iru k'ĩra unuamaa iru p'anapataarãpa peet'aadait'ee jiridap'edaa perã. Ma t'ẽepai Timoteopa ma Tesalonicadepema ijãapataarãde pedee pia jara chek'ãri, Pablo o-ĩa beeji.

Naapiara jara bi ichi o-ĩa bi k'awa bairã ãra pia nipapata Ak'õre ode. Jara bi ichia it'aa t'ĩpata ãra pari mãik'aapa ne-inaa ichia k'irãpa bi ãra t'ãide nipak'ãri (caps. 1.1–2.16). Jara bi ichi wã k'inia bi ãra ak'ide mãik'aapa Timoteopa ichimaa nepiri cheda, ãra t'ãideepa chek'ãri (caps. 2.17–3.13). ũraa bi audupiara ijãapataadamerã mãik'aapa oopataadamerã Cristopa oopi bik'a. Ichiaba jara bi sãga pait'ee Cristo waya chek'ãri mãik'aapa ijãa jai-idaadap'edaarã chok'ai p'irabaidak'ãri (caps. 4.1–5.11). T'ẽepai jara bi ũraa awara-awaraa mãik'aapa iidi bi it'aa t'ĩpataadamerã iru pari (cap. 5.12-28).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Pablo Silvano ome mãik'aapa Timoteopa paara na k'art'a p'ã pëiruta parã Cristode ijãapataarãmaa, Tesalónica p'uurude p'ani. Taipa k'awa p'ani parã Tachi Ak'õredeerã mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristodeerã, wãara ijãapata perã. Mapa it'aa iidi p'ani ãrapa parã pia ak'i p'anadamerã. Mãgã k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Tesalónica p'uurudepema ijāapataarāpa ne–inaa pia oopata

²Tai it'aa t'īdak'āri Tachi Ak'ōremaa, ichita gracias jarapata parā jōmaarā pari. ³Māgá irumaa gracias jara p'anide, k'irāpa p'ani parāpa ne–inaa pia oopata Ak'ōrepa oopi bik'a, Cristode wāara ijāapata perā. Parā audú mimiapata awaraarā k'aripadait'ee, Cristo k'aurepa āra k'inia iru p'anapata perā. Māga oo p'anide choopata, ijāapata perā Tachi Waibia Jesucristo unudait'ee, ichideerā ata chek'āri. ⁴Īpemaarā Cristo k'aurepa, taipa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa parā k'inia iru bapari. Mapa ichia parā jirit'eraji ichideerā papiit'ee. ⁵Taipa parāmaa jaratee nipadak'āri Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida Cristode, pedeepapai wa tai k'iradoopapai jarateeda–e paji. Ma k'āyaara Tachi Ak'ōre Jaurepata taimaa māgá jarateepiji. Ichia tachi t'āride k'awapiji taipa wāarata jarateepata. Parāpa k'awa p'ani tai nipapatap'edaa parā t'āide, Cristode ijāadamerā.

⁶Taipa jarateedap'edaa ijāadak'āriipa parā p'ana k'inia p'aneejida tai p'anapatak'a māik'aapa Tachi Waibia Jesús baparik'a. Ma k'aurepa awaraarāpa parā miapijida mīda, Tachi Ak'ōre Jaurepa parā t'āri o–īapiji. ⁷Ma awara, parā māgá p'anapata perā, ijāapataarā Macedonia eujādepema māik'aapa Acaya eujādepema auk'a p'ana k'inia p'ani parāk'a. ⁸Āchia awaraarāmaa ichiaba jara p'ani parā p'anapata, Tachi Ak'ōrede ijāadak'āriipa. Māgá taipa maarepida jarada–eeta, awaraa eujādepemaarāpa k'awa p'ani Cristopa oomaa bi parā t'āide. ⁹Māirāpa nepiripata parāpa tai pia auteebaidap'edaa, jaratee nipadak'āri parā t'āide. Ichiaba nepiripata parā ne–inaa juapa oodade ijāa amaadap'edaa, ijāa p'aneedait'ee Tachi Ak'ōre chok'ai bide, taipa jarateeda ūridap'eda. Māgá Ak'ōre wāarade ijāadak'āriipa, oo k'inia p'aneepachida irua oopi bik'a. ¹⁰Ma awara parā māgá ijāadak'āriipa, ni p'ani unudait'ee Tachi Ak'ōre Warra, ichi chek'āri it'ariipa ichideerā atade. Tachi Ak'ōrepa ichi Warra Jesús chok'ai p'irabaipiji eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atamerā. Mapa Ak'ōre ewari waibia ewate pak'āri, Tachi Ak'ōre waa k'īrau–e pait'ee tachi ome, tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.

Pablo Tesalónica p'uurude mimiada

2 ¹Īpemaarā, parāpata k'awa p'ani tai wādak'āri parā ak'ide, pia uchiaji taipa oo k'inia p'anadap'edaa parā t'āide. ²Ichiaba k'awa p'ani ma wādade parā ak'ide, Filipos p'uurude jaratee nipadak'āri, jā p'uurudepemaarāpa taimaa ik'achia jara wājida māik'aapa miapijida. Filipode māga paji mīda, Tachi Ak'ōrepa tai k'aripaji ichia jara pēida waawee–ee jaranadamerā parāmaa. Taipa māga oojida eperāarā ūk'uruurāpa jarateepiamaa jōnajida mīda. ³Mama p'anide parā t'āide, wāarata jarateejida. Parā ūraadak'āri, iwarraa pedee jarada–e paji parā k'achiade baaipidait'ee. Ma awara seewa jarada–e paji parā k'ūradaid'ee.

4Ma k'āyaara jīp'a jarateejida Tachi Ak'ōrepa taimaa jarateepidak'a. Tachi Ak'ōrépata tai jirit'eraji jarateenadamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Maperāpi māga jaratee nipapata. Jarateeda–e eperāarāpa tai t'lo p'anadamerā. Jīp'a jarateepata Tachi Ak'ōrepa tai pia ak'ipariimerā. Iruata k'awa bi tai t'āride k'īsia iru p'ani. 5Parāpa k'awa p'ani taipa imeraa pedee jaradak'aa paji, parāpa tai k'inia iru p'anadamerā awaraarā k'āyaara. Ichiaba imeraa pedee jarateedak'aa paji, parā k'ūrādait'ee, taimaa p'arat'a teedamerā. ¡Tachi Ak'ōrepa k'awa bi mia wāarata jara bi! 6Ichiaba audú k'awaa beerāk'a jarateedak'aa paji parāpa wa awaraarāpa k'īsidadamerā taipa pipiara jaratee p'ani awaraarā k'āyaara. 7Jesucristopa tai wāara pēida perā jarateede, parāmaa māga k'īsipik'ajida māik'aapa tai k'aripapik'ajida. Mamīda māga ooda–e paji. T'āri pia p'anapachida parā t'āide. Ara nawepa ichi warrarā pia ak'iparik'a, māga pik'a taipa parā ak'ipachida. 8Taipa parā k'inia iru p'anapata perā, Ak'ōrepa jara pēida parāmaa jarateenajida, ma k'aurepa piuk'ajida mida. 9Parāpa k'irāpa p'ani tai mimiapatap'edaa mama p'anadak'āri. Ewari chaa parāmaa Tachi Ak'ōrepa jara pēida jarateepachida. Sē jōnide pida, p'ārik'ua pida tai mimia oopachida nek'odait'ee. Māga p'anapachida parā p'arat'a jita k'iniada–e p'anadap'edaa perā tai chik'o k'odait'ee.

10Parāpa k'awa p'ani māik'aapa Tachi Ak'ōrepa pida k'awa bi parā ijāapataarā t'āide nipadak'āri, ne–inaa k'achia ooda–ee nipapachida. Ne–inaa oopachida Tachi Ak'ōrepa oopidak'a. Maperā apidaapa jarada–e pai taipa ne–inaa k'achia oojida. 11Ara ak'ōrepa ichi warra pia ūraaparik'a, māga pik'a taipa parā ūraapachida. 12Māgá ūraa p'anide parā k'aripapachida ne–inaa jōma oo k'inia p'anadamerā Ak'ōrepa k'inia bik'a. Tachi Ak'ōrépata parā jiriji ichideerā papiit'ee māik'aapa ichi trua k'īra wāreedee wāpiit'ee ewari cherude.

13Maperā taipa ichita gracias jarapata Tachi Ak'ōremaa. Taipa parāmaa jarateedak'āri Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, ma pedee ūri k'inia p'anajida māik'aapa Cristode ijāajida. Ijāada–e paji tai pia pedee p'anadap'edaa perā. Jīp'a ijāajida ma pedee Tachi Ak'ōrepa jara pēida perā. Maperāpi Tachi Ak'ōrepa parā ijāapataarā k'aripamaa bi oodamerā ichia oopi bik'a. 14Māga oopata perā, parā auk'arāpa parā jiripachida miapidait'ee, judiorāpa Judea eujādepema Jesucristode ijāapataarā auk'a jiri p'anadap'edaak'a. 15Māgee judiorāpa Tachi Waibia Jesús peepijida, āchi auk'arāpa chonaarāweda Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā peepidap'edaak'a. Jesús peepidap'eda, t'āri k'achiapa tai jida jiripachida miapidait'ee māik'aapa t'imí jerek'oodait'ee āchi eujādeepa. Tachi Ak'ōrepa māgee eperāarā pia ak'i–e. Māgeerāpa eperāarā jōmaweda k'īra unuamaa iru p'ani. 16Mia māga jara bi āchia taimaa jarateepidaamaa p'anadairā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee; judio–eerā t'āide paara. K'iniada–e apida o k'achiadeepa uchiadamerā Cristo k'aurepa. Māga oo p'ani k'aurepa, Tachi

Ak'õre audupiara k'ĩraupiruta, iru naaweda k'ĩraupidap'edaa k'ãyaara, ãchia ne-inaa k'achia oopatap'edaa k'aurepa. Maperãpi irua ãchi k'achia ooit'ee.

Pablo waya wã k'inia bada Tesalonicadepema ijãapataarãmaa

¹⁷Ïpemaarã, taarã-e bi mĩda tai unudap'edaa, parã ichita iru p'anapata tai k'ĩsiade mãik'aapa waya wã k'inia p'anajida parã ak'ide. ¹⁸Mamĩda p'oyaa wãda-e paji. Michi ituaba wãda chok'ara wãit'ee paji. Mamĩda Satanapa taidepema apida wãpi-e paji. ¹⁹Parãpa pia ijãadak'ãri, jõmaarãmaa ak'ipipata wãara Jesucristo Tachi Waibia. Mapa tai o-ã p'ani parã ome mãik'aapa taipa awaraarãmaa jara k'inia p'ani parãpa ne-inaa pia oopata. Ichiaba parãpa mãga oopata perã, tachi jõmaweda o-ã p'anadait'ee Jesucristo k'ĩrapite, iru na eujãdee waya chek'ãri. ²⁰¡Wãarapi! Parã mãgã ijãapata k'aurepa tai o-ã p'ani. Ma awara parã k'aurepata awaraarãpa tai ãpíte pia pedeezata.

3 ¹Mãpai tai waa chooda-e pak'ãri parã ak'ida-ee, k'ĩsijida: “¿sãga oodait'ee?” Tai jõma p'oyaa wãda-e pada perã parã ak'ide, mi ituaba beeji Atenas p'uurude. ²Jõdee tachi ïpema Timoteo pëijida tai pari. Iru pia mimiapari Tachi Ak'õre-it'ee, Cristopa ooda jarateepari perã. Iru pëijida Ak'õre Ûraa pipiara jarateemerã parãmaa mãik'aapa parã ùraamerã. Mãgã parã waapiara ijãadai, irua jara bi k'aurepa. ³Mãgã ijãadak'ãri, chup'iria jõneeruta p'ijida, apidaapa parã k'ùrada-e pai ijãa amaadamerã. Parãpa pia k'awa p'ani Cristode ijãa p'ani k'aurepa, awaraarãpa tachi ichita jiridait'ee miapidait'ee. ⁴Taipa mãga jarajida naaweda parã ome p'anadak'ãri. Parãpa k'awa p'ani wãara uchijai taipa jaradak'a. ⁵Maperãpi mia Timoteo pëiji irua k'awaamerã parã Tachi Ak'õre ome nipapata. Mia waa choo-e paji parã unu k'iniapa mãik'aapa k'ĩsia nĩbipa. Mãgã k'ĩsia nĩbaji Netuara Poro Waibiapa parã Cristode ijãa amaapii jĩak'aapa. Mãga pada paara, tai mimia parã t'ãide atuak'aji.

⁶Mamĩda mãga-e paji. Parã ak'inap'eda, Timoteo waya chek'ãri, pedee pia nep'iri cheji. Jaraji parã Tachi Ak'õre ome pia nidã mãik'aapa chik'inia p'anapata. Ichiaba jaraji parãpa tai k'irãpapata mãik'aapa tai unu k'inia jõnapata, taipa parã unu k'inia jõnik'a. ⁷Mapa ïpemaarã, ïrã tai jiri jõni mĩda miapidait'ee, k'ãiwee p'ani Timoteo it'aideepa ùridap'edaa perã parã at'ãri Cristode pia ijãa p'ani. ⁸Parã mãgã choo p'anadak'ãri Cristode ijãa p'anide, audupiara taipa jõmaarãmaa jaratee k'inia p'ani, awaraarãpa Cristode ijãadamerã parãk'a. ⁹¿Sãga gracias jaradaima Tachi Ak'õremaa parã pari? Parã k'aurepa tai t'ãri o-ã p'ani Tachi Ak'õre k'ĩrapite.

¹⁰Ewari chaa, p'ãrik'ua pida, it'aa iidi p'ani Tachi Ak'õremaa, irua tai waya wãpimerã parã ak'ide. Jaratee k'inia p'ani Ak'õre net'aa parãpa waide k'awada-e p'ani. Mãgã parãpa pipiara oodai Ak'õrepa k'inia bik'a.

¹¹Mãgã it'aa iidi p'ani misa, iidipata Tachi Ak'õre Tachi Waibia Jesucristo ome tai waya pëidamerã parã ak'ide. ¹²Ichiaba iidipata Tachi

Waibia Jesucristopa parã waapiara chik'inia p'anapimerã. Ma awara iidipata irua parãmaa awaraarã k'inia iru p'anapimerã, taipa parã k'inia iru p'anik'a. ¹³Iidipata irua parã choopimerã pãchi t'ãride. Mágá chooruta pirã, k'achia wêe p'anadait'ee Tachi Ak'õre k'irapite, Tachi Waibia Jesús chek'ãri jõma ichideerã it'ari p'anirã ome.

Sãga p'anapataadaipia bi Tachi Ak'õrepa tachi pia ak'imerã

4 ¹Mãpai ipemaarã, Cristopa tai jirit'erada perã ichi ũraa jarateedamerã, nãga ũraa p'ani parãmaa. Taipa mãik'aapa Tachi Waibia Jesupa k'inia p'ani parã p'anapataadamerã taipa jarateedap'edaak'a. Mágá p'anadak'ãri, Tachi Ak'õrepa parãpa oopata pia ak'it'ee. Írá wãara mágá p'anapata. Mamída taipa k'inia p'ani waapiara oodamerã Cristopa oopi bik'a parãmaa.

²Parãpa k'awa p'ani taipa jarateedap'edaa, parã t'ãide nipadak'ãri. Jarajida Tachi Waibia Jesucristopa jarapidak'a. ³Tachi Ak'õrepa k'inia bi awara p'anapataadamerã ijãadak'aa beerã k'ãyaara. K'inia bi parãpa ne–inaa jõmaweda oodamerã irua oopi bik'a. Mapa taipa nãga ũraa p'ani. P'ek'au oonãati awaraarã ome. ⁴Ma k'ãyaara k'awaadaipia bi nãga oodait'ee. Wëra k'inia bi pirã, ma wëra ome béeji mãik'aapa t'ãri pia baparíji iru ome. Ai ome k'ãiparíji, awaraa jiri–ee. Parãpa mágá ooruta pirã, pia oodait'ee Tachi Ak'õre k'irapite mãik'aapa awaraarã k'irapite. ⁵P'ananaati ijãadak'aa beerã p'anapatak'a. Áchi pariatua p'ek'au oo wãpata chiara wëra ome, Tachi Ak'õre k'awada–e p'anadairã. ⁶K'irak'aupai pãchi ipemaarã Cristo k'aurepa k'uradai, mãga oo p'anipa áchi wëraarã ome. Mágá k'achia ooruta pirã, Tachi Ak'õrepa parã miapiit'ee, taipa naaweda jaradap'edaak'a. ⁷Tachi Ak'õrepa tachi jiri–e paji k'achiade p'anapataadamerã. Jiríji p'anapataadamerã ichia k'inia bik'a. ⁸Maperã na ũraa jara aupada ijãa k'iniada–e pirã, mia jara bi pedee ijãadaamaa p'ani–e. Jíp'a Tachi Ak'õrepa pedee jarada ijãadaamaa p'ani. Ak'õrãpata ichi Jaure ba chepipari parã ijãapataarã ome, ijãadamerã ichia jara bi.

⁹Taipa parã ũraada–e pait'ee chik'inia p'anapataadamerã awaraa ijãapataarã ome, parãpa mágá oo p'anadairã, Tachi Ak'õre Jaurepa k'aripap'eda. ¹⁰Mágá chik'inia p'anapata Macedonia eujãdepema jõmaarã ijãapataarã ome. Mapa ipemaarã, mia ũraa k'inia bi audupiara mãga p'anapataadamerã. ¹¹Tachi Ak'õrepa parãmaa oopi k'inia bide k'isidap'eda, jiripataati k'ãiwee p'anapataadait'ee. Pedee–idaa bipa chiaramaa ooparik'a ichita jaranãati áchia ne–inaa oodaipia bi mãik'aapa k'oo–idaa p'ananaati. Ma k'ãyaara pãchi mimia óoti pãchi juadoopa, taipa jaradap'edaak'a parã t'ãide nipadak'ãri. ¹²Mãga p'anaruta pirã, nida–e pait'ee awaraarãpa teedamerã pãchi nek'odait'ee. Ma awara ijãadak'aa beerãpa parã pia unudait'ee.

Jesús waya chek'ári

¹³Írá, ìpemaarã, taipa nãgí wāarata k'awapi k'inia p'ani parāmaa. Tachi Jesucristode ijāapataarã jai-idaadak'ári, k'ái pik'a p'ani. Maperã parã ìpemaarã Cristo k'aurepa jai-idaadak'ári, mak'iara jēedaik'araa bi ijāadak'aa beerāk'a. Māirã Cristode ijāada-e p'anadairã, ijāada-e āchi k'öp'āyoorã piudap'eda chok'ai p'irabaidait'ee māk'aapa p'anadait'ee Ak'ōre eujāde. Mapa audú t'ári p'ua p'ani āchi k'öp'āyoorã piudak'ári. ¹⁴Mamīda māga-e tachi ijāapataarã ome, tachia ijāapata perã Jesús piup'eda chok'ai p'irabaiji. Mapa ijāa p'ani Jesús k'aurepa Tachi Ak'ōrepa irude ijāapataarã auk'a chok'ai p'irabaipiit'ee. Māga ooit'ee Jesús waya chek'ári āchi jaureerã ome.

¹⁵Tachi Waibiapa parāmaa nāga jara pëiru: ichi na p'ek'au eujādee waya chek'ári ichideerã atade, tachi ijāapataarã at'ári chok'ai p'ani wāda-e pait'ee jai-idaadap'edaarã naa. ¹⁶Ma ewate Tachi Waibia chek'ári, naapiara chok'a pëiru pedeeta ūridait'ee māk'aapa angeleerã poro waibia pedee ūridait'ee māk'aapa Tachi Ak'ōre trompeta jiwaa nībi ūridait'ee. Māga nide Cristo it'ariipa cheru unudait'ee. Mamata Cristode ijāa jai-idaadap'edaarã k'ap'ia naapiara chok'ai p'irabaidait'ee jāiradeepa. ¹⁷Māpai Tachi Waibiapa āchi it'aa ateeit'ee tachi chok'ai p'aniirã ome jārarade, iru ome unudait'ee pajāde. Māgá tachi jōma ichita p'anapataadait'ee iru ome. ¹⁸O-ia para bātí ma jara pëida ūridap'eda.

Cristo cheit'ee ewate nidaipia bi

5 ¹Ìpemaarã, taipa jarada-e jōmasaa taarāit'ee Jesús cheit'ee. Naaweda jaradap'edaak'a, apidaapa k'awada-e sāapaita iru cheit'ee. ²Parāpa pia k'awa p'ani ma ewate pait'ee eperāarã atu p'anide. Nechiapari p'ārik'ua cheparik'a eperã temāi chi te chipari atu bide, māgá pait'ee. ³Cristode ijāadak'aa beerāpa jara p'ani misa: “Tachi k'āiwee p'ani, nepira wēe,” atu p'anide ma ewate cheit'ee māk'aapa Tachi Ak'ōrepa āchi ĩri ne-inaa k'achia pëiit'ee, ichia k'isia iru bi ooit'ee āchima. Ara wēra biak'oo bi atu baparik'a bi p'iradaik'ári warra t'oit'ee, māga pik'a ijāadak'aa beerã atu p'anadait'ee. Ma ewate apida uchiada-e pait'ee Tachi Ak'ōre juadeepa.

⁴Mamīda ìpemaarã, parã p'āriu pik'a bide p'anadak'aa ma ijāadak'aa beerã p'anapatak'a, Tachi Waibia atu p'anide cheit'ee perã. ⁵Ma k'āyaara ma ewate nīmaa p'ani Tachi Ak'ōre ĩdaa pik'a bide p'anapata perã, Jesucristode ijāadap'eda. Irude ijāadak'āriipa tachi waa p'āriu pik'a bide p'anadak'aa. ⁶Ma et'ewa jarada wāara perã, k'ái pik'a p'anadaik'araa bi awaraarāk'a. Ma k'āyaara k'ira jīp'a p'anadáma, Cristo cheit'ee ewate ni p'ani misa. ⁷P'ārik'ua eperāarã k'āipata māk'aapa it'ua topata, Tachi Ak'ōre net'aa k'isiada-ee. ⁸Mamīda tachi ijāapataarã māgá pariatua p'anadak'aa, Ak'ōre ĩdaa pik'a

bide p'anadairā. Mapa k'ira jip'a p'anapataadaipia bi. Waapiara Tachi Waibiade ijāadaipia bi māik'aapa audupiara chik'inia p'anapataadaipia bi, k'awa p'anadairā Cristopa tachi ata chek'āri, ichi ome p'ananadait'ee Tachi Ak'ōre truade. ⁹Tachi Ak'ōrepa tachi jirit'era–e paji tachi k'achia ooit'ee ma ewate. Jip'a jirit'eraji ichi truade ichita p'ananadamerā Tachi Waibia Jesucristo k'aurepa. ¹⁰Ma–it'ee Jesucristo piuji tachi ijāapataarā pari, ichi ome araa p'anapataadamerā, chok'ai p'ani mīda wa piu p'ani pijida. ¹¹Maperā o–īa para bāti māik'aapa chik'aripa p'anapatāati oodait'ee irua oopi bik'a, parāpa nāga weda oomaa p'anik'a.

Pablopa jarada na k'art'a p'ā aupa wāk'āri

¹²Īpemaarā, taipa enenee jōni waaweedamerā pāchi ijāapataarā poro waibiarā, āchi audú mimiapata perā parā–it'ee. Āchia parā ūraapata māik'aapa ak'ipata Tachi Waibiapa k'inia bik'a. ¹³Mapa parāpa āchi pia ak'idaipia bi māik'aapa k'inia iru p'anadaipia bi. K'āiwee p'anapatāati āchi ome māik'aapa jōmaarā ijāapataarā ome.

¹⁴Ichiaba ĩpemaarā, taipa parā ūraadait'ee jaradamerā chi mimia k'iniada–ee p'aniirāmaa mimiadamerā. K'aripāti chi pia chooda–ee p'aniirā nepira k'aurepa. Ichiaba k'aripāti chi Cristode ijāadai naaweda ne–inaa k'achia oodap'edaarā, māirāpa ĩrā oodamerā Cristopa oopi bik'a. Māimisa t'āri pia p'anapatāati jōmaarā ome.

¹⁵Pia p'anapatāati parādepema apidaapa ne–inaa k'achia onaadamerā. Māga p'anadaipia bi awaraarāpa parāmaa ne–inaa k'achia ooruta pijida. Ichita jiripatāati ne–inaa pia oodait'ee pāchi t'āidepema ijāapataarāmaa māik'aapa jōmaarāmaa.

¹⁶Ichita t'āri o–īa p'anapatāati. ¹⁷Ichita it'aa t'īpatāati. ¹⁸Ichita Tachi Ak'ōremaa gracias jarapatāati, Ak'ōrepa māgata k'inia bairā Jesucristode ijāapataarāpa oodamerā.

¹⁹Tachi Ak'ōre Jaurepa ijāaparimaa ne–inaa jarapiru pirā maa–e pirā ne–inaa oopiru pirā, ita–aria oopīti. ²⁰Pia ūrīti apidaapa jaradak'āri: “Tachi Ak'ōre Jaurepa mīmaa na pedee jarapimaa bi.” ²¹Māgī pedee ūridap'eda, pia k'īsīati k'awaadait'ee ūraa pia wa k'achia. Ūraa pia bi pirā, ōoti ma ūraade jara bik'a. Mamīda pia–e bi pirā, Tachi Ak'ōre Jauredepema–e. Mapa ne–inaa jōma māgā ak'idaipia bi k'awaadait'ee wāara Ak'ōrepa oopi bik'a wa māga–e. ²²Ne–inaa k'achia apida oonāati.

²³Īrā it'aa iidi k'inia p'ani Tachi Ak'ōremaa parā pari. Iruata tachi k'āiwee p'anapipari. Mapa iidi p'ani irua parā awara bīmerā pāchi t'āride, oo k'inia p'anadamerā irua oopi bik'a; pāchi k'ap'īade, p'ek'au k'achia oo amaadamerā; pāchi jaurede, parāpa iru Jauremaa oopidamerā irua oopi k'inia bik'a parāmaa. Māgā irua parā pia ak'it'ee Tachi Waibia Jesucristo waya chek'āri. ²⁴Tachi Ak'ōre, parā jiridapa māga ooit'ee parā ome, oopari perā ichia jara bik'a.

Salude pëida

25 Ìpemaarã, ichiaba tai pari it'aa t'ìpatáati.

26 Tai pari saludaa para báti ak'ìpidait'ee chik'inia p'ani.

27 Tachi Waibia Jesucristopa mimaa jarapiru na k'art'a leedamerã tachi ìpemaarã jōmaarã taide.

28 Mía it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parã pia ak'ì bapariimerã. Māgapai paji.

2 TESALONICENSES

San Pablopa K'art'a T'ëepema P'ãda Tesalónica P'uurudepema Ijãapataarãmaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ã pëiji Tesalónica p'uurudepema ijãapataarãmaa. Úriji irua naapiara k'art'a pedeedak'ári, mápemaarã ùk'uru p'era pik'a p'aneejida. K'ísiyajida Cristo taarã–e cheit'ee ichideerã atade. Mapa mimia amaajida ma cheru nidait'ee. Na k'art'ade Pablopa p'anau bi ma ijãapataarãpa jara p'ani.

Naapiara jara bi ichi o–ãapa gracias jarapari Ak'õremaa ãra pari, Cristode pia ijãapata perã mãik'aapa audupiara chik'inia p'anapata perã (cap. 1.1-12). Jara bi wãara Cristo waya cheit'ee na p'ek'au eujãdee mãik'aapa Tachi Ak'õrepa wãara ak'iit'ee na p'ek'au eujãdepemaarãpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. Mamãda ai naaweda p'ek'au k'achia ooi awaa bapari uchait'ee na p'ek'au eujãde. Mãgipa eperãarã k'úrãit'ee ijãadaamaa p'aneedamerã Tachi Ak'õrede mãik'aapa Jesucristode (cap. 2). T'ëepai iidi bi ãrapa it'aa t'ípataadamerã ichi pari mãik'aapa k'íra jíp'a mimiapataadamerã Cristopa k'inia bik'a (cap. 3).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Pablo Silvano ome mãik'aapa Timoteo paara na k'art'a p'ã pëiruta parã ijãapataarãmaa, Tesalónica p'uurude p'ani. Taipa k'awa p'ani parã Tachi Ak'õredeerã mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristodeerã, wãara ijãapata perã. ² Taipa k'inia p'ani Tachi Ak'õrepa mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parã pia ak'i p'anadamerã. Mãgá k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Sāga Tachi Ak'õrepa ijāadak'aa beerā ak'iit'ee Cristo waya chek'āri

³Īpemaarā Cristo k'aurepa, ichita gracias jarapata Tachi Ak'õremaa parā jōmaarā pari. Taipa wāara māga oodaipia bi, ĩrā parā waapiara Cristode ijāapata perā, naaweda ijāa p'anadap'edaa k'āyaara. Ichiaba ĩrā audupiara chik'inia p'anapata awaraa ijāapataarā ome. ⁴Māgá p'anapata perā, taipa māga o-ia nepiripata awaraa Ak'õrede ijāapataarāmaa, āra t'āide nipadak'āri. Nepiripata sāga parā choopata Cristode ijāa p'anide. Māgá choopata ijāadak'aa beerāpa parā jiri p'ani mīda miapidait'ee, ma ijāa p'ani k'aurepa. Ichiaba māgá choopata chupiria chitooni mīda. ⁵Māgá choopata perā āchia parā miapi iru p'ani misa, ak'ipipata wāara Tachi Ak'õrepa parā k'aripapari māik'aapa parā pia ak'ipari. Ma awara irua parā māgá pia ak'ipari perā, parāpa k'awa p'ani ewari cherude wāara iru truadee wādait'ee.

⁶K'awa p'ani Tachi Ak'õrepa eperāarāpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Maperā ichiaba k'awa p'ani irua parā miapi p'aniirā auk'a miapiit'ee. ⁷Jōdee parā waa nepira unuda-e pait'ee, tai jida ichiaba, irua tachi auk'a k'āiwee p'anapik'āri ichi truade. Māga ooit'ee Tachi Waibia Jesús it'ariipa chek'āri ichi angeleerā ome. Ma ewate jōmaarāpa āra unudait'ee t'ipitau urua pik'a nībide. ⁸Ma ewate Jesupa miapiit'ee Tachi Ak'õre k'awa k'iniada-e p'aniirā māik'aapa ijāadaamaa p'aniirā Tachi Ak'õrepa jara pēida Tachi Waibia Jesude. ⁹Māirā atuadait'ee. Ichita k'achiade p'anadait'ee māik'aapa t'imí p'anadait'ee Tachi Waibia bimāiipa. Ak'õre Waibia truadee wāda-e pait'ee. Unuda-e pait'ee iru k'īra wāree māik'aapa irua ne-inaa pi-ia oo bi. ¹⁰Ma ewate Jesús chek'āri, ichi k'īra wāree unupiit'ee ichideerā k'ap'ia pari. Jōma irude ijāa p'aniirā o-ia it'aa t'īdait'ee irumaa, wāara k'awaadait'ee perā iru k'īra wāree. Ma ewate parā jida auk'a p'anadait'ee, taipa jarateepata ijāadap'edaa perā.

¹¹Maperā tai ichita it'aa t'īpata Tachi Ak'õremaa, irua parā pia ak'imerā. Iruata parā jiriji Cristode ijāapataadamerā māik'aapa irua k'inia bik'a p'anapataadamerā. Iidi p'ani irua oopimerā jōmaweda parāpa ne-inaa pia oo k'inia p'ani iru Jaure k'ap'ia pari. ¹²Māga iidi p'ani parāpa māgá ne-inaa pia oodak'āri, awaraarāpa Tachi Waibia Jesús t'ī pia t'o p'anadamerā parā k'aurepa. Ma awara ārapa parā jida pia ak'īdait'ee, Tachi Ak'õre Tachi Waibia Jesucristo ome parā māgá k'aripapata perā.

Tachi Waibia Jesucristo waya chei naaweda

2 ¹Īrā ĩpemaarā, taipa waapiara jaratee k'inia p'ani sāga pait'ee Tachi Waibia Jesucristo chek'āri ichideerā atade. ²Parā enenee jōni isapai k'īsia awara k'īsianaadamerā maa-e pīrā p'eranaadamerā, ūiruta pīrā Tachi Waibia ewaa pacheji. Ijāanāati jara p'ani pijida Ak'õre Jaurepa

apidaamaa māga k'awapiji, maa–e pirā mi it'aideepa māga jaraji maa–e pirā taipa k'art'lade māga p'ājida. ³K'ūrapináati apidaamaa. Cristo che–e pait'ee nāga p'asai naaweda. Naapiara eperāarā chok'araarāpa Tachi Ak'ōre k'īra unuamaa iru p'anedait'ee. Ma awara eperāarā t'āide eperā aba waibia uchiat'ee. Māgipa p'ek'au k'achia ooi awaa bait'ee perā, Tachi Ak'ōrepa iru t'īmí pēiit'ee k'achiade mianamerā. ⁴Mamīda iru na eujāde bi misa, Tachi Ak'ōre k'īra unuamaa iru bait'ee. Ma awara k'īra unuamaa iru bait'ee ne–inaa k'īra t'ādo, jōmaweda ai k'īrapite na p'ek'au eujādepemaarā it'aa t'īpata. K'īsiat'ee ichi jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Māga k'īsiat'ee perā, su–ak'i beeit'ee Tachi Ak'ōre te edupiara bi cuartode māik'aapa jarait'ee ichita Tachi Ak'ōre.

⁵¿Parāpa k'īrāpada–e p'anik'ā mia jarateeda parā ome bak'āri? ⁶Parāpa k'awa p'ani sāgap'eda māgí eperā waide che–e. Abaapa ichi t'idik'a iru bi chepiamaapa, Tachi Ak'ōrepa ewari awara bida ma–it'ee paru misa. ⁷Māgí eperā waide che–e bi mīda, ichi waibiapa nāgaweda eperāarāmaa mera k'achia oomaa bi, Tachi Ak'ōrede ijāadaamaa p'anedamerā. Mamīda tachia k'awa p'ani ma ewari awara bida chi k'achia ooi awaa bee–it'ee che–e pait'ee chi t'idik'a iru bīpa na p'ek'au eujāde bi misa. ⁸Māpai chi t'idik'a iru bi na p'ek'au eujādeepa uchiak'āri, māgí k'achia ooi awaa bi pait'ee k'achia oode. Mamīda Tachi Waibia Jesupa ichi pedepapai māgí peeit'ee, ichi k'īra wāreede chek'āri māgí jōit'ee. ⁹Satanapa māgí eperā chok'a pēiit'ee eperāarā k'ūramerā. Māga ooit'ee ne–inaa eperāarāpa waide unudak'aa ak'ipi bīpa māik'aapa ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa oo bīpa. Satanapa ma seewa oopiit'ee māgí eperāmaa, eperāarāpa ijāadamerā māgita Tachi Ak'ōre. ¹⁰Māgá k'achia oo bīpa wāara māgipa Tachi Waibiade ijāadaamaa p'aniirā k'ūrait'ee. Māgí ome āchi auk'a k'achiadee wādait'ee, Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida ijāa k'iniada–e p'anadairā. Wāarata ijāaruta pirā, Cristopa āchi ma o k'achiadeepa k'aripa atai. Mamīda māga k'iniada–e pait'ee. ¹¹Maperāpi Tachi Ak'ōrepa māgí eperā chepiit'ee āchi k'ūramerā ne–inaa oo bīpa Satanás k'ap'ia pari. Māgá Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida ijāadaí k'āyaara, seewa ijāa p'anedait'ee. ¹²Māgá wāarata ijāadaamaa p'anadait'ee perā māik'aapa k'achia ooi awaa p'anadait'ee perā, Tachi Ak'ōrepa āchi t'īmí k'achiadee pēiit'ee, eperāarāpa oopatap'edaa ak'ik'āri ichi ewari waibia ewate.

Cristopa ichideerā o k'achiadeepa k'aripa atapari

¹³Īpemaarā, ijāadak'aa beerā ome māga p'asait'ee mīda, parā āchik'a p'ana k'iniada–e, Cristode ijāapata perā. Mapa taipa ichita gracias jara k'inia p'ani Tachi Ak'ōremaa parā pari. Tachi Waibiapa parā k'inia iru bi. Maperā na eujā ooi naaweda, Tachi Ak'ōrepa parā jirrit'eraji ūridamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee māik'aapa ijāadamerā iruata parā

o k'achiadeepa k'aripa atai. Ak'õrepa ichi Jaure pëi k'inia baji parã awara bimerã ichi-it'ee, ma wãarata ijãadak'ãri. ¹⁴Ma-it'eeta ichia tai pëiji parãmaa jarateede. Ichia parã jiri baji ijãadamerã taipa jarateepata Cristode. Ichiaba parã jiriji tai ome auk'a iru p'anadamerã jõma ichia k'isia iru bi ichideerã-it'ee, Tachi Waibia Jesucristok'a it'ari k'ira wãree p'aneedak'ãri.

¹⁵Ïpemaarã, maperã chóoti Cristode ijãa p'anide mãik'aapa k'ira atuanáati taipa parãmaa jarateepatap'edaa, pedee jaradapa wa k'art'ade p'ãdapa.

¹⁶Taipa it'aa iidi p'ani Tachi Waibia Jesucristopa mãik'aapa Tachi Ak'õrepa parã k'aripadamerã na eujãde p'ani misa. K'irãpãti Tachi Ak'õrepa tachi Cristode ijãapataarã audú k'inia iru bapari perã, tachi ichita k'aripapari na eujãde p'ani misa. Ichiaba tachi t'ãri o-ïapipari k'isiapik'ãri tachia ne-inaa unudait'ee na p'ek'au eujãdeepa uchiadap'eda, wãdak'ãri iru truadee. ¹⁷Irua parã t'ãridepai choopipari ijãa p'anide, mágã ichita pedee pia jaradamerã mãik'aapa ne-inaa jõmaweda pia oodamerã.

Pablopa iidida ichi pari it'aa t'ipataadamerã

3 ¹Ïrá ïpemaarã, parãmaa chupiria iidi k'inia p'ani tai pari it'aa t'ipataadamerã. Iidíti Tachi Ak'õrepa tai k'aripamerã, jõmaarãmaa irua jara pëida isapai jaratee k'inia p'anadairã. Iidíti ma jaratee p'ani ùirutaarã t'ãripa Cristode ijãadamerã, parã ijãadap'edaak'a. ²Ichiaba iidíti Tachi Ak'õrepa tai k'aripa atamerã k'achia beerã juadeepa, chok'araarãpa tai jiripata perã miapidait'ee. Jãgiirãpa Tachi Waibia Jesucristode ijãa k'iniadak'aa. ³Mamãda k'awa p'ani Tachi Waibiapa oopari ichia jara bik'a. Iruata parã k'aripait'ee choodamerã parã ijãa p'anide mãik'aapa k'achiadeepa k'aripait'ee k'achia beerã poro, Satanapa parã k'achiade baaiipi k'inia bak'ãri. ⁴Tachi Waibiapa ichideerã mágã k'aripapari perã, taipa ijãa p'ani parãpa wãara oomaa p'ani taipa jarapatak'a mãik'aapa mágã oopataadait'ee. ⁵Maperãpi iidi p'ani Tachi Waibiapa parãmaa k'awapimerã sãga Tachi Ak'õre k'inia iru p'anadai, irua parã audú k'inia iru baparik'a. Mágã k'awaadak'ãri, chupiria jõneeruta pijida, pãchi t'ãridepai choodait'ee, Cristopa mágã oopipari perã.

Cristode ijãapataarã mimiadaipia bi

⁶Ïpemaarã, Tachi Waibia Jesucristopa jara pëiru ichide ijãapataarã mimiadaipia bi, taipa naaweda jarateedap'edaak'a. Ijãaparipa ma ùraa ùriamaa bi pirã, iru ik'aawaapa ãyaa p'anéeti. ⁷Pãchia k'awa p'ani p'anadaipia bi tai p'anadap'edaak'a parã t'ãide nipadak'ãri. K'oo-idaa p'anadak'aa paji. ⁸Apidaamaa iidida-e paji taimaa chik'o pari teedamerã.

Ma k'āyaara āstaawa, p'ārik'ua pida mimiapachida tai chik'o neto k'odait'ee. Māga oopachida parāpa chik'o tai—it'ee netonaadamerā. ⁹Tai mimiapata perā Cristo—it'ee, māga iidik'ajida. Mamīda māga ooda—e paji. Ak'īpi k'inia p'anapachida Cristode ijāapataarā sāga p'anapataadaipia bi. ¹⁰Parā ome p'anadak'lāri, na ūraa jarajida: “Nek'opidaik'araa bida ajida, mimia k'inia—e bimaa.” ¹¹Mamīda ĩrá taipa ūri p'ani parā t'āidepemaarā ūk'uru mimiadak'aa. Jīp'a nipapata k'awaadait'ee awaraarāpa oomaa p'ani māik'aapa jara p'ani. ¹²Maperāpi Tachi Waibia Jesucristopa taimaa jarapiru: māgee eperāarā k'āiwee mimiadaipia bi māik'aapa chik'o atadaipia bi āchi juadoopa.

¹³Ichiaba apemaarā ĩpemaarāmaa ūraa p'ani ichita ne—ināa pia oopataadamerā, sēda—ee. ¹⁴Mamīda parā t'āidepemapa na k'art'ade ūraa jara bik'a oo k'inia—e pirā, awaraa ijāapataarāmaa nepirīti māik'aapa māgí ik'aawaapa āyaa p'anéeti, k'ĭra nejasia beemerā. ¹⁵Mamīda k'ĭrak'aupai māgí ĩpema Cristo k'aurepa k'ĭra unuamaa iru p'anadai. Jīp'a ūráati pāchi ĩpema ūraapatak'a, irua oomerā Cristopa k'inia bik'a.

¹⁶Taipa k'inia p'ani Tachi Waibiapa parā ichita k'āiwee p'anapimerā. Ichiata ichideerā māgá bapipari, nepira wēe p'anide māik'aapa nepirade p'ani pijida. Taipa it'aa iidi p'ani Tachi Waibia parā jōmaarā ome ichita bapariimerā.

¹⁷Mi, Pablopā nāgí salude p'āru michi juadoopa k'awaadamerā mia na k'art'a pēiru. Nāgá p'āpari michi juapa mia k'art'a jōma pēi bide. ¹⁸Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parā jōmaweda pia ak'ī bapariimerā.

Māgapai paji.

1 TIMOTEO

San Pablopa K'art'a Naapiara P'ãda Timoteomaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji Timoteomaa peiit'ee. Ai naaweda Timoteo jaratee nipapachi Pablo ome judio-eerã t'ãide. Mamãda Pablopa iru atabëjji Éfeso p'uurude, ijäapataarã k'aripamerã ichi pari. Na k'art'ade Pablopa Timoteo ũraa bi ma mimia pipiara oo k'awaamerã. Timoteo Litra p'uurudepema paji. Chi ak'õre judio-e paji; Grecia eujãdepema paji. Jõdee chi nawe Judea eujãdepema paji. Pablo Listrade jaratee nipak'ãri, Timoteo k'ũtrãa weda Cristode ijãa beeji. Mamãik'aapa Timoteo nipapachi Pablo ome. K'aripapari pia paji.

Salude jarap'eda, naapiara Pablopa ũraa bi Timoteo t'ĩunaamerã seewa jarateepataarã ome, aupedeedak'ãri judiorãpa ijäapata k'ap'ia (cap. 1.1-11). Jara bi Tachi Ak'õrepa iru chupiria k'awaada Cristode ijãai naaweda (cap. 1.12-17). ũraa bi Timoteo jip'a Cristode ijäapariimerã (cap. 1.18-20). Jara bi k'ãata oodaipia bi ijäapataarã chip'edaidak'ãri it'aa t'ĩdait'ee (cap. 2); sãga ijäapataarã ak'ipataarã p'anapataadaipia bi (cap. 3) mãik'aapa k'ãata oodaipia bi seewa jarateepataarã ome. Mãirãpa jarateejida Cristode ijäapataarãpa chik'o k'ira t'ãdoo k'odaik'araa bi mãik'aapa miak'ãidaik'araa bi. Ichiaba jarajida na p'ek'au eujãdepema net'aa, tachi eperã k'ap'ia paara, k'achia baji. Mapa eperãrãpa Tachi Ak'õre k'awada-e pai. Jip'a oodak'ãripi ãrapa jaradap'edaak'a, Tachi Ak'õrepa eperãrã pia ak'iyada ajida (cap. 4). Ichiaba Pablopa jara bi sãga Timoteopa k'aripai ijäapataarã k'ũtrãarã, chonaarã, wëraarã, esclavoorã paara (cap. 5.1-20). T'ëepai ũraa bi Timoteo pia choomerã iru ijãa bide mãik'aapa ijäapataarã k'aripamaa bide, k'ũtrãa bi mĩda (caps. 5.21-6.21).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Pablopa na k'art'a p'ã pëiru Timoteomaa. Tachi Ak'õrepa k'inia bada perã, mi jirit'eraji Jesucristopa peimerã ichi ũraa jarateede. K'awa

p'ani eperãarãpa Jesucristode ijãadak'ãri, Tachi Ak'õrepa ãra k'aripait'ee atuanaadamerã. Mapa tachia ijãapata mãik'aapa nipata irua jaradak'a oomerã. ²Timoteo, pi michi warrak'a, Cristode ijãapari perã mi k'aurepa. Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa pi pia ak'i p'anadamerã mãik'aapa chupiria k'awaadamerã. Mãgá pi k'ãiwee bapariit'ee.

K'irak'aupai seewa jarateepataarãpa jarateepata ijãadai

³Naaweda mia enenee nĩbaji pi beemerã Éfeso p'uurude, mi mamãik'aapa uchiak'ãri wãit'ee Macedonia eujãdee. At'ãri k'inia bi jãma beemerã, jãpemaarã ùk'uruurãpa ne–inaa awara jarateemaa p'anadairã mia jaratee ni k'ãyaara. Jarãji ma seewa waa jarateenaadamerã. ⁴Ichiaba ùrãaji jarateenaadamerã judiorã chonaarãpa chonaarãweda nepiridap'edaa. Jiridaik'araa bi ãchi chonaarãdeepa uchiadap'edaarã t'ĩ p'ã p'e iru p'ani ak'ipidait'ee jõmaarãmaa. Mãga oodak'ãri, aupedeepipata ijãapataarãmaa mãik'aapa maarepida k'aripada–e waapiara ijãadamerã mãik'aapa oodamerã Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a.

⁵Mia jaraji mãirã mãgá ùraamerã k'inia bairã ijãapataarã chik'inia p'anapataadamerã. Mãga p'anapataadai wãara ijãadak'ãri mãik'aapa t'ãriipa oo k'inia p'anadak'ãri Tachi Ak'õrepa oopi bik'a, k'isia p'ua wëe. ⁶Mamĩda ìrã jãpemaarã ùk'uruurãpa mãga ooda–e p'ani. Ma k'ãyaara awaraa k'isia atajida. Mapa pariatua pedee wãpata. ⁷Tachi Ak'õre Ùraa jaratee k'inia p'anida a p'ani. Mamĩda wãara k'awada–e p'ani irua jara k'inia bada ma ùraa Moisemaa p'ãpik'ãri. K'isia k'awaa beerãk'a jaratee p'ani mĩda, mãga p'ani–e.

⁸Tachia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa Moisemaa ùraa p'ãpida pia bi, ma ùraade ijãa p'ani pirã Ak'õrepa k'inia bik'a. ⁹Ichiaba k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa ichi ùraa p'ãpi–e paji t'ãri pia beerã–it'ee. Ma k'ãyaara p'ãpiji nãgeerã–it'ee: oodaamaa p'aniirã iru ùraade jara bik'a; t'ãri k'achia–idaa beerã; p'ek'au k'achia ooyaa beerã; irude ijãadak'aa beerã; ak'õreerã peepataarã mãik'aapa eperã peepataarã; ¹⁰miak'ãi p'aniirã awaraarã ome k'ãipataarã; imik'ĩraarã awaraa imik'ĩra ome k'ãipataarã wëraarã ome k'ãirutak'a; chĩara atapataarã esclavo papidait'ee; seewa–idaa beerã; seewa wãarak'a jarapataarã awaraarã k'ĩrapite ijãadamerã; mãgeerã–it'ee mãik'aapa jõma irua jara pëidak'a oodaamaa p'aniirã–it'ee.^a ¹¹Irua pedee pia jara pëiji ichi Warra Jesucristo k'ap'ia pari. Mapa Cristopata Tachi Ak'õre k'ĩra wãree unupiji na p'ek'au eujãde nipak'ãri. Tachi Ak'õre, chi audú t'ãri pia bapariipa, mi jirit'eraji Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee jarateenamerã.

Tachi Ak'õrepa Pablo chupiria k'awaada

¹²Mia gracias jara bi Tachi Waibia Jesucristomaa. Ichiata mi k'aripapari k'awa bairã mia ooit'ee ichia oopi bik'a. Mapa mi jirit'eraji

^a 1.10 Ex 20.12-16.

na mimia oomerã. ¹³Mi chupiria k'awaaji, naaweda mia ne–inaa k'achia k'îra t'ãdo ooji mîda. Iru ãpîte m̃aik'aapa irudeerã ãpîte ik'achia jarapachi. Ma awara irudeerã jirîji miapiit'ee. M̃aga ooji waide k'awa–e bada perã iru cheji eperãarã k'aripait'ee m̃aik'aapa waide irude ijã–e bada perã. ¹⁴Mamîda iru audú t'ãri pia bapari perã, m̃aga k'awapiji mimaa. M̃agá mia irude ijã beeji m̃aik'aapa iru k'aurepa k'awaaji awaraarã k'inia iru bait'ee.

¹⁵Jõmaarãpa nãgí pedee ijãadaipia bi wãara perã. Jesucristo na p'ek'au eujãdee cheji p'ek'au k'achia oopataarã k'aripait'ee atuanaadamerã. Mia ma pedee pia k'awa bi, mi chi p'ek'au k'achia oopari k'achira bairã. ¹⁶Maperãpi Jesucristopa mi chupiria k'awaaji ak'îpiit'ee ichia mi ome chooda. M̃agá chooit'ee jõma p'ek'au k'achia oopataarã ome, irude ijãaruta pirã. K'inia bi jõmaarãpa ijãadamerã m̃aik'aapa ichita ichi ome p'anapataadamerã. ¹⁷Maperã o–îa it'aa t'îdáma Tachi It'aripema Reymaa. Iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. Iru trua ichita bapari. Iru aupaita Tachi Ak'õre. Ichita bapari. Eperãarãpa iru unudak'aa. ¡Amén!

¹⁸Timoteo, pi michi warrak'a bairã, mia na úraa jararu. K'irãpáji Tachi Ak'õrepa jarapida pîmaa ichi pedee jarapataarã it'aideepa. Ma jaradap'edaak'a ook'ãri, k'îsia p'ua–ee chooit'ee wãarata ijã bide, soldaopa chooparik'a ãpíte wã–ee chõo jõnide. ¹⁹Ûk'uruurãpa m̃aga ooda–e p'anî. M̃airãpa k'awa p'anî Cristopa oopi bik'a oodaipia bi. Mamîda irude ijã amaa p'aneejida. Barco k'uadák'apî p'anî, jõdait'ee perã. ²⁰Himeneo m̃aik'aapa Alejandro m̃aga p'anî. Mapa mia ãchi biji Satanás juade ichia oo k'iniata oomerã ãchi ome. M̃agá k'awaadai ik'achia jaradaik'araa bi Tachi Ak'õre ãpíte.

Sãga it'aa t'îdaipia bi chip'edaidak'ãri

2 ¹Naapiara úraait'ee parã Cristode ijãapataarã chip'edaidak'ãri, jõmaarã pari it'aa t'îdamerã, Tachi Ak'õrepa ãra k'aripamerã. Chupiria iidítî pãchi pari m̃aik'aapa awaraarã pari m̃aik'aapa gracias jarátî Tachi Ak'õremaa irua ne–inaa jõma ooda pari. ²Ichiba it'aa t'îdaipia bi na p'ek'au eujãdepemaarã poro waibiãrã pari m̃aik'aapa jõmaweda eperãarã ak'îpataarã pari. M̃agá tachi k'ãiwee p'anapataadait'ee. Ma awara m̃agá oodait'ee Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a m̃aik'aapa jõmaarã taide k'îra jîp'a nipadait'ee. ³M̃agá it'aa t'îdak'ãri, pia oopata m̃aik'aapa Tachi Ak'õre, Tachi K'aripapari, o–îapipata. ⁴Ichia eperãarã jõmaweda o k'achiadeepa k'aripa ata k'inia bi. K'inia bi jõmaarãpa ichi wãarata k'awaadamerã. ⁵Tachi Ak'õre apai m̃aik'aapa eperã apaipa eperãarã t'ãri auk'a bipii iru ome. M̃agí eperã Jesucristo. ⁶Tachi Ak'õrepa k'îsia iru bada ewate Cristo ita–aria peepiji jõmaarã pari, eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. M̃aga ooji eperãarã uchiapiit'ee ma p'ek'au k'achia jua ek'ariipa it'aa wãdamerã. Tachi

Ak'õrepa k'inia bi jõmaarāpa māga k'awaadamerā.^b 7Ma-it'eepi ichia mi biji māga jarateemerā. Mi jirit'eraji Cristopa pëimerā ichi ũraa jarateede. Audú k'inia bi mia ma wāara pedee jarateenamerā judio-eerāmaa, āchia ichiaba ijāadamerā. Wāara jara bi; seewa-e.

⁸Mia k'inia bi ijāapataarā chip'edaidak'āri, imik'īraarā t'āri pia beerāpa āchi jua it'aa iadap'eda, it'aa t'īdamerā jõmaarā pari. Mamīda āchidepema k'īrau bi pirā maa-e pirā nepirade bi pirā awaraa eperā ome, it'aa t'īik'araa bi.

⁹Ichiaba k'inia bi ijāapataarā wēraarāpa p'aru jīdamerā wēra p'aru jīp'a jīpataarāpa jīpatak'a. K'īra wāree p'anadait'ee mak'iara chi-oodaik'araa bi jīdait'ee net'aa nēedee ooda, perladee ooda, p'aru īpiadee ooda maa-e pirā puda pi-ia bida p'anīpa. ¹⁰Ma k'āyaara p'anadaipia bi Tachi Ak'õrede wāara ijāapata wēraarāk'a; ne-inaa pia oomaa awaraarā k'aripadait'ee.

¹¹Ijāapataarā chip'edaidak'āri Tachi Ak'õre Ūraa ũridait'ee, wēraarāpa k'īup'ee ũridaipia bi, āchi k'īsia jarada-ee. Āchi jarateepataarā ichita waawee p'anadaipia bi. ¹²Mia wēraarāmaa imik'īraarā jarateepik'aa maa-e pirā chok'a pēipik'aa. K'īup'ee p'anadaipia bi ijāapataarā see jōni misa. ¹³Mia māga jaraji Tachi Ak'õrepa eperāarā ook'āri, naapiara Adán oop'eda, Eva ooda perā.^c ¹⁴Ma awara Netuara Poro Waibiapa Adán k'ūra-e paji. Evata k'ūrat'aaaji. Māgá Evata naapiara k'achiade baaiji.^d ¹⁵Ma k'aurepa eperāarā jōmaweda o k'achiade p'anejida. Mamīda wēraarā paara ma o k'achiadeepa uchiadai Cristode ijāaruta pirā māik'aapa k'īra jīp'a ooruta pirā Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a; āchideerā pia ak'īpataadamerā māik'aapa awaraarā k'inia iru p'anapataadamerā.

Sāga ijāapataarā ak'īpataarā p'anapataadaipia bi

3 ¹Eperāarāpa wāarata jarapata jaradak'āri: “Eperā ijāapataarā ak'īpari pa k'inia bi pirā, pia bida” apata. ²Maperā ijāapataarā ak'īpari jõmaarā k'īrapite t'āri pia baipia bi; wēra apai iru baipia bi; k'īra jīp'a; ne-inaa pariatua oo-ee; awaraarā auteebai k'awaa ichi temāi; pia jaratee k'awaa; ³toyaa bak'aa; k'īrauyaa māik'aapa nepira jiriyaa bak'aa; ma k'āyaara ne-inaa pia oopari; p'arat'a ata k'iniyaa bak'aa. ⁴Ichi te pidaarā pia ak'i baipia bi, chi warrarāpa ichi waaweedamerā māik'aapa chok'ek'ee p'anadamerā. ⁵Imik'īrapa ichi te pidaarā p'oyaa pia ak'i-e bi pirā, ¿sāga Tachi Ak'õrede ijāapataarā ak'iima? ⁶Eperā ewaa Cristode ijāa bi pirā, ijāapataarā ak'īpari paik'araa bi, auduadarii perā māik'aapa Tachi

^b 2.6 Pablopa māga jarak'āri, jara k'inia-e paji eperāarā jōmaweda it'aa wādait'ee. Tachi Ak'õre Ūraade jara bi eperāarāpa k'awaadak'āri Jesucristo piuda āchi pari māik'aapa irude ijāadak'āri, Tachi Ak'õrepa āchi k'aripait'ee atuanaadamerā. ^c 2.13 Gn 2.7, 18-24. ^d 2.14 Gn 3.1-7; 2 Co 11.3.

Ak'õrepa atuapii perã Netuara Poro Waibia atuapidak'a. ⁷Ijãapataarã ak'ipari t'ĩ pia t'o p'anadaipia bi, Cristode ijãadak'aa beerãpa paara. Mãga-e pirã, Netuara Poro Waibiapa iru ãpíte ne-inaa k'achia nepiripii eperãarãmaa, jõmaarãpa ma k'aurepa iru pia-e ak'idamerã.

Sãga ijãapataarã k'aripapataarã p'anapataadaipia bi

⁸Ijãapataarã k'aripapataarã diácono apata auk'a t'ãri pia p'anadaipia bi; k'ĩra jĩp'a; jĩp'a pedeepata; seewa jaradak'aa mãik'aapa chĩara ãpíte pedee k'achia pedeedak'aa; toyaa p'anadak'aa; p'arat'a ata k'iniyaa p'anadak'aa. ⁹Tachi Ak'õrepa wãarata k'awapida Cristo k'ap'ia pari t'ãripa ijãadaipia bi, k'ĩsia p'ua-ee. ¹⁰Ãchi mimiade t'ũdai naaweda, awaraa ijãapataarãpa ãchi p'anapata pia ak'idaipia bi k'awaadait'ee wãara p'anapata Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a wa mãga-e. Imiateeda wẽe uchiaruta pirã, ijãapataarã k'aripapataarã p'aneedai. ¹¹Wẽraarã^e ijãapataarãpa awaraa ijãapataarã ichiaba k'aripapataadai. Ãchi t'ãri pia p'anadaipia bi; k'ĩra jĩp'a; chĩara ãpíte pedee k'achia pedeeda-ee; ne-inaa pia oopata mãik'aapa ichita oopata ãchia jara p'anik'a. ¹²Ijãapataarã k'aripaparipa wẽra apai iru baipia bi. Pia ak'iipia bi ichi warrarã mãik'aapa awaraarã ichi tede p'anapata. ¹³Mãgĩ k'aripapataarãpa ãchi mimia pia ooruta pirã, ijãapataarãpa ãra t'ĩ t'o p'anadait'ee. Mãpai ãrapa waawee-ee jaradait'ee ãchia Jesucristode ijãa p'ani.

Tachi Ak'õrepa wãarata jara pẽida

¹⁴Taarã-ee mi wã k'inia bi pi ak'ide. ¹⁵Mamĩda taarãru pirã, na p'ãdapa pia k'awaait'ee sãga p'anapataadaipia bi apemaarã ijãapataarã ome. K'irãpapĩji tachi ijãapataarã jõmaweda Tachi Ak'õredeerã. Iru ichita bapari tachi ome mãik'aapa iru wãarata jara pẽiji tachimaa jãadamerã mãik'aapa jõmaarãmaa jarateedamerã. ¹⁶Wãara, awaraarãpa ma wãarata jara pẽida k'awada-e p'ani mĩda, tachia k'awa p'ani ma k'ãyaara ne-inaa pipiara wẽ-e. Mapa Tachi Waibiamaa nãga k'aripata:

Na p'ek'au eujãdepemaarãmaa pia unupipachi eperã jĩp'aak'a.

K'achia oo-ee bapachi Ak'õre Jaure k'aurepa. Angeleerãpa pi unupachida. Na p'ek'au eujãdepemaarãpa ùripachida pia ooda eperãarã k'aripait'ee mãik'aapa chok'araarãpa pide ijãapachida. Tachi Ak'õrepa pi ateeji it'aa, ichi trua k'ĩra wãree nĩbide ichita bapariimerã.

Ūraa p'ãda ijãa amaadap'edaarãde

4 ¹Mamĩda Tachi Ak'õre Jaurepa jĩp'a jara bi: Ak'õre ewari waibia ewate pai naaweda, eperãarã ùk'uru ma wãarade ijãa amaadait'ee.

^e 3.11 Griego pedeede ichiaba jara bi *ijãapataarã k'aripapataarã wẽraarã*.

Cristode ijãadai k'ãyaara, k'ürapidait'ee netuaraarãmaa mãik'aapa ijãadait'ee ma netuaraarãpa jarateepirutade. ²Ma netuaraarã jua ek'ari jarateepataarãpa jarapata: “Tachi Ak'õre Ûraa jarateemaa p'anida” apata. Mamïda seewamaa p'ani. Ñchi-it'ee p'ua-e bi ijãapataarã k'üradait'ee. Tachi Ak'õre Jaurepa jarateepi bik'a p'oyaa jarateeda-e, netuaradeerã perã. ³Jãgïrãpa ùraapata miak'ãidaik'araa bi mãik'aapa chik'o ùk'uru k'odaik'araa bi. Mamïda tachia Ak'õre Ûraa wãarade ijãapata perã, k'awa p'ani irua ne-inaa jõma ooji, gracias jaradap'eda k'odamerã. ⁴Jõmaweda Tachi Ak'õrepa ooda pia bi.^f Maperã tachia it'aa t'ïruta pirã gracias jaradait'ee Tachi Ak'õremaa nek'opata pari, chik'o jõmaata k'odaipia bi. ⁵Tachi Ak'õre k'ïrapite tachi nek'opata pia bi, irua mãga jarada perã mãik'aapa tachia gracias jarapata perã irumaa ma chik'o pari.

Sãga ooit'ee Cristopa oopi k'inia bik'a

⁶Arii p'ani ïpemaarãmaa mi ùraa jaratéeji. Mãga ooru pirã, pia ooit'ee Jesucristopa oopi k'inia bik'a. Iru mimiapari pia bait'ee ijãa bi misa Tachi Ak'õrepa jara pëida iru k'ap'ia pari mãik'aapa k'awaa wãru misa irua jarapida ichia jirit'eradaarãmaa.

⁷Mamïda t'ïunãaji ma chonaarãweda nepiridap'edaa jarateepataarã ome. Jãgïrãpa jarateeda-e Tachi Ak'õrepa jarapidak'a. Jarateepata chõtrãarãpa ùri k'inia p'anapata cuentok'a. Ñchi ome aupedeei k'ãyaara, jirïji pipiara k'awaait'ee Tachi Ak'õrepa jara pëida mãik'aapa óoji irua oopi bik'a. ⁸⁻⁹Jõmaarãpa nãgí pedee ijãadaipia bi, wãara perã. Tachi p'iradak'ãri juataura p'aneedait'ee, tachi k'ap'ia k'aripapata. Mamïda Tachi Ak'õrepa jara pëida k'awaa wãdak'ãri, tachi jaure paara k'aripapata. Mãgã na p'ek'au eujãde p'ani misa, k'ãiwee p'anapata mãik'aapa k'awaapata tachi piudak'ãri, it'aa wãdait'ee. ¹⁰Ma-it'eeta tachi choopata na mimiade, eperãarãpa ma ùraa jara pëidade ijãadamerã. Eperãarã ùk'uruurãpa tachia jarateepata ùridaamaa p'ani mïda, ijãa p'ani Tachi Ak'õre ichita bapari mãik'aapa irua aupaita na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaweda ak'ipari. Wãara, tachi Cristode ijãapataarã pipiara ak'ipari, tachi o k'achiadeepa k'aripa atapari perã.

¹¹Mia jõma jara aupada jaratéeji jãpemaarã ijãapataarãmaa mãik'aapa jarãji mãga oodamerã. ¹²K'ïsiapinãaji apidaamaa pi pedee ùridaik'araa bi, pi mak'iara chonaa-e bairã. Ma k'ãyaara ak'ip'iji pia wãara oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a, ãrapa auk'a oodamerã. Nãga baparïiji: ne-inaa pia jarapari; k'ïra jïp'a nipapari jõmaarã ome; awaraarã k'inia iru bapari; nepirade bi mïda, Cristode ijãapari; ne-inaa k'achia oo-ee bapari; jõma oopari Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. ¹³Mi jãmaa wãru misa, ijãapataarã chip'edaidak'ãri, léeeji Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdap'edaa. Jaratéeji k'asaa

^f 4.4 Gn 1.31.

jara k'inia bi m̄aik'aapa ũráaji ijāapataarā p'anapataadamerā ma jara bik'a. ¹⁴K'irāpáji Tachi Ak'õre pedee jarapataarāpa jaradap'edaa pimaa, ijāapataarā ak'ipataarāpa āchi jua bidak'āri pi ĩri. Māga oodak'āri, Tachi Ak'õre Jaurepa ne–inaa oopiji pimaa k'awaamerā k'āare mimia ooit'ee Tachi Ak'õre–it'ee. Māga óoji Ak'õre Jaurepa oopi bik'a.

¹⁵K'isíaji mia ũraadade na k'art'a p'ādade m̄aik'aapa t'āriipa óoji aide jara bik'a. Māga ooru pirā, awaraarāpa ak'idait'ee pia naawedapema k'āyaara pipiara oomaa bi. ¹⁶K'ira jip'a óoji Cristopa k'inia bik'a m̄aik'aapa jaratēeji irua jarapi bik'a. Chóoji māga oo bide k'awa bairā māga oo bīpa, pi Ak'õre truadee wāit'ee m̄aik'aapa pia jaratee bi ũrirtaarā auk'a wādait'ee, pi k'aurepa Cristode ijāadak'āri.

Sāga Timoteo bai pia bi ijāapataarā ome

5 ¹Ijāapataarā t'āidepema chonaapa ne–inaa k'achia ooru pirā, itrianaáaji. Ma k'āyaara pedeeji iru ome, pichi ak'õre ome pedeparik'a. Jōdee, k'ūtrāarā ũráaji pichi ipemaarā ũraak'ajik'a.

²Chōtrāarā ak'iipia bi pichi nawe ak'iparik'a. Māgá ichiaba awēraarā ak'iipia bi pichi ipewēraarā ak'ik'ajik'a, āra ome k'achia oo–ee.

³Pia k'aripáji p'ētrāarā ēreerā wēe chitooni. ⁴Mamída p'ētrāapa warrarā wa āichak'eerā iru bi pirā, āchiata naapiara āchideerā ak'idaipia bi Tachi Ak'õre Ūraade jara bik'a. Māgá āchi nawe wa awela k'aripadai irua āchi k'aripadak'a āchi wari wāk'āri. Ma awara māga oodak'āri, Tachi Ak'õrepa āchi pia ak'ipari. ⁵Jōdee p'ētrāa ēreerā wēe k'iripa nipari Tachi Ak'õrepa k'aripamerā. Āstaawa, p'ārik'ua pida it'aa t'ipari Tachi Ak'õremaa k'aripamerā. Māgee p'ētrāa k'aripaipia bi. ⁶Mamída māgee p'ētrāarā ũk'uruurāpa Tachi Ak'õre net'aade k'isiadai k'āyaara, āchia k'iniata oo wāpata. Māgeerā chok'ai p'ani mīda, piudap'edaarāk'api p'ani. Mapa māgeerā k'aripaik'araa bi. ⁷Jaráji ijāapataarā pi ek'ari p'aniirāmaa oodamerā mia et'ewa jaradak'a. Māga ooruta pirā, awaraarāpa p'oyaa k'achia pedeeda–e pai tachi ijāapataarā āpite. ⁸Ijāaparipa ichi ēreerā wa audupiara ichideerā ak'i–e pirā, baamaa bi Cristopa k'inia bik'a m̄aik'aapa ijāadak'aa beerā k'āyaara k'achiara bi.

⁹P'ētrāa t'ī p'ādai naaweda awaraa p'ētrāarā t'ī ome, iru bapata ak'idaipia bi. Māgí p'ētrāa imik'ira apai ome miak'āi bap'eda, sesenta añodeepa waa iru bai pia bi. ¹⁰Awaraarāpa iru t'ī pia t'o p'anadaipia bi, irua ne–inaa pia oopata k'aurepa nāgee jīak'a: ichi warrarā pia warida perā; eperāarā pia auteebaida perā; ijāapataarā p'asia chedak'āri, āra biiri siida perā;⁸ chupiria chedeerā k'aripada perā; jāgee ne–inaa pia k'ira t'ādoo ooda perā ichi t'āriipa.

⁸ 5.10 Judiorāpa āchi temaa chedap'edaarā biiri siipachida ak'ipidait'ee āra k'inia iru p'ani.

¹¹ P'êträärã sesenta años waide wêe beerã t'î p'âdaik'araa bi awaraa p'êträärã t'î ome, imik'îra waya k'iniadarii perã mãik'aapa miak'âidarii perã, Cristo-it'ee mimiadai k'âyaara. ¹² Mãgee p'êträärãpa jaradap'eda Cristopa oopi k'inia bik'a oodait'ee, imik'îra ataruta pirã, Tachi Ak'ôrepa k'îsia p'uapii maa-e pirã awaraarãpa pedee k'achia jaradai ãra ãpíte. ¹³ Ma awara, mãgee p'êträärã k'oo-idaadaipata, ne-inaa pia mak'iara ooda-ee. Mágã te chaa chíara ãpíte jara nipapata mãik'aapa pedee-idaa p'anadairã, úraa wãpata ãchi k'îsiadeepa. Mágã pedee k'achia jaradaik'araa bita jara wãpata. ¹⁴ Maperã mia k'inia bi mãgee p'êträärã mak'iara chõtrã-ee p'aniirã, waya miak'âidamerã mãik'aapa warra t'odamerã. Mágã mimiadait'ee ãchi temã, ãchideerã ak'îmaa p'ani misa. Mãga oo p'ani pirã, tachi ijãapataarã k'îra unuamaa iru p'anapataarãpa p'oyaa k'achia pedeeda-e pai tachi ãpíte ma p'êträärã k'aurepa. ¹⁵ Mãgee p'êträärã ùk'uruurãpa oo amaajida Cristopa oopi k'inia bi oodait'ee Satanapa oopi k'inia bik'a.

¹⁶ Waya mia jara bi: Cristode ijãapari èreerãdepema p'êtrãa paraa pirã, ma ijãaparipa chi p'êtrãa k'aripaipia bi. Pëik'araa bi ijãapataarãmaa k'aripa iidide, ãrapa ne-inaa iru p'ani araa-e pai perã audú chok'araarã-it'ee. Ijãapataarãpa ak'îdaipia bi p'êträärã èreerã wêe chitooni aupai.

Sãga ijãapataarã chonaarã ak'îdaipia bi

¹⁷ Ijãapataarã chonaarã waaweedaipia bi mãik'aapa p'aadaipia bi ãchi jua ek'ari p'aniirã pia ak'îdak'ãri mãik'aapa k'aripadak'ãri. Waapiara p'aadaipia bi awaraa ijãapataarã ak'îpataarã k'âyaara, Tachi Ak'ôrepa jara pëida jarateedak'ãri mãik'aapa ijãapataarã úraadak'ãri. ¹⁸ Tachi Ak'ôre Úraa p'ãdade jara bi:

'P'ak'a it'ai jínáati trigo t'iamaa bak'ãri. Ita-aria k'opíti.' (Dt 25.4)

Ichiaba awara ãi jara bi:

'Mimiaparipa p'arat'a ataipia bi chi poro waibia juadepema.' (Lc 10.7)

¹⁹ Eperãpa ijãapataarã ak'îpari imiateeru pirã, ijãanáati mágipa jara bi. Jíp'a ma pedee ak'îdaipia bi eperãarã omé wa õpee auk'a jararuta pirã.

²⁰ Mamïda ijãapataarã ak'îpataarã k'achiade baai jõnaruta pirã, jõmaarã taide itriak'óoji. Mágã awaraarãpa ne-inaa k'achia ooda-e pait'ee waaweepa.

²¹ Tachi Ak'ôre k'îrapite mãik'aapa Jesucristo k'îrapite, angeleerã jirit'erada k'îrapite paara, mia jara bi: óoji mia et'ewa jaradak'a. Mamïda pichi k'inia aba pipiara ak'ínáaji awaraa k'âyaara. ²² K'îrak'aupai ijãapari audú isapai awara bii ijãapataarã ak'îpari mimia-it'ee. Ma-it'ee pi jua bii naaweda mágí ñri, iru bapata pia ak'îipia bi. Iru ne-inaa k'achiade ni pirã, awaraarãpa iru ãpíte k'achia pedeedai mãik'aapa pi ãpíte auk'a mágadai, irua oopata pia pia ak'îi jïak'aapa. Mapa maarepida ne-inaa k'achia oonáaji. Ichita óoji Cristopa oopi bik'a.

²³Pania aupai toik'araa bi. Pi ip'ii k'ayaa bapari perã, ichiaba vino ma-ãri toipia bi bi p'irapiamaapa.

²⁴Jõmaarãpa k'awa p'ani eperãarã ùk'uruurãpa ne-inaa k'achia oopata, tau taawa oopata perã. Taarã-e nide pia k'awaai mãgeerãpa oopata mãik'aapa ãchi jirit'era-e pait'ee ijãapataarã ak'ipari mimia-it'ee. Jõdee, awaraa eperãarã p'anapata ewaa ak'ik'ãri, t'ãri pia pik'a p'ani. Mamĩda taarã pak'ãri, pia k'awaa atai ãchia ne-inaa k'achia mera oopata mãik'aapa ãchi jida jirit'era-e pait'ee ma mimia-it'ee. ²⁵Mãgã ichiaba taarã-ee eperãarã ùk'uruurãpa ne-inaa pia oopata k'awaai, tau taawa oopata perã. Mamĩda ne-inaa pia mera ooruta pijida, taarã-ee pia mãga k'awaa atai, Tachi Ak'õre Jaurepa k'awaapiit'ee perã. Mãgeerãta jirit'eraipia bi ma mimia-it'ee.

Esclavoorã sãga p'anadaipia bi

6 ¹Esclavo Cristode ijãa bipa chipari waaweeipia bi, ichi k'aurepa ijãadak'aa beerãpa ik'achia pedeenadamerã Tachi Ak'õre ãpĩte mãik'aapa taipa jarateedap'edaade. ²Chipari ichiaba Cristode ijãa bi pirã, ma esclavopa k'ĩsiaik'araa bi oo-e pait'ee jõma chiparipa oopi bik'a, ichi ipema perã Cristo k'aurepa. Ma k'ãyaara audupiara t'ãripa oopia bi chiparipa oopi bik'a iru k'aripait'ee mãik'aapa ak'ipit'ee iru k'inia iru bi Cristo k'ap'ia pari. Ma jõma jara aupada jãpema ijãapataarãmaa jaratãeji mãik'aapa ùrãaji mãga oodamerã.

Seewa jarateepataarã mãik'aapa p'arat'a audú ata k'inia p'aniirã

³Timoteo, abaapa jarateeru pirã Tachi Waibia Jesucristopa pedee wãara jarateeda awara maa-e pirã iru jirit'eradaarãpa jaratee p'ani awara, mãgipa ooamaa bi Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. ⁴Jãgee eperã audua bi mãik'aapa wãara maarepida k'awa-e bi. Aupedeei awaa bapari Ak'õre Ùraade pedee jara k'inia bi k'aurepa mãik'aapa ichi t'ãridepai k'achia k'ĩsiapari. Ichi jaratee bi k'aurepa ijãapataarã k'ĩra unuamaa para beepari; k'ĩraupik'a para beepari; ik'achia pedee para beepari mãik'aapa chĩara pedee ijãada-e para beepari. ⁵Ichi mãik'aapa ichi jĩak'arã k'ĩsia k'awada-ee p'ani. Jĩp'a aupedee k'inia p'ani, Tachi Ak'õre wãarata waa k'awa k'iniada-e p'anadairã. Jara wãpata “taita ijãa p'anida” apata, p'arat'a ata k'inia p'anadairã ãchia jaratee p'ani pari.

⁶Jõdee Cristode wãara ijãapataarã nãga p'anapata: t'ãri o-ĩa; k'ãiwee; awaraarã k'inia iru p'anapata. P'arat'a iru p'ani jida wa wãe p'ani pijida, auk'a t'ãri o-ĩa p'anapata. ⁷Tachi t'odak'ãri, maarepida net'aa wãe t'ojida mãik'aapa waya mãga p'anadait'ee piudak'ãri. ⁸Maperã ne-inaa k'opari mãik'aapa p'aru jĩpari iru p'ani pirã, tachi ijãapataarã t'ãri o-ĩa p'anadait'ee. ⁹Mamĩda eperãarã ùk'uru, audú p'arat'a ata k'iniapa, k'ĩsia k'awa-eedaipata mãik'aapa k'achiade baaipata. Maap'eda bigi

p'oyaa lazodeepa uchia–e bik'a, māga pik'a āra ma k'achiadeepa p'oyaa uchiada–e p'aneepata. Māgapi eperāarā atua wāpata. ¹⁰Mapa chi audú p'arat'a ata k'inia bīpa k'achia k'īra t'ādoode baaiit'ee. Wāara, p'arat'a ata k'iniapa ūk'uru ijāapataarāpa paara Cristode waa ijāa k'iniada–e. Māirā k'īsia p'ua p'anapata māik'aapa āchi t'ārīde mia chitooni, k'achiade baaidap'edaa perā.

Pablopa t'ēe ūraada Timoteomaa

¹¹Timoteo, oonāaji māirāpa oopatak'a, Tachi Ak'ōrepa pi jirit'erada perā ichi–it'ee. Jīp'a ōoji Cristopa oopi bik'a, irude wāara ijāa bairā. Chóoji Tachi Ak'ōrepa jara pēida k'awa bide māik'aapa t'āri pia ma wāarata jaratēji āramaa. Āra k'inia iru bāji Tachi Ak'ōrepa āra k'inia iru bik'a. ¹²Ara chōoparipa jirīparik'a p'oyaait'ee, māga pik'a jirīji pipiara ijāapariit'ee Cristode māik'aapa oopariit'ee irua oopi bik'a, ijāapari perā māga oop'eda ichita bapariit'ee Tachi Ak'ōre truade. Ma–it'eeta Tachi Ak'ōrepa pi jirīji, eperāarā chok'ara nībi taide waawee–ee jarak'āri pi Cristode ijāa bi. ¹³Īrā mia na ūraa jarait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite. Irua ne–inaa jōmaweda chok'ai bapipari. Ichiaba nāga jarait'ee Jesucristo k'īrapite. Irua Poncio Pilatomaa waawee–ee pedeeji. ¹⁴Nejōmaata ōoji mia pīmaa jaradak'a. Māga oo bi misa, parā ijāapataarā t'āide t'īupināaji k'īsia awara wa jarateeru awara apida. Chóoji māga oo nībide Tachi Waibia Jesucristo waya cheru misa na eujādee. Māgā apidaapa pi itriada–e pai. ¹⁵Tachi Ak'ōre Waibiapa iru pēi k'inia bak'āri, cheit'ee. Tachi Ak'ōre aupai t'āri piara bi māik'aapa jōmaarā k'āyaara waibiara bi; jōmaweda reyrā k'āyaara māik'aapa jōmaweda na p'ek'au eujādepemaarā poro waibiarā k'āyaara. ¹⁶Iru aupai ichita bapari. Apida iru k'ait'a wāda–e pai, iru k'īra wāree īdaa chooda–e pai perā. Mapa apidaapa iru unuda–e pai. ¡Tachi Ak'ōre k'īra wāree! Jōmaweda iru jua ek'ari ichita p'anadait'ee. ¡Amén!

Ūraa ijāapataarā p'arat'ara beerā–it'ee

¹⁷Jarāji p'arat'ara beerāmaa na p'ek'au eujāde māgā p'arat'ara p'ani misa, k'īsianaadamerā āchi pipiara p'ani awaraarā k'āyaara. Ichiaba jarāji ijāadai k'āyaara āchi ne–inaa k'īra t'ādoō jōparīde, ijāadamerā Tachi Ak'ōrede, iru jōk'aa perā. ¡Iru t'āri pia bapari perā tachi ome, teepari jōma tachia iru p'ani o–īa p'anadamerā! ¹⁸Maperā jarāji āramaa t'āri pia teedamerā awaraarāmaa māik'aapa t'āriipa ne–inaa pia oodamerā awaraarā k'aripait'ee. ¹⁹Māga ooruta pirā, t'ēepai ne–inaa pipiara iru p'anadait'ee p'arat'a k'āyaara. ¡Ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome māik'aapa iru p'anadait'ee jōmaweda irua k'īsia iru bi ichideerā–it'ee!

²⁰Timoteo, jāaji Tachi Ak'ōrepa wāarata pīmaa jara pēida. Ūrināaji jā pariatua pedee wāpataarā, āchi k'īsiadeepa seewa jarateepata perā.

“K'isia k'awaa p'anida” a p'ani. Mamida māga p'ani–e. ²¹K'isia k'awaa p'anadai k'āyaara, Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidade ijāa amaa p'ani, awaraa k'isiade ijāa k'inia p'anadairā.

Mia k'inia bi Tachi Ak'ōrepa pi pia ak'i bapariimerā māik'aapa nejōmaade k'aripamerā.

Māgapai paji.

2 TIMOTEO

San Pablopa K'art'a T'ëepema P'ãda Timoteomaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji Romade, carcelde bak'ãri. Mama bide k'ĩsijaji madeepa chok'ai uchias-e pait'ee. Mapa waya p'ã k'inia baji ichi k'õp'ãyo pia bimaa.

Salude jarap'eda, naapiara gracias jara bi Tachi Ak'õremaa Timoteo pari, waapiara Cristode ijãapari perã mãik'aapa oopari perã irua k'inia bĩk'a. K'irãpapi bi Tachi Ak'õrepa iru jirit'erada mãik'aapa jara bi ichi chupiria, ituaba pik'a carcelde bi (cap. 1). Ūraa bi Timoteopa choomerã soldaopa chõomaa bide chooparik'a maa-e pirã deporte jemeneparipa chooparik'a, jemenemaa bide jemene k'awaa beerãpa oopatak'a. Ūraa bi Timoteopa ichi mimia pia oomerã Cristo-it'ee (cap. 2). Jara bi sãga na p'ek'au eujãdepemaarã p'anapataadait'ee Cristo ewaa chei naaweda mãik'aapa ūraa bi Timoteopa choomerã ichi ijãa bide, ma k'aurepa miapiruta pĩjida (cap. 3). T'ëepai ūraa bi Timoteopa ichita jarateemerã Cristopa k'inia bĩk'a mãik'aapa jara bi ichi k'ĩsia t'ãridepai: taarã-e piut'ee. Maap'eda chupiria iidi bi mãga p'asai naaweda, Timoteo mama carcelde ichi ak'ide wãmerã (cap. 4).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Pablopa na k'art'a p'ã pëiru Timoteomaa. Tachi Ak'õrepa k'inia bada perã, mi jirit'eraji Jesucristopa pëimerã ichi ūraa jarateede. Ma pedee jaratee bi k'aurepa eperãarã Cristode ijãapata mãik'aapa it'aa wãpata. ² Timoteo, mãia pi k'inia iru bi michi warrak'a. It'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa pi pia ak'i p'anadamerã mãik'aapa chupiria k'awaadamerã. Mãgã pi k'ãiwee bapariit'ee.

Pablopa Timoteo ūraada

³Michi chonaarā judiorāpa oopatap'edaak'a, k'ira jīp'a mia oo bi Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Mapa ichita pi k'irāpapari it'aa t'ik'āri; āstaawa, p'ārik'ua pida māik'aapa ichita gracias jarapari Tachi Ak'ōremaa pi pari. ⁴K'irāpa bi pi jēe nībada mi uchiak'āri pi ik'aawaapa. Mapa pi waya unu k'inia bi. Unuruta pirā, mi wāara o-īa bait'ee. ⁵Ichiaba mia k'irāpa bi pi Jesucristode ijāak'āri, t'āripa ijāaji pi awela Loida māik'aapa pi nawe Eunice ijāapatap'edaak'a. K'awa bi irā pi auk'a wāara ijāa bi ārak'a.

⁶Mapa k'irāpapi k'inia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa pīmaa oopida, mi jua pi īri bik'āri. Irua ichita māga oopi k'inia bi pīmaa. Mapa t'āripa ōoji irua oopi bik'a. Māgā ijāapataarā pi jua ek'ari p'ani pipiara k'aripait'ee. ⁷Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure ba chepi-e paji tachi ijāapataarāmaa waawee-īdaa p'anadamerā. Ma k'āyaara ichi Jaure pēiji māgī juapa tachia choodamerā irude ijāa p'anide; awaraarā k'inia iru p'anadamerā māik'aapa k'awaadamerā ne-īnaa k'achia k'ira t'ādoo oo amaadait'ee. ⁸Maperā k'ira nejasianāaji jarateeit'ee Tachi Waibiapa ooda eperāarā k'aripait'ee. Ichiaba k'ira nejasianāaji mi pi k'ōp'āyo perā, mi carcelde nībi mīda Cristo k'aurepa. Ma k'āyaara, chōoji Cristode ijāa bide, awaraarāpa pi ichiaba miapiruta pījida ma ijāa bi k'aurepa. ¡Tachi Ak'ōrepa pi k'aripait'eepi! ⁹Ichiata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji māik'aapa tachi jiriji ichideerā papiit'ee. Tachi māgā k'aripa-e paji ne-īnaa pia oopata perā. Jīp'a māga ooji na eujā ooi naaweda, ichia k'isia iru bada perā tachi pia ooit'ee Jesucristo k'aurepa. ¹⁰Māgī k'isia iru bada k'awapiji, Tachi K'aripapari Jesucristo pēik'āri na p'ek'au eujādee. Iru chok'ai p'irabaik'āri, ak'ipiji tachi jida māga oodai, irude ijāaruta pirā. Ma awara irua jarateeda k'aurepa k'awa p'ani na p'ek'au eujāde p'ani misa, irua k'inia bik'a p'anadai māik'aapa ai t'ēepai, it'ari ichita p'anadait'ee iru ome.

¹¹Ma jara pēidata jarateemerā Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji māik'aapa Jesucristopa mi pēiji. ¹²Ma k'aurepata mi mia nībi nama carcelde. Mamīda mi k'ira nejasia-e, k'awa bairā k'aideta ijāa bi. Māgī Jesucristo. Irua ne-īnaa jōmaweda oopari. Mapa mia k'awa bi irua jarateepida mīmaa jīait'ee, Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate paru misa.

¹³Ma jarateepidata pīmaa jaraji. K'irāpāji wāara perā. Ichiaba awaraarāmaa ma jīak'a jaratēeji. Māga ooru misa, chōoji Jesucristode ijāa bide māik'aapa awaraarā k'inia iru bāji iru k'ap'ia pari. ¹⁴Jīaji Tachi Ak'ōrepa wāarata pīmaa jara pēida. Tachi Ak'ōre Jaure, tachi ome baparipa pi k'aripait'ee.

¹⁵Pia k'awa bi perā jōma Asiadepema ijāapataarāpa mi yiarāa iru p'ani; Figelo, Hermógenes paara. ¹⁶Onesiforopa aupaita māga oo-e paji. At'apai mi k'aripa cheji. Mi carcelde nībi mīda, k'ira nejasia-ee baji mi k'aripa

cheit'ee. Mapa mia it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa Onesiforodeerã chupiria k'awaamerã. ¹⁷K'ira nejasia bai k'ãyaara, Onesiforo Romade pachek'ãri, ñi–ee mi jiri cheji unu atarumaa. ¹⁸Irua mi chupiria k'awaadak'a, mia iidi bi Tachi Ak'õrepa iru auk'a chupiria k'awaamerã iru ewari waibia ewate pak'ãri. Pia pia k'awa bi jõmaweda Onesiforopa ooda ichiaba mi k'aripait'ee, Éfeso p'uurude bak'ãri.

Pabloa Timoteo ùraada waawee–ee oomerã Cristopa oopi bik'a

2 ¹Timoteo, pi michi warrak'a bi. Jesucristopa ichideerã k'aripapari perã, waapiara óoji irua oopi bik'a. ²Mia iru ùraa jaratee bak'ãri ijãapataarã chok'ara nïbi taide, pia pida ùri baji. Auk'a jaratéeji k'ira jip'aarãmaa; chi jaratee k'awaa p'aniirã awaraarãmaa.

³Mi awaraa ijãapataarã ome mia jõni Jesucristopa oopi bik'a oopata perã. Waaweenãaji auk'a mia nïbait'ee. ⁴Ooipia bi soldaopa ooparik'a. Soldao t'iu–e eperãarã jip'aarãpa ne–inaa oopatade. Jip'a oopari ichi poro waibiapa jara bik'a. ⁵Ichiaba deporte jemeneparipa ooparik'a ooipia bi. Mãgipa oopari ma jemene pia k'awaa beerãpa jarapatak'a, ata k'inia bairã ne–inaa teepata chi p'oyaarutaarãmaa. ⁶Ichiaba ooipia bi ne–uuparipa ooparik'a. Mãgí ichi ne–uude sê–ee mimiapari naapiara ata k'inia bairã made chauru. ⁷K'isíaji mia et'ewa jaradade. Tachi Waibiapa k'awapiit'ee ma jõmaweda k'ãata jara k'inia bi pi–it'ee.

⁸K'irãpãji Jesucristo chonaarãwedapema Rey Daviddeepa uchiada paji. Cristota piup'eda, chok'ai p'irabaiji. Mia mãga jarateepari jõmaarãmaa jarateek'ãri irua oodata eperãarã k'aripait'ee. ⁹Maperãpi k'achia ooyaa beerã carcelde t'i nïbipatak'a, mi nama carcelde t'i nïbïjida, mia nïbapariimerã. Mamïda, mi cadenapa jã iru p'ani mïda, p'oyaa jarateepida–e pait'ee awaraarãpa jarateedamerã Tachi Ak'õrepa pedee pia jara pëida Cristode. ¹⁰Maperãpi mia ne–inaa jõma choopari, mia nïbi mïda. Mãgá choopari eperãarã Tachi Ak'õrepa jirit'erada Jesucristode ijãadamerã, o k'achiadeepa uchiadamerã mãik'aapa ichita p'anapataadamerã Tachi Ak'õre k'ira wãree eujãde.

¹¹Na pedee jõmaarãpa ijãadaipia bi, wãara perã:

Tachi p'lek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'aji Cristo ome, iru ome araa p'anadairã. Maperã jai–idaadak'ãri, auk'a chok'ai p'irabaidait'ee iru p'irabaidak'a mãik'aapa iru ome ichita p'anapataadait'ee.

¹² Tachi chooruta pirã irude ijãa p'anide, Ak'õre truade iru ik'aawa p'anadait'ee ne–inaa jõmaweda ak'imaa. Mamïda iru meraruta pirã, irua auk'a tachi merait'ee Tachi Ak'õre k'irapite.

¹³ Tachia jara p'anik'a ooda–e p'ani pijida, irua jara bik'a ichita ooit'eepi, ichita mãga oopari perã.

Mimiapari Tachi Ak'õrepa pia ak'ipari

¹⁴Mia jara bi k'irãpapíji ijãapataarãmaa. Ma awara Tachi Ak'õre k'irapite ùrãaji aupedeenaadamerã Tachi Ak'õrepa jara pëida pedee jara k'inia bi k'ap'ia. Mãga oodak'ãri, apemaarã maarepida k'aripada–e p'ani. Ma k'ãyaara ijãa amaapi p'ani ãchia jara p'ani ùrirutaarãmaa. ¹⁵Pia, jõdee, jõmaweda t'ãripa óoji, Tachi Ak'õrepa pi ak'imerã mimiapari piak'a. Mãga ooru pirã, k'ira nejasia–e pait'ee Tachi Ak'õre k'irapite, irua wãarata jara pëida pia jarateepari perã. ¹⁶Mamída ãyaa béjeji pariatua pedee wãpataarã ik'aawaapa. Áchia Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a jaradak'aa. Mãgá pariatua pedee p'ani k'aurepa audupiara k'achiade baairuta. ¹⁷Aida k'ayaa waibiara wariparik'a tachi chiara mik'iapiit'ee, mãga pik'a ãchia jarateepata wari pik'adaipari ijãapataarã chok'araara ijãa amaapiit'ee. Mãgá jaratee p'ani Himeneopa mãik'aapa Filetopa. ¹⁸Áchia Tachi Ak'õre wãarata jarateeda–e p'ani, jara p'anadairã tachi Cristode ijãapataarã ïrá ichita chok'ai p'ani Tachi Ak'õre–it'ee. Maperã piudak'ãri, chok'ai p'irabaida–e pait'eeda apata k'ap'ia chiwidide Cristopa oodak'a. Ma seewa jarateepata k'aurepa ijãapataarã ùk'uru ijãa amaadaruta. ¹⁹Mamída wãara Cristode ijãapataarãpa mãga ooda–e pait'ee. Áchia choodait'ee Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida ijãa p'anide. Irua jõmaarãmaa k'awaapipari ichi ijãapataarã chipari ichi ùraa p'ãdade. Mãga k'awa p'ani ma p'ãdade jara bairã:

'Ak'õre Waibiapa ichideerã k'awa bi.'

(Nm 16.5)

Awara ãi ichiaba jara bi:

'Jõmaweda jara p'aniirãpa: “Cristo Tachi Ak'õre Waibia” ne–inaa k'achia k'ira t'ãdoo oo amaadaipia bi.'

(Sal 34.14)

²⁰K'isiadáma nãgide. P'arat'ara bi te choma bide paraa p'arat'u k'ira t'ãdoo, ùk'uru nēedee ooda maa–e pirã p'arat'adee ooda. Ma te chiparipa mãgee jirit'erapari ichi–it'ee mãik'aapa chi k'õp'ãyoorã–it'ee nek'odait'ee pak'ãri. Jõdee p'arat'u pak'urudee ooda maa–e pirã yoorodee ooda iru bi ichi ek'ariirã–it'ee. ²¹Mãga bi ichiaba tachi ijãapataarã ome. Apidaapa ne–inaa k'achia oo amaaruta pirã ooit'ee Tachi Ak'õrepa oopi bik'a, iru, tachi ijãapataarã chiparipa, ma ijãapari jirit'erapari oomerã ne–inaa pia k'ira t'ãdoo.

²²Maperã oonãaji ne–inaa k'achia k'ira t'ãdoo k'ùtrãarãpa oo k'inia p'anik'a. Ma k'ãyaara jiríji ne–inaa jõma ooit'ee Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. T'ãri jip'a nipaparíji Cristode ijãapari perã. Awaraarã k'inia iru báji mãik'aapa k'ãiwee baparíji jõmaarã ome. Mãga ooru pirã, ooit'ee jõma Cristomaa it'aa t'ipataarãpa oopatak'a, wãara t'ãripa irude ijãapata perã. ²³Aupedeenaãaji k'isia k'awa–ee beerã ome, pariatua pedee wãpata perã. Pia k'awa bi mãga ooru pirã, nepira jiridai pi ome. ²⁴Tachi Waibia mimiapari nepirade baaik'araa bi awaraarã ome. Ma k'ãyaara t'ãri pia

baipia bi jōmaarā ome; awaraarā jaratee k'awaaipia bi māik'aapa chooipia bi, k'īrau–ee, awaraarāpa ne–inaa k'achia ooruta pijida. ²⁵T'āri pia ūraaipia bi Tachi Ak'ōre wāarata jarateeda–ee p'aniirā. Jaraipia bi āchia pia jarateeda–e p'ani. Pi ūraa ūriruta pirā, Tachi Ak'ōrepa āchi k'aripai ma k'achia oo amaadamerā māik'aapa irua jara pēida wāara k'awaadamerā. ²⁶Māgapi uchiadai Netuara Poro Waibia juadeepa. Ichia āra atap'eda, trampade biji oodamerā ichia oopi k'inia bik'a. Mamīda Tachi Ak'ōrepa āra uchiapii māgí juadeepa, wāara oodamerā ichia oopi bik'a.

Tachi Ak'ōre ewari waibia k'ait'a pak'āri

3 ¹Timoteo, Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate pai naaweda, eperāarā audupiara k'achiade baaidait'ee māik'aapa nepira jiridait'ee ijāapataarā ome. ²Nāga p'anadait'ee: āchi–it'ee aupai ooyaa; p'arat'a ata k'iniyaa āchi–it'ee; auduayaa; ik'achia pedeeyaa; t'āri k'achia–idaa; āchi ak'ōreerā pedee ūriamaa; gracias jaradak'aa apidaamaa; oodak'aa Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a; ³āchideerā paara chupiria k'awadak'aa; k'īra jō–ee awaraarā ome; chiāra āpite pedee k'achia jarayaa; pariatua ne–inaa k'achia ooyaa; chiāra k'īra unuamaa; ne–inaa pia k'īra t'ādo oomaa; ⁴āchi k'ōp'āyoorā paara traicionaapata; k'īsiadak'aa ne–inaa ooi naaweda; auduayaa, pedee–idaa nipapata; āchia oo k'iniata ooi awaa p'ani ne–inaa oodai k'āyaara Tachi Ak'ōre–it'ee, iru k'inia iru p'anadairā. ⁵Māgeerā chip'edaipata Cristode ijāapataarā ome it'aa t'īde. Mamīda seewata māga oo p'ani, oo k'iniadak'aa perā Cristopa oopi bik'a. ¡Āyaa béeji māgeerā ik'aawaapa!

⁶īraweda māgeerā jāak'a imeraa jara p'anipa eperāarā tede t'īupata. Maap'eda iwarraa pedee p'anipa k'ūrapata wēraarā pia k'īsia k'awa–ee beerā. Ma wēraarā k'īsia p'ua p'anapata āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamīda k'achia oo amaadak'aa. Ma k'āyaara oopata āchia oo k'iniata, ne–inaa k'achia bi mīda. ⁷Ma wēraarā māga p'anadairā, ūri k'inia p'ani ne–inaa k'īra t'ādo eperāarāpa jaratee p'ani. K'īsia p'ani māga ūridak'āri, k'īsia k'awaa padaridai. Mamīda ma k'āyaara, audupiara k'awada–ee p'anapata Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida. ⁸Māgee jarateepataarāpa k'īsiapata chonaarāwedapema petau tau k'awaa beerā, Janes, Jambrés ome k'īsiadap'edaak'a. Moisepa oo bak'āri Tachi Ak'ōrepa oopidak'a Egiptode, māirāpa irua jarada ūridaamaa p'anajida. Māga pik'a p'ani māgee īrapema jarateepataarā. Āchia ūridaamaa p'ani Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida jarateepataarā pedee. Jīp'a k'īsia k'awada–ee p'ani, wāara k'awa k'iniada–e p'anadairā Tachi Ak'ōrepa jara pēida, māga jaratee p'anida a p'ani mīda. ⁹Mamīda ichita māgá jarada–e pait'ee, Tachi Ak'ōrepa jōmaarāmaa k'awapiit'ee perā āchi k'īsia atua p'ani. Tachia māga k'awa p'ani chonaarāweda Ak'ōrepa māga ooda perā māgí omeerā ome, p'oyaada–e p'anadak'āri Moisés ome.

Pablopa Timoteo ūraada

¹⁰Jōdee piata k'awa k'inia bi Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida. Mapa mimia bi Tachi Ak'ōre-it'ee mi mimiaparik'a. Mi bapata unudoo. K'awa bi mia jaratee bi māik'aapa mia k'isia iru bi ooit'ee Tachi Ak'ōre-it'ee. K'awa bi mia wāara ijāapari Tachi Waibia Cristode māik'aapa mia choopari mǎgá ijāa bide, awaraarāpa nepira jiri p'ani mīda mi ome. K'awa bi mia awaraarā k'inia iru bi Tachi Ak'ōrepa āra k'inia iru bik'a. Maperāpi chooi. ¹¹Ichiaba pia k'awa bi mi jiridap'edaa māik'aapa miapidap'edaa Cristopa ooda jaratee bi k'aurepa. Māga oojida mi nipak'āri Antioquía p'uurude, Iconio p'uurude māik'aapa Listra p'uurude. Mǎgá mia nībaji mīda, choopachi māik'aapa Tachi Waibiapa mi k'aripa ataji ma nepira jōmaadeepa. ¹²Wāara, Jesucristodeerāpa oo k'inia p'anadak'āri irua oopi bik'a, ijāadak'aa beerāpa āra ichita jiridait'ee māik'aapa miapidait'ee. ¹³Mǎgí ijāadak'aa beerā māik'aapa awaraa seewata: “taita Ak'ōre Waibiapa pēida” a p'aniirā, k'achiade baaidait'ee. Maap'eda audupiara māga baaidait'ee, āchi k'ūrapatak'a awaraarā k'ūrapata perā.

¹⁴Pi, jōdee, k'irāpáji pīmaa jarateeda māik'aapa aide ijāaji naaweda ijāa badak'a. Pia k'awa bi ma jarateeda Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida. Ichiaba k'awa bi k'airā it'aidepata ma jarateeda ūriji. ¹⁵Warra weda pia Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda ūripari māik'aapa k'awa bi aide jara bi. Ma ūraa k'aurepata k'awa bi Tachi Ak'ōrepa eperāarā o k'achiadeepa k'aripa ata k'inia bi, Jesucristode ijāadak'āri. ¹⁶Tachi Ak'ōrépata ichi ūraa jōmaweda p'āpīji ichideerāmaa ichi Jaure k'ap'ia pari. Maperā k'awa p'ani ma ūraa p'āda pia bi nāgee ne-inaa-it'ee: jarateeit'ee Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida; eperāarāmaa k'awapiit'ee āchia p'ek'au k'achia oopata; k'aripait'ee eperāarā āchia p'ek'au k'achia oo amaadamerā; k'awapiit'ee Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi eperāarāmaa, māga oodamerā māik'aapa pia p'anapataadamerā iru k'irapite. ¹⁷Māgee jōma k'awaak'āri māik'aapa Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oo k'inia bak'āri, eperā wāara mimiait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee māik'aapa ooit'ee ne-inaa pia k'ira t'ādoo awaraarā k'aripait'ee.

4 ¹Jesucristo Tachi Rey Waibia. Iru cheit'ee ichideerā atade. Cheit'ee eperāarāpa oopatap'edaa ak'ide, jarait'ee pia wa k'achia. Māga ooit'ee piudap'edaarā ome māik'aapa ma ewate chok'ai p'aniirā ome. Ichi k'irapite māik'aapa Tachi Ak'ōre k'irapite mia jara bi: ²Jaratéji Tachi Ak'ōrepa jara pēida Jesucristo k'ap'ia pari. Māga óoji pia jaratee bi ūri k'inia p'anadak'āri māik'aapa ūri k'iniada-ee p'ani pījida. Eperāarāpa ne-inaa k'achia oodak'āri, māga k'awaapīji āchīmaa. Ichiaba ūrāaji ma k'achia oo amaadamerā māik'aapa oodamerā Cristopa oopi bik'a. Ichita jaratéji t'āri pia, k'īrau-ee. ³Ewari cherude eperāarāpa ūraa

pia jōmaweda ūridaamaa p'anadait'ee. Ma k'āyaara jiridait'ee āchia ūri k'iniata jaratee p'ani. Māgá k'awaadait'ee eperāarāpa jaratee p'ani k'īra t'ādo. Mamīda āchia oo k'iniata oodait'ee. ⁴Wāarata ūri k'inia p'anadai k'āyaara, chonaarāwedapema cuento nepiripatap'edaata ūri k'inia p'anadait'ee. ⁵Pi, jōdee, ichita k'īra jip'a bāji. Waaweenāaji mia nībait'ee Cristo k'auropa. Pichi wārumaa jaratēeji Cristopa ooda eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Jōma ooji Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a ichi mimiapataarāmaa.

⁶Mia māga jara bi taarā–e nide mi wē–e pait'ee perā. Ara vino jōdaiparik'a altarde weedak'āri Tachi Ak'ōre–it'ee primisiak'a, māga pik'a mi jōit'ee. Ara barco uchiaparik'a to ideepa jik'ara ērat'aadak'āri, māga pik'a mi uchiat'ee na p'ek'au eujādeepa. ⁷Mamīda mia k'isia–e, nama bak'āri, pia oopachi perā p'iraparipa ooparik'a jip'a p'irak'āri tauchaa bidap'edaamaa, awaraarā p'oyaa k'iniapa. Jip'a oopachi Cristopa mimaa oopi bik'a. Ma awara p'irapari naapiara panarupa p'oyaaparik'a, māga pik'a mia p'oyaru, ooji perā jōma Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bada mia oomerā ichi–it'ee. ⁸Īrā p'irapari naapiara panarupa poro jīra ataparik'a, māga pik'a mia atait'ee Tachi Waibiapa k'isia iru bi mimaa teeit'ee. Iru tachi ak'ipari pipiara bairā, ne–inaa pia teeit'ee irua oopi bik'a oodap'edaarāmaa. Māga ooit'ee Ak'ōre ewari waibia ewate. Mimaa aupai ma ne–inaa pia tee–e pait'ee. Jip'a māga teeit'ee jōmaweda iru cheru nimaa p'anirāmaa, iru k'inia iru p'anapata perā.

Pablopa ūraa jarada Timoteopa oomerā

⁹Taarā–ee chēji mimaa. ¹⁰Demapa mi atabaibēiji wāit'ee Tesalónica p'uurudee, na p'ek'au eujādepema ne–inaa audú k'inia bairā. Ma awara Crescente wāji Galacia eujādee māik'aapa Tito wāji Dalmacia eujādee. ¹¹Lucas aupai nama bi mi ome. Pi chek'āri, Marcos atanāji pi ome chemerā. Irua mi k'aripai nama mimia bi misa Tachi Ak'ōre–it'ee. ¹²Mia Tíquico pēiji Éfeso p'uurudee. ¹³Pi chek'āri, anēeji mi ĩripema p'aru jīpari. Mia māgá atabēiji Carpo tede Troas p'uurude nipak'āri. Ichiaba anēeji mi libro jōmaweda, chi ne–animal ede p'āda paara.

¹⁴Alejandro, chi ne–inaa metaldee oopari, mimaa ne–inaa k'achia ooji. Tachi Ak'ōrepa māga k'awa bi māik'aapa ichiata k'awa bi sāga ooi iru ome, ma k'achia ooda pari. ¹⁵K'irak'aupai jāgí eperā ome. Jāgipa apidaamaa ūripiamaa bi tachia jarateepata pedee.

¹⁶Naapiara mi ateedak'āri Romadepema poro waibiarā k'irapite p'anaumerā mi imiateedap'edaa, eperā apidaapa mi k'ōp'āyada–e paji k'aripadait'ee. Jōma mi k'ōp'āyoorā nama p'anadap'edaarāpa mi ituaba atabaibēijida. Taawa Tachi Ak'ōrepa miapi–e pai, āchia oodap'edaa pari. ¹⁷Āchia mi māgá atabēijida mīda, Tachi Waibia Jesucristopa mi k'aripa baji. Mimaa jarapiji jōmaweda ichia ooda eperāarā k'aripait'ee, arii

p'anadap'edaa ijãadak'aa beerã jõmaarãpa Tachi Ak'õrepa jara pëida pia k'awaadamerã. Mãgá ma ewate Ak'õrepa mi chok'ai uchiapiji ãchi juadeepa. León it'aideepa eperã chok'ai uchiak'ajik'a, mãga pik'a mi uchiaji. ¹⁸Wãara, Tachi Waibiapa mi uchiapiit'ee jõmaweda k'achia beerã juadeepa mãik'aapa mi jaure jãait'ee, iru truadee wãru misa. ¡Jesucristo, chi Tachi Ak'õre k'íra wãree unupipari, ichita bapari! ¡Amén!

Awaraarãmaa salude pëida

¹⁹Mia salude pëiru Priscilamaa Áquila ome. Ichiaba Onesiforodeerãmaa salude pëiru. ²⁰Mi nama che wãde awaraa k'õp'ãyoorã ome, Erasto beeji Corinto p'uurude. Jõdee mia Trófimo bëiji Mileto p'uurude, iru k'ayaa bada perã. ²¹K'inia bi pi chemerã, p'usa t'ojara pai naaweda.

Ichiaba salude pëiruta Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, jõmaweda tachi ñpemaarã Cristo k'aurepa ome.

²²Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa pi k'aripamerã mãik'aapa parã jõmaweda pia ak'i bapariimerã.

Mãgapai paji.

TITO

San Pablopa K'art'a P'ãda Titomaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a Titomaa p'ãji. Titopa Cristode ijãaji Pablopa jarateeda k'aurepa. Maap'eda nipapachi Pablo ome judio–eerã t'ãide. Pablopa iru atabëiji Creta islade mápema ijãapataarã k'aripapariimerã. Na k'art'a p'ãji Titopa ma mimia piara oo k'awaamerã.

Salude jarap'eda, naapiara Pablopa jara bi sãap'eda ichia Tito Cretade bëida: imik'ïraarã bimerã ijãapataarã ak'ipataarã mimia oodait'ee. Jara bi jarateepinaamerã tauchaa bipi k'inia p'aniirãmaa ijãapataarã imik'ïraarã k'ap'iade (cap. 1). Jara bi sãga ijãapataarã p'anapataadaipia bi (cap. 2); k'ïra jïp'a nipapataadaipia bi ächi poro waibiarã jua ek'ari mäik'aapa awaraarã k'ïrapite (cap. 3.1-11). T'ëepai jara bi Titopa ichi k'ïrachuunamerã Nicópolis p'uurude (cap. 3.12-15).

Salude pëida

1 ¹Mi, Pablo mimiapari Tachi Ak'õre–it'ee. Jesucristopa mi pëiji ichi ùraa jarateede, Tachi Ak'õrepa jirit'eradaarã irude ijãadamerã mäik'aapa iru wãarata jara pëida k'awaadap'eda, chok'ek'ee p'anadamerã. ²Ma awara ichideerãpa k'awaadait'ee piudak'ãri, ichita it'ari p'ananadait'ee ichideerã perã. Tachi Ak'õrepa mãga jaraji na p'ek'au eujã bai naaweda. Wãarapi; seewa jarak'aa. ³Tachi Ak'õreta Tachi K'aripapari. Irua k'inia bak'ãri, ma ùraa k'awapiji eperãarãmaa. Ichiaba mi jirit'eraji mãgã jarateenamerã.

⁴Tito, na k'art'a pïmaa p'ãru. Pï k'inia iru bi mïchi warrak'a, Cristode wãara ijãapari perã mïk'a. It'aa iidipari Tachi Ak'õrepa mäik'aapa Tachi K'aripapari Jesucristopa pï pia ak'i p'anadamerã. Mãgã pï k'ãiwee bapariit'ee.

Pablopa Titomaa mimia teeda

⁵Pi Creta islade atabëiji, ne–inaa mia jōma oo–e pada oomerā. Mia naaweda jaradak'a, jirit'eraipia bi imik'iraarā p'uuru bee chaa ijāapataarā ak'ipataadamerā. ⁶Ijāapataarā ak'ipari t'āri pia baipia bi Tachi Ak'ōre k'irapite. Ichiaba k'achia wēe baipia bi eperāarā k'irapite. Wēra abapai iru baipia bi. Chi warrarā Cristode chok'ek'ee ijāadaipia bi. Ichiaba t'āri pia p'anadaipia bi, awaraarāpa jaranaadamerā āra k'achia–idaa p'ani, maa–e pirā k'iiri k'isua p'ani. ⁷Ichia Tachi Ak'ōredeerā ak'ipariit'ee. Maperā jirit'eraipia bi eperā k'ira jip'a, k'achia wēe apemaarā k'irapite. K'iiri k'isua baik'araa bi; k'irauyaa; toyaa; chōoyaa; chīara k'urayaa p'arat'a jitait'ee. ⁸Ma k'āyara awaraarā autebaipia bi, ichi temaa chedak'āri. Ichiaba ne–inaa pia o–ia ooipia bi; k'isia k'awaa baipia bi ne–inaa ooit'ee; t'āri pia awaraarā ome; pia bapari Tachi Ak'ōre k'irapite; pia k'isiapari ne–inaa ooi naaweda. ⁹Ichita Ak'ōre Ūraade ijāaipia bi tachia jarateedap'edaak'a, ma ūraa wāara perā. Ma ūraa k'āyara Tachi Ak'ōrepa ūraa awara bik'aa. Māga ijāak'āri, k'aripait'ee ijāapataarāpa oodamerā Tachi Ak'ōre Ūraa chiwidi k'awa beerāpa jarateedap'edaak'a. Ma awara ma ūraa ūridaamaa beerāmaa k'awapii ārapa k'achia oopata.

Pablopa jarada seewa jarateepataarāde

¹⁰Mia māga jara bi, māgee ūridaamaa p'aniirā chok'ara paraa perā parā t'āide. Seewa āchi k'isiadeepa pariatua jarateepata māik'aapa eperāarā k'urapata. Māgiirāpa jarateepata Cristo eere p'aniirāpa at'āri oodaipia bi Moisés eere p'aniirāpa oopatak'a; tauchaa bipidaipia bi imik'iraarā k'ap'iade. ¹¹Tito, māirāmaa jarateepināaji. Achia jarateedaik'araa bi, ma k'aurepa imik'iraarā, wēraarā, āchi warrarā paara k'urapata perā. Māgeerāpa k'ira nejasia wēe seewa jarateepata p'arat'a atadait'ee āchi–it'ee.

¹²Chonaarāweda Creta isladepema k'isia k'awaapari, āchi auk'aapa māgaji:

“iCreta pidaarā, seewa–idaa beerā, k'oo–idaa beerā, waibia nek'oyaa beerā! Parā jōmaweda t'āri k'achia–idaa p'anapata ne–animalaarā k'achiarāk'a.”

¹³Ma eperā k'isia k'awaaparipa jaradak'a, māga p'ani ma seewa jarateepataarā. Maperā āchi māik'aapa chi seewa ūri k'inia p'aniirā paara itriak'óoji jip'a ijāadamerā. ¹⁴Māgá waa ijāada–e pait'ee chonaarāwedapema judiorāpa seewa nepiridap'edaa āchi k'isiadoopa. Ichiaba waa ooda–e pait'ee Jesucristo ūraa wāara ūridaamaa p'aniirāpa jara p'anik'a.

¹⁵Cristo k'aurepa p'ek'au k'achia wēe p'anadak'āri, ne–inaa jōmaweda pia bi tachi–it'ee; chik'o k'odait'ee māik'aapa it'abarreepema net'aa.

Jōdee jāgee p'ek'au k'achia oopataarã-it'ee māk'aapa Cristo ũraade ijāadak'aa beerã-it'ee, maarepida ne–inaa pia wē–e. Āchi–it'ee jōmaweda k'achia bi. Āchi k'isia paara k'achia bi, Ak'ōrepa k'inia bik'a k'isiadak'aa perã. ¹⁶“Taipa Tachi Ak'ōrede ijāa p'anida” apata. Mamīda seewata māga jarapata. Tachia āchia oopata unudak'āri, k'awapata āchia t'āriipa ijāadak'aa. T'āri k'achia–idaa p'anadairã, Tachi Ak'ōre k'irau bi āchi ome. Oodak'aa irua oopi k'inia bik'a. Māgeerāpa ne–inaa pia apida p'oyaa oodak'aa.

Sāga ijāapataarã p'anapataadaipia bi

2 ¹Pi jōdee, jarateepia bi jīp'a uchiamerã Jesucristo Ũraa Pia jara bik'a. ²Ūráaji ijāapataarã chonaarāmaa: ne–inaa oodai naaweda pia k'isiadaipia bi p'ek'au k'achiade baainaadamerã; k'īra jīp'a p'anadaipia bi apemaarã k'īrapite, pia k'isiadamerã āchide; ne–inaa pariatua oodaik'araa bi; wāara Cristode ijāadaipia bi; awaraarã wāara k'inia iru p'anadaipia bi Tachi Ak'ōrepa k'inia iru bik'a; chupiria jōni jida, Cristode ijāadaipia bi.

³Māga pik'a chōtrāarāmaa ūráaji: Tachi Ak'ōre ome ewari chaa chok'ek'ee p'anadaipia bi; chīara āpīte ik'achia pedeedaik'araa bi; it'uapa piudaik'araa bi. Āchi māgá pia p'anadaipia bi apemaarã wēraarã ne–inaa pia oo k'awaa wādamerã. ⁴Māgá ijāapataarã chōtrāarāpa awēraarāmaa jarateedai āchi k'ima māk'aapa āchi warrarã k'inia iru p'anapataadamerã. ⁵Ma awēraarāpa ne–inaa pariatua oodaik'araa bi; āchi imik'īra k'āyaara awaraa imik'īra ome t'īudaik'araa bi; k'achia oodait'ee k'isiadaik'araa bi; t'āri pia mimiadaipia bi āchi te pidaarã ak'idait'ee; āchi imik'īra jua ek'ari chok'ek'ee p'anadaipia bi. Māgá p'anaruta pirã, ijāadak'aa beerāpa k'achia pedeeda–e pait'ee Tachi Ak'ōre Ũraade āra k'aurepa.

⁶Auk'a ūráaji k'ūtrāarã chok'ek'ee p'anadamerã māk'aapa ne–inaa pariatua oonaadamerã. ⁷Tito, pi ichiaba nejōmaade ichita ne–inaa pia oopia bi. Māgá āramaa ak'ipiit'ee sāga p'anapataadaipia bi. Āramaa Tachi Ak'ōre Ũraa jarateek'āri, k'īra jīp'a jarateepia bi āra pipiara p'anapataadamerã māk'aapa Jesucristo k'inia iru p'anadamerã. Jarateek'araa bi pi waibiara pait'ee āra k'īrapite. ⁸Pia jarateeru ichita wāara bai pia bi. Māgá jarateeru pirã, apidaapa jarada–e pai pia pariatua jarateepari. Ma k'āyaara, pia jaratee bi ūridaamaa beerã k'īra nejasia p'anadai k'awaadak'āri pia ichita oopari pia ũraa bik'a. Ne–inaa k'achia maarepida unuda–e pai tachi āpīte jaradait'ee.

⁹Ūráaji esclavoorã ijāa p'anīrāmaa: āchi chipariirã jua ek'ari chok'ek'ee p'aneedaipia bi; ne–inaa jōmaata t'āri pia oodaipia bi chipariirāpa oopi p'anīk'a; pedee k'achia p'anaudaik'araa bi mimiade chok'a pēidak'āri. ¹⁰Chipariirã net'aa maarepida chiadaik'araa bi. Ma

k'āyaara ak'ipidaipia bi ichita oodait'ee chipariirāpa k'inia p'anik'a, seewa jarada—ee. Māgá ewari chaa chok'ek'ee p'anaruta pirā, chipariirā awaraarā ome Tachi Ak'ōre Ūraa pi—ia k'īsiadai māik'aapa iru ode t'īu k'iniadai tachi ome, tok'arradee atuapiamaapa.

Sāap'eda k'īra jīp'a p'anadaipia bi

¹¹Tachi Ak'ōrepa ak'ipiji eperāarā jōmaweda k'inia iru bi māik'aapa k'inia bi o k'achiade atuanaadamerā. ¹²Tachia iru ūraade jara bik'a oodak'āri, oo amaadait'ee ijāadak'aa beerāpa ne—inaa k'achia k'īra t'ādo oopata. Māgá jīp'a ijāadak'āri, pia k'īsia k'awaa wāpata māik'aapa k'īra jīp'a oopata tachia oodaipia bik'a Tachi Ak'ōre k'īrapite. Tachi māga p'anapata pirā na p'ek'au eujāde p'ani misa, pia p'anapataadait'ee iru k'īrapite, ichiaba awaraarā k'īrapite. ¹³Māga p'anapataadaipia bi Tachi Ak'ōre Waibia waya cheru misa. Tachi K'aripapari Jesucristo unu k'iniapa ewari chaa iru nipata. Iru k'īra wāree unudak'āri, t'āri o—īa ak'itrua para nībeet'ee. ¹⁴Ichi ita—aria peepiji tachi pari. Māgá tachi k'aripa ataji p'ek'au k'achia jua ek'ariipa. Māgá piuk'āri, tachia k'achia oopatap'edaa jōmaweda wēpapiji ichideerā p'aneedamerā. Maperā t'āriipa ichi—it'ee ne—inaa pia k'īra t'ādo o k'inia p'ani.

¹⁵Māpai Tito, māgee ūraa mia jarada pia jaratēji Creta isladepema ijāapataarāmaa. T'āri pia ūrāaji, jōmaweda pia jara bik'a oodamerā. Ūri k'iniada—ee p'ani pirā, k'awap'iji āchia ne—inaa k'achia oo p'ani. Tachi Ak'ōrepa pi jirit'eraji āra ak'ipariimerā. Maperā māgá pedeeipia bi. Pi yiarāa iru p'anadaik'araa bi.

Sāga Cristode ijāapataarā ijāadak'araā awara p'anapataadaipia bi

3 ¹K'īrāpap'iji jāpema ijāapataarāmaa āra ichiaba p'anapata Creta isladepema poro waibiarā jua ek'ari. Maperā oodaipia bi māgí poroorāpa oopi p'anik'a. Ichita oo k'inia p'anadaipia bi ne—inaa pia awaraarā k'aripadait'ee. ²Jarāji chīara āpīte k'achia pedeeenaadamerā māik'aapa aupedeeenaadamerā awaraarā ome. Ma k'āyaara t'āri pia p'anadaipia bi māik'aapa pedee pia pedeedaipia bi jōmaarā ome. jMamīda, audua p'anadaik'araa bi!

³Naaweda tachia Cristo k'awada—e p'anadak'āri, k'achia p'anapachida. Oodaamaa p'anapachida Tachi Ak'ōrepa jara pēidak'a. Atua p'anajida, seewa jara p'anīpa tachi itu k'ūra p'anadap'edaa perā. Esclavoorāk'a p'anapachida, tachia oo k'iniata ne—inaa k'achia k'īra t'ādo oo nipapatap'edaa perā. T'āri k'achia—idaa p'anapachida. Awaraarā unuamaa iru p'anapachida, ne—inaa iru p'anadap'edaa k'aurepa. Chik'īra unuamaa p'anapachida. ⁴Māgá p'anapachida mīda, Tachi Ak'ōre, Tachi K'aripaparipa ichi warra tachimaa pēiji, tachi chup'iria k'awaada perā. Peepiji tachi p'ek'au k'achia wēe p'aneedamerā. Māgá k'awaapiji

ichia tachi k'inia iru bi. ⁵ Ichiata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerã. Mãga oo–e paji tachia ne–inaa t'ãri pia oopata perã. jMãga–e! Tachi k'aripaji tachi chupiria k'awaada perã. Tachia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wëpapiji mãik'aapa ichi Jaure ba chepiji tachi k'ap'iade. Tachi piu pik'a p'anajida mïda p'ek'au k'achia k'aurepa, irua waya chok'ai p'anapiji ichi Jaurepa. Mãga oop'eda, tachi p'aneepachida warra chai ewaa t'odak'a mãik'aapa paniade k'uipidak'a. ⁶ Tachi Ak'õrepa ichi Jaure ba chepik'ãri tachimaa, pania waibia pik'a weeji tachi k'ap'ia ïri.^a Mãga ooji Jesucristopa tachi o k'achiadeepa k'aripa atak'ãri. ⁷ ïrã Tachi Ak'õrepa jarai: “Mi Warra piuda k'aurepa parã p'ek'au k'achia wëe p'ani mi k'ïrapite.” Tachi Ak'õrepa mãga ooji t'ãri pia bapari perã. Tachia ne–inaa pia p'oyaa oodak'aa irua tachi chupiria k'awaamerã. Ma awara eperã piuda net'aa ome beeruk'a, mãga pik'a tachi, Tachi Ak'õre warrarã p'aneeruta Cristo k'aurepa. Mapa k'awapata piudak'ãri, wãara it'aa wãdait'ee.

Titomaa ùraada

⁸ Mia et'ewa p'ãda wãarapi. Maperã mãgí ùraa ip'ii jarateepia bi ijãapataarãmaa, mãga ùridak'ãri, ne–inaa pia k'ïra t'ãdoo oo p'anadamerã. Mãga oodak'ãri, eperãarã jômaweda k'aripadait'ee, Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. ⁹ Mamïda Tito, pariatua aupedeeyaa baik'araa bi audua beerã ome ãchi chonaarãwedapema ëreerã k'ap'ia. Ichiaba t'ïuk'araa bi nepira jiri p'aniãrã ome, ãchi aupedeeyaa p'anadak'ãri Moisepa p'ãda jara k'inia bi k'ap'ia. K'ïrak'aupai t'ïu mãgee ijaraapataarã ome. Mãgee ne–inaa ooruta pirã, maarepida k'aripada–e. ¹⁰ Eperãpa ijãapataarãmaa k'ïraupik'ãri, tachi ijãapataarã awara–awaraadaipata. Mãgee eperã parã t'ãide paraa pirã, k'ïra jïp'a ùrãaji mãgí k'achia oo amaamerã. Ùri k'inia–e bi pirã, waya ùrãaji. Mãga ùraap'eda, at'ãri ùriamaa bi pirã, ijãapataarã t'ãide waa t'ïupináati. ¹¹ Mãgee eperãarã ne–inaa k'achia oomaa p'ani, ijãa amaadaruta perã Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida. Jõmaarãpa k'awapata ãchi k'achia uchiadait'ee Ak'õre k'ïrapite, ùridaamaa p'anapata perã.

Pablo na k'art'ade t'ëepai p'ãda

¹² Tito, mia Artemas maa–e pirã Tíquico pïmaa pëiit'ee. Jãma panak'ãri, p'oyaa bi pirã, isapai wãji Nicópolis p'uurudee mi k'ïrachuude. Mï jãma banait'ee p'usa t'ojara bi misa. ¹³ Abogado t'ïjarapata Zenas, Apolo ome jãmãik'aapa uchiadak'ãri, k'aripaji nejõmaade pia wãdamerã ãchi ode. ¹⁴ Mãgá tachi ïpemaarã jãma p'aniãrãpa ip'ii pia oodaipia bi awaraarã k'aripadait'ee mãik'aapa chupiria chedeerã k'aripadait'ee

^a 3.6 J1 2.28-32; Hch 2.17-18, 33; 10.45.

chik'o, p'aru iru p'anadamerã. Māga oodaipia bi pariatua p'anapataadai k'āyaara, apida k'aripada–ee.

Pabloa awaraarã ome salude pëida

¹⁵Jōmaweda ijāapataarã nama mi ome p'aniirãpa pima salude pëiruta. Taipa ichiaba salude tee pëiruta tai k'õp'āyoorã Cristo k'aurepa k'iniarãmaa. Mia it'aa iidi bi Ak'õremaa irua parã jōma pia ak'i bapariimerã.

Māgapai paji.

FILEMÓN

San Pablopa K'art'a P'áda Filemonmaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'áji. Carcelde baji na k'art'a p'ák'ári. P'áji Colosas p'uurudepema ijáapari t'íjarapatap'edaa Filemonmaa. Chupiria iidi bi Filemonpa ichi esclavo t'ári pia auteebaimerä, ai naaweda iru juadeepa uchiaji mīda. Māgí esclavo, t'íjarapatap'edaa Onésimo, Cristode ijāa beeji Pablopa jarateeda k'aurepa carcelde bak'ári.

Salude teep'eda, naapiara Pablopa gracias jara bi Tachi Ak'õremaa, k'awada perä Filemón Cristode wāara ijáapari perä mäik'aapa bapari perä irua k'inia bik'a (vs. 1-7). Jara bi Filemón esclavo bada pia bapata Cristode ijāadak'áriipa mäik'aapa chupiria iidi bi Filemonpa ichi esclavo t'ári pia auteebaimerä iru pëik'ári (vs. 8-22). T'ëepai salude pëi bi chi k'öp'äyoorä carcelde p'aniirä pari (vs. 23-25).

Salude pëida

¹ Mi, Pablo carcelde bi mia oopari perä Jesucristopa oopi bik'a. Mi tachi ipema Cristo k'aurepa Timoteo ome na k'art'a p'ā pëiruta Filemonmaa. Filemón, pi k'inia iru p'anipi, auk'a Cristode ijáapari perä mäik'aapa auk'a iru-it'ee mimiapari perä. ² Ichiaba na k'art'a p'ā pëiruta tachi ipewëra Apiamaa mäik'aapa tachi ipema Arquipomaa. Ijāadak'aa beeräpa nepira jiri p'ani mīda iru ome, taik'a iru choopari Cristode ijāa bairä mäik'aapa oomaa bairä Cristopa oopi bik'a. Ichiaba p'ā pëiruta jōmaweda ijāapataarä pi tede it'aa t'í chepataarāmaa. ³ It'aa iidipata Tachi Ak'õrepa mäik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'í p'anadamerä. Māgá k'aiwee p'anapataadait'ee.

Filemonpa awaraa ijāapataarā k'inia iru bapari

⁴Filemón, mia it'aa t'ik'āri pi pari, ichita gracias jarapari mi it'aripema Ak'ōremaa. ⁵Ūridoo pi wāara ijāapari Tachi Waibia Jesude māik'aapa iru k'inia iru bapari. Ichiaba ūridoo pia jōma ijāapataarā k'inia iru bapari. ⁶Pi mǎgá chik'inia bapari perā tachi ijāapataarā ome, mia it'aa iidipari Tachi Ak'ōrepa pīmaa k'awapimerā ne–inaa pia jōma tachi Cristodeerāpa oodai irua k'aripak'āri. ⁷Mi ipema Cristo k'aurepa, mi o–īa bi pia awaraarā mǎgá k'inia iru bapari perā. Mǎga oo bīpa pia mi t'āri māik'aapa awaraa Cristodeerā t'āri o–īapipari.

Pablopa chupiria iidida Filemón esclavo Onésimo pari

⁸Pi mǎga bapari perā, mia ne–inaa iidi k'inia bi pia mi–it'ee oomerā. Pia nǎga oopīa bi, ne–inaa pia bairā. Ma awara Cristopa mi jirit'erada perā, mia waawee–ee na iidiru oopii pīmaa. ⁹Mamīda k'awa bairā pia jōma ijāapataarā k'inia iru bapari, mia pīmaa chupiria iidit'ee. Taawa pia ūrii mia iidiru, mi chonaa bairā māik'aapa na carcelde bairā Jesucristopa oopi bik'a oopari k'aurepa. ¹⁰K'inia bi pia auteebaimerā eperā nama bi mi ome. Iru michi warrak'a bi, mi k'aurepa iru Cristode ijāada perā mi nama carcelde bi misa. Na eperā pi esclavo iru bada, Onésimo.^a

¹¹Mia k'awa bi naaweda irua pi k'aripa–e paji. Mamīda ĩrá mǎga–e bi. ĩrá audú chok'ek'ee bapari mi ome. Mia k'awa bi auk'a bait'ee pi ome. ¹²Mia iru pīmaa pēiru. Iru audupai k'inia iru bi. Mapa k'inia bi pia iru auteebaimerā mi auteebaik'ajik'a. ¹³Mia k'inia bak'aji iru mi ome beemerā, mi nama carcelde bi misa, Jesupa ooda jarateeda k'aurepa. Mǎgá irua mi k'aripak'aji pi pari. ¹⁴Mamīda mǎga oo–e paji, pia jara–e pada perā iru nama bai pia bi mi ome. Mia k'inia–e pia iru auteebaimerā mia mǎga oopiru perā. Pia mi mǎgá k'aripa k'inia bi pīrā, k'aripaipia bi pichi k'iradoopa.

¹⁵K'isíaji nǎgide. Onésimo mak'īara taarā–e baji pi ik'aawaapa uchiada. ŹTachi Ak'ōrepa iru mǎgá wāpīji–ek'ā aji, Cristode ijāap'eda, ĩrá pi ome ichita bapariimerā? ¹⁶Ma awara ĩrá iru auteebairu pīrā, iru pipiara bai esclavo k'āyaara. Pi ipema pia bait'ee auk'a Cristode ijāa bairā. Mia iru k'inia iru bi. Mamīda pia iru audupīara k'inia iru bai pia bi, iru chok'ek'ee bairā māik'aapa iru pi ipema Cristo k'aurepa perā.

¹⁷Māpai pia mi iru bi pīrā pichi k'ōp'āyo piak'a, Onésimo auteebáiji mi auteebaik'ajik'a. ¹⁸Irua pīmaa ne–inaa k'achia ooji pīrā maa–e pīrā pi net'aa chiāji pīrā, jara péiji. Mia p'aait'ee. ¹⁹Mi, Pablopa nǎgí p'āru michi juapa: miata p'aait'ee. Mamīda mia pīmaa nǎga k'irāpapi k'inia bi. Onésimo pi ome tewe iru bai k'āyaara, pia tewe waibiara iru bi mi

^a 1.10 10 Onésimo jara k'inia bi: k'aripayaa.

ome, mi k'aurepa pia Cristode ijãada perã. ²⁰Maperã ñpema, ñrá mia k'inia bi pia jõdee mi k'aripamerã, Tachi Waibiapa pïmaa oopi k'inia bik'a. Chupïria k'awáaji mäik'aapa Onésimo auteebáiji. Mãgá pia mi t'ñri o-ñapiit'ee.

²¹Mia ijãa bi pia ooit'ee mia iidi bik'a. Mapa na k'art'a pïmaa p'ãmaa bi. Wãara mia k'ïsia bi pia waapiara ooit'ee mia iidida k'ãyaara. ²²Mãga oo bi misa, cuarto awara bíji mi-it'ee, mi jãma panak'ãri. Mia mãga jara bi ijãa bairã parã it'aa t'ñpata k'aurepa Tachi Ak'õrepa mi uchiapiit'ee na carceldeepa mäik'aapa waya pëit'ee parãmaa.

Awaraarãpa salude tee pëidap'edaa

²³Tachi k'õp'ãyo Epafras ichiaba nama carcelde bi mi ome, Jesucristopa oopi bik'a oopari perã. Irua pïmaa salude tee pëiru. ²⁴Marcos, Aristarco, Demas mäik'aapa Lucapa salude tee pëiruta. Ñra mi ome auk'a mimiapata Cristo-it'ee.

²⁵Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parã jõmaweda pia ak'i bapariimerã.

Mãgapai paji.

HEBREOS

K'art'a P'ãda Hebreo Pedee Pedeepataarãmaa

Introducción

K'awada—e p'ani k'aipa nãgí k'art'a p'ãji. Tachi Ak'õre Ūraa p'ãda pia estudia beerã ùk'uruurãpa k'isia p'ani Pablopa p'ãda; awaraarãpa k'isia p'ani Bernabepa p'ãda; awaraarãpa Apolopa p'ãda. Mamída jõmaarãpa k'isia p'ani nãgí ūraa p'ãji judiorã Cristode ijãadap'edaarã—it'ee. Jõmaweda judiorãpa hebreo pedee pedeeapatadap'edaa perã, nãgí p'ãda t'ĩ bijida Hebreos. Nãgí ūraa p'ãji ùk'uru judiorã Cristode ijãapataarãpa ijãa amaadait'ee k'isia p'anadap'edaa perã, jip'a naawedapemak'a ijãapataadait'ee chonaarãwedapema Moisepa p'ãdade. Chi na ūraa p'ãdapa jara bi mãga oonaadamerã, Jesucristo jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã.

Naapiara k'irãpapi bi k'aita Jesucristo; chi Tachi Ak'õre k'ira wãree unupida (cap. 1.1-3). Jara bi Tachi Ak'õre k'irapite Cristo waibiara bi angeleerã jõmaarã k'ãyaara (caps. 1.4–2.18) mãik'aapa Moisés k'ãyaara (cap. 3.1-6). Ūraa bi k'iiri k'isua p'ananaadamerã ãchi chonaarãk'a; ma k'ãyaara k'ãiwee p'anapataadamerã Cristode ijãa p'anide (caps. 3.7–4.13). Jara bi Jesús tachi ijãapataarã it'aripema P'aareerã Poro Waibia (caps. 4.14–5.10) mãik'aapa ūraa bi Cristode ijãa amaanaadamerã, ma k'aurepa atuadai perã (caps. 5.11–6.12). K'irãpapi bi Tachi Ak'õrepa Cristode ijãapataarã pia ak'ipari (cap. 6.13-20). Jara bi Jesús chonaarãwedapema p'aare poro waibia Melquisedec jãak'a (cap. 7) mãik'aapa iru k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa ūraa chiwidi eperãarãmaa jara pëida awara bi, chonaarãwedapema ūraa p'ãda k'ãyaara (cap. 8). Jara bi it'aripema Ak'õre Waibia tede mãik'aapa jara bi Cristopa waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata wëpapiit'ee (caps. 9.1–10.18). Jara bi Cristode ijãapataarãpa p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi mãik'aapa iru k'ap'ia pari Tachi Ak'õre k'ait'a wãdaipia bi it'aa t'ĩ p'anide (cap. 10.19-39). K'irãpapi bi Tachi Ak'õrepa chonaarãwedapema ijãapataarã pia ak'lida, irua jaradade ijãapatap'edaa perã mãik'aapa oopatap'edaa perã irua k'inia bik'a (cap. 11). Jara bi Cristode ijãapataarã jip'a ijãapataadamerã ãchi piurutamaa (cap. 12). T'ëepai ūraa k'ira t'ãdo jarap'eda, jara bi ichia k'inia bi Cristopa ãra pia oomerã mãik'aapa k'aripamerã (cap. 13).

Tachi Ak'õrepa ichi Warra it'aideepa jarada

1 ¹ Chonaarãweda Tachi Ak'õre pedeepachi tachi chonaarãmaa ichi pedee jarapataarã it'aideepa. Mãgiirãpa jarateepachida Ak'õrepa oopi k'inia bi eperãarãmaa. At'apai jarateepachida; ùraade mãik'aapa k'aride. ² Mamída Tachi Ak'õre Warra, Jesucristo chedak'ãriipa na p'ek'au eujãdee, Tachi Ak'õre pedeepari iru k'ap'ia pari. Ichi Warramaa ne-inaa jõmaweda it'í nĩbi mãik'aapa eujãde nĩbi oopiji. K'isia iru baji ma jõmaweda teeit'ee chi Warramaa ichi-it'ee iru bamerã. ³ Chi Warra chi ak'õre jãak'a bi. Iru bi jõma chi ak'õre k'ira wãree. Iru pedeerupapai ne-inaa jõma iru juade nĩbi. Piup'eda Tachi Ak'õrepa tachia p'ek'au k'achia oopata wẽpapiit'ee, it'aa wãji mãik'aapa Tachi Ak'õre juaraare it'ari su-ak'í banaji.

Jesucristo angeleerã k'ãyaara waibiara bi

⁴ Tachi Ak'õrepa ichi angeleerãmaa “chok'apariirã” aperi. Mamída chi warramaa “Warra” aperi. K'awa p'ani eperã warra chi mimiapari k'ãyaara waibiara bi. Mãgá ichiaba Tachi Ak'õre Warra waibiara bi ichi angeleerã k'ãyaara. ⁵ Tachi Ak'õrepa waide jara-e paji ichi angeleerã apidaamaa:

‘Mia idi jõmaarãmaa jara bi pi mi Warra.’ (Sal 2.7)

Ma awara ichi ángel apidaamaa jara-e paji:

‘Mi pi ak'õre pait'ee. Jõdee pi mi warra pait'ee.’ (2 S 7.14)

⁶ Mamída chi Warra naapema jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã, iru na p'ek'au eujãdee pëik'ãri, jaraji ichi angeleerãmaa:

‘Bedabáiti mi Warra k'irapite mãik'aapa it'aa t'íiti irumaa.’ (Sal 97.7)

⁷ Angeleerã nãga p'anida a bi ichi ùraa p'ãdade:

‘Irua ichi angeleerã nãuk'a papipari mãik'aapa wẽpapipari maa-e pirã t'ipitauk'a uruapipari mãik'aapa k'iiipipari.’ (Sal 104.4)

⁸ Mamída nãga bida a bi chi Warra:

‘Tachi Ak'õreda, a bi, pi ichita jõmaarã rey bapariit'ee, na p'ek'au eujã jõru pijida. K'achia wẽe bapari perã, pia pia ak'í bapari pi jua ek'ari p'aniirã. ⁹ Ne-inaa pia aupai oo k'inia bapachi. P'ek'au k'achia ooamaa bada perã, p'ek'au k'achia wẽe bi. Maperã pi Ak'õre, Tachi Ak'õrepa pi jirit'eraji waibiara pamerã pi k'õp'ãyoorã k'ãyaara. Mãga ook'ãri, pi o-ãpaji.’ (Sal 45.6-7)

¹⁰ Tachi Ak'õrepa chi Warramaa ichiaba mãgaji:

‘Eperãarã Ak'ipari Waibiã, ewaa weda piata pichi juadoopa ooji na p'ek'au eujã mãik'aapa pajã. ¹¹ Ma jõmaweda p'aru sorek'a pak'oodaridait'ee mãik'aapa jõdaridait'ee. Mamída pi ichita bapariit'ee, na p'ek'au eujã jõru pijida. ¹² Na eujã pari pia eujã

māik'aapa pajã chiwidi ooit'ee. Mamĩda pi jō-e; ichita bapari perã.'

(Sal 102.25-27)

13 Tachi Ak'õrepa ichi ángel apidaamaa jara-e paji:

'Pi mi ome auk'a waibia bairã, mi juaraare su-ak'i béeji, mia pi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã p'oyaaruru misa.'

(Sal 110.1)

14 Māga jara-e paji, Tachi Ak'õrepa ichi angeleerã jōmaweda pēipari perã na eujādee eperãarã k'aripade. Āra eperã k'ap'ia wēe p'ani mĩda, Tachi Ak'õrepa āra pēipari ichimaa wādait'eerã k'aripadamerã.

Jesucristopa jarada ũri k'iniada-e p'anadap'edaarã

2 1 Māgá Cristo waibiara bairã angeleerã k'āyaara, tachia pia k'awadaipia bi Tachi Ak'õrepa jara pēida iru k'ap'ia pari, Ak'õre odeepa uchiada-e pait'ee. 2 Tachi Ak'õre Ũraa jarada Moisemaa ichi angeleerã it'aideepa wāara paji. Mapa Tachi Ak'õrepa māgá ũraa ũri k'iniada-e p'anadap'edaarã miapiji. 3 Māgá miapiji pirã ichi ũraa ũri k'iniada-e p'anadap'edaarã naaweda, ¿sāgá tachi irumaa wādaima, iru ũraa jara pēida Cristo k'ap'ia pari ũri k'iniada-e p'ani pirã? Tachi Waibia Jesucristota naapiara cheji jarait'ee Tachi Ak'õrepa ũraa chiwidi iru bi irude ijāapataarã-it'ee. T'ēepai ma ũraa ũridap'edaarãpa tachimaa jarateejida. 4 Ma ũraa chiwidi jaratee p'anide Tachi Ak'õrepa āramaa oopipachi ne-inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa māik'aapa Tachi Ak'õre Jaurepa ichia oopi k'inia bik'a āramaa oopipachi.

Jesucristo eperã jīp'aak'a bada

5 Tachi Ak'õrepa Jesucristota jirit'eraji jaramerã ma ũraa chiwidi mia jaramaa bi na p'ādade. Maperã ma ũraade ijāa p'anadap'edaarã bi-e paji ichi angeleerã jua ek'ari. 6 Māga k'awa p'ani Tachi Ak'õre Ũraa p'ādade jara bairã:

'Ak'õre, ¿eperã pi-it'ee k'āarema, pia ichi ak'i bapariimerã māik'aapa k'inia iru bapariimerã? 7 Na p'ek'au eujāde bi misa, pia ichi ek'ariara bijji pichi angeleerã k'āyaara. Māgá bijji mĩda, ichi waibia papiji māik'aapa k'ĩra wāree papiji pik'a. 8 Ne-inaa jōma nĩbi ichi jua ek'ari bijji.'

(Sal 8.4-6)

Māga ooji mĩda, waide ne-inaa jōma ichi jua ek'ari bi-e. 9 Mamĩda Jesús jua ek'ari bi. Tachi Ak'õrepa Jesús ek'ariara bijji ichi angeleerã k'āyaara, taarã-e nide eperã jīp'aak'a bapariimerã. Eperãarã k'inia iru bairã, Jesús piupiji jōmaarã pari. Māgá chupiria piuda perã, Tachi Ak'õrepa iru tachi rey waibia papiji māik'aapa k'ĩra wāree papiji.

10 Ne-inaa jōma nĩbi Tachi Ak'õre-it'ee. Ichiata pia k'ĩsia iru baji ichi Warra piuda k'aurepa awaraa warrarã chok'ara ichi ome p'anapataadamerã, ichi eujã k'ĩra wāree bide. Mapa chi Warra chupiria piupiji. Cristopa jōma ooji ichi Ak'õrepa oopidak'a, mia nĩbaji mĩda

māga ooit'ee. Mapa ichia wāara Tachi Ak'ōre o ak'ipii eperāarāmaa, aide t'īudap'eda, it'aa wādamerā. ¹¹Ma-it'eeta Tachi Ak'ōrepa Jesucristo jirit'eraji, iru k'aurepa eperāarā t'īudamerā māik'aapa Ak'ōre ode p'anapataadamerā. Jōma eperāarā Tachi Ak'ōre ode p'aniirā chi Warra k'aurepa ichiaba ichi warrarā. Mapa Tachi Ak'ōre Warra k'īra nejasia-e bi māgīrāmaa ipema ait'ee. ¹²Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Tachi Ak'ōre, mia pi k'awapiit'ee mi ipemaarāmaa māik'aapa pimaa it'aa t'īit'ee k'ari nībide āra taide.' *(Sal 22.22)*

¹³Ichiaba awara āi jara bi:

'Mia Tachi Ak'ōrede ijāait'ee.' *(Is 8.17)*

Ichiaba jara bi:

'Mi nama bida aji, pia warrarā mimaa teeda ome.' *(Is 8.18)*

¹⁴Māgí warrarā tachik'a p'anadairā, k'awa p'ani Jesucristo auk'a eperā paji. Māga pa k'inia baji k'awada perā ichi piuda k'aurepa eperāarā irude ijāa p'ani uchiapiit'ee Netuara Poro Waibia jua ek'ariipa. Māgipa eperāarā peepii awaa bapari. ¹⁵Māgí jua ek'ari eperāarā esclavoorāk'a p'anapata, piudait'ee waawee p'anadairā. Mamīda Jesucristopa aweda Netuara Poro Waibia p'oyaada perā piuk'āri, ichia eperāarā uchiapii māgí jua ek'ariipa waa waaweenadamerā piut'ee. ¹⁶Maperāpi tachia k'awa p'ani Jesucristo che-e paji na p'ek'au eujādee angeleerā k'aripait'ee. Ma k'āyaara cheji k'aripait'ee Tachi Ak'ōrede ijāapataarā Abrahampa ijāadak'a. ¹⁷Cristo māgá cheda perā ichi ipemaarā k'aripade, tachik'a baji na p'ek'au eujāde bak'āri. Mapa P'aareerā Poro Waibiapa ooparik'a, tachi chupiria k'awaapari māik'aapa it'aa t'īpari tachi pari. Iru piuda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa wēpapipari tachia p'ek'au k'achia oopata, ma k'aurepa atuanaadamerā. ¹⁸Jesucristo tachik'a bada perā, auk'a chupiria nībaji Netuara Poro Waibiapa irumaa ne-inaa k'achia oopi chek'āri. Mapa ichia tachi k'aripai auk'a choodamerā māik'aapa ne-inaa k'achia oonaadamerā.

Jesús Moisés k'āyaara waibiara bi

3 ¹Ipemaarā Cristo k'aurepa, Tachi Ak'ōrepa tachi awara bida perā ichi ome it'ari p'anapataadamerā, k'īsīfati Jesucristopa oo bide tachi k'aripait'ee. Tachi Ak'ōrepa iru pēiji jarateemerā iru ūraa chiwidi māik'aapa P'aareerā Poro Waibiak'a it'aa iidipariimerā tachi pari, irude ijāapata perā. ²Tachi Ak'ōrepa Jesucristo pēiji iru Ak'ōrepa oopi bik'a oo k'inia bada perā, Moisepa oo k'inia badak'a, chonaarāweda Ak'ōre eperāarā k'aripak'āri. ³Mamīda Jesús Moisés k'āyaara waibiara bi. K'īsīadāma nāgide. Eperāarāpa te oopataarā pipiara ak'ipata, māirāpa te oodap'edaa k'āyaara. ⁴Eperāarāpa te chok'ara oodai. Mamīda Tachi Ak'ōrēpata ooji ne-inaa jōma nībi. ⁵Moisés Tachi Ak'ōredeerā ak'ipari pia

paji, oo k'inia bada perã Ak'õrepa jaradak'a. Eperãarãmaa jarateepachi Tachi Ak'õrepa t'ëepai ooit'ee bada. ⁶ Mamïda Cristo Tachi Ak'õre Warra perã, ichideerã pipiara ak'ipari Ak'õrepa k'inia bik'a. Tachita irudeerã ichiaba, Cristode ijãa amaada–e p'anì pirã mãik'aapa o–ia unu k'inia p'anì pirã ne–inaa pia Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi tachi–it'ee.

Tachi Ak'õrepa ichide ijãapataarã k'áiwee p'anapipari

⁷Maperã pia ũridaipia bi Tachi Ak'õre Jaurepa jara bi iru ũraa p'ãdade:

'Idi Tachi Ak'õre pedee ũriruta pirã, ⁸k'ìiri k'isua p'ananáati pãchi chonaarãk'a, ãchi wãyaa wãdak'ãri eujã pania wëe bide. Tachi Ak'õre jua ek'ari p'ana k'iniada–e paji, ãchia oo k'iniata oo k'inia p'anadap'edaa perã. ⁹Mapa Ak'õrepa jaraji: “Cuarenta años pãchi chonaarãpa unupachida mia oo bada ãchi k'aripait'ee. Mamïda at'ãri mia jarada oo k'iniada–e p'anapachida. ¹⁰Maperãpi mi k'ìraudachi ma eperãarã ome.” Mãpai jaraji: “Na eperãarãpa ãchia oo k'iniata oopata. Oodak'aa mia oopi bik'a, mi o k'awada–e p'anadairã.” ¹¹Mãpai mi k'ìrau bada perã ãchi ome, juraaji: “Wãda–eda aji, mia k'áiwee p'anapiit'eeda ada eujãdee.”’ (Sal 95.7-11)

¹²Írã ìpemaarã, mãga bada perã tachi chonaarã ome, Tachi Ak'õre ichita bapari odeepa uchianaadamerã, t'ãri k'achia–idaa p'ananáati mãik'aapa k'ìiri k'isua p'ananáati. ¹³Ma k'ãyaara, chok'ai p'anì misa, ewari chaa chik'aripa p'anapatáati waapiara ijãadait'ee, apida Tachi Ak'õre odeepa uchianaadamerã, p'ek'au k'achia oo k'iniapa. ¹⁴Tachi Ak'õrede ijãadaipia bi tachi piurutamaa. Mãga ooruta pirã, unudait'ee irua ne–inaa pia k'isia iru bi tachi–it'ee, Cristo tachi ome bapari perã.

¹⁵Tachi Ak'õre Ũraa p'ãdade jara bi:

'Idi Tachi Ak'õre pedee ũriruta pirã, k'ìiri k'isua p'ananáati pãchi chonaarãk'a, ãchi wãyaa wãdak'ãri eujã pania wëe bide. Tachi Ak'õre jua ek'ari p'ana k'iniada–e paji, ãchia oo k'iniata oo k'inia p'anadap'edaa perã.’ (Sal 95.7-8)

¹⁶Maperã k'isiadáma tachi chonaarãde. Moisés ãchi poro waibia paji Egiptodeepa uchiadak'ãri. Maapai Tachi Ak'õrepa ãchimaã jìp'a pedeeji ichi it'aideepa. Mamïda irua jaradak'a oo k'iniada–e paji. ¹⁷Maperãpi piuk'oodachida ma eujã pania wëe bide, wãdai naaweda ma eujãdee Tachi Ak'õrepa p'anapiit'ee padamá. Cuarenta años ãchia oo k'iniata oo p'anipa Tachi Ak'õre k'ìraupijida. ¹⁸Mapa irua nãga jaraji:

‘Írã parã wãda–eda aji, mia k'áiwee p'anapiit'eeda ada eujãdee.’

(Nm 14.22, 30, 35)

¹⁹Ma chonaarã wãda–e paji ma eujãdee, Tachi Ak'õrepa jarada ijãada–e pada perã.

4 ¹At'ãri Tachi Ak'õrepa tachi k'áiwee p'anapi k'inia bi. Maperã pia p'anapataadáma irua k'inia bik'a, apidaamaa irua jaranaamerã:

“Mia k'áiwee bapi–e.” ²Mia māga jara bi Tachi Ak'õrepa tachimaa ichiaba jara pëida perã ichia ooda eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Māga ijãadak'ãri, k'áiwee p'anapataadait'ee. Ichia chonaarãmaa jara pëidak'a, mágá ichiaba tachimaa jara pëiji. Mamída āchi–it'ee pia uchía–e paji, k'iripapai ũridap'edaa perã, t'ãride ijãada–ee. ³Tachia āchik'a oodaik'araa bi. Ijãada–e p'aní pirã, Tachi Ak'õrepa tachi jida k'áiwee p'anapi–e. Māga k'awa p'aní iru ũraa p'ãdade jara bairã:

‘K'irau bada perã āchi ome, juraaji: “Wãda–eda aji, mia k'áiwee p'anapiit'eeda ada eujãdee.”’ (Sal 95.11)

K'awa p'aní na p'ek'au eujã ooi naaweda Tachi Ak'õrepa k'isia iru baji tachi k'áiwee p'anapiit'ee ichi ome. ⁴Ma awara k'awa p'aní iru k'áiwee bapari, awara āi iru ũraa p'ãdade jara bairã:

‘K'áima sieteede Tachi Ak'õrepa ichi mimia oo aupak'ãri, ñiji mãik'aapa k'áiwee beejí.’ (Gn 2.2)

⁵Mamída waya ũrítí irua naaweda jarada ichi ũraa p'ãdade:

‘Wãda–eda aji, mia k'áiwee p'anapiit'eeda ada eujãdee.’ (Sal 95.11)

⁶Māga jaraji ma naa ũridap'edaarãpa irua jara pëida ijãada–e p'anadap'edaa perã. Mamída irua at'ãri ichide ijãapataarã k'áiwee p'anapi k'inia bi. ⁷Ma–it'ee ewari awara biji. Māga k'awa p'aní mágí chonaarã piudap'edaa t'ẽepai, Tachi Ak'õrepa jarada perã Rey David it'aideepa:

‘Idi Tachi Ak'õre pedee ũriruta pirã, k'irí k'isua p'ananáati.’ (Sal 95.7-8)

⁸Josuépa mágí chonaarã k'áiwee p'anapida paara, ai t'ẽepai David it'aideepa Tachi Ak'õrepa “idi” jara–e pak'aji. ⁹Māgara irude ijãapataarã idipema ewari ñidai ichiaba, Tachi Ak'õre ñidak'a na p'ek'au eujã oo aupak'ãri. ¹⁰Tachia oo k'iniata oopata oo amaadak'ãri oo k'inia p'anadairã Tachi Ak'õrepa oopi bik'a, wãara iruk'a ñidait'ee mãik'aapa k'áiwee p'anapataadait'ee. ¹¹Maperã jiridaipia bi iruk'a ñidait'ee. K'irí k'isua p'anadaik'araa bi tachi chonaarãk'a.

¹²Iru ũraa ũridaipia bi Tachi Ak'õre ũraa chok'ai pik'a bairã. Ma k'aurepa eperãarã ichita p'anapataadai. Ma awara iru ũraa waibiara bi awaraa ũraa k'ãyaara, irua jara bik'a mágá p'asapari perã. Espada k'iraichaa weda p'ewedee bik'a, mágá pik'a iru ũraa ichiaba p'ewedee pik'a bi, ma ũraa tachi t'ãride t'ĩupari perã. K'awapipari tachia k'isia bi mãik'aapa oo k'inia bi, pia wa k'achia. ¹³Ne–inaa apida wẽ–e Tachi Ak'õrepa k'awa–e pai. Iru–it'ee ne–inaa jõma ewaraa jëra bi. Ewari cherude tachi jõmaweda p'anadait'ee iru k'irapite mãik'aapa irumaa tachia oopatap'edaa jõmaweda jaradait'ee.

Jesús awara bida ijãapataarã P'aareerã Poro Waibia pamerã

¹⁴Írã mia waya k'irãpapi k'inia bi parãmaa: Tachi Ak'õrepa Jesús awara biji waibia pamerã mãik'aapa it'aa t'ĩpariimerã tachi pari. Maperã Tachi Ak'õre Warra Jesús tachi ijãapataarã P'aareerã Poro Waibia. It'ari bapari ichi Ak'õre ome. Mama it'aa t'ĩmaa bairã tachi pari, t'ãripa irude ijãadáma. ¹⁵Nágí P'aareerã

Poro Waibiapa k'awapari tachi t'ãride k'isia p'ani, tachik'a na p'ek'au eujãde bapachi perã. Mamãda mágá bapachi mïda, maarepida p'ek'au k'achia oo–e paji. ¹⁶Mágá P'aareerã Poro Waibia iruk'a iru p'anadairã, waaweenaadáma wãdait'ee Tachi Ak'õre Waibia k'ait'aara, tachi it'aa iididak'ãri. Ne–inaa jõma Cristo jua ek'ari nïbi mãik'aapa irua tachi k'aripa k'inia bi. Maperã chupiria iididãma, irua jara bik'a ooda–e pak'ãri. Ichiaba tachi k'iradoopa irua k'inia bik'a p'oyaa ooda–e pak'ãri, iididãma irua k'aripamerã, tachi k'inia iru bapari perã.

5 ¹P'aareerã poro waibia chaa tachi ome auk'a bi mïda, Tachi Ak'õrepa mágí eperã awara bipari, ichimaa it'aa iidipariimerã eperãarã pari. Ma awara irua jitapari ne–inaa eperãarãpa aneepata teedait'ee Tachi Ak'õremaa. Ichiaba ne–animalaarã peek'ãri, irua paapari Tachi Ak'õre–it'ee, eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ²Mágí p'aareerã poro waibiapa tachik'a ne–inaa k'achia oopari perã, irua chupiria k'awaai chi ne–inaa k'achia oo p'aniirã, k'awada–e p'anadairã Tachi Ak'õrepa ãchimaa oopi k'inia bi. ³Maperãpi irua chupiria iidipari, ne–inaa teepari mãik'aapa ne–animalaarã peep'eda, paapari Tachi Ak'õre–it'ee, naapiara ichi k'ap'ia pari, maap'eda apemaarã pari.

⁴Eperã apida ichi k'iradoopa p'aareerã poro waibia pa–e pai. Tachi Ak'õrépata mágí mimiade bipari, chonaarãweda Aarón^a bidak'a.

⁵Mãgapi Cristo ome baji ichiaba. Ichi k'iradoopa waibia pa–e paji. Tachi Ak'õrépata iru biji tachi ijãapataarã P'aareerã Poro Waibia pamerã. Mãga k'awa p'ani Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bairã:

'Mia idi jõmaarãmaa jara bi pi mi Warra.' (Sal 2.7)

⁶Ichiaba awara ãi jara bi:

'Pi ichita P'aareerã Poro Waibia pait'ee, Melquisedeck'a.' (Sal 110.4)

⁷Jesucristo na p'ek'au eujãde bak'ãri, at'apai taubade chupiria iidiji Tachi Ak'õrepa ichi k'aripamerã. K'awaji ichi piut'ee mãik'aapa Tachi Ak'õrépata ichi madeepa uchiapii. Tachi Ak'õrepa ma chupiria iidida ùrjji, Cristopa oo k'inia bada perã chi Ak'õrepa oopidak'a. ⁸Tachi Ak'õre Warra paji mïda, mia nïbide Tachi Ak'õrepa k'iniata oo k'awaa wã nipaji. ⁹Mapa chi Ak'õrepa oopi k'inia bada oo aupak'ãri, Tachi Ak'õrepa iru biji tachi o k'achiadeepa k'aripa atamerã. Mãga biji irude ijãapataarã Ak'õre truade ichita p'anapataadamerã iru ome, waa piuda–ee. ¹⁰Irua mágá ooi Tachi Ak'õrepa iru bida perã tachi ijãapataarã P'aareerã Poro Waibia pamerã Melquisedeck'a.

K'irak'aupai naapiara jarateedap'edaa ijãa amaadai

¹¹Mia pipiara jaratee k'inia bi sãga Jesucristopa ooda Melquisedecpa oodak'a. Mamãda mãga ooruru pirã, parãpa pia k'awada–e pai, wãara ùri k'iniada–e p'anadairã. ¹²¡Pãchita Tachi Ak'õre Ûraa jarateepataarã pak'ajida, taarãruta perã Cristode ijãa p'ani! Mamãda mãga–e. At'ãri

^a 5.4 Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa Moisemaa jaraji Aarón p'aareerã poro waibia bimerã, irua Tachi Ak'õre te ak'ipariimerã (Ex 28.1).

awaraarãpa parãmaa jarateepata, waide pia k'awada—e p'anadairã Tachi Ak'õre Ūraa jarateedap'edaa, ewaa irude ijãadak'ãri. Mãga p'ani ma ūraa pipiara k'awa k'iniada—e p'anadairã. ¹³Ara warra chak'e juto bi chik'o k'lo atua bik'a, mãga pik'a parãpa ijãa p'ani mĩda, k'awada—e p'ani chisãgĩ ne—inaa pia mãik'aapa chisãgĩ ne—inaa k'achia Tachi Ak'õre k'ĩrapite. ¹⁴Jõdee Tachi Ak'õre Ūraa pipiara k'awa p'aniirã k'ĩsia k'awaa p'ani, pia mãik'aapa k'achia k'awapata perã.

6 ¹Mapa oodãma Tachi Ak'õrepa oopi bik'a mãik'aapa iru ūraa pipiara k'awaa wãdãma. O—ĩa p'ananaadãma tachimaa naapiara jarateedap'edaa ome. Nãga jarateejida tachimaa: Eperãarãpa p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi, ma k'aurepa Tachi Ak'õrepa eperãarã ichi bimãi t'ĩupi—e pait'ee perã. Ijãadaipia bi Tachi Ak'õrepa Jesucristo pëjji eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atamerã, mãgã ãra p'anapataadamerã Ak'õre truade iru ome, waa piuda—ee. ²Poró choopidaipia bi ak'ĩpidait'ee ãchi Cristodeerã. Ma t'ẽepai, tachi naawedapemaarãpa oodap'edaak'a, ijãapataarã poroorãpa jua bidaipia bi ãra ãri, Tachi Ak'õrepa ãramaa ichi Jaure pëimerã. Ichiaba ijãadaipia bi Cristo waya chek'ãri, ichide ijãa jai—idaadap'edaarã Tachi Ak'õrepa chok'ai p'irabaiipit'ee, k'ap'ia chiwidi p'anapataadamerã, waa piuda—ee. Jõdee Ak'õre ewari waibia ewate jai—idaadap'edaarã Cristode ijãada—ee, ichimãiipa pëiit'ee awara ãyaa, chupiria p'anapataadamerã, waa piuda—ee.

³Mãga paji ma naapiara jarateedap'edaa. Mamĩda ma ūraa k'ãyaara waa k'awaadai, Tachi Ak'õrepa tachi k'ariparu pirã.

⁴Mia mãga jara bi eperãarãpa Cristode ijãa amaadap'eda, waya p'oyaa ijãada—e perã. Mãgĩirãmaa Tachi Ak'õrepa k'awaapiji Cristopa ooda ãchi—it'ee. Maap'eda ãchia ijãajida iru piuji ãchi k'aripait'ee it'aa wãdamerã. Mãga ijãadap'eda, Tachi Ak'õre Jaure ba cheji ãchi ome, Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bi ãchimaa pia k'awaadamerã. ⁵Ichiaba k'awaajida Tachi Ak'õrepa jarak'ãri ichia ne—inaa pia ooit'ee, mãga oopari. Unujida Tachi Ak'õrepa ne—inaa ooda eperãarãpa p'oyaa oodak'aa, tau p'ãriu bada mãik'aapa chiwa bada jipak'ãri. K'awaajida mãgã ooit'ee na p'ek'au eujã jõrumaa. ⁶Mãga k'awa p'anide, Cristode ijãa amaaruta pirã, ne—inaa awaraa wẽ—e ãchi k'aripait'ee, waya ãchi p'ek'au k'achia oo amaadamerã mãik'aapa it'aa wãdamerã. Mãgã ijãa amaaruta pirã, oodai Tachi Ak'õre Warra peedap'edaarãpa oodap'edaak'a, iru kurusode bidak'ãri arii p'anadap'edaarãpa oo iru p'anadamerã.

⁷Mia jarait'ee sãga p'ani Cristode ijãa amaa p'aniirã. K'oi chek'ãri, eujã p'ũasaade t'ĩupari mãik'aapa madeepa ne—uuda uchiapari. Ma ne—uuda pia chauk'ãri, eperãarãpa p'epata k'odait'ee. Mãga bak'ãri, Tachi Ak'õrepa ma eujã pia ak'iparida apata. ⁸Mamĩda k'oi che bi mĩda, ne—ĩiri uchiaru pirã, Tachi Ak'õrepa ma eujã pia ak'i—e bida apata, mãik'aapa ma eujã atabaibëipata, paa atapëidamerã.

9 Īpemaarã Cristo k'aurepa k'iniarã, mãga jara bi mĩda, k'awa bi parãpata Cristode ijãa amaada–e p'ani, Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oo p'anadairã. Mãgã ak'ipipata parãpa wãara p'ek'au k'achia oo amaajida Cristode ijãapataadait'ee. 10 K'irãpãti Tachi Ak'õrepa ichita pia oopari. Ichia k'ĩra atua–e bi parãpa irudeerã k'aripadap'edaa mãik'aapa at'ãri mãga oo p'ani, iru k'inia iru p'anadairã. 11 Mia k'inia bi parã mãga p'anapataadamerã piurutamaa. Mãga p'anaruta pirã, pia k'awaadait'ee Cristo k'aurepa iru p'anadait'ee jõma Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru bi parã–it'ee. 12 K'inia–e bi k'oo–idaa p'anadamerã. Ma k'ãyaara k'inia bi parãpa ijãadamerã tachi chonaarãk'a, chi irua jarada pedee ijãa p'anadap'edaarã ãchi piurutamaa. Choojida unurutamaa jõma Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru bada ãramaa teeit'ee.

Tachi Ak'õrepa ichia jaradak'a ooit'ee

13 Tachi Ak'õrepa ichi pedee Abrahammaa jarak'ãri, awaraa ichi k'ãyaara waibiara wẽ–e paji ma k'ĩrapite jarait'ee. Mapa ichi t'ĩde jaraji:

14 'Mia pi pia ak'ĩ bapariit'ee. Pideepa warrarã chok'ara uchiapiit'ee.'

(Gn 22.16-17)

15 Abrahampa ijãaji Tachi Ak'õrepa jarada, taarãji mĩda ooit'ee ichia jaradak'a. Abrahampa mãgã ijãada perã, Ak'õrepa wãara ooji ichia jaradak'a.

16 K'awa p'ani eperãarã nepirade p'anide ak'ipi k'inia p'anadak'ãri wãarata jara p'ani, juraapata eperã ãchi k'ãyaara waibiara bi k'ĩrapite, chi ũri p'anĩrãpa ijãadamerã. 17 Mãga pik'a Tachi Ak'õrepa ak'ipi k'inia bak'ãri wãara ooit'ee ichia jaradak'a Abrahammaa mãik'aapa iruk'a ijãapatap'edaarãmaa, mãga jaraji ichi t'ĩde, awaraa ichi k'ãyaara waibiara wẽ–e pada perã. 18 Tachi Ak'õrepa ma pedee jarada perã mãik'aapa ichi t'ĩde jarada perã, k'awa p'ani iru seewak'aa. Irua jara bik'a, ichita mãga oopari. Mapa tachi o k'achiadeepa uchiapata Cristode ijãadait'ee. K'awa p'ani irua tachi k'aripait'ee p'ek'au k'achia jua ek'ariipa, t'ãri a–ba p'anapataadamerã iru ome mãik'aapa iru p'anadamerã ne–inaa jõma irua k'ĩsia iru bi tachi–it'ee. 19 Maperã tachia ijãapata; ijãa amaada–ee. Ara anclapa barco pia jita iru bik'a ãyaa wãpiamaapa, mãga pik'a tachia pia ijãapata, k'awa p'anadairã Tachi Ak'õrepa tachi ateeit'ee ichimaa, Jesupa ooda k'aurepa. 20 Jesuta tachi k'ãyaara naapiara wãji Tachi Ak'õre baparimaa, t'ẽepai tachi auk'a wãdamerã. Mama bak'ãri, Jesús tachi P'aareerã Poro Waibia beej, ichita tachi pari it'aa t'ĩpari perã, Melquisedecpa oodak'a.

P'aare waibia Melquisedec bapata

7 1 Mãgĩ Melquisedec Salem p'uurudepema rey paji. Tachi Ak'õre Waibia pa iru p'aare waibia papiji. Abraham chek'ãri awaraarã reyrã p'oyaap'eda, Melquisedec iru k'ĩrapite uchijai mãik'aapa bendiciaji. 2 Mãpai Abrahampa Melquisedecmaa teeji net'aa diezdepema chaa

aba, irua net'aa jōmaweda jāri atadadepema ma reyrã juak'aawa.^b Melquisedec jara k'inia bi: “reypa ichi jua ek'ari p'aniirã ak'ipari Tachi Ak'õrepa oopi bik'a”. Ichiaba Salem p'uurudepema rey jara k'inia bi: “reypa ichi jua ek'ari p'aniirã k'ãiwee p'anapipari”.³ Tachi Ak'õre Ūraa p'ãdade jara–e bi Melquisedec nawe, chi ak'õre, chi ak'õchonaarã, chi t'oda, chi piuda. Ma awara jara–e bi chi p'aare mimia jōda. Iru Tachi Ak'õre Warrak'a, ichita p'aare waibia bapari perã.

⁴ ¡K'ísíati nãgide! Melquisedec eperãarã poro waibia paji. Ichiaba tachi chonaarãwedapema ak'õchona Abraham tachi chonaarã poro waibia paji, Tachi Ak'õrepa irumaa naapiara jarada perã. Mamída Melquisedecmaa Abrahampa teeji net'aa ma reyrã juak'aawa jãridadepema; ma net'aa jōmaweda diezdepema chaa, aba.⁵ Tachi Ak'õrepa Ūraa Moisemaa p'ãpidade jaraji Israel pidaarã poro waibiarãpa Leví ãreerãdepemaarã ũk'uru awara bidamerã, p'aareerã mimia oodamerã. Ma ũraade ichiaba jaraji ma p'aareerãpa iidipataadamerã net'aa diezdepema chaa aba ãchi auk'aarãmaa, mãirã ichiaba Abrahamdeepa uchiadap'edaa paji mída ãchi jãak'a.⁶ Jōdee Melquisedec Leví ãreerãdeepa uchía–e paji mída, Abrahammaa iidiji net'aa jãrida diezdepema chaa, aba. Ma awara Abraham waibia paji, Tachi Ak'õrepa irumaa jarada perã ichia k'ísia iru bada warrarã chok'ara teeit'ee. Mãgã Abraham waibiara pik'a baji mída Melquisedec k'ãyaara, irua Abraham bendiciaji.⁷ Jōmaarãpa k'awa p'ani p'aare waibia, chi it'aa t'ipari awaraarã pari, waibiara bi eperã jip'aa k'ãyaara.⁸ Ma awara ñrapema net'aa diezdepema chaa aba iidipataarã jai–idaapata. Jōdee Tachi Ak'õre Ūraa p'ãdade jara–e bi Melquisedec piuda.⁹ Ma ewate Abrahampa Melquisedecmaa teek'ãri net'aa jãrida diezdepema chaa aba, jōma Leví ãreerãdepema p'aareerã k'ap'ia pari teeji, ãra at'ãri t'oda–e p'anajida mída.¹⁰ At'ãri Leví uchía–e baji mída Abraham k'ap'ideepa, jaradai ma ewate Levideerãpa teejida Melquisedecmaa Abraham pari, ai t'ẽepai Abraham ãchak'e Jacobdeepa uchiadait'ee pada perã.

Jesucristopa p'aare waibia mimia oopari Melquisedecpa oodak'a

¹¹ Moisepa Tachi Ak'õre Ūraa p'ãda teek'ãri Israel pidaarãmaa, awara biji Leví ãreerã, Aarondeepa uchiadap'edaarã p'aareerã mimia oodamerã. Mãgãrãpa Tachi Ak'õrepa jaradak'a oopipachida eperãarãmaa. Mamída, mãga oo p'anajida mída, ma p'aareerãpa p'oyaa wẽpapida–e paji eperãarãpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa, Tachi Ak'õre k'ait'aara wãdamerã. Mãga oodap'edaa paara, Tachi Ak'õrepa awaraa pẽi–e pak'aji Melquisedec jãak'a.¹² Mamída Tachi Ak'õrepa awaraa p'aare biji mãga oomerã. Nãgí bi–e paji Aarón bidak'a. Ma k'ãyaara Melquisedeck'a biji.

^b 7.2 Gn 14.20.

Nāgí p'aarepa ichi mimia ook'aa Aarondeepa uchiadap'edaarāk'a. Oopari Tachi Ak'ōre Ūraa chiwidide jara bik'a. ¹³K'awa p'ani nāgí p'aare, mia jara bi, uchía–e paji Leví ēreerādeepa. Wāara, na p'aare ēreerādeepa p'aare apida uchiadak'aa paji. ¹⁴Māga k'awa p'ani Tachi Waibia Jesuta uchiada perā Judá ēreerādeepa. Moisepa apida Judá ēreerā eerepema t'ijara–e paji, apemaarā p'aareerā awara bik'āri.

¹⁵Ichiaba nāga perā audupiara k'awa p'ani Jesuta tachi ĩrapema p'aare waibia, Melquisedeck'a. ¹⁶Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi Leví ēreerādepemaarā awara bidamerā p'aareerā mimia–it'ee. Ma mimia oodait'ee paji na p'ek'au eujāde p'ani misa. Mamīda māga–e paji Jesús ome. Iru Leví ēreerādeepa uchía–e paji awaraa p'aareerāk'a, taarā–e weda ma mimia oomerā. Māga–e. Tachi Ak'ōrépata Jesús awara bijí ichita ma mimiade bapariimerā. ¹⁷Māga k'awa p'ani irumaa jara bairā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade:

‘Pi ichita P'aareerā Poro Waibia pait'ee, Melquisedeck'a.’ (Sal 110.4)

¹⁸Naaweda Tachi Ak'ōrepa Moisemaa p'āpíji ichia oopi k'inia bada ichi eperāarāmaa. Jaraji ne–animalaarā p'aareerāmaa ateedamerā, āchia peedamerā māik'aapa paadamerā ichi–it'ee. Mamīda ma p'aareerāpa ma p'āpidak'a oo p'anipa, eperāarā p'ek'au k'achia oopata p'oyaa wēpapida–e paji. ¹⁹Maperā Tachi Ak'ōrepa ma p'āpidak'a oodap'edaa waa oopi–e paji. Ma k'āyaara ichi ūraa chiwidi tachimaa k'awaapíji, ichi k'ĩrapite p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā Cristode ijāadak'āri. Ma awara māgí ūraa chiwidi k'aurepa írá Tachi Ak'ōre k'ait'aara wā p'ani it'aa t'ĩdak'āri.

²⁰Tachi Ak'ōrepa Leví ēreerādepema p'aareerā awara bik'āri, awaraarā k'ĩrapite pedee–e paji. ²¹Jōdee, ĩrapema p'aare awara bik'āri, Tachi Ak'ōrepa ichi t'ĩde pedeeji. Māga k'awa p'ani iru ūraa p'ādade jara bairā:

‘Tachi Ak'ōrepa ichi t'ĩde nāga jara bairā, awaraa ne–inaa oo–e pait'ee. “Pi ichita p'aareerā poro waibia pait'ee.” ’ (Sal 110.4)

²²Tachi Ak'ōrepa Jesumaa māga jarada perā māik'aapa Jesús k'aurepa ūraa chiwidi paraa perā, k'awa p'ani ma ūraa chiwidide jara bi tachimaa pipiara bi irua Moisemaa jarada k'āyaara.

²³Tachi Ak'ōrepa apemaarā p'aareerā chok'ara bipachi. Mamīda āra māgí mimiade ichita p'anadak'aa, piupata perā. ²⁴Jōdee Jesús piuk'aa perā, Tachi Ak'ōrepa awaraa p'aareerā poro waibia bi–e pait'ee iru pari. ²⁵Mapa irua k'aripai ichide ijāapataarā, p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā Tachi Ak'ōre k'ĩrapite. Ichita bapari perā, ichita Tachi Ak'ōremaa chup'iria iidipariit'ee tachi pari.

²⁶Nāgí Jesús P'aareerā Poro Waibia tuchia k'inia p'ani. Irua p'ek'au k'achia ook'aa, k'achia wēe bairā. K'isia k'achia k'isiak'aa. Na p'ek'au eujāde bak'āri, bapachi mīda eperāarā k'achia oopataarā t'āide, māgá ook'aa paji. Maperāpí Tachi Ak'ōrepa iru jōmaarā k'āyaara waibiara papíji. ²⁷Cristo apemaarā P'aareerā Poro Waibiarāk'a bi–e. Māgíirāpa

chok'apata apemaarã p'aareerã ewari chaa ne-animalaarã peedamerã paadait'ee Tachi Ak'õre-it'ee. Ma awara ne-animalaarã peedak'ãri paadait'ee Tachi Ak'õre-it'ee, naapiara mãga oopata ãchi pari, maap'eda apemaarã pari, p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa. Jõdee Cristo piuda aba piuji, tachia p'ek'au k'achia oopata jõmaweda wẽpapiit'ee. ²⁸Ma jõma jara aupadade k'isiadak'ãri, k'awa p'ani Moisepa p'ãdade jara bi p'aareerã poro waibia mimia-it'ee awara bidamerã eperã tachik'a, p'ek'au k'achia oopari. Mamãda, ma p'ãpida t'ẽepai, Tachi Ak'õrepa ichi t'ide pedee bipa, biji ichi Warra, chi p'ek'au k'achia ook'aa bita, ichita tachi P'aareerã Poro Waibia pamerã.

Tachi Ak'õre Ūraa chiwidade jara bi Jesús tachi P'aareerã Poro Waibia

8 ¹Mia na pedee jara che wã, nãgata jara k'inia bi. Cristota tachi P'aareerã Poro Waibia. Iru Tachi Ak'õre juaraare su-ak'ĩ bapari Ak'õre truade. ²Ichi bimãi it'ari, mamata Tachi Ak'õre te waibia. Eperãarãpa mãgĩ te ooda-e paji. Tachi Ak'õrẽpata ooji. Mama Jesupa P'aareerã Poro Waibia mimia oopari tachi pari.

³Jõma P'aareerã Poro Waibiarã bipata, ãchia teedamerã Tachi Ak'õremaa ne-inaa eperãarãpa aneepata iru-it'ee. Mãgã Cristopa pida ne-inaa teepari Tachi Ak'õremaa, ichi tachi P'aareerã Poro Waibia perã. ⁴At'ãri Cristo na p'ek'au eujãde bada paara, Tachi Ak'õre te waibiade p'aarepa-e pak'aji, mãgee p'aareerã at'ãri paraa perã. Mãirãpa oomaa p'ani Moisepa p'ãdade jara bik'a. Cristo nama bi-e perã eperã k'ap'iyade, tachia k'awa p'ani iru mimia oomaa bi Ak'õre truade. ⁵Mamãda na eujãdepema p'aareerãpa ne-inaa oo p'ani jĩp'a Cristopa oo bik'a it'ari. Mãga k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa jarada perã ichi te oopiit'ee pak'ãri Moisemaa:

‘Óoji ne-inaa jõmaata mia ak'ipidak'a, pi ee nok'ode bak'ãri mi ome.’

(Ex 25.40)

⁶K'awa p'ani tachi P'aareerã Poro Waibiapa oo bi it'ari pipiara bi na p'ek'au eujãdepema p'aareerãpa oopata k'ãyaara. Mãga bi Tachi Ak'õrepa ichi ūraa chiwidade jara bairã tachi pia ak'ipariit'ee Cristo k'aurepa.

⁷Tachi Ak'õrepa naa ūraa jarada k'aurepa eperãarã p'ek'au k'achia wẽe p'aneedap'edaa paara, awaraa ūraa chiwidi jara-e pak'aji. Mamãda ma naa ūraa jarada mãga-e pada perã, tachi chonaarãpa ūraa chiwidi jiri p'anajida. ⁸Ma awara Tachi Ak'õrepa unuk'ãri eperãarãpa p'oyaa ooda-e ma naawedapema ūraade jaradak'a, jaraji:

—‘Mi, Ak'õre Waibiapa jara bi: ¡Ūriti! Ewari cherude ne-inaa chiwidi ooit'ee. Ūraa chiwidi jarait'ee Judã èreerãdepemaarãmaa mãik'aapa awaraa Israeldeepa uchiadap'edaa èreerãdepemaarãmaa.

⁹ Nãgĩ ūraa chiwidi awara bi. Israel pidaarã chonaarãmaa jaradak'a mia aneek'ãri Egiptodeepa, mãga bi-e. Michi juadoopa ãchi

aneeji mīda, āchia oo k'iniada–e paji mia jaradak'a. Mapa mia āchi ak'i k'inia–e paji. ¡Mi, Ak'öre Waibiapa māga jara bi!

- 10 Mamīda ewari cherude Israel pidaarā jōmaarāmaa ūraa chiwidi jarait'ee. ¡Mi, Ak'öre Waibiapa māga jara bi! Nāgata ooit'ee. Ma ewatedeepa āramaa k'awapiit'ee mia oopi k'inia bi, māik'aapa māga oo k'inia p'anadait'ee, t'āripa k'inia p'anadairā. Mapa mimaa aupai Tachi Ak'ōreda adai, māik'aapa mia āra pia ak'i bapariit'ee, michi eperāarā perā.
- 11 Māga bak'āri, apidaapa chīaramaa, chi k'ōp'āyoorāmaa māik'aapa chi ēreerāmaa jarateeda–e pait'ee Tachi Ak'öre k'awaadamerā māik'aapa irude ijāapataadamerā. Jōmaarāpa mi k'awa p'anadait'ee āchi Ak'öre Waibiak'a, chupiria beerādeepa p'arat'ara beerāmaa.
- 12 Ārapa p'ek'au k'achia oopata chupiria k'awaait'ee māik'aapa wēpapiit'ee. Maap'eda waa k'irāpa–e pait'ee ārapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa.' (Jer 31.31-34)

13 Tachi Ak'ōrepa “ūraa chiwidida” ak'āri, jara k'inia bi ma naa ūraa jarada Moisemaa sore pik'a bi. Ne–inaa soreдайparik'a, māga pik'a ma naa ūraa jarada sore dai wā.

Jesupa ichi waa it'aripema te waibiade bida

9 ¹Naapiara Moisemaa ūraa jarak'āri Tachi Ak'ōrepa jaraji sāgata irude ijāadai māik'aapa irua jaradak'a oodai. Ma awara Tachi Ak'öre te ne–edee ooda oopiji. ²Ma te ne–edee oodade chi naapema quartode baji lámpara bipata māik'aapa mesa pan p'epari Tachi Ak'öre–it'ee. Māgí Cuarto Awara Bida apachida Tachi Ak'öre Net'aa–it'ee. ³Araarepema Cuarto Awara Bida apachida Tachi Ak'öre–it'ee. Māgí t'iak'au baji p'aru teesoo bipa. ⁴Ma p'aru teesoo bi k'ait'a baji altar nēepa p'ēeda. Ai ĩri ne–inaa t'ūa bapari paapachida. Ma p'aru teesoo bi edupema eere baji baaltek'a bi nēepa p'ēeda. Ma baaltek'a bi eperāarāmaa k'irāpapi baji Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jarada. Māgí edajāde baji *maná* chok'o nēedee oodade. Ichiaba baji Aarón pak'uru jua t'ono bada chonaarāweda māik'aapa Tachi Ak'ōrepa Moisemaa Ūraa māude p'āpida. ⁵Ma baaltek'a bada t'ap'a ĩri bainī p'anajida santok'a bee omé isia paraa. Māgí jīapataarā k'īra wāree, Tachi Ak'öre ik'aawa p'anapata iru truade. Maperā santo māgí jīak'a bijida ma t'ap'ade ak'īpiit'ee Tachi Ak'öre mama bi. Ma t'ap'ade p'aareerā poro waibiapa ne–animalaarā waa jīap'aji Tachi Ak'ōrepa eperāarā miapinaamerā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamīda mia naapai p'oyaa jōma jara–e.

⁶Israel pidaarāpa Tachi Ak'öre te cuarto omeede oodap'eda, p'aareerā ewari chaa t'īupachida naapema quartode āchi mimia oode, Tachi

Ak'õrepa Moisemaa jaradak'a. 7 Mamīda chi araarepema cuartode p'aareerā poro waibia aupaita t'īupachi, año chaa t'īuda aba. T'īuk'āri, ateeapachi ne–animal waa biit'ee ma baaltek'a bi ĩri. Māimisa Tachi Ak'õremaa chupiria iidiji ichia p'ek'au k'achia oopata pari māik'aapa Israel pidaarāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa pari; āchia ne–inaa k'achia k'awada–ee oopatap'edaa paara. 8 Māga oopida k'aurepa Tachi Ak'õre Jaurepa eperāarāmaa k'awapi baji mǎgǐ tede Tachi Ak'õre k'ait'a wādaik'araa bi. 9 Ma jōma oopida k'aurepa ma eperāarāmaa, Tachi Ak'õrepa jarateemaa baji ichia āramaa k'awapi k'inia bada māik'aapa tachi ĩrapemaarāmaa paara. Nāga k'awapi k'inia baji. Net'aa teedak'āri māik'aapa ne–animalaarā peepidap'eda, paapidak'āri Tachi Ak'õre–it'ee, eperāarā at'āri k'ĭsia p'ua p'anapachida āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. 10 Chi māga oopataarāpa ne–inaa k'odak'āri, k'ap'ia siidak'āri māik'aapa ne–inaa todak'āri Tachi Ak'õrepa Moisemaa p'āpidak'a, ĩripai o–īa p'aneepachida, Tachi Ak'õrepa pipiara k'awapirumaa ichia k'ĭsia iru bada āchi–it'ee.

Cristo waa bat'ada

11 Ma–it'ee Cristo cheji, tachi P'aareerā Poro Waibia pait'ee. Ichia k'awapipari Tachi Ak'õrede ijāapataarāmaa Ak'õrepa k'ĭsia iru bi āchi–it'ee. Māga ooi ichi bapari perā Tachi Ak'õre it'aripema te waibiade. Mǎgǐ te waibia pipiara bi na p'ek'au eujādepema te waibia k'āyaara, eperāarāpa ooda–e pada perā. Jĭp'a Tachi Ak'õrēpata ooji. 12 Ma awara na eujādepema p'aareerā poro waibia ma edupiara bi cuartode t'īuk'āri, ne–animalaarā waa ateevari. Mamīda Cristo t'īuk'āri ma it'aripema tede chi cuarto edupiara bide, t'īuda aba t'īuji ichi waa bat'adata bide Tachi Ak'õre bimāi. Mǎgǐ tachi neto pik'a ataji uchiadamerā tachia p'ek'au k'achia oopata jua ek'ariipa māik'aapa atuanaadamerā. 13 K'awa p'ani Tachi Ak'õrepa naa ũraa jaradadeepa Moisemaa eperāarā t'īudaik'araa p'anadak'āri Tachi Ak'õre te waibia bimāi, nāga oojida waya t'īudaipia p'anadamerā. Chivo chak'eerā māik'aapa p'ak'a chak'eerā ateejida p'aareerāmaa peedamerā māik'aapa chi waa jĭap'edamerā āchi ĩri. Māga–e pirā jĭap'epipachida it'abarre p'ora p'ak'a wēra chak'e paadap'edaa p'oirada pania ome. Ma ne–animalaarā waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa eperāarā ĩripema k'achia aupai wēpapiji. 14 Mamīda Cristo waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa ne–inaa pipiara oopari. Cristopa p'ek'au k'achia maarepida oo–e paji mīda, Tachi Ak'õre Jaurepa k'aripaji iru tachi pari piumerā. Mǎgǐ iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa wēpapipari ne–inaa k'achia jōmaweda tachi atuapipari, ne–inaa tachi k'ĭsia p'uapipari paara. Tachi Ak'õre ichita baparipa māga oopari k'inia bairā tachia irude ijāapataadamerā māik'aapa oopataadamerā irua k'inia bik'a.

Cristopa ooda Tachi Ak'õre Ūraa chiwidade jara bik'a

¹⁵Tachi Ak'õrepa m̃ága k'inia bairã, Cristo p̃eiji irua oomerã Ak'õre Ūraa chiwidade jara bik'a. M̃ágá chonaarãwedapema Tachi Ak'õrede ijãapatap'edaarãpa auk'a iru p'anadait'ee ne-inaa jõma irua k'isia iru bada ãchi-it'ee. Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa w̃epapiji ãrapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa, tachide ome auk'a. M̃ága ooji Cristo piuda perã jõmaarã pari, p'ek'au k'achia w̃ee ichita p'anapataadamerã Tachi Ak'õre k'irapite.

¹⁶K'isiadama nãgide. Eperãpa k'art'ade p'ã iru bak'ãri k'aimaa ichi net'aa b̃eii't'ee ichi piuk'ãri, chi net'aa atait'ee bipa ma net'aa atak'aa chipari chok'ai bi misa. Mam̃ida ma k'art'a p'ã iru bi eperã piuk'ãri, apemapa iru net'aa atapari. ¹⁷M̃ága pik'a Cristo piuji ooit'ee Tachi Ak'õre Ūraa chiwidi jara bik'a. Piu-e pada paara, tuchia iru p'anada-e pak'aji Tachi Ak'õrepa jarada tachimaa teei't'ee. ¹⁸M̃ága baji ichiaba chonaarãweda, ne-animalaarã peedak'ãri Tachi Ak'õrepa oomerã ichia Moisemaa naa jaradak'a. ¹⁹Moisepa Tachi Ak'õre Ūraa jõmaweda jarap'eda ichi p'uuru pidaarãmaa, p'ak'a m̃aik'aapa chivo peejida. M̃apai madeepa waa ataji m̃aik'aapa p'oiraji pania ome. Oveja k'ara p'oree t'idapa *hisopo* jua chak'eerã k'õrajima abaade jik'ooji. Mam̃aik'aapa m̃agipa waa jiap'ejji Tachi Ak'õre Ūraa p'ada ñri m̃aik'aapa eperãarã ñri. ²⁰M̃ága oo bi misa, m̃agaji:

‘Nãgí waa jara k'inia bi Tachi Ak'õrepa mimaa jaradak'a parã pia ak'iit'ee, irua oopi bik'a ooruta pirã.’ (Ex 24.8)

²¹Ichiaba Tachi Ak'õre te ne-edee ooda edajãde m̃aik'aapa chi ne-inaa jõma aide ñbada ñri ma waapa jiap'ejji. ²²M̃ága ooji ai naaweda Tachi Ak'õrepa irumaa jarada perã m̃agí te m̃aik'aapa net'aa jiap'emerã ne-animalaarã waapa. M̃ága ook'ãri, Ak'õrepa ne-inaa k'achia ma tede ñbada waa ak'i-e paji. M̃ága bada perã ne-animalaarã waa ome, k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata jõmaweda w̃epapi-e pait'ee, aba piu-e pirã ãchi pari.

²³Moisepa ne-animalaarã waapa jiap'ejji na p'ek'au eujãdepema te waibiade, Tachi Ak'õrepa Israel pidaarã pia ak'imerã. Mam̃ida Tachi Ak'õrepa ma ne-animalaarã waa k'ãyaara pipiara k'inia baji jiap'emerã ichi it'aripema te waibiade, ichia eperãarã jõmaweda pia ak'imerã. Mapa Cristo p̃eiji eperãarã pari piumerã. Cristo chok'ai p'irabaik'ãri, ma it'aripema te waibiade ichi waa jiap'ejji eperãarã p'ek'au k'achia w̃ee p'anedamerã Ak'õre k'irapite.

Cristo it'aripema te waibiade t'fuda

²⁴Cristo t'fũ-e paji ma it'aripema jãak'aa tede; eperãarãpa te oodap'edaade. Ma k'ãyaara it'aripema te waibiadeta t'fũji Tachi Ak'õre k'irapite, chupiria iidiit'ee tachi pari. ²⁵Ma it'aripema tede t'fũk'ãri, oo-e paji judiorã p'aareerã poro waibiapa ooparik'a. M̃agipa año chaa

ne-animal waa ateeperi Tachi Ak'õre te waibia edupiara bi cuartode. Mamída Cristopa ateeda apai ichi waa ateeji it'aripema te waibiade. ²⁶Māga-e pada paara, Cristo piuda chok'ara piuk'aji, Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujã ooruu weda. Mamída Cristo cheda aba cheji māk'aaapa kurusode piuda aba piuji na p'ek'au eujã jõrumaa, tachi p'ek'au k'achia wēpapiit'ee. ²⁷Eperã chaa piuda aba piut'ee. Maap'eda Tachi Ak'õrepa ak'iit'ee ma eperãpa pia maa-e pirã k'achia ooda na p'ek'au eujãde bi misa. ²⁸Māga pik'a Cristo piuda aba piuji eperãarã chok'araarãpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. Waya cheit'ee. Mamída ma cherude tuchia p'ek'au k'achia oopata wēpapide che-e pait'ee. Jip'a cheit'ee ichi cheru ni p'aniirãmaa teede jõma Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi āchi-it'ee.

Jesude ijāapataarã Tachi Ak'õre k'irapite p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee

10 ¹Tachi Ak'õrepa Moisemaa p'āpidak'a oopataarãpa waide k'awada-e jõmaweda Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi ooit'ee Cristo k'ap'ia pari. Maperã ip'iipai ne-animalaarã peedap'eda, paa p'ani mīda Tachi Ak'õre-it'ee, iru k'irapite p'oyaa p'ek'au k'achia wēe p'anadak'aa. ²Moisepa p'ādade jara bik'a oo bīpa p'ek'au k'achia wēpapida paara, waa ne-animalaarã peedap'eda, paada-e pak'aji āchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa. Mamída at'āri māga oopata. Mapa k'awa p'ani āchi at'āri k'isia p'ua jōnapata. ³Año chaa ma ne-animalaarã peedak'āri, āchia k'achia oopata waapiara k'irāpapata, ⁴p'ak'a waa māk'aaapa chivo waapa p'ek'au k'achia wēpapik'aa perã.

⁵Maperāpi Cristo na p'ek'au eujādee chek'āri, ichi Ak'õremaa mājaji: —'Ne-animalaarã peepachida mīda pi-it'ee māk'aaapa ne-inaa ateedachida mīda pīmaa teedait'ee, wāara pia māga k'inia-e paji. Maperã mi na eujādepemaarāk'a t'opiji piumerã eperãarã pari.

⁶Ichiaba pi o-īa-e baji ne-animalaarã peedap'eda, paadak'āri ak'ipidait'ee pi k'inia iru p'ani, maa-e pirã chupiria iididait'ee ārapa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ⁷Mapa mia mājaji: "Pichá, Ak'õre, mi nama bīpi ooit'ee pia k'inia bik'a. Pichi ūraa p'ādade jara bik'a mia ooit'ee." ' (Sal 40.6-8)

⁸Cristopa māga jarak'āri, naapiara mājaji:

—K'inia-e paji ne-animalaarã peedamerã māk'aaapa ne-inaa ateedamerã pīmaa teedait'ee. Pi o-īa-e bajida aji, ne-animalaarã peedak'āri ak'ipidait'ee pi k'inia iru p'ani maa-e pirã chupiria iididait'ee āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.

Cristopa māga jaraji Tachi Ak'õrépata Moisemaa jaraji mīda ne-animalaarã peedamerã ma-it'ee. ⁹Maap'eda Cristopa mājaji:

—Ak'õre, mi nama bi ooit'ee pia k'inia bik'a.

Māga jarada perã tuchia k'awa p'ani chi naaweda oopatap'edaa Moisepa p'ādak'a jõru, Tachi Ak'õrepa ichi ūraa chiwidipida perã Cristo

k'aurepa. ¹⁰Cristopa ooda perã Tachi Ak'õrepa k'inia badak'a, kurusode piuda aba piu chek'ãri tachi k'ap'ia pari, Tachi Ak'õrepa tachi p'ek'au k'achia wēpapiji. Maperãpi ñrá tachi ijāapataarã p'ek'au k'achia wēe p'ani Tachi Ak'õre k'irapite.

¹¹Moisepa p'ãdade jara bik'a, ewari chaa judiorã p'aareerãpa ne-animalaarã paapata. Mãgá ip'iipai oopata, mãga oopata k'aurepa p'oyaa p'ek'au k'achia wēpapidak'aa pai mīda. ¹²Jõdee Cristo piuda abaade p'ek'au k'achia wēpapiji. Maap'eda su-ak'i beeji Tachi Ak'õre truade iru juaraare. ¹³Mama Cristopa nimaa bi Tachi Ak'õrepa iru k'ira unuamaa iru p'anapataarã ichi jua ek'ari birumaa. ¹⁴Cristo piuda aba piuda perã tachi k'ap'ia pari, irude ijāapataarã p'ek'au k'achia wēe ichita p'anadait'ee Tachi Ak'õre k'irapite.

¹⁵Tachi Ak'õre Jaurepa ichiaba made jara baji jarak'ãri:

¹⁶'Ewari cherude mia Israel pidaarãmaa ũraa chiwidi jarait'ee. ¡Mi, Ak'õre Waibiapa mãga jara bi! Ma ewatedeepa k'awaapiit'ee mia ãramaa oopi k'inia bi mãik'aapa mãga oo k'inia p'anadait'ee, t'ãriipa k'inia p'anadairã.'

(Jer 31.33)

¹⁷Mãga jarap'eda, ichiaba jaraji:

'Mia waa k'irãpa-e pait'ee ãrapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa.'

(Jer 31.34)

¹⁸Tachi Ak'õrepa mãgá p'ek'au k'achia waa k'irãpa-e pait'eeda ada perã, k'awa p'ani Jesús piuda k'ãyaara ne-inaa pipiara wē-e p'ek'au k'achia wēpapiit'ee.

It'aa t'ĩdak'ãri, Tachi Ak'õre k'ait'a wãdai

¹⁹Mãpai ipemaarã, Jesucristo waa bat'ada k'aurepa nãgaweda tachi panadai Tachi Ak'õre bimaa. ²⁰¿Sãga jãma panadaima? K'irãpãti Ak'õre te waibiade chi cuarto edupiara t'iak'au baji p'aru teesoo bipa, eperãarã t'ĩunaadamerã Tachi Ak'õre badamãi. Mamīda Jesucristo kurusode piuk'ãri, Tachi Ak'õrepa ma p'aru teesoo bi jēpiji ak'ipiit'ee ma k'ãyaara ne-inaa chiwidi biit'ee, ma k'aurepa eperãarã t'ĩudamerã ichi bimãi. Mãgí Jesús k'ap'ia chok'ai p'irabaida. Ma k'aurepata tachi it'aa t'ĩdak'ãri, it'ari t'ĩudai Tachi Ak'õre bimãi. ²¹Ma awara Cristo, tachi P'aareerã Poro Waibia perã, irua Tachi Ak'õre it'aripema te ak'ipari. ²²Mapa it'aa t'ĩmaa bide t'ãri pia wãdãma Tachi Ak'õre k'ait'a. Irua oopi bik'a oo k'inia p'anadãma mãik'aapa ijãadãma irua tachi p'ek'au k'achia wēe ak'i bi. K'ĩsia p'ua p'ananaadãma tachia p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa, Cristo waapa ma jõma wēpapida perã mãik'aapa ne-inaa k'achia oo amaa k'inia p'anida ada perã paniapa siidak'ãri. ²³Mãgapai-epi. Ichita p'anadãma tachi p'anadap'edaak'a naa t'ãriipa ijãadak'ãri, k'awa p'anadairã Tachi Ak'õrepa teeit'ee ne-inaa jõma ichia k'ĩsia iru bi tachi-it'ee. ¡Tachi Ak'õrepa ichita oopari ichia jara bik'a! ²⁴Jiridãma

chik'aripapataadait'ee, tachi jōmaweda chik'inia p'anapataadait'ee māik'aapa ne–inaa pia oopataadait'ee. ²⁵P'ananaadāma awaraarāk'a, chi cheda–e p'aniirā Tachi Ak'ōre Ūraa ūride. Ma k'āyaara chip'edaidap'eda, chik'aripa p'anadāma pipiara ijāadait'ee, Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate paru misa. Ma ewate Tachi Ak'ōrepa ak'iit'ee eperāarāpa pia māik'aapa k'achia oopatap'edaa.

²⁶Ijāadak'āri Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida Cristode, tachia oo k'iniata oo wāruta pirā, ijāa amaa k'iniapa, k'īsiadaik'araa bi awaraa ne–inaapa tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapii. Cristo awara ne–inaa wē–e tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. ²⁷Chi māga ijāada–e p'aniirāpa āchi piuda waaweedaipia bi, ai t'ēpai Tachi Ak'ōrepa āchia k'achia oopatap'edaa ak'ik'āri, āchi pēiit'ee perā t'ipitau jērajēraa jira bide. Mamaata wādait'ee jōma Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'ana k'iniadak'aa p'aniirā. ²⁸Chonaarāweda eperāpa ooamaa bak'āri Moisepa p'ādade jara bik'a, māgipa p'ek'au k'achia oo bi unudap'edaarāpa, omé maa–e pirā ōpee, jarapachida āchi poroorāmaa. Māga k'awaadak'āri, peet'aapachida, chupiria k'awada–ee. ²⁹Chonaarāweda māga paji pirā, ʒaudupiyara Tachi Ak'ōrepa nāgīrā miapi–e paik'ā? Ijāa amaa wāda Jesucristota Tachi Ak'ōre Warra māik'aapa Tachi Ak'ōre Jaurepa oo bi eperāarā k'aripait'ee Tachi Ak'ōreddepema–e. Ma awara jara p'ani ichi Ūraa chiwidi jara bik'a Cristo waa bat'lada k'aurepa eperāarā p'ek'au k'achia wēpapi–e māik'aapa māgá p'ek'au k'achia wēe p'anada–e Ak'ōre k'irapite. ³⁰K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa māgīrā miapiit'ee ichia jarada perā:

'Miata p'ek'au k'achia oopataarā miapiit'ee. Miata āchi k'achia ooit'ee āchia ne–inaa k'achia oopata pari.' (Dt 32.35)

Ichiaba ichi ūraa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'ōrēpata ak'iit'ee ichi eperāarāpa ne–inaa pia māik'aapa k'achia oopatap'edaa.' (Dt 32.36)

³¹Tachi Ak'ōre Waibia ichita bapari. Ichi k'iraudaru pirā tachi ome, tachia waaweepa p'oyaa chooda–e pai.

³²Mamīda k'irāpāti parāpa naa Cristode ijāadak'āri, chupiria jōnadap'edaa. Tachi Ak'ōrepa parāmaa k'awapiji ichi ūraa chiwidide jara bi Cristode. Maap'eda awaraarāpa parā miapijida mīda, choopachida ijāa p'anadap'edaa perā. ³³Edaare choopachida ijāadak'aa beerāpa ik'achia jarapatap'edaa māik'aapa parā oo iru p'anapataadap'edaa apemaarā taide. Ma awara parāpa unudak'āri pāchi ipemaarā Cristo k'aurepa māgá chupiria chitooni, k'aripapachida. ³⁴Ichiaba chupiria k'awaa jōnapachida ijāapataarā carcelde p'ani māik'aapa āra k'aripajida. Parā o–īa p'anapachida ijāadak'aa beerāpa pāchi net'aa jōma jāri atadak'āri, k'awa p'anadap'edaa perā it'ari iru p'ani ne–inaa pi–iara. Ma ne–inaa jōma Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi tachi–it'ee jō–e pait'ee. ³⁵Jōma ma et'ewa jarada wāara perā, waaweenáati. Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi parāmaa

ne-inaa pi-ia teeit'ee. ³⁶Mapa choo p'anapatáati pãchi ijãa p'anide Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oodait'ee. Mãga ooruta pirã, unudait'ee jõma irua jarada teeit'ee parãmaa. ³⁷K'irãpãti irua jarada:

'Taarã-e nide chi cheit'ee bita cheit'ee. Taarã-e pait'ee. ³⁸P'ek'au k'achia wëe p'aniirã mide ijãapata perã, mi ome p'anadait'ee.

Mamĩda waya naa para badak'a ijãada-e p'aneeruta pirã, mi o-ĩa ba-e pait'ee ãra ome.' (Hab 2.3-4)

³⁹Tachi Ak'õrepa mãga jaraji mĩda, tachita atuada-e pait'ee ma ijãada-eerãk'a, Cristode wãara ijãapata perã. Maperãpi irua tachi k'aripait'ee irumaa parutamaa.

Chonaarãpa ijãapatap'edaak'a ijãadaipia bi

11 ¹¿K'ãata jara k'inia bima Tachi Ak'õrede ijãapari? Ijãapata perã k'awa p'ani wãarata uchiat'ee Tachi Ak'õrepa jara bik'a, waide mãga unuda-e p'ani mĩda. ²Tachi chonaarãpa mãgã ijãa p'anapatap'edaa perã, Tachi Ak'õrepa ãra pia ak'iji.

³Ijãapata perã tachia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujã mãik'aapa pajã ooji ichi pedeeppai. Mapa írã tachia jõmaweda unu p'ani irua ooda ne-inaa wë-e padadeepa.

⁴Abelpa ijãa bada perã, Tachi Ak'õremaa ne-inaa pipiara teeji Caĩnpa teeda k'ãyaara. Mapa Tachi Ak'õrepa pia ak'iji Abelpa teeda mãik'aapa irumaa jaraji: "Pi pia bapari mi k'irapite." Abel piuji mĩda, at'ãri tachimaa k'awaapipari Tachi Ak'õrede ijãadaipia bi mãik'aapa oodaipia bi irua k'inia bik'a.

⁵Enocpa ijãa bada perã, Tachi Ak'õrepa ateeji na p'ek'au eujãdeepa, piu-ee. Maperã iru ik'aawa p'anapatap'edaarãpa waa unuda-e paji. Ma ateei naaweda Ak'õrepa jaraji: "Enocpa mi t'ãri o-ĩapiparida aji, mi k'irapite pia bapari perã."^c ⁶Mamĩda eperãpa Tachi Ak'õrede ijãa-e bi pirã, Tachi Ak'õre p'oyaa t'ãri o-ĩapi-e. Mapa eperã it'aa t'ĩmaa bak'ãri, Tachi Ak'õremaa k'ait'aara wã k'inia bi pirã, ijãaipia bi Tachi Ak'õre ichita bapari. Ichiaba ijãaipia bi Tachi Ak'õrepa k'aripapari ichide pipiara ijãarutaarã.

⁷Noépa ijãaji Tachi Ak'õrepa jarak'ãri na p'ek'au eujã jõma paniapa ùut'aait'ee, mãga waide unuda-e paji mĩda. Tachi Ak'õre waawee bada perã, ooji barco choma ichi èreerã ome bataudait'ee, mãgã piuda-e pait'ee. Ma barco mãgã ook'ãri, apemaarãmaa ak'ipiji ichia ijãa bi. Mãga unujida mĩda ijãada-e paji. Maperãpi k'iniijida. Mamĩda Noépa ijãa bada perã, Ak'õrepa jaraji: "Noé pia bapari mi k'irapite."

⁸Abrahampa ijãa bada perã, Tachi Ak'õrepa jarak'ãri wãmerã ichia teeit'ee pada eujãdee, Abraham uchijaji ichi eujãdeepa. Mamĩda k'awa-e paji sãmaa wãru. ⁹Abrahampa ijãa bada perã, banaji ma eujã jaradade.

^c 11.5 Gn 5.24.

Bapachi te ne—edee oodade awaraa eujãdepemaarãpa oopatap'edaak'a. Ichiaba mägá p'anapachida Isaac mãik'aapa Jacob, ijãadap'edaa perã Tachi Ak'õrepa jarada; ma eujã teet'ee ãchi èreerãmaa. ¹⁰Abraham mägá bapachi ijãa bada perã Tachi Ak'õrepa ichi ateeit'ee ichia p'uuru oodamaa; ma p'uuru jõ—e pait'ee.

¹¹Abraham audú chonaa baji warra ooit'ee. Ichiaba Sara warra t'ok'aa paji. Mamída Tachi Ak'õrepa warra oopiji Abrahammaa, ijãa bada perã Tachi Ak'õrepa ooit'ee ichia jaradak'a. ¹²Mãpai Abraham eperã piudak'a baji mída, warrarã chok'ara irudeepa uchiajida, lucero pajãde nĩbik'a mãik'aapa p'usa ide ipu tau nãusaa nĩbik'a.

¹³Ma eperãarã jõmaarãpa ijãa p'anapachida ãchi piurutamaa, at'ãri jõma Tachi Ak'õrepa jarada teet'ee ãramaa unuda—e paji mída. Mamída ijãa p'anadap'edaa perã, k'awa p'anajida Tachi Ak'õrepa ooit'ee ichia jaradak'a. Mapa o—ia k'ĩsiadak'ãri ãchia ne—inaa iru p'anadait'ee Ak'õre juadeepa, apemaarãmaa jarajida ma eujã ãchi p'anadap'edaamãi wãara ãchide—e paji. ¹⁴Mãga jarajida it'aripema eujãde k'ĩsia p'anadap'edaa perã. ¹⁵Ãchi uchiadap'edaa eujãde k'ĩsia p'anadap'edaa paara, waya ãpíteee wãk'ajida. ¹⁶Mamída wã k'inia p'anajida p'anapataade it'aripema eujãde, mägá na p'ek'au eujã k'ãyaara pipiara bairã. Mãga k'ĩsia p'anadap'edaa perã, Tachi Ak'õre k'ĩra nejasia—e ãchi Ak'õre Waibia pait'ee. Irua ãra—it'ee p'uuru oo iru bi ichi truade.

¹⁷Tachi Ak'õrepa k'l'awaa k'inia baji Abrahampa irude wãara ijãa bi wa mãga—e. Maperã jaraji Abrahammaa chi warra Isaac peemerã mãik'aapa paamerã ichi—it'ee. ¹⁸Abrahampa ijãa bada perã, mägá peeit'ee paji chi warra apai Sara ome iru bada, Tachi Ak'õrepa ai naaweda Abrahammaa jaraji mída:

'Mia Isaacdeepa uchiadait'eerã pia ak'iit'ee pi mide ijãapari perã.'

(Gn 21.12)

¹⁹Abrahampa ijãaji Tachi Ak'õrepa eperã piuda chok'ai p'irabaipii. Wãara mãga pik'a baji Isaac ome. Piuda p'irabaidak'a baji, chi ak'õrepa peei naaweda, Tachi Ak'õrepa peenaapãde ada perã.

²⁰Isaacpa ijãa bada perã, Tachi Ak'õrepa jarapidak'a jaraji Jacobmaa mãik'aapa Esaumaa. It'aa iidiji Tachi Ak'õrepa Jacob Esau ome pia ak'i bapariimerã.

²¹Jacobpa Ak'õrede ijãa bada perã, ichi piut'ee pak'ãri, it'aa iidiji Tachi Ak'õrepa José warrarã bendiciamerã. Chonaa bada perã, ichi bordonde t'idik'aji mãga ook'ãri.^d

²²Josepa Tachi Ak'õrepa jarada ijãada perã, ichi piut'ee pak'ãri, chi arii p'anadap'edaarãmaa jaraji Israel pidaarã Egipto eujãdeepa uchiadait'ee. Ichiaba jaraji mãga p'asak'ãri, ãrapa ichi biiri auk'a ateedamerã.

^d 11.21 Gn 47.31.

²³ Moisés ak'õreeräpa ijää p'anadap'edaa perä, Moisés t'ok'äri mäik'aapa k'ïra wãree unudak'äri, atane õpee mera bijida. Rey pedee waaweeda–e paji, irua jaraji mïda imik'ïra warra chak'eerä jômaweda peepiit'ee.

²⁴ Moisepa ijää bada perä, chonaa pak'äri, Faraón k'au warrak'a pa k'inia–e paji. ²⁵ Ma k'äyaara apemaarä Israel pidaarä chupiria chitooni ome auk'a ba k'inia baji mimia chaaree oomaa, p'ek'au k'achia ode o–ïa nipai k'äyaara. ²⁶ K'ïsiaji pipiara bai chupiria nïbait'ee Tachi Ak'õredeerä ome, ni p'ani misa Tachi Ak'õrepa peiit'ee bi ächi k'aripamerä, Egiptodepema ne–inaa pia iru bai k'äyaara. Mäga k'ïsiaji k'awa bada perä Tachi Ak'õrepa teeit'eeda ada pipiara bi.

²⁷ Moisepa ijää bada perä wäji Egipto eujädeepa, rey k'ïrau bi waawee–ee. K'awa baji Tachi Ak'õre ichi ome bi, ichi taupa unu–e paji mïda.

²⁸ Moisepa ijää bada perä Tachi Ak'õrepa Israel pidaarä k'aripai, äramaa Pascua fiesta oopiji. Mägide oveja peepiji, maap'eda ära te t'ïupata i chaa waa jïap'epiji *hisopo* jua chak'eeräpa. Mäga oojida ächi warrarä naapemaarä peepiamaapa, Tachi Ak'õrepa jarada perä ichi ängel peiit'ee Egipto pidaarä warrarä naapemaarä peede.

²⁹ Israel pidaaräpa ijää p'anadap'edaa perä, Mar Rojo p'oo bide wäyaajida eujä pania wëe bik'a. Mamïda Egipto pidaarä auk'a wäyaadait'ee pak'äri, jöma toida k'inijida.

³⁰ Israel pidaaräpa ijää p'anadap'edaa perä, ewari siete parumaa ewari chaa p'ïrrabajida Jericó p'uuru ik'aawa, Tachi Ak'õrepa jaradak'a oodamerä. Mägá oodap'eda, Tachi Ak'õrepa muralla choma ma p'uuru t'ïak'au bada baapiji.

³¹ Prostituta Rahabpa Tachi Ak'õrede ijää bada perä, ichi temäi o–ïa t'ïupiji Josuépa eperäarä omé pëida; ma p'uuru ak'ide chedap'edaarä. Maperä piu–e paji apemaarä ma p'uurude ijäadak'aa beeräk'a, Israel pidaaräpa ma p'uuru jöt'aa chedak'äri.

³² ¿K'äata waa jaraima? P'oyaa jöma jara–e jua araa–e perä jarait'ee Gedeónpa ooda, Baracpa, Sansonpa, Jeftepa, Davidpa mäik'aapa Samuelpa oodap'edaa, Tachi Ak'õre pedee jarapataaräpa oodap'edaa paara. ³³ Mägiiräpa ijää p'anadap'edaa perä, Tachi Ak'õrepa ächi k'aripaji näga oodamerä. Ük'uru jura chõo p'oyaajida; awaraaräpa pia ak'ïjida ächi jua ek'ari p'anadap'edaarä; awaraaräpa unujida Tachi Ak'õrepa ooit'eeda ada ächi chonaarä k'aripait'ee; awaraaräpa león it'ai jïapijida, Tachi Ak'õrepa k'aripap'eda; ³⁴ Awaraarä t'ipïtaudeepa paa–ee uchijida; awaraarä chok'ai uchijida espadapa pee k'inia p'anadap'edaarä juadeepa; ük'uru juatau t'ümaa p'anadak'äri, Tachi Ak'õrepa juataura papiji; awaraarä Tachi Ak'õrepa sõcharra papip'eda, chõojida ächi k'ïra unuamaa iru p'anapataarä ome; ük'uruuräpa ächi eujädeepa jërek'oojida awaraa eujädepema chõode chedap'edaaräpa. ³⁵ Ichiaba wëraarä

ũk'uruurãpa Tachi Ak'õrede ijãa p'anadap'edaa perã, unujida ãchia k'inia iru p'anadap'edaa piudap'edaarã chok'ai p'irabairuta.

Jõdee, ijãa p'anajida mĩda, ũk'uru piu k'achia piujida. Ijãadak'aa beerãpa mãgiĩrã jita atadak'ãri, mãgapachida: “Pẽida–eda apachida, Cristode ijãa amaarutamaa”. Mamĩda mãga ooda–e paji. Maperã piujida. Æchia k'lawajida piudap'eda, Tachi Ak'õrepa ãchi waya chok'ai p'irabaiipiit'ee iru ome p'anapataadamerã, waa piuda–ee. ³⁶Ichiaba ijãadak'aa beerãpa ũk'uru imik'ĩraarãmaa ik'achia jarajida mãik'aapa wĩjida. Ma awara cadenapa jĩdap'eda, carcelde t'ĩ nĩbĩjida. ³⁷Awaraarã mãupa bat'a peejida maa–e pirã serruchopa esajĩak'a t'oop'e peejida. Ũk'uru peejida espadapa. Ũk'uru chupĩria oveja e maa–e pirã cabra e jĩ nipapachida; jarra oopachida mãik'aapa chiãrapa ãra k'achia ooruta choopachida. ³⁸Na p'ek'au eujãde ichita p'anadaik'araa baji, ãchi ik'aawa p'anadap'edaarã k'ãyaara pipiara p'anadap'edaa perã. Mãga p'anajida Tachi Ak'õrede ijãa p'anadap'edaa perã. Nipapachida eujã pania wẽe bide mãik'aapa mẽe, eera jẽra bimãi. Maapai p'anapachida yooro te uriade mãik'aapa mãu te uriade.

³⁹Ma jõmaarãpa Tachi Ak'õrede ijãa p'anadap'edaa perã, irua ãra k'aripaji mãik'aapa pia ak'iji. Mamĩda piudai naaweda, Tachi Ak'õrepa ãramaa teetit'eeda ada maarepida unuda–e paji. ⁴⁰Irua k'inia baji ãrapa ne–inaa pipiara iru p'anadamerã tachi ome auk'a. Iru ũraa chiwidi k'aurepa wẽpapiji ãrapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa tachide ome auk'a, jõmaweda p'ek'au k'achia wẽe p'anadamerã ichi k'ĩrapite.

Choodaipia bi Cristode ijãa p'anide

12 ¹Mãpai ma ijãa p'anadap'edaarã chok'araarãpa tachi ak'imaa p'anadairã Ak'õre truadeepa, p'anapataadãma ãra p'anapatap'edaak'a. Ara p'irapataarã jĩp'a p'irapatak'a panadait'ee ãchi p'ira wãrutamaa, mãga pik'a Cristode ijãadãma. Oo amaadãma p'ek'au k'achia mãik'aapa ne–inaa Tachi Ak'õrepa oopi–e bi. Jĩp'a oodãma Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a, irumaa p'anandaruta misa. ²Mãga oo p'anide k'ĩsiadãma Jesucristode, irua naapiara ijãa bada perã ichi piurumaa. ĩrã ichia mãgã tachi k'aripapari, pipiara ijãa wãdamerã piurutamaa. Ichi kurusode chupĩria piuk'ãri, k'ĩra nejasia–e paji mãgã piut'ee, k'awa bada perã chupĩria nĩbap'eda, o–ĩa bait'ee. Mãgã ĩrã su–ak'i bi Tachi Ak'õre su–ak'i beepari juaraare.

³Parãpa k'ĩsiadaipia bi Jesús chupĩria nĩbada ijãadak'aa beerã k'aurepa. Æchia ijãadaamaa p'anajida irua ooda unudak'ãri mãik'aapa irua jarada ũridak'ãri. Mãgã oojida mĩda, iru choopachi. Mãgã parã auk'a choodaipia bi irude ijãa p'anide. Sẽdaik'araa bi mãik'aapa p'oyaa choo–eda adaik'araa bi. ⁴Parã mãgã choo jõnide, waide p'ek'au k'achia oopi k'inia p'aniĩrãpa parã peeda–e p'ani Jesús peedap'edaak'a. ⁵¿K'ĩra atua

p'anik'ã Tachi Ak'õrepa parã ùraada, eperãpa chi warra ùraa bik'a? Iru ùraa p'ãdade jara bi:

'Warra, pia k'ísiaji Tachi Ak'õrepa jarateek'ãri itria pik'a bide. Irua k'irãpapik'ãri pia ne-inaa k'achia oopata, k'ira pia-ee beenáaji.

6 Tachi Ak'õrepa mágá itria pik'a bide ak'ipipari pi k'inia iru bi mãik'aapa wimaa pik'a bide miapik'ãri, ak'ipipari wãara pi ichi warra.'

(Pr 3.11-12)

7 Mapa choo p'anadaipia bi mia jõnide, Tachi Ak'õrepa jarateemaa bairã na eujãdepema ak'õrepa ooparik'a. Mãga oopari ichia k'inia bita oo k'awaadamerã. Na eujãdepema ak'õreerãpa ãchi warrarã ùraapata mãik'aapa itriapata ne-inaa k'achia oodak'ãri. 8 Mágá ichiaba Tachi Ak'õrepa oopari. Mãga oo-e pirã, parã ichi warrarã-e; jip'a awaraa ak'õredepema. 9 Tachi k'aipee p'anadak'ãri, ak'õreerãpa itriapachida ne-inaa k'achia oodak'ãri. Mapa tachia ãra waawee p'anapachida. Mágá bi pirã ak'õreerã na eujãdepema ome, Tachi Ak'õre audupiara waaweedaipia bi irua tachi wimaa pik'a iru bak'ãri, iru ome ichita p'anapataadait'ee perã. 10 Taarã-e nide tachi k'aipee weda tachi ak'õreerãpa ùraapachida mãik'aapa itriapachida tachimaa ne-inaa oopi k'inia p'anadak'ãri.

Jõdee Tachi Ak'õrepata ichita pia ùraapari mãik'aapa itriapari pipiara p'anapataadamerã, t'ãri pia ichik'a. 11 Tachi Ak'õrepa tachi itriamaa bi misa, k'ira pia-ee p'anapata. Mamida ma t'ëepai pia k'isia p'aneedak'ãri, oo k'awaa wãpata irua oopi k'inia bik'a mãik'aapa k'ãiwee p'anapata.

12 Maperã t'ãridepai choopatãati ijãa p'anide. Parã ùk'uru p'irapataarãk'ata p'ani. Mãirã iyapaadaidak'ãri, juatau t'ũmaadaipata mãik'aapa biiri wëredaipata. ¡Mágá p'ananaati! 13 Ma k'ãyaara naawedapema oodap'edaak'a pia oopatãati Tachi Ak'õrepa parãmaa oopi bik'a. Mãga ooruta pirã, pia ijãada-e p'aniirã pia ijãapidai. Parãpa oo p'anapatak'a ãchia auk'a oo k'inia p'anadaí.

K'irak'aupai Tachi Ak'õre Ùraa ùri k'iniada-e pai

14 Jiridaipia bi k'ãiwee p'anapataadait'ee jõmaarã ome mãik'aapa oo p'anapatãati Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Mãga oodaipia bi k'awa p'anadairã Tachi Ak'õrepa oopi bik'a ooda-e p'aniirã irumaa p'oyaa wãda-e. 15 ¡K'irak'aupai ijãa amaa p'aneedai Ak'õrepa Jesucristo pëida, ichia tachi k'inia iru bairã! Ichiaba apidaapa ùridaik'araa bi ijãa amaapi k'inia p'aniirãpa jaratee p'ani Jesucristopa oodade. Ma jaratee p'ani neera k'achiak'ata bi, todak'ãri, chok'ara peepari perã. 16 Apida awaraa ome k'ãik'araa bi, miak'ãi-e bi pirã. Ichiaba oodaik'araa bi Esaúpa oodak'a. Ichia Tachi Ak'õre waaweek'aa paji. Jacobmaa teeji chi ak'õre net'aa atait'ee pada mãik'aapa Tachi Ak'õrepa iru pia ak'iit'ee pada, warra naapema pada perã. Mãga teeji chik'o p'arat'u abaa pari. 17 Parãpa k'awa p'ani ma t'ëepai pia k'ísiak'ãri, chi ak'õrepa teeit'ee pada net'aa audú ata k'inia bají mãik'aapa

audú k'inia baji Tachi Ak'õrepa ichi pia ak'imerã. Mamída audupai jëeji mída, mãga uchía–e paji, ai naaweda chi ak'õrepa jarada perã Tachi Ak'õrepa jarapidak'a; Jacob pipiara ak'iit'ee Esaú k'ãyaara.

¹⁸ ¡K'ísíati! Tachi Ak'õre Úraa chiwidi k'aurepa, parã iru k'ait'aara wãpata Israel pidaarã wãdap'edaa k'ãyaara, irua Moisemaa jarada k'aurepa. Naaweda irua Moisemaa pedeeji ee it'ia bideepa, mama bada perã. Maapai tachi chonaarã mágí ee it'ia bi k'ait'a wãdap'eda, t'ipítai it'aa urua n̄bik'a unujida. Ichiaba unujida p'ãriu j̄ararak'a ma ee aneu cheru. Ma awara ùrijida n̄umia pururu n̄bi m̄aik'aapa pa j̄iwaa n̄bi. ¹⁹Mãga unudak'ãri, ichiaba ùrijida trompeta j̄iwaa n̄bi m̄aik'aapa Tachi Ak'õre ãchímaa pedeema bi. Chi m̄aga ùridap'edaarã audú p'era j̄onipa chupiria iidjida Moisemaa, Tachi Ak'õrepa ãchímaa waa pedeenamerã. ²⁰Mãga oojida p'oyaa chooda–e pada perã Tachi Ak'õrepa jarak'ãri:

‘Chi t'iaru na eede, ne–animal paara, peet'áati m̄aupa.’ (Ex 19.12-13)

²¹ Ma ewate j̄omaarãta p'era para baji. Mapa Moisepa pida m̄agaji:

‘Mí audú p'era n̄bida aji.’

(Dt 9.19)

²² J̄odee m̄aga–e parã ome. J̄ip'a it'aa t'ĩmaa bide k'ait'a wã p'ani Tachi Ak'õre bimaa it'aripema eede t'j̄jarapata Sión m̄aik'aapa Tachi Ak'õre, chi ichita chok'ai bi, k'irapite panapata it'aripema p'uuru Jerusalende. Mama unu p'ani angeleerã cho–k'ara see j̄oni, o–ia k'ari para bi.

²³ Ichiaba mama unu p'ani Tachi Ak'õre warrarã, chi it'ari t'ĩ p'ã j̄era biirã. M̄agiiã j̄oma Tachi Ak'õre warra naapemaarãk'a, Jesucristode ij̄apata perã. Mama ichiaba unu p'ani Tachi Ak'õre, na p'ek'au eujãdepemaarãpa pia m̄aik'aapa k'achia oopata ak'ipari. Ma awara unu p'ani chonaarãwedapema ij̄aa p'anapatap'edaarã, p'ek'au k'achia wëe p'ani Cristo k'aurepa. ²⁴Mama unu p'ani Jesús, Tachi Ak'õrepa pëida ichi ùraa chiwidi jaramerã. Mama iru waa j̄iap'eda k'aurepa Tachi Ak'õre bimã, parã p'ek'au k'achia wëe p'ani iru k'irapite. Ma waa awara bi Abel waa k'ãyaara. Tachi Ak'õrepa Abel waa unuk'ãri, chi Abel peeda k'achia oo k'inia baji. Mamída Cristo waa unuk'ãri, irude ij̄apataarã p'ek'au k'achia wëpapida perã m̄agí waapa, k'achia oo k'iniak'aa Tachi Ak'õrepa.

²⁵ Mapa parãpa Tachi Ak'õre Úraa ùridaipia bi. Ma ee it'ia bideepa pedee'ãri, Tachi Ak'õrepa chupiria k'awa–e paji pirã ichi ùraa ùridaamaa p'anadap'edaarã, audupiara tachi iru juadeepa uchiada–e pai, ùridaamaa p'ani pirã iru ùraa jara pëida it'ariipa ichi Warra k'ap'ia pari. ²⁶Ma ewate Tachi Ak'õrepa pedee'ãri, eujã wëre jira ataji. Mamída irapema ewari jara bi:

‘Ewari cherude eujã waya wëre jira atait'eeda a bi, pajã paara.’

(Hag 2.6)

²⁷M̄agí pedee waya jara k'inia bi ma wëre jira atarude Tachi Ak'õrepa j̄ot'aait'ee ichia ooda na p'ek'au eujãde n̄bi m̄aik'aapa pajãde n̄bi. J̄odee ne–inaa it'aripema m̄aik'aapa ichide ij̄apataarã ichiak'au biit'ee. ²⁸M̄agí

tachi, Tachi Ak'õre trua wërek'aade p'anadait'ee perã, gracias jaradama irumaa mãik'aapa oodama irua oopi bik'a, t'ãripa mãga oo k'inia p'anadairã. Ma awara Tachi Ak'õre waaweedama, irua mãga k'inia bairã. 29Ma jõma oodama Tachi Ak'õrepa ichi ùraa ùri k'iniadak'aa p'aniirã k'achia ooit'ee perã. Ooit'ee t'ipitaupa ne–inaa paa jõt'aaparik'a.

Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a oodaipia bi

13 ¹Chik'inia p'anapatãati. Mãga p'anapataadaipia bi Cristode ijãapataarã, iru k'aurepa ipemaarã p'anadairã. ²Parãmaa te iidi chedak'ãri, wãak'anãati. Tachi chonaarãpa te wãak'ada–ee, t'ïupipachida ãchi temãi pacherrutaarãmaa. Ûk'uruurãpa k'awada–ee, angeleerã k'ãipijida.

³K'irãpãti mãik'aapa k'aripapatãati carcelde p'aniirã Cristo k'aurepa. Chupiria k'awãati parã jida mãga p'aneedai perã. Ichiaba ijãadak'aa beerãpa parã k'õp'ãyoorã miapi p'anadak'ãri Cristo k'aurepa, k'aripapatãati, parã jida mãga p'anadap'edaa perã.

⁴Miak'ãi p'aniirã awaraarã ome k'ãinãati, Tachi Ak'õrepa jara bairã chi miak'ãidapa awaraa iru baik'araa bi. Ichiaba tuu bipa awaraarã jiriik'araa bi mãirã ome k'ãiit'ee. Tachi Ak'õrepa chi mãga oo p'aniirã k'achia ooit'eeda a bi.

⁵P'arat'a waibia ichita jirinãati waa k'inia bairã. O–ia p'anãti pãchia iru p'ani omepai, Tachi Ak'õrepa jara bairã:

'Mia pi ak'i amaa–e. Ewari apida ituaba atabëi–e.' (Dt 31.8)

⁶Mapa waawee–ee tachia jaradaipia bi:

'Tachi Ak'õrepata mi k'aripapari. Mapa mia eperãarã jua waawee–e bi.' (Sal 118.6)

Ijãadaipia bi naawedapema jarateepataarãpa jarateedap'edaa

⁷Naawedapema jarateepataarã k'irãpãti. Mãgiiãrãpa ãchi piurutamaa ijãapachida Jesucristopapai eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atai. Mãga parãmaa pia jarateepachida, auk'a ijãa p'anapataadamerã. Mapa ãrak'a ijãapatãati.

⁸Jesucristo awara pa–e pãit'ee. Naawedapemaarã o k'achiadeepa k'aripa ataji, ïrapemaarã auk'a k'aripapari mãik'aapa waide t'oda–e p'anadait'eerã auk'a k'aripait'ee. ⁹Parãmaa naawedapema jarateepataarãpa jarapachida Tachi Ak'õrepa Jesucristo pëiji eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atade, tachi k'inia iru bapari perã. Ma wãara perã, t'ãripa waapiara ijãadama irude. Ijãanãati awaraa ne–inaa k'ira t'ãdoos jarateepataarã pedee. Mãirãpa jara p'ani Tachi Ak'õrepa eperãarã k'aripapari k'o p'anadairã ne–animalaarã peedap'eda, paadap'edaa altarde. Mamida mãga oo bipa apida p'ek'au k'achia wëe bak'aa Tachi Ak'õre k'irapite.

¹⁰ Moisepa p'ädade jara bik'a oo p'aniiräpa p'oyaa k'awada—e Cristopa ächi pari kurusode ooda. ¹¹ Ma jara bik'a oodak'äri, p'aareerä poro waibiapa ne—animal waa atap'eda, atepari ma cuarto edupiara bide Tachi Ak'öre te waibiade. Mägi waa bipari Tachi Ak'öre bimäi eperäarä miapinaamerä ächia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamïda ma ne—animal peeda k'ap'ia p'uurudeepa taawaa atepata paadait'ee. ¹² Jödee Jesús p'uurudeepa taawaa ateejida mäik'aapa mama miapijida piurumaa. Mägá piuda perä eperäarä pari, ächia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wëpapiji ichi waa bat'ada k'aurepa. Mäga ooji ächi p'ek'au wëe p'aneedamerä Tachi Ak'öre k'irapite. ¹³ Moisepa p'ädade jara bi k'achia baji piut'ee p'uurude taawa. Mäga baji mïda, Cristo mägá piuji k'ira unuamaa iru p'anadap'edaa perä. Mamïda irua mägede k'isia—e paji k'awa bada perä piut'ee tachi pari. Mapa wädäma iru ome p'uurudeepa taawaa pik'a. Uchiadäma ma chonaaräwedapema üraa jua ek'ariipa p'ananadait'ee üraa chiwidi jua ek'ari, tachi k'ira unuamaa iru p'ani mïda Cristo iru p'anadap'edaak'a. K'isiada—ee, waapiara irude ijädäma. ¹⁴ Na p'ek'au eujäde p'uuru apida ichita ba—e pait'ee. Maperä tachia k'isia p'ani it'aripema p'uuru k'ira wäreede. Mamata p'anapataadait'ee Tachi Ak'öre ome. ¹⁵ Mäpai Jesucristo mägá piuda perä tachi pari mäik'aapa tachi k'aripapari perä, it'aa t'ïmaa bide ip'ii jaradäma: “Ak'öre, pi ichita t'äri pia bapari, Jesús tai k'aripamerä pëida perä.” ¹⁶ Ichiaba k'ira atuanáati chik'aripa p'anapataadait'ee mäik'aapa wëe beerämaa teedait'ee pächia iru p'ani net'aadepema, Tachi Ak'örepa mägata k'inia bairä. Mäga oodak'äri, Tachi Ak'öre t'äri o—ïapidai.

¹⁷ Ma awara oopataati pächi ak'ipataaräpa jara p'anik'a, ächia parä ak'i p'anadairä mäik'aapa parä k'aripa p'anadairä Tachi Ak'öre Üraa k'awaadamerä. It'aa t'ïmaa p'anide ärápata jaradait'ee ächia parä ak'i p'anadap'edaa mäik'aapa paräpa oodap'edaa. Maperä oo p'ani pirä ächia jara p'anik'a, ächi o—ïa p'anadait'ee Tachi Ak'öre k'irapite, paräpa ijäapata perä. Mamïda mäga ooda—e pirä, ächi k'isia p'ua p'anadait'ee iru k'irapite.

¹⁸ It'aa t'ïpataati Tachi Ak'öremaa tai pari. Taipa k'awa p'ani irua pia p'anaut'ee. Tachi Ak'örepa tai k'isia p'ua k'isiapi—e, irua oopi bik'a oo p'anadairä mäik'aapa mäga oo k'inia p'ani jai—idaarutamaa. ¹⁹ Ichiaba mia enenee nïbi it'aa t'ïpataadamerä mi pari Tachi Ak'örepa mi k'aripamerä, waya isapai wä k'inia bairä parä ak'ide.

Na k'art'a p'ä aupak'äri üraada

²⁰ Tachi Ak'örépata tachi k'äiwee p'anapipari. Jesús waa bat'ada k'aurepa ichia eperäaräpa p'ek'au k'achia oopata wëpapiji, mäik'aapa Jesucristo chok'ai p'irabapiji. Maap'eda ichi üraa chiwidi k'aurepa Cristo biji tachi ak'ipari waibia, irude ijäapataarä ichita ak'i bamerä mäik'aapa k'aripamerä, oveja ak'iparipa ichi ovejaarä ak'iparik'a. ²¹ It'aa

t'ĩmaa bide parã pari mia jara bi: “Ak'õre, ãra pia ak'i baparíji, pia oopi bik'a oo k'awaa wãdamerã. Tachia mãgá oodai mãik'aapa pi t'ãri o-ĩapidai Jesucristopa k'aripak'ãri. Ak'õre, jirua pi k'ĩra wãree ichita iru bapariit'ee! ¡Amén!”

²² Ñpemaarã, mia k'inia bi parãpa na k'art'a pia leedamerã mãik'aapa aide jara bik'a oodamerã. Na k'art'a mak'ĩara teesoo–e bi, ne–inaa waa at'ãri p'ãi paraa perã.

²³ Mía parãmaa k'awapi k'inia bi tachi ñpema Timoteo uchiaji carceldeepa. Nama mi bimãi isapai pacheru pirã, iru ome parã ak'ide wãit'ee.

²⁴ Salude téeti parã ak'ipataarãmaa mãik'aapa awaraa Cristode ijãapataarãmaa. Italiadepema ijãapataarãpa parãmaa salude tee pëiruta.

²⁵ Mía it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa parã jõmaweda pia ak'i bapariimerã. Mãgapai paji.

SANTIAGO

Santiagopa K'art'a P'ãda Judiorã Ijãapataarãmaa

Introducción

Santiago, Jerusalendepema ijãapataarã poro waibiapa na k'art'a p'ãji. Cristo chok'ai p'irabaip'eda, unupiji nãgí Santiagomaa (1 Co 15.7). Santiagopa na k'art'a p'ã pëiji judiorã Cristode ijãadap'edaarã, eujã awara-awaraade p'ananadap'edaarãmaa. Ma ijãapataarã ùraaji ichita ijãapataadamerã Cristopa k'inia bik'a.

Salude jarap'eda, naapiara Santiagopa jara bi ijãapataarãpa jiridamerã k'isia k'awaa p'anadait'ee mäik'aapa ijãa-ijãa p'ananaadamerã (cap. 1.1-18). Jara bi oopataadamerã Ak'õre Ùraade jara bik'a; jip'a ma ùraa ùridai k'ãyaara (cap. 1.19-27) mäik'aapa eperãarã ùk'uru piara ak'inaadamerã awaraarã k'ãyaara, Tachi Ak'õrepa ijãapataarã jõmaweda auk'a pia ak'ipari perã Cristo k'aurepa (cap. 2.1-13). Jara bi k'ãata jara k'inia bi Tachi Ak'õrede ijãapari (cap. 2.14-26). Jara bi tachi k'iramede; sãga ma k'aurepa k'achiade baaidai (cap. 3.1-12). Jara bi wãara k'isia k'awaa p'aniirãde (cap. 3.13-18) mäik'aapa sãap'eda ijãapataarã chik'inia p'anada-e (cap. 4.1-12). Jara bi audua pedeenadamerã (cap. 4.13-17) mäik'aapa p'arat'ara beerã ùraa bi (cap. 5.1-6). T'ëepai jara bi choodamerã ãra ijãa p'anide mäik'aapa it'aa t'ipataadamerã k'ayaa beerã pari (cap. 5.7-20).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Santiagopa oopari Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a mäik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa k'inia bik'a. Na k'art'a pëiru parã Israeldeepa uchiadap'edaa èreerã docedepema ijãapataarãmaa, t'imí na p'ek'au eujãde p'ani chaa. Pia p'anáti.

Ijãapataarã nepirade p'ani pijida, o-ã p'anadaipia bi

² Ìpemaarã Cristo k'aurepa, parã nepirade p'anadak'ãri maa-e pirã chupiria jõnadak'ãri, waapiara Cristode o-ã ijãa p'anáti. ³ Mãgá

choodak'ári, k'awa p'ani ne–inaa k'íra t'ádoos choodai. ⁴Māgá choo p'ani misa, ichiak'au Tachi Ak'õremaa oopíti irua k'inia bik'a. Māgá parāpa ne–inaa apida faltada–e pait'ee irua oopi k'inia bi parāmaa. Pia k'ísiapataadai māik'aapa jōma pia oopataadai, irua k'aripa bairā.

⁵Mamída parādepemapa k'awa–e bi pirā k'áata oopia bi chupiria nĩbide, it'aa t'íji Tachi Ak'õrepa k'awapimerā. Tachia chupiria iidiruta pirā, iru k'írau–epi. Ma k'áyaara k'aripait'eepi, ne–inaa jōmaade tachi k'aripa k'inia bapari perā. ⁶Mapa Tachi Ak'õremaa it'aa t'ík'ári, ijáaji wāara irua ooit'ee pia iididi bik'a. K'ísianáaji: “¿Mia oo k'inia baik'ā irua k'inia bik'a wa māga–e?” Māgee eperā k'ísia nāga bi: ara p'usa abamāi bak'áak'ata bi. ⁷Māgee eperāpa ijāa–e Tachi Ak'õrepa ichi k'aripai. ⁸Idi ne–inaa aba ijāapari māik'aapa nu ne–inaa awaraa ijāapari. K'íra jíp'a ijāak'aa.

Chupiria beerā p'arat'ara beerā ome

⁹Piara k'awaadamerā sāga oodaipia bi chupiria jōnide, parāmaa nāga nepiriit'ee. Ijāapari aba chupiria bi pirā p'arat'a wēe, o–ia baipia bi Tachi Ak'õrepa iru auk'a pia ak'ipari perā apemaarā ijāapataarāk'a. Ma awara o–ia baipia bi it'ari banait'ee perā. ¹⁰Jōdee ijāapari p'arat'ara bi o–ia baik'araa bi p'arat'ara bairā. Eperā p'arat'ara bi taarā chook'aa, nep'ono ewaraade bik'a. ¹¹Māgee nep'ono pi–ia bi t'ok'ári tap'eda. Mamída ai iri ak'õrejiru jēra nĩbeek'ári, piidaipari wásiapa. Taarā–e nide ma nep'ono pi–ia jōdaipari. Māga pik'a bi eperā p'arat'ara bee. Mimia oomaa p'anide pida, jōma áchia iru p'ani jōdarai.

Tachi Ak'õrepa k'ísia k'achia k'ísiapik'aa

¹²Tachi Ak'õrepa o–iapipari eperā chupiria nĩbide maa–e pirā nepirade nĩbide, chook'ári Cristode ijāa bairā. Māgá chook'ári, Tachi Ak'õrepa ma eperāmaa it'aripema poro jīra teeit'ee; pia jarait'eera, ichita ichi ome bapiit'ee. Ichia māga oopari jōma ichi k'inia iru p'aniirā ome, chonaarāweda māga jarada perā. ¹³Mamída māgá nepirade jōnide abaapa k'ísiaru pirā k'achia ooit'ee, jaraik'araa bi: “Tachi Ak'õrépata māga oopi bi”. Māga jaraik'araa bi Tachi Ak'õrepa k'ísiak'aa perā ne–inaa k'achia ooit'ee. Ma awara eperāmaa māga k'ísiapik'aa. ¹⁴Jíp'a tachi t'árideepata k'ísia k'achia uchiapari. Maap'eda ne–animal trampade t'íuparik'a carnada k'oit'ee, māga pik'a eperā ichia k'ísia k'achia oo k'iniadaik'ári, ¹⁵ma ne–inaa k'achia oopari. Chi māga ooyaa bi atuait'ee.

¹⁶Maperā ípemaarā k'iniarā, pāchi itu k'úrapiináati. K'írak'aupai k'ísiadai Tachi Ak'õrepa k'ísiapii ne–inaa k'achia ooit'ee. ¹⁷Māga–epi. Tachia ne–inaa pia jōmaweda iru p'ani Tachi Ak'õre k'aurepata iru p'ani. Irua ooji ak'õrejiru, atane māik'aapa lucero. Māgí edaare ídaapata, edaare ídaadak'aa. Tachi Ak'õre māga bada paara, edaare k'ísiapik'aji

k'achia ooit'ee; edaare k'ísiapik'aji pia ooit'ee. Mamída mǎga–e. Ichita pia oopari. ¹⁸Mǎgá pia oopari perǎ, apemaarǎpa irude waide ijǎadai naaweda, tachi judiorǎmaa k'awapiji ichia wǎarata jara pǎida, ma ũraa wǎarade ijǎadap'eda, atuanaadamerǎ. Mǎga ooji k'inia bairǎ ichi k'írapi pia nipadamerǎ.

Tachi Ak'õre Ũraa ũripataarǎpa oopata

¹⁹Īpemaarǎ k'iniarǎ, Tachi Ak'õrepa mǎga ooda perǎ tachi–it'ee, k'iiri ěesaa p'anáti iru ũraa ũridamerǎ. Mamída pia k'ísíati pededai naaweda. Ma awara isapai k'íraunáati. ²⁰Mia mǎga jara bi chi isapai k'írauyaa bipa ook'aa perǎ Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. ²¹Maperǎ k'achia k'íra t'ǎdoo k'ísia amáati. P'ananáati naaweda p'anapatap'edaak'a, waide ijǎada–e p'anadak'ári. Ma k'ǎyaara audua–ee óoti Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. Ichiaba k'ísiapatáati irua wǎarata jara pǎidade, ma k'aurepata ijǎapata perǎ mǎik'aapa it'aa wǎadait'ee perǎ.

²²Mǎga ooda–e pirǎ, pǎchi k'inia ijǎa p'aník'ata bi. Mia mǎga jara bi ũk'uruurǎpa k'ísíadai perǎ Tachi Ak'õre Ũraa ũri bipapai oo p'ani irua k'inia bik'a. Mamída pǎchi itu k'úrapi p'ani. Tachi Ak'õre Ũraa ũridak'ári, oodaipia bi irua jara bik'a. ²³Chi mǎga oo–e bipa ara eperǎpa espejode ichi k'íra ak'íparík'ata bi. ²⁴Jǎgí eperǎ espejode ak'i bak'ári, ichi k'íra pia unupari. Mamída ma espejodeepa áyaa wǎk'ári, espejode unuda k'íra atuadaipari. ²⁵Mǎga pik'a bi eperǎ ome Ak'õre Ũraa ũrik'ári. Ũrii Tachi Ak'õrepa ichimaa oopi k'inia bi. Mamída, ai t'ĕepai ichia ũrida k'íra atuadaru pirǎ, oo–e pai Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. Jõdee chi ooparipa Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a nǎga bi. Tachi Ak'õrepa Ũraa Pia jara pǎida Cristode ũrik'ári, aide k'ísia wǎpari mǎik'aapa Cristode ijǎapari. K'íra atua–ee mǎgí jara pǎida, Cristopata k'aripapari perǎ ichia oomerǎ ma ũraade jara bik'a. Mǎga ook'ári, t'ári o–ía bapariit'ee.

²⁶Eperǎpa k'ísiai Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a oo bi, it'aa t'ípari perǎ maa–e pirǎ primisia teepari perǎ. Mamída ik'achia pedeeru pirǎ awaraarǎ ápíte maa–e pirǎ audua pedeeru pirǎ, ichi itu k'úramaa bi, wǎara Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bik'a oo–e bairǎ. ²⁷Wǎara Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a ooparipa oomaa bapari ijǎadak'aa beerǎpa k'achia oopata k'íra t'ǎdoo. Ma awara k'aripapari ak'õre wĕe beerǎ mǎik'aapa p'ĕtrǎa beerǎ áchi chupíría jõnide.

Sǎga awaraarǎ ak'idaipia bi

2 ¹Īpemaarǎ, parǎpa k'awa p'ani net'aa jõma Tachi Waibía Jesucristo jua ek'ari nǐbi. Iruata Tachi Ak'õre k'íra wǎree iru bi. Mǎga k'awa p'aníta mǎik'aapa irude ijǎa p'aníta, ¿sǎap'eda parǎpa aba k'inia iru p'anapatama apemaarǎ k'ǎyaara? Tachi Ak'õrepa mǎga oopik'aa. ²¿Sǎga pak'ajima parǎpa mia jararuk'a oodap'edaa paara? Parǎ cheepurudak'ári

it'aa t'íidait'ee, pachei aba p'arat'ara bi m̄aik'aapa aba chupiria bi. ³Chi p'aru pi-ia j̄i bi m̄aik'aapa sortija n̄eedee j̄i bi pipiara ak'íidai chi p'aru sore j̄i bi k'āyaara. Jaradai ma p'arat'ara bimaa: “Nama su-ak'í ba chéji su-ak'í beepata pipiara bide.” Jōdee ma chupiria chimaa jaradai: “Jāma bainī banáji, maa-e pirā jāma su-ak'í banáji.” ⁴Māga oodap'edaa paara, Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a ooda-e p'anak'ajida. Mapa parāpa m̄ágá oo p'ani pirā, pia ooda-e p'ani. Cristo Tachi Waibiada a p'ani mīda, jara p'ani chisāgita k'iniadaipia bi apemaarā k'āyaara. Māga oodak'āri, k'achia k'ísia p'ani.

⁵Īpemaarā k'iniarā, j̄urítí! Tachi Ak'ōrepa audú jirit'erajipi chupiria chedeerā, Cristode ijāadap'eda, o-ia p'anapataadamerā na p'ek'au eujāde, k'awa p'anadairā irua āchi k'aripapari. Ma awara āchi jirit'eraji it'aa wādamerā. Tachi Ak'ōrepa māga oopari āchi-it'ee m̄aik'aapa jōma iru k'inia iru p'aniirā-it'ee, chonaarāweda māga jarada perā. ⁶Tachi Ak'ōrepa m̄ágá chupiria beerā jirit'eraji mīda, parāpa p'arat'ara beerā pipiara ak'ipata chupiria beerā k'āyaara. ¿K'awada-e p'anik'ā p'arat'ara beerá pata parā chupiria oo iru p'anapata m̄aik'aapa charraarā k'irapite atadaipata? ⁷Ma awara āchia Jesucristo t'í ichi k'inia ik'achia jarapata. Māga oopata Tachi Waibia Jesucristopa jōmaarāmaa pia oopari mīda. ¡Iru t'íideta parā poro choopijida! Māga bita, ¿sāga ārata pipiara ak'íidaima chupiria beerā k'āyaara?

⁸Ma k'āyaara oodaipia bi Tachi Ak'ōrepa ūraa waibiara bide jara bik'a ichi ūraa p'āpidade:

'Awaraarā k'inia iru baparíji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.'

(Lv 19.18)

⁹Māgá parāpa eperāarā ūk'uru ak'í p'ani pirā pāchi k'ap'ia ak'ipatak'a, mamīda māga ooda-e p'ani pirā jōmaarā ome, k'achiata oomaa p'ani Tachi Ak'ōre k'irapite. Māgá oodak'āri, ooda-e p'ani iru ūraa p'ādade jara bik'a. ¹⁰Eperāpa Tachi Ak'ōrepa Ūraa jaradadepema aba oo-e pirā, ichita iru ūraade jara bik'a jōmaweda oo-e bi. ¹¹Iruata jaraji:

'Miak'āi bi awaraarā ome k'āināaji.'

Ichiaba jaraji:

'Eperā peenāaji.'

(Ex 20.13-14)

Mapa awaraa jiri-e pijida, eperā peeru pirā, ichita oo-e bi jōmaweda Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. ¹²Mamīda parāpa Cristode ijāadak'āri, ma ūraa p'āda jua ek'ariipa uchijida. Mapa parāpa pia pedeedaipia bi awaraarāde m̄aik'aapa jōmaarā auk'a ak'íidaipia bi, ewari cherude Tachi Ak'ōrepa ak'it'ee perā ichide ijāapataarāpa oopatap'edaa m̄aik'aapa pedeeapatap'edaa. Māgá k'awaait'ee ichia jaradak'a oojida wa ooda-e paji. ¹³Māgá Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarāpa oopatap'edaa ak'ik'āri, chupiria k'awa-e pait'ee awaraarā chupiria k'awada-e p'anadap'edaarā. Jōdee chupiria k'awaait'ee awaraarā chupiria

k'awaadap'edaarā. Māirā o-īa uchiadait'ee iru k'irapite, oodap'edaa perā irua jaradak'a.

Tachi Ak'ōrede wāara ijāapataarāpa oopata irua k'inia bik'a

¹⁴Māpai īpemaarā, k'īsīati mia jararude. Eperāpa Tachi Ak'ōrede ijāa bida ai. Mamīda māgipa chīara k'aripak'aa pirā Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a, ichi k'inia māga jara bi. Māga jara bipapai it'aa wā-e pait'ee.

¹⁵Pia jarait'eera, ijāapari abaapa unuru pirā awaraa ijāapari p'aru wēe bi jīsua-it'ee, māik'aapa chik'o wēe bi k'oit'ee, ¿sāgak'ajima nāga jarada paara? ¹⁶“P'aru mōtaapa pira bējeji jīsūapiamaapa māik'aapa nek'ōji bi jāwaa beerumaa. Maap'eda pia wāji Tachi Ak'ōre ome.” Māga jara bide maarepida tee-e pirā ma ijāapari chupiria chimaa, ¿k'āare piata baima? Ichi k'inia māga jaraji. ¹⁷Māga pik'a bi chi jara bipa: “Mia Tachi Ak'ōrede ijāapari.” Mamīda māgí eperāpa ook'aa pirā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a ichi ūraade, ma eperāpa ichi k'inia māga jara bi.

¹⁸Ewaa eperāpa jarai: “Pia Tachi Ak'ōrede ijāa bi māik'aapa mia ne-inaa oopari irua jara bik'a. Mamīda pia ne-inaa oo-e pirā irua jara bik'a, māgara wāara ijāa-e bi. Jōdee mia māgá irua jara bik'a oopari perā, pia k'awaai mia wāara ijāa bi.” ¹⁹K'awa bi pia ijāa bi Tachi Ak'ōre apai. Wāarapi, mamīda māga ijāa bipa tachi it'aa wā-e pait'ee. Netuaraarāpa ichiaba māga k'awa p'ani. Mamīda p'era p'anapata k'awa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa āchi k'achia ooit'ee. ²⁰Pariatua k'īsianāaji. Ma k'āyaara ōoji Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. K'awāaji wāara Tachi Ak'ōrede ijāa bipa oopari irua oopi bik'a. ²¹Chonaarāweda auk'a māga paji. Tachi chonaarāwedapema Abrahampa ichi warra ateeji ee nok'ode biit'ee altar īri māik'aapa peeit'ee Tachi Ak'ōre-it'ee, Tachi Ak'ōrepa irumaa māga jarada perā. Māgá Abrahampa chi warra wāak'a-e pada perā, wāara p'ek'au k'achia wēe beejī Tachi Ak'ōre k'irapite. ²²Ai naaweda Abrahampa Tachi Ak'ōrede ijāaji. Mamīda ichia ook'āri Ak'ōrepa jaradak'a, ak'ipiji wāara ijāa bi. ²³Ma awara māga ook'āri, wāara uchijai Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāaji. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipachi.’ (Gn 15.6)

Abrahampa ichia wāara ijāada māgá ak'ipida perā, Tachi Ak'ōre k'ōp'āyoda apachida.^a

²⁴Māpai īpemaarā, Tachi Ak'ōrepa māga ooda perā Abraham ome, parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa p'ek'au k'achia wēe ak'ipari eperā irude wāara ijāa bi māik'aapa irua jara bik'a oo bi. Mamīda māgá ak'ī-epi eperā irude ijāa bida apari, māgipa oo-e bi pirā irua jara bik'a.

²⁵Tachi Ak'ōrepa Abraham ome oodak'a ichiaba ooji Rahab ome. Māgí prostituta baji. Mamīda Israel pidaarā chedak'āri iru baparimāi

^a 2.23 2 Cr 20.7; Is 41.8.

ma p'uuru ak'ide, irua ma Israel pidaarã k'aripaji ichi auk'arãpa jita atanaadamerã. Mãga ooji Tachi Ak'õrede ijãa bada perã. Mãgã ooda perã mãik'aapa wãara ijãada perã, Tachi Ak'õrepa mãgí wëra p'ek'au k'achia wëe ak'iji. ²⁶Mãpai ma jõma jara aupadade k'isiadak'ãri, parãpa k'awaadai Tachi Ak'õrede ijãa bida aparipa ook'aa pirã irua jara bik'a ichi ùraade, wãara ijãa–e bi. Iru tachi piuda k'ap'fak'ata bi.

Pariatua pedeedaik'araa bi

3 ¹Ïpemaarã, parãdepema Ak'õre Ûraa jarateepari pa k'inia bi pirã, k'awaaipia bi apemaarã ijãapataarãpa oopatap'edaa ak'ii k'ãyaara, Tachi Ak'õrepa taipa oopatap'edaa audupiara ak'it'ee jarait'ee pia wa k'achia. Mãgã irua k'awaait'ee taipa jarateedap'edaak'a p'anapachida wa mãgã p'anadak'aa paji. ²Mãga jara bi tai chi jarateepataarãpa chãara k'iraupidai perã taipa jarapata k'aurepa. Wãara tachi ijãapataarã jõmaarãpa edaare mãga oopata mãik'aapa awaraa ne–inaa k'achia pariatua oopata. Eperã pada paara chãara k'iraupik'aa ichi pedee, mãgipa awaraa ne–inaa k'achia apida ook'aa pak'aji.

³K'isiadãma nãgide. Ne–inaa ma–ãri hierrodee ooda caballo it'aide bipata. Mãgipa wãpipata chi wãpi k'iniamaa. ⁴Ichiaba barco choma tok'esaa wãk'ãri, nãupa golpe p'ua nãbi mïda ãyaa wãpiit'ee, ma barco p'eraparipa ichia atee k'iniamaa atepari chi timonpa. Mãga oopari ma barco k'ãyaara timón ma–ãriara bi mïda. ⁵Mãga pik'a bi tachi k'irame ome. Tachi k'ap'iade ma–ãri bi mïda, mãgipa ne–inaa k'ira t'ãdoo audua jarapata eperãarãpa. Ma awara k'awa p'ani t'ipitau ma–ãriipa eujã ãree paat'aai. ⁶Ma t'ipitãuk'ata bi tachi k'irame. Tachi k'ap'iade ma–ãri bi mïda, nepira waibiade baaipipari mãik'aapa ne–inaa k'achia oopipari, madeepa na p'ek'au eujãdepema pedee k'achia k'ira t'ãdoo uchiapari perã. Ma awara madeepa netuarapa pedee uchiapari. Mapa k'awa p'ani tachi k'iramepa mãgã nepirade baaipipariit'ee tachi t'oru wedapema piurumaa.

⁷K'awa p'ani eperãarãpa taunomaapata nãgee ne–animalaarã mēepema k'ira t'ãdoo: wãabaiyata; eujãde nĩuteepata; eujãde bipa urt'iu nĩuteepata; p'usa jãdepema; jãgee. ⁸Mãga oopata mïda ne–animalaarã ome, apidaapa ãchi k'iradoopa k'irame p'oyaa t'idik'adak'aa. Mãga p'oyaada–e tachi k'iramedeepe pedee k'achia k'ira t'ãdoo pariatua uchiapari perã. Madeepa uchiada pedee k'achia neera k'achiak'ata bi, chãara miapipari perã.

⁹Tachi k'iramepa pedee pia jarapari Tachi Ak'õremaa it'aa t'idak'ãri. Mamïda mãgipa ichiaba ik'achia pedee jarapari chãaramaa. Mãgã pedee k'achia jaradak'ãri awaraarãmaa, ik'achia jara p'aník'ata bi Tachi Ak'õremaa, irua eperãarã jõma ooda perã. ¹⁰Ïpemaarã, Tachi Ak'õrede ijãapataarã it'aideepa pedee pia pedee k'achia ome mãgã uchiak'araa bi.

11 Pania poatri uchía bimāi eujā ek'ariipa asia naap'ee ome uchiak'aapi. Ichiaba panía k'iyaa uchiaparimāiipa naap'ee uchía-epi. 12 Ma awara higuera biirideepa orodak'aa olivo, māik'aapa uva k'arradeepa p'edak'aa higojō. Mapa ipemaarā, Tachi Ak'ōrede ijāapataarāpa pedee k'achia k'īra t'ādoo jaradaik'araa bi; jīp'a pia aupaita jarapataadaipia bi.

Wāara k'isia k'awaa beerā

13 Parādepema k'isia k'awaa bi pirā, k'awaa wāipia bi ooit'ee Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a māik'aapa māga ak'ipiipia bi apemaarāmaa. Chīara ome t'āri pia baipia bi māik'aapa k'aripaipia bi, audua-ee. Māgata p'anapata wāara k'isia k'awaa beerā. 14 Mamīda māga p'anapataadai k'āyaara, parāpa Tachi Ak'ōre Ūraa jaratee k'inia p'ani pirā apemaarā k'āyaara waibiara pa k'iniapa, wāara Tachi Ak'ōre-it'ee k'isia atua p'ani, irua māga oopik'aa perā. 15 Chi māgá k'isia p'aniirā ijāadak'arāk'api k'isiapata, āchia oo k'iniata oo k'inia p'anadairā. ¿Netuarapata māgá k'isiapipari! 16 Eperā aba waibiara pa k'inia bak'āri apemaarā k'āyaara, jōmaarāpa ichi pedee aupai ūridamerā, nāgee ne-inaa k'achia k'īra t'ādoo ooi: nepira jiriyaa bai, pedee audua bai, maa-e pirā apemaarā k'aripak'aa bai. 17 Mamīda chi wāara k'isia k'awaa bi Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a māgá nipak'aapi. Ne-inaa awaraa k'āyaara jōma oopari oo k'inia bairā Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Nepira jirik'aa chīara ome; jīp'a k'āiwee bapari. Chīara k'īrau chok'ak'aa māik'aapa pia ūripari ne-inaa iidide chedak'āri. K'īrau-ee oopari ichi poropa oopi bik'a. Awaraarā chupiria k'awaapari māik'aapa k'aripapari. Eperā aba pipiara ak'ik'aa apemaarā k'āyaara. Oopari ichia jara bik'a; seewata ne-inaa ook'aa. Māgeepa ne-inaa k'īra t'ādoo oopari chīara k'aripait'ee. 18 Chi māga ooparipa k'inia bapari jōmaarā k'āiwee p'anapataadamerā ichik'a, Tachi Ak'ōre k'īrapite māik'aapa apemaarā k'īrapite. Mapa pia nipapari. Māgá ichi ik'aawa p'aniirā iruk'a p'ana k'iniadaipi.

4 1 Ma k'isia k'awaa bi māga bapari mīda, parādepema chok'ara k'āiwee p'anadak'aa. ¿Wāara-ek'ā? Aupedee para bapari māik'aapa k'īrau para bapari, pāchi t'āride k'isia k'achia iru p'anadairā. ¿K'āare k'aurepata māga para bapari? ¿Pāchia oo k'inia p'ani k'aurepa-ek'ā?

Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oodak'arā

2 Nāga oo p'ani. Parā waibiara pa k'inia p'anapata apemaarā k'āyaara maa-e pirā chīara net'aa k'īapata. T'ēepai ma net'aa p'oyaa atada-e pak'āri, ma net'aa chipari k'īra unuamaa iru p'aneepata, peet'aa k'iniadarutamaa. Māga oo p'ani mīda, atadak'aa parāpa k'inia p'ani, Tachi Ak'ōremaa iididak'aa perā. 3 Jōdee Tachi Ak'ōremaa iididak'āri, pāchi-it'ee aupaita iidipata. Mapa Tachi Ak'ōrepa teek'aa pāchia iidi p'ani, māgá k'achia iidi p'anadairā. 4 Pāchia oo k'iniata oo k'inia

p'anadairā, Tachi Ak'õrepa jara bik'a oo k'iniada–e. Ara wērapa chi k'ima amaaparik'a awaraa ome banait'ee, māga pik'a parāpa oodaamaa p'ani ne–inaa Tachi Ak'õrepa oopi bi, oonadait'ee irude ijāadak'aa beerāpa oopatak'a. ¿K'awada–e p'anik'ā māga oodak'āri, t'iu p'ani Tachi Ak'õre k'ira unuamaa iru p'anapataarā eere? ⁵ ¿K'āata k'isia p'anima? ¿Tachi Ak'õrepa ichi ūraa p'ādade nāga pariatua jara bik'ā?

'Mia jaure bida eperā k'ap'iade k'inia bi michi–it'ee.'^b (Dt 4.24)

ŷTachi Ak'õrepa pariatua māga jara–e paji! ⁶Māga jaraji tachi pia ak'i k'inia bairā māik'aapa k'aripa k'inia bairā. Mamīda wāara k'inia p'ani pirā irua māga oomerā, pāchia k'inia p'ani oo amaadaipia bi māik'aapa irua jara bik'a oodaipia bi. Māga k'awa p'ani iru ūraa p'ādade jara bairā:

'Tachi Ak'õrepa k'aripa–e audua p'anapataarā, mamīda t'āri pia k'aripapari audua–ee beerā.'^(Pr 3.34)

⁷Mapa ipemaarā, oopiti Tachi Ak'õremaa irua oo k'inia bik'a pāchi t'āride māik'aapa pāchi k'isiade. Ma awara netuarapa k'isia k'achia k'isiapik'āri, oonāati ichia k'inia bik'a. Ma k'āyaara chóoti māik'aapa Tachi Ak'õremaa it'aa t'iti. Māgá oodak'āri, ma netuara āyaa wāit'ee. ⁸Parādepema ne–inaa k'achia oo p'anīrāpa jarāti Tachi Ak'õremaa jōma k'achia oodap'edaa, irua māgí wēpapak'oomerā. Maap'eda k'achia k'ira t'ādo o amāati. Māga ooruta pirā, irumaa it'aa t'idak'āri, irua waya ūriipi. Ichiaba pariatua k'isia p'anīrāpa māga oodaipia bi. Māgeerā eda k'isiapata “mia ooit'ee Tachi Ak'õrepa oopi bik'a” māik'aapa eda k'isiapata “mia ooit'ee michia oo k'iniata”. Tachi Ak'õrepa māgá pariatua k'isiapik'aa. ⁹Parā wāara pia nipa k'inia p'ani pirā Tachi Ak'õre k'irapite, k'isiati pāchia oopatap'edaade. Maap'eda k'isia p'ua p'anāti. Ēidai k'āyaara, t'āri p'ua p'anāti māik'aapa jēeti, pāchia k'achia oopatap'edaa k'aurepa. ¹⁰Māga ooruta pirā, Tachi Ak'õremaa ak'ipidai wāara oo k'inia p'ani irua jara bik'a. Ma awara māgá oodak'āri, irua parā pia ak'ii.

Ak'idaik'araa bi chīarapa oo p'ani ma t'ēepai āra āpīte ik'achia jarait'ee

¹¹Mamīda ipemaarā, k'irak'aupai chīara āpīte pedee k'achia pedeedai, k'isia p'anadairā āchia ooda–e p'ani Tachi Ak'õre Ūraa p'āpidade jara bik'a. Māgá eperāpa pedee k'achia pedee'āri, ichiaba oo–e bi Tachi Ak'õrepa jara bik'a, ichi ūraade jara bairā chīara āpīte pedee k'achia pedeeik'araa bi. Ma awara ijāapataarāpa māga oodak'āri, ak'ipipata k'isia p'ani āchia Tachi Ak'õre k'āyaara pipiara k'awa p'ani chīarapa oo p'ani ak'idait'ee. ¹²Māgá k'isiadaik'araa bi. Tachi Ak'õrepapaita eperāarāpa oopata ak'ipari, ichiata jarada perā sāga p'anapataadaipia bi. Ichia aupaita eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atapari ichi ome p'ananadamerā. Ma awara ichia aupai jarapari chisāgīrā ichimāiipa āyaa pēiit'ee. Mapa apidaapa ak'idaik'araa bi chīarapa oopata, jarait'ee pia wa k'achia.

^b 4.5 Ex 20.5; Zac 8.2.

Ūraa audua pedeenaadamerā

¹³Ūrítí parādepema jarapataarā: “Idi maa–e pirā nu wādait'ee jǎǎǎ p'uurudee net'aa netode māik'aapa año aba mama p'anedait'ee mimiamaa p'arat'a jitadait'ee.” ¹⁴Māga jaradaik'araa bi parāpa k'awada–e p'anadairā nu chok'ai p'anadai wa p'anada–e pai. Parā nāupa jīarara taarā–ee āyaa p'ua ateparík'api p'ani. ¹⁵Idi wa nu ne–inaa oodait'eeda adai k'āyaa, jaradaipia bi: “Tachi Ak'ōrepa k'inia bi pirā māik'aapa chok'ai p'ani pirā, ne–inaa oodait'ee.” ¹⁶Mamīda parāpa māgadak'aa. Audua pedeepata, pāchi k'īradoopa ne–inaa jōmaweda oo k'inia p'anadairā. Mamīda māgá audua pedeedaik'araa bi, tachi jōmaweda Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anadairā. ¹⁷Māpai eperāpa k'awa bi pirā ne–inaa pia oopia bi, mamīda māga oo–ee, k'achia oomaa bi Tachi Ak'ōre k'īrapite.

Ūraa p'arat'ara beerā–it'ee

5 ¹Írá ūrítí p'arat'ara beerā. Jéeti māik'aapa bíati, parā miadait'ee perā Tachi Ak'ōrepa ak'ik'āri na p'ek'au eujādepemaarāpa oopatap'edaa. ²Ma ewate pāchia ne–inaa iru p'ani jōmaweda servi–ee baibeit'ee. Jōma pāchia k'odait'ee ia bidap'edaa mik'ia bait'ee. Ma awara parāpa p'aru pi–ia p'e iru p'ani jīdait'ee wiwírria jēra bait'ee, polillapa k'ok'ooda perā. ³Parā nēe māik'aapa p'arat'a p'e iru p'ani mogosia jēra bait'ee hierrok'a. Tachi Ak'ōrepa ma net'aa jōmaweda jōpiit'ee, ichi k'īrapite servi–e bairā. Parāpa ma nēe p'arat'a ome māgá mogosiadaida unudak'āri, k'awaadait'ee pāchi k'ap'ia paara jōdait'ee, t'ipitaupa ne–inaa paa jōparik'a. Írá parāpa māgee net'aa at'āri p'emaa p'ani. Mamīda taarā–e Tachi Ak'ōrepa ooit'ee mia jara bik'a. ⁴Ūrítí! Parāpa mimiapataarā jiripata pāchi ne–uudap'edaa chauda p'edamerā. Mamīda ma mimiapataarāmaa p'aadak'aa. Mapa chupīria iidipata abaapa āchi k'aripamerā. Jōmaarā Ak'ōre Waibiapa āra chupīria iidida ūri bi. ⁵Na p'ek'au eujāde p'ani misa, jōmaweda pāchia oo k'iniata oopata māik'aapa net'aa k'iniata p'e wāpata. P'ak'a poreepidák'api p'ani. Mamīda taarā–e ewari cherude p'ak'a atepatak'a chi peepatamaa, Tachi Ak'ōrepa parā k'achia ooit'ee, ooda–e p'anadairā irua k'inia bik'a. ⁶Ma awara parāpa eperā t'āri pia p'aniirā charraarāmaa atepata, ne–inaa k'achia maarepida ooda–e p'ani mīda. Maap'eda charraarāmaa p'aapata ma chupīria chitoonīrā peepidamerā. ¿K'aipa p'oyaaima parā ome?

Choodaipia bi chupīria jōnide

⁷Ípemaarā, Tachi Ak'ōrepa māgá ooit'ee perā māgeerā ome, choopataati chupīria jōnadak'āri āra k'aurepa. Māga oodaipia bi Tachi Waibia Jesucristo cheit'ee perā. Iru māgá cheru misa, p'anapataadaipia

bi ne-uupataarāk'a. Māirāpa ne-inaa uudap'eda, k'āiwee nipata ijāa p'anadairā k'oi chek'āri, āchi ne-uudap'edaa t'onoi't'ee māik'aapa wariit'ee. Ai t'ēepai waya nipata k'oi waya chek'āri, ma ne-uudap'edaa chaumerā. ⁸Māga pik'a parā k'āiwee nidaipia bi māik'aapa ijāapataadaipia bi Tachi Waibiade, iru taarā-ee cheit'ee perā, jōmaarāpa oopatap'edaa ak'ide.

⁹Mamīda ipemaarā, mägá k'āiwee ni p'ani misa ma chupiria jōnide, k'irak'aupai jaradai: “Jāgí ijāapari k'aurepa mi nāgá chupiria nībi.” Tachi Ak'ōrepa mägá k'achia k'isiapataarā pia ak'i-e pait'ee, iru chek'āri jōmaarāpa oopatap'edaa ak'ide. Taarā-ee iru waya cheit'ee na p'ek'au eujādee. ^c ¹⁰Piara k'awaadamerā sāga choodaipia bi nepirade jōnide, mia k'irāpapi k'inia bi Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā chonaarāweda p'anapatap'edaa. Tachi Ak'ōrepa āra pēiji jarade irua oopi k'inia bada eperāarāmaa. Mamīda ma eperāarāpa āra miapijida, ārapa jaradap'edaa ūri k'iniada-e p'anadap'edaa perā. Mägá iru p'anajida mīda, choopachida. ¹¹Tachi ijāapataarāpa pia pedeepata āra āpīte, waapiara ijāapatap'edaa perā Tachi Ak'ōrede āra chupiria jōnadak'āri. Parāpa k'awa p'ani sāga chooji chonaarāwedapema Job, chupiria nībīde. Mägá baji mīda, Tachi Ak'ōrede ijāapachi. Maap'eda ma chupiria nībīdeepa uchiak'āri, Tachi Ak'ōrepa Job k'aripaji pipiara bapariimerā naawedapema k'āyaara. Tachi Ak'ōrepa māga ooji chupiria jōniirā chupiria k'awaapari perā.

¹²Irā ipemaarā, ne-inaa awaraa k'awapi k'inia bi parāmaa. Juraadaik'araa bi ne-inaa apida k'irapite: pajā k'irapite, na eujā k'irapite, wa ne-inaa awaraa k'irapite. Tachi Ak'ōrepa jōmaarāpa oopatap'edaa ak'ik'āri, pia ak'i-e pait'ee mägá pariatua jarapataarā, chíarapa ijāadamerā āchia jara p'ani. Mägá juraadai k'āyaara parāpa jaradaipia bi: “ooit'eeipi” jaradak'āri ne-inaa oodait'ee māik'aapa “oo-epi” jaradak'āri ne-inaa ooda-e pait'ee.

¹³Māpai ipemaarā, parādepema aba chupiria nībak'āri, it'aa t'iipia bi. Jōdee o-īa bak'āri, Tachi Ak'ōremaa k'ariipia bi. ¹⁴Ma awara parādepema aba k'ayaa bak'āri, jara pēidaipia bi tachi ijāapataarā ak'ipataarāmaa, āra chedamerā māik'aapa it'aa t'īdamerā iru pari. Iru ik'aawa pachedak'āri, ārapa it'aa t'īdaipia bi Jesucristopa iru jipamerā. Māimisa āradepemapa iru k'ap'ia p'uruipia bi aceitepa. ¹⁵Mamīda it'aa t'īdak'āri, wāara ijāadaipia bi Tachi Ak'ōrepa jipai. Māga ooruta pīrā, Ak'ōrepa ooi't'ee ārapa iidi p'anik'a. Ma k'ayaa wēpait'ee māik'aapa k'ayaa baji pīrā p'ek'au k'achia ooda k'aurepa, ma p'ek'au k'achia wēpait'ee. ¹⁶Tachi Ak'ōrepa māga oopari perā, k'ayaa beerāpa jaradaipia bi āchia k'achia oodap'edaa awaraa ijāapataarāmaa, māirāpa it'aa t'īdamerā āchi pari.

^c 5.9 Griego pedeede jara bi: *ya puerta t'aimāi bi*.

Māgá Tachi Ak'õrepa ãra jïpaipi. Mia māga jara bi irua oopari perã ichi k'ïrapite pia nipapataarãpa iidi p'anik'a, wãara ijãadak'ãri. Māga oopari ãrapa ne–inaa chaaree iidi p'ani pijida. ¹⁷Māga ooji chonaarãweda ichi pedee jarapari Elías ome. Elías eperã paji tachik'a. Mamïda it'aa iidik'ãri Tachi Ak'õremaa irua k'oi chepinaamerã, Tachi Ak'õrepa māga ooji, Eliapa wãara ijã bada perã. Año õpee esa–auk'a k'oi che–e paji. ¹⁸Ma t'ëepai waya it'aa iidik'ãri, Tachi Ak'õrepa k'oi chepiji mãik'aapa ma eujãde ne–uudap'edaa t'onop'eda mãik'aapa warip'eda, chauji.

¹⁹Māpai ïpemaarã, mia et'ewa jaradak'a chik'aripa p'anapatãati. Māgá parãdepema aba k'achiade baairu pirã oo k'inia–e bairã Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bik'a, awaraarãpa iru k'aripadai, waya wãara ijãamerã mãik'aapa k'achia oo amaamerã. ²⁰K'awadaipia bi chi māgá k'ariparupa māgí eperã o k'achiadeepa uchiapiit'ee. Māgá Tachi Ak'õrepa irua k'achia ooda jõmaweda wëpapii.

Māgapai paji.

1 SAN PEDRO

San Pedropa K'art'a Naapiara P'ãda

Introducción

San Pedro, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ã pëiji Cristode ijäapataarã Ásia eujãde awara-awaraa p'anapatap'edaarãmaa. Chupiria p'anapatap'edaa perã ijäadak'aa beerã juade, Pedropa ũraa bi choodamerã ächi ijãa p'anide.

Salude jarap'eda, naapiara Pedropa k'irãpapi bi sãga Tachi Ak'õrepa ära chupiria k'awaaji mãik'aapa k'aripaji Cristode ijädamerã. Jara bi chonaarãwedapema Ak'õre pedee jarapataarãpa, iru angeleerãpa paara mãga k'awa k'inia p'anajida, mamïda p'oyaada-e paji (cap. 1.1-12). Jara bi Ak'õrepa ijäapataarã mãgá o k'achiadeepa k'aripa atada perã, p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi mãik'aapa irua oopi bik'a p'anapataadaipia bi (caps. 1.13-2.3). Jara bi Jesucristopa ära jirit'eraji p'aareerãk'a p'anadamerã ichideerã t'ãide mãik'aapa awara p'anapataadamerã na p'ek'au eujãdepema ijäadak'aa beerã k'ãyaara (cap. 2.4-12). Jara bi ächi poro waibiarã waaweedamerã. Ichiaba jara bi Cristo miada ära k'aripait'ee (cap. 2.13-25). ũraa bi miak'ãi p'aniirãpa k'awaadamerã sãga p'anapataadaipia bi Cristo jua ek'ari (cap. 3.1-7). Waya jara bi ijäapataarãpa naawedapema ne-inaa k'achia oopata oo amaadamerã mãik'aapa ne-inaa pia oopataadamerã, ma k'aurepa miaruta pijida (caps. 3.8-4.19). T'ëepai ũraa awara-awaraa jara bi ijäapataarã-it'ee (cap. 5.1-11) mãik'aapa äramaa salude pëi bi (cap. 5.12-14).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Pedro Jesucristopa pëida ichi ũraa jarateede. Mia na k'art'a p'ã pëiru parã, Tachi Ak'õrepa jirit'eradaarãmaa Cristode ijädamerã; chi awara-awaraa p'anapataarã k'ïra tewaraarãk'a nãgí eujãde: Ponto, Galacia, Capadocia, Ásia mãik'aapa Bitinia; mãgí eujãde. ² Tachi Ak'õrepa naaweda k'ïsia iru badak'a, parã jirit'eraji. Iru Jaurepa parã awara biji oodamerã Jesucristopa oopi bik'a mãik'aapa p'ek'au k'achia wëe

p'anadamerã iru waa bat'ada k'aurepa. Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa parã audú pia ak'i bapariimerã. Mägá k'ãiwee p'anapataadait'ee.

Cristode ijäapataarãpa it'ari ne-inaa pia iru p'anadait'ee

³O-ia it'aa t'ídama Tachi Ak'õremaa. Iru Tachi Waibia Jesucristo Ak'õre. Tachi audú chupiria k'awaada perã, ichi Jaurepa tachi waya t'lo pik'apiji ichideerã p'aneedamerã. Mäga ooji Jesucristo piup'eda, chok'ai p'irabaipek'ari. Ma k'aurepata k'awa p'ani tachi jida ichiaba chok'ai p'irabaidait'ee. ⁴Ma awara k'awa p'ani tuchia iru p'anadait'ee ne-inaa jömaweda Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi teeit'ee ichideerãmaa. Mägi ne-inaa ia iru bi it'ari parã-it'ee. Mägi ne-inaa pi-ia bi. Jök'aa mäik'aapa sore pak'aa, ne-inaa it'aripema perã. ⁵Parãpa wãara Tachi Ak'õrede ijäapata perã, irua parã ak'i bapariit'ee mägi ne-inaa unurutamaa. Iru jömaarã k'ãyaara waibiara bairã, parã ak'ipari atuanaadamerã ichi ewari waibia ewate, na p'ek'au eujã jök'ari. Ma ewate irua unupiit'ee jöma ichia k'isia iru bi ichideerã-it'ee.

Ijäapataarã o-ia p'anapata

⁶Tachi Ak'õrepa mäga oopari perã parã-it'ee, t'ari o-ia p'anapata. Mamida írã, taarã-e nide k'isia p'uadaridai, nepira k'ira t'ãdoode baaidak'ari. ⁷Parã nepirade baaipata k'awaadait'ee wãara Cristode ijäapata wa mäga-e. K'isfati nãgide. Eperãarãpa t'ipitaude nêe torrabaipata, nejarra uchiamerã. Mäga pik'a parã nepirade baaipata, audupiara Cristode ijäapataadamerã. Nêe pi-ia bi, mamida pipiara bi Cristode ijäait'ee. Nêe jödaipari na eujãdepema perã. Mamida eperãpa wãara Cristode ijäak'ari, jö-e pait'ee. Mapa chóoti parã ijäa p'anide, nepirade baairuta pijida. Mäga ooruta pirã, Jesucristo waya chek'ari, Tachi Ak'õrepa pia pedeeit'ee parãmaa.

⁸Parãpa Cristo waide unuda-e p'ani mïda, iru k'inia iru p'ani. Ma awara írã unuda-e p'ani mïda, irude ijäapata. Mapa t'ari o-ia p'anapata. Pedee wê-e jarait'ee sãga parã audupai o-ia p'ani. ⁹Parãpa k'awa p'ani wãara ijäapata perã, Tachi Ak'õrepa parã k'aripamaa bi atuanaadamerã.

Chonaarãwedapemaarãpa k'awa k'inia p'anadap'edaa

¹⁰Chonaarãweda Ak'õre pedee jarapataarãpa pi-ia ak'ijida Tachi Ak'õre Ūraa p'ãda k'awaadait'ee sãga Tachi Ak'õrepa eperãarã k'aripait'ee atuanaadamerã, parã ome oomaa bik'a. Mägá ak'i p'ani misa, ãchia jöma pia k'awada-e paji mïda, Tachi Ak'õrepa jarapiji ãramaa sãga irua parã irapemaarã k'aripait'ee baji, eperãarã jömaweda k'inia iru bairã. ¹¹Cristo Jaurepa ãramaa jarapipachi iru cheit'ee bada, chupiria nïbait'ee bada mäik'aapa k'ira wãree bait'ee bada, jömaarã k'ãyaara waibiara pak'ari. Mapa ãrapa audú k'awa k'inia p'anapachida sãga mäik'aapa

sāapai ma jōma p'asait'ee paji. ¹² Mamīda Tachi Ak'ōrepa āramaa k'awapiji māgí pedee jaradak'āri irua jarapidak'a, āchi-it'ee-e paji. Ma k'āyaara parā ĩrapemaarā-it'ee paji. Māgí pedee parāpa ũrijida Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepataarāpa parāmaa jarateedak'āri Cristopa ooda parā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Māga jarateejida Tachi Ak'ōre Jaure it'ariipa āra ome ba cheda perā. ¡Angeleerāpa paara māgí net'aa jōma k'awa k'inia p'anapata! Mamīda k'awada-e tachia k'awa p'anik'a.

Cristode ijāapataarā k'achia wēe p'anapataadaipia bi

¹³ Maperā k'īra jīp'a p'anapatāati. Ichita k'īsīati Tachi Ak'ōrepa ooit'ee bide parā k'aripait'ee Cristo waya chek'āri. ¹⁴ Warrarā chok'ek'ee p'anapatak'a p'anapatāati. Ijāadai naaweda p'anapatap'edaak'a p'ananaāti. Maapai Tachi Ak'ōre k'awada-e p'anadap'edaa perā, ne-inaa k'achia pariatua oopachida; pāchia oo k'iniata. ¹⁵ Ma k'āyaara ne-inaa jōmaade k'achia wēe p'anapatāati, Tachi Ak'ōre k'achia wēe bapari perā. Iruata parā jirīji māga p'anapataadamerā. ¹⁶ Iru ũraa p'ādade auk'a jara bi:
'K'achia wēe p'anapatāati, mi māga bapari perā.' *(Lv 19.2)*

Tachi Ak'ōre waaweedaipia bi

¹⁷ Tachi Ak'ōre, “Ak'ōreda” a p'anī pirā, iru waaweedaipia bi na p'ek'au eujāde p'anī misa k'īra tewaraarāk'a. Iru waaweedaipia bi irua jōmaarāpa ne-inaa oopata auk'a ak'ipari perā jarait'ee pia wa k'achia. ¹⁸ Pariatua parāpa ne-inaa k'achia oo wāpachida pāchi chonaarāpa oo p'anadap'edaak'a. Pia k'awa p'anī Tachi Ak'ōrepa parā k'aripa-e paji ma naaweda o k'achiade wādadeepa, apidaapa irumaa p'aadap'edaa perā ne-inaa jōparipa, nēek'a maa-e pirā p'arat'ak'a. ¹⁹ Ma k'āyaara Tachi Ak'ōrepa parā ma o k'achiadeepa k'aripa ataji Cristo waa bat'ada k'aurepa. Ma waa pipiara baji ne-inaa awaraa k'āyaara, oveja chak'e waak'a bada perā. Chonaarāweda eperāarāpa oveja chak'e maarepida t'uda anida wēe ateedak'āri peepidait'ee māik'aapa paadait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee, irua āra pia ak'ipachi. Māga bi Cristo waa ome. Iru maarepida k'achia wēe baji. Mapa iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ōrepa irude ijāapataarā pia ak'ipari. ²⁰ Na eujā ooi naaweda Tachi Ak'ōrepa k'īsīa iru baji Cristopa ichi waa bat'amerā eperāarā k'aripait'ee. Mamīda ĩrapaita, na p'ek'au eujā jōi naaweda, irua Cristo pēiji parā ĩrapemaarā k'aripade. ²¹ Ma awara Cristo chok'ai p'irabaijipi māik'aapa it'aa ateeji ichi k'īra wāree eujādee. Mapa Cristo k'aurepa parāpa Tachi Ak'ōrede wāara ijāapata māik'aapa k'awapata jai-idaadak'āri, irua parā ichiaba chok'ai p'irabaijipiit'ee.

Chik'inia p'anapataadaipia bi

²² Parāpa ũridap'eda Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida Cristode, t'āriipa ijāajida māik'aapa Ak'ōrepa parā p'ek'au k'achia wēpapiji. Mapa

írá wāara pāchi ñpemaarā Cristo k'aurepa k'inia iru p'anadai. Mapa jīp'a pāchi t'āriipa chik'inia p'anapatāati. ²³Māga p'anadaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa parā waya t'o pik'apida perā ichideerā p'aneedamerā. Māga padaida–e paji pāchi ak'ōreerā k'aurepa, ewaa t'odak'a. Māgee ak'ōreerā piupata. Mamīda Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bapari. Iruata parā ichideerā papiji ichi pedee k'aurepa. Māgí pedee jōk'aa. Ichita bapari Tachi Ak'ōrek'a. Mapa parā jida ichita p'anapataadait'ee. ²⁴Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

‘Eperāarā jōmaweda p'ūajarak'a p'ani. P'ūajara bap'eda, taarā–ee piidaipari. Ichiaba p'ūajara p'ono t'onop'eda, pi–ia unupata mīda, piu baaipari eujāde. ²⁵Mamīda māga–e Tachi Ak'ōre pedee ome.

Māgí ichita bapari.'

(Is 40.6-8)

Parāpa māgí pedee ūrijida Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepataarāpa parāmaa jarateedak'āri Cristopa ooda parā k'aripait'ee atuanaadamerā. Māgí pedee pia k'aurepata parā jida ichita p'anapataadait'ee.

Tachi Ak'ōre Ūraa audú k'awaa k'inia p'anadaipia bi

2 ¹Maperā oo amāati ne–inaa k'achia k'íra t'ādo. Seewanāati māik'aapa seewata ne–inaa oonāati. Awaraarā k'íra unuamaa iru p'ananaati ārapa net'aa iru p'ani k'aurepa. Pedee k'achia apida chíara āpíte jaranāati. ²Ma k'āyaara, ara warra ewaa t'oda juto k'inia bik'a, k'awaa k'inia p'anapatāati Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida. Māgá oo wādait'ee irua oopi bik'a it'aa wārutamaa. ³Írá k'awa p'ani Tachi Waibia t'āri pia bapari.

Jesucristo ijāapataarā poro waibia

⁴Mapa óoti irua k'inia bik'a. Irua tachi k'aripapari ichita chok'ai p'anapataadamerā. Eperāarāpa iru yiarāa iru p'anapachida te oopataarāpa māu orp'e–ee yiarāa iru p'anapatak'a, māu basa–it'ee jirit'eradak'āri. Mamīda Tachi Ak'ōre k'irapite iru chi māu pipiara pik'a bi, Tachi Ak'ōrepa iru jirit'erada perā. ⁵Parā jida ma ichita bapari tedepema máuk'api p'ani ichita p'anapataadait'ee perā. Mapa oopíti Tachi Ak'ōremaa irua k'inia bik'a. Māga oodak'āri, parāpa mimia oodait'ee p'aareerāpa oopatak'a ne–animalaarā peedap'eda, paadak'āri Tachi Ak'ōre–it'ee. Mamīda ma k'āyaara ne–inaa pipiara oodait'ee, Cristo k'ap'ia pari ne–inaa oodait'ee perā ichi Jaurepa oopi bik'a.

⁶Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa māga jaraji ichi Ūraa p'ādade:

‘Mia aba pi–ia bīta jirit'eraji biit'ee michi it'aripema Sión p'uurude, parāpa irude ijāadamerā. Irude ijāapataarā k'íra nejasia p'anada–e pait'ee ma p'uurude panadak'āri, ichideerā perā.’

(Is 28.16)

⁷Wāara parā ijāapataarā–it'ee iru jōmaarā k'āyaara pipiara bi. Mamīda māga–e ijāadak'aa beerā–it'ee. Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

‘Te oopataarāpa māu k'iniada–e padap'edaa pipiara padachi.’

(Sal 118.22)

⁸Ichiaba awara āi Tachi Ak'õre Ũraa p'ādade jara bi:

‘Ara eperā māumaa t'ūtuparik'a, māga pik'a eperāarā chok'ara t'ūtuti pik'adait'ee ma māu pipiara papida k'aurepa.’

(Is 8.14)

Māgf māu Jesucristo. Wāara ijāadak'aa beerā t'ūtuti pik'apata, Tachi Ak'õrepa wāarata jara pēida Cristo k'ap'ia pari ijāadaamaa p'anadap'eda, atuadait'ee perā Tachi Ak'õrepa k'isia iru badak'a.

⁹Mamīda Ak'õrepa parāta jirit'eraji ichideerā p'anadamerā. Ichiaba jōmaarā reypa parā awara bijimi mimia oodamerā ichi pari, p'aareerāpa Ak'õre mimia oopatak'a. Ak'õrepa k'inia bi parā ichi p'uuru pidaarā p'anadamerā ichik'a, k'achia wēe. Ichideerā papiji parāpa jōmaarāmaa jaradamerā irua ooda eperāarā k'aripait'ee. Iruata parā jiriji uchiadamerā ijāadak'aa beerā p'āriu pik'a p'anideepa t'ūdait'ee idaa pik'a pi–ia bidee iru ome. ¹⁰Naaweda parā Tachi Ak'õre p'uuru^a pidaarā–e paji. Mamīda irā iru p'uuru pidaarā. Naaweda Tachi Ak'õrepa parā chupiria k'awa–e paji, ijāadak'aa p'anadap'edaa perā. Mamīda irā parā chupiria k'awaa bi, ichideerā perā.

Oopatáati Tachi Ak'õrepa oopi bik'a

¹¹Mapa ipemaarā k'iniarā, mia enenee nībi oonaadamerā pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iaapa oopi k'inia bik'a. Māgipa chōo pik'apari tachi t'āri ome. Parā k'ira tewaraarāk'a p'anapata ijāadak'aa beerā t'āide. Mapa oodaik'araa bi āchia oopatak'a. ¹²Ma k'āyaara āchi t'āide k'ira jīp'a p'anadaipia bi. Māgá p'anaruta pirā, āchia “k'achia beerāda” aruta pijida parā āpīte, unudait'ee parāpa ne–inaa pia oo p'ani māik'aapa Tachi Ak'õre cheru ewate jaradait'ee iruata parāmaa māga oopiji.

¹³Na p'ek'au eujāde p'ani misa, óoti eperāarā poroorāpa jara p'anik'a, apidaapa Tachi Waibia āpīte k'achia pedeenadamerā parā k'aurepa. Māga oodaipia bi César ome, iru waibiara bairā apemaarā poro waibiārā k'āyaara. ¹⁴Ichiaba māga oodaipia bi iru ek'ari p'anīirā ome. Irua āra pēipari k'achia beerā atadamerā māik'aapa miapidamerā; jōdee t'āri pia p'anīirāmaa pia pedeedamerā. ¹⁵Tachi Ak'õrepa k'inia bi parāpa ne–inaa pia aupai oodamerā. Māga ooruta pirā, chi k'isia k'awa–ee p'anīirāpa parā āpīte pariatua pedeeda–e pai. K'īup'ee p'anadait'ee.

¹⁶Parā esclavoorā–e. Mapa p'anapatáati esclavo–eerāk'a. Mamīda māimisa k'isianáati oodait'ee pāchia oo k'iniata, ne–inaa k'achia oorutamaa. Ma k'āyaara p'anapatáati Tachi Ak'õre esclavoorāk'a, oomaa irua oopi bik'a. ¹⁷T'āri pia p'anapatáati jōmaarā ome. K'inia iru

^a 2.10 Chonaarāweda Tachi Ak'õrepa Israeldeepa uchiadap'edaarā jirit'eraji ichi p'uuru pidaarā p'aneedamerā (Ex 6.7).

p'anapatáati pāchi ñpemaarā Cristo k'aurepa. Tachi Ak'õre waawepatáati māk'laapa César waawepatáati, eperāarāpa āchi poro waibiarā waawepatak'a.

P'anadaipia bi Cristo mimiapataarāk'a
(*Efesios 6.5-9; Colosenses 3.22-25; Tito 2.9-10*)

¹⁸ Teeda mimiapataarā, pāchi poro waibiarā waawepatáati māk'laapa oopatáati ārapa jara p'anik'a. Māga oodaipia bi āra t'āri pia p'ani pirā, maa–e pirā t'āri k'achia p'ani pñjida. ¹⁹ Ārapa parā miapidai, ne–inaa k'achia ooda–e p'ani mīda. Mamīda k'īrau–ee chooruta pirā oo k'inia p'anadairā Tachi Ak'õrepa oopi bik'a, irua parā pia ak'it'ee. ²⁰ Jõdee mágá ak'i–e pait'ee parāpa ne–inaa k'achia oodap'eda, k'īrau–ee chooruta pirā miapidak'āri ma k'achia oodap'edaa k'aurepa. Mamīda parā k'īrau–ee chooruta pirā miapidak'āri ne–inaa pia oodap'edaa perā, mágara Tachi Ak'õrepa parā pia ak'it'ee. ²¹ Ma–it'ee Tachi Ak'õrepa parā jiriji, Cristo jāk'a p'anapataadamerā. Iru miaji parā k'aripait'ee. K'inia bi parāpa awaraarā auk'a k'aripadamerā, miaruta pñjida māga oo p'ani k'aurepa. Tachi Ak'õre pedee jaraparipa irude nāga jaraji:

²² 'Irua p'ek'au k'achia ook'aa paji. Seewa apidaamaa jarak'aa paji.'

(Is 53.9)

²³ Cristomaa ik'achia jaradak'āri, mágá p'anauk'aa paji. Miapidak'āri, maarepida jarak'aa paji k'achia ooit'ee iru imiateedap'edaarāmaa. Ma k'āyaara ma nepira ichiak'au bijji Tachi Ak'õrepa oomerā ichia oo k'iniata. K'awaji Tachi Ak'õrepapai ak'ii eperāarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. ²⁴ Kurusode bak'āri, Cristopa ichi itu tachia p'ek'au k'achia oopata iru baji ichi k'ap'iade. Mágá piuji tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, tachi uchiadaidamerā p'ek'au k'achia jua ek'ariipa māk'laapa k'achia wēe p'anapataadamerā Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. Ma p'ek'au k'achia oopatap'edaa perā, parā k'ayaa pik'a p'anapachida. Mamīda Cristo miapida k'aurepa parā pari, jipa pik'a p'aneejida. Maperāpi írá parā ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'õre ome. ²⁵ Parāpa ijāadai naaweda, p'anapachida oveja o atua bik'a, Tachi Ak'õre k'awada–ee p'anadap'edaa perā. Mamīda írá, ma oveja āpítee cheruk'a ichi ak'ipari waya unu atarumaa, māga pik'a parā o k'achiade wādap'edaadeepa āpítee chejida unu atarutamaa pāchi ak'ipari, Cristo ome. Iruata parā t'āri ak'ipari.

Ūraa miak'āi p'aniirā–it'ee
(*Efesios 5.22-23; Colosenses 3.18-19*)

3 ¹ Mia parā wēraarā miak'āi beerā ūraait'ee oodamerā pāchi imik'īraarāpa jara p'anik'a. Māga ooruta pirā, chi imik'īraarā ijāadak'aa p'aniirāpa Tachi Ak'õrepa wāarata jara pēida ijāadai parā

k'aurepa. Cristopa ooda áchimaa jarada–e p'ani mīda, áchia irude ijāadai, ²unudak'āri parāpa Tachi Ak'ōre waawepata māik'aapa ne–inaa k'achia oodaamaa p'anapata. ³Parā wēraarā Cristode ijāapataarāpa jiridaik'araa bi k'īra wāree p'anadait'ee ĩripai, pāchi poro pi–ia bida p'anipa maa–e pirā ne–inaa nēdede ooda jī p'anipa maa–e pirā p'aru pi–ia jī p'anipa. ⁴Ma k'āyaara jiridaipia bi t'ārīde k'īra wāree p'anadait'ee, awaraarāpa māgee k'īra p'oyaa unuda–e p'ani mīda. Tachi Ak'ōre–it'ee piara bi t'ārī pia māik'aapa k'āiwee p'anapataadamerā, ne–inaa ĩripai oopata k'āyaara. Māgee ne–inaa jōpata, mamīda ne–inaa t'ārīde ichita bapari. ⁵Māgá p'anapachida chonaarāwedapema wēraarā, Tachi Ak'ōrede ijāapatap'edaa. T'ārīde k'īra wāree p'anapachida ijāapatap'edaa perā Tachi Ak'ōrepa áchi k'aripait'ee māik'aapa oopatap'edaa perā áchi imik'īraarāpa jaradap'edaak'a. ⁶Māga paji Abraham wēra Sara. Ichia oopachi Abrahampa jaradak'a māik'aapa irumaa: “michi poro waibiada” apachi. Parā Sara k'aurāk'a p'ani, iruk'a ne–inaa pia ooruta pirā māik'aapa ne–inaa apidaamaa p'erapida–e p'ani pirā.

⁷Ichiaba ūraait'ee parā imik'īraarā Cristode ijāapataarā k'īsia k'awaa p'anadamerā p'anapataadait'ee pāchi wēraarā ome. Ára k'aripapatáati juatau mak'īara wēe p'anadairā imik'īraarāk'a. Ma awara āra pia ak'īpatáati, auk'a Cristode ijāapata perā māik'aapa it'aa wādait'ee perā Tachi Ak'ōrepa k'aripap'eda. Ára māgá pia ak'īdaipia bi Tachi Ak'ōrepa parāpa it'aa iidipata p'anaumerā.

Sāga p'anapataadaipia bi awaraarā ome

⁸Ma awara parā jōmaarāmaa ūraait'ee auk'a k'īsia p'anapataadamerā oodait'ee Cristopa oopi bik'a. T'ārī auk'a p'anapatáati māik'aapa chik'inia p'anapatáati ipemaarā perā Cristo k'aurepa. Awaraarā chupīria k'awaa p'anapatáati māik'aapa audua–ee p'anapatáati. ⁹Awaraarāpa parāmaa ne–inaa k'achia oodak'āri, auk'a oonáati. Parāmaa ik'achia jaradak'āri, auk'a jaranáati. Ma k'āyaara áchimaa pia pedéeti māik'aapa it'aa iidíti Tachi Ak'ōrepa áchi k'aripamerā. Ma–it'ee Tachi Ak'ōrepa parā jirīji, parā jida k'aripa k'inia bada perā. ¹⁰Iru ūraa p'ādade jara bi:

‘Eperā t'ārī o–īa taarā ba k'inia bi pirā na p'ek'au eujāde, awaraarā āpīte pedee k'achia jara amaaipia bi māik'aapa seewa amaaipia bi. ¹¹Ne–inaa k'achia k'īra t'ādoo oo amaaipia bi māik'aapa ne–inaa pia oopia bi. Jirīpia bi k'āiwee bapariit'ee jōmaarā ome.

¹²Ma jōma oopia bi Tachi Waibiapa ak'ī bapari perā ne–inaa pia oopataarā māik'aapa ūripari perā ārapa it'aa iidipata. Mamīda māga oo–e ne–inaa k'achia oopataarā ome. Māirā k'aripa–epi.’

(Sal 34.12-16)

¹³Parāpa jiriruta pirā oodait'ee ne–inaa pia aupai, ¿k'airāpa parāmaa k'achia oodaima? ¹⁴Mamīda awaraarāpa parā miapiruta pijida ne–inaa

pia oo p'ani k'aurepa, o-ña p'anadaipia bi. Ma miapida k'aurepa Tachi Ak'õrepa parã pia ak'iit'ee. Mapa p'erapinãati parã jiripataarãmaa mãik'aapa k'isia jõnanãati ãchi k'aurepa. ¹⁵Ma k'ãyaara k'irãpãti Tachi Waibia Cristo bapari pãchi t'ãride mãik'aapa irumaa it'aa t'íti. Apidaapa parãmaa iidiruta pirã sãap'eda Cristode ijãapata, ichita p'anãuti. ¹⁶Mamída mãga õoti t'ãri pia, audua-ee, Tachi Ak'õre waawepata perã. Ne-inaa pia aupaita oopatãati. Mãga ooruta pirã, k'isia p'ua p'anada-e pait'ee. Ma awara parã imiateepataarãpa parã ãpite pedee k'achia jaradak'ãri, awaraarãpa ãchi k'ira nejasiapidait'ee, parã wãara p'anapata perã Cristopa oopi bik'a.

¹⁷Piara bi miadait'ee ne-inaa pia ooda k'aurepa, mãga k'inia bi pirã Tachi Ak'õrepa, miadai k'ãyaara ne-inaa k'achia ooda k'aurepa. ¹⁸Ichiba Cristo miãji piuk'ãri tachia p'ek'au k'achia oopata wẽpapiit'ee. Iru p'ek'au k'achia wẽe baji mída, piuda aba piuji p'ek'au k'achia oopataarã pari, mãgã tachi ijãapataarã t'itudamerã Tachi Ak'õre ode iru ome. Eperãarãpa iru peejida. Mamída aramata Tachi Ak'õre Jaure waya araa paji iru jaure ome. ¹⁹Mãpai iru wãji angeleerã, chi k'achia oodap'edaarã, jãa paraa bimaa. Jaraji mãirãmaa irua ãchi p'oyaada piuk'ãri eperãarã k'aripait'ee atuanaadamerã. ²⁰Mãga jaraji mãirãpa oodak'aa p'anadap'edaa perã Ak'õrepa oopi bik'a, chonaarãweda Noé na p'ek'au eujãde bak'ãri. Mãirã k'aurepa Tachi Ak'õrepa na eujãdepemaarã k'achia beerã audú miapi k'inia baji. Mamída chooji Noépa barco choma ooru misa, aide bataut'ee ichi ëreerã ome. Ára ochopai p'anajida. Mamída ma barcode bataudap'edaa perã, Tachi Ak'õrepa ãra k'aripaji k'iniinaadamerã awaraarã ome. Jaradai ma pania pëidapa k'achia beerã jõpiit'ee, Tachi Ak'õrepa Noé ichideerã ome k'aripaji chok'ai uchiadamerã. ²¹Tachi Ak'õrepa ãra k'aripadak'a chok'ai uchiadamerã ma pania k'aurepa, mãga pik'a ãrá pania k'aurepa Ak'õrepa parã jida k'aripapari ichita chok'ai p'anapataadamerã iru ome. Mãga oopari parã poro choopidak'ãri paniapa. Mãga oodak'ãri, ãripai ooda-e, ma paniapa jaik'oo pãchi k'ap'iade siimerã mãik'aapa wẽpapimerã. Ma k'ãyaara poro choopipata ak'ipidait'ee Jesucristo chok'ai p'irabaida k'aurepa t'ãriipa irude ijãa p'ani mãik'aapa iidi p'ani Tachi Ak'õrepa pãchia p'ek'au k'achia oopata wẽpapimerã. ²²Cristo chok'ai p'irabaik'ãri, wãji it'aa su-ak'i bapariit'ee Tachi Ak'õre juaraare. Mama bide jõma na p'ek'au eujãdepema-eeerã iru jua ek'ari p'anadait'ee; angeleerã mãik'aapa Netuara Poro Waibia eere p'aniirã paara.

Ne-inaa oodaipia bi Cristopa oopi bik'a

4 ¹Parãpa k'awa p'anadairã Cristo miada mãgã iru k'ap'iade, sõcharra p'anapatãati mãik'aapa auk'a k'isia p'anapatãati iruk'a. Miadak'ãri, p'ek'au k'achia oonãati. ²Oodai k'ãyaara pãchi p'ek'au k'achia ooyaa bi

k'ap'iaapa oopi bik'a, óoti Tachi Ak'õrepa oopi bik'a parã piurutamaa. ³Cristode ijãadai naaweda parãpa audupai oopachida ijãadak'aa beerãpa nãgee ne–inaa k'achia ooi awaa p'anapatak'a: pariatua p'ek'au ooyaa; ne–inaa k'achia ooyaa; it'ua toyaa; wêraarã pariatua jiriyaa mãirã ome k'achia oodait'ee; k'îra nejasia wêe it'aa t'îi awaa ne–inaa juapa oodamaa; mãgee ne–inaa k'achia. ⁴Îrã mãgee ijãadak'aa beerãpa k'awada–e p'ani k'ãata k'îsiadai, parã waa wãdak'aa perã ãchi ome mãgee ne–inaa k'achia oode. Maperãpi pedee k'achia jarapata parã ãpite. ⁵Mamîda ewari cherude Tachi Ak'õrepa iidik'ãri ãchia ne–inaa jõmaweda oopatap'edaa pari, ichita p'anadait'ee. Ma ewate iruata ak'it'ee jõmaarãpa oopata jarait'ee pia wa k'achia; chok'ai p'anîrãpa oopata mãik'aapa piudap'edaarãpa oopatap'edaa paara. ⁶Ma piudap'edaarã chok'ai p'anadak'ãri, miapachida k'ap'iade mãik'aapa piujida k'ap'iade eperãarã jõmaarãk'a. Mamîda ijãadap'edaarãpa Tachi Ak'õrepa pedee pia jara pëida Cristode ichita chok'ai p'anapataadait'ee iruk'a, ma ijãadap'edaa k'aurepa ãra jaure araa padaida perã iru Jaure ome. Ma–it'eepi Tachi Ak'õrepa jara pëiji Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee.

⁷Taarã–e na p'ek'au eujã jõit'ee. Mapa it'aa t'îi k'awaadait'ee Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a, k'îra jîp'a p'anapatãati mãik'aapa k'îsia k'awaa p'anapatãati. ⁸Ma awara nãga óoti awaraa ne–inaa jõmaweda oodai naaweda. T'ãriipa chik'inia p'anapatãati, mãgã p'anadak'ãri, maarepida k'irãpada–e pait'ee perã awaraarãpa parãmaa ne–inaa k'achia oopata mãik'aapa jarapata. ⁹Awaraa ijãapataarã p'asianadak'ãri parãmaa, t'ãri pia auteebãiti, maarepida k'achia pedeeda–ee. ¹⁰Tachi Ak'õre Jaurepa ne–inaa awara–awaraa oopipari parã chaachaa, mãgã awaraarã k'aripadamerã. Mapa mãgî ne–inaa pia oopataãti irua oopi bik'a. ¹¹Tachi Ak'õre Ûraa jarateeparipa jarateepia bi Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a. Ichiaba ne–inaa ooparipa awaraarã k'aripait'ee, mãga oopia bi Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Ne–inaa jõmaade mãga ooruta pirã, ak'îpidait'ee Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bi, Jesucristo k'ap'ia pari ne–inaa pia oopipari perã parãmaa. ¡Iru ichita Tachi Waibia pait'ee! ¡Amén!

Cristode ijãapataarã miadak'ãri

¹²Îpemaarã k'iniarã, p'eranáati awaraarãpa parã jiridak'ãri miapidait'ee. Mãgã chupîria p'anadak'ãri, parãpa k'awaa atadai wãara Cristode ijãa p'ani wa mak'îara ijãada–e p'ani. K'îsianáati parã miadaik'araa bi ichideerã perã. ¹³Ma k'ãyaara o–îa p'anáti parã miapidak'ãri Cristo miapidap'edaak'a, ne–inaa pia oo p'ani k'aurepa. O–îa p'anadai mãgã miaruta misa na eujãde, k'awa p'anadairã na ewari wãara t'ãri o–îa p'anadait'ee Cristo chek'ãri ichi k'îra wãree unupide jõmaarãmaa. ¹⁴Ichiaba o–îa p'anáti ik'achia jaradak'ãri parãmaa Cristode ijãapata perã. Mãgã p'anadai k'awa p'anadairã Tachi Ak'õre

Jaure, chi jaure pipiara bi, parã ome bapari perã. ¹⁵Awaraarãpa parã miapidait'ee. Mamïda k'irak'aupai miapidai parã t'ãidepemapa nãgee ne–inaa k'achia ooda pari: chïara peeda perã; chïara net'aa chiada perã maa–e pirã awaraa ne–inaa k'achia ooda perã chïaramaa; maa–e pirã pedee–idaa bapari perã; ne–inaa mãgee pari. ¹⁶Jõdee parã t'ãidepema ijãapari miapiruta pirã Cristode ijãapari perã, k'ïra nejasia baik'araa bi. Ma k'ãyaara Tachi Ak'õremaa gracias jaraipia bi, parã 'Cristodeerã' apata perã.

¹⁷Taarã–e Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujãdepemaarãpa oopata ak'iit'ee mãik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Apemaarã k'ãyaara ichideerã naapiara mägá ak'iit'ee mãik'aapa miapiit'ee chi ne–inaa k'achia oo p'aniirã, mägí k'achia oo amaadamerã. Irua tachi ome mãga ooru pirã, audupiara irua jara pëida ùridaamaa p'aniirã uchiada–e pait'ee iru juadeepa.

¹⁸'Tachi Ak'õre k'irapite k'achia wëe p'aniirã it'aa wãdai naaweda, Cristo k'aurepa miaruta pirã Ak'õre juade, audupiara miadait'ee p'ek'au k'achia ooyaa p'aniirã, irude ijãadak'aa perã. Mãgiirã atudait'ee.' (Pr 11.31)

¹⁹Maperã parã miadak'ãri Tachi Ak'õrepa mãga k'inia bairã, audupiara irude ijãadaipia bi mãik'aapa ichita ne–inaa pia oodaipia bi. Mãga oodaipia bi k'awa p'anadairã iru, tachi oodapa oopari ichia jara bik'a. Tachi ak'i bapariit'ee ichimaa wãruta misa.

Ûraa Cristode ijãapataarã–it'ee

5 ¹Ïrá mia ùraait'ee parã t'ãidepema ijãapataarã chonaarã. Parã chonaarã jïak'a mia pida ijãapataarã ak'ipari. Michi taupa unuji Cristo miada tachi k'aripait'ee mãik'aapa michi it'aipa mãga jarapari eperãarãmaa. Cristo waya chek'ãri, mimaa ichiaba Tachi Ak'õrepa ichi k'ïra wãree unupiit'ee. ²Mapa ak'i p'anapatãati ijãapataarã parã jua ek'ari p'ani. Åra ak'i p'anadaipia bi oveja ak'iparipa ichi ovejaarã ak'iparik'a. Mãga oodaik'araa bi apidaapa mãga oopi p'anadairã parãmaa. Åra ak'i p'anadaipia bi, t'ãriipa oo k'inia p'anadairã Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Ichiaba ma mimia oodaik'araa bi p'arat'a atadait'ee. Ma k'ãyaara óoti awaraarã k'aripa k'inia p'anadairã. ³Parã jua ek'ari p'aniirã chipariirãk'a p'ananãati. Ma k'ãyaara t'ãri pia p'anapatãati ãra ome, ãra parã jïak'a p'ana k'inia p'aneedamerã. ⁴Mägá p'anaruta pirã, tachi ak'ipari waiþiara bipa ichi waya unupik'ãri jõmaarãmaa, parãpata atadait'ee iru k'ïra wãree mãik'aapa ichita p'anapataadait'ee iru ome. Mägí pipiara bi na p'ek'au eujãdepema poro jïra atai k'ãyaara, Cristo k'ïra wãree jök'aa perã.

⁵Chonaarãmaa ùraadak'a ichiaba parã t'ãidepema k'ũtrãarãmaa ùraait'ee. Oopataati chonaarãpa jara p'anik'a. Parã ijãapataarã t'ãidepema apida audua baik'araa bi, Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bairã:

‘Tachi Ak'õrepa k'aripa–e audua p'anapataarã, mamĩda t'ãri pia
k'aripapari audua–ee beerã.’

(Pr 3.34)

⁶Maperãpi audua–ee p'anapatáati Tachi Ak'õre jua ek'ari, irua k'inia bi ewaride irua parã awaraarã k'ãyaara waibiara papimerã. ⁷Parã k'ĩsia jõnadak'ãri, ma k'ĩsia jõmaweda jaráti Tachi Ak'õremaa, irua parã pia ak'ĩ bapari perã.

⁸K'ĩra jĩp'a p'anapatáati mãik'aapa tauk'a nipapatáati, Netuara Poro Waibiapa parã k'ĩra unuamaa iru bapari perã. Ichia eperãarã jiri nipapari Cristode ijã amaapiit'ee, león bia nipaparik'a ne–inaa jiri nipak'ãri k'oit'ee. ⁹Ichia parã mágá jiri chek'ãri, chóoti Cristode ijã p'anide mãik'aapa oonáati mágipa oopi k'inia bik'a. K'irãpáti ichia auk'a jiripari parã ipemaarã Cristo k'aurepa miapiit'ee, na p'ek'au eujãde para bee chaa. ¹⁰Mamĩda taarã–e, parã miadap'eda, Tachi Ak'õrepa k'aripait'ee ichia k'inia bik'a p'anapataadamerã mãik'aapa pipiara choodamerã pãchia Cristode ijã p'anide. Tachi Ak'õrepa mágá parã k'aripait'ee tachi k'inia iru bapari perã mãik'aapa tachi jirida perã, Jesucristo k'aurepa ichita p'anapataadamerã iru eujã k'ĩra wãreede. ¹¹¡Tachi Ak'õre ichita jõmaarã k'ãyaara waibiara bait'ee! ¡Amén!

Salude pëida

¹²Tachi ipema Cristo k'aurepa, Silvano, nama bi mi ome. Mia k'awa bi irua pia oopari Cristopa oopi bik'a. Mapa mia na k'art'a k'ak'at'ua p'ãpiji irumaa. P'ãpiji parãpa k'awaadamerã mia et'ewa jaradak'a Tachi Ak'õrepa parã k'inia iru bapari mãik'aapa wãara parã k'aripait'ee. Mapa mia ũraait'ee parã choodamerã Cristode ijã p'anide, maarepida ijã amaada–ee.

¹³Nama Babilónia p'uurude Tachi Ak'õrepa ichiaba eperãarã jirit'eraji Cristode ijãadamerã, parã ome oodak'a. Mãirãpa parãmaa salude pëiruta. Ichiaba salude pëiru Marcopa. Iru mi warrak'a bi, mi ome nipapari perã Cristopa ooda jarateede. ¹⁴Chik'inia saludaa para báti.

Mia it'aa iidi bi parã Cristodeerã jõmaarã pari, k'ãiwee p'anapataadamerã.

Mãgapai paji.

2 SAN PEDRO

San Pedropa K'art'a T'ëepema P'ãda

Introducción

San Pedro, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji pëiit'ee jômaweda Cristode ijäapataarãmaa. Úraa k'inia baji seewa jarateepataarãpa jarateepata ũrinaadamerã.

Salude jarap'eda, naapiara Pedropa jara bi sãga Cristode ijäapataarãpa waapiara oopataadai irua oopi bik'a (cap. 1.1-15) mäik'aapa k'irãpapi bi ichia Cristo unuda k'ira awaradaik'ãri. Ichiaba jara bi k'irãpadamerã chonaarãwedapema Ak'õre pedee jarapataarãpa jaradap'edaa ichita uchiapari, Ak'õre Jaurepa jarapida perã (cap. 1.16-21). Jara bi Tachi Ak'õrepa pia-ee ak'ipari seewa jarapataarã, ichide ijäapataarã k'ürapata perã (cap. 2). Jara bi sãga pait'ee Cristo cheru ewate; na p'ek'au eujã jö chek'ãri. Ũraa bi audupiara oopataadamerã Cristopa oopi bik'a mäik'aapa apidaamaa k'ürapinaadamerã (cap. 3).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Simón Pedropa oopari Jesucristopa oopi bik'a. Irua mi pëiji ichi ũraa jarateede.

Mapa na k'art'a p'ãru parã Cristode ijäapataarã, tai jãak'a ijãa p'aniirãmaa. Jesucristo Tachi Ak'õre. Irua tachi o k'achiadeepa k'aripa atapari. Audú t'ãri pia bapari perã, tachi auk'a k'aripaji irude ijäapataadamerã. ² Mía it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa parã audú pia ak'i bapariimerã. Mägá k'ãiwee p'anapataadait'ee iru mäik'aapa Tachi Waibia Jesús ome k'awa wãdade.

P'anapatãati Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a

³ Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã, tachimaa teepari ne-inaa jõma falta p'ani p'anapataadamerã irua k'inia bik'a. Mägá

p'anapataadait'ee iru wāara k'awaadak'āri. Iruata tachi jiriji k'awapiit'ee ichi k'īra wāree māik'aapa t'āri pia, mǎgá p'anapataadamerǎ ichik'a. ⁴Iru mǎga bapari perǎ, tachimaa jaraji jōmaweda ne–inaa pi–ia ichia ooit'ee tachi k'aripait'ee. Mǎga jaraji parǎpa ma jarada ijǎa p'anipa iruk'a padaidamerǎ māik'aapa uchiadaidamerǎ na p'ek'au eujǎdepema ijǎadak'aa beerǎpa ne–inaa k'achia oopata jua ek'ariipa. Āchia p'ek'au k'achia k'īra t'ādo oopata, āchia oo k'iniata oopata perǎ. ⁵Tachi Ak'ōrepa ma jōma ooda perǎ parǎ k'aripait'ee, jiripataāti Cristode wāara ijǎapataadait'ee. Ma awara jiripataāti t'āri pia, k'isia k'achia wēe p'anapataadait'ee. Ma awara jiripataāti k'isia k'awaa p'anapataadait'ee. ⁶Ma awara jiripataāti oo amaadait'ee tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Ma awara jiripataāti choodait'ee pǎchi ijǎa p'anide, nepirade baairuta pijida. Ma awara jiripataāti Tachi Ak'ōre k'inia iru p'anapataadait'ee. ⁷Ma awara jiripataāti chik'inia p'anapataadait'ee pǎchi ipemaarǎ Cristo k'aurepa ome. Ma awara jiripataāti eperǎarǎ jōmaweda k'inia iru p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōrepa āchi k'inia iru baparik'a.

⁸Parǎpa ichita waapiara jiriruta pirǎ mǎgá p'anapataadait'ee, Tachi Waibia Jesucristo wāara k'awa wādait'ee māik'aapa p'anapataadait'ee irua k'inia bik'a. Oodait'ee irua oopi bik'a. ⁹Mamida chi jiri–e bipa mǎgá bapariit'ee k'isia k'awa–ee bi. Eperǎ tau t'awaa pik'a bi, k'ait'apai unupari perǎ. Mǎgipa na p'ek'au eujǎdepema net'aa audupiara k'awa k'inia bi, Cristo k'awai k'āyaara. K'irǎpa k'inia–e ichia naawedapema p'ek'au k'achia ooda Tachi Ak'ōrepa wēpapiji.

¹⁰Maperǎ michi ipemaarǎ, jip'a jiripataāti p'anapataadait'ee mia et'ewa jaradak'a. Mǎga ooruta pirǎ, ak'ipidait'ee Tachi Ak'ōrepa parǎ jirip'eda, wāara jirit'eraji ichideerǎ papiit'ee. Ma awara mǎga ooruta pirǎ, k'achiade baaida–e pait'ee. ¹¹Ma k'āyaara ewari cherude Tachi Ak'ōrepa parǎ o–ia auteebaiit'ee māik'aapa wāpiit'ee Tachi Waibia, Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari Jesucristo truadee. Mǎgí trua jōk'aa Tachi K'aripapari mama bapari perǎ.

¹²Ma jōma jara aupada mia parāmaa ip'ii k'irǎpapiit'ee, mǎgí ūraa k'awa p'ani mīda māik'aapa ijǎa p'ani mīda jōma Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida parāmaa. ¹³Wāara, mia k'inia bi parǎpa mǎgí ūraa k'irǎpadamerǎ, mi–it'ee Tachi Ak'ōrepa mǎga k'inia bairǎ. Mia mǎga ooit'ee chok'ai bi misa, ¹⁴Tachi Waibia Jesucristopa mimaa k'awapida perǎ taarǎ–e mi na k'ap'iadeepa uchiat'ee piuk'āri. ¹⁵Mamida jiriit'ee parǎpa mi ūraa ichita k'irǎpa p'anapataadamerǎ, mi piuda t'ēepai.

Cristo k'īra awaradaida unudap'edaarǎ

¹⁶Taipa parāmaa jarateejida Tachi Waibia Jesucristopa ooda māik'aapa iru waya cheit'ee. Maapai jarateeda–e paji eperǎarǎpa oopatak'a, āchi k'isiadeepa nepiridak'āri awaraarǎ k'ūradaid'ee. Ma k'āyaara tachi taupa

taipa iru k'ira wāree unujida. ¹⁷Māga unujida Tachi Ak'õrepa taimaa ak'ipik'ari irua Cristo pia ak'ipari. Māga ooji iru k'ira wāree eujādeepa pedeek'ari:

'Nāgita mi Warra k'inia, mia jirit'erada. Irua mi t'ari o-īapipari.'

(Mt 17.5; Mr 9.7; Lc 9.35)

¹⁸K'iiripa taipa māgí otau it'ariipa pedeeda ūrijida, māga nide tai p'anadap'edaa parā Tachi Waibia ome ee awara bidade Tachi Ak'õre-it'ee.

¹⁹Tachi Ak'õrepa māgí pedee jarai naaweda, chonaarāweda ichi pedee jarapataarāpa iru Warrade jarajida māik'aapa p'ājida. Mapa taipa māgí pedee ūridak'ari tachi k'iiripa, k'awaajida wāara Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade jara bik'a, māgá ichita p'asait'ee. Tachi Ak'õre Ūraa p'āda lámpara p'āriude bik'a bi, īdaaru misa; pia jarait'eera, Cristo waya cheru misa. Ma ewate irua na p'ek'au eujādepema p'āriu pik'a bi wēpapiit'ee māik'aapa Tachi Ak'õre wāarata jōmaweda k'awaapiit'ee tachi t'ārimaa. ²⁰Mamīda Tachi Ak'õre Ūraa p'āda māgá ak'idai naaweda, parāpa na pedee k'awaadaipia bi. Tachi Ak'õre pedee jarapataarāpa jaradap'edaa leedap'eda Ak'õre Ūraa p'ādade, apidaapa jaradaik'araa bi ichi k'isiadeepa ma pedee k'aata jara k'inia bi, jarateei awaraarāmaa. ²¹Tachi Ak'õre pedee jarapataarāpa pedee apida āchi k'iradoopa jaradak'aa paji. Ma k'āyaara Tachi Ak'õre pedee jarapachida Tachi Ak'õre Jaurepa jarapidak'a.

Seewa jarateepataarā

2 ¹Mamīda maapai Israel pidaarā, tachi chonaarā t'āide ichiaba seewa jarateepataarā paraaji. “Tai ichiaba Tachi Ak'õre pedee jarapataarāda” apachida mīda, māga-e paji. Māirā jīak'a parā t'āide ichiaba seewa jarateepataarā paraait'ee. Māirāpa āchi k'isiadeepa ijāapataarāmaa seewa imeraa jarateedait'ee. Meradait'ee Jesucristo tachi chipari, irua āchi neto pik'a ataji mīda āchi pari piuk'ari, atuanaadamerā. Ma meraruta k'aurepata, atu p'anide Tachi Ak'õrepa āchi jōpiit'ee. ²Chok'araarāpa ma seewa ijāadait'ee māik'aapa pariatua p'ek'au oo p'anapataadait'ee māirā jīak'a. Ma k'aurepa jōmaarāpa pedee k'achia jaradait'ee Tachi Ak'õre o wāara bide. ³Ma awara māirāpa p'arat'a audú ata k'inia p'anadairā, parā k'ūradait'ee seewa jaratee p'anipa. Taarā weda Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi māgeerā atuapiit'ee. Tachia k'awa p'aní iru sēk'aa māik'aapa k'āik'aa. Irua wāara āchi jōpiit'ee.

⁴K'isiadáma nāgide. Tachi Ak'õrepa ichi angeleerāpa k'achia oodap'edaa wēpapi-e paji. Āchi pēiji eperāarā k'achia beerā piudap'edaarāmāiipa waawí māik'aapa jīa paraa biji uria audú nāpia bide, mama iru ewari waibia ewate nidamerā. ^a ⁵Ichiaba chonaarāweda Tachi Ak'õrepa wēpapi-e

^a 2.4 Jud 1.6; Gn 6.1-4.

paji eperāarāpa p'ek'au k'achia oodap'edaa. Āchi jōpiji na p'ek'au eujā jōma ūupirupa. Māga ooji ijāadak'aa p'anapatap'edaa perā. Jīp'a Noé awaraa eperāarā siete ome chok'ai uchía ataji, Noépa jarateepachi perā eperāarā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a p'anapataadamerā.^b ⁶ Ichiaba Tachi Ak'ōrepa wēpapi—e paji Sodoma p'uurudepemaarāpa ne—inaa k'achia oodap'edaa māik'aapa Gomorra p'uurudepemaarāpa ne—inaa k'achia oodap'edaa. Ma p'uuru omee weda k'achia ooji t'ipitaupa jōpik'āri. Māga ooji māirā t'ēepai ijāadaamaa p'anadait'eerāpa k'awaadamerā irua k'achia beerā k'achia oopari. ⁷ Māga ooji mīda ma p'uurudepemaarāmaa, ma p'uuru jōt'aai naaweda irude ijāa bada, Lot chok'ai uchiapiji. Māgí eperā pia baji Ak'ōre k'irapite. Iru audupai k'īsia nībapachi, p'ek'au ooyaa p'anapatap'edaarā t'āide bapachi perā. ⁸ Ma p'uuru pidaarāpa oodak'aa paji Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Ma k'āyaara ne—inaa k'achia aupai oopachida. Mapa māgí eperā pia bita ichi t'ārīde miapachi, ewari chaa ma k'achia beerāpa oopata unupachi perā māik'aapa ūripachi perā.

⁹ Mamīda Tachi Ak'ōrepa Lot uchiapiji ma k'achia beerā t'āideepa. Tachi Ak'ōrepa k'awa bi sāga k'aripait'ee ichide ijāapataarā, ne—inaa k'achia onaadamerā māik'aapa irua k'inia bik'a oodamerā. Jōdee ichia k'awa bi sāga jīa pik'a biit'ee k'achia oopataarā āchi miapirumaa māik'aapa atuapirumaa ichi ewari waibia ewate. ¹⁰ Audupīara miapiit'ee oo p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Māirāpa oodaamaa p'anapata Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a.

Māgí seewa jarateepataarāpa āchia oo k'iniata oopata. K'iiri k'isua p'anapata māik'aapa audua p'anapata. Waaweeda—ee pedee k'achia jaradait'ee angeleerā āpīte. ¹¹ Jōdee angeleerā, māirā k'āyaara waibiara p'ani mīda, maarepida pedee k'achia jarada—e, k'achia beerā imiateenadak'āri Tachi Ak'ōre k'irapite. ¹² Ma seewa jarateepataarā ne—animalaarāk'api p'ani. Ne—animalaarā k'īsīadak'aa eperāarāk'a. Oopata āchi k'ap'iapa oopi bik'a. T'opata eperāarāpa jita atadamerā māik'aapa peedamerā. Māga pik'a p'ani ma seewa jarateepataarā. Pedee k'achia jarapata ne—inaa jōma āchia k'awada—e p'ani āpīte. Ma k'aurepa Tachi Ak'ōrepa āchi jōpiit'ee, eperāarāpa ne—animalaarā jōpipatak'a. ¹³ Āchi miadait'ee ne—inaa k'achia oopata perā. Āstaawa pida oo k'inia p'anapata āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Parā ijāapataarā t'āide paara māga oopata, t'īudak'āri nek'odait'ee parā ome. Māgá parā k'ūrapata auk'a oo k'inia p'anadamerā āchia oopatak'a. Āchi k'aurepata awaraarāpa parā pia ak'ida—e p'ani.

¹⁴ Āchia wēraarā unudak'āri, audú k'āi k'inia p'anapata māirā ome. Ichita k'īsia p'anapata ne—inaa k'achia oodait'ee. K'ūrapata pia ijāada—e p'aniirā, auk'a k'āi k'inia p'anadamerā āchi ome. Jīripata waapiara

^b 2.5 Gn 6.9-10; 7.1.

ne–inaa k'achia oodait'ee määk'aapa k'ïapata ne–inaa jöma ächia iru p'anadaik'araa bi. Maperäpi Tachi Ak'örepa ächi k'achia ooit'ee, ichia ooda mïda. ¹⁵Mägá p'ana k'iniapa ächia Tachi Ak'öre o atuajida. Oodai k'äyaara Tachi Ak'örepa oopi bik'a, oopata chonaaräwedapema Bosor warra Balaampa oodak'a. Mägipa ne–inaa k'achia ooit'ee paji, p'arat'a audú ata k'inia bada perä mäga oorumaa. ¹⁶Mamïda Tachi Ak'örepa iru burromaa pedeeji itriat'aamerä. Ne–animal paji mïda, mägí burropa pedeeji määk'aapa oopi–e paji chiparipa ma ne–inaa k'achia k'ïra k'awa–ee, pariatua oomerä.

¹⁷Ma seewa jarateepataarä pozo p'oo bík'api p'ani maa–e pirä jïarara pania wëe bík'api p'ani, parä k'aripada–e p'anadairä. Mapa Tachi Ak'örepa ächi pëiit'ee p'äriudee. ¹⁸Ma seewa jarateepataaräpa iwësaa, pedee audua, pariatua näga jarateepata: ijäapataaräpa oodai jöma ächia p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ïapa oopi bik'a. Ma awara ächia ijäapataarä jiripata k'achia oodait'ee ära ome. Mägá k'ïrapata ewaa uchiarutaarä ijäadak'aa beerä p'anapatadeepa. ¹⁹Jarapata ächi eere t'ïurutaarä apida jua ek'ari p'anapataadait'ee. Mamïda ächita p'ek'au k'achia jua ek'ari p'anapata esclavooräk'a, oopata perä ächi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ïapa oopi bik'a. Mägímaa p'oyaapijidapi. ²⁰Mäiräpa Tachi Waibia, Tachi K'aripapari Jesucristo k'awadak'äri, oo amaajida na p'ek'au eujädepema ijäadak'aa beeräpa oopata määk'aapa uchiäjida p'ek'au k'achia jua ek'ariipa. Mamïda mäga oodap'eda, waya baajida p'ek'au k'achiade, p'oyaapidap'edaa perä ächi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ïamaa. Maperäpi ïrá k'achiara p'ani ächi ijäadai naaweda p'anadap'edaa k'äyaara. ²¹Piara bak'aji k'awada–e pada paara säga p'anapataadait'ee Tachi Ak'örepa k'inia bik'a, mäga k'awa p'anadap'eda, uchiadai k'äyaara iru jua ek'ariipa, ijäadaamaa p'anadairä irua ïraa pia jara pëida eperäarämaa. ²²Mamïda mägiirä p'anapata nägí wäara pedee eperäaräpa jarapatak'a:

'Usapa äp'op'eda, waya k'o chepari ichi äp'oda.' (Pr 26.11)
määk'aapa 'Sina pania bëisäade k'uiip'eda, waya yoorode t'ïupari.'

Tachi Waibia waya cheit'ee

3 ¹ïpemaarä k'iniarä, na k'art'lade määk'aapa apema k'art'a mia parämaa p'ä pëidade, nägí ne–inaa jöma k'ïräpapiji. Ma awara ïraaji jïp'a k'ïsiadamerä Tachi Ak'örepa k'inia bik'a. ²K'ïräpáti chonaaräwedapema Ak'öre pedee jarapataaräpa jaradap'edaa, jaradak'äri Tachi Ak'örepa ooit'ee bada ächi t'ëepai. Ichiaba k'ïräpáti Tachi Waibia, Tachi K'aripapari jarada tai k'ap'ïa pari. Irua tai parämaa pëiji jarateedamerä, mägá paräpa iru ïraa pia k'awaadamerä.

³Mamïda ma jöma jaradap'edaade k'ïsiadap'eda, nägí audupïara k'ïräpáti pia k'awaadamerä. Tachi Waibia waya chei naaweda, parä

ijäapataarã t'ãide Tachi Ak'õre Ūraa oo iru p'anapataarã uchiadait'ee. Māgiirãpa oodait'ee āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a māik'aapa parã oo iru p'anadait'ee. ⁴“¿Sāgajima adait'ee, Tachi Ak'õrepa Cristo waya pēiit'eeda ada? Ma jarada ūridap'edaarã jai-idaadak'āriipa, na eujã aide nībi ome auk'a bi naawedapemak'a, Tachi Ak'õrepa ewaa ook'āri. ¿Cristo waya che–e pait'eeda!” adait'ee. ⁵Māirãpa māga jarapata k'irãpa k'iniada–e p'anadairã Tachi Ak'õrepa naaweda ooda. Ichi pedeepapai pajã beeji māik'aapa auk'a ichi pedeepapai pania ūk'uru āyaa pēiji eujã uchiamerã paniadeepa. ⁶Ichiaba ichi pedeepapai ma p'ek'au eujã jōpiji paniapa ūupik'āri. ⁷Ma awara auk'a ichi pedeepapai pajã māik'aapa eujã jia iru bi ichi ewari waibia ewate t'ipitaupa jōpirumaa. Ma ewate ijāadak'aa beerã jōmaweda atuapiit'ee.

⁸Īpemaarã k'iniarã, ichiaba k'irãpāti nāgí pedee. Tachi–it'ee k'āima aba mak'iara taarã–e; jōdee mil años taarãpari. Mamīda Tachi Ak'õre–it'ee k'āima aba auk'a bi mil años ome. Jōdee mil años auk'a bi k'āima abaa ome. ⁹Eperãarã ūk'uruurãpa k'isia p'ani Cristo waide che–e bairã, Tachi Ak'õrepa oo–e pait'ee ichia jaradak'a. Mamīda māga–e. Iru choo nībi māik'aapa parã chupiria k'awaa nībi, k'inia–e bairã apida atuadamerã. Ma k'āyaara k'inia bi jōmaarãpa ne–inaa k'achia oo amaadamerã māik'aapa oodamerã irua oopi bik'a, iru ewari waibia ewate pai naaweda.

¹⁰Tachi Ak'õre māgá choo nībi mīda, ichi ewari waibia ewate pait'ee. Ara nechipari p'ārik'ua tachi atu p'anide paruk'a, māga pik'a eperãarã atu p'anide iru ewari waibia ewate pait'ee. Ma ewate golpe pururua nībide pajã wēpadariit'ee māik'aapa Tachi Ak'õrepa jōmaweda aide nībi atane, ak'õrejiru, māgee t'ipitaupa jōpiit'ee. Auk'a na p'ek'au eujã māik'aapa aide nībi jōmaweda jōpiit'ee.

¹¹Māgá Tachi Ak'õrepa ne–inaa jōmaweda jōpiit'ee perã, ¿sāga parã p'anapataadaipia bima? K'achia wēe p'anapataadaipia bi irua k'inia bik'a. ¹²Ni p'anadaipia bi iru ewari waibia ewate pamerã māik'aapa oodaipia bi irua oopi bik'a, ma ewate isapaira pamerã. Ma ewate pajã jōit'ee t'ipitaupa. Jōmaweda aide nībi māik'aapa na p'ek'au eujāde nībi auk'a jōit'ee. ¹³Mamīda irua jaraji ma t'ēepai pajã chiwidi māik'aapa eujã chiwidi ooit'ee. Māgí eujāde eperãarãpa irua oopi bik'a oodait'ee, aide ne–inaa k'achia wē–e perã. Māgí eujāta tachia nīmaa p'ani.

¹⁴Maperã ĩpemaarã k'iniarã, parã ni p'ani misa Ak'õrepa oomerã ichia jaradak'a, jiripatāati k'achia wēe p'anapataadait'ee iru k'irapite. Māgá t'āri auk'a p'anapataadai iru ome. ¹⁵K'irãpāti Tachi Waibia choo nībi k'inia bairã jōmaarãpa ichide ijāadamerã māik'aapa t'itudamerã Tachi Ak'õre ode, ichi waya chei naaweda. Tachi ĩpema k'inia Pablopa ma ūraa ichiaba p'ā pēiji parāmaa, Tachi Ak'õrepa iru k'isia k'awaapida perã. ¹⁶Irua k'art'a jōma p'ādade ma ūraa jaradoo, madepema pedee ūk'uru

tachia pia p'oyaa k'awada—e p'ani mīda. K'īsia k'awa—ee p'aniirāpa māik'aapa waide pia ijāada—e p'aniirāpa oopata māgí pedee ome, awaraa Tachi Ak'ōrepa ūraa p'āpida ome oopatak'a. Āchi k'īsiadeepa ma ūraa seewa papipata māik'aapa awaraarāmaa ma seewa jarateepata. Maperāpi āchi atuadait'ee.

¹⁷Māpai ĩpemaarā k'iniarā, ĩrá parāpa k'awa p'anadairā māgee seewa jarateepataarā uchiadait'ee ijāapataarā t'āide, k'īrak'aupai ijāadai ārapa jarateepata. Ichiaba k'īrak'aupai oodai ārapa oopatak'a, oodak'aa perā Tachi Ak'ōre Ūraade jara bik'a. ĩrá parāpa pia ijāapata. Mamīda k'ūrapiruta pīrā āramaa, parā āyaa atadaridai Cristo ik'aawaapa. ¹⁸Ma k'āyaara pipiara k'awa wāti Tachi Waibia, Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari Jesucristo māik'aapa irumaa iidíti parā k'aripamerā. Māgá p'anapataadait'ee irua k'inia bik'a. ¡Irua Tachi Ak'ōre k'īra wāree ichita unupiit'ee, na eujā jōru pijida! ¡Amén!

Māgapai paji.

1 SAN JUAN

San Juanpa K'art'a Naapiara P'ãda

Introducción

San Juan, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. Pëiji jômaweda Cristode ijãapataarãmaa. Ūraa k'inia baji jïp'a ijãapataadamerã Ak'õrepa jirit'eradaarãpa jarateedap'edaak'a, seewa jarateepataarãpa ijãapataarã k'ũra nipapatap'edaa perã. Na k'art'ade Juanpa audũ jara bi sãga Tachi Ak'õrepa ijãapataarã k'inia iru bapari.

Naapiara jara bi ichia unuda Jesucristo, Tachi Ak'õre pedee chok'ai pik'a bi (cap. 1.1-4). Jara bi Tachi Ak'õre ïdaa pik'a bi mãik'aapa Cristode ijãapataarã iru ïdaa pik'a bide p'anapataadaipia bi (caps. 1.5–2.6). Jara bi ūraa chiwidi Cristopa jarateedak'a: chik'inia p'anapataadamerã. Ūraa bi warrarã chonaarã ome (cap. 2.7-17). Jara bi ijãapataarãpa k'irãpadamerã naaweda jarateeda ũridap'edaa mãik'aapa k'ũrapinaadamerã seewa jarateepataarãmaa (caps. 2.18–3.10). Jara bi Cristode ijãapataarã Tachi Ak'õre warrarã perã, p'ek'au k'achia jômaweda oo amaadaipia bi mãik'aapa chik'inia p'anapataadaipia bi, k'ĩsia p'ua-ee (cap. 3.11-24). Jara bi sãga k'awaadai Ak'õre Jaurepa jarapi bi pedee mãik'aapa seewa pedee (cap. 4.1-6). Jara bi chik'inia p'anapataadamerã, Tachi Ak'õrepa ijãapataarã k'inia iru bapari perã (cap. 4.7-21). Jara bi jômaweda Tachi Ak'õre Warrade ijãapataarãpa p'oyaapata na p'ek'au eujãdepemaarãpa ne-inaa k'achia oopata (cap. 5.1-5). Jara bi Tachi Ak'õrepa ichita oopari ichia jara bik'a mãik'aapa ichi Warrade ijãapataarã o k'achiadeepa k'aripa atapari atuanaadamerã (cap. 5.6-12). T'ëepai jara bi chik'aripa p'anapataadamerã, p'ek'au k'achia p'oyaa wãruta misa (cap. 5.13-21).

Jesucristopa ichi k'ap'ia eperã k'ap'iade unupida

1 ¹Tai Jesucristo ome nipapatap'edaarãpa nepiripata k'aita iru. Mĩa na k'art'a p'ã pëiru parãpa pida mãga k'awaadamerã. Na p'ek'au eujã bai naaweda, Tachi Ak'õre Pedeeeta bapachi. Mãgĩ Jesucristo. Iru

k'aurepata eperãarã ichita p'anapataadai Tachi Ak'õre ome iru truade. Jesucristo na p'ek'au eujãde nipak'ãri, taipa iru unujida eperã jïp'aak'a. Taipa iru t'õbaijida tachi juapa. Ichiaba ùrijida irua ùraa jarada. ²Cristo Tachi Ak'õre ome ichita bapachi mïda, tai ïrapemaarãmaa eperã k'ap'iade unupiji. Irua Tachi Ak'õre Ùraa jarateepachi eperãarãmaa, ma ùraa ijãadap'eda ichita p'anapataadamerã iru ome Tachi Ak'õre truade. Cheji na p'ek'au eujãdee. Taipa unujida irua ooda mãik'aapa jõmaarãmaa ma ooda nepiripata. ³Parãmaa jarapata taipa unudap'edaa mãik'aapa taipa ùridap'edaa, parãpa mãga k'awaadap'eda, araa p'anapataadamerã tai ome, tai araa p'anapatak'a Tachi Ak'õre ome mãik'aapa iru Warra Jesucristo ome. ⁴Tachi jõmaarãta mãga p'anapataadak'ãri, wãara o-ïa p'anadait'ee. Ma-it'eeta mia parãmaa na k'art'a p'ãmaa bi.

Tachi Ak'õre ïdaa pik'a bi

⁵Jesucristo k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa taimaa nãga jara pëiji. Tachi Ak'õre ïdaa pik'a bi. ïdaade maarepida p'ãriu unuda-e p'anik'a, mãga pik'a Tachi Ak'õrede maarepida k'achia unuda-e. ⁶Tachidepemapa jarai ichi araa bapari Tachi Ak'õre ome. Mamïda ma eperãpa at'ãri ne-inaa k'achia oomaa bi pirã, seewamaa bi. Ichia oo-e bi Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëidak'a. ⁷Mamïda eperã wãara ïdaa pik'a bide bapari pirã Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a, araa bapariit'ee Tachi Ak'õre ome mãik'aapa awaraa ijãapataarã ome. Ma awara Tachi Ak'õrepa ma eperã p'ek'au k'achia jõmaweda wëpapiit'ee, iru Warra Jesús waa bat'ada k'aurepa.

⁸Tachidepemapa jararu pirã ichi t'ãride k'ïsia k'achia wëe bi, ichi itu k'üramaa bi, seewamaa bairã. Mãgipa k'awa-e bi Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida. ⁹Mamïda mãgipa ichia p'ek'au k'achia oopata jõmaweda jararu pirã Tachi Ak'õremaa, tachi t'ãride k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa chupiria k'awaait'ee. Ooit'ee ichia jara bik'a ichi ùraa jara pëidade. Ma eperã p'ek'au k'achia jõmaweda wëpapiit'ee. ¹⁰Mamïda abaapa jararu pirã ichia ne-inaa k'achia ook'aa, jõmaarãmaa ak'ipi bi ichia Tachi Ak'õre Ùraade ijãa-e. Mãgí eperãpa k'ïsia bi pirã ichia p'ek'au k'achia ook'aa, mãgara ichiaba k'ïsia bi Tachi Ak'õrepa seewa jara bi ichi ùraade.

Cristo Tachi K'aripapari

2 ¹Warrarã,^a mia na k'art'a p'ãru parãmaa ne-inaa k'achia oonaadamerã. Mamïda tachia ne-inaa k'achia ooruta pirã, Tachi K'aripapari iru p'ani irua chupiria iidimerã Tachi Ak'õremaa tachi pari. Mãgí Jesucristo, chi p'ek'au k'achia ook'aa bi. ²Iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa tachia p'ek'au k'achia oopata wëpapii atuanaadamerã. Wãara tachia p'ek'au k'achia oopata wëpapii. Mamïda mãgapai-e.

^a 2.1 Warrarã ak'ãri, jara k'inia baji ijãapataarã jõmaweda.

Ichiaba wēpapii jōmaweda na p'ek'au eujādepemaarāpa p'ek'au k'achia oopata.

³Tachia k'awadai Tachi Ak'ōre wāara k'awa p'ani, iru ūraade jara bik'a oodak'āri. ⁴Awaraa eperāpa jarai ichia Tachi Ak'ōre wāara k'awa bi. Mamīda māgipa oo–e bi pirā Ak'ōrepa jara bik'a, seewamaa bi. K'awa–e bi Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida. ⁵Mamīda eperāpa ook'āri Tachi Ak'ōre Ūraade jara bik'a, Tachi Ak'ōre wāara k'inia iru bi māik'aapa chik'inia bapari iru ome. Nāgá k'awa p'ani tachi, Tachi Ak'ōredeerā. ⁶Eperāpa jara bi pirā wāara Tachi Ak'ōre k'awa bi, ma eperā baipia bi Jesucristo badak'a.

Juanpa jarada Cristode ijāapataarāpa oodamerā

⁷Īpemaarā k'iniarā Cristo k'aurepa, mia na jararu parāpa oodamerā ĩrapema–e, parāpa ūridooda perā Cristode ijāadak'āriipa. Chonaarāweda paara Tachi Ak'ōrepa jara pēiji eperāarāpa awaraarā ichiaba k'inia iru p'anapataadamerā. ⁸Mamīda na k'art'ade mia ma jarada chiwidi pik'a jara bi. Chik'inia p'anapatāati. Cristo wāara māga bapachi ichideerā ome. Parāpa pida k'awaa wāda māga p'anapataadait'ee. Parā Cristode ijāadai naaweda, p'āriu pik'a bide p'anapachida, awaraarā k'iniada–e p'anadap'edaa perā. Mamīda ĩrā ma p'āriu pik'a bideepa uchua wāda ĩdaa pik'a bidee.

⁹Ma jara aupada wāara mīda, parādepemapa jarai ichia awaraarā k'inia iru bi Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. Mamīda chi ĩpema Cristo k'aurepa k'ĩra unuamaa iru bi pirā, wāara māga oo–e bi. At'āri ne–inaa k'achia oomaa bi, p'āriu pik'a bide ook'ajik'a. ¹⁰Jōdee abaapa chi ĩpema Cristo k'aurepa k'inia iru bak'āri, māgipa wāara oopari Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. Wāara māgí eperā k'achiade baapi–e. ¹¹Mamīda ma eperāpa chi ĩpema Cristo k'aurepa unuamaa iru bi pirā, ichi k'ĩradoopa k'achiade bi, oo–e bairā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. Wāara māgí eperāpa k'awa–e Tachi Ak'ōrepa jara bi. Ma awara māgá ne–inaa k'achia oomaa bairā, p'oyaa oo–e Tachi Ak'ōrepa jara bik'a.

- ¹² Warrarā, mia parāmaa p'āru, Jesucristo piuda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa parāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapida perā.
- ¹³ Chonaarā, mia parāmaa p'āru, parāpa wāara Jesucristo k'awa p'anadairā. Iru bapachi na p'ek'au eujā bai naaweda.
K'ūtrāarā, mia parāmaa p'āru, parāpa Netuara Poro Waibia p'oyaa wāda perā.
- ¹⁴ Warrarā, mia parāmaa p'āmaa bi, parāpa Tachi Ak'ōre wāara k'awapata perā.
Chonaarā, parāmaa p'āmaa bi, parāpa wāara k'awapata perā chi na p'ek'au eujā ooi naaweda ichita bapari.
K'ūtrāarā, ichiaba parāmaa p'āmaa bi, parā Cristode wāara ijāapata perā māik'aapa oopata perā Tachi Ak'ōre Ūraa

p'ädade jara bik'a. Ma awara parāmaa p'āmaa bi Netuara Poro Waibiapa oopi bik'a oodak'aa perā.

¹⁵P'ananáati na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā p'anapatak'a. Jirináati ne–inaa k'achia k'íra t'ādoo na p'ek'au eujāde paraa. Māga jiriruta pirā, chik'inia p'anada–e pai Tachi Ak'öre ome. ¹⁶Mia māga jara bi na p'ek'au eujāde tachia unupata perā nāgee ne–inaa k'achia k'íra t'ādoo: ne–inaa k'achia oo k'inia p'ani tachi t'āridepai; ne–inaa k'achia unudak'āri tachi taupa, auk'a oo k'inia p'ani; pedee audua p'anapata ne–inaa iru p'anadairā. Tachi Ak'örepa māgee ne–inaa k'achia apida oopik'aa eperāarāmaa. ¹⁷Māgee ne–inaa māik'aapa jōma ne–inaa k'achia na p'ek'au eujādepemaarāpa oo k'inia p'ani jōdaridait'ee. Mamīda chi Tachi Ak'örepa oopi bik'a oopataarā ichita p'anapataadait'ee iru ome.

Wāara Cristode ijāapataarāpa k'ūrapida–e seewa jarapataarāmaa

¹⁸Warrarā, taarā–e na p'ek'au eujā jōdariit'ee. Parāpa ūrijida Anticristo cheit'ee. Wāara māgí jīak'aarā paraa tachi t'āide. Mapa k'awa p'ani na p'ek'au eujā taarā–e jōdariit'ee. ¹⁹Māgiirā tachi t'āideepa uchijida Cristode wāara ijāada–e pada perā tachia ijāapatak'a. Wāara māgá ijāadap'edaa paara, wāda–e pak'aji. Mamīda uchiadak'āri, unupijida āchidepema apida Cristode wāara ijāada–e paji.

²⁰Jōdee parā jōmaweda Cristode wāara ijāa p'ani. Parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'örepa wāarata jara pēida, Jesucristo, chi p'ek'au k'achia wēe bīpa māga k'awapida perā ichi Jaure pēik'āri parā ome bapariimerā. ²¹Mia na k'art'a p'ārupa jara k'inia–e bi parāpa k'awada–e Tachi Ak'örepa wāarata jara pēida. Jīp'a mia p'āmaa bi parāpa k'awa p'anadairā ma wāarata jara pēidade seewa apida unudak'aa, Tachi Ak'órépata ma wāara jarada perā. ²²Maperā abaapa jara bi pirā Tachi Ak'örepa Jesús pēi–e paji eperāarā rey pamerā, māgí eperā seewamaa bi. Ma eperā Anticristo, jara bairā Jesús Tachi Ak'öre Warra–e māik'aapa Tachi Ak'öre Jesús Ak'öre–e. ²³Chi māga jara bīpa wāara Jesucristode ijāa–e bi māik'aapa Tachi Ak'öre wāara k'awa–e bi. Jōdee chi jara bīpa Jesucristo Tachi Ak'öre Warra, Tachi Ak'öre wāara k'awa bi.

²⁴Maperā k'irāpāti parāpa naaweda ūridap'edaa, ewaa Cristode ijāadak'āri. Maapai k'awaajida Tachi Ak'örepa wāarata jara pēida eperāarāmaa māik'aapa t'āripa oo k'inia p'aneejida irua oopi bik'a. Māgá oo wāk'āti wāti. Māga ooruta pirā, t'āri a–ba p'anapataadait'ee Tachi Ak'öre ome māik'aapa ichi Warra Jesucristo ome. ²⁵Cristopa māga jara baji, jarak'āri ichita p'anapataadai Tachi Ak'öre ome.

²⁶Mia naa jaradak'a māgee Cristo k'íra unuamaa iru p'aniirā tachi t'āide paraa. Māgiirāpa parā k'ūra k'inia p'ani. ²⁷Mamīda parāpa ūrida–e pait'ee māgeerāpa jarateepata, Cristopa ichi Jaure pēida perā parā ome bapariimerā. Ma Jaurepa parāmaa ne–inaa wāara jōmaweda jarateepari.

Seewa jarateek'aa. Mapa irua jaratee bik'a oo wāk'āti wāti. Māgá wāara t'āri a–ba p'anapataadait'ee Cristo ome.

²⁸Warrarā, māgá t'āri a–ba p'anaruta pirā Cristo ome, parāpa waaweeda–e pait'ee iru waya chek'āri na p'ek'au eujādee. Ma ewate iru k'irapite k'īra nejasia–ee p'anadait'ee.

²⁹Parāpa k'awa p'ani Jesucristo, Tachi Ak'ōre Warrapa ichita oopari ichi Ak'ōrepa jara bik'a. Ichiaba k'awadaipia bi chi Tachi Ak'ōrepa jara bik'a ooparipa auk'a Tachi Ak'ōre warra.

Tachi Ak'ōre warrarā

3 ¹¡K'isiatí! Tachi Ak'ōrepa tachi audú k'inia iru bapari perā, jarapari tachi ichi warrarā. ¡Wāarapí! Mamīda na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa māga p'oyaa k'awada–e, wāara Tachi Ak'ōre k'awadak'aa perā.

²Īpemaarā k'iniarā, ĩrá tachi wāara Tachi Ak'ōre warrarā. Mamīda waide k'awada–e sāga p'anadai Cristo cheda t'ēepai. Aba k'awa p'ani Cristo waya chek'āri, iruk'a p'anadait'ee, iru k'īra wāree k'awadait'ee perā. ³Tachi jōmaweda māga k'awa p'aniirā nimaa p'ani iru cherumaa. Mapa māgá ní p'ani misa, ne–inaa k'achia jōmaweda oo amaadaipia bi, iruk'a p'anadait'ee, k'awa p'anadairā iru p'ek'au k'achia wēe bapari.

⁴Tachia k'awa p'ani chi ne–inaa k'achia oo bīpa oo–e bi Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. Māga oo–e bak'āri, k'achiade bi. ⁵Parāpa ichiaba k'awa p'ani Jesucristo na p'ek'au eujādee cheji eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpapiit'ee. Irua maarepida k'achia ook'aa paji. ⁶Mapa wāara oo k'inia p'aniirāpa irua oopi bik'a t'āri a–ba p'anapata iru ome. Ne–inaa k'achia oo k'iniadak'aa, ichideerā perā. Mamīda chi ne–inaa k'achia oopataarā t'āri a–ba p'anadak'aa iru ome, irude wāara ijāadak'aa perā māik'aapa wāara iru k'awadak'aa perā.

⁷Warrarā, k'ūrapināati apida seewapataarāmaa. Chi ooparipa Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a t'āri pia bapari Tachi Ak'ōrek'a. ⁸Jōdee chi ne–inaa k'achia ooparipa oomaa bi Netuara Poro Waibiapa oopi bik'a. Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujā oodak'āriipa, Netuara Poro Waibiapa p'ek'au k'achia k'īra t'ādo oopari. Ma–it'ee cheji Tachi Ak'ōre Warra na p'ek'au eujādee: jōpiit'ee Netuara Poro Waibiapa ne–inaa k'achia oopata.

⁹Tachi Ak'ōre warrarāpa p'ek'au k'achia oo k'iniadak'aa, Tachi Ak'ōre Jaure āchi ome bapari perā. Wāara k'achiade p'oyaa p'anadak'aa, Tachi Ak'ōre warrarā perā. ¹⁰Nāga k'awa p'ani chisāgí Tachi Ak'ōre warrarā māik'aapa chisāgí Netuara Poro Waibia warrarā. Chi oo–e bīpa Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a Tachi Ak'ōre warra–e. Ma awara chi ĩpema Cristo k'aurepa k'īra unuamaa iru bīpa Tachi Ak'ōre warra–e.

Chik'inia p'anapataadaipia bi

¹¹Cristode ijāadak'āriipa parāpa nāga ūridooda: chik'inia p'anapataadaipia bi. ¹²Tachia māga k'awa p'anadairā, oonaadāma Caīnpa

oodak'a. Ichia ooji Netuara Poro Waibiapa oopidak'a. Chi ñpema k'ira unuamaa iru bap'eda, peet'ajji. ¿Sãap'eda m̃ga ooji? Ichi t'ari k'achia bapachi. Jõdee chi ñpema t'ari pia bapachi.

¹³ Maperã ñpemaarã, k'isianáati na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerãpa parã k'ira unuamaa iru p'anadak'ari. ¹⁴ Naaweda tachi jida ãchik'a atuadait'ee paji, Tachi Ak'õrepa jara bik'a oodak'aa pada perã. Mamãda Cristopa tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji, ichita p'anapataadamerã Tachi Ak'õre ome mãik'aapa oopataadamerã irua oopi bik'a. K'awa p'ani tachia wãara m̃ga oomaa p'ani, tachi ñpemaarã Cristo k'aurepa k'inia iru p'anapata perã. Chi ñpemaarã k'ira unuamaa iru p'anapataarã atuadait'ee. ¹⁵ Tachi Ak'õre-it'ee eperãpa ichi ñpema k'ira unuamaa iru bi pirã, auk'a bi eperã chãara peeparã ome. Parãpa k'awa p'ani chãara peepataarã it'aa wãdak'aa. ¹⁶ Nãgã k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa tachi k'inia iru bapari. Jesucristo piuji tachi pari. M̃ga ooji tachi audú k'aripa k'inia bada perã. M̃gã tachia pida tachi ñpemaarã Cristo k'aurepa k'aripa k'inia p'anadaipia bi, piuruta p̃jida ma k'aurepa. ¹⁷ Mapa chi net'aa iru bipa ichi ñpema Cristo k'aurepa chupiria ñbi unuru pirã, mamãda chupiria k'awa-e bi pirã, ma eperãpa ak'ipimaa bi ichia Tachi Ak'õre k'inia-e bi. ¿Sãga ichia Tachi Ak'õre k'inia iru bida aima, chi ñpema Cristo k'aurepa k'aripa-e bi pirã? ¹⁸ Warrarã, pedeeppai tachi ñpemaarã k'inia iru p'anadaik'araa bi. Åra k'aripadaipia bi. M̃gã ooruta pirã, ak'ipidai wãara Åra mãik'aapa Tachi Ak'õre k'inia iru p'ani.

Inejasia-ee it'aa t'ipataadaipia bi Tachi Ak'õremaa

¹⁹ M̃gã tachi ñpemaarã k'inia iru p'anadak'ari, tachia nãgi wãarata k'awaadait'ee. Tachi, Tachi Ak'õredeerã. T'ãride m̃ga k'awadak'ari, inejasia-ee it'aa t'ipataadait'ee irumaa. ²⁰ Mamãda inejasiadarii tachi t'ãridepai k'isiaruta pirã: “Aai, mia wãara mi ñpemaarã Cristo k'aurepa mak'iara k'aripa-e.” M̃ga k'isiaruta pirã, k'irãpadaipia bi Tachi Ak'õrepa ne-inaa jõmaweda k'awa bi. Tachi k'ãyaara k'awaara bi tachia wãara oo k'inia p'ani ichi-it'ee. ²¹ Jõdee, ñpemaarã k'iniarã, tachia m̃gã k'isida-e p'ani pirã, wãara inejasia-ee it'aa t'ipataadait'ee Tachi Ak'õremaa. ²² Ma awara it'aa iididak'ari Tachi Ak'õremaa, irua ooit'ee jõmaweda tachia iidi p'ani. M̃ga ooit'ee tachia oopata perã irua jara bik'a. ²³ Tachi Ak'õrepa jara bi tachia nãga oodamerã: Ijãadaipia bi Jesucristo wãara Tachi Ak'õre Warra mãik'aapa chik'inia p'anapataadaipia bi irua jaradak'a. ²⁴ Chi ooparipa Tachi Ak'õrepa jara bik'a t'ari a-ba bapari iru ome. Chik'inia p'anapata. Tachia m̃ga k'awa p'ani Tachi Ak'õre Jaurepa tachimaa m̃ga k'awapipari perã. Ma-it'ee ichi Jaure p̃jji tachi ome bapariimerã.

Sãga seewa jarapataarã k'awadai

4 ¹ ñpemaarã k'iniarã, na p'ek'au eujãde seewa-idaa beerã chok'ara paraa. Mãirãpa “Tai Tachi Ak'õre Ũraa jarateepataarãda” apata

mīda, ijāanāati āchia jara p'ani. Pia ūridaipia bi jōmaarāpa jaramaa p'ani, k'awaadait'ee wāara jara p'ani Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a wa māga–e. ²Parāpa k'awaadai chisāgí eperāpa wāara jara bi Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapi bik'a. Chi jara bīpa: “Jesucristo eperā jīp'aak'a na p'ek'au eujāde ba cheji” jara bi Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapi bik'a, wāara Cristode ijāapari perā. ³Mamīda chi māga jara–e bīpa p'oyaa jara–e Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapi bik'a, māgí eperāpa ijāak'aa perā Jesús, Cristo paji. Anticristo na p'ek'au eujāde bada paara, māgí pedeeparik'a pedee'aji. Parāpa k'awa p'ani iru cheit'ee t'ēepai. Mamīda nāgaweda iru jīak'aarā na p'ek'au eujāde paraa.

⁴Warrarā, parā Tachi Ak'ōredeerā. Mapa parāpa oodak'aa māgí seewa–idaa beerāpa jara p'anik'a. Parāpa āchi māgá p'oyaadai chi parā ome bapari, Tachi Ak'ōre waibiara bairā chi na eujādepema ijāadak'aa beerā ome bapari, Netuara Poro Waibia k'āyaara. ⁵Āchi māk'aaapa jōmaweda na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā Netuara Poro Waibia jua ek'ari p'anapata. Maperā na p'ek'au eujādepema k'īsia k'īra t'ādo jara wādak'ari, awaraarāpa ma seewa ūripata māk'aaapa aide ijāapata. ⁶Mamīda māga–e tai ome, tai Tachi Ak'ōredeerā perā. Taipa wāarata jarateepata Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapi bik'a. Mapa chi Tachi Ak'ōre k'awa beerāpa ūri k'inia p'anapata taipa jarapata. Mamīda chi Tachi Ak'ōre k'awa–e beerāpa ūri k'iniadak'aa taipa jarateepata. Āchia ūri k'inia p'ani seewa jarateepataarā, Netuara Poro Waibiapa jarapi bik'a. Nāga k'awaadai chisāgí wāarata jarateepataarā māk'aaapa chisāgí seewa jarateepataarā. Tachi Ak'ōre k'awa beerāpa wāarata jarateepataarā ūri k'inia p'anapata. Jōdee Tachi Ak'ōre k'awa–e beerāpa seewa jarateepataarā ūri k'inia p'anapata.

Tachi Ak'ōrepa eperāarā jōmaweda k'inia iru bapari

⁷Īpemaarā k'inīarā, chik'inia p'anapataadāma, Tachi Ak'ōrepa māga oopi bairā. Jōmaarāpa awaraarā k'inia iru p'anapata māgá p'anapataadai, Tachi Ak'ōre warrarā perā māk'aaapa Tachi Ak'ōre k'awa p'anapata perā. ⁸Chi awaraarā k'inia–e bīpa Tachi Ak'ōre k'awa–e bi, Tachi Ak'ōrepa jōmaweda k'inia iru bapari perā. ⁹Nāgá Tachi Ak'ōrepa unupiji tachi audú k'inia iru bapari. Na p'ek'au eujādee pēiji ichi Warra apai iru bada, māgí k'aurepa tachi ichita p'anapataadamerā iru ome. ¹⁰Tachi Ak'ōrepa ichi Warra māgá pēik'ari, ak'ipiji tachi wāara k'inia iru bapari. Tachia iru māgá k'iniada–e paji. Iruata tachi k'inia iru baji. Mapa ichi Warra pēiji piumerā tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee.

¹¹Īpemaarā k'inīarā, Tachi Ak'ōrepa tachi māgá audú k'inia iru bapari perā, tachi jida chik'inia p'anapataadaipia bi. ¹²Apidaapa Tachi Ak'ōre k'īra unuda–e p'ani. Mamīda tachi chik'inia p'anaruta pīrā, t'āri a–ba p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome. Māgá tachi k'ap'ia pari irua

jōmaarāmaa unupiit'ee wāara irua āra jida k'inia iru bapari. ¹³Nāga k'awa p'ani tachi t'āri a–ba p'anapata Tachi Ak'ōre ome. Irua ichi Jaure pēiji tachi ome bapariimerā. ¹⁴Ma awara taipa Tachi Ak'ōre Warra bapata unujida tachi taupa. Mapa jōmaarāmaa nāga nepiripata: Tachi Ak'ōrepa ichi Warra pēiji na p'ek'au eujādepemaarā o k'achiadeepa k'aripa atade. ¹⁵Mapa chi jara bīpa Jesús Tachi Ak'ōre Warra t'āri a–ba bapari Tachi Ak'ōre ome.

¹⁶Māgá tachia Tachi Ak'ōre k'awa p'ani māik'aapa ijāa p'ani irua tachi k'inia iru bapari. Tachi Ak'ōrepa eperāarā jōmaweda k'inia iru bapari perā, eperāpa auk'a Tachi Ak'ōre k'inia iru bak'āri, t'āri a–ba bapari iru ome. ¹⁷Tachia Tachi Ak'ōre māgá k'inia iru p'anadak'āri, ooma p'ani irua k'inia bik'a. Irua k'inia bi waawee–ee p'anadamerā ichi k'irapite, ichi ewari waibia ewate pak'āri. Wāara ma ewate māga p'anadait'ee, na p'ek'au eujāde p'ani misa iru ome t'āri a–ba p'anapata perā, Jesucristo iru ome t'āri a–ba baparik'a. ¹⁸Wāara Tachi Ak'ōre k'inia iru baparipa maarepida waawee–ee bapari, k'awa bairā Tachi Ak'ōrepa iru auk'a k'inia iru bapari māik'aapa maarepida iru k'achia oo–e pait'ee. Mamīda chi waide māga k'awa–e bīpa Tachi Ak'ōre waawee bapari, k'isia bairā Tachi Ak'ōrepa ichi k'achia ooi. Mapa tachia nāga k'awadai. Eperā abaapa waawee bi pirā Tachi Ak'ōrepa iru k'achia ooit'ee, ma eperāpa waide pia k'awa–e bi Tachi Ak'ōrepa iru audú k'inia iru bapari.

¹⁹Tachia Tachi Ak'ōre k'inia iru p'ani, irua naapiara tachi k'inia iru bada perā. ²⁰Tachidepemapa jarai ichia Tachi Ak'ōre k'inia iru bapari. Māga jara bi mīda, ichi t'āride chi ipema Cristo k'aurepa unuamaa iru bi pirā, māgí eperā seewamaa bi. Ichi ipema unu bita k'inia–e bi pirā, ¿sāga k'inia iru bai Tachi Ak'ōre, unu–e bita? ²¹Maperāpi Jesucristopa jaraji chi Tachi Ak'ōre k'inia iru bīpa ichi ipemaarā Cristo k'aurepa auk'a k'inia iru baipia bi.

Ne–inaa k'achia k'ira t'ādoosoo amaa wāk'āti wāpataarā

5 ¹Jōmaweda Tachi Ak'ōre warrarāpa nāga ijāapata: Jesús, Cristo, ichi ai, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā. K'isiadāma nāgide. Tachia k'awa p'ani eperā abaapa awaraa eperā k'inia iru bak'āri, ma eperā warrarā paara k'inia iru bapariit'ee. ²Māga bi ichiaba Tachi Ak'ōre ome. Tachia Tachi Ak'ōre k'inia iru p'anadak'āri māik'aapa oodak'āri irua jara bik'a, k'awa p'ani iru warrarā jida k'inia iru p'anadait'ee. ³Oodak'āri Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, ak'ipimaa p'ani wāara iru k'inia iru p'ani. Irua iidi–e bi oodamerā ne–inaa tachia p'oyaa oodak'aa. ⁴Tachia oodai Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, iru warrarā perā. Jōmaweda Tachi Ak'ōre warrarāpa na p'ek'au eujādepema k'achia k'ira t'ādoosoo amaa wāk'āti wāpata, oo k'inia p'anapata perā irua jara bik'a. Tachia ne–inaa k'achia māgá oo amaadai Cristode ijāapata perā. ⁵Mapa jaradai: “Tachia ijāadak'āri Jesús

Tachi Ak'õre Warra, irua k'aripapari tachia na p'ek'au eujãdepema ne–inaa k'achia jõma oo amaa wãk'ãti wãdamerã.”

Tachi Ak'õrepa jarada Jesús ichi Warra

⁶Jesucristo na p'ek'au eujãdee chek'ãri, ak'ipiji ichi Tachi Ak'õre Warra. Mãga ooji paniapa poro choopik'ãri mãik'aapa ichi waa bat'ak'ãri. Jesús, ichi ai, Cristo paji poro choopik'ãri paniapa mãik'aapa ichi waa bat'ak'ãri. Tachi Ak'õre Jaurepata ichiaba tachimaa k'awapipari Jesús Tachi Ak'õre Warra. Ma Jaurepa ichita wãarata k'awapipari. Maperã ijãa p'ani wãara Jesús Tachi Ak'õre Warra. ⁷Mãpai jaradai nãgí ne–inaa õpeepa auk'a tachimaa k'awapi p'ani Jesús wãara Tachi Ak'õre Warra: ⁸Tachi Ak'õre Jaurepa ma wãarata k'awapipari perã tachimaa; Jesupa ooda perã Tachi Ak'õrepa oopidak'a poro choopik'ãri paniapa mãik'aapa Jesupa ooda perã Tachi Ak'õrepa oopidak'a iru waa bat'ak'ãri. ⁹K'ĩsiadãma nãgide. Eperãarãpa charraarã k'irapite ne–inaa jaradak'ãri, ijãapata mãirãpa jara p'ani. Maperã audupiara ijãadaipia bi Tachi Ak'õrepa ne–inaa jarak'ãri, ichi jõmaarã k'ãyaara waibiara bapari perã. Ichia jaramaa bi Jesucristo ichi Warra ma jarada õpeepa. ¹⁰Mapa chi Tachi Ak'õre Warrade ijãaparipa k'awa bi iru wãara Tachi Ak'õre Warra, Tachi Ak'õre Jaurepata ma eperã t'ãride mãga k'awapipari perã. Mamida chi mãga ijãa–e bipa jõmaarãmaa ak'ipimaa bi ichi k'ĩsiade Tachi Ak'õrepa seewa jara bi. ¹¹Tachi Ak'õrepa jara bi tachia iru Warrade wãara ijãadak'ãri, ichita p'anapataadait'ee iru ome. ¹²Mapa jaradai: “Chi Tachi Ak'õre Warrade wãara ijãapari it'aa wãit'ee. Mamida chi Tachi Ak'õre Warrade ijãa–e bi it'aa wã–e pait'ee. Mãgí atuait'ee.”

Juanpa awaraa ùraa jarada

¹³Mia jõma jara aupada na k'art'ade p'ãji parã, Tachi Ak'õre Warrade ijãapataarã, k'awaadamerã wãara ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'õre ome.

¹⁴Maperã tachi inejasia–ee it'aa iidipata Tachi Ak'õremaa. T'ãride k'awa p'ani tachia iidiruta pirã Tachi Ak'õrepa ne–inaa oomerã ichia oo k'inia bik'a eperãarã k'aripait'ee, tachia iidiruta irua ùriit'ee. ¹⁵Ma awara k'awa p'anadairã irua ùripari mãgá iididak'ãri, ichiaba k'awa p'ani irua ooit'ee tachia iidi p'anik'a.

¹⁶Parãdepemapa unuru pirã pi ìpema Cristo k'aurepa ne–inaa k'achia oomaa bi, it'aa t'ìipia bi ma ìpema pari, Tachi Ak'õrepa iru chupiria k'awaamerã. Mãgá pia ma ìpema k'aripai, Tachi Ak'õrepa iru it'aa wãpimerã. Mãga ooi ma ìpemapa oo bi pirã ne–inaa k'achia, ma k'aurepa tachi atuapi–e. Mamida ne–inaa k'achia paraa, ma k'aurepa tachi atuapipari. Irua mãgí oo bi pirã, mia parãmaa jara–e it'aa t'ìdamerã iru pari. ¹⁷Wãara eperãarãpa ooda–e p'anadak'ãri Tachi Ak'õrepa jara

bik'a, ne–inaa k'achia oomaa p'ani iru k'irapite. Mamīda p'ek'au k'achia jōmaapa tachi atuapi–e.

¹⁸K'awa p'ani Tachi Ak'ōre warrarāpa p'ek'au k'achia oo amaa wāk'āti wāpata, Tachi Ak'ōre Warra, Jesucristopa āra k'aripapari perā. Irua āra ak'ipari Netuara Poro Waibiapa āramaa ne–inaa k'achia oopinaamerā. ¹⁹K'awa p'ani tachi Cristode ijāapataarā Tachi Ak'ōredeerā. Jōdee apemaarā na p'ek'au eujādepemaarā Netuara Poro Waibia jua ek'ari p'anapata. ²⁰Ichiaba k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Warra na p'ek'au eujādee cheji Tachi Ak'ōre k'awapiit'ee tachimaa, māgá k'awaadamerā k'aita wāara Tachi Ak'ōre. Tachi ijāapataarā chaa t'āri a–ba bapari ma wāara Ak'ōre ome, t'āri a–ba bapari perā iru Warra Jesucristo ome. Māgita wāara Tachi Ak'ōre. Iru k'aurepata it'aa wādait'ee. ²¹Chi māga ijāada–e p'aniirā seewadeta ijāa p'ani. Āchia ijāapata chi ne–inaa juapa oda k'irapite it'aa t'ipataarāk'a. Mapa ijāanáati āchik'a.

Māgapai paji.

2 SAN JUAN

San Juanpa K'art'a T'ëepema P'ãda

Introducción

San Juan, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. Ichia “mi Cristode ijãapataarã ak'ipari waibiada” apari, taarã ijãada perã, Cristo ome nipadak'ãriipa. Na k'art'a pëjji “Ak'õrepa jirit'eradaarãmaa”; pia jarait'eera, jirit'erada Cristode ijãapataadamerã.

Naapiara Juanpa jara bi ãra k'inia iru bi mãik'aapa o-ãa bi ùk'uru Ak'õre ode pia nipapata perã. Ùraa bi chik'inia p'anapataadamerã (vs. 1-6). K'irãpapi bi Cristo na p'ek'au eujãde nipada eperã jip'aak'a; mapa ùrinaadamerã seewa jarateepataarãpa jara p'ani mãik'aapa ãchi t'ãide mãirã auteebainaadamerã (vs. 7-11). T'ëepai jara bi ichi wã k'inia bi ãchi ak'ide mãik'aapa salude pëiru (vs. 12-13).

Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëidade jara bik'a p'anapataadaipia bi

¹Mi, Juan, Cristode ijãapataarã ak'ipari waibia. Mia na k'art'a p'ãru parã ijãapataarãmaa, Tachi Ak'õrepa parã jirit'erada perã Cristode ijãapataadamerã. Wãara mia parã k'inia iru bi. Mia aupaita parã mágã k'inia iru bi–e. Jõma Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëida k'awa p'aniirãpa parã auk'a k'inia iru p'ani. ²Mia parã mágã k'inia iru bi ma wãarata ñraweda tachi t'ãride bapari perã mãik'aapa ichita bait'ee perã tachi ome. ³Wãara Tachi Ak'õre mãik'aapa iru Warra Jesucristo t'ãri pia p'anapata tachi ome. Mapa ãrapa tachi pia ak'i p'anadait'ee. Ma awara tachi chupiria k'awaadait'ee mãik'aapa k'ãiwee p'anapidait'ee. Mágã wãara p'anadai Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a mãik'aapa chik'inia p'anapataadai iru ome.

⁴Mi o-ãa beeji k'awaak'ãri parãdepemaarã ùk'uru p'anapata Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëidade jara bik'a. ⁵Írã, ñpemaarã Cristo k'aurepa,

mia parāmaa enenee nībi tachi chik'inia p'anapataadamerā. Mia māga jarak'āri, jara–e bi ne–inaa parāpa waide k'awada–e p'ani. Tachia naa Cristode ijāadak'āriipa mā jarada ūridooda. ⁶Nāgá tachia ak'ipidai Tachi Ak'ōre māik'aapa awaraarā k'inia iru p'ani: oodak'āri Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. Iruata jara bi tachi chik'inia p'anapataadamerā. Parāpa māga ūrijida naaweda Cristode ijāadak'āri.

K'irak'aupai seewa jarateepataarā t'īupidai parā t'āide

⁷Ma Tachi Ak'ōrepa jarada mia parāmaa k'irāpapi k'inia bi, na p'ek'au eujāde seewa–idaa beerā chok'ara paraa perā. Māgiirāpa ijāadak'aa Jesucristo na p'ek'au eujāde ba cheji eperā jip'aak'a. Jaradak'aa Jesucristo Tachi Ak'ōre Warra. Māgá tachia k'awa p'ani āchia seewa jaratee nipapata. Āchi Anticristo jīak'aarā. ⁸K'irak'aupai ijāadai āchia jara p'ani. Māga ijāaruta pirā, jōpidait'ee jōma parāpa oomaa p'ani Tachi Ak'ōre–it'ee. Mia k'inia bi parāpa atadamerā jōma Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi teeit'ee ichideerāmaa it'ari, oopatap'edaa perā irua oopi bik'a.

⁹Eperāpa jararu pirā Cristopa jarateedak'a oo–e pait'ee, ichia ma jarateeda k'āyaara Tachi Ak'ōre net'aa waapiara k'awa bairā, māgí eperāpa wāara Tachi Ak'ōre k'awa–e bi. Jōdee chi Cristopa jarateedak'a oo bīpa wāara ijāapari Tachi Ak'ōre Warrade māik'aapa Tachi Ak'ōre k'awa bapari. ¹⁰Maperā māgee Cristopa jarateedak'a ooda–e p'aniirādepema aba parā t'āide cheru pirā, iru auteebaidaik'araa bi. Māgee jarateepataarā parāmaa chepidaik'araa bi. ¹¹Parādepema abaapa māgee eperā auteebairu pirā, k'aripait'ee irua waapiara k'achia oomerā ijāapataarāmaa, irua seewa jaratee bi k'aurepa.

¹²Mia parāmaa waa jara k'inia bi, mamīda k'art'a p'ādade māga oo k'inia–e. Parā ak'ide wā k'inia bi, k'irapite pedeedait'ee. Māgá tachi o–īa p'anadait'ee.

¹³Parā ipemaarā Cristo k'aurepa, chi nāpema Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarā Cristode ijāadamerā, parāmaa ichiaba salude tee pēiruta. Māgapai paji.

3 SAN JUAN

San Juanpa K'art'a Araarepema P'ãda

Introducción

San Juan, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. Na k'art'a pëiji Cristode ijäapari Gayomaa. P'ãji jarait'ee ichia jarateepataarã pëida auteebaidamerã ijäapataarã chip'epatamã.

Naapiara Juanpa pedee pia jara bi Gayomaa, Tachi Ak'õrepa iru pia oomerã. Jara bi ichi o-ia beeda nepiri chedak'ãri Gayo pia ijäapari Cristode. Gayomaa chupiria iidi bi ichia jarateepataarã pëida auteebaimera mãik'aapa ãra k'aripamerã pia ijäapata perã Cristode (vs. 1-8). Jara bi jãpema Diotrefepa iru ùraa ùriamaa bi mãik'aapa irua pëida eperãarã auteebai k'inia-e bi. Ùraa bi Gayopa mãga oonaamerã; ma k'ãyaara jãpema Cristode ijäapari pia Demetriok'a bamerã (vs. 9-12). T'ëepai jara bi ichi wã k'inia bi Gayo ak'ide mãik'aapa salude pëiru jãpema k'õp'ãyoorãmaa (vs 13-15).

Juanpa Gayomaa jarada

1 K'õp'ãyo Gayo mia wãara k'inia iru bapari,

Mi, Juan, Cristode ijäapataarã ak'ipari waibiapa na k'art'a pĩmaa p'ãru. Wãara mia pi k'inia iru bi.

2 Ìpema k'inia Cristo k'aurepa, mia it'aa t'ĩ bi ne-inaa jõmaade pi pia wãmerã mãik'aapa k'ap'ia pia bamerã pi t'ãride Tachi Ak'õre k'irapite pia baparik'a.

3 Ùk'uru tachi ìpemaarã Cristo k'aurepa nama chedak'ãri, nepirijida pia wãara oopari Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëidak'a, mãgide ijäapari perã. Mãga ùrik'ãri, mi o-ia beji. 4 Wãara mi ichita o-ia beepari k'awaak'ãri ijäapataarã michi warrarãk'a p'ani p'anapata Tachi Ak'õrepa wãarata jara pëidade jara bik'a. Mi-it'ee mãga k'awaai k'ãyaara, ne-inaa awaraa pipiara wẽ-e mi o-ãapiit'ee.

5 Ìpema k'inia, pia Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a pia oomaa bi k'aripak'ãri tachi ìpemaarã Cristo k'aurepa, chi awara ãi jaratee nipapataarã. Wãara

pia ãra auteebaipari, ãra k'awa–e bi mĩda. ⁶ Mapa nama chedak'ãri, jõmaarã ijãapataarã taide nepiripata pia ãra k'aripada, ãra k'inia iru bapari perã. Mãgã k'aripaparĩji ãchi ode pia wãdamerã. ãra k'aripãji Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a, ãrapa iru mimia oomaa p'anadairã. ⁷ ãra uchijida ãchi t'ãideepa jarateedait'ee Cristopa ooda mãik'aapa irua jarada. Ma wãdade ne–inaa maarepida iidi k'iniada–e paji ijãadak'aa beerã juadepema. ⁸ Mapa tachia ãra auteebaidaipia bi mãik'aapa k'aripadaipia bi. Mãga ooruta pirã, ãra ome auk'a mimiadait'ee awaraarãpa Tachi Ak'õre wãarata k'awaadamerã.

Diotrefepa k'achia ooda; jõdee Demetriopa pia ooda

⁹ Mia auk'a jaraji awaraa k'art'a pẽidade pi t'ãidepema ijãapataarãmaa. Mamĩda Diotrefepa mi pedee ùri k'inia–e, ichi audua bairã. Ichi ijãapataarã poro waibia pa k'inia bi. ¹⁰ Ichia mi pedee mãgã ùri k'inia–e bairã, mi wãk'ãri parã ak'ide, k'irãpite pedeeit'ee ichi ome. Mia k'irãpapiit'ee ichia pedee k'achia jaramaa bi tai Ak'õrepa jirit'eradaarã ãpite. Mãgapai oo–e ichia. Ichiaba tachi ipemaarã Cristo k'aurepa jaratee nipadak'ãri ijãapataarã t'ãide ichi k'ait'a, ichia mãgiirã auteebaik'aa. Ma awara, awaraa ijãapataarãpa ãra auteebai k'inia p'anadak'ãri, ichia mãga oopik'aa mãik'aapa jẽrepari ma auteebai k'inia p'aniirã awaraa ijãapataarã ik'aawaapa.

¹¹ Gayo, mi ipema k'inia, oonãaji ichia oo bik'a, ne–inaa k'achia oomaa bairã. Ma k'ãyaara pia óoji. Nãgĩ k'irãpãji. Chi ne–inaa pia oo bĩpa oopari Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Mamĩda chi k'achia oo bĩpa Tachi Ak'õre k'awa–e bi.

¹² Wãara Diotrefepa mãgã ne–inaa k'achia oomaa bi. Mamĩda Demetriopa mãga oo–e bi. Ijãapataarã jõmaarãpa nepiripata irua ne–inaa pia oopari. Iru bapari Tachi Ak'õrepa wãarata jara pẽidade jara bik'a. Tai nãpemaarãpa ichiaba jara p'ani iru t'ãri pia bapari. Piata k'awa bi taipa seewadak'aa.

¹³ Mia pĩmaa waa jara k'inia bi, mamĩda k'art'a p'ã bide mãga jara k'inia–e. ¹⁴ Taarã–e nide mi wã k'inia bi pi ak'ide. Mãgã k'irãpite pedeedai.

¹⁵ Gayo, mia it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa pi k'ãiwee bapimerã. Tachi k'õp'ãyoorã nãpemaarãpa ichiaba pĩmaa salude tee pẽiruta. Tai pari salude tẽeji jãma p'ani k'õp'ãyo chaa.

Mãgapai paji.

SAN JUDAS

San Judapa K'art'a P'áda

Introducción

San Judapa na k'art'a p'áji. K'ísia p'ani na Judas Jerusalendepema ijáapataarã poro waibia Santiago ipema paji. Na k'art'a Cristode ijáapataarãmaa pëiji.

Salude teep'eda mäik'aapa pedee pia jarap'eda (vs. 1-2), Judapa naapiara ũraa bi ũrinaadamerã seewa jarateepataarãpa jaratee nipapata áchi t'áide. Jara bi Tachi Ak'õrepa ooda chonaarãweda mãgeerã ome (vs. 3-7). Ichiaba jara bi ma seewa jarateepataarãpa oodak'aa Cristopa oopi bik'a. Jip'a oopata áchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a (vs. 8-16). K'irãpapi bi mãga pait'ee perã Cristo chei naaweda, k'íra jip'a p'anapataadamerã irua k'inia bik'a (vs. 17-23). T'ëepai iidi bi Ak'õrepa ára pia ak'i bapariimerã mäik'aapa pedee pia jara bi Jesucristode (vs. 24-25).

Salude pëida

¹Mi, Judas, Santiago ipema, mimiapari Jesucristo-it'ee. Na k'art'a p'áru Tachi Ak'õrepa jirit'eradaarãmaa. Irua parã k'inia iru bapari. Ma awara, Jesucristopa parã ak'i bapari atuanaadamerã ichi waya cheru misa.

²Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa parã audú chupiria k'awaamerã, k'áiwee p'anapimerã mäik'aapa k'inia iru bamerã.

Sãap'eda na k'art'a p'áda

³Ipemaarã k'iniarã, mia t'ãripa p'ait'ee paji jarait'ee sãga Cristopa tachi ijáapataarã jómaweda o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerã. Mamída, ma k'ãyaara, p'áru ũraait'ee parãpa ijãa amaadamerã awaraarãpa seewa jarateepata mäik'aapa t'ãripa Cristopa k'inia bik'a ijãadamerã, tai naapema ijáapataarãpa naaweda jarateedap'edaak'a.

⁴Mãga jara bi ijãadak'aa beerã mera t'íudap'edaa perã parã t'áide Tachi Ak'õrede ijáapataarãk'a. Tachi Ak'õrepa p'ek'au k'achia wëpapipari perã,

pia bida a p'ani oodait'ee ne–inaa jōma tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. ¡Mamīda māga–e! Ichiaba merapata Jesucristo Tachi Waibia, tachi ijāapataarā chipari. Tachi Ak'ōre Ūraa chonaarāweda p'ādade jara bi māgeerā jōdait'ee iru juapa.

Tachi Ak'ōrepa ooda naawedapema ijāadak'aa beerā ome

⁵Parāpa nāgí k'awa p'ani mīda, mia k'irāpapiit'ee. Tachi Waibia Israel pidaarā jōmaweda Egipto eujādeepa uchiapiji. Mamīda t'ēepai ijāa amaa p'anadap'edaarā jōmaweda ichi juapa jōpiji. ⁶Ma awara ai naaweda angeleerā ūk'uru uchijida Ak'ōre jua ek'ariipa, āchi awaraa angeleerā poro waibiarā p'anajida mīda. Irua āchi p'anapatap'edaamāiipa pēik'ooji p'āriudee. Mama at'ari cadenapa jīa iru bi, ichi ewari waibia ewate nimaa. Māgí ewate irua jōmaarā k'irapite āchia k'achia oodap'edaa jarait'ee. ⁷Awaraarā ichiaba ma angeleerā k'achia beerāk'a. Sodomā pidaarā māik'aapa Gomorra pidaarā awaraa p'uuru k'ait'a p'anadap'edaarā ome āchi k'ap'iapa p'ek'au k'achia oopachida; ne–inaa eperāarā jīp'arāpa yiarāa iru p'anapata. Maperāpi Tachi Ak'ōrepa ma p'uurudepemaarā jōpiji t'ipitaupa. Māgá apemaarāmaa ak'ipiji sāga t'ari k'achia–idaa beerā jōpit'aait'ee t'ipitau k'īik'aa bīpa.

Ne–inaa Tachi Ak'ōrepa ooit'ee ichi ewari waibia ewate

⁸Māgí ijāadak'aa beerā parā t'āide p'aniirāpa auk'a oopata. Tachi Ak'ōrepa ma k'achia beerāmaa māga ooji mīda, irapema seewa jarateepataarāpa māirā jīak'a āchia oo k'iniata oopata. K'āimok'araa pik'apata perā, āchia oopata āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Ma awara merapata Tachi Waibia āchi chipari māik'aapa angeleerā āpīte pedee k'achia jarapata. ⁹Jōdee Miguel, angeleerā poro waibia mīda, ak'ipiji ichi Tachi Ak'ōre jua ek'ari bapari. Ik'achia pedee–e paji Satanamaa aupedeedak'āri Moisés k'ap'ia piuda pari; k'aipa atait'ee. Māgaji:

‘Tachi Ak'ōrépata pi itriait'ee.’

(Zac 3.2)

¹⁰Mamīda māgí seewa jarateepataarāpa māga ooda–e. Ne–inaa Tachi Ak'ōrede pia k'awada–e pak'āri, oo iru p'anapata pedee k'achiapa. Ne–animalaarāk'a āchi k'ap'iapa oopi bik'a oopata, k'īsiadak'aa perā Tachi Ak'ōrepa k'īsiapiparik'a. Mapa mia jōnīpa āchi itu jōk'oodait'ee p'ek'au k'achia ooyaa k'aurepa.

¹¹¡Aai, Tachi Ak'ōrepa āchi k'achiadee pēiit'eepi! P'ek'au k'achiade nipapata Caínpa oodak'a. ^bIchiaba oopata Balaampa oodak'a. P'arat'a

^a 1.6 ⁶ Eperāarā ūk'uruurāpa jarapata māgí *angeleerā* k'āipachida na p'ek'au eujādepema wēraarā ome. Gn 6.2-4; 2 P 2.4. ^b 1.11 ¹¹ Caínpa ichi t'ēepema peet'aaaji. Gn 4.1-16; 1 Jn 3.12.

jita k'iniapa ichia Tachi Ak'õre eere p'anadap'edaarã p'ek'au k'achiade baaijiji.^c Ma awara ãchi poroorã ome chõo jiri p'ani, Corepa oodak'a ichi eere p'anadap'edaarã ome.^d Maperãpi Tachi Ak'õrepa ãchi ichiaba k'enak'ooit'ee iru k'irapite panadak'ãri.

¹²Parã chip'edaidak'ãri ne–inaa jedek'odait'ee, k'ira nejasiadaipata mãgí seewa jarateepataarã k'aurepa. Mamída ãchi k'ira nejasia wëe, waibia k'opata mãik'aapa waibia topata, ãchita poro waibiarãk'a Tachi Ak'õre k'irapite. Mãgá oodak'ãri, chupiria chitooniirã ak'idak'aa. Jõmaweda ãchi–it'ee aupai oopata. Jiarara pania wëe bík'api p'ani, nãupa atepari eujã p'üasaadee. Ichiaba nejõ biirík'api p'ani chauk'aa bak'ãri, chaujara bi mída. ãchi piu pik'a p'ani ma pak'uru ët'adak'a mãik'aapa p'oodak'a. ¹³P'usa t'ojara pak'ãri, k'iraudaipari mãik'aapa k'öp'ep'ee nejara k'achia ome ipu ide atabëipari. Mãga pik'a mãgeerã. Golpe pedeeepata eperãarã waibiarãk'a. Mamída tachia unudai ne–inaa k'achia k'ira t'ãdo ãchia oopata. Lucero Ak'õrepa bidamãipa uchiadák'api p'ani, awaraarãmaa Tachi Ak'õre o atuapipata perã. Mapa irua ãchi atuapiit'ee, ichita p'ãriude jia paraa p'anadamerã.

Enocpa seewa jarateepataarãde jarada

¹⁴Enoc Adandeepa uchiadap'edaarã sietede uchijai. Tachi Ak'õrepa Enocmaa pedeejiji mãgeerãde:

—j'Ûrítí mia jararu! Tachi Waibia cheit'ee ichi angeleerã cho–k'ara ome. ¹⁵Ak'i cheit'ee jõmaweda eperãarãpa oopatap'edaa, jarait'ee pia wa k'achia. Tachi Ak'õrede ijãadak'aa beerã k'achiadee pëiit'ee. Mãga ooit'ee ãchi irude ijãadak'aa p'anadairã; ne–inaa k'achia oopatap'edaa perã mãik'aapa iru ãpíte pedee k'achia jarapatap'edaa perã.^e

¹⁶Mãgiirã t'ãri o–ia p'anadak'aa. Ik'iatí pedeeepata awaraarãmaa, ne–inaa oodak'ãri. T'ãride oodaamaa p'anadairã Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a, oopata ãchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Audua pedeeepata awaraarãpa pia ak'idamerã mãik'aapa pedee pia jara p'anipa k'öp'ãyo meraa pik'apata, jõmaweda pia uchiamerã ãchi–it'ee aupai.

Jesucristo k'öp'ãyoorãpa naaweda jaradap'edaa

¹⁷Mamída ñpemaarã k'iniarã, parã mãga p'anadak'aa. Mapa k'irãpátí Tachi Waibia Jesucristopa jirit'eradaarãpa jaradap'edaa:

¹⁸—Tachi Ak'õre ewari waibia ewate pai naaweda, ijãapataarã t'ãide uchiadait'ee Tachi Ak'õre Ûraa oo iru p'anapataarã. Mãgiirãpa oodait'ee ãchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a.

^c 1.11 11 Ap 2.14; Nm 22–24; 31.16; 2 P 2.15–16. ^d 1.11 11 Nm 16.1–35. ^e 1.15 15 Ma pedee Enocpa p'ãdãdepema paji.

¹⁹Parã t'ãide mǎgá p'asa bi. Mǎgee seewa jarateepataarãpa parã k'ĩraupipata pãchi auk'aarã ome. Mapa awara–awaraadaipata. Æchia oopata na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerãpa oopatak'a, Tachi Ak'õre Jaure wêe p'anadairã.

Ûraada Cristode wãara ijãapataarã–it'ee

²⁰Jõdee parã, ïpemaarã k'iniarã, mǎga p'anadak'aa. Mapa chik'aripa p'anapatãati waapiara Cristode ijãadait'ee mǎik'aapa pipiara k'awaadait'ee Tachi Ak'õrepa wãarata pedee jara pëida. Ma awara it'aa t'ĩpatãati Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. ²¹K'ĩra k'aupai k'ĩra atuadai Tachi Ak'õrepa tachi k'inia iru bapari mǎik'aapa p'anapatãati ichia k'inia bik'a. K'ãiwee nipatãati Tachi Waibia Jesucristopa chupiria k'awaaru ewate, ichita p'anapataadait'ee perã iru ome.

²²Pia ijãa–e beerã chupiria k'awãati waapiara Cristode ijãadamerã. ²³Eperãarã netuara o k'achiade nipapataarã k'aripãti ijãadamerã mǎik'aapa uchiadamerã t'ipitau urua nĩbideepa uchiak'ajidak'a. Eperã p'ek'au k'achia ooyaa bak'ãri, ichiaba chupiria k'awãati. Mamĩda ichia p'ek'au k'achia oopata unuamaa iru p'anadaipia bi, p'aru mik'ia jo bik'a. Mapa k'ĩrak'aupai oodai æchia oopatak'a.

It'aa t'ĩda ijãapataarã pari

²⁴Tachi Ak'õrãpata parã k'aripai mǎirã k'achiade baainadamerã. Ma awara ichia parã ateei ichimaa ichi k'ĩra wãree unudamerã mǎik'aapa t'ãri o–ãa, p'ek'au k'achia wêe bainĩ p'anadamerã ichi k'ĩrapite. Mapa o–ãa irumaa it'aa t'ĩdãma. ²⁵Ichita Tachi Ak'õre; awaraa Ak'õre Waibia iru k'ãyaara wê–e. Ichi Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari. Maperã t'ãriipa o–ãa it'aa t'ĩpata: “Jesucristo, pi jõmaweda na p'ek'au eujãde nĩbi Rey Waibia K'ĩra Wãree. Ne–inaa jõmaweda pi jua ek'ari iru bi. Ewaa weda ne–inaa jõmaweda chok'aji; at'ãri chok'apari mǎik'aapa ichita mǎga bapariit'ee. Amén.”

APOCALIPSIS

Tachi Ak'õrepa k'awapida San Juanmaa

Introducción

San Juan, Jesucristopa jirit'eradapa na libro Apocalipsis apata p'aji. Apocalipsis jara k'inia bi Tachi Ak'õrepa k'awapida. Juanpa na pedee p'aji Cristode ijäapataarä ũraait'ee, Cesarpa ära miapi iru bada perä ichi jua ek'ari. Na p'ädade Juanpa jara bi Tachi Ak'õrepa unupida ichimaa k'äimok'araa pik'a bide, Patmos islade bak'äri. Made Ak'õrepa unupiji ichia ooit'ee bi netuara eere p'aniirä p'oyaaait'ee.

Naapiara Juanpa jara bi Jesucristopa na pedee k'awapida ichi ángel k'ap'ia pari (cap. 1.1-3). Ijäapataarāmaa saludaap'eda, jara bi ichia Jesucristo unuda mäik'aapa ichia Cristopa jara pëida p'ä bi Ásia eujädepema Cristode ijäapataarä chip'epata siete p'aniirāmaa (caps. 1.4–3.22). Jara bi ichia Tachi Ak'õre rey su–ak'i beepari unuda (cap. 4); joip'aruk'a bi pirat'ida unuda mäik'aapa Oveja Chak'e unuda (cap. 5). Jara bi ma joip'aruk'a bi k'arada siete unuda mäik'aapa ichia unuda ma Oveja Chak'epa ma k'arada chaa ogat'aak'äri (caps. 6.1–8.1). Jara bi ichia unuda angeleeräpa trompeta seis chaadak'äri, Tachi Ak'õrepa ne–inaa k'achia oopii naaweda na p'ek'au eujädepemaarāmaa (caps. 8.2–9.21); ichia ángel unuda joip'aruk'a k'aipee bi ome (cap. 10) mäik'aapa ichia unuda Ak'õre pedee jarapataarä omé it'ariipa chedak'äri na p'ek'au eujädee mäik'aapa ma seis eerepema trompeta chaak'äri (cap. 11). Jara bi wëra je choma bi ome pajäde unuda (cap. 12); nemisia ne–animal k'achia ome unuda (cap. 13); Oveja Chak'e unuda ciento cuarenta y cuatro mil judiorä ome (cap. 14.1-5); angeleerä unuda ärapa na p'ek'au eujädepemaarä k'achia oodak'äri (cap. 14.6-20); k'ari ũrida mäik'aapa angeleerä siete unuda (cap. 15). Unuji awaraa ne–inaa siete p'asadap'edaa na p'ek'au eujädepemaarāmaa, angeleeräpa p'arat'u weedak'äri mäirä ïri (cap. 16). Jara bi Babilónia p'uuru unuda (cap. 17) mäik'aapa Tachi Ak'õrepa ma p'uuru jöpida (caps. 18.1–19.5). Jara bi Oveja Chak'e miak'äida fiesta unuda mäik'aapa säga pait'ee Cristo waya chek'äri (cap. 19.6-21). Jara bi Tachi Ak'õrepa Netuara Poro Waibia p'oyaada (cap. 20.1-10) mäik'aapa säga jömaweda eperäarä panadait'ee Tachi Ak'õre su–ak'i beepari t'orroo bi k'iräpite

(cap. 20.11-15). Ichiaba jara bi sāga pait'ee Tachi Ak'õrepa ooit'ee bi eujā chiwidi māik'aapa Jerusalén p'uuru chiwidi (caps. 21.1–22.5). T'ēepai jara bi na p'āda leerutaarāpa oopataadamerā na ūraade jara bik'a māik'aapa ichita Cristode ijāapataadamerā (cap. 22.6-21).

Jesucristopa k'awapida

1 ¹Na p'ādade mi, Juanpa jara bi Tachi Ak'õrepa ne–inaa k'awapida Jesucristomaa. K'awapiji ichia na ewari ooit'ee bi, Jesucristopa jōdee ichideerāmaa māga k'awapimerā. It'ariipa Cristopa pēiji ichi ángel mimaa, mi iru mimiapari perā. ²Na p'ādade mia jara bi Tachi Ak'õrepa mimaa unupida, ichia mimaa jara pēida māik'aapa Jesucristopa mimaa jarada.

³Tachi Ak'õrepa pia ak'iit'ee na p'āda leerupa awaraarā taide, ichia jara pēida perā. Ichiaba pia ak'iit'ee na p'ādade jara bi ūridap'eda, oo p'anipa aide ūraa bik'a, ma jōma ooit'ee taarā–e perā.

Juanpa Ásia eujādepema ijāapataarāmaa jarada

⁴Mi, Juanpa nāga p'ā pēiru parā Ásia eujādepema ijāapataarāmaa, siete chip'epataarā chaachaa.

Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa parā pia ak'i bapariimerā. Māgá k'āiwee p'anapataadait'ee. Tachi Ak'õre ichita bapari; ichita bapachi māik'aapa ichita cheit'ee. Mia ichiaba iidi bi Tachi Ak'õre Jaurepa parā k'aripamerā. Iru jaure siete pik'a bi Tachi Ak'õre su–ak'i beepari k'irapite.

⁵ Ichiaba mia iidi bi Jesucristopa parā k'aripamerā. Iruata wāara jarapari Tachi Ak'õrepa jara bi. Iruata piup'eda, naapiara chok'ai p'irabaiji ichita bapariit'ee. Na p'ek'au eujādepema reyrā jōmaweda p'anapata iru jua ek'ari. Iruata tachi k'inia iru bapari. Mapa tachi uchiapiji tachia p'ek'au k'achia oopata jua ek'ariipa. Māga ooji iru waa bat'ada k'aurepa kurusode piuk'āri tachi pari.

⁶ Iruata tachi ichideerā papiji ichi Ak'õremaa p'aareerāk'a it'aa t'ipataadamerā eperāarā pari. Mapa jaradāma: “Jesucristo ichita jōmaarā k'āyaara waibiara bapariit'ee.” ¡Amén!

⁷ ‘¡Ūrítí! Iru cheit'ee jīararade. Maapai jōmaarāpa iru unudait'ee; iru supidap'edaarā paara. Na p'ek'au eujādepema to bee chaa eperāarā jarajēedait'ee waaweepa, irua āchi miapiit'ee jīak'aapa āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Māga pait'ee. Amén.’ (Dn 7.13)

⁸Tachi Ak'õre Waibiapa jara bi:

—Mita Alfa; nejōmaata naa. Ichiaba mita Omega; nejōmaata t'ēe. Mita jōmaarā Waibia. Mi ichita bapari; ichita bapachi māik'aapa ichita cheit'ee.

Juanpa Jesucristo unuda k'aimok'araa pik'a bide

⁹Mi, Juan, parā ñpema Cristo k'aurepa, parāk'a mi t'āri a–ba bapari perā iru ome. Mi ichiaba parā k'ōp'āyo, tachi auk'a wādait'ee perā Ak'ōre truadee māk'aapa ñraweda tachi auk'a choopata perā Jesude ijāa p'anide, tachi jiri p'ani mīda miapidait'ee ma k'aurepa. Mi Patmos islade pëijida Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepachi perā māk'aapa Jesupa ooda jarateepachi perā. ¹⁰Mama bide tomia ewate it'aa t'īmaa baji Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Māga nide k'aimok'araa pik'adachi. Mi āpíteik'a eereepa ūriji eperā golpe pedeeru, trompeta golpe jīwaaparik'a. ¹¹Māgaji:

—P'ájji pia unuru maap'eda péiji ijāapataarā chip'epata bee chaa nāgí siete p'uurude: Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadelfia, Laodicea p'uurudee auk'a.

¹²Māga ūrik'āri, p'irrabaiji ak'iit'ee k'aipata mīmaa māga jara bi. Unuji lámpara bipata siete, awara–awaraa bainí bi. Māgí chaachaa nēedee ooda paji. ¹³Māgí esajiak'a unuji eperāk'a. P'aru teesoo jī baji. K'irride ne–inaa nēedee ooda jī baji. Nērabai baji ichi t'ūade. ¹⁴Ichi puda t'o–t'oo baji, oveja k'arak'a maa–e pirā nievek'a. Chi tau urua nībaji t'ipitauk'a. ¹⁵Chi biñri jida urua baji, bronce irradak'āri uruaparik'a. Chi otau ūriji to k'ida chaaree jīwaaparik'a. ¹⁶Ichi jua juaraare lucero siete iru baji. Chi it'aideepa uchiaji espada choma, k'īraichaa weda p'ewedee bi. Chi k'īra urua nībaji ak'ōrejiru imat'ipa urua nībaparik'a.

¹⁷Mia iru unuk'āri, eujāde baainaji iru k'īrapite māk'aapa piudak'a baibeeji. Māpai irua mi t'ōbaiji ichi juarapa māk'aapa mīmaa māgaji:

—P'eranáaji. Mi nejómaata naa māk'aapa nejómaata t'ēe. ¹⁸Miata eperāarā chok'ai p'anapipari. Na p'ek'au eujāde bide mi jai–idaaji. Mamīda chok'ai p'irabaiji, maadak'āriipa ichita bapariit'ee. Mia llavek'a iru bi piudap'edaarāmāi ewait'ee. Madeepa eperāarā uchiapii māk'aapa āra k'aripai ichiaba chok'ai p'irabaidamerā ichita p'anapataadait'ee mi ome. Maa–e pirā, k'inia–e pirā, āra māgá uchiapi–e pait'ee. ¹⁹Maperā p'ájji pia unuru, írá ne–inaa wāyaa nībi māk'aapa ne–inaa t'ēepai wāyaait'ee bi. ²⁰Pia unu bi ne–inaa Tachi Ak'ōrepa waide unupi–e pada apidaamaa: na lucero siete mī jua juaraare māk'aapa jā lámpara bipata siete nēedee ooda. Na lucero siete jara k'inia bi angeleerā siete bida ijāapataarā chip'epata siete aba–abaa ak'idamerā. Jōdee jā lámpara bipata siete jara k'inia bi ma ijāapataarā chip'epatamāi siete.

Cristopa jara pëida Éfeso p'uurudepema ijāapataarāmaa

2 ¹Māpai irua mīmaa māgaji:

—Nāgí pedee p'ā péiji Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pëidamaa^a Éfeso p'uurudepema ijāapataarā ak'imerā:

^a 2.1 Griego pedeede jara k'inia bi *chok'a pëida*.

Nāga jara bi ma lucero siete iru bīpa ichi juaraare, bi misa ma lámpara bipata siete nēedee ooda ome. ²Mia k'awa bi parā Efesodepemaarā p'anapata. Pia mimiapata seewa–idaa beerā t'īunaadamerā pāchi t'āide māik'aapa pia choopata mide ijāa p'anide. K'awa bi parāpa chooda–e, t'āri k'achia–idaa beerā t'īu k'inia p'anadak'āri pāchi t'āide. Māirāpa seewata taita Cristopa pēidada adak'āri, parāpa ak'ipachida āchia jarateepata, k'awaa atarutamaa āchi seewa–idaa bee. ³Maapai parāpa choopachida, māirāpa nepira jiripachida mīda parā ome. Sē–ee mágá choopachida, nepirade baajida mīda mide ijāa p'ani k'aurepa.

⁴Mágá choopachida mīda, mia pia ak'ī–e nāgí ne–inaa parāpa oopata. Mi māik'aapa pāchi k'ōp'āyoorā k'inia iru p'anada–e naawedapemak'a. ⁵K'irāpāti sāga p'anapachida ewaa mide ijāadak'āri. Parāpa ne–inaa k'achia oopata oo amáati māik'aapa t'āriipa jōma oopataāti naawedapemak'a, mi k'inia iru p'anadairā māik'aapa pāchi k'ōp'āyoorā k'inia iru p'anadairā. Māga ooda–e pirā, mia pāchi lámpara bipata āyaa atait'ee. Mágá mi waa parā ome ba–e pait'ee. ⁶Mia māga jara bi mīda, parāpa nāgí ne–inaa pia oopata. Mīk'a parāpa auk'a unuamaa iru p'anapata Nicolafta pidaarāpa k'achia oopata. ⁷K'īiri ēesaa p'anāti úridamerā Tachi Ak'ōre Jaurepa jara bi ijāapataarāmaa, āchi chip'epata chaa. K'achia p'oyaapataarāmaa mia k'opiit'ee eperāarā chok'ai p'anapipari pak'urudepema; mágí pak'uru Tachi Ak'ōre eujāde bi.

Cristopa jara pēida Esmirna p'uurudepema ijāapataarāmaa

⁸Māpai irua mājaji:

—Īrá nāgí pedee p'ā péiji Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pēidamaa Esmirna p'uurudepema ijāapataarā ak'imerā:

Nāga jara bi nejōmaata naa, nejōmaata t'ēe; chi jai–idaap'eda chok'ai p'irabaidapa. ⁹Mia k'awa bi parā Esmirnadepemaarā nepirade p'anapata eperāarāpa parā jiripata perā miapidait'ee. Unu bi parā chupiria jōnapata, wāara chupiria–ee p'ani mīda, it'ari iru p'anadairā jōmaweda Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi parā–it'ee. K'awa bi pedee k'achia judiorā apataarāpa jara jōni parā āpite. Māirā Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede chip'epata mīda, wāara Tachi Ak'ōredeerā–e, michideerā jiripata perā. Tachi Ak'ōredeerāk'a p'anapataadai k'āyaara, Satanadeerāk'api p'anapata. ¹⁰Waaweenáati māgeerāpa parāmaa ooruta. ¡Ūriti! Māgeerā k'ap'ia pari Satanapa parā ūk'uru t'ipiit'ee carcelde, mide ijāa amaadai jīak'aapa ma k'aurepa. Ewari diez mama p'anadait'ee. Mamīda chóoti mide ijāa p'anide, mama parā peeruta pijida. Mágá chooruta pirā, mia it'aripema poro jīra teeit'ee parāmaa, ichita p'anapataadamerā mi ome michi truade.

¹¹ K'iiri ãesaa p'anátí ũridamerã Tachi Ak'õre Jaurepa jara bi ijãapataarãmaa, ãchi chip'epata chaa. K'achia p'oyaapataarã piuda aba piudait'ee. Atuada–e pait'ee Cristode ijãadak'aa beerãk'a.

Cristopa jara pëida Pérgamo p'uurudepema ijãapataarãmaa

¹² Mãpai irua mägaji:

—Írá nãgí pedee p'ã péiji Tachi Ak'õrepa ichi ángel pëidamaa Pérgamo p'uurudepema ijãapataarã ak'imerã:

Nãga jara bi espada choma k'íraichaa weda p'ewedee iru bipa.

¹³ Mía k'awa bi parã Pergamodepemaarã p'anapatamã. Satanás rey su–ak'i beeparík'api bi, jãpemaarã chok'ara ichi jua ek'ari p'anapata perã. Mamída parãmaa ik'achia Cristodeerãda adak'ãri, mi merada–e paji. Ma awara parã choopachida mide ijãa p'anide, parã k'õp'ãyo Antipas peejida mída mia ooda jarateeda perã. Parã mägá choojida, iru peejida mída pãchi t'ãide, Satanás baparimã.

¹⁴ Parã mägá choopachida mída, mia pia ak'i–e nãgí ne–inaa parãpa oopata. Pãchi t'ãide ũk'uruurãpa jarateepata Balaampa chonaarãweda jarateedak'a. Mägípa Balacmaa jaraji sãga k'ũrai Israel pidaarã, ãrapa k'odamerã nechiara ata bidap'edaa ne–inaa juapa ooda k'írapite, ai k'írapite eperãarãpa it'aa t'ípaata. Ichiaba k'ũrají ãrapa k'achia oodamerã awaraarã ome. Israel pidaarãpa ma ne–inaa omé oodak'ãri, Tachi Ak'õrepa ãra pia ak'i–e paji.

¹⁵ Ma jãak'a pãchi t'ãide ichiaba ũk'uruurãpa jarateepata Nicolaíta pidaarãpa jarateepatak'a. ¹⁶ Ma k'achia choonãati pãchi t'ãide! Mãirãpa jarateepata choodai k'ãyaara, ma jarateepata k'íra unuamaa iru p'anapatãati, mia k'íra unuamaa iru baparík'a. Maa–e pirã mia mãirã miapiit'ee mi it'aideepa uchía bi espada choma bipa; mägí mi pedee.

¹⁷ K'iiri ãesaa p'anátí ũridamerã Tachi Ak'õre Jaurepa jara bi ijãapataarãmaa, ãchi chip'epata chaa. K'achia p'oyaapataarãmaa mia k'opiit'ee it'aripema chik'o mera iru bi *maná* apata. Ma awara parã chaachaa mia teeit'ee mãu t'orroo; t'í chiwidi aide p'ãda ome. Ma mãu jitarupapai parãpa k'awaait'ee ichi t'í aide p'ã bi.

Cristopa jara pëida Tiatira p'uurudepema ijãapataarãmaa

¹⁸ Mãpai irua mägaji:

—Írá nãgí pedee p'ã péiji Tachi Ak'õrepa ichi ángel pëidamaa Tiatira p'uurudepema ijãapataarã ak'imerã:

Nãga jara bi Tachi Ak'õre Warrapa; chi tau urua nãbi t'ípítauk'a mãik'aapa biiri urua bi bronze irradak'ãri uruaparík'a. ¹⁹ Mía k'awa bi parã Tiatiradepemaarãpa oopata mide ijãapata perã. Chik'inia p'anapata mãik'aapa choopata mide ijãa p'anide. Mapa awaraarã k'aripapata

māik'aapa choopata, nepirade baairuta p̄ijida. Audupiara māga oomaa p'ani naawedapema k'āyaara, mide ewaa ijāa p'aneedak'āri.

²⁰Īrá māga oomaa p'ani mīda, mia pia ak'i—e nāgí ne—ināa parāpa oopata. Ichiak'au bipata jā chonaarāwedapema wēra Jezabel jīak'aa, ichia ne—ināa k'achia jarateemerā pāchi t'āide. Ichi Tachi Ak'ōre pedee jaraparida aparti. Mamīda māga—e. K'ūrayaa bapari. Ichia jarateepari pia bi michideerāpa p'ek'au oodamerā māik'aapa pia bi ārapa k'odamerā nechia ara ata bidap'edaa ne—ināa juapa ooda k'īrapite, ai k'īrapite eperāarāpa it'aa t'īpata. ²¹Mia jaraji ma k'achia oopata oo amaamerā. Mamīda māga oo k'inia—e. ²²Mapa mia ichi k'ayaapiit'ee; ichi ome k'achia oo p'aniirā paara. Māirā auk'a miapiit'ee, oo amaada—e pirā ma k'achia ichia oopida. ²³Ma awara mia peeit'ee ichia jaratee bide ijāapataarā, ichi warrarāk'a p'anadairā. Māgapi mide ijāapataarā jōmaarāpa k'awaadait'ee mia nejōmaata k'awa bi; eperāpa t'āridepai k'isia bi māik'aapa t'āripa oo k'inia bi paara. Miata ak'iit'ee pāchia oopata māik'aapa ne—ināa teeit'ee eperā chaachaa irua ne—ināa oopata pari na p'ek'au eujāde bi misa; ne—ināa pia irua pia oopata pari maa—e pirā ne—ināa k'achia irua k'achia oopata pari.

²⁴Īrá mia nāga jara bi parā apemaarāmaa Tiatira p'uurude p'ani. Parāpa pia oo p'ani k'awa k'iniadak'aa perā ma wērapa jaratee bi. Jīridak'aa Satanás net'aa k'awaadait'ee; jāgee net'aa eperāarāpa k'awadaik'araa bi. Parā ma k'achiade t'īu k'iniadak'aa perā, mia ne—ināa awaraa iidi—e pait'ee parāpa oodamerā. ²⁵Jīp'a k'inia bi parā choodamerā mide ijāa p'anide māik'aapa ne—ināa pia oo p'anide, mi waya cheru misa.

²⁶Parādepema k'achia p'oyaapataarā pia ak'iit'ee mia oopi bik'a oo p'anadak'āri parā jai—idaarutamaa. Parā biit'ee eperāarā p'uuru ak'ipataadamerā, reypa ooparik'a.

²⁷Mi Ak'ōrepa eperāarā bidak'a mi jua ek'ari, māgá mia eperāarā biit'ee parā jua ek'ari. Parāpa ma p'uuru pidaarā pāchi jua ek'ari iru p'anadait'ee māik'aapa chup̄iria k'awaada—ee mi k'īra unuamaa iru p'anapataarā jōt'aadait'ee. Reypa tuma hierrodee juade iru bipa ooparik'a, māga pik'a parāpa oodait'ee.

'Māirā ome oodait'ee eperāpa chok'o pak'urupa wik'āri ooparik'a.' (Sal 2.9)

²⁸Ichiba mia īdatipodopa lucero teeit'ee parāmaa, mi jīak'a īdaa pik'a p'anapataadamerā. ²⁹K'īiri ēesaa p'anāti ūridamerā ma pedee Tachi Ak'ōre Jaurepa jarada ijāapataarāmaa, āchi chip'epata chaa.

Cristopa jara pēida Sardes p'uurudepema ijāapataarāmaa

3 ¹Māpai irua māgaji:
—Īrá nāgí pedee p'ā péjji Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pēidamaa Sardes p'uurudepema ijāapataarā ak'imerā:

Nāga jara bi Tachi Ak'õre Jaure siete pik'a iru bipa; chi lucero siete iru bi ichi juade. Mia k'awa bi parã Sardedepemaarãpa ne-inaa oopata. Eperãarãpa jarapata: “Jã ijãapataarã chok'ai p'anida” apata, parãpa wãara mide ijãapata jãak'aapa. Mamïda mãga-e. Piudap'edaarãk'apï p'ani, wãara ijãada-e p'anadairã. ²Mapa ùrítì! Parãpa mide ijãapata jõi naaweda, jiripataáti oodait'ee mia oopi bik'a. Mia unu bi parãpa ne-inaa oopata pia-e bi Michi Waibia k'irapite. ³K'ísíati parãpa naaweda úridap'edaade Tachi Ak'õrepa jara pëida jaratee chedak'ãri. Parãpa ma jarateedap'edaa ijãajida. Mapa írã oopataáti ma jaradak'a. Parãpa ne-inaa k'achia oopata oo amáati. Mãga ooda-e pirã, atu bide nechiapari cheparik'a, mãga pik'a mi cheit'ee. Parãpa k'awada-e ewari mi cheit'ee parã miapide.

⁴Mamïda parã Sardedepema ijãapataarã jómaweda nipadak'aa ijãadak'aa beerãk'a. Chok'ara-ee p'ani mïda, ùk'uru p'anadak'aa mãirãk'a. Mapa parã it'ari mi ome nipapataadait'ee. P'aru t'õ-t'oo jï p'anadait'ee, pia p'anapata perã Tachi Ak'õre k'irapite. ⁵Wãara jómaweda k'achia p'oyaapataarã p'aru t'õ-t'oo jïpataadait'ee. Mia mãirã t'ï wëpapik'aa pait'ee Tachi Ak'õre ome ichita it'ari p'anapataadait'eerã t'ï p'ã jëra bi librodeepa. Ma k'ãyaara michideerã ait'ee mi Ak'õremaa mãik'aapa ichi angeleerãmaa. ⁶K'íiri éesaa p'anáti úridamerã Tachi Ak'õre Jaurepa jara bi ijãapataarãmaa, ãchi chip'epata chaa.

Cristopa jara pëida Filadelfia p'uurudepema ijãapataarãmaa

⁷Mãpai irua mágaji:

—Írã nãgí pedee p'ã péiji Tachi Ak'õrepa ichi ángel pëidamaa Filadelfia p'uurudepema ijãapataarã ak'imerã:

Nāga jara bi p'ek'au k'achia wëe bi, chi wãara aupaita jaraparipa. Chonaarãwedapema Rey David jõmaarã poro waibia badak'a, mi jõmaarã poro waibia. Mia aupaita llavek'a iru bi eperãarã wãpiit'ee Ak'õre truadee. Mi awara apidaapa wãpida-e pai mãik'aapa apidaapa jarada-e pai wãnaadamerã. ⁸Mia k'awa bi parã Filadelfiadepemaarãpa oopata. K'awa bi awaraarã k'irapite parã mak'iara waibia-ee p'ani mïda, p'anapata mia jarateedak'a mãik'aapa choopata mide ijãa p'anide, mi merada-ee. Mãga p'anapata perã parã k'irapite mia o ooji, aide wãdamerã. Miata ma o ooda perã, apidaapa jarada-e pai parã aide wãnaadamerã.

⁹Ûrítì mia ooit'ee Satanadeerãmaa! Mãirãpa tai wãara judiorãda apata; Tachi Ak'õredeerã. Mamïda seewamaa p'ani. Mia mãirã bedabaiipit'ee parã k'irapite. Mãga ooit'ee ãchia k'awaadamerã mia parã k'inia p'e iru bapari. ¹⁰Parãpa oojida mia jaradak'a. Choopata mide ijãa p'anide, ma k'aurepa nepirade baaijida mïda. Maperãpi

mia parā k'aripait'ee Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerã miapik'ãri ichia ewari awara bidade ma-it'ee. Ma ewate ichia ak'ipiit'ee chisãgiirã wãara ichide ijãapata mãik'aapa chisãgiirã ijãadak'aa.

¹¹Taarã–e mi cheit'ee. Chóoti mide ijãa p'anide. K'irak'aupai apidaapa atuapidai it'aripema poro jãra^b Tachi Ak'õrepa parãmaa teit'ee bi, ichita mi ome chok'ai p'anapataadamerã. Mágá atuapidai mide ijãa amaapiruta pirã parãmaa. ¹²K'achia p'oyaapataarã mia te biiri mãudee oodak'a papiit'ee mi Ak'õre tede. Ichita p'anapataadait'ee jãma mi Ak'õre ome. Mia mi Ak'õre t'ĩ p'ãit'ee ma p'oyaapataarã ïri, jõmaarãpa k'awaadamerã mi Ak'õre ãchi chipari. Ma awara mia p'ãit'ee mi Ak'õre p'uuru t'ĩ, Jerusalén chiwidi, ãchi ïri, jõmaarãpa k'awaadamerã ãchi ma p'uurudepemaarã. Mágí p'uuru Ak'õrepa pëiit'ee it'ariipa. Ma awara ãchi ïri mia p'ãit'ee michi t'ĩ chiwidi, jõmaarãpa k'awaadamerã ãchi michideerã. ¹³K'iri ãesaa p'anãti ùridamerã Tachi Ak'õre Jaurepa jara bi ijãapataarã jõmaarãmaa.

Cristopa jara pëida Laodicea p'uurudepema ijãapataarãmaa

¹⁴Mãpai irua mágaji:

—Ërã nãgí pedee p'ã pëiji Tachi Ak'õrepa ichi ángel pëidamaa Laodicea p'uurudepema ijãapataarã ak'imerã:

Chi nãga jara bi Amén apata. Irua ichita oopari ichia jara bik'a mãik'aapa Tachi Ak'õre wãarata jara pëida jarapari. Iru k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa ne–inaa jõma ooji. ¹⁵Mia k'awa bi parã Laodiceadepemaarãpa oopata. K'awa bi parã k'úrasaa pik'a p'ani–e ijãada–e p'aniirãk'a. Mamãda ichiaba wãsia pik'a p'ani–e wãara ijãapataarãk'a. Taawa parã k'úrasaa pik'a p'anapataadai maa–e pirã wãsia pik'a p'anapataadai. ¹⁶Mamãda mãga p'ani–e. Ma k'ãyaara parã jãria pik'a p'ani; ijãa–ijãa pik'a p'ani. Mapa mi choo–e parã ome. Parã yiarãa iru bait'ee. ¹⁷Mia parã choo–e pãchia mágapata perã: “michi juadoopa nejõmaata iru bi. Mapa maarepida falta–eda” apata. Mãga jaradak'ãri, pariatua pedeeapata. P'arat'ara p'ani mãda, Tachi Ak'õre–it'ee parã wãara chupiria chitooni; tau p'ãriu pik'a p'ani, mãik'aapa ãk'adaa pik'a p'ani. ¹⁸Mãga p'anadairã mia ùraait'ee mimaata neto atadamerã ne–inaa nãe ewaa atadak'a t'ipitaudeepa. Ichiaba mimaata neto atãti p'aru t'oroo jãdait'ee mia jãparik'a. Mágá waa k'ãra nejasia p'anada–e, parã ãk'adaa pik'a p'anadairã. Ma awara mimaata neto atãti neera pãchi tau–it'ee. Mágá Tachi Ak'õre wãarata pia unudai.

^b 3.11 *It'aripema poro jãra jara k'inia bi premio.*

¹⁹Mia itriapari m̄aik'aapa miapipari mia k'inia iru biirã jōmaweda. Maperã k'ira j̄ip'a ijãapatáati. Pãchi audua pedee pedee amáati m̄aik'aapa óoti mia oopi bik'a. ²⁰j̄Úriti! Eperã puerta t'aide t'ijaramaa baini beeparik'a, m̄aga pik'a mia parã t'ijaramaa bi. Chi mi pedee úrik'ári, ichi puerta ewaru pirã, mi t'íut'ee iru tede m̄aik'aapa t'ári a-ba p'anadait'ee.

²¹K'achia p'oyaapataarã mia su-ak'i beepiit'ee mi ik'aawa, mi su-ak'i beeparik'a mi Ak'óre ik'aawa. Mi mama su-ak'i beepari, k'achia p'oyaapari perã. ²²K'íiri éesaa p'anáti úridamerã Tachi Ak'óre Jaurepa jara bi ijãapataarãmaa, áchi chip'epata chaa.

Tachi Ak'órepa it'aripema ne-inaa Juanmaa unupida

4 ¹Ma t'ēpai awaraa k'āimok'araa pik'aji. Unuji puerta Tachi Ak'óre eujãde t'íupata ewa n̄ibi. M̄apai úriji ma otau naaweda úrida golpe pederu trompeta j̄iwaaparik'a. M̄agaji:

—Chéji it'aa. Mia ak'ipiiit'ee ne-inaa Tachi Ak'órepa na ewari ooit'ee bi.

²Aramata Tachi Ak'óre Jaurepa mi ateeji. Mama it'ari mia unuji rey su-ak'i beepari baini bi. Ai íri Tachi Ak'óre su-ak'i baji. ³Iru k'ira wãree baji. Urua baji m̄au pi-ia b̄eisaa jaspek'a m̄aik'aapa m̄au pi-ia p'oree cornalinak'a. Chi su-ak'i beepari t'iak'au baji euma p'ítria pik'a b̄ipa; p'āwaraa bi m̄au pi-ia esmeraldak'a. ⁴Ma su-ak'i beepari wap'ira baji awaraa su-ak'i beepari veinticutropa. Ai íri su-ak'i p'anajida chonaarã poro waibiarã veinticutro. P'aru t'o-t'oo j̄i p'anajida m̄aik'aapa poro j̄ira n̄eedee ooda j̄i p'anajida. ⁵Tachi Ak'óre su-ak'i beeparideepa pa tau p'orep'orepari n̄ibaji m̄aik'aapa pa j̄iwaa n̄ibaji pedee ome. Ma su-ak'i beepari k'írapite lámpara siete urua p'anajida. M̄ágí lámpara Tachi Ak'óre Jaure siete pik'a bi. ⁶Ichiaba ma su-ak'i beepari k'írapite mia unuji ne-inaa lago b̄ei-s̄ak'a vidriodee oodak'a.

Ma su-ak'i beepari k'ait'a; ai ik'aawa, āp̄ite m̄aik'aapa k'írapite baini p'anajida ne-inaa chok'ai bi k'imari; aba ik'aawa chaa. M̄ágiirã k'írapite m̄aik'aapa ek'arra eere tau-idaa baji. ⁷Aba león k'írak'a baji; awaraa p'ak'a chak'e k'írak'a; awaraa eperã k'írak'a m̄aik'aapa chi apema nej̄ipi wāabai wāk'a baji. ⁸Ma chaachaa paraaji isiak'ara seis. Ma isiak'ara ichiaba tau-idaa baji taawaik'a eere, edaik'a eere paara. M̄airāpa āstaawa, p'ārik'ua pida Tachi Ak'óremaa ñida-ee n̄aga k'aripata:

—'P'ek'au w̄ee, p'ek'au w̄ee, p'ek'au w̄ee bapari Tachi Ak'óre

Waibia. Ichita bapachi; ichita bapari; ichita cheit'ee.' (Is 6.2-3)

⁹M̄airāpa k'aridak'ári, jarapata ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bi k'ira wãree. Ichiaba jarapata iru ichita bapari m̄aik'aapa jōmaarã k'āyaara waibiara bi. M̄ágá k'ari p'anide ichiaba gracias jarapata irumaa. ¹⁰M̄airāpa m̄aga k'ariruta chaa, ma chonaarã poro waibiarã veinticutro

bedabaipata ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bi k'irapite mäik'aapa it'aa t'ipata irumaa, iru ichita bapari perä. Mäga oo p'anide ächi poro j'ira ëradak'äri, bipata iru k'irapite mäik'aapa jarapata:

11 —Tachi Ak'öre Waibia, pima aupaia jaradaipia bi: Pi jömaarä k'äyaara k'ira wäreera bi mäik'aapa jömaarä k'äyaara waibiara bi. Nejömaata pi jua ek'ari n'ibi, pia nejömaata ooda perä. Pia k'inia bada perä, nejömaata mäga ooji.

Juanpa pedee p'äda mäik'aapa Oveja Chak'e unuda

5 ¹Ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bi jua juaraare mia unuji joip'aruk'a bi pirat'ida pedee p'äda ome. P'ä baji taawaik'a eere, edajäde paara. Tauchaada siete tauchaa baji jirri torrabaidapa. ²Ichiaba unuji angeleerä poro waibia aba. Mägí golpe pedee baji. Iidiji:

—¿K'aipata näga k'isia bima? “Michia jä tauchaada ogat'aai mäik'aapa ewai jägí joip'aruk'a bi.”

³Mamída apidaapa ma joip'aruk'a bi ewada-e pai; it'aripemaarä apidaapa, na p'ek'au eujädepemaaräpa pida mäik'aapa piudap'edaarä eujä ek'ari p'aniiräpa pida. ⁴Mäpai mi jëedachi apida wë-e pada perä ma joip'aruk'a bi ewadait'ee mäik'aapa ma pedee p'äda leedait'ee. ⁵Mamída ma chonaarä poro waibiarä veinticuatrodepemapa mima magaji:

—Jëenääji. ¡Ak'fji! León apata Judá ëreerädepema; chonaaräwedapema Rey Daviddepa uchiadapa k'achia p'oyaaji. Iruata jä tauchaada siete ogat'aai mäik'aapa jä joip'aruk'a bi ewat'aai.

⁶Ak'ik'äri, mia unuji Oveja Chak'e apata eperäaräpa peedap'edaak'a. Ichi baini baji ma rey su-ak'i beepari k'irapite mäik'aapa ma ne-inaa chok'ai bi k'imari k'irapite, mäirä ma chonaarä poro waibiarä veinticuatro esajiak'a. Ichia cacho siete iru baji. Ichiaba tau siete iru baji. Ma tau siete jara k'inia bi Tachi Ak'öre Jaure, jaure siete pik'a pëida na p'ek'au eujä jömaade. ⁷Ma Oveja Chak'e wäji ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bi k'ait'a mäik'aapa mägí jua juaraarepa ataji ma joip'aruk'a bi pirat'ida. ⁸Mäga ook'äri, ma ne-inaa chok'ai biirä k'imari weda mäik'aapa ma chonaarä poro waibiarä veinticuatro weda bedabaidachida iru k'irapite. Ma chonaa chaachaa iru baji arpa mäik'aapa p'arat'u nëedee ooda. Ma p'arat'u chaa ipuru baji ne-inaa bajübak'a t'üa bipa. Mägí jara k'inia bi Cristodeeräpa it'aa t'ipata. ⁹Mäga nide ma bedabaidap'edaarä jömaaräpa k'ari chiwidi k'arijida:

—'Piata ma joip'aruk'a bi atai mäik'aapa ma tauchaada ogat'aai, eperäaräpa pi peet'aadap'edaa perä.

Pichi waa mägá bat'ada k'aurepa eperäarä uchiapiji p'ek'au k'achia jua ek'ariipa.

Mägá Tachi Ak'öre-it'ee neto pik'a ataji eperäarä k'ira t'ädoo nãgee chaadepema: ëreerä, pedee, p'uuru, eujä, mãgee chaadepema.

10 Pia āra Tachi Ak'õre jua ek'ari biji p'aareerāk'a irumaa it'aa t'īpataadamerā.

Ichiaba pia āra reyrāk'a papiit'ee na p'ek'au eujādepemaarā ak'īpataadamerā.' (Ex 19.6)

11 Māpai mia unuji ma rey su–ak'i beepari, ma ne–inaa chok'ai bi k'īmari māik'aapa ma chonaarā poro waibiarā angeleerāpa wap'ira ata p'ani. Audú cho–k'ara^c paraaji; tachia p'oyaa juasiada–e. 12 Māirāpa otau apai pik'a bide golpe pedeejida:

—Oveja Chak'e peedap'edaa; irumaapaita jaradaipia bi: Jōmaweda pi jua ek'ari p'anapata, nejōmaata pērē perā. Pi k'īra wāreera bi; jōmaarā k'āyaara k'īsia k'awaara bapari; jōmaarā k'āyaara juataura bapari; jōmaarā k'āyaara waibiara bi.

Mapa pīmaa it'aa t'īpata, awaraarāmaa it'aa t'īdai k'āyaara.

13 Māpai mia ūriji jōma ne–inaa chok'ai p'aniirā it'aripema, na p'ek'au eujādepema, na p'ek'au eujā ek'aripema māik'aapa p'usadepema; ne–inaa jōmaweda Tachi Ak'õrepa ooda. Māirāpa māgajida:

—Rey su–ak'i beeparide su–ak'i bimaa māik'aapa Oveja Chak'emaa jōmaarāpa ichita it'aa t'īdaipia bi māik'aapa ichita jaradaipia bi parā jōmaarā k'āyaara waibiara bi, ne–inaa jōmaweda parā jua ek'ari bapari perā.

14 Māga jaradak'āri, ma ne–inaa chok'ai bi k'īmariirāpa p'anaujida: —;Amén!

Ma awara ma chonaarā poro waibiarā veinticuatro waya bedabaidachida ma su–ak'i bi k'īrapite māik'aapa Oveja Chak'e k'īrapite.

K'āata jara k'inia bi ma tauchaada siete

6 1 T'ēepai mia unuji ma Oveja Chak'epa ogat'aaru chi naapiara tauchaada, ma tauchaada siete joip'aruk'a bide k'ara bada. Māga nide ma ne–inaa chok'ai bi k'īmariidepema abaapa pa jīwaaparik'a pedeeji:

—Chepáde aji.

2 Mia ak'ik'āri, unuji caballo t'orreo. Ai ĩri su–ak'i badapa ichi juade ematrīma ateeji. Angelpa teeji chōo p'oyaapataarā poro jīra irumaa, wāmerā na p'ek'au eujādee jura p'oyaade. Wāji.

3 Māpai ma Oveja Chak'epa araarepema tauchaada ogat'aaji. Māga ook'āri, mia ūriji awaraa ma ne–inaa chok'ai bi k'īmariidepemapa jararu: —Chéji.

4 Ak'ik'āri, unuji caballo p'oree. Ai ĩri su–ak'i bimaa Tachi Ak'õrepa espada choma teeji māik'aapa māgí juade biji na p'ek'au eujādepemaarā

^c 5.11 Griego pedeede: *millones y millones*.

jömaweda, mǎgí k'aurepa waa eperǎarǎ k'ǎiwee p'ananaadamerǎ. Maperǎ eperǎarǎpa chíara pee para beejí.

⁵Mǎpai ma Oveja Chak'epa omé eerepema tauchaada ogat'aak'ǎri, mia ũrijí awaraa ma ne–inaa chok'ai bí k'ímariidepemapa auk'a jararu:

—Chéji.

Ak'ík'ǎri, unuji caballo p'áimaa. Ai ĩri su–ak'i bipa net'aa chaapari iru baji ichi juade. ⁶Mǎpai nǎgí pedee uchíaji ma ne–inaa chok'ai bí k'ímari t'áideepa:

—Jarra óoji trigo kilo apai t'erabaidamerǎ ewari aba mimiada pari; maa–e pirǎ cebada kilo ópeepai t'erabaidamerǎ ewari aba mimiada pari. Mamída olivo mǎik'aapa uva t'óbaináaji, aceite paraamerǎ mǎik'aapa vino paraamerǎ.

⁷Mǎpai ma Oveja Chak'epa ópee eerepema tauchaada ogat'aak'ǎri, mia ũrijí awaraa ma ne–inaa chok'ai bí k'ímariidepemapa jararu:

—Chéji.

⁸Ak'ík'ǎri, unuji caballo k'uarak'uaraa bí. Ai ĩri su–ak'i bada Piuda apachida. Mǎgí t'ée cheda Piudaarǎ P'anapatamáí apachida. Mǎgíirǎ juade Tachi Ak'órepa na p'ek'au eujádepemaarǎ k'ímariidepema chaa aba bíji, ma eperǎarǎ piudamerǎ jura chóo jónipa, jarra oo jónipa, k'ayaapa mǎik'aapa ne–animal k'achia beerǎpa.

⁹Mǎpai ma Oveja Chak'epa k'ímari eerepema tauchaada ogat'aak'ǎri, mia unuji altar bainí bí mǎik'aapa aí ek'ari unuji jai–idaadap'edaarǎ jaureerǎ. Ijǎadak'aa beerǎpa ma eperǎarǎ peejida, Cristode ijǎapatap'edaa perǎ mǎik'aapa iru ũraa jarateedap'edaa perǎ. ¹⁰Mǎirǎpa otau apai pik'a bide golpe pedeejida:

—Tachi Waibia, pia nejómaata k'awapari. Pi k'achia wée bapari mǎik'aapa ichita oopari pia jara bik'a. ¿Sǎapai ak'íit'eema eujádepemaarǎpa oopata jarait'ee pia wa k'achia? ¿Sǎapai tai peedap'edaarǎ miapiit'eema? ajida.

¹¹Mǎgíirǎ chaachaa Tachi Ak'órepa p'aru teesoo t'oroo bí teeji. Mǎpai jaraji áchimaa taarǎpai ĩidamerǎ mǎik'aapa nidamerǎ áchi ĩpemaarǎ, chi Cristopa oopi bik'a oopataarǎ Tachi Ak'órepa awara bida ma–it'ee, auk'a piudamerǎ k'achia beerǎ juapa.

¹²Mǎpai ma Oveja Chak'epa joisomaa eerepema tauchaada ogat'aak'ǎri, unuji na p'ek'au eujá golpe wère nǐbí awérachaipa. Ak'órejiru k'íi pik'adachi. P'ái–maa baji p'aru cabra k'aradee oodak'a; mǎgee p'aru jǐpata chí–iadak'ǎri. Ma awara atane p'oreedachi tachi waak'a. ¹³Lucero pajádeepa jurruk'oodachida na eujáde, higojó chik'aa jurrupatak'a higuera bíirideepa nǎumia p'uak'ǎri. ¹⁴Pajǎ pirat'idaji joip'aru pirat'ipatak'a. Mǎpai wēpadachi. Ma awara eera, isla ome áyaa wájida ma badamáíipa. ¹⁵Mǎga unudak'ǎri, na p'ek'au eujádepema reyrǎ, eperǎarǎ poro waibiarǎ, soldaorǎ poro waibiarǎ, p'arat'ara beerǎ, juataura beerǎ, esclavoorǎ, esclavo–eerǎ; ma

jōmaweda mirudachida māu te uriade māik'aapa eera jēra bi eujāde māu-idaa bimāi. ¹⁶Mama p'anide biajida eema māik'aapa māu-idaa bimaa:

—jTai ĩri baai chēti, rey su-ak'i beeparide su-ak'i bipa māik'aapa Oveja Chak'epa tai ununaadamerā, tai jiripata perā miapidait'ee! ¹⁷Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate paji. Apidaapa iru k'irau chooda-e payada ajida.

Ciento cuarenta y cuatro mil Israel pidaarā Tachi Ak'ōrepa jirit'erada

7 ¹Ma t'ēpai mia unuji angeleerā k'ĩmari; aba bainī bi norte eere; aba sur eere; aba ak'ōrejīru uchiapari eere; chi apema chi baapari eere. Māgiirāpa madepema nāu t'idik'a p'anajida p'uanaamerā eujā ĩri, p'usa ĩri wa pak'uru ĩri. ²Ichiaba unuji ángel awaraa ak'ōrejīru uchiapari eerepa uchua cheru. Māgipa ne-inaa tauchaa bipari iru baji ichi juade. Ma ne-inaapa tauchaa bidak'āri eperāarā ĩri, jara k'inia bi ma eperāarā Tachi Ak'ōre ichita chok'ai baparideerā. Māgí ángel golpe pedeeji apema k'ĩmariirāmaa; māgí jirit'eradaarāmaa eujā māik'aapa p'usa āripidamerā:

³—Waide āripināati eujā, p'usa māik'aapa pak'uru, waide taipa tauchaa bida-e perā Tachi Ak'ōredeerā tau biiride.

⁴Mia ũriji jaradak'āri jōmasaa eperāarā ĩri ma tauchaa bidap'edaa. Israel pidaarā ēreerādepemaarā ciento cuarenta y cuatro mil paji.

⁵ Judá ēreerādepema doce mil paji;

Rubén ēreerādepema doce mil paji;

Gad ēreerādepema doce mil paji;

⁶ Aser ēreerādepema doce mil paji;

Neftalí ēreerādepema doce mil paji;

Manasés ēreerādepema doce mil paji;

⁷ Simeón ēreerādepema doce mil paji;

Leví ēreerādepema doce mil paji;

Isacar ēreerādepema doce mil paji;

⁸ Zabulón ēreerādepema doce mil paji;

José ēreerādepema doce mil paji

māik'aapa Benjamín ēreerādepema doce mil paji.

Eperāarā chok'ara p'aru t'orroo jī p'anadap'edaa

⁹Ma t'ēpai unuji eperāarā audú chok'ara nāgí chaadepema: eujā, ēreerā, p'uuru, pedee; māgí chaadepema. Bainī p'anajida ma rey su-ak'i beepari k'ĩrapite māik'aapa ma Oveja Chak'e k'ĩrapite. Apidaapa āra p'oyaa juasiada-e, audú chok'ara p'anadap'edaa perā. P'aru t'orroo jī p'anapachida māik'aapa palma k'ĩru atepachida āchi juade ak'ĩpidait'ee o-īa p'ani. ¹⁰Jōmaarāpa golpe pedeejida:

—Tachi Ak'ōre, ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bipa māik'aapa Oveja Chak'epa eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atajida atuanaadamerā.

¹¹ Angeleerã, chi wap'ira atadap'edaa ma rey su-ak'i beepari, ma chonaarã poro waibiarã mãik'aapa ma ne-inaa chok'ai bi k'imari; mägí angeleerã bedabaidachida tau biiri te jãde t'öbairutamaa ma rey su-ak'i beepari k'irapite mãik'aapa it'aa t'ipachida Tachi Ak'öremaa.

¹² Mägapachida:

—¡Amén! apachida. Jõmaarãpa it'aa t'idaipia bi Tachi Ak'öremaa mãik'aapa jaradaipia bi: “Pí jõmaarã k'ãyaara waibiara bapari; jõmaarã k'ãyaara k'isia k'awaara bapari; jõmaarã k'ãyaara t'ãri piara; jõmaarã k'ãyaara juataura; jõmaweda pí jua ek'ari p'anapata. Mäga ichita jaradait'ee, jõ-ee. ¡Amén!”

¹³ Mäpai ma chonaarã poro waibiarãdepema abaapa mimaa iidiji:

—¿K'áirãma na p'aru t'oroo jĩ p'ani? ¿Sãmãik'aapa chejidama? aji.

¹⁴ Mía p'anauji:

—Piata k'awa bida aji, mi k'ãyaara.

Irua mägaji:

—Ächi jai-idaadak'ãri, uchijida audú miapi iru p'anadap'edaarã juadeepa. P'aru t'oroo jĩ p'ani, ächi p'aru t'ödap'edaa perã ma Oveja Chak'e waade. Mägapi ächia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wëpajida.

¹⁵ ‘Maperãpi Tachi Ak'öre su-ak'i beepari k'irapite bainĩ p'ani.

Ästaawa, p'ãrik'ua pida ächia oopata Tachi Ak'örepa oopi bik'a ichi it'aripema te waibiade.

Ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bipa ära ichita ak'i bapariit'ee, ichita ära ome bapariit'ee perã.

¹⁶ Waa jarra ooda-e pait'ee mãik'aapa waa opisiada-e pait'ee.

Ichiaba ak'örejirupa waa paada-e pait'ee mãik'aapa waa wãsiapa jia cheda-e pait'ee.^d (Is 49.10)

¹⁷ Mäga pait'ee ma Oveja Chak'e, rey su-ak'i beepari k'irapite bainĩ bipa, ära pia ak'i bapariit'ee perã.^d

Äramaa ak'ipiit'ee pania poatri uchia bimã, mägí pania todak'ãri, ichita p'anapataadamerã iru ome.^e

Ma awara Tachi Ak'öre ära ome bapariit'ee perã, waa t'ãri p'ua p'anadak'aa pait'ee.^f

Seis eerepema tauchaada ogat'aada

8 ¹ Oveja Chak'epa ma seis eerepema tauchaada ogat'aak'ãri, it'aripemaarã jõmaweda k'iuu nĩbeeji. Mägá p'aneejida perã hora esa- auk'a. ² Ma t'ëepai mia unuji angeleerã siete, iru k'irapite bainĩ p'anapataarã. Mägí chaa trompeta ächi chaachaa jitajida. ³ Mäpai ángel awaraa cheji mãik'aapa bainĩ beeji altar k'ait'a. Ichi juade k'uuruk'a bi nēedee ooda iru baji. Aide ne-inaa t'üa bapari paapachida Tachi Ak'öre-it'ee. Awaraapa

^d 7.17 Sal 23.1; Ez 34.23. ^e 7.17 Sal 23.2; Is 49.10. ^f 7.17 Is 25.8; Ap 21.4.

irumaa ne–inaa t'üa bapari waibia teeji, p'oiramērã Cristodeerã it'aa t'ïpata ome määk'aapa bimerã ma altar ïri Tachi Ak'õre–it'ee. Mägí biji altar nēedee ooda ïri; ma altar rey su–ak'i beepari k'ïrapite bainí bi. ⁴Ma ne–inaa t'üa bapari paak'ãri, chi nari Cristodeerã it'aa t'ïpata ome ma ángel juadeepa it'aa wãji Tachi Ak'õre baparimãi. ⁵Mãpai ma angelpa t'ïpatau atap'eda altardeepa, ma k'uuruk'a bi ipurut'aaji. Mãpai bat'at'aaji na p'ek'au eujãdee. Mãga oo bide mia ïriji pa jïwaa nïbi pedee ome. Ichiaba unuji pa tau p'orep'orepari määk'aapa na p'ek'au eujã wëre nïbi awërachaipa.

Angeleerãpa trompeta chaadap'edaa

⁶Mãpai ma angeleerã sieteerãpa trompeta iru p'ani ächi juade ewaa jirajida chaadait'ee.

⁷Chi naapiara angelpa ichi trompeta chaak'ãri, angeleerãpa hielu k'oi tauk'a bat'ajida na p'ek'au eujãdee. Ma hielu p'oira baji t'ïpatau ome määk'aapa waa ome. Perá eujã esajïak'a^g paadachi. Ichiaba pak'uru õpeedepema chaa aba määk'aapa p'üajara jômaweda paadachi.

⁸Araarepema angelpa ichi trompeta chaak'ãri, mãu choma t'ïpatau ome urua nïbi bat'ajida p'usa jãdee. Mãpai perá p'usa jã esajïak'a^h waa padachi. ⁹Ma awara p'usadepema ne–inaa chok'ai bi õpeedepema chaa aba piudachida. Ichiaba barco p'usade wã nipadap'edaa, mägí õpeedepema chaa aba jödachida.

¹⁰Ma omé eerepema angelpa ichi trompeta chaak'ãri, lucero choma t'ïpatau ome urua nïbi pajãdeepa baaidachi na eujãdepema to määk'aapa pania poatri uchiapata ïri; ma õpeedepema chaa aba ïri. ¹¹Mägí t'ïjarapata Lucero Asia. Mägí baaik'ãri, to määk'aapa pania poatri uchiapata õpeedepema chaa aba ïri, pania asia üu beeji. Eperãarãpa ma pania todak'ãri, chok'ara piujida.

¹²Ma õpee eerepema angelpa ichi trompeta chaak'ãri, ak'õrejïru, atane, lucero äridachida. Perá ak'õrejïru k'ïra esajïak'a k'ïidachi. Perá atane k'ïra esajïak'a auk'a k'ïidachi. Ichiaba perá lucero esa–auk'aⁱ k'ïidachida. Mapa ästaawa hora õpeedepema chaa aba ak'õrejïru jëra–e paji. Ichiaba p'ãrik'ua hora õpeedepema chaa aba atane lucero ome ïdaada–e paji.

¹³Mãpai mia unuji nejïpi pajãde it'í wãabai ni. ïriji ma nejïpipa golpe pederu:

—ïAai, eperãarã at'ãri eujãde p'ani audú chupiria jônadait'eeda aji, apema angeleerã õpeerãpa ächi trompeta chaadak'ãri!

K'ïmari eerepema trompeta chaada

9 ¹Mãpai ma k'ïmari eerepema angelpa ichi trompeta chaak'ãri, mia unuji lucerok'a pajãdeepa baai cheda na eujãde. Mägípa llave jitaji

^g 8.7 Griego pedeede: *una tercera parte.* ^h 8.8 Griego pedeede: *una tercera parte.*

ⁱ 8.12 Griego pedeede: *una tercera parte.*

ewait'ee arii uria bi, chi t'ai j̄a n̄bada perā. Ma uria audú n̄pia baji. ²Ma uria t'ai ewak'āri, narira uchua n̄beeji, nari waibia uchiaparik'a t'ip̄itau waibiadeepa. Ma nari k'aurepa p'āriudachi. Ak'ōrej̄iru m̄aik'aapa pajā perā unu—e paji nari j̄irak'awaa n̄bipa. ³Ma nari ome netuaraarā sisi k'ap'iak'a uchiadachida m̄aik'aapa w̄aichoo chejida na p'ek'au eujādee. Eujāde pa w̄adak'āri, mia unuji ne—inaa Tachi Ak'ōrepa m̄airāmaa bida; m̄āgí ne—inaa tusōrepa iru bik'a eperāarā k'aait'ee. ⁴Tachi Ak'ōrepa m̄airāmaa jaraji p'ūajara apida; pak'uru jida ārinaadamerā. J̄ip'a p'ua oodaipia bida aji, chi Tachi Ak'ōre tauchaa w̄ee beerā āchi tau biiride. ⁵Mam̄ida jaraji eperāarā k'aa peenaadamerā. J̄ip'a p'ua oodaipia bida aji, atane joisomaa w̄yaaru misa. M̄airāpa k'aada golpe p'ua n̄baji tusōrepa k'aada p'ua n̄baparik'a.

⁶M̄āgá eperāarā k'aa j̄onide, ma eperāarā audú piu k'inia p'anadait'ee. Mam̄ida piuda—e pait'ee.

⁷Mia sisira unuji caballoorā uchiapatak'a jura chōode. Ne—inaa poro j̄ira n̄eedee oodak'a j̄i p'anajida āchi porode. Āchi k'ira eperā k'irak'a beeji. ⁸Āchi puda waree beeji; w̄eraarādek'a m̄aik'aapa āchi k'ida león k'idak'a beeji. ⁹Āchi t'ūade ne—inaa j̄i p'anajida armadura hierrodee oodak'a. W̄aichook'oodaidak'āri, āchi isia j̄iwaapachida carro caballopa jidiupata j̄iwaapatak'a, chok'ara uchiadak'āri jura chōode. ¹⁰Āchi trude ne—inaa awapari iru p'anajida, tusōreerāpa iru p'anapatak'a. M̄āgipa eperāarā k'aadait'ee atane joisomaa w̄yaaru misa. ¹¹Āchi rey Satanapa āra chok'apari. Ichi ma uria n̄pia bi j̄ipari. Hebreo pedeede ichi t'ij̄arapata Abadón; griego pedeede Apolión; jara k'inia bi Eperāarā Peepari.

¹²Ma naapiara ne—inaa k'achiara w̄yaaji. Ne—inaa k'achiara omé at'āri falta bi.

Joisomaa eerepema trompeta chaada

¹³M̄āpai ma joisomaa eerepema angelpa ichi trompeta chaak'āri, mia pedee ūriji altar n̄eedee oodadeepa. Ma altar Tachi Ak'ōre k'irapite bain̄i baji. Ma altar āuk'idaa k'imariide cacho paraa. Madeepa ma pedee uchua baji. ¹⁴Jaraji ma angelpa trompeta iru badamaa:

—K'ena péiji angeleerā k'imari Éufrates to ide j̄ia paraa p'ani.

¹⁵M̄āgí angeleerā k'ena p̄eik'āri, uchijida peenadait'ee na p'ek'au eujādepemaarā ōpeedepema chaa aba. Ai naaweda j̄ia paraa p'anajida ni p'ani misa año, atane, ewari m̄aik'aapa hora Tachi Ak'ōrepa awara bidamaa paru misa. ¹⁶Mia ūriji jaradak'āri jōmasaa soldaorā p'e atadap'edaa caballock'a bi ĩri w̄adamerā āchi ome. Audú chok'ara; doscientos millones paji.

¹⁷Ma caballock'a bi m̄aik'aapa m̄āgí ĩri w̄adap'edaarā mia unuji k'āimok'araa pik'a bide. Āchi t'ūade armadura j̄i p'anajida. Ma armadura

p'oree baji, t'ipitauk'a. Ichiaba p'äp'āraa baji māu pi-ia jacintok'a. Ichiaba k'uarāa baji māu azufrek'a. Ma caballoorāk'a beeda poro león porok'a beejī. Māirā it'aideepa uchijai t'ipitau, nari māik'aapa azufre p'ora. ¹⁸Ma ne-inaa k'achia ōpeepa; t'ipitau, naripa māik'aapa azufre na p'ek'au eujādepemaarā ōpeedepema chaa aba piuji. ¹⁹Ma caballoorāk'a beerāpa eperāarā mágá p'oyaaaida āchi it'aipa māik'aapa āchi trupa, āchi tru taama porok'a beeda perā. Māgipa auk'a eperāarā p'ua oopachida.

²⁰Māgá eperāarā chok'ara piujida mīda ma k'achiapa, chi waide peeda-e p'anadap'edaarāpa āchia ne-inaa k'achia oopata oo amaa k'iniada-e paji. It'aa t'ī amaa k'iniadak'aa paji netuaraarāmaa. Ichiaba it'aa t'ī amaa k'iniadak'aa paji āchia ne-inaa juapa ooda k'irapite; ne-inaa nēdeee ooda, p'arat'adee ooda, broncedee ooda, māudee ooda, pak'urudee ooda. Māgí k'irapite it'aa t'ī k'inia p'anapachida māgee ne-inaa p'oyaa ak'ik'aa mīda, p'oyaa ūrik'aa mīda māik'aapa p'oyaa t'iak'aa mīda. ²¹Ichiaba awaraarā pee amaa k'iniadak'aa paji. Jaipanaarāpa oopatak'a oo amaa k'iniadak'aa paji. P'ek'au oo amaa k'iniadak'aa paji māik'aapa nechia amaa k'iniadak'aa paji.

Joip'aruk'a bi pirat'ida k'aipee

10 ¹Māpai mia unuji angeleerā poro waibia awaraa. Māgí it'ariipa cheji jīarara pirat'ī nībīde. Euma paraa baji ichi poro īri. Chi k'īra urua baji ak'ōrejīruk'a māik'aapa chi jīru t'ipitau urua nībik'a baji. ²Ichi juade iru baji joip'aruk'a pirat'ida k'aipee. Māgí ewat'ī baji. Ma angeleerā poro waibia na eujāde bainī ba chek'āri, chi jīru juaraarepema biji p'usa īri. Jōdee chi jīru juabi eerepema biji eujā īri. ³Golpe biaji león biaparik'a. Māgá biak'āri, pa siete jīwaa nībeeji pedee ome. Māgá iru biak'āri, papa p'anauji. ⁴Mia māga ūrik'āri, ma pedee p'āit'ee paji. Mamīda it'ariipa pedee ūriji:

—Apidaamaa jaranāaji pia ūrida māik'aapa ma pedee apida p'ānāaji.

⁵Māpai ma ángel bainī bada p'usa īri māik'aapa eujā īri ichi jua juaraarepema iaji pajāmaa. Ooji eperāarāpa oopatak'a ne-inaa juraadak'āri Tachi Ak'ōre k'irapite, awaraarāpa ijāadamerā wāarata jara bi. ⁶Māpai ma angelpa ne-inaa jaraji Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bapari k'irapite. Iruata ooji pajā māik'aapa ne-inaa jōma aide nībī; na eujā māik'aapa ne-inaa jōma aide nībī; p'usa māik'aapa ne-inaa jōma aide nībī. Iru k'irapite ma angelpa māgaji:

—¡Taarā-ee Tachi Waibiapa k'achia beerā jōpiit'eeda! aji.

⁷Angeleerā seis eerepemapa ichi trompeta chaak'āri, aupait'ee Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bada eperāarā-it'ee. Jōmaarāmaa māga k'awapi-e paji. Ichi mimiapataarāmaa; ichi pedee jarapataarāmaa aupaita k'awapiji ichia k'īsia iru bada.

⁸Māpai ma naaweda it'ariipa pedee badapa waya mīmaa ne-inaa jaraji:

—Atanaji ma joip'aruk'a pirat'ida k'aipee ewat'i bi, jãma bainĩ bi p'usa ïri mãik'aapa eujã ïri iru bi ichi juade.

⁹Aramãgã mi wãji ma angelmaa ma joip'aruk'a bi iidide. Ichia p'anauji:

—Jitãji mãik'aapa k'ot'ãaji. Pichi it'aide k'ũ-ũa bait'ee mielek'a.

Mamĩda pichi bimaã pak'ãri, asia bait'ee.

¹⁰Irua jaradak'a mia ma joip'aruk'a bi atanaji mãik'aapa k'o pëiji.

Wãara, michi it'aide k'ũ-ũa baji. Mamĩda mit'aap'eda, michi bide pak'ãri, mi t'ãri urati nĩbeeji. ¹¹Mãpai mimaa mãgaji:

'Pia waya jaraipia bi Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a. Jaraipia bida aji, irua ooit'ee bi p'uuru pidaarã chok'ara ome, eujãdepemaarã chok'ara ome, pedee chok'ara awara-awaraa pedeepataarã ome mãik'aapa reyrã chok'ara ome.

Tachi Ak'õrepa eperãarã omé pëida ichi pedee jaranadamerã

11 ¹Mãpai pak'uru siãutaa mimaa teeji, mãgipa ne-inaa chaamerã. Mãgaji:

—Wãji chaade Tachi Ak'õre te waibia chi altar ome. Ma awara ai tede it'aa t'ipataarã juasãaji. ²Mamĩda chaanáaji ma te ãtaude t'iak'au bimãi, mãgimãi Tachi Ak'õrepa awara bida perã ijãadak'aa beerã-it'ee. Atane cuarenta y dos wãyaaru misa, mãgiirãpa ãchi jua ek'ari iru p'anadait'ee Tachi Ak'õrepa p'uuru jirit'erada ichi-it'ee.

³Mãpai Tachi Ak'õrepa mãgaji:

—Mia omé pëiit'eeda aji, chi-iaipata p'aru jĩ p'anik'a p'ani. Mãirãpa jaradait'ee mia jarapi bik'a, ma k'ãima mil doscientos sesenta wãyaaru misa.

⁴Mãgiirã omé olivo biirik'a p'ani mãik'aapa lámpara bipatak'a p'ani; Tachi Waibia, chi na p'ek'au eujã ooda k'irapite p'ani. ⁵Apidaapa ma omé jiriruta pirã miapidait'ee, t'ipitau uchã bi ãchi it'aideepa paapeeit'ee ãra k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã. Mãgã piudait'ee jõmaweda ãra miapi k'inia p'aniirã. ⁶Tachi Ak'õrepa ne-inaa k'ĩra t'ãdoõ ãramaa oopiji. Mapa ãrapa pajã jã pik'adai k'oi chenaamerã, Tachi Ak'õrepa jarapidak'a jara p'ani misa. Ma awara ãrapa k'iniadak'ãri, pania tachi waa papidai mãik'aapa eperãarã miapidai.

⁷Mamĩda jara aupadak'ãri jõmaweda Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru bada jarapiit'ee ãramaa, nemisia uchiat'ee ma uria nãpia bideepa mãik'aapa ãra ome chõo jiriit'ee. Mãgipa ãra p'oyaaait'ee mãik'aapa peek'ooit'ee. ⁸Ãra k'ap'ia piuda calle jãde baip'aneidait'ee p'uuru waibia Jerusalende; ãchi waibia kurusode peedap'edaa p'uurude. Mãgĩ p'uuru ichiaba Sodoma maa-e pirã Egipto apata. ⁹Mama p'aneidait'ee k'ãima õpee ap'eda esa-aũk'a. Mama p'anide eperãarã eujã k'ĩra t'ãdoodepema, p'uurudepema, pedee k'ĩra t'ãdoõ pedeepataarã mãik'aapa ãreerã k'ĩra t'ãdoorãpa ãra k'ap'ia piuda ak'idait'ee mãik'aapa jaradait'ee ãra ianaadamerã. ¹⁰Na p'ek'au eujãdepemaarãpa ãra

piuda ũridak'āri, o-īa p'aneedait'ee māk'aapa regalo tee para bait'ee o-īapa, ma Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā omeerāpa āra miapidap'edaa perā.

¹¹Mamīda k'āima ōpee ap'eda esa-auk'a wāyaap'eda, Tachi Ak'ōrepa ma omé chok'ai p'anapiji. Māgá āra p'irabaidachida. Jōmaweda māga unudak'āri, p'eradachida. ¹²Māpai ma omé ũrijida it'ariipa golpe pedeeru: —¡It'aa chéti!

Aramāgá it'aa wājida jīrarade, āra k'īra unuamaa iru p'anadap'edaarā taide. ¹³Aramata awērachai golpe wēre nībeeji. Ma p'uuru pidaarā diezdepema chaa aba jōdachi; māgá eperārā siete mil k'iniidachida. Chi p'aneedap'edaarā p'erarutapa āchia ne-inaa k'achia oopata oo amaa k'inia p'aneejida. Mapa jarajida Tachi Ak'ōre it'ari baparimaa, iruta wāara jōmaarā k'āyaara waibiara bi.

¹⁴Ma ne-inaa k'achia aba eerepema aupaji. Mamīda omé eerepema taarā-e pait'ee.

Trompeta seis eerepema chaada

¹⁵Māpai ángel seis eerepemapa ichi trompeta chaak'āri, it'ariipa mia golpe pedee ũriji. Chok'araarāpa jara p'anajida:

—Ūrá wāara na p'ek'au eujādepemaarā Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'ani māk'aapa Tachi Waibia Jesucristo jua ek'ari p'ani.

Tachi Ak'ōre ichita jōmaarā rey bapariit'ee.' (Ex 15.18; Dn 2.44)

¹⁶Māpai ma chonaarā poro waibiarā veinticuatro su-ak'i p'ani āchi rey su-ak'i beeparide Tachi Ak'ōre k'īrapite bedabaidachida irumaa it'aa t'īdait'ee. ¹⁷Māgapachida:

—Tachi Ak'ōre Waibia, pīta ichita bapari māk'aapa ichita bapachi. Gracias jara p'ani pīmaa.

¡Pīta jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, jōmaarā rey paru!

¹⁸ Na p'ek'au eujādepema p'uuru pidaarā t'āri k'achia p'anapachida pī ome.

Ūrá jōdee, pī k'īrau bait'ee āra ome.

Ūrapī pīa ak'īit'ee piudap'edaarāpa oopatap'edaa māk'aapa jarait'ee pīa wa k'achia pī k'īrapite.

Ūrá teeit'ee ne-inaa pīa jōmaweda pīa k'īsia iru bidepema teeit'ee pī mimiapataarāmaa, chi pī pedee jarapatap'edaarāmaa; pīchideerā jōmaarāmaa māk'aapa pī waawepataarā jōmaarāmaa, ek'ariara beerāmaa, waibiara beerāmaa paara.

Ichiaba ūrapī eujāde ne-inaa k'achia oopatap'edaarāmaa pīa k'achia ooit'ee.

Juanpa Tachi Ak'ōre it'aripema te waibiade unuda

¹⁹Māpai Tachi Ak'ōre it'aripema te waibia ewadachi māk'aapa ma edajāde mīa unuji baalte'ka bi Tachi Ak'ōrepa ũraa Moisémaa p'āpida

ome. Māga nide pa tau p'orep'orepari unuji māik'aapa pa jīwaa nībaji. Ichiaba paraaji awērachai māik'aapa hielo k'oi tauk'a baaiji.

Juanpa wēra je ome unuda

12 ¹Māpai mia ne–inaa awaraa waide unuk'aa pada unuji. Pajāde unuji wēra ak'ōrejīru urua nībik'a jī bi. Bainī baji atane īri. Poro jīra lucero docedee ooda jī baji. ²Māgí wēra biak'oo baji. Bi p'ira baji chi warra ewaa t'oit'ee bada perā. Mapa bia nībaji.

³Māpai ne–inaa awaraa waide unuk'aa pada padachi pajāde. Unuji je choma. P'oree baji māik'aapa poro siete iru baji. Ma chaachaa poro jīra jī baji. Ichiaba cacho diez iru baji. ⁴Māgí jepa ichi tru wirawiraarupa pajāde nībi lucero perā esa–auk'a' baaipiji eujādee. Māgí bainī banaji ma wēra k'īrapite māik'aapa nīmaa beeji iru warra t'omerā, ma warra chai k'o atapēit'ee pada perā. ⁵Māpai ma wērapa imik'īra warra t'oji. Ma warrapa rey k'a na eujādepemaarā ichi jua ek'ari iru bapariit'ee. Reypa tuma hierrodee juade iru bīpa ooparik'a, māga pik'a irua ooit'ee. Māgí je choma mama baji mīda, ma warra chai p'oyaa k'o–e paji, Tachi Ak'ōrepa āyaa atepida perā ichi baparimaa ichi rey su–ak'i beeparide. ⁶Jōdee ma wēra mirudachi eperāarā mak'iara wēe jēra bīmaa; Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru badamaa. Mama angeleerāpa nek'opijida māik'aapa pia ak'i p'anajida k'āima mil doscientos sesenta.

⁷Māpai it'ari jura paraaji. Angeleerā poro waibia Miguel awaraa angeleerā ome chōo jirijida māgí je choma bi ome. Māpai jepa ichideerā p'e atap'eda, chōojida. ⁸Mamīda ma je choma bi eerepemaarā chooda–e paji. Angeleerāpa āra it'ariipa jērek'oojida. ⁹Māgá bat'at'aajida ma je choma bi na p'ek'au eujādee. Māgí je choma chonaarāwedapema taama; Netuara Poro Waibia maa–e pirā Satanás apata. Māgípata na p'ek'au eujādepemaarā k'ūrapari. Māgí bat'at'aajida na p'ek'au eujādee ichideerā ome.

¹⁰Māpai mia ūriji Tachi Ak'ōredeerā it'ariipa golpe pedee p'ani:

—Īrapī Tachi Ak'ōrepa k'achia p'oyaaaji māik'aapa aupaji tachi o k'achiadeepa k'aripa atada atuanaadamerā.

Īrapī jōmaarā rey beeji māik'aapa ichia pēida, Cristo jua ek'ari jōmaweda p'aneejida.

Māga bi jēret'aadap'edaa perā ma imiateeparipa tachi ipemaarā Cristo k'aurepa.

Māgí īi–ee tachi imiateepachi Tachi Ak'ōre k'īrapite.

¹¹ Mamīda tachi ipemaarāpata iru p'oyaapachida Cristopa ichi waa bat'ada perā āra pari.

Ichiaba iru p'oyaapachida Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee awaraarāmaa jaradap'edaa perā.

j 12.4 Griego pedeede: *una tercera parte*.

Eperääräpa āra peedait'ee pak'āri, waaweedak'aa paji piudait'ee ma jaradap'edaa k'aurepa.

- 12 ꞑO-īa p'anadáma angeleerā, it'ari p'anapata perā!
Mamīda chupiria p'ani parā eujāde p'anapataarā māik'aapa p'usade p'anapataarā Netuara Poro Waibia parā t'āide bapari perā.

Ichi audú k'īrau bi k'awa bairā taarā-e Tachi Ak'ōrepa jōpiit'ee irua ne-inaa k'achia oopari.

13 Māgí je choma bipa k'awaa atak'āri ichi na p'ek'au eujāde bi, ichi jeredap'edaamāi, ma wērapa warra t'oda jirimaa beejí. 14 Mamīda Tachi Ak'ōrepa nejīpi tapia isiak'ara omé teeji ma wēramaa, māgá ma je choma badamāiipa t'imí wāabaimerā ichia k'isia iru badamaa; eperārā mak'īara wē-ema. Mama nek'opidai māik'aapa pia ak'ī p'anadai año ōpee ap'eda esa-auk'a wāyaaru misa. 15 Māga unuk'āri, ma je choma bi it'aideepa pania jīchooji to chomadarumaa, to chomaapa ma wēra to barree ateei jīak'aapa. 16 Mamīda eujāpa ma wēra k'aripaji. Ewadachi māik'aapa ma to choma je choma bipa jīchooda weedachi ai uriade. 17 Māga unuk'āri, ma je choma bi audupiara k'īraudachi ma wēra ome. Mapa chōo jirinaji ma wēradeepa uchiadap'edaarā ome; chi na eujāde at'āri nībīirā ome. Māirāpa oopata Tachi Ak'ōre Ūraade jara bik'a māik'aapa ijāpata Jesupa jarateeda ūraade. 18 Māpai māgí je choma bi bainī banaji p'usa ide.

Nemisia p'usa jādeepa uchiada

13 1 Māpai mia unuji nemisia uchiaru p'usa jādeepa. Māgipa poro siete iru baji māik'aapa cacho diez. Chi cacho chaa poro jīra jī baji. Jōdee chi poro chaa t'ī p'ā baji. Tachi Ak'ōre t'ī chok'ara made p'ā jēra baji, irua māga unuk'āri, k'īraudaimerā. Māgá ma nemisiapa iru oo iru baji. 2 Māgí nemisia imamak'a baji. Mamīda chi bīiri oso realdek'a baji. Chi it'ai león it'aik'a baji. Je choma bipa ma nemisia ichi jīak'a papiji, māgipa auk'a oomerā ma jepa ooparik'a māik'aapa je choma bi jua ek'ari p'aniirā auk'a iru bamerā ichi jua ek'ari. 3 Māgí nemisia poro aba supeet'aa baji espadapa, mamīda ichia jipat'aaji. Mapa na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarāpa iru pia unupachida māik'aapa irua oopi bik'a oo k'inia p'anapachida. 4 Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īdai k'āyaara, je choma bīmaa it'aa t'īpachida, iru juapa ma nemisiapa ne-inaa k'īra t'ādo oopachi perā. Ma awara ma nemisiamaa paara it'aa t'īpachida. Māgapachida:

—¿K'aita nāgí nemisiak'a bima? ¿K'aita chōoima iru ome?

5 Tachi Ak'ōrepa ma nemisia ichiak'au biji ne-inaa k'achia k'īra t'ādo oo wāmerā atane cuarenta y dos wāyaaru misa. Māgipa pedee audua pedeeepachi māik'aapa ichi Tachi Ak'ōreda a nipapachi. 6 Māgá pedee k'achia jara wāpachi Tachi Ak'ōre āpīte māik'aapa ichideerā it'ari p'ani

ãpite. ⁷Ma awara Tachi Ak'õrepa mǎgí ichiak'au bida perǎ, jura chõo beejí Cristodeerǎ, chi at'ári na p'ek'au eujǎde p'anadap'edaarǎ ome, ǎra p'oyaarumaa. Ichiaba mǎgá ichiak'au bida perǎ, mǎgípa ichi jua ek'ari p'e wǎji eperǎarǎ ẽreerǎ chaadepema, p'uuru chaadepema, pedee chaadepema mǎik'aapa eujǎ chaadepema. ⁸Jõmaweda t'í p'ǎ—ee p'aniirǎ Oveja Chak'e peedap'edaapa Tachi Ak'õre ome ichita p'anapataadait'eerǎ t'í p'ǎ jẽra bi librode it'ari, mǎirǎpa ma nemísiamaa it'aa t'ídait'ee, tachia Tachi Ak'õremaa it'aa t'ípatak'a. Mǎga p'anadait'ee Tachi Ak'õrepa na eujǎ ooi naaweda, ai p'ǎdade ǎchi t'í p'ǎ—ee p'anadap'edaa perǎ.

⁹K'íiri ẽesaa p'anátí úridamerǎ mia jararu:

¹⁰ —Tachi Ak'õrepa k'ísia iru bi pirǎ ma nemísiapa parǎdepema aba ǎyaa ateemerǎ carcelde t'í nǐbiit'ee, mǎga pait'ee.

Jõdee k'ísia iru bi pirǎ mǎgípa parǎdepema aba peemerǎ espadapa, mǎga pait'ee.

Maperǎ Cristodeerǎ choodaipia bi ǎchi ijǎa p'anide mǎik'aapa Cristode ijǎapataadaipia bi, ma k'aurepa piuruta pijida.

Ne—animal k'achia eujǎdeepa uchiada

¹¹Ma t'ẽepai mia unuji awaraa ne—animal k'achia eujǎdeepa uchiaru. Cacho omé iru baji Oveja Chak'epa iru baparik'a. Mamída pedeeepachi je choma pedeeeparik'a. ¹²Mǎgípa nemísia k'írapite ne—inaa k'íra t'ǎdoo oopachi irua oo badak'a. Jaraji na p'ek'au eujǎdepemaarǎ jõmaarǎmaa it'aa t'ípataadamerǎ ma nemísiamaa, chi poro aba supeedap'edaa jipada. ¹³Ichiaba ne—inaa k'íra t'ǎdoo oopachi eperǎarǎpa p'oyaa oodak'aa ǎchi juadoopa. Eperǎarǎ taide t'ípítai paara baaipiji pajǎdeepa na eujǎde.

¹⁴Tachi Ak'õrepa ichiak'au bida perǎ, mǎgee ne—inaa ooji. Mǎgá ne—inaa eperǎarǎpa p'oyaa oodak'aa oo bipa nemísia k'írapite, mǎgípa na p'ek'au eujǎde p'anadap'edaarǎ jõmaweda k'úrat'aaji. Ma awara jaraji ǎchia oodamerǎ mǎgí nemísia espadapa supee p'anadap'edaa chok'ai padaida k'írak'a. ¹⁵Tachi Ak'õrepa mǎgí ne—animal k'achia ichiak'au bida perǎ, ma nemísia k'írak'a chok'ai pik'a beejí mǎik'aapa pedeeji. Maap'eda ma k'írak'a chok'ai pik'a padaidapa peepiji jõmaweda ichi waawee k'iniada—ee p'anadap'edaarǎ. ¹⁶Ma awara mǎgí ne—animal k'achia t'ẽe uchiadapa tauchaa bipiji jõmaarǎ eperǎarǎ jua juaraarede mǎik'aapa tau biiride. Ma tauchaa bijida ek'ariara beerǎmaa, waibiara beerǎmaa auk'a; p'arat'ara beerǎmaa, chupiria beerǎmaa auk'a; esclavo—eerǎmaa, esclavoorǎmaa auk'a. ¹⁷Ma tauchaa wẽe apidaapa ne—inaa neto atada—e pai mǎik'aapa apidaapa ne—inaa neto pẽida—e pai. Ma tauchaa ma nemísia t'í maa—e pirǎ ichi número paji.

¹⁸K'ísíati mia jararude. Chi k'ísia k'awaa beerǎpa k'awaa atadai ma nemísia t'í, ichi número juasiadak'ári. Ma número eperǎ número: seiscientos sesenta y seis.

Ciento cuarenta y cuatro mil ijäapataarä Oveja Chak'e ome

14 ¹Mäpai mia unuji ma Oveja Chak'e bainĩ bi Sión ee nok'ode. Ichi ome p'anajida ciento cuarenta y cuatro mil eperäarä. Ichi t'ĩ mäik'aapa chi Ak'õre t'ĩ p'ã baji ächi tau biiride. ²Mäpai it'ariipa üriji ne–inaa to k'lida chaaree j'waaparik'a maa–e pirã pa golpe j'waaparik'a maa–e pirã arpa chaapataarä chok'araarãpa ächi arpa chaa p'anik'a. ³Ma eperäarä Oveja Chak'e ome p'anadap'edaarãpa k'ari chiwidi k'ari p'anajida Tachi Ak'õre su–ak'ĩ beepari k'irapite, ma ne–inaa chok'ai bi k'imari k'irapite mäik'aapa ma chonaarä poro waibiarä veinticuatro k'irapite. Awaraarãpa mägí k'ari p'oyaa k'arida–e paji. J'ip'a ma ciento cuarenta y cuatro mil Cristopa na p'ek'au eujädepemaarä o k'achiadeepa k'aripa atada, mäirãpapaita mägí k'ari k'awajida. ⁴Mäirã wëraarä ome k'äida–e paji, ächi p'anapata awara bidap'edaa perä Tachi Ak'õre–it'ee. Mapa ächi wãpata ma Oveja Chak'e wãrumaa mäik'aapa oopata irua ooparik'a. Cristopa ära na eujädepemaarä o k'achiadeepa k'aripa ataji, awaraarä k'äyaara naapiara primisiak'a p'anadamerä Tachi Ak'õre–it'ee mäik'aapa ichi–it'ee. ⁵Ächia maarepida seewa jaradak'aa paji, p'ek'au k'achia jömaweda oo amaadap'edaa perä.

Ángel õpeerãpa jaradap'edaa

⁶Mäpai mia unuji awaraa ángel it'ari wãabai ni. Mägípa Tachi Ak'õrepa pedee pia jara pëida atee baji eperäarãpa irude ijädamerä. Ma pedee ichita bapari, jō–ee. Ma pedee atee baji jarade na p'ek'au eujädepemaarä jömaarãmaa; èreerã chaadepema, p'uuru chaadepema, pedee chaadepema mäik'aapa eujã chaadepema. ⁷Golpe pedeeepachi:

—Tachi Ak'õre waawee p'anapatáati mäik'aapa irumaa jarapatáati iru jömaarä k'äyaara waibiara bi. Ewari paji irua ak'imera eperäarãpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. It'aa t'ipatáati irumaa, iruata ooda perä pajã, na eujã p'usa ome mäik'aapa jömaweda pania poatri uchua bimäi.

⁸Mäpai mia awaraa ángel unuji mägí uchiada t'ëe. Mägípa jaramaa baji:

—jödachi, jödachipi p'uuru waibia Babilónia! Ma p'uuru k'aurepa eperäarä jömaarãpa p'ek'au k'achia k'ira t'ãdoo oopachida. Eperãpa vino topi bik'a awaraamaa piudaimerã, mäge pik'a ma p'uuru pidaarãpa p'ek'au k'achia k'ira t'ãdoo oopipachida awaraarãmaa.

⁹Mäpai mia awaraa ángel unuji ma omé uchiadap'edaa t'ëe. Mägípata golpe pedeeji:

—Eperäarãpa ma nemisiamaa mäik'aapa mägí k'irak'a bimaa it'aa t'iruta pirã mäik'aapa mägiirã tauchaa b'ipiruta pirã ächi tau biiride wa juade, ¹⁰Tachi Ak'õrepa ächi k'achia ooit'ee. Mägí eperäarãpa Tachi Ak'õre vinota todait'ee. Mägí vino jara k'inia bi iru j'ip'a k'irau bait'ee ächi ome; chupiria

k'awa-ee. Audú k'irau bait'ee perã, ãchi miapiit'ee t'ipítau azufre ome audú wãsia bipa. Mãga ooit'ee ichi angeleerã pia beerã k'irapite mãik'aapa ma Oveja Chak'e k'irapite. ¹¹Irua mãgiirã mãgá ïi-ee miapi bipa nari jïrak'awaa nibait'ee ãstaawa, p'ãrik'ua pida. Tachi Ak'õrepa mãgiirã mãgá miapi iru bait'ee, ãchia it'aa t'ipatap'edaa perã ma nemisiamaa ichi k'irak'ua bi ome mãik'aapa ichi t'ï tauchaa bipidap'edaa perã ãchi k'ap'iade.

¹²Mapa Tachi Ak'õredeerãpa choodaipia bi ãchia oo p'anide iru ùraade jara bik'a mãik'aapa ãchi Cristode ijãa p'anide.

¹³Mãpai mia ùriji it'ariipa nãga pedeeru:

—P'áji nãgí pedee: “T'ãri o-ia p'ani Tachi Waibiadeerã, chi namãik'aapa waa piudait'eerã k'achia beerã juapa.”

Mãpai Tachi Ak'õre Jaurepa mágaji:

—Wãarapi. Mãirã piudak'ãri, waa mimiada-e pait'ee. Ma k'ãyaara k'ãiwee p'anadait'ee. Tachi Ak'õre o-ia bait'ee ãra ome, ãrapa ne-inaa pia oopatap'edaa perã Cristo k'ap'ia pari.

Angeleerãpa na p'ek'au eujãdepemaarã ewadap'edaa

¹⁴Mãpai mia ak'iji mãik'aapa unuji jïarara t'orroo. Ai ïri su-ak'i baji Eperã Ak'õre Truadepema. Mãgipa poro jïra nēedee ooda jï baji. Ichi juade atee wãji nek'o esiiri jōree p'ewedee bi. ¹⁵Mãpai unuji awaraa ángel uchía bi Tachi Ak'õre baparimãiipa. Mãgipa golpe pedeeji ma jïararade su-ak'i bïmaa:

—Ara eperãarãpa net'atau waraa bi ewapatak'a nek'opa, mãga pik'a jã p'ek'au eujãdepema ijãapataarã p'e atãji. Ewari paji mãga oomerã.

¹⁶Aramãgá ma jïararade su-ak'i bipa ijãapataarã p'e ataji.

¹⁷Maap'eda awaraa ángel uchíaji Tachi Ak'õre it'aripema te waibiadeepa. Mãgipa nek'o esiiri jōree p'ewedee bi ichiaba atee wãji ichi juade. ¹⁸Mãga nide awaraa ángel uchíaji it'aripema altarmãiipa. Mãgí ma altardepema t'ipítau jïapari paji. Mãgipa golpe pedeeji ma ángel nek'o esiiri jōree p'ewedee iru bïmaa:

—Eperãarãpa uva waraa bi k'imi t'iap'epatak'a nek'opa, mãga pik'a jã p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerã p'e atãji, ma-it'ee ewari pada perã.

¹⁹Aramãgá ma nek'o iru badapa na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerã p'e ataji uva p'e atapatak'a. Mãpai mimiapataarãpa uva p'e bipatak'a bōgo tapiade piart'idait'ee mãik'aapa chi ba atadait'ee, mãga pik'a ma angelpa ma ijãadak'aa beerã peek'ooji. ²⁰P'uurude taawa mãga ook'ãri, ma piudap'edaarã waa wee nïbeeji trescientos kilometros parumaa; chi nãpia caballo t'üa it'ia aba parumaa.

Ne-inaa k'achia siete p'asait'ee bada

15 ¹Mãpai mia ne-inaa awara waide unuk'aa pada it'ari unuji. P'era pik'a beeji mãga unuk'ãri. Unuji angeleerã siete. Ma chaachaa

ne–inaa k'achia atee wāji p'asapiit'ee eperāarāmaa. Māgí ne–inaa k'achia siete aupadak'āri, Tachi Ak'ōre k'īrau bada na p'ek'au eujādepemaarā ome jōit'ee.

²Ichiaba unuji ne–inaa lago bëi–sāa pik'a, vidriodee oodak'a, t'ipitau ome p'oirada. Ai ik'aawa bainī p'anajida chi p'oyaadap'edaarāpa māgí nemīsia, ichi k'īrak'a māik'aapa ichi t'ī maa–e pirā número tauchaa bidaarā eperāarā k'ap'iade. Ma bainī p'anadap'edaarāpa arpa Tachi Ak'ōrepa āramaa teeda iru p'anajida. ³K'arimaa p'anajida Tachi Ak'ōre mimiapari Moisepa k'aridak'a māik'aapa Oveja Chak'edeerāpa k'aripatak'a:

—Tachi Ak'ōre Waibia, pia jōmaarā k'āyaara ne–inaa piara oopari.

Pita jōmaarā eujādepemaarā Rey.

Pia ne–inaa jōma pia k'īsia iru bi māik'aapa ichita wāarata jarapari.

4 Tachi Waibia, ¿k'aipa pī waawee–e paima?

¿K'aipa pī t'ī t'o–e paima?

Pī aupai k'achia wēe bapari.

P'uuru pidaarā jōmaweda chedait'ee it'aa t'īde pī k'īrapite, pia pia oopari perā k'achia beerā miapik'āri.

⁵Ma t'ēepai unuji Tachi Ak'ōre it'aripema te waibia ewa bi. Ma te edajāde unuji iru baparimāi. Māgimāi chonaarāwedapema Ak'ōre te ne–edee ooda edupiara bi cuarto jāk'aa paji. ⁶Māpai unuji ma te waibiadeepa angeleerā siete uchua p'ani. Māirā paji ne–inaa k'achia ateeataarā p'asapidait'ee eperāarāmaa. P'aru linodee jī p'anajida. Ma p'aru maarepida t'āu–ee baji. Urua pik'a baji t'o–t'oo bada perā. Ne–inaa k'īrride jīpatak'a nēedee ooda nērabai jī p'anajida āchi t'ūade. ⁷Māpai unuji ma Tachi Ak'ōre ik'aawa p'ani ne–inaa chok'ai bi k'īmariidepema abaapa vaso nēedee ooda teeru ma angeleerā chaachaa. Ma vaso chaa ipuru baji Tachi Ak'ōre k'īrau bīpa. ¡Iru ichita baparipi! ⁸Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, ichi k'īra wāree uchua baji ichi baparimāiipa ma te ipururumaa. Maapai apida ma tede t'īudak'aa paji. Māga baji ma angeleerā sieteerāpa ne–inaa k'achia atee p'ani jōruta misa.

Tachi Ak'ōrepa k'achia ooda eperāarāmaa vaso wet'aada k'aurepa

16 ¹Māpai mia ūriji Tachi Ak'ōre it'ari golpe pedeemaa bi. Ma pedee uchijai ichi it'aripema te waibiadeepa. Māgaji ma angeleerā sieteerāmaa:

—Wāti māik'aapa eujā īri wet'āti ma vaso siete ipuru p'ani mi k'īrau bīpa. Māgá mia eujādepemaarā miapiit'ee.

²Aramāgá ma naapiara ángel wāji māik'aapa ichi vasode iru bada wet'aaji eujā īri. Māpai eperāarā jōmaweda ma nemīsia k'īrak'a bīmaa

it'aa t'īpatap'edaarā māik'aapa ichi tauchaa iru p'anapatap'edaarā k'ayaadachida ne–inaa k'achiapa aida–idaa bik'a. Māgīpa āchi audú mia p'aneepachida, p'ua nībada perā.

³Māpai araarepema angelpa ichi vaso wet'aaji p'usa jāde. Māpai pania aide nībi eperā piuda waak'a padachi. Mapa ne–inaa chok'ai p'anadap'edaarā aide nībi jōmaweda piudachida.

⁴Māpai ma omé eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji to bee īri māik'aapa pania poatri uchiapata īri. Ma pania jōmaweda tachi waa padachi. ⁵Maap'eda ūriji ángel awara bida pania jīamerā pedeemaa bi. Māgīpa māgaji:

—Tachi Ak'ōre, jōmaarā k'āyaara pia ne–inaa piara oo bi.
Pi ichita bapari māik'aapa ichita bapachi.

⁶ Pia pia ooji māgá pania waa papik'āri, jāgí eperāarāpa pichideerā waa māik'aapa pi pedee jarapataarā waa bat'apidap'edaa perā, āra pee atapéidak'āri.

Maperāpi jāgīirāmaa waa topimaa bi.
Māgí todaipia bi jāgeerāpa.

⁷Ichiaba mia ūriji ángel pedee uchía bi altardeepa:

—Wāarapi, Tachi Ak'ōre Waibia.

Pia pia oo bi, māga ook'āri k'achia beerāmaa.

⁸Māpai ma ōpee eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji ak'ōrejīrumaa, ak'ōrejīrupa eperāarā paak'oomerā t'īpitaupa paaparik'a. ⁹Māgá eperāarā jōmaweda mia p'aneepachida ma paada p'uapa. Mamīda āchia ne–inaa k'achia oopata oo amaa k'iniada–e paji māik'aapa Tachi Ak'ōre waawee k'iniada–e paji. Ma k'āyaara ik'achia jarapachida Tachi Ak'ōremaa, irua ma k'achia āchímaa péida perā.

¹⁰Māpai ma k'īmari eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji māgí nemīsia su–ak'i beepari īri. Māpai ma nemīsia trua, na p'ek'au eujā jōmaweda p'āriude beeji. Eperāarā aide p'anadap'edaarāpa āchi k'īrame k'aak'oopachida, p'ua chooda–e p'anadap'edaa perā. ¹¹Māgá mia p'anapachida mīda, oo amaa k'iniada–e paji āchia ne–inaa k'achia oopata. Ma k'āyaara ik'achia jarapachida Tachi Ak'ōre it'aripemamaa, āchi p'ua jōnada k'aurepa māik'aapa āchi aida–idaa p'anadap'edaa k'aurepa.

¹²Māpai ma joisomaa eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji Éufrates to waibia jāde p'oodaimerā. Māgá reyrā ak'ōrejīru uchiapari eerepa jīp'a chedai.

¹³Māpai mia unuji jaure k'achia beerā ōpee, baso k'īrak'a bi. Māgīirā uchíajida je choma bi it'aideepa, nemīsia it'aideepa māik'aapa ma ne–animal k'achia; chi seewa jarapari it'aideepa. ¹⁴Māgí jaure k'achia beerā netuaraarā. Māgīirāpa oopachida ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Wāpachida na p'ek'au eujādepema reyrāmaa māik'aapa

ũraapachida chip'edaidamerã jura chõode Tachi Ak'õre Waibia ome iru ewari waibia ewate.

¹⁵Mãpai Tachi Waibiapa mägaji:

—jÛriti! Parã atu bide mi cheit'ee nechiapari cheparik'a. Tachi Ak'õrepa k'ïra jïp'a nipapataarã pia ak'iit'ee. Mãirã k'ïra nejasiada—e pait'ee atu bide mi chek'ãri.

¹⁶Ma reyrã jaure k'achia beerãpa ũraadap'edaa chip'edachida abaamã, hebreo pedeede t'ïjarapachida *Armagedón*.

¹⁷Mãpai ma seis eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji. Mãga nide Tachi Ak'õre golpe pedee uchijaji ichi it'aripema te waibiadeepa; ichi su—ak'i beeparideepa. Mägaji:

—jJõdachida aji, mia k'ïsia iru bada k'achia beerã miapiit'ee!

¹⁸Mãga jararude pa baaji, pa jïwaa nïbaji mãik'aapa awërachaipa na p'ek'au eujã golpe wëret'aaji. Audú golpe wëreji. Eperãarã na eujãde p'anedak'ãriipa awërachai apida ma k'ãyaara golpeera wëre—e paji.

¹⁹Mãgã golpe wërek'ãri, chi p'uuru waibia t'oodachi t'ooma õpeede.

Apema p'uuru na p'ek'au eujãde p'ani jõdachida. Tachi Ak'õrepa k'awaji ma p'uuru waibia Babilõnia pidaarãpa oopatap'edaa. Audú k'ïrau

bada perã áchi ome, mãgí p'uuru miapiji. ²⁰Ma awara ma wëre nïbide

jõmaweda isla ee ome wëpadachida. ²¹Mãga nide it'ariipa hielu k'oi tau tapia bik'a baai cheji eperãarã ïri. Ma chaachaa cuarenta kilos waa paji. Mãga bak'ãri, eperãarãpa ik'achia jarajida Tachi Ak'õremaa ma hielu tau tapia k'aurepa, audú golpe tee bada perã.

Tachi Ak'õrepa wëra t'ãri k'achia—idaa bi k'achia ooda

17 ¹Ma angeleerã sieteerãpa vaso iru p'anadap'edaa, mãirãdepema aba mĩmaa cheji mãik'aapa mägaji:

—Chéji. Mia ak'ipiit'eeda aji, sãga Tachi Ak'õrepa k'achia ooit'ee wëra jõmaarãpa k'awa p'ani. Mãgí prostitutak'a bi su—ak'i baparík'api bi to k'ait'ak'ait'aa jëra bĩmã. ²Na p'ek'au eujãdepema reyrãpa p'ek'au oopachida, araa padak'ãri mãgí wëra ome. Ma awara na p'ek'au eujãdepemaarãpa ooi awaa p'anapachida ne—inaa k'achia k'ïra t'ãdo oochia oodak'a.

³Maap'eda ma k'ãimok'araa pik'a bide Tachi Ak'õre Jaurepa unupida mĩmaa, ma angelpa mi ateeji eujã eperãarã mak'ïara wëe jëra bidee.

Mama bide unuji ma prostitutak'a bi su—ak'i bi nemĩsia p'oree bi ïri. Mãgí nemĩsia k'ap'ia jõma ïri Tachi Ak'õre t'ï p'ã jëra baji, oo iru bait'ee. Mãgí

nemĩsiapa poro siete mãik'aapa cacho diez iru baji. ⁴Mãgí wërãpa p'aru p'up'uchia p'oree ome jï baji. Ichiaba nëe, mãu pi—ia mãik'aapa perla jï baji. Ichi juade iru baji copa nëedee ooda. Mãgí ipuru baji ne—inaa k'achia k'ïra t'ãdoopa; ne—inaa jõmaweda Tachi Ak'õrepa unuamaa iru bi.

⁵Ichi tau biiride mãgí t'ï p'ã baji:

*P'uuru Waibia Babilónia,
Prostitutaarã
Mâik'aapa Ne-inaa K'achia K'ïra T'ãdoo
Oopataarã Nawe Apata.*

Eperã apidaapa k'awada-e ma t'ï k'ãata jara k'inia bi. Tachi Ak'õrepapaita k'awa bi. ⁶Mia unuji mägí wëra piu pik'a bi. Eperã it'uapa piudaik'ãri, o-ïadaiparik'a, mãga pik'a mägí wëra o-ïadachi Tachi Ak'õredeerã, Cristode ijãa p'anadap'edaarã peepida perã.

Mägá ak'imaa bide mi p'era pik'a beeji. ⁷Mãpai ma angelpa mimaa mägaji:

—¿Sãap'eda pi p'era pik'a nïbima? aji. Mia jarait'ee ne-inaa pia waide k'awa-e bi. Jarait'ee k'ãata jara k'inia bi mägí wëra mâik'aapa ichi su-ak'ï bi ïri nemïsia; mägí poro siete, cacho diez iru bi. ⁸Ma nemïsia pia unuda naaweda chok'ai bapachi mïda, ïrá wë-e. Mamïda na ewari uchiat'ee ma uria nãpia bideepa, wãï naaweda Tachi Ak'õrepa jõt'aait'eemaa. Na p'ek'au eujãdepemaarã, chi Tachi Ak'õrepa na eujã ooi naaweda t'ï p'ã-ee beerã Tachi Ak'õre ome ichita p'anapataadait'eerã t'ï p'ã jëra bi librode it'ari, mãirãpa ak'itrua para bait'ee mägí nemïsia unudak'ãri. Mägí bapachi mïda, ïrá wë-e. Mamïda waya cheit'ee.

⁹Mia nãgí pedee jararu k'ïsia k'awaa beerã-it'ee, aide k'ïsia p'anadamerã mâik'aapa k'awaadamerã wãara k'ãata jara k'inia bi. Ma nemïsia poro siete jara k'inia bi ee siete. Mamãik'aapa ma wërapa eperãarã ak'ïpari. Ichiaba ma poro chaachaa jara k'inia bi rey aba. ¹⁰Ma reyrã sietedepema joisomaa piujida. ïrá abaapa eperãarã iru bi ichi jua ek'ari. Chi apema waide uchia-e. Mamïda mägí t'ëepema rey uchiak'ãri, taarã-epai eperãarã iru bapariit'ee ichi jua ek'ari. ¹¹Mägí nemïsia chok'ari bada mamïda ïrá wë-e ma reyrã siete t'ëe uchiat'ee, ai eerepemak'a. Mamïda wãara mägí ma sietedepema uchiada pait'ee. Waya eperãarã iru bapariit'ee ichi jua ek'ari. Mägita wãit'ee Tachi Ak'õrepa jõt'aait'eemaa.

¹²Mägí cacho diez pia unuda jara k'inia bi reyrã diez waide uchiada-e p'ani. Mamïda ma nemïsia uchiak'ãri, taarã-e ma reyrã ichi ome eperãarã iru p'anadait'ee ãchi jua ek'ari. ¹³Ma reyrã diez auk'a k'ïsiadait'ee mâik'aapa ma nemïsia eere t'ïudait'ee. ¹⁴Jura chõnadait'ee ma Oveja Chak'e ome. Mamïda irua ãchi jõmaweda p'oyaaait'ee. Iru eere p'anadait'eeda aji, eperãarã Tachi Ak'õrepa jirida irude ijãapataadamerã, chi jirít'eradaarã choopatap'edaa perã Cristode ijãa p'anide. Iru Rey jõmaarã rey mâik'aapa iru Poro Waibia jõmaarã poro waibia.

¹⁵Ma angelpa ichiaba mägaji:

—Ma to chok'ara k'ait'ak'ait'aa bimãï, mägí prostitutak'a bi su-ak'ï pik'a bimãï, jara k'inia bida aji, eujãdepemaarã, p'uuru pidaarã, ëreerã k'ïra t'ãdoo mâik'aapa pedee k'ïra t'ãdoo pedeeapataarã. ¹⁶Ma reyrã diez pia unuda mägí nemïsia ome, mägí prostitutak'a bi k'ïra unuamaa

iru p'aneedait'ee. Mapa ãchia jãri atadait'ee jômaweda ma wẽrapa ne-inaa iru bi, ãk'adaa pik'a beemerã. Maap'eda iru paa jödait'ee. ¹⁷Tachi Ak'õrépata ma k'isia biji ãchi t'ãride mãga oodamerã, ichia naaweda k'isia iru badak'a. Ichiaba ichiata k'isiapiji mãgí reyrãmaa ma nemisia eere t'ïudamerã ichia jarada jõru misa. ¹⁸Mãgí wẽra pia unuda jara k'inia bida aji, p'uuru waibia, ai jua ek'ari na p'ek'au eujãdepema reyrã p'anapata.

Babilónia p'uuru waibia jõda

- 18** ¹Ma t'ëpai mia unuji awaraa ángel it'ariipa baai cheru. Mãgí angeleerã poro waibia paji. Mapa ichi baai cherude eujã ãdaadachi ichi k'ira wãreepa. ²Mãgípa golpe pedeeji:
 —jJödachi; jödachida aji, jã p'uuru waibia Babilónia!
 Ñrá mãgí p'uuru badamã jaure k'achia beerã te padachi,
 netuaraarã aupai mama p'anapata perã.
 Mama ichiaba p'anapata ipanaarã k'ira t'ãdoo Tachi Ak'õrepa k'iniak'aa eperãarãpa k'odamerã.
- ³ Na p'ek'au eujãdepemaarã jõmaarãpa mãgí wẽra vino topachida piudarutamaa.
 Pia jarait'eera, ne-inaa k'achia ooi awaa p'aneejida iru k'aurepa. Ichiaba na p'ek'au eujãdepema reyrãpa p'ek'au k'achia k'ira t'ãdoo oopachida mãgí wẽra k'aurepa.
 Ma awara na p'ek'au eujãdepema net'aa netopataarãpa p'arat'a waibia atapachidada aji, mãgí wẽrapa audú net'aa p'e wãda k'aurepa ichi-it'ee.
- ⁴Mãpai it'ariipa awaraa ùriji nãga pedeeru:
 —Michideerã, uchiadapãde aji ma p'uurudeepa, auk'a oonaadamerã mãgí p'uuru pidaarãpa ne-inaa k'achia oopatak'a mãik'aapa uchiadapãde aji, jõnaadamerã ãchi ome.
- ⁵ Tachi Ak'õrepa mãgíirã miapiit'ee ãchia ne-inaa k'achia oopata k'aurepa, audú ne-inaa k'achia chok'ara oopatap'edaa perã.
- ⁶ Michi angeleerã, ne-inaa k'achia óoti mãgí wẽramaa, ichia awaraarãmaa ne-inaa k'achia ooda pari.
 Ne-inaa k'achia audú óoti irumaa, ichia ne-inaa k'achia ooda cha.
 Mãgá parãpa audupãra k'achia oodait'ee ichimaa, ichia ooda k'ãyaara awaraarãmaa.
- ⁷ Ichi audú t'ãri p'uapíti mãik'aapa miapíti audua pedeeda pari mãik'aapa net'aara iru bi pari.
 Ichi t'ãridepai audua pedee jarapari:
 “jMita nama su-ak'i bi reinak'a!
 Eperãarã jômaweda mi jua ek'ari p'ani.

Mi t'ári p'ua ba–e p'êtrâak'a.

Mi k'ima wê–e perã, mi chi–ia–eda” aji.

- 8 Ma audua pedee k'aurepa k'âima abaade ichi atu bide nãgee ne–inaa k'achia k'îra t'ãdoo p'asait'ee:

Piut'ee, t'ári p'ua bait'ee määk'aapa jarra ooit'ee.

T'ipitaude paat'aadait'ee ichia k'achia oopata k'aurepa.

Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bipata mãga oopiit'ee.

9'Na p'ek'au eujãdepema reyrã, ma p'ek'au k'achia oopatap'edaarã ma wêra ome määk'aapa p'arat'ara atadap'edaarã ichi k'aurepa jarajëedait'ee unudak'ári nari jîrak'awaa nîbi ichi paadadeepa. 10Ichi mägã jõru misa, ma reyrã t'imí bainî p'anadait'ee, Tachi Ak'õrepa ächi auk'a miapii jîak'aapa. Mâpai jaradait'ee:

“¡Aai, p'uuru waibia Babilónia; p'uuru jõmaarã k'ãyaara waibiara bi!

Hora abaade, taarã–ee jõpiji Tachi Ak'õrepa.”

11'Na p'ek'au eujãdepema netopataarã ichiaba jarajëedait'ee ma p'uuru jõda k'aurepa. Mãga oodait'ee waa wê–e pait'ee perã ächi net'aa netodamerã. 12Mama netopachida nêe; p'arat'a; mäu pi–ia; perla; p'aru linodee määk'aapa sedadee, k'îra p'oree p'up'uchia ome; pak'uru t'üa; ne–inaa ooda marfildee,^k pak'uru pi–iadee, broncedee, hierrodee, mäu pia marmoldee. 13Ichiaba mama netopachida canela awaraa ne–aliño t'üa beepari ome; ne–inaa t'üa beepari eperãarãpa paapata; mirra k'era awaraa k'era ome; vino; aceite; harina nãusaa; trigo tau määk'aapa nãgee ne–animalaarã: p'ak'a, oveja, caballo; carro caballope jidiupata määk'aapa esclavoorã, eperãarã paara netopatap'edaa perã. 14Ma ne–inaa netopataarãpa jaradait'ee ma p'uuru jõdamaa:

“¡Írá pia chik'o pi–ia net'aa pi–ia ome wêe bida adait'ee!

Pia net'aara määk'aapa p'arat'ara iru bada atuadachi.

Waa unudak'aa pait'eeda” adait'ee.

15'Mägí netopataarã, chi p'arat'ara atadap'edaarã ma p'uuru k'aurepa, t'imí bainî p'anadait'ee ma p'uuru jõru misa, Tachi Ak'õrepa ächi auk'a miapii jîak'aapa. Mâpai jarajëedait'ee:

- 16 “¡Aai, p'uuru waibia!

Pi wêra jîak'a bapachida adait'ee, p'aru pi–ia linodee ooda jî bi; p'aru p'up'uchia p'oree ome.

¡Nêe jî bapachi mäu pi–ia ome, perla ome!

- 17 ¡Taarã–e nide jõmaweda pia ne–inaa pi–ia iru bada jõdachida adait'ee!”

'Ichiaba t'imí p'aneedait'ee barco p'erapataarã, chi barcode mimiapataarã määk'aapa määirã ome nipapataarã. Jõmaweda p'anapataarã ne–inaa p'usadeepa ata p'ani k'aurepa t'imiiipa jägí p'uuru

^k 18.12 *Marfil* elefante k'ida.

jōru unudait'ee. ¹⁸Nari jīrak'awaa nībi ak'i p'anide golpe pedeedait'ee: “¿Awaraa p'uuru paraajik'ā nāgí p'uuru waibiak'a?” ¹⁹Jarajēe bi misa, yooro p'ora it'aa bat'adait'ee baaimerā āchi poro īri. Māgá ak'ipipata āchi t'āri p'ua p'ani. Māpai golpe pedeedait'ee:

“¡Aai, p'uuru waibia!

Pichia net'aa p'e wāda k'aurepa p'usade nidá barco chipariirā
jōmaweda p'arat'ara padachida.

Īrá, taarā—e weda, pichia iru bada jōmaweda jōdachida adait'ee.

²⁰ O—ia p'anéeti angeleerā, Tachi Ak'ōrepa ma p'uuru jōt'aada perā.
Ichiaba o—ia p'anéeti parā Tachi Ak'ōredeerā, Cristopa pēida
māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā.

Tachi Ak'ōrepa ma p'uuru jōt'aaji, aide p'anadap'edaarāpa
parāmaa ne—inaa k'achia oodap'edaa perā.”

²¹Māpai ángel juataura bīpa māu tapia k'ūrumak'a bi jira ataji
māik'aapa bat'at'aaji p'usade. Maap'eda māgaji:

—Jāgá pi baaiit'ee, p'uuru waibia Babilónia.

Pi waa unudak'aa pait'ee.

²² Pichi calle jāde waa ūridak'aa pait'ee arpa chaapata, flauta
chaapata wa trompeta chaapata.

Pichi jāde ne—inaa oo k'awaa bee apida unudak'aa pait'ee.

Ūridak'aa pait'ee eperāarāpa k'ūrumade ne—inaa bapata.

²³ Pichi jāde lámpara īdaadak'aa pait'ee.

Miak'āipata fiestade pedee o—ia ūridak'aa pait'ee.

Ma jōma wēpait'ee, pichi netopataarā waibiara p'anajida mīda
awaraa netopataarā k'āyaara māik'aapa pia p'uuru pidaarā
jōmaweda k'ūrapachi mīda, petau tau net'aa k'awaa bi oo bīpa.

²⁴Tachi Ak'ōrepa ma p'uuru jōt'aaji, aide eperāarāpa peedap'edaa perā
iru pedee jarapataarā, ichideerā māik'aapa awaraarā.

Angeleerāpa pedee pia jaradap'edaa

19 ¹Ma t'ēpai mīa ūriji eperāarā chok'ara it'ari golpe pedeemaa
p'anik'a:

—¡It'aa t'īdāma Tachi Ak'ōremaa!

¡Iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi!

Iruata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerā.

Mapa Tachi Ak'ōre aupaita waaweedaipia bi māik'aapa iru jua
ek'ari aupaita p'anapataadaipia bi.

² Irua aupaita wāara jarapari. Irua ne—inaa pia ooji ma prostitutak'a
bi jōt'aak'āri.

Māgīpa eujādepemaarā k'achiade baaipiji, audú ne—inaa k'achia
āchīmaa oopida k'aurepa.

Ma awara Tachi Ak'ōredeerā peepachi.

Maperãpi Tachi Ak'õrepa jõt'aajida ajida.

³Mãpai waya golpe pedeejida:

—¡Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bi!

Mãgí wëra paa jõda nari jĩrak'awaa nĩbi ichita k'ĩrãpadait'eeda ajida.

⁴Ma chonaarã poro waibiarã veinticuatro ma ne–inaa chok'ai bi k'ĩmari ome bedabaidachida Tachi Ak'õre, ma su–ak'i beeparide su–ak'i bi k'ĩrapite mãik'aapa mågajida:

—¡Amén! ¡Tachi Ak'õre jõmaarã k'ãyaara waibiara bi!

⁵Mãpai mia ùriji ma su–ak'i beeparideepa pedeeru:

—Parã jõmaarãpa Tachi Ak'õremaa jarapatáati iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bi.

Parã jõmaarãpa oopata irua oopi bik'a mãik'aapa iru waawepata, ek'ariara beerã, waibiara beerãpa paara mæga jaradaipia bi.

Oveja Chak'e miak'ãiit'ee bi fiesta

⁶Mãpai waya ùriji ma eperãarã chok'ara pedeemaa p'anik'a; to k'ida chaaree jĩwaaparik'a maa–e pirã pa golpe jĩwaaparik'a:

—¡It'aa t'ĩdáma Tachi Ak'õremaa!

¡Iru jõmaarã k'ãyaara waibiara bi!

Tachi Ak'õre Waibiapa ne–inaa jõmaweda biru ichi jua ek'ari.

⁷O–ia p'anadáma mãik'aapa iru waaweedáma, Oveja Chak'e miak'ãiit'ee fiesta paru perã.

Wëra imik'ira ome miak'ãiparik'a bapariit'ee chi k'ima ome, mæga pik'a Cristode ijãapataarã ichita p'anapataadait'ee iru ome.

Ãchia miak'ãipata p'aru jĩ p'ani.

⁸Tachi Ak'õrepa ma p'aru pi–ia teeji ãchimaa jĩ p'aneedamerã iru ome p'aneedak'ari.

Mãgí p'aru lino nãusaadee k'ada.

T'o–t'oo bi maarepida t'ãu–e bairã.

Mãgí lino nãusaa jara k'inia bi Tachi Ak'õredeerãpa ne–inaa pia oopatap'edaa irua oopidak'a.

⁹Mãpai ma angelpa mimaa mågaji:

—P'ãji nãgí pedee: “O–ia p'ani chi Tachi Ak'õrepa t'ĩ pëida eperãarã wãdamerã ma Oveja Chak'e miak'ãi bi fiestadee.”

Ichiaba mågaji:

—Tachi Ak'õrépata mãgí pedee jara bi wãara.

¹⁰Mia mæga ùrik'ari, bedabaidachi ma ángel k'ĩrapite irumaa it'aa t'ĩit'ee. Mamĩda ichia mågaji:

—¡Jãga oonãaji! Mi Tachi Ak'õre–it'ee mimiapari pik'a mãik'aapa pi ipemaarãk'a; chi awaraarãmaa jarapataarãpa Jesupa ooda eperãarã k'aripait'ee. Tachi Ak'õremaa aupaita it'aa t'ĩpáde aji.

Tachi Ak'õre Jaurepata Jesupa ooda jarapi bi iru pedee jarapataarãmaa.

Caballo t'orroo ñri wāda

¹¹Māpai mia unuji it'ari ewarāa k'obi. Aide caballo t'orroo unuji. Ma caballo ñri wā nipada t'ñjarapata Ichita Oopari Ichia Jara Bik'a māik'aapa Wāarata Jarapari. Māgí t'ñ jara p'anik'a ichia ak'ipari eperāarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia māik'aapa chōopari ichi k'ira unuamaa iru p'anapataarā ome. ¹²Chi tau urua nībaji t'ipitauk'a. Poro jira chok'ara jī baji ichi porode. T'ñ p'ā baji ichi tau biiride. Mamīda apidaapa k'awada—e pai ma t'ñ k'āata jara k'inia bi. Ichia aupaita k'awa bi. ¹³Ichi ñripema p'aru jī bada bek'ee baji waapa. Ichi t'ñjarapata Tachi Ak'ōre Pedee. ¹⁴Angeleerā chok'ara nipajida iru ome soldaorāk'a. Māirā ichiaba wā nipajida caballo t'orroo ñri. P'aru lino nāusaadee jī p'anajida. T'o—t'oo baji, maarepida t'ñū—ee bada perā. ¹⁵Ichi it'aideepa uchua baji espada choma k'iraichaa weda p'ewedee bi. Māgipa ichia jōpiit'ee na eujādepemaarā chok'ara; iru k'ira unuamaa iru p'aniirā. Māirā jōpiit'ee eperāpa net'aa jōpik'ajik'a pak'uru hierrodee oodapa. Uva piart'ipatak'a chi ba bōgo tapiadee wāmerā, māga pik'a ichia ma k'achia beerā biit'ee Tachi Ak'ōre juade piuk'oodamerā, iru k'irau bairā āchi ome. ¹⁶Ichi ñripema p'aru mak'ara ñri jī badamāi nāgí t'ñ p'ā baji:

Rey Jōmaarā Rey māik'aapa

Poro Waibia Jōmaarā Poro Waibia.

¹⁷Māpai mia unuji ángel bainī bi ak'ōrejiru k'irapite. Māgipa golpe pedeeji ipanaarā it'ñ wāabaipataarāmaa:

—Chéti; cheepurúti k'odait'ee chik'o waibia Tachi Ak'ōrepa teeru.

¹⁸Chéti piudap'edaarā chiara k'ode: reyrā chiara; soldaorā poro waibiarā chiara; eperāarā poro waibiarā chiara; ichiaba caballo chiara māik'aapa ai ñri wāpataarā chiara; eperāarā jōmaarā chiara; esclavo—eerāde, esclavoorāde paara, ek'ariirāde, waibiarāde paara.

¹⁹Māpai unuji māgí nemisia na p'ek'au eujādepema reyrā ome māik'aapa āchi soldaorā ome. Māgīrā chip'e p'anajida jura chōonadait'ee ma caballo t'orroo ñri wā nipada ome māik'aapa iru eere p'anadap'edaarā ome. ²⁰Mamīda ichia ma nemisia jita ataji ma ne—animal k'achia ome; chi māgí nemisia k'irapite oodapa ne—inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māga oo bīpa ma ne—animal k'achia, chi seewa jaraparipa eperāarā k'ūrāji ma nemisia tauchaa bipidamerā āchi k'ap'iade māik'aapa ma nemisia k'irak'a bīmaa it'aa t'ñpataadamerā. Ma caballo t'orroo ñri wā nipadapa ma nemisia ma seewa jarapari ome chok'ai bita bat'ak'ooji lagok'a t'ipitau azufre ome jērajēra jira bīdee. ²¹Māgīrā ome nipadap'edaarā piuk'oojida māgí espada uchiadapa ma caballo ñri wā nipada it'aideepa. Māpai ipanaarāpa māirā k'ap'ia piuda jōmaweda k'o chejida. K'ojida bi jāwaarutamaa.

Satanás mil años jia bada

20 ¹Māpai mia unuji ángel it'ariipa baai cheru. Māgipa ma uria nāpia bidepema llave cadena choma bi ome iru baji ichi juade.

² Ichia jita ataji mǎgí je choma bi; mǎgí chonaarǎwedapema taama; Netuara Poro Waibia maa–e pirǎ Satanás apata. Ma cadenapa mǎgí jǐ nǐbǐji mil años wǎyaaru misa. ³ Mǎpai bat'at'aaji ma uria nǎpia bidee. Jǐa nǐbǐji ma llavepa mǎik'aapa ma uria pia jǐat'aaji apidaapa ewanaadamerǎ. Mǎga ooji ma je choma bǐpa na eujǎdepemaarǎ waa k'úranaamerǎ ma mil años wǎyaaru misa. Ai t'ēepai k'ena pǐit'ee, mak'iara taarǎ–eepai.

⁴ Mǎpai mia unuji rey su–ak'i beepari chok'ara. Tachi Ak'ōrepa jaraji aide su–ak'i p'anadap'edaarǎmaa reyrǎk'a eperǎarǎ ak'ipataadamerǎ. Mǎirǎ ome unuji eperǎarǎ jaureerǎ; chi otau t'iap'edap'edaa awaraarǎmaa jaradap'edaa perǎ Tachi Ak'ōre Ūraa mǎik'aapa Jesupa ooda eperǎarǎ k'aripait'ee. Mǎgiirǎpa it'aa t'ǐdak'aa paji ma nemǐsiamaa maa–e pirǎ ichi k'irak'a bǐmaa. Ichiaba mǎgí tauchaa bǐpidak'aa paji āchi tau bǐiride wa juade. Mǎgiirǎ chok'ai padaidap'eda, Cristo ome eperǎarǎ ak'ipachida reyrǎk'a, ma mil años wǎyaaru misa. ⁵ Ma chok'ai padaidaarǎ naapiara eperǎarǎ p'irabaidap'edaa paji ichita chok'ai p'anapataadamerǎ. Apemaarǎ piudap'edaarǎ p'irabaidait'ee ma mil años jōrumaa. ⁶ O–ǐa p'ani Tachi Ak'ōrepa awara bidaarǎ ichideerǎ p'anadamerǎ. Mǎirǎta naapiara chok'ai p'irabaidait'ee ichita p'anapataadait'ee. Atuada–e pait'ee. Ma k'ǎyaara p'aareerǎ mimia oodait'ee Tachi Ak'ōre–it'ee mǎik'aapa Cristo–it'ee. Cristo ome ārapa eperǎarǎ ak'ipataadait'ee reyrǎk'a, ma mil años wǎyaaru misa.

Satanás p'oyaada

⁷ Ma mil años wǎyaap'eda, angelpa Satanás k'ena pǐit'ee ichi jǐa badamǎiipa. ⁸ Mǎpai ichi uchiat'ee na p'ek'au eujǎ jōmaade, jōmaarǎ eujǎdepemaarǎ k'ūrade. K'ūrait'ee Gog mǎik'aapa Magog, āchi soldaorǎ chip'edaidamerǎ jura chōodait'ee Tachi Ak'ōredeerǎ ome. Āchi soldaorǎ audú chok'ara p'anadait'ee, ipu tau nǎusaa audú chok'ara paraaparik'a p'usa ide.

⁹ Mǎgiirǎ jǐchoojida na eujǎde mǎik'aapa Tachi Ak'ōredeerǎ wap'irajida; ichia p'uuru k'inia iru bi t'ǐak'auda edajǎde p'anadap'edaarǎ mǎik'aapa taawa p'anadap'edaarǎ paara. Mamǐda mǎga bǐ misa, it'ariipa t'ipítau baai cheji āchi ǐri mǎik'aapa āchi k'iniidachida. ¹⁰ Mǎpai Tachi Ak'ōrepa Netuara Poro Waibia, chi eperǎarǎ k'ūradapa, bat'apit'aaji ma lagok'a t'ipítau azufre ome jǎrajǎraa jira bidee. Mama ma nemǐsia, ma ne–animal k'achia, chi seewa jarapari ome ichita miapi bapariit'ee, jō–ee.

Rey su–ak'i beepari waibia t'orroo bi

¹¹ Mǎpai mia unuji rey su–ak'i beepari waibia, t'orroo bi. Aide Tachi Ak'ōre su–ak'i baji. Ichi k'irapite na eujǎ mǎik'aapa pajǎ wǎpadachida. Maarepida unu–e paji ma nǐbadamǎi, wē–e pada perǎ. ¹² Mǎpai mia unuji piudap'edaarǎ; waibiara beerǎ, ek'ariara beerǎ paara. Mǎirǎ bainǐ p'anajida ma rey su–ak'i beepari k'irapite. Mǎpai angeleerǎpa librorǎ ewat'ǐjida. Ma librode ne–inaa jōma eperǎarǎpa oopatap'edaa p'ǎ

baji. Awaraa libro ichiaba ewat'ijida. Māgide Tachi Ak'ōre ome ichita p'anapataadait'eerā t'ī p'ā jēra baji. Tachi Ak'ōrepa ma piudap'edaarāpa oopatap'edaa p'āda māik'aapa chok'ai p'aniirā t'ī p'āda ak'iji jarait'ee chisāgiirā wāpii ichi truadee māik'aapa chisāgiirā atuapii. ¹³Ma piudap'edaarā p'usadeepa p'irabai uchijida. Piudap'edaarāmāiipa ichiaba uchijida. Tachi Ak'ōrepa ma piudap'edaarā jōmaarāpa ne–inaa oopatap'edaa ak'iji jarait'ee pia wa k'achia. ¹⁴Māpai angeleerāpa k'achia beerā jōmaweda māik'aapa piudap'edaarā p'anapatamāi bat'at'aajida ma lagok'a t'ipitau jērajēraa jira bidee. Maadamāiipa apida piuda–e paji. Māgí lagok'a eperāarā piuda t'ēepema apata. ¹⁵Mamaa ichiaba bat'at'aajida jōmaweda t'ī p'ā–ee beerā ma libro chok'ai p'aniirā t'ī p'ā jēra bide.

Pajā chiwidi māik'aapa eujā chiwidi

21 ¹Māpai mia unuji pajā chiwidi māik'aapa eujā chiwidi, naapema pajā māik'aapa eujā p'usa ome jōdarida perā. ²Unuji p'uuru Tachi Ak'ōrepa ichi–it'ee jirit'erada. Māgí Jerusalén p'uuru chiwidi baai cheji it'ariipa, Tachi Ak'ōre baparimāiipa. Pi–ia baji. Wēra chi–oo pi–ia jīparik'a miak'āiit'ee pak'āri, māga pik'a baji ma p'uuru. ³Māgá ak'imaa bide ūriji ángel Ak'ōre su–ak'i beeparideepa golpe pedeeru:

—Īrá Tachi Ak'ōre bapari eperāarā t'āide. Bapariit'ee eperāarā ome. Ichi p'uuru padait'ee. Tachi Ak'ōre ichi k'ap'ia bapariit'ee āra ome māik'aapa āra Ak'ōre pait'ee. ⁴Ichia eperāarā tauba jōmaweda wēpapiit'ee. Māirā waa piuda–e pait'ee; waa jarajēeda–e pait'ee; waa p'ua sentida–e pait'ee, irua māgee naawedapema ne–inaa jōmaweda wēpapiit'ee perā.

⁵Māpai chi su–ak'i bīpa ma rey su–ak'i beeparide māgaji:

—Īrapī mia ne–inaa jōma chiwidi papiit'ee.

Ichiaba mimaa māgaji:

—P'áji nāgí pedee, mia wāarata jarapari perā.

Maap'eda māgaji:

⁶—Oojipi mia k'isia iru bada. Mita Alfa; nejōmaata naa. Ichiaba mita Omega; nejōmaata t'ēe. Apida opisía nībi pirā, mia pania pari teeit'ee eperāarā chok'ai p'anapipari, māgí pania poatri uchía bidepema. Māgí pania tok'āri, ichita mi ome bapariit'ee. ⁷K'achia p'oyaaparipa māgí ne–inaa chiwidi jōmaweda iru bait'ee. Ma awara mita iru Ak'ōre pait'ee; jōdee iru mi warra pait'ee. ⁸Mamīda waawee–idaa beerā mide ijāadait'ee; ijāa amaarutaarā jōmaweda ijāadak'aa beerā ome; k'achia ooi awaa p'aniirā; chīara peepataarā; p'ek'au oopataarā; jaipanaarā petau tau k'awaa beerā ome; ne–inaa juapa ooda k'irapite it'aa t'ipataarā māik'aapa jōmaweda seewa jarapataarā; māgeerā p'ananadait'ee ma lagok'a t'ipitau azufre ome jērajēraa jira bide māik'aapa t'ēepema piuda apata mama piudait'eeda aji, ichita māgá mi ik'aawaapa t'imí p'anapataadait'ee perā.

Jerusalén p'uuru chiwidi

⁹Māpai ángel mimaa cheji. Māgí angeleerā sieteerāpa vaso ne–inaa k'achiapa ipuru iru p'anadap'edaadepema paji. Māgípa mimaa māgaji: —Chéji. Mía ma Oveja Chak'e wēra pimaa ak'ipit'eeda aji.

¹⁰Ma k'āimok'araa pik'a bide Tachi Ak'ōre Jaurepa unupida mimaa, māgí angelpa mi ateeji ee it'ia bi nok'odee. Mama p'anide ichia mimaa ak'ipiji Tachi Ak'ōre p'uuru jirit'erada, Jerusalén, baai cheru it'ariipa, Tachi Ak'ōre baparimāiipa. ¹¹Ma p'uuru urua nībaji Tachi Ak'ōre k'ira wāreepa. Urua baji māu pi–ia bēi–sāa jaspek'a. ¹²Ma p'uuru t'iak'au nībaji muralla waibia it'ia bīpa. Aide t'ūpata doce paraaji. Ma t'ūpata chaa ángel aba bainī baji. Ichiaba ma t'ūpata chaa Israeldeepa uchiadap'edaa ēreerā docedepema t'ī aba p'ā baji. ¹³Ma muralla i chaa t'ūpata ōpe–ōpee p'anajida. Ak'ōrejīru uchiapari eere t'ūpata ōpee paraaji; norte eere ichiaba; sur eere ichiaba; ak'ōrejīru baaipari eere ichiaba. ¹⁴Ma p'uuru t'iak'au nībada muralla edupema basa doce iru baji. Ma basa māu pi–iadee ooda paji. Māgí basa chaa īri Oveja Chak'e ome nipapatap'edaarā doce t'īdepema t'ī aba p'ā baji.

¹⁵Ma ángel mimaa pedee badapa pak'uru nēedee ooda juade atee wāji. Māgípa ma p'uuru chaamaa beeji; chi muralla, chi t'ūpatamāi paara. ¹⁶Ma p'uuru kuádria baji. Angelpa māgí pak'urupa chaak'āri, dos mil doscientos kilometros^l baji. Chi teesoo chi jobia, chi it'ia paara dos mil doscientos kilometros baji. ¹⁷Ma muralla ichiaba chaaji. Sesenta y cinco metros^m baji, eperāarāpa chaapatak'a, māgá chaa bada perā ma angelpa.

¹⁸Ma muralla māu pi–ia jaspedee ooda paji. Chi p'uuru nēedee ooda paji; nēe pi–ia, maarepida nejarra wēe. Bēi–sāa baji vidriok'a. ¹⁹Ma muralla basadepema māu, māu pi–ia ome p'oira baji; nāgee māu pi–ia k'ira t'ādo, chi naapema basa māu pi–ia jaspe ome; araarepema zafiro ome; omé eerepema ágata ome; ōpee eerepema esmeralda ome; ²⁰k'īmari eerepema ónice ome; joisomaa eerepema cornalina ome; seis eerepema crisólito ome; siete eerepema berilo ome; ocho eerepema topacio ome; nueve eerepema crisoprasa ome; diez eerepema jacinto ome; once eerepema amatista ome. ²¹Ma murallade t'ūpata doce perla docedee ooda paji; t'ūpata chaa perla abaadee. Calle jā nēedee ooda paji; nēe pi–ia, maarepida nejarra wēe. Bēi–sāa baji vidriok'a.

²²Mía Tachi Ak'ōre te waibia unu–e paji ma p'uurude, Tachi Ak'ōre Waibia mama bapari perā ma Oveja Chak'e ome. Ārata ma p'uurudepema Ak'ōre te waibiak'a, āramaa it'ari p'aniirāpa mama ichita it'aa t'īpataadait'ee perā. ²³Ma p'uurude p'aniirāpa ak'ōrejīru jēra wa atane īdaa faltada–e pait'ee, Tachi Ak'ōre k'ira wāreepa jērait'ee perā ma

^l 21.16 Griego pedeede: *doce mil estadio* āchia chaapatap'edaak'a. ^m 21.17 Griego pedeede: *ciento cuarenta y cuatro codo* āchia chaapatap'edaak'a.

p'uuru ñri mǎik'aapa ma Oveja Chak'e ñdaait'ee perǎ lamparak'a. ²⁴Ma p'uuru ñdaade na eujǎdepemaarǎ k'ïra t'ǎdoo nïpapataadait'ee mǎik'aapa na eujǎdepema reyrǎpa āchi net'aa pi-ia aneedait'ee ma p'uurudee, Tachi Ak'õremaa tee k'inia p'anadairǎ. ²⁵Ma murallade t'ïupata jõmaweda ichita ewa nïbait'ee. Jïadak'aa pait'ee; mama p'ǎrik'ua wẽ-e pait'ee perǎ. ²⁶Na p'ek'au eujǎdepemaarǎpa net'aa pi-ia iru p'ani aneedait'ee mǎik'aapa Tachi Ak'õremaa teedait'ee. ²⁷Mamïda ma p'uurude ne-inaa k'achia apida unuda-e pait'ee. K'achia oopataarǎ apida mǎik'aapa seewa jarapataarǎ apida mama unuda-e pait'ee. Aba unudait'ee Tachi Ak'õrepa t'ï p'ǎpidaarǎ Oveja Chak'e librode.

22 ¹Mǎpai ma angelpa mïmaa ak'ïpiji to uchïa bi Tachi Ak'õre Oveja Chak'e ome su-ak'i beeparideepa. Aïdepema panïa maarepida nejarra wẽe baji. Bẽi-sǎa baji vidriok'a. Ma paniapa eperǎarǎ ichita chok'ai p'anapata. ²Mǎgï to weepachi p'uuru calle jǎ esajïak'a. To i chaa pak'urura paraaji. Mǎgïpa eperǎarǎ chok'ai p'anapipari. Mǎgï nejõ chauda doce chaupari año abaade. Chi k'irupa eperǎarǎ k'ayaa k'ïra t'ǎdoo jïpapari. ³Ma p'uurude wẽ-e pait'ee ne-inaa apida Tachi Ak'õrepa k'achiade baaipida, naapema eperǎarǎpa p'ek'au k'achia oodap'edaa k'aurepa. Mǎga pait'ee Tachi Ak'õre, Oveja Chak'e ome su-ak'i beepari ma p'uurude bapari perǎ. Mama ichideerǎpa ichita it'aa t'ïpataadait'ee irumaa. ⁴Iru k'ïra unudait'ee mǎik'aapa āchi tau biiride iru t'ï p'ǎ iru p'aneadait'ee. ⁵Mama p'ǎriu-e pait'ee. Ichideerǎpa lǎmpara ñdaa wa ak'õrejïru jëra faltada-e pait'ee, Tachi Ak'õre Waibia jërapariit'ee perǎ āchi ñri. Reyrǎk'a ichita p'anapataadait'ee iru ome iru truade.

Taarǎ-ee Jesucristo waya cheit'ee na eujǎdee

⁶Mǎpai ma angelpa mïmaa mǎgaji:

—Nǎgï pedee ijǎaipia bi wǎara perǎ. Tachi Waibiapa ichi Jaure pëiji wǎarata jarapimerǎ ichi pedee jarapataarǎmaa. Ichïa aupaita pëiji ichi ángel, mǎgïpa ichideerǎmaa k'awaapimerǎ ne-inaa taarǎ-ee p'asait'ee.

⁷Jesupa mǎga bi:

—¡Ûrítï! ¡Taarǎ-e mi cheit'ee! O-ïa p'ani jõmaweda oopataarǎ Tachi Ak'õre Jaurepa jarapi bik'a na p'ǎdade.

⁸Mi, Juanpata unuji mǎgï ne-inaa jõmaweda angelpa mïmaa unupida. Ichiaba miata ùriji ma pedee jõmaweda irua mïmaa jarada. Maap'eda mi bedabaidachi ma ángel k'ïrapite irumaa it'aa t'ïit'ee. ⁹Mamïda ichïa mǎgaji:

—¡Jǎga oonájaji! Pik'a mǎik'aapa pi ñpemaarǎk'a mi Tachi Ak'õre-it'ee mimiapari. Parǎ mimiapata iru-it'ee, jaradak'ǎri Tachi Ak'õre Jaurepa jarapi bik'a mǎik'aapa jõmaweda ijǎapataarǎ mimiapata iru-it'ee oodak'ǎri na pedee p'ǎdade jara bik'a. Tachi Ak'õremaa aupaita it'aa t'ïpáde aji.

¹⁰Ichiaba mǎgaji:

—Ne–inaa maarepida oonáaji eperáarāpa k'awaanaadamerā Tachi Ak'õre Jaurepa jarapida na p'ädade, taarā–e aide jara bi p'asait'ee perā. ¹¹Maperā awaraarāmaa ne–inaa k'achia oopataarāpa at'āri māga oopataadait'ee māk'laapa k'achia ooi awaa p'anapataarā at'āri māga p'anapataadait'ee. Jõdee ne–inaa pia oopataarāpa at'āri māga oopataadait'ee māk'laapa awara bidaarā Tachi Ak'õre–it'ee at'āri oopataadait'ee irua oopi bik'a.

¹²Jesupa māga bi:

—j'Ūriti! Taarā–e mi cheit'ee ne–inaa mia k'isia iru bi jōmaarāmaa teede. Ma ne–inaa teeit'ee eperā chaachaa, irua ne–inaa oopata pari na eujāde bak'āri; ne–inaa pia irua oopata pari maa–e pirā ne–inaa k'achia irua oopata pari. ¹³Mita Alfa; nejōmaata naa. Ichiaba mita Omega; nejōmaata t'ēe.

¹⁴O–ia p'ani chi p'aru t'õdap'edaarā Oveja Chak'e waade, āchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wēpamerā. Māirāta k'odait'ee ma pak'uru eperāarā chok'ai p'anapiparidepema māk'laapa t'itudait'ee ma p'uuru chiwidi t'īupatamāi. ¹⁵Mamida ma p'uurude unudak'aa pait'ee nāgee eperāarā: k'achia ooi awaa p'anapataarā; jaipanaarā; petau tau k'awaa beerā; p'ek'au oopataarā; chīara peepataarā; ne–inaa juapa ooda k'īrapite it'aa t'īpataarā māk'laapa jōmaweda seewa jarapataarā chīara k'ūrapataarā ome. Māgeerāta unuda–e pait'ee ma p'uurude.

¹⁶Jesupa māga bi:

—Mi ángel pēiji irua na jōma k'awaapimerā pīmaa, pia jõdee k'awaapimerā mide ijāapataarāmaa, āchi chip'epata chaa. Mi Rey Daviddeepa uchiada. Mi chi īdatipododepema lucerok'a bi.

¹⁷Tachi Ak'õre Jaure māk'laapa Oveja Chak'e wēra; Cristodeerāpa eperāarāmaa jarapata:

—j'Chéti!

Jōmaarāpa na pedee ūrirutaarā auk'a jaradaipia bi:

—j'Chéti!

Jōma opisía p'aniirā chedaipia bi eperāarā chok'ai p'anapipari pania tode, mágá ichita p'anapataadait'ee. Māgi pania Tachi Ak'õrepa pari teeparí chi to k'inia p'aniirāmaa.

Juanpa ūraada na libro p'ã auparude

¹⁸Írā mia ūraait'ee chi ūrirutaarāpa Tachi Ak'õre Jaurepa jarapida na p'ädade. K'īrak'aupai Tachi Ak'õre Jaurepa na p'ädade jarapida awara jarateedai. Apidaapa māga ooruta pirā, Tachi Ak'õrepa ma ne–inaa k'achia jarada na p'ädade, māga p'asapii āchímaa. ¹⁹Ma awara k'īrak'aupai wēpapidai Tachi Ak'õre Jaurepa jarapida pedee na p'ädade bi. Apidaapa māga ooruta pirā Tachi Ak'õrepa iru bapi–e pait'ee ichi p'uuru chiwidide, na p'ädade jara bi. K'opi–e pait'ee ma eperāarā chok'ai p'anapipari pak'urudepema, ai p'uurude bi.

²⁰ Jesucristo, chi na p'ādade jara bi k'awapidapa māgapari:

—Taarã—e mi cheit'eeda apari.

Mi, Juanpa jara bi:

—¡Amén! ¡Chéji, Tachi Waibia Jesús!

²¹ Mía it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parã jōmaweda pia ak'i bapariimerã. Amén.

GLOSARIO

Na glosariode unudait'ee pedee chok'ara Tachi Ak'õre Ũraa p'ädade nĩbi: eujã t'ĩ, eperãarã t'ĩ, fiesta t'ĩ. Ichiaba awaraa pedee unudait'ee k'awaadamerã k'ãata jara k'inia bi, eperãarãpa k'awada–e p'anadak'ãri. Nãgí pedee Tachi Ak'õre Ũraa p'ädade unu k'inia bi pirã maa–e pirã waa k'awa k'inia bi pirã, jiridaipia bi referencia parenteside () bi.

Alfa, Omega Griego alfabetode chi naapema letra t'ijarapata *Alfa*. Chi último letra t'ijarapata *Omega*. Jesucristopa jaraji: “Mita Alfa; jõmaarã naapema mãik'aapa mita Omega; jõmaarã t'ëe.” (Ap 1.8.) Mãga jarak'ãri, jara k'inia baji ichi Alfadeepa Omega parumaa; mãga pik'a bi, ne–inaa maarepida falta–e bairã.

Altar Chonaarãweda, Jesucristo t'oi naaweda, Israel pidaarãpa *altar* oopachida aide ne–animalaarã peedap'eda paadait'ee Tachi Ak'õre–it'ee. Mãu p'e atadap'eda, pëi nĩbipachida abaamã kuádría beerumaa. Ichiaba Tachi Ak'õrepa jaraji Moisémaa *altar* acacia pak'urudee oomerã, maap'eda bimerã ichi te waibia k'ait'a. Oodap'eda, p'ëejida broncepa. Ma altar it'aik'a eere bat'ëe jãk'a oojida aide t'ipi p'edamerã mãik'aapa ma ïri ne–animalaarã paadamerã. Awaraa *altar* k'aipeera ichiaba oojida acacia pak'urudee, nẽepa p'ëeda. Mãgí bijida Tachi Ak'õre te waibiade mãik'aapa aide p'aareerãpa ne–inaa t'ũa bapari paapachida, Tachi Ak'õrepa ïk'ãri, o–ia beemerã. (Ex 27.1-8; 30.1-10; 38.1-2; Mt 5.23-24.)

Amén Hebreo pedeede Amén jara k'inia bi *Wãarapi* maa–e pirã *Mãgapi*. Na pedee jarapata ak'ipidait'ee auk'a k'isia p'ani chi pedee bipa jara bik'a. Maperã na pedee audú jarapata it'aa t'ĩ aupadak'ãri.

Angeleerã Griego pedeede mãik'aapa hebreo pedeede t'ijarapata *ángeles*, jara k'inia bi *Tachi Ak'õrepa it'aripema chok'aparĩrã*. Angeleerã na eujãdepema–e; it'aripemaarã. Eperãarã–e mãik'aapa eperãarã jai–idaadap'edaarã–e. Ichita it'ari p'anapata. Mamĩda edaare Tachi Ak'õrepa ãra pëipari na eujãdee ichia oopi bik'a oodamerã eperãarã t'ãide: eperãarã k'aripadamerã (Hch 27.23) maa–e pirã

irua jara pëida eperãarãmaa jaradamerã (Lc 1.26; 2.9) maa–e pirã eperãarã ak'idamerã (Hch 12.7-10). Mãgã na eujãdee chedak'ãri, eperãarãk'a p'aneepata (He 13.2). Angeleerã ûk'uru Ak'õre ik'aawa p'anapata iru jãamaa (Ap 5.11). Awaraarã chõopata iru eere, soldaarã chõopatak'a áchi rey eere. Mãirã chõopata awaraa angeleerã ome, chi Tachi Ak'õre eereepa wãdap'edaarã, Netuara Poro Waibia eere p'aneedait'ee. (Mt 25.41; 2 Co 11.15.)

Anticristo Na griego pedeede jara k'inia bi: *contra de Cristo*. Na p'ek'au eujã jõi naaweda, eperãarã t'ãide eperã k'achia ooyaa bi uchiat'ee. Mãgí t'ijaradait'ee *Anticristo*. Mãgipa Cristo ichideerã ome k'ira unuamaa iru bapariit'ee. Tachi Ak'õre te waibiade t'it'ee mãik'aapa ichi Tachi Ak'õre Waibiada ait'ee (2 Ts 2.3-4). Netuara Poro Waibiapa ma eperã chok'apariit'ee Tachi Ak'õredeerã jirimerã peek'ooit'ee. Apocalipsis librode mãgí t'ijarapata *nemisia*. Na eujãdepemaarã iru jua ek'ari p'anapataadait'ee año õpee ap'eda esa–auk'a (Ap 13.5-8). Mãpai Cristopa iru jõ cheit'ee (Ap 19.19-20). Cristopa jirit'erada Juanpa jaraji *Anticristo* jãak'aarã na p'ek'au eujãde ichita paraait'ee ma wãara Anticristo chei naaweda (1 Jn 2.18).

Apóstol Griego pedeede *apóstol* jara k'inia bi: *pëida*. Na t'í bijida Jesucristopa jirit'eradaarãmaa, irua áchi pëida perã ichi ùraa jarateede. Jesús k'õp'ãyoorã docemaa audú *Cristopa jirit'eradaarã* apachida, awaraarã k'ãyaara iru ome audupiaara nipapatap'edaa perã. Ichiaba Pablopa: “Mi jida Cristopa jirit'erada apachi, Cristopa mĩmaa unupida perã Damasco ode wãde.” (Mt 10.2-4; Hch 1.2, 12-13; 1 Co 15.8-10.)

Arameo pedee Ak'íji Hebreo pedee.

Areópago Na Greciadepema poro waibiarã chip'epatap'edaamãi Greciadepema p'uuru waibia Atenas k'ait'a bají. Mama poro wësaa beerã chepachida ne–inaa jarateede, griego pedeepataarãpa jarateepata k'ira t'ãdoõ ùri k'inia p'anadap'edaa perã. Pablo ateejida Areopagodee Ak'õre pedee pia jarade ma poro wësaaara beerãmaa. (Hch 17.19-21.)

Artemisa Judio–eerãpa na ak'õre waibia apatap'edaamaa it'aa t'ipachida. Mãgĩmaa audú it'aa iidipachida warrarã iwapimerã. Ma ak'õre waibia apatap'edaa te waibia oo iru p'anajida Éfeso p'uurude. Mãgí p'uuru Ásia eujãde bají. (Hch 19.23-28.)

Ásia Ak'õre Ùraa p'ãdade Ásia eujã apatap'edaa awara bají írapema Ásia eujã k'ãyaara. Chonaarãweda Ásia eujã ak'õrejiru baaipari eere bají. (Hch 16.6.)

Beelzebú *Beelzebú* griego pedeede jara k'inia bi *te chipari*.

Chonaarāweda Beelzebú Filisteadepemaarā ak'õre waibia paji. Jesucristo nipak'āri, Beelzebú jara k'inia baji *Netuara Poro Waibia* (Mt 10.25). Ichiaba Jesupa Beelzebumaa t'ijarapachi *Satanás* (Mr 3.22-23). Pablopa p'ādade Netuara Poro Waibia t'ijaraji *Beliál*; hebreo pedeede jara k'inia bi *servi-ee baibi* (2 Co 6.15).

Celote Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, judiorā Romadepemaarā juade p'anapachida. Maperā judiorā ũk'uru chōopachida ma Romadepema soldaorā ome, āchi juadeepa uchiadai jīak'aapa. K'ĩsijajida Mesías chek'āri, rey pait'ee māk'aapa āchi k'aripait'ee. Tachi Ak'õre Ũraa k'awaa beerāpa k'ĩsiapata Romadepema soldaorā poro waibiapa *mēepemaarāda* ak'āri, Celote eerepemaarā paji. (Hch 21.38.) Jesús k'õp'āyo aba Simón Celote apachida, Jesude ijāai naaweda nipapachi perā ma *Celote* eerepemaarā ome. (Mt 10.4.)

César Chonaarāweda Romadepema reyrā poro waibia t'ijarapachida *César*. Jesucristo t'ok'āri, *César Augusto* Romadepema reyrā poro waibia paji (Lc 2.1). Ai eerepema *César Tiberio* paji (Lc 3.1) māk'aapa ai eerepema *César Claudio* paji (Hch 11.28; 18.2). Māgiirāpa awaraa eujā āchi jua ek'ari iru p'anapachida. Māgā ma eujāde p'anapatap'edaarā reyrā poro waibia paji.

Cristo *Cristo* griego pedee. Hebreo pedeede jara k'inia bi *Mesías*, Ak'õre pedee jarapataarāpa jaradap'edaa chonaarāweda. (Is 9.6-7.) Naapiara jarapachida *Cristo Mesías*, chi cheit'ee bada eperāarā rey pamerā. Mamīda Jesús na eujāde nipada t'ēepai, iru t'ijara p'aneejida Jesús Cristo maa-e pirā Jesucristo, irapemaarāpa t'ijarapatak'a. (Mt 1.17-18.)

Denario Romadepemaarā p'arat'a tau p'arat'adee ooda *denario* apachida. Hebreo pedeede *dracma* apachida. Ma p'arat'a taude Romadepemaarā reyrā poro waibia César k'ira p'ā baji. Maapai eperā ewari aba mimiapachi denario abaa pari. (Mt 20.2.)

Epicúreo eerepemaarā Na t'ĩ bijida griego pidaarāmaa, āchi ũraapari *Epicúreo* apatap'edaa perā. Ma ũraaparipa jarateepachi ne-inaa jōmaa k'āyaara eperāarāpa jiridaipia bi o-īa p'anapataadait'ee, k'ayaa wēe, waawee-ee. (Hch 17.18.)

Estoico eerepemaarā Na t'ĩ bijida griego pidaarāmaa, āchi ũraapari t'ijarapatap'edaa Zenón pari. Ma ũraaparipa jarateepachi ne-inaa jōmaa k'āyaara eperāarāpa jiridaipia bi k'ĩsia k'awaa, k'ĩsia k'achia audú p'oyaa p'anapataadamerā. (Hch 17.18.)

Fariseo Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, *fariseorā* awara judiorā k'āyaara audupiara Tachi Ak'õrede ijāapatada apatap'edaarā

paji. Tachi Ak'õre Ūraa p'áda pia k'awapachida mǎik'aapa ichita oopachida Moisepa p'ádade jara bik'a. Ma awara jarateepachida awaraa ūraa āchi chonaarāpa jara bēidap'edaa. Jesucristode ijāai naaweda, Pablo fariseo paji. Fariseorāpa ijāapachida eperāarā piudap'eda, chok'ai p'irabaidait'ee. (Hch 23.6.)

Fiesta ewate Jesucristo bapariik'āri, judiorā t'āide fiesta oopachida Moisepa p'ádade jara bik'a. Año chaa judiorā imik'īraarā wāpachida Jerusalendee nāgí fiesta oode Tachi Ak'õre-it'ee: Pascua, Pentecostés mǎik'aapa Rancho Oopata fiesta.

Fiesta; Pan levadura wēe k'opata Judiorāpa Pascua fiesta oo p'anide naapiara atane ewari catorcede oveja chak'e peepachida mǎik'aapa ma ewatedeepa ewari veintiuno parumaa pan levadura wēe k'opachida. Ma tomiade āchi tede levadura maarepida iru p'anadaik'araa baji. Māgá k'irāpapachida āchi chonaarāpa pan levadura wēe k'opatap'edaa chonaarāweda Egipto eujādeepa uchiadak'āri. (Ex 12.15-20.)

Fiesta; Pascua Jesucristo bapariik'āri, judiorāpa *Pascua fiesta* oopachida k'irāpadait'ee Tachi Ak'õrepa āchi chonaarāwedapemaarā uchía atapida Egipto pidaarā juadeepa. K'irāpapachida Ak'õrepa āchi warrarā naapemaarā k'aripa atada k'iniinaadamerā Egipto pidaarā warrarā naapemaarā ome. Irua judiorā chonaarā māgá k'aripaji, ārapa oveja chak'e maarepida anida wēe peedap'eda, chi waapa p'urudap'edaa perā āchi puerta t'aide Ak'õrepa jaradak'a. (Ex 12.1-14.) Ma oveja waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa judiorā chonaarā k'aripa atajik'a Egipto pidaarā juadeepa, māga pik'a Jesucristo waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa Cristode ijāapataarā k'aripa atapari o k'achiadeepa atuanaadamerā. Pascua fiesta ewate Jesús piuji. Mapa Cristode ijāapataarāpa ma fiestade Jesús piuda k'irāpapata.

Fiesta; Pentecostés *Pentecostés fiesta* oodak'āri, judiorāpa gracias teepachida Tachi Ak'õremaa āchi ne-uu chauda pari. Ma fiesta oopachida Pascua fiesta ewatedeepa k'āima cincuenta parumaa. (Lv 23.9-22.) Jesucristo it'aa wāp'eda, Pentecostés fiesta ewate Tachi Ak'õre Jaure ba cheji Cristode ijāapataarā ome. Maadamāiipa p'uuru bee chaa waawee-ee jarateenapachida Jesupa ooda eperāarā-it'ee. Maperā irapema ijāapataarā ūk'uru Pentecostés eerepemaarā apata.

Fiesta; Rancho Oopata Judiorāpa *Rancho Oopata fiesta* oopachida k'irāpadait'ee Tachi Ak'õrepa judiorā chonaarāwedapemaarā pia ak'ida cuarenta años wāyaaruta misa eujā pak'uru it'ia wēe jera

bide. Ma fiesta oopachida k'áima ocho paru misa. T'ijarapata *Rancho Oopata fiesta* judiorã chonaarã p'anadap'edaa perã te pia–eede mãga wãyaaruta misa. Ma fiesta oodak'lãri, judiorãpa te oopachida pak'uru juadee k'iru ome. Mãgí te oopachida eperãarã p'anadak'aamãi maa–e pirã oopachida te k'iru p'ep'edee ïri. Ma fiesta oo p'ani misa, p'anapachida ãchi te pak'uru juadee oodap'edaade. Ma fiestade judiorãpa ichiaba gracias jarapachida Tachi Ak'õremaa ãchi ne–uu chauda pari. (Lv 23.33-43.)

Galilea Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'lãri, *Galilea eujã* Israelde norte eere baji. Chonaarãweda Israel pidaarã k'ïra unuamaa iru p'anapataarãpa ma eujãde p'anapatap'edaarã ome chõodap'eda, t'imí ateejida ãchi eujãdee. Maap'eda Israel pidaarã waya p'ana chedak'lãri ãchi eujãde, miak'ãipachida judio–eerã ome. Maperã awaraa judiorãpa Galileadepemaarã ek'ariara unupachida. Jesucristo wariji Galilea eujãde (Mt 2.22-23) mãik'aapa ichi k'õp'ãyoorã ichiaba ma eujãdepemaarã paji. Galilea eujãde lago bada ichiaba t'ijarapachida *Galilea* (Mr 1.16) maa–e pirã *Tiberias* (Jn 6.1).

Griego pedee Chonaarãweda Jesucristo t'oi naaweda, Grecia eujãdepemaarãpa Israel eujã jãri atajida. Mãgá ma eujã ãchi jua ek'ari beeji. Maapai jõmaweda Greciadepemaarã jua ek'ari p'anapatap'edaarãpa griego pedee k'awaa wãpachida mãik'aapa pedeechida; ichiaba ma pedeede leepachida. Ma t'ëepai Romadepemaarãpa Israel eujã jãri atadak'lãri Greciadepemaarã juadeepa, ãchi pedee, latín pedee, pedeedida–e paji ma eujãdepemaarãmaa. Ichiak'au bijida arameo pedee maa–e pirã hebreo pedee mãik'aapa griego pedee pedee p'anedamerã. Mãgá Jesucristo na eujãde bapariik'lãri, Israel eujãde arameo pedee pedeechida hebreo pedee ome. Ma awara eperãarã chok'ara griego pedee pedeechida.

Hebreo pedee Chonaarãweda Israel pidaarãpa hebreo pedee pedeechida. Mamãda Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'lãri, arameo pedee audú pedeechida. Ma pedee perã auk'a baji hebreo pedee ome. Mamãda chonaarãweda Tachi Ak'õre Ûraa hebreo pedeede p'ãdap'edaa perã, ma ùraa p'ãda jarateedak'lãri, hebreo pedee aupai pedeechida. (Fil 3.5.)

Hermes Chonaarãweda *Hermes* Greciadepemaarã ak'õre waibia paji. K'ïsiajida Hermes awaraa ak'õre waibiarã pedee jara chepachi eperãarãmaa. (Hch 14.12.) Romadepemaarãpa ma ak'õre waibiada apatap'edaa t'ijarapachida *Mercurio*.

Herodes Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, na t'ī bijida rey chok'araarāmaa. *Chi naapiara Herodepa* Tachi Ak'ōre te waibia oopiji Jerusalende. Ichi bapariik'āri, Israel eujā jōmaweda ichi jua ek'ari baji (Mt 2.1). Ichi piuk'āri, chi warra *Arquelao* rey beeji Judea eujāde (Mt 2.22). Jōdee awaraa warra *Herodes Antipas* rey paji Galilea eujāde, Jesús mama jaratee nipak'āri (Mt 14.1). *Herodes Agripa I*, Herodes naapema āichak'e paji. Māgipa Jesús k'ōp'āyo Santiago peepiji espadapa (Hch 12.1-5). T'ēepai ichi warra *Agripa II* rey paji, Pablo carcelde bak'āri (Hch 25-26).

Hisopo Nuevo Testamentode *hisopo* jara k'inia bi ne–inaa joooro biirik'a bi; metro omé bi. Chi k'iru petau k'iruk'a bi. Mamīda chauk'aa petau chauparik'a. Chi k'īde net'a chaupari. Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, ma net'a bapachida k'odait'ee. Nāgee hisopo k'īde esponja sājida vinode Jesumaa teedait'ee kurusode baijira bak'āri (Jn 19.28-29). Antiguo Testamentodepema *hisopo* apata awara bi. Chi k'iru k'ara–idaa bee. Mapa paniade sādak'āri, bek'eedaipari. Chonaarāweda judiorāpa hisopo sājida ne–animalaarā peedap'edaa waade jāap'edait'ee ne–inaa īri, ma ne–inaa awara bidak'āri Tachi Ak'ōre–it'ee. Ichiaba Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā uchiapik'āri Egipto eujādeepa, hisopo jua chak'eerā waade sāp'eda, jāap'ejida āchi puerta īri māik'aapa ik'aawa, it'aripema angelpa āchi warrarā naapemaarā peenaamerā. (Ex 12.21-22, He 11.28.)

Impuesto p'epataarā (*cobradores de impuestos*) Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, na judiorā mimiapachida Romadepema poro waibiarā pari. Judiorāmaa p'arat'a p'aapipachida tee pēidait'ee ma rey waibiamaa. Edaare reypa jarada p'arat'a īri p'aapipachida āchi–it'ee iru p'anadait'ee. Mapa judiorāpa āchi k'īra unuamaa iru p'anapachida. Jesucristo k'ōp'āyo aba, Mateo, ichiaba t'ījarapatap'edaa Leví Cristode ijāai naaweda, ma mimia oopachi (Mt 9.9).

Israel Chonaarāweda, Jesucristo t'oi naaweda, Tachi Ak'ōrepa arameo pida t'ījarapatap'edaa Abraham pēiji ichia jarada eujādee māik'aapa jaraji irudeepa uchiadait'eerā ichi eperāarā papiit'ee (Gn 17.6-7). T'ēepai Abraham āichak'e Jacob, ichiaba t'ījarapatap'edaa *Israel*, ma eujāde bapachi. Maap'eda irudeepa uchiadap'edaarā *Israel pidaarā* t'ījarapachida māik'aapa āchi p'anapatap'edaa eujā t'ījarapachida *Israel*.

Israeldeepa uchiadap'edaarā Chonaarāweda, Jesucristo t'oi naaweda, Abraham āichak'e Israeldeepa imik'īra warrarā doce uchiājida.

Tachi Ak'õrepa jaraji mairãdeepa p'uuru pidaarã chok'ara uchiapiit'ee. Ma warrarãdeepa uchiadap'edaarã t'ijarapachida *tribu*, mairãdeepa èreerã chok'ara uchiadap'edaa perã. Ma èreerã chaa t'ijarapachida ãchi chonaa mágá t'ijarapatap'edaa perã. Pia jarait'eera, Israel warra Judadeepa uchiadap'edaarã t'ijarapachida Judá èreerã; Rubendeepa uchiadap'edaarã t'ijarapachida Rubén èreerã. Ñchi jõmaweda mágá t'ĩ bi wãpachida. (Ex 1.2-4; Mt 19.28.)

Īpata ewari (*día de reposo, el sábado*) Na p'ek'au eujã ewaa ook'ãri, Tachi Ak'õrepa tomia chaa ewari aba awara bĳi, eperãarã ma ewate ĩdamerã (Gn 2.1-3). K'inia baji ma ewate eperãarã mimianaadamerã; jĳp'a iru net'aade k'ĩsiadamerã. Hebreo pedeede ĩpata ewari t'ijarapata *sabat*, jara k'inia bi ne–inaa oopata ma ewate oodak'aa, jĳp'a Tachi Ak'õre net'aade k'ĩsiadait'ee maa–e pĳrã jĳp'a *ĩpata*. Judiorã sãbado ewari iapata, ãchi–it'ee Ak'õre ewari perã. Mamĳda Jesucristo piup'eda, domingo wa tomia ewate chok'ai p'irabaida perã, irude ijãapataarãpa ma ewate audú iapata.

Jesucristo nepĳrĳda jarateeit'ee (*parábola*) Jesupa Tachi Ak'õre Ūraa jaratee nipak'ãri, audú nepĳripachi jarateeit'ee. Jesupa mágá jarateepachi chi ũridap'edaarãpa pia k'awanaadamerã ma nepĳrĳda k'ãata jara k'inia bi, waide ichia k'awapi k'inia–e bada perã ichi Mesías, ãchi rey pait'ee bada. (Lc 8.10.)

Juan Bautista Nãgĳ Juan Zacarĳas warra paji. Zacarĳas p'aare paji. Tachi Ak'õrepa ma eperã k'arĳpaji iru chi wãra ome Juan oodamerã chonaa bita mãik'aapa chõtrãa bita. (Lc 1.5-25.) Jesucristo jaratee naaweda, Juanpa jarateepachi eperãarãpa ãchia p'ek'au k'achia oopata oo amaadaipia bi mãik'aapa poro choopidaipia bi ak'ĳpidait'ee Tachi Ak'õrede wãara ijãa p'ani. Maperã iru t'ijarapata *Juan Bautista*, eperãarã mágá poro choo nipapachi perã. (Lc 3.3.)

Judea Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'ãri, *Judea eujã* Israel eujãde sur eere baji. Israel eujã t'oo baji eujã õpeede: Galilea eujã norte eere; Siria eujã esa–auk'a mãik'aapa Judea eujã sur eere.

Judío Chonaarãweda Israel eujã rey jua ek'ari bak'ãri, reyrãpa ma eujã t'oojida. Israeldeepa uchiadap'edaa èreerã diez p'aneepachida norte eere. Jõdee Judá èreerã p'aneepachida sur eere. T'ĕepai k'ĳra tewaraarã jura chõo chejida mãik'aapa ma Judadeepa uchiadap'edaarã t'ĩmĳ ateejida ãchi eujãdee. Maadamãiipa ma Judadeepa uchiadap'edaarã *judiorãda* a p'aneejida. Taarã pak'ãri,

chi apema Israeldeepa uchiadap'edaarã paara mãga ichiaba t'ijarapachida. Maperã Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'ãri, ichi auk'aarã jômaweda t'ijarapachida *judiorã*. (Hch 22.1-3.)

Junta Suprema Na judiorã poro waibiarã ichiaba t'ijarapachida *Sanedrín*. Setenta judiorã paji waa ãchi poro waibia. Mãgí chi mãga weda p'aareerã poro waibia paji. Iru ek'ari p'anajida awaraa p'aareerã poro waibiarã jubilaadap'edaarã, p'aareerã poroorã ome; judiorã èreerãdepema poro waibiarã mãik'aapa Tachi Ak'õre Ûraa jarateepataarã. Mãgiiã chok'ara fariseorã paji. Awaraa judiorã k'ãyaara ma Junta Supremadepemaarãpa Moisepa Ûraa p'ãda pipiara k'awapachida. Maperã Moisepa Ûraa p'ãda k'ap'ia nepira paraa bak'ãri, ãchia ak'ipachida. Ichiaba charraarã jïp'aarãpa nepira ak'idap'eda, p'oyaa jõpida—e pak'ãri, pëipachida Junta Supremadee.

Kuruso Cristo *kurusode* peedap'edaa perã, iru it'aa wãdak'ãriipa, irude ijãapataarãpa kuruso unudak'ãri, k'ïsiapata irua oodade piuk'ãri ãchi pari. Maperã kuruso bipata ãchi it'aa t'ïpatamã mãik'aapa ùk'uruurãpa kuruso jïpata collarde, pulserade.

Lepra Na k'ayaa uchiapari tachi k'ap'iade. Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'ãri, tachi ede k'ayaa k'ïra t'ãdoo t'ijarapachida *lepra*. Mamída chi k'achiara bi barik'ãri, eperãarã e t'o—t'oodaipachi mãik'aapa chi jua chak'eerã, biiri chak'eerã, k'ï paara berauk'oodaipachi. Ma k'ayaa chiaramaa baripari perã, maapai leprapa k'ayaa beerã p'uuruudeepa taawa p'anapachida awaraa k'ayaa beerã ome mãik'aapa awara ãyaa wãdak'ãri, bia wãpachida: “jT'imí p'anéti mi ik'aawaapa!” (Lv 13–14.)

Maná Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa na it'aripema chik'o pëiji Israel pidaarãpa k'opataadamerã ode wãruta misa ãchi eujã atadai naaweda. Ak'õrepa jaraji Moisemaa Israel pidaarãpa ma chik'o p'e atadamerã tap'eda chaa, ak'õrejïru jëra nibeek'ãri, torrabaidaipari perã. Iadaik'araa bida aji, ai noremapema—it'ee mik'iadaipari perã. Mamída ñipata ewate noreweda p'e bidaipia bida aji, ma ewate mimianaadamerã. (Ex 16.14-31.) Jesupa jaraji ichi ma it'aripema manak'a bi. (Jn 6.32-35.)

Mesías Mesías hebreo pedeede jara k'inia bi: *Tachi Ak'õrepa jirit'erada*. Griego pedeede *Mesías* jara k'inia bi *Cristo*. Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa jaraji Abrahammaa: “Pideepa uchiat'ee bipa eperãarã jômaweda k'aripait'eeda” aji. (Gn 22.18.) T'ëepai ichi pedee jarapataarã k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa jaraji ma eperãpa eperãarã k'aripait'ee k'achia juadeepa. Maadak'ãriipa judiorãpa nipachida

ma chonaarãpa jaradap'edaa k'aripapari chemerã ächi k'aripade. K'ĩsijajida iru ächi rey pait'ee mãik'aapa ächi uchiapiit'ee chĩara juadeepa. Taarã pak'ãri, Jesucristo chek'ãri, jaraji ichita *Mesías*. (Mr 14.61-62.) Mamĩda iru che–e paji ooit'ee judiorãpa k'ĩsia p'anadap'edaak'a. Jĩp'a cheji eperãarã jõmaweda o k'achiadeepa k'aripa atait'ee.

Moisés *Moisés* chonaarãwedapema Ak'õre pedee jarapari paji. Tachi Ak'õrepa iru jirit'eraji ichi p'uuru pidaarã uchua atamerã Egipto eujãdeepa. Maap'eda Tachi Ak'õrepa ichi ley jaraji Moisemaa, irua jarateemerã Israel pidaarãmaa mãik'aapa p'ã bëimerã ära–it'ee. (Ex 21.1.) Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'ãri, ichi auk'aarã, judiorãpa audú ijãapachida Moisepa p'ãdade.

Moisepa p'ãda jarateepataarã (*maestros de la ley, escribas*) Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'ãri, Tachi Ak'õre Ūraa p'ãda k'lawaara beerãpa iru ūraa jarateepachida. Judiorã chok'araarãpa k'ĩsijajida Jesús mãgee jarateepari paji. Maperã *Tachi Jarateepari wa Rabuni* apachida irumaa. Mamĩda mägaweda *Moisepa p'ãda jarateedap'edaarãpa* iidida chok'ara iidipachida Jesumaa, Ak'õre Ūraade jara bi merai jĩak'aapa, ächia ijãadak'aa p'anadap'edaa perã iru Tachi Ak'õre Warra. (Lc 11.52.)

Ne–animalaarã peedap'eda, paapata (*sacrificar a Dios*) Chonaarãweda, Jesucristo t'oi naaweda, Tachi Ak'õrepa jaraji Israel pidaarãpa ne–animalaarã aneedamerã peepidap'eda, paapidait'ee p'aareerãmaa. Ma ne–animalaarãpa waa bat'adap'edaa k'auropa Tachi Ak'õrepa ma aneedap'edaarã pia ak'it'eeda aji. Ma ne–animalaarã peedap'eda, p'aareerãpa chi traapachida altarde, madepema nari ik'ãri, Tachi Ak'õre o–ĩa beemerã chi aneedap'edaarã ome. Israel pidaarãpa ne–animalaarã mägá peepipachida ak'ipidait'ee Tachi Ak'õre waawee p'ani maa–e pirã ak'ipidait'ee Tachi Ak'õre k'inia iru p'ani maa–e pirã chupiria iididait'ee ächia p'ek'au k'achia oopata pari. (Nm 28.1-15; He 10.11-18.)

Ne–inaa t'ũa bapari (*incienso*) Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa Moisemaa jaraji p'aareerãpa ne–inaa t'ũa bapari bajũbak'a bi oodamerã mãik'aapa ichi tede paadamerã, ma ne–inaa ip'eda o–ĩa bamerã Israel pidaarã ome. Ak'õrepa jaraji eperãarã jĩp'aarãpa mãgee ne–inaa t'ũa bapari oonaadamerã. (Ex 30.1-9, 34-38.)

Netuara Poro Waibia Hebreo pedeede t'ijarapata *satán*; español pedeede, *Satanás*; jara k'inia bi *tachi k'ĩra unuamaa iru bapari* maa–e pirã *tachi imiateepari*. Tachi Ak'õre Ūraa k'awaa beerãpa jara p'ani na eujã bai naaweda, Satanás angeleerã poro waibia paji. Mamĩda

auduadaik'ári, k'ísijai ichi Tachi Ak'õre k'äyaara waibiara pai. Maperã Tachi Ak'õrepa iru uchiapiji it'ariipa. Mamãik'aapa uchiak'ári, angeleerã ùk'uru ateeji ichi ome (Ap 12.4). Mãgiirã ichideerã p'aneejida (Mt 25.41; Ef 6.12). Netuara Poro Waibiapa Tachi Ak'õre mãik'aapa Tachi Ak'õre Warra, irudeerã paara k'íra unuamaa iru bi (1 P 5.8). Audú k'inia bi eperãarã ichimaa it'aa t'ípataadamerã, Tachi Ak'õremaa it'aa t'ídai k'äyaara (Mt 4.9; 1 Co 10.20; Ap 13.4). Eperãarã k'úrpari ichia oopi bik'a oodamerã (2 Co 4.4 y 11.13-15; Ef 2.2; 2 Ts 2.9-10). Jesucristopa jaraji Netuara Poro Waibia eperãarã peeyaa bapari mãik'aapa seewa–idaa bapari (Jn 8.44). Mamída Tachi Ak'õrepa k'inia bak'ári, ichi, ichideerã ome jöpiit'ee (Mt 25.41).

Olivo Israel eujãde olivo pak'uru waibia waripari. Mamída chi t'a ma–ári bapari. Judiorãpa olivo t'a oropachida chi aceite–it'ee: ãchi lamparade pëidait'ee, maa–e pirã k'ayaa beerã k'ap'iade p'urudait'ee maa–e pirã chik'ode pëidait'ee.

Oveja Chak'e Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa Moisemaa jaraji Israel pidaarãpa oveja chak'e ateedamerã p'aareerãmaa, ãrapa peedap'eda, paadamerã Tachi Ak'õre tedepema altar waibiade. Mãgá irua ãchi p'ek'au k'achia oopatap'edaa awara biit'eeda aji. (Lv 5. 14-19.) Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'ári, na t'í bijida irumaa, iru piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa irude ijãapataarã p'ek'au k'achia oopatap'edaa wëpapipari perã (Jn 1.29).

Pedee pia (*evangelio, buenas nuevas*) Tachi Ak'õrepa pedee pia jara pëiji Cristode ijãapataarã k'ap'ia pari, jömaarãpa k'awaadamerã Jesucristo bapata, ichi piuda eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atait'ee mãik'aapa ichi chok'ai p'irabaida. (Ro 1.1-4.)

Perla *Perla* mãu pi–ia bik'a bi; k'íra t'orroo wa p'ãimaa. Golfo Persicodepema ostión edajãde uchiapari. Eperãarãpa perla chok'ara–ee unupata perã, ñpia netopata. (Mt 7.6.)

Pórtico Tachi Ak'õre te waibia ãuk'idaa tarimbak'a oojida. Mãgí te k'íru iru baji, mamída pared wëe baji. Columna aupai iru baji. Mãgí tarimbak'a bi t'íjarapachida *pórtico*. Jesús na p'ek'au eujãde bapariik'ári, Tachi Ak'õre te waibiade bada pórtico t'íjarapachida *Salomón Pórtico*, chonaarãweda Salomón judiorã rey waibia pada perã. (Jn 10.23.)

P'aareerã (*sacerdotes de los judios*) Moisés bapariik'ári, Tachi Ak'õrepa jaraji Levideepa uchiadap'edaarã ùk'uru awara bimerã p'aareerã mimia–it'ee. Jaraji eperãarã jíp'arã t'íunaadamerã ichi te waibiade. Aba ne–animalaarã atepachida ma te taawapema altarmaa, mama p'aareerãpa peedap'eda, paadamerã Tachi

Ak'õre-it'ee. Ma p'aareerãpa ichiaba nãgee mimia oopachida Tachi Ak'õre te waibiade: ne–inaa t'ũa bapari paapachida ichi tedepema altarde; pan bipachida ichi tedepema mesade; lámpara k'oopachida ichi tedepema lámpara bipatade; it'aa chupiria iidipachida Israel pidaarã pari. (Lv 8–9.) Jesucristo it'aa wãda t'ëepai, irude ijãapataarã p'aareerãk'a p'anejida na p'ek'au eujãde. (1 P 2.9.)

Saduceo Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'ãri, *saduceorãpa* judiorã audú Tachi Ak'õrede ijãapatada apatap'edaarã paji. Tachi Ak'õre Ũraa p'ãda pia k'awapachida mãik'aapa oopachida Moisepa p'ãdade jara bik'a. Ũk'uru p'aareerã mãik'aapa judiorã poroorã saduceorã paji. Saduceorãpa Moisepa p'ãdade aupai ijãapatada apachida. Ijãadak'aa paji eperã jai–idaap'eda, chok'ai p'irabai. (Mr 12.18.) Mapa k'ĩsijida ãchita fariseorã k'ãyaara pipiara p'anajida. Mamãda fariseorãk'a Jesucristo auk'a yiaraa iru p'anapachida.

Salmos Chonaarãwedapema judiorãpa *salmos* p'ãjida k'aridait'ee Tachi Ak'õremaa chip'edaidak'ãri, maa–e pirã leedait'ee mãik'aapa aide k'ĩsiadait'ee, audú Tachi Ak'õrede jarapata perã.

Samaria Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'ãri, Judea norte eere *Samaria eujã* baji. Chonaarãweda Israeldepa uchiadap'edaa èreerã diezdepemaarã uchiadak'ãri Judá èreerã ik'aawaapa, ãchi p'uuru pidaarã chok'ara p'anejida ma eujãde. T'ëepai Asiriadepemaarã jura chõo chedak'ãri, ma eujã jãri atajida mãik'aapa ãchi auk'aarã pëjjida mama p'ananadamerã. Maap'eda Israel pidaarã waya p'ana chedak'ãri ma eujãde, miak'ãipachida ma Asiriadepemaarã ome, Tachi Ak'õre Ũraa p'ãdade jara baji mĩda mãga oonaadamerã. Taarã pak'ãri, Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'ãri, ma *Samaria pidaarã* chik'ĩra unuamaa p'anapachida Judea eujãdepemaarã ome. Ijãadak'aa paji Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaade. Jip'a ijãapachida Moisepa p'ãdade mãik'aapa ãchi eujãde it'aa t'ĩpachida, awaraa judio–eerãpa oopatap'edaak'a. (Jn 4.9, 20.)

Suerte jemenepatap'edaa (*echar suertes*) Chonaarãweda judiorã jemene pik'apachida k'awaadait'ee ne–inaa ãchia waide k'awada–e p'ani. (Hch 1.26.) Mãga oopachida mãu chak'eerã jitadak'ãri, pak'uru jitadak'ãri, maa–e pirã dado bat'adak'ãri.

Tachi Ak'õre ewari waibia ewate Tachi Ak'õre Ũraa p'ãdade jara bi ewari cherude eperãarã jõmaweda panadait'ee iru k'ĩrapite (Ap 20.11-15). Ma ewate irua ak'it'ee eperãarãpa oopatap'edaa jõmaweda mãik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Chi

pia oopatap'edaarã ichi Warra Jesucristode ijãapatap'edaa perã pëiit'ee ichi juaraare, ichi truade ichita p'anapataadamerã ichi ome. Jödee ichi Warrade ijãadak'aa beerã pëiit'ee ichi jua bi eere atuadamerã t'ipitau jërajëraa jira bide.

Tachi Ak'õre Jaure (*Espíritu Santo, Espiritu de Dios*) Jesucristo na p'ek'au eujãdeepa uchiada t'ëepai, *Tachi Ak'õre Jaure* pëiji ichide ijãapataarã ome bapariimerã. (Jn 14.15-21.) Mägá ichide ijãapataarãpa oopata ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. (Hch 2.1-4.)

Tachi Ak'õre jua (*el poder de Dios*) Jesucristo na p'ek'au eujãde bapariik'ãri, ne–inaa k'ïra t'ãdoo oopachi eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. K'ayaa beerã jipapachi, chik'o ïwapiji, pania ïri nipaji mãik'aapa netuaraarã uchiapipachi eperãarã k'ap'iaadeepa. Ma jöma oopachi *Tachi Ak'õre juapa*, ichi Tachi Ak'õre perã. (Lc 9.1.)

Tachi Ak'õre k'ait'a wãdaik'araa beerã (*los impuros, inmundos*) Chonaarãweda, Jesucristo t'oi naaweda, Tachi Ak'õrepa jaraji ichi eperãarãpa ne–inaa ùk'uru oodap'eda, iru te k'ait'a wãdaik'araa baji. Nãgí ne–inaa k'aurepa p'oyaa Tachi Ak'õre k'ait'a wãdak'aa paji: chik'o irua k'oik'araa bida adadepema k'odap'edaa perã; leprapa k'ayaa p'anadap'edaa perã; piuda k'ap'ia t'õbaidap'edaa perã mãik'aapa waa t'õbaidap'edaa perã. (Lv 11–15; Mt 15.11.)

Tachi Ak'õre pedee jarapari (*profeta de Dios*) Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa Israeldepemaarã ùk'uru jirit'eraji ichi pedee awaraarãmaa jaranadamerã. Ichi Jaure pëiji mãgiirãmaa mãga oodamerã mãik'aapa edaare oodamerã ne–inaa eperãarãpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. Moisés Ak'õre pedee jarapari paji. Ak'õrepa ichi ùraa jaraji Moisemaa, irua Israel pidaarãmaa jarateemerã. Moisés k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa Mar Rojo esajiak'a t'oot'aaji Israel pidaarã p'oo bide wãyaadamerã p'usa esajiak'a. (Ex 14; 2 P 1.19-21.)

Tachi Ak'õre te waibia (*el templo de Dios*) Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa ichi te waibia oopiji Rey Salomonmaa. Ma tede Israel pidaarã p'aareerã it'aa iidipachida eperãarã pari mãik'aapa mimia oopachida Tachi Ak'õrepa jaradak'a. Rey Salomonpa ma naapiara te waibia pi–ia oopiji. (1 R 6.) Mamída Babilónia p'uurudepemaarã Israel pidaarã eujãde jura chõo chedak'ãri, mãgí te jõt'aajida. T'ëepai Israel pidaarã ateedap'edaa Babilónia p'uurudee waya ãchi eujãdee chedak'ãri, te waibia chiwidi oo atajida Tachi Ak'õre–it'ee. (Esd 5.) Mamída Salomonpa oodak'a

pi-ia ooda-e paji. Maap'eda Israel pidaarã Romadepemaarã jua ek'ari p'anapataadak'ãri, ãchi rey Herodepa ma te pi-iara oopiji. (Jn 2.20.) Ma te oo p'anajida sesenta y cuatro años wãyaaru misa. Mãpai aupap'eda, seis años parumaa Romadepemaarãpa jõpijida. Ma t'ëepai judiorãpa awaraa te waibia ooda-e paji Tachi Ak'õre-it'ee.

Tachi Ak'õre trua Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bi ichi Warrade ijãapataarã jai-idaadak'ãri, p'ananadait'ee *Tachi Ak'õre truade*. Mama Tachi Ak'õre ichi Warra Jesucristo ome p'anapata perã, ne-inaa k'achia apida unuda-e pait'ee. Mama eperãarã waa jëeda-e pait'ee mãik'aapa t'ãri p'ua p'anada-e pait'ee. T'ãri o-ia p'anapataadait'ee, waa piuda-e pait'ee perã. (Ap 21.1-4.)

Tachi Ak'õre Ûraa Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa ichi ùraa p'ãpiji Moisemaa, irua Israeldeepa uchiadap'edaarãmaa jarateemerã (Ex 24.4). K'inia baji ãchi p'anapataadamerã ma ùraade jara bik'a mãik'aapa ma ùraa k'awapidamerã ãchi eujã ik'aawa p'anapatap'edaarãmaa. Ma t'ëepai waapiara ùraa jara pëiji ichi pedee jarapataarã k'ap'ia pari. Israel pidaarãpa ma ùraa p'ãda jõmaweda ìapachida mãik'aapa jãpachida, edaare ãchi poro waibiaarã Tachi Ak'õrede mak'iaara ijãada-e p'anadap'edaa perã. Ma ùraa *Antiguo Testamento* apata. Mãpai Jesucristo it'aa wãp'eda, Tachi Ak'õre Jaurepa p'ãpiji iru bapata mãik'aapa jaratee nipada, ichideerãpa jaratee nipadap'edaa paara. Ma ùraa *Nuevo Testamento* apata.

Tachi Ak'õre Ûraa jarateepata te (*sinagoga*) Chonaarãweda Israel pidaarã k'ira unuamaa iru p'anapataarãpa Tachi Ak'õre te waibia jõpijida mãik'aapa Israel pidaarã ùk'uru ateejida ãchi eujãdee. Maapai Israel pidaarãpa te awara bijida chip'edait'ee mãik'aapa Tachi Ak'õre Ûraa p'ãda leedait'ee. Naapiara p'aareerã jiripachida jarateedamerã. Mamida t'ëepai chi Ak'õre Ûraa p'ãda k'awaara beerãpa jarateepachida mãgee tede. Maap'eda Israel pidaarã waya chedak'ãri ãchi eujãdee, Tachi Ak'õre te waibia chiwidi oo atajida mida, mãgee Ak'õre Ûraa jarateepata te ichiaba oopachida, p'uuru bee chaa made eperãarã it'aa t'ipataadamerã mãik'aapa Ak'õre Ûraa ùripataadamerã. (Mr 1.21; Lc 4.16.)

Tachi Ak'õrepa eperãarã bipari ichi jua ek'ari, ichideerã p'anedamerã (*reino de Dios, reino de los cielos*) Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa Israeldeepa uchiadap'edaarã jirit'eraji ichi p'uuru pidaarã p'anedamerã (Ex 6.6-8). Mamida ãra p'oyaa p'anadak'aa paji irua ùraa p'ã bẽidade jara badak'a. Mapa ichi Warra Jesucristo pëiji ãra k'aripa atamerã o k'achiade wãdap'edaadeepa.

Ichi Warrade ijāadak'āri, āra bijji ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā. (Col 1.12-14.) Māgá ichi Warrade ijāapata k'aurepa eperāarā jōmaweda, judiorā, judio–eerā paara, Tachi Ak'ōre warrarā p'aneejida.

Tachi Ak'ōre warrarā Jesucristo Tachi Ak'ōre Warra. Eperāarā irude ijāa p'aneedak'āri māik'aapa oopataadak'āri irua jara bīk'a, *Tachi Ak'ōre warrarā* p'aneepata māik'aapa jai–idaadak'āri, Tachi Ak'ōre truade p'ananadait'ee. (1 Jn 3.1-10.)

Tau chaa bīdap'edaa imik'īra k'ap'iade (*circuncisión*) Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa jaraji ichide ijāapari Abrahammaa irua tau chaa bīmerā ichi k'ap'iade, ichi warra k'ap'iade māik'aapa imik'īraarā ichi tede p'anapata k'ap'iade. Jaraji ma imik'īraarā me e t'īi atamerā. Māgá āra awara p'aneedait'eeda aji, ichi eperāarāk'a. T'ēepai Abrahamdeepa uchiadap'edaa imik'īraarā jōmaarāpa māga oopachida ak'īpidait'ee āchi Tachi Ak'ōre p'uuru pidaarā. (Gn 17.1-14.) Mamīda Jesucristo it'aa wāda t'ēepai, irude ijāadap'edaarāpa waa māga ooda–e paji. Ma k'āyaara irude ijāadak'āriipa, t'āride tauchaa pik'a p'aneejida. (Col 2.11.)

Zeus Chonaarāweda Greciadepemaarāpa āchi ak'ōre waibia apatap'edaarā poro waibia t'ījarapachida Zeus. Romadepemaarāpa ma ak'ōre waibia apata t'ījarapachida Júpiter. (Hch 14.12.)

ÍNDICE TÓPICO

Na indicede unudait'ee pedee chok'ara Tachi Ak'õre Ñraa p'ãdade nĩbi. Na ñraa k'awaa wãdak'ãri mãik'aapa ijãadak'ãri, pipiara p'anapataadait'ee pãchideerã ome mãik'aapa awaraarã ome. Naapiara unudait'ee castellano pedeede. Ai edaik'a eere unudait'ee castellano pedeede k'ãata jara k'inia bi eperã pedeede. Ak'õre Ñraa p'ãdade cita jiridak'ãri, na pedee jara k'inia bi unudait'ee. Cita Antiguo Testamentodepema unudak'ãri, parenteside () unudait'ee.

Adopción

Tachi Ak'õrepa Cristode ijãapataarã ichi warrarã papipari.
Ro 8.14-17, 23; Gá 4.1-7; 1 Jn 3.2.

Adulterio

Miak'lãi p'aniirã awaraarã ome k'ãidaik'araa bi.
Mt 5.27-28; Jn 8.2-11; Ro 7.3; 13.9; 1 Co 5.1-2; 6.9-20; Gá 5.19;
Ef 5.3; Col 3.5-6; 1 Ts 4.1-8; He 13.4.

Amigos y amistades

Tachi k'õp'ãyoorã ome pia p'anapataadaipia bi.
Jn 13.35; 15.13; Ro 12.9-10; 2 Co 6.14; Gá 6.1, 10; 1 Ts 4.9; 1 P
1.22; 1 Jn 2.10; 4.7-8, 11.

Amor

Tachi Ak'õrepa eperãarã k'inia iru bapari.
Jn 3.16; 16.27; 17.23, 26; Ro 5.8; Ef 2.4-7; 2 Ts 2.16-17; 2 P 3.9;
1 Jn 4.8-10, 16, 19.
Tachia Tachi Ak'õre k'inia iru p'anadaipia bi.
Mt 22.37-38; Jn 13.35; 14.21; 1 Co 2.9; Ef 6.24; 1 Jn 5.3.
Tachia awaraarã k'inia iru p'anadaipia bi.
Mt 5.44; 22.39; Jn 15.12, 17; Ro 12.9-10; 1 Co 13.4-8;
Col 3.12-13; 1 Jn 2.9-11; 3.14; 4.7-11, 20-21.

Ángeles

Tachi Ak'õrepa angeleerã eperãarãmaa pëipari.
Mt 1.20; 2.13, 19-20; 4.11; 25.31; Mr 12.25; Lc 22.43; Hch 1.10;
5.19; 12.7-10; 27.23-24; He 1.4, 14; 13.2; Jud 9; Ap 5.11; 7.11;
8.2-13.

Armadura espiritual

Tachi Ak'õrepa ne–inaa teepari tachi k'aripait'ee netuara juadeepa.
2 Co 10.3-5; Ef 6.10-18.

Ayunar

Tachi Ak'õrede ijãapataarã nek'oda–ee maa–e pirã ne–inaa awaraa ooda–ee p'aneepata, jïp'a iru net'aade k'ïsiadait'ee.
Mt 4.2; 6.16-18; 9.14-15; 1 Co 6.12-13; 7.5; 10.23-26; Hch 13.2-3; 14.23; Col 2.16-17; 1 Ti 4.3-5.

Bautismo

Cristode ijãapataarãpa poro choopipata ak'ipidait'ee Cristo ome araa p'ani.
Mt 28.19; Hch 2.38, 41; 8.12-13, 16-17; 10.47-48; Ro 6.3-4; 1 Co 12.13; Gá 3.27; Col 2.12; 1 P 3.21.

Bienaventuranzas

Cristopa pedee pia jarada eperãarã–it'ee bienaventuranzas apata.
Mt 5.3-12; Lc 6.20-23.

Borracheras

Cristode ijãapataarã it'uapa piudaik'araa bi.
Ro 13.13; 1 Co 5.9-11; 6.9-10; Gá 5.19-21; Ef 5.18; 1 Ti 3.1-3; Tit 1.7; 1 P 4.3-5.

Cena del Señor

Cristode ijãapataarã chip'edaidak'ãri, pan vino ome k'odaipia bi
Cristo piuda ãchi pari k'irãpadait'ee.
Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Lc 22.15-20; 1 Co 11.17-34.

Cielo

Tachi Ak'õre bapari ichi truade.
Mt 5.12, 34; 6.10, 20; 22.30; Jn 14.2-3; 17.24; Hch 7.55-56; Ro 1.18; 1 Co 15.47-49; Col 1.5; 3.1; Ap 4.1-11; 21.9–22.5.

Comunión cristiana

Cristode ijãapataarã chip'epataadaipia bi.
Mt 18.20; Hch 2.42, 46; 1 Co 1.10; Ef 1.22-23; 4.11-16; Col 3.15-17; He 10.24-25; 13.1.

Conducta de los cristianos

Cristode ijãapataarã nãga p'anapataadaipia bi.
Mt 5.38-48; 7.12; Jn 13.34-35; Ro 12.9-21; 13.8; 1 Co 10.24; Gá 5.22-26; Ef 4.25–5.4; Fil 2.3-5; 4.8; Col 2.6-7; 3.8-10, 12-17; 1 Ts 5.12-22; 1 Ti 4.12; Tit 2.11-14; He 12.14-17; 13.1-9, 15-17; Stg 1.26; 3.9-10; 1 P 2.1-16; 2 P 1.3-9.

Confesión de pecados

Tachia p'ek'au k'achia oopata jaradaipia bi Tachi Ak'õremaa.

Lc 15.11-24; Ro 10.9; 6.12-14; 2 Co 7.9-10; He 12.1-2; Stg 4.7-10; 5.16; 1 Jn 1.8-9.

Confianza en Dios

Cristode ijãapataarãpa ijãapata Tachi Ak'õrepa oopari ichia jara bik'a.

1 Co 10.13; Fil 1.6; 1 Ts 5.23-24; 2 Ti 2.13; He 4.16; 10.23, 35; 2 P 3.9; 1 Jn 5.14.

Consagrado (ver también Santificación)

Tachi Ak'õrede ijãapataarãpa iru-it'ee net'aa awara bipata.

(Ex 40.9-11); Mt 12.4; 23.19; 1 Co 16.2; He 9.2; 2 P 1.18

Tachi Ak'õrede ijãapataarãpa eperãarã awara bipata iru-it'ee mimia oopataadamerã.

(Ex 40.12-15); Jn 10.36; 15.16; Hch 13.1-3; Ro 9.4; 11.16; 15.6; He 5.1; 1 P 2.9; Ap 14.4.

Consuelo

Tachi Ak'õrepa tachi k'aripapari t'ãri p'ua p'anadak'ãri.

Mt 5.4; 11.28-30; Jn 14.16-18, 26; Ro 15.4; 2 Co 1.4; Fil 2.1-2; 1 Ts 4.18; 2 Ts 2.16-17.

Cosas dudosas

Ne-inaa oodait'ee k'awada-e p'anadak'ãri k'ãata oodaipia bi, acha p'ani versículo pedeedaipia bi.

Ro 14.1-23; 1 Co 8.9-13; 10.23-24, 31; Col 3.2, 17; 1 Ts 5.22; 1 Jn 2.15-17.

Crecimiento espiritual

Tachi Ak'õrepa k'inia bi tachia oo k'awaa wãdamerã irua oopi bik'a.

Gá 6.1-4; Ef 3.16-19; Fil 4.4-9; Col 1.9-11; 2.6-7; 3.16; 2 Ti 2.15; He 6.1-3; 1 P 2.2; 2 P 1.5-8; 3.18.

Criticar o hablar mal de otros

Ik'achia pedeedaik'araa bi awaraarã ãpíte.

Lc 6.37; Jn 8.1-11; 1 Co 6.1-8; Ef 4.31; Tit 3.1-2; Stg 3.5-12; 3 Jn 9-10.

Cuentas rendidas a Dios

Tachi Ak'õrepa k'achia ooit'ee ichia oopi bik'a oodaamaa p'aniirã.

Mt 25.14-30; Lc 12.42-48; Ro 2.1-29; 14.10-12; 2 Co 5.10; He 4.13.

Cuidados por Dios

Tachi Ak'õrepa ichi warrarã pia ak'i bapari.

Mt 6.33; Jn 10.9, 11, 14-15, 27-28; 2 Co 4.8-10; 9.8; Fil 4.19; 2 Ts 3.3; 1 P 1.5; 5.7.

Demonios (espíritus malos)

Netuaraarã ãchi poro waibia jua ek'ari p'anapata.

Mt 4.24; 8.28-34; 25.41; Mr 7.25; Jn 10.20-21; Hch 16.16-18; 19.11-12; 1 Co 10.20-21; Ef 6.12; 1 Ti 4.1; Ap 9.20; 16.13-14; 18.2.

Desánimo

Tachi Ak'õrepa tachi k'aripapari sēdaidak'ári.

Lc 6.20-23; Jn 14.1-3, 27; 16.33; Ro 8.18-25, 28, 35-37; 12.12; 2 Co 1.3-5; 4.16; 1 Ts 3.3; He 13.5, 8; Ap 22.1-4.

Desilusión

K'ira pia-ee p'aneedak'ári ne-inaa tachia k'inia p'anik'a uchia-e bada perã, acha p'ani versículo pedeedaipia bi.

Mt 6.31-34; 11.28-30; Jn 14.27; Fil 4.6-7, 19; Col 1.5; Stg 1.2-4; 1 P 1.3-9, 21; 2.19-23; 5.7.

Día de reposo

Tachi Ak'õrepa tomia chaa ewari aba awara biji ma ewate ñid-amerã.

Mt 12.1-12; Lc 13.10-16; 14.1-6; Jn 5.9-18; Ro 14.5-6; Col 2.16-17.

Diablo (Satanás)

Netuara Poro Waibiapa k'iniak'aa eperãarãpa Jesucristode ijãa-damerã.

Mt 12.24; 13.19; Lc 10.17-18; Jn 8.44; 14.30; 2 Co 4.4; 11.3, 14; Ef 2.2; 6.12-16; 2 Ts 2.8-10; 1 Ti 3.6; Stg 4.7; 1 P 5.8-9; 1 Jn 3.8; Ap 12.7-10; 20.1-10.

Diezmos (ver Ofrendas)**Discípulo, seguidor de Cristo**

Cristode ijãapataarãpa oopata iru ùraade jara bik'a.

Mt 10.37-39; 16.24-26; Lc 9.23-26, 57-62; 2 Co 5.14-15; 2 Ti 2.1-13.

Dios Padre

Tachi Ak'õre Waibia jõmaarã k'ãyaara waibiara bi.

Mr 12.29-30; Jn 4.23-24; Hch 14.14-17; 17.22-31; Ro 1.18-23; 11.33-36; 1 Co 8.4-6; 2 Co 1.3; 1 Ti 1.17; 6.15-16; He 4.13; 10.30-31; Stg 1.17; 1 P 1.14-17; 1 Jn 1.5; 4.7-12, 16; Jud 24-25; Ap 4.8-11; 15.3-4.

Divorcio

Mia amaadaik'araa bi.

Mt 5.31-32; 19.3-9; Mr 10.2-12; Lc 16.18; 1 Co 7.10-16.

Dominio propio

Tachia ne–inaa pariatua oodaik'araa bi.

Ro 13.14; 1 Co 9.24-26; 16.13; Gá 5.22-25; 1 Ti 6.11-12; 2 Ti 2.3-5.

Dones espirituales

Tachi Ak'õre Jaurepa Cristode ijãapataarãmaa ne–inaa oopipari chik'aripa p'anapataadamerã.

He 13.7-12; Ro 12.6-8; 1 Co 4.7; 12.4-31; 14.1-33; Ef 4.11-13; 2 Ti 1.6; He 2.4; 1 P 4.10.

Enfermedad

Tachi Ak'õre Ũraa p'ãdade jara bi k'ãata oodaipia bi k'ayaada-k'ãri.

Mt 4.23; 11.2-5; Jn 9.2-3; 11.4; Hch 3.1-6; 8.4-8; 19.11-16; 28.8-9; 1 Co 12.9, 29-30; 2 Co 12.7-10; 1 Ti 5.23; Stg 5.13-18.

Esperanza

Cristode ijãadaipia bi, iru unuda–e p'ani mĩda.

Jn 14.15-20; 20.29; Hch 26.6-8; Ro 5.3-5; 8.22-25; 12.12; 15.4; 1 Co 13.13; 15.19; Col 1.5, 23; 2 Ts 2.16; Tit 1.1-2; 2.12-13; He 6.18-19; 7.19; 1 P 1.3-4, 13, 21; 1 Jn 3.3.

Espíritu Santo

Tachi Ak'õre Jaurepa Cristode ijãapataarã k'aripapari.

Mt 1.18, 20; 3.16; 4.1; Lc 11.13; Jn 7.39; 14.15-26; 16.13; 20.21-22; Hch 1.4-5, 8; 2.1-11, 38-39; 16.6; Ro 8.9-16, 26; 1 Co 2.9-16; 6.19-20; 12.1-11; 2 Co 5.5; Gá 5.16-18, 22-25; Ef 1.13-14; 4.30; 5.18; 2 Ts 2.13; 1 P 1.2; 2 P 1.21; 1 Jn 2.26-27; 4.1-3.

Esposos y familia

Tachi Ak'õrepa miak'ãi p'aniãrã–it'ee ũraa jara bëiji.

Mt 5.31-32; 19.3-9; Lc 16.18; Ro 7.2-3; 1 Co 7.1-16; Ef 5.22-32; Col 3.18-19; Tit 2.3-5; He 13.4; 1 P 3.1-7.

Ũraa warrarã iru p'aniãrã–it'ee jara bëiji.

Mr 9.36-37; 10.13-16; Hch 2.38-39; Ef 6.1-4; Col 3.20-21; 1 Ti 3.4-5.

Ũraa ak'õreerã at'ãri chok'ai p'aniãrã–it'ee jara bëiji.

Mt 15.3-6; Ef 6.1-3; Col 3.20; 1 Ti 5.4-8.

Fe

Cristo ũraade ijāadaipia bi, iru unuda–e p'ani mīda.

Ro 3.28-29; 4.2-5; 5.1; 10.17; Gá 3.1-14; Ef 2.8-9; He 11.1-40; Stg 1.3-6; 2.14-26.

Frutos del Espíritu

Tachi Ak'õre Jaure ijāapataarã ome ba chek'ãri, nāga p'anapata.

Mt 3.8-10; 7.16-20; 12.33; 13.8, 23; Ro 7.4; 2 Co 9.10; Gá 5.22-23; Ef 2.10; 5.9; Col 1.6; Stg 3.18.

Hijos de Dios (ver Adopción y Salvación)**Hombre viejo (ver Naturaleza vieja)****Humildad**

Cristode ijāapataarã audua p'anadaik'araa bi.

Mt 5.3-12; 18.1-5; Mr 9.35; Lc 14.7-11; 18.9-14; Hch 20.19; Ro 12.3, 16; 1 Co 4.7; 2 Co 10.17-18; Gá 6.3-5; Ef 4.2; Fil 3.3-10; Col 3.12-13; Stg 4.6, 10, 13-16; 1 P 5.5-6.

Ídolos y dioses falsos

Cristode ijāapataarã it'aa t'idaik'araa bi ne–inaa Tachi Ak'õre–ee bimaa.

Mt 4.10; Hch 17.22-31; 1 Co 5.11; 6.9-11; 8.1-13; 10.1-22; 2 Co 6.14-18; Gá 5.19-21; 1 Ts 1.9-10; 1 Jn 5.21; Ap 21.8; 22.15.

Iglesia, cuerpo de Cristo

Cristode ijāapataarã iru k'ap'iak'a p'ani; jōdee ichi āchi poro waibia.

Mt 16.18-19; Hch 2.47; 9.31; 20.28; 1 Co 1.10; 12.12-31; 14.4-5; Ef 1.22-23; 4.11-16; 5.22-32; Col 1.24; He 10.24-25; 1 P 2.4-10.; Ap 1.6, 11; 2.1–3.2.

Infierno

Tachi Ak'õrepa Cristode ijāadak'aa beerã tok'arradee pëit'ee.

Mt 5.22; 10.28; 13.41-42, 47-50; 18.8-9; 22.13; 25.41, 45-46; Mr 9.48; Lc 16.23-26; Ap 20.14-15.

Inmundicia o impureza

Eperãarãpa ne–inaa oo p'ani k'aurepa Tachi Ak'õrepa ãra pia–ee ak'ipari.

Mt 15.11, 17-20; Mr 7.15, 18-23; Jn 18.28; Hch 10.14, 28; Ro 14.14; 2 Co 6.17; Ef 5.5; Tit 1.15; Stg 3.6; Ap 3.2; 21.27.

Inspiración de las escrituras (ver Palabra de Dios)

Ira o rabia

Cristode ijãapataarã k'ïrau p'anadaik'araa bi.

Mt 5.22; Ro 12.19-21; Gá 5.19-21; Ef 4.26-27, 31-32; Col 3.8; 3.13, 21; Stg 1.19-20.

Jesucristo es Dios

Jesucristo Tachi Ak'õre Waibia.

Mt 16.13-17; 26.63-64; Jn 1.1-18; 5.19-29; 10.30; 11.25-27; 14.9; 17.10; 20.28; Ro 1.3-4; 9.5; 2 Co 4.4-6; Fil 2.5-11; Col 1.15-20; 2.9; Tit 2.13; He 1.3, 8; 1 Jn 2.1; 5.20; Ap 19.11-16.

Jesucristo era humano

Jesucristo t'oji eperã k'ap'iade tachi eperã jïp'aak'a.

Lc 1.26-38; 2.1-7, 41-52; Jn 1.14; Ro 1.3-4; Gá 4.4-5; Fil 2.5-9; 1 Ti 2.5-6.

Jesucristo, sus nombres y descripciones de él

Jesucristo t'ï chok'ara iru bi.

Mt 1.23; 9.27; 12.18; 27.37; Mr 1.11; 10.17; 12.10; 14.61-62; Jn 1.9, 14, 18, 36, 41; 3.2, 29; 4.19, 25-26; 6.35, 51; 8.58; 9.5, 17; 10.7, 9, 11; 11.25; 12.13; 14.6; 15.1; 20.16, 28; He 3.14-15; 4.27; 5.31; 7.56; 9.22; 10.36, 42; 13.47; Ro 1.4; 3.25; 8.29; 9.5, 23-24; 10.12; 11.26; 1 Co 1.24; 2.8; 15.23, 45-47; 2 Co 4.4; 9.15; Ef 1.6, 22; 2.14; Col 1.13-20, 27; 2.9-10; 1 Ti 2.6; Tit 2.13; He 1.2, 6; 2.10; 3.1; 4.14; 5.6; 6.19-20; 12.2, 24; 13.20; 1 P 2.4, 6, 22, 25; 5.4; 2 P 1.19; 1 Jn 1.1; 2.1; 5.20; Ap 1.4-5; 3.14; 5.5; 13.8; 19.11, 13, 15; 21.6; 22.13, 16.

Juicio de los incrédulos

Tachi Ak'õrepa Cristode ijãadak'aa beerã k'achia ooit'ee.

Mt 7.21-23; 12.36-37; 13.37-42; 24.50-51; 25.41-46; Lc 6.22-23; Jn 3.19; 12.47-48; Hch 10.41-42; Ro 2.2-16; 14.10; 2 Ts 1.6-9; He 10.30; 13.4; Stg 2.12-13; 3.1; 2 P 2.9; 3.7; Jud 14-15; Ap 14.7; 20.11-15; 21.8.

Juicio (disciplina) de los creyentes

Cristopa tachia ne–inaa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia.

Mt 6.2-4; 25.14-34; Jn 5.22-23, 27, 30; 1 Co 3.9-15; 11.31-32; 2 Co 5.10; 2 Ti 3.16-17; 4.8; He 12.5-11; Ap 3.19

Juzgar a otros

Awaraarãpa ne–inaa oopatade ik'achia jaradaik'araa bi.

Mt 7.1-5; Lc 6.37; Ro 2.1-3; 14.1-13; 1 Co 4.3-5; 5.12-13; Stg 4.11-12

Libres de culpa (ver también Perdón)

Eperāarāpa Cristode ijāapataadak'āri, atuada–e pait'ee āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.
Ro 8.1-2; 2 Co 5.21; Ef 1.7; Col 2.13-14.

Libertad cristiana

Cristopa tachi ijāapataarā uchiapiji tachia p'ek'au k'achia oopata jua ek'ariipa.
Jn 8.31-36; Ro 6.6-7, 17-22; 7.6; 8.1-4; Gá 5.1, 13-14.

Liderazgo cristiano

Ijāapataarā poro waibiarā k'īra jīp'a p'anapataadaipia bi.
Mt 5.16; Jn 10.1-18; Hch 6.1-6; 1 Ti 3.1-7; 5.1, 17-19; Tit 1.6-9; Stg 5.14; 1 P 5.1-4.

Maestros falsos y profetas falsos

K'īrak'aupai ijāadai seewata Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepataarāda apata pedee māik'aapa iru pedee jarapatada apataarā pedee.
Mt 7.15-20; 23.1-36; 24.11-24; Lc 6.26; 1 Co 11.13-15; 1 Ti 4.1-5; 2 P 2.1-3; 1 Jn 4.1-3; Ap 16.13; 19.20; 20.10.

Matrimonio (ver Sexo y matrimonio; también Esposos y familia)**Mentiras**

Cristode ijāapataarā seewadaik'araa bi.
Jn 8.44; Hch 5.1-11; Ef 4.25; Col 3.9; 1 P 3.10; Ap 21.8; 22.15.

Muerte

Cristode ijāapataarā waaweedaik'araa bi piudait'ee.
Lc 23.43; Jn 6.39-40; 11.17-27; 14.1-3; Ro 8.38-39; 14.7-9; 1 Co 15.12-58; 2 Co 5.1-10; Fil 1.20-24; 1 Ts 4.13-18; 5.9-10; 2 Ti 4.6-8; He 2.14-15; 9.27; Ap 14.13; 20.4-6, 11-15; 21.1-4.

Naturaleza vieja y nueva

Tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi k'inia bik'a oodai-k'araa bi, Cristo k'aurepa t'āri chiwidi pik'a p'anapata perā.
Ro 6.1-23; 7.1-25; 2 Co 5.17; Gá 2.20; 5.16; Ef 4.22-24; Col 3.1-11; 2 P 1.3-4.

Nuevo pacto

Jesucristo k'aurepa Tachi Ak'ōrepa ne–inaa chiwidi oomaa bi eperāarā k'aripait'ee.
Mt 26.28; Mr 14.24; Lc 22.20; 1 Co 11.25; 2 Co 3.5-6; He 7.18-22; 8.6-13; 9.11-28; 10.16, 29; 12.24; 13.20.

Obediencia

Cristode ijãapataarãpa oopata irua oopi bik'a.

Mt 5.19; 7.24-27; 12.50; Lc 8.15; Jn 13.17; 14.16-23; 15.10; Ro 2.13; 6.16-18; 8.28; Gá 2.20; Ef 6.1; 2 Ti 3.16; Tit 3.1; Stg 1.25; 4.17; 1 P 1.14-15; 1 Jn 2.17; 3.22.

Ofrendas y generosidad

P'arat'a teedaipia bi awaraa ijãapataarã k'aripadait'ee.

Mt 5.42; Lc 6.38; Hch 11.27-30; 1 Co 16.1-4; 2 Co 8.10-15; 9.1-15; Fil 4.14-19.

Oración

Tachi Ak'õremaa it'aa t'ipataadaipia bi.

Mt 6.5-13; 7.7-11; 18.19-20; Mr 11.24-25; Lc 18.1-8; 21.36; Jn 14.13-14; 15.7; 16.23-24; 17.1-26; Hch 4.24-31; 16.25; Ro 8.26-27; 10.9-13; 12.12; 2 Co 12.7-10; Ef 3.14-21; 5.20; 6.18; Fil 4.3-7; Col 1.9-12; 4.2; 1 Ts 5.17-18; 1 Ti 2.1-4, 8; 4.4-5; He 4.16; 10.19-22; 11.6; 13.15; Stg 1.5-8; 4.2-3; 5.13-18; 1 P 3.7; 4.7; 1 Jn 1.9; 5.14-15.

Oscuridad espiritual

Cristode ijãadak'aa beerã p'ãriu pik'a bide p'anapata.

Mt 4.16; Lc 22.53; Jn 1.5; 3.19; Ro 13.12; 2 Co 4.6; 6.14; Ef 5.8-11; Col 1.13; 1 P 2.9; 1 Jn 1.5-6; 2.8-11.

Paciencia (ver también Perseverancia)

Choodaipia bi tachi Cristode ijãa p'anide.

Mt 10.22; 24.13; Mr 4.16-17; Jn 8.31; Ro 2.7; 12.12; 15.4; 1 Co 15.58; Gá 6.9; Col 1.23; 2 Ts 3.13; He 12.1; Stg 1.13; 1 P 2.19-20.

Palabra de Dios

Tachi Ak'õre Ûraa p'ãda leedak'ãri, k'awaadai irua tachimaa oopi k'inia bi.

Mt 24.35; Jn 5.39; Hch 20.32; Ro 10.17; 2 Ti 3.14-17; He 4.12; Stg 1.21-25; 1 P 1.23; 2.2; 2 P 1.19-21.

Pecado

Jesucristopa jarateepachi eperãarã p'ek'au k'achia jua ek'ari p'anapata.

Mt 5.21-48; 15.11, 16-20; Jn 8.34; 16.8; Ro 3.23; 5.12; 6.16, 20, 23; 14.23; Stg 1.15; 4.17; He 3.13; 1 Jn 1.8; 3.4-8.

Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bi Cristode ijãapataarãpa ne-inaa k'achia oodaik'araa bi.

Ro 1.18-32; 6.19-21; Gá 5.19-21; Ef 5.3-5; Col 3.5-10; Stg 4.17; 1 P 4.3; 1 Jn 2.15-17; 3.4-5.

Peligro de riquezas

Net'aa audú k'inia iru p'ani pirã, Cristopa k'inia bik'a p'anada-e.
Mt 6.19-21, 24-34; 13.22; Mr 10.23-31; Lc 12.13-21; 16.9-13; 1
Ti 6.3-10, 17-19; Hch 20.35; 1 Ti 6.6-10, 17-19; He 13.5-6; Stg
1.9-11; 2.5; 1 Jn 3.17.

Perdón

Jesucristo piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa wēpapiit'ee eperãarãpa
p'ek'au k'achia oopata, chupiria iididak'ãri.

Mt 9.6; Mr 2.5; Hch 3.19; 10.43; Ef 1.7; Col 1.13-14; 2.13;
1 Jn 1.8-10.

Cristode ijãapataarãpa perdonaadaipia bi awaraarãpa ãchima
ne-inaa k'achia oodak'ãri.

Mt 5.44-45; 6.12-15; 18.15-35; Mr 11.25-26; Lc 6.37; 17.3-4; Ro
12.17-21; 2 Co 2.6-8; Ef 4.31-32; Col 3.13.

Persecución (ver también Sufrimiento)

Cristode ijãapata k'aurepa awaraarãpa tachima ne-inaa k'achia
oodait'ee.

Mt 5.10-12; 10.22; Hch 5.41; Ro 8.17-18; 12.17-21; 2 Ti 3.12; He
11.36-40; Stg 1.2-4; 1 P 2.19-21; 3.9-16.

Perseverancia (ver también Paciencia)

Cristode ijãapataarã choodaipia bi ãchi ijãa p'anide, awaraarãpa
ãchima ne-inaa k'achia ooruta pijida.

Mt 10.22; 24.13; Mr 4.16-17; Jn 8.31; Ro 2.7; 12.12; 1 Co 15.58;
Gá 6.9; Col 1.23; 2 Ts 3.13; 2 Ti 2.3-4; He 3.6, 14.

Preocupación (ver también Desánimo y Desilusión)

K'isia jõnadak'ãri, k'irãpadaipia bi Tachi Ak'õrepa tachi k'aripait'ee.

Mt 6.31-34; Fil 4.6-9, 19; 2 Ts 3.3; 1 P 5.7

Privilegios y bendiciones gozados por los creyentes

K'isia jõneedaik'araa bi, Cristode ijãa bi k'aurepa tachi jiridak'ãri
ne-inaa k'achia oodait'ee.

Hch 5.41; Ro 5.1-5; 8.15-17, 37-39; Stg 2.5; 2 P 1.3-4

Jesucristopa ichideerã o k'achiadeepa k'aripa atapari mãik'aapa
pia ak'ipari.

Jn 17.2-3; Ro 5.8-11; 8.32; 1 Co 6.11; Ef 1.3-14; He 2.10-18;
7.22-28; 1 P 1.3-5.

Profecias cumplidas por Cristo

Cristo bapata uchijai Ak'õre pedee jarapataarãpa chonaarãweda
p'ãdap'edaak'a.

(Is 7.14) Mt 1.23; (Mi 5.2) Mt 2.6; (Sal 2.7) Mt 3.17; (Is 35.5-6) Mt 9.35;
11.5; (Sal 78.2) Mt 13.34; (Zac 11.12) Mt 26.15; (Is 50.6) Mt 26.67;

(Zac 11.13b) Mt 27.5a; (Is 53.7) Mt 27.12-14; (Is 53.5) Mt 27.26; (Sal 69.21) Mt 27.34; (Sal 109.25) Mt 27.39; (Am 8.9) Mt 27.45; (Sal 22.1) Mt 27.46; (Is 53.9) Mt 27.57-60; (Zac 13.7) Mr 14.50; (Sal 22.16) Mr 15.19-20, 24; (Sal 31.5) Lc 23.46; (Sal 38.11) Lc 23.49; (Sal 41.9) Jn 6.71; (Sal 22.18) Jn 19.23-24; (Sal 34.20) Jn 19.33; (Zac 12.10) Jn 19.34.

Pruebas y dificultades

Ne–inaa k'achia p'asak'ári, jïp'a ijãadaipia bi Tachi Ak'õrepa k'aripait'ee.

Ro 8.28; 2 Co 4.17-18; 1 Ts 3.3-4; He 12.7, 11; Stg 1.2-4; Ap 3.19.

Pureza (santidad)

Jiridaipia bi k'achia wëe p'anapataadait'ee Tachi Ak'õre k'irapite.
2 Co 7.1; Fil 2.14-15; 1 Ts 4.7; 5.22; 1 Ti 5.22; He 12.10, 14-16;
Stg 3.17; 4.8; 1 P 1.14-16; 1 Jn 3.3.

Regla de oro

Jesucristopa nãgí ũraa jaraji chik'inia p'anapataadamerã.
Mt 7.12; Lc 6.31.

Reino de Dios

Ewari cherude Cristo judiorã rey beeit'ee na p'ek'au eujãde.
Mt 26.29; Lc 17.20-21; 19.11-27; 21.31; 22.16; Hch 1.6;
1 Co 15.24-26; Ap 11.15; 12.10

Jesucristode ijãapata k'aurepa eperãarã Tachi Ak'õredeerã padai-
pata mãik'aapa ichita p'anapata iru jua ek'ari.
Mt 6.33; 12.28; 13.24-33, 36-50; 20.1-16; 25.1-30; Mr 4.26-29;
Lc 9.62; 17.21; Jn 3.3, 5; 18.36; Hch 28.31; Ro 14.17; 1 Co 4.20;
6.9-10; 15.20; Gá 5.21; Ef 5.5; Col 1.13; He 12.28; 2 P 1.10-11.

Relación del cristiano al mundo

Na p'ek'au eujãde p'ani misa, p'anapataadaik'araa bi na p'ek'au eujãdepema ijãadak'aa beerã p'anapatak'a.

Mt 5.13-16; 16.26; Mr 4.19; Lc 12.29-31; Jn 15.18-21; 16.33;
17.14-18; Ro 12.1-2; 2 Co 6.14-18; Gá 6.14; 2 Ti 2.4; Tit 2.12; Stg 1.27; 4.4; 1 Jn 2.15-17; 5.4-5.

Responsabilidad del cristiano

Cristode ijãapataarãpa awaraarã chupiria k'awaadaipia bi mãik'aapa k'aripadaipia bi.

Mt 5.13-16; 7.12; Lc 3.10-14; 6.38; 1 Co 10.24; Gá 6.1-5; Col 4.1; He 10.24; 13.1-3, 16; Stg 1.27; 2.15-16; 1 Jn 3.17-18.

Cristode ijãapataarãpa ãchi poro waibiarã waaweedaipia bi mãik'aapa k'aripadaipia bi.

Mt 22.15-22; Ro 13.1-7; Col 3.22; 1 Ti 2.1-4; Tit 3.1; He 13.17; 1 P 2.13-17.

Cristode ijāapataarāpa jōmaarāmaa jarateedaipia bi irua ooda eperāarā k'aripait'ee.
Mt 5.16; 28.18-20; Mr 5.19; 16.15; Lc 24.47-48; Jn 20.30-31; Hch 1.8; Ro 1.16; 10.13-14; 1 Co 5.18-20; 1 P 3.15.

Resurrección

Jesucristo piup'eda, chok'ai p'irabaiji ichi cheru ewate ichideerā auk'la oodamerā.

Mt 22.30; Jn 5.28-29; 6.39; 11.25-26; 1 Co 15.12-32, 35-38, 51-57; 2 Co 4.14; Fil 3.20-21; 1 Ts 4.13-18; 1 Jn 3.1-2; Ap 20.6.

Sabiduría

Cristode ijāapataarāpa jiridaipia bi k'isia k'awaa p'aneedait'ee.

Mt 7.24-27; 25.1-13; 1 Co 1.17-31; 3.18-23; 2 Co 4.6; Ef 5.15; 2 Ti 3.14-17; Stg 1.5-8; 3.13-18; 1 Jn 5.20.

Salvación

O k'achiadeepa uchiadait'ee, naapiara Tachi Ak'ōremaa jaradaipia bi tachia p'ek'au k'achia oopata.

Ro 3.10-12, 23-24; 5.12; 6.23; Gá 3.22; 6.7-8; 1 P 4.3-5; 1 Jn 1.10; 2.1-2

Ijāadaipia bi Jesucristo piuda k'aurepa tachi pari, chupiria iidida-k'āri irumaa, tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee.

Hch 5.31; 10.43; 26.18; Ef 1.7; Col 1.13-14; 2.13-14; 1 Ti 1.15-16; He 9.28; 10.17-18; 1 Jn 1.8-10; 2.1-2.

Maap'eda iididaipia bi Jesucristomaa iru ba chemerā tachi ome iru Jaure k'ap'ia pari.

Jn 1.12; 3.1-20; 5.24; Hch 4.7-12; Ro 5.6-11; 10.9-13; Ef 2.8-9; Tit 3.3-7; 1 P 1.21-23

Jesucristode ijāapataarā iru Jaure ome p'aneedak'āri, k'awa p'ani it'aa wādait'ee jai-idaadak'āri.

Jn 5.24; 6.37; 10.27-30; Ro 8.15-16, 31-39; 10.9-10; 2 Co 1.21-22; 5.17; Ef 1.4-5; 2.1-6; Col 2.13; 2 Ti 1.12; 1 P 1.5; 1 Jn 5.11-13.

Salvador

Jesucristopapai tachi o k'achiadeepa k'aripa atai.

Jn 1.10-12; 3.15-18; 3.36; 14.6; 20.31; Hch 4.12; 16.30-31; Ro 3.20-22; 10.9-10; Gá 2.16; Ef 2.8-9.

Santificación, santificado, santo

Jesucristodeerā awara p'anapata na eujādepema ijāadak'aa beerā k'āyaara. P'anapata Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a.

Jn 17.17; Hch 20.32; 26.18; 1 Co 1.2; 6.11; Ef 5.26; 1 Ts 5.23-24; He 2.11; 10.10, 14, 29; 13.12; Ap 7.9-17.

Segunda venida de Cristo

Jesucristo waya cheit'ee na p'ek'au eujãdee.

Mt 24.3-44; 25.31-33; Mr 13.24-27; Lc 21.25-36; Jn 14.2-3;

Hch 1.11; 1 Co 4.5; 15.20-24; 1 Ts 1.9-10; 4.15-18; 2 Ts 2.1-4;

Tit 2.11-14; He 9.28; Stg 5.7-8; Ap 1.7-8; 3.11-12; 22.7, 12-14.

Señales de los últimos tiempos

Cristopa jaraji sāga pait'ee Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujã
jõpiit'ee pak'ãri.

Mt 24.3-44; Lc 17.22-37; 21.5-36; 2 Ts 2.1-12; 1 Ti 4.1-3; 2 Ti

3.1-5; 4.3-4; 2 P 3.3-13.

Sexo y matrimonio (ver también Esposos y familia)

Cristode ijãapataarãpa pariatua p'ek'au oodaik'araa bi.

Mt 5.27-28, 31-32; 1 Co 6.13, 18-20; 7.1-16, 25-40; Ef 5.22-33;

Col 3.18-19; 1 Ts 4.3-8; He 13.4; 1 P 3.1-7.

Soledad

Ituaba p'aní k'ísia p'anadak'ãri, nãgí pedee wãarata k'irãpadaipia
bi: Cristo ichideerã ome ichita bapariit'ee.

Mt 28.20b; Jn 14.16-18; Col 2.10; He 2.11; 13.5b-6.

Sufrimiento

Cristode ijãapataarã chupiria p'aneedak'ãri, K'aripapari iru p'aní.

Jn 16.33; Ro 8.18; 2 Co 1.3-7; 12.7-10; Fil 1.29; 3.10; 2 Ti

2.11-13; 1 P 1.3-9; 2.19-21; 4.12-16; 5.8-10.

Sujetos a Cristo

Cristode ijãapataarãpa oopata irua oopi bik'a.

Lc 6.46-49; Jn 14.21-24; Ro 6.12-16; 12.1-2; 1 Co 6.19-20;

2 Co 5.15; Ef 5.24; Fil 2.9-10.

Temor

Cristode ijãapataarã waawee p'anadak'aa, irua ne-inaa jõmaade tachi
k'aripapari perã.

Mt 10.28-31; Lc 12.32; Jn 14.27; Ro 8.14-15; 1 Co 16.13; Fil 4.13, 19; 2

Ti 1.7; He 13.6; 1 P 3.12-14; 1 Jn 4.18

Cristode ijãapataarãpa netuara waaweedaik'araa bi.

Mt 4.1-11; 6.13; Lc 22.31-32; Jn 17.14-19; Ro 8.37-39; 16.19-20;

Ef 3.20-21; 6.10-18; 1 Ts 3.5-8; 2 Ts 3.3; Stg 4.7-8; 1 P 5.8-11; 1 Jn 4.4;

Ap 12.7-12.

Tentación

P'ek'au k'achia oo k'inia p'anadak'āri, it'aa iididaipia bi Cristopa k'aripamerā.

Mt 4.1-11; 6.13; 26.41; Jn 16.33; Ro 6.6-7, 11, 14; 14.13;
1 Co 10.12-13; Gá 6.2; Ef 6.10-18; Fil 1.6; 4.13; Col 1.11-12;
Tit 2.11-14; He 2.18; 4.14-16; Stg 1.2-4, 12-15; 4.7; 1 P 5.8-9; 2 P
2.9; 1 Jn 4.4; 5.3-5; Jud 24-25.

Tristeza (ver también Desánimo y Desilusión)

Cristopa ichideerā k'aripapari, t'āri p'ua p'aneedak'āri.

Mt 11.28-30; Jn 16.20-22; 2 Co 1.3-5; 4.16-18; 6.10; 1 Ts 4.13-14;
Ap 7.17; 21.4.

Unidad cristiana

Cristopa k'inia bi ichideerā chik'inia, t'āri auk'a p'anapataa-damerā.

Jn 13.34; 17.11, 20-23; Ro 12.10; 1 Co 1.10, 13; 10.16-17;
Ef 4.2-6, 13, 31-32; Fil 2.1-4; 1 Jn 1.3, 7.

Victoria

Cristo k'ap'ia pari ichideerāpa na p'ek'au eujādepema k'achia p'oyaadai.

Ro 8.35-39; 1 Co 15.55-57; 2 Co 2.12; 1 Jn 4.4; 5.4; Ap 2.7, 11,
17, 26; 3.5, 12, 21; 12.11.

Vida cristiana (ver también Conducta de los cristianos)

Cristode ijāpataarā p'anapataadaipia bi iru bapatak'a.

Jn 15.4, 7, 10; 2 Co 5.17; Gá 2.20; Col 2.6-7; 1 P 2.2; 1 Jn 1.5-7.

Viejo hombre (ver Naturaleza vieja)**Virgen María**

Tachi Ak'ōrepa ichi Warra t'opiji awēra waide imik'īra ome k'āi-e bima.

Mt 1.18-20; 2.11; 12.46-50; Mr 6.3; Lc 1.26-56; 2.1-51; 8.19;
Jn 2.1-5; 19.25-27; Hch 1.14.

Voluntad de Dios

Cristode ijāpataarāpa ne-inaa pia oopata Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a.

Ro 8.27; 12.1-2; 2 Co 8.5; Ef 5.15-17; 6.6; 1 Ts 4.3-8; 5.18; 1 P
2.13-15; 3.17; 2 P 3.9; 1 Jn 2.17.